Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଵିନଯଵିନିଚ୍ଛଯଟୀକା

(ପଠମୋ ଭାଗୋ)

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା

(କ)

ଆଦିଚ୍ଚଵଂସମ୍ବରପାତୁଭୂତଂ ;

ବ୍ଯାମପ୍ପଭାମଣ୍ଡଲଦେଵଚାପଂ;

ଧମ୍ମମ୍ବୁନିବ୍ବାପିତପାପଘମ୍ମଂ;

ଵନ୍ଦାମହଂ ବୁଦ୍ଧ ମହମ୍ବୁଵନ୍ତଂ।

(ଖ)

ପସନ୍ନଗମ୍ଭୀରପଦାଢଇସୋତଂ;

ନାନାନଯାନନ୍ତତରଙ୍ଗମାଲଂ;

ସୀଲାଦିଖନ୍ଧାମିତମଚ୍ଛଗୁମ୍ବଂ ;

ଵନ୍ଦାମହଂ ଧମ୍ମ ମହାସଵନ୍ତିଂ।

(ଗ)

ସୀଲୋରୁଵେଲଂ ଧୁତସଙ୍ଖମାଲଂ;

ସନ୍ତୋସତୋଯଂ ସମଥୂମିଚିତ୍ତଂ;

ପଧାନକିଚ୍ଚଂ ଅଧିଚିତ୍ତସାରଂ;

ଵନ୍ଦାମହଂ ସଙ୍ଘ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ।

(ଘ)

ଯେ ତନ୍ତିଧମ୍ମଂ ମୁନିରାଜପୁତ୍ତା;

ଯାଵଜ୍ଜକାଲଂ ପରିପାଲଯନ୍ତା;

ସଂଵଣ୍ଣନଂ ନିମ୍ମଲମାନଯିଂସୁ;

ତେ ପୁଇକେ ଚାଚରିଯେ ନମାମି।

(ଙ)

ଯୋ ଧମ୍ମସେନାପତିତୁଲ୍ଲନାମୋ;

ତଥୂପମୋ ସୀହଳଅଦୀପଦୀପୋ;

ମମଂ ମହାସାମିମହାଯତିନ୍ଦୋ;

ପାପେସି ୱୁଡ୍ଢିଂ ଜିନସାସନମ୍ହି।

(ଚ)

ଟୀକା କତା ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଯେନ;

ସମନ୍ତପାସାଦିକନାମିକାଯ;

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରାଯଟ୍ଠକଥାଯ ଚେୱ;

ସଦ୍ଦନ୍ତରସ୍ସାପି ଚ ଜୋତିସଦ୍ଦଂ।

(ଛ)

ନିକାଯସାମଗ୍ଗିୱିଧାଯକେନ;

ରଞ୍ଞା ପରକ୍କନ୍ତିଭୁଜେନ ସମ୍ମା;

ଲଙ୍କିସ୍ସରେନାପି କତୋପହାରଂ;

ୱନ୍ଦେ ଗରୁଂ ଗାରୱଭାଜନଂ ତଂ।

(ଜ)

ନମସ୍ସମାନୋହମଲଦ୍ଧମେୱଂ ;

ୱତ୍ଥୁତ୍ତଯଂ ୱନ୍ଦିତୱନ୍ଦନେଯ୍ୟଂ;

ଯଂ ପୁଞ୍ଞସନ୍ଦୋହମମନ୍ଦଭୂତଂ;

ତସ୍ସାନୁଭାୱେନ ହତନ୍ତରାଯୋ।

(ଝ)

ଯୋ ବୁଦ୍ଧଘୋସାଚରିଯାସଭେନ;

ୱିଞ୍ଞୁପ୍ପସଦ୍ଧେନପି ସୁପ୍ପସଦ୍ଧୋ;

ସୋ ବୁଦ୍ଧଦତ୍ତାଚରିଯାଭିଧାନୋ;

ମହାକୱୀ ଥେରିଯୱଂସଦୀପୋ।

(ଞ)

ଅକାସି ଯଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଵ୍ହଯଂ;

ସୌତ୍ତରଂ ପକରଣମୁତ୍ତମଂ ହିତଂ;

ଅପେକ୍ଖତଂ ୱିନଯନଯେସୁ ପାଟୱଂ;

ପୁରାସି ଯଂ ୱିୱରଣମସ୍ସ ସୀହଳଅଂ।

(ଟ)

ଯସ୍ମା ନ ଦୀପନ୍ତରିକାନମତ୍ଥଂ;

ସାଧେତି ଭିକ୍ଖୂନମସେସତୋ ତଂ;

ତସ୍ମା ହି ସବ୍ବତ୍ଥ ଯତୀନମତ୍ଥଂ;

ଆସୀସମାନେନ ଦଯାଲଯେନ।

(ଠ)

ସୁମଙ୍ଗଲତ୍ଥେରୱରେନ ଯସ୍ମା;

ସକ୍କଚ୍ଚ କଲ୍ଯାଣମନୋରଥେନ;

ନଯଞ୍ଞୁନାରଞ୍ଞନିୱାସିକେନ;

ଅଜ୍ଝେସିତୋ ସାଧୁଗୁଣାକରେନ।

(ଡ)

ଆକଙ୍ଖମାନେନ ଚିରପ୍ପୱତ୍ତିଂ;

ଧମ୍ମସ୍ସ ଧମ୍ମିସ୍ସରଦେସିତସ୍ସ;

ଚୋଳଅପ୍ପଦୀପେନ ଚ ବୁଦ୍ଧମିତ୍ତ-

ତ୍ଥେରେନ ସଦ୍ଧାଦିଗୁଣୋଦିତେନ।

(ଢ)

ତଥା ମହାକସ୍ସପଅଵ୍ହୟେନ;

ଥେରେନ ସିକ୍ଖାସୁ ସଗାରଵେନ;

କୁଦିଟ୍ଠିମତ୍ତେଭଵିଦାରକେନ;

ସୀହେନ ଚୋଳଆଵନିପୂଜିତେନ।

(ଣ)

ଯୋ ଧମ୍ମକିତ୍ତୀତି ପସତ୍ଥନାମୋ;

ତେନାପି ସଦ୍ଧେନ ଉପାସକେନ;

ସୀଲାଦିନାନାଗୁଣମଣ୍ଡିତେନ;

ସଦ୍ଧମ୍ମକାମେନିଧ ପଣ୍ଡିତେନ।

(ତ)

ସଦ୍ଧେନ ପଞ୍ଞାଣଵତା ଵଠଅତ୍ତା-;

ମଙ୍ଗଲ୍ଲଵଂସେନ ମହାଯସେନ;

ଆଯାଚିତୋ ଵାଣିଜଭାଣୁନାପି;

ଵରଞ୍ଞୁନା ସାଧୁଗୁଣୋଦୟେନ।

(ଥ)

ତସ୍ମା ତମାରୋପିଯ ପାଠଇଭାସଂ;

ନିସ୍ସାଯ ପୁବ୍ବାଚରିଯୋପଦେସଂ;

ହିତ୍ୱା ନିକାଯନ୍ତରଲଦ୍ଧିଦୋସଂ;

କତ୍ୱାତିଵିତ୍ଥାରନଯଂ ସମାସଂ।

(ଦ)

ଅଵ୍ହୁତ୍ତମତ୍ଥଞ୍ଚ ପକାସୟନ୍ତୋ;

ପାଠକ୍କମଞ୍ଚାପି ଅଵୋକ୍କମନ୍ତୋ;

ସଂଵଣ୍ଣଯିସ୍ସାମି ତଦତ୍ଥସାରଂ;

ଆଦାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତରତୋପି ସାରଂ।

(ଧ)

ଚିରଟ୍ଠିତିଂ ପତ୍ଥଯତା ଜନାନଂ;

ହିତାୱହସ୍ସାମଲସାସନସ୍ସ;

ମଯା ସମାସେନ ୱିଧୀଯମାନଂ;

ସଂୱଣ୍ଣନଂ ସାଧୁ ସୁଣନ୍ତୁ ସନ୍ତୋତି।

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା

୧-୫

। ସୁୱିପୁଲାମଲସଦ୍ଧାପଞ୍ଞାଦିଗୁଣସମୁଦଯାୱହଂ ସକଲଜନହିତେକହେତୁଜିନସାସନଟ୍ଠିତିମୂଲଭୂତଂ ୱିନଯପ୍ପକରଣମିଦମାରଭନ୍ତୋଯମାଚରିଯୋ ପକରଣାରମ୍ଭେ ରତନତ୍ତଯପ୍ପଣାମପକରଣାଭିଧାନାଭିଧେଯ୍ୟକରଣପ୍ପକାରପଯୋଜନନିମିତ୍ତକତ୍ତୁପରିମାଣାଦୀନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱନ୍ଦିତ୍ୱା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ରତନତ୍ତଯଂ ନାମ।

‘‘ଚିତ୍ତୀକତଂ ମହଗ୍ଘଞ୍ଚ, ଅତୁଲଂ ଦୁଲ୍ଲଭଦସ୍ସନଂ;

ଅନୋମସତ୍ତପରିଭୋଗଂ, ରତନଂ ତେନ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୩; ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୩।୫।୨୨୩; ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ୬।୩; ସୁ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୨୨୬; ମହାନି। ଅଟ୍ଠ। ୫୦) –

ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସଭାୱଂ

‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ, ଧମ୍ମୋ ଲୋକୁତ୍ତରୋ ନୱ;

ସଙ୍ଘୋ ମଗ୍ଗଫଲଟ୍ଠୋ ଚ, ଇଚ୍ଚେତଂ ରତନତ୍ତଯ’’ନ୍ତି। –

ୱିଭାୱିତପ୍ପଭେଦଂ ସକଲଭୱଦୁକ୍ଖୱିନିୱାରଣଂ ତିଭୱେନେକପଟିସରଣଂ ୱତ୍ଥୁତ୍ତଯଂ।

ତସ୍ସ ପଣାମୋ ନାମ ପଣାମକିରିଯାନିପ୍ଫାଦିକା ଚେତନା। ସା ତିୱିଧା କାଯପଣାମୋ ୱଚୀପଣାମୋ ମନୋପଣାମୋତି। ତତ୍ଥ କାଯପଣାମୋ ନାମ ରତନତ୍ତଯଗୁଣାନୁସ୍ସରଣପୁବ୍ବିକା ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମାଦିକାଯକିରିଯାୱସପ୍ପୱତ୍ତିକା କାଯୱିଞ୍ଞତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାପିକା ଚେତନା। ୱଚୀପଣାମୋ ନାମ ତଥେୱ ପୱତ୍ତା ନାନାୱିଧଗୁଣୱିସେସୱିଭାୱନସଭାୱଥୋମନାକିରିଯାୱସପ୍ପୱତ୍ତିକା ୱଚୀୱିଞ୍ଞତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାପିକା ଚେତନା। ମନୋପଣାମୋ ନାମ ଉଭଯୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ ଅସମୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା କେୱଲଂ ଗୁଣାନୁସ୍ସରଣେନ ଚିତ୍ତସନ୍ତାନସ୍ସ ତନ୍ନିନ୍ନତପ୍ପୋଣତପ୍ପବ୍ଭାରତାଯ ଗାରୱବହୁମାନନୱସପ୍ପୱତ୍ତିସାଧିକା ଚେତନା।

ଇମସ୍ସ ତାୱ ରତନତ୍ତଯପଣାମସ୍ସ ଦସ୍ସନଂ ଯଥାଧିପ୍ପେତତ୍ଥସାଧନତ୍ଥଂ। ଗୁଣାତିସଯଯୋଗେନ ହି ପଣାମାରହେ ରତନତ୍ତଯେ କତୋ ପଣାମୋ ପୁଞ୍ଞୱିସେସଭାୱତୋ ଇଚ୍ଛିତତ୍ଥାଭିନିପ୍ଫତ୍ତିୱିବନ୍ଧକେନ ଉପଘାତକେନ, ଉପପୀଳକେନ ଚ ଅପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଉପନୀଯମାନସ୍ସ ଉପଦ୍ଦୱଜାଲସ୍ସ ୱିନିୱାରଣେନ ଯଥାଲଦ୍ଧସମ୍ପତ୍ତିନିମିତ୍ତକସ୍ସ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମସ୍ସ ଅନୁବଲପ୍ପଦାନେନ ଚ ତବ୍ବିପାକସନ୍ତତିଯା ଆଯୁସୁଖବଲାଦିୱଡ୍ଢନେନ ଚ ଚିରକାଲପ୍ପୱତ୍ତିହେତୁକୋତି ଯଥାଧିପ୍ପେତପକରଣନିପ୍ଫତ୍ତିନିବନ୍ଧନକୋ ହୋତି। ଅଥାପି ସୋତୂନଞ୍ଚ ୱନ୍ଦନୀଯୱନ୍ଦନାପୁବ୍ବକେନାରମ୍ଭେନ ଅନନ୍ତରାଯେନ ଉଗ୍ଗହଣଧାରଣାଦିକ୍କମେନ ପକରଣାୱବୋଧପ୍ପଯୋଜନସାଧନତ୍ଥଂ। ଅପିଚ ସୋତୂନମେୱ ୱିଞ୍ଞାତସତ୍ଥୁକାନଂ ଭଗୱତୋ ଯଥାଭୂତଗୁଣୱିସେସାନୁସ୍ସୱନେନ ସମୁପଜାତପ୍ପସାଦାନଂ ପକରଣେ ଗାରୱୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ, ଅୱିଞ୍ଞାତସତ୍ଥୁକାନଂ ପନ ପକରଣସ୍ସ ସ୍ୱାକ୍ଖାତତାଯ ତପ୍ପଭୱେ ସତ୍ଥରି ଗାରୱୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଞ୍ଚ ସୋତୁଜନାନୁଗ୍ଗହମେୱ ପଧାନଂ କତ୍ୱା ଆଚରିଯେହି ଗନ୍ଥାରମ୍ଭେ ଥୁତିପ୍ପଣାମପରିଦୀପକାନଂ ଗାଥାୱାକ୍ୟାନଂ

ନିକ୍ଖେପୋ ୱିଧୀଯତି। ଇତରଥା ୱିନାପି ତନ୍ନିକ୍ଖେପଂ କାଯମନୋପଣାମେନାପି ଯଥାଧିପ୍ପେତପ୍ପଯୋଜନସିଦ୍ଧିତୋ କିମେତେନ ଗନ୍ଥଗାରୱକରେନାତି ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ। ୱିତ୍ଥାରତୋ ପନ ପଣାମପ୍ପଯୋଜନଂ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯାଦୀସୁ (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୧।ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା; ୱି। ୱି। ଟୀ। ୨। ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା) ଦସ୍ସିତନଯେନେୱ ଞାତବ୍ବଂ।

ଅଭିଧାନକଥନଂ ପନ ୱୋହାରସୁଖତ୍ଥଂ। ଅଭିଧେଯ୍ୟସ୍ସ ସମୁଦିତେନ ପକରଣେନ ପଟିପାଦେତବ୍ବସ୍ସ କଥନଂ ପକରଣସ୍ସ ଆରଭିତବ୍ବସଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ। ୱିଦିତାନିଦ୍ଦିତସାତ୍ଥକସୁକରାନୁଟ୍ଠାନାଭି ଧେଯ୍ୟମେୱ ହି ପକରଣଂ ପରିକ୍ଖକଜନା ଆରଭିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତୀତି। କରଣପ୍ପକାରସନ୍ଦସ୍ସନଂ ସୋତୁଜନସମୁସ୍ସାହନତ୍ଥଂ। ଅନାକୁଲମସଂକିଣ୍ଣତାଦିପ୍ପକାରେନ ହି ୱିରଚିତଂ ପକରଣଂ ସୋତାରୋ ସୋତୁମୁସ୍ସହନ୍ତୀତି। ପଯୋଜନକଥନଂ ପନ ପକରଣଜ୍ଝାଯନେ ସୋତୁଜନସମୁତ୍ତେଜନତ୍ଥଂ। ଅସତି ହି ପଯୋଜନକଥନେ ଅୱିଞ୍ଞାତପ୍ପଯୋଜନା ଅଜ୍ଝାଯନେ ବ୍ଯାୱଟା ନ ହୋନ୍ତୀତି। ନିମିତ୍ତକଥନଂ ସରିକ୍ଖକଜନାନଂ ପକରଣେ ଗାରୱୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ। ପସତ୍ଥକାରଣୁପ୍ପନ୍ନେଯେୱ ହି ପକରଣେ ସରିକ୍ଖକା ଗାରୱଂ ଜନେନ୍ତୀତି।

କତ୍ତୁକଥନଂ ପୁଗ୍ଗଲଗରୁକସ୍ସ ପକରଣେ ଗାରୱୋ ପୁଗ୍ଗଲଗାରୱେନପି ହୋତୂତି। ପରିମାଣକଥନଂ ଅସଜ୍ଝାଯନାଦିପସୁତାନଂ ସମ୍ପହଂସନତ୍ଥଂ। ପକରଣପରିମାଣସ୍ସୱନେନ ହି ତେ ସମ୍ପହଟ୍ଠା "କିତ୍ତକମିଦମପ୍ପକଂ ନ ଚିରେନେୱ ପରିସମାପେସ୍ସାମା"ତି ସଜ୍ଝାଯନାଦୀସୁ ୱତ୍ତନ୍ତୀତି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍କଚ୍ଛସୱନନିଯୋଜନଂ ସଙ୍ଗହିତଂ, ତଂ ସଦ୍ଧସମ୍ପତ୍ତିନିଦାନସୁତମଯଞାଣନିପ୍ଫାଦନତ୍ଥଂ। ଅସଙ୍କଚ୍ଚଂ ସୁଣମାନସ୍ସ ଚ ସୱନାଭାୱତୋ ତଂହେତୁକସ୍ସ ସୁତମଯଞାଣସ୍ସାପି ଅଭାୱୋତି। ତଥା ହି ୱିକ୍ଖିତ୍ତଚିତ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଯା ୱୁଚ୍ଚମାନୋପି "ନ ମଯା ସୁତଂ, ପୁନ ଭଣିତବ୍ବ"ନ୍ତି ଭଣତି।

ତତ୍ଥ ପଠମଗାଥାଯଂ ତାୱ "ୱନ୍ଦିତ୍ୱା"ତି ଇମିନା ତିୱିଧୋପି ପଣାମୋ ଅୱିସେସତୋ ଦସ୍ସିତୋ। ୱିସେସତୋ ପନ "ସେଟ୍ଠଂ, ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲଂ, ଭୱାଭାୱକରଂ, ନିରଙ୍ଗଣ"ନ୍ତି ଇମେହି ଚତୂହି ପଦେହି ୱଚୀପଣାମୋ, "ସିରସା"ତି ଇମିନା କାଯପ୍ପଣାମୋ, "ବୁଦ୍ଧଂ, ଧମ୍ମଂ, ଗଣଞ୍ଚା"ତି ଇମେହି ପନ ତୀହି ପଦେହି ପଣାମକିରିଯାଯ କମ୍ମଭୂତଂ ରତନତ୍ତଯଂ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

"ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯ"ନ୍ତି ଇମିନା ଅଭିଧାନଂ ଦସ୍ସିତଂ ଅଲୁତ୍ତସମାସେନ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯନାମସ୍ସ ଦସ୍ସନତୋ। ତସ୍ସ ଅନ୍ୱତ୍ଥଭାୱେନ ସଦ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଭୂତଂ ସକଲେନାନେନ ପକରଣେନ ପଟିପାଦେତବ୍ବମଭିଧେଯ୍ୟମ୍ପି ତେନେୱ ଦସ୍ସିତଂ। "ସମାସେନା"ତି ଚ "ଅନାକୁଲମସଂକିଣ୍ଣଂ, ମଧୁରତ୍ଥପଦକ୍କମ"ନ୍ତି ଚ ଏତେହି କରଣପ୍ପକାରୋ ଦସ୍ସିତୋ। "ହିତତ୍ଥାଯା"ତି ଚ "ପଟୁଭାୱକରଂ ୱିନଯକ୍କମେ"ତି ଚ "ଅପାରଂ ଓତରନ୍ତାନ"ନ୍ତିଆଦିନା ଚ ପଯୋଜନଂ। "ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନ"ନ୍ତି ଇମିନା ବାହିରନିମିତ୍ତଂ ଦସ୍ସିତଂ। ଅବ୍ଭନ୍ତରନିମିତ୍ତଂ ପନ ବାହିରନିମିତ୍ତଭୂତଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିୱିସଯା କରୁଣା, ସା ଆଚରିଯସ୍ସ ପକରଣାରମ୍ଭେନେୱ ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି ୱିସୁଂ ନ ୱୁତ୍ତା। "ପୱକ୍ଖାମୀ"ତି ଇମିନା ସମାନାଧିକରଣଭାୱେନ ଲବ୍ଭମାନୋ "ଅହ"ନ୍ତି ସୁଦ୍ଧକତ୍ତା ସାମଞ୍ଞେନ ଦସ୍ସିତୋ। ୱିସେସତୋ ପନ ପକରଣାୱସାନେ –

"ରଚିତୋ ବୁଦ୍ଧଦତ୍ତେନ, ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଧୀମତା;

ସୁଚିରଟ୍ଠିତିକାମେନ, ସାସନସ୍ସ ମହେସିନୋ"ତି। (ଉ। ୱି। ୯୬୧) –

ଇମାଯ ଗାଥାଯ ଚେୱ "ଇତି ତମ୍ବପଣ୍ଣିଯେନ ପରମୱେଯ୍ୟାକରଣେନ ତିପିଟକନଯୱିଧିକୁସଲେନ ପରମକୱିଜନ ହଦଯପଦୁମୱନୱିକସନକରେନ କୱିୱରାସଭେନ ପରମରତିକରୱରମଧୁରୱଚନୁଗ୍ଗାରେନ ଉରଗପୁରେନ ବୁଦ୍ଧଦତ୍ତେନ ରଚିତୋଯଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ"ତି (ୱି। ୱି। ୩୧୮୩) ଇମିନା ୱାକ୍ୟେନ ଚ ଦସ୍ସିତୋ – "ମାଦିସାପି କୱୀ ହୋନ୍ତି, ବୁଦ୍ଧଦତ୍ତେ ଦିୱଙ୍ଗତେ"ତିଆଦିନା ପଚ୍ଛିମକେହି ଚ ପସତ୍ଥତରେହି କୱିୱରେହି ଅଭିତ୍ଥୁତଗୁଣୋ ଭଦନ୍ତବୁଦ୍ଧଦତ୍ତାଚରିଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ହେତୁକତ୍ତା ଚ ତସ୍ସେୱ ୱକ୍ଖମାନୋ ପକରଣଜ୍ଝେସନେ କତାଧୀନୋ ବୁଦ୍ଧସୀହମହାଥେରୋ, ସୋ –

"ୱୁତ୍ତସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସୀହେନ;

ୱିନଯସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ;

ବୁଦ୍ଧସୀହଂ ସମୁଦ୍ଦିସ୍ସ;

ମମ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ;

କତୋଯଂ ପନ ଭିକ୍ଖୂନଂ;

ହିତତ୍ଥାଯ ସମାସତୋ’’ତି। (ୱି। ୱି। ୩୧୭୭-୩୧୭୮) –

ଏୱଂ ଦସ୍ସିତୋ।

ଉତ୍ତରପ୍ପକରଣସ୍ସ ହେତୁକତ୍ତା ପନ ସଙ୍ଘପାଲମହାଥେରୋ, ସୋପି –

‘‘ଖନ୍ତିସୋରଚ୍ଚସୋସିଲ୍ଲ-ବୁଦ୍ଧିସଦ୍ଧାଦଯାଦଯୋ;

ପତିଟ୍ଠିତା ଗୁଣା ଯସ୍ମିଂ, ରତନାନୀୱ ସାଗରେ।

‘‘ୱିନଯାଚାରଯୁତ୍ତେନ, ତେନ ସକ୍କଚ୍ଚ ସାଦରଂ;

ଯାଚିତୋ ସଙ୍ଘପାଲେନ, ଥେରେନ ଥିରଚେତସା।

‘‘ସୁଚିରଟ୍ଠିତିକାମେନ , ୱିନଯସ୍ସ ମହେସିନୋ;

ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟୱତ୍ଥାଯ, ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯେ;

ଅକାସିଂ ପରମଂ ଏତଂ, ଉତ୍ତରଂ ନାମ ନାମତୋ’’ତି। (ଉ। ୱି। ୯୬୫-୯୬୮) –

ଏୱଂ ଦସ୍ସିତୋ। ନ କେୱଲମେତେ ଦ୍ୱେଯେୱ ମହାଥେରା ହେତୁକତ୍ତାରୋ, ଅଥ ଖୋ ମହାୱଂସାଦୀସୁ –

‘‘ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱିଯ ଗମ୍ଭୀର-

ଘୋସତ୍ତା ତଂ ୱିଯାକରୁଂ;

‘ବୁଦ୍ଧଘୋସୋ’ତି ଯୋ ସୋ ହି;

ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଯ ମହୀତଲେ’’ତି। –

ଆଦିନା ନଯେନ ଅଭିତ୍ଥୁତଗୁଣୋ ତିପିଟକପରିଯତ୍ତିଯା ଅଟ୍ଠକଥାକାରୋ ଭଦନ୍ତବୁଦ୍ଧଘୋସାଚରିଯୋ ଚ ଅନୁସ୍ସୁତିୱସେନ ‘‘ହେତୁକତ୍ତା’’ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

କଥଂ? ଅଯଂ କିର ଭଦନ୍ତବୁଦ୍ଧଦତ୍ତାଚରିଯୋ ଲଙ୍କାଦୀପତୋ ସଜାତିଭୂମିଂ ଜମ୍ବୁଦୀପମାଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଭଦନ୍ତବୁଦ୍ଧଘୋସାଚରିଯଂ ଜମ୍ବୁଦୀପୱାସିକେହି ପଟିପତ୍ତିପରାଯନେହି ଯୁତ୍ତବ୍ବତ୍ତଗୁଣୋପେତେହି ମହାଥେରୱରେହି କତାରାଧନଂ ସୀହଳଅଟ୍ଠକଥଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ସକଲଜନସାଧାରଣାଯ ମୂଲଭାସାଯ ତିପିଟକପରିଯତ୍ତିଯା ଅଟ୍ଠକଥଂ ଲିଖିତୁଂ ଲଙ୍କାଦୀପଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଦିସ୍ୱା ସାକଚ୍ଛାଯ ସମୁପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ସବ୍ବଲୋକାତୀତେନ ଅସଦିସେନ ପଣ୍ଡିଚ୍ଚଗୁଣେନ ରତନନିଧିଦସ୍ସନେ ପରମଦଲିଦ୍ଦୋ ୱିଯ ବଲୱପରିତୋସଂ ପତ୍ୱା ଅଟ୍ଠକଥମସ୍ସ କାତୁକାମତଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହେ ଯଥାଧିପ୍ପେତପରିଯନ୍ତଲିଖିତମଟ୍ଠକଥଂ ଅମ୍ହାକଂ ପେସେଥ, ମଯମସ୍ସା ପକରଣଂ ଲିଖାମା’’ତି ତସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଜାନିତ୍ୱା ତେନ ଚ ‘‘ସାଧୁ ତଥା କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଅଜ୍ଝେସିତୋ ଅଭିଧମ୍ମଟ୍ଠକଥାଯ ଅଭିଧମ୍ମାୱତାରଂ, ୱିନଯଟ୍ଠକଥାଯ ସୌତ୍ତରଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯପକରଣଞ୍ଚ ଅକାସୀତି ଅନୁସ୍ସୂଯତେତି।

‘‘ସମାସେନା’’ତି ଇମିନା ଚ ପରିମାଣମ୍ପି ସାମଞ୍ଞେନ ଦସ୍ସିତଂ ୱିତ୍ଥାରପରିମାଣେ ତସ୍ସ ପରିମାଣସାମଞ୍ଞସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଯମାନତ୍ତା। ୱିସେସତୋ ପନ ପରିଚ୍ଛେଦପରିମାଣଂ ଗନ୍ଥପରିମାଣନ୍ତି ଦୁୱିଧଂ। ତତ୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦପରିମାଣଂ ଇମସ୍ମିଂ ପକରଣେ କଥାୱୋହାରେନ ୱୁଚ୍ଚତି।

ସେଯ୍ୟଥିଦଂ? – ପାରାଜିକକଥା ସଙ୍ଘାଦିସେସକଥା ଅନିଯତକଥା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯକଥା ପାଚିତ୍ତିଯକଥା ପାଟିଦେସନୀଯକଥା ସେଖିଯକଥାତି ଭିକ୍ଖୁୱିଭଙ୍ଗକଥା ସତ୍ତୱିଧା, ତତୋ ଅନିଯତକଥଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ତଥେୱ ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗକଥା ଛବ୍ବିଧା, ମହାଖନ୍ଧକକଥାଦିକା ଭିକ୍ଖୁନିକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱସାନା ୱୀସତିୱିଧା ଖନ୍ଧକକଥା, କମ୍ମକଥା, କମ୍ମୱିପତ୍ତିକଥା, ପକିଣ୍ଣକୱିନିଚ୍ଛଯୋ, କମ୍ମଟ୍ଠାନଭାୱନାୱିଧାନନ୍ତି ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ କଥାପରିଚ୍ଛେଦୋ ସତ୍ତତିଂସ।

ଉତ୍ତରପ୍ପକରଣେ ଚ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଭିକ୍ଖୁୱିଭଙ୍ଗେ ସତ୍ତୱିଧା କଥା, ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ ଛବ୍ବିଧା, ତଦନନ୍ତରା ୱିପତ୍ତିକଥା, ଅଧିକରଣପଚ୍ଚଯକଥା, ଖନ୍ଧକପଞ୍ହକଥା, ସମୁଟ୍ଠାନସୀସକଥା, ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନକଥା, ଏକୁତ୍ତରନଯକଥା, ସେଦମୋଚନକଥା, ୱିଭଙ୍ଗଦ୍ୱଯନିଦାନାଦିକଥା, ସବ୍ବଙ୍ଗଲକ୍ଖଣକଥା, ପରିୱାରସଙ୍କଲନକଥାତି ଛତିଂସ କଥାପରିଚ୍ଛେଦା।

ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ପନ ‘‘ଅଟ୍ଠତିଂସ କଥାପରିଚ୍ଛେଦା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଏକୁତ୍ତରନଯେ ଅଦସ୍ସିତେହିପି ଦ୍ୱାଦସକପନ୍ନରସକନଯେହି ସହ ସୋଳସପରିଚ୍ଛେଦେ ଗହେତ୍ୱା ଅପ୍ପକଂ ଊନମଧିକଂ ଗଣନୂପଗଂ ନ ହୋତୀତି କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଉଭଯତ୍ଥ କଥାପରିଚ୍ଛେଦପରିମାଣଂ ତେସତ୍ତତିୱିଧଂ ହୋତି। ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ‘‘ପଞ୍ଚସତ୍ତତିୱିଧା’’ତି ୱଚନେ ପରିହାରୋ ୱୁତ୍ତନଯୋୱ। ଗନ୍ଥପରିମାଣଂ ପନ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ଅସୀତିଗନ୍ଥାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଗନ୍ଥସହସ୍ସାନି, ଉତ୍ତରେ ପଞ୍ଞାସଗନ୍ଥାଧିକାନି ନୱ ଗନ୍ଥସତାନି ହୋନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଉତ୍ତରାୱସାନେ –

‘‘ଗାଥା ଚତୁସହସ୍ସାନି, ସତଞ୍ଚ ଊନୱୀସତି;

ପରିମାଣତୋତି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପଞ୍ଞାସାଧିକସଙ୍ଖାନି, ନୱ ଗାଥାସତାନି ହି;

ଗଣନା ଉତ୍ତରସ୍ସାଯଂ, ଛନ୍ଦସାନୁଟ୍ଠୁଭେନ ତୂ’’ତି। (ଉ। ୱି। ୯୬୯-୯୭୦);

ଇଚ୍ଚେୱଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଉତ୍ତରୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ ପକରଣାନି ତିଂସାଧିକାନି ପଞ୍ଚଗାଥାସହସ୍ସାନି। ଏତ୍ଥ ଚ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ ନାମ ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗଖନ୍ଧକାଗତୱିନିଚ୍ଛଯସଙ୍ଗାହକପକରଣଂ। ତତୋ ପରଂ ପରିୱାରତ୍ଥସଙ୍ଗାହକପକରଣଂ ଉତ୍ତରୋ ନାମ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି –

‘‘ଯୋ ମଯା ରଚିତୋ ସାରୋ, ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯୋ;

ତସ୍ସ ଦାନି କରିସ୍ସାମି, ସବ୍ବାନୁତ୍ତରମୁତ୍ତର’’ନ୍ତି। (ଉ। ୱି। ୨)

ତଂ କସ୍ମା ଉତ୍ତରନାମେନ ୱୋହରିଯତୀତି? ପଞ୍ହୁତ୍ତରୱସେନ ଠିତେ ପରିୱାରେ ତଥେୱ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବେପି ତେନ ପକାରେନ ପାରାଜିକକଥାମତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା –

‘‘ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା, ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛନମତ୍ତକଂ;

ୱିସ୍ସଜ୍ଜନୱସେନେୱ, ହୋତି ଅତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯୋ’’ତି। (ଉ। ୱି। ୧୪) –

ୱତ୍ୱା ପଞ୍ହଂ ପହାଯ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉତ୍ତରମତ୍ତସ୍ସେୱ ଦସ୍ସିତତ୍ତା ତଥା ୱୋହରୀଯନ୍ତି।

‘‘ତସ୍ମା ୱିନଯନୂପାଯ’’ନ୍ତିଆଦିନା ପନ ସୋତୁଜନଂ ସକ୍କଚ୍ଚସୱନେ ନିଯୋଜେତି। ସକ୍କଚ୍ଚସୱନପଟିବଦ୍ଧା ହି ସବ୍ବାପି ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତୀତି ଅଯମେତ୍ଥ ସମୁଦାଯତ୍ଥୋ। ଅଯଂ ପନ ଅୱଯୱତ୍ଥୋ – ସୋ ଯସ୍ମା ଅତ୍ଥଯୋଜନକ୍କମେନ ପଦଯୋଜନଂ କତ୍ୱା ୱଣ୍ଣିତେ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ତଥା ପଦଯୋଜନଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନଂ କରିସ୍ସାମ –

ସେଟ୍ଠଂ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲଂ ବୁଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଭୱାଭାୱକରଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚେୱ ନିରଙ୍ଗଣଂ ଗଣଞ୍ଚେୱ ସିରସା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ହିତତ୍ଥାଯ ସମାସେନ ସମାହିତୋ ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱକ୍ଖାମୀତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ଥ ସେଟ୍ଠନ୍ତି ସବ୍ବେ ଇମେ ପସତ୍ଥା ଅଯମେତେସଂ ଅତିସଯେନ ପସତ୍ଥୋତି ସେଟ୍ଠୋ। ତଥା ହି ସୋ ଭଗୱା ‘‘ଅହଞ୍ହି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜେଟ୍ଠୋ ସେଟ୍ଠୋ

ଲୋକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୧୧) ୱେରଞ୍ଜବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଜେଟ୍ଠସେଟ୍ଠଭାୱସ୍ସ ପରିଜାନନୱିନିଚ୍ଛୟହେତୁଭୂତାହି ଝାନାଦୀହି ନିରତିସୟଗୁଣସମ୍ପତ୍ତୀହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା –

‘‘ତ୍ୱମେୱ ଅସି ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ତୁୱଂ ସତ୍ଥା ଅନୁତ୍ତରୋ;

ସଦେୱକସ୍ମିଂ ଲୋକସ୍ମିଂ, ନତ୍ଥି ତେ ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ। (ଦୀ। ନି। ୨।୩୭୦);

ତୁୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ତୁୱଂ ସତ୍ଥା, ତୁୱଂ ମାରାଭିଭୂ ମୁନି;

ତୁୱଂ ଅନୁସଯେ ଛେତ୍ୱା, ତିଣ୍ଣୋ ତାରେସିମଂ ପଜଂ।

ଉପଧୀ ତେ ସମତିକ୍କନ୍ତା, ଆସୱା ତେ ପଦାଲିତା;

ସୀହୋସି ଅନୁପାଦାନୋ, ପହୀନଭଯଭେରୱୋ। (ମ। ନି। ୨।୪୦୦; ସୁ। ନି। ୫୫୦-୫୫୧; ଥେରଗା। ୮୩୯-୯୪୦);

ମହାୱୀର ମହାପଞ୍ଞ, ଇଦ୍ଧିଯା ଯସସା ଜଲ;

ସବ୍ବୱେରଭଯାତୀତ, ପାଦେ ୱନ୍ଦାମି ଚକ୍ଖୁମା’’ତି। (ସଂ। ନି। ୧।୧୫୯; ଧ। ପ। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୬); –

ଆଦୀହୀ ନାନାନଯେହି ସଦେୱକେନ ଲୋକେନ ଅଭିତ୍ଥୱିଯତାଯ ପସତ୍ଥତମୋ, ତମେୱ ସେଟ୍ଠଂ ପସତ୍ଥତମନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲନ୍ତି ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସ ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ ଅଧିକୋ, ସଦିସୋ ୱାତି ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ। ତଥା ହି ଗୁଣୱସେନ ଅନନ୍ତାପରିମାଣାସୁ ଲୋକଧାତୂସୁ ଅତ୍ତନା ଅଧିକସ୍ସ, ସଦିସସ୍ସ ୱା ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅଭାୱତୋ –

‘‘ନ ମେ ଆଚରିଯୋ ଅତ୍ଥି, ସଦିସୋ ମେ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ସଦେୱକସ୍ମିଂ ଲୋକସ୍ମିଂ, ନତ୍ଥି ମେ ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ମହାୱ। ୧୧) –

ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତନୋ ଅୱିପରୀତୋ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲଭାୱୋ ପଟିଞ୍ଞାତୋ, ତସ୍ମା ତଂ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲଂ ସବ୍ବଲୋକୁତ୍ତମନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ଅନନ୍ତମପରିମେଯ୍ୟଂ ଞେଯ୍ୟମଣ୍ଡଲମନୱସେସଂ ବୁଦ୍ଧୱାତି ବୁଦ୍ଧୋ, ଏତେନ ଅନେକକପ୍ପକୋଟିସତସହସ୍ସଂ ସମ୍ଭତପୁଞ୍ଞଞାଣସମ୍ଭାରାନୁଭାୱସିଦ୍ଧିଧମ୍ମରୂପକାଯସିରିୱିଲାସପଟିମଣ୍ଡିତୋ ସଦ୍ଧମ୍ମୱରଚକ୍କୱତ୍ତୀ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଅଥ ୱା ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ସଯଂ ୱିଚିତୋପଚିତପାରମିତାପରିପାଚିତେନ ସୱାସନାନୱସେସକିଲେସପ୍ପହାଯକେନ ସଯମ୍ଭୁଞାଣେନ ବୁଜ୍ଝୀତି ବୁଦ୍ଧୋ। ଯଥାହ –

‘‘ଅଭିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ଅଭିଞ୍ଞାତଂ, ଭାୱେତବ୍ବଞ୍ଚ ଭାୱିତଂ;

ପହାତବ୍ବଂ ପହୀନଂ ମେ, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋସ୍ମି ବ୍ରାହ୍ମଣା’’ତି। (ମ। ନି। ୨।୩୯୨, ୩୯୯; ସୁ। ନି। ୫୬୩; ଥେରଗା। ୮୨୮);

ୱିତ୍ଥାରୋ ପନସ୍ସ ‘‘ବୁଜ୍ଝିତା ସଚ୍ଚାନୀତି ବୁଦ୍ଧୋ, ବୋଧେତା ପଜାଯାତି ବୁଦ୍ଧୋ’’ତିଆଦିନା (ମହାନି। ୧୯୨; ଚୂଳନି। ପାରାଯନତ୍ଥୁତିଗାଥାନିଦ୍ଦେସ ୯୭; ପଟି। ମ। ୧।୧୬୨) ନିଦ୍ଦେସାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସଦ୍ଦସିଦ୍ଧି ସାସନିକାନଂ ଅୱଗମନତ୍ଥେ ୱତ୍ତମାନା ବୁଧ-ଧାତୁତୋ ‘‘ଭାୱକମ୍ମେସୁ ତ’’ ଇତି ଇତୋ ତାତିୱତ୍ତମାନେ ‘‘ବୁଧଗମାଦିତ୍ଥେ କତ୍ତରୀ’’ତି ଇମିନା କଚ୍ଚାଯନସୁତ୍ତେନ କତ୍ତରି ତପ୍ପଚ୍ଚଯୱିଧାନତୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ଲୋକିଯାନଂ ପନ ବୋଧନତ୍ଥଧାତୂନମ୍ପି ଗମନତ୍ଥତାଯ ୱୁତ୍ତା ଗତ୍ୟତ୍ଥାକମ୍ମକାଦି ସୁତ୍ତତୋ କତ୍ତରି ତ-ପ୍ପଚ୍ଚଯକରଣେନ ୱେଦିତବ୍ବା।

ଅଥ ୱା ଧାତୂନଂ ଅନେକତ୍ଥତାଯ ବୁଧ-ଇଚ୍ଚଯଂ ଧାତୁ ଜାଗରଣୱିକସନତ୍ଥେସୁ ୱତ୍ତମାନୋ ଅକମ୍ମକୋତି ‘‘ପବୁଦ୍ଧୋ ପୁରିସୋ, ପବୁଦ୍ଧଂ ପଦୁମ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ବୁଦ୍ଧୱା ଅଞ୍ଞାଣନିଦ୍ଦାୱିଗମେନ ଞାଣଚକ୍ଖୂନି ଉମ୍ମୀଲନ୍ତୋ ପବୁଦ୍ଧୋ, ଗୁଣେହି ୱା ୱିକସିତୋତି କତ୍ତରି ସିଦ୍ଧେନ ବୁଦ୍ଧ-ସଦ୍ଦେନ

‘‘ବୁଦ୍ଧୋ’’ତି ତିଭୱନେକଚୂଳାମଣିପାଦପଙ୍କଜରାଗରତନୋ ଭଗୱା ଲୋକନାଥୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେପି ଗତ୍ୟତ୍ଥାଦିସୁତ୍ତେ ଅକମ୍ମକଗ୍ଗହଣେନ ପଚ୍ଚଯୱିଧାନଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଅଥ ୱା ସକମ୍ମକାନଂ ଧାତୂନଂ କମ୍ମୱଚନିଚ୍ଛାଯ ଅଭାୱେ ଅକମ୍ମକଭାୱତୋ ‘‘ଫଲଂ ସଯମେୱ ପକ୍କ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ବୋଧନତ୍ଥେଯେୱ ବୁଧ-ଧାତୁତୋ କତ୍ତରି ୱିଧାନଂ ସିଜ୍ଝତି। ଅଥ ୱା ନୀଲଗୁଣଯୋଗେନ ପଟାଦୀସୁ ନୀଲୱୋହାରୋ ୱିଯ ଭାୱସାଧନଂ ବୁଦ୍ଧ-ସଦ୍ଦଂ ଗହେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଗୁଣଯୋଗତୋ ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ’’ତି ୱୋହରୀଯତି। ଏୱମନେକଧା ସିଦ୍ଧେନ ବୁଦ୍ଧ-ସଦ୍ଦେନ ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ତଂ ଧମ୍ମରାଜନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ସେଟ୍ଠଂ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲ’’ନ୍ତି ପଦଦ୍ୱଯଂ ‘‘ବୁଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ବୁଦ୍ଧଂ, ସେଟ୍ଠଂ, ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲ’’ନ୍ତି ଇମେହି ତୀହି ପଦେହି ନଯତୋ ‘‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’’ତିଆଦିନା (ଦୀ। ନି। ୧।୧୫୭; ୩।୬; ମ। ନି। ୧।୧୪୭, ୧୪୪; ୩।୪୩୪; ସଂ। ନି। ୧।୨୪୯; ୫।୪୭୯; ଅ। ନି। ୫।୧୪, ୩୦; ୬।୨୫, ୨୬; ନେତ୍ତି। ୯୩), ‘‘ଯୋ ୱଦତଂ ପୱରୋ ମନୁଜେସୁ, ସକ୍ୟମୁନୀ ଭଗୱା କତକିଚ୍ଚୋ’’ତିଆଦୀହି (ୱି। ୱ। ୮୮୬) ଚ ଅନେକେହି ସୁତ୍ତପଦେହି ଦସ୍ସିତଦୂରାୱିଦୂରସନ୍ତିକନିଦାନହେତୁଫଲସତ୍ତୋପକାରାୱତ୍ଥାଧମ୍ମକ୍ଖ- ଲୋକୁଦ୍ଧାରଉଭିକଉଯସଙ୍ଗହିତଂ ସୁପରିସୁଦ୍ଧଂ ବୁଦ୍ଧଗୁଣସମୁଦଯଂ ନିରୱସେସଂ ଦସ୍ସେତି। ଅଯମେୱ ହି ବୁଦ୍ଧଗୁଣାନଂ ନିରୱସେସତୋ ଦସ୍ସନୂପାଯୋ, ଯଦିଦଂ ନଯଦସ୍ସନଂ। ଇତରଥା ପଟିପଦୱଣ୍ଣନାଯ ଅପରିମିତାନଂ ବୁଦ୍ଧଗୁଣାନଂ କୋ ହି ନାମ ସମତ୍ଥୋ ପରିଯନ୍ତଂ ଗନ୍ତୁଂ। ଯଥାହ –

‘‘ବୁଦ୍ଧୋପି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଣେଯ୍ଯ ୱଣ୍ଣଂ;

କପ୍ପମ୍ପି ଚେ ଅଞ୍ଞମଭାସମାନୋ;

ଖୀଯେଥ କପ୍ପୋ ଚିରଦୀଘମନ୍ତରେ;

ୱଣ୍ଣୋ ନ ଖୀଯେଥ ତଥାଗତସ୍ସା’’ତି। (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୩।୧୪୧; ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୨୫; ଉଦା। ଅଟ୍ଠ। ୫୩; ଅପ। ଅଟ୍ଠ। ୨।୭।୨୦; ବୁ। ୱଂ। ଅଟ୍ଠ। ୪।୪; ଚରିଯା। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନକଥା, ପକିଣ୍ଣକକଥା; ଦୀ। ନି। ଟୀ। ୧।ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା; ମ। ନି। ଟୀ। ୧।ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା; ସଂ। ନି। ଟୀ। ୧।୧।ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା; ଅ। ନି। ଟୀ। ୧।୧।ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା; ୱଜିର। ଟୀ। ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା; ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୧। ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା; ନେତ୍ତି। ଟୀ। ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା);

ଏୱମେତେହି ତୀହି ପଦେହି ନିରୱସେସଗୁଣସଂକିତ୍ତନଥୁତିଯା ୱସେନ ‘‘ୱନ୍ଦିତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ପଣାମସ୍ସ ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇମାଯ ଅଡ୍ଢଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧରତନସଙ୍ଖାତପଠମୱନ୍ଦନୀଯୱତ୍ଥୁୱିସଯା ଥୁତିପଣାମସଭାୱା ୱନ୍ଦନା ଦସ୍ସିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ତଦନନ୍ତରଂ ଧମ୍ମରତନସ୍ସ ପଣାମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଭୱାଭାୱକରଂ ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଭୱ-ସଦ୍ଦେନ ଦ୍ୱେ ଭୱା ୱୁତ୍ତା କମ୍ମଭୱୋ, ଉପପତ୍ତିଭୱୋତି। ତତ୍ଥ କମ୍ମଭୱୋ ଭୱତି ଏତସ୍ମା ଫଲନ୍ତି ‘‘ଭୱୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ୱିପାକକ୍ଖନ୍ଧକଟତ୍ତାରୂପସଙ୍ଖାତୋ ପନ ଉପପତ୍ତିଭୱୋ ଅୱିଜ୍ଜାତଣ୍ହୁପାଦାନସଙ୍ଖାରାଦିସହକାରିକାରଣଯୁତ୍ତେନ କୁସଲାକୁସଲଚେତନାସଙ୍ଖାତକମ୍ମଭୱପଚ୍ଚଯେନ ଯଥାରହଂ ଭୱତୀତି ‘‘ଭୱୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସୋ ପନ କାମଭୱରୂପଭୱଅରୂପଭୱସଞ୍ଞୀଭୱଅସଞ୍ଞୀଭୱନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀଭୱ-ଏକୱୋକାରଭୱଚତୁୱୋକାରଭୱପଞ୍ଚୱୋକାରଭୱୱସେନ ନୱୱିଧୋ। ଏୱମେତେସୁ ନୱସୁ ଭୱେସୁ ଦସୱିଧୋପି ଧମ୍ମୋ ଅତ୍ତାନଂ ଧାରେନ୍ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସନ୍ତାନସ୍ସ ଅନୁପାଦିସେସନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରଂ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଧିକତାସାଧନେନ ଭୱେସୁ , ଭୱସ୍ସ ୱା ଅଭାୱଂ କରୋତୀତି ଭୱାଭାୱକରୋ, ତଂ, ଅପରାପରଜାତିପ୍ପବନ୍ଧସ୍ସ ହେତୁସମୁଗ୍ଘାତେନ ଅପ୍ପୱତ୍ତିଧମ୍ମତାପାଦକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଧମ୍ମନ୍ତି ଅତ୍ତାନଂ ଧାରେନ୍ତେ ଚତୂସୁ ଅପାଯେସୁ, ସଂସାରେ ଚ ଅପତମାନେ ଧାରେତୀତି ଧମ୍ମୋ, ସୋ ଚତୁମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନସଙ୍ଖାତନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମୋ ଚ ତପ୍ପଟିପାଦକୋ ନୱଙ୍ଗସାସନାପରନାମଧେଯ୍ଯଚତୁରାସୀତିସହସ୍ସଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧପ୍ପଭେଦଭିନ୍ନୋ ପରିଯତ୍ତିଧମ୍ମୋ ଚାତି ଦସୱିଧୋ। ସୋପି ନିପ୍ପରିଯାଯଧମ୍ମୋ, ପରିଯାଯଧମ୍ମୋ ଚାତି ଦୁୱିଧୋ। ତତ୍ଥ ନିପ୍ପରିଯାଯଧମ୍ମୋ ନାମ ଅପାଯେ, ସଂସାରେ ୱା ପଧାନହେତୁଭୂତାନଂ ଉଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନଂ, ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଞ୍ଚ ଦସନ୍ନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦନେନ ମଗ୍ଗଧମ୍ମୋ, ତସ୍ସ ତଂକିଚ୍ଚନିପ୍ଫତ୍ତିନିମିତ୍ତଭାୱେନ ନିବ୍ବାନଧମ୍ମୋ ଚାତି ପଞ୍ଚୱିଧୋପି ନିପ୍ପରିଯାଯେନ ପୁଗ୍ଗଲସନ୍ତାନଂ ଧାରେତୀତି କତ୍ୱା ‘‘ନିପ୍ପରିଯାଯଧମ୍ମୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଚତ୍ତାରି ପନ ସାମଞ୍ଞଫଲାନି ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିପହାନେନ ମଗ୍ଗାନୁଗୁଣପ୍ପୱତ୍ତିଯା, ପରିଯତ୍ତି ଚ ମଗ୍ଗନିବ୍ବାନାଧିଗମସ୍ସ ମୂଲକାରଣଭାୱତୋତି ପଞ୍ଚୱିଧୋପି ପରିଯାଯଧମ୍ମୋ ନାମ।

ଏତ୍ତାୱତା ‘‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ’’ତିଆଦିନା (ସଂ। ନି। ୧।୨୪୯; ଅ। ନି। ୩।୭୬; ଦୀ। ନି। ୩।୬; ଅ। ନି। ୬।୧୦, ୨୫, ୨୬), ‘‘ରାଗୱିରାଗମନେଜମସୋକ’’ନ୍ତିଆଦୀହି (ୱି। ୱ। ୮୮୭) ଚ ସୁତ୍ତନ୍ତେହି ୱୁତ୍ତସ୍ସ, ତଦଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ଚ ୱଣ୍ଣିତସ୍ସ ସରଣାନୁସ୍ସରଣୱସେନାପି ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସମ୍ପତ୍ତିପଟିଲାଭକାରଣସ୍ସ ଅନୱସେସସ୍ସ ଧମ୍ମରତନଗୁଣସ୍ସ ନଯତୋ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ଚ ‘‘ୱନ୍ଦିତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ପଣାମସ୍ସ ଦସ୍ସିତତ୍ତା ଚ ଧମ୍ମରତନସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଦୁତିଯସ୍ସ ୱନ୍ଦନୀଯସ୍ସ ଥୁତିପଣାମସଭାୱା ୱନ୍ଦନା ଦସ୍ସିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ତଦନନ୍ତରଂ ସଙ୍ଘରତନସ୍ସ ୱନ୍ଦନାସନ୍ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଗଣଞ୍ଚେୱ ନିରଙ୍ଗଣ’’ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ‘‘ରାଗୋ ଅଙ୍ଗଣଂ ଦୋସୋ ଅଙ୍ଗଣଂ ମୋହୋ ଅଙ୍ଗଣ’’ନ୍ତି (ୱିଭ। ୯୨୪) ୱୁତ୍ତେହି ରାଗାଦିଅଙ୍ଗଣେହି ତଦଙ୍ଗୱିକ୍ଖମ୍ଭନସମୁଚ୍ଛେଦପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିନିସ୍ସରଣୱିମୁତ୍ତିୱସେନ ନିଗ୍ଗତୋ ୱିମୁତ୍ତୋତି ନିରଙ୍ଗଣୋ, ତଂ ନିରଙ୍ଗଣଂ। ଅରିଯୱଂସେ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସଙ୍ଖାତେହି ଗୁଣଗଣେହି ଗଣୀଯତୀତି ଗଣୋ, ତଂ।

ଏତ୍ତାୱତା ‘‘ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ’’ତିଆଦିନା (ସଂ। ନି। ୧।୨୪୯; ଅ। ନି। ୩।୭୬; ଦୀ। ନି। ୩।୬; ଅ। ନି। ୬।୧୦, ୨୫, ୨୬;), ‘‘ଯତ୍ଥ ଚ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲମାହୁ, ଚତୂସୁ ସୁଚୀସୁ ପୁରିସଯୁଗେସୂ’’ତିଆଦୀହି (ୱି। ୱ। ୮୮୮) ଚ ତେହି ତେହି ସୁତ୍ତପଦେହି ୱୁତ୍ତାନଂ, ତଦଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ଚ ୱଣ୍ଣିତାନଂ ୱିମଲାତୁଲନିଖିଲୱିସାଲପେସଲସୀଲାଦିନାନପ୍ପକାରାନଗ୍ଘସଙ୍ଘରତନଗୁଣାନଂ ସଂକିତ୍ତନସଭାୱାଯ ଥୁତିଯା ଚ ‘‘ୱନ୍ଦିତ୍ୱା’’ତି ଏତେନ ଯଥାୱୁତ୍ତସରୂପପଭେଦପଣାମସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ସଙ୍ଘରତନସଙ୍ଖାତତତିଯୱନ୍ଦନୀଯୱତ୍ଥୁୱିସଯା ଥୁତିପ୍ପଣାମସଙ୍ଖାତା ୱନ୍ଦନା ଦସ୍ସିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ସିରସାତି ଅତ୍ତପ୍ପସାଦଗାରୱାୱହନ୍ତେନ ମୁଦ୍ଧନା। ୱନ୍ଦିତ୍ୱାତି ପଣମିତ୍ୱା ଥୋମିତ୍ୱା ୱା।

ଏୱଂ ପଠମଗାଥାଯ ୱନ୍ଦନୀଯସ୍ସ ରତନତ୍ତଯସ୍ସ ଥୁତିପ୍ପଣାମସଙ୍ଖାତଂ ୱନ୍ଦନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଦନନ୍ତରାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତବ୍ବପଯୋଜନାଦିପଟିପାଦିକାଯ ଗାଥାଯ ‘‘ଭିକ୍ଖୂନ’’ନ୍ତି ଇମିନା କିଞ୍ଚାପି ସଂସାରେ ଭଯଂ ଇକ୍ଖତୀତି ‘‘ଭିକ୍ଖୂ’’ତି କଲ୍ୟାଣପୁଥୁଜ୍ଜନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଟ୍ଠ ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ପାଠଇଯଂ (ପାରା। ୪୪-୪୫; ୱିଭ। ୫୧୦) ପନ ‘‘ଭିନ୍ନପଟଂ ଧାରେତୀତି ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖନସୀଲୋତି ଭିକ୍ଖୂ’’ତିଆଦିନା ଭିକ୍ଖୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୁଦ୍ଧାରୱସେନ ନିବ୍ବଚନନ୍ତରାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱରଣାରହସ୍ସେୱ ଅଧିପ୍ପେତଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ଅକୁପ୍ପେନ ଠାନାରହେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ, ଅଯଂ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ଅଧିପ୍ପେତୋ ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଦସ୍ସିତା ସିକ୍ଖାକାମା ସାସନାୱଚାରା କୁଲପୁତ୍ତା ଇଧାଧିପ୍ପେତା, ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ। ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚାତି ଅଟ୍ଠୱାଚିକୋପସମ୍ପଦାକମ୍ମେନ ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାତାଦିସାଯେୱ କୁଲଧୀତରୋ ଦସ୍ସିତା। ଏକତୋପସମ୍ପନ୍ନାପି ସାମଞ୍ଞେନ ଗଯ୍ହନ୍ତି। ଏକତୋପସମ୍ପନ୍ନାତି ଚ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯାୱ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ନ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ତାୱ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନେନ ଭିକ୍ଖୁନିଭାୱପ୍ପତ୍ତା ଅଧିପ୍ପେତା, ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ।

ହିତତ୍ଥାଯାତି ସବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିନିପ୍ଫାଦକକରଣତ୍ଥାଯ ହିନୋତି ଗଚ୍ଛତି ଯଥାଧିପ୍ପେତଫଲସାଧନେ ପୱତ୍ତତୀତି ହିତନ୍ତି ଅରୋଗତାଦିକାରଣଂ ଅମତୋସଧାଦି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଧ ପନ ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସମ୍ପତ୍ତିସିଦ୍ଧିକାରଣଂ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲରକ୍ଖନଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ତଦତ୍ଥାଯ।

ସମାହିତୋ ସମ୍ମା ଆହିତୋ ପୱତ୍ତିତୋ ୱିନିଚ୍ଛଯମଗ୍ଗୋ ଏତେନାତି ‘‘ସମାହିତୋ’’ତି ପକରଣକାରକୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଅଥ ୱା ସମ୍ମା ଆହିତଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ଠପିତଂ ପୱତ୍ତିତଂ ଚିତ୍ତମେତସ୍ସାତି ‘‘ସମାହିତଚିତ୍ତୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ‘‘ସମାହିତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ପରମଗମ୍ଭୀରସୁଦୁତ୍ତରୱିନଯପିଟକତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯେ ପୱତ୍ତନାରହସ୍ସ ଇମିନା ୱିସେସନେନ ଅତ୍ତନି ସମାହିତଚିତ୍ତପ୍ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଭୂତୋ ଅତ୍ତନୋ ଞାଣସ୍ସ ପଦଟ୍ଠାନଭୂତୋ ସମାଧି ଦସ୍ସିତୋ ତେନ ସମାଧିନା ସମାହିତୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ପୱକ୍ଖାମୀତି ପକାରେନ ୱକ୍ଖାମି, ଯେନ ପକାରେନ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ୱୁତ୍ତେ ଅଜ୍ଜତନା ମନ୍ଦସତିମତିୱୀରିଯା ପଟିପଜ୍ଜନକା ଗମ୍ଭୀରତରଂ ୱିନଯପିଟକତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସୁଖେନ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତୁଂ, ଧାରେତୁଞ୍ଚ ସକ୍କୋନ୍ତି, ତାଦିସେନ ପକାରୱିସେସେନ ୱକ୍ଖାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାସେନାତି ସମସନଂ ସଂଖିପନଂ ସମାସୋ, ତେନ, ସଂଖିତ୍ତରୁଚିକାନମୁଗ୍ଘାଟିତଞ୍ଞୂନଂ କତାଧିକାରାନଂ ଞାଣୁତ୍ତରାନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଞ୍ଚ ପପଞ୍ଚଭୀରୁକାନଂ ଗହଣଧାରଣେ ମନ୍ଦଯନ୍ତାନଂ ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧୀନଞ୍ଚ ଉପକାରକେନ ନାତିୱିତ୍ଥାରକ୍କମେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନଯସ୍ସାତି ୱିନଯପିଟକସ୍ସ। ତଞ୍ହି –

‘‘ୱିୱିଧୱିସେସନଯତ୍ତା;

ୱିନଯନତୋ ଚେୱ କାଯୱାଚାନଂ;

ୱିନଯତ୍ଥୱିଦୂହି ଅଯଂ;

ୱିନଯୋ 'ୱିନଯୋ'ତି ଅକ୍ଖାତୋ''ତି। (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।ପଠମସଙ୍ଗୀତିକଥା; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।ପଠମମହାସଙ୍ଗୀତିକଥା; ଧ। ସ। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନକଥା) –

ୱୁତ୍ତେହି ଅତ୍ଥୱିସେସେହି ''ୱିନଯୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ସନ୍ଦସ୍ସିତସଭାୱସ୍ସ ''ୱିନଯୋ ନାମ ସାସନସ୍ସ ଆଯୂ''ତି (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧। ପଠମସଙ୍ଗୀତିକଥା; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।ପଠମସଙ୍ଗୀତିକଥା; ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ୫।ପଠମମହାସଙ୍ଗୀତିକଥା) ସଙ୍ଗୀତିକାରକେହି ମହାକସ୍ସପାଦୀହି ଅଭିତ୍ଥୁତଗୁଣସ୍ସ ୱିନଯପିଟକୁତ୍ତମସ୍ସ। ୱିନିଚ୍ଛଯନ୍ତି ୱିସେସେନ, ୱିୱିଧେନ ୱା ଆକାରେନ ୱିପ୍ପଟିପତ୍ତିନୀହରଣୱସେନ ଚୀଯତି ୱିଭଜୀଯତୀତି ''ୱିନିଚ୍ଛଯୋ''ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ୱିଭଜନଂ, ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ନାମ ପକରଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯ''ନ୍ତି ଚ ଅଲୁତ୍ତସମାସୋଯଂ ''ଦେୱାନଂପିଯତିସ୍ସୋ, କଣ୍ଠେକାଳଓ''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ।

ଏୱଂ ଦୁତିଯଗାଥାଯ କତ୍ତୁନିମିତ୍ତପଯୋଜନାଭିଧାନାଭିଧେଯ୍ୟପକରଣପ୍ପକାରେକଦେସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସଙ୍ଖେପସୱଣକାରଣନିଦସ୍ସନମୁଖେନାପି ପକରଣପ୍ପକାରାଦିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅନାକୁଲ''ମିଚ୍ଚାଦି। ତତ୍ଥ ଅନାକୁଲନ୍ତି ନତ୍ଥି ଏତ୍ଥ ସଦ୍ଦତୋ, ଅତ୍ଥତୋ, ୱିନିଚ୍ଛଯତୋ ୱା ଆକୁଲଂ ପୁବ୍ବାପରୱିରୋଧୋ, ମିସ୍ସତା ୱାତି ଅନାକୁଲୋ, ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ତଂ ୱଦତୋ ମେ ନିବୋଧଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅସଂକିଣ୍ଣନ୍ତି ନିକାଯନ୍ତରଲଦ୍ଧୀହି ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ।

ମଧୁରତ୍ଥପଦକ୍କମନ୍ତି ପଦାନଂ କମୋ ପଦକ୍କମୋ, ପଦଗତି, ସଦ୍ଦାନମୁଚ୍ଚାରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମଧୁରୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ ପଦକ୍କମୋ ଚ ଯସ୍ସ ସୋ ମଧୁରତ୍ଥପଦକ୍କମୋ, ତଂ –

''ପଦାସତ୍ତଂ ପଦତ୍ଥାନଂ, ମଧୁରତ୍ଥମୁଦୀରିତଂ;

ଯେନ ମଜ୍ଜନ୍ତି ଧୀମନ୍ତୋ, ମଧୁନେୱ ମଧୁବ୍ବତା''ତି। –

ଇମିନା ଲକ୍ଖଣେନ ସଦ୍ଦାନମତ୍ଥାନଞ୍ଚ ୱସେନ ପଦାସତ୍ତାପରନାମଧେଯ୍ୟମାଧୁରିଯାଲଙ୍କାରେନ ସମଲଙ୍କତତ୍ତା ମଧୁରତ୍ଥପଦକ୍କମଂ।

ପଟୁଭାୱକରନ୍ତି ପଟତି ଗଚ୍ଛତି ପଜାନାତୀତି ପଟୁ, ପଞ୍ଞୱା, ପଟୁନୋ ଭାୱୋ, ସଦ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଭୂତା ପଞ୍ଞା, ତଂ ପଟୁଭାୱଂ ପଞ୍ଞାୱିସେସଂ କରୋତି ଜନେତୀତି ପଟୁଭାୱକରୋ, ତଂ, ପଞ୍ଞାୱିସେସଜନକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତଂ ୱିନଯସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ପରମନ୍ତି ଉତ୍ତମଂ। ୱିନଯକ୍କମେତି ୱିନଯପିଟକେ, ତଦତ୍ଥେ ଚ, ପୱତ୍ତିକ୍କମେ ପଟୁଭାୱକରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏୱଂ ତତିଯଗାଥାଯ ପକରଣଗୁଣାପଦେସେନ ସୋତୁଜନଂ ସମୁସ୍ସାହେତ୍ୱା ଇଦାନି ''ଅପାର''ନ୍ତିଆଦିଚତୁତ୍ଥଗାଥାଯ ପକରଣଞ୍ଚ ତନ୍ନିସ୍ସଯଂ ୱିନଯପିଟକଞ୍ଚ ନାୱାସାଗରଭାୱେନ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତିରୋଭୂତୋପମେଯ୍ୟୋପମାନଭେଦେନ ରୂପକାଲଙ୍କାରେନ ପକରଣଗୁଣଂ ପକାସେନ୍ତୋ ସୋତୁଜନଂ ସମୁତ୍ତେଜେତି। ତତ୍ଥ ଅପାରନ୍ତି ନତ୍ଥି ପାରଂ ଏତସ୍ସାତି ଅପାରୋ, ୱିନଯସାଗରୋ। ସୋ ହି ପୁରିମବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେସୁ ସାସନଂ ପସୀଦିତ୍ୱା ୱିନଯପିଟକେ ଉଗ୍ଗହଣଧାରଣପଟିପାଦନପଟିପତ୍ତିୱସେନ ଅକତାଧିକାରେହି ପୁଗ୍ଗଲେହି ଦୁରଧିଗମନୀଯଧମ୍ମତ୍ଥନିରୁତ୍ତିପଟିଭାନପରିଯନ୍ତତାଯ ''ଅପାରୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଓତରନ୍ତାନନ୍ତି ସଜ୍ଝାଯନସୱନଧାରଣାଦିୱସେନ ଅଜ୍ଝୋଗାହନ୍ତାନଂ। ସାରନ୍ତି ନିବ୍ବାନସମ୍ପାପକଭାୱେନ ସାରଭୂତାଯ ଅରିଯମଗ୍ଗସମ୍ଭାରାଯ ପୁବ୍ବଭାଗପଟିପତ୍ତିଯା ମୂଲଭୂତପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଙ୍ଖାତସୀଲସାରପ୍ପକାସକତାଯ ସାରଂ। ୱିନଯସାଗରନ୍ତି ୱିନଯପିଟକସଙ୍ଖାତଂ ସାଗରଂ। ୱିନଯୋ ହି ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଯା କାଲପ୍ପତ୍ତଜାନନସ୍ସାପି ଧମ୍ମସେନାପତିଆଦୀନମ୍ପି ଅୱିସଯତ୍ତା ଅତିଗମ୍ଭୀରାତିୱିତ୍ଥିଣ୍ଣଭାୱେନ ସାଗରୋ ୱିଯାତି ସାଗରୋ, ୱିନଯୋ ଚ ସୋ ସାଗରୋ ଚାତି ୱିନଯସାଗରୋ, ତଂ, ଅଗାଧାପାରଗୁଣଯୋଗତୋ ସାଗରୋପମଂ ୱିନଯପିଟକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁତିଯଗାଥାଯ ''ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନ''ନ୍ତି ୱତ୍ୱାପି ''ହିତତ୍ଥାଯା''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧତ୍ତା ଚ ୱାକ୍ୟନ୍ତରେହି ଅନ୍ତରିତଭାୱେନ ଦୂରତ୍ତା ଚ ତଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଏତ୍ଥ ୱିନଯସାଗରଜ୍ଝୋଗାହନତଦତ୍ଥପଟିପଜ୍ଜନାରହକତ୍ତୁୱିସେସସନ୍ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ''ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନ''ନ୍ତି ପୁନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ନାୱା ୱିଯ ଭୂତୋ ନାୱାଭୂତୋ, ତଂ, ନାୱାଟ୍ଠାନିଯଂ ମହାନାୱାସଦିସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମନୋରମନ୍ତି ମନୋ ରମତି ଏତ୍ଥ, ଏତେନାତି ୱା ମନୋରମୋ, ତଂ, ଅଜ୍ଝାଯନୱୋହାରପସୁତାନଂ ପଟିପତ୍ତିପରାଯନାନଞ୍ଚ ସାଧୂନଂ ମନୋରମନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ତାୱତା ପକରଣଗୁଣସଂକିତ୍ତନେନ ସୋତୁଜନଂ ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ୱା ଇଦାନି ସକ୍କଚ୍ଚସୱନେ ନିଯୋଜେନ୍ତୋ ‘‘ତସ୍ମା ୱିନଯନୂପାଯ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ଅନାକୁଲତାଦିୱିୱିଧାନଗ୍ଘଗୁଣାଲଙ୍କାରପଟିମଣ୍ଡିତଂ, ତେନ ହେତୁନାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନଯନୂପାଯନ୍ତି ୱିୱିଧାକାରେନ, ୱିସେସନଯତୋ ୱା କାଯୱାଚାନଂ ନଯନଂ ଦମନଂ ଅକତ୍ତବ୍ବତୋ ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା କତ୍ତବ୍ବେସୁ ନିଯୋଜନଂ ୱିନଯନଂ, ଉପେଚ୍ଚ ତଂ ଫଲଂ ଆଯତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଉପାଯୋ, ହେତୁ, ୱିନଯନସ୍ସ ଉପାଯୋ ୱିନଯନୂପାଯୋ, ତଂ, କାଯଜୀୱିତାନପେକ୍ଖାନଂ ସିକ୍ଖାକାମାନଂ ପେସଲାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ କାଯୱାଚାନଂ ଅନନୁଲୋମିକୱିପ୍ଫନ୍ଦିତାପନଯନସଙ୍ଖାତଦମନସ୍ସ କାରଣଭୂତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଏତ୍ତାୱତା ଅତ୍ତନା କତ୍ତୁମିଚ୍ଛିତେ ପକରଣେ ପଣ୍ଡିତାନଂ ପୱତ୍ତିହେତୁଭୂତାନଂ ଅନାକୁଲତାଦିଗୁଣାନଂ ୱିଭାୱନୱସେନ ‘‘ଅନାକୁଲ’’ନ୍ତିଆଦିୱିସେସନାନି ୱତ୍ୱା ଇଦାନି ସକ୍କଚ୍ଚସୱନାୱବୋଧେ ୱିସଯଂ ୱିସେସିତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯ’’ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଦୁତିଯଗାଥାଯ ‘‘ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯ’’ନ୍ତି ‘‘ପୱକ୍ଖାମୀ’’ତି କିରିଯାଯ କମ୍ମଦସ୍ସନୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଇଧ ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିଯମାନମ୍ପି ଦୂରସମ୍ବନ୍ଧଂ ହୋତୀତି ତମନାନେତ୍ୱା ‘‘ନିବୋଧଥା’’ତି ଇମିସ୍ସା କିରିଯାଯ କମ୍ମସନ୍ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ‘‘ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁନରୁତ୍ତିଦୋସାଭାୱୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତେନ ଚିତ୍ତେନାତି ଏତ୍ଥ ୱିୱିଧେ ଆରମ୍ମଣେ ଖିତ୍ତଂ ପେସିତଂ ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚୱିଚିକିଚ୍ଛାଦିପରେତଂ ଅସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ, ନ ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତପ୍ପଟିପକ୍ଖଂ ସମାହିତଂ କୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତେନ, ଏତସ୍ସ ପକରଣୁତ୍ତମସ୍ସ ସୱନାଦିବ୍ୟାପାରଂ ୱିନା ନାନାରମ୍ମଣେସୁ ପୱତ୍ତିୱସେନ ୱିକ୍ଖେପମନାପନ୍ନେନ ସମାହିତେନ ଚିତ୍ତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତେନ…ପେ… ନିବୋଧଥା’’ତି ୱଦନ୍ତେନ ଚ ‘‘ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ୱିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସା’’ତି ୱଚନତୋ ୱିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମେସୁ ଦାଯାଦାଭାୱତୋ ଅତ୍ତନୋ ପକରଣତ୍ଥଭୂତାଯ ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାଯ ସମ୍ମାପଟିପଜ୍ଜନାପଦେସୋ କତୋ ହୋତି।

ୱଦତୋମେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଗାରୱେନ ଚା’’ତି ପାଠସେସୋ। ତତ୍ଥାଯମତ୍ଥୋ – ଭାସମାନେ ମଯି ଗାରୱେନ, ଯଥାୱୁତ୍ତେନ କାରଣେନ ଚାତି ସାମିଭୁମ୍ମାନମୱିସେସତାଯ ‘‘ମେ’’ତି ସାମିୱଚନସ୍ସ ‘‘ମଯୀ’’ତି ଅତ୍ଥସମ୍ଭୱତୋ ଅଯମତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋ। ପକରଣସ୍ସ ଅନାକୁଲତାଦିଗୁଣସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଚ ୱତ୍ତରି ମଯି ଗାରୱେନ ଚ ସମାହିତେନ ଚେତସାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ନିବୋଧଥାତି ୱାକ୍ୟତ୍ଥପଦତ୍ଥଂ ସନ୍ଧାଯଭାସିତତ୍ଥଭାୱତ୍ଥାଦିୱସେନ ନିସେସତୋ ବୋଧଥ, ସକ୍କଚ୍ଚଂ ସୁତ୍ୱା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ବୁଜ୍ଝଥ ୱିଜାନାଥାତି ଅତ୍ଥୋ, ଚିନ୍ତାଭାୱନାମଯଞ୍ଞାଣାନଂ ମୂଲଭୂତପକରଣୱିସଯଂ ସୁତମଯଞ୍ଞାଣଂ ନିପ୍ଫାଦେଥାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଭିକ୍ଖୁନିଭଗୋ।

ପାରାଜିକକଥା

ପଠମପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା

୬। ଏୱଂ ପଞ୍ଚହି ଗାଥାହି ରତନତ୍ତଯପଣାମାଦିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଯଥାପଟିଞ୍ଞାତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତିୱିଧେ’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ‘‘ତିୱିଧେ’’ତିଆଦିନା ପଠମପାରାଜିକସିକ୍ଖାପଦୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତି। ତିୱିଧେତି ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱମୁଖମଗ୍ଗାନଂ ୱସେନ ତିପ୍ପକାରେ ମଗ୍ଗେତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତିଲମତ୍ତମ୍ପୀତି ତିଲବୀଜମତ୍ତମ୍ପି ଅଙ୍ଗଜାତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମଗ୍ଗେତି ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱାନଂ ନିକ୍ଖମନଦ୍ୱାରତାଯ, ଅନ୍ନପାନପିତ୍ତସେମ୍ହାଦୀନଂ ପୱେସନନିକ୍ଖମନଦ୍ୱାରତାଯ ଚ ମଗ୍ଗୱୋହାରଗତେ ସରୀରପ୍ପଦେସେ, ଅଲ୍ଲୋକାସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ମଗ୍ଗେସୁ ତିଲମତ୍ତମ୍ପି, ତୀସୁ ସେୱନଚେତନୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେପି ‘‘ତିୱିଧେ’’ତି ପକାରୱାଚିୱିଧସଦ୍ଦୋପାଦାନେନ ସଜାତିସଙ୍ଗହୱସେନ ତୀହି ରାସୀହି ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ପଭେଦୱସେନ ତିଂସୱିଧୋ ମଗ୍ଗୋ ଦସ୍ସିତୋ ହୋତି।

ସେଯ୍ୟଥିଦଂ? ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଭୂତମୁଖାଦିମଗ୍ଗାନଂ ନିସ୍ସଯଭୂତେ ସତ୍ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ତିସ୍ସୋ ଇତ୍ଥିଯୋ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ ଅମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥୀ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୫୬) ନଯେନ ପାଠଇଯଂ ଦସ୍ସିତମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥୀନଂ ପଚ୍ଚେକଂ ତିଣ୍ଣଂ ମଗ୍ଗାନଂ ୱସେନ ନୱ ମଗ୍ଗା, ତଥେୱ ଦସ୍ସିତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାନଂ ୱସେନ ନୱ ମଗ୍ଗା, ତିଣ୍ଣଂ ପନ ପଣ୍ଡକାନଂ ମୁଖମଗ୍ଗୱଚ୍ଚମଗ୍ଗାନଂ ୱସେନ ପଚ୍ଚେକଂ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ମଗ୍ଗାତି ଛ ମଗ୍ଗା, ତଥା ତିଣ୍ଣଂ ପନ ପୁରିସାନନ୍ତି ଏୱଂ ତିଂସୱିଧୋ ହୋତି।

ସେୱନଚେତନୋତି ସେୱନେ ମେଥୁନପଯୋଗେ ଚେତନା ଅସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ମେଥୁନରାଗୂପସଂହିତାଯ ଚେତନାଯ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଲ୍ଲୋକାସେତି ତିଂସମଗ୍ଗାନମଞ୍ଞତରେ ମଗ୍ଗେ ପକତିୱାତେନ ଅସଂଫୁଟ୍ଠେ ଅଲ୍ଲପଦେସେ, ଇମିନା ବାହିରଂ ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତଂ ନ ହୋତୀତି ଦୀପେତି। ୱିସେସନସ୍ସ ୱିସେସାପେକ୍ଖତ୍ତା ଦୁତିଯଗାଥାଯ ‘‘ସସିକ୍ଖୋ ସୋ’’ତି ପଦଦ୍ୱଯଂ ଆହରିତ୍ୱା ‘‘ସେୱନଚେତନୋ ସସିକ୍ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଅଙ୍ଗେ ସରୀରେ ଜାତନ୍ତି ଅଙ୍ଗଜାତଂ, ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ। ସତିପି ଅୱସେସସରୀରାୱଯୱାନଂ ତଥାଭାୱେ ରୁଳ୍ହିୱସେନ ତଦେୱ ତଥା ୱୁତ୍ତଂ। ପୱେସେନ୍ତୋତି ଦ୍ୱଯଂଦ୍ୱଯସମାପତ୍ତିସଙ୍ଖାତକାଯିକକିରିଯଂ ନିପ୍ଫାଦେନ୍ତୋ। ପରାଜିତୋତି ଦୁଲ୍ଲଭାଯ ଖଣସମ୍ପତ୍ତିଯା ଲଦ୍ଧବ୍ବତୋ ଦୁଲ୍ଲଭା ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିସୁଖତୋ ପରିହାପେତ୍ୱା କିଲେସସପତ୍ତେହି ପରାଜଯମାପାଦିତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଯମେତ୍ଥ ଯୋଜନା – ସସିକ୍ଖୋ ସେୱନଚେତନୋ ତିୱିଧେ ମଗ୍ଗେ ଅଲ୍ଲୋକାସେ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ତିଲମତ୍ତମ୍ପି ପୱେସେନ୍ତୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରାଜିତୋ ହୋତୀତି। ଏତ୍ତାୱତା –

‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସିକ୍ଖାସାଜୀୱସମାପନ୍ନୋ ସିକ୍ଖଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ଦୁବ୍ବଲ୍ୟଂ ଅନାୱିକତ୍ୱା ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱେଯ୍ୟ, ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତାଯପି, ପାରାଜିକୋ ହୋତି ଅସଂୱାସୋ’’ତି (ପାରା। ୪୪) –

ଭଗୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୭। ଏୱଂ ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଅତ୍ତୂପକ୍କମମୂଲକଂ ପାରାଜିକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ‘‘ଭିକ୍ଖୁପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଆନେତ୍ୱା ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେନ (ପାରା। ୫୮) ଅଙ୍ଗଜାତେ ଅଭିନିସୀଦେନ୍ତୀ’’ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତଂ ପରୋପକ୍କମମୂଲକଂ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପୱେସନ’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ପୱେସନନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁପଚ୍ଚତ୍ଥିକେହି ସୁତ୍ତପମତ୍ତାଦିମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଆଦୀନମଞ୍ଞତରଂ ଆନେତ୍ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତମଗ୍ଗାନମଞ୍ଞତରଂ ମଗ୍ଗଂ ଯଥା ପୱିସତି, ତଥା ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଙ୍ଗଜାତେ ଅଭିନିସୀଦାପନେ ସମ୍ପତ୍ତଂ ମଗ୍ଗପ୍ପୱେସନମାହ। ପୱେସନଂ ସାଦିଯନ୍ତୋ ସସିକ୍ଖୋ ସୋତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ‘‘ପୱେସନଂ ସାଦିଯତି ଅଧିୱାସେତି, ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସେୱନଚିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୮) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଅଗ୍ଗତୋ ଯାୱ ମୂଲଂ ପୱେସେନ୍ତେସୁ ଅସ୍ସାଦଚିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ତଙ୍ଖଣେଯେୱ ସାସନତୋ ଚୁତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପୱିଟ୍ଠନ୍ତିଆଦୀସୁ ପଦେସୁପି ଏୱମେୱ ଯୋଜନା।

ପୱିଟ୍ଠନ୍ତି ପୱିଟ୍ଠକ୍ଖଣେ। ‘‘ପୱିଟ୍ଠ’’ନ୍ତିଆଦିନା ତାଯ ତାଯ କିରିଯାଯ ଉପଲକ୍ଖିତୋ ଖଣୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ତେନେୱେତ୍ଥ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ

ଉପଯୋଗୱଚନଂ କତଂ। ଠିତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସମଯେ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନସ୍ସ ସବ୍ବଥା ବ୍ଯାପାରରହିତଂ କାଲଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସମଯୋପି ଗହେତବ୍ବୋ। ତେନେୱ ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପୱିଟ୍ଠସ୍ସ ଚ ଯାୱ ଉଦ୍ଧରଣାରମ୍ଭୋ, ତାୱ ସନ୍ତୱନ୍ତୋ ଠିତକାଲୋପି ଗହେତବ୍ବୋ। ଉଦ୍ଧରଣନ୍ତି ନୀହରଣକାଲୋ।

ୱାତି ୱିକପ୍ପେ, ଅପୀତି ସମୁଚ୍ଚଯେ, ସୋ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ୱିକପ୍ପିତାନଂ ପକ୍ଖାନଂ ତୁଲ୍ୟବଲତଂ ଜୋତେତି। ଇତି ଇମେହି ଦ୍ୱୀହିପି ‘‘ସୋ ଚେ ପୱେସନଂ ସାଦିଯତି, ପୱିଟ୍ଠଂ ସାଦିଯତୀ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୫୮) ପାଳିଯଂ ଆଗତନଯେନ ଲବ୍ଭମାନଂ ପୱେସନାଦିଏକକ୍ଖଣେପି ସାଦିଯନପଚ୍ଚଯା ଆପଜ୍ଜମାନଂ ପାରାଜିକଂ ଦସ୍ସେତି। ସସିକ୍ଖୋତି ସିକ୍ଖାଯ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସସିକ୍ଖୋ, ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାତସିକ୍ଖୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସାଦିଯନ୍ତୋତି ସେୱନଚିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଠପେତ୍ୱା କିରିଯନ୍ତି ଅତ୍ତୂପକ୍କମନଂ ୱିନା। ଚୁତୋତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁପଚ୍ଚତ୍ଥିକେହି କତମିଦଂ, ନ ମଯା’’ତି ଲେସେନ ନ ମୁଚ୍ଚତି, ସାଦିଯନଚିତ୍ତେ ସତି ସାସନତୋ ଚୁତୋଯେୱ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ସସିକ୍ଖୋତି ଇଦଂ ‘‘ସିକ୍ଖଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ଦୁବ୍ବଲ୍ୟଂ ଅନାୱିକତ୍ୱା’’ତି (ପାରା। ୪୪) ସିକ୍ଖାପଦପାଠସ୍ସ ଅତ୍ଥଦସ୍ସନୱସେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ। ତସ୍ସ ପଦଭାଜନେ (ପାରା। ୪୫), ତଦଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ୱିଭତ୍ତଂ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ –
ଚିତ୍ତଖେତ୍ତକାଲପଯୋଗପୁଗ୍ଗଲୱିଜାନନୱସେନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ତଦଭାୱେନ। ଉପସମ୍ପନ୍ନଭାୱତୋ ଚୱିତୁକାମତାଚିତ୍ତେନେୱ ହି ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ଦୱା ୱା ରୱା ୱା ୱଦନ୍ତସ୍ସ। ଏୱଂ ଚିତ୍ତୱସେନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ତଦଭାୱେନ।

ତଥା ‘‘ବୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାମି, ଧମ୍ମଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାମି, ସଙ୍ଘଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାମି, ସିକ୍ଖଂ, ୱିନଯଂ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ, ଉଦ୍ଦେସଂ, ଉପଜ୍ଝାଯଂ, ଆଚରିଯଂ, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ, ଅନ୍ତେୱାସିକଂ, ସମାନୁପଜ୍ଝାଯକଂ, ସମାନାଚରିଯକଂ, ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାମୀ’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନଂ ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ଚତୁଦ୍ଦସନ୍ନଂ, ‘‘ଗିହୀତି ମଂ ଧାରେହି, ଉପାସକୋ, ଆରାମିକୋ, ସାମଣେରୋ, ତିତ୍ଥିଯୋ, ତିତ୍ଥିଯସାୱକୋ, ଅସ୍ସମଣୋ, ଅସକ୍ୟପୁତ୍ତିଯୋତି ମଂ ଧାରେହୀ’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନଂ ଗିହିଆଦୀନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଞ୍ଚାତି ଇମେସଂ ବାୱୀସତିଯା ଖେତ୍ତପଦାନଂ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ସୱେୱଚନସ୍ସ ୱସେନ ତେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତୁକାମସ୍ସ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱଦତୋ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ। ଏୱଂ ଖେତ୍ତୱସେନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ତଦଭାୱେନ।

ତତ୍ଥ ଯଦେତଂ ‘‘ପଚ୍ଚକ୍ଖାମୀ’’ତି ଚ ‘‘ମଂ ଧାରେହୀ’’ତି ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ୱତ୍ତମାନକାଲୱଚନଂ, ଯାନି ଚ ‘‘ଅଲଂ ମେ ବୁଦ୍ଧେନ, କିଂ ନୁ ମେ ବୁଦ୍ଧେନ, ନ ମମତ୍ଥୋ ବୁଦ୍ଧେନ, ସୁମୁତ୍ତାହଂ ବୁଦ୍ଧେନା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଆଖ୍ୟାତୱସେନ କାଲଂ ଅନାମସିତ୍ୱା ପୁରିମେହି ଚୁଦ୍ଦସହି ପଦେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତାନି ‘‘ଅଲଂ ମେ’’ତିଆଦୀନି ଚତ୍ତାରି ପଦାନି, ତେସଂଯେୱ ସୱେୱଚନାନଂ ୱସେନ ପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ‘‘ପଚ୍ଚକ୍ଖାସି’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ପଚ୍ଚକ୍ଖିସ୍ସ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ମଂ ଧାରେସୀ’’ତି ୱା ‘‘ମଂ ଧାରେସ୍ସତୀ’’ତି ୱା ‘‘ଯଂ ନୂନାହଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ୱାତିଆଦୀନି ଅତୀତାନାଗତପରିକପ୍ପୱଚନାନି ଭଣନ୍ତସ୍ସ। ଏୱଂ ୱତ୍ତମାନକାଲୱସେନ ଚେୱ ଅନାମଟ୍ଠକାଲୱସେନ ଚ ପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ତଦଭାୱେନ।

ପଯୋଗୋ ପନ ଦୁୱିଧୋ କାଯିକୋ ଚ ୱାଚସିକୋ ଚ। ତତ୍ଥ ‘‘ବୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାମୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଯାଯ କାଯଚି ଭାସାଯ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ୱାଚସିକପଯୋଗେନେୱ ପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ଅକ୍ଖରଲିଖନଂ ୱା ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଦିଦସ୍ସନଂ ୱା କାଯପଯୋଗଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ଏୱଂ ୱାଚସିକପଯୋଗେନେୱ ପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ତଦଭାୱେନ।

ପୁଗ୍ଗଲୋ ପନ ଦୁୱିଧୋ ଯୋ ଚ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି, ଯସ୍ସ ଚ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି। ତତ୍ଥ ଯୋ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି, ସୋ ସଚେ ଉମ୍ମତ୍ତକଖିତ୍ତଚିତ୍ତୱେଦନଟ୍ଟାନଂ ଅଞ୍ଞତରୋ ନ ହୋତି। ଯସ୍ସ ପନ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି, ସୋ ସଚେ ମନୁସ୍ସଜାତିକୋ ହୋତି, ନ ଚ ଉମ୍ମତ୍ତକାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରୋ, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତୋ ଚ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି। ନ ହି ଅସମ୍ମୁଖୀଭୂତସ୍ସ ଦୂତେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ଆରୋଚନଂ ରୁହତି। ଏୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱସେନ ପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ତଦଭାୱେନ।

ୱିଜାନନମ୍ପି ନିଯମିତାନିଯମିତୱସେନ ଦୁୱିଧଂ। ତତ୍ଥ ଯସ୍ସ, ଯେସଂ ୱା ନିଯମେତ୍ୱା ‘‘ଇମସ୍ସ, ଇମେସଂ ୱା ଆରୋଚେମୀ’’ତି ୱଦତି। ସଚେ ତେ ଯଥା ପକତିଯା ଲୋକେ ମନୁସ୍ସା ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଆୱଜ୍ଜନସମଯେ ଜାନନ୍ତି, ଏୱଂ ତସ୍ସ ୱଚନାନନ୍ତରମେୱ ତସ୍ସ ‘‘ଅଯଂ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ’’ତି ୱା ‘‘ଗିହିଭାୱଂ ପତ୍ଥଯତୀ’’ତି ୱା ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଭାୱଂ ଜାନନ୍ତି, ପଚ୍ଚକ୍ଖାତାୱ ହୋତି ସିକ୍ଖା। ଅଥ ଅପରଭାଗେ ‘‘କିଂ ଇମିନା ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଜାନନ୍ତି, ଅଞ୍ଞେ ୱା ଜାନନ୍ତି, ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାତାୱ ହୋତି ସିକ୍ଖା। ଅନିଯମେତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ପନ ସଚେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଯୋ କୋଚି ମନୁସ୍ସଜାତିକୋ ୱଚନତ୍ଥଂ ଜାନାତି, ପଚ୍ଚକ୍ଖାତାୱ ହୋତି ସିକ୍ଖା। ଏୱଂ ୱିଜାନନୱସେନ ପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହୋତି, ନ ତଦଭାୱେନ। ଯୋ ପନ ଅନ୍ତମସୋ ଦୱାଯପି ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି, ତେନ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାତାୱ ହୋତି ସିକ୍ଖା।

ଇତି ଇମେସଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରାନଂ ଚିତ୍ତାଦୀନଂ ୱସେନ ଅପଚକ୍ଖାତସିକ୍ଖୋ ‘‘ସସିକ୍ଖୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ।

୮-୧୦। ‘‘ଇଦାନି ସଞ୍ଚେତେନ ସଞ୍ଚେତସ୍ସ ଘଟ୍ଟନେ ଉପାଦିନ୍ନକଘଟ୍ଟନାଭାୱତୋ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ପାପଭିକ୍ଖୂନଂ ଲେସକପ୍ପନଂ ପଟିକ୍ଖିପିତୁଂ ‘‘ଭିକ୍ଖୁପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଆନେତ୍ୱା ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେନ, ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗେନ, ମୁଖେନ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅଭିନିସୀଦେନ୍ତି ସଞ୍ଚେତାଯ ଅସଞ୍ଚେତସ୍ସା’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୬୧) ନଯେନ ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତସଞ୍ଚେତୱାରାନମନ୍ତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ସଞ୍ଚେତେନା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ସଞ୍ଚେତେନାତି ଚମ୍ମଚୋଳଅତିପୁପଚ୍ଚାଦୀହି ପଟିଚ୍ଛାଦିତେନ। ‘‘ପୱେସେନ୍ତୋ’’ତି ଇମିନା ସଞ୍ଚେତୱାରସ୍ସ ପରୋପକ୍କମଂ ନିସ୍ସାଯ ଦସ୍ସନମୁପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଅତ୍ତୂପକ୍କମେପି ଯୋଜେତବ୍ବତଂ ଦସ୍ସେତି, ତସ୍ସ ୱକ୍ଖମାନେନ ‘‘ପରାଜିତୋ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ତଥେୱା’’ତି ଇମିନା ପୱେସେନ୍ତୋତିଆଦିସ୍ସକାରଂ ପରାମସତି।

ଏୱଂ ପୱେସେନ୍ତୋ କଦା ପରାଜିତୋ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ଉପାଦିନ୍ନେନା’’ତିଆଦି। ଏତ୍ଥ ଉପାଦିନ୍ନେନାତି ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠୀହି ଉପେତେନ କମ୍ମୁନା ଅତ୍ତନୋ ଫଲଭାୱେନେୱ ଆଦିନ୍ନଂ ଗହିତନ୍ତି ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଏତେନ ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତସ୍ସ, ୱତ୍ଥୁପୁଗ୍ଗଲାନଂ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଚ ଘଟ୍ଟନଟ୍ଠାନଗତଂ କାଯପ୍ପସାଦଂ ଦସ୍ସେତି। ଇମିନାୱ ଅଙ୍ଗଜାତଗତଂ ଅନଟ୍ଠକାଯପ୍ପସାଦଂ ଚମ୍ମଖିଲଂ, ପିଳକାଦି ଚ ଗହେତବ୍ବଂ। ‘‘ଉପାଦିନ୍ନକଂ ନାମ କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯ’’ନ୍ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ତବ୍ବିପରିଯାଯେନ ‘‘ଅନୁପାଦିନ୍ନକ’’ନ୍ତି ତପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦକଂ ଚୋଳଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଉପାଦିନ୍ନେନ ଉପାଦିନ୍ନେ, ଅନୁପାଦିନ୍ନେ ୱା ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ ଘଟ୍ଟିତେ, ଅନୁପାଦିନ୍ନକେନ ୱା ଉପାଦିନ୍ନେ ଅନୁପାଦିନ୍ନେ ୱା ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ ଘଟ୍ଟିତେତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ କରଣୱଚନନ୍ତାନି ପଦାନି ‘‘ଅଙ୍ଗଜାତେନା’’ତି ଇମସ୍ସ ୱିସେସନାନି।

ଏତ୍ତାୱତା ସଞ୍ଚେତଚତୁକ୍କୱସେନ ଅତ୍ତୂପକ୍କମେ ସତି ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ ପାରାଜିକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ପରୂପକ୍କମେପି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଚେ’’ତିଆଦି। ଏତ୍ଥାତି ଏତେସୁ ଚତୂସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ। ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ ପୱିଟ୍ଠେ ତୁତି ଏତ୍ଥ ତୁ-ସଦ୍ଦେନ ପୱେସନଟ୍ଠିତୁଦ୍ଧାରକ୍ଖଣଉଯଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଯଂତଂ-ସଦ୍ଦାନଂ ନିଚ୍ଚସମ୍ବନ୍ଧତ୍ତା ହି ‘‘ସୋ’’ତି ତଂ-ସଦ୍ଦୋପାଦାନେ ‘‘ଯୋ’’ତି ଯଂ-ସଦ୍ଦୋପି ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବୋ, ସାମତ୍ଥିଯେନ ସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥୋ ଅପିସଦ୍ଦୋ ଚ। ଅଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥଯୋଜନା – ଭିକ୍ଖୁପଚ୍ଚତ୍ଥିକେହି ଆନେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଙ୍ଗଜାତେ ଅଭିନିସୀଦାପିତମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଆଦୀନଂ ତୀସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଅଞ୍ଞତରମଗ୍ଗସଙ୍ଖାତଂ ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତଂ ପୱିଟ୍ଠେ ୱା ତୁ-ସଦ୍ଦେନ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତପୱେସନଟ୍ଠିତୁଦ୍ଧାରାନମଞ୍ଞତରକ୍ଖଣେ ୱା ସଚେ ଯୋ ସାଦିଯତି, ସପ୍ପମୁଖାଦିପ୍ପୱେସନକାଲେ ୱିଯ ଅନୁତ୍ତସିତ୍ୱା କାମରାଗପିପାସାଭିଭୂତୋ ଯଦି ସାଦିଯତି, ସୋପି ଭିକ୍ଖୁ ପରାଜିତୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ସଚେ ସାଦିଯତୀ’’ତି ଇମିନା ସାସଙ୍କୱଚନେନ ନ ସାଦିଯତି, ଅନାପତ୍ତୀତି ସୂଚିତଂ ହୋତି।

‘‘ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ’’ତି ଇମିନା ତ୍ୱଚ୍ଛିନ୍ନେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଠାନେ ୱୀତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଇମସ୍ମିଂଯେୱ ୱିକପ୍ପେ ସମ୍ଭୱନ୍ତିଯୋ ଇତରାପତ୍ତିଯୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଖେତ୍ତେ’’ତିଆଦି। ‘‘ଏତ୍ଥା’’ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ‘‘ଖେତ୍ତେ’’ତି ସାମଞ୍ଞନିଦ୍ଦେସେପି ହେଟ୍ଠା ‘‘ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ’’ତି ୱିସେସିତତ୍ତା, ଉପରିଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦୀନଞ୍ଚ ୱିଧୀଯମାନତ୍ତା ଅଞ୍ଞଥାନୁପପତ୍ତିଲକ୍ଖଣାଯ ସାମତ୍ଥିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟାନଂ ଖେତ୍ତେତି ଅଯମତ୍ଥୋ ଲବ୍ଭତି। ‘‘କଣ୍ଣଚ୍ଛିଦ୍ଦକ୍ଖିନାସାସୂ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱକ୍ଖମାନେସୁ ଜୀୱମାନକସରୀରଗତଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେସୂତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଇମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଖେତ୍ତେସୁ ‘‘ସଞ୍ଚେତାଦିନା ସଞ୍ଚେତାଦିଂ ପୱେସେନ୍ତସ୍ସ ଉପାଦିନ୍ନାଦୀହି ଉପାଦିନ୍ନାଦୀନଂ ଘଟ୍ଟନେ ଅଧିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ତୁମସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତାଯ ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ ୱୁତ୍ତସବ୍ବୱିକପ୍ପେ ଏତ୍ଥ ଯୋଜେନ୍ତେହି ଏୱଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ – ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯକ୍ଖେତ୍ତେ ସଞ୍ଚେତେ ୱା ଅସଞ୍ଚେତେ ୱା ସଞ୍ଚେତେନ ୱା ଅସଞ୍ଚେତେନ ୱା ଅଙ୍ଗଜାତେନ ସେୱନ୍ତସ୍ସ ଉପାଦିନ୍ନେ ୱା ଅନୁପାଦିନ୍ନେ ୱା ଉପାଦିନ୍ନେନ, ତଥା ଅନୁପାଦିନ୍ନେନ ୱା ଘଟ୍ଟିତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ତସ୍ସ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି। ଏୱଂ ଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେ ସଞ୍ଚେତେ ୱା…ପେ… ଘଟ୍ଟିତେ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ତସ୍ସ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଇଧ ସବ୍ବତ୍ଥ ତୀସୁପି ଖେତ୍ତେସୁ ଉପାଦିନ୍ନ-ସଦ୍ଦେନ ଅନଟ୍ଠକାଯପ୍ପସାଦଂ ଅଙ୍ଗଜାତଞ୍ଚ ତତ୍ଥଜାତଚମ୍ମଖିଲପିଳକା ଚ ଗଯ୍ହନ୍ତି, ଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେ ପନ ଅଙ୍ଗୁଲିଆଦିଇତରାୱଯୱାପି। ତୀସୁପି ଖେତ୍ତେସୁ ଅନୁପାଦିନ୍ନ-ସଦ୍ଦେନ ଅଙ୍ଗଜାତାଦିପଟିଚ୍ଛାଦିତୱତ୍ଥାଦଯୋ ଚ ଗଯ୍ହନ୍ତି, ଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେ ପନ ନିମିତ୍ତେ ନଟ୍ଠକାଯପ୍ପସାଦଚମ୍ମଖିଲପିଳକରୋମାଦୀନି। ଇମାନି ଚ ଅନୁପାଦିନ୍ନାନି। ଅଙ୍ଗଜାତେତରୋପାଦିନ୍ନାୱଯୱେ ଚ ତୀସୁପି ଖେତ୍ତେସୁ ପୱେସେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେୱ।

୧୧। ଏତ୍ତାୱତା ଜୀୱମାନସରୀରେ ସଞ୍ଚେତାସଞ୍ଚେତୱସେନ ପଚ୍ଚେକଂ ତିୱିଧେସୁପି ପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେସୁ ସଞ୍ଚେତାସଞ୍ଚେତୱସେନେୱ ଦୁୱିଧେନ ନିମିତ୍ତେନ ସେୱନ୍ତସ୍ସ ପରୋପକ୍କମେ ସତି ସାଦିଯନ୍ତସ୍ସ ଲବ୍ଭମାନପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଯୋ ଯଥାସମ୍ଭୱଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ‘‘ମତସରୀରେ ପନ ତଥା ତଥା ସେୱନ୍ତାନଂ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ପାପଭିକ୍ଖୂନଂ ଲେସୋକାସପଟିବାହନତ୍ଥଂ ପାଠଇଯଂ ଦସ୍ସିତେସୁ ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁ ତୀସୁ ଖେତ୍ତେସୁ ଲବ୍ଭମାନା ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମତେ’’ତିଆଦି।

ତତ୍ଥ ‘‘ମତେ’’ତି ଏତସ୍ସ ‘‘ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଆଦୀନଂ ସରୀରେ’’ତି ଅଜ୍ଝାହରିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ଇମିନା ‘‘ଅକ୍ଖାଯିତେ’’ତିଆଦିନା ଦସ୍ସିତାନଂ ନିମିତ୍ତାନଂ ନିସ୍ସଯଂ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି। ‘‘ନିମିତ୍ତମତ୍ତଂ ସେସେତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱକ୍ଖମାନଗାଥାଯଂ ୱିଯ ସକଲସରୀରେ ଖାଦିତେପି ନିମିତ୍ତସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନାୱିଜ୍ଜମାନଭାୱେନେୱ ଆପତ୍ତିଯାଭାୱାଭାୱସ୍ସ ପମାଣନ୍ତି ‘‘ଅକ୍ଖାଯିତେ’’ତି ଏତେନ ‘‘ମତେ’’ତି ଏତଂ ଅୱିସେସେତ୍ୱା ‘‘ନିମିତ୍ତେ’’ତି ଅଜ୍ଝାହରିତ୍ୱା ତଂ ତେନ ୱିସେସିତବ୍ବଂ। ଅଥ ୱା ‘‘ନିମିତ୍ତମତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖମାନଗାଥାଯ ‘‘ନିମିତ୍ତେ’’ତି ପଦଂ ଆନେତ୍ୱା ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଅକ୍ଖାଯିତେତି ସବ୍ବଥା ଅକ୍ଖାଯିତେ ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଭୂତେ ନିମିତ୍ତେ। ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତେପି ଚାତି କିଞ୍ଚି କିଞ୍ଚି ଖାଦିତ୍ୱା ବହୁକାୱସିଟ୍ଠେ ନିମିତ୍ତେ। ‘‘ଯସ୍ସ ଚତୂସୁ ଭାଗେସୁ ତିଭାଗମତ୍ତଂ ଖାଦିତଂ, ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତଂ ନାମା’’ତି ୱଦନ୍ତି। ମେଥୁନନ୍ତି ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠାନେନ ସଦିସଭାୱାପତ୍ତିଯା ମିଥୁନାନଂ ଇଦଂ ମେଥୁନଂ, ମତିତ୍ଥିଆଦୀନଂ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠାନେନ ସଦିସତ୍ତାଭାୱେପି ତତ୍ଥ ୱୀତିକ୍କମୋ ରୁଳ୍ହିଯା ‘‘ମେଥୁନ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ପାରାଜିକୋତିପରାଜିତୋ, ପରାଜଯମାପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯଞ୍ହି ପାରାଜିକ-ସଦ୍ଦୋ ସିକ୍ଖାପଦାପତ୍ତିପୁଗ୍ଗଲେସୁ ୱତ୍ତତି। ତତ୍ଥ ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଆନନ୍ଦ ଅନୱକାସୋ, ଯଂ ତଥାଗତୋ ୱଜ୍ଜୀନଂ ୱା ୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତକାନଂ ୱା କାରଣା ସାୱକାନଂ ପାରାଜିକଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ସମୂହନେଯ୍ୟା’’ତି (ପାରା। ୪୩) ଏୱଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ୱତ୍ତମାନୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ‘‘ଆପତ୍ତି ତ୍ୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ଆପନ୍ନୋ ପାରାଜିକ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୭) ଆପତ୍ତିଯା। ‘‘ନ ମଯଂ ପାରାଜିକା, ଯୋ ଅୱହଟୋ, ସୋ ପାରାଜିକୋ’’ତି (ପାରା। ୧୫୫) ଏୱଂ ପୁଗ୍ଗଲେ। ‘‘ପାରାଜିକେନ ଧମ୍ମେନ ଅନୁଦ୍ଧଂସେଯ୍ୟା’’ତିଆଦୀସୁ (ପାରା। ୩୮୪) ପନ ଧମ୍ମେ ୱତ୍ତତୀତି ୱଦନ୍ତି। ଯସ୍ମା ପନ ତତ୍ଥ ଧମ୍ମୋତି କତ୍ଥଚି ଆପତ୍ତି, କତ୍ଥଚି ସିକ୍ଖାପଦମେୱ ଅଧିପ୍ପେତଂ, ତସ୍ମା ସୋ ୱିସୁଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଯୋ ତଂ ଅତିକ୍କମତି ତଂ ପରାଜେତି, ତସ୍ମା ‘‘ପାରାଜିକ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଆପତ୍ତି ପନ ଯୋ ନଂ ଅଜ୍ଝାପଜ୍ଜତି ତଂ ପରାଜେତି, ତସ୍ମା ‘‘ପାରାଜିକା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପୁଗ୍ଗଲୋ ଯସ୍ମା ପରାଜିତୋ ପରାଜଯମାପନ୍ନୋ, ତସ୍ମା ‘‘ପାରାଜିକୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସିକ୍ଖାପଦାପତ୍ତୀସୁ ପାରାଜିକ-ସଦ୍ଦୋ ପରାଜେତୀତି ‘‘ପାରାଜିକୋ’’ତି କତ୍ତୁସାଧନୋ, ପୁଗ୍ଗଲେ ପନ ପରାଜୀଯତୀତି କମ୍ମସାଧନୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ‘‘ନରୋ’’ତି ଇମିନା ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତଭିକ୍ଖୁଯେୱ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ସାମଞ୍ଞଜୋତନା ୱିସେସେ ଅୱତିଟ୍ଠତୀତି।

୧୨।ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତେତି ଚତୂସୁ କୋଟ୍ଠାସେସୁ ଏକକୋଟ୍ଠାସାୱସେସଂ କତ୍ୱା ଖାଦିତେ। ଉପଡ୍ଢକ୍ଖାଯିତେତି ସମଭାଗାୱସେସଂ ଖାଦିତେ। ଥୂଲୋ ଅଚ୍ଚଯୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯୋ, ସୋଯେୱ ଆପଜ୍ଜୀଯତୀତି ଆପତ୍ତୀତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତି। ପାଚିତ୍ତିଯାଦଯୋ ସନ୍ଧାଯେତ୍ଥ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯୱୋହାରୋ, ନ ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସେତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ସେସେତି ଅୱସେସେ ଉପକଚ୍ଛକାଦୀସୁ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅୱସେସସରୀରେ ଉପକଚ୍ଛକାଦୀସୁ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୯-୬୦)। ଦୁଟ୍ଠୁ କତନ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁକ୍କଟ-ସଦ୍ଦୋ ନିଯତନପୁଂସକତ୍ତା ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗସ୍ସାପି ଆପତ୍ତି-ସଦ୍ଦସ୍ସ ସଲିଙ୍ଗେନ ୱିସେସନଂ ହୋତି।

୧୩।ନିମିତ୍ତମତ୍ତଂ ସେସେତ୍ୱା ଖାଯିତେପୀତି ଏତ୍ଥ ତିଣ୍ଣମଞ୍ଞତରଂ ନିମିତ୍ତଂ ସେସେତ୍ୱା ସକଲସରୀରେ ଖାଦିତେପି। ପି-ସଦ୍ଦୋ ବ୍ଯତିରେକେ, ପଗେୱ ଇତରେତି ଦୀପେତି। ତସ୍ମିଂ ନିମିତ୍ତେ ଅକ୍ଖାଯିତେ ୱା ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତେ ୱାତି ଦ୍ୱିଧା ୱୁତ୍ତେସୁ ତୀସୁ ନିମିତ୍ତେସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ନିମିତ୍ତେ ମେଥୁନଂ ସେୱତୋପି ପରାଜଯୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ । ସେୱତୋପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ଅପେକ୍ଖାଯଂ। ତସ୍ମା ନ କେୱଲଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତାନମେୱାତି ଅପେକ୍ଖତି। ସନ୍ତତାଦଯୋ ୱିକପ୍ପା ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ଏତ୍ଥାପି ଯୋଜେତବ୍ବା।

୧୪। ‘‘ଉଦ୍ଧୁମାତାଦିସମ୍ପତ୍ତେ’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯଦା ପନ ସରୀରଂ ଉଦ୍ଧୁମାତକଂ ହୋତି କୁଥିତଂ ନୀଲମକ୍ଖିକାସମାକିଣ୍ଣଂ କିମିକୁଲସମାକୁଲଂ ନୱହି ୱଣମୁଖେହି ପଗ୍ଘରିତପୁବ୍ବକୁଣପଭାୱେନ ଉପଗନ୍ତୁମ୍ପି ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟଂ, ତଦା ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ଜହତି, ତାଦିସେ ସରୀରେ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଉପକ୍କମତୋ ଦୁକ୍କଟମେୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୯-୬୦) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ସବ୍ବତ୍ଥାପି ଚାତି ଅକ୍ଖାଯିତାଦିସବ୍ବୱିକପ୍ପୋପଗତାନି ପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତାନି ଗହିତାନୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତତ୍ଥାପି ୱୀତିକ୍କମୋ ଅନାପତ୍ତି ନ ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି। ‘‘ଖାଯିତକ୍ଖାଯିତ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଖାଯିତକ୍ଖାଯିତଞ୍ଚ ନାମେତଂ ସବ୍ବଂ ମତସରୀରେଯେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ନ ଜୀୱମାନେତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୧୫। ଜୀୱମାନେ କଥନ୍ତି ଆହ ‘‘ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପନା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ୱଣସଙ୍ଖେପତୋତି ୱଣସଙ୍ଗହତୋ। ତସ୍ମିନ୍ତି ଯତ୍ଥ ଠିତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଟିତଂ, ତସ୍ମିଂ ପଦେସେ। ଏତ୍ଥ ଦୁତିଯୋ ପନ-ସଦ୍ଦୋ ଇଧ ଅଦସ୍ସିତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଆଗତନଯେନ ୱିଞ୍ଞାଯମାନଂ ଅତ୍ଥୱିସେସଂ ଜୋତେତି। ଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ହି ‘‘ଯଦିପି ନିମିତ୍ତଂ ସବ୍ବସୋ ଖାଯିତଂ, ଛୱିଚମ୍ମମ୍ପି ନତ୍ଥି, ନିମିତ୍ତସଣ୍ଠାନଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ପୱେସନଂ ଜାଯତି, ପାରାଜିକମେୱା’’ତି ଏୱଂ ଅଜୀୱମାନେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯାନୁସାରେନ ଜୀୱମାନେପି ଛୱିଚମ୍ମମତ୍ତଂ ଚେ ସବ୍ବସୋ ଉପ୍ପାଟିତଂ, ନିମିତ୍ତସଣ୍ଠାନଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ପୱେସନକ୍ଖମଂ ହୋତି, ତତ୍ଥ ସେୱନ୍ତସ୍ସ

ପାରାଜିକମେୱାତି ୱିଞ୍ଞାଯମାନମଙ୍ଗଂ ଜୋତେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୬। ତତୋ ନିମିତ୍ତତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପତିତାଯାତି ପତିତାଯଂ, ଅଯମେୱ ୱା ପାଠୋ। ନିମିତ୍ତତୋତି ନିମିତ୍ତପ୍ପଦେସତୋ ପତିତାଯଂ ମଂସପେସିଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ତଚ୍ଛେତ୍ୱା ୱା ପତିତାଯଂ ତସ୍ସଂ ନିମିତ୍ତମଂସପେସିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମେଥୁନରାଗେନ ଉପକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜନା।

୧୭।''ନଖପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣେପୀ''ତିଆଦିଗାଥାଯ ''ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା''ତିଆଦିକା ଅଟ୍ଠକଥା ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବା। ସତୀତି ଏତ୍ଥ ''ଅୱସିଟ୍ଠେ''ତି ପାଠସେସୋ। ଜୀୱମାନେତି ଏତ୍ଥ ''ସରୀରେ''ତି ପାଠସେସୋ। ଜୀୱମାନସରୀରେ ପନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ତଚ୍ଛେତ୍ୱା ନିମିତ୍ତେ ଉପ୍ପାଟିତେ ନଖପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣେପି ମଂସେ, ନ୍ହାରୁମ୍ହି ୱା ଅୱସିଟ୍ଠେ ସତି ମେଥୁନଂ ପଟିସେୱନ୍ତୋ ପରାଜିତୋତି ଯୋଜନା।

୧୮। ''କଣ୍ଣଚ୍ଛିଦ୍ଦକ୍ଖୀ''ତି ଗାଥାଯ ''ଜୀୱମାନେ''ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ, ''ସରୀରେ''ତି ପାଠସେସୋ। ''ଅସ୍ସଗୋମହିସାଦୀନ''ନ୍ତିଆଦିନା ଅସ୍ସାଦୀନଂ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ପାରିସେସତୋ ''ମନୁସ୍ସାନ''ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ମନୁସ୍ସାନଂ ଜୀୱମାନସରୀରେ କଣ୍ଣ...ପେ... ୱଣେସୁ ୱାତି ଯୋଜନା। ୱତ୍ଥିକୋସେତି ମୁତ୍ତପଥଭ୍ଭନ୍ତରେ। ୱଣେସୁ ୱାତି ସତ୍ଥକାଦୀହି କତୱଣେସୁ। ଅଙ୍ଗଜାତନ୍ତି ତିଲମତ୍ତମ୍ପି ଅଙ୍ଗଜାତେକଦେସଂ। ରାଗାତି ମେଥୁନରାଗେନ।

୧୯।ଅୱସେସସରୀରସ୍ମିନ୍ତି କଣ୍ଣଚ୍ଛିଦ୍ଦାଦିଯଥାୱୁତ୍ତସରୀରାୱଯୱୱଜ୍ଜିତସରୀରପ୍ପଦେସେ। ତେନାହ ''ଉପକଚ୍ଛୂରୁକାଦିସୂ''ତି ଉପକଚ୍ଛଂ ନାମ ବାହୁମୂଲନ୍ତରଂ। ଊରୁକାଦିସୂତି ଊରୁୱେମଜ୍ଝାଦୀସୁ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତାୱସେସଂ ସରୀରପ୍ପଦେସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ''ଅଙ୍ଗଜାତ''ନ୍ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ''ପୱେସେତ୍ୱା''ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି, ଅଙ୍ଗଜାତଂ ତିଲବୀଜମତ୍ତଂ ପୱେସେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱସା ମେଥୁନରାଗସ୍ସ ସେୱମାନସ୍ସାତି ମେଥୁନରାଗେନ ୱୀତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ସନ୍ଥତେନା''ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରୋ ଏତ୍ଥାପି ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

୨୦।ଅସ୍ସଗୋମହିସାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗୋକଣ୍ଣଗୱଜାଦଯୋ ସଙ୍ଗହିତା। ଅସ୍ସାଦଯୋ ପାକଟାଯେୱ। ''ମତାନ''ନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ''ଜୀୱମାନାନ''ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି। ସେୱନ୍ତି ''ୱସା ମେଥୁନରାଗସ୍ସା''ତି ଅନୁୱତ୍ତମାନତ୍ତା ମେଥୁନରାଗୱସେନ ତିଲବୀଜମତ୍ତମ୍ପି ଅଙ୍ଗଜାତପ୍ପଦେସଂ ପୱେସେନ୍ତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଫୁସେତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଓଟ୍ଠଗଦ୍ରଭଦନ୍ତୀନଂ, ଅସ୍ସଗୋମହିସାଦିନ''ନ୍ତି ପାଠେନ ଭୱିତବ୍ବଂ। ଏୱଞ୍ହି ସତି ଅଟ୍ଠକଥାୱସାନେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେନ ପକାରନ୍ତରୱାଚିନା ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯୱୀତିକ୍କମାରହନାସାୱତ୍ଥିକୋସୱନ୍ତୋ ଅୱୁତ୍ତା ସବ୍ବେପି ସତ୍ତା ଗଯ୍ହନ୍ତି। ''ଅସ୍ସଗୋମହିସାଦୀନ''ନ୍ତି ପଠମପାଦାୱସାନେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେନ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଓଟ୍ଠଗଦ୍ରଭଦନ୍ତୀନମ୍ପି ସଙ୍ଗହୋ ହୋତୀତି ତେସଂ ପୁନୱଚନଂ ନିରତ୍ଥକଂ ସିଯାତି।

୨୧। ତଥା ସେୱମାନସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସବ୍ବତିରଚ୍ଛାନନ୍ତି ତିରିଯଂ ଅଞ୍ଚନ୍ତି ୱଡ୍ଢନ୍ତୀତି ତିରଚ୍ଛା, ସବ୍ବେ ଚ ତେ ତିରଚ୍ଛାଚାତି ସବ୍ବତିରଚ୍ଛା, ତେସଂ ସବ୍ବତିରଚ୍ଛାନଂ। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ୱସା ମେଥୁନରାଗସ୍ସା''ତିଆଦୀନଂ ପରାମଟ୍ଠତ୍ତା ସବ୍ବତିରଚ୍ଛାନାନଂ ଅକ୍ଖିଆଦୀସୁ ତିଲବୀଜମତ୍ତମ୍ପି ଅଙ୍ଗଜାତପ୍ପଦେସଂ ମେଥୁନରାଗେନ ପୱେସେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତ୍ଥାପି ସନ୍ଥତାଦିୱିକପ୍ପେ ନିଦ୍ଦୋସଭାୱୋ ନ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁନ୍ତି ତମ୍ପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୨୨। ଏୱଂ ତିରଚ୍ଛାନାନଂ ଜୀୱମାନକସରୀରେ ଲବ୍ଭମାନା ଆପତ୍ତିଯୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତେସଂଯେୱ ମତସରୀରେପି ସମ୍ଭୱନକଆପତ୍ତିଯୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତେସ''ନ୍ତିଆଦି। ''ତେସ''ନ୍ତି ଇମିନା ମନୁସ୍ସତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ଗହଣନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ମନୁସ୍ସାନଂ ମତାମତସରୀରେ ପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେସୁ ତିସ୍ସନ୍ନଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ଦସ୍ସିତତ୍ତା, ପୁନ ଗହଣେ ପଯୋଜନାଭାୱା ତେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅନୁୱତ୍ତମାନସବ୍ବତିରଚ୍ଛାନନ୍ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ତେସଂ ସବ୍ବତିରଚ୍ଛାନଗତାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଲ୍ଲସରୀରେସୂତି ଉଦ୍ଧୁମାତକାଦିଭାୱମସମ୍ପତ୍ତେସୁ ଅଲ୍ଲମତସରୀରେସୁ ତିୱିଧେ ଖେତ୍ତସ୍ମିଂ ଅସନ୍ଥତେ, ସନ୍ଥତେ ୱା ସତି ମେଥୁନରାଗସ୍ସ ୱସା ସେୱତୋ ତିୱିଧାପି ଆପତ୍ତି ସିଯାତି ଅନୁୱତ୍ତମାନପଦେହି ସହ ଯୋଜନା।

ତିୱିଧେ ଖେତ୍ତସ୍ମିନ୍ତି ମତମନୁସ୍ସସରୀରେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅକ୍ଖାଯିତଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତଭେଦେ ମଗ୍ଗତ୍ତଯସଙ୍ଖାତେ ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ ଚ ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତୌପଡ୍ଢକ୍ଖାଯିତଭେଦେ ତସ୍ମିଂଯେୱ ମଗ୍ଗତ୍ତଯସଙ୍ଖାତେ ଚ, ଅକ୍ଖାଯିତଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତଭେଦେ କଣ୍ଣଚ୍ଛିଦ୍ଦକ୍ଖିନାସାୱତ୍ଥିକୋସୱଣସଙ୍ଖାତେ ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯକ୍ଖେତ୍ତେ ଉପଡ୍ଢକ୍ଖାଯିତଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତଭେଦେ ତସ୍ମିଂଯେୱ କଣ୍ଣଚ୍ଛିଦ୍ଦକ୍ଖିନାସାୱତ୍ଥିକୋସୱଣସଙ୍ଖାତେ ଚ, ଅକ୍ଖାଯିତଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତୌପଡ୍ଢକ୍ଖାଯିତ ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତଭେଦେ ଅୱସେସସରୀରସଙ୍ଖାତେ ଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେ ଚାତି ତିୱିଧେପି ଖେତ୍ତେ। ସତୀତି ୱିଜ୍ଜମାନେ। ସନ୍ଥତେ ୱା ଅସନ୍ଥତେ ୱା ମେଥୁନରାଗସ୍ସ ୱସା ସେୱତୋ ଯଥାରହଂ ପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟସଙ୍ଖାତା ତିୱିଧା ଆପତ୍ତି ଭୱେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତେସମେୱ ଚ ଉଦ୍ଧୁମାତାଦିଭାୱଂ ସମ୍ପତ୍ତେ ସରୀରେ ସନ୍ଥତାଦିୱୁତ୍ତୱିକପ୍ପଯୁତ୍ତେସୁ ତୀସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ମେଥୁନରାଗେନ ସେୱତୋ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଉଦ୍ଧୁମାତାଦିସମ୍ପତ୍ତେ ସବ୍ବତ୍ଥାପି ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ମନୁସ୍ସସରୀରେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱିଞ୍ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ଇମସ୍ମିଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତସରୀରେ ୱିସେସମତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ “ତେସଂ ଅଲ୍ଲସରୀରେସୂ”ତିଆଦୀନଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଂ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ “କୁଥିତକୁଣପେ ପନ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସବ୍ବତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟ”ନ୍ତି।

୨୩। ବହି ଛୁପନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ନିମିତ୍ତଂ ମୁତ୍ତକରଣଂ। “ଇତ୍ଥିଯା”ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତେପି ଚତୁତ୍ଥଗାଥାଯ “ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିଯା”ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ପାରିସେସତୋ ଇମିନା ମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀନମେୱ ଗହଣଂ, ଇମିନା ଅମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯାପି ଗହଣସ୍ସ। ଇମିସ୍ସାନନ୍ତରଗାଥାଯ ଇତୋ “ଇତ୍ଥିଯା”ତି ଅନୁୱତ୍ତିତେ ତତ୍ରାପି ଅମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯାପି ଗହଣଂ ସିଯାତି ତମ୍ପି ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା କାଯସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ ୱତ୍ଥୁଭୂତଂ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିମେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଂ “ଇତ୍ଥିଯା”ତିଅଧିକୱଚନମେୱ ଞାପକନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୯-୬୦) “ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ମେଥୁନରାଗେନ ମୁଖେନ ଛୁପତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯ”ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକେ “ନ ଚ ଭିକ୍ଖୱେ ରତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଛୁପିତବ୍ବଂ, ଯୋ ଛୁପେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା”ତି (ମହାୱ। ୨୫୨) ସାମଞ୍ଞୱଚନତୋ ଚ ଉଦ୍ଧୁମାତାଦିଭାୱମସମ୍ପତ୍ତାଯ ଅଲ୍ଲମତମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ଚ ଅକ୍ଖାଯିତେ ୱା ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତେ ୱା ନିମିତ୍ତେ ସତି ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଭାୱତୋ ତତ୍ଥାପି ବହି ଛୁପନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଅଯମତ୍ଥୋପି ମତାମତୱିସେସଂ ଅକତ୍ୱା “ଇତ୍ଥିଯା”ତି ଇମିନାୱ ସାମଞ୍ଞୱଚନେନ ଗହେତବ୍ବୋ।

୨୪।ନିମିତ୍ତେନାତି ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତେନ। ମୁଖେନାତି ପକତିମୁଖେନ। ନିମିତ୍ତଂ ଇତ୍ଥିଯାତି ଜୀୱମାନକମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ଅଙ୍ଗଜାତଂ। ଯସ୍ମା ପନ କାଯସଂସଗ୍ଗସିକ୍ଖାପଦୱିନୀତୱତ୍ଥୂସୁ ମତିତ୍ଥିୱତ୍ଥୁମ୍ହି ମତିତ୍ଥିଯା ସରୀରେ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଯୋ ଛୁପତି, ତସ୍ସ “ଅନାପତ୍ତି ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା”ତି (ପାରା। ୨୮୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ମତମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ ନ ଗହେତବ୍ବା। ତଥେୱ ଯକ୍ଖିୱତ୍ଥୁମ୍ହି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଯକ୍ଖିନିଯା ସରୀରଂ ଯେନ ଫୁଟ୍ଠଂ, ତସ୍ସ “ଅନାପତ୍ତି ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା”ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଇଧେୱ ଉପରି ଦୁତିଯସଙ୍ଘାଦିସେସେ “ପଣ୍ଡକେ ଯକ୍ଖିପେତୀସୁ, ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ସିଯା”ତି (ୱି। ୱି। ୩୪୧) ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଚ ଅମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀପି ନ ଗହେତବ୍ବା। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ “ଜୀୱମାନକମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ଅଙ୍ଗଜାତ”ନ୍ତି। ଅନ୍ତୋ ପୱେସେତୁକାମତାଯ ସତି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗାସମ୍ଭୱତୋ “କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନା”ତି ଇମିନା ଚ ବହି ଛୁପିତୁକାମତା ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି “ବହୀ”ତି ଅନୁୱତ୍ତନଂ ୱିନାପି ତଦତ୍ଥୋ ଲବ୍ଭତି। ଗରୁକନ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ।

୨୫। ତଥେୱ ବହି ଛୁପନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା, ଅନ୍ତୋ ଅପ୍ପୱେସେତ୍ୱା ବହିଯେୱ ଛୁପନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉଭଯରାଗେନାତି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ, ମେଥୁନରାଗେନ ୱା। ପୁରିସସ୍ସାପୀତି ଜୀୱମାନକପୁରିସସ୍ସପି। ପି-ସଦ୍ଦୋ ନ କେୱଲଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଇତ୍ଥିଯା ନିମିତ୍ତଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସେୱ ଆପତ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ପୁରିସସ୍ସାପୀତି ଦୀପେତି। “ନିମିତ୍ତ”ନ୍ତି ମୁତ୍ତକରଣମେୱ ୱୁଚ୍ଚତି। “ଜୀୱମାନକପୁରିସସ୍ସା”ତି ଅଯଂ ୱିସେସୋ କୁତୋ ଲବ୍ଭତୀତି ଚେ? “କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ୱା ମେଥୁନରାଗେନ ୱା ଜୀୱମାନକପୁରିସସ୍ସ ୱତ୍ଥିକୋସଂ ଅପ୍ପୱେସେନ୍ତୋ ନିମିତ୍ତେନ ନିମିତ୍ତଂ ଛୁପତି, ଦୁକ୍କଟ”ନ୍ତି ଇତୋ ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୯-୬୦) ଲବ୍ଭତି।

୨୬। ଅଚିରୱତିତରନ୍ତାନଂ ଗୁନ୍ନଂ ପିଟ୍ଠିଂ ଅଭିରୁହନ୍ତା ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ମେଥୁନରାଗେନ ଅଙ୍ଗଜାତେନ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଛୁପିଂସୂତି ଇମସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି “ନ ଚ ଭିକ୍ଖୱେ ରତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଛୁପିତବ୍ବଂ, ଯୋ ଛୁପେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା”ତି (ମହାୱ। ୨୫୨) ଆଗତନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ “ନିମିତ୍ତେନା”ତିଆଦି। ଏତ୍ଥାପି “ତଥା”ତି ଇମସ୍ସାନୁୱତ୍ତନତୋ “ବହୀ”ତି ଲବ୍ଭତି। ଅତ୍ତନୋ ନିମିତ୍ତେନ ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିଯା ନିମିତ୍ତଂ ମେଥୁନରାଗତୋ ବହି ଛୁପନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭। “ମେଥୁନରାଗତୋ”ତି ଇମିନା ବ୍ୟୱଚ୍ଛିନ୍ନମତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ “କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନା”ତିଆଦି। ଏତ୍ଥାପି “କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନା”ତିୱଚନସାମତ୍ଥିଯା ବହି ଛୁପନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ନିମିତ୍ତସ୍ସାତି ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗସ୍ସ। ଛୁପନେତି ଫୁସନେ।

୨୮।ତମାୱଟ୍ଟକତେତି ଏତ୍ଥ “ତଂ ଆୱଟ୍ଟକତେ”ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଆୱଟ୍ଟକତେତି ୱିୱଟେ। “ମୁଖେ”ତି ସମ୍ବନ୍ଧିସଦ୍ଦତ୍ତା, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧିନୋ ଚ ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ସୁତାନୁଲୋମିକାନଂ ସୁତସମ୍ବନ୍ଧସ୍ସେୱ ବଲୱତ୍ତା ଚ ପୁରିମାନନ୍ତରଗାଥାଯ “ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିଯା ମୁଖେ”ତି କିଞ୍ଚାପି ସୁତସ୍ସେୱ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଯତି, ତଥାପି ଇମାଯ ଗାଥାଯ ୱିନୀତୱତ୍ଥୁମ୍ହି (ପାରା। ୭୩) “ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ସିୱଥିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଛିନ୍ନସୀସଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ୱଟ୍ଟକତେ ମୁଖେ ଅଚ୍ଛୁପନ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପୱେସେସୀ”ତି ଦସ୍ସିତଛିନ୍ନସୀସୱତ୍ଥୁସ୍ସ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ମନୁସ୍ସମୁଖମେୱ ଗହେତବ୍ବଂ ସିଯା। ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ, ପନ ଅମନୁସ୍ସାନଞ୍ଚ ମୁଖେ ତଥା ପୱେସୋ ନିଦ୍ଦୋସୋତି ୱତ୍ତୁମସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ତତ୍ଥାପି ଇଦମେୱ ଉପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ପାରାଜିକପ୍ପହୋନକାନଂ ସବ୍ବେସଂ ମୁଖେତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତଂ

ଅଙ୍ଗଜାତଂ। ତତ୍ଥ ଆୱଟ୍ଟକତେ ପାରାଜିକପ୍ପହୋନକାନଂ ମୁଖେ ଆକାସଗତଂ କତ୍ୱା କଞ୍ଚି ଅଫୁସାପେତ୍ୱା ନୀହରନ୍ତସ୍ସ ଉକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅଥ ୱା ତିରଚ୍ଛାନାନଂ ଆୱଟ୍ଟକତେ ମୁଖେତି ଯୋଜେତ୍ୱା ତଦଞ୍ଞସଙ୍ଗହୋ ଉପଲକ୍ଖଣୱସେନ କାତବ୍ବୋ।

୨୯।ତଥାତି “ଆକାସଗତଂ କତ୍ୱା”ତି ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ପରାମସତି। ଚତୂହି ପସ୍ସେହୀତି ସହତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। “ପସ୍ସେହୀ”ତି ସମ୍ବନ୍ଧିସଦ୍ଦତ୍ତା “ନିମିତ୍ତସ୍ସା”ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି। “ଇତ୍ଥିୟା”ତି ସାମଞ୍ଞସଦ୍ଦତ୍ତା “ସବ୍ବସ୍ସା”ତି ପାଠସେସୋ। ଜାତିୱାଚକତ୍ତା ଏକୱଚନଂ। “ଚତୂହି ପସ୍ସେହି, ହେଟ୍ଠିମତଲ”ନ୍ତି ଚ ଇମେସଂ ସମ୍ବନ୍ଧିପଦସ୍ସ ଅନିଦ୍ଦେସେପି ମେଥୁନପାରାଜିକାଧିକାରତ୍ତା ଚ ସନ୍ଥତଚତୁକ୍କସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାୱସାନେ ଇମାୟ ଗାଥାୟ ସଙ୍ଗହିତସ୍ସ ଇମସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସ ପରିୟୋସାନେ “ଯଥା ଚ ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତେ ୱୁତ୍ତଂ, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଲକ୍ଖଣଂ ୱେଦିତବ୍ବ”ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୬୧-୬୨) ନିମିତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସାତିଦେସସ୍ସ କତତ୍ତା ଚ ସାମତ୍ଥିୟେନ “ନିମିତ୍ତସ୍ସା”ତି ଲବ୍ଭତି। ଇଦମେୱ “ପୱେସେତ୍ୱା”ତି ଏତସ୍ସ ଆଧାରୱସେନ ଗହେତବ୍ବଂ। “ଅଙ୍ଗଜାତ”ନ୍ତି ଅନୁୱତ୍ତତି।

ଏୱଂ ୱାକ୍ୟଂ ପୂରେତ୍ୱା “ଯଥା ଆୱଟ୍ଟକତେ ମୁଖେ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପୱେସେତ୍ୱା ତମାକାସଗତଂ କତ୍ୱା ନୀହରନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ସବ୍ବସ୍ସା ଇତ୍ଥିୟା ନିମିତ୍ତେ ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗସଙ୍ଖାତେ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପୱେସେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଚତୂହି ପସ୍ସେହି ସହ ହେଟ୍ଠିମତଲଂ ଚତ୍ତାରୋ ପସ୍ସେ, ହେଟ୍ଠିମତଲଞ୍ଚ ଅଛୁପନ୍ତଂ ଆକାସଗତଂ କତ୍ୱା ନୀହରନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ”ନ୍ତି ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ।

୩୦।ଉପ୍ପାଟିତୋଟ୍ଠମଂସେସୂତି ଉପ୍ପାଟିତଂ ଓଟ୍ଠମଂସଂ ଯେସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ତେସୁ ଦନ୍ତେସୁ। ବହିନିକ୍ଖନ୍ତକେସୁ ୱାତି ପକତିୟା ଓଟ୍ଠମଂସତୋ ବହି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଠିତେସୁ ୱା ଦନ୍ତେସୁ। ୱାୟମନ୍ତସ୍ସାତି ଅଙ୍ଗଜାତେନ ଛୁପନ୍ତସ୍ସ।

୩୧।ଅଟ୍ଠିସଙ୍ଘଟ୍ଟନଂ କତ୍ୱାତି ନିମିତ୍ତମଂସସନ୍ନିସ୍ସୟାନି ଅଟ୍ଠୀନି ସଙ୍ଘଟ୍ଟେତ୍ୱା। ମଗ୍ଗେତି ଅଟ୍ଠିସଙ୍ଘାତମୟେ ମଗ୍ଗେ। ଦୁୱିଧରାଗତୋତି ମେଥୁନରାଗେନ ୱା କାୟସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ୱା। ୱାୟମନ୍ତସ୍ସାତି ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପୱେସେତ୍ୱା ଚାରେନ୍ତସ୍ସ।

୩୨।ଆଲିଙ୍ଗନ୍ତସ୍ସାତି ପରିସ୍ସଜନ୍ତସ୍ସ। ହତ୍ଥଗାହାଦୀସୁ ହତ୍ଥୋ ନାମ କପ୍ପରତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଯାୱ ଅଗ୍ଗନଖା। ହତ୍ଥସ୍ସ, ତପ୍ପଟିବଦ୍ଧସ୍ସ ଚ ଗହଣଂ ହତ୍ଥଗ୍ଗାହୋ। ଅୱସେସସରୀରସ୍ସ, ତପ୍ପଟିବଦ୍ଧସ୍ସ ଚ ପରାମସନଂ ପରାମାସୋ। ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ପନ “ମାତୁଗାମସ୍ସ ସରୀରସ୍ସ ୱା ତପ୍ପଟିବଦ୍ଧସ୍ସ ୱା ହତ୍ଥେନ ଗହଣଂ ହତ୍ଥଗ୍ଗାହୋ”ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟ ନ ସମେତି। ତସ୍ମା ଯଥାୱୁତ୍ତନୟସ୍ସେୱ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଆଗତତ୍ତା ସୋୟେୱ ସାରତୋ ପଚ୍ଚେତବ୍ବୋ। ପରାମସେପି “ହତ୍ଥେନ ସରୀରସ୍ସ, ତପ୍ପଟିବଦ୍ଧସ୍ସ ଚ ପରାମସନ”ନ୍ତି ଯଂ ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଂ, ତମ୍ପି ନ ଯୁଜ୍ଜତି। ଅୱସେସସରୀରାୱୟୱେନାପି ପରାମସତୋ ଦୁକ୍କଟମେୱ ହୋତୀତି। ଚୁମ୍ବନାଦୀସୂତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱେଣିଗ୍ଗାହାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। “ଅୟଂ ନୟୋ”ତି ଏତେନ “ଇତ୍ଥିୟା ମେଥୁନରାଗେନ ହତ୍ଥଗ୍ଗାହାଦୀସୁ ଦୁକ୍କଟ”ନ୍ତି ଇମମତ୍ଥଂ ଅତିଦିସତି।

୩୩। ମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସେହି ଅଞ୍ଞେସୁ ତିରଚ୍ଛାନଗତେସୁ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ମେଥୁନଧମ୍ମପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଭୂତେ ସତ୍ତେ ଦସ୍ସେତୁମାହ “ଅପଦେ”ତିଆଦି। “ଅପଦେ, ଦ୍ୱିପଦେ, ଚତୁପ୍ପଦେ”ତି ଇମେହି ୱିସେସନେହି ୱିସେସିତବ୍ବଂ “ସତ୍ତନିକାୟେ”ତି ଇଦଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଅପଦେ ସତ୍ତନିକାୟେ। ଅହୟୋତି ଥଲଚରେସୁ ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦତୋ ହତ୍ଥିଗିଲନକେ ଅଜଗରେ ଉପାଦାୟ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ନାଗା ଚ। ମଚ୍ଛାତି ଜଲଜେସୁ ଉପରିମକୋଟିୟା ପଞ୍ଚସତୟୋଜନିକାନି ତିମିରପିଙ୍ଗଲାଦିମଚ୍ଛେ ଉପାଦାୟ ହେଟ୍ଠିମନ୍ତତୋ ପାଠୀନପାୱୁସାଦୟୋ ମଚ୍ଛା ଚ। ଦ୍ୱିପଦେ ସତ୍ତନିକାୟେ। କପୋତାତି ଉପରିମକୋଟିୟା ଗରୁଳେ ଉପାଦାୟ ହେଟ୍ଠିମନ୍ତତୋ କପୋତାକପୋତପକ୍ଖୀ ଚ। ପାରାୱତାତି କେଚି। ଚତୁପ୍ପଦେ ସତ୍ତନିକାୟେ। ଗୋଧାତି ଉପରିମକୋଟିୟା ହତ୍ଥିଂ ଉପାଦାୟ ହେଟ୍ଠିମନ୍ତତୋ ଗୋଧା ଚାତି ଇମେ ସତ୍ତା। ହେଟ୍ଠାତି ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦତୋ। ପାରାଜିକସ୍ସୱତ୍ଥୂତି ମେଥୁନଧମ୍ମପାରାଜିକସ୍ସ ୱତ୍ଥୂନୀତି ପାଠସେସୋ।

୩୪।ସେୱେତୁକାମତା ମେଥୁନସେୱାୟ ତଣ୍ହା, ତାୟ ମେଥୁନରାଗସଙ୍ଖାତାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ସେୱେତୁକାମତାଚିତ୍ତଂ। ମଗ୍ଗେତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରେ ମଗ୍ଗେ। ମଗ୍ଗସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ମୁତ୍ତକରଣସ୍ସ ପୱେସନଂ। ପବ୍ବଜ୍ଜାୟ, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲସ୍ସ ୱା ଅନ୍ତେ ୱିନାସେ ଭୱୋତି ଅନ୍ତିମୋ, ପାରାଜିକାପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ, ତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଅନ୍ତିମଭାୱସ୍ସ କାରଣତ୍ତା ପାରାଜିକାପତ୍ତି ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୂତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତଦେୱ ପଠମଂ ଚତୁନ୍ନଂ ପାରାଜିକାନଂ ଆଦିମ୍ହି ଦେସିତତ୍ତା ପଠମନ୍ତିମୱତ୍ଥୁ, ତସ୍ସ ପଠମନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନୋ, ପଠମପାରାଜିକସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୫। ସାମନ୍ତା ଆପତ୍ତିସମୀପେ ଭୱଂ ସାମନ୍ତଂ, ପାରାଜିକାପତ୍ତିୟା ସମୀପେ ପୁବ୍ବଭାଗେ ଭୱନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସାନଂ ପନ ତିଣ୍ଣମ୍ପୀତି ଅୱସେସାନଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନାଦୀନଂ ତିଣ୍ଣଂ ପାରାଜିକଧମ୍ମାନଂ। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସାମନ୍ତମିତି ଉଦୀରିତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଥମୁଦୀରିତଂ? “ଫନ୍ଦାପେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସା”ତି

(ପାରା। ୯୪) ଦୁତିଯେ, ''ମନୁସ୍ସଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଓପାତଂ ଖଣତି, ପତିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା''ତି, ତତିଯେ, ''ପଟିଜାନନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ, ଅପ୍ପଟିଜାନନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୨୧୫) ଚତୁତ୍ଥେ ସମୁଦୀରିତଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିଯା ସାମନ୍ତାପତ୍ତିଭାୱୋ ଯସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ ସମୁଲ୍ଲପତି, ସୋ ଯାୱ ନ ପଟିଜାନାତି, ତାୱ ସମୁଲ୍ଲପନପଚ୍ଚଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିସମ୍ଭାୱେ, ସମୁଲ୍ଲପିତେ ତସ୍ମିଂ ସମୁଲ୍ଲପିତମତ୍ତେ ପଟିଜାନନ୍ତେ ପାରାଜିକାପତ୍ତିସମ୍ଭାୱେ ଚ ଯୁଜ୍ଜତି। ସୋ ଚ ''ଅପ୍ପଟିଜାନନ୍ତସ୍ସ ୱୁତ୍ତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯ''ନ୍ତି ଇମିନାୱ ସଙ୍ଗହିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୩୬।ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ୱାତୁପତ୍ଥଦ୍ଧଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିଯା ୱୀତିକ୍କମଂ କତ୍ୱା ମାତୁଗାମେସୁ ଗଚ୍ଛନ୍ତେସୁ ଅଜାନମାନସ୍ସ, ମହାୱନେ ଦିୱା ନିଦ୍ଦୁପଗତଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିଯ ପରେହି କିରିଯମାନଂ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଥେୱାତି ଇମିନା ''ଅନାପତ୍ତୀତି ଞାତବ୍ବ''ନ୍ତି ଇଦମାକଡ୍ଢତି। ଅସ୍ସାଦିଯନ୍ତସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁପଚ୍ଚତ୍ଥିକେସୁ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମଂ କରୋନ୍ତେସୁ ଚ କାରାପେନ୍ତେସୁ ଚ, ସପ୍ପମୁଖଂ ପୱିଟ୍ଠକାଲେ ୱିଯ ଉତ୍ତସିତ୍ୱା ଅନଧିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଚ, ମହାୱନେ ଦିୱାୱିହାରୋପଗତଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିଯ ପରୋପକ୍କମଂ ଞତ୍ୱାପି କାଯେ ଆଦିତ୍ତଅଗ୍ଗିନା ୱିଯ ଉତ୍ତସିତ୍ୱା ଅନଧିୱାସେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଅଜାନନ୍ତସ୍ସା''ତି ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ବୁଦ୍ଧସାସନେ ଖୀରସାଗରସଲିଲନିମ୍ମଲେ ସବ୍ବପଠମଂ ପାତୁଭୂତତ୍ତା ଆଦି ଚ ତଂ ୱୀତିକ୍କମସଙ୍ଖାତଂ କମ୍ମଞ୍ଚାତି ଆଦିକମ୍ମଂ, ତଂ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଆଦିକମ୍ମୀ, ଏତ୍ଥ ସୁଦିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ, ତସ୍ସ ଆଦିକମ୍ମିନୋତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଉପରିପି ଇମେସଂ ପଦାନଂ ଆଗତାଗତଟ୍ଠାନେ ଇମିନାୱ ନଯେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇଧ ଚ ଉପରି ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଚ ନିଦାନାଦିୱସେନ ସଉତ୍ତରସୱିଧୋ ସାଧାରଣୱିନିଚ୍ଛଯୋ ପକିଣ୍ଣକେ ସଙ୍ଖେପତୋ, ଉତ୍ତରେ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଚ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି। ତସ୍ମା ଏତ୍ଥ ନ ଦସ୍ସିତୋତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୩୭-୩୮।ୱିନଯେତି ୱିନଯପିଟକେ। ଅନଯୂପରମେତି ନେତି ପାପେତି ସୀଲସମ୍ପଦଂ ସମାଧିସମ୍ପଦଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦଞ୍ଚାତି ନଯୋ, କାଯୱଚୀଦ୍ୱାରେହି ଅୱୀତିକ୍କମସଙ୍ଖାତୋ ସଂୱରୋ, ତପ୍ପଟିପକ୍ଖୋ ଅସଂୱରୋ ଅନଯୋ ନାମ, ତସ୍ସ ଉପରମୋ ନିୱତ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଅନଯୂପରମୋ, ୱିନଯୋ, ତତ୍ଥ ଅନଯୂପରମେ ୱିନଯେ।

ତତୋ ଏୱ ପରମେ ଉକ୍କଟ୍ଠେ ଅନଯସ୍ସ ୱା ଉପରମେ ନିୱତ୍ତନେ ପରମେ ଉକ୍କଟ୍ଠେତି ଗହେତବ୍ବଂ। ପରା ଉତ୍ତମା ମା ସାସନସିରୀ ଏତ୍ଥାତି ପରମୋ, ୱିନଯୋତି ଏୱମ୍ପି ଗହେତବ୍ବଂ। ''ୱିନଯୋ ନାମ ସାସନସ୍ସ ଆଯୂ''ତି (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।ପଠମସଙ୍ଗୀତିକଥା; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।ପଠମସଙ୍ଗୀତିକଥା; ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ୫।ମହାସଙ୍ଗୀତିକଥା; ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୨୫୧) ୱଚନତୋ ଉତ୍ତମସାସନସମ୍ପତ୍ତିଯୁତ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୁଜନସ୍ସାତି ସୋଭଣୋ ଜନୋ ସୁଜନୋ, ସିକ୍ଖାକାମୋ ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାଯ ସୋଭମାନୋ ପିଯସୀଲୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ, ତସ୍ସ ନଯନେ ନଯନୂପମେ ୱିନଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନଯୂପରମତ୍ତା, ପରମତ୍ତା ଚ ସୁଜନସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ନଯନେ ନଯନୂପମେ। ସୁଖାନଯନେତି ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରଭେଦଂ ସୁଖଂ ଆନେତୀତି ସୁଖାନଯନଂ, ତସ୍ମିଂ। ଇଦଞ୍ଚ ''ନଯନେ''ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ।

ଏତଂ ୱିସେସନଂ କିମତ୍ଥନ୍ତି ଚେ? ଉପମାଭାୱେନ ଗହିତପକତିନଯନତୋ ଇଧ ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତୁନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। କତରୋ ସୋ ୱିସେସୋତି ଚେ? ପକତିନଯନଂ ରାଗଦୋସାଦିକିଲେସୂପନିସ୍ସଯୋ ହୁତ୍ୱା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଇଦଂ ପନ ୱିନଯନଯନଂ ଇମସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ଅହୁତ୍ୱା ଏକଂସେନ ମୋକ୍ଖାୱହନସୁଖସ୍ସେୱ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି ଇମସ୍ସ ୱିସେସସ୍ସ ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ। ଯଥା ୱିନଯମୱିରାଧେତ୍ୱା ପଟିପଜ୍ଜନେନ ସିଜ୍ଝନକସୀଲସଂୱରମୂଲକଅୱିପ୍ପଟିସାରାଦିଅନୁପାଦିସେସପରିନିବ୍ବାନାୱସା- ନଫଲସମ୍ପତ୍ତିୱସେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସୁଖାୱହନେ ୱିନଯେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ପଧାନରତୋତି ଏତ୍ଥ ''ଅପୀ''ତି ପାଠସେସୋ। ପଧାନେ ୱିନଯାଭିଯୋଗେ ରତୋପି, ୱିନଯେ ଅଜ୍ଝାଯନସୱନଚିନ୍ତନାଦିୱସେନ ୱାଯମନ୍ତୋପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ''ୱିରାଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ଧମ୍ମାନ''ନ୍ତି (ଧ। ପ। ୨୭୩; ନେତ୍ତି। ୧୭୦; କଥା। ୮୭୨) ୱଚନତୋ ପଧାନଂ ନିବ୍ବାନଂ, ତସ୍ମିଂ ରତୋତି ଅତ୍ଥୋ । ସାରମତେତି ''ସାର''ନ୍ତି ଅଧିମତୋ। ଅଥ ୱା ସାରଂ ଅଫେଗ୍ଗୁମତଂ ମହାୱିହାରୱାସୀନଂ ଆଚରିଯମତଂ ଏତ୍ଥାତି ''ସାରମତୋ''ତି ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ମିଂ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ। ରତୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତାଭିରତୋ। ''ନ ରତୋ''ତି ଏତ୍ଥ ନ-କାରଂ ''ରମତେ''ତି ଓସାନପଦେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ଯୋ ପନ ନ ରମତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଥେରନୱମଜ୍ଝିମଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅନ୍ତରେ ଯୋ ପନ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନିଚ୍ଚପରିୱତ୍ତନସୱନାନୁସ୍ସରଣଚିନ୍ତନୱସେନ ନ ରମତେ ନ କୀଳଅତି, ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱିନଯେ ପଧାନରତୋପି ୱିନଯପିଟକେ ଅଜ୍ଝଯନସୱନାଦିୱସେନ ଯୁତ୍ତପଯୁତ୍ତୋପି ପଟୁ ହୋତି କିଂ, ନ ହୋତେୱାତି ଦସ୍ସେତି। ୱିନଯପିଟକେ

ପାଟୱମାକଙ୍ଖନ୍ତେହି ପଠମଂ ତାୱେହ୍ୱ ସଙ୍କଚ୍ଚଂ ଅଭିଯୋଗୋ କାତଙ୍ଖୋତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

ଇମମେୱତ୍ଥଂ ଆନିସଂସପାରଂପରିୟପୟୋଜନେନ ସହ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଇମ’’ନ୍ତିଆଦି। ଇମନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟଂ, ‘‘ଅୱୋଦୀ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ୟୋ’’ତି ପାଠସେସୋ। ୟୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ଇମଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟଂ ସମ୍ମା ଅୱେଦି ଅଞ୍ଞାସି। କିଂ ଭୂତନ୍ତି ଆହ ‘‘ହିତୱିଭାୱନ’’ନ୍ତି। ଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତିୟା ମୂଲସାଧନତ୍ତା ସୀଲମିଧ ହିତଂ ନାମ, ତଂ ୱିଭାୱେତି ପକାସେତୀତି ହିତୱିଭାୱନୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ‘‘ସୀଲେ ପତିଟ୍ଠାୟ…ପେ… ୱିଜଟୟେ ଜଟ’’ନ୍ତି (ସଂ। ନି। ୧।୨୩, ୧୯୨; ମି। ପ। ୨।୧।୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସଙ୍କିଲେସଜଟାୱିଜଟନଲୋକୁତ୍ତରଞାଣସ୍ସ ପଦଟ୍ଠାନସୋପଚାରସାଭିଞ୍ଞାରୂପାରୂପଅଟ୍ଠସମାଧୀନଂ ପଦଟ୍ଠାନତାୟ ସବ୍ବଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତରଗୁଣସମ୍ପଦାନଂ ମୂଲଭୂତେସୁ ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲେସୁ ପଧାନଂ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲଂ, ତପ୍ପକାସକତ୍ତା ଅୟଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟୋ ‘‘ହିତୱିଭାୱନୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ।

ଭାୱନନ୍ତି ଭାୱୀୟତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଚେତସି ନିୱେସୀୟତୀତି ଭାୱନୋ, ଭାୱନୀୟୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ହିତୱିଭାୱକତ୍ତାୟେୱ ହିତତ୍ଥୀହି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଚିତ୍ତେ ୱାସେତବ୍ବୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ତଂ ଏୱଂୱିଧଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟଂ। ସୁରସମ୍ଭୱନ୍ତି ରସୀୟତି ଅସ୍ସାଦୀୟତୀତି ରସୋ, ସଦ୍ଦରସୋ ଅତ୍ଥରସୋ କରୁଣାଦିରସୋ ୱିମୁତ୍ତିରସୋ ଚ, ସୋଭଣୋ ରସୋ ଏତସ୍ସାତି ସୁରସୋ, ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟୋ, ତଂ ସୁରସଂ। ଭୱଂ ଭୱନ୍ତଂ, ସନ୍ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ସୁରସଂ ସମାନଂ, ସୁରସଂ ଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ‘‘ସିଲେସୋ ପସାଦୋ ସମତା ମଧୁରତା ସୁଖୁମାଲତା ଅତ୍ଥବ୍ୟତ୍ତି ଉଦାରତା ଓଜୋ କନ୍ତି ସମାଧୀ’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେହି କୱିଜନେହି ଅସ୍ସାଦେତବ୍ବସିଲେସାଦିଦସୱିଧସଦ୍ଦଜୀୱିତଗୁଣସଙ୍ଖାତସଦ୍ଦରସସମ୍ପତ୍ତୀହି ଚ ସଭାୱାଖ୍ୟାନଂ ଉପମା ରୂପକଂ ଦୀପକଂ ଆୱୁତ୍ତୀତି ଏୱମାଦିକ୍କମନିଦ୍ଦିଟ୍ଠପଞ୍ଚତିଂସଅତ୍ଥାଲଙ୍କାରେସୁ ଅନୁରୂପସଭାୱାଖ୍ୟାନାଦିପ୍ପଧାନଅତ୍ଥାଲଙ୍କାରସଙ୍ଖାତଅତ୍ଥରସସମ୍ପତ୍ତୀହି ଚ ୟଥାସମ୍ଭୱଂ ପକାସିତବ୍ବକରୁଣାରସଅବ୍ଭୁତରସସନ୍ତରସାଦୀହି ଚ ୟୁତ୍ତତ୍ତା ସୁରସଂ ଇମଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅଥ ୱା ଇମିନା ପକରଣେନ ପଧାନତୋ ୱିଧୀୟମାନପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲସ୍ସ ଏକନ୍ତେନ ସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକତ୍ତା ସମାଧିସ୍ସ ଚ ପଞ୍ଞାୟ ପଦଟ୍ଠାନତ୍ତା ପଞ୍ଞାୟ ଚ ନିବ୍ବାନପାପନତୋ ମୂଲକାରଣଂ ହୁତ୍ୱା କମେନ ନିବ୍ବାନାମତଫଲରସସମ୍ପଦାୟକଂ ଇମଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟଂ ପରମସ୍ସାଦନୀୟରୂପେନ ଧିତିୱିମୁତ୍ତିରସେନ ସୁରସଭୂତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସମ୍ଭୱନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସୁଖଂ କାୟିକଂ ଚେତସିକଞ୍ଚ, ତଂ ଭୱତି ଏତସ୍ମାତି ସମ୍ଭୱୋ, ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟୋ, ତଂ, କାୟଚିତ୍ତସୁଖାନଂ ମୂଲକାରଣଭୂତଂ, ୱୁତ୍ତନୟେନ ସୁରସତ୍ତା ଚ ୟଥାୱୁତ୍ତରସସମ୍ପଦସାରମହୁସ୍ସୱେନ ସମ୍ଭୂତମାନସିକସୁଖସ୍ସ, ତଂସମୁଟ୍ଠାନରୂପନିସ୍ସୟକାୟିକସୁଖସ୍ସ ଚ ପଭୱଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ତାୱତା ଇମସ୍ସ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସ ସମ୍ମା ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବତାୟ କାରଣଂ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

ଏୱଂ ନାନାଗୁଣରତନାକରଂ ଇମଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟଂ ସମ୍ପଜାନନ୍ତୋ ସୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ କିଂ ହୋତୀତି ଚେ? ପାଲିନା ଉପାଲିନା ସମୋ ଭୱତି। ପାଲିନାତି ସାସନଂ ପାଲେତୀତି ‘‘ପାଲୋ’’ତି ୱିନୟୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ‘‘ୱିନୟୋ ନାମ ସାସନସ୍ସ ଆୟୂ’’ତି (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।ପଠମସଙ୍ଗୀତିକଥା; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।ପଠମସଙ୍ଗୀତିକଥା; ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ୫।ମହାସଙ୍ଗୀତିକଥା; ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୨୫୧) ସୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ପାଲୀ, ପରିୟତ୍ତିପଟିପତ୍ତିପଟିୱେଧୱସେନ ତିୱିଧସାସନସ୍ସ ଜୀୱିତଭୂତୱିନୟପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତସାସନଧରତ୍ତା ‘‘ପାଲୀ’’ତି ଲଦ୍ଧନାମେନ ଉପାଲିନା, ‘‘ଏତଦଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୱେ ମମ ସାୱକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱିନୟଧରାନଂ ୟଦିଦଂ ଉପାଲୀ’’ତି (ଅ। ନି। ୧।୨୧୯, ୨୨୮) ଚତୁପରିସମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନେନ ସଦ୍ଧମ୍ମୱରଚକ୍କୱତ୍ତିନା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ମୁଖପଦୁମଂ ୱିକାସେତ୍ୱା ପକାସିତଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନେନ ୱିସେସତୋ ସାୟନରକ୍ଖନକଭାୱେନ ପଟିଲଦ୍ଧପାଲୀତିନାମଧେୟ୍ୟେନ ଉପାଲିମହାଥେରେନ ସମୋ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

କସ୍ମିଂ ୱିସୟେ ସମୋ ଭୱତୀତି ଚେ? ସାସନେ। ସାସନେତି ୟଥାୱୁତ୍ତେ ତିୱିଧେ ସାସନେ, ତତ୍ରାପି ଥାୱରଜଙ୍ଗମସକଲୱତ୍ଥୁୱିତ୍ଥାରାଧରମଣ୍ଡଲସଦିସେ ପଟିପତ୍ତିପଟିୱେଧଦ୍ୱୟଧାରେ ପରିୟତ୍ତିସାସନେ, ତତ୍ଥାପି ୱିନୟକଥାଧିକାରତ୍ତା ଲବ୍ଭମାନେ ୱିନୟପିଟକସଙ୍ଖାତପରିୟତ୍ତିସାସନେକଦେସେ ସମୋ ଭୱତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

କିଂଭୂତେ ସାସନେ? ମାରବଲିସାସନେ। ମାରସ୍ସ ବଲି ମାରବଲି, ମାରଗୋଚରୋ, ତସ୍ସ ସାସନଂ ହିଂସକଂ ମାରବଲିସାସନଂ, ତସ୍ମିଂ। ଖନ୍ଧାଦୀସୁ ପଞ୍ଚସୁ ମାରେସୁ ପଧାନଭୂତକାମରାଗାଦିପଭୱକିଲେସମାରସ୍ସ ଗୋଚରଭାୱେନ ବଲିସଙ୍ଖାତୈତ୍ଥିସରୀରାଦିନିସ୍ସୟଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଦିୱିସୟସ୍ସ ପରିଚ୍ଚଜାପନତ୍ଥଂ ‘‘ୟୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ…ପେ… ଅସଂୱାସୋ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୪) ନୟେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତସ୍ସ ମାରବଲିସ୍ସ ହିଂସକଂ ହୋତୀତି ମାରବଲିସାସନନାମଧେୟ୍ୟୱିନୟପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତସାସନେତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଥ ୱା ‘‘ବଠଇସେନପି ଜାଲେନ, ହନ୍ତେନ କୁମିନେନ ୱା’’ତି ଉଦକଟ୍ଟକଥାଯ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ବଠଇସ-ସଦ୍ଦେନ ମଚ୍ଛମାରଣକଣ୍ଟକମାହ, ତଂ ମାରସ୍ସ ବଠଇସଂ ଅସତି ଖିପତି ୱଜ୍ଝେତୀତି ମାରବଠଇସାସନଂ, ତସ୍ମିଂ, ‘‘ସମନ୍ତପାସୋ ମାରସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସଂସାରସାଗରେ ପରିୱତ୍ତମାନକସଂକିଲେସଦାସପୁଥୁଜ୍ଜନସଙ୍ଘାତମଚ୍ଛେ ଗଣ୍ହିତୁଂ ମାରମହାକେୱଟ୍ଟେନ ପକ୍ଖିତ୍ତବଠଇସସଙ୍ଖାତେହିରୂପସଦ୍ଦାଦିପଞ୍ଚକାମଗୁଣା-ମିସାୱୁତକାମରାଗାଦିକିଲେସମହାବଠଇସଂ ତଦଙ୍ଗପ୍ପହାନୱୀତିକ୍କମପ୍ପହାନାଦିୱସେନ ପଜହନ୍ତେ ୱିନଯପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତେ ସାସନେତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ସାରମତେ ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ଯୋ ପନ ନ ରମତେ, ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନଯୂପରମେ ତତୋ ଏୱ ପରମେ ଉତ୍ତମେ ସୁଜନସ୍ସ ସୁଖାନଯନେ ନଯନେ ନଯନୁପମେ ୱିନଯେ ରତୋ ଅଭିରତୋ ପଧାନରତୋପି ୱିନଯେ ଅତ୍ଥାଯନାଦୀସୁ ଯୋଗମାପଜ୍ଜନ୍ତୋପି ପଟୁ ହୋତି ପଟୁତରୋ ହୋତି କିଂ, ନ ହୋତେୱ। ତସ୍ମା ୱିନଯେ ପାଟୱହିନା ଏତ୍ତେୱ ସକ୍କଚ୍ଚାଭିଯୋଗୋ କାତବ୍ବୋତି ସଙ୍ଖେପତୋ ସାଧିପ୍ପାଯା ଅତ୍ଥଯୋଜନା ୱେଦିତବ୍ବା। ଅଥ ୱା ପଧାନେ ଚତୁବ୍ବିଧେ ସମ୍ମପ୍ପଧାନେ ୱୀରିଯେ ରତୋ ଅଭିରତୋ ଯୋ ପନ ନରୋ ସାରମତେ ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ଯତୋ ରମତେ, ଅତୋ ତସ୍ମା ସୋ ଅନଯୂପରମେ ସୁଜନସ୍ସ ସୁଖାନଯନେ ୱିନଯେ ପଟୁ ହୋତି କୁସଲୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନାତି ନୋ ଖନ୍ତି।

ହିତୱିଭାୱନଂ ହିତପ୍ପକାସକଂ ଭାୱନଂ ଭାୱନୀଯଂ ଆସେୱିତବ୍ବଂ ସୁରସମ୍ପ୍ୱଂ ସୁରସଂ ସମାନଂ ସୁରସଂ ଭୂତଂ ସମ୍ପ୍ୱଂ ସୁଖହେତୁକଂ ଇମଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଯୋ ଅୱେଦି ଅଞ୍ଞାସି, ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମାରବଠଇସାସନେ ମାରୱିସଯପ୍ପହାନକରେ, ଅଥ ୱା ମାରବଠଇସସ୍ସ ମାରସ୍ସ ୱତ୍ଥୁକାମାମିସାୱୁତକିଲେସକାମବଠଇସସ୍ସ ଅସନେ ୱଜମାନେ ସାସନେ ତିୱିଧେପି ଜିନସାସନେ, ତତ୍ଥାପି ପଟିପତ୍ତିପଟିୱେଧାନଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତେ ପରିଯତ୍ତିସାସନେ, ତତ୍ରାପି ସକଲସାସନସ୍ସ ଜୀୱିତସମାନେ ୱିନଯପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତପରିଯତ୍ତିସାସନେକଦେସେ ପାଲିନା ୱିନଯପରିଯତ୍ତିଯଂ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପନେନ ସାସନପାଲନେ ତଂମୂଲଭାୱତୋ ପାଲସଙ୍ଖାତୱିନଯପରିଯତ୍ତିଯା ପସତ୍ଥତରେନ ଉପାଲିନା ଉପାଲିମହାଥେରେନ ସମୋ ଭୱତୀତି ଯୋଜନା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ପଠମପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଦୁତିଯପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା

୩୯। ଇଦାନି ଦୁତିଯଂ ପାରାଜିକୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଆଦିଯନ୍ତୋ’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ‘‘ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନା’’ତି ପାଠସେସୋ। ସୋ ଚ ପଚ୍ଚତ୍ତେକୱଚନନ୍ତେହି ସବ୍ବପଦେହି ଯୋଜେତବ୍ବୋ, ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଆଦିଯନ୍ତୋ ପରାଜିତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରସନ୍ତକଂ ଆରାମାଦିଂ ଅଭିଯୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସାମିକଂ ପରାଜେତ୍ୱା ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ତଦତ୍ଥାଯ କତେ ପୁବ୍ବପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ସାମିକସ୍ସ ୱିମତୁପ୍ପାଦନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଚ ଅତ୍ତନୋ ଚ ଧୁରନିକ୍ଖେପେନ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲସମ୍ପତ୍ତିଯା ଅଦାଯାଦୋ ହୁତ୍ୱା ପରାଜିତୋ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

‘‘ତଥା’’ତି ଚ ‘‘ଅପୀ’’ତି ଚ ‘‘ପରାଜିତୋ’’ତି ଚ ‘‘ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନା’’ତି ଇମିନା ସହ ଏକତୋ କତ୍ୱା ‘‘ହରନ୍ତୋ’’ତିଆଦୀହି ଚତୂହିପି ପଦେହି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ହରନ୍ତୋପି ତଥା ପରାଜିତୋତି ଯୋଜନା ସୀସାଦୀହି ପରସନ୍ତକଂ ଭଣ୍ଡଂ ହରନ୍ତୋ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଆମସନେ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଫନ୍ଦାପନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ସୀସତୋ ଖନ୍ଧୋହରଣାଦିପଯୋଗଂ କରୋନ୍ତୋପି ତଥା ପରାଜିତୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଅୱହରନ୍ତୋପି ତଥା ପରାଜିତୋତି ଯୋଜନା। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ଅଞ୍ଞେହି ସଙ୍ଗୋପନାଦିଂ ସନ୍ଧାଯ ଅତ୍ତନି ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଭଣ୍ଡଂ ‘‘ଦେହି ମେ ଭଣ୍ଡ’’ନ୍ତି ଚୋଦିଯମାନୋ ‘‘ନ ମଯା ଗହିତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ମୁସା ୱତ୍ୱା ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋପି ତସ୍ସ ୱିମତୁପ୍ପାଦନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତଥେୱ ଧୁରନିକ୍ଖେପେନ ପରାଜିତୋ ହୋତୀତି। ‘‘ନାହଂ ଅଗ୍ଗହେସି’’ନ୍ତିଆଦିନା ଅୱଜାନିତ୍ୱା ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ହରନ୍ତୋ ‘‘ଅୱହରନ୍ତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ।

ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଇରିଯାପଥଂ ୱିକୋପେନ୍ତୋପି ତଥା ପରାଜିତୋତି ଯୋଜନା। ଯଂ ପନ ଅଞ୍ଞେସଂ ଭଣ୍ଡହରଣକମନୁସ୍ସାଦୀନମଞ୍ଞତରଂ ‘‘ତେନ ଭଣ୍ଡେନ ସହ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ଭଣ୍ଡଂ ହରନ୍ତଂ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ନିୱାରେତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ଇଚ୍ଛିତଦିସାଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ତସ୍ସ ପକତିଇରିଯାପଥଂ ୱିକୋପେନ୍ତୋପି ପଠମପାଦୁଦ୍ଧାରେନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଦୁତିଯପଦୱାରାତିକ୍କମେନ ତଥେୱ ପରାଜିତୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଠାନା ଚାୱେନ୍ତୋପି ତଥା ପରାଜିତୋତି ଯୋଜନା। ଥଲାଦୀସୁ ଠିତଂ ଭଣ୍ଡଂ ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଅୱହରିତୁକାମତାଯ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଅପନେନ୍ତୋପି ଦୁତିଯପରିଯେସନାଦୀସୁ ଆମସନାୱସାନେସୁ ସବ୍ବେସୁପି ପଯୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟାନି ଚ ଫନ୍ଦାପନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଉପରି ୱକ୍ଖମାନପ୍ପକାରେସୁ ୱିଯ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅପନେନ୍ତୋ ତଥେୱ ପରାଜିତୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏୱମେତାଯ ଗାଥାଯ ''ଆଦିଯେୟ୍ୟ ହରେୟ୍ୟ ଅୱହରେୟ୍ୟ ଇରିଯାପଥଂ ୱିକୋପେୟ୍ୟ ଠାନାଚାୱେୟ୍ୟ ସଙ୍କେତଂ ୱୀତିନାମେୟ୍ୟା''ତି (ପାରା। ୯୨) ପଦଭାଜନାଗତେସୁ ଛସୁ ପଦେସୁ ଆଦୋ ପଞ୍ଚ ପଦାନି ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ଛଟ୍ଠଂ ପଦଂ କସ୍ମା ନ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଚେ? ଅଯଂ ଗାଥା ନ ତଂପଦଭାଜନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱୁତ୍ତା, ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ପଦାନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସନ୍ଧାଯ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୨) ୱୁତ୍ତପଞ୍ଚୱୀସତିଅୱହାରେ ଦସ୍ସେତୁଂ ତଦୱଯୱଭୂତପଞ୍ଚପଞ୍ଚକାନି ଦସ୍ସେତୁକାମେନ ୱୁତ୍ତା, ତସ୍ମା ଏତ୍ଥ ଛଟ୍ଠଂ ପଦଂ ନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଥ ୱା ୱକ୍ଖମାନେ ତତିଯପଞ୍ଚକେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାୱହାରପଦେନ, ପଞ୍ଚମପଞ୍ଚକେ ପରିକପ୍ପାୱହାରପଦେନ ଚ ସଙ୍ଗୟ୍ହମାନତ୍ତା ଏତ୍ଥ ନାନେକଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଦ୍ୱଯଂ ଅସଙ୍କରତୋ ଦସ୍ସେତୁଂ ଛଟ୍ଠଂ ପଦଂ ନ ଗହିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୪୦। ଇମସ୍ମିଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକେ ୱତ୍ଥୁମ୍ପି ଓତିଣ୍ଣେ କତ୍ତବ୍ବୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ପଞ୍ଚୱୀସତିଅୱହାରାନଂ ଅଙ୍ଗାନି ହୋନ୍ତି, ତେ ଚ ନାନାଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଂ ଏକଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଂ ସାହତ୍ଥିକପଞ୍ଚକଂ ପୁବ୍ବପଯୋଗପଞ୍ଚକଂ ଥେୟ୍ୟାୱହାରପଞ୍ଚକନ୍ତି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ପଞ୍ଚପଞ୍ଚକଭେଦା, ତତ୍ଥ ଇମାଯ ଗାଥାଯ ନାନେକଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଦ୍ୱଯପ୍ପଭେଦେ ଦସ ଅୱହାରେ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ଅୱସେସପଞ୍ଚକତ୍ତଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ତତ୍ଥା''ତି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥାତି ତିସ୍ସଂ ଗାଥାଯଂ। ନାନେକଭଣ୍ଡାନନ୍ତି ନାନା, ଏକୋ ଚ ଭଣ୍ଡୋ ଯେସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ସୱିଞ୍ଞାଣକଅୱିଞ୍ଞାଣକଭଣ୍ଡୱସେନ ନାନାଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଞ୍ଚ ସୱିଞ୍ଞାଣକଭଣ୍ଡୱସେନେୱ ଏକଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଞ୍ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପଞ୍ଚ ପରିମାଣା ଯେସନ୍ତେ ପଞ୍ଚକା, ତେସଂ। ଅୱହାରାତି ଅୱହରଣାନି, ଚୋରକମ୍ମାନୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତେତି ଅନନ୍ତରଗାଥାଯ ''ଆଦିଯନ୍ତୋ''ତିଆଦିନା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଆଦିଯନ୍ତାଦଯୋ। ପଟିପତ୍ତିସନ୍ତାନେ ୱିସେସଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଭାୱେତି ଉପ୍ପାଦେତୀତି ୱିଭାୱୀ, ୱିନଯଧରୋ, ତେନ ୱିଭାୱିନା। ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବାତି ପରେସଂ ଆରାମାଦିସୱିଞ୍ଞାଣକୱତ୍ଥୂନି ୱା ଦାସମଯୂରାଦିଂ କେୱଲଂ ସୱିଞ୍ଞାଣକୱତ୍ଥୁମତ୍ତଂ ୱା ଅୱହରିତୁଂ କତା ଯଥାୱୁତ୍ତସରୂପା ଆଦିଯନାଦଯୋ ଠାନାଚାୱନପରିଯୋସାନା ପଞ୍ଚ ଅୱହାରା ଯଥାୱୁତ୍ତନାନାଭଣ୍ଡଏକଭଣ୍ଡୱିସଯା ହୁତ୍ୱା ପୱତ୍ତନ୍ତୀତି ନାନାଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଂ ଏକଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକନ୍ତି ଦସ ଅୱହାରା ଭୱନ୍ତୀତି ୱିନଯଧରେନ ଓତିଣ୍ଣସ୍ସ ୱତ୍ଥୁନୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋପକାରକତ୍ତା ତଥତୋ ଞାତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧। ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱୀସତି ଅୱହାରେ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ପଞ୍ଚକେସୁ ନାନେକଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକାନି ଦ୍ୱେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅୱସେସପଞ୍ଚକତ୍ତଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ସାହତ୍ଥା''ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ସାହତ୍ଥୋତି ସକୋ ହତ୍ଥୋ, ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ତସ୍ସ ୱା ସମ୍ବନ୍ଧୀତି ସାହତ୍ଥୋ, ଅୱହାରୋ, ଚୋରେନ ସହତ୍ଥା କତୋ ଅୱହାରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଣତ୍ତିକୋ ଚେୱାତି ଆଣତ୍ତିଯା ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଆଣତ୍ତିକୋ, ଅୱହାରୋ, ଚୋରସ୍ସ ''ଇମଂ ନାମ ଭଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହା''ତି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଆଣାପନେନ ସିଦ୍ଧୋ ଅୱହାରୋ ଚ। ନିସ୍ସଗ୍ଗୋତି ନିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗୋ, ଅୱହାରୋ, ସୁଙ୍କଘାତଟ୍ଠାନେ, ପରିକପ୍ପିତୋକାସେ ୱା ଠତ୍ୱା ଭଣ୍ଡସ୍ସ ବହି ପାତନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅତ୍ଥସାଧକୋତି ପାରାଜିକାପତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଅତ୍ଥଂ ସାଧେତୀତି ଅତ୍ଥସାଧକୋ, ସୋ ଅୱହାରୋ ଚ ଯଥାଣତ୍ତିକଂ ଅୱିରାଧେତ୍ୱା ଏକଂସେନ ଅୱହରନ୍ତସ୍ସ ''ଅସୁକସ୍ସ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରା''ତି ଅୱିସେସେନ ୱା ଅୱହରିତବ୍ବୱତ୍ଥୁୱିସେସୋ ଗହଣକାଲୋ ଗହଣଦେସୋ ଗହଣାକାରୋ ଚାତି ଏୱମାଦିୱିସେସାନମଞ୍ଞତରେନ ୱିସେସେତ୍ୱା ୱା ଆଣାପନଞ୍ଚ ଏକଂସେନ ପାଦଗ୍ଘନକତେଲପିୱନକଂ ଉପାହନାଦିକିଞ୍ଚିୱତ୍ଥୁଂ ତେଲଭାଜନାଦୀସୁ ପାତନାଦିପ୍ପଯୋଗୋ ଚାତି ଏୱମାଦିପ୍ପଯୋଗୋ ଚ କିରିଯାସିଦ୍ଧିଯା ପୁରେତରମେୱ ପାରାଜିକସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ସାଧନତୋ ଅତ୍ଥସାଧକୋ ଅୱହାରୋ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଧୁରନିକ୍ଖେପନଞ୍ଚାତି ଧୁରସ୍ସ ନିକ୍ଖେପନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପନଂ, ତଞ୍ଚ ଅୱହାରୋ, ପରସନ୍ତକାନଂ ଆରାମାଦୀନଂ ଅଭିଯୋଗୱିସଯେ ଚ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡାଦିନୋ ୱିସଯେ ଚ ଚୋରସ୍ସ ସାମିନୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ଚ ସାମିନୋ ଚ, ଯଦା କଦାଚି ଯଥାକଥଞ୍ଚି ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀତି ଗହଣେ ନିରୁସ୍ସାହଭାୱସଙ୍ଖାତୋ ଧୁରନିକ୍ଖେପାୱହାରୋ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇତି ଇଦଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପନଞ୍ଚ ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ସାହତ୍ଥାଦିଚତୁକ୍କଞ୍ଚ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅୱହାରାନଂ ସମୂହୋ ପଞ୍ଚକଂ, ସାହତ୍ଥାଦିପଞ୍ଚକଂ ''ସାହତ୍ଥପଞ୍ଚକ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୪୨।ପୁବ୍ବସହପଯୋଗା ଚାତି ଏତ୍ଥ ''ପୁବ୍ବପଯୋଗୋ ସହପଯୋଗୋ''ତି ପଯୋଗ-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ''ଆଣତ୍ତିୱସେନ ପୁବ୍ବପଯୋଗୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୨) ଯଥାଣତ୍ତିକମୱିରାଧେତ୍ୱା ଗଣ୍ହତୋ ''ଅସୁକସ୍ସ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରା''ତି ଆଣାପନଂ ପୁବ୍ବପଯୋଗୋ ନାମ ଅୱହାରୋ। କାଯେନ, ୱାଚାଯ ୱା ପଯୁଜ୍ଜନଂ ଆଣାପନଂ ପଯୋଗୋ, ଆଣତ୍ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡଗ୍ଗହଣତୋ

ପୁବ୍ବତ୍ତା ପୁବ୍ବୋ ଚ ସୋ ପୟୋଗୋ ଚାତି ପୁବ୍ବପୟୋଗୋ ଅୱହାରୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ‘‘ଠାନାଚାୱନୱସେନ ସହପୟୋଗୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣପଦତ୍ତା ଠାନାଚାୱନଞ୍ଚ ପରାୟତ୍ତଭୂମିଗହଣେ ଖୀଲସଙ୍କମନାଦିକଞ୍ଚ ସହପୟୋଗୋ ଅୱହାରୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ସଂୱିଦାହରଣନ୍ତି ବହୂହି ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ନାମ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରିସ୍ସାମା’’ତି ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ସବ୍ବେହି, ଏକତୋ ୱା ସବ୍ବେସଂ ଅନୁମତିୟା ଏକେନ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ପରସନ୍ତକସ୍ସ ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ହରଣସଙ୍ଖାତୋ ସଂୱିଦାୱହାରୋ ଚ। ସମଂ ଏକୀ ହୁତ୍ୱା ୱିସୁଂ ଏକେନାପି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ପାଦେ ୱା ପାଦାରହେ ୱା ଗହିତେ କତମନ୍ତନାନଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି ପାରାଜିକଂ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ । ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ମନ୍ତେତ୍ୱା ଅୱହରଣଂ ସଂୱିଦାହରଣଂ। ନିରୁତ୍ତିନୟେନ ସଦ୍ଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ‘‘ସଂୱିଦାହରଣ’’ନ୍ତି ‘‘ସଂୱିଦାୱହାରୋ’’ତି ଇମସ୍ସ ୱେୱଚନଂ। ‘‘ସମ୍ବହୁଲା ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ଏକୋ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରତି, ଆପତ୍ତି ସବ୍ବେସଂ ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୧୧୮) ୱଚନତୋ ଏୱଂ ସହକତମନ୍ତନେସୁ ଏକେନାପି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ପାଦେ ୱା ପାଦାରହେ ୱା ଗହିତେ କତମନ୍ତନାନଂ ସବ୍ବେସଂ ପାରାଜିକଂ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ସଙ୍କେତକମ୍ମନ୍ତି ପୁବ୍ବଣ୍ହାଦିକାଲପରିଚ୍ଛେଦେନ ସଞ୍ଜାନନଂ ସଙ୍କେତୋ, ତେନ କତଂ କମ୍ମଂ ଅୱହରଣଂ ସଙ୍କେତକମ୍ମଂ ନାମ। ତଂ ପନ ପୁରେଭତ୍ତାଦୀସୁ କଞ୍ଚି କାଲଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ତସ୍ମିଂୟେୱ କାଲେ ତଂୟେୱ ୟଥାୱୁତ୍ତଂ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରତି ଚେ, ସଙ୍କେତକାରକସ୍ସ ସଙ୍କେତକ୍ଖଣେୟେୱ ପାରାଜିକନ୍ତି ସଙ୍ଖେପତୋ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ନେମିତ୍ତନ୍ତି ପରଭଣ୍ଡାୱହାରସ୍ସ ହେତୁତ୍ତା ଅକ୍ଖିନିଖଣନାଦି ନିମିତ୍ତଂ ନାମ, ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ନେମିତ୍ତଂ, ଅୱହରଣସଙ୍ଖାତକମ୍ମଂ ଅୱହାରୋ। ‘‘ମୟା ଅକ୍ଖିମ୍ହି ନିଖଣିତେ ୱା ଭମୁମ୍ହି ଉକ୍ଖିତ୍ତେ ୱା ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରା’’ତି ଆଣତ୍ତେନ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱୁତ୍ତମେୱ ଭଣ୍ଡଂ ୱୁତ୍ତନିୟାମମୱିରାଧେତ୍ୱା ଗହିତଂ ଚେ, ନିମିତ୍ତକାରକସ୍ସ ନିମିତ୍ତକରଣକ୍ଖଣେୟେୱ ପାରାଜିକଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତନିୟାମଂ ୱିରାଧେତ୍ୱା ଗହିତଂ ଚେ, ନିମିତ୍ତକାରକୋ ମୁଚ୍ଚତି, ଅୱହାରକସ୍ସେୱ ପାରାଜିକଂ। ପୁବ୍ବପୟୋଗୋ ଆଦି ୟସ୍ସ ତଂ ପୁବ୍ବପୟୋଗାଦି, ପୁବ୍ବପୟୋଗାଦି ଚ ତଂ ପଞ୍ଚକଞ୍ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ।

୪୩। ଥେୟ୍ୟଞ୍ଚ ପସୟ୍ହଞ୍ଚ ପରିକପ୍ପୋ ଚ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ଚ କୁସୋ ଚ ଥେୟ୍ୟପସୟ୍ହପରିକପ୍ପପଟିଚ୍ଛନ୍ନକୁସା, ତେ ଆଦୀ ଉପପଦଭୂତା ୟେସଂ ଅୱହାରାନଂ ତେ ଥେୟ୍ୟ…ପେ… କୁସାଦିକା, ଅୱହାରା, ଇମିନା ଥେୟ୍ୟାୱହାରୋ ଚ…ପେ… କୁସାୱହାରୋ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଥେୟ୍ୟାୱହାରୋତି ଥେନୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଚୋରୋ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ଥେୟ୍ୟଂ, ଏତ୍ଥ ନ-କାରଲୋପୋ ନିରୁତ୍ତିନୟେନ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ତେନ ଅୱହରଣଂ ଥେୟ୍ୟାୱହାରୋ, ସନ୍ଧିଚ୍ଛେଦାଦିୱସେନ ଅଦିସ୍ସମାନେନ ଗହଣଞ୍ଚ କୂଟମାନକୂଟକହାପଣାଦୀହି ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ଗହଣଞ୍ଚ ଥେୟ୍ୟାୱହାରୋ।

ପସୟ୍ହ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ଅୱହରଣଂ ପସୟ୍ହାୱହାରୋ, ଗାମୱିଲୋପକା ୱିୟ ସାମିକେ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ଗହଣଞ୍ଚ ରାଜଭଟାଦୟୋ ୱିୟ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ନିବଦ୍ଧକରଗ୍ଗହଣେ ଅଧିକଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ପସୟ୍ହାୱହାରୋ।

ୱତ୍ଥସୁତ୍ତାଦିକଂ ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜ କପ୍ପେତ୍ୱା ଅୱହରଣଂ ପରିକପ୍ପାୱହାରୋ, ସୋ ଚ ଭଣ୍ଡୋକାସପରିକପ୍ପୱସେନ ଦୁୱିଧୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ନିକ୍ଖିତ୍ତଭଣ୍ଡଂ ଅନ୍ଧକାରପ୍ପଦେସଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସୁତ୍ତାଦିଭଣ୍ଡାନି ତତ୍ଥ ନିକ୍ଖିତ୍ତାନି, ତେ ପେଠଆଦୟୋ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ‘‘ୱତ୍ଥାନି ଚେ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି, ସୁତ୍ତାନି ଚେ ନ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପନଂ ଭଣ୍ଡପରିକପ୍ପପୁବ୍ବକତ୍ତା ଭଣ୍ଡପରିକପ୍ପାୱହାରୋ ନାମ। ଆରାମପରିୱେଣାଦୀନି ପୱିସିତ୍ୱା ଲୋଭନୀୟଂ ଭଣ୍ଡଂ ଦିସ୍ୱା ଗବ୍ଭପାସାଦତଲପମୁଖମାଠଅକପାକାରଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକାଦିଂ ୟଂ କିଞ୍ଚି ଠାନଂ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଦିଟ୍ଠୋ ଚେ, ଓଲୋକେତୁଂ ଗହିତଂ ୱିୟ ଦସ୍ସାମି, ନୋ ଚେ, ହରିସ୍ସାମୀ’’ତି ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଆଦାୟ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିକପ୍ପିତଟ୍ଠାନାତିକ୍କମୋ ଓକାସପରିକପ୍ପପୁବ୍ବକତ୍ତା ଓକାସପରିକପ୍ପାୱହାରୋ ନାମାତି ସଙ୍ଖେପତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତିଣପଣ୍ଣାଦୀହି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନସ୍ସ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅୱହରଣଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୱହାରୋ, ଉୟ୍ୟାନାଦୀସୁ କୀଳମାନେହି ୱା ସଙ୍ଘପରିୱିସନ୍ତେହି ୱା ମନୁସ୍ସେହି ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଠପିତଂ ଅଲଙ୍କାରାଦିକଂ ୟଂ କିଞ୍ଚି ଭଣ୍ଡଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଓଣମିତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତେ ଆସଙ୍କନ୍ତୀ’’ତି ଠତ୍ୱା ତିଣପଣ୍ଣପଂସୁୱାଲୁକାଦୀହି ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ସାମିକେସୁ ପରିୟେସିତ୍ୱା ଅଦିସ୍ୱା ସାଲୟେସୁ ଗତେସୁ ପଚ୍ଛା ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଗହଣଞ୍ଚ ତଦେୱ ଭଣ୍ଡଂ କଦ୍ଦମାଦୀସୁ ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠାଦୀହି ପୀଳେତ୍ୱା ଓସୀଦାପେତ୍ୱା ହେଟ୍ଠାଭାଗେନ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଉପରିଭାଗେନ ଅତିକ୍କମନଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୱହାରୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

କୁସେନ ଅୱହାରୋ କୁସାୱହାରୋ, ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ କୁସଂ ସଙ୍କାମେତ୍ୱା ପରକୋଟ୍ଠାସସ୍ସ ଅଗ୍ଘେନ ମହନ୍ତସ୍ସ ୱା ସମସମସ୍ସ ୱା ଗହଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୟୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ କୁସପାତନେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚୀୱରେସୁ ଭାଜିୟମାନେସୁ ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସେନ ସମଂ ୱା ଅଧିକଂ ୱା ଊନକଂ ୱା ଅଗ୍ଘେନ ପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅଗ୍ଘନକଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ କୋଟ୍ଠାସଂ ଅୱହରିତୁକାମୋ ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସେ ପତିତଂ କୁସଂ ପରକୋଟ୍ଠାସେ ପାତେତୁକାମୋ

ଉଦ୍ଧରତି, ତଙ୍ଖଣେ ଚ ପରସ୍ସ କୋଟ୍ଠାସେ ପାତିତକ୍ଖଣେ ଚ ନ ପାରାଜିକଂ ଅନାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରକୋଟ୍ଠାସତୋ ପରନାମଲିଖିତଂ କୁସଂ ଉକ୍ଖିପେନ୍ତୋ ତତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅପନାମେତି, ପାରାଜିକୋ ହୋତି। ଯଦି ପଠମଂ ପରକୋଟ୍ଠାସତୋ କୁସଂ ଉଦ୍ଧରତି, ଉଦ୍ଧଟକ୍ଖଣେ ଚ ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସେ ପାତିତକ୍ଖଣେ ଚ ସକନାମଲିଖିତଂ କୁସଂ ଉଦ୍ଧରଣକ୍ଖଣେ ଚ ପାରାଜିକଂ ଅନାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରକୋଟ୍ଠାସେ ପାତନକ୍ଖଣେ ହତ୍ଥତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ମୁତ୍ତେ ପାରାଜିକୋ ହୋତି।

ଯଦି ହେପି କୁସେ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ସଙ୍ଗେସୁ ଭିକ୍ଖୂସୁ ସକସକକୋଟ୍ଠାସଂ ଆଦାଯ ଗତେସୁ ଯସ୍ମିଂ କୁସଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେସି, ତସ୍ସ ସାମିକେନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ''ମଯ୍ହଂ କୁସୋ କସ୍ମା ନ ଦିସ୍ସତୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଚୋରୋ ''ମଯ୍ହମ୍ପି କୁସୋ ନ ଦିସ୍ସତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସଂ ତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ୱିଯ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ୱିୱଦିତ୍ୱା ୱା ଅୱିୱଦିତ୍ୱା ୱା ଗହେତ୍ୱା ଗତେ ଇତରଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ଉଦ୍ଧରତି ଚେ, ଉଦ୍ଧଟକ୍ଖଣେଯେୱ ପାରାଜିକୋ ହୋତି। ଯଦି ପରୋ ''ମଯ୍ହଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ତୁଯ୍ହଂ ନ ଦେମି, ତ୍ୱଂ ତୁଯ୍ହଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ୱିଚିନିତ୍ୱା ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱଦତି, ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଅସ୍ସାମିକଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋପି ପରସ୍ସ କୋଟ୍ଠାସଂ ଉଦ୍ଧରତି, ଉଦ୍ଧଟକ୍ଖଣେ ପାରାଜିକୋ ହୋତି। ଯଦି ପରୋ ୱିୱାଦଭୀରୁକତ୍ତା ''କିଂ ୱିୱାଦେନା''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ''ମଯ୍ହଂ ୱା ପତ୍ତଂ ହୋତୁ ତୁଯ୍ହଂ ୱା, ୱରକୋଟ୍ଠାସଂ ତ୍ୱଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱଦେଯ୍ଯ, ଦିନ୍ନକଂ ନାମ ଗହିତଂ ହୋତୀତି ପାରାଜିକଂ ନ ହୋତୀତି। ଯଦି ''ତୱ ରୁଚ୍ଚନକଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ୱିୱାଦଭଯେନ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଂ ୱରଭାଗଂ ଠପେତ୍ୱା ଲାମକଭାଗଂ ଗହେତ୍ୱା ଗତୋ, ଚୋରୋ ପଚ୍ଛା ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ୱିଚିତାୱସେସଂ ନାମ ଅଗ୍ଗହେସୀତି ପାରାଜିକୋ ନ ହୋତି। ଏୱଂ କୁସାୱହାରୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଯମେତ୍ଥ ପଞ୍ଚୱୀସତିଯା ଅୱହାରେସୁ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ୱିନଯସଂୱଣ୍ଣନାଯ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୪୪। ଏତ୍ତାୱତା ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯାୱଯୱଭୂତେନ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବେ ପଞ୍ଚୱୀସତି ଅୱହାରେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅଦିନ୍ନାଦାନୱିନିଚ୍ଛଯେ ସମ୍ପତ୍ତେ ସହସା ଆପତ୍ତିଂ ଅନାରୋପେତ୍ୱା ପଠମଂ ଓଲୋକେତବ୍ବାନି ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ୱତ୍ଥୁକାଲଗ୍ଘଦେସେ ଚା''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ।

ତତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁ ନାମ ଅୱହଟଭଣ୍ଡଂ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଅୱହାରକେନ ''ମଯା ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହଟ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେପି ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ସସ୍ସାମିକଅସ୍ସାମିକଭାୱଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ସସ୍ସାମିକଂ ଚେ, ଅୱହାରକାଲେ ତେସଂ ସାଲଯଭାୱଂ ୱା ନିରାଲଯଭାୱଂ ୱା ନିଯମେତ୍ୱା ସାଲଯକାଲେ ଚେ ଗହିତଂ, ଭଣ୍ଡଂ ଅଗ୍ଘାପେତ୍ୱା ମାସକଂ ୱା ଊନମାସକଂ ୱା ହୋତି, ଦୁକ୍କଟେନ, ଅତିରେକମାସକଂ ୱା ଊନପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ହୋତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯେନ, ପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ହୋତି, ପାରାଜିକେନ କାତବ୍ବୋ। ସାମିକାନଂ ନିରାଲଯକାଲେ ଚେ ଗହିତଂ, ନତ୍ଥି ପାରାଜିକଂ। ଭଣ୍ଡସାମିକେ ପନ ଭଣ୍ଡଂ ଆହରାପେନ୍ତେ ତଂ ୱା ଭଣ୍ଡଂ ତଦଗ୍ଘନକଂ ୱା ଦାତବ୍ବନ୍ତି।

କାଲୋ ନାମ ଅୱହାରକାଲୋ। ଭଣ୍ଡଂ ନାମେତଂ କଦାଚି ମହଗ୍ଘଂ ହୋତି, କଦାଚି ସମଗ୍ଘଂ। ତସ୍ମା ଅୱହଟଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତେହି ଅୱହଟକାଲାନୁରୂପଂ କତ୍ୱା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନତ୍ଥଂ କାଲୱିନିଚ୍ଛଯୋ କାତବ୍ବୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅଗ୍ଘୋ ନାମ ଅୱହଟଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ସବ୍ବଦା ଭଣ୍ଡାନଂ ଅଗ୍ଘୋ ସମାନରୂପୋ ନ ହୋତି, ନୱଭଣ୍ଡଂ ମହଗ୍ଘଂ ହୋତି, ପୁରାଣଂ ଚେ ସମଗ୍ଘଂ। ତସ୍ମା ଅୱହାରକାଲେ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ନୱଭାୱଂ ୱା ପୁରାଣଭାୱଂ ୱା ନିଯମେତ୍ୱା ଅଗ୍ଘୋ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଦେସୋ ଚାତି ଭଣ୍ଡାୱହାରଦେସୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ସବ୍ବସ୍ସାପି ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଉଟ୍ଠାନଦେସେ ସମଗ୍ଘଂ ହୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ମହଗ୍ଘତ୍ତା ଅୱହଟଭଣ୍ଡେ ଅଗ୍ଘଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ତଦନୁରୂପା ଆପତ୍ତିଯୋ ନିଯମନ୍ତେହି ଅଗ୍ଘଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନତ୍ଥାଯ ଅୱହାରଦେସଂ ନିଯମେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଦେସେ ଅଗ୍ଘୱସେନ ତଦନୁରୂପା ଆପତ୍ତିଯୋ କାରେତବ୍ବାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ପରିଭୋଗୋ ନାମ ଅୱହଟଭଣ୍ଡେ ଅୱହାରତୋ ପୁବ୍ବେ ପରେହି କତପରିଭୋଗୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଭଣ୍ଡସ୍ସ ପରିଭୋଗେନ ଅଗ୍ଘୋ ପରିହାଯତୀତି ଭଣ୍ଡସାମିକଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଭଣ୍ଡେ ନୱେପି ଏକୱାରମ୍ପି ଯେନ କେନଚି ପକାରେନ ପରିଭୁତ୍ତେ ପରିହାପେତ୍ୱା ଅଗ୍ଘୋ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଏୱମାଦିନା ନଯେନ ଏତାନି ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱାୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ କାତବ୍ବୋତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପଞ୍ଚପି ଞତ୍ୱା ଏତାନି କତ୍ତବ୍ବୋ ପଣ୍ଡିତେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ''ତି।

୪୫। ଏତ୍ତାୱତା ଅଦିନ୍ନାଦାନୱିନିଚ୍ଛଯାୱଯୱଭୂତେ ପଞ୍ଚୱୀସତି ଅୱହାରେ ଚ ପଞ୍ଚଟ୍ଠାନାୱଲୋକନଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅନାଗତେ ପାପଭିକ୍ଖୂନଂ ଲେସୋକାସପିଦହନତ୍ଥଂ ପରସନ୍ତକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ଥୁଂ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠିତଂ ଯେନ କେନଚି ପକାରେନ ଗଣ୍ହତୋ ମୋକ୍ଖାଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁକାମେନ

ତଥାଗତେନ ଯା ପନେତା –

ଭୂମଟ୍ଠଞ୍ଚ ଥଲଟ୍ଠଞ୍ଚ;

ଆକାସଟ୍ଠ ମଥାପରଂ;

ୱେହାସଟ୍ଠୋ ଦକଟ୍ଠଞ୍ଚ;

ନାୱା ଯାନଟ୍ଠମେୱ ଚ।

ଭାରା ରାମ ୱିହାରଟ୍ଠଂ;

ଖେତ୍ତ ୱତ୍ଥୁଟ୍ଠମେୱ ଚ;

ଗାମା ରଞ୍ଞଟ୍ଠ ମୁଦକଂ;

ଦନ୍ତପୋନୋ ୱନପ୍ପତି।

ହରଣକୋ ପନିଧି ଚେୱ;

ସୁଙ୍କଘାତକଂ ପାଣକା;

ଅପଦଂ ଦ୍ୱିପଦଞ୍ଚେୱ;

ଚତୁପ୍ପଦଂ ବହୁପ୍ପଦଂ।

ଓଚରକୋଣିରକ୍ଖୋ ଚ;

ସଂୱିଦାହରଣମ୍ପି ଚ;

ସଙ୍କେତକମ୍ମଂ ନିମିତ୍ତ-

ମିତି ତିଂ ସେହ ମାତିକା। –

ନିକ୍ଖିତ୍ତା , ତାସଂ ଯଥାକ୍କମଂ ପଦଭାଜନେ, ତଦଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ଆଗତନଯେନ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁକାମୋ ପଠମଂ ତାୱ ଭୂମଟ୍ଠେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦୁତିଯଂ ୱାପୀ’’ତିଆଦି।

ତତ୍ଥ ଦୁତିଯଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ପରିଯେସତୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏୱଂ ସବ୍ବପଦେସୁ। ଉପରି ସଞ୍ଜାତାହି ରୁକ୍ଖଲତାହି, ଇଟ୍ଠକପାସାଣାଦୀହି ଚ ସଞ୍ଛନ୍ନଂ ମହାନିଧିଂ ଉଦ୍ଧରିତୁକାମେନ ‘‘ମଯା ଏକେନେୱ ନ ସକ୍କା’’ତି ଅତ୍ତନୋ ଅଞ୍ଞଂ ସହାଯଂ ପରିଯେସିତୁଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ସଯିତଟ୍ଠାନା ଉଟ୍ଠାନାଦୀସୁ ସବ୍ବପଯୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କୁଦାଲଂ ଭୂମିଖଣନତ୍ଥାଯ ପିଟକଂ ୱାପି ପଂସୁଉଦ୍ଧରଣତ୍ଥାଯ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭାଜନଂ। ଇମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ କୁଦାଲସ୍ସ ଚେ ଦଣ୍ଡୋ ନତ୍ଥି, ଦଣ୍ଡତ୍ଥାଯ ରୁକ୍ଖତୋ ଦଣ୍ଡଂ ଛିନ୍ଦତୋ ଚ କୁଦାଲୋ ଚେ ନ ହୋତି, କୁଦାଲକରଣତ୍ଥାଯ ଅଯୋବୀଜଂ ଉଦ୍ଧରଣତ୍ଥାଯ ଅକପ୍ପିଯପଥୱିଂ ଖଣନ୍ତସ୍ସପି ପଚ୍ଛିକରଣତ୍ଥାଯ ପଣ୍ଣାନି ଛିନ୍ଦତୋପି ପିଟକୱାଯନତ୍ଥାଯ ୱଲ୍ଲିଂ ଛିନ୍ଦତୋପି ଉଭଯତ୍ଥାପି ପରିଯେସନେ ମୁସା ଭଣତୋପି ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ, ଇତରପଯୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ୱେଦିତଙ୍ଗ।

ଗଚ୍ଛତୋତି ଦୁତିଯାଦିଂ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧା ୱା ଅଲଦ୍ଧା ୱା ନିଧିଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପଦେ ପଦେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଦୁତିଯଂ ୱା ପରିଯେସତୀ’’ତିଆଦି ପାଠଇଯଂ (ପାରା। ୯୪) ‘‘ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଇଧ ‘‘ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନା’’ତି ୱଚନତୋ ‘‘ଇମଂ ନିଧିଂ ଲଭିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପୂଜଂ

ୱା କରିସ୍ସାମି, ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ ୱା କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱମାଦିନା ନୟେନ କୁସଲଚିତ୍ତପ୍ପୱତ୍ତିୟା ସତି ଅନାପତ୍ତୀତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ। ପୁବ୍ବୟୋଗତୋତି ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ପୁବ୍ବପୟୋଗଭାୱତୋ, ଦୁତିୟପରିୟେସନାଦୀସୁ ପୁବ୍ବପୟୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠୱିଧଂ ହୋତି ପୁବ୍ବପୟୋଗଦୁକ୍କଟଂ ସହପୟୋଗଦୁକ୍କଟଂ ଅନାମାସଦୁକ୍କଟଂ ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଦୁକ୍କଟଂ ୱିନୟଦୁକ୍କଟଂ ଞାତଦୁକ୍କଟଂ ଞତ୍ତିଦୁକ୍କଟଂ ପଟିସ୍ସୱଦୁକ୍କଟନ୍ତି। ତତ୍ଥ ‘‘ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଦୁତିୟଂ ୱା କୁଦାଲଂ ୱା ପିଟକଂ ୱା ପରିୟେସତି ଗଚ୍ଛତି ୱା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ପୁବ୍ବପୟୋଗଦୁକ୍କଟଂ ନାମ। ଇଧ ପାଚିତ୍ତିୟଟ୍ଠାନେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ଇତରେସୁ ପୁବ୍ବପୟୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ। ‘‘ତତ୍ଥଜାତକଂ କଟ୍ଠଂ ୱା ଲତଂ ୱା ଛିନ୍ଦତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ସହପୟୋଗଦୁକ୍କଟଂ। ଇଧ ଅଦିନ୍ନାଦାନସହିତପୟୋଗତ୍ତା ପାଚିତ୍ତିୟୱତ୍ଥୁମ୍ହି, ଇତରତ୍ର ଚ ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଅୟମେତ୍ଥ ୱିସେସୋ। ମୁତ୍ତାମଣିଆଦୀସୁ ଦସସୁ ରତନେସୁ, ସାଲିଆଦୀସୁ ସତ୍ତସୁ ଧଞ୍ଞେସୁ, ସବ୍ବେସୁ ଚ ଆୱୁଧଭଣ୍ଡାଦୀସୁ ଆମସନପଚ୍ଚୟା ଦୁକ୍କଟଂ ଅନାମାସଦୁକ୍କଟଂ। କଦଲିନାଳିକେରପନସାଦିରୁକ୍ଖେସୁ ଫଲଂ ଆମସନ୍ତସ୍ସ ୱୁତ୍ତଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଦୁକ୍କଟଂ। ଉପଚରଣଂ ଉପଚିଣ୍ଣଂ, ପରାମସନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁଟ୍ଠୁ ଉପଚିଣ୍ଣଂ ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଂ, ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣେ ଦୁକ୍କଟଂ ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଦୁକ୍କଟଂ। ଭିକ୍ଖାଚାରକାଲେ ପତ୍ତେ ରଜସ୍ମିଂ ପତିତେ ପତ୍ତଂ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱା ଅଧୋୱିତ୍ୱା ୱା ଭିକ୍ଖାପଟିଗ୍ଗହଣେନ ଦୁକ୍କଟଂ ୱିନୟଦୁକ୍କଟଂ, ୱିନୟେ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଦୁକ୍କଟଂ ୱିନୟଦୁକ୍କଟଂ। କିଞ୍ଚାପି ଅୱସେସଦୁକ୍କଟାନିପି ୱିନୟେ ପଞ୍ଞତ୍ତାନେୱ, ତଥାପି ରୁଳ୍ହିୟା ମୟୂରାଦିସଦ୍ଦେହି ମୋରାଦୟୋ ୱିୟ ଇଦମେୱ ତଥା ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ସୁତ୍ୱା ନ ୱଦନ୍ତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ଞାତଦୁକ୍କଟଂ ନାମ। ଏକାଦସସୁ ସମନୁଭାସନାସୁ ‘‘ଞତ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ଞତ୍ତିଦୁକ୍କଟଂ। ‘‘ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୁରିମିକା ଚ ନ ପଞ୍ଞାୟତି, ପଟିସ୍ସୱେ ଚ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ମହାୱ। ୨୦୭) ୱୁତ୍ତଂ ପଟିସ୍ସୱଦୁକ୍କଟଂ ନାମ। ଇମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ଦୁକ୍କଟେସୁ ଇଧ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ଦୁକ୍କଟଂ ପୁବ୍ବପୟୋଗଦୁକ୍କଟଂ ନାମ। ତେନାହ ‘‘ପୁବ୍ବୟୋଗତୋ’’ତି। ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ଉପସଗ୍ଗଂ ଅନାଦିୟିତ୍ୱା ‘‘ପୁବ୍ବପୟୋଗତୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ପୁବ୍ବୟୋଗତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ କିଞ୍ଚାପି ଇମେସୁ ଦୁକ୍କଟେସୁ ଅସଙ୍ଗହିତାନି ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗାଗତାନି ଦିୱାସେୟ୍ୟାଦିଦୁକ୍କଟାନି ଚେୱ ଖନ୍ଧକାଗତାନି ଚ ବହୂନି ଦୁକ୍କଟାନି ସନ୍ତି, ତାନି ପନେତ୍ଥ ୱିନୟଦୁକ୍କଟେୟେୱ ସଙ୍ଗହିତବ୍ବାନି। ‘‘ୱିନୟେ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଦୁକ୍କଟଂ ୱିନୟଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ହି ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଂ (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୨।୯୪) ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୪) ପନ ରଜୋକିଣ୍ଣଦୁକ୍କଟସ୍ସେୱ ‘‘ୱିନୟଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ଗହଣଂ ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ। ଇତରଥା ଅଟ୍ଠ ଦୁକ୍କଟାନୀତି ଗଣନାପରିଚ୍ଛେଦୋୟେୱ ନିରତ୍ଥକୋ ସିୟାତି ପୁବ୍ବପୟୋଗେ ଦୁକ୍କଟାଦୀନମ୍ପି ୱିନୟଦୁକ୍କଟେୟେୱ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବଭାୱେପି କତିପୟାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇତରେସମେକତୋ ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ତେସଂ ୱିସୁଂ ଗହଣଂ ସୁତ୍ତଙ୍ଗସଙ୍ଗହିତତ୍ତେପି ଗେୟ୍ୟଗାଥାଦୀନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ୱିସୁଂ ଦସ୍ସନଂ ୱିୟାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୪୬।ତତ୍ଥଜାତକଂ କଟ୍ଠଂ ୱାତି ତସ୍ମିଂ ଚିରନିହିତନିଧିପରି ଜାତଂ ଅଲ୍ଲଂ ସୁକ୍ଖଂ କଟ୍ଠଂ ୱା। ଲତଂ ୱାତି ତାଦିସଂ ୱଲ୍ଲିଂ ୱା। ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ ତିଣାଦୀନଂ ଖୁଦ୍ଦକଗଚ୍ଛାନଞ୍ଚ ଗହେତବ୍ବତ୍ତା। ଉଭୟତ୍ଥାପୀତି ଅଲ୍ଲେ ଚ ସୁକ୍ଖେ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖାଦୀନି ଛିନ୍ଦତୋ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଅହୁତ୍ୱା ଦୁକ୍କଟମତ୍ତସ୍ସ ଭୱନେ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ସହପୟୋଗତୋ’’ତି। ଅୱହାରେନ ସହିତପୟୋଗତ୍ତା ପାଚିତ୍ତିୟଟ୍ଠାନେପି ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ସହପୟୋଗତୋ ଉଭୟତ୍ଥାପି ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ୱଦନ୍ତୋ ପଠମଗାଥାୟ ଦସ୍ସିତପୁବ୍ବପୟୋଗତୋ ଇମାୟ ଦସ୍ସିତସହପୟୋଗସ୍ସ ୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତି।

୪୭।ପଥୱିନ୍ତି କପ୍ପିୟଂ ୱା ଅକପ୍ପିୟଂ ୱା ପଥୱିଂ। ଅକପ୍ପିୟପଥୱିଂ ଖଣତୋ ସହପୟୋଗତ୍ତା ଦୁକ୍କଟମେୱ। ବ୍ୟୂହତୋତି ପଂସୁଂ ଏକତୋ ରାସିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ‘‘ୱିୟୂହତି ଏକପସ୍ସେ ରାସିଂ କରୋତୀ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଉହ-ଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଧାତୁନୋ ୱିତକ୍କେ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତେପି ଧାତୂନମନେକତ୍ଥତ୍ତା ୱି-ଉପସଗ୍ଗୱସେନ ଇଧ ରାସିକରଣେ ୱତ୍ତତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ। ରାସିଭୂତଂ ପଂସୁଂ କୁଦାଲେନ ୱା ହତ୍ଥେନ ୱା ପଚ୍ଛିୟା ୱା ଉଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅପନେନ୍ତସ୍ସ ଚ ପୟୋଗଗଣନାୟ ଦୁକ୍କଟଂ ପଂସୁମେୱ ୱାତି ଏତ୍ଥ ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚୟତ୍ଥେନ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଆମସନ୍ତସ୍ସାତି ନିଧିକୁମ୍ଭିଂ ହତ୍ଥେନ ପରାମସନ୍ତସ୍ସ। ୱାତି ସମୁଚ୍ଚୟୋ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁ କତଂ କିରିୟଂ ସତ୍ଥାରା ୱୁତ୍ତଂ ୱିରାଧେତ୍ୱା ଖଲିତ୍ୱା କତତ୍ତାତି ଦୁକ୍କଟଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପରିୱାରେ (ପରି। ୩୩୯) –

‘‘ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ହି ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ସୁଣୋହି ଯଥାତଥଂ;

ଅପରଦ୍ଧଂ ୱିରଦ୍ଧଞ୍ଚ, ଖଲିତଂ ଯଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି।

ଦୁଟ୍ଠୁ ୱା ୱିରୂପଂ କତଂ କିରିୟାତି ଦୁକ୍କଟଂ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ପରିୱାରେ (ପରି। ୩୩୯) –

‘‘ଯଂ ମନୁସ୍ସୋ କରେ ପାପଂ, ଆୱି ୱା ଯଦି ୱା ରହୋ;

‘ଦୁକ୍କଟ’ନ୍ତି ପୱେଦେନ୍ତି, ତେନେତଂ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

ଏୱଂ ‘‘ତଙ୍ଗଜାତକ’’ନ୍ତିଆଦିଗାଥାଦ୍ୱୟାଗତଂ ଛେଦନଦୁକ୍କଟଂ ଖଣନଦୁକ୍କଟଂ ବ୍ୟୂହନଦୁକ୍କଟଂ ଉଦ୍ଧରଣଦୁକ୍କଟଂ ଆମସନଦୁକ୍କଟନ୍ତି ପଞ୍ଚସୁ ସହପୟୋଗଦୁକ୍କଟେସୁ ପୁରିମପୁରିମପୟୋଗେହି ଆପନ୍ନା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିୟୋ ପଚ୍ଛିମଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଦୁକ୍କଟଂ ପତ୍ୱା ପଟିପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତି, ତଂତଂପୟୋଗାୱସାନେ ଲଜ୍ଜିଧମ୍ମଂ ଓକ୍କମିତ୍ୱା ଓରମତି ଚେ, ତଂତଂଦୁକ୍କଟମତ୍ତଂ ଦେସେତ୍ୱା ପରିସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି। ଧୁରନିକ୍ଖେପମକତ୍ୱା ଫନ୍ଦାପେନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ପତ୍ୱା ଆମସନଦୁକ୍କଟଂ ପଟିପସ୍ସମ୍ଭତୀତି ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୪) ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାପାଠଇୟା ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ପୁରିମପୁରିମାପତ୍ତୀନଂ ପଟିପସ୍ସଦ୍ଧି ‘‘ଛଡ୍ଡିୟା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟା ପଟିପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତୀ’’ତି ପାଠଇୟଂ (ପାରା। ୪୧୪, ୪୨୧, ୪୨୮, ୪୩୯) ଆଗତତ୍ତା ଅନୁସ୍ସାୱନାୟ ଏୱ ଲବ୍ଭତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଇମସ୍ସ ପନ ସୁତ୍ତସ୍ସ ଅନୁଲୋମୱସେନ ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତା ଇମସ୍ମିଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନସିକ୍ଖାପଦେପି ଆପତ୍ତିପଟିପସ୍ସଦ୍ଧି ପମାଣନ୍ତି ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ।

୪୮। ‘‘ଫନ୍ଦାପେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସ। ଠାନା ଚାୱେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୯୪) ୱୁତ୍ତଂ ଠାନାଚାୱନେ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ତସ୍ସ ସାମନ୍ତାପତ୍ତିଭୂତଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଞ୍ଚ ଠାନଭେଦୱିଞ୍ଞାପନମୁଖେନ ୱତ୍ତୁକାମୋ ଇଦାନି ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମୁଖେପାସ’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ମୁଖେ କୁମ୍ଭିମୁଖୱଟ୍ଟିୟଂ। ପାସଂ ପୱେସେତ୍ୱାତି ବନ୍ଧନଂ ପାସଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ଖାଣୁକେତି ଅୟୋଖାଣୁମ୍ହି, ଖଦିରଖାଣୁକେ ୱା। ବଦ୍ଧକୁମ୍ଭିୟା ଠାନଭେଦୋ ବନ୍ଧନାନଂ ୱସା ଞେୟ୍ୟୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୯। ଇଦାନି ଠାନଭେଦଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ଦ୍ୱେ’’ତିଆଦିନା। ‘‘ଏକସ୍ମିଂ ଖାଣୁକେ’’ତି ଇମିନା ଦ୍ୱୀସୁ ଦିସାସୁ ୱା ତୀସୁ ଚତୂସୁ ୱା ଦିସାସୁ ଖାଣୁକେ ଖଣିତ୍ୱା ବଦ୍ଧଖାଣୁଗଣନାୟ ସମ୍ଭୱନ୍ତୋ ଠାନଭେଦୋ ଉପଲକ୍ଖିତୋ ହୋତି। ୱଲୟଂ…ପେ… କଟାୟ ୱା ଦ୍ୱେ ଠାନାନୀତି ଯୋଜନା। ୱାତି ସମୁଚ୍ଚୟେ ଉପଲକ୍ଖିତୋ ହୋତି।

୫୦। ଏୱଂ ଠାନଭେଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଠାନୱସେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବା ଆପତ୍ତିୟୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଉଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସା’’ତିଆଦି। ସଙ୍ଖଲିନ୍ତି ଦାମଂ। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟନ୍ତି ଏକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଦେସେତବ୍ବାସୁ ଆପତ୍ତୀସୁ ଥୂଲତ୍ତା, ଅଚ୍ଚୟତ୍ତା ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ନାମ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପରିୱାରେ –

‘‘ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟନ୍ତି ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ;

ତଂ ସୁଣୋହି ଯଥାତଥଂ;

ଏକସ୍ସ ମୂଲେ ଯୋ ଦେସେତି;

ଯୋ ଚ ତଂ ପଟିଗଣ୍ହତି;

ଅଚ୍ଚୟୋ ତେନ ସମୋ ନତ୍ଥି;

ତେନେତଂ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ପରି। ୩୩୯);

ଏତ୍ଥ ଚ ଥୂଲଚ୍ଚୟନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସମ୍ପରାୟେ ଚ (ସଂ। ନି। ୧।୪୯) ସୁଗ୍ଗତି, ତଂ ହୋତି କଟୁକପ୍ଫଲ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ଧ। ପ। ୬୬) ୱିୟ ଲକାରସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ସଂୟୋଗେ ଊକାରସ୍ସ ରସ୍ସୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତୋ ସଙ୍ଖଲିକଭେଦତୋ ପରଂ। ଠାନା ଚାୱେତୀତି ଠିତଟ୍ଠାନତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅପନେତି। ଏତ୍ଥ ଚ ନାୱଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଉଦ୍ଧଂ ୱା ଅଧୋ ୱା ତିରିୟଂ ୱା ଅନ୍ତମସୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ସଙ୍କାମେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୯୯) ୱୁତ୍ତନୟେନ ‘‘ତିରିୟ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତା ଚତସ୍ସୋ ଦିସା, ଉଦ୍ଧମଧୋ ଚାତି ଛଟ୍ଠାନାନି। ତାସୁ ଏକଂ ଦିସଂ ଅପନୀୟମାନାୟ କୁମ୍ଭିୟା ତଂଦିସାଭିମୁଖଂ ଇତରଦିସାୟଂ ଠିତପସ୍ସେ ଓରିମଦିସାୟ ଠିତପସ୍ସେନ ଫୁଟ୍ଠୋକାସସ୍ସ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅନତିକ୍କନ୍ତେ ଫନ୍ଦାପନୱସେନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ହୋତି, ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଠାନା ଚାୱିତତ୍ତା ପାରାଜିକଂ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇମମେୱ ସନ୍ଧାୟାହ ‘‘ଠାନା ଚାୱେତି ଚେ ଚୁତୋ’’ତି। ଏସେୱ ନୟୋ ଫନ୍ଦନରହିତାୟ ନିଧିକୁମ୍ଭିୟା ଠାନାଚାୱନେପି।

୫୧। ଏୱଂ ପଠମଂ ବନ୍ଧନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା କୁମ୍ଭିଗ୍ଗହଣେ ନୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ପଠମଂ କୁମ୍ଭିଂ ଅପନେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ବନ୍ଧନାପନୟନେ ନୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ

‘‘ପଠମ’’ନ୍ତିଆଦି। ସୋ ନୟୋତି ‘‘ପଠମୁଦ୍ଧାରେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଦୁତିୟୁଦ୍ଧାରେ ପାରାଜିକ’’ନ୍ତି ତମେୱତ୍ଥମତିଦିସତି।

୫୨।ୱଲୟନ୍ତି କୁମ୍ଭିୟା ବଦ୍ଧସଙ୍ଖଲିକାୟ ମୂଲେ ପୱେସିତଂ ୱଲୟଂ। ମୂଲେ ଘଂସନ୍ତୋ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସାରେତୀତି ଯୋଜନା। ଘଂସନ୍ତୋତି ଫୁସାପେନ୍ତୋ। ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସାରେତୀତି ଓରତୋ ଚ ପାରତୋ ଚ ସଞ୍ଚାଲେତି। ରକ୍ଖତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସୀଲଂ ଭିକ୍ଖୁ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ, ପାରାଜିକଂ ନାପଜ୍ଜତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ମୂଲେ। ଖେଗତଂ କରୋନ୍ତୋୱାତି ସଙ୍କପସ୍ସତୋ ମୂଲଂ ଅଫୁସାପେତ୍ୱା ଆକାସଗତଂ କରୋନ୍ତୋୱ। ପରାଜିତୋତି ଠାନାଚାୱନସ୍ସ କତତ୍ତା ପରାଜୟମାପନ୍ନୋ ହୋତି।

୫୩। କୁମ୍ଭିମତ୍ଥକେ ଜାତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଚିରକାଲଂ ନିହିତତ୍ତା ମୂଲେହି କୁମ୍ଭିଂ ୱିନନ୍ଧିତ୍ୱା ଠିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମୀପେ ଜାତଂ ରୁକ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦତୋତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ତତ୍ଥଜାତକଂ କଟ୍ଠଂ ୱା’’ତିଆଦିକାୟ ଗାଥାୟ ନିଧିମତ୍ଥକେ ଭୂମିୟଂ ଠିତରୁକ୍ଖଲତାଦିଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ୱୁତ୍ତା, ଇମାୟ ପନ ଗାଥାୟ ଭୂମିଂ ନିଖଣିତ୍ୱା ଓତିଣ୍ଣକାଲେ ନିଧିଂ ୱିନନ୍ଧିତ୍ୱା ଠିତମୂଲଂ ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖଂ, ଖାଣୁକଂ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଆହାତି ପୁନରୁତ୍ତିଦୋସାଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ‘‘ଅତତ୍ଥଜ’’ନ୍ତି ଇମିନା ସହପଯୋଗାଭାୱମାହ। ଇମିନାୱ ପୁରିମଗାଥାୟ ୱୁତ୍ତଂ କଟ୍ଠଲତାଦୀନି ନିଧିସମ୍ବନ୍ଧାନି ଚେ, ଯଥାୱୁତ୍ତଦୁକ୍କଟସ୍ସ ୱତ୍ଥୂନି, ସମୀପାନି ଚେ, ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସେୱ ୱତ୍ଥୂନୀତି ଦୀପେତି।

୫୪। ଇଦାନି ଏୱଂ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଦିଟ୍ଠନିଧିଭାଜନଂ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଅଚାଲେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଠିତଂ ଭଣ୍ଡମତ୍ତଂ ଗଣ୍ହତୋ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅନ୍ତୋକୁମ୍ଭିଗତ’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଫନ୍ଦାପେତୀତି ଅନ୍ତୋଚାଟିୟା ପକ୍ଖିତ୍ତେ ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନେ ପକ୍ଖିପିତୁଂ ରାସିକରଣାଦିୱସେନ ଫନ୍ଦାପେତି। ଅପବ୍ୟୂହତି ୱାତି ହେଟ୍ଠା ଠିତଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଉପରି ଠିତାନି ଅପନେନ୍ତୋ ୱିୟୂହତି ୱା। ଅଥ ୱା ଅପବ୍ୟୂହନ୍ତୋତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୪) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନସ୍ସ ଦ୍ୱିଧା କରୋନ୍ତୋତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋତି ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନେ ପକ୍ଖିପିତୁଂ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ରାସିଂ କରୋନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥେୱାତି ଅନ୍ତୋକୁମ୍ଭିୟମେୱ।

୫୫।ହରନ୍ତୋତି ଅୱହରନ୍ତୋ। ମୁଟ୍ଠିଂ ଛିନ୍ଦତୀତି ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୋ ଅନ୍ତୋକୁମ୍ଭିମ୍ହି ହତ୍ଥଂ ଓତାରେତ୍ୱା କୁମ୍ଭିଗତଭଣ୍ଡେନ ଯଥା ଅବଦ୍ଧଂ ହୋତି, ତଥା ମୁଟ୍ଠିୟା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦତି, କୁମ୍ଭିଗତଂ ମୁଟ୍ଠିୟା ଗଣ୍ହନ୍ତୋ କୁମ୍ଭିଗତେନ ମୁଟ୍ଠିଗତଂ ଯଥା ଅସମ୍ବିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ତଥା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପାଦଗ୍ଘନକଂ ୱା ଅତିରେକପାଦଗ୍ଘନକଂ ୱା ଗଣ୍ହାତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନେ ଗତଂ କତ୍ୱା ୱା ଛିନ୍ଦତୀତି ଯୋଜନା। ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନଗତଂ କତ୍ୱା କୁମ୍ଭିଗତେନ ଯଥା ଅସମ୍ବିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ତଥା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ସଚେ ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନଗତଂ ହୁତ୍ୱା କୁମ୍ଭିଗତେନ ଅସମ୍ବିଦ୍ଧଂ ଭଣ୍ଡଂ ପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅଗ୍ଘତି, ପାରାଜିକୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୫୬।ହାରଂ ୱାତି ମୁତ୍ତାହାରଂ ୱା। ପାମଙ୍ଗଂ ୱାତି ସୁୱଣ୍ଣମୟଂ, ରଜତମୟଂ ୱା ପାମଙ୍ଗଂ ଦାମଂ। ସୁତ୍ତାରୁଳ୍ହନ୍ତି ସୁତ୍ତେ ଆରୁଳ୍ହଂ ସୁତ୍ତାରୁଳ୍ହଂ, ସୁତ୍ତଞ୍ଚ ସୁତ୍ତାରୁଳ୍ହଞ୍ଚ ସୁତ୍ତାରୁଳ୍ହନ୍ତି ଏକଦେସସରୂପେକସେସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ‘‘ସୁତ୍ତେନ ଆୱୁତସ୍ସାପି ସୁତ୍ତମୟସ୍ସାପି ଏତଂ ଅଧିୱଚନ’’ନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୪) ପଠମମୁତ୍ତାହାରଂ ୱିନା ସୁୱଣ୍ଣରଜତପୱାଳଆଦିମଣିକଂ ୱା ସୁତ୍ତେସୁ ଆୱୁଣିତ୍ୱା କତା ନାନାୱଲିଯୋ ଚେୱ ସୁତ୍ତମୟାନି ଚ ଭଣ୍ଡାନି ଗହେତବ୍ବାନି। କୁମ୍ଭିୟା ଠିତନ୍ତି ପାଠସେସୋ। ଫନ୍ଦାପେତୀତି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଗଣ୍ହିତୁକାମତାୟ ଚାଲେତି। ଯଥାୱତ୍ଥୁନ୍ତି ୱୀତିକ୍କମାନୁରୂପଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଠାନା ଚାୱେତୀତି ଠିତଟ୍ଠାନତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କାମେତି । ଚୁତୋତି ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲା ପରିହୀନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅପରିପୁଣ୍ଣାୟ କୁମ୍ଭିୟାଏକଦେସଟ୍ଠଂ ଭଣ୍ଡଂ ତତୋ ତତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଠାନଂ ଅପନେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଅନ୍ତୋକୁମ୍ଭିୟା ଅଞ୍ଞଂ ଠାନଂ ନେନ୍ତସ୍ସ ଚ ତତ୍ଥେୱ ଆକାସଗତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଚ ‘‘ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନଗତଂ ୱା କରୋତି, ମୁଟ୍ଠିଂ ୱା ଛିନ୍ଦତୀ’’ତି (ପାରା। ୯୪) ଏତେହି ସଦିସତ୍ତା ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ପାଦଂ ଅଗ୍ଘନ୍ତେ ପାରାଜିକା ହୋତୀତି ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୪) ଇଦଂ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ। ଭାଜନତଲେ କୋଟିଂ ଠପେତ୍ୱା କମେନ ସକଲଭାଜନକୁଚ୍ଛିଂ ତେନେୱ ପୂରେତ୍ୱା ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ଏକା କୋଟି ନିକ୍ଖିତ୍ତା ଚେ, ତଥାଠପିତସ୍ସ ହାରାଦିନୋ ସକଲଭାଜନଂ ଅଟ୍ଠାନନ୍ତି କୋଟିଂ ଗହେତ୍ୱା ଉଜୁକଂ ଉକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ଓସାନକୋଟି ଭାଜନତଲତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଆକାସଗତଂ କରୋତୋ ଚ ମୁଖୱଟ୍ଟିଂ ଘଂସିତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ ସକଲଭାଜନୋଦରଂ ଖେପେତ୍ୱା ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ଠପିତକୋଟିୟା ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଅପରାୟ କୋଟିୟା କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କାମୟତୋ ଚ ଭାଜନକୁଚ୍ଛିୟା ଉପଡ୍ଢଂ ୱତ୍ଥାଦିନା କେନଚି ପୂରେତ୍ୱା ତସ୍ସୋପରି ଠପିତହାରାଦିସୁତ୍ତାରୁଳ୍ହସ୍ସ ଠିତୋକାସମେୱ ଠାନନ୍ତି ତତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତଂ ଅପନେନ୍ତସ୍ସାପି ପାରାଜିକଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୫୭।ସପ୍ପିଆଦୀସୂତି ଭାଜନଗତେସୁ ସପ୍ପିଆଦିଦ୍ରୱୱତ୍ଥୂସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି। ପାଦପୂରଣନ୍ତି ପାଦଂ ପୂରେତୀତି ପାଦପୂରଣଂ, ପାଦଗ୍ଘନକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପିୱତୋ ପରାଜୟୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଦାତି ଚେ? ଏକେନେୱ ପୟୋଗେନ ପୀତମତ୍ତେ ପାଦପୂରଣେତି ଯୋଜନା। ‘‘ମୁଖଗତଂ ୱିନା’’ତି ପାଠସେସୋ। ତତ୍ଥ

ଏକେନେୱ ପୟୋଗେନାତି ଧୁରନିକ୍ଖେପମକତ୍ୱା ଏକାବଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢେତ୍ୱା ପିୱନପୟୋଗେନ। ''ମୁଖଗତଂ ୱିନା''ତି ଇମିନା ସଚେ ଗଲଗତେନେୱ ପାଦୋ ପୂରତି, ଅନ୍ତୋଗଲଂ ପୱିଟ୍ଠେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ମୁଖଗତେନ ପୂରତି, ମୁଖଗତଂ ଭାଜନଗତେନ ୱିୟୋଜେତ୍ୱା ଓଟ୍ଠେସୁ ପିହିତେସୂତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱେଠଉନଢଆଦୀହି ଆକଡ୍ଢେତ୍ୱା ପିୱନ୍ତସ୍ସ ନାଠଅଗତେନ ପୂରତି, ନାଠଅଗତଂ ଭାଜନଗତେନ ୱିୟୋଜେତ୍ୱା ନାଠଇକୋଟିଯଂ ଅଙ୍ଗୁଲିୟା ପିହିତାୟନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇଦଂ ''ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନଗତଂ ୱା କରୋତି, ମୁଟ୍ଠିଂ ୱା ଛିନ୍ଦତୀ''ତି (ପାରା। ୯୪) ୱୁତ୍ତନୟସ୍ସ ଅନୁଲୋମୱସେନ ମହାପଚ୍ଚରିୟାଦୀସୁ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୪) ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

''ଏକେନେୱ ପୟୋଗେନ ପୀତମତ୍ତେ ପରାଜୟୋ''ତି ଇମିନା ସପ୍ପିଆଦୀସୁ ମହଗ୍ଘେସୁ ତତ୍ତକେନେୱ ପାଦପୂରଣଞ୍ଚେ ହୋତି, ଏକୱାରମେୱ ମୁଖେନ ୱା ସପ୍ପିଆଦିନା ୱା ଭାଜନଗତେନ ଏକାବଦ୍ଧଭାୱେ ଛିନ୍ନମତ୍ତେପି ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନେ କୁମ୍ଭିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ପକ୍ଖିତ୍ତେନ କୁମ୍ଭିଗତେ ଛିନ୍ନମତ୍ତେପି ପାରାଜିକୋ ହୋତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୫୮। ''ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ପିୱନ୍ତସ୍ସ ନ ପରାଜୟୋ''ତି ଇମିନା ଧୁରନିକ୍ଖେପମକତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ପିୱତୋ ପରାଜୟୋତି ସାମତ୍ଥିୟା ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ ଅକତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ମୁଖେନ ଗହେତ୍ୱା ୱା ପୁଟାଦୀହି ୱା ଗହେତ୍ୱା ପାଦପୂରଣମତ୍ତଂ ପିୱନ୍ତସ୍ସ ପରାଜୟୋ ହୋତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୫୯-୬୦। ସଚେ ଖିପତି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୟଂ କିଞ୍ଚି ଭଣ୍ଡକନ୍ତି ତେଲପିୱନାରହଂ ଦୁକୂଲସାଟକଚମ୍ମଖଣ୍ଡାଦିକଂ ଭଣ୍ଡଂ। ତେଲକୁମ୍ଭିୟଂ ପରସ୍ସାତି ଲବ୍ଭତି। ତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଭଣ୍ଡଂ। ଧୁୱନ୍ତି ଏକଂସେନ। ତାୱଦେ ୱିନସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତାୱଦେତି ତସ୍ମିଂ ଖଣେୟେୱ। କତରସ୍ମିଂ ଖଣେତି ଆହ ''ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତମତ୍ତେ''ତି, ତେଲସ୍ସ ପୀତକାଲଂ ଅନାଗମ୍ମ ପୁବ୍ବପୟୋଗତ୍ତା ପଠମମେୱ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ୱିନସ୍ସତୀତି ସୀଲୱିନାସଂ ପାପୁଣାତି। ଆୱିଞ୍ଛେତ୍ୱାତି ପଣାମେତ୍ୱା। ଗାଠଏତୀତି ପଗ୍ଘରାପେତି। ''ସାଠଏତୀ''ତିପି ପଠନ୍ତି, ସୋୟେୱ ଅତ୍ଥୋ। ସାଠଅ ସୱନେତି ଧାତୁ। ତଥାତି ''ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତୋ ୱିନସ୍ସତୀ''ତି ଆକଡ୍ଢତି, ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଏୱଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକୋ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୬୧।ତନ୍ତି ତେଲସ୍ସ ଓକିରଣଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ପଠମମେୱ ତୁଚ୍ଛଭାଜନେ ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ପାଦଗ୍ଘନକତେଲପିୱନକଂ ତଂ ୱତ୍ଥାଦିଭଣ୍ଡଂ। ''ଉଦ୍ଧରନ୍ତୋୱା''ତି ସାୱଧାରଣୱଚନେନ ''ପୀତମତ୍ତେ ପରାଜୟୋ''ତି ଦସ୍ସିତଂ ମହାଅଟ୍ଠକଥାମତଂ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି। ଧଂସିତୋତି ''ସାସନକପ୍ପରୁକ୍ଖା ପାତିତୋ, ପାରାଜିକାପନ୍ନୋତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ''ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତୋ''ତି ଆକଡ୍ଢନତ୍ଥଂ ''ତଥା''ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧନୀୟଂ। ଇମିନା ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଗୋପନତ୍ଥାୟ ତୁଚ୍ଛଭାଜନେ ୱତ୍ଥାଦିଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ତଂ ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ତେଲେ ଆସିତ୍ତେ ପଚ୍ଛା ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନେୱ ଉଦ୍ଧରତୋ ନ ଦୋସୋତି ଦୀପିତଂ ହୋତି।

୬୨।ତଚ୍ଛେୱାତି ଠିତଟ୍ଠାନେୟେୱ। ଭିନ୍ଦତୋତି ଠାନା ଅଚାୱେତ୍ୱା ତିଣଚ୍ଛାପକସ୍ସ ୱିୟ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଠାନାଚାୱନାଧିପ୍ପାୟଂ ୱିନା ପାସାଣାଦିନା କେନଚି ପହରିତ୍ୱା ଭିନ୍ଦତୋ। ''ମନ୍ତୋସଧାନୁଭାୱେନ ଭିନ୍ଦତୋ''ତି ଚ ୱଦନ୍ତି। ଛଡ୍ଡେନ୍ତସ୍ସାତି ଅଛଡ୍ଡେତୁକାମସ୍ସାପି ସତୋ ପରିପୁଣ୍ଣତେଲଘଟାଦୀସୁ ଚାପଲ୍ଲେନ ୱାଲୁକଂ ୱା ଉଦକଂ ୱା ଓକିରିତ୍ୱା ଉତ୍ତରାପେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଉଦକମାତିକଂ ଘଟାଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ଓପିଲାପେନ୍ତସ୍ସା''ତି ୱଦନ୍ତି। ଠାନାଚାୱନାଧିପ୍ପାୟେ ସତିପି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତାଭାୱେନ ପାରାଜିକା ନ ୱିଜ୍ଜତି, ଭଣ୍ଡଦେୟ୍ୟଂ ପନ ହୋତୀତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ। ଝାପେନ୍ତସ୍ସାତି କଟ୍ଠାନି ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଝାପେନ୍ତସ୍ସ। ଅପରିଭୋଗଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱାଦିମୋକିରିତ୍ୱା ଅପରିଭୋଗଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏତେସୁ ଭିନ୍ଦନାଦୀସୁ ଚତୂସୁପି ଠାନେସୁ ପଦଭାଜନିୟଂ ଦୁକ୍କଟମେୱ ଆଗତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ।

ଭୂମଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୩। ଇଦାନି ଥଲଟ୍ଠେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଠପିତେ''ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ପତ୍ଥରିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଅୱୁତ୍ତସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥୋ, ତେନ ଥଲେ ରାସିକତଧଞ୍ଞାଦୀସୁ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ନିମିକୁମ୍ଭିୟା ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟାନୁସାରେନ ୱିଞ୍ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ତଂ ସରୂପତୋ ଅୱୁତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଅତ୍ଥରଣାଦିକନ୍ତି ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାଦିକଂ। ୱେଠେତ୍ୱା ଉଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସାତି କିଲଞ୍ଜସଂହରଣନିୟାମେନ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ସଂହରିତ୍ୱା ଉଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସ। ମୁତ୍ତେ ଠାନାତି କମେନ ସଂହରିତ୍ୱା ଠିତଟ୍ଠାନତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ମୁତ୍ତେ ସତି। ପରାଭୱୋତି ସାସନତୋ ପରିହୀନୋ।

୬୪। ଏୱଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଠପିତୱତ୍ଥାଦୀନଂ ସଂହରିତ୍ୱା ଗହଣେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତିରିୟତୋ ଆକଡ୍ଢନେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଓରିମନ୍ତେନା''ତିଆଦି। ପି, ୱାତି ପକାରନ୍ତରମେୱ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଉଜୁକଂ କଡ୍ଢତୋପି ୱାତି ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଠପିତୱତ୍ଥାଦିକଂ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ଏକଂ ଦିସଂ ଉଜୁକମାକଡ୍ଢତୋ ଚ ପାରାଜିକଂ ହୋତି। କଦାତି ଚେ? ଏତ୍ଥାପି ଓରିମନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠୋକାସଂ ପାରିମନ୍ତତୋ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ପାରାଜିକନ୍ତି ୟୋଜନା।

ଓରିମନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠୋକାସନ୍ତି ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଠିତଦିସାଗତପରିଯନ୍ତେନ ଫୁସିତ୍ୱା ଠିତଟ୍ଠାନଂ। ପାରିମନ୍ତତୋତି ପାରିମନ୍ତେନ, କରଣତ୍ଥେ ତୋ-ପଚ୍ଚଯୋ।

ଥଲଂ ନାମ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାପଟିଚ୍ଛନ୍ନଭୂମିପାସାଦପବ୍ବତତଲାଦୀନି, ତତ୍ରଟ୍ଠଂ ଧଞ୍ଞାଦିଭଣ୍ଡଂ ଥଲଟ୍ଠଂ ନାମ ହୋତି। ତତ୍ଥ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଥଲଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୫-୬। ପରିଚ୍ଛେଦୋତି ଠାନପରିଚ୍ଛେଦୋ। ସେସଂ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟମେୱ।

୬୭-୮। ଖେଗତନ୍ତି ଆକାସଗତଂ। ଅସ୍ସାତି ମୋରସ୍ସ। ତନ୍ତି ମୋରଂ।

୬୯। ଠାନାତି ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନା ଛବ୍ବିଧା ଠାନା। ତସ୍ସାତି ମୋରସ୍ସ ଫନ୍ଦାପନେତି ଯୋଜନା। ତସ୍ସାତି ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମୁଦୀରିତଂ।

୭୦। ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଲେଡ୍ଡୁଖିପନାଦିପଯୋଗେନ ମୋରଂ ତାସେତ୍ୱା ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଅପନେତି। ଅତ୍ତନୋ ଠାନାତି ମୋରସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଛପ୍ପକାରଟ୍ଠାନା। ସଯଂ ଠାନାତି ଭିକ୍ଖୁ ସକଟ୍ଠାନା, ସମଣଭାୱତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୭୧-୨। ଇଦାନି ''ଠାନା ଚାୱେତି ଚେ ମୋର''ନ୍ତି ଦସ୍ସିତଂ ଠାନାଚାୱନଂ ୱିଭାୱେତୁମାହ ''ଫୁଟ୍ଠୋକାସ''ନ୍ତିଆଦି।

୭୩। କରେ ନିଲୀଯତୀତି ପସାରିତହତ୍ଥତଲେ ନିସୀଦତି।

୭୫। ଉଡ୍ଡେତ୍ୱାତି ଆକାସଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା।

୭୬। ଅଙ୍ଗେନିଲୀନନ୍ତି ଅଂସକୂଟାଦିସରୀରାୱଯୱେ ନିଲୀନଂ। ପାଦେତି ଅତ୍ତନୋ ପଠମୁଦ୍ଧାରପାଦେ। ଦୁତିଯେ ପାଦେ।

୭୭। ପାଦାନନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପାଦାନଂ। କଲାପସ୍ସାତି ଭୂମିଯଂ ଫୁସିଯମାନସ୍ସ କଲାପଗ୍ଗସ୍ସ।

୭୮। ତତୋ ପଥୱିତୋତି ତୀହି ଅୱଯୱେହି ପତିଟ୍ଠିତପଥୱିପ୍ପଦେସତୋ, ନ ପଠମତୋ ତତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟତ୍ତା, ନ ଦୁତିଯତୋ ତତ୍ଥ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯତ୍ତା, ତତିଯା ପନ ଠାନା କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଚାୱଯତୋ ପାରାଜିକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଏତ୍ତାୱତା –

''ପଞ୍ଜରେ ଠିତଂ ମୋରଂ ସହ ପଞ୍ଜରେନ ଉଦ୍ଧରତି, ପାରାଜିକଂ। ଯଦି ପନ ପାଦଂ ନଗ୍ଘତି, ସବ୍ବତ୍ଥ ଅଗ୍ଘୱସେନ କାତବ୍ବଂ। ଅନ୍ତୋୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଚରନ୍ତଂ ମୋରଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ ପଦସା ବହିୱତ୍ଥୁଂ ନୀହରନ୍ତୋ ଦ୍ୱାରପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅତିକ୍କାମେତି, ପାରାଜିକଂ। ୱଜେ ଠିତବଲିବଦ୍ଦସ୍ସ ହି ୱଜୋ ୱିଯ ଅନ୍ତୋୱତ୍ଥୁ ତସ୍ସ ଠାନଂ। ହତ୍ଥେନ ପନ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋୱତ୍ଥୁସ୍ମିମ୍ପି ଆକାସଗତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକମେୱ। ଅନ୍ତୋଗାମେ ଚରନ୍ତମ୍ପି ଗାମପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ। ସଯମେୱ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଗାମୂପଚାରେ ୱା ୱତ୍ଥୂପଚାରେ ୱା ଚରନ୍ତଂ ପନ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ କଟ୍ଠେନ ୱା କଥଲାଯ ୱା ଉତ୍ତାସେତ୍ୱା ଅଟୱୀଭିମୁଖଂ କରୋତି, ମୋରୋ ଉଡ୍ଡେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗାମେ ୱା ଅନ୍ତୋୱତ୍ଥୁମ୍ହି ୱା ଛଦନପିଟ୍ଠେ ୱା ନିଲୀଯତି, ରକ୍ଖତି। ସଚେ ପନ ଅଟୱୀଭିମୁଖୋ ଉଡ୍ଡେତି ୱା ଗଚ୍ଛତି ୱା, 'ଅଟୱିଂ ପୱେସେତ୍ୱା ଗହେସ୍ସାମୀ'ତି ପରିକପ୍ପେ ଅସତି ପଥୱିତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଉପ୍ପତିତମତ୍ତେ ୱା ଦୁତିଯପଦୱାରେ ୱା ପାରାଜିକଂ। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସ ଠିତଟ୍ଠାନମେୱ ଠାନଂ ହୋତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୬) –

ଅଟ୍ଠକଥାଗତୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଉପଲକ୍ଖିତୋତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। କପିଞ୍ଜରାଦିପରସନ୍ତକସକୁଣେସୁ ଚ ଏସେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୭୯। ପତ୍ତେତି ଦ୍ୱାରେ ଭିକ୍ଖାଯ ଠିତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ହତ୍ଥଗତେ ପତ୍ତେ। ତସ୍ସ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତସ୍ସ।

୮୦। ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱାୱାତି ପତ୍ତେ ପତିତଂ ସୁୱଣ୍ଣାଦିଂ ହତ୍ଥେନ ଅନୁକ୍ଖିପିତ୍ୱାୱ ପଠମପଦୱାରେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଗଚ୍ଛମାନତ୍ତା ନ ୱୁତ୍ତଂ।

୮୧।ହତ୍ଥେତି ହତ୍ଥତଲେ। ୱତ୍ଥେତି ଚୀୱରେ। ମତ୍ଥକେତି ସିରସି। ଗାଥାଛନ୍ଦୱସେନ ୱା-ସଦ୍ଦେ ଆକାରସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ପତିଟ୍ଠିତନ୍ତି ପତିତଂ। ତନ୍ତି ଛିଜ୍ଜମାନଂ ତଂ ସୁୱଣ୍ଣଖଣ୍ଡାଦି। ଯଦି ଆକାସେ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ, ପତନ୍ତଂ ୱା ହତ୍ଥେନ ଗଣ୍ହାତି। ଗହିତହତ୍ଥେ ଠିତଟ୍ଠାନମେୱ ଠାନଂ, ତତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅପନେନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ। ତଥା ଗହେତ୍ୱା ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଗଚ୍ଛତୋ ଦୁତିଯପାଦୁଦ୍ଧାରେ। ୱତ୍ଥାଦୀସୁ ପତିତେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଆକାସଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୮୨।ମଞ୍ଚପୀଠାଦୀସୂତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମଞ୍ଚପୀଠସଦିସେ ୱେହାସଭୂତେ ଅଙ୍ଗୱିତାନାଦଯୋ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଆମାସମ୍ପୀତି ହତ୍ଥେନ ୱା କାଯେନ ୱା ଆମସିତବ୍ବଂ ୱତ୍ଥାଦିଞ୍ଚ। ଅନାମାସମ୍ପୀତି ତଥା ଅପରାମସିତବ୍ବଂ ସୁୱଣ୍ଣାଦିଂ। ଆମସନ୍ତସ୍ସାତି ହତ୍ଥାଦୀହି ପରାମସନ୍ତସ୍ସ। ''ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ଇମିନା ଫନ୍ଦାପନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଠାନାଚାୱନେ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ହେଟ୍ଠା ଥଲଟ୍ଠେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱିଞ୍ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ଅତିଦିସତି। ଠାନପରିଚ୍ଛେଦୋ ପନ ମଞ୍ଚାଦୀହି ଏୱ ଉକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ଚତୁନ୍ନଂ ପାଦାନଂ ୱସେନ, ତତ୍ରଟ୍ଠମେୱ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ମଞ୍ଚସ୍ସ ଚତୂସୁ ପାଦସୀସେସୁ ଫୁସିତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ଅଫୁସିତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ ଖଲିମକ୍ଖିତଥଦ୍ଧସାଟକସ୍ସ ଚତୁନ୍ନଂ ପାଦସୀସାନଂ ୱସେନ, ଅଟନୀସୁ ଫୁସିତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ ଅଟନୀନଂ ୱସେନ ୱା ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୮୩।ୱଂସେତି ଚୀୱରୱଂସେ, ଇମିନା ଚୀୱରନିକ୍ଖେପନତ୍ଥାଯ ଠପିତରୁକ୍ଖଦଣ୍ଡସଲାକାରଜ୍ଜୁଆଦଯୋ ଉପଲକ୍ଖିତା। ଓରତୋତି ଅତ୍ତନୋ ଠିତଦିସାଭିମୁଖତୋ। ଭୋଗନ୍ତି ସଂହରିତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ତସ୍ସ ନାମେତ୍ୱା ଠପିତମଜ୍ଝଟ୍ଠାନଂ। ଅନ୍ତନ୍ତି ନାମେତ୍ୱା ଏକତୋ କତଂ, ଉଭଯାନଂ ୱା ଅନ୍ତଂ। ପାରତୋ କତ୍ୱାତି ୱଂସତୋ ପରଭାଗେ କତ୍ୱା।

୮୪।ଚୀୱରେନ ଫୁଟ୍ଠୋକାସୋତି ଚୀୱରେନ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ। ତସ୍ସାତି ତଥା ଠପିତସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ। ସୋ ସକଲୋ ଚୀୱରୱଂସୋ ଠାନଂ ନ ତୁ ହୋତୀତି ମତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୮୫-୬। ଓରିମନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠଂ ୱା ତଂ ଓକାସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚୀୱରଭୋଗଂ ଗହେତ୍ୱା ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଅତ୍ତନୋ ଅଭିମୁଖଂ ଆକଡ୍ଢତୋ ଅତ୍ତନୋ ଠିତଦିସାଯ ଚୀୱରୱଂସେ ଚୀୱରେନ ଫୁସିତ୍ୱା ଠିତଟ୍ଠାନପରିଯନ୍ତଂ ଇତରେନ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ଚୁତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇତରେନ ପାରିମନ୍ତେନ ଭିତ୍ତିଦିସାଯ ଚୀୱରସ୍ସ ଫୁଟ୍ଠୋକାସପରିଯନ୍ତଂ ଇତରେନ ଫୁଟ୍ଠଂ ତଂ ଓକାସଂ ଓରିମନ୍ତେନ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ୱା ଚୁତୀତି ଯୋଜନା। ଇତରେନାତି ପାରିମନ୍ତେନ ଭିତ୍ତିପସ୍ସେ ଚୀୱରୱଂସେ ଫୁସିତ୍ୱା ଠିତଚୀୱରପରିଯନ୍ତେନ। ଫୁଟ୍ଠଂ ଚୀୱରୱଂସୋକାସଂ। ଓରିମନ୍ତେନାତି ଅତ୍ତନୋ ଠିତଦିସାଯ ଚୀୱରୱଂସେ ଫୁସିତ୍ୱା ଠପିତଚୀୱରପ୍ପଦେସେନ। ଅତିକ୍କାମଯତୋତି କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କାମେନ୍ତସ୍ସ।

ଏୱଂ ଦୀଘନ୍ତାକଡ୍ଢନେ ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ୱିକପ୍ପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତିରିଯନ୍ତେନ ଅତିକ୍କମନୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଦକ୍ଖିଣନ୍ତେନା''ତିଆଦି। ପୁନାତି ଅଥ ୱା। ଦକ୍ଖିଣନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ୱାମନ୍ତେନ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ଚୁତୀତି ଯୋଜନା। ଚୀୱରଂ ହରିତୁଂ ଚୀୱରାଭିମୁଖଂ ଠିତସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସେ ଚୀୱରକୋଟିଯା ଫୁଟ୍ଠଂ ଚୀୱରଟ୍ଠିତପ୍ପଦେସଂ ୱାମପସ୍ସେ ଚୀୱରନ୍ତେନ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ପାରାଜିକମେୱାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ୱାମନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଇତରେନ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ୱା ଚୁତୀତି ଯୋଜନା। ୱାମନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନନ୍ତି ଚୀୱରାଭିମୁଖଂ ଠିତସ୍ସ ୱାମପସ୍ସେ ଚୀୱରନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠଂ ଚୀୱରଟ୍ଠିତପ୍ପଦେସଂ। ଇତରେନ ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସେ ଚୀୱରନ୍ତେନ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ୱା ଚୁତି ପାରାଜିକା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୭।ୱଂସତୋତି ଚୀୱରେନ ଫୁସିତ୍ୱା ଠିତଚୀୱରୱଂସପ୍ପଦେସତୋ। ''କେସଗ୍ଗମତ୍ତ''ନ୍ତି କତ୍ଥଚି ପୋତ୍ଥକେ ଲିଖନ୍ତି, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ''ଉକ୍ଖିତ୍ତେ''ତି ଭୁମ୍ମେକୱଚନନ୍ତେନ ସମାନାଧିକରଣତ୍ତା ପଚ୍ଚତ୍ତେକୱଚନନ୍ତତା ନ ଯୁଜ୍ଜତୀତି। ''କେସଗ୍ଗମତ୍ତେ ଉକ୍ଖିତ୍ତେ''ତି କତ୍ଥଚି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ସୋ ଚ ପମାଣଂ।

୮୮। ୱିମୋଚେନ୍ତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଫୁସେତି ଯୋଜନା। ଚୀୱରୱଂସେ ଫୁସାପେତ୍ୱା, ଅଫୁସାପେତ୍ୱା ୱା ରଜ୍ଜୁଯା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତଚୀୱରଂ ଗଣ୍ହିତୁକାମୋ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ବନ୍ଧନଂ ମୋଚେନ୍ତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମୁତ୍ତେତି ମୁତ୍ତମତ୍ତେ। ପାରାଜିକୋ ହୋତି ଠାନା ଚୁତଭାୱତୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୮୯।ୱେଠେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ୱଂସମେୱା''ତି ସାମତ୍ଥିଯତୋ ଲବ୍ଭତି। ଚୀୱରୱଂସଂ ପଲିୱେଠେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଠପିତଚୀୱରଂ ନିବ୍ବେଠେନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋପି ଅଯଂ ନଯୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନିବ୍ବେଠେନ୍ତସ୍ସାତି ୱିନିୱେଠେନ୍ତସ୍ସ। ଅଯଂ ନଯୋତି ''ନିବ୍ବେଠେନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ନିବ୍ବେଠିତେ ପାରାଜିକ''ନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯମତିଦିସତି । ୱଲଯଂ ଛିନ୍ଦତୋ ୱାପି ଅଯଂ ନଯୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ଭିକ୍ଖୁନୋ, ୱଂସେ, ଠପିତଂ, ଚୀୱର''ନ୍ତି ଚ ଆନେତ୍ୱା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଚୀୱରୱଂସେ ପୱେସେତ୍ୱା ଠପିତଂ ଚୀୱରୱଲଯଂ ଯଥା ଛିନ୍ନମତ୍ତେ ଠାନା ଚୱତି, ତଥା ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଛେଦନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଛିନ୍ନେ ପାରାଜିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମୋଚେନ୍ତସ୍ସାପ୍ୟଯଂ ନଯୋତି ଏତ୍ଥାପି ''ୱଲଯ''ନ୍ତି ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ''ଭିକ୍ଖୁନୋ''ତିଆଦିପଦାନି ଯୋଜେତବ୍ବାନି। ଚୀୱରୱଂସେ ଠପିତଂ

ଚୀୱରଂ ୱଲୟଂ ମୋଚେନ୍ତସ୍ସାପି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟପାରାଜିକାନି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟାନେୱ।

ଇହ ପୁରିମେନ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ୟଥାୱୁତ୍ତପକାରଦ୍ୱୟେ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତେ ଇତରେନ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଅୱୁତ୍ତସମ୍ପିଣ୍ଡନମନ୍ତରେନ ଅତ୍ଥୱିସେସାଭାୱତୋ ଅୱୁତ୍ତମତ୍ଥଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି, ତେନ “ଆକାସଗତଂ ୱା କରୋତି, ନୀହରତି ୱା”ତି ପକାରଦ୍ୱୟଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେନ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ପୱେସେତ୍ୱା ଠପିତନିଧିସଙ୍ଖଲିକୱଲୟମିୱ ଚୀୱରୱଂସେ ସବ୍ବଟ୍ଠାନେହିପି ଅଫୁସାପେତ୍ୱା ଚୀୱରୱଲୟଂ ଆକାସଗତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାପି ଚୀୱରୱଂସକୋଟିୟା ବହି ନୀହରନ୍ତସ୍ସାପି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟପାରାଜିକାନି ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ଞାତବ୍ବାନୀତି ଏତେୟେୱ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। “ୱଲୟଂ ଛିନ୍ଦତୋ ୱାପି, ମୋଚେନ୍ତସ୍ସ ୱାପି, ୱଲୟଂ ଆକାସଗତଂ ୱା କରୋତି, ନୀହରତି ୱା”ତି ଇମେସୁ ଚତୂସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ ଏକମ୍ପି ତଥା ଅକତ୍ୱା ଚୀୱରୱଲୟଂ ଚୀୱରୱଂସେ ଘଂସେତ୍ୱା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସଞ୍ଚାରେନ୍ତସ୍ସ ଚୀୱରୱଲୟସ୍ସ ସବ୍ବୋପି ଚୀୱରୱଂସୋ ଠାନନ୍ତି “ଠାନାଚାୱନଂ ନତ୍ଥୀ”ତି ୱୁତ୍ତବ୍ୟତିରେକୱସେନ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୯୦।ଠପିତସ୍ସ ହୀତି ଏତ୍ଥ ପସିଦ୍ଧିସୂଚକଂ ହି-ସଦ୍ଦଂ ଆନେତ୍ୱା “ଚୀୱରେ ୱିୟ ହୀ”ତି ୟୋଜେତ୍ୱା ୱିସେସତ୍ଥଜୋତକଂ ତୁ-ସଦ୍ଦଂ ଆନେତ୍ୱା “ଠପିତସ୍ସ ତୂ”ତି ୟୋଜେତବ୍ବଂ। ଅଥ ୱା ନିପାତାନମନେକତ୍ଥତ୍ତା ୟଥାଠାନେ ଠିତାନମେୱ ୱିସେସତ୍ଥେ ହି-ସଦ୍ଦୋ, ପସିଦ୍ଧିୟଂ ତୁ-ସଦ୍ଦୋ ଚ ୟୋଜେତବ୍ବୋ। ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ୟୋଜନା। ଦୀଘତୋ ୱା ତିରିୟତୋ ୱା ପସାରେତ୍ୱା ଚୀୱରୱଂସେ ନିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ପନ ସଂହରିତ୍ୱା ଚୀୱରୱଂସେ ଠପିତଚୀୱରୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱିୟ ୱୁତ୍ତୋ, “ଓରିମନ୍ତେନ…ପେ… ପାରାଜିକଂ ଭୱେ”ତି ଗାଥାଦ୍ୱୟେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୧।ସିକ୍କାୟାତି ୱଲମ୍ବିକାଧାରେ। ୟଂ ଭଣ୍ଡକନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ନିୱେସେତ୍ୱା। ଲଗ୍ଗିତଂ ହୋତୀତି ୱଲମ୍ବିତଂ ହୋତି। “ସିକ୍କାତୋ ତଂ ହରନ୍ତୋ ୱା ଚୁତୋ”ତି ଏତସ୍ମିଂ ୱିକପ୍ପେ ସିକ୍କାୟ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନୱସେନ ଠାନାଚାୱନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଦୁତିୟୱିକପ୍ପେ ସିକ୍କାୟ, ବନ୍ଧନଟ୍ଠାନସ୍ସ ଚ ଭିତ୍ତିପସ୍ସେ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ୟଦି ସିୟା, ତସ୍ସ ଚ ୱସେନ ଠାନାଚାୱନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୯୨-୩।କୁନ୍ତାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଭିନ୍ଦିୱାଲାଦି ଦୀଘୱତ୍ଥୁ ଗହେତବ୍ବଂ। ତଚ୍ଛିକାଖାଣୁକା ୱିୟ ଭିତ୍ତିୟଂ ପଟିପାଟିୟା ନିୱେସିତାନି ମିଗସିଙ୍ଗାନି ୱା ସୂଲାନି ୱା ନାଗଦନ୍ତା ନାମ। ଅଗ୍ଗେ ୱାତି କୁନ୍ତଫଲକୋଟିୟଂ ୱା। ବୁନ୍ଦେ ୱାତି କୁନ୍ତଦନ୍ତମୂଲେ ୱା। ପରିକଡ୍ଢତୋତି ଉଜୁକଂ ଆକଡ୍ଢତୋ।

ଫୁଟ୍ଠୋକାସନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ନାଗଦନ୍ତେ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଅତିକ୍କାମୟତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତେନ ପରାଜୟୋ ସିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଠପିତଟ୍ଠପିତଟ୍ଠାନଂ ୱିହାୟ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କାମୟତୋ ପାରାଜିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କେସଗ୍ଗେନ ଅନ୍ତରେନ ହେତୁନା ପରାଜୟୋତି ଗହେତବ୍ବଂ, କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅପନୟନହେତୁ ପାରାଜିକଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୪-୫। ଏୱଂ ଦୀଘତୋ ଆକଡ୍ଢନେ, ଉକ୍ଖିପନେ ଚ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତିରିୟଂ ଆକଡ୍ଢନେ, ପରତୋ ନୟନେ ଚ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ “ପାକାରାଭିମୁଖୋ”ତିଆଦି। ଆକଡ୍ଢତୀତି ଅତ୍ତନୋ ଠିତଟ୍ଠାନାଭିମୁଖଂ ଆୱିଞ୍ଛତି। ଓରିମନ୍ତଫୁଟ୍ଠୋକାସନ୍ତି ଓରିମନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠୋକାସଂ, ଅତ୍ତନୋ ଦିସାୟ କୁନ୍ତଦଣ୍ଡେନ ଫୁଟ୍ଠୋକାସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଅଚ୍ଚୟନକିରିୟାସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମିୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ ଉପୟୋଗୱଚନଂ। “ସକମ୍ମକଧାତୁପ୍ପୟୋଗେ ଉପୟୋଗୱଚନସ୍ସ ମାଗଧିକୱୋହାରେ ଦସ୍ସନତୋ କମ୍ମତ୍ଥେୟେୱ ଉପୟୋଗୱଚନ”ନ୍ତି ଏକେ ୱଦନ୍ତି, ଏତଂ କଚ୍ଚାୟନଲକ୍ଖଣେନ ସମାନଂ। ଇତରନ୍ତଚ୍ଚୟେତି ଇତରନ୍ତେନ କତୋ ଅଚ୍ଚୟୋତି ଇତରନ୍ତଚ୍ଚୟୋ, ମଜ୍ଝେପଦଲୋପସମାସୋ, ପାରିମନ୍ତେନ କତ୍ୱାତିକ୍କମେ କତେତି ଅତ୍ଥୋ। କେସଗ୍ଗେନ ଚୁତୋତି ୟୋଜନା। ୟଥାୱୁତ୍ତୋୟେୱ ଅତ୍ଥୋ।

ପରତୋ ପେଲ୍ଲନ୍ତସ୍ସାତି ପରତୋ କତ୍ୱା ପେଲ୍ଲନ୍ତସ୍ସ, ଭିତ୍ତିପସ୍ସାଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ନିପ୍ପୀଳେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥେୱାତି “କେସଗ୍ଗେନ ଚୁତୋ”ତି ଆକଡ୍ଢତି। ଠପିତେପି ଚ କୁନ୍ତାଦିମ୍ହି ଅୟଂ ନୟୋତି ୟୋଜନା। “କେସଗ୍ଗେନା”ତିଆଦିନା ଅୟମେୱ ୱିନିଚ୍ଛୟନୟୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୬। ତାଲସ୍ସ ଫଲଂ ଚାଲେନ୍ତସ୍ସ ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୟେନ ଫଲେନ ୱତ୍ଥୁ ପଞ୍ଚମାସକଂ ପୂରତି, ତସ୍ମିଂ ଫଲେ ବନ୍ଧନା ମୁତ୍ତେ ପାରାଜିକଂ ଭୱେତି ୟୋଜନା।

୯୭।ତାଲସ୍ସପିଣ୍ଡିଂ ଛିନ୍ଦତୀତି ତାଲଫଲକଣ୍ଣିକଂ ଛିନ୍ଦତି। ୟାୟ ୱତ୍ଥୁ ପୂରତି, ତସ୍ସା ଛିନ୍ନମତ୍ତାୟ “ଅସ୍ସ ପାରାଜିକଂ ସିୟା”ତି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟୋ ଇଧାପି ୟୋଜେତବ୍ବୋ। ତାଲପିଣ୍ଡି ସଚେ ଆକାସଗତା ହୋତି, ପିଣ୍ଡିମୂଲମେୱ ଠାନଂ। ପଣ୍ଣଦଣ୍ଡେ ୱା ପଣ୍ଣେ ୱା ଅପସ୍ସାୟ ଠିତା ଚେ, ଠିତଟ୍ଠାନେହି ସହ ପିଣ୍ଡିମୂଲଂ ଗହେତ୍ୱା ଠାନଭେଦଂ ଞତ୍ୱା ଠାନାଚାୱନେନ ପାରାଜିକମ୍ପି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏସେୱ ନୟୋତି “ୟେନ ୱତ୍ଥୁ ପୂରତି, ତସ୍ମିଂ ବନ୍ଧନା ମୁତ୍ତେ ଅସ୍ସ ପାରାଜିକଂ ସିୟା”ତି ୟଥାୱୁତ୍ତୋ ଏୱ ନୟୋ। ଏତେସୁ ସବ୍ବେସୁ ଠାନେସୁ ପାରାଜିକୱୀତିକ୍କମତୋ ପୁବ୍ବଭାଗାନନ୍ତରପ୍ପୟୋଗେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଞ୍ଚ ସହପୟୋଗେ ପାଚିତ୍ତିୟଟ୍ଠାନେ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ତତୋପି ପୁବ୍ବପୟୋଗେ ପାଚିତ୍ତିୟଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ

ଗମନଦୁତିଯପରିଯେସନାଦିଅୱସେସପଯୋଗେସୁ ଅଦିନ୍ନାଦାନପୁବ୍ବକତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଅସମ୍ଭୁଯ୍ୟନ୍ତେହି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ୱେହାସଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୯୮। ଉଦକେ ନିଧିଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଗମ୍ଭୀରୋଦକେ ନିଧିଟ୍ଠାନଂ ପଦୱାରେନ ଗଚ୍ଛତୋ ପଦେ ପଦେ ପୁବ୍ବପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଗମ୍ଭୀରେ ପନ ତଥାତି ''ପଦୱାରେନ ଗଚ୍ଛତୋ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତମତିଦିସତି। ଗଚ୍ଛତୋତି ତରତୋ, ହତ୍ଥଂ ଅଚାଲେତ୍ୱା ତରନ୍ତସ୍ସ ପଦୱାରଗଣନାଯ, ହତ୍ଥେନ ଚ ୱାଯମନ୍ତସ୍ସ ''ପଦୱାରେନା''ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣନ୍ତି କତ୍ୱା ହତ୍ଥୱାରଗଣନାଯ ପଦୱାରଗଣନାଯ ଦୁକ୍କଟାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଗମ୍ଭୀରେ ହତ୍ଥେହି ୱା ପାଦେହି ୱା ପଯୋଗଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥୱାରେହି ୱା ପଦୱାରେହି ୱା ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୮)।

ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନାଦିସୁତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନିମୁଜ୍ଜନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଏତ୍ଥାପି ''ତଥା''ତି ଅନୁୱତ୍ତମାନତ୍ତା ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଯମତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ନିହିତକୁମ୍ଭିଯା ଗହଣତ୍ଥଂ ନିମୁଜ୍ଜନୁମ୍ମୁଜ୍ଜନେସୁପି ହତ୍ଥୱାରେନ, ପଦୱାରେନ, ହତ୍ଥପଦୱାରେହି ଚ ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଏସେୱ ନଯୋ କୁମ୍ଭିଗହଣତ୍ଥଂ ନିମୁଜ୍ଜନୁମ୍ମୁଜ୍ଜନେସୂ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୮)।

ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ''ନିଧିଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛତୋ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ୱଚନତୋ ତଥା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଉଦକସପ୍ପଚଣ୍ଡମଚ୍ଛଦସ୍ସନେନ ଭାଯିତ୍ୱା ପଲାଯନ୍ତସ୍ସ ଗମନସ୍ସ ଅତଦତ୍ଥତ୍ତା ଅନାପତ୍ତୀତି ବ୍ଯତିରେକେନ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ଏତ୍ଥ ଦୁତିଯପରିଯେସନାଦିସବ୍ବପଯୋଗେସୁ ପାଚିତ୍ତିଯଟ୍ଠାନେ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ପାଚିତ୍ତିଯେନ ସହ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଅୱସେସପଯୋଗେସୁ ସୁଦ୍ଧଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ସହପଯୋଗେ ଭାଜନାମସନେ ଅନାମାସଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଫନ୍ଦାପନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଠାନାଚାୱନେ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ନିଧିକୁମ୍ଭିଯା ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱିଞ୍ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଠାନଭେଦୋ ପଞ୍ଚଧା ହୋତି, ଇଧ ପୀଠଏତ୍ୱା ଓସାରେତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଅଧୋଦିସାଯ ସହ ଛବ୍ବିଧଂ ହୋତୀତି ଅଯମେତେସଂ ୱିସେସୋ।

୯୯।ତତ୍ଥ ଜାତକପୁପ୍ଫେସୁତି ତସ୍ମିଂ ଜଲେ ରୁଠହେସୁ ଉପ୍ପଲାଦିକୁସୁମେସୁ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ଯେନ ପୁପ୍ଫେନାତି ନିଦ୍ଧାରିତବ୍ବଂ। ଛିନ୍ଦତୋତି ଏତ୍ଥ ୱତ୍ତମାନକାଲୱସେନ ଅତ୍ଥଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ''ଛିନ୍ନୱତୋ''ତି ଭୂତୱସେନ ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ଅଗ୍ଗହିତେ ଅନ୍ତିମସ୍ସ ପଯୋଗସ୍ସ ଯାୱ ଅନୁପରମୋ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାରହତ୍ତା ପାରାଜିକୱଚନସ୍ସ ୱତ୍ଥୁୱିରୋଧିତାଯ ଚ ଇମସ୍ସେୱ ପଚ୍ଛିମକୁସୁମସ୍ସ କନ୍ତନକାଲେ ପୁପ୍ଫନାଠଅପସ୍ସେ ତଚମତ୍ତେପି ଅଚ୍ଛିନ୍ନେ ପାରାଜିକଂ ନତ୍ଥୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଏକନାଠଅ…ପେ… ପରିରକ୍ଖତୀ''ତି ଏତ୍ଥେୱ ଅନନ୍ତରେ ୱୁଚ୍ଚମାନନଯସ୍ସ ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ତା ଚ ଇମଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଲିଖିତସ୍ସ ''ଯସ୍ମିଂ ପୁପ୍ଫେ ୱତ୍ଥୁ ପୂରତି, ତସ୍ମିଂ ଛିନ୍ନମତ୍ତେ ପାରାଜିକ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୮) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନସ୍ସ ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ତା ଚ ୱତ୍ତମାନକାଲମଗହେତ୍ୱା ଭୂତକାଲସ୍ସେୱ ଗହେତବ୍ବତ୍ତା ''କଦା ଦେୱଦତ୍ତ ଆଗତୋସୀ''ତି ପଞ୍ହସ୍ସ ''ଏସୋହମାଗଚ୍ଛାମି, ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ମା ମଂ ୱିଜ୍ଝା''ତି ଉତ୍ତରେ ୱିଯ ୱତ୍ତମାନସମୀପେ ୱତ୍ତମାନେୱାତି ଭୂତେ ୱତ୍ତମାନବ୍ପଦେସତୋ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୧୦୦।''ଉପ୍ପଲଜାତିଯା''ତି ଇମିନା ''ପଦୁମଜାତିଯା''ତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ପଦୁମଜାତିକାନଂ ପନ ଦଣ୍ଡେ ଛିନ୍ନେ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ସୁତ୍ତଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନମ୍ପି ରକ୍ଖତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୯୮) ଅଟ୍ଠକଥାନଯୋ ସଙ୍ଗହିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏକନାଠଅସ୍ସ ୱା ପସ୍ସେତି ''ନାଠଅସ୍ସ ଏକପସ୍ସେ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତୋତି ନାଠଅତୋ।

୧୦୧। ଭାରବଦ୍ଧକୁସୁମେସୁ ୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଠପିତେସୁତି ଅବଦ୍ଧକୁସୁମୱସେନ ଗହେତବ୍ବଂ। ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନାତି ତତ୍ରଜାତକକୁସୁମେସୁ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯାନୁସାରେନ। ''ଯେନ ପୁପ୍ଫେନ ପୂରତି, ତସ୍ମିଂ ଛିନ୍ନମତ୍ତେ''ତି ଅୱତ୍ୱା ଗହିତମତ୍ତେ ପାରାଜିକନ୍ତି ଯୋଜନା ଚେତ୍ଥ ୱିସେସୋ।

୧୦୨। ଭାରଂ କତ୍ୱା ବଦ୍ଧାନି ଭାରବଦ୍ଧାନୀତି ମଜ୍ଝପଦଲୋପୀସମାସୋ। ପୁପ୍ଫାନୀତି ପାଦଗ୍ଘନକାନି ଉପ୍ପଲାଦିକୁସୁମାନି। ଛତ୍ତାକାରେସୁତି ଉଦକେ ଓସୀଦାପେତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଅଧୋଦିସାଯ ସହ ଚତସ୍ସୋ ଦିସା, ଉଦ୍ଧନ୍ତି ଇମାସୁ ଛସୁ ଦିସାସୁ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। କେନଚି ଆକାରେନାତି ନିଦ୍ଧାରେତବ୍ବଦସ୍ସନଂ। ଠାନାଚାୱନସ୍ସ ସାଧକତମତ୍ତା କରଣେଯେୱ କରଣୱଚନଂ। ନସ୍ସତୀତି ପାଦଗ୍ଘନକପୁପ୍ଫାନଂ ଠାନାଚାୱନେନ ପାରାଜିକମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରାନଂ ଅନୱସେସଗୁଣାନଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲଂ ନାସେତ୍ୱା ସଯଂ ଗୁଣମରଣେନ ମୀଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୩।ପୁପ୍ଫାନଂ କଲାପନ୍ତି ପାଦଗ୍ଘନକୌପ୍ପଲାଦିକୁସୁମକଲାପଂ। ଉଦକଂ ଚାଲେତ୍ୱାତି ଯଥା ୱୀଚି ଉଟ୍ଠାତି, ତଥା ଚାଲେତ୍ୱା। ପୁପ୍ଫଟ୍ଠାନାତି ପୁପ୍ଫାନଂ

ଠିତଟ୍ଠାନା। ଚାୱେତୀତି କଲାପଂ କେସଗ୍ଗମଓଃମ୍ପି ଅପନେତି। ‘‘ପୁପ୍ଫଂ ଠାନା ଚାୱେତୀ’’ତି କତ୍ଥଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି। ପୁପ୍ଫକଲାପସ୍ସେୱ ଗହିତତ୍ତା ପୁରିମୋୟେୱ ଗହେତବ୍ବୋ।

୧୦୪।‘‘ଏତ୍ଥ ଗତଂ ଗହେସ୍ସାମୀ’’ତି ସହ ପାଠସେସେନ ଯୋଜନା। ପରିକପ୍ପେତୀତି ‘‘ଏତ୍ଥ ଗତଂ ଗହେସ୍ସାମୀ’’ତି ଠାନଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ତକ୍କେତି। ରକ୍ଖତୀତି ଠାନାଚାୱନେପି ସତି ସୋ ପରିକପ୍ପୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତିତୋ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ରକ୍ଖତି। ଗତଟ୍ଠାନାତି ପୁପ୍ଫକଲାପେନ ଗତଂ ସମ୍ପତ୍ତଞ୍ଚ ତଂ ଠାନଞ୍ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ‘‘ଉଦ୍ଧରନ୍ତୋ’’ତି ଏତେନ ‘‘ପୁପ୍ଫାନଂ କଲାପ’’ନ୍ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ‘‘କତଟ୍ଠାନା’’ତିପି ପାଠୋ, କତା ପୁପ୍ଫାନଂ ଠାନା ଉଦ୍ଧରନ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉଦକଂ ଚାଲେତ୍ୱା ୱୀଚିଯୋ ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ୱୀଚିପ୍ପହାରେନ ଉଦକପିଟ୍ଠେନ ପରିକପ୍ପିତଟ୍ଠାନଂ ସମ୍ପତ୍ତଂ ପୁପ୍ଫକଲାପଂ ଠିତଟ୍ଠାନା ଉଦ୍ଧରନ୍ତୋ କେସଗ୍ଗମଓଃମ୍ପି ଠାନା ଚାୱେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଠାନା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଭଟ୍ଠୋ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧନୀୟଂ। ଭଟ୍ଠୋ ନାମ ପୱୁଚ୍ଚତୀତି ଅତ୍ତନା ସମାଦାୟ ରକ୍ଖିୟମାନା ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲସଙ୍ଖାତସବ୍ବଗୁଣରତନଙ୍କୁରାଭିନିବ୍ବତ୍ତଟ୍ଠାନା ପତିତୋ ନାମ ହୋତୀତି ପୱୁଚ୍ଚତି।

୧୦୫।ଜଲତୋ ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପୁପ୍ଫସ୍ସା’’ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି। ଜଲପିଟ୍ଠିତୋ ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗତସ୍ସ ପୁପ୍ଫସ୍ସ ସକଲଜଲଂ ଠାନଂ, କଦ୍ଦମପିଟ୍ଠିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଉଦକପିଟ୍ଠିପରିୟନ୍ତଂ ପୁପ୍ଫଦଣ୍ଡେନ ଫରିତ୍ୱା ଠିତଂ ସବ୍ବମୁଦକଂ ଠାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱାତି ପୁପ୍ଫଗ୍ଗଂ ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ଉପ୍ପୀଳେତ୍ୱା। ତତୋତି ତସ୍ମା ପୁପ୍ଫଟ୍ଠାନଭୂତସକଲଜଲରାସିତୋ। ଉଜୁନ୍ତି ଉଜୁଂ କତ୍ୱା। ଉଦ୍ଧରତୋତି ଉପ୍ପାଟେନ୍ତସ୍ସ।

୧୦୬।ନାଳଅନ୍ତେତି ଉପ୍ପାଟିତପୁପ୍ଫନାଳଅସ୍ସ ମୂଲକୋଟିୟା। ଜଲତୋତି ଉଦକପିଟ୍ଠିତୋ। ମୁତ୍ତମତ୍ତେ କେସଗ୍ଗମତ୍ତଂ ଦୂରଂ କତ୍ୱାତି ପାଠସେସଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ‘‘ଜଲତୋ’’ତି ପଠମତତିୟପାଦେସୁ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱଚନଂ ଅତ୍ଥାୱିସେସେପି ପଦାୱୁତ୍ତିଅଲଙ୍କାରେ ଅଧିୟମକୱସେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁନରୁତ୍ତିଦୋସୋ ନ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ‘‘ମୁତ୍ତମତ୍ତେ, ଅମୁତ୍ତେ’’ତି ଚ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ, ଅତ୍ଥାନଂ ୱା ୱିସେସତୋ ଉଭୟତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତସ୍ମିଂ ନାଳଅନ୍ତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୦୭।ତସ୍ସ ନାମେତ୍ୱା ଉପ୍ପାଟିତସ୍ସ। ସହ ଗଚ୍ଛେନ ଉପ୍ପାଟିତସ୍ସାପି ଅୟମେୱ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ। ଇଧ ପନ ସବ୍ବପୁପ୍ଫପଣ୍ଣନାଳଆନି ମୂଲତୋ ପଭୁତି ପଠମଂ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଅପନାମନୱସେନ ଠାନାଚାୱନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ପୁପ୍ଫାଦୀନି ଉପ୍ପାଟେନ୍ତସ୍ସ ଭୂତଗାମୱିକୋପନାପତ୍ତିୟା ଠାନେ ସହପୟୋଗଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୧୦୮-୯। ବଳିଇସାଦିମଚ୍ଛଗ୍ଗହଣୋପକରଣାନଂ ୱଚନତୋ, ଜଲେ ଠିତମତମଚ୍ଛାନଂ ୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସ ଚ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ମଚ୍ଛେତି ଜୀୱମାନକମଚ୍ଛାନଂ ଗହଣଂ। ଉପଲକ୍ଖଣୱସେନ ୱା ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚୟତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ୱା ଖିପକାଦୀନି ମଚ୍ଛୱଧୋପକରଣାନି ୱୁତ୍ତାନେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ୱଳ୍ହୂତି ପାଦୋ। ତସ୍ମିଂ ମଚ୍ଛେ। ଉଦ୍ଧଟୋୟେୱ ଉଦ୍ଧଟମତ୍ତୋ, ମଚ୍ଛୋ, ତସ୍ମିଂ। ଜଲାତି ଉଦକତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅପନେତ୍ୱା ଉକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୧୦। ପୁପ୍ଫାନଂ ୱିୟ ମଚ୍ଛାନମ୍ପି ଠିତଟ୍ଠାନମେୱ ଠାନନ୍ତି ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସକଲଜଲଂ ଠାନଂ କତ୍ୱା କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆହ ‘‘ଠାନଂ ସଲିଲଜାନଂ ହୀ’’ତିଆଦି। ସଲିଲେ ଜାତା ସଲିଲଜା, ଇତି ପକରଣତୋ ମଚ୍ଛାୟେୱ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ତପ୍ପକରଣସଦ୍ଦନ୍ତରସନ୍ନିଧାନାଦୀହି ସଦ୍ଦା ୱିସେସତ୍ଥଂ ୱଦନ୍ତୀତି। ହୀତି ପସିଦ୍ଧିୟଂ। କେୱଲନ୍ତି ଅୱଧାରଣେ, ଜଲମେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇମିନା ବହିଉଦକଂ ନିୱତ୍ତିତଂ ହୋତି। ସକଲଂ ଜଲମେୱ ଠାନଂ ଯସ୍ମା, ତସ୍ମା ସଲିଲଟ୍ଠଂ ଜଲା ୱିମୋଚେନ୍ତୋ ପାରାଜିକୋ ହୋତୀତି ହେତୁହେତୁମନ୍ତଭାୱେନ ଯୋଜନା ୱେଦିତବ୍ବା। ଆପନ୍ନଂ ପରାଜେତୀତି ପାରାଜିକା, ଆପତ୍ତି, ସା ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ପାରାଜିକୋ, ପୁଗ୍ଗଲୋ।

୧୧୧।ନୀରଂ ଉଦକଂ। ୱାରିମ୍ହି ଜଲେ ଜାତୋ ୱାରିଜୋ, ଇତି ପକରଣତୋ ମଚ୍ଛୋୱ ଗୟ୍ହତି। ଏତେନେୱ ଆକାସେ ଉପ୍ପତିତମଚ୍ଛୋ , ଗୋଚରତ୍ଥାୟ ଚ ଥଲମୁଗ୍ଗତକୁମ୍ଭୀଲାଦୟୋ ଉପଲକ୍ଖିତାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତେସଂ ଗହଣେ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଆକାସଟ୍ଠଥଲଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତନୟେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି ଦୁକ୍କଟାଦିୱତ୍ଥୁନୋ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘୱସେନ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟପାରାଜିକାପତ୍ତିୟୋ ୱଦେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୨।ତଳାକେତି ସରସ୍ମିଂ, ଇମିନା ଚ ୱାପିପୋକ୍ଖରଣିସୋବ୍ଭାଦିଜଲାସୟା ସଙ୍ଗୟ୍ହନ୍ତି। ନଦିୟାତି ନିନ୍ନଗାୟ, ଇମିନା ଚ କନ୍ଦରାଦୟୋ ସଙ୍ଗୟ୍ହନ୍ତି। ନିନ୍ନେତି ଆୱାଟେ। ମଚ୍ଛୱିସଂ ନାମାତି ଏତ୍ଥ ନାମ-ସଦ୍ଦୋ ସଞ୍ଞାୟଂ। ମଚ୍ଛୱିସନାମକଂ ମଦନଫଲାଦିକଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଗତେତି ୱିସପକ୍ଖିପକେ ମଚ୍ଛଘାତକେ ଗତେ।

୧୧୪।ସାମିକେସୁତି ୱିସଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଗତେସୁ ମଚ୍ଛସାମିକେସୁ। ଆହରନ୍ତେସୂତି ଆହରାପେନ୍ତେସୁ। ଭଣ୍ଡଦେୟ୍ୟନ୍ତି ଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ତଂ ଦେୟ୍ୟଞ୍ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଅତ୍ତନା ଗହିତୱତ୍ଥୁଂ ୱା ତଦଗ୍ଘନକଂ ୱା ଭଣ୍ଡଂ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୫।ମଚ୍ଛେତି ମତମଚ୍ଛେ। ସେସେତି ନମତମଚ୍ଛେ।

୧୧୬।ଅମତେସୁ ଗହିତେସୂତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି, ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଂ। ଅନାପତ୍ତିଂ ୱଦନ୍ତୀତି ଅଦିନ୍ନାଦାନାପତ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତିଂ ୱଦନ୍ତି, ମାରଣପ୍ପତ୍ତିୟା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତେୱ। ଅୟଞ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଅରକ୍ଖିତଅଗୋପିତେସୁ ଅସ୍ସାମିକତଠଆକାଦୀସୁ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଉଦକକଟ୍ଟକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୭।ନାୱନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ନାୱା ନାମ ଯାଯ ତରତୀ''ତି (ପାରା। ୯୯) ୱଚନତୋ ଜଲତାରଣୀରହଂ ଅନ୍ତମସୋ ଏକମ୍ପି ୱହନ୍ତଂ ରଜନଦୋଣିୱେଣୁକଲାପାଦିକଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ନାୱଟ୍ଠଂ ନାମ ଭଣ୍ଡଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଇନ୍ଦ୍ରିୟବଦ୍ଧଂ ୱା ଅନିନ୍ଦ୍ରିୟବଦ୍ଧଂ ୱା। ''ଥେନେତ୍ୱା ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ''ତି ଇମିନା ''ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତସ୍ସା''ତି ଇମମତ୍ଥଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି। ପାଦୁଦ୍ଧାରେତି ଦୁତିୟପରିଯେସନାଦିଅତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପଦେ ପଦେ। ଦୋସାତି ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିୟୋ। ୱୁତ୍ତାତି ''ନାୱଟ୍ଠଂ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରିସ୍ସାମୀ'ତି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଦୁତିୟଂ ୱା ପରିଯେସତି ଗଚ୍ଛତି ୱା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୯୯) ପଦଭାଜନିୟଂ ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତା, ଇମିନା ପୁବ୍ବପଯୋଗସହପଯୋଗଦୁକ୍କଟାନି, ଫନ୍ଦାପନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଠାନାଚାୱନେ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ଉପଲକ୍ଖଣୱସେନ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୧୧୮।ଚଣ୍ଡସୋତେତି ୱେଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଉଦକପ୍ପୱାହେ, ''ଚଣ୍ଡସୋତେ''ତି ଇମିନା ବନ୍ଧନଂ ୱିନା ସଭାୱେନ ଅଟ୍ଠିତଭାୱସ୍ସ ସୂଚନତୋ ''ବନ୍ଧନମେୱ ଠାନ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଟ୍ଠାନପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ କାରଣଂ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯସ୍ମା ଚଣ୍ଡସୋତେ ବଦ୍ଧା, ତସ୍ମା ବନ୍ଧନମେକମେୱ ଠାନଂ ମତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତସ୍ମିନ୍ତି ବନ୍ଧନେ। ଧୀରା ୱିନୟଧରା।

୧୧୯-୧୨୦।''ନିଚ୍ଚଲେ ଉଦକେ ନାୱ-ମବନ୍ଧନମୱଟ୍ଠିତ''ନ୍ତି ଇମିନା ଛଧା ଠାନପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଲବ୍ଭମାନତ୍ତେ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତି। ନାୱଂ କଡ୍ଢତୋ ତସ୍ସ ପାରାଜିକନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପୁନପି କିଂ କରୋନ୍ତୋତି ଆହ ''ଏକେନନ୍ତେନ ସମ୍ଫୁଟ୍ଠ''ନ୍ତିଆଦି। ତଂ ନାୱଂ ଅତିକ୍କାମୟତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥାପି ''କଡ୍ଢିତୱତୋ ଅତିକ୍କମିତୱତୋ''ତି ଭୂତୱସେନ ଅତ୍ଥୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଯମେତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟମେୱ।

୧୨୧। ଏୱଂ ଚତୁପସ୍ସାକଡ୍ଢନେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଉଦ୍ଧଂ, ଅଧୋ ଚ ଉକ୍ଖିପନଓସୀଦାପନେସୁ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତଥା''ତିଆଦି। ତଥାତି ''ତସ୍ସ ପାରାଜିକ''ନ୍ତି ଆକଡ୍ଢତି। କସ୍ମିଂ କାଲେତି ଆହ ''ଉଦ୍ଧଂ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପୀ''ତିଆଦି। ଅଧୋନାୱାତଲନ୍ତି ନାୱାତଲସ୍ସ ଅଧୋ ଅଧୋନାୱାତଲଂ, ତସ୍ମିଂ ଉଦ୍ଧଂ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଉଦକମ୍ହା ୱିମୋଚିତେତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେନ ଫୁଟ୍ଠଂ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ୱିମୋଚିତେତି ଯୋଜନା। ତେନାତି ଅଧୋନାୱାତଲେନ ଫୁଟ୍ଠେ ଉଦକେ ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା କରଣଭୂତାୟ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ୱିମୋଚିତେତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୧୨୨। ତୀରେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପନ ନିଚ୍ଚଲେ ଜଲେ ଠପିତା ଯା ନାୱା, ତସ୍ସା ନାୱାୟ ଠାନଂ ବନ୍ଧନଞ୍ଚ ଠିତୋକାସୋ ଚାତି ଦ୍ୱିଧା ମତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୨୩।ପୁବ୍ବଂ ପଠମଂ ବନ୍ଧନସ୍ସ ୱିମୋଚନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। କେନଚୁପାଯେନାତି ''ପୁରତୋ ପଚ୍ଛତୋ ୱାପୀ''ତିଆଦିକ୍କମେନ ଯଥାୱୁତ୍ତୋପାୟଛକ୍କେସୁ ଯେନ କେନଚି ଉପାଯେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଠାନା ଚାୱେତି ନାୱଂ।

୧୨୪।ପଠମଂ ଠାନା ଚାୱେତ୍ୱାତି ''ପୁରତୋ ପଚ୍ଛତୋ ୱା''ତିଆଦିନା ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁ ଛସୁ ଆକାରେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଆକାରେନ ନାୱଂ ଠପିତଟ୍ଠାନତୋ ପଠମଂ ଚାୱେତ୍ୱା। ଏସେୱ ଚ ନୟୋତି ନାୱାୟ ପଠମଂ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଚାୱନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ପଚ୍ଛା ବନ୍ଧନମୋଚନେ ପାରାଜିକନ୍ତି ଏସେୱ ନୟୋ ନେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ''ତୀରେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ନିଚ୍ଚଲେ ଉଦକେ ଠପିତନାୱାୟ ବନ୍ଧନଞ୍ଚ ଠିତୋକାସୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ ଠାନାନି, ତଂ ପଠମଂ ବନ୍ଧନା ମୋଚେତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ। ପଚ୍ଛା ଛନ୍ନଂ ଆକାରାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଠାନା ଚାୱେତି, ପାରାଜିକଂ। ପଠମଂ ଠାନା ଚାୱେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ବନ୍ଧନମୋଚନେପି ଏସେୱ ନୟୋ''ତି (ପାରା। ୯୯) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟୋ ସଙ୍ଗହିତୋ। ଆମସନଫନ୍ଦାପନେସୁ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟାନି ହେଟ୍ଠା କୁମ୍ଭିୟଂ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଞାତୁଂ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟତ୍ତା ନ ୱୁତ୍ତାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏୱମୁପରିପି।

୧୨୫।ଉସ୍ସାରେତ୍ୱାତି ଉଦକତୋ ଥଲଂ ଆରୋପେତ୍ୱା। ନିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ଅଧୋମୁଖଂ କତ୍ୱା। ଥଲେ ଠପିତାୟ ନାୱାୟ ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ଫୁଟ୍ଠୋକାସୋ ଏୱ ଠାନନ୍ତି ଯୋଜନା। ହୀତି ୱିସେସୋ, ତେନ ଜଲଟ୍ଠତୋ ଥଲଟ୍ଠାୟ ନାୱାୟ ୱୁତ୍ତଂ ୱିସେସଂ ଜୋତେତି।

୧୨୬। ଏତ୍ଥ ଅଧୋ ଓସୀଦାପନସ୍ସ ଅଲବ୍ଭମାନତାୟ ତଂ ୱିନା ଇତରେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଆକାରାନଂ ୱସେନ ଠାନାଚାୱନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ

‘‘ଞ୍ଚେପ୍ଯୋ’’ତିଆଦି। ଯତୋ କୁତୋଚୀତି ତିରିଯଂ ଚତସ୍ସନ୍ନଂ, ଉପରିଦିସାଯ ଚ ୱସେନ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦିସାଭିମୁଖଂ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କମେନ୍ତୋ।

୧୨୭।ଉକ୍କୁଜ୍ଜିତାଯପୀତି ଉଦ୍ଧଂମୁଖଂ ଠପିତାଯପି। ଘଟିକାନନ୍ତି ଦାରୁଖଣ୍ଡାନଂ। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ଞ୍ଚେପ୍ଯୋ ଠାନପରିଚ୍ଛେଦୋ’’ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତନଯଂ ଅତିଦିସତି। ସୋ ପନ ଉକ୍କୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ଠପିତନାୱାଯ ଯୁଜ୍ଜତି। ଘଟିକାନଂ ଉପରି ଠପିତାଯ ପନ ନାଗଦନ୍ତେସୁ ଠପିତକୁନ୍ତେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଯୁଜ୍ଜତି।

୧୨୮।‘‘ଥେଯ୍ଯା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ପାଜେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ୱିସେସନଂ। ତିତ୍ଥେତି ତିତ୍ଥାସନ୍ନଜଲେ। ଅରିତ୍ତେନାତି କେନିପାତେନ। ଫିଯେନାତି ପାଜନଫଲକେନ। ପାଜେନ୍ତସ୍ସାତି ପେସେନ୍ତସ୍ସ। ‘‘ତଂ ପାଜେତୀ’’ତିପି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ତଂ ନାୱଂ ଯୋ ପାଜେତି, ତସ୍ସ ପରାଜଯୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୯-୩୦।ଛତ୍ତନ୍ତି ଆତପୱାରଣଂ। ପଣାମେତ୍ୱାତି ଯଥା ୱାତଂ ଗଣ୍ହାତି, ତଥା ପଣାମେତ୍ୱା। ଉସ୍ସାପେତ୍ୱାୱ ଚୀୱରନ୍ତି ଚୀୱରଂ ଉଦ୍ଧଂ ଉଚ୍ଚାରେତ୍ୱା ୱା। ଗାଥାଛନ୍ଦୱସେନ ‘ୱ’ଇତି ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଲଙ୍କାରସଦିସନ୍ତି ପସାରିତପଟସରିକ୍ଖକଂ। ସମୀରଣନ୍ତି ମାଲୁତଂ। ନ ଦୋସୋ ତସ୍ସ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଇଦଂ ୱାତସ୍ସ ଅୱିଜ୍ଜମାନକ୍ଖଣେ ଏୱଂ କରୋତୋ ପଚ୍ଛା ଆଗତେନ ୱାତେନ ନୀତନାୱାଯ ୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ୱାଯମାନେ ପନ ୱାତେ ଏୱଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୧୩୧-୨। ସଯମେୱ ଉପାଗତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଗାମସମୀପେ ତିତ୍ଥଂ ଗାମତିତ୍ଥଂ। ତନ୍ତି ନାୱଂ। ଠାନାତି ଛତ୍ତେନ ୱା ଚୀୱରେନ ୱା ଗହିତୱାତେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗାମତିତ୍ଥେ ଠିତଟ୍ଠାନା। ଅଚାଲେନ୍ତୋତି ଫନ୍ଦାପନମ୍ପି ଅକରୋନ୍ତୋ, ଇମିନା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସାପି ଅଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି। ‘‘ଅଚାୱେନ୍ତୋ’’ତିପି ପାଠୋ, ଠିତଟ୍ଠାନତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅନପନେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ, ଇମିନା ପାରାଜିକାଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି। କିଣିତ୍ୱାତି ମୂଲେନ ୱିକ୍କିଣିତ୍ୱା। ସଯମେୱ ଚ ଗଚ୍ଛନ୍ତିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚ-କାରୋ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତରସମୁଚ୍ଚଯେ। ତଥା ପଣାମିତଛତ୍ତେନ ୱା ଉସ୍ସାପିତଚୀୱରେନ ୱା ଗହିତୱାତେନ ଅତ୍ତନା ଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ। ଠାନା ଚାୱେତୀତି ଅତ୍ତନା ଇଚ୍ଛିତଦିସାଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ପାଜନୱସେନ ଗମନଟ୍ଠାନା ଚାୱେତି।

ନାୱଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୩୩-୪। ଯନ୍ତି ଏତେନାତି ଯାନଂ। ରମଯତୀତି ରଥୋ। ୱହତି, ୱୁଯ୍ହତି, ୱହନ୍ତି ଏତେନାତି ୱା ୱଯ୍ହଂ। ‘‘ଉପରି ମଣ୍ଡପସଦିସଂ ପଦରଚ୍ଛନ୍ନଂ, ସବ୍ବପାଲିଗୁଣ୍ଠିମଂ ୱା ଛାଦେତ୍ୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୦) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ କତଂ ସକଟଂ ୱଯ୍ହଂ ନାମ। ସନ୍ଦମାନିକାତି ‘‘ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ ସୁୱଣ୍ଣରଜତାଦିମଯା ଗୋପାନସିଯୋ ଦତ୍ୱା ଗରୁଳପକ୍ଖକନଯେନ କତା ସନ୍ଦମାନିକା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୦) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ କତଯାନୱିସେସୋ। ଠାନା ଚାୱନଯୋଗସ୍ମିନ୍ତି ଠାନା ଚାୱନପ୍ପଯୋଗେ।

୧୩୫-୬। ଦସଟ୍ଠାନାଚାୱନୱସେନ ପାରାଜିକଂ ୱଦନ୍ତେହି ପଠମଂ ଠାନଭେଦସ୍ସ ଞାତବ୍ବତ୍ତା ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଯାନସ୍ସ ଦୁକଯୁତ୍ତସ୍ସା’’ତିଆଦି। ଦୁକଯୁତ୍ତସ୍ସାତି ଦୁକଂ ଗୋଯୁଗଂ ଯୁତ୍ତସ୍ସ ଯସ୍ସାତି, ଯୁତ୍ତେ ଯସ୍ମିନ୍ତି ୱା ୱିଗ୍ଗହୋ। ଦସ ଠାନାନୀତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଗୋଣାନଂ ଅଟ୍ଠ ପାଦା, ଦ୍ୱେ ଚ ଚକ୍କାନୀତି ଏତେସଂ ଦସନ୍ନଂ ପତିଟ୍ଠିତଟ୍ଠାନାନଂ ୱସେନ ଦସ ଠାନାନି ୱଦେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେନେୱ ନଯେନ ଚତୁଯୁତ୍ତାଦିଯାନେ ଅଟ୍ଠାରସାତି ଠାନଭେଦସ୍ସ ନଯୋ ଦସ୍ସିତୋ ହୋତି। ଯାନଂ ପାଜଯତୋତି ସକଟାଦିଯାନଂ ପେସଯତୋ। ‘‘ଧୁରେତି ଯୁଗାସନ୍ନେ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ରଥୀସାଯ ଯୁଗେନ ସଦ୍ଧିଂ ବନ୍ଧନଟ୍ଠାନାସନ୍ନେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଧୁର’’ନ୍ତି ଚ ଯୁଗସ୍ସେୱ ନାମଂ। ‘‘ଧୁରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା, ଧୁରଂ ଆରୋପେତ୍ୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୦) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ତଂସହଚରିଯାଯ ସମ୍ବନ୍ଧନଟ୍ଠାନମ୍ପି ଧୁରଂ ନାମ। ଇଧ ପନ ଗଙ୍ଗା-ସଦ୍ଦୋ ୱିଯ ଗଙ୍ଗାସମୀପେ ଧୁରସମୀପେ ପାଜକସ୍ସ ନିସଜ୍ଜାରହଟ୍ଠାନେ ଧୁରସ୍ସ ୱତ୍ତମାନତା ଲବ୍ଭତି।

ଗୋଣାନଂ ପାଦୁଦ୍ଧାରେ ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜନା। ଇଦଞ୍ଚ ଗୋଣାନଂ ଅୱିଲୋମକାଲଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିଲୋମକାଲେ ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ୱିସେସଂ ଜୋତେତୁଂ ‘‘ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ତୁ’’ ଇଚ୍ଚତ୍ର ତୁ-ସଦ୍ଦେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସଚେ ପନ ଗୋଣା ‘ନାଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ସାମିକୋ’ତି ଞତ୍ୱା ଧୁରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢନ୍ତା ତିଟ୍ଠନ୍ତି ୱା ଫନ୍ଦନ୍ତି ୱା, ରକ୍ଖତି ତାୱ। ଗୋଣେ ପୁନ ଉଜୁକଂ ପଟିପାଦେତ୍ୱା ଧୁରଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଦଳ୍ହଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ପାଚନେନ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ପାଜେନ୍ତସ୍ସ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ତେସଂ ପାଦୁଦ୍ଧାରେନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୱିସେସୋ ସଙ୍ଗହିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଚକ୍କାନଂ ହୀତି ଏତ୍ଥ ଅଧିକେନ ହି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ସଚେପି ସକଦ୍ଦମେ ମଗ୍ଗେ ଏକଂ ଚକ୍କଂ କଦ୍ଦମେ ଲଗ୍ଗଂ ହୋତି, ଦୁତିଯଂ ଚକ୍କଂ ଗୋଣା ପରିୱତ୍ତେନ୍ତା ପୱତ୍ତେନ୍ତି, ଏକସ୍ସ ପନ ଠିତତ୍ତା ନ ତାୱ ଅୱହାରୋ ହୋତି। ଗୋଣେ ପନ ପୁନ ଉଜୁକଂ ପଟିପାଦେତ୍ୱା ପାଜେନ୍ତସ୍ସ ଠିତଚକ୍କେ କେସଗ୍ଗମତ୍ତଂ ଫୁଟ୍ଠୋକାସଂ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ପାରାଜିକ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୦) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୱିସେସୋ ଦସ୍ସିତୋ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୧୩୭-୯। ଏତ୍ତାୱତା ଯୁତ୍ତଯାନୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅଯୁତ୍ତଯାନୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅଯୁତ୍ତକସ୍ସା’’ତିଆଦି। ଧୁରେନ ଉପତ୍ଥମ୍ଭନିଯଂ

ଠିତସ୍ସ ତସ୍ସ ଅଯୁତ୍ତକସ୍ସାପି ଚ ଯାନକସ୍ସ ଉପତ୍ଥମ୍ଭନିଚକ୍କକାନଂ ୱସେନ ତୀଣେୱ ଠାନାନି ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଅଯୁତ୍ତକସ୍ସାତି ଗୋଣେହି ଅଯୁତ୍ତକସ୍ସ। ଧୁରେନାତି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ଧୁରଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନସମୀପଦେସେନ, ସକଟସୀସେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉପତ୍ଥମ୍ଭନିଯନ୍ତି ସକଟସୀସୋପତ୍ଥମ୍ଭନିଯା ଉପରି ଠିତସ୍ସ। ଉପତ୍ଥମ୍ଭଯତି ଧୁରନ୍ତି ଉପତ୍ଥମ୍ଭନୀ। ସକଟସ୍ସ ପଚ୍ଛିମଭାଗୋପତ୍ଥମ୍ଭନତ୍ଥଂ ଦୀଯମାନଂ ଦଣ୍ଡଦ୍ୱଯଂ ପଚ୍ଛିମୋପତ୍ଥମ୍ଭନୀ ନାମ, ପୁରିମଭାଗସ୍ସ ଦୀଯମାନସ୍ସ ଉପତ୍ଥମ୍ଭନୀ ପୁରିମୋପତ୍ଥମ୍ଭନୀ ନାମାତି ଅଯମୁପତ୍ଥମ୍ଭନୀନଂ ୱିସେସୋ। ଇଧ ପୁରିମୋପତ୍ଥମ୍ଭନୀ ଅଧିପ୍ପେତା। ‘‘ଉପତ୍ଥମ୍ଭନିଚକ୍କକାନଂ ୱସେନ ତୀଣେୱ ଠାନାନୀ’’ତି ଇଦଂ ହେଟ୍ଠା ଅକପ୍ପକତାଯ ଉପତ୍ଥମ୍ଭନିଯା ୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ, କପ୍ପକତାଯ ପନ ୱସେନ ‘‘ଚତ୍ତାରୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ଠାନାନି ତୀଣେୱା’’ତି ଆକଡ୍ଢତି, ଦାରୁଚକ୍କଦ୍ୱଯୱସେନ ତୀଣି ଠାନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଦାରୂନ’’ନ୍ତି ଇମିନା ବହୁୱଚନନିଦ୍ଦେସେନ ରାସିକତଦାରୂନଂ ଦାରୁକସ୍ସ ଏକସ୍ସାପି ଫଲକସ୍ସାପି ଗହଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ‘‘ଭୂମିଯମ୍ପି ଧୁରେନେୱ, ତଥେୱ ଠପିତସ୍ସ ଚା’’ତି ଇମିନା ତୀଣିଯେୱ ଠାନାନୀତି ଅତିଦିସତି। ଏତ୍ଥ ଧୁରଚକ୍କାନଂ ପତିଟ୍ଠିତୋକାସୱସେନ ତୀଣି ଠାନାନି। ଏତ୍ଥ ଚ ଉପରିଟ୍ଠପିତସ୍ସ ଚାତି ଚ-କାରଂ ‘‘ଭୂମିଯଂ ଠପିତସ୍ସା’’ତି ଏତ୍ଥାପି ଯୋଜେତ୍ୱା ସମୁଚ୍ଚଯଂ କାତୁଂ ସକ୍କାତି। ତତ୍ଥ ଅଧିକୱଚନେନ ଚ-କାରେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯଂ ପନ ଅଯୁତ୍ତକଂ ଧୁରେ ଏକାଯ, ପଚ୍ଛତୋ ଚ ଦ୍ୱୀହି ଉପତ୍ଥମ୍ଭନୀହି ଉପତ୍ଥମ୍ଭେତ୍ୱା ଠପିତଂ, ତସ୍ସ ତିଣ୍ଣଂ ଉପତ୍ଥମ୍ଭନୀନଂ, ଚକ୍କାନଞ୍ଚ ୱସେନ ପଞ୍ଚ ଠାନାନି। ସଚେ ଧୁରେ ଉପତ୍ଥମ୍ଭନୀ ହେଟ୍ଠାଭାଗେ କପ୍ପକତା ହୋତି, ଛ ଠାନାନୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୦) ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

ପୁରତୋ ପଚ୍ଛତୋ ୱାପୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘କଡ୍ଢିତ୍ୱା’’ତି ପାଠସେସୋ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱାପୀ’’ତି ଅୱୁତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଯୋ ପନ ପୁରତୋ କଡ୍ଢିତ୍ୱା ଠାନା ଚାୱେତି, ଯୋ ୱା ପନ ପଚ୍ଛତୋ କଡ୍ଢିତ୍ୱା ଠାନା ଚାୱେତି, ଯୋ ୱା ପନ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଠାନା ଚାୱେତୀତି ଯୋଜନା। ତିଣ୍ଣନ୍ତି ଇମେ ତଯୋ ଗହିତା, ‘‘ତେସ’’ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି, ତେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ପୁଗ୍ଗଲାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। କଦା କିଂ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ତୁ…ପେ… ପରାଜଯୋ’’ତି। ‘‘ଠାନା ଚାୱେ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯ’’ନ୍ତି ଇମିନାପି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ତୁ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ୱିସେସଜୋତନତ୍ଥଂ ଉପାତ୍ତତ୍ତା ସାୱସେସଟ୍ଠାନାଚାୱନେ ଫନ୍ଦାପନଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ନିରୱସେସଟ୍ଠାନାଚାୱନେ ପନ କତେ ଠାନାଚାୱନପାରାଜିକା ୱୁତ୍ତା ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୧୪୦।ଅକ୍ଖାନଂ ସୀସକେହୀତି ଅକ୍ଖସ୍ସ ଉଭଯକୋଟୀହି। ‘‘ଜାତ୍ୟାଖ୍ୟାଯମେକସ୍ମିଂ ବହୁୱଚନମଞ୍ଞତରାଯ’’ମିତି ୱଚନତୋ ଏକସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ବହୁୱଚନଂ ଯୁଜ୍ଜତି। ‘‘ଠିତସ୍ସା’’ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନସ୍ସ ‘‘ଯାନସ୍ସା’’ତି ୱିସେସିତବ୍ବଂ ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି। ‘‘ଠାନାନି ଦ୍ୱେ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଯଥା ସକଟଧୁରଂ ଭୂମିଂ ନ ଫୁସତି, ଏୱଂ ଉଚ୍ଚତରେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ତୁଲାଦିଦାରୂସୁ ଦ୍ୱେ ଅକ୍ଖସୀସେ ଆରୋପେତ୍ୱା ଠପିତଂ ଯାନମେୱ ଗୟ୍ହତି।

୧୪୧।କଡ୍ଢନ୍ତୋତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅକ୍ଖସୀସାନଂ ଆଧାରଭୂତେସୁ ଦାରୂସୁ ଘଂସିତ୍ୱା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ କଡ୍ଢନ୍ତୋ। ଉକ୍ଖିପନ୍ତୋତି ଉଜୁକଂ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଉଚ୍ଚାରେନ୍ତୋ। ଫୁଟ୍ଠୋକାସଚ୍ଚଯେତି ଫୁଟ୍ଠୋକାସତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତାତିକ୍କମେ। ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପକାରତୋ ଇତରସ୍ସ। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ରଥାଦିକସ୍ସ ଯାନସ୍ସ।

୧୪୨।ଅକ୍ଖୁଦ୍ଧୀନନ୍ତି ଚତୁନ୍ନଂ ଅକ୍ଖରୁନ୍ଧନକଆଣୀନଂ। ଅକ୍ଖସ୍ସ ଉଭଯକୋଟୀସୁ ଚକ୍କାୱୁଣନଟ୍ଠାନତୋ ଅନ୍ତୋ ଦ୍ୱୀସୁ ସକଟବାହାସୁ ଅକ୍ଖରୁନ୍ଧନତ୍ଥାଯ ଦ୍ୱେ ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ୱିଯ ଆକୋଟିତା ଚତସ୍ସୋ ଆଣିଯୋ ଅକ୍ଖୁଦ୍ଧି ନାମ। ଧୂରସ୍ସାତି ଧୂରବନ୍ଧନଟ୍ଠାନାସନ୍ନସ୍ସ ରଥସୀସଗ୍ଗସ୍ସ। ତଂ ଯାନଂ। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ପସ୍ସେ ୱା ଗହେତ୍ୱା କଡ୍ଢନ୍ତୋ, ମଜ୍ଝେ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପେନ୍ତୋତି କିରିଯନ୍ତରଂ ୱିକପ୍ପେତି। ଗହେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘କଡ୍ଢନ୍ତୋ’’ତି ପାଠସେସୋ। ଠାନା ଚାୱେତୀତି ଉଦ୍ଧୀସୁ ଗହେତ୍ୱା କଡ୍ଢନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଦିସାଯ ଉଦ୍ଧିଅନ୍ତେନ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଇତରେନ ଉଦ୍ଧିପରିଯନ୍ତେନ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କାମେତି।

‘‘ଉଦ୍ଧୀସୁ ୱା’’ତି ସାସଙ୍କୱଚନେନ ଅନୁଦ୍ଧିକଯାନସ୍ସାପି ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତଂ ସୂଚିତଂ ହୋତି। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଥ ଉଦ୍ଧିଖାଣୁକା ନ ହୋନ୍ତି, ସମମେୱ ବାହଂ କତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅକ୍ଖସୀସାନି ପୱେସିତାନି ହୋନ୍ତି, ତଂ ହେଟ୍ଠିମତଲସ୍ସ ସମନ୍ତା ସଙ୍କଂ ପଥୱିଂ ଫୁସିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ତତ୍ଥ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ, ଉଦ୍ଧଞ୍ଚ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନାତିକ୍କମୱସେନ ପାରାଜିକଂ ୱେଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୦) ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯଞ୍ଚ ବ୍ୟତିରେକୱସେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୧୪୩।ନାଭିଯାତି ନାଭିମୁଖେନ। ଏକମେୱ ସିଯା ଠାନନ୍ତି ଏକଂ ନାଭିଯା ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନମେୱ ଠାନଂ ଭୱତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଏକମସ୍ସ ସିଯା ଠାନ’’ନ୍ତି ପୋତ୍ଥକେସୁ ଦିସ୍ସତି, ତତୋ ପୁରିମପାଠୋୱ ସୁନ୍ଦରତରୋ। ପରିଚ୍ଛେଦୋପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ୱିସେସତ୍ଥଜୋତକୋ, ପରିଚ୍ଛେଦୋ ପନାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଞ୍ଚଧାତି ନାଭିଯା ଚତୁପସ୍ସପରିଯନ୍ତଂ, ଉଦ୍ଧଞ୍ଚ ପଞ୍ଚଧା, ଠାନାଚାୱନାକାରୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୪।ଠାନାନିଦ୍ୱେତି ନେମିଯା, ନାଭିଯା ଚ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନୱସେନ ଦ୍ୱେ ଠାନାନି। ଅସ୍ସାତି ଚକ୍କସ୍ସ। ତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଠାନାନଂ। ଭିତ୍ତିଆଦିଂ ଅପସ୍ସାଯ

ଠପିତଚକ୍କସ୍ସାପି ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୋ ଅଯମ୍ପି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁତ୍ତୋ, ଯୋପି ଇମିନା ଚ ପାଠେନ ଦସ୍ସିତୋ ହୋତି।

୧୪୫।ଅନାରକ୍ଖନ୍ତି ସାମିକେନ ଅସଂୱିହିତାରକ୍ଖଂ। ଅଧୋଦେଦ୍ୱାତି ଗୋଣେ ଅପେସେତ୍ୱା। ୱଚ୍ଚତି, ପାରାଜିକଂ ନ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ସାମିକେ ଆହରାପେନ୍ତେ ପନ ଭଣ୍ଡଦେଯ୍ଯଂ ହୋତି।

ଯାନଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୪୬। ଭାରଟ୍ଠକଥାଯ ସୀସକ୍ଖନ୍ଧକଟୋଲମ୍ବୱସାତି ଏୱଂନାମକାନଂ ସରୀରାୱଯୱାନଂ ୱସେନ ଭାରୋ ଚତୁବ୍ବିଧୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ସୀସଭାରାଦୀସୁ ଅସମ୍ମୋହତ୍ଥଂ ସୀସାଦୀନଂ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସୀସସ୍ସ ତାୱ ପୁରିମଗଲେ ଗଲୱାଟକୋ ପିଟ୍ଠିଗଲେ କେସଞ୍ଚି କେସନ୍ତେ ଆୱଟ୍ଟୋ ହୋତି, ଗଲସ୍ସେୱ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ କେସଞ୍ଚି କେସାୱଟ୍ଟା ଓରୁଯ୍ହ ଜାଯନ୍ତି, ଯେ ‘‘କଣ୍ଣଚୂଳିକା’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେସଂ ଅଧୋଭାଗୋ ଚାତି ଅଯଂ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦୋ, ତତୋ ଉପରି ସୀସଂ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଠିତଭାରୋ ସୀସଭାରୋ ନାମ।

ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ କଣ୍ଣଚୂଳିକାହି ପଟ୍ଠାଯ ହେଟ୍ଠା, କପ୍ପରେହି ପଟ୍ଠାଯ ଉପରି, ପିଟ୍ଠିଗଲାୱଟ୍ଟତୋ ଚ ଗଲୱାଟକତୋ ଚ ପଟ୍ଠାଯ ହେଟ୍ଠା, ପିଟ୍ଠିୱେମଜ୍ଝାୱଟ୍ଟତୋ ଚ ଉରପରିଚ୍ଛେଦମଜ୍ଝେ ହଦଯଆୱାଟତୋ ଚ ପଟ୍ଠାଯ ଉପରି ଖନ୍ଧୋ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଠିତଭାରୋ ଖନ୍ଧଭାରୋ ନାମ।

ପିଟ୍ଠିୱେମଜ୍ଝାୱଟ୍ଟତୋ , ପନ ହଦଯଆୱାଟତୋ ଚ ପଟ୍ଠାଯ ହେଟ୍ଠା ଯାୱ ପାଦନଖସିଖା, ଅଯଂ କଟିପରିଚ୍ଛେଦୋ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ସମନ୍ତତୋ ସରୀରେ ଠିତଭାରୋ କଟିଭାରୋ ନାମ।

କପ୍ପରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପନ ହେଟ୍ଠା ଯାୱ ହତ୍ଥନଖସିଖା, ଅଯଂ ଓଲମ୍ବକପରିଚ୍ଛେଦୋ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଠିତଭାରୋ ଓଲମ୍ବକୋ ନାମ।

ଭରତୀତି ଭାରୋ, ଭରତି ଏତେନ, ଏତସ୍ମିନ୍ତି ୱା ଭାରୋ, ଇତି ଯଥାୱୁତ୍ତସୀସାଦଯୋ ଅୱଯୱା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଭାରେ ଠିତୋତି ଭାରଟ୍ଠଂ। ଇତି ସୀସାଦୀସୁ ଠିତଂ ଭଣ୍ଡଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ଭାରୋଯେୱ ଭାରଟ୍ଠ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୧) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଭରୀଯତୀତି ଭାରୋ, କମ୍ମନି ସିଦ୍ଧେନ ଭାର-ସଦ୍ଦେନ ଭଣ୍ଡମେୱ ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୪୭।ସିରସ୍ମିଂଯେୱାତି ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ ସିରସି ଏୱ। ସାରେତୀତି ଅନୁକ୍ଖିପନ୍ତୋ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସାରେତି। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ସିଯାତି ଫନ୍ଦାପନଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଭୱେଯ୍ଯ।

୧୪୮।ଖନ୍ଧନ୍ତି ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନମେୱ ଖନ୍ଧଂ। ଓରୋପିତେତି ଓହାରିତେ। ସୀସତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଉଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ, ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନସୀସତୋ ଉପରୀତି ଅତ୍ଥୋ। କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପୀତି କେସଗ୍ଗମତ୍ତଂ ଦୂରଂ କତ୍ୱା। ପି-ସଦ୍ଦୋ ପଗେୱ ତତୋ ଅଧିକନ୍ତି ଦୀପେତି। ମୋଚେନ୍ତୋପୀତି କେସଗ୍ଗେନ ଅଫୁସନ୍ତଂ ଅପନେନ୍ତୋ। ଏତ୍ଥାପି ପି-ସଦ୍ଦେନ ନ କେୱଲଂ ଖନ୍ଧଂ ଓରୋପେନ୍ତସ୍ସେୱ ପାରାଜିକଂ, ଅପିଚ ଖୋ ମୋଚେନ୍ତୋପି ପରାଜିତୋତି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମପେକ୍ଖତି। ପସିଦ୍ଧକାଦିଯମକଭାରଂ ପନ ସୀସେ ଚ ପିଟ୍ଠିଯଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ ଠିତତ୍ତା ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ଅପନଯନେନ ପାରାଜିକଂ ହୋତି, ତଞ୍ଚ ‘‘ସୀସତୋ ମୋଚେନ୍ତୋ’’ତି ଇମିନାୱ ଏକଦେସୱସେନ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୧୪୯-୫୦। ଏୱଂ ସୀସଭାରେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଦନନ୍ତରଂ ଉଦ୍ଦେସକ୍କମେସୁ ଖନ୍ଧଭାରାଦୀସୁ ୱିନିଚ୍ଛଯେ ଦସ୍ସେତବ୍ବେପି ଅୱସାନେ ୱୁତ୍ତଓଲମ୍ବକଭାରେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଆଦ୍ଯନ୍ତଭାରାନଂ ୱୁତ୍ତନଯାନୁସାରେନ ସେସେସୁପି ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଅତିଦିସିତୁମାହ ‘‘ଭାର’’ନ୍ତିଆଦି। ସୁଦ୍ଧମାନସୋତି ପାତରାସାଦିକାରଣେନ ଅଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତୋ, ହତ୍ଥଗତଭାରଂ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଭୂମିଯଂ ଠପନନିସ୍ସଜ୍ଜନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତମତ୍ତେ ପାରାଜିକନ୍ତି ଇଦମେତେନ ଉପଲକ୍ଖିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱାତି ସୀସଭାରଓଲମ୍ବକଭାରେସୁ ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନ। ସେସେସୁପି ଭାରେସୂତି ଖନ୍ଧଭାରାଦିକେସୁପି। ମତିସାରେନ ସାରମତିନା। ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋତି ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନେସୁ ଠାନେସୁ ଠିତଂ ପାଦଗ୍ଘନକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ଥୁଂ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ‘‘ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆମସନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ଠାନା ଅଚାୱେତ୍ୱା ଫନ୍ଦାପେନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନଟ୍ଠାନାତିକ୍କମନୱସେନ ୱା ଉଦ୍ଧଂଉକ୍ଖିପନୱସେନ ୱା ଠାନା ଚାୱେନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ ହୋତୀତି ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ଭାରଟ୍ଠକଥାଵଣ୍ଣନା।

୧୫୧-୩। ଇଦାନି ଆରାମଟ୍ଠଵିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତିଆଦି। ଆରାମନ୍ତି ଚମ୍ପକାଦିପୁପ୍ଫାରାମଞ୍ଚ ଅମ୍ବାଦିଫଲାରାମଞ୍ଚାତି ଦ୍ଵୀସୁ ଆରାମେସୁ ଯଂ କଞ୍ଚି ଆରାମଂ। ଆରମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପୁପ୍ଫାଦିକାମିନୋତି ଵିଗ୍ଗହୋ, ତଂ ଆରାମଂ, ଅଭି-ସଦ୍ଦଯୋଗେ ଉପଯୋଗଵଚନଂ। ଅଭିଯୁଞ୍ଜତୋତି ପରାଯତ୍ତଭାଵଂ ଜାନନ୍ତୋ ''ମମ ସନ୍ତକ''ନ୍ତି ଅଟ୍ଟଂ କତ୍ଵା ଗଣ୍ହିତୁଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ସହାଯାଦିଭାଵତ୍ଥଂ ଦୁତିଯକପରିଯେସନାଦିଵସେନ ଅଭିଯୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ମୁନିନା ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ପୁବ୍ବପଯୋଗତ୍ତା ସହପଯୋଗଗଣନାଯ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଭଗଵତା ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମଂ ଚରନ୍ତୋତି ଅଟ୍ଟଂ କରୋନ୍ତୋ। ପରଂ ସାମିକଂ ପରାଜେତି ଚେ, ସଯଂ ସାସନତୋ ପରାଜିତୋତି ଯୋଜନା।

ତସ୍ସାତି ଭଣ୍ଡସାମିନୋ। ଵିମତିଂ ଜନଯନ୍ତସ୍ସାତି ''ଇମିନା ସହ ଅଟ୍ଟଂ କତ୍ଵା ମମ ସନ୍ତକଂ ଲଭିସ୍ସାମି ଵା, ନ ଵା''ତି ସଂସଯଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଚୋରସ୍ସ। ଯୋପି ଧମ୍ମଂ ଚରନ୍ତୋ ସଯଂ ପରଜ୍ଜତି, ତସ୍ସ ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଯୋଜନା।

ସାମିନୋ ଧୁରନିକ୍ଖେପେତି ''ଅଯଂ ଥଦ୍ଧୋ କକ୍ଖଳୋ ଜୀଵିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯମ୍ପି ମେ କରେଯ୍ୟ, ଅଲଂ ଦାନି ମୟ୍ହଂ ଇମିନା ଆରାମେନା''ତି ସାମିନୋ ଧୁରନିକ୍ଖେପେ ସତି, ଅତ୍ତନୋ ''ନ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଧୁରନିକ୍ଖେପେ ଚାତି ଯୋଜନା। ଏଵଂ ଉଭିନ୍ନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପେ ପାରାଜିକଂ। ତସ୍ସାତି ଅଭିଯୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ। ସଙ୍କେସଂ କୂଟସକ୍ଖିନଞ୍ଚାତି ଚ-କାରୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋତି ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଚୋରସ୍ସ ଅସ୍ସାମିକଭାଵଂ ଞତ୍ଵାପି ତଦାଯତ୍ତକରଣତ୍ଥଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଵଦନ୍ତା କୂଟସକ୍ଖିନୋ, ତେସଂ ସଙ୍କେସମ୍ପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାରାଜିକଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଆରାମଟ୍ଠକଥାଵଣ୍ଣନା।

୧୫୪। ଵିହାରଟ୍ଠକଥାଯଂ ଵିହାରନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ''ପରିଵେଣଂ ଵା, ଆଵାସଂ ଵା''ତି ଚ ଗହେତବ୍ବଂ। ସଙ୍ଘିକନ୍ତି ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦିନ୍ନତ୍ତା ସଙ୍ଘସନ୍ତକଂ। କଞ୍ଚୀତି ଖୁଦ୍ଦକଂ, ମହନ୍ତଂ ଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ଵାନ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଅଭିଯୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକା ନ ସିଜ୍ଝତୀତିପି ପାଠସେସଯୋଜନା। ହେତୁଂ ଦସ୍ସେତି ''ସଙ୍କେସଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପାଭାଵତୋ''ତି, ସବ୍ବସ୍ସେଵ ଚାତୁଦ୍ଦିସିକସଙ୍ଘସ୍ସ ଧୁରନିକ୍ଖେପସ୍ସ ଅସମ୍ଭଵତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଵିହାର''ନ୍ତି ଏତ୍ତକମେଵ ଅଵତ୍ଵା ''ସଙ୍ଘିକ''ନ୍ତି ଵିସେସନେନ ଦୀଘଭାଣକାଦିଭେଦସ୍ସ ଗଣସ୍ସ, ଏକପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଵା ଦିନ୍ନଵିହାରାଦିଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଗଣ୍ହନ୍ତେ ଧୁରନିକ୍ଖେପସମ୍ଭଵା ପାରାଜିକନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଵିନିଚ୍ଛଯୋ ଆରାମେ ଵିଯ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଇମେସୁ ତତ୍ରଟ୍ଠଭଣ୍ଡେ ଵିନିଚ୍ଛଯୋ ଭୂମଟ୍ଠଥଲଟ୍ଠଆକାସଟ୍ଠଵେହାସଟ୍ଠେସୁ ଵୁତ୍ତନଯେନ ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ନ ଵୁତ୍ତୋତି ଵେଦିତବ୍ବୋ।

ଵିହାରଟ୍ଠକଥାଵଣ୍ଣନା।

୧୫୫-୬। ଖେତ୍ତଟ୍ଠେ ସୀସାନୀତି ଵଲ୍ଲିଯୋ। ନିଦସ୍ସିତ୍ଵାନାତି ଯଥା ଧଞ୍ଞମତ୍ତଂ ହତ୍ଥଗତଂ ହୋତି, ତଥା କତ୍ଵା। ଅସିତେନାତି ଦାତ୍ତେନ। ଲାଯିତ୍ଵାତି ଦାଯିତ୍ଵା। ସବ୍ବକିରିଯାପଦେସୁ ''ସାଲିଆଦୀନଂ ସୀସାନୀ''ତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ସାଲିଆଦୀନଂ ସୀସାନି ନିଦମ୍ପିତ୍ଵା ଗଣ୍ହତୋ ଯସ୍ମିଂ ବୀଜେ ଗହିତେ ଵତ୍ଥୁ ପୂରତି, ତସ୍ମିଂ ବନ୍ଧନା ମୋଚିତେ ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ ଭଵେତି ଯୋଜନା। ଅସିତେନ ଲାଯିତ୍ଵା ଗଣ୍ହତୋ ଯସ୍ମିଂ ସୀସେ ଗହିତେ…ପେ… ଭଵେ, କରେନ ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଗଣ୍ହତୋ ଯସ୍ସଂ ମୁଟ୍ଠିଯଂ ଗହିତାଯଂ…ପେ… ଭଵେତି ଯୋଜନା। ବୀଜେତି ଵୀହାଦିଫଲେ। ଵତ୍ଥୁ ପୂରତୀତି ପାଦଗ୍ଘନକଂ ହୋତୀତି। ମୁଟ୍ଠିଯନ୍ତି ସୀସମୁଟ୍ଠିଯଂ, ବୀଜମୁଟ୍ଠିଯଂ ଵା। ବନ୍ଧନା ମୋଚିତେତି ବନ୍ଧନଟ୍ଠାନତୋ ମୋଚିତେ।

୧୫୭।ଦଣ୍ଡୋ ଵାତି ଵତ୍ଥୁପୂରକଵୀହିଦଣ୍ଡୋ ଵା। ଅଚ୍ଛିନ୍ନୋ ରକ୍ଖତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତଚୋ ଵାତି ତସ୍ସ ଦଣ୍ଡସ୍ସ ଏକପସ୍ସେ ଛଲ୍ଲି ଵା ଅଚ୍ଛିନ୍ନୋ ରକ୍ଖତିଚ୍ଚେଵ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଵା-ଗ୍ଗହଣେନ ଇଧାଵୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୪) ''ଵାକୋ''ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଵାକୋ ନାମ ଦଣ୍ଡେ ଵା ତଚେ ଵା ବାହିରଂ। ଇଧାପି ତଚୋ ଵା ଅଚ୍ଛିନ୍ନୋ ରକ୍ଖତୀତି ଯୋଜନା। ଵୀହିନାଳଅମ୍ପି ଵାତି ଗହିତଧଞ୍ଞସାଲିସୀସେନ ପତିଟ୍ଠିତଂ ଵୀହିକୁଦ୍ରୂସାଦିଗଚ୍ଛାନଂ ନାଳଅଂ, ତଚଗବ୍ଭୋତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଦୀଘନ୍ତି ଦୀଘଂ ଚେ ହୋତି। ''ଅନିକ୍ଖନ୍ତୋଵା''ତି ଇମିନା ''ଦଣ୍ଡୋ''ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ତତୋ''ତି ପାଠସେସୋ। ତତୋ ଦୀଘଵୀହିନାଳଅତୋ ସବୀଜଵୀହିସୀସଦଣ୍ଡୋ ସଚେ ସୋ ଛିନ୍ନୋ ଛିନ୍ନକୋଟିଯା କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ବହି ଅନିକ୍ଖନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ରକ୍ଖତୀତି ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯପାରାଜିକଵତ୍ଥୂନଂ ଅନୁରୂପାପତ୍ତିତୋ ପାଲେତି। ମୁତ୍ତୋ ଚେ, ନ ରକ୍ଖତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଵୀହିନାଳଅଂ ଦୀଘମ୍ପି ହୋତି, ଯାଵ ଅନ୍ତୋନାଳଅତୋ ଵୀହିସୀସଦଣ୍ଡକୋ ନ ନିକ୍ଖମତି, ତାଵ ରକ୍ଖତି। କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ନାଳଅତୋ ଦଣ୍ଡକସ୍ସ ହେଟ୍ଠିମତଲେ ନିକ୍ଖନ୍ତମତ୍ତେ ଭଣ୍ଡଗ୍ଘଵସେନ କାରେତବ୍ବୋ''ତି (ପାରା। ୧।୧୦୪)। ତଥା ଇମିନାଵ ଵିନିଚ୍ଛଯେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଲାଯିତବ୍ବଵତ୍ଥୁପୂରକଵୀହିସୀସମୁଟ୍ଠିଯା ମୂଲେ ଛିନ୍ନେପି ସୀସେସୁ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଵୀହିସୀସଗ୍ଗେହି ସଦ୍ଧିଂ ଜଟେତ୍ଵା ଠିତେସୁ ରକ୍ଖତି, ଜଟଂ ଵିଜଟେତ୍ଵା

ୱିଯୋଜିତେସୁ ଯଥାୱୁତ୍ତପାରାଜିକାଦିଆପତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତୀ’’ତି ଏୱମାଦିକୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚ ସୂଚିତୋତି ଗହେତବ୍ବୋ।

୧୫୮।ମଦ୍ଦିତ୍ୱାତି ୱୀହିସୀସାନି ମଦ୍ଦିତ୍ୱା। ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱାତି ଭୁସାଦୀନି ଓଫୁନିତ୍ୱା। ଇତୋ ସାରଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀତି ପରିକପ୍ପେତୀତି ଯୋଜନା। ଇତୋତି ୱୀହିସୀସତୋ। ସାରଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀତି ସାରଭାଗଂ ଆଦିଯିସ୍ସାମି। ସଚେ ପରିକପ୍ପେତୀତି ଯୋଜନା। ରକ୍ଖତୀତି ୱତ୍ଥୁପହୋନକପ୍ପମାଣଂ ଦାତ୍ତେନ ଲାଯିତ୍ୱା ୱା ହତ୍ଥେନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ଠାନା ଚାୱେତ୍ୱା ଗହିତମ୍ପି ଯାୱ ପରିକପ୍ପୋ ନ ନିଟ୍ଠାତି, ତାୱ ଆପତ୍ତିତୋ ରକ୍ଖତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୯।ମଦ୍ଦନେପୀତି ୱୀହିସୀସମଦ୍ଦନେପି। ଉଦ୍ଧରଣେପୀତି ପଲାଲାପନଯନେପି। ପପ୍ଫୋଟନେପୀତି ଭୁସାଦିକଚୱରାପନଯନେପି । ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ଅଗ୍ଗୱସେନ ପାରାଜିକାଦିଆପତ୍ତିଯୋ ନ ଭୱନ୍ତି, ସହପଯୋଗଦୁକ୍କଟଂ ପନ ହୋତେୱ। ଅତ୍ତନୋ…ପେ… ପରାଜଯୋତି ଅତ୍ତନୋ ପଠମଂ ପରିକପ୍ପିତାକାରେନ ସଙ୍କଂ କତ୍ୱା ସାରଭାଗଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନେ ପକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେ ଯଥାୱୁତ୍ତପାରାଜିକାଦଯୋ ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୦। ଏତ୍ତାୱତା ‘‘ଖେତ୍ତଟ୍ଠଂ ନାମ ଭଣ୍ଡଂ ଖେତ୍ତେ ଚତୂହି ଠାନେହି ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି ଭୂମଟ୍ଠଂ ଥଲଟ୍ଠଂ ଆକାସଟ୍ଠଂ ୱେହାସଟ୍ଠ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୧୦୪) ୱୁତ୍ତାନି ଖେତ୍ତଟ୍ଠାନି ଚତ୍ତାରି ଯଥାୱୁତ୍ତସଦିସାନୀତି ତାନି ପହାଯ ‘‘ତତ୍ଥଜାତକ’’ନ୍ତିଆଦି ପାଠଇଯଂ ଆଗତେ ତତ୍ରଜାତେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ‘‘ଖେତ୍ତଂ ନାମ ଯତ୍ଥ ପୁବ୍ବଣ୍ଣଂ ୱା ଅପରଣ୍ଣଂ ୱା ଜାଯତୀ’’ତି (ପାରା। ୧୦୪) ଏୱମାଗତେ ଖେତ୍ତେପି ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଜାନ’’ନ୍ତିଆଦି। ଜାନନ୍ତି ପରସନ୍ତକଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋ। ଖୀଲନ୍ତି ଅପ୍ପିତକ୍ଖରଂ ୱା ଇତରଂ ୱା ପାସାଣାଦିଖୀଲଂ। ସଙ୍କାମେତୀତି ପରାଯତ୍ତଭୂମିଂ ସାମିକା ଯଥା ପସ୍ସନ୍ତି, ତଥା ୱା ଅଞ୍ଞଥା ୱା ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ କାତୁକାମତାଯ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଠାନଂ ଯଥା ସସନ୍ତକଂ ହୋତି, ତଥା ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ନିଖଣତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୧। ତଂ ପାରାଜିକତ୍ତଂ ତସ୍ସ କଦା ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ସାମିକାନଂ ତୁ ଧୁରନିକ୍ଖେପନେ ସତୀ’’ତି। ‘‘ହୋତୀ’’ତି ପାଠସେସୋ। ତୁ-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଅତ୍ତନୋ ୱା’’ତି ୱିସେସସ୍ସ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ସାମିନୋ ନିରାଲଯଭାୱସଙ୍ଖାତଧୁରନିକ୍ଖେପେ ଚ ‘‘ସାମିକସ୍ସ ନ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ଧୁରନିକ୍ଖେପେ ଚ ତସ୍ସ ପାରାଜିକତ୍ତଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱମୁଦୀରିତନ୍ତି ‘‘କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପୀ’’ତି ଏୱଂ ନିଯମିତଂ କଥିତଂ।

୧୬୨।ଯା ପନାତି ଯା ଭୂମି ପନ। ତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଖୀଲେସୁ। ଆଦୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ପଠମେ ଖୀଲେ ସଙ୍କାମିତେ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଦୁତିଯେତି ଦୁତିଯେ ଖୀଲେ ସଙ୍କାମିତେ ପରାଜଯୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ବହୂହି ଖୀଲେହି ଗହେତବ୍ବଟ୍ଠାନେ ପରିଯନ୍ତଖୀଲେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚ ଏତେନେୱ ୱୁତ୍ତୋ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ପନ ଅନ୍ତେ ଖୀଲଦ୍ୱଯଂ ୱିନା ଅୱସେସଖୀଲନିଖଣନେ ଚ ଇତରେସୁ ତଦତ୍ଥେସୁ ସବ୍ବପଯୋଗେସୁ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ୱିସେସୋ।

୧୬୩-୪। ‘‘ମମେଦଂ ସନ୍ତକ’’ନ୍ତି ଞାପେତୁକାମୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରସନ୍ତକାଯ ଭୂମିଯା ପରାଯତ୍ତଭାୱଂ ଞତ୍ୱାୱ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଠାନଂ ଗଣ୍ହିତୁକାମତାଯ ‘‘ଏତ୍ତକଂ ଠାନଂ ମମ ସନ୍ତକ’’ନ୍ତି ରଜ୍ଜୁଯା ୱା ଯଟ୍ଠିଯା ୱା ମିନିତ୍ୱା ପରସ୍ସ ଞାପେତୁକାମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯେହି ଦ୍ୱୀହି ପଯୋଗେହୀତି ସବ୍ବପଚ୍ଛିମକେହି ରଜ୍ଜୁପସାରଣଯଟ୍ଠିପାତନାନମଞ୍ଞତରେହି ଦ୍ୱୀହି ପଯୋଗେହି। ତେସ୍ୱେତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ।

ଇଧ ରଜ୍ଜୁଂ ୱାପୀତି ୱିକପ୍ପତ୍ଥୱା-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଯଟ୍ଠିଂ ୱା’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବେପି ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥଂ ଅଧିକୱଚନଭାୱେନ ୱୁତ୍ତପି-ସଦ୍ଦେନ ଇଧାୱୁତ୍ତମରିଯାଦୱତୀନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ଞାପିତତ୍ତା ଯଥାୱୁତ୍ତରଜ୍ଜୁଯଟ୍ଠିୱିନିଚ୍ଛଯେସୁ ୱିଯ ପରସନ୍ତକାଯ ଭୂମିଯା କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଠାନଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଗଣ୍ହିତୁକାମତାଯ ୱତିପାଦେ ନିଖଣିତ୍ୱା ୱା ସାଖାମତ୍ତେନ ୱା ୱତିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ମରିଯାଦଂ ୱା ବନ୍ଧନ୍ତସ୍ସ ପାକାରଂ ୱା ଚିନନ୍ତସ୍ସ ପଂସୁମତ୍ତିକା ୱା ୱଡ୍ଢେନ୍ତସ୍ସ ପୁବ୍ବପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯଟ୍ଠାନେ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ସହପଯୋଗେ କେୱଲଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ପଚ୍ଛିମପଯୋଗେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ପଠମପଯୋଗେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଅୱସାନପଯୋଗେ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ହୋତୀତି ୱିନିଚ୍ଛଯୋପି ସଙ୍ଗହିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଖେତ୍ତଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୫। ୱତ୍ଥଟ୍ଠାଦୀସୁ ୱତ୍ଥଟ୍ଠସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱତ୍ଥୁ ନାମ ଆରାମୱତ୍ଥୁ ୱିହାରୱତ୍ଥୂ’’ତି (ପାରା। ୧୦୫) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁପ୍ଫାଦିଆରାମେ କାତୁଂ ସଙ୍ଖରିତ୍ୱା ଠପିତଭୂମି ଚ ପୁବ୍ବକତାରାମାନଂ ୱିନାସେ ତୁଚ୍ଛଭୂମି ଚ ୱିହାରଂ କାତୁଂ ଅଭିସଙ୍ଖତା ଭୂମି ଚ ନଟ୍ଠୱିହାରଭୂମି ଚାତି ଏୱଂ ୱିଭାଗୱତି ୱସତି ଏତ୍ଥ ଉପରୋପୋ ୱା ୱିହାରୋ ୱାତି ‘‘ୱତ୍ଥୂ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି ଇଚ୍ଚେୱଂ ଦୁୱିଧଂ ୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ‘‘ୱତ୍ଥୁଟ୍ଠଂ ନାମ ଭଣ୍ଡଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଚତୂହି ଠାନେହି ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି ଭୂମଟ୍ଠଂ ଥଲଟ୍ଠଂ ଆକାସଟ୍ଠଂ ୱେହାସଟ୍ଠ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୧୦୫) ୱଚନତୋ ଏୱଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଭଣ୍ଡଞ୍ଚାତି ଇଦଂ ଦ୍ୱଯଂ ୱତ୍ଥୁ ଚ ୱତ୍ଥୁଟ୍ଠଞ୍ଚ ୱତ୍ଥୁୱତ୍ଥୁଟ୍ଠନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଏକଦେସସରୂପେକସେସୱସେନ ସମାସେତ୍ୱା, ଉ-କାରସ୍ସ ଚ ଅକାରଂ କତ୍ୱା ‘‘ୱତ୍ଥଟ୍ଠସ୍ସା’’ତି ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଯଥାୱୁତ୍ତଦୁୱିଧୱତ୍ଥୁନୋ, ୱତ୍ଥଟ୍ଠସ୍ସ ଚ ଭଣ୍ଡସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଖେତ୍ତଟ୍ଠେତି ଏତ୍ଥାପି ଅଯମେୱ ସମାସୋତି ଖେତ୍ତେ ଚ ଖେତ୍ତଟ୍ଠେ ଚାତି ଗହେତବ୍ବଂ। ନାୱଟ୍ଠାଦିୱୋହାରେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଗାମଟ୍ଠେପି ଚାତି ‘‘ଗାମଟ୍ଟଂ ନାମ ଭଣ୍ଡଂ ଗାମେ ଚତୂହି ଠାନେହି ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି ଭୂମଟ୍ଠଂ…ପେ… ୱେହାସଟ୍ଠ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୧୦୬) ୱୁତ୍ତେ ଚତୁବ୍ବିଧେ ଗାମଟ୍ଠଭଣ୍ଡେପୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱହଟ୍ଠଗାମଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୬। ଅରଞ୍ଞଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ତିଣଂ ୱା’’ତିଆଦିପଦାନଂ ‘‘ତତ୍ଥଜାତକ’’ନ୍ତି ପଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥଜାତକନ୍ତି ‘‘ଅରଞ୍ଞଂ ନାମ ଯଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ପରିଗ୍ଗହିତଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୭) ୱଚନତୋ ତତ୍ଥଜାତଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ମନୁସ୍ସସନ୍ତକଂ ସାମିକାନଂ ଅକାମା ଅଗହେତବ୍ବତୋ ସାରକ୍ଖେ ଅରଞ୍ଞେ ଉପ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଣଂ ୱାତି ପରେହି ଲାଯିତ୍ୱା ଠପିତଂ ୱା ଅଲୁନା ଲାଯିତବ୍ବଂ ୱା ଗେହଚ୍ଛାଦନାରହଂ ତିଣଂ ୱା। ପଣ୍ଣଂ ୱାତି ଏୱରୂପମେୱ ଗେହଚ୍ଛାଦନାରହଂ ତାଲପଣ୍ଣାଦିପଣ୍ଣଂ ୱା। ଲତଂ ୱାତି ତଥାରୂପମେୱ ୱେତ୍ତଲତାଦିକଂ ୱଲ୍ଲିଂ ୱା। ଯା ପନ ଦୀଘା ହୋତି , ମହାରୁକ୍ଖେ ଚ ଗଚ୍ଛେ ଚ ୱିନିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ୱା ୱେଠେତ୍ୱା ୱା ଗତା, ସା ମୂଲେ ଛିନ୍ନାପି ଅୱହାରଂ ନ ଜନେତି, ଅଗ୍ଗେ ଛିନ୍ନାପି। ଯଦା ପନ ଅଗ୍ଗେପି ମୂଲେପି ଛିନ୍ନା ହୋତି, ତଦା ଅୱହାରଂ ଜନେତି। ସଚେ ପନ ୱେଠେତ୍ୱା ଠିତା ହୋତି, ୱେଠେତ୍ୱା ଠିତା ପନ ରୁକ୍ଖତୋ ମୋଚିତମତ୍ତା ଅୱହାରଂ ଜନେତୀତି ଅଯମେତ୍ଥ ୱିସେସୋ। ସାମିକେନ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିତାଲଯଂ ଛଲ୍ଲିୱାକାଦିଅୱସେସଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଇମିନାୱ ଉପଲକ୍ଖିତ୍ୱା ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। କଟ୍ଠମେୱ ୱାତି ଦାରୁଂ ୱା। ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନେୱ କାତବ୍ବୋତି ଏତ୍ଥ ଅନ୍ତୋଭୂତହେତୁତ୍ଥୱସେନ କାରେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ କାରେତବ୍ବୋ’’ତି। ଅୱହଟତିଣାଦିଭଣ୍ଡେସୁ ଅଗ୍ଘୱସେନ ମାସକଂ ୱା ଊନମାସକଂ ୱା ହୋତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଅତିରେକମାସକଂ ୱା ଊନପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ହୋତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ହୋତି, ପାରାଜିକଂ। ପାରାଜିକଂ ଚେ ଅନାପନ୍ନୋ, ଆମସନଦୁକ୍କଟଂ, ଫନ୍ଦାପନଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ କାରେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଗଣ୍ହନ୍ତୋତି ଅୱହରନ୍ତୋ।

୧୬୭-୭୪। ଇଦାନି ‘‘କଟ୍ଠମେୱ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତରୁକ୍ଖଦାରୂସୁ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମହଗ୍ଘେ’’ତିଆଦି। ମହଗ୍ଘେତି ପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅଗ୍ଘକଂ ହୁତ୍ୱା ମହଗ୍ଘେ। ନସ୍ସତୀତି ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତସମଙ୍ଗୀ ହୁତ୍ୱା ଛିନ୍ନମତ୍ତେପି ପାରାଜିକଂ ଆପଜ୍ଜତି। ପି-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ। ‘‘କୋଚିପୀ’’ତି ଇମିନା ଅଦ୍ଧଗତୋପି ଅଲ୍ଲଂ ୱା ହୋତୁ ପୁରାଣଂ ୱା, ତଚ୍ଛେତ୍ୱା ଠପିତଂ ନ ଗହେତବ୍ବମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ମୂଲେତି ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ। ‘‘ଅଗ୍ଗେ ଚ ମୂଲେ ଚ ଛିନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୭) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ମୂଲଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗଞ୍ଚ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଅଦ୍ଧଗତନ୍ତି ଜିଣ୍ଣଗଛଇତପତିତତଟଂ, ଚିରକାଲଂ ଠିତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଲକ୍ଖଣେତି ଅଭିନୋ ସନ୍ତକଂ ଞାପେତୁଂ ରୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧେ ତଚଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କତସଲ୍ଲକ୍ଖଣେ। ଛଲ୍ଲିଯୋନଦ୍ଧେତି ସମନ୍ତତୋ ଅଭିନୱୁପ୍ପନ୍ନାହି ଛଲ୍ଲୀହି ପରିଯୋନଦ୍ଧିତ୍ୱା ଅଦସ୍ସନଂ ଗମିତେ। ଅଚ୍ଛାୱୁତ୍ଥଞ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଗେହ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ। ଗେହଂ କତଞ୍ଚ ଅଚ୍ଛାୱୁତ୍ଥଞ୍ଚାତି ଯୋଜନା। ଗେହଂ କାତୁଂ ଅରଞ୍ଞସାମିକାନଂ ମୂଲଂ ଦତ୍ୱା ରୁକ୍ଖେ କିଣିତ୍ୱା ଛିନ୍ନଦାରୂହି ତଂ ଗେହଂ କତଞ୍ଚ ପରିଭୁତ୍ତଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନସ୍ସନ୍ତଞ୍ଚାତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ଅୱସିଟ୍ଠଂ ଦାରୁ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ। ତଂ ଗେହଂ କତ୍ୱା ଅୱସିଟ୍ଠଂ ୱସ୍ସାତପାଦୀହି ୱିୱିଧା ଜୀରିତ୍ୱା ୱିନସ୍ସମାନଂ, ୱିପନ୍ନଦାରୁନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଗଣ୍ହତୋ ନ ଦୋସୋ କୋଚୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ସାମିକା ନିରାଲଯା’’ତି ଗଣ୍ହତୋ କାଚିପି ଆପତ୍ତି ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। କିଂକାରଣନ୍ତି ଚେ? ଅରଞ୍ଞସାମିକେହି ମୂଲଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେସଂ ଦିନ୍ନତ୍ତା, ତେସଞ୍ଚ ନିରାଲଯଂ ଛଡ୍ଡିତତ୍ତାତି ଇଦମେତ୍ଥ କାରଣଂ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଗେହାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ରୁକ୍ଖେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଯଦା ତାନି କତାନି, ଅଚ୍ଛାୱୁତ୍ଥାନି ଚ ହୋନ୍ତି, ଦାରୂନିପି ଅରଞ୍ଞେ ୱସ୍ସେନ ଚ ଆତପେନ ଚ ୱିନସ୍ସନ୍ତି, ଈଦିସାନିପି ଦିସ୍ୱା ‘ଛଡ୍ଡିତାନୀ’ତି ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ଅରଞ୍ଞସାମିକା ଏତେସଂ ଅନିସ୍ସରା। ଯେହି ଅରଞ୍ଞସାମିକାନଂ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଦତ୍ୱା ଛିନ୍ନାନି, ତେ ଏୱ ଇସ୍ସରା, ତେହି ଚ ତାନି ଛଡ୍ଡିତାନି, ନିରାଲଯା ତତ୍ଥ ଜାତା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୭)। ଏୱଞ୍ଚ ସତି ପଚ୍ଛା ସାମିକେସୁ ଆହରାପେନ୍ତେସୁ ଭଣ୍ଡଦେଯ୍ୟଂ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଯୋ ଚାତି ଅରଞ୍ଞସାମିକାନଂ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ପଟିସନ୍ତୋ ଅଦତ୍ୱା ‘‘ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ରୁକ୍ଖେ ଗାହାପେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ଯୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱାତି ଅରଞ୍ଞପାଲକା ଯତ୍ଥ ନିସିନ୍ନା ଅରଞ୍ଞଂ ରକ୍ଖନ୍ତି, ତଂ ଠାନଂ ପତ୍ୱା। ‘‘ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ’’ତି କିରିଯନ୍ତରସାପେକ୍ଖତ୍ତା ‘‘ଅତିକ୍କମେଯ୍ୟା’’ତି ସାମତ୍ଥିଯତୋ ଲବ୍ଭତି। ତସ୍ମା ଚିତ୍ତେ କମ୍ମଟ୍ଠାନାଦୀନି କତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପକାରତ୍ଥେନ କୁସଲପକ୍ଖିଯା ୱିତକ୍କା ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି। ଅଞ୍ଞଂ ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ୱା ଆରକ୍ଖନଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱାପେୱ ଅତିକ୍କାମେଯ୍ୟାତି ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞଂ ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ୱାତି ଅଞ୍ଞଂ ୱିହିତୋ ୱା, ଇମିନା ଯଥାୱୁତ୍ତୱିତକ୍କାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଅସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଦେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି କିତଯୋଗେ କତ୍ତରି ସାମିୱଚନତ୍ତା ଅନେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ଯୋଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ଅଵୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅରଞ୍ଞପଵିସନକାଲେ ଯଥାଵୁତ୍ତନଯେନ ମୂଲଂ ଅଦତ୍ଵା ଅରଞ୍ଞଂ ପଵିସିତ୍ଵା ଦାରୂନି ଗହେତ୍ଵା ଗମନକାଲେ ‘‘ଅରଞ୍ଞପାଲକା ସଚେ ଯାଚନ୍ତି, ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ପରିକପ୍ପେତ୍ଵା ଗନ୍ତ୍ଵା ତେହି ଅଯାଚିତତ୍ତା ଅଦତ୍ଵା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ତଥେଵ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ଆରକ୍ଖକେସୁ କୀଳାପସୁତେସୁ ଵା ନିଦ୍ଦାଯନ୍ତେସୁ ଵା ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତେସୁ ଵା ତତ୍ଥ ଠତ୍ଵା ଆରକ୍ଖକେ ପରିଯେସିତ୍ଵା ଅଦିସ୍ଵା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ତଥେଵ ଆଗନ୍ତ୍ଵା ତତ୍ଥ ନିଯୁତ୍ତୈସ୍ସରଜନେହି ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥତୋ ଦାତବ୍ବଂ ଦତ୍ଵା ଵା ଅତ୍ତାନଂ ସମ୍ମାନଂ କତ୍ଵା ଵା ପାଲକେ ସଞ୍ଞାପେତ୍ଵା ଵା ପାଲକେ ଓକାସଂ ଯାଚିତ୍ଵା ତେହି ଦିନ୍ନୋକାସୋ ଵା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପୀତି ଏତ୍ତକା ଵୁତ୍ତେନ ସଦିସତ୍ତା ସଙ୍ଗହିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

ଵରାହାତି ସୂକରା। ଵଗ୍ଘାତି ବ୍ଯଗ୍ଘା। ଅଚ୍ଛାତି ଇସ୍ସା। ତରଚ୍ଛାତି କାଳସୀହା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଦୀପିମତ୍ତହତ୍ଥିସୀହାଦଯୋ ଵାଳମିଗା ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି। ଏତେଯେଵ ଵରାହାଦଯୋ ସମାଗମଵସେନ ମରଣାଦିଅନିଟ୍ଠସମୀପଚାରିତାଯ ଉପ ଅନିଟ୍ଠସମୀପେ ଦଵନ୍ତି ପଵତ୍ତନ୍ତୀତି ‘‘ଉପଦ୍ଦଵା’’ତି ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନଂ ଆଗତକାଲେ ଦିଟ୍ଠଵରାହାଦିଉପଦ୍ଦଵତୋତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ମୁଚ୍ଚିତୁକାମତାଯାତି ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯେନ। ‘‘ତଥେଵା’’ତି ଇମିନା ପଵିସନକାଲେ ଦେଯ୍ଯଧମ୍ମଂ ଅଦତ୍ଵା ‘‘ନିକ୍ଖମନକାଲେ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ପଵିସିତ୍ଵା ଦାରୁଂ ଗହେତ୍ଵା ଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତୋତି ପୁରିମଗାଥାଯ ସାମତ୍ଥିଯତୋ ଲବ୍ଭମାନୋଯେଵତ୍ଥୋ ଦସ୍ସିତୋ। ତଂ ଠାନନ୍ତି ତଂ ଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନଂ। ଅତିକ୍କାମେତୀତି ‘‘ଇଦଂ ତଂ ଠାନ’’ନ୍ତିପି ଅସଲ୍ଲକ୍ଖଣମତ୍ତଭଯୁପଦ୍ଦଵୋ ହୁତ୍ଵା ପଲାଯନ୍ତୋ ଅତିକ୍କମତି, ଭଣ୍ଡଦେଯ୍ଯଂ ପନ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

ସୁଙ୍କଘାତତୋତି ଏତ୍ଥାପି ପି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋତି ଵେଦିତବ୍ବୋ, ସୁଙ୍କଗହଣଟ୍ଠାନତୋପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଙ୍କସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଦାତବ୍ବଭାଗସ୍ସ ଘାତୋ ମୁସିତ୍ଵା ଗହଣମତ୍ତୋ, ସୁଙ୍କୋ ହଞ୍ଞତି ଏତ୍ଥାତି ଵା ସୁଙ୍କଘାତୋତି ଵିଗ୍ଗହୋ। ସୁଙ୍କଘାତସରୂପଂ ପରତୋ ଆଵି ଭଵିସ୍ସତି। ତସ୍ମାତି ସୁଙ୍କଘାତତୋ ତସ୍ସ ଗରୁକତ୍ତା ଏଵ। ତନ୍ତି ତଂ ସୁଙ୍କଘାତଟ୍ଠାନଂ। ଅନୋକ୍କମ୍ମ ଗଚ୍ଛତୋତି ଅପଵିସିତ୍ଵା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ। ଦୁକ୍କଟଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ‘‘ସୁଙ୍କଂ ପରିହରତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୧୧୩)।

ଏତନ୍ତି ଯଥାଵୁତ୍ତଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନଂ। ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ପରିହରନ୍ତସ୍ସାତି ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ପରିହରିତ୍ଵା ଦୂରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ। ଆକାସେନପି ଗଚ୍ଛତୋ ପାରାଜିକମନୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ସତ୍ଥୁନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ନନୁ ଚ ‘‘ଇଦଂ ପନ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ପରିହରନ୍ତସ୍ସ ଆକାସେନ ଗଚ୍ଛତୋପି ପାରାଜିକମେଵା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୭) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଵୁତ୍ତଵଚନଂ ଵିନା ପାଳିଯଂ ‘‘ଅରଞ୍ଞଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ମାତିକାପଦସ୍ସ ଵିଭଙ୍ଗେ ‘‘ତତ୍ଥଜାତକଂ କଟ୍ଠଂ ଵା ଲତଂ ଵା ତିଣଂ ଵା ପଞ୍ଚମାସକଂ ଵା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକଂ ଵା ଅଗ୍ଘନକଂ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତୋ ଆମସତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଫନ୍ଦାପେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ। ଠାନା ଚାଵେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୧୦୬) ସାମଞ୍ଞଵଚନତୋ ସୁଙ୍କଘାତେ ‘‘ସୁଙ୍କଂ ପରିହରତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ଵଚନଂ ଵିଯ ଏତ୍ଥ ଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନଂ ପରିହରନ୍ତସ୍ସ ଵିସୁଂ ଵୁତ୍ତପାରାଜିକାପତ୍ତିଵଚନେ ଅସତିପି ‘‘ଅଟ୍ଠକଥାଯ’’ନ୍ତି ଅଵତ୍ଵା ‘‘ସତ୍ଥୁନା’’ତି କସ୍ମା ଆହାତି? ଵୁଚ୍ଚତେ – ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯେନ ତଥେଵ ଵୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ। କସ୍ମା ପନ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯେନ ‘‘ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ପଞ୍ଞପେସ୍ସାମ, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମା’’ତି (ପାରା। ୫୬୫) ପାଳିପାଠଂ ଜାନନ୍ତେନପି ପାଳିଯଂ ଅଵୁତ୍ତପାରାଜିକଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି? ଏତ୍ଥ ଵିନିଚ୍ଛଯଂ ଭିକ୍ଖୂହି ପୁଟ୍ଠେନ ଭଗଵତା ଵୁତ୍ତନଯସ୍ସ ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯ ଆଗତତ୍ତା ତସ୍ସେଵ ନଯସ୍ସ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଭାଵଂ ଜାନନ୍ତେନ ଇମିନାପି ଆଚରିଯେନ ଇଧ ‘‘ସତ୍ଥୁନା’’ତି ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ।

ଅଥ ଵା ‘‘ସୁଙ୍କଂ ପରିହରତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ଵତ୍ଵା ଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନଵିନିଚ୍ଛଯେ ଅଵଚନଂ ଯଥାଵୁତ୍ତଵିସଯସ୍ସ ଅଦିଟ୍ଠଭାଵେନ ଵା ସିଯା, ଇମସ୍ସ ତଥା ଅନଵଜ୍ଜତା ଵା ସିଯା, ଵୁତ୍ତାନୁସାରେନ ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ଯତା ଵା ସିଯାତି ତଯୋ ଵିକପ୍ପା। ତେସୁ ପଠମଵିକପ୍ପୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁଭାଵବାଧନତୋ ଦୁବ୍ବିକପ୍ପମତ୍ତଂ ହୋତି। ଦୁତିଯଵିକପ୍ପୋ ଲୋକଵଜ୍ଜସ୍ସ ଇମସ୍ସ ଅନଵଜ୍ଜଭାଵୋ ନାମ ଅନୁପପନ୍ନୋତି ଅନାଦାତବ୍ବୋ। ପାରିସେସତୋ ତତିଯଵିକପ୍ପୋ ଯୁଜ୍ଜତି।

ତତ୍ଥ ‘‘ଵୁତ୍ତାନୁସାରେନା’’ତି କିମେତ୍ଥ ଵୁତ୍ତଂ ନାମ, ତଦନୁସାରେନ ଇମସ୍ସାପି ସୁଵିଞ୍ଞେଯ୍ଯତା କଥନ୍ତି ଚେ? ପଠମନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ଅରଞ୍ଞଟ୍ଠନିଦ୍ଦେସେ ସାମଞ୍ଞେନ ‘‘ଠାନା ଚାଵେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୧୦୬) ଇଦଂ ଵୁତ୍ତଂ, ନ ପନ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଆରକ୍ଖଟ୍ଠାନପରିହରଣଞ୍ଚ। ‘‘ଗମନକାଲେ ‘ମୂଲଂ ଦତ୍ଵା ଗମିସ୍ସାମୀ’ତି ପୁବ୍ବପରିକପ୍ପିତନିଯାମେନ ଅଦତ୍ଵା ଗଚ୍ଛତୋ ପରିକପ୍ପାଵହାରୋଵ ହୋତୀ’’ତି ଚ ‘‘ତଂ ପନ ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ପରିକପ୍ପିତଟ୍ଠାନଂ ପହାଯ ଗମନଂ ଠାନାଚାଵନଂ ନାମ ହୋତେଵାତି ତେନ ଵତ୍ଥୁନା ପାରାଜିକମେଵ ହୋତୀ’’ତି ଚ ‘‘ଠାନା ଚାଵେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’ତି ଇମିନା ଚ ଵିଞ୍ଞାତତ୍ଥମେଵ ହୋତୀ’’ତି ଚ ଵିସୁଂ ନ ଵୁତ୍ତଂ। ସୁଙ୍କଟ୍ଠାନପରିହରଣଂ ପନ ଠାନପରିହରଣସଭାଵତ୍ତା ସଭାଵତୋ ଇଦିସଂଵ ସନ୍ତମ୍ପି ଇଦଂ ଵିଯ ପରିକପ୍ପିତଟ୍ଠାନଂ ନ ହୋତୀତି ଵକ୍ଖମାନରାଜସମ୍ମତଟ୍ଠାନତୋ ଅଞ୍ଞଂ ପରିକପ୍ପିତଟ୍ଠାନଂ ସମାନମ୍ପି ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିମତ୍ତେନ ତଂ ପରିହରିତ୍ଵା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଵିଯ ପାରାଜିକାଯ ଅଵତ୍ଥୁତଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟସ୍ସେଵ ଵତ୍ଥୁଭାଵଞ୍ଚ ଵିଞ୍ଞାପେତୁଂ ‘‘ସୁଙ୍କଂ ପରିହରତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଭଗଵତୋ ଅଧିପ୍ପାଯଞ୍ଞୁନା ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯେନ ‘‘ପାରାଜିକମେଵା’’ତି (ପାରା।

ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୭) ୱୁତ୍ତା ତେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନୀହାରମେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅଯମାଚରିଯୋପି ‘‘ସଦ୍ଧୁନା ପାରାଜିକମନୁଦ୍ଦିଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ଆହାତି ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ।

ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଏୱଂ ପରିହରିତ୍ୱା ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଦୂରତୋ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସାପି ପାରାଜିକପ୍ପହୋନକତାଯ ଅଚ୍ଚନ୍ତଭାରିଯଂ ହୋତି, ତସ୍ମା। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ଅରଞ୍ଞଟ୍ଠାରକ୍ଖଟ୍ଠାନେ। ‘‘ୱିସେସେନା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଅପ୍ପମତ୍ତେନ ହୋତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଇମିନା ହେତୁଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ସତିସମ୍ପନ୍ନଚେତସାତି ଚ ପିଯସୀଲେନାତି ଚ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନା’’ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଅସିକ୍ଖାକାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମସ୍ସ ଓୱାଦସ୍ସ ଅଭାଜନତାଯ ତଂ ପରିୱଜ୍ଜେତୁମାହ ‘‘ପିଯସୀଲେନା’’ତି। ପିଯସୀଲସ୍ସାପି ସତିୱିରହିତସ୍ସ ପମତ୍ତଟ୍ଠାନେ ସରଣାସମ୍ଭୱା ଇମସ୍ସ ଅଭାଜନତାଯ ତଂ ୱଜ୍ଜେତୁମାହ ‘‘ସତିସମ୍ପନ୍ନଚେତସା’’ତି।

ଅରଞ୍ଞଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୫-୬।ତୋଯଦୁଲ୍ଲଭକାଲସ୍ମିନ୍ତି ତୋଯଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଯସ୍ମିଂ ସୋ ତୋଯଦୁଲ୍ଲଭୋ, ତୋଯଦୁଲ୍ଲଭୋ ଚ ସୋ କାଲୋ ଚାତି ତୋଯଦୁଲ୍ଲଭକାଲୋ, ତସ୍ମିଂ। ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ୱାତି ଉଦକଭାଜନଂ ନାମେତ୍ୱା ୱା। ପଣ୍ୱେସେତ୍ୱା ୱାତି ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନଂ ତସ୍ମିଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱା। ଛିଦ୍ଦଂ କତ୍ୱାପି ୱାତି ଉଦକଭାଜନେ ଓମଟ୍ଠାଦିଭେଦଂ ଛିଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି ୱକ୍ଖମାନେନ ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ।

ତଥାତି ଯଥା ତୋଯଦୁଲ୍ଲଭକାଲସ୍ମିଂ ଭାଜନେ ରକ୍ଖିତଗୋପିତଂ ଉଦକଂ ଅୱହରନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତେନେୱ ନୀହାରେନ। ୱାପିଯଂ ୱାତି ପରସନ୍ତକାଯ ସାରକ୍ଖାଯ ୱାପିଯଂ ୱା। ତଥାକେ ୱାତି ତାଦିସେ ଜାତସ୍ସରେ ୱା। ଏୱଂ ସାରକ୍ଖାନଂ ପୋକ୍ଖରଣିଆଦୀନଂ ଏତେହି ୱା ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯେନ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ୱା ଗହଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନଂ ପଣ୍ୱେସେତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାତି ଉପଲକ୍ଖଣପଦନ୍ତି ଭାଜନଗତଜଲେ ଚ ଇଧ ଚ ତେଲଭାଜନେ ୱିଯ ମୁଖେନ ୱା ୱଂସାଦୀହି ୱା ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ପିୱନ୍ତସ୍ସ ଯଥାୱତ୍ଥୁକମାପତ୍ତିୱିଧାନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୧୭୭।ମରିଯାଦନ୍ତି ୱାପିଆଦୀନଂ ପାଠଇୱଚ୍ଚବନ୍ଧଂ। ଛିନ୍ଦତୋତି କୁଦାଲାଦୀହି ପଂସୁଆଦୀନି ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଦ୍ୱିଧା କରୋନ୍ତସ୍ସ। ୱିସେସତ୍ଥାୱଜୋତକେନ ତୁ-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ମରିଯାଦଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦୁବ୍ବଲଂ କତ୍ୱା ତସ୍ସ ଛିନ୍ଦନତ୍ଥାଯ ୱୀଚିଯୋ ଉଟ୍ଠାପେତୁଂ ଉଦକଂ ସଯଂ ଓତରିତ୍ୱା ୱା ଗୋମହିଂସେ ୱା ଅଞ୍ଞେ ମନୁସ୍ସେ ୱା କୀଳନ୍ତେ ଦାରକେ ୱା ଓତାରେତ୍ୱା ୱା ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ଓତିଣ୍ଣେ ତାସେତ୍ୱା ୱା ଉଦକେ ଠିତଂ ରୁକ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ଛେଦାପେତ୍ୱା ୱା ପାତେତ୍ୱା ୱା ପାତାପେତ୍ୱା ୱା ଜଲଂ ଖୋଭେତି, ତତୋ ଉଟ୍ଠିତାହି ୱୀଚୀହି ମରିଯାଦେ ଛିନ୍ନେପି ତେନେୱ ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଏୱମେୱ ଗୋମହିଂସାଦଯୋ ମରିଯାଦଂ ଆରୋହନ୍ତେନାପି ଅଞ୍ଞେହି ଆରୋହାପେନ୍ତେନାପି ତେସଂ ଖୁରେହି ମରିଯାଦେ ଛିନ୍ନେପି, ଉଦକନିଦ୍ଧମନାଦିଂ ପିଦହିତ୍ୱା ୱା ପିଦହାପେତ୍ୱା ୱା ୱାପିମରିଯାଦାଯ ନୀଚଟ୍ଠାନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱା ବନ୍ଧାପେତ୍ୱା ୱା ଅତିରେକଜଲାପଗମନମଗ୍ଗତୋ ନୀହରିତବ୍ବୋଦକଂ ୱାରେତ୍ୱା ୱା ବାହିରତୋ ଉଦକଂ ପଣ୍ୱେସେତ୍ୱା ୱା ପୂରେତି, ଓଘେନ ମରିଯାଦେ ଛିନ୍ନେପି ତେନେୱ ଛିନ୍ନଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୮ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଏୱମାଦିକଂ ଅଟ୍ଠକଥାଗତୱିସେସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଅଦିନ୍ନାଦାନପୁବ୍ବତୋତି ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ପୁବ୍ବପଯୋଗତ୍ତା। ଭୂତଗାମେନ ସଦ୍ଧିମ୍ପୀତି ଭୂତଗାମେନପି ସଦ୍ଧିଂ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ପଥୱିଖଣନଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ମରିଯାଦଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ତତ୍ଥଜାତଂ ତିଣାଦିଂ ଛିନ୍ଦତି, ଭୂତଗାମପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦୁକ୍କଟଂ। ଜାତପଥୱିଂ ଛିନ୍ଦତି, ପଥୱିଖଣନପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୭୮।କାତବ୍ବୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ ଆପତ୍ତିଯା’’ତି ପାଠସେସୋ। ଅନ୍ତୋଭୂତହେତ୍ୱତ୍ଥୱସେନ କାରେତବ୍ବୋତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଅନ୍ତୋ ଠତ୍ୱା ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ବହିଅନ୍ତେନ, ବହି ଠତ୍ୱା ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅନ୍ତୋଅନ୍ତେନ, ଉଭଯତ୍ଥାପି ଠତ୍ୱା ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ମଜ୍ଝତୋ ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ଅନ୍ତୋୱାପିଯଂ ଠତ୍ୱା ମରିଯାଦଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଦକେ ବହି ନିକ୍ଖମିତେ ନିକ୍ଖନ୍ତୋଦକଗ୍ଘେନ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯପାରାଜିକାସୁ ଯଥାପନ୍ନାଯ ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ। ବହି ଠତ୍ୱା ମରିଯାଦଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋୱାପିଯଂ ପୱିସନ୍ତୋଦକସ୍ସ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଚାୱିତକ୍ଖଣେ ନିକ୍ଖନ୍ତୋଦକଗ୍ଘେନ ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ। କଦାଚି ଅନ୍ତୋ କଦାଚି ବହି ଠତ୍ୱା ମରିଯାଦଂ ମଜ୍ଝେ ଠପେତ୍ୱା ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ମଜ୍ଝେ ଠିତଟ୍ଠାନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଦକସ୍ସ ନୀହଟକ୍ଖଣେ ନୀହଟୋଦକସ୍ସ ଅଗ୍ଘେନ ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋତି।

ଉଦକଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୯-୮୦।ୱାରେନାତି ୱାରେନ ୱାରେନ ସାମଣେରା ଅରଞ୍ଞତୋ ଯଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ସଙ୍ଘସ୍ସତ୍ଥାଯ ଆନେତ୍ୱା ସଚେ ଆଚରିଯାନମ୍ପି ଆହରନ୍ତି, ଯାୱ ତେ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ପମାଣେନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଆଚରିଯାନଞ୍ଚ ନ ନିୟ୍ୟାଦେନ୍ତି, ତାୱ ଅରଞ୍ଞତୋ ଆଭତତ୍ତା ତଂ ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ସକସକଆଚରିଯାନଞ୍ଚ ଆଭତଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ତେସମେୱ ଚ ଦନ୍ତକଟ୍ଠହାରକାନଂ ସାମଣେରାନଂ ସନ୍ତକଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥଯୋଜନା।

୧୮୧।ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ତେସମେୱ ସାମଣେରାନଂ ସନ୍ତକଂ ହୋତି, ତସ୍ମା। ତଂ ଅରଞ୍ଞତୋ ଆଭତଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଗରୁଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଦନ୍ତକଟ୍ଠନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଙ୍ଘିକାଯ ଭୂମିଯଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନ ରକ୍ଖିତଗୋପିତତ୍ତା ଗରୁଭଣ୍ଡଭୂତଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଚାତି ଅଧିକଚ-କାରେନ ଇଧାୱୁତସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାଗତସ୍ସ ଗଣପୁଗ୍ଗଲଗିହିପରିବଦ୍ଧ ଆରାମୁଯ୍ୟାନସଞ୍ଜାତଛିନ୍ନାଛିନ୍ନରକ୍ଖିତଗୋପିତଦନ୍ତକଟ୍ଠସ୍ସ ସମୁଚ୍ଚିତତ୍ତା ତଞ୍ଚ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅୱହଟଦନ୍ତକଟ୍ଠସ୍ସ ଅଗ୍ଘୱସେନ ଆପତ୍ତିଯୋ ୱେଦିତାତି ଅଯମତ୍ଥୋ ଦୀପିତୋ ହୋତି।

୧୮୨।ତେହି ଦନ୍ତକଟ୍ଠହାରକେହି ସାମଣେରେହି। ନିଯ୍ୟାଦିତନ୍ତି ମହାସଙ୍ଘସ୍ସ ପଟିପାଦିତଂ।

୧୮୩। ସଙ୍ଘିକକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଗଣ୍ହତୋପି ଅୱହାରାଭାୱେ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅରକ୍ଖତ୍ତା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଅରକ୍ଖତ୍ତାତି ସଙ୍ଘିକଭାୱେନ ଲଦ୍ଧେପି ରକ୍ଖିତଗୋପିତଦନ୍ତକଟ୍ଠେ ୱିଯ ସଙ୍ଘେନ କତାରକ୍ଖାଯାଭାୱା। ଯଥାୱୁଡ୍ଢମଭାଜେତବ୍ବତୋତି ସଙ୍ଘିକତ୍ତସ୍ସାପି ସତୋ ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ପଟିପାଟିମନତିକ୍କମ୍ମ ଭାଜେତବ୍ବଫଲପୁପ୍ଫାଦୀନଂ ୱିଯ ଭାଜେତବ୍ବତାଭାୱତୋ। ସବ୍ବସାଧାରଣତ୍ତା ଚାତି ସଙ୍ଘପରିଯାପନ୍ନାନଂ ସବ୍ବେସମେୱ ସାଧାରଣତ୍ତା।

ଇଦନ୍ତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିଯ୍ୟାଦିତଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ। ଅଞ୍ଞଂ ୱିଯାତି ଅଞ୍ଞଂ ଗଣପୁଗ୍ଗଲାଦିସନ୍ତକଂ ରକ୍ଖିତଗୋପିତଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ୱିଯ। ଏୱଂ ଚୋରିକାଯ ଗଣ୍ହତୋ ଅୱହାରାଭାୱେ କାରଣେନ ସାଧିତେପି ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ସକପରିକ୍ଖାରମ୍ପି ଗଣ୍ହତୋ ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଥା ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଦୁକ୍କଟା ନ ମୁଚ୍ଚତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ୱତ୍ତଂ ପନ ଜାନିତବ୍ବଂ – ସଙ୍ଘିକଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ପଧାନଘରାଦୀସୁ ପୱିସିତ୍ୱା ଚିରେନ ଓସରନ୍ତେନ ବହି ୱୀତିନାମେତବ୍ବଦିୱସେ ଗଣେତ୍ୱା ତଂପମାଣେନ ଗହେତବ୍ବଂ, ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଏକଂ ଦ୍ୱେ ଦନ୍ତକଟ୍ଠାନି ଥୱିକାଯ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ତତ୍ଥେୱ ୱସନ୍ତେନ ଦିୱସେ ଖାଦିତବ୍ବଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି।

ଦନ୍ତକଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୪।‘‘ଅଗ୍ଗିଂ ୱା ଦେତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ‘‘ରୁକ୍ଖେ’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି ‘‘ରୁକ୍ଖୋ ୱିନସ୍ସତୀ’’ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା, ରୁକ୍ଖୋ ଚ ‘‘ୱନପ୍ପତି ନାମ ଯୋ ମନୁସ୍ସାନଂ ପରିଗ୍ଗହିତୋ ହୋତି ରୁକ୍ଖୋ ପରିଭୋଗୋ’’ତି (ପାରା। ୧୧୦) ପାଠଇଯଂ ଆଗତତ୍ତା ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଯ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୧୦) ଚ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅମ୍ବଲବୁଜପନସାଦିକୋ ମନୁସ୍ସାନଂ ପରିଭୋଗାରହୋ ମନୁସ୍ସାଯତ୍ତୋ ରକ୍ଖିତଗୋପିତୋଯେୱ ଗହେତବ୍ବୋ। ଅଗ୍ଗିଂ ୱା ଦେତୀତି ଚୋରିକାଯ ଅଗ୍ଗିଂ ଆଲିମ୍ପେତି ୱା। ସତ୍ଥେନ ରୁକ୍ଖେ ସମନ୍ତତୋ ଆକୋଟେତୀତି ୱାସିଫରସୁଆଦିସତ୍ଥେନ ରୁକ୍ଖତଚଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ସମନ୍ତତୋ ଆୱାଟଂ ଦସ୍ସେତି। ମଣ୍ଡୂକକଣ୍ଟକନାମକଂ ୱିସଂ ୱା ରୁକ୍ଖେ ଆକୋଟେତୀତି ଚୋରିକାଯ ରୁକ୍ଖଂ ନାସେତୁକାମୋ ରୁକ୍ଖେ ମଣ୍ଡୂକକଣ୍ଟକନାମକଂ ୱିସଂ ପୱେସେତି।

୧୮୫।ଯେନ ୱା ତେନ ୱାତି ଯଥାୱୁତ୍ତେନ ୱା ଅୱୁତ୍ତେନ ୱା ଯେନ କେନଚି ଉପାଯେନ। ରୁକ୍ଖୋ ୱିନସ୍ସତୀତି ଅଗ୍ଗିଂ ଦତ୍ୱା ଝାପିତୋ ଧଞ୍ଞକଲାପୋ ୱିଯ, ତେଲକୁମ୍ଭୀ ୱିଯ ଚ ୱିନାୱ ଠାନାଚାୱନେନ ଯଥାଟ୍ଠିତମେୱନସ୍ସତି। ‘‘ଡଯ୍ହତୀ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଅଗ୍ଗିଂ ଦେତୀ’’ତି ଇଦଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିନସ୍ସତୀତି ମଣ୍ଡୂକକଣ୍ଟକାକୋଟନାଦିଅୱସେସପଯୋଗଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ ‘‘ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଛିନ୍ଦତି, ପହାରେ ପହାରେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ, ଏକଂ ପହାରଂ ଅନାଗତେ ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ, ତସ୍ମିଂ ପହାରେ ଆଗତେ ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୧୧୦) ଠାନାଚାୱନେନ ପାରାଜିକସ୍ସ ଆଗତତ୍ତା। ପକାସିତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଟ୍ଠକଥାଯ’’ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ପାଠାଗତଂ ପାରାଜିକଂ ପନ ପାରିସେସତୋ ଚ ସୂଚୀଯତୀତି ତବ୍ବାଚକସ୍ସ ୱା ସଙ୍ଗାହକସ୍ସ ୱା ୱଚନସ୍ସ ଇଧାୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା ତତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ପାସଂସିକୋପି ଇଧାୱୁତ୍ତୋ।

ୱନପ୍ପତିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୬-୭। ‘‘ହରଣକଂ ନାମ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ହରଣକଂ ଭଣ୍ଡଂ। ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଆମସତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଫନ୍ଦାପେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ। ଠାନା ଚାୱେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୧୧୧) ୱୁତ୍ତହରଣକନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ଠାନା ଚାୱେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୧୧୧) ପାଠେ ‘‘ଠାନ’’ନ୍ତି ଗହିତସୀସାଦିଟ୍ଠାନପ୍ପଭେଦୱସେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୧୦) ଆଗତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ମୋଚେତ୍ୱା ଗଣ୍ହତୋ’’ତି। କିରିଯାନଂ ସକମ୍ମକତ୍ତା ‘‘ଅଲଙ୍କାର’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ। ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଗୀୱେଯ୍ୟକାଦିଂ। ମୋଚେତ୍ୱାତି କଣ୍ଣପିଳନ୍ଧନାଦିଂ।

ସୀସାଦୀହିମୋଚିତମତ୍ତସ୍ମିନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି ୱିସେସିତବ୍ବଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ‘‘ଅଲଙ୍କାରସ୍ମି’’ନ୍ତି ତମେୱ ଭୁମ୍ମେକୱଚନନ୍ତୱସେନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଆକଡ୍ଢନୱିକଡ୍ଢନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅଭିମୁଖଂ କଡ୍ଢନଂ ଆକଡ୍ଢନନ୍ତି କତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସମୀପମାୱିଞ୍ଛନଂ ଆକଡ୍ଢନଂ, ୱିପରୀତଂ କଡ୍ଢନଂ ୱିକଡ୍ଢନନ୍ତି କତ୍ୱା ତବ୍ବିପରୀତଂ ୱିକଡ୍ଢନଂ।

୧୮୮-୯।ୱଲୟନ୍ତି ଅୱଙ୍କଂ ମଟ୍ଠହତ୍ଥୂପଗଂ। କଟକମ୍ପି ୱାତି ଅନେକୱଙ୍କେ ଯୋଜେତ୍ୱା ବୁଳୁଠଆଦୀନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱା ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱା କତଂ ହତ୍ଥୂପଗଂ। ଅଗ୍ଗବାହୁନ୍ତି କପ୍ପରତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅଗ୍ଗହତ୍ଥଂ। ଅପରାପରଂ ଚାରେତୀତି ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସଞ୍ଚାରେତି। ‘‘ସାରେତୀ’’ତି ୱା ପାଠୋ, ସୋଯେୱ ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ୱଲୟଂ ୱା କଟକଂ ୱା। ଆକାସଗତଂ କରୋତୀତି ସବ୍ବଦିସାହି ଯଥା ହତ୍ଥଂ ନ ଫୁସତି, ତଥା ଆକାସଗତଂ କରୋତି। ନିଧିୱଲୟସ୍ସ ପଓ୍ୱେସିତରୁକ୍ଖମୂଲେ ସବ୍ବଦିସାହି ଅଫୁସନ୍ତଂ ଆକାସଗତକରଣେ ପାରାଜିକଂ ହୋତି, ଇଧ ‘‘ରକ୍ଖତୀ’’ତି କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆହ ‘‘ସୱିଞ୍ଞାଣକତୋ’’ତିଆଦି। ଇଦନ୍ତି ୱଲୟଂ କଟକଞ୍ଚ।

୧୯୦।‘‘ନିୱତ୍ଥଂ ୱତ୍ଥ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଚୀୱରମ୍ପି ଗୟ୍ହତି। ପରସ୍ସ ୱତ୍ଥସାମିକସ୍ସ। ପରୋପୀତି ୱତ୍ଥସାମିକୋପି। ତନ୍ତି ଚୋରେନ ଅଚ୍ଛିଜ୍ଜମାନଂ ଅତ୍ତନା ନିୱତ୍ଥୱତ୍ଥଂ। ଲଜ୍ଜାୟ ସହସା ନ ମୁଞ୍ଚତୀତି ଲଜ୍ଜାୟ ସୀଘତରଂ ନ ପରିଚ୍ଚଜତି।

୧୯୧। ଚୋରୋପି ଆକଡ୍ଢତି, ସୋ ପରୋପି ଆକଡ୍ଢତୀତି ଯୋଜନା। ସୋ ପରୋ ଚୋରତୋ ଅଞ୍ଞୋ, ୱତ୍ଥସାମିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପରସ୍ସାତି ୱତ୍ଥସାମିକସ୍ସ।

୧୯୨। ‘‘ଠାନା ଚାୱେଯ୍ୟା’’ତି ପାଠେ ଠାନ-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଗହିତସୀସାଦିଟ୍ଠାନତୋ ହରୀୟତେତି ହରଣକନ୍ତି ୱୁତ୍ତାଲଙ୍କାରାଦିଭଣ୍ଡସ୍ସ ଚାୱନେନ ପାରାଜିକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତଦେୱ ହରଣକଂ ହାରକେନ ସହ ହରନ୍ତସ୍ସ ହାରକସ୍ସ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଅପନୟନେନ ଠାନାଚାୱନଞ୍ଚ ‘‘ଠାନା ଚାୱେଯ୍ୟା’’ତି ଇମିନାୱ ସଙ୍ଗୟ୍ହତୀତି ତତ୍ଥାପି ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଭଣ୍ଡହାରକ’’ନ୍ତିଆଦି। ଭଣ୍ଡଂ ହରତି ନେତୀତି ଭଣ୍ଡହାରକୋ, ପୁରିସାଦିକୋ, ତେନ ସହାତି ସଭଣ୍ଡହାରକଂ, ଅଲଙ୍କାରୱତ୍ଥାଦୀନି ଆଦାୟ ଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ଇତ୍ଥିପୁରିସାଦିପାଣେହି ସହେୱ। ଭଣ୍ଡନ୍ତି ତେହି ହରିୟମାନତ୍ତା ହରଣକସଙ୍ଖାତୱତ୍ଥାଭରଣାଦିଭଣ୍ଡଂ । ନେନ୍ତସ୍ସାତି ‘‘ନେନ୍ତୋ ଅସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ନେନ୍ତୋତି ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଚାୱେତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ଇଚ୍ଛିତଦିସାଭିମୁଖଂ ପାପେନ୍ତୋ। ଅସ୍ସ ପଠମେ ପାଦେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ପାଠସେସଯୋଜନା। ଅସ୍ସାତି ଇମସ୍ସ ଭଣ୍ଡହାରକସ୍ସ। ପଠମପାଦେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଅତ୍ତନା ପଠମଂ ଗନ୍ତବ୍ବଦିସତୋ ଚୋରସ୍ସାଭିମତଦିସଂ ଗତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଦୁତିୟେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଚୁତୋ ସିୟାତି ଯୋଜନା।

୧୯୩। ଥେୟ୍ୟଚେତନୋ ସଚେ ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ପରସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଭଣ୍ଡଂ ପାତାପେତି, ପରସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଭଣ୍ଡେ ମୁତ୍ତମତ୍ତେ ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ପାତାପକସ୍ସ ପରାଜୟୋତି ଯୋଜନା। ଭଣ୍ଡେ ମୁତ୍ତମତ୍ତେତି ଭଣ୍ଡେ ହତ୍ଥତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ମୁତ୍ତକ୍ଖଣେ।

୧୯୪।ଅଥାପୀତି ଅଥ ୱା। ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ପାତାପେତି ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯଂ ମୟ୍ହଂ ରୁଚ୍ଚତି, ତଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱା ‘‘ଏୱରୂପଂ ଚେ ହୋତି, ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱିସେସେତ୍ୱା ୱା ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ପାତେତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଏୱଂ ପାତିତଂ ଭଣ୍ଡଂ ତସ୍ସ ଚୋରସ୍ସ ଆମସନେ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୯୫।ଯଥାୱତ୍ଥୁନ୍ତି ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘାନୁରୂପଂ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଛଡ୍ଡିତେପୀତି ତସ୍ସ ଚୋରଭାୱଂ ଜାନିତ୍ୱା ଭୀତତସିତେନ ଅତ୍ତନା ନୀୟମାନେ ଭଣ୍ଡେ ଛଡ୍ଡିତେପି ସତି। ତେନେୱ ଠାନାଚାୱନଂ କାରାପିତନ୍ତି ପାରାଜିକନ୍ତି ନ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଆହ ‘‘ନ ଦୋସୋ’’ତି। ‘‘ତିଟ୍ଠ ତିଟ୍ଠା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଉତ୍ତସିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡନଂ ତସ୍ସ ଆଣତ୍ତିୟା ୱିନା ହୋତୀତି ତତ୍ଥ ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ତଥା ୱଦତୋ ପନ ଅଦିନ୍ନାଦାନପୁବ୍ବପୟୋଗତ୍ତା ଦୁକ୍କଟମେୱ।

୧୯୬।ତନ୍ତି ତଂ ଛଡ୍ଡିତଂ ଭଣ୍ଡଂ। ତଦୁଦ୍ଧାରେତି ତସ୍ସ ଛଡ୍ଡିତସ୍ସ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଉଦ୍ଧାରେ ପାରାଜିକଂ। ପାରାଜିକଂ କଦା ସିୟାତି ଆହ ‘‘ସାମିକେ ସାଲୟେ ଗତେ’’ତି। ନିରାଲୟଂ ଛଡ୍ଡିତଂ ପନ ଗଣ୍ହତୋ ଅସତି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେ ନ ଦୋସୋତି ବ୍ୟତିରେକତୋ ଦସ୍ସେତି।

୧୯୭। ସାମିକସ୍ସ ସାଲୟକାଲେ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାପି ପାରାଜିକାଭାୱପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଗଣ୍ହତୋ’’ତି। ପୁବ୍ବଗାଥାୟ ‘‘ତ’’ନ୍ତି ଇଧାନୁୱତ୍ତତେ। ସକସଞ୍ଞାୟଗଣ୍ହତୋତି ‘‘ତିଟ୍ଠ ତିଟ୍ଠା’’ତି ୱଚନତୋ ଉତ୍ତସିତ୍ୱା ସାଲୟଂ ଛଡ୍ଡିତଂ ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ସକସଞ୍ଞାୟ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ। ଗହଣେତି ସକସଞ୍ଞାୟ ଗହଣହେତୁ, ସକସଞ୍ଞାୟ ଗହିତଭଣ୍ଡଂ ଅତ୍ତନୋ ଗହଣକାରଣା ଭିକ୍ଖୁଂ ଅୱହାରାପତ୍ତିତୋ ରକ୍ଖତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ । ତେନାହ ‘‘ଗହଣେ ପନ ରକ୍ଖତୀ’’ତି। ଭଣ୍ଡଦେୟ୍ୟଂ ପନ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ଗହଣେ ରକ୍ଖତୀତି ଅତିଦିସତି।

୧୯୮-୯।ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱାତି ‘‘ମୟ୍ହଂ କିମେତେନ ଭଣ୍ଡେନ, ଜୀୱିତରକ୍ଖନମେୱ ୱରତର’’ନ୍ତି ନିରାଲୟୋ ହୁତ୍ୱା। ତେନାହ ‘‘ଭୀତୋ ଚୋରା ପଲାୟତୀ’’ତି। ଚୋରାତି ଏତ୍ଥ ଚ ହେତୁମ୍ହି ନିସ୍ସକ୍କଂ। ଗଣ୍ହତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ, ତଥା ଛଡ୍ଡିତଂ ତଂ ଭଣ୍ଡନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଦ୍ଧାରେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଅନୱଜ୍ଜେପି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତୱସେନ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି, ଅସତି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେ ଦୁକ୍କଟମ୍ପି ନ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଆହରାପେନ୍ତେତି ଏତ୍ଥ ଭାୱଲକ୍ଖଣେ ଭୁମ୍ମଂ, ତସ୍ମିଂ ଭଣ୍ଡସାମିନି ଆହରାପେନ୍ତେ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୦। ନିରାଲଯେନ ଛଡ୍ଡିତଓହ୍ଯୁନୋ ଗହଣେ ଭଣ୍ଡଦେଯ୍ୟଞ୍ଚ ଅଦେନ୍ତସ୍ସ ପରାଜଯୋ ଚ କସ୍ମାତି ଆହ ‘‘ତସ୍ସା’’ତିଆଦି। ଅଞ୍ଞାସୁତି ମହାପଚ୍ଚରିଯାଦୀସୁ ଇତରାସୁ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ।

ହରଣକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୦୧। ଉପନିଧିକଥାଯ ‘‘ନ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦଂ ଭାସତୋତି ଯୋଜନା। ଯେନ କେନଚି ରହସି ‘‘ଇଦଂ ମଯ୍ହଂ ଭଣ୍ଡଂ ପଟିସାମେତ୍ୱା ଦେହୀ’’ତି ନିଯ୍ୟାଦିତଂ ଭଣ୍ଡଂ ପଚ୍ଛା ସାମିକେନ ‘‘ଦେହି ମେ ତଂ ଭଣ୍ଡ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ଅଚ୍ଛିନ୍ତମୁପଗନ୍ତୁଂ ‘‘ନାହଂ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦଂ ଭାସତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଗଣ୍ହାମୀତି ଅଗ୍ଗହେସିଂ। ଅଚ୍ଛିନ୍ତା ହେସୋ ଅତୀତେ ୱତ୍ତମାନପ୍ପଯୋଗୋଯଂ। ‘‘ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୨) ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ୱିସଯେ କସ୍ମା ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆହ ‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାନପୁବ୍ବକତ୍ତା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଅଦିନ୍ନାଦାନପୁବ୍ବକତ୍ତାତି ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ସହପଯୋଗୱସେନ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମତ୍ତା, ନ ପୁବ୍ବପଯୋଗତ୍ତା। ନ ହି ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ପୁବ୍ବପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯଟ୍ଠାନେ ଦୁକ୍କଟମତ୍ଥୀତି। ତେନେୱାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ପଯୋଗତ୍ତା’’ତି।

୨୦୨।ଏତସ୍ସାତି ଏତସ୍ସ ସମୀପେ। କିଂ ନୁ ଦସ୍ସତୀତି ଦସ୍ସତି କିଂ ନୁ। ୱିମତୁପ୍ପାଦେତି ହେତୁମ୍ହି ଭୁମ୍ମଂ। ତସ୍ସାତି ଯସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତିକେ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ସ।

୨୦୩।ତସ୍ମିନ୍ତି ଯସ୍ମିଂ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି। ଦାନେ ନିରୁସ୍ସାହେତି ଅତ୍ତନି ନିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ସାମିକସ୍ସ ଦାନୱିସଯେ ଉସ୍ସାହରହିତେ ସତି, ‘‘ନ ଦାନି ତଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଧୁରନିକ୍ଖେପେ କତେତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତେନେୱାହ ‘‘ଉଭିନ୍ନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପେ’’ତି। ପରୋତି ଭଣ୍ଡସାମିକୋ। ଧୁରନ୍ତି ‘‘ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଉସ୍ସାହଂ। ନିକ୍ଖିପେତି ନିକ୍ଖିପେଯ୍ୟ।

୨୦୪।ଚିତ୍ତେନାଦାତୁକାମୋୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯୋ ତସ୍ସା’’ତି ପାଠସେସୋ। ଚେତି ଅପି-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ଯୋ ଚୋରୋ ଚିତ୍ତେନ ଅଦାତୁକାମୋୱ, ତସ୍ସ ଚୋରସ୍ସ ‘‘ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ମୁଖେନ ୱଦତୋପୀତି ଯୋଜନା। ଅଥ ୱା ଅଦାତୁକାମୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ହୁତ୍ୱା’’ତି ପାଠସେସୋ। ଚେତି ୱୁତ୍ତତ୍ଥୋ। ଏୱାତି ‘‘ପରାଜଯୋ’’ତି ଇମିନା ଯୁଜ୍ଜତି। ଚିତ୍ତେନ ଅଦାତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ମୁଖେନ ‘‘ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦତୋପି ସାମିନୋ ଧୁରନିକ୍ଖେପେ ସତି ପରାଜଯୋ ହୋତେୱାତି ଯୋଜନା।

ଉପନିଧିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୦୫।ସୁଙ୍କଘାତସ୍ସାତି ‘‘ସୁଙ୍କଘାତଂ ନାମ ରଞ୍ଞା ଠପିତଂ ହୋତି ପବ୍ବତଖଣ୍ଡେ ୱା ନଦୀତିତ୍ଥେ ୱା ଗାମଦ୍ୱାରେ ୱା’’ତି (ପାରା। ୧୧୩) ପାଳିଯଂ ଆଗତସ୍ସ ‘‘ସୁଙ୍କଂ ତତୋ ହନନ୍ତି…ପେ… ୱିନାସେନ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୧୩) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ନିରୁତ୍ତସ୍ସ ‘‘ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନୀଯମାନେ ଭଣ୍ଡେ ଏତ୍ତକତୋ ଏତ୍ତକଂ ରାଜଭାଗଂ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ରାଜାଦୀହି ତଂତଂପଦେସସାମିକେହି ନିଯମିତସ୍ସ ପବ୍ବତଖଣ୍ଡାଦିଟ୍ଠାନସ୍ସ। ବହୀତି ସୁଙ୍କଗହଣତ୍ଥାଯ ପରିକପ୍ପିତସୀମତୋ ବହି। ପାତେତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ‘‘ରାଜାରହଂ ଭଣ୍ଡ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ। ଯତୋ କୁତୋଚି ଭଣ୍ଡତୋ ପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅଗ୍ଘନକୋ ଭାଗୋ ରାଜାଦିଦେସସାମିକସ୍ସ ଦାତବ୍ବୋ ହୋତି, ତାଦିସଂ ଭଣ୍ଡଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଯଥା ବହି ପତତି, ଏୱଂ ଖିପତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧୁୱଂ ପତତୀତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ତ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ, ‘‘ଭଣ୍ଡ’’ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଯଥା ଖିତ୍ତଂ ତଂ ଭଣ୍ଡଂ ଏକନ୍ତେନ ବହି ପତତୀତି। ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତମତ୍ତେ ତସ୍ମିଂ ଭଣ୍ଡେ।

୨୦୬। ‘‘ଧୁୱଂ ପତତୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ବ୍ୟତିରେକଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତଂ ରୁକ୍ଖେ’’ତିଆଦି। ତନ୍ତି ଥେଯ୍ୟାଯ ବହି ପାତେତୁଂ ଖିତ୍ତଂ ଭଣ୍ଡଂ ପଟିହତଂ ହୁତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ୱାତକ୍ଖିତ୍ତମ୍ପି ୱାତି ପାଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ‘‘ୱାତକ୍ଖିତ୍ତୋ’’ତି ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସୋ ୱା ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୨୦୭।ପଚ୍ଛାତି ପତିତଟ୍ଠାନେ ଥୋକଂ ଚିରାଯିତ୍ୱା, ଇମିନା ଥୋକମ୍ପି ଚିରାଯିତମତ୍ତେ ପଯୋଗସାଧିଯଂ କାରିଯଂ ସିଦ୍ଧମେୱାତି ପାରାଜିକସ୍ସ କାରଣଂ ସମ୍ପନ୍ନମେୱାତି ଦସ୍ସେତି। ତେନାହ ‘‘ପାରାଜିକଂ ସିଯା’’ତି।

୨୦୮।‘‘ଠତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା ପତିତଟ୍ଠାନେ ଅଚିରାଯିତ୍ୱା ଗତେପି ତସ୍ମିଂ ବହି ପତିତଟ୍ଠାନତୋ ଇତରତ୍ରାପି ଚିରାଯିତେନ ବହି ପାତନପ୍ପଯୋଗେନ ସାଧିଯଂ କାରିଯଂ ସିଦ୍ଧମେୱାତି ପାରାଜିକକାରଣସ୍ସ ସିଦ୍ଧତଂ ଦସ୍ସେତି। ତେନେୱାହ ‘‘ପରାଜଯୋ’’ତି। ‘‘ଅତିଚ୍ଚମାନ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି

ଅଚିରାଯନେନ ପଯୋଗସ୍ସ ନିରତ୍ଥକତଂ ଦସ୍ସେତି। ତେନେୱାହ ‘‘ରକ୍ଖତୀ’’ତି।

୨୦୯।ତନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନଂ।

୨୧୦।ସଯଂ ୱା ୱଚ୍ଛତୀତି ଅନ୍ତୋ ଠିତୋ ସଯଂ ୱା ହତ୍ଥେନ ୱା ପାଦେନ ୱା ଯଟ୍ଠିଯା ୱା ବହିସୀମାଯ ନିକ୍ଖମ୍ପନଂ ପରିୱଚ୍ଛେତି। ଅଟ୍ଠତ୍ୱାତି ପୱଟ୍ଟିତମତ୍ତେ ଅନ୍ତୋ କତ୍ଥଚିପି ଅଟ୍ଠତ୍ୱା। ୱଚ୍ଛମାନନ୍ତି ପୱଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଗତନ୍ତି ବହିସୀମଂ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅନ୍ତୋସୀମମତିକ୍କମମତ୍ତଂ।

୨୧୧। ତଂ ଭଣ୍ଡଂ ସଚେ ଅନ୍ତୋ ଠତ୍ୱା ଠତ୍ୱା ବହି ଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋଜନା। ଯଦି ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ଠତ୍ୱା ଠତ୍ୱା ବହିସୀମଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ରକ୍ଖତୀତି ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ପଠମଗତିନିୱତ୍ତନେନେୱ ଏତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଯୋଗୱେଗସ୍ସ ନିୱତ୍ତତ୍ତା, ତତୋ ଉପରି ନିୱତ୍ତନାରହକାରଣସ୍ସ ଅଲଦ୍ଧଭାୱେନ ଅତ୍ତନା ଚ ଗତତ୍ତା ତଥା ବହିସୀମପ୍ପତ୍ତଂ ତଂ ଭଣ୍ଡଂ ତଂମୂଲକପଯୋଜକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ରକ୍ଖତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଠପିତେତି ‘‘ଏୱଂ ଠପିତେ ୱଚ୍ଚିତ୍ୱା ଗମିସ୍ସତୀ’’ତି ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ ୱିନା ‘‘କେୱଲଂ ଠପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିତ୍ତେନ ବହିସୀମାଭିମୁଖଂ ନିକ୍ଖମ୍ପନଂ ଓତାରେତ୍ୱା ଠପିତେ। ସଯଂ ୱଚ୍ଛତୀତି ଭଣ୍ଡଂ ସଯମେୱ ନିକ୍ଖମ୍ପନଂ ନିନ୍ନଂ ହୁତ୍ୱା ବହିସୀମଂ ଚେ ପୱଚ୍ଛନ୍ତଂ ଗଚ୍ଛତି। ୱଚ୍ଛତୀତି ଆପତ୍ତିଯା ଅକରଣତୋ ୱଚ୍ଛତି।

୨୧୨।ଗଚ୍ଛନ୍ତେତି ଚୋରସ୍ସ ପଯୋଗଂ ୱିନା ଅତ୍ତନାୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ। ତନ୍ତି ରାଜଦେଯ୍ଯପଞ୍ଚମାସକଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକମତ୍ତଂ ସୁଙ୍କୱନ୍ତଂ ଭଣ୍ଡଂ। ନୀହଟେପି ନାୱହାରୋତି ଯୋଜନା। କେୱଲଂ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯା ଅନଙ୍ଗଭାୱତୋ, ଯାନାଦିପଯୋଜକକାଯୱଚୀପଯୋଗସ୍ସ ଅଭାୱତୋ, ଭଣ୍ଡଟ୍ଠପିତଯାନାଦିନୋ ଅତ୍ତନାୱ ବହିସୀମପ୍ପତ୍ତତ୍ତା, ତେନେୱ ଭଣ୍ଡସ୍ସାପି ଗତତ୍ତା ଚ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅୱହାରୋ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧୩।ପଯୋଗେନ ୱିନାତି ଚୋରସ୍ସ ସକପଯୋଗମନ୍ତରେନ। ଅୱହାରୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଏତ୍ଥ ଯୁତ୍ତି ୱୁତ୍ତନଯାୱ।

୨୧୪।ମଣିନ୍ତି ପାଦାରହଂ ସୁଙ୍କଦାତବ୍ବମଣିରତନଂ, ଏତେନେୱ ଉପଲକ୍ଖଣପଦତ୍ତା ଯଂକିଞ୍ଚି ଭଣ୍ଡଂ ସଙ୍ଗହିତମେୱ। ପାରାଜିକଂ ସିଯାତି ଯାନସ୍ସ ଅତ୍ତନା ପାଜିତତ୍ତାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ସୀମାତିକ୍କମନେତି ସୁଙ୍କଗ୍ଗହଣସ୍ସ ନିଯମିତଟ୍ଠାନାତିକ୍କମନେ।

୨୧୫।ମତନ୍ତି ‘‘ଏତ୍ତକଭଣ୍ଡତୋ ଏତ୍ତକଂ ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ରାଜୂହି ଅନୁମତଂ। ସେସୋ କଥାମଗ୍ଗୋତି ‘‘ସୁଙ୍କଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ସୁଙ୍କିକେସୁ ନିଦ୍ଦାଯମାନେସୁ, କୀଳନ୍ତେସୁ, ବହିଗତେସୁ ୱା ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅଦିସ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୋ ନ ଦୋସୋ, ଭଣ୍ଡଦେଯ୍ଯଂ ହୋତୀ’’ତି ଏୱମାଦିକୋ ୱିନିଚ୍ଛଯକଥାମଗ୍ଗୋ। ଅରଞ୍ଞଟ୍ଠକଥାସମୋତି ‘‘ଯୋ ଚାରକ୍ଖଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା (ୱି। ୱି। ୧୭୦) ଯଥାୱୁତ୍ତଅରଞ୍ଞଟ୍ଠକଥାଯ ସଦିସୋ,

‘‘କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଚିତ୍ତେ କତ୍ୱା;

ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞୱିହିତୋ;

ସୁଙ୍କଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଗଚ୍ଛେ;

ଭଣ୍ଡଦେଯ୍ଯଂ ହୋତେୱସ୍ସା’’ତି। –

ଆଦିନା ନଯେନ ୱୁଚ୍ଚମାନସଦିସୋଯେୱ। ତେନେୱ ଗତତ୍ଥତାଯ ଇଦାନି ନ ୱିଚାରୀଯତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ସୁଙ୍କଘାତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୧୬। ‘‘ପାଣୋ ନାମ ମନୁସ୍ସପାଣୋ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ପାରା। ୧୧୪) ପାଠଇତୋ ଚ ‘‘ତମ୍ପି ଭୁଜିସ୍ସଂ ହରନ୍ତସ୍ସ ଅୱହାରୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୧୪) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଚ ପରଦାସମନୁସ୍ସୋଯେୱ ଅଧିପ୍ପେତୋତି ତମେୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅନ୍ତୋଜାତ’’ନ୍ତିଆଦି। ଗେହଦାସିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ଦାସସ୍ସ ଜାତୋ ଅନ୍ତୋଜାତୋ ନାମ, ତଂ ୱା। ଧନେନ କୀତୋ ଧନକ୍କୀତୋ, ତଂ ୱା। ଦିନ୍ନଂ ୱା ପନ କେନଚୀତି ମାତୁଲଅଯ୍ଯକାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଦାସଂ କତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ୱା। ଦାସନ୍ତି ପଚ୍ଚେକଂ ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। କରମରାନୀତଂ ୱା ଦାସନ୍ତି ପରୱିସଯଂ ୱିଲୁମ୍ପିତ୍ୱା ଆନେତ୍ୱା ଦାସଭାୱାଯ ଗହିତସଙ୍ଖାତଂ କରମରାନୀତଦାସଂ ୱା। ହରନ୍ତସ୍ସ ପରାଜଯୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଚୋରିକାଯ ହରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆମସନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଫନ୍ଦାପନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଠିତଟ୍ଠାନତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କାମଯତୋ ପାରାଜିକଂ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୧୭।ଭୁଜିସ୍ସଂ ୱାତି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ମନୁସ୍ସସ୍ସ ଅଦାସଭୂତଂ। ମାନୁସନ୍ତି ମନୁସ୍ସଜାତିକଂ ସଭ୍ତଂ। ଆଠପିତନ୍ତି ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ।

୨୧୮।ତନ୍ତି ଅନ୍ତୋଜାତାଦୀସୁ ଦାସେସୁ ଯଂ କଞ୍ଚି ଦାସଂ। ପଲାୟିତୁକାମୋୱାତି ପଲାପେତୁକାମୋ ନୀହରିତୁକାମୋ। ଅଥ ୱା ତଂ ଦାସଂ ଭୁଜେହି ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅୟଂ ପଲାୟିତୁକାମୋତିପି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଭୁଜେହୀତି ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି। ତଂ ଠିତଟ୍ଠାନତୋତି ତସ୍ସ ଠିତଟ୍ଠାନଂ ତଂଠିତଟ୍ଠାନଂ, ତତୋ ତଂଠିତଟ୍ଠାନତୋ, ଚୋରେନ ଅତ୍ତନା ଠିତଟ୍ଠାନତୋତି ଅତ୍ଥୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋତି ଦସ୍ସେତୁମେୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚି ସଙ୍କାମେତୀତି କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ତତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଠାନଂ ପାପେତି। ଭୁଜେହି ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ୱକ୍ଖମାନପକାରନ୍ତରାପେକ୍ଖୋ, ‘‘ସଙ୍କାମେତି ୱା’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୨୧୯।ତଜ୍ଜେତ୍ୱାତି ଭୟକରେନ ୱଚନେନ ଲେସେନ, ଇଙ୍ଗିତେନ ୱା ତାସେତ୍ୱା ନେନ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପଦୱାରତୋତି ପଦୱାରେନ ଯୁତ୍ତା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟାଦୟୋ ଆପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ପଠମପଦୱାରଯୁତ୍ତା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟାପତ୍ତି, ଦୁତିୟପଦୱାରଯୁତ୍ତା ପାରାଜିକାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୦।ହତ୍ଥାଦୀସୂତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କେସୱତ୍ଥାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତନ୍ତି ଦାସଂ। କଡ୍ଢତୋପୀତି ଆକଡ୍ଢତୋପି। ପରାଜୟୋତି ‘‘ପଦୱାରତୋ’’ତି ଅନୁୱତ୍ତମାନତ୍ତା ପଠମପଦୱାରେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଦୁତିୟପଦୱାରେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ପାରାଜିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୟଂ ନୟୋତି ‘‘ପଦୱାରତୋ ଯୁତ୍ତା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟାଦୟୋ ଆପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତନୟୋ।

୨୨୧।ୱେଗସାୱାତି ୱେଗେନେୱ, ଚୋରସ୍ସ ୱଚନେନ କାତବ୍ବୱିସେସରହିତେନ ବଲୱଗମନୱେଗେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇମିନା ଅନାପତ୍ତିଭାୱସ୍ସ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତି।

୨୨୨।ସଣିକନ୍ତି ମନ୍ଦଗତିୟା। ୱଦତୀତି ‘‘ଗଚ୍ଛ, ୟାହି, ପଲାୟା’’ତିଆଦିକଂ ୱଚନଂ କଥେତି। ସୋପି ଚାତି ଯୋ ମନ୍ଦଗତିୟା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋ, ସୋପି ଚ।

୨୨୩।ପଲାୟିତ୍ୱାତି ସାମିକଂ ପହାୟ ଗନ୍ତ୍ୱା। ଅଞ୍ଞନ୍ତି ସାମିକାୟତ୍ତଟ୍ଠାନତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଠାନଂ। ସାପଣଂ ୱୀଥିସନ୍ନିୱେସଯୁତ୍ତଂ ନିଗମମ୍ପି ୱା। ତତୋତି ପଲାୟିତ୍ୱା ପୱିଟ୍ଠଗାମାଦିତୋ। ତନ୍ତି ପଲାୟିତ୍ୱା ପୱିଟ୍ଠଂ ତଂ ଦାସଂ।

ପାଣକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୨୪।ଥେୟ୍ୟାତି ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ। ସପ୍ପକରଣ୍ଡନ୍ତି ସପ୍ପସୟନପେଳଂ। ଯଥାୱତ୍ଥୁନ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟମାହ। ଠାନତୋତି ସପ୍ପପେଳାୟ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ। ଚାୱନେତି କେସଗ୍ଗମତ୍ତାତିକ୍କମେ।

୨୨୫।କରଣ୍ଡନ୍ତି ସପ୍ପପେଳଂ। ଉଗ୍ଘାଟେତ୍ୱାତି ୱିୱରିତ୍ୱା। କରଣ୍ଡତଲତୋତି ଅନ୍ତୋପେଳାୟ ତଲତୋ। ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠେତି ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠପରିୟନ୍ତେ।

୨୨୬।ଘଂସିତ୍ୱାତି ପେଳାପସ୍ସେ ଫୁସାପେତ୍ୱା। ସପ୍ପକରଣ୍ଡସ୍ସ ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋତି କରଣ୍ଡପୁଟମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ। ତସ୍ସ ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠେ ମୁତ୍ତମତ୍ତେତି ଯୋଜନା।

୨୨୭।ନାମତୋତି ନାମେନ, ନାମଂ ୱତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସାତି ଅୱ୍ହାୟନ୍ତସ୍ସ। ତସ୍ସାତି ପକ୍କୋସକସ୍ସ।

୨୨୮।ତଥାତି କରଣ୍ଡଂ ୱିୱରିତ୍ୱା। ମଣ୍ଡୂକମୂସିକାନଂ ରୱଂ କତ୍ୱା ନାମେନ ପକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ଲାଜାୱିକିରଣଅଚ୍ଛରପହାରାଦିକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୨୯।ମୁଖନ୍ତି ସପ୍ପକରଣ୍ଡସ୍ସ ମୁଖଂ। ଏୱମେୱ ଚ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ମଣ୍ଡୂକସଞ୍ଞଂ, ମୂସିକସଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା ୱା ଲାଜା ୱିକିରିତ୍ୱା ୱା ଅଚ୍ଛରଂ ପହରିତ୍ୱା ୱା ନାମଂ ୱତ୍ୱା ପକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସ। ଯେନ କେନଚୀତି ୱୁତ୍ତନୀହାରତୋ ଯେନ ୱା ତେନ ୱା।

୨୩୦।ନ ପକ୍କୋସତି ଚେତି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ନାମଂ ୱତ୍ୱା ନ ପକ୍କୋସତି। ତସ୍ସାତି କରଣ୍ଡମୁଖୱିୱରକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ।

ଅପଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୩୧।ହତ୍ଥିନ୍ତି ହତ୍ଥିମ୍ହି, ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ଏୱ ଉପଯୋଗୱଚନଂ।

୨୩୨।ସାଲାୟନ୍ତି ହତ୍ଥିସାଲାୟଂ। ୱସତି ଏତ୍ଥାତି ୱତ୍ଥୁ, ରାଜାଗାରଂ, ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅନ୍ତୋୱତ୍ଥୁ, ଅନ୍ତୋରାଜଗେହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଙ୍ଗଣେତି ଅନ୍ତୋରାଜଙ୍ଗଣେ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ''ଅନ୍ତୋନଗରେ''ତି ଅୱୁତ୍ତମ୍ପି ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ୱତ୍ଥୁ ଚାତି ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅଙ୍ଗଣଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ସକଲଂ ଅଙ୍ଗଣଂ ଠାନନ୍ତି ହତ୍ଥିନୋ ୱିଚରଣଯୋଗ୍ଗଂ ଅଙ୍ଗଣଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧାୟାହ, ସକଲସାଲାତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୨୩୩।ଅବଦ୍ଧସ୍ସାତି ଯଥାୱୁତ୍ତସାଲାରାଜୱତ୍ଥଙ୍ଗଣାପେକ୍ଖାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ଅବଦ୍ଧସ୍ସ ହି ହତ୍ଥିନୋ ସକଲସାଲାଦୟୋ ଠାନଂ, ତଦତିକ୍କମେ ଠାନାଚାୱନଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ହୀତି ଅୱଧାରଣେ ୱା। ''ବଦ୍ଧସ୍ସ ହୀ''ତି ଯୋଜନାୟ ୱିସେସତ୍ଥୋୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ବଦ୍ଧସ୍ସ ପନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ବଦ୍ଧସ୍ସ ପନାତି ସାଲାଦୀସୁ ସନ୍ନିହିତସ୍ସ ପନ। ଠିତଟ୍ଠାନଞ୍ଚାତି ସାଲାଦୀସୁ ଠିତଟ୍ଠାନଞ୍ଚ, ଚତୂହି ପାଦେହି ଅକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ବନ୍ଧନଞ୍ଚାତି ଗୀୱାୟ ୱା ପଚ୍ଛା ପାଦଦ୍ୱୟବନ୍ଧନୱଲୟେ ୱା ଉଭୟତ୍ଥ ୱା ବନ୍ଧନଟ୍ଠାନଞ୍ଚ। ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଠିତଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ବନ୍ଧନଞ୍ଚ ଠାନନ୍ତି ଛ ୱା ପଞ୍ଚ ୱା ଠାନାନି ଲବ୍ଭନ୍ତି, ତସ୍ମା। ତେସଂ ଠାନାନଂ। କାରୟେତି ଏତ୍ଥ ''ଆପତ୍ତି''ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତୀତି। ହରତୋତି ହତ୍ଥିସାଲାଦିତୋ ଚୋରିକାୟ ହରନ୍ତସ୍ସ । କାରୟେତି ଆମସନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଠାନଭେଦଗଣନାୟ ଯାୱ ପଚ୍ଛିମଟ୍ଠାନା ପୁରିମେସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟାନି, ଅନ୍ତିମଟ୍ଠାନା କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଚାୱନେ ପାରାଜିକଂ କାରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୩୪।ଠିତଟ୍ଠାନନ୍ତି ଚତୂହି ପାଦେହି ଅକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନଂ, ଇଦଞ୍ଚ ଅବଦ୍ଧହତ୍ଥିଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ବଦ୍ଧସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ସାଲାଦୀସୁ ବଦ୍ଧସ୍ସ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟସଦିସୋତି ଗତତ୍ଥତାୟ ନ ୱୁତ୍ତୋ।

୨୩୫।ଏକଂ ଠାନନ୍ତି ସୟିତଟ୍ଠାନମତ୍ତଂ। ତସ୍ମିନ୍ତି ଗଜେ। ତସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ତୁରଙ୍ଗମହିସାଦୀସୁ ଦ୍ୱିପଦେ ଚ ବହୁପ୍ପଦେ ଚ।

୨୩୬। ଏସେୱ ନୟୋ ଞେୟ୍ୟୋ, ୱତ୍ତବ୍ବଂ କିଞ୍ଚିପି ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ତୁରଙ୍ଗା ଅସ୍ସା। ମହିସା ଲୁଲାୟା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗୋଗଦ୍ରଭଓଟ୍ଠାଦିଚତୁପ୍ପଦାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚିପି ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅସ୍ସସାଲାରାଜାଗାରଙ୍ଗଣବହିନଗରାଦୀସୁ ଅବନ୍ଧିତସୟନଅସ୍ସାଦୀନଂ ଠାନଭେଦୋ ଯଥାୱୁତ୍ତସଦିସତ୍ତା ନ ୱୁତ୍ତୋ।

ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତଅସ୍ସସ୍ସ ପନ ସଚେ ସୋ ଚତୂସୁ ପାଦେସୁ ବଦ୍ଧୋ ହୋତି, ବନ୍ଧନାନଂ, ଖୁରାନଞ୍ଚ ଗଣନାୟ ଅଟ୍ଠ ଠାନାନି, ସଚେ ମୁଖେ ଚ ବଦ୍ଧୋ ହୋତି, ନୱ ଠାନାନି, ମୁଖେୟେୱ ବଦ୍ଧୋ, ପଞ୍ଚ ଠାନାନୀତି ଠାନଭେଦୋ ଚ ତଥେୱ ସସମିଗସୂକରାଦିଚତୁପ୍ପଦେସୁ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତେସୁ ବଦ୍ଧବଦ୍ଧଟ୍ଠାନେହି ସହ ଚତୂହି ପାଦେହି ଅକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନୱସେନ ଲବ୍ଭମାନୋ ଠାନଭେଦୋ ଚ ଗୋମହିସେସୁ ବଦ୍ଧେସୁ ଏୱମେୱ ଲବ୍ଭମାନୋ ଠାନଭେଦୋ ଚ ୱଜାଦୀସୁ ପଦେସେସୁ ପୱେସିତେସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ରୁକ୍ଖସୂଚିୟୋ ଅପନେତ୍ୱା ୱା ଅନପନେତ୍ୱା ୱା ନାମଂ ୱତ୍ୱା ୱା ଅୱତ୍ୱା ୱା ପକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସ, ସାଖାଭଙ୍ଗତିଣାଦୀନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ୱା ଅପକ୍କୋସିତ୍ୱା ୱା ପଲୋଭେନ୍ତସ୍ସ ତାସେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସ ସପ୍ପକରଣ୍ଡକେ ସପ୍ପସ୍ସ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଲବ୍ଭମାନୋ ୱିସେସୋ ଚ ନେତବ୍ବୋ। ଇଦ ସବ୍ବତ୍ଥ ଠାନଭେଦେସୁ ବହୁକେସୁପି ଉପନ୍ତଟ୍ଠାନେସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଅନ୍ତଟ୍ଠାନେ ପାରାଜିକଂ ୱୁତ୍ତସଦିସନ୍ତି ଇମସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସ ''ଏସେୱ ନୟୋ''ତି ଇମିନାୱ ଗତତ୍ତା, ଆହଟତୋ ଅୱିଞ୍ଞାୟମାନସ୍ସ କସ୍ସଚି ୱିସେସସ୍ସାଭାୱା ଚ ୱୁତ୍ତଂ ''ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚିପି ୱତ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି।

ଦ୍ୱିପଦେପୀତି ''ଦ୍ୱିପଦଂ ନାମ ମନୁସ୍ସା ପକ୍ଖଜାତା''ତି (ପାରା। ୧୧୫) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତା ମନୁସ୍ସା ଚ ମୟୂରାଦିଲୋମପକ୍ଖା ଚ ୱଗ୍ଗୁଲିଆଦିଚମ୍ମପକ୍ଖା ଚ ଭମରାଦିଅଟ୍ଠିପକ୍ଖା ଚାତି ଏୱମାଦିକେ ସତ୍ତେ ଚ। ବହୁପ୍ପଦେତି ''ବହୁପ୍ପଦଂ ନାମ ୱିଚ୍ଛିକା ସତପଦୀ ଉଚ୍ଚାଲିଙ୍ଗପାଣକା''ତି (ପାରା। ୧୧୭) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତବହୁପ୍ପଦସତ୍ତେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ତାୱତା ପାପଭିକ୍ଖୂନଂ ଲେସୋକାସପିଦହନତ୍ଥଂ ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଭୂମଟ୍ଠାଦିତିଂସୱିନିଚ୍ଛୟମାତିକାକଥାସୁ ପଞ୍ଚୱୀସତି ମାତିକାକଥା ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅୱସିଟ୍ଠାସୁ ପଞ୍ଚମାତିକାକଥାସୁ ସଂୱିଦାୱହାରୋ, ସଙ୍କେତକମ୍ମଂ, ନିମିତ୍ତକମ୍ମନ୍ତି ମାତିକତ୍ତୟକଥା ପଠମମେୱ ଅଦିନ୍ନାଦାନୱିନିଚ୍ଛୟସମ୍ଭାରଭୂତାନଂ ପଞ୍ଚୱୀସତିୟା ଅୱହାରାନଂ ଦସ୍ସନଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା –

''ପୁବ୍ବସହପୟୋଗୋ ଚ, ସଂୱିଦାହରଣମ୍ପି ଚ;

ସଙ୍କେତକମ୍ମଂ ନେମିତ୍ତଂ, ପୁବ୍ବଯୋଗାଦିପଞ୍ଚକ''ନ୍ତି। (ୱି। ୱି। ୪୨) –

ଇମିନା ସଙ୍ଗହିତାତି ତଂ ପହାଯ ଅୱସେସେ ଓଚରକୋ, ଓଣିରକ୍ଖକୋତି କଥାଦ୍ୱଯେ ଓଚରଣକକଥାଯ ଆଣତ୍ତିକପ୍ପଯୋଗତ୍ତା, ତଞ୍ଚ ଓଣିରକ୍ଖକେନ କରିଯମାନଂ ଠାନାଚାୱନଂ ସାହତ୍ଥିକେନ ୱା ଆଣତ୍ତିକେନ ୱା ପଯୋଗେନ ହୋତୀତି ତସ୍ସାପି ''ସାହତ୍ଥାଣତ୍ତିକୋ ଚେୱା''ତି ସାହତ୍ଥିକପଞ୍ଚକେ ପଠମମେୱ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ଚ ଥଲଟ୍ଠୱେହାସଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ଚ ତଞ୍ଚ ଦ୍ୱଯଂ ନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତଙ୍ଗଂ।

ତତ୍ଥ ''ଓଚରକୋ ନାମ ଭଣ୍ଡଂ ଓଚରିତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖତୀ''ତି (ପାରା। ୧୧୮) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତୋ ଚୋରାପନପୁରିସୋ ''ଓଚରକୋ''ତି ୱେଦିତଙ୍ଗୋ। ଓଚରତୀତି ଓଚରକୋ, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ଅନୁପୱିସତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି। ''ଓଣିରକ୍ଖୋ ନାମ ଆହଟଂ ଭଣ୍ଡଂ ଗୋପେନ୍ତୋ''ତି (ପାରା। ୧୧୮) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତୋ ମୁହୁତ୍ତଂ ଅତ୍ତନି ଠପିତସ୍ସ ପରଭଣ୍ଡସ୍ସ ରକ୍ଖକୋ ''ଓଣିରକ୍ଖୋ''ତି ୱେଦିତଙ୍ଗୋ। ଓଣିତଂ ରକ୍ଖତୀତି ଓଣିରକ୍ଖୋ, ଯୋ ପରେନ ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନେ ଆଭତଂ ଭଣ୍ଡଂ ''ଇଦଂ ତାୱ ଭନ୍ତେ ମୁହୁତ୍ତଂ ଓଲୋକେଥ, ଯାୱାହଂ ଇଦଂ ନାମ କିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛାମୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ରକ୍ଖତି, ତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ।

ଦ୍ୱିଚତୁବହୁପ୍ପଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୩୭। ''ପଞ୍ଚହି ଆକାରେହି ଅଦିନ୍ନଂ ଆଦିଯନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୧୨୨) ନଯେନ ପାଠଇଯଂ ଆଗତାନି ପଞ୍ଚଙ୍ଗାନି ସଙ୍ଗହେତୁମାହ ''ପରେସ''ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ''ପରେସଂ ସନ୍ତକଂ ଧନ''ନ୍ତି ଇମିନା ପରମନୁସ୍ସସନ୍ତକତା, ''ପରେସନ୍ତି ୱିଜାନିତ୍ୱା''ତି ଇମିନା ପରାଯତ୍ତଭାୱସ୍ସ ଜାନନଂ, ''ଗରୁକ''ନ୍ତି ଇମିନା ପାଦଂ ୱା ଅତିରେକପାଦଂ ୱା ଅଗ୍ଘନକତା, ''ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନା''ତି ଇମିନା ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତତା, ''ଠାନା ଚାୱେତୀ''ତି ଇମିନା ପଞ୍ଚୱୀସତିଯା ଅୱହାରାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ସମଙ୍ଗିତାତି ଏୱମେତ୍ଥ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତଙ୍ଗୋ।

୨୩୮। ଏତ୍ତାୱତା ତିଂସମାତିକାକଥାୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ଇଦାନି ''ଅନାପତ୍ତି ସସଞ୍ଞିସ୍ସ ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହେ ତାୱକାଲିକେ ପେତପରିଗ୍ଗହେ ତିରଚ୍ଛାନଗତପରିଗ୍ଗହେ ପଂସୁକୂଲସଞ୍ଞିସ୍ସା''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୧୩୧) ନଯେନ ପାଠଇଯଂ ଆଗତଂ ଅନାପତ୍ତିୱାରଂ ସଙ୍ଗହେତୁମାହ ''ଅନାପତ୍ତୀ''ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ସସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ପରସନ୍ତକମ୍ପି ''ସସନ୍ତକ''ନ୍ତି ସୁଦ୍ଧସଞ୍ଞାଯ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ ଯୋଜେତଙ୍ଗଂ। ଏୱଂ ଗହିତଂ ସାମିକେହି ଦିସ୍ୱା ଯାଚିତେ ଅଦେନ୍ତସ୍ସ ଉଭିନ୍ନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପେନ ପାରାଜିକଂ।

ତିରଚ୍ଛାନପରିଗ୍ଗହେତି ତିରଚ୍ଛାନେହି ପରିଗ୍ଗହିତୱତ୍ଥୁମ୍ହି। ସଚେପି ହି ନାଗଗରୁଳଅମାଣୱକମାଣୱିକାପି ମନୁସ୍ସୱେସେନ ଆପଣଂ ପସାରେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁ ଚ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ତେସଂ ସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହାତି, ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘଦୀପିପଭୁତୀହି ୱାଳଅମିଗେହି ଗହିତଗୋଚରଂ ପଠମଂ ମୋଚାପେନ୍ତସ୍ସ ତଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋପି ହିଂସନତୋ ଥୋକଂ ଖାଯିତେ ୱାରେନ୍ତସ୍ସ ଦୋସୋ ନତ୍ଥି। ସେନାଦୀସୁ ତିରଚ୍ଛାନେସୁ ଯେନ କେନଚି ଗହିତଂ ଗୋଚରଂ ମୋଚାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ସେନାଦଯୋପି ଆମିସଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ପାତାପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୩୧)। ଏୱମେୱ ଧମ୍ମନିଦେଡ୍ଡୁଭାଦୀହି ଗହିତମଣ୍ଡୂକାଦଯୋ ଜୀୱିତରକ୍ଖନତ୍ଥାଯ ମୋଚାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱେଦିତଙ୍ଗଂ।

ତାୱକାଲିକଗ୍ଗାହେତି ''ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି ତାୱକାଲିକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ଗହିତଂ ସଚେ ଭଣ୍ଡସାମିକୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱା ଗଣୋ ୱା ''ତୁଯ୍ହେୱ ଗଣ୍ହଥା''ତି ଅନୁଜାନେଯ୍ୟ, ୱଟ୍ଟତି। ନାନୁଜାନେଯ୍ୟ, ନ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ଦାତଙ୍ଗଂ। ଅଦେନ୍ତସ୍ସ ଉଭିନ୍ନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପେନ ପାରାଜିକଂ। ''ସଙ୍ଘସନ୍ତକଂ ପନ ପଟିଦାତୁମେୱ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହେତି ''ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ୱିସ୍ସାସଂ ଗହେତୁଂ, ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ଚ ହୋତି, ସମ୍ଭତ୍ତୋ ଚ, ଆଲପିତୋ ଚ, ଜୀୱତି ଚ, ଗହିତେ ଚ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତୀ''ତି (ମହାୱ। ୩୫୬) ପାଠଇଯଂ ଆଗତଂ ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ୱିସ୍ସାସେନ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଗହଣେ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଯଥାୱୁତ୍ତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱେଦିତଙ୍ଗୋ। ଯଥାହ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ –

ତତ୍ଥ ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋତି ଦିଟ୍ଠମତ୍ତକମିତ୍ତୋ। ସମ୍ଭତ୍ତୋତି ଦଳ୍ହମିତ୍ତୋ। ଆଲପିତୋତି ''ମମ ସନ୍ତକଂ ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାସି, ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗହଣେ କାରଣଂ ନତ୍ଥୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଜୀୱତୀତି ଅନୁଟ୍ଠାନସେଯ୍ୟାଯ ସଯିତୋପି ଯାୱ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯୁପଚ୍ଛେଦଂ ନ ପାପୁଣାତି। ଗହିତେ ଚ ଅତ୍ତମନୋତି ଗହିତେ ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ଏୱରୂପସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ''ଗହିତେ ମେ ଅତ୍ତମନୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଜାନନ୍ତେନ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅନୱସେସପରିଯାଦାନୱସେନ ଚେତାନି ପଞ୍ଚଙ୍ଗାନି ୱୁତ୍ତାନି, ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହୋ ପନ ତୀହଙ୍ଗେହି ରୁହତି – ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ, ଜୀୱତି, ଗହିତେ ଅତ୍ତମନୋ, ସମ୍ଭତ୍ତୋ, ଜୀୱତି, ଗହିତେ ଅତ୍ତମନୋ, ଆଲପିତୋ, ଜୀୱତି, ଗହିତେ ଅତ୍ତମନୋତି।

ଯୋ ପନ ଜୀୱତି, ନ ଚ ଗହିତେ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହେନ ଗହିତମ୍ପି ପୁନ ଦାତଙ୍ଗଂ। ଦଦମାନେନ ଚ ମତକଧନଂ ତାୱ ଯେ

ତସ୍ସ ଧନେ ଇସ୍ସରା ଗହଟ୍ଠା ୱା ପଟ୍ଟଜିତା ୱା, ତେସଂ ଦାତଙ୍ଗଂ। ଅନତ୍ତମନସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ତସ୍ସେୱ ଦାତଙ୍ଗଂ। ଯୋ ପନ ପଠମଂଯେୱ ‘‘ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ ତଯା ମମ ସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେନା’’ତି ୱଚୀଭେଦେନ ୱା ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦମତ୍ତେନ ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା କେନଚି କାରଣେନ କୁପିତୋ ପଚ୍ଚାହରାପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ଯୋପି ଅଦାତୁକାମୋୱ, ଚିତ୍ତେନ ପନ ଅଧିୱାସେତି, ନ କିଞ୍ଚି ୱଦତି, ସୋପି ପୁନ ପଚ୍ଚାହରାପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ଯୋ ପନ ‘‘ମଯା ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତକଂ ଗହିତଂ ୱା ପରିଭୁତ୍ତଂ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଗହିତଂ ୱା ହୋତୁ ପରିଭୁତ୍ତଂ ୱା, ମଯା ପନ ତଂ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ଠପିତଂ, ତଂ ପାକତିକଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱଦତି, ଅଯଂ ପଚ୍ଚାହରାପେତୁଂ ଲଭତୀତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୩୧)।

ପେତପରିଗ୍ଗହେତି ପେତ୍ତିୱିସଯୁପ୍ପନ୍ନା ଚ ମରିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂଯେୱ ଅତ୍ତଭାୱେ ନିବ୍ବତ୍ତା ଚ ଚାତୁମହାରାଜିକାଦଯୋ ଦେୱା ଚ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ପେତା ନାମ, ତେସଂ ସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେପି ହି ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ଆପଣଂ ପସାରେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁକୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ତଂ ଞତ୍ୱା ସତସହସ୍ସଗ୍ଘନକମ୍ପି ୱତ୍ଥଂ ତସ୍ସ ୱିରୱନ୍ତସ୍ସେୱ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଦେୱପୂଜତ୍ଥଂ ରୁକ୍ଖାଦୀସୁ ମଟ୍ଠୱତ୍ଥାଦୀନି ଗଣ୍ହତୋ ନିଦ୍ଦୋସତାଯ କିମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ପଂସୁକୂଲସଞ୍ଞାଯ ଗଣ୍ହତୋପି ଅନାପତ୍ତି। ତଥା ଗହିତମ୍ପି ସଚେ ସସ୍ସାମିକଂ ହୋତି, ସାମିକେ ଆହରାପେନ୍ତେ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୨୩୯।ଏତ୍ଥାତି ଦୁତିଯପାରାଜିକୱିନିଚ୍ଛଯେ। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ଅୱସେସସିକ୍ଖାପଦୱିନିଚ୍ଛଯେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ମାତିକଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ୱିଯ ଅୱସାନେ କଥେତବ୍ବୋ। ପାଠଭେଦମୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯୋତି ସମୁଟ୍ଠାନାଦିକୋ ତଂତଂସିକ୍ଖାପଦପାଠଭେଦଂ ଅନାଗତୋ ଉପାଲିତ୍ଥେରାଦୀହି ଠପିତୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

୨୪୦।ପରାଜିତାନେକମଲେନାତି ଅପରିମେଯ୍ୟକପ୍ପକୋଟିସତସହସ୍ସୋପଚିତପାରମିତାସମ୍ଭୂତେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣପଦଟ୍ଠାନେନ ଆସୱକ୍ଖଯଞାଣେନ ସହ ୱାସନାଯ ସମୁଚ୍ଛେଦପ୍ପହାନେନ ପରାଜିତା ରାଗାଦଯୋ ଅନେକକିଲେସମଲା ଯେନ ସୋ ପରାଜିତାନେକମଲୋ, ତେନ ପରାଜିତାନେକମଲେନ । ଜିନେନ ଯଂ ଦୁତିଯଂ ପାରାଜିକଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଅସ୍ସ ଦୁତିଯପାରାଜିକସ୍ସ ଚ ଅତ୍ଥୋ ମଯା ସମାସେନ ୱୁତ୍ତୋ। ଅସେସେନ ଅତିୱିତ୍ଥାରନଯେନ ୱତ୍ତୁଂ ତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ କଥେତୁଂ କୋ ହି ସମତ୍ଥୋତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ପଠମପାରାଜିକସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥୋ। ହି-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ, ତେନ ଅସେସେନ ତଦତ୍ଥଂ ୱତ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନତ୍ଥେୱ ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାଗତାତି ଦୀପେତି।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ଦୁତିଯପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ତତିଯପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୪୧-୨। ଏୱମତିସୁଖୁମନଯସମାକୁଲଂ ଦୁତିଯପାରାଜିକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତତିଯପାରାଜିକଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମନୁସ୍ସଜାତି’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସଜାତିନ୍ତି ଜାଯତୀତି ଜାତି, ରୂପାରୂପପଟିସନ୍ଧି, ମନୁସ୍ସେସୁ ଜାତି ଯସ୍ସ ସୋ ମନୁସ୍ସଜାତି, ମନୁସ୍ସଜାତିକୋ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ତଂ ମନୁସ୍ସଜାତିଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ମନୁସ୍ସେସୂତି କୁସଲାକୁସଲମନସ୍ସ ଉସ୍ସନ୍ନତ୍ତା ମନୁସ୍ସସଙ୍ଖାତେସୁ ନରେସୁ। ‘‘ଯଂ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ପଠମଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୧୭୨) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଠମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନପଟିସନ୍ଧିଚିତ୍ତଞ୍ଚ ତଂସମ୍ପଯୁତ୍ତୱେଦନାସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାରସଙ୍ଖାତଖନ୍ଧତ୍ତଯଞ୍ଚ ତଂସହଜାତାନି –

‘‘ତିଲତେଲସ୍ସ ଯଥା ବିନ୍ଦୁ, ସପ୍ପିମଣ୍ଡୋ ଅନାୱିଲୋ;

ଏୱଂ ୱଣ୍ଣପଟିଭାଗଂ, ‘କଲଲ’ନ୍ତି ପୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୭୨; ୱିଭ। ଅଟ୍ଠ। ୨୬) –

ୱୁତ୍ତାନି ଜାତିଉଣ୍ଣଂସୁମ୍ହି ପସନ୍ନତିଲତେଲେ ୱା ସପ୍ପିମଣ୍ଡେ ୱା ଓତାରେତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱିଧୁନିତେ ଅଗ୍ଗେ ଲମ୍ବମାନବିନ୍ଦୁପ୍ପମାଣକଲଲସଙ୍ଖାତାନି ସଭାୱକାନଂ କାଯଭାୱୱତ୍ଥୁଦସକୱସେନ ତିଂସ ରୂପାନି ଚ ଅଭାୱକାନଂ କାଯୱତ୍ଥୁଦସକୱସେନ ୱୀସତି ରୂପାନି ଚାତି ଅଯଂ ନାମରୂପପଟିସନ୍ଧି ଇଧ

‘‘ଜାତୀ’’ତି ଗହିତା। ‘‘ଯସ୍ମା’’ତି ଇମିନା ଅଜ୍ଝତ୍ତପଦେନ ‘‘ଯାୱ ମରଣକାଲା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଏସୋ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହୋ ନାମା’’ତି (ପାରା। ୧୭୨) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପଠମଭୱଙ୍ଗତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚୁତିଚିତ୍ତାସନ୍ନଭୱଙ୍ଗପରିଯନ୍ତସନ୍ତାନସଙ୍ଖାତସତ୍ତୋ ଗହିତୋ। ଇମିନା ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହସ୍ସ ପଟିସନ୍ଧିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି।

ଜାନନ୍ତୋତି ‘‘ସତ୍ତୋ ଅଯ’’ନ୍ତି ଜାନନ୍ତୋ। ଜୀୱିତା ଯୋ ୱିଯୋଜଯେତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯା ୱିଯୋଜେଯ୍ଯ ୱୋରୋପେଯ୍ଯ, ତସ୍ସ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦେଯ୍ଯ ଉପରୋଧେଯ୍ଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେନାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେଯ୍ଯାତି ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦତି ଉପରୋଧେତୀ’’ତି (ପାରା। ୧୭୨)।

ତଞ୍ଚ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ରୂପାରୂପୱସେନ ଦୁୱିଧଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଅରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅୱିଗ୍ଗହତ୍ତା ଉପକ୍କମୱିସଯଂ ନ ହୋତି। ରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯୁପଚ୍ଛେଦେନ ପନ ତଦାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିତାଯ ତଂସମକାଲମେୱ ଓଚ୍ଛିଜ୍ଜମାନତାଯ ଏତ୍ଥ ସାମଞ୍ଞେନ ଉଭଯମ୍ପି ଗହେତବ୍ବଂ। ଇଦଞ୍ଚ ଅତୀତାନାଗତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ ତସ୍ସ ଅୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା। ଉପକ୍କମୱିସଯାରହଂ ପନ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନମେୱ ଗହେତବ୍ବଂ। ତଞ୍ଚ ଖଣସନ୍ତତିଅଦ୍ଧାୱସେନ ତିୱିଧଂ ହୋତି।

ତତ୍ଥ ଉପ୍ପାଦଟ୍ଠିତିଭଙ୍ଗୱସେନ ଖଣତ୍ତଯପରିଯାପନ୍ନୋ ଭାୱୋ ଖଣପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ନାମ। ତଂ ସରସଭଙ୍ଗଭୂତତ୍ତା ସଯଂ ଭିଜ୍ଜମାନଂ ଉପକ୍କମସାଧିଯଂ ୱିନାସୱନ୍ତଂ ନ ହୋତି। ଆତପେ ଠତ୍ୱା ଗବ୍ଭଂ ପୱିଟ୍ଠସ୍ସ ଅନ୍ଧକାରୱିଗମନ୍ତରଞ୍ଚ ସୀତେନ ଓୱରକଂ ପୱିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିସଭାଗୋତୁସମୁଟ୍ଠାନେନ ସୀତପନୂଦନ୍ତରଞ୍ଚ ରୂପସନ୍ତତି ସନ୍ତତିପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ନାମ। ପଟିସନ୍ଧିଚୁତୀନମନ୍ତରାଠଅପ୍ପୱତ୍ତି ଖନ୍ଧସନ୍ତତି ଅଦ୍ଧାପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ନାମ। ଇମସ୍ମିଂ ଦ୍ୱଯେ ଉପକ୍କମସମ୍ଭୱୋ, ତଂୱସେନ ଉପଚ୍ଛିଜ୍ଜମାନଂ ଜୀୱିତଂ ସନ୍ତାନପରିହାନିପଚ୍ଚଯଭାୱତୋ ସନ୍ତତିଅଦ୍ଧାପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଦ୍ୱଯଂ ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନକାଲମପ୍ପତ୍ୱା ଉପକ୍କମୱସେନ ଅନ୍ତରାଯେୱ ନିରୁଜ୍ଝତି, ତସ୍ମା ସନ୍ତତିଅଦ୍ଧାପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଞ୍ଚ ତଂନିରୋଧେନ ନିରୁଜ୍ଝମାନଅରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଞ୍ଚାତି ଉଭଯଂ ଏତ୍ଥ ‘‘ଜୀୱିତା’’ତି ଗହିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଇଦମେୱ ସନ୍ଧାଯାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ସନ୍ତତିଂ ୱିକୋପେତୀ’’ତି (ପାରା। ୧୭୨)।

ଇମିସ୍ସାୱ ପାଣାତିପାତଭାୱେ ଆପତ୍ତିଭାୱତୋ ଏତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୭୨)
ପାଣପାଣାତିପାତପାଣାତିପାତୀପାଣାତିପାତପ୍ପଯୋଗାନଂ ୱିଭାଗୋ ଦସ୍ସିତୋ। ତତ୍ଥ ପାଣୋତି ୱୋହାରତୋ ସତ୍ତୋ, ପରମତ୍ଥତୋ ଉପଚ୍ଛିଜ୍ଜମାନଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ତଂ ‘‘ଜୀୱିତା’’ତି ଇମିନା ୱୁତ୍ତଂ। ପାଣାତିପାତୋ ନାମ ୱଧକଚେତନା, ସୋ ଚ ‘‘ୱିଯୋଜଯେ’’ତି ଇମିନା ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ। ପାଣାତିପାତୀ ନାମ ପୁଗ୍ଗଲୋ, ସୋ ଚ ‘‘ଯୋ’’ତି ଇମିନା ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ। ପାଣାତିପାତପ୍ପଯୋଗୋ ପନ –

‘‘ୱୁତ୍ତା ପାଣାତିପାତସ୍ସ;

ପଯୋଗା ଛ ମହେସିନା’’ତି –

ଆଦିନା ନଯେନ ଇଧେୱ ୱକ୍ଖମାନୱିଭାଗତ୍ତା ୱକ୍ଖମାନନଯେନେୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଅସ୍ସ ସତ୍ଥଂ ନିକ୍ଖିପେଯ୍ଯ ୱାତି ଯୋଜନା। ଅସ୍ସାତି ମନୁସ୍ସଜାତିକସ୍ସ। ‘‘ହତ୍ଥପାସେ’’ତି ପାଠସେସୋ। ହତ୍ଥପାସୋ ନାମ ସମୀପୋତି। ଅସ୍ସାତି ସମୀପସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମିୱଚନଂ। ସତ୍ଥନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଜୀୱିତୱିହିଂ ସନୁପକରଣଭାୱେନ ସମ୍ମତା ଧାରାୱନ୍ତଅସିଆଦି ଚ ଧାରାରହିତଯଟ୍ଠିଭିନ୍ଦିୱାଲଲଗୁଳଆଦି ଚ ଉପଲକ୍ଖଣୱସେନ ଗହେତବ୍ବା। ସସତି ହିଂସତୀତି ସତ୍ଥଂ। ତେନେୱାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଅସିଂ ୱା ସତ୍ତିଂ ୱା ଭିନ୍ଦିୱାଲଂ ୱା ଲଗୁଳଂ ୱା ପାସାଣଂ ୱା ସତ୍ଥଂ ୱା ୱିସଂ ୱା ରଜ୍ଜୁଂ ୱା’’ତି। ଇଧାୱୁତ୍ତଂ କରପାଲିକାଛୁରିକାଦି ସମୁଖଂ ‘‘ସତ୍ଥଂ ୱା’’ତି ଇମିନା ସଙ୍ଗହିତଂ। ନିକ୍ଖିପେଯ୍ଯାତି ଯଥା ଭୋଗହେତୁଂ ଲଭତି, ତଥା ଉପନିକ୍ଖିପେଯ୍ଯ, ଅତ୍ତୱଧାଯ ଇଚ୍ଛିତକ୍ଖଣେ ଯଥା ଗଣ୍ହାତି, ତଥା ସମୀପେ ତେନେୱ ଚିତ୍ତେନ ଠପେଯ୍ଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇମିନା ଥାୱରପ୍ପଯୋଗୋ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ।

ମରଣେ ଗୁଣଂ ୱା ୱଦେଯ୍ଯାତି ଯୋଜନା, ମରଣତ୍ଥାଯ ମରଣେ ଗୁଣଂ ୱଣ୍ଣେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଜୀୱିତେ ଆଦୀନୱଂ ଦସ୍ସେତି, ମରଣେ ଗୁଣଂ ଭଣତୀ’’ତି (ପାରା। ୧୭୨) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘କିଂ ତୁଯ୍ହିମିନା ପାପକେନ ଦୁଜ୍ଜୀୱିତେନ, ଯୋ ତ୍ୱଂ ନ ଲଭସି ପଣୀତଭୋଜନାନି ଭୁଞ୍ଜିତୁ’’ମିଚ୍ଚାଦିନା ନଯେନ ମରଣତ୍ଥାଯ ଜୀୱିତେ ଅୱଣ୍ଣଂ ୱଦନ୍ତୋ ଚ ‘‘ତ୍ୱଂ ଖୋସି ଉପାସକ କତକଲ୍ଯାଣୋ ଅକତପାପୋ, ମତଂ ତେ ଜୀୱିତା ସେଯ୍ଯୋ, ଇତୋ ତ୍ୱଂ କାଲକତୋ ୱିୱିଧୱିହଙ୍ଗମୱିକୂଜିତେ ପରମସୁରଭିକୁସୁମଭୂସିତତରୁୱରନିଚିତେ
ପରମରତିକରଲଠଇତଗତିଭାସିତୱିଲପିତସୁରଯୁୱତିଗଣୱିଚରିତେ ୱରନନ୍ଦନେ ଅଚ୍ଛରାସଙ୍ଘପରିୱାରିତୋ ୱିଚରିସ୍ସସୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ମରଣତ୍ଥାଯ ମରଣାନିସଂସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଚ ‘‘ମରଣେ ଗୁଣଂ ୱଦେଯ୍ଯ’’ଇଚ୍ଚେୱ ୱୁଚ୍ଚତି।

ମରଣୂପାଯଂ ଦେସେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ମରଣାଧିପ୍ପାଯେନେୱ ‘‘ସତ୍ଥଂ ୱା ଆହର, ୱିସଂ ୱା ଖାଦ, ରଜ୍ଜୁଯା ୱା ଉବ୍ବନ୍ଧିତ୍ୱା କାଲଙ୍କରୋହୀ’’ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତସତ୍ଥହରଣାନି ଚ ଅୱୁତ୍ତମ୍ପି ସୋବ୍ଭନରକପପାତାଦୀସୁ ପପତନଞ୍ଚାତି ଏୱମାଦିକଂ ମରଣୂପାଯଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ। ‘‘ହୋତି ଅଯମ୍ପୀ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ଅପୀତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତଦ୍ୱଯଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଦ୍ୱେଧା ଭିନ୍ନସିଲା ୱିଯ ଅସନ୍ଧେଯ୍ୟୋୱସୋ ଛେଜ୍ଜୋତି ଦ୍ୱିଧା ଭିନ୍ନପାସାଣୋ ୱିଯ ଭଗୱତୋ ପଟିପତ୍ତିପଟିୱେଧସାସନଦ୍ୱଯେନ ସୋ ପଢୁଗ୍ଗନ୍ନେ ଅୱଭାୱେ ସନ୍ଧାତୁମସକ୍କୁଣେଯ୍ୟୋୱାତି ଞାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୩।ଥାୱରାଦଯୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱିଜ୍ଜାମଯୈଦ୍ଧିମଯପଯୋଗଦ୍ୱଯଂ ସଙ୍ଗହିତଂ।

୨୪୪।ତତ୍ଥାତି ତେସୁ ଛସୁ ପଯୋଗେସୁ। ସକୋ ହତ୍ଥୋ ସହତ୍ଥୋ, ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାହତ୍ଥିକୋ, ପଯୋଗୋ। ଇଧ ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ, ତସ୍ମା ହତ୍ଥାଦିନା ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗେନ ନିପ୍ଫାଦିତୋ ୱଧପ୍ପଯୋଗୋ ସାହତ୍ଥିକୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୨୪୫। ‘‘ଏୱଂ ତଂ ଏୱଂ ପହରିତ୍ୱା ମାରେହୀ’’ତି ଭିକ୍ଖୁନୋ ପରସ୍ସ ଯଂ ଆଣାପନଂ, ଅଯମାଣତ୍ତିକୋ ନଯୋତି ଯୋଜନା। ଆଣତ୍ତିକୋ ନଯୋତି ଆଣତ୍ତିଯେୱ ଆଣତ୍ତିକୋ। ନେତି ପୱତ୍ତେତୀତି ନଯୋ, ପଯୋଗସ୍ସେତଂ ନାମଂ।

୨୪୬।ଦୂରନ୍ତି ଦୂରଟ୍ଠଂ। କାଯେନ ପଟିବଦ୍ଧେନାତି ଏତ୍ଥ କାଯେକଦେସୋ ହତ୍ଥାଦି କାଯୋ ଅୱଯୱେ ସମୁଦାଯୋପଚାରତୋ ‘‘ଗାମୋ ଦଡ୍ଢୋ’’ତି ଯଥା। କାଯପଟିବଦ୍ଧଂ ଚାପାଦିକଂ ପଟିବଦ୍ଧଂ ନାମ ପୁବ୍ବପଦଲୋପେନ ‘‘ଦେୱଦତ୍ତୋ ଦତ୍ତୋ’’ତି ଯଥା। ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ, କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ‘‘ଉସୁଆଦିନିପାତନ’’ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱିଧାନଂ ୱିଧି, ପଯୋଗୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୭।ଅସଞ୍ଚାରିମୁପାଯେନାତି ଅସଞ୍ଚାରିମେନ ନିଚ୍ଚଲେନ ଉପାଯେନ। ଓପତନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଓପାତୋ, ସୋ ଆଦି ଯେସଂ ଅପସ୍ସେନୱିସଭେସଜ୍ଜସଂୱିଧାନାଦୀନଂ ତେ ଓପାତାଦଯୋ, ତେସଂ ୱିଧାନଂ ଓପାତାଦିୱିଧାନଂ, ଓପାତକ୍ଖଣନାଦିକିରିଯା।

୨୪୮।ୱିଜ୍ଜାଯାତି ଆଥବ୍ବନୱେଦାଗତମରଣମନ୍ତସଙ୍ଖାତୱିଜ୍ଜାଯ। ଜପ୍ପନନ୍ତି ଯଥା ପରୋ ନ ସୁଣାତି, ତଥା ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱଚନଂ।

୨୪୯। ମାରଣେ ସମତ୍ଥା ଯା କମ୍ମୱିପାକଜା ଇଦ୍ଧି, ଅଯଂ ଇଦ୍ଧିମଯୋ ପଯୋଗୋ ନାମାତି ସମୁଦୀରିତୋତି ଯୋଜନା। କମ୍ମୱିପାକେ ଜାତା କମ୍ମୱିପାକଜା, ଇଦ୍ଧି, ଯା ‘‘ନାଗାନଂ ନାଗିଦ୍ଧି ସୁପଣ୍ଣାନଂ ସୁପଣ୍ଣିଦ୍ଧି ଯକ୍ଖାନଂ ଯକ୍ଖିଦ୍ଧୀ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୭୨) ବହୁଧା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତା। ତତ୍ଥ ଦିଟ୍ଠଦଟ୍ଠଫୁଟ୍ଠୱିସାନଂ ନାଗାନଂ ଦିସ୍ୱା, ଡଂସିତ୍ୱା, ଫୁସିତ୍ୱା ଚ ପରୂପଘାତକରଣେ ନାଗିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ଏୱଂ ସେସାନମ୍ପି। ଇଦ୍ଧିଯେୱ ଇଦ୍ଧିମଯୋ, ଭାୱନାମଯୋ ଇଦ୍ଧିପ୍ପଯୋଗୋ ପନେତ୍ଥ ନ ଗହେତବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

‘‘କେଚି ପନ ଭାୱନାମଯିଦ୍ଧିଯାପି ପରୂପଘାତକରଣଂ ୱଦନ୍ତି। ସହ ପରୂପଘାତକରଣେନ ଚ ଆଦିତ୍ତଘରୂପରି ଖିତ୍ତସ୍ସ ଉଦକଘଟସ୍ସ ଭେଦନଂ ୱିଯ ଇଦ୍ଧିୱିନାସଞ୍ଚ ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ତଂ ତେସଂ ଇଚ୍ଛାମତ୍ତମେୱ। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ତଂ କୁସଲୱେଦନାୱିତକ୍କପରିତ୍ତତ୍ତିକାଦୀହି ନ ସମେତି। କଥଂ? ଅଯଞ୍ହି ଭାୱନାମଯିଦ୍ଧି ନାମ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନମଯା କୁସଲତ୍ତିକେ କୁସଲା ଚେୱ ଅବ୍ୟାକତା ଚ, ପାଣାତିପାତୋ ଅକୁସଲୋ। ୱେଦନାତ୍ତିକେ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ପାଣାତିପାତୋ ଦୁକ୍ଖସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ୱିତକ୍କତ୍ତିକେ ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା, ପାଣାତିପାତୋ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ। ପରିତ୍ତତ୍ତିକେ ମହଗ୍ଗତା, ପାଣାତିପାତୋ ପରିତ୍ତୋଯେୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୭୨)।

୨୫୦।ତତ୍ଥାତି ତେସୁ ଛବ୍ବିଧେସୁ ପଯୋଗେସୁ। ଉଦ୍ଦେସୋପୀତି ଉଦ୍ଦିସନଂ ଉଦ୍ଦେସୋ, ତଂସହିତୋ ପଯୋଗୋପି ଉଦ୍ଦେସୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି ‘‘କୁନ୍ତେ ପୱେସେହୀ’’ତି ଯଥା। ଏୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବତାଯ ଚ ଅନୁଦ୍ଦେସୋତି ତବ୍ବିପରୀତୱଚନମେୱ ଞାପକନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଏକେକୋ ଉଦ୍ଦେସୋପି ଅନୁଦ୍ଦେସୋପି ହୋତୀତି ତେସମଯଂ ଭେଦୋ ପନ ଦୁୱିଧୋ ହୋତୀତି ପରିଦୀପିତୋତି ଯୋଜନା। ଇମେସୁ ଛସୁ ପଯୋଗେସ୍ୱେୱ ଏକେକସ୍ସେୱ ଉଦ୍ଦିସ୍ସାନୁଦ୍ଦିସ୍ସକିରିଯମାନତାଯ ଦୁୱିଧଭାୱତୋ ତେସଂ ଦ୍ୱାଦସୱିଧୋ ଭେଦୋ ପଦଭାଜନେ ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ଦୀପିତୋ, ତତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯମିଦାନି ଦସ୍ସଯିସ୍ସାମୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୫୧।ବହୂସୁପୀତି ମନୁସ୍ସେସୁ ବହୂସୁପି। ତେନ କମ୍ମେନାତି ପହାରଦାନସଙ୍ଖାତେନ କମ୍ମେନ। ବଜ୍ଝତୀତି ଅପାଯଂ ନେତୁଂ କମ୍ମପାସେନ କମ୍ମନ୍ତରଂ ନିୱାରେତ୍ୱା ବଜ୍ଝତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୨।ପହାରେପୀତି ପହରଣେପି। ଦେହିନୋତି ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହସ୍ସ। ତସ୍ସାତି ପହଟସ୍ସ।

୨୫୩।ପହଟମତ୍ତେ ୱାତି ପହଟକ୍ଖଣେ ୱା। ପଚ୍ଛାତି ତପ୍ପଚ୍ଛୟା କାଲନ୍ତରେ ୱା। ଉଭୟଥାପି ଚ ମତେତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଆକାରାନମଞ୍ଞତରେନ ମତେପି। ହନ୍ତା ୱଧକୋ। ପହଟମତ୍ତସ୍ମିନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ମରଣାରହପହାରସ୍ସ ଲଦ୍ଧକ୍ଖଣେୟେୱ, ମରଣତୋ ପୁବ୍ବଭାଗେୟେୱାତି ମତ୍ତସଦ୍ଦେନ ଦୀପେତି। ମରଣତ୍ଥାୟ ଚ ଅଞ୍ଞତ୍ଥାୟ ଚ ଦିନ୍ନେସୁ ଅନେକେସୁ ପହାରେସୁ ମରଣତ୍ଥାୟ ଦିନ୍ନପ୍ପହାରେନେୱ ୟଦା କଦାଚି ମରିସ୍ସତି, ପହାରଦାନକ୍ଖଣେୟେୱ ପାରାଜିକଂ ହୋତି। ଅମରଣାଧିପ୍ପାୟେନ ଦିନ୍ନପ୍ପହାରବଲେନ ଚେ ମରେୟ୍ୟ, ନ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି।

୨୫୪।ଦ୍ୱେ ପୟୋଗାତି ଉଦ୍ଦିସ୍ସାନୁଦ୍ଦିସ୍ସକିରିୟାଭେଦଭିନ୍ନା ସାହତ୍ଥିକାଣତ୍ତିକା ଦ୍ୱେ ପୟୋଗା।

୨୫୫।କରଣସ୍ସାତି କିରିୟାୟ। ୱିସେସୋତି ନାନତ୍ତଂ। ଆଣତ୍ତିନିୟାମକାତି ଆଣତ୍ତିଂ ନିୟାମେନ୍ତି ୱୱତ୍ଥାପେନ୍ତୀତି ଆଣତ୍ତିନିୟାମକା।

୨୫୬।ତତ୍ଥାତି ତେସୁ ଆଣତ୍ତିନିୟାମକେସୁ ଛସୁ ଆକାରେସୁ। ୟୋବ୍ବନାଦି ଚାତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଥାୱରିୟମଜ୍ଝିମଖିଣ୍ଡବୁଦ୍ଧାଦିଅୱତ୍ଥାୱିସେସୋ ସଙ୍ଗହିତୋ।

୨୫୭। ୟଂ ମାତିକାୟ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ସତ୍ଥଂ, ତଂ କତମଂ?। ସତ୍ତମାରଣନ୍ତି ସତ୍ତେ ମାରେନ୍ତି ଏତେନାତି ସତ୍ତମାରଣଂ, ଅସିଆଦିୱଧୋପକରଣଂ।

୨୫୮।ୱିଜ୍ଝନନ୍ତି ଉସୁଆଦୀହି ୱିଜ୍ଝନଂ। ଭେଦନନ୍ତି କକଚାଦୀହି ଦ୍ୱିଧାକରଣଂ। ଛେଦନନ୍ତି ଖଗ୍ଗାଦୀହି ଦ୍ୱିଧାକରଣଂ। ତାଳନନ୍ତି ମୁଗ୍ଗରାଦୀହି ଆଘାତନଂ। ଏୱମାଦିୱିଧୋତି ଏୱମାଦିପ୍ପକାରୋ। ଅନେକୋତି ବହୁକୋ ଭେଦୋ। କରଣସ୍ସ ୱିସେସୋ କିରିୟାୱିସେସୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୯-୬୦। ''ପୁରତୋ ପହରିତ୍ୱାନ ମାରେହୀ''ତି ୟୋ ଭାସିତୋ ଆଣାପକେନ, ତେନ ଆଣତ୍ତେନ ପଚ୍ଛତୋ...ପେ... ମାରିତେତି ୟୋଜନା। ୱତ୍ଥାଣତ୍ତି ୱିସଙ୍କେତାତି ଏତ୍ଥ ''ୟଂ 'ମାରେହୀ'ତି...ପେ... ତତୋ''ତି ୱତ୍ଥୁୱିସଙ୍କେତୋ ଦସ୍ସିତୋ। ''ପୁରତୋ...ପେ... ମାରିତେ''ତି ଆଣତ୍ତିୱିସଙ୍କେତୋ ଦସ୍ସିତୋ। ମୂଲଟ୍ଠୋତି ଆଣାପକୋ। ମୂଲନ୍ତି ହି ପୁବ୍ବକିରିୟାନୁରୂପଂ ଆଣାପନଂ, ତତ୍ଥ ଠିତୋତି ମୂଲଟ୍ଠୋ।

୨୬୧। ଇମିନା ୱିସଙ୍କେତେ ଆଣାପକସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସଙ୍କେତେ ଅୱିରାଧିତେ ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ପାରାଜିକଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ୱତ୍ଥୁ''ନ୍ତିଆଦି। ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ଅୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ମାରିତେ ଉଭୟେସଂ...ପେ... ଉଦୀରିତୋ, ୟଥାଣତ୍ତି ଚ ମାରିତେ...ପେ... ଉଦୀରିତୋତି ୟୋଜନା। ମାରିତେ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିନ୍ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି। ଉଭୟେସନ୍ତି ଆଣାପକଆଣତ୍ତାନଂ। ୟଥାକାଲନ୍ତି ଆଣାପକସ୍ସ ଆଣତ୍ତିକ୍ଖଣଂ, ଆଣତ୍ତସ୍ସ ମାରଣକ୍ଖଣଞ୍ଚ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା। ବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧୋ, କମ୍ମୁନା ବନ୍ଧୋ କମ୍ମବନ୍ଧୋ। ଅଥ ୱା ବଜ୍ଝତି ଏତେନାତି ବନ୍ଧୋ, କମ୍ମମେୱ ବନ୍ଧୋ କମ୍ମବନ୍ଧୋ।

୨୬୪।ୱିସଙ୍କେତୋ ନାତି ୱିସଙ୍କେତୋ ନତ୍ଥି, ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ୟଥାକାଲପରିଚ୍ଛେଦଂ କମ୍ମବନ୍ଧୋୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୫।ସବ୍ବସୋତି ସବ୍ବେସୁ କାଲଭେଦେସୁ, ସବ୍ବସୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ୱା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସବ୍ବସୋତି ସବ୍ବପ୍ପକାରେନ। ୱିଭାୱିନାତି ପଣ୍ଡିତେନ। ସୋ ହି ଅତ୍ଥଂ ୱିଭାୱେତୀତି ତଥା ୱୁତ୍ତୋ।

୨୬୬-୭-୮।''ଇମଂ ଗାମେ ଠିତ''ନ୍ତି ଇଦଂ ତଂ ସଞ୍ଜାନିତୁଂ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ମାରଣକ୍ଖଣଟ୍ଠାନନିୟମତ୍ଥାୟାତି ''ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠିତ''ନ୍ତି ୱତ୍ୱାପି ''ନତ୍ଥି ତସ୍ସ ୱିସଙ୍କେତୋ''ତି ଆହ। ତସ୍ସାତି ଆଣାପକସ୍ସ। ''ତତ୍ଥା''ତି ୱା ପାଠୋ, ତସ୍ସଂ ଆଣତ୍ତିୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଗାମେୟେୱ ଠିତଂ ୱେରିଂ ମାରେହୀ''ତି ସାୱଧାରଣଂ ଆଣତ୍ତୋ ୱନେ ଚେ ଠିତଂ ମାରେତି ୱା ''ୱନେୟେୱ ଠିତଂ ୱେରିଂ ମାରେହୀ''ତି ସାୱଧାରଣଂ ୱୁତ୍ତୋ ଗାମେ ଠିତଂ ଚେ ମାରେତି ୱାତି ୟୋଜନା। ''ଭିକ୍ଖୁନା ସାୱଧାରଣ''ନ୍ତି ଚ ପୋତ୍ଥକେସୁ ଲିଖନ୍ତି, ତଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ''ୱନେ ୱାସାୱଧାରଣ''ନ୍ତି ପାଠୋୟେୱ ଗହେତବ୍ବୋ। ୱିଗତୋ ସଙ୍କେତୋ ଆଣତ୍ତିନିୟାମୋ ଏତ୍ଥାତି ୱିସଙ୍କେତୋ।

୨୬୯।ସବ୍ବଦେସେସୂତି ଗାମୱନଅଙ୍ଗଣଗେହାଦୀସୁ ସବ୍ବେସୁ ଠାନେସୁ। ଭେଦତୋତି ନାନତ୍ତତୋ।

୨୭୦। ''ସତ୍ଥେନ ପନ ମାରେହୀ''ତି ୟେନ କେନଚି ୟୋ ଆଣତ୍ତୋ, ତେନ ୟେନ କେନଚି ସତ୍ଥେନ ମାରିତେ ୱିସଙ୍କେତୋ ନତ୍ଥୀତି ୟୋଜନା।

୨୭୧-୨।ଇମିନା ୱାସିନା ହୀତି ଏତ୍ଥ ହୀତି ପଦପୂରଣେ। ''ଇମିନା ଅସିନା ମାରେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ଅଞ୍ଞେନ ଅସିନା ମାରେତି ୱା ''ତ୍ୱଂ ଇମସ୍ସ

ଅସିସ୍ସ ଏତାଯ ଧାରାଯ ମାରଯ'' ଇତି ୱୁତ୍ତୋ ତଂ ୱେରିଂ ସଚେ ଇତରାଯ ଧାରାଯ ମାରେତି ୱା ଥରୁନା ମାରେତି ୱା ତୁଣ୍ଡେନ ମାରେତି ୱା, ତଥା ମାରିତେ ୱିସଙ୍କେତୋଯେୱ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଥରୁନାତି ଖଗ୍ଗମୁଟ୍ଠିନା। ତୁଣ୍ଡେନାତି ଖଗ୍ଗତୁଣ୍ଡେନ। ''ୱିସଙ୍କେତୋୱା''ତି ସଙ୍କେତୱିରାଧେନେୱ ପାରାଜିକଂ ନ ହୋତୀତି ଦସ୍ସନପଦମେତଂ।

୨୭୩।ସକ୍କାୱୁଧକଜାତିସୂତି ଇଧାୱୁତ୍ତକରପାଲିକାଛୁରିକାଦିସଙ୍ଗହରଣସାମଞ୍ଞେସୁ। ୱିସେସତୋତି ଭେଦତୋ।

୨୭୪।ପରେନାତି ଭିକ୍ଖୁନା। ସୋତି ଆଣତ୍ତୋ। ନିସିନ୍ନଂ ନଂ ମାରେତି, ୱିସଙ୍କେତୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ''ଗଚ୍ଛନ୍ତମେୱ ମାରେହୀ''ତି ସାୱଧାରଣଂ ଅୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ନିସିନ୍ନୋପି ସୋଯେୱା''ତି ତଂ ମାରେନ୍ତସ୍ସ ୱିସଙ୍କେତୋ ନ ହୋତି, ଅୱଧାରଣଂ ଅନ୍ତରେନ କଥନଂ ତଂ ସଞ୍ଜାନାପେତୁଂ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଇରିଯାପଥନିଯାମକଂ ନ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୭୫-୬। ଅସତି ସାୱଧାରଣେ ୱିସଙ୍କେତାଭାୱଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ସାୱଧାରଣେ ଇରିଯାପଥନ୍ତରେସୁ ୱିସଙ୍କେତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ନିସିନ୍ନଂଯେୱା''ତିଆଦି। ''ନିସିନ୍ନଂଯେୱ ମାରେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ମାରେତି, ୱିସଙ୍କେତନ୍ତି ଞାତବ୍ବଂ। ''ଗଚ୍ଛନ୍ତଂଯେୱ ମାରେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ନିସିନ୍ନଂ ମାରେତି, ୱିସଙ୍କେତନ୍ତି ଞାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଇମମେୱ ଯୋଜନାକ୍କମଂ ସନ୍ଧାଯାହ ''ଯଥାକ୍କମ''ନ୍ତି।

୨୭୭।ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱାତି ସରାଦୀହି ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା।

୨୭୮।ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଅସିଆଦୀହି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା। ପୁନ ସୋତି ପଯୋଗୋ।

୨୭୯।କରଣେସୂତି ୱିଜ୍ଝନାଦିକିରିଯାୱିସେସେସୁ।

୨୮୦-୧। ଏତ୍ତାୱତା ଆଣତ୍ତିନିଯାମକନିଦ୍ଦେସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଦୀଘାଦିଲିଙ୍ଗୱସେନାପି ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ୱିସଙ୍କେତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଦୀଘ''ନ୍ତିଆଦି। ''ଦୀଘଂ…ପେ… ଥୂଲଂ ମାରେହୀତି ଅନିଯମେତ୍ୱା ଆଣାପେତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୭୪) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଏୱ-କାରଂ ୱିନା ''ଦୀଘଂ ମାରେହୀ''ତି ଅନିଯମେତ୍ୱା କେନଚି ଯୋ ଆଣତ୍ତୋ ହୋତି, ସୋପି ଆଣତ୍ତୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ତାଦିସଂ ସଚେ ମାରେତି, ନତ୍ଥି ତତ୍ଥ ୱିସଙ୍କେତୋ, ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ପରାଜଯୋତି ଯୋଜନା। ଏୱଂ ''ରସ୍ସ''ନ୍ତିଆଦିସବ୍ବପଦେହିପି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ଅନିଯମେତ୍ୱାତି ୱିସଙ୍କେତାଭାୱସ୍ସ ହେତୁଦସ୍ସନଂ। ଏୱକାରୋ ୱାକ୍ୟାଲଙ୍କାରୋ। ତତ୍ଥାତି ଆଣତ୍ତିକପ୍ପଯୋଗେ। ''ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ପରାଜଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆଣାପକଂ ୱିନା ଅଞ୍ଞଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହଂ ''ଯଂ କିଞ୍ଚି ତାଦିସ''ନ୍ତି ଇମିନା ଦସ୍ସେତି।

ସଚେ ଆଣାପକୋ ଆଣାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତାନମେୱ ମାରେତି, ଆଣାପକୋ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ମରତି, ଆଣତ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ। ଆଣାପକେନ ଅତ୍ତାନମୁଦ୍ଦିସ୍ସ ଆଣତ୍ତିଯା କତାଯ ଆଣତ୍ତୋ ଅଜାନିତ୍ୱା ତାଦିସଂ ଅଞ୍ଞଂ ମାରେତି, ଓକାସସ୍ସ ଅନିଯମିତତ୍ତା ଆଣାପକୋ ମୁଚ୍ଚତି, ଇତରୋ କମ୍ମୁନା ବଜ୍ଝତି। ଯଦି ''ଅମୁକସ୍ମିଂ ରତ୍ତିଟ୍ଠାନେ ୱା ଦିୱାଟ୍ଠାନେ ୱା ନିସିନ୍ନଂ ଇଦିସଂ ମାରେହୀ''ତି ଓକାସଂ ନିଯମେତ୍ୱା ଆଣାପେତି, ତତ୍ଥ ଆଣାପକତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ମାରିତେ ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ପାରାଜିକଂ। ତତୋ ବହି ମାରିତେ ୱଧକସ୍ସେୱ କମ୍ମବନ୍ଧୋ। ଆଣାପକୋ ଅତ୍ତାନମେୱ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଆଣାପେତି, ଇତରୋ ଚ ତମେୱ ତତ୍ଥ ମାରେତି, ଆଣାପକସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ଆଣତ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ। ସଚେ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ମାରେତି, ମୂଲଟ୍ଠୋ ମୁଚ୍ଚତି। ଅଜାନିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ତତ୍ଥ ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ୱା ମାରେତି, ୱଧକୋ ପାରାଜିକଂ ଆପଜ୍ଜତି, ମୂଲଟ୍ଠୋ ମୁଚ୍ଚତି। ଆନନ୍ତରିଯୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଆନନ୍ତରିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୨୮୨। ଯୋ ମନୁସ୍ସଂ କଞ୍ଚି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ସଚେ ଓପାତଂ ଖଣତି, ତଥା ଓପାତଂ ଖଣନ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ନାମ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନା। ଯୋଜନା ଚ ନାମେସା ଯଥାରୁତଯୋଜନା, ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନାତି ଦୁୱିଧା। ତତ୍ଥ ପାଠାଗତପଦାନମେୱ ଯୋଜନା ଯଥାରୁତଯୋଜନା, ଊନପୂରଣତ୍ଥମଜ୍ଝାହାରପଦେହି ସହ ପାଠାଗତପଦାନଂ ଯୋଜନା ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ''ଖଣନ୍ତସ୍ସଚ ଓପାତ''ନ୍ତି ପୋତ୍ଥକେସୁ ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି। ''ଖଣନ୍ତସ୍ସ ତଥୋପାତ'ନ୍ତି ପାଠୋ ସୁନ୍ଦରୋ''ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ୱୁତ୍ତଂ। ''ଆୱାଟନ୍ତି ଏତସ୍ସ 'ଓପାତ'ନ୍ତି ପରିଯାଯୋ''ତି ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ତତୋପି –

''ମନୁସ୍ସଂ କଞ୍ଚି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ;

ଯୋ ଚେ ଖଣତିୱାଟକଂ;

ଖଣତୋ ତଂ ତଥା ତସ୍ସ;

ହୋତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି। –

ପାଠୋ ସୁନ୍ଦରତରୋ। ଜାତପଥୱିଂ ଖଣନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକପଯୋଗତ୍ତା ପଯୋଗଗଣନାଯ ଦୁକ୍କଟଂ।

୨୮୩।ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଆୱାଟେ। ତସ୍ସାତି ପତିତସ୍ସ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହସ୍ସ। ଦୁକ୍ଖୁପ୍ପତ୍ତିଯାତି ଦୁକ୍ଖୁପ୍ପତ୍ତିହେତୁ। ତସ୍ସାତି ଯେନ ଆୱାଟୋ ଖତୋ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ପତିତ୍ୱା ସୋ ଚେ ମରତି, ତସ୍ମିଂ ମତେ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାରାଜିକଂ ଭୱେତି ଯୋଜନା।

୨୮୪।ଅଞ୍ଞସ୍ମିନ୍ତି ଯଂ ସମୁଦ୍ଦିସ୍ସ ଆୱାଟୋ ଖତୋ, ତତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ। ଅନୁଦ୍ଦିସ୍ସକନ୍ତି କିରିଯାୱିସେସନଂ, ଅନୁଦ୍ଦିସ୍ସକଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଓପାତୱିସେସନଂ ଚେ, ‘‘ଅନୁଦ୍ଦିସ୍ସକୋ ଓପାତୋ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ‘‘ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତୀ’’ତିଆଦୀସୁ (ସଂ। ନି। ୫।୧୩୯; ଅ। ନି। ୪।୩୪; ୧୦। ୧୫; ଇତିୱୁ। ୯୦; ନେତ୍ତି। ୧୭୦) ୱିଯ ଓ-କାରଟ୍ଠାନେ ଅ-କାରୋ, ମ-କାରାଗମୋ ଚ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ଅନୋଦିସ୍ସକୋ ଓପାତୋ ଖତୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୫। ‘‘ଏତ୍ଥ ପତିତ୍ୱା ଯୋ କୋଚି ମରତୂ’’ତି ଅନୋଦିସ୍ସକୋ ଓପାତୋ ସଚେ ଖତୋ ହୋତି, ଯତ୍ତକା ନିପତିତ୍ୱା ମରନ୍ତି ଚେ, ଅସ୍ସ ତତ୍ତକା ଦୋସା ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଯୋ କୋଚୀ’’ତି ଇମିନା ଅତ୍ତନୋ ମାତାପିତରୋ ଚ ସଙ୍ଗହିତା। ଦୋସାତି କମ୍ମବନ୍ଧଦୋସା, ପାରାଜିକଂ ପନ ଏକମେୱ। ଅସ୍ସାତି ଯେନ ଅନୋଦିସ୍ସ ଓପାତୋ ଖତୋ, ତସ୍ସ।

୨୮୬।ଆନନ୍ତରିଯୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ମତେତି ପାଠସେସୋ, ‘‘ତତ୍ଥ ପତିତ୍ୱା’’ତି ଅଧିକାରୋ, ଅରହନ୍ତେ, ମାତରି, ପିତରି ଚ ତସ୍ମିଂ ପତିତ୍ୱା ମତେ କାଲକତେତି ଅତ୍ଥୋ। ଆନନ୍ତରିଯକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସକତ୍ଥେ, କୁଚ୍ଛିତେ , ସଞ୍ଞାଯଂ ୱା କ-ପଚ୍ଚଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ଆନନ୍ତରିଯୱତ୍ଥୁସ୍ମି’’ନ୍ତି ଇମସ୍ମିଂ ସମାସପଦେ ଅୱଯୱଭୂତମ୍ପି ‘‘ୱତ୍ଥୁସ୍ମି’’ନ୍ତି ଇଦଞ୍ଚ ‘‘ତତ୍ଥ ପତିତ୍ୱା ମତେ’’ତି ଇଦଞ୍ଚ ଆକଡ୍ଢତି। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦୀନଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ତତ୍ଥ ପତିତ୍ୱା ମତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦଯୋ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ତସ୍ମିଂ ଆୱାଟେ ପତିତ୍ୱା ଯକ୍ଖାଦୀସୁ ମତେସୁ, ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁନୋ ଦୁକ୍ଖୁପ୍ପତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହେ ମତେ ପାରାଜିକଂ, ତିରଚ୍ଛାନେ ମତେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୮୭।ପାଣାତିପାତା ଦ୍ୱେତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମତତ୍ତା ଦ୍ୱେ ପାଣାତିପାତା, ଏକେନ ପାରାଜିକଂ, ଇତରେନ କମ୍ମବନ୍ଧୋଯେୱ। ଏକୋୱେକେକଧଂସନେତି ମାତୁ ୱା ଦାରକସ୍ସ ୱା ମରଣେ ଏକୋ ପାଣାତିପାତୋୱ।

୨୮୮। ଚୋରେହି ଅନୁବଦ୍ଧୋ ଏତ୍ଥ ଆୱାଟେ ପତିତ୍ୱା ମରିସ୍ସତି ଚେ, ଓପାତଖଣକସ୍ସେୱ ପାରାଜିକଂ ହୋତି କିରାତି ଯୋଜନା। କିରାତି ଅନୁସ୍ସୱନେ ଅରୁଚିସୂଚକଂ।

୨୮୯-୯୦।ୱେରିନୋ ଭିକ୍ଖୁତୋ ଅଞ୍ଞେ ୱେରିପୁଗ୍ଗଲା। ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଓପାତେ ସଚେ ମନୁସ୍ସଂ ପାତେତ୍ୱା ମାରେନ୍ତି, ତଥା ୱେରିନୋ ତତ୍ଥ ସଯମେୱ ପତିତଂ ମନୁସ୍ସଂ ବହି ନୀହରିତ୍ୱା ସଚେ ମାରେନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଓପପାତିକା ମନୁସ୍ସା ଓପାତେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ତତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ମତା ଚେ ସିଯୁଂ, ସବ୍ବତ୍ଥ ଚ ଯଥାୱୁତ୍ତସବ୍ବୱାରେସୁ ଓପାତଖଣକସ୍ସେୱ ପରାଜଯୋତି ଯୋଜନା। ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ହୀତି ଏତ୍ଥ ହୀତି ପଦପୂରଣେ। ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ନିପାତସଦ୍ଦାନଂ ଅତ୍ଥୋ ନ ଦସ୍ସିତୋ, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପଦପୂରଣମତ୍ତତା ୱେଦିତବ୍ବା।

୨୯୧।ଯକ୍ଖାଦଯୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତିରଚ୍ଛାନାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ୱତ୍ଥୁୱସାତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯପାଚିତ୍ତିଯାନଂ ୱତ୍ଥୁଭୂତଯକ୍ଖତିରଚ୍ଛାନାନଂ ୱସା। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦଯୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପାଚିତ୍ତିଯସଙ୍ଗହୋ।

୨୯୩।ଅଯଂନଯୋତି ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଯଥାୱୁତ୍ତୋ ନଯୋ।

୨୯୪-୫।ବଜ୍ଝନ୍ତୀତି ସଚେ ଅୱସ୍ସଂ ବଜ୍ଝନ୍ତି। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ପାସେ। ‘‘ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତମତ୍ତସ୍ମି’’ନ୍ତି ଇମିନା ପଯୋଗସ୍ସ ଅତ୍ଥସାଧକତଂ ଦୀପେତି।

୨୯୬। ଯଂ ପନ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପାସୋ ଓଡ୍ଡିତୋ, ତତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ବନ୍ଧନେ ତୁ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

୨୯୭।ମୁଧା ୱାପୀତି ଅମୂଲେନ ୱାପି। ମୂଲଟ୍ଠସ୍ସେୱାତି ପାସକାରକସ୍ସେୱ। କମ୍ମବନ୍ଧୋତି ପାଣାତିପାତୋ। ବଜ୍ଝତି ଏତେନାତି ବନ୍ଧୋ, କମ୍ମମେୱ ବନ୍ଧୋ କମ୍ମବନ୍ଧୋ। ପାରାଜିକମତ୍ତେ ୱତ୍ତବ୍ବେପି ଯାୱ ସୋ ୱତ୍ତତି, ତାୱ ତତ୍ଥ ବଜ୍ଝିତ୍ୱା ମତସତ୍ତେସୁ ପଠମମତସ୍ସ ୱସେନ ପାରାଜିକଂ, ଅୱସେସାନଂ ପାଣାତିପାତସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅକୁସଲରାସିନୋ ସମ୍ଭୱତୋ ତଂ ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ସାମଞ୍ଞେନ ଦ୍ୱଯମ୍ପି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘କମ୍ମବନ୍ଧୋ’’ତି।

୨୯୮। ‘‘ସଚେ ଯେନ ଲଦ୍ଧୋ, ସୋ ଉଗ୍ଗଣ୍ଠଇତଂ ୱା ପାସଂ ସଣ୍ଠପେତି, ତସ୍ସ ପସ୍ସେନ ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ୱତିଂ କତ୍ୱା ସମ୍ମୁଖେ ପୱେସେତି, ଥଦ୍ଧତରଂ ୱା ପାସଯଟ୍ଠିଂ ଠପେତି, ଦଳ୍ହତରଂ ୱା ପାସରଜ୍ଜୁଂ ବନ୍ଧତି, ଥିରତରଂ ୱା ଖାଣୁକଂ ଆକୋଟେତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୭୬) ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସଙ୍ଗହିତୁମାହ ‘‘ପାସମୁଗ୍ଗଣ୍ଠଇତମ୍ପି ୱା’’ତି। ଏତ୍ଥ ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ପି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ସଣ୍ଠପେତୀ’’ତିଆଦିକା ‘‘ବନ୍ଧତୀ’’ତି ଦସ୍ସିତକିରିଯାୱସାନା ପଯୋଗା ଦସ୍ସିତା। ଥିରଂ ୱାପୀତି ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଅୱସିଟ୍ଠଂ ‘‘ଖାଣୁକଂ ଆକୋଟେତୀ’’ତି କିରିଯଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି ଉଭଯତ୍ଥପି ପକାରନ୍ତରୱିକପ୍ପତ୍ଥତ୍ତାତି ଗହେତବ୍ବା। ଏୱନ୍ତି ଏୱଂ ସତି। ଯେନ ପାସୋ ଲଦ୍ଧୋ, ତେନାପି ଏୱଂ ପାସେ କତୱସେସେ ସତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉଭିନ୍ନନ୍ତି ପାସକାରକସ୍ସ ଚ ଇଦାନି ଲଭିତ୍ୱା ପଟିଜଗ୍ଗନ୍ତସ୍ସ ଚାତି ଉଭଯେସଂ।

୨୯୯-୩୦୦।ଯୋତି ପାସକାରକୋ, ଲଦ୍ଧପାସକୋତି ଇମେସଂ ଯୋ କୋଚି। ଉଗ୍ଗଣ୍ଠଆପେତ୍ୱାତି ୱିଘାଟେତ୍ୱା, ଯଥା ତତ୍ଥ ପାଣିନୋ ନ ବଜ୍ଝନ୍ତି, ଏୱଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଚାତି ପୁନ ସଣ୍ଠପିତେ ପାସେ ଚ। କୋ ୱିମୁଚ୍ଚତି? ଯେନ ଲଦ୍ଧୋ, ସୋ।

୩୦୧-୨।ଗୋପେତ୍ୱାତି ଗୋପନହେତୁ ମୋକ୍ଖୋ ନ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ସୀହଂ ଦିସ୍ୱା ଭଯଂ ହୋତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ହେତୁମ୍ହି ତ୍ୱା-ପଚ୍ଚଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତମଞ୍ଞୋ…ପେ… ନ ଚ ମୁଚ୍ଚତୀତି ଏତ୍ଥ ନ ଚାତି ନେୱ। ନାସେତ୍ୱା ସବ୍ବସୋ ୱାତି ସୋ ଯଥା ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଉସ୍ସ ୱିନାସୋପକରଣଂ ନ ହୋତି, ତଥା ଛିନ୍ଦନାଦୀହି ନାସେତ୍ୱା। ତଂ ପାସଯଟ୍ଠିଂ। କୋ ୱିମୁଚ୍ଚତି? ପାସକାରକୋ।

୩୦୩।ସୂଲଂରୋପେନ୍ତସ୍ସାତି ସୂଲଂ ନିଖଣନ୍ତସ୍ସ। ସଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସାତି ସଣ୍ଠପେନ୍ତସ୍ସ।

୩୦୪।ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ‘‘କତେନ ପଯୋଗେନା’’ତି ପାଠସେସୋ, ‘‘ମତେପି ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଏତେହି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଇମିନାହଂ ଉପକ୍କମେନ ଇମଂ ମାରେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅଚେତେତ୍ୱା ଅପକପ୍ପେତ୍ୱା ଅୱଧକଚେତନୋ ହୁତ୍ୱା କତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥିକେନପି ଉପକ୍କମେନ ପରେ ମତେପି ଆପତ୍ତି ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ, ମୁସଲୁସ୍ସାପନାଦିୱତ୍ଥୂସୁ (ପାରା। ୧୮୦) ୱିଯ ଅଯଂ ସତ୍ତୋତିସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଇମିନା ଉପକ୍କମେନ ଇମଂ ମାରେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱୀତିକ୍କମସମୁଟ୍ଠାପକଚେତନାସମ୍ପଯୁତ୍ତୱିକପ୍ପରହିତୋ ହୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥିକେନ ପଯୋଗେନ ମନୁସ୍ସେ ମତେପି ପାରାଜିକଂ ନତ୍ଥୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅଜାନନ୍ତସ୍ସାତି ‘‘ଇମିନା ଅଯଂ ମରିସ୍ସତୀ’’ତି ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କମେନ ପରେ ମତେପି ଅନାପତ୍ତି, ୱିସଗତପିଣ୍ଡପାତୱତ୍ଥୁମ୍ହି (ପାରା। ୧୮୧) ୱିଯ ‘‘ଇଦଂ କାରଣ’’ନ୍ତି ଅଜାନିତ୍ୱା କତେନ ମନୁସ୍ସେ ମତେପି ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଆକଡ୍ଢତି। ଅମରଣଚିତ୍ତସ୍ସ ଅମରଣିଚ୍ଛାସହିତଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କମେନ ପରେ ମତେପି ଅନାପତ୍ତି ୱୁଦ୍ଧପବ୍ବଜିତାଦିୱତ୍ଥୂସୁ (ପାରା। ୧୮୦) ୱିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉମ୍ମତ୍ତକାଦଯୋ ୱୁତ୍ତସରୂପାୟେୱ।

୩୦୫।‘‘ମନୁସ୍ସପାଣିମ୍ହୀ’’ତି ଇମିନା ମନୁସ୍ସଭାୱୋ ଅଙ୍ଗଭାୱେନ ଦସ୍ସିତୋ। ‘‘ସଚସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ମରଣୂପସଂହିତ’’ନ୍ତି ଇମିନା ମରଣୂପସଂହିତଚିତ୍ତତା ଦସ୍ସିତା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ତତିଯପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା

୩୦୬-୭। ଏୱଂ ନାତିସଙ୍ଖେପୱିତ୍ଥାରନଯେନ ତତିଯପାରାଜିକୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅସନ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ‘‘ଅସନ୍ତ’’ନ୍ତି ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଅତ୍ତନୀ’’ତି ଚ ‘‘ଝାନାଦିଭେଦ’’ନ୍ତି ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମ’’ନ୍ତି ଚ ‘‘ସମୁଦାଚରେଯ୍ୟା’’ତି

ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଯୋ ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଚ ସାମଞ୍ଞିଯା ଲବ୍ଭତୀତି ଅଜ୍ଝାହରିତ୍ୱା ‘‘ଅତ୍ତନି ଅସନ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଅତ୍ତନିଅସନ୍ତନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତାନେ ଅନୁପ୍ପାଦିତତାଯ ଅୱିଜ୍ଜମାନଂ। ଅତ୍ତସ୍ମିତମେୱ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ତୁପନାଯିକଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ତନି ୱିଜ୍ଜମାନଂ ୱିଯ କତ୍ୱା ତଂ ଉପନେତ୍ୱା । ଭୱଂ ଅଧିଟ୍ଠାଯ ଚ ୱତ୍ତମାନନ୍ତି ପଟିସନ୍ଧିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚ ୱତ୍ତନ୍ତଂ ଭୱଂ ଚିତ୍ତେନ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତକ୍କେତ୍ୱା, ଚିତ୍ତେ ଠପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞାପଦେସଞ୍ଚ ୱିନାତି ‘‘ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତୀଧ ଭିକ୍ଖୂ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱକ୍ଖମାନଂ ପରିଯାଯକଥଂ ଠପେତ୍ୱା। ଅଧିମାନଞ୍ଚ ୱିନାତି ଅଦିଟ୍ଠେ ଦିଟ୍ଠସଞ୍ଞିତାଦିସଭାୱଂ ଅଧିଗତମାନସଙ୍ଖାତଂ ‘‘ଅଧିଗତୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମୋ ଅହମ୍ହୀ’’ତି ଅଧିମାନଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା। ଝାନାଦିଭେଦନ୍ତି ଝାନାଦଯୋ ଭେଦା ୱିସେସା ଯସ୍ସ ତଂ ଝାନାଦିଭେଦଂ, ‘‘ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମୋ ନାମ ଝାନଂ ୱିମୋକ୍ଖୋ ସମାଧି ସମାପତ୍ତି ଞାଣଦସ୍ସନଂ ମଗ୍ଗଭାୱନା ଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯା କିଲେସପ୍ପହାନଂ ୱିନୀୱରଣତା ଚିତ୍ତସ୍ସ ସୁଞ୍ଞାଗାରେ ଅଭିରତୀ’’ତି (ପାରା। ୧୯୮, ୧୯୯) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ ଝାନାଦିଧମ୍ମୱିସେସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମନ୍ତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସାନଂ ଝାଯୀନଞ୍ଚେୱ ଅରିଯାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୯୭) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତଂ ଝାନଲାଭୀହି ଚେୱ ଅଟ୍ଠହି ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲେହି ଚ ଅଧିଗତତ୍ତା ତେସଂ ସନ୍ତକନ୍ତି ସଙ୍ଖଂ ଗତଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ।

ୱିଞ୍ଞତ୍ତିପଥେ ଠିତସ୍ସ କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମୁଦାଚରେଯ୍ୟାତି ଅଜ୍ଝାହରିତ୍ୱା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ୱିଞ୍ଞତ୍ତିପଥେ ଠିତସ୍ସାତି ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରେ ପଦେସେ ଠିତସ୍ସ ‘‘ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ଗହଟ୍ଠସ୍ସ ୱା ପବ୍ବଜିତସ୍ସ ୱା’’ତି (ପାରା। ୧୯୮) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତସ୍ସ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି। କାଯେନ ୱାତି ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଦିୱସେନ କାଯେନ ୱା। ‘‘ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯ ସୀସଂ ନ ଓତରତି, ଇଦଂ ଅଭୂତାରୋଚନଂ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯପି ଓତରତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୧୫) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇଧ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଦିହତ୍ଥୱିକାରୋ ଚ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗଚୋପନଞ୍ଚ ‘‘କାଯେନା’’ତି ଇମିନା ଗହେତବ୍ବଂ। ୱାଚାଯ ୱାତି ଯୋ ସୱନୂପଚାରେ ଠିତୋ ତେନ ୱିଞ୍ଞାତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟେନ ଯେନ କେନଚି ୱୋହାରେନ ୱା। ଯୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଯୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଥେରୋ ୱା ନୱୋ ୱା ମଜ୍ଝିମୋ ୱା। ସମୁଦାଚରେଯ୍ୟାତି ‘‘ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମୀ’’ତିଆଦିୱଚନପ୍ପକାରେସୁ ଯଂ କଞ୍ଚି ପକାରଂ ୱଦେଯ୍ୟ। ତଦତ୍ଥେତି ତେନ ୱୁତ୍ତୱାକ୍ୟସ୍ସ ଅତ୍ଥେ। ଞାତେୱାତି ଞାତେ ଏୱ। ମାତୁଗାମଂ ୱା ପୁରିସଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ୱୁତ୍ତେ, ତେନେୱ ୱା ଅନୁଦ୍ଦିସ୍ସ ୱୁତ୍ତେ ସୱନୂପଚାରେ ଠିତେନ ଯେନ କେନଚି ମନୁସ୍ସଭୂତେନ ୱଚନସମନନ୍ତରମେୱ ‘‘ଅଯଂ ପଠମଜ୍ଝାନଲାଭୀ’’ତିଆଦିକେ ଯଥାୱୁତ୍ତେ ଅତ୍ଥପ୍ପକାରେ ଞାତେଯେୱ। ‘‘ସୋ’’ତି ଅଜ୍ଝାହରିତ୍ୱା ‘‘ସୋ ପୁନ ରୁଢହିଭାୱେ ଅଭବ୍ବୋ’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ଅତ୍ତନି ଅୱିଜ୍ଜମାନଗୁଣଂ ସନ୍ତଂ ୱିଯ କତ୍ୱା ଇଚ୍ଛାଚାରେ ଠତ୍ୱା ଏୱଂ କଥିତପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲେ ପତିଟ୍ଠାଯ ଉପରୂପରି ଲବ୍ଭମାନଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରଗୁଣେହି ବୁଦ୍ଧିସଙ୍ଖାତଂ ସାସନେ ବୁଦ୍ଧିମଧିଗନ୍ତୁଂ ଅନରହୋତି ଅତ୍ଥୋ । କିଂ ୱିଯାତି ଆହ ‘‘ଯଥେୱ...ପେ... ରୁଢଇଭାୱେ’’ତି। ‘‘ଯଥା’’ତି ଏତେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ‘‘ତଥା’’ତି, ଯଥା ତାଲୋ ମତ୍ଥକଚ୍ଛିନ୍ନୋ ଅଭବ୍ବୋ ପୁନ ୱିରୁଢହିଯା, ସୋପି ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋ ତଥେୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦୮-୯। ଇଦାନି ‘‘ଞାତେୱ ଅଭବ୍ବୋ’’ତି ଚ ‘‘ଅଞ୍ଞାପଦେସଞ୍ଚ ୱିନା’’ତି ଚ ଏତସ୍ମିଂ ୱାକ୍ୟଦ୍ୱଯେ ବ୍ୟତିରେକତ୍ଥୱସେନ ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅସନ୍ତମେୱା’’ତିଆଦି।

ଅନନ୍ତରନ୍ତି ‘‘ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମୀ’’ତିଆଦିୱଚନସମନନ୍ତରମେୱ। ସୋତି ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରେ ଠତ୍ୱା ଯେନ ତଂ ୱଚନଂ ସୁତଂ, ସୋ ପରୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଜାନାତି ଚେତି ‘‘ଅଯଂ ପଠମଜ୍ଝାନଲାଭୀ’’ତିଆଦିୱସେନ ତେନ ୱୁତ୍ତୱଚନପ୍ପକାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିରାଧେତ୍ୱା ଅଚିରେନେୱ ସଚେ ଜାନାତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯୋ ପନ ଝାନାଦୀନଂ ଅତ୍ତନା ଅଲଦ୍ଧଭାୱେନ ୱା ଆଗମେ ଉଗ୍ଗହପରିପୁଚ୍ଛାଦିୱସେନ ଅପରିଚିତତ୍ତା ୱା ଝାନାଦିସରୂପଂ ଅଜାନନ୍ତୋପି କେୱଲଂ ‘‘ଝାନଂ ୱିମୋକ୍ଖୋ ସମାଧି ସମାପତ୍ତୀ’’ତିଆଦିୱଚନାନଂ ସୁତପୁବ୍ବତ୍ତା ତେନ ‘‘ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମୀ’’ତିଆଦିୱଚନେ ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଝାନଂ କିର ଏସ ସମାପଜ୍ଜତୀ’’ତି ଯଦି ଏତ୍ତକମତ୍ତମ୍ପି ଜାନାତି, ସୋପି ‘‘ଜାନାତି’’ଚ୍ଚେୱ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୧୫) ୱୁତ୍ତୋତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଚୁତୋ ହୀତି ହି-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ, ଅତ୍ତନା ୱୁତ୍ତେ ତେନ ତତ୍ତକେଯେୱ ଞାତେ ସୋ ଅସନ୍ତଗୁଣଦୀପକୋ ପାପପୁଗ୍ଗଲୋ ଫଲସମ୍ପତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନଂ ଇମଂ ସାସନାମତମହାପାଦପଂ ଆରୁଯ୍ହାପି ଫଲଂ ଅପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ୱିରାଧେତ୍ୱା ପତିତ୍ୱା ମତୋ ନାମ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇମସ୍ସେୱତ୍ଥସ୍ସ ‘‘ଅସନ୍ତ’’ମିଚ୍ଚାଦିନା ପଠମଂ ୱୁତ୍ତସ୍ସପି ବ୍ୟତିରେକତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅନୁୱାଦୱସେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁନରୁତ୍ତିଦୋସୋ ନ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଇଦାନି ତଂ ବ୍ୟତିରେକତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନୋ ଚେ...ପେ... ହୋତୀ’’ତି। ଯସ୍ସ ସୋ ଆରୋଚେତି, ସୋ ଚେ ନ ଜାନାତି, ଅସ୍ସ ଅସନ୍ତଗୁଣଦୀପକସ୍ସ ମୁସାୱାଦିନୋ।

‘‘ଅଞ୍ଞାପଦେସଞ୍ଚ ୱିନା’’ତି ଇମିନା ଦସ୍ସିତବ୍ୟତିରେକତ୍ଥସ୍ସ ଭାୱାଭାୱେ ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଯୋ ତେ’’ତିଆଦି। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେ ତୱ ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ୱସତୀତି ଯୋଜନା। ଦୀପିତେତି ଅତ୍ତନୋ ଅଧିପ୍ପାଯେ ପକାସିତେ। ଜାନାତି ଚେତି ଯୋ ତଥା ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ଅସ୍ସୋସି, ସୋ ‘‘ଏସ ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ଅତ୍ତନୋ ଝାନଲାଭିତଂ ଦୀପେତୀ’’ତି ୱା ‘‘ଏସୋ ଝାନଲାଭୀ’’ତି ୱା ୱଚନସମନନ୍ତରମେୱ ସଚେ ଜାନାତି। ଅସ୍ସାତି

ଏୱଂ କଥିତୱଚନୱତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ତଂ ତେନ ୱୁତ୍ତୱଚନଂ। ଦୁକ୍କଟମେୱ ହୋତି, ନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଅତ୍ତନୋ ଆୱାସକାରାନଂ ଦାଯକାନଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୱତ୍ତିଂ କଥେନ୍ତସ୍ସ ୱିଯ ଅତ୍ତନୋଯେୱ ଅସନ୍ତଗୁଣଂ ସନ୍ତମିୱ କତ୍ୱା କଥନାକାରୋ ଇମାଯ ଗାଥାଯ ଅତ୍ଥତୋ ୱୁତ୍ତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଝାନଲାଭୀତି ଚାତି ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ପାଠଇଯଂ (ପାରା। ୨୨୦) ଆଗତା ଅୱସେସପରିଯାଯୱାରା ଚ ସଙ୍ଗହିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତଥା ଝାନଲାଭୀତି ଏତ୍ଥ ଝାନଗ୍ଗହଣେନ ୱିମୋକ୍ଖାଦୀନଞ୍ଚ ଉପଲକ୍ଖିତତ୍ତା ଝାନାଦିଦସୱିଧୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମୱିସଯପରିଯାଯକଥଂ ସୁତୱତା ତଙ୍ଖଣେ ତଦତ୍ଥେ ଞାତେ ପରିଯାଯସମୁଲ୍ଲାପକେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଅୱିଞ୍ଞାତେ ୱା ଚିରେନ ୱିଞ୍ଞାତେ ୱା ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଇମାଯ ଗାଥାଯ ଅତ୍ଥତୋ ଦସ୍ସିତମେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୩୧୦।ଏତନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଝାନାଦିଭେଦଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ। ଅଧିମାନାତି ''ଅଧିଗତୋହ''ନ୍ତି ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନମାନା, ଅଧିକମାନାତି ଅତ୍ଥୋ, ''ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ମଯା ଅଧିଗତୋ''ତି ଦଳ୍ହମୁପ୍ପନ୍ନେନ ମାନେନ କଥେନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତୋ ଅନାପତ୍ତିନଯୋତି ଆପତ୍ତିଯା ଅଭାୱୋ ଅନାପତ୍ତି, ସା ଏୱ ନଯୋ ନେତବ୍ବୋ ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବୋତି କତ୍ୱା, ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ଅଧିମାନେନା''ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତାତି ଅତ୍ଥୋ, ''ଅଧିଗତଧମ୍ମୋହ''ନ୍ତି ଅଧିମାନେନ ''ଅହଂ ପଠମଜ୍ଝାନଲାଭୀ''ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅଯମଧିମାନୋ କସ୍ସ ହୋତି, କସ୍ସ ନ ହୋତୀତି ଚେ? ଅରିଯାନଂ ନ ହୋତି ମଗ୍ଗପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାଦୀହି ପଞ୍ଚହି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାହି ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସାନଂ ୱିତିଣ୍ଣକଙ୍ଖତ୍ତା। ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସାପି ନ ହୋତି ତସ୍ସ ଅରିଯଗୁଣାଧିଗମେ ନିରୁସ୍ସାହତ୍ତା। ସୁସୀଲସ୍ସାପି କମ୍ମଟ୍ଠାନାନୁଯୋଗରହିତସ୍ସ ନିଦ୍ଦାରାମତାଦିମନୁଯୁତ୍ତସ୍ସ ନ ହୋତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠଭାୱନାଭିଯୋଗତ୍ତା। ସୁପରିସୁଦ୍ଧାଯ ସୀଲସମ୍ପତ୍ତିଯା ପତିଟ୍ଠାଯ ସମଥଭାୱନାମନୁଯୁତ୍ତସ୍ସ ରୂପାରୂପସମାପତ୍ତିଯଂ ପତ୍ତାସିନୋ ୱା ୱିପସ୍ସନାଭିଯୁତ୍ତସ୍ସ ସୋପକ୍କିଲେସୋଦଯବ୍ବଯଞାଣଲାଭିନୋ ୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ସମଥୱିପସ୍ସନାଭାୱନାହି କିଲେସସମୁଦାଚାରସ୍ସ ଅଭାୱେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ତେ ୱିସେସଭାଗିନୋ ଭୱିତୁଂ ଅଦତ୍ୱା ଠିତିଭାଗିନୋ କତ୍ୱା ଠପେତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ପନାତି ଅପି-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ''ଏୱ''ନ୍ତି ଇମିନା ''ଅନାପତ୍ତିନଯୋ ୱୁତ୍ତୋ''ତି ପଚ୍ଚାମସତି। ''ଅୱତ୍ତୁକାମସ୍ସା''ତି ଇଦଞ୍ଚ ପାଠଇଯଂ ଆଗତଂ ''ଅନୁଲ୍ଲପନାଧିପ୍ପାଯସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୨୨୨, ୨୨୫) ଇଦଞ୍ଚ ଅନତ୍ଥନ୍ତରଂ। ଅୱତ୍ତୁକାମସ୍ସାତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା। କୋହଞ୍ଞେନ ପାପିଚ୍ଛାପକତସ୍ସ ''ଝାନାଦୀନଂ ଲାଭିମ୍ହୀ''ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଅଜ୍ଝାସଯୋ ଉଲ୍ଲପନାଧିପ୍ପାଯୋ ନାମ, ତଥା ଅହୁତ୍ୱା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ଯାକରୋନ୍ତସ୍ସ ଏୱମେୱ ଅନାପତ୍ତିଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଦିକସ୍ସାପି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା। ''ଅନାପତ୍ତି ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୨୨୨) ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତିଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ୱଗ୍ଗୁମୁଦାତୀରିଯା ଭିକ୍ଖୂ ଆଦିକମ୍ମିକା। ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ତଥା-ସଦ୍ଦେନ ଇଧ ଅୱୁତ୍ତୌମ୍ମତ୍ତକଖିତ୍ତଚିତ୍ତୱେଦନଟ୍ଟା ଗହିତା।

୩୧୧।ପାପିଚ୍ଛତାତି ''ଏୱଂ ମଂ ଜନୋ ସମ୍ଭାୱେସ୍ସତୀ''ତି ଝାନଲାଭିତାଦିହେତୁକାଯ ସମ୍ଭାୱନାଯ ସମ୍ଭାୱନାନିମିତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚଯପଟିଲାଭସ୍ସ ପତ୍ଥନାସଙ୍ଖାତାଯ ପାପିକାଯ ଲାମିକାଯ ଇଚ୍ଛାଯ ସମନ୍ନାଗତଭାୱୋ ଚ। ତସ୍ସାତି ଯଂ ଝାନାଦିଭେଦଭିନ୍ନଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ ସମୁଲ୍ଲପି, ତସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ। ଅସନ୍ତଭାୱୋତି ଅତ୍ତସନ୍ତାନେ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଜାତିଯଂ ଅନୁପ୍ପାଦିତଭାୱେନ ଅୱିଜ୍ଜମାନଭାୱୋ। ମନୁସ୍ସକସ୍ସ ଆରୋଚନଞ୍ଚେୱାତି ୱୁତ୍ତୱଚନସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ତଙ୍ଖଣେ ଜାନନକସ୍ସ ମନୁସ୍ସଜାତିକସ୍ସ ''ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି''ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ସୱନୂପଚାରେ ଠତ୍ୱା ଆରୋଚନଞ୍ଚ। ନଞ୍ଞାପଦେସେନ ଆରୋଚନଞ୍ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜୀ''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୨୨୦) ନଯେନ ପୱତ୍ତଅଞ୍ଞାପଦେସଂ ୱିନା ଉଜୁକମେୱ ଆରୋଚନଞ୍ଚ। ତଦେୱ ଜାନନ୍ତି ତଦା ଏୱ ଜାଣଂ, ଅଚିରାଯିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତକ୍ଖଣେଯେୱ ଜାନନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକାପତ୍ତିଯଂ। ଧୀରା ୱିନଯଧରା।

୩୧୨।ପଠମେ ଦୁତିଯେ ଚନ୍ତେତି ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହପାରାଜିକୱଜ୍ଜିତେ ଯଥାୱୁତ୍ତପାରାଜିକଦ୍ୱଯେ। ପରିଯାଯୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ପାରାଜିକାପତ୍ତିପଥଂ ପରିଯାଯୱଚନଂ ନ ଲଭତି। ''ନ ପନେତରେ''ତି ଇଦଂ ଏତ୍ଥାପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ଇତରେ ପନ ତତିଯପାରାଜିକେ ପରିଯାଯୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ''ମରଣୱଣ୍ଣଂ ୱା ସଂୱଣ୍ଣେଯ୍ଯା''ତି (ପାରା। ୧୭୨) ଚ ''ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ କିଂ ତୁଯ୍ହିମିନା''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୧୭୧) ଚ ''ଯୋ ଏୱଂ ମରତି, ସୋ ଧନଂ ୱା ଲଭତୀ''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୧୭୫) ଚ ପରିଯାଯେନ ୱଦନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକମେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଆଣତ୍ତି ପାରାଜିକହେତୁଆଣତ୍ତିକପ୍ପଯୋଗୋ। ନ ପନେତରେତି ପଠମଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକଦ୍ୱଯେ ପନ ପାରାଜିକହେତୁଭୂତା ଆଣତ୍ତି ନ ଲଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୩।ଆଦୀତି ପଠମପାରାଜିକଂ। ଏକସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଏକକାରଣଂ। ସମୁଟ୍ଠାତି ଆପତ୍ତି ଏତସ୍ମାତି ସମୁଟ୍ଠାନଂ, କାରଣଂ କାଯାଦି। ତଂ ପନ ଛବ୍ବିଧଂ କାଯୋ, ୱାଚା, କାଯୱାଚା, କାଯଚିତ୍ତଂ, ୱାଚାଚିତ୍ତଂ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତନ୍ତି। ତେସଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଉତ୍ତରେ (ଉ। ୱି। ୩୨୫ ଆଦଯୋ) ଯଥାଗତଟ୍ଠାନେଯେୱ

ଚ ୱୁତ୍ତଯିସ୍ସାମା ତତ୍ରିଦଂ ଏକସମୁଟ୍ଠାନଂ ଏକଂ କାଯଚିତ୍ତଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଏତସ୍ସାତି କତ୍ୱା। ତେନାହ "ଦୁୱଙ୍ଗଂ କାଯଚିତ୍ତତୋ"ତି। "ତଂ ସମୁଟ୍ଠାନ"ନ୍ତି ଅଜ୍ଝାହାରୋ। ଯେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନ ପଠମପାରାଜିକାପତ୍ତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂସମୁଟ୍ଠାନସଙ୍ଖାତଂ କାରଣଂ। ଅଙ୍ଗଜାତସଙ୍ଖାତଂ କାଯଞ୍ଚ ସେୱନଚିତ୍ତଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱଯଂ ଅଙ୍ଗଂ ଅୱଯୱଂ ଏତସ୍ସାତି ଦୁୱଙ୍ଗଂ, ତଦୁଭଯସଭାୱନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ ଯଥା "ଦୁୱଙ୍ଗଂ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନ"ନ୍ତି। ସେସାତି ଅୱସିଟ୍ଠାନି ତୀଣି ପାରାଜିକାନି। ତିସମୁଟ୍ଠାନାତି କାଯଚିତ୍ତଂ, ୱାଚାଚିତ୍ତଂ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତନ୍ତି ତିସମୁଟ୍ଠାନା ତୀଣି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଏତେସନ୍ତି କତ୍ୱା। ତେସନ୍ତି ତେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ସମୁଟ୍ଠାନାନଂ। ଅଙ୍ଗାନୀତି ଅୱଯୱାନି। ସତ୍ତ କାଯୋ, ଚିତ୍ତଂ, ୱାଚା, ଚିତ୍ତଂ, କାଯୋ, ୱାଚା, ଚିତ୍ତନ୍ତି, ତଂସଭାୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୧୪।ଆଦୀତି ମେଥୁନଧମ୍ମପଟିସେୱନଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତଚେତନାସଭାୱଂ ପଠମପାରାଜିକଂ। ସୁଖୋପେକ୍ଖାଯୁତଂ ଉଦୀରିତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଇଟ୍ଠାଲମ୍ବଣପଟିଲାଭାଦିସୋମନସ୍ସହେତୁମ୍ହି ସତି ସୁଖୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଅସତି ଉପେକ୍ଖାୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତିଯଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି ତତିଯଂ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହପାରାଜିକଂ ଦୋସଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତଚେତନାସଭାୱତ୍ତା ଦୁକ୍ଖୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁତିଯନ୍ତି ଅଦିନ୍ନାଦାନଚେତନାଲକ୍ଖଣଂ ଦୁତିଯପାରାଜିକଂ। ଲୋଭେନ ପରସନ୍ତକଂ ଚୋରିକାଯ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ସୋମନସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୋତି, କୋଧେନ ଅଭିଭୂତସ୍ସ ୱିଲୁମ୍ପିତ୍ୱା ୱା ୱିଲୁମ୍ପାପେତ୍ୱା ୱା ଗଣ୍ହତୋ ଦୋମନସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୋତି, ସୋମନସ୍ସଂ, ଦୋମନସ୍ସଞ୍ଚ ୱିନା ଅଗ୍ଗହେତୁକାମୋ ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ଉଦାସୀନସ୍ସ ଗଣ୍ହତୋ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି "ତିୱେଦନମୁଦୀରିତ"ନ୍ତି ଆହ।

ଚତୁତ୍ଥଞ୍ଚାତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସମୁଲ୍ଲପନଚେତନାଲକ୍ଖଣଂ ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକଞ୍ଚ। ସମ୍ଭାୱନିଚ୍ଛାଯ ପଚ୍ଚଯାସାଯ ୱା ତୁଟ୍ଠତୁଟ୍ଠସ୍ସେୱ "ଅହଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମୀ"ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅତ୍ତନୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଲାଭିତଂ ୱଦନ୍ତସ୍ସ ସୋମନସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୋତି, ଅଞ୍ଞତ୍ତପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପଟିହତଚିତ୍ତସ୍ସ କଲହପୁରେକ୍ଖାରତାଯ ୱଦତୋ ଦୋମନସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୋତି, ପଚ୍ଚଯାଲାଭେନ ଜିଘଚ୍ଛାଦିଦୁକ୍ଖଂ ସହିତୁମସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତାଯ ଉଦାସୀନସ୍ସ ୱଦତୋ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି "ତିୱେଦନମୁଦୀରିତ"ନ୍ତି ଆହ।

୩୧୫।ଅଟ୍ଠ ଚିତ୍ତାନୀତି ଲୋଭସହଗତାନି ଅଟ୍ଠ ଚିତ୍ତାନି ଲବ୍ଭରେତି ଯୋଜନା, ଲବ୍ଭନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଚେତନାସଭାୱେନ ପଠମପାରାଜିକେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାନୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱମୁପରିପି। ଦୁୱେତି ପଟିଘସମ୍ପଯୁତ୍ତାନି ଦ୍ୱେ ଚିତ୍ତାନି। ଦସ ଚିତ୍ତାନୀତି ଲୋଭସହଗତାନି ଅଟ୍ଠ, ଦ୍ୱେ ପଟିଘସମ୍ପଯୁତ୍ତାନୀତି। ଲବ୍ଭରେତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଭାୱେନ ଲବ୍ଭନ୍ତି।

୩୧୬।ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଯଥାୱୁତ୍ତଚିତ୍ତେହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ତେନ ହେତୁନା। କ୍ରିଯାତି କରଣେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା କିରିଯା। ୱୀତିକ୍କମସଞ୍ଞାଯ ଅଭାୱେନ ମୁଚ୍ଚନତୋ ସଞ୍ଞାଯ ୱିମୋକ୍ଖୋ ଏତସ୍ସାତି ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ। ଲୋକୱଜ୍ଜନ୍ତି ଲୋକେନ ଅକୁସଲଭାୱତୋ ୱଜ୍ଜନୀଯନ୍ତି ଦୀପିତଂ ପକାସିତଂ।

୩୧୭।ଆପତ୍ତିଯଂୟେୱାତି ଏୱକାରେନ ନ ସିକ୍ଖାପଦେତି ଦସ୍ସେତି। ଇଦଂ ୱିଧାନନ୍ତି ସମୁଟ୍ଠାନାଦିକଂ ଇଦଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ୱିଧାନଂ। ୱିଭାୱିନାତି ପଞ୍ଞୱତା ୱିନଯଧରେନ।

୩୧୮-୯।ମୁଦୁପିଟ୍ଠି ଚାତି ଲତା ୱିଯ ନମିତ୍ୱା କରଣଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ନଚ୍ଚିତୁଂ ସମତ୍ଥାହିତ୍ୱା ମୁଦୁକତପିଟ୍ଠିକୋ ଚ। ଲମ୍ବୀ ଚାତି ପଲମ୍ବମାନେନ ଦୀଘେନ ଅଙ୍ଗଜାତେନ ଯୁତ୍ତୋ। ଲମ୍ବତୀତି ଲମ୍ବଂ, ଅଙ୍ଗଜାତଂ, ତଂ ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥି ସୋ ଲମ୍ବୀ। ଇମେ ଦ୍ୱେପି କାମପରିଳାହାତୁରଭାୱେ ସତି ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ମୁଖଂ, ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗଞ୍ଚ ପୱେସେତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମିତୁମରହତ୍ତା ପାରାଜିକାପନ୍ନସଦିସତ୍ତା ପରିୱଜ୍ଜିତା। ମୁଖଗ୍ଗାହୀତି ମୁଖେନ ଗହଣଂ ମୁଖଗ୍ଗାହୋ, ସୋ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ମୁଖଗ୍ଗାହୀ, ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସୀଦକୋତି ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତେ ଅତ୍ତନୋ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେନ ନିସୀଦନ୍ତୋ। ଇମେ ଦ୍ୱେ ସହୱାସିକାନଂ ସୀଲୱିନାସନତୋ ଅଞ୍ଞେହି ସଂୱସିତୁଂ ଅନରହାତି ପାରାଜିକାପନ୍ନସଦିସତ୍ତା ୱିୱଜ୍ଜିତା। ତେସନ୍ତି ଅସଂୱାସତାସାମଞ୍ଞେନ ଚତ୍ତାରୋ ପାରାଜିକାପନ୍ନେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। "ତେସଞ୍ଚ ମଗ୍ଗେନମଗ୍ଗପଟିପତ୍ତିସାମଞ୍ଞେନ ପଠମପାରାଜିକାପନ୍ନସ୍ସେୱ ଅନୁଲୋମିକାତି ଗହେତବ୍ବା" ଇଚ୍ଚେୱଂ ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ୱୁତ୍ତଂ। ଇମିନା ଚ ଅକତୱୀତିକ୍କମାନମ୍ପି ମୁଦୁପିଟ୍ଠିଆଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅନୁଲୋମପାରାଜିକଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋତି ୱିଞ୍ଞାଯତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ ପନ –

"ଅପରାନିପି ଲମ୍ବୀ, ମୁଦୁପିଟ୍ଠିକୋ, ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହାତି, ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତେ ଅଭିନିସୀଦତୀତି ଇମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱସେନ ଚତ୍ତାରି

ଅନୁଲୋମପାରାଜିକାନୀତି ୱଦନ୍ତି। ଏତାନି ହି ଯସ୍ମା ଉଭିନ୍ନଂ ରାଗୱସେନ ସଦିସଭାୱୂପଗତାନଂ ଧମ୍ମୋ 'ମେଥୁନଧମ୍ମୋ'ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା ଏତେନ ପରିଯାଯେନ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ଅପ୍ପଟିସେୱିତ୍ୱାଯେୱ କେୱଲଂ ମଗ୍ଗେନ ମଗ୍ଗପ୍ପୱେସନୱସେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ମେଥୁନଧମ୍ମପାରାଜିକସ୍ସ ଅନୁଲୋମେନ୍ତୀତି 'ଅନୁଲୋମପାରାଜିକାନୀ'ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୩୩) –

ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ତଟ୍ଟଣ୍ଣନାଯ ଚ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଂ –

''ଲମ୍ବଂଦୀଘତାଯ ପଲମ୍ବମାନଂ ଅଙ୍ଗଜାତମେତସ୍ସାତି ଲମ୍ବୀ। ସୋ ଏତ୍ତାୱତା ନ ପାରାଜିକୋ, ଅଥ ଖୋ ଯଦା ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ମୁଖେ ୱା ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେ ୱା ପୱେସେତି, ତଦା ପାରାଜିକୋ ହୋତି। ମୁଦୁକା ପିଟ୍ଠି ଏତସ୍ସାତି ମୁଦୁପିଟ୍ଠିକୋ, କତପରିକମ୍ମାଯ ମୁଦୁକାଯ ପିଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ। ସୋପି ଯଦା ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ମୁଖେ ପୱେସେତି ତଦା ପାରାଜିକୋ ହୋତି। ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହାତୀତି ଯୋ ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତୋ ପରସ୍ସ ସୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ପମତ୍ତସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହାତି। ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତେ ଅଭିନିସୀଦତୀତି ଯୋ ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତୋ ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତଂ କମ୍ମନିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେନ ତସ୍ସୂପରି ଅଭିନିସୀଦତି, ତଂ ଅତ୍ତନୋ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗଂ ପୱେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଲମ୍ବୀଆଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ କିଞ୍ଚାପି ପଠମପାରାଜିକେନ ସଙ୍ଗହିତା, ଯସ୍ମା ପନ ଉଭିନ୍ନଂ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠାନସଙ୍ଖାତେନ ପରିଯାଯେନ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ଅପ୍ପଟିସେୱିନୋ ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ୱିସୁଂ ୱୁତ୍ତା''ତି (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୨।୨୩୩) –

ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ କତୱୀତିକ୍କମାଯେୱେତେ ''ପାରାଜିକା''ତି ଗହେତବ୍ବା।

ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ଚତ୍ତାରୀତି ଏତ୍ଥ ''ଅସାଧାରଣାନୀ''ତି ପାଠସେସୋ, ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୁନୀନମେୱ ନିଯତାନି ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲିକା, ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକା, ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକା, ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକାତି ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି ଚ। ୱିବ୍ଭନ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନୀ ସଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ତେସଂ ଅନୁଲୋମିକା''ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ତେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ପାରାଜିକାନଂ ଅନୁଲୋମିକା ସଯଂ ୱିବ୍ଭନ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚାତି ଯୋଜନା। ଚିତ୍ତୱସିକା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ନିୱତ୍ଥଚୀୱରମ୍ପି ହି ମାତୁଗାମାନଂ ନିୱାସନନୀହାରେନ ସଯମେୱ ନିୱାସେତ୍ୱା ଗିହିୱେସଂ ରୋଚେତ୍ୱା ଗହିତମତ୍ତେ ସାସନତୋ ଚୁତା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱଂକରଣେନ ଗିହିଭାୱାପନ୍ନତାସାମଞ୍ଞେନ ସଂୱାସାରହା ନ ହୋନ୍ତୀତି ଇମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ପାରାଜିକାନଂ ଅନୁଲୋମିକା ଜାତା।

ତଥାତି ଯଥା ଇମେ ଦସ୍ସିତା ତେନ ଅସଂୱାସାରହତାଯ, ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ ଅଭବ୍ବତାଯ ଚ ପାରାଜିକାୱ, ତଥା ଏକାଦସ ଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲାପି ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକାଦସାଭବ୍ବାତି ମାତୁଘାତକୋ, ପିତୁଘାତକୋ, ଅରହନ୍ତଘାତକୋ, ସଙ୍ଘଭେଦକୋ, ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ, ପଣ୍ଡକୋ, ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ, ଥେଯ୍ୟସଂୱାସକୋ, ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ, ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକୋତି ଏକାଦସ। ସବ୍ବେତେ ଚତୁୱୀସତି ଏତେ ସବ୍ବେ ଚତୁୱୀସତି ପୁଗ୍ଗଲା ସମୋଧାନତୋ ୱେଦିତବ୍ବାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୨୦। ଇମେ ଚତୁୱୀସତି ପାରାଜିକା ପୁଗ୍ଗଲା ସୀସଚ୍ଛିନ୍ନୋୱ ଜୀୱିତୁଂ ଇଧ ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ ଅଭବ୍ବାତି ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୩୨୧। ଇମେସଂ ଏକାଦସନ୍ନଂ ଅଭବ୍ବତାଯ ହେତୁଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ''ପଣ୍ଡକୋ ଚା''ତିଆଦି। ପଣ୍ଡକୋ ଚାତି ଆସିତ୍ତପଣ୍ଡକୋ, ଉସୂଯପଣ୍ଡକୋ, ପକ୍ଖପଣ୍ଡକୋ, ଓପକ୍କମିକପଣ୍ଡକୋ, ନପୁଂସକପଣ୍ଡକୋତି ୱୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଚୱିଧୋ ପଣ୍ଡକୋ ଚ। ତିରଚ୍ଛାନୋତି ତିରିଯଂ ଅଞ୍ଚତି ଗଚ୍ଛତୀତି ''ତିରଚ୍ଛାନୋ''ତି ଗହିତୋ ନାଗସୁପଣ୍ଣାଦିକୋ ସବ୍ବତିରଚ୍ଛାନଯୋନିକୋ ଚ। ଯକ୍ଖାଦଯୋ ସବ୍ବେ ଅମନୁସ୍ସାପି ଇଧ ତିରଚ୍ଛାନେଯେୱ ସଙ୍ଗହିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନୋପି ଚାତି ଇତ୍ଥିପୁରିସବ୍ୟଞ୍ଜନସାଧକେହି ଉଭତୋ କମ୍ମତୋ ଜାତାନି ଥନାଦିକାନି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଯସ୍ସାତି ନିରୁତ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନୋ , ପୁରିସୋଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନୋତି ଦୁୱିଧୋ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନୋ ଚ। ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନାତି ତବ୍ଭାୱଭାୱିତାଯ ଭିକ୍ଖୁଭାୱୋ ୱସତି ଏତ୍ଥାତି ୱତ୍ଥୁ, ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଭିକ୍ଖୁଭାୱାରହତା, ସା ପନ ପବ୍ବଜ୍ଜାକ୍ଖନ୍ଧକାଗତସବ୍ବଦୋସୱିରହିତଗୁଣସମ୍ପଯୁତ୍ତତା, ତଂ ୱିପନ୍ନଂ ପଣ୍ଡକଭାୱାଦିଯୋଗେନ ଯେସଂ ତେ ''ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନା''ତି ଗହେତବ୍ବା। ହି-ସଦ୍ଦୋ ହେତୁମ୍ହି। ଯସ୍ମା ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନା, ତସ୍ମା ଇଧ ଅତ୍ତଭାୱେ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ଅଭବ୍ବାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ଅହେତୁପଟିସନ୍ଧିକା''ତି ୱଚନେନ ଇମେସଂ ୱିପାକାୱରଣଯୁତ୍ତଭାୱମାହ, ଇମିନା ଏତେସଂ ମଗ୍ଗାଧିଗମସ୍ସ ୱାରିତଭାୱୋ ଦସ୍ସିତୋତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୩୨୨।ପଞ୍ଚାନନ୍ତରିକାତି କମ୍ମାୱରଣେନ ଯୁତ୍ତତାଯ ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସମ୍ପତ୍ତିତୋ ପରିହାଯିତ୍ୱା ମରଣାନନ୍ତରଂ ଅପାଯପଟିସନ୍ଧିଯଂ ନିଯତା ମାତୁଘାତକାଦଯୋ ପଞ୍ଚାନନ୍ତରିକା ଚ। ଥେଯ୍ୟସଂୱାସୋପି ଚାତି ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେନକୋ, ସଂୱାସତ୍ଥେନକୋ, ଉଭଯତ୍ଥେନକୋତି ତିୱିଧୋ ଥେଯ୍ୟସଂୱାସକୋ ଚ। ଦୂସକୋତି ପକତତ୍ତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ମେଥୁନଂ ପଟିସେୱିତ୍ୱା ତସ୍ସା ଦୂସିତତ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଦୂସେତୀତି ''ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ଚ। ତିତ୍ଥିପକ୍କନ୍ତକୋ ଚାତି ତିତ୍ଥିଯାନଂ ଲଦ୍ଧିଂ, ୱେସଞ୍ଚ ରୋଚେତ୍ୱା ତଂ ଗହେତ୍ୱା ତେସମନ୍ତରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ ଚ। ଇତି ଅଟ୍ଠ ପନ କିରିଯାନଗ୍ଗାତି ଯୋଜନା। ଇତୀତି ଇଦମତ୍ଥଦ୍ଧା

ଇମେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେ ଇମେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ପନ ମାତୁଘାତାଦିକିରିଯାଯ ଇହତ୍ତଭାୱେ ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ ଅନରହା ହୁତ୍ୱା ନଟ୍ଠାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ତାୱତା ଏକାଦସଅଭବ୍ବାନଂ ଅଭବ୍ବତାଯ କାରଣଂ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

୩୨୩। ମଯା ପାରାଜିକାନଂ ସାରଭୂତୋ ଯୋ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ଅନୁସାରେନ ଅନୁଗମନେନ ସେସୋପି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ବୁଧେନ ପଣ୍ଡିତେନ ଅସେସତୋୱ ୱିଞ୍ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ଯୋଜନା।

୩୨୪। ପଟୁଭାୱକରେ ପରମେ ୱିୱିଧେହି ନଯେହି ଯୁତ୍ତେ ୱିନଯପିଟକେ ପରମତ୍ଥନଯଂ ଅଭିପତ୍ଥଯତା ଅଯଂ ସତତଂ ପରିଯାପୁଣିତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ୱିୱିଧେହି ନାନପ୍ପକାରେହି। ନଯେହୀତି ନୀଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନ ଉଦୀରିଯନ୍ତୀତି ''ନଯା''ତି ୱୁଚ୍ଚେହି ଚକ୍କପେଯ୍ୟାଲାଦୀହି ନଯେହି। ପରମତ୍ଥନଯନ୍ତି ପରମୋ ଚ ସୋ ଅତ୍ଥୋ ଚାତି ପରମତ୍ଥୋ, ପରମୋ ୱା ୱିସେସେନ ନିଚ୍ଛିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ପରମତ୍ଥୋ, ସୋଯେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯତ୍ଥିକାନଂ ବୁଦ୍ଧିଯା ନେତବ୍ବୋତି ପରମତ୍ଥନଯୋ, ୱିନିଚ୍ଛଯୂପାଯୋ ନୀଯତି ଏତେନାତି କତ୍ୱା ''ପରମତ୍ଥନଯୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତଂ ପରମତ୍ଥନଯଂ। ଅଭିପତ୍ଥଯତାତି ୱିନଯପିଟକେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱା ତଦୁପାଯଂ ୱା ପତ୍ଥଯତା, ଇଚ୍ଛନ୍ତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ପରିଯାପୁଣିତବ୍ବୋ ଅଯ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ମ-କାରୋ ଆଗମସନ୍ଧିଜୋ, ଓ-କାରସ୍ସ ଅ-କାରାଦେସୋ। ପରିଯାପୁଣିତବ୍ବୋତି ପଠିତବ୍ବୋ, ସୋତବ୍ବୋ ଚିନ୍ତେତବ୍ବୋ ଧାରେତବ୍ବୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଯନ୍ତି ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସଙ୍ଘାଦିସେସକଥାୱଣ୍ଣନା

୩୨୫। ଏୱଂ ନାନାନଯପଟିମଣ୍ଡିତସ୍ସ ପାରାଜିକକଣ୍ଡସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତଦନନ୍ତରମୁଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ତେରସକଣ୍ଡସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମୋଚେତୁକାମତା’’ତିଆଦି। ମୋଚେତୁଂ କାମେତୀତି ମୋଚେତୁକାମୋ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ମୋଚେତୁକାମତା, ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ମୋଚେତୁକାମତାଚିତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ‘‘ମୋଚେତୁକାମତା’’ତି ଇମିନା ଏକାଦସସୁ ରାଗେସୁ ‘‘ମୋଚନସ୍ସାଦୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ଇମସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ ମୂଲକାରଣଂ ସୁକ୍କମୋଚନୱିସଯଂ ରାଗମାହ।

ଏକାଦସରାଗା ନାମ ‘‘ମୋଚନସ୍ସାଦୋ, ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦୋ, ମୁତ୍ତସ୍ସାଦୋ, ମେଥୁନସ୍ସାଦୋ, ଫସ୍ସସ୍ସାଦୋ, କଣ୍ଡୁୱନସ୍ସାଦୋ, ଦସ୍ସନସ୍ସାଦୋ, ନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦୋ, ୱାଚସ୍ସାଦୋ, ଗେହସ୍ସିତପେମଂ, ୱନଭଙ୍ଗିଯ’’ନ୍ତି ଏୱମାଗତା। ଇଧ ମୋଚନଂ ନାମ ସମ୍ଭୱଧାତୁମୋଚନଂ, ତଦତ୍ଥାଯ ତଂୱିସଯରାଗସମ୍ପଯୁତ୍ତୱେଦନା ମୋଚନସ୍ସାଦୋ ନାମ। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ମୋଚେତୁଂ ଅସ୍ସାଦୋ ମୋଚନସ୍ସାଦୋ’’ତି। ମୁଚ୍ଚମାନେ ଅସ୍ସାଦୋ ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦୋ, ସମ୍ଭୱଧାତୁମ୍ହି ମୁଚ୍ଚମାନେ ତଂରାଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱେଦନା ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦୋ ନାମ। ଏତେନେୱ ନଯେନ ମୁତ୍ତସ୍ସାଦାଦିୱାଚସ୍ସାଦାୱସାନେସୁ ପଦେସୁ ଅତ୍ଥଙ୍କମୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇମେହି ନୱହି ପଦେହି ଅସ୍ସାଦସୀସେନ କୁତ୍ତଯଟ୍ଠିଞ୍ଚାଯେନ ତଂସହଚରିତୋ ରାଗୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ନୱହି ପଦେହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଅସ୍ସାଦସୀସେନ ରାଗୋ ୱୁତ୍ତୋ’’ତି।

ଗେହସ୍ସିତପେମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗେହଟ୍ଠା ମାତୁଆଦଯୋ ଆଧେଯ୍ୟଆଧାରୱୋହାରେନ ‘‘ଗେହା’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ‘‘ମଞ୍ଚା ଉକ୍କୁଟ୍ଠିଂ କରୋନ୍ତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ତନ୍ନିସ୍ସିତୋ ସିନେହପରିଯାଯୋ ରାଗୋ ‘‘ଗେହସ୍ସିତପେମ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଇମିନା ପଦେନ ରାଗସ୍ସ ସଭାୱୋ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ। ୱନତୋ ଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ଆଭତଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଫଲପୁପ୍ଫାଦି ୱନଭଙ୍ଗିଯଂ ନାମ। ଇଧ ପନ ରାଗୱସେନ ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତଂ ମାତୁଗାମେହି ୱିରହଦୁକ୍ଖାପନଯନତ୍ଥଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୪୦) ତେସଂ ଠାନେ ଠପେତ୍ୱା ଦସ୍ସନଫୁସନୱସେନ ୱିନୋଦେତୁଂ ରାଗୀହି ଗହେତବ୍ବତୋ ତେହି ପିଠଅନ୍ଧିତମାଲସହିତଂ ତମ୍ବୂଲନ୍ତି ଏୱମାଦି ‘‘ୱନଭଙ୍ଗିଯ’’ନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଇମିନା ପଚ୍ଚିତୱିସଯଗୋଚରୋ ରାଗୋ ତଦାଯତ୍ତୱତ୍ଥୁୱସେନ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଏକେନ ପଦେନ ସରୂପେନେୱ ରାଗୋ, ଏକେନ ପଦେନ ୱତ୍ଥୁନା ୱୁତ୍ତୋ। ୱନଭଙ୍ଗୋ ହି ରାଗସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ, ନ ରାଗୋଯେୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୪୦)।

‘‘ମୋଚେତୁକାମତା’’ତି ଇଦମେୱ ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱଚନେନ ୱୀତିକ୍କମସାଧିକାଯ କାଯୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସମୁଟ୍ଠାପକଂ ରାଗସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତି। ତେନ ଚିତ୍ତେନ ସମୁଟ୍ଠାପିଯମାନଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ୱୀତିକ୍କମଂ ‘‘ୱାଯାମୋ’’ତି ଇମିନା ଦସ୍ସେତି। ୱାଯାମୋ ନାମ ତଂଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୱୀରିଯଂ। ଏତ୍ଥ ପନ ‘‘ସେମ୍ହୋ ଗୁଳ୍ହୋ’’ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ଫଲେ ହେତୂପଚାରଞ୍ଚାଯେନ ୱୀତିକ୍କମସ୍ସ ୱିସେସହେତୁଭୂତୱୀରିଯୱାଚକେନ ଚ ପଦେନ ୱୀତିକ୍କମୋୱ ୱୁତ୍ତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଜ୍ଝତ୍ତବାହିରୱତ୍ଥୁଘଟ୍ଟନଂ, ଆକାସେ କଟିକମ୍ପନନ୍ତି ସୁକ୍କମୋଚନତ୍ଥୋ ୱାଯାମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁକ୍କସ୍ସ ମୋଚନଂ ସୁକ୍କମୋଚନଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ସୁକ୍କସ୍ସାତି ‘‘ସୁକ୍କନ୍ତି ଦସ ସୁକ୍କାନି ନୀଲଂ ପୀତକଂ ଲୋହିତକଂ ଓଦାତଂ ତକ୍କୱଣ୍ଣଂ ଦକୱଣ୍ଣଂ ତେଲୱଣ୍ଣଂ ଖୀରୱଣ୍ଣଂ ଦଧିୱଣ୍ଣଂ ସପ୍ପିୱଣ୍ଣ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୨୩୭) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତାନି ସତ୍ତାନଂ ପିତ୍ତାଦିଆସଯଭେଦେନ, ପଥୱିଧାତୁଆଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱା ରସସୋଣିତମଂସମେଦଅଟ୍ଠିଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜାନଂ ଛନ୍ନଂ ଦେହଧାତୂନଂ ୱା ଭେଦେନ ଅନେକଧା ଭିନ୍ନେ ଦସୱିଧେ ସୁକ୍କେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ସୁକ୍କସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ମୋଚନଂ ୱିସ୍ସଟ୍ଠୀତି ପରିଯାଯଂ, ପକତିଯା ଠିତସକଟ୍ଠାନତୋ ମୋଚନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ୱିସ୍ସଟ୍ଠୀତି ଠାନତୋ ଚାୱନା ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ପାରା। ୨୩୭)। ଇହ ‘‘ଠାନଂ ନାମ ୱତ୍ଥିସୀସସଙ୍ଖାତଂ ମୁତ୍ତକରଣମୂଲ’’ନ୍ତି କେଚି। ‘‘କଟୀ’’ତି ଅପରେ। ‘‘ସକଲକାଯୋ’’ତି ଅଞ୍ଞେ। ଇମେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱଚନେସୁ ‘‘ତତିଯସ୍ସ ଭାସିତଂ ସୁଭାସିତ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୩୭) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ତତିଯୱାଦସ୍ସ କତପାସଂସତ୍ତା କେସଲୋମନଖଦନ୍ତାନଂ ମଂସୱିନିମୁତ୍ତଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ମୁତ୍ତକରୀସଖେଳସିଙ୍ଘାଣିକାଥଦ୍ଧସୁକ୍ଖଚମ୍ମଞ୍ଚ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସକଲସରୀରଂ କାଯପ୍ପସାଦଭାୱଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଅବଦ୍ଧପିତ୍ତାନଂ ୱିଯ ସମ୍ଭୱଧାତୁଯା ଚ ଠାନନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

‘‘ସୁକ୍କମୋଚନ’’ନ୍ତି ଇମିନାକିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି? ‘‘ଆରୋଗ୍ୟତ୍ଥାଯ, ସୁଖତ୍ଥାଯ, ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ, ଦାନତ୍ଥାଯ, ପୁଞ୍ଞତ୍ଥାଯ, ଯଞ୍ଞତ୍ଥାଯ, ସଗ୍ଗତ୍ଥାଯ, ବୀଜତ୍ଥାଯ, ୱୀମଂସତ୍ଥାଯ, ଦୱତ୍ଥାଯ ମୋଚେତୀ’’ତି (ପାରା। ୨୩୭) ୱୁତ୍ତଦସୱିଧଅଧିପ୍ପାଯନ୍ତୋଗଧଅଞ୍ଞତରଅଧିପ୍ପାଯୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ରାଗୂପତ୍ଥମ୍ଭେ, ୱଚ୍ଚୂପତ୍ଥମ୍ଭେ, ପସ୍ସାୱୂପତ୍ଥମ୍ଭେ, ୱାତୂପତ୍ଥମ୍ଭେ, ଉଚ୍ଚାଲିଙ୍ଗପାଣକଦଟ୍ଠୂପତ୍ଥମ୍ଭେ ମୋଚେତୀ’’ତି (ପାରା। ୨୩୭) ୱୁତ୍ତପଞ୍ଚୱିଧକାଲାନମଞ୍ଞତରକାଲେ ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତରୂପେ, ବହିଦ୍ଧାରୂପେ, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରୂପେ, ଆକାସେ କଟିଂ କମ୍ପେନ୍ତୋ ମୋଚେତୀ’’ତି (ପାରା। ୨୩୭) ୱୁତ୍ତଚତୁରୁପାଯାନମଞ୍ଞତରେନ

ଉପାୟେନ ଯଥାୱୁତ୍ତରାଗପିସାଚୱସେନ ୱିୱସୋ ହୁତ୍ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତନୀଲାଦିଦସୱିଧସମ୍ପୱଧାତୂନମଞ୍ଞତରଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଟ୍ଠାନତୋ ଖୁଦ୍ଦକମକ୍ଖିକାୟ ପିୱନମତ୍ତମ୍ପି ସଚେ ମୋଚେତୀତି ସଙ୍ଖେପତୋ ଗହେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଉଚ୍ଚାଲିଙ୍ଗପାଣକା ନାମ ଲୋମସପାଣା, ଯେସଂ ଲୋମେ ଅଲ୍ଲିନେ ଅଙ୍ଗଜାତଂ କମ୍ପନିୟଂ ହୋତି।

ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁପିନନ୍ତେନାତି ସୁପିନୋ ଏୱ ସୁପିନନ୍ତୋ, ନିସ୍ସକ୍କୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ କରଣୱଚନତୋ ସୁପିନନ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁପିନା ନାମ ‘‘ୱାତାଦିଧାତୁକ୍ଖୋଭୱସେନ ୱା ପୁବ୍ବାନୁଭୂତେହିରୂପାଦିୱିସୟୱସେନ ୱା ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠଦେୱତାନୁଭାୱେନ ୱା ପୁଞ୍ଞେନ ପଟିଲଭିତବ୍ବଅତ୍ଥସ୍ସ, ଅପୁଞ୍ଞେନ ପତ୍ତବ୍ବାନତ୍ଥସ୍ସ ଚ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତୱସେନ ୱା ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୩୭) ୱୁତ୍ତେସୁ ଚତୂସୁ କାରଣେସୁ ଏକେନ କାରଣେନ କପିନିଦ୍ଦାୟ ସୁପିନେ ଦିସ୍ସମାନାରମ୍ମଣତୋ ଯଂ ସୁକ୍କମୋଚନଂ ହୋତି, ତଂ ଅୱିସୟଂ ସୁକ୍କମୋଚନଂ ୱିନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ସଙ୍ଘାଦିସେସୋୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସତା। ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତୋ ୱୁଟ୍ଠାତୁକାମସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଆଦିମ୍ହି ପରିୱାସଦାନତ୍ଥଂ , ମଜ୍ଝେ ଚ ମୂଲାୟପଟିକସ୍ସନେନ ୱିନା ୱା ସହ ୱା ମାନତ୍ତଦାନତ୍ଥଂ, ଅୱସାନେ ଅବ୍ଭାନତ୍ଥଞ୍ଚ ସଙ୍ଘୋ ଏସିତବ୍ବୋତି ‘‘ସଙ୍ଘୋ ଆଦିମ୍ହି ଚେୱ ସେସେ ଚ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ ଅସ୍ସାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୩୭; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ୱୁତ୍ତୱା ସଙ୍ଘାଦିସେସା ନାମ, ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ସଙ୍ଘୋୱ ତସ୍ସା ଆପତ୍ତିୟା ପରିୱାସଂ ଦେତି, ମୂଲାୟ ପଟିକସ୍ସତି, ମାନତ୍ତଂ ଦେତି, ଅବ୍ଭେତି, ନ ସମ୍ବହୁଲା, ନ ଏକପୁଗ୍ଗଲୋ, ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ’ତି। ତସ୍ସେୱ ଆପତ୍ତିନିକାୟସ୍ସ ନାମଂ ନାମକମ୍ମଂ ଅଧିୱଚନଂ, ତେନପି ୱୁଚ୍ଚତି ‘ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ’’ତି (ପାରା। ୨୩୭)। ଏତ୍ଥ ଚ ପରିୱାସାଦିକଥା ସଙ୍ଘାଦିସେସାୱସାନେ ଆଗତଟ୍ଠାନେଯେୱ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି।

୩୨୬। ଏତ୍ତାୱତା ମୂଲସିକ୍ଖାପଦାଗତଂ ଅତ୍ତୂପକ୍କମମୂଲକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଇମିସ୍ସା ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିୟା ପରୂପକ୍କମେନପି ଆପଜ୍ଜନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପରେନା’’ତିଆଦି। ଉପକ୍କମାପେତ୍ୱାତି ଅଙ୍ଗଜାତସ୍ସ ଗହଣଂ ୱା ଘଟ୍ଟନଂ ୱା କାରେତ୍ୱା।

୩୨୭।ସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ‘‘ଉପକ୍କମାମି ମୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ଚେତେତ୍ୱା ପକପ୍ପେତ୍ୱା। ଉପକ୍କମନ୍ତସ୍ସାତି ଅଜ୍ଝତ୍ତରୂପାଦୀସୁ ତୀସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଘଟ୍ଟେନ୍ତସ୍ସ। ସମୁଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ‘‘ଚେତେତି ଉପକ୍କମତି ନ ମୁଚ୍ଚତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୨୬୨) ପଦଭାଜନେ ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୩୨୮। ଇମିସ୍ସଂ ଗାଥାୟଂ ‘‘ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଉପକ୍କମନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଇମିନା ଅଜ୍ଝତ୍ତରୂପେ ୱା ବହିଦ୍ଧାରୂପେ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରୂପେ ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଘଟ୍ଟେନ୍ତସ୍ସାତି ଇମସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଙ୍ଗଜାତଘଟ୍ଟନେନ ୱିନାଭାୱତୋ ଇମିନା ଅସଙ୍ଗୟ୍ହମାନସ୍ସାପି ଆକାସେ କଟିକମ୍ପନେନ ସୁକ୍କମୋଚନେ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ ପଠମଗାଥାୟଂ ‘‘ୱାୟାମୋ’’ତି ସାମଞ୍ଞୱଚନେନ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ତଂ ଠପେତ୍ୱା ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ମୋଚନାଧିପ୍ପାୟସ୍ସ ଆକାସେ କଟିଂ କମ୍ପେନ୍ତସ୍ସ ଅସୁଚି ମୁଚ୍ଚି…ପେ… ଅସୁଚି ନ ମୁଚ୍ଚି। ତସ୍ସ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଅହୋସି…ପେ… ଅନାପତ୍ତି ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସା’’ତି ଆକାସେକଟିକମ୍ପନୱତ୍ଥୁମ୍ହି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅମୁତ୍ତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସଙ୍ଗହେତୁମାହ ‘‘ସଞ୍ଚିଚ୍ଚା’’ତିଆଦି।

ତତ୍ଥ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ‘‘ଉପକ୍କମାମି ମୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ଜାନିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାନିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଉପକ୍କମନ୍ତସ୍ସା’’ତି ସାମଞ୍ଞତୋ ତଂ ୱିସେସେତୁଂ ‘‘ଆକାସେ କମ୍ପନେନପୀ’’ତି ଆହ, କଟିକମ୍ପନେନାତି ଗହେତବ୍ବଂ। କଥମିଦଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଚେ? ଇମାୟ କଥାୟ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବୱତ୍ଥୁମ୍ହି ‘‘ଆକାସେ କଟିଂ କମ୍ପେନ୍ତସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୨୬୬) ପାଠେ ‘‘କଟିଂ କମ୍ପେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ୱଚନସହଚରସ୍ସ ‘‘ଆକାସେ’’ତି ୱଚନସ୍ସ ସନ୍ନିଧାନବଲେନ ଲବ୍ଭତି ଅତ୍ଥପ୍ପକରଣସଦ୍ଦନ୍ତରସନ୍ନିଧାନା ସଦ୍ଦାନଂ ୱିସେସତ୍ଥଦୀପନତୋ।

୩୨୯ ।ୱତ୍ଥିନ୍ତି ମୁତ୍ତୱତ୍ଥିଂ, ମୁତ୍ତକରଣସ୍ସ ୱତ୍ଥିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କୀଳାୟ ପୂରେତ୍ୱାତି ଗାମଦାରକୋ ୱିୟ କୀଳିତୁକାମତାୟ ମୁତ୍ତୱତ୍ଥିଂ ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂରେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ୱତ୍ଥିୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ତେ ଭିକ୍ଖୂ ୱତ୍ଥିଂ ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂରେତ୍ୱା ପୂରେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତା ଗାମଦାରକାୱିୟ ପସ୍ସାୱମକଂସୂ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୬୪)। ‘‘ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ସାମଞ୍ଞେନ କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ତସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ୱୁତ୍ତନୟେନ ମୋଚନାଧିପ୍ପାୟେନ ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ୱା ପୂରେତ୍ୱା ପୂରେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସ ସୁକ୍କେ ମୁତ୍ତେ ମୋଚନାଧିପ୍ପାୟୋ ଚେତେତି, ଉପକ୍କମତି, ମୁଚ୍ଚତୀତି ଅଙ୍ଗାନଂ ସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ , ଅମୁତ୍ତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସ ସମ୍ଭୱତୋ ଉଭୟସଙ୍ଗହତ୍ଥମାହ।

୩୩୦ ।ଉପନିଜ୍ଝାୟନୱତ୍ଥୁମ୍ହି ‘‘ନ ଚ ଭିକ୍ଖୱେ ସାରତ୍ତେନ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଉପନିଜ୍ଝାୟିତବ୍ବଂ, ଯୋ ଉପନିଜ୍ଝାୟେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୨୬୬) ପାଠେଇୟଂ ‘‘ମାତୁଗାମସ୍ସା’’ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ତିସ୍ସନ୍ନ’’ନ୍ତି ୱଦତି। ତିସ୍ସନ୍ନଂ ପନ ଇତ୍ଥୀନନ୍ତି ମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସତିରଚ୍ଛାନଗତୱସେନ ତିସ୍ସନ୍ନଂ ଇତ୍ଥୀନଂ। ‘‘ଅଙ୍ଗଜାତ’’ନ୍ତି ୱିସେସେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ନିମିତ୍ତ’’ନ୍ତି ମୁତ୍ତକରଣମେୱ ୱୁଚ୍ଚତି, ପଟସତେନାପି

ପଟିଚ୍ଛାଦିତଂ ୱା ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିତଂ ୱା ଯୋନିମଗ୍ଗନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସଚେପି ପଟସତଂ ନିୱତ୍ଥା ହୋତି, ପୁରତୋ ୱା ପଚ୍ଛତୋ ୱା ଠତ୍ୱା ‘ଇମସ୍ମିଂ ନାମ ଓକାସେ ନିମିତ୍ତ’ନ୍ତି ଉପନିଜ୍ଝାଯନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେୱ। ଅନିୱତ୍ଥାନଂ ଗାମଦାରିକାନଂ ନିମିତ୍ତଂ ଉପନିଜ୍ଝାଯନ୍ତସ୍ସ ପନ କିମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୬୬)। ପୁରତୋ ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଠତ୍ୱା’’ତି ପାଠସେସୋ।

୩୩୧। ଏକେନ…ପେ… ପସ୍ସତୋ ଏକଂ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଏକେନ ପଯୋଗେନ ଏକଂ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ ଅନେକେହି ପଯୋଗେହି ଅନେକାନି ଦୁକ୍କଟାନୀତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ଲବ୍ଭତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ୱିଲୋକେତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଉପନିଜ୍ଝାଯନ୍ତସ୍ସ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୬୬)। ଇମିସ୍ସା ଅଟ୍ଠକଥାଯ ‘‘ଇତୋ ଚିତୋ ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉମ୍ମୀଲନନିମୀଲନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱିୱିଧା ତଂ ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ତମେୱ ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଲବ୍ଭତି।

୩୩୨। ଅମୋଚନାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ ମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ମୋଚନାଧିପ୍ପାଯଂ ୱିନା ଭେସଜ୍ଜକରଣତ୍ଥଂ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଅଙ୍ଗଜାତେ ଭେସଜ୍ଜଲେପଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ୱା ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନେୱ ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ୱା ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଇଦଂ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ସୁପିନନ୍ତେନ ନମୋଚନାଧିପ୍ପାଯସ୍ସା’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୨୬୩) ନଯେନ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ୱୁତ୍ତମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇମସ୍ମିଂ ପାଠେ ‘‘ଅନୁପକ୍କମନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଅୱୁତ୍ତେପି ଇମସ୍ସ ପାଠସ୍ସ ପୁରତୋ ‘‘ଚେତେତି ନ ଉପକ୍କମତି ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ୨୬୨) ଚ ‘‘ନ ଚେତେତି ନ ଉପକ୍କମତି ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ୨୬୨) ଚ ୱଚନତୋ ତଂ ସଙ୍ଗହେତୁମାହ ‘‘ଅନୁପକ୍କମତୋପି ଚ ମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତା’’ତି। ମୋଚନସ୍ସାଦରାଗେନ ପୀଳିତୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଅହୋ ୱତ ମେ ମୁଚ୍ଚେଯ୍ଯା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ୱା ଏୱରୂପମୋଚନସ୍ସାଦରାଗପୀଳାପୁବ୍ବଙ୍ଗମଚିତ୍ତେ ଅସତିପି କେୱଲଂ କାମୱିତକ୍କମତ୍ତେନ ଉପହତୋ ହୁତ୍ୱା ତାଦିସଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରୱତ୍ଥୁସୁ ଘଟ୍ଟନୱସେନ ୱା ଆକାସେ କଟିକମ୍ପନୱସେନ ୱା ଉପକ୍କମଂ ଅକରୋନ୍ତସ୍ସ ତାଦିସଚିନ୍ତାବଲେନ ୱା କାମୱିତକ୍କବଲେନ ୱା ସୁକ୍କେ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଇଦଂ ଯଥାୱୁତ୍ତପାଠୱସେନ ପକାସିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୁପିନନ୍ତେନ ମୁତ୍ତସ୍ମିଂ, ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଏତ୍ଥ ଅନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସାଭାୱତୋ ସୁପିନେତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁପିନେ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ୱା ମାତୁଗାମେହି କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱା ସୁକ୍କେ ମୁତ୍ତେପି ଅୱିସଯତ୍ତା ଅନାପତ୍ତି ପାଳିଯଂ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଭିକ୍ଖୁ ସୁପିନନ୍ତେନା’’ତି (ପାରା। ୨୬୩) ଇମିନା ପକାସିତାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସୁପିନେ ପନ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ଅସ୍ସାଦଚେତନାଯ ସଚସ୍ସ ୱିସଯୋ ହୋତି, ନିଚ୍ଚଲେନ ଭୱିତବ୍ବଂ। ନ ହତ୍ଥେନ ନିମିତ୍ତଂ କୀଳାପେତବ୍ବଂ। କାସାୱପଚ୍ଚତ୍ଥରଣରକ୍ଖନତ୍ଥଂ ପନ ହତ୍ଥପୁଟେନ ଗହେତ୍ୱା ଜଗ୍ଗନତ୍ଥାଯ ଉଦକଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୬୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଣ୍ଡପାଲିକା କିକୀସକୁଣା ୱିଯ, ୱାଲପାଲିକା ଚମରୀ ୱିଯ, ଏକନେତ୍ତପାଲକୋ ପୁରିସୋ ୱିଯ ଚ କାଯଜୀୱିତେପି ଅପେକ୍ଖଂ ପହାଯ ସୀଲଂ ରକ୍ଖିତୁକାମେନ ସିକ୍ଖାକାମେନ ନିବ୍ବାନଗାମିନିପଟିପତ୍ତିଂ ପୂରେତୁକାମେନ କୁଲପୁତ୍ତେନ ‘‘ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁପିନନ୍ତା’’ତି (ପାରା। ୨୩୭) ୱଦତୋ ତଥାଗତସ୍ସ ଅଧିପ୍ପାଯାନୁକୂଲଂ ଅଟ୍ଠକଥାତୋ ଞତ୍ୱା ଅପ୍ପମତ୍ତେନ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଅଯମତ୍ରାନୁସାସନୀ।

ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୩୩୩।ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିନ୍ତି ମନୁସ୍ସଜାତିକଂ ଇତ୍ଥିଂ, ‘‘ମାତୁଗାମୋ ନାମ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ, ନ ଯକ୍ଖୀ, ନ ପେତୀ, ନ ତିରଚ୍ଛାନଗତା, ଅନ୍ତମସୋ ତଦହୁଜାତାପି ଦାରିକା, ପଗେୱ ମହତ୍ତରୀ’’ତି (ପାରା। ୨୭୧) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଦହୁଜାତକୁମାରିକାଭାୱେନପି ଠିତଂ ଜୀୱମାନକମନୁସ୍ସମାତୁଗାମନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ମନୁସ୍ସିତ୍ଥି’’ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞୱଚନେନ ଜୀୱମାନକମନୁସ୍ସିତ୍ଥିନ୍ତି ଅଯଂ ୱିସେସୋ କୁତୋ ଲବ୍ଭତୀତି? ୱିନୀତୱତ୍ଥୁମ୍ହି (ପାରା। ୨୮୧ ଆଦଯୋ) ମତିତ୍ଥିଯା କାଯଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯୱଚନତୋ ପାରିସେସତୋ ଲବ୍ଭତି। ଆମସନ୍ତୋତି ‘‘ହତ୍ଥଗ୍ଗାହଂ ୱା ୱେଣିଗ୍ଗାହଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗସ୍ସ ପରାମସନ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୨୭୦) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ହତ୍ଥାଦିଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗଫୁସନାଦିନାନପ୍ପକାରାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ପକାରେନ ଆମସନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ତନୋ କାଯେନ ଇତ୍ଥିଯା କାଯସ୍ସ ସଂସଗ୍ଗେ ମିସ୍ସୀଭାୱେ ରାଗୋ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗୋ। ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସଙ୍ଘାଦିସେସିକୋ, କାଯସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ଆପନ୍ନୋ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୩୪। କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଇତ୍ଥିଯା ଅନ୍ତମସୋ ଲୋମମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ସରୀରେ ଲୋମେନ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୭୪) ‘‘ଲୋମଗଣନାଯ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ହୋନ୍ତୀ’’ତି କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାମତସ୍ସ ଅଟ୍ଠିତତ୍ତା , ‘‘କୋଟ୍ଠାସଗଣନାଯ ନ

ହୋତି, ଇତ୍ଥିଗଣନାୟ ହୋତୀ''ତି ମହାଅଟ୍ଠକଥାମତସ୍ସ ଠିତତ୍ତା ସଙ୍ଘସନ୍ତକେ ମଞ୍ଚପୀଠେ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାଦିନା କେନଚି ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିତେ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ୱିୟ ଲୋମଗଣନାୟ ଅହୁତ୍ୱା ଫୁଟ୍ଠଲୋମାନଂ ବହୁତ୍ତେପି ଏକସ୍ମିଂ ପୟୋଗେ ଏକା ଏୱ ଆପତ୍ତି, ବହୂସୁ ପୟୋଗେସୁ ପୟୋଗଗଣନାୟ ଆପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତୀତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ।

୩୩୫।ଇତ୍ଥିୟାତି ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିୟା। ସମ୍ଫୁଟ୍ଠୋତି ହତ୍ଥାଦିସରୀରାୱୟୱେ ସଂସଗ୍ଗଂ ସମାପନ୍ନୋ। ସେୱନଚେତନୋ ୱାୟମିତ୍ୱା କାୟସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଅତ୍ତନୋ କାୟଂ ଚାଲେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍ଘାଦିସେସତାତି ଏତ୍ଥ ସକତ୍ଥେ ତଦ୍ଧିତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ। ''ସଙ୍ଘାଦିସେସିତା''ତି ପନ ପାଠୋ ସୁନ୍ଦରୋ, ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ ଅତ୍ଥିତା ୱିଜ୍ଜମାନଭାୱୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିୟା ସବ୍ଭାୱସଙ୍ଖାତା ଅତ୍ଥିତା ଇପଚ୍ଚୟତ୍ଥେ ପୁଗ୍ଗଲେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୀସଦ୍ଦପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ ହୋତୀତି ଭାୱପଚ୍ଚୟୋ ତଂଅତ୍ଥୱସେନ ଲବ୍ଭତି। ୟଥାହୁ ''ୟସ୍ସ ଗୁଣସ୍ସ ହି ଭାୱା ଦବ୍ବେ ସଦ୍ଦସନ୍ନିୱେସୋ, ତଦଭିଧାନେ ତ୍ତତାଦୟୋ''ତି।

୩୩୬।ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱାତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। କାୟସଂସଗ୍ଗସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ଏତ୍ଥ ''କାୟସଂସଗ୍ଗରାଗେନା''ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ''ମନୁସ୍ସିତ୍ଥି''ନ୍ତି ଅଜ୍ଝାହାରୋ। ତଂ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥାତି ଇତ୍ଥିୟା ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ସରୀରାୱୟୱେ। ''ଏକାୱାପତ୍ତୀ''ତି ପଠମଂ ଗହିତହତ୍ଥସ୍ସ ଅନପନୀତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ଗହିତହତ୍ଥଂ ପନ ମୋଚେତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ପୟୋଗଗଣନାୟ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ବ୍ୟତିରେକତୋ ଲବ୍ଭତି।

୩୩୭। ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସୀସତୋ ୟାୱ ପାଦଂ, ପାଦତୋ ୟାୱ ସୀସଞ୍ଚ କାୟା ହତ୍ଥଂ ଅମୋଚେତ୍ୱା ଦିୱସମ୍ପି ତଂ ଇତ୍ଥିଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଏକାୱାପତ୍ତୀତି ୟୋଜନା। ଏତ୍ଥାପି ''ଅମୋଚେତ୍ୱା''ତି ବ୍ୟତିରେକତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ପୟୋଗଗଣନାୟ ଅନେକାପତ୍ତିୟୋତି ଲବ୍ଭତି।

୩୩୮। ଏକତୋ ଗହିତପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲୀନଂ ଗଣନାୟ ସଚେ ଆପତ୍ତି ସିୟା, ଏକସ୍ସ ମାତୁଗାମସ୍ସ ସରୀରଂ ରାଗଚିତ୍ତେନ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସକଲାପକୋଟ୍ଠାସତୋ ବ୍ୟତିରେକସ୍ସ ସରୀରସ୍ସାଭାୱା ଦ୍ୱତ୍ତିଂସକଲାପକୋଟ୍ଠାସଗଣନାୟ ଆପତ୍ତିୟା ଭୱିତବ୍ବଂ, ତଥା ଅଭାୱତୋ ଇଦମ୍ପି ନ ହୋତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ''ନ ହି କୋଟ୍ଠାସତୋ ସିୟା''ତି ଆହ।

୩୪୦-୧।ଇତ୍ଥିୟା ୱିମତିସ୍ସାପି ଅତ୍ତନୋ କାୟେନ ଇତ୍ଥିୟା କାୟଂ ଫୁସତୋ ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟା, ଇତ୍ଥିୟା ପଣ୍ଡକାଦିସଞ୍ଞିନୋପି ଅତ୍ତନୋପି କାୟେନିତ୍ଥିୟା କାୟଂ ଫୁସତୋ ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଇତ୍ଥିୟା ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିନୋ ଅତ୍ତନୋ କାୟେନ ଇତ୍ଥିୟା କାୟସମ୍ବଦ୍ଧଂ ଫୁସତୋ ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟା। ପଣ୍ଡକେ ପଣ୍ଡକସଞ୍ଞିନୋ ଅତ୍ତନୋ କାୟେନ ପଣ୍ଡକସ୍ସ କାୟଂ ଫୁସତୋ ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟା। ୟକ୍ଖିପେତୀସୁ ୟକ୍ଖିପେତିସଞ୍ଞିନୋ ଅତ୍ତନୋ କାୟେନ ତାସଂ କାୟଂ ଫୁସତୋ ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟାତି ୟୋଜନା। ଏତ୍ଥ ''ପଣ୍ଡକଗ୍ଗହଣେନ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋପି ଗୟ୍ହତୀ''ତି ୱଜିରବୁଦ୍ଧିଟୀକାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ''ଇତ୍ଥିୟା ୱେମତିକସ୍ସାପି ପଣ୍ଡକାଦିସଞ୍ଞିନୋପି ଅତ୍ତନୋ କାୟେନ ଇତ୍ଥିୟା କାୟସମ୍ବଦ୍ଧଂ ଫୁସତୋ ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟା''ତି ନ ୟୋଜେତବ୍ବଂ। କସ୍ମା? ତଥା ୟୋଜନାୟଂ ପାଠଇୟଂ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟନ୍ତି ଅନିଟ୍ଠପ୍ପସଙ୍ଗତୋ।

''ଦୁକ୍କଟଂ କାୟସଂସଗ୍ଗେ, ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିୟା''ତି ଇମିନା ୱିନୀତୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଆଗତନୟେ ସଙ୍ଗହିତେପି ତେନେୱ ନୟେନ ପଣ୍ଡକେ ୱିମତିଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିତାଦିଅଞ୍ଞମତିପକ୍ଖେ ଚ ପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତେସୁ ପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତସଞ୍ଞିୱିମତିପଣ୍ଡକାଦିଅଞ୍ଞମତିପକ୍ଖେ ଚ ଇତି ଇମେସଂ ତିଣ୍ଣଂ କାୟପଟିବଦ୍ଧାମସନାଦୀସୁ ଚ ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତସବ୍ବଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିୟୋ ଉପଲକ୍ଖିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୩୪୨। ଅତ୍ତନୋ କାୟେନ ପଟିବଦ୍ଧେନ ଇତ୍ଥିୟା କାୟେନ ପଟିବଦ୍ଧଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପନ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା। ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ୱୁତ୍ତଦୁକ୍କଟାନଂ ସମୁଚ୍ଚୟତ୍ଥୋ। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ପନ ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚୟତ୍ଥେନ ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟେନ କାୟଂ ଆମସତି। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟେନ କାୟପଟିବଦ୍ଧଂ ଆମସତି। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ଆମସତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୨୭୬) ପାଠଇୟଂ ଆଗତଦୁକ୍କଟାନଂ ସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩୪୩-୪। ନ କେୱଲଂ ପଦଭାଜନାଗତିତ୍ଥିସରୀରାଦିକମେୱ ଅନାମାସଂ, ୱିନୀତୱତ୍ଥୂସୁ ଦାରୁଧୀତଲିକୱତ୍ଥୁଅନୁଲୋମତୋ ପୋତ୍ଥଲିକାଦିଇତ୍ଥିରୂପକଞ୍ଚ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୱାରାନୁଲୋମତୋ ଅସରୀରଟ୍ଠଂ ମାତୁଗାମେହି ପରିଭୁତ୍ତୱତ୍ଥାଭରଣାଦିଞ୍ଚ ୱିଭଙ୍ଗକ୍ଖନ୍ଧକାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତନୟାନୁସାରେନ ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ଅୱସେସଂ ଅନାମାସୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ଆମସନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଂ ସଙ୍ଗହେତୁମାହ ''ଇତ୍ଥୀନ''ନ୍ତିଆଦି।

''ଇତ୍ଥୀନଂ ଇତ୍ଥିରୂପଞ୍ଚା''ତି ଇଦଂ ''ଇତ୍ଥିକାୟ ଇତ୍ଥିଧନଂ (ପାରା। ୩୪), ସବ୍ବାନଂ ସବ୍ବାପରାୟନ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱିୟ ଲୋକୱୋହାରୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଇତ୍ଥୀନଂ ଦାରୁଲୋହମୟାଦିକଂ ଇତ୍ଥିରୂପଞ୍ଚାତି ୟୋଜନା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦତୋ ମତ୍ତିକାୟ, ପିଟ୍ଠେନ ୱା କତଂ ମାତୁଗାମରୂପଂ

ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ମାତୁଗାମରୂପଂ ଯେନ କେନଚି ଦିନ୍ନଂ ସବ୍ବରତନମଯଂ ୱିନା ଅୱସେସଂ ସାଦିଯିତ୍ୱା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ସମଣସାରୁପ୍ପପରିକ୍ଖାରଂ କାରାପେତୁଂ, ଅଫୁସିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବେ ୱା ଯୋଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

''ୱତ୍ଥ''ନ୍ତି ଇମିନା ନିୱାସନପାରୁପନତ୍ଥରଣମ୍ପି ସାମଞ୍ଞେନ ଗହିତଂ। ଇଦଞ୍ଚ ମାତୁଗାମେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଠପିତମ୍ପି ଅନାମାସମେୱ, ଚୀୱରତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ତିଣଚୁମ୍ବଟକଂ, ଅଙ୍ଗୁଲିଯା ପଣ୍ଣମୁଦ୍ଦିକଂ ଉପାଦାଯ ଅଲଙ୍କାରମେୱ। ଏତ୍ଥ ଚ ୱାଲକେସୱଟ୍ଟକେସେସୁ ପୱେସନକଦନ୍ତସୂଚିଆଦି କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ସମଣସାରୁପ୍ପପରିକ୍ଖାରତ୍ଥାଯ ଗହେତବ୍ବଂ।

ତତ୍ଥଜାତଫଲଂ ଖଜ୍ଜନ୍ତି ରୁକ୍ଖେ ଠିତଂ ଖାଦିତବ୍ବଂ ପନସନାଳିକେରାଦିଫଲଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସେହି ରାସିକତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଫଲଞ୍ଚ ''ମନୁସ୍ସେହି ରାସିକତେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୧) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅନାମାସନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ଇମିନାୱ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅରଞ୍ଞେ ରୁକ୍ଖତୋ ପତିତଂ ଫଲଂ ''ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ''ମୁଗ୍ଗାଦିଂ ତତ୍ଥଜାତକ''ନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣପଦତ୍ତା ଗଚ୍ଛତୋ ୱିଯୁତ୍ତମ୍ପି ଗହେତବ୍ବଂ। ମୁଗ୍ଗାଦିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଅପରଣ୍ଣ''ନ୍ତି ପାଠସେସୋ।

ସବ୍ବାନି ଧଞ୍ଞାନୀତି ''ସାଲି ୱୀହି ଯୱୋ କଙ୍ଗୁ, କୁଦ୍ରୂସୱରକଗୋଧୁମା''ତି ୱୁତ୍ତାନି ସତ୍ତ ଧଞ୍ଞାନି। ଖେତ୍ତମଜ୍ଝେନ ଗଚ୍ଛତା ସାଲିସୀସେ ହତ୍ଥେନ ଅଫୁସନ୍ତେନ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ମଗ୍ଗୋ ସମ୍ବାଧୋ ହୋତି, ସରୀରେ ଧଞ୍ଞଂ ଫୁସନ୍ତେପି ମଗ୍ଗତ୍ତା ନ ଦୋସୋ। ୱୀଥିଯଂ, ଗେହଙ୍ଗଣେ ୱା ଧଞ୍ଞେସୁ ପସାରିତେସୁ ଅପସକ୍କିତ୍ୱା ଚେ ଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କା, ''ମଗ୍ଗଂ ଅଧିଟ୍ଠାଯ ଗନ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୧) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ''ଇମଂ ମଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ''କୁଲଗେହେ ଧଞ୍ଞମତ୍ଥକେ ଚେ ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ହୋତି, ନିସୀଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୨୮୧ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ''ଆସନସାଲାଯଂ ଧଞ୍ଞେ ୱିପ୍ପକିଣ୍ଣେ ଅନୁକ୍କମିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ପୀଠକଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ସଚେ ମନୁସ୍ସା ତସ୍ମିଂ ଧଞ୍ଞମତ୍ଥକେ ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ନିସୀଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୧ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅତ୍ତନା ତତ୍ଥ ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ନିସୀଦିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୩୪୫। ଧମନସଙ୍ଖାଦିଂ ସବ୍ବଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗତୁରିଯମ୍ପି ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଧମନସଙ୍ଖୋ ନାମ ସଦ୍ଦକରଣସଙ୍ଖୋ । ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱଂସସିଙ୍ଗତାଳଆଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ପଞ୍ଚଙ୍ଗତୁରିଯନ୍ତି ଆତତଂ, ୱିତତଂ, ଆତତୱିତତଂ, ଘନଂ, ସୁସିରନ୍ତି ପଞ୍ଚଙ୍ଗସଙ୍ଖାତଂ ତୁରିଯଂ। ତତ୍ଥ ଆତତଂ ନାମ ଚମ୍ମପରିଯୋନଦ୍ଧେସୁ ଭେରିଆଦୀସୁ ଏକତୋ ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ଓନଦ୍ଧଂ ଏକତଲତୁରିଯଂ। ୱିତତଂ ନାମ ଉଭତୋ ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ଓନଦ୍ଧଂ ଉଭଯତଲତୁରିଯଂ। ଆତତୱିତତଂ ନାମ ଉଭଯତୋ ଚ ମଜ୍ଝତୋ ଚ ସବ୍ବତୋ ପରିଯୋନଦ୍ଧିତଂ। ଘନଂ ସମ୍ମାଦି। ସମ୍ମନ୍ତି ତାଳଅଂ, ଘଣ୍ଟାକିଙ୍କଣିଆଦୀନମ୍ପି ଏତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଗହୋ। ସୁସିରନ୍ତି ୱଂସାଦି।

ଇଧ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୧) କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଭେରିପୋକ୍ଖରଞ୍ଚ ଭେରିତଲଚମ୍ମଞ୍ଚ ୱୀଣା ଚ ୱୀଣାପୋକ୍ଖରଚମ୍ମଞ୍ଚ ଦଣ୍ଡୋ ଚ ଅନାମାସଂ। ''ପୂଜଂ କତ୍ୱା ଚେତିଯଙ୍ଗଣାଦୀସୁ ଠପିତଭେରିଯୋ ଅଚାଲେନ୍ତେନ ଅୱସେସଟ୍ଠାନଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। କଚୱରଛଡ୍ଡନକାଲେ କଚୱରଂ ୱିଯ ଗହେତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ଠପେତବ୍ବ''ନ୍ତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତୁରିଯଭଣ୍ଡେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅତ୍ତନୋ ଦୀଯମାନଂ ତଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା କପ୍ପିଯପରିକ୍ଖାରଂ ଗହେତୁଂ ଅଧିୱାସେତବ୍ବଂ। ଦୋଣି ୱା ପୋକ୍ଖରଂ ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠନିକ୍ଖିପନତ୍ଥାଯ, ଚମ୍ମଞ୍ଚ ସତ୍ଥକୋସକରଣତ୍ଥାଯ ଗହେତବ୍ବଂ।

ରତନାନି ଚ ସବ୍ବାନୀତି ମୁତ୍ତା ମଣି ୱେଳୁରିଯୋ ସଙ୍ଖୋ ସିଲା ପୱାଳଅଂ ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୨୮୧) ୱୁତ୍ତାନି ସବ୍ବାନି ରତନାନି ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ୱିଦ୍ଧା, ଅୱିଦ୍ଧା ୱା ସାମୁଦ୍ଦିକାଦୀ ସବ୍ବାପି ମୁତ୍ତା ଅନାମାସା। ଭଣ୍ଡମୂଲତ୍ଥଞ୍ଚ ଗଣ୍ହିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅନ୍ତମସୋ ଜାତିଫଲିକଂ ଉପାଦାଯ ନୀଲପୀତାଦିଭେଦୋ ସବ୍ବୋପି ମଣି ଧୋତୱିଦ୍ଧୋ ଅନାମାସୋ। ଆହତାକାରେନେୱ ଠିତୋ ଅୱିଦ୍ଧାଧୋତୋ ମଣି ପତ୍ତାଦି ଭଣ୍ଡମୂଲତ୍ଥଂ ଅଧିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱୁତ୍ତଂ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ପଚିତ୍ୱା କତୋ କାଚମଣିଯେୱେକୋ ୱଟ୍ଟତି। ୱେଳୁରିଯେ ଚ ମଣିସଦିସୋୟେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଧମନସଙ୍ଖୋ ''ସବ୍ବଂ ଧମନସଙ୍ଖାଦି''ନ୍ତିଆଦିଗାଥାଯ ତୁରିଯେସୁ ଗହିତୋ। ରତନଖଚିତୋ ସଙ୍ଖୋ ଅନାମାସୋ। ପାନୀଯସଙ୍ଖୋ ଧୋତୋପି ଅଧୋତୋପି ଆମାସୋ। ଅୱସେସସଙ୍ଖୋ ପନ ଅଞ୍ଜନାଦିଭେସଜ୍ଜତ୍ଥଂ, ପତ୍ତାଦିଭଣ୍ଡମୂଲଭାୱେନ ଚ ଅଧିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସୁୱଣ୍ଣେନ ଏକତୋ ୱିଲିଯାପେତ୍ୱା କତା ମୁଗ୍ଗୱଣ୍ଣା ସିଲା ଅନାମାସା। ସେସା ସିଲା ଖୁଦ୍ଦକନିସାନାଦିକମ୍ମତ୍ଥଂ ଅଧିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ''ପୱାଳଅଂ ଧୋତମଧୋତଞ୍ଚ ୱିଦ୍ଧମୱିଦ୍ଧଞ୍ଚ ସବ୍ବଥା ଅନାମାସଂ, ନାପି ଅଧିୱାସେତବ୍ବ''ନ୍ତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୱାଳଅପଟିମାଚେତିଯାନି ଚେୱ ପୋତ୍ଥକେସୁ ପୱେସେତବ୍ବଆଣିଯା ମୂଲେ, ଅଗ୍ଗେ ଚ ପୱେସେତବ୍ବଂ ପଦୁମାଦିଆକାରେନ କତଂ ୱଟ୍ଟଞ୍ଚ ନ ଗହେତବ୍ବଂ ନ ଫୁସିତବ୍ବଂ।

ବୀଜତୋ ପଟ୍ଠାଯ ରଜତଂ, ଜାତରୂପଞ୍ଚ କତଂ ୱା ହୋତୁ ଅକତଂ ୱା, ସଲ୍ଲସୋ ଅନାମାସଂ, ନ ଚ ସାଦିତବ୍ବଂ। ଇମିନା କତଂ ପଟିମାଦିକଞ୍ଚ ଆରକୂଟଲୋହଞ୍ଚ ଅନାମାସନ୍ତି ୱକ୍କତି। କତାକତସୁୱଣ୍ଣରଜତାନଂ ଅସାଦିଯିତବ୍ବତାଯ ଇଧ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଆଗତତ୍ତା ଉତ୍ତରେନ ରାଜପୁତ୍ତେନ କାରେତ୍ୱା ଆହଟଂ ସୁୱଣ୍ଣଚେତିଯଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ମହାପଦୁମତ୍ଥେରେନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣପଟିମାଚେତିଯପୋତ୍ଥକାୱଚ୍ଛାଦକମଣିପଦୁମୱଟ୍ଟାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ନ ସାଦିତବ୍ବମେୱ, ନ ଚ ଆମସିତବ୍ବଂ। ଏତେନ କତଂ ସେନାସନୋପକରଣଂ ପନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଧମ୍ମମଣ୍ଡପେ କତମ୍ପି ପଟିଜଗ୍ଗିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଲୋହିତୱଣ୍ଣୋ ମଣି, ମସାରଗଲ୍ଲମଣି ଚ ସଲ୍ଲଥା ଅନାମାସୋ, ନ ଚ ଅଧିୱାସେତବ୍ବୋତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୩୪୬।ସବ୍ବମାୱୁଧଭଣ୍ଡନ୍ତି ଖଗ୍ଗାଦି ସବ୍ବଂ ଆୱୁଧୋପକରଣଂ ପତ୍ତାଦିକପ୍ପିଯପରିକ୍ଖାରମୂଲତ୍ଥାଯ ଦୀଯମାନଂ ସତ୍ଥୱାଣିଜାଯ ଅକାତବ୍ବତ୍ତା ନ ଗହେତବ୍ବଂ, ''ଇମଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ଦିନ୍ନଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକଂ କତ୍ୱା ''ଖୁରାଦିକପ୍ପିଯପରିକ୍ଖାରଂ କାରେସ୍ସାମୀ''ତି ସାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଙ୍ଗାମଭୂମିଯଂ ମଗ୍ଗେ ପତିତଖଗ୍ଗାଦିଂ ଦିସ୍ୱା ପାସାଣେନ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ''ଖୁରାଦିକପ୍ପିଯଭଣ୍ଡାନି କାରେସ୍ସାମୀ''ତି ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉସୁସତ୍ତିଆଦିକଂ ଫଲତୋ ଦଣ୍ଡଂ ଅପନେତ୍ୱା କପ୍ପିଯପରିକ୍ଖାରକାରାପନତ୍ଥାଯ ଗହେତବ୍ବଂ।

ଜିଯାତି ଧନୁଗୁଣୋ। ଚ-କାରେନ ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଅୱୁତ୍ତଂ ଅଙ୍କୁସତୋମରାଦିଂ ପରହିଂ ସୋପକରଣଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଧନୁଦଣ୍ଡକୋତି ଜିଯାୱିରହିତୋ ଧନୁଦଣ୍ଡକୋ। ଇଦଂ ପରହିଂସୋପକରଣଭଣ୍ଡାଦିକଂ ୱିହାରେ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଟ୍ଠାନେ ଠପିତଂ ଚେ, ସାମିକାନଂ ୱତ୍ୱା ତେହି ଅଗ୍ଗହିତଂ ଚେ, ଅଚାଲେନ୍ତେନ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

ଜାଲଞ୍ଚାତି ମଚ୍ଛଜାଲପକ୍ଖିଜାଲାଦିଜାଲଞ୍ଚ। ଜାଲଂ ଦୀଯମାନଂ ଛତ୍ତୱେଠନତ୍ଥଂ, ଆସନଚେତିଯାଦିମତ୍ଥକେ ବନ୍ଧନାଦିପଯୋଜନେ ସତି ତଦତ୍ଥଞ୍ଚ ଗହେତବ୍ବଂ। ସରୱାରଣଂ ନାମ ଫଲକାଦିକଂ ଅଞ୍ଞେହି ଅତ୍ତନୋ ୱିହନନତ୍ଥାଯ ୱିସ୍ସଟ୍ଠସରନିୱାରଣଂ ୱିନାସନୋପରୋଧକାରଣଂ ହୋତୀତି ଭଣ୍ଡମୂଲତ୍ଥଂ ସାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ''ଦନ୍ତକଟ୍ଠାଧାରଫଲକାଦି ଯଦିଚ୍ଛିତଂ କରୋମୀ''ତି ମୁଟ୍ଠିଂ ଅପନେତ୍ୱା ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୩୪୭।ଚେତିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ସୁୱଣ୍ଣଚେତିଯ''ନ୍ତି ଇଦଂ ''ସୁୱଣ୍ଣପଟିବିମ୍ବାଦୀ''ତି ଅନନ୍ତରଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଲବ୍ଭତି। ସୁୱଣ୍ଣଗ୍ଗହଣଞ୍ଚୁପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ରଜତମଯଞ୍ଚ ଗହେତବ୍ବଂ। ଆରକୂଟକନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ଲୋହୱିସେସମାହ । ''ଅନାମାସ''ନ୍ତି ଇଦଂ ''ଅସମ୍ପଟିଚ୍ଛିଯଂ ୱା''ତି ଏତସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣଂ।

୩୪୮। ସବ୍ବଂ ୱାଦିତମିତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଓନହିତୁନ୍ତି ଚମ୍ମୱରତ୍ତତନ୍ତୀହି ବନ୍ଧିତୁଂ। ଓନହାପେତୁନ୍ତି ତଥେୱ ଅଞ୍ଞେହି କାରାପେତୁଂ। ୱାଦାପେତୁନ୍ତି ଅଞ୍ଞେହି ୱାଦାପେତୁଂ। ୱାଦେତୁନ୍ତି ଅତ୍ତନା ୱାଦେତୁଂ। ୱାଦିତନ୍ତି ୱାଦନୀଯଂ ଯଥା ''କରଣୀଯଂ କାରିତ''ନ୍ତି, ୱାଦନାରହଂ ତୁରିଯଭଣ୍ଡନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଞ୍ଚ ଓନହନାଦିକିରିଯାଯ କମ୍ମଂ।

୩୪୯।ଉପହାରଂ କରିସ୍ସାମାତି ପୂଜଂ କରିସ୍ସାମ। ଇତି ଅନୁମତିଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ। ୱତ୍ତବ୍ବାତି ତେ ୱତ୍ତାରୋ ୱତ୍ତବ୍ବାତି ଯୋଜନା।

୩୫୦-୧।ଧୁତ୍ତିଯା ଇତ୍ଥିଯାତି ୱିପନ୍ନାଚାରାଯ ଲୋଠଇତ୍ଥିଯା। ସଯଂ ଫୁସିଯମାନସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଯୋଗଂ ୱିନା ଇତ୍ଥିଯା ଅତ୍ତନାୱ ଫୁସିଯମାନସ୍ସ। କାଯେନ ଅୱାଯମିତ୍ୱାତି ତସ୍ସା ସରୀରସମ୍ଫସ୍ସାନୁଭୱନତ୍ଥଂ ଅତ୍ତନୋ କାଯଂ ଅଚାଲେତ୍ୱା। ଫସ୍ସଂ ପଟିୱିଜାନତୋତି ଫସ୍ସଂ ଅନୁଭୱନ୍ତସ୍ସ।

ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ''ଫୁସନେ''ତି ପାଠସେସୋ, ''ଇମିନା ଉପାଯେନ ଇମଂ ଫୁସାମୀ''ତି ଅଚେତେତ୍ୱା। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ''ଇମିନା ପତ୍ତପଟିଗ୍ଗହଣାଦିନା ଉପାଯେନ ଏତିସ୍ସା ସରୀରସମ୍ଫସ୍ସଂ ଅନୁଭୱିସ୍ସାମୀ''ତି ଅଚିନ୍ତେତ୍ୱା ପତ୍ତଥାଲକତଚ୍ଛକପଣ୍ଣପୁଟଭେସଜ୍ଜାଦିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାପେନ୍ତିଯା ହତ୍ଥେ ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥେନ ଫୁସନାଦୀସୁ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ଅସ୍ସତିଯା''ତି ଇଦଂ ପନ ଇମିନାୱ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ଇଧ ୱିସୁଂ ନ ୱୁତ୍ତଂ, ମାତୁଗାମସ୍ସ ସରୀରେ ଫୁସନଭାୱଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞୱିହିତୋ ହୁତ୍ୱା ସତିଂ ଅନୁପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ହତ୍ଥପାଦପସାରଣାଦୀସୁ ଫୁସନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଜାନନ୍ତସ୍ସାତି ଦାରକାକାରଂ ଦାରିକଂ ''ମାତୁଗାମୋ''ତି ଅଜାନିତ୍ୱା କେନଚି କରଣୀଯେନ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ । ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯିନୋ ଚାତି ''ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯୋ କାଯେନ ୱାଯମତି, ଫସ୍ସଂ ପଟିୱିଜାନାତି, ଅନାପତ୍ତି। ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯୋ କାଯେନ ୱାଯମତି, ନ ଚ ଫସ୍ସଂ ପଟିୱିଜାନାତି, ଅନାପତ୍ତି। ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯୋ ନ ଚ କାଯେନ ୱାଯମତି, ଫସ୍ସଂ ପଟିୱିଜାନାତି, ଅନାପତ୍ତି। ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯୋ ନ ଚ କାଯେନ ୱାଯମତି, ନ ଚ ଫସ୍ସଂ ପଟିୱିଜାନାତି, ଅନାପତ୍ତୀ''ତି (ପାରା। ୨୭୯) ୱୁତ୍ତମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯୱତୋ ଚତୁବ୍ବିଧସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଇମେସୁ ଯୋ ମାତୁଗାମେନ ଆଲିଙ୍ଗନାଦିପଯୋଗେନ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରଯମାନୋ ତଂ ଅତ୍ତନୋ ସରୀରତୋ ଅପନେତ୍ୱା ମୁଞ୍ଚିତୁକାମୋ ହତ୍ଥଚାଲେନ, ମୁଟ୍ଠିଆଦୀହି ୱା ପଟିପଣାମନଂ, ପହରଣାଦିକଞ୍ଚ ପଯୋଗଂ କରୋତି, ଅଯଂ ପଠମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଅତ୍ତାନମଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତୁଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଇତ୍ଥିଂ ଦିସ୍ୱା

ପହରଣାକାରାଦିସଙ୍କପଯୋଗଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତାସେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସରୀରଂ ଫୁସିତୁଂ ଅଦେନ୍ତୋ ଦୁତିଯୋ। ଇତ୍ଥିଯା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ଆଲିଙ୍ଗିତୋ ଚୋପନରହିତଂ ମଂ ‘‘ଅନତ୍ଥିକୋ’’ତି ମନ୍ତ୍ୱା ‘‘ସଯମେୱ ପଲାଯିସ୍ସତୀ’’ତି, ‘‘ଅଚୋପନମେୱ ମୋକ୍ଖୋପାଯୋ’’ତି ଞତ୍ୱା ନିଚ୍ଚଲୋୱ ହୁତ୍ୱା ଫସ୍ସଂ ପଟିୱିଜାନନ୍ତୋ ତତିଯୋ। ଅତ୍ତାନଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତୁମାଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ ଇତ୍ଥିଂ ଦିସ୍ୱା ଦୁତିଯୋ ୱିଯ ତାସେତୁଂ କାଯପ୍ପଯୋଗଂ ଅକତ୍ୱା ‘‘ଅଗତେ ପାତେସ୍ସାମି, ପହରିତ୍ୱା ତାସେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱା ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ନିଚ୍ଚଲୋୱ ହୁତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ଚତୁତ୍ଥୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩୫୨।ପଠମେନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପାରାଜିକେନା’’ତି ପାଠସେସୋ, କାଯଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇଧ ଚିତ୍ତଂ ନାମ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ, ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିମ୍ହି ମୋଚେତୁକାମତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ।

କାଯସଂସଗ୍ଗକଥାୱଣ୍ଣନା।

୩୫୩-୪।ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦେନାତି ଦୁଟ୍ଠୁ କୁଚ୍ଛିତଭାୱଂ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ଚ ସା ୱାଚା ଚାତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚା, ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗେ ମେଥୁନଧମ୍ମପଟିସଂଯୁତ୍ତା ୱାଚା, ଯଥାହ ‘‘ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ନାମ ୱାଚା ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗମେଥୁନଧମ୍ମପଟିସଂଯୁତ୍ତା ୱାଚା’’ତି (ପାରା। ୨୮୫), ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାଯ ଅସ୍ସାଦୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦୋ, ତଥାପୱତ୍ତୱଚୀୱିଞ୍ଞତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାପକଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେତନା, ତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ରାଗୋ ଇଧ ସହଚରିଯେନ ‘‘ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ତେନ, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦସମ୍ପଯୁତ୍ତେନ ରାଗେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ‘‘ଓଭାସନ୍ତସ୍ସା’’ତି ୱକ୍ଖମାନଓଭାସନସ୍ସ ହେତୁ ଦସ୍ସିତୋ।

ଇତ୍ଥିଯା ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିନୋ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଯୋଜନା। ଇତ୍ଥିଯା ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିନୋତି ‘‘ମାତୁଗାମୋ ନାମ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ, ନ ଯକ୍ଖୀ, ନ ପେତୀ, ନ ତିରଚ୍ଛାନଗତା, ୱିଞ୍ଞୂ ପଟିବଲା ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆଜାନିତୁ’’ନ୍ତି ପଦଭାଜନେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସରୂପାଯ ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଜାନନ୍ତିଯା ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିନୋ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧୀୱସେନ ‘‘ଇତ୍ଥିଯା’’ତି ଇଦଂ ସାମିୱସେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ଯଥାୱୁତ୍ତସରୂପସ୍ସ ମାତୁଗାମସ୍ସ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣୱସେନ ଚାତି ‘‘ୱଣ୍ଣଂ ଭଣତି ନାମ ଦ୍ୱେ ମଗ୍ଗେ ଥୋମେତି ୱଣ୍ଣେତି ପସଂସତି। ଅୱଣ୍ଣଂ ଭଣତି ନାମ ଦ୍ୱେ ମଗ୍ଗେ ଖୁଂସେତି ୱମ୍ଭେତି ଗରହତୀ’’ତି ନିଦ୍ଦେସେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଉଭୋ ମଗ୍ଗେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଥୋମନଗରହଣୱସେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ମେଥୁନସ୍ସ ଯାଚନାଦଯୋ ମେଥୁନଯାଚନାଦଯୋ, ତେହି ମେଥୁନଯାଚନାଦୀହି, ‘‘ଯାଚତିପି ଆଯାଚତିପି ପୁଚ୍ଛତିପି ପଟିପୁଚ୍ଛତିପି ଆଚିକ୍ଖତିପି ଅନୁସାସତିପି ଅକ୍କୋସତିପୀ’’ତି (ପାରା। ୨୮୫) ଉଦ୍ଦେସେ ୱୁତ୍ତମେଥୁନଯାଚନାଦିୱସେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ‘‘ଓଭାସନ୍ତସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତଓଭାସନା ଦସ୍ସିତା। ଓଭାସନ୍ତସ୍ସାତି ଉଦ୍ଦେସଯନ୍ତସ୍ସ, ପକାସେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ୱିଞ୍ଞୁ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଓଭାସନକିରିଯାଯ କମ୍ମମାହ, ଇମିନା ୱିସେସିତବ୍ବଂ ‘‘ମନୁସ୍ସିତ୍ଥି’’ନ୍ତି ଇଦଂ ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି, ଯଥାଦସ୍ସିତପଦଭାଜନାଗତସରୂପଂ ୱିଞ୍ଞୁଂ ପଟିବଲଂ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅନ୍ତମସୋ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯପୀତି ଓଭାସନେ ଅନ୍ତିମପରିଚ୍ଛେଦଦସ୍ସନଂ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱଚନସ୍ସାଦଭାୱେ ସତି ଯୋ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗପଟିବଦ୍ଧଂ ଗୁଣଦୋସଂ ୱା ମେଥୁନଧମ୍ମଯାଚନାଦିୱସେନ ୱା ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଜାନନ୍ତିଂ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯପି ୱଦେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇମସ୍ମିଂ ଗାଥାଦ୍ୱଯେ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦେନ ଇତ୍ଥିଯା ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିନୋ ୱିଞ୍ଞୁଂ ତଂ ଇତ୍ଥିଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନଂ ୱଣ୍ଣୱସେନ ଅନ୍ତମସୋ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯପି ଓଭାସନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗରୁକଂ ସିଯାତି ଏକଂ ୱାକ୍ୟଂ, ତଥା ‘‘ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନଂ ଅୱଣ୍ଣୱସେନା’’ତି ଇମିନା ଚ ‘‘ମେଥୁନଯାଚନାଦୀହୀ’’ତି ଇମିନା ଚ ଯୋଜନାଯ ୱାକ୍ୟଦ୍ୱଯନ୍ତି ଏୱଂ ଯୋଜନାୱସେନ ତୀଣି ୱାକ୍ୟାନି ହୋନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ପଠମୱାକ୍ୟେ ୱଣ୍ଣୱଚନେନ ସଙ୍ଗହିତଂ ଥୋମନାଦିକଥଂ କଥେନ୍ତସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତି। ‘‘ଇତ୍ଥିଲକ୍ଖଣେନ ସୁଭଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତାସୀ’’ତି ଏତ୍ତକମେୱ ଥୋମନତ୍ଥଂ ୱଦତୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ନ ହୋତି, ‘‘ତୱ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗୋ ଚ ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗୋ ଚ ଈଦିସୋ ସୁଭୋ ସୁସଣ୍ଠାନୋ, ତେନ ନାମ ଈଦିସେନ ଇତ୍ଥିଲକ୍ଖଣେନ ସୁଭଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତାସୀ’’ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ହୋତି। ‘‘ୱଣ୍ଣେତି, ପସଂସତୀ’’ତି ପଦଦ୍ୱଯଞ୍ଚ ‘‘ଥୋମେତୀ’’ତି ପଦସ୍ସ ପରିଯାଯୋ।

ଦୁତିଯୱାକ୍ୟେ ଅୱଣ୍ଣପଦସଙ୍ଗହିତଂ ଖୁଂସନାଦିତ୍ତଯେ ଖୁଂସନଂ ନାମ ପତୋଦୋପମେହି ଫରୁସୱଚନେହି ତୁଦନଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଖୁଂସେତୀତି ୱାଚାପତୋଦେନ ଘଟ୍ଟେତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୫)। ପତୁଜ୍ଜତେନେନାତି ‘‘ପତୋଦୋ’’ତିଅଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଅସ୍ସାଦଯୋ ପୱତ୍ତେତୁଂ ୱିଜ୍ଝନକପାଚନଦଣ୍ଡୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ୱମ୍ଭନଂ ନାମ ଅପସାଦନଂ। ଅପସାଦନଂ ନାମ ଗୁଣତୋ ପରିହାପନଂ। ଯଥାହ ‘‘ୱମ୍ଭେତୀତି ଅପସାଦେତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୫)। ଗରହା ନାମ ଦୋସାରୋପନଂ। ଯଥାହ ‘‘ଗରହତୀତି ଦୋସଂ ଦେତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୫)। ଇମଂ

ଖୁଂସନାଦିପଟିସଂଯୁତ୍ତଓଚନଂ ଓକ୍ଖମାନେସୁ ''ସିଖରଣୀସି, ସମ୍ଭିନ୍ନାସି, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନାସୀ''ତି ଇମେସୁ ତୀସୁ ପଦେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଯୋଜେତ୍ୱା କଥେନ୍ତସ୍ସେଓ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ନ ଇତରସ୍ସ।

ତତିଯଓାକ୍ଯେ ମେଥୁନଯାଚନାଦିଓଚନେହି ସଙ୍ଗହିତଂ ଆଯାଚନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାପି ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ''ଯାଚତି ନାମ ଦେହି ମେ ଅରହସି ମେ ଦାତୁ''ନ୍ତିଆଦିନା (ପାରା। ୨୮୫) ନଯେନ ଏକେକଂ ପଦଂ ''ଦେହି ମେ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମ''ନ୍ତିଆଦିଓସେନ ମେଥୁନଧମ୍ମପଦେନ ସହ ଘଟେତ୍ୱା ମେଥୁନଧମ୍ମଂ ଯାଚନ୍ତସ୍ସେଓ ହୋତି।

''କଦା ତେ ମାତା ପସୀଦିସ୍ସତି, କଦା ତେ ପିତା ପସୀଦିସ୍ସତି, କଦା ତେ ଦେଓତାଯୋ ପସୀଦିସ୍ସନ୍ତି, କଦା ତେ ସୁଖଣୋ ସୁଲଯୋ ସୁମୁହୁତ୍ତୋ ଭଓିସ୍ସତୀ''ତିଆଦିଆଯାଚନପଦନିଦ୍ଦେସେ ଏକେକଂ ପଦଂ ତତ୍ଥେଓ ଓସାନେ ଓୁତ୍ତେନ ''କଦା ତେ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ଲଭିସ୍ସାମୀ''ତି ପଦେନ ଘଟେତ୍ୱା ମେଥୁନଂ ଯାଚନ୍ତସ୍ସେଓ ହୋତି।

''କଥଂ ତ୍ୱଂ ସାମିକସ୍ସ ଦେସି, କଥଂ ଜାରସ୍ସ ଦେସୀ''ତି (ପାରା। ୨୮୫) ପୁଚ୍ଛାନିଦ୍ଦେସଓଚନେସୁ ଚ ଅଞ୍ଞତରଂ ମେଥୁନଧମ୍ମପଦେନ ଘଟେତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସେଓ ହୋତି।

''ଏଓଂ କିର ତ୍ୱଂ ସାମିକସ୍ସ ଦେସି, ଏଓଂ ଜାରସ୍ସ ଦେସୀ''ତି (ପାରା। ୨୮୫) ପଟିପୁଚ୍ଛାନିଦ୍ଦେସଓଚନେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ମେଥୁନଧମ୍ମପଦେନ ଘଟେତ୍ୱା ଓିସେସେତ୍ୱା ପଟିପୁଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସେଓ ହୋତି।

''କଥଂ ଦଦମାନା ସାମିକସ୍ସ ପିଯା ହୋତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛତୋ ମାତୁଗାମସ୍ସ ''ଏଓଂ ଦେହି, ଏଓଂ ଦେନ୍ତୀ ସାମିକସ୍ସ ପିଯା ଭଓିସ୍ସତି ମନାପା ଚା''ତି ଆଣତ୍ତିଓଚନେ, ଅନୁସାସନିଓଚନେ ଚ ଏସେଓ ନଯୋ।

୩୫୫। ଅକ୍କୋସନିଦ୍ଦେସାଗତେସୁ ''ଅନିମିତ୍ତାସି ନିମିତ୍ତମତ୍ତାସି ଅଲୋହିତାସି ଧୁଓଲୋହିତାସି ଧୁଓଚୋଳଆସି ପଗ୍ଘରନ୍ତୀସି ସିଖରଣୀସି ଇତ୍ଥିପଣ୍ଡକାସି ଓେପୁରିସିକାସି ସମ୍ଭିନ୍ନାସି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନାସୀ''ତି ଏକାଦସସୁ ପଦେସୁ ''ସିଖରଣୀସି ସମ୍ଭିନ୍ନାସି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନାସୀ''ତି ପଦତ୍ତଯଂ ପଚ୍ଚେକଂ ଆପତ୍ତିକରଂ, ଇମିନା ପଦତ୍ତଯେନ ସହ ପୁବ୍ବେ ଓୁତ୍ତାନି ଓଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାଓମଗ୍ଗମେଥୁନଧମ୍ମପଦାନି ତୀଣି ଚାତି ଛପ୍ପଦାନଂ ପଚ୍ଚେକଂ ଆପତ୍ତିକରତ୍ତା ଇତୋ ପରାନି ଅନିମିତ୍ତାଦୀନି ଅଟ୍ଠ ପଦାନି ''ଅନିମିତ୍ତାସି ମେଥୁନଧମ୍ମଂ ଦେହୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ମେଥୁନଧମ୍ମପଦେନ ସହ ଘଟେତ୍ୱା ଓୁତ୍ତାନେଓ ଆପତ୍ତିକରାନୀତି ଓେଦିତବ୍ବାନି, ''ମେଥୁନଯାଚନାଦୀହୀ''ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦସଙ୍ଗହିତେସୁ ''ଅନିମିତ୍ତାସୀ''ତିଆଦୀସୁ ଏକାଦସସୁ ଅକ୍କୋସପଦେସୁ ଅନ୍ତୋଗଧତ୍ତେପି କେଓଲଂ ଆପତ୍ତିକରତ୍ତା ଗରୁତରଂ ପଦତ୍ତଯଂ ଓିସୁଂ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଞାପେତୁମାହ ''ସିଖରଣୀସୀ''ତିଆଦି।

ସିଖରଣୀସୀତି ଏତ୍ଥ ''ସିଖରଣୀ ଅସୀ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ''ଅସୀ''ତି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତୁ-ସଦ୍ଦୋ କେଓଲଯୁତ୍ତମ୍ପି ଆପତ୍ତିକରଂ ହୋତୀତି ଓିସେସଂ ଜୋତେତି। କେଓଲେନାପି ଅକ୍କୋସଓଚନେନାତି ଯୋଜନା। ସିଖରଣୀସୀତି ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତଆଣିମଂସା ଭଓସି। ସମ୍ଭିନ୍ନାସୀତି ମିସ୍ସୀଭୂତଓଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାଓମଗ୍ଗା। ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନାସୀତି ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତେନ, ପୁରିସନିମିତ୍ତେନ ଚାତି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ସମନ୍ନାଗତା। ''ଅଯଂ ଇତ୍ଥୀ, ଅଯଂ ପୁରିସୋ''ତି ବ୍ୟଞ୍ଜିଯତୀତି ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, ମୁତ୍ତକରଣାନି। ସୁଣନ୍ତିଯାତି ଏତ୍ଥ ''ଓିଞ୍ଞୁମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା''ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି, ଇମିନା ଅକ୍କୋସିତବ୍ବଓତ୍ଥୁ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି। ଭାସିତଂ ସୁଣନ୍ତିଯା ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଜାନନ୍ତିଯା ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ଓିସଯେ ପଓତ୍ତଅକ୍କୋସଓଚନେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫୬। ପୁନପ୍ପୁନଂ ଓଭାସନ୍ତସ୍ସ ଓାଚାନଂ ଗଣନାଯ ଗରୁକା ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ''ଏକଂ ଇତ୍ଥି''ନ୍ତି ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବଂ। ଏକଓାଚାଯ ବହୂ ଓଭାସନ୍ତସ୍ସ ଚ ଇତ୍ଥୀନଂ ଗଣନାଯ ଗରୁକା ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥାପି ''ଇତ୍ଥିଯୋପୀ''ତି ଲବ୍ଭତି।

୩୫୭।ସା ଚେ ନପ୍ପଟିଜାନାତୀତି ଏତ୍ଥ ''ଯଂ ସୁଣନ୍ତିଂ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନଂ ଓଣ୍ଣାଓଣ୍ଣଓସେନ ଓଭାସତି, ସା ଚେ ନ ପଟିଜାନାତୀ''ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭମାନଂ ଆଦାଯ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଅତ୍ତନୋ ଭାସିତଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଓୁତ୍ତସମନନ୍ତରମେଓ ଅତ୍ଥଓସେନ ସଚେ ନ ଜାନାତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଭାସିତଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ଉଦ୍ଦୁଜାଣୁଂ, ଅଧକ୍ଖକଂ ଓା ଆଦିସ୍ସ ଭଣନେ ଚାପି ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ଭଣନେତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନଂ ଓଣ୍ଣାଦିକଥନେ, ''ଭଣତୋ''ତିପି ଲିଖନ୍ତି, ଭଣନ୍ତସ୍ସ, ଭଣନହେତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ହେତୁମ୍ହି ଅଯମନ୍ତପଚ୍ଚଯୋ ''ଅସମ୍ବୁଧ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା) ଓିଯ। ଉବ୍ଭଜାଣୁନ୍ତି ଜାଣୁତୋ ଉଦ୍ଧଂ। ଅକ୍ଖେକନ୍ତି ଅକ୍ଖକତୋ ହେଟ୍ଠା।

୩୫୮ ।ଉବ୍ଭକ୍ଖକନ୍ତି ଅକ୍ଖକତୋ ଉଦ୍ଧଂ। ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଜାଣୁମଣ୍ଡଲତୋ ଅଧୋ। ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ। ''ଉଦ୍ଦିସ୍ସୁବ୍ଭକ୍ଖଂ ୱା ତଥା, ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲ''ନ୍ତି ଚ ଲିଖନ୍ତି, ସୋ ପାଠୋ ସୁନ୍ଦରୋ। ୱଣ୍ଣାଦିଭଣନେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ୱିଞ୍ଞୁମନୁସ୍ସିତ୍ଥିୟା''ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି। କାୟପଟିବଦ୍ଧେ ୱଣ୍ଣାଦିଭଣନେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନୟୋ। ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗା ସଙ୍ଘାଦିସେସକ୍ଖେତ୍ତଂ, ଅଧକ୍ଖକଂ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟକ୍ଖେତ୍ତଂ, ଉଦ୍ଧକ୍ଖକଂ ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତନ୍ତି ଇମେସୁ ତୀସୁ ଖେତ୍ତେସୁ ଅକ୍ଖକଞ୍ଚେୱ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲଞ୍ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଦୁକ୍କଟାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅୱଧିଭୂତଂ କତ୍ଥ ସଙ୍ଗୟ୍ହତୀତି? ଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେଯେୱ ସଙ୍ଗୟ୍ହତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଅକ୍ଖକଂ, ପନ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲଞ୍ଚ ଏତ୍ଥେୱ ଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୬)।

୩୫୯ । ପଣ୍ଡକେ ଯକ୍ଖିପେତୀସୁ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନଂ ୱଣ୍ଣାଦିଭଣନେ ତସ୍ସ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ଭୱେତି ଅଧିକାରୱସେନ ଆଗତପଦେହି ସହ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପଣ୍ଡକାଦୀସୂତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଯକ୍ଖିପେତୀନଂ ଗହଣଂ।

୩୬୦ ।ଉବ୍ଭକ୍ଖକ…ପେ… ଅୟଂ ନୟୋତି ''ପଣ୍ଡକାଦୀସୂ''ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଅୟଂ ନୟୋତି ''ଦୁକ୍କଟମେୱ ହୋତୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ନୟୋ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତୱସେନ ସବ୍ବେସୁ ଖେତ୍ତେସୁ।

୩୬୧ । ଅତ୍ଥପୁରେକ୍ଖାରୋ ହୁତ୍ୱା ଓଭାସତୋପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ମାତୁଗାମାନଂ ''ଅନିମିତ୍ତାସୀ''ତିଆଦୀସୁ ପଦେସୁ ଅତ୍ଥକଥନଂ ପୁରେକ୍ଖତ୍ୱା ''ଅନିମିତ୍ତାସୀ''ତିଆଦିପଦଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ୱା ମାତୁଗାମେହି ସହ ଅଟ୍ଠକଥଂ ସଜ୍ଝାୟନ୍ତାନଂ ୱା ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମପୁରେକ୍ଖାରୋ ହୁତ୍ୱା ଓଭାସତୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ପାଠଇଧମ୍ମଂ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସ ୱା ତାସଂ ସୁଣନ୍ତୀନଂ ସଜ୍ଝାୟନଂ ୱା ପୁରେକ୍ଖତ୍ୱା ''ଅନିମିତ୍ତାସୀ''ତିଆଦୀସୁ ପଦେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଦଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ୱା ଇତରସ୍ସ ୱା ମାତୁଗାମସ୍ସ କଥେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ। ପୁରେକ୍ଖତ୍ୱାନୁସାସନିନ୍ତି ''ଇଦାନି ଅନିମିତ୍ତାସି…ପେ… ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନାସି, ଅପ୍ପମାଦଂ ଦାନି କରେୟ୍ୟାସି, ଯଥା ଆୟତିମ୍ପି ଏୱରୂପା ନାହୋସୀ''ତି ଅନୁସାସନିଂ ପୁରେକ୍ଖତ୍ୱା।

୩୬୨ ।ଉମ୍ମତ୍ତକାଦୀନନ୍ତି ପିତ୍ତୁମ୍ମତ୍ତକଯକ୍ଖୁମ୍ମତ୍ତକୱସେନ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଉମ୍ମତ୍ତକାନଞ୍ଚ ଆଦି-ସଦ୍ଦସଙ୍ଗହିତସ୍ସ ଇମସ୍ମିଂ ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସ ଉଦାୟିତ୍ଥେରସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ କାୟଚିତ୍ତତୋ ଚ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୭) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତପକିଣ୍ଣକୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତି ''ସମୁଟ୍ଠାନାଦୟୋ…ପେ… ତୁଲ୍ୟାୱା''ତି। ୱେଦନାୟ ଅଦିନ୍ନାଦାନେନ ଅସମତ୍ତା ''ୱେଦନେତ୍ଥ ଦ୍ୱିଧା ମତା''ତି ଆହ, ସୁଖୋପେକ୍ଖାୱେଦନାୱସେନ ଦ୍ୱିଧା ମତାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାକଥାୱଣ୍ଣନା।

୩୬୩।କାମପାରିଚରିୟାୟାତି ମେଥୁନଧମ୍ମସଙ୍ଖାତେନ କାମେନ ପାରିଚରିୟାୟ, ମେଥୁନଧମ୍ମେନ ପାରିଚରିୟାୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା କାମିତା ପତ୍ଥିତାତି କାମା, ମେଥୁନରାଗୱସେନ ପତ୍ଥିତାତି ଅତ୍ଥୋ, କାମା ଚ ସା ପାରିଚରିୟା ଚାତି କାମପାରିଚରିୟା, ତସ୍ସା କାମପାରିଚରିୟାୟାତିପି ଗହେତବ୍ବଂ, ମେଥୁନରାଗଚିତ୍ତେନ ଅଭିପତ୍ଥିତପାରିଚରିୟାୟାତିଅତ୍ଥୋ। ''ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତୋ''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ''ଏତଦଗ୍ଗଂ ଭଗିନି ପାରିଚରିୟାନଂ ଯା ମାଦିସଂ ସୀଲୱନ୍ତଂ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଏତେନ ଧମ୍ମେନ ପରିଚରେୟ୍ୟା''ତି ଅତ୍ତନୋ ମେଥୁନଧମ୍ମେନ ପାରିଚରିୟାୟ ଗୁଣଂ ଆନିସଂସଂ କଥେନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତସ୍ମିଂଯେୱ ଖଣେତି ତସ୍ମିଂ ଭଣିତକ୍ଖଣେଯେୱ। ସା ଚେ ଜାନାତୀତି ଯଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଅଭାସି, ସଚେ ସା ୱଚନସମନନ୍ତରମେୱ ଜାନାତି।

୩୬୪ ।ସା ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ ନୋ ଜାନାତି ଚେ, ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯକ୍ଖିପେତିଦେୱୀସୁ ଜାନନ୍ତୀସୁ, ପଣ୍ଡକେ ଚ ଜାନନ୍ତେ ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିୟାୟ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ସେସେତି ପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତୱିସୟେ, ଯକ୍ଖିଆଦୀନଂ ଅଜାନନୱିସୟେ ଚ ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିୟାୟ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତୋ ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୩୬୫ ।ଚୀୱରାଦୀହୀତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତାଦୀହି। ୱତ୍ଥୁକାମେହୀତି ତଣ୍ହାୟ ୱତ୍ଥୁଭାୱେନ ୱତ୍ଥୂ ଚ କାମିତତ୍ତା କାମାତି ଚ ସଙ୍ଖାତେହି ପଚ୍ଚୟେହି।

୩୬୬ । ରାଗୋ ଏୱ ରାଗତା। ''ରାଗିତା''ତି ୱା ପାଠୋ, ରାଗୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ରାଗୀ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ରାଗିତା, ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିୟାୟ ରାଗୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଓଭାସୋତି ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିୟାୟ ଗୁଣଭଣନଂ। ତେନ ରାଗେନାତି କାମପାରିଚରିୟାୟ ରାଗେନ। ଖଣେ ତସ୍ମିନ୍ତି ଭଣିତକ୍ଖଣେ। ୱିଜାନନନ୍ତି ଯଂ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିୟାୟ ୱଣ୍ଣଂ ଭଣତି, ତାୟ ତସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥସ୍ସ ୱିଜାନନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୬୭।ପଞ୍ଚଙ୍ଗାନୀତି ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିତା, ତଂସଞ୍ଞିତା, ପାରିଚରିଯାଯ ରାଗିତା, ତେନ ରାଗେନ ଓଭାସନଂ, ଖଣେ ତସ୍ମିଂ ୱିଜାନନନ୍ତି ଇମାନି ଏତ୍ଥ ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯସିକ୍ଖାପଦେ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି , ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିକାରଣାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅସ୍ସାତି ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ।

ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୩୬୮। ''ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ''ତିଆଦିକିରିଯାଉଯୋପାଦାନସାମତ୍ଥିଯେନ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଟିପାଦନକଂ ''ଯୋ ଭିକ୍ଖୂ''ତି ଚ ''ଗରୁ ହୋତୀ''ତି ପଦସାମତ୍ଥିଯେନ ''ତସ୍ସା''ତି ଚ ଲବ୍ଭମାନତ୍ତା ତିୱିଧେହି ସହ ''ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପୁରିସସ୍ସ ସନ୍ଦେସଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ୱୀମଂସତି ପଚ୍ଚାହରତି ଚେ, ତସ୍ସ ଗରୁ ହୋତୀ''ତି ଏକଂ ୱାକ୍ଯଂ ହୋତି। ଏୱଂ ''ଇତ୍ଥିଯାପି ୱା''ତି ଇମିନା ଯୋଜନାଯପି ଏକଂ ୱାକ୍ଯଂ ହୋତୀତି ଇମସ୍ସା ଗାଥାଯ ୱାକ୍ଯଦ୍ୱଯଂ ଯୁଜ୍ଜତି।

ଇଧ ସନ୍ଦେସକ୍କମଞ୍ଚ ଯୋଜନାକ୍କମଞ୍ଚ ଜାନନତ୍ଥଂ ପଠମଂ ତାୱ ଇତ୍ଥୀନଞ୍ଚ ଭରିଯାନଞ୍ଚ ପଭେଦୋ ଚ ସରୂପଞ୍ଚ ୱିଭାୱୀଯତି – ତେସୁ ଇତ୍ଥିଯୋ ଦସୱିଧା ହୋନ୍ତି। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ''ଦସ ଇତ୍ଥିଯୋ ମାତୁରକ୍ଖିତା ପିତୁରକ୍ଖିତା ମାତାପିତୁରକ୍ଖିତା ଭାତୁରକ୍ଖିତା ଭଗିନିରକ୍ଖିତା ଞାତିରକ୍ଖିତା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ସାରକ୍ଖା ସପରିଦଣ୍ଡା''ତି। ଭରିଯା ଚ ଦସୱିଧା ହୋନ୍ତି। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ''ଦସ ଭରିଯାଯୋ ଧନକ୍କୀତା ଛନ୍ଦୱାସିନୀ ଭୋଗୱାସିନୀ ଓଦପତ୍ତକିନୀ ଓଭଟଚୁମ୍ବଟା ଦାସୀ ଚ ଭରିଯା ଚ କମ୍ମକାରୀ ଚ ଭରିଯା ଚ ଧଜାହଟା ମୁହୁତ୍ତିକା''ତି (ପାରା। ୩୦୩)। ଇମାସଂ ପଭେଦୋ ଚ ସରୂପାନି ଚ ସଙ୍ଖେପତୋ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବାନି –

ପୁରିସେହି ସହ ଯଥା ସଂୱାସଂ ନ କରୋତି, ଏୱଂ ମାତରା ରକ୍ଖିତା ମାତୁରକ୍ଖିତା। ଯଥାହ ''ମାତୁରକ୍ଖିତା ନାମ ମାତା ରକ୍ଖତି ଗୋପେତି ଇସ୍ସରିଯଂ କାରେତି ୱସଂ ୱତ୍ତେତୀ''ତି। ପିତୁରକ୍ଖିତାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ତତ୍ଥ ଯସ୍ମିଂ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞାଦିଗୋତ୍ତେ ଜାତା, ତସ୍ମିଂଯେୱ ଗୋତ୍ତେ ଜାତେହି ରକ୍ଖିତା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା। ଯଥାହ ''ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା ନାମ ସଗୋତ୍ତା ରକ୍ଖନ୍ତୀ''ତିଆଦି। ଏକଂ ସତ୍ଥାରଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିତେହି ୱା ଏକଗଣପରିଯାପନ୍ନେହି ୱା ରକ୍ଖିତା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ନାମ। ଯଥାହ ''ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ନାମ ସହଧମ୍ମିକା ରକ୍ଖନ୍ତୀ''ତିଆଦି (ପାରା। ୩୦୪)। ସାରକ୍ଖା ନାମ ''ଗବ୍ଭେପି ପରିଗ୍ଗହିତା ହୋତି 'ମଯ୍ହଂ ଏସା'ତି ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଠଅପରିକ୍ଖିତ୍ତାପୀ''ତି ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତସରୂପା। ସପରିଦଣ୍ଡା ନାମ ''କେହିଚି ଦଣ୍ଡୋ ଠପିତୋ ହୋତି 'ଯୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଇତ୍ଥିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ସ ଏତ୍ତକୋ ଦଣ୍ଡୋ''ତି ୱୁତ୍ତସରୂପାତି ଅଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ସରୂପସଙ୍ଖେପୋ। ଇମାସୁ ଦସସୁ ସାରକ୍ଖସପରିଦଣ୍ଡାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପରପୁରିସସେୱାଯଂ ମିଚ୍ଛାଚାରୋ ହୋତି, ଇତରାସଂ ନ ହୋତି। ଇମା ଦସପି ପଞ୍ଚସୀଲଂ ରକ୍ଖନ୍ତେହି ଅଗମନୀଯା।

ଦସସୁ ଭରିଯାସୁ ''ଧନକ୍କୀତା ନାମ ଧନେନ କିଣିତ୍ୱା ୱାସେତୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଭରିଯଭାୱାଯ ଅପ୍ପକଂ ୱା ବହୁଂ ୱା ଧନଂ ଦତ୍ୱା ଗହିତା ଧନକ୍କୀତା ନାମ। ''ଛନ୍ଦୱାସିନୀ ନାମ ପିଯୋ ପିଯଂ ୱାସେତୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅତ୍ତରୁଚିଯା ସଂୱସିତେନ ପୁରିସେନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତା ଛନ୍ଦୱାସିନୀ ନାମ। ''ଭୋଗୱାସିନୀ ନାମ ଭୋଗଂ ଦତ୍ୱା ୱାସେତୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉଦୁକ୍ଖଲମୁସଲାଦିଗେହୋପକରଣଂ ଲଭିତ୍ୱା ଭରିଯଭାୱଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଜନପଦିତ୍ଥୀ ଭୋଗୱାସିନୀ ନାମ। ''ପଟୱାସିନୀ ନାମ ପଟଂ ଦତ୍ୱା ୱାସେତୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନିୱାସନମତ୍ତଂ ୱା ପାରୁପନମତ୍ତଂ ୱା ଲଦ୍ଧା ଭରିଯଭାୱଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଦଲିଦ୍ଦିତ୍ଥୀ ପଟୱାସିନୀ ନାମ। ଓଦପତ୍ତକିନୀ ନାମ ''ଉଦକପତ୍ତଂ ଆମସିତ୍ୱା ୱାସେତୀ''ତି (ପାରା। ୩୦୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ଇଦଂ ଉଦକଂ ୱିଯ ସଂସଟ୍ଠା ଅଭେଜ୍ଜା ହୋଥା''ତି ୱତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଉଦକପତ୍ତେ ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ହତ୍ଥଂ ଓତାରେତ୍ୱା ଭରିଯଭାୱଂ ନୀତୋ ମାତୁଗାମୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ''ଓଭଟଚୁମ୍ବଟା ନାମ ଚୁମ୍ବଟଂ ଓରୋପେତ୍ୱା ୱାସେତୀ''ତି (ପାରା। ୩୦୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସୀସତୋ ଚୁମ୍ବଟଂ ଓରୋପେତ୍ୱା ଭରିଯଭାୱମୁପନୀତା କଟ୍ଠହାରିକାଦିଇତ୍ଥୀ ଓଭଟଚୁମ୍ବଟା ନାମ। ଦାସୀଚ ଭରିଯା ଚ ନାମ ''ଦାସୀ ଚେୱ ହୋତି ଭରିଯା ଚା''ତି (ପାରା। ୩୦୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଭରିଯଂ କତ୍ୱା ୱାସିତା ''ତସ୍ସେୱ ଦାସୀ ଚ ଭରିଯା ଚା''ତି ୱୁତ୍ତା। କମ୍ମକାରୀ ଚ ଭରିଯା ଚ ନାମ ''କମ୍ମକାରୀ ଚେୱ ହୋତି ଭରିଯା ଚା''ତି (ପାରା। ୩୦୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପଧାନିତ୍ଥିନିରପେକ୍ଖେନ କୁଟୁମ୍ବକିଚ୍ଚଂ କାରେତ୍ୱା ଭରିଯଭାୱଂ ନୀତା ଭରିଯା କତକମ୍ମା ''କମ୍ମକାରୀ ଚ ଭରିଯା ଚା''ତି ୱୁତ୍ତା। ''ଧଜାହଟା ନାମ କରମରାନୀତା ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ପାରା। ୩୦୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଧଜଂ ଉସ୍ସାପେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ମହାସେନାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରୱିସଯଂ ୱିଲୁମ୍ପନ୍ତେନ ପଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଆନେତ୍ୱା ଭରିଯଭାୱମୁପନୀତା ଇତ୍ଥୀ ଧଜାହଟା ନାମ। ''ମୁହୁତ୍ତିକା ନାମ ତଙ୍ଖଣିକା ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ପାରା। ୩୦୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଚିରକାଲଂ ସଂୱାସତ୍ଥାଯ ଗହିତା ଇତ୍ଥୀ ମୁହୁତ୍ତିକା ନାମାତି ଅଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଭରିଯାନଂ ସରୂପସଙ୍ଖେପୋ। ଯଥାୱୁତ୍ତାସୁ ଦସସୁ ଇତ୍ଥୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦସନ୍ନଂ ଭରିଯାନଂ ଅଞ୍ଞତରଟ୍ଠାନେ ଠପନତ୍ଥମଧିପ୍ପେତଭାୱଂ ୱତ୍ତୁଂ ପୁରିସେନ ''ଗଚ୍ଛ ଭନ୍ତେ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ମାତୁରକ୍ଖିତଂ ବ୍ରୂହି 'ହୋହି କିର ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା'ତି''ଆଦିନା ନଯେନ ଦିନ୍ନସନ୍ଦେସଂ ''ସାଧୁ ଉପାସକା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ୱା ସୀସକମ୍ପନାଦିୱସେନ ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି ଆହ ''ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ସନ୍ଦେସଂ ପୁରିସସ୍ସା''ତି।

ଏତ୍ଥ ପୁରିସସ୍ସାତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ''ପୁରିସସ୍ସ ମାତା ଭିକ୍ଖୁଂ ପହିଣତୀ''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୩୨୧) ନଯେନ ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତପୁରିସସ୍ସ ମାତାପିତୁଆଦଯୋ ଚ ଗହେତବ୍ବା। ୱୀମଂସତୀତି ଏୱଂ ପଟିଗ୍ଗହିତସାସନଂ ତସ୍ସାଯେୱ ଏକଂସେନ ଅୱିରାଧେତ୍ୱା ୱଦନ୍ତସ୍ସ

ମାତାପିତୁଆଦୀନମଞ୍ଞତରସ୍ସ ୱା ଆରୋଚେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥାପି ୱୀମଂସତୀତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ‘‘ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଅନ୍ତେୱାସିଂ ୱୀମଂସାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ପଚ୍ଚାହରତି, ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୩୩୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱୀମଂସାପେତୀତିପି ଗହେତବ୍ବଂ। ପଚ୍ଚାହରତୀତି ତଥା ଆହଟଂ ସାସନଂ ସୁତ୍ୱା ତସ୍ସା ଇତ୍ଥିଯା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତେ ଚ ଅସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତେ ଚ ଲଜ୍ଜାଯ ତୁଣ୍ହୀଭୂତାଯ ଚ ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚାହରିତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇଧାପି ପଚ୍ଚାହରତୀତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ‘‘ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ୱୀମଂସତି ଅନ୍ତେୱାସିଂ ପଚ୍ଚାହରାପେତି, ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୩୩୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପଚ୍ଚାହରାପେତୀତିପି ଚ ଗହେତବ୍ବଂ।

‘‘ଇତ୍ଥିଯାପି ୱା’’ତି ଇମିନା ଯୋଜେତ୍ୱା ଗହିତଦୁତିଯୱାକ୍ୟେ ଚ ଏୱମେୱ ଅତ୍ଥୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ସନ୍ଦେସକ୍କମୋ ପନ ‘‘ମାତୁରକ୍ଖିତା ଭିକ୍ଖୁଂ ପହିଣତି ‘ଗଚ୍ଛ ଭନ୍ତେ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ବ୍ରୂହି ‘ହୋମି ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା’ତି’’ଆଦିପାଠଇନଯେନ (ପାରା। ୩୩୦) ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥାପି ‘‘ୱୀମଂସାପେତି ପଚ୍ଚାହରାପେତୀ’’ତି ଇଦଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଗହେତବ୍ବଂ। ଇମିନା ନିଯାମେନ ଦସନ୍ନଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ନାମଂ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ୱତ୍ୱା ଦସନ୍ନଂ ଭରିଯାନଂ ଅଞ୍ଞତରଭାୱାଯ ଦୀଯମାନସନ୍ଦେସକ୍କମୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଇଧାପି ଇତ୍ଥିଯାପି ୱାତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ‘‘ମାତୁରକ୍ଖିତାଯ ମାତା ଭିକ୍ଖୁଂ ପହିଣତି ‘ଗଚ୍ଛ ଭନ୍ତେ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ବ୍ରୂହି ‘ହୋତୁ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା’’ତିଆଦିପାଠଇୱସେନ (ପାରା। ୩୨୪) ଇତ୍ଥିଯା ମାତୁପିତୁଆଦୀନଞ୍ଚ ସନ୍ଦେସକ୍କମୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

୩୭୦।ତଂ ପୱତ୍ତିଂ। ସଞ୍ଚରିତ୍ତା ସଞ୍ଚରଣହେତୁ। ନ ମୁଚ୍ଚତୀତି ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ଅନ୍ତରେ ସାସନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସଞ୍ଚରଣହେତୁ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବସଙ୍ଘାଦିସେସତୋ ନ ମୁଚ୍ଚତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୧।ଅଞ୍ଞଂ ୱାତି ମାତାପିତୁରକ୍ଖିତାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା। ‘‘ଭାସତୋ’’ତି ଲିଖନ୍ତି। ‘‘ପେସିତୋ’’ତି ଇମିନା ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ତା ତଂ ପହାଯ ‘‘ଭାସତୀ’’ତି ପାଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ପାଠସେସୋ ୱା କାତବ୍ବୋ। ‘‘ଯୋ ଅଞ୍ଞଂ ଭାସତି ଚେ, ତସ୍ସ ଭାସତୋତି ଯୋଜନା’’ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ମାତରା ରକ୍ଖିତଂ ଇତ୍ଥିଂ ‘ଗଚ୍ଛ ବ୍ରୂହୀ’ତି ଯୋ ପେସିତୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ପିତୁରକ୍ଖିତଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଭାସତୋ ୱିସଙ୍କେତୋୱା’’ତି, ‘‘ମାତରା…ପେ… ବ୍ରୂହୀ’ତି ପେସିତୋ ହୁତ୍ୱା ପିତୁରକ୍ଖିତଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଭାସତୋ ୱିସଙ୍କେତୋୱା’’ତି ଯୋଜନା ଯୁତ୍ତତରାତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି।

୩୭୨।ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନତାଦୀହୀତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନମେୱ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନତା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱୀମଂସନପଚ୍ଚାହରଣାନି ଗହିତାନି। ସଞ୍ଚରିତ୍ତେତି ସଞ୍ଚରଣେ। ସମାପନ୍ନେତି ଗତେ ସତି। ଗରୁକାପତ୍ତିମାଦିସେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ଆଦିସେତି କଥେନ୍ତୁ।

୩୭୩।ଦ୍ୱୀହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱୀହି ଦ୍ୱୀହି ଅଙ୍ଗେହି ସଞ୍ଚରିତ୍ତେ ସମାପନ୍ନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ‘‘ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ୱୀମଂସତି ନ ପଚ୍ଚାହରତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ। ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ନ ୱୀମଂସତି ପଚ୍ଚାହରତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ। ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ୱୀମଂସତି ପଚ୍ଚାହରତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୩୩୮) ଦ୍ୱୀହି ଦ୍ୱୀହି ଅଙ୍ଗେହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଣ୍ଡକାଦୀସୂତି ପଣ୍ଡକଯକ୍ଖିପେତୀସୁ। ତୀହିପି ଅଙ୍ଗେହି ସଞ୍ଚରିତ୍ତେ ସମାପନ୍ନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଏକେନେୱାତି ଏକେନେୱ ଅଙ୍ଗେନ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ମାତୁରକ୍ଖିତାଦୀସୁ ସବ୍ବମାତୁଗାମେସୁ ଚ ୱିନୀତୱତ୍ଥୁମ୍ହି ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଅଞ୍ଞତରୋ ପୁରିସୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆଣାପେସି ‘ଗଚ୍ଛ ଭନ୍ତେ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଇତ୍ଥିଂ ୱୀମଂସା’ତି। ସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେ ପୁଚ୍ଛି ‘କହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମା’ତି। ସୁତ୍ତା ଭନ୍ତେତି…ପେ… ମତା ଭନ୍ତେତି। ନିକ୍ଖନ୍ତା ଭନ୍ତେତି। ଅନିତ୍ଥୀ ଭନ୍ତେତି। ଇତ୍ଥିପଣ୍ଡକା ଭନ୍ତେତି। ତସ୍ସ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଅହୋସି। ଅନାପତ୍ତି ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୩୪୧) ଆଗତାସୁ ସୁତ୍ତାଦୀସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଚ।

୩୭୪।ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଚେତିଯାଦୀସୁ କତ୍ତବ୍ବଂ ନିସ୍ସାଯ ଇତ୍ଥିଯା ପୁରିସସ୍ସ, ପୁରିସେନ ଚ ଇତ୍ଥିଯା ଦିନ୍ନସାସନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱୀମଂସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚାହରିତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଭାୱୋ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚେତିଯସ୍ସ ୱା ଗିଲାନସ୍ସ ୱା କରଣୀଯେନ ଗଚ୍ଛତି, ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୩୪୦) ପାଠଇୟଂ ୱୁତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୫।ତଥା ତସ୍ସାତି ମନୁସ୍ସଜାତିକାଯ ତସ୍ସା। ନନାଲଂୱଚନୀଯତାତି ‘‘ମମାଯ’’ନ୍ତି ୱା ନିଗ୍ଗହପଗ୍ଗହେ ୱା ନିରାସଙ୍କଂ ୱତ୍ତୁଂ ନାହରତୀତି ଅଲଂୱଚନୀଯା, ଅସ୍ସାମିକା, ସା ହି କେନଚି ‘‘ମଯ୍ହଂ ଏସା’’ତି ୱତ୍ତୁଂ ୱା ନିରାସଙ୍କେନ ନିଗ୍ଗହପଗ୍ଗହୱଚନଂ ୱା ୱତ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟା, ଅଲଂୱଚନୀଯା ନ ଭୱତୀତି ନାଲଂୱଚନୀଯା, ସସ୍ସାମିକା, ସା ହି ସାମିକେନ ତଥା କାତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟାତି ନାଲଂୱଚନୀଯା, ନାଲଂୱଚନୀଯା ନ ଭୱତୀତି ନନାଲଂୱଚନୀଯା, ଅଲଂୱଚନୀଯପଦେନ ୱୁତ୍ତା ଅସ୍ସାମିକା ଏୱ, ପଟିସେଧା ଦ୍ୱେ ପକତିମତ୍ଥଂ ଗମଯନ୍ତୀତି, ନନାଲଂୱଚନୀଯାଯ ଭାୱୋ

ନନାଲଂୱଚନୀଯତା, ନିରାସଙ୍କେନ ଅୱଚନୀଯତା ଅସ୍ସାମିକଭାୱୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଞ୍ଚରିତ୍ତୱସେନ ଭିକ୍ଖୁନା ୱଚନୀଯା ନ ହୋତୀତି ୱା ‘‘ଅଲଂୱଚନୀଯା’’ତିପି ଗହେତବ୍ବମେୱ। ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନତାଦୀନଂ ୱସାତି ଏତ୍ଥ ଚକାରୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ତତୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନୱୀମଂସନପଚ୍ଚାହରଣସଙ୍ଖାତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଅଙ୍ଗାନଂ ୱସେନ ଚ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତମନୁସ୍ସିତ୍ଥିତା ନନାଲଂୱଚନୀଯତାତି ୱୁତ୍ତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଙ୍ଗାନଂ ୱସେନ ଚ ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଆପତ୍ତିକାରଣେହି ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ଯୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୬।ଇଦଂ ସଞ୍ଚରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ। ଅଥ ୱା ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସେନ ଚ ଅଯଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋତି ଗହେତବ୍ବୋ। କାଯତୋ, ୱାଚତୋ, କାଯୱାଚତୋ, କାଯଚିତ୍ତତୋ, ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜନତୋ ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ। ତତୋ ଏୱ ଅଚିତ୍ତକମୁଦୀରିତଂ। ମିସ୍ସକସମୁଟ୍ଠାନଞ୍ହି ଅଚିତ୍ତକଂ। ଅୱସେସଚିତ୍ତେସୁପି ଯସ୍ମିଂ ଚିତ୍ତେ ଅସତି ଅଚିତ୍ତକଂ ନାମ ହୋତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅଲଂୱଚନିଯଉଂୱା’’ତିଆଦି। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସୋ, ‘‘ଅଲଂୱଚନୀଯଉ’’ନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଯୋ ସନ୍ଦେସଂ ପେସେତି, ତସ୍ମିଂ ପଟିବଦ୍ଧଭାୱନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଣ୍ଡକଂ ୱାତି ସଞ୍ଚରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦସଙ୍ଖାତଂ ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ୱା ଅଜାନତୋ ଅଚିତ୍ତକମୁଦୀରିତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୭୭।ସାସନନ୍ତି ମାତୁଗାମସ୍ସ, ପୁରିସସ୍ସ ୱା ସାସନଂ। କାଯୱିକାରେନାତି ସୀସକମ୍ପନାଦିନା କାଯୱିକାରେନ। ଗହେତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ତଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହିତସାସନଂ ଯସ୍ସ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ହୋତି, ତଂ ମାତୁଗାମଂ, ପୁରିସଂ ୱା ଉପଗନ୍ତ୍ୱା। ୱୀମଂସିତ୍ୱାତି ତଂ କିଚ୍ଚଂ ତୀରେତ୍ୱା। ହରନ୍ତସ୍ସାତି ପଚ୍ଚାହରନ୍ତସ୍ସ। କାଯତୋ ସିଯାତି ୱଚୀଭେଦଂ ୱିନା ପଟିଗ୍ଗହଣାଦୀନଂ କାଯେନେୱ କତତ୍ତା କାଯସମୁଟ୍ଠାନତୋୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୮। ଇତ୍ଥିଯା ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ଯଥା ନିସିନ୍ନୋୱାତି ପକତିଯା ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନେଯେୱ ନିସିନ୍ନୋ। ତଂ ୱଚନଂ। ତତ୍ଥେୱାଗତସ୍ସେୱାତି ଯତ୍ଥ ନିସିନ୍ନୋ ଇତ୍ଥିଯା ସାସନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହି, ତମେୱ ଆସନଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ଅତ୍ତନା ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନମେୱ ଆଗତସ୍ସ ସନ୍ନିସିତବ୍ବପୁରିସସ୍ସେୱ, ଏତ୍ଥ ‘‘ଆରୋଚେତ୍ୱା’’ତି ପାଠସେସୋ। ପୁନ ‘‘ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ତତ୍ଥେୱାଗତାଯ ତସ୍ସା ଏୱ ଇତ୍ଥିଯା ଏୱଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସାସନଂ ଦତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନ ତତ୍ଥେୱ ଆଗତସ୍ସ ମାତୁଗାମସ୍ସେୱ ଞାତମନନ୍ତରଂ କାଯିକକିରିଯଂ ୱିନା ୱଚନେନେୱ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ଇତ୍ଥିଯା ସାସନଂ ପଟିଗ୍ଗହଣାଦିୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅଥ ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଯଥାନିସିନ୍ନୋୱ ତଂ ୱଚନଂ ଇତ୍ଥିଯା ଆରୋଚେତ୍ୱା ପୁନ ତତ୍ଥେୱାଗତସ୍ସେୱ ପୁରିସସ୍ସ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାତି ଏୱଂ ପୁରିସସନ୍ଦେସଂ ପଟିଗ୍ଗହଣାଦିୱସେନାପି ଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ଏତ୍ଥ ଚ ତତ୍ଥେୱାଗତସ୍ସାତି ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ସାସନୱଚନମତ୍ତେନେୱ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା, କିଚ୍ଚନ୍ତରେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ଯଦିଚ୍ଛାୱସେନ ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ ୱା ୱତ୍ୱା ପୁନପି ତତ୍ଥେୱ ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ ପୁନ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଚ ୱଚନେନେୱ ସମୁଟ୍ଠାନଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩୭୯। ‘‘ଅଲଂ…ପେ… ଅଜାନତୋ’’ତି ଅଚିତ୍ତକତ୍ତକାରଣଂ ୱୁତ୍ତମେୱ, କସ୍ମା ପୁନ ‘‘ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ପଣ୍ଣତ୍ତି’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଚେ? ତଦୁଭଯସ୍ସାପି ୱିସୁଂ କାରଣଭାୱଂ ୱିଞ୍ଞାପେତୁଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ନଂ ୱିଧିନ୍ତି ସାସନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆହରିତ୍ୱା ଆରୋଚେତ୍ୱା ପଚ୍ଚାହରିତ୍ୱା ଆରୋଚନସଙ୍ଖାତଂ ୱିଧାନଂ। ଅରହତୋପୀତି ଖୀଣାସୱସ୍ସପି, ସେଖପୁଥୁଜ୍ଜନାନଂ ପଗେୱାତି ଅଯମତ୍ଥୋ ସମ୍ଭାୱନତ୍ଥେନ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଜୋତିତୋ।

୩୮୦।ଜାନିତ୍ୱାତି ଅଲଂୱଚନୀଯଭାୱଂ ୱା ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ୱା ଉଭଯମେୱ ୱା ଜାନିତ୍ୱା। ତଥାତି କାଯୱାଚତୋ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସଚିତ୍ତକେହୀତି ଯଥାୱୁତ୍ତଚିତ୍ତେନ ସଚିତ୍ତକେହି। ତେହେୱାତି କାଯାଦୀହି ତେହି ଏୱ, ‘‘ତୀହେୱା’’ତିପି ପାଠୋ।

ସଞ୍ଚରିତ୍ତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୩୮୧-୨।ସଯଂଯାଚିତକେହେୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଉପକରଣେହୀ’’ତି ପାଠସେସୋ, ‘‘ପୁରିସଂ ଦେଥା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅତ୍ତନାୱ ଯାଚିତ୍ୱା ଗହିତେହି ଉପକରଣେହେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ସଞ୍ଞାଚିକା ନାମ ସଯଂ ଯାଚିତ୍ୱା ପୁରିସମ୍ପି ପୁରିସତ୍ତକରମ୍ପି ଗୋଣମ୍ପି ସକଟମ୍ପି ୱାସିମ୍ପି ପରସୁମ୍ପି କୁଠାରିମ୍ପି କୁଦାଲମ୍ପି ନିଖାଦନମ୍ପୀ’’ତି । ଏତ୍ଥ ଏୱ-କାରେନ ଅଯାଚିତଂ ନିୱତ୍ତେତି। ତେନ ଅସ୍ସାମିକନ୍ତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ‘‘କୁଟିକ’’ନ୍ତି ଇମିନା ‘‘କୁଟି ନାମ ଉଲ୍ଲିତ୍ତା ୱା ହୋତି ଅୱଲିତ୍ତା ୱା ଉଲ୍ଲିତ୍ତାୱଲିତ୍ତା ୱା’’ତି (ପାରା। ୩୪୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଭୂମିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭିତ୍ତିଚ୍ଛଦନାନି ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ମତ୍ତିକାଯ ୱା ସୁଧାଯ ୱା ଦ୍ୱାରୱାତପାନାଦିଅଲେପୋକାସଂ ଠପେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ଲିତ୍ତଭାୱେନ ଉଲ୍ଲିତ୍ତାନାମକଂ ୱା ତଥା ବହି ଲିତ୍ତଭାୱେନ ଅୱଲିତ୍ତାନାମକଂ ୱା ଅନ୍ତୋ ଚ ବହି ଚ ଲିତ୍ତଭାୱେନ ଉଲ୍ଲିତ୍ତାୱଲିତ୍ତାନାମକଂ ୱା କୁଟିନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅପ୍ପମାଣିକନ୍ତି ‘‘ତତ୍ରିଦଂ ପମାଣଂ, ଦୀଘସୋ ଦ୍ୱାଦସୱିଦତ୍ଥିଯୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିଯା, ତିରିଯଂ ସତ୍ତନ୍ତରା’’ତି (ପାରା। ୩୪୮) ଦୀଘପୁଥୁଲାନଂ

ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣେନ ଅତିରେକତ୍ତା ଅପ୍ପମାଣିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ତିଲକ୍ଖଣଂ ପଟିଚ୍ଚିଛିତ୍ୱା ତୀଣି କିଲେସମୂଲାନି ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା କାଲତ୍ତୟୱତ୍ତ ସଦ୍ଧମ୍ମେ ପଟିଚ୍ଚିଛିତ୍ୱା ତିଭୁୱନେକପଟିସରଣଭୂତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମରାଜସ୍ସ ଅଙ୍ଗୁଲଂ ପମାଣମଜ୍ଝିମପୁରିସସ୍ସ ଅଙ୍ଗୁଲତୋ ତିୱଙ୍ଗୁଲଂ ହୋତି, ଏକା ୱିଦତ୍ଥି ତିସ୍ସୋ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ ହୋନ୍ତି, ଏକଂ ରତନଂ ତୀଣି ରତନାନି ହୋନ୍ତୀତି ଏୱଂ ନିୟମିତା ସୁଗତୱିଦତ୍ଥି ଚ ୱଡ୍ଢକିରତନେନ ଦିୟଡ୍ଢରତନପ୍ପମାଣା ହୋତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ସୁଗତୱିଦତ୍ଥି ନାମ ଇଦାନି ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ତିସ୍ସୋ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ ୱଡ୍ଢକିହତ୍ଥେନ ଦିୟଡ୍ଢୋ ହତ୍ଥୋ ହୋତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୮-୩୪୯)। ତସ୍ମା ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିୟା ଦ୍ୱାଦସ ୱଡ୍ଢକିହତ୍ଥେନ ଅଟ୍ଠାରସ ହତ୍ଥା ହୋନ୍ତି। ''ଦୀଘସୋ ଦ୍ୱାଦସ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିୟାତି ବାହିରିମେନ ମାନେନା''ତି (ପାରା। ୩୪୯) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅନ୍ତିମଂ ସୁଧାଲେପଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଥୁସମତ୍ତିକପରିୟନ୍ତେନ ୱା ମହାମତ୍ତିକପରିୟନ୍ତେନ ୱା ବାହିରନ୍ତତୋ ଅଟ୍ଠାରସହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ, ''ତିରିୟଂ ସତ୍ତନ୍ତରାତି ଅବ୍ଭନ୍ତରିମେନ ମାନେନା''ତି (ପାରା। ୩୪୯) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅବ୍ଭନ୍ତରିମେନ ପୁଥୁଲତୋ ଦ୍ୱାଦସଙ୍ଗୁଲାଧିକଦସହତ୍ଥପ୍ପମାଣଞ୍ଚ କୁଟିୟା ପମାଣନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ଠିତପମାଣତୋ ଦୀଘତୋ ପୁଥୁଲତୋ ୱା ଉଭତୋ ୱା କେସଗ୍ଗମତ୍ତାଧିକାପି କୁଟି ଆପତ୍ତିୟା ଅଙ୍ଗଂ ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅପ୍ପମାଣିକ''ନ୍ତି ଆହାତି ସଙ୍ଖେପତୋ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଅଭିଦେସନ୍ତି ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବୋତି ଉଦ୍ଦେସୋ, ଅତ୍ତା ଉଦ୍ଦେସୋ ଏତିସ୍ସାତି ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସା, କୁଟି, ତଂ ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ। ''ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟା''ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ମୟ୍ହଂ ଏସା ୱାସତ୍ଥାୟ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଅତ୍ତାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ''କରୋନ୍ତସ୍ସା''ତି ଇଦଂ ''କାରୟମାନେନାତି କରୋନ୍ତୋ ୱା କାରାପେନ୍ତୋ ୱା''ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ପୟୋଜକକତ୍ତୁନୋ ଚ ଗହେତବ୍ବତ୍ତା ଉପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ତଥାତି ତେନେୱ ପକାରେନ, ୟେହି ଅସ୍ସାମିକତାଦୀହି ପକାରେହି ୟୁତ୍ତଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ କୁଟିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି, ତେହେୱ ପକାରେହି ୟୁତ୍ତଂ ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକମ୍ପି କୁଟିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି। ଇମିନା ଅପ୍ପମାଣିକଂ ୱିୟ ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକମ୍ପି ୱିସୁଂୟେୱ ଆପତ୍ତିୟା ପଧାନଙ୍ଗନ୍ତି। ୱସତି ଏତ୍ଥାତି ୱତ୍ଥୁ, ଭୂମି, ସା ଅଦେସିତା ଏତିସ୍ସାତି ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକା, କୁଟି, ତଂ ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ।

କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ତେନ କୁଟିକାରେନ ଭିକ୍ଖୁନା କୁଟିୱତ୍ଥୁଂ ସୋଧେତ୍ୱା ସମତଲଂ କାରେତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ''ଅହଂ ଭନ୍ତେ ସଞ୍ଞାଚିକାୟ କୁଟିଂ କତ୍ତୁକାମୋ ଅସ୍ସାମିକଂ ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ, ସୋହଂ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘଂ କୁଟିୱତ୍ଥୁଓଲୋକନଂ ୟାଚାମୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ୟାଚିତେନ ସଙ୍ଘେନ ୱା ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଦୁତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ସମ୍ମତେହି ବ୍ୟତ୍ତେହି ପଟିବଲେହି ଦ୍ୱୀହି ଭିକ୍ଖୂହି ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କୁଟିୱତ୍ଥୁଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ସାରମ୍ଭଭାୱଂ ୱା ଅପରିକ୍କମନଭାୱଂ ୱା ଉଭୟମେୱ ୱା ପସ୍ସନ୍ତେହି ''ମାୟିଧ କରୀ''ତି ନିୱାରେତ୍ୱା ଅନାରମ୍ଭଂ ଚେ ହୋତି ସପରିକ୍କମନଂ, ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଆରୋଚିତେ କୁଟିକାରକେନେୱ ଭିକ୍ଖୁନା ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ''ଅହଂ ଭନ୍ତେ ସଞ୍ଞାଚିକାୟ କୁଟିଂ କତ୍ତୁକାମୋ ଅସ୍ସାମିକଂ ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ, ସୋହଂ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘଂ କୁଟିୱତ୍ଥୁଦେସନଂ ୟାଚାମୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ୟାଚିତେ ୱୁଡ୍ଢାନୁମତେନ ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିବଲେନ ଞତ୍ତିଦୁତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ଦେସେତ୍ୱା ନିପ୍ଫାଦିତକୁଟିୱତ୍ଥୁସ୍ସ ଅଭାୱା ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ, ତେନେୱ ଅସ୍ସାମିକତାଦିପକାରେନ ୟୁତ୍ତଂ ୟଥାୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ କୁଟିକଂ ଅତ୍ତନା ୟାଚିତେହି ଉପକରଣେହି କରୋନ୍ତସ୍ସ, କାରାପେନ୍ତସ୍ସ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଦ୍ୱେ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ହୋନ୍ତୀତି ''ଭିକ୍ଖୂ ୱା ଅନଭିନେୟ୍ୟ ୱତ୍ଥୁଦେସନାୟ, ପମାଣଂ ୱା ଅତିକ୍କାମେୟ୍ୟ, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ''ତି (ପାରା। ୩୪୮) ତୁଲ୍ୟବଲତାସୂଚକେନ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଅଙ୍ଗଦ୍ୱୟସହିତତ୍ତା ଦ୍ୱେ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ''ଭିକ୍ଖୁ କୁଟିଂ କରୋତି ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ ଅନାରମ୍ଭଂ ସପରିକ୍କମନଂ, ଆପତ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାନ''ନ୍ତି (ପାରା। ୩୫୫) ଚ ''ଭିକ୍ଖୁକୁଟିଂ କରୋତି ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ଅନାରମ୍ଭଂ ସପରିକ୍କମନଂ, ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୩୫୪) ଚ ''ଭିକ୍ଖୁ କୁଟିଂ କରୋତି ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ ଅନାରମ୍ଭଂ ସପରିକ୍କମନଂ, ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୩୫୫) ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଦ୍ୱୀସୁ ଅଙ୍ଗେସୁ ଏକଂ ଚେ, ଏକୋୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀତି। ତଂ ପନ ''ସଚେ ଏକୱିପନ୍ନା ସା, ଗରୁକଂ ଏକକଂ ସିୟା''ତି ୱକ୍ଖତି।

ସାରମ୍ଭାଦୀସୂତି ଏତ୍ଥ ସାରମ୍ଭ-ସଦ୍ଦୋ ସୋପଦ୍ଦୱପରିୟାୟୋ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ସାରମ୍ଭଂ ଅନାରମ୍ଭନ୍ତି ସୌପଦ୍ଦୱଂ ଅନୁପଦ୍ଦୱ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୮-୩୪୯)। ଏତ୍ଥ ''ସେତଂ ଛାଗମାରଭେଥ ୟଜମାନୋ''ତି ପୟୋଗେ ୱିୟ ଆ-ପୁବ୍ବସ୍ସ ରଭସ୍ସ ହିଂସତ୍ଥେପି ଦିସ୍ସମାନତ୍ତା କତ୍ତୁସାଧନୋ ଆରମ୍ଭ-ସଦ୍ଦୋ ହିଂସକାନଂ କିପିଲ୍ଲିକାଦିସତ୍ତାନଂ ୱାଚକୋ ଭୱତୀତି ତଂସହିତଟ୍ଠାନଂ ସାରମ୍ଭଂ ନାମ ହୋତି। ତେନେୱ ପଦଭାଜନେପି ୱୁତ୍ତଂ ''ସାରମ୍ଭଂ ନାମ କିପିଲ୍ଲିକାନଂ ୱା ଆସୟୋ ହୋତି, ଉପଚିକାନଂ ୱା, ଉନ୍ଦୂରାନଂ ୱା, ଅହୀନଂ ୱା, ୱିଚ୍ଛିକାନଂ ୱା, ସତପଦୀନଂ ୱା, ହତ୍ଥୀନଂ ୱା, ଅସ୍ସାନଂ ୱା, ସୀହାନଂ ୱା, ବ୍ୟଗ୍ଘାନଂ ୱା…ପେ… ଆସୟୋ ହୋତୀ''ତି (ପାରା। ୩୫୩)।

ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅପରିକ୍କମନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ସପରିକ୍କମନଂ ନାମ ସକ୍କା ହୋତି ଯଥାଯୁତ୍ତେନ ସକଟେନ ଅନୁପରିଗନ୍ତୁଂ, ସମନ୍ତା ନିସ୍ସେଣିଯା ଅନୁପରିଗନ୍ତୁଂ, ଏତଂ ସପରିକ୍କମନଂ ନାମା’’ତି (ପାରା। ୩୫୩) ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣୱିପରିଯାଯତୋ ନିବ୍ବକୋସସ୍ସ ଉଦକପାତଟ୍ଠାନେ ଏକଂ ଚକ୍କଂ ଠପେତ୍ୱା ଇତରଂ ଚକ୍କଂ ବହି ଠପେତ୍ୱା କୁଟିଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଆୱଜ୍ଜିଯମାନସ୍ସ ଗୋଯୁତ୍ତସକଟସ୍ସ ୱା ନିସ୍ସେଣିଯଂ ଠତ୍ୱା କୁଟିଂ ଛାଦଯମାନାନଂ ନିସ୍ସେଣିଯା ୱା ପରତୋ ଗମିତୁମସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଅପରିକ୍କମନନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତସାରମ୍ଭଅପରିକ୍କମନସଙ୍ଖାତଅଙ୍ଗଦ୍ୱଯେନ ଯୁତ୍ତଂ ଚେ, ଦ୍ୱେ ଦୁକ୍କଟାନି ହୋନ୍ତି। ଯଥାହ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ କୁଟିଂ କରୋତି ଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ପମାଣିକଂ ସାରମ୍ଭଂ ଅପରିକ୍କମନଂ, ଆପତ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦୁକ୍କଟାନ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୩୫୫)। ଏକଂ ଚେ, ଏକମେୱ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ କୁଟିଂ କରୋତି ଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ପମାଣିକଂ ସାରମ୍ଭଂ ସପରିକ୍କମନଂ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଭିକ୍ଖୁ କୁଟିଂ କରୋତି ଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ପମାଣିକଂ ଅନାରମ୍ଭଂ ଅପରିକ୍କମନଂ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୩୫୫) ଏତଂ ତଯମ୍ପି ‘‘ସାରମ୍ଭାଦୀସୁ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଏକଂ ଅଙ୍ଗଂ ପମାଣିକତ୍ତଂ ୱା ଦେସିତୱତ୍ଥୁକତ୍ତଂ ୱା ୱିପନ୍ନଂ ଏତିସ୍ସାତି ଏକୱିପନ୍ନା। ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାଦିପଦାନମତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସାତି ଯଥାୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣକୁଟି।

୩୮୩। ଇଦାନି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଯଂ ‘‘ତେ ଯାଚନବହୁଲା ୱିଞ୍ଞତ୍ତିବହୁଲା ୱିହରନ୍ତି ‘ପୁରିସଂ ଦେଥ ପୁରିସତ୍ତକରଂ ଦେଥା’’ତିଆଦିପାଳିଯା (ପାରା। ୩୪୨) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨) ଆଗତଂ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପୁରିସ’’ନ୍ତିଆଦି। କମ୍ମସହାଯତ୍ଥାଯାତି କିସ୍ମିଞ୍ଚି କମ୍ମେ ସହାଯଭାୱାଯ, କମ୍ମକରଣତ୍ଥାଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ କମ୍ମଂ କାତୁଂ ପୁରିସଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଯାଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘କମ୍ମକରଣତ୍ଥାଯ ‘ପୁରିସଂ ଦେଥା’ତି ଯାଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨)। ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜୱସେନାତି ସାମିକାନଂ ଆଯତ୍ତଭାୱସଙ୍ଖାତମୂଲସ୍ସ ଛିନ୍ଦନୱସେନ, ଅତ୍ତନୋ ଆଯତ୍ତଭାୱକରଣୱସେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୮୪। ଅୱଜ୍ଜନ୍ତି ୱଜ୍ଜରହିତଂ, ନିଦ୍ଦୋସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମିଗଲୁଦ୍ଦକମଚ୍ଛବନ୍ଧକାଦୀନଂ ସକକମ୍ମଂ ୱଜ୍ଜକମ୍ମଂ ନାମ। ତସ୍ମା ମିଗଲୁଦ୍ଦକାଦଯୋ ହତ୍ଥକମ୍ମଂ ଯାଚନ୍ତେନ ପନ ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ହତ୍ଥକମ୍ମଂ ଦେଥା’’ତି, ‘‘ହତ୍ଥକମ୍ମଂ ଦାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ କମ୍ମଂ ଦାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱିସେସେତ୍ୱାଯେୱ ଯାଚିତବ୍ବଂ। ଲୁଦ୍ଦକେ ୱା ଇତରେ ୱା ନିକ୍କମ୍ମେ ଅଯାଚିତ୍ୱାପି ଯଥାରୁଚି କମ୍ମଂ କାରାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ହତ୍ଥକମ୍ମଯାଚନାଯ ସବ୍ବଥାପି କପ୍ପିଯଭାୱଂ ଦୀପେତୁଂ ତଂତଂସିପ୍ପିକେ ଯାଚିତ୍ୱା ମହନ୍ତମ୍ପି ପାସାଦଂ କାରାପେନ୍ତେନ ହତ୍ଥକମ୍ମେ ଯାଚିତେ ଅତ୍ତନୋ ଅନୋକାସଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେସଂ କରୋନ୍ତାନଂ ଦାତବ୍ବଂ ମୂଲଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଅଧିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱିତ୍ଥାରତୋ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨ ଅତ୍ଥତୋସମାନଂ) ୱୁତ୍ତତ୍ତା କୁସଲାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଅପରିହାପେନ୍ତେନ କପ୍ପିଯେନ ସାରୁପ୍ପେନ ପଯୋଗେନ ଯାଚିତବ୍ବଂ। ଯାଚିତକମ୍ମଂ କାତୁଂ ଅସମତ୍ଥେହି କରୋନ୍ତାନଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ହତ୍ଥକମ୍ମମୂଲଂ କମ୍ମଂ କାରାପେତ୍ୱା କମ୍ମକାରକେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଦାପେତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ଯାଚନାଯ ଅନୱଜ୍ଜଭାୱେ ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ହତ୍ଥକମ୍ମମ୍ପୀ’’ତିଆଦି। ପି-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ, ପଦପୂରଣେ ୱା। ହି-ସଦ୍ଦୋ ହେତୁମ୍ହି। ଯସ୍ମା ଇଦଂ ହତ୍ଥକମ୍ମଂ କିଞ୍ଚି ୱତ୍ଥୁ ନ ହୋତି, ତସ୍ମା ଅନୱଜ୍ଜମେୱ ହତ୍ଥକମ୍ମଂ ଯାଚିତୁଂ ପନ ୱଟ୍ଟତୀତି।

୩୮୫। ଞାତକାଦିକେତି ଞାତକପୱାରିତେ। ଠପେତ୍ୱାତି ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା। ଗୋଣମାଯାଚମାନସ୍ସାତି ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତେ ତାୱକାଲିକଂ ୱିନା କେୱଲଂ କମ୍ମକରଣତ୍ଥାଯ ଗୋଣଂ ଯାଚନ୍ତସ୍ସ। ତେସୁପୀତି ଞାତକାଦୀସୁପି ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜେନ ଗୋଣମାଯାଚନସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ‘‘ତାୱକାଲିକନଯେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଯାୱ କମ୍ମକରଣକାଲଂ, ତାୱ ନିଯମେତ୍ୱା ଞାତକଅଞ୍ଞାତକପୱାରିତଅପ୍ପୱାରିତେ ସବ୍ବେପି ଯାଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତଥା ଯାଚିତ୍ୱା ୱା ଅଯାଚିତ୍ୱା ୱା ଗହିତୋ ଚେ, ରକ୍ଖିତ୍ୱା ପଟିଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ସାମିକାନଂ ନିଯ୍ୟାଦେତବ୍ବୋ, ଗୋଣେ ୱା ନଟ୍ଠେ ୱିସାଣେ ୱା ଭିନ୍ନେ ସାମିକେସୁ ଅସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତେସୁ ଭଣ୍ଡଦେଯ୍ୟଂ।

୩୮୬। ଦେମାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତୁମ୍ହାକ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ। ‘‘ୱିହାରସ୍ସ ଦେମା’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ‘ଆରାମିକାନଂ ଆଚିକ୍ଖଥ ପଟିଜଗ୍ଗନତ୍ଥାଯା’ତି ୱତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସକଟୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସାପି ଗୋଣୱିନିଚ୍ଛଯେନ ସମାନତ୍ତା ତଂ ଅୱତ୍ୱା ୱିସେସମତ୍ତମେୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସକଟଂ…ପେ… ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ଦେମାତି ୱୁତ୍ତେ’’ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ତୁମ୍ହାକମେୱ ଦେମାତି ୱୁତ୍ତେ ଦାରୁଭଣ୍ଡଂ ନାମ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨)।

୩୮୭। କୁଠାରାଦୀସୂତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନିଖାଦନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଅଯଂ ନଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ପାଠସେସୋ। ‘‘ସକଟଂ ଗୋଣୋ ୱିଯ ତାୱକାଲିକଂ ଅକତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତେ ନ ଯାଚିତବ୍ବଂ, ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜୱସେନ ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତେ ନ ଯାଚିତବ୍ବଂ, ତାୱକାଲିକଂ ଯାଚିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚ

‘‘ସକଟଂ…ପେ… ୱଜ୍ଜତୀ’’ତି ୱିସେସୱିନିଛ୍ଛୟୋ ଚାତି ଅଯଂ ନଯୋ ୱାସିଆଦୀସୁ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଅଢ୍ଢୋ। ଅନଜ୍ଝାୱୁଢ଼କନ୍ତି କେନଚି ‘‘ମମେତ’’ନ୍ତି ଅପରିଗ୍ଗହିତଂ, ‘‘ରକ୍ଖିତଗୋପିତଢ୍ଢାନେଯେୱ ହି ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ନାମ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଅରକ୍ଖିତାଗୋପିତକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱଲ୍ଲିଆଦିୱିନିଚ୍ଛଯମ୍ପି ୱତ୍ୱା ‘‘ଅନଜ୍ଝାୱୁଢ଼କଂ ପନ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଆହରାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସଙ୍ଘନ୍ତି ଇଧ ୱୁତ୍ତଗୋଣାଦିକଞ୍ଚ ୱକ୍ଖମାନୱଲ୍ଲିଆଦିକଞ୍ଚ ଗହେତବ୍ବଂ। ଇମିନା ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ରକ୍ଖିତଗୋପିତୱିସଯତ୍ତଂ ଦୀପିତଂ ହୋତି। ହରାପେତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ପଗେୱ କେନଚି ହରିତ୍ୱା ଦିନ୍ନନ୍ତି ଦୀପେତି।

୩୮୮।ୱଲ୍ଲିଆଦିମ୍ହୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱେତ୍ତମୁଞ୍ଜତିଣମତ୍ତିକା ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଏତ୍ଥ ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜତିଣଂ ୱିନା ଗେହଚ୍ଛାଦନତିଣଂ ତିଣଂ ନାମ। ଗରୁଭଣ୍ଡପ୍ପହୋନକେତି ‘‘ୱଲ୍ଲି ଅଡ୍ଢବାହୁମତ୍ତାପୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣେ ଗରୁଭଣ୍ଡପ୍ପହୋନକେ। ପରେସଂ ସନ୍ତକେଯେୱାତି ଅୱଧାରଣେନ ନ ଅନଜ୍ଝାୱୁଢ଼କେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ଦୀପେତି।

୩୮୯।ପଚ୍ଚଯେସୂତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନସଙ୍ଖାତେସୁ ତୀସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ। ଏୱ-କାରେନ ଗିଲାନପଚ୍ଚଯସଙ୍ଖାତେ ଚତୁତ୍ଥପଚ୍ଚଯେ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ନାମ ‘‘ଆହର, ଦେହୀ’’ତି ଇଚ୍ଛିତପଚ୍ଚଯେ ନାମଂ ୱତ୍ୱା ଯାଚନା। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨) ସାୱଧାରଣତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନେୱ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅଲବ୍ଭମାନଭାୱେନ ସମତ୍ତା ପଚ୍ଚଯେସୁ ତୀସୁ ଅନନ୍ତରଂ ସହନିଦ୍ଦିଟ୍ଠପଚ୍ଚଯତ୍ତଯତୋ ତତିଯପଚ୍ଚଯେଯେୱ ଲବ୍ଭମାନୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ତତିଯେ ପରିକଥୋଭାସନିମିତ୍ତାନି ଚ ଲବ୍ଭରେ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅୱସିଟ୍ଠଦ୍ୱଯେ ପନ ପରିକଥାଦଯୋ ନ ଲବ୍ଭନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅୱୁତ୍ତେ ଚତୁତ୍ଥପଚ୍ଚଯେପି ସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ଚ-କାରେନ ପରିକଥାଦିତ୍ତଯଂ ଲବ୍ଭତୀତି ସିଦ୍ଧତ୍ତା ‘‘ତୀସ୍ୱେୱା’’ତି ଏୱ-କାରେନ ବ୍ଯତିରେକମୁଖେନ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଚ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ଚତୁତ୍ଥେ ଗିଲାନପଚ୍ଚଯେ ପରିକଥୋଭାସନିମିତ୍ତକମ୍ମୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ସିଦ୍ଧଂ। ଏତ୍ତାୱତା ଚତୁତ୍ଥେ ପଚ୍ଚଯେ ପରିକଥାଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ତତିଯପଚ୍ଚଯେ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଂ ୱିନା ସେସତ୍ତଯଂ ୱଟ୍ଟତି, ପୁରିମପଚ୍ଚଯଦ୍ୱଯେ ସବ୍ବମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ସେନାସନପଚ୍ଚଯେ ପରିକଥାଦିକନ୍ତି ଉପୋସଥାଗାରାଦିକରଣାରହଟ୍ଠାନଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଉପାସକାନଂ ସୁଣନ୍ତାନଂ ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱତ ଓକାସେ ଏୱରୂପଂ ସେନାସନଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱା ‘‘ଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ଅନୁରୂପ’’ନ୍ତି ୱା ପୱତ୍ତା କଥା ପରିକଥା ନାମ। ‘‘ଉପାସକା ତୁମ୍ହେ କତ୍ଥ ୱସଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ପାସାଦେ ଭନ୍ତେ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଭିକ୍ଖୂନଂ ପନ ଉପାସକା ପାସାଦୋ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ପୱତ୍ତା କଥା ଓଭାସୋ ନାମ। ଉପାସକେସୁ ପସ୍ସମାନେସୁ ଭୂମିଯଂ ରଜ୍ଜୁଂ ପସାରେତ୍ୱା ଭୂମିଂ ଭାଜେତ୍ୱା ଖାଣୁକେ ଆକୋଟେତ୍ୱା ‘‘କିମିଦଂ ଭନ୍ତେ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଏତ୍ଥ ଆୱାସଂ କରୋମ ଉପାସକା’’ତିଆଦିକା କଥା ନିମିତ୍ତକଥା ନାମ। ଗିଲାନପଚ୍ଚଯେ ଚ ଇମିନା ନଯେନ ଯଥାରହଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସବ୍ବମେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୨) ୱୁତ୍ତଂ।

୩୯୦-୩। ଇଦାନି କୁଟିକାରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତିଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ‘‘ଅଦେସିତେ’’ତିଆଦି। ତଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ନିସେନ୍ତସ୍ସାତି ପାସାଣେ ଘଂସିତ୍ୱା ତିଖିଣଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ପାଚିତ୍ତିଯା ସହାତି ‘‘ଭୂତଗାମପାତବ୍ଯତାଯ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୦) ୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ।

ଆପତ୍ତିନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯଟ୍ଠାନେ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚେୱ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଇତରତ୍ର ସୁଦ୍ଧପଯୋଗଦୁକ୍କଟଞ୍ଚାତି ଆପତ୍ତିଂ।

ଯା ପନାତି ଯା କୁଟି। ପଠମେ ଦୁତିଯେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପିଣ୍ଡେହୀ’’ତି କରଣବହୁୱଚନଂ ୱିଭତ୍ତିୱଚନୱିପରିଣାମୱସେନ ‘‘ପିଣ୍ଡେ’’ତି ଭୁମ୍ମେକୱଚନନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ‘‘ନିଟ୍ଠିତେ’’ତି ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବଂ, ଭାୱଲକ୍ଖଣେ ଭୁମ୍ମଂ, ନିଟ୍ଠିତେ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୪। ‘‘ସଚେ ଅଞ୍ଞସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୱିପ୍ପକତନ୍ତି ଆରଦ୍ଧମନିଟ୍ଠିତଂ। ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଇଦଂ ନିଟ୍ଠିତେ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବସଙ୍ଘାଦିସେସାଭାୱଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ପୁବ୍ବପଯୋଗମତ୍ତେନ ହି ପାଚିତ୍ତିଯଦୁକ୍କଟାନିପି ହୋନ୍ତି, ତାନି ପନ ଦେସେତବ୍ବାନି। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଆକଡ୍ଢତି, ତେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଯା ଅଭାୱତୋ ପୁବ୍ବଭାଗେ ଆପନ୍ନାନଂ ପାଚିତ୍ତିଯଦୁକ୍କଟାନଂ ଦେସେତବ୍ବତା ଚ ଦୀପିତା ହୋତି। ତଂ କୁଟିନ୍ତି ତଂ ୱିପ୍ପକତକୁଟିଂ।

୩୯୫।ଅଞ୍ଞଂ ଭୋଜନସାଲାଦିଂ। ତଥାତି ଅନାପତ୍ତିମାହ।

୩୯୬।‘‘କରୋତୋ’’ତି ଇମିନା ‘‘କାରାପଯତୋ’’ତିପି ଲବ୍ଭତି। ଉଭଯେନାପି ‘‘କ୍ରିଯତୋ’’ତି ଇମସ୍ସ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତି। ‘‘ଅପ୍ପମାଣିକ’’ନ୍ତି ଇମିନା ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ ଅଙ୍ଗଂ ଦସ୍ସେତି।

୩୯୭।ତନ୍ତି ‘‘ଅପ୍ପମାଣିକ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ପଚ୍ଚାମସତି। ‘‘କ୍ରିୟାକ୍ରିୟତୋ’’ତି ଇଦଂ କୁଟିୟା କରଣଞ୍ଚ ୱତ୍ଥୁଦେସନାୟ ଅକରଣଞ୍ଚ ଉପାଦାୟ ୱୁତ୍ତଂ।

କୁଟିକାରସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା।

୩୯୮। ୱତ୍ଥୁଂ ଅଦେସେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ‘‘ତେନ ୱିହାରକାରକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ୱିହାରୱତ୍ଥୁଂ ସୋଧେତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୩୬୭) ପଦଭାଜନେ ଆଗତନୟେନ ୱିହାରଂ କାରାପେନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ୱିହାରୱତ୍ଥୁଂ ସୋଧେତ୍ୱା ସମତଲଂ କାରେତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମ୍ମ ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ଭନ୍ତେ ମହଲ୍ଲକଂ ୱିହାରଂ କତ୍ତୁକାମୋ ସସ୍ସାମିକଂ ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ, ସୋହଂ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘଂ ୱିହାରୱତ୍ଥୁଓଲୋକନଂ ଯାଚାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଯାଚିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧେ ୱୁଡ୍ଢେ ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଞତ୍ତିଦୁତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତେ ୱା ଭିକ୍ଖୂ ନେତ୍ୱା କତପରିକମ୍ମଂ ୱିହାରୱତ୍ଥୁଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା କୁଟିୱତ୍ଥୁଓଲୋକନେ ୱିୟ ଗତଭିକ୍ଖୂହି ଓଲୋକେତ୍ୱା ସାରମ୍ଭାଦିଭାୱଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ଅନାରମ୍ଭସପରିକ୍କମନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଆରୋଚିତେ ପୁନ ତେନ ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ଭନ୍ତେ ମହଲ୍ଲକଂ ୱିହାରଂ କତ୍ତୁକାମୋ ସସ୍ସାମିକଂ ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ, ସୋହଂ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘଂ ୱିହାରୱତ୍ଥୁଦେସନଂ ଯାଚାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଯାଚିତ୍ୱା ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଦୁତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ୱିହାରୱତ୍ଥୁ ଦେସେତବ୍ବଂ , ତଥା ଅକତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇଧ ସାରମ୍ଭାଦି ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ମହଲ୍ଲକନ୍ତି ‘‘ସସ୍ସାମିକଭାୱେନ ସଞ୍ଞାଚିକକୁଟିତୋ ମହନ୍ତଭାୱୋ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ମହଲ୍ଲକୋ। ଯସ୍ମା ୱା ୱତ୍ଥୁଂ ଦେସାପେତ୍ୱା ପମାଣାତିକ୍କମେନାପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ମା ପମାଣମହନ୍ତତାୟପି ମହଲ୍ଲକୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୬୬) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତନୟେନ ମହନ୍ତଭାୱେନ ଯୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିହାରନ୍ତି ‘‘ୱିହାରୋ ନାମ ଉଲ୍ଲିତ୍ତୋ ୱା ହୋତି ଅୱଲିତ୍ତୋ ୱା ଉଲ୍ଲିତ୍ତାୱଲିତ୍ତୋ ୱା’’ତି (ପାରା। ୩୭୧) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ସେନାସନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିହରନ୍ତି ଅସ୍ମିନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଉଲ୍ଲିତ୍ତାଦିସରୂପଂ ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ତଂ ୱିହାରଂ ଯୋ କରେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା। କରେୟ୍ୟ ୱା କାରାପେୟ୍ୟ ୱାତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ଅତ୍ତୱାସତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ୱାସଂ ପଟିଚ୍ଚ, ଇମିନା ପରସ୍ସ ୱାସତ୍ଥାୟ କରୋତି, ଅନାପତ୍ତୀତି ବ୍ୟତିରେକତୋ ୱିଞ୍ଞାୟତି। ‘‘ଗରୁକ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁଦେସନାୟ ଅକାରାପନେନ ‘‘ଏକୋୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀ’’ତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତୱିକପ୍ପଦ୍ୱୟଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଇଦଞ୍ଚ ୱକ୍ଖତି ‘‘ପମାଣା…ପେ… ସଙ୍ଘାଦିସେସତା’’ତି (ୱି। ୱି। ୩୯୯ ଆଦୟୋ)।

୩୯୯।କ୍ରିୟାସମୁଟ୍ଠାନାଭାୱନ୍ତି ପମାଣାତିକ୍କମେପି ଆପତ୍ତିୟା ଅସମ୍ଭୱତୋ କିରିୟାସମୁଟ୍ଠାନସ୍ସ ଇଧ ଅଭାୱୋ ଞାତବ୍ବୋ। କ୍ରିୟ…ପେ… ଲକ୍ଖୟେତି ଏତ୍ଥ ବ୍ୟତିରେକତୋ ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକତାୟ ଅକିରିୟାସମୁଟ୍ଠାନତା ଅନୁଞ୍ଞାତା।

ମହଲ୍ଲକୱିହାରକଥାୱଣ୍ଣନା।

୪୦୧-୩।ତେସୂତି ଚତୁୱୀସତିୟା ପାରାଜିକେସୁ। ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନୁରୂପାନି ଏକୂନୱୀସତୀତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପଟିନିୟତା ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲିକାଦୟୋ ଚତ୍ତାରୋ ତଦନୁଲୋମାୟ ୱିବ୍ଭନ୍ତଭିକ୍ଖୁନିୟା ସହ ପଞ୍ଚ ପାରାଜିକେ ୱିନା ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନୁରୂପା ସେସା ଏକୂନୱୀସତି ପାରାଜିକା।

ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ପଦଭାଜନେ ‘‘ପାରାଜିକେନ ଧମ୍ମେନାତି ଚତୁନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରେନା’’ତି (ପାରା। ୩୮୬) ୱୁତ୍ତନୟସ୍ସ ଇଧ ‘‘ଏକୂନୱୀସତୀ’’ତି ୱଚନଂ ୱିରୁଜ୍ଝତୀତି ଚେ? ନ ୱିରୁଜ୍ଝତି। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ପଦଭାଜନଂ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସାଗତମତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ପୱତ୍ତଂ, ଇଦଂ ପନ ବୁଦ୍ଧାନୁମତିଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିନୟପରିୟତ୍ତିପୱତ୍ତକାନଂ ଆଚରିୟାନଂ ମତଂ ଗହେତ୍ୱା ପୱତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ନ ୱିରୁଜ୍ଝତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଆଚରିୟୋ ସବ୍ବପାରାଜିକାନଂ ‘‘ବ୍ରହ୍ମଚରିୟା ଚାୱେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୩୮୫) ୱୁତ୍ତଅନୁଦ୍ଧଂସନସ୍ସ ଏକନ୍ତସାଧନତ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପଟିନିୟତସାନୁଲୋମପାରାଜିକପଞ୍ଚକଂ ୱିନା ଅୱସେସଂ ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହି, ତେନେୱ ୱିନୟଟ୍ଠକଥାୟ ଗଣ୍ଠିପଦୱିୱରଣେ ‘‘ଚତୁନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରେନାତି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସେ ଏୱ ଆଗତେ ଗହେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ, ଇତରେସଂ ଅଞ୍ଞତରେନାପି ଅନୁଦ୍ଧଂସେନ୍ତସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ‘‘ଅନୁଦ୍ଧଂସେୟ୍ୟା’’ତି (ପାରା। ୩୮୪) ପାଠେ ଅଧିପ୍ପାୟଂ ଗହେତ୍ୱା ପୱତ୍ତତ୍ତା ଇମେସଂ ଆଚରିୟାନଂ ମତଂ ପମାଣନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ‘‘ତେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନା’’ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ‘‘ଏକୂନୱୀସତୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯାନୀ’’ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି।

ଅଞ୍ଞତରେନ ଅମୂଲକେନାତି ଯୋଜନା। ଅମୂଲକେନାତି ଚୋଦକସ୍ସ ଦସ୍ସନାଦୀହି ଚୋଦନାମୂଲେହି ୱିରହିତତ୍ତା ଅମୂଲକଂ, ପାରାଜିକଂ, ତେନ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଯଂ ପାରାଜିକଂ ଚୋଦକେନ ଚୁଦିତକମ୍ହି ପୁଗ୍ଗଲେ ନେୱ ଦିଟ୍ଠଂ ନ ସୁତଂ ନ ପରିସଙ୍କିତଂ, ଇଦଂ ଏତେସଂ ଦସ୍ସନସୱନପରିସଙ୍କାସଙ୍ଖାତାନଂ ମୂଲାନଂ ଅଭାୱେନ ଅମୂଲକଂ ନାମା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୮୫-୩୮୬)। ଏତ୍ଥ ଚ ମଂସଚକ୍ଖୁନା ୱା ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା

ୱା ଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠଂ ନାମ । ପକତିସୋତେନ ୱା ଦିବ୍ବସୋତେନ ୱା ସୁତଂ ସୁତଂ ନାମ। ଚିତ୍ତେନ ପରିସଙ୍କିତଂ ପରିସଙ୍କିତଂ ନାମ। ତଂ ତିୱିଧଂ ଦିଟ୍ଠସୁତମୁତପରିସଙ୍କିତୱସେନ।

ତତ୍ଥ ତାଦିସେ କମ୍ମନିଯେ ଓକାସେ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଜ୍ଝଞ୍ଚଥିଯଂ ପଯୋଗଂ ଦିସ୍ୱା ଅଜ୍ଝଞ୍ଚଥା ଗହେତ୍ୱା ''ୱୀତିକ୍କମନଂ ନୁ ଖୋଯମକାସୀ''ତି ଗହଣଂ ଦିଟ୍ଠପରିସଙ୍କିତଂ ନାମ। କୁଟତିରୋହିତେ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ମାତୁଗାମସ୍ସ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝଞ୍ଚସ୍ସ ୱିଜ୍ଝଞ୍ଚପୁରିସସ୍ସ ସବ୍ଭାୱଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ''ୱୀତିକ୍କମନଂ ନୁ ଖୋଯମକାସୀ''ତି ଏୱଂ ଗହଣଂ ସୁତପରିସଙ୍କିତଂ ନାମ। ୱିହାରପରିଯନ୍ତେ ତରୁଣମାତୁଗାମପୁରିସାନଂ ଦିୱସଂ ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଗତଟ୍ଠାନେ ୱିପ୍ପକିଣ୍ଣପୁପ୍ଫାନି ଓଲୋକେତ୍ୱା, ମଂସସୁରଗନ୍ଧଞ୍ଚ ଘାଯିତ୍ୱା ''ଇଦଂ କସ୍ସ କମ୍ମ''ନ୍ତି ଉପପରିକ୍ଖନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତିଯପୂଜିତମାଲାଗନ୍ଧସ୍ସ ପୀତାରିଟ୍ଠସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସରୀରଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା ''ତଂ ଏତସ୍ସ କମ୍ମଂ ନୁ ଖୋ''ତି କିରିଯମାନସଂସଯୋ ମୁତପରିସଙ୍କିତଂ ନାମ। ଏୱରୂପସ୍ସ ଦିଟ୍ଠସୁତପରିସଙ୍କିତମୂଲକସ୍ସ ଅଭାୱତୋ ଅମୂଲକେନ ପାରାଜିକେନାତି ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୮୫-୩୮୬) ୱୁତ୍ତନଯେନ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଚୋଦେତୀତି ''ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଆପନ୍ନୋସୀ''ତିଆଦିୱଚନେନ ସଯଂ ଚୋଦେତି। ଚୋଦାପନଂ ପନ ୱକ୍ଖତି। ଚାୱନଚେତନୋ ହୁତ୍ୱାତି ''ଅପ୍ପେୱ ନାମ ନଂ ଇମମ୍ହା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଚାୱେଯ୍ୟ''ନ୍ତି ଉପ୍ପନ୍ନେନ ପରଂ ସାସନା ଚାୱେତୁକାମେନ ଚିତ୍ତେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୁତ୍ୱା। ''ସୁଦ୍ଧଂ ୱା ଅସୁଦ୍ଧଂ ୱା''ତି ଇଦଂ ''ଚୋଦେତୀ''ତି ଇମିନା ୱୁତ୍ତଚୋଦନାକିରିଯାଯ କମ୍ମନିଦ୍ଦେସୋ, ''ଅଜ୍ଝଞ୍ଚଂ ଭିକ୍ଖୁ''ନ୍ତି ସେସୋ, ପାରାଜିକମନାପନ୍ନଂ ୱା ଆପନ୍ନଂ ୱା ଅଜ୍ଝଞ୍ଚଂ ଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯୋତି ମାତିକାଗତଭିକ୍ଖୁ, ''ଦୁଟ୍ଠୋ ଦୋସୋ ଅପ୍ପତୀତୋ''ତି ଇଦଂ ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବଂ, ଉପ୍ପନ୍ନେନ ଦୋସଲେସେନ ସଯଂ ଦୂସିତୋ, ପରଞ୍ଚ ଦୂସେନ୍ତୋ ପୀତିସୁଖାଦୀହି ଅପଗତୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଅତ୍ଥୋ। ୱକ୍ଖମାନେନ ''ତସ୍ସା''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

''କତେ ଓକାସମ୍ହୀ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ଓକାସଂ ''କାରାପେତ୍ୱା''ତି (ପାରା। ୩୮୯) ପାଠତୋ ଅନ୍ତୋନୀତହେତ୍ୱତ୍ଥତାଯ ''କତେ''ତି ''କାରିତେ''ତି ଏତସ୍ସ ପରିଯାଯୋ ହୋତି, ''ଓକାସଂ ମେ କରୋହି, ଅହଂ ତଂ ୱତ୍ତୁକାମୋ''ତି ଓକାସେ କାରାପିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଅକତେ ଓକାସେ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ , ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତୋଯେୱତ୍ଥୋ। ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଯା ସହାତି ଓକାସସ୍ସ ଅକାରାପିତତ୍ତା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଯା ସଦ୍ଧିଂ।

୪୦୪-୫।କୋଣ୍ଠୋସୀତି ଧୁତ୍ତୋସି। ଜେଟ୍ଠବ୍ବତିକୋସୀତି କାଳୀଦେୱୀୱତନିଯୁତ୍ତୋସି। କାଳୀଦେୱୀ କିର ସିରିଦେୱିଯା ଜେଟ୍ଠା, ତସ୍ମା ତସ୍ସା ୱତଧରୋ ଜେଟ୍ଠବ୍ବତିକୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ତଂ ପନ ୱତଂ ସମାଦିଯିତ୍ୱା ପୂରେନ୍ତୋ ସକଲସରୀରେ ମସିଂ ମକ୍ଖେତ୍ୱା କାକପତ୍ତାନି ମୁଟ୍ଠିଯଂ କତ୍ୱା କାଳୀଦେୱିଂ ଫଲକେ ଲିଖାପେତ୍ୱା ତଂ କାଜକୋଟିଯଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠୋଦକାଦିଅସୁଚିସନ୍ନିଚିତୱଲିଗଲ୍ଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ''ଦୁସ୍ସୀଲୋସି ନିସ୍ସୀଲୋସି ସୀଲୱିରହିତୋସୀ''ତି ଥୋମେନ୍ତୋ ୱିଚରତୀତି।

ଦୁସ୍ସୀଲତ୍ତା ଏୱ ହୀନଜ୍ଝାସଯତାଯ ପାପଧମ୍ମୋ ଲାମକସଭାୱୋସି। ପୂତିନା କମ୍ମେନ ସୀଲୱିପତ୍ତିଯା ଅନ୍ତୋ ପୱିଟ୍ଠତ୍ତା ଅନ୍ତୋପୂତି। ଛହି ଦ୍ୱାରେହି ରାଗାଦିକିଲେସାନୁସ୍ସୱନେନ ତିନ୍ତତ୍ତା ଅୱସ୍ସୁତୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ଗରୁକଂ ନିଦ୍ଦିସେତି ଏତ୍ଥ ''କତୋକାସମ୍ହୀ''ତି ଚ ''ତଥେୱ ଅକତୋକାସେ, ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଯା ସହା''ତି ଚ ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ଏୱମୁତ୍ତରତ୍ରାପି।

୪୦୬।ସମ୍ମୁଖାତି ଚୁଦିତକସ୍ସ ସମ୍ମୁଖା, ଅୱିଦୂରେତି ଅତ୍ଥୋ। ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯାତି ମୁତ୍ତପାଣାଦିୱସେନ। ତଂ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯ କଥିତଂ। ପରୋତି ଯଂ ଚୋଦେସି, ସୋ ଚୁଦିତକୋ ପରୋ। ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଚୋଦକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ।

୪୦୭।ସମ୍ମୁଖେ ଠତ୍ୱାତି ଚୁଦିତକସ୍ସ ଆସନ୍ନେ ଠତ୍ୱା। ''ଚୋଦାପେନ୍ତସ୍ସା''ତି ଏତସ୍ସ କମ୍ମଭାୱତୋ ପରୋତି ଇଦଂ ଉପଯୋଗନ୍ତୱସେନ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ଏୱମୁତ୍ତରତ୍ର। କେନଚୀତି ଅଜ୍ଝଞ୍ଚେନ କେନଚି ପୁଗ୍ଗଲେନ। ତସ୍ସ ଚୋଦକସ୍ସ। ''ଚୋଦାପେନ୍ତସ୍ସା''ତି ପୁନ ୱଚନଂ ନିଯମତ୍ଥଂ।

୪୦୮।ସୋପୀତି ଉଗ୍ଗହାପିତତ୍ତା ଚୋଦନଂ କରୋନ୍ତୋ ଇତରୋ ପଯୋଜକପୁଗ୍ଗଲୋପି। ତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପୀତି ପଯୋଜକପଯୋଜ୍ଜକାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି।

୪୦୯। ୱୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ପଣ୍ଣଂ ୱା ସନ୍ଦେସଂ ୱା ହରନ୍ତୋ ଦୂତୋ ନାମ, ସୋ ''ପଣ୍ଣଂ ୱା ସାସନଂ ୱା ପେସେତ୍ୱା''ତି ଇମିନା ସଙ୍ଗଯ୍ହତୀତି ତସ୍ମିଂ ୱିସୁଂ ଅୱତ୍ତବ୍ବେପି ''ଦୂତ''ନ୍ତି ୱଚନେନ ନିସ୍ସଟ୍ଠଦୂତମାହ । ପଣ୍ଣଂ ୱା ଅଦତ୍ୱା ''ଏୱଞ୍ଚ ଏୱଞ୍ଚ ୱଦା''ତି ସାସନଞ୍ଚ ଅଦତ୍ୱା ''ତଂ ଚୋଦେହୀ''ତି ଅତ୍ଥମତ୍ତମେୱ ଦତ୍ୱା ନିସ୍ସଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଇଧ ''ନିସ୍ସଟ୍ଠଦୂତୋ''ତି ଗହେତବ୍ବୋ।

ଅଥ ୱା ''ଦୂତ''ନ୍ତି ଇମିନା ଚୋଦେତୁଂ ଉଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା, ତମନୁଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ୱା ନିସ୍ସଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦୂତୋଯେୱ ଗହେତବ୍ବୋ। ''ପଣ୍ଣ''ନ୍ତି ଇମିନା

ପଟ୍ଟଜିତସ୍ସ ୱା ଅପଟ୍ଟଜିତସ୍ସ ୱା କସ୍ସଚି ହତ୍ଥେ ଚୋଦନଂ ଲିଖିତ୍ୱା ଦିନ୍ନପଣ୍ଣଂ ଗହେତବ୍ବଂ। ସାସନନ୍ତି ‘‘ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱତ୍ୱା ପେସିଯମାନଂ ସାସନଂ ଗହେତବ୍ବଂ। ଇଦଂ ତଯମ୍ପି ଦୂରେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେହି କାରାପନତୋ ‘‘ଚୋଦାପେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଆହ। ‘‘ପର’’ନ୍ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଓକାସକାରାପନଂ ନତ୍ଥି।

୪୧୦।ତଥାତି ଯଥା ଅମୂଲକେନ ପାରାଜିକେନ ସମ୍ମୁଖା ଓକାସେ କାରିତେ, ଅକାରିତେ ଚ, ତଥା ଅମୂଲକେହି ସଙ୍ଘାଦିସେସେହୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ୱୁତ୍ତେ ସମ୍ମୁଖା ପରେ’’ତି ଭୁମ୍ମୱସେନ ଅଧିକତେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ଚୋଦେତି ଚୋଦାପେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି। ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତୀତି ଓକାସେ କାରିତେ କେୱଲା, ଅକାରିତେ ଦୁକ୍କଟେନ ସହାତି ଗହେତବ୍ବଂ। ସମ୍ମୁଖା ସେସାପତ୍ତୀହି ପରେ ୱୁତ୍ତେ ଚାୱନସଞ୍ଞିନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଓକାସାକାରାପନେନପି ଦୁକ୍କଟମେୱ ହୋତି।

୪୧୧।ଅକ୍କୋସନାଧିପ୍ପାଯସ୍ସାତି ଖୁଂସନାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ। ଅକତୋକାସନ୍ତି ଅକାରିତୋକାସଂ, ‘‘ପର’’ନ୍ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଅତ୍ତନାତି ଚୋଦକେନ, ‘‘ସଯଂ ଅକାରିତୋକାସ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସହ ପାଚିତ୍ତିଯେନାତି ‘‘ଓମସୱାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୪) ୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିଯେନ ସହ। ୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ଚୋଦେନ୍ତସ୍ସ ୱା ଚୋଦାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା, ଏତ୍ଥ ‘‘ସମ୍ମୁଖା’’ତି ଇଦଂ ୱକ୍ଖମାନସ୍ସ ‘‘ଅସମ୍ମୁଖା’’ତି ଏତସ୍ସ ୱିପରିଯାଯତୋ ଲବ୍ଭତି, ଚ-କାରେନ କାରିତୋକାସପକ୍ଖେ ଦୁକ୍କଟେନ ପାଚିତ୍ତିଯସମ୍ବନ୍ଧୀ।

୪୧୨।ଅସମ୍ମୁଖା ୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅକ୍କୋସନାଧିପ୍ପାଯସ୍ସା’’ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ‘‘ଅକତୋକାସମତ୍ତନା’’ତି ନାନୁୱତ୍ତତି। ସତ୍ତହି ଆପତ୍ତୀହୀତି ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯପାଚିତ୍ତିଯପାଟିଦେସନୀଯଦୁକ୍କଟଦୁବ୍ଭାସିତସଙ୍ଖାତେସୁ ସତ୍ତସୁ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଯେନ କେନଚୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ଅସମ୍ମୁଖା’’ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। କମ୍ମନ୍ତି ତଜ୍ଜନୀଯାଦିସତ୍ତୱିଧଂ କମ୍ମଂ।

୪୧୩।ଉମ୍ମତ୍ତକାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ସୁଦ୍ଧେ ଅସୁଦ୍ଧଦିଟ୍ଠିସ୍ସ ଅସୁଦ୍ଧେ ଅସୁଦ୍ଧଦିଟ୍ଠିସ୍ସ ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୩୯୦) ୱୁତ୍ତେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ପଞ୍ଚଙ୍ଗସଂଯୁତନ୍ତି ଯଂ ଚୋଦେତି, ତସ୍ସ ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ସଙ୍ଖ୍ୟୂପଗମନଂ, ତସ୍ମିଂ ସୁଦ୍ଧସଞ୍ଞିତା, ଯେନ ପାରାଜିକେନ ଚୋଦେତି, ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠାଦିୱସେନ ଅମୂଲକତା, ଚାୱନାଧିପ୍ପାଯେନ ସମ୍ମୁଖା ଚୋଦନା, ତସ୍ସ ତଙ୍ଖଣୱିଜାନନନ୍ତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ଯୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୧୫।ଇଦନ୍ତି ‘‘ସିକ୍ଖାପଦ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ‘‘ସିକ୍ଖାପଦ’’ନ୍ତି ଚ ଇମିନା ତପ୍ପଟିପାଦନୀଯା ଆପତ୍ତିଯେୱ ଗଯ୍ହତି। ତିସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି କାଯଚିତ୍ତତୋ, ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋତି ସଚିତ୍ତକେହି ତୀହି ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ। ତେନେୱାହ ‘‘ସଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି। ପଟିଘଚିତ୍ତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ସହିତତ୍ତା ସଚିତ୍ତକଂ। ତଂସମ୍ପଯୁତ୍ତାଯ ଦୋମନସ୍ସୱେଦନାଯ ୱସେନ ଦୁକ୍ଖୱେଦନଂ।

ଦୁଟ୍ଠଦୋସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୪୧୬।ଲେସମତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୱତ୍ଥୁଂ ଲିସ୍ସତି ସିଲିସ୍ସତି ୱୋହାରମତ୍ତେନେୱ ଈସକଂ ଅଲ୍ଲୀଯତୀତି ଲେସୋ, ଜାତିଆଦୀନଂଯେୱ ଅଞ୍ଞତରକୋଟ୍ଠାସସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୯୧) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଦସ୍ସିତନିଦ୍ଦେସେସୁ ‘‘ଲେସୋ ନାମ ଦସ ଲେସା ଜାତିଲେସୋ ନାମଲେସୋ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୩୯୪) ନଯେନ ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତେସୁ ଜାତିନାମଗୋତ୍ତାଦୀସୁ ଦସସୁ ଲେସେସୁ ଅଞ୍ଞତରଲେସମତ୍ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତତ୍ଥ ଜାତି ନାମ ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣାଦିଜାତି। ନାମଂ ନାମ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ‘‘ଛଗଲକୋ ଦବ୍ବୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ ନାମ, ଛଗଲିକା ମେତ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ନାମା’’ତି ଠପିତଂ ନାମଂ ୱିଯ ଚୋଦକେହି ଠପିତନାମଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତାଦିସକନାମଞ୍ଚାତି ଦୁୱିଧଂ ନାମଂ। ଗୋତ୍ତଂ ନାମ ଗୋତମମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନାଦିଗୋତ୍ତଂ। ଲିଙ୍ଗଂ ନାମ ଦୀଘତାଦିସଣ୍ଠାନନାନତ୍ତଞ୍ଚ କଣ୍ହତାଦିୱଣ୍ଣନାନତ୍ତଞ୍ଚାତି ଇଦଂ ଦୁୱିଧଲିଙ୍ଗଂ। ଆପତ୍ତିଲେସୋ ନାମ ଲହୁକାଦିରୂପେନ ଠିତପାଚିତ୍ତିଯାଦିଆପତ୍ତି। ପତ୍ତୋ ନାମ ଲୋହପତ୍ତାଦି। ଚୀୱରଂ ନାମ ପଂସୁକୂଲାଦି। ଉପଜ୍ଝାଯୋ ନାମ ଚୁଦିତକସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାଯୋ। ଆଚରିଯୋ ନାମ ଚୁଦିତକସ୍ସ ପବ୍ବଜାଚରିଯାଦିକୋ। ସେନାସନଂ ନାମ ଚୁଦିତକସ୍ସେୱ ନିୱାସପାସାଦାଦିକଂ।

ଚୋଦେଯ୍ୟାତି ଅଞ୍ଞଖତ୍ତିଯଜାତିକଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ପାରାଜିକଂ ଅଜ୍ଝାପଜ୍ଜନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱେରିଖତ୍ତିଯଜାତିକଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ‘‘ଖତ୍ତିଯୋ ମଯା ଦିଟ୍ଠୋ, ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋସୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଚୋଦେତି। ଗରୁକାପତ୍ତି ନାମ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ସଚେ ଚାୱନଚେତନୋତି ‘‘ଅପ୍ପେୱ ନାମ ନଂ ଇମମ୍ହା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଚାୱେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୩୯୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସଚେ ଇମଂ ସାସନା ଚାୱେଯ୍ୟାମୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ ହୁତ୍ୱା ଚୋଦେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ଇମିନା ବ୍ଯତିରେକୱସେନ ନ ଅଞ୍ଞାଧିପ୍ପାଯୋତି ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତୀତି ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ଦସ୍ସିତେସୁ ‘‘ଚାୱନାଧିପ୍ପାଯୋ

ଅକ୍କୋସାଧିପ୍ପାୟୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୮୯) ଏୱମାଦିନାନପ୍ପକାରାଧିପ୍ପାୟେସୁ ଆପତ୍ତିୟା ଅଙ୍ଗଭୂତଂ ଚାୱନାଧିପ୍ପାୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସେସାଧିପ୍ପାୟେ ପଟିକ୍ଖିପତି।

୪୧୭।ତଥାସଞ୍ଞୀତି ଅୟଂ ପାରାଜିକମଜ୍ଝାପନ୍ନୋୟେୱାତି ତଥାସଞ୍ଞୀ। ‘‘ଚୋଦେତି ୱା ଚୋଦାପେତି ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ତଥାସଞ୍ଞୀ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଚୋଦାପେତୀ’’ତି ଇମିନାପି ୟୋଜେତବ୍ବଂ। ସେସୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପାରାଜିକାନି ୱୁତ୍ତାନୀ’’ତିଆଦିଂ କତ୍ୱା ‘‘ସଚିତ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନ’’ନ୍ତି ପରିୟନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଦସ୍ସିତପଠମସିକ୍ଖାପଦୱିନିଚ୍ଛୟସଙ୍ଗାହକକଥାପବନ୍ଧେନ ୱୁତ୍ତସଙ୍କୱିନିଚ୍ଛୟେସୁ ତଂସିକ୍ଖାପଦନିୟତଂ ‘‘ଅମୂଲକେନା’’ତି ଇଦଞ୍ଚ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ‘‘ଭିକ୍ଖୁମନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା…ପେ… ଅନାପତ୍ତି ସିୟା’’ତି ୱୁତ୍ତମତ୍ଥଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସିଟ୍ଠସଙ୍କୱିନିଚ୍ଛୟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନନ୍ତରସମୋ ମତୋ ହେଟ୍ଠା ଅନନ୍ତରଂ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେନେୱ ସଦିସୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଦୁତିୟଦୁଟ୍ଠଦୋସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୪୧୮।ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସାତି ‘‘ସମଗ୍ଗୋ ନାମ ସଙ୍ଘୋ ସମାନସଂୱାସକୋ ସମାନସୀମାୟଂ ଠିତୋ’’ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚିତ୍ତେନ ଚ କାୟେନ ଚ ଏକୀଭୂତସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚ-କାରୋ ପଦପୂରଣୋ, ଏୱ-କାରତ୍ଥୋ ୱା, ନସମଗ୍ଗସ୍ସାତି ବ୍ୟତିରେକତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଭେଦତ୍ଥଂ ୱାୟମେୟ୍ୟାତି ‘‘ଇମେ କଥଂ କଦା ଭିଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଉପାୟଂ ଗୱେସିତ୍ୱା ପକ୍ଖପରିୟେସନାଦିଂ କରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ପାଳିୟଂ ‘‘ଭେଦାୟ ପରକ୍କମେୟ୍ୟାତି କଥଂ ଇମେ ନାନା ଅସ୍ସୁ ୱିନା ଅସ୍ସୁ ୱଗ୍ଗା ଅସ୍ସୂତି ପକ୍ଖଂ ପରିୟେସତି ଗଣଂ ବନ୍ଧତୀ’’ତି (ପାରା। ୪୧୨)।

ଭେଦହେତୁନ୍ତି ‘‘ଇଧୁପାଲି ଭିକ୍ଖୁ ଅଧମ୍ମଂ ‘ଧମ୍ମୋ’ତି ଦୀପେତି, ଧମ୍ମଂ ‘ଅଧମ୍ମୋ’ତି ଦୀପେତୀ’’ତିଆଦିନା (ପରି। ୪୫୯) ନୟେନ ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାରସଭେଦକରୱତ୍ଥୁସଙ୍ଖାତଂ ସଙ୍ଘଭେଦକାରଣମାହ । ଇଦମେୱ ହି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଭେଦନସଂୱତ୍ତନିକଂ ୱା ଅଧିକରଣନ୍ତି ଅଟ୍ଠାରସଭେଦକରୱତ୍ଥୂନୀ’’ତି। ଗହେତ୍ୱାତି ପଗ୍ଗୟ୍ହ। ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ନପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ପରିଦୀପୟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପରିଦୀପେନ୍ତୋ, ନ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ‘‘ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ନ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟା’’ତି।

୪୧୯।ଭିକ୍ଖୂହୀତି ତସ୍ସ ସଙ୍ଘଭେଦକସ୍ସ ପରକ୍କମନଂ ପସ୍ସନ୍ତେହି ୱା ଦୂରେ ଚେ, ଠିତଂ ପୱତ୍ତିଂ ସୁଣନ୍ତେହି ୱା ଲଜ୍ଜୀହି ସୁପେସଲେହି ସେସଭିକ୍ଖୂହି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ‘‘ଭିକ୍ଖୂହୀତି ଅଞ୍ଞେହି ଭିକ୍ଖୂହି। ୟେ ପସ୍ସନ୍ତି ୟେ ସୁଣନ୍ତି, ତେହି ୱତ୍ତବ୍ବୋ’’ତି (ପାରା। ୪୧୨)। ତସ୍ସ ୱଦନ୍ତେହି ଏୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ୱଚନାକାରଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ‘‘ମାୟସ୍ମା ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭେଦାୟ ପରକ୍କମି, ଭେଦନସଂୱତ୍ତନିକଂ ୱା ଅଧିକରଣଂ ସମାଦାୟ ପଗ୍ଗୟ୍ହ ଅଟ୍ଠାସି, ସମେତାୟସ୍ମା ସଙ୍ଘେନ, ସମଗ୍ଗୋ ହି ସଙ୍ଘୋ ସମ୍ମୋଦମାନୋ ଅୱିୱଦମାନୋ ଏକୁଦ୍ଦେସୋ ଫାସୁ ୱିହରତୀ’’ତି (ପାରା। ୪୧୧) ପାଠଂ, ତଂ ଏକଦେସସଙ୍ଗହୱସେନ ଉପଲକ୍ଖେତୁମାହ ‘‘ଭେଦତ୍ଥଂ…ପେ… ଭେଦକାରଣ’’ନ୍ତି। ଇତି ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ୟୋଜନା।

୪୨୦।ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ହୀତି ଏତ୍ଥ ହି-ସଦ୍ଦୋ ଅପି-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ‘‘ପୀ’’ତି ୱା ପାଠୋ, ତେହି ଲଜ୍ଜିଭିକ୍ଖୂହି ‘‘ମାୟସ୍ମା’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ୱିସୁଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତୋପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ ନ ଚେୱ ନନ୍ତି ତଂ ଭେଦାୟ ପରକ୍କମନଂ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନପଚ୍ଚୟା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାପି ନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ‘‘ନୋ ଚେ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୪୧୨)। ତଥା ହି ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତୋ ହତ୍ଥେସୁ, ପାଦେସୁ ଚ ଗହେତ୍ୱା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଆନେତ୍ୱା ତଥେୱ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତୋପି ତଂ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋତି ଇମିନା ଚ ସଙ୍ଗହିତୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ‘‘ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝମ୍ପି ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବୋ ‘ମାୟସ୍ମା…ପେ… ଫାସୁ ୱିହରତୀ’ତି। ଦୁତିୟମ୍ପି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ତତିୟମ୍ପି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ସଚେ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତି, ଇଚ୍ଚେତଂ କୁସଲଂ। ନୋ ଚେ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି। ଇଦଂ ଉଭୟତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟଂ ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପନ ୱୁତ୍ତସ୍ସ, ଅପରିଚ୍ଚଜତୋପି ତ’’ନ୍ତି।

ସମନୁଭାସିତବ୍ବୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସୋ ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ, ‘‘ୟାୱତତିୟ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ୟଥାହ ‘‘ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ୟାୱତତିୟଂ ସମନୁଭାସିତବ୍ବୋ’’ତି (ପାରା। ୪୧୧), ତଥା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେପି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁଚ୍ଚମାନୋପି ନୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଦୁକ୍କଟଂ ଆପନ୍ନୋ ସୋ ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘେନ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତଂ କମ୍ମୱାଚଂ ୱତ୍ୱା ସମନୁଭାସିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ୟାୱତତିୟଂ ସମନୁଭାସିତବ୍ବୋତି ୟାୱ ତତିୟଂ ସମନୁଭାସନଂ, ତାୱ ସମନୁଭାସିତବ୍ବୋ, ତୀହି ସମନୁଭାସନକମ୍ମୱାଚାହି କମ୍ମଂ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୧୧)। ତନ୍ତି ଭେଦାୟ ପରକ୍କମନଂ, ଭେଦନସଂୱତ୍ତନିକଂ ଅଧିକରଣଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠାନଞ୍ଚ। ଅଚ୍ଚଜନ୍ତି, ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ୱୁଚ୍ଚମାନାୟପି ଅଚ୍ଚଜନ୍ତୋ। ଗରୁକଂ ଫୁସେତି ତତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ‘‘ସୋ ଭାସେୟ୍ୟା’’ତି ୟ୍ୟକାରପ୍ପତ୍ତାୟ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜତି।

୪୨୧। ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭେଦାୟ ପରକ୍କମନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା, ସୁତ୍ୱା, ଞତ୍ୱା ଚ ଅୱଦନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା।

୪୨୨। କୀୱଦୂରେ ୱସନ୍ତେହି ସୁତ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ୱନ୍ଦନ୍ତି ଆହ ‘‘ଗନ୍ତ୍ୱା’’ତିଆଦି। ଅଦ୍ଧୟୋଜନମେୱ ଅଦ୍ଧୟୋଜନତା, ତତୋ ଅଧିକଂ ୱା। ଗିଲାନଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଦ୍ଧୟୋଜନଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇତରଂ ପଟିଚ୍ଚ ‘‘ଅଧିକଂ ଦୂରମ୍ପି ପନ ଗନ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତେନେୱାହ ‘‘ସଚେ ସକ୍କୋତୀ’’ତି। ତାୱଦେତି ତଦା ଏୱ, ଅଚିରାୟିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୨୩।ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପନ ୱୁତ୍ତସ୍ସାତି ‘‘ମାୟସ୍ମା’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ୱିସୁଞ୍ଚ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଚ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତସ୍ସାପି ଅପରିଚ୍ଚଜନ୍ତସ୍ସ। ତଂ ଭେଦାୟ ପରକ୍କମାଦିକଂ। ଭେଦପ୍ପୱତ୍ତିୟା ସୁତକ୍ଖଣେ ସୟଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ପଣ୍ଣଂ ୱା ସାସନଂ ୱା ପେସେନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦୂତଂ ୱା’’ତିଆଦି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୧୧) ‘‘ଦୂତଂ ୱା ପଣ୍ଣଂ ୱା ପେସେତ୍ୱା ୱଦତୋପି ଆପତ୍ତିମୋକ୍ଖୋ ନତ୍ଥୀ’’ତିଆଦି।

୪୨୫।ୟ୍ୟକାରେ ପନ ସମ୍ପତ୍ତେତି ‘‘ୟସ୍ସ ନକ୍ଖମତି, ସୋ ଭାସେୟ୍ୟା’’ତି (ପାରା। ୪୧୩) ତତିୟକମ୍ମୱାଚାୟ ଅନ୍ତେ ୟ୍ୟକାରେ ଉଚ୍ଚାରିତେ। ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତୀତି ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତି, ୱୂପସମନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁକ୍କଟାଦୟୋତି ଞତ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି ଦ୍ୱେ ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟା। ୟଥାହ ‘‘ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଅଜ୍ଝାପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଞତ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ୪୧୪)। ତସ୍ମା ଞତ୍ତିୟା ପୁବ୍ବେ ବହି ଚ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଚ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତେପି ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନେନ ଆପନ୍ନାନି ଦ୍ୱେ ଦୁକ୍କଟାନି ଦେସେତବ୍ବାନୀତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

ଇମିସ୍ସା କମ୍ମୱାଚାୟ କିଂ ଆପନ୍ନାପତ୍ତିୟୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତି, ଉଦାହୁ ଅନାପନ୍ନାତି ୱିଚାରଣାୟ ‘‘ୟୋ ଅୱସାନେ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିସ୍ସତି, ସୋ ତା ଆପତ୍ତିୟୋ ନ ଆପଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ଅନାପନ୍ନା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୧୪) ମହାସୁମତ୍ଥେରସ୍ସ ୱାଦଂ ‘‘କିମନାପନ୍ନାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିୟା’’ତି ପଟିବାହିତ୍ୱା ‘‘ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନେ ଅସାଧାରଣାପତ୍ତିୟୋ ୱିୟ ଆପନ୍ନା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତୀ’’ତି ମହାପଦୁମତ୍ଥେରସ୍ସ ୱାଦୋ ଠିତୋ।

୪୨୬।ଅକତେ ପନ କମ୍ମସ୍ମିନ୍ତି ୟଥାୱୁତ୍ତସମନୁଭାସନକମ୍ମେ ଅକତେ। ଅପରିଚ୍ଚଜତୋପି ଚାତି ତଂ ସଙ୍ଘଭେଦାୟ ପରକ୍କମନଂ ଅପରିଚ୍ଚଜନ୍ତସ୍ସାପି। ‘‘ସଙ୍ଘାଦିସେସେନା’’ତି ଇମିନା କମ୍ମଂ ଅକତ୍ୱା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଚ ବହି ଚ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନେନ ଦୁକ୍କଟଂ ପନ ହୋତୀତି ବ୍ୟତିରେକତୋୱ ଦସ୍ସେତି।

୪୨୭।ପୁବ୍ବେ ୱାତି ଞତ୍ତିୟା ପୁବ୍ବେ ୱିସୁଂ, ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁଚ୍ଚମାନେପି। ତଙ୍ଖଣେପୀତି ଞତ୍ତିକ୍ଖଣେ ୱା। ଞତ୍ତିୟା ଅନିଟ୍ଠିତାୟପି ପଚ୍ଛାପି, ଇମସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ଅସମ୍ପତ୍ତେ ୟ୍ୟକାରସ୍ମି’’ନ୍ତି। ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତୋପି ଚ ତସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ପଠମଗାଥାୟ ପଚ୍ଛିମଦ୍ଧଂ ଇଧାନେତ୍ୱା ୟୋଜେତବ୍ବଂ।

୪୨୮। ଏତ୍ତାୱତା ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଅସମନୁଭାସନ୍ତସ୍ସ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ଖିତ୍ତଚିତ୍ତସ୍ସ ୱେଦନାଟ୍ଟସ୍ସ ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୪୧୬) ପାଠେ ‘‘ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସା’’ତି ପଦେନ ଗହିତେସୁ ‘‘ଞତ୍ତିତୋ’’ତିଆଦୀସୁ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଂ ନିଗମେତୁଂ ‘‘ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତୋ ୱାପି ତ’’ନ୍ତି ଆହ। ନିଗମନତ୍ଥଜୋତକୋ ଏୱଂ-ସଦ୍ଦୋ ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି, ଏୱଂ ‘‘ଞତ୍ତିତୋ’’ତିଆଦିନା ୟଥାୱୁତ୍ତନୟେନ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତନ୍ତି ସଙ୍ଘଭେଦପ୍ପୟୋଗଂ। ଅସମନୁଭାସତୋ ୱାତି ଅସମନୁଭାସିୟମାନସ୍ସ। ‘‘ଅସମନୁଭାସିୟତୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ୱିକରଣପଚ୍ଚୟଲୋପେନ ‘‘ଅସମନୁଭାସତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଅସମନୁଭାସନ୍ତସ୍ସାତି ଅସମନୁଭାସିୟମାନସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୧୬)। ‘‘ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତା’’ତି ଅନୁୱତ୍ତମାନତ୍ତା ଇଚ୍ଛିତତ୍ଥେ ସିଦ୍ଧେପି ପୁନ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତା’’ତି ୱଚନେ ପୁନରୁତ୍ତତା ଆପଜ୍ଜତୀତି? ନାପଜ୍ଜତି, ପଦାୱୁତ୍ତି ନାମ ଅଲଂକାରୋ ହୋତୀତି।

୪୨୯। ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୁପ୍ପତ୍ତିୟଂ ସଙ୍ଘଭେଦତ୍ଥଂ ପଞ୍ଚ ୱତ୍ଥୂନି ୟାଚନ୍ତେନ ଦେୱଦତ୍ତେନ ‘‘ସାଧୁ ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୂ ୟାୱଜୀୱଂ ମଚ୍ଛମଂସଂ ନ ଖାଦେୟ୍ୟୁଂ, ୟୋ ମଚ୍ଛମଂସଂ ଖାଦେୟ୍ୟ, ୱଜ୍ଜଂ ନଂ ଫୁସେୟ୍ୟା’’ତି (ପାରା। ୪୦୯) ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଅଲଂ ଦେୱଦତ୍ତ ମୟା ତିକୋଟିପରିସୁଦ୍ଧଂ ମଚ୍ଛମଂସଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅସୁତଂ ଅପରିସଙ୍କିତ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୪୦୯) ଅନୁଞ୍ଞାତେସୁ ମଚ୍ଛମଂସେସୁ କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟୱିନିଚ୍ଛୟଂ ପୁବ୍ବେ ଅନୋକାସାଭାୱେନ ଅୱତ୍ୱା ପକତଂ ସିକ୍ଖାପଦୱିନିଚ୍ଛୟଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଇଦାନି ପତ୍ତାୱସେସଂ ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ୟଞ୍ଚା’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ । ‘‘ତଂ ତସ୍ସା’’ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ‘‘ୟ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଚ ‘‘ମଚ୍ଛମଂସ’’ନ୍ତି ଏତେନ ଚ ୟୋଜେତବ୍ବଂ। ମଚ୍ଛନ୍ତି ଓଦକଂ। ମଂସନ୍ତି ଥଲଜାନଂ ମଂସଂ। ନିବ୍ବେମତିକୋତି ‘‘ମଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତ’’ନ୍ତି ୱା ଉପ୍ପନ୍ନାୟ ୱିମତିୟା ୱିରହିତୋ।

୪୩୦।ସମୁଦ୍ଦିସ୍ସ କତନ୍ତି ସଙ୍ଘଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ ୱା ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତଂ। ‘‘ଞତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ଅଜାନିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଭାୱମାହ।

୪୩୧। ହତ୍ଥୀନଂ ଅସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଛାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ଅହୀନଂ କୁକ୍କୁରାନଂ ଦୀପୀନଂ ସୀହାନଂ ବ୍ୟଗ୍ଘାନଂ ତରଚ୍ଛାନଂ ମଂସଂ ଅକପ୍ପିୟଂ ହୋତୀତି ୟୋଜନା।

୪୩୨। ସଚିତ୍ତକତା ଆପତ୍ତିୟାଯେୱ ଯୁଜ୍ଜତି, ଇଧ ପନ ତଂହେତୁକଂ ମଂସମେୱ ହେତୁମ୍ହି ଫଲୂପଚାରେନ ସଚିତ୍ତକନ୍ତି ଗହିତଂ। ଏତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ନାମ ଅତ୍ତାନଂ ୱା ସଙ୍ଘଂ ୱା ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତଭାୱଜାନନଚିତ୍ତଂ। ସେସନ୍ତି ଅନୁଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ ଅକପ୍ପିୟମଂସଂ। ଅଚିତ୍ତକନ୍ତି ୱୁତ୍ତନୟମେୱ।

୪୩୩।ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୟେୱାତି ଅକପ୍ପିୟମଂସପରିହାରତ୍ଥଂ ଦସସୁ ମଂସେସୁ ନାମଞ୍ଚ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତସ୍ସ ପରିହାରତ୍ଥଂ ଉଭୟସ୍ସାପି ପଟିଲଦ୍ଧାକାରଞ୍ଚ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଓଦକେସୁ ମଚ୍ଛେସୁ ଅକପ୍ପିୟାଭାୱତୋ ଲଦ୍ଧାକାରୋୱ ଞାତବ୍ବୋ। ମଂସେ ଦିଟ୍ଠମତ୍ତେୟେୱ ‘‘ଇଦଂ ଅସୁକମଂସ’’ନ୍ତି ଜାନନ୍ତି ଚେ, ଅପୁଚ୍ଛିତେପି ଦୋସୋ ନତ୍ଥି। ଦାୟକେସୁ ମଂସସ୍ସାଭାୱେ ଲଦ୍ଧନିୟାମେ ଅପୁଚ୍ଛିତେପି ଦୋସୋ ନତ୍ଥି। ଯଥା ୱା ତଥା ୱା ୱିମତିୟା ଉପ୍ପନ୍ନାୟ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେ ‘‘କସ୍ମା ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତେ ୱିମତିୟା ଉପ୍ପନ୍ନାକାରଂ ୱତ୍ୱା ‘‘ମୟଂ ତୁମ୍ହେ ୱା ଇତରେ ଭିକ୍ଖୂ ୱା ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ନ କରିମ୍ହା’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ହାକମେୱ ସନ୍ଧାୟ କତଂ, ପଣ୍ଣାକାରତ୍ଥାୟ କତଂ, ଅତିଥୀନଂ ୱା ଅତ୍ଥାୟ କତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଅତ୍ତନା ଲଦ୍ଧପ୍ପକାରଂ ୱତ୍ୱା ‘‘ସଂସୟଂ ଅକତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱଦେୟ୍ୟୁଂ ଚେ, ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ସବ୍ବମିଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତଂ।

ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତଂ ୱତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା। ୱତ୍ତଟ୍ଠାତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ମହାକରୁଣାୟ ଦେସିତଂ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲଂ ୱିସୋଧେତ୍ୱା ପଟିପଜ୍ଜନେ ପତିଟ୍ଠିତା। ‘‘ୱିନୟଞ୍ଞୁନୋ’’ତି ଇମିନା ୱିନୟଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ଉପଦେସପ୍ପମାଣେନେୱ ୱତ୍ତଂ ପୂରେନ୍ତେହି ୱତ୍ତସ୍ସ ୱିରୋଧୋପି ସିୟାତି ତେ ନିୱତ୍ତେତି। ‘‘ୱତ୍ତଟ୍ଠା’’ତି ୱିସେସନେନ ୱିନୟଂ ଞତ୍ୱାପି ଅପୂରଣେ ନିୱତ୍ତେତି। ଉଭୟେନପି ଅତ୍ତନା ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସ ପରିସୁଦ୍ଧଭାୱଂ ଦୀପେତି।

୪୩୪।ଇଦଂ ସମନୁଭାସନନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦମାହ। ସମନୁଭାସନେନ ସାଧେତବ୍ବା ଆପତ୍ତି ସମନୁଭାସନା କାରଣୂପଚାରେନ। ଅଞ୍ଞଥା ଏକସମୁଟ୍ଠାନାଦିଭାୱୋ ନ ଯୁଜ୍ଜତି। ଏକସମୁଟ୍ଠାନଂ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତସଙ୍ଖାତଂ ଏକଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଏତସ୍ସାତି କତ୍ୱା। କାୟକମ୍ମନ୍ତି ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାୱସେନ କାୟେନ କାତବ୍ବସ୍ସ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନସ୍ସ ଅକତତ୍ତା କାୟକମ୍ମଂ। ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତି ୱଚସା କାତବ୍ବସ୍ସ ଅକତତ୍ତା ୱଚୀକମ୍ମଂ। ଅକ୍ରିୟନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତନୟେନ ‘‘ସଙ୍ଘଭେଦୋପକ୍କମନିୱାରଣାୟ ପରକ୍କମନଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ’’ତି କାୟୱିକାରେନ ୱା ୱଚୀଭେଦେନ ୱା ଅୱିଞ୍ଞାପନତୋ ଅକିରିୟଂ ନାମ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ସଙ୍ଘଭେଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

୪୩୫।କିଞ୍ଚିପି ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ‘‘ଏକୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ତୟୋ ୱା’ତି ୱୁତ୍ତସଙ୍ଘଭେଦାନୁୱତ୍ତକଭିକ୍ଖୂ ପସ୍ସନ୍ତେହି ସୁଣନ୍ତେହି ଲଜ୍ଜିଭିକ୍ଖୂହି ୱିସୁଞ୍ଚ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଚ ନେତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂୟେୱ ସଙ୍ଘଭେଦାନୁୱତ୍ତନସ୍ସ ଅକତ୍ତବ୍ବତଂ ୱତ୍ୱା ତତୋ ଅନୋରମନ୍ତାନଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ସମନୁଭାସନକମ୍ମଂ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଇଦଞ୍ଚ ‘‘ତତିୟାନୁସ୍ସାୱନାୟ ୟ୍ୟ-କାରପ୍ପତ୍ତାୟ ଆପଜ୍ଜନକସଙ୍ଘାଦିସେସତୋ ପୁବ୍ବେ ଆପନ୍ନା ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତୀ’’ତି ଇଦଞ୍ଚ ଅନାପତ୍ତିପକାରୋ ଚାତି ଇମଂ ସାଧାରଣୱିନିଚ୍ଛୟଂ ସନ୍ଧାୟାହ। ୱଚନପ୍ପକାରଭେଦୋ ପନ ଅତ୍ଥେୱ, ସୋ ସଙ୍ଖେପତୋ ମାତିକାୟ (ପାରା। ୪୧୮-୪୧୯) ୱିତ୍ଥାରତୋ ପଦଭାଜନେ (ପାରା। ୪୧୮-୪୧୯) ଆଗତନୟେନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ଅସ୍ସାତି ଦୁତିୟସଙ୍ଘଭେଦସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ। ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନା… ପେ… ମତା’’ତି ଇମିନା ସାଧାରଣୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଅତିଦିଟ୍ଠୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଦୁତିୟସଙ୍ଘଭେଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

୪୩୬।ଉଦ୍ଦେସପରିୟାପନ୍ନେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସିକ୍ଖାପଦେ’’ତି ସେସୋ, ନିଦାନପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସଅନିୟତୱିତ୍ଥାରସଙ୍ଖାତେ ପଞ୍ଚୱିଧୌଦ୍ଦେସଲକ୍ଖଣପାତିମୋକ୍ଖେ ଅନ୍ତୋଗଧସିକ୍ଖାପଦୱିସୟେତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଉଦ୍ଦେସପରିୟାପନ୍ନେ ସିକ୍ଖାପଦେ’’ତି ଇମିନା ‘‘ଅୱଚନୀୟମତ୍ତାନଂ କରୋତୀ’’ତି ଇମସ୍ସ ୱିସୟଂ ଦସ୍ସେତି। ଭିକ୍ଖୁ ଦୁବ୍ବଚଜାତିକୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯୋ’’ତି ଅଜ୍ଝାହାରୋ। ‘‘ଦୁବ୍ବଚଜାତିକୋତି ଦୁବ୍ବଚସଭାୱୋ, ୱତ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୋତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୨୫-୪୨୬) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତଦୋୱଚସ୍ସତାୟ ହେତୁଭୂତପାପିଚ୍ଛତାଦୀହି ଏକୂନୱୀସତିୟା ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନି ୱୁତ୍ତଂ ଅନୁସିଟ୍ଠିଂ ସାଦରମଗ୍ଗହଣେନ ନାସନତା ଦୋୱଚସ୍ସସଭାୱୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଦୁବ୍ବଚଜାତିକୋ ହୋତୀତି ଦୁବ୍ବଚୋ ହୋତି ଦୋୱଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅକ୍ଖମୋ ଅପ୍ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନି’’ନ୍ତି (ପାରା। ୪୨୬)।

ଅୱଚନୀୟମତ୍ତାନଂକରୋତୀତି ‘‘ମା ମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ କିଞ୍ଚି ଅୱଚୁତ୍ଥ କଲ୍ୟାଣଂ ୱା ପାପକଂ ୱା, ଅହମ୍ପାୟସ୍ମନ୍ତେ ନ କିଞ୍ଚି ୱକ୍ଖାମି କଲ୍ୟାଣଂ ୱା ପାପକଂ ୱା, ୱିରମଥାୟସ୍ମନ୍ତୋ ମମ ୱଚନାୟା’’ତି (ପାରା। ୪୨୫) ୱୁତ୍ତନୟେନ ଅତ୍ତାନଂ ଅୱଚନୀୟଂ କରୋତି। ଗରୁକଂ ସିୟାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ଅଜ୍ଝାହାରନୟସମ୍ବନ୍ଧେନ ଲବ୍ଭତି। ତତ୍ରାୟଂ ଯୋଜନା – ଦୁବ୍ବଚଜାତିକୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଦ୍ଦେସପରିୟାପନ୍ନେ ସିକ୍ଖାପଦେ ଅତ୍ତାନଂ ଅୱଚନୀୟଂ କରୋତି,

ତସ୍ସ ଗରୁକଂ ସିୟାତି।

କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନୋ ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ପସ୍ସନ୍ତେହି, ସୁଣନ୍ତେହି ଚ ଲଜ୍ଜିଭିକ୍ଖୂହି ''ମା ଆୟସ୍ମା ଅତ୍ତାନଂ ଅୱଚନୀୟଂ ଅକାସି…ପେ… ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞୱୁଟ୍ଠାପନେନା''ତି (ପାରା। ୪୨୫) ୱୁତ୍ତନୟେନ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତୋପି ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାପି ନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ''ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝମ୍ପି ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବୋ''ତି (ପାରା। ୪୨୬) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱାପି ସଙ୍ଘମଜ୍ଝଂ ନେତ୍ୱା ତଥେୱ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତେ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାପି ନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ତସ୍ସ ଦୁବ୍ବଚଜାତିକସ୍ସ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ କରିୟମାନେ ସମନୁଭାସନକମ୍ମେ ତତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ୟ୍ୟକାରପ୍ପତ୍ତାୟ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ଞତ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟେ ଚ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୟମାନୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୩୭।ଦୁବ୍ବଚେତି ଏତ୍ଥ ''ସିକ୍ଖାପଦେ''ତି ସେସୋ, ତଥା ସଙ୍ଘଭେଦକୱଣ୍ଣନେତି ଏତ୍ଥାପି। ସଙ୍ଘଭେଦୋ ଏୱ ସଙ୍ଘଭେଦକୋ, ତଂ ୱଣ୍ଣେତି କଥେତୀତି ସଙ୍ଘଭେଦକୱଣ୍ଣନଂ, କିଂ ତଂ? ସିକ୍ଖାପଦଂ, ତଞ୍ଚ ପଠମମେୱ ସଙ୍ଘଭେଦକସିକ୍ଖାପଦଂ ଗହେତବ୍ବଂ, ତସ୍ମିଂ ୱୁତ୍ତନୟେନାତି ଯୋଜନା। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ପଠମସଙ୍ଘଭେଦସଦିସାନେୱା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୨୫-୪୨୬)। ''ସବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ''ତି ଏତେନ ଇଧ ଦସ୍ସିତେନ ''ଗରୁକଂ ସିୟା''ତି ଏତେନ ସଙ୍ଗହିତଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାୱସାନୱିନିଚ୍ଛୟଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ''ଅକତେ ପନା''ତିଆଦିଗାଥାୱୁତ୍ତେନ ୱୁତ୍ତଅନାପତ୍ତିପ୍ପକାରେ ଚ ''ଇଦମେକସମୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତିଆଦିଗାଥାୟ ୱୁତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନାଦିକେ ଚ ଅତିଦିସତି।

ଦୁବ୍ବଚକଥାୱଣ୍ଣନା।

୪୩୮।ଯୋ କୁଲଦୂସକୋ ଭିକ୍ଖୁ, ସୋ ଛନ୍ଦଗାମିତାଦୀହି ପାପେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂହି କମ୍ମେ କରିୟମାନେ ତଂ ଛନ୍ଦଗାମିତାଦୀହି ପାପନଂ ଅଚ୍ଚଜନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ''କୁଲଦୂସକୋତି କୁଲାନି ଦୂସେତି ପୁପ୍ଫେନ ୱା ଫଲେନ ୱା ଚୁଣ୍ଣେନ ୱା ମତ୍ତିକାୟ ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠେନ ୱା ୱେଳୁୟା ୱା ୱେଜ୍ଜିକାୟ ୱା ଜଙ୍ଘପେସନିକେନ ୱା''ତି (ପାରା। ୪୩୭) ୱଚନତୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନକୁଲାନି ଲାଭଂ ନିସ୍ସାୟ ପୁପ୍ଫଦାନାଦୀହି ସଙ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ତଥା ଅକରୋନ୍ତେସୁ ଲଜ୍ଜିଭିକ୍ଖୂସୁ କୁଲାନଂ ସଦ୍ଧାଦୂସନତୋ କୁଲଦୂସକୋ, ଭିକ୍ଖୁ।

ଛନ୍ଦଗାମିତାଦୀହି ପାପେନ୍ତୋତି କୁଲଦୂସନକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱା ସୁତ୍ୱା ୱା ଅୱଚନତୋ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଦୁକ୍କଟତୋ ମୁଚ୍ଚନତ୍ଥାୟ ''ଆୟସ୍ମା ଖୋ… ପେ… ଅଲନ୍ତେ ଇଧ ୱାସେନା''ତି ୱଦନ୍ତେ ଲଜ୍ଜୀ ପେସଲେ ଭିକ୍ଖୂ ''ଛନ୍ଦଗାମିନୋ ଚ ଭିକ୍ଖୂ…ପେ… ଏକଚ୍ଚଂ ନ ପବ୍ବାଜେନ୍ତୀ''ତି ଛନ୍ଦଗାମିତାଦୀହି ଚତୂହି ଅଗତିଗମନେହି ଯୋଜେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। କମ୍ମେ କରିୟମାନେତି ୟଥାୱୁତ୍ତନୟେନ ଅତ୍ତାନଂ ଗରହନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ କରିୟମାନଂ ଅକ୍କୋସନଞ୍ଚ ପରିଭାସନଞ୍ଚ ଯେ ପସ୍ସନ୍ତି, ଯେ ଚ ସୁଣନ୍ତି, ତେହି ''ମାୟସ୍ମା ଏୱଂ ଅୱଚ, ନ ଚ ଭିକ୍ଖୂ ଛନ୍ଦଗାମିନୋ…ପେ… ଅଲନ୍ତେ ଇଧ ୱାସେନା''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁଚ୍ଚମାନୋପି ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାପି ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତଂ ହତ୍ଥେ ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝଂ ଆନେତ୍ୱା ''ମାୟସ୍ମା ଏୱଂ ଅୱଚା''ତିଆଦିନା ନୟେନେୱ ପୁନପି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତେ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାପି ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ସମନୁଭାସନକମ୍ମେ କରିୟମାନେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଗରୁକଂ ଫୁସେତି ଞତ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟେ ଚ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେନ୍ତୋ ତତିୟକମ୍ମୱାଚାୟ ଅନ୍ତେ ୟ୍ୟକାରେ ସମ୍ପତ୍ତେ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୩୯-୪୦। ''କୁଲାନି ଦୂସେତି ପୁପ୍ଫେନ ୱା''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୩୭) ନୟେନ ୱୁତ୍ତକୁଲଦୂସନୋପକରଣଭୂତଚୁଣ୍ଣପଣ୍ଣାଦୀସୁ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଚୁଣ୍ଣ''ନ୍ତିଆଦି। ଚୁଣ୍ଣନ୍ତି ସିରୀସପଣ୍ଣାଦିଚୁଣ୍ଣଂ। ପଣ୍ଣନ୍ତି ତମ୍ବୂଲପଣ୍ଣତାଲପଣ୍ଣାଦିଖାଦିତବ୍ବାଖାଦିତବ୍ବପଣ୍ଣଂ। ଫଲନ୍ତି ତାଲପନସାଦିଫଲଂ। ପୁପ୍ଫନ୍ତି ଚମ୍ପକାଦିପୁପ୍ଫଂ। ୱେଳୁଉନ୍ତି ଅନ୍ଦୋଳିକାପାଟଂ କିରଣ୍ଡାଦିକଂ ୱେଳୁଂ। କଟ୍ଠନ୍ତି ଗେହଦାରୁଂ, ଇନ୍ଧନଞ୍ଚ। ମତ୍ତିକନ୍ତି ପାକତିକଂ, ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣଂ ୱା ମତ୍ତିକଂ।

ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ, ତାୱକାଲିକାଦିୱସେନ ଗହିତଂ ୱା ଚୁଣ୍ଣଂ…ପେ… ମତ୍ତିକଂ କୁଲସଙ୍ଗହଣତ୍ଥାୟ ଦଦତୋ କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଥେୟ୍ୟାତି ଚୋରିକା। ''ଦଦତୋ''ତି ଇଦଂ ସାମିୱଚନଂ ''କାତବ୍ବୋ''ତି ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନନ୍ତଂ ୱିସେସିତବ୍ବମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ''ଦଦନ୍ତୋ''ତି ୱିଭତ୍ତିୱିପରିଣାମେନ ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନନ୍ତଂ ଅନୁୱତ୍ତେତବ୍ବଂ। କାତବୋତି ଏତ୍ଥ କାରେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ସଙ୍ଘସନ୍ତକଂ, ଗଣସନ୍ତକଂ, ଅଞ୍ଞପୁଗ୍ଗଲସନ୍ତକଞ୍ଚ ଚୁଣ୍ଣାଦିଂ କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥଂ ଚୋରିକାୟ ଦେନ୍ତୋ ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ କାରେତବ୍ବୋତି ଇମଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତି। ସଙ୍ଘଞ୍ଞସନ୍ତକେତି ସଙ୍ଘଞ୍ଞସନ୍ତକଚୁଣ୍ଣାଦିକେତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଅଞ୍ଞ-ସଦ୍ଦେନ ଗଣପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଗହଣଂ।

୪୪୧।ସଙ୍ଘିକଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ୱାତି ସଙ୍ଘସନ୍ତକଂ ଗରୁଭଣ୍ଡପହୋନକଂ ୱା ପଣ୍ଣାଦିକଂ। ସେନାସନନିୟାମିତନ୍ତି ''ଏତ୍ତକା ଫଲରୁକ୍ଖାଦୟୋ ସେନାସନେ

ନୱକମ୍ମତ୍ଥାଯା''ତି ଏୱଂ ନିଯମିତଂ ୱା। ଇସ୍ସରୱତାଯେ ୱାତି ଏୱକାରେନ ''ଥେଯ୍ୟା''ତି ଇଦଂ ନିୱତ୍ତିତଂ।

୪୪୨।ହରିତ୍ୱା ୱାତି ଅତ୍ତନାଯେୱ ହରିତ୍ୱା ୱା। ''ପୁପ୍ଫଂ ଦେନ୍ତସ୍ସା''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏସ ନଯୋ ଉପରିପି। ହରାପେତ୍ୱା ୱାତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ହତ୍ଥେ ପେସେତ୍ୱା ୱା। ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ୱାତି ଆମନ୍ତେତ୍ୱା ୱା ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ୱାତି ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଆଗତସ୍ସ ୱାତି ଅତ୍ତନା ଏୱ ଆଗତସ୍ସ ୱା। ''କୁଲସଙ୍ଗହଣତ୍ଥାଯା''ତି ୱଚନେନ ''ଏୱରୂପେ ଅଧିପ୍ପାଯେ ଅସତି ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ଚେତିଯଂ ପୂଜଂ କରୋନ୍ତାପି 'ପୂଜେସ୍ସାମା'ତି ପୁପ୍ଫାନି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତାପି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ଚେତିଯପୂଜନତ୍ଥାଯ ଦେନ୍ତି, ଏତମ୍ପି ପୁପ୍ଫଦାନଂ ନାମ ନ ହୋତୀ''ତିଆଦିକଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୪୩୬-୪୩୭) ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ସଙ୍ଗଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

୪୪୩। ଏୱଂ ଉସ୍ସଗ୍ଗଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅପୱାଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ହରିତ୍ୱା ୱା''ତିଆଦି। ''ହରାପେତ୍ୱା''ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବସ୍ସ ୱା-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଅୱୁତ୍ତସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥତାଯ ''ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ୱା ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ୱା, ଆଗତାନଂ ୱା''ତି ଚ ସଙ୍ଗଯ୍ହତି। ଆଗତସ୍ସେୱାତି ଏୱକାରେନ ହରିତ୍ୱା ଦାନାଦିଂ ନିୱତ୍ତେତି।

୪୪୪।ତଞ୍ଚାତି ମାତାପିତୁଆଦୀନଂ ତଂ ପୁପ୍ଫଦାନଞ୍ଚ। ୱତ୍ଥୁପୂଜତ୍ଥନ୍ତି ରତନତ୍ତଯପୂଜନତ୍ଥଂ। ନ ପନଞ୍ଞଥାତି ଅଞ୍ଞେନ ପକାରେନ ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯେନ ପକାରେନ ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, କୋଯଂ ପକାରୋତି ଆହ ''ସିୱାଦୀ''ତିଆଦି। ସିୱାଦିପୂଜନତ୍ଥନ୍ତି ମହିସ୍ସରାଦିଦେୱତାପୂଜନତ୍ଥଞ୍ଚ। ମଣ୍ଡନତ୍ଥନ୍ତି ପିଳନ୍ଧନତ୍ଥଂ। ଏୱଂ ଅଦାତବ୍ବପ୍ପକାରନିଯମନେନ ''ଇମଂ ୱିକ୍କିଣିତ୍ୱା ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ମାତାପିତୁଆଦୀନଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି।

୪୪୫।''ଫଲାଦୀସୁ…ପେ… ୱିନିଚ୍ଛଯୋ''ତି ଇମିନା ''ହରିତ୍ୱା ୱା ହରାପେତ୍ୱା ୱା''ତିଆଦିନା ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଫଲପଣ୍ଣାଦୀସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ ସମାନୋତି ଦସ୍ସେତି।

୪୪୬।''ପୁପ୍ଫାଦିଭାଜନେ''ତି ପୁପ୍ଫଫଲାଦୀନଂ ଭାଜନକାଲେ। ସମ୍ମତେନାତି ପୁପ୍ଫାଦିଭାଜନତ୍ଥଂ ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତେନ ଭିକ୍ଖୁନା। ଅସ୍ସାତି ଭାଜନଟ୍ଠାନଂ ଆଗତସ୍ସ। ଇତରେନାତି ସଙ୍ଘସମ୍ମୁତିଂ ୱିନା ପୁପ୍ଫାଦୀନି ଭାଜାପେନ୍ତେନ। ଞାପେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବନ୍ତି ସଙ୍ଗଂ ସଙ୍ଘଂ ଜାନାପେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ।

୪୪୭।ଉପଡ୍ଢଭାଗନ୍ତି ଏକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଲଦ୍ଧବ୍ବଭାଗତୋ ଉପଡ୍ଢଂ। ''ଥୋକଂ ଥୋକ''ନ୍ତି ଇମିନା ଉପଡ୍ଢତୋପି ଅପ୍ପତରଂ ଗହିତଂ।

୪୪୮।ପରିବ୍ବଯୱିହୀନସ୍ସାତି ତଣ୍ଡୁଲାଦିଜୀୱିତୱୁତ୍ତିୱଯମୂଲରହିତସ୍ସ। ସମ୍ପତ୍ତିସ୍ସରିଯସ୍ସାପୀତି ଅତ୍ତନୋ ସମୀପମୁପଗତସ୍ସ ଇସ୍ସରସ୍ସ ଚ। ''ଦାତବ୍ବଂ ତୁ ସକଂ ଫଲ''ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ପରିବ୍ବଯୱିହୀନାନଂ, ଦାତୁଂ ସପରସନ୍ତକ''ନ୍ତି ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାଯ ଆଗତଂ, ଇଧ ''ସକଂ ଫଲ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ପରୱଚନେନ ୱିସ୍ସାସିକାନଂ ଗହଣଂ, ଇଧ ପନ ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହେନ ଗହେତ୍ୱା ଦୀଯମାନମ୍ପି ସସନ୍ତକମେୱାତି ''ସକ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୪୪୯-୫୦। ଯତ୍ର ସଙ୍ଘାରାମେ ସଙ୍ଘେନ ଫଲରୁକ୍ଖପରିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା କତିକା କତାତି ଯୋଜନା, ''ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ଏତ୍ତକଂ ଫଲଂ ଦାତବ୍ବ''ନ୍ତି ଫଲପରିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ୱା ''ଏତ୍ତକେସୁ ରୁକ୍ଖେସୁ ଫଲଂ ଦାତବ୍ବ''ନ୍ତି ରୁକ୍ଖପରିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ୱା ସଙ୍ଘେନ କତିକା ଯେନ ପକାରେନ କତାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ରାଗତସ୍ସପୀତି ଏୱଂ ଠପିତକତିକୱତ୍ତଂ ତଂ ସଙ୍ଘାରାମଂ ଫଲତ୍ଥାଯ ଆଗତସ୍ସାପି।

ଯଥାପରିଚ୍ଛେଦନ୍ତି ସଙ୍ଘେନ ତଥାକତଫଲରୁକ୍ଖପରିଚ୍ଛେଦମନତିକ୍କମ୍ମ। ଦଦତୋତି ଓଚିନିତ୍ୱା ଠପିତଫଲଂ, କପ୍ପିଯକାରକେହି ଓଚିନାପେତ୍ୱା ୱା ଦେନ୍ତସ୍ସ। ଓଚିତଫଲେ ଚ କପ୍ପିଯକାରକେ ଚ ଅସତି ଫଲତ୍ଥାଯ ଆଗତେସୁ ୱତ୍ତିତବ୍ବୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଦସ୍ସେତବ୍ବାପି ୱା''ତିଆଦି। ''ୱତ୍ୱା''ତି ସେସୋ। ଚ-କାରଂ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଏକତୋ କତ୍ୱା ''ଅପିଚା''ତି ଯୋଜନା। ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ସଙ୍ଘେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନରୁକ୍ଖା ଦସ୍ସେତବ୍ବାତି ଇମିନା ''ଇଧ ଫଲାନି ସୁନ୍ଦରାନି, ଇତୋ ଗଣ୍ହଥା'ତି ଏୱଂ ପନ ନ ୱତ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୬-୪୩୭) ଅଟ୍ଠକଥା ବ୍ଯତିରେକତୋ ଦସ୍ସିତା ହୋତି।

୪୫୧।''ଖଣିତ୍ୱା''ତି ଏତେନ ''ଖଣାପେତ୍ୱା''ତି ଇଦମ୍ପି ସଙ୍ଗହିତଂ, ''କପ୍ପିଯଭୂମି''ନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ପଥୱିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଅକପ୍ପିଯ''ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ତେନେୱାହ ''ପାଚିତ୍ତିଯେନା''ତି। ''ମାଲାଗଚ୍ଛ''ନ୍ତି ଇମିନା ପୁପ୍ଫୂପଗେ ତରୁଣଗଚ୍ଛେ ଚ ମଲ୍ଲିକାସୁମନାଦିଗୁମ୍ବଗାଗଚ୍ଛେ ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ''ତରୁଣକା ହି ପୁପ୍ଫରୁକ୍ଖାପି ପୁପ୍ଫଗଚ୍ଛାପି 'ମାଲାୱଚ୍ଛା'ତ୍ୱେୱ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧)। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଫଲୂପଗରୁକ୍ଖେ ଚ ଭେସଜ୍ଜରସେ ଓସଧଗଚ୍ଛେ ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ''ରୋପାପନେ''ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ''ସଯ''ନ୍ତି ଇଦଂ ''ରୋପନେ''ତି ଇମିନା ଯୁଜ୍ଜତି।

''ସଯଂ ଖଣିତ୍ୱା''ତି କସ୍ମା ନ ଯୁଜ୍ଜତୀତି? ''ଖଣାପେତ୍ୱା''ତି ୱକ୍ଖମାନସ୍ସ ଅଭାୱା ଚ ''ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ପଥୱିଂ ଖଣେଯ୍ଯ ୱା ଖଣାପେଯ୍ଯ ୱା,

ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୮୫) ୱଚନତୋ ଖଣାପନେ ପାଚିତ୍ତିଯେନ ଭୱିତଙ୍କତ୍ତା ଚ ‘‘ଖଣିତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ଚ ଖଣନଖଣାପନାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମେୱ ଗହେତଙ୍କତ୍ତା ନ ଯୁଜ୍ଜତି। କୁଲଦୂସନେତି କୁଲଦୂସନନିମିତ୍ତଂ। ଅକପ୍ପିଯପଥୱିଂ ଖଣିତ୍ୱା, ଖଣାପେତ୍ୱା ଚ ସଯଂ ମାଲାଗଚ୍ଛାଦିରୋପନେ କତେ ଅସ୍ସ ମାଲାଗଚ୍ଛାଦିରୋପକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅକପ୍ପିଯପଥୱୀଖଣନପଚ୍ଚଯେନ ପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ କୁଲଦୂସନେ କୁଲଦୂସନନିମିତ୍ତଂ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୪୫୨।‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ସଯଂ ରୋପନେ’’ତି ଇଦଂ ୱିନା ଅୱସେସପ୍ପକାରଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ଅକପ୍ପିଯେନ ୱାକ୍ୟେନା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଅକପ୍ପିଯପଥୱିଂ ଖଣାପେତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ଚ ‘‘ରୋପାପନେ’’ତି ଇମିନା ଚ ଯୁଜ୍ଜତି। ‘‘ଇମଂ ଭୂମିଂ ଖଣ, ଇମଂ ଗଚ୍ଛଂ ରୋପେହୀ’’ତିଆଦିକଂ ଅକପ୍ପିଯଂ ୱୋହାରଂ ୱତ୍ୱା ଅକପ୍ପିଯପଥୱିଂ ଖଣାପେତ୍ୱା ମାଲାଗଚ୍ଛାଦିରୋପନଂ କାରାପେନ୍ତସ୍ସାପି ତଥେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଖଣନରୋପନେହି ଦ୍ୱୀହି ପାଚିତ୍ତିଯଦୁକ୍କଟାନି ଅୱସିଟ୍ଠେହି ତଦଙ୍ଗିକେହି ସଙ୍କୱୋହାରପଯୋଗଭେଦେହି କିଂ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ସଙ୍କତ୍ଥା’’ତିଆଦି। କୁଲଦୂସନେତି ନିମିତ୍ତେ, ୱିସଯେ ୱା ଭୁମ୍ମଂ। ଅକପ୍ପିଯେନ ୱାକ୍ୟେନ ପନ ପଥୱିଂ ଖଣାପେତ୍ୱା ଅକପ୍ପିଯେନ ୱାକ୍ୟେନ ରୋପାପନେପି ତଥା ପାଚିତ୍ତିଯେନ ସହ କୁଲଦୂସନେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସଙ୍କତ୍ଥ ଇତୋ ପରେସୁପି ତଦଙ୍ଗିକେନ ସଙ୍କୱୋହାରତ୍ଥାପାରେସୁ କୁଲଦୂସନନିମିତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୪୫୩। କପ୍ପିଯଭୂମିଯା ଅତ୍ତନା ଖଣନେ, ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ଖଣାପନେ ଚ ପାଚିତ୍ତିଯାଭାୱତୋ ଦୁକ୍କଟଂଯେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆହ ‘‘ଉଭଯତ୍ଥ ଚା’’ତିଆଦି। ଏତ୍ଥ ‘‘ଏୱ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ସୋ ଯଥାୱୁତ୍ତମତ୍ଥଂ ନିଗମେତି। ଏୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ କପ୍ପିଯଭୂମିଯମ୍ପି ମାଲାଗଚ୍ଛାଦିରୋପନରୋପାପନସଙ୍ଖାତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୪୫୪।ସଦୁକ୍କଟାପାଚିତ୍ତୀତି ‘‘ଆୱାଟଂ ଖଣ, ଗଚ୍ଛଂ ରୋପେହୀ’’ତି ଏକୱାରଂ ଆଣତ୍ତେ ବହୂ ଆୱାଟେ ଖଣିତ୍ୱା ବହୂସୁ ଗଚ୍ଛେସୁ ରୋପିତେସୁପି ଆଣତ୍ତିଯା ଏକତ୍ତା ଦୁକ୍କଟେନ ସହ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଅଯମତ୍ଥୋ ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତୋ। ‘‘ସୁଦ୍ଧଂ ୱା ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ କପ୍ପିଯେନ ୱୋହାରେନ ଆୱାଟଂ ଖଣାପକସ୍ସ ଚ କପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ଆୱାଟଂ ଖଣାପକସ୍ସ ଚ ‘‘ଇମଂ ଗଚ୍ଛଂ ରୋପେହୀ’’ତି ଏକୱାରାଣତ୍ତପଚ୍ଚଯା ଆପଜ୍ଜିତଙ୍କଂ କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ।

୪୫୫।କପ୍ପିଯେନେୱ ୱାକ୍ୟେନାତି ଏତ୍ଥ କପ୍ପିଯୱାକ୍ୟଂ ନାମ ‘‘ଏତ୍ଥ ଆୱାଟଂ ଜାନ, ଏତ୍ଥ ଆୱାଟଂ ଜାନିତଙ୍କଂ, ଏତ୍ଥ ଆୱାଟେନ ଭୱିତଙ୍କ’’ନ୍ତି ଏୱରୂପଂ ୱାକ୍ୟଞ୍ଚ ‘‘ଇମଂ ଗଚ୍ଛଂ ଏତ୍ଥ ଜାନ, ଅଯଂ ଗଚ୍ଛୋ ଏତ୍ଥ ଜାନିତଙ୍କୋ’’ତିଆଦିୱାକ୍ୟଞ୍ଚ। ଏୱକାରେନ ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରଞ୍ଚ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯମିସ୍ସକୱୋହାରଞ୍ଚ ନିୱତ୍ତେତି। ପରିଯାଯୋଭାସନିମିତ୍ତକମ୍ମଂ ପନ ‘‘ଇତରତ୍ତଯଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ୱଟ୍ଟତି। ଉଭଯତ୍ଥ ଚ ଭୂମିଯାତି କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଭୂମୀସୁ ଦ୍ୱୀସୁ। ରୋପନେତି ଏତ୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧତୋ, ପକରଣତୋ ଚ ‘‘ମାଲାଗଚ୍ଛାଦୀନ’’ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି।

‘‘ୱାକ୍ୟେନା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ରୋପାପନେ’’ତି ୱତ୍ତଙ୍କୋ, ‘‘ରୋପନେ’’ତି କିମତ୍ଥମାହାତି ଚେ? ସୁଦ୍ଧକତ୍ତୁନିଦ୍ଦେସେନ ପଯୋଜକସ୍ସାପି ସଙ୍ଗହେତଙ୍କତୋ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଇମିନା ଉପରିଗାଥାଯ ‘‘ସଯଂ ରୋପେତୁ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସଯ’’ନ୍ତି ଇମିନା ୱିସେସେତ୍ୱା ‘‘ରୋପାପେତୁ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ନିୱତ୍ତେତି। ‘‘ପରିଭୋଗତ୍ଥାଯ ହି କପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ ୱା ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ ୱା କପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ରୋପାପନେ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) ଅଟ୍ଠକଥାୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଇମାଯ ଗାଥାଯ ସଙ୍ଗହିତୋତି ୱେଦିତଙ୍କୋ। କୋଚି ଦୋସୋତି ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚାତି ୱୁତ୍ତଦୋସେସୁ ଏକୋପି ଦୋସୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୫୬-୭।‘‘ସଯଂରୋପେତୁ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ଆରାମାଦୀନମତ୍ଥାଯା’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧିତଙ୍କଂ।

ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱନାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସଯଂ ରୋପିତସ୍ସ ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ରୋପାପିତସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ଏତସ୍ସ ୱିସେସନତ୍ଥଂ ‘‘କପ୍ପିଯେନ ୱୋହାରେନା’’ତି ପାଠସେସୋ। ଅଯଂ ପନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ‘‘ଆରାମତ୍ଥାଯ ପନ ୱନତ୍ଥାଯ ଚ ଛାଯତ୍ଥାଯ ଚ ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରମତ୍ତମେୱ ନ ୱଟ୍ଟତି, ସେସଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) ଅଟ୍ଠକଥାଗତନଯେନ ୱେଦିତଙ୍କୋ। ଅତ୍ଥୋ ଆରାମଭୂସନତ୍ଥାଯ, ବହି ଅରଞ୍ଞତ୍ଥାଯ ୱିଯ ଛାଯତ୍ଥାଯ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ‘‘ଇମଂ ଜାନା’’ତିଆଦିକପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ରୋପାପିତରୁକ୍ଖେ ଚ କପ୍ପିଯଭୂମିଯଞ୍ଚ ଅତ୍ତନା କତେ ୱା ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରେନ କାରାପିତେ ୱା ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯଞ୍ଚ କପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ଅତ୍ତନା କାରାପିତେ ୱା ଅଞ୍ଞେହି କତେ ୱା ଆୱାଟେ ଅତ୍ତନା ରୋପିତେ ରୁକ୍ଖେ ଚ ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଇଚ୍ଛତି ଚେ, ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଆରାମାଦୀନମତ୍ଥାୟ କପ୍ପିୟଭୂମିୟଂ ସୟଂ ରୋପିତସ୍ସ ୱା କପ୍ପିୟଭୂମିୟଂ ୱା ଅକପ୍ପିୟଭୂମିୟଂ ୱା କପ୍ପିୟୱୋହାରେନ ରୋପାପିତସ୍ସ ୱା ରୁକ୍ଖସ୍ସ ୟଞ୍ଚ ଫଲଂ, ତଂ ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। କତ୍ଥଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ''ଆରାମାଦୀନମତ୍ଥାୟା''ତି ଗାଥାୟ ଲିଖିତଟ୍ଠାନେ ''କୁଲସଙ୍ଗହଣତ୍ଥାୟା''ତିଆଦିଗାଥା ଦିସ୍ସତି। ସା ପାଠକ୍କମୱିରୁଦ୍ଧତ୍ତା ଅଟ୍ଠାନପ୍ପୟୁତ୍ତା, ''ପୁପ୍ଫାନ''ନ୍ତିଆଦିଗାଥାୟ ପୁରତୋ ୱୁଚ୍ଚମାନା ପନ ଠାନପ୍ପୟୁତ୍ତା ହୋତି।

୪୫୮।ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଆରାମାଦିଅତ୍ଥାୟ ପୁବ୍ବେ ୱିୟ ଅଭନା ରୋପିତେସୁ, ରୋପାପିତେସୁ ଚ ସବ୍ବେସୁ ମାଲାଗଚ୍ଛାଦୀସୁ। ଅକପ୍ପିୟୋଦକେନେୱ ପାଚିତ୍ତୀତି ''ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକଂ ତିଣଂ ୱା ମତ୍ତିକଂ ୱା ସିଞ୍ଚେୟ୍ୟ ୱା ସିଞ୍ଚାପେୟ୍ୟ ୱା, ପାଚିତ୍ତିୟ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୪୦) ୱୁତ୍ତା ପାଚିତ୍ତି ଏୱ, ନ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଧ୍ୟୋ।

୪୫୯। ଇଦାନି ଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାଚିତ୍ତିୟୱିସୟଂ ଦସ୍ସେତି ''କୁଲ…ପେ… ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି। ସିଞ୍ଚତୋତି କପ୍ପିୟୋଦକେନେୱ ସିଞ୍ଚତୋ, ସିଞ୍ଚାପୟତୋ ଚ।

୪୬୦।ତେସଂୟେୱ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପନ ଅତ୍ଥାୟାତି କୁଲଦୂସନପରିଭୋଗାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମତ୍ଥାୟ। ସିଞ୍ଚନେ ସିଞ୍ଚାପନେତି ଏତ୍ଥ ''ମାଲାଗଚ୍ଛାଦୀନ''ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''କେୱଲ''ନ୍ତି ସେସୋ।

୪୬୧।ଓଚିନାପନେତି ଅଜ୍ଝଞ୍ଚେହି ପୁପ୍ଫାନଂ ଓଚିନାପନେ। ସୟମୋଚିନନେ ଚାପୀତି ଅଭନାୱ ଓଚିନନେ ଚ। ସପାଚିତ୍ତିୟଦୁକ୍କଟନ୍ତି ''ଭୂତଗାମପାତବ୍ୟତାୟ ପାଚିତ୍ତିୟ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୦) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁପ୍ଫୋଚିନନହେତୁ ପାଚିତ୍ତିୟଞ୍ଚ କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୬୨। ପୂଜାଦିଅତ୍ଥାୟ, କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥାୟ ଚ ପୁପ୍ଫାନଂ ଓଚିନନଓଚିନାପନାନି କାରାପେନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିୟା ଆପଜ୍ଜନପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପୁପ୍ଫାନ''ନ୍ତି। ''ପୁପ୍ଫାନଂ ଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁପ୍ଫମୋଚିନତୋତି ଏତ୍ଥ ''ୱିସୁଂ ୱିସୁ''ନ୍ତି ସେସୋ। ଏକେକପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନନ୍ତସ୍ସ ପୁପ୍ଫଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି ଅଧ୍ୟୋ। ''ଏକେନ ପୟୋଗେନ ବହୂନି ପୁପ୍ଫାନି ଓଚିନନ୍ତସ୍ସ ପନ ପୟୋଗଗଣନାୟ ହୋତୀ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଧ ବ୍ୟତିରେକତୋ ଲବ୍ଭତି। ''ଓଚିନତୋ''ତି ଇମିନା ''ଓଚିନାପୟତୋ''ତି ଇଦଞ୍ଚ କିରିୟାସାମଞ୍ଞେନ ୱିସେସସ୍ସ ଅନ୍ତୋଗଧଭାୱତୋ ୱା ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ୱା ଦସ୍ସିତନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଚ ପୁପ୍ଫାନି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ୱତ୍ୱା ଓଚିନାପେନ୍ତସ୍ସ ପୁପ୍ଫାନଂ ଗଣନାୟ ହୋତୀତି ଇଦମେୱ ଆପଜ୍ଜତି। ଏକୱାରମାଣତ୍ତେନ ବହୂନି ପୁପ୍ଫାନି ବହୂସୁ ଚ ୱାରେସୁ ଓଚିତେସୁ ଆଣତ୍ତିଗଣନାୟ ହୋତୀତି ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଇଦଂ ସବ୍ବପ୍ପକାରଂ ଅନନ୍ତରୱୁତ୍ତଗାଥାୟ ଦସ୍ସିତୱିଧିମ୍ହି ଚ ଦଟ୍ଠବ୍ବନ୍ତି ଞାପେତୁମାହ ''କୁଲତ୍ଥଂ ଚେ ସଦୁକ୍କଟା''ତି। କୁଲତ୍ଥନ୍ତି କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥଂ। ''ସଦୁକ୍କଟା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପାଚିତ୍ତିୟଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫଗଣନାୟ ହୋତୀତି ସିଦ୍ଧଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ପୁପ୍ଫଗଣନାୟ ଦୁକ୍କଟପାଚିତ୍ତିୟାନୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧)।

୪୬୩। ଗନ୍ଥନଂ ଗନ୍ଥୋ, ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଗନ୍ଥିମଂ। ଏସ ନୟୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଗନ୍ଥିମାଦିସରୂପଂ ସୟମେୱ ୱକ୍ଖତି। ସଙ୍ଗହଣଂ ସଙ୍ଗହୋ, ପୁପ୍ଫାନଂ ସଙ୍ଗହୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ।

୪୬୪। ଇମାନି ଗନ୍ଥିମାଦୀନି ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତତ୍ଥ ଦଣ୍ଡେନ ଦଣ୍ଡଂ ୱା''ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥାତି ତେସୁ ଛସୁ ପୁପ୍ଫସଙ୍ଗହେସୁ। ''ଦଣ୍ଡେନ ଦଣ୍ଡଂ ୱା''ତି ଇଦଂ ସଦଣ୍ଡୌପ୍ପଲାଦିକୁସୁମଂ ସନ୍ଧାୟାହ। ''ୱଣ୍ଟେନପି ଚ ୱଣ୍ଟକ''ନ୍ତି ଇଦଂ ସୱଣ୍ଟକରଣ୍ଡକୁସୁମାଦିଂ ସନ୍ଧାୟାହ। କରଣଂ ସବ୍ବନ୍ତି କତଂ ସବ୍ବଂ। ଇଧ ସବ୍ବତ୍ଥ କପ୍ପିୟୱିଧିୱିଭାଗଂ ''ସବ୍ବମେତ''ମିଚ୍ଚାଦିଗାଥାୟଂ ୱକ୍ଖତି।

୪୬୫।ସୁତ୍ତାଦୀହି ଗୋପ୍ଫେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ୱସ୍ସିକପୁପ୍ଫାଦୀନୀ''ତି ସେସୋ। ସୁତ୍ତେନ ୱା କଦଲିୱାକାଦୀହି ୱା ୱସ୍ସିକାଦିପୁପ୍ଫେ ଗନ୍ଥିତ୍ୱା କତପୁପ୍ଫୱିକାରୋ ଗୋପ୍ଫିମଂ ନାମ। ଏକତୋ ୱଣ୍ଟାନି ୟସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଉଭତୋୱଣ୍ଟିକାତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନୟୋ। ଅପ୍ପଚ୍ଚେ ୱା ସକତ୍ଥେ ୱା କ-କାରୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୱିସୟେ କ-କାରତୋ ପୁବ୍ବାକାରସ୍ସ ଇ-କାରାଦେସୋ।

ସବ୍ବପୁପ୍ଫାନଂ ୱଣ୍ଟାନି ଏକଦିସାୟ କତ୍ୱା ଗନ୍ଥିତପୁପ୍ଫାୱଲି ଏକତୋୱଣ୍ଟିକା ନାମ, ୱଣ୍ଟାନି ଉଭୟଦିସାୟ କତ୍ୱା ଗନ୍ଥିତପୁପ୍ଫାୱଲି ଉଭତୋୱଣ୍ଟିକା ନାମାତି ତଂ ଗୋପ୍ଫିମଂ ଏୱଂ ଦୁୱିଧଂ ହୋତୀତି ଅଧ୍ୟୋ। ''ୱାକଂ ୱା ୱଲ୍ଲିଂ ୱା ରଜ୍ଜୁଂ ୱା ଦିଗୁଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନୀପକଦମ୍ବାଦିୱଣ୍ଟରହିତାନି ପୁପ୍ଫାନି ୱେଠେତ୍ୱା ଗହଣଂ ଗୋପ୍ଫିମଂ ନାମା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତଂ।

୪୬୬।ବୁନ୍ଦେସୂତି ମୂଲେସୁ। ମକୁଲାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱଣ୍ଟରହିତମଧୁକାଦିପୁପ୍ଫଞ୍ଚ ୱଣ୍ଟସହିତମଲ୍ଲିକାଦିପୁପ୍ଫଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତଂ। ସୂଚିଆଦୀହୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତାଲହୀରାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି । ମାଲାୱିକତୀତି ପୁପ୍ଫମାଲାୱିକତି। ସୂଚିଆଦୀହି ମକୁଲାଦିକଂ ପୁପ୍ଫଂ ବୁନ୍ଦେସୁ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଆୱୁତା ମାଲାୱିକତି ୱେଧିମଂ ନାମାତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

୪୬୭।‘‘ୱେଠିମଂ ନାମ ପୁପ୍ଫଦାମପୁପ୍ଫହତ୍ଥକେସୁ ଦଟ୍ଠବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ଦସ୍ସିତପ୍ପକାରେସୁ ପଠମପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ୱେଠେତ୍ୱା କତଂ ମାଲାଗୁଣେହି ୱା’’ତି। ଧମ୍ମଦେସନାୟ ୱା ପଟିମାୟ ୱା ଧାତୁୟା ୱା ପୂଜଂ କତ୍ତୁକାମା ମୁଦ୍ଧନି ଉଜୁକଂ କତ୍ୱା ମାଲାଦାମକଲାପଂ ଓଲମ୍ବିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗେ ଘଟିକାକାରଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ମାଲାୱଲିଯୋ ଅନେକକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପରିକ୍ଖିପନ୍ତା ୱେଠେନ୍ତି, ଇଦଂ ଏୱରୂପଂ ମାଲାଗୁଣକରଣମ୍ପି ୱେଠିମଂ ନାମାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅଞ୍ଞପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ୱାକାଦୀହି ଚ ବଦ୍ଧଂ ୱା’’ତି, ‘‘ବନ୍ଧିତ୍ୱା’’ତିପି ପାଠୋ, ‘‘କତ’’ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏକଚ୍ଚେ ଉପ୍ପଲାଦିଦୀଘଦଣ୍ଡକୁସୁମାନି ଅଟ୍ଠ ୱା ନୱ ୱା ଦସ ୱା କଲାପଂ କତ୍ୱା ତେସମେୱ ଦଣ୍ଡାନଂ ୱାକେହି ୱା ଅଞ୍ଞେନ ଯେନ କେନଚି ଦଣ୍ଡକଗ୍ଗେ ଠପେତ୍ୱା ୱା ୱିସୁଂ ୱା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଉପ୍ପଲହତ୍ଥାଦିଂ କରୋନ୍ତି, ତଞ୍ଚ ୱେଠିମଂ ନାମାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତଂ ଦ୍ୱୟମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି।

କଣ୍ଟକାକାରକେହି ଓଚିନିତ୍ୱା ଠପିତପୁପ୍ଫାନି ସାଟକେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଭଣ୍ଡିକଂ କତ୍ୱା ବନ୍ଧିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ତେସୁଯେୱ ପୁପ୍ଫେସୁ ଅଚ୍ଛିନ୍ନେନ ଦଣ୍ଡେନ ୱା ତସ୍ମିଂଯେୱ ଦଣ୍ଡେ ଅଚ୍ଛିନ୍ନୱାକେନ ୱା କଲାପଂ କତ୍ୱା ବନ୍ଧିତୁଂ, ଅଂସଭଣ୍ଡିକାୟ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗହେତୁଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ତେସଂୟେୱ ପନ ୱାକେନ ୱା ଦଣ୍ଡେନ ବନ୍ଧିତୁଂ ଅଂସଭଣ୍ଡିକଂ ୱା କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ‘‘ୱାକେନ ୱା ଦଣ୍ଡେନ ୱା’ତି ଚ ଇଦଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ବନ୍ଧନଂ ସନ୍ଧାୟ ୱଦନ୍ତୀ’’ତି ସୀହଳଅଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ପଦୁମାଦିପୁପ୍ଫାନି ପଦୁମାଦିପଣ୍ଣେସୁ ନାଳେହି ପୱେସେତ୍ୱା ନାଳେହି ବହି କତ୍ୱା ପଣ୍ଣେନ ପୁପ୍ଫାନି ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ପଣ୍ଣଗ୍ଗେ ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ଦଣ୍ଡେ ପନ ବନ୍ଧିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) ଚ ଅଟ୍ଠକଥାୟମେୱ ୱୁତ୍ତଂ।

୪୬୮।ପୁପ୍ଫମାଲାହି ପୂରଣେତି ପୁପ୍ଫାୱଲୀହି ପୂରଣେ। ଇଦଂ କତ୍ଥ ଲବ୍ଭତୀତି ଆହ ‘‘ବୋଧି’’ନ୍ତିଆଦି। ପୁପ୍ଫପଟଂ ନାମ ମାଲାୱଲିଯୋ ତନ୍ତଂ ୱିୟ ପସାରେତ୍ୱା ୱତ୍ଥଂ ୱାୟନ୍ତେହି ୱିୟ ତିରିୟଞ୍ଚ ମାଲାୱଲୀହି ୱାୟିତପଟଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଦଂ ପୁପ୍ଫପଟଂ ମାଲାୱଲୀହି ଦୀଘସୋ ପୂରଣଂ ସନ୍ଧାୟ ପୁରିମେ ଗହିତଂ, ତିରିୟତୋ ୱାୟନଂ ସନ୍ଧାୟ ୱକ୍ଖମାନେ ୱାୟିମେପି ଗହିତନ୍ତି ପୁନରୁତ୍ତାଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପଟାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଚେତିୟଧାତୁକରଣ୍ଡକୱେଦିକାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

ପରିକ୍ଖେପେସୁ ଲବ୍ଭତୀତି ବୋଧିକ୍ଖନ୍ଧାଦୀନଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ପରିକ୍ଖିପନେସୁ ଲବ୍ଭତି। ବୋଧିକ୍ଖନ୍ଧାଦୟୋ ପୁପ୍ଫାୱଲୀହି ପରିକ୍ଖିପନ୍ତେହି ପଠମୱଦ୍ଧଟ୍ଠାନେ ପୁପ୍ଫାୱଲିୟା ଅନତିକ୍କାମିତେ ପୁରିମଂ ନାମ ଠାନଂ ଯାୱ ପାପୁଣାତି, ତାୱ ଅଞ୍ଞେନ ଗହେତ୍ୱା ପରିକ୍ଖିପନ୍ତେନ ଆହରିତ୍ୱା ପୁନପି ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ପତ୍ତେ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦାନୱସେନ ବୋଧିକ୍ଖନ୍ଧଂ, ଚେତିୟଂ, ଧାତୁକରଣ୍ଡକଂ ୱା ପୁପ୍ଫକଞ୍ଚୁକେନ ଛାଦେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ସଚେପି ଦ୍ୱେଯେୱ ଭିକ୍ଖୂ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ ଠତ୍ୱା ପରିୟାୟେନ ହରନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତିଯେୱାତି ୱଦନ୍ତି। ପୁପ୍ଫପଟୱାୟନତ୍ଥଂ ପସାରିୟମାନପୁପ୍ଫାୱଲୀସୁ ଚ ଏସେୱ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଦୀଘପୁପ୍ଫାୱଲିଂ ନାଗଦନ୍ତେସୁ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପୁନ ପକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ନାଗଦନ୍ତେସୁ ପନ ପୁପ୍ଫୱଲୟଂ ପୱେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଞ୍ଞେହି ୱଲୟଂ କତ୍ୱା ଦିନ୍ନପୁପ୍ଫାୱଲିୱଲୟଂ ଧାତୁକରଣ୍ଡଥୁପିକାୟ ପୱେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ମାଲାଗୁଣେହି ପନ ବହୂହିପି କତଂ ପୁପ୍ଫଦାମଂ ଲଭିତ୍ୱା ଆସନମତ୍ଥକାଦୀସୁ ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁପ୍ଫଦାମପୁପ୍ଫାୱଲୀନଂ ପୁପ୍ଫରହିତାୟ ସୁତ୍ତକୋଟିୟା ରଜ୍ଜୁଦଣ୍ଡାଦୀସୁ ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୪୬୯।ପୁପ୍ଫରୂପଂ ନାମ ‘‘ଗୋପ୍ଫିମପୁପ୍ଫେହେୱ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦିରୂପକାନି କରୋନ୍ତି, ତାନିପି ୱାୟିମଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠନ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଂତଂରୂପସଣ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ପୁପ୍ଫାୱଲିଯୋ ନିୱେସେତ୍ୱା କରିୟମାନଂ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦିରୂପଂ। ଇମସ୍ମିଂ ଅଟ୍ଠକଥାପାଠେ ‘‘ତାନିପି ୱାୟିମଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠନ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ‘‘ଅଞ୍ଞେହି କତପରିଚ୍ଛେଦେ ପନ ପୁପ୍ଫାନି ଠପେନ୍ତେନ ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦିରୂପକମ୍ପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) ଅଟ୍ଠକଥାପାଠସ୍ସ ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଂ ‘‘ପୁପ୍ଫାନି ଠପେନ୍ତେନାତି ଅଗନ୍ଥିତାନି ପାକତିକପୁପ୍ଫାନି ଠପେନ୍ତେନ। ପୁପ୍ଫଦାମଂ ପନ ପୂଜନତ୍ଥାୟ ଭୂମିୟଂ ଠପେନ୍ତେନ ଫୁସାପେତ୍ୱା ୱା ଅଫୁସାପେତ୍ୱା ୱା ଦିଗୁଣଂ କତ୍ୱା ଠପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୨।୪୩୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଇମଂ ହତ୍ଥିଆଦିରୂପଂ ପୂରେନ୍ତେନ ମାଲାୱଲିଂ ଅଞ୍ଞେହି କତପରିଚ୍ଛେଦେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପାସାଣଆସନମଞ୍ଚପୀଠହତ୍ଥିରୂପାଦିମତ୍ଥକେ ଠପେତ୍ୱା ପୂଜନପ୍ପକାରୋ ୱାୟିମନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

ପୁପ୍ଫପଟନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ପୁପ୍ଫପଟଂ ପୂରେନ୍ତେନ ଏକାପି ପୁପ୍ଫାୱଲି ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ନ ଠପେତବ୍ବା, ୱାୟନ୍ତେନ ଅଞ୍ଞେହି ପୂରିତେପି ଏକାପି

ପୁପ୍ଫୱଲି ନ ପାତେତବ୍ବା, ଇଦଂ ପୂରିମୱାୟିମାନଂ ନାନାକରଣଂ। ଆଦିଗ୍ଗହଣେନ ପୁପ୍ଫଜାଲଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଜାଲଚ୍ଛିଦ୍ଦଗଣନାୟ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି। "ଭିତ୍ତିଚ୍ଛତ୍ତବୋଧିତ୍ଥମ୍ଭାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ"ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଛତ୍ତାଦୀସୁ ଚ ପୁପ୍ଫଜାଲଂ ନ ଦାତବ୍ବଂ।

୪୭୦। ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ସାଧାରଣତ୍ତା "ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚା"ତି ଆହ। ବୁଦ୍ଧସ୍ସପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ଭାୱନେ, "ପୂଜତ୍ଥ"ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୂଜତ୍ଥାୟପି କାତୁଂ ୱା କାରାପେତୁଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମସଙ୍ଘରତନାନିପି ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ସଙ୍ଗୟ୍ହନ୍ତି। ସେସେ କିମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ବ୍ୟତିରେକତ୍ଥୋ।

୪୭୧।"ତଥା"ତି ଇମିନା "ସୟଂ ପରେହି ୱା କାରାପେତୁଂ ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧସ୍ସପୀ"ତି ଅନନ୍ତରଗାଥାୟ ୱୁତ୍ତମତିଦିସତି। କଲମ୍ବକନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଧନୁକାନମନ୍ତରେ ଓଲମ୍ବକଦାମଂ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "କଲମ୍ବକୋତି ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦନାଗଦନ୍ତନ୍ତରେ ଘଟିକାଦାମଓଲମ୍ବକୋ ୱୁତ୍ତୋ"ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧)। ଏତ୍ଥ ଚ ଘଟିକାଦାମଓଲମ୍ବକୋ ନାମ ଅନ୍ତେ ଘଟିକାକାରୟୁତ୍ତୋ ୟମକଦାମଓଲମ୍ବକୋ। କାତୁନ୍ତି ବନ୍ଧିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୟୋଜନା। ଏକେକପୁପ୍ଫଦାମଂ ପନ ନିକ୍ଖନ୍ତସୁତ୍ତକୋଟିୟା ପବନ୍ଧିତ୍ୱା ଓଲମ୍ବିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପୁପ୍ଫଦାମଦ୍ୱୟଂ ସଙ୍ଘଟିତୁକାମେନପି ନିକ୍ଖନ୍ତସୁତ୍ତକୋଟିୟାୱ ସୁତ୍ତକୋଟି ସଙ୍ଘଟିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦକମେୱ ୱାତି "ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାକାରେନ ମାଲାଗୁଣପରିକ୍ଖେପୋ"ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତସରୂପଂ ୱା।

ଏତ୍ଥ ଚ ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାକାରେନ ମାଲାଗୁଣପରିକ୍ଖେପୋ ନାମ ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାକାରେନ ମାଲାଗୁଣସ୍ସ ପୁନପ୍ପୁନଂ ହରଣପଚ୍ଚାହରଣୱସେନ ପୂରେତ୍ୱା ପରିକ୍ଖିପନଂ। ତେନେୱ ତଂ ପୂରିମେ ପୱିଟ୍ଠଂ। ତସ୍ମା ଏତସ୍ମିଂ ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାକାରଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ହରଣପଚ୍ଚାହରଣୱସେନ ପୂରିତଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଏକୱାରଂ ପନ ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାକାରେନ ମାଲାଗୁଣଂ ହରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି। କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। "ତଦୁଭୟମ୍ପି ପୂରିମେୟେୱ ପୱିଟ୍ଠ"ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୪୩୧) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞେହି ପୂରିତନ୍ତି ଅଞ୍ଞେହି ଆୟତଂ ପସାରେତ୍ୱା ପୂରିତଂ ପୁପ୍ଫପଟଂ। ୱାୟିତୁମ୍ପି ଚାତି ତିରିୟଂ ଏକପୁପ୍ଫୱଲିମ୍ପି ୱାୟିତୁଂ "ନ ୱଟ୍ଟତୀ"ତି ଇମିନାୱ ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୭୨।ପିଟ୍ଠକାଚମୟନ୍ତି ତଣ୍ଡୁଲପିଟ୍ଠାଦୀହି କତଞ୍ଚେୱ କାଚମଣିକାୟ ଚ କତଂ ପୁପ୍ଫଦାମଂ। ଭେଣ୍ଡୁପୁପ୍ଫମୟମ୍ପି ଚାତି ଭେଣ୍ଡୁଦଣ୍ଡକେହି ମଲ୍ଲିକାସୁମନଚମ୍ପକାଦିସଦିସଂ କତ୍ୱା ଛିଦ୍ଦେହି କତଦାମଞ୍ଚ। "ଗେଣ୍ଡୁପୁପ୍ଫମୟ"ନ୍ତିପି ଲିଖନ୍ତି। ଖରପତ୍ତମୟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଖରପତ୍ତଂ ନାମ କୁଙ୍କୁଟ୍ଠଖଚିତଂ ପୁପ୍ଫପଟନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। କାତୁନ୍ତି ଗନ୍ଥନଗନ୍ଥାପନାଦୀନି କାତୁଂ। ଭେଣ୍ଡୁଖରପତ୍ତଦାମାନଂ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା ଚେଲାଦୀହି କତଦାମମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି ଅକପ୍ପିୟାନୁଲୋମତ୍ତାତି ୱଦନ୍ତି।

୪୭୩।ହୀରାଦୀହୀତି ତାଲନାଳିକେରହୀରାଦୀହି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତିଣସଲାକାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ପଟାକତ୍ଥନ୍ତି ପଟାକାକାରେନ ପୂଜନତ୍ଥଂ। "ୱିଜ୍ଝନ୍ତସ୍ସା"ତି ଇମିନା କଣ୍ଟକେହି ୱିଜ୍ଝନଂ, ହୀରାଦୀହି ଆୱୁଣନଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତଂ।

୪୭୫।ଅସୋକପିଣ୍ଡିଆଦୀନନ୍ତି ଅସୋକପୁପ୍ଫମଞ୍ଜରିକାଦୀନଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) ଏତେହେୱ ସଦ୍ଧିଂ ଦସ୍ସିତଂ ଜାଲୱିତାନଂ, ଛିଦ୍ଦାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା କତୱେଦିକା, ନାଗଦନ୍ତକଂ, ପୁପ୍ଫଚଙ୍କୋଟକାପିଧାନଂ, ତାଲପଣ୍ଣୱଲୟାଦିଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଧମ୍ମରଜ୍ଜୁଯାତି ଏତ୍ଥ ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଂ "ଧମ୍ମରଜ୍ଜୁ ନାମ ଚେତିୟଂ ୱା ବୋଧିଂ ୱା ପୁପ୍ଫପୱେସନତ୍ଥ ଆୱଜ୍ଝିତ୍ୱା ବଦ୍ଧରଜ୍ଜୂ'ତି ମହାଗଣ୍ଠିପଦେ, ମଜ୍ଝିମଗଣ୍ଠିପଦେ ଚ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ତଥା ବଦ୍ଧାୟ ରଜ୍ଜୁୟା ଚେତିୟସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତରେ ପୁପ୍ଫାନି ପୱେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱିଞ୍ଞାୟତି। ଗଣ୍ଠିପଦେ ପନ 'ଧମ୍ମରଜ୍ଜୁନ୍ତି ସିଥିଲୱଟ୍ଟିତଂ ରଜ୍ଜୁଂ କତ୍ୱା ବୋଧିଂ ୱା ଚେତିୟଂ ୱା ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଧମ୍ମାସନେ ୱା ଲମ୍ବିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପୁପ୍ଫାନି ପୱେସେନ୍ତୀ'ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ସିଥିଲୱଟ୍ଟିତାୟ ରଜ୍ଜୁୟା ଅନ୍ତରେପି ପୁପ୍ଫାନି ପୱେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱିଞ୍ଞାୟତି, ୱୀମଂସିତ୍ୱା ୟୁତ୍ତତରଂ ଗହେତବ୍ବଂ। ଉଭୟତ୍ଥାପି ପନେତ୍ଥ ନେୱତ୍ଥି ୱିରୋଧୋତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତୀ"ତି (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୨।୪୩୧) ଲିଖିତଂ।

୪୭୬।ୱିଜ୍ଝନ୍ତସ୍ସପୀତି ପି-ସଦ୍ଦେନ ଧମ୍ମାସନୱିତାନାଦୀସୁ ପୁପ୍ଫପୂଜନତ୍ଥଂ ସୟଂ କଣ୍ଟକହୀରାଦିପ୍ପୱେସନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। "ୱିତାନାଦୀସୁ ପୁପ୍ଫପୂଜନତ୍ଥଂ କଣ୍ଟକହୀରାଦିପ୍ପୱେସନଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ'ତି ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟପ୍ପମାଣତୋ ଗହେତବ୍ବ"ନ୍ତି ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୪୭୭।କପ୍ପିୟୱଚନଂ ନାମ "ଏୱଂ ଜାନ, ଏୱଂ କତେ ସୋଭେୟ୍ୟ, ୟଥା ଏତାନି ପୁପ୍ଫାନି ନ ୱିକିରିୟନ୍ତି, ତଥା କରୋହୀ"ତିଆଦି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୪୩୧) ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ କପ୍ପିୟୱଚନଂ। ୱତ୍ଥୁପୂଜନେତି ରତନତ୍ତୟପୂଜନେ। ନିମିତ୍ତାଦୀସୁ ନିମିତ୍ତଂ ନାମ ପୁପ୍ଫାନି ଚ ଗନ୍ଥନୱାକେ ଚ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ଥିତୁଂ ଜାନନ୍ତାନଂ ସମୀପେ ଠପନଂ। ଓଭାସୋ ନାମ "ତୁମ୍ହେହି ପିଣ୍ଡଅନ୍ଧିତକୁସୁମାନି କସ୍ମା ନ ୱିକିରନ୍ତୀ"ତି ୱୁତ୍ତେ "ଗନ୍ଥିତତ୍ତା"ତି ତେ ୱଦତି, ନନୁ ପୂଜନକପୁପ୍ଫାନି ଗନ୍ଥିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତିଆଦିୱଚନାନି। ପରିୟାୟୋ ନାମ ପଣ୍ଡିତେହି ପୁପ୍ଫାନି ୟଥା ନ ୱିକିରିୟନ୍ତି, ତଥା ଗନ୍ଥିତ୍ୱା ପୂଜେତୁଂ

ମନାପନ୍ତିଆଦିୱଚନଂ। ପକାସିତା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ।

୪୭୮। ‘‘କୁଲାନି ଦୂସେତି ପୁପ୍ଫେନ ୱା’’ତିଆଦିପାଠେ (ପାରା। ୪୩୭) ‘‘ୱେଳୁଦାନେନ ୱା ଜଙ୍ଘପେସନିକେନ ୱା’’ତି (ପାରା। ୪୩୭) ୱୁତ୍ତଂ ୱେଜ୍ଜକମ୍ମାଦିଂ କୁଲଦୂସନତୋ ୱିସୁଂ କତ୍ୱା ‘‘ନ କେୱଲଂ…ପେ… କୁଦାଚନ’’ନ୍ତି କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ୱିସୁଂ କାତୁଂ ନ ୱୁତ୍ତଂ। ଯୋଜନା ପନେତ୍ଥ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା ‘‘ନ କେୱଲମିଦମେୱ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ପୁପ୍ଫଦାନାଦିକୁଲଦୂସନଂ କୁଦାଚନଂ ଅକତ୍ତବ୍ବଂ, ଅଥ ଖୋ ୱେଜ୍ଜକମ୍ମାଦି କୁଲଦୂସନମ୍ପି କୁଦାଚନଂ ନ କତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ୱେଜ୍ଜକମ୍ମାଦୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତମାନପରିତ୍ତୋଦକସୁତ୍ତଦାନଅନାମଟ୍ଠପିଣ୍ଡଦାନଦୂତେୟ୍ୟଜଙ୍ଘପେସନିକେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୪୭୯। ‘‘କୁଦାଚନଂ ନ କତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ନିସେଧେତ୍ୱା ଇଦାନି ‘‘କତ୍ତବ୍ବ’’ମିଚ୍ଚାଦିନା ଅପୱାଦୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତି। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିସିକ୍ଖମାନସାମଣେରସାମଣେରୀନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହ ସଦ୍ଧିଂ ଚରିତବ୍ବୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାସାସନଧମ୍ମୋ ଏତେସଂ ଅତ୍ଥୀତି ‘‘ସହଧମ୍ମିକା’’ତି ସଙ୍ଖଂ ଗତାନଂ। ଅକତୱିଞ୍ଞତ୍ତିଂ କତ୍ୱାପୀତି ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତେ ଭେସଜ୍ଜଂ ଯାଚିତ୍ୱାପି ‘‘ୱଦେୟ୍ୟାଥ ଭନ୍ତେ ଯେନତ୍ଥୋ’’ତି ଏୱଂ ଅକତଟ୍ଠାନେ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ଅକତୱିଞ୍ଞତ୍ତି। ଅତ୍ତନୋ ଧନେନାତି ସସନ୍ତକୱସେନ।

୪୮୦।‘‘ତଥା’’ତି ସହଧମ୍ମିକାନଂ ୱୁତ୍ତମତିଦିସତି। ତଦୁପଟ୍ଠାକଜନ୍ତୁନୋତି ତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମାତାପିତୂନଂ ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରସ୍ସ। ଭଣ୍ଡୁକସ୍ସାତି ଗିହିଲିଙ୍ଗେ ଠିତସ୍ସାପି ପବ୍ବଜ୍ଜାପେକ୍ଖସ୍ସ। ଅତ୍ତନୋ ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରସ୍ସପୀତି ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମକରସ୍ସପି। ଏତ୍ତକାନଞ୍ଚ ଜନାନଂ ପଞ୍ଚସହଧମ୍ମିକାନଂ ୱିଯ ଅକତୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯାପି ଭେସଜ୍ଜଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୮୧।ଜେଟ୍ଠଭାତାତି ଅତ୍ତନୋ ପୁବ୍ବଜୋ ଭାତା। କନିଟ୍ଠୋତି ଅନୁଜୋ ଭାତା। ତଥା ଭଗିନିଯୋ ଦୁୱେତି ଜେଟ୍ଠକନିଟ୍ଠା ଦ୍ୱେ ଭଗିନିଯୋ। ଚୂଳମାତାତି ମାତୁ କନିଟ୍ଠା। ଚୂଳପିତାତି ପିତୁ କନିଟ୍ଠୋ। ମହାମାତାତି ମାତୁ ଜେଟ୍ଠା। ମହାପିତା ପିତୁ ଜେଟ୍ଠଭାତା।

୪୮୨।ପିତୁଚ୍ଛାତି ପିତୁଭଗିନୀ ଜେଟ୍ଠକନିଟ୍ଠା। ମାତୁଲୋତି ମାତୁ ଭାତା। ଜେଟ୍ଠକନିଟ୍ଠେ ଦ୍ୱେ ପିତୁଚ୍ଛା , ଦ୍ୱେ ମାତୁଲେ ଚ ଏକତୋ କତ୍ୱା ‘‘ଦସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଭେସଜ୍ଜଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୮୪। ‘‘ଦସ୍ସନ୍ତି ମେ ଇମେ’’ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ୱା ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୪୮୫।ଏତେସଂ ଦସନ୍ନଂ ଞାତୀନଂ। ଯାୱ ସତ୍ତମା କୁଲାତି ଏତ୍ଥ କୁଲପରିଚ୍ଛେଦୋ କଥଂ ଗହେତବ୍ବୋତି? ‘‘ସପୁତ୍ତଦାରଂ ଭାତୁ କୁଟୁମ୍ବଂ ଏକଂ କୁଲଂ, ଏୱଂ ତସ୍ସ ପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ଧୀତୁ ୱା କୁଟୁମ୍ବଂ ଏକଂ କୁଲ’’ନ୍ତି ଏୱମାଦିନା ନଯେନ ଯାୱ ସତ୍ତମା କୁଲପରିୱଟ୍ଟା ଗହେତବ୍ବା। ‘‘ସପୁତ୍ତପତିଭଗିନିଯା କୁଟୁମ୍ବଂ ଏକଂ କୁଲଂ, ତଥା ତସ୍ସ ପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ଧୀତୁ ୱା କୁଟୁମ୍ବଂ ଏକଂ କୁଲ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ଯାୱ ସତ୍ତମା କୁଲପରିୱଟ୍ଟା ଗହେତବ୍ବା। ଚୂଳମାତାଦୀନମ୍ପି କୁଲପରମ୍ପରା ଇମିନା ନିଯାମେନ ଗହେତବ୍ବାତି ୱଦନ୍ତି। କୁଲଦୂସନଂ ନ ରୂହତୀତି ‘‘ଦାତୁଂ ପୁପ୍ଫଂ ପନଞ୍ଞସ୍ସ, ଆଗତସ୍ସେୱ ଞାତିନୋ’’ତିଆଦିନା (ୱି। ୱି। ୪୪୩) ନଯେନ କଥିତୱିଧିନା ଏତେସୁ ପୱତ୍ତନ୍ତସ୍ସ କୁଲଦୂସନଂ ନ ରୁହତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୮୬।ଭାତୁଜାଯାତି ଅତ୍ତନୋ ଜେଟ୍ଠସ୍ସ ୱା କନିଟ୍ଠସ୍ସ ୱା ଭାତୁ ଭରିଯା। ଭଗିନିସାମିକୋତି ଅତ୍ତନୋ ଜେଟ୍ଠାଯ ୱା କନିଟ୍ଠାଯ ୱା ଭଗିନିଯା ସାମିକୋ।

୪୮୭।ଭାତୁନୋତି ଜେଟ୍ଠସ୍ସ, କନିଟ୍ଠସ୍ସ ଚ ଭାତୁନୋ। ଅନୁ ପଚ୍ଛା ଜାତାତି ଅନୁଜା, କନିଟ୍ଠଭଗିନୀ। ‘‘ଅନୁଜା’’ତି ଉପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଜେଟ୍ଠାଯପି ସଙ୍ଗହୋ। ଜେଟ୍ଠକନିଟ୍ଠଭାତୂନଂ ଭରିଯା ଚ ଜେଟ୍ଠକନିଟ୍ଠଭଗିନୀନଂ ସାମିକା ଚ ସଚେ ଅଞ୍ଞାତକା ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଦେଥାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଇମଂ ଭେସଜ୍ଜ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ।

୪୮୮।ତେସମ୍ପି ଭାତୁଭଗିନୀନଂ। ‘‘ପୁତ୍ତାନ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଧୀତୂନମ୍ପି ସଙ୍ଗହୋ। କତ୍ୱାତି ୱତ୍ୱା। ତୁମ୍ହାକଂ ମାତାପିତୂନଂ ଦେଥାତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ଇମଂ ଭେସଜ୍ଜ’’ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ମାତାପିତୂନନ୍ତି ଉଭଯସଙ୍ଗାହକୱଚନତୋ ‘‘ତୁଯ୍ହଂ ମାତୁ ୱା, ତୁଯ୍ହଂ ପିତୁ ୱା’’ତି ଯଥାସମ୍ଭୱଂ ୱିସୁଂ ୱିସୁଞ୍ଚ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ତେସନ୍ତି ଚ ତୁମ୍ହାକନ୍ତି ଚ ସାମିୱଚନଂ। ପୁତ୍ତାନନ୍ତି ଚ ମାତାପିତୂନନ୍ତି ଚ ସମ୍ପଦାନୱଚନଂ।

୪୮୯। ଭେସଜ୍ଜକରଣାରହାନଂ ୱତ୍ତବ୍ବତାଯ ‘‘ଅକଲ୍ଲକୋ’’ତି ଇଦଂ ଇସ୍ସରାଦିପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଅକଲ୍ଲକୋତି ଆତୁରୋ। କଲ୍ଲଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସୁଖଂ, ତଂ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି କଲ୍ଲକୋ, ନ କଲ୍ଲକୋ ଅକଲ୍ଲକୋ। ଞାତିଜନୁଜ୍ଝିତୋ ୱାତି ଞାତିଜନେନ ପରିଚ୍ଚତ୍ତୋ ୱା।

୪୯୦।ଏତେସଂ ସବ୍ବେସନ୍ତି ଇସ୍ସରାଦିଆତୁରାନଂ ସବ୍ବେସମେତେସଂ ଜନାନଂ। ''ସାଧୁନା''ତି ୱକ୍ଖମାନୱା ଅପଚାସୀସତା ସତାତି ଏତ୍ଥ ସତାତି କିରିଯାପଦଂ। ''ଇମସ୍ମିଂ କତେ ଇମେ ମୟ୍ହଂ ଏୱରୂପଂ ଦସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ପଚାସୀସନଂ ଅକରୋନ୍ତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଉପକାରତଂ ପଚାସୀସନ୍ତେନ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପଟିସନ୍ଥାରୋତି ଆମିସପଟିସନ୍ଥାରୋ, ଧମ୍ମପଟିସନ୍ଥାରୋତି ଦୁୱିଧୋ ପଟିସନ୍ଥାରୋ। ଏତ୍ଥ ଆମିସପଟିସନ୍ଥାରୋ ଗୟ୍ହତି। ଭେସଜ୍ଜଂ ଆମିସେନପି ହୋତୀତି ଧମ୍ମକଥାଯ ସଙ୍ଗହୋପି ଯୁଜ୍ଜତେୱ। ପଟିସନ୍ଥରଣଂ ପଟିସନ୍ଥାରୋ। ପଟିଲଦ୍ଧାମିସସ୍ସ ଚ ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ତେସୁ ଚ ଅତ୍ତନି ଚ ପତିରୂପେନାକାରେନ ସମଂ ଅତ୍ଥରଣଂ ପୱତ୍ତନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅପରୋ ନଯୋ – ଆମିସସ୍ସ ଚ ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ଅଲାଭେନ ଅତ୍ତନୋ, ପରସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତରେ ସମ୍ଭୱନ୍ତସ୍ସ ଛିଦ୍ଦସ୍ସ ୱିୱରସ୍ସ ଭେଦସ୍ସ ପଟିସନ୍ଥରଣଂ ପିଦହନଂ ସଙ୍ଗହଣଂ ପଟିସନ୍ଥାରୋ। ଅଯଞ୍ହି ଲୋକସନ୍ନିୱାସୋ ଅଲବ୍ଭମାନେନ ଆମିସେନ ଚ ଧମ୍ମେନ ଚାତି ଦ୍ୱୀହି ଛିଦ୍ଦୋ, ତସ୍ସ ତଂ ଛିଦ୍ଦଂ ଯଥା ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ଏୱଂ ପୀଠସ୍ସ ୱିଯ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେନ ଆମିସେନ, ଧମ୍ମେନ ଚ ପଟିସନ୍ଥରଣଂ ''ଆମିସପଟିସନ୍ଥାରୋ, ଧମ୍ମପଟିସନ୍ଥାରୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି। ସାଧୁନାତି ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନତାଦିଅରିଯଧମ୍ମେ ପତିଟ୍ଠିତୁକାମେନ ଅରିଯାଚାରେନ ଭିକ୍ଖୁନାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଅଧୁନା''ତି ଇଦଂ ଇମିସ୍ସା ପଟିପତ୍ତିଯା ସବ୍ବକାଲଂ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବତାଯପି ପାପଜନକଣ୍ଟକସଂଗାମେ ଇମସ୍ମିଂ ୱିପନ୍ନକାଲେ ୱିସେସେନ ଅପ୍ପମତ୍ତେନ ପୱତ୍ତେତବ୍ବନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯେନ ୱୁତ୍ତଂ।

୪୯୧-୨।କେନଚୀତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ଉପାସକେନ ୱା ଉପାସିକାଯ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ହତ୍ଥେନାତି ହତ୍ଥାୱଯୱା ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ୱୁତ୍ତା ସମୁଦାଯେ ପୱତ୍ତସ୍ସ ୱୋହାରସ୍ସ ଅୱଯୱେ ପୱତ୍ତନତୋ। କତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ପରିତ୍ତ''ନ୍ତି ପାଠସେସୋ, କରୋତିସ୍ସ କିରିଯାସାମଞ୍ଞେ ୱତ୍ତନତୋ ଭଣିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତେସମେୱ ଚ ସନ୍ତକନ୍ତି ପରିତ୍ତଂ ଭଣାପେନ୍ତାନମେୱ ସନ୍ତକଂ ସୁତ୍ତୋଦକଂ। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ଅତ୍ତନୋ ସୁତ୍ତୋଦକଂ ଆହରିତ୍ୱା ପୁଞ୍ଞତ୍ଥାଯ ଇଦଂ ହତ୍ଥେନ ଚାଲେତ୍ୱା, ଆମସିତ୍ୱା ୱା ପରିତ୍ତଂ ଭଣଥା''ତି ୱୁତ୍ତେ କେନଚି ପରିତ୍ତୋଦକଂ ସୁତ୍ତଂ କାତବ୍ବଂ। କେନଚି ''ପରିତ୍ତୋଦକସୁତ୍ତାନି ଦେଥା''ତି ୱୁତ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁନା ତେସମେୱ ସନ୍ତକଂ ଜଲଂ ହତ୍ଥେନ ଚାଲେତ୍ୱା ସୁତ୍ତକଂ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ପରିତ୍ତଂ କତ୍ୱା ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୪୯୩।ଅନାମଟ୍ଠୋପୀତି ହତ୍ଥେନ ଅନାମସିତୋପି, ଅପବ୍ବଜିତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଲଦ୍ଧୋ ଅତ୍ତନା ୱା ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଭିକ୍ଖୁନା ଅଗହିତଗ୍ଗୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୯୪।ଚୋରଦାମରିକସ୍ସ ଚାତି ଗାମୱିଲୋପକସ୍ସ ଚୋରସ୍ସ ଚ।

୪୯୫।ପଣ୍ଡୁପଲାସସ୍ସାତି ପବ୍ବଜାପେକ୍ଖସ୍ସ ଭଣ୍ଡୁକସ୍ସ, ପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣୋ ପଲାସୋ ପଣ୍ଡୁପଲାସୋ, ସୋ ୱିଯାତି ପଣ୍ଡୁପଲାସୋ, ତଂସଦିସେ ତବ୍ବୋହାରୋ ''ସୀହୋଯଂ ମାଣୱକୋ''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ। ଯଥା ପଣ୍ଡୁପଲାସୋ ରୁକ୍ଖା ପତନାଭିମୁଖୋ ତିଟ୍ଠତି ନିଯତପାତୋ, ଏୱମଯମ୍ପି ଗିହିଲିଙ୍ଗତୋ ଅପଗମାଭିମୁଖୋ ପବ୍ବଜୂପଗମନେ ନିଯତୋୱ ତିଟ୍ଠତୀତି ''ପଣ୍ଡୁପଲାସସଦିସୋ''ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଥାଲକେପି ଚାତି ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୋଗଥାଲକେପି। ଇଦଞ୍ଚ ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ, ପତ୍ତୋପି ଗହିତୋଯେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଠପେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ପିଣ୍ଡପାତ''ନ୍ତି ଉପଯୋଗୱସେନ ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ତଂ ପନାତି ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୋଗଥାଲକେ ଠପେତ୍ୱା ଦିଯ୍ୟମାନଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ। ''ମାତାପିତୂନ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୪୩୬-୪୩୭) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଏତ୍ଥ ''ପିତୁନୋ''ତି ଉପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ମାତାପିତୂନମ୍ପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ଏକସେସୋ ଇଚ୍ଛିତୋ, ''ପିତୂନମ୍ପୀ''ତି ପାଠୋ ଯୁଜ୍ଜତି।

୪୯୬।ଜଙ୍ଘପେସନିଯନ୍ତି ଗିହୀନଂ ଦୂତେଯ୍ୟସାସନହରଣକମ୍ମଂ ''ଜଙ୍ଘପେସନିଯ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅପି ଚାତି ୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯୋ।

୪୯୭। ଏତ୍ତାୱତା ସାମଞ୍ଞତ୍ତୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅପୱାଦୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଭଣ୍ଡୁ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ସାସନନ୍ତି ସନ୍ଦେସଂ। ହରିତୁନ୍ତି ୱୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ନେତୁଂ।

୪୯୮।ଅଟ୍ଠୱିଧେନପୀତି ପୁପ୍ଫଦାନାଦିଜଙ୍ଘପେସନିଯାୱସାନେନ ଅଟ୍ଠପ୍ପକାରେନପି। କୁଲଦୂସନକମ୍ମେନାତି କୁଲାନଂ ସଦ୍ଧାୱିନାସକେନ ଅନାଚାରକମ୍ମେନ। ଲଦ୍ଧନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଭୋଜନ''ନ୍ତି ଇଦଂ ''ଭୁଞ୍ଜିତୁ''ନ୍ତି ଚ ''ଅଜ୍ଝୋହାରେସୂ''ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ''ସେସେସୁପି ଅଯଂ ନଯୋ''ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଚ ଲବ୍ଭତି। ପଞ୍ଚସୁ ସହଧମ୍ମିକେସୁ ଏକେନାପି କୁଲଦୂସନେନ କମ୍ମେନ ଉପ୍ପାଦିତପଚ୍ଚଯୋ ସବ୍ବେସମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ''ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମୀନଂ ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ସବ୍ବପଟିସେଧୋ କତୋ।

୪୯୯।ସବ୍ବତ୍ଥାତି ''ଅଜ୍ଝୋହାରେସୂ''ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ, ସବ୍ବେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ''ଅଜ୍ଝୋହାରେସୂ''ତି ଇଦଂ ପରଗଲଂ କାତବ୍ବଂ ଆମିସଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ସେସପଚ୍ଚଯେ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଭୋଗୱସେନେୱ ''ସେସେସୂ''ତି ଆହ, ଅନଜ୍ଝୋହରଣୀଯେସୁ ସେସପଚ୍ଚଯେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଚୀୱରପଚ୍ଚଯେ ସରୀରତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ପରିଭୋଗଗଣନାଯ,

ସେନାସନପଚ୍ଚଯେ ନିଦ୍ଧକୋସେ ଉଦକପତନଟ୍ଠାନତୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ପଞ୍ଚିଟ୍ଠୱାରଗଣନାଯ, ମଞ୍ଚପୀଠାଦିସେନାସନେ ନିସୀଦନସଯନାଦିପରିଭୋଗଗଣନାଯ, ଅନଞ୍ଜୋହରିତ୍ୱା ଅବ୍ଭଞ୍ଜନାଲେପନାଦିୱସେନ କାତବ୍ବଭେସଜ୍ଜେ ସରୀରତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ୱାରଗଣନାଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଯଂ ନଯୋତି ‘‘ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୋ ନଯୋ।

୫୦୦।‘‘ଉପ୍ପନ୍ନପଚ୍ଚଯା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଅଭୂତାରୋଚନେନା’’ତି ଇଦମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘କତ୍ୱା ରୂପିଯୱୋହାର’’ନ୍ତି ଇଦମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଉପ୍ପାଦିତପଚ୍ଚଯା’’ତି ଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ରୂପିଯୱୋହାରୱିନିଚ୍ଛଯୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି। ଅଭୂତାରୋଚନୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକେ ୱୁତ୍ତୋ। ସମାନାତି ପକାସିତାତି କୁଲଦୂସନକକମ୍ମେନ ଉପ୍ପାଦିତପଚ୍ଚଯେହି ସଦିସାତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ତତ୍ଥାପି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଏତ୍ତକୋଯେୱାତି ଅତିଦିସତି।

୫୦୧। ‘‘ସଂସାରୱାସୋ ଦୁକ୍ଖ’’ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ନିବ୍ବାନାଧିଗମେ ମାନସଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ସନ୍ଧାଯ ସାସନାୱତିଣ୍ଣେନ ସିକ୍ଖାକାମେନ କୁଲପୁତ୍ତେନ ସେୱିତବ୍ବଲକ୍ଖଣେଯେୱ ଜୀୱିତହରଣସମତ୍ଥୱିସମିସ୍ସପୂତିମୁତ୍ତଂ ୱିଯ ୱଜ୍ଜନୀଯଂ ଅକପ୍ପିଯପଚ୍ଚଯଂ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ କରିଯମାନଂ ଅକପ୍ପିଯୋପାଯପ୍ପକାରଂ ଏକତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱିଞ୍ଞତ୍ତି’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ଯାଚନା। ଅନୁପ୍ପଦାନନ୍ତି ପିଣ୍ଡପଟିପିଣ୍ଡଦାନଂ। ୱେଜ୍ଜକମ୍ମଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଅନେସନଂ ନାମ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାଯ ଅନନୁରୂପେନ ପଯୋଗେନ ପଚ୍ଚଯପରିଯେସନଂ।

ପାରିଭଟ୍ଟତା ନାମ ଇସ୍ସରେ ସେୱିତୁଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ତେସଂ ଚିତ୍ତରୁଚିତଂ ୱିଲପନ୍ତାନଂ ପରିଭଟାନଂ ସେୱକଜନାନଂ ୱିଯ ଲାଭହିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚ୍ଚଯଦାଯକେସୁ ପୱତ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପରି ସମନ୍ତତୋ ଭଟତି ସେୱତୀତି ପରିଭଟୋ, ଇସ୍ସରଜନାନଂ ସମୀପାୱଚରୋ ସେୱକଜନୋ, ପରିଭଟୋ ୱିଯାତି ପରିଭଟୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ପରିଭଟସ୍ସ କମ୍ମଂ ପାରିଭଟ୍ଟଂ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ପାରିଭଟ୍ଟତା। ଅଥ ୱା ପରିଭଟତି ଧାତି ୱିଯ କୁଲଦାରକେ ଅଙ୍କେ କରଣାଦିୱସେନ ଧାରେତୀତି ପରିଭଟୋ, ପରିଭଟସ୍ସ କମ୍ମଂ ପାରିଭଟ୍ଟଂ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ପାରିଭଟ୍ଟତାତି ଲାଭାସାଯ ଭିକ୍ଖୁନୋ କୁଲଦାରକେସୁ ଅନନୁଲୋମିକା ପୱତ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ମୁଗ୍ଗସୂପତା ନାମ ପକ୍କମୁଗ୍ଗା ୱିଯ ପକ୍କାପକ୍କବୀଜମିସ୍ସା ଲାଭାସାଯ ଦାଯକାନଂ ଚିତ୍ତାରାଧନତ୍ଥାଯ ସଚ୍ଚାଲୀକମିସ୍ସକତା। ଯଥା ମୁଗ୍ଗେସୁ ପଚ୍ଚମାନେସୁ କୋଚିଦେୱ ନ ପଚ୍ଚତି, ବହୱୋ ପଚ୍ଚନ୍ତି, ଏୱମେୱ ଯସ୍ସ ଦାଯକେହି ସଦ୍ଧିଂ କଥେନ୍ତସ୍ସ କିଞ୍ଚିଦେୱ ସଚ୍ଚଂ ହୋତି, ଅସଚ୍ଚମେୱ ବହୁକଂ ହୋତି, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ମୁଗ୍ଗସୂପସଦିସତ୍ତା ‘‘ମୁଗ୍ଗସୂପୋ’’ତି, ତସ୍ସ କମ୍ମଂ ମୁଗ୍ଗସୂପଂ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ମୁଗ୍ଗସୂପତା। ୱତ୍ଥୁୱିଜ୍ଜକଂ ନାମ କୂପୱତ୍ଥୁଗେହୱତ୍ଥୁଆଦୀନଂ ଆଚିକ୍ଖନଂ। ୱତ୍ଥୁୱିଜ୍ଜାଯକାନଂ କତଂ ୱତ୍ଥୁୱିଜ୍ଜକଂ।

୫୦୨।ଜଙ୍ଘପେସନିଯଂ, ଦୂତକମ୍ମଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। କୁଲଦୂସନନ୍ତି ୱୁତ୍ତାୱସେସଂ। ଅଭୂତାରୋଚନଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ବୁଦ୍ଧପଟିକୁଟ୍ଠନ୍ତି ବୁଦ୍ଧେହି ପଟିକ୍କୋସିତଂ ଗରହିତଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ମିଚ୍ଛାଜୀୱଞ୍ଚ ଅୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୱିଜ୍ଜାନକ୍ଖତ୍ତୱିଜ୍ଜାଉକ୍କାପାତଦିସାଡାହଭୂମିଚାଲାଦିଭେଦଂ ମିଚ୍ଛାଜୀୱନୂପାଯଂ ସବ୍ବଂ। ୱିୱଜ୍ଜଯେତି ୱିସମିୱ, ଗୂଥମୁତ୍ତଂ ୱିଯ ଚ ଆରକା ପରିୱଜ୍ଜେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ସିକ୍ଖାକାମୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ’’ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି।

୫୦୩।ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତୋପି ତନ୍ତି ସମନୁଭାସନକମ୍ମତୋ ପୁବ୍ବେ ୱା ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାସୁ କମ୍ମୱାଚାସୁ ଅନ୍ତକମ୍ମୱାଚାଯ ୟ୍ଯ-କାରଂ ଅପ୍ପତ୍ତାଯ ୱା କୁଲଦୂସନକମ୍ମଂ ପଜହନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଙ୍ଘଭେଦସମନ୍ତି ପଠମସଙ୍ଘଭେଦେନ ସମନ୍ତି।

କୁଲଦୂସନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୫୦୪।‘‘ଜାନ’’ନ୍ତି ଇମସ୍ସ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନା’’ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନତ୍ତା ଜାନତାତି ଗହେତବ୍ବଂ। ପାଠଇଯା ଲିଖିତେ ସୀହଳଅଗଣ୍ଠିପଦେ ପନ ଏୱରୂପଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋସ୍ମୀତି ଞତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଯାୱତୀହନ୍ତି ଯତ୍ତକାନି ଅହାନି, ‘‘ଛାଦିତା’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଛାଦନକିରିଯାଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ଛାଦିତାତି ‘‘ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ’’ତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଅନାରୋଚନୱସେନ ପଟିଚ୍ଛାଦିତା। ଆପତ୍ତୀତି ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି। ଅକାମାତି ଅରୁଚିଯାୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅକତପଟିକମ୍ମସ୍ସ ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖାନଂ ଅନ୍ତରାଯକରତ୍ତାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପରିୱତ୍ଥବ୍ବନ୍ତି ପରିୱାସଂ ସମାଦାଯ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ। କିତ୍ତକଂ କାଲନ୍ତି ଆହ ‘‘ତାୱତୀହ’’ନ୍ତି, ତତ୍ତକାନି ଅହାନୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯତ୍ତକାନି ଅହାନି ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ତତ୍ତକାନେୱ ଅହାନୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୦୫-୬। ଆପତ୍ତି କିତ୍ତକେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ଆପତ୍ତି ଚା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତି ଚାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି ଚ। ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚାତି ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମେନ ସଯଂ ଅନିସ୍ସାରିତୋ ଚ। ପହୂ ଚାତି ସଯଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେତୁଂ ପହୋତି ଚ। ଅନନ୍ତରାଯିକୋ ଚାତି

ଗମନୱିବନ୍ଧକେନ ରାଜଚୋରାଦିଅନ୍ତରାଯେନ ୱିରହିତୋ ଚ। ଚତୁସ୍ସ ପୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଏତେସୂ’’ତି ସେସୋ, ଏତେସୁ ଚତୁସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂସଞ୍ଞୀତି ଆପତ୍ତିସଞ୍ଞୀ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତସଞ୍ଞୀ ପହୁସଞ୍ଞୀ ଅନନ୍ତରାଯିକସଞ୍ଞୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂସଞ୍ଞିନୋ ଇମେସୁ ଚତୁସୁ ତଥାସଞ୍ଞିନୋ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ। ଛାଦେତୁକାମତାତି ଆଚରିଯାଦୀସୁ ଗାରୱେନ ୱା ଗରହାଦିଭଯା ୱା ‘‘ନ ଆରୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ପଟିଚ୍ଛାଦେତୁକାମତା ଚ। ଛାଦନନ୍ତି ତଥା ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଆପନ୍ନୋ’’ତି ଅୱତ୍ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦନଞ୍ଚାତି ଇମେହି ଦସହି ଅଙ୍ଗେହି। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନା’’ତି କତ୍ତୁନିଦ୍ଦେସତ୍ତା ଛନ୍ନାତି ଏତ୍ଥ ଛାଦିତାତି ଅତ୍ଥୋ। କାଲୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନେନା’’ତି, ଆପତ୍ତିଆପନ୍ନଦିୱସଂ ଖେପେତ୍ୱା ଅରୁଣୁଟ୍ଠାନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଛନ୍ନା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦ୍ୱେଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫୦୭। ଏୱଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନସଙ୍ଘାଦିସେସପଟିକମ୍ମତ୍ଥଂ ‘‘ଅକାମା ପରିୱତ୍ଥବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱିହିତସ୍ସ ପରିୱାସସ୍ସ କୋ ଭେଦୋ, କୋ ପଭେଦୋତିକ୍କମୋତି ଆହ ‘‘ତିୱିଧୋ’’ତିଆଦି। ସୋ ପରିୱାସୋ ତିୱିଧୋ ଦୀପିତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କେନାତି ଆହ ‘‘ତିୱିଧାପେତଚେତସା’’ତି। ‘‘ତିସ୍ସୋ ୱିଧା, ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ୱିଧା, ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ୱିଧା, ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ୱିଧା’’ତି (ଦୀ। ନି। ୩।୩୦୫) ୱୁତ୍ତୱିଧାଯ ମାନନାମଧେଯ୍ୟତୋ ତିୱିଧମାନତୋ ଅପଗତଚିତ୍ତେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା ଆପତ୍ତି ଏତସ୍ସାତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ। ଅରିସାଦୀନଂ ଆଗତିଗଣତ୍ତା ତତ୍ଥ ପକ୍ଖିପନେନ ଅ-କାରପଚ୍ଚଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ‘‘ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯ ଦାତବ୍ବୋ’’ତିଆଦି।

ସୁଦ୍ଧନ୍ତୋତି ‘‘ଉଭୋ କୋଟିଯୋ ସୋଧେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବପରିୱାସୋ ସୁଦ୍ଧନ୍ତୋ ନାମା’’ତି ପାଠଭେଦଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉପସମ୍ପଦାକାଲସଙ୍ଖାତୋ ସୁଦ୍ଧୋ ପୁବ୍ବନ୍ତୋ, ଆରୋଚିତକାଲସଙ୍ଖାତୋ ସୁଦ୍ଧୋ ଅପରନ୍ତୋ ଚ ପରିୱାସସମାଦାନକାଲେ ୱା ପରିୱସନକାଲେ ୱା ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ଦିଟ୍ଠା ସୁଦ୍ଧା ଅନ୍ତା ଅନାପତ୍ତିକାଲସଙ୍ଖାତା ଉଭୋ କୋଟିଯୋ ଅସ୍ସାତି କତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧନ୍ତନାମକୋ ପରିୱାସୋ ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ଭେଦାଦିଂ ୱକ୍ଖତି।

ସମ୍ମା ଦିୱସାଦୀନଂ ଓଧାନଂ ପକ୍ଖେପୋ ଯତ୍ଥ ସୋ ସମୋଧାନୋ, ପରିୱାସୋ। ଦିୱସେସୁ ଦିୱସେ ୱା ଆପତ୍ତୀସୁ ଆପତ୍ତିଯୋ ୱା ସବ୍ବା ନାନାୱତ୍ଥୁକା ଆପତ୍ତିଯୋ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଓଧାଯ ଦାତବ୍ବପରିୱାସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥାପି ଭେଦାଦିଂ ୱକ୍ଖତି।

୫୦୮।ତତ୍ରାତି ତେସୁ ତୀସୁ ପରିୱାସେସୁ। ‘‘ଯୋ’’ତି ସେସୋ। ଇତୀତି ଏୱମତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଯୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନପରିୱାସୋ, ଅଯନ୍ତି ଏୱଂ ପକାସିତୋତି ଯୋଜନା।

୫୦୯-୧୦। ପରିୱାସଦାନକାଲେ ୱୁଚ୍ଚମାନାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ପଧାନଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱତ୍ଥୁଗୋତ୍ତୱସେନା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ‘‘ୱତ୍ଥୂ’’ତି ସୁକ୍କମୋଚନାଦିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଯମେୱ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦିକଂ ଗଂ ୱାଚଂ ସଞ୍ଞଞ୍ଚ ତାଯତି ରକ୍ଖତୀତି କତ୍ୱା ‘‘ଗୋତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଞ୍ହି ସଜାତିଯସାଧାରଣୱିଜାତିଯୱିନିୱତ୍ତନୱସେନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗନ୍ତୁଂ ଅଦତ୍ୱା ୱାଚଂ ସଦ୍ଦଂ, ତବ୍ବିସଯଂ ସଞ୍ଞଞ୍ଚ ରକ୍ଖତି। ଇଦଂ ୱତ୍ଥୁଗୋତ୍ତଦ୍ୱଯୱାଚକଂ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିକାଯସଂସଗ୍ଗୱିସେସୱଚନଞ୍ଚ ‘‘ନାନାୱତ୍ଥୁକା’’ତି ସାମଞ୍ଞୱଚନଞ୍ଚାତି ଇମିନା ୱଚନଦ୍ୱଯେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଂ କାଯସଂସଗ୍ଗ’ନ୍ତିଆଦିୱଚନେନାପି ‘ନାନାୱତ୍ଥୁକାଯୋ’ତିଆଦିୱଚନେନାପି ୱତ୍ଥୁଚେୱ ଗୋତ୍ତଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨)। ନାମାପତ୍ତିୱସେନ ୱାତି ଏତ୍ଥ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋତି ସଜାତିସାଧାରଣନାମଂ, ଆପତ୍ତୀତି ସବ୍ବସାଧାରଣନାମନ୍ତି ଦ୍ୱୀହି ନାମେହି ତଂତଂୱୀତିକ୍କମୱସେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତୋ ତଦେୱ ଆପତ୍ତୀତି ଏୱମୁଭିନ୍ନଂ ନାମାପତ୍ତୀନଂ ୱସେନ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

କମ୍ମୱାଚା ହି କାତବ୍ବାତି ‘‘ୱତ୍ଥୁଗୋତ୍ତୱସେନାପୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ‘‘ନାମାପତ୍ତିୱସେନ ୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋତି ସଜାତିସାଧାରଣନାମଂ, ଆପତ୍ତୀତି ସବ୍ବସାଧାରଣନାମନ୍ତି ଦ୍ୱୀହି ନାମେହୀତି ଇଦଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତୀତି ଉଭଯଂ ଏକତୋ ଯୋଜେତ୍ୱା କମ୍ମୱାଚା କାତବ୍ବାତି। ‘‘ନାମାପତ୍ତିୱସେନ ୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ୱିକପ୍ପତ୍ଥେନ ୱା-ସଦ୍ଦେନ, ‘‘ଅହଂ ଭନ୍ତେ ସମ୍ବହୁଲା ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ ଏକାହପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯୋ’ତି ଏୱଂ ନାମମତ୍ତୱସେନ ୱା ଯୋଜନା କାତବ୍ବା’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତୱିସେସନିୱତ୍ତନତ୍ଥମତ୍ତସଦ୍ଦୱସେନ ଚ ୱତ୍ଥୁଗୋତ୍ତୱିରହିତେନ କେୱଲେନ ନାମାପତ୍ତିମତ୍ତେନ ପଯୋଜେତ୍ୱା କାତବ୍ବାଯେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। କମ୍ମୱାଚାଯ କରଣପ୍ପକାରୋ ପନ ସମୁଚ୍ଚଯକ୍ଖନ୍ଧକେ ଆଗତନଯେନ ଆପନ୍ନପୁଗ୍ଗଲନାମେନ ଚ ଏକାହପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଦିୱଚନେନ ଚ ଯୋଜେତ୍ୱା ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତସ୍ସ ଦାତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ‘‘ପରିୱାସୋ’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାପତ୍ତିକସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିୱାସୋ ଦାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ତେନ ଚାତି ଲଦ୍ଧପରିୱାସେନ ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସିନ୍ନେନ ପଗ୍ଗହିତଞ୍ଜଲିନା ଭିକ୍ଖୁନା ଚ। ସମାଦିଯିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ୱତ୍ତ’’ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିଯା

ଲବ୍ଭତି। ‘‘ସମାଦାନେପ୍ପଯଂ ନଯୋ’’ତି (ୱି। ୱି। ୫୧୪) ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ‘‘ୱତ୍ତଂ ସମାଦିଯାମି, ପରିୱାସଂ ସମାଦିଯାମୀ’’ତି ଇମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ଦ୍ୱଯମେୱ ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ପାରିୱାସିକକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତୱତ୍ତପୂରଣତ୍ଥଂ ସମାଦିଯିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଆଦିତୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଆରୋଚେତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ତଥା ୱତ୍ତଂ ସମାଦିଯିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେନ ପଠମଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ‘‘ଅହଂ ଭନ୍ତେ ଏକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିଂ ସଞ୍ଚେତନିକଂ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଂ ଏକାହପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ, ସୋହଂ ସଙ୍ଘଂ ଏକିସ୍ସା ଆପତ୍ତିଯା ସଞ୍ଚେତନିକାଯ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଯା ଏକାହପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯ ଏକାହପରିୱାସଂ ଯାଚିଂ, ତସ୍ସ ମେ ସଙ୍ଘୋ ଏକିସ୍ସା ଆପତ୍ତିଯା ସଞ୍ଚେତନିକାଯ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଯା ଏକାହପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯ ଏକାହପରିୱାସଂ ଅଦାସି, ସୋହଂ ପରିୱସାମି, ୱେଦଯାମାହଂ ଭନ୍ତେ, ୱେଦଯତୀତି ମଂ ସଙ୍ଘୋ ଧାରେତୂ’’ତି ଏୱଂ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ।

‘‘ଇମଞ୍ଚ ପନତ୍ଥଂ ଗହେତ୍ୱା ଯାଯ କାଯଚି ୱାଚାଯ ଆରୋଚେତୁଂ ୱଟ୍ଟତିଯେୱା’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଯାଯ କାଯଚି ଭାସାଯପି ଆରୋଚେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୫୧୧।ପୁନପ୍ପୁନାଗତାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୂନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ପୁବ୍ବେ ଆରୋଚନଟ୍ଠାନଂ ଅସମ୍ପତ୍ତାନଂ ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନମ୍ପି। ଆରୋଚେନ୍ତୋୱାତି ଏକସ୍ସ ଆରୋଚନେ ସୋ ଚେ ୱୁଡ୍ଢତରୋ ହୋତି, ‘‘ଭନ୍ତେ’’ତି ୱତ୍ୱା ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱତ୍ୱା, ନୱକୋ ଚେ, ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅୱସାନେ ‘‘ମଂ ଆଯସ୍ମା ଧାରେତୂ’’ତି, ଦ୍ୱେ ଚେ ହୋନ୍ତି, ‘‘ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଧାରେନ୍ତୂ’’ତି, ତଯୋ ଚେ, ‘‘ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଧାରେନ୍ତୂ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତୋୱ। ରତ୍ତିଯା ଛେଦଂ ଅକତ୍ୱାତି ‘‘ପକତତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ’’ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ। ୮୧) ନଯେନ ୱୁତ୍ତଏକସେନାସନେ ପକତତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଅରୁଣୁଟ୍ଠାପନୱସେନ କରିଯମାନେନ ସହୱାସେନ ୱା ‘‘ପକତତ୍ତଭିକ୍ଖୂହି ୱିନା ଏକକେନ ୱାସୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୱିପ୍ପୱାସେନ ୱା ‘‘ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ଆରୋଚନାଯ ଅକରଣ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଅନାରୋଚନେନ ୱା ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦମକତ୍ୱା। ୱତ୍ତଭେଦଂ ଅକତ୍ୱା ୱା ପାରିୱାସିକକ୍ଖନ୍ଧକେ ପାରିୱାସିକସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତୱତ୍ତତୋ ଏକମ୍ପି ଅହାପେତ୍ୱା ଚ। ସଦା ୱସେତି ପରିୱାସଂ ୱସିତୁଂ ପରିକପ୍ପିତା ସବ୍ବଦିୱସା ଯାୱ ଖିଣନ୍ତି, ତାୱ ୱସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୧୨।ତତ୍ଥ ପରିୱାସୋ ୱିସୋଧେତୁଂ ନ ସକ୍କା ଚେତି ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ମହନ୍ତତ୍ତା ଆଗତେ ଆଗନ୍ତୁକଭିକ୍ଖୂ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତେନ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଂ ଅକତ୍ୱା ପରିୱାସଂ ସୋଧେତୁଂ ନ ସକ୍କା ଚେ ହୋତି। ତଂ ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାନାତି ତଥା ସମାଦିନ୍ନଂ ୱତ୍ତଂ ଉପରି ୱକ୍ଖମାନନଯେନ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା।

୫୧୩। କତ୍ଥ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟାତି ଆହ ‘‘ତତ୍ଥା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱାତି ଅତ୍ତନୋ ଯସ୍ମିଂ ୱତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ, ତସ୍ମିଂଯେୱ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱା। ପୁଗ୍ଗଲେ ୱାତି ଭିକ୍ଖୂସୁ ଉଟ୍ଠାଯ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗତେସୁ ଅନ୍ତୋସୀମାଯଯେୱ ଓହୀନେ ଏକଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ୱା ଅସତିଯା ବହିସୀମଂ ଗତେନ ସରିତକ୍ଖଣେ ଅତ୍ତନା ସଦ୍ଧିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ତସ୍ସାଯେୱ ପରିସାଯ ପରିୱାସଦାନେ ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେ ପୁଗ୍ଗଲେ ୱା ଆଗନ୍ତୁକଭିକ୍ଖୁ ଚେ, ତସ୍ସ ୱା ସନ୍ତିକେ ଆରୋଚେତ୍ୱା ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। କଥଂ ନିକ୍ଖିପେ’ତି ଆହ ‘‘ନିକ୍ଖିପାମୀ’’ତିଆଦି। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ନିକ୍ଖିପାମୀ’’ତି ଏତଂ ପଚ୍ଚାମସତି। ତଂ ୱତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ତନା ସମାଦିନ୍ନଂ ତଂ ୱତ୍ତଂ।

୫୧୪।ଅଯଂ ନଯୋତି ‘‘ଏକପଦେନାପି ଦ୍ୱୀହି ପଦେହି ୱା ପନା’’ତି ଏୱଂ ଅନନ୍ତରୋଦିତନଯୋ।

୫୧୫-୨୦।ପକତତ୍ତୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖାୱରଣାଭାୱେନ ପକତୋ ପୁବ୍ବସରୂପେନେୱ ଠିତୋ ଅତ୍ତା ଏତସ୍ସାତି ‘‘ପକତତ୍ତୋ’’ତି କଥୀଯତି। ପଚ୍ଚୂସକାଲସ୍ମିନ୍ତି ଅରୁଣତୋ ପୁରିମକାଲେ।

ପରିକ୍ଖିତ୍ତୱିହାରସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପାକାରାଦୀହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଏକମ୍ପି ସେନାସନଂ ୱିହରନ୍ତି ଅସ୍ମିନ୍ତି କତ୍ୱା ତଥା ୱୁଚ୍ଚତି। ଦ୍ୱେ ଲେଡ୍ଡୁପାତେ ଅତିକ୍କମ୍ମାତି ଯୋଜନା। ଲେଡ୍ଡୁପାତଦ୍ୱଯସ୍ସ ଅୱଧିଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ପରିକ୍ଖେପତୋ ବହୀ’’ତି, ‘‘ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତତୋ ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନା ବହୀ’’ତି ଚ।

ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନଂ ନାମ କତମନ୍ତି? ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୩୧) ଧୁତଙ୍ଗନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ମଜ୍ଝିମଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ୱିହାରସ୍ସାପି ଗାମସ୍ସେୱ ଉପଚାରଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଉଭିନ୍ନଂ ଲେଡ୍ଡୁପାତାନଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରା ମିନିତବ୍ବ’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇଦମେତ୍ଥପମାଣ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ପଠମଲେଡ୍ଡୁପାତଂ ହୋତି, ଗାମେ ୱୁତ୍ତେନ ୱିଧିନା ୱିହାରପରିଯନ୍ତେ ଠିତଭତ୍ତସାଲଗିଲାନସାଲାଦିସେନାସନେ ଚେ ପରିକ୍ଖେପୋ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ୱା, ନତ୍ଥି ଚେ, ନିବ୍ବକୋସସ୍ସ ଉଦକପାତଟ୍ଠାନେ ଠିତେନ ମାତୁଗାମେନ ଛଡ୍ଡିତଭାଜନଧୋୱନୋଦକପତନଟ୍ଠାନେ ୱା ସେନାସନତୋ ଦୂରେ ଚେତିଯଙ୍ଗଣେ, ବୋଧିଯଙ୍ଗଣେ ୱା ଠତ୍ୱା ବଲମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ବଲପ୍ପମାଣେନ ଖିତ୍ତସ୍ସ ମୁଟ୍ଠିଯା ଗହିତପାସାଣସ୍ସ ପତନଟ୍ଠାନଂ ୱିହାରୂପଚାରୋ ନାମ, ତଦେୱ ପାକାରାଦୀହି ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନଂ ନାମ। ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ତଥେୱ ଖିତ୍ତସ୍ସ ପାସାଣସ୍ସ ପତନଟ୍ଠାନଂ ଏକୋ ଲେଡ୍ଡୁପାତୋ, ତତ୍ଥାପି ଠତ୍ୱା ତଥେୱ ଖିତ୍ତସ୍ସ ପାସାଣସ୍ସ ପତନଟ୍ଠାନଂ ଏକୋ ଲେଡ୍ଡୁପାତୋତି ଏୱଂ ଦ୍ୱେ ଲେଡ୍ଡୁପାତା ଗହେତବ୍ବା।

ମଗ୍ଗତୋ ଓକ୍କମିତ୍ୱାତି ମଗ୍ଗତୋ ଅପସକ୍କିତ୍ୱା। ଗୁମ୍ବେନାତି ରୁକ୍ଖଗହନେନ ୱା ଲତାଗହନେନ ୱା। ୱତିଯାତି କଣ୍ଟକସାଖାଦୀହି କତାଯ ୱତିଯା।

ୱତ୍ତମାଦାଯାତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱତ୍ତଂ ସମାଦିଯିତ୍ୱା। ଆରୋଚେତ୍ୱାତି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ଆରୋଚେତ୍ୱା।

ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ଭିକ୍ଖୂତି ଅତ୍ତନା ସଦ୍ଧିଂ ହତ୍ଥପାସଦାନତ୍ଥାଯ ଆଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚୀତି ଏତ୍ଥ ''ସନ୍ତିକେ''ତି ସେସୋ।

ଆରୋଚେତ୍ୱାୱାତି ଅତ୍ତନୋ ନୱକତରୋ ଚେ, ''ଆୱୁସୋ''ତି, ୱୁଡ୍ଢୋ ଚେ, ''ଭନ୍ତେ''ତି ୱତ୍ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଆରୋଚେତ୍ୱା। ସେସନ୍ତି ଅୱସେସୱିନିଚ୍ଛଯଂ। ସମୁଚ୍ଚଯସ୍ସାତି ଚୂଳୱଗ୍ଗାଗତସ୍ସ ତତିଯସମୁଚ୍ଚଯକ୍ଖନ୍ଧକସ୍ସ। ଅଟ୍ଠକଥାଯଚାତି ''ସଚେ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନା''ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨) ଅଟ୍ଠକଥାଗତୱିନିଚ୍ଛଯେନାପି।

ୱିଭାୱଯେତି ''ସଚେ ଯଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ତତ୍ଥ ଆଗତଂ ପସ୍ସତି, ଭାସମାନସ୍ସ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣାତି, ତସ୍ସ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ। ତଥା ଅକରୋନ୍ତସ୍ସ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚ ୱତ୍ତଭେଦୋ ଚ ହୋତି ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସଚେ ସୋ ଦ୍ୱାଦସରତନବ୍ଭନ୍ତରଂ ପତ୍ୱା ତସ୍ସ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସେୱ ପକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି, ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋୱ ହୋତି, ନ ୱତ୍ତଭେଦୋ । ସଚେ ଅତ୍ତନା ସଦ୍ଧିଂ ଆଗତୋ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ଗତୋ ହୋତି, ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଯଂ ପଠମଂ ପସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଆରୋଚେତ୍ୱା ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ପରିକପ୍ପିତଦିୱସେ ପୁଣ୍ଣେ କୁକ୍କୁଚ୍ଚୱିନୋଦନତ୍ଥଂ ଅତିରେକେ ଚ ଦିୱସେ ୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ପରିଯୋସାନେ ୱତ୍ତେ ଅସମାଦିନ୍ନେ ମାନତ୍ତାରହୋ ନ ହୋତୀତି ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମ୍ମ ୱତ୍ତଂ ସମାଦିଯିତ୍ୱା ଖନ୍ଧକେ ଆଗତନଯେନେୱ ମାନତ୍ତଂ ଯାଚିତବ୍ବଂ। ଅନିକ୍ଖିତ୍ତୱତ୍ତେନ ଚରିତୁକାମସ୍ସ ପୁନ ୱତ୍ତସମାଦାନଂ କାତବ୍ବଂ ନ ହୋତୀ''ତି ଏତ୍ତକୋ ୱିସେସୋ, ଇମଂ ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପକାସେନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି।

ପଟିଚ୍ଛନ୍ନପରିୱାସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୫୨୧ ।ନ ଜାନତୀତି ଏତ୍ଥ ଛନ୍ଦୱସେନ ରସ୍ସୋ କତୋ। ଆପତ୍ତୀନଞ୍ଚ ରତ୍ତୀନଂ, ପରିଚ୍ଛେଦଂ ନ ଜାନତୀତି ବହୂ ସଙ୍ଘାଦିସେସେ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାପି ''ଏତ୍ତକାହଂ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପନ୍ନୋ''ତି ଅତ୍ତନୋ ଆପନ୍ନସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତୀନଂ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ନ ଜାନାତି, ''ମଯା ଆପନ୍ନାପତ୍ତି ଏତ୍ତକେ ଦିୱସେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା''ତି ଦିୱସପରିଚ୍ଛେଦଂ ନ ଜାନାତି।

୫୨୨। ଇଦାନି ତସ୍ସ ପଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏସେୱା''ତିଆଦି। ପରିସୁଦ୍ଧେହୀତି ସକଲସଂକିଲେସପ୍ପହାନେନ ପରିସୁଦ୍ଧସନ୍ତାନେହି ଉପାଲିତ୍ଥେରାଦିପୁବ୍ବାଚରିଯେହି। ଏସୋୱ ସୁଦ୍ଧନ୍ତୋତି ଏସୋ ଯଥାୱୁତ୍ତସରୂପୋ ସୁଦ୍ଧନ୍ତପରିୱାସୋ। ଚୂଳସୁଦ୍ଧନ୍ତନାମୋ ଚାତି ''ଯୋ ଉପସମ୍ପଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅନୁଲୋମକ୍କମେନ ୱା''ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଉପସମ୍ପଦମାଳକତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅନୁଲୋମୱସେନ ୱା ଆରୋଚିତଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପଟିଲୋମୱସେନ ୱା ସରନ୍ତେ ''କିତ୍ତକାନି ଦିୱସାନି ପରିସୁଦ୍ଧୋତି ସରସୀ''ତି ୱିନଯଧରେହି ପୁଚ୍ଛିତେ ''ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ପରିସୁଦ୍ଧୋସ୍ମୀ''ତି ୱୁତ୍ତୱତୋ ତେନ ୱୁତ୍ତସୁଦ୍ଧଦିନାନି ପରିଯନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଦିନ୍ନୋ ଯାୱ ଉପସମ୍ପନ୍ନଦିୱସୋ, ତାୱ ବହୁଦିୱସେସୁ ନେତବ୍ବଂ ମହାସୁଦ୍ଧନ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ଇତରଦିନାନଂ ପୂରେତବ୍ବତ୍ତା ଚୂଳସୁଦ୍ଧନ୍ତୋ ନାମାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

''ଅଯଞ୍ହି ସୁଦ୍ଧନ୍ତପରିୱାସୋ ନାମ ଉଦ୍ଧମ୍ପି ଆରୋହତି, ହେଟ୍ଠାପି ଓରୋହତି, ଇଦମସ୍ସ ଲକ୍ଖଣ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇମଂ ପରିୱାସଂ ପରିୱସନତୋ ପଚ୍ଛା ଦିୱସଂ ସରନ୍ତୋ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଯୋଜେତ୍ୱା ଗହିତଦିୱସତୋ ୱଡ୍ଢେତି ୱା ହାପେତି ୱା, ଉଭଯତ୍ଥାପି ''ପୁନ ପରିୱାସଦାନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨) ୱଚନତୋ ପୁବ୍ବେ ଦିନ୍ନପରିୱାସୋଯେୱ ପମାଣଂ । ''ଏତସ୍ସ ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ 'ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା'ତି ୱା ଅଚିରପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ 'ଚିରପଟିଚ୍ଛନ୍ନା'ତି ୱା ଅସମ୍ବହୁଲମ୍ପି 'ସମ୍ବହୁଲା'ତି ୱା ୱିପରୀତତୋ ଗହେତ୍ୱା ୱିନଯକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ହୋତି, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ 'ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା'ତିଆଦିୱିପରିଯାଯେନ ନ ହୋତୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଅଟ୍ଠକଥାଗତନଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ମହାସୁଦ୍ଧନ୍ତନାମକୋତି ''ଯୋ ପନ ଯଥାୱୁତ୍ତେନ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମନଯେନ ପୁଚ୍ଛିଯମାନୋପି ରତ୍ତିପରିଯନ୍ତଂ ନ ଜାନାତି, ନେୱ ସରତି, ୱେମତିକୋ ୱା ହୋତି, ତସ୍ସ ଦିନ୍ନୋ ସୁଦ୍ଧନ୍ତପରିୱାସୋ ମହାସୁଦ୍ଧନ୍ତୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସରୂପୋ ମହାସୁଦ୍ଧନ୍ତୋ ନାମ। ''ଅଯଂ ଉଦ୍ଧଂ ନାରୋହତି, ହେଟ୍ଠା ପନ ଓରୋହତୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଯଂ ପରିୱାସୋ ଯାୱ ଉପସମ୍ପନ୍ନଦିୱସୋ, ତାୱ ପୂରେତବ୍ବତୋ ତତୋ ଉଦ୍ଧଂ ନାରୋହତି। ଅନ୍ତରାଳେ ଅତ୍ତନୋ ସୁଦ୍ଧକାଲଂ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ସରତି ଚେ, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନିୱତ୍ତନତୋ ଦିୱସହାନଂ ପନ ହୋତେୱ।

୫୨୩। ''ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ବହୁଲା ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଆପତ୍ତିୟୋ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି, ସୋ ଆପତ୍ତିପରିୟନ୍ତଂ ନ ଜାନାତି, ରତ୍ତିପରିୟନ୍ତଂ ନ ଜାନାତୀ''ତି (ଚୂଳଅୱ। ୧୫୬) ଆଗତୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଇମସ୍ସ ପରିୱାସସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ସଙ୍ଗହେତୁଂ ''ଆପତ୍ତୀନଂ ଚା''ତିଆଦିଂ ୱତ୍ୱାପି ''ଆପତ୍ତିପରିୟନ୍ତଂ ପନ 'ଏତ୍ତକା ଅହଂ ଆପତ୍ତିୟୋ ଆପନ୍ନୋ'ତି ଜାନାତୁ ୱା ମା ୱା, ଅକାରଣମେତ''ନ୍ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨) ପଟିସେଧେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ପଧାନଭାୱେନ ୱୁତ୍ତରତ୍ତିପରିୟନ୍ତସ୍ସ ଅପରିଜାନନମତ୍ତମେୱ ପମାଣନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଦୁୱିଧୋପୀ''ତିଆଦି। ଦୁୱିଧୋପି ଅୟଂ ସୁଦ୍ଧନ୍ତପରିୱାସୋ ଏକଚ୍ଚଂ ରତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦଂ, ସକଲଂ ୱା ରତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅଜାନତୋ ୱା ୱିମତିସ୍ସ ୱା ଦାତବ୍ବୋତି ୟୋଜନା।

ସୁଦ୍ଧନ୍ତପରିୱାସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୫୨୪। ଇତରୋପି ସୋ ସମୋଧାନପରିୱାସୋ ତିଧା ମତୋତି ୟୋଜନା। ଧାତୁସଦ୍ଦାନଂ ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ''ଓଧାନ''ନ୍ତି ମକ୍ଖନଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଓଧୁନିତ୍ୱା ମକ୍ଖେତ୍ୱା''ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨)। ''ସମୋଧାନ''ନ୍ତି ପକ୍ଖେପୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ସମୋଦହିତ୍ୱା''ତି। ଓଧାନଞ୍ଚ ସମୋଧାନଞ୍ଚ ଓଧାନସମୋଧାନଂ, ତଂ ୟତ୍ଥ ସୋ ପରିୱାସୋ ''ଓଧାନସମୋଧାନୋ''ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅରିସାଦିଗଣେ ଅନ୍ତୋଗଧତ୍ତା ହେତ୍ଥ, ଉପରି ଚ ଏୱରୂପେ ଠାନେ ଅ-କାରପଚ୍ଚୟୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ । ପରିୱୁତ୍ଥଦିୱସାନଂ ମକ୍ଖନଞ୍ଚ ମୂଲାପତ୍ତିୟଂ ଅନ୍ତରାପତ୍ତୀନଂ ପକ୍ଖିପନଞ୍ଚ ୟସ୍ମିଂ ସୋ ପରିୱାସୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେନେୱେତ୍ଥ ''ଦିୱସେ ପରିୱୁତ୍ଥେ ତୁ, ଓଧୁନିତ୍ୱା ପଦୀୟତେ''ତି ୱକ୍ଖତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ପରିୱୁତ୍ଥଦିୱସେ ଓଧୁନିତ୍ୱା ମକ୍ଖେତ୍ୱା ପୁରିମାୟ ଆପତ୍ତିୟା ମୂଲଦିୱସପରିଚ୍ଛେଦେ ପଚ୍ଛା ଆପନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିଂ ସମୋଦହିତ୍ୱା''ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨)।

ଅଗ୍ଘପୁବ୍ବକୋ ମିସ୍ସକପୁବ୍ବକୋ ସମୋଧାନପରିୱାସୋତି ୟୋଜନା, ଅଗ୍ଘସମୋଧାନପରିୱାସୋ ମିସ୍ସକସମୋଧାନପରିୱାସୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଗ୍ଘୋ ଚ ମିସ୍ସକୋ ଚ ଅଗ୍ଘମିସ୍ସକା, ତେ ପୁବ୍ବକା ଏତସ୍ସାତି ଅଗ୍ଘମିସ୍ସକପୁବ୍ବକୋ, ସମୋଧାନୋ। ଅଗ୍ଘେନ ସମୋଧାନଂ ଅଗ୍ଘସମୋଧାନଂ, ତଂ ୟତ୍ଥ ସୋ ଅଗ୍ଘସମୋଧାନୋ, ଆପନ୍ନାସୁ ବହୂସୁ ସବ୍ବଚିରପଟିଚ୍ଛନ୍ନାପତ୍ତୀନଂ ଦିୱସଗଣନଗ୍ଘେନେୱ ପଚ୍ଛା ଆପନ୍ନଆପତ୍ତୀନଂ ପକ୍ଖେପୟୁତ୍ତପରିୱାସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଅଗ୍ଘସମୋଧାନୋ ନାମ ସମ୍ବହୁଲାସୁ ଆପତ୍ତୀସୁ ୟା ଏକା ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ତିସ୍ସୋ ୱା ସମ୍ବହୁଲା ୱା ଆପତ୍ତିୟୋ ସବ୍ବଚିରପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୟୋ, ତାସଂ ଅଗ୍ଘେନ ସମୋଧାୟ ତାସଂ ରତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦୱସେନ ଅୱସେସାନଂ ଊନତରପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ପରିୱାସୋ ଦିୟ୍ୟତି, ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଗ୍ଘସମୋଧାନୋ''ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨)। ମିସ୍ସକାନଂ ନାନାୱତ୍ଥୁକାନଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ସମୋଧାନଂ ମିସ୍ସକସମୋଧାନଂ, ତଂ ୟତ୍ଥ ସୋ ପରିୱାସୋ ମିସ୍ସକସମୋଧାନୋ। ମିସ୍ସକାନଂ ନାନାୱତ୍ଥୁକାନଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ଏକତୋ ପକ୍ଖେପୟୁତ୍ତୋ ପରିୱାସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ମିସ୍ସକସମୋଧାନୋ ନାମ ୟୋ ନାନାୱତ୍ଥୁକା ଆପତ୍ତିୟୋ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଦିୟ୍ୟତୀ''ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨)।

୫୨୫-୭। ଏୱଂ ତିୱିଧେ ସମୋଧାନପରିୱାସେ ପଠମପରିୱାସସ୍ସ ୱିସେସନଭୂତତାୟ ଅୱୟୱାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଓଧାନସମୋଧାନସଦ୍ଦାନଂ ଅତ୍ଥାନୁୱାଦେନ ତଦୁଭୟଓଧାନସମୋଧାନସରୂପଂ ୱିଧାତୁମାହ ''ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା…ପେ… ପକାସିତୋ''ତି। ତତ୍ଥ ପଠମସ୍ସ ଓଧାନ-ସଦ୍ଦସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅୱୟୱସ୍ସ ଅତ୍ଥସରୂପାନୁୱାଦମାହ ''ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା…ପେ… ପଦୀୟତେ''ତି। ଦୁତିୟାୱୟୱସଙ୍ଖାତସମୋଧାନ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥସରୂପାନୁୱାଦମାହ ''ପୁରିମାପତ୍ତିୟା…ପେ… ଭିକ୍ଖୁନୋ''ତି। ତେନେୱ ଉଭୟତ୍ଥାନୁୱାଦେ ''ଭିକ୍ଖୁନୋ''ତି ପଦଦ୍ୱୟସ୍ସ, ''ପଦୀୟତେ ଦାତବ୍ବୋ''ତି କିରିୟାପଦଦ୍ୱୟସ୍ସ ଚ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଗହିତତ୍ତା ପୁନରୁତ୍ତିଦୋସାଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ଅୱୟୱତ୍ଥାନୁୱାଦେନ ୱିଧାତବ୍ବସମୁଦାୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏସୋଧାନସମୋଧାନପରିୱାସୋ ପକାସିତୋ''ତି। ଏତ୍ଥ ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ହୀତି ହି-ସଦ୍ଦୋ ହେତୁମ୍ହି। ଏସୋଧାନସମୋଧାନୋତି ଏତ୍ଥ ଏତ-ସଦ୍ଦସମ୍ବନ୍ଧେନ ''ୟୋ''ତି ଲବ୍ଭତି।

ତତ୍ରାୟଂ ୟୋଜନା – ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା…ପେ… ଓଧୁନିତ୍ୱା ୟୋ ୟସ୍ମା ପଦୀୟତେ, ପୁରିମାପତ୍ତିୟା…ପେ… ୟୋ ୟସ୍ମା ଦାତବ୍ବୋ, ତସ୍ମା ଏସୋଧାନସମୋଧାନପରିୱାସୋ ପକାସିତୋତି।

ତତ୍ଥ ଅନ୍ତରାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାପତ୍ତିୟା ପରିୱସନ୍ତୋ ୱା ମାନତ୍ତାରହୋ ୱା ମାନତ୍ତଂ ଚରନ୍ତୋ ୱା ଅବ୍ଭାନାରହୋ ୱା ହୁତ୍ୱା କଦାଚି ଅଞ୍ଞଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା। ଛାଦେନ୍ତସ୍ସାତି ପଠମଂ ଆପନ୍ନାପତ୍ତିୟାପଟିଚ୍ଛାଦିତକାଲେନ ସମଂ ୱା ଊନଂ ୱା କାଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ। ''ମୂଲାୟପଟିକସ୍ସନେନ ତେ ପରିୱୁତ୍ଥଦିୱସେ ଚ ମାନତ୍ତଚିଣ୍ଣଦିୱସେ ଚ ସବ୍ବେ ଓଧୁନିତ୍ୱା''ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଏତ୍ଥ ''ପରିୱୁତ୍ଥେ''ତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ''ମାନତ୍ତଚିଣ୍ଣେ ଚା''ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଓଧୁନିତ୍ୱାତି ଚ ମୂଲାୟପଟିକସ୍ସନୱସେନ ମକ୍ଖେତ୍ୱା, ଅଦିୱସେ କତ୍ୱାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

ୟୋ ୟସ୍ମା ପଦୀୟତେ, ସୋ ପରିୱାସୋ ସଟ୍ଠିୱସ୍ସାନି ପରିୱସିତ୍ୱା ମାନତ୍ତାରହୋ ହୁତ୍ୱାପି ଅନ୍ତରାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଏକାହମ୍ପି ପଟିଚ୍ଛାଦିତେ

ମୂଲାୟପଟିକସ୍ସନେନ ତେ ଦିୱସେ ସଙ୍କେ ମକ୍ଖେତ୍ୱା ତାନେୱ ସଟ୍ଠିୱସ୍ସାନି ପୁନପି ୟସ୍ମା ପଦୀୟତେତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ସଟ୍ଠିୱସ୍ସାନି ପରିୱସିତ୍ୱା ମାନତ୍ତାରହୋ ହୁତ୍ୱାପି ହି ଏକଦିୱସଂ ଅନ୍ତରାପତ୍ତିଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ପୁନପି ସଟ୍ଠିୱସ୍ସାନି ପରିୱାସାରହୋ ହୋତୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨)।

ପୁରିମାପତ୍ତିୟାତି ତେନ ଆପନ୍ନାସୁ ସମ୍ବହୁଲାସୁ ଆପତ୍ତୀସୁ ସବ୍ବାପତ୍ତୀନଂ ପୁରେତରମେୱ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୟ ଆପତ୍ତିୟା। ମୂଲଦିୱସେତି ପଠମଂ ୱୀତିକ୍କମଦିୱସେ। ୱିନିଚ୍ଛିତେତି ''ଅସୁକସଂୱଚ୍ଛରେ ଅସୁକମାସେ ଅସୁକଦିୱସେ''ତି ନିୟମିତେ। ସମୋଧାୟ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱିଧାନତୋ ୟାଚମାନସ୍ସାତି ୱିଧାନତୋ ସଙ୍ଘେନ ଦାତବ୍ବୋତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ସମୁଚ୍ଚୟକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତେନ ୱିଧିନା ଯାଚମାନସ୍ସ ତତ୍ଥେୱ ୱୁତ୍ତୱିଧିନା ସଙ୍ଘେନ ଦାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଏସୋ ଓଧାନସମୋଧାନପରିୱାସୋ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୫୨୮-୯। ତଥା ୱୁଚ୍ଚତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତାସଂ ଅଗ୍ଘୱସେନ ହୀତି ହି-ସଦ୍ଦୋ ହେତୁମ୍ହି। ''ସୋତି ତଂସଦ୍ଦସମ୍ବନ୍ଧେନ ''ଯୋ''ତି ଲବ୍ଭତି। ତତ୍ରାୟଂ ଯୋଜନା – ସମ୍ବହୁଲା…ପେ… ତାସଂ ଅଗ୍ଘୱସେନ ତତୋ ଊନପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ସମୋଧାୟ ଯୋ ୟସ୍ମା ପଦାତବ୍ବୋ ପରିୱାସୋ, ତସ୍ମା ସୋ ୟଥା ଅୱୟୱତ୍ଥୱସେନ ''ଓଧାନସମୋଧାନୋ''ତି ପରିୱାସୋ ୱୁତ୍ତୋ, ତଥା ''ଅଗ୍ଘସମୋଧାନୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି।

ତତ୍ଥ ସମ୍ବହୁଲାସୂତି ୟାସଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ପରିୱସିତୁକାମୋ, ତାସୁ ସମ୍ବହୁଲାସୁ ଆପତ୍ତୀସୁ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ''ଏକା ୱା''ତିଆଦି ନିଦ୍ଧାରିୟନିଦ୍ଦେସୋ। ତାସଂ ଆପତ୍ତୀନଂ। ଅଗ୍ଘୱସେନାତି ଗଣନୱସେନ, ରତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦୱସେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ତାସଂ ରତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦୱସେନା''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨)। ''ପଦାତବ୍ବୋ''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତୋତି ଚିରପଟିଚ୍ଛନ୍ନାପତ୍ତିତୋ। ଊନପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନଂ ଆପତ୍ତୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଉପଯୋଗତ୍ଥେ ସାମିୱଚନଂ, ଊନପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୟୋ ଆପତ୍ତିୟୋ ସମୋଧାୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୫୩୦। ନାନା ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦୀନି ୱତ୍ଥୂନି ୟାସଂ ତା ନାନାୱତ୍ଥୁକା, ନାନାୱତ୍ଥୁକା ସଞ୍ଞା ୟାସଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ତା ନାନାୱତ୍ଥୁକସଞ୍ଞାୟୋ। ସବ୍ବାତି ଏତ୍ଥ ''ୟା''ତି ସେସୋ, ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦିକୁଲଦୂସନାୱସାନା ୟା ସବ୍ବା ତେରସ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଆପତ୍ତିୟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତା ସବ୍ବାତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ଦାତବ୍ବୋତି ଏତ୍ଥ ''ପରିୱାସୋ''ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ତା ସବ୍ବାପି ଏକତୋ କତ୍ୱା ଦାତବ୍ବୋ ପରିୱାସୋତି ଯୋଜନା। ତସ୍ସ ତେରସ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିୟୋପି ଏକତୋ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଅହଂ ଭନ୍ତେ ସମ୍ବହୁଲା ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଆପତ୍ତିୟୋ ଆପଜ୍ଜିଂ ଏକଂ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଂ…ପେ… ଏକଂ କୁଲଦୂସକଂ, ସୋହଂ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘଂ ତାସଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ସମୋଧାନପରିୱାସଂ ୟାଚାମୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୟାଚନାୟ ଚ ତଦନୁରୂପାୟ ଞତ୍ତିୟା ଚ କମ୍ମୱାଚାସୁ ଚ ନାମଂ ୱତ୍ୱା ଦାତବ୍ବପରିୱାସୋ ମିସ୍ସକୋ ମତୋ ''ମିସ୍ସକସମୋଧାନପରିୱାସୋ''ତି ଞାତୋ। ଦ୍ୱେ, ତିସ୍ସୋ, ଚତସ୍ସୋ, ଅତିରେକା ଚ ଆପନ୍ନସ୍ସାପି ପରିୱାସଂ ଦେନ୍ତେନ ଇମିନା ନିୟାମେନ ୱତ୍ୱୁଂ, ନାମଂ ୱିସେସେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ।

ସମୋଧାନପରିୱାସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୫୩୧।ପରିସୁଦ୍ଧପରିୱାସସ୍ସାତି ତିୱିଧେ ପରିୱାସେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ୱସେନ ପରିସୁଦ୍ଧପରିୱାସସ୍ସ। ଉତ୍ତରି ଛ ରତ୍ତିୟୋତି ପରିୱାସତୋ ଉତ୍ତରି ଛ ରତ୍ତିୟୋ, ଛ ଦିୱସେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ''ଚରିତୁ''ନ୍ତି ସେସୋ, ଚରଣକିରିୟାୟ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂୟୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ମାନତ୍ତଂ ଦେନ୍ତୀତି ଯୋଜନା, ''ସଙ୍ଘେନା''ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି। ସମୁଚ୍ଚୟକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ଛାରତ୍ତଞ୍ଚ ଦାତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖୁମାନନୱିଧି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

''ପରିସୁଦ୍ଧପରିୱାସସ୍ସା''ତି ଇମିନା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନମାନତ୍ତଂ ପକତଂ, ତତ୍ଥ ପଭେଦେ ଅସତି କସ୍ମା ''ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାପଟିଚ୍ଛନ୍ନୱସା ଦୁୱେ''ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ପକତଭେଦମନପେକ୍ଖିତ୍ୱା ଛାରତ୍ତମାନତ୍ତେ ଲବ୍ଭମାନୱିସୟଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏୱଞ୍ଚ ସତି ସମୋଧାନମାନତ୍ତେ ଚ ''ଛାରତ୍ତଂ ମାନତ୍ତଂ ଦେତୂ''ତି (ଚୂଳୱ। ୧୨୮) ପାଠଇୟଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତମ୍ପି ଗହେତ୍ୱା ''ତିଧା''ତି କସ୍ମା ନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ତମ୍ପି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାପତ୍ତିୟା ପରିସୁଦ୍ଧପରିୱାସସ୍ସେୱ ଦାତବ୍ବମାନତ୍ତନ୍ତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନମାନତ୍ତୱଚନେନେୱ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ୱିସୁଂ ନ ୱୁତ୍ତଂ। ତେନେୱ ଚତୁବ୍ବିଧେ ମାନତ୍ତେ ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ୱିନା ଦସ୍ସେତବ୍ବେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ମାନତ୍ତେସୁ ପକ୍ଖମାନତ୍ତମେତ୍ତଂ ''ଛାଦେନ୍ତିୟା''ତିଆଦିଗାଥାୟ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସମୋଧାନମାନତ୍ତଂ ୱିସୁଂ ନ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୫୩୪-୬।ୱିନିଦ୍ଦିଟ୍ଠପ୍ପକାରନ୍ତି ''ପରିକ୍ଖିତ୍ତୱିହାରସ୍ସା''ତିଆଦିନା ୟଥାୱୁତ୍ତଗାଥାଦ୍ୱୟେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠପ୍ପକାରଂ। ଆଦିୟିତ୍ୱାନ ତଂତେସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ସନ୍ତିକେ''ତି ୱକ୍ଖମାନତୋ ଲବ୍ଭତି। ତେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ସମ୍ମୁଖା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତଂ ୱତ୍ତଂ ସମାଦିୟିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ତଂ ତେସଂ ସନ୍ତିକେ''ତି ଇଦଂ ''ଆରୋଚେତ୍ୱା''ତି ଇମିନାପି ୟୁଜ୍ଜତି। ତେସମେୱ ସମ୍ମୁଖା ନିସିନ୍ନେନ ''ଅହଂ ଭନ୍ତେ ଏକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିଂ ସଞ୍ଚେତନିକଂ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠି''ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ସମୁଚ୍ଚୟକ୍ଖନ୍ଧକାଗତଂ ଆରୋଚନଂ କତ୍ୱା। ଇମିନା ଅନ୍ତୋଅରୁଣେ ଦିଟ୍ଠାନଂ ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ଆରୋଚନଂ ଉପଲକ୍ଖିତଂ।

ନିକ୍ଖିପେ ସନ୍ତିକେ ତେସଂ ୱଉନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅରୁଣେ ଉଟ୍ଠିତେ’’ତି ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବଂ। ଅରୁଣେ ଉଗ୍ଗତେ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମ୍ମୁଖା ଯଥାୱୁଡ୍ଢନଯେନେୱ ନିସୀଦିତ୍ୱା ‘‘ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପାମି, ମାନତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପାମୀ’’ତି ଇମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଏକଂ ୱା ଦ୍ୱଯମେୱ ୱା ୱତ୍ୱା ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପେ।

୫୩୭।ତସ୍ସ ମାନତ୍ତସ୍ସ। ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦାଦିକୋତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱତ୍ତଭେଦୋ ଗହିତୋ। ଅଟ୍ଠକଥାୱସେନ ପାଠଇଓୱସେନାତି ଯୋଜନା।

୫୩୮। ୱୀସତିଯା ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱଗ୍ଗୋ ସମୂହୋ ୱୀସତିୱଗ୍ଗୋ, ସୋ ଏୱ ୱୀସତିୱଗ୍ଗିକୋ। ଅବ୍ଭେଯ୍ୟାତି ଓସାରେଯ୍ୟ, ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ କରେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଧିନାତି ସମୁଚ୍ଚଯକ୍ଖନ୍ଧକାଗତକ୍କମେନ। ଅବ୍ଭିତୋତି ସଂୱାସେନ ଅନ୍ତୋ କତୋ, ପକତତ୍ତୋତି ପକତିସଭାୱୋ, ଆପତ୍ତିଂ ଅନାପନ୍ନକାଲସଦିସୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୩୯। ଆପତ୍ତିଂ ଛାଦେନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯାତି ଯୋଜନା, ‘‘ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା’’ତି ସେସୋ, ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ‘‘ଆପତ୍ତି ଚା’’ତିଆଦିନା (ୱି। ୱି। ୫୦୫) ନଯେନ ପୁବ୍ବେ ଦସ୍ସିତେହି ଦସହି ଅଙ୍ଗେହି ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅତ୍ତନୋ ଆପତ୍ତିଂ ଛାଦେନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା। ନ ଚ ଆପତ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅତ୍ତନୋ’’ତି ଇମିନା ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତିଯା ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକାସଙ୍ଖାତପାରାଜିକାପତ୍ତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯା’’ତି ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଭାୱଂ ଦୀପେତି।

୫୪୧। ୱିରୁଦ୍ଧମତ୍ଥଂ ନଯତି ପଜହତୀତି ୱିନଯୋ, ୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ତଂ ୱିନଯପିଟକତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯୱିସେସୱିସଯଂ ସମ୍ମୋହସଙ୍ଖାତଂ ୱିରୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକଂ ତଦଙ୍ଗୱସେନ ପଜହନତୋ ୱିନଯନଯସଙ୍ଖାତଂ ତତୋ ଏୱ ଅତିବୁଦ୍ଧିଦୀପନଂ, ଅତିସଯେନ ବୁଦ୍ଧିଂ ଦୀପେତୀତି ଅତିବୁଦ୍ଧିଦୀପନଂ, ତଂ ୱିନଯତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯକଂ ଞାଣପଦୀପଂ ୱିସେସେନ ଜାଲେନ୍ତଂ। ୱିୱିଧେହି ନଯେହି ଯୁତ୍ତତାଯ ୱିୱିଧନଯଯୁତଂ। ୱିନଯନଯେତି ୱିନଯପିଟକସ୍ସ ପରସନ୍ତାନପାପନେ, ୱିନଯୱଣ୍ଣନାଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ସଙ୍ଘାଦିସେସକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଅନିଯତକଥାୱଣ୍ଣନା

୫୪୨-୩। ଇଦାନି ସଙ୍ଘାଦିସେସକଥାନନ୍ତରଂ ଅନିଯତକଥଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ରହୋନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦେନା’’ତିଆଦି। ରହସି ନିସଜ୍ଜା ରହୋନିସଜ୍ଜା, ତସ୍ସା ଅସ୍ସାଦୋ ରହୋନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦୋ, ତେନ ରହୋନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦେନ, ମେଥୁନଧମ୍ମସନ୍ନିସ୍ସିତେନ କିଲେସେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ରହୋନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦୋତି ମେଥୁନଧମ୍ମସନ୍ନିସ୍ସିତକିଲେସୋ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୫୧)। ‘‘ରହୋ ନାମ ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ରହୋ ସୋତସ୍ସ ରହୋ। ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ରହୋ ନାମ ନ ସକ୍କା ହୋତି ଅକ୍ଖିଂ ୱା ନିଖଣିଯମାନେ ଭମୁକଂ ୱା ଉକ୍ଖିପିଯମାନେ ସୀସଂ ୱା ଉକ୍ଖିପିଯମାନେ ପସ୍ସିତୁଂ। ସୋତସ୍ସ ରହୋ ନାମ ନ ସକ୍କା ହୋତି ପକତିକଥା ସୋତୁ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୪୪୫) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତରହେସୁ ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ରହୋ ଏୱ ଇଧାଧିପ୍ପେତୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘କିଞ୍ଚାପି ପାଳିଯଂ ‘ସୋତସ୍ସ ରହୋ’ତି ଆଗତଂ, ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ରହେନେୱ ପନ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୪୪-୪୪୫)।

ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ରହତ୍ତା ‘‘ପଟିଚ୍ଛନ୍ନ’’ନ୍ତି ଇମମ୍ପି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନତ୍ତା ଏୱ ‘‘ଅଲଂକମ୍ମନିଯ’’ନ୍ତି ଇମମ୍ପି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ନିସଜ୍ଜସଦ୍ଦୋପାଦାନେନ ‘‘ଆସନେ’’ତି ଇଦମ୍ପି ଗହିତମେୱ। ‘‘ମାତୁଗାମସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ’’ତି ଇମିନା ‘‘ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧି’’ନ୍ତି ଇଦମ୍ପି ଗହିତମେୱ। ଏୱଂ ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭମାନପଦୋପାଦାନେନ ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକୋ ଏକାଯ ରହୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଆସନେ ଅଲଂକମ୍ମନିଯେ ନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ରହଭାୱେନ କୁଟ୍ଟାଦିପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ତେନେୱ ମେଥୁନସେୱନକମ୍ମସ୍ସ ଅନୁରୂପେ ଆସନେ ତଦହୁଜାତାଯପି ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ସହ ନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦରାଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ‘‘ମାତୁଗାମସ୍ସା’’ତି ତଦହୁଜାତମ୍ପି ଇତ୍ଥିଂ ଗଣ୍ହାତୀତି କୁତୋ ଲବ୍ଭତୀତି? ‘‘ମାତୁଗାମୋ ନାମ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ, ନ ଯକ୍ଖୀ, ନ ପେତୀ, ନ ତିରଚ୍ଛାନଗତା, ଅନ୍ତମସୋ ତଦହୁଜାତାପି ଦାରିକା, ପଗେୱ ମହତ୍ତରୀ’’ତି (ପାରା। ୪୪୫) ପଦଭାଜନତୋ ଲବ୍ଭତି।

‘‘ନିୱାସେତୀ’’ତି ଇମିନା ‘‘କାଯବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧତି, ଚୀୱରଂ ପାରୁପତୀ’’ତି ଇଦଂ ଲକ୍ଖୀଯତି। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ପଯୋଗତୋ ପୁବ୍ବାପରପଯୋଗେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେନେୱ ‘‘ପଯୋଗେ ଚ ପଯୋଗେ ଚା’’ତି ୱିଚ୍ଛାପଯୋଗୋ କତୋ। ନିସୀଦତୋ ଚସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ‘‘ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ନିସଜ୍ଜାଯ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଂ ସନ୍ଧାଯ ଏକକସ୍ସ ନିସୀଦତୋତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୫୪୪।ନିସଜ୍ଜାଯୋଭିନ୍ନମ୍ପୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସକି’’ନ୍ତି ସେସୋ, ଉଭିନ୍ନଂ ନିସଜ୍ଜାପୂରଣୱସେନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ପୁରେ ୱା ପଚ୍ଛା ୱା ଏକକ୍ଖଣେ ୱା ମାତୁଗାମସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଏକୱାରଂ ନିସଜ୍ଜାଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପାଳିଯଂ ‘‘ମାତୁଗାମେ ନିସିନ୍ନେ ଭିକ୍ଖୁ ଉପନିସିନ୍ନୋ ୱା ହୋତୀ’’ତିଆଦି (ପାରା। ୪୪୫)। ହୋତି ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗଗଣନାଯ ଚ ହୋନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯାନୀତି ଗହେତବ୍ବଂ, ମାତୁଗାମସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱା ଉଭିନ୍ନଂ ୱା ଉଟ୍ଠାଯୁଟ୍ଠାଯ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଉପନିସୀଦନପଯୋଗଗଣନାଯ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଆପତ୍ତୀହିପି ତୀହିପୀ’’ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ପାଚିତ୍ତିଯଗ୍ଗହଣଂ ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସାନଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ ହୋତି, ତୀସୁ ଏକଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ‘‘ପଯୋଗଗଣନାଯା’’ତି ଇଦଂ ପାରାଜିକାଯ ନ ଲବ୍ଭତି ଏକପଯୋଗେନେୱ ସିଜ୍ଝନତୋ। କାଯସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ପନ ସରୀରତୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱିଯୁଜିତ୍ୱା ଫୁସନେନ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଲବ୍ଭତି।

ବହୂସୁପି ମାତୁଗାମେସୁ ବହୁକାନି ପାଚିତ୍ତିଯାନି ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ବହୂସୁ ମାତୁଗାମେସୁ ନିସିନ୍ନେସୁ ନିସିନ୍ନାନଂ ଗଣନାଯ ଏକେନେୱ ପଯୋଗେନ ବହୂନି ପାଚିତ୍ତିଯାନି ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଚ ହୋନ୍ତି। ‘‘ପଯୋଗଗଣନାଯ ଚା’’ତି ଇମସ୍ସ ଏତ୍ଥାପି ଯୁଜ୍ଜମାନତ୍ତା ତାସୁ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଉଟ୍ଠାଯୁଟ୍ଠାଯ ପୁନପ୍ପୁନଂ ନିସୀଦନ୍ତୀସୁ, ସଯଞ୍ଚ ଉଟ୍ଠାଯୁଟ୍ଠାଯ ପୁନପ୍ପୁନଂ ନିସୀଦତୋ ତାସଂ ଗଣନାଯ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାପତ୍ତିଯୋ ପଯୋଗଗଣନାଯ ଚ ବହୂ ହୋନ୍ତୀତି ଇଦଂ ଲବ୍ଭତି। ଏତ୍ଥାପି ପନ ପାରାଜିକଂ ନ ଲବ୍ଭତି, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଲବ୍ଭତି।

୫୪୫। ସମୀପେ ଠିତୋପି ଅନ୍ଧୋ ଅନାପତ୍ତିଂ ନ କରୋତୀତି ସୋତସ୍ସ ରହଭାୱେ ଅସତିପି ପଧାନଭୂତସ୍ସ ‘‘ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ରହୋ’’ତି ଇମସ୍ସ ଅଙ୍ଗସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଅନ୍ତୋଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥକେ’’ତି, ଇମିନା ସୱନୂପଚାରେ ୱିଜ୍ଜମାନେପୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇତ୍ଥୀନଂ ତୁ ସତମ୍ପି ଚ ନ କରୋତି ଅନାପତ୍ତିନ୍ତି ଯୋଜନା, ୱିଞ୍ଞୁନୋ ପୁରିସସ୍ସ ଅସନ୍ନିହିତଭାୱେନାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ‘‘ଇତ୍ଥୀନମ୍ପି ସତମ୍ପି ଚା’’ତି ଲିଖନ୍ତି, ତତୋପି ଅଯମେୱ ପାଠୋ ସୁନ୍ଦରୋ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ୱା ତୁ-ସଦ୍ଦତ୍ଥେ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୫୪୬।ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସମୀପେ’’ତି ସେସୋ, ‘‘ନିଦ୍ଦାଯନ୍ତୋପୀ’’ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସକେନ ‘‘ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ନିସୀଦିତ୍ୱା ନିଦ୍ଦାଯନ୍ତୋତି

ଇମସ୍ସ ନିୱତ୍ତିତତ୍ତା ସମୀପେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ନିଦ୍ଦାୟନ୍ତୋପି ଅନନ୍ଧୋ ମନୁସ୍ସପୁରିସୋ ଅନାପତ୍ତିଂ କରୋତୀତି ଲବ୍ଭତି। "କେୱଲ"ନ୍ତି ୱିସେସନେନ ବଲୱନିଦ୍ଦୂପଗତୋ ଗହିତୋତି ତଥା ଅହୁତ୍ୱା ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଆପନ୍ନାପନ୍ନେ ୱିନିଚ୍ଛିନିତ୍ୱା ପୱତ୍ତମାନାୟ କପିନିଦ୍ଦାୟ ନିଦ୍ଦାୟନ୍ତୋପି ଅନାପତ୍ତିଂ କରୋତୀତି ଅୟମତ୍ଥୋ ଲବ୍ଭତି। "ପିହିତଦ୍ୱାରଗବ୍ଭସ୍ସା"ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ମଜ୍ଝପଦଲୋପୀସମାସୱସେନ "ପିହିତଗବ୍ଭସ୍ସା"ତି ୱୁତ୍ତଂ। "ଦ୍ୱାରେ"ତି ଇମିନା ଦ୍ୱାରେକଦେସଭୂତଂ ଉମ୍ମାରଂ ୱା ତଂସମୀପଂ ୱା ଉପଚାରେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ସଚେ ଗବ୍ଭୋ ପିହିତଦ୍ୱାରୋ ନ ହୋତି, ଅନାପତ୍ତୀତି ବ୍ୟତିରେକତୋ ଦସ୍ସିତଂ।

୫୪୭। ଇମସ୍ମିଂ ଅନିୟତସିକ୍ଖାପଦେ ପାଠଇୟଂ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ଅସତିପି "ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ରହୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଆସନେ ନିସଜ୍ଜଂ କପ୍ପେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିୟ"ନ୍ତି (ପାଚି। ୨୮୫) ପଞ୍ଚମସ୍ସ ଅଚେଲକୱଗ୍ଗସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ "ଅନାପତ୍ତି ଯୋ କୋଚି ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସୋ ଦୁତିୟୋ ହୋତି, ତିଟ୍ଠତି ନ ନିସୀଦତି, ଅରହୋପେକ୍ଖୋ, ଅଞ୍ଞୱିହିତୋ ନିସୀଦତି, ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସା"ତି (ପାଚି। ୨୮୮) ୱୁତ୍ତେ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ସଙ୍ଗହେତୁମାହ "ଅନନ୍ଧେ ସତୀ"ତିଆଦି। "ଏତସ୍ସ ସମୀପେ"ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଇଧ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗନିଦ୍ଦେସେନ ପୁରିସୋ ଲବ୍ଭତି, "ତେନାପି ଅବାଲେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ମନୁସ୍ସଜାତିକେନ ଭୱିତବ୍ବ"ନ୍ତି ଇଦଞ୍ଚ "ୱିଞ୍ଞୁସ୍ମି"ନ୍ତି ଇମିନା ଲବ୍ଭତି। ଅନ୍ଧସଦିସନିଦ୍ଦୂପଗତପଟିପକ୍ଖୱାଚିଅନନ୍ଧପଦେନ "ଅନିଦ୍ଦାୟନ୍ତେ"ତି ଲବ୍ଭତି, ମନାପାମନାପଂ ଜାନନ୍ତେ ଅନିଦ୍ଦାୟନ୍ତେ ମନୁସ୍ସପୁରିସେ ଦସ୍ସନୂପଚାରସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ୱିଜ୍ଜମାନେତି ଅତ୍ଥୋ।

"ନିସଜ୍ଜପଚ୍ଚୟା ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀ"ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଏୱରୂପେ ରହୋ ଆସନେ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ନିସିନ୍ନପଚ୍ଚୟା ଆପତ୍ତି ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। "ଠିତସ୍ସା"ତି ଇମିନାପି ତଦେୱ ପଦଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ୱିଞ୍ଞୁମ୍ହି ପଟିବଲେ ମନୁସ୍ସପୁରିସେ ଅସନ୍ନିହିତେପି ତଥାୱିଧେ ରହୋ ଆସନେ ମାତୁଗାମେ ଆସନେ ନିସିନ୍ନେପି ସୟାନେପି ଠିତେପି ସୟଂ ଠିତସ୍ସ ନିସଜ୍ଜାୟ ଅଭାୱା ତପ୍ପଚ୍ଚୟା ଆପତ୍ତି ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅରହସଞ୍ଞିନୋ ନିସଜ୍ଜପଚ୍ଚୟା ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ରହୋ ଆସନେ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ନିସଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସାପି "ରହୋ"ତି ସଞ୍ଞାରହିତସ୍ସ ନିସୀଦତୋ ନିସଜ୍ଜପଚ୍ଚୟା ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିକ୍ଖିତ୍ତଚେତସୋ ନିସଜ୍ଜପଚ୍ଚୟା ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

୫୪୮। ଏତ୍ତାୱତା ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତିମତ୍ତତୋ ଅନାପତ୍ତିପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଅନିୟତୱୋହାରହେତୁଭୂତାହି ତୀହି ଆପତ୍ତୀହି ଅନାପତ୍ତିପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ନ ଦୋସୋ"ତିଆଦି। ଆପତ୍ତୀହିପି ତୀହିପୀତି "ନିସଜ୍ଜଂ ଭିକ୍ଖୁ ପଟିଜାନମାନୋ ତିଣ୍ଣଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ କାରେତବ୍ବୋ ପାରାଜିକେନ ୱା ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ୱା ପାଚିତ୍ତିୟେନ ୱା"ତି (ପାରା। ୪୪୪) ପାଠଇୟଂ ୱୁତ୍ତାହି "ପଠମପାରାଜିକାପତ୍ତିକାୟସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତୀ"ତି ଇମାହି ତୀହିପି ଆପତ୍ତୀହୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି।

ପଠମାନିୟତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୫୪୯। ୱତ୍ତବ୍ବାଭାୱେନାଧିକତଦୁତିୟାନିୟତୱିନିଚ୍ଛୟତୋ ପଠମାନିୟତେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟେହି ସମଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ପହାୟ ତତ୍ଥ ଅୱୁତ୍ତଂ ଇମସ୍ସେୱ ୱିନିଚ୍ଛୟୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଅନନ୍ଧୋ"ତିଆଦି। ଇଧ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସାପି ଗହିତତ୍ତା ତତୋ ଅନାପତ୍ତିକରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ଅବଧିରୋ"ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅନନ୍ଧୋ ଅବଧିରୋତି "ପୁରିସୋ"ତି ଇଦଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। "ଇତ୍ଥୀ"ତି ଇଦଂ ସନ୍ଧାୟ "ଅନନ୍ଧାବଧିରା"ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଏୱମୁପରିପି। ତେନାପି ସୱନୂପଚାରନ୍ତୋଗଧେନ ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁଂ "ଅନ୍ତୋଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥଗୋ"ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୫୫୦।"ଅନ୍ଧୋ ଅବଧିରୋ ଅନାପତ୍ତିଂ ନ କରୋତୀ"ତି ଇଦଂ କାୟସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। "ବଧିରୋ ୱାପି ଚକ୍ଖୁମା, ନ କରୋତି ଅନାପତ୍ତି"ନ୍ତି ଇଦଂ ପନ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଏୱମେତ୍ଥ ସନ୍ଧାୟ ଭାସିତତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ପୁରିମାନିୟତକଥାୟ ଅୱୁତ୍ତୱିସେସସ୍ସ ଦୁତିୟାନିୟତକଥାୟ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛିତତ୍ତା ଅୟମ୍ପି ୱିସେସୋ ଇଧ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। କୋୟଂ ୱିସେସୋ, ଯୋ ଇଧ ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ଚେ? ତତ୍ଥ "ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଆସନେ ଅଲଂକମ୍ମନିୟେ"ତି (ପାରା। ୪୪୪) ୱୁତ୍ତଂ ଆସନଙ୍ଗଦ୍ୱୟଂ ଇଧ "ନ ହେୱ ଖୋ ପନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଆସନଂ ହୋତି ନାଲଂକମ୍ମନିୟ"ନ୍ତି (ପାରା। ୪୫୩) ନିସେଧେତ୍ୱା "ଅଲଞ୍ଚ ଖୋ ହୋତି ମାତୁଗାମଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାହି ୱାଚାହି ଓଭାସିତୁ"ନ୍ତି (ପାରା। ୪୫୩) ଇଦଂ ଅପୁବ୍ବଙ୍ଗଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ର ମାତୁଗାମୋତି ଅନ୍ତମସୋ ତଦହୁଜାତାପି ଦାରିକା ଗହିତା, ଇଧ "ମାତୁଗାମୋ ନାମ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ, ନ ଯକ୍ଖୀ, ନ ପେତୀ, ନ ତିରଚ୍ଛାନଗତା, ୱିଞ୍ଞୂ ପଟିବଲା ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆଜାନିତୁ"ନ୍ତି (ପାରା। ୪୫୪) ୱିଞ୍ଞୂ ପଟିବଲୋ ମାତୁଗାମୋୱ ୱୁତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ "ପାରାଜିକେନ ୱା ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ୱା ପାଚିତ୍ତିୟେନ ୱା"ତି (ପାରା। ୪୪୪) ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ ୱୁତ୍ତା, ଇଧ "ନିସଜ୍ଜଂ ଭିକ୍ଖୁ ପଟିଜାନମାନୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ କାରେତବ୍ବୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ୱା ପାଚିତ୍ତିୟେନ ୱା"ତି (ପାରା। ୪୫୩) ଦ୍ୱେୟେୱ ଆପତ୍ତିୟୋ

ୱୁତ୍ତା। ସଙ୍ଘାଦିସେସେସୁ ଚ ତତ୍ଥ ‘‘ସା ଚେ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ ‘ଅୟ୍ୟୋ ମଯା ଦିଟ୍ଠୋ ନିସିନ୍ନୋ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତୋ’ତି, ସୋ ଚ ତଂ ପଟିଜାନାତି, ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ’’ତି (ପାରା। ୪୪୮) କାଯସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଘାଦିସେସୋୱ ୱୁତ୍ତୋ, ଇଧ ସୋ ଚ ୱୁତ୍ତୋ, ‘‘ସା ଚେ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ ‘ଅୟ୍ୟସ୍ସ ମଯା ସୁତଂ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ମାତୁଗାମଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାହି ୱାଚାହି ଓଭାସେନ୍ତସ୍ସା’ତି, ସୋ ଚ ତଂ ପଟିଜାନାତି, ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ’’ତି (ପାରା। ୪୫୫) ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ଚ ୱୁତ୍ତୋ। ଏତ୍ତକୋ ଉଭିନ୍ନମନିଯତାନଂ ୱିସେସୋ।

ଅଯଂ କସ୍ମା ନ ୱୁତ୍ତୋତି? ଅଯଂ ସମ୍ବୋଧୱତ୍ଥୁୱିସେସୋ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛିତୋ ପନ ଅଟ୍ଠକଥାଗତୱିନିଚ୍ଛଯୱିସେସତୋତି ତସ୍ମା ନ ୱୁତ୍ତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତିସମୁଟ୍ଠାନମେୱିଦଂ କାଯଚିତ୍ତୱାଚାଚିତ୍ତକାଯୱାଚାଚିତ୍ତୱସେନ ତୀଣି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଏତସ୍ସାତି କତ୍ୱା।

ଇମେହିପି ଦ୍ୱୀହି ଅନିଯତସିକ୍ଖାପଦେହି ସିକ୍ଖାପଦନ୍ତରେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତାଯେୱ ଆପତ୍ତିଯୋ, ଅନାପତ୍ତିଯୋ ଚ ଦସ୍ସିତା, ନ କୋଚି ଆପତ୍ତିୱିସେସୋ ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ମା କିମେତେସଂ ୱଚନେନାତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଲକ୍ଖଣଂ ଠପେତୁଂ ଭଗୱତା ଉପନ୍ନେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଦ୍ୱେ ଅନିଯତା ପଞ୍ଞତ୍ତା। କଥଂ? ଏୱରୂପାଯପି ସଦ୍ଧେଯ୍ୟୱଚନାଯ ଉପାସିକାଯ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ପଟିଜାନମାନୋୱ ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ, ନ ଅପ୍ପଟିଜାନମାନୋ, ତସ୍ମା ‘‘ଯାଯ କାଯଚି ଆପତ୍ତିଯା ଯେନ କେନଚି ଚୋଦିତେ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣଂଯେୱଙ୍ଗଂ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଇମେହି ସିକ୍ଖାପଦେହି ୱିନିଚ୍ଛଯଲକ୍ଖଣଂ ଠପିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଥ କସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅନିଯତଂ ନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ଇଦମେୱ ଲକ୍ଖଣଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅନୁଗତନ୍ତି ନ ୱୁତ୍ତଂ।

ଦୁତିଯାନିଯତକଥାୱଣ୍ଣନା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ଅନିଯତକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟକଥାୱଣ୍ଣନା

୫୫୧। ଏୱଂ ଅନିୟତକଥଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟକଥଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଖୋମ''ନ୍ତିଆଦି । ଖୋମନ୍ତି ଏୱଂନାମକଂ ଚୀୱରଂ। ଖୋମନ୍ତି ଗଚ୍ଛୱିସେସସ୍ସ ନାମଂ, ତସ୍ସ ୱାକେହି କତଚୀୱରଂ କାରଣୋପଚାରୱୋହାରୱସେନ ''ଖୋମ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। କପ୍ପାସନ୍ତି କପ୍ପାସସୁତ୍ତମୟଂ ଚୀୱରଂ, ଇଦମ୍ପି ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ''କପ୍ପାସ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କୋସେୟ୍ୟଂ ନାମ କୋସକାରକିମିକୋସଂ, କୋସେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ସୁତ୍ତଂ କୋସେୟ୍ୟଂ। ଇଧ ପନ ତେନ କୋସେୟ୍ୟସୁତ୍ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ ''କୋସେୟ୍ୟ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସାଣନ୍ତି ସାଣୱାକସୁତ୍ତେହି ୱାୟିତ୍ୱା କତଚୀୱରଂ। ଇଦଞ୍ଚ ଖୋମଂ ୱିୟ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଭଙ୍ଗନ୍ତି ଖୋମସୁତ୍ତାଦୀନି ସବ୍ବାନି, ଏକଚ୍ଚାନି ୱା ମିସ୍ସେତ୍ୱା କତଚୀୱରଂ। ଇଦମ୍ପି କରଣପ୍ପକାରେନ ଲଦ୍ଧନାମକଂ। ''ଭଙ୍ଗଂ ନାମ ଏକା ଗଚ୍ଛଜାତି, ତସ୍ସା ୱାକମୟସୁତ୍ତେହି ୱାୟିତ୍ୱା କତଚୀୱର''ନ୍ତି କେଚି। ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ଖୋମଂ ୱିୟ ଗହେତବ୍ବଂ। କମ୍ବଲନ୍ତି ମନୁସ୍ସଲୋମୱାଳଲୋମଂ ୱିନା ସେସଲୋମେହି ୱାୟିତ୍ୱା କତଚୀୱରଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ଇଦଂ ''ଚୀୱରଂ ନାମ ଛନ୍ନଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀୱର''ନ୍ତି (ପାରା। ୪୬୩) ପଦଭାଜନେ ଚ ''ଖୋମଂ କପ୍ପାସିକଂ କୋସେୟ୍ୟଂ କମ୍ବଲଂ ସାଣଂ ଭଙ୍ଗ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୨-୪୬୩) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ଚ ୱୁତ୍ତଂ ସନ୍ଧାୟାହ। ''ଜାତିତୋ''ତି ଇଦଂ ପମାଣାଦିଭେଦସ୍ସ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ଜାତିତୋତି ଖୋମାଦିସାମଞ୍ଞତୋ। ସାମଞ୍ଞଞ୍ହି ''ଜାତୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଦୀଘରସ୍ସଥୂଲସୁଖୁମନୀଲପୀତାଦିଭେଦଭିନ୍ନାନଂ ସବ୍ବେସଂ ୱତ୍ଥାୱୟୱାନଂ ସଙ୍ଗାହିକଖୋମସୁତ୍ତମୟତାସାମଞ୍ଞଂ ଜାତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱଂ ସେସେସୁପି।

୫୫୨।ଦୁକୂଲନ୍ତି ଏୱଂନାମକଂ ରୁକ୍ଖୱାକମୟଚୀୱରଂ। ପତ୍ତୁଣ୍ଣନ୍ତି ପତ୍ତୁଣ୍ଣଦେସେ ସଞ୍ଜାତୱତ୍ଥଂ। ''ପତ୍ତୁଣ୍ଣଂ କୋସେୟ୍ୟୱିସେସୋ''ତି ଅଭିଧାନକୋସେ ୱୁତ୍ତଂ। ଚିନନ୍ତି ଚିନଦେସେ ଉପ୍ପନ୍ନୱତ୍ଥଂ। ସୋମାରପଟ୍ଟକନ୍ତି ସୋମାରଦେସେ ଉପ୍ପନ୍ନୱତ୍ଥଂ। ''ସୋମାରଚିନପଟକ''ନ୍ତିପି ଲିଖନ୍ତି, ସୋୟେୱତ୍ଥୋ। ଇଦ୍ଧିଜନ୍ତି ଏହିଭିକ୍ଖୂନଂ ପୁଞ୍ଞିଦ୍ଧିୟା ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ। ଦେୱଦିନ୍ନନ୍ତି ଦେୱତାହି ଦିନ୍ନଂ ଚୀୱରଂ। ତଞ୍ହି କପ୍ପରୁକ୍ଖେ ନିବ୍ବତ୍ତଂ, ଜାଲିନିୟା ଦେୱକଞ୍ଞାୟ ଅନୁରୁଦ୍ଧତ୍ଥେରସ୍ସ ଦିନ୍ନୱତ୍ଥସଦିସଂ। ତସ୍ସାତି ଜାତିତୋ ଛବ୍ବିଧସ୍ସ କପ୍ପିୟଚୀୱରସ୍ସ। ଇଦଂ ଛବ୍ବିଧଚୀୱରଂ ୟଥାରହଂ ଅନୁଲୋମିକଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁକୂଲଞ୍ହି ସାଣସ୍ସ ଅନୁଲୋମଂ ୱାକମୟତ୍ତା, ପତ୍ତୁଣ୍ଣାଦୀନି କୋସେୟ୍ୟସ୍ସ ଅନୁଲୋମାନି ପାଣକେହି କତସୁତ୍ତମୟତ୍ତା, ଇଦ୍ଧିଜମ୍ପି ଖୋମାଦୀନଂୟେୱ ଅଞ୍ଞତରଂ ହୋତୀତି ତେସଂ ଅନୁଲୋମଂ, ଦେୱଦିନ୍ନମ୍ପି ଖୋମାଦୀନଂୟେୱ ଅନୁଲୋମଂ ହୋତି ତେସଂ ଅଞ୍ଞତରଭାୱତୋ। ୟଥାହ –

''ସାଣସ୍ସ ତୁ ଦୁକୂଲଞ୍ହି, ଇଦ୍ଧିଜଂ ଦେୱଦିନ୍ନକଂ;

ଖୋମାଦୀନଂୱସିଟ୍ଠଂତୁ, କୋସେୟ୍ୟସ୍ସାନୁଲୋମିକ''ନ୍ତି।

୫୫୩। ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ସମାହାରୋ ତିଚୀୱରନ୍ତି ପମାଣୟୁତ୍ତଂ ସଙ୍ଘାଟିଆଦିନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରସ୍ସେୱ ନାମତ୍ତା ତଦେୱ ୱୁଚ୍ଚତି। ଗଣନୱସେନ ୟଂ କିଞ୍ଚି ଚୀୱରତ୍ତୟଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସମୁଦ୍ଦେକଦେସୋପି ୟଥା ''ସମୁଦ୍ଦୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ଅଧିଟ୍ଠିତେସୁ ତୀସୁ ଚୀୱରେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ''ତିଚୀୱର''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନ୍ତି ସଙ୍ଘାଟିଆଦିୱିସିଟ୍ଠନାମେହି ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ ''ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଆୟାମେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲଂ ସୁଗତଙ୍ଗୁଲେନ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲୱିତ୍ଥତଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଚୀୱର''ନ୍ତି (ପାରା। ୩୫୮) ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ପଚ୍ଛିମଚୀୱରପରିୟନ୍ତଂ କତ୍ୱା କତାକତସ୍ସ ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ଚୀୱରସ୍ସ ରୁଳ୍ହିସଞ୍ଞା।

ମୁଖଂ ସନ୍ଦମାନଲାଲଂ ପୁଞ୍ଛତି ଏତେନାତି ମୁଖପୁଞ୍ଛନନ୍ତି କପୋଲତୋ ନିଙ୍ଗଂ ସନ୍ଦମାନଲାଲାନଂ ପୁଞ୍ଛନତ୍ଥାୟ ଅନୁଞ୍ଞାତସ୍ସ ଚୀୱରୱିସେସସ୍ସ ନାମଂ। ନିସୀଦନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ନିସୀଦନନ୍ତି ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିସୀଦିତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ ନାମଂ। ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ''ଇମଂ କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି''ନ୍ତିଆଦିନା (ୱି। ୱି। ୫୮୫) ୱକ୍ଖମାନନୟେନ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣମେୱ ଚାତି ସଙ୍ଘିକେ ମଞ୍ଚପୀଠେ ସରୀରସମ୍ଫୁସନେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାୟ ଆପତ୍ତିୟା ମୋଚନତ୍ଥାୟ ତତ୍ଥ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ପରିଭୋଗତ୍ଥାୟ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଚୀୱରଞ୍ଚ।

୫୫୪।ଏକାହନ୍ତି ୱସନକିରିୟାୟ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂୟୋଗେ ଉପୟୋଗୱଚନଂ। ତିଚୀୱରନ୍ତି ତିଚୀୱରେନ। ୱିପ୍ପୱସେୟ୍ୟାତି ''ସଙ୍ଘାଟିୟା ୱା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେନ ୱା ଅନ୍ତରୱାସକେନ ୱା''ତି (ପାରା। ୪୭୬) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଏକଦେସେ ସମୁଦାୟୋପଚାରୱସେନ ଅୱୟୱସ୍ସ ୱଚନତୋ ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନାତିପି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ୱିନା''ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି। ଅଧିଟ୍ଠାତି ଅଧିଟ୍ଠାୟାତି ଗହେତବ୍ବଂ ''ପଟିସଙ୍ଖା ୟୋନିସୋ''ତି (ମ। ନି। ୧।୨୨, ୨୩; ଅ। ନି। ୬।୫୮) ୟଥା, ଏତ୍ଥ ''ୱଳଞ୍ଜିୟମାନ''ନ୍ତି ସେସୋ, ଅଧିଟ୍ଠାୟ ୱଳଞ୍ଜିୟମାନଂ ନିସୀଦନଂ ତଥା ୱିନା ଚତୁମାସଂ ନ ୱସେୟ୍ୟାତି ୟୋଜନା।

୫୫୫।କପ୍ପିଯନ୍ତି କପ୍ପିଯକାରଣଂ ନୀଲାଦିୱଣ୍ଣଭେଦକରଣଂ। କପ୍ପିଯନ୍ତି ଚ କାରଣେ କାରିଯୂପଚାରେନ ଗହେତବ୍ବଂ। ବିନ୍ଦୁଂ ଦଦ୍ୱାତି "ନୀଲଂ ୱା କଦ୍ଦମଂ ୱା କାଳସାମଂ ୱା"ତି (ପାଚି। ୩୬୮) ୱୁତ୍ତଲୋହମଲାଦିନା ଯେନ କେନଚିପି ମଙ୍ଗୁଲପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣାଦିକଂ ବିନ୍ଦୁଂ ଦତ୍ୱା। ତସ୍ମାତି ତେସୁ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବେସୁ ତିଚୀୱରାଦୀସୁ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ତିଚୀୱରନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରିତବ୍ବଂ। ଉପପନ୍ନନ୍ତି ଯୁତ୍ତଂ। ପମାଣେନାତି ଅନନ୍ତରଂ ୱକ୍ଖମାନେନ ପମାଣେନ। ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବନ୍ତି "ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ"ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖମାନନଯେନ ନାମଂ ୱତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ଏୱକାରେନ ପନ ନାମଂ ୱତ୍ୱା ନ ୱିକପ୍ପେତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ଏସ ନଯୋ ସେସଚୀୱରେସୁପି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା "ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ତିଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ, ନ ୱିକପ୍ପେତୁ"ନ୍ତିଆଦି (ମହାୱ। ୩୫୮)। ତସ୍ମା ତିଚୀୱରାଦୀନି ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତେନ "ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ"ତିଆଦିନା ନାମଂ ୱତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ୱିକପ୍ପେନ୍ତେନ ପନ "ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟି"ନ୍ତିଆଦିନା ତସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ ନାମଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା "ଇମଂ ଚୀୱରଂ ତୁଯ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ"ତି ୱିକପ୍ପେତବ୍ବଂ। ତିଚୀୱରଂ ୱା ହୋତୁ ଅଞ୍ଞଂ ୱା, ଯଦି ତଂ ତଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିକପ୍ପେତି, ଅୱିକପ୍ପିତଂ ହୋତି ଅତିରେକଚୀୱରଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତି। ତଂ ଚୀୱରନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୫୬-୭। "ଉପପନ୍ନଂ ପମାଣେନା"ତି ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ପଚ୍ଛିମନ୍ତେନା"ତିଆଦି। ସଙ୍ଘଟିତଟ୍ଠେନ ସଙ୍ଘାଟି। ୱତ୍ଥଖଣ୍ଡାନି ସିବ୍ବନକମ୍ମେନ ସଙ୍ଘଟେତ୍ୱା କତତ୍ତା "ସଙ୍ଘାଟୀ"ତି ଚୀୱରାନଂ ସାମଞ୍ଞନାମଂ। ଇଧ ପନ ରୁଳ୍ହିୟା ଅନ୍ତରୱାସକାଦିୱିସେସନାମବ୍ୟତିରିତ୍ତେ ଚୀୱରୱିସେସେ ୱତ୍ତତି। ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକାତି ଏତ୍ଥ ଏକାଦୀନମଟ୍ଠାରସନ୍ତାନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାସଦ୍ଦାନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେ ୱତ୍ତମାନତ୍ତା ପଞ୍ଚସଦ୍ଦୋ ଚୀୱରପ୍ପମାଣପ୍ପକରଣତୋ ଲଦ୍ଧମାନହତ୍ଥସଙ୍ଖାତରତନେଯେୱ ପୱତ୍ତତି, ତେନେୱ ମୁଟ୍ଠିସଦ୍ଦୋପି ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ମୁଟ୍ଠିରତନେ ୱତ୍ତତି। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ପଞ୍ଚମୋ, ମୁଟ୍ଠିୟା ପଞ୍ଚମୋ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚମୋ। ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚମୋ ପରିମାଣମେତିସ୍ସାତି "ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚମକା"ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ମ-କାରଲୋପେନ "ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକା"ତି ସଙ୍ଘାଟି ୱୁତ୍ତା।

ମୁଟ୍ଠିତ୍ତିକାତି ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯେନ ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେ ୱତ୍ତମାନୋ ତି-ସଦ୍ଦୋ ଚୀୱରପ୍ପମାଣପ୍ପକରଣତୋ ଲଦ୍ଧମାନହତ୍ଥସଙ୍ଖାତରତନେଯେୱ ୱତ୍ତତି, ତେନେୱ ମୁଟ୍ଠିସଦ୍ଦୋପି ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ମୁଟ୍ଠିରତନେ ୱତ୍ତତି। ତିଣ୍ଣଂ ପୂରଣୋ ତତିଯୋ, ମୁଟ୍ଠିୟା ତତିଯୋ ମୁଟ୍ଠିତତିଯୋ, ମୁଟ୍ଠିତତିଯୋ ପରିମାଣମେତିସ୍ସାତି "ମୁଟ୍ଠିତତିଯକା"ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ତିଯ-ପଚ୍ଚଯଲୋପେନ "ମୁଟ୍ଠିତ୍ତିକା"ତି ସଙ୍ଘାଟିଯେୱ ୱୁଚ୍ଚତି। ଏୱମୁପରିପି। ତିରିଯନ୍ତି ତିରିଯତୋ।

ଉତ୍ତମନ୍ତେନାତି ଉକ୍କଟ୍ଠପରିମାଣନ୍ତେନ। ସଙ୍ଘୁନୋ ଚୀୱରୂନାପୀତି "ତତ୍ରିଦଂ ସୁଗତସ୍ସ ସୁଗତଚୀୱରପ୍ପମାଣଂ, ଦୀଘସୋ ନୱ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିୟା, ତିରିଯଂ ଛ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ"ତି (ପାଚି। ୫୪୮) ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣସୁଗତଚୀୱରତୋ ଊନାପି। ପି-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ଭାୱନେ, ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ତତ୍ତକମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ତତୋ ଚେ ଊନଂ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଅନ୍ତଦ୍ୱଯସନ୍ଦସ୍ସନେନ ଉଭଯମଜ୍ଝେ ଯଂ ପହୋନକରୁଚ୍ଚନକପ୍ପମାଣଂ, ତଂ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତି।

୫୫୮।ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକସଦ୍ଦୋ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନିଧ ଦୀଘନ୍ତେ ୱତ୍ତତି। ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକୋ ଦୀଘନ୍ତୋ ଯସ୍ସ, ଯସ୍ମିଂ ୱା ପମାଣେତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଦୀଘନ୍ତତୋ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକପ୍ପମାଣେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। "ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚମ"ନ୍ତିପି ଲିଖନ୍ତି। ତିରିଯନ୍ତତୋତି ୱିତ୍ଥାରନ୍ତତୋ। ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟୋ ଅଡ୍ଢୋ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ, ସୋ ତେଯ୍ୟୋ ତତିଯୋ ଯସ୍ସ ପମାଣସ୍ସାତି ଗହେତବ୍ବଂ, ତଂ, ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟରତନପ୍ପମାଣଂ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଦ୍ୱିହତ୍ଥଂ ୱାତି ଦ୍ୱେ ହତ୍ଥା ଯସ୍ସ ପମାଣସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଦ୍ୱିରତନପ୍ପମାଣଂ ୱା ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଇଦଞ୍ଚ "ତିରିଯଂ ଦ୍ୱିହତ୍ଥୋପି ୱଟ୍ଟତି। ପାରୁପନେନପି ହି ସକ୍କା ନାଭିଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତୁ"ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) ଅଟ୍ଠକଥାଗତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। "ସେସେ ଅନ୍ତରୱାସକେ"ତି ଇଦଂ ଯଥାୱୁତ୍ତପରିମାଣେନ ପରିମିତଚୀୱରନିଦସ୍ସନଂ।

୫୫୯।ଅହତାହତକପ୍ପାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ "ୱତ୍ଥାନ"ନ୍ତି ସେସୋ। ଅହତାନଂ ୱତ୍ଥାନନ୍ତି ନୱୱତ୍ଥାନଂ। ଅହତତୋ କିଞ୍ଚି ଊନାନି ଅହତକପ୍ପାନି, ତେସଂ ନୱୱୋହାରୂପଗାନଂ କତିପଯଧୋତାନଂ ୱତ୍ଥାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଙ୍ଘାଟୀତି ସଙ୍ଘାଟିନାମକଚୀୱରଂ। ଦିଗୁଣାତି ଦୁପଟ୍ଟକତା।

୫୬୦।ଉତୁଦ୍ଧଟାନନ୍ତି ଅତିକ୍କନ୍ତଦିୱସାନଂ, ବହୁକାଲଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପରିଚ୍ଚତ୍ତାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଥ ୱା ଯାନି ଉତୁତୋ ଉଦ୍ଧଟାନି, ତେସଂ ୱତ୍ଥାନନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ, ତିଣ୍ଣଂ ଉତୂନମଞ୍ଞତରଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତାନଂ ପୁରାଣୱତ୍ଥାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚୀୱରାନନ୍ତି ଚୀୱରତ୍ଥାନି ୱତ୍ଥାନେୱ ଗହିତାନି। ଚତୁଗ୍ଗୁଣାତି ଚତୁପଟ୍ଟା। ସେସା ଦୁୱେତି ଅନ୍ତରୱାସକୌତ୍ତରାସଙ୍ଗା ଦ୍ୱେ। ଯଥାସୁଖନ୍ତି ଯଥାରୁଚି। ପଂସୁକୂଲନ୍ତି ସୁସାନାଦୀସୁ ପତିତପିଲୋତିକଚୀୱରଂ।

୫୬୧।"ତୀଣିପୀ"ତିଆଦୀସୁ "ତିଚୀୱରେ କଯିରମାନେ ସବ୍ବଂ ଛିନ୍ନକଂ ନପ୍ପହୋତୀ"ତି ପାଠଇଯଂ ଆଗତୱତ୍ଥୁମ୍ହି "ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଦ୍ୱେ ଛିନ୍ନକାନି ଏକଂ ଅଛିନ୍ନକ"ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୬୦) ଆଦିୱଚନତୋ "ଚୀୱର"ନ୍ତି ସେସୋ। ଛିନ୍ଦିତବ୍ବନ୍ତି ୱତ୍ଥାନି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ସିବ୍ବେତ୍ୱା କାତବ୍ବଂ। ପହୋତି ଚେତି ୱତ୍ଥାନି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କରଣେ ଯଦି ଚୀୱରସ୍ସ ପହୋତି। ସବ୍ବେସୂତି ତୀସୁ ଚୀୱରେସୁ। ଅପ୍ପହୋନ୍ତେସୂତି ୱତ୍ଥାନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ସିବ୍ବନେନ ଅପ୍ପହୋନ୍ତେସୁ। ଅନ୍ୱାଧିକନ୍ତି ୱତ୍ଥେ ଊନାତିରେକଂ ଅପନେତ୍ୱା ଆଗନ୍ତୁକପତ୍ତସଙ୍ଖାତଂ ଅନୁୱାତଂ ଚୀୱରସ୍ସ ପରିଯନ୍ତେ, ମଜ୍ଝେ ଚ ଯଥାରହଂ ଦୀଘରସ୍ସପରିମାଣଯୁତ୍ତଂ ଅଲ୍ଲିଯାପେତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୫୬୨।ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱାତି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱା। ଅନାଦିନ୍ନନ୍ତି ଅନାଦିନ୍ନଆଗନ୍ତୁକପତ୍ତଂ । ତିଚୀୱରନ୍ତି ତୀସୁ ଚୀୱରେସୁ ଏକେକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଦୁବ୍ଭୋଗେନାତି ଦୁଟ୍ଠୁ ପରିଭୋଗେନ । ଯଥା ପରିଭୁତ୍ତଂ ନସ୍ସତି, ତଥା କିଲିଟ୍ଠାନଂ ଧୋୱନାଦିମକତ୍ୱା ନିୱାସନାଦିନା ପରିଭୋଗେନ।

୫୬୩-୪।କୁସିନ୍ତି ଆଯାମତୋ ଚ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଚ ଅନୁୱାତଂ ଚୀୱରମଜ୍ଝେ ତାଦିସମେୱ ଦୀଘପତ୍ତଞ୍ଚ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''କୁସୀତି ଆଯାମତୋ ଚ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଚ ଅନୁୱାତାଦୀନଂ ଦୀଘପତ୍ତାନମେତଂ ଅଧିୱଚନ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)। ଅଡ୍ଢକୁସିନ୍ତି ଅନୁୱାତସଦିସଂ ଚୀୱରମଜ୍ଝେ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ରସ୍ସପତ୍ତଂ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ଅଡ୍ଢକୁସୀତି ଅନ୍ତରନ୍ତରା ରସ୍ସପତ୍ତାନଂ ନାମ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)। ମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଏକେକସ୍ମିଂ ଖଣ୍ଡେ ମହାମଣ୍ଡଲଂ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ମଣ୍ଡଲନ୍ତି ପଞ୍ଚଖଣ୍ଡିକଚୀୱରସ୍ସ ଏକେକସ୍ମିଂ ଖଣ୍ଡେ ମହାମଣ୍ଡଲ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)। ଅଡ୍ଢମଣ୍ଡଲନ୍ତି ମଣ୍ଡଲସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ନିୱେସିଯମାନଂ ଖୁଦ୍ଦକମଣ୍ଡଲଂ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ଅଡ୍ଢମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଖୁଦ୍ଦକମଣ୍ଡଲ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)। ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି ମଣ୍ଡଲଂ, ଅଡ୍ଢମଣ୍ଡଲଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱେ ଏକତୋ କତ୍ୱା ସିବ୍ବିତଂ ୱେମଜ୍ଝେ ଖଣ୍ଡଂ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି ମଣ୍ଡଲଞ୍ଚ ଅଡ୍ଢମଣ୍ଡଲଞ୍ଚ ଏକତୋ କତ୍ୱା ସିବ୍ବିତଂ ମଜ୍ଝିମଖଣ୍ଡ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)। ଅନୁୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି ମଜ୍ଝିମଖଣ୍ଡସ୍ସ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ ସିବ୍ବିତଂ ତଥେୱ ଦ୍ୱିମଣ୍ଡଲପତ୍ତଂ ଖଣ୍ଡଦ୍ୱଯଂ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ଅନୁୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି ତସ୍ସ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ ଦ୍ୱେ ଖଣ୍ଡାନୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)। ବାହନ୍ତନ୍ତି ତେସଂ ଅନୁୱିୱଟ୍ଟାନଂ ବାହିରପସ୍ସେ ସିବ୍ବିତଂ ବାହିରଖଣ୍ଡଦ୍ୱଯଂ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ବାହନ୍ତନ୍ତି ତେସଂ ଅନୁୱିୱଟ୍ଟାନଂ ବହି ଏକେକଂ ଖଣ୍ଡ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସମାହାରୋ ପଞ୍ଚକଂ, ଦସ୍ସିତପ୍ପକାରପଞ୍ଚଖଣ୍ଡେହି ସିବ୍ବିତଚୀୱରଂ ପଞ୍ଚକଂ ନାମ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସତ୍ତଖଣ୍ଡାଦୀହି ସିବ୍ବିତଚୀୱରାନଂ ଗହଣଂ। ତେନେୱେତ୍ଥାହ ''କପ୍ପଙ୍ଗ ତୁ ତିଚୀୱର''ନ୍ତି। ସତ୍ତଖଣ୍ଡସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ ଏକଂ ମଜ୍ଝିମଖଣ୍ଡଂ ୱିୱଟ୍ଟନାମମେୱ ହୋତି, ତସ୍ସ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ଖଣ୍ଡାନି ଚୂଳାନୁୱିୱଟ୍ଟମହାନୁୱିୱଟ୍ଟସଙ୍ଖାତାନି ଅନୁୱିୱଟ୍ଟନାମାନେୱ ହୋନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅଥ ୱା ଅନୁୱିୱଟ୍ଟନ୍ତି ୱିୱଟ୍ଟସ୍ସ ଏକପସ୍ସତୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ, ଏକପସ୍ସତୋ ଦ୍ୱିନ୍ନନ୍ତି ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଖଣ୍ଡାନମେତଂ ନାମ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)। ବାହନ୍ତନ୍ତି ଦ୍ୱୀସୁ ପରିଯନ୍ତେସୁ ସିବ୍ବନୀଯଂ ବାହିରଖଣ୍ଡଦ୍ୱଯଂ, ତଞ୍ଚ ସଙ୍ଘଟେତ୍ୱା ବାହମତ୍ଥକେ ଠପିଯମାନତ୍ତା ''ମଞ୍ଚା ଉକ୍କୁଟ୍ଠିଂ କରୋନ୍ତୀ''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ଆଧେଯ୍ୟେ ଆଧାରୋପଚାରୱସେନ ବାହାତି ଚ ଚୀୱରସ୍ସ ପରିଯନ୍ତାୱଯୱତ୍ତା ''ଅନ୍ତ''ନ୍ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ବାହନ୍ତନ୍ତି ସୁପ୍ପମାଣଂ ଚୀୱରଂ ପାରୁପନ୍ତେନ ସଂହରିତ୍ୱା ବାହାଯ ଉପରି ଠପିତା ଉଭୋ ଅନ୍ତା ବହିମୁଖା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତେସଂ ଏତଂ ନାମ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୫)। ଇଦଂ ସତ୍ତଖଣ୍ଡଚୀୱରମେୱ ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱିହିତନ୍ତି ଇଦାନିପି ତଦେୱ ୱଟ୍ଟତି। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ''ଅଯମେୱ ହି ନଯୋ ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୋ''ତି। ଭିକ୍ଖୁନା କୁସିଂ...ପେ... ବାହନ୍ତମ୍ପିଚାତି ସବ୍ବଂ ୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱାୱ ଛିନ୍ନଂ ପଞ୍ଚକାଦିପ୍ପଭେଦକଂ ସମଣସାରୁପ୍ପଂ ତିଚୀୱରଂ କପ୍ପଙ୍ଗନ୍ତି ଯୋଜନା।

୫୬୫-୬। ଯଥାୱୁତ୍ତୱିଧିଂ ଅୱିରାଧେତ୍ୱା ଚୀୱରଂ କପ୍ପବିନ୍ଦୁଂ ଦତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଟିଆଦିନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାଯ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ କଥଂ ଭିଜ୍ଜତୀତି ଆହ ''ଦାନେନା''ତିଆଦି। ଦାନେନାତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦାନେନ। ଅଚ୍ଛିଜ୍ଜଗାହେନାତି ଅଞ୍ଞେନ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗହଣେନ। ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗହଣେନ ଚାତି ଅତ୍ତନି ୱିସ୍ସାସେନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଗହଣେନ। ହୀନାଯାୱତ୍ତନେନାତି ସିକ୍ଖଂ ଅପ୍ପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ଗିହିଭାୱୂପଗମନେନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦାନେ ୱିଯ ଚୀୱରେ ନିରାଲଯଭାୱେନେୱ ପରିଚ୍ଚତ୍ତା।

କେଚି ପନ ''ହୀନାଯାୱତ୍ତନେନାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗିହିଭାୱୂପଗମନେନାତି ଏୱମତ୍ଥଂ ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁ ପନ ୱିବ୍ଭନ୍ତୋପି ଯାୱ ସିକ୍ଖଂ ନ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି, ତାୱ ଭିକ୍ଖୁଯେୱାତି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ନ ୱିଜହତୀ''ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ ''ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହୀନାଯାୱତ୍ତନେନା''ତି ୱିସେସେତ୍ୱା ଅୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚ ଗିହିଭାୱୂପଗମନେ ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଜହନଂ ୱିସୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ନତ୍ଥି ତସ୍ସା ୱିବ୍ଭମନେନେୱ ଅସ୍ସମଣିଭାୱତୋ।

ସିକ୍ଖାଯାତି ଭିକ୍ଖୁସିକ୍ଖାଯ। ପହାନେନାତି ପଚ୍ଚକ୍ଖାନେନ। ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ପନେତ୍ଥ ସଚେ ଭିକ୍ଖୁଲିଙ୍ଗେ ଠିତୋ ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି, ତସ୍ସ କାଯଲଗ୍ଗମ୍ପିଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ୱିଜହତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଗହିତଂ। ''ସିକ୍ଖାଯ ଚ ପହାନତୋ''ତି ଚ ଲିଖନ୍ତି, ତଂ ''ହୀନାଯାୱତ୍ତନେନାପି, ସିକ୍ଖାଯ ଚ ପହାନତୋ''ତି ପାଠକ୍କମେ ସତି ଯୁଜ୍ଜତି। ଯଥାୱୁତ୍ତୋ ପନ ପାଠୋ ''ସିକ୍ଖାଯ ଚ ପହାନେନ, ହୀନାଯାୱତ୍ତନେନପୀ''ତି ପାଠକ୍କମେ ଯୁଜ୍ଜତି। ଯଥା ତଥା ୱା ହୋତୁ, ନ କୋଚି ୱିରୋଧୋ।

ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରେନାତି ଚୀୱରସ୍ସ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରଣେନ। ''କାଲକିରିଯାଯା''ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ୱିନାସେନାତି ଚୀୱରସାମିକସ୍ସ ଜୀୱିତୱିନାସୋୱ ୱୁଚ୍ଚତୀତି। ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ପରିୱତ୍ତନାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନା, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପୁରିସଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନାତି ଏୱଂ ଉଭଯଥା ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ପରିୱତ୍ତନେନ। ସବ୍ବଂ ନୱୱିଧମ୍ପି ଚୀୱରଂ। ଅଧିଟ୍ଠାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଇମେହି ଅଟ୍ଠହୀ''ତି ସେସୋ। ୱୁତ୍ତୋୱାଯମତ୍ଥୋ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ତତ୍ଥ ପୁରିମେହି ଅଟ୍ଠହି ସବ୍ବଚୀୱରାନି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ୱିଜହନ୍ତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯)। ଭିଜ୍ଜତୀତି ପଜହତି। ଛିଦ୍ଦସ୍ସ ଭାୱୋ ଛିଦ୍ଦଭାୱୋ, ତସ୍ମିଂ, ଛିଦ୍ଦେ ସତି ଛିଦ୍ଦେ ଜାତେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତିଚୀୱରନ୍ତି ତୀସୁ ଚୀୱରେସୁ ଅଞ୍ଞତରନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତିଚୀୱରମେୱ ୱାତି ଗହେତବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''ଛିଦ୍ଦଭାୱେନ ପନ ତିଚୀୱରସ୍ସେୱା''ତି।

୫୬୭। କୀୱପ୍ପମାଣେ ଛିଦ୍ଦେ ଜାତେତି ଆହ ‘‘କନିଟ୍ଠସ୍ସା’’ତିଆଦି। ‘‘କନିଟ୍ଠ…ପେ… ମାଣକ’’ନ୍ତି ଇମିନା ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେତି।

୫୬୮ ।ଏକୋତନ୍ତୁପୀତି ଦୀଘତୋ ୱା ତିରିଯତୋ ୱା ଏକମ୍ପି ସୁତ୍ତଂ।

୫୬୯। ଜିଣ୍ଣଟ୍ଠାନେ ଅଗ୍ଗଳତ୍ଥଂ ଦେନ୍ତେନ ତେଚୀୱରିକେନ ୱତ୍ତିତବ୍ବୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପଠମ’’ନ୍ତିଆଦି। ପଠମନ୍ତି ଛିନ୍ନଟ୍ଠାନସ୍ସ ଛିନ୍ଦନତୋ ପୁବ୍ବେଯେୱ। ଅଗ୍ଗଳତ୍ଥଂ ଦତ୍ୱାତି ୱତ୍ଥଖଣ୍ଡଂ ଅଲ୍ଲିଯାପେତ୍ୱା। ରକ୍ଖତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଧିଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ଅନୁୱତ୍ତତେ, ‘‘ତେଚୀୱରିକୋ ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଲବ୍ଭତି, ଏୱଂ ୱତ୍ଥଖଣ୍ଡଂ ଅଲ୍ଲିଯାପେନ୍ତୋ ତେଚୀୱରିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ରକ୍ଖତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱିପରିଯାଯେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦତୀତି ଲବ୍ଭତି। ପଠମଂ ଦ୍ୱେ କୋଟିଯୋ ଘଟେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ମଜ୍ଝେ ଜିଣ୍ଣଂ ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରଂ ମଜ୍ଝେ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ତତୋ ପୁବ୍ବେଯେୱ ଦ୍ୱେ କୋଟିଯୋ ଏକତୋ ଘଟେତ୍ୱା ସିବ୍ବିତ୍ୱା। ପଚ୍ଛାତି କୋଟିଘଟନତୋ ପଚ୍ଛା। ଛିନ୍ଦତୀତି ମଜ୍ଝଂ ଉଭଯକୋଟିଂ କାତୁଂ ଛିନ୍ଦତି। ରକ୍ଖତୀତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରମେୱ।

୫୭୦। ତିଚୀୱରେ କତ୍ଥ ଜାତଂ ଛିଦ୍ଦମଧିଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦତୀତି ଆହ ‘‘ଚତୁରଙ୍ଗୁଲା’’ତିଆଦି। ଚତ୍ତାରି ଚ ଅଟ୍ଠ ଚ ଚତୁରଟ୍ଠଂ, ଚତୁନ୍ନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ୱା ଅଙ୍ଗୁଲାନଂ ସମାହାରୋ ଚତୁରଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲଂ, ତସ୍ମାତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଚତୁରଙ୍ଗୁଲା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାତି ଯୋଜନା। ଓରନ୍ତି ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ। ଏକଞ୍ଚ ଦ୍ୱେ ଚ ଏକଦ୍ୱେ, ତେସଂ ଏକଦ୍ୱିନ୍ନଂ, ‘‘ଚୀୱରାନ’’ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି, ଏକସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ, ଦ୍ୱିନ୍ନଞ୍ଚ ଚୀୱରାନନ୍ତି ଯୋଜନା। ଯଥାସଙ୍ଖ୍ୟାନୁଦେସୱସେନ ଏକସ୍ସ ତିରିଯତୋ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲତୋ ଓରଂ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତିରିଯତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲତୋ ଓରନ୍ତି ଯୋଜନା। ୱାକ୍ୟଦ୍ୱଯେପି ‘‘ଛିଦ୍ଦଂ ଭିନ୍ଦତେୱୋ’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଏକସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସାତି ଅନ୍ତରୱାସକଚୀୱରସ୍ସ। ତିରିଯତୋତି ୱିତ୍ଥାରତୋ। ଚତୁରଙ୍ଗୁଲଂ ଓରନ୍ତି ଚତୁରଙ୍ଗୁଲତୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଛିଦ୍ଦଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦତି। ଦ୍ୱିନ୍ନନ୍ତି ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗସଙ୍ଘାଟୀନଂ। ତିରିଯତୋତି ୱିତ୍ଥାରତୋ। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲତୋ ଓରନ୍ତି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲତୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ। ତିଣ୍ଣମ୍ପି ଦୀଘତୋ ୱିଦତ୍ଥିଯା ଓରଂ ଛିଦ୍ଦଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦତେୱାତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ୱିଦତ୍ଥି ୱଡ୍ଢକୀୱିଦତ୍ଥି ଗହେତବ୍ବା। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତପରିଚ୍ଛେଦବ୍ଭନ୍ତରେ ଛିଦ୍ଦେ ଜାତେ ତସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ ଅତିରେକଚୀୱରତ୍ତା ଦସାହମନତିକ୍କମିତ୍ୱା ସୂଚିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ତଥା ଅକରୋନ୍ତେନ ପନ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳତ୍ଥଂ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ।

୫୭୧ ।‘‘ନିସୀଦନସ୍ସା’’ତି ‘‘ନିସୀଦନଚୀୱରସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଦିଯଡ୍ଢାତି ଏତ୍ଥ ୱିସେସିତବ୍ବା ୱିଦତ୍ଥି ‘‘ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ’’ତି ଚ ‘‘ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିଯା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି। ଅଡ୍ଢେନ ଦୁତିଯା ଦିଯଡ୍ଢା, ଦୁତିଯଂ ଅଡ୍ଢମେତସ୍ସାତି ‘‘ଦୁତିଯଡ୍ଢା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ତିଯ-ପଚ୍ଚଯଲୋପେନ ‘‘ଦିଯଡ୍ଢା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଅଡ୍ଢଦୁତିଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିଯା’’ତି ପମାଣନିଯମସ୍ସ କତତ୍ତା ୱଡ୍ଢକୀୱିଦତ୍ଥିଯା ତିସ୍ସୋ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ଏକା ସୁଗତୱିଦତ୍ଥି ହୋତି। ଇଦଂ ନିସୀଦନଚୀୱରଂ ଦୀଘତୋ ୱଡ୍ଢକିହତ୍ଥେନ ତିହତ୍ଥଂ, ୱିତ୍ଥାରତୋ ଛଳଙ୍ଗୁଲାଧିକଦ୍ୱିହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ହୋତି। ‘‘ଦସା ୱିଦତ୍ଥୀ’’ତି (ପାଚି। ୫୩୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥା ଦସାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୫୭୨ ।ଚତସ୍ସୋତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ୱିଦତ୍ଥିଯୋ’’ତି ସାମତ୍ଥିଯାୱ ଲବ୍ଭତି। ‘‘କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଯା’’ତି ୱିଭତ୍ତିପରିଣାମେନ ଦୀଘତୋତି ଯୋଜନା।

୫୭୩। ଅଡ୍ଢଂ ତେଯ୍ୟଂ ତତିଯଂ ଯସ୍ସା ସା ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟା, ଅଡ୍ଢତତିଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୫୭୪। ତତୋ ଉତ୍ତରିଂ ତଦୁତ୍ତରିଂ, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ଅତିରେକଂ। ଅଧିକଚ୍ଛେଦନନ୍ତି ଅଧିକସ୍ସ ପମାଣାତିରିତ୍ତଟ୍ଠାନସ୍ସ ଛେଦନଂ ଅସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ ଦେସନାଯାତି ଅଧିକଚ୍ଛେଦନଂ, ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ଅଧିକଟ୍ଠାନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦେସେତବ୍ବଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଉଦୀରିତଂ ୱୁତ୍ତଂ ପାଳିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭୫ ।ଅପ୍ପମାଣେନାତି ଗୁଣୱସେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ।

୫୭୬। ସବ୍ବଂ ୱଜ୍ଜତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ସବ୍ବ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଆଗତଂ ନୀଲାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ମହନ୍ତାଦିଭେଦଂ ସବ୍ବଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଚୀୱରଂ ୱଜ୍ଜତି।

୫୭୭। ‘‘ମୁଖପୁଞ୍ଛନଚୋଳତ୍ଥଂ ଏକ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏକଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଯାୱ ସୁକ୍ଖାପୀଯତି, ତାୱ ଅଞ୍ଞେନ ମୁଖପୁଞ୍ଛନେନ ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି ଆହ ‘‘ଦ୍ୱେପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି ସବ୍ବଥା’’ତି।

୫୭୯। ପମାଣତୋ, ଗଣନତୋ ଚ ଅତୀତାତି ପମାଣଗଣନାତୀତା। ‘‘ପମାଣାତୀତା’’ତି ୱଚନେନ ୱିନଯଧରାନଂ ଅପ୍ପମାଣଗୁଣତଂ ଦସ୍ସେତି, ‘‘ଗଣନାତୀତା’’ତି ଇମିନା ଅତିକ୍କନ୍ତଗଣନତଂ। ପକତଂ ୱିନଯେ ପଠମଂ କତଂ ବୁଦ୍ଧେନ ଭଗୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଜାନନ୍ତୀତି ପକତଞ୍ଞୁ, ୱିନଯଧରା, ତେ ପକତଞ୍ଞୁନୋ। ଅପରିମାଣଗୁଣମଣିଗଣଭୂସିତୌପାଲିଦାସକାଦିମହାଥେରାଚରିଯପରମ୍ପରାଗତା ସଙ୍ଖ୍ୟାପଥାତୀତା ୱିନଯଧରାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୫୮୦।ସୁଗତଙ୍ଗୁଲାଯାମନ୍ତି ୱଡ୍ଢକିରତନପ୍ପମାଣଦୀଘଂ। ଚତୁରଙ୍ଗୁଲୱିତ୍ଥତନ୍ତି ୱଡ୍ଢକିୱିଦତ୍ଥିପ୍ପମାଣୱିତ୍ଥାରଂ। ୱିକପ୍ପନୁପଗଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଚୀୱରଂ ନାମ ହୋତି। ପଚ୍ଛିମଂ ଚୀୱରନ୍ତି ପରିସ୍ସାୱନପଟାଦୀନଂ ୱିସେସନଂ, ପଚ୍ଛିମଚୀୱରପ୍ପମାଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୫୮୧।ପରିସ୍ସାୱପଟନ୍ତି ଉଦକପରିସ୍ସାୱନତ୍ଥଂ ପଟଂ। ପତ୍ତତ୍ଥୱିକନ୍ତି ପତ୍ତକଞ୍ଚୁକଂ। ପୋତ୍ଥକତ୍ଥୱିକନ୍ତି ପୋତ୍ଥକକଞ୍ଚୁକଂ । ଆଦିଗ୍ଗହଣେନ ପଚ୍ଛିମପ୍ପମାଣାଦିଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଟଂ, ଦଣ୍ଡପଟଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୫୮୨।ଅଧିଟ୍ଠାତୁନ୍ତି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ। ୦ପିତେତି ଅନଧିଟ୍ଠାଯ ୦ପିତେ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୪୬୯) ଆହ। ନତ୍ଥି ଦୋସତାତି ଦୋସୋ ଏୱ ଦୋସତା। ‘‘ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଭାୱତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ୦ପିତଂ ସନ୍ଧାଯ ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ଅନାପତ୍ତି ୱୁତ୍ତା’’ତି ୱଦନ୍ତି। ‘‘ଇମିନା ଭେସଜ୍ଜଂ ଚେତାପେସ୍ସାମି, ଇଦଂ ମାତୁଯା ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ୦ପେନ୍ତେନ ଅଧିଟ୍ଠାତଙ୍କଂ। ‘‘ଇଦଂ ଭେସଜ୍ଜସ୍ସ, ମାତୁଯା’’ତି ୱିଭଜିତ୍ୱା ସସନ୍ତକଭାୱତୋ ମୋଚିତେ ଅଧିଟ୍ଠାନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ହୋତି ଚେତ୍ଥ –

‘‘ଯଂ ୱତ୍ଥଂ ଭିକ୍ଖୁନା ଲଦ୍ଧଂ, କତଂ ମାତାଦିସନ୍ତକଂ;

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ନ ହୋତୀତି, ତମାହୁ ୱିନଯଞ୍ଞୁନୋ’’ତି।

୫୮୩।ୱସ୍ସମାସେ ଚତୁରୋତି ୱସ୍ସାନେ ଚତୁରୋ ମାସେ, ଅଧିଟ୍ଠାନକିରିଯାଯ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ଅୱିଚ୍ଛେଦୋତି ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ୱସ୍ସିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ନିୱାସେତଙ୍କା ସାଟିକା ୱସ୍ସିକସାଟିକା।

୫୮୪। କଣ୍ଡୁଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତୀତି କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି, କଣ୍ଡୁରୋଗାତୁରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦନତ୍ଥମନୁଞ୍ଞାତଚୀୱରସ୍ସେତମଧିୱଚନଂ। ହୋନ୍ତି ଚେତ୍ଥ –

‘‘ମାତିକଟ୍ଠକଥାଯସ୍ସା, କଣ୍ଡୁଚ୍ଛାଦିକସାଟିଯା;

ନ କାଲାତିକ୍କମେ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଧିଟ୍ଠାନୱିୱଜ୍ଜନଂ।

ଅଧିଟ୍ଠାନପହାନଙ୍ଗେ-ସୁ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱିସେସତୋ;

ୱୀମଂସିତଙ୍କଂ ୱିଞ୍ଞୂହି, ତତ୍ଥ ଯଂ କାରଣଂ ସିଯା’’ତି।

୫୮୬।‘‘ଅସମ୍ମୁଖେଏତନ୍ତି ଚା’’ତି ୱଚନେନେୱ ସମ୍ମୁଖେ ‘‘ଇମ’’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଯତି। ୱିଚକ୍ଖଣୋ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୫୮୭। ଅଧିଟ୍ଠିତନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ।

୫୮୮।ଇତି ସଦ୍ଦମିଦନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦଂ ତିଚୀୱରାଦୀନଂ ପମାଣାଦିସଦ୍ଦୱିଧାନଂ। ତେଚୀୱରିକଭିକ୍ଖୁନୋତି ତିଚୀୱରାଧିଟ୍ଠାନେନ ଅଧିଟ୍ଠିତତେଚୀୱରିକସ୍ସ ୱିନଯତେଚୀୱରିକସ୍ସ। ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ସମାହାରୋ ତିଚୀୱରଂ, ତିଣ୍ଣଂ ତିଚୀୱରାନଂ ସମାହାରୋତି ‘‘ତିତିଚୀୱର’’ନ୍ତି ୱତ୍ତଙ୍କେ ଏକଦେସସରୂପେକସେସନଯେନ ‘‘ତିଚୀୱର’’ନ୍ତି ନୱଚୀୱରାନି ସଙ୍ଗହିତାନି, ତିଚୀୱରେ ନିଯୁତ୍ତୋ ତେଚୀୱରିକୋତି ୱିନଯତେଚୀୱରିକୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ଧୁତଙ୍ଗତେଚୀୱରିକସ୍ସାପି ତିଚୀୱରେ ଇଦମେୱ ୱିଧାନନ୍ତି ସୋପି ସଙ୍ଗଯ୍ହତି। ଅଞ୍ଞେସୁ ୱା ପନ ଛସୁ ଚୀୱରେସୁ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଏକଂ ଅଂସକାସାୱମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ତଥା ୱତ୍ୱାୱାତି ‘‘ଇମଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱତ୍ୱା। ତଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ। ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅମସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ୱା ନିଯୁତ୍ତୋତି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଇକୋ।

୫୮୯। ‘‘ତିଚୀୱରଂ ପନ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଅନୁଯୋଗଂ କତ୍ୱା ‘‘ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇଧ ‘‘ତିଚୀୱର’’ନ୍ତି ଚୀୱରତ୍ତଯମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ସୁଖପରିହାରତ୍ଥଂ ଏକମ୍ପି ୱିକପ୍ପେତଙ୍କ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ ଏକଦେସେ ସମୁଦାଯୋପଚାରୱସେନ ଏକମ୍ପି ୱିକପ୍ପେତଙ୍କମେୱ ହୋତି।

ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ କାତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ବଦ୍ଧସୀମତୋ ବହି ୱସନ୍ତେନ ଏକକେନ ତେଚୀୱରିକେନ ଅନ୍ତୋଅରୁଣେ ଅସତିଯା ତୀସୁ ଚୀୱରେସୁ

ହତ୍ଥପାସେ ଅକତେସୁ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି, ୱିନୟକମ୍ମଂ କାତୁଂ ସଭାଗପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଦୁଲ୍ଲଭତ୍ତା ଚ ସୁଖପରିହାରତ୍ଥଂ ତୀସୁ ଏକଂ ୱା ସବ୍ବାନି ଏୱ ୱା ତିଚୀୱରନାମେନ କତାଧିଟ୍ଠାନାନି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଏୱଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ''ସଚେ ତିଚୀୱରଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଆଧିଟ୍ଠାନଂ ଲଭେୟ୍ୟ, ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦେ ପରିହାରୋ ନିରତ୍ଥକୋ ଭୱେୟ୍ୟା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) ୱୁତ୍ତଂ ମହାପଦୁମତ୍ଥେରସ୍ସ ମତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏୱଂ ଚୁଦୋସିତେ''ତିଆଦି। ଏୱଂ ଚେତି ଏୱଂ ତିଚୀୱରଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପରିହରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି ଚେ। ଉଦୋସିତେତି ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଅନନ୍ତରେ ଦୁତିୟକଥିନସିକ୍ଖାପଦେ। ୱୁତ୍ତୋ ପରିହାରୋତି ''ଏକକୁଲସ୍ସ ଗାମୋ ହୋତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚ। ଅନ୍ତୋଗାମେ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗାମେ ୱତ୍ଥବ୍ବ''ନ୍ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୭୮) ନୟେନ ପଦଭାଜନୀୟେ ୱୁତ୍ତୋ, ଇଧ ଚ ''ଗାମାଦୀସୁ ପଦେସେସୂ''ତିଆଦିନା ନୟେନ ଅନନ୍ତରଂ ୱକ୍ଖମାନୋ ତିଚୀୱରସ୍ସ ପରିହରଣୱିଧି। ନିରତ୍ଥକୋତି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରସ୍ସ ତେନ ୱିଧିନା ତିଚୀୱରଂ ଅପରିହରନ୍ତସ୍ସାପି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନାପତ୍ତିଭାୱତୋ ନିପ୍ପୟୋଜନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୦। ତପ୍ପରିହରିତୁମାହ ''ନ''ଇଚ୍ଚାଦି। ନ ନିରତ୍ଥକୋତି ଯୋଜନା। ହେତୁଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତେଚୀୱରିକସ୍ସେୱା''ତିଆଦି। ଯୋ ତିଚୀୱରନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଅରୁଣେ ଚୀୱରଂ ହତ୍ଥପାସତୋ ଅମୋଚେତ୍ୱା ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତି, ତାଦିସସ୍ସ ତେଚୀୱରିକସ୍ସେୱ ତସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଉଦୋସିତପରିହାରସ୍ସ ଭଗୱତା ଦେସିତତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯସ୍ମା ତାଦିସସ୍ସେୱ ତେଚୀୱରିକସ୍ସ ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦେ ପରିହାରୋ ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ମା। ତଂ ସନ୍ଧାୟାତି ତଂ ନୱୱିଧଂ ସନ୍ଧାୟ ଚୀୱରଂ। ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅସ୍ସାତି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁକାମସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୫୯୧। ଇମିନା ଉଦୋସିତପରିହାରସ୍ସ ଅନିରତ୍ଥକଭାୱଂ ସାଧେତ୍ୱା ଇଦାନି ''ତିଚୀୱରଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନାପି ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଇମସ୍ସ ଅଧିକତ୍ଥସ୍ସ ମହାକାରୁଣିକେନ ଅନୁଞ୍ଞାତଭାୱେ କିରିୟନ୍ତରାନୁଜାନନସଙ୍ଖାତଅଧିକୱଚନସ୍ସ ଞାପକହେତୁଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଧିଟ୍ଠେତୀ''ତିଆଦି। ଇମସ୍ମିଂୟେୱ ସିକ୍ଖାପଦେ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ''ଅନାପତ୍ତି ଅନ୍ତୋଦସାହଂ ଅଧିଟ୍ଠେତି, ୱିକପ୍ପେତୀ''ତି ପାଠେ ଅନାପତ୍ତିଭାୱେ ''ଅଧିଟ୍ଠେତୀ''ତି ଏତ୍ତକେନେୱ ପରିୟତ୍ତେ (ପାରା। ୪୬୯) ''ୱିକପ୍ପେତୀ''ତି କିରିୟନ୍ତରାନୁଜାନନେନ ପକାରନ୍ତରେନାପି ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ଅଧିପ୍ପାୟସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପିତତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୨।ଏୱଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ତିଚୀୱରନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ। ଇଦାନି ଅତିପ୍ପସଙ୍ଗଂ ଦସ୍ସେତୁକାମସ୍ସ ଚୋଦକସ୍ସ ଅଧିପ୍ପାୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏୱ''ନ୍ତିଆଦି। ମୂଲାଧିଟ୍ଠାନଂ ପହାୟ କାତବ୍ବପ୍ପକାରନ୍ତରସ୍ସାପି ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା ତିଚୀୱରଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ମୁଖପୁଞ୍ଛନାଦିକଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠହତୋପି ଦୋସୋ ନ ସିୟାତି କସ୍ମା ନାପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନୈତି ଅତିପ୍ପସଙ୍ଗନିୱାରଣେ।

୫୯୩।କିଞ୍ଚିୱିଧାନତୋତି ତେସଂ ମୁଖପୁଞ୍ଛନାଦୀନଂ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ କିଚ୍ଚସ୍ସ ସାଧନତୋ, ତାଦିସଂ କିଚ୍ଚୱିସେସାପେକ୍ଖଂ ୱିନା ତଂତଂନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ନ ଯୁଜ୍ଜତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଅକିଚ୍ଚସ୍ସାତି ମୁଖପୁଞ୍ଛନାଦିକିଚ୍ଚରହିତସ୍ସ। ଅଧିକସ୍ସାତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପଠମଂ ଅଧିଟ୍ଠାନସ୍ସ ୱିଜହିତତ୍ତା ଅତିରେକସ୍ସ। ଅସ୍ସାତି ତିଚୀୱରସ୍ସ। ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ତୁ ଯୁଜ୍ଜତୀତି ଦସାହଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ପନ ଯୁଜ୍ଜତି।

୫୯୪। ନିଧାନସ୍ସ ମୁଖଂ ଉପାୟୋତି ନିଧାନମୁଖଂ, ଅନ୍ତରୱାସକାଦିତଂତଂଚୀୱରନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାନତୋ ଅତିରେକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଚୀୱରଂ ଯଥା ଠପିତଂ ଆପତ୍ତିଂ ନ କରୋତି, ତଥା ନିଧାନସ୍ସ ଉପାୟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଆଧିଟ୍ଠାନଂ। ମହାପଚ୍ଚରିୟନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣତିସ୍ସଭୟେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଜମ୍ବୁଦୀପଂ ନେତୁଂ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱାନମିନ୍ଦସ୍ସ ଆଣତ୍ତିୟା ୱିସୁକମ୍ମେନ ନିମ୍ମିତମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଲିଖିତତ୍ତା ତଂନାମକାୟଂ ୱିନୟଟ୍ଠକଥାୟଂ, ''ମହାପଚ୍ଚରିୟାଦିସୂ''ତିପି ଲିଖନ୍ତି।

୫୯୫। ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଧାନସ୍ସ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣଂ କତମନ୍ତି ଆହ ''ଚୀୱର''ନ୍ତିଆଦି। ''ନିଦାନେ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ''ଚୀୱରଂ ପରିପୁଣ୍ଣ''ନ୍ତି ନିଦାନେ ''ତିଚୀୱରଂ ସମ୍ପୁଣ୍ଣଂ ୱିଜ୍ଜତି, ଇଦମତିରେକଚୀୱରଂ କିଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତି ଭିକ୍ଖୂହି ଭଗୱତୋ ଆରୋଚିତୱତ୍ଥୁମ୍ହି । ଉପ୍ପତ୍ତିତୋତି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଆଧିଟ୍ଠାନସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା, ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ହୋତି ତିଚୀୱରଂ, ଅତ୍ଥୋ ଚ ହୋତି ପରିସ୍ସାୱନେହିପି ଥୱିକାହିପି। ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳକ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୭) ଏତ୍ଥ ପାଠଇୟଂ ଏୱଂ ୱିପ୍ପୱାସସୁଖତ୍ଥଂ ନାମେନାଧିଟ୍ଠିତତିଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପରିକ୍ଖାରଚୋଳନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ସାଧନେନ ତଦେକସାଧନତ୍ତା ଏୱ ଏକମ୍ପି ଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତି। ତେନେୱାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଏୱଞ୍ଚ ସତି ଯୋ ତିଚୀୱରେ ଏକେନ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱସିତୁକାମୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ତିଚୀୱରାଧିଟ୍ଠାନଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱିପ୍ପୱାସସୁଖତ୍ଥଂ ୱିକପ୍ପନାୟ ଓକାସୋ ଦିନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି

(ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯)।

୫୯୬-୮। ଏତ୍ତାୱତା କପ୍ପିୟଚୀୱରଞ୍ଚ ତଦ୍ଧ କଉଇଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅକପ୍ପିୟଚୀୱରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''କୁସୱାକାଦୀ''ତିଆଦି। କୁସନ୍ତି ଦବ୍ବତିଣଂ। ୱାକନ୍ତି ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ୱାକଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଫଲକଂ ଗହିତଂ, ଚୀର-ସଦ୍ଦୋ ଚୀୱରପରିୟାୟୋ, ଇମସ୍ମିଂ କୁସାଦୟୋ ଗନ୍ଥେତ୍ୱା କତେ ଚୀୱରେୟେୱ ୱତ୍ତତି। କେସଜଂ କମ୍ବଲନ୍ତି ମନୁସ୍ସକେସେହି ୱୀତକମ୍ବଲଞ୍ଚ। ୱାଲଜଂ କମ୍ବଲନ୍ତି ଅସ୍ସୱାଲଚମରୱାଲେହି ୱୀତକମ୍ବଲଞ୍ଚ। ଉଲୂକପକ୍ଖନ୍ତି କୋସିୟସକୁଣପତ୍ତଂ। ଇଧ ପନ ତଂ ଗନ୍ଥେତ୍ୱା କତଚୀୱରମେୱ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅଜିନକ୍ଖିପେତି ଅଜିନଦୀପିଚମ୍ମେ। ''ଧାରୟତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟ''ନ୍ତି ପଚ୍ଚେକଂ ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

କଦଲିଦୁସ୍ସେତି କଦଲିୱାକମୟୱତ୍ଥେ। ଏରକଦୁସ୍ସେତି ଏରକମୟୱତ୍ଥେ। ଅକ୍କଦୁସ୍ସେତି ଅକ୍କଦଣ୍ଡେ ୱା ତେସଂ ସୁତ୍ତାନି ୱା ଗହେତ୍ୱା କତୱତ୍ଥେ। ପୋତ୍ଥକେତି ମକଚିୱାକମୟୱତ୍ଥେ। ତିରୀଟେ ୱାତି ଏୱଂନାମକେ ରୁକ୍ଖତଚେ। ୱେଠନେତି ସୀସୱେଠନେ। କଞ୍ଚୁକେତି କୱଚେ।

ସବ୍ବନୀଲକେତି କେୱଲନୀଲକେ। ଏସ ନୟୋ ମଞ୍ଜେଟ୍ଠାଦୀସୁ। ମହାନାମରତ୍ତେତି ତନୁପଦୁମଦଲୱଣ୍ଣରତ୍ତେ। ମହାରଙ୍ଗରତ୍ତେତି ସତପଦିୱଣ୍ଣରତ୍ତେ।

୫୯୯।ଅଚ୍ଛିନ୍ନଦସକେତି ଅଚ୍ଛିନ୍ନା ଦସା ୟସ୍ସ, ତସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ। ଏସ ନୟୋ ଦୀଘଦସେପି। ଫଲଦସେତି ଫଲସଦିସଗଣ୍ଠିତା ଦସା ୟସ୍ସ, ତସ୍ମିଂ। ପୁପ୍ଫଦସେତି କଣ୍ଟିକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱିକାସେତ୍ୱା କତା ଦସା ୟସ୍ସ, ତସ୍ମିଂ ଚୀୱରେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରସ୍ସାତି ନଗ୍ଗଂ କତ୍ୱା ଚୋରେହି ୱିଲୁତ୍ତଚୀୱରସ୍ସ । ଏତ୍ଥାତି କୁସୱାକାଦୀସୁ, ସବ୍ବନୀଲାଦୀସୁ ଚ। କିଞ୍ଚୀତି ଏକମ୍ପି ଅକପ୍ପିୟଂ ନତ୍ଥି ଅନନୁଲୋମିକଂ ନତ୍ଥି। ''ନଗ୍ଗେନ ଏତେସୁ ଅକପ୍ପିୟଚୀୱରେସୁ ୟଂକିଞ୍ଚି ଲଦ୍ଧଂ, ତେନ ହିରିକୋପିନଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା କପ୍ପିୟଚୀୱରେ ଲଦ୍ଧେ ତଂ ଅଧିୱାସେତ୍ୱା ଇଦଂ ଅକପ୍ପିୟଚୀୱରଂ ପରିଚ୍ଚଜିତବ୍ବଂ। ସବ୍ବନୀଲକାଦିୱତ୍ଥେସୁ ଲଦ୍ଧେସୁ କପ୍ପିୟରଜନେନ ରଜିତ୍ୱା, ତଂ ୱଣ୍ଣଂ ନାସେତ୍ୱା ୱା କପ୍ପିୟୱତ୍ଥାନି ଉଭୟପସ୍ସେସୁ ଅଲ୍ଲିୟାପେତ୍ୱା, ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ୱା ନିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୬୦୦।''ଅନ୍ତୋଦସାହ''ନ୍ତି ଇଦଂ ''ଅଧିଟ୍ଠେତୀ''ତିଆଦୀହି ସବ୍ବପଦେହିପି ୟୋଜେତବ୍ବଂ। ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୀତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦେତି। ଇଧ ଦାନଂ ଦୁୱିଧଂ ସମ୍ମୁଖାଦାନଂ, ପରମ୍ମୁଖାଦାନନ୍ତି। ପଟିଗ୍ଗାହକଂ ଦିସ୍ୱା ''ଇଦଂ ତୁୟ୍ହଂ ଦମ୍ମୀ''ତି ଦାନଂ ସମ୍ମୁଖାଦାନଂ ନାମ। ପରମ୍ମୁଖା ''ଇଦଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଦମ୍ମୀ''ତି ଦିନ୍ନଂ ପରମ୍ମୁଖାଦାନଂ। ''ଇଦଂ ତ୍ୱଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱା ''ତୁୟ୍ହଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱା ୱୁତ୍ତେ ''ମୟ୍ହଂ ଗଣ୍ହାମୀ''ତି ସଚେ ୱଦତି, ଦାନଗହଣଦ୍ୱୟମ୍ପି ସୁଦ୍ଧଂ। ''ଇଦଂ ତୱ ସନ୍ତକଂ କରୋହି, ତୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତୁ, ତୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତୀ''ତି ଦାୟକେନ ୱୁତ୍ତେ ଗଣ୍ହନ୍ତୋପି ''ମମ ସନ୍ତକଂ କରୋମି, ମମ ସନ୍ତକଂ ହୋତୁ, ମମ ସନ୍ତକଂ ହୋତୀ''ତି ୱଦତି ଚେ, ଦାନଂ, ଗହଣଞ୍ଚ ଅସୁଦ୍ଧଂ ହୋତି। ''ତୱ ସନ୍ତକଂ କରୋହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ''ସାଧୁ ଭନ୍ତେ ମୟ୍ହଂ ଗଣ୍ହାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ଗହଣଂ ସୁଦ୍ଧଂ। ''ଇଦଂ ତୁୟ୍ହଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଅହଂ ନ ଗଣ୍ହାମୀ''ତି ୱଦତି, ପୁନ ''ଦିନ୍ନଂ ମୟା, ତୁୟ୍ହଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଇତରୋପି ପୁନ ପଟିକ୍ଖିପତି, ତଂ ଚୀୱରଂ କସ୍ସଚି ଅସନ୍ତକତ୍ତା ଦସାହାତିକ୍କମେନାପି ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ନ ହୋତୀତି ପଚ୍ଛା ତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ୟୋ ଇଚ୍ଛତି, ତେନ ଅଧିଟ୍ଠାୟ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ସବ୍ବମିଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତଂ।

ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରେ ଅଧିଟ୍ଠାନେ ୱେମତିକେନ ଅତ୍ତନୋ ୱିମତିଂ ପଠମଂ ଆୱି କତ୍ୱା ''ସଚେ ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ, ଏୱଂ କତେ କପ୍ପିୟଂ ହୋତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ନିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ୱିନୟକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ମୁସାୱାଦଦୋସୋ ନାପଜ୍ଜତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ନ ହି ଏୱଂ ଜାନାପେତ୍ୱା ୱିନୟକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ମୁସାୱାଦୋ ହୋତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯)। ''କେଚି 'ତଥା ୱେମତିକଚୀୱରଂ ଅଞ୍ଞେନ ୱିସ୍ସାସେନ ଗହେତ୍ୱା ପୁନ ଦାତବ୍ବ'ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ନ ସୁନ୍ଦର''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯ ଥୋକଂ ୱିସଦିସଂ) ତତ୍ଥେୱ ୱୁତ୍ତଂ।

ୱିନସ୍ସତୀତି ଚୋରାଦୀହି ୱିନସ୍ସତି। ''ନସ୍ସତି, ଡୟ୍ହତି, ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତୀ''ତି ଇମାନିପି ୱିନାସପ୍ପକାରତ୍ତା ''ୱିନସ୍ସତୀ''ତି ଇମିନାୱ ସଙ୍ଗୟ୍ହନ୍ତି। ତତ୍ଥ ''ନସ୍ସତୀ''ତି ଇଦଂ ଚୋରାଦୀହି ହଟଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ, ''ୱିନସ୍ସତୀ''ତି ଇଦଂ ଉନ୍ଦୂରଖାୟିତାଦିଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ, ''ଡୟ୍ହତୀ''ତି ଅଗ୍ଗିନା ଦଡ୍ଢଂ ସନ୍ଧାୟ। ୱିସ୍ସାସେତି ଏତ୍ଥ ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ଚ ସମ୍ଭତ୍ତୋ ଚ ଆଲପିତୋ ଚ ଜୀୱତି ଚ ଗହିତେ ଚତ୍ତମନୋ ହୋତୀତି ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେନ ଅତ୍ତନି ୱିସ୍ସାସେନ ଅଞ୍ଞେନ ଗହିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ପକାସିତାତି ''ଅନାପତ୍ତି ଅନ୍ତୋଦସାହଂ ଅଧିଟ୍ଠେତୀ''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୬୯) ନୟେନ ୱୁତ୍ତା।

୬୦୧। ଇଦଂ ପନ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମେନ କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ କାୟୱାଚତୋ ଚ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। ଅତିରେକଚୀୱରଭାୱସ୍ସ ଜାନନଚିତ୍ତେନ ପଣ୍ଣତ୍ତିଜାନନଚିତ୍ତେ ଅସତିପି ଆପତ୍ତିସମ୍ଭୱତୋ ଅଚିତ୍ତଂ। ଅନଧିଟ୍ଠାନତୋ, ଅୱିକପ୍ପନତୋ ଚ ଅକ୍ରିୟଂ। କମ୍ମଟ୍ଠାନମନୁୟୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ୱା ଚେତିୟାଦିଂ ୱନ୍ଦନ୍ତୋ ୱା ଏକାଦସମଂ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତି, କୁସଲଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, କଲହାଦିପସୁତୋ ୱା

ୱୀତିକ୍କମଂ ଜାନନ୍ତୋ ୱା ଉଟ୍ଠପେତି, ଅକୁସଲଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଖୀଣାସୱୋ ପନ ଅସତିଯା ୱା ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ୱା ତଥା କରୋନ୍ତୋ ଅବ୍ଯାକତଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତୀତି ତିଚିତ୍ତଂ। ୱୁତ୍ତନଯେନ କମ୍ମଟ୍ଠାନାଦିମନୁଯୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ସୋମନସ୍ସଚିତ୍ତସମଙ୍ଗିନୋ ସୁଖୱେଦନା, ଉପେକ୍ଖାଚିତ୍ତସମଙ୍ଗିନୋ ଉପେକ୍ଖାୱେଦନା, କଲହାଦିପସୁତସ୍ସ ଦୋମନସ୍ସଚିତ୍ତସମଙ୍ଗିନୋ ଦୁକ୍ଖୱେଦନା ହୋତୀତି ତିୱେଦନଂ। ଏସ ନଯୋ ଉପରିପି ଏୱରୂପେ ଠାନେ ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

ପଠମକଥିନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୦୨।ଗାମାଦୀସୁପଦେସେସୁ ତିପଞ୍ଚସୂତି ତିଚୀୱରାନି ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱିପ୍ପୱାସେନ ଦୋସଂ, ଉପ୍ପଜ୍ଜନଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଗାମୋ ଏକୂପଚାରୋ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୭୭) ନଯେନ ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତଗାମନିୱେସନୌଦୋସିତଅଟ୍ଟମାଠଅପାସାଦହମ୍ମିଯନାୱାସତ୍ଥଖେତ୍ତଧଞ୍ଞକର-ଣଆରାମୱିହାରରୁକ୍ଖମୂଲଅଜ୍ଝୋକାସସଙ୍ଖାତେସୁ ପନ୍ନରସସୁ ଚୀୱରନିକ୍ଖେପଟ୍ଠାନେସୂତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଗାମୋ ନାମ ଏକକୁଟିକାଦିଗାମୋ।

ନିୱେସନଂ ନାମ ଗାମତୋ ବହି ଚତୁସାଲାଦିକୋ ଗେହୋ। ତେନାହ ଗଣ୍ଠିପଦେ ‘‘ଗାମନିୱେସନାନଂ ୱିସେସଂ ୱଦନ୍ତା ‘ପୁନ ଏକପରିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ନିୱେସିତା ବହୁଗେହା ନିୱେସନଂ ନାମ ହୋନ୍ତୀ’ତି ୱଦନ୍ତି, ତସ୍ମା ଇଦଂ ନିୱେସନାଦି ସବ୍ବଂ ‘ଗାମତୋ ବହୀ’ତି ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ଇଦଞ୍ଚ ତତ୍ଥେୱ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ନିୱେସନାଦିକଂ ଅନ୍ତୋଗାମେ ଚେ ହୋତି, ଗାମେ ୱୁତ୍ତପରିହାରସ୍ସେୱ ଲବ୍ଭନତୋ ଅନ୍ତୋଗାମତୋ ବହୀ’ତି ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି।

ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଉଦୋସିତୋତି ଯାନାଦୀନଂ ଭଣ୍ଡାନଂ ସାଲା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୮୨-୪୮୭) ୱୁତ୍ତସରୂପଂ ଉଦୋସିତଂ ନାମ। ‘‘ଅଟ୍ଟୋତି ପଟିରାଜାଦିପଟିବାହନତ୍ଥଂ ଇଟ୍ଠକାହି କତୋ ବହଲଭିତ୍ତିକୋ ଚତୁପଞ୍ଚଭୂମିକୋ ପତିସ୍ସଯୱିସେସୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୮୨-୪୮୭) ୱୁତ୍ତସରୂପୋ ଅଟ୍ଟୋ ନାମ। ‘‘ମାଠଓତି ଏକକୂଟସଙ୍ଗହିତୋ ଚତୁରସ୍ସପାସାଦୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୨-୪୮୭) ୱୁତ୍ତୋ ଏକକଣ୍ଣିକସଙ୍ଗହିତୋ ଚତୁରସ୍ସଗେହୋ ମାଠଓ ନାମ। ପାସାଦୋତି ଦୀଘପାସାଦୋ। ହମ୍ମିଯନ୍ତି ମୁଣ୍ଡଚ୍ଛଦନପାସାଦୋ। ନାୱାତି ଯାନପତ୍ତି। ସତ୍ଥନ୍ତି ଜଙ୍ଘସତ୍ଥସକଟସତ୍ଥୱସେନ ଦୁୱିଧୋ ଜନସମୂହୋ, ସୋ ଚ ନିୱିଟ୍ଠାନିୱିଟ୍ଠୱସେନ ପଚ୍ଚେକଂ ଦୁୱିଧୋ। ତତ୍ଥ ନିୱିଟ୍ଠେ ୱତିଆଦିପରିକ୍ଖେପୋପି ହୋତେୱ।

ଖେତ୍ତନ୍ତି ଯୱଖେତ୍ତାଦିଖେତ୍ତଂ। ଧଞ୍ଞକରଣଂ ଖଲଂ। ଆରାମୋ ପୁପ୍ଫାରାମୋ, ଫଲାରାମୋ ଚ। ୱିହାରୋତି ଏକମ୍ପି ସେନାସନଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ରୁକ୍ଖୋ ନାମ ଯଂ ମଜ୍ଝନ୍ହିକେ କାଲେ ସମନ୍ତା ଛାଯା ଫରତୀ’’ତି (ପାରା। ୪୯୪) ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ ରୁକ୍ଖୋ। ଅଜ୍ଝୋକାସୋ ନାମ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୋ, ସୋ ୱିଞ୍ଝାଟୱିଆଦିଅଗାମକାରଞ୍ଞେ ଚ ମଚ୍ଛବନ୍ଧାନଂ ଅଗମନପଥେ ସମୁଦ୍ଦଦୀପେ ଚ ଲବ୍ଭତି। ମଚ୍ଛବନ୍ଧାନଂ ଅଗମନପଥୋ ନାମ ଉଦକପିଟ୍ଠିଯା ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନ ତଦହେୱ ଗେହଂ ଆଗନ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତାଯ ଦୂରୋ ସମୁଦ୍ଦପ୍ପଦେସୋ ୱୁଚ୍ଚତି।

ଅଯଂ ଗାମାଦିକୋ ପଚ୍ଚେକଂ ଏକୂପଚାରୋ, ନାନୂପଚାରୋତି ଦୁୱିଧୋ। ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝୋକାସଂ ୱିନା ଗାମାଦିକୋ ତଂତଂରାଜାଦିସାମିକକୁଲାନଂ ଏକତ୍ଥନାନତ୍ଥୱସେନ ଏକକୁଲସନ୍ତକୋ ଚେ ହୋତି, ଏକୂପଚାରୋ। ନାନାକୁଲସନ୍ତକୋ ଚେ, ନାନୂପଚାରୋ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ‘‘ଗାମୋ ଏକୂପଚାରୋ ନାମ ଏକକୁଲସ୍ସ ଗାମୋ ହୋତୀ’’ତିଆଦି (ପାରା। ୪୭୮)। ଅଟ୍ଠକଥାଯମ୍ପି ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଏକକୁଲସ୍ସ ଗାମୋତି ଏକସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ୱା ଭୋଜକସ୍ସ ୱା ଗାମୋ’’ତି ଚ ‘‘ନାନାକୁଲସ୍ସ ଗାମୋତି ନାନାରାଜୂନଂ ୱା ଭୋଜକାନଂ ୱା ଗାମୋ ୱେସାଲୀକୁସିନାରାଦିସଦିସୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୭୯) ଚ।

ଏକକୁଲେନ କାରାପିତୋ ୱିହାରୋ ଏକୂପଚାରୋ, ନାନାକୁଲେହି କାରାପିତୋ ନାନୂପଚାରୋ ହୋତି। ଯଥାହ ଗଣ୍ଠିପଦେ ‘‘ୱିହାରେ ଏକକୁଲନାନାକୁଲୱୋହାରୋ କାରାପକାନଂ ୱସେନ ୱୁତ୍ତୋ’’ତି। ଅଜ୍ଝୋକାସେ ପନ ଉପଚାରଭେଦୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପାଠଇଯଂ ‘‘ଅଜ୍ଝୋକାସୋ ଏକୂପଚାରୋ ନାମ ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା ଏକୂପଚାରୋ। ତତୋ ପରଂ ନାନୂପଚାରୋ’’ତି। ଇଧ ଏକଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ଅଟ୍ଠୱୀସତିରତନଂ ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଏକଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୮୯)। ଏୱଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ୱୁତ୍ତସରୂପପ୍ପଭେଦାନି ପନ୍ନରସ ଠାନାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଗାମାଦୀସୁ ପଦେସେସୁ ତିପଞ୍ଚସୂ’’ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ପାଠଇଅଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

‘‘ତିଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱାସେଯ୍ୟାତି ସଙ୍ଘାଟିଯା ୱା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେନ ୱା ଅନ୍ତରୱାସକେନ ୱା। ଅନ୍ତୋଗାମେ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା’’ତି (ପାରା। ୪୭୬, ୪୭୮) ୱଚନତୋ ଏତ୍ଥ ତିଚୀୱରନ୍ତି ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନମଞ୍ଞତରମେୱ ଚୀୱରଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏକରତ୍ତନ୍ତି ୱିପ୍ପୱାସକିରିଯାଯ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ କିଂ ପନ ଦିରତ୍ତାଦିକନ୍ତି ଦସ୍ସେତି।

ସଙ୍ଘସମ୍ମୁତିୟା ୱିନାତି ତିଚୀୱରଂ ପରିହରିତୁଂ ଅସମତ୍ଥେନ ଗିଲାନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗୟ୍ହ "ଅହଂ ଭନ୍ତେ ଗିଲାନୋ, ନ ସକ୍କୋମି ତିଚୀୱରଂ ଆଦାୟ ପକ୍କମିତୁଂ, ସୋହଂ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘଂ ତିଚୀୱରେନ ଅୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତିଂ ଯାଚାମୀ"ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଯାଚିତେନ ସଙ୍ଘେନ ତସ୍ସ ଞତ୍ତିଦୁତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ଦିନ୍ନଂ ଅୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତିଂ ୱିନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଥା ଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକସ୍ସ ଗିଲାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତସ୍ମିଂ ଗେଲଞ୍ଞେ ଅୱୂପସନ୍ତେ ୱା ୱୂପସନ୍ତେପି ଚୀୱରନିକ୍ଖେପଟ୍ଠାନଂ ଆଗମନକାଲେ ୱା ଉପ୍ପନ୍ନେ ଅଞ୍ଞେପି ରୋଗେ ଅୱୂପସନ୍ତେ ତାୟଯେୱ ସମ୍ମୁତିୟା ନ ଦୋସୋ।

୬୦୩।ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ତେନ ଚୀୱରେନ। ୱିପ୍ପୱତ୍ଥୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱିନା ୱସିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? "ଏକକୁଲସ୍ସ ଗାମୋ ହୋତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚ, ଅନ୍ତୋଗାମେ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗାମେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ। ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ହୋତି, ଯସ୍ମିଂ ଘରେ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଘରେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ହତ୍ଥପାସା ୱା ନ ୱିଜହିତବ୍ବଂ। ନାନାକୁଲସ୍ସ ଗାମୋ ହୋତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚ, ଯସ୍ମିଂ ଘରେ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଘରେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ ସଭାଯେ ୱା ଦ୍ୱାରମୂଲେ ୱା, ହତ୍ଥପାସା ୱା ନ ୱିଜହିତବ୍ବ"ନ୍ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୭୮) ନୟେନ ପାଠଇଯା ୱୁତ୍ତଟ୍ଠାନତୋ ବହି ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଇମସ୍ମିଂ ପାଠେ "ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ"ତି ଇଦଂ ପାକାରେନ ୱା ୱତିୟା ୱା ପରିଖାୟ ୱା ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ହତ୍ଥପାସା ୱାତି ଏତ୍ଥ ହତ୍ଥପାସୋ ନାମ ଅଡ୍ଢତିୟରତନଂ ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "ତଂ ଘରଂ ସମନ୍ତତୋ ହତ୍ଥପାସା ନ ୱିଜହିତବ୍ବଂ, ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟରତନପ୍ପମାଣା ପଦେସା ଉଦ୍ଧଂ ନ ୱିଜହିତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀ"ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୭୭-୪୭୮)।

ୱିପ୍ପୱସନ୍ତସ୍ସ କୋ ଦୋସୋତି ଆହ "ହୋତି...ପେ... ଅରୁଣୁଗ୍ଗମେ"ତି। ଅନୁଞ୍ଞାତଟ୍ଠାନତୋ ହି ବହି ଚୀୱରେନ ୱିନା ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତସ୍ସ ତଂ ଚୀୱରଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ହୋତି, ତଂହେତୁକା ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତିପି ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି "ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା...ପେ... ୱିଞ୍ଞୁନା"ତି।

୬୦୪।ନ୍ହାୟନ୍ତସ୍ସେୱାତି ଚୀୱରସ୍ସ ହତ୍ଥପାସତୋ ଦୂରେ ନହାୟନ୍ତସ୍ସେୱ, ଅନାଦରେ ସାମିୱଚନଂ।

୬୦୬। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱିଲୁତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ ଯସ୍ସ ସୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ତସ୍ସ ଠାନଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରଟ୍ଠାନଂ, ତସ୍ମିଂ।

୬୦୭।ନିୱାସେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ "ଅନ୍ତରୱାସକ"ନ୍ତି ଚ ଗହେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ "ଇତରାନୀ"ତି ଚ ସେସୋ। ଇଦଞ୍ଚ ଗନ୍ତବ୍ବଟ୍ଠାନେ, ଆସନ୍ନେ ମଗ୍ଗେ ଚ ମନୁସ୍ସସମ୍ବାଧେ ଅସତି କତ୍ତବ୍ବଦସ୍ସନଂ। ଇତରଥା ନିୱାସେତ୍ୱା, ପାରୁପିତ୍ୱା ଚ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଂସେ କତ୍ୱାୱ ଗନ୍ତବ୍ବଂ ହୋତି। ୱିହାରେ ସଭାଗେସୁ ଅଲଦ୍ଧମାନେସୁ ଆସନସାଲମ୍ପି ଗନ୍ତ୍ୱା ସଭାଗସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱିନୟକମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୯୫ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତଂ। "ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା"ତି ଇମିନା "ଇଦଂ ମେ ଭନ୍ତେ ଚୀୱରଂ ରତ୍ତିୱିପ୍ପୱୁତ୍ଥଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟା ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ, ଇମାହଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ"ତି ସଙ୍ଘେ ୱା "ଇଦଂ ମେ ଭନ୍ତେ ଚୀୱରଂ...ପେ... ଅହଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ"ତି ତିଣ୍ଣଂ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱା ସନ୍ତିକେ ୱା "ଇଦଂ ମେ ଆୱୁସୋ...ପେ... ଇମାହଂ ଆୟସ୍ମତୋ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ"ତି ଏକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱା ୱତ୍ୱା ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱିଞ୍ଞୁନାତି ଏୱଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୱତ୍ଥୁନିସ୍ସଜ୍ଜନାଦିନାନପ୍ପକାରୱିଧିଜାନନକେନ ଞାଣୱତାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୬୦୮।ତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଚୀୱରଂ।

୬୦୯।"ଅଦେନ୍ତସ୍ସ ଚ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ଦୁକ୍କଟ"ନ୍ତି ଇମିନା "ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିବଲେନ ଆପତ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବା, ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀୱରଂ ଦାତବ୍ବ"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇମଂ ୱିଧିଂ ଜାନନତାୟ ବ୍ୟତ୍ତେନ ଯଥାୱିଧିଂ କାତୁଂ ସମତ୍ଥତାୟ ପଟିବଲେନ ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳୱ। ୨୩୯) ଆଗତନୟେନ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀୱରଂ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ସଚେ ସଙ୍ଘୋ ହୋତି, "ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇଦଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦଦେୟ୍ୟା"ତି, ସଚେ ତୟୋ ହୋନ୍ତି, "ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଆୟସ୍ମନ୍ତା, ଇଦଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ, ଯଦାୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଆୟସ୍ମନ୍ତା ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦଦେୟ୍ୟୁ"ନ୍ତି, ସଚେ ଏକକୋ ହୋତି, "ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଆୟସ୍ମତୋ ଦମ୍ମୀ"ତି ଦାତବ୍ବଂ, ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀୱରଂ "ଅଦତ୍ୱା ପୁନ ଯେୱ ଦିନ୍ନ"ନ୍ତି ସୁଦ୍ଧସଞ୍ଞାୟ ଗହେତ୍ୱା ଅଦେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତସ୍ସ ସନ୍ତକଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଲେସେନ ୱିଲୁମ୍ପନ୍ତସ୍ସ ପନ ଭଣ୍ଡଗ୍ଘୱସେନ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟପାରାଜିକାପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "ତସ୍ସ ସନ୍ତକଭାୱଂ ପନ ଞତ୍ୱା ଲେସେନ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଭଣ୍ଡଂ ଅଗ୍ଘାପେତ୍ୱା କାରେତବ୍ବୋ"ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯)। ପରିୟାପୁତନ୍ତି "ନ ଭିକ୍ଖୱେ ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀୱରଂ ନ ଦାତବ୍ବଂ, ଯୋ ନ ଦଦେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା"ତି (ପାରା। ୪୭୦) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୬୧୦-୧। ଥେରେ ଦହରେ ଚାତି ଏତେସୁ ଉଭୋସୁପି ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେସୁତି ଯୋଜନା। ‘‘ଥେରେ’’ତି ଇମିନା ଅନିସ୍ସିତଭାୱମାହ, ‘‘ଦହରେ ଚା’’ତି ଇମିନା ନିସ୍ସିତଭାୱଂ। ଓହୀନେତି ଓସକ୍କିତେ। ସଚେ ସୋ ଥେରୋ ନିସ୍ସଯାଚରିଯୋ ଭୱେଯ୍ଯାତି ଅଧିପ୍ପାଯେନାହ ‘‘ଗରୁ’’ନ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ଦହରେ। ୱଚନ୍ତି ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠିତଚୀୱରଂ। ନ ପସ୍ସନ୍ତୀତି ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ ଅକତ୍ୱା ଗମନେ ସୌସ୍ସାହତ୍ତା ନିସ୍ସଯପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧି ନ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତେନେୱ ‘‘ମୁହୁତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ।

୬୧୪। ପଚ୍ଛୁଦ୍ଧାରେ ଅନ୍ତୋଯେୱାରୁଣେତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଦହରଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୂରଭାୱଞ୍ଚ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନଞ୍ଚ ଞତ୍ୱା ଚୀୱରସ୍ସ ଅନିସ୍ସଗ୍ଗିଯତ୍ଥଂ ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠିତଭାୱଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ପୁରାରୁଣା ପଚ୍ଛୁଦ୍ଧରେତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୀତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦେତି। ୱିନସ୍ସତୀତି ଚୋରାଦୀହି ନସ୍ସତି।

ଦୁତିଯକଥିନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୧୬।ଅକାଲଚୀୱରନ୍ତି ‘‘ଅକାଲଚୀୱରଂ ନାମ ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ଏକାଦସମାସେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ସତ୍ତମାସେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, କାଲେପି ଆଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୫୦୦) ୱଚନତୋ ଅନତ୍ଥତକଥିନେ ୱିହାରେ ‘‘ଚୀୱରମାସୋ’’ତି ଯୋ ପୁବ୍ବକତ୍ତିକକାଠଅପକ୍ଖପାଟିପଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଅପରକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମୀ, ତାୱ ମାସୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ତତୋ ପରେସୁ ଏକାଦସସୁ ମାସେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନଞ୍ଚ ଅତ୍ଥତକଥିନେ ୱିହାରେ ଯୋ ଚୀୱରମାସୋ, ହେମନ୍ତା ଚ ଚତ୍ତାରୋ ମାସାତି ପଞ୍ଚମାସତୋ ବହି ସତ୍ତସୁ ମାସେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନଞ୍ଚ ଅତ୍ଥତକଥିନେ ପଞ୍ଚ ମାସା ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନକାଲେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ‘‘ଇଦଂ ଅକାଲଚୀୱରଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଚ ‘‘ଇଦଂ ତୁଯ୍ହଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦିନ୍ନଞ୍ଚେତି ଇଦଂ ଅକାଲଚୀୱରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଉପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ‘‘ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ଯ ସଙ୍ଘତୋ ୱା ଗଣତୋ ୱା ଞାତିତୋ ୱା ମିତ୍ତତୋ ୱା ପଂସୁକୂଲତୋ ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱା ଧନେନା’’ତି (ପାରା। ୫୦୦) ୱଚନତୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ‘‘ଇଦଂ ସୁତ୍ତନ୍ତିକଗଣସ୍ସ ଦେମ, ଇଦଂ ଆଭିଧମ୍ମିକଗଣସ୍ସ ଦେମା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଗଣସ୍ସ ୱା ଦିନ୍ନତୋ ଅତ୍ତନୋ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ୱା ଞାତିଆଦିତୋ ୱା ସୁସାନାଦିପଂସୁକୂଲଖେତ୍ତତୋ ୱା ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକେନ ସୁତ୍ତକପ୍ପାସାଦିକପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁତୋ ୱା ଉପ୍ପନ୍ନଚୀୱରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ମାସପରମଂ ନିକ୍ଖିପେତି ମାସୋ ପରମଂ ପମାଣଂ ଏତସ୍ସ ନିକ୍ଖିପନସ୍ସାତି ମାସପରମଂ, ନିକ୍ଖିପନନ୍ତି କିରିଯାୱିସେସନଂ କାତବ୍ବଂ, ମାସପରମଂ ନିକ୍ଖିପନଂ କରେଯ୍ଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଆକଙ୍ଖମାନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଖିପ୍ପମେୱ କାରେତବ୍ବଂ, ନୋ ଚସ୍ସ ପାରିପୂରୀ, ମାସପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତଂ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ ଊନସ୍ସ ପାରିପୂରିଯା’’ତି (ପାରା। ୫୦୦) ୱଚନତୋ ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଚୀୱରଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସଚେ ପହୋତି, ଦସାହମନତିକ୍କାମେତ୍ୱା କାରେତବ୍ବଂ। ସଚେ ନପ୍ପହୋତି, ଊନସ୍ସ ପରିପୂରଣତ୍ଥଂ ମାସପରମଂ ଠପେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

କଦା ଏୱଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ଆହ ‘‘ସତି ପଚ୍ଚାସାଯା’’ତି, ‘‘ପଚ୍ଚାସା ହୋତି ସଙ୍ଘତୋ ୱା ଗଣତୋ ୱା ଞାତିତୋ ୱା ମିତ୍ତତୋ ୱା ପଂସୁକୂଲତୋ ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱା ଧନେନା’’ତି (ପାରା। ୫୦୦) ୱୁତ୍ତସଙ୍ଘାଦିତୋ ଅତ୍ତନୋ ୱସ୍ସଗ୍ଗାଦିତୋ ଲଭେଯ୍ଯ, ତେନ ‘‘ଇମସ୍ସ ଊନେ ପରିପୁଣ୍ଣେ କାରେସ୍ସାମୀ’’ତି ପଚ୍ଚାସାଯ ସତି ଏୱଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତୋ ଉଦ୍ଧଂଠପେତୁଂନ ୱଟ୍ଟତୀତି ମାସତୋ ଅତିରେକକାଲଂ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଯଦି ଏୱଂ ‘‘ତଦହୁପ୍ପନ୍ନେ ମୂଲଚୀୱରେ ପଚ୍ଚାସାଚୀୱରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଦସାହା କାରେତବ୍ବଂ…ପେ… ୱୀସେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ମୂଲଚୀୱରେ ପଚ୍ଚାସାଚୀୱରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଦସାହା କାରେତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୫୦୦) କସ୍ମା ଆହାତି? ପଚ୍ଚାସାଚୀୱରସ୍ସ ଦସଦିୱସେ ଅତିକ୍କନ୍ତ ଠପେତୁଂ ଅଯୁତ୍ତତ୍ତା, ମୂଲଚୀୱରସ୍ସ ତଗ୍ଗତିକତ୍ତା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ମୂଲଚୀୱରସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନଦିୱସତୋ ଯାୱ ୱୀସତିମୋ ଦିୱସୋ, ତାୱ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପଚ୍ଚାସାଚୀୱରଂ ମୂଲଚୀୱରଂ ଅତ୍ତନୋ ଗତିକଂ କରୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୦୦)।

ତତିଯକଥିନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୧୮-୯। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଯୋ ଧୋୱାପେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୀ ନାମ ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନା’’ତି (ପାରା। ୫୦୦) ୱଚନତୋ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାଯ କମ୍ମୱାଚାଯାତି ଅଟ୍ଠୱାଚିକାଯ ଉପସମ୍ପନ୍ନା ଭିକ୍ଖୁନୀ ନାମ। ଭୁତ୍ତନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନା ପରିଭୁତ୍ତଂ ରଜିତଂ ଆଦିନ୍ନକପ୍ପଂ, ‘‘ପରିଭୋଗଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅନ୍ତମସୋ ସୀସଂ ଠପେତ୍ୱା ସଯନମତ୍ତେନାପି ପୁରାଣଭୂତଂ ଚୀୱରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ରଜିତ୍ୱା କପ୍ପଂ କତ୍ୱା ଏକୱାରମ୍ପି ନିୱତ୍ଥଂ ୱା ପାରୁତଂ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ପରିଭୋଗସୀସେନ ଅଂସେ ୱା ମତ୍ଥକେ ୱା କତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ଗତୋ ହୋତି, ଉସ୍ସୀସକଂ ୱା କତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ ହୋତି, ଏତମ୍ପି ପୁରାଣଚୀୱରମେୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୦୩-୫୦୫)। ୱଚନ୍ତି କାରିଯେ କାରଣୋପଚାରୱସେନ ଚୀୱରମେୱ ଆହ।

ଅଞ୍ଞାତିକାଯାତି “ଅଞ୍ଞାତିକା ନାମ ମାତିତୋ ୱା ପିତିତୋ ୱା ଯାୱ ସତ୍ତମା ପିତାମହଯୁଗା ଅସମ୍ବଦ୍ଧା”ତି ୱଚନତୋ ଅତ୍ତନୋ ୱା ତସ୍ସା ୱା ମାତୁ ୱା ପିତୁ ୱା ପରମ୍ପରାଯ ଯାୱ ସତ୍ତମା ଯୁଗା, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଯେନ କେନଚି ଞାତକେନ ଅସମ୍ବନ୍ଧଭାୱେନ ଅଞ୍ଞାତିକାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ଚାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ “ପିତାମହୋଯେୱ ପିତାମହଯୁଗଂ। ତତୋ ଉଦ୍ଧଂ ସବ୍ବେପି ପୁବ୍ବପୁରିସା ପିତାମହଗ୍ଗହଣେନେୱ ଗହିତା। ଏୱଂ ଯାୱ ସତ୍ତମୋ ପୁରିସୋ, ତାୱ ଯା ଅସମ୍ବଦ୍ଧା”ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୦୩-୫୦୫)। ଆକୋଟାପେତୀତି ପହରାପେତି।

ତତୋ ଧୋୱାପନାଦିତୋ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାପତ୍ତୀତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯସ୍ସ ଆପତ୍ତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାପତ୍ତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ ନାମେନ ୱିସିଟ୍ଠା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଞ୍ଚ ତିଣ୍ଣଂ ପଯୋଗାନଂ ଅନ୍ତେ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାଯ ଆପତ୍ତିଯା ଦସ୍ସନଂ। ତସ୍ସ ନିଯୋଗେନ ଧୋୱନାଦିଂ କରୋନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ତଦତ୍ଥଂ ସବ୍ବପୁବ୍ବପଯୋଗଗଣନାଯ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ “ଯାୱ ନଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପତି, ତାୱ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ”ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୦୩-୫୦୫)। ପଠମେନାତି ତୀଣିପି କାରାପେନ୍ତସ୍ସ ଯଂ ପଠମଂ କାରାପେତି, ତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୀପିତନ୍ତି “ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଅଞ୍ଞାତିକସଞ୍ଞୀ ପୁରାଣଚୀୱରଂ ଧୋୱାପେତି ରଜାପେତି ଆକୋଟାପେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ ଆପତ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦୁକ୍କଟାନ”ନ୍ତିଆଦିନା (ପାରା। ୫୦୬) ଦେସିତଂ। ଇମିନା ନଯେନ ଦ୍ୱେ କାରାପେନ୍ତସ୍ସ ପଠମେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାପତ୍ତି, ଦୁତିଯେନ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଯମତ୍ଥୋ ସଙ୍ଗଯ୍ହତି।

୬୨୦।“ଧୋୱନତ୍ଥାଯ ଦେତୀ”ତି ଇମିନା “ଭୁତ୍ତଂ ୱତ୍ଥ”ନ୍ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି।

୬୨୧।ସାମଣେରନିଦ୍ଦେସେପୀତି “ସାମଣେରା”ତି ନିଦ୍ଦେସୋ ନାମ ଯସ୍ସ, ତସ୍ମିମ୍ପି, ଅତ୍ତନା ପରିଭୁତ୍ତଂ ୱତ୍ଥଂ ଧୋୱନତ୍ଥାଯ ଦେତୀତି ଯୋଜନା, ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୁତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ ଧୋୱନତ୍ଥାଯ ସାମଣେରସ୍ସ ଦେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥୋ। ଉପସମ୍ପଜ୍ଜାତି ପୁବ୍ବକିରିଯାଯ “ଧୋୱତୀ”ତି ଅପରକିରିଯା ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି।

୬୨୨।ଦହରାନଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ନୱକତରାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ। ନିଯ୍ୟାଦିତେ ଦିନ୍ନେ। ଏସ ନଯୋତି “ଏକେନ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅୱସିଟ୍ଠେହି ଦ୍ୱୀହି ୱା ଏକେନ ୱା ସବ୍ବପଯୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀ”ତି ନଯୋ।

୬୨୩।ଚୀୱରେତି ପରିଭୁତ୍ତଚୀୱରେ।

୬୨୪।“ଧୋୱନସ୍ସଚ୍ଚଯାଯେୱା”ତି ଇମିନା ଇତରଦ୍ୱଯସ୍ସ ତସ୍ସ ଅନାଣତ୍ତିଯା କତତ୍ତା ତତୋ ଅନାପତ୍ତିଭାୱମାହ।

୬୨୬।ଞାତିକାତି ଏତ୍ଥ “ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ”ତିଆଦୀସୁ (ମ। ନି। ୧।୨୨-୨୩, ୪୨୨; ଅ। ନି। ୬।୫୮; ୮।୯; ମହାନି। ୨୦୬; ଧ। ସ। ୧୩୫୫; ୱିଭ। ୫୧୮) ୱିଯ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ଯ-କାରଲୋପୋ, ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। “ଞାତିକା ଅଞ୍ଞାତିସଞ୍ଞିସ୍ସା”ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣନ୍ତି ମଞ୍ଚପୀଠେ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଚୀୱରଞ୍ଚ।

୬୨୭।“ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱସେନା”ତି ଇଦଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେପି ଉପସମ୍ପନ୍ନା ଚେ, ପାଚିତ୍ତିଯସମ୍ଭୱା ୱୁତ୍ତଂ । ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ “ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ପନ ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱା”ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୦୬)। ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ ପଠମଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଚେ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜତି, କେୱଲଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାତି ନ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ତା ଭଗୱତି ଧରମାନେ ପଠମଂ ପବ୍ବଜିତା ପଞ୍ଚସତା ସାକିଯାନିଯୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ “ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନା ନାମ ପଞ୍ଚସତା ସାକିଯାନିଯୋ”ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୦୬)। ଭିକ୍ଖୁନୋ ଲିଙ୍ଗେ ପରିୱତ୍ତେ ତସ୍ସେୱ ଉପସମ୍ପନ୍ନକମ୍ମସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ସୋପି ଗହେତବ୍ବୋଯେୱ।

୬୨୮।ଅୱୁତ୍ତା ଧୋୱତୀତି “ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଧୋୱା”ତି ଅୱୁତ୍ତା ଚୀୱରଂ କିଲିଟ୍ଠଂ ଦିସ୍ୱା ଅୱତ୍ୱା ଠପିତଟ୍ଠାନତୋ ଚୀୱରଂ ଗହେତ୍ୱା ୱା ସଯମେୱ ୱତ୍ୱା ଯାଚନାଦିନଯେନ ୱା ଅନାଣତ୍ତିଯା ଚ ଗହେତ୍ୱା ଚୀୱରଧୋୱନାଦିଂ କରେଯ୍ୟ ଚେ। ଅପରିଭୁତ୍ତଂ ୱାତି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅପରିଭୁତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ। ଅଞ୍ଞଂ ୱାତି ଉପାହନତ୍ଥୱିକପତ୍ତତ୍ଥୱିକପୋତ୍ଥକତ୍ଥୱିକମଞ୍ଚପୀଠାଦିଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପରିକ୍ଖାରଂ।

ପୁରାଣଚୀୱରଧୋୱାପନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୨୯। ଊିକପ୍ପନୁପଗଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଉପାଦାଯ କିଞ୍ଚି ଚୀୱରଂ ଗଣ୍ହତୋତି ଯୋଜନା, ଏତ୍ଥ ''ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହତ୍ଥତୋ''ତି ଚ ''ଞାତିକାଯ ଅଞ୍ଞାତିକସଞ୍ଞିସ୍ସା''ତି ଚ ''ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ହତ୍ଥତୋ ଗଣ୍ହାତୀ''ତି ଚ ୱକ୍ଖମାନୱଚନସାମତ୍ଥିଯା ଲଦ୍ଧମାନତୋ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହତ୍ଥତୋ ଊିକପ୍ପନୁପଗରତନଦ୍ୱିଦହିପ୍ପମାଣୱତ୍ଥତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଚୀୱରଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଆପତ୍ତୀ''ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତେପି ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତୀ''ତି ପକରଣତୋ ଚ ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାପତ୍ତୀ''ତି ୱକ୍ଖମାନତୋ ଚ ଲବ୍ଭତି। ଠପେତ୍ୱା ପାରିୱତ୍ତକନ୍ତି ''ପାରିୱତ୍ତକଂ ପରିତ୍ତେନ ୱା ୱିପୁଲଂ, ୱିପୁଲେନ ୱା ପରିତ୍ତ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୧୪) ୱଚନତୋ ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ''ଅନ୍ତମସୋ ହରୀତକଖଣ୍ଡେନାପୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୧୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ହେଟ୍ଠିମନ୍ତତୋ ହରୀତକଖଣ୍ଡମ୍ପି ଦତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ ତିଚୀୱରଞ୍ଚ ପାରିୱତ୍ତକଂ ନାମ ହୋତି, ତଂ ଠପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପରିୱତ୍ତନଂ ପରିୱତ୍ତଂ, ତଂ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ପାରିୱତ୍ତକଂ, କଯୱିକ୍କଯେନ ଗହେତବ୍ବଂ ଚୀୱରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୩୦।ଗହଣତ୍ଥାଯପଯୋଗେତି ଗଣ୍ହିତୁଂ ହତ୍ଥପସାରଣାଦିପ୍ପଯୋଗେ। ପରିଯାପୁତନ୍ତି ''ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୧୨) ଦେସିତଂ।

୬୩୧।ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନହତ୍ଥେତି ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିତୋ ଅଞ୍ଞେ ସବ୍ବେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନା ଗହିତା। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ସଚେ ପନ ସିକ୍ଖମାନାସାମଣେରସାମଣେରିଉପାସକୌପାସିକାନଂ ହତ୍ଥେ ପେସିତଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଅନାପତ୍ତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୧୨)।

୬୩୨।ଏକତୋତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘତୋତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ପନ ପାଚିତ୍ତିଯମେୱା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୧୩)।

୬୩୩। ''ପାରିୱତ୍ତକଂ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ଦୋସୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୬୩୪।ଅଞ୍ଞଂ ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଥୱିକକାଯବନ୍ଧନାଦି ଅୱିକପ୍ପିଯଂ ୱା ଅୱିକପ୍ପନୁପଗଂ ୱା ପରିକ୍ଖାରମେୱ ଗହେତବ୍ବଂ। ଊିକପ୍ପନୁପଗଂ ପନ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ୱିକପ୍ପନୁପଗଂ ପଚ୍ଛିମଚୀୱରପ୍ପମାଣଂ ପନ ପଟପରିସ୍ସାୱନମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୧୪)। ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣଂ କିରିଯା, ପାରିୱତ୍ତକସ୍ସ ଅଦାନଂ ଅକିରିଯାତି କିରିଯାଯ ଚ ଅକିରିଯାଯ ଚ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତୋ କ୍ରିଯାକ୍ରିଯଂ।

ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୩୫। ''ଅଞ୍ଞାତକଂ ଅପ୍ପୱାରିତ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ''ଗହପତିଂ ୱା ଗହପତାନିଂ ୱା''ତି ପାଠସେସୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଭଗୱତା ''ଅଞ୍ଞାତକଂ ଗହପତିଂ ୱା ଗହପତାନିଂ ୱା''ତି (ପାରା। ୫୧୬, ୫୧୮)। ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଯାୱ ସତ୍ତମା ପିତାମହଯୁଗା ସମ୍ବନ୍ଧଞ୍ଞାତିକତାଯ ଅଭାୱତୋ ଅଞ୍ଞାତକଂ। ''ଯଂ ମଯ୍ହଂ ଗେହେ ଅତ୍ଥି, ତଂ ପୱାରେମୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅପ୍ପୱାରିତଂ। ''ଗହପତି ନାମ ଯୋ କୋଚି ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତୀ''ତି (ପାରା। ୫୧୯) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ଗହପତିଂ ୱା। ''ଗହପତାନୀ ନାମ ଯା କାଚି ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତୀ''ତି (ପାରା। ୫୧୯) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ଘରଣିଂ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ହୋତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାପତ୍ତୀତି ''ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯା ୱିଞ୍ଞାପେତି, ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ପଟିଲାଭେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ହୋତୀ''ତି (ପାରା। ୫୧୯) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ସବ୍ବେସୁ ପୁବ୍ବପଯୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯାତି ''ତତ୍ଥାଯଂ ସମଯୋ, ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋ ୱା ହୋତି ଭିକ୍ଖୁ ନଟ୍ଠଚୀୱରୋ ୱା''ତି (ପାରା। ୫୧୮) ମାତିକାଯ, ''ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ହୋତି ରାଜୂହି ୱା ଚୋରେହି ୱା ଧୁତ୍ତେହି ୱା ଯେହି କେହିଚି ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ହୋତି। ନଟ୍ଠଚୀୱରୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଅଗ୍ଗିନା ୱା ଦଡ୍ଢଂ ହୋତି, ଉଦକେନ ୱା ୱୂଳ୍ହଂ ହୋତି, ଉନ୍ଦୂରେହି ୱା ଉପଚିକାହି ୱା ଖାଯିତଂ ହୋତୀ''ତି (ପାରା। ୫୧୯) ପଦଭାଜନେ ଚ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସରୂପକାଲତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ରାତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୩୬।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ''ଅଞ୍ଞାତକେ ଅଞ୍ଞାତକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଞାତକସଞ୍ଞୀ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯା ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୨୦) ପାଚିତ୍ତିଯତ୍ତଯଂ ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତଂ। ''ଞାତକେ ଅଞ୍ଞାତିସଞ୍ଞିସ୍ସା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ତଥାତି ତସ୍ମିଂ ଞାତକେ। ୱେମତିକସ୍ସାତି ''ଞାତକୋ ନୁ ଖୋ, ଅଞ୍ଞାତକୋ''ତି ୱେମତିକସ୍ସ। ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟଂ ତଥେୱାତି ଯୋଜନା। ''ତଥେୱା''ତି ''ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଆକଡ୍ଢତି, ''ଞାତକେ ଅଞ୍ଞାତକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯା ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୫୨୦) ଦେସିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୩୭-୮। ସମଯେ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ''ଚୀୱରଂ ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତ''ନ୍ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ,

ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନକାଲଦ୍ୱଯତୋ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ କାଲେ ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତଂ ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଞାତକେ ୱା ପୱାରିତେତି ଏତ୍ଥାପି ''ଅତ୍ତନୋ''ତି ଅଜ୍ଝାହାରୋ, ''ସମଯେ''ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ଅତ୍ତନୋ ଞାତକପୱାରିତେ ଅସମଯେପି ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯାତି ଏତ୍ଥ ''ଅତ୍ତନୋ''ତି ସେସୋ, ଅତ୍ତନୋ ଞାତକେ, ପୱାରିତେ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା, ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ନିସ୍ସାଯ ଅତ୍ତନୋ ଞାତକେ ୱା ପୱାରିତେ ୱା ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇତରଂ ପକ୍ଖଂ ଦସ୍ସେତି ''ତସ୍ସ ଞାତକେ ୱା ପୱାରିତେ ୱା''ତି। ତସ୍ସାତି ''ଅଞ୍ଞସ୍ସା''ତି ୱୁତ୍ତସ୍ସ, ''ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ୱାତି ପୁରିମୱିକପ୍ପାପେକ୍ଖଂ। ଯଂ ସନ୍ଧାଯ ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ତସ୍ସ ଞାତକେ ୱା ପୱାରିତେ ୱା ତଂଯେୱ ସନ୍ଧାଯ ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

''ଅତ୍ତନୋ ୱା ଧନେନା''ତି ୱୁତ୍ତଂ ଅନାପତ୍ତିଅଙ୍ଗଂ ଉପ୍ପଲ୍ଲକାଦିନୋତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି , ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ ସୁତ୍ତକପ୍ପାସାଦିକଂ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡଂ ଦତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁକାମତାଯ ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ଯାଚନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଞ୍ଞାତକୱିଞ୍ଞତ୍ତିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୩୯।ଅପ୍ପୱାରିତମଞ୍ଞାତିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଗହପତିଂ ୱା ଗହପତାନିଂ ୱା''ତି ଇଦଂ ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି। ତତୁତ୍ତରିନ୍ତି ତତୋ ସନ୍ତରୁତ୍ତରପରମତୋ ଉତ୍ତରିନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ, ''ସନ୍ତରୁତ୍ତରପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତତୋ ଚୀୱରଂ ସାଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୨୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରେନ ସାଦିତବ୍ବଅନ୍ତରୱାସକୌତ୍ତରାସଙ୍ଗମତ୍ତେନ ଅଧିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

''ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରି ସାଦିଯେଯ୍ଯା''ତି (ପାରା। ୫୨୩) ୱଚନତୋ ''ସାଦିଯନ୍ତସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବେ ''ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସା''ତି କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଚୀୱରୱିଞ୍ଞାପନୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ''କଥଞ୍ହି ନାମ ତୁମ୍ହେ ମୋଘପୁରିସା ନ ମତ୍ତଂ ଜାନିତ୍ୱା ବହୁଂ ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେସ୍ସଥା''ତି (ପାରା। ୫୨୨) ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯେ ଭିକ୍ଖୂ ଗରହିତ୍ୱା ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ''ସାଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞାପେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ତେନେୱ ଇମସ୍ମିଂ ପଦଭାଜନେ ''ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରି ସାଦିଯେଯ୍ଯାତି ତତୁତ୍ତରି ୱିଞ୍ଞାପେତୀ''ତି (ପାରା। ୫୨୪) ଚ ଆପତ୍ତିଭେଦସନ୍ଦସ୍ସନଟ୍ଠାନେ ''ଅଞ୍ଞାତକେ ଅଞ୍ଞାତକସଞ୍ଞୀ ତତୁତ୍ତରି ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତିଆଦିୱଚନତୋ (ପାରା। ୫୨୫) ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଦି ଏୱଂ ସିକ୍ଖାପଦେଯେୱ ''ସାଦିତବ୍ବଂ, ସାଦିଯେଯ୍ଯା''ତି ଚ ଉଭଯତ୍ଥ ''ୱିଞ୍ଞାପେତବ୍ବଂ, ୱିଞ୍ଞାପେଯ୍ଯା''ତି ଚ କସ୍ମା ନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଅୱିଞ୍ଞାପିତେପି ଅଭିହରିତ୍ୱା ଦିଯ୍ଯମାନମ୍ପି ଅଧିୱାସେନ୍ତେନ ଏୱମେୱ ସାଦିତବ୍ବନ୍ତି ନ ୱୁତ୍ତଂ। ଇମସ୍ସେୱ ଚ ଅଧିକୱିଞ୍ଞାପନନିସେଧନତ୍ଥଂ ୱଦନ୍ତେନାପି ''ତଞ୍ଚେ ଅଞ୍ଞାତକୋ ଗହପତି ୱା ଗହପତାନୀ ୱା ବହୂହି ଚୀୱରେହି ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରେଯ୍ଯ, ସନ୍ତରୁତ୍ତରପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତତୋ ଚୀୱରଂ ସାଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି ସାଦିତବ୍ବନିଯମପ୍ପଧାନଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରେନ ଅତ୍ତନା ୱା ତଂ ସନ୍ଧାଯ ଅଞ୍ଞେନ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତେନପି ଅୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତେପି ଦିଯ୍ଯମାନଂ ସାଦିଯନ୍ତେନାପି ସନ୍ତରୁତ୍ତରପରମତଂ ନାତିକ୍କମିତବ୍ବନ୍ତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ସନ୍ଧାଯ ଭାସିତତ୍ଥୋତି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତବ୍ବନ୍ତି ଏତ୍ତକଂ ଞାପେତୁଂ ''ସାଦିଯନ୍ତସ୍ସା''ତି ଅୱତ୍ୱା ''ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସା''ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆଚରିଯାଭିସନ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୬୪୦। ଇଦାନି ୱିଞ୍ଞାପନେ ଚ ଅଧିୱାସନେ ଚ ଉଭଯତ୍ଥେୱ ନିଯମଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସଚେ ତୀଣି ନଟ୍ଠାନି ହୋନ୍ତି, ଦ୍ୱେ ସାଦିତବ୍ବାନି। ଦ୍ୱେ ନଟ୍ଠାନି, ଏକଂ ସାଦିତବ୍ବଂ। ଏକଂ ନଟ୍ଠଂ, ନ କିଞ୍ଚି ସାଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୨୪) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଯସ୍ସା''ତିଆଦି। ''ଯସ୍ସ ତୀଣିପି ନଟ୍ଠାନି, ଦ୍ୱେ ୱା ନଟ୍ଠାନି, ଏକଂ ୱା ନଟ୍ଠ''ନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଯଥାକ୍କମଂ ''ତେନ ଦ୍ୱେ ସାଦିତବ୍ବାନି, ଏକଂ ସାଦିତବ୍ବଂ, ନ କିଞ୍ଚିପି ସାଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି ଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ଯସ୍ସ ତୀଣିପି ଚୀୱରାନି ନଟ୍ଠାନି, ବହୁ ଚ ଦିଯ୍ଯତି, ତେନ ଦ୍ୱେଯେୱ ଚୀୱରାନି ସାଦିତବ୍ବାନି। ଦ୍ୱେ ଚୀୱରାନି ନଟ୍ଠାନି, ଏକଂ ସାଦିତବ୍ବଂ। ଏକଞ୍ଚେ ନଟ୍ଠଂ, ନ ସାଦିତବ୍ବଂ, ଅୱସିଟ୍ଠଂ ପଚ୍ଛା ଧମ୍ମେନ ସମେନ ଲଦ୍ଧନୀହାରେନ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ସେସଂ ସଭାଗଟ୍ଠାନତୋ ପରିଯେସିସ୍ସତୀ''ତି। ''ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପନ ପଞ୍ଚସୁପି ନଟ୍ଠେସୁ ଦ୍ୱେ ସାଦିତବ୍ବାନି, ଚତୂସୁ ନଟ୍ଠେସୁ ଏକଂ ସାଦିତବ୍ବଂ, ତୀସୁ ନଟ୍ଠେସୁ କିଞ୍ଚି ନ ସାଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୨୨-୫୨୪) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୬୪୧-୨। ସେସକଂ ଆହରନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଞାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏୱମୁପରିପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଚୀୱରଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତିରେକଂ ୱତ୍ଥଂ ପଚ୍ଚାହରିତ୍ୱା ''ଦସ୍ସାମୀ''ତି ବହୁମ୍ପି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତିରେକମ୍ପି ତୁମ୍ହେୟେୱ ଗଣ୍ହଥାତି ଦିନ୍ନଂ ଗଣ୍ହତୋପି ଅନାପତ୍ତି। ନ ଅଚ୍ଛିନ୍ନକାରଣା ଦିନ୍ନେତି ଯୋଜନା, ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରଭାୱଂ ଅନୁଦ୍ଦିସ୍ସ ବହୂନଂ ଚୀୱରାନଂ ଗହଣନିମିତ୍ତେନାପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱମେୱ ''ନ ନଟ୍ଠକାରଣା ଦେନ୍ତୀ''ତି ଇଦମ୍ପି ଦସ୍ସିତମେୱ। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରେ ନିସ୍ସାଯ ତତୁତ୍ତରିଚୀୱରୱିଞ୍ଞାପନୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ''ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯା''ତି ନ ଗହିତଂ।

ତତୁତ୍ତରିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୪୩।କଲ୍ଯାଣକମ୍ମତାହେତୂତି ସୁନ୍ଦରସ୍ସ ମହଗ୍ଘସ୍ସ କାମତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଚୀୱରେ ୱିକପ୍ପନଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ଯାତି ଯୋଜନା, ‘‘କୀଦିସେନ ତେ ଭନ୍ତେ ଚୀୱରେନ ଅତ୍ଥୋ’’ତି ପୁଚ୍ଛେ ଅପ୍ପୱାରିତୋ ‘‘ଆଯତଂ ୱା ହୋତୁ ୱିତ୍ଥତଂ ୱା ଅପ୍ପିତଂ ୱା ସଣ୍ହଂ ୱା’’ତି (ପାରା। ୫୨୯) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତୱିସିଟ୍ଠକପ୍ପଂ ଅଧିକୱିଧାନଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ଲାଭା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ଭୱେତି ତଥା ଅପ୍ପୱାରିତେନ ହୁତ୍ୱା କତେନ ଅଧିକୱିଧାନେନ ନିପ୍ଫନ୍ନଚୀୱରସ୍ସ ଲାଭପ୍ପଯୋଗେନ ଦୁକ୍କଟନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯା ହୋନ୍ତି।

୬୪୪।ମହଗ୍ଘଂ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାପେତୀତି ୱୀସତିଅଗ୍ଘନକଂ ଚୀୱରଂ ଦାତୁକାମମ୍ହି ଉପାସକେ, ‘‘ଅଲଂ ମଯ୍ହଂ ଏତେନ, ଦସଗ୍ଘନକଂ ୱା ଅଟ୍ଠଗ୍ଘନକଂ ୱା ଦେହୀ’’ତି ୱଦତି।

୬୪୫। ‘‘ଞାତକେ ଅଞ୍ଞାତିସଞ୍ଞିସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ପଠମୋପକ୍ଖଟକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୪୬। ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ଏକେନ ଉପାସକେନ ପୀଠଆ ଲଦ୍ଧା, ଇଧ ଦ୍ୱୀହୀତି ଏତ୍ତକଂ ନାନାକରଣଂ। ସେସଂ ପଠମସିକ୍ଖାପଦସଦିସମେୱାତି ଆହ ‘‘ଦୁତିଯୋ…ପେ… ୱିନିଚ୍ଛଯୋ’’ତି। ଉପକ୍ଖଟପଦେନ ଲକ୍ଖିତଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଉପକ୍ଖଟଂ, ଦୁତିଯଞ୍ଚ ତଂ ଉପକ୍ଖଟଞ୍ଚାତି ଦୁତିଯୋପକ୍ଖଟଂ, ତସ୍ମିଂ ଦୁତିଯୋପକ୍ଖଟେ। ଅସ୍ସାତି ଦୁତିଯୋପକ୍ଖଟସ୍ସ।

ଦୁତିଯୋପକ୍ଖଟକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୪୭।ରଞ୍ଞୋ ୱାତି ରାଜତୋ ୱା। ରାଜତୋ ଭୋଗ୍ଗଂ ଭୁଞ୍ଜିତଙ୍ଗ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ‘‘ରାଜଭୋଗ୍ଗୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ରାଜତୋ ଭତ୍ତୱେତ୍ତନଲାଭିତୋ ଯତୋ କୁତୋଚି ଦାଯକା ଆଭତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଭାୱତୋ’’ତି ଅଜ୍ଝାହରିତଙ୍ଗ। ଇଧ ଉତ୍ତରିକରଣୀଯଂ ‘‘ଚିକ୍ଖତୁ’’ନ୍ତିଆଦିଗାଥାଯ (ୱି। ୱି। ୬୭୧) ୱକ୍ଖତି।

୬୪୮। ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନୱସେନ ଅଧିଗତରଜତାଦି ଯେନ କେନଚି ପରିଯାଯେନାପି ନ ସାଦିତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ରଜତଂ ୱା’’ତିଆଦି। ଧୱଲସଭାୱତାଯ ରାଜତୀତି ରଜତଂ, ସଜ୍ଝୁ। ଜାତଂ ରୂପଂ ୱଣ୍ଣାଯତନମେତସ୍ସାତି ଜାତରୂପଂ, ସୁୱଣ୍ଣଂ। କିଞ୍ଚୀତି ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି। ଅତ୍ତନୋ ୱା ଅତ୍ଥାଯ ପରସ୍ସ ୱା ଅତ୍ଥାଯ ଦିଯ୍ଯମାନଂ କିଞ୍ଚି ଗଣ୍ହିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୬୪୯। ଅତ୍ତନୋ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଆପତ୍ତିଯା ରୂପିଯଗହଣସିକ୍ଖାପଦେ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଗହଣେ ଆପତ୍ତିଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯାତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ, ଗଣସ୍ସ, ସଙ୍ଘସ୍ସ, ଚେତିଯସ୍ସ, ନୱକମ୍ମସ୍ସ ୱା ଅତ୍ଥାଯ। ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଆହରିତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ରଜତଂ, ଜାତରୂପଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୬୫୦-୧। ୱୁତ୍ତମେୱତ୍ଥଂ ସରୂପତୋ ୱିଭାୱେତୁମାହ ‘‘ନେତ୍ୱା’’ତିଆଦି। ନେତ୍ୱାତି ଆନେତ୍ୱା। ଅକପ୍ପିଯଂ ଭଣନ୍ତି ‘‘ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ୱା’’ତି ଯଥାୱୁତ୍ତମେୱ ଅକପ୍ପିଯଭଣ୍ଡଂ। ଇଚ୍ଛନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନପ୍ପକାରେନ। ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ଚ-କାରେନ ୱଟ୍ଟତି ଚାତି ଅନୁଞ୍ଞାତଂ କତନ୍ତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

‘‘ସଚେ ପନ ‘ନଯିଦଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’ତି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତେ ‘ୱଡ୍ଢକୀନଂ ୱା କମ୍ମକରାନଂ ୱା ହତ୍ଥେ ଭୱିସ୍ସତି, କେୱଲଂ ତୁମ୍ହେ ସୁକତଦୁକ୍କଟଂ ଜାନାଥା’ତି ୱତ୍ୱା ତେସଂ ହତ୍ଥେ ଦତ୍ୱା ପକ୍କମତି, ୱଟ୍ଟତି। ଅଥାପି ‘ମମ ମନୁସ୍ସାନଂ ହତ୍ଥେ ଭୱିସ୍ସତି, ମଯ୍ହମେୱ ୱା ହତ୍ଥେ ଭୱିସ୍ସତି, କେୱଲଂ ତୁମ୍ହେ ଯଂ ଯସ୍ସ ଦାତବ୍ବଂ, ତଦତ୍ଥାଯ ପେସେୟ୍ୟାଥା’ତି ୱଦତି, ଏୱମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯)।

୬୫୨।ୱିହାରସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନୱକମ୍ମସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଏତ୍ତକଂ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ନ ୱୁତ୍ତଂ।

୬୫୪।ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜଥାତି ଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସଚେ ପନ କୋଚି

ବହୁମ୍ପି ହିରଞ୍ଞସୁଓଣ୍ଣଂ ଆନେତ୍ୱା ‘ଇଦଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମି, ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’ତି ୱଦତି, ତଂ ଚେ ସଙ୍ଘୋ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି, ପଟିଗ୍ଗହଣେପି ପରିଭୋଗେପି ଆପତ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯)। ଏୱଂ ଆଭତଂ ତସ୍ମିଂ ସଙ୍ଘେ ଯୋ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ‘‘ନଯିଦଂ କପ୍ପତୀ’’ତି ସଚେ ପଟିକ୍ଖିପତି, ‘‘ଅଯଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଲାଭନ୍ତରାଯଂ କରୋତୀ’’ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସେୱ ଆପତ୍ତି ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯୋ ହି ତଂ ଚୋଦେତି, ସ୍ୱେୱ ସାପତ୍ତିକୋ ହୋତି, ତେନ ପନ ଏକେନ ବହୂ ଅନାପତ୍ତିକା କତା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯)। ଇଧ ସ୍ୱେୱ ସାପତ୍ତିକୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିକୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀ’’ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତି ଅଲିଖିତ୍ୱା ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୋ’’ତି ଚ ଲିଖନ୍ତି, ତଂ ନ ସୁନ୍ଦରଂ। ଇଦାନି ଦସ୍ସିତଅଟ୍ଠକଥାପାଠେ ‘‘ସଙ୍ଘୋ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତି ପାଠୋ ସୁନ୍ଦରୋ।

୬୫୫।ତଠାକସ୍ସାତି ୱାପିଯା। ସସ୍ସୁପ୍ପତ୍ତିନିଦାନତୋ ତଠାକଂ ଖେତ୍ତଂ, ତତୋ ତସ୍ସ ଗହଣଂ ୱା ପରିଭୋଗୋ ୱା ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ତଠାକସ୍ସ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-କାରେନ ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁ ସଙ୍ଗହିତଂ। ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ଚକାରେନ ୱଟ୍ଟତି ଚାତି ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

୬୫୬। ତଂ କତମନ୍ତି ଆହ ‘‘ଚତ୍ତାରୋ’’ତିଆଦି। ସଙ୍କମ୍ପୀତି ତଠାକପୋକ୍ଖରଣିଖେତ୍ତାଦି ସଙ୍କମ୍ପି।

୬୫୮-୯।ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭାଗସ୍ମିନ୍ତି ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ଭୂମିଭାଗେ କତସ୍ସ କମ୍ମେହି ଏତ୍ତକୋ ଭାଗୋ ଦେଯ୍ୟୋ’’ତି ଏୱଂ ପୁବ୍ବେ ଅନିଯମିତଆଯେ ଭୂମିଭାଗେ। ଅକତପୁବ୍ବଂ ନୱସସ୍ସଂ ନାମ। ଏତ୍ତକଂ ଭାଗଂ ଦେଥାତି ଏତ୍ତକଂ କହାପଣଭାଗଂ ଦେଥ। ଉଟ୍ଠାପେତୀତି ଉପ୍ପାଦେତି।

‘‘କସଥ ୱପଥା’’ତି ଅକପ୍ପିଯଂ ୱାଚଂ ୱତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ୱପଥାତି ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଇଧ ଅୱୁତ୍ତଂ ଟଂକଭୁଯୋଗକାଲେ ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ଅକପ୍ପିଯୱଚନନ୍ତରଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଉପ୍ପାଦିତଞ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ କହାପଣଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ସଙ୍କନ୍ତି ତଥା ଉପ୍ପାଦିତକହାପଣଞ୍ଚ ଏୱଂ ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ଉପ୍ପାଦିତଞ୍ଚାତି ସଙ୍କଂ।

୬୬୦। କସଥାଦିକଂ ୱଚନଂ ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ତିକାଯ ଭୂମିଯା ଏତ୍ତକୋ ନାମ ଭାଗୋ’’ତି ଭୂମିଂ ଯୋ ଚ ପତିଟ୍ଠାପେତି, ତସ୍ସେୱେତମକପ୍ପିଯନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ‘‘ଯୋ ପନା’’ତି ୱକ୍ଖମାନପୁଗ୍ଗଲନ୍ତରାପେକ୍ଖୋ।

୬୬୧-୨। ଭୂମିଯା ସଯମେୱ ପମାଣସ୍ସ ଜାନନତ୍ଥଂ ତୁତି ଯୋଜନା, ‘‘ଏତ୍ତକେ ଭୂମିଭାଗେ ଅମ୍ହେହି ସସ୍ସଂ କତଂ, ଏତ୍ତକଂ ନାମ ଭାଗଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି କସକେହି ୱୁତ୍ତେ ତେସଂ ୱଚନଂ ଅସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ସଯମେୱ ଖେତ୍ତଭୂମିଯା ପମାଣଂ ଞାତୁକାମତାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ତୁ-ସଦ୍ଦୋ ଇମମେୱ ୱିସେସଂ ଜୋତେତି। ଯୋ ପନ ମିନାତି, ତସ୍ସେୱେତମକପ୍ପିଯନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ରଜ୍ଜୁଯାପି ଚ ଦଣ୍ଡେନାତି ଏତ୍ଥ ପାଦେନାପି ମିନିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି। ‘‘ରକ୍ଖତୀ’’ତିଆଦିକିରିଯାପଦେହିପି ଏୱମେୱ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଖଲେଠତ୍ୱା ରକ୍ଖତୀତି ଧଞ୍ଞକରଣେ ଠତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଅଦତ୍ୱା ପାଲେତି। କଥଂ ରକ୍ଖିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, କଥଂ ରକ୍ଖିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି? ତଂ ପନ ୱୀହିଂ ‘‘ଇଦଂ ୱା ଏତ୍ତକଂ ୱା ମା ଗଣ୍ହ, ଇଦଂ ଗହେତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତୀ’’ତି ୱା ‘‘ଇତୋ ଅପନେହି, ଇଧ ପୁଞ୍ଜଂ କରୋହୀ’’ତି ୱା ଏୱମାଦିନା ପଯୋଗେନ ଚେ ରକ୍ଖତି, ତଂ ଅକପ୍ପିଯଂ। ସଚେ ‘‘ମଯି ଠିତେ ରକ୍ଖିତଂ ହୋତୀ’’ତି ରକ୍ଖତି, ଗଣ୍ହନ୍ତେ ୱା ପସ୍ସିତ୍ୱା ‘‘କିଂ କରୋଥା’’ତି ଭଣତି, ୱଟ୍ଟତି। ରୂପିଯପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦେ ଦ୍ୱାରଂ ପିଦହିତ୍ୱା ରକ୍ଖନ୍ତେନ ୱସିତବ୍ବନ୍ତି ହି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଞ୍ଞସ୍ମିମ୍ପି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଥେନେତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତେ ସତି ଏତଂ ଭୋ ପୱତ୍ତିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ କିଂ ଆରୋଚେସ୍ସାମୀତି ପଟିପୁଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତୀ’’ତି। ନୀହରାପେତୀତି ଏତ୍ଥାପି ସଚେ ପରିଯାଯେନ ୱଦତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି। ତସ୍ସେୱେତମକପ୍ପିଯନ୍ତି ଇଦଂ ଖେତ୍ତମିନନାଦିଂ କରୋନ୍ତେନ ଲଦ୍ଧବ୍ବତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅଭିନୱୁପ୍ପାଦିତସ୍ସ ଅଭାୱା ଅଞ୍ଞେସଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦ୍ୱୀସୁ ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ।

୬୬୩। ‘‘ଏତ୍ତକେହି ୱୀହୀହି ଇଦଂ ଆହରଥା’’ତି ୱୁତ୍ତା ସଚେ ଆହରନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ‘‘ତସ୍ସେୱେତମକପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଧଞ୍ଞସ୍ସ ୱିଚାରିତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ତସ୍ସେୱ ଅକପ୍ପିଯଂ। କସ୍ମା? ଧଞ୍ଞସ୍ସ ୱିଚାରିତତ୍ତା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯)।

୬୬୪।ହିରଞ୍ଞେନାତି କହାପଣେନ। ‘‘ତମକପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ଇଦଂ କହାପଣାନଂ ୱିଚାରିତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସବ୍ବେସଂ ଅକପ୍ପିଯଂ। କସ୍ମା? କହାପଣାନଂ ୱିଚାରିତତ୍ତା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯)।

୬୬୫।ପେସକାରକଦାସଂ ୱାତି ପେସକାରକସଙ୍ଖାତଂ ଦାସଂ ୱା, ପେସକାରୋ ତନ୍ତୱାଯୋ। ଆରାମିକାନଂ ନାମେନ ଦେନ୍ତେତି ‘‘ଆରାମିକଂ ଦମ୍ମି, ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଂ ଦମ୍ମୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଦେନ୍ତେ।

୬୬୬। ଖୀରଂ ଦଧି ତକ୍କଂ ସପ୍ପି ନୱନୀତନ୍ତି ପଞ୍ଚଗୋରସା।

୬୬୭।ଅଜିକାଦୀସୂତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମହିସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୬୬୯।ପଟିସିଦ୍ଧେପୀତି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତେପି। ମୂଲଂ ଦତ୍ୱାତି କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡମୂଲଂ ଦତ୍ୱା। କୁକ୍କୁଟାଦୟୋ ପନ ''ସୁଖେନ ୱସନ୍ତୂ''ତି ଅରଞ୍ଞେୟେୱ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''କୁକ୍କୁଟସୂକରେ 'ସୁଖଂ ଜୀୱନ୍ତୂ'ତି ଅରଞ୍ଞେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯)। ସୂକରମଯୂରାଦୀସୁପି ଲଦ୍ଧେସୁ ତେସଂ ଅନୁରୂପେୟେୱ ୱିସୟେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତବ୍ବା।

୬୭୧। ''ତିକ୍ଖତ୍ତୁ''ନ୍ତିଆଦିଗାଥାୟ କୋ ସମ୍ବନ୍ଧୋ? ''ରଞ୍ଞା ୱା ରାଜଭୋଗ୍ଗେନା''ତିଆଦିଗାଥାୟ ସଙ୍ଗହିତନୟେନ ରାଜରାଜାମଚ୍ଚବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତାଦୀସୁ ୟେନ କେନଚି ଅତ୍ତନା ୱା ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନେନ ଚୀୱରଂ ଚେତାପେତ୍ୱା ''ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଚୀୱରେନ ଅଚ୍ଛାଦେହୀ''ତି ୱତ୍ୱା ତଂ ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନସଙ୍ଖାତଂ ଚୀୱରମୂଲଂ ଦତ୍ୱା ପହିତଦୂତେନ ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଇଦଂ ଖୋ ଭନ୍ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନଂ ଆଭତଂ, ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୁ ଆୟସ୍ମା ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନ''ନ୍ତି ଯଦି ୱୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ, ଭିକ୍ଖୁନା ''ନ ଖୋ ମୟଂ ଆୱୁସୋ ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମ, ଚୀୱରଞ୍ଚ ଖୋ ମୟଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମ କାଲେନ କପ୍ପିୟ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ସଚେ ତେନ ''ଅତ୍ଥି ପନାୟସ୍ମତୋ କୋଚି ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଚୀୱରତ୍ଥିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ''ଏସୋ ଖୋ ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରୋ''ତି ଆରାମିକେ ୱା ଉପାସକେ ୱା ଦସ୍ସିତେ ଯଦି ସୋ ତସ୍ସ ଅତ୍ତନା ଆହରିତ୍ୱା ''ଇମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚୀୱରେନ ଅତ୍ଥେ ସତି ଇମିନା ଚୀୱରଂ ଚେତାପେତ୍ୱା ଅଚ୍ଛାଦେହୀ''ତି ୱତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଯଂ ଖୋ ଭନ୍ତେ ଆୟସ୍ମା ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଂ ନିଦ୍ଦିସି, ସଞ୍ଞତ୍ତୋ ସୋ ମୟା, ଉପସଙ୍କମତୁ ଆୟସ୍ମା କାଲେନ, ଚୀୱରେନ ତଂ ଅଚ୍ଛାଦେସ୍ସତୀ''ତି ଯଦି ୱଦେୟ୍ୟ, ତେନ ଚୀୱରତ୍ଥିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା କିଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆହାତି ଅୟମିମିସ୍ସା ଗାଥାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦନା ୱୁତ୍ତାତି ''ଚୀୱରତ୍ଥିକେନ ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୁନା ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରୋ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦେତବ୍ବୋ ସାରେତବ୍ବୋ 'ଅତ୍ଥୋ ମେ ଆୱୁସୋ ଚୀୱରେନା''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦନା କାତବ୍ବାତି ୱୁତ୍ତା।

ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଠାନମବ୍ରୱୀତି ''ଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦୟମାନୋ ସାରୟମାନୋ ତଂ ଚୀୱରଂ ଅଭିନିପ୍ଫାଦେୟ୍ୟ, ଇଚ୍ଚେତଂ କୁସଲଂ, ନୋ ଚେ ଅଭିନିପ୍ଫାଦେୟ୍ୟ, ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଞ୍ଚକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଛକ୍ଖତ୍ତୁପରମଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତେନ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଠାତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୩୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଅତ୍ଥୋ ମେ ଆୱୁସୋ ଚୀୱରେନା''ତି କତାୟ ଚୋଦନାୟ ନ ନିପ୍ଫଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ତେନ ପୁନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅୱତ୍ୱା ''ନ ଆସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ଆମିସଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ, ନ ଧମ୍ମୋ ଭାସିତବ୍ବୋ''ତି (ପାରା। ୫୩୯) ୱଚନତୋ ଠାନଭଞ୍ଜନକଂ ନିସଜ୍ଜାଦିଂ କିଞ୍ଚି ଅକତ୍ୱା ''କିଂ କାରଣଂ ଆଗତୋସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତେ ''ଜାନାହି , ଆୱୁସୋ''ତି ଏତ୍ତକମତ୍ତଂ ୱତ୍ୱା ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଠାନଂ ସନ୍ଧାୟୱରଚକ୍କୱତ୍ତିନା ଭଗୱତା ଦେସିତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଯଦି ଚୋଦେତିୟେୱାତି ସଚେ ଠାନଂ ଅକତ୍ୱା ଚୋଦନାମତ୍ତଂ କରୋତି, ଛ ଅବ୍ରୱୀତି ଯୋଜନା, ''ଚୋଦନା''ତି ସାମତ୍ଥିୟତୋ ଲବ୍ଭତି, ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦେତ୍ୱା ସକିମ୍ପି ନ ଠାତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଛଚୋଦନଂ ଅକତ୍ୱା ଯୋ ଠାନମେୱ କରୋତି, ତେନ କତି ଠାନାନି କାତବ୍ବାନୀତି ଆହ ''ଚୋଦନାଦିଗୁଣା ଠିତୀ''ତି, ''କାତବ୍ବା''ତି ସେସୋ, ''ଅବ୍ରୱୀ''ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ''ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦେତ୍ୱା ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଠାତବ୍ବଂ, ପଞ୍ଚକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦେତ୍ୱା ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଠାତବ୍ବଂ, ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦେତ୍ୱା ନ ଠାତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୩୯) ୱଚନତୋ, ''ଛକ୍ଖତ୍ତୁପରମ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୩୯) ୱଚନତୋ ଚ ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦନାୟ ଦିଗୁଣା ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖତ୍ତୁକା ଠିତି ହୋତୀତି ସିଦ୍ଧତ୍ତା ଚୋଦନମେୱ ଅକତ୍ୱା ଠାନମତ୍ତମେୱ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଠାତବ୍ବମେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତତୋ ପରଂ କାତବ୍ବଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ଏତ୍ତକେନେୱ ନିୱତ୍ତେତବ୍ବନ୍ତି ଞାପେନ୍ତୋ ''ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରି ୱାୟମମାନୋ ତଂ ଚୀୱରଂ ଅଭିନିପ୍ଫାଦେତି, ପୟୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ପଟିଲାଭେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୩୯) ୱୁତ୍ତନୟା ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତି।

୬୭୨।''ଅଚୋଦେତ୍ୱା ଲଦ୍ଧେ''ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ ''ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ଲଦ୍ଧେ''ତି ଚ ଗୟ୍ହମାନତ୍ତା।

ରାଜସିକ୍ଖାପଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

ଚୀୱରୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

୬୭୩।‘‘ଏକେନାପୀ’’ତି ଇମିନା କିଂ ପନ ଦ୍ୱୀହି, ବହୂହି ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ମିସ୍ସେତ୍ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ୱାତେନ ଆହଟେନାପି କୋସିଯଂସୁନା ମିସ୍ସେତ୍ୱା। ସନ୍ଥତନ୍ତି ‘‘ସନ୍ଥତଂ ନାମ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା କତଂ ହୋତି ଅୱାଯିମ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୫୪୪) ପଦଭାଜନେ ଚ ‘‘ସମେ ଭୂମିଭାଗେ କୋସିଯଂସୂନି ଉପରୂପରି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା କଞ୍ଜିକାଦୀହି ସିଞ୍ଚିତ୍ୱା କତଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୪୨) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ୱୁତ୍ତସରୂପଂ କଞ୍ଜିକଂ ସିଞ୍ଚିତ୍ୱା କୋସିଯଂସୂନି ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଯାୱ ବହଲମିଚ୍ଛତି, ତାୱ ଓତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିସୀଦନନିପଜ୍ଜନାଦିଅତ୍ଥଂ କାତଙ୍ଗଂ ସନ୍ଥତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କୋସିଯଂସୁନାତି କୋସିଯକିମିକୋସିଯସ୍ସ ଇଦନ୍ତି କୋସିଯଂ, ସୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ସୁତ୍ତସ୍ସ ଅଂସୁ, ତେନ କୋସିଯଂସୁନାତି ଅତ୍ଥୋ । କାରାପେଯ୍ୟସ୍ସାତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ‘‘କରୋନ୍ତସ୍ସା’’ତିପି ଗହେତବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ‘‘କାରାପେଯ୍ୟାତି ଏକେନାପି କୋସିଯଂସୁନା ମିସ୍ସେତ୍ୱା କରୋତି ୱା କାରାପେତି ୱା’’ତି (ପାରା। ୫୪୪)। ତେନେୱାହ ‘‘ପରତ୍ଥାଯ କରୋନ୍ତସ୍ସ କାରାପେନ୍ତସ୍ସା’’ତି।

୬୭୫।ଭୂମତ୍ଥରଣନ୍ତି ପରିକମ୍ମକତାଯ ଭୂମିଯା ଛୱିରକ୍ଖନତ୍ଥାଯ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥରଣଂ। ଭିସି ନାମ ମଞ୍ଚଭିସି, ପୀଠଭିସୀତି ଦ୍ୱଯଂ। ବିବ୍ବୋହନଂ ଉପଧାନଂ।

କୋସିଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୭୬।କାଳଏଳକଲୋମାନନ୍ତି ‘‘କାଳଏଳକଂ ନାମ ଦ୍ୱେ କାଳଏଳକାନି ଜାତିଯା କାଳଏଳକଂ ୱା ରଜନକାଳଏଳକଂ ୱା’’ତି (ପାରା। ୫୪୯) ୱଚନତୋ ଏୱଂ କାଳଏଳକାନଂ ଏଳଏଳକଲୋମାନଂ। ସୁଦ୍ଧାନନ୍ତି ଇତରୱଣ୍ଣେହି ଏଳଏଳକଲୋମେହି ଅମିସ୍ସାନଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସୁଦ୍ଧକାଳଏଳକାନନ୍ତି ସୁଦ୍ଧାନଂ କାଳଏଳକାନଂ, ଅଞ୍ଞେହି ଅମିସ୍ସିତକାଳଏଳକାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୪୭)। କରେଯ୍ୟାତି କରୋନ୍ତସ୍ସ ଚ କାରାପେନ୍ତସ୍ସ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘କାରାପେଯ୍ୟାତି କରୋତି ୱା କାରାପେତି ୱା’’ତି। ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ‘‘ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ପଟିଲାଭେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯ’’ନ୍ତି ପାଳିଇଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ପୁବ୍ବପଯୋଗଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଆହ।

ସୁଦ୍ଧକାଳଏଳକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୭୭। ଓଦାତଂ ତୁଲଂ ୱା ବହୁଂ ୱା ସବ୍ବମେୱ ୱା ଗହେତ୍ୱାନାତି ଯୋଜନା। କପିଲମ୍ପି ୱାତି ଏତ୍ଥାପି ଏୱମେୱ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ସବ୍ବମେୱ ୱାତି ସନ୍ଥତସ୍ସ ଗହେତବ୍ବଂ ସବ୍ବମେୱ ୱା ଲୋମଂ। କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସନ୍ଥତ’’ନ୍ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି। ‘‘ନୱ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘କରୋନ୍ତସ୍ସା’’ତି ପଦସାମତ୍ଥିଯେନ ଲବ୍ଭତି, ନୱଂ ସନ୍ଥତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ, ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କପିଲମ୍ପି ୱାତି ୱାକାରେନ ପକାରନ୍ତରେନାପି କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ? ‘‘ନୱଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁନା ସନ୍ଥତଂ କାରଯମାନେନ ଦ୍ୱେ ଭାଗା ସୁଦ୍ଧକାଳଏଳକାନଂ ଏଳଏଳକଲୋମାନଂ ଆଦାତବ୍ବା ତତିଯଂ ଓଦାତାନଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଗୋଚରିଯାନ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୫୫୩) ମାତିକାଯ ଅନୁଞ୍ଞାତପ୍ପକାରୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଏତ୍ଥ ‘‘ଓଦାତଂ କପିଲମ୍ପି ୱା’’ତି ଏତସ୍ସ ‘‘ବହୁଂ ୱା’’ତି ୱିସେସନେନ କାଳଏଳକାନଂ ଏଳଏଳକଲୋମାନଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଭାଗଦ୍ୱଯତୋ ଅଧିକଂ ଏଳଏଳକଲୋମମ୍ପି ନ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଦୀପେତି କେୱଲାନଂ କାଳଏଳକାନଂ ଏଳଏଳକଲୋମାନଂ ଅଗ୍ଗହେତବ୍ବତାଯ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେନେୱ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ‘‘ସବ୍ବମେୱ ୱା’’ତି ଇମିନାପି ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେ ୱିଯ ଇମେ ଓଦାତାଦଯୋ ସବ୍ବେ କେୱଲା ନ ଗହେତବ୍ବା ନ ହୋନ୍ତୀତି ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି। ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଇମିନା ଏୱଂ ଅକତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ପକାରେନ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ଦୀପିତଂ ହୋତି।

ସେଯ୍ୟଥିଦଂ? ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ‘‘ଅନାଦା ଚେ ଭିକ୍ଖୁ ଦ୍ୱେ ଭାଗେ ସୁଦ୍ଧକାଳଏଳକାନଂ ଏଳଏଳକଲୋମାନଂ ତତିଯଂ ଓଦାତାନଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଗୋଚରିଯାନଂ ନୱଂ ସନ୍ଥତଂ କାରାପେଯ୍ୟ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି। ଯତ୍ତକପ୍ପମାଣେହି ଏଳଏଳକଲୋମେହି ନୱଂ ସନ୍ଥତଂ କାତୁକାମୋ ହୋତି, ତେ ଲୋମେ ଚତୁଭାଗଂ ତୁଲଯିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ତୁଲେ ୱା ଊନେ ୱା କାଳଏଳକଲୋମେ ଗହେତ୍ୱା ଏକଂ ତୁଲଂ ଓଦାତେହି ୱା ଏକଂ ତୁଲଂ ଗୋଚରିଯେହି ୱା କାଳଏଳକେହି ୱା ଊନେ କତ୍ୱା ଦ୍ୱୀହିପି ଅଧିକେ ୱା କତ୍ୱା କାଳଏଳକଲୋମେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଦ୍ୱୀସୁ ଏକଂ ୱା ଦ୍ୱେ ଏୱ ୱା ଗହେତ୍ୱା କାତୁଞ୍ଚ କାରାପେତୁଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି । ଏୱଂ ଅନାପତ୍ତିଦସ୍ସନେନ ସବ୍ବୋପି ସିକ୍ଖାପଦତ୍ଥୋ ସଙ୍ଗହିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୬୭୮।‘‘ଅନୁକ୍କମେନା’’ତି ଇମିନା ଇମମେୱ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପୁରିମାନନ୍ତରଂ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଞ୍ଚ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଦୀପେତି। ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧାନିପୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅପୀ’’ତି ଇମିନା ‘‘ଅଞ୍ଞେନ କତଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୫୫୫) ୱୁତ୍ତଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ‘‘ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ଚୀୱରଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୪୬୮) ପଠମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଇଧାପି ‘‘ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସନ୍ଥତଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଧମ୍ମସଙ୍ଗହକାରକେହି ପେଯ୍ୟାଲୱସେନ ସଂଖିତ୍ତଂ ତଂ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚାତି ଇଦଂ ଦ୍ୱଯଂ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି

ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୬୭୯।ତତିଯଂ ତୁ କ୍ରିଯାକ୍ରିଯନ୍ତି ଇଦଂ ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ ପନ ‘‘ଦ୍ୱେ ଭାଗା ସୁଦ୍ଧକାଳକାନ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ପାରା। ୫୫୪) ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା କାଳକାନଂ ଅତିରେକଗ୍ଗହଣୱସେନ ଅନନୁଞ୍ଞାତପ୍ପକାରେନ କରଣତୋ କିରିଯାକିରିଯଂ ନାମ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଆଦାଯ ଚ ଅନାଦାଯ ଚ କରଣତୋ କିରିଯାକିରିଯ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୫୨)।

ଦ୍ୱେଭାଗକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୮୦।ଛନ୍ନଂୱସ୍ସାନଂ ଓରେନାତି ପୁବ୍ବେ ସନ୍ଥତସ୍ସ କତଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉପରି ଛନ୍ନଂ ୱସ୍ସାନଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରେତି ଅତ୍ଥୋ। ହୋତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାପତ୍ତୀତି ଛବ୍ବସ୍ସନ୍ତରେ କତସନ୍ଥତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ହୋତି, କାରକସ୍ସ ଚ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଂ ଠପେତ୍ୱାତି ସନ୍ଥତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜିତୁଂ ଅସମତ୍ଥସ୍ସ ଗିଲାନସ୍ସ ‘‘ଅହଂ ଭନ୍ତେ ଗିଲାନୋ ନ ସକ୍କୋମି ସନ୍ଥତଂ ଆଦାଯ ପକ୍କମିତୁଂ, ସୋହଂ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘଂ ସନ୍ଥତସମ୍ମୁତିଂ ଯାଚାମୀ’’ତି (ପାରା। ୫୫୯) ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସଜ୍ଜ ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଯାଚିତେ ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ଗତଟ୍ଠାନେ ଛବ୍ବସ୍ସାନଂ ଅନ୍ତୋପି ସନ୍ଥତଂ କାତୁଂ ସଙ୍ଘେନ ଦିନ୍ନସମ୍ମୁତିଂ ୱିନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୮୨।ଛବ୍ବସ୍ସାନି କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯଦା ପରିପୁଣ୍ଣାନି, ତଦା’’ତି ସେସୋ, ଛବ୍ବସ୍ସେସୁ ପରିପୁଣ୍ଣେସୁ ସନ୍ଥତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯଦା ଛବ୍ବସ୍ସାନି ପରିପୁଣ୍ଣାନି ହୋନ୍ତି, ତଦା ସନ୍ଥତଂ କରୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୫୭)। ତଦୁଦ୍ଧମ୍ପୀତି ଛବ୍ବସ୍ସତୋ ଉପରିପି। ୱିତାନେତି ୱିତାନନିମିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ସାଣିପାକାରେତି ପାକାରସଦିସତିରୋକରଣୀଯନିମିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା କତେପି ଚାତି ପୁରାଣସନ୍ଥତେ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ସନ୍ଥତେ ଓରତୋ ଛନ୍ନଂ ୱସ୍ସାନଂ କତେପି ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଅଯମନାପତ୍ତିୱାରୋ ନେୱ ପାଳିଯଂ, ନ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଦିସ୍ସତି, ତସ୍ମା ସୋ ଆଚରିଯପରମ୍ପରାଭତୋ ଆଚରିଯେନ ଦସ୍ସିତୋତି ୱିଞ୍ଞାଯତି। ସାଧାରଣୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପନ ‘‘ଅନନ୍ତରସ୍ସିମସ୍ସାପି, ୱିସେସୋ ନୁପଲବ୍ଭତୀ’’ତି ୱକ୍ଖତି।

ଛବ୍ବସ୍ସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୮୩।ଅନାଦାଯାତି ନୱଂ ନିସୀଦନସନ୍ଥତଂ କରୋନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତସ୍ସ ୱିୱଣ୍ଣକରଣତ୍ଥାଯ ପାଳିଯଂ ‘‘ପୁରାଣସନ୍ଥତସ୍ସ ସାମନ୍ତା ସୁଗତୱିଦତ୍ଥି ଆଦାତବ୍ବା ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣାଯା’’ତି (ପାରା। ୫୬୭) ଯା ଆଦାତୁଂ ୱୁତ୍ତା, ତଂ ପୁରାଣସନ୍ଥତସ୍ସ ଛିନ୍ନମୁଖାୱତ୍ତତୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିଂ ଅଦତ୍ୱା। ଏୱମେତଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି କଥଂ ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି? ‘‘ଅନାଦାନୱସେନସ୍ସ, ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିଯା’’ତି ୱକ୍ଖମାନେନ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ସନ୍ଥତେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପୁରାଣେ’’ଇତି ଚ କାରେତୁଂ କତଞ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନୱଂ ନିସୀଦନଂ ସନ୍ଥତ’’ନ୍ତି ଚ ସେସୋ , ପୁରାଣେ ସନ୍ଥତେ ଅସନ୍ତେ ସାମନ୍ତା ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିଂ ଅନାଦାଯ ନୱଂ ନିସୀଦନସନ୍ଥତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ ନୱଂ ନିସୀଦନସନ୍ଥତଂ କାରେତୁଂ, ନୱଂ ନିସୀଦନସନ୍ଥତଂ ଅଞ୍ଞେନ କତଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଞ୍ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯକାରେତୁ’’ନ୍ତି ଇଦମେତ୍ଥ ପାଚିତ୍ତିଯେନେୱ ଅନାପତ୍ତିଦସ୍ସନନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ତସ୍ମା ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ କରୋତି ୱା କାରାପେତି ୱା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୫୬୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଯ, ତଙ୍ଖଣ୍ଣନାସୁ ଚ ଅଦିସ୍ସମାନତ୍ତା ୱା ତଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଛବ୍ବସ୍ସାନି କରୋତି…ପେ… ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ କରୋତି ୱା କାରାପେତି ୱା’’ତି (ପାରା। ୫୬୪) ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତମୋଲୋକେତ୍ୱା ୱା ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ଚ ୱିହିତତ୍ତା ପାଚିତ୍ତିଯେନ ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ସନ୍ଧାଯ ଲିଖିତନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଯତି। କତଞ୍ଚ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଞ୍ଞେନା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଇମିନା ‘‘ଅଞ୍ଞେନ କତଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ପାଠୋୱ ଦସ୍ସିତୋ।

୬୮୪। ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିଯା ଅନାଦାନୱସେନ ଚ ଅସ୍ସ ସନ୍ଥତସ୍ସ କରଣେନ ଚ ସଦ୍ୱାରା ଏତଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ କିରିଯାକିରିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୬୮୫। ନନୁ ଚ ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି କିରିଯାକିରିଯତ୍ତା ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଦ୍ୱେଭାଗସିକ୍ଖାପଦସଦିସାନୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୬୭) ୱୁତ୍ତାନି, ଇଧ ‘‘ସଞ୍ଚରିତ୍ତସମା’’ତି କସ୍ମା ୱୁତ୍ତାନୀତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ଦ୍ୱେଭାଗସିକ୍ଖାପଦେ ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନିପି କୋସିଯସିକ୍ଖାପଦସଦିସାନେୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୫୨) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତାନି, କୋସିଯସିକ୍ଖାପଦେ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନଂ ସଞ୍ଚରିତ୍ତେନ ସମଭାୱସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ମୂଲମେୱ ସରିତ୍ୱା କିରିଯାକିରିଯସଙ୍ଖାତୱିସେସସ୍ସ ୱିସୁଂ ଦସ୍ସିତତ୍ତା ଅୱସିଟ୍ଠୱିନିଚ୍ଛଯମତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଇମଂ ୱିସେସଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଅୱସିଟ୍ଠୱିନିଚ୍ଛଯେନ ଦ୍ୱୀସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ସାଧାରଣୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ଅୱିସେସତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅନନ୍ତରସ୍ସା’’ତିଆଦି।

ନିସୀଦନସନ୍ଥତକଥାଓଣ୍ଣନା।

୬୮୬-୭।ଗଚ୍ଛନ୍ତେତି ତିଯୋଜନପୂରଣଟ୍ଠାନଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ। ଯାନେତି ସକଟାଦିକେ। ଲୋମାନୀତି ଏଳକଲୋମାନି। ସାମିକସ୍ସାତି ଯାନାଦିସାମିନୋ। ଅଜାନତୋତି ଅନାଦରେ ସାମିଓଚନଂ। ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପଟିପନ୍ନୋ ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଏଳକଲୋମଂ ଲଭିତ୍ୱା ‘‘ତିଯୋଜନପରମଂ ସହତ୍ଥା ହାରେତବ୍ବାନୀ’’ତି (ପାରା। ୫୭୩) ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ତିଯୋଜନବ୍ଭନ୍ତରେ ସହତ୍ଥେନାପି ହରିତ୍ୱା ତିଯୋଜନାତିକ୍କମେ ପରେସଂ ଯାନାଦୀସୁ ସାମିକେସୁ ଅଜାନନ୍ତେସୁ ‘‘ଏତେ ହରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଯଦି ଠପେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତେସୂତି ଯେସୁ ଏଳକଲୋମାନି ଠପିତାନି, ତେସୁ ଯାନାଦୀସୁ ତିଯୋଜନମତୀତେସୁ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପଯୋଗଂ ୱିନାପି ତିଯୋଜନଂ ଅତିକ୍କନ୍ତେସୁ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ‘‘ପଠମଂ ପାଦଂ ତିଯୋଜନଂ ଅତିକ୍କାମେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଦୁତିଯଂ ପାଦଂ ଅତିକ୍କାମେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୫୭୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଦୁକ୍କଟପାଚିତ୍ତିଯା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଯଂ ନଯୋତି ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଯୋଗଂ ୱିନା ଯତ୍ଥ ଏଳକଲୋମାନି ଠପିତାନି, ତେସୁ ଯାନାଦୀସୁ ତିଯୋଜନଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତେସୁ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅଯମତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୮୮।ଅଗଚ୍ଛନ୍ତେତି ତିଯୋଜନବ୍ଭନ୍ତରେ ଠିତେ। ‘‘ଅଭିରୂହିତ୍ୱା’’ତି ଇଦଂ ଅନାପତ୍ତିକାରଣେସୁ ଏକଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ। ‘‘ଭୂମିଯଞ୍ହି ଠତ୍ୱା ଦେନ୍ତୋ, ଅଖ୍ଯାଯନ୍ତୋ ୱା ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛତି, ଏସେୱନଯୋ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ହରାପେତୀ’’ତି ୱଚନତୋ ଅତ୍ତନା ପେସିତେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ହରନ୍ତେ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଚେ ସାରେତି ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ତେନେୱାହ ‘‘ତଂ ପନଞ୍ଞଂ ହରାପେତି, ୱଚନେନ ୱିରୁଜ୍ଝତୀ’’ତି।

୬୯୦।କଣ୍ଣଛିଦ୍ଦେସୂତି ଅତ୍ତନୋ କଣ୍ଣବିଲେସୁ।

୬୯୧। ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ‘‘କତଭଣ୍ଡ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତତ୍ଥ ଅନ୍ତମସୋ ସୁତ୍ତକେନ ବଦ୍ଧମତ୍ତମ୍ପି କତଭଣ୍ଡମେୱାତି ଆହ ‘‘ସୁତ୍ତକେନ ଚ ବନ୍ଧିତ୍ୱା’’ତି। ୱେଣିଂ କତ୍ୱାତି କୁଦ୍ରୁସସୀସପଲାଲୱେଣିସଦିସଂ ୱେଣିଂ କତ୍ୱା। ଆପତ୍ତି ପରିଦୀପିତାତି ‘‘ୱେଣିଂ କତ୍ୱା ହରତି, ଇଦଂ ନିଧାନମୁଖଂ ନାମ, ଆପତ୍ତିଯେୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୭୫) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୬୯୨।ସୁଙ୍କଘାତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତଂ ଠାନ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ଯଦି ତଂ ଠାନଂ ସୁଙ୍କଘାତନ୍ତି ଯୋଜନା, ତିଯୋଜନୋସାନଟ୍ଠାନଂ ଯଦି ସୁଙ୍କଘାତଟ୍ଠାନଂ ଭୱେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନୁପ୍ପତ୍ୱାତି ତଂ ଠାନଂ ପତ୍ୱା। ଚୋରାଦୀହି ଉପଦ୍ଦୁତୋ ୱା ଗଚ୍ଛତି, ଯୋ ଅଞ୍ଞୱିହିତୋ ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋଜନା। ଆପତ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ଆପତ୍ତି ତସ୍ସ ଗଚ୍ଛତୋତି ଲବ୍ଭତି। ଏତ୍ଥ ‘‘ଆପତ୍ତୀ’’ତି ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଆପତ୍ତିମାହ। ଇମିସ୍ସା ଅଚିତ୍ତକତାଯ ତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ହୋତି। ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକଂ ପନ ସଚିତ୍ତକତାଯ ଏତେସଂ ନ ହୋତି। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯା ହି ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତି, ସା ଇଧ ଅନାପତ୍ତି। ଯା ଇଧ ଆପତ୍ତି, ସା ତତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୭୨)। ଥେୟ୍ଯଚିତ୍ତେନ ହରତୋ ଭଣ୍ଡଗ୍ଘୱସେନ ପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟେସୁ ଏକଂ ହୋତି। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ପନ ସୁଙ୍କଘାତେ ଆପତ୍ତି ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୭୨)।

୬୯୩।ତିଯୋଜନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ହରଣକିରିଯାଯ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ‘‘ହରନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଇମସ୍ସ କମ୍ମଦୀପକଂ ‘‘ଲୋମାନୀ’’ତି ଇଦଂ ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ‘‘ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତା’’ତି ଇଦଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱକ୍ଖମାନେନ ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ତାନିଯେୱ ପଚ୍ଚାହରନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ତିଯୋଜନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ତଂଯେୱ ତିଯୋଜନନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ଅତ୍ତନା ଗତଂ ତିଯୋଜନଂ ପୁନ ତାନେୱ ଲୋମାନି ଗହେତ୍ୱା ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୯୪।ନିୱାସତ୍ଥାଯ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱାତି ତିଯୋଜନବ୍ଭନ୍ତରେ ୱା ସୀମାଯ ୱା ଆୱାସେ ୱସିତୁକାମତାଯ ଗନ୍ତ୍ୱା। ତତୋ ପରଂ ହରନ୍ତସ୍ସାତି ତସ୍ମିଂ ଆୱାସେ ଉଦ୍ଦେସାଦିଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ତତୋ ପରଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଆୱାସେ ୱସିତୁକାମତାଯ ପୁନପି ତିଯୋଜନଂ ହରନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନାୱ ନଯେନ ତତୋପି ଅଞ୍ଞଂ ଠାନଂ, ତତୋପି ଅଞ୍ଞନ୍ତି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଗତଗତଟ୍ଠାନତୋ ପୁନପି ପରମ୍ପରଂ ଠାନଂ ଗମନୱସେନ ଯୋଜନସତମ୍ପି ହରତୋ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ଇଦମ୍ପି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଏୱଂ ଯୋଜନସତମ୍ପି ହରନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୭୫)। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱାପି ଲଭିତ୍ୱା ହରତୋପୀତି ‘‘ଚୋରାୱହଟପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ଲଭିତ୍ୱା ହରନ୍ତସ୍ସା ଇଧ ସବ୍ବତ୍ଥେୱ ‘‘ନିୱାସତ୍ଥାଯ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା’’ତିଆଦିକେ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ପଠମଲଦ୍ଧଟ୍ଠାନତୋ ପଭୁତି ଅତିରେକତିଯୋଜନମ୍ପି ହରନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ଲଭିତ୍ୱାତି ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିନଯକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ଲଭିତ୍ୱା।

୬୯୫।ଅଞ୍ଞେନାତି ତାନି ହାରିନା ଅଞ୍ଞେନ। କତଭଣ୍ଡକନ୍ତି ‘‘କମ୍ବଲକୋଜୱସନ୍ଥତାଦିଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅନ୍ତମସୋ ସୁତ୍ତକେନ ବଦ୍ଧମତ୍ତମ୍ପୀ’’ତି (ପାରା।

ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୭୫) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଏଳକଲୋମେହି କତଭଣ୍ଡକଂ।

୬୯୬।ଇଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଇଦଂ ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ। ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ଅଜାନନତାଯ ୱା ଛଡ୍ଡେତ୍ୱାପି ଚୀୱରାଦିପରିକ୍ଖାରେସୁ ଲୋମସ୍ସ ଅଲ୍ଲୀନଭାୱଂ ଅଜାନିତ୍ୱାପି ୱା ତିଯୋଜନଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତସ୍ସ ଅରହତୋପି ଇମାଯ ଆପତ୍ତିଯା ସମ୍ଭୱତୋ ''ଅଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ଆହ।

ଏଳକଲୋମକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୯୭। ଏଳକଲୋମଧୋୱାପନକଥା ଉତ୍ତାନାଯେୱ।

ଏଳକଲୋମଧୋୱାପନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୯୮।ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଯୋ''ତି ସେସୋ। ''ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ ୱା ଗଣ୍ହାପେଯ୍ଯ ୱା''ତି ଇମିନା ''ଉଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ ୱା ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେଯ୍ଯ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱାକାରେନ ''ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ସାଦିଯେଯ୍ଯା''ତି ''ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା''ତିଆଦିୱଚନତୋ ଚ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଉଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ ୱା ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେଯ୍ଯ ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱାକାରେନ ''ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ସାଦିଯେଯ୍ଯା''ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ''ଇଦଂ ଅଯ୍ଯସ୍ସ ହୋତୂ''ତି ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚେ ସାଦିଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ରଜତନ୍ତି ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ସଜ୍ଝୁ ୱୁଚ୍ଚତି, ଇଧ ପନ ୱୋହାରୂପଗକହାପଣାଦି ୱୁଚ୍ଚତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପାଳିଯଂ ''ରଜତଂ ନାମ କହାପଣୋ ଲୋହମାସକୋ ଦାରୁମାସକୋ ଜତୁମାସକୋ, ଯେ ୱୋହାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ''ତି (ପାରା। ୫୮୪)। ଇଧ କହାପଣାଦୀନଂ ସରୂପଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

''ତତ୍ଥ କହାପଣୋତି ସୋୱଣ୍ଣମଯୋ ୱା ରୂପିଯମଯୋ ୱା ପାକତିକୋ ୱା। ଲୋହମାସକୋତି ତମ୍ବଲୋହାଦୀହି କତମାସକୋ। ଦାରୁମାସକୋତି ସାରଦାରୁନା ୱା ୱେଳୁପେସିକାଯ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ତାଲପଣ୍ଣେପି ରୂପଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କତମାସକୋ। ଜତୁମାସକୋତି ଲାଖାଯ ୱା ନିଯ୍ଯାସେନ ୱା ରୂପଂ ସମୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା କତମାସକୋ। 'ଯେ ୱୋହାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ'ତି ଇମିନା ପନ ପଦେନ ଯୋ ଯୋ ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ଜନପଦେ ଯଦା ଯଦା ୱୋହାରଂ ଗଚ୍ଛତି, ଅନ୍ତମସୋ ଅଟ୍ଠିମଯୋପି ଚମ୍ମମଯୋପି ରୁକ୍ଖଫଲବୀଜମଯୋପି ସମୁଟ୍ଠାପିତରୂପୋପି ଅସମୁଟ୍ଠାପିତରୂପୋପି ସବ୍ବୋ ସଙ୍ଗହିତୋ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୩-୫୮୪) –

ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ପାକତିକୋ ନାମ ଏତରହି ପକତିକହାପଣୋ। ରୁକ୍ଖଫଲବୀଜମଯୋତି ତିନ୍ତିଣିକାଦିରୁକ୍ଖାନଂ ଫଲବୀଜେନ କତୋ।

ଜାତରୂପକଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ। ଯଥାହ ପାଳିଯଂ ''ଜାତରୂପଂ ନାମ ସତ୍ଥୁୱଣ୍ଣୋ ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ପାରା। ୫୮୪)। ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ତେନା''ତି ଲବ୍ଭତି, ''ଭିକ୍ଖୁନା''ତି ଇମିନା ଯୁଜ୍ଜତି, ଏୱଂ ସାଦିତଭିକ୍ଖୁନାତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ଅତ୍ତନା ଉଗ୍ଗହିତଂ ୱା ପରେନ ଉଗ୍ଗହାପିତଂ ୱା ଉପନିକ୍ଖିପିତସ୍ସ ସାଦିଯନୱସେନ ସାଦିତଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା ''ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା''ତି (ପାରା। ୫୮୪) ୱଚନତୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଯ୍ହ ''ଅହଂ ଭନ୍ତେ ରୂପିଯଂ ପଟିଗ୍ଗହେସିଂ, ଇଦଂ ମେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ଇମାହଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ''ତି ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଆପତ୍ତିଦେସେତବ୍ବାୱାତି ଅତ୍ତନା ଏୱ ଆପନ୍ନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ତସ୍ମିଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଏୱମେୱ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଦେସେତବ୍ବା। ଏୱଂ ଦେସିତା ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାନୁମତେନ ବ୍ଯତ୍ତେନ ପଟିବଲେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ''ବ୍ଯତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିବଲେନ ଆପତ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବା''ତି (ପାରା। ୫୮୪)।

୬୯୯।ରଜତନ୍ତି ରୂପିଯଂ। ଜାତରୂପନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣଂ। ଇମିନା ପଦଦ୍ୱଯେନ କତାକତଂ ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଉଭିନ୍ନଂ ମାସକୋତି ଜାତରୂପମାସକୋ, ରଜତମାସକୋପି ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇଧ ରଜତମାସକୋତି ''ରଜତ''ନ୍ତି ପଦଭାଜନେ (ପାରା। ୫୮୪) ୱୁତ୍ତକହାପଣାଦି ପଞ୍ଚପ୍ପକାରୋ ମାସକୋ ଗହିତୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରୋ ସବ୍ବୋପି ରଜତମାସକୋ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୩-୫୮୪)। ଇଧ ''ଜାତରୂପମାସକୋ''ତି ୱିସୁଂ ଗହିତତ୍ତା କହାପଣପଦେନ ସୁୱଣ୍ଣକହାପଣଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଇତରଦ୍ୱଯମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାୱହ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନୌଗ୍ଗଣ୍ହାପନସାଦିଯନାନି କରୋନ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ''ତତ୍ଥା''ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖମାନନଯେନ ଦୁକ୍କଟାୱହଞ୍ଚ ହୋତେୱ।

୭୦୦-୧।ମୁତ୍ତାଦୀନଂ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦୱିଭଙ୍ଗେ ଅୱୁତ୍ତତ୍ତେପି ପାଚିତ୍ତିୟକଣ୍ଡେ ନୱମୱଗ୍ଗେ ଦୁତିୟସ୍ସ ରତନସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ‘‘ରତନଂ ନାମ ମୁତ୍ତା ମଣି ୱେଳୁରିୟୋ ସଙ୍ଖୋ ସିଲା ପୱାଳଂ ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୫୦୬) ୱୁତ୍ତାନଂ ଦସନ୍ନଂ ରତନାନଂ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୱତ୍ଥୁଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ ରଜତଂ, ଜାତରୂପଞ୍ଚ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱସିଟ୍ଠାନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ରତନାନଂ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଭାୱୋ ଇମସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୱତ୍ଥାପିତୋତି ଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ‘‘ମୁତ୍ତା…ପେ… ମସାରଗଲ୍ଲ’’ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ୱେଳୁରିୟୋ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ନ ୱୁତ୍ତୋ , ସୋ ଏକୟୋଗନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ରତନାନଂ ଗହଣେନେୱ ଗୟ୍ହତି। ମୁତ୍ତାଦୟୋ ୟଥାଦସ୍ସିତସରୂପାୟେୱ। ବ୍ରହ୍ମଜାଲାଦିସୁତ୍ତନ୍ତୱସେନାପି ‘‘ଅକପ୍ପିୟା’’ତି ସିଦ୍ଧାନଂ ସତ୍ତଧଞ୍ଞାଦୀନଂ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଆପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଧଞ୍ଞାନୀ’’ତିଆଦି।

୭୦୨।ରତନସିକ୍ଖାପଦେୟେୱ ‘‘ରତନସମ୍ମତ’’ନ୍ତି ଆଗତଂ କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମୁଗ୍ଗମାସାଦିକ’’ନ୍ତିଆଦି।

୭୦୩-୪। ଏୱଂ ତିପ୍ପକାରେନ ଠିତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ଗଣ୍ହତୋ ଅଧିପ୍ପାୟନାନତ୍ତେନ ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ଆପତ୍ତିପ୍ପଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତତ୍ଥା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥାତି ତେସୁ ତୀସୁ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟାଦିୱତ୍ଥୂସୁ। ସଙ୍ଘାଦୀନନ୍ତି ସଙ୍ଘଗଣପୁଗ୍ଗଲଚେତିୟାଦୀନଂ। ତନ୍ତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୱତ୍ଥୁଂ। ସକତ୍ଥାୟାତି ସକେସଂ ଅତ୍ଥାୟାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟ ଚ ସଙ୍ଘାଦୀନମତ୍ଥାୟ ଚ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟମେୱ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚୟେନେତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ସଙ୍ଘମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନତ୍ଥାୟ ଭଣ୍ଡାଗାରିକସୀସେନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତୋ ଉପରି ରତନସିକ୍ଖାପଦେ ଆଗତୱସେନ ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୩-୫୮୪) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟୱିସେସସ୍ସ ସଙ୍ଗହୋ କତୋ।

୭୦୫।କହାପଣାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସୁୱଣ୍ଣାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ‘‘ସହସ୍ସ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ, ସହସ୍ସମ୍ପୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୭୦୬।ଥୱିକାଦୀସୂତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସିଥିଲପୂରିତାନି ଭାଜନାନି ଗହିତାନି। ‘‘ସିଥିଲବଦ୍ଧେସୂ’’ତି ୱିସେସନେନ ବ୍ୟତିରେକୱସେନ ‘‘ଘନବଦ୍ଧେ, ପନ ଘନପୂରିତେ ୱା ଏକାୱ ଆପତ୍ତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୩-୫୮୪) ଅଟ୍ଠକଥାସେସଂ ଦୀପେତି।

୭୦୭। ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତସାଦିୟନକମ୍ମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଇଦ’’ନ୍ତିଆଦି। ଗଣ୍ହିତୁକାମୋପୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ହୋତୂ’’ତି ସେସୋ। ନିସେଧେତବ୍ବମେୱାତି କାୟେନ ୱା ୱାଚାୟ ୱା ‘‘ଇଦଂ ନ କପ୍ପତୀ’’ତି ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବମେୱ, ଏୱଂ ସତି ଅନାପତ୍ତିୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୟମତ୍ଥୋ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘କାୟୱାଚାହି ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱାପି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ‘ନୟିଦଂ ଅମ୍ହାକଂ କପ୍ପତୀ’ତି ନ ସାଦିୟତି, ଅନାପତ୍ତିୟେୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୩-୫୮୪) ଆଗତୋୟେୱ।

୭୦୮।ତଂୱତ୍ଥୁନ୍ତି ତଥା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ। ଠପେତ୍ୱା ୟଦି ଗଚ୍ଛତୀତି ‘‘ତୁମ୍ହେ ଗଣ୍ହଥ ୱା, ମା ୱା, ଦିନ୍ନଂ ଦିନ୍ନମେୱା’’ତି ସଚେ ସୋ ଠପେତ୍ୱାୱ ଗଚ୍ଛତି। ୟଥା ତଂ ନ ୱିନସ୍ସତି, ତଥା ତଂ ଗୋପୟିତବ୍ବନ୍ତି ୟୋଜନା। ‘‘ଅଞ୍ଞୋ ତତ୍ଥ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛତୀ’’ତିଆଦିନା ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତନୟେନ ତତ୍ଥାଗତେନ କପ୍ପିୟକାରକେନ ‘‘କିମିଦ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତେ ସରୂପଂ ଆୱି କତ୍ୱା ‘‘ଗୋପୟିସ୍ସାମହଂ ଭନ୍ତେ, ଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଇମଂ ଗହେତ୍ୱା ଏହୀ’’ତି ଅୱତ୍ୱା ସତ୍ତଭୂମିକମ୍ପି ପାସାଦଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ‘‘ଇଧ ଠପେହୀ’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ସୁରକ୍ଖିତଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଠପିତେ ଅଗ୍ଗଳଂ ଦତ୍ୱା ରକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୭୦୯। ଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କପ୍ପିୟକାରକସ୍ସ ଅୱତ୍ତବ୍ବୱୋହାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଆହରେଦମିଦ’’ନ୍ତିଆଦି। ଅକପ୍ପିୟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱଚନ’’ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ଏୱଂ ଅକପ୍ପିୟୱଚନଂ ଅୱତ୍ୱା ସୁରକ୍ଖିତଟ୍ଠାନେ ଆହରିତ୍ୱା ଠପିତେ କିଂ କାତବ୍ବନ୍ତି? ୱିକ୍କାୟିକେ ପତ୍ତଚୀୱରାଦିକପ୍ପିୟଭଣ୍ଡେ ଆହଟେ ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଇମିନା ଅତ୍ଥୋ, ଇମସ୍ସ ଏୱରୂପଂ ମୂଲମ୍ପି ଅତ୍ଥି, କପ୍ପିୟକାରକୋ ଏୱ ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ‘‘ଅହଂ କପ୍ପିୟକାରକୋ, ମୟ୍ହଂ ଦସ୍ସେଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସଚେ ରୁଚ୍ଚତି, ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ଗଣ୍ହା’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ଥ ଠପିତ’’ନ୍ତି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଘପ୍ପମାଣଂ ଗହେତ୍ୱା ଦେନ୍ତେ ଅଧିୱାସେତବ୍ବଂ। ଅତିରେକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେ ‘‘ମୟଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଭଣ୍ଡଂ ନ ଗଣ୍ହାମ, ଗଚ୍ଛଥା’’ତି ନୀହରିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗଳଂ ଦତ୍ୱା କପ୍ପିୟକାରକେ ଲଦ୍ଧେ ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଏୱରୂପେନ ଅତ୍ଥୋ, ଇଦଂ ନାମ ମୂଲଂ ଅତ୍ଥୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତେନ କିଣିତ୍ୱା ଦିନ୍ନେ ଅଧିୱାସେତବ୍ବନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତନୟେନ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

୭୧୦।ଠପେତ୍ୱା ରୂପିୟଗ୍ଗାହନ୍ତି ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦେ ୱକ୍ଖମାନସରୂପଂ ସୁୱଣ୍ଣାଦିରୂପିୟଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଦେସିତାପତ୍ତିକଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଠପେତ୍ୱା। ନିସ୍ସଟ୍ଠପରିୱତ୍ତିତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଆପତ୍ତିୟା ଦେସିତାୟ ‘‘ସଚେ ତତ୍ଥ ଆଗଚ୍ଛତି ଆରାମିକୋ ୱା ଉପାସକୋ ୱା’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୫୮୪) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ତତ୍ଥାଗତଂ କପ୍ପିୟକାରକଂ ‘‘ଆୱୁସୋ ଇମଂ ଜାନା’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଇମିନା କିଂ ଆହରିୟ୍ୟତୂ’’ତି ତେନ ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଇମଂ ୱା ଇମଂ ୱା ଆହରା’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘କପ୍ପିୟଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ସପ୍ପି ୱା ତେଲଂ ୱା ମଧୁ ୱା ଫାଣିତଂ ୱା’’ତି (ପାରା। ୫୮୪) ୱୁତ୍ତୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁମତ୍ତେ

ଆଚିକ୍ଖିତେ ତେନ ନିସ୍ସଟ୍ଠଵତ୍ଥୁଂ ପରିଵତ୍ତେତ୍ଵା ଆହଟଂ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୧୧।ଅଞ୍ଞନୋପଞ୍ଚଭାଗମ୍ପୀତି ତଥା ଆହଟେ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭାଜିଯମାନେ ଅଞ୍ଞନୋ ଵସ୍ସଗ୍ଗେନ ଅଞ୍ଞନୋ ପତ୍ତକୋଟ୍ଠାସମ୍ପି। ପଟିଗ୍ଗାହକଭିକ୍ଖୁନୋତି ରୂପିଯଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ଵା ଆପଜ୍ଜିତ୍ଵା ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ଵା ଦେସିତାପତ୍ତିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ତୋତି ଅଞ୍ଞତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥସ୍ମା ପଵଜିତମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସତିରଚ୍ଛାନଗତିହିପୁରିସାନଂ ଅଞ୍ଞତରତୋ। ଲଦ୍ଧନ୍ତି ତେହି ଅଞ୍ଞନା ଲଦ୍ଧକୋଟ୍ଠାସତୋ ଦିନ୍ନଵସେନପି ଲଦ୍ଧଂ ତଂ ଵତ୍ଥୁଂ।

୭୧୨।ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଚ୍ଚଯନ୍ତି ତଂ ଵତ୍ଥୁଂ ପରିଵତ୍ତେତ୍ଵା ଗହିତେସୁ ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ଅଞ୍ଞତରମ୍ପି ପଚ୍ଚଯଂ। ଅନ୍ତମସୋ ପଥଵିଂ ଖଣିତ୍ଵା ଉପ୍ପାଦିତୋଦକମ୍ପି ଦାରୂହି ଆଦିତ୍ତଅଗ୍ଗିମ୍ପି ତେଲେନ ଜଲିତପଦୀପମ୍ପି ରୁକ୍ଖେ ଵା ଗେହେ ଵା ପକତିଚ୍ଛାଯମ୍ପି ତାଲପଣ୍ଣମ୍ପି ଉପଭୋଗପରିଭୋଗାରହଂ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଯଂ କିଞ୍ଚୀତି ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଵୁତ୍ତନଯଂ ଇମିନାଵ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅନ୍ତମସୋ ମକ୍କଟାଦୀହି ତତୋ ହରିତ୍ଵା ଅରଞ୍ଞେ ଠପିତଂ ଵା ତେସଂ ହତ୍ଥତୋ ଗଣ୍ହିତ୍ଵା ତିରଚ୍ଛାନପରିଗ୍ଗହିତମ୍ପି ପଂସୁକୂଲମ୍ପି ନ ଵଟ୍ଟତିଯେଵା''ତିଆଦି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୩-୫୮୪), ''ରୂପିଯପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ପନ କେନଚି ପରିଯାଯେନ ତତୋ ଉପ୍ପନ୍ନପଚ୍ଚଯପରିଭୋଗୋ ନ ଵଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୫) ଚାତି। ଭିକ୍ଖୁନୋତି ରୂପିଯପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ।

୭୧୩।ଅଞ୍ଞାରାମେ ଵାତି ଉପରି ଵକ୍ଖମାନଲକ୍ଖଣେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ ଅଞ୍ଞାରାମେ ଵା। ତଂ ରୂପିଯଂ, ''ପତିତଂ ଦିସ୍ଵା''ତି ସେସୋ। ଅଞ୍ଞାଵସଥେପି ଵାତି ଵକ୍ଖମାନଲକ୍ଖଣେ ଅନ୍ତୋଆଵାସେ ଚ। ନିକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସାତି ''ଯସ୍ସ ଭଵିସ୍ସତି, ସୋ ହରିସ୍ସତୀ''ତି ଵୁତ୍ତେ ଠାନେ ତସ୍ମିଂ ଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଗଣନଞ୍ଚ ଉପଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ଵା ଠପେନ୍ତସ୍ସ।

୭୧୪।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ''ରୂପିଯେ ରୂପିଯସଞ୍ଞୀ, ଵେମତିକୋ, ଅରୂପିଯସଞ୍ଞୀ ରୂପିଯଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୮୬) ଭଗଵତା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଵୁତ୍ତଂ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଦ୍ଵିକଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି।

୭୧୫।କ୍ରିଯାକ୍ରିଯନ୍ତି ଗହଣେନ ଆପଜ୍ଜନତୋ କିରିଯଂ। ପଟିକ୍ଖେପସ୍ସ ଅକରଣତୋ ଅକିରିଯନ୍ତି।

ରୂପିଯପଟିଗ୍ଗହଣକଥାଵଣ୍ଣନା।

୭୧୬-୭।ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯସ୍ସାପିଵତ୍ଥୁନ୍ତି ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ ଵତ୍ଥୂ''ତି ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେସୁ ରଜତାଦୀସୁ ଚତୂସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଵତ୍ଥୁଂ। ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ଚ ଵତ୍ଥୁଂ ଵାତି ପଠମଂ ଦସ୍ସିତମୁତ୍ତାଦିଦୁକ୍କଟଵତ୍ଥୂସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଵା, ଇହୋଭଯତ୍ଥ ହେତୁଫଲସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମିଵଚନଂ। କପ୍ପିଯସ୍ସ ଚ ଵତ୍ଥୁଂ ଵାତି ଯଥାଦସ୍ସିତେସୁ ଏଵ ମୁଗ୍ଗମାସାଦିକପ୍ପିଯଵତ୍ଥୂସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଵା, ଇଧ ଅଵଯଵାଵଯଵିସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମିଵଚନଂ। ଅଵଯଵାଵଯଵୀନଂ ଅଭେଦେପି ଭେଦୂପଚାରଵସେନ ଯଥା ''ସିଲାପୁତ୍ତକସ୍ସ ସରୀର''ନ୍ତି କପ୍ପିଯଵତ୍ଥୁନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି ''କପ୍ପିଯେନ ଵତ୍ଥୁନା''ତି ଵକ୍ଖମାନତ୍ତା। ଇଦାନେତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟଵତ୍ଥୁନୋ, କପ୍ପିଯଵତ୍ଥୁନୋ ଚ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଵତ୍ଥୁନା ପରିଵତ୍ତିତତ୍ତା ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଵତ୍ଥୁନା ଯୋ ପରିଵତ୍ତେତି, ତସ୍ସ ଆପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ଵତ୍ଥୁନା, କପ୍ପିଯେନ ଚ ଵତ୍ଥୁନା ଵତ୍ଥୁଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯସ୍ସ ପରିଵତ୍ତେତି, ଆପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଇଧ ଉଭଯତ୍ଥାପି ପରିଵତ୍ତିତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଵତ୍ଥୁତ୍ତା ଆପତ୍ତି ହୋତି। ଏଵଂ ତୀସୁପି ଠାନେସୁ ''ଆପତ୍ତୀ''ତି ସାମଞ୍ଞଵଚନେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯମେଵ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି।

୭୧୮। ଦୁକ୍କଟସ୍ସେଵ ଵତ୍ଥୁନା ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ଚ ଵତ୍ଥୁଂ ଵା ପରିଵତ୍ତେତି, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ''ଵତ୍ଥୁଂ ଵା କପ୍ପିଯସ୍ସା''ତି ଇଦଂ ଵୁତ୍ତନଯମେଵ, କପ୍ପିଯଵତ୍ଥୁନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇମସ୍ସ କପ୍ପିଯଵତ୍ଥୁନୋପି ଦୁକ୍କଟଵତ୍ଥୁନା ପରିଵତ୍ତିତତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୭୧୯।''ଵତ୍ଥୁନା କପ୍ପିଯସ୍ସା''ତି ଇଦମ୍ପି ଵୁତ୍ତନଯମେଵ। କପ୍ପିଯଵତ୍ଥୁନାପି ପରିଵତ୍ତିତେ ଦୁକ୍କଟଵତ୍ଥୁଵସେନ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଆହ ''ତଥା''ତି।

୭୨୦। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ଵତ୍ଥୁନୋ''ତି ଇଦଂ ଆକଡ୍ଢତି। ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯସ୍ସା''ତି ଇମିନା ପାଚିତ୍ତିଯମାହ। ପୁବ୍ବନ୍ତି ପଠମଂ, ପୁବ୍ବେ ଵୁତ୍ତରୂପିଯପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦେତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇମିନାତି ରୂପିଯସଂଵୋହାରସିକ୍ଖାପଦେନ। ପରିଵତ୍ତନଂ ଵାରିତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୭୨୧।ରୂପିଯନ୍ତି ଚ ସଞ୍ଞିତସ୍ସାତି ''ରୂପିଯଂ ନାମ ସତ୍ଥୁଵଣ୍ଣୋ କହାପଣୋ ଲୋହମାସକୋ ଦାରୁମାସକୋ ଜତୁମାସକୋ, ଯେ ଵୋହାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ''ତି (ପାରା। ୫୮୯) ପଦଭାଜନେ ଵୁତ୍ତେସୁ ରୂପିଯସଞ୍ଞିତେସୁ ଵତ୍ଥୂସୁ ''ଅଞ୍ଞତର''ନ୍ତି ସଞ୍ଞିତସ୍ସ। ଅରୂପିଯେତି ଖରପତ୍ତାଦିମ୍ହି। ତେନ ଅରୂପିଯେନ।

‘‘ଚେତାପେନ୍ତସ୍ସ ଅରୂପିଯ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ‘‘ଅରୂପିଯେ ରୂପିଯସଞ୍ଞୀ ରୂପିଯଂ ଚେତାପେତି , ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୫୯୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ରୂପିଯପରିୱତ୍ତନେ ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ଅଭାୱତୋ, ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ ଚ ସମ୍ଭୱତୋ ରୂପିଯଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅରୂପିଯେ ରୂପିଯଂ ଇତି ସଞ୍ଞିସ୍ସ ଚ ୱିମତିସ୍ସ ଚ ଅରୂପିଯଂ ଚେତାପେନ୍ତସ୍ସ ତେନ ଦ୍ୱେ ଦୁକ୍କଟାନି ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୭୨୨।ଅରୂପିଯେ ଅରୂପିଯନ୍ତି ସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅରୂପିଯଂ ପରିୱତ୍ତେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ପଞ୍ଚହୀତି ସହତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ, ‘‘ସହଧମ୍ମିକେହୀ’’ତି ସେସୋ, ପଞ୍ଚହି ସହଧମ୍ମିକେହି ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଦତୋତି ୱୋହରତୋ, କଯୱିକ୍କଯଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିସାମଣେରସାମଣେରିସିକ୍ଖମାନାସଙ୍ଖାତେହି ପଞ୍ଚହି ସହଧମ୍ମିକେହି ଅରୂପିଯଂ ପରିୱତ୍ତେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୨୩। ସଂୱୋହାରେନ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ କ୍ରିଯସମୁଟ୍ଠାନଂ।

ରୂପିଯସଂୱୋହାରକଥାୱଣ୍ଣନା।

୭୨୪।କପ୍ପିଯଂ ନାମ ‘‘ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା, ଅନ୍ତମସୋ ଚୁଣ୍ଣପିଣ୍ଡୋପି ଦନ୍ତକଟ୍ଠମ୍ପି ଦସିକସୁତ୍ତମ୍ପୀ’’ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତାନି କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୂନି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଚୀୱରାଦୀନଂ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡାନଂ ୱସେନ ଅନେକୱିଧ’’ନ୍ତି। କପ୍ପିଯେନେୱାତି ତେନେୱ କପ୍ପିଯେନ ୱତ୍ଥୁନା। ‘‘କଯୱିକ୍କଯଂ ସମାପଜ୍ଜେଯ୍ଯାତି ‘ଇମିନା ଇମଂ ଦେହି, ଇମିନା ଇମଂ ଆହର, ଇମିନା ଇମଂ ପରିୱତ୍ତେହି, ଇମିନା ଇମଂ ଚେତାପେହୀ’ତି ଅଜ୍ଝାଚରତୀ’’ତି (ପାରା। ୫୯୫) ୱଚନତୋ ‘‘ପରିୱତ୍ତଯତୋ’’ତି ଇମସ୍ସ ‘‘କଯୱିକ୍କଯଂ ସମାପଜ୍ଜତୋ’’ତି ପରିଯାଯୋ।

ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁନା ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଗହଣଂ କଯୋ ନାମ। ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥତୋ କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଦାନଂ ୱିକ୍କଯୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଇମିନା ଇମଂ ଦେହୀ’ତିଆଦିନା ହି ନଯେନ ପରସ୍ସ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ କଯଂ ସମାପଜ୍ଜତି, ଅତ୍ତନୋ କପ୍ପିଯଂ ଦେନ୍ତୋ ୱିକ୍କଯ’’ନ୍ତି। ‘‘ଠପେତ୍ୱା ସହଧମ୍ମିକେ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପରିୱତ୍ତଯତୋତି ଏତ୍ଥ ଅଞ୍ଞେହି ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ଏତ୍ଥ ଅଞ୍ଞେ ନାମ ଗିହିନୋ ଇତ୍ଥିପୁରିସା, ସାସନତୋ ବାହିରା ପବ୍ବଜିତା ଚ। ତସ୍ମା ଅଯଂ କଯୱିକ୍କଯୋ ଅନ୍ତମସୋ ମାତାପିତୂହିପି ନ କାତବ୍ବୋଯେୱ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଯଞ୍ହି କଯୱିକ୍କଯୋ ଠପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ସହଧମ୍ମିକେ ଅୱସେସେହି ଗିହିପବ୍ବଜିତେହି ଅନ୍ତମସୋ ମାତାପିତୂହିପି ସଦ୍ଧିଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୯୫)।

୭୨୫।ଅକପ୍ପିଯସ୍ସ ୱତ୍ଥୁସ୍ସାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତଚୀୱରାଦିକପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁସ୍ସ। ତେନେୱାତି ଅକପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁନାଯେୱ। ‘‘କପ୍ପିଯସ୍ସ ଚା’’ତି ପାଠସେସୋ, ତେନେୱ ଅକପ୍ପିଯେନ ୱତ୍ଥୁନା କପ୍ପିଯସ୍ସ ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ପରିୱତ୍ତନଞ୍ଚାତି ଯୋଜନା। ଏୱଞ୍ହି ପାଠସେସେ ଅକତେ ଅକପ୍ପିଯେନ ୱତ୍ଥୁନା କପ୍ପିଯସ୍ସ ପରିୱତ୍ତନଂ କଯୱିକ୍କଯେ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଂ ନ ଯୁଜ୍ଜତି ତସ୍ସ ରୂପିଯସଂୱୋହାରେଯେୱ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା, ଇଧ ଚ ‘‘କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁସ୍ସେୱ କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁନା ପରିୱତ୍ତନଂ କଯୱିକ୍କଯୋ’’ତି ନିଯମିତତ୍ତା। ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ‘‘ଅକପ୍ପିଯଭଣ୍ଡପରିୱତ୍ତନଞ୍ହି କଯୱିକ୍କଯସଙ୍ଗହଂ ନ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୯୪) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୨୬।ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଅଞ୍ଞତ୍ର ସହଧମ୍ମିକେହି କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁସ୍ସାପି କଯୱିକ୍କଯୋ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଅକପ୍ପିଯସ୍ସ, କପ୍ପିଯସ୍ସ ଚ ୱତ୍ଥୁନୋ ଅକପ୍ପିଯେନେୱ ୱତ୍ଥୁନା ପରିୱତ୍ତନଞ୍ଚ ରୂପିଯସଂୱୋହାରେ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା କଯୱିକ୍କଯସଙ୍ଗହଂ ନ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମା।

୭୨୯।ଇଦଂ ନାମାତି ଓଦନାଦିକପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁମେୱ ଆହ।

୭୩୦-୧। ‘‘ଗହେତ୍ୱା’’ତିଆଦିଗାଥାଯ ୱତ୍ଥୁଲକ୍ଖଣସ୍ସ ଉଦାହରଣଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱାୱ ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱିଘାସାଦ’’ନ୍ତିଆଦି। ଛଲ୍ଲିନ୍ତି ରୁକ୍ଖତଚଂ। ୱଲ୍ଲିନ୍ତି ଲତଂ। କଟ୍ଠନ୍ତି ଇନ୍ଧନଦାରୁଂ। ଦାରୁନ୍ତି ଗେହସମ୍ଭାରାଦିଦାରୁଂ। ୱିପଲ୍ଲାସେନାପି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ‘‘ୱଲ୍ଲିଂ ୱା ପନ ଛଲ୍ଲିଂ ୱା, ଦାରୁଂ ୱା କଟ୍ଠମେୱ ୱା’’ତି। ୱତ୍ଥୂନନ୍ତି ତଥା ୱତ୍ୱା ଆହରାପିତାନଂ ଛଲ୍ଲିଆଦିୱତ୍ଥୂନଂ। କଯୱିକ୍କଯେ ଆପତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୭୩୨। ‘‘ଇତି ଏୱା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ‘‘ପିୱିତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ପୁବ୍ବକାଲେ ୱିହିତପଚ୍ଚଯନ୍ତଂ ଅକତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୩୩।ଭୂମିଯା ଲିମ୍ପନେତି ଯୋଜନାଯଂ ପନ ସେନାସନଭୂମିଯଂ ପରିଭଣ୍ଡକରଣକାଠଅକାଦିୱଣ୍ଣକରଣୱସେନ ଲେପନେ। ୱତ୍ଥୁଧୋୱନେତି ଚୀୱରାଦିୱତ୍ଥୂନଂ ଧୋୱନେ। ଏତ୍ଥାତି ତେସୁ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେସୁ। ଏତେସଂ ଗହଣସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ଏୱରୂପେସୁ ଅଞ୍ଞେସୁ ଠାନେସୁ।

୭୩୪।ଅଯନ୍ତି ଭୂମିସୋଧନାଦିୱସେନ ଆପନ୍ନା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି।

୭୩୫।ଠପେତ୍ୱା ଭଣ୍ଡସାମିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ବ୍ଯତିରେକୱସେନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ କପ୍ପିଯକାରସ୍ସାତି ଲବ୍ଭତି।

୭୩୬। ଭାସତୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଯୱିକ୍କଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

କୋସିଯୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

୭୩୭। କପ୍ପିଯା ପତ୍ତା ମତ୍ତିକାଯୋମଯା ଜାତିତୋ ଦୁୱେତି ଯୋଜନା। ୱଣ୍ଣାତି ପମାଣାନି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ତଯୋ ପତ୍ତସ୍ସ ୱଣ୍ଣାତି ତୀଣି ପତ୍ତସ୍ସ ପମାଣାନୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୨)। ତେନାହ ''ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ମଜ୍ଝିମୋମକୋ''ତି।

୭୩୮।ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତଣ୍ଡୁଲନାଳିଇନନ୍ତି ସୁକୋଟ୍ଟିତାନଂ ଅଖଣ୍ଡାନଂ ପୁରାଣସାଲିତଣ୍ଡୁଲାନଂ ଦ୍ୱେ ନାଳିଇଯୋ ଗହେତ୍ୱା। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅନୁପହତପୁରାଣସାଲିତଣ୍ଡୁଲାନଂ ସୁକୋଟ୍ଟିତପରିସୁଦ୍ଧାନ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୨)। ଭତ୍ତନ୍ତି ଅୱସ୍ସାୱିତଂ ଅନୁତ୍ତଣ୍ଡୁଲଂ ଅକିଲିନ୍ନଂ ଅପିଣ୍ଡିତଂ ସୁୱିସଦଂ କୁନ୍ଦମକୁଳରାସିସଦିସଂ ସୁପକ୍କୋଦନମେୱ ଗହେତ୍ୱା। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅନୁତ୍ତଣ୍ଡୁଲଂ ଅକିଲିନ୍ନଂ ଅପିଣ୍ଡିତଂ ସୁୱିସଦଂ କୁନ୍ଦମକୁଳରାସିସଦିସଂ ଅୱସ୍ସାୱିତୋଦନ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୨)। ମଗଧନାଳିଇଯାତି ମଗଧରଟ୍ଠେ ନାଳିଇଯା, ସା ନାଳିଇ ତିଲାନଂ ଅଟ୍ଠପସତାନି ଗଣ୍ହାତି। ତେନାହୁ ପୋରାଣା –

''ଖାରିଦସକ୍ୱଯଂ ୱାହୋ, ଖାରୀ ଦୋଣଚତୁକ୍କଦ୍ୱଯଂ;

ଦ୍ୱିଅଟ୍ଠନାଳିଇଯୋ ଦୋଣୋ, ନାଳିଏକା ପସତଟ୍ଠକଂ;

ଲକ୍ଖଂ ତିଲାନଂ ପସତଂ, ଏତଂ ୱୁତ୍ତଂ ପମାଣତୋ''ତି।

''ମଗଧନାଳିଇ ନାମ ଅଡ୍ଢତେରସପଲା ହୋତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୨) ଅନ୍ଧକଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତଟ୍ଟୀକାଯ ''ଅଡ୍ଢତେରସପଲାନି ମାସେହି ଗହେତ୍ୱାନୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। କେଚି ପନାହୁ –

''ଚତୁପ୍ପସତିକା ମୁଟ୍ଠି, ପଲଞ୍ଚେତଂ ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ;

କୁଡୁୱପ୍ପସତଞ୍ଚେୱ, ଚତ୍ତାରି ଚେୱ ନାଳିଇ ତୁ।

''ସୋଯେୱ ପତ୍ଥୋ ଚତ୍ତାରୋ, ପତ୍ଥା ଅଠହକମୁଚ୍ଚତେ;

ଅଠହକାନମ୍ପି ଚତ୍ତାରି, 'ଦୋଣୋ'ତି ପରିକିତ୍ତିତୋ''ତି।

ଆଚରିଯା ପନ ''ଅଟ୍ଠପସତା ମାଗଧନାଳିଇ''ତି ପୁବ୍ବପକ୍ଖମେୱ ରୋଚଯନ୍ତି।

ଖାଦନଞ୍ଚ ଚତୁବ୍ଭାଗନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଭତ୍ତେ ଚତୁଧା ୱିଭତ୍ତେ ଏକଭାଗମତ୍ତଂ ହତ୍ଥହାରିଯଘନମୁଗ୍ଗସୂପନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ତସ୍ସ ଓଦନସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗପ୍ପମାଣୋ ନାତିଘନୋ ନାତିତନୁକୋ ହତ୍ଥହାରିଯୋ ସବ୍ବସମ୍ଭାରସଙ୍ଖତୋ ମୁଗ୍ଗସୂପୋ ପକ୍ଖିପିତବ୍ବୋ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୨)।

ବ୍ଯଞ୍ଜନଞ୍ଚ ତଦୂପିଯନ୍ତି ଯାୱ ଚରିମାଲୋପଂ, ତାୱ ସବ୍ବାଲୋପାନୁରୂପଂ ମଚ୍ଛମଂସାଦିବ୍ଯଞ୍ଜନଞ୍ଚ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଆଲୋପସ୍ସ ଆଲୋପସ୍ସ ଅନୁରୂପଂ ଯାୱଚରିମାଲୋପପ୍ପହୋନକଂ ମଚ୍ଛମଂସାଦିବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ପକ୍ଖିପିତବ୍ବ''ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଆଲୋପସ୍ସ ଆଲୋପସ୍ସ ଅନୁରୂପନ୍ତି ''ବ୍ଯଞ୍ଜନସ୍ସ ମତ୍ତା ନାମ ଓଦନଚତୁତ୍ଥଭାଗୋ''ତି (ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୮୭) ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆଲୋପସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗପ୍ପମାଣଂ ବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ଆଲୋପସ୍ସ

ଅନୁରୂପନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଇଧ ପନ ସୂପସ୍ସେୱ ଓଦନଚତୁତ୍ଥଭାଗପ୍ପମାଣଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଏତସ୍ସ ଲକ୍ଖଣେ ଦସ୍ସିତେ ଇତରସ୍ସାପି ଦସ୍ସିତମେୱ ହୋତୀତି ବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ସ ତଥା ୱିସେସେତ୍ୱା ପମାଣଂ ନ ଦସ୍ସିତଂ। ଓଦନେ ପକ୍ଖିପିତବ୍ବାନି ସପ୍ପିତେଲତକ୍କରସକଞ୍ଜିକାଦୀନି ଗଣନୂପଗାନି ନ ହୋନ୍ତି।

୭୩୯।ତଂ ସଦ୍ଧନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତଭତ୍ତାଦିନିରୱସେସଂ। ଗଣ୍ହତୀତି ୱକ୍ଖମାନେହି ତୀହି ପକାରେହି ଗଣ୍ହାତି। ତସ୍ସାତି ଉକ୍କଟ୍ଠସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ। ଉପଡ୍ଢୋତି ତସ୍ମିଂ ପତ୍ତେ ଗଣ୍ହନକଦଦ୍ଧସମ୍ଭାରଗାହୀ ପତ୍ତୋ ତଂସହଚରିଯେନ ''ଉପଡ୍ଢୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ତଦୁପଡ୍ଢୋ ଚାତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ ଉପଡ୍ଢୋ ତଦୁପଡ୍ଢୋତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୭୪୦। ଇମେସୁ ତୀସୁ ପତ୍ତେସୁ ଉକ୍କଟ୍ଠସ୍ସ ୱୁତ୍ତଂ ଓଦନାଦି ସବ୍ବଂ ଯସ୍ମିଂ ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ମୁଖୱଟ୍ଟିମତ୍ଥକେ ପୁଞ୍ଜିଯମାନଂ ହୀରକଂ ହେଟ୍ଠାଭାଗେ ଫୁସତି, ସୋ ଉକ୍କଟ୍ଠମଜ୍ଝିମୋ ନାମ, ହୀରତୋ ଅତିରେକଂ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଉକ୍କଟ୍ଠୋମକୋ ନାମ, ଅନ୍ତୋପତ୍ତେ ମୁଖୱଟ୍ଟିଯା ହେଟ୍ଠିମନ୍ତଂ ଅପ୍ପତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠୋ ନାମ, ଏୱଂ ମଜ୍ଝିମୋ ଚ ଓମକୋ ଚ ପଚ୍ଚେକଂ ତିୱିଧୋ ହୋତୀତି ସବ୍ବେ ନୱ ପତ୍ତା ହୋନ୍ତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଉକ୍କଟ୍ଠସ୍ସା''ତିଆଦି। ତସ୍ସେୱାତି ଉକ୍କଟ୍ଠସ୍ସେୱ। ଓମକୋ ଚ ମଜ୍ଝିମୋ ଚାତି ଓମକମଜ୍ଝିମା। ଇଧ ମଜ୍ଝିମୋ ଚ ଓମକୋ ଚ ଉକ୍କଟ୍ଠସ୍ସେୱ ଭେଦୋ। ଏସ ନଯୋ ଇତରଦ୍ୱଯେପି। ''ଏୱ''ନ୍ତି ଇମିନା ଯଥା ''ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠୋ ଉକ୍କଟ୍ଠୋମକୋ ଉକ୍କଟ୍ଠମଜ୍ଝିମୋ''ତି ଯୋଜେତବ୍ବୋ, ଏୱଂ ମଜ୍ଝିମୋମକାନମ୍ପି ଯଥାକ୍କମଯୋଜନଂ ଦସ୍ସେତି ''ମଜ୍ଝିମୋ ମଜ୍ଝିମୁକ୍କଟ୍ଠୋ ମଜ୍ଝିମୋମକୋ, ଓମକୁକ୍କଟ୍ଠୋ ଓମକମଜ୍ଝିମୋ ଓମକୋମକୋ ଚା''ତି।

୭୪୧।ତେସୂତି ନୱସୁ ପତ୍ତେସୁ। ତସ୍ମାତି ଅପତ୍ତଭାୱତୋ। ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠଞ୍ଚ ଓମକୋମକଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱେ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ବହୁୱଚନଂ କତଂ। ଏତେ ଭାଜନସଙ୍ଖେପେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବାତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ତସ୍ମା ଏତେ ଭାଜନପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୨)।

୭୪୨।ପତ୍ତଲକ୍ଖଣସଂଯୁତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ନାମ ଯଥାୱୁତ୍ତପମାଣଯୁତ୍ତତା, ''ଅଯୋପତ୍ତୋ ପଞ୍ଚହି ପାକେହି ପକ୍କୋ ମତ୍ତିକାପତ୍ତୋ ଦ୍ୱୀହି ପାକେହି ପକ୍କୋ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୮) ୱୁତ୍ତା ପାକସମ୍ପତ୍ତି, କିଣିତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି ଚେ, ତସ୍ସ ଦାତବ୍ବମୂଲସ୍ସ ଅସେସେତ୍ୱା ଦିନ୍ନଭାୱୋ, ଛିଦ୍ଦାଭାୱୋ, ଛିନ୍ନରାଜୀନଂ ଅଭାୱୋତି ପଞ୍ଚୱିଧଂ। ହୋତି ଚେତ୍ଥ –

''ପମାଣଯୁତ୍ତତା ପାକ-ସମ୍ପତ୍ତି ଦିନ୍ନମୂଲତା;

ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦାରାଜିତା ଚେତି, ପତ୍ତଲକ୍ଖଣପଞ୍ଚକ''ନ୍ତି।

''ଅଧିଟ୍ଠାଯ ୱା ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ୱା''ତି ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଅଧିଟ୍ଠାଯାତି ପଠମଂ ପରିଭୁତ୍ତେ ପତ୍ତେ ସତି ତଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବପତ୍ତୋ ହତ୍ଥପାସେ ଚେ ହୋତି, ୱକ୍ଖମାନନଯେନ ''ଇମଂ ପତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ୱଚୀଭେଦକରଣୱସେନ ୱାଚାଯ ୱା ୱଚୀଭେଦଂ ଅକତ୍ୱା ଏୱମେୱ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ଫନ୍ଦାପେନ୍ତେନ କାଯେନ ୱା ଦୂରେ ଚେ ହତ୍ଥପାସା ହୋତି, ଠପିତଟ୍ଠାନଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ''ଏତଂ ପତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ୱାଚା ଭିନ୍ଦିତବ୍ବାତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୮ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତନଯେନ ଏକକେନ ୱା ପଚ୍ଛା ସତିସମ୍ମୋସେ ସରାପେତ୍ୱା କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ୱୂପସମେତୁଂ ସମତ୍ଥସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସନ୍ନିଧାନେ ୱା ଅଧିଟ୍ଠାଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଅଧିଟ୍ଠାନେ ଅଯମାନିସଂସୋ – ସଚସ୍ସ 'ଅଧିଟ୍ଠିତୋ ନୁ ଖୋ ମେ, ନୋ'ତି ୱିମତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଇତରୋ ସାରେତ୍ୱା ୱିମତିଂ ଛିନ୍ଦିସ୍ସତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୮) ଅଯମତ୍ଥୋ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୋ। ''ଦ୍ୱେ ପତ୍ତେ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ନ ଲଭତୀ''ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ।

ୱିକପ୍ପେତ୍ୱାତି (ପାଚି। ୩୭୩; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୮; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ୱିକପ୍ପନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ଦ୍ୱ ୱିକପ୍ପେତବ୍ବସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ ଏକତ୍ତବହୁତ୍ତଂ, ସନ୍ନିହିତାସନ୍ନିହିତଭାୱଞ୍ଚ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଏକଂ ଚେ ସନ୍ନିହିତଂ, ''ଇମଂ ପତ୍ତଂ ତୁଯ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ''ତି ୱା ''ଇମଂ ପତ୍ତଂ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିକପ୍ପେମୀ''ତି ୱା ଆଦିନା ନଯେନ ଏକଂ ୱିକପ୍ପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ''ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ''ମଯ୍ହଂ ସନ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜୋହି ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହି ୱା ଯଥାପଚ୍ଚଯଂ ୱା କରୋହୀ''ତି ତେନ ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଅଯୁତ୍ତତ୍ତା ''ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା''ତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟୱିସେସୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

୭୪୩।ଧାରେଯ୍ୟାତି ଅନଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା, ଅୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ଚ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବୋ। ତଂ କାଲଂ ପତ୍ତଂ ଅତିକ୍କାମଯତୋତି ଯୋଜନା। ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯ''ନ୍ତି ଇମିନାପି ''ପତ୍ତ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଯୁଜ୍ଜତି। ପତ୍ତ-ସଦ୍ଦୋ ମାଗଧିକାନଂ ଦ୍ୱିଲିଙ୍ଗିକୋ, ତସ୍ମା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋ।

୭୪୪। ଅଧିଟ୍ଠିତୱିକପ୍ପିତେସୁ ଅନନ୍ତୋଗଧତ୍ତା ଅତିରେକଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଯଂ ପତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦି।

୭୪୫।ସମ୍ମୁଖେତି ଅଭିତେଲ୍ଲହତ୍ଥପ୍ପଦେସତୋ ଅନ୍ତୋ ଠିତଂ ପତ୍ତଂ। ଦୂରସ୍ମିନ୍ତି ଅଭିତେଲ୍ଲରତନତୋ ପରଭାଗେ "ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭେ ୱା ଉପରିପାସାଦେ ୱା ସାମନ୍ତୱିହାରେ ୱା"ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେ ଦୂରେପି। ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ୱିକପ୍ପନକାଲେପି ସନ୍ତିକଦୂରୱଚନଭେଦା ଏୱମେୱ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବା। "ୱିକପ୍ପେତୁଂ ପନ ଦ୍ୱେପି ଲବ୍ଭତୀ"ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଯଂ ନଯୋତି "ଇମଂ ପତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାମୀ"ତିଆଦିନଯୋ।

୭୪୬। ୱାଚାକାଯୱସେନ ଦୁୱିଧେ ଅଧିଟ୍ଠାନେ ୱାଚାଧିଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା କାଯାଧିଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଆଭୋଗ"ନ୍ତିଆଦି। ଆଭୋଗନ୍ତି "ଇମଂ ପତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ"ତି ଆଭୋଗଂ। "ମନସା"ତି ଇମିନା ନ ୱଚସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। କାଯୱିକାରୋୱ କାଯୱିକାରକଂ, ହତ୍ଥେନ ଫନ୍ଦାପନାଦିକାଯକିରିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେନେୱ କାଯାଧିଟ୍ଠାନଂ ହତ୍ଥେନ ଅପତ୍ତବ୍ବେ ଦୂରେ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତି।

୭୪୭-୮। "ଜହତି ଅଧିଟ୍ଠାନ"ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଦାନତୋତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦାନେନ। ଭେଦକତୋତି ଭିଜ୍ଜନେନ। ନାସତୋତି ପତ୍ତସାମିକସ୍ସ କାଲକିରିଯାଯ। ୱିବ୍ଭମତୋତି ସିକ୍ଖଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ଗିହିଭାୱୂପଗମନେନ। ଉଦ୍ଧାରତୋତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରଣେନ। ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋତି ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନେନ। ପରିୱତ୍ତନତୋତି ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନେନ। ଗାହତୋତି ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗହଣେନ, ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗହଣେନ ଚ।

କଙ୍ଗୁସିତ୍ଥପ୍ପମାଣେନାତି ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ଖୁଦ୍ଦକତରସ୍ସ କଙ୍ଗୁନୋ ସିତ୍ଥପ୍ପମାଣେନ। ଖେନାତି ମୁଖୱଟ୍ଟିଯା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲତୋ ହେଟ୍ଠା ଆକାସପରିଯାଯେନ ଛିଦ୍ଦେନ। ଆଣିଯା ୱାତି ଅଯୋମଯାଯ ଆଣିଯା ୱା।

୭୫୦-୧।ମଣିପତ୍ତୋତି ମଣିନା କତୋ। ୱେଳୁରିଯୁବ୍ଭୱୋତି ମରକତମଣିମଯୋ। ଫଲିକୁବ୍ଭୱୋତି ଫଲିକପାସାଣେନ କତୋ। କାଚମଯୋତି କାଚମତ୍ତିକାମଯୋ। କଂସମଯୋତି କଂସଲୋହେନ କତୋ। ତିପୁମଯୋତି କାଳତିପୁମଯୋ। ସୀସମଯୋତି ସେତତିପୁମଯୋ। ୱିପଲ୍ଲାସେନ ଚ ୱଦନ୍ତି। ସଜ୍ଝୁମଯୋତି ରଜତମଯୋ।

୭୫୨।ଘଟକଟାହୋତି ଘଟକପାଲଂ। ସୀସକଟାହୋତି ଛୱସୀସକପାଲଂ। ତୁମ୍ବନ୍ତି ଅଲାବୁ। ଅସ୍ସାତି ଏକାଦସୱିଧସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ। ଅନୁଲୋମିକନ୍ତି ଅକପ୍ପିଯୱସେନ ଅନୁଲୋମଂ। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଏକାଦସୱିଧେ। ତମ୍ବମଯଂ ଲୋହମଯଂ ଥାଲକଂ ପନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା, ପତ୍ତୋଯେୱ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତମ୍ବଲୋହମଯା ଥାଲକା ପନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୫୩।ଡଟ୍ଟିକାଦୀନୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱଙ୍କାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ୱଙ୍କନ୍ତି ଚ ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାକାରୋ ଲୋହାଦିମଯୋ ଭାଜନୱିସେସୋ। ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ଗିହୀ ଚ ସଙ୍ଘୋ ଚ ଗିହିସଙ୍ଘା, ତେସଂ ସନ୍ତକା ଗିହିସଙ୍ଘିକା।

୭୫୪।ଯଂ କିଞ୍ଚି ପତ୍ତନ୍ତି ସତ୍ତସୁ ପତ୍ତେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପତ୍ତଂ। ୱୋଦକଂ କତ୍ୱାତି ୱିଗତୋଦକଂ କତ୍ୱା। ପଟିସାମେଯ୍ଯାତି ନିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନେ ନିକ୍ଖିପନୱସେନ, ଥୱିକାଯ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ବନ୍ଧନୱସେନ ୱା ସଙ୍ଗୋପେଯ୍ଯ।

୭୫୫।ଓତାପେତୁନ୍ତି ଆତପେ, ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ୱା ତାପେତୁଂ। ଉଣ୍ହେତି ତସ୍ମିଂଯେୱ ଉଣ୍ହେ। ନ ନିଦହେତବ୍ବୋତି ନ ଝାପେତବ୍ବୋ। ସୀସାପନଯନମେୱ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ନ ନିଦହେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ ଅଧିକନିୱାରଣେନେୱ ୱିଞ୍ଞାଯତି।

୭୫୬।ମିଢ୍ନ୍ତେତି ମିଢିଯା ଅନ୍ତେ। ପରିଭଣ୍ଡନ୍ତେତି ପମୁଖେ ମହାମିଢିଯା ଅନ୍ତେ। "ୱିହିଣ୍ଡେତି ଅନ୍ତମସୋ ଦ୍ୱିପତ୍ତମତ୍ତୋକାସୱିହାରେ"ତି କେଚି। ଠପେତୁଂ ପନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା, ୱଲଯାଦିଆଧାରେନ ୱିନାପି ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। "ମିଢିଯା ପମୁଖେ ମିଢିଯା ଚ ଖରଭୂମିପଦେସାଦୀସୁ ଚ ୱଲଯମତ୍ଥକେ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ"ତି ୱଦନ୍ତି।

୭୫୭।ଦାରୁଆଧାରକେତି ଉଦୁକ୍ଖଲସଦିସେ ଦାରୁମଯେ ଆଧାରେ। ଦ୍ୱେ ପତ୍ତେ ଠପେତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ପତ୍ତମତ୍ଥକେ ଅପରସ୍ସାପି ପତ୍ତସ୍ସ ଠପନୱସେନ ଦ୍ୱେ ପତ୍ତେ ଠପେତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଏକସ୍ମିଂ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀତି ଦସ୍ସେତି। ଅଯମେୱ ନଯୋତି "ଦ୍ୱେପି ପତ୍ତେ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ"ତି ଅଯଂ ନଯୋ। ଦଣ୍ଡଭୂମିଆଧାରକେସୂତି ଏତ୍ଥ ଦଣ୍ଡାଧାରୋ ନାମ ବହୂହି ଦଣ୍ଡେହି କତୋ। ଭୂମିଆଧାରକୋ ନାମ ଭୂମିଯଂ କତୋ ଆଲୱାଲୱଲଯାକାରୋ ସିଲିଟ୍ଠାଧାରୋ। "ଦନ୍ତୱେତ୍ତଲତାଦିମଯୋ ଭୂମିଆଧାରକୋ"ତି କେଚି।

୭୫୮-୯।ତଟ୍ଟିକାଯାତି ତାଲପଣ୍ଣାଦୀହି କତତଟ୍ଟିକାଯ। ପୋତ୍ଥକେତି ମକଚିୱାକମଯେ ୱା ରୁକ୍ଖୱାକମଯେ ୱା ଅତ୍ଥରଣେ। କଟସାରକେତି ତାଲପଣ୍ଣାଦୀହି ୱୀତେ ଅତ୍ଥରଣେ। ପରିଭଣ୍ଡକତାଯାତି କତଗୋମଯପରିଭଣ୍ଡାଯ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ସୁଧାକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପାସାଣେନ ଘଂସିତ୍ୱା ମଟ୍ଠକତାଯ

ଭୂମିଯା ଓଉଢମେଓ ନତ୍ଥୀତି ଦସ୍ସେତି। ୱାଲୁକାସୁ ୱାତି ଲେଡ୍ଡୁପାସାଣସକ୍ଖରକପାଲାଦିଅମିସ୍ସାସୁ ସଣ୍ହସୁଖୁମୱାଲୁକାସୂତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେନେୱାହ ‘‘ତଥାରୂପାସୂ’’ତିଆଦି। ରଜମ୍ହି ସନ୍ତେପି ଅସନ୍ତେପି ୱିସୁଂୟେୱ ‘‘ଖରଭୂମିଯା ନ ଠପେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ସରଜାଯା’’ତି ଇମିନା ରଜୋକିଣ୍ଣଂ ସଣ୍ହଭୂମିମାହ। ଖରଭୂମିଯାତି ଫରୁସଭୂମିଯା।

୭୬୦।ଲଗ୍ଗେତୁନ୍ତି ଓଲମ୍ବେତୁଂ। ଦଣ୍ଡକୋଟିଯା, ନାଗଦନ୍ତକୋଟିଯା ଚ ପତ୍ତମୁଖେନ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଠପନମ୍ପି ଲଗ୍ଗନଂ ନାମ। ଛତ୍ତଙ୍ଗମଞ୍ଚପୀଠେସୂତି ଛତ୍ତେ, ଅଙ୍କେ, ମଞ୍ଚପୀଠେ ଚ।

୭୬୧।ଅଟନୀସୂତି ଅଙ୍ଗେସୁ। ବନ୍ଧିତ୍ୱାତି ଥୱିକାଯ ଅଂସୱଦ୍ଧନକାଦିନା ଯେନ କେନଚି ବନ୍ଧିତ୍ୱା। ଓଲମ୍ବେତୁମ୍ପୀତି ଲଗ୍ଗେତୁମ୍ପି। ‘‘ଠପେତୁଂ ଉପରୀ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୭୬୨।ମଞ୍ଚପୀଠଙ୍କେତି ମଞ୍ଚପୀଠେସୁ ଠପିତପତ୍ତା ଯଥା ନ ପତନ୍ତି, ତଥା ଅଟନିମନ୍ତକେ ଦାରୁନା ପରିକ୍ଖେପେ କତେ ମଞ୍ଚପୀଠଙ୍କା ନାମ ହୋନ୍ତି, ତାଦିସେ ମଞ୍ଚପୀଠଙ୍କେ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଧ୍ପୋ। ଭତ୍ତପୂରୋପୀତି ଭତ୍ତସ୍ସ ପୂରୋପି। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଯାଗୁତେଲପରିପୂରିତସ୍ସାପି ସଙ୍ଗହୋ। ତୁଚ୍ଛପତ୍ତେ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଯଥାୱୁତ୍ତୋୟେୱ। ପୂରଣଂ ପୂରୋ, ଭତ୍ତସ୍ସ ପୂରୋ ଭତ୍ତପୂରୋ।

ଟିଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୭୬୩।କୱାଟନ୍ତି ଦ୍ୱାରକୱାଟଫଲକଂ। ‘‘ସେନାସନେ ଦ୍ୱାରକୱାଟୱାତପାନକୱାଟାଦୀ’’ତିଆଦୀସୁ ଦ୍ୱାରଫଲକଂ ‘‘କୱାଟ’’ନ୍ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ। ନ ପଣାମେସ୍ସାତି ନ ନାମେସ୍ସ ନ ଚାଲେସ୍ସ, ନ ଚ ପିଦହେସ୍ସାତି ଅଧ୍ପୋ। ପତ୍ତଂ ହତ୍ଥେ ଯସ୍ସ ସୋ ପତ୍ତହତ୍ଥୋତି ଭିନ୍ନାଧିକରଣୋଯଂ ବାହିରତ୍ଥସମାସୋ ‘‘ୱଜିରପାଣୀ’’ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ। ‘‘ପଣାମେସ୍ସ ଅସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୭୬୪।ନ ନୀହରେସ୍ସ ପତ୍ତେନ ଚଲକାନୀତି ରସଂ ପିୱିତ୍ୱା ପାତିତମଧୁକଫଲଟ୍ଠିକାଦି ଛଡ୍ଡିତାନି ବହି ଛଡ୍ଡେତୁଂ ପତ୍ତେନ ନ ନୀହରେସ୍ସ। ଅଟ୍ଠିକାନି ୱାତି ପନସଟ୍ଠିକୋଲଟ୍ଠିଆଦିଅଟ୍ଠିକାନି ୱା। ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠମୁଦକନ୍ତି ମୁଖଧୋୱନାଦିକଂ ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠମୁଦକଂ। ପତ୍ତେନ ନୀହରନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା, ବହି ଛଡ୍ଡେତୁଂ ତଂ ପତ୍ତେ ଆସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ହରନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇତରଥା ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠପତ୍ତଧୋୱନୋଦକମ୍ପି ତେନେୱ ପତ୍ତେନ ବହି ନ ନୀହରିତବ୍ବଂ ସିଯା।

୭୬୫। ପଟିଗ୍ଗହେତି ମୁଖଧୋୱନୋଦକନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହୋ, ଖେଳଅମଲ୍ଲକୋୱା। ମୁଖତୋ ନୀହଟନ୍ତି ମୁଖେନ ଛଡ୍ଡିତଂ ମଂସଖଣ୍ଡାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି।

୭୬୬।ୱିନସ୍ସତୀତି ୱିବ୍ଭମେନ ୱା ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନେନ ୱା କାଲକିରିଯାଯ ୱା ୱିନସ୍ସତି। ଅଥ ୱା ଯୋତି ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନଂ ‘‘ଯସ୍ସା’’ତି ସାମିୱସେନ ପରିଣାମେତ୍ୱା ଯସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପତ୍ତୋ ଭେଦେନ ୱା ଅଚ୍ଛେଦେନ ୱା ଚୋରିକାଯ ହରଣେନ ୱା ନସ୍ସତି, ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୭୬୭।ପଠମସ୍ସାତି ପତ୍ତୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମଂ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ପଠମସ୍ସ। ପତ୍ତସ୍ସାତି ପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ। ପଠମେନାତି ଚୀୱରୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମଂ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ପଠମେନ କଥିନେନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମହେସିନାତି ମହନ୍ତେ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦଯୋ ଗୁଣେ ଏସି ଗୱେସୀତି ମହେସି। ପଠମସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ ସମୁଟ୍ଠାନାଦଯୋ ସବ୍ବେ ଇଧ ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୱିନିଚ୍ଛଯା ପଠମେନ କଥିନେନ ସମା ସଦିସା ଇତି ମହେସିନା ମତା ଅନୁମତା ଅନୁଞ୍ଞାତାତି ଯୋଜନା।

ପଠମପତ୍ତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୭୬୮। ପଞ୍ଚ ବନ୍ଧନାନି ଊନାନି ଯସ୍ସ ସୋ ପଞ୍ଚବନ୍ଧନଊନୋ, ପତ୍ତୋ, ତସ୍ମିଂ, ଅବନ୍ଧନଞ୍ଚ ଏକଦ୍ୱିତିଚତୁବନ୍ଧନଞ୍ଚ ‘‘ପଞ୍ଚବନ୍ଧନଊନ’’ନ୍ତି ଗହିତଂ। ଯଥାହ ପାଳିଯଂ ‘‘ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନୋ ନାମ ପତ୍ତୋ ଅବନ୍ଧନୋ ୱା ଏକବନ୍ଧନୋ ୱା ଦ୍ୱିବନ୍ଧନୋ ୱା ତିବନ୍ଧନୋ ୱା ଚତୁବନ୍ଧନୋ ୱା’’ତି (ପାରା। ୬୧୩)। ବନ୍ଧନେ ଅକତେପି ବନ୍ଧନାରହୋ ଓକ୍କମାନଲକ୍ଖଣରାଜିଯୁତ୍ତୋପି ‘‘ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନୋୟେୱା’’ତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ଅବନ୍ଧନୋ ନାମ ଯସ୍ସ ବନ୍ଧନମେୱ ନତ୍ଥି, ସୋ। ତେନେୱାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯସ୍ମା ଅବନ୍ଧନସ୍ସପି ପତ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଚ ବନ୍ଧନାନି ନ ପୂରେନ୍ତି ସବ୍ବସୋ ନତ୍ଥିତାଯା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୬୧୨-୬୧୩)। ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣତୋ ଊନରାଜିଯୁତ୍ତୋ ଅବନ୍ଧନୋକାସୋପି ‘‘ଅବନ୍ଧନୋୟେୱା’’ତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଯଥାହ ପାଳିଯଂ ‘‘ଅବନ୍ଧନୋକାସୋ ନାମ ପତ୍ତୋ ଯସ୍ସ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲା ରାଜି ନ ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ୬୧୩)।

୭୬୯।ଊଦିଟ୍ଠନ୍ତି ‘‘ବନ୍ଧନୋକାସୋ ନାମ ପତ୍ତୋ ଯସ୍ସ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲା ରାଜି ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ୬୧୩) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲାଯ ରାଜିଯା ଏକଞ୍ଚ

ବନ୍ଧନନ୍ତି ଯୋଜନା। ‘‘ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ହେଟ୍ଠା ଭଟ୍ଠା’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୧୨-୬୧୩) ‘‘ସବ୍ବାପି ରାଜିଯୋ ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ହେଟ୍ଠା ଭଟ୍ଠାଯେୱ ଗହେତବ୍ବା’’ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ୱୁତ୍ତଂ। ମୁଖୱଟ୍ଟିଂ ୱିନା ଅଞ୍ଞତ୍ଥାପି ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନେ ୱା ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନୋକାସେ ୱା ସତି ସୋପି ପତ୍ତୋ ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନୋ ନ ହୋତୀତି ନ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁଂ, ତସ୍ମା ‘‘ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୧୨-୬୧୩) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ନିଯମେତ୍ୱା ୱଚନଂ ୱୀମଂସିତବ୍ବଂ। ଇଧ ପନ ତଥା ନିଯମୋ ନ ଦସ୍ସିତୋ, ତସ୍ମା ଅଯମେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତାଯ ପାଳିଯା ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ସଂସନ୍ଦତି ସମେତି। ଚ-କାରସ୍ସ ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥତ୍ତା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲାହି ଦ୍ୱୀହି ଦ୍ୱେ ବନ୍ଧନାନି ଚ ତୀଣି ବନ୍ଧନାନି ଚାତି ଇଦମ୍ପି ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯସ୍ସ ପନ ଦ୍ୱେ ରାଜିଯୋ, ଏକାଯେୱ ୱା ଚତୁରଙ୍ଗୁଲା, ତସ୍ସ ଦ୍ୱେ ବନ୍ଧନାନି ଦାତବ୍ବାନି। ଯସ୍ସ ତିସ୍ସୋ, ଏକାଯେୱ ୱା ଛଳଙ୍ଗୁଲା, ତସ୍ସ ତୀଣି ବନ୍ଧନାନି ଦାତବ୍ବାନୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୧୨-୬୧୩)।

ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନପତ୍ତେସୁ ଅନ୍ତିମପତ୍ତସ୍ସ ୱିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ବନ୍ଧନାନି ଚା’’ତିଆଦି। ମୁଖୱଟ୍ଟିଯା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ରାଜୀନଂ ଚତ୍ତାରି ବନ୍ଧନାନି ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚକାରୋ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତସ୍ସେୱ ସମୁଚ୍ଚଯଂ କରୋତି। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲରାଜିଯା ତଥାତି ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଯାମଂ ଭଟ୍ଠାଯ ରାଜିଯା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲମତ୍ତେ ଠାନେ ତେନେୱ ନୀହାରେନ ବଦ୍ଧାନି ଚତ୍ତାରି ବନ୍ଧନାନି ଚାତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୭୦। ଏୱଂ ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନପତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ପରିପୁଣ୍ଣପଞ୍ଚବନ୍ଧନପତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପଞ୍ଚ ୱା’’ତିଆଦି। ମୁଖୱଟ୍ଟିଯା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲାଯାମଂ ଓତିଣ୍ଣା ପଞ୍ଚ ରାଜିଯୋ ଚ। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ପଞ୍ଚବନ୍ଧନୱିକପ୍ପା ଦସ୍ସିତା। ଏକା ୱାପି ଦସଙ୍ଗୁଲାତି ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ଦସଙ୍ଗୁଲାଯାମା ଏକା ୱା ରାଜି ହୋତି। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ତସ୍ସା ରାଜିଯା ବନ୍ଧନୋ ପଞ୍ଚବନ୍ଧନପକ୍ଖୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଅଯଂ ପତ୍ତୋତି ଯସ୍ସ ପଞ୍ଚ ରାଜିଯୋ ୱା ତତ୍ଥ ବନ୍ଧନାନି ପଞ୍ଚବନ୍ଧନାନି ୱା, ଦସଙ୍ଗୁଲା ଏକା ରାଜି ୱା ତତ୍ଥ ବନ୍ଧନାନି ପଞ୍ଚବନ୍ଧନାନି ୱା ସନ୍ତି, ଅଯଂ ପତ୍ତୋ ପଞ୍ଚବନ୍ଧନୋ ନାମ।

୭୭୧। ଏତ୍ତାୱତା ମତ୍ତିକାପତ୍ତେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅଯୋପତ୍ତେ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅଯୋପତ୍ତୋ’’ତିଆଦି। ଛିଦ୍ଦାନି ପଟିଚ୍ଛାଦେତୁଂ ବନ୍ଧିତବ୍ବାନି ଅଯୋପଟ୍ଟାନି ଲୋହମଣ୍ଡଲକାନି ନାମ। ‘‘ଭଣ୍ଡୀ’’ତିପି ତସ୍ସେୱ ପରିଯାଯୋ। ଭଣ୍ଡିତବ୍ବଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଛିଦ୍ଦେ ପଟିଚ୍ଛାଦିତେପି ଯତ୍ଥ ଅସଣ୍ହତାଯ ଆମିସଂ ତିଟ୍ଠତି, ତାଦିସୋପି ଅପତ୍ତୋଯେୱାତି ଆହ ‘‘ମଟ୍ଠୋ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ଅଯୋଚୁଣ୍ଣେନ ୱାଣିଯାତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ମଟ୍ଠୋ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ।

୭୭୨। ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ତଂ ପତ୍ତଂ ତସ୍ମିଂ ଅନୁକମ୍ପାଯ ଅଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା, ‘‘ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବୋ’’ତି (ପାରା। ୬୧୩) ୱଚନତୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ତସ୍ସ ତଂ ପତ୍ତଂ ତସ୍ମିଂ ପତ୍ତନିସ୍ସଜ୍ଜକେ ପୁଗ୍ଗଲେ ଅନୁକମ୍ପାଯ ଅଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ।

୭୭୩।ଦୀଯମାନେ ତୁ ପତ୍ତସ୍ମିନ୍ତି ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନେନ ପତ୍ତେନ ୱିଞ୍ଞାପିତନୱପତ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ତଂ ପତ୍ତଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେ ଚତସ୍ସୋ ଅଗତିଯୋ ଅଗମନଂ, ଗହିତାଗହିତଜାନନନ୍ତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଠମଂ ସଙ୍ଘଂ ଯାଚିତ୍ୱା ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ସଙ୍ଘେନ ପତ୍ତଗାହକଂ କତ୍ୱା ସମ୍ମତେନ ନିସ୍ସଟ୍ଠପତ୍ତଂ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ସଙ୍ଘେ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅନୁକ୍କମେନ ଉପସଙ୍କମ୍ମ ୱିଞ୍ଞାଯମାନଂ ଗୁଣଂ ୱତ୍ୱା ପଣାମିତେ। ଯସ୍ସାତି ତସ୍ମିଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଯସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ରୋଚନତ୍ଥଯୋଗେ ସମ୍ପଦାନୱଚନଂ। ସୋ ଦୀଯମାନୋ ପତ୍ତୋ। ତଂ ଦୀଯମାନଂ ପତ୍ତଂ।

୭୭୪।ଦୀପିତୋତି ‘‘ଅପତ୍ତକସ୍ସ ନ ଗାହେତବ୍ବୋ’’ତି (ପାରା। ୬୧୫) ୱୁତ୍ତୋ। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ସଂ ଭିକ୍ଖୁପରିସାଯଂ। ପତ୍ତପରିଯନ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଏୱଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ପରିଯନ୍ତେ ଠିତପତ୍ତୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୧୫) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତେନ ପତ୍ତପରିୱତ୍ତନେନ ଆଗତୋ ୱା ସଙ୍ଘେହି ଅଗ୍ଗହିତତ୍ତା ଆଗତୋ ସୋ ଏୱ ୱା ପତ୍ତୋ ପରିଯନ୍ତୋ ନାମ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ପତ୍ତଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ।

୭୭୫।ତନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଦିନ୍ନଂ ତଂ ପରିଯନ୍ତପତ୍ତଂ। ଅପ୍ପଦେସେତି ମଞ୍ଚପୀଠାଦିଅଟ୍ଠାନେ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ମଞ୍ଚପୀଠଛତ୍ତନାଗଦନ୍ତାଦିକେ ଅଦେସେ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୧୫)। ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୀତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦେତି। ଅତ୍ତନା ଅଦାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ତଂ ପତ୍ତଂ ସଯମେୱ ଅତ୍ତନୋ ଗହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଅନୁରୂପଂ ପତ୍ତଂ ଦିଯ୍ଯମାନଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀତି ଯାଗୁରନ୍ଧନାଦିୱସେନ ପରିଭୁଞ୍ଜତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଭୋଗେନାତି ଯାଗୁରନ୍ଧନରଜନପଚନାଦିନା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୧୫)। ‘‘ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ପନ ବ୍ଯାଧିମ୍ହି ଉପ୍ପନ୍ନେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଭାଜନେ ଅସତି ମତ୍ତିକାଯ ଲିମ୍ପିତ୍ୱା ଯାଗୁଂ ୱା ପଚିତୁଂ ଉଦକଂ ୱା ତାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୧୫) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତାଦିସେ ଠାନେ ତଥାପି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ୱିସେସୋ।

୭୭୬।ନଟ୍ଠେତି ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୁଞ୍ଜିଯମାନେ ପତ୍ତେ ଚୋରଗ୍ଗହଣାଦିନା ନଟ୍ଠେ। ଭିନ୍ନେତି ଭେଦମୁପଗତେ। ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଞ୍ଞଂ ପତ୍ତଂ

ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ପକାସିତାତି ''ଅନାପତ୍ତି ନଟ୍ଟପତ୍ତସ୍ସ ଭିନ୍ନପତ୍ତସ୍ସ ଞାତକାନଂ ପୱାରିତାନଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ ଅତ୍ତନୋ ଧନେନା''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୬୧୭) ନଯେନ ପାଠଇଯଂ ଦେସିତା। ଇଧ ''ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅତ୍ତନୋ ୱଠଅଞ୍ଜିଯମାନେ ପତ୍ତେ ସତିପି ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ ପତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଞାତକାଦୀନଂ ଗଣ୍ହତୋତି ଏତ୍ଥ ''ସନ୍ତକ''ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ଅତ୍ତନୋ ଧନେନାତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଧନଂ ନାମ ସୁତ୍ତୱତ୍ଥାଦି କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁ।

୭୭୭। ଏତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞାପନଂ କ୍ରିଯଂ।

ଦୁତିଯପତ୍ତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୭୭୮।ସପ୍ପିଆଦିଂ ଭେସଜ୍ଜନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପାଠଇଯଂ ''ସେଯ୍ୟଥିଦଂ? ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ ମଧୁ ଫାଣିତ''ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୨) ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ''ସପ୍ପି ନାମ ଗୋସପ୍ପି ୱା ଅଜିକାସପ୍ପି ୱା ମହିଂସସପ୍ପି ୱା, ଯେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ସପ୍ପୀ''ତି (ପାରା। ୬୨୩) ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଘତଞ୍ଚ ''ତେସଂଯେୱ ନୱନୀତ''ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୩) ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ନୱନୀତଞ୍ଚ ''ତିଲତେଲଂ ସାସପତେଲଂ ମଧୁକତେଲଂ ଏରଣ୍ଡକତେଲଂ ୱସାତେଲ''ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୩) ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ତେଲଞ୍ଚ ''ମଧୁ ନାମ ମକ୍ଖିକାମଧୂ''ତି (ପାରା। ୬୨୩) ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ମଧୁଞ୍ଚ ''ଫାଣିତଂ ନାମ ଉଚ୍ଛୁମ୍ହା ନିବ୍ବତ୍ତ''ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୩) ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଗୁଳଆଦିଫାଣିତଞ୍ଚାତି ଏତସ୍ମିଂ ପଞ୍ଚଭେସଜ୍ଜରାସିମ୍ହି ଯଂ ଯଂ ଭେସଜ୍ଜନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପୁରେଭତ୍ତନ୍ତି ପୁରେଭତ୍ତେ। ପଟିଗଯ୍ହାତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା।

୭୭୯।ତଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଭେସଜ୍ଜଂ। ସତ୍ତାହନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ୱଟ୍ଟତୀ''ତି କିରିଯାଯ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ''ସତ୍ତାହଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ''ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ତସ୍ସା''ତି ୱା ପାଠୋ। ସତ୍ତାହସ୍ସ ଅତିକ୍କମୋ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମୋ, ତସ୍ମିଂ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ। ତସ୍ସାତି ଭେସଜ୍ଜପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯ''ନ୍ତି ଇମିନା ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ ଦସ୍ସିତଂ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୱତ୍ଥୁ ଭାଜନଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଂ କରୋତି। ଏକସ୍ମିଂ ଭାଜନେପି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଠପିତାନି ନୱନୀତପିଣ୍ଡଗୁଳଅପିଣ୍ଡସକ୍କରମଧୁପଟଲାନିପି ଅତ୍ତନୋ ଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଂ କରୋନ୍ତି।

୭୮୦।ଗଣ୍ହିତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ସନ୍ନିଧୀଯତୀତି ସନ୍ନିଧି, ସନ୍ନିହିତୱତ୍ଥୁ, ତସ୍ସ କାରକଂ କରଣଂ ଅପରାପରଦିୱସତ୍ଥାଯ ଠପନଂ, ତଂ କତ୍ୱା, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଯଥା ଅପରଂ ଦିୱସଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଥା କତ୍ୱା ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ନିରାମିସଂ ସାଯତୋତି ଆମିସେନ ଅମିସ୍ସେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ।

୭୮୧।ଉଗ୍ଗହିତନ୍ତି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଗହିତଂ। ସରୀରଭୋଗେତି ବହି ସରୀରପରିଭୋଗେନେୱ।

୭୮୨।ଗହିତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ। ତାପେତ୍ୱାତି ୱିଲୀଯାପେତ୍ୱା।

୭୮୩।''ସଯଂ ତାପେତି…ପେ… ନ ହୋତି ସୋ''ତି ଇଦଂ ସୁଧୋତନୱନୀତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ଦୁଦ୍ଧୋତେନ ପନ ଦଧିଗୁଳିକାଦିସହିତେନ ସାମଂପାକୋ ହୋତେୱ। ନୱନୀତସ୍ସ ଯଂ ସଯଂ ତାପନଂ, ସୋ ସାମଂପାକୋ ନ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୭୮୪।ଯେନ କେନଚୀତି ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ୱା।

୭୮୫।''ସଯଂ କରୋତୀ''ତି ଇମିନା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ନିୱତ୍ତେତି। ତେନ କତଂ ପନ ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଖୀରେନ ୱା ଦଧିନା ୱା କତସପ୍ପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ କତଂ ସାମିସମ୍ପି ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୬୨୨)।

୭୮୬।ସୱତ୍ଥୁକସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁ ନାମ ଖୀରଦଧି।

୭୮୭।ଅସ୍ସାତି ପଟିଗ୍ଗହିତଖୀରଦଧୀହି କତସପ୍ପିମାହ। ''ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତାନୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତାତି ଇଦଂ ''ଯାନି ଖୋ ପନ ତାନି ଗିଲାନାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଟିସାଯନୀଯାନି ଭେସଜ୍ଜାନି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ? ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ ମଧୁ ଫାଣିତଂ, ତାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା''ତି (ପାରା। ୬୨୨) ଇମସ୍ମିଂ ମାତିକାପାଠେ ''ଯାନୀ''ତି ୱୁତ୍ତସପ୍ପିଆଦୀନମେୱ ''ତାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ତତ୍ଥ ଖୀରଦଧୀନଂ ଅୱୁତ୍ତତ୍ତାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୭୮୮।କପ୍ପିଯସପ୍ପିମ୍ହୀତି କପ୍ପିଯମଂସାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଘତେ। ଅକପ୍ପିଯସପ୍ପିମ୍ହୀତି ଅକପ୍ପିଯମଂସାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଘତେ, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତାହେ ଅତିକ୍କନ୍ତେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୭୮୯। ତେନ ସପ୍ପିନା ଅକପ୍ପିୟେନ ଭତ୍ତିତଙ୍କନ୍ତି ଇଦଂ ଦୁକ୍କଟଂ କଥଂ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ସଙ୍କା’’ତିଆଦି। ଅକପ୍ପିୟଂ ମଂସଂ ୟେସଂ ତେ ଅକପ୍ପିୟମଂସା, ମନୁସ୍ସାଦୟୋ, ସଙ୍କେ ଚ ତେ ଅକପ୍ପିୟମଂସା ଚାତି ସଙ୍କାକପ୍ପିୟମଂସା, ତେସଂ।

୭୯୦-୧। ଏୱଂ ଚେ ୱଚ୍ଚତି, ‘‘ୟେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ସପ୍ପୀ’’ତି କସ୍ମା ପାଠଇୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଚୋଦନଂ ସମୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ତଂ ପରିହରିତୁମାହ ‘‘ୟେସ’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ‘‘ୟେସଞ୍ଚି କପ୍ପତି ମଂସଂ, ତେସଂ ସପ୍ପୀ’’ତି ଇଦଂ ୱଚନଂ କିଂ ପୟୋଜନଂ ସାଧେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇଦାନି ପରିଚ୍ଛେଦନିୟମନସଙ୍ଖାତଂ ତଂପୟୋଜନଞ୍ଚ ତଢିସୟଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପଣୀତଭୋଜନସ୍ସା’’ତିଆଦି। ପଣୀତଭୋଜନସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦନିୟାମନନ୍ତି ୟୋଜନା। ସତ୍ତାହକାଲିକେ ପଞ୍ଚୱିଧେ ଭେସଜ୍ଜେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟସ୍ସ ୱତ୍ଥୂନନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରିତବ୍ବଦସ୍ସନଂ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ତଂହେତୁକସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱତ୍ଥୂନନ୍ତି ସପ୍ପିନୱନୀତଦ୍ୱୟମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ସତ୍ତାହକାଲିକେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ନାମ ଏତେସମେୱ ସପ୍ପିନୱନୀତାନି, ପଣୀତଭୋଜନଞ୍ଚ ତେସମେୱ ଖୀରଦଧିସପ୍ପିନୱନୀତାନୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ତଥା ୱୁତ୍ତଂ, ନ ଅକପ୍ପିୟମଂସସତ୍ତାନଂ ସପ୍ପିଆଦିନିୱାରଣତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅୟଂ ପାଠଇୟଂ ତଥାଗତା ଧିପ୍ପେତୋ ଅତ୍ଥୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୭୯୨।ଗହିତୁଗ୍ଗହିତାଦିକେ ଉଗ୍ଗହିତପଟିଗ୍ଗହିତାଦିକେ ନୱନୀତେପି ସବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ସପ୍ପିମ୍ହି ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ୟୋଜନା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପୁରେଭତ୍ତଂ, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଖୀରଦଧୀହି, ଉଗ୍ଗହିତଖୀରଦଧୀହି ଚ କତଂ ନୱନୀତଂ, ତାଦିସମେୱ ଅକପ୍ପିୟମଂସନୱନୀତଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତଂ। ସବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋତି ଆପତ୍ତିଆଦିକଂ ସବ୍ବୱିନିଚ୍ଛୟଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ସବ୍ବୋ ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିପରିଭୋଗାପରିଭୋଗନୟୋ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୨)।

୭୯୩-୪।ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆକିରନ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପତ୍ତେ’’ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି। ଆଦିଚ୍ଚପକ୍କନ୍ତି ଆତପେ ୱିଲୀନଂ। ସଂସଟ୍ଠଂ ପରିସ୍ସାୱିତଂ।

୭୯୫-୬। ତିଲତେଲଂ ସାସପତେଲଂ ମଧୁକତେଲଂ ଏରଣ୍ଡକତେଲଂ। ଗହିତନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହିତଂ। ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ନିରାମିସମ୍ପି ସାୟିତବ୍ବନ୍ତି ୟୋଜନା। ତେସଂ ୱସାତି ସତ୍ତାହାତିକ୍କନ୍ତାନଂ ତେସଂ ତେଲାନଂ ୱସେନ, ତେଲଭାଜନଗଣନାୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୭୯୮।ତେସଂ ତିଣ୍ଣମ୍ପୀତି ଏରଣ୍ଡମଧୁକସାସପବୀଜାନଂ ତିଣ୍ଣଂ।

୭୯୯।ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ।

୮୦୦।ସାସପାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପଟିଲୋମେନ ମଧୁକେରଣ୍ଡକାନଂ ଗହଣଂ। ଗହେତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ଭିକ୍ଖୁନା ତେଲତ୍ଥାୟେୱ ଗହେତ୍ୱା ଠପିତାନଂ ସାସପାଦୀନଂ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିୟାତି ୟୋଜନା।

୮୦୧-୨। ନାଠଇକେରଞ୍ଚ କରଞ୍ଜଞ୍ଚ ନାଠଇକେରକରଞ୍ଜାନି, ତେସଂ, ନାଠଇକେରଫଲାନଂ, ନତ୍ତମାଲଟ୍ଠୀନଞ୍ଚ ତେଲନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କୁରୁୱକସ୍ସାତି ଅତସିବୀଜସ୍ସ। ନିମ୍ବଞ୍ଚ କୋସମ୍ବକଞ୍ଚ ନିମ୍ବକୋସମ୍ବକାନି, ତେସଂ, ପୁଚିମନ୍ଦବୀଜସ୍ସ ଚ ଫନ୍ଦନବୀଜସ୍ସ ଚ ତେଲନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭଲ୍ଲାତକସ୍ସାତି ଏୱଂନାମକସ୍ସ ରୁକ୍ଖବୀଜସ୍ସ। ସମୟଚ୍ଚୟେତି ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ।

୮୦୩।ୟାୱକାଲିକଭେଦଞ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୟାୱକାଲିକ’’ନ୍ତି ଭେଦୋ ୱିସେସନଂ ୟସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ‘‘ଇଦଂ ୱତ୍ଥୁ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଅଜ୍ଝୋହରଣୀୟୱିସେସିତବ୍ବସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ୟାୱଜୀୱିକନ୍ତିପି ତସ୍ସେୱ ୱିସେସନଂ। ସେସନ୍ତି ‘‘ସାମଂପାକସୱତ୍ଥୁକ ପୁରେଭତ୍ତପଚ୍ଛାଭତ୍ତପଟିଗ୍ଗହିତୌଗ୍ଗହିତକୱତ୍ଥୁୱିଧାନଂ ସବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୨) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ଦସ୍ସିତଂ ସେସଂ ୱିସେସପ୍ପକାରଜାତମାହ। ଏତ୍ଥାପୀତି ଇମସ୍ମିଂ ତେଲୱିନିଚ୍ଛୟେପି।

୮୦୪।ଅଚ୍ଛସ୍ସ ଇସସ୍ସ। ମଚ୍ଛସ୍ସ ଜଲଜସ୍ସ। ୱରାହସ୍ସ ସୂକରସ୍ସ। ସୁସୁକାସଙ୍ଖାତସ୍ସ ମକରସ୍ସ। ମଚ୍ଛୱଚନେନେୱ ମକରସ୍ସ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତେପି ୱାଠଅମଚ୍ଛଭାୱେନ ୱିସୁଂ ଗହଣନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଗଦ୍ରଭସ୍ସ ଖରସ୍ସ। ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସତ୍ତାନଂ ୱସେନ ପଞ୍ଚୱିଧାନଂ ୱସାନଂ ତେଲଞ୍ଚ ପଞ୍ଚପ୍ପକାରଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୦୫।କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟସ୍ସ ଚାତି କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟମଂସସ୍ସ ସତ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ସବ୍ବମେୱ ୱସାତେଲଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ୱସାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ଅଚ୍ଛୱସଂ ମଚ୍ଛୱସଂ ସୁସୁକାୱସଂ ସୂକରୱସଂ ଗଦ୍ରଭୱସ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୨) ଅନୁଞ୍ଞାତପାଠେ ଅଚ୍ଛୱସାଗ୍ଗହଣେନ

ମନୁସ୍ସେହି ଅଞ୍ଞେସଂ ସବ୍ବାକପ୍ପିଯମଂସସତ୍ତାନଂ ୱସାଯ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ତଂ ସଙ୍ଗହେତୁଂ ଅକପ୍ପିଯଗ୍ଗହଣଂ କତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଚ୍ଛୱସ’ନ୍ତି ୱଚନେନ ଠପେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସୱସଂ ସବ୍ବେସଂ ଅକପ୍ପିଯମଂସାନଂ ୱସା ଅନୁଞ୍ଞାତା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩)। ଏତ୍ଥ ଅକପ୍ପିଯମଂସସତ୍ତାନଂ ମଂସାନଂ ଅକପ୍ପିଯଭାୱୋ ‘‘ମଂସେସୁ ହି ଦସ ମନୁସ୍ସହତ୍ଥିଅସ୍ସସୁନଖଅହିସୀହବ୍ଯଗ୍ଘଦୀପିଅଚ୍ଛତରଚ୍ଛାନଂ ମଂସାନି ଅକପ୍ପିଯାନି। ୱସାସୁ ଏକା ମନୁସ୍ସୱସାୱ। ଖୀରାଦୀସୁ ଅକପ୍ପିଯଂ ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅକପ୍ପିଯୱଚନେନ ମନୁସ୍ସୱସାଯପି ଗଯ୍ହମାନତ୍ତା ତସ୍ମିଂ ନୀହରିତୁମାହ ‘‘ଠପେତ୍ୱା’’ତି।

୮୦୬।ପୁରେଭତ୍ତନ୍ତି ପୁରେଭତ୍ତେ। ସଂସଟ୍ଠଂ ପରିସ୍ସାୱିତଂ। ‘‘ପୁରେଭତ୍ତ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାନ, ପକ୍କଂ, ସଂସଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ଇମେହି ପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ପାଠଇଯଂ ‘‘କାଲେ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କାଲେ ନିପ୍ପକ୍କଂ କାଲେ ସଂସଟ୍ଠଂ ତେଲପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୨)।

୮୦୭।ତଂ କତ୍ୱା ଦେତୀତି ଅପଟିଗ୍ଗହିତୱସଂ ଗହେତ୍ୱା ପଚିତ୍ୱା ତେଲଂ ଦେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେହି କତଂ ନିବ୍ବଟ୍ଟିତୱସାତେଲଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩)। ତତୋ ଉଦ୍ଧଂ ସତ୍ତାହମନତିକ୍କମ୍ମାତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସତ୍ତାହଂ ନିରାମିସମେୱ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩)। ଇଧ ଉଭଯତ୍ଥାପି କାଲେ, ୱିକାଲେ ଚ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯମଂସୱସାନଂ ତେଲଂ ଦିଯ୍ଯମାନଂ ସୁଖୁମମଂସଚୁଣ୍ଣାଦିକଂ ଅବ୍ବୋହାରିକଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯଂ ପନ ତତ୍ଥ ସୁଖୁମରଜସଦିସଂ ମଂସଂ ୱା ନ୍ହାରୁ ୱା ଅଟ୍ଠି ୱା ଲୋହିତଂ ୱା ହୋତି, ତଂ ଅବ୍ବୋହାରିକ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩)।

୮୦୮।ପଟିଗ୍ଗହେତୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱସ’’ନ୍ତି ଚ କାତୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତେଲ’’ନ୍ତି ଚ ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। କାତୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଚିତୁଂ ପରିସ୍ସାୱିତୁନ୍ତି ଉଭଯମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଇଦଂ ପଟିଗ୍ଗହଣାଦିପଯୋଗତ୍ତଯେ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଦୁକ୍କଟତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ପାଠଇଯଂ ‘‘ୱିକାଲେ ଚେ ଭିକ୍ଖୱେ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ୱିକାଲେ ନିପ୍ପକ୍କଂ ୱିକାଲେ ସଂସଟ୍ଠଂ, ତଂ ଚେ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ତିଣ୍ଣଂ ଦୁକ୍କଟାନ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୨)। ଇମାନି ହି ତୀହି ପଯୋଗେହି ତୀଣି ଦୁକ୍କଟାନି ହୋନ୍ତି। ସେସୋତି ଉଗ୍ଗହିତକପଟିଗ୍ଗହିତକସତ୍ତହୁକୱିସଯୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚ ଭାଜନଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ ଚାତି ଏୱଂପକାରୋ ୱତ୍ତବ୍ବୱିସେସୋ।

୮୦୯।ଗହିତନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହିତଂ। ମଧୁକରୀକତନ୍ତି ମଧୁମକ୍ଖିକାଖୁଦ୍ଦକମକ୍ଖିକାଭମରମକ୍ଖିକାସଙ୍ଖାତାହି ତୀହି ମଧୁକରୀହି କତଂ।

୮୧୦।ୱତ୍ଥୂନଂ ଗଣନାତି ମଧୁପଟଲେନ ଠିତଂ ଚେ, ପଟଲଗଣନାଯ, ପୀଠଏତ୍ୱା ଭାଜନେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଠପିତଂ ଚେ, ଭାଜନଗଣନାଯ, ସିଲେସମିୱ ପତ୍ଥିନ୍ନଂ ଚେ, ମହାଭମରମଧୁଖଣ୍ଡପିଣ୍ଡୱସେନ, ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ କତେ ତେସଂ ଗଣନାଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୧୧।ଘନାଘନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗୁଠଅଞ୍ଚ ନାନପ୍ପକାରା ସକ୍କରା ଚ ଘନପକ୍କଂ ନାମ। ପକ୍କତନୁକଂ ଫାଣିତଂ ଅଘନପକ୍କଂ ନାମ। ଉଚ୍ଛୁସିଲେସୋ ଅପକ୍କଘନଂ ନାମ। ଉଚ୍ଛୁଦଣ୍ଡତୋ ପୀଠଇତରସୋ ଅପକ୍କାଘନଂ ନାମ। ‘‘ଫାଣିତଂ ନାମ ଉଚ୍ଛୁମ୍ହା ନିବ୍ବତ୍ତ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୩) ସାଧାରଣପାଠଇୱଚନତୋ, ‘‘ଫାଣିତଂ ନାମ ଉଚ୍ଛୁରସଂ ଉପାଦାଯା’’ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଭେସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା; ୱି। ସଙ୍ଗ। ଅଟ୍ଠ। ୯୮) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଚ ଇହ ରସାଦୀହି ଉଚ୍ଛୁପାନମ୍ପି ସଙ୍ଗହିତଂ। କେଚି ଉଚ୍ଛୁନୋ ଚତୁକାଲିକତ୍ତଂ ୱଣ୍ଣଯନ୍ତି, ତଂ ନ ସାରତୋ ପଚ୍ଚେତବ୍ବଂ।

୮୧୨।ଫାଣିତନ୍ତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେ ତସ୍ମିଂ ଫାଣିତେ ଅଞ୍ଞତରଂ। ଗହିତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ।

୮୧୩।ଅସଂସଟ୍ଠେନାତି ଅପରିସ୍ସାୱିତେନ। କତଫାଣିତନ୍ତି ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ଅତ୍ତନା କତଫାଣିତଂ। ପୁରେଭତ୍ତଂ ଗହିତେନାତି ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତେନ। ‘‘ସଯଂ କତ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା କତନ୍ତି ଉଚ୍ଛୁରସୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

୮୧୬।କତ୍ୱାତି ପଚିତ୍ୱା ଫାଣିତଂ କତ୍ୱା।

୮୧୭।ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ କତଞ୍ଚାପୀତି ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ଅତ୍ତନା ଚ କତଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ଚ କତଂ ଫାଣିତମ୍ପି।

୮୧୮।କତଂ…ପେ… ସୀତୱାରିନାତି ସୀତୁଦକେ ମଧୁକପୁପ୍ଫାନି ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଠପେତ୍ୱା ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ପରିସ୍ସାୱିତରସେନ କତଂ ମଧୁକଫାଣିତଂ।

୮୧୯।ଅସ୍ସାତି ମଧୁକଫାଣିତସ୍ସ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ତଦାଧାରଭାଜନଗଣନାଯ ଦୁକ୍କଟଂ। ଖୀରଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା କତଂ ମଧୁକଫାଣିତଂ ଯାୱକାଲିକଂ ଚେ ହୋତି,

କଥଂ ଖଣ୍ଡସକ୍କରାକତଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ହୋତୀତି ଊଚାରଣାଯଂ ଖୀରଜଲ୍ଲିକଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଧୋୱିତ୍ୱା ଗୟ୍ହମାନତ୍ତା ୱଟ୍ଟତୀତି ପରିହରନ୍ତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଖଣ୍ଡସକ୍କରଂ ପନ ଖୀରଜଲ୍ଲିକଂ ଅପନେତ୍ୱା ଅପନେତ୍ୱା ସୋଧେନ୍ତି, ତସ୍ମା ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩)। ''ବୀଜତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତମଧୁକପୁପ୍ଫମେରଯଂ ୱିନା ଆମକଞ୍ଚ ପକ୍କଞ୍ଚ ମଧୁକପୁପ୍ଫଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୮୨୦।ସଙ୍ଖେସଂ ପନ ଫଲାନନ୍ତି କଦଲିଖଜ୍ଜୂରିଆଦିଫଲାନଂ।

୮୨୧। ସାମଞ୍ଞଜୋତନାଯ ୱିସେସେପି ଅୱଟ୍ଠାନତୋ ''କାଲିକା''ତି ଇମିନା ''ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ସତି ପଚ୍ଚଯେ''ତି ୱଚନସାମତ୍ଥିଯା ଯାୱକାଲିକୱଜ୍ଜା ତଯୋ କାଲିକା ଗହେତବ୍ବା , ''ପୁରେଭତ୍ତଂ ଯଥାସୁଖ''ନ୍ତି ୱଚନସାମତ୍ଥିଯା ଚତ୍ତାରୋପି ଗହେତବ୍ବା। ଯାୱକାଲିକୱଜ୍ଜା ତଯୋ କାଲିକା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ୱିକାଲେ ପଚ୍ଚଯେ ପିପାସାଦିକାରଣେ ସତି କେୱଲମ୍ପି ପଚ୍ଚେକମ୍ପି ମିସ୍ସେତ୍ୱାପି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। କାଲିକା ଚତ୍ତାରୋପି ପୁରେଭତ୍ତଂ କାଲେ ଯାୱମଜ୍ଝନ୍ହା କେୱଲମ୍ପି ମିସ୍ସେତ୍ୱାପି ଯଥାସୁଖଂ ଅସତିପି ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୮୨୨।ଅରୁଆଦୀନୀତି ୱଣାଦୀନି। ''ମକ୍ଖେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଇମିନା ବାହିରପରିଭୋଗୋପି ନିୱାରିତୋ।

୮୨୩।ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ''ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହ''ନ୍ତି ଅଧିକାରେ ''ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଚତ୍ତେନ ୱନ୍ତେନ ମୁତ୍ତେନ ଅନପେକ୍ଖୋ ଦତ୍ୱା ପଟିଲଭିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତୀ''ତି (ପାରା। ୬୨୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚଜିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଲଭିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେପୀ''ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି। ତେନାହ ମହାପଦୁମତ୍ଥେରୋ ''ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ଦିନ୍ନସ୍ସ ହି ପୁନ ପରିଭୋଗେ ଆପତ୍ତିଯେୱ ନତ୍ଥି, ସତ୍ତାହାତିକ୍କନ୍ତସ୍ସ ପନ ପରିଭୋଗେ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥମିଦଂ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ଲଭିତ୍ୱାତି ଗହିତତେଲେନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସକ୍କଚ୍ଚଂ, ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ୱା ଦିନ୍ନଂ ଲଭିତ୍ୱା। ସାଯିତୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଲଭତୀ''ତି ସେସୋ।

୮୨୪।''ଅନାପତ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠେତୀ''ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପଦାନଂ ଅନ୍ତରେ ''ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହ''ନ୍ତି ସେସୋ, ସବ୍ବପଦେହିପି ଯୁଜ୍ଜତି। ଅଧିଟ୍ଠେତୀତି ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେ ସପ୍ପିଞ୍ଚ ତେଲଞ୍ଚ ୱସଞ୍ଚ ମୁଦ୍ଧନି ତେଲଂ ୱା ଅବ୍ଭଞ୍ଜନଂ ୱା, ମଧୁଂ ଅରୁମକ୍ଖନଂ, ଫାଣିତଂ ଘରଧୂପନଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ଅଧିଟ୍ଠେତି। ଅଧିଟ୍ଠିତେନ ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ ଚେ ମିସ୍ସଂ ହୋତି, ପୁନପି ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୀତି ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦେତି। ସଚେ ତଥା ଦିନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞେନ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତତ୍ତା , ତେନ ପଟିଗ୍ଗହିତମ୍ପି ଇତରସ୍ସ ଦିନ୍ନତ୍ତା ତେସଂ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୫ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତଂ।

ୱିନସ୍ସତୀତି ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେ ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ଯଥା ଅପରିଭୋଗଂ ହୋତି, ତଥା ଚୋରିକାଯ ହରଣାଦିୱସେନ ନସ୍ସତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ୱିନସ୍ସତୀତି ଅପରିଭୋଗଂ ହୋତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୫)। ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣ୍ହତୀତି ଅଞ୍ଞୋ ତସ୍ମିଂ ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେ ୱିଲୁମ୍ପିତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି। ୱିସ୍ସାସଂ ଗଣ୍ହତୀତି ତସ୍ମିଂଯେୱ ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞୋ ୱିସ୍ସାସଂ ଗଣ୍ହାତି।

୮୨୫। ଅକଥିନଚିତ୍ତେନ ସତ୍ଥୁନା ସମୁଟ୍ଠାନାଦଯୋ ସବ୍ବେୱ ପଠମେନ କଥିନେନ ସମା ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ଅକଥିନଚିତ୍ତେନାତି ମହାକରୁଣାରସେନ ତିନ୍ତତାଯ ଅକକ୍କସଚିତ୍ତେନ, ଅୱିହିଂସାଭିରତଚିତ୍ତେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସତ୍ଥୁନାତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକାଦୀହି ଅତ୍ଥେହି ସଦେୱକଂ ଲୋକଂ ଅନୁସାସତୀତି ସତ୍ଥା, ତେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁନା ଦସବଲେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ।

ଭେସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

୮୨୬।ଗିମ୍ହାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ମାସାନ''ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି, ନିଦ୍ଧାରଣେ ସାମିୱଚନଂ, ଗିମ୍ହେସୁ ଚତୂସୁ ମାସେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ନିଦ୍ଧାରିତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତି ''ମାସୋ ସେସୋ''ତି, ଏତ୍ଥ ''ୱତ୍ତବ୍ବେ କାଲେ''ତି ସେସୋ। ଫଗ୍ଗୁନମାସକଣ୍ହପକ୍ଖପାଟିପଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଜେଟ୍ଠମାସପୁଣ୍ଣମିପରିଯୋସାନେସୁ ତୀସୁ ମାସେସୁ ଅତିକ୍କନ୍ତେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସମାସୋ ନାମ ଜେଟ୍ଠମାସସ୍ସ କଣ୍ହପକ୍ଖପାଟିପଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଆସାଳ୍ହିମାସପୁଣ୍ଣମିପରିଯୋସାନୋ। ଗିମ୍ହାନଂ ମାସୋ ସେସୋତି ୱତ୍ତବ୍ବେ କାଲେତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇମସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମେ ଗିମ୍ହମାସେ ଜେଟ୍ଠମାସସ୍ସ କଣ୍ହପକ୍ଖୋ ୱସ୍ସିକସାଟିକା ଚେ ନ ଲଦ୍ଧା, ପରିଯେସିତୁଂ ଲଦ୍ଧଂ କାତୁଂ ଖେତ୍ତଂ, ଅଧିଟ୍ଠାନନିୱାସନାନଂ ଅଖେତ୍ତଂ। ଆସାଳ୍ହିପୁରିମପକ୍ଖୋ ପରିଯେସନକରଣନିୱାସନାନଂ ଖେତ୍ତଂ, ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ଅଖେତ୍ତଂ। ଆସାଳ୍ହିକଣ୍ହପକ୍ଖପାଟିପଦତୋ ଯାୱ ପଚ୍ଛିମକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମୀ, ଇଦଂ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଖେତ୍ତନ୍ତି ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ।

ପରିୟେସେୟ୍ୟାତି ''ୟେ ମନୁସ୍ସା ପୁବ୍ବେ ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ଦେନ୍ତୀ''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୬୨୮) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ପୁବ୍ବେ ୱସ୍ସିକସାଟିକଦାୟକଂ ଉପସଙ୍କମ୍ମ ''ଦେଥ ମେ ୱସ୍ସିକସାଟିକଚୀୱର''ନ୍ତିଆଦିନା ୱଚନେନ ଅୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ''କାଲୋ ୱସ୍ସିକସାଟିକାୟ ସମୟୋ ୱସ୍ସିକସାଟିକାୟ, ଅଞ୍ଞେପି ମନୁସ୍ସା ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ଦେନ୍ତୀ''ତି ଏୱଂ ସତୁପ୍ପାଦମତ୍ତକରଣେନ ପରିୟେସେୟ୍ୟ।

ସାଟିକନ୍ତି ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ। ''ଅଦ୍ଧମାସୋ ସେସୋ''ତି ଇଦଂ ''ଗିମ୍ହାନ''ନ୍ତି ଇମିନାୱ ୟୁଜ୍ଜତି। ତତ୍ଥ ''ୱତ୍ତବ୍ବେ କାଲେ''ତି ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବଂ, ଆସାଳ୍ହିମାସସ୍ସ ପୁରିମପକ୍ଖେତି ଅତ୍ଥୋ। କତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଲଦ୍ଧ''ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି। ୟଥାୱୁତ୍ତନୟେନ ସତୁପ୍ପାଦେନ ୱା ଅୱସେସାନଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନକୁଲାନଂ ୱା ସନ୍ତିକା ଲଦ୍ଧଂ ସିବ୍ବନରଜନକପ୍ପବିନ୍ଦୁଦାନୱସେନ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପରିଦହେତି ନିୱାସେୟ୍ୟ।

୮୨୭-୮।ପିଟ୍ଠିସଞ୍ଞିତେ ସମୟେତି ''କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାସିୟା ପନ ପଚ୍ଛିମପାଟିପଦଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାୱ ଜେଟ୍ଠମୂଲପୁଣ୍ଣମା ଇମେ ସତ୍ତ ମାସା ପିଟ୍ଠିସମୟୋ ନାମା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୮) ଏୱଂ ଦସ୍ସିତେସୁ ସତ୍ତସୁ ମାସେସୁ। ଞାତକାଞ୍ଞାତକାଦିନୋ ସତୁପ୍ପାଦଂ କତ୍ୱାତି ୟୋଜନା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପୱାରିତାପୱାରିତାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତଟ୍ଠାନତୋ''ତି।

ତେସୁୟେୱାତି ଞାତକଅଞ୍ଞାତକପୱାରିତଅପ୍ପୱାରିତେସୁ। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ହୋତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟାପତ୍ତୀ''ତି ଇଦଂ ଦସ୍ସିତଂ। ସା ଆପତ୍ତି ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତେସୁ ଅଞ୍ଞାତକୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦେନ ହୋତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଦେଥ ମେ ୱସ୍ସିକସାଟିକଚୀୱର'ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଂ କତ୍ୱା ନିପ୍ଫାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତକୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୮)। ଞାତକପୱାରିତେସୁ ତେନ ସିକ୍ଖାପଦେନ ଅନାପତ୍ତି, ପିଟ୍ଠିସମୟତ୍ତା ଇମିନା ଆପତ୍ତି ହୋତି। ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତେସୁ ଚ ୱକ୍ଖମାନନୟେନ ୱତ୍ଥଭେଦଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୮୨୯-୩୦। ଅଞ୍ଞାତକାଦିନୋ କତ୍ୱା ପନ ସତୁପ୍ପାଦନ୍ତି ୟୋଜନା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅପ୍ପୱାରିତାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। କୁଚ୍ଛିସଞ୍ଞିତେ ସମୟେତି ୟଥାୱୁତ୍ତପିଟ୍ଠିସମୟେ ସତ୍ତମାସେ ୱିନା ଇତରେ ପଞ୍ଚ ମାସା ୱୁତ୍ତା। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଜେଟ୍ଠମୂଲପୁଣ୍ଣମାସିୟା ପନ ପଚ୍ଛିମପାଟିପଦଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାୱ କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମା ଇମେ ପଞ୍ଚ ମାସା କୁଚ୍ଛିସମୟୋ ନାମା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୮)। ୱତ୍ଥନ୍ତି ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ। ଅଦିନ୍ନପୁବ୍ବେସୂତି ୟେହି ୱସ୍ସିକସାଟିକା ନ ଦିନ୍ନପୁବ୍ବା, ତେସୁ, ଇମିନା ୱତ୍ଥଭେଦସ୍ସ କାରଣମାହ। ଇଦ ୱତ୍ଥଭେଦୋ ନାମ ''ୟେ ମନୁସ୍ସା ପୁବ୍ବେ ୱସ୍ସିକସାଟିକଚୀୱରଂ ଦେନ୍ତୀ''ତିଆଦିୱଚନତୋ (ପାରା। ୬୨୮) ଦିନ୍ନପୁବ୍ବେସୁ କାତବ୍ବସ୍ସ ସତୁପ୍ପାଦସ୍ସ ଅଦିନ୍ନପୁବ୍ବେସୁ କରଣଂ। ବ୍ୟତିରେକତୋ ଦିନ୍ନପୁବ୍ବେସୁ ନତ୍ଥୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି।

ତତ୍ରାତି ଅଞ୍ଞାତକାଦିମ୍ହି। ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟ''ନ୍ତି ଇମିନା ଅଞ୍ଞାତକୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦେନ ଆପତ୍ତିଂ ଆହ। ୟଥାହ କୁଚ୍ଛିସମୟଚତୁକ୍କେ ''ୱିଞ୍ଞତ୍ତିମ୍ପି କତ୍ୱା ନିପ୍ଫାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତକୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟ''ନ୍ତି। ଅୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତି ପକତିୟା ୱସ୍ସିକସାଟିକଦାୟକେସୁପି ହୋତୀତି ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଇଦଂ ପନ ପକତିୟା ୱସ୍ସିକସାଟିକଦାୟକେସୁପି ହୋତିୟେୱା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୮) ୱଚନତୋ ୱିଞ୍ଞାୟତି।

୮୩୧।ଓୱସ୍ସାପେତୀତି ଆକାସତୋ ପତିତୌଦକେନେୱ କାୟଂ ତେମେତି, ଇମିନା ''ଘଟାଦୀହି ଓସିଞ୍ଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ''ନିବ୍ବକୋସମ୍ଭୁନା ନହାୟିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ସତିପି ଚୀୱରେତି ୱସ୍ସିକସାଟିକାୟ ସତିୟାପି। ''ପରିୟୋସାନେ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ଇମିନା ବିନ୍ଦୁଗଣନାୟାତି ଦୀପେତି। ୱିୱଟଙ୍ଗଣେତି ରୁକ୍ଖାଦିନା କେନଚି ଅନାୱଟଟ୍ଠାନେ।

୮୩୨।ମାସସ୍ମିନ୍ତି ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମମାସସ୍ମିଂ।

୮୩୩। ''ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରସ୍ସାତି ଏତଂ ୱସ୍ସିକସାଟିକମେୱ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୩୦) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ନହାୟନ୍ତସ୍ସ ଚୋରୁପଦ୍ଦୱୋ ଆପଦା ନାମ। ନ୍ହାନକୋଟ୍ଠକନ୍ତି ନହାନତ୍ଥାୟ କତକୋଟ୍ଠକଂ। ''ୱାପୀ''ତି ଇମିନା ପୋକ୍ଖରଣିଜାତସ୍ସରାଦୟୋ ଉପଲକ୍ଖିତା। ନ୍ହାୟନ୍ତସ୍ସାତି ନଗ୍ଗୋ ହୁତ୍ୱା ନହାୟନ୍ତସ୍ସାତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ''ଆକାସତୋ ପତିତୌଦକେନେୱା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୯) ଅଟ୍ଠକଥାୟମେୱ ୱୁତ୍ତଂ।

୮୩୪।କ୍ରିୟନ୍ତି ଅକାଲେ ପରିୟେସନକରଣଅଧିଟ୍ଠାନନିୱାସନେହି ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତୋ କିରିୟଂ। କାୟେନ ଚ ୱାଚାୟ ଚ ୱିଞ୍ଞାପନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ କାୟକମ୍ମଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ହୋତି।

ଓସ୍ସିକସାଟିକକଥାଓଣ୍ଣନା।

୮୩୫। ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସାମଂ ଚୀଓରଂ ଦତ୍ୱା’’ତି (ପାରା। ୬୩୨) ଓଚନତୋ ସାମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ’’ତି ଚ ଦତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ’’ଇତି ଚ ଲବ୍ଭତି। ଚୀଓରନ୍ତି ଛନ୍ନଂ ଚୀଓରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀଓରଂ ଓିକପ୍ପନୁପଗଂ ପଚ୍ଛିମଂ। ‘‘କୁପିତୋ ଅନତ୍ତମନୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦେଯ୍ଯା’’ତି (ପାରା। ୬୩୨) ଓଚନତୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘କୁପିତସ୍ସ ଅନତ୍ତମନସ୍ସା’’ତି ସେସୋ, କୁପିତସ୍ସ ଅନତ୍ତମନସ୍ସ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଓା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦାପେନ୍ତସ୍ସ ଓାତି ଅତ୍ଥୋ। ତନ୍ତି ଅତ୍ତନା ଦିନ୍ନଚୀଓରଂ। ‘‘ସକସଞ୍ଞାଯା’’ତି ଇମିନା ପାରାଜିକାଯ ଅଓତ୍ଥୁଭାଓଂ ଦୀପେତି।

୮୩୬।ତଥାତି ଏକାଯେଓ ଆପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି।

୮୩୭।ଓତ୍ଥାନନ୍ତି ଚୀଓରାନଂ। ଅସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ।

୮୪୧। ସଙ୍ଘାଟିଂ ଗଣ୍ହ, ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ଗଣ୍ହାତି ଯୋଜନା।

୮୪୨।ଓିକପ୍ପନୁପଗଂ ପଚ୍ଛିମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଚୀଓର’’ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ଆଯାମତୋ ଓଡ୍ଢକିହତ୍ଥଂ ତିରିଯଂ ତଥା ଓିଦତ୍ଥିପ୍ପମାଣଂ ଓତ୍ଥଖଣ୍ଡଂ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦତୋ ଓିକପ୍ପନୁପଗଂ ନାମ। ଅଞ୍ଞଂ କିଞ୍ଚି ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଯୋଜନା, ଅନ୍ତମସୋ ସୁଚିମ୍ପୀତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପରଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ। ଛିନ୍ଦାପେନ୍ତସ୍ସାତି ଅଚ୍ଛିନ୍ଦାପେନ୍ତସ୍ସ। କାରିତନ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱିକମ୍ମକତ୍ତା ‘‘ପର’’ନ୍ତି ଚ ‘‘ପରିକ୍ଖାର’’ନ୍ତି ଚ କମ୍ମଦ୍ୱଯଗହଣଂ। ଅଞ୍ଞନ୍ତି ପରିକ୍ଖାରଓିସେସନଂ। ଦୁକ୍କଟଂ ଓତ୍ଥୁଗଣନାଯ, ଓଚନଗଣନାଯ ଚ।

୮୪୪।ଏଓନ୍ତି ଯଥା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିନୋ ଦୁକ୍କଟଂ, ଏଓଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ…ପେ… ଓେମତିକସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଯଥାଓୁତ୍ତଂ ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ’’ତି ଇଦଂ ଓିଭତ୍ତିଓିପରିଣାମେନ ସାମିଓଚନଂ କତ୍ୱା ‘‘ଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି ଅଜ୍ଝାହାରେନ ସହ ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ‘‘ଚୀଓର’’ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ଚୀଓରଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସାତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୮୪୫।ସୋ ଓାତି ଯସ୍ସ ଚୀଓରଂ ଦିନ୍ନଂ, ସୋ ଏଓ ଓା ଭିକ୍ଖୁ। ତୁଟ୍ଠୋ ଓା ଦୁଟ୍ଠୋ ଓା ସୋ ଦେତୀତି ଯୋଜନା। ଓିସ୍ସାସମେଓ ଓାତି ଓିସ୍ସାସଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହତୋତି ଯୋଜନା।

୮୪୬।ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ।

ଚୀଓରଚ୍ଛିନ୍ଦନକଥାଓଣ୍ଣନା।

୮୪୭।ଓିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାତି ଓତ୍ଥଓାଯାପନଂ ସନ୍ଧାଯ ଯାଚିତ୍ୱା। ଛବ୍ବିଧଂ ସୁତ୍ତନ୍ତି ପଦଭାଜନେ ‘‘ଖୋମଂ କପ୍ପାସିକଂ କୋସେଯ୍ଯଂ କମ୍ବଲଂ ସାଣଂ ଭଙ୍ଗ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୩୮) ଆଗତଂ ଛପ୍ପକାରଂ ସୁତ୍ତଂ। କମ୍ବଲନ୍ତି ଏଠଅକଲୋମସୁତ୍ତଂ। ସାନୁଲୋମାନି ଛପ୍ପକାରସୁତ୍ତାନି ହେଟ୍ଠା ଚୀଓରଓିନିଚ୍ଛଯେ ଓୁତ୍ତାନୁସାରେନ ଓେଦିତବ୍ବାନି। ଚୀଓରତ୍ଥଂ ଓତ୍ଥଂ ‘‘ଚୀଓର’’ନ୍ତି ଓୁତ୍ତଂ। ତନ୍ତଓାଯେହୀତି କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯେହି ପେସକାରେହି। ପୋତ୍ଥକେସୁ ‘‘ଓାଯାପେତୁଂ ନ ଓଟ୍ଟତୀ’’ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ‘‘ସଚେ’’ତି ଇମିନା ଅଯୁଜ୍ଜମାନତ୍ତା ସୋ ଅପାଠୋ। ‘‘ଓାଯାପେତି ନ ଓଟ୍ଟତୀ’’ତି ପାଠୋ ଯୁଜ୍ଜତୀତି ସଚେ ଓାଯାପେତୀତି ଯୋଜନା, ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଯଦି ଓାଯାପେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୪୮।ତଥା ଅକପ୍ପିଯୋ। କୀଦିସୋତି ଆହ ‘‘ଅଞ୍ଞାତକାଦିକୋ’’ତି। ଅଞ୍ଞାତକାଦିକୋତି ଅଞ୍ଞାତକୋ ଆଦି ଯସ୍ସ ସୋ ଅଞ୍ଞାତକାଦିକୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅପ୍ପଓାରିତୋ ଗହିତୋ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ତନ୍ତଓାଯସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତକୋ, ତେନ ଅପ୍ପଓାରିତୋ ଚ, ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞାତକାଦିକୋ ଭିକ୍ଖୁନା ଓିଞ୍ଞତ୍ତୋ ସୋ ତନ୍ତଓାଯୋ ଅକପ୍ପିଯୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୪୯।ଅକପ୍ପିଯେନାତି ଓିଞ୍ଞାପିତେନ। ଓାଯାପେନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ପଟିଲାଭେନା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଓାଯାପେତି, ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ। ପଟିଲାଭେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୩୮)।

୮୫୦। କିତ୍ତକେ ଓୀତେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ଓିଦତ୍ଥିମତ୍ତେ’’ତିଆଦି। ହତ୍ଥମତ୍ତେତି ରତନମତ୍ତେ। ପଦଭାଜନେ ‘‘ପଟିଲାଭେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯ’’ନ୍ତି ଓୁତ୍ତଂ, ଇଧ ‘‘ଓୀତେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯ’’ନ୍ତି କସ୍ମା ଆହାତି? ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଓୁତ୍ତତ୍ତା। ତତ୍ଥାପି ତଥା କସ୍ମା ଓୁତ୍ତନ୍ତି? ତଦନନ୍ତରଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକତ୍ତା ଓୀତଓୀତଟ୍ଠାନଂ

ପଟିଲଦ୍ଧମେୱ ହୋତି, ପଦଭାଜନେପି ଇମିନା ଅଧିପ୍ପାୟେନ ପଟିଲାଭେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଯାୱ ଚୀୱରଂ ୱଡ୍ଢତି, ତାୱ ଇମିନା ପମାଣେନ ଆପତ୍ତିୟୋ ୱଡ୍ଢନ୍ତି। ଫଲକେପି ଚାତି ଏତ୍ଥ ଫଲକଂ ନାମ ତୁରିୱୀତଟ୍ଠାନଂ, ଯତ୍ଥ ସଂହରିତ୍ୱା ଠପେନ୍ତି। ଫଲକେ ଫଲକେପି ଚ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୟୋଜନା।

୮୫୧।ତେନେୱାତି ୱିଞ୍ଞତ୍ତଉତନ୍ତୱାୟେନେୱ। କପ୍ପିୟଂ ସୁତ୍ତନ୍ତି ଅୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟା ଲଦ୍ଧସୁତ୍ତଂ। କପ୍ପିୟେନ ତନ୍ତୱାୟେନ ଅକପ୍ପିୟସୁତ୍ତଂ ୱାଯାପେନ୍ତସ୍ସ ତଥେୱ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା।

୮୫୨। ଏକନ୍ତରିକତୋ ୱା କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟେହେୱ ସୁତ୍ତେହି ୱୀତେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା, ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଅକପ୍ପିୟସୁତ୍ତାନଂ ପସାରଣେନ, ୱାୟନେନ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୀଘତୋ ୱା ତିରିୟତୋ ୱା କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟେହେୱ ସୁତ୍ତେହି ୱୀତେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା, ଦୀଘତୋ କପ୍ପିୟସୁତ୍ତଂ ପସାରେତ୍ୱା ତିରିୟଂ ଅକପ୍ପିୟସୁତ୍ତେନ ୱୀତେ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱାଗ୍ଗହଣେନ ୱୁତ୍ତୱିପରିୟାୟତୋପି ୟୋଜେତବ୍ବଂ। ଦୀଘତୋ ଅକପ୍ପିୟସୁତ୍ତଂ ପସାରେତ୍ୱା ତିରିୟତୋ କପ୍ପିୟସୁତ୍ତେନ ୱୀତେତି ଅୟମେତ୍ଥ ୱିପରିୟାୟୋ। ୱୀତେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଫଲକେ ଫଲକେ’’ତି ଅନୁୱତ୍ତେତବ୍ବଂ।

୮୫୩। କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟେହି ତନ୍ତୱାୟେହି କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟସୁତ୍ତଂ ମିସ୍ସେତ୍ୱା କତେ ୱୀତେ ଫଲକେ ଫଲକେ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା। ୱେତି ନିପାତମତ୍ତଂ, ଅଥ ୱା ୱେ ତସ୍ମିଂ କତେ ୱୀତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୫୪-୫।ତେ କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟତନ୍ତୱାୟା ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱାରେନେୱ ଅକପ୍ପିୟସୁତ୍ତଂ ସଚେ ୱିନନ୍ତୀତି ୟୋଜନା। ଅକପ୍ପିୟେନ ତନ୍ତୱାୟେନ ୱୀତୋ। ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖନତ୍ଥଂ ‘‘ୱିତେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପମାଣସ୍ମିନ୍ତି ୱିକପ୍ପନୁପଗପଚ୍ଛିମପ୍ପମାଣସ୍ମିଂ। ତଦୂନେତି ତତୋ ୱିକପ୍ପନୁପଗପଚ୍ଛିମପ୍ପମାଣତୋ ଊନେ। ଇତରେନାତି କପ୍ପିୟତନ୍ତୱାୟେନ। ଉଭୟତ୍ଥାତି ପମାଣସ୍ମିଂ, ତଦୂନେ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ ଏୱାତି ୟୋଜନା।

୮୫୬। ସଚେ କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟତନ୍ତୱାୟା ଦ୍ୱେପି ୱେମଂ ଉଭୟକୋଟିୟା ଗହେତ୍ୱା ଏକତୋୱ ୱିନନ୍ତି ୱାତି ୟୋଜନା। ତିରିୟଂ ସୁତ୍ତଂ ପୱେସେତ୍ୱା ୟେନ ଆକୋଟେନ୍ତୋ ଘନଭାୱଂ ସମ୍ପାଦେନ୍ତି, ତଂ ୱେମଂ ୱୁଚ୍ଚତି।

୮୫୭।ସଙ୍ଖେପ୍ଥ ଭେଦେତି କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟସୁତ୍ତତନ୍ତୱାୟେହି କତେ ପମାଣତଦୂନଏକନ୍ତରିକଦୀଘତିରିୟପ୍ପକାରେ ସଙ୍ଖେପ୍ଥ ୱାରଭେଦେ। ଆପତ୍ତିଭେଦୋତି ଅକପ୍ପିୟସୁତ୍ତେହି ଆୟାମୱିତ୍ଥାରତୋ ଅକପ୍ପିୟତନ୍ତୱାୟେନ ୱୀତପ୍ପଦେସେ ପମାଣଯୁତ୍ତେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ଇତରତ୍ର ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଭେଦୋ।

୮୫୮।କପ୍ପିୟୋ ତନ୍ତୱାୟୋ ନାମ ଞାତକୋ ୱା ପୱାରିତୋ ୱା କପ୍ପିୟମୂଲେନ ପୟୋଜିତୋ ୱା।

୮୫୯। ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବେତୁଂ, ଆୟୋଗେ, କାୟବନ୍ଧନେ, ଅଂସବଦ୍ଧକେ, ପତ୍ତତ୍ଥୱିକାୟ, ପରିସ୍ସାୱନେ, ଞାତକାନଂ, ପୱାରିତାନଂ, ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାୟ, ଅତ୍ତନୋ ଧନେନା’’ତିଆଦିକଂ (ପାରା। ୬୪୦) ଅନାପତ୍ତିୱାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତିଆଦି। ଇଧ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋୱ ଲକ୍ଖଣେନ ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠମ୍ପି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବେତୁଂ ସୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ୟୋଜନା। ଧନଂ ନାମ ତଣ୍ଡୁଲାଦି କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁ। ‘‘ପରିସ୍ସାୱନେ’’ତିଆଦୀସୁ ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ, ପରିସ୍ସାୱନାଦିନିମିତ୍ତଂ ସୁତ୍ତଞ୍ଚ ତନ୍ତୱାୟେ ଚ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ସୁତ୍ତୱିଞ୍ଞତ୍ତିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୮୬୦।ଅପ୍ପୱାରିତଞ୍ଞାତୀନନ୍ତି ଅପ୍ପୱାରିତାନଂ ଅଞ୍ଞାତୀନଂ, ‘‘କୀଦିସେନ ତେ ଭନ୍ତେ ଚୀୱରେନ ଅତ୍ଥୋ, କୀଦିସଂ ତେ ଚୀୱରଂ ୱାୟାପେମୀ’’ତି (ପାରା। ୬୪୩) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଅପ୍ପୱାରିତାନଂ ଅଞ୍ଞାତୀନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମେଚ୍ଚାତି ଉପଗନ୍ତ୍ୱା। ୱିକପ୍ପନ୍ତି ୱିସିଟ୍ଠଂ କପ୍ପଂ ଅଧିକୱିଧାନଂ। ଆପଜ୍ଜତୀତି କରୋତି, ‘‘ଇଦଂ ଖୋ ଆୱୁସୋ ଚୀୱରଂ ମଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ୱିୟ୍ୟତି, ଆୟତଞ୍ଚ କରୋଥ, ୱିତ୍ଥତଞ୍ଚ ଅପ୍ପିତଞ୍ଚ ସୁୱୀତଞ୍ଚ ସୁପ୍ପୱାୟିତଞ୍ଚ ସୁୱିଲେଖିତଞ୍ଚ ସୁୱିତଚ୍ଛିତଞ୍ଚ କରୋଥା’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୬୪୨) ନୟେନ ଦାୟକାନଂ ଅଧିପ୍ପାୟତୋ ଅଧିକତରଆୟତାଦିକରଣତ୍ଥଂ ୱିଧାନଂ କରୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତତ୍ଥ ଆୟତନ୍ତି ଦୀଘଂ। ୱିତ୍ଥତନ୍ତି ପୁଥୁଲଂ। ଅପ୍ପିତନ୍ତି ଘନଂ। ସୁୱୀତନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ ୱୀତଂ ସବ୍ବଟ୍ଠାନେସୁ ସମଂ କତ୍ୱା ୱୀତଂ। ସୁପ୍ପୱାୟିତନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ ପୱାୟିତଂ ସବ୍ବଟ୍ଠାନେ ସମଂ କତ୍ୱା ତନ୍ତେ ପସାରିତଂ। ସୁୱିଲେଖିତନ୍ତି ଲେଖନିୟା ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଲିଖିତଂ। ସୁୱିତଚ୍ଛିତନ୍ତି କୋଚ୍ଛେନ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିତଚ୍ଛିତଂ, ସୁୱିନିଦ୍ଧୋତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୬୧। ସୁତ୍ତୱିଭଙ୍ଗପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦୀଘାଯତପ୍ପିତଦ୍ଧାଯା’’ତି। ତେନ ଚ ପଦଭାଜନେ ‘‘ତସ୍ସ ୱଚନେନ ଆଯତଂ ୱା ୱିତ୍ଥତଂ ୱା ଅପ୍ପିତଂ ୱା କରୋତି, ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ପଟିଲାଭେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ୬୪୩) ଏତଂ ଆଯତାଦିତ୍ତଯମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ସୁତ୍ତୱିଭଙ୍ଗେ କତେତି ଏୱ ଅନନ୍ତରଂ ୱତ୍ତବ୍ବେନ ‘‘ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ ପଟିଲାଭେନା’’ତି ପାଠସେସେନ ସହ ଯୋଜନା କାତବ୍ବା, ଦାଯକେହି ତୁଲଯିତ୍ୱା ଦିନ୍ନପ୍ପମାଣତୋ ସୁତ୍ତଂ ୱଡ୍ଢିତୁଂ ତେନ କତେନ ସଙ୍କେନାପି ପଯୋଗେନ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ପଟିଲାଭେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୬୨। ଞାତକାଦୀନଂ ତନ୍ତୱାଯେସୁ ଚୀୱରେ ୱିକପ୍ପଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଂ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜନା। ଅତ୍ତନୋ ଧନେନାତି ଏୱ ‘‘ପଯୋଜିତେସୂ’’ତି ସେସୋ, ତନ୍ତୱାଯେସୂତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଅତ୍ତନୋ ଧନେନ ପଯୋଜିତେସୁ ତନ୍ତୱାଯେସୁ ଚୀୱରେ ୱିକପ୍ପଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଂ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜନା, ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିନନ୍ତେସୁ ୱିକପ୍ପଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ ୱିନନ୍ତେସୁ ୱିକପ୍ପଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସାତି ସହ ପାଠସେସେନ ଯୋଜନା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୮୬୩। ମହଗ୍ଘଂ କତ୍ତୁକାମିନୋ ତନ୍ତୱାଯେହି ଅପ୍ପଗ୍ଘଂ ୱାଯାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଂ ୱିନିଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜନା।

ପେସକାରକଥାୱଣ୍ଣନା।

୮୬୪।ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥେ ଭିକ୍ଖୂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସାତି ପୁରିମିକାଯ ୱସ୍ସୂପଗତେ ଭିକ୍ଖୂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା। ପୱାରଣାଯ ପୁବ୍ବେୱ ଯଂ ଚୀୱରଂ ଦୀଯତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ‘‘ଦସାହାନାଗତଂ କତ୍ତିକତେମାସିକପୁଣ୍ଣମ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୪୮) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ମହାପୱାରଣାଉପୋସଥଦିୱସସ୍ସ ପୁରେତରମେୱ ପୁବ୍ବକତ୍ତିକମାସସ୍ସ କଣ୍ହପକ୍ଖପଞ୍ଚମିଯଂ ଯଂ ଚୀୱରଂ ‘‘ଅଚ୍ଚେକଚୀୱରଂ ନାମ ସେନାଯ ୱା ଗନ୍ତୁକାମୋ ହୋତୀ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୬୪୯) ପଦଭାଜନାଗତେସୁ ଗମିକଗିଲାନଗବ୍ଭିନିଅଭିନୱୁପ୍ପନ୍ନସଦ୍ଧାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଦୂତଂ ପେସେତ୍ୱା ୱା ଅତ୍ତନା ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ୱସ୍ସାୱାସିକଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଦିଯ୍ୟତୀତି। ତଂ ହୋତଚ୍ଚେକଚୀୱରନ୍ତି ତଂ ଅଚ୍ଚାଯିକଚୀୱରଂ ନାମ ହୋତି।

୮୬୫।ପୁରେ ପୱାରଣାଯେୱାତି ମହାପୱାରଣାଯ ପୁରେତରମେୱ ପଞ୍ଚମିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯସ୍ମିଂ କିସ୍ମିଞ୍ଚି ଦିୱସେ। ଭାଜେତ୍ୱା ଯଦି ଗଯ୍ହତୀତି ଏୱ ‘‘ଯେନା’’ତି ଚ ନ କାତବ୍ବୋତି ଏୱ ‘‘ତେନା’’ତି ଚ କରୋତି ଚେତି ଏୱ ‘‘ସୋ ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦ’’ନ୍ତି ଚ ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି। ଭାଜେତ୍ୱା ଯଦି ଯେନ ଗଯ୍ହତି, ତେନ ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦୋ ନ କାତବ୍ବୋ। ସୋ ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦଂ କରୋତି ଚେ, ତଂ ଭାଜେତ୍ୱା ଗହିତଚୀୱରଂ ସଙ୍ଘିକଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା, ଛିନ୍ନୱସ୍ସେନ ତଂ ଚୀୱରଂ ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୮୬୬।‘‘ଅନ୍ତୋସମଯମେୱା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଅଧିଟ୍ଠେତୀ’’ତିଆଦୀହି ପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପଦଭାଜନେ ‘‘ଚୀୱରକାଲସମଯୋ ନାମ ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ୱସ୍ସାନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମୋ ମାସୋ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ପଞ୍ଚମାସା’’ତି ୱୁତ୍ତସମଯବ୍ଭନ୍ତରେଯେୱ ତଂ ଅଚ୍ଚେକଚୀୱରଂ।

୮୬୭।କଥିନେ ତୁ ଅନତ୍ଥତେତି ଯସ୍ମିଂ କଥିନଂ ଅନତ୍ଥତଂ, ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତୁ-ସଦ୍ଦୋ ୱିସେସତ୍ଥଜୋତକୋ। ଅନଧିଟ୍ଠାଯ ଅୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ପରିହରୀଯତି ଏୱ ଅଚ୍ଚେକଚୀୱରନ୍ତି ପରିହାରୋ, ମାସୋ, ଏକୋ ଚ ସୋ ମାସୋ ଚାତି ଏକମାସୋ, ପୁବ୍ବକତ୍ତିକମାସସ୍ସ ପାଟିପଦଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଅପରକତ୍ତିକମାସସ୍ସ ପୁଣ୍ଣମୀ, ଅଯଂ ଚୀୱରକାଲସମଯୋତି ୱୁତ୍ତୋ ମାସୋ। ଦସନ୍ନଂ ଅହାନଂ ସମାହାରୋ ଦସାହଂ, ତଂ ପରମଂ ଅଧିକଂ ଏତସ୍ସାତି ଦସାହପରମୋ, ମାସୋ। ‘‘ଦସାହାନାଗତଂ କତ୍ତିକତେମାସିକପୁଣ୍ଣମ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୪୮) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତପୁବ୍ବକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମିପରିଯନ୍ତଦସାହାଧିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। କଥିନେ ଅନତ୍ଥତେ ତୁ ଦସାହପରମୋ ଏକମାସୋୱ ତସ୍ସ ଅଚ୍ଚାଯିକୱତ୍ଥସ୍ସ ପରିହାରୋ ମତୋତି ଯୋଜନା।

୮୬୮।ଅତ୍ଥତେ କଥିନେତି କଥିନତ୍ଥତୱିହାରେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ଅଚ୍ଚାଯିକୱତ୍ଥସ୍ସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦସାହପରମା ପଞ୍ଚ ମାସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନତ୍ଥତକଥିନେ ୱିହାରେ ଯଥାୱୁତ୍ତଚୀୱରକାଲସମଯସଙ୍ଖାତୱସ୍ସାନାୱସାନମାସୋ ଚ କଥିନୁବ୍ଭାରଦିୱସସଙ୍ଖାତପଚ୍ଛିମକତ୍ତିକକାଳପକ୍ଖପାଟିପଦତୋ ଯାୱ ଫଗ୍ଗୁନମାସପୁଣ୍ଣମୀ, ତାୱ ହେମନ୍ତା ଚତ୍ତାରୋ ମାସା ଚାତି ପଞ୍ଚ ମାସା। ପକାସିତାତି ‘‘ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ୱସ୍ସାନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମୋ ମାସୋ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ପଞ୍ଚ ମାସା’’ତି (ପାରା। ୬୪୯) ଦୀପିତା। ଦସାହପରମାତି ୱୁତ୍ତତ୍ଥୋଯେୱ। ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ଦସାହପରମା ପଞ୍ଚ ମାସା ତସ୍ସ ଅଚ୍ଚାଯିକୱତ୍ଥସ୍ସ ପରିହାରୋ କାଲୋତି ମୁନିନ୍ଦେନ ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

ଅଯମୁଭଯତ୍ଥ ୱୁତ୍ତା ଦସାହପରମତା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ଏକାଦସଦିୱସାଧିକୋ ମାସୋ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ଏକାଦସଦିୱସାଧିକା ପଞ୍ଚ

ମାସା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୦) ୱୁତ୍ତପାଠେନ ଯଥା ନ ୱିରୁଜ୍ଝତି, ତଥା ୱିଚାରେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବା। ଏୱଞ୍ହି ପାଠେ ସତି ନ ୱିରୁଜ୍ଝତି –

‘‘ତସ୍ସଞ୍ଚାଯିକୱସ୍ସସ୍ସ , କଥିନେ ତୁ ଅନତ୍ଥତେ;

ପରିହାରେକମାସେକା-ଦସାହପରମୋ ମତୋ।

ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ତସ୍ସ, ପଞ୍ଚ ମାସା ପକାସିତା;

ପରିହାରୋ ଦିନେନେକା-ଦସାହପରମା ପନା’’ତି।

୮୬୯। ପଠମେନ କଥିନେନାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅକ୍ରିଯଂ ଅଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅକ୍ରିଯନ୍ତି ଅନ୍ତୋସମଯେ ଅଧିଟ୍ଠାନାଦିଅକରଣଂ।

ଅଚ୍ଚେକଚୀୱରକଥାୱଣ୍ଣନା।

୮୭୦-୧।ଭିକ୍ଖୁତି ସାସଙ୍କସମ୍ମତେ ସପ୍ପଟିଭଯେ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନେ ୱସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁମାହ। ଯଥାହ ‘‘ଯାନି ଖୋ ପନ ତାନି ଆରଞ୍ଞକାନି ସେନାସନାନି ସାସଙ୍କସମ୍ମତାନି ସପ୍ପଟିଭଯାନି, ତଥାରୂପେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସେନାସନେସୁ ୱିହରନ୍ତୋ’’ତି (ପାରା। ୬୫୩)। ପୁବ୍ବକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମଂ ୱସିତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପୁବ୍ବକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମା ନାମ ଅସ୍ସଯୁଜମାସସ୍ସ ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖପନ୍ନରସୀ, ଏତ୍ଥ ପନ ସହଚରିଯନଯେନ ତଦୁପଲକ୍ଖିତା ପୁରିମିକା ତଯୋ ୱସ୍ସାନମାସା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ପୁଣ୍ଣମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱାସକିରିଯାଯ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ପୁରିମିକାଯ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ହୁତ୍ୱା ତଯୋ ମାସେ ୱସିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯସ୍ମା ପନ ଯୋ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଯାୱ ପଠମକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମଂ ୱସତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୩-୬୫୪)।

‘‘ଚୀୱର’’ନ୍ତି ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଗାମେ ଠପେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଏତ୍ଥ ‘‘କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମ’’ନ୍ତି ଚ ‘‘ଆକଙ୍ଖମାନୋ’’ତି ଚ ସେସୋ, ଅପରକତ୍ତିକମାସେ କତ୍ତିକଚୋରଭଯେନ ଚୀୱରଂ ପଟିସାମେତୁକାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଗୋଚରଗାମେ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ଉପୱସ୍ସଂ ଖୋ ପନ କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମଂ…ପେ… ଆକଙ୍ଖମାନୋ ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀୱରଂ ଅନ୍ତରଘରେ ନିକ୍ଖିପେଯ୍ଯା’’ତି (ପାରା। ୬୫୩)।

‘‘ସମନ୍ତା ଗୋଚରଗାମେ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଅନ୍ତରଘରେ ନିକ୍ଖିପେଯ୍ଯାତି ସମନ୍ତା ଗୋଚରଗାମେ ନିକ୍ଖିପେଯ୍ଯା’’ତି (ପାରା। ୬୫୪) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଅପରକତ୍ତିକମାସେ’’ତି ଚ ‘‘କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମନ୍ତି କତ୍ତିକଚାତୁମାସିନୀ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ପାରା। ୬୫୪) ପଦଭାଜନିଯୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଇଧାପି ହି ‘‘କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମ’’ନ୍ତି ଅପରକତ୍ତିକଜୁଣ୍ହପକ୍ଖପନ୍ନରସିଯା ୱୁଚ୍ଚମାନାଯାପି ସହଚରିଯନଯେନ ତଂସହଚରିତୋ ଚତୁତ୍ଥୋ ମାସୋ ୱୁତ୍ତୋ।

ଏତ୍ତାୱତା ପୁରିମିକାଯ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ମହାପୱାରଣାଯ ପୱାରେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣେ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନେ ୱସନ୍ତସ୍ସ ଆରଞ୍ଞକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚ୍ଛିମକତ୍ତିକମାସେ କତ୍ତିକଚୋରଭଯେ ସତି ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗୋଚରଗାମେ ଠପେତ୍ୱା ଆରଞ୍ଞକଙ୍ଗଂ ପୂରଯତୋ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱାସୋ ତସ୍ମିଂ ମାସେ ନ ହୋତୀତି ଅନୁଞ୍ଞାତଭାୱୋ ଦୀପିତୋ। ତଦେୱ ପକାସେତୁଂ ନିକ୍ଖେପୋପାଯସନ୍ଦସ୍ସନମୁଖେନ ୱକ୍ଖତି ‘‘କତ୍ତିକେଯେୱ ମାସସ୍ମିଂ…ପେ… ୱଜ୍ଜତୀ’’ତି।

ଇଦାନି ଅସ୍ମିଂଯେୱ ମାସେ ତତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କେନଚି କରଣୀଯେନ ଗଚ୍ଛତୋ ଗାମେ ଠପିତେନ ତେନ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱସତୋ ନିଦ୍ଦୋସଭାୱଂ ଅନୁଜାନନ୍ତେନ ଭଗୱତା ‘‘ସିଯା ଚ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ…ପେ… ତେନ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱସିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୫୩) ୱୁତ୍ତମତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପଚ୍ଚଯେ…ପେ… ସମ୍ମୁତି’’ନ୍ତି। ପଚ୍ଚଯେ ସତି ତାଦିସେତି ‘‘ସିଯା ପଚ୍ଚଯୋ, ସିଯା କରଣୀଯ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୫୪) ୱଚନତୋ ତାଦିସେ କିଚ୍ଚେ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଛାରତ୍ତପରମନ୍ତି ଛ ରତ୍ତିଯୋ ପରମା ଯସ୍ସ ୱାସକମ୍ମସ୍ସ ତଂ ଛାରତ୍ତପରମଂ, କିରିଯାୱିସେସନଂ, ଛାରତ୍ତପରମଂ ୱାସକମ୍ମଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ ୱିନା ୱସିତବ୍ବନ୍ତି ଗାମେ ନିକ୍ଖିତ୍ତେନ ତେନ ଚୀୱରେନ ୱିନା ତମ୍ହା ଆୱାସା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ୱସିତବ୍ବଂ। ତଦେୱ ପାକଟଂ କାତୁଂ ୱକ୍ଖତି ‘‘ଅଞ୍ଞତ୍ଥେୱ ୱସନ୍ତସ୍ସ, ଛାରତ୍ତପରମଂ ମତ’’ନ୍ତି।

ତତୋତି ଛାରତ୍ତତୋ। ଉତ୍ତରି ୱସତୋତି ସତ୍ତମଂ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ୱସନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରି ୱିପ୍ପୱସେଯ୍ଯାତି ସତ୍ତମେ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୫୪)। ଦୋସୋତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଂ। ‘‘ୱିନା ସଙ୍ଘସ୍ସ ସମ୍ମୁତି’’ନ୍ତି ଇମିନା କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି?

ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦେ ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତିଂ କତ୍ୱା କୋସମ୍ବିୟଂ ଗିଲାନଭିକ୍ଖୁନୋ "ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖଵେ ଗିଲାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତିଚୀଵରେନ ଅଵିପ୍ପଵାସସମ୍ମୁତିଂ ଦାତୁ"ନ୍ତି (ପାରା। ୪୭୩) ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ଗିଲାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଦୁତିୟାୟ କମ୍ମଵାଚାୟ ପୁରିମମେଵ ଯା ଅଵିପ୍ପଵାସସମ୍ମୁତି ଦିନ୍ନା, ତଂ ଵିନାତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେନ ଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକେନ ଯାଵ ରୋଗୋ ଵୂପସମ୍ମତି, ତାଵ ଚିରମ୍ପି ତେନ ଚୀଵରେନ ଵିନା ଵସିତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟାତି ଯା ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦେ କୋସମ୍ବକସମ୍ମୁତି ଅନୁଞ୍ଞାତା, ତସ୍ସା ସମ୍ମୁତିୟା ଅଞ୍ଞତ୍ର। ସଚେ ସା ଲଦ୍ଧା ହୋତି, ଛାରତ୍ତାତିରେକମ୍ପି ଵିପ୍ପଵସିତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ"ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୩-୬୫୪)।

୮୭୨-୩। ଚୀଵରନିକ୍ଖେପଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "କତ୍ତିକେଯେଵ...ପେ... ପକାସିତୋ"ତି। କତ୍ତିକେଯେଵ ମାସସ୍ମିନ୍ତି ଚତୁନ୍ନଂ ଵସ୍ସାନାନଂ ମାସାନଂ ପଚ୍ଛିମେ କତ୍ତିକମାସେଯେଵ ଇଦମେକଙ୍ଗଂ। ପଠମାୟ ପଵାରିତୋତି ଦୁତିୟମଙ୍ଗଂ, ଇଧ ପଠମାୟ ଵସ୍ସୂପନାୟିକାୟ ଵସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପଵାରିତୋତି ଯୋଜନା, ମହାପଵାରଣାୟ ପଵାରିତୋତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "ପୁରିମିକାୟ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ମହାପଵାରଣାୟ ପଵାରିତୋ ହୋତୀ"ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୩-୬୫୪)। ପଚ୍ଛିମେନ ପମାଣେନ ଯୁତ୍ତେତି ତତିୟମଙ୍ଗଂ। ସେନାସନେତି ଏତସ୍ସ ଵିସେସନଂ। ଇହ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମପ୍ପମାଣଂ ନାମ ପାକାରେନ ଵା ଵତିୟା ଵା ପରିଖାୟ ଵା ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଇନ୍ଦଖୀଲସଙ୍ଖାତଗାମଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଟକୁମ୍ମାରତୋ ଵା ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନସଙ୍ଖାତେ ପରିୟନ୍ତଗେହସ୍ସ ଉପଚାରେ ଠିତସ୍ସ ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ବଲପ୍ପମାଣେନ ଵିସ୍ସଟ୍ଠଲେଡ୍ଡୁପାତଦ୍ୱୟତୋ ଵା ପଟ୍ଠାୟ ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଵିହାରସ୍ସ ସପରିକ୍ଖେପଂ ଵା ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଵିହାରସ୍ସ ଯସ୍ସଂ ଦିସାୟଂ ଗାମୋ ହୋତି, ତତ୍ଥ ଗାମପରିୟନ୍ତସେନାସନଂ ଵା ଚେତିୟଂ ଵା ବୋଧିଂ ଵା ଅଵଧିଂ କତ୍ୱା ଵିହାରଗମନୀୟେନ ପକତିମଗ୍ଗେନ ଵିଦତ୍ଥିଗମ୍ଭୀରଂ ଆରୋପିତେନ ଆଚରିୟଧନୁନା ପମିତପଞ୍ଚଧନୁସତପମାଣଦୂରନ୍ତି ସଙ୍ଖେପତୋ ଗହେତବ୍ବଂ।

ସାସଙ୍କସମ୍ମତେତି ଚତୁତ୍ଥମଙ୍ଗଂ, "ଇହ ସପ୍ପଟିଭଯେ"ତି ସେସୋ। "ସାସଙ୍କସମ୍ମତାନି ସପ୍ପଟିଭଯାନୀ"ତି (ପାରା। ୬୫୩) ହି ପାଳି। ଇଦଂ ଦ୍ୱୟମ୍ପି "ସେନାସନେ"ତି ଏତସ୍ସ ଵିସେସନଂ। ଆରାମଆରାମୂପଚାରେସୁ ଚୋରାନଂ ନିସିନ୍ନସୟିତଟ୍ଠିତଭୁତ୍ତପୀତଟ୍ଠାନାଦୀନଂ ଦିସ୍ସମାନତାୟ ଆସଙ୍କାସହିତେ ତତ୍ଥେଵ ଆରାମାଦୀସୁ ପହଟମାରିତଵିଲୁତ୍ତମନୁସ୍ସାନଂ ଦିସ୍ସମାନତାୟ ଵିସେସେନ ସହଭୟତାୟ ସପ୍ପଟିଭୟେ ଆରଞ୍ଞକେ ସେନାସନେତି ଅତ୍ଥୋ। ଵସନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ। ଵସନ୍ତୋଵାତି ଏତ୍ଥ ଏଵକାରୋ ଅଟ୍ଠାନପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ତସ୍ମା ତତୋ ଆନେତ୍ୱା ଚତୁରଙ୍ଗସମାଯୋଗେ ଏଵାତି ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଚତୁରଙ୍ଗସମାଯୋଗେ ଏଵାତି ଯଥାଵୁତ୍ତାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅଙ୍ଗାନଂ ସମାଯୋଗେ ସନ୍ନିପାତେ ସତି ଏଵ। ଏତ୍ଥ ଏଵକାରେନ ତସ୍ସ ଅଙ୍ଗସ୍ସ ଅଭାଵେ ଅଲବ୍ଭମାନତଂ ଦୀପେତି। ପକାସିତୋତି "ତତ୍ରାୟଂ ଅଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତୀ"ତିଆଦିକାୟ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୩-୬୫୪) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ଵୁତ୍ତୋ।

୮୭୪।ତଂ ଚୀଵରଂ। ମାସମେକନ୍ତି ଵସ୍ସାନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମମାସସଙ୍ଖାତଂ ଏକଂ ମାସଂ। ଯୋ ଗାମୋ ସଚେ ପୁରିମବଦ୍ଧାୟ ଅଵିପ୍ପଵାସସୀମାୟ ଅନ୍ତୋ ହୋତି, ତତ୍ଥ ମାସତୋ ଅତିରେକମ୍ପି ଠପେତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀତି (ଵଜିର। ଟୀ। ପାରାଜିକ ୬୫୩ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଵଜିରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରେନ ଵୁତ୍ତଂ।

୮୭୫।ଅଞ୍ଞତ୍ଥେଵାତି ଯସ୍ସ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନସ୍ସ ଗୋଚରଗାମେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତତୋ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନତୋ ବହି ଏଵ। ଅୟଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋତି "ଯଂ ଗାମ"ନ୍ତିଆଦିକାୟ ଦିୟଡ୍ଢଗାଥାୟ ପଟିପାଦିତତ୍ଥଦ୍ୱୟସଙ୍ଖାତୋ ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଅସ୍ସାତି ସାସଙ୍କସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ। ଏଵଂ ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ "ଚୀଵରେନ ଵିନା କତ୍ତିକମାସେ ଅରଞ୍ଞେ ଵସେୟ୍ୟା"ତି ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା "ଛାରତ୍ତପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତେନ ଚୀଵରେନ ଵିପ୍ପଵସିତବ୍ବ"ନ୍ତି (ପାରା। ୬୫୩) ଇମିନା ଗୋଚରଗାମେ ତଂ ଠପେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଆରଞ୍ଞକାଵାସେ ଵସିତ୍ୱା କେନଚି କରଣୀୟେନ ତତୋ ଆଵାସତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ବହି ଵସତୋ ଦିଵସପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଵିଞ୍ଞାୟମାନତ୍ତାଯେଵାହ "ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ପକାସିତୋ"ତି।

୮୭୬। "ସଚେ ଗୋଚରଗାମତୋ ପୁରତ୍ଥିମାୟ ଦିସାୟ ସେନାସନଂ, ଅୟଞ୍ଚ ପଚ୍ଛିମଂ ଦିସଂ ଗତୋ ହୋତୀ"ତିଆଦିନା (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୬) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ କଥିତନିୟାମେନ ଵିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ସେନାସନମଥାଗନ୍ତ୍ୱା"ତିଆଦି। ସେନାସନନ୍ତି ଅତ୍ତନା ନିଵୁତ୍ଥଂ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନଂ। ଆଗନ୍ତ୍ୱାତି ବହି ଗତଟ୍ଠାନତୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା। ଗୋଚରଗାମେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତତୋ ପୁରତ୍ଥିମାୟ ଦିସାୟ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନେ ଵିହରତୋ ଵିହାରା ନିକ୍ଖମ୍ମ ତତୋ ଗୋଚରଗାମତୋ ପଚ୍ଛିମଦିସାୟ ଦୂରଟ୍ଠାନଂ ଗତସ୍ସ ଆଗତଟ୍ଠାନତୋ ତଂ ସେନାସନଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଵିଦୂରତ୍ତା ସତ୍ତମଂ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କିଂ ଵିହିତନ୍ତି ଅୟମେତ୍ଥ ଯୋଜନା।

୮୭୭।ଗାମସୀମମ୍ପିଵାଗନ୍ତ୍ୱାତି ଯତ୍ଥ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତଂ ଗାମସୀମମ୍ପି ପୁରାରୁଣାଯେଵ ଆଗନ୍ତ୍ୱା। ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚୀତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୬) ସଭାଦେଵାଲୟଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଟକାଦୀସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି କପ୍ପିୟଟ୍ଠାନେ । "ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚୀ"ତି ସାମଞ୍ଞେନ ଵୁତ୍ତତ୍ତା ତସ୍ସା ଗାମସୀମାୟ ଅନ୍ତୋ ଆରଞ୍ଞକଙ୍ଗାରକ୍ଖନାରହଂ ଦୂରଟ୍ଠାନଂ ଲଦ୍ଧଂ ଚେ, ଅଙ୍ଗଭେଦଂ ଅକତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତବ୍ବଂ। ଧୁତଙ୍ଗେ ଵିଜ୍ଜମାନେପି ଆପତ୍ତିଂ ଅନାପଜ୍ଜିତୁଂ ଅନ୍ତୋଗାମେପି ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଚୀଵରପଵତ୍ତିଯେଵ ଞାତବ୍ବା। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "ଗାମସୀମମ୍ପି ଓକ୍କମିତ୍ୱା ସଭାୟଂ ଵା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଵା ଵସିତ୍ୱା

ଚୀୱରପ୍ପୱତ୍ତିଂ ଛଡ୍ଡା ପକ୍କମିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୬)।

୮୭୮।ଏୱଞ୍ଚାପି ଅସଙ୍କୋନ୍ତୋତି ଅଙ୍ଗଭେଦଂ ଅକତ୍ୱା, କତ୍ୱା ୱା ଅନ୍ତୋଗାମସୀମାଯ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତୁମ୍ପି ଗନ୍ତୁଂ ଅସଙ୍କୋନ୍ତୋ। ଛଡ୍ଡାତି ଅତ୍ତନୋ ଚୀୱରସ୍ସ ଠପିତଟ୍ଠାନଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା। ତତ୍ଥେୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଠିତୋ’’ତି ଲବ୍ଭତି। ଖିପନ୍ତି ସୀଘଂ, ପୁରାରୁଣାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅତିରେକେ ଠାନେତି ଯୋଜନା, ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅତିରେକଚୀୱରଟ୍ଠାନେ ଠସ୍ସତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୫୬), ‘‘ଅତିରେକଚୀୱରଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୭୯।ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୀତି ସତ୍ତମଅରୁଣୁଟ୍ଠାନତୋ ପୁରେତରମେୱ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦେତି। ଉପରିପି ଏୱମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୮୮୦।ସାସଙ୍କସମ୍ମତେ ଏୱଂନାମକେ ସିକ୍ଖାପଦେ ସମୁଟ୍ଠାନାଦଯୋ ସଙ୍ଘେ ତେନ ଦୁତିଯେନ କଥିନେନ ସମା ଇତି ମୁନିନ୍ଦେନ ମତା ଅନୁମତା ଅନୁଞ୍ଞାତାତି ଯୋଜନା।

ସାସଙ୍କକଥାୱଣ୍ଣନା।

୮୮୧।ଜାନନ୍ତି ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମା’’ତି ୱଚନେନ ପରିଣାମିତଭାୱଂ ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ଜାନନ୍ତୋ। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ସାମଂ ୱା ଜାନାତୀ’’ତିଆଦି (ପାରା। ୬୫୯)। ପରିଣତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଦଭାଜନେ ‘‘ପରିଣତଂ ନାମ ‘ଦସ୍ସାମ କରିସ୍ସାମା’ତି ୱାଚା ଭିନ୍ନା ହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତନିଯାମେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଲାଭନ୍ତି ଲଭିତବ୍ବଂ ଚୀୱରାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି। ଯଥାହ ‘‘ଲାଭୋ ନାମ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା, ଅନ୍ତମସୋ ଚୁଣ୍ଣପିଣ୍ଡୋପି ଦନ୍ତକଟ୍ଠମ୍ପି ଦସିକସୁତ୍ତମ୍ପୀ’’ତି। ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେଯ୍ଯାତି ‘‘ବହୂ ଆୱୁସୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାଯକା, ବହୂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭତ୍ତା, ମଯଂ ତୁମ୍ହେ ନିସ୍ସାଯ ତୁମ୍ହେ ସମ୍ପସ୍ସନ୍ତା ଇଧ ୱିହରାମ। ତୁମ୍ହେ ଚେ ଅମ୍ହାକଂ ନ ଦସ୍ସଥ, ଅଥ କୋ ଚରହି ଅମ୍ହାକଂ ଦସ୍ସତି। ଦେଥାୱୁସୋ ଅମ୍ହାକଂ ଇମାନି ଚୀୱରାନୀ’’ତି (ପାରା। ୬୫୭) ପାଠଇଯା ଆଗତନଯେନ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେଯ୍ଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ପଟିଲାଭେନା’’ତି ସେସୋ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନ୍ତି ଇଦଂ ପରିଣତେ ପରିଣତସଞ୍ଞିଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ୱେମତିକସ୍ସ ପନ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ପରିଣତେ ୱେମତିକୋ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି। ଅପରିଣତସଞ୍ଞିନୋ ଅନାପତ୍ତି। ଯଥାହ ‘‘ପରିଣତେ ଅପରିଣତସଞ୍ଞୀ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେତି, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି।

୮୮୨।‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦେହୀ’’ତି ସଚେ ପରିଣାମେତୀତି ତଥା ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣତଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋ ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦେହୀ’’ତି ଯଦି ପରିଣାମେତି। ସୁଦ୍ଧିକଂ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବୱତ୍ଥୁରହିତଂ କେୱଲଂ ପାଚିତ୍ତିଯମତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନାତି ସୱାସନାନୱସେସକିଲେସପ୍ପହାନେନ ପରିସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଭଗୱତା। ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରିତନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯେସୁ ଅଟ୍ଠମସ୍ସ ସହଧମ୍ମିକୱଗ୍ଗସ୍ସ ଅୱସାନେ ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଜାନଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମେଯ୍ଯ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୪୯୦) ଦେସିତଂ।

୮୮୩।ଏକଂଚୀୱରନ୍ତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣତଚୀୱରତୋ ଏକଂ ଚୀୱରଂ। ଚୀୱରଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚଯନ୍ତରୱିକପ୍ପତ୍ଥୋ। ୱା ପନାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଅତ୍ଥୱିକପ୍ପତ୍ଥୋ। ଏକଂ ଚୀୱରଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା ପଚ୍ଚଯଂ ପରସ୍ସ, ଏକଂ ପନ ଅତ୍ତନୋ ୱା ପରିଣାମେଯ୍ଯ ଚେତି ଯୋଜନା। ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଏକତୋ, ଏକକ୍ଖଣେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ସଦ୍ଧିଂ ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପରିଣାମନେନ ସୁଦ୍ଧପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମନେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ଏକକ୍ଖଣେ ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୮୪। ପରିଣାମେତ୍ୱା ଠପିତେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ଦିନ୍ନେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତିଆଦି। ‘‘ପରାଜଯୋ’’ତି ଇଦଂ ପାଦପ୍ପହୋନକଂ ୱତ୍ଥୁଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାୱତ୍ଥୁୱସେନ ପନ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପି ୱେଦିତବ୍ବା।

୮୮୫। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଚେତିଯସ୍ସ ପୋଣଂ ପରିଣତଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଚେତିଯସ୍ସ ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱାପି ପନ ପରିଣାମେଯ୍ଯାତି ଯୋଜନା। ସଙ୍ଘସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସାତି ପଦଦ୍ୱଯେପି ଏୱମେୱ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣତଂ ଅଞ୍ଞସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚେତିଯସ୍ସ ୱା ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେତି , ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତିଆଦି (ପାଚି। ୪୯୨)। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପୋଣଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମେଯ୍ଯାତି।

୮୮୬। ଇମସ୍ସ ସବ୍ବସତ୍ତୱିସଯତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଯୋ ପନା’’ତିଆଦି।

୮୮୭।ଇଦଂ ପରିଣତସିକ୍ଖାପଦଂ। ତିସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି କାଯଚିତ୍ତଓାଚାଚିତ୍ତକାଯଓାଚାଚିତ୍ତସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ସଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ। ପରିଣାମନପଚ୍ଚଯା ଆପଜ୍ଜିତଵ୍ଵତୋ କ୍ରିଯଂ। ସଙ୍ଘାଦୀନଂ ପରିଣତନ୍ତିସଞ୍ଞାଯ ଅଭାଓେନ ଓିମୁଚ୍ଚନତୋ ସଞ୍ଞାଓିମୋକ୍ଖଂ। କାଯଓିଞ୍ଞତ୍ତିଓଚୀଓିଞ୍ଞତ୍ତୀହି ପରିଣାମେତଵ୍ଵତୋ କାଯକମ୍ମଂ ଓଚୀକମ୍ମଂ।

ପରିଣତକଥାଓଣ୍ଣନା।

ପତ୍ତଓଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

୮୮୮। ଯେ ଇମଂ ଓିନିଚ୍ଛଯଂ ତରନ୍ତି, ତେ ପଞ୍ଞତ୍ତିମହାସମୁଦ୍ଦଂ ତରନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଓିନଯପିଟକମେଓ ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଓିଯାତି ପଞ୍ଞତ୍ତିମହାସମୁଦ୍ଦୋ, ତଂ। ଏଓଂ ସମୁଦାଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ତଦଓଯଓେ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ନେକା''ତିଆଦି। ନେକାନି ନାନପ୍ପକାରାନି ଓତ୍ଥାନି ସେନାସନଓତ୍ଥାଦୀନି ଖନ୍ଧକାଗତାନି ଉଗ୍ଗା ଉତ୍ତୁଙ୍ଗା ତରଙ୍ଗମାଲା ମହାଓୀଚିପରମ୍ପରା ଯସ୍ସାତି ଓିଗ୍ଗହୋ, ନାନପ୍ପକାରଖନ୍ଧକଓତ୍ଥସଙ୍ଖାତମହାତରଙ୍ଗପରମ୍ପରାଯ ସଜ୍ଜିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀଲଂ ପାତିମୋକ୍ଖସଂଓରାଦିକମେଓ ଅନ୍ତୋ ଓେଲାଓଲଯୋ ଯସ୍ସ ସୋ ସୀଲନ୍ତୋ, ତଂ, ପାତିମୋକ୍ଖସଂଓରସୀଲାଦିଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲମେଓ ପଟିପାଦେତଵ୍ଵତାଯ ଅନ୍ତଂ ଓେଲାଓଲଯଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆପତ୍ତିଯୋ ସତ୍ତାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା, ସୀଲାଚାରଦିଟ୍ଠିଆଜୀଓଓିପତ୍ତିଯୋ ଚ ଗାହକା ମକରାଦଯୋ ଯସ୍ସାତି ଓିଗ୍ଗହୋ, ସୀଲାଚାରାଜୀଓଦିଟ୍ଠିସମ୍ପତ୍ତିସଙ୍ଖାତମୁଦୁସତ୍ତନାସକଆପତ୍ତିଓିପତ୍ତିସଙ୍ଖା- ତମାତଙ୍ଗମକରାଦିଚଣ୍ଡସତ୍ତଓନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏଓଂ ଅଯଂ ଗାଥା ସମୁଦାଯାଓଯଓାନଂ ସଦ୍ଦେସମେଓ ରୂପକାଲଙ୍କାରେନ ଓିରଚିତାତି ଦଟ୍ଠଵ୍ଵା।

ଇତି ଓିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ଓିନଯଓିନିଚ୍ଛଯଓଣ୍ଣନାଯ

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯକଥାଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପାଚିତ୍ତିଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୮୮୯। ଏୱଂ ନାତିୱିତ୍ଥାରସଙ୍ଖେପତୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତଦନନ୍ତରଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯକଣ୍ଡସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେ’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେତି ଅତ୍ତନୋ ୱଚନସ୍ସ ମୁସାଭାୱଂ ଞତ୍ୱା, ଅଦିଟ୍ଠଂ ‘‘ଦିଟ୍ଠ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ମୁସାୱାଦେ ସମ୍ପଜାନନ୍ତସ୍ସ ମୁସାଭଣନେତିପି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଜାନିତ୍ୱା ଜାନନ୍ତସ୍ସ ଚ ମୁସାଭଣନେ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨)। ‘‘ମୁସାୱାଦେ’’ତି ହି ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ, ମୁସାୱାଦନିମିତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୱା ଭଣନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ଅନୁପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ୱେଗେନ ଦିଟ୍ଠମ୍ପି ‘‘ଅଦିଟ୍ଠଂ ମେ’’ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ଦୱା ଭଣତି ନାମ ସହସା ଭଣତୀ’’ତି ପଦଭାଜନୀଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସହସା ଭଣତୀତି ଅୱୀମଂସିତ୍ୱା ଅନୁପଧାରେତ୍ୱା ୱେଗେନ ଦିଟ୍ଠମ୍ପି ‘ଅଦିଟ୍ଠଂ ମେ’ତି ଭଣତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧)। ରୱା ଭଣନ୍ତସ୍ସାତି ‘‘ଚୀୱର’’ନ୍ତି ୱତ୍ତୁକାମସ୍ସ ‘‘ଚୀର’’ନ୍ତି ୱଚନଂ ୱିଯ ମନ୍ଦତ୍ତା ମୋମୂହତ୍ତା ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ଭଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅଞ୍ଞଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ। ଯଥାହ ‘‘ରୱା ଭଣତି ନାମ ‘ଅଞ୍ଞଂ ଭଣିସ୍ସାମୀ’ତି ଅଞ୍ଞଂ ଭଣତୀ’’ତି।

୮୯୦।ଅଞ୍ଞତ୍ଥାତି ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକାଦୀସୁ। ଅତ୍ତନା ଅଲଦ୍ଧଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ ‘‘ଲଦ୍ଧଂ ମଯା’’ତି ମୁସା ଯସ୍ସ ଭଣତି, ତେନ ତଙ୍ଖଣମେୱ ସୁତ୍ୱା ତଦତ୍ଥେ ଞାତେ ପାରାଜିକସ୍ସ, ଅଞ୍ଞାତେ କାଲନ୍ତରେନ ଞାତେ ଚ ପରିଯାଯୱଚନେ ଚ ଞାତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ, ପରିଯାଯୱଚନେ ଅୱିଞ୍ଞାତେ ଦୁକ୍କଟସ୍ସ, ଦୁଟ୍ଠଦୋସସିକ୍ଖାପଦେ ପାରାଜିକଂ ଅନାପନ୍ନସ୍ସ ‘‘ଆପନ୍ନୋ’’ତି ମୁସାଭଣନେ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ, ଓମସୱାଦସିକ୍ଖାପଦେ ଦୁବ୍ଭାସିତସ୍ସ ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ‘‘ମୁସାୱାଦସ୍ସ କାରଣା ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିଯୋ’’ତି। ଇମାଯ ପାଚିତ୍ତିଯା ସଦ୍ଧିଂ ଛ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ହୋନ୍ତି।

ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

୮୯୧-୩। ୱୁତ୍ତେସୁ ଜାତିଆଦୀସୁ ଦସସୁ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂସୂତି ଯୋଜନା, ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତେସୁ ଜାତିନାମଗୋତ୍ତକମ୍ମସିପ୍ପଆବାଧଲିଙ୍ଗକିଲେସଆପତ୍ତିଅକ୍କୋସାନଂ ୱସେନ ଦସସୁ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂସୂତି ଅତ୍ଥୋ । ତେସୁ କିଲେସଂ ୱିନା ସବ୍ବେତେ ହୀନୁକ୍କଟ୍ଠୱସେନ ଦ୍ୱିପ୍ପକାରା ହୋନ୍ତି। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଜାତି ନାମ ଦ୍ୱେ ଜାତିଯୋ ହୀନା ଚ ଜାତି ଉକ୍କଟ୍ଠା ଚ ଜାତୀ’’ତିଆଦି।

ତତ୍ଥ ଚଣ୍ଡାଲାଦିଜାତି ହୀନା, ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣଜାତିଯୋ ଉକ୍କଟ୍ଠା। ନାମେସୁ ଅୱକଣ୍ଣକଜୱକଣ୍ଣକାଦିନାମାନି ଦାସନାମତ୍ତା ହୀନାନି, ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତାଦିନାମାନି ଉକ୍କଟ୍ଠାନି। କୋସିଯାଦିଗୋତ୍ତଂ ହୀନଂ, ଗୋତମାଦିଗୋତ୍ତଂ ଉକ୍କଟ୍ଠଂ। କମ୍ମେସୁ ୱଡ୍ଢକିମଣିକାରାଦିକମ୍ମାନି ହୀନାନି, କସିୱାଣିଜ୍ଜାଗୋରକ୍ଖକମ୍ମାନି ଉକ୍କଟ୍ଠାନି। ସିପ୍ପେସୁ ନଳକାରକୁମ୍ଭକାରାଦିସିପ୍ପଂ ହୀନଂ, ମୁଦ୍ଦାଗଣନାଦିସିପ୍ପଂ ଉକ୍କଟ୍ଠଂ। ଆବାଧେସୁ ସବ୍ବେପି ଆବାଧା ହୀନା, ଅପିଚ ମଧୁମେହୋ ପୀଳଆଜନକତ୍ତାଭାୱା ଉକ୍କଟ୍ଠୋ। ଲିଙ୍ଗେସୁ ଅତିଦୀଘତାଦଯୋ ହୀନା, ନାତିଦୀଘତାଦଯୋ ଉକ୍କଟ୍ଠା। ସବ୍ବେପି କିଲେସା ହୀନା। ସବ୍ବାପତ୍ତିଯୋପି ହୀନା, ଅପିଚ ସୋତାପତ୍ତିସମାପତ୍ତି ଉକ୍କଟ୍ଠା। ଅକ୍କୋସେସୁ ‘‘ଓଟ୍ଠୋସି ମେଣ୍ଡୋସି ଗୋଣୋସୀ’’ତିଆଦିକୋ ହୀନୋ, ‘‘ପଣ୍ଡିତୋସି ବ୍ୟତ୍ତୋସୀ’’ତିଆଦିକୋ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ।

ଅଞ୍ଞତ୍ରଞ୍ଞାପଦେସେନାତି ପରିଯାଯକଥନେନ ୱିନା। ଓମସନ୍ତସ୍ସାତି ୱଚନପତୋଦେନ ଓୱିଜ୍ଝନ୍ତସ୍ସ। ସମ୍ମୁଖେନ ପକାସିତାତି ‘‘ଚଣ୍ଡାଲୋସି ୱେନୋସି ନେସାଦୋସି ରଥକାରୋସି ପୁକ୍କୁସୋସୀ’ତି ଭଣତି, ଆପତ୍ତି ୱାଚାଯ ୱାଚାଯ ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି ସାମଂ ସଦ୍ଧମ୍ମାୱବୋଧତୋ ‘‘ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’’ତି ପଞ୍ଞାତେନ ଭଗୱତା ଦେସିତା।

୮୯୪।ତେହେୱାତି ଜାତିଆଦୀହି ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହେୱ। ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ଭୂତେନ ୱା…ପେ… ଆପନ୍ନମେୱ ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଅକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସମ୍ମୁଖେନ ପକାସିତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇଧ ଭୂତାଭୂତପଦାନି ତେହୀତି ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ବହୁୱଚନନ୍ତାନି ଯୋଜେତବ୍ବାନି। ଏତେନ ‘‘ସନ୍ତି ଇଧେକଚ୍ଚେ’’ତିଆଦିଦୁତିଯୱାରତ୍ଥଂ (ପାଚି। ୨୬) ଦସ୍ସେନ୍ତେନ ଦୁକ୍କଟସାଧନତ୍ତେନ ତଦେକକାରିଯଂ ତତିଯଂ ଯେନୂନୱାରଞ୍ଚ ଚତୁତ୍ଥଂ ନ ମଯନ୍ତିଆଦିୱାରଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସନ୍ତି ଇଧେକଚ୍ଚେ’ତି ୱାରେ ପନ ପରିହରିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଭାୱେନ ଦୁକ୍କଟଂ। ଏସେୱ ନଯୋ ‘ଯେନୂନ…ପେ… ନ ମଯ’ନ୍ତି ୱାରେସୁପୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬)।

ପାଳଇମୁତ୍ତପଦେହିପୀତି ଏତ୍ଥାପି ତଥେୱ ‘‘ଭୂତେନ ୱା’’ତିଆଦୀନି ପଦାନି ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବାନି। ‘‘ଚୋରୋସି, ଗଣ୍ଠିଭେଦକୋସୀ’’ତିଆଦି

ପାଠଇମୁତ୍ତପଦଂ ନାମ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବେସୁ ଚତୂସୁ ୱାରେସୁ, ପାଠଇମୁତ୍ତପଦେସୁ ଚ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ପନ ଚତୂସୁପି ୱାରେସୁ ଦୁକ୍କଟମେୱ। ‘ଚୋରୋସି, ଗଣ୍ଠିଭେଦକୋସୀ’ତିଆଦିୱଚନେହି ପନ ଉପସମ୍ପନ୍ନେପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେପି ସବ୍ବୱାରେସୁ ଦୁକ୍କଟମେୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬)। ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି ଇମିନା ‘‘ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦେ ଠପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୁନିଆଦୟୋ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଠିତା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନା ସଙ୍ଗହିତା। ତେନେୱେତ୍ଥାପି ୱକ୍ଖତି ‘‘ପୱିଟ୍ଠାନୁପସମ୍ପନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଇଧ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ’’ତି।

୮୯୫।ଦୱକମ୍ମତାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପଟିସଙ୍ଖା ୟୋନିସୋ’’ତିଆଦୀସୁ (ମ। ନି। ୧।୨୨, ୨୩, ୪୨୨; ଅ। ନି। ୬।୫୮; ୯।୯; ମହାନି। ୨୦୬; ୱିଭ। ୫୧୮) ୱିୟ ୟ-କାରଲୋପୋ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବେସୁ ୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିୟୱତ୍ଥୂସୁ ଚ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୂସୁ ଚାତି ସବ୍ବତ୍ଥେୱ। ଦୁବ୍ଭାସିତମୁଦୀରିତନ୍ତି ‘‘ଚଣ୍ଡାଲୋସି… ପେ… ପୁକ୍କୁସୋସୀ’ତି ଭଣତି, ଆପତ୍ତି ୱାଚାୟ ୱାଚାୟ ଦୁବ୍ଭାସିତସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୩୨) ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପରମ୍ମୁଖା ପନ ପାଚିତ୍ତିୟୱତ୍ଥୂହି ଚ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୂହି ଚ ଅକ୍କୋସନେ ଦୁକ୍କଟମେୱ। ତଥା ଦୱକମ୍ମତାୟ ପରମ୍ମୁଖା ୱଦନ୍ତସ୍ସାପି ଦୁବ୍ଭାସିତମେୱାତି ଆଚରିୟା ୱଦନ୍ତି।

୮୯୬-୭। ଅତ୍ଥଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ୱଦତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ୟୋଜନା। ଧମ୍ମୋ ନାମ ‘‘ଚଣ୍ଡାଲୋସୀ’’ତିଆଦିପାଠଇୟେୱ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ପାଠଇଂ ୱାଚେନ୍ତୋ ଧମ୍ମପୁରେକ୍ଖାରୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୫)। ଅନୁସାସନୀ ନାମ ‘‘ଇଦାନିପି ଚଣ୍ଡାଲୋସି, ମା ପାପଧମ୍ମଂ ଅକାସି, ମା ତମୋ ତମପରାୟଣୋ ଅହୋସୀ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୫) ନୟେନ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତସରୂପାୟେୱ ଅନୁସାସନୀପୁରେକ୍ଖତାୟ ଠତ୍ୱା ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଲହୁପରିୱତ୍ତିତଭାୱତୋ ଅନ୍ତରା କୋଧେ ଉପ୍ପନ୍ନେପି ଅନାପତ୍ତି।

ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ଓମସୱାଦସିକ୍ଖାପଦେ। ପଟିଘସମ୍ପୟୁତ୍ତଚିତ୍ତେନେୱ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ମାନସିକଦୁକ୍ଖୱେଦନାୟ ହୋତି।

ଓମସୱାଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

୮୯୮। ଦୁୱିଧାକାରତୋ ଭିକ୍ଖୁପେସୁଞ୍ଞେ ଆପତ୍ତି ସିୟାତି ୟୋଜନା। ପିସତୀତି ପିସୁଣା, ୱାଚା , ସମଗ୍ଗେ ସତ୍ତେ ଅୱୟୱଭୂତେ ୱଗ୍ଗେ ଭିନ୍ନେ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପିସୁଣା ଏୱ ପେସୁଞ୍ଞଂ, ତାୟ ୱାଚାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସହଚରିୟନୟେନ ପିସୁଣୋ, ତସ୍ସ କମ୍ମଂ ପେସୁଞ୍ଞଂ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପେସୁଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁପେସୁଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁପେସୁଞ୍ଞେ। ପଦଭାଜନେ ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପେସୁଞ୍ଞଂ ଉପସଂହରତି ‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ତଂ ‘ଚଣ୍ଡାଲୋ…ପେ… ପୁକ୍କୁସୋ’ତି ଭଣତୀ’ତି ଆପତ୍ତି…ପେ… ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୩୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସୟଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଜାତିଆଦୀସୁ ଦସସୁ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଅଞ୍ଞଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ପରମ୍ମୁଖା ଅକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱକ୍ଖମାନସରୂପେସୁ ଅତ୍ତନୋ ପିୟକାମତାଭେଦାଧିପ୍ପାୟସଙ୍ଖାତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ କାରଣେସୁ ଅଞ୍ଞତରକାରଣଂ ପଟିଚ୍ଚ ‘‘ଅସୁକୋ ତୁୟ୍ହଂ ଏୱଂ ୱଦତୀ’’ତି ପେସୁଞ୍ଞଂ ହରତି, ତସ୍ସ ପେସୁଞ୍ଞକଥନନିମିତ୍ତଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁୱିଧାକାରତୋତି ଏତ୍ଥ ଆକାର-ସଦ୍ଦୋ କାରଣପରିୟାୟୋ। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଦ୍ୱୀହାକାରେହୀତି ଦ୍ୱୀହି କାରଣେହୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୮)। ଏତ୍ଥ କାରଣଂ ନାମ ଅଧିପ୍ପାୟୱିସେସୋ। ତଂ କାରଣଂ ଅଧିପ୍ପାୟମୁଖେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅତ୍ତନୋ’’ତିଆଦି। ଅତ୍ତନୋ ପିୟକାମସ୍ସାତି ଅତ୍ତନୋ ପିୟଭାୱକାମସ୍ସ ପେସୁଞ୍ଞଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ, ଅତ୍ତନୋ ପିୟଭାୱଂ କାମୟନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ, ତାଦିସେନ ଅଧିପ୍ପାୟେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଏୱଂ ଅହଂ ଏତସ୍ସ ପିୟୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ପିୟଭାୱଂ ପତ୍ଥୟମାନସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୮)। ପରଭେଦତ୍ଥିନୋପି ୱାତି ଅକ୍କୋସକସ୍ସ ଚ ଅତ୍ତନୋ ପେସୁଞ୍ଞୱଚନଂ ସୁଣନ୍ତସ୍ସ ଚାତି ଉଭିନ୍ନଂ ଭେଦଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ, ଭେଦାଧିପ୍ପାୟେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ପରସ୍ସ ପରେନ ଭେଦଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୮)।

୮୯୯। ପରିୟାୟେନୟେନ ଅକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସ ୱଚନସ୍ସ…ପେ… ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା, ପରିୟାୟଅକ୍କୋସୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ପରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସନ୍ତି ଇଧେକଚ୍ଚେ ଚଣ୍ଡାଲା…ପେ… ଭଣତି, ନ ସୋ ଅଞ୍ଞଂ ଭଣତି, ତଂୟେୱ ଭଣତୀତି ଆପତ୍ତି ୱାଚାୟ ୱାଚାୟ ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତିଆଦି (ପାଚି। ୪୧)। ପାଠଇମୁତ୍ତନୟେନ ଅକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସ ୱଚନସ୍ସ…ପେ… ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା। ଏତ୍ଥ ‘‘ଚୋରୋସି, ଗଣ୍ଠିଭେଦକୋସୀ’’ତିଆଦିନା ଦସ୍ସିତୋ ପାଠଇମୁତ୍ତନୟୋ ନାମ।

୯୦୦। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅକ୍କୋସଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ହରତୋପି ଚ ତଥା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅକ୍କୋସଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ହରତୋପି ଚ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅକ୍କୋସଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ହରତୋପି ଚ ତଥା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱିକପ୍ପଦ୍ୱୟଞ୍ଚ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ‘‘ଇଧାପି ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନା ନାମା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୮) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୀ’’ତି ଉପଲକ୍ଖଣଂ।

୯୦୧।ନ ଚେଓ ପିଯକାମସ୍ସାତି ପିଯଭାଓଂ ଅକାମଯନ୍ତସ୍ସ ଚ। ନ ଭେଦହ୍ଥିନୋପି ଚାତି ଭେଦଂ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଚ। ପାପାନଂ ଗରହତ୍ଥାଯାତି ଏତ୍ଥ ‘‘କେଓଲ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଏକଂ ଅକ୍କୋସନ୍ତଂ, ଏକଞ୍ଚ ଖମନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘ଅହୋ ନିଲ୍ଲଜ୍ଜୋ, ଇଦିସମ୍ପି ନାମ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପୁନ ଓତ୍ତଙ୍କ ମଞ୍ଞିସ୍ସତୀ’ତି ଏଓଂ କେଓଲଂ ପାପଗରହିତାଯ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୮)।

ପେସୁଞ୍ଞକଥାଓଣ୍ଣନା।

୯୦୩।ଅଞ୍ଞେନାତି ସାମଣେରାଦିନା। ‘‘ଯଞ୍ଚ ପଦଂ ଯଞ୍ଚ ଅନୁପଦଂ ଯଞ୍ଚ ଅନ୍ୱକ୍ଖରଂ ଯଞ୍ଚ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, ସବ୍ବମେତଂ ପଦସୋ ନାମା’’ତି (ପାଚି। ୪୬) ପଦଭାଜନେ ଓୁତ୍ତତ୍ତା ଅଓଯଓେ ସମୁଦାଯୋପଚାରଓସେନ ‘‘ପିଟକତ୍ତଯ’’ନ୍ତି ତଦେକଦେସପଦାଦି ଏଓ ଓୁତ୍ତୋତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ପଦାଦିସରୂପଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଓେଦିତବ୍ବଂ। ଓୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ ‘‘ପଦନ୍ତି ଏକୋ ଗାଥାପାଦୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଅନୁପଦନ୍ତି ଦୁତିଯୋ ପାଦୋ। ଅନ୍ୱକ୍ଖରନ୍ତି ଏକେକମକ୍ଖରଂ। ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତି ପୁରିମବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ସଦିସଂ ପଚ୍ଛାବ୍ୟଞ୍ଜନ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୫)। ଇଦଂ ଗାଥାମଯଦେସନଂ ସନ୍ଧାଯ ଓୁତ୍ତଂ। ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ଓା ଏକମକ୍ଖରଂ ଅନ୍ୱକ୍ଖରଂ, ଅକ୍ଖରସମୂହୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, ଅକ୍ଖରାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସମୂହୋ ପଦଂ, ପଠମପଦଂ ପଦମେଓ, ଦୁତିଯଂ ଅନୁପଦନ୍ତି ଏଓମେତ୍ଥ ନାନାକରଣଂ ଓେଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତିପି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୫) ଓୁତ୍ତଂ। ଇଦଂ ଚୁଣ୍ଣିଯଦେସନଂ ସନ୍ଧାଯ ଓୁତ୍ତଂ।

ଧମ୍ମନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଭାସିତାଦିପାଠଇଧମ୍ମଂ। ପଟିସମ୍ଭିଦାଯଞ୍ହି ଧମ୍ମପଞ୍ଚକେ ପାଠଇପି ଧମ୍ମୋତି ଓୁତ୍ତୋ। ଧମ୍ମପଞ୍ଚକଂ ନାମ ଫଲନିବ୍ବତ୍ତକୋ ହେତୁ, ଅରିଯମଗ୍ଗୋ, ଭାସିତଂ, କୁସଲାକୁସଲଂ ଚେତି ଏତେ ଧମ୍ମସଞ୍ଞିତାତି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ। ଏତ୍ଥ ହି ଭାସିତନ୍ତି ପାଠଇ ଓୁତ୍ତୋ। ଅଟ୍ଠକଥାନିସ୍ସିତୋପି ଏତ୍ଥେଓ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି। ସୋ ଚ ପୁବ୍ବେ ମଗଧଭାସାଯ ଠିତୋ ସଙ୍ଗୀତିତ୍ତଯାରୁଳ୍ହୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

‘‘ସହ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯା’’ତି ଇମିନା ‘‘ଏକତୋ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଏକତୋ ଓସାପେନ୍ତୀ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୪୬) ପଦଭାଜନାଗତନଯେନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଆରଭିତ୍ୱା ଏକତୋ ଉଚ୍ଚାରଣଓସେନ ପଦଂ ଓା ଅନୁପଦଂ ଓା ଅନ୍ୱକ୍ଖରଂ ଓା ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଓା ଓଦତୋ ପଦାଦିଗଣନାଓସେନ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୯୦୪।ସଙ୍ଗୀତିଂ ଅନାରୁଳ୍ହେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ରାଜୋଓାଦାଦଯୋ ସୁତ୍ତନ୍ତା ଆପତ୍ତିଜନକାଯେଓାତି ମହାପଚ୍ଚରିଯାଦିସୁ ଓୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା। ରାଜୋଓାଦୋ ନାମ ଏକୋ ସୁତ୍ତନ୍ତୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯାଦିସୁତ୍ତନ୍ତା ଗହିତା।

୯୦୫। ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ଭିକ୍ଖୁନିଯାପି ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିନୋ, ଓିମତିସ୍ସ ଓା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ତଥା ପଦସୋଧମ୍ମେ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୯୦୬-୭।ଏକତୋ ଉଦ୍ଦିସାପେତୀତି ଏକତୋ ଉଦ୍ଦେସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେହି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେହି ସଦ୍ଧିଂ ଉଚ୍ଚାରଣଓସେନ ଉଦ୍ଦିସାପେତି। ସଜ୍ଝାଯଂ ଓା କରୋତୀତି ତଥା ଏକତୋ ସଜ୍ଝାଯତି।

‘‘ସଚେ ଏକଗାଥାଯ ଏକୋ ପାଦୋ ନ ଆଗଚ୍ଛତି, ସେସଂ ଆଗଚ୍ଛତି, ଅଯଂ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପଗୁଣଗନ୍ଥୋ ନାମ। ଏସ ନଯୋ ସୁତ୍ତେପି ଓେଦିତବ୍ବୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮) ଅଟ୍ଠକଥାଓଚନତୋ ପଗୁଣଗନ୍ଥନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯେଭୁଯ୍ୟେନା’’ତି ସେସୋ। ଓପାତେତୀତି ‘‘ଏଓଂ ଭଣାହୀ’’ତି ଏକତୋ ଭଣତି। ଉଦ୍ଦେସନ୍ତି ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବଂ। ତେନାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ।

୯୦୮। ଯସ୍ମା ଇଦଂ ପଦସୋଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦଂ ଓାଚତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଓାଚାଚିତ୍ତତ୍ୱଯାପି ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, ତସ୍ମା ଇଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ପଦସୋଧମ୍ମସଞ୍ଞିତନ୍ତି ଓୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ପଦସୋଧମ୍ମକଥାଓଣ୍ଣନା।

୯୦୯-୧୦। ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ସେନାସନେ ତିସ୍ସନ୍ନଂ ପନ ରତ୍ତୀନଂ ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ରତ୍ତିଯଂ ଠପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ଅଞ୍ଞେନ ସଚେ ନିପଜ୍ଜେଯ୍ଯ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଟିଚ୍ଛାଦନସମତ୍ଥଂ ଇଧ ଛଦନଞ୍ଚ ପରିଚ୍ଛନ୍ନଞ୍ଚ ଓେଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୧) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଓୁତ୍ତତ୍ତା ଛଦନାରହଂ ଇଟ୍ଠକାସିଲାସୁଧାତିଣପଣ୍ଣାଦୀନଂ ଯେନ କେନଚି ସବ୍ବସୋ ଛାଦିତଂ ସେନାସନଂ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନଂ। ‘‘ଭୂମିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାଓ ଛଦନଂ ଆହଚ୍ଚ ପାକାରେନ ଓା ଅଞ୍ଞେନ ଓା କେନଚି ଅନ୍ତମସୋ ଓତ୍ଥେନପି ପରିକ୍ଖିତ୍ତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୧) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଓୁତ୍ତତ୍ତା ଯେନ କେନଚି ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦିତସେନାସନଂ ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନଂ। ‘‘ଛଦନଂ ଅନାହଚ୍ଚ ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ପରିଯାଯେନ ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥୁବ୍ବେଧେନ ପାକାରାଦିନା ପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି

ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନାଯେୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୧) କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ‘‘ଦିଯଡ୍ଢା’’ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖତି।

ଏୱଂ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂ ସେନାସନେ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପସମ୍ପନ୍ନତୋ ଅଞ୍ଞେନ ଏକେନ ୱା ଅନେକେହି ୱା ତିରତ୍ତଂ ସହସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥରତ୍ତିଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବରତ୍ତୀସୁ ସୂରିଯତ୍ଥଙ୍ଗମତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସକଲରତ୍ତିଯଂ ପଠମଂ ୱା ପଚ୍ଛା ୱା ଅପୁବ୍ବାଚରିମଂ ୱା ପିଟ୍ଠିଂ ପସାରେତ୍ୱା ସଚେ ଏକସେନାସନେ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସ ଦେୱସିକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଇଦଂ ୱିଧାନଂ ‘‘ଅପିଚେତ୍ଥ ଏକାୱାସାଦିକମ୍ପି ଚତୁକ୍କଂ ୱେଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୧) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଛନ୍ନେ’’ତି ଇମିନାପି ଏୱମେୱ ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ‘‘ଯସ୍ସା ପନ ଉପରି ବହୁତରଂ ଠାନଂ ଛନ୍ନଂ, ଅପ୍ପଂ ଅଚ୍ଛନ୍ନଂ, ସମନ୍ତତୋ ଚ ବହୁତରଂ ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଅପ୍ପଂ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଅଯଂ ଯେଭୁଯ୍ୟେନଛନ୍ନା ଯେଭୁଯ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନା ନାମା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୧) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଛନ୍ନପରିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତନଯୋଯେୱ। ‘‘ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପଂସୁକା’’ତି ଏତସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୬) ତୀସୁ ଦ୍ୱେ ଯେଭୁଯ୍ୟଂ ନାମ, ଇଧ ପନ ପଦସୋଧମ୍ମେ ‘‘ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପଗୁଣଂ ଗନ୍ଥ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮) ‘‘ଏକଗାଥାଯା’’ତିଆଦିୱିୱରଣେ ୱିଯ ଚତୂସୁ ତଯୋପି ଭାଗା ଯେଭୁଯ୍ୟଂ ନାମାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୯୧୧। ମେଥୁନସ୍ସ ପହୋନକଂ ଯଂ ପନ ୱତ୍ଥୁ ପଠମପାରାଜିକାଯ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତେନପି, ତେନ ପଠମପାରାଜିକୱତ୍ଥୁନା ପୁଗ୍ଗଲେନ ସହ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଆପତ୍ତି ସହସେଯ୍ୟାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୯୧୨-୩। ‘‘ଉଭୋ ୱା ନିପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି ୱିକପ୍ପସ୍ସ ପଠମଗାଥାଦ୍ୱଯେନେୱ ଅତ୍ଥତୋ ଦସ୍ସିତତ୍ତା ପୁବ୍ବାପରିଯୱସେନପି ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୫୨-୫୪) ନଯେନ ଦସ୍ସିତପକ୍ଖଦ୍ୱଯଂ ନିଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନିପନ୍ନେ’’ତିଆଦି। ‘‘ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା’’ତି ଇଦଂ ୱିଚ୍ଛାୱସେନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଗଣନାଯପି ୱାତି ବହୂସୁ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେସୁ ତେସଂ ଗଣନାଯ ଚ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେସୁ ବହୂସୁ ତେସଂ ଗଣନାଯ ଏକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବହୂ ଆପତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତୀତି ଏୱଂ ଦସ୍ସନେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନେସୁ ବହୂସୁ ଏକସ୍ମିଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ସତି ତେସଞ୍ଚ ତସ୍ସ ପଯୋଗଗଣନାଯ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବା ବହୂ ଆପତ୍ତିଯୋ ଚ ଉଭୋସୁପି ବହୂସୁ ଏକେକସ୍ସେୱ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଗଣନାଯ ବହୂ ଆପତ୍ତିଯୋ ଚ ହୋନ୍ତୀତିପି ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

୯୧୪। ଏକେନେୱ ଦ୍ୱାରେନ ୱଳଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଏକୂପଚାରେ ସତଗବ୍ଭେପି ସେନାସନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଏକସ୍ମିଂ ଗବ୍ଭେ ୱସନ୍ତୋ ଅତ୍ତନା ସଯନଗବ୍ଭେ ଦ୍ୱାରଂ ପିଦହିତ୍ୱା ୱା ଅପିଦହିତ୍ୱା ୱା ଚତୁତ୍ଥରତ୍ତିଯଂ ସଯତି ଚେ, ଉପରିମତଲେ, ଅୱସେସଗବ୍ଭେସୁ ଚ ସଯନ୍ତେହି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେହି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତଆପତ୍ତିନିଯମୋଯେୱାତି ଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ‘‘ସଚେ ପିଧାଯା’’ତିଆଦି। ଗବ୍ଭଦ୍ୱାରଂ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ‘‘ଗବ୍ଭ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଚତୁତ୍ଥଦିୱସେ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ନିପଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସହା’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୯୧୫।ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥୁବ୍ବେଧେନାତି ୱଡ୍ଢକିରତନେନ ଦିଯଡ୍ଢରତନୁବ୍ବେଧେନ। ପାକାରୋ ନାମ ନିଟ୍ଟିତୋ। ଚଯନଂ ନାମ ୱିପ୍ପକତପାକାରୋତିପି ୱଦନ୍ତି। ଇମିନା ଚ ଆଳିନ୍ଦସ୍ସ ଅଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ‘‘ଦସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧାପି ଜଗତି ପରିକ୍ଖେପସଙ୍ଖଂ ନ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୧) ଅଟ୍ଠକଥା ପମାଣନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ଜଗତୀତି ଆଳିନ୍ଦଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଭିତ୍ତିପଣ୍ଡାୱରଣାଦିଗହଣଂ।

୯୧୬।ଦୁସ୍ସକୁଟିଯନ୍ତି ୱତ୍ଥକୁଟିଯଂ।

୯୧୭। ‘‘ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନପରିଚ୍ଛନ୍ନାଦିପ୍ପଭେଦତୋ ଯେଭୁଯ୍ୟାଦିପ୍ପଭେଦତୋ’’ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ପଠମେନ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନଯେଭୁଯ୍ୟପରିଚ୍ଛନ୍ନସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନୋପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନଯେଭୁଯ୍ୟଚ୍ଛନ୍ନ- ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନୋପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନସଙ୍ଖାତାନି ଚତ୍ତାରି ସେନାସନାନି ଗହିତାନି। ଗାଥାଯ ସରୂପେନ ୱୁତ୍ତସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଚ ସେନାସନାନି ଦସ୍ସିତାନି ହୋନ୍ତି। ଦୁତିଯେନ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଯେଭୁଯ୍ୟଚ୍ଛନ୍ନଯେଭୁଯ୍ୟପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଯେଭୁଯ୍ୟଚ୍ଛନ୍ନୋପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଯେଭୁଯ୍ୟପରିଚ୍ଛନ୍ନୋପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନସଙ୍ଖାତାନି ତୀଣି ସେନାସନାନି ଗହିତାନି। ଇମେ ଅଟ୍ଠ ୱିକପ୍ପା ଲବ୍ଭନ୍ତି। କସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ସତ୍ତ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀ’’ତି? ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ଯଥାହ ‘‘ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ‘ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ଯେଭୁଯ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଯେଭୁଯ୍ୟେନଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଯେଭୁଯ୍ୟେନଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ , ଯେଭୁଯ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ପାଳିଯଂ ୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ତ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀ’ତି ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୩)।

କସ୍ମା ପନ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଅଟ୍ଠ ପାଚିତ୍ତିୟାନୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ସତ୍ତା’’ତି ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦୋ କତୋତି? ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ତାୱ ‘‘ସେୟ୍ୟା ନାମ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନା ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନା, ଯେଭୁୟ୍ୟେନଚ୍ଛନ୍ନା ଯେଭୁୟ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନା’ତି (ପାଚି. ୫୨) ପାଠଇଯଂ ଆଗତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ ଏକସ୍ମିଂ ୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିୟଂ ଗହେତ୍ୱା ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତେନ ପାଚିତ୍ତିୟେନ ‘ସତ୍ତା’ତି ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ପରିହାରୋ ଦସ୍ସିତୋ। ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଞ୍ଚ ‘‘ସତ୍ତ ପାଚିତ୍ତିୟାନୀ’ତି ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିୟଦ୍ୱୟଂ ସାମଞ୍ଞତୋ ଏକତ୍ତେନ ଗହେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ୱିସୁଂ ପନ ଗୟ୍ହମାନେ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ଯେଭୁୟ୍ୟେନଚ୍ଛନ୍ନେ ଯେଭୁୟ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ଅଟ୍ଠେୱ ପାଚିତ୍ତିୟାନି ହୋନ୍ତୀ’’ତି (ସାରତ୍ଥ. ଟୀ. ପାଚିତ୍ତିୟ ୩.୫୩) ପରିହାରୋ ୱୁତ୍ତୋ।

ସବ୍ବଯେଭୁୟ୍ୟୌପଦ୍ଦପଦେସୁ ଛନ୍ନପରିଚ୍ଛନ୍ନପଦେହି ଯୋଜିତେସୁ ନୱ ୱିକପ୍ପା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ତେସୁ ନୱମେ ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନୌପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନୱିକପ୍ପେ ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ଦସ୍ସିତତ୍ତା ପାରିସେସତୋ ଇତରେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ଅଟ୍ଠ ପାଚିତ୍ତିୟାନେୱ ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ପନ ଅପ୍ପକଂ ଊନମଧିକଂ ୱା ଗଣନୂପଗଂ ନ ହୋତୀତି କତ୍ୱା ‘‘ସତ୍ତା‘‘ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ।

୯୧୮। ‘‘ଅଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ଅଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ’’ତି ଯୋଜନା। ‘‘ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳଅଚ୍ଛନ୍ନେ’’ତି ଯଥାକ୍କମେନ ଯୋଜନା। ଇମିନା ଅଟ୍ଠକଥାଗତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ ତତିୟୱିକପ୍ପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନାଦୟୋ ସେସୱିକପ୍ପା ଗହିତା। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳଅକପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଯେଭୁୟ୍ୟେନଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳଅକପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳଅକଚ୍ଛନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଯେଭୁୟ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳଅକଚ୍ଛନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ପାଠଇଯଂ ଆଗତଦୁକ୍କଟେନ ସହ ପଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟାନୀହି ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି (ପାଚି. ଅଟ୍ଠ. ୫୩)। ପାଠଇଯଂ ଆଗତଦୁକ୍କଟଂ ନାମ ଇମିସ୍ସାୟେୱ ଗାଥାୟ ଆଦିମ୍ହିୟେୱ ୱୁତ୍ତଦୁକ୍କଟଂ। ଯଥାହ ‘‘ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି. ୫୩)।

ଚୂଳଅଚ୍ଛନ୍ନାଦୀନି ଚେତ୍ଥ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବାନି – ଯସ୍ସ ଚତୂସୁ ଭାଗେସୁ ଏକୋ ଛନ୍ନୋ, ସେସା ଅଚ୍ଛନ୍ନା, ଇଦଂ ଚୂଳଅକଚ୍ଛନ୍ନଂ। ଯସ୍ସ ତୀସୁ ଭାଗେସୁ ଦ୍ୱେ ଛନ୍ନା, ଏକୋ ଅଚ୍ଛନ୍ନୋ, ଇଦଂ ଯେଭୁୟ୍ୟେନଚ୍ଛନ୍ନଂ। ଯସ୍ସ ଦ୍ୱୀସୁ ଭାଗେସୁ ଏକୋ ଛନ୍ନୋ, ଏକୋ ଅଚ୍ଛନ୍ନୋ, ଇଦଂ ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନଂ ନାମ ସେନାସନଂ। ଚୂଳଅପରିଚ୍ଛନ୍ନାଦୀନି ଇମିନା ନୟେନ ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଛନ୍ନାଦୀହିପୀତି ସହତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ସମୁଚ୍ଚୟତ୍ଥୋ। ସବ୍ବଚୂଳଅପରିଚ୍ଛନ୍ନଛନ୍ନାଦୀହି ଚତୂହିପି ସହ ଅଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପଞ୍ଚଧା ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୯୨୦।ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନାଦିକେତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ସବ୍ବଅଚ୍ଛନ୍ନେ ଯେଭୁୟ୍ୟେନଅଚ୍ଛନ୍ନେ ଯେଭୁୟ୍ୟେନଅପରିଚ୍ଛନ୍ନେ’’ତି (ପାଚି. ୫୪) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତା ଅନାପତ୍ତିୱାରସେସା ଚ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତା ‘‘ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳଅକପରିଚ୍ଛନ୍ନେ, ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳଅକଚ୍ଛନ୍ନେ , ଚୂଳଅକଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳଅକପରିଚ୍ଛନ୍ନେ’’ତି (ପାଚି. ଅଟ୍ଠ. ୫୩) ତୟୋ ଅନାପତ୍ତିୱାରା ଚ ଗହିତା।

୯୨୧।ନିପନ୍ନେପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ନିପନ୍ନେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନିସୀଦତି, ଉଭୋ ୱା ନିସୀଦନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି. ୫୪) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତପକାରନ୍ତରେ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି।

ସହସେୟ୍ୟକଥାୱଣ୍ଣନା।

୯୨୨।ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ପଗେୱ ମହତ୍ତରିୟାତି ଦସ୍ସେତି। ସହସେୟ୍ୟଂ ପକପ୍ପେୟ୍ୟାତି ଯଥାୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନାଦିସେନାସନଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସୂରିୟତ୍ଥଙ୍ଗମତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନେୱ ପିଟ୍ଠିପ୍ପସାରଣଲକ୍ଖଣଂ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେୟ୍ୟ।

୯୨୩-୪।ଦେୱିୟାତି ଦେୱିତ୍ଥିୟା। ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିୟାତି ଗୋଧାଦିକାୟ। ‘‘ମେଥୁନୱତ୍ଥୁଭୂତାୟା’’ତି ଇମିନା ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ଅୱତ୍ଥୁଭୂତାୟ ସହସେୟ୍ୟାୟ ଦୋସାଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି। ୱତ୍ଥୂନଂ ଗଣନାୟାତି ମାତୁଗାମସ୍ସ ଗଣନାୟ ଚ ତାସଞ୍ଚ ଅତ୍ତନୋ ଚ ପୟୋଗଗଣନାୟ ଚ। ଅସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ମାତୁଗାମେନ ତୟୋ ଦିୱସେ ସହସେୟ୍ୟାୟ ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥଦିୱସେ ସହସେୟ୍ୟାୟ ଦ୍ୱୀହିପି ସିକ୍ଖାପଦେହି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଏତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଭୂତାୟ ଇତ୍ଥିୟା ତତ୍ଥେୱ ସହସେୟ୍ୟାୟ ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥଦିୱସେ ରତ୍ତିୟଂ ସହସେୟ୍ୟାୟ ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଦୁକ୍କଟେନ ସହ ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେନ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଦୁତିୟସହସେୟ୍ୟକଥାୱଣ୍ଣନା।

୯୨୬। ଛପ୍ପଞ୍ଚୱାଚାହି ଉଦ୍ଧଂ ଇତ୍ଥିୟା ଧମ୍ମଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇତ୍ଥିୟାତି ‘‘ମାତୁଗାମୋ ନାମ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ, ନ ଯକ୍ଖୀ, ନ ପେତୀ, ନ ତିରଚ୍ଛାନଗତା, ୱିଞ୍ଞୂ ପଟିବଲା ହୋତି ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆଜାନିତୁ’’ନ୍ତି ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତମନୁସ୍ସିତ୍ଥିୟା। ଭଣନ୍ତସ୍ସାତି ୱକ୍ଖମାନଲକ୍ଖଣଂ ଧମ୍ମଂ ଛହି

ପଦେହି ଉତ୍ତରି ଭଣନ୍ତସ୍ସ। ୱିଞ୍ଞୁଂ ପୁରିସୱିଗ୍ଗହଂ ୱିନାତି ‘‘ୱିଞ୍ଞୂ ନାମ ପୁରିସୱିଗ୍ଗହୋ ପଟିବଲୋ ହୋତି ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆଜାନିତୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୬୪) ପାଳିଯଂ ୱୁତ୍ତସୱନୂପଚାରଗତମନୁସ୍ସପୁରିସଂ ୱିନା। ଧମ୍ମନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନପ୍ପକାରସରୂପଂ ଦେସନାଧମ୍ମଂ।

୯୨୭। ଗାଥାମଯା, ଚୁଣ୍ଣିଯଗନ୍ଥମଯାତି ଦୁୱିଧା ଦେସନା, ତତ୍ଥ ଗାଥାମଯଦେସନାଯ ୱାଚା ନାମ ଗାଥାପାଦଲକ୍ଖଣାତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଗାଥାପାଦୋ’’ତିଆଦି। ଚୁଣ୍ଣିଯଦେସନାଯଂ ପନ ୱାଚାପରିଚ୍ଛେଦୋ ୱିଭତ୍ତ୍ୟନ୍ତୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତେନାହ ଗଣ୍ଠିପଦେ ‘‘ଏକୋ ଗାଥାପାଦୋ’ତି ଇଦଂ ଗାଥାବନ୍ଧମେୱ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପନ ୱିଭତ୍ତିଅନ୍ତପଦମେୱ ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ପଦସୋଧମ୍ମଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଧମ୍ମନ୍ତି ପିଟକତ୍ତଯଂ। ‘‘ଅଟ୍ଠକଥ’’ନ୍ତି ଇମିନା ସଙ୍ଗୀତିତ୍ତଯାରୁଳ୍ହଂ ପୋରାଣଟ୍ଠକଥଂ ଗହେତବ୍ବଂ। ତେନେୱ ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଅଟ୍ଠକଥଂ ଧମ୍ମପଦଜାତକାଦିୱତ୍ଥୁଞ୍ଚା’’ତି। ଇମିନାପି ପୋରାଣକଂ ସଙ୍ଗୀତିଆରୁଳ୍ହମେୱ ଅଟ୍ଠକଥଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ଅଟ୍ଠକଥାଦିପାଠଂ ଠପେତ୍ୱା ଦମିଳାଦିଭାସନ୍ତରେନ ଯଥାରୁଚି କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି।

୯୨୮। ପଦାଦୀନଂ ୱସା ଛନ୍ନଂ ୱାଚାନଂ ଉପରି ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ଦେସେନ୍ତସ୍ସାତି ପଦସୋଧମ୍ମେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣପଦାଦିସରୂପାହି ଛହି ୱାଚାହି ଉତ୍ତରି ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ। ପଦାଦିଗଣନାଯାତି ଯଥାୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣପଦଅନୁପଦଅନ୍ୱକ୍ଖରଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗଣନାଯ।

୯୨୯।ପୁରିସୱିଗ୍ଗହନ୍ତି ମନୁସ୍ସପୁରିସୱେସଂ। ଏତ୍ଥ ତିରଚ୍ଛାନଗତା ନାମ ୱେସନିମ୍ମାନାରହା ଇଦ୍ଧିମନ୍ତା ନାଗସୁପଣ୍ଣା।

୯୩୧।ୱଦତୋତି ଅଧିକଂ ଧମ୍ମଂ ଭାସତୋ।

୯୩୨।ଇତ୍ଥିରୂପନ୍ତି ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିୱେସଂ। ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିଯାତି ୱୁତ୍ତସରୂପାଯ ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିଯା।

୯୩୩। ସଯଂ ଉଟ୍ଠାଯ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୁନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମାତୁଗାମସ୍ସ ୱା ତଥାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରସ୍ସ ଗହିତତ୍ତା ଉଟ୍ଠାଯ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ମାତୁଗାମସ୍ସ ପୁନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଉଟ୍ଠାଯା’’ତିଆଦିନା ଇରିଯାପଥପରିୱତ୍ତନଦସ୍ସନେନ ନାନାଇରିଯାପଥେପି ଅନାପତ୍ତିଂ ଦୀପେତି।

୯୩୪।ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ପୁନ ଅଞ୍ଞିସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଆଗତାଗତାଯା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସ ମାତୁଗାମସ୍ସାତି ଏକିସ୍ସା ଦେସେତ୍ୱା ପୁନ ଆଗତାଗତାଯ ଅଞ୍ଞିସ୍ସାପି ଦେସେତୀତି ଏୱଂ ଏକାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ମାତୁଗାମସତସହସ୍ସାନମ୍ପି ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୬)। ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ କଥେତୀ’’ତି (ପାଚି। ୬୬) ଇଦଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ‘‘ଦୀଘନିକାଯୋ କିମତ୍ଥିଯୋ ଭନ୍ତେ’’ତି ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତୋ ମାତୁଗାମସ୍ସ ସବ୍ବଂ ଦୀଘନିକାଯଂ ୱଦତୋପି ଅନାପତ୍ତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତି, ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ କଥେତୀତି ମାତୁଗାମୋ ‘ଦୀଘନିକାଯୋ ନାମ ଭନ୍ତେ କିମତ୍ଥଂ ଦୀପେତୀ’ତି ପୁଚ୍ଛତି, ଏୱଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବଂ ଚେପି ଦୀଘନିକାଯଂ କଥେତି, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୬)। ଏତ୍ଥ ଚ ସବ୍ବଂ ଚେପି ଦୀଘନିକାଯଂ କଥେତୀତି ଯାୱ ନ ନିଟ୍ଠାତି, ତାୱ ପୁନଦିୱସେପି କଥେତି।

୯୩୫। ଧମ୍ମସ୍ସ ଦେସନାଯ, ୱିଞ୍ଞୁମନୁସ୍ସପୁରିସସ୍ସ ଅସନ୍ନିହିତକରଣେନ ଚ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତୋ କ୍ରିଯାକ୍ରିଯଂ।

ଧମ୍ମଦେସନାକଥାୱଣ୍ଣନା।

୯୩୬।ମହଗ୍ଗତଂ ରୂପାରୂପଜ୍ଝାନଂ। ପଣୀତଂ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମଂ। ପଧାନଭାୱଂ ନୀତନ୍ତି ପଣୀତଂ। ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାତି ‘‘ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମୀ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୨୦୧) ନଯେନ ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱଦନ୍ତସ୍ସ। ପରିନିବ୍ବାନକାଲେ ଚ ପୁଟ୍ଠକାଲେ ଚ ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅତ୍ତନା ଲଦ୍ଧସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଆରୋଚେତବ୍ବତ୍ତା ‘‘ଠପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଭିକ୍ଖୁ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଭୂତଂ ଆରୋଚେତୀତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମମେୱ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ପରିନିବ୍ବାନକାଲେ, ହି ଅନ୍ତରା ୱା ଅତିକଡ୍ଢିଯମାନେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଭୂତଂ ଆରୋଚେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୭)। ଭୂତେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମେ ଆରୋଚିତେ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ, ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତାନେ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ସିଦ୍ଧୋଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଆରୋଚନନିମିତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୩୭।ନୋଚେ ଜାନାତି ସୋ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ସୋ ସଚେ ସୁତକ୍ଖଣେଯେୱ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ‘‘ଏସ ପଠମଜ୍ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତଂ ନୋ ଜାନାତି। ପରିଯାଯୱଚନେତି ‘‘ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତି, ସୋ ପଠମସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀ’’ତି ଏୱମାଦିପରିଯାଯୱଚନେ। ଯସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ ଆରୋଚେତି, ସୋ ସଚେ ସୁତସମନନ୍ତରଂ ‘‘ଏସ ଏୱଂ ୱଦତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ନୋ ଜାନାତି, ତାଦିସସ୍ସ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ

ହୋତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅସ୍ସ ଭୂତସ୍ସ ପରିଯାଯଵଚନେ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୯୩୮।ତଥାରୂପେକାରଣେ ସତୀତି ପରସ୍ସ କାରଣଭାଵଂ ଞତ୍ୱାପି ପଟିପତ୍ତିଯା ଅମୋଘଭାଵଦସ୍ସନସମୁତ୍ତେଜନସମ୍ପହଂସନାଦିକରସଙ୍ଖାତେ କାରଣେ ସତି। ସଵସ୍ସାପୀତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସଵସ୍ସ। ସୀଲାଦିନ୍ତି ସୀଲସୁତପରିଯତ୍ତିଗୁଣଂ। ଵଦତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୋ’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି।

୯୩୯।ତଦସମ୍ଭଵାତି ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉମ୍ମାଦାଦୀନଂ ଅସମ୍ଭଵା। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଉମ୍ମାଦସ୍ସ ଵା ଚିତ୍ତକ୍ଖେପସ୍ସ ଵା ଅଭାଵାତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯମ୍ପି ହି ଵୁତ୍ତଂ ଚାରିତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୭)। ଉମ୍ମତ୍ତକପଦସ୍ସ ଅଵଚନେ କାରଣଂ ଵଦନ୍ତେନେଵ ଖିତ୍ତଚିତ୍ତାଦିପଦାନଂ ଅଵଚନେ କାରଣଞ୍ଚ ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ଦସ୍ସିତମେଵାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ମଗ୍ଗଫଲଦିଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତାନଂ ଅରିଯାନମେଵ ହି ଉମ୍ମତ୍ତକାଦିଭାଵୋ ନତ୍ଥି। ଝାନଲାଭିନୋ ପନ ତସ୍ମିଂ ସତି ଝାନା ପରିହାଯନ୍ତି, ତସ୍ମା ତେସଂ ଅଭୂତାରୋଚନପଚ୍ଚଯା ଅନାପତ୍ତି ଵୁତ୍ତା, ନ ଭୂତାରୋଚନପଚ୍ଚଯା।

୯୪୦। ଇମିସ୍ସାପତ୍ତିଯା ଅଞ୍ଞତ୍ର ଝାନମଗ୍ଗାଦିଲାଭୀନଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅସମ୍ଭଵା ‘‘କୁସଲାବ୍ୟାକତେହେଵ ଦ୍ୱିଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଇଦଞ୍ଚ ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲେଯେଵ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତଂ। ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ଅଜାନନ୍ତା ପନ ଝାନଲାଭୀ ପୁଥୁଜ୍ଜନା ନାନାଵତ୍ଥୁମ୍ହି ଲୋଭଵସେନ ଅକୁସଲଚିତ୍ତେନାପି ନ ଆରୋଚେନ୍ତୀତି ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ‘‘ତିଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ଵତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଥାପି ବହୁଲେନ କୁସଲାବ୍ୟାକତାନମେଵ ସମ୍ଭଵୋତି ଏଵଂ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଦ୍ୱିଵେଦନଂ ସୁଖୋପେକ୍ଖାଵସେନ। ଇଦଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଣ୍ଣତ୍ତିଅଜାନନଵସେନ ଅଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନଂ ହୋତି। ଅରିଯା ଚେତ୍ଥ ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ଜାନନ୍ତା ଵୀତିକ୍କମଂ ନ କରୋନ୍ତି, ପୁଥୁଜ୍ଜନା ପନ ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ଜାନିତ୍ୱାପି ଵୀତିକ୍କମଂ କରୋନ୍ତି। ତେ ଚ ସହ୍ଲୁନୋ ଆଣାଵୀତିକ୍କମଚେତନାଯ ବଲଵଅକୁସଲଭାଵତୋ ଝାନା ପରିହାଯନ୍ତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଭୂତାରୋଚନକଥାଵଣ୍ଣନା।

୯୪୧। ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଂ ଠପେତ୍ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିନ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ନନୁ ଚ ‘‘ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ନାମ ଆପତ୍ତି ଚତ୍ତାରି ଚ ପାରାଜିକାନି ତେରସ ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସା’’ତି (ପାଚି। ୭୯) ପଦଭାଜନେ ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସା ଦସ୍ସିତା, କସ୍ମା ଇଧ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋଵ ଗହିତୋତି? ଵୁଚ୍ଚତେ – ପାରାଜିକଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଦ୍ଦତ୍ଥଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଵୁତ୍ତଂ, ଇଧ ପନ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋଯେଵ ଭଗଵତା ଅଧିପ୍ପେତୋତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଵୁତ୍ତାରିତମେତଂ। ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ ‘‘ପାରାଜିକାନି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଦ୍ଦତ୍ଥଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଵୁତ୍ତାନି, ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପନ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୮)। ଵକ୍ଖତି ଚ ‘‘ଇଧ ସଙ୍ଘାଦିସେସାଵ, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାପତ୍ତିଯୋ ମତା’’ତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଅଵସେସୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ’’ତି (ପାଚି। ୮୦) ପଦଭାଜନେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଠପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିନ୍ତି ‘‘ଅତ୍ଥି ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତି ଆପତ୍ତିପରିଯନ୍ତା ନ କୁଲପରିଯନ୍ତା’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୮୦) ପଦଭାଜନେ ଦସ୍ସିତଂ ଅଭିଣ୍ହାପତ୍ତିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆଯତିଂ ସଂଵରତ୍ଥଂ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଜନନତ୍ଥଂ ଆପତ୍ତିଯୋ ଵା ଉପାସକକୁଲାନି ଵା ଉଭଯମେଵ ଵା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଵା ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଵା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆରୋଚେତୁଂ ସଙ୍ଘେନ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଭିକ୍ଖୁଂ ସାଵେତ୍ୱା କତସମ୍ମୁତିଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଭିଣ୍ହାପତ୍ତିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ‘ଏଵମେସ ପରେସୁ ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନାପି ଆଯତିଂ ସଂଵରଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ହିତେସିତାଯ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ସଙ୍ଘେନ କାତବ୍ବା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୦)।

୯୪୨।ଘଟେତ୍ୱା ଵଦନ୍ତସ୍ସେଵାତି ଏଵକାରୋ ଯଥାଠାନେ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଏଵକାରେନ ବ୍ୟଞ୍ଜନମତ୍ଥଂ ଵକ୍ଖତି ‘‘ଵତ୍ଥୁ’’ନ୍ତିଆଦିନା। ‘‘ଅସୁଚିଂ ମୋଚେତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ଵତ୍ଥୁମାହ, ‘‘ସଙ୍ଘାଦିସେସ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଆପତ୍ତିଂ। ଵଜ୍ଜମେଵ ଵଜ୍ଜତା। ‘‘ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତୀ’’ତି ଇମସ୍ସାଯଂ ପରିଯାଯୋ। ‘‘ଅଯଂ ଅସୁଚିଂ ମୋଚେତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନୋ’’ତି ଵତ୍ଥୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଘଟେତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଵଦନ୍ତସ୍ସ ଵଜ୍ଜତା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୯୪୩।ସୁଦ୍ଧସ୍ସାତି ପାରାଜିକମନାପନ୍ନସ୍ସ। ଵଦନ୍ତି ଵଦନହେତୁ, ଵତ୍ଥୁନା ସଦ୍ଧିଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ କଥନତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୪୪।ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଯାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସତୋ ଅଞ୍ଞାଯ ଆପତ୍ତିଯା। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଞ୍ଞିନୋତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସଞ୍ଞିନୋ। ସେସା ଆପତ୍ତିଯୋପି ଵାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଵିନା ସେସେ ଛଅାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେ।

୯୪୫।ତଥାତି ଦୁକ୍କଟଂ ଅତିଦିସତି। ପଞ୍ଚଧା ମତଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଅଜ୍ଝାଚାରଂ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ତଥା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପଞ୍ଚଧା ମତଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଅଜ୍ଝାଚାରନ୍ତି ଚ ପାଣାତିପାତାଦିପଞ୍ଚସିକ୍ଖାପଦଵୀତିକ୍କମା ଗହିତା। କେଚି ପନ ‘‘ସୁକ୍କଵିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦଯୋ ପଞ୍ଚା’’ତି ଵଦନ୍ତି, ତଂ ନ

ଗହେତବ୍ବଂ। ପାଣାତିପାତାଦୀନି ହି ଦସେୱ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସାମଣେରାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି। ତେସଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେସୁୟେୱ ଚ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱିଚାରଣା କାତବ୍ବା, ନ ଚ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦୀନି ୱିସୁଂ ତେସଂ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ଅତ୍ଥୀତି।

ଅଥ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଙ୍ଖାତାନି ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦୀନି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ କିଂ ନାମ ହୋନ୍ତୀତି? ଅଜ୍ଝାଚାରୋ ନାମ ହୋନ୍ତୀତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠି...ପେ... ଅଜ୍ଝାଚାରୋ ନାମାତି ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୨)। ଇମିନାପି ଚେତଂ ସିଦ୍ଧଂ ''ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ନାମ ନ ହୋତୀ''ତି। ''ଅଜ୍ଝାଚାରୋ ନାମା''ତି ହି ୱଦନ୍ତୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦି କେୱଲଂ ଅଜ୍ଝାଚାରୋ ନାମ ହୋତି, ନ ପନ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୋ ନାମ ଅଜ୍ଝାଚାରୋତି ଦୀପେତି। ''ଅଜ୍ଝାଚାରୋ ନାମା''ତି ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଅକତ୍ତବ୍ବରୂପତ୍ତା ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦୀନି ଦଣ୍ଡକମ୍ମୱତ୍ଥୁପକ୍ଖଂ ଭଜନ୍ତି। ତାନି ଚ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣକାମତାଯ ଆରୋଚେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ୱଦନ୍ତି। ଇଧ ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଗ୍ଗହଣେନ ସାମଣେରସାମଣେରିସିକ୍ଖମାନାନଂ ଗହଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଅଜ୍ଝାଚାରନ୍ତି ଯୋଜନା। ''ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସା''ତି ଚ ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବାନି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଯଥାୱୁତ୍ତେହି ପଞ୍ଚସିକ୍ଖାପଦେହି ଅଞ୍ଞଂ ୱିକାଲଭୋଜନାଦିଂ ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଅଜ୍ଝାଚାରଂ ୱା। ଯଥାହ ''ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱା ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱା ଅଜ୍ଝାଚାର''ନ୍ତିଆଦି (ପାଚି। ୮୨)।

୯୪୬।କେୱଲଂୱତ୍ଥୁଂ ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାତି ''ଅଯଂ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଂ ଆପନ୍ନୋ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱତ୍ଥୁମତ୍ତଂ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ। କେୱଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାତି ''ଅଯଂ ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋ, ଅଯଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନୋ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଆପତ୍ତିମତ୍ତଂ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଚ। ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯାତି ଏତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁନା ଘଟେତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାତି ଗହେତବ୍ବଂ। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ଏତଂ ପରାମସତି।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାରୋଚନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୯୪୮।ଅକପ୍ପିଯଂ ପଥୱିନ୍ତି ପଦଭାଜନେ ''ଦ୍ୱେ ପଥୱିଯୋ ଜାତା ଚ ପଥୱୀ ଅଜାତା ଚ ପଥୱୀ''ତି (ପାଚି। ୮୬) ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା –

''ଜାତା ନାମ ପଥୱୀ ସୁଦ୍ଧପଂସୁ ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକା ଅପ୍ପପାସାଣା ଅପ୍ପସକ୍ଖରା ଅପ୍ପକଥଲା ଅପ୍ପମରୁମ୍ବା ଅପ୍ପୱାଲିକା ଯେଭୁଯ୍ୟେନପଂସୁକା ଯେଭୁଯ୍ୟେନମତ୍ତିକା, ଅଦଡ୍ଢାପି ୱୁଚ୍ଚତି ଜାତା ପଥୱୀ। ଯୋପି ପଂସୁପୁଞ୍ଜୋ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ ୱା ଅତିରେକଚାତୁମାସଂ ଓୱଟ୍ଠୋ, ଅଯମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି ଜାତା ପଥୱୀ''ତି (ପାଚି। ୮୬) ଚ,

''ଅଜାତା ନାମ ପଥୱୀ ସୁଦ୍ଧପାସାଣା ସୁଦ୍ଧସକ୍ଖରା ସୁଦ୍ଧକଥଲା ସୁଦ୍ଧମରୁମ୍ବା ସୁଦ୍ଧୱାଲିକା ଅପ୍ପପଂସୁ ଅପ୍ପମତ୍ତିକା ଯେଭୁଯ୍ୟେନପାସାଣା ଯେଭୁଯ୍ୟେନସକ୍ଖରା ଯେଭୁଯ୍ୟେନକଥଲା ଯେଭୁଯ୍ୟେନମରୁମ୍ବା ଯେଭୁଯ୍ୟେନୱାଲିକା, ଦଡ୍ଢାପି ୱୁଚ୍ଚତି ଅଜାତା ପଥୱୀ। ଯୋପି ପଂସୁପୁଞ୍ଜୋ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ ୱା ଊନଚାତୁମାସଂ ଓୱଟ୍ଠୋ, ଅଯମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି ଅଜାତା ପଥୱୀ''ତି (ପାଚି। ୮୬) ଚ –

ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ପଥୱୀସୁ ଜାତପଥୱିସଙ୍ଖାତଂ ଅକପ୍ପିଯପଥୱିଂ।

ଏତ୍ଥ ପାସାଣାଦୀନଂ ଲକ୍ଖଣଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ମୁଟ୍ଠିପ୍ପମାଣତୋ ଉପରି ପାସାଣାତି ୱେଦିତବ୍ବା, ମୁଟ୍ଠିପ୍ପମାଣା ସକ୍ଖରା। କଥଲାତି କପାଲଖଣ୍ଡାନି। ମରୁମ୍ବାତି କଟସକ୍ଖରା। ୱାଲିକାତି ୱାଲୁକାଯେୱା''ତି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯେଭୁଯ୍ୟେନପଂସୁକାଦୀନଂ ଲକ୍ଖଣଂ ''ଯେଭୁଯ୍ୟେନପଂସୁକାତି ତୀସୁ କୋଟ୍ଠାସେସୁ ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସା ପଂସୁ, ଏକୋ ପାସାଣାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରୋ କୋଟ୍ଠାସୋ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୬) ଚ ''ଅଦଡ୍ଢାପୀତି ଉଦ୍ଧନପତ୍ତପଚନକୁମ୍ଭକାରାୱାପାଦିୱସେନ ତଥା ତଥା ଅଦଡ୍ଢା''ତିଆଦି ଅଟ୍ଠକଥାତୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ''ଅପ୍ପପଂସୁଅପ୍ପମତ୍ତିକା''ତି ଦ୍ୱୀସୁପି ପଦେସୁ ନିଦ୍ଦେସରୂପେନ ଯେଭୁଯ୍ୟେନପାସାଣାଦିପଦପଞ୍ଚକଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମାପି ଅଟ୍ଠୋ ଯେଭୁଯ୍ୟେନପଂସୁପଦାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତୱିପଲ୍ଲାସେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ତେସଂୟେୱ ହି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପଭେଦଦସ୍ସନମେତ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୮୬)।

ଖଣେଯ୍ୟ ୱାତି ଏୱରୂପଂ ଅକପ୍ପିଯପଥୱିପଦେସଂ ଅନ୍ତମସୋ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନାପି ସମ୍ମୁଞ୍ଜନିସଲାକାଯପି ସଯଂ ୱା ଖଣତି। ଖଣାପେଯ୍ୟ ୱାତି ଅଞ୍ଞେନ ୱା ''ଇଦଂ ଖଣାହୀ''ତିଆଦିନା ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ଖଣାପେଯ୍ୟ। ଭେଦାପେଯ୍ୟାତି ତଥେୱ ଭେଦାପେଯ୍ୟ। ଭିନ୍ଦେଯ୍ୟ ୱାତି ପସ୍ସାୱଧାରାଦୀହିପି ଭିନ୍ଦେଯ୍ୟ। ଅଧିକାରୱସେନ ୱା-ସଦ୍ଦସ୍ସ ସଦ୍ଦକିରିଯାପଦେହି ସମ୍ବନ୍ଧୋ ଲବ୍ଭତୀତି ଭେଦାପେଯ୍ୟ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଇଧ ଅୱୁତ୍ତସ୍ସ ''ଦହତି ୱା, ଦହାପେତି ୱା''ତି ପଦଦ୍ୱଯସ୍ସ ସମୁଚ୍ଚଯକୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅନ୍ତମସୋ ପତ୍ତମ୍ପି ପଚନ୍ତୋ ସଯଂ ୱା ଦହତି, ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଦହାପେତୀତିଆଦି ଇମେସଂ ପଦାନଂ ଅଟ୍ଠକଥାୱସେନ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୭) ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଖଣନ୍ତସ୍ସ, ଭିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଚ ପହାରେ ପହାରେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୯୪୯। ଆଣାପେନ୍ତସ୍ସ ଆଣତ୍ତିଗଣନାୟ, ଦହନ୍ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିପାତଗଣନାୟ ହୋତୀତି ଇଦଂ ‘‘ପହାରେ ପହାରେ ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତିଆଦିଅଟ୍ଠକଥାୱଚନୱସେନ ୱେଦିତଙ୍ଗଂ, ଇମମେୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସୟମେୱା’’ତିଆଦି।

୯୫୦।ଆଣାପେନ୍ତସ୍ସାତି ସକିଂ ଆଣାପେନ୍ତସ୍ସ।

୯୫୧। ‘‘ଖଣାପେୟ୍ୟା’’ତି ସାମଞ୍ଞୱଚନସ୍ସ ଅପୱାଦଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ‘‘ଖଣ ପୋକ୍ଖରଣି’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। କୋଚି ଦୋସୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଏତ୍ଥ ପୋକ୍ଖରଣିଆୱାଟାଦିସଦ୍ଦାନଂ ପଥୱିପରିୟାୟତ୍ତାଭାୱତୋ ଏୱଂୱଚନେନ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୯୫୨। ‘‘ଇମଂ ଇଧା’’ତିଆଦୀନଂ ପଦାନଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖଭୂତାଧିପ୍ପେତଭୂମିୱାଚକତ୍ତା ତେହି ଯୋଜେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସେୱ ପୟୋଗସ୍ସ ଆପତ୍ତିକରଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଇମ’’ନ୍ତିଆଦି।

୯୫୩।କନ୍ଦନ୍ତି ତାଲାଦିକନ୍ଦଂ। କୁରୁନ୍ଦନ୍ତି କୁଲଚୋଚରୁକ୍ଖଂ। ଥୂଣନ୍ତି ଥମ୍ଭଂ। ଖାଣୁକନ୍ତି ସାଖାୱିଟପରହିତଂ ରୁକ୍ଖାୱୟୱଂ। ମୂଲନ୍ତି ପଥୱିୟା ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଭାୱକରଂ ରୁକ୍ଖାୱୟୱଂ। ୱଟ୍ଟତୀତି ଅନିୟମେତ୍ୱା ୱଚନେନ ଅନାପତ୍ତିଭାୱତୋ ୱଟ୍ଟତି।

୯୫୪।ଇମନ୍ତି ପଚ୍ଚକ୍ଖପରାମାସପଦେନ ନିୟମେତ୍ୱା ୱଚନତୋ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ନିୟମେତ୍ୱାନ ୱତ୍ତୁଂ ପନ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି।

୯୫୫।ଘଟେହି ଉସ୍ସିଞ୍ଚିତୁନ୍ତି ଘଟେହି ଗହେତ୍ୱା ଅୱସିଞ୍ଚିତୁଂ। ତନୁକଦ୍ଦମୋତି ଜମ୍ବାଲୋ। ବହଲଂ କଦ୍ଦମଂ ଭିକ୍ଖୁନା ଅପନେତୁଂ ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜେତଙ୍ଗଂ।

୯୫୬।ନଦିୟାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗଙ୍ଗାକନ୍ଦରାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ‘‘ତଟ’’ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱଟ୍ଟନ୍ତି ୱୁଟ୍ଠୀହି ଓୱଟ୍ଠଞ୍ଚ। ଚାତୁମାସନ୍ତି ୱିକୋପନକିରିୟାୟ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ, ଚାତୁମାସବ୍ଭନ୍ତରେ ୱିକୋପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୫୭। ସଚେ ତୋୟସ୍ମିଂ ପତତି ତଟନ୍ତି ଯୋଜନା, ସଚେ କୂଲଂ ଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଉଦକେ ପତତୀତି। ଦେୱେ ୱୁଟ୍ଠେପୀତି ପଜ୍ଜୁନ୍ନଦେୱେ ୱୁଟ୍ଠେପି। ୱୁଟ୍ଠ-ସଦ୍ଦୋ କତ୍ତୁସାଧନୋ। ଚାତୁମାସମତିକ୍କନ୍ତେପୀତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ହେତୁଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ‘‘ତୋୟେ ଦେୱୋ ହି ୱସ୍ସତୀ’’ତି।

୯୫୮।ସୋଣ୍ଡିନ୍ତି ପାସାଣପୋକ୍ଖରଣିଂ। ତତ୍ଥ ତୂତି ଉଦକରହିତେ ତସ୍ମିଂ ସୋଣ୍ଡିଆୱାଟେ।

୯୫୯। ଅନ୍ତୋଚାତୁମାସଂ ସୋଧେତୁଂ ଭିନ୍ଦିତୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ‘‘ସୋଧେତୁଂ ଭିନ୍ଦିତୁଂ ୱିକୋପେତୁ’’ନ୍ତି କିରିୟାପଦେହି ‘‘ରଜ’’ନ୍ତି କମ୍ମପଦଂ ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତଙ୍ଗଂ। ତଂ ରଜୋରାସିଂ ଦେୱେ ୱୁଟ୍ଠେ ପଚ୍ଛା ଉଦକସ୍ସ ଛିନ୍ନତ୍ତା ବହଲଭୂମିସୁକ୍ଖମ୍ପି ୱୁଟ୍ଠିପାତଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅନ୍ତୋଚାତୁମାସେ କୋପେତୁଂ ଭିନ୍ଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୬୦।ପୁଣ୍ଣେ ସୋଣ୍ଡିମ୍ହି ତଂ ରଜଂ ୱିକୋପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି ଚାତୁମାସତୋ ଉଦ୍ଧନ୍ତି ଯୋଜନା।

୯୬୧।‘‘ଫୁସାୟନ୍ତେ’’ତି ଏତେନ ‘‘ଦେୱୋ’’ତି ଇଦଂ ଭୁମ୍ମୱସେନ ୱିପରିଣାମେତ୍ୱା ‘‘ଦେୱେ ଫୁସାୟନ୍ତେ’’ତି ଯୋଜେତଙ୍ଗଂ, ପଜ୍ଜୁନ୍ନଦେୱେ ୱୁଟ୍ଠିପାତଂ କରୋନ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ। ପିଟ୍ଠିପାସାଣକେତି ପାସାଣପିଟ୍ଠେ। ତମ୍ପୀତି ତଥା ପାସାଣପିଟ୍ଠେ ଲଗ୍ଗଂ ତମ୍ପି ରଜଂ।

୯୬୨।ଅକତପବ୍ଭାରୋ ନାମ ଯଥା ହେଟ୍ଠାଭାଗୋ ୱୁଟ୍ଠିଫୁସିତେହି ନ ତେମୀୟତି, ତଥା ନମିତ୍ୱା ଠିତପଚ୍ଚତପ୍ପଦେସୋ। ଇଦଂ ଅନୋୱସ୍ସକଟ୍ଠାନେ ଉଟ୍ଠିତୱମ୍ମିକାନଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ।

୯୬୩। ଅବ୍ଭୋକାସେ ୱୁଟ୍ଠିତୋ ୱମ୍ମିକୋ ସଚେ ଓୱଟ୍ଠୋ, କଂ ଚାତୁମାସଂ ୱିକୋପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚାତୁମାସନ୍ତି ୱିକୋପନକିରିୟାୟ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ରୁକ୍ଖେତି ଚ ଥମ୍ଭପାସାଣାଦୀନଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ଉପଚିକାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କାଠଅକିପିଲ୍ଲିକାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ସୋ ନୟୋତି ‘‘ଓୱଟ୍ଠଦିୱସତୋ ଉତ୍ତରି ଚାତୁମାସବ୍ଭନ୍ତରେ କୋପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଯଥାୱୁତ୍ତୋ ନୟୋ।

୯୬୪।ମୂସିକୁକ୍କିରଂ ନାମ ମୂସିକାହି ଉଦ୍ଧଟପଂସୁ। ମୂସିକାନଂ ଉକ୍କିରୋ ମୂସିକୁକ୍କିରୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଗୋକଣ୍ଟକଂ ନାମ ଗୁନ୍ନଂ ଖୁରାନଂ ଉଟ୍ଠିତମତ୍ତିକା।

ଗଣ୍ଠୁପ୍ପାଦମଲଂ ନାମ ଭୂଲତାୟ ମଲମତ୍ତିକା। ସମ୍ବନ୍ଧଂ ପନ ପକତିଭୂମିଂ ଅକୋପେନ୍ତେନ ମତ୍ଥକତୋ ଗଣ୍ଠିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୯୬୫।କସୀତି କସିତଟ୍ଠାନଂ, ତତ୍ଥ ନଙ୍ଗଲେନ ଉଦ୍ଧଟମତ୍ତିକା କସିନଙ୍ଗଲମତ୍ତିକା। ‘‘ଅଚ୍ଛିନ୍ନା’’ତିଇମିନା ଖଣ୍ଡାଖଣ୍ଡିକଂ କତ୍ୱା ଆୟତଂ ହୁତ୍ୱା ଠିତମତ୍ତିକାପଟଲମ୍ପି ଅଜାତପଥୱୀ ସିୟାତି ଆସଙ୍କାନିୱତ୍ତନତ୍ଥମାହ ‘‘ଭୂମିସମ୍ବନ୍ଧା’’ତି। ସାତି କସିନଙ୍ଗଲମତ୍ତିକା।

୯୬୬।ସେନାସନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପୁରାଣ’’ନ୍ତି ପାଠସେସୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ୱୱଟ୍ଟଂ ଚାତୁମାସତୋ ଉଦ୍ଧଂ ନ ୱିକୋପୟେତି ଯୋଜନା।

୯୬୭।ତତୋତି ୱୱଟ୍ଟଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଚାତୁମାସାତିକ୍କନ୍ତଗେହତୋ। ‘‘ଗୋପାନସି’’ନ୍ତି ଇମିନା ଗୋପାନସିମତ୍ଥକେ ଠିତୌପଚିକାପଂସୁମ୍ପି ଭିଜ୍ଜନ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଦୀପେତି। ‘‘ଭିତ୍ତି’’ନ୍ତି ଇମିନା ତଦେକଦେସଂ ଭିତ୍ତିପାଦାଦିଦାରୁମାହ। ଇଦମ୍ପି ଭିତ୍ତିମତ୍ତିକଂ ଉପଚିକାମତ୍ତିକଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଥମ୍ଭ’’ନ୍ତି ଇଦମ୍ପି ତଂସମ୍ବନ୍ଧପାକାରଭୂମିମତ୍ତିକାଉପଚିକାଦିପଂସୁଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ପଦରତ୍ଥରନ୍ତି ଅତ୍ଥତପଦରଂ। ଇଦମ୍ପି ପଦରାନଂ ଉପରି ମତ୍ତିକାଉପଚିକାପଂସୁଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଗୋପାନସି’’ନ୍ତିଆଦୀହି ପଦେହି ‘‘ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜନୀୟଂ। ‘‘ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଇମିନା ୱିକୋପନାଧିପ୍ପାୟାଭାୱଂ ଦୀପେତି।

୯୬୮।ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଅନାଦରେ ସାମିୱଚନଂ, ‘‘ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନା’’ତି ପାଠସେସୋ। ଇଟ୍ଠକାତି ଛଦନିଟ୍ଠକା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପାସାଣସମୁଦ୍ଦଫେଣାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ପତତୀତି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଗଣ୍ହନ୍ତେ ସଚେ ମତ୍ତିକା ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା ପତତି, ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଞ୍ଛୋ। ମତ୍ତିକନ୍ତି ଭିତ୍ତିୟଂ, ଛଦନେ ଚ ଚାତୁମାସାଧିକୋୱଟ୍ଟମତ୍ତିକଂ, ଅନୋୱଟ୍ଟଂ ଚେ, ଗଣ୍ଠିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ସଚେ ଯା ଯା ଅତିନ୍ତା, ତଂ ତଂ ଗଣ୍ହାତି, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୬)। ଯଦି ଗଣ୍ହତି, ଆପତ୍ତି ସିୟାତି ଯୋଜନା।

୯୬୯।ଅତିନ୍ତୋତି ୱସ୍ସୋଦକେନ ଅତିନ୍ତୋ, ଇମିନା ୱିନିଚ୍ଛିତବ୍ବୱତ୍ଥୁଂ ଦସ୍ସେତି। ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋଗେହେ ଚ ବହି ଚ ସମ୍ଭୱତୋ ଅନ୍ତୋଗେହେ ଠିତସ୍ସ ତାୱ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅନ୍ତୋଗେହେ ସଚେ ସିୟା’’ତି। ୱସ୍ସୋଦକେନ ତିନ୍ତାତିନ୍ତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେସୁ ଅତିନ୍ତଂ ତାୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅନୋୱଟ୍ଟୋ ଚା’’ତି।

୯୭୦। ୱସ୍ସୋଦକେନ ତିନ୍ତେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱୁଟ୍ଠେ ପୁନ ଚା’’ତିଆଦି। ‘‘ୱୁଟ୍ଠେ’’ତି ଇମିନା ‘‘ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ’’ତି ପଦଂ ଭୁମ୍ମୱସେନ ୱିପରିଣାମେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠେ ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ‘‘ଏକଦିୱସମ୍ପୀ’’ତି ସେସୋ, ଗେହସ୍ମିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଠିତେ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଗେହସ୍ମିଂ ଠିତେ ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେ ୱସ୍ସୋଦକେନ ଏକଦିୱସମ୍ପି ତିନ୍ତେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱଲ୍ମୀକମାନନୟେନ ଅଞ୍ଜତ୍ଥ ପହରିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠିତେନ ତେନ ଅତେମିତ୍ୱା ଉଜୁକଂ ପତିତେହି ୱସ୍ସଫୁସିତେହି ତିନ୍ତେତି ଗହେତବ୍ବଂ। ସଚେ ସବ୍ବୋ ତିନ୍ତୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୯୭୧। ‘‘ସବ୍ବୋ’’ତି ଇମିନା ୱିସେସନେନ ବ୍ୟୱଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଏକଦେସତିନ୍ତେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଯତ୍ତକ’’ନ୍ତିଆଦି। ତୁ-ସଦ୍ଦୋ ଇମମେୱ ୱିସେସଂ ଜୋତେତି। ଯତ୍ତକନ୍ତି ହେଟ୍ଠା ଅନୋତରିତ୍ୱା ମତ୍ଥକତୋ, ପରିୟନ୍ତକତୋ ଚ ଯତ୍ତକପ୍ପମାଣଂ। ତତ୍ଥାତି ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେ। ‘‘ଅକପ୍ପିୟ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ‘‘ଚାତୁମାସଚ୍ଚୟେନା’’ତି ଅନୁୱତ୍ତତି। ‘‘ଅତିନ୍ତଂ…ପେ… କପ୍ପିୟ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଅକପ୍ପିୟଟ୍ଠାନଂ ପରିହରିତ୍ୱା ୱା କପ୍ପିୟକାରକେହି କପ୍ପିୟୱଚନେନ ହରାପେତ୍ୱା ୱା ଅତିନ୍ତଂ ଠାନଂ ଯଥାକାମଂ ୱଳଞ୍ଜେତବ୍ବନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ ଦସ୍ସିତୋ ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘କପ୍ପିୟକାରକେହୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୬)।

୯୭୨।ୱାରିନାତି ଉଜୁକଂ ଆକାସତୋ ପତିତୱସ୍ସୋଦକେନ। ଅଞ୍ଜତ୍ଥ ପହରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପତିତ୍ୱା ତେମିତେ ୱଟ୍ଟତି। ସୋ ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ। ତତୋ ପରନ୍ତି ଏକାବଦ୍ଧକାଲତୋ ଉତ୍ତରିଂ ସୋ ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ ୱାରିନା ତେମିତୋ ଭୂମିୟା ଏକାବଦ୍ଧୋ ଚେ ହୋତି, ତତୋ ପରଂ ସା ଜାତା ପଥୱୀ ଏୱ, କୋପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୯୭୩।‘‘ୱୱଟ୍ଠୋ’’ତି ଇମିନା ଅନୋୱଟ୍ଠପାକାରୋ କପ୍ପିୟୋତି ବ୍ୟତିରେକୱସେନ ଦସ୍ସେତି। ‘‘ମତ୍ତିକାମୟୋ’’ତି ୱିସେସନେନ ଇଟ୍ଠକପାକାରାଦିଂ ବ୍ୟୱଚ୍ଛିନ୍ଦତି। ତସ୍ସ ପନ କପ୍ପିୟଭାୱଂ ୱକ୍ଖତି ‘‘ସଚେ ଇଟ୍ଠକପାକାରୋ’’ତିଆଦିନା। ‘‘ଚାତୁମାସଚ୍ଚୟେ’’ତି ଇମିନା ତତୋ ଅନ୍ତୋ ୱିକୋପନୀୟଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି।

୯୭୪।ତତ୍ଥାତି ୱୱଟ୍ଠେ ମତ୍ତିକପାକାରେ। ଅଘଂସନ୍ତୋୱାତି ପାକାରମତ୍ତିକଂ ଅକୋପେନ୍ତୋ। ମତ୍ତସୋ ଛୁପିତ୍ୱାତି ପମାଣତୋ ମୁଦୁକଂ କତ୍ୱା ହତ୍ଥତଲଂ ଠପେତ୍ୱା। ଅଲ୍ଲହତ୍ଥେନାତି ଉଦକତିନ୍ତେନ ହତ୍ଥତଲେନ। ହତ୍ଥେକଦେସୋ ହତ୍ଥୋ ନାମ।

୯୭୫।ଯେଭୁମ୍ଯକଥଲେଠାନେତି ପୁଢ୍ଢେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଯସ୍ଵା ତୀସୁ ଭାଗେସୁ ଦ୍ଵେ ଭାଗା କଥଲା ହୋନ୍ତି, ତାଦିସେ କପ୍ପିଯପଥୱିଟ୍ଠାନେ।

୯୭୬।ଅଟ୍ଠୋକାସେତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ଅନ୍ତୋଗେହେପି ଥମ୍ଭଂ ଚାଲେତ୍ଵା ଜାତପଥୱିଂ ୱିକୋପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଦ୍ଵୀସୁପି ଠାନେସୁ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ନିଦ୍ଦୋସଭାୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତେନ ‘‘ଥମ୍ଭଂ ୱା ପଦରତ୍ଥରଂ। ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’ତି ସଞ୍ଞାଯ, ଗହେତୁଂ ପନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଇମିନା ନଯେନାହ। ପଥୱିନ୍ତି ଅକପ୍ପିଯପଥୱିଂ।

୯୭୭। ଉଜୁମୁଦ୍ଧରତୋ ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

୯୭୮।ଉଟ୍ଟାଲେତ୍ଵାତି ଉକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଚାଲେତ୍ଵା ପରିୱତ୍ତେତ୍ଵା। ପୱଟ୍ଟତୀତି ପୱଟ୍ଟେତ୍ଵା ପୱଟ୍ଟେତ୍ଵା ନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସାତି ‘‘ଭୂମି ଭିଜ୍ଜତୀ’’ତି ଅସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ଵା ‘‘ପାସାଣଂ ପୱଟ୍ଟେତ୍ଵା ପୱଟ୍ଟେତ୍ଵା ହରିସ୍ସାମୀ’’ତି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତୱତୋ।

୯୭୯। ଭୂମିଯଂ ଦାରୂନି ଫାଲେନ୍ତାନମ୍ପି ଭୂମିଯଂ ସାଖାଦୀନି କଡ୍ଢତୋ ଚାତି ଯୋଜନା।

୯୮୦।କଣ୍ଟକନ୍ତି ରୁକ୍ଖକଣ୍ଟକଂ, ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକଞ୍ଚ। ସୂଚି ନାମ ଅଯୋମଯଦନ୍ତମଯତମ୍ବମଯକଟ୍ଠମଯାଦିସୂଚୀନଂ ଅଞ୍ଞତରା। ଅଟ୍ଠିଂ ୱାତି ଗୋମହିଂସାଦୀନଂ ଅଟ୍ଠିଂ ୱା। ହୀରଂ ୱାତି ନାଳିକେରାଦିହୀରଂ ୱା। ଆକୋଟେତୁନ୍ତି ଯଥା ଏକକୋଟି ଭୂମିଂ ପୱିସତି, ତଥା ତାଳେତୁଂ। ପୱେସେତୁନ୍ତି ଭୂମିଂ ଗମଯିତୁଂ।

୯୮୧।ପସ୍ସାୱଂ ମୁଞ୍ଚଂ। ମେଦନିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅକପ୍ପିଯପଥୱିମାହ। ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଏୱଂ ଚିନ୍ତେତ୍ଵା’’ତି ସେସୋ।

୯୮୨।କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ପସ୍ସାୱଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତିଯୋଜେତବ୍ବଂ। ‘‘ସମ୍ମଜ୍ଜତୋ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତେନା’’ତି ଗହେତବ୍ବଂ , ‘‘ସମ୍ମଜ୍ଜନିଯା’’ତି ସେସୋ, ଅନନ୍ତରଂ ମେଦନୀପଦଂ ଉପଯୋଗୱସେନ ‘‘ମେଦନି’’ନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ, ‘‘ୱିସମ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ‘‘ସମଂ କାତୁ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତେନ ଉଚ୍ଚଟ୍ଠାନଂ ମଦ୍ଦିତ୍ଵା, ଆୱାଟଟ୍ଠାନଂ ପୱେସେତ୍ଵା ସମଂ କାତୁଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନିଯା ଘଂସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ୱିସମଂ ଭୂମିଂ ସମଂ କରିସ୍ସାମୀତି ସମ୍ମଜ୍ଜନିଯା ଘଂସିତୁମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୬)।

୯୮୩।ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ ୱାତି ଏତ୍ଥ ସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘କତ୍ତରଯଟ୍ଠିଯା ଭୂମିଂ କୋଟ୍ଟେନ୍ତୀ’’ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଲିଖିତୁମ୍ପୀତି ରାଜିଂ କାତୁମ୍ପି ଭୂମିଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତେନାତି ଯୋଜନା। ପାଦେହୀତି ପାଦତଲେହି।

୯୮୫।ଭୂମିନ୍ତି ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଂ। ଦହତି ଦହାପେତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯୋ’’ତି ଚ ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ଚ ସମ୍ବନ୍ଧୱସେନ ଲବ୍ଭତି। ପତ୍ତଂ ଦହନ୍ତସ୍ସାତି ଛୱିଯା ଥିରଭାୱତ୍ଥଂ ଧୂମଂ ଗାହାପେତ୍ଵା ତିଣୁକ୍କାଦୀହି ପତ୍ତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ।

୯୮୬।ତତ୍ତକାନେୱାତି ଠାନପ୍ପମାଣାନେୱ। ଇଧାପି ‘‘ଯୋ’’ତି ଚ ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ଚ ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି।

୯୮୭।ଭୂମିଯନ୍ତି ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ। ପତ୍ତଂ ପଚୀଯତି ଏତ୍ଥାତି ପତ୍ତପଚନଂ, କପାଲଂ, ତସ୍ମିଂ କପାଲେ।

୯୮୮।ସୋ ଅଗ୍ଗି ତାନି ଦାରୂନି ଦହନ୍ତୋ ଗନ୍ତ୍ଵା ଚେ ଏକଂସେନ ଭୂମିଂ ଦହତି, ତସ୍ମା ଦାରୂନଂ ଉପରି ଅଗ୍ଗିଂ ଠପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୯୮୯। ଇଟ୍ଠକା ଆୱପୀଯନ୍ତି ପଚ୍ଚନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଇଟ୍ଠକାୱାପୋ, ସୋ ଏୱ ଇଟ୍ଠକାୱାପକୋ, ଇଟ୍ଠକାପଚନଟ୍ଠାନଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କୁମ୍ଭକାରାୱାପାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୯୯୦। ଉପାଦୀଯତୀତି ଉପାଦାନଂ, ଇନ୍ଧନଂ, ନ ଉପାଦାନଂ ଅନୁପାଦାନଂ, ଇନ୍ଧନତୋ ଅଞ୍ଞଂ, ତତୋ ଅନୁପାଦାନତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଖାଣୁକେତି ମତଖାଣୁକେ ଚ ସୁକ୍ଖରୁକ୍ଖେ ଚ ଭୂମିଗତଂ ଅଦତ୍ୱା ‘‘ନିବ୍ବାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅଗ୍ଗିଦାନଂ ୱଟ୍ଟତି। ପଚ୍ଛା ଉସ୍ସାହେ କତେପି ନ ନିବ୍ବାଯତି, ନ ଦୋସୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସଚେ ପନ ଭୂମିଂ ଅପ୍ପତ୍ତମେୱା’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୬)।

୯୯୧।ତିଣୁକ୍କନ୍ତି ତିଣେନ ବଦ୍ଧୋକ୍କଂ। ତିଣୁକ୍କନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ନାଳିକେରପଣ୍ଣାଦୀହି ବଦ୍ଧାପି ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି।

୯୯୨।ତସ୍ସ ଅଗ୍ଗିସ୍ସ ପତିତଟ୍ଠାନେ ଇନ୍ଧନଂ ଦତ୍ୱା ପୁନ ତଂ ଅଗ୍ଗିଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ଵୁତ୍ତଂ କଥିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୯୯୩। ''ତସ୍ସ ଅପଥୱିୟ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୱିମତିସ୍ସୁଭୟତ୍ଥାପୀତି ପଥୱିଅପଥୱିଦ୍ୱଯେପି ୱେମତିକସ୍ସ। ତତ୍ଥ ଜାତା ପଥୱୀ, ଇତରା ଅପଥୱୀ।

୯୯୪।ଇମନ୍ତି ଆୱାଟଂ, ମତ୍ତିକଂ, ପଂସୁଂ ୱା।

ପଥୱୀଖଣନକଥାୱଣ୍ଣନା।

ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

୯୯୫।ଭୱନ୍ତସ୍ସାତି ଜାୟନ୍ତସ୍ସ, ୱଡ୍ଢମାନସ୍ସ ଚ। ଭୂତସ୍ସାତି ଜାତସ୍ସ, ୱଡ୍ଢିତସ୍ସ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ଭୱନ୍ତି ଅହୁୱୁଞ୍ଚାତି ଭୂତା, ଜାୟନ୍ତି ୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଜାତା ୱଡ୍ଢିତା ଚା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୦)। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଭୱନ୍ତୀ''ତି ଇମିନା ୱିରୁଳ୍ହମୂଲେ ନୀଲଭାୱଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱଡ୍ଢମାନକେ ତରୁଣଗଚ୍ଛେ ଦସ୍ସେତି। ''ଅହୁୱୁ''ନ୍ତି ଇମିନା ପନ ୱଡ୍ଢିତ୍ୱା ଠିତେ ମହନ୍ତେ ରୁକ୍ଖଗଚ୍ଛାଦିକେ ଦସ୍ସେତି। ''ଭୱନ୍ତୀ''ତି ଇମସ୍ସ ୱିୱରଣଂ ''ଜାୟନ୍ତି ୱଡ୍ଢନ୍ତୀ''ତି, ''ଅହୁୱୁ''ନ୍ତି ଇମସ୍ସ ''ଜାତା ୱଡ୍ଢିତା''ତି। ଏୱଂ ଭୂତ-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାତୀତୱିସୟୋତି ଦସ୍ସେତି। ''ଭୱନ୍ତସ୍ସ ଭୂତସ୍ସା''ତି ଇମିନା ପଦଦ୍ୱୟେନ ''ଭୂତଗାମସ୍ସା''ତି ପଦସ୍ସ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣତାଦସ୍ସନେନ ଗାମ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଦିଟ୍ଠିଗତୱନନ୍ତାଦିସଦ୍ଦାନଂ ଦିଟ୍ଠିୱନାଦିସଦ୍ଦତ୍ଥେ ୱିୟ ଭୂତସଦ୍ଦତ୍ଥେ ୱୁତ୍ତିପକ୍ଖମାହ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୦) ''ଭୂତା ଏୱ ୱା ଗାମୋ ଭୂତଗାମୋ, ପତିଟ୍ଠିତହରିତତିଣରୁକ୍ଖାଦୀନମେତଂ ଅଧିୱଚନ''ନ୍ତି। ଭୂତାନଂ ଦେୱତାନଂ ଗାମୋ ନିୱାସୋତି ୱା ଭୂତଗାମୋ। ଭୂମିୟଂ ପତିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ହି ହରିତଭାୱମାପନ୍ନା ତିଣରୁକ୍ଖଗଚ୍ଛାଦୟୋ ଦେୱତାହି ପରିଗୟ୍ହନ୍ତୀତି। ଜାୟନ୍ତସ୍ସ ୱଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ ୱା ସମ୍ପତ୍ତୱୁଦ୍ଧିମରିୟାଦସ୍ସ ୱା ରୁକ୍ଖାଦିନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ପାତବ୍ୟତାନିମିତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପାତବ୍ୟଭାୱୋ ପାତବ୍ୟତା, ''ଛେଦନଭେଦନାଦୀହି ଯଥାରୁଚି ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତାତି ଅତ୍ଥୋ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ପାତବ୍ୟତା-ସଦ୍ଦସ୍ସ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତାତି ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ, ସା ନିମିତ୍ତଂ ହେତୁ ଯସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ ତଂ ପାତବ୍ୟତାନିମିତ୍ତଂ। ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଛେଦନଫାଲନାଦିୱସେନ ୱିକୋପନୀୟତାସଙ୍ଖାତପାତବ୍ୟତାନିମିତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତାହେତୁ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଉଦୀରିତଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୯୬-୭।ସୋତି ଭୂତଗାମୋ। ତିଲବୀଜାଦିକୋତି ତିଲବୀଜମେତ୍ତ ସୁଖୁମପଣ୍ଣସେୱାଲାଦିକୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଚ ତାଦିସା ଇତରା ସେୱାଲଜାତି ଗହିତା। ''ଉପରି ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକପଣ୍ଣଙ୍କୁରୋ, ହେଟ୍ଠା ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକମୂଲଙ୍କୁରୋ ସେୱାଲୋ ତିଲବୀଜଂ ନାମା''ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ଭୂମିୟଂ ପତିଟ୍ଠାୟ ଉଦକେ ଜାୟମାନକସେୱାଲାଦିଂ ଭୂମିଯା ଉପ୍ପାଟନଚ୍ଛେଦନୱସେନ ଜଲେ ଏୱ ପତିଟ୍ଠିତଂ ସୁଖୁମପଣ୍ଣନୀଲିକାଦିଂ ଉଦକତୋ ଉଦ୍ଧରଣଚ୍ଛେଦନୱସେନ ତଂ ସବ୍ବଂ ସେୱାଲଂ ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୯୮।ହତ୍ଥେନୱିୟୂହିତ୍ୱାତି ଜଲତୋ ଅମୋଚେତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଦୂରତୋ ଅପନେତ୍ୱା। ''ହୋତୀ''ତିଆଦି ତସ୍ସ ହେତୁସଦ୍ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ। ସକଲଂ ଅନୱସେସଂ ସବ୍ବଂ ଜଲଂ ତସ୍ସ ଯସ୍ମା ଠାନଂ ହୋତି, ତସ୍ମାତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୯୯।ତେଚ୍ଚାତି ଜାନନ୍ତୋ। ତଂ ସେୱାଲଜାତିକଂ ଜଲା ଉଦ୍ଧରିତୁଂ ଉଦକେନ ୱିନା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଠାନସଙ୍କମନଞ୍ହି ତନ୍ତି ହେତୁଦସ୍ସନଂ। ତଂ ତଥାକରଣଂ ଯସ୍ମା ଠାନସଙ୍କମନଂ ଠାନତୋ ଚାୱନଂ, ତସ୍ମା ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୧୦୦୦। ଯଥାୱୁତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟତିରେକଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଉଦକେନା''ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଉଦକେନାତି ସହତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। ତଂ ସେୱାଲଜାତିକଂ। ୱାରିସୂତି ଏତ୍ଥ ୱାସଂ ୱାରୟନ୍ତୀତି ୱାରୀ, ତେସୁ।

୧୦୦୧।ଜଲେ ୱଲ୍ଲିତିଣାଦୀନୀତି ଜଲମତ୍ଥକେ ୱଲ୍ଲିଞ୍ଚ ଜାୟମାନକରୱଲ୍ଲିତିଣାଦୀନି ଚ। ଉଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସାତି ଭୂମିୟଂ ପତିଟ୍ଠିତଂ ଭୂମିତୋ, ଉଦକେ ପତିଟ୍ଠିତଂ ଉଦକତୋ ଚ ଉଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସ। ତତ୍ଥ ଅନ୍ତପକ୍ଖଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତୋୟତୋ''ତି। ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସାତି ଖଣ୍ଡନାଦିୱସେନ କୋପେନ୍ତସ୍ସ। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଉଦକେ, ଏୱ-କାରୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ ''ତତ୍ଥେୱା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୨) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ।

୧୦୦୨।ଏତ୍ଥାତି ଉଦକେ ଏୱ। ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସାତି କପ୍ପିୟଂ ଅକାରାପେତ୍ୱା ଛେଦନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ତାନୀତି ତଥା ପରେହି ଉପ୍ପାଟିତତ୍ତା ଭୂତଗାମଭାୱତୋ ମୁତ୍ତାନି ୱଲ୍ଲିତିଣାଦୀନି। ବୀଜଗାମେନାତି ମୂଲବୀଜଗାମାଦିୱସେନ।

୧୦୦୩। ଏୱଂ ଉଦକଟ୍ଠେ ସଙ୍ଖେପତୋ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଇତରତ୍ରାପି ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଥଲଟ୍ଠେ’’ତିଆଦି। ହରିତଖାଣୁକୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯୋ’’ତି ସେସୋ। ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ, କକୁଧକରଞ୍ଜାଦୀନଂ ଛିନ୍ନାୱସିଟ୍ଠଖାଣୁକୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଭୂତଗାମେନ ସଙ୍ଗହୋ’’ତି ଇମିନା ତଂୱିକୋପନେ ପାଚିତ୍ତିୟଭାୱଂ ଦୀପେତି। ଏୱମୁପରିପି।

୧୦୦୪।ନାଳିକେରାଦିକାନଂଖାଣୂତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ଉପରିହରିତୋ’’ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି। ‘‘ବୀଜଗାମେନ ସଙ୍ଗହୋ’’ତି ଇମିନା ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁତମାହ। ଏୱମୁପରିପି। କିଞ୍ଚାପି ହି ତାଲନାଳିକେରାଦୀନଂ ଖାଣୁ ଉଦ୍ଧଂ ଅୱଡ୍ଢନକୋ ଭୂତଗାମସ୍ସ କାରଣଂ ନ ହୋତି, ତଥାପି ଭୂତଗାମସଙ୍ଖାତନିଦ୍ଦିଉପଣ୍ଡମୂଲବୀଜତୋ ସମ୍ଭୂତତ୍ତା ଭୂତଗାମତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ନାମ ହୋତୀତି ବୀଜଗାମେନ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି।

୧୦୦୫।ତଥାପକାସିତୋତି ‘‘ବୀଜଗାମୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ।

୧୦୦୬। ଫଲିତା କଦଲୀ ଯାୱ ନୀଲପଣ୍ଣା, ତାୱ ସା ଚ ଭୂତଗାମୋତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘କଦଲୀ ପନ ଫଲିତା ଯାୱ ନୀଲପଣ୍ଣା, ତାୱ ଭୂତଗାମେନେୱ ସଙ୍ଗହିତା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୨)। ନଥଅନ୍ତି ଖୁଦ୍ଦକୱେଠଉ। ୱେଠଉତି ମହାୱେଠଉ। ତିଣାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସସ୍ସାଦୟୋ ଗହିତା।

୧୦୦୭। ଯୋ ଅୟଂ ପନ ୱେଠଉ ଅଗ୍ଗତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଯଦା ସୁସ୍ସତି, ତଦା ସୋ ବୀଜଗାମେନ ସଙ୍ଗହିତୋ ନାମ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ବୀଜଗାମେନାତି ଫଠଉବୀଜଗାମେନ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘କତରବୀଜଗାମେନ? ଫଠଉବୀଜଗାମେନା’’ତି।

୧୦୦୮।ଇନ୍ଦସାଲୋ ସଲ୍ଲକୀ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସୋଭଞ୍ଜନାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ତୁ-ସଦ୍ଦେନ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘କିଞ୍ଚାପି ରାସିକତଦଣ୍ଡକେହି ରତନପ୍ପମାଣାପି ସାଖା ନିକ୍ଖମନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୨) ୱୁତ୍ତୱିସେସଂ ଜୋତେତି। ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଠପିତଦଣ୍ଡକେସୁ ରତନମତ୍ତାସୁପି ସାଖାସୁ ଉଟ୍ଠିତାସୁ ଭୂତଗାମଂ ଅହୁତ୍ୱା ବୀଜଗାମମେୱ ହୋତି ଅୱିରୁଳ୍ହମୂଲକତ୍ତାତି ଅୟଂ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱିନୟଞ୍ଞୁନା ଞାତୋ କୁକ୍କୁଚ୍ଚକାନମୁପକାରାୟ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ ୱିନୟଞ୍ଞୁନା’’ତି। ଇମମେୱତ୍ଥଂ ‘‘ମୂଲମତ୍ତେପି ୱା’’ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖତି।

୧୦୦୯।ମଣ୍ଡପାଦୀନମତ୍ଥାୟାତି ମଣ୍ଡପୱତିପାକାରାଦୀନମତ୍ଥାୟ। ସଚେ ତେ ନିକ୍ଖଣନ୍ତୀତି ଯଦି ତେ ଇନ୍ଦସାଲାଦିଦଣ୍ଡକେ ଭୂମିୟଂ ନିଖଣନ୍ତି। ନିଗ୍ଗତେ ମୂଲପଣ୍ଣସ୍ମିନ୍ତି ତଥା ନିଖାତଦଣ୍ଡତୋ ମୂଲେ ଚ ପଣ୍ଣେ ଚ ଜାତେ। ଭୂତଗାମେନ ସଙ୍ଗହୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତେସ’’ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିୟା ଲବ୍ଭତି, ‘‘ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ’’ତି ଅଧିକାରୋ।

୧୦୧୦।ନିଗ୍ଗତେପୀତି ତତିୟେନ ପି-ସଦ୍ଦେନ ଅତିଖୁଦ୍ଦକତଂ ସୂଚେତି।

୧୦୧୧।ସକନ୍ଦା ତାଲଟ୍ଠୀତି ସକନ୍ଦତାଲବୀଜଂ। ପତ୍ତୱଟ୍ଟୀତି ସୂଚିସଣ୍ଠାନା ଅଙ୍କୁରପତ୍ତୱଟ୍ଟି। ନ ଚ ବୀଜଗାମୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଭୂତଗାମୋ’’ତି ଇଦଂ ଯଥାୱୁତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟତିରେକୱସେନ ଦସ୍ସେତି।

୧୦୧୨।ନାଳିକେରତଚନ୍ତି ନାଳିକେରଫଲଛଲ୍ଲିଂ। ଦନ୍ତସୂଚୀୱାତି ଦନ୍ତମୟସୂଚି ଇୱ। ସୋପୀତି ନାଳିକେରୋପି। ରୁକ୍ଖତଚସଦ୍ଧାନଂ ଫଲେସୁ ୱତ୍ତମାନକାଲେସୁପି ତଂଲିଙ୍ଗତା ନ ୱିରୁଜ୍ଝତୀତି ‘‘ସୋ’’ତି ଆହାତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

୧୦୧୩।ମିଗସିଙ୍ଗସମାନାୟାତି ହରିତୱିସାଣସଦିସାୟ। ପତ୍ତୱଟ୍ଟିୟାତି ଅଙ୍କୁରପତ୍ତୱଟ୍ଟିୟା। ସତିୟାତି ୱିଜ୍ଜମାନାୟ। ଭୂତଗାମୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଅମୂଲକଭୂତଗାମୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଦଂ ନାଳିକେରସ୍ସ ଆୱେଣିକଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ।

ଚତୁଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୧୫-୬।ଅମ୍ବଟ୍ଠୀତି ଅମ୍ବବୀଜଂ। ଜମ୍ବୁଟ୍ଠୀତି ଜମ୍ବୁବୀଜଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମଧୁକପନସାଦିବୀଜାନଂ ଗହଣଂ। ୱନ୍ଦାକାତି ରୁକ୍ଖାଦନୀ। ଅଞ୍ଞଂ ୱାତି ଭଣ୍ଡକଦଲିମକୋରହଂ ୱା। ଅସ୍ସାତି ୱନ୍ଦାକାଦିନୋ। ଅମୂଲୱଲ୍ଲୀତି ଏୱଂନାମିକା ୱଲ୍ଲି।

୧୦୧୭। ସୋ ସେୱାଲୋତି ଯୋଜନା।

୧୦୧୮।ଘଂସିତ୍ୱାତି ଯେନ କେନଚି ଘଂସିତ୍ୱା। ତଂ ସେୱାଲଂ। ତସ୍ମାତି ତସ୍ମା ପାକାରା।

୧୦୧୯।ସେୱାଲେ ଅପନୀତେ। ଅନ୍ତୋତି ପାନୀୟଘଟାଦୀନଂ ଅନ୍ତୋକୁଚ୍ଛିମ୍ହି। କଣ୍ଣକଂ ଅବୋହାରନ୍ତି ଯୋଜନା। ପାନୀୟଘଟାଦୀନଂ ବହି ସେୱାଲୋ ଉଦକେ ଅଟ୍ଠିତତ୍ତା, ବୀଜଗାମାନୁଲୋମତ୍ତା ଚ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୂତି ୱଦନ୍ତି। କଣ୍ଣକଂ ନୀଲୱଣ୍ଣମ୍ପି ଅବୋହାରିକମେୱ।

୧୦୨୦।ପାସାଣଦଦ୍ଦୁତି ମନୁସ୍ସସରୀରେ ରୋଗାକାରେନ ପାସାଣେ ଜାୟମାନସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ସେୱାଲନ୍ତି ପାସାଣସେୱାଲଂ। ସେଲେଯ୍ୟକା ନାମ ସିଲାୟ ସମ୍ଭୂତା ଏକା ସୁଗନ୍ଧଜାତି। ଅପତ୍ତାନୀତି ପଣ୍ଣରହିତାନି।

୧୦୨୧।ପୁପ୍ଫିତନ୍ତି ୱିକସିତଂ। ତଂ ଅହିଚ୍ଛତ୍ତଂ। ମକୁଲନ୍ତି ଅୱିକସିତଂ।

୧୦୨୨। ଅଲ୍ଲସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖେ ତଚଂ ୱିକୋପେତ୍ୱା ଯଥା ଗହେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତଥା ପତ୍ତଟିକମ୍ପି ନିଯ୍ୟାସମ୍ପି ୱିକୋପେତ୍ୱା ଗହେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା, ପାଚିତ୍ତିୟମେୱାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ପତ୍ତଟିକମ୍ପୀତି ଅଲ୍ଲତଚମତ୍ଥକେ ସୁକ୍ଖତଚପଟଲମ୍ପି। ‘‘ଅଲ୍ଲସ୍ମି’’ନ୍ତି ଇମିନା ବ୍ୟତିରେକେନ ମତରୁକ୍ଖେ ଦୋସାଭାୱଂ ଦୀପେତି। ‘‘ତଚଂ ୱିକୋପେତ୍ୱା’’ତି ୱଚନତୋ ରୁକ୍ଖତଚମ୍ପି ପତ୍ତଟିକମ୍ପି ସାଲକପିତ୍ଥାଦିନିଯ୍ୟାସମ୍ପି ରୁକ୍ଖେ ଅଲ୍ଲତଚଂ ଅୱିକୋପେତ୍ୱା ମତ୍ଥକତୋ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୧୦୨୩। ଅକ୍ଖରଚ୍ଛିନ୍ଦନାରହେସୁ ନୁହିକଦଲିଆଦୀସୁ ରୁକ୍ଖେସୁ, ତଦ୍ଧଜାତେସୁ ତାଲପଣ୍ଣାଦିକେସୁ ୱା ଅକ୍ଖରଂ ଲିଖତୋ ପାଚିତ୍ତିୟମୁଦୀରୟେତି ଯୋଜନା। ‘‘ତଦ୍ଧଜାତେସୂ’’ତି ଇମିନା ରୁକ୍ଖତୋ ଅପନୀତପଣ୍ଣେସୁ ଲିଖିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ବ୍ୟତିରେକତୋ ଦୀପେତି।

୧୦୨୪।‘‘ପକ୍କମେୱ ୱା’’ତି ୱିସୁଂ ୱଚନତୋ ‘‘ଫଲଂ ୱା’’ତି ଇମିନା ଅପକ୍କଂ ଫଲଂ ଗହିତଂ।

୧୦୨୫।ଫଲିନିଂସାଖନ୍ତି ଖାଦନାରହଫଲୱତିଂ ଜମ୍ବୁସାଖାଦିକଂ ସାଖଂ। ଗଣ୍ହତୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସାତି ଗହେତଢ୍ଢଂ। ସୟଂ ଖାଦିତୁକାମୋ ଚେତି ତଥା ଓନମିତ୍ୱା ସାଖତୋ ଓଚିନିତ୍ୱା ଦିନ୍ନଫଲଂ ସଚେ ସୟଂ ଖାଦିତୁକାମୋ ହୋତି। ଏୱଂ ଦାତୁନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ନାମେତ୍ୱା ଦାତୁଂ।

୧୦୨୬।ପରଂ କଞ୍ଚି ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ଅଞ୍ଞଂ କଞ୍ଚି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ପୁପ୍ଫାନି ଓଚିନନ୍ତେସ୍ୱୁତି କୁସୁମାନି ଲୁନନ୍ତେସୁ। ଅୟମେୱ ୱିନିଚ୍ଛୟୋତି ସାମଞ୍ଞନିଦ୍ଦେସେପି ଏତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ନାମେତ୍ୱା ଦିନ୍ନସାଖାୟ ପୁପ୍ଫାନି ପାନୀୟୱାସତ୍ଥାୟ ନ ଗହେତଢ୍ଢାନି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପୁପ୍ଫାନି ଓଚିନାପେତ୍ୱା ଗହିତପୁପ୍ଫାନି ଗହେତଢ୍ଢାନୀତି ଅୟମେତ୍ଥ ୱିସେସୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ତେହି ପନ ପୁପ୍ଫେହି ପାନୀୟଂ ନ ୱାସେତଢ୍ଢଂ। ପାନୀୟୱାସତ୍ଥିକେନ ସାମଣେରଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଓଚିନାପେତଢ୍ଢାନୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୨)।

୧୦୨୭।‘‘ସାଖା’’ତି ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ମୋଚିତା ୱୁଚ୍ଚତି। ସାଖୀନନ୍ତି ରୁକ୍ଖାନଂ। ତନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତରୁକ୍ଖତୋ ମୋଚିତସାଖଂ। ଯେସଂ ରୁକ୍ଖାନଂ ସାଖା ରୁହତି, ତେସଂ ସାଖୀନଂ ତଂ ସାଖଂ କପ୍ପିୟଂ ଅକାରାପେତ୍ୱା ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ‘‘ଯେସଂ ରୁକ୍ଖାନଂ ସାଖା ରୁହତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଯେସଂ ସାଖା ନ ରୁହତି, ତେସଂ ତସ୍ସା କପ୍ପିୟକରଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀତି ୱଦନ୍ତି।

୧୦୨୮।ଅଲ୍ଲସିଙ୍ଗିୱେରାଦିକେସୁପୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱଚଲସୁଣାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

୧୦୨୯। ଅନିୟାମତୋ ୱଚତେୱାତି ଯୋଜନା। ନିୟାମସରୂପଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଇମଂ ରୁକ୍ଖ’’ନ୍ତିଆଦିୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଅନିୟାମତୋତି ସାମଞ୍ଞନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ଇମ’’ନ୍ତି ନିୟାମୱଚନାଭାୱତୋତି ଗହେତଢ୍ଢଂ।

୧୦୩୨।ଉଚ୍ଛୁଖଣ୍ଡାନନ୍ତି ପୂରଣୟୋଗେ ସାମିୱଚନଂ, ଉଚ୍ଛୁଖଣ୍ଡେହୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଙ୍କମେୱାତି ପଚ୍ଛିୟଂ ଠିତଂ ସଙ୍କଂ ଖଣ୍ଡଂ। କତଂ ହୋତୀତି କତଂ କପ୍ପିୟଂ ହୋତି। ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପିୟେ କତେତି ପଚ୍ଛିୟଂ ସଙ୍କଖଣ୍ଡେସୁ ଫୁସିତ୍ୱା ଠିତେସୁ ଏକସ୍ମିଂ ଖଣ୍ଡେ କପ୍ପିୟେ କତେ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଅଗ୍ଗିପରିଜିତଂ ସତ୍ଥପରିଜିତଂ ନଖପରିଜିତଂ ଅବୀଜଂ ନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜଂଯେୱ ପଞ୍ଚମ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୫୦) ଇତି ୱୁତ୍ତେସୁ ଅଗ୍ଗିସତ୍ଥନଖେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ତତ୍ତ ଅୟୋଖଣ୍ଡେନ ୱା ଜଲିତଗ୍ଗିନା ୱା ସୂଚିମୁଖେନ ୱା ନଖଚ୍ଛେଦନେନ ୱା ସତ୍ଥକଧାରାୟ ୱା ମନୁସ୍ସସୀହାଦୀନଂ ଉପ୍ପାଟିତାନୁପ୍ପାଟିତଅପୂତିନଖେନ ୱା ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା କପ୍ପିୟଂ କାତଢ୍ଢଂ। କରୋନ୍ତେନ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ‘‘କପ୍ପିୟଂ କରୋହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେୟେୱ ‘‘କପ୍ପିୟ’’ନ୍ତି ପଠମଂ ୱତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଅଗ୍ଗିପରିଜିତାଦି କାତଢ୍ଢନ୍ତି ଗହେତଢ୍ଢଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଚ ‘‘କପ୍ପିୟନ୍ତି…ପେ… ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି।

‘‘କପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ୱଚନଂ ପନ ଯାଯ କାଯଚି ୱାଚାଯ ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି। ପଠମଂ ଅଗ୍ଗିଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ନଖାଦୀହି ୱା ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା କପ୍ପିଯଂ କାତବ୍ବଂ। କରୋନ୍ତେନ ଚ ତଂ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱାୱ ‘‘କପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଉଦ୍ଧରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି, ‘‘କପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତୁକାମୋ ‘‘କପ୍ପ’’ନ୍ତି ଚେ ୱଦତି, ୱଟ୍ଟତୀତି କେଚି।

୧୦୩୩।ଦାରୁନ୍ତି ଉଚ୍ଛୁହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋବଦ୍ଧଦାରୁଂ। ଦାରୁଂ ୱିଜ୍ଝତୀତି ଏତ୍ଥ ଜାନିତ୍ୱାପି ୱିଜ୍ଝତି ୱା ୱିଜ୍ଝାପେତି ୱା, ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ‘‘ଏକସିତ୍ଥେପୀ’’ତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୧୦୩୪।ତାନି ଉଚ୍ଛୁଦାରୂନି। ତନ୍ତି ୱଲ୍ଲିଂ, ରଜ୍ଜୁଂ ୱା।

୧୦୩୫।ମରିଚପକ୍କେହୀତି ପରିଣତେହି ମରିଚପକ୍କେହି। ଅପରିଣତାନଂ ପନ ଅବୀଜତ୍ତା କପ୍ପିଯେ ଅକତେପି ୱଟ୍ଟତି। ଇଦଞ୍ଚ ସେତଲସୁଣତଚଲସୁଣାଦୀହି ମିସ୍ସଭତ୍ତସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଭତ୍ତସିତ୍ଥସମ୍ବନ୍ଧୱସେନ ଏକାବଦ୍ଧତା ୱେଦିତବ୍ବା, ନ ଫଲାଦୀନମେୱ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସମ୍ବନ୍ଧୱସେନ।

୧୦୩୬।ତିଲତଣ୍ଡୁଲକାଦିସୂତି କପ୍ପିଯଂ କାତବ୍ବତିଲେହି ମିସ୍ସତଣ୍ଡୁଲାଦୀସୁ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କପ୍ପିଯଂ କାତବ୍ବୱତ୍ଥୂହି ମିସ୍ସିତାନି ଇତରୱତ୍ଥୂନି ଗହିତାନି। ଏକାବଦ୍ଧେ କପିତ୍ଥେପୀତି କଟାହେନ ବଦ୍ଧବୀଜେ ପରିଣତକପିତ୍ଥଫଲେପି। କଟାହେତି ବଦ୍ଧମିଞ୍ଜେ କପାଲେ।

୧୦୩୭।କଟାହଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱାତି ସୁକ୍ଖତ୍ତା ସମନ୍ତତୋ କଟାହଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା। ମିଞ୍ଜକନ୍ତି ପରିଣତକପିତ୍ଥଫଲମିଞ୍ଜଂ। ତଂ କପିତ୍ଥଂ ଭିନ୍ଦାପେତ୍ୱାତି କପିତ୍ଥକଟାହଂ ଭିନ୍ଦାପେତ୍ୱା, ଇଦଂ ବୀଜତୋ ମୁତ୍ତସ୍ସ କଟାହସ୍ସ ଭାଜନଗତିକତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ।

୧୦୩୮। ‘‘ଅଭୂତଗାମଅବୀଜେସୂ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ଅଭୂତଗାମେ ଚ ଅବୀଜେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ନନୁ ଚ ‘‘ଅବୀଜେ ବୀଜସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୯୨) ପାଠଂ ୱିନା ‘‘ଅଭୂତଗାମେ ଭୂତଗାମସଞ୍ଞୀ’’ତି ପାଠୋ ନତ୍ଥୀତି ଅଭୂତଗାମଗ୍ଗହଣଂ କସ୍ମା କତନ୍ତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ତସ୍ମିଂ ପାଠେ ବୀଜଂ ଭୂତଗାମଞ୍ଚ ବୀଜଗାମଂ ବୀଜଞ୍ଚ ବୀଜବୀଜନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଏକସେସନଯେନ ‘‘ବୀଜ’’ନ୍ତି ଗହେତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛିତନ୍ତି ଉଭଯଂ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଅଭୂତଗାମଅବୀଜଗାମଦ୍ୱଯେ। ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ‘‘ଅଭୂତଗାମେ ଭୂତଗାମସଞ୍ଞିନୋ ଦୁକ୍କଟଂ, ୱେମତିକସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅବୀଜଗାମେ ବୀଜଗାମସଞ୍ଞିନୋ ଦୁକ୍କଟଂ, ୱେମତିକସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ଦୁକ୍କଟାନି ଦସ୍ସିତାନି। ତତ୍ଥ ଅଭୂତଗାମନ୍ତି ବୀଜଗାମଂ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅବୀଜଗାମନ୍ତି ନୋ ବୀଜଂ।

୧୦୩୯।ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଭୂତଗାମବୀଜଗାମଦ୍ୱଯେ। ‘‘ଅତଥାସଞ୍ଞିନୋ’’ତିଆଦୀସୁ ‘‘ଭୂତଗାମଂ ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ସେସୋ, ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଅଭୂତଗାମଂ, ଅବୀଜନ୍ତି ୱା ସଞ୍ଞିନୋ ଭୂତଗାମଂ ବୀଜମ୍ପି ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଯଥାହ ପାଠଇଯଂ ‘‘ବୀଜେ ଅବୀଜସଞ୍ଞୀ ଛିନ୍ଦତି ୱା…ପେ… ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି।

ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଭୂତଗାମଂ ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏୱମୁପରିପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପାଦେସୁ ଗହେତ୍ୱା ୱା ଆଲମ୍ବଣକଉରଯଟ୍ଠିଯା ଘଂସିତ୍ୱା ୱା ତିଣାଦୀସୁ ଛିଜ୍ଜେସୁପି ‘‘ଇମଂ ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅମନସିକତତ୍ତା ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅସତିସ୍ସାତି ଅଞ୍ଞୱିହିତସତିସ୍ସ ୱା ଅଞ୍ଞେନ କଥଯତୋ ୱା ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠାଦୀହି ତିଣାଦୀନି ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ। ଚ-କାରେନ ଇଧ ଅୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଅଜାନନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ସମୁଚ୍ଚିତଂ। ‘‘ଇମଂ ଭୂତଗାମ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ପତିତେ ଇମଂ ଡଯ୍ହତୀ’’ତି ୱା ‘‘ଇମିନା ଇଦଂ ଭିଜ୍ଜତି ଛିଜ୍ଜତୀ’’ତିଆଦିଂ ୱା ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୪୦।ଇଦଂଚାତି ଇଦଂ ଭୂତଗାମସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତିସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି କାଯଚିତ୍ତୱାଚାଚିତ୍ତକାଯୱାଚାଚିତ୍ତୱସେନ ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଛେଦନାଦିକିରିଯାଯ ଆପଜ୍ଜନତୋ କ୍ରିଯଂ। ତିଚିତ୍ତନ୍ତି ପଣ୍ଡିତଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ଚେତିଯାଦୀସୁ ତିଣଗହନାଦିକଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅଖୀଣାସୱସ୍ସ କୁସଲଂ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ କିରିଯଂ, ଫଲପୁପ୍ଫାଦିଲୋଭେନ ୱିକୋପେନ୍ତାନଂ ସେଖପୁଥୁଜ୍ଜନାନଂ ଅକୁସଲନ୍ତି ତିଚିତ୍ତଂ।

ଭୂତଗାମକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୦୪୧। ଅଞ୍ଞୱାଦୱିହେସକେ କମ୍ମସ୍ମିଂ ସଙ୍ଘେନ କତେତି ଯୋଜନା, ଅଞ୍ଞୱାଦକୱିହେସକାରୋପନକମ୍ମେ ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ସଙ୍ଘେନ କତେତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ୱଦତୀତି ଅଞ୍ଞୱାଦକଂ, ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରଣସ୍ସେତଂ ନାମଂ। ୱିହେସେତୀତି ୱିହେସକଂ,

ତୁଣ୍ହୀଭୂତସ୍ସେତଂ ନାମ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୮) ୱଚନତୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱତ୍ୱା, ଆପତ୍ତିୟା ୱା ଚୋଦନାୟ କତାୟ ତଂ ଅୱତ୍ତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘କୋ ଆପନ୍ନୋ, କିଂ ଆପନ୍ନୋ, କିସ୍ମିଂ ଆପନ୍ନୋ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୯୪) ପଦଭାଜନାନୁକ୍କମେନ ପୁଚ୍ଛିତଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅୱଚନଂ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରଣଂ, ତଂ କରୋନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞୱାଦକୋ। ଇଧ ପନ ଭାୱପ୍ପଧାନୱସେନ କିରିୟା ଗହିତା।

ତଥେୱ ଚୋଦିୟମାନୋ ହୁତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛିତଂ ଅୱତ୍ତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଭୀରୁକତାୟ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରଣଂ ଅକତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ୱିହେସେତୁଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତୋ ୱିହେସକୋ ନାମ। ଏତ୍ଥାପି ଭାୱପ୍ପଧାନୱସେନ କିରିୟାୱ ଗହେତବ୍ବା। ଇଧ ପନ ତବ୍ଭାୱାରୋପନକମ୍ମଂ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ସଂଖେପୋ। ପୁନ ତଥା କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ପୁନପି ତେନେୱ ପକାରେନ ଅଞ୍ଞୱାଦକୱିହେସକାନି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ପାଚିତ୍ତିୟଦ୍ୱୟଂ ହୋତୀତି ପଦଭାଜନେ ‘‘ରୋପିତେ ଅଞ୍ଞୱାଦକେ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୧୦୦) ନୟେନ ଚ ‘‘ରୋପିତେ ୱିହେସକେ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୧୦୦) ନୟେନ ଚ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଏକେକସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଏକେକାୟ ଆପତ୍ତିୟା ସମ୍ଭୱତୋ ପାଚିତ୍ତିୟଦ୍ୱୟଂ ହୋତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୧୦୪୨।ଧମ୍ମେତି ଏତ୍ଥ ‘‘କମ୍ମେ’’ତି ସେସୋ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀତି ତୀସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ। ଅଧମ୍ମେତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନୟୋ। କମ୍ମେ ଅରୋପିତେତି ଅଞ୍ଞୱାଦକକମ୍ମାରୋପନେ ଅକତେ। ଏୱଂ ୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ‘‘କୋ ଆପନ୍ନୋ’’ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତସ୍ସ। ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚକାରେନ କମ୍ମେ ଅରୋପିତେ ଏୱଂ ୱିହେସନ୍ତସ୍ସ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ କମ୍ମେ ଅରୋପିତେତି ୱିହେସକକାଲମାହ।

୧୦୪୩।ଆପନ୍ନନ୍ତି ଅଜାନା ଆପନ୍ନଂ। ଭଣ୍ଡନଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ମୟା ଇମସ୍ମିଂ ୱୁତ୍ତେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭଣ୍ଡନକଲହାଦୟୋ ହୋନ୍ତୀତି ସଞ୍ଞାୟ ତୁଣ୍ହୀ ଭୱନ୍ତସ୍ସ। ଗିଲାନସ୍ସାତି ୱତ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେୟ୍ୟମୁଖରୋଗାଦିୟୁତ୍ତସ୍ସ।

୧୦୪୪।କ୍ରିୟାକ୍ରିୟନ୍ତି ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞପଟିଚରଣଂ କ୍ରିୟଂ। ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ ଅକ୍ରିୟଂ।

ଅଞ୍ଞୱାଦକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୦୪୫-୬।ସମ୍ମତସ୍ସାତି ଖନ୍ଧକାଗତସେନାସନପଞ୍ଞାପକସମ୍ମୁତିଆଦୀସୁ ତେରସସୁ ସମ୍ମୁତୀସୁ ଏକଂ ୱା କତିପୟା ୱା ସବ୍ବା ୱା ଦାତୁଂ ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା କମ୍ମୱାଚଂ ୱତ୍ୱା ଦିନ୍ନସମ୍ମୁତିକସ୍ସ। ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୦୬) ୱଚନତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଉପସମ୍ପନ୍ନମାହ, ଅୟସଂ କତ୍ତୁକାମୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱଦନ୍ତୋତି ‘‘ଛନ୍ଦେନ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସେନାସନଂ ପଞ୍ଞାପେତି, ଛନ୍ଦେନ ଭତ୍ତାନି ଉଦ୍ଦିସତୀ’’ତିଆଦିଂ ଭଣନ୍ତୋ। ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଉଜ୍ଝାପେତୀ’’ତି କିରିୟମପେକ୍ଖିତ୍ୱା କମ୍ମନି ଉପଯୋଗବହୁୱଚନଂ। ଅୟମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ଉଜ୍ଝାପେତି ଅୱଞ୍ଞାୟ ଓଲୋକାପେତି, ଲାମକତୋ ୱା ଚିନ୍ତାପେତି, ଖୀୟତୀତି ‘‘ଛନ୍ଦେନ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସେନାସନଂ ପଞ୍ଞପେତୀ’’ତିଆଦିଂ କଥେନ୍ତୋ ପକାସେତୀତି। ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନାନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ସାମିଅତ୍ଥେ ଉପଯୋଗୱସେନ ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଉପସମ୍ପନ୍ନାନଂ ସନ୍ତିକେ ପକାସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ପାଚିତ୍ତିୟଦ୍ୱୟଂ ହୋତୀ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଉଜ୍ଝାପନକେ ଖିୟ୍ୟନକେ ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୦୫) ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱତ୍ଥୂନଂ ଏକତୋ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇଧାପି ଏକତୋ ୱୁତ୍ତଂ, ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ପନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଧମ୍ମେତି ଏତ୍ଥ ‘‘କମ୍ମେ’’ତି ସେସୋ, ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସମ୍ମତସ୍ସ ସଙ୍ଘେନ ଦିନ୍ନସମ୍ମୁତିକମ୍ମଂ ସଚେ ଧମ୍ମକମ୍ମଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧମ୍ମେତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନୟୋ।

୧୦୪୭-୮।ଭିକ୍ଖୁନୋତି ସମ୍ମତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ଅସମ୍ମତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତୋତି ଯୋଜନା। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସନ୍ତିକେ’’ତି ସେସୋ, ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଚ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ସନ୍ତିକେତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପସମ୍ପନ୍ନକାଲେ ସମ୍ମତଂ ପଚ୍ଛା ସାମଣେରଭାୱଂ ଉପଗତଂ ସନ୍ଧାୟ ‘‘ସମ୍ମତସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅୱଣ୍ଣଂ ୱଦତୋତି ଯୋଜନା।

୧୦୪୯।କରୋନ୍ତଂ ସମ୍ମତଂ। ଭଣତୋତି ଉଜ୍ଝାପୟତୋ, ଖୀୟତୋ। ଅତ୍ଥୋ ପନ ୱୁତ୍ତନୟୋୱ। ଉଜ୍ଝାପନଖୀୟନକିରିୟାହି ଆପଜ୍ଜନତୋ କ୍ରିୟଂ। ଯସ୍ମା ଉଜ୍ଝାପନଂ, ଖୀୟନଞ୍ଚ ମୁସାୱାଦୱସେନେୱ ପୱତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ‘‘ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ପାଚିତ୍ତିୟଟ୍ଠାନେ, ଦୁକ୍କଟଟ୍ଠାନେ ଚ ଇମିନା ଚ ଅନାପତ୍ତିଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଏୱଞ୍ଚ କତ୍ୱା ଉଜ୍ଝାପେନ୍ତସ୍ସ, ଖୀୟନ୍ତସ୍ସ ଚ ଏକକ୍ଖଣେ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତୀତି ଆପନ୍ନଂ।

ଉଜ୍ଝାପନକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୦୫୦। ସଙ୍ଘସ୍ସ ମଞ୍ଚାଦିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ସଙ୍ଘିକଂ ମଞ୍ଚଂ ୱା ପୀଠଂ ୱା ଭିସିଂ ୱା କୋଚ୍ଛଂ ୱା’’ତି ପାଠଇୟଂ ଦସ୍ସିତଂ ସଙ୍ଘସନ୍ତକଂ ମଞ୍ଚାଦିଂ। ଏତ୍ଥ ଚ

ମଞ୍ଚୋ ନାମ ପାଠଇଯଂ ‘‘ଚତ୍ତାରୋ ମଞ୍ଚା ମସାରକୋ ବୁନ୍ଦିକାବଦ୍ଧୋ କୁଳୀରପାଦକୋ ଆହଚ୍ଚପାଦକୋ’’ତି (ପାଚି। ୧୧୧) ଚ ଦସ୍ସିତୋ ଚତୁବ୍ବିଧୋ ମଞ୍ଚୋ। ତତ୍ଥ ମସାରକୋ ନାମ ମଞ୍ଚପାଦେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଅଟନିସିଖାହି ଆୱୁଣିତ୍ୱା କତମଞ୍ଚୋ। ସୋ ଇଦାନି ୱତ୍ତମାନୋ ୱେତ୍ତମଞ୍ଚୋ। ବୁନ୍ଦିକାବଦ୍ଧୋ ନାମ ଅଟନିସୀସେସୁ ବୁନ୍ଦିକରନ୍ତରତୋ ମଞ୍ଚପାଦେ ଡଂସାପେତ୍ୱା କତୋ ୱେତ୍ତମଞ୍ଚପଦରମଞ୍ଚୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। କୁଳୀରପାଦକୋ ନାମ ପାଦବୁନ୍ଦେ ଅସ୍ସଖୁରାଦିଆକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା କକ୍କଟପାଦେହି ୱିଯ ୱଙ୍କପାଦେହି ଯୋଜିତମଞ୍ଚୋ। ଆହଚ୍ଚପାଦକୋ ନାମ ଅଟନିଯୋ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅଟନିଛିଦ୍ଦେ ପାଦସୀସେ ସିଖଂ କତ୍ୱା ତଂ ପୱେସେତ୍ୱା ଅଟନିଯା ଉପରି ନିକ୍ଖନ୍ତେ ପାଦସିଖାମତ୍ଥକେ ତିରିଯଂ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଆଣିଂ ପୱେସେତ୍ୱା କତମଞ୍ଚୋ।

ପୀଠଂ ନାମ ଏୱମେୱ କତଂ ତନ୍ନାମକମେୱ ଚତୁବ୍ବିଧଂ;

ଭିସି ନାମ ‘‘ପଞ୍ଚ ଭିସିଯୋ ଉଣ୍ଣଭିସି ଚୋଳଭିସି ୱାକଭିସି ତିଣଭିସି ପଣ୍ଣଭିସୀ’’ତି ଗବ୍ଭୂୱସେନ ଦସ୍ସିତା ପଞ୍ଚ ଭିସିଯୋ। ତତ୍ଥ ଉଣ୍ଣା ନାମ ମନୁସ୍ସଲୋମଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସଲୋମାନି। ଚୋଳଆ ନାମ ପିଲୋତିକା। ୱାକଂ ନାମ ମକଚିୱାକାଦିକଂ। ତିଣଂ ନାମ ଦବ୍ବତିଣାଦି। ପଣ୍ଣଂ ନାମ ତମାଲପଣ୍ଣଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସପଣ୍ଣଂ।

କୋଚ୍ଛନ୍ତି ପାଠଇଯଂ ‘‘କୋଚ୍ଛଂ ନାମ ୱାକମଯଂ ୱା ଉସୀରମଯଂ ୱା ମୁଞ୍ଜମଯଂ ୱା ପବ୍ବଜମଯଂ ୱା ଅନ୍ତୋ ସଂୱେଠେତ୍ୱା ବଦ୍ଧଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୧୧୧) ଦସ୍ସିତଂ ୱାକଂ ୱା ଉସୀରଂ ୱା ମୁଞ୍ଜତିଣଂ ୱା ଏଠଅକଲୋମାନି ୱା ପବ୍ବଜତିଣଂ ୱା ଆଦାଯ ଉଭୋହି କୋଟୀହି ୱିତ୍ଥତଂ କତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ପୀଠଏତ୍ୱା ସଙ୍କୁଚିତ୍ୱା ତଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ସୀହଚମ୍ମାଦୀହି ୱେଠନବନ୍ଧନାନି ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ପାଦପୁଞ୍ଛନୀ ୱିଯ ନିସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ କତଂ ଆସନନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ହେଟ୍ଠା ଚ ଉପରି ଚ ୱିତ୍ଥତଂ, ମଜ୍ଝେ ସଂଖିତ୍ତଂ, ପଣୱସଣ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ବଦ୍ଧଂ ହୋତି, ତଂ କିର ମଜ୍ଝେ ସୀହଚ୍ଚମ୍ମବ୍ଯଗ୍ଘଚମ୍ମପରିକ୍ଖିତ୍ତମ୍ପି କରୋନ୍ତି। ଅକପ୍ପିଯଚମ୍ମଂ ନାମେତ୍ଥ ନତ୍ଥୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୧)। ସନ୍ଥରାପେତ୍ୱାତି ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ୱା ସନ୍ଥରାପେତ୍ୱା। ଏତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱକ୍ଖତି। ସନ୍ଥରିତ୍ୱାତି ସଯଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ୱା।

୧୦୫୧।ନେୱୁଦ୍ଧରେଯ୍ଯାତି ପଞ୍ଞତ୍ତଟ୍ଠାନତୋ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ନ ପଟିସାମେଯ୍ଯ। ନ ଉଦ୍ଧରାପେଯ୍ଯ ୱାତି ଅଞ୍ଞେନ ୱା ତଥା ନ କାରାପେଯ୍ଯ। ତନ୍ତି ମଞ୍ଚାଦିଂ। ପକ୍କମନ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯୋ ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଲବ୍ଭତି, ମଞ୍ଚାଦୀନଂ ଅତ୍ଥତଟ୍ଠାନତୋ ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଥାମପ୍ପମାଣେନ ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ଖିତ୍ତପାସାଣସ୍ସ ପତନଟ୍ଠାନଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ପାଠଇଯଂ ‘‘ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଲେଡ୍ଡୁପାତଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସା’’ତି।

୧୦୫୨।ୱସ୍ସିକେ ଚତୁରୋ ମାସେତି ଅନ୍ତୋୱସ୍ସଂ ଚାତୁମାସେ। ସଚେ ଦେୱୋ ନ ୱସ୍ସତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘କତ୍ଥଚି ଜନପଦେ’’ତି ସେସୋ। ତେନେୱ ‘‘ସଚେ’’ତି ସାସଙ୍କମାହ। ‘‘ଯେସୁ ଜନପଦେସୁ ୱସ୍ସକାଲେ ନ ୱସ୍ସତି, ତେସୁପି ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତିଯେୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୦) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତଥା ଚାପୀତି ତେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ଅୱସ୍ସନ୍ତେପି।

୧୦୫୩।ଯତ୍ଥାତି ଯସ୍ମିଂ ଲଙ୍କାଦୀପସଦିସେ ଦେସେ। ଯତ୍ଥ ଅପରେପି ହେମନ୍ତେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ଦେୱୋ ୱସ୍ସତି, ତତ୍ଥ ଅଟ୍ଠ ମାସେ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ମଞ୍ଚାଦିଂ ଠପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଗିମ୍ହାନେ ପନ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ବହି ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ଦସ୍ସେତି।

୧୦୫୪।ନିୱାସସ୍ମିନ୍ତି ରୁକ୍ଖେ କୁଲାୱକଂ କତ୍ୱା ନିରନ୍ତରୱାସେ ସତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯସ୍ମିଂ ପନ ଧୁୱନିୱାସେନ କୁଲାୱକେ କତ୍ୱା ୱସନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୦)। କଦାଚିପୀତି ଅନୋୱସ୍ସକାଲେପି।

୧୦୫୫-୬। ସଙ୍ଘିକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ମଞ୍ଚାଦୀତି ଯୋଜନା। ସନ୍ଥତଂ ଯଦୀତି ଅନାଣତ୍ତେନ ଯଦି ଅତ୍ଥତଂ, ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠାନେତି ରୁକ୍ଖମୂଲମଣ୍ଡପଅବ୍ଭୋକାସାଦିମ୍ହି ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠାନେ। ଯେନ କେନଚୀତି ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ୱା ଅନ୍ତେୱାସିକେନ ୱା ଅଞ୍ଞେନ ୱା। ଭିକ୍ଖୁନାତି ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ। ସୋତି ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ।

୧୦୫୭।ତନ୍ତି ତଂ ସଙ୍ଘିକଂ ୱେତ୍ତମଞ୍ଚାଦିଂ। ସନ୍ଥରାପିତ-ସଦ୍ଦୋ କତ୍ତୁସାଧନୋ, ସନ୍ଥରିତୁଂ ନିଯୋଜକସ୍ସେୱ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୫୮।ଭିକ୍ଖୁନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଆଣାପକୋ’’ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଆଣତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଉପସମ୍ପନ୍ନେନାତି ଲବ୍ଭତି। ତସ୍ସେୱାତି ଆଣତ୍ତିଯା ଆସନପଞ୍ଞାପକସ୍ସ ତସ୍ସେୱ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ‘‘ନିସୀଦତୀ’’ତି ୱଚନସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଥୱିକଂ ୱା ଚୀୱରଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଠପେତି, ‘‘ମଯ୍ହମେୱ ଭାରୋ’’ତି ୱା ୱଦତି, ପଞ୍ଞାପକୋ ମୁଚ୍ଚତୀତି ଗହେତବ୍ବୋ।

୧୦୫୯-୬୦।ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱା ସାମଣେରୋ ୱା ଆରାମିକୋ ୱା ଲଜ୍ଜୀ ହୋତି, ଅତ୍ତନୋ ପଲିବୋଧଂ ୱିୟ ମଞ୍ଞତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୩) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତସରୂପଂ ଯଂ କଞ୍ଚି ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ୱା ସାମଣେରୋ ୱା ଆରାମିକୋ ୱା ଲଜ୍ଜୀ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଲଜ୍ଜିଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି। ‘‘ମୟଂ ଗମିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ଅନୁମତିଗହଣଂ ଆପୁଚ୍ଛନଂ ନାମ, ତଂ ଅନାପତ୍ତିୟା କଥଂ ଅଙ୍ଗଂ ହୋତୀତି ଚେ? ଗମନସ୍ସ ଅନୁମତିୟା ଲଦ୍ଧତ୍ତା। ‘‘କସ୍ସଂ ଲଭିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ ଅନୁମତିଦାୟକେନ ୱତ୍ତାୱତ୍ତଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତଂ ୱିୟ ହୋତୀତି ଲଦ୍ଧକପ୍ପତ୍ତା ଏୱଂ ଗଚ୍ଛତି ଚେ, ୱଟ୍ଟତି। ଅନିଗ୍ଗତେତ୍ୱାତି ନିଗ୍ଗତନଂ ଅକତ୍ୱା ୱତ୍ତାୱତ୍ତଂ ଅପ୍ପଟିୟାଦେତ୍ୱା, ଅସମ୍ପଟିଚ୍ଛାପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱାରେତି ପଦୱାରେ।

୧୦୬୨।ତସ୍ମା ଠାନାତି ଅତ୍ତନା ଠତ୍ୱା ଆଣାପିତଭୋଜନସାଲତୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଭୋଜନସାଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୧)।

୧୦୬୩। ସଙ୍ଘିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞିୱେମତିକପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ। ତିକାତୀତେନାତି ଅକୁସଲମୂଲତ୍ତିକାଦିତୋ ସୱାସନସମୁଚ୍ଛେଦପ୍ପହାନୱସେନ ଅତିକ୍କନ୍ତେନ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ‘‘ପୁଗ୍ଗଲିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲିକେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୨) ୱଚନତୋ ଦୁକ୍କଟତ୍ତୟଂ ହୋତି।

୧୦୬୪-୫।ଚିମିଲିକଂ ନାମ ପରିକମ୍ମକତାୟ ଭୂମିୟା ଛୱିରକ୍ଖନତ୍ଥଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବପିଲୋତିକଂ। ତଟ୍ଟିକା ନାମ ତାଲପଣ୍ଣାଦୀହି କତତଟ୍ଟିକା। ଚମ୍ମଂ ସୀହଚମ୍ମାଦି। ସେନାସନପରିକ୍ଖାରେ ଅକପ୍ପିୟଚମ୍ମଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଯଥାହ ‘‘ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ହି ସେନାସନପରିଭୋଗେ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଚମ୍ମଂ ନାମ ନ ଦିସ୍ସତି, ତସ୍ମା ସୀହଚମ୍ମାଦୀନଂ ପରିହରଣେୟେୱ ପଟିକ୍ଖେପୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୨)। ଇମସ୍ସ ଚ ଅଟ୍ଠକଥାପାଠସ୍ସ ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟା (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ପାଚିତ୍ତିୟ ୩।୧୧୨) ଏୱଂ ଅତ୍ଥୋ ୱଣ୍ଣିତୋ –

‘‘ସୀହଚମ୍ମାଦୀନଂ ପରିହରଣେୟେୱ ପଟିକ୍ଖେପୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ’’ତି ଇମିନା ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ମହାଚମ୍ମାନି ଧାରେତବ୍ବାନି ସୀହଚମ୍ମଂ ବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମଂ ଦୀପିଚମ୍ମଂ, ଯୋ ଧାରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାୟ ଖନ୍ଧକପାଠଇୟା ଅଧିପ୍ପାୟଂ ୱିଭାୱେତି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ‘‘ଅନ୍ତୋପି ମଞ୍ଚେ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ବହିପି ମଞ୍ଚେ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ହୋନ୍ତୀ’’ତି (ମହାୱ। ୨୫୫) ଇମସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ମଞ୍ଚପୀଠେସୁ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ପରିଭୋଗୋୟେୱ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋ, ଭୂମତ୍ଥରଣୱସେନ ପରିଭୋଗୋ ପନ ଅପ୍ପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋତି। ଯଦି ଏୱଂ ‘‘ପରିହରଣେୟେୱ ପଟିକ୍ଖେପୋ’’ତି ଇଦଂ କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ଯଥା ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ସବ୍ବଂ ପାସାଦପରିଭୋଗ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୦) ୱଚନତୋ ପୁଗ୍ଗଲିକେପି ସେନାସନେ ସେନାସନପରିଭୋଗୱସେନ ନିୟମିତଂ ସୁୱଣ୍ଣଘଟାଦିକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟମାନମ୍ପି କେୱଲଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଏୱମିଦଂ ଭୂମତ୍ଥରଣୱସେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିୟମାନମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ କତ୍ୱା ତଂ ତଂ ୱିହାରଂ ହରିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ‘‘ପରିହରଣେୟେୱ ପଟିକ୍ଖେପୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି।

‘‘ଫଲକ’’ନ୍ତି ଇମିନା ପାଠାଗତଂ ଫଲକପୀଠମେୱ ଦସ୍ସିତଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଫଲକପୀଠଂ ନାମ ଫଲକମୟଂ ପୀଠ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୨)। ପାଦପୁଞ୍ଛନିନ୍ତି କଦଲିୱାକାଦୀହି କତଂ ପାଦପୁଞ୍ଛନିକଂ। ଭୂମତ୍ଥରଣଂ ନାମ ଚିମିଲିକାୟ ସତି ତସ୍ସା ଉପରି, ଅସତି ସୁଦ୍ଧଭୂମିୟଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବା କଟସାରକାଦିୱିକତି। ଉତ୍ତରତ୍ଥରଣଂ ନାମ ସଙ୍ଘିକମଞ୍ଚପୀଠାଦୀନଂ ଉପରି ଅତ୍ଥରିତବ୍ବପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ।

ପତ୍ତାଧାରକନ୍ତି ପତ୍ତୱଲୟାଧାରକଂ। ତଂ ଯଥାୱୁତ୍ତପରିକ୍ଖାରଂ। ଗଚ୍ଛତୋତି ଲେଡ୍ଡୁପାତଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଗଚ୍ଛତୋ। ସଚେ ପନ ଦାୟକେହି ଦାନକାଲେୟେୱ ସହସ୍ସଗ୍ଘନକମ୍ପି କମ୍ବଲଂ ‘‘ପାଦପୁଞ୍ଛନିଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଦିନ୍ନଂ, ତଥେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତସ୍ମା ଇମଂ ମଞ୍ଚପୀଠାଦିସେନାସନମ୍ପି ‘‘ଅବ୍ଭୋକାସେପି ଯଥାସୁଖଂ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଦାୟକେହି ଦିନ୍ନଂ ଚେ, ସବ୍ବସ୍ମିମ୍ପି କାଲେ ଅବ୍ଭୋକାସେ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି।

୧୦୬୬। ଆରଞ୍ଞକେନାପି ସଚେ ଗନ୍ତବ୍ବଂ ହୋତି, ଅନୋୱସ୍ସକେ ନୋସତି ମଞ୍ଚପୀଠାଦିଂ ରୁକ୍ଖସ୍ମିଂ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଯଥାସୁଖଂ ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୦୬୭।ଉପଚିକାଦୀହୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମୂସିକା ଗହିତା। ନ ଲୁଜ୍ଜତୀତି ନ ନସ୍ସତି। ତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ମଞ୍ଚାଦିକଂ ସକଲଂ।

୧୦୬୮।ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକେତି ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକେ ମଞ୍ଚାଦିୱିସୟେ। ରୁଦ୍ଧେତି ୱୁଡ୍ଢଭିକ୍ଖୁନା ୱା ଇସ୍ସରାଦୀହି ୱା ଯକ୍ଖସୀହାଦୀହି ୱା ମଞ୍ଚାଦିକେ ରୁଦ୍ଧେ ଅଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠେ, ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ଗହିତେତି ଅତ୍ଥୋ । ଆପଦାସୁପୀତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତରାୟାଦୀସୁ ଚ ସନ୍ତେସୁ। ଗଚ୍ଛତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୦୬୯। କାଯଗ୍ଗାଚତୋ, କାଯଗ୍ଗାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାନଂ କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ। ପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ସଯଂ ଅନୁଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସ କାଯେନ ହୋତି, ଅନାପୁଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଗ୍ଗାଚାଯ ହୋତି, ପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଜାନିତ୍ୱା ଏୱଂ ଅକରୋନ୍ତସ୍ସ ସଚିତ୍ତକେନ ତେନେୱ ଦ୍ୱଯେନ ସମୁଟ୍ଠାତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଲେଡ୍ଡୁପାତାତିକ୍କମୋ କ୍ରିଯଂ। ମଞ୍ଚାଦୀନଂ ଅନୁଦ୍ଧରଣାଦି ଅକ୍ରିଯଂ।

ପଠମସେନାସନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୦୭୦-୩।ଭିସୀତି ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତପଞ୍ଚପ୍ପକାରା ଇମିସ୍ସା ଅଟ୍ଠକଥାଯ ‘‘ମଞ୍ଚକଭିସି ୱା ପୀଠକଭିସି ୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୬) ଏୱଂ ଦସ୍ସିତଭିସି ଚ। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ନାମ ପାୱାରୋ କୋଜୱୋ ୱା। ‘‘ଏତ୍ତକମେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ‘ଇଦଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ତଥାୱୁତ୍ତଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଞ୍ଞମ୍ପି ତାଦିସଂ ମଞ୍ଚପୀଠେସୁ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣମେୱା’ତି ତୀସୁପି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି (ସାରତ୍ଥ। ଅଟ୍ଠ। ପାଚିତ୍ତିଯ ୩।୧୧୬) ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯା ଲିଖିତଂ। ନିସୀଦନନ୍ତି ନିସୀଦନଚୀୱରଂ।

ତିଣସନ୍ଥାରୋ ଏରକାଦୀନି ତିଣାନି ଦ୍ୱୀସୁ ତୀସୁ ଠାନେସୁ ଗୋପେତ୍ୱା କତସନ୍ଥାରୋ। ପଣ୍ଣସନ୍ଥାରୋ ନାମ ନାଳିକେରାଦିପଣ୍ଣେ ତଥେୱ ଗୋପେତ୍ୱା କତସନ୍ଥାରୋ। ସଯନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସେଯ୍ୟା। ‘‘ସଵ୍ଵଛନ୍ନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ’’ତି ଇଦଂ ସହସେଯ୍ୟକଥାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ।

ଦସୱିଧଂ ସେଯ୍ୟନ୍ତି ଦସୱିଧାସୁ ସେଯ୍ୟାସୁ ଅଞ୍ଞତରନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଙ୍କମିତ୍ୱାପି ୱାତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥୋ, ସୋ ସଙ୍କରାପେତ୍ୱାପୀତି ଇମଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ୱା-ସଦ୍ଦଂ ‘‘ସଯଂ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱା’’ତି ଯୋଜେତ୍ୱା ‘‘ଅନୁଦ୍ଧରାପେତ୍ୱା ୱା’’ତି ଅଯଂ ୱିକପ୍ପୋ ସଙ୍ଗଯ୍ହତି। ତଂ ସେଯ୍ୟଂ।

ଆରାମସ୍ସୂପଚାରନ୍ତି ‘‘ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଉପଚାରୋ ନାମ ସେନାସନତୋ ଦ୍ୱେ ଲେଡ୍ଡୁପାତା’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ଉପଚାରମାହ। ଅସ୍ସାତି ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ।

୧୦୭୪।ଉଭଯେସନ୍ତି ସେନାସନସେଯ୍ୟାନଂ। ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭେ ସଙ୍କରିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୦୭୫।ଉପଚାରେ ୱିହାରସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ୱିହାରୋ ନାମ ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭାଦିସଵ୍ଵପରିଚ୍ଛନ୍ନଗୁତ୍ତସେନାସନଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ୱିହାରୋତି ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭୋ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା ସଵ୍ଵପରିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଗୁତ୍ତସେନାସନଂ ୱେଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୭)। ତତ୍ଥ ଉପଚାରୋ ନାମ ତଂସମୀପଂ ଠାନଂ। ଯଥାହ ‘‘ଉପଚାରେତି ତସ୍ସ ବହି ଆସନ୍ନେ ଓକାସେ’’ତି। ମଣ୍ଡପୋ ନାମ ପରିଚ୍ଛନ୍ନାପରିଚ୍ଛନ୍ନସନ୍ନିପାତମଣ୍ଡପୋ। ଯଥାହ ‘‘ମଣ୍ଡପେ ୱାତି ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ୱାପି ବହୂନଂ ସନ୍ନିପାତମଣ୍ଡପେ’’ତି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାରୁକ୍ଖମୂଲାନି ସଙ୍ଗହିତାନି। ଉପଟ୍ଠାନସାଲା ନାମ ଅଗୁତ୍ତା ଭୋଜନସାଲା। ଯଥାହ ‘‘ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ୱାତି ଭୋଜନସାଲାଯଂ ୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୭)। ଅଗୁତ୍ତତା ଚ ‘‘ଠାନସ୍ସ ଅଗୁତ୍ତତାଯା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୭) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ୱେଦିତବ୍ବାତି।

୧୦୭୬।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ସଙ୍ଘିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀ’’ତି ୱାରତ୍ତଯେ ପାଚିତ୍ତିଯତ୍ତଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଦସୱତ୍ଥୂସୁ ଭୱଂ ତଦନ୍ତୋଗଧତ୍ତାତି ଦସୱତ୍ଥୁକଂ, ଦସନ୍ନଂ ୱା ୱତ୍ଥୁ ଦସୱତ୍ଥୁ, ତଂଯେୱ ଦସୱତ୍ଥୁକନ୍ତି ଭିସିଆଦିକଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ସେଯ୍ୟାଭଣ୍ଡଂ। ତସ୍ସାତି ସନ୍ଥାରକସ୍ସ। ‘‘ପୁଗ୍ଗଲିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲିକେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୭) ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଦୀପିତଂ।

୧୦୭୭।ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥତସେଯ୍ୟଂ ଯଥା ଉପଚିକାହି ନ ଖଜ୍ଜତି, ତଥା ପଟିସାମେତ୍ୱା, ‘‘ଗଚ୍ଛତୋ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଞ୍ଞେନ ୱୁଦ୍ଧଭିକ୍ଖୁଇସ୍ସରାଦିନା। ପଲିବୁଦ୍ଧେତି ସେନାସନେ ପରିବୁଦ୍ଧେ ନିୱାରିତେ।

୧୦୭୮।ସାପେକ୍ଖୋୱ ଚ ଗନ୍ତ୍ୱାତି ‘‘ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇଦଂ ପଟିସାମେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅପେକ୍ଖାସହିତୋୱ ଗାମନ୍ତରାଦିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା। ଯଥାହ ‘‘ଅଜ୍ଜେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପଟିଜଗ୍ଗିସ୍ସାମୀ’ତି ଏୱଂ ସାପେକ୍ଖୋ ନଦୀପାରଂ ୱା ଗାମନ୍ତରଂ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୮)। ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱାତି ଗତଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା, ତତୋ ବହି ଗଚ୍ଛାମୀତି ଚିତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଯତ୍ଥସ୍ସ ଗମନଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତତ୍ଥେୱ ଠିତୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୮)। ତଂ ପୁଚ୍ଛତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତଂ ସେଯ୍ୟଂ କଞ୍ଚି ପେସେତ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘କଞ୍ଚି ପେସେତ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୮)। ଏତ୍ଥ ଚ ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେ ମଞ୍ଚାଦୀନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଟ୍ଠାନତୋ ଅନ୍ତୋୱିହାରେ ୱା ହୋତୁ ବହି ୱା, ଲେଡ୍ଡୁପାତାତିକ୍କମେନ, ଇଧ ଉପଚାରାତିକ୍କମେନ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅଯଂ ୱିସେସୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅବ୍ଭୋକାସମ୍ପି ମଞ୍ଚାଦିଂ, ୱିହାରେ ସେୟ୍ୟମଉକଂ;

ହିତ୍ୱା ୱଜନ୍ତସ୍ସ ଦୋସୋ, ଲେଡ୍ଡୁପାତୂପଚାରତୋତି।

ଦୁତିଯସେନାସନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୦୭୯।ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘିକାୱାସେ ପୁବ୍ବୁପଗତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଜାନଂ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେୟ୍ୟ ଚେ, ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ପୁବ୍ବୁପଗତୋ ନାମ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପାପେତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ସେନାସନଂ ଗହେତ୍ୱା ୱସନ୍ତୋ। ଜାନନ୍ତି ‘‘ଅନୁଟ୍ଠାପନୀଯୋ ଅଯ’’ନ୍ତି ଜାନନ୍ତୋ। ଅନୁଟ୍ଠାପନୀଯା ନାମ ୱୁଡ୍ଢାଦଯୋ। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଜାନାତି ନାମ ୱୁଡ୍ଢୋତି, ଗିଲାନୋତି, ସଙ୍ଘେନ ଦିନ୍ନୋତି ଜାନାତୀ’’ତି (ପାଚି। ୧୨୧)। ଅନୁପଖଜ୍ଜାତି ଅନୁପୱିସିତ୍ୱା, ତସ୍ସ ପଠମଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ମଞ୍ଚାଦୀନଂ ଆସନ୍ନତରଂ ୱକ୍ଖମାନଲକ୍ଖଣଂ ଉପଚାରଂ ପୱିସିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେୟ୍ୟାତି ଦସୱିଧାସୁ ସେୟ୍ୟାସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ସଯନଂ କରେୟ୍ୟ, ନିପଜ୍ଜେୟ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱକ୍ଖତି ଚ ‘‘ଦସସ୍ୱଞ୍ଞତରଂ ସେୟ୍ୟ’’ନ୍ତିଆଦି। ‘‘ନିସଜ୍ଜଂ ୱା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଅଭିନିସୀଦତି ୱା ଅଭିନିପଜ୍ଜତି ୱା’’ତି।

୧୦୮୦-୨। ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠମତ୍ଥଂ ନିଦ୍ଦିସିତୁକାମୋ ପଠମଂ ‘‘ଅନୁପଖଜ୍ଜସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେୟ୍ୟା’’ତି ଏତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପାଦଧୋୱନପାସାଣା… ପେ… ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି। ସେନାସନଂ ପୱିସନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଦଧୋୱନପାସାଣା ଯାୱ ତଂ ମଞ୍ଚଂ ୱା ପୀଠଂ ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସ ପନ ମଞ୍ଚପୀଠତୋ ଯାୱ ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନଂ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ତୁ ଯଂ ଠାନଂ, ଇଦମେୱ ଉପଚାରୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଉପଚାରେତି ଯୋଜନା। ବାଧେତୁକାମସ୍ସାତି ‘‘ଯସ୍ସ ସମ୍ବାଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସୋ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ’’ତି ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ। ସଯନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱିଗ୍ଗହୋ।

୧୦୮୩। ‘‘ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି ଉଦ୍ଦେସତୋ ୱୁତ୍ତଂ ନିଦ୍ଦିସିତୁମାହ ‘‘ନିସୀଦନ୍ତସ୍ସା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥାତି ତଥା ଅନୁପଖଜ୍ଜ ଅତ୍ଥତାଯ ସେୟ୍ୟାଯ। ‘‘ପାଚିତ୍ତିଯଦ୍ୱଯ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ଦ୍ୱେପି କରୋନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଇମଂ ପଚ୍ଛିମୱିକପ୍ପଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ପୁରିମୱିକପ୍ପଦ୍ୱଯେ ପନ ‘‘ନିସୀଦନ୍ତସ୍ସ ୱା ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ନିପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱା ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଇମସ୍ମିଂ ୱିକପ୍ପତ୍ତଯେ ପଚ୍ଚେକଂ ‘‘ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ତିକଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ଉଭଯସ୍ସାପି ୱତ୍ତବ୍ବତା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତା। କଥଂ? ସଙ୍ଘିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀ ନିସଜ୍ଜଂ କପ୍ପେତି, ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ନିସଜ୍ଜାଯ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଏୱଂ ସେୟ୍ୟାଯ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଉଭଯତ୍ଥ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଦ୍ୱଯନ୍ତି ଏୱଂ ୱିକପ୍ପଦ୍ୱଯେ ଦ୍ୱାଦସ ପାଚିତ୍ତିଯାନି। ପୁଗ୍ଗଲିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲିକେ ନିସଜ୍ଜଂ କପ୍ପେତି, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ନିସଜ୍ଜାଯ ତିକଦୁକ୍କଟଂ, ଏୱଂ ସେୟ୍ୟାଯ ତିକଦୁକ୍କଟଂ, ଉଭଯତ୍ଥ ତିକଦୁକ୍କଟଦ୍ୱଯନ୍ତି ଦ୍ୱାଦସ ଦୁକ୍କଟାନି ଚ ୱେଦିତବ୍ବାନି।

୧୦୮୪।କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନିସୀଦନାଦି’’ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ସଙ୍ଘିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀ’’ତି ୱିକପ୍ପତ୍ତଯେ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ପାଠଇଯଂ (ପାଚି। ୧୨୨) ୱୁତ୍ତଂ। ଏୱଂ ପୁଗ୍ଗଲିକେପି ତିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତେନାହ ‘‘ପୁଗ୍ଗଲେ ତିକଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି। ଇମିନା ଯଥାୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିଯଦୁକ୍କଟାନି ସାମଞ୍ଞେନ ତିକେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୧୦୮୫-୬।‘‘ୱୁତ୍ତୂପଚାର’’ନ୍ତିଆଦିଗାଥାଦ୍ୱଯେ ୱିହାରସ୍ସ ୱୁତ୍ତୂପଚାରଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଉପଚାରେ ୱା ଅବ୍ଭୋକାସେପି ୱା ସଚ୍ଛରତୋପି ୱା ସଚ୍ଛରାପଯତୋପି ୱା ତତ୍ଥ ନିସୀଦତୋ ୱା ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ସବ୍ବତ୍ଥେୱ ତସ୍ସ ନିୱାସୋ ୱାରିତୋତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ୱିହାରସ୍ସାତି ଯଥାୱୁତ୍ତସେନାସନସ୍ସ। ଉପଚାରେତି ଅୱିଦୂରେ। ଅବ୍ଭୋକାସେତି ତସ୍ସ ସେନାସନସ୍ସ ନଚ୍ଚାସନ୍ନେ ଅଙ୍ଗଣପ୍ପଦେସେ।

ନିସୀଦତୋ ୱାତି ୱାଗ୍ଗହଣେନ ନିପଜ୍ଜତୋ ୱା ଦ୍ୱେପି କରୋନ୍ତସ୍ସ ୱାତି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଯଥାହ ପାଠଇଯଂ ‘‘ଅଭିନିସୀଦତି ୱା ଅଭିନିପଜ୍ଜତି ୱା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୨୨)। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ପୁବ୍ବୂପଗତସ୍ସ ପତ୍ତେ ସେନାସନେ। ସବ୍ବତ୍ଥେୱାତି ଯଥାୱୁତ୍ତୂପଚାରତୋ ଅନ୍ତୋ ଚ ବହି ଚ ଅନ୍ତମସୋ ଅଜ୍ଝୋକାସେପୀତି ସବ୍ବତ୍ଥେୱ। ତସ୍ସାତି ଅନତ୍ତମନସ୍ସ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପଯତୋ ତସ୍ସ ୱିସଭାଗପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ। ନିୱାସୋ ୱାରିତୋ ପରୱିହେଠକେନ ସହୱାସସ୍ସ ମହାନତ୍ଥକରତ୍ତାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଏୱରୂପେନ ହି ୱିସଭାଗପୁଗ୍ଗଲେନ ଏକୱିହାରେ ୱା ଏକଙ୍ଗଣେ ୱା ୱସନ୍ତେନ ଅତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ସବ୍ବତ୍ଥେୱସ୍ସ ନିୱାସୋ ୱାରିତୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୨)।

୧୦୮୭। ‘‘ସୀତାଦିଉପପୀଳଇତସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ସୀତାଦୀହି ଉପପୀଳଇତସ୍ସ ବାଧିତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଉଣ୍ହେନ ୱା’’ତିଆଦିକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଯଥାହ ‘‘ସୀତେନ ୱା ଉଣ୍ହେନ ୱା ପୀଳଇତୋ ପୱିସତୀ’’ତି। ଏତ୍ଥ ଆପଦା ନାମ ବହି ସଯନ୍ତସ୍ସ ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯାପଜ୍ଜନଂ।

୧୦୮୮।ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

ଅନୁପଖଜ୍ଜକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୦୮୯।ନିକ୍କଡ୍ଢେୟ୍ୟାତି ନୀହରେୟ୍ୟ। ନିକ୍କଡ୍ଢାପେୟ୍ୟ ୱାତି ନୀହରାପେୟ୍ୟ ୱା।

୧୦୯୦। ବହୂ ଭୂମିୟୋ ୱାଲିକାତଲସଙ୍ଖାତା ଯସ୍ସ ସୋ ବହୁଭୂମୋ, ପାସାଦୋ। ସମାସନ୍ତୱିଧିୱସେନ ‘‘ବହୁଭୂମୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୦୯୧।ଠପେତ୍ୱା ଠପେତ୍ୱାତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଗତିନିୱତ୍ତିଂ କତ୍ୱା କତ୍ୱା।

୧୦୯୨।ଅଯଂ ନୟୋତି ‘‘ନିକ୍ଖମା’ତି ଏକୱଚନେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଅନେକେପି ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଆଣାପକସ୍ସ ଏକାୱ ଆପତ୍ତି ହୋତି, ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଠତ୍ୱା ଠତ୍ୱା ନୀହରନ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠଗଣନାଯ ହୋତୀ’’ତି ଅଯଂ ନୟୋ। ଆଣତ୍ତିଯା ଖଣେୟେୱାତି ‘‘ଇମଂ ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’’ତି ଆଣତ୍ତିକ୍ଖଣେୟେୱ।

୧୦୯୩।ଏକାୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ବହୁକାନି ଚେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଦ୍ୱାରାନୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଅତିକ୍କାମେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଏତ୍ତକେ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅତିକ୍କମାପେତ୍ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’’ତି ଚ ‘‘ଯାୱ ପରିଯନ୍ତଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକା ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’’ତି ଚ ‘‘ବହୂ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅତିକ୍କାମେତ୍ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’’ତି ଚ ଆଣତ୍ତତ୍ତା ବହୂ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅତିକ୍କାମେତ୍ୱା ସଚେ ନିକ୍କଡ୍ଢତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସଚେ ପନ ଏତ୍ତକାନି ଦ୍ୱାରାନି ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’ତି ୱା ‘ଯାୱ ମହାଦ୍ୱାରଂ, ତାୱ ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’ତି ୱା ଏୱଂ ନିଯମେତ୍ୱା ଆଣତ୍ତୋ ହୋତି, ଦ୍ୱାରଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୬)। ବହୂନି ପାଚିତ୍ତିଯାନି ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୦୯୪।ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଦୀତି ଏତ୍ଥ ନିସ୍ସକ୍କତ୍ଥେ ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନତୋ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଦିତୋତି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ‘‘ଉପଚାରତୋ’’ତି ଇମିନା ସମାନାଧିକରଣତ୍ତା ୱିହାରସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଦିତୋ ଉପଚାରତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ଗଣ୍ଠିପଦେ ‘‘ଉପଚାରୋ ନାମ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଦିମତ୍ତମେୱା’’ତି। କାଯେନପି ୱାଚାଯପି ତଥା ନିକ୍କଡ୍ଢନେ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନେନ ସହ ଯୋଜନା। ତସ୍ସାତି ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମଣ୍ଡପାଦଯୋ ଗହିତା। ଯଥାହ ‘‘ୱିହାରସ୍ସ ଉପଚାରା ୱା ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯ ୱା ମଣ୍ଡପା ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲା ୱା ଅବ୍ଭୋକାସା ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢତି ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢାପେତି ୱା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୨୭)। ‘‘ୱାଚାଯା’’ତି ଇମିନା ‘‘ନିକ୍ଖମା’’ତି ଚ ‘‘ଇମଂ ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’’ତି ଆଣାପନଞ୍ଚ ଗହିତଂ। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ଏକେନ ପଯୋଗେନ ଏକାପତ୍ତି, ନାନାପଯୋଗେସୁ ପଯୋଗଗଣନାଯ, ଦ୍ୱାରଗଣନାଯ ୱା ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତମେୱ ପକାରଂ ଉପସଂହରତି।

୧୦୯୫। ‘‘ତଥା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଇତରଂ ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ଇମିନାପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥା ୱିହାରୂପଚାରତୋ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଦିତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ, ନିକ୍କଡ୍ଢାପେନ୍ତସ୍ସ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି, ତଥା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱିହାରତୋ ଚ ୱିହାରୂପଚାରତୋ ଚ ନିକ୍କଡ୍ଢନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ୱିହାରସ୍ସୂପଚାରା ୱା ୱିହାରା ୱା ସବ୍ବେସମ୍ପି ପରିକ୍ଖାରଂ ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ସବ୍ବେସନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାନୁପସମ୍ପନ୍ନାନଂ। ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ରଜନଚ୍ଛଲ୍ଲିପି ସଙ୍ଗଯ୍ହତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅନ୍ତମସୋ ରଜନଚ୍ଛଲ୍ଲିମ୍ପୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୬)।

୧୦୯୬।‘‘ଅସମ୍ବଦ୍ଧେସୂ’’ତି ଇମିନା ବ୍ୟତିରେକତୋ ଅସିଥିଲବଦ୍ଧେସୁ ପରିକ୍ଖାରେସୁ ଏକିସ୍ସାୟେୱ ଆପତ୍ତିଯା ସମ୍ଭୱଂ ଦସ୍ସେତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଗାଳ୍ହଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତେସୁ ପନ ଏକାୱ ଆପତ୍ତୀ’ତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୬)। ସିଥିଲବନ୍ଧନଂ ପନ ସମ୍ମା ବନ୍ଧନଂ ନ ହୋତୀତି ଅସମ୍ବଦ୍ଧୱଚନେନ ଗହିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱତ୍ଥୂନଂ ଗଣନାଯ ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପଯେତି ଯୋଜନା, ପରିକ୍ଖାରଂ ନୀହରନ୍ତସ୍ସ, ନୀହରାପେନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୦୯୭-୮।ଅନ୍ତେୱାସିନ୍ତି ଚ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକନ୍ତି ଚ ଏତ୍ଥ ‘‘ଅସମ୍ମାୱତ୍ତନ୍ତ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ‘‘ଅନ୍ତେୱାସିକଂ ୱା ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ ୱା ନ ସମ୍ମା ୱତ୍ତନ୍ତଂ ନିକ୍କଡ୍ଢତୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ୧୨୮)। ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନିକ୍କଡ୍ଢାପେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ଅସମ୍ମାୱତ୍ତନ୍ତଂ ଅନ୍ତେୱାସିଂ ୱା ଅଲଜ୍ଜିଂ ୱା ତଥା ଅସମ୍ମାୱତ୍ତନ୍ତଂ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ ୱା ଉମ୍ମତ୍ତକଂ ୱା ତେସଂ ଅନ୍ତେୱାସିଆଦୀନଂ ପରିକ୍ଖାରଂ ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନା ୱା ତଥା ୱିସ୍ସାସିକସ୍ସ

ୱସନଟ୍ଠାନା ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ, ନିକ୍କଡ୍ଢାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ସଙ୍ଘିକୱିହାରା ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ ସଯଂ ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ୱା ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅଲଜ୍ଜୀଆଦଯୋ ପନ ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନତୋୟେୱ ନିକ୍କଡ୍ଢିତବ୍ବା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୮) ୱୁତ୍ତଂ, ପାଳିଯଞ୍ଚ ''ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକେ ଅନାପତ୍ତୀ''ତି (ପାଚି। ୧୨୭) ୱୁତ୍ତଂ, ''ଅତ୍ତନୋ ୱିସ୍ସାସିକସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନା''ତି ଇଦଂ କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଚେ? ଇମସ୍ସେୱ ପାଠସ୍ସ ଅନୁଲୋମତୋ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନ୍ତେୱାସିକନ୍ତିଆଦୀସୁ ପଠମଂ ଅସମ୍ଭାୱତ୍ତନାଦିଭାୱେନ ''ନିକ୍କଡ୍ଢିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଲହୁପରିୱତ୍ତିତାଯ କୋପେ ଉପ୍ପନ୍ନେପି ଅନାପତ୍ତି।

୧୦୯୯।''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସା''ତି ଚ ତତ୍ଥେୱ ସେସଂ ''ନିକ୍କଡ୍ଢାପେନ୍ତସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୬) ଚ ''ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରଂ ୱା''ତି ଚ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି। ''ସଙ୍ଘାରାମାପି ସଜ୍ଜବ୍ବା''ତି ଇଦଂ କଲହକାରକେନେୱ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଭଣ୍ଡନକାରକକଲହକାରକମେୱ ସକଲସଙ୍ଘାରାମତୋ ନିକ୍କଡ୍ଢିତୁଂ ଲଭତି। ସୋ ହି ପକ୍ଖଂ ଲଭିତ୍ୱା ସଙ୍ଘମ୍ପି ଭିନ୍ଦେଯ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୮)। ଇଦଂ ତୂତି ଏତ୍ଥ ୱିସେସତ୍ଥଜୋତକେନ ତୁ-ସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତୱିସେସନଂ ୱିନା ଅୱସେସୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଅନନ୍ତରସଦିସୋୟେୱାତି ଦୀପେତି। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ କାଯଚିତ୍ତୱାଚାଚିତ୍ତକାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାନତୋତି।

ନିକ୍କଡ୍ଢନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୦୦-୧।ମଜ୍ଝିମାସୀସଘଟ୍ଟାଯାତି ସୀସଂ ନ ଘଟ୍ଟେତୀତି ଅସୀସଘଟ୍ଟା, ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ଅସୀସଘଟ୍ଟା ମଜ୍ଝିମାସୀସଘଟ୍ଟା, ତାଯ, ପମାଣମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସୀସାଘଟ୍ଟନପ୍ପମାଣୁବ୍ବେଧହେଟ୍ଠିମତଲାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱେହାସକୁଟିଯାତି ପଦରାଦୀହି ଉପରି ଅଚ୍ଛନ୍ନତଲାଯ ଦ୍ୱିଭୂମିକାଦିଭେଦାଯ କୁଟିଯା। ଉପରୀତି ମତ୍ଥକେ, ଅକତପଦରାଦିଅତ୍ଥରଣାଯ ତୁଲାମତ୍ତଯୁତ୍ତାଯ ଉପରିମତଲେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଯାହି କାହିଚି ଉପରି ଅଚ୍ଛନ୍ନତଲା ଦ୍ୱିଭୂମିକକୁଟି ୱା ତିଭୂମିକାଦିକୁଟି ୱା 'ୱେହାସକୁଟୀ'ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଇଧ ପନ ଅସୀସଘଟ୍ଟା ଅଧିପ୍ପେତା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୧)। ଆହଚ୍ଚପାଦକେମଞ୍ଚେତି ''ଆହଚ୍ଚପାଦକୋ ନାମ ମଞ୍ଚୋ ଅଙ୍ଗେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଠିତୋ ହୋତୀ''ତି ପାଳିଯଂ ଦସ୍ସିତେ ଅଟନିସୀସାନି ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ପାଦସିଖଂ ଆୱୁଣିତ୍ୱା ଉପରିସିଖାଯ ଅନାକୋଟିତଆଣିମ୍ହି ଠିତମଞ୍ଚେତି ଅତ୍ଥୋ। ଆହଚ୍ଚପାଦକେ ପୀଠେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥାହ ପାଳିଯଂ ''ଆହଚ୍ଚପାଦକଂ ନାମ ପୀଠଂ ଅଙ୍ଗେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଠିତଂ ହୋତୀ''ତି (ପାଚି। ୧୩୧)। ସୋୟେୱତ୍ଥୋ।

ତସ୍ମିଂ ଆହଚ୍ଚପାଦକେ ମଞ୍ଚେ ୱା ପୀଠେ ୱା ନିସୀଦନ୍ତସ୍ସ ୱା ନିପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱା ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଯୋଗଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୧୦୨-୩। ସଙ୍ଘିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞିୱେମତିକପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ। ପୁଗ୍ଗଲେତି ପୁଗ୍ଗଲିକେ ୱିହାରେ। ୱେହାସକୁଟିଯା… ପେ… ଗଣନାଯେୱ ତସ୍ସ ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ପୁଗ୍ଗଲିକେ ସଙ୍ଘିକସଞ୍ଞିୱେମତିକଅଞ୍ଞପୁଗ୍ଗଲିକସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ।

ହେଟ୍ଠା ଅପରିଭୋଗେ ୱାତି ଦାରୁସମ୍ଭାରାଦୀନଂ ୱସେନ ହେଟ୍ଠିମତଲେ ଅୱଲଞ୍ଜେ ୱା। ସୀସଘଟ୍ଟାଯ ୱାତି ସୀସଘଟ୍ଟନପ୍ପମାଣତଲାଯ କୁଟିଯା ୱା। ଅୱେହାସୱିହାରେ ୱାତି ଅୱେହାସକୁଟିଯା ଭୂମିଯଂ କତପଣ୍ଣସାଲାଦୀସୁ। ଏତ୍ଥାପି ''ୱିସ୍ସାସିକୱିହାରେ''ତି ଇଦଂ ''ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକେ ଅନାପତ୍ତୀ''ତି (ପାଚି। ୧୩୨) ଇମସ୍ସ ଅନୁଲୋମନତୋ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୧୦୪।ଯତ୍ଥ ପଟାଣି ୱା ଦିନ୍ନାତି ଯସ୍ମିଂ ମଞ୍ଚେ ପାଦସୀସାନଂ ଉପରି ଅଟନିମତ୍ଥକତୋ ତିରିଯଂ ଆଣି ପୱେସିତା ହୋତି, ତତ୍ଥ ଅଭିନିସୀଦତୋ, ଅଭିନିପଜ୍ଜତୋ ୱା ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥାତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତଅପୱେସିତପଟାଣିମ୍ହି ମଞ୍ଚେ ୱା ପୀଠେ ୱା। ''ଠତ୍ୱା''ତି ଇମିନା ନିପଜ୍ଜନଂ ନିୱତ୍ତେତି। ଲଗେତୀତି ଉପରିବଦ୍ଧଅଙ୍କୁସସିକ୍କାଦୀସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପରିକ୍ଖାରଂ ଲଗେତି। ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଏଳକଲୋମେନ ସିକ୍ଖାପଦେନ ସମଂ ମତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ୱେହାସକୁଟିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୦୫।ଯାୱ ଦ୍ୱାରସ୍ସ କୋସମ୍ହାତି ଏତ୍ଥ ''ମହଲ୍ଲକସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସା''ତି ସେସୋ, ''ମହଲ୍ଲକୋ ନାମ ୱିହାରୋ ସସ୍ସାମିକୋ ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ପାଚି। ୧୩୬) ପାଳିଯଂ ୱୁତ୍ତା କାରାପେତାନଂ ଦାଯକାନଂ ସନ୍ତକତୋ ମହଲ୍ଲକସ୍ସ ''ୱିହାରୋ ନାମ ଉଲ୍ଲିତ୍ତୋ ୱା ହୋତି ଅୱଲିତ୍ତୋ ୱା ଉଲ୍ଲିତ୍ତାୱଲିତ୍ତୋ ୱା''ତି ଦସ୍ସିତଭେଦସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ଦ୍ୱାରକୋସସଙ୍ଖାତପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟସ୍ସ ''ସମନ୍ତା ହତ୍ଥପାସା''ତି (ପାଚି। ୧୩୬) ପାଳିଯଂ

ଵୁତ୍ତଦ୍ୱାରକଵାଟପୁଥୁଲପ୍ପମାଣଦ୍ୱାରବାହସମୀପଂ ଅଵଧିଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଦ୍ୱାରକୋସୋ ନାମ ପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟସ୍ସ ସମନ୍ତା କଵାଟଵିତ୍ଥାରପ୍ପମାଣୋ ଓକାସୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୫)।

ଅଗ୍ଗଳଟ୍ଠପନାଯାତି ଏତ୍ଥ ଅଗ୍ଗଳସହଚରିଯେନ ତଂସହିତଦ୍ୱାରକଵାଟେନ ଯୁତ୍ତଦ୍ୱାରବାହାନମେଵ ଵୁତ୍ତତ୍ତା ଦ୍ୱାରବାହାନଂ ନିଚ୍ଚଲତ୍ଥାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସକଵାଟସ୍ସ ଦ୍ୱାରବନ୍ଧସ୍ସ ନିଚ୍ଚଲଭାଵତ୍ଥାଯାତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୫)। ଲିମ୍ପିତବ୍ବନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପୁନପ୍ପୁନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲିମ୍ପିତବ୍ବୋ ଵା ଲେପାପେତବ୍ବୋ ଵା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୫)। ତିଣମତ୍ତିକାନଂ ଉପରି ପୁନପ୍ପୁନଂ ମତ୍ତିକାଲେପୋ କାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୦୬-୭। ଯୋ ଞେଯ୍ୟୋ, ଅଯଂ ନଯୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ‘‘ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲିମ୍ପିତବ୍ବଂ ଵା ଲେପାପେତବ୍ବମେଵ ଵା’’ତି ଯୋ ଵୁତ୍ତୋ, ଅଯଂ ନଯୋ ଵେଦିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଲୋକଂ ସନ୍ଧେତି ପିଧେତୀତି ଆଲୋକସନ୍ଧି, ଵାତପାନକଵାଟାନମେତଂ ଅଧିଵଚନଂ। ଯଥାହ ‘‘ଆଲୋକସନ୍ଧୀତି ଵାତପାନକଵାଟକା ଵୁଚ୍ଚନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୫)। ଏତ୍ଥ କଵାଟସ୍ସ ସାମନ୍ତା କଵାଟଦ୍ୱାରଫଲକଵିତ୍ଥାରପ୍ପମାଣଂ ଲେପଟ୍ଠାନଂ। ଯଥାହ ‘‘ସବ୍ବଦିସାସୁ କଵାଟଵିତ୍ଥାରପ୍ପମାଣୋ ଓକାସୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୫)।

ଏତ୍ଥାଯମଧିପ୍ପାଯୋ – ଵାତପାନକଵାଟସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଦ୍ୱାରଫଲକଵିତ୍ଥାରପ୍ପମାଣେ ଠାନେ ତିଣ୍ଣଂ ମତ୍ତିକାନଂ ଉପରିପି ଯତ୍ତକଂ ବହଲଂ ଇଚ୍ଛତି, ତତ୍ତକେ ଠାନେ ଆଲୋକସନ୍ଧି ପରିକମ୍ମତ୍ଥାଯ ଲିମ୍ପିତବ୍ବୋ ଵା ଲେପାପେତବ୍ବୋ ଵାତି। ‘‘ପୁନପ୍ପୁନଂ ଛାଦାପେସି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲେପାପେସୀ’’ତି (ପାଚି। ୧୩୪) ଇମସ୍ମିଂ ଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଉପ୍ପନ୍ନଦୋସେନ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ଲେପଂ ଅନୁଜାନନ୍ତେନ ଚ ଦ୍ୱାରବନ୍ଧନସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟହତ୍ଥପ୍ପମାଣେଯେଵ ପଦେସେ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲେପସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ତତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲିମ୍ପେନ୍ତସ୍ସ ଵା ଲିମ୍ପାପେନ୍ତସ୍ସ ଵା ଭିତ୍ତିଯଂ ମତ୍ତିକାହି କତ୍ତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପୁନ ଚତୁତ୍ଥଲେପେ ଦିନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯେନ ଭଵିତବ୍ବନ୍ତି ଵଦନ୍ତି। ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ପନ ତୀସୁପି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲେପଦାନସ୍ସ ଵୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ ଅଵୁତ୍ତତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଂ ଅନୁରୂପନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ।

ଛଦନସ୍ସାତି ପଦଭାଜନେ ଵୁତ୍ତାନଂ ଇଟ୍ଠକାସିଲାସୁଧାତିଣପଣ୍ଣଛଦନାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ। ଦ୍ୱତ୍ତିପରିଯାଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପରିଯାଯେନାତି ପରିକ୍ଖେପେନ, ଏଵଂ ଛଦନଂ ପନ ତିଣପଣ୍ଣେହି ଲବ୍ଭତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୬) ଵୁତ୍ତତ୍ତା ପରିଯାଯନ୍ତି ତିଣେହି ଵା ପଣ୍ଣେହି ଵା ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଛଦନମେଵ ଗହେତବ୍ବଂ। ଇଟ୍ଠକାଯ ଵା ସିଲାଯ ଵା ସୁଧାଯ ଵା ଛଦନେ ଲବ୍ଭମାନଂ ମଗ୍ଗେନ ଛଦନଂ ପନ ଉପଲକ୍ଖଣଵସେନ ଲବ୍ଭତି। ଦ୍ୱତ୍ତିପରିଯାଯେନ ଛଦନଞ୍ଚ ‘‘ସବ୍ବମ୍ପି ଚେତଂ ଛଦନଂ ଛଦନୂପରି ଵେଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୬) ଅଟ୍ଠକଥାଵଚନତୋ ଉପରୂପରି ଛଦନଵସେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ। ହରିତଂ ନାମ ପୁବ୍ବଣ୍ଣାଦି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ହରିତନ୍ତି ଚେତ୍ଥ ସତ୍ତଧଞ୍ଞଭେଦଂ ପୁବ୍ବଣ୍ଣଂ, ମୁଗ୍ଗମାସତିଲକୁଲତ୍ଥଅଲାବୁକୁମ୍ଭଣ୍ଡାଦିଭେଦଞ୍ଚ ଅପରଣ୍ଣଂ ଅଧିପ୍ପେତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୫)। ଇମେସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସାଭାଵେନ ଅହରିତଂ ନାମ।

ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟନ୍ତି ଵିଧାତବ୍ବଂ। ତତୋ ଉଦ୍ଧନ୍ତି ତୀହି ପରିଯାଯେହି ଵା ତୀହି ମଗ୍ଗେହି ଵା ଉଦ୍ଧଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ତିଣ୍ଣଂ ମଗ୍ଗାନଂ ଵା ପରିଯାଯାନଂ ଵା ଉପରୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୬)। ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଵକ୍ଖମାନଦୂରତାଯ ଯୁତ୍ତେ ଅହରିତଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା ସଂଵିଦହିତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଛାଦାପେତ୍ୱା ତତିଯଵାରେ ‘‘ଏଵଂ କରୋହୀ’’ତି ଆଣାପେତ୍ୱା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ। ଅପକ୍କମନ୍ତେନ ତୁଣ୍ହୀଭୂତେନ ଠାତବ୍ବଂ, ତତୋ ଉତ୍ତରି ଚତୁତ୍ଥଵାରେ ଛଦନତ୍ଥଂ ଵିଦହନ୍ତସ୍ସ ଇଟ୍ଠକାଦିଗଣନାଯ, ତିଣେସୁ ତିଣଗଣନାଯ, ପଣ୍ଣେସୁ ପଣ୍ଣଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ପାଳିଯଂ ‘‘ମଗ୍ଗେନ ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱେ ମଗ୍ଗେ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତତିଯାଯ ମଗ୍ଗଂ ଆଣାପେତ୍ୱା ପକ୍କମିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦି (ପାଚି। ୧୩୬)। ତତିଯାଯ ମଗ୍ଗନ୍ତି ଏତ୍ଥ ତତିଯାଯାତି ଉପଯୋଗତ୍ଥେ ସମ୍ପଦାନଵଚନଂ, ତତିଯଂ ମଗ୍ଗନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥାତି ହରିତେ, ‘‘ସଚେ ହରିତେ ଠିତୋ ଅଧିଟ୍ଠାତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୩୭) ଵଚନତୋ ଅଧିଟ୍ଠାନାଯ ତିଟ୍ଠତୋତି ଲବ୍ଭତି। ବୀଜରୋପନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାଵ ସସ୍ସଂ ତିଟ୍ଠତି, ତାଵ ହରିତଂ ନାମ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯସ୍ମିମ୍ପି ଖେତ୍ତେ ଵୁତ୍ତଂ ବୀଜଂ ନ ତାଵ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ଵସ୍ସେ ପନ ପତିତେ ସମ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୫)।

୧୧୦୮-୯। ଅହରିତଟ୍ଠାନେପି ତିଟ୍ଠତୋ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପିଟ୍ଠିଵଂସେ’’ତିଆଦି। ‘‘ପିଟ୍ଠିଵଂସେ’’ତି ଇଦଂ ଵଂସଯୁତ୍ତସେନାସନଵସେନ ଵୁତ୍ତଂ। କଣ୍ଣିକଂ ଗାହାପେତ୍ୱା କତସେନାସନସ୍ସାପି ଉପଲକ୍ଖଣଂ ହୋତି। ପିଟ୍ଠିଵଂସେତି ଚ ‘‘ଗଙ୍ଗାଯଂ ଘୋସୋ’’ତିଆଦୀସୁ ଵିଯ ସାମୀପିକାଧାରେ ଭୁମ୍ମଂ। କୁତୋଯଂ ଵିସେସୋ ଲବ୍ଭତୀତି? ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପିଟ୍ଠିଵଂସସ୍ସ ଵା କୂଟାଗାରକଣ୍ଣିକାଯ ଵା ଉପରି, ଥୁପିକାଯ ଵା ପସ୍ସେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୫) ଵୁତ୍ତଵିଧାନତୋ ଲବ୍ଭତି। ‘‘ନିସିନ୍ନୋ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଵଚନତୋ ଠିତୋତି ଏତ୍ଥ ଗତିନିଵତ୍ତିସାମଞ୍ଞେନ ନିସିନ୍ନୋ ଚ ଵୁତ୍ତୋତି ଗହେତବ୍ବୋ। ଯସ୍ମିଂ ଠାନେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅହରିତେ’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ‘‘ଠାତୁ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଅଧିଟ୍ଠାନକରଣତ୍ଥାଯ ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ଵୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅହରିତେପି ଠତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୬) ଅଟ୍ଠକଥାଵଚନତୋ ଵିଞ୍ଞାଯତି।

ପତନୋକାସତୋତି ଏତ୍ଥ ପଠମତ୍ଥେ ତୋ-ପଚ୍ଚଯୋ। ତଞ୍ହି ଠାନଂ ୱିହାରସ୍ସ ପତନୋକାସୋତି ଯୋଜନା। ହୀତି ହେତୁଅତ୍ଥେ ୱତ୍ତମାନତୋ ଯସ୍ମା ଅହରିତେ ପତନ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସେତଂ ଠାନଂ ପତନୋକାସୋ, ତସ୍ମା ତତ୍ଥ ଠାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୧୧୧୧। ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଆଦୋ ତାୱ ୱିହାରପଦସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ''ୱିହାରୋ ନାମ ଉଲ୍ଲିତ୍ତୋ ୱା''ତିଆଦିୱୁତ୍ତତ୍ତା (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୬) ତଙ୍ଖିପରିଯାଯତୋ ତିଣେହେୱ କତଛଦନଭିତ୍ତିକା କୁଟି ତିଣକୁଟିକାତି ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି ତିଣଛଦନା କୁଟିକା ତିଣକୁଟିକା।

ଦ୍ୱତ୍ତିପରିଯାଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୧୨।ଜାନନ୍ତି ତୋଯସ୍ସ ସପ୍ପାଣକଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋ। ସିଞ୍ଚେଯ୍ୟ ସିଞ୍ଚାପେଯ୍ୟାତି ଏତ୍ଥ ''ତେନ ଉଦକେନା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ତେନ ଉଦକେନ ସଯଂ ୱା ସିଞ୍ଚେଯ୍ୟା''ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୪୦)।

୧୧୧୩। ଯୋ ପନ ଧାରଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ସଚେ ମତ୍ତିକଂ ସିଞ୍ଚେଯ୍ୟ, ଏୱଂ ସିଞ୍ଚତୋ ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା।

୧୧୧୪-୫।ସନ୍ଦମାନକନ୍ତି ତୋଯୱାହିନିଂ। ମାତିକଂ ଆଠଇଂ। ସମ୍ମୁଖଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଉଦକଂ ନ୍ହାଯିତୁମିଚ୍ଛିତଂ ଯଦି, ସଯଂ ଅଭିମୁଖଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ବନ୍ଧତୋ ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପଯୋଗଗଣନାଯ ଆପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗଗଣନାତି ପଯୋଗଗଣନାଯ, ଉଦକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଯଥିଚ୍ଛିତଦିସାଭିମୁଖକରଣପଯୋଗାନଂ ଗଣନାଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୧୬-୭। ଯଂ ଜଲଂ ତିଣାଦିମ୍ହି ପକ୍ଖିତ୍ତେ ସଚେ ଖଯଂ ୱା ଆୱିଲତ୍ତଂ ୱା ଗଚ୍ଛତି, ତାଦିସେ ଉଦକେ ମତ୍ତିକଂ, ତିଣମେୱ ୱା ସଚେ ସକଟପୁଣ୍ଣମ୍ପି ଏକତୋ ପକ୍ଖିପେଯ୍ୟ, ଏୱଂ ପକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ଏକା ପାଚିତ୍ତି। ଏକେକଂ ମତ୍ତିକଂ, ତିଣମେୱ ୱା। ୱା-ସଦ୍ଦେନ କଟ୍ଠଗୋମଯାଦିଂ ୱା ପକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ପଯୋଗଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ଆୱିଲତ୍ତନ୍ତି ପାଣକା ଯଥା ନସ୍ସନ୍ତି, ତଥା ଆଲୁଠଇତଭାୱଂ। ଇମିନା ଏୱଂ ଅୱିନସ୍ସମାନପାଣକେ ମହାଉଦକେ ତିଣାଦିଂ ପକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଦୀପେତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଇଦଂ ପନ ମହାଉଦକଂ…ପେ… ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୪୦)।

୧୧୧୮।ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଆଣାପନପଚ୍ଚଯା ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି। ଏକା ପାଚିତ୍ତି।

୧୧୧୯।ସଜ୍ଝାତି ସପ୍ପାଣକେ ଚ ଅପ୍ପାଣକେ ଚ। ୱିମତିସ୍ସାତି ସହଚରିଯେନ ୱିମତିସହିତମାହ।

୧୧୨୦।''ସଜ୍ଝାପାଣସଞ୍ଞିସ୍ସା''ତିଆଦୀସୁ ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭମାନଂ ''ସିଞ୍ଚନାଦୀସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି କରୋନ୍ତସ୍ସା''ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚେକଂ ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ସଜ୍ଝାତି ସପ୍ପାଣକେ, ଅପ୍ପାଣକେ ଚ। ଅପାଣସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ଏୱଂ କତେନ ପଯୋଗେନ ନସ୍ସମାନା ପାଣକା ନ ସନ୍ତୀତିସଞ୍ଞିସ୍ସ। ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ଯଥା ପାଣକା ନ ନସ୍ସନ୍ତି, ଏୱଂ ଘଟାଦୀହି ଗହିତଂ ସପ୍ପାଣକୌଦକଂ ଉଦକେଯେୱ ଓସିଞ୍ଚନ୍ତସ୍ସ ୱା ଓସିଞ୍ଚାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ୱଟ୍ଟିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଉଦକେ ତିଣାଦିମ୍ହି ପତିତେ ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ କତଂ ନାମ ହୋତି। ଅସତିସ୍ସାତି ଅସତିଯା କରୋନ୍ତସ୍ସ। ଅଜାନତୋତି ପାଣକାନଂ ଅତ୍ଥିଭାୱଂ ଅଜାନିତ୍ୱା କରୋନ୍ତସ୍ସ।

୧୧୨୧-୨। ୱଧକଚିତ୍ତେ ସତି ସତ୍ତମେ ସପ୍ପାଣକୱଗ୍ଗେ ପଠମସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ୱିସଯଭାୱତୋ ତତୋ ୱିସେସେତୁମାହ ''ୱିନା ୱଧକଚିତ୍ତେନା''ତି। ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ପାଠଇଯଂ (ପାଚି। ୧୪୦) ''ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକ''ନ୍ତି ଇମିନା ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ପଠମଙ୍ଗଞ୍ଚ ''ଜାନ''ନ୍ତି ଇମିନା ଦୁତିଯଙ୍ଗଞ୍ଚ ''ସିଞ୍ଚେଯ୍ୟ ୱା ସିଞ୍ଚାପେଯ୍ୟ ୱା''ତି ଇମିନା ଚତୁତ୍ଥଙ୍ଗଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ୱୁତ୍ତଂ ତତିଯଙ୍ଗଂ। ତଞ୍ଚ ଖୋ ୱଧକଚିତ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତମୱଗ୍ଗେ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେନ ପାଚିତ୍ତିଯୱଚନତୋ ଏତ୍ଥ ତଦଭାୱଲକ୍ଖଣଂ ତତିଯଙ୍ଗଂ ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତୀତିଅଧିପ୍ପାଯେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆହ ''ୱିନା ୱଧକଚିତ୍ତେନା''ତି। ତେନେୱାହ ''ଚତ୍ତାରେୱସ୍ସ ଅଙ୍ଗାନି, ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି ମହେସିନା''ତି। ଅସ୍ସାତି ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ।

୧୧୨୩। ସପ୍ପାଣକସଞ୍ଞିସ୍ସ ''ପରିଭୋଗେନ ପାଣକା ମରିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ପୁବ୍ବଭାଗେ ଜାନନ୍ତସ୍ସାପି ସିଞ୍ଚନସିଞ୍ଚାପନଂ ''ପଦୀପେ ନିପତିତ୍ୱା ପଟଙ୍ଗାଦିପାଣକା ମରିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ଜାନନ୍ତସ୍ସ ପଦୀପୁଜ୍ଜଲନଂ ୱିଯ ୱିନାପି ୱଧକଚେତନାଯ ହୋତୀତି ଆହ ''ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ ତିଚିତ୍ତ''ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ କିସ୍ମିଞ୍ଚି କୁପିତସ୍ସ ୱା କୀଠଆପସୁତସ୍ସ ୱା ସିଞ୍ଚତୋ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ମାଲାଗଚ୍ଛାଦିଂ ସିଞ୍ଚତୋ କୁସଲଚିତ୍ତଂ, ପଣ୍ଡିତ୍ତଂ ଅଜାନତୋ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଅବ୍ୟାକତଚିତ୍ତନ୍ତି ତିଚିତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତସ୍ସାତି ସତ୍ତମୱଗ୍ଗେ ପଠମସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ। ଅସ୍ସ ଚାତି ଇମସ୍ସ ସିଞ୍ଚନସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଚ। ଇଦଂ ୱିସେସନନ୍ତି ଇଦଂ ନାନାକରଣଂ। ଏତ୍ଥ

ଇମସ୍ମିଂ ପକରଣେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ପକାସିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଲୋକଓଜ୍ଜଂ, ଇଦଂ ପଣ୍ଣତ୍ତିଓଜ୍ଜଂ। ତଂ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଇଦଂ ତିଚିତ୍ତଂ। ତଂ ଦୁକ୍ଖଓେଦନଂ, ଇଦଂ ତିଓେଦନନ୍ତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ସତ୍ତମଓଗ୍ଗେ ଦୁତିଯସ୍ସ ଇମସ୍ସ ଚ କୋ ଓିସେସୋତି ଚେ? ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ''ସିଞ୍ଚେଯ୍ୟ ଓା ସିଞ୍ଚାପେଯ୍ୟ ଓା''ତି ବାହିରପରିଭୋଗଓସେନ ପଠମଂ ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ''ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୩୮୮) ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅତ୍ତନୋ ନହାନପାନାଦିପରିଭୋଗଓସେନ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ଓେଦିତବ୍ବଂ। ତସ୍ମିଂ ଓା ପଠମଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେପି ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୋଗଓସେନେଓ ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ପୁନ ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ବାହିରପରିଭୋଗଓସେନ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ।

ସପ୍ପାଣକକଥାଓଣ୍ଣନା।

ସେନାସନଓଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

୧୧୨୪-୬।ଅଟ୍ଠଙ୍ଗଯୁତ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ''ସୀଲଓା''ତିଆଦି ଏକମଙ୍ଗଂ, ''ବହୁସ୍ସୁତୋ''ତିଆଦି ଦୁତିଯଂ, ''ଉଭଯାନି ଖୋ ପନସ୍ସା''ତିଆଦି ତତିଯଂ, ''କଲ୍ଯାଣଓାଚୋ ହୋତୀ''ତିଆଦି ଚତୁତ୍ଥଂ, ''ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପିଯୋ ହୋତି ମନାପୋ''ତି ପଞ୍ଚମଂ, ''ପଟିବଲୋ ହୋତି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୋଦିତୁ''ନ୍ତି ଛଟ୍ଠଂ, ''ନ ଖୋ ପନେତଂ ଭଗଓନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସା''ତିଆଦି ସତ୍ତମଂ, ''ଓୀସତିଓସ୍ସୋ ଓା ହୋତି ଅତିରେକଓୀସତିଓସ୍ସୋ ଓା''ତି ଅଟ୍ଠମନ୍ତି ଏତାନି ପାଠାଗତାନି ଅଟ୍ଠ ଅଙ୍ଗାନି ନାମ। ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଓୋଦୋ, ତଦତ୍ଥାଯ ସମ୍ମୁତୀତି ଓିଗ୍ଗହୋ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ଞତ୍ତି ଚତୁତ୍ଥୀ ଯସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସାତି ଓିଗ୍ଗହୋ। ''କମ୍ମେନା''ତି ସେସୋ।

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗଯୁତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ମହେସିନା ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ଯା ଭିକ୍ଖୁନୋଓାଦକସମ୍ମୁତି ଇଧ ଅନୁଞ୍ଞାତା, ତାଯ ଅସମ୍ମତୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଯୋଜନା।

ଗରୁଧମ୍ମେହି ଅଟ୍ଠହୀତି ''ଓସ୍ସସତୂପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ତଦହୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଭିଓାଦନଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତିଆଦୀହି (ପାଚି। ୧୪୯) ପାଠଇଯଂ ଆଗତେହି ଅଟ୍ଠହି ଗରୁଧମ୍ମେହି। ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ, ସମ୍ବହୁଲା ଓା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋତି ଇଦଂ ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଓସାରେନ୍ତୋଓାତି ପାଠଇଂ ଉଚ୍ଚାରେନ୍ତୋଓ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଓସାରେତବ୍ବାତି ପାଠଇ ଓତ୍ତବ୍ବା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୪୯)। ତେ ଧମ୍ମେତି ପୁବ୍ବେ ଓୁତ୍ତେ ତେ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ। ଓୋଦେଯ୍ୟାତି ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମପାଠଇଭାସନସଙ୍ଖାତଂ ଓୋଦଂ କରେଯ୍ୟ।

କିଂ ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି? ପାଟିପଦେ ଓୋଦତ୍ଥାଯ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଓନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ''ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା''ତିଆଦିନା ପାଠାଗତନଯେନ ''ସମଗ୍ଗତ୍ଥ ଭଗିନିଯୋ''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ସମଗ୍ଗମ୍ହଯ୍ୟା''ତି ଯଦି ଓଦେଯ୍ୟୁଂ, ''ଓତ୍ତନ୍ତି ଭଗିନିଯୋ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମା''ତି ପୁନପି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଓତ୍ତନ୍ତଯ୍ୟେ''ତି ଯଦି ଓଦେଯ୍ୟୁଂ, ''ଏସୋ ଭଗିନିଯୋ ଓୋଦୋ''ତି ନିଯ୍ୟାଦେଯ୍ୟ। ''ନ ଓତ୍ତନ୍ତଯ୍ୟା''ତି ଯଦି ଓଦେଯ୍ୟୁଂ, ''ଓସ୍ସସତୂପସମ୍ପନ୍ନାଯା''ତିଆଦିନା ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମପାଠଇଭାସନଓସେନ ଓୋଦଂ କରେଯ୍ୟାତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ''ଓସାରେନ୍ତୋଓ ତେ ଧମ୍ମେ ଓୋଦେଯ୍ୟା''ତି।

୧୧୨୭।ଅଞ୍ଞେନ ଧମ୍ମେନାତି ସୁତ୍ତନ୍ତେନ ଓା ଅଭିଧମ୍ମେନ ଓା। ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେଯେଓ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନାଯା''ତି। ତଥାତି ଓୋଦନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଦସ୍ସେତି।

୧୧୨୮।ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେଯେଓ ଉପସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ମହାପଜାପତିଯା ଗୋତମିଯା ସଦ୍ଧିଂ ପବ୍ବଜିତା ପଞ୍ଚସତା ସାକିଯାନିଯୋ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଲିଙ୍ଗଓିପଲ୍ଲାସେ ଉପସମ୍ପନ୍ନଭିକ୍ଖୁନୋ ଲିଙ୍ଗପରିଓତ୍ତନେ ସତି ତଥା ପାଚିତ୍ତି ଏଓ ପକାସିତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୨୯।ଓୋଦଂଅନିଯ୍ୟାଦେତ୍ୱାତି ''ଓତ୍ତନ୍ତି ଭଗିନିଯୋ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମା''ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ''ଓତ୍ତନ୍ତଯ୍ୟା''ତି ଓୁତ୍ତେତି ଏତ୍ଥାପି ସୋଯେଓତ୍ଥୋ।

୧୧୩୦। ଗରୁଧମ୍ମେହି ଓୋଦତୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୧୩୧।ଅଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଓୋଦନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଓୋଦତ୍ଥଂ ଯାଚନସନ୍ଦେସୋ ତଦତ୍ଥତାଯ ଓୋଦୋତି ଗହିତୋତି ଓୋଦସାସନଂ ଅସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପଚ୍ଚାହରତୋପି ତନ୍ତି ତଂ ଅତ୍ତନା ଗହିତଂ ଓୋଦସାସନଂ ଉପୋସଥଗ୍ଗେ ଆରୋଚେତ୍ୱା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନ ଦିନ୍ନଂ ପଟିସାସନଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ନେତ୍ୱା ଅଓଦନ୍ତସ୍ସାପି। ବାଲନ୍ତି ସାସନସମ୍ପଟିଚ୍ଛନଞ୍ଚ ଉପୋସଥଗ୍ଗଂ ନେତ୍ୱା ଆରୋଚନଞ୍ଚ ପଟିସାସନଂ ହରିତ୍ୱା ପାଟିପଦେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଗଣପୁଗ୍ଗଲାନଂ

ଯଥାନୁରୂପଂ ପଚ୍ଚାରୋଚନଞ୍ଚ କାତୁଂ ଅଜାନନତାଯ ବାଲଂ। ଗିଲାନନ୍ତି ଉପୋସଥଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱାପି ଆରୋଚନସ୍ସ ବାଧକେନ ଗେଲଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ଗିଲାନଂ। ଗମିକନ୍ତି ପାଟିପଦଂ ଅନିସୀଦିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ ଅଚ୍ଚାଯିକଗମନଂ ଗମିକଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୧୩୨।କମ୍ମସ୍ମିନ୍ତି ଏତ୍ଥ କମ୍ମ-ସଦ୍ଦେନ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସ୍ସ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ଦିନ୍ନଂ ସମ୍ମୁତିକମ୍ମଂ ଅଧିପ୍ପେତନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଞତ୍ତିଂ, କମ୍ମୱାଚଞ୍ଚ ପରିହାପେତ୍ୱା, ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ୱା କତଂ ଚେ, ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ ନାମ। ୱଗ୍ଗେତି ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦସ୍ସ ଅନାହରଣେନ ୱା ସନ୍ନିପତିତାନଂ ଉକ୍କୋଟେନ ୱା ୱଗ୍ଗେ ସତି। ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ‘‘ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ୱଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ୱେମତିକୋ ଓୱଦତି, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୫୦) ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞିପକ୍ଖେ ୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିଯତ୍ତଯଂ ହୋତି।

୧୧୩୩। ଅଧମ୍ମେ ପନ କମ୍ମସ୍ମିଂ ୱେମତିକସ୍ସାପୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ୱଗ୍ଗେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ମିଂ, ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯା’’ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ୱେମତିକପକ୍ଖେ ‘‘ୱଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୫୦) ଅଧମ୍ମିକକମ୍ମେଯେୱ ୱିମତିୱାରେ ୱୁତ୍ତତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଧମ୍ମକମ୍ମନ୍ତି ସଞ୍ଞିନୋ’’ତି ଇମିନାପି ‘‘ଅଧମ୍ମେ ପନ କମ୍ମସ୍ମି’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ‘‘ତଥା’’ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ତେନ ‘‘ୱଗ୍ଗେ’’ତିଆଦିକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ୱଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୫୦) ୱୁତ୍ତଂ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତି। ଏୱମେତା ପାଚିତ୍ତିଯୋ ସନ୍ଧାଯାହ ‘‘ନୱ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ୱୁତ୍ତା’’ତି।

ଇମସ୍ମିଂ ୱିଯ ଅଧମ୍ମକମ୍ମୱାରେ ‘‘ସମଗ୍ଗେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ମି’’ନ୍ତି ୱିକପ୍ପେ ଚ ଏୱମେୱ ନୱ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତୀତି ଅତିଦିସନ୍ତୋ ‘‘ସମଗ୍ଗେପି ଚ ତତ୍ତକା’’ତି ଆହ। ଯଥାହ ‘‘ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ସମଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ୱେମତିକୋ ସମଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ସମଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୫୦)।

୧୧୩୪।ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ନୱକାନଂ ୱସାତି ଯଥାଦସ୍ସିତଂ ୱଗ୍ଗନୱକଂ, ସମଗ୍ଗନୱକନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ନୱକାନଂ ୱସେନ। ତାତି ପାଚିତ୍ତିଯୋ।

‘‘ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ୱଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ୱେମତିକୋ ୱଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ୱଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ୱଗ୍ଗପକ୍ଖେ ନୱ ଦୁକ୍କଟାନି। ‘‘ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ସମଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ୱେମତିକୋ ସମଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ସମଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ସମଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ସମଗ୍ଗସଞ୍ଞୀ ଓୱଦତି, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ୧୫୧) ଏତ୍ଥ ଅନ୍ତେ ୱୁତ୍ତଂ ଅନାପତ୍ତିୱାରଂ ୱିନା ଅୱସେସେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ୱାରେସୁ ସମଗ୍ଗପକ୍ଖେ ଅଟ୍ଠ ଦୁକ୍କଟାନି। ଏୱଂ ପୁରିମାନି ନୱ, ଇମାନି ଅଟ୍ଠାତି ଧମ୍ମକମ୍ମପକ୍ଖେ ସତ୍ତରସ ଦୁକ୍କଟାନି ହୋନ୍ତୀତି ଆହ ‘‘ଦୁକ୍କଟଂ ଧମ୍ମକମ୍ମେପି, ସତ୍ତରସୱିଧଂ ସିଯା’’ତି।

୧୧୩୫। ‘‘ଓସାରେହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ କଥେତି ୱାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମଂ କଥେହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ ତଂ କଥେତି ୱା। ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ କଥେତି ୱାତି ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମୱିସଯେ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ତମେୱ ଓୱଦତି ୱା। ସିକ୍ଖମାନାଯ କଥେତି ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସିକ୍ଖମାନାଯ ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମେ କଥେତି ୱା, ନେୱ ଦୋସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଉମ୍ମତ୍ତକାଦିନୋ କଥଯତୋ ନେୱ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

୧୧୩୬। ଇଦାନି ତିଣ୍ଣମ୍ପି ବହୁସ୍ସୁତାନଂ ଲକ୍ଖଣେ ଏକଦେସ୍ସିତେ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସ୍ସ ୱିସେସୋ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ ହୋତୀତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱାଚୁଗ୍ଗତାୱ କାତବ୍ବା’’ତିଆଦି। ଦ୍ୱେ ମାତିକା ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତା କାତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ ମାତିକା ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତାୱ କାତବ୍ବାତି ଯୋଜନା, ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗମାତିକା ପଗୁଣା କତ୍ୱା ତାସଂ ଅଟ୍ଠକଥଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପାଠଇତୋ, ଅନ୍ତତୋ ଚ ୱଚନପଥାରୁଠହା ୱୋହାରକ୍ଖମାଯେୱ କାତବ୍ବାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚତ୍ତାରୋ ଭାଣୱାରା ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତାୱ କାତବ୍ବାତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ‘‘ପଗୁଣା’’ତି ଇମିନା ପାଠଇଯଂ ପଗୁଣଂ କତ୍ୱା ଧାରେତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ‘‘ୱାଚୁଗ୍ଗତାୱ କାତବ୍ବା’’ତି ଇମିନା ତଦତ୍ଥଂ ସୁତ୍ୱା ଧାରେତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବମେୱାତି ଦସ୍ସେତି।

୧୧୩୭।ପରିକଥନ୍ତାଯାତି ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ଧମ୍ମକଥନତ୍ଥାଯ। କଥାମଗ୍ଗୋତି ମହାସୁଦସ୍ସନକଥାମଗ୍ଗୋ। ମଙ୍ଗଲ…ପେ… ଅନୁମୋଦନାତି ଅଗ୍ଗସ୍ସ

ଦାନାଦିମଙ୍ଗଲେସୁ ଭତ୍ତାନୁମୋଦନାସଙ୍ଖାତା ଦାନକଥା ଚ, କୁମାରମଙ୍ଗଲାଦୀସୁ ମହାମଙ୍ଗଲସୁତ୍ତାଦିମଙ୍ଗଲାନୁମୋଦନା ଚ, ଅମଙ୍ଗଲଂ ନାମ କାଲକିରିଯା, ତତ୍ଥ ମତକଭତ୍ତାଦୀସୁ ତିରୋକୁଟ୍ଟାଦିକଥା ଚାତି ଏୱଂ ତିସ୍ସୋଯେୱାନୁମୋଦନା।

୧୧୩୮ ।ଉପୋସଥାଦିଅତ୍ଥାଯାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପୱାରଣାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। କମ୍ମାକମ୍ମୱିନିଚ୍ଛଯୋତି କମ୍ମୱଗ୍ଗେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ପରିୱାରେ କମ୍ମୱଗ୍ଗେ ଆଗତଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକକମ୍ମୱିନିଚ୍ଛଯୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘କମ୍ମଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ଇମିନା ‘‘ଉତ୍ତମତ୍ଥସ୍ସ ପାପକ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନତ୍ତା ୱିପସ୍ସନାକମ୍ମଟ୍ଠାନମାହ। ୱିପସ୍ସନାୱସେନ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ଚ ଧାତୁୱୱତ୍ଥାନମୁଖେନ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ଉତ୍ତମତ୍ଥସ୍ସାତି ଅରହତ୍ତସ୍ସ।

୧୧୩୯ ।ଏତ୍ତକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱାନ ବହୁସ୍ସୁତୋତି ଯଥାୱୁତ୍ତଧମ୍ମାନଂ ଉଗ୍ଗହିତତ୍ତା ବହୁସ୍ସୁତୋ। ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋତି ଉପସମ୍ପଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପରିପୁଣ୍ଣପଞ୍ଚସଂୱଚ୍ଛରୋ। ‘‘ଦସୱସ୍ସୋ’’ତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସଂୱଚ୍ଛରୱସେନ ପଞ୍ଚୱସ୍ସେସୁ ପରିପୁଣ୍ଣେସୁ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସୱସେନ ଅପରିପୁଣ୍ଣେସୁପି ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋଯେୱ। ଇତରଥା ଊନପଞ୍ଚୱସ୍ସୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସୂପସମ୍ପଦାଦୀସୁ ୱିଯ କେଚି ସଂୱଚ୍ଛରଗଣନଂ ଅୱିଚାରେତ୍ୱା ‘‘ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋ’’ତିୱଚନସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସଗଣନମେୱ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ତଦଯୁତ୍ତଂ। ତଥା ଗହଣେସୁ ଯୁତ୍ତି ୱା ମଗ୍ଗିତବ୍ବା। ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ନିସ୍ସଯନ୍ତି ନିସ୍ସଯୱାସଂ ଜହିତ୍ୱା। ଇସ୍ସରୋତି ନିସ୍ସଯାଚରିଯୱିରହେନ ଇସ୍ସରୋ, ଇମିନା ନିସ୍ସଯମୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସିତଂ।

୧୧୪୦ ।ଦ୍ୱେୱିଭଙ୍ଗାତି ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗଦ୍ୱଯଂ। ଇଧ ‘‘ୱାଚୁଗ୍ଗତା’’ତି ଇଦଂ ପରିପୁଚ୍ଛମ୍ପି ସନ୍ଧାଯାହାତିପି ୱୁତ୍ତଂ। ତେନାହ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଂ ‘‘ଦ୍ୱେ ୱିଭଙ୍ଗା ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତା କାତବ୍ବା’ତିଇଦଂ ପରିପୁଚ୍ଛାୱସେନ ଉଗ୍ଗହଣମ୍ପି ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତ’ନ୍ତି ୱଦନ୍ତୀ’’ତି (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ପାଚିତ୍ତିଯ ୩।୧୪୫-୧୪୭)। ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦିତୋତି ଏତ୍ଥ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ନାମ ପଦଂ, ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଗହିତଂ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ନାମ ଅକ୍ଖରଂ, ପଦକ୍ଖରାନି ଅପରିହାପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚତୂସ୍ୱପି ନିକାଯେସୂତି ଦୀଘମଜ୍ଝିମସଂଯୁତ୍ତଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯେସୁ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ଏକୋ ୱା ନିକାଯୋ ପୋତ୍ଥକୋପି ଚ ଏକୋତି ଯୋଜନା। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଖୁଦ୍ଦକନିକାଯସ୍ସାପି ସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ‘‘ପି ୱା’’ତି ଇମିନା ଖୁଦ୍ଦକନିକାଯେ ଜାତକଭାଣକେନ ସାଟ୍ଠକଥଂ ଜାତକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱାପି ଧମ୍ମପଦଂ ସହ ୱତ୍ଥୁନା ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବମେୱାତି ଦସ୍ସିତେ ଦ୍ୱେ ପୋତ୍ଥକେ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି, ଚତ୍ତାରି ଖନ୍ଧକୱତ୍ତାନି ୱା।

୧୧୪୨ ।ଦିସାପାମୋକ୍ଖୋ ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ୱସତି, ତସ୍ସା ତସ୍ସାଦିସାଯ ପାମୋକ୍ଖୋ ପଧାନୋ। ଯେନକାମଂଗମୋତି ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଦିସାଭାଗେ ଯଥାକାମଂ ୱୁତ୍ତିକୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ । ପରିସଂ ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ କାମଂ ଲଭତେ ଇସ୍ସରୋତି ଯୋଜନା, ଇସ୍ସରୋ ହୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁପରିସାଯ ଅତ୍ତାନଂ ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ ଯଥାରୁଚିଯା ଲଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ତାୱତା ପରିସୂପଟ୍ଠାପକଲକ୍ଖଣଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୧୪୩।ୱାଚୁଗ୍ଗନ୍ତି ୱାଚୁଗ୍ଗତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ଇଦାନି ଅଯଂ ଭଣ୍ଡପାଥାୱିଧି ନ ହୋତୀତି ମିହକପରିପୁଚ୍ଛନକଥାନୁରୂପତୋ ଅତ୍ଥକରଣଂ ନ ୱାଚୁଗ୍ଗତକରଣଂ ନାମାତି ୱିଞ୍ଞାଯତୀ’’ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ୱୁତ୍ତଂ। ଇମିନା ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ଦୁତିଯଙ୍ଗମେୱ ସଙ୍ଗହିତଂ।

୧୧୪୪ ।ଅସ୍ସାତି ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ। ଅସମ୍ମତତାଦୀନି ତୀଣି ଅଙ୍ଗାନୀତି ଅତ୍ତନୋ ଅସମ୍ମତତା, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପରିପୁଣ୍ଣୂପସମ୍ପନ୍ନତା, ୱାଦୱସେନ ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମଭଣନନ୍ତି ଇମାନି ତୀଣି ଅଙ୍ଗାନି।

ଓୱାଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୪୬ ।ତିକପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ‘‘ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଅନତ୍ଥଙ୍ଗତସଞ୍ଞୀ’’ତି ୱିକପ୍ପତ୍ତଯେ। ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ। ‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ପନ ଓୱଦତୋ ପାଚିତ୍ତିଯମେୱା’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୧୪୮ ।ଉଦ୍ଦେସାଦିନଯେନାତି ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଉଦ୍ଦେସଂ ଦେନ୍ତୋ, ପରିପୁଚ୍ଛଂ ଦେନ୍ତୋ’’ତିଆଦିନା ଅନାପତ୍ତିୱାରନଯେନ। ଅସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ।

ଅତ୍ଥଙ୍ଗତସୂରିଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୪୯। ‘‘ସଚେ ଅସମ୍ମତୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନତ୍ତା ଓୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସମ୍ମତସ୍ସା’’ତି ଲବ୍ଭତି। ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିୱିହାରଂ। ଅଞ୍ଞତ୍ର କାଲାତି ‘‘ତତ୍ଥାଯଂ ସମଯୋ , ଗିଲାନା ହୋତି ଭିକ୍ଖୁନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତକାଲତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର। ‘‘ଗିଲାନା ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୀ ନ ସକ୍କୋତି ଓୱାଦାଯ ୱା ସଂୱାସାଯ ୱା ଗନ୍ତୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୬୧) ଦସ୍ସିତେ ଗିଲାନକାଲେ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୧୫୦।ପାଚିତ୍ତିୟଦ୍ୱୟଂ ହୋତୀତି ପଠମସିକ୍ଖାପଦେନ, ଇମିନା ଚ ସିକ୍ଖାପଦେନ ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିୟାନି ହୋନ୍ତୀତି। ‘‘ତୀଣିପି ପାଚିତ୍ତିୟାନୀ’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବା, ପଠମଦୁତିୟତତିୟେହି ସିକ୍ଖାପଦେହି ତୀଣି ପାଚିତ୍ତିୟାନି ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୫୧।ଅଞ୍ଞେନ ଧମ୍ମେନାତି ଗରୁଧମ୍ମତୋ ଅଞ୍ଞେନ ବୁଦ୍ଧୱଚନେନ। ଦୁକ୍କଟଦ୍ୱୟନ୍ତି ଅସମ୍ମତଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟଗମନମୂଲକଂ ଦୁକ୍କଟଦ୍ୱୟଂ। ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅସମ୍ମତସ୍ସ ‘‘ସମ୍ମତସ୍ସାପୀ’’ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା। ‘‘ଅଟ୍ଠହି ୱା ଗରୁଧମ୍ମେହି ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଧମ୍ମେନ ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୫୫) ଅନନ୍ତରଂତସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ରତ୍ତିହେତୁକ’’ନ୍ତି ଆହ, ରତ୍ତିଓୱାଦନମୂଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୫୨।ପାଚିତ୍ତିୟଦ୍ୱୟନ୍ତି ଦୁତିୟତତିୟମୂଲକଂ। ଗରୁଧମ୍ମେନ ଓୱାଦୋ ଗରୁଧମ୍ମୋ, ସୋ ନିଦାନଂ ଯସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ସମ୍ମତତ୍ତା ଗରୁଧମ୍ମନିଦାନସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ ଅଭାୱତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇମିନା ପଠମସିକ୍ଖାପଦେନ ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି।

୧୧୫୩।ତସ୍ସେୱାତି ସମ୍ମତସ୍ସେୱ। ଦୁକ୍କଟଂ ଇମିନା ତତିୟସିକ୍ଖାପଦେନ। ଅନାପତ୍ତି ପଠମସିକ୍ଖାପଦେନ, ତେନେୱାହ ‘‘ସମ୍ମତତ୍ତା’’ତି। ପାଚିତ୍ତି ଦୁତିୟସିକ୍ଖାପଦେନ, ତେନେୱାହ ‘‘ରତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି।

୧୧୫୪।ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମୟା ଓୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୬୨) ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଇତରଦ୍ୱୟେତି ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାୟ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାୟ ୱେମତିକୋ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୬୨) ଦସ୍ସିତେ ଇତରଦ୍ୱୟେ। ଓୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ଯେନ କେନଚି ଓୱଦନ୍ତସ୍ସ।

୧୧୫୫। ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ, ଦୁକ୍କଟଟ୍ଠାନେ ଦୁକ୍କଟମେୱ ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତଥା’’ତି। ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ଧମ୍ମେନ ଓୱଦନ୍ତସ୍ସ ତଥାତି ଯୋଜନା।

ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୫୬।ଚୀୱରାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପିଣ୍ଡପାତାଦିଇତରପଚ୍ଚୟତ୍ତୟଞ୍ଚ ସକ୍କାରଗରୁକାରମାନନୱନ୍ଦନପୂଜନାନି ଚ ସଙ୍ଗହିତାନି। ସମ୍ମତେତି ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତିୟା ସମ୍ମତେ।

୧୧୫୭।ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ଏୱଂ ୱଦତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୬୭) ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ପାଳିୟଂ ଦସ୍ସିତମେୱ। ଇଧ କମ୍ମଂ ନାମ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ସମ୍ମୁତିକମ୍ମଂ। ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞିୱେମତିକଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ। ୱୀସତିୱସ୍ସୋ ୱା ଅତିରେକୱୀସତିୱସ୍ସୋ ୱାତି ସମ୍ମୁତିୟା ଅଙ୍ଗାନି।

୧୧୫୮। ‘‘ସମ୍ମତଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି କଂ ସନ୍ଧାୟାହାତି ଚେ? ସମ୍ମତେନ ହୁତ୍ୱା ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାୟ ସାମଣେରଭାୱମୁପଗତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ଆମିସହେତୁଯାତି ଚୀୱରାଦୀନମତ୍ଥାୟ।

ଆମିସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୬୨।ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଦିନ୍ନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଭିକ୍ଖୁନା ଦିନ୍ନନ୍ତି ଯୋଜନା। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିୟା’’ତି ସେସୋ । ତତ୍ଥାତି ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦେ। ସୂଚିତାତି ପକାସିତା।

ଚୀୱରଦାନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୬୩। ଅଞ୍ଞାତିକାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଚୀୱରନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୧୬୪।ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ।

୧୧୬୫। ସୂଚିଂ ଚୀୱରଂ ପୱେସେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୂଚିନୀହରଣେତି ଚୀୱରତୋ।

୧୧୬୬।ପୟୋଗସ୍ସ ୱସାତି ଏକକ୍ଖଣେ ବହୂ ଆୱୁଣିତ୍ୱା ସୂଚିୟା ନୀହରଣପୟୋଗଗଣନାୟ। ବହୂ ପାଚିତ୍ତିୟୋତି ୟୋଜନା, ପୟୋଗପ୍ପମାଣାପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୬୯। ଅନେକା ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତୀ ହୋନ୍ତୀତି ୟୋଜନା। ଆରପଥେତି ସୂଚିମଗ୍ଗେ। ଦୁତିୟେ ପଥେତି ଏତ୍ଥ ଆର-ସଦ୍ଦୋ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ଲୁତ୍ତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୧୭୦।କା ହି ନାମ କଥାତି ''ଅନେକାପତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତୀ''ତି ଏତ୍ଥ କିଂ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତିକପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ''ଅଞ୍ଞାତିକାୟ ଅଞ୍ଞାତିକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଞାତିକସଞ୍ଞୀ ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବତି ୱା ସିବ୍ବାପେତି ୱା, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୧୭୮) ୱୁତ୍ତଂ ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ।

୧୧୭୨।ଅଞ୍ଞଂ ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଉପାହନତ୍ଥୱିକାଦିଂ। ସିବ୍ବତୋତି ଏତ୍ଥ ''ସିବ୍ବାପୟତୋ''ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି। ସିକ୍ଖମାନସାମଣେରିୟୋ ସିକ୍ଖମାନାଦିକା ନାମ।

୧୧୭୩। ସିବ୍ବନକିରିୟାୟ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତୋ କ୍ରିୟଂ।

ଚୀୱରସିବ୍ବନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୭୪-୫।ସଂୱିଧାୟାତି ''ଅଜ୍ଜ ୟାମ, ସ୍ୱେ ୟାମା''ତିଆଦିନା ନୟେନ ସଂୱିଦହିତ୍ୱା। ୟଥାହ ''ଅଜ୍ଜ ୱା ହିୟ୍ୟୋ ୱା ପରେ ୱା ଗଚ୍ଛାମାତି ସଂୱିଦହତୀ''ତି (ପାଚି। ୧୮୩)। ମଗ୍ଗନ୍ତି ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ, ଅନ୍ତମସୋ ଗାମନ୍ତରମ୍ପି। ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମୟାତି ''ତତ୍ଥାୟଂ ସମୟୋ, ସତ୍ଥଗମନୀୟୋ ହୋତି ମଗ୍ଗୋ ସାସଙ୍କସମ୍ମତୋ ସପ୍ପଟିଭୟୋ''ତି (ପାଚି। ୧୮୨) ୱୁତ୍ତକାଲୱିସେସା ଅଞ୍ଞତ୍ରାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସତ୍ଥୱାହେହି ୱିନା ଅଗମନୀୟୋ ମଗ୍ଗୋ ସତ୍ଥଗମନୀୟୋ ନାମ। ଚୋରାନଂ ସୟିତନିସିନ୍ନଟ୍ଠିତଖାଦିତପୀତଟ୍ଠାନାନି ୟତ୍ଥ ଦିସ୍ସନ୍ତି, ତାଦିସୋ ମଗ୍ଗୋ ସାସଙ୍କୋ ନାମ। ଚୋରେହି ହତମାରିତଘାତୱିଲୁତ୍ତମନୁସ୍ସା ୟତ୍ଥ ପଞ୍ଞାୟନ୍ତି, ସୋ ସପ୍ପଟିଭୟୋ ନାମ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ସଦ୍ଧିଂ କତସଂୱିଧାନଂ ଅୱିରାଧେତ୍ୱା ତାୟ ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜନକାଲେତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଞ୍ଞୋ ଗାମୋ ଗାମନ୍ତରଂ, ତତ୍ଥ ଓକ୍କମନଂ ଉପଗମନଂ ଗାମନ୍ତରୋକ୍କମୋ, ତସ୍ମିଂ କତେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେ ଅଦ୍ଧୟୋଜନାତିକ୍କମେ ୱାତି ୟୋଜନା, ଗାମରହିତଂ ଅରଞ୍ଞମଗ୍ଗମ୍ପି ଦ୍ୱିଗାୱୁତଂ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୭୬। ''ଆପତ୍ତି ହୋତୀ''ତି ସାମଞ୍ଞତୋ ଦସ୍ସିତଆପତ୍ତିୟା ଭେଦାଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏତ୍ଥା''ତିଆଦି। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦୱିନିଚ୍ଛୟେ, ପକରଣେ ୱା। ଦୁକ୍କଟଂ ଦୀପିତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅକପ୍ପିୟଭୂମଟ୍ଠୋତି ଏତ୍ଥ ଅକପ୍ପିୟା ଭୂମି ନାମ ଅନ୍ତୋଗାମେ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଟକୋତି ଏୱମାଦି। ୟଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ସଚେ ପନ ଅନ୍ତୋଗାମେ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟଦ୍ୱାରେ ରଥିକାୟ, ଅଞ୍ଞେସୁ ୱା ଚତୁକ୍କସିଙ୍ଘାଟକହତ୍ଥିସାଲାଦୀସୁ ସଂୱିଦହନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୨-୧୮୩)। ଏତ୍ଥ ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନଂ ସମ୍ବନ୍ଧଟ୍ଠାନଂ ଚତୁକ୍କଂ। ତିଣ୍ଣଂ ମଗ୍ଗାନଂ ସମ୍ବନ୍ଧଟ୍ଠାନଂ ସିଙ୍ଘାଟକଂ।

୧୧୭୭।କପ୍ପିୟଭୂମି ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟାଦି। ୟଥାହ ''ସଚେ ଉଭୋପି ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟେ ୱା ଅନ୍ତରାରାମେ ୱା ଆସନସାଲାୟ ୱା ତିତ୍ଥିୟସେୟ୍ୟାୟ ୱା ଠତ୍ୱା ସଂୱିଦହନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତି। କପ୍ପିୟଭୂମି କିରାୟଂ। ତସ୍ମା ଏତ୍ଥ ସଂୱିଦହନପଚ୍ଚୟା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଂ ନ ୱଦନ୍ତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୨-୧୮୩)। ତେନେୱାହ ''ନ ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି। ''ନ ୱଦନ୍ତି ଅସ୍ସା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୧୧୭୮।ଉଭୟତ୍ଥାତି ଅକପ୍ପିୟଭୂମିୟଂ ଠତ୍ୱା ସଂୱିଧାୟ ଗମନେ, କପ୍ପିୟଭୂମିୟଂ ଠତ୍ୱା ସଂୱିଧାୟ ଗମନେ ଚାତି ଉଭୟୱିକପ୍ପେ। ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସେୱାତି ଏୱକାରେନ ନିକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ଜୋତକଂ। ୟଥାହ ''ନିକ୍ଖମନେ ଅନାପତ୍ତୀ''ତି। ''ଭିକ୍ଖୁନୋ''ତି ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଦୀପେତି। ଆପତ୍ତିଖେତ୍ତନିୟମନତ୍ଥମାହ ''ଅନନ୍ତରସ୍ସା''ତିଆଦି।

୧୧୭୯।ତତ୍ରାପୀତି କପ୍ପିୟଭୂମିଉପଚାରୋକ୍କମନେପି। ଉଦୀରିତନ୍ତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ। ୟଥାହ ''ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି।

୧୧୮୦।ଅନ୍ତରାତି ଅୱନୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଗାମସ୍ସ, ଅନନ୍ତରଗାମସ୍ସ ଚ ୱେମଜ୍ଝେ। ୟଥାହ ''ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପନ ୟାୱ ଅନନ୍ତରଗାମସ୍ସ ଉପଚାରଂ ନ ଓକ୍କମତି, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ସଂୱିଦହିତେପି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୨-୧୮୩)। ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ କାଲଦ୍ୱାରମଗ୍ଗାନଂ ୱସେନ ତୟୋ

ସଙ୍କେତୱିସଙ୍କେତାତି ତେସୁ ମଗ୍ଗଦ୍ୱାରୱିସଙ୍କେତେପି ଆପତ୍ତି ହୋତେୱାତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦ୍ୱାର…ପେ… ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। କାଲୱିସଙ୍କେତେ ପନ ଅନାପତ୍ତିଂ ୱକ୍ଖତି। ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତି।

୧୧୮୧।ଅସଂୱିଦହିତେ କାଲେତି ‘‘ପୁରେଭତ୍ତଂ ଗମିସ୍ସାମା’’ତିଆଦିନା କତସଂୱିଧାନାନଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତାଦି ଅସଂୱିଦହିତକାଲଂ ନାମ, ତସ୍ମିଂ। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସେୱ ୱିଧାନସ୍ମିନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଂୱିଧାନଂ ୱିନା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସେୱ ୱିଧାନେ ସତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ।

୧୧୮୨। ସମଯେ ୱିଦହିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୋ ୱା ଅସମଯେ ୱିଦହିତ୍ୱା ୱିସଙ୍କେତେନ ଗଚ୍ଛତୋ ୱା ଆପଦାସୁ ୱିଦହିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୋ ୱା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ତଥାତି ‘‘ୱିଦହିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଇଦଂ ଅତିଦିସତି।

ତତ୍ଥ ସମଯୋ ନାମ ଯଥାୱୁତ୍ତକାଲୱିସେସୋ। ୱିସଙ୍କେତୋ ନାମ କାଲୱିସଙ୍କେତୋ, ‘‘ଅସୁକସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ଅସୁକୱେଲାଯ ଗମିସ୍ସାମା’’ତି ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ଗମନକାଲେ ତସ୍ସ କାଲସଙ୍କେତସ୍ସ ୱିଭୱନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘କାଲୱିସଙ୍କେତେଯେୱ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୫)। ଆପଦା ନାମ ରଟ୍ଠଭେଦେ ଜନପଦାନଂ ପଲାଯନକାଲୋ। ଯଥାହ ‘‘ରଟ୍ଠଭେଦେ ଚକ୍କସମାରୁଳ୍ହା ଜନପଦା ପରିଯାଯନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୂ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୫)। ଏତ୍ଥ ଚ ରଟ୍ଠଭେଦେତି ରଟ୍ଠୱିଲୋପେ। ଚକ୍କସମାରୁଳ୍ହାତି ଇରିଯାପଥଚକ୍କଂ, ସକଟଚକ୍କଂ ୱା ସମାରୁଳ୍ହା। ଉମ୍ମତ୍ତକାଦିନୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଖିତ୍ତଚିତ୍ତାଦଯୋ ଗହିତା।

୧୧୮୩।କାଯୱାଚାଦିକତ୍ତଯାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଚିତ୍ତଂ ଗହିତଂ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ସଂୱିଧାନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୮୪। ଉଦ୍ଧଂ ଜୱତୀତି ଉଜ୍ଜୱନୀ, ପଟିସୋତଗାମିନୀ ନାୱା, ତଂ। ଅଧୋ ଜୱନତୋ ଓଜୱନୀ, ଅନୁସୋତଗାମିନୀ ନାୱା, ତଂ। ଅଭିରୁହେଯ୍ଯାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସଂୱିଧାଯା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଏକଂ ନାୱଂ ଅଭିରୁହେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୮୬)। ଲୋକସ୍ସାଦସଙ୍ଖାତମିତ୍ତସନ୍ଥୱେନ ତଂ ନାୱଂ ଆରୁଯ୍ହ କୀଳଅନଚିତ୍ତଂ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଂୱିଧାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଲୋକସ୍ସାଦମିତ୍ତସନ୍ଥୱୱସେନ କୀଳାପୁରେକ୍ଖାରୋ ସଂୱିଦହିତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୮)।

୧୧୮୫। ସଗାମତୀରପସ୍ସେନ ଗମନେ ଗାମନ୍ତରୱସେନ ୱା ପାଚିତ୍ତି, ଅଗାମତୀରପସ୍ସେନ ଗମନେ ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ପାଚିତ୍ତି ଅଦ୍ଧଯୋଜନାତିରେକେ ଠାନେ ଗାମେ ୱିଜ୍ଜମାନେପି ଅୱିଜ୍ଜମାନେପି।

୧୧୮୬। ଯୋଜନପୁଥୁଲାଯ ନଦିଯା ମଜ୍ଝେନ ଗଚ୍ଛତୋ ଅଦ୍ଧଯୋଜନୱସେନ ଆପତ୍ତିଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ‘‘ତଥା’’ତିଆଦି। ‘‘ଊନଯୋଜନପୁଥୁଲାଯ ନଦିଯା ମଜ୍ଝଂ ଉଭଯଭାଗଂ ଭଜତୀତି ତାଦିସିକାଯ ନଦିଯା ମଜ୍ଝେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଗାମନ୍ତରଗଣନାଯ, ଅଦ୍ଧଯୋଜନଗଣନାଯ ଚ ଆପତ୍ତୀ’’ତି ୱଦନ୍ତି।

୧୧୮୭।ଯଥାସୁଖଂ ସମୁଦ୍ଦସ୍ମିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଗନ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ‘‘ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୂ’’ତିଆଦିନା ଯଥାସୁଖଗମନାନୁଞ୍ଞାଯ ହେତୁଂ ଦସ୍ସେତି। ଇମିନାୱ ଅସନ୍ଦମାନୋଦକେସୁ ୱାପିତଳାକାଦୀସୁ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱିଞ୍ଞାଯତି।

୧୧୮୮।ତିତ୍ଥସମ୍ପାଦନତ୍ଥାଯାତି ପରତିତ୍ଥଂ ପାପେତୁଂ। ତଂ ନାୱଂ। ଯୁତ୍ତାତି ନାୱାପାଜକା।

୧୧୮୯।‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତା’’ତି ଇମଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଅସଂୱିଦହିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ଏକଂ ନାୱଂ ଅଭିରୁହେଯ୍ଯ ୱା, ତିରିଯଂ ତରଣାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଦହିତ୍ୱାପି ଏକଂ ନାୱଂ ଅଭିରୁହେଯ୍ଯ ୱା, ଆପଦାସୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଦହିତ୍ୱାପି ଏକଂ ନାୱଂ ଅଭିରୁହେଯ୍ଯ ୱା, ତଥା ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

‘‘ଅନନ୍ତରସମୋ’’ତି ଇମିନା ‘‘ଅସଂୱିଦହିତେ କାଲେ’’ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଇଧାପି କାଲୱିସଙ୍କେତେ ଅନାପତ୍ତି, ତିତ୍ଥନାୱାୱିସଙ୍କେତେ ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଯଥାହ ‘‘ଇଧାପି କାଲୱିସଙ୍କେତେନେୱ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୯୧)। ‘‘ଲୋକସ୍ସାଦମିତ୍ତସନ୍ଥୱୱସେନ କୀଳାପୁରେକ୍ଖାରୋ ସଂୱିଦହିତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୮) ୱଚନତୋ କେଚି ‘‘ଇମଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ ଲୋକୱଜ୍ଜ’’ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। କୀଳାପୁରେକ୍ଖାରତାଯ ହି ଅଭିରୁହିତ୍ୱା ଗାମନ୍ତରୋକ୍କମନେ, ଅଦ୍ଧଯୋଜନାତିକ୍କମେ ୱା

କୁସଲାବ୍ୟାକତଚିତ୍ତସମଙ୍ଗୀପି ହୁତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଯଦି ହି ସୋ ସଂୱେଗଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ୱା ସଚ୍ଛିକରେୟ୍ୟ, ନିଦ୍ଦଂ ୱା ଓକ୍କମେୟ୍ୟ, କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ୱା ମନସି କରୋନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, କୁତୋ ତସ୍ସ ଅକୁସଲଚିତ୍ତସମଙ୍ଗିତା, ଯେନିଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ''ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, ତିଚିତ୍ତନ୍ତି ସିଦ୍ଧଂ।

ନାୱାଭିରୁହନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୯୦। ଗିହିସମାରଦ୍ଧଂ ହିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପରିପାଚିତଂ ଭତ୍ତଂ ଞତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ପରିପାଚିତଂ ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୀଲସୁତାଦିଗୁଣଂ କୁଲାନଂ ୱତ୍ୱା ନିପ୍ଫାଦିତଂ। ଯଥାହ ''ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପରିପାଚିତଂ, ଗୁଣପ୍ପକାସନେନ ନିପ୍ଫାଦିତଂ ଲଦ୍ଧନ୍ତଂ କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୯୪)। ଗିହିସମାରମ୍ଭନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପରିପାଚନତୋ ପୁବ୍ବେଯେୱ ଗିହିପଟିଯତ୍ତଂ। ଯଥାହ ''ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପରିପାଚନତୋ ପଠମମେୱ ଯଂ ଗିହୀନଂ ପଟିଯାଦିତଂ ଭତ୍ତ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୯୪)। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ହି ''ଗିହିସମ୍ମାଦିତମ୍ପି ୱା ୱିନା''ତି।

୧୧୯୧। ''ତସ୍ସା''ତି ୱୁତ୍ତମାନତ୍ତା ''ଯଂ ଭୋଜନ''ନ୍ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତସ୍ସାତି ପଞ୍ଚଧା ୱୁତ୍ତସ୍ସ ଭୋଜନସ୍ସ। ସବ୍ବେସୁଅଜ୍ଝୋହାରେସୂତି ସବ୍ବେସୁ ପରଗଲକରଣପ୍ପଯୋଗେସୁ।

୧୧୯୨। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପରିପାଚିତଂ ଭୁଞ୍ଜତୋ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

୧୧୯୩।ଉଭୋସୂତି ପରିପାଚିତେପି ଅପରିପାଚିତେପି। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଇମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଅଜ୍ଝୋହାରୱସେନେୱ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୧୯୫। ପଞ୍ଚଭୋଜନଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ପନ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଯାଗୁଖଜ୍ଜଫଲାଦିକଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ପରିପାଚିତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୧୯୭। ଇଦଂ ସବ୍ବଂ ଦସମଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନନଯାଦିନା ଦୁତିଯାନିଯତେନେୱ ସଦିସଂ ମତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦନ୍ତି ''ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ଏକୋ ଏକାଯ ରହୋ ନିସଜ୍ଜଂ କପ୍ପେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୯୯) ୱୁତ୍ତଂ ରହୋନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଂ।

ରହୋନିସଜ୍ଜକଥାୱଣ୍ଣନା।

ଭିକ୍ଖୁନିୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

୧୧୯୮।ଏକୋତି ଏକଦିୱସିକୋ। ଆୱସଥୋ ପିଣ୍ଡୋତି ପୁଞ୍ଞଞତ୍ଥିକେହି ଏକଂ ପାସଣ୍ଡଂ ଅନୁଦ୍ଦିସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଦାତୁଂ ସାଲାଦୀସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୋଜନଂ। ଯଥାହ ''ଆୱସଥପିଣ୍ଡୋ ନାମ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୋଜନଂ ସାଲାଯ ୱା ମଣ୍ଡପେ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲେ ୱା ଅଜ୍ଝୋକାସେ ୱା ଅନୋଦିସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ହୋତୀ''ତି (ପାଚି। ୨୦୬)। ଅଗିଲାନେନାତି ଏତ୍ଥ ''ଅଗିଲାନୋ ନାମ ସକ୍କୋତି ତମ୍ହା ଆୱସଥା ପକ୍କମିତୁ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତ ପଦଭାଜନିଯଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅଦ୍ଧଯୋଜନଂ ୱା ଯୋଜନଂ ୱା ଗନ୍ତୁଂ ସକ୍କୋତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୬) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତମ୍ହା ଆୱସଥା ଅଦ୍ଧଯୋଜନଂ ୱା ଯୋଜନଂ ୱା ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥେନ ଅଗିଲାନେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତୋ ଉଦ୍ଧନ୍ତି ଦୁତିଯଦିୱସତୋ ଉତ୍ତରି।

୧୧୯୯। ଅନୋଦିସ୍ସେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ପିଣ୍ଡେତି ଯୋଜନା, ''ଇମେସଂଯେୱ ୱା''ତି ଅଞ୍ଞତରଂ ପାସଣ୍ଡଂ ୱା ''ଏତ୍ତକାନଂଯେୱ ୱା''ତି ତତ୍ଥ ପୁଗ୍ଗଲପରିଚ୍ଛେଦଂ ୱା ଅକତ୍ୱା ସବ୍ବସାଧାରଣଂ କତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆୱସଥପିଣ୍ଡେତି ଅତ୍ଥୋ। ଯାୱଦତ୍ଥେ ଏୱ ପିଣ୍ଡେ ପଞ୍ଞତ୍ତେତି ଯୋଜନା, ଯାୱତା ଅତ୍ଥୋ କୁଚ୍ଛିପୂରଣାଦିକଂ ପଯୋଜନମେତ୍ଥ ପିଣ୍ଡେତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ''ଏତ୍ତକଂ ଦାତବ୍ବ''ନ୍ତି ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ''ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଂ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଦାତବ୍ବ''ନ୍ତି ପଞ୍ଞତ୍ତେ ପିଣ୍ଡେ ଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି କମ୍ମସାଧନଂ ୱା ଭାୱସାଧନଂ ୱା। ''ଭୋଜନ''ନ୍ତି ଅଜ୍ଝାହରଣୀଯଂ। ସକିନ୍ତି ଏକୱାରଂ। ତତ୍ଥାତି ଆୱସଥେ।

୧୨୦୦।ତସ୍ସ ପିଣ୍ଡସ୍ସ। ଅଜ୍ଝୋହାରେସୁ ସବ୍ବେସୂତି ସବ୍ବେସୁ ଅଜ୍ଝୋହାରପ୍ପଯୋଗେସୁ କତେସୁ। ତସ୍ସ ଅଜ୍ଝୋହାରକସ୍ସ। ପାଚିତ୍ତିଯୋ ପଯୋଗଗଣନାଯ।

୧୨୦୧। ''ଏକେନ କୁଲେନ ନାନେକଟ୍ଠାନଭେଦେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତେ''ତି, ''ନାନାକୁଲେହି ୱା ନାନେକଟ୍ଠାନଭେଦେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତେ''ତି ଚାତି ଯୋଜନା।

‘‘ପିଣ୍ଡେ’’ତି ଅଧିକାରୋ। ନାନା ଚ ଏକୋ ଚ ନାନେକା, ଠାନାନଂ ଭେଦା ଠାନଭେଦା, ନାନେକା ଚ ତେ ଠାନଭେଦା ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ତେସୁ। ଏକଭୋଗୋତି ଏକପିଣ୍ଡପରିଭୋଗୋ। ଏୱକାରେନ ଦୁତିଯଦିୱସାଦିପରିଭୋଗଂ ନିୱତ୍ତେତି।

୧୨୦୪।ଗିଲାନସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣେନ ଗିଲାନୋ ହୁତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଗଚ୍ଛତୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ୱା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା, ଅନ୍ତମସୋ ଅଦ୍ଧଯୋଜନମ୍ପି ଗଚ୍ଛତୋ, ଗନ୍ତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛତୋ ୱା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଚ ଗତଟ୍ଠାନେ ଚ ଏକସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଯୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଏକଦିୱସଂ, ଗତଟ୍ଠାନେ ଚ ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି। ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେପି ଏସେୱ ନଯୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୮)। ଓଦିସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଭିକ୍ଖୂନଂଯେୱ ଅତ୍ଥାଯ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୮)। ପରିତ୍ତେତି ଉଦରପୂରଣାଯ ଅପ୍ପହୋନକେ ଥୋକେ ଭୋଜନେ। ଯଥାହ ‘‘ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ନ ହୋତି, ଥୋକଂ ଥୋକଂ ଲବ୍ଭତି, ତାଦିସଂ ନିଚ୍ଚମ୍ପି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୮)। ସକିନ୍ତି ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଏକୱାରଂ ଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତି।

୧୨୦୫।ଯାଗୁଆଦୀନୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପଞ୍ଚଭୋଜନତୋ ଅଞ୍ଞେସଂ ଅଜ୍ଝୋହରଣୀଯାନଂ ଗହଣଂ।

ଆୱସଥକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୨୦୬। ୱୁତ୍ତା ସମଯା ଅଞ୍ଞତ୍ରାତି ଯୋଜନା, ‘‘ତତ୍ଥାଯଂ ସମଯୋ, ଗିଲାନସମଯୋ ଚୀୱରଦାନସମଯୋ ଚୀୱରକାରସମଯୋ ଅଦ୍ଧାନଗମନସମଯୋ ନାୱାଭିରୁହନସମଯୋ ମହାସମଯୋ ସମଣଭତ୍ତସମଯୋ’’ତି (ପାଚି। ୨୧୭) ୱୁତ୍ତା ସତ୍ତୱିଧକାଲା ଅଞ୍ଞତ୍ର।

ତତ୍ଥ ଯଦା ପାଦାନଂ ଫଲିତତ୍ତା ନ ସକ୍କୋତି ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁଂ, ଅଯଂ ଗିଲାନସମଯୋ। ଅତ୍ଥତକଥିନାନଂ ପଞ୍ଚ ମାସା, ଇତରେସଂ କତ୍ତିକମାସୋତି ଅଯଂ ଚୀୱରଦାନସମଯୋ। ଯଦା ଚୀୱରେ କରିଯମାନେ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଚୀୱରେ କତ୍ତବ୍ବଂ କରୋତି, ଅଯଂ ଚୀୱରକାରସମଯୋ। ଯଦା ଅଦ୍ଧଯୋଜନମ୍ପି ଗନ୍ତୁକାମୋ ୱା ହୋତି, ଗଚ୍ଛତି ୱା, ଗତୋ ୱା, ଅଯଂ ଅଦ୍ଧାନଗମନସମଯୋ। ନାୱାଭିରୁହନସମଯେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯଦା ଗୋଚରଗାମେ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ନ ଯାପେନ୍ତି, ଅଯଂ ମହାସମଯୋ। ଯଦା ଯୋ କୋଚି ପବ୍ବଜିତୋ ଭତ୍ତେନ ନିମନ୍ତେତି, ଅଯଂ ସମଣଭତ୍ତସମଯୋ। ଗଣୋ କତମୋତି ଆହ ‘‘ଗଣୋ’’ତିଆଦି।

୧୨୦୭। ଗଣଭୋଜନଂ ନାମ କିନ୍ତି ଆହ ‘‘ଯ’’ନ୍ତିଆଦି। ଯଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ନିମନ୍ତନତୋ, ୱିଞ୍ଞତ୍ତିତୋ ୱା ଲଦ୍ଧଂ, ତଂ ଇଧ ଭୋଜନନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ନିମନ୍ତନତୋତି ‘‘ଭୋଜନାନ’’ନ୍ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖମାନପ୍ପକାରେନ କତଂ ଅକପ୍ପିଯନିମନ୍ତନମାହ। ୱିଞ୍ଞତ୍ତିତୋପି ୱାତି ‘‘ସଚେପୀ’’ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖମାନନଯେନ କତମକପ୍ପିଯୱିଞ୍ଞତ୍ତିମାହ।

୧୨୦୮-୧୧।ଭୋଜନାନନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ସାମିୱଚନଂ, ‘‘ଅଞ୍ଞତରସ୍ସା’’ତି ସେସୋ, ‘‘ଓଦନୋ ସତ୍ତୁ କୁମ୍ମାସୋ, ମଚ୍ଛୋ ମଂସଞ୍ଚ ଭୋଜନ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଗହିତାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ। ନାମନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନଂ ଓଦନାଦିନାମଂ। ଭିକ୍ଖୂ ନିମନ୍ତେତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଏକତୋ, ନାନତୋ ୱା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଏକତୋ ନିମନ୍ତିତା। ନାନତୋ ନିମନ୍ତିତା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୧୭-୨୧୮)। ଏକତୋ ନିମନ୍ତନଂ ନାମ ସବ୍ବେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏକତୋ ଠିତାନଂ ନିମନ୍ତନଂ। ନାନତୋ ନିମନ୍ତନଂ ନାମ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ଏକତୋ ଠିତଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ଅନେକେହି ନିମନ୍ତନଂ। ଯଥାହ ‘‘ଚତ୍ତାରି ପରିୱେଣାନି ୱା ୱିହାରେ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ନାନତୋ ନିମନ୍ତିତା, ଏକଟ୍ଠାନେ ଠିତେସୁଯେୱ ୱା ଏକୋ ପୁତ୍ତେନ, ଏକୋ ପିତରାତି ଏୱମ୍ପି ନାନତୋ ନିମନ୍ତିତା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୧୭-୨୧୮)।

ୱେୱଚନଂ ନାମ ଓଦନାଦିସଦ୍ଦପଦାନଂ, ସମ୍ପଟିଚ୍ଛଥାତିଆଦିକିରିଯାପଦାନଞ୍ଚ ପରିଯାଯୱଚନଂ। ଭାସନ୍ତରଂ ନାମ ମାଗଧୱଚନତୋ ଅଞ୍ଞଂ ସୀହଳଅଦମିଳଆଦିୱୋହାରନ୍ତରଂ। ୱେୱଚନେହି ଏୱ ୱା ଭାସନ୍ତରେନ ୱା ନିମନ୍ତେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ତତୋ ନିମନ୍ତନାନନ୍ତରଂ। ନିମନ୍ତନନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ଅକପ୍ପିଯନିମନ୍ତନଂ। ଏକତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥଂ ଅମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଠିତା ୱା ନିସିନ୍ନା ୱା ଏକତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତି।

‘‘ଗଣଭୋଜନକାରଣ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଭୋଜନପଚ୍ଚଯା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଏୱଂ ଗହଣମତ୍ତେନ ନ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୨୧୨। ଏକତୋ, ନାନତୋ ୱାପି ଯଂ ଗମନଂ, ଭୋଜନମ୍ପି ୱା, ତଂ ଗଣଭୋଜନେ ନ କାରଣନ୍ତିପି ୱିଞ୍ଞୂ ଭଣନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏକତୋ

ନାନତୋ ୱାପୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଠିତା ୱା ନିସିନ୍ନା ୱା’’ତି ସେସୋ।

୧୨୧୩-୪।ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାତି ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଭତ୍ତଂ ଦେହୀ’’ତିଆଦିନା ଏକତୋ ୱା ‘‘ମଯ୍ହଂ ଦେହି, ମଯ୍ହଂ ଦେହୀ’’ତି ପାଟେକ୍କଂ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା। ଏୱମ୍ପୀତି ୱିଞ୍ଞତ୍ତିତୋପି।

୧୨୧୫।ଦୁୱିଧସ୍ସାତି ନିମନ୍ତକସ୍ସ, ୱିଞ୍ଞାପକସ୍ସ ଚ।

୧୨୧୬। ସତ୍ତସୁପି ସମଯେସୁ ଭୁଞ୍ଜତଂ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା, ‘‘ଗଣଭୋଜନ’’ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି, ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁ ଗିଲାନାଦୀସୁ ସତ୍ତସୁ କାଲେସୁ ଲେସଂ ୱିନା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଏକତୋ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଗହେତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଭୁଞ୍ଜତନ୍ତି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଂ। ତଥାତି ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି।

୧୨୧୭। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଚାରୀ ଚ ପତ୍ତୋ ଚ ଅନିମନ୍ତିତୋ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନ...ପେ... ନିମନ୍ତିତା, ତେ ଚତୁତ୍ଥେ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ , ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ପିଣ୍ଡଚାରିଂ ୱା ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ତଂ ୱା ଅନିମନ୍ତିତଂ ୱା ଚତୁତ୍ଥଂ କତ୍ୱା ଏକତୋ ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଂ ଗଣଭେଦୋ ମୁନିନା ପକାସିତୋ, ଗଣସ୍ସ ଅପରିପୁଣ୍ଣତା ଦୀପିତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତି ସୀଲେନାତି ପିଣ୍ଡଚାରୀ, ସୋ ଇଧ ପୁବ୍ବପଦଲୋପେନ ‘‘ଚାରୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ପିଣ୍ଡପାତିକୋ। ସୋ ହି ନିମନ୍ତନଂ ଅସାଦିଯନ୍ତୋ ଗଣଭୋଜନକୋ ଗଣଖାଦକୋ ନ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପତ୍ତୋ ନାମ ୱିହାରେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥେନ ଅତ୍ତନା ଲଦ୍ଧବ୍ବଭୋଜନତ୍ଥାଯ ପେସିତୋ ପତ୍ତୋ। ଅନିମନ୍ତିତୋ ନାମ ପଠମଂ ଅକପ୍ପିଯନିମନ୍ତନାଯ ନିମନ୍ତିତେ ଅନନ୍ତୋଗଧୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ହେଟ୍ଠା ଦସ୍ସିତଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ, ତିଣ୍ଣଂ ୱା ୱସେନ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଅପେକ୍ଖତି।

୧୨୧୮।ସମଯଲଦ୍ଧାନନ୍ତି ଗିଲାନାଦଯୋ ସତ୍ତସମଯା ଲଦ୍ଧା ଯେହି ତେ ସମଯଲଦ୍ଧା, ତେସଂ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ସାମିୱଚନଂ। ‘‘ଅଞ୍ଞତରସ୍ସା’’ତି ସେସୋ, ‘‘ୱସେନା’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନେୱ ଗଣଭେଦୋତି ଯୋଜନା। ସମଯଲଦ୍ଧକସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଅନାପତ୍ତିଭାୱମନ୍ତରେନ ତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ କତ୍ୱା ଗଣଭୋଜନଂ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ପନ ଆପତ୍ତିସମ୍ଭୱତୋ ଆହ ‘‘ଆପତ୍ତି ପନ ୱେଦିତବ୍ବା’’ତି। ଯଥାହ ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ‘‘ସମଯଲଦ୍ଧକୋ ସଯମେୱ ମୁଚ୍ଚତି, ସେସାନଂ ଗଣପୂରକତ୍ତା ଆପତ୍ତିକରୋ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୨୦)।

୧୨୧୯। ପଞ୍ଚଭୋଜନେସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ତେସ୍ୱେୱ ଅଞ୍ଞଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ୱିସଙ୍କେତାଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଭୋଜନାନଞ୍ଚା’’ତିଆଦି। ଭୋଜନାନନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ସାମିୱଚନଂ, ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ୱସେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ୱିସଙ୍କେତଂ, ଓଦନାଦୀନଂ ନାମେନ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଯାଗୁଆଦିଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଗଣଭୋଜନଂ ନ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୨୨୧।‘‘ନିଚ୍ଚଭତ୍ତ’’ନ୍ତି ଧୁୱଭତ୍ତଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ନିଚ୍ଚଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ବହୂନମ୍ପି ଏକତୋ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଲାକଭତ୍ତାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଗଣଭୋଜନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୨୨୩-୪।ବହୂହି ମନୁସ୍ସକେହୀତି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ନିମନ୍ତିତେହି ଅନେକେହି ମନୁସ୍ସେହି। ପଞ୍ଚସୁ ଯସ୍ସ କସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସହଧମ୍ମିକେସୂ’’ତି ସେସୋ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ, ପଞ୍ଚସୁ ସହଧମ୍ମିକେସୁ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ହିତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା କିମାହାତି? ଯସ୍ସ ୱିକପ୍ପେତି, ତସ୍ମିଂ ସନ୍ନିହିତେ ‘‘ମଯ୍ହଂ ଭତ୍ତପଚ୍ଚାସଂ ତୁଯ୍ହଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ସମ୍ମୁଖା ୱିକପ୍ପନୱସେନ ୱା ତସ୍ମିଂ ଅସନ୍ନିହିତେ ତସ୍ସ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ମଯ୍ହଂ ଭତ୍ତପଚ୍ଚାସଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଅସମ୍ମୁଖା ୱିକପ୍ପନୱସେନ ୱା ପଠମନିମନ୍ତନାଯ ୱିକପ୍ପନଂ ହିତ୍ୱା, ତଂ ଅୱିକପ୍ପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଭତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯୋ ଭୁଞ୍ଜତୀ’’ତି ସେସୋ। ନିମନ୍ତିତୋ ଯୋ ପଚ୍ଛା ନିମନ୍ତିତଂ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା ଏକସିତ୍ଥମ୍ପି ଭୁଞ୍ଜତୋ ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନାତି। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ପଚ୍ଛା ନିମନ୍ତିତାନଂ ଭୋଜନଂ ପଠମଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପଠମଂ ନିମନ୍ତିତାନଂ ଭୋଜନଂ ପଚ୍ଛା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଚ ଏକପତ୍ତେଯେୱ ହେଟ୍ଠା ପଠମଂ ନିମନ୍ତିତାନଂ ଭୋଜନଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଇତରଂ ଉପରି ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ହତ୍ଥଂ ଓତାରେତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ଠିତଭୋଜନେ ଏକସିତ୍ଥମ୍ପି ପଠମଂ ଅଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଉପରି ଠିତଂ ପଠମଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେନେୱ ଯଥା ଉପ୍ପଟିପାଟି ନ ହୋତି, ତଥା ମିସ୍ସୀକତଂ ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ନ ଦୋସୋତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ବ୍ଯତିରେକତୋ ଦସ୍ସିତୋ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଦ୍ୱେ ତୀଣି କୁଲାନି ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଆହରିତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଆକିରନ୍ତି, ସୂପବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ଆକିରନ୍ତି, ଏକମିସ୍ସକଂ ହୋତି, ଏତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତୀତି

ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୨୯)।

୧୨୨୫-୬। ପରମ୍ପରଭୋଜନସ୍ସ ସରୂପଂ ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଭୋଜନାନମ୍ପୀ’’ତିଆଦି। ତେସମେୱ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୋଜନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ମହେସିନା ପରିଦୀପିତନ୍ତି ପଦଭାଜନେ ‘‘ପରମ୍ପରଭୋଜନଂ ନାମ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୨୨୭) ନୟେନ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୨୨୭।ୟଥାତି ଅନେକେହି ଏକଭାଜନେ ପକ୍ଖିତ୍ତେ ୟସ୍ମିଂ ଭୋଜନେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି ଏକେନେୱ ଦିନ୍ନେ ୱିଚାରଣାଭାୱା। ସବ୍ବମେକରସଂ ସିୟାତି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ୱିଞ୍ଞାୟମାନରସଂ ଅହୁତ୍ୱା ଏକରସମେୱ ହୋତି।

୧୨୩୦।‘‘ଗାମେନା’’ତି ଇମିନା ଗାମଟ୍ଠାୟେୱ ୱୁତ୍ତା। ‘‘ନିମନ୍ତିତସ୍ସ ଦୋସୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି ଇଦଂ ଗାମପୂଗନିଗମେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଗାମ-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଗାମା ୱା ଅରଞ୍ଞା ୱା’’ତି (ପାରା। ୯୧) ଏତ୍ଥ ୱିୟ ନଗରମ୍ପି ସଙ୍ଗହିତଂ। ପୂଗୋ ନାମ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ସମୂହା ହୁତ୍ୱା ପୁଞ୍ଞକାରିନୋ ଧମ୍ମିକମନୁସ୍ସା। ନିଗମୋ ନାମ ସାପଣୋ ମହାଗାମୋ। ସକଲଗାମେନ ନିମନ୍ତିତୋ ହୁତ୍ୱା ସମ୍ପତ୍ତେ ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଗେହେ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପୂଗାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ୟଥାହ ‘‘ସକଲେନ ଗାମେନ ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ନିମନ୍ତିତସ୍ସେୱ ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତି। ପୂଗେପି ଏସେୱ ନୟୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୨୯)। ନିଚ୍ଚଭତ୍ତେ ଦୋସୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଅନେକଟ୍ଠାନତୋ ଦିୟ୍ୟମାନଂ ନିଚ୍ଚଭତ୍ତମ୍ପି ଉପ୍ପଟିପାଟିୟା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ନ ଦୋସୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୨୩୧। କାୟୋ ୱାଚା କାୟୱାଚାଚିତ୍ତନ୍ତି ଇମେହି ଆପଜ୍ଜନଂ କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ। ଇଧ କ୍ରିୟଂ ନାମ ଭୋଜନଂ, ଅକ୍ରିୟଂ ନାମ ପଠମନିମନ୍ତନସ୍ସ ଅୱିକପ୍ପନଂ, ଇଦଂ ଦ୍ୱୟମେୱାହ ‘‘ଭୋଜନଞ୍ଚାୱିକପ୍ପନ’’ନ୍ତି।

ପରମ୍ପରଭୋଜନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୨୩୨-୩।ପୂୱାତି ଅତିରସାଦୟୋ ରସା। ପହେଣକତ୍ଥାୟାତି ପଣ୍ଣାକାରତ୍ଥାୟ। ପଟିୟତ୍ତାତି ସମ୍ପାଦିତା। ପାଥେୟ୍ୟତ୍ଥାୟାତି ଗମିକସ୍ସ ସମ୍ବଲତ୍ଥାୟ। ପଟିୟତ୍ତା ମନ୍ଥା ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମନ୍ଥା ନାମ ବଦ୍ଧସତ୍ତୁଅବଦ୍ଧସତ୍ତୁତିଲତଣ୍ଡୁଲାଦୟୋ। ୟଥାହ ‘‘ବଦ୍ଧସତ୍ତୁଅବଦ୍ଧସତ୍ତୁତିଲତଣ୍ଡୁଲାଦି ସବ୍ବଂ ଇଧ ମନ୍ଥୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୩)। ୟେ ପୂୱା, ମନ୍ଥା ୱାତି ଯୋଜନା। ହୀତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ପଟିୟତ୍ତେସୁ ତେସୁ ପୂୱେସୁ ୱା ମନ୍ଥେସୁ ୱା। ଭିକ୍ଖୁନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଆକଙ୍ଖମାନେନା’’ତି ସେସୋ।

ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତାତି ଦ୍ୱେ ୱା ତୟୋ ୱା ପତ୍ତାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ପୂରାତି ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ହେଟ୍ଠିମରାଜିସମଂ ପୁଣ୍ଣା। ୟଥାହ ‘‘ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ହେଟ୍ଠିମଲେଖାୟ ସମପୂରେ ପତ୍ତେ ଗହେତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୩)। ‘‘ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତା ପୂରା’’ତି ଚେତ୍ଥ ପରିମାଣଂ ଦସ୍ସିତଂ, ପରିମାଣପରିମେୟ୍ୟାନଂ ଅଭେଦୋପଚାରେନ ପୂୱମନ୍ଥା ଗହେତବ୍ବା ୟଥା ‘‘ଦ୍ୱେ ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ଡୁଲନାଳିୟୋ’’ତି। ପୂୱେହି ୱା ସତ୍ତୂହି ୱାତି ଯୋଜନା। ସତ୍ତୂତି ବଦ୍ଧସତ୍ତୁଅବଦ୍ଧସତ୍ତୂନଂ ଗହଣଂ, ଇମିନାୱ ତିଲାଦୀନି ଉପଲକ୍ଖିତାନି। ତତିୟପତ୍ତସ୍ସ ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ହେଟ୍ଠାରାଜିୟା ଉଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ପକ୍ଖିତ୍ତଉଞ୍ଛେତଂ ‘‘ତତୋ ଉତ୍ତରି’’ନ୍ତି ଇମିନା ଚ ଗୟ୍ହତି। ୟଥାହ ‘‘ସଚେ ତତିୟଂ ପତ୍ତଂ ଥୂପୀକତଂ ଗଣ୍ହାତି, ପୂୱଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୩)।

୧୨୩୭।ତତ୍ଥ ତେସୁ ପୂୱେସୁ ୱା ମନ୍ଥେସୁ ୱା ଦ୍ୱେ ଚେ ପତ୍ତପୂରା ଲଦ୍ଧାତି ଯୋଜନା। ଏକୋ ପତ୍ତପୂରୋ ପଦାତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ଏକତୋତି ଏକପତ୍ତପୂରତୋ ନ ପଦାତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା, କିଞ୍ଚିପି ଅକାମା ନ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ‘‘ୟେନ ଏକୋ ଗହିତୋ, ନ ତେନ କିଞ୍ଚି ଅକାମା ଦାତବ୍ବଂ। ୟଥାରୁଚି କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୩)। ଏୱଂ ଦଦନ୍ତେନ ଆସନସାଲାୟ ୱା ଅତ୍ତନୋ ନିବଦ୍ଧୱାସଟ୍ଠାନେ ୱା ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସାଧାରଣଂ କତ୍ୱା ଦାନମନ୍ତରେନ ନ ମିତ୍ତାନମେୱ ଦାତବ୍ବଂ। ୟଥାହ ‘‘ୟଥାମିତ୍ତଂ ପନ ଦାତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୩)।

୧୨୩୮-୯। ଅପହେଣକଂ ଅପାଥେୟ୍ୟଂ ଦେନ୍ତାନନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୟଥାହ ‘‘ନ ପହେଣକତ୍ଥାୟ ନ ପାଥେୟ୍ୟତ୍ଥାୟ ପଟିୟତ୍ତଂ ଦେନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୩୫)। ତତୋତି ପହେଣକପାଥେୟ୍ୟତୋ। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ଇଧ ଅୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଗମନେ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧେ ଦେନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୩୫) ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ୱୁତ୍ତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତଦୂନକନ୍ତି ତତୋ ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତତୋ ଊନକଂ। ୟଥାହ ‘‘ଊନକଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତପୂରେ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୩୫)। ଅପାଥେୟ୍ୟାଦିଅତ୍ଥାୟ ପଟିୟାଦିତନ୍ତି ସଞ୍ଞାୟ ପାଥେୟ୍ୟାଦିଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାପି ଆପତ୍ତିୟେୱ ଅଚିତ୍ତକତ୍ତା ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ। ଅତ୍ତନୋୟେୱ ଗହଣତ୍ଥଂ ‘‘ଇମସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଦେହୀ’’ତି ୱଚନେନାପି ଆପଜ୍ଜନତୋ ୱଚୀକମ୍ମଂ।

କାଣମାତୁକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୨୪୦।ଅଞ୍ଜେନାତି ତଦ୍ଧିତଲୋପେନ ନିଦ୍ଦେସୋ, ଅଞ୍ଞତରେନାତି ଅତ୍ଥୋ, ପୱାରିତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭୋଜନାନନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ପୱାରିତୋତି ‘‘ଗଣ୍ହଥ ଭନ୍ତେ ଯାୱ ଇଚ୍ଛଥା’ତି ଏୱଂ ଯାୱଦତ୍ଥପୱାରଣାଯ, ସଯଞ୍ଚ ‘ଅଲଂ ଆୱୁସୋ ଥୋକଂ ଥୋକଂ ଦେହୀ’ତି ଏୱଂ ପଟିକ୍ଖେପପୱାରଣାଯା’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଦ୍ୱଯେନ ପୱାରିତୋତି ଅତ୍ଥୋ । ୱିକପ୍ପଦ୍ୱଯେ ପକାରଦ୍ୱଯେ ପୱାରିତ-ସଦ୍ଦେ ୱର-ଧାତୁସ୍ସ ପତ୍ଥନୱାରଣତ୍ଥୱସେନାଯମତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ, ‘‘ପାଚିତ୍ତି ଅନତିରିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ‘‘ଅନତିରିତ୍ତଂ ଭୋଜନ’’ନ୍ତି ୱିସେସିତବ୍ବମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଅଞ୍ଜେନା’’ତି ଏତ୍ଥ ୱିଭତ୍ତିଂ ୱିପରିଣାମେତ୍ୱା ‘‘ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୋଜନ’’ନ୍ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ୱକ୍ଖମାନେ ଅନତିରିତ୍ତକତଭୋଜନନିଦ୍ଦେସେ ୱୁତ୍ତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୋଜନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା’’ତି (ପାଚି। ୨୩୬, ୨୩୮) ସହ ଦେସିତତ୍ତା ଏକଯୋଗଞ୍ଞାଯେନ ‘‘ଖାଦନୀଯଂ ୱା’’ତି ଚ ଗହେତବ୍ବଂ। ପଞ୍ଚ ଭୋଜନାନି, କାଲିକତ୍ତଯଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଯାୱକାଲିକଂ ଖାଦନୀଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୨୪୧।ଅସନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱିପ୍ପକତଭୋଜନଂ ଦିସ୍ସତି, ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ଚେ ପୁଗ୍ଗଲୋ ହୋତି, ଭୋଜନକିରିଯାନୁପଚ୍ଛିନ୍ନା ୱତ୍ତତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭୋଜନନ୍ତି ପୱାରଣପହୋନକଓଦନାଦି ହତ୍ଥାଦୀସୁ ଦିସ୍ସତି। ହତ୍ଥପାସୋତି ପୱାରଣପହୋନକଂ ଭୋଜନଂ ଦାତୁଂ ଅଭିହରିତ୍ୱା ଠିତୋକାସୋ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟହତ୍ଥପ୍ପମାଣୋ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଭିହରଣଂ ଅଭିହାରୋ, ସୋ ଏୱ ଅଭିହାରତା, ତଥା ଦାତୁଂ ଠିତସ୍ସ କାଯେନ କତୋ ଅଭିହାରୋ ଦିସ୍ସତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। କାଯୱାଚାପଟିକ୍ଖେପୋତି ତଥା ଅଭିହଟେ ଭୋଜନେ ପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ହତ୍ଥୱିକାରାଦିକୋ କାଯିକୋ ୱା ‘‘ଅଲ’’ନ୍ତିଆଦିକୋ ୱାଚସିକୋ ୱା ପଟିକ୍ଖେପୋ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୪୨।ନିପ୍ପପଞ୍ଚେନାତି ସହ ୱାସନାଯ ପହୀନତଣ୍ହାଦିପପଞ୍ଚତ୍ତଯରହିତେନ ତଥାଗତେନ।

୧୨୪୩।ତତ୍ଥାତି ଓଦନାଦୀସୁ। ସତ୍ତନ୍ନନ୍ତି ‘‘ସାଲୀ’’ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖମାନାନୁରୂପାନଂ।

୧୨୪୪।ଓଦକୋତି ଉଦକେ ଭତ୍ତୋ। ଏତ୍ଥାତି ପଞ୍ଚଙ୍ଗପୱାରଣାଯ। ଅଯଂନିଚ୍ଛଯୋତି ୱକ୍ଖମାନୱିଧିପ୍ପକାରଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତି।

୧୨୪୫।ସାଲୀତି ସବ୍ବସାଲିଜାତି। ୱୀହୀତି ସବ୍ବୱୀହିଜାତି। କଙ୍ଗୂତି ସେତରତ୍ତକାଳଅଭେଦା ସବ୍ବା କଙ୍ଗୁଜାତି। ୱରକୋ ସେତୱରକୋ। ଧଞ୍ଞେନ ସମ୍ମତପୁଞ୍ଜସମ୍ଭାରେନ ଭଗୱତା।

୧୨୪୬।ତିଣନ୍ତି ତିଣବୀଜମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଦୀପିତଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। ୱରକଚୋରକୋତି ସୁଖୁମୱରକୋ।

୧୨୪୮। ଅଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ହତ୍ଥେନା’’ତିଆଦି।

୧୨୪୯।ତନୂତି ତନୁକା।

୧୨୫୦।ନ ରକ୍ଖତି ପୱାରଣଂ।

୧୨୫୧-୨।ଧଞ୍ଞରସାଦୀନୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଦଧିଆଦଯୋ ଗହିତା। ଆରୋପେତ୍ୱାତି ଉଦ୍ଧନଂ ଆରୋପେତ୍ୱା। ଫଲନ୍ତି ଏଲାଳୁକାଦିଫଲଂ। ପଣ୍ଣନ୍ତି ସୂପସାକଂ। କଳୀରନ୍ତି ୱେଳୁଆଦୀନଂ କଳୀରଂ। ବହୂନୀତି ତେସମେୱ ୱିସେସନଂ। ତତ୍ଥ ଚାତି ପକ୍ଖିତ୍ତପଣ୍ଣାଦିମ୍ହି ତକ୍କାଦିକେ। ଓଧିଂ ଦସ୍ସେତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପରିଭୋଗକାଲେ’’ତି ସେସୋ। ସଞ୍ଞାନେତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଫଲାଦିଯାଗୂ’’ତି ଲବ୍ଭତି।

୧୨୫୩-୪।ରସେତି ମଂସାଦିରସେ। ‘‘ଯାଗୁଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱା ‘‘ଯାଗୁ’’ନ୍ତି ୱା ୱତ୍ୱାତି ଯୋଜେତବ୍ବା। ଯାଗୁ ସଙ୍ଗହିତାତି ଏତ୍ଥ ଓଧିପଞ୍ଞାଯନଅପଞ୍ଞାଯନୱିକପ୍ପଦ୍ୱଯେ ଯାଗୁଯା ସମୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୨୫୫।ଛୁପନ୍ତୀତି ସମ୍ଫୁସନ୍ତି। ଛୁପ ସମ୍ଫସ୍ସେତି ଧାତୁ, ପକ୍ଖିପନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଯତ୍ଥ ମଚ୍ଛମଂସଂ ପକ୍ଖିପନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯)। ସାସପମତ୍ତମ୍ପି ମଚ୍ଛମଂସଂ ୱା ସଚେ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ଯୋଜନା। ପୱାରଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଜନେତୀ’’ତି ସେସୋ। ଯାଗୁଯାତି ପଦଂ ପଚ୍ଚତ୍ତୱସେନ ୱିପରିଣାମେତ୍ୱା ଯାଗୁ ଜନେତୀତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୧୨୫୬।ସଂସଟ୍ଠୋତି ପରିସ୍ସାୱିତୋ ନ ସଞ୍ଜାନେତୀତି ଯୋଜନା।

୧୨୫୭। ସଦ୍ଧସୋ ଠପେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମଂସାଦିପକ୍କିତ୍ତଓଦନାଦିସ୍ସକରଣାୱସେସତୋ ଅଙ୍ଗଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଦ୍ଧସୋ’’ତି। ସଦ୍ଧସୋ ନ ପୱାରେତୀତି ଯୋଜନା। ୱେଠଉତଣ୍ଡୁଲନ୍ତି ୱେଠଉୱୀହୀନଂ ତଣ୍ଡୁଲଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କନ୍ଦମୂଲଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। ଯଥାହ ‘‘ୱେଣୁତଣ୍ଡୁଲାଦୀହି ୱା କନ୍ଦମୂଲଫଲେହି ୱା ଯେହି କେହିଚି କତଭତ୍ତ’’ନ୍ତି।

୧୨୫୮।ତତୋତି ସାଲିଆଦିତୋ, ୱେଠଉଆଦିତୋ ଚ, ତତୋ ନିବ୍ବତ୍ତା ପୁଥୁକା ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତାହୀତି ପୁଥୁକାହି। ସୁଦ୍ଧାତି ପୁଥୁକାଦୀହି ଅମିସ୍ସା ନ ପୱାରେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୨୫୯।ଭଟ୍ଠାନନ୍ତି ଭଜ୍ଜିତାନଂ। ସତ୍ତୁହି ସଙ୍ଗହିତଂ ସତ୍ତୁସଙ୍ଗହିତଂ।

୧୨୬୧।ସତ୍ତୂନଂ ମୋଦକୋତି ସତ୍ତୁବଦ୍ଧଂ, ବଦ୍ଧସତ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୬୩।ତେହେୱାତି ଲାଜେହି ଏୱ। ସୁଦ୍ଧଂ ଖଜ୍ଜକଂ ୱାତି ୱକ୍ଖମାନନଯେନ ମଚ୍ଛାଦୀହି ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ ଖଜ୍ଜକଂ।

୧୨୬୪।‘‘ପୂରିତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ତବ୍ବିପରିଯାଯଂ ଦସ୍ସେତି। ତନ୍ତି କୁଣ୍ଡକାଦି।

୧୨୬୬।ଅକପ୍ପିଯଂ ମଂସଂ। ଅୱତ୍ଥୁତ୍ତାତି ଅକପ୍ପିଯମଂସାନଂ ୱାରେତବ୍ବତ୍ତା ପୱାରଣାଯ ଅୱତ୍ଥୁତ୍ତା।

୧୨୬୭।ୱତ୍ଥୁକତ୍ତାତି କପ୍ପିଯମଂସସ୍ସ ପୱାରଣାଯ ୱତ୍ଥୁଭୂତତ୍ତା। ପୱାରେତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଖାଦିଯମାନସ୍ସ ଚ ମଂସତ୍ତା’’ତି ସେସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଯଥାହ ‘‘ଯଂ ପନ ଖାଦତି, ତଂ କିଞ୍ଚାପି ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଟ୍ଠାନେ ଠିତଂ, ଖାଦିଯମାନଂ ପନ ମଂସଭାୱଂ ନ ଜହତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯)।

୧୨୬୮।କିଞ୍ଚି କପ୍ପିଯଭୋଜନନ୍ତି ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି କପ୍ପିଯଭୋଜନଂ।

୧୨୬୯।ଅକପ୍ପିଯଂ ମଂସଂ ଅଞ୍ଞନ୍ତି ଅକପ୍ପିଯମଂସତୋ ଅୱସେସଂ କୁଲଦୂସନାଦିୱସେନ ଉପ୍ପନ୍ନଭୋଜନଂ ଗହିତଂ। ଯଥାହ ‘‘କୁଲଦୂସନୱେଜ୍ଜକମ୍ମୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମାରୋଚନସାଦିତରୂପିଯାଦୀହି ନିବ୍ବତ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧପଟିକୁଟ୍ଠଂ ଅନେସନାଯ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅକପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତୀ’’ତି।

୧୨୭୦-୧। ଅସନଂ ଭୋଜନନ୍ତି ଅଙ୍ଗଦ୍ୱଯେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଚେ ଅଜ୍ଝୋହଟ’’ନ୍ତିଆଦି। ଅଜ୍ଝୋହଟନ୍ତି ପରଗଲଗତଂ ହୋତି। ‘‘ପତ୍ତେ’’ତି ଇମିନା ଥାଲକାଦିଭାଜନଞ୍ଚ ଗହିତଂ। କତ୍ଥଚି ଭୋଜନଂ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। ପତ୍ତେ, ହତ୍ଥେ, ମୁଖେ ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ କିଞ୍ଚି ନ ୱିଜ୍ଜତି, ଗନ୍ଧମତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୨୭୨।ଆଦାଯାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭୁଞ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ‘‘ଯୋପି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଗନ୍ତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ ମୁଖେ ଭତ୍ତଂ ଗିଲିତ୍ୱା ସେସଂ ଆଦାଯା’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯) ମହାପଚ୍ଚରିଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୱଚନସ୍ସ ପମାଣତ୍ତା ଆହ ‘‘ନ ପୱାରେତୀ’’ତି।

୧୨୭୩। ‘‘ମୁଖେ ଭତ୍ତଂ ଗିଲିତଂ, ହତ୍ଥେ ଭତ୍ତଂ ୱିଘାସାଦସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ, ପତ୍ତେ ଭତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ, ସଚେ ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯) ଏୱମାଗତଂ କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥଂ ସଙ୍ଗହେତୁଂ ‘‘ମୁଖେ ଚ ଭତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିୱଚନତୋ ଚ ‘‘ଅସନସ୍ସ ଉପଚ୍ଛେଦା’’ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖମାନାଯ ଯୁତ୍ତିଯା ଅସନାୱସାନେ ଯୁଜ୍ଜମାନତ୍ତା ଚ ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ‘‘ଭୋତ୍ତୁକାମୋ’’ତି ପାଠଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଦାତୁକାମୋ’’ତି ପାଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

୧୨୭୪।‘‘ଅସନସ୍ସ ଉପଚ୍ଛେଦା’’ତି ଇମିନା ତସ୍ମିଂଯେୱ ଆସନେ ଯଥାନିସିନ୍ନେନେୱ କାତବ୍ବେ ଅସନେ ଆସାୱଚ୍ଛେଦୋ ଦୀପିତୋ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ତସ୍ମିଂ ପନ ଆସନେ ନ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ, ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱା ଦାତୁକାମୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯)। କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ତସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ଦସ୍ସିତତ୍ତା ‘‘ମହାପଞ୍ଞା’’ତି କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଚରିଯଂ ସନ୍ଧାଯାହ। କାରଣାକାରଣଞ୍ଞୁନୋତି

‘‘ପୱାରଣସ୍ସ ଇଦଂ କାରଣଂ, ଇଦଂ ଅକାରଣ’’ନ୍ତି ଜାନନ୍ତା। ‘‘କାରଣାକାରଣଞ୍ଞୁନା’’ତି କତ୍ଥଚି ପୋତ୍ଥକେ ଲିଖନ୍ତି। ତତ୍ଥ ମହାପଞ୍ଞା କାରଣାକାରଣଞ୍ଞୁନୋ ଆଚରିୟା ଅସନସ୍ସ…ପେ… ସୋତି ହି କାରଣଂ କଥୟନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୨୭୫। ହତ୍ଥପାସଙ୍ଗେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଗଣ୍ହତୋ…ପେ… ପସାରିତ’’ନ୍ତି। ଗଣ୍ହତୋତି ଯେନ ଇରିୟାପଥେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୁତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ଏୱଂ ଗଣ୍ହତୋ। ପଚ୍ଛିମଂ ଅଙ୍ଗନ୍ତି ଦାୟକେନ ଦିନ୍ନସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ଯୋ ଅୱୟୱୋ ପରଭାଗେ ହୋତି , ତଂ ଠାନାଦିଇରିୟାପଥସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ପଣ୍ହିଆଦିଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଅଙ୍ଗଂ। ଦଦତୋ ପସାରିତଂ ହତ୍ଥଂ ୱିନା ପୁରିମଂ ଅଙ୍ଗନ୍ତି ଯୋଜନା। ପସାରିତଂ ହତ୍ଥନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଦାତୁ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଉଭିନ୍ନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନ୍ତରେ’’ତି ସେସୋ। ପଟିଗ୍ଗାହକଦାୟକାନଂ ପଚ୍ଛିମପୁରିମାନଂ ଉଭିନ୍ନଂ ଅଙ୍ଗାନଂ ଅନ୍ତରେ ଓକାସୋ। ଅଡ୍ଢଂ ଉପଡ୍ଢଂ ହତ୍ଥଂ ତେୟ୍ୟଂ ତତିୟଂ ୟସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଅତିରେକୱିଦତ୍ଥିଦ୍ୱିରତନପ୍ପମାଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୭୬। ଅଭିହାରଙ୍ଗେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତସ୍ମି’’ନ୍ତିଆଦି। ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟେ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଠତ୍ୱାତି ଯୋଜନା, ଦ୍ୱିରତନୱିଦତ୍ଥିପମାଣେ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଠତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିହଟନ୍ତି ଉପନୀତଂ। ତାଦିସନ୍ତି ଅଭିହଟସଦିସଂ, ପୱାରଣପହୋନକାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୭୭-୮।ଆଧାରକେ ୱାପୀତି ୱଲୟାଦିପତ୍ତାଧାରକେପି। ଊରୂସୂତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଊରୂନଂ ମଜ୍ଝେ, ଅଙ୍କେତି ଅତ୍ଥୋ। ଆହରିତ୍ୱାତି ଅଭିହରିତ୍ୱା। ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହାତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଇତୋ’’ତି ସେସୋ, ‘‘ଇତୋ ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହା’’ତି ଅନନ୍ତରେ ନିସିନ୍ନୋ ଚ ଭାସତୀତି ଯୋଜନା। ଭତ୍ତନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣଂ, ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ୟଂ କିଞ୍ଚୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତନ୍ତି ତଥା ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱୁତ୍ତଭତ୍ତାଦିଭୋଜନଂ। ଅଭିହାରସ୍ସ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ପଦପୂରଣତ୍ଥୋ, ଏୱକାରତ୍ଥୋ ୱା, ଅଭାୱା ଏୱାତି ଯୋଜନା।

୧୨୭୯।‘‘ଭତ୍ତପଚ୍ଛି’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ।

୧୨୮୦।ଦୀୟମାନେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭୋଜନେ’’ତି ସେସୋ। ଇତରୋତି ହତ୍ଥପାସେ ନିସିନ୍ନୋ। ଅଭିହାରଙ୍ଗସ୍ସ ଅଭାୱା ସୋ ନ ପୱାରିତୋତି।

୧୨୮୧। ପଟିକ୍ଖେପଙ୍ଗେ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘କାୟେନା’’ତିଆଦି। ୱାଚାଭିହାରସ୍ସ ଅନଙ୍ଗତ୍ତା ଆହ ‘‘କାୟେନାଭିହଟ’’ନ୍ତି। ୟଥାହ ‘‘ୱାଚାୟ ଅଭିହଟଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ନତ୍ଥୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯)। ଅଭିହଟଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖିପିତୁଂ ଅଙ୍ଗୁଲିୟୋ ୱା ହତ୍ଥଂ ୱା ହତ୍ଥଗତସ୍ସ କସ୍ସଚି ଚଲନାଦିଂ ୟଂ କଞ୍ଚି କାୟୱିକାରଂ କରୋନ୍ତୋ, ଭମୁଂ ଉକ୍ଖିପନ୍ତୋ, କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ୱା କାୟେନ ପଟିକ୍ଖିପତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ଅଲ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ନ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ୱା ‘‘ଆଗମେହୀ’’ତି ୱା ‘‘ଅଧିୱାସେହୀ’’ତି ୱା ‘‘ମା ଆକିରା’’ତି ୱା ‘‘ଅପଗଚ୍ଛାହୀ’’ତି ୱା ଏୱମାଦିକଂ ୱଦନ୍ତୋ ୱାଚାୟ ପଟିକ୍ଖିପତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୨୮୨-୩।ଆକିରାତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ଇତି ଚା’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ୱଦନ୍ତସ୍ସ ନିୱାରେତୁକାମତାଚିତ୍ତେ ସତିପି ନିୱାରଣୱଚନେନ ହୋନ୍ତଂ ପୱାରଣଂ ଆକିରାତିଆଦିୱିଧିୱଚନେ ନ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ନ ପନ’ନ୍ତି ପୱାରଣା’’ତି। ପୱାରଣା ପନ ନ ଅତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

୧୨୮୪। ‘‘ରସଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତଂ ସୁତ୍ୱାତି ତଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା।

୧୨୮୫।‘‘ସାର’’ନ୍ତି ଇଦଂ ୱଣ୍ଣଭଣନମତ୍ତଂ। ‘‘ଇଦ’’ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ମଚ୍ଛମଂସଂ ୱଦତି, ପୱାରଣଙ୍ଗଂ ହୋତି। ମଚ୍ଛରସଂ ମଂସରସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସସ୍ସପି ସମ୍ଭୱତୋ ‘‘ମଚ୍ଛଂ, ମଂସଂ ଗଣ୍ହା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ତଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗଂ ହୋତି।

୧୨୮୬। ‘‘ରସଂ ଗଣ୍ହା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନସ୍ସ ୱିକପ୍ପସ୍ସ ଅଭାୱା ପୱାରଣସ୍ସ ଅଙ୍ଗଂ ନ ହୋତି। ତେନେୱାହ ‘‘ଅତ୍ଥି ଚ ମଂସଂ ଚେ’’ତି।

୧୨୮୭।ମୁହୁତ୍ତଂଆଗମେହୀତି କଞ୍ଚି କାଲଂ ଓଲୋକେହି।

୧୨୮୮।ପନସାଦୀହୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱେତ୍ତଙ୍କାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

୧୨୯୦।ମଚ୍ଛସୂପଂ ମଂସସୂପନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସମାସୱିକପ୍ପୋ ‘‘ମଚ୍ଛରସଂ ମଂସରସ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱିୟ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୧୨୯୧।କରମ୍ବକନ୍ତି ମଚ୍ଛମଂସେନ ୱା ଅଞ୍ଞେନ ୱା ମିସ୍ସେତ୍ୱା ସୂପୱିସେସସ୍ସ ନାମଂ। ତେନେୱ ଚ ‘‘ମଂସକରମ୍ବକଂ ଗଣ୍ହଥ, ମଚ୍ଛକରମ୍ବକଂ

ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ନିସେଧେନ ପୱାରଣା ହୋତି, ‘‘କରମ୍ବକଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ଅନିଯତୱଚନତ୍ତା ନ ହୋତି। କଠଲରସୂପାଦୀହି ସମାନୱିନିଚ୍ଛଯଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଏସେୱ ନଯୋ ୱୁତ୍ତୋ’’ତି।

୧୨୯୨।ୱୁତ୍ତସ୍ମିନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ।

୧୨୯୩।ଯେନାତି ଭତ୍ତେନ। ଆପୁଚ୍ଛିତୋତି ‘‘ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ତସ୍ସ ଭତ୍ତସ୍ସ। ଅଞ୍ଚିତାଯ ଯାଗୁଯା ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା। ଇତି କାରଣନ୍ତି ଇଦଂ ପୱାରଣକାରଣଂ।

୧୨୯୪। ‘‘ଯାଗୁମିସ୍ସକଂ ଗଣ୍ହା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସା ଯାଗୁ ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଅଭିହଟେ ଭାଜନେ ପକ୍ଖିତ୍ତଭତ୍ତେନ ସମା ୱା ବହୁତରା ୱା ଚେ ହୋତି, ସୋ ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ଅଭିହଟଂ ପଟିକ୍ଖେପଂ ଭିକ୍ଖୁ ନ ପୱାରେତି କିରାତି ଯୋଜନା। କିରାତି ଅରୁଚିଂ ସୂଚେତି। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ‘‘କାରଣଂ ପନ ଦୁଦ୍ଦସ’’ନ୍ତି।

୧୨୯୫।ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ।

୧୨୯୬।ୱିସୁଂ କତ୍ୱାତି ଏକସିତ୍ଥମ୍ପି ଯଥା ନ ହୋତି, ତଥା ରସଂ ୱା ଖୀରଂ ୱା ଭତ୍ତତୋ ୱିଯୋଜେତ୍ୱା।

୧୨୯୭।ଗଚ୍ଛନ୍ତେନେୱାତି ଯାୱ ଭୋଜନନିଟ୍ଠାନଂ, ତାୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନେୱ। ଯଥାହ ‘‘ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ନଦିପୂରଂ ପତ୍ତେନପି ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ନଦିତୀରେ ଗୁମ୍ବଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତେନ ନାୱଂ ୱା ସେତୁଂ ୱା ଆରୁଠହେନ ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ୱଙ୍କେତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତେନା’’ତି।

୧୨୯୮।ସୋତି ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ। ତତୋତି ଠାନତୋ, ଗମନୈରିଯାପଥସ୍ସ ୱିକୋପିତତ୍ତାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୨୯୯।ଆସନଂଅୱିଚାଲେତ୍ୱାତି ନିସଜ୍ଜାୱସେନ ଫୁଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଅଚାଲେତ୍ୱା, ଅନୁଟ୍ଠହିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ୱିଯ ଠାନାଚାୱନଂ ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୩୦୦।ତତୋତି ପୱାରିତକାଲତୋ ଉଦ୍ଧଂ, ତତୋ ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନତୋ ୱା। ଇତୋ, ଏତ୍ତୋ ୱା। ଇସକମ୍ପି ସଂସରିତ୍ୱନ୍ତି ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନତୋ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଥୋକମ୍ପି ସଂସରିତୁଂ, ଅପଗନ୍ତୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୦୧।ସବ୍ବତ୍ଥାତି ପୀଠକାଦିସଂହାରିମେ ସବ୍ବସ୍ମିଂ ଆସନେ। ‘‘ୱିନଯଞ୍ଞୁନା’’ତି ଇମିନା ‘‘ସଚେ ପନ ନଂ ସହ ମଞ୍ଚେନ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ର ନେନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପୀଠକାଦୀସୁପି ଅଯମେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଭାୱଂ ଜାନନ୍ତେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୩୦୨।ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପରିୱତ୍ତନ୍ତେନ ଯେନ ପସ୍ସେନ ନିପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ଠାନଂ ନାତିକ୍କମେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ ପୁବ୍ବସଯିତଟ୍ଠାନଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ସଯିତ୍ୱାଯେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥେୱାତି ଉକ୍କୁଟିକୋ ହୁତ୍ୱାୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ତସ୍ସ ପନ ହେଟ୍ଠା ପଲାଲପୀଠଂ ୱା କିଞ୍ଚି ୱା ନିସୀଦନକଂ ଦାତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୩୦୩। ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତେନ ସିକ୍ଖୁନା ଭାଜନଂ ଓନମେତ୍ୱାନ ଭୋଜନେ ଦସ୍ସିତେ ଅଥ ‘‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତେନାତି ‘‘ଅତିରିତ୍ତଂ ନାମ କପ୍ପିଯକତଂ ହୋତି, ପଟିଗ୍ଗହିତକତଂ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରିତକତଂ ହୋତି, ହତ୍ଥପାସେ କତଂ ହୋତି, ଭୁତ୍ତାୱିନା କତଂ ହୋତି, ଭୁତ୍ତାୱିନା ପୱାରିତେନ ଆସନା ଅୱୁଟ୍ଠିତେନ କତଂ ହୋତି, ‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ଗିଲାନାତିରିତ୍ତଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୩୯) ୱୁତ୍ତେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ଆକାରେସୁ ଅନ୍ତଂ ୱିନା ପୁରିମେହି ସତ୍ତହି ୱିନଯକମ୍ମାକାରେହି ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଇମେହି ସତ୍ତହି ୱିନଯକମ୍ମାକାରେହି ଯଂ ଅତିରିତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯)।

ଇଧ ଅତିରିତ୍ତଂ କାତୁଂ ଅଭିହଟଭୋଜନଂ କପ୍ପିଯଞ୍ଚ ନାମ ହୋତି, କପ୍ପିଯକତେନ ସିଙ୍ଗିୱେରଲସୁଣାଦିୱତ୍ଥୁନା ଯୁତ୍ତତାଯ ଚ ଅକପ୍ପିଯମଂସାଭାୱେନ ଚ କୁଲଦୂସନାଦୀହି ଅନୁପ୍ପନ୍ନଭାୱେନ ଚ କତଞ୍ଚ ନାମ ହୋତି। ‘‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ’’ନ୍ତି ଅତିରିତ୍ତକତଭାୱତୋ ଏୱଂ କପ୍ପିଯଞ୍ଚ ତଂ କତଂ ଚାତି କପ୍ପିଯକତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱମୁପରିପି କତ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ଚ ସମାସୱିଗ୍ଗହୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ । ଅୱସିଟ୍ଠପଦେସୁ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ନାମ। ତଂ କାରାପେତ୍ୱା ଆଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଥୋକଂ ଉଚ୍ଚାରେତ୍ୱା, ଓତାରେତ୍ୱା ୱା ଦସ୍ସିତଂ ଉଚ୍ଚାରିତକତଂ ନାମ। କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତୁମାଗତସ୍ସ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟହତ୍ଥପ୍ପମାଣହତ୍ଥପାସବ୍ଭନ୍ତରଗତେନ ଅତିରିତ୍ତକତଂ ‘‘ହତ୍ଥପାସେ କତ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅନ୍ତମସୋ ପୱାରଣଜନକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭୋଜନଂ

କୁସଗ୍ଗେନାପି ଗହେତ୍ୱା ଭୁତ୍ତାୱୀ ଭୁତ୍ତାୱିନା। ଯଥାହ “ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୋଜନଂ ଅନ୍ତମସୋ କୁସଗ୍ଗେନାପି ଭୁତ୍ତଂ ହୋତୀ”ତି। ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ପୱାରିତୋ ହୁତ୍ୱା ଯୋ ଆସନଂ ନ କୋପେତି, ସୋ ଭୁତ୍ତାୱୀ ପୱାରିତୋ “ଆସନା ଅୱୁଟ୍ଠିତୋ”ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତେନ କତଂ “ଭୁତ୍ତାୱିନା… ପେ… ଅୱୁଟ୍ଠିତେନ କତ”ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। “ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ”ନ୍ତି ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ “ଅଲମେତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀ”ତି ଦସ୍ସିତଂ। ଅୟଂ ସତ୍ତୱିଧୋ ୱିନୟକମ୍ମାକାରୋ ନାମ।

ଗିଲାନାତିରିତ୍ତକଂ ପନ ଇମିସ୍ସା ଗାଥାୟ ଅୱୁତ୍ତମ୍ପି ଅନତିରିତ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସନନ୍ତଂ ୱକ୍ଖମାନାୟ “କତ”ନ୍ତିଆଦିଗାଥାୟ “ନ ଗିଲାନାତିରିତ୍ତଞ୍ଚା”ତି ଇମସ୍ସ ୱିପରିଯାୟତୋ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଗିଲାନତୋ ଅତିରିତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଦିନେସୁ ଭୁଞ୍ଜନତ୍ଥାୟ ଉପଟ୍ଠାପିତମ୍ପି ଗିଲାନାତିରିତ୍ତଂ ନାମ।

“ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା”ତି ଇମିନା “ଭୁତ୍ତାୱିନା”ତି ଚ “ଭୁତ୍ତାୱିନା ପୱାରିତେନ ଆସନା ୱୁଟ୍ଠିତେନା”ତି ଚ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ୱିସିଟ୍ଠଂ ତେନେୱ ପାକଟଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପରାମସତି, ପୱାରଣଜନକାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ଭୁତ୍ତାୱିନା, ଭୁତ୍ତାୱୀ ପୱାରିତୋପି ହୁତ୍ୱା ଆସନା ଅୱୁଟ୍ଠିତେନ ୱା ଭିକ୍ଖୁନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଓନମିତ୍ୱାନ ଭାଜନେତି ଏତ୍ଥ “ଦସ୍ସିତେ ଭୋଜନେ”ତି ସେସୋ, “ଅଥା”ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କପ୍ପିୟକରଣାରହାନି ସିଙ୍ଗିୱେରାଦୀନି କପ୍ପିୟଂ କାରେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ହତ୍ଥପାସବ୍ଭନ୍ତରେ ପତ୍ୱା ଅତିରିତ୍ତଂ କାରାପେନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଭାଜନଂ ଥୋକଂ ଓନାମେତ୍ୱା ଉଚ୍ଚାରେତ୍ୱା ଦସ୍ସିତକାଲାନନ୍ତରାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉତ୍ତରି କାତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ “ଅଲ”ନ୍ତିଆଦି।

ଏତ୍ତାୱତା “ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା”ତି ଇମିନା “ଭୁତ୍ତାୱିନା କତଂ, ଭୁତ୍ତାୱିନା ପୱାରିତେନ ଆସନା ଅୱୁଟ୍ଠିତେନ କତ”ନ୍ତି ଅଙ୍ଗଦ୍ୱୟଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। “ଓନମେତ୍ୱାନ ଭାଜନ”ନ୍ତି ଇମିନା “ଉଚ୍ଚାରିତକତଂ ହୋତୀ”ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। “କପ୍ପିୟକତଂ, ପଟିଗ୍ଗହିତକତଂ, ହତ୍ଥପାସେକତ”ନ୍ତି ଇଦଂ ତୟଂ ଅନନ୍ତରିୟୱାଚିନା ଅଥ-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଗହିତଂ। “ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ”ନ୍ତି ଇଦଂ ପନେତ୍ଥ ସରୂପେନେୱ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୧୩୦୪। ପତ୍ତେ ଠିତଭୋଜନମେୱ ଅତିରିତ୍ତଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ନତ୍ଥି, ପଚ୍ଛିଆଦୀସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଭାଜନେ ଠିତମ୍ପି କାତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁମାହ “କପ୍ପିୟଂ ପନା”ତି। କୁଣ୍ଡେତି ଭଣ୍ଡୁକ୍ଖଲିୟଂ। ଭାଜନେତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭାଜନଂ ଗହିତଂ।

୧୩୦୫।ଏତନ୍ତି ଅତିରିତ୍ତକତଂ ଏତଂ ଭୋଜନଂ। ତଂ ଏକମେୱ ଠପେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। “ୱଟ୍ଟତେୱା”ତି ୱୁତ୍ତେପି ଅଦ୍ଧଙ୍ଗାଦୀନମତ୍ଥାଯାତି ଗଣ୍ହେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଆହ “ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ”ନ୍ତି, ତମେକଂ ୱିନା ପରେହି ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୦୬-୭।କପ୍ପିୟଂ କାରେତ୍ୱାତି ଅତିରିତ୍ତଂ କାରେତ୍ୱା। ଆକିରନ୍ତି ଚେତି ଯଦି ପକ୍ଖିପନ୍ତି। ପୁନ ତଥା ଅତିରିତ୍ତଂ କାରେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

ତଂ କେନ ଅତିରିତ୍ତଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଆହ “ଯେନା”ତିଆଦି। ତନ୍ତି ଅତିରିତ୍ତକତଂ ଭୋଜନଂ। ଯେନ ଅକତନ୍ତି ଯେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଠମଂ ଅତିରିତ୍ତଂ ନ କତଂ, ତେନ କାତବ୍ବନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥାହ “ଯେନ ଅକତନ୍ତି ଅଞ୍ଞେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଯେନ ପଠମଂ ନ କତଂ, ତେନ କାତବ୍ବ”ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯)। ଯଂ ୱା ଅକତଂ, ତଂ ୱିସୁଂ ତେନ ୱା କାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଯଂ ୱା ଅକତନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଅତିରିତ୍ତକତଭୋଜନେ ଅପକ୍ଖିତ୍ତଂ ଯଂ ଭୋଜନଂ ଅତିରିତ୍ତଂ ନ କତଂ। ତଂ ୱିସୁଂ ତେନ ୱା କାତବ୍ବନ୍ତି ପଚ୍ଛା ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ଭୋଜନଂ ଅତିରିତ୍ତଂ କତେନ ଯଥା ଅମିସ୍ସଂ ହୋତି, ତଥା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭାଜନସ୍ସ ଗହଣୱସେନ ୱିସୁଂ କାରେତ୍ୱା ତେନ ପଠମଂ କତାତିରିତ୍ତେନାପି ଅତିରିତ୍ତଂ କାତବ୍ବଂ। ଯଥାହ – “ଯଞ୍ଚ ଅକତନ୍ତି ଯେନ ପଠମଂ କପ୍ପିୟଂ କତଂ, ତେନାପି ଯଂ ଅକତଂ, ତଂ କାତବ୍ବଂ। ପଠମଭାଜନେ ପନ କାତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। ତତ୍ଥ ହି କରିୟମାନଂ ପଠମଂ କତେନ ସଦ୍ଧିଂ କତଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଭାଜନେ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ”ତି।

୧୩୦୮।ଅକପ୍ପିୟାଦୀହିସତ୍ତହୀତି “ଅନତିରିତ୍ତଂ ନାମ ଅକପ୍ପିୟକତଂ ହୋତି, ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକତଂ ହୋତି, ଅନୁଚ୍ଚାରିତକତଂ ହୋତି, ଅହତ୍ଥପାସେ କତଂ ହୋତି, ଅଭୁତ୍ତାୱିନା କତଂ ହୋତି, ଭୁତ୍ତାୱିନା ଚ ପୱାରିତେନ ଆସନା ୱୁଟ୍ଠିତେନ କତଂ ହୋତି, ‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ’ନ୍ତି ଅୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀ”ତି (ପାଚି। ୨୩୯) ୱୁତ୍ତେହି ସତ୍ତହି ୱିନୟକମ୍ମାକାରେହି। ଅତିରିତ୍ତଂ କତନ୍ତି ଯୋଜନା। “ହୋତି ଅନତିରିତ୍ତକ”ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୧୩୦୯। ଉପକଟ୍ଠୱେଲାୟପି ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତେନ “ଅହଂ ପାତୋୱ ଭୁଞ୍ଜି”ନ୍ତି ୱା “ଥୋକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜି”ନ୍ତି ୱା ଅଚିନ୍ତେତ୍ୱା କାତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁମାହ “ଯୋପୀ”ତିଆଦି। ଉପକଟ୍ଠୂପନୀତମ୍ପୀତି ଉପକଟ୍ଠୱେଲାୟ ଉପନୀତମ୍ପି ଭୋଜନଂ।

୧୩୧୦।ଯାମାଦିକାଲିକନ୍ତି ଯାମସତ୍ତାହଯାୱଜୀୱିକକାଲିକଂ। ଅନାମିସ୍ସନ୍ତି ଆମିସେନ ଅମିସ୍ସଂ। ତଂ ଯାମାଦିକାଲିକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୩୧୨। ଗିଲାନସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜାତିରିତ୍ତଂ ୱିଯ କଦାଚି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସତୀତି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଠପିତମ୍ପି ଗିଲାନାତିରିତ୍ତଂ ନାମାତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତଂ। ''ୱିହାରାଦୀସୁ ଗିଲାନସ୍ସ ପାପୁଣନକୋଟ୍ଠାସମ୍ପି ଗିଲାନାତିରିତ୍ତଂ ନାମା''ତି ୱଦନ୍ତି।

୧୩୧୩।କଥିନେନାତି ପଠମକଥିନେନ।

ପଠମପୱାରଣକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୩୧୪।ଅନତିରିତ୍ତେନାତି ଏତ୍ଥ ''ଖାଦନୀଯେନ ୱା ଭୋଜନୀଯେନ ୱା''ତି ସେସୋ। ଏତ୍ଥ ''ଖାଦନୀଯଂ ନାମ ପଞ୍ଚଭୋଜନାନି ଯାମକାଲିକଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୨୩୯) ୱୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଚଭୋଜନତୋ ଅଞ୍ଞଂ ସବ୍ବଂ ଯାୱକାଲିକଂ ଖାଦନୀଯଂ ନାମ। ''ଭୋଜନୀଯଂ ନାମ ପଞ୍ଚ ଭୋଜନାନି ଓଦନୋ କୁମ୍ମାସୋ ସତ୍ତୁ ମଚ୍ଛୋ ମଂସ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୨୩୯) ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତୋ। ପୱାରେଯ୍ୟାତି ଏତ୍ଥ ''ଅଭିହଟ୍ଠୁ''ନ୍ତି ସେସୋ। ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରେଯ୍ୟାତି ଅଭିହରିତ୍ୱା ''ହନ୍ଦ ଭିକ୍ଖୁ ଯାୱତକଂ ଇଚ୍ଛସି, ତାୱତକଂ ଗହେତ୍ୱା ଖାଦ ୱା ଭୁଞ୍ଜ ୱା''ତି ଏୱଂ ପୱାରେଯ୍ୟ। ''ପୱାରିତ''ନ୍ତିପଦଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ଜାନନ୍ତି ସୁତ୍ୱା ୱା ଦିସ୍ୱା ୱା ତସ୍ସ ପୱାରିତଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋ। ଆସାଦନାପେକ୍ଖୋତି ଆସାଦନଂ ଚୋଦନଂ ମଙ୍କୁକରଣଭାୱଂ ଅପେକ୍ଖମାନୋ। ଭୁତ୍ତେତି ତସ୍ସ ପଯୋଗେନ ଇତରେନ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଯୋସାପିତେ। ତସ୍ସାତି ଯୋ ତସ୍ସ ପୱାରିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ଭୁଞ୍ଜା''ତି ନିଯୋଜେସି, ତସ୍ସ।

୧୩୧୫-୬। ଏକସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜନେନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି କଥମେତନ୍ତି ଆସଙ୍କାଯ ତଥା ୱୁତ୍ତତ୍ଥା ପରିହରିତୁମାହ ''ଦୁକ୍କଟଂ…ପେ… ଦସ୍ସିତ''ନ୍ତି। ଇତରସ୍ସ ଗହଣେତି ପୱାରିତଭିକ୍ଖୁନୋ ଭୁଞ୍ଜନତ୍ଥାଯ ପଟିଗ୍ଗହଣେ। ଅଜ୍ଝୋହାରପଯୋଗେସୁ ଚାତି ଏତ୍ଥାପି ''ଇତରସ୍ସା''ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସବ୍ବଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ। ଦସ୍ସିତନ୍ତି ''ଅଭିହରତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ତସ୍ସ ୱଚନେନ 'ଖାଦିସ୍ସାମି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀ'ତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଭୋଜନପରିଯୋସାନେ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୨୪୪) ଦେସିତଂ ଭଗୱତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୧୭।ଉଭଯତ୍ଥାପି ୱିମତିସ୍ସାତି ପୱାରିତେ ଚ ଅପୱାରିତେ ଚ ୱିମତିସ୍ସ। ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତନ୍ତି ''ପୱାରିତେ ୱେମତିକୋ। ଅପ୍ପୱାରିତେ ୱେମତିକୋ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୨୪୫) ଦେସିତଂ।

୧୩୧୮।କାରାପେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଭୁଞ୍ଜାହୀ''ତି ସେସୋ। ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯାତି ଏତ୍ଥ ''ଅଭିହରନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛାହୀ''ତି ସେସୋ।

୧୩୧୯।ଓମସୱାଦତୁଲ୍ୟାୱାତି ଇଦଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନସମୁଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧାଯାହ।

ଦୁତିଯପୱାରଣକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୩୨୦।ଖାଦନୀଯଂ ୱାତି ପଞ୍ଚ ଭୋଜନାନି ଚ କାଲିକତ୍ତଯଞ୍ଚ ୱିନା ଅୱସେସେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱା। ଭୋଜନୀଯଂ ୱାତି ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ଅଞ୍ଞତରମ୍ପି। ୱିକାଲେତି ୱିଗତେ କାଲେ। କାଲୋ ନାମ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନତୋ ଯାୱ ମଜ୍ଝନ୍ତିକା, ତଦଞ୍ଞୋ ୱିକାଲୋ। ଯଥାହ ''ୱିକାଲୋ ନାମ ମଜ୍ଝନ୍ତିକେ ୱୀତିୱତ୍ତେ ଯାୱ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନା''ତି (ପାଚି। ୨୪୯)। ଠିତମଜ୍ଝନ୍ତିକୋପି କାଲେଯେୱ ସଙ୍ଗଯ୍ହତି। ଯଥାହ ''ଠିତମଜ୍ଝନ୍ତିକୋପି କାଲସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପନ ଖାଦିତୁଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱା ନ ସକ୍କା, ସହସା ପିୱିତୁଂ ପନ ସକ୍କା ଭୱେଯ୍ୟ। କୁକ୍କୁଚ୍ଚକେନ ପନ ନ କାତବ୍ବଂ। କାଲପରିଚ୍ଛେଦଜାନନତ୍ଥଞ୍ଚ କାଲତ୍ଥମ୍ଭୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ, କାଲବ୍ଭନ୍ତରେୱ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୮-୨୪୯)। ଦୋସନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୧୩୨୧। ''ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା''ତି ଏତ୍ଥ ଭୋଜନୀଯସ୍ସ ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦେ ଦସ୍ସିତସରୂପତ୍ତା ଖାଦନୀଯଂ ତାୱ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଯମାମିସଗତ''ନ୍ତିଆଦି। ଏତ୍ଥାତି ଏତେସୁ ଖାଦନୀଯଭୋଜନୀଯେସୁ। ଯଂ ପନ ୱନମୂଲଫଲାଦିକଂ ଆମିସଗତଂ ଆମିସେ ଯାୱକାଲିକେ ପରିଯାପନ୍ନଂ, ତଂ ଖାଦନୀଯନ୍ତି ଯୋଜନା। କାଲିକେସ୍ୱସମୋହତ୍ଥନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ମ-କାରଲୋପୋ, ଅସମ୍ମୋହତ୍ଥନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇଦନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନଂ ସନ୍ଧାଯାହ।

୧୩୨୨।ମୂଲନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୁକ୍ଖଲତାନଂ ମୂଲଂ। କନ୍ଦନ୍ତି ରୁକ୍ଖଲତାନମେୱ କନ୍ଦଂ। ମୁଳାଳନ୍ତି ପଦୁମଗଚ୍ଛମୂଲକନ୍ଦଂ। ମତ୍ଥକନ୍ତି ତାଲନାଳିକେରାଦୀନଂ ମତ୍ଥକଂ, ୱେଳୁକଳୀରପଲ୍ଲୱଙ୍କୁରାନଞ୍ଚ ଏତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଗହୋ। ଖନ୍ଧକନ୍ତି ଉଚ୍ଛୁଆଦିଖନ୍ଧକଂ। ତଚନ୍ତି ଛଲ୍ଲି। ପତ୍ତନ୍ତି ପଣ୍ଣଂ। ପୁପ୍ଫନ୍ତି କୁସୁମଂ। ଫଲନ୍ତି ରୁକ୍ଖଲତାଦୀନଂ ଫଲଂ। ଅଟ୍ଠୀତି ରୁକ୍ଖଲତାଦିବୀଜଂ। ପିଟ୍ଠନ୍ତି ଧଞ୍ଞାଦିପିଟ୍ଠଂ। ନିଯ୍ୟାସନ୍ତି ସିଲେସଂ। ''ଖାଦନୀଯ''ନ୍ତି ସବ୍ବତ୍ଥ ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି।

୧୩୨୩। ଏୱଂ ଖାଦନୀଯାନଂ ମାତିକଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତେ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମୂଲଖାଦନୀୟାଦୀନ’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ରୁକ୍ଖମୂଲମେୱ ଖାଦନୀଯଂ, ତଂ ଆଦି ଯେସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ମୁଖମଣ୍ଡନିଦସ୍ସନଂ ନିବୋଧଥାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ମଯା କରିଯମାନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ମୁଖମଣ୍ଡନ୍ତି ପୱେସଦ୍ୱାରମଣ୍ଡଂ, ନିରୱସେସତୋ ଦସ୍ସନେ ପପଞ୍ଚଭୀରୁକାନଂ ପୁଚ୍ଛେ ଭଯଂ ହୋତୀତି ସଙ୍ଖେପତୋ ଖାଦନୀଯାନି ଦସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଥା ଦସ୍ସନେ ପଯୋଜନମାହ ‘‘ନାମହେତ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟୱତ୍ଥାଯା’’ତି, ମୂଲଖାଦନୀଯାଦୀନଂ ନାମେସୁ ଚ ତଦହେତ୍ସୁ ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟୱୁପ୍ପାଦନତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୨୪-୫। ମୂଲକମୂଲାଦୀନି ଉପଦେସତୋଯେୱ ୱେଦିତବ୍ବାନି। ନ ହି ତାନି ପରିଯାଯନ୍ତରେନ ୱୁଚ୍ଚମାନାନିପି ସକ୍କା ୱିଞ୍ଞାତୁଂ। ପରିଯାଯନ୍ତରେନପି ହି ୱୁଚ୍ଚମାନେ ତଂ ତଂ ନାମଂ ଅଜାନନ୍ତାନଂ ସମ୍ମୋହୋୟେୱ ସିଯା, ତସ୍ମା ତତ୍ଥ ନ କିଞ୍ଚି ୱକ୍ଖାମ। ସାକାନନ୍ତି ସୂପେଯ୍ୟପଣ୍ଣାନଂ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ଆହାରତ୍ଥନ୍ତି ଆହାରେନ କତ୍ତବ୍ବପଯୋଜନଂ, ଆହାରକିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଆମିସତ୍ଥ’’ନ୍ତିପି ଲିଖନ୍ତି। ଫରନ୍ତୀତି ୱିହାରେନ୍ତି।

୧୩୨୬।ଜରଟ୍ଟନ୍ତି ପୁରାଣକନ୍ଦଂ। ଯଂ ତଂ ଜରଟ୍ଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସାନଂ ଜରଟ୍ଟଂ ଯାୱକାଲିକନ୍ତି ଯୋଜନା। ସେସାନନ୍ତି ମୂଲକାଦୀନି ୱୁତ୍ତାନି। ଯଥାହ ‘‘ମୂଲକଖାରକଜଜ୍ଜରୀମୂଲାନଂ ପନ ଜରଟ୍ଟାନିପି ଆମିସଗତିକାନେୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୮-୨୪୯)।

୧୩୩୧।ଧୋତୋତି ନିବ୍ବଟ୍ଟିତପିଟ୍ଠୋ।

୧୩୩୨। ଅଧୋତୋ ଖୀରୱଲ୍ଲିଯା କନ୍ଦୋତି ଯୋଜନା। ୱାକ୍ୟପଥାତୀତାତି ‘‘ଅସୁକୋ ୱା ଅସୁକୋ ୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ପରିଯନ୍ତଂ ପାପେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ୱଚନପଥାତୀତା।

୧୩୩୩।ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ସେତଂ। ପଦୁମଂ ରତ୍ତଂ।

୧୩୩୪।ସମ୍ଭୱଂ ଜାତଂ।

୧୩୩୮।ଜରଟ୍ଟବୁନ୍ଦୋତି କନ୍ଦସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ଅତୀୱ ପରିଣତଟ୍ଠାନଂ।

୧୩୩୯।ପଥୱିଯଂ ଗତୋତି ଅନ୍ତୋପଥୱିଯଂ ଗତୋ, ପଥୱିଯଂ ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗତତରୁଣଦଣ୍ଡୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୩୪୦। ଏୱଂ ଅନ୍ତୋଭୂମିଯଂ ଗତୋ। ‘‘ପଣ୍ଡଦଣ୍ଡୋ ଉପ୍ପଲାଦୀନ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସବ୍ବୋତି ତରୁଣୋପି ପରିଣତୋପି। ଉପ୍ପଲାଦୀନଂ, ପଦୁମଜାତିଯା ଚ ସବ୍ବୋ ପଣ୍ଡଦଣ୍ଡୋ ଯାୱକାଲିକୋତି ଯୋଜନା।

୧୩୪୫।ପତ୍ତଖାଦନୀଯଂନାମାତି ପତ୍ତସଙ୍ଖାତଂ ଖାଦନୀଯଂ ନାମ।

୧୩୪୮।ମୂଲକାଦୀନନ୍ତି ‘‘ମୂଲକଂ ଖାରକଞ୍ଚେୱା’’ତିଆଦିକାଯ ଗାଥାଯ ୱୁତ୍ତମୂଲକାଦୀନଂ।

୧୩୪୯।କଣ୍ଣିକାତି ପଦୁମକଣ୍ଣିକା।

୧୩୬୦।କେତକାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତିମ୍ବରୁସକଂ ଗହିତଂ। ତାଲଫଲଟ୍ଠୀତି ତରୁଣଫଲାନଂ ଅଟ୍ଠି।

୧୩୬୧।‘‘ପୁନ୍ନାଗମଧୁକଟ୍ଠୀନୀ’’ତି ଚ ‘‘ପୁନ୍ନାଗମଧୁକଟ୍ଠିଚା’’ତି ଚ ପୋତ୍ଥକେସୁ ଉଭଯଥା ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ଅତ୍ଥୋ ପନ ଏକୋଯେୱ। ‘‘ସେଲୁ ଅଟ୍ଠୀ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅନାମିସେତି ଯାୱଜୀୱିକେ।

୧୩୬୩।ଧୋତଂତାଲପିଟ୍ଠନ୍ତି ତାଲଫେଗ୍ଗୁଂ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଉଦକେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା କଲଲେ ଭାଜନତଲଂ ଓତିଣ୍ଣେ ପସନ୍ନୋଦକଂ ଅପନେତ୍ୱା ଗହିତତାଲପିଟ୍ଠନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଥା ଖୀରୱଲ୍ଲିଯା ପିଟ୍ଠନ୍ତି ଯୋଜନା, ତଥେୱ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ଗହିତଖୀରୱଲ୍ଲିଯା ପିଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୬୪।ଅଧୋତଂ ୱୁତ୍ତୱିପରିଯାଯତୋ ଗହେତବ୍ବଂ। ‘‘ଆହାରତ୍ଥମସାଧେନ୍ତଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ଯାୱଜୀୱିକ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ

ମନୁସ୍ସାନଂ ଆହାରକିଚ୍ଚଂ ଅକରୋନ୍ତଂ ମୂଲାଦି ଯାୱଜୀୱିକଂ, ତଦଞ୍ଞଂ ଯାୱକାଲିକନ୍ତି ସଙ୍ଖେପଲକ୍ଖଣଂ କାତବ୍ବନ୍ତି।

ୱିକାଲଭୋଜନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୩୬୯।ଭୋଜନଂ ସନ୍ନିଧିଂ କତ୍ୱା ଖାଦନଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ ଭୋଜନଖାଦନୀଯାନି ଯଥାୱୁତ୍ତଭେଦସରୂପାନେୱ। ସନ୍ନିଧିଂ କତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଏକରତ୍ତିମ୍ପି ଅତିକ୍କାମେତ୍ୱା, ସନ୍ନିଦହିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଏକରତ୍ତିମ୍ପି ୱୀତିନାମିତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୩)। ତଦେୱ ୱକ୍ଖତି ‘‘ସଯ’’ନ୍ତିଆଦିନା। ଖାଦନନ୍ତି କମ୍ମସାଧନୋଯଂ, ‘‘ଖଜ୍ଜ’’ନ୍ତି ଇମିନା ସମାନତ୍ଥୋ।

୧୩୭୧। ‘‘ସନ୍ନିଧିଂ କତ୍ୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ନିଦ୍ଦେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଯ’’ନ୍ତିଆଦି।

୧୩୭୨। ‘‘ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତତୋ’’ତିଆଦି। ତତୋତି ସନ୍ନିଧିକତଭୋଜନତୋ। ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନାତି ସୱାସନସକଲକିଲେସପ୍ପହାନତୋ ନିମ୍ମଲଚିତ୍ତେନ। ତାଦିନାତି ଅଟ୍ଠସୁ ଲୋକଧମ୍ମେସୁ ନିବ୍ବିକାରଭାୱେନ ତାଦିନା। ଅଥ ୱା ଯାଦିସା ପୁରିମକା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ରୂପାରୂପଗୁଣେହି ଅହେସୁଂ, ତାଦିସେନ ଭଗୱତା।

୧୩୭୩। ଓଦନାଦୀସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ତାୱ ଅକପ୍ପିଯମଂସେନ ସନ୍ନିଧିୱସେନ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିୱିସେସଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅକପ୍ପିଯେସୂ’’ତିଆଦି। ପାଚିତ୍ତୀତି ସନ୍ନିଧିପାଚିତ୍ତିଯମାହ। ଇତରେତି ସୀହାଦିମଂସମ୍ହି। ଦୁକ୍କଟେନ ସହ ପାଚିତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୩୭୪।ଯାମକାଲିକସଙ୍ଖାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସନ୍ନିଧିଂ କତ୍ୱା’’ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି । ‘‘ଦୁକ୍କଟେନ ସହା’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ପାଚିତ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସତି ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ଯାମକାଲିକଂ ସତି ପଚ୍ଚଯେ ଅଜ୍ଝୋହାରତୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଆହାରତ୍ଥାଯ ଅଜ୍ଝୋହାରତୋ ଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୩)।

୧୩୭୫। ଅନ୍ନନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି ‘‘ସନ୍ନିଧିକତ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ପୁରେ ୱିଯ ଲବ୍ଭତି, ‘‘ପକତି’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ଅନ୍ନ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ, ମନୁସ୍ସମଂସାଦୀହି ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ ନାତିରିତ୍ତକତଂ ଅନ୍ନମତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଚିତ୍ତିଯଦ୍ୱଯନ୍ତି ଅନତିରିତ୍ତପଚ୍ଚଯା ଚ ସନ୍ନିଧିପଚ୍ଚଯା ଚ ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିଯାନି।

୧୩୭୬। ‘‘ଦ୍ୱେ , ଦ୍ୱଯ’’ନ୍ତି ଉଭଯତ୍ଥାପି ଅଯମେୱତ୍ଥୋ।

୧୩୭୭।ସାମିସେନ ମୁଖେନ ଦ୍ୱେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପଞ୍ଚ ଭୋଜନାନି ଯାମକାଲିକଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ଖାଦନୀଯଂ ନାମା’’ତି (ପାଚି। ୨୫୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଖାଦନୀଯାସଙ୍ଗହିତେନ ଯାମକାଲିକେନ ଚ ତେନ ସମ୍ମିସ୍ସତ୍ତା ସନ୍ନିଧିନାମେନ ମୁଖଗତଆମିସମୂଲକେନ ଚ ସନ୍ନିଧିପାଚିତ୍ତିଯାନି ଦ୍ୱେ ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସାମିସେନ ମୁଖେନାତି ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ଯଥାକଥଞ୍ଚି ଆମିସେ ମିସ୍ସୀଭୂତେ ଏତ୍ତକା ଆପତ୍ତିଯୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ନିରାମିସଂ ଯାମକାଲିକଂ ଭୁଞ୍ଜତୋ ଏକମେୱ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଯୋଜନା, ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ ଯାମକାଲିକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଏକମେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୭୮।ତମେୱାତି ସନ୍ନିହିତମେୱ କାଲିକଂ। ତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ୱିକପ୍ପେସୂତି ସାମିସନିରାମିସୱିକପ୍ପଦ୍ୱଯେ। କେୱଲଂ ଦୁକ୍କଟଂ ୱଡ୍ଢତୀତି ପଠମୱିକପ୍ପେ ଦ୍ୱୀହି ପାଚିତ୍ତିଯେହି ସଦ୍ଧିଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯୱିକପ୍ପେ ପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୩୭୯।ସୁଦ୍ଧନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସନ୍ନିଧିକତଂ ଭୋଜନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଇଦଂ ‘‘ପକତିଭୋଜନେ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୩) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ, ଇଧ ଚ ‘‘ନ ଦୋସୋ ଯାମକାଲିକେ’’ତି ଯାମକାଲିକସ୍ସ ୱିସୁଂ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଯତି, ଅକପ୍ପିଯମଂସଯାମକାଲିକେହି ଅମିସ୍ସଂ ଭୋଜନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୩୮୦।ମଂସେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅକପ୍ପିଯେ’’ତି ଇଦଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦିୱଚନେନେୱ ଲବ୍ଭତି। ୱଡ୍ଢତୀତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତେହି ପାଚିତ୍ତିଯଦ୍ୱଯେହି ସଦ୍ଧିଂ ମନୁସ୍ସମଂସେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ସୀହାଦିମଂସେ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ୱଡ୍ଢତି। ମନୁସ୍ସମଂସେ ଚ ସେସେ ସୀହମଂସାଦିକେ ଅକପ୍ପିଯମଂସେ ଚ ଯଥାନୁକ୍କମତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚେୱ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱଯଂ ୱଡ୍ଢତୀତି ଯୋଜନା।

୧୩୮୧।ଅନତିରିତ୍ତମ୍ପି ଭୋଜନଂ ୱିକାଲେ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତନ୍ନିମିତ୍ତକୋ ଦୋସୋ ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁ ସବ୍ବୱିକପ୍ପେସୁ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ୱିକାଲ…ପେ… କାଲିକେ’’ତି ଯାମକାଲିକସ୍ସ ୱିସୁଂ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଚ ଅତିରିତ୍ତକାରାପନଞ୍ଚ ଭୋଜନେଯେୱ ସମ୍ଭୱତୀତି ଅନତିରିତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ

‘‘ନିହିତଭୋଜନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ‘‘ଅନତିରିତ୍ତପଚ୍ଚଯା ପନ ୱିକାଲେ ସଙ୍ଖ୍ୱିକପ୍ପେସୁ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୩) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଦୋସୋତି ଅନତିରିତ୍ତପଚ୍ଚଯା ପାଚିତ୍ତିଯମାହ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ‘‘ତନ୍ନିମିତ୍ତକୋ’’ତି, ଅନତିରିତ୍ତନିମିତ୍ତକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍ଖ୍ୱିକପ୍ପେସୂତି ‘‘ସୁଦ୍ଧଂ ୱା ମନୁସ୍ସମଂସମିସ୍ସଂ ୱା ସୀହାଦିମଂସମିସ୍ସଂ ୱା ଯାମକାଲିକମିସ୍ସଂ ୱା’’ତି ସଙ୍ଖେସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ। ‘‘ତନ୍ନିମିତ୍ତକୋ’’ତି ୱଚନେନେୱ ୱାରିତୱିକାଲାଦିନିମିତ୍ତସ୍ସ ଦୋସସ୍ସ ସମ୍ଭୱଂ ଦସ୍ସେତି।

୧୩୮୨-୩।ୱିକାଲପଚ୍ଚଯା ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଅନତିରିତ୍ତପଚ୍ଚଯା’’ତି ଇଦଂ ସମୁଚ୍ଚିତଂ। ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ‘‘ଯାମକାଲିକେପୀ’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ସତ୍ତାହକାଲିକଂ, ଯାୱଜୀୱିକଂ ଆହାରତ୍ଥାଯ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଗହଣେ, ଯଥାୱୁତ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତାହକାଲିକଯାୱଜୀୱିକଭେଦେନ ଦୁୱିଧସ୍ସ ତୁ ଅଜ୍ଝୋହାରପଯୋଗେସୁ ନିରାମିସେ ୱା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ତୁ-ସଦ୍ଦୋ ଏୱ-କାରତ୍ଥୋ।

୧୩୮୪।ଅଥାତି ୱାକ୍ୟାରମ୍ଭେ ନିପାତୋ। ଆମିସସଂସଟ୍ଠଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ, ଯାୱଜୀୱିକଂ ୱାତି ଯୋଜନା। ଗହେତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ଠପିତନ୍ତି ଅରୁଣଂ ଅତିକ୍କାମେତ୍ୱା ଠପିତଂ। ପାଚିତ୍ତୀତି ସନ୍ନିଧିପାଚିତ୍ତି।

୧୩୮୫।କାଲୋତି ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନାଦିମଜ୍ଝନ୍ତିକାୱସାନୋ କାଲୋ। ଯାମୋତି ମଜ୍ଝନ୍ତିକାଦିଦୁତିଯଅରୁଣୁଗ୍ଗମନାୱସାନୋ। ତଂ ତଂ କାଲଂ କାଲିକଂ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ତୁ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ତୁ-ସଦ୍ଦୋ ଏୱକାରତ୍ଥୋ। ତଂ ୱା କାଲିକନ୍ତି ଯଥାକ୍କମଂ ଯାୱକାଲିକଂ ଯାମକାଲିକଂ ସତ୍ତାହକାଲିକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୩୮୬। ଯାୱକାଲିକଂ ଅତ୍ତନା ସମ୍ଭିନ୍ନାନି ଇତରାନି ତୀଣି କାଲିକାନି ଅତ୍ତନୋଯେୱ ସଭାୱଂ ଉପନେତୀତି ଯୋଜନା। ସକୋ ଭାୱୋ ସଭାୱୋ, ତଂ।

୧୩୮୭-୮।ଏୱମେୱୱିନିଦ୍ଦିସେତି ‘‘ପୁରିମଂ ପୁରିମଂ କାଲିକଂ ଅତ୍ତନା ସମ୍ଭିସ୍ସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱମେୱ ଗାହାପେତୀ’’ତି କଥେଯ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଇମେସୂତିଆଦୀସୁ ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠଂ ହୋତୀତି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯଂ ଠପେତ୍ୱା ଅରୁଣୁଟ୍ଠାପନେନ ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠଂ ନାମ ହୋତି। ସନ୍ନିଧି ଚ ହୋତୀତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ଅରୁଣୁଟ୍ଠାପନେନ ସନ୍ନିଧି ଚ ନାମ ହୋତି। ପୋତ୍ଥକେସୁ ‘‘ସନ୍ନିଧି’’ନ୍ତି ସାନୁନାସିକୋ ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ‘‘ହୋତୀ’’ତି କିରିଯାଯ ସମ୍ବନ୍ଧତ୍ତା ସନ୍ନିଧି-ସଦ୍ଦୋ ପଠମେକୱଚନନ୍ତୋତି ଅନୁନାସିକୋ ଆଗମସନ୍ଧିଜୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଉଭଯମ୍ପୀତି ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠଂ, ସନ୍ନିଧି ଚାତି ଉଭଯମ୍ପି। ନ ହୋତେୱାତି ପୁରିମକାଲିକଦ୍ୱଯେନ ଅମିସ୍ସଂ ନ ହୋତେୱ।

୧୩୮୯। କପ୍ପିଯକୁଟିନାମେନ ଅକତଂ, ଅସମ୍ମତଂ, ଅପରିଗ୍ଗହଂ, ପାକାରାଦୀହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଅକପ୍ପିଯକୁଟି ନାମାତି ସଙ୍ଖେପତୋ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅନ୍ତଦ୍ୱଯେନାତି ସତ୍ତାହକାଲିକଯାୱଜୀୱିକେନ, ସହତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। ‘‘ମିସ୍ସିତ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଗହିତନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହିତଂ। ତଂ ପୁବ୍ବଂ ଦ୍ୱଯନ୍ତି ଯାୱକାଲିକଯାମକାଲିକଦ୍ୱଯଂ। ପୁରିମକାଲିକଦ୍ୱଯେ ଯଂ କିଞ୍ଚି ତଦହୁପଟିଗ୍ଗହିତମ୍ପି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯାଯେୱ ଠପେତ୍ୱା ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପିତେନ ପଚ୍ଛିମକାଲିକଦ୍ୱଯେ ଯେନ କେନଚି ସମ୍ଭିସ୍ସଂ ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠଂ ନାମ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୩୯୦। ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠେନ ପଚ୍ଛିମକାଲିକଦ୍ୱଯେନ ସଂସଟ୍ଠଂ ଯଦିଦଂ ପୁରିମକାଲିକଦ୍ୱଯଂ, ଅଯଂ ମୁଖସନ୍ନିଧି ନାମ ହୋତୀତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୫ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତଂ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠଂ ହୋତି, ନ କପ୍ପତି ଇତି ଦଠ୍ଠଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ଥ ‘‘ମୁଖସନ୍ନିଧୀ’’ତି ଚ ‘‘ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ଚ ନାମମତ୍ତମେୱ ନାନାକରଣଂ, ସୋଯେୱତ୍ଥୋତି ଉଭିନ୍ନଂ ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନାନଂ ଅନତ୍ଥନ୍ତରତା ୱେଦିତବ୍ବା। ତଥା ହି ମୁଖ-ସଦ୍ଦୋ ଅନ୍ତୋ-ସଦ୍ଦପରିଯାଯୋ, ସନ୍ନିଧି-ସଦ୍ଦୋ ପରିୱୁଟ୍ଠ-ସଦ୍ଦପରିଯାଯୋ। ମୁଖେ ସନ୍ନିଧି ମୁଖସନ୍ନିଧୀତି କମ୍ମସାଧନଂ। ବହି ସନ୍ନିଧିନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ମୁଖ-ଗ୍ଗହଣଂ, ଅନ୍ତୋ-ଗହଣଞ୍ଚ କତଂ। ବହୀତି ଚ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯା ବହି ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପରିୱୁଟ୍ଠଂ ପଚ୍ଛିମକାଲିକଦ୍ୱଯଂ ପୁରିମେନ କାଲିକଦ୍ୱଯେନ ସଂସଟ୍ଠଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ମୁଖସନ୍ନିଧିଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠପଦାନଂ ଅନତ୍ଥନ୍ତରଭାୱୋ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ ୱୁତ୍ତୋ।

ଯଥାହ ‘‘ସାମଣେରୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ତଣ୍ଡୁଲାଦିକଂ ଆମିସଂ ଆହରିତ୍ୱା କପ୍ପିଯକୁଟିଯଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ପଚିତ୍ୱା ଦେତି, ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠଂ ନ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତସପ୍ପିଆଦୀସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦେତି, ମୁଖସନ୍ନିଧି ନାମ ହୋତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ‘ଅନ୍ତୋୱୁଟ୍ଠଂ ହୋତୀ’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତତ୍ଥ ନାମମତ୍ତମେୱ ନାନାକରଣ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୫)। ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ପନ ଅଞ୍ଞଥା ୱୁତ୍ତୋ ୱିଯ ୱିଞ୍ଞାଯତି, ତତ୍ଥପି ଅଯମେୱ ନଯୋ

ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୩୯୧।ନଦୋସୋତି ସନ୍ନିଧିଦୋସୋ ନ ହୋତି। ନିଦହିତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ସକସକକାଲବ୍ଭନ୍ତରେୟେୱ ନିଦହିତ୍ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ହେଟ୍ଠିମନ୍ତତୋ ସନ୍ନିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପତ୍ତଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ପୁନ ତତ୍ଥ ଅଚ୍ଛୋଦକଂ ୱା ଆସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିୟା ୱା ଘଂସିତ୍ୱା ନିସ୍ନେହଭାୱୋ ଜାନିତବ୍ବୋ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୩) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତେନ ନିରପେକ୍ଖେନ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱାୱ ସୟଂ ୱା ଅଞ୍ଞେନ ୱା ତୁଚ୍ଛଂ କତ୍ୱାନ ସମ୍ମା ଧୋୱିତ୍ୱା ନିଟ୍ଠାପିତେ ପତ୍ତେ ଲଗ୍ଗମ୍ପି ଅୱିଜହିତପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ହୋତୀତି ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତି ୱୁତ୍ତାତି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତେନ ନିରପେକ୍ଖେନ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ୱିସ୍ସଟ୍ଠେ ତାଦିସେପି ପତ୍ତେ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ସିଦ୍ଧଂ।

ସନ୍ନିଧିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୩୯୩।ପଣୀତାନି ଭୋଜନାନୀତି ପାଠଇୟଂ ''ସେୟ୍ୟଥିଦଂ? ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ ମଧୁ ଫାଣିତଂ ମଚ୍ଛୋ ମଂସଂ ଖୀରଂ ଦଧୀ''ତି (ପାଚି। ୨୫୯) ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା –

''ସପ୍ପି ନାମ ଗୋସପ୍ପି ୱା ଅଜିକାସପ୍ପି ୱା ମହିଂସସପ୍ପି ୱା, ୟେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ସପ୍ପି। ନୱନୀତଂ ନାମ ତେସଞ୍ଞେୱ ନୱନୀତଂ। ତେଲଂ ନାମ ତିଲତେଲଂ ସାସପତେଲଂ ମଧୁକତେଲଂ ଏରଣ୍ଡକତେଲଂ ୱସାତେଲଂ। ମଧୁ ନାମ ମକ୍ଖିକାମଧୁ। ଫାଣିତଂ ନାମ ଉଚ୍ଛୁମ୍ହା ନିବ୍ବତ୍ତଂ। ମଚ୍ଛୋ ନାମ ଓଦକୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ମଂସଂ ନାମ ୟେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ମଂସଂ। ଖୀରଂ ନାମ ଗୋଖୀରଂ ୱା ଅଜିକାଖୀରଂ ୱା ମହିଂସଖୀରଂ ୱା, ୟେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ଖୀରଂ। ଦଧି ନାମ ତେସଞ୍ଞେୱ ଦଧୀ''ତି (ପାଚି। ୨୬୦) –

ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି ନୱ ପଣୀତଭୋଜନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଗିଲାନୋତି ''ଅଗିଲାନୋ ନାମ ୟସ୍ସ ୱିନା ପଣୀତଭୋଜନାନି ଫାସୁ ହୋତୀ''ତି (ପାଚି। ୨୬୦) ୱୁତ୍ତୋ। ଅଗିଲାନୋତି ଏତ୍ଥ ''ହୁତ୍ୱା''ତି ସେସୋ।

୧୩୯୪।ସପ୍ପିନା ଦେହୀତିଆଦି ୱିଞ୍ଞାପନପ୍ପକାରୋ। ସପ୍ପିଭତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ସପ୍ପିସଂସଟ୍ଠଂ ଭତ୍ତଂ, ସପ୍ପି ଚ ଭତ୍ତଞ୍ଚ ସପ୍ପିଭତ୍ତନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାୟତି, ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପନ ''ସାଲିଭତ୍ତଂ ୱିୟ ସପ୍ପିଭତ୍ତଂ ନାମ ନତ୍ଥୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୯) କାରଣଂ ୱତ୍ୱା ଦୁକ୍କଟସ୍ସେୱ ଦଳ୍ହତରଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ସକ୍କା ଅଞ୍ଞଂ ୱତ୍ତୁଂ। ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟା ଏୱ ହି ଇଦିସେସୁ ଠାନେସୁ ପମାଣଂ।

୧୩୯୫।ପାଚିତ୍ତି ପରିୟାପୁତାତି ''ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୨୬୦) ଏୱଂ ଅଜ୍ଝୋହାରଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତି ୱୁତ୍ତା।

୧୩୯୬।ସୁଦ୍ଧାନୀତି ଅନେନ ଅମିସ୍ସାନି। ସେଖିୟେସୁତି ସିକ୍ଖାକରଣୀୟେ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୯୭। ୟସ୍ମା ସୁଦ୍ଧାନଂ ପଣୀତଭୋଜନାନଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନଂ ଦୁକ୍କଟୱିସୟଂ, ତସ୍ମା। ସତ୍ତଧଞ୍ଞମୟନ୍ତି ସାଲିଆଦୀନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ୱିକାରଭୂତଂ।

୧୩୯୮। ସଚେ ଦଦାତୀତି ୟୋଜନା। ୱିସଙ୍କେତନ୍ତି ଅନାପତ୍ତି ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୩୯୯। ଦେତି ଚେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଞ୍ଞତରେନାତି ସହତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। ''ଭତ୍ତ''ନ୍ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି। ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ୱିସଙ୍କେତନ୍ତି ଅଞ୍ଞଂ ୟାଚିତସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦିନ୍ନତ୍ତା ସଙ୍କେତସ୍ସ ୱିରାଧନେନ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୪୦୦।ୟେନ ୟେନ ହୀତି ଏତ୍ଥାପି ତଥେୱ କରଣୱଚନଂ। ''ୱିଞ୍ଞତ୍ତ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଅଧିକତସ୍ସ ''ଭତ୍ତ''ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ୟେନୟେନାତି ଅନିୟମେନ ପଣୀତେନ। ତେନ ସପ୍ପିଆଦି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଗହିତମେୱ, ସପ୍ପିଆଦୀନଂ ଗୋସପ୍ପିଆଦିଭେଦୋ ଚ ସଙ୍ଗହିତୋ। ତସ୍ମିଂ ଲଦ୍ଧେପୀତି ୟାଚିତେୟେୱ ଲଦ୍ଧେ ସତି। ତସ୍ସ ତସ୍ସ ମୂଲେପି ଲଦ୍ଧେତି ୱିଚ୍ଛାୱସେନ ୟୋଜନା।

କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ''ସପ୍ପିନା ଭତ୍ତଂ ଦେହୀ''ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ତମେୱ ୱା ''ଇମିନା ସପ୍ପିଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହଥା''ତି ନୱନୀତାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ଧେନୁଂ ୱା ମୂଲଂ ୱା ଦେତି ଚେ, ''ଗୋସପ୍ପିନା ଭତ୍ତଂ ଦେହୀ''ତି ୱିସେସୟୁତ୍ତଂ କତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ତମେୱ ୱା ଗୋନୱନୀତାଦୀନି ୱା ଗାୱିଂ ୱା ''ଇଦଂ ଦତ୍ୱା ସପ୍ପିଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ମୂଲଂ ୱା ସଚେ ଦେତି, ୱିସଙ୍କେତଂ ନ ହୋତି, ୟଥାୱତ୍ଥୁକମେୱ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ନ ଅଞ୍ଞଥାତି ସପ୍ପିଂ ଯାଚିତଓତୋ ‘‘ଇମଂ ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପିଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଅଓତ୍ୱା ‘‘ସପ୍ପି ନତ୍ଥି, ଇଦଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଓତ୍ୱା ୱା ତୁଣ୍ହୀଭୂତେନ ୱା ନଓନୀତାଦୀସୁ କିସ୍ମିଞ୍ଚି ଦିନ୍ନେ ୱିସେସୱିଞ୍ଞାପକସ୍ସ ତଦଞ୍ଞଦାନେପି ୱିସଙ୍କେତମେୱ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଠଇଯା ଅନାଗତେପି ଦିନ୍ନେ ୱିସଙ୍କେତମେୱ ହୋତି। ‘‘ସଚେ ପନ ଅଞ୍ଞଂ ପାଠଇଯା ଆଗତଂ ୱା ଅନାଗତଂ ୱା ଦେତି, ୱିସଙ୍କେତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୯) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୪୦୧।ପାଠଇଯନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ଦସ୍ସିତଂ ‘‘ସପ୍ପି ନାମ ଗୋସପ୍ପୀ’’ତିଆଦିଂ ନିଦ୍ଦେସପାଠଇମାହ। ଯଥାହ ‘‘ପାଠଇଯଂ ଆଗତନଓନୀତାଦୀନି ଠପେତ୍ୱା’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୯)। ଅଞ୍ଞେହି ନଓନୀତାଦୀହି। ସହତ୍ଥେ କରଣଓଚନଂ।

୧୪୦୨।‘‘ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା’’ତି ଇମସ୍ସ କମ୍ମଭୂତଂ ‘‘ଭତ୍ତ’’ନ୍ତି ଅଧିକତଂ। ଗାଥାବନ୍ଧଓସେନ ୱା-ସଦ୍ଦସ୍ସ ରସ୍ସୋ କତୋ। ଏକତୋ ୱାତି ଯୋଜନା, ‘‘ନାନତୋ’’ତିପି ଗହିତମେୱ, ଏକଟ୍ଠାନତୋ ୱା ନାନଟ୍ଠାନତୋ ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ସଚେ ପନ ସବ୍ବେହିପି ସପ୍ପିଆଦୀହି ଏକଟ୍ଠାନେ ୱା ନାନଟ୍ଠାନେ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୯)। ତେନେୱ ଭୁଞ୍ଜତୀତି ଏତ୍ଥ ପରିକପ୍ପସୂଚକଂ ‘‘ଚେ’’ତି ଇଦଞ୍ଚ ଅଓକଂସସଦ୍ଦସ୍ସନନ୍ତଂ ‘‘କୁସଗ୍ଗେନ ଏକବିନ୍ଦୁମ୍ପୀ’’ତି ଇଦଞ୍ଚ ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବଂ। ମତାତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୯) ୱୁତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ଏକତୋ ୱା ନାନତୋ ୱା ଠାନା ଭତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଏକରସଂ କତ୍ୱା ଅନ୍ତମସୋ କୁସଗ୍ଗେନ ଏକବିନ୍ଦୁମ୍ପି ଭୁଞ୍ଜତି ଚେ, ନଓ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ମତାତି ଯୋଜନା।

୧୪୦୩। ଅକପ୍ପିଯେନ ସପ୍ପିନା ଦେହୀତି ୱୁତ୍ତେପୀତି ଯୋଜନା, ସହତ୍ଥେ କରଣଓଚନଂ। ‘‘ଭତ୍ତ’’ନ୍ତି ଅଧିକତଂ। ‘‘ଯେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ସପ୍ପୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୬୦) ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରସ୍ସ ୱିପରିଯାଯତୋ ଅକପ୍ପିଯଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତେନ ଚେ ଦେତୀତି ଯଦି ତେନ ଯାଚିତେନ ତେନେୱ ଅକପ୍ପିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଓଦନଂ ଦେତୀତି।

୧୪୦୪।ତଥାସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ତଥାସଞ୍ଞିନୋ, ଗିଲାନୋମ୍ହୀତିସଞ୍ଞିନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ଗିଲାନୋ ଗିଲାନସଞ୍ଞୀ, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୬୧)।

୧୪୦୫। ଗିଲାନକାଲେ ୱିଞ୍ଞତ୍ତଂ ଅଗିଲାନସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ଏଓମିତରେହିପି ଦ୍ୱୀହି ପଦେହି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଗିଲାନୋ ହୁତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଅଗିଲାନୋ ଭୁଞ୍ଜତୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ୨୬୨)। ଞାତକାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଆଯତ୍ତ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ପୱାରିତାନଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ ଅତ୍ତନୋ ଧନେନ ଉପ୍ପତ୍ତକସ୍ସ ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତୀତି।

୧୪୦୬। ଚତ୍ତାରି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘କାଯତୋ’’ତିଆଦି।

ପଣୀତଭୋଜନକଥାଓଣ୍ଣନା।

୧୪୦୭।‘‘ଅଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଅଦିନ୍ନାଦାନସିକ୍ଖାପଦେ (ପାରା। ୯୧ ଆଦଯୋ) ୱିଯ ପରପରିଗ୍ଗହିତଂ ଅଓତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ଓତ୍ତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ଅଦିନ୍ନଂ ନାମ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୬୬)। ମୁଖଦ୍ୱାରନ୍ତି ମୁଖେ ଦ୍ୱାରଂ ମୁଖଦ୍ୱାରଂ, ଗଲନାଠଇକା, ଇମିନା ପନ ଓଚନେନ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅଜ୍ଝୋହରଣୀଯଂ, ତଂ ମୁଖେନ ୱା ପୱିସତୁ ନାସିକାଯ ୱା, ଗଲବିଲଂ ପୱିଟ୍ଠମେୱ ଆପତ୍ତିକରନ୍ତି ଦୀପେତି। ଆହାରନ୍ତି ଉଦକଦନ୍ତପୋନେହି ଅଞ୍ଞଂ ଅଜ୍ଝୋହରିତବ୍ବଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଯାଓକାଲିକାଦିଂ। ଯଥାହ ‘‘ଆହାରୋ ନାମ ଉଦକଦନ୍ତପୋନଂ ଠପେତ୍ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅଜ୍ଝୋହରଣୀଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୨୬୬)।

ଆହରେଯ୍ୟାତି ମୁଖଦ୍ୱାରଂ ପୱେସେଯ୍ୟ, ଇମିନା ପରଗଲଂ ଅକତ୍ୱା ମୁଖେନ ପଟିଗ୍ଗହିତଗ୍ଗହଣେପି ନତ୍ଥି ଦୋସୋତି ସୂଚିତଂ। ତେନେୱାହ ‘‘ଦନ୍ତପୋନୋଦକଂ ହିତ୍ୱା’’ତି। ତେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ ଗଣ୍ଠିପଦେ ‘‘ଭଗଓତୋ ଦନ୍ତକଟ୍ଠସ୍ସ ମୁଖଦ୍ୱାରଠପନେ ଅନାପତ୍ତିଓଚନେନେୱ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଓତ୍ଥୁଂ ପରଗଲଂ ଅକତ୍ୱା ମୁଖେ ଠପନେ ଅନାପତ୍ତିଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋ’’ତି। ଉଦକଞ୍ହି ଯଥାସୁଖଂ ପାତୁଂ, ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚ ଦନ୍ତପୋନପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ସ ପନ ରସଂ ଗିଲିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେପି ଦନ୍ତକଟ୍ଠରସୋ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପୱିସତି, ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ଦନ୍ତେ ପୁନନ୍ତି ନିମ୍ମଲେ କରୋନ୍ତି ଏତେନାତି ଦନ୍ତପୋନଂ।

୧୪୦୮-୯। ବ୍ଯତିରେକମୁଖେନ ଅଦିନ୍ନଲକ୍ଖଣଂ, ପଦଭାଜନେ ଚ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପଠମଂ ଦିନ୍ନଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ହତ୍ଥପାସୋ’’ତିଆଦି। ହତ୍ଥପାସୋତି ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦେ –

‘‘ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପଚ୍ଛିମଂ ଅଙ୍ଗଂ, ଦଦନ୍ତୋ ପୁରିମଂ ପନ;

ଉଭିନ୍ନଂ ଅଦ୍ଧୁତେଯ୍ୟଂ ଚେ, ୱିନା ହତ୍ଥଂ ପସାରିତ’’ନ୍ତି। (ୱି। ୱି। ୧୨୭୫) –

ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣୋ ହତ୍ଥପାସୋ। ଅଭିନୀହାରୋତି ତତ୍ଥେୱ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ହରଣଞ୍ଚ। ମଜ୍ଝିମୁଚ୍ଚାରଣକ୍ଖମୋତି ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଭାରସ୍ସ ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନ ଉକ୍ଖିପନାରହତା। ଭାୱପ୍ପଧାନୋଯଂ ନିଦ୍ଦେସୋ। ଅୱକଂସୋ ପନ ‘‘ଅନ୍ତମସୋ ରଥରେଣୁମତ୍ତମ୍ପୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୯) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଉଚ୍ଚାରଣଂ ଉକ୍ଖିପନଂ। ‘‘ଅମନୁସ୍ସୋ’’ତି ଇମିନା ତଦଞ୍ଞସତ୍ତସାମଞ୍ଞେନ ତିରଚ୍ଛାନଗତାପି ୱେଦିତବ୍ବା। ‘‘ପକ୍ଖୀ ୱା’’ତିଆଦିୱକ୍ଖମାନେନ ୱା ୱେଦିତବ୍ବା। କାଯାଦିନାତି କାଯକାଯପଟିବଦ୍ଧନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ। ତେନେୱାହ ‘‘ତିଧା’’ତି।

ଦ୍ୱିଧାତି କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା। ପଞ୍ଚଙ୍ଗସଂଯୋଗେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ହତ୍ଥପାସୋ’’ତି ପଠମଙ୍ଗଂ, ‘‘ଅଭିନୀହାରୋ’’ତି ଦୁତିଯଂ, ‘‘ମଜ୍ଝିମୁଚ୍ଚାରଣକ୍ଖମୋ’’ତି ତତିଯଂ, ‘‘ମନୁସ୍ସୋ…ପେ… ତିଧା’’ତି ଚତୁତ୍ଥଂ, ‘‘ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି…ପେ… ଦ୍ୱିଧା’’ତି ପଞ୍ଚମନ୍ତି ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଙ୍ଗାନଂ ସଂଯୋଗୋ ସମାଗମୋ ସନ୍ନିପାତୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସଂଯୋଗୋ, ତସ୍ମିଂ। ଗହଣନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହଣଂ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ରୂହତି ସମ୍ପଜ୍ଜତି।

୧୪୧୦-୧୨।ଇତରୋତି ପଟିଗ୍ଗାହକୋ। ତସ୍ସ ଅଙ୍ଗସ୍ସ। ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ନଗୋ, ‘‘ନଗୋ’’ତି ରୁକ୍ଖୋପି ପବ୍ବତୋପି ୱୁଚ୍ଚତି। ଏୱରୂପେତି ଇଦିସେ ଉଚ୍ଚନୀଚଟ୍ଠାନେ।

୧୪୧୩।ସୋଣ୍ଡାଯାତି ହତ୍ଥେନ।

୧୪୧୫-୬।ଇସକଂ ଓନତ୍ୱା ଥୋକଂ ନାମେତ୍ୱା ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତଂ ହେଟ୍ଠିମଂ ଭାଜନଂ ଏକଦେସେନାପି ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୪୧୭।ଉଗ୍ଘାଟେତ୍ୱା ଉଚ୍ଚାରେତ୍ୱା, ଭାଜନାନି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଓରୋପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୪୧୮।କାଜଭତ୍ତନ୍ତି ଭତ୍ତକାଜଂ, ଭତ୍ତଭରିତଂ ପିଟକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଓନତ୍ୱା ଦେତୀତି ସଯଂ ଓନମିତ୍ୱା ଖନ୍ଧଙ୍ଗଂ ଦେତି।

୧୪୧୯।‘‘ତିଂସହତ୍ଥୋ’’ତି ଇଦଂ ତିଂସରତନମତ୍ତୋ ଚେ ହୋତି, ‘‘ଦୂର’’ନ୍ତି ନ ପରିସଙ୍କିତବ୍ବୋତି ଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ। ଗହିତେକଦେସନ୍ତି ଉଭଯକୋଟୀସୁ ଠପିତେ ଦ୍ୱେ ଘଟେ ପଟିଗ୍ଗହାପେତୁଂ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତେନ ଦାଯକେନ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ତିଂସହତ୍ଥୱେଣୁଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ଯେନ କେନଚି କାଯପ୍ପଦେସେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ‘‘ଇମଂ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ମଞ୍ଚାଦୀସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଫୁସିତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହିତେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଘଟେସୁ ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ସବ୍ବମେୱ। ଗହିତମେୱାତି ପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ହୋତି, ଦାଯକସ୍ସ ହତ୍ଥପାସବ୍ଭନ୍ତରେ ଗତତ୍ତା ଇଦଂ ତସ୍ସ କାଯପଟିବଦ୍ଧନ୍ତି ‘‘ଦୂର’’ନ୍ତି ସଙ୍କା ନ କାତବ୍ବାତି ଏୱକାରେନ ଦୀପେତି। ‘‘ଦ୍ୱୀସୁ ଘଟେସୁ ଭୂମିଯଂ ଠପିତେସୁପି ତତ୍ଥ ବନ୍ଧନୱେଠଉଯଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନମତ୍ତେନେୱ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ହୋତୀ’’ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୪୨୦-୨୪।‘‘କଟସାରକେ’’ତି ଇମିନା ଦୋଣିଫଲକାଦଯୋ ଉପଲକ୍ଖିତା। ‘‘ନିସୀଦତୀ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ତିଟ୍ଠତୀ’’ତିଆଦୀନଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ମଞ୍ଚାଦୀନି ଫୁସିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଙ୍ଗୁଲିଯାପୀ’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ପଟିଗ୍ଗହଣସଞ୍ଞାଯ ମଞ୍ଚାଦୀନି ଅଙ୍ଗୁଲିଯାପି ଫୁସିତ୍ୱା ଠିତେନ ୱା ନିସିନ୍ନେନ ୱା ନିପନ୍ନେନ ୱା’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)। ପତ୍ତେସୂତି ତଥା ଠପିତେସୁ ସବ୍ବେସୁ ପତ୍ତେସୁଯେୱ। ଯଞ୍ଚ ଦୀଯତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତଥା ଠିତେନା’’ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି।

ମଞ୍ଚାଦୀସୁ ଅଙ୍ଗୁଲିଆଦିନା ଯେନ କେନଚି ଫୁଟ୍ଠମତ୍ତେପି ପଟିଗ୍ଗହଣସ୍ସ ରୁହଣଭାୱଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତଦାରୋହଣେନାପି ସିଜ୍ଝତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପଟିଗ୍ଗହେସ୍ସାମୀ’’ତିଆଦି। ସଚେ ପନ ପଟିଗ୍ଗହେସ୍ସାମିଚ୍ଚେୱ ମଞ୍ଚାଦୀନି ଆରୁହିତ୍ୱା ନିସୀଦତି, ଦାଯକୋପି ହତ୍ଥପାସେ ଠତ୍ୱାନ ଦେତି ଚେ, ତଂ ସବ୍ବଂ ଗହିତଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

କୁଚ୍ଛିଯା କୁଚ୍ଛିଂ ଆହଚ୍ଚ ଯେ ପତ୍ତା ଭୂମିଯଂ ଠିତା, ତେସୁ ଯଂ ଯଂ ପତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗୁଲିଯାପି ୱା ସୂଚିଯାପି ୱା ଫୁସିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥେୱ ଦୀଯମାନମ୍ପି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୧୪୨୫। କଟସାରାଦଯୋ ସଚେ ମହନ୍ତା, ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ରୁହେଯ୍ଯାତି ୱିକପ୍ପୋ ସିଯାତି ତନ୍ନିୱତ୍ତନତ୍ଥମାହ ‘‘କଟସାରକେ’’ତିଆଦି। ‘‘ମହନ୍ତେସ୍ୱି’’ତି ଇମିନା କଟସାରକସ୍ସ ପୁନ ୱଚନେ ହେତୁମାହ। ହତ୍ଥତ୍ଥରଂ ନାମ ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠେ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥରଣଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅସ୍ସତ୍ଥରରଥତ୍ଥରାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଠିତପଦେସୁ ଦିଯ୍ଯମାନଂ ଗଣ୍ହତୋ ପଟିଗ୍ଗହଣରୁହଣହେତୁଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ହତ୍ଥପାସସ୍ମିଂ ୱିଜମାନେ ତୂ’’ତି। ତୁ-ସଦ୍ଦୋ ୱୁତ୍ତୱିସେସମେୱ ଜୋତେତି।

୧୪୨୬।ତତ୍ଥଜାତକପଣ୍ଣେସୂତି ରୁକ୍ଖେଯେୱ ଠିତେସୁ ପଣ୍ଣେସୁ। ଗହେତୁନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ। ‘‘ନ ପନେତାନୀ’’ତିଆଦି ଯେନ ହେତୁନା ନ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ସ ଦସ୍ସନଂ। ହି-ସଦ୍ଦୋ ପସିଦ୍ଧିଂ ସୂଚେତି।

୧୪୨୭। ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନ ଉକ୍ଖିପିତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ଯଂ ଅସଂହାରିଯଂ। ତାଦିସେତି ତଥାରୂପେ, ଅସଂହାରିଯେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଖାଣୁବଦ୍ଧେତି ଭୂମିଯଂ ନିଖାତଖାଣୁକେ ବଦ୍ଧେ।

୧୪୨୮।ତିନ୍ତିଣିକାତି ଚିଞ୍ଚା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତଥା ଖୁଦ୍ଦକାନଂ କଦମ୍ବପୁପ୍ଫପଣ୍ଣାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ‘‘ତିନ୍ତିଣିକାଦିପଣ୍ଣେସୂ’’ତି ୱଚନତୋ ସାଖାସୁ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ରୁହତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଭୂମିଯଂ ପତ୍ଥଟେସୂତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ଭୂମିଯଂ ଅତ୍ଥତେସୁ ସୁଖୁମେସୁ ତିନ୍ତିଣିକାଦିପଣ୍ଣେସୁପି ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ରୁହତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)।

୧୪୨୯।ପରିୱେସକୋତି ଦାଯକୋ।

୧୪୩୦। ଅସେସତୋ ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱାତି ଯୋଜନା।

୧୪୩୧।ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାୱାତି ପତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାୱ। ଭିକ୍ଖା ଗହେତବ୍ବାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୪୩୨।ଅପଟିଗ୍ଗହିତେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପତ୍ତେ’’ତି ସେସୋ। ତଂ ପଚ୍ଛା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୪୩୩।ଅନାଦିଯିତ୍ୱାତି ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା, ତସ୍ମିଂ ୱଚନେ ଆଦରଂ ଅକତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୪୩୫।ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ।

୧୪୩୬। ପୁବ୍ବାଭୋଗସ୍ସ ଅନୁରୂପୱସେନ ‘‘ସାମଣେରସ୍ସ ତଂ ଦତ୍ୱା…ପେ… ପନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯସ୍ମା ପନ ତଂ ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦମତ୍ତେନ ପରସନ୍ତକଂ ନାମ ନ ହୋତି, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ଅଦତ୍ୱାପି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୧୪୩୭-୯।ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ଭତ୍ତସ୍ସାତି କଞ୍ଜିକାଦିଦ୍ରୱମିସ୍ସଭତ୍ତମାହ। ଉପ୍ଲୱତୀତି ଉପରି ପ୍ଲୱତି। କଞ୍ଜିକନ୍ତି ଆରନାଲଂ, ଇମସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ଖୀରତକ୍କାଦିଦ୍ରୱଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। ପୱାହେତ୍ୱାତି ମତ୍ଥକତୋ ପଲାପେତ୍ୱା। ଅନ୍ତୋ ପୱିଟ୍ଠଂ ସଚେ ତନ୍ତି ତଂ ରଜଂ ଯଦି ଭତ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପୱିଟ୍ଠଂ ହୋତି। ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଅସତି ହତ୍ଥତୋ ଅମୋଚେନ୍ତେନେୱ ଯତ୍ଥ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ଅତ୍ଥି, ତଂ ତତ୍ଥ ନେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ।

୧୪୪୦।ଅପନୀଯାୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଥୂଲ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ସୁଖୁମଂ ଚେ’’ତି ୱକ୍ଖମାନୱିପରିଯାଯତୋ ଲବ୍ଭତି। ସଭତ୍ତଂ ଅପନୀଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥାହ ‘‘ଉପରିଭତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅପନେତବ୍ବଂ, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)।

୧୪୪୧।ଥେୱୋତି ବିନ୍ଦୁ। ଥେୱୋ…ପେ… ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ଯଥା ପଠମତରଂ ପତିତଥେୱେ ଦୋସୋ ନତ୍ଥି, ତଥା ଆକିରିତ୍ୱା ଅପନେନ୍ତାନଂ ପଚ୍ଛା ପତିତଥେୱେପି ଅଭିହଟତ୍ତା ନେୱତ୍ଥି ଦୋସୋ।

୧୪୪୨-୪।ଚରୁକେନାତି ଖୁଦ୍ଦକୌକ୍ଖଲିଯା। ତତୋ ଚରୁକତୋ। ମସୀତି ଜଲ୍ଲିକାଆଦିକା ଭସ୍ମା। ଭାଜନେତି ଭାଜନପତ୍ତାଦିଭାଜନେ। ତସ୍ସ ଚାତି ତସ୍ସ ମସିଆଦିନୋ ଚ।

ଅନନ୍ତରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୀଯମାନଂ ଯଂ ପତ୍ତତୋ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଇତରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପତ୍ତେ ସଚେ ପତତି, ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ହୋତି, ତସ୍ମା ୱଟ୍ଟତେୱାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଦୀଯମାନ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭତ୍ତାଦିକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚୀ’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ୱଟ୍ଟତେୱା ଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱଟ୍ଟତେୱ ଅଯ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ ନ

କାତଢ୍ଢୋ ‘‘ଅଯ’’ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯସ୍ସ ଅଭାୱତୋ। ତସ୍ମା ୱ-କାରୋ ଗାଥାଛନ୍ଦୱସେନ ଦୀଘଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତୋତି ୱେଦିତଢ୍ଢୋ।

୧୪୪୫-୬।ପାଯାସସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପୂରଣଯୋଗେ ସାମିୱଚନଂ, ପାଯାସେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉଣ୍ହତୋତି ଉଣ୍ହତ୍ତା। ନ ସକ୍କତୀତି ନ ସକ୍କୋତି। ମୁଖୱଟ୍ଟିଯଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ମୁଖୱଟ୍ଟିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ହତ୍ଥେ ଫୁସାପିତେ ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତଥା ମୁଖୱଟ୍ଟିଯା ଗହେତୁଂ ନ ସକ୍କା ଚେ, ଆଧାରକେନପି ଗହେତଢ୍ଢୋତି ଯୋଜନା।

୧୪୪୭-୮। ଆହରିଯମାନଂ ୱା ନେୱ ଜାନାତି, ଦୀଯମାନଂ ୱା ନ ଜାନାତୀତି ଯୋଜନା। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ‘‘ଜାନତୀ’’ତି ରସ୍ସୋ କତୋ। ଆଭୋଗନ୍ତି ‘‘ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ଆଭୋଗଂ। ଯଥାହ ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ‘‘ଆଭୋଗମତ୍ତମେୱ ହି ଏତ୍ଥ ପମାଣ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)। ‘‘କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନତ୍ତା ‘‘କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱାତିପି ଯୁଜ୍ଜତେୱ।

୧୪୪୯।‘‘ହତ୍ଥେନ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଆଧାରକମ୍ପି ୱା’’ତି ଇମିନାପି ଯୋଜେତଢ୍ଢଂ। ‘‘ପାଦେନ ପେଲ୍ଲେତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ପନ ‘‘ଆଧାରକ’’ନ୍ତି ଇଦମେୱ ଯୋଜେତଢ୍ଢଂ। ଯଥାହ ‘‘ହତ୍ଥେନ ଆଧାରକଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ପାଦେନ ପେଲ୍ଲେତ୍ୱା ନିଦ୍ଦାଯତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)। ପେଲ୍ଲେତ୍ୱାତି ପୀଳେତ୍ୱା, ଅକ୍କମିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୪୫୦। କମି-ଧାତୁସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ‘‘ଅକ୍କ’’ଇତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ ଯତିହୀନଦୋସୋତି।

‘‘ସିଲୋକେ ନିଯତଟ୍ଠାନଂ, ପଦଚ୍ଛେଦଂ ଯତିଂ ୱିଦୂ;

ତଦପେତଂ ଯତିବ୍ଭଟ୍ଠଂ, ସୱନୁଦ୍ୱେଜନଂ ଯଥା’’ତି। –

ଦଣ୍ଡିନା ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣତୋ ସିଦ୍ଧତାଯ ଦୋସୋ ଯଥା ନ ହୋତି, ତଥା ୱିଚାରେତ୍ୱା ଗହେତଢ୍ଢଂ। କେଚି ପନେତ୍ଥ ଇ-କାରାଗମସ୍ସ ପଚ୍ଚଯଭାୱତ୍ତା ତଂସହିତୋ ମ-କାରୋ ତଗ୍ଗହଣେନ ସଙ୍ଗଯ୍ହତୀତି ଉଭଯପକ୍ଖଭାଗୀତି ଧାତୁପଚ୍ଚଯାନଂ ମଜ୍ଝେ ଯତିଯା ଇଚ୍ଛିତତ୍ତା ନ ଦୋସୋତି ପରିହରନ୍ତି। ଜାଗରସ୍ସାପୀତି ଅନିଦ୍ଦାଯନ୍ତସ୍ସାପି। ଅନାଦରୋତି ଅନାଦରଭାୱୋ।

୧୪୫୧।ତସ୍ମାତି ତଥା ଗହଣସ୍ସ ଅନାଦରଭାୱତୋ। ତନ୍ତି ତଂ ଆଧାରକଂ ପାଦେନ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ। ଦୀଯମାନନ୍ତି ଦାଯକେନ ପଟିଗ୍ଗହାପିଯମାନଂ। ପତତୀତି ପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ହତ୍ଥଂ ଅଫୁସିତ୍ୱା ରଜୋରହିତାଯ ସୁଦ୍ଧଭୂମିଯା ୱା ପଦୁମିନିପଣ୍ଣାଦୀସୁ ୱା ପତତି। ଯଥାହ ‘‘ଯଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଦାଯକସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ପରିଗଳିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧାଯ ଭୂମିଯା ୱା ପଦୁମିନିପଣ୍ଣୱତ୍ଥକଟସାରକାଦୀସୁ ୱା ପତତି, ତଂ ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)। ସରଜାଯ ଭୂମିଯା ପତିତେ ରଜଂ ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ୱା ଧୋୱିତ୍ୱା ୱା ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତଢ୍ଢନ୍ତି ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ‘‘ସରଜାଯ ଭୂମିଯଂ ପତତୀ’’ତିଆଦିନା ଦସ୍ସିତଂ। ଗହେତୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭୁଞ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ଦାଯକେହୀ’’ତି ଚ ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଯଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ପତତି, ତଂ ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ। ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ତଂ ଭିକ୍ଖୱେ ଦାଯକେହୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୩)। ‘‘ଯଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ପତତୀ’’ତି ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚତୂସୁପି କାଲିକେସୁ ଅଯଂ ନଯୋ ୱେଦିତଢ୍ଢୋ।

୧୪୫୨। ଅଢ୍ଢୋହାରିକନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନ’’ନ୍ତି।

୧୪୫୩-୪।ତଂ ମଲଂ। ତେସୂତି ଉଚ୍ଛୁଆଦୀସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ। ତନ୍ତି ମଲମିସ୍ସକଂ ଉଚ୍ଛୁଆଦିକଂ ୱତ୍ଥୁ। ନ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ନ ପନ ପଞ୍ଞାଯତି। ତସ୍ମିନ୍ତି ଉଚ୍ଛୁଆଦିୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ।

୧୪୫୫।ନିସଦୋଦୁକ୍ଖଲାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନିସଦପୋତମୁସଲାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

୧୪୫୬। ୱାସିଯା ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ତଜ୍ଜାତିକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସତ୍ଥମ୍ପି ଗହେତଢ୍ଢଂ। ଖୀରେତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ତାପିତଖୀରେ, ଇଦଂ ଉପରି ଆମକସ୍ସ ୱିସୁଂ ଗହଣେନ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ନୀଲିକାତି ନୀଲୱଣ୍ଣଂ। ସତ୍ଥକେ ୱିଯ ନିଚ୍ଛଯୋତି ସତ୍ଥେନ ଉଟ୍ଠିତମଲେ ଉଚ୍ଛୁଖଣ୍ଡେ ୱିଯ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତଢ୍ଢନ୍ତି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତଢ୍ଢୋ।

୧୪୫୭।ତନ୍ତି ତଂ ଅଗ୍ଗିସନ୍ତତ୍ତଓାସିଆଦିଂ, ତାପଓନ୍ତୁତୋ ଓାସି ଗହେତଙ୍କା।

୧୪୫୯।ତନ୍ତି ତଂ ହତ୍ଥାଦିକାଯାଓଯଓଂ ଓା ଚୀଓରଂ ଓା ଧୋଓିତ୍ୱା ପତିତକିଲିଟ୍ଠଜଲମିସ୍ସମୋଦନଂ। ରୁକ୍ଖମୂଲାଦୀସୁ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତାଦୀସୁ ରୁକ୍ଖପଣ୍ଣାଦିଂ ଧୋଓିତ୍ୱା ପତିତକିଲିଟ୍ଠୋଦକେପି ଏସେଓ ଓିନିଚ୍ଛୟୋତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏସେଓା''ତିଆଦି।

୧୪୬୦। ଜଲଂ ସଚେ ସୁଦ୍ଧଂ ପତତି, ଓଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା, ''ରୁକ୍ଖତୋ''ତି ଲବ୍ଭତି। ଅବ୍ଭୋକାସେ ଚ ସଚେ ସୁଦ୍ଧଂ ତୋୟଂ ପତତି, ଓଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ''ଆକାସତୋ''ତି ଲବ୍ଭତି। ଉଭୟତ୍ଥାପି ରୁକ୍ଖପଣ୍ଣେସୁ, ଆକାସେ ଚ ରଜସ୍ସ ପଠମମେଓ ଓସ୍ସୋଦକେନ ଧୋଓିତତ୍ତା ଆହ ''ସୁଦ୍ଧ''ନ୍ତି।

୧୪୬୧।ଅଚ୍ଛୁପନ୍ତେନାତି ଅଫୁସନ୍ତେନ। ତସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ।

୧୪୬୨।ପତ୍ତନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପତ୍ତଂ। ଛୁପିତ୍ୱାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନପତ୍ତଗତୋଦନଂ ଫୁସିତ୍ୱା। ତଂ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତେ ଭତ୍ତଂ। ଯଥାହ ''ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତେ ଓଦନଂ ଛୁପିତ୍ୱା ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତେ ଓଦନଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଉଗ୍ଗହିତକୋ ହୋତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)।

୧୪୬୪।ପଚ୍ଛାତି ତସ୍ମିଂ ଗହିତେପି ଅଗହିତେପି ପଚ୍ଛା। ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଭୋଜନଂ।

୧୪୬୭।ତସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଗତସ୍ସ ଭତ୍ତସ୍ସ।

୧୪୬୮।ପରେନାତି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତପତ୍ତେନ।

୧୪୬୯-୭୦। ''ଯାଗୁଆଦୀନଂ ପଚନେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭାଜନେ''ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପଚନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ପଚନଂ, ଭାଜନଂ। ଭାଜନୂପରି ହତ୍ଥେସୁ ସାମଣେରସ୍ସାତି ଭାଜନସ୍ସ ଉପରି କତେସୁ ସାମଣେରସ୍ସ ହତ୍ଥେସୁ। ପତିତଂ ହତ୍ଥତୋ ତସ୍ମିନ୍ତି ତସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ପରିଗଳିତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଭାଜନେ ପତିତଂ।

୧୪୭୧। ''ନ କରୋତି ଅକପ୍ପିୟ''ନ୍ତି ଏତ୍ଥ କାରଣମାହ ''ପରିଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ହି ତ''ନ୍ତି। ତଞ୍ହି ଯସ୍ମା ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଅକପ୍ପିୟଂ ନ କରୋତୀତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏଓଂ ଅକତ୍ୱାତି ଯଥାଓୁତ୍ତପକାରେନ ଅକତ୍ୱା। ଆକିରତେଓ ଚେତି ସଚେ ଭାଜନେ ଆକିରତି ଏଓ। ତଂ ତଥା ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ଭତ୍ତଭାଜନଂ। ନିରାମିସଂ କତ୍ୱାତି ତତ୍ଥ ପତିତଂ ଆମିସଂ ଯଥା ନ ତିଟ୍ଠତି, ଏଓଂ ଧୋଓିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୪୭୨-୩।କୁଟନ୍ତି ଘଟଂ। ଆଓଜ୍ଜେତୀତି କୁଟଂ ନାମେତ୍ୱା ଯାଗୁଂ ଆସିଞ୍ଚତି।

୧୪୭୪।ହତ୍ଥେତି ଦ୍ୱେ ହତ୍ଥେ। ତତ୍ଥାତି ତତ୍ଥ ଭୂମିୟଂ ଠପିତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ହତ୍ଥତଲେସୁ।

୧୪୭୫-୬।ଏକସ୍ସ ଗହଣୂପଗଂ ଚେ ଭାରନ୍ତି ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ଏକେନ ପୁରିସେନ ଉକ୍ଖିପନପ୍ପମାଣଂ ଭାରଂ ସଚେ ଭଓେୟ୍ୟ। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ଏକସ୍ସ ଗହଣୂପଗଂ ଭାର''ନ୍ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି।

୧୪୭୭।ଲଗ୍ଗେନ୍ତୀତି ଓଲମ୍ବେନ୍ତି। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ମଞ୍ଚପୀଠେ। ଓଟ୍ଟତେଓାତି ଉଗ୍ଗହିତକଂ ନ ହୋତୀତି ଦୀପେତି।

୧୪୭୮।ସମ୍ମୁଜ୍ଜନ୍ତୋତି ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତୋ। ଘଟ୍ଟେତୀତି ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ସମ୍ମଜ୍ଜନିୟା ଫୁସତି।

୧୪୭୯।ତଂ ଛଡ୍ଡୁତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହିତଭାଓଂ ଛଡ୍ଡୁତ୍ୱା। ଠପେତୁଂ ଓଟ୍ଟତି ଉଗ୍ଗହିତକଂ ନ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୧୪୮୦।ତନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହିତସଞ୍ଞାୟ ଗହିତଂ ତଂ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ। ଅଞ୍ଞଥା ପନ ନ କପ୍ପନ୍ତି ଅପିହିତଂ ପିଧାତୁଞ୍ଚ ପିହିତଂ ଓିଓରିତୁଞ୍ଚ ନ ଓଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୮୧।ବହିଠପେତି ଚେତି ଯଦି ପୁବ୍ବେ ଠପିତଟ୍ଠାନତୋ ବହି ଠପେତି। ତେନାତି ବହି ଠପେତ୍ୱା ମୁତ୍ତହତ୍ଥେନ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା। ତନ୍ତି ବହି ଠପିତଂ ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତଂ। ଛଡ୍ଡୁତ୍ୱାତି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଭାଓଂ ଛଡ୍ଡୁତ୍ୱା। ତଂ ତଥା ଛଡ୍ଡୁତ୍ୱା ଠପିତଂ।

୧୪୮୨-୩।ଉଚ୍ଚେତି ଯଦି କଣ୍ଟିକାତି ସଚେ କଣ୍ଟିକା ସଞ୍ଜାୟତି। ସିଙ୍ଗିୱେରାଦିକେତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପିପ୍ଫଲିଆଦୀନଂ ଗହଣଂ। ମୂଲେତି ପଞ୍ଚମୂଲାଦିକେ ମୂଲେ। ଘୁଣଚୁଣ୍ଣନ୍ତି ଘୁଣପାଣକେହି ଉପ୍ପାଦିତଚୁଣ୍ଣଂ। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ଉଚ୍ଚେତୀ''ତି କିରିଯଂ ପଚ୍ଚାମସତି। ତଂସମୁଟ୍ଠାନତୋତି ପଟିଗ୍ଗହିତତେଲାଦୀସୁ ସମୁପ୍ପନ୍ନତ୍ତା। ତଞ୍ଚେୱାତି ପଞ୍ଚଚତୀତି ପଠମପଟିଗ୍ଗହିତଂ ତମେୱ ତେଲାଦିକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନାହ ''ପଟିଗ୍ଗହଣ…ପେ… ନ ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି।

୧୪୮୪-୫।କୋଟିପୁଗ୍ଗଲୋତି ସାମଣେରଗମିକାଦୀସୁପି ଯୋ କୋଚି ସତ୍ତୋ। ତାଲପିଣ୍ଡିନ୍ତି ତାଲକଣ୍ଣିକଂ ଫଲଂ। ଅଞ୍ଞୋ ଭୂମଟ୍ଠୋତି ଭୂମିଯଂ ଠିତୋ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୁଗ୍ଗଲୋ ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା।

୧୪୮୬।ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଛିନ୍ଦଂ କତ୍ୱା। ୱତିନ୍ତି ହତ୍ଥପାସପ୍ପହୋନକବହଲୱତିଂ। ଯଥାହ ''ହତ୍ଥପାସେ ସତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)। ଦଣ୍ଡକେ ଅଫୁସିତ୍ୱାୱାତି ଯତ୍ତକେନ ଗମନୱେଗୋ ନିଦ୍ଧାଯତି, ଏତ୍ତକଂ, ପହରଣତୋ ୱତିଦଣ୍ଡକେ ୱା ଅପ୍ପହରିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପହରିତ୍ୱା ଠତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି ଚେ, ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ମଯଂ ପନ 'ଯଂ ଠାନଂ ପହଟଂ, ତତୋ ସଯଂ ପତିତମିୱ ହୋତୀ'ତି ତକ୍କଯାମ। ତସ୍ମିମ୍ପି ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଯୁଜ୍ଜତି ସୁଙ୍କଘାତକତୋ ପୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ବହି ପତିତଭଣ୍ଡଂ ୱିଯା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)।

୧୪୮୭-୮।ପାକାରୋତି ଏତ୍ଥ ''ୱତିଂ ୱା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଆଗତତ୍ତା ଇଦଂ ଅଧିକାରତୋ ଗହେତବ୍ବଂ। ''ନ ପୁଥୁଲୋ''ତି ଏତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପେତପ୍ପମାଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅନ୍ତୋ…ପେ… ପହୋତି ଚେ''ତି। ''ଉଦ୍ଧଂ ହତ୍ଥସତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା''ତି ଇମିନା ଦାଯକସ୍ସ ଦାତୁମିଚ୍ଛାଯ ଆକାସଂ ତଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱିସ୍ସଟ୍ଠଭାୱଂ ଞାପେତି। ସମ୍ପତ୍ତନ୍ତି ହତ୍ଥପ୍ପତ୍ତଂ। ଗଣ୍ହତୋତି ପଟିଗ୍ଗହଣସଞ୍ଞାଯ ଗଣ୍ହତୋ।

୧୪୮୯।''ସାମଣେର''ନ୍ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଗିହିନୋପି ଗହଣଂ। ତତ୍ଥେୱାତି ଖନ୍ଧେ ଏୱ। ନିସିନ୍ନୋ ସାମଣେରୋ।

୧୪୯୧-୨।ଫଲିନିଂ ସାଖନ୍ତି ଫଲୱତିଂ ସାଖଂ। ''ଖାଦିତୁ''ନ୍ତି ଇଦଂ ''ଚିତ୍ତେ ସମୁପ୍ପନ୍ନେ''ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସଚେ ଫଲଂ ଖାଦତି, ଏୱଂ ଖାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ମକ୍ଖିକାନଂ ନିୱାରହନ୍ତି ମକ୍ଖିକାନଂ ନିୱାରେତୁଂ।

୧୪୯୩। ଛାଯତ୍ଥଞ୍ଚ ମକ୍ଖିକା ନିୱାରେତୁଞ୍ଚ ଗଯ୍ହମାନା ଫଲସାଖା ସୁଖପରିଭୋଗତ୍ଥାଯ କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହିତା ଚେ, ଖାଦିତୁମିଚ୍ଛାଯ ସତି ପୁନ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତାପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''କପ୍ପିଯଂ ପନ କାରେତ୍ୱା''ତିଆଦି।

୧୪୯୪-୫। ''ତଂ ସୋ ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା''ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ''ଗହେତ୍ୱା''ତି ଇଦଂ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ଗହଣଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଚେ ପୁବ୍ବମେୱା''ତି ସେସୋ।

୧୪୯୬-୯। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପାଥେଯ୍ୟତଣ୍ଡୁଲେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୋତି ସାମଣେରୋ। ଇତରେହୀତି ଭିକ୍ଖୁନା ଗହିତେହି ଅତ୍ତନୋ ତଣ୍ଡୁଲେହି।

ଦ୍ୱୀସୁ ପତ୍ତେସୂତି ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ବହୂସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅତ୍ତନା ଲଦ୍ଧଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦତ୍ୱା ତେହି ଲଦ୍ଧଂ ଅତ୍ତନା ଗହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେସଂ ଦାନୱସେନ ବହୁନ୍ନମ୍ପି ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତଂ ତମେୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଯାଗୁଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା''ତିଆଦି। ''ଆୱୁସୋ ତୁଯ୍ହଂ ଯାଗୁଂ ମଯ୍ହଂ ଦେହୀ'ତି ଏୱଂ ଥେରେହି ପଟିପାଟିଯା ଯାଚିତ୍ୱାପି ପିୱିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସବ୍ବେହି ସାମଣେରସ୍ସ ସନ୍ତକମେୱ ଭୁତ୍ତଂ ହୋତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସାମଣେରସ୍ସ ପୀତତ୍ତାତି ଏତ୍ଥ ''ଯାଗୁଯା''ତିଇଦଂ ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି।

୧୫୦୦।ଇମସ୍ସାତି ପାଥେଯ୍ୟତଣ୍ଡୁଲହାରକସ୍ସ। ''ନ ୱିସେସତା''ତି ଇମିନା ୱିସୁଂ ଅୱତ୍ତବ୍ବତଂ ଦୀପେତି।

୧୫୦୧।ଅସ୍ସ ୱିସେସସ୍ସାତି ଯଥାୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯୱିସେସସ୍ସ ୱିସୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଭାୱେତି ସେସୋ। ତସ୍ସାତି ସାମଣେରତଣ୍ଡୁଲହାରକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ସାଲଯଭାୱନ୍ତି ଅତ୍ତନା ହଟତଣ୍ଡୁଲେସୁ ପରିକ୍ଖୀଣେସୁ ''ଇଦଂ ଅମ୍ହାକମ୍ପି ପଦସ୍ସତୀ''ତି ସାଲଯଭାୱୋ। ଛାଯାଦୀନମତ୍ଥାଯ ଗଯ୍ହମାନାଯ ସାଖାଯ ଇମିସ୍ସା ଫଲଂ ଖାଦିତୁକାମତାଯ ସତି ଖାଦନାରହନ୍ତି ଆଲଯସ୍ସ କାତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଅଯମ୍ପି ଅୱିସେସୋତି ୱିଞ୍ଞାଯତି, ତତ୍ଥ ସମ୍ଭୱନ୍ତଂ ପନ ୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହାତି ୱତ୍ତୁଂ ଯୁଜ୍ଜତି।

୧୫୦୨-୪।ନିଚ୍ଚାଲେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀତି ନିଚ୍ଚାଲେତ୍ୱା ସକ୍ଖରା ଅପନେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ତେଲକୋତି ତୁଟ୍ଠଅସାମଣେରୋ। ପକ୍କକାଲସ୍ମିଂ ୱିୱରିତ୍ୱା

ପକ୍କତା ଞାତଙ୍କାତି ଯୋଜନା। ପି-ସଦ୍ଦୋ ପନ-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ଓରୋପେତ୍ୱାତି ଉଦ୍ଧନତୋ ଓରୋପେତ୍ୱା। ପୁବ୍ବତଣ୍ଡୁଲଧୋୱନତ୍ଥାଯ କତପଟିଗ୍ଗହଣସ୍ସେୱ ପମାଣତ୍ତା ଆହ "ନ ପଚ୍ଛସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହଣକାରଣ"ନ୍ତି। ଅସ୍ସାତି ଭୋଜନସ୍ସ।

୧୫୦୫। କାରିତନ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱିକମ୍ମକତ୍ତା ଆହ "ଉଦ୍ଧନଂ ସୁଦ୍ଧଭାଜନ"ନ୍ତି, ଉଦ୍ଧନେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୫୦୬।କୋଚୀତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ। ତେନ ଭିକ୍ଖୁନାତି ଉଦ୍ଧନଂ ସୁଦ୍ଧଭାଜନଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଯେନ ଅଗ୍ଗି କତୋ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା। ଇଦଞ୍ଚ ଉପଲକ୍ଖଣଂ ଅଞ୍ଞେନପି ନ କାତବ୍ବତ୍ତା।

୧୫୦୭।ପଚ୍ଛାତି ତଣ୍ଡୁଲପକ୍ଖେପତୋ ପଚ୍ଛା। ତଂ ଯାଗୁଂ। ସଚେ ପଚତୀତି ଅଗ୍ଗିଂ କରୋନ୍ତୋ ପଚତି। ସାମପାକା ନ ମୁଚ୍ଚତୀତି ତଂ ଯାଗୁଂ ପିୱନ୍ତୋ ସାମପାକଦୁକ୍କଟତୋ ନ ମୁଚ୍ଚତି।

୧୫୦୮। ୱଲ୍ଲିଯା ସହ ତତ୍ଥ ୱଲ୍ଲିଯଂ ଜାତଂ ଫଲଂ କିଞ୍ଚି ଇସକମ୍ପି ଚାଲେତି, ତତୋ ଲଦ୍ଧଂ କିଞ୍ଚି ଫଲଂ ତସ୍ସେୱ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା, ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତସ୍ସେୱାତି ଏୱକାରେନ ଅଞ୍ଞେସଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି।

୧୫୦୯।ପରାମଟ୍ଠୁନ୍ତି ଆମସିତୁଂ। ଅପସ୍ସଯିତୁନ୍ତି ଅୱଲମ୍ବିତୁଂ, ଅପସ୍ସନଂ ୱା କାତୁଂ। "କିରା"ତି ଇମିନା କେୱଲଂ ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫) ୱୁତ୍ତଭାୱଂ ସୂଚେତି।

୧୫୧୦-୧।ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ତେଲେ। ହତ୍ଥେନ ସଣ୍ଡାସଗ୍ଗହଣଂ ଅମୁଞ୍ଚନ୍ତେନ। ତଂ ତେଲଂ।

୧୫୧୫-୬।ଲୋଣକିଚ୍ଚନ୍ତି ଅଲୱଣଟ୍ଠାନେ ଲୋଣେନ କାତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ। ସନ୍ନିହିତସେସକାଲିକସମ୍ମିସ୍ସଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ ୱିଯ ସମୁଦ୍ଦୋଦକସ୍ସ ଅସନ୍ନିଧିଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଯାୱଜୀୱିକସଙ୍ଖାତ"ନ୍ତିଆଦି। କାଲୱିନିମ୍ମୁତ୍ତନ୍ତି ଅକାଲିକଂ, ଚତୂସୁ କାଲିକେସୁ ଅସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୧୭।ହିମସ୍ସ କରକାତି ହିମୋଦକସ୍ସ ମୁତ୍ତା ୱିଯ ପଣ୍ଡିନସକ୍ଖରା। ବହଲମ୍ପି ଚାତି ପକ୍ଖିଉଟ୍ଠାନେ ମୁଖେ ୱା କଦ୍ଦମଓଣ୍ଡସ୍ସ ଅପଞ୍ଞାଯନପ୍ପମାଣବହଲଂ ପାନୀଯଞ୍ଚ। ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ କଦ୍ଦମଓଣ୍ଡଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ନ ୱଟ୍ଟତୀତି। ଯଥାହ "ସଚେ ପନ ମୁଖେ ଚ ହତ୍ଥେ ଚ ଲଗ୍ଗତି, ନ ୱଟ୍ଟତି, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ"ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫)।

୧୫୧୮।କସିତଟ୍ଠାନେତି କଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ। ନ ୱଟ୍ଟତି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ। ଏୱଂ ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ।

୧୫୧୯।ସୋବ୍ଭୋ ଦୁକ୍ଖୋଗାହନଜଲାସଯୋ। "ଆୱାଟୋ"ତି କେଚି। କକୁଧୋତି ଅଜ୍ଜୁନୋ।

୧୫୨୦।ପାନୀଯସ୍ସ ଘଟେତି ପାନୀଯଘଟେ। ତଂ ପାନୀଯଘଟଂ।

୧୫୨୧। ୱାସତ୍ଥାଯ ପୁପ୍ଫାନି ୱାସପୁପ୍ଫାନି। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ପାନୀଯଘଟେ। କମଲ୍ଲିକାସୂତି ପାଟଲିକୁସୁମାଦୀହିପି ସହ କଣ୍ଟକମଲ୍ଲିକାସୁ। ଦିନ୍ନାସୂତି ପାନୀଯେ ପକ୍ଖିତ୍ତାସୁ।

୧୫୨୨।ୱିସତୀତି ଅନ୍ତୋଗଲଂ ପୱିସତି। ତେନେୱ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ "ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠପିତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବ"ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫) ୱୁତ୍ତଂ। ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନଂ "ଅଞ୍ଞତ୍ର ଉଦକଦନ୍ତପୋନା"ତି (ପାଚି। ୨୬୬) ପାଠଇଯା ୱିରୁଜ୍ଝତୀତି ଚେ? ନ ୱିରୁଜ୍ଝତି। ସା ହି କେୱଲଂ ଦନ୍ତକିଚ୍ଚଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା, ଇଦଂ ରସଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ତେନେୱ ତଦନନ୍ତରଂ "ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ରସେ ପୱିଟ୍ଠେପି ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଅଚିତ୍ତକଞ୍ହି ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦ"ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫) ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଅଚିତ୍ତକତା "ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକେ ପଟିଗ୍ଗହିତସଞ୍ଞୀ"ତିଆଦିକାଯ ପାଠଇଯା କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିନୋପି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଯତି। ପସନୋଦକସ୍ସ ପନ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାପି ପାତବ୍ବତାଯ ଦନ୍ତକଟ୍ଠେନ ସଦିସତ୍ତା ଏକଯୋଗନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ସହେୱ ପୱତ୍ତୀତି ୱିଞ୍ଞାଯତି। ଉଦକସ୍ସ ଚ ଦନ୍ତପୋନସ୍ସ ଚ ତୁଲ୍ୟଦୋସେନ ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି।

୧୫୨୩। ମୁତ୍ତୋଦକସିଙ୍ଘାଣିକାଦିଦ୍ରୱଅସ୍ସୁଖୀରାଦିଦ୍ରୱସ୍ସ ଆପୋଧାତୁପ୍ପକାରତ୍ତା, କଣ୍ଣମଲାଦିନୋ ଘନଦବ୍ବସ୍ସ ପଥୱୀଧାତୁପ୍ପକାରତ୍ତା "ସରୀରଟ୍ଠେସୁ ଭୂତେସୂ"ତି ଇମିନା ଖୀରାଦିମାହ। "କି"ନ୍ତି ଇଦଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ପଦେନପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। କପ୍ପାକପ୍ପିଯମଂସାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ "ସତ୍ତାନ"ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିଯା

ଲବ୍ଭତି।

୧୫୨୪।ଲୋଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଏତଂ ସବ୍ବମ୍ପୀ’’ତି ଇଦଂ ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି।

୧୫୨୫।ଏତ୍ତାତି ଏତେସୁ ଯଥାଵୁତ୍ତେସୁ କଣ୍ଣମଲାଦୀସୁ।

୧୫୨୮।ଚତ୍ତାରିଵିକଟାନୀତି ମହାଵିକଟଂ ନାମ ଗୂଥଂ, ମତ୍ତିକା, ମୁତ୍ତଂ, ଛାରିକା ଚାତି ଵୁତ୍ତାନି ଚତ୍ତାରି ଵିକଟାନି। ତାନି ହି ଵିରୁଦ୍ଧାନି ସପ୍ପଵିସାନି କତାନି ଵିହତାନୀତି ‘‘ଵିକଟାନୀ’’ତି ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି। ନତ୍ଥି ଦାଯକୋ ଏତ୍ଥାତି ନଦାଯକଂ, ଠାନଂ, ତସ୍ମିଂ। ‘‘ନ ଅ ନୋ ମା ଅଲଂ ପଟିସେଧେ’’ତି ଵୁତ୍ତତ୍ତା ପଟିସେଧଵାଚିନା ନ-ସଦ୍ଦେନ ସମାସୋ, ‘‘ଅଦାଯକେ’’ତି ଇମିନା ଅନନ୍ତରଂ। ଇଧ ଦୁକ୍କଟୋ ଚ ଅସମତ୍ଥୋ ଚ ଅସନ୍ତୋ ନାମାତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଦନ୍ତପୋନସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା, ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଵୁତ୍ତଂ। ଇଦଂ କାଲୋଦିସ୍ସଂ ନାମ।

୧୫୨୯।ପଥଵିନ୍ତି ଅକପ୍ପିଯପଥଵିଂ। ତରୁନ୍ତି ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖଂ। ଇମିନା ସପ୍ପଦଟ୍ଠକାଲେ ଅସତି କପ୍ପିଯକାରକେ ଵିକଟତ୍ଥାଯ ଅଭୂନା ଚ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତି।

୧୫୩୦।ଅଚ୍ଛେଦଗାହତୋତି ଵିଲୁମ୍ପିତ୍ଵା ଗଣ୍ହନତୋ। ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ସବ୍ବେହି ହେତୁପଦେହି ଯୁଜ୍ଜତି। ତସ୍ସାତି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପରସ୍ସ ଅଭିକ୍ଖୁକସ୍ସ ଦାନେନ ଚାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅଭିକ୍ଖୁକସ୍ସା’’ତି ପନ ଵିସେସନେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦିନ୍ନେ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ଵିଜହତୀତି ଦୀପେତି। ସବ୍ବନ୍ତି ଯଥାଵୁତ୍ତଂ କାଯେନ ଗହଣାଦିପ୍ପକାରସ୍ସ କଲ୍ଲଂ ଗହିତଂ। ଏଵନ୍ତି ଇମିନା ନିଯାମେନ।

୧୫୩୧।ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣେତି ଦୁଟ୍ଠୁ ଉପଚିଣ୍ଣେ ଦୁରାମଟ୍ଠେ, ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତସ୍ସ ଆମିସଭତ୍ତଭାଜନାଦିନୋ କୀଠଆଵସେନ ହତ୍ଥେନ ପରାମସନେ ଚ ତତ୍ଥଜାତକଫଲିନିଂ ସାଖାଯ ଵା ଵଲ୍ଲିଯା ଵା ଗହେତ୍ଵା ଚାଲନେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଗ୍ଗହିତସ୍ସ ଗହଣେତି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଭାଵଂ ଛଡ୍ଡାଵ ଗହିତସ୍ସ କସ୍ସଚି ଵତ୍ଥୁନୋ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଚ। ଅନ୍ତୋଵୁଟ୍ଠେ ଚାତି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯା ଅନ୍ତୋ ଠପେତ୍ଵା ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପିତେ ଚ। ସଯଂପକ୍କେ ଚାତି ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଅଭୂନା ପକ୍କେ ଚ। ଅନ୍ତୋପକ୍କେ ଚାତି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯା ଅନ୍ତୋଯେଵ ପକ୍କେ ଚ। ଦୁକ୍କଟଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୫୩୨-୩। ପଟିଗ୍ଗହିତକେ ତସ୍ମିଂ ପଟିଗ୍ଗହିତସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦନ୍ତପୋନଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ।

୧୫୩୪।ଭିକ୍ଖୁନୀନନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ, ଏକଦେସସରୂପେକସେସୋ। ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ଵିନିଚ୍ଛଯୋ ନଵମଚ୍ଛିମଥେରଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଯତୋ ଅଭିସେସେନ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ, ତତୋ ତସ୍ମା ହେତୁନା ସକଲୋ ଅଯଂ ଵିନିଚ୍ଛଯୋ ଅସମାସତୋ ମଯା କଥିତୋତି ଯୋଜନା। କୁସଲଭିକାଦୀସୁ ଵିଯ ଅତ୍ଥସାକଲ୍ଲସ୍ସ ଅତ୍ଥସଙ୍ଖେପତୋଵ ଵୁତ୍ତଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ‘‘ସକଲୋ’’ତି ଵତ୍ଵାପି କଥାଯ ଵିତ୍ଥାରିତଭାଵଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅସମାସତୋ’’ତି।

ଦନ୍ତପୋନକଥାଵଣ୍ଣନା।

ଭୋଜନଵଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

୧୫୩୫।‘‘ଅଚେଲକାଦୀନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ‘‘ଅଚେଲକୋ ନାମ ଯୋ କୋଚି ପରିବ୍ବାଜକସମାପନ୍ନୋ ନଗ୍ଗୋ’’ତି (ପାଚି। ୨୭୧) ପଦଭାଜନେ ଵୁତ୍ତଂ, ତଦଟ୍ଠକଥାଯ ‘‘ପରିବ୍ବାଜକସମାପନ୍ନୋତି ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ସମାପନ୍ନୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୯) ଵୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଅଚେଲକପବ୍ବଜ୍ଜମୁପଗତୋଯେଵେତ୍ଥ ଅଚେଲକୋ ନାମ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଵା ପରିବ୍ବାଜିକାଯ ଵା’’ତି (ପାଚି। ୨୭୦) ମାତିକା-ଗତେ ଦ୍ଵେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଇମେସୁ ଚ ଦ୍ଵୀସୁ ‘‘ପରିବ୍ବାଜକୋ ନାମ ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ସାମଣେରଞ୍ଚ ଠପେତ୍ଵା ଯୋ କୋଚି ପରିବ୍ବାଜକସମାପନ୍ନୋ’’ତି (ପାଚି। ୨୭୧) ଵୁତ୍ତୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ନାମ। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଞ୍ଚ ସିକ୍ଖମାନଞ୍ଚ ସାମଣେରିଞ୍ଚ ଠପେତ୍ଵା ଯା କାଚି ପରିବ୍ବାଜିକସମାପନ୍ନା’’ତି (ପାଚି। ୨୭୧) ଵୁତ୍ତା ପରିବ୍ବାଜିକା ନାମାତି ଗହେତବ୍ବା। ପରିବ୍ବାଜକା ପନେତ୍ଥ ଛନ୍ନାଯେଵ ଗହେତବ୍ବା। ଦେନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି, ଏତ୍ଥ ‘‘କାଯାଦିନା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଦଦେଯ୍ୟାତି କାଯେନ ଵା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ଵା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ ଵା ଦେତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୭୧)।

୧୫୩୬।ତିକପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ତିତ୍ଥିଯେ ତିତ୍ଥିଯସଞ୍ଞୀ, ଵେମତିକୋ, ଅତିତ୍ଥିଯେସଞ୍ଞୀତି ତିକେ ପାଚିତ୍ତିଯତ୍ତଯଂ।

୧୫୩୭। ଅତିତ୍ଥିଯେ ତିତ୍ଥିଯସଞ୍ଞିସ୍ସ, ଵେମତିକସ୍ସ ଚ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୫୩୮-୯।ତେସନ୍ତି ତିତ୍ଥିୟାନଂ। ବହିଲେପନନ୍ତି ବହିସରୀରେ ଲିମ୍ପିତଙ୍କ କିଞ୍ଚି ଦେନ୍ତସ୍ସ। ତେସଂ ତିତ୍ଥିୟାନଂ ସନ୍ତିକେ ସମୀପେ ଅତ୍ତନୋ ଭତ୍ତପତ୍ତାଦିକଂ ଭୋଜନଂ ଠପେତ୍ୱା ‘‘ଭୋଜନଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ୟୋଜନା। ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଏଳକଲୋମସମ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ଅଚେଲକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୪୦-୨। ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୟଂ କିଞ୍ଚି ଆମିସଂ ଦାପେତ୍ୱା ୱା ଅଦାପେତ୍ୱା ୱାତି ୟୋଜନା। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ‘‘ଏହାୱୁସୋ, ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାୟ ପୱିସିସ୍ସାମା’’ତି (ପାଚି। ୨୭୫) ସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱତ୍ୱା ୟେନ ସଦ୍ଧିଂ ଗାମଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପୱିଟ୍ଠୋ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଖାଦନୀୟାଦିଭେଦଂ ୟଂ କିଞ୍ଚି ଆମିସଂ ଦାପେତ୍ୱା ୱା ଅଦାପେତ୍ୱା ୱାତି।

ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ‘‘ଗଚ୍ଛା’’ତି ୱତ୍ୱା ଉୟ୍ୟୋଜେତୀତି ୟୋଜନା। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଏୱଂ ୟୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଗାମଂ ପୱିଟ୍ଠୋ, ତଂ ‘‘ଗଚ୍ଛାୱୁସୋ, ନ ମେ ତୟା ସଦ୍ଧିଂ କଥା ୱା ନିସଜ୍ଜା ୱା ଫାସୁ ହୋତି, ଏକକସ୍ସ ମେ କଥା ୱା ନିସଜ୍ଜା ୱା ଫାସୁ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୭୫) ୱତ୍ୱା ତପ୍ପଚ୍ଚୟା ତେସଂ ଇତ୍ଥିୟାସଦ୍ଧିଂ ୱଚନାଦୀନଂ ଅନାଚାରାନଂ ପଚ୍ଚୟା ଗନ୍ତୁଂ ନିୟୋଜେତୀତି। ତପ୍ପଚ୍ଚୟାତି ‘‘ଉୟ୍ୟୋଜନମତ୍ତସ୍ମି’’ନ୍ତି ୱିସେସନଂ। ପଠମେନ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠାନପ୍ପୟୁତ୍ତୋ ‘‘ଉୟ୍ୟୋଜନମତ୍ତସ୍ମିଞ୍ଚା’’ତି ୟୋଜେତବ୍ବୋ। ତସ୍ସାତି ଉୟ୍ୟୋଜକସ୍ସ।

ଅସ୍ସାତି ଉୟ୍ୟୋଜିତସ୍ସ, ଅୱୟୱସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମିୱଚନଂ। ଉପଚାରସ୍ମିଂ ଅତିକ୍କନ୍ତେତି ୱକ୍ଖମାନଲକ୍ଖଣେ ଦସ୍ସନୂପଚାରେ ୱା ସୱନୂପଚାରେ ୱା ଅତିକ୍କନ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ, ଭାୱଲକ୍ଖଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ପୁନ ଅସ୍ସାତି ଉପଚାରସ୍ସ। ଦ୍ୱାଦସରତନପରିୟୋସାନଂ, ତଦନ୍ତୋଗଧଂ ପାକାରାଦି ଏୱ ୱା ଉପଚାରସ୍ସ ସୀମା ନାମ।

୧୫୪୩। ତଂ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦସ୍ସନେ’’ତିଆଦି। ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଦସ୍ସନେ ଉପଚାରସ୍ସ ଦ୍ୱାଦସ ହତ୍ଥା ପମାଣଂ ଦେସିତାତି ୟୋଜନା। ସୱନେ ଚ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଏୱଂ ସୱନୂପଚାରସ୍ସ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଦ୍ୱାଦସ ହତ୍ଥା ପମାଣଂ ଦେସିତାତି ୟୋଜନା, ସୱନେ ଚ ଉପଚାରସ୍ସ ଅୱଧି ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥପ୍ପମାଣମେୱାତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ଚେତରେତି ଇତରସ୍ମିଂ ଅନଜ୍ଝୋକାସେ ଏୱଂ ଉପଚାରସ୍ସ ପମାଣଂ ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥା ନ ଚ ଦେସିତା, କିଂ ନୁ ଖ୍ୱାୱଧାକରା କୁଟ୍ଟାଦୟୋ ଉପଚାରସ୍ସ ପମାଣନ୍ତି ଦେସିତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ସଚେ ପନ ଅନ୍ତରା କୁଟ୍ଟଦ୍ୱାରପାକାରାଦୟୋ ହୋନ୍ତି, ତେହି ଅନ୍ତରିତଭାୱୋୟେୱ ଦସ୍ସନୂପଚାରାତିକ୍କମୋ, ତସ୍ସ ୱସେନ ଆପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୭୬)। ଇଧ ଉପଚାରଦ୍ୱୟେ ସମାନେପି ଉୟ୍ୟୋଜିତମୱଧିଅନ୍ତଂ ସନ୍ଧାୟ ଅସୱନୂପଚାରଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

୧୫୪୪।‘‘ତିକପାଚିତ୍ତୀ’’ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀହି ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ । ଇତରେତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ। ‘‘ଇତରେତି ସାମଣେରେୟେୱା’’ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ଲିଖିତଂ। ଏତସ୍ସେୱତ୍ଥସ୍ସ ୱଜିରବୁଦ୍ଧିନାପି ୱୁତ୍ତଭାୱୋ ଦସ୍ସିତୋ। ତଥାଦସ୍ସନଂ ପଞ୍ଚସହଧମ୍ମିକେସୁ ଇଧାଧିପ୍ପେତମନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ ଚେ, ୟୁଜ୍ଜତି। ଅଞ୍ଞଥା ପାଠଇଅଟ୍ଠକଥାସୁ ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ’’ତି ସାମଞ୍ଞେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ଗହଟ୍ଠାନୁପସମ୍ପନ୍ନମ୍ପି ତଥା ଉୟ୍ୟୋଜେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବାତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି।

ଉଭିନ୍ନନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାନୁପସମ୍ପନ୍ନାନଂ। ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ପନ ‘‘ଭିକ୍ଖୁସାମଣେରାନ’’ନ୍ତି ଲିଖିତଂ। କଲିସାସନାରୋପନେତି ଏତ୍ଥ କଲୀତି କୋଧୋ, ତସ୍ସ ସାସନଂ ଆଣା କଲିସାସନଂ, ତସ୍ସ ଆରୋପନଂ ପୱତ୍ତନଂ କଲିସାସନାରୋପନଂ, ତସ୍ମିଂ, କୋଧୱସେନ ଠାନନିସଜ୍ଜାଦୀସୁ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ‘‘ପସ୍ସଥ ଭୋ ଇମସ୍ସ ଠାନଂ ନିସଜ୍ଜଂ ଆଲୋକିତଂ ୱିଲୋକିତଂ, ଖାଣୁକୋ ୱିୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୁନଖୋ ୱିୟ ନିସୀଦତି, ମକ୍କଟୋ ୱିୟ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ୱିଲୋକେତୀ’’ତି ଏୱଂ ‘‘ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଇମିନାପି ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ ପକ୍କମେୟ୍ୟା’’ତି ଅମନାପୱଚନସ୍ସ ଭଣନେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୫୪୫।ଉୟ୍ୟୋଜେନ୍ତସ୍ସକିଚ୍ଚେନାତି ୱିହାରପାଲକାଦୀନଂ ଭୋଜନହରଣାଦିକିଚ୍ଚେନ ପେସେନ୍ତସ୍ସ, ଇମସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ‘‘ଅନାପତ୍ତି ‘ଉଭୋ ଏକତୋ ନ ୟାପେସ୍ସାମା’ତି ଉୟ୍ୟୋଜେତୀ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୨୭୮) ଅନାପତ୍ତିୱାରାଗତା ସବ୍ବେପି ପକାରା ଗହେତବ୍ବା।

ଉୟ୍ୟୋଜନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୪୬।ଖୁଦ୍ଦକେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସୟନିଘରେ’’ତି ସେସୋ ଉପରି ‘‘ଅସୟନିଘରେ ତସ୍ସ, ସୟନିଘରସଞ୍ଞିନୋ’’ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଲବ୍ଭତି। ‘‘ମହଲ୍ଲକେ’’ତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନୟୋ। ପିଟ୍ଠିସଙ୍ଘାଟତୋ ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ୟସ୍ସ ୱେମଜ୍ଝେ ହୋତି, ଇଦିସେ ଖୁଦ୍ଦକେ ସୟନିଘରେତି ଅତ୍ଥୋ।

ପିଟ୍ଠିଓଂସନ୍ତି ପିଟ୍ଠିଓଂସେନ ନିଯମିତଂ ଗେହମଜ୍ଝଂ। ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପିଟ୍ଠିଓଂସଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା’ତି ଇମିନା ମଜ୍ଝାତିକ୍କମଂ ଦସ୍ସେତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୦)। ସଭୋଜନେତି ସହ ଭୋଜନେହୀତି ସଭୋଜନଂ, ତସ୍ମିଂ ସଭୋଜନେ। ଅଥ ୱା ସଭୋଜନେତି ସଭୋଗେ। ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହି ଇତ୍ଥୀ ଭୋଗୋ, ଇତ୍ଥିଯା ଚ ପୁରିସୋ, ମେଥୁନରାଗେନ ସାରଉପୁରିସିତ୍ଥିସହିତେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ‘‘ସଭୋଜନଂ ନାମ କୁଲଂ ଇତ୍ଥୀ ଚେୱ ହୋତି ପୁରିସୋ ଚ, ଇତ୍ଥୀ ଚ ପୁରିସୋ ଚ ଉଭୋ ଅନିକ୍ଖନ୍ତା ହୋନ୍ତି, ଉଭୋ ଅୱୀତରାଗା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୧)। ଇମିନା ପରିଯୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ମେଥୁନରାଗଗ୍ଗିନୋ ତଙ୍ଖଣେ ନିବ୍ବଉଭାୱୋ ଦୀପିତୋ। କୁଲେତି ଘରେ।

୧୫୪୭।ହତ୍ଥପାସନ୍ତି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟରତନପ୍ପମାଣଦେସଂ। ପିଟ୍ଠିସଙ୍ଘାଟକସ୍ସ ଚାତି ଦ୍ୱାରସବନ୍ଧସ୍ସ ଚ। ସଯନସ୍ସାତି ସଯନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସଯନଂ, ତସ୍ସ, ଆସନ୍ନେ ଠାନେ ଯୋ ନିସୀଦତି ସଭୋଜନେ କୁଲେ, ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ସଯନସ୍ସ ସମୀପେ ଠାନେ ଯୋ ନିସୀଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମହଲ୍ଲକେତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ମହନ୍ତେ ସଯନିଘରେ। ‘‘ଇଦିସଞ୍ଚ ସଯନିଘରଂ ମହାଚତୁସାଲାଦୀସୁ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୦) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୫୪୮। ସଯନମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସଯନୀ, ସଯନୀ ଚ ତଂ ଘରଞ୍ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ତତ୍ଥାତି ସଯନିଘରେ।

୧୫୪୯-୫୦।ଦୁତିଯେ ସତୀତି ଦୁତିଯେ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ସତି। ଯଥାହ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ଦୁତିଯୋ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୨୮୩)। ୱୀତରାଗେସୂତି ୱୀତରାଗପରିଯୁଟ୍ଠାନେସୁ। ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ପଦେସନ୍ତି ଖୁଦ୍ଦକମହନ୍ତସେନାସନେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣପଦେସେ। ଅନତିକ୍କମ୍ମ ନିସିନ୍ନସ୍ସାତି ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ନିସୀଦତୋ।

ସଭୋଜନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୫୨।ତେସନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅନିଯତସିକ୍ଖାପଦାନଂ। ଏସନ୍ତି ଇମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ରହୋପଟିଚ୍ଛନ୍ନରହୋନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦାନଂ, ଅଯମେୱ ୱିସେସୋତି ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦେନ ସମୁଟ୍ଠାନଭାୱସଙ୍ଖାତୋ ଅଯଂ ୱିସେସୋ ଦୀପିତୋତି ଯୋଜନା।

ରହୋପଟିଚ୍ଛନ୍ନରହୋନିସଜ୍ଜକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୫୩-୬।ୱୁତ୍ତୋତି ନିମନ୍ତିତୋ। ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ‘‘କୁଲଂ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରେ ଠିତଂ ଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ଯତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ କୁଲାନି ପଯିରୁପାସନଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯଂ ପସ୍ସେ ୱା ଅଭିମୁଖେ ୱା ପସ୍ସତି, ଯସ୍ସ ଚ ସକ୍କା ହୋତି ପକତିୱଚନେନ ଆରୋଚେତୁଂ, ଅଯଂ ସନ୍ତୋ ନାମା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୮)। ଏତ୍ଥ ଯଂ ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରେ ଠିତେନ ସୋତୁଂ ସକ୍କା ଭୱେଯ୍ୟ, ତଂ ପକତିୱଚନଂ ନାମ। ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ‘‘ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଘରଂ ଗଚ୍ଛାମୀ’’ତି ୱା ‘‘ଚାରିତ୍ତଂ ଆପୁଚ୍ଛାମୀ’’ତି ୱା ଇଦିସେନ ୱଚନେନ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଚେତି ଯଦି ସଞ୍ଚରେଯ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯାତି ‘‘ତତ୍ଥାଯଂ ସମଯୋ, ଚୀୱରଦାନସମଯୋ ଚୀୱରକାରସମଯୋ’’ତି (ପାଚି। ୨୯୯) ସିକ୍ଖାପଦେ ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ୱୁତ୍ତା ଦୁୱିଧା ସମଯା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ କାଲେ।

ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଠପେତ୍ୱା’’ତିଆଦି। ‘‘ଅୱୀତିୱତ୍ତେ ମଜ୍ଝନ୍ହେ’’ତି ଇମିନା ପୁରେଭତ୍ତଂ, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତନ୍ତି ଯେନ ଭତ୍ତେନ ନିମନ୍ତିତୋ, ତସ୍ମିଂ ଅଭୁତ୍ତେ ୱା ଭୁତ୍ତେ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ପୁରେଭତ୍ତଂ ନାମ ଯେନ ନିମନ୍ତିତୋ, ତଂ ଅଭୁତ୍ତାୱୀ। ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ନାମ ଯେନ ନିମନ୍ତିତୋ, ତଂ ଅନ୍ତମସୋ କୁସଗ୍ଗେନପି ଭୁତ୍ତଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୦୦) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଘରନ୍ତି ନିମନ୍ତିତତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଗେହଂ। ଘରୂପଚାରୋକ୍କମନେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଅନ୍ତୋ ଗତଗେହସ୍ସ ଉପଚାରୋକ୍କମନେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଠମେନ ପାଦେନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଘରୁମ୍ମାରେତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଗେହୁମ୍ମାରେ। ଘରୂପଚାରେ ଦୁକ୍କଟଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଅପରମ୍ପି ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ସମତିକ୍କମେ’’ତି ଇମିନା ସହ ‘‘ଘରୁମ୍ମାରେ’’ତି ପଦଂ ‘‘ଘରୁମ୍ମାରସ୍ସା’’ତି ୱିଭତ୍ତିୱିପରିଣାମେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୧୫୫୭।ଠିତଟ୍ଠାନେତି ଯତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ ଗମନଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରେତି ଇଦଂ ଯଥାୱୁତ୍ତନିଯାମେନେୱ ଗହେତବ୍ବଂ। ୱଲୋକେତ୍ୱାତି ଉଭଯପସ୍ସଂ, ଅଭିମୁଖଞ୍ଚ ୱଲୋକେତ୍ୱା। ‘‘ଯଂ ପସ୍ସେ ୱା ଅଭିମୁଖେ ୱା ପସ୍ସତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୮) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୫୫୮।ଦୂରେତି ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥତୋ ଦୂରମେୱାହ। ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଗୱେସିତ୍ୱା ଆରୋଚନେ କିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

୧୫୫୯. ନ ଦୋସୋତି ଅନାପତ୍ତି। ସମଯେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନାପୁଚ୍ଛତୋ’’ତି ସେସୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଉପରି ଚ ‘‘ନ ଦୋସୋ’’ତି ପଦେହେଙ୍କ ଯୁଜ୍ଜତି। ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଘରେନାତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଘରେନ, ଏତ୍ଥ ‘‘ଘରୂପଚାରେନ ଚା’’ତି ସେସୋ। ଆରାମଂ ଗଚ୍ଛତୋତି ଏତ୍ଥ ତେନ ମଗ୍ଗେନାତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୫୬୦. ‘‘ତେନ ମଗ୍ଗେନା’’ତି ଚ ‘‘ଗଚ୍ଛତୋ’’ତି ଚ ପଦଦ୍ୱଯଂ ‘‘ତିତ୍ଥିଯାନଂ ପସ୍ସଯ’’ନ୍ତି ଚ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିପସ୍ସଯ’’ନ୍ତି ଚ ଉଭଯତ୍ଥ ତଥା-ସଦ୍ଦେନ ଲବ୍ଭତି। ତେନ ଘରେନ, ଘରୂପଚାରେନ ଵା ଗନ୍ତବ୍ବମଗ୍ଗେନ ତିତ୍ଥିଯାରାମଂ ଵା ଭିକ୍ଖୁନିପସ୍ସଯଂ ଵା ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଆପଦାଯ ଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋଜନା। ଜୀଵିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯା ଆପଦା। ଆସନସାଲଂ ଵାତି ସୀହଳଅଦୀପେ ଵିଯ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭୁଞ୍ଜନତ୍ଥାଯ ଯତ୍ଥ ଦାନପତୀହି ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପୀଯନ୍ତି, ତଂ ଆସନସାଲଂ ଵା, ଭୋଜନସାଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଆପଦାଯାସନସାଲ’’ନ୍ତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧଵସେନ ଯକାରଲୋପୋ। ଭତ୍ତିଯସ୍ସ ଘରନ୍ତି ନିମନ୍ତିତଘରଂ ଵା ସଲାକଭତ୍ତଦାଯକାନଂ ଵା ଘରଂ।

୧୫୬୧. ପଣ୍ଣେସନଂ କ୍ରିଯଂ। ଅନାପୁଚ୍ଛନଂ ଅକ୍ରିଯଂ। ଅଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନମିସ୍ସକତ୍ତା ‘‘ଅଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। କୁସଲାକୁସଲାବ୍ୟାକତାନଂ ଅଞ୍ଞତରଚିତ୍ତସମଙ୍ଗିନା ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ତିଚିତ୍ତଞ୍ଚା’’ତି ଵୁତ୍ତଂ।

ଚାରିତ୍ତକଥାଵଣ୍ଣନା।

୧୫୬୨. ‘‘ସଙ୍ଘା’’ତି ଇଦଂ ଵିଵରନ୍ତୋ ‘‘ଚତୁମାସପଵାରଣା ପୁନପଵାରଣା ନିଚ୍ଚପଵାରଣା’’ତି ପଵାରଣତ୍ତଯଂ ଦସ୍ସେତି। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ଚତୁମାସପଚ୍ଚଯପଵାରଣା ସାଦିତବ୍ବାତି ଗିଲାନପଚ୍ଚଯପଵାରଣା ସାଦିତବ୍ବା’’ତି (ପାଚି. ୩୦୭) ପଦଭାଜନେ ଵୁତ୍ତଂ। ପୁନପଵାରଣା ଚ ଚତ୍ତାରୋଯେଵ ମାସେ ଭେସଜ୍ଜେନ ପଵାରଣଂ। ତେନାହ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଯଂ ‘‘ତେନ ହି ତ୍ୱଂ ମହାନାମ ସଙ୍ଘଂ ଅପରମ୍ପି ଚତୁମାସଂ ଭେସଜ୍ଜେନ ପଵାରେହୀ’’ତି। ନିଚ୍ଚପଵାରଣା ନାମ ଯାଵଜୀଵଂ ଭେସଜ୍ଜେହେଵ ପଵାରଣା। ଵୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ଭଗଵତା ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଯଂ ‘‘ତେନ ହି ତ୍ୱଂ ମହାନାମ ସଙ୍ଘଂ ଯାଵଜୀଵଂ ଭେସଜ୍ଜେନ ପଵାରେହୀ’’ତି (ପାଚି. ୩୦୩)।

ସଙ୍ଘା ଚେତା ପଵାରଣା ଭେସଜ୍ଜପରିଯନ୍ତରତ୍ତିପରିଯନ୍ତତଦୁଭଯପରିଯନ୍ତଅପରିଯନ୍ତଵସେନ ଚତୁବ୍ବିଧା ହୋନ୍ତି। ଯଥାହ –

‘‘ଭେସଜ୍ଜପରିଯନ୍ତା ନାମ ଭେସଜ୍ଜାନି ପରିଗ୍ଗହିତାନି ହୋନ୍ତି ‘ଏତ୍ତକେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ପଵାରେମୀ’ତି। ରତ୍ତିପରିଯନ୍ତା ନାମ ରତ୍ତିଯୋ ପରିଗ୍ଗହିତାଯୋ ହୋନ୍ତି ‘ଏତ୍ତକାସୁ ରତ୍ତୀସୁ ପଵାରେମୀ’ତି। ଭେସଜ୍ଜପରିଯନ୍ତା ଚ ରତ୍ତିପରିଯନ୍ତା ଚ ନାମ ଭେସଜ୍ଜାନି ଚ ପରିଗ୍ଗହିତାନି ହୋନ୍ତି ରତ୍ତିଯୋ ଚ ପରିଗ୍ଗହିତାଯୋ ହୋନ୍ତି ‘ଏତ୍ତକେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ଏତ୍ତକାସୁ ରତ୍ତୀସୁ ପଵାରେମୀ’ତି। ନେଵଭେସଜ୍ଜପରିଯନ୍ତା ନରତ୍ତିପରିଯନ୍ତା ନାମ ଭେସଜ୍ଜାନି ଚ ଅପରିଗ୍ଗହିତାନି ହୋନ୍ତି ରତ୍ତିଯୋ ଚ ଅପରିଗ୍ଗହିତାଯୋ ହୋନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି. ୩୦୭)।

୧୫୬୩. ‘‘ସାଦିତବ୍ବା’’ତି ଵୁତ୍ତେ ସାଦିଯନପ୍ପକାରେ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଵିଞ୍ଞାପେସ୍ସାମୀ’’ତିଆଦି। ଭେସଜ୍ଜମ୍ପି ସତି ମେ ପଚ୍ଚଯେ ଵିଞ୍ଞାପେସ୍ସାମୀତି ଯୋଜନା, ‘‘ସାଦିତବ୍ବା’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତଦେଵ ବ୍ୟତିରେକତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବା’’ତି। ପଟିକ୍ଖେପକାରଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ରୋଗୋଦାନି ନ ମେତି ଚା’’ତି। ସା ତିଵିଧା ପଵାରଣା।

୧୫୬୪. ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ତତୁତ୍ତରି ତତୁତ୍ତରିସଞ୍ଞୀ, ଵେମତିକୋ, ନତତୁତ୍ତରିସଞ୍ଞୀ ଭେସଜ୍ଜଂ ଵିଞ୍ଞାପେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି. ୩୦୯) ଵୁତ୍ତଂ ପାଚିତ୍ତିଯତ୍ତଯଂ। ଇଧ ତତୁତ୍ତରୀତି ଏତ୍ଥ ଯେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ପଵାରିତୋ, ଯାସୁ ଚ ରତ୍ତୀସୁ ପଵାରିତୋ, ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରି ଅଧିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ଭେସଜ୍ଜପରିଯନ୍ତେ ଯେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ପଵାରିତୋ ହୋତି, ତାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ଵିଞ୍ଞାପେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି ଚ ‘‘ରତ୍ତିପରିଯନ୍ତେ ଯାସୁ ରତ୍ତୀସୁ ପଵାରିତୋ ହୋତି, ତା ରତ୍ତିଯୋ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାସୁ ରତ୍ତୀସୁ ଵିଞ୍ଞାପେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି. ୩୦୮) ଚ। ତତ୍ଥ ଵେମତିକସ୍ସ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୫୬୫. ତତୋ ଚତୁମାସତୋ ଉତ୍ତରି ଅତିରେକଂ ତତୁତ୍ତରି, ତତୁତ୍ତରି ନ ହୋତୀତି ନତତୁତ୍ତରି, ନତତୁତ୍ତରୀତି ସଞ୍ଞା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ନତତୁତ୍ତରିସଞ୍ଞୀ, ଭିକ୍ଖୁ, ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଯେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ପଵାରିତୋ, ତାନି ଵିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ସହ ସେସେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଯେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ପଵାରିତୋ ହୋତି, ତାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ଵିଞ୍ଞାପେତୀ’’ତି (ପାଚି. ୩୧୦)। ଯେନ ଵା ଯେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ଯାସୁ ଵା ରତ୍ତୀସୁ ପଵାରିତୋ, ତତୋ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଯଥାତଥଂ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ଭିଯ୍ୟୋ ଵିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ସହ ସେସେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାତଥଂ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ଭିଯ୍ୟୋ ଵିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଇମେହି ତଯା ଭେସଜ୍ଜେହି ପଵାରିତମ୍ହ, ଅମ୍ହାକଞ୍ଚ ଇମିନା ଚ ଇମିନା ଚ ଭେସଜ୍ଜେନ ଅତ୍ଥୋ’ତି ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ଵିଞ୍ଞାପେତି, ‘ଯାସୁ ତଯା ରତ୍ତୀସୁ ପଵାରିତମ୍ହ, ତାଯୋ ଚ ରତ୍ତିଯୋ ଵୀତିଵତ୍ତା, ଅମ୍ହାକଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜେନ ଅତ୍ଥୋ’ତି ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା

ୱିଞ୍ଞାପେତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୧୦) ୱଚନତୋ ଯଥାତଥଂ ୱତ୍ୱା ଅଧିକଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫୬୬। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଞାତକାନଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ଞାତକାନଂ ସନ୍ତକଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ତନୋ ୱା ଧନେନ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଧନଂ ନାମ ତଣ୍ଡୁଲାଦି କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁ।

୧୫୬୭।‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି। ଉମ୍ମତ୍ତକାଦୀନନ୍ତି ୱିସେସିତବ୍ବମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତାନ’’ନ୍ତି ବହୁୱଚନଂ କାତବ୍ବଂ।

ଭେସଜ୍ଜକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୬୮।ଉୟ୍ୟୁତ୍ତନ୍ତି ସଙ୍ଗାମତ୍ଥାଯ କତୌୟ୍ୟୋଗଂ, ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମ୍ମ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ୱା ଏକତ୍ଥ ସନ୍ନିୱିଟ୍ଠଂ ୱା। ଯଥାହ ‘‘ଉୟ୍ୟୁତ୍ତା ନାମ ସେନା ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ନିୱିଟ୍ଠା ୱା ହୋତି ପଯାତା ୱା’’ତି (ପାଚି। ୩୧୪)। ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଚ୍ଚଯାତି ଠପେତ୍ୱା ତଥାରୂପପଚ୍ଚଯଂ।

୧୫୬୯।ଦସ୍ସନସ୍ସୁପଚାରସ୍ମିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଦସ୍ସନୂପଚାରଂ ନାମ ଯସ୍ମିଂ ଠାନେ ଠିତସ୍ସ ସେନା ପଞ୍ଞାଯତି, ତଂ ଠାନଂ। ଯଥାହ ‘‘ଯତ୍ଥ ଠିତୋ ପସ୍ସତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୩୧୪)। ଉପଚାରଂ ୱିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସାତି ଯଥାୱୁତ୍ତଦସ୍ସନୋପଚାରଟ୍ଠାନଂ ଏତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ଓଲୋକେତୁଂ ନ ସୁକରନ୍ତିଆଦିନା କାରଣେନ ତଂ ଠାନଂ ପହାଯ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ୱିଲୋକେନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। କେନଚି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ହୁତ୍ୱା ଅଦିସ୍ସମାନମ୍ପି ନିନ୍ନଂ ଠାନଂ ଓତିଣ୍ଣଂ ଅପଞ୍ଞାଯମାନମ୍ପି ପଞ୍ଞାଯନ୍ତମ୍ପି ଓଲୋକେତୁଂ ନ ସକ୍କା ଏୱମେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯଥାହ ‘‘କେନଚି ଅନ୍ତରିତା ୱା ନିନ୍ନଂ ଓରୁଳ୍ହା ୱା ନ ଦିସ୍ସତୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୪)। ପଯୋଗତୋତି ଯଥାୱୁତ୍ତଦସ୍ସନପଯୋଗଗଣନାଯ।

୧୫୭୦। ଇଦାନି ଚତୁରଙ୍ଗସେନାଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଆରୋହା ପନ ଚତ୍ତାରୋ’’ତିଆଦି। ଆରୋହାତି ଏତ୍ଥ ହତ୍ଥାରୋହା ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ତପ୍ପାଦରକ୍ଖକାତି ତସ୍ସ ପାଦରକ୍ଖକାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେତି ଏକେକଂ ପାଦଂ ରକ୍ଖନ୍ତା ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ। ଦ୍ୱାଦସପୋସୋତି ଦ୍ୱାଦସ ପୋସା ଏତସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଦ୍ୱାଦସପୁରିସଯୁତ୍ତୋ ଏକୋ ହତ୍ଥୀ ନାମ।

୧୫୭୧।ଆରୋହୋତି ଏତ୍ଥ ଅସ୍ସାରୋହୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ତିପୁରିସୋତି ତଯୋ ପୁରିସା ଅସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ହଯୋତି ଅସ୍ସୋ। ଏକୋ ସାରଥୀତି ରଥଚାରିକୋ। ‘‘ଯୋଧୋ ଏକୋ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଆଣିରକ୍ଖାତି ରଥଚକ୍କଦ୍ୱଯସ୍ସ ଅଗଳଅନନ୍ତଂ ଅକ୍ଖକସ୍ସ ଉଭୋସୁ କୋଟୀସୁ ଆକୋଟିତା ଦ୍ୱେ ଆଣିଯୋ ରକ୍ଖନକା।

୧୫୭୨।ଚତୁପୋସୋତି ଚତ୍ତାରୋ ପୋସା ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଚତୁସଚ୍ଚୱିଭାୱିନାତି ଚତୁନ୍ନଂ ଅରିଯସଚ୍ଚାନଂ ଦେସକେନ ଭଗୱତା। ପଦହତ୍ଥାତି ଆୱୁଧହତ୍ଥା। ପଜ୍ଜତେ ଗମ୍ମତେ ଅନେନ ପରେ ହନିତୁନ୍ତି ପଦଂ, ଆୱୁଧଂ, ପଦାନି ହତ୍ଥେସୁ ଯେସଂ ତେ ପଦହତ୍ଥାତି ଭିନ୍ନାଧିକରଣୋ ବାହିରତ୍ଥସମାସୋ ଯଥା ‘‘ୱଜିରପାଣୀ’’ତି। ପତ୍ତିପଦାତି-ସଦ୍ଦୋ ଅନତ୍ଥନ୍ତରା, ମନୁସ୍ସସେନାଯ ଅଧିୱଚନଂ।

୧୫୭୩।ଚତୁରଙ୍ଗସମାୟୁତ୍ତାତି ଚତୂହି ଅଙ୍ଗେହି ଅୱଯୱେହି ସମାୟୁତ୍ତାତି ୱିଗ୍ଗହୋ।

୧୫୭୪।ହତ୍ଥିଆଦୀସୂତି ଯଥାୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥପଦାତିନାମକେସୁ ଚତୂସୁ ଅଙ୍ଗେସୁ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ଏକେକନ୍ତି ଏକେକଂ ଅଙ୍ଗଂ। ଏତେସୁ ଅୱଯଂସତୋ ଏକଂ ପୁରିସାରୁଳ୍ହମପି ହତ୍ଥିଞ୍ଚ ତଥା ଅସ୍ସଞ୍ଚ ଏକଂ ପଦହତ୍ଥପୁରିସଞ୍ଚ ଏକମେକଂ କତ୍ୱା ଆହ ‘‘ଏକେକଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛତୋ’’ତି। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅନ୍ତମସୋ ଏକପୁରିସାରୁଳ୍ହଂ ଏକମ୍ପି ହତ୍ଥିମ୍ପୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୫)। ଅନୁୟ୍ୟୁତ୍ତେପୀତି ସଙ୍ଗାମଂ ୱିନା ଅଞ୍ଞେନ କାରଣେନ ନିକ୍ଖନ୍ତେ। ଯଥାହ ‘‘ଅନୁୟ୍ୟୁତ୍ତା ନାମ ରାଜା ଉୟ୍ୟାନଂ ୱା ନଦିଂ ୱା ଗଚ୍ଛତି, ଏୱଂ ଅନୁୟ୍ୟୁତ୍ତା ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୫)।

୧୫୭୫।ସମ୍ପତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସେନ’’ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଆପଦାସୂତି ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯେ ସତି ‘‘ଏତ୍ଥ ଗତୋ ମୁଚ୍ଚିସ୍ସାମୀ’’ତି ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତି। ତଥାରୂପେ ପଚ୍ଚଯେ ଗିଲାନାୱଲୋକନାଦିକେ ଗମନାନୁରୂପପଚ୍ଚଯେ ସତି ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ଉୟ୍ୟୁତ୍ତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୭୬-୭। ‘‘ସିଯା ଚ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କୋଚିଦେୱ ପଚ୍ଚଯୋ ସେନଂ ଗମନାଯ, ଦିରତ୍ତତିରତ୍ତଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସେନାଯ ୱସିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି।

୩୧୮) ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା କେନଚି କରଣୀୟେନ ସଙ୍ଗାମଙ୍ଗଂ ଉୟ୍ଯୁତ୍ତାଯ ସେନାଯ ଦିରତ୍ତତିରତ୍ତଂ ପଟିପାଟିୟା ୱସିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥରତ୍ତିୟଂ ୱସନ୍ତସ୍ସ ପନ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଚତୁତ୍ଥେ"ତିଆଦି। ଅନାପତ୍ତିୱାରେ "ଗିଲାନୋ ୱସତୀ"ତି (ପାଚି। ୩୨୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ "ଅରୋଗୱା"ତି। ସେନାୟାତି ଏତ୍ଥ ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନେନ ୱା ସଞ୍ଚରଣପରିୟନ୍ତେନ ୱା ସେନା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବା, ଏୱଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନାଯ ସେନାଯ ଅନ୍ତୋୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ତିକପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି "ଅତିରେକତିରତ୍ତେ ଅତିରେକସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଊନକସଞ୍ଞୀ ସେନାଯ ୱସତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା"ତି (ପାଚି। ୩୨୦) ପାଚିତ୍ତିୟତ୍ତୟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ସେନାୱାସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୮୦।ଉୟ୍ଯୋଧିକଂ ନାମ ସଙ୍ଗାମଟ୍ଠାନଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଏତ୍ଥ ଯୁଜ୍ଝନ୍ତୀତି ଉୟ୍ଯୋଧିକଂ, ସମ୍ପହାରଟ୍ଠାନସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନ"ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୨)। ବଲଗ୍ଗନ୍ତି "ଏତ୍ତକା ହତ୍ଥୀ"ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୩୨୪) ପଦଭାଜନାଗତନୟେନ ବଲସ୍ସ ଗଣନଟ୍ଠାନଂ ବଲଗ୍ଗଂ। ଯଥାହ "ବଲସ୍ସ ଅଗ୍ଗଂ ଜାନନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ବଲଗ୍ଗଂ, ବଲଗଣନଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ"ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୨)। ସେନାବ୍ୟୂହନ୍ତି "ଇତୋ ହତ୍ଥୀ ହୋନ୍ତୁ, ଇତୋ ଅସ୍ସା, ଇତୋ ରଥା, ଇତୋ ପତ୍ତୀ ହୋନ୍ତୂ"ତି (ପାଚି। ୩୨୪) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତସେନାସନ୍ନିୱେସଟ୍ଠାନଂ ସେନାବ୍ୟୂହଂ। ଯଥାହ "ସେନାଯ ୱିୟୂହଂ ସେନାବ୍ୟୂହଂ, ସେନାସନ୍ନିୱେସସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନ"ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୨)।

୧୫୮୧।ପୁରିମେତି ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦେ। "ଦ୍ୱାଦସପୁରିସୋ ହତ୍ଥୀ"ଇତି ଯୋ ହତ୍ଥୀ ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା। ତେନାତି ତେନ ହତ୍ଥିନା ହେତୁଭୂତେନ।

୧୫୮୨।"ସେସେସୂ"ତି ଇମିନା ଅସ୍ସାନୀକରଥାନୀକପତ୍ତାନୀକା ଗହିତା। ପତ୍ତାନୀକଂ ନାମ "ଚତ୍ତାରୋ ପୁରିସା ପଦହତ୍ଥା ପତ୍ତୀ ପଚ୍ଛିମଂ ପତ୍ତାନୀକ"ନ୍ତି (ପାଚି। ୩୨୪) ସେନଙ୍ଗେସୁ ପଟିନିଦ୍ଦେସେନ ନିବ୍ବିସେସଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ତିଣ୍ଣନ୍ତି ଏତେସଂ ଉୟ୍ଯୁତ୍ତାଦୀନଂ।

ଉୟ୍ଯୋଧିକକଥାୱଣ୍ଣନା।

ଅଚେଲକୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

୧୫୮୩।ପିଟ୍ଠାଦୀହୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପୂୱାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଯଥାହ "ସୁରା ନାମ ପିଟ୍ଠସୁରା ପୂୱସୁରା ଓଦନସୁରା କିଣ୍ଣପକ୍ଖିତ୍ତା ସମ୍ଭାରସଂଯୁତ୍ତା"ତି (ପାଚି। ୩୨୮)। ଏତ୍ଥ ଚ ପିଟ୍ଠଂ ଭାଜନେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତଜ୍ଜଂ ଉଦକଂ ଦତ୍ୱା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା କତା ପିଟ୍ଠସୁରା। ଏୱଂ ପୂୱେ, ଓଦନେ ଚ ଭାଜନେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତଜ୍ଜଂ ଉଦକଂ ଦତ୍ୱା ମଦ୍ଦିତ୍ୱା କତା "ପୂୱସୁରା, ଓଦନସୁରା"ତି ୱୁଚ୍ଚତି। "କିଣ୍ଣା"ତି ପନ ତସ୍ସା ସୁରାଯ ବୀଜଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଯେ "ସୁରାମୋଦକା"ତିପି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା କତା କିଣ୍ଣପକ୍ଖିତ୍ତା। ହରୀତକିସାସପାଦିନାନାସମ୍ଭାରେହି ସଂଯୋଜିତା ସମ୍ଭାରସଂଯୁତ୍ତା।

ପୁପ୍ଫାଦୀହୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଫଲାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ଯଥାହ "ମେରୟୋ ନାମ ପୁପ୍ଫାସୱୋ ଫଲାସୱୋ ମଧ୍ୱାସୱୋ ଗୁଳାସୱୋ ସମ୍ଭାରସଂଯୁତ୍ତୋ"ତି (ପାଚି। ୩୨୮)। ତତ୍ଥ ଚ ପୁପ୍ଫାସୱୋ ନାମ ମଧୁକପୁପ୍ଫାଦୀନଂ ଜାତିରସକତୋ ଚେୱ ତାଲନାଳିକେରପୁପ୍ଫାନଞ୍ଚ ରସୋ ଚିରପରିୱାସିତୋ। ଫଲାସୱୋ ପନ ମୁଦ୍ଦିକାପନସଫଲାଦୀନି ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ତେସଂ ରସେନ କତୋ। ମଧ୍ୱାସୱୋ ନାମ ମୁଦ୍ଦିକାନଂ ଜାତିରସେନ କତୋ। ମକ୍ଖିକାମଧୁନାପି କରୀୟତୀତି ୱଦନ୍ତି। ଉଚ୍ଛୁରସୋ ଗୁଳାସୱୋ। ହରୀତକାମଲକକଟୁକଭଣ୍ଡାଦିନାନାସମ୍ଭାରାନଂ ରସୋ ଚିରପରିୱାସିତୋ ସମ୍ଭାରସଂଯୁତ୍ତୋ। ଆସୱୋ ମେରୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୧୫୮୪।ବୀଜତୋ ପଟ୍ଠାୟାତି ସମ୍ଭାରେ ପଟିୟାଦିତ୍ୱା ଚାଟିୟଂ ପକ୍ଖିତ୍ତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତାଲନାଳିକେରାଦୀନଂ ପୁପ୍ଫରସେ ପୁପ୍ଫତୋ ଗଳିତଭିନୱକାଲତୋୟେୱ ଚ ପଟ୍ଠାଯ। ପିୱନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ "କୁସଗ୍ଗେନା"ତିପି ସେସୋ। ଉଭୟମ୍ପି ଚାତି ସୁରଂ, ମେରୟଞ୍ଚାତି ଉଭୟମ୍ପି। ବୀଜତୋ ପନ ପଟ୍ଠାଯ କୁସଗ୍ଗେନ ପିୱନ୍ତସ୍ସପି ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପୟୋଗବାହୁଲ୍ଲେନ ଆପତ୍ତିବାହୁଲ୍ଲଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ପୟୋଗେ ଚ ପୟୋଗେ ଚା"ତି। ଇଦଞ୍ଚ ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପିୱନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୟୋଗେ ଚ ପୟୋଗେ ଚ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ "ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପିୱତୋ ପୟୋଗଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିୟୋ"ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୮)। ଏକେନେୱ ପୟୋଗେନ ବହୁମ୍ପି ପିୱନ୍ତସ୍ସ ଏକଂ ଏୱ ଆପତ୍ତିଂ ବ୍ୟତିରେକତୋ ଦୀପେତି। ଯଥାହ "ଏକେନ ପନ ପୟୋଗେନ ବହୁମ୍ପି ପିୱନ୍ତସ୍ସ ଏକା ଆପତ୍ତୀ"ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୮)।

୧୫୮୫।ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି "ମଜ୍ଜେ ମଜ୍ଜସଞ୍ଞୀ, ମଜ୍ଜେ ୱେମତିକୋ, ମଜ୍ଜେ ଅମଜ୍ଜସଞ୍ଞୀ ପିୱତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା"ତି (ପାଚି। ୩୨୮)

ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୫୮୬। ‘‘ଅନାପତ୍ତି ନମଜ୍ଜଂ ହୋତି ମଜ୍ଜୱଣ୍ଣଂ ମଜ୍ଜଗନ୍ଧଂ ମଜ୍ଜରସଂ, ତଂ ପିୱତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୨୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ‘‘ଅମଜ୍ଜଂ ମଜ୍ଜୱଣ୍ଣ’’ନ୍ତିଆଦି। ଅରିଟ୍ଠଂ ନାମ ଆମଲକଫଲରସାଦୀହି କତୋ ଆସୱୱିସେସୋ। ଲୋଣସୋୱୀରକଂ ନାମ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

‘‘ହରୀତକାମଲକୱିଭୀତକକସାୱେ, ସବ୍ବଧଞ୍ଞାନି, ସବ୍ବଅପରଣ୍ଣାନି, ସତ୍ତନ୍ନମ୍ପି ଧଞ୍ଞାନଂ ଓଦନଂ, କଦଲିଫଲାଦୀନି ସବ୍ବଫଲାନି, ୱେତ୍ତକେତକଖଜ୍ଜୂରିକଳୀରାଦଯୋ ସବ୍ବକଳୀରେ, ମଚ୍ଛମଂସଖଣ୍ଡାନି, ଅନେକାନି ଚ ମଧୁଫାଣିତସିନ୍ଧୱଲୋଣତିକଟୁକାଦୀନି ଭେସଜ୍ଜାନି ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା କୁମ୍ଭିମୁଖଂ ଲିମ୍ପିତ୍ୱା ଏକଂ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ତୀଣି ୱା ସଂୱଚ୍ଛରାନି ଠପେନ୍ତି, ତଂ ପରିପଚ୍ଚିତ୍ୱା ଜମ୍ବୁରସୱଣ୍ଣଂ ହୋତି। ୱାତକାସକୁଟ୍ଠପଣ୍ଡୁଭଗନ୍ଦଲାଦୀନଞ୍ଚ ସିନିଦ୍ଧଭୋଜନଭୁତ୍ତାନଞ୍ଚ ଉତ୍ତରପାନଂ ଭତ୍ତଜୀରଣକଭେସଜ୍ଜଂ ତାଦିସଂ ନତ୍ଥି। ତଂ ପନେତଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ଗିଲାନାନଂ ପାକତିକମେୱ। ଅଗିଲାନାନଂ ପନ ଉଦକସମ୍ଭିନ୍ନଂ ପାନପରିଭୋଗେନା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୯୨) –

ୱିଭାୱିତୋ ଭେସଜ୍ଜୱିସେସୋ। ସୁତ୍ତଂ ନାମ ଅନେକେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ଅଭିସଙ୍ଖତୋ ଅମଜ୍ଜଭୂତୋ ଆସୱୱିସେସୋ।

୧୫୮୭।ୱାସଗାହାପନତ୍ଥାଯାତି ସୁଗନ୍ଧିଭାୱଗାହାପନତ୍ଥଂ। ଈସକନ୍ତି ମଜ୍ଜୱଣ୍ଣଗନ୍ଧରସା ଯଥା ନ ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ଏୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକଂ। ଯଥାହ ‘‘ଅନତିକ୍ଖିତ୍ତମଜ୍ଜେଯେୱ ଅନାପତ୍ତି। ଯଂ ପନ ଅତିକ୍ଖିତ୍ତମଜ୍ଜଂ ହୋତି, ଯତ୍ଥ ମଜ୍ଜସ୍ସ ୱଣ୍ଣଗନ୍ଧରସା ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଆପତ୍ତିଯେୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୯)। ସୂପାଦୀନଂ ତୁ ପାକେତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମଂସପାକାଦଯୋ ସଙ୍ଗହିତା। ଯଥାହ ‘‘ସୂପସମ୍ପାକେ ମଂସସମ୍ପାକେ ତେଲସମ୍ପାକେ’’ତି (ପାଚି। ୩୨୮)।

୧୫୮୮। ୱତ୍ଥୁଅଜାନନା ଅଚିତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥାହ ‘‘ୱତ୍ଥୁଅଜାନନତାଯ ଚେତ୍ଥ ଅଚିତ୍ତକତା ୱେଦିତବ୍ବା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୯)। ୱତ୍ଥୁଅଜାନନତା ଚ ନାମ ‘‘ମଜ୍ଜ’’ନ୍ତି ଅଜାନନଭାୱୋ। ଇଦନ୍ତି ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଞାନି ଚ ଗିରଗ୍ଗସମଜ୍ଜାଦିସିକ୍ଖାପଦାନି ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଅକୁସଲେନେୱାତି ଅକୁସଲଚିତ୍ତେନେୱ। ପାନତୋତି ପାତବ୍ବତୋ। ଲୋକୱଜ୍ଜକନ୍ତି ସାଧୁଲୋକେନ ୱଜ୍ଜେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋକୱଜ୍ଜମେୱ ଲୋକୱଜ୍ଜକଂ।

ନନୁ ଚେତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁଅଜାନନତାଯ ଅଚିତ୍ତକତ୍ତେ ତଂୱତ୍ଥୁଅଜାନନଂ କୁସଲାବ୍ଯାକତଚିତ୍ତସମଙ୍ଗିନୋପି ସମ୍ଭୱତି, କସ୍ମା ‘‘ଅକୁସଲେନେୱ ପାନତୋ ଲୋକୱଜ୍ଜକ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ଯସ୍ମା ଅମଜ୍ଜସଞ୍ଞାଯ ପିୱତୋ, ମଜ୍ଜସଞ୍ଞାଯ ଚ ପିୱତୋ ମଜ୍ଜଂ ୱତ୍ଥୁନିଯାମେନ କିଲେସୁପ୍ପତ୍ତିଯାୱ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ଯଥା ମଜ୍ଜଂ ପୀତଂ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସାପି ଅକୁସଲାନମେୱ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ନ କୁସଲାନଂ, ତଥା ଅଜ୍ଝୋହରଣକାଲେପି ୱତ୍ଥୁନିଯାମେନ ଅକୁସଲସ୍ସେୱ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଅକୁସଲେନେୱ ପାନତୋ ଲୋକୱଜ୍ଜକ’’ନ୍ତି। ଯଥା ତଂ ନିଗ୍ରୋଧଜାତକେ (ଜା। ୨।୧୮।୧ ଆଦଯୋ; ଜା। ଅଟ୍ଠ। ୫।୧୮।୧ ଆଦଯୋ) ଭେସଜ୍ଜସଞ୍ଞାଯ ଇତ୍ଥିଯା ମଗ୍ଗେ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପୱେସେନ୍ତସ୍ସ କୁମାରସ୍ସ ‘‘ଇତ୍ଥୀ’’ତି ୱା ‘‘ତସ୍ସା ମଗ୍ଗେ ମେଥୁନଂ ପଟିସେୱାମୀ’’ତି ୱା ସଞ୍ଞାଯ ଅଭାୱେପି କାମରାଗୁପ୍ପତ୍ତିଯା ସୀଲାଦିଗୁଣପରିହାନି ୱତ୍ଥୁନିଯାମତୋ ଚ ଅହୋସି, ଏୱମିଧାପି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

କେଚି ପନ ‘‘ଅକୁସଲେନେୱ ପାନତୋ’’ତି ଇଦଂ ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ସଚିତ୍ତକପକ୍ଖଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଞ୍ଞଥା ପାଣାତିପାତାଦୀସୁପି ଅତିପ୍ପସଙ୍ଗୋତି ମଞ୍ଞମାନା ବହୁକାରଣଂ, ନିଯମନଞ୍ଚ ଦସ୍ସେସୁଂ। ୱିନଯଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୯), ପନ ଖୁଦ୍ଦକପାଠଟ୍ଠକଥାଯଂ (ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା), ୱିଭଙ୍ଗଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ଚ ‘‘ତିଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଅକୁସଲଚିତ୍ତ’’ମିଚ୍ଚେୱ ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ସାମଞ୍ଞଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସେନ୍ତେନ ପକ୍ଖନ୍ତରଲକ୍ଖଣଦସ୍ସନସ୍ସ ଅଯୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଯଥାରୁତୱସେନେୱ ଅତ୍ଥଗ୍ଗହଣେ ଚ କସ୍ସଚି ୱିରୋଧସ୍ସ ଅସମ୍ଭୱତୋ ସଚିତ୍ତକପକ୍ଖମେୱ ସନ୍ଧାଯ ଅକୁସଲଚିତ୍ତତା, ଲୋକୱଜ୍ଜତା ଚେତ୍ଥ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା। ‘‘ୱତ୍ଥୁଂ ଜାନିତ୍ୱାପି ଅଜାନିତ୍ୱାପି ମଜ୍ଜଂ ପିୱତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସାମଣେରସ୍ସ ପନ ଜାନିତ୍ୱାୱ ପିୱତୋ ସୀଲଭେଦୋ, ନ ଅଜାନିତ୍ୱା’’ତି (ମାହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୮ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତତ୍ଥ କାରଣଂ ମଗ୍ଗିତବ୍ବଂ। ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ବୁଦ୍ଧାନମେୱ ୱିସଯତ୍ତା ନ ତଂ ମଗ୍ଗିତବ୍ବଂ, ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତେଯେୱ ୱତ୍ତିତବ୍ବଂ। ଇଦଂ ପନ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ସୁଖୋପେକ୍ଖାୱେଦନାନଂ ୱସେନ ଦୁୱେଦନଞ୍ଚ ହୋତି। ୱିନଯଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୯), ପନ ମାତିକଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ସୁରାପାନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ‘‘ତିୱେଦନ’’ନ୍ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ଖୁଦ୍ଦକପାଠୱଣ୍ଣନାଯ (ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା), ୱିଭଙ୍ଗଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ (ୱିଭ। ଅଟ୍ଠ। ୭୦୩ ଆଦଯୋ) ଚ ‘‘ସୁଖମଜ୍ଝତ୍ତୱେଦନାୱସେନ ଦୁୱେଦନ’’ନ୍ତି ଚ ‘‘ଲୋଭମୋହମୂଲୱସେନ ଦ୍ୱିମୂଲକ’’ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସୋ ‘‘ପମାଦପାଠୋ’’ତି ଗହେତବ୍ବୋ।

ସୁରାପାନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୮୯।ଯେନକେନଚି ଅଙ୍ଗେନାତି ଅଙ୍ଗୁଲିଆଦିନା ଯେନ କେନଚି ସରୀରାଓୟଓେନ। ହସାଧିପ୍ପାଯିନୋତି ହସେ ଅଧିପ୍ପାଯୋ ହସାଧିପ୍ପାଯୋ, ସୋ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ତସ୍ସ, ଇମିନା କୀଳାଧିପ୍ପାଯରହିତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଂ ବ୍ଯତିରେକତୋ ଦୀପେତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଚ "ଅନାପତ୍ତି ନହସାଧିପ୍ପାଯସ୍ସା"ତି। ଫୁସତୋ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ।

୧୫୯୦।ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବେସୁ ଉପସମ୍ପନ୍ନାନୁପସମ୍ପନ୍ନେସୁ। କାଯପଟିବଦ୍ଧାଦିକେ ନଯେତି "କାଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧଂ ଆମସତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା"ତିଏୱମାଦିନା (ପାଚି। ୩୩୨) ଦସ୍ସିତେ ନଯେ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତୀଣି ଦୁକ୍କଟାନି ୱୁତ୍ତାନୀତି ଆହ "ତଥେୱାନୁପସମ୍ପନ୍ନେ, ଦୀପିତଂ ତିକଦୁକ୍କଟ"ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ "ତଥେୱା"ତି ଇମିନା ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ ୱୁତ୍ତଭାୱୋ ଦୀପିତୋ ହୋତି। ଯଥା ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ଦୀପିତଂ, ତଥେୱ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୫୯୧।ଏତ୍ଥ…ପେ… ଭିକ୍ଖୁନୀତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁପି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଠିତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୫୯୨।ନହସାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ ଫୁସତୋତି ହସାଧିପ୍ପାଯଂ ୱିନା ୱନ୍ଦନାଦୀସୁ ପାଦାଦିସରୀରାଓୟଓେନ ପରଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ। କିଚ୍ଚେ ସତୀତି ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମାଦିକିଚ୍ଚେ ସତି।

ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୫୯୩।ଜଲେତି ଏତ୍ଥ "ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ"ତି ସେସୋ। ଯଥାହ "ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ ଉଦକେ"ତି (ପାଚି। ୩୩୭)। ନିମୁଜ୍ଜନାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନପ୍ଲୱନାନି ଗହିତାନି। ଯଥାହ "ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ ଉଦକେ ହସାଧିପ୍ପାଯୋ ନିମୁଜ୍ଜତି ୱା ଉମ୍ମୁଜ୍ଜତି ୱା ପଲୱତି ୱା"ତି (ପାଚି। ୩୩୭)। "କେୱଲ"ନ୍ତି ଇମିନା ନହାନାଦିକିଚ୍ଚେନ ଓତରନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି।

୧୫୯୪।ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ ଜଲେତି ଗୋପ୍ଫକାନଂ ଉପରିଭାଗପ୍ପମାଣେ ଜଲେ। ନିମୁଜ୍ଜେଯ୍ଯପି ୱାତି ଅନ୍ତୋଜଲଂ ପୱିସନ୍ତୋ ନିମୁଜ୍ଜେଯ୍ଯ ୱା। ତରେଯ୍ଯ ୱାତି ପ୍ଲୱେଯ୍ଯ ୱା।

୧୫୯୫-୬। ଅନ୍ତୋଯେୱୋଦକେ ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛତୋ ତସ୍ସ ହତ୍ଥପାଦପଯୋଗେହି ପାଚିତ୍ତିଂ ପରିଦୀପଯେତି ଯୋଜନା।

୧୫୯୭। ହତ୍ଥାଦିସକଲସରୀରାଓୟଓଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତୁଂ "ଯେନ ଯେନା"ତି ଅନିଯମମାମେଡିତମାହ। ଜଲଂ ତରତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯେନ ଯେନ ପନ ଅଙ୍ଗେନ ତରଣଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୧୫୯୮।ତରୁତୋ ୱାପୀତି ରୁକ୍ଖତୋପି ୱା। ତିକପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଉଦକେ ହସଧମ୍ମେ ହସଧମ୍ମସଞ୍ଞିୱେମତିକଅହସଧମ୍ମସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ। "ତିକଦୁକ୍କଟ"ନ୍ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, "ଉଦକେ ଅହସଧମ୍ମେ ହସଧମ୍ମସଞ୍ଞୀ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଉଦକେ ଅହସଧମ୍ମେ ୱେମତିକୋ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା"ତି (ପାଚି। ୩୩୮) ୱତ୍ୱା "ଉଦକେ ଅହସଧମ୍ମେ ଅହସଧମ୍ମସଞ୍ଞୀ, ଅନାପତ୍ତୀ"ତି (ପାଚି। ୩୩୮) ତତିଯୱିକପ୍ପେ ପାଳିଯଂ ଅନାପତ୍ତି ୱୁତ୍ତାତି ସୋ ପମାଦପାଠୋ, "ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟ"ନ୍ତି ପାଠୋଯେୱ ଗହେତବ୍ବୋ।

୧୫୯୯। ନାୱଂ ତୀରେ ଉସ୍ସାରେନ୍ତୋପି ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉସ୍ସାରେନ୍ତୋତି ତୀରମାରୋପେନ୍ତୋ। "କୀଳଅତୀ"ତି ଇଦଂ "ପାଜେନ୍ତୋ"ତି ଇମିନାପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୧୬୦୦।କଥଲାଯ ୱାତି ଖୁଦ୍ଦକକପାଲିକାଯ ୱା। ଉଦକନ୍ତି ଏତ୍ଥ "ଭାଜନଗତଂ ୱା"ତି ସେସୋ। "ଭାଜନଗତଂ ଉଦକଂ ୱା"ତି (ପାଚି। ୩୩୮) ହି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୬୦୧।କଞ୍ଜିକଂୱାତି ଧଞ୍ଞରସଂ ୱା। ଅପି-ସଦ୍ଦୋ "ଖୀରଂ ୱା ତକ୍କଂ ୱା ରଜନଂ ୱା ପସ୍ସାୱଂ ୱା"ତି (ପାଚି। ୩୩୮) ପାଳିଯଂ ଆଗତେ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ଚିକ୍ଖଲ୍ଲଂ ୱାପୀତି ଉଦକକଦ୍ଦମଂ ୱା। ଏତ୍ଥ ୱିସେସଜୋତକେନ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ "ଅପିଚ ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ ୱୁତ୍ତାନି ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନାଦୀନି ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ଉଦକଂ ଓତରିତ୍ୱା ୱା ଅନୋତରିତ୍ୱା ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠିତଂ ଉଦକଂ ଅନ୍ତମସୋ ବିନ୍ଦୁଂ ଗହେତ୍ୱା

ଖିପନକୀଳଆଯପି କୀଳଅନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେଵା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୩୬) ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୱିସେସଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ୱିକ୍ଖିପନ୍ତି ୱିକ୍ଖିପିତ୍ୱା।

୧୬୦୨। ସତି କିଚ୍ଚେ ଜଲଂ ୱିଗାହିତ୍ୱା ନିମୁଜ୍ଜନାଦିକଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। କିଚ୍ଚଂ ନାମ ନହାନାଦିକଂ।

୧୬୦୩।ଅନନ୍ତରସ୍ସାତି ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ। ୱିସେସୋଵ ୱିସେସତା, କୋଚି ୱିସେସୋ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ହସଧମ୍ମକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୦୪-୫। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନା ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ଅସ୍ସ ୱଚନଂ ଅକତ୍ତୁକାମତାଯ ଆଦରଂ ପନ ସଚେ ନ କରୋତି, ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଅନାଦରିଯେ ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରଯେତି ଯୋଜନା, ଇମିନା ୱାକ୍ୟେନ ପୁଗ୍ଗଲାନାଦରମୂଲକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ‘‘ଅନାଦରିଯଂ ନାମ ଦ୍ୱେ ଅନାଦରିଯାନି ପୁଗ୍ଗଲାନାଦରିଯଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନାଦରିଯଞ୍ଚା’’ତି (ପାଚି। ୩୪୨), ‘‘ପୁଗ୍ଗଲାନାଦରିଯଂ ନାମ ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ‘ଅଯଂ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ ୱା ୱମ୍ଭିତୋ ୱା ଗରହିତୋ ୱା ଇମସ୍ସ ୱଚନଂ ଅକତଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି ଅନାଦରିଯଂ କରୋତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୩୪୨) ଚ।

ଧମ୍ମମେୱ ୱା ଅସିକ୍ଖିତୁକାମୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନା ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ଅସ୍ସ ୱଚନଂ ଅକତ୍ତୁକାମତାଯ ଆଦରଂ ପନ ସଚେ ନ କରୋତି, ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଅନାଦରିଯେ ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରଯେତି ଯୋଜନା, ଇମିନା ଧମ୍ମାନାଦରିଯମୂଲକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ‘‘ଧମ୍ମାନାଦରିଯଂ ନାମ ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ କଥାଯଂ ନସ୍ସେଯ୍ୟ ୱା ୱିନସ୍ସେଯ୍ୟ ୱା ଅନ୍ତରଧାଯେଯ୍ୟ ୱା, ତଂ ନସିକ୍ଖିତୁକାମୋ ଅନାଦରିଯଂ କରୋତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୩୪୨)। ଅନାଦରିଯେତି ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ।

୧୬୦୬।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ଅନାଦରିଯଂ କରୋତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୩୪୩) ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତିକାତୀତେନାତି ଲୋକତ୍ତିକମତିକ୍କନ୍ତେନ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାନାଦରେ ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ।

୧୬୦୭।ସୁତ୍ତେନେୱାଭିଧମ୍ମେନାତି ଏତ୍ଥ ଏୱକାରୋ ‘‘ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ‘‘ସୁତ୍ତେନଅଭିଧମ୍ମେନା’’ତି ପଦଦ୍ୱଯେନ ଅଭେଦୋପଚାରତୋ ସୁତ୍ତାଭିଧମ୍ମାଗତୋ ପରିଯତ୍ତିଧମ୍ମୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନାତି ପଞ୍ଞତ୍ତସଙ୍ଖାତୱିନଯତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ତା ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନ। ‘‘ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ସୁତ୍ତେନ ଅଭିଧମ୍ମେନା’’ତି ପଦଦ୍ୱଯୱିସେସନଂ। ଭିକ୍ଖୁନା ୱୁତ୍ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ୱା ଧମ୍ମେ ୱା ଅନାଦରଂ କରୋତୋ ଦୁକ୍କଟମେୱ। ସାମଣେରେନ ଉଭଯେନପି ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱା ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱା ୱୁତ୍ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସାମଣେରେ ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ୱା ଅପଞ୍ଞତ୍ତେ ୱା ଧମ୍ମେ ଅନାଦରଂ କରୋତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଯୋଜନା।

୧୬୦୮।ଦୋସୋତି ପାଚିତ୍ତିଯଦୁକ୍କଟସଙ୍ଖାତୋ କୋଚି ଦୋସୋ।

୧୬୦୯।ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ଆଚରିଯାନଂ ଗାହେ। ଗାରୟ୍ହୋ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋ ନେୱ ଗହେତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ଗାରୟ୍ହୋ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯସ୍ମା ଉଚ୍ଛୁରସୋ ସତ୍ତାହକାଲିକୋ, ତସ୍ସ କସଟୋ ଯାୱଜୀୱିକୋ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂଯେୱ ସମୱାଯୋ ଉଚ୍ଛୁଯଟ୍ଠି, ତସ୍ମା ୱିକାଲେ ଉଚ୍ଛୁଯଟ୍ଠିଂ ଖାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି ଗୁଳଅହରୀତକେ ୱିଯା’’ତି ଏୱମାଦିକୋ ସମ୍ପତି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ ଗାରୟ୍ହାଚରିଯୱାଦୋ। କତରୋ ପନ ଗହେତବ୍ବୋତି? ପୱେଣିଯା ଆଗତୋ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋୱ ଗହେତବ୍ବୋ।

କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ‘‘ଲୋକୱଜ୍ଜେ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋ ନ ୱଟ୍ଟତି, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜେ ପନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୪) ୱୁତ୍ତଂ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ‘‘ସୁତ୍ତଂ, ସୁତ୍ତାନୁଲୋମଞ୍ଚ ଉଗ୍ଗହିତକାନଂଯେୱ ଆଚରିଯାନଂ ଉଗ୍ଗହୋ ପମାଣଂ, ଅଜାନନ୍ତାନଂ କଥା ଅପ୍ପମାଣ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୪) ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ତଂ ସବ୍ବଂ ପୱେଣିଯା ଆଗତେ ସମୋଧାନଂ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୪) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଲୋକୱଜ୍ଜେ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଲୋକୱଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦେ ଆପତ୍ତିଟ୍ଠାନେ ଯୋ ଆଚରିଯୱାଦୋ, ସୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ, ଲୋକୱଜ୍ଜମତିକ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ଅମ୍ହାକଂ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋ’’ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଉଗ୍ଗହୋ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ସୁତ୍ତାନୁଲୋମଂ ନାମ ଅଟ୍ଠକଥା। ପୱେଣିଯା ଆଗତେ ସମୋଧାନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ‘‘ପୱେଣିଯା ଆଗତୋ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋୱ ଗହେତବ୍ବୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୪୪) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ମହାଅଟ୍ଠକଥାୱାଦେଯେୱ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଅନାଦରିଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୧୦-୧। ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିଂସାପେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୩୪୬) ମାତିକାୱଚନତୋ ଭଯସଞ୍ଜନନତ୍ଥାଯାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ‘‘ଇତରସ୍ସ ତୁ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା’’ତି। ରୂପାଦିନ୍ତି ରୂପସଦ୍ଦଗନ୍ଧାଦିଂ। ଉପସଂହରେତି ଉପଟ୍ଠପେତି , ଦସ୍ସେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଭଯାନକଂ କଥନ୍ତି ଚୋରକନ୍ତାରାଦିକଥଂ। ଯଥାହ ‘‘ଚୋରକନ୍ତାରଂ ୱା ୱାଳକନ୍ତାରଂ ୱା ପିସାଚକନ୍ତାରଂ ୱା ଆଚିକ୍ଖତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୪୮)। ପରସନ୍ତିକେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପରୋ’’ତି ୱୁତ୍ତନଯେନ ଲଦ୍ଧନାମୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

ଦିସ୍ୱା ୱାତି ଉପଟ୍ଠାପିତଂ ତଂ ରୂପାଦିଂ ଦିସ୍ୱା ୱା। ସୁତ୍ୱା ୱାତି ତଂ ଭଯାନକଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ୱା। ଯସ୍ସ ଭଯଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେସି, ସୋ ଭାଯତୁ ୱା ମା ୱା ଭାଯତୁ। ଇତରସ୍ସାତି ତଦୁପଟ୍ଠାପକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ତଙ୍ଖଣେତି ଉପଟ୍ଠାପିତକ୍ଖଣେ।

୧୬୧୨।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ଭିଂସାପେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୩୪୮) ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ। ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଭିଂସାପେତୁକାମୋ’’ତିଆଦିକେ ଦୁକ୍କଟୱାରେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଗ୍ଗହଣେନ ଗିହିନୋପି ସଙ୍ଗଯ୍ହମାନତ୍ତା ‘‘ସାମଣେରଂ ଗହଟ୍ଠଂ ୱା’’ତି ଆହ। ସାମଣେରଂ…ପେ… ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥେୱ ଭିଂସାପେନ୍ତସ୍ସ ତିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଭିଂସାପନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୧୪।ଜୋତିନ୍ତି ଅଗ୍ଗିଂ। ତପ୍ପେତୁକାମୋତି ୱିସିବ୍ବେତୁକାମୋ। ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଭିକ୍ଖୂ ପଦୀପେପି ଜୋତିକେପି ଜନ୍ତାଘରେପି କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଯନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୫୨) ଉପ୍ପନ୍ନୱତ୍ଥୁମ୍ହି ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ତଥାରୂପପଚ୍ଚଯା ଜୋତିଂ ସମାଦହିତୁଂ ସମାଦହାପେତୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୩୫୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଏତ୍ଥ ‘‘ତଥାରୂପଂ ପଚ୍ଚଯ’’ନ୍ତି ଇମିନା ପଦୀପୁଜ୍ଜଲନଞ୍ଚ ପତ୍ତପଚନସରୀରସେଦନାଦିକମ୍ମଞ୍ଚ ଜନ୍ତାଘରୱତ୍ତଞ୍ଚ ଗହେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଜୋତିକେପୀତି ପତ୍ତପଚନସେଦନକମ୍ମାଦୀସୁ ଜୋତିକରଣେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୧୫।ସଯଂସମାଦହନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ତନା ଜାଲେନ୍ତସ୍ସ।

୧୬୧୬।ଜାଲାପେନ୍ତସ୍ସ…ପେ… ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଆଣତ୍ତିଯା ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ଦୁକ୍କଟଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ଆଣତ୍ତିଯା ଜଲିତେ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାପତ୍ତି ‘‘ଜାଲୁଟ୍ଠାନେ ପନାପତ୍ତି, ପାଚିତ୍ତି ପରିକିତ୍ତିତା’’ତି ଅନୁୱତ୍ତମାନତ୍ତା ସିଦ୍ଧାତି ୱିସୁଂ ନ ୱୁତ୍ତା।

୧୬୧୭।ଗିଲାନସ୍ସାତି ‘‘ଗିଲାନୋ ନାମ ଯସ୍ସ ୱିନା ଅଗ୍ଗିନା ନ ଫାସୁ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୫୪) ୱୁତ୍ତସ୍ସ ଗିଲାନସ୍ସ। ଅୱିଜ୍ଝାତଂ ଅଲାତଂ ଉକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସାତି ଗହଣେନ ଭଟ୍ଠଂ ଅନିବ୍ବୁତାଲାତଂ ଅଗ୍ଗିନୋ ସମୀପଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ, ଯଥାଠାନେ ଠପେନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୬୧୮-୯।ୱିଜ୍ଝାତଂ ଅଲାତନ୍ତି ନିବ୍ବୁତାଲାତଂ। ଯଥାୱତ୍ଥୁକଂ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞେନ ୱା କତଂ ୱିସିବ୍ବେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ୱିସିବ୍ବେନ୍ତସ୍ସାତି ତପ୍ପେନ୍ତସ୍ସ। ଅଙ୍ଗାରନ୍ତି ୱୀତଚ୍ଚିକଂ ଅଙ୍ଗାରଂ। ପଦୀପୁଜ୍ଜଲନାଦିକେତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଜୋତିକେ ଜନ୍ତାଘରେ ତଥାରୂପପଚ୍ଚଯା’’ତି (ପାଚି। ୩୫୨) ଆଗତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଏତ୍ଥ ଚ ତଥାରୂପପଚ୍ଚଯାତି ଠପେତ୍ୱା ପଦୀପାଦୀନି ଅଞ୍ଞେନପି ତଥାରୂପେନ ପଚ୍ଚଯେନ।

ଜୋତିସମାଦହନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୨୦-୧।ମଜ୍ଝିମେ ଦେସେତି ଜମ୍ବୁଦୀପେ ଯତ୍ଥ ବୋଧିମଣ୍ଡଲଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ନୱଯୋଜନସତାୱଟ୍ଟେ ମଜ୍ଝିମମଣ୍ଡଲେ, ଇମିନା ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ତତ୍ଥେୱ ଦେସୋଦିସ୍ସକତାଯ ନିଯତନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ‘‘ପଚ୍ଚନ୍ତିମେପି ୱା ଦେସେ’’ତି। ଚୁଣ୍ଣନ୍ତି ସିରୀସଚୁଣ୍ଣାଦିକଂ ଚୁଣ୍ଣଂ। ଅଭିସଙ୍ଖରତୋତି ପଟିଯାଦେନ୍ତସ୍ସ।

୧୬୨୨-୩। ‘‘ମାସେ ଊନସଞ୍ଞିନୋ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅତିରେକଦ୍ଧମାସେ ଊନସଞ୍ଞିନୋ ୱା ଅତିରେକଦ୍ଧମାସେ ୱିମତିସ୍ସ ୱା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅତିରେକଦ୍ଧମାସେ ନ୍ହାଯନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ସମଯେସୁ ଚ ନ୍ହାଯନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଉଣ୍ହସମଯୋ ପରିଳାହସମଯୋ ଗିଲାନସମଯୋ କମ୍ମସମଯୋ ଅଦ୍ଧାନଗମନସମଯୋ ୱାତୱୁଟ୍ଠିସମଯୋ’’ତି (ପାଚି। ୩୬୩) ଦସ୍ସିତେସୁ ଛସୁ ସମଯେସୁ ଅଞ୍ଞତରେ ସମ୍ପତ୍ତେ ସମଯେ ସତିଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଊନମାସେପି ନହାଯନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତ୍ଥ ଜେଟ୍ଠମାସୋ ଚ ଆସାଳ୍ହିମାସସ୍ସ ପୁରିମପକ୍ଖୋ ଚାତି ଦିୟଡ୍ଢମାସୋ ଉଣ୍ହସମୟୋ ନାମ। ଯଥାହ ‘‘ଉଣ୍ହସମୟୋ ନାମ ଦିୟଡ୍ଢୋ ମାସୋ ସେସୋ ଗିମ୍ହାନ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୩୬୪), ୱସ୍ସାନସ୍ସ ପଠମୋ ମାସୋ ପରିଳାହସମୟୋ ନାମ। ଯଥାହ ‘‘ପରିଳାହସମୟୋ ନାମ ୱସ୍ସାନସ୍ସ ପଠମୋ ମାସୋ’’ତି (ପାଚି। ୩୬୪)। ‘‘ଯସ୍ସ ୱିନା ନହାନା ନ ଫାସୁ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୬୪) ୱୁତ୍ତୋ ସମୟୋ ଗିଲାନସମୟୋ ନାମ। ‘‘ଅନ୍ତମସୋ ପରିୱେଣମ୍ପି ସମ୍ମଟ୍ଠଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୬୪) ୱୁତ୍ତୋ କମ୍ମସମୟୋ ନାମ। ‘‘ଅଦ୍ଧୟୋଜନଂ ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ’ତି ନହାୟିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୩୬୪) ୱୁତ୍ତୋ ଅଦ୍ଧାନଗମନସମୟୋ ନାମ। ‘‘ଭିକ୍ଖୂ ସରଜେନ ୱାତେନ ଓକିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି, ଦ୍ୱେ ୱା ତୀଣି ୱା ଉଦକଫୁସିତାନି କାୟେ ପତିତାନି ହୋନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୬୪) ୱୁତ୍ତୋ ୱାତୱୁଟ୍ଠିସମୟୋ ନାମ।

ନଦୀପାରଂ ଗଚ୍ଛତୋପି ଊନକଦ୍ଧମାସେ ନ୍ହାୟନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ୱାଲିକଂ ଉକ୍କିରିତ୍ୱାନାତି ଏତ୍ଥ ସୁକ୍ଖାୟ ନଦିୟା ୱାଲିକଂ ଉକ୍କିରିତ୍ୱା। କତାୱାଟେସ୍ୱପି ଊନକଦ୍ଧମାସେ ନ୍ହାୟନ୍ତସ୍ସପି ଅନାପତ୍ତୀତି। ‘‘ତଥା’’ତି ଇମିନା ‘‘ନ୍ହାୟନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି।

୧୬୨୪।ପଚ୍ଚନ୍ତିମେପି ୱା ଦେସେତି ଜମ୍ବୁଦୀପେ ଯଥାୱୁତ୍ତମଜ୍ଝିମଦେସତୋ ବହି ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ, ଖୁଦ୍ଦକେସୁ ଚ ଦୀପେସୁ। ସବ୍ବେସନ୍ତି ଲଦ୍ଧସମୟାନଂ, ଅଲଦ୍ଧସମୟାନଞ୍ଚ ସବ୍ବେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ। ଆପଦାସୂତି ଭମରଅନୁବନ୍ଧାଦିଆପଦାସୁ। ଯଥାହ ‘‘ଭମରାଦୀହି ଅନୁବଦ୍ଧସ୍ସ ଉଦକେ ନିମୁଜ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୬)। କାୟଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ।

ନ୍ହାନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୨୫-୭। ‘‘ନୱଂ ନାମ ଅକତକପ୍ପଂ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୬୯) ପାଳିୱଚନତୋ ଚ ‘‘ପଟିଲଦ୍ଧନୱଚୀୱରେନାତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୮) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଚ ଚୀୱରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନୱ’’ନ୍ତି ସେସୋ। କପ୍ପିୟଂ ବିନ୍ଦୁଂ ଅଦତ୍ୱା ନୱଂ ଚୀୱରଂ ଭିକ୍ଖୁ ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସେୱଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ପାଚିତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଛନ୍ନନ୍ତି ଖୋମାଦୀନଂ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ସାମିୱଚନଂ। ଅଞ୍ଞତରଂ ନୱଂ ଚୀୱରନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରେତବ୍ବଂ। ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚୀତି ‘‘ଚତୂସୁ ୱା କୋଣେସୁ ତୀସୁ ୱା ଦ୍ୱୀସୁ ୱା ଏକସ୍ମିଂ ୱା କୋଣେ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୮) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଚୀୱରକୋଣେସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି।

କଂସନୀଲେନାତି ଚମ୍ମକାରନୀଲେନ। ଚମ୍ମକାରନୀଲଂ ନାମ ପକତିନୀଲଂ। ଗଣ୍ଠିପଦେ ପନ ‘‘ଚମ୍ମକାରା ଉଦକେ ତିଫଲଂ, ଅୟୋଗୂଥଞ୍ଚ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଚମ୍ମଂ କାଳଂ କରୋନ୍ତି, ତଂ ଚମ୍ମକାରନୀଲ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ‘‘ଅୟୋମଲଂ ଲୋହମଲଂ, ଏତଂ କଂସନୀଲଂ ନାମା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୮) ୱୁତ୍ତଂ। ପତ୍ତନୀଲେନ ୱାତି ‘‘ଯୋ କୋଚି ନୀଲୱଣ୍ଣୋ ପଣ୍ଣରସୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୮) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତେନ ନୀଲପଣ୍ଣରସେନ। ଯେନ କେନଚି କାଳଏନାତି ଅଙ୍ଗାରଜଲ୍ଲିକାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଯେନ କେନଚି କାଳୱଣ୍ଣେନ। ‘‘କଦ୍ଦମୋ ନାମ ଓଦକୋ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୬୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା କଦ୍ଦମେନାତି ଉଦକାନୁକଦ୍ଦମସୁକ୍ଖକଦ୍ଦମାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

‘‘ମଙ୍ଗୁଲସ୍ସ ପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣକଂ ମୟୂରସ୍ସ ଅକ୍ଖିପ୍ପମାଣକ’’ନ୍ତି ଯଥାକ୍କମେନ ଯୋଜନା।

୧୬୨୮। ‘‘ପାଳିକପ୍ପୋ କଣ୍ଣିକାକପ୍ପୋ’’ତି ଯୋଜନା, ମୁତ୍ତାୱଲି ୱିୟ ପାଳିଂ କତ୍ୱା ଅପ୍ପିତକପ୍ପୋ ଚ କଣ୍ଣିକାକାରେନ ଅପ୍ପିତକପ୍ପୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। କତ୍ଥଚୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପଦେସେ’’ତି ସେସୋ। ‘‘ଚତୂସୁ ୱା କୋଣେସୁ ତୀସୁ ୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ଅନେକଂ ୱା’’ତି ଆହ। ୱଟ୍ଟମେୱ ୱଟ୍ଟକଂ, ଇମିନା ଅଞ୍ଞଂ ୱିକାରଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତି। ଯଥାହ ‘‘ଠପେତ୍ୱା ଏକଂ ୱଟ୍ଟବିନ୍ଦୁଂ ଅଞ୍ଞେନ କେନଚିପି ୱିକାରେନ କପ୍ପୋ ନ କାତବ୍ବୋ’’ତି (ପାଚି। ୩୬୮)।

୧୬୨୯।‘‘ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ୱିମତିସ୍ସଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ସମୁଚ୍ଚିତଂ ‘‘ଆଦିନ୍ନେ ଆଦିନ୍ନସଞ୍ଞିନୋ’’ତି ତତିୟୱିକପ୍ପଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ‘‘ଆଦିନ୍ନେ ଆଦିନ୍ନସଞ୍ଞୀ, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି।

୧୬୩୦।‘‘କପ୍ପେ ନଟ୍ଠେପି ୱା’’ତିଆଦୀହି ଚ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘କପ୍ପକତୋକାସେ ଜିଣ୍ଣେ’’ତି ଇଦଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ଯଥାହ ‘‘କପ୍ପକତୋକାସୋ ଜିଣ୍ଣୋ ହୋତୀ’’ତି। ତେନ କପ୍ପକତେନାତି ସହତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। ସଂସିବ୍ବିତେସ୍ୱୂତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅକପ୍ପକତେସୂ’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘କପ୍ପକତେନ ଅକପ୍ପକତଂ ସଂସିବ୍ବିତଂ ହୋତୀ’’ତି। ନିୱାସନପାରୁପନଂ କ୍ରିୟଂ। କପ୍ପବିନ୍ଦୁଅନାଦାନଂ ଅକ୍ରିୟଂ।

ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୩୧-୪। ‘‘ୱିକପ୍ପନା ନାମ ଦ୍ୱେ ୱିକପ୍ପନା ସମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନା ଚ ପରମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନା ଚା’’ତି (ପାଚି। ୩୭୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ୱିକପ୍ପନା ଦୁୱେ’’ତିଆଦିମାହ। ଇତୀତି ନିଦସ୍ସନେ, ଏୱନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଂ ସମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନା ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ସମ୍ମୁଖାଯ…ପେ… ନିଦ୍ଦିସେ’’ତି। ଏକସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତ୍ୱଦ୍ଧଉସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ଇଧ ତ୍ୱଦ୍ଧୋ ନାମ ୱିକପ୍ପନପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରଣୱିଧିଂ ଜାନନ୍ତୋ।

ଯଥାୱଚନଯୋଗତୋତି ‘‘ଇମଂ ଚୀୱର’ନ୍ତି ୱା, ‘ଇମାନି ଚୀୱରାନୀ’ତି ୱା, ‘ଏତଂ ଚୀୱର’ନ୍ତି ୱା, ‘ଏତାନି ଚୀୱରାନୀ’ତି ୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତଂ ଅନତିକ୍କମ୍ମ, ୱଚନସମ୍ବନ୍ଧକ୍କମେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ତଦେକଦେସସରୂପଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ଇମଂ ଚୀୱର’’ନ୍ତି।

‘‘ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟତୋ’’ତି ଇମିନା ‘‘ନ କପ୍ପତୀ’’ତି ଏତସ୍ସ ହେତୁଂ ଦସ୍ସେତି।

୧୬୩୫।‘‘ସନ୍ତକ’’ମିଚ୍ଚାଦି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରଣପ୍ପକାରୋ। ଯଥାପଚ୍ଚଯଂ କରୋହୀତି ତୁଯ୍ହଂ ରୁଚନକଂ କରୋହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୩୬। ସମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନ୍ତରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅପରା ସମ୍ମୁଖା ୱୁତ୍ତା’’ତିଆଦି। ଅତ୍ତନା ଅଭିରୁଚିତସ୍ସ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ନାମଂ ଗହେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ସହଧମ୍ମିନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପଞ୍ଚନ୍ନ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ସାମିୱଚନଂ।

୧୬୩୯।ଏୱନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନାପେକ୍ଖଂ। ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ପନ ସଦ୍ଦସ୍ସତ୍ଥେ।

୧୬୪୦।ମିତ୍ତୋତି ଦଳ୍ହମିତ୍ତୋ, ‘‘ତେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ‘କୋ ତେ ମିତ୍ତୋ ୱା ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ୱା’’ତି (ପାଚି। ୩୭୪) ୱଚନତୋ ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ପୁନ ତେନପି ଭିକ୍ଖୁନା ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୬୪୧-୨। ‘‘ଅହଂ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦମ୍ମୀ’ତି ୱା…ପେ… ‘ତିସ୍ସାଯ ସାମଣେରିଯା ଦମ୍ମୀ’ତି ୱା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) ସେସଅଟ୍ଠକଥାପାଠେନ ‘‘ଇଦ’’ମିଚ୍ଚାଦିପାଠୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

୧୬୪୩।ଦ୍ୱୀସୁତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ, ଏତ୍ଥ ‘‘ୱିକପ୍ପନାସୂ’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି।

୧୬୪୪-୫।ଇଧପନ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଯେନ ପନ ଭିକ୍ଖୁନା ସହ ଚୀୱରସାମିକେନ ତଂ ୱିନଯକମ୍ମଂ କତଂ, ତସ୍ସ ଅୱିସ୍ସାସେନ ୱିସ୍ସାସଭାୱଂ ୱିନା ସୋ ୱିନଯକମ୍ମକତୋ ଭିକ୍ଖୁ ତଂ ଚୀୱରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖନତ୍ଥଂ ‘‘ୱିନଯଂକମ୍ମ’’ନ୍ତି ଅନୁସ୍ସାରାଗମୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ, ୱିନଯକମ୍ମନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୬୪୬।ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରକୱତ୍ଥେସୁତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟୱତ୍ଥେସୁ। ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରସଞ୍ଞିନୋତି ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟସଞ୍ଞିନୋ। ତତ୍ଥାତି ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟୱତ୍ଥେସୁ। ୱେମତିକସ୍ସାତି ‘‘ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟାନି ନୁ ଖୋ ମଯା, ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟାନୀ’’ତି ସଂସଯାପନ୍ନସ୍ସ।

୧୬୪୭।ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରଣସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟମିଦନ୍ତି ସଞ୍ଞିସ୍ସ। ୱିସ୍ସାସାତି ଯସ୍ସ ୱା ଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପେସି, ତେନ ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟମ୍ପି ତସ୍ସ ୱିସ୍ସାସା ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଚ। ଯଥାହ ‘‘ତସ୍ସ ୱା ୱିସ୍ସସନ୍ତୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀ’’ତି (ପାଚି। ୩୭୬)।

ୱିକପ୍ପନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୪୮-୯। ‘‘ପତ୍ତୋ ନାମ ଦ୍ୱେ ପତ୍ତା ଅଯୋପତ୍ତୋ ମତ୍ତିକାପତ୍ତୋ’’ତି (ପାଚି। ୩୭୯) ଜାତିଯା କପ୍ପିଯପତ୍ତାନଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ‘‘ଅଧିଟ୍ଠାନୁପଗଂ ପତ୍ତ’’ନ୍ତି। ତାଦିସନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠାନୁପଗଂ। ସୂଚିଘରଂ ନାମ ସସୂଚିକଂ ୱା ଅସୂଚିକଂ ୱା। କାଯବନ୍ଧନଂ ନାମ ପଟ୍ଟିକା ୱା ସୂକରନ୍ତକଂ ୱା। ନିସୀଦନଂ ନାମ ସଦସଂ ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘ପତ୍ତଂ ୱା’’ତିଆଦୀହି ଉପଯୋଗନ୍ତପଦେହି ‘‘ଅପନେତ୍ୱା ନିଧେନ୍ତସ୍ସା’’ତି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ନିଧେନ୍ତସ୍ସାତି ଏତସ୍ସ ‘‘ହସାପେକ୍ଖସ୍ସା’’ତି ୱିସେସନଂ। ଯଥାହ ‘‘ହସାପେକ୍ଖୋପୀତି କୀଳାଧିପ୍ପାଯୋ’’ତି (ପାଚି। ୩୭୯)। ‘‘କେୱଲ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଦୁନ୍ନିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ପଟିସାମନାଧିପ୍ପାଯାଦିଅଞ୍ଞାଧିପ୍ପାଯାଭାୱଂ ଦୀପେତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଚ ‘‘ଦୁନ୍ନିକ୍ଖିତ୍ତମନାପତ୍ତି, ପଟିସାମଯତୋ ପନା’’ତି।

୧୬୫୦।ତେନାପୀତି ଆଣତ୍ତେନ। ତସ୍ସାତି ଆଣାପକସ୍ସ। ତିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇମିନା ଚ ଉପସମ୍ପନ୍ନସନ୍ତକେ ତିକପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ଇଦଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତି।

୧୬୫୧।ଅଞ୍ଞନ୍ତି ପାଠଇଯଂ ଅନାଗତଂ ପତ୍ତଥୱିକାଦିପରିକ୍ଖାରଂ।

୧୬୫୨।ସଙ୍ଖେସୂତି ପାଠଇଯଂ ଆଗତେସୁ ଚ ଅନାଗତେସୁ ଚ ସଙ୍ଖେସୁ ପରିକ୍ଖାରେସୁ।

୧୬୫୩।ଧମ୍ମକଥଂ କତ୍ୱାତି ''ସମଣେନ ନାମ ଅନିହିତପରିକ୍ଖାରେନ ଭୱିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୭) ଅଟ୍ଠକଥାଗତନଯେନ ଧମ୍ମକଥଂ କତ୍ୱା। ଅନିହିତପରିକ୍ଖାରେନାତି ଅପ୍ପଟିସାମିତପରିକ୍ଖାରେନ। ନିଧେତି ଚେ, ତଥା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଅୱିହେସେତୁକାମସ୍ସାତି ୱିହେସାଧିପ୍ପାଯରହିତସ୍ସ। ଅକୀଠଅସ୍ସାତି କୀଠଆଧିପ୍ପାଯରହିତସ୍ସ କେୱଲଂ ୱତ୍ତସୀସେନ ''ପଟିସାମେତ୍ୱା ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଅପନିଧେନ୍ତସ୍ସ।

୧୬୫୪। ଅଦିନ୍ନାଦାନସମୁଟ୍ଠାନାପତ୍ତୀନଂ ଅକୁସଲାଦିୱସେନପି ସଚିତ୍ତକତ୍ତା ଆହ ''ଇଦଂ ଅକୁସଲେନେୱ ସଚିତ୍ତ''ନ୍ତି।

ଚୀୱରାପନିଧାନକଥାୱଣ୍ଣନା।

ସୁରାପାନୱଗ୍ଗୋ ଛଟ୍ଠୋ।

୧୬୫୫।''ତିରଚ୍ଛାନଗତଂ ପାଣ''ନ୍ତି ଇମିନା ''ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେଯ୍ଯ, ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୩୮୩) ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଅଧିପ୍ପେତଂ ପାଣଂ ଦସ୍ସେତି। ଆପତ୍ତିନାନତ୍ତାଭାୱା ଆହ ''ମହନ୍ତଂ ଖୁଦ୍ଦକମ୍ପି ୱା''ତି। ଯଥାହ ''ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦେ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋଯେୱ 'ପାଣୋ'ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ, ତଂ ଖୁଦ୍ଦକମ୍ପି ମହନ୍ତମ୍ପି ମାରେନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିନାନାକରଣଂ ନତ୍ଥି, ମହନ୍ତେ ପନ ଉପକ୍କମମହନ୍ତତ୍ତା ଅକୁସଲଂ ମହନ୍ତଂ ହୋତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୮୨)। ''ମାରେନ୍ତସ୍ସ ଅସ୍ସା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ''ଖୁଦ୍ଦକମ୍ପି ୱା ମାରେନ୍ତସ୍ସା''ତି ଇମିନା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅନ୍ତମସୋ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ସୋଧେନ୍ତୋ ମଙ୍ଗୁଲବୀଜକେପି ପାଣସଞ୍ଞୀ ନିକ୍କାରୁଣିକତାଯ ତଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅପନେତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତସ୍ମା ଏୱରୂପେସୁ ଠାନେସୁ କାରୁଞ୍ଞଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅପ୍ପମତ୍ତେନ ୱତ୍ତଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯୋପି ସଙ୍ଗହିତୋ।

୧୬୫୬।ଉଭଯତ୍ଥଚାତି ପାଣେ ୱା ଅପାଣେ ୱାତି ଉଭଯତ୍ଥାପି। ଅୱସେସୱିନିଚ୍ଛଯୋ ପନେତ୍ଥ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ସଞ୍ଚିଚ୍ଚପାଣକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୫୮।ସପ୍ପାଣକନ୍ତି ସହ ପାଣକେହୀତି ସପ୍ପାଣକଂ। ଯେ ପରିଭୋଗେନ ମରନ୍ତି, ଏୱରୂପା ଇଧ ''ପାଣକା''ତି ଅଧିପ୍ପେତା। ଅସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁନୋ।

୧୬୫୯।''ଅୱିଚ୍ଛିଜ୍ଜା''ତି ଇମିନା ୱିଚ୍ଛେଦେନେୱ ପଯୋଗନାନତ୍ତଂ ହୋତୀତି ଦୀପେତି। ପତ୍ତପୂରମ୍ପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ବ୍ଯତିରେକୋ।

୧୬୬୦-୧। ଅସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ପରିଦୀପିତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତାଦିସେନାତି ସପ୍ପାଣକେନ। ଆୱିଞ୍ଛିତ୍ୱାନାତି ପରିବ୍ଭମିତ୍ୱା। ଯାଗୁଯୋତି ଏତ୍ଥ ''ଉଣ୍ହା''ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି। ଇଦଞ୍ଚ ପାଣୀନଂ ମାରଣତ୍ଥଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଉଣ୍ହୱତ୍ଥୁଂ ସପ୍ପାଣକେନ ଉଦକେନ ଅନିଦ୍ଧାପେତୁଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ତଂ ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକଂ। ନ୍ହାଯତୋପି ୱାତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

''ଉଦକସୋଣ୍ଡିଂ ୱା ପୋକ୍ଖରଣିଂ ୱା ପୱିସିତ୍ୱା ବହି ନିକ୍ଖମନତ୍ଥାଯ ୱୀଚିଂ ଉଟ୍ଠାପଯତୋପି। ସୋଣ୍ଡିଂ ୱା ପୋକ୍ଖରଣିଂ ୱା ସୋଧେନ୍ତେହି ତତୋ ଗହିତୋଦକଂ ଉଦକେଯେୱ ଆସିଞ୍ଚିତବ୍ବଂ। ସମୀପମ୍ହି ଉଦକେ ଅସତି କପ୍ପିଯୋଦକସ୍ସ ଅଟ୍ଠ ୱା ଦସ ୱା ଘଟେ ଉଦକସଣ୍ଠାନକପ୍ପଦେସେ ଆସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଆସିଞ୍ଚିତବ୍ବଂ। 'ପୱଟ୍ଟିତ୍ୱା ଉଦକେ ପତିସ୍ସତୀ'ତି ଉଣ୍ହପାସାଣେ ଉଦକଂ ନାସିଞ୍ଚିତବ୍ବଂ। କପ୍ପିଯୋଦକେନ ପନ ପାସାଣଂ ନିବ୍ବାପେତ୍ୱା ଆସିଞ୍ଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୮୭) –

ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି।

୧୬୬୨।ଉଭଯତ୍ଥପୀତି ସପ୍ପାଣକେପି ଅପ୍ପାଣକେପୀତି ଉଭଯତ୍ଥେୱ।

୧୬୬୪-୬। ପାଣପଟିବଦ୍ଧତାଯ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପତନ’’ନ୍ତିଆଦି। ସଲଭାଦୀନନ୍ତି ପଟଙ୍ଗାଦୀନଂ । ଛଡ୍ଡାତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ଏୱମୁପରିପି। ପଦୀପୁଜ୍ଜଲନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱିଯା’’ତି ସେସୋ। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ସପ୍ପାଣଭାୱୋୱ ସପ୍ପାଣଭାୱତା, ତଂ। ଭୁଞ୍ଜତୋତି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ।

ସଲଭାଦୀନଂ ପତନଂ ଛଡ୍ଡାପି ସୁଦ୍ଧେନ ଚେତସା ପଦୀପୁଜ୍ଜଲନଂ ୱିଯ ସପାଣଭାୱଂ ଛଡ୍ଡାପି ଜଲସଞ୍ଞାଯ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଏତ୍ଥ ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜତା ଞେଯ୍ଯାତି ଯୋଜନା।

ଏୱଂ ସନ୍ତେ ସିଞ୍ଚନସପ୍ପାଣକସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଉଭିନ୍ନମ୍ପି କୋ ୱିସେସୋତି ଆହ ‘‘ସିଞ୍ଚନେ’’ତିଆଦି। ସିଞ୍ଚନଂ ସିଞ୍ଚନସିକ୍ଖାପଦଂ ସିଞ୍ଚନେ ୱୁତ୍ତଂ ସିଞ୍ଚନୱିସଯେ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଇଦଂ ପନ ସପ୍ପାଣକସିକ୍ଖାପଦଂ ପରିଭୋଗେ ୱୁତ୍ତଂ ଅଜ୍ଝୋହାରୱିସଯେ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି ଅଯମେୱ ତସ୍ସ ଚେୱ ଅସ୍ସ ଚ ୱିସେସୋତି ଯୋଜନା।

ସପ୍ପାଣକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୬୭।ଯଥାଧମ୍ମନ୍ତି ଯୋ ଯସ୍ସ ଅଧିକରଣସ୍ସ ୱୂପସମନାଯ ଧମ୍ମୋ ୱୁତ୍ତୋ, ତେନେୱ ଧମ୍ମେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘କିଚ୍ଚାଧିକରଣ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଇତରାନି ଅଧିକରଣାନି ଉପଲକ୍ଖିତାନି। ଯଥାହ ‘‘ଅଧିକରଣଂ ନାମ ଚତ୍ତାରି ଅଧିକରଣାନି ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ଅନୁୱାଦାଧିକରଣଂ ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ କିଚ୍ଚାଧିକରଣ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୩୯୪)। ଅପଲୋକନକମ୍ମାଦୀନି ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚଂ ନାମ, ତଦେୱ ସମଥେହି ଅଧିକରଣୀଯତ୍ତା ୱୂପସମେତବ୍ବତ୍ତା ଅଧିକରଣନ୍ତି କିଚ୍ଚାଧିକରଣଂ। ପୁନ ନୀହାତବ୍ବନ୍ତି ପୁନ ନୀହରିତବ୍ବଂ, ୱୂପସମେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ‘‘ଅକତଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତିଆଦିନା ପାଠଇଯଂ ଦସ୍ସିତା ଦ୍ୱାଦସ ଉକ୍କୋଟା ଉପଲକ୍ଖିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଉକ୍କୋଟେନ୍ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅକତଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ଉଚ୍ଚାଲେନ୍ତସ୍ସ ଯଥାପତିଟ୍ଠିତଭାୱେନ ପତିଟ୍ଠାତୁଂ ନ ଦେନ୍ତସ୍ସ। ଏତ୍ଥ ଚ ପତିଟ୍ଠାତୁଂ ନ ଦେନ୍ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ପୱତ୍ତିଆକାରଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଂ ପନ ଧମ୍ମେନ ଅଧିକରଣଂ ନିହଟଂ, ତଂ ସୁନିହଟମେୱ।

୧୬୬୮। ‘‘ଅକତଂ କମ୍ମଂ, ଦୁକ୍କଟଂ କମ୍ମଂ, ପୁନ କାତବ୍ବଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତି ୱଦତା ୱଦନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତଂ କମ୍ମଂ ଉଚ୍ଚାଲେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୧୬୬୯।ୱିପ୍ପକତେତି ଆରଦ୍ଧାନିଟ୍ଠିତେ। ତନ୍ତି ପଟିକ୍କୋସନ୍ତଂ। ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱାତି କତକମ୍ମସ୍ସ ଅନୱଜ୍ଜଭାୱଂ ଞାପେତ୍ୱା। ନ ପନଞ୍ଞଥାତି ତଥା ଅସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା।

୧୬୭୦।ଅଧମ୍ମେ ପନ କମ୍ମସ୍ମିନ୍ତି ଯଥାପାଠଇଆଗତେ କମ୍ମସ୍ମିଂ। ଉଭଯତ୍ଥାପୀତି ଧମ୍ମକମ୍ମେ, ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ୱାତି ଉଭଯତ୍ଥ।

୧୬୭୧।ନ ଚ କମ୍ମାରହସ୍ସ ୱାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ‘‘ୱଗ୍ଗେନ ଚା’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ୱା-ସଦ୍ଦତ୍ଥେ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ‘‘ଅଧମ୍ମେନ, ୱଗ୍ଗେନ ୱା ନ କମ୍ମାରହସ୍ସ ୱା କତ’’ନ୍ତି ଜାନତୋ ଉକ୍କୋଟନେ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

ଉକ୍କୋଟନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୭୩। ‘‘ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ନାମ ଆପତ୍ତି ଚତ୍ତାରି ଚ ପାରାଜିକାନି ତେରସ ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସା’’ତି (ପାଚି। ୩୯୯) ୱଚନତୋ ପାରାଜିକାନମ୍ପି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲତ୍ତା, ଇଧ ଚ ପାରାଜିକସ୍ସ ଅନଧିପ୍ପେତତ୍ତା ଇଧାଧିପ୍ପେତମେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସଙ୍ଘାଦିସେସ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲ-ପଦଂ ୱିସେସିତଂ। ଯଥାହ ‘‘ଏତ୍ଥ ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି ଅତ୍ଥୁଦ୍ଧାରୱସେନ ଦସ୍ସିତାନି, ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି ପନ ଅଧିପ୍ପେତା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୯୯)। ଛଡ୍ଡାତି ସାମଂ ୱା ଅଞ୍ଞତୋ ୱା ଜାନିତ୍ୱା। ଛାଦଯତୋ ତସ୍ସ ପରିଯାପୁତାତି ‘‘ଇମଂ ଜାନିତ୍ୱା ଚୋଦେସ୍ସନ୍ତି, ସାରେସ୍ସନ୍ତି, ନାରୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସ ପରିଯାପୁତା ଦେସିତା।

୧୬୭୪-୫।ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସ ନ ଆରୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା। ତସ୍ସାତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସ୍ସ। ପଟିଚ୍ଛାଦନଂ ହେତୁ କାରଣଂ ଯସ୍ସ ଆରୋଚନସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ପଟିଚ୍ଛାଦନହେତୁକନ୍ତି ଆରୋଚନକିରିଯାଯ ୱିସେସନଂ, ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନୋ, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ନ ଆରୋଚେହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଆରୋଚନଂ କରୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇତୀତି ୱୁତ୍ତନିଦସ୍ସନେ, ହୀତି ଏୱକାରତ୍ଥେ, ଏୱମେୱ ୱଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଯାୱ କୋଟି ନ ଛିଜ୍ଜତି, ତାୱ ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସତମ୍ପି ସହସ୍ସମ୍ପି ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି ଏୱାତି ଯୋଜନା।

୧୬୭୬।ମୂଲେନାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନପୁଗ୍ଗଲେନ। ଆରୋଚିତସ୍ସ ଦୁତିଯସ୍ସାତି ସମାନାଧିକରଣଂ। ମୂଲେନ ‘‘ମମ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନଭାଵଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ନ ଆରୋଚେହୀ’’ତି ଆରୋଚିତସ୍ସ ଦୁତିଯଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସନ୍ତିକା ସୁଣନ୍ତେନ ତତିଯେନ ନିଵତ୍ତିତ୍ଵା ତସ୍ସେଵ ଦୁତିଯସ୍ସ ପକାସିତେ ଆରୋଚନସ୍ସ କୋଟି ଛିନ୍ନାତି ଵୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା। କୋଟୀତି ଆରୋଚନକିରିଯାଵସାନଂ ଵୁଚ୍ଚତି।

୧୬୭୭।ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଯ ଚ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଞ୍ଞୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଆରୋଚେନ୍ତୋ’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଇତରେସୁ ପନ ଦ୍ଵୀସୂତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଯ ଵେମତିକୋ, ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଞ୍ଞୀତି ଦ୍ଵୀସୁ।

୧୬୭୮।ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଯାତି ପଞ୍ଚଵିଧାଯ ଲହୁକାପତ୍ତିଯା। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବେସୁ ଵିକପ୍ପେସୁ। ତିକଦୁକ୍କଟଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଯ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଞ୍ଞିଵେମତିକଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଞ୍ଞୀନଂ ଵସେନ ଦୁକ୍କଟତ୍ତଯଂ ପାଠଇଯଂ (ପାଚି। ୪୦୦) ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବେସୁ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଵାରେସୁପି ତୀସୁ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଵିକପ୍ପେସୁ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିଵେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ଵସେନ ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୭୯-୮୦। ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭେଦନାଦୀନି ଭଵିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତିଆଦୀହି ସବ୍ବେହି ପଦେହି ‘‘ନ ଆରୋଚେତି ଚେ, ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସଭାଗଂ ଵା ନ ପସ୍ସତୀତି ତଥା ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ନ ଆରୋଚେତି ଚେ, ଦୋସୋ ନତ୍ଥି। କକ୍ଖଳଓ ଅଯନ୍ତି ନ ଆରୋଚେତି ଚେ, ଦୋସୋ ନତ୍ଥି।

୧୬୮୧। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅନାରୋଚନେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତୋ ‘‘ଅକ୍ରିଯ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ‘‘ଆରୋଚେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଅନୁଞ୍ଞାତସ୍ସ ଅନାରୋଚନଂ ଅନାଦରମନ୍ତରେନ ନ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ଦୁକ୍ଖଵେଦନ’’ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ମାତିକଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସମନୁଭାସନସଦିସାନେଵା’’ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା) ଵୁତ୍ତଂ, ଇଧ ‘‘ଧୁରନିକ୍ଖେପତୁଲ୍ଯାଵା’’ତି, ଉଭଯତ୍ଥ ନାମମତ୍ତମେଵ ଵିସେସୋ, ଏକମେଵ ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଵେଦିତବ୍ବଂ।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲକଥାଵଣ୍ଣନା।

୧୬୮୨।ଊନଵୀସତିଵସ୍ସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଜାନ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ‘‘ଊନଵୀସତିଵସ୍ସୋ’’ତି ଜାନନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଊନଵୀସତିଵସ୍ସୋ ନାମ ପଟିସନ୍ଧିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅପରିପୁଣ୍ଣଵୀସତିସଂଵଚ୍ଛରୋ। ଯୋତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ହୁତ୍ଵା। କରେଯ୍ୟାତି କାରାପେଯ୍ୟ। ଉପସମ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଉପସମ୍ପଦୋ, ତଂ। ଯୋ ଜାନଂ ଊନଵୀସତିଵସ୍ସଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପସମ୍ପଦଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ କରେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ଏଵଂ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ସେସାନନ୍ତି ‘‘ଗଣସ୍ସ ଚ ଆଚରିଯସ୍ସ ଚ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୦୪) ପାଠଇଯଂ ଦସ୍ସିତାନଂ ଗହଣଂ।

୧୬୮୩। ଊନଵୀସତିଵସ୍ସଭାଵଂ ଜାନତା ଵା ଅଜାନତା ଵା ଭିକ୍ଖୁନା ଯୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚେ ଉପସମ୍ପାଦିତୋ, ସୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋଵ ହୋତି, ପୁନ ସୋ ପରିପୁଣ୍ଣଵୀସତିଵସ୍ସୋ ସମାନୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ କାତବ୍ବୋ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋଯେଵାତି ଯୋଜନା।

୧୬୮୪।ଦସଵସ୍ସଚ୍ଚଯେନ ପରିପୁଣ୍ଣଦସଵସ୍ସୋ ହୁତ୍ଵା ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ସତୋ ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁପଟିଞ୍ଞସ୍ସ ଅଞ୍ଞେସଂ ଉପସମ୍ପାଦନେ କୋଚି ଦୋସୋ ଚେ ଏକଂସେନ ନତ୍ଥି ନ ଵିଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୧୬୮୫।ତଂ ଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ଊନଵୀସତିଵସ୍ସୋ ହୁତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜିତ୍ଵା ପରିପୁଣ୍ଣଦସଵସ୍ସୋ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ହୁତ୍ଵା ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତଂ ତଂ ଭିକ୍ଖୁପଟିଞ୍ଞଂ। ଗଣୋ ଚେ ପରିପୂରତୀତି ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଦସଵଗ୍ଗୋ, ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ପଞ୍ଚଵଗ୍ଗୋ ଗଣୋ ସଚେ ଅନୂନୋ ହୋତି। ତେତି ଉପସମ୍ପାଦିତା। ସୂପସମ୍ପନ୍ନାତି ସୁଟ୍ଠୁ ଉପସମ୍ପନ୍ନା।

୧୬୮୬-୭। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ହୁତ୍ଵା ‘‘ଊନଵୀସତିଵସ୍ସପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପସମ୍ପାଦଯିସ୍ସାମି’’ଇତି ଗଣମ୍ପି ଵା ଆଚରିଯମ୍ପି ଵା ପତ୍ତମ୍ପି ଵା ପରିଯେସତି, ମାଳଅକଞ୍ଚ ସମ୍ମନ୍ନତି ବଦ୍ଧସୀମଂ ବନ୍ଧତି, ତସ୍ସ ସବ୍ବେସୁ ପଯୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ। ତଥା ଞତ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ। ତଥା ଦ୍ଵୀସୁ କମ୍ମଵାଚାସୁପି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୬୮୮-୯। ଵୀସତି ଚ ତାନି ଵସ୍ସାନି ଚାତି ଵୀସତିଵସ୍ସାନି, ଊନାନି ଵୀସତିଵସ୍ସାନି ଯସ୍ସ ସୋ ଊନଵୀସତିଵସ୍ସୋ, ଊନଵୀସତିଵସ୍ସୋତି ସଞ୍ଞା ଊନଵୀସତିଵସ୍ସସଞ୍ଞା, ସା ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ‘‘ଊନଵୀସତିଵସ୍ସସଞ୍ଞୀ’’ଇତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ନିପାତନଲକ୍ଖଣେନ ଵସ୍ସ-ସଦ୍ଦଲୋପଂ କତ୍ଵା ‘‘ଊନଵୀସତିସଞ୍ଞୀ’’ତି ଵୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ଊନଵୀସତିସଞ୍ଞିସ୍ସ। ପରିପୁଣ୍ଣାନି ଵୀସତିଵସ୍ସାନି ଏତସ୍ସାତି ‘‘ପରିପୁଣ୍ଣଵୀସତିଵସ୍ସୋ’’ତି ଵତ୍ତବ୍ବେ

ନିପାତନଲକ୍ଖଣେନ ୱୀସତିୱସ୍ସ-ସଦ୍ଦଲୋପଂ କତ୍ୱା ‘‘ପରିପୁଣ୍ଣୋ’’ତି ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମିଂ ପରିପୁଣ୍ଣେ, ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସେ ପୁଗ୍ଗଲେତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଭଯତ୍ଥାତି ଊନୱୀସତିପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସେସୁ ଉଭୋସୁ ପୁଗ୍ଗଲେସୁ।

ଊନୱୀସତିୱସ୍ସକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୯୧।ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥେନସଦ୍ଧିନ୍ତି ‘‘ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥୋ ନାମ ଚୋରା କତକମ୍ମା ୱା ହୋନ୍ତି ଅକତକମ୍ମା ୱା’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୪୦୯) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତସରୂପେନ ସତ୍ଥସଙ୍ଖାତେନ ଜନସମୂହେନ ସହାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସହାଦିଯୋଗେ କରଣୱଚନଂ। ଜାନନ୍ତୋତି ‘‘ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥୋ’’ତି ଜାନନ୍ତୋ। ସଂୱିଧାଯାତି ‘‘ଗଚ୍ଛାମାୱୁସୋ, ଗଚ୍ଛାମ ଭନ୍ତେ, ଗଚ୍ଛାମାୱୁସୋ, ଅଜ୍ଜ ୱା ହିୟ୍ୟୋ ୱା ପରେ ୱା ଅପରେ ୱା ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ସଂୱିଦହିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ମଗ୍ଗନ୍ତି ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ, ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନ୍ତମସୋ ଗାମନ୍ତରମ୍ପୀ’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଅନ୍ତମସୋ ଗାମନ୍ତରମ୍ପୀ’’ତି। ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ‘‘ଗାମେ ଗାମନ୍ତରେ ଗାମନ୍ତରେ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେ ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଭୱେୟ୍ୟ।

୧୬୯୨।ନ ଉଦ୍ଧଟୋତି ଇଧ ନ ୱୁତ୍ତୋ।

୧୬୯୩-୪।ମଗ୍ଗାଟୱିୱିସଙ୍କେତେତି ମଗ୍ଗୱିସଙ୍କେତେ, ଅଟୱିୱିସଙ୍କେତେ ଚ। ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱାତି ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ତେସୂତି ସତ୍ଥିକେସୁ। ଅସଂୱିଦହନ୍ତେସୂତି ସଂୱିଧାନଂ ଅକରୋନ୍ତେସୁ। ସଯଂ ୱିଦହତୋପି ଚାତି ଅତ୍ତନା ସଂୱିଦହନ୍ତସ୍ସ ଚ। ଉଭଯତ୍ଥାତି ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥେ ୱା ଅଥେଯ୍ୟସତ୍ଥେ ୱାତି ଦ୍ୱୀସୁ।

୧୬୯୫।ଅଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଉଭଯତ୍ଥା’’ତି ଅନୁୱତ୍ତେତବ୍ବଂ। କାଲସ୍ସାଯନ୍ତି କାଲିକୋ, ୱିସଙ୍କେତୋ, ତସ୍ମିଂ, କାଲସମ୍ବନ୍ଧିନି ୱିସଙ୍କେତେ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘କାଲିକେ’’ତି ଇମିନା ୱିସଙ୍କେତୱିସେସନେନ ମଗ୍ଗାଟୱିୱିସଙ୍କେତେପି ଆପତ୍ତିଯେୱାତି ଦୀପେତି।

୧୬୯୬। କାଯଚିତ୍ତତୋ , କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ କଥିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୯୭।ସତ୍ତମନ୍ତି ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯା’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୪୧୩) ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାନେନାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାନସିକ୍ଖାପଦେନ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନାତି ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ୱିନିଚ୍ଛଯେନ। ତୁଲ୍ୟନ୍ତି ସଦିସଂ। କୋଚିପୀତି ଅପ୍ପମତ୍ତକୋପି।

ସଂୱିଧାନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୯୮। ଏତେ ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମା ଅନ୍ତରାଯକରାତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ଇଧ ଅଯଂ ଅନ୍ତରାଯକର-ସଦ୍ଦୋ ପାଠଇଯଂ ଆଗତେନ ଅନ୍ତରାଯିକ-ସଦ୍ଦେନ ସମାନତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା କମ୍ମନ୍ତରାଯିକା, କିଲେସନ୍ତରାଯିକା, ୱିପାକନ୍ତରାଯିକା, ଉପୱାଦନ୍ତରାଯିକା, ଆଣାୱୀତିକ୍କମନ୍ତରାଯିକାତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ଅନ୍ତରାଯିକା ଧମ୍ମା ଭଗୱତା ପକାସିତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତତ୍ଥ ତଂତଂସମ୍ପତ୍ତିଯା ୱିବନ୍ଧନୱସେନ ସତ୍ତସନ୍ତାନସ୍ସ ଅନ୍ତରେ ୱେମଜ୍ଝେ ଏତି ଆଗଚ୍ଛତୀତି ଅନ୍ତରାଯୋ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାଦିଅନତ୍ଥୋ, ଅନତିକ୍କମନଟ୍ଠେନ ତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରାଯେ ନିଯୁତ୍ତା, ଅନ୍ତରାଯଂ ୱା ଫଲଂ ଅରହନ୍ତି, ଅନ୍ତରାଯସ୍ସ ୱା କରଣସୀଲାତି ଅନ୍ତରାଯିକା (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ପାଚିତ୍ତିଯ ୩।୪୧୭; କଙ୍ଖା। ଅଭି। ଟୀ। ଅରିଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା)।

ପଞ୍ଚାନନ୍ତରିଯକମ୍ମାନେୱ କମ୍ମନ୍ତରାଯିକା, ତଥା ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକକମ୍ମଂ। ତଂ ପନ ମୋକ୍ଖସ୍ସେୱ ଅନ୍ତରାଯଂ କରୋତି, ନ ସଗ୍ଗସ୍ସ। ଇଦଞ୍ଚ ମିଚ୍ଛାଚାରଲକ୍ଖଣସ୍ସ ଅଭାୱତୋ ୱୁତ୍ତଂ। ନ ହି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତଭାୱୋ ଅତ୍ଥି। ପାକତିକଭିକ୍ଖୁନିୱସେନ ଚେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅରିଯାଯ ପନ ପୱତ୍ତଂ ଅପାଯସଂୱତ୍ତନିକମେୱ। ନନ୍ଦମାଣୱକୋ (ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୩।୬; ଧ। ପ। ଅଟ୍ଠ। ୧।୬୮ ଉପ୍ପଲୱଣ୍ଣତ୍ଥେରୀୱତ୍ଥୁ; ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩।୩୪) ଚେତ୍ଥ ନିଦସ୍ସନଂ। ଉଭିନ୍ନଂ ସମାନଚ୍ଛନ୍ଦତାୱସେନ ୱା ନ ସଗ୍ଗନ୍ତରାଯିକତା, ମୋକ୍ଖନ୍ତରାଯିକତା ପନ ମୋକ୍ଖତ୍ଥାଯ ପଟିପତ୍ତିଯା ୱିଦୂସନତୋ। ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ପନ ପୱତ୍ତିଯା

ସଗ୍ଗନ୍ତରାୟିକତାପି ନ ସକ୍କା ନିୱାରେତୁନ୍ତି ୱଦନ୍ତି।

ଅହେତୁକଦିଟ୍ଠିଅକିରିୟଦିଟ୍ଠିନତ୍ଥିକଦିଟ୍ଠିସଙ୍ଖାତା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଧମ୍ମା ନିୟତଭାୱପ୍ପତ୍ତା କିଲେସନ୍ତରାୟିକା ନାମ। ପଣ୍ଡକତିରଚ୍ଛାନଗତୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାନଂ ପଟିସନ୍ଧିଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା ୱିପାକନ୍ତରାୟିକା ନାମ। ପଣ୍ଡକାଦିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚେତ୍ଥ ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ ସବ୍ବାୟପି ଅହେତୁକପଟିସନ୍ଧିୟା ୱିପାକନ୍ତରାୟିକଭାୱତୋ । ଅରିୟୂପୱାଦା ଉପୱାଦନ୍ତରାୟିକା ନାମ। ତେ ପନ ୟାୱ ଅରିୟେ ନ ଖମାପେନ୍ତି, ତାୱଦେୱ, ନ ତତୋ ପରଂ। ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପନ୍ନା ସତ୍ତାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧା ଆଣାୱୀତିକ୍କମନ୍ତରାୟିକା ନାମ। ତେପି ୟାୱ ଭିକ୍ଖୁଭାୱଂ ୱା ପଟିଜାନାତି, ନ ୱୁଟ୍ଠାତି ୱା ନ ଦେସେତି ୱା, ତାୱଦେୱ, ନ ତତୋ ପରଂ।

୧୬୯୯-୭୦୦।

‘‘ଅନନ୍ତରାୟିକା ଏତେ;

ୟଥା ହୋନ୍ତି ତଥା ଅହଂ;

ଦେସିତଂ ମୁନିନା ଧମ୍ମଂ;

ଆଜାନାମୀତି ୟୋ ୱଦେ’’ତି। –

ଏୱଂ ଦୁତିୟଗାଥା ୱତ୍ତବ୍ବା। ତଥା ଅୱୁତ୍ତେ ‘‘ତିକ୍ଖତ୍ତୁ’’ନ୍ତିଆଦିଗାଥା ପଠମଗାଥାୟ ସଦ୍ଧିଂ ଘଟନା ଏୱ ନ ସିୟା। ତସ୍ମା ଏତ୍ଥାୟଂ ଗାଥା ପରିହୀନାତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

ଏତେତି ‘‘ଅନ୍ତରାୟିକା’’ତି ଭଗୱତା ପକାସିତା ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମା ‘‘ୟଥା ଅନନ୍ତରାୟିକା ହୋନ୍ତି, ତଥା ଅହଂ ମୁନିନା ଦେସିତଂ ଧମ୍ମଂ ଆଜାନାମୀ’’ତି ୟୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱଦେୟ୍ୟ, ସୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କେହି କଥଂ ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ଆହ ‘‘ୟେ ପସ୍ସନ୍ତୀ’’ତିଆଦି। ୟେ ତଥାୱାଦିତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସନ୍ତି, ‘‘ଅସୁକୋ ଆୟସ୍ମା ଏୱଂୱାଦୀ’’ତି ପରତୋ ସୁଣନ୍ତି ଚ, ତେହି। ସୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ‘‘ମା ଆୟସ୍ମା ଏୱଂ ଅୱଚା’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ୟୋଜନା।

୧୭୦୧।ଅୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱା ସୁତ୍ୱା ୱା ୟଥାୱୁତ୍ତନୟେନ ଅୱଦନ୍ତସ୍ସ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଞାତଦୁକ୍କଟଂ। ତଂ ଦୁଲଦ୍ଧିଂ। ଅନିସ୍ସଜତୋତି ଭିକ୍ଖୂହି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି ଅନିସ୍ସଜନ୍ତସ୍ସ। ତଥା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତିଦିସତି।

୧୭୦୨।କମ୍ମୱାଚାୟାତି ତତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ। ଓସାନେତି ପରିୟୋସାନେ, ୟ୍ୟକାରେ ପତ୍ତେତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ନ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ୱେମତିକୋ ନ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ନ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୨୧) ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଧମ୍ମେ ତିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞିୱେମତିକଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୭୦୩। ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଅକତକମ୍ମସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। କମ୍ମଂ ନାମ ସମନୁଭାସନକମ୍ମଂ। ୟଥାହ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଅସମନୁଭାସନ୍ତସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୨୨)।

ଅରିଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୦୪।ଞତ୍ୱାତି ଅନୋସାରିତଭାୱଂ ସୟମେୱ ୱା ପରତୋ ୱା ତସ୍ସ ୱା ସନ୍ତିକା ଞତ୍ୱା। ଅକତାନୁଧମ୍ମେନାତି ଅକତୋ ଓସାରଣସଙ୍ଖାତୋ ଅନୁଧମ୍ମୋ ୟସ୍ସ ସୋ ଅକତାନୁଧମ୍ମୋ, ତେନ, ସହୟୋଗେ କରଣୱଚନଂ। ତଥାୱାଦିକଭିକ୍ଖୁନାତି ‘‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମୀ’’ତିଆଦିଂ ୱଦନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା। ‘‘ଅକତାନୁଧମ୍ମେନା’’ତି ଇମିନା ସମାନାଧିକରଣଂ। ସଂୱସେୟ୍ୟାତି ଉପୋସଥାଦିକଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କରେୟ୍ୟ। ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ଚାତି ଆମିସସମ୍ଭୋଗଂ ୱା ଧମ୍ମସମ୍ଭୋଗଂ ୱା କରେୟ୍ୟ। ସହ ସେୟ୍ୟ ୱାତି ନାନୂପଚାରେପି ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ନିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ।

୧୭୦୫। ଇଦାନି ୟଥାୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ ଖେତ୍ତନିୟମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଉପୋସଥାଦିକଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତିଆଦି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପୱାରଣଂ ଗହିତଂ। ୟଥାହ ‘‘ଉପୋସଥଂ ୱା ପୱାରଣଂ ୱା’’ତି (ପାଚି। ୪୨୫)। ତେନ ସହାତି ଉକ୍ଖିତ୍ତକେନ ସହ। ‘‘କମ୍ମସ୍ସ ପରିୟୋସାନେ’’ତି ଇଦଂ ସଂୱାସେନ

ଆପତ୍ତିଖେତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱନଂ।

୧୭୦୬। ଏକେନେୱ ପଯୋଗେନ ବହୁଂ ଯାମକାଲିକାଦିଆମିସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତଥା ଏକେନେୱ ପଯୋଗେନ ବହୁଂ ଆମିସଂ ଦଦତୋପି ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ବହୂସୁ ପଯୋଗେସୁ ବହୂନି ପାଚିତ୍ତିଯାନୀତି ଯୋଜନା। ଇମିନା ଚ ଆମିସସମ୍ଭୋଗେନ ତୁଲ୍ୟଫଲଂ ଧମ୍ମସମ୍ଭୋଗମ୍ପି ସହଚରିଯେନ ଆହାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ପନ ପଦାଦୀହି ଉଦ୍ଦିସନ୍ତସ୍ସ ୱା ଉଦ୍ଦିସାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ପଦସୋଧମ୍ମେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଆପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୧୭୦୭।ଇତରୋତି ପକତତ୍ତୋ। ଇତରସ୍ମିନ୍ତି ଉକ୍ଖିତ୍ତକେ। ପରୋତି ପକତତ୍ତୋ। ଉଭୋପି ୱାତି ପକତତ୍ତୌକ୍ଖିତ୍ତା ଦ୍ୱେପି ୱା। ''ଏକତ୍ଥ ଏକତୋ ନିପଜ୍ଜନ୍ତୀ''ତି ସେସୋ। ଇମେସୁ ତୀସୁପି ଠାନେସୁ ''ପାଚିତ୍ତୀ''ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି।

୧୭୦୮। ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ନିପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ନିପଜ୍ଜନପଯୋଗାନଂ ୱସେନ ଆପତ୍ତିଯୋ ସିଯୁନ୍ତି ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ''ଉକ୍ଖିତ୍ତକେ ନିପନ୍ନସ୍ମି''ନ୍ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତାପତ୍ତିୱିନିଚ୍ଛଯୋ କତ୍ଥ ହୋତୀତି ଆହ ''ଏକନାନୂପଚାରେସୁ, ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ''ତି। ନାନୂପଚାରେସୂତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ଚ ''ୱିନିଚ୍ଛଯୋ''ତି ଏତ୍ଥ ଅଯନ୍ତି ଚ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଏକୋ ଉପଚାରୋ ଅସ୍ସାତି ଏକୂପଚାରଂ, ନାନା ଉପଚାରୋ ଅସ୍ସାତି ନାନୂପଚାରଂ, ଏକୂପଚାରଞ୍ଚ ନାନୂପଚାରଞ୍ଚ ଏକନାନୂପଚାରାନି ଏକଦେସସରୂପେକସେସେନ, ତେସୁ। ଏକତୋ ଛନ୍ନାନି ଏକଚ୍ଛନ୍ନାନି, ତେସୁ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେସୂତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ୱଣ୍ଣଲୋପେନ ୱା ୱଚନୱିପଲ୍ଲାସେନ ୱା ''ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏକନାନୂପଚାରେସୁପି ସେନାସନେସୁ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେସୁ ଅଯଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଆପତ୍ତିୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୦୯।ଉଭଯତ୍ଥାପୀତି ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁକ୍ଖିତ୍ତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁପି।

୧୭୧୦। ''ସଞ୍ଚିଚ୍ଚସ୍ସ ଓସାରିତୋତି ଚା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ଉକ୍ଖିତ୍ତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୧୨।ତଥା ୱିନାସିତନ୍ତି ''ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ତେ ଆୱୁସୋ ସମଣୁଦ୍ଦେସ ନ ଚେୱ ସୋ ଭଗୱା ସତ୍ଥା ଅପଦିସିତବ୍ବୋ, ଯମ୍ପି ଚଞ୍ଞେ ସମଣୁଦ୍ଦେସା ଲଭନ୍ତି ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ଦିରତ୍ତତିରତ୍ତଂ ସହସେଯ୍ୟଂ, ସାପି ତେ ନତ୍ଥି, ଚର ପିରେ ୱିନସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୪୨୯) ୱୁତ୍ତନଯେନ ନାସିତଂ। ''ତଥା ନାସିତଂ ସମଣୁଦ୍ଦେସ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୪୨୮) ୱଚନତୋ ''ସମଣୁଦ୍ଦେସ''ନ୍ତି ସେସୋ। ଜାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତନଯେନ ''ନାସିତୋ ଅଯ''ନ୍ତି ଜାନନ୍ତୋ। ଉପଲାପେଯ୍ୟାତି ''ଉପଲାପେଯ୍ୟ ୱାତି ତସ୍ସ ପତ୍ତଂ ୱା ଚୀୱରଂ ୱା ଉଦ୍ଦେସଂ ୱା ପରିପୁଚ୍ଛଂ ୱା ଦସ୍ସାମୀ''ତି (ପାଚି। ୪୩୦) ପଦଭାଜନେ ଆଗତନଯେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ। ତେନାତି ନାସିତେନ। ଉପଟ୍ଠାପେଯ୍ୟ ୱାତି ତେନ ଦିଯ୍ୟମାନାନି ଚୁଣ୍ଣମତ୍ତିକାଦୀନି ସାଦିଯନ୍ତୋ ତେନ ଅତ୍ତନୋ ଉପଟ୍ଠାନଂ କାରାପେଯ୍ୟ ୱା। ''ତେନା''ତି ଇଦଂ ସହତ୍ଥେ କରଣୱସେନ ''ସମ୍ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟା''ତିଆଦୀହି ଚ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ୱାତି ଏତ୍ଥ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସୋ। ସମ୍ଭୋଗସହସେଯ୍ୟା ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯା ଏୱ। ତସ୍ମା ଆପତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦୋପେତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୭୧୩। ଅତ୍ଥୁଦ୍ଧାରୱସେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୨୮) ୱୁତ୍ତା ତିସ୍ସୋ ନାସନା ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ସଂୱାସେନ…ପେ… ତିସ୍ସୋ''ତି। ତତ୍ଥ ତୀସୁ କତମା ଅଧିପ୍ପେତାତି ଆହ ''ଏତ୍ଥା''ତିଆଦି। ଦଣ୍ଡକମ୍ମେନ ନାସନା ଏତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପେତାତି ଯୋଜନା। ଏତାସଂ ୱିଭାଗୋ ଚ ''ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନାଦୀସୁ ଉକ୍ଖେପନା ସଂୱାସନାସନା ନାମ। 'ଦୂସକୋ ନାସେତବ୍ବୋ, ମେତ୍ତିଯଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ନାସେଥା'ତି ଅଯଂ ଲିଙ୍ଗନାସନା ନାମ। 'ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ତେ ଆୱୁସୋ ସମଣୁଦ୍ଦେସ ନ ଚେୱ ସୋ ଭଗୱା ସତ୍ଥା ଅପଦିସିତବ୍ବୋ'ତି ଅଯଂ ଦଣ୍ଡକମ୍ମନାସନା ନାମା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୨୮) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତୋ।

୧୭୧୫। ''ୱୁତ୍ତା ସମନୁଭାସନେ''ତି (ୱି। ୱି। ୧୭୦୩) ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ''ଅରିଟ୍ଠେନ ସମା ମତା''ତି।

କଣ୍ଟକକଥାୱଣ୍ଣନା।

ସପ୍ପାଣକୱଗ୍ଗୋ ସତ୍ତମୋ।

୧୭୧୬-୭।ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସିକ୍ଖାପଦଂ ୱୀତିକ୍କମନ୍ତୋ ତଂ ୱୀତିକ୍କମଂ ଯେ ପସ୍ସନ୍ତି, ସୁଣନ୍ତି ଚ, ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସିକ୍ଖାପଦେନ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ''ମାୱୁସୋ ଏୱଂ

ଅକାସି, ନ କପ୍ପତି ଏତଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା’’ତି ସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ‘‘ଏତସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଯେନ ମଂ ତୁମ୍ହେ ୱଦେଥ, ଏତସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ମିଂ ଯାୱ ଅଞ୍ଞଂ ୱିଯତ୍ତଂ ବହୁସ୍ସୁତଂ ପକତଞ୍ଞୁଂ ୱିନଯଧରଂ ନ ପୁଚ୍ଛାମି, ତାୱ ଅହଂ ନ ସିକ୍ଖିସ୍ସାମୀ’’ତି ଭଣତି, ତସ୍ସ ଏୱଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ସାଧିପ୍ପାଯଯୋଜନା।

୧୭୧୮-୯। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିଓମେତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ସନ୍ଧୁରା ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା, ଇମିନା ଚ ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିଓମେତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ଦୀପିତଂ ହୋତି। ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଦନପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନ ସଲ୍ଲେଖାଯିଦଂ ହୋତୀ’’ତି। ଉଭୋହିପି ଉପସମ୍ପନ୍ନାନୁପସମ୍ପନ୍ନେହି । ‘‘ଇଦଂ ସଲ୍ଲେଖାଯ ନ ହୋତୀ’’ତି ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ ‘‘ନ ତାୱାହ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ୱଦତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ନ ଦୋସୋ ଉମ୍ମତ୍ତକାଦୀନ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ସହଧମ୍ମିକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୨୦। ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ପାତିମୋକ୍ଖେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନେ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ଯା’’ତିଆଦିସିକ୍ଖାପଦପାଠତୋ (ପାଚି। ୪୩୯) ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠେହୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକେହି ସିକ୍ଖାପଦେହୀ’’ତି ସେସୋ। ପାରାଜିକଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସା ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକାତି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା। ଏତ୍ଥ କିନ୍ତି ପଟିକ୍ଖେପେ, ଏତେହି କିଂ, ପଯୋଜନଂ ନତ୍ଥୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତେହୀତି ସମୀପତ୍ଥେ ୱଚନସାମଞ୍ଞେନ ‘‘ଇମେହୀ’’ତି ଏତସ୍ସ ପରିଯାଯୋ। ‘‘କିଂ ପନିମେହୀ’’ତି (ପାଚି। ୪୩୯) ସିକ୍ଖାପଦପାଠେ ପଟିକ୍ଖେପସ୍ସ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଦିନିଦାନତୋ’’ତି। ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱିହେସାୱିଲେଖା ଗହିତା। ଏତ୍ଥ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ନାମ ‘‘କପ୍ପତି ନୁ ଖୋ, ନ କପ୍ପତି ନୁ ଖୋ’’ତି କୁକ୍କୁଚ୍ଚକରଣଂ। ୱିହେସା ନାମ ୱିପ୍ପଟିସାରୋ। ୱିଲେଖା ନାମ ୱିଚିକିଚ୍ଛାସଙ୍ଖାତା ମନୋୱିଲେଖତା ମନୋୱିଲେଖା, ଇମେହି ସକଲେହି ପଦେହି ସିକ୍ଖାପଦୱିୱଣ୍ଣକପ୍ପକାରୋ ଦସ୍ସିତୋ। ‘‘ଇତି ସିକ୍ଖାପଦୱିୱଣ୍ଣନେ’’ତି ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ଅଜ୍ଝାହରିତ୍ୱା ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ୱିୱଣ୍ଣନେତି ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ।

କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଦିନିଦାନତୋ ଏତେହି ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକେହି ସିକ୍ଖାପଦେହି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠେହି କିଂ ଇତି ସିକ୍ଖାପଦୱିୱଣ୍ଣନେ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୧୭୨୧।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ୱିନଯଂ ୱିୱଣ୍ଣେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ୱେମତିକୋ…ପେ… ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ…ପେ… ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୪୧) ତୀଣି ପାଚିତ୍ତିଯାନି ୱୁତ୍ତାନି। ତଂ ୱିନଯଂ ସଚେ ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱିୱଣ୍ଣେତି, ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୭୨୨-୪।ଉଭିନ୍ନମ୍ପୀତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାନଂ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଉଭିନ୍ନମ୍ପି, ‘‘ସନ୍ତିକେ’’ତି ସେସୋ। ଅଞ୍ଞଧମ୍ମୱିୱଣ୍ଣନେତି ୱିନଯତୋ ଅଞ୍ଞେସଂ ସୁତ୍ତାଭିଧମ୍ମାନଂ ୱିୱଣ୍ଣନେ।

ଅନାପତ୍ତିୱିସଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନୱିୱଣ୍ଣେତୁକାମସ୍ସା’’ତିଆଦି। ନୱିୱଣ୍ଣେତୁକାମସ୍ସ ‘‘ହନ୍ଦ ସୁତ୍ତନ୍ତଂ ପରିଯାପୁଣ, ପଚ୍ଛାପି ୱିନଯଂ ପରିଯାପୁଣିସ୍ସସି’’ ଇତି ଏୱଂ ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ସଦିସା ଏୱ ସାଦିସା।

ୱିଲେଖନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୨୫। ମୋହନକଥାଯଂ ତାୱ –

‘‘ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସଂ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ;

ପାତିମୋକ୍ଖେ ଅସେସତୋ;

ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନେ ଅଞ୍ଞାଣ-

ତାଯ ପୁଚ୍ଛତି ଅତ୍ତନୋ’’ତି। –

ପଠମଗାଥାଯ ଭତ୍ତିତଙ୍ଂ। ଏଓଞ୍ଚି ସତି ‘‘ଅଞ୍ଞାଣେନା’’ତିଆଦିଗାଥା ପରିପୁଣ୍ଣସମ୍ବନ୍ଧା ସିଯାତି ୱିଞ୍ଞାଯତି।

ଅଞ୍ଞାଣେନାତି ଏତ୍ଥ ୱା ‘‘ଆପନ୍ନତ୍ତା’’ତି ସେସୋ। ଆପତ୍ତିମୋକ୍ଖୋତି ଆପତ୍ତିଯା ମୋକ୍ଖୋ। ଅଞ୍ଞାଣେନ ଆପନ୍ନତ୍ତା ଆପତ୍ତିମୋକ୍ଖୋ ନେୱ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। କିଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଆହ ‘‘କାରେତବ୍ବୋ’’ତିଆଦି। ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଠିତୋ, ତଥା ଭିକ୍ଖୁ କାରେତବ୍ବୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଧମ୍ମ-ସଦ୍ଦୋ ପାଠଇୱାଚକୋ, ପାଠଇଯଂ ଯଥା ୱୁତ୍ତଂ, ତଥା କାରେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ, ଦେସନାଗାମିନୀ ଆପତ୍ତି ଚେ, ଦେସାପେତବ୍ବୋ, ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନୀ ଚେ, ୱୁଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଯଥାଧମ୍ମୋ କାରେତବ୍ବୋ’’ତି (ପାଚି। ୪୪୪)। ଅଞ୍ଞାଣେନ ଆପନ୍ନତ୍ତା ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯା ମୋକ୍ଖୋ ନତ୍ଥି। ଯଥା ପନ ଧମ୍ମୋ ଚ ୱିନଯୋ ଚ ଠିତୋ, ତଥା ଭିକ୍ଖୁ କାରେତବ୍ବୋ, ଦେସନାଗାମିନିଂ ଚେ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି, ଦେସାପେତବ୍ବୋ, ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିଂ ଚେ, ୱୁଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୨୬।ଉତ୍ତରିନ୍ତି ଯଥାଧମ୍ମକରଣତୋ ଉତ୍ତରିଂ। ଦୁତିଯେନେୱାତି ଞତ୍ତିଦୁତିଯେନେୱ। ନିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ‘‘ତସ୍ସ ତେ ଆୱୁସୋ ଅଲାଭା’’ତିଆଦିନା ଗରହିତ୍ୱା।

୧୭୨୭।ଏୱଂଆରୋପିତେ ମୋହେତି ଯଥାଧମ୍ମକରଣତୋ ଉପରି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଗରହିତ୍ୱା ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ତସ୍ସ ଏୱଂ ମୋହେ ଆରୋପିତେ। ପୁନ ଯଦି ମୋହେତୀତି ଯୋଜନା। ତସ୍ମିଂ ମୋହନକେ ପୁଗ୍ଗଲେ ପାଚିତ୍ତି ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୧୭୨୮।ଦୀପିତଂ ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ‘‘ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ମୋହେତି, ୱେମତିକୋ, ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ମୋହେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୪୭) ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଦସ୍ସିତଂ। ଏତସ୍ସ ୱିପରିଯାଯତୋ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱେଦିତଙ୍ଂ। ଯଥାହ ‘‘ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ମୋହେତି, ୱେମତିକୋ, ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ମୋହେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୪୭)। ଏତ୍ଥ କମ୍ମନ୍ତି ମୋହାରୋପନକମ୍ମଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଯଥାହ ‘‘ଧମ୍ମକମ୍ମେତିଆଦୀସୁ ମୋହାରୋପନକମ୍ମଂ ଅଧିପ୍ପେତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୪୭)।

୧୭୨୯-୩୦।‘‘ନ ଚ ମୋହେତୁକାମସ୍ସା’’ତିଆଦୀହି ‘‘ଅନାପତ୍ତୀତି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତଙ୍ଂ। ‘‘ୱିତ୍ଥାରେନ ଅସୁତସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏତ୍ଥ ‘‘ପାତିମୋକ୍ଖ’’ନ୍ତି କମ୍ମପଦଂ ଅପେକ୍ଖିତଙ୍ଂ। ୱିତ୍ଥାରେନ ଊନକଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୁତସ୍ସ ଚାତି ଯୋଜନା। ତଥାତି ଇମିନା ‘‘ଅନାପତ୍ତୀତି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି।

ମୋହନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୩୧-୨।କୁଦ୍ଧୋତି କୁପିତୋ। ପହାରଂ ଦେତୀତି କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ଉପ୍ପଲପତ୍ତେନାପି ପହାରଂ ଦେତି। ଯଥାହ ‘‘ପହାରଂ ଦଦେଯ୍ୟାତି କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ଉପ୍ପଲପତ୍ତେନାପି ପହାରଂ ଦେତୀ’’ତି (ପାଚି। ୪୫୧)। ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ତସ୍ସାତି ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଯୋ’’ତି ଲବ୍ଭତି।

ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସମ୍ପହରିତୁକାମେନା’’ତିଆଦି, ଇମିନା ମରଣାଧିପ୍ପାଯେନ ପହଟେ ପାରାଜିକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୭୩୩। ‘‘ଇତି ଏୱଂ କତେ ଅଯଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେନ ୱିରୋଚତୀ’’ତି ୱିରୂପକରଣାପେକ୍ଖୋ ୱିରୂପକରଣେ ଅପେକ୍ଖୱା ତସ୍ସ ଚ ଅପେକ୍ଖିତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ କଣ୍ଣଂ ୱା ନାସଂ ୱା ଯଦି ଛିନ୍ଦତି, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୭୩୪।ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେତି ସାମିୱଚନତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ। ‘‘ଇତ୍ଥିଯା’’ତିଆଦୀହି ପଦେହି ଯଥାରହଂ ଯୋଜେତଙ୍ଂ ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଇତ୍ଥିଯା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସା’’ତି। ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସପୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନ୍ତମସୋ’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସପୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୫୨)।

୧୭୩୫। ‘‘ସଚେ ପହରତି ଇତ୍ଥିଞ୍ଚା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ରତ୍ତେନ ଚେତସାତି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ରତ୍ତେନ ଚିତ୍ତେନ। ୱିନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାତି ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଓତିଣ୍ଣୋ ୱିପରିଣତେନ ଚିତ୍ତେନ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ସମାପଜ୍ଜେଯ୍ୟା’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୨୭୦) ଦସ୍ସିତା।

୧୭୩୬।ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯୋତି ତତୋ ଅତ୍ତନୋ ମୋକ୍ଖଂ ପତ୍ଥେନ୍ତୋ। ଦୋସୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଦୁକ୍କଟାଦିକୋପି ଦୋସୋ ନତ୍ଥି।

୧୭୩୭-୯। ହେଠେତୁକାମମାଯନ୍ତଂ ଚୋରମ୍ପି ୱା ପଚ୍ଚତ୍ଥିକମ୍ପି ୱା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ପସ୍ସିତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ଦିସ୍ୱା କଥଂ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଆହ ‘‘ମା

ଇଧାଗଚ୍ଛୁପାସକା’’ତିଆଦି, ଆଗମନପଟିକ୍ଖେପେନ ତଙ୍ଖେଓ ତିଟ୍ଠାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଆଯନ୍ତନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ତଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଯଥାହ ‘‘ୱଚନଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୫୩)।

ଏସେୱ ନଯୋତି ‘‘ମା ଆଗଚ୍ଛା’ତି ୱୁତ୍ତେପି ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ପହଟେ ମତେପି ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଅଯଂ ନଯୋ।

୧୭୪୦।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ପହାରଂ ଦେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୫୨) ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସେସେତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ, ୱେମତିକୋ , ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ପହାରଂ ଦେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୫୨) ତିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନାଣତ୍ତିକତ୍ତା ଆହ ‘‘କାଯଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି। କାଯଚିତ୍ତାନଂ ସୁଖୋପେକ୍ଖାପି ସମ୍ଭୱନ୍ତୀତି ତତୋ ୱିସେସେତୁମାହ ‘‘ଦୁକ୍ଖୱେଦନ’’ନ୍ତି।

ପହାରକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୪୧।କାଯନ୍ତି କାଯେକଦେସଂ ହତ୍ଥାଦିଅୱଯୱମାହ। ୱାତି ଦୁତିଯତ୍ଥସମ୍ପିଣ୍ଡନେ। କାଯବଦ୍ଧନ୍ତି କାଯପଟିବଦ୍ଧଂ ପହରଣଯୋଗ୍ଗାଯୋଗ୍ଗେସୁ କତ୍ତରଯଟ୍ଠିସତ୍ଥାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ। ସଚେ ଉଚ୍ଚାରେଯ୍ୟାତି ସଚେ ପହରଣାକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପେଯ୍ୟ, ଇଦଂ ‘‘କାଯଂ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧଂ ୱା’’ତି ଇମେହି ପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତସ୍ସାତି ଉଚ୍ଚାରିତକାଯାଦିକସ୍ସ। ଉଗ୍ଗିରଣପଚ୍ଚଯାତି ଉକ୍ଖିପନକାରଣା।

୧୭୪୨।ଅସମ୍ପହରିତୁକାମେନାତି ପହାରଦାନଂ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତେନ। ଦିନ୍ନତ୍ତାତି ପହାରସ୍ସ ଦିନ୍ନତ୍ତା। ଅପ୍ପହରିତୁକାମତ୍ତା ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେନ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ନ ହୋତି, ଉଗ୍ଗିରିତୁକାମତାଯ କତପଯୋଗସ୍ସ ଉଗ୍ଗିରଣମତ୍ତେ ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ପହାରସ୍ସ ଦିନ୍ନତ୍ତା ଇମିନାପି ପାଚିତ୍ତିଯଂ ନ ହୋତି, ଅତ୍ଥାସଯସ୍ସ, ପଯୋଗସ୍ସ ଚ ଅସୁଦ୍ଧତ୍ତା ଅନାପତ୍ତିଯାପି ନ ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୭୪୩। ସଚେ ତେନ ପହାରେନ ଭିକ୍ଖୁନୋ ହତ୍ଥାଦୀସୁପି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅଙ୍ଗଂ ଭିଜ୍ଜତି, ପହଟସ୍ସ ପହାରଦାଯକସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୭୪୪।ସେସୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ‘‘ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯୋ’’ତିଆଦିକୋ ଇଧ ଅୱୁତ୍ତୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ସଦ୍ଧିଂ ଅନନ୍ତରେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱିନଯଞ୍ଞୁନା ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ‘‘ତିରଚ୍ଛାନାଦୀନଂ ୱଚ୍ଚକରଣାଦିଂ ଦିସ୍ୱାନ ପଲାପେତୁକାମତାଯ କୁଟ୍ଟିତ୍ୱାପି ଉଗ୍ଗିରନ୍ତସ୍ସ ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯୋ ଏୱା’’ତି ୱଦନ୍ତି।

ତଲସତ୍ତିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୪୫।ଅମୂଲକେନାତି ଦିଟ୍ଠାଦିମୂଲୱିରହିତେନ, ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ସଙ୍ଘାଦିସେସେନାତି ତେରସନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ। ତସ୍ସାତି ଚୋଦକସ୍ସ, ଚୋଦାପକସ୍ସ ୱା ପାପଭିକ୍ଖୁନୋ। ସଚେ ଚୁଦିତକୋ ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ‘‘ଏସ ମଂ ଚୋଦେତୀ’’ତି ଜାନାତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା, ଇମିନା ‘‘ସଚେ ଏୱଂ ନ ଜାନାତି, ଚିରେନ ୱା ଜାନାତି, ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀ’’ତି ସିଦ୍ଧଂ।

୧୭୪୬।ତତ୍ଥାତି ଉପସମ୍ପନ୍ନେ। ତିକପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ଅମୂଲକେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ଅନୁଦ୍ଧଂସେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ୱେମତିକୋ…ପେ… ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ଅମୂଲକେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ଅନୁଦ୍ଧଂସେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୬୨) ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ । ଦିଟ୍ଠାଚାରୱିପତ୍ତିଯା ଚୋଦକୋ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତୀତି ଅମୂଲିକାଯ ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତିଯା ୱା ଆଚାରୱିପତ୍ତିଯା ୱା ଅନୁଦ୍ଧଂସେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସେ ଚାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତୀଣି ଦୁକ୍କଟାନି ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୪୭। ‘‘ତଥାସଞ୍ଞିସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ତଥାସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ସମୂଲକସଞ୍ଞିସ୍ସ।

ଅମୂଲକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୪୮-୯।ସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ତସ୍ସ ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସାଦିଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋଯେୱ। ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସା’’ତି ସେସୋ । ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ମଞ୍ଞେ’’ତି ଇମିନା ପରିକପ୍ପତ୍ଥୱାଚିନା ନିପାତେନ ‘‘ଉଦକଂ ମଞ୍ଞେ ଆଦିତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ପାରା। ୩୮୩) ୱିଯ

ମୁସାୱାଦାପତ୍ତିୟା ଅୱିସଯତ୍ତଂ ଦୀପେତି। ହିତେସିତାଯ ଅନୁସିଟ୍ଠିଦାନାଦିକେ ତଥାରୂପେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ପଛଯେ କାରଣେ ଅସତି ‘‘ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ ଫଂ ମଞ୍ଞେ’’ ଇତି ଏୱମାଦିନା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଚେ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପ୍ପାଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଏୱଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱାଚାଯ ୱାଚାଯ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୧୭୫୦।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପଦହତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ୱେମତିକୋ…ପେ… ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପଦହତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୬୭) ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସେସେ ଚାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଚ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ। ୱଜ୍ଜମେୱ ୱଜ୍ଜତା।

୧୭୫୧। ହିତେସିତାଯ ଭାସତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମା ଏୱନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘କରୋହୀ’’ତି ସେସୋ, ପୁନପି ମା ଏୱଂ କରୋହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅହଂ ତଂ ଇତ୍ଥିଯା ସହ ନିସିନ୍ନଂ ମଞ୍ଞେ, ତଯା ୱିକାଲେ ଭୁତ୍ତଂ ମଞ୍ଞେ, ପୁନ ମା ଏୱଂ କରୋହି’’ ଇତି ହିତେସିତାଯ ଭାସତୋ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

ସଞ୍ଚିଚ୍ଚକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୫୩।ଭଣ୍ଡନଂ ନାମ କଲହୋ, ଭଣ୍ଡନଂ ଜାତଂ ଯେସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଜାତଭଣ୍ଡନାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, ‘‘ୱଚନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ସୋତୁଂ ଉପସ୍ସୁତିଂ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ଉପେଚ୍ଚ ସୁଯ୍ୟତି ଏତ୍ଥାତି ହି ଉପସ୍ସୁତି, ଠାନଂ, ଯଂ ଠାନଂ ଉପଗତେନ ସକ୍କା ହୋତି କଥେନ୍ତାନଂ ସଦ୍ଦଂ ସୋତୁଂ, ତତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଭଣ୍ଡନଜାତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱଚନଂ ସୋତୁଂ ଉପସ୍ସୁତିଂ ସଚେ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୧୭୫୪। ଚୋଦେତୁକାମତାଯ ଗଚ୍ଛତୋ ଅସ୍ସାତି ଯୋଜନା।

୧୭୫୫।ସୋତୁନ୍ତି ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଭଣ୍ଡନଜାତାନଂ ୱଚନଂ ସୋତୁଂ। ଓହୀଯନ୍ତସ୍ସାତି ପକତିଗମନଂ ହାପେତ୍ୱା ଓସକ୍କନ୍ତସ୍ସ। ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଗଚ୍ଛତୋ ତୁରିତଂ ୱାପୀତି ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଭଣ୍ଡନଜାତାନଂ ୱଚନଂ ସୋତୁଂ ପଚ୍ଛତୋ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସାପି। ଅଯମେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋତି ପଦେ ପଦେ ଅଯଂ ଏୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

୧୭୫୬। ଅତ୍ତନୋ ଠିତୋକାସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉକ୍କାସିତ୍ୱାପି ୱାତି ଉକ୍କାସିତସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ୱା। ଏତ୍ଥ ଅହନ୍ତି ୱା ୱତ୍ୱା ଞାପେତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୭୫୭।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ। ସେସେ ଚାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ। ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞିୱେମତିକଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ।

୧୭୫୮।ୱିରମିସ୍ସନ୍ତି ମଯା ଗହିତଦୁଗ୍ଗାହତୋ ୱିରମିସ୍ସାମି।

୧୭୫୯। କାଯଚିତ୍ତତୋ ଚ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ। ସିଯା କିରିଯଂ ସୋତୁକାମତାଯ ଗମନୱସେନ, ସିଯା ଅକିରିଯଂ ଠିତଟ୍ଠାନଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ମନ୍ତଯମାନଂ ଅଜାନାପନୱସେନ, ତେନାହ ‘‘ଇଦଂ ହୋତି କ୍ରିଯାକ୍ରିଯ’’ନ୍ତି। ଗମନେନ ସିଜ୍ଝନତୋ କାଯକମ୍ମଂ। ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ ସିଜ୍ଝନତୋ ୱଚୀକମ୍ମଂ। ସଦୋସନ୍ତି ସାୱଜ୍ଜଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଉପସ୍ସୁତିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୬୦।ଧମ୍ମିକାନନ୍ତି ଧମ୍ମେନ ୱିନଯେନ ସତ୍ଥୁସାସନେନ କତାନଂ। କମ୍ମାନନ୍ତି ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ, ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ, ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ, ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମନ୍ତି ଇମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ। ଖୀଯତୀତି ଅରୁଚିଂ ପକାସେତି।

୧୭୬୧।ଉଭଯତ୍ଥାତି ଅଧମ୍ମେ, ଧମ୍ମେ ଚ।

୧୭୬୨।ଅଧମ୍ମେନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘କମ୍ମେନା’’ତି ସେସୋ, ଧମ୍ମୱିରୁଦ୍ଧେନ କମ୍ମେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘କମ୍ମସ୍ମି’’ନ୍ତି ଇଦଂ ୱିଭତ୍ତିଂ ୱିପରିଣାମେତ୍ୱା ‘‘କମ୍ମେନା’’ତି ଅନୁୱତ୍ତେତବ୍ବଂ। ୱଗ୍ଗେନାତି ‘‘ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦୋ ଆହଟୋ ହୋତି, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତା ନ ପଟିକ୍କୋସନ୍ତୀ’’ତି (ମହାୱ। ୩୮୭) ୱୁତ୍ତସାମଗ୍ଗିଲକ୍ଖଣସ୍ସ ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ତା ଅସମଗ୍ଗେନ, ଏତ୍ଥ ‘‘ସଙ୍ଘେନା’’ତି ସେସୋ। ‘‘ତଥା ଅକମ୍ମାରହସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ‘‘ଅଧମ୍ମେନ କମ୍ମେନ ଇମେ

କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୀ’’ତି ଚ ‘‘ଅସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଇମେ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୀ’’ତି ଚ ‘‘ଅଧମ୍ମେନ କମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଇମେ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୀ’’ତି ଚ ତଥା ‘‘ଅକମ୍ମାରହସ୍ସ ଇମେ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୀ’’ତି ଚ ଞତ୍ୱା ଯୋ ଖୀୟତି, ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

କମ୍ମପଟିବାହନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୬୪-୫। ଆରୋଚିତଂ ୱତ୍ଥୁ ଯାୱ ନ ୱିନିଚ୍ଛିତଂ ୱାତି ଯୋଜନା, ‘‘ଚୋଦକେନ ଚ ଚୁଦିତକେନ ଚ ଅତ୍ତନୋ କଥା କଥିତା, ଅନୁୱିଜ୍ଜକୋ ସମ୍ମତୋ, ଏତ୍ତାୱତାପି ୱତ୍ଥୁମେୱ ଆରୋଚିତଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୧) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆରୋଚିତଂ ୱତ୍ଥୁ ଯାୱ ନ ୱିନିଚ୍ଛିତଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଞତ୍ତି ୱା ଠପିତା , କମ୍ମୱାଚା ନିଟ୍ଠଂ ଯାୱ ନ ଗଚ୍ଛତି, ଏତସ୍ମିଂ…ପେ…ହୋତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୭୬୬। ଛନ୍ଦଂ ଅଦତ୍ୱା ହତ୍ଥପାସେ ଜହିତେ ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ଯୋଜନା।

୧୭୬୭-୯। ଅଧମ୍ମେପି କମ୍ମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମକମ୍ମନ୍ତି ସଞ୍ଞିନୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଚ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞିନୋ ଅନାପତ୍ତି ଇଧ ନ ୱୁତ୍ତା, ପାଠଇୟଂ ପନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇଧାପି ଯୋଜେତବ୍ବା। ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭଣ୍ଡନାଦୀନି ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ସଞ୍ଞିନୋ ଗଚ୍ଛତୋ ଚ ଯୋ ୱା ଗିଲାନୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ଗଚ୍ଛତୋ ଚ ଗିଲାନସ୍ସ କରଣୀଯେ ସତି ଗଚ୍ଛତୋ ଚ କମ୍ମଂ ନକୋପେତୁକାମସ୍ସ ଗଚ୍ଛତୋ ଚ ପସ୍ସାୱନାଦିନା ପୀଠଇତସ୍ସ ଗଚ୍ଛତୋ ଚ ‘‘ଆଗମିସ୍ସାମି’’ଇତି ଏୱଂ ଗଚ୍ଛତୋପି ନ ଦୋସତାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଦୋସୋ ଏୱ ଦୋସତା, ଆପତ୍ତି, ନଦୋସତା ଅନାପତ୍ତି। ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଗମନେନ, ଛନ୍ଦସ୍ସ ଅଦାନେନ ଚ ଆପଜ୍ଜନତୋ କ୍ରିୟାକ୍ରିୟଂ।

ଛନ୍ଦଂଅଦତ୍ୱାଗମନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୭୦-୧।ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିନ୍ତି ସମାନସଂୱାସକେନ ସମାନସୀମାୟଂ ଠିତେନ ସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ‘‘ସମଗ୍ଗୋ ନାମ ସଙ୍ଘୋ ସମାନସଂୱାସକୋ ସମାନସୀମାୟଂ ଠିତୋ’’ତି (ପାଚି। ୪୮୬)। ଚୀୱରନ୍ତି ୱିକପ୍ପନୁପଗମାହ। ଯଥାହ ‘‘ଚୀୱରଂ ନାମ ଛନ୍ନଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପନୁପଗଂ ପଚ୍ଛିମ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୪୮୬)। ସମ୍ମତସ୍ସାତି ସେନାସନପଞ୍ଞାପକାଦିସମ୍ମୁତିଂ ପତ୍ତେସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ। ଖୀୟତୀତି ‘‘ଯୋ ଯୋ ମିତ୍ତୋ, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଦେନ୍ତୀ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭଣତି।

ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞିୱେମତିକଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୭୭୨-୪। ସଙ୍ଘେନାସମ୍ମତସ୍ସାପି ଚୀୱରଂ, ଅଞ୍ଞମେୱ ୱା ତଥେୱ ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଦତ୍ୱା ଖୀୟତି, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ତଥେୱ ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଦିନ୍ନେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଚୀୱରେ, ଅଞ୍ଞପରିକ୍ଖାରେ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେତି ସମ୍ପଦାନତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

ସଭାୱତୋ ଛନ୍ଦାଦୀନଂ ୱସେନେୱ କରୋନ୍ତଂ ଖୀୟନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ନୟା ୱିନିଚ୍ଛୟକ୍କମା।

ଦୁବ୍ବଲକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୭୫। ଇଦଂ ଦ୍ୱାଦସମନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଜାନଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୪୯୦) ଇମଂ ଦ୍ୱାଦସମଂ ସିକ୍ଖାପଦନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଂସକକଣ୍ଡସ୍ମିଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟକଣ୍ଡେ। ଅନ୍ତିମେନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସିକ୍ଖାପଦେନା’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଏୱକାରତ୍ଥୋ। ‘‘ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଜାନଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେୟ୍ୟ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୫୮) ଇମିନା ଅନ୍ତିମେନେୱ ସିକ୍ଖାପଦେନ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ତୁଲ୍ୟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅୟମେୱ ୱିସେସତାତି ଏତ୍ଥ ୱିସେସୋଯେୱ ୱିସେସତା, ଅୟମେୱ ୱିସେସୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୭୭୬।ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟାୱସାନେ ସିକ୍ଖାପଦେ। ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମନାତି ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମନହେତୁ।

ପରିଣାମନକଥାୱଣ୍ଣନା।

ସହଧମ୍ମିକୱଗ୍ଗୋ ଅଟ୍ଠମୋ।

୧୬୭୭-୮।ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଦେୱିଯା ୱାପି ରଞ୍ଞୋ ୱାପି ଅୱିଦିତାଗମନୋ ଅପ୍ପଟିସଂୱିଦିତାଗମନୋ ସଯନୀଯଘରା ରାଜସ୍ମିଂ ଅନିକ୍ଖନ୍ତେ, ଦେୱିଯା ଅନିକ୍ଖନ୍ତାଯ ତସ୍ସ ସଯନୀଯଘରସ୍ସ ଉମ୍ମାରଂ ଇନ୍ଦଖୀଲଂ ସଚେ ଅତିକ୍କମେଯ୍ଯ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଠମେ ପାଦେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା, ଦୁତିଯେ ପାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୧୬୭୯।ପଟିସଂୱିଦିତେତି ଅତ୍ତନୋ ଆଗମନେ ନିୱେଦିତେ। ନେୱପଟିସଂୱିଦିତସଞ୍ଞିନୋତି ଅନିୱେଦିତସଞ୍ଞିନୋ। ତଦ୍ଧାତି ତସ୍ମିଂ ପଟିସଂୱିଦିତାଗମନେ। ୱେମତିକସ୍ସାତି ‘‘ପଟିସଂୱିଦିତଂ ନୁ ଖୋ, ନ ପଟିସଂୱିଦିତଂ ନୁ ଖୋ’’ତି ସଂସଯମାପନ୍ନସ୍ସ।

୧୬୮୦-୧। ନେୱ ଖତ୍ତିଯସ୍ସ ଅପ୍ପଟିସଂୱିଦିତେପି ୱା ନ ଖତ୍ତିଯାଭିସେକେନ ଅଭିସିତ୍ତସ୍ସ ଅପ୍ପଟିସଂୱିଦିତେପି ୱା ପୱିସତୋ ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା, ଏୱରୂପାନଂ ଅନିୱେଦିତେପି ପୱିସନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଉଭୋସୁ ରାଜିନି ଚ ଦେୱିଯା ଚ ସଯନିଘରତୋ ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତେସୁ ପୱିସତୋପି ୱା ଉଭିନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ପୱିସତୋପି ୱା ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। କଥିନେନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ସମ’’ନ୍ତି ସେସୋ, ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦିୱସେନ କଥିନସିକ୍ଖାପଦେନ ସମାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଯନୀଯଘରପ୍ପୱେସୋ କ୍ରିଯଂ। ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦନଂ ଅକ୍ରିଯଂ।

ଅନ୍ତେପୁରକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୮୨। ରଜତଂ , ଜାତରୂପଂ ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ, ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପଯତୋପି ୱା ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୬୮୩। ଗଣପୁଗ୍ଗଲସଙ୍ଘାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଚେତିଯେ ନୱକମ୍ମସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପଯତୋ, ଉଗ୍ଗଣ୍ହତୋପି ୱା ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଜାତରୂପରଜତାନଂ ସରୂପଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୧୬୮୪। ମୁତ୍ତାଦିରତନମ୍ପି ୱୁତ୍ତସରୂପମେୱ। ସଙ୍ଘାଦୀନମ୍ପୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗଣପୁଗ୍ଗଲଚେତିଯାନଂ ସଙ୍ଗହୋ।

୧୬୮୫-୬। ଯଂ କିଞ୍ଚି ଗିହିସନ୍ତକଂ ସଚେ କପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁ ୱା ହୋତୁ, ଅକପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁ ୱାପି ହୋତୁ, ମାତୁକଣ୍ଣପିଳନ୍ଧନଂ ତାଲପଣ୍ଣମ୍ପି ୱା ହୋତୁ, ଭଣ୍ଡାଗାରିକସୀସେନ ପଟିସାମଯତୋ ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୧୬୮୭।ନ ନିଧେତବ୍ବମେୱାତି ନ ପଟିସାମେତବ୍ବମେୱ।

୧୬୮୮। ଏସୋ ହି ଯସ୍ମା ପଲିବୋଧୋ ନାମ, ତସ୍ମା ଠପେତୁଂ ପନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୧୬୮୯।ଅନୁଞ୍ଞାତେ ଠାନେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପତିତ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଏତ୍ଥ ଅନୁଞ୍ଞାତଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଅଜ୍ଝାରାମୋ ୱା ଅଜ୍ଝାୱସଥୋ ୱା। ଯଥାହ ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ରତନଂ ୱା ରତନସମ୍ମତଂ ୱା ଅଜ୍ଝାରାମେ ୱା ଅଜ୍ଝାୱସଥେ ୱା ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱା ଉଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ୱା ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ‘ଯସ୍ସ ଭୱିସ୍ସତି, ସୋ ହରିସ୍ସତୀ’’ତି (ପାଚି। ୫୦୪)। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଜ୍ଝାରାମୋ ନାମ ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋପରିକ୍ଖେପୋ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଲେଡ୍ଡୁପାତାନଂ ଅନ୍ତୋ। ଅଜ୍ଝାୱସଥୋ ନାମ ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋପରିକ୍ଖେପୋ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ମୁସଲପାତବ୍ଭନ୍ତରଂ। ‘‘ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା’’ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ, ଉଗ୍ଗହାପେତ୍ୱାତିପି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୬୯୦-୧।ଅନୁଞ୍ଞାତେ ପନ ଠାନେ ଯଥାୱୁତ୍ତଅଜ୍ଝାରାମାଦିକେ ଠାନେ ରତନଂ ୱା ରତନସମ୍ମତଂ ୱା ମନୁସ୍ସାନଂ ଉପଭୋଗପରିଭୋଗଂ ୱା ସଯନଭଣ୍ଡଂ ୱା ଗହେତ୍ୱା ନିକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ, ରତନସମ୍ମତଂ ୱିସ୍ସାସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଚ ତାୱକାଲିକମେୱ ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଉଭଯତ୍ଥ ଉମ୍ମତ୍ତକାଦୀନଞ୍ଚ ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

ସଞ୍ଚରିତ୍ତସମୋଦଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ସଞ୍ଚରିତ୍ତସମଜାତିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ରତନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୭୯୨।ପୁରେତି ପୁବ୍ବଭାଗେ।

୧୭୯୩-୪।ସନ୍ତନ୍ତି ଚାରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତସରୂପଂ। ଅନାପୁଚ୍ଛାତି "ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନଂ ଆପୁଚ୍ଛାମୀ"ତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ପଚ୍ଚଯଂ ୱିନାତି ତାଦିସଂ ଅଚ୍ଚାଯିକଂ କରଣୀଯଂ ୱିନା। ପରିକ୍ଖେପୋକ୍କମେତି ପରିକ୍ଖେପସ୍ସ ଅନ୍ତୋପୱେସେ। ଉପଚାରୋକ୍କମେତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୧୭୯୫।ଅଥାତି ୱାକ୍ଯନ୍ତରାରମ୍ଭେ।

୧୭୯୬।ତତୋ ଅଞ୍ଞନ୍ତି ପଠମଂ ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତତୋ ପୱିଟ୍ଠଗାମତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ। ପୁନ ତତୋତି ଦୁତିଯଗାମମାହ। କତ୍ଥଚି ପୋତ୍ଥକେ "ଆପୁଚ୍ଛନେ କିଚ୍ଚ"ନ୍ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, "ଆପୁଚ୍ଛନକିଚ୍ଚ"ନ୍ତି ପାଠୋଯେୱ ପନ ଯୁତ୍ତତରୋ। ଯଥାଆକଙ୍ଖିତପମାଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଗାମସତେପି ୱା"ତି।

୧୭୯୭।ପସ୍ସମ୍ଭେତ୍ୱାନାତି ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତ୍ୱା ... ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା। ଅନ୍ତରା ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ ପୱିସନ୍ତି ଚେତି ଯୋଜନା।

୧୭୯୮-୯। କୁଲଘରେ ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଆସନସାଲାଯ ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସପ୍ପିଭିକ୍ଖାଯ ୱା ତେଲଭିକ୍ଖାଯ ୱା ସଚେ ଚରିତୁକାମୋ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

ପସ୍ସେତି ପକତିୱଚନସୱନାରହେ ଅତ୍ତନୋ ସମୀପେ, ଏତେନେୱ ଏତ୍ତକା ଠାନା ଦୂରୀଭୂତୋ ଅସନ୍ତୋ ନାମ ହୋତୀତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ଲବ୍ଭତୀତି ଦସ୍ସେତି। ଅସନ୍ତେତି ଅୱିଜ୍ଜମାନେ ୱା ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ଦୂରୀଭୂତେ ୱା। ନତ୍ଥୀତି ଏତ୍ଥ "ଚିନ୍ତେତ୍ୱା"ତି ସେସୋ।

୧୮୦୨।ଅନୋକ୍କମ୍ମାତି ଅନୁପସଙ୍କମିତ୍ୱା। ମଗ୍ଗାତି ଗନ୍ତବ୍ବମଗ୍ଗା।

୧୮୦୩।ତିକପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ୱିକାଲେ ୱିକାଲସଞ୍ଞିୱେମତିକକାଲସଞ୍ଞୀନଂ ୱସେନ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୮୦୪।ଅଚ୍ଚାଯିକେ କିଚ୍ଚେ ୱାପୀତି ସପ୍ପଦଟ୍ଠାଦୀନଂ ଭେସଜ୍ଜପରିଯେସନାଦିକେ ଅଚିରାଯିତବ୍ବକିଚ୍ଚେ ସତି ଗଚ୍ଛତୋ।

୧୮୦୫।ଅନ୍ତରାରାମନ୍ତି ଗାମବ୍ଭନ୍ତରେ ସଙ୍ଘାରାମଂ। ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପସ୍ସଯନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିୱିହାରଂ। ତିତ୍ଥିଯାନଂ ଉପସ୍ସଯନ୍ତି ତିତ୍ଥିଯାରାମଂ।

୧୮୦୬-୭। ଅନ୍ତରାରାମାଦିଗମନେ ନ କେୱଲଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଗଚ୍ଛତୋଯେୱ, କାଯବନ୍ଧନଂ ଅବନ୍ଧିତ୍ୱା, ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅପାରୁପିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି।

ଆପଦାସୁପୀତି ସୀହୋ ୱା ବ୍ଯଗ୍ଘୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ମେଘୋ ୱା ଉଟ୍ଠେତି, ଅଞ୍ଞୋ ୱା କୋଚି ଉପଦ୍ଦୱୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁପି ବହିଗାମତୋ ଅନ୍ତୋଗାମଂ ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱିକାଲଗାମପ୍ପୱେସନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୦୮। ଅଟ୍ଠିଦନ୍ତମଯଂ ୱାପି ୱିସାଣଜଂ ୱାପି ସୂଚିଘରନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅଟ୍ଠି ନାମ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅଟ୍ଠି। ଦନ୍ତୋତି ହତ୍ଥିଦନ୍ତୋ। ୱିସାଣଂ ନାମ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିସାଣଂ।

୧୮୦୯।ଲାଭେତି ପଟିଲାଭେ। ଭେଦନକନ୍ତି ଭେଦନମେୱ ଭେଦନକଂ, ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଭେଦନକଂ, ପଠମଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଦେସେତବ୍ବତ୍ତା ତଂ ଭେଦନକଂ ଅସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଭେଦନକଂ, ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅସ୍ସତ୍ଥିଅତ୍ଥେ ଅ-କାରପଚ୍ଚଯୋ।

୧୮୧୦-୧। "ଅନାପତ୍ତି ଅରଣିକେ"ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅରଣିକେତି ଅରଣିଧନୁକେ। ୱିଧେତି କାଯବନ୍ଧନସ୍ସ ୱିଧକେ। ଅଞ୍ଜନିକାତି ଅଞ୍ଜନିନାଠଇକା। ଦକପୁଞ୍ଛନିଯାତି ନହାତସ୍ସ ଗତ୍ତେ ଉଦକପୁଞ୍ଛନପେସିକାଯ। ୱାସିଜଟେତି ୱାସିଦଣ୍ଡକେ।

ସୂଚିଘରକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୧୨-୩। ମଞ୍ଚପୀଠସରୂପଂ ଦୁତିଯେ ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗେ ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତମେୱ। ''ସୁଗତଙ୍ଗୁଲେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପାଦକ''ନ୍ତି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପାଦକସ୍ସ ଆଗତତ୍ତା ''ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣେନା''ତି ଏତ୍ଥ ''ପାଦେନା''ତି ସେସୋ।

ହେଟ୍ଠିମାଟନିନ୍ତି ଅଟନିଯା ହେଟ୍ଠିମତଲଂ। ଅଟନିଯା ହେଟ୍ଠିମଂ ହେଟ୍ଠିମାଟନୀ, ତଂ ଠପେତ୍ୱା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ହେଟ୍ଠିମାଯ ଅଟନିଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଦେସନାପୁବ୍ବଭାଗିଯେନ ମଞ୍ଚପାଦଚ୍ଛେଦେନ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସଚ୍ଛେଦା। ତଂ ପମାଣଂ। ଅତିକ୍କମତୋତି ଅତିକ୍କାମଯତୋ, ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ଯ-କାରଲୋପୋ।

୧୮୧୫।ପମାଣେନ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଅଟନିଯା ହେଟ୍ଠା ୱଡ୍ଢକିରତନପ୍ପମାଣେନ ପାଦେନ ଯୋଜେତ୍ୱା କରୋନ୍ତସ୍ସ, ଏତେନେୱ ''ଊନକଂ କରୋନ୍ତସ୍ସା''ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖିତଂ। ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ଅପ୍ପମାଣିକସ୍ସ। ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଅଟନିତୋ ହେଟ୍ଠା ୱଡ୍ଢକିରତନାତିରିତ୍ତଂ ଠାନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା।

୧୮୧୬।ପମାଣତୋ ନିଖଣିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଅଧିକ''ନ୍ତି ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି, ପମାଣତୋ ଅଧିକଂ ଠାନଂ ନିଖଣିତ୍ୱା, ଅନ୍ତୋଭୂମିଂ ପୱେସେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉତ୍ତାନଂ ୱାପୀତି ଉଦ୍ଧଂ ପାଦଂ କତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ୱା ଦାରୁଘଟିକାସୁ ୱା ଠପେତ୍ୱା। ଅଙ୍ଗଂ ୱା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତୋତି ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତୁଲାସଙ୍ଘାଟେ ଠପେତ୍ୱା ଅଙ୍ଗଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

ମଞ୍ଚକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୧୭। ତୂଲଂ ଓନଦ୍ଧମେତ୍ଥାତି ତୂଲୋନଦ୍ଧଂ, ତୂଲଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉପରି ଚିମିଲିକାଯ ଓନଦ୍ଧଂ, ''ତୂଲଂ ନାମ ତୀଣି ତୂଲାନି ରୁକ୍ଖତୂଲଂ ଲତାତୂଲଂ ପୋଟକିତୂଲ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୫୨୮) ୱୁତ୍ତତୂଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉପରି ପିଲୋତିକାଯ ସିବ୍ବିତ୍ୱା କତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପୋଟକିତୂଲନ୍ତି ଏରକତୂଲାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ତିଣଜାତୀନଂ ତୂଲଂ। ଉଦ୍ଦାଲନମେୱ ଉଦ୍ଦାଲନକଂ, ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଉଦ୍ଦାଲନକନ୍ତି ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଅତିକ୍କନ୍ତା ଇତି ଉପଦ୍ଦୱୋ ଯେନ ସୋ ଅନୀତି, ଭଗୱା, ତେନ ଅନୀତିନା।

୧୮୧୮।ଆଯୋଗେତି ଆଯୋଗପଟ୍ଟେ। ବନ୍ଧନେତି କାଯବନ୍ଧନେ। ଅଂସବଦ୍ଧକେତି ଅଂସବନ୍ଧନକେ। ବିବ୍ବୋହନେତି ଉପଧାନେ। ଥୱିକାତି ପତ୍ତଥୱିକା। ଥୱିକାଦୀସୂତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସିପାଟିକାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଥୱିକାଦୀସୁ ତୂଲୋନଦ୍ଧେସୁ ପରିଭୁତ୍ତେସୁ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୮୧୯।ଅଞ୍ଞେନ ଚ କତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ମଞ୍ଚଂ ୱା ପୀଠଂ ୱା''ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଉଦ୍ଦାଲେତ୍ୱାତି ପିଲୋତିକଂ ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା ତୂଲଂ ଅପନେତ୍ୱା। ନଯାତି ସମୁଟ୍ଠାନାଦଯୋ।

ତୂଲୋନଦ୍ଧକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୨୦।ନିସୀଦନନ୍ତି ନିସୀଦନଚୀୱରଂ। ପମାଣତୋତି ''ତତ୍ରିଦଂ ପମାଣଂ, ଦୀଘସୋ ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିଯା, ତିରିଯଂ ଦିଯଡ୍ଢଂ , ଦସା ୱିଦତ୍ଥୀ''ତି (ପାଚି। ୫୩୧) ୱୁତ୍ତପମାଣତୋ। ପମାଣାତିକ୍କମେ ପଯୋଗେ ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୧୮୨୧।ସଚ୍ଛେଦନ୍ତି ପମାଣତୋ ଅତିରିତ୍ତପଦେସସ୍ସ ଛେଦନକିରିଯାସହିତପଟିକମ୍ମଂ ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସାତି ନିସୀଦନସ୍ସ। ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ ଫାଲେତ୍ୱା ତିସ୍ସୋ ଦସା କାତବ୍ବା ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୮୨୨।ତଦୂନକନ୍ତି ତତୋ ପମାଣତୋ ଊନକଂ। ୱିତାନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅତ୍ଥରଣସାଣିପାକାରଭିସିବିବ୍ବୋହନାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ''ସଞ୍ଚରିତ୍ତସମା ନଯା''ତି ଇଦଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ।

ନିସୀଦନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୨୩।ରୋଗେତି କଣ୍ଡୁପିଳକାଦିରୋଗେ ସତି। ଯଥାହ ''ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଯସ୍ସ କଣ୍ଡୁ ୱା ପିଳକା ୱା ଅସ୍ସାୱୋ ୱା ଥୁଲ୍ଲକଚ୍ଛୁ ୱା ଆବାଧୋ, ତସ୍ସ କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦି''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୪)। ଏତ୍ଥ କଣ୍ଡୂତି କଚ୍ଛୁ। ପିଳକାତି ଲୋହିତତୁଣ୍ଡିକା ସୁଖୁମପିଳକା। ଅସ୍ସାୱୋତି

ଅରିସଭଗନ୍ଧଲମଧୁମେହାଦିୱସେନ ଅସୁଚିପଗ୍ଘରଣଂ। ଥୁଲ୍ଲକଚ୍ଛୁ ୱା ଆବାଧୋତି ମହାପିଳଅକାବାଧୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ପମାଣତୋତି ‘‘ତତ୍ରିଦଂ ପମାଣଂ, ଦୀଘସୋ ଚତସ୍ସୋ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିୟା, ତିରିୟଂ ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ’’ତି (ପାଚି। ୫୩୮) ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ।

କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୨୫।ପମାଣେନେୱାତି ‘‘ତତ୍ରିଦଂ ପମାଣଂ, ଦୀଘସୋ ଛ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିୟା, ତିରିୟଂ ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୫୪୩) ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣେନେୱ। ପମାଣାତିକ୍କମେତି ୱସ୍ସିକସାଟିକାୟ ୟଥାୱୁତ୍ତପମାଣତୋ ଅତିକ୍କମନେ, ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଂ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ନୟୋତି ଛେଦନପାଚିତ୍ତିୟାଦିକୋ ୱିନିଚ୍ଛୟନୟୋ।

ୱସ୍ସିକସାଟିକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୨୬। ସୁଗତସ୍ସ ଚୀୱରେନ ତୁଲ୍ୟପ୍ପମାଣଂ ଚୀୱରଂ ୟୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଚେ କାରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ କରଣେ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିୟାତି ୟୋଜନା। ତୁଲ୍ୟଂ ପମାଣଂ ୟସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ।

୧୮୨୭। ଅତ୍ତନୋ ୱଡ୍ଢାନଂ କରଣକାରାପନଂ ୱିନା ଅଞ୍ଞତୋ ପଟିଲାଭୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ସୂଚିକମ୍ମପରିୟୋସାନେ ଚୀୱରସରୂପସ୍ସ ପଟିଲାଭୋୟେୱେତ୍ଥ ପଟିଲାଭୋତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

୧୮୨୮।ତସ୍ସାତି ୟଂ ‘‘ସୁଗତସ୍ସ ଚୀୱରେନା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ସୁଗତଚୀୱରସ୍ସ। ଦୀଘସୋ ପମାଣେନ ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିୟା ନୱ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ, ତିରିୟଂ ପମାଣେନ ଛ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ ୱିନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ସିକ୍ଖାପଦେୟେୱ କଥିତାତି ୟୋଜନା।

ନନ୍ଦକଥାୱଣ୍ଣନା।

ରାଜୱଗ୍ଗୋ ନୱମୋ।

ଇତି ୱିନୟତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିୟା ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟୱଣ୍ଣନାୟ

ପାଚିତ୍ତିୟକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପଠମୋ ଭାଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ୱିନୟପିଟକେ

ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟ-ଟୀକା (ଦୁତିୟୋ ଭାଗୋ)

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପାଟିଦେସନୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୧୮୩୦-୧। ଏୱଂ ନାତିସଙ୍ଖେପୱିତ୍ଥାରନଯେନ ୱେନଣ୍ଣିତେ ପାଟିଭିଯାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଦନନ୍ତରଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ପାଟିଦେସନୀଯେ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଯୋ ଚନ୍ତରଘର''ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଅନ୍ତରଘରନ୍ତି ରଥିକାଦିମାହ। ଯଥାହ ''ଅନ୍ତରଘରଂ ନାମ ରଥିକା ବ୍ୟୂହଂ ସିଙ୍ଘାଟକଂ ଘର''ନ୍ତି।

ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ତରଘରଂ ପୱିଟ୍ଠାଯ ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହତ୍ଥତୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଖାଦନଂ, ଭୋଜନମ୍ପି ୱା ସହତ୍ଥା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗହଣେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଭୋଗେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ପାଟିଦେସନୀଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚତସ୍ସୋ ଗାଥା ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା ପୋତ୍ଥକେସୁ ଲିଖିତା, ତାସଂ ଅଯଂ ପଟିପାଟି – ''ଏତ୍ଥନ୍ତରଘର''ନ୍ତି ତତିଯା, ''ତସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁନିଯା''ତି ଚତୁତ୍ଥୀ, ''ରଥିକାଦୀସୂ''ତି ପଞ୍ଚମୀ , ''ରଥିକାଯପି ୱା''ତି ଛଟ୍ଠୀ। ପଟିପାଟି ପନାଯଂ ମାତିକଟ୍ଠକଥକ୍କମେନ ୱେଦିତବ୍ବା। ଇମାଯ ପଟିପାଟିଯା ତାସଂ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନା ହୋତି –

୧୮୩୨-୩। ପୁରିମଗାଥାଦ୍ୱଯେନ ପଦଭାଜନାଗତସାମଞ୍ଞୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏତ୍ଥା''ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ପଠମପାଟିଦେସନୀଯସିକ୍ଖାପଦେ। ତସ୍ସାତି ଅଞ୍ଞାତିକଭିକ୍ଖୁନିଯା। ୱାକ୍ୟତୋତି ''ଅନ୍ତରଘରଂ ପୱିଟ୍ଠାଯା''ତି ୱଚନତୋ। ହି-ସଦ୍ଦୋ ହେତୁମ୍ହି। ଯସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଠିତଟ୍ଠାନଂ ନପ୍ପମାଣନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୫୩) ୱଣ୍ଣିତଂ, ତସ୍ମା ଆରାମାଦୀସୁ ଠତ୍ୱା ଦେନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହତ୍ଥତୋ ୱୀଥିଆଦୀସୁ ଠତ୍ୱା ଯୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ ଚେ, ଏୱଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ପରିଭୋଗସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହଣମୂଲକତ୍ତା ନ ଦୋସୋ। ''ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ''ତି ଇମିନା ପରିଭୋଗେ ପାଟିଦେସନୀଯାଭାୱୋ ଚ ଦୀପିତୋ ହୋତି।

୧୮୩୪। ସଚେ ଭିକ୍ଖୁନୀ ରଥିକାଦୀସୁ ଠତ୍ୱା ଭୋଜନଂ ଦେତି, ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ତରାରାମେ ଠତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଚେ, ତସ୍ସ ଆପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ''ଭିକ୍ଖୁନି ଭୋଜନ''ନ୍ତି ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଆପତ୍ତୀତି ଚ ପଟିଗ୍ଗହଣପରିଭୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟପାଟିଦେସନୀଯାପତ୍ତିଯୋ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୮୩୫। ରଥିକାଦୀସୁ ଠତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭୋଜନଂ ଦେତି ଚେ, ତଂ ରଥିକାଯପି ୱା…ପେ… ଅଯଂ ନଯୋତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ରଥିକାତି ରଚ୍ଛା। ବ୍ୟୂହନ୍ତି ଅନିବ୍ବିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଠିତା ଗତପଚ୍ଚାଗତରଚ୍ଛା। ସନ୍ଧି ନାମ ଘରସନ୍ଧି। ସିଙ୍ଘାଟକନ୍ତି ଚତୁକ୍କୋଣଂ ୱା ତିକୋଣଂ ୱା ମଗ୍ଗସମୋଧାନଟ୍ଠାନଂ। ଅଯଂ ନଯୋତି ''ଆପତ୍ତୀ''ତି ଅନନ୍ତରଗାଥାଯ ୱୁତ୍ତନଯୋ।

୧୮୩୭। ଆମିସେନ ଅସମ୍ଭିନ୍ନରସଂ ସନ୍ଧାଯ ଇଦଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଭାସିତଂ। ଆମିସେନ ସମ୍ଭିନ୍ନେ ଏକରସେ ଯାମକାଲିକାଦିମ୍ହି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋହାରେ ପାଟିଦେସନୀଯାପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୧୮୩୮।ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନହତ୍ଥତୋତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ହତ୍ଥତୋ। ଯଥାହ ''ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନାଯାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୫୩)। ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ପନ ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱାତି।

୧୮୩୯। ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଞାତିକସଞ୍ଞିସ୍ସ, ତଥେୱ ୱିମତିସ୍ସ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୮୪୦। ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଦାପେନ୍ତିଯା ଭୂମିଯା ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦଦମାନାଯ ୱା ଅନ୍ତରାରାମାଦୀସୁ ଠତ୍ୱା ଦେନ୍ତିଯା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଅନ୍ତରାରାମାଦୀସୂତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯତିତ୍ଥିଯସେଯ୍ୟାପଟିକ୍କମନାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ପଟିକ୍କମନଂ ନାମ ଭୋଜନସାଲା।

୧୮୪୧। ଗାମତୋ ବହି ନୀହରିତ୍ୱା ଦେତୀତି ଯୋଜନା।

୧୮୪୨।ହତ୍ଥତୋତି ଏତ୍ଥ ''ଗହଣେ''ତି ସେସୋ। ତଥାତି ଅନାପତ୍ତି। ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଏଳକଲୋମେନ ସମଂ ମତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ପଠମପାଟିଦେସନୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୪୩-୪।ଅଞ୍ଞୁଭେତି ୱଦ୍ଧମାନନଯେନ ଅଞ୍ଞୁତ୍ତୋ। ଏକେନପି ଚ ଭିକ୍ଖୁନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅପସକ୍କାତି ଅପଗଚ୍ଛ। ଆଦି-ଅତ୍ଥୱାଚିନା ଇତି-ସଦ୍ଦେନ "ଅପସକ୍କ ତାୱ, ଭଗିନି, ଯାୱ ଭିକ୍ଖୂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୀ"ତି ୱାକ୍ୟସେସୋ ସଙ୍ଗହିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଇମିନା ଅପସାଦନାକାରୋ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ। "ଏକେନପି ଚ ଭିକ୍ଖୁନା"ତି ଇମିନା ଅୱକଂସୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଉକ୍କଂସୋ ପନ "ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅପସାଦେତବ୍ବା"ତି ପାଠଇତୋପି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। "ଆମିସ"ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞୱଚନେପି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସେୱ ଗହଣଂ। ଯଥାହ "ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନା"ତି। ଭୋଗେତି ଚ ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ।

୧୮୪୫।ତଥେୱାତି ଦୁକ୍କଟଂ। ତଞ୍ଚାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ।

୧୮୪୬। ଅତ୍ତନୋ ଭତ୍ତେ ଦିନ୍ନେପି ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଅନାପତ୍ତି, ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେନ ପନ ଆପତ୍ତିସମ୍ଭୱା "ନ ଦେତୀ"ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ "ଅତ୍ତନୋ ଭତ୍ତଂ ଦାପେତି, ନ ଦେତୀତି ଏତ୍ଥ ସଚେପି ଅତ୍ତନୋ ଭତ୍ତଂ ଦେତି, ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଅନାପତ୍ତିଯେୱ, ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେନ ଆପତ୍ତୀ"ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୫୮)। ତଥାତି ଅନାପତ୍ତି। ଉଭଯସିକ୍ଖାପଦେହିପି ଅନାପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ପଦେତି ଚେ"ତି। ଯଥାହ "ଅଞ୍ଞେସଂ ଭତ୍ତଂ ଦେତି, ନ ଦାପେତୀତି ଏତ୍ଥ ପନ ସଚେପି ଦାପେଯ୍ଯ, ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଆପତ୍ତି ଭୱେଯ୍ଯ, ଦେନ୍ତିଯା ପନ ନେୱ ଇମିନା, ନ ପୁରିମେନ ଆପତ୍ତୀ"ତି।

୧୮୪୭। ଭିକ୍ଖୁନୀ ଯଂ ନ ଦିନ୍ନଂ, ତଂ ଦାପେତି, ଯତ୍ଥ ୱା ନ ଦିନ୍ନଂ, ତତ୍ଥ ଦାପେତି, ତମ୍ପି ସବ୍ବେସଂ ମିତ୍ତାମିତ୍ତାନଂ ସମଂ ଦାପେତି, ତଞ୍ଚାପି ଅନାପତ୍ତି।

୧୮୪୮। ସିକ୍ଖମାନା ୱା ସାମଣେରିକା ୱା "ଇଧ ସୂପଂ ଦେଥ, ଓଦନଂ ଦେଥା"ତି ୱୋସାସନ୍ତୀ ୱିଧାନଂ କରୋନ୍ତୀ ଠିତା, ତଂ ଅନପସାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ପଞ୍ଚେୱ ଭୋଜନାନି ୱିନା ଅଞ୍ଞଂ ୱୋସାସନ୍ତିଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଅନପସାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅନପସାଦେନ୍ତସ୍ସ ଉମ୍ମତ୍ତକାଦିନୋପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୮୪୯।ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ "ଇମସ୍ସା"ତି ସେସୋ। ଭୋଜନଂ କିରିଯଂ, ୱୋସାସନ୍ତିଯା ଅନିୱାରଣଂ ଅକିରିଯନ୍ତି ଏୱମିଦଂ କ୍ରିଯାକ୍ରିଯଂ।

ଦୁତିଯପାଟିଦେସନୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୫୦-୧।ସେକ୍ଖନ୍ତି ସମ୍ମତେତି "ସେକ୍ଖସମ୍ମତଂ ନାମ କୁଲଂ ଯଂ କୁଲଂ ସଦ୍ଧାଯ ୱଡ୍ଢତି, ଭୋଗେନ ହାଯତି, ଏୱରୂପସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ଞତ୍ତିଦୁତିଯେନ କମ୍ମେନ ସେକ୍ଖସମ୍ମୁତି ଦିନ୍ନା ହୋତୀ"ତି (ପାଚି। ୫୬୭) ୱୁତ୍ତଂ ଇଦଂ କୁଲଂ ସେକ୍ଖସମ୍ମତଂ ନାମ। ତେନାହ "ଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକେ କୁଲେ"ତି। ଲଦ୍ଧା ସମ୍ମୁତି ଯେନାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଘରୂପଚାରଂ ଓକ୍କନ୍ତେ ନିମନ୍ତିତୋପି ଅନିମନ୍ତିତୋୱ ହୋତୀତି ଆହ "ଘରୂପଚାରୋକ୍କମନା ପୁବ୍ବେୱା"ତି। ଯଥାହ "ଅନିମନ୍ତିତୋ ନାମ ଅଜ୍ଜତନାଯ ୱା ସ୍ୱାତନାଯ ୱା ଅନିମନ୍ତିତୋ, ଘରୂପଚାରଂ ଓକ୍କମନ୍ତେ ନିମନ୍ତେତି, ଏସୋ ଅନିମନ୍ତିତୋ ନାମା"ତି (ପାଚି। ୫୬୭)।

"ଅଗିଲାନୋ ନାମ ଯୋ ସକ୍କୋତି ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁ"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଭିକ୍ଖାଯ ଚରିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଅଗିଲାନୋ ନାମ। ଗହେତ୍ୱାତି ସହତ୍ଥା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା। "ଆମିସ"ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥାହ "ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା ସହତ୍ଥା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା"ତି (ପାଚି। ୫୬୭)। ଗହଣେତି ଏତ୍ଥ "ଆହାରତ୍ଥାଯା"ତି ସେସୋ।

୧୮୫୩।ତଞ୍ଚାତି ଅସେକ୍ଖସମ୍ମତେ କୁଲେ। ତଥେୱ ପରିଦୀପିତନ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତଂ।

୧୮୫୪।ନିମନ୍ତିତସ୍ସ ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ନିମନ୍ତିତସ୍ସ ଅୱସେସଂ ଗଣ୍ହାତି। ଯଥାହ "ନିମନ୍ତିତସ୍ସ ୱା ଗିଲାନସ୍ସ ୱା ସେସକଂ ଭୁଞ୍ଜତୀ"ତି। ଅଞ୍ଞେସଂ ଭିକ୍ଖା ତତ୍ଥ ଦୀଯତୀତି ଯୋଜନା। ତଞ୍ଚାତି ତସ୍ମିଂ ସେକ୍ଖସମ୍ମତେ କୁଲେ।

୧୮୫୫।ଯତ୍ଥକତ୍ଥଚୀତି ଆସନସାଲାଦୀସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି। ନିଚ୍ଚଭତ୍ତାଦିକେ ୱାପୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଲାକଭତ୍ତପକ୍ଖିକୌପୋସଥିକପାଟିପଦିକଭତ୍ତାନଂ ଗହଣଂ।

୧୮୫୬।ଦ୍ୱାରେତି ଏତ୍ଥ "ଠପେତ୍ୱା"ତି ସେସୋ। ସମ୍ପତ୍ତେତି ଏତ୍ଥ "ପଚ୍ଛା"ତି ସେସୋ। ଯଥାହ "ସଚେପି ଅନାଗତେ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ପଠମଂଯେୱ ନୀହରିତ୍ୱା ଦ୍ୱାରେ ଠପେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ସମ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଦେନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତୀ"ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୬୯)।

୧୮୫୭।ମହାପଚ୍ଚରିଯା(ପଆଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୬୯) ଗତଓ୍ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ’’ନ୍ତିଆଦି। ସମୁଟ୍ଠାନେଠଅକୂପମନ୍ତି ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଏଠଅକଲୋମସିକ୍ଖାପଦସଦିସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତିଯପାଟିଦେସନୀଯକଥାଓ୍ୱଣ୍ଣନା।

୧୮୫୮-୯। ‘‘ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତଂ, ଏତଂ ଅପ୍ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତଂ ନାମା’’ତି ଓ୍ୱଚନତୋ ଚ ଇଧାପି ‘‘ସହଧମ୍ମିକଞ୍ଚାପିତ’’ନ୍ତି ଓ୍ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଚ ଅଗହଟ୍ଠ-ସଦ୍ଦେନ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଗହଣଂ। ଖ୍ଖୁଦ୍ଦମେଓ୍ୱ ନଯଂ ଓ୍ୱୋହାରନ୍ତରେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଇତ୍ଥିଯା ପୁରିସେନ ଓ୍ୱା’’ତି। ‘‘ଯାନି ଖୋ ପନ ତାନି ଆରଞ୍ଞକାନି ସେନାସନାନୀ’’ତି (ପାଚି। ୫୭୩) ଓ୍ୱଚନତୋ ଆରାମନ୍ତି ଆରଞ୍ଞକାରାମମାହ। ସଚେ ଏଓ୍ୱମାରୋଚିତଂ ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତନ୍ତି ହି ଖ୍ଖୁଦ୍ଦଂ ପଦଭାଜନେତି (ପାଚି। ୫୭୩) ଯୋଜନା। ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତନ୍ତି ପଗେଓ୍ୱ ନିଓ୍ୱେଦିତଂ।

୧୮୬୦। ପଚ୍ଛା ଯଥାରୋଚିତଂ ତମେଓ୍ୱ ଓ୍ୱା ତସ୍ସ ଚ ପରିଓ୍ୱାରଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ବହୁଂ ଓ୍ୱା ଆହରୀଯତୁ, ତସ୍ମିଂ ପଟିସଂଓ୍ୱେଦିତଂ ନାମାତି ଯୋଜନା।

୧୮୬୧।ଯାଗୁଯା ଓ୍ୱିଦିତଂ କତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତଂ ଠପେତ୍ୱା’’ତି ଇଦଂ ସାମତ୍ଥିଯା ଲବ୍ଭତି। ଇଦମ୍ପି ଓ୍ୱିଦିତଂ କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ଓ୍ୱଟ୍ଟତୀତି ଖ୍ଖୁଦ୍ଦନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୮୬୨।ପନାତି ଅପି-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞାନିପି କୁଲାନୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ‘‘ଅସୁକଂ ନାମ କୁଲଂ ପଟିସଂଓ୍ୱେଦିତଂ କତ୍ୱା ଖାଦନୀଯାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ସୁତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୭୩) ଅଟ୍ଠକଥାସେସୋ। ତେନାତି କତପଟିସଂଓ୍ୱେଦିତେନ। ତସ୍ମିଂ ଚ ସବ୍ବଂ ଓ୍ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୧୮୬୩।ଏଓ୍ୱଂ ଯଂ ଅନାରୋଚିତନ୍ତି ‘‘ଆରାମଂ ଓ୍ୱା ଉପଚାରଂ ଓ୍ୱା ପଓ୍ୱିସିତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଯଂ ପଠମଂ ଅନିଓ୍ୱେଦିତଂ। ‘‘ଏଓ୍ୱ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ଯଂ ଆରାମମନାଭତ’’ନ୍ତି ଇମିନାପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଏଓ୍ୱନ୍ତି ‘‘ତସ୍ସ ପରିଓ୍ୱାରଂ କତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା ପକାରେନ। ‘‘ତଂ ଅସଂଓ୍ୱିଦିତଂ ନାମା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ସହଧମ୍ମିକଞ୍ଚାପିତ’’ନ୍ତି ଇମିନାପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତଂ, ଏତଂ ଅପ୍ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତଂ ନାମା’’ତି (ପାଚି। ୫୭୩)। ଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ‘‘ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତନ୍ତି ପଞ୍ଚସୁ ସହଧମ୍ମିକେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପେସେତ୍ୱା ‘ଖାଦନୀଯଂ ଓ୍ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ଓ୍ୱା ଆହରିସ୍ସାମା’ତି ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତଂ କତମ୍ପି ଅପ୍ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତମେଓ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୭୩) ଖ୍ଖୁଦ୍ଦଂ।

୧୮୬୪।କାରାପେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତ’’ନ୍ତି ସେସୋ।

୧୮୬୫। ଭିକ୍ଖୁନା ଓ୍ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏଓ୍ୱମକତ୍ୱାତି ‘‘ବହିଆରାମଂ ପେସେତ୍ୱା’’ତିଆଦିନା ଖ୍ଖୁଦ୍ଦଓ୍ୱିଧାନଂ ଅକତ୍ୱା। ଉପଚାରତୋତି ଏତ୍ଥ ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ତୋ-ପଚ୍ଚଯୋ ଓ୍ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୮୬୮।‘‘ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତେ’’ତିଆଦୀନଂ ପଦାନଂ ‘‘ଅନାପତ୍ତେ ଓ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଗିଲାନସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତେ ଅନାପତ୍ତି, ଗିଲାନସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି, ଅପ୍ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତେପି ତସ୍ସ ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତସ୍ସ ଅଓ୍ୱସେସକେ ଓ୍ୱା ଗିଲାନସ୍ସ ଅଓ୍ୱସେସକେ ଓ୍ୱା ଅନାପତ୍ତି ଏଓ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ । ଯଥାହ ଅନାପତ୍ତିଓ୍ୱାରେ ‘‘ପଟିସଂଓ୍ୱିଦିତସ୍ସ ଓ୍ୱା ଗିଲାନସ୍ସ ଓ୍ୱା ସେସକଂ ଭୁଞ୍ଜତୀ’’ତି (ପାଚି। ୫୭୫)। ବହାରାମେ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଯେଓ୍ୱ ଭୁଞ୍ଜତୋ ଅସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଗହେତ୍ୱା ଓ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ଓ୍ୱା-ସଦ୍ଦୋ ‘‘ତସ୍ସା’’ତିଆଦୀସୁପି ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

୧୮୬୯।ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଆରଞ୍ଞକାରାମେ। ଖାଦତୋ ଅନାପତ୍ତି ଏଓ୍ୱାତି ଯୋଜନା, ତତ୍ଥ ‘‘ଅଞ୍ଞେନ କପ୍ପିଯଂ କତ୍ୱା ଦିନ୍ନାନୀ’’ତି ସେସୋ।

ଚତୁତ୍ଥପାଟିଦେସନୀଯକଥାଓ୍ୱଣ୍ଣନା।

ଇତି ଓ୍ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ଓ୍ୱିନଯଓ୍ୱିନିଚ୍ଛଯଓ୍ୱଣ୍ଣନାଯ

ପାଟିଦେସନୀଯକଥାଓ୍ୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ସେଖିଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୧୮୭୦। ଏୱଂ ପାଟିଦେସନୀଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଦନନ୍ତରଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ସେଖିଯାନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଯୋ ଅନାଦରିଯେନେୱା’’ତିଆଦି। ଯୋତି ଥେରୋ ୱା ନୱୋ ୱା ମଜ୍ଝିମୋ ୱା। ଏତ୍ଥ ଅନାଦରିଯଂ ନାମ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପତ୍ତିଆପଜ୍ଜନଂ, ନିୱାସନାଦିୱତ୍ଥସ୍ସ ଉଗ୍ଗହଣେ ନିରୁସ୍ସାହଞ୍ଚ। ପଚ୍ଛତୋପି ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ପସ୍ସତୋପି ୱା’’ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତସ୍ସ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ୱକ୍ଖମାନସମୁଚ୍ଚଯୋ।

୧୮୭୧। ନ କେୱଲଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସେୱ ହୋତି, ଖନ୍ଧକାଗତହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡାଦିଆକାରେନାପି ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡାଦୀ’’ତିଆଦି। ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡାଦିନିୱାସନଂ ପରତୋ ଖୁଦ୍ଦକୱତ୍ଥୁକ୍ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳୱ। ୨୮୦) ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି। ପରିମଣ୍ଡଲନ୍ତି ସମନ୍ତତୋ ମଣ୍ଡଲଂ କତ୍ୱା। ୱତ୍ଥବ୍ବନ୍ତି ନିୱତ୍ଥବ୍ବଂ ନିୱାସେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୭୨।ଜାଣୁମଣ୍ଡଲତୋହେଟ୍ଠାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଜଙ୍ଘଟ୍ଠିସୀସତୋ ପଟ୍ଠାଯା’’ତି ସେସୋ। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣକନ୍ତି ୱଡ୍ଢକିଅଙ୍ଗୁଲେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲମତ୍ତନ୍ତି ଆଚରିଯା। ‘‘ଯୋ ପନ ସୁକ୍ଖଜଙ୍ଘୋ ୱା ମହାପିଣ୍ଡିକମଂସୋ ୱା ହୋତି, ତସ୍ସ ସାରୁପ୍ପତ୍ଥାଯ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଧିକମ୍ପି ଓତାରେତ୍ୱା ନିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୭୬) ଅଟ୍ଠକଥଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତୁମାହ ‘‘ତତୋ ଊନଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି।

୧୮୭୩। ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଅପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏୱମୁପରିପି। ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ‘‘ଅପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ, ଅଥ ଖୋ ‘‘ପରିମଣ୍ଡଲଂଯେୱ ନିୱାସେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅସତିସ୍ସାପୀତି ଅଞ୍ଞୱିହିତସ୍ସାପି ତଥା ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅଜାନନ୍ତସ୍ସାତି କେୱଲଂ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେତୁଂ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅପିଚ ନିୱାସନୱତ୍ତଂ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଉଗ୍ଗହିତୱତ୍ତୋପି ସଚେ ‘‘ଆରୁଳ୍ହ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ଓରୁଳ୍ହ’’ନ୍ତି ୱା ନ ଜାନାତି, ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତିଯେୱ। ଗିଲାନସ୍ସାତି ଯସ୍ସ ଜଙ୍ଘାଯ ୱା ପାଦେ ୱା ୱଣୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱା ଓତାରେତ୍ୱା ୱା ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ପାଦୋତି ଚେତ୍ଥ ପାଦସମୀପଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଆପଦାସୂତି ୱାଳା ୱା ଚୋରା ୱା ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଅନାପତ୍ତି।

ପରିମଣ୍ଡଲକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୮୭୪।ଉଭୋ କୋଣେ ସମଂ କତ୍ୱାତି ପାରୁପନସ୍ସ ଏକଂସେ କତସ୍ସ ପିଟ୍ଠିପସ୍ସେ, ଉଦରପସ୍ସେ ଚ ଓଲମ୍ବମାନେ ଉଭୋ କଣ୍ଣେ ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠେ ଗଣ୍ଡା ୱିଯ ସମଂ କତ୍ୱା। ପରିମଣ୍ଡଲଂ କତ୍ୱାତି ଏତସ୍ସେୱ ଅତ୍ଥପଦଂ। ସାଦରନ୍ତି ଭାୱନପୁଂସକନିଦ୍ଦେସୋ। ସାଦରଂ ୱା ପାରୁପିତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା, ସାଦରଂ ପାରୁପନଂ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଅକରୋନ୍ତସ୍ସାତି ପାରୁପନୱତ୍ତେ ଆଦରଂ ଜନେତ୍ୱା ଏୱଂ ଅପାରୁପନ୍ତସ୍ସ।

୧୮୭୫। ‘‘ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେସ୍ସାମୀତି ସିକ୍ଖା କରଣୀଯା’’ତି (ପାଚି। ୫୭୬) ୱା ‘‘ପରିମଣ୍ଡଲଂ ପାରୁପିସ୍ସାମୀତି ସିକ୍ଖା କରଣୀଯା’’ତି (ପାଚି। ୫୭୭) ୱା ‘‘ଅନ୍ତରଘରେ’’ତି ଅୱିସେସେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ‘‘ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଂ ଯସ୍ମା ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଘରେ, ୱିହାରେ ୱା କାତବ୍ବଂ ପରିମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଯୋଜନା। ଘରେତି ଅନ୍ତରଘରେ। ୱିହାରେ ୱାତି ବୁଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାନାଦିକାଲଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ପରିମଣ୍ଡଲଂ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ପରିମଣ୍ଡଲମେୱ ନିୱାସେତବ୍ବଂ ପାରୁପିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁତିଯଂ।

୧୮୭୬। ଉଭୋ କୋଣେ ସମଂ କତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଗୀୱମେୱ ଚ ଅନୁୱାତେନ ଛାଦେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା।

୧୮୭୭।ତଥା ଅକତ୍ୱାତି ଯଥାୱୁତ୍ତୱିଧାନଂ ଅକତ୍ୱା। ଜତ୍ତୂନିପୀତି ଉଭୋ ଅଂସକୂଟାନିପି। ଉରମ୍ପି ଚାତି ହଦଯମ୍ପି। ୱିୱରିତ୍ୱାତି ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା। ଯଥାକାମନ୍ତି ଇଚ୍ଛାନୁରୂପଂ। ଗଚ୍ଛତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନ୍ତରଘରେ’’ତି ସେସୋ। ଅନ୍ତରଘରଂ ନାମ ଗାମେ ୱା ହୋତୁ ୱିହାରେ ୱା, ପଚିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଗିହୀନଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ।

ତତିଯଂ।

୧୮୭୮-୯।‘‘ମଣିବନ୍ଧତୋ’’ତି ଇମିନାପି ‘‘ହେଟ୍ଠା’’ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ୱାସୂପଗସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘କାଯଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ନିସୀଦତୋ’’ତି ସେସୋ। ୱାସୂପଗୋ ନାମ ରତ୍ତିୱାସତ୍ଥାଯ ଉପଗତୋ, ଏତେନ ୱାସତ୍ଥାଯ ଅନ୍ତରଘରଂ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ସୁପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନେୱ ଉପଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଦୀପିତଂ ହୋତି, ଏତେନେୱ ୱାସୂପଗତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଉପଗତସ୍ସ ଯଥାକାମଂ ଗମନେ ନ ଦୋସୋତି ଚ ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତି। ତେନାହ ଗଣ୍ଠିପଦେ ‘‘ଏକଦିୱସମ୍ପି ୱାସୂପଗତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଯଥାସୁଖଂ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, କୋ ପନ ୱାଦୋ ଚତୁପଞ୍ଚାହଂ ୱାସମଧିଟ୍ଠାଯ ୱସିତଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକ’’ନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୧୮୮୦।ସୁୱିନୀତେନାତି ହତ୍ଥପାଦାନଂ ଅକୀଳାପନେନେୱ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିନୀତେନ।

ପଞ୍ଚମଂ।

୧୮୮୧। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ‘‘ସତୀମତା’’ତି ଦୀଘୋ କତୋ। ଅୱିକାରେନାତି ତଂତଦୱଲୋକାସହିତେନ । ଯୁଗଂ ମତ୍ତା ପମାଣଂ ଏତସ୍ସାତି ଯୁଗମତ୍ତଂ, ରଥଯୁଗଂ ଚତୁହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ, ତତ୍ତକଂ ପଦେସଂ। ପେକ୍ଖିନାତି ଓଲୋକେନ୍ତେନ। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନା ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁନା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୧୮୮୨। ଅନ୍ତରଘରେ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚିପି ଏକସ୍ମିମ୍ପି ଠାନେ ଠତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି ତଥାରୂପେ ଅନ୍ତରାଯେ ସତି ଗଚ୍ଛତୋପି ଓଲୋକେତୁଂ ଲବ୍ଭତି। ଏକସ୍ମିଂ ପନ ଠାନେ ଠତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ପରିସ୍ସଯାଭାୱଂ ଓଲୋକେତୁଂ ଲବ୍ଭତିଯେୱ। ‘‘ତଥା ଗାମେ ପୂଜ’’ନ୍ତି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ପନ-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ, ଓଲୋକେତୁଂ ପନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୮୮୩।ଓଲୋକେନ୍ତୋ ତହଂ ତହନ୍ତି ଯୋ ଅନାଦରିଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ତଂ ତଂ ଦିସାଭାଗଂ ପାସାଦଂ କୂଟାଗାରଂ ୱୀଥିଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ।

ସତ୍ତମଂ।

୧୮୮୪।ଏକତୋୱାପୀତି ଏକଅଂସକୂଟତୋ ୱା। ଉଭତୋ ୱାପୀତି ଉଭଯଂସକୂଟତୋ ୱା। ଇନ୍ଦଖୀଲକତୋ ଅନ୍ତୋତି ଗାମଦ୍ୱାରିନ୍ଦଖୀଲତୋ ଅନ୍ତୋ, ଘରେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ନୱମଂ।

୧୮୮୫।ତଥା ନିସିନ୍ନକାଲେପୀତି ଇନ୍ଦଖୀଲସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ନିସିନ୍ନକାଲେପି। କୁଣ୍ଡିକଂ ନୀହରନ୍ତେନ ଚ ଚୀୱରଂ ଅନୁକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବା କୁଣ୍ଡିକାତି ଯୋଜନା। କୁଣ୍ଡିକନ୍ତି ଚ ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ। ଧମ୍ମକରଣାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଦସମଂ।

ପଠମୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୧୮୮୬। ଗନ୍ତୁଞ୍ଚେୱ ନିସୀଦିତୁଞ୍ଚ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଚ-ସଦ୍ଦୋ କିରିଯାସମୁଚ୍ଚଯୋ। ହସନୀଯସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିନ୍ତି ହାସଜନକେ କାରଣେ। ସିତମତ୍ତନ୍ତି ମନ୍ଦହାସଂ।

ପଠମଦୁତିଯାନି।

୧୮୮୭।ଅପ୍ପସଦ୍ଦେନାତି ‘‘କିତ୍ତାୱତା ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ହୋତି? ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥେ ଗେହେ ଆଦିମ୍ହି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ, ମଜ୍ଝେ ଦୁତିଯତ୍ଥେରୋ, ଅନ୍ତେ ତତିଯତ୍ଥେରୋତି ଏୱଂ ନିସିନ୍ନେସୁଯଂ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ ଦୁତିଯତ୍ଥେରେନ ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେତି, ଦୁତିଯତ୍ଥେରୋ ତସ୍ସ ସଦ୍ଦଞ୍ଚେୱ ସୁଣାତି, କଥଞ୍ଚ ୱୱତ୍ଥପେତି। ତତିଯତ୍ଥେରୋ ପନ ସଦ୍ଦମେୱ ସୁଣାତି, କଥଂ ନ ୱୱତ୍ଥପେତି। ଏତ୍ତାୱତା ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ୫୮୮) ୱୁତ୍ତଅପ୍ପସଦ୍ଦଯୁତ୍ତେନ। ସଚେ ପନ ତତିଯତ୍ଥେରୋ କଥଞ୍ଚ ୱୱତ୍ଥପେତି, ମହାସଦ୍ଦୋ ନାମ ହୋତୀତି।

ତତିଯଂ।

୧୮୮୮।କାଯପ୍ପଚାଲକଂ କତ୍ୱାତି କାଯଂ ଚାଲେତ୍ୱା ଚାଲେତ୍ୱା। ଉପରିପି ଏସେଵ ନଯୋ। ହତ୍ଥସ୍ସ ଖୁଦ୍ଦଲକ୍ଖଣତ୍ତା ''ବାହୁ''ତି ମଣିବନ୍ଧତୋ ଯାଵ ଅଂସକୂଟା ଗହେତବ୍ବା।

୧୮୮୯।ଉକ୍କୁଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ଉକ୍କୁଂ ଠପେତ୍ୱା। ଆସିତବ୍ବନ୍ତି ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ''ସମେନ ଇରିଯାପଥେନ ଚୂ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୧୮୯୦। ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତେ କରଣଵଚନଂ। ଗମନପଟିସଂଯୁତ୍ତେସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଗମନସ୍ସ ଅସମ୍ଭଵୋତି ଆହ ''ନିସୀଦନେନ ଯୁତ୍ତେସୂ''ତି।

ପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠସତ୍ତମଟ୍ଠମନଵମାନି।

ଦୁତିଯୋ ଵଗ୍ଗୋ।

୧୮୯୧।ଖମ୍ଭଂ କତ୍ୱାତି କଟିଯା ଏକପସ୍ସେ ଵା ଦ୍ୱୀସୁ ଵା ପସ୍ସେସୁ କପ୍ପରସନ୍ଧିତୋ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ହତ୍ଥଂ ଠପେତ୍ୱା। ଯଥାହ – ''ଖମ୍ଭକତୋ ନାମ କଟିଯଂ ହତ୍ଥଂ ଠପେତ୍ୱା କତଖମ୍ଭୋ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୯୬)। ଉକ୍କୁଟିକାଯ ଵା ଗଚ୍ଛତୋତି ଯୋଜନା। ଉକ୍କୁଟିକା ଵୁଚ୍ଚତି ପଣ୍ହିଯୋ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗପାଦେହି ଵା ଅଗ୍ଗପାଦେ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଣ୍ହୀହି ଏଵ ଵା ଭୂମିଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଗମନଂ।

୧୮୯୨।ଦୁସ୍ସପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯାତି ଆଯୋଗପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ। ଅନ୍ତରଘରେ ନିସୀଦନ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୧୮୯୩।ଦୁତିଯେଚାତି ''ନ ଖମ୍ଭକତୋ ଅନ୍ତରଘରେ ନିସୀଦିସ୍ସାମୀ''ତି (ପାଚି। ୫୯୭) ସିକ୍ଖାପଦେ ଚ। ଚତୁତ୍ଥେ ଚାତି ''ନ ଓଗୁଣ୍ଠିତୋ ଅନ୍ତରଘରେ ନିସୀଦିସ୍ସାମୀ''ତି (ପାଚି। ୫୯୯) ସିକ୍ଖାପଦେ ଚ। ଛଟ୍ଠେତି ''ନ ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ଅନ୍ତରଘରେ''ଇଚ୍ଚାଦି (ପାଚି। ୬୦୧) ସିକ୍ଖାପଦେ ଚ। ଇତି ଏଵଂ ସାରୁପ୍ପା ସମଣାଚାରାନୁଚ୍ଛଵିକା ଛବ୍ବୀସତି ସିକ୍ଖାପଦାନି ପକାସିତାନି।

ପଠମଦୁତିଯତତିଯଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠାନି।

୧୮୯୪। ଓଞ୍ଜ୍ଝନା ଭିକ୍ଖୁନା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ସତିଯୁତ୍ତେନ, ପତ୍ତସଞ୍ଞିନା ଚ ହୁତ୍ୱା ସମସୂପୋଵ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଗହେତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ଏଵଂ ଏତାଯ ଗାଥାଯ ସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। ସକ୍କଚ୍ଚନ୍ତି ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ''ସତିଯୁତ୍ତେନା''ତି ଇଦଂ ''ସକ୍କଚ୍ଚ''ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ। ''ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୦୨) ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଵୁତ୍ତଂ। ପତ୍ତେ ସଞ୍ଞା ପତ୍ତସଞ୍ଞା, ସା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ପତ୍ତସଞ୍ଞୀ, ଅନଞ୍ଞଵିହିତେନ ଅତ୍ତନୋ ଭାଜନେଯେଵ ଉପନିବଦ୍ଧସଞ୍ଞିନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୯୫।ଭତ୍ତଚତୁବ୍ଭାଗୋତି ଭତ୍ତସ୍ସ ଚତୁବ୍ଭାଗପ୍ପମାଣୋ। ତତୋ ଅଧିକଂ ଗଣ୍ହତୋ ଦୁକ୍କଟଂ।

୧୮୯୬। ''ରସରସେ''ତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ''ରସେରସେ''ତି ଗାଥାବନ୍ଧଵସେନ ଵୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱେ ସୂପେ ଠପେତ୍ୱା ଅଵସେସାନି ଓଲୋଣିସାକସୂପେଯ୍ୟମଚ୍ଛରସମଂସରସାଦୀନି ରସରସାତି ଵେଦିତବ୍ବାନି। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଓଲୋଣୀତି ଦଧିକତଂ ଗୋରସ''ନ୍ତି କେଚି। ''ଏକା ବ୍ୟଞ୍ଜନଵିକତୀ''ତି ଅପରେ। ''ଯୋ କୋଚି ସୁଦ୍ଧୋ କଞ୍ଜିକତକ୍କାଦିରସୋ''ତି ଅଞ୍ଞେ। ସାକସୂପେଯ୍ୟଗ୍ଗହଣେନ ଯା କାଚି ସୂପେଯ୍ୟସାକେହି କତା ବ୍ୟଞ୍ଜନଵିକତି ଵୁତ୍ତା। ମଂସରସାଦୀନୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଵସେସା ସବ୍ବାପି ବ୍ୟଞ୍ଜନଵିକତି ସଙ୍ଗହିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଞାତକାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସା''ତି ସେସୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ଥାଯାତି ଏତ୍ଥ ''କତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସା''ତି ସେସୋ। ଧନେନାତି ଏତ୍ଥ ''ଅତ୍ତନୋ''ତି ଚ ''କୀତ''ନ୍ତି ଚ ''ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସା''ତି ଚ ସେସୋ। ଞାତକାଦୀନଂ ସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥାଯ କତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ, ଅତ୍ତନୋ ଧନେନ କୀତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସତ୍ତମଟ୍ଠମନଵମାନି।

୧୮୯୭। ଅଧିଟ୍ଠାନୂପଗସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ ମୁଖଵଟ୍ଟିଯା ଅନ୍ତୋଲେଖାପମାଣେନ ପୂରିତୋଵ ଗହେତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା।

୧୮୯୮। ଅନାପତ୍ତିଵିସଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଵିସଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତତ୍ଥା''ତିଆଦି। ତତ୍ଥାତି ଅଧିଟ୍ଠାନୂପଗେ ପତ୍ତେ। ଥୂପୀକତଂ କତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଦିଯ୍ୟମାନ''ନ୍ତି ସେସୋ। ଯଥାଵୁତ୍ତଲେଖାତିକ୍କମୋ ଯଥା ହୋତି, ଏଵଂ ଥୂପୀକତଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଗଣ୍ହତୋ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇମିନା ପଠମଂ

ଥୂପୀକତସ୍ସ ଅଧିଟ୍ଠାନୂପଗପଉସ୍ସ ପଚ୍ଛା ପଟିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ପଠମପଟିଗ୍ଗହିତପଉେ ପଚ୍ଛା ଭୋଜନସ୍ସ ଥୂପୀକତସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ନିୱାରିତନ୍ତି ୱେଦିତଙ୍ଗ।

୧୮୯୯। କାଲିକଉୟମେୱ ଚ ଥୂପୀକତଂ ୱଟ୍ଟତେୱାତି ଯୋଜନା। ସେସେତି ଅନଧିଟ୍ଠାନୂପଗେ ପଉେ। ସବ୍ବନ୍ତି ଚତୁବ୍ବିଧଂ କାଲିକଂ ଥୂପୀକତଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୧୯୦୦।ପେସେତୀତି ଏତ୍ଥ ''ଭିକ୍ଖୂ''ତି ସେସୋ। ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଯଦି ପେସେତୀତି ଯୋଜନା। ''ୱିହାରଂ ପେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୦୫) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ଅଧିପ୍ପାୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଭିକ୍ଖୂନ''ନ୍ତି ୱଚନେନ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନା ଏୱ ପେସିତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞଥା ''ପୂରେତ୍ୱା ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଏଉକମେୱ ୱଉବ୍ବନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

୧୯୦୧।ପକ୍ଖିପ୍ପମାନନ୍ତି ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ଉଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ପକ୍ଖିପିୟମାନଂ। ଫଲାଦିକନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଓଦନାଦିମ୍ପି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ହେଟ୍ଠାଓରୋହତୀତି ସମନ୍ତା ଓକାସସମ୍ଭୱତୋ ଚାଲିୟମାନଂ ମୁଖୱଟ୍ଟିପ୍ପମାଣତୋ ହେଟ୍ଠା ଭସ୍ସତି।

୧୯୦୨।ତକ୍କୋଲକାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପୂଗଫଲାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଠପେତ୍ୱାତି ଭଉମତ୍ଥକେ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ୱଟଂସକନ୍ତି ଅୱଟଂସକଂ।

୧୯୦୩।ପୂୱସ୍ସାତି ୱିକାରସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମିୱଚନଂ, ପୂୱୱଟଂସକନ୍ତି ୱୁଉଂ ହୋତି। ପୂୱସ୍ସ ଯାୱକାଲିକତ୍ତା ଆହ ''ଇଦଂ ଥୂପୀକତଂ ସିୟା''ତି।

୧୯୦୪। ପଣ୍ଡାନଂ ୱିସୁଂ ଭାଜନତ୍ତା ଆହ ''ୱଟ୍ଟତୀ''ତି।

୧୯୦୫।ଅସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ତଂ ତୁ ସବ୍ବନ୍ତି ''ଥୂପୀକତତ୍ତା ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱୁଉଂ ତଂ ପନ ସବ୍ବଂ। ଗହିତଂ ସୁଗହିତନ୍ତି ୱିରାଧେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଚେ, ସୁପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ।

ଦସମଂ।

ତତିୟୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୧୯୦୬। ''ଉପରି ଓଧି''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଉପରୀତି ଭଉସ୍ସ ଉପରି। ଓଧିନ୍ତି ପରିଚ୍ଛେଦଂ। ପଟିପାଟିୟାତି ଅଉନୋ ଦିସାୟ ପରିୟନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅନୁକ୍କମେନ।

୧୯୦୭।ଅଞ୍ଞେସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଦେନ୍ତୋ''ତି ସେସୋ। ଅଉନୋ ଭଉଂ ଅଞ୍ଞେସଂ ଦେନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭାଜନେ ଆକିରଂ ଆକିରନ୍ତୋ ପନ ପଟିପାଟିଂ ୱିନାପି ତହିଂ ତହିଂ ଓମସତି ଚେ, ନତ୍ଥି ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ଉଉରିଭଙ୍ଗକଂ ତଥା ଆକିରନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଓମସତି, ନତ୍ଥି ଦୋସୋତି ଯୋଜନା । ଭୁଞ୍ଜନତ୍ଥାୟ ଗଣ୍ହନ୍ତୋପି ଚେତ୍ଥ ୱଉବ୍ବୋ। ଉଉରିଭଙ୍ଗଂ ନାମ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ।

ତତିୟଂ।

୧୯୦୮। ମତ୍ଥକଂ ଓମଦ୍ଦିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ''ଥୂପକତୋତି ମତ୍ଥକତୋ, ୱେମଜ୍ଝତୋ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୧୦) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ମତ୍ଥକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭଉମତ୍ଥକମାହ। ଓମଦ୍ଦିତ୍ୱାତି ହତ୍ଥେନ ଭଉଂ ଅୱମଦ୍ଦିତ୍ୱା।

୧୯୦୯।ସେସକେ ପରିତ୍ତେପି ଚାତି ଅୱସିଟ୍ଠେ ଅପ୍ପକେପି ଚ। ସଂକଡ୍ଢିତ୍ୱାନାତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଠିତଂ ସଂହରିତ୍ୱା। ଏକତୋ ପନ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ପଞ୍ଚମଂ।

୧୯୧୦।ଭିୟ୍ୟୋକମ୍ୟତାହେତୂତି ପୁନ ଗଣ୍ହିତୁକାମତାହେତୁ। ସୂପଂ ୱାତି ମୁଗ୍ଗାଦିସୂପଂ ୱା। ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ୱାତି ଉଉରିଭଙ୍ଗଂ ୱା।

ଛଟ୍ଠଂ।

୧୯୧୧।ଓିଜ୍ଝତ୍ତିୟନ୍ତି ସୂପୋଦନଓିଜ୍ଝତ୍ତିୟଂ। ‘‘ଞାତକାନଂ ଓା ପଓାରିତାନଂ ଓା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଓା ଅତ୍ତନୋ ଧନେନ ଓା’’ତି ଇଦଂ ଅନାପତ୍ତିୟଂ ଅଧିକଂ। ଗିଲାନୋପି ହୁତ୍ୱା ପରେସଂ ପତ୍ତଂ ଉଜ୍ଝାନସଞ୍ଞାଯ ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ଉଜ୍ଝାନେ ଗିଲାନୋପି ନ ମୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। ଉଜ୍ଝାନେତି ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ।

୧୯୧୨।ଦସ୍ସାମୀତି ଇମସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ‘‘ଯଂ ତତ୍ଥ ନତ୍ଥି, ତଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଓା ‘‘ଦାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଓା। ଅଓମଞ୍ଞିତ୍ୱା ଉଜ୍ଝାଯନଚିତ୍ତଂ ଉଜ୍ଝାନଂ, ଉଜ୍ଝାନେ ସଞ୍ଞା ଉଜ୍ଝାନସଞ୍ଞା, ସା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଓିଗ୍ଗହୋ। ନୌଜ୍ଝାନସଞ୍ଞିନୋ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଞାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

ସତ୍ତମଟ୍ଠମାନି।

୧୯୧୩।‘‘ତେସଂ ମଜ୍ଝପ୍ପମାଣେନା’’ତି ଇମିନା ଅସାରୁପ୍ପଓସେନ ଖୁଦ୍ଦକପଟିକ୍ଖେପୋ କତୋତି ଓେଦିତବ୍ବୋ। ‘‘ନାତିମହନ୍ତ’’ନ୍ତି ଚ ଅତିମହନ୍ତସ୍ସେଓ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା ଖୁଦ୍ଦକେ ଆପତ୍ତି ନ ଦିସ୍ସତୀତି। କବଳଓତି ଆଲୋପୋ।

୧୯୧୪। ମୂଲଖାଦନୀଯାଦିକେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଖଜ୍ଜକେ ପନାତି ଯୋଜନା। ଫଲାଫଲେତି ଖୁଦ୍ଦକେ, ମହନ୍ତେ ଚ ଫଲେ।

ନଓମଂ।

୧୯୧୫। ଦସମେ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚି ଓତ୍ତବ୍ବଂ।

ଦସମଂ।

ଚତୁତ୍ଥୋ ଓଗ୍ଗୋ।

୧୯୧୬।‘‘ଅନାହଟେ’’ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ ‘‘ମୁଖଦ୍ୱାରଂ ଅପ୍ପତ୍ତେ’’ତି। ଯଥାହ ‘‘ଅନାହଟେତି ଅନାହରିତେ, ମୁଖଦ୍ୱାରଂ ଅସମ୍ପାପିତେତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୧୭)। ‘‘ମୁଖଦ୍ୱାରଂ ଓିଓରନ୍ତସ୍ସା’’ତି ଏତ୍ତକେ ଓୁତ୍ତେ ମୁଖଦ୍ୱାର-ସଦ୍ଦସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧିସଦ୍ଦତ୍ତା କସ୍ସାତି ଅପେକ୍ଖାଯ ‘‘ମୁଖଦ୍ୱାରଂ ଓିଓରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋପଦେକଓଚନେନ ବ୍ଯଞ୍ଜିତମେଓତ୍ଥଂ ପକାସେତୁଂ ଅତ୍ତନୋ-ଗହଣଂ କତନ୍ତି ଓେଦିତବ୍ବଂ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଏଓକାରତ୍ଥୋ, ଅପ୍ପତ୍ତେ ଓାତି ଯୋଜେତବ୍ବୋ, ଅସମ୍ପତ୍ତେଯେଓାତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଠମଂ।

୧୯୧୭।ସକଲଂହତ୍ଥନ୍ତି ଏତ୍ଥ ହତ୍ଥ-ସଦ୍ଦୋ ତଦେକଦେସେସୁ ଅଙ୍ଗୁଲୀସୁ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ‘‘ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦା’’ତିଆଦୀସୁ ଓିଯ ସମୁଦାଯେ ପଓତ୍ତଓୋହାରସ୍ସ ଅଓଯଓେପି ପଓତ୍ତନତୋ ଏକଙ୍ଗୁଲିମ୍ପି ମୁଖେ ପକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ଓଟ୍ଟତି।

୧୯୧୮।ଅସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁନୋ। ବ୍ୟାହରନ୍ତସ୍ସାତି କଥେନ୍ତସ୍ସ।

ଦୁତିଯତତିଯାନି।

୧୯୨୦।ପିଣ୍ଡୁକ୍ଖେପକନ୍ତି ପିଣ୍ଡଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ଇଧାପି ଖଜ୍ଜକଫଲାଫଲେସୁ ଅନାପତ୍ତି। କବଳଅଚ୍ଛେଦକମ୍ପି ଓାତି କବଳଅଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା। ଇଧ ଖଜ୍ଜକଫଲାଫଲେହି ସଦ୍ଧିଂ ଉତ୍ତରିଭଙ୍ଗେପି ଅନାପତ୍ତି। ଗଣ୍ଡେ କତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ଫଲାଫଲମତ୍ତେଯେଓ ଅନାପତ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠାନି।

୧୯୨୧-୨।ହତ୍ଥଂ ନିଦ୍ଧୁନିତ୍ୱାନାତି ହତ୍ଥଂ ନିଦ୍ଧୁନିତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜତୋତି ଚ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସିତ୍ଥାଓକାରକନ୍ତି ସିତ୍ଥାନି ଅଓକିରିତ୍ୱା ଅଓକିରିତ୍ୱା। ଜିଓ୍ହାନିଚ୍ଛାରକଂ ଓାପୀତି ଜିଓ୍ହଂ ନିଚ୍ଛାରେତ୍ୱା ନିଚ୍ଛାରେତ୍ୱା। ଚପୁ ଚପୂତି ଓାତି ‘‘ଚପୁ ଚପୂ’’ତି ଏଓଂ ସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା। ସତ୍ତମେତି ‘‘ନ ହତ୍ଥନିଦ୍ଧୁନକ’’ନ୍ତି ସିକ୍ଖାପଦେ। ଅଟ୍ଠମେତି ‘‘ନ ସିତ୍ଥାଓକାରକ’’ନ୍ତି ସିକ୍ଖାପଦେ। କଚଓରୁଜ୍ଝନେତି କଚଓରାପନଯନେ।

ସତ୍ତମଟ୍ଠମନଵମଦସମାନି।

ପଞ୍ଚମୋ ଵଗ୍ଗୋ।

୧୯୨୩। ‘‘ସୁରୁ ସୁରୁ’’ତି ଏଵଂ ସଦ୍ଦଂ କତ୍ଵା ନ ଭୋତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ହତ୍ଥନିଲ୍ଲେହକଂ ଵାପୀତି ହତ୍ଥଂ ନିଲ୍ଲେହିତ୍ଵା ନିଲ୍ଲେହିତ୍ଵା।

୧୯୨୪। ଫାଣିତଂ , ଘନଯାଗୁଂ ଵା ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ଗହେତ୍ଵା ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ମୁଖେ ପଵେସେତ୍ଵାପି ତଂ ଭୋତ୍ତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୧୯୨୫। ଏକାଯ ଅଙ୍ଗୁଲିକାଯପି ପତ୍ତୋ ନ ଲେହିତବ୍ବୋଵ। ଜିଵ୍ହାଯ ଏକଓଟ୍ଠୋପି ନ ନିଲ୍ଲେହିତବ୍ବକୋତି ଯୋଜନା। ବହି ଓଟ୍ଠଞ୍ଚ ଜିଵ୍ହାଯ ନ ଲେହିତବ୍ବଂ। ଓଟ୍ଠେ ଲଗ୍ଗଂ ସିତ୍ଥାଦିଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଉଭୋହି ଓଟ୍ଠମଂସେହିଯେଵ ଗହେତ୍ଵା ଅନ୍ତୋ କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତି।

ପଠମଦୁତିଯତତିଯଚତୁତ୍ଥାନି।

୧୯୨୬-୮।ନ ଚ ଗହେତବ୍ବଂ, ପଟିକ୍କୂଲଵସେନ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତି ଯୋଜନା। ହି-ଇତି ‘‘ଯସ୍ମା’’ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥେ, ତେନେଵ ଵକ୍ଖତି ‘‘ତସ୍ମା’’ତି। ‘‘ପାନୀଯଥାଲକ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ ସଙ୍ଖାଦୀନମ୍ପି ତଥା ନଗହେତବ୍ବତ୍ତା। ସରାଵଂ ଵାତି ତଟ୍ଟକଂ ଵା।

ଅନାମିସେନ ହତ୍ଥେନାତି ଆମିସରହିତେନ ହତ୍ଥେକଦେସେନ। ଯଥାହ ‘‘ସଚେ ପନ ହତ୍ଥସ୍ସ

ଏକଦେସୋ ଆମିସମକ୍ଖିତୋ ନ ହୋତି, ତେନ ପଦେସେନ ଗହେତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୩୧)। ଆମିସମକ୍ଖିତେନେଵ ହତ୍ଥେନ ‘‘ଧୋଵିସ୍ସାମୀ’’ତି ଵା ‘‘ଧୋଵାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଵା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ପନ ଅନାପତ୍ତି।

ପଞ୍ଚମଂ।

୧୯୨୯।ଉଦ୍ଧରିତ୍ଵାତି ସସିତ୍ଥକା ପତ୍ତଧୋଵନା ସିତ୍ଥକାନି ଉଦ୍ଧରିତ୍ଵା ତଂ ପତ୍ତଧୋଵନୋଦକଂ ଘରା ବହି ଅନ୍ତରଘରେ ଛଡ୍ଡେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଭିନ୍ଦିତ୍ଵାତି ସସିତ୍ଥକେ ପତ୍ତଧୋଵନେ ସିତ୍ଥକାନି ମଦ୍ଦିତ୍ଵା ଉଦକେନ ସମ୍ଭିନ୍ଦିତ୍ଵା ଉଦକଗତିକାନେଵ କତ୍ଵା ତଂ ଉଦକଂ ଘରା ବହି ଅନ୍ତରଘରେ ଛଡ୍ଡେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଗହେତ୍ଵାତି ସସିତ୍ଥକଂ ପତ୍ତଧୋଵନୋଦକଂ ଗହେତ୍ଵା ପଟିଗ୍ଗହେ ଛଡ୍ଡେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସସିତ୍ଥକଂ ପତ୍ତଧୋଵନୋଦକଂ ଘରା ବହି ନୀହରିତ୍ଵା ଅନ୍ତରଘରେ ଛଡ୍ଡେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନା ଵେଦିତବ୍ବା। ଏତ୍ଥ ପଟିଗ୍ଗହୋ ନାମ ଖେଳମଲ୍ଲାଦିକୋ ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠହତ୍ଥଧୋଵନଭାଜନଵିସେସୋ।

ଛଟ୍ଠଂ।

୧୯୩୦।ଛତ୍ତଂ ଯଂ କିଞ୍ଚୀତି ‘‘ଛତ୍ତଂ ନାମ ତୀଣି ଛତ୍ତାନି ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ କିଲଞ୍ଜଚ୍ଛତ୍ତଂ ପଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତଂ ମଣ୍ଡଲବଦ୍ଧଂ ସଲାକବଦ୍ଧ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୬୩୪) ଵୁତ୍ତେସୁ ତୀସୁ ଛତ୍ତେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ସେତଚ୍ଛତ୍ତନ୍ତି ଵତ୍ଥପଲିଗୁଣ୍ଠିତଂ ପଣ୍ଡରଚ୍ଛତ୍ତଂ। କିଲଞ୍ଜଚ୍ଛତ୍ତନ୍ତି ଵିଲୀଵଚ୍ଛତ୍ତଂ। ପଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତନ୍ତି ତାଲପଣ୍ଣାଦୀହି ଯେହି କେହିଚି କତଂ। ‘‘ମଣ୍ଡଲବଦ୍ଧଂ ସଲାକବଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ପନ ତିଣ୍ଣମ୍ପି ଛତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଜରଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଵୁତ୍ତଂ। ତାନି ହି ମଣ୍ଡଲବଦ୍ଧାନି ଚେଵ ହୋନ୍ତି ସଲାକବଦ୍ଧାନି ଚ। ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚୀ’’ତି ଅନଵସେସପରିଗ୍ଗହଵଚନେନ ‘‘ଯମ୍ପି ଚ ତତ୍ଥଜାତଦଣ୍ଡେନ କତଂ ଏକପଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତଂ ହୋତି, ତମ୍ପି ଛତ୍ତମେଵା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୩୪) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଵୁତ୍ତଂ ଛତ୍ତଵିସେସଂ ଗଣ୍ହାତି। ହତ୍ଥେନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅମୁଞ୍ଚିତ୍ଵା’’ତି ସେସୋ। ସରୀରାଵଯଵେନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଗହେତ୍ଵା’’ତି ସେସୋ। ଵା-ସଦ୍ଦୋ ଅପି-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ଅଂସକୂଟାଦିସରୀରାଵଯଵେନ ଗହେତ୍ଵାପି ହତ୍ଥେନ ଅମୁଞ୍ଚିତ୍ଵା ଧାରେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

ସଚେ ପନସ୍ସ ଅଞ୍ଞୋ ଛତ୍ତଂ ଧାରେତି, ଛତ୍ତପାଦୁକାଯ ଵା ଠିତଂ ହୋତି, ପସ୍ସେ ଵା ଠିତଂ ହୋତି,

ହତ୍ଥତୋ ଅପଗତମତ୍ତେ ଛତ୍ତପାଣି ନାମ ନ ହୋତି, ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ‘‘ନ ଛତ୍ତପାଣିସ୍ସ ଅଗିଲାନସ୍ସା’’ତି ଵଚନତୋ, ଇଧ ‘‘ସବ୍ବତ୍ଥ ଅଗିଲାନସ୍ସା’’ତି ଵକ୍ଖମାନତ୍ତା ଚ ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଗିଲାନସ୍ସା’’ତି ଲବ୍ଭତି। ଧମ୍ମପରିଚ୍ଛେଦୋ ଚେତ୍ଥ ପଦସୋଧମ୍ମେ ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଏଵମୁପରିପି।

ସତ୍ତମଂ।

୧୯୩୧।ଦଣ୍ଡପାଣିସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଦଣ୍ଡୋ ପାଣିମ୍ହି ଅସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। କିତ୍ତକପ୍ପମାଣୋ ଦଣ୍ଡୋତି ଆହ ‘‘ଚତୁହତ୍ଥପ୍ପମାଣୋ’’ତିଆଦି। ମଜ୍ଝିମହତ୍ଥତୋତି ପମାଣମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ, ଯୋ ‘‘ୱଡ୍ଢକିହତ୍ଥୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଅଟ୍ଠମଂ।

୧୯୩୨।ସତ୍ଥପାଣିସ୍ସାତି ଏତ୍ଥାପି ୱିଗ୍ଗହୋ ୱୁତ୍ତନଯୋୱ। ୱକ୍ଖମାନଂ ସକଲଂ ଧନୁୱିକତିଂ, ସରୱିକତିଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ଖଗ୍ଗାଦି ସତ୍ଥଂ ନାମ। ଖଗ୍ଗଂ ସନ୍ନହିତ୍ୱା ଠିତୋପି ସତ୍ଥପାଣି ନୁ ଖୋତି ଆସଙ୍କାଯ ନିୱତ୍ତନତ୍ଥମାହ ‘‘ସତ୍ଥପାଣୀ’’ତିଆଦି। ‘‘ନ ହୋତି ଅସି’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ନୱମଂ।

୧୯୩୩-୫। ସରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଧନୁଂ ୱା ସୁଦ୍ଧଧନୁଂ ୱା ସୁଦ୍ଧସରଂ ୱା ସଜିଯଂ ଧନୁଦଣ୍ଡଂ ୱା ନିଜିଯଂ ଧନୁଦଣ୍ଡଂ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଠିତସ୍ସାପି ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସାପି ୱା ନିପନ୍ନସ୍ସାପି ୱା ସଚେ ଯୋ ତଥା ପଦସୋଧମ୍ମେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ସଚେ ପନସ୍ସ ଧନୁ ଖନ୍ଧେ ପଟିମୁକ୍କଂ ହୋତି, ଯାୱ ନ ଗଣ୍ହାତି, ତାୱ ୱଟ୍ଟତି। ଜିଯାଯ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସଜିଯଂ।

ଦସମଂ।

ଛଟ୍ଠୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୧୯୩୬।ପାଦୁକାରୁଳ୍ହକସ୍ସାତି ପାଦୁକଂ ଆରୁଳ୍ହୋ ପାଦୁକାରୁଳ୍ହୋ, ସୋଯେୱ ପାଦୁକାରୁଳ୍ହକୋ, ତସ୍ସ। କଥଂ ଆରୁଳ୍ହସ୍ସାତି ଆହ ‘‘ଅକ୍କମିତ୍ୱା’’ତିଆଦି। ଅକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତସ୍ସାତି ଛତ୍ତଦଣ୍ଡକେ ଅଙ୍ଗୁଲନ୍ତରଂ ଅପ୍ପୱେସେତ୍ୱା କେୱଲଂ ପାଦୁକଂ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ। ପଟିମୁକ୍କସ୍ସ ୱାତି ପଟିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ। ଏତଂ ଦ୍ୱଯମ୍ପି ‘‘ପାଦୁକାରୁଳ୍ହକସ୍ସା’’ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ। ଯଥାହ ‘‘ନ ପାଦୁକାରୁଳ୍ହସ୍ସ ଅଗିଲାନସ୍ସ ଧମ୍ମୋ ଦେସେତବ୍ବୋ। ଯୋ ଅନାଦରିଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅକ୍କନ୍ତସ୍ସ ୱା ପଟିମୁକ୍କସ୍ସ ୱା ଓମୁକ୍କସ୍ସ ୱା ଅଗିଲାନସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୬୩୮)।

ପଠମଂ।

୧୯୩୭-୪୦।ଉପାହନଗତସ୍ସାପୀତି ଅକ୍କନ୍ତାଦିଆକାରେନ ଉପାହନାରୁଳ୍ହସ୍ସ ଚ। ଯଥାହ ‘‘ଅକ୍କନ୍ତସ୍ସ ୱା ପଟିମୁକ୍କସ୍ସ ୱା’’ତି। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଛତ୍ତପାଣିଆଦୀସୁ ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ଅଗିଲାନସ୍ସାତି ଇଦଂ ଯୋଜେତବ୍ବନ୍ତି ସେସୋ। ଯାନେ ୱା ଗତସ୍ସ ଅଗିଲାନସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଯାନେ ୱା ଗତସ୍ସାତି ସଚେ ଦ୍ୱୀହି ଜନେହି ହତ୍ଥସଙ୍ଘାଟେନ ଗହିତୋ, ସାଟକେ ୱା ଠପେତ୍ୱା ୱଂସେନ ୱୁଯ୍ହତି, ଅଯୁତ୍ତେ ୱା ୱଯ୍ହାଦିକେ ଯାନେ, ୱିସଙ୍ଖରିତ୍ୱା ୱା ଠପିତେ ଚକ୍କମତ୍ତେପି ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଯାନଗତୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି।

ସଯନେପି ୱା ଅନ୍ତମସୋ କଟସାରକେ ୱା ଛମାଯ ୱା ନିପନ୍ନସ୍ସାପି ଅଗିଲାନସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ ‘‘ସଯନଗତସ୍ସାତି ଅନ୍ତମସୋ କଟସାରକେପି ପକତିଭୂମିଯମ୍ପି ନିପନ୍ନସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୪୧)। ଉଚ୍ଚେ ପୀଠେ ୱା ଉଚ୍ଚେ ମଞ୍ଚେପି ୱା ନିସିନ୍ନେନ, ଠିତେନ ୱା ନିପନ୍ନସ୍ସ ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଠତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ‘‘ନିସୀଦିତ୍ୱା’’ତି ଇଦଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତମେୱ। ସଯନେସୁ ଗତସ୍ସ ଚ ଦେସେନ୍ତେନ ସଯନେସୁ ଗତେନାପି ସମାନେ ୱାପି ଉଚ୍ଚେ ୱା ନିପନ୍ନେନେୱ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୧୯୪୧।‘‘ତଥେୱଚା’’ତି ଇମିନା ‘‘ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଇଦଂ ଗହିତଂ।

ଦୁତିଯତତିଯଚତୁତ୍ଥାନି।

୧୯୪୨। ‘‘ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ନିସିନ୍ନସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ଯକାରସ୍ସ ଲୋପଂ କତ୍ୱା ‘‘ପଲ୍ଲତ୍ଥିକା ନିସିନ୍ନସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଆଯୋଗପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ୱା ହତ୍ଥପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ୱା ଦୁସ୍ସପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ୱା ଯାଯ କାଯଚି ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ନିସିନ୍ନସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱେଠିତସୀସସ୍ସାତି ଦୁସ୍ସୱେଠନେନ ୱା ମୋଲିଆଦୀହି ୱା ଯଥା କେସନ୍ତୋ ନ ଦିସ୍ସତି, ଏୱଂ ୱେଠିତସୀସସ୍ସ।

୧୯୪୩। ଯଦି କେସନ୍ତଂ ୱିୱରାପେତ୍ୱା ଦେସେତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅୟମେୱ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ’’ତି ଇମିନା ‘‘ସୀସଂ ୱିୱରାପେତ୍ୱା ଦେସେତି, ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଅନାପତ୍ତିୱାରୋପି ୱୁତ୍ତୋ ହୋତି।

ପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠସତ୍ତମାନି।

୧୯୪୪-୫। ଅଟ୍ଠମେ ‘‘ଆସନେ ନିସିନ୍ନସ୍ସାତି ଅନ୍ତମସୋ ୱତ୍ଥମ୍ପି ତିଣାନିପି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୪୫) ଇଦଞ୍ଚ ନୱମେ ‘‘ଉଚ୍ଚେ ଆସନେତି ଅନ୍ତମସୋ ଭୂମିପ୍ପଦେସେପି ଉନ୍ନତେ ଠାନେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୪୭) ଇଦଞ୍ଚ ଦସମେ ‘‘ସଚେପୀ’’ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତମାନୱିନିଚ୍ଛୟଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବୱିସେସାଭାୱା ଆହ ‘‘ଅଟ୍ଠମେ ନୱମେୱାପି, ଦସମେ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚିପୀ’’ତି। ଏତ୍ଥ ‘‘ୱତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଥେରୁପଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱାନ ଠିତଂ ଦହରଂ ଆସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଥେରୋ ଚେ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତୀତି ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନା। କଥେତବ୍ବମୁପାୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତସ୍ସ ପସ୍ସେ ପନଞ୍ଞସ୍ସ, କଥେତବ୍ବଂ ୱିଜାନତା’’ତି। ଏତ୍ଥ ‘‘ଠିତସ୍ସା’’ତି ସେସୋ । ତସ୍ସ ସମୀପୱତ୍ତିନୋ କସ୍ସଚି ଅଭାୱେ ସଜ୍ଝାୟଂ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱାପି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଅଟ୍ଠମନୱମଦସମାନି।

ସତ୍ତମୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୧୯୪୬।ଗଚ୍ଛତୋ ପୁରତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନା’’ତି ସେସୋ। ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛତୋ ପଞ୍ହଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ସଚେ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତି, କିଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଆହ ‘‘ପଚ୍ଛିମସ୍ସା’’ତିଆଦି।

୧୯୪୭। ଉଗ୍ଗହିତଂ ଧମ୍ମଂ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସଜ୍ଝାୟତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ସମମେୱ ଗଚ୍ଛତୋ ଯୁଗଗ୍ଗାହଂ କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଯୁଗଗ୍ଗାହନ୍ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ। ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞ-ସଦ୍ଦପରିୟାୟୋ ହି ଯୁଗଗ୍ଗାହ-ସଦ୍ଦୋ।

ପଠମଂ।

୧୯୪୮। ସକଟମଗ୍ଗେ ଏକେକସ୍ସ ଚକ୍କସ୍ସ ପଥେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଏକେକସ୍ସ ଚକ୍କସ୍ସ ପଥେନ ସମଂ ଗଚ୍ଛତୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉପ୍ପଥେନାପି ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଉପ୍ପଥେନ ସମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନା। ଉପ୍ପଥେନାତି ଅମଗ୍ଗେନ। ଏୱଂ ଅନାପତ୍ତିୱିସୟେ ଦସ୍ସିତେ ତବ୍ବିପରିୟାୟତୋ ଆପତ୍ତିୱିସୟୋ ଦସ୍ସିତୋୟେୱାତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଦୁତିୟଂ।

୧୯୪୯।ତତିୟେ ନତ୍ଥି ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ‘‘ନ ଠିତୋ ଅଗିଲାନୋ ଉଚ୍ଚାରଂ ୱା ପସ୍ସାୱଂ ୱା କରିସ୍ସାମୀ’’ତି (ପାଚି। ୬୫୧) ଏତସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଯଥାରୁତୱସେନ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋତି କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ସଚେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଠାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ସହସା ଉଚ୍ଚାରୋ ୱା ପସ୍ସାୱୋ ୱା ନିକ୍ଖମତି, ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ କତୋ ନାମ, ଅନାପତ୍ତି। ଅୟମେତ୍ଥ ୱିସେସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସିଙ୍ଘାଣିକାୟ ଖେଳେନେୱ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତେପି ବାୱିଂସକୋଟ୍ଠାସେସୁ ୱିସୁଂୟେୱ ଦସ୍ସିତୋ ଏକୋ କୋଟ୍ଠାସୋତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଅୱୁତ୍ତମ୍ପି ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ଆହ ‘‘ଉଚ୍ଚାରାଦିଚତୁକ୍କ’’ନ୍ତି।

୧୯୫୦। ଏତ୍ଥ ହରିତଂ ନାମ ଇଦନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଜୀୱରୁକ୍ଖସ୍ସା’’ତିଆଦି। ରୁକ୍ଖସ୍ସାତି ଉପଲକ୍ଖଣଂ ଜୀୱମାନକତିଣଲତାଦୀନମ୍ପି ହରିତେୟେୱ ସଙ୍ଗହିତତ୍ତା। ‘‘ଦିସ୍ସମାନଂ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି ୱଚନେନେୱ ଅଦିସ୍ସମାନଗତଂ ଅହରିତନ୍ତି ବ୍ୟତିରେକତୋ ୱିଞ୍ଞାୟତି। ସାଖା ୱା ଭୂମିଲଗ୍ଗା ଦିସ୍ସମାନା ଗଚ୍ଛତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ହରିତମେୱାତି ଯୋଜନା।

୧୯୫୧। ସହସା ୱଚ୍ଚଂ ନିକ୍ଖମତେୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ୱଚ୍ଚନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣଂ ପସ୍ସାୱାଦୀନମ୍ପି ଦସ୍ସିତତ୍ତା। ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଗିଲାନଟ୍ଠାନେ ଠିତତ୍ତା’’ତି ସେସୋ।

୧୯୫୨।ପଲାଲଣ୍ଡୁପକେ ୱାପୀତି ପଲାଲଚୁମ୍ବଟକେପି। ଏତ୍ଥ ‘‘ଅପ୍ପହରିତଂ ଅଲଭନ୍ତେନା’’ତି ସେସୋ। କିସ୍ମିଞ୍ଚୀତି ସୁକ୍ଖତିଣାଦିମ୍ହି କିସ୍ମିଞ୍ଚି। ତଂ ୱଚ୍ଚଂ

ପଚ୍ଛା ହରିତଂ ଓହରତି, ଓଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

୧୯୫୩।ଏତୀତି ପଓିସତି। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ‘‘ଖେଡଏନ ଏଓ ଚା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ତତିଯଚତୁତ୍ଥାନି।

୧୯୫୪।ଓଚ୍ଚକୁଟିସମୁଦ୍ଦାଦିଉଦକେସୂତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଗ ଅପରିଭୋଗଜଲଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେନେଓ ‘‘ତେସଂ ଅପରିଭୋଗତ୍ତା’’ତି ଅପରିଭୋଗତ୍ତମେଓ କାରଣମାହ।

୧୯୫୫।ଉଦକୋଘେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଜାତେ’’ତି ସେସୋ। ଅଜଲନ୍ତି ଅଜଲଟ୍ଠାନଂ। ଜଲେତି ପରିଭୋଗାରହଜଲେ। ଇଧାପି ଥଲକତୋ ଉଦକଂ ଓହରତି, ଅନାପତ୍ତି।

ପଞ୍ଚମଂ।

ଅଟ୍ଠମୋ ଓଗ୍ଗୋ।

୧୯୫୬-୭। ପକିଣ୍ଣକଓିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନାଦଯୋ’’ତିଆଦି। ଞେଯ୍ୟାତି ଓକ୍ଖମାନନଯେନ ଓେଦିତବ୍ବା। ଏତ୍ଥାତି ଏତେସୁ ସେଖିଯେସୁ। ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକା ଆଦି ଯେସନ୍ତି ଓିଗ୍ଗହୋ, ତଗ୍ଗୁଣସଂଓିଞ୍ଞାଣୋଯଂ ବାହିରତ୍ଥସମାସୋ, ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକାଅପ୍ପସଦ୍ଦପଟିସଂଯୁତ୍ତାନି ଚତ୍ତାରି ସିକ୍ଖାପଦାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଛମା ଚ ନୀଚାସନଞ୍ଚ ଠାନଞ୍ଚ ପଚ୍ଛା ଚ ଉପ୍ପଥୋ ଚ ଛମାନୀଚାସନଟ୍ଠାନପଚ୍ଛାଉପ୍ପଥା, ତେ ସଦ୍ଦା ଏତେସଂ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଅତ୍ଥୀତି ତପ୍ପଟିସଂଯୁତ୍ତାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଛମା…ପେ… ଉପ୍ପଥଓା, ଛମାଦିପଦଓନ୍ତାନି ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଠାନ-ସଦ୍ଦେନ ଠା-ଧାତୁସ୍ସେଓ ରୂପତ୍ତା ସିକ୍ଖାପଦାଗତୋ ଠିତ-ସଦ୍ଦୋ ଗହିତୋ। ‘‘ଦସସୂ’’ତି ଓତ୍ତବ୍ବେ ଓଣ୍ଣଲୋପେନ, ଓିଭତ୍ତିଓିପଲ୍ଲାସେନ ଓା ‘‘ଦସା’’ତି ଓୁତ୍ତଂ। ସମନୁଭାସନେ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହି ଏତେସୁ ଦସସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ସମୁଟ୍ଠାନାଦଯୋ ତୁଲ୍ୟା ଓୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

କିଂ ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଇମାନି ଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନାନି, ଏକେକମେତ୍ଥ କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାଓିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକଓଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଓଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖଓେଦନନ୍ତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୯୫୮-୯।‘‘ଛତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଉପଲକ୍ଖଣପଦାନି। ଏତାନି ଏକାଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ପନ ଧମ୍ମଦେସନେନ ତୁଲ୍ୟାଓ ସଦିସା ଏଓାତି ଯୋଜନା। ଇଦଂ ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଇମାନି ଏକାଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଧମ୍ମଦେସନାସମୁଟ୍ଠାନାନି, କିରିଯାକିରିଯାନି, ସଞ୍ଞାଓିମୋକ୍ଖାନି, ସଚିତ୍ତକାନି, ଲୋକଓଜ୍ଜାନି, ଓଚୀକମ୍ମାନି, ଅକୁସଲଚିତ୍ତାନି, ଦୁକ୍ଖଓେଦନାନୀତି।

ସୂପୋଦନେନ ଓିଞ୍ଞତ୍ତୀତି ସୂପୋଦନ-ସଦ୍ଦେନ ଲକ୍ଖିତଂ ଓିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦଂ। ଓିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦାନଂ ବହୁତ୍ତା ଇଦମେଓ ଓିସେସିତଂ। ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମଂ ମତନ୍ତି ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହି ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେନ ସମାନଂ ମତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି – ସୂପୋଦନଓିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦଂ ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାଓିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକଓଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଓଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖଓେଦନନ୍ତି।

୧୯୬୦।ଅଓସେସା ତିପଞ୍ଞାସାତି ଅଓସେସାନି ତେପଞ୍ଞାସସିକ୍ଖାପଦାନି। ସମାନା ପଠମେନ ତୂତି ପଠମେନ ପାରାଜିକେନ ସମୁଟ୍ଠାନାଦିତୋ ସମାନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ, ପଠମପାରାଜିକସଦିସସମୁଟ୍ଠାନାନୀତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଆପଦାସୂ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିଓାସେତ୍ୱା, ପାରୁପିତ୍ୱା ଚରନ୍ତାନଂ ଚୋରୁପଦ୍ଦଓାଦି ଆପଦା ନାମ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ନଦିସନ୍ତରଣାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସେଖିଯେସୁ ସବ୍ବେସୂତି ଯେଭୁଯ୍ୟଓସେନ ଓୁତ୍ତଂ।

୧୯୬୧। ‘‘ନ ଉଚ୍ଚାନସଞ୍ଞୀ ପରେସଂ ପତ୍ତଂ ଓଲୋକେସ୍ସାମୀ’’ତିଆଦୀନଂ (ପାଚି। ୬୧୪) ଇମସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଓାରସ୍ସ ଅସମ୍ଭଓତୋ ନ ପନାଗତୋତି ପାଠଇଯଂ ନ ଓୁତ୍ତୋ। ତସ୍ସାପି ଯଥାଓତ୍ଥୁକାଓ ଆପତ୍ତିଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

ଇତି ଓିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ଓିନଯଓିନିଚ୍ଛଯଓଣ୍ଣନାଯ

ସେଖିଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୯୬୨। ଯୋ ଇମଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଠିତୋ, ସୋ ହି ଯସ୍ମା ୱିନଯେ ୱିସାରଦୋ ହୋତି, ୱିନୀତମାନସୋ ଚ ହୋତି, ପରେହି ଦୁପ୍ପଧଂସିଯୋ ଚ ହୋତି, ତତୋ ତସ୍ମା କାରଣା ସମାହିତୋ ସତତଂ ଇମଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସିକ୍ଖେଯ୍ଯାତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ଥ ଇମଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱିଦିତ୍ୱାତି ସବ୍ବଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିନିଦାନଂ ଇମଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଅତ୍ଥତୋ, ଗନ୍ଥତୋ, ୱିନିଚ୍ଛଯତୋ ଚ ସବ୍ବଞ୍ଚ ଞତ୍ୱା। ୱିସାରଦୋତି ସାରଜ୍ଜନଂ ସାରଦୋ, ୱିଗତୋ ସାରଦୋ ଅସ୍ସାତି ୱିସାରଦୋ, ୱିନଯପରିଯତ୍ତିଯା, ଆପତ୍ତାଦିୱିଭାଗେ ଚ ନିବ୍ଭଯୋ ନିରାସଙ୍କୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ନ କେୱଲଂ ଇମସ୍ସ ଜାନନେ ଏସୋୱ ଆନିସଂସୋ, ଅଥ ଖୋ ୱିନୀତମାନସୋ ଚ ହୋତି, ସଂଯତଚିତ୍ତୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋତି ଇମଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସବ୍ବଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଠିତୋ ଭିକ୍ଖୁ। ପରେହୀତି ଇମଂ ଅଜାନନ୍ତେହି ଅଞ୍ଞେହି। ଦୁପ୍ପଧଂସିଯୋ ଚ ହୋତୀତି ଅନଭିଭୱନୀଯୋ ଚ ହୋତି।

ତତୋତି ତସ୍ମା ୱିନଯେ ୱିସାରଦତାଦିସବ୍ବଗୁଣସମ୍ପନ୍ନହେତୁତ୍ତା। ହୀତି ଯସ୍ମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସିକ୍ଖେତି ସଜ୍ଝାଯନସୱନାଦିୱସେନ ସିକ୍ଖେଯ୍ଯ, ଉଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ସତତ''ନ୍ତି ଇମିନା ସବ୍ବତ୍ଥକକମ୍ମଟ୍ଠାନେ ୱିଯ ଏତ୍ଥାପି ସତତାଭିଯୋଗୋ କାତବ୍ବୋତି ଦସ୍ସେତି। ୱିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଯଥାଭୂତପଟିୱେଧାଭାୱତୋ ତପ୍ପଟିପକ୍ଖାଯ ଏକଗ୍ଗତାଯ ନିଯୋଜେନ୍ତୋ ଆହ ''ସମାହିତୋ''ତି, ସମ୍ମା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ଆହିତୋ ପତିଟ୍ଠିତୋ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ''ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ୱିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସା''ତି।

୧୯୬୩। ଏୱଂ ଇମାଯ ଗାଥାଯ ୱୁତ୍ତମେୱତ୍ଥଂ ପକାରନ୍ତରେନାପି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଇମ''ନ୍ତିଆଦି। ତେତି ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ''ଯେ''ତି ଲବ୍ଭତି। ଯେ ଥେରା ୱା ନୱା ୱା ମଜ୍ଝିମା ୱା। ପରମନ୍ତି ଅମତମହାନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତିଯା ମୂଲକାରଣସ୍ସ ସୀଲସ୍ସ ପକାସନତୋ ଉତ୍ତମଂ। ଅସଂକରନ୍ତି ନିକାଯନ୍ତରଲଦ୍ଧୀହି ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ। ସଂକରନ୍ତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଗୁଣୋପେତତ୍ତା କାଯଚିତ୍ତସୁଖକାରଣଂ ସମ୍ମୁଖଂ କରୋତୀତି ସଂକରଂ। ସୱନାମତନ୍ତି ସଦ୍ଦରସାଦିଯୋଗେନ କଣ୍ଣରସାଯନଂ। ଅମତନ୍ତି ତତୋଯେୱ ଅମତଂ ସୁମଧୁରଂ। ଅମତମହାନିବ୍ବାନାୱହତ୍ତା ୱା ଫଲୂପଚାରେନ ଅମତଂ। ଇମଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ। ଅୱେଚ୍ଚାତି ସବ୍ବଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା। ଅଧିକେତି ଅଧିସୀଲାଦିସିକ୍ଖତ୍ତଯପ୍ପକାସନେନ ଉକ୍କଟ୍ଠେ। ହିତେତି ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସୁଖହେତୁତ୍ତେନ ହିତେ। ହିନୋତି ଅତ୍ତନୋ ଫଲନ୍ତି ''ହିତ''ନ୍ତି ସୁଖହେତୁ ୱୁଚ୍ଚତି। କଲିସାସନେତି ଲୋଭାଦିକିଲେସୱିଦ୍ଧଂସନେ। ସାସନେତି ୱିନଯପରିଯତ୍ତିସଙ୍ଖାତସାସନେକଦେସେ। ପଟୁତ୍ତନ୍ତି ଛେକଭାୱଂ। ନ ଯନ୍ତି ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। କେ ତେତି କତମେ ତେ। ''ନ କେଚି ସନ୍ତି ଚା''ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଅତ୍ଥୋ ଲିଖିତୋ।

ଏୱଂ ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥଯୋଜନା ୱେଦିତବ୍ବା – ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ଅସଂକରଂ ନିକାଯନ୍ତରଲଦ୍ଧୀହି ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ ସଂକରଂ ସକଲଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସୁଖାଭିନିପ୍ଫାଦକଂ ସୱନାମତଂ ସୋତରସାଯନଂ ଇମଂ ୱିନିଚ୍ଛଯପ୍ପକରଣଂ ଅୱେଚ୍ଚ ସବ୍ବଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅଧିକେ ଅଧିସୀଲାଦିସିକ୍ଖତ୍ତଯପ୍ପକାସନେନ ଉକ୍କଟ୍ଠେ ହିତେ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସୁଖହେତୁଭୂତେ କଲିସାସନେ ସକଲସଂକିଲେସୱିଦ୍ଧଂସକେ ସାସନେ ୱିନଯପିଟକସଙ୍ଖାତେ ପରିଯତ୍ତିସାସନେ ଯେ ପଟୁତ୍ତଂ ନ ଯନ୍ତି, ତେ କେ ନାମାତି ଯୋଜନା, ଯେ ଇମଂ ପକରଣଂ ଅୱେଚ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଠିତା, ତେ ଏକଂସତୋ ୱିନଯପିଟକେ ପଟୁତ୍ତଂ ପାପୁଣନ୍ତି ଯେୱାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ଭିକ୍ଖୁୱିଭଙ୍ଗକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗୋ।

୧ ୯ ୬ ୪। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁୱିଭଙ୍ଗପାଳିଯା, ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ଆଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛଯସାରଂ ନାତିସଙ୍ଖେପୱିତ୍ଥାରନଯେନ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତଦନନ୍ତରାଯ ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗପାଳିଯା, ତଦଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ଆଗତୱିନିଚ୍ଛଯସାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାରଭନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୀନ’’ନ୍ତିଆଦି। ତସ୍ମିଂ ଅପୀତି ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ୱୁତ୍ତାପେକ୍ଖାଯଂ। ‘‘ସମାସେନା’’ତି ଇଦଂ ଗନ୍ଥୱସେନ ସଙ୍ଖିପନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘କିଞ୍ଚିମତ୍ତ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଅତ୍ଥୱସେନାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା

୧୯୬୫।ଛନ୍ଦସୋତି ମେଥୁନସେୱନରାଗପଟିସଂଯୁତ୍ତେନ ଛନ୍ଦେନ। ଏତେନ ‘‘ଛନ୍ଦେ ପନ ଅସତି ବଲକ୍କାରେନ ପଧଂସିତାଯ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ମେଥୁନଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ଅଟ୍ଠକଥା ସୂଚିତା ହୋତି। ସା ସମଣୀ ପାରାଜିକା ନାମ ହୋତୀତି ପଞ୍ଚଛତୀତି ଯୋଜନା।

୧୯୬୬-୭। ‘‘ସଜୀୱସ୍ସ ଅପି ଅଜୀୱସ୍ସା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ‘‘ସନ୍ଥତଂ ୱା ଅସନ୍ଥତ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ଅଙ୍ଗଜାତ’’ନ୍ତି ଇମସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଅତ୍ତନୋ ତିୱିଧେ ମଗ୍ଗେତି ଅତ୍ତନୋ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱମୁଖମଗ୍ଗାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ମଗ୍ଗେ। ଏତ୍ଥ ‘‘ସନ୍ଥତେ ୱା ଅସନ୍ଥତେ ୱା’’ତି ସେସୋ, ‘‘ଅଲ୍ଲୋକାସେ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଯେଭୁଯ୍ୟଅକ୍ଖାଯିତାଦିକ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅକ୍ଖାଯିତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

ମନୁସ୍ସପୁରିସାଦୀନଂ ନୱନ୍ନଂ ସଜୀୱସ୍ସପି ଅଜୀୱସ୍ସପି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ସନ୍ଥତଂ ୱା ଅସନ୍ଥତଂ ୱା ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତାଦିକଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ଥତେ ୱା ଅସନ୍ଥତେ ୱା ତିୱିଧେ ମଗ୍ଗେ ଅଲ୍ଲୋକାସେ ତିଲଫଲମତ୍ତମ୍ପି ପୱେସେନ୍ତୀ ପରାଜିତାତି ଯୋଜନା।

୧୯୬୮।ସାଧାରଣୱିନିଚ୍ଛଯନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସାଧାରଣସିକ୍ଖାପଦୱିନିଚ୍ଛଯଂ।

୧୯୬୯-୭୦।ଅଧକ୍ଖକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅକ୍ଖକାନଂ ଅଧୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଜାଣୁମଣ୍ଡଲାନଂ ଉବ୍ଭନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଉବ୍ଭ-ସଦ୍ଦୋ ଉଦ୍ଧଂ-ସଦ୍ଦପରିଯାଯୋ। ଇଧ ‘‘ଅତ୍ତନୋ’’ତି ସେସୋ। ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସାତି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ତିନ୍ତସ୍ସ। ଅୱସ୍ସୁତାତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯାତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ସା’’ତି ଲବ୍ଭତି। ସରୀରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚୀ’’ତି ସେସୋ। ପରୋପକ୍କମମୂଲକଂ ପାରାଜିକଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠା’’ତି। ଏତ୍ଥ ‘‘ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ କାଯେ’’ତି ଚ ‘‘ସାଦିଯେଯ୍ୟା’’ତି ଚ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅୱସ୍ସୁତା ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ମନୁସ୍ସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସରୀରଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଧକ୍ଖକଂ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଯଂ ସରୀରକଂ, ତେନ ସରୀରକେନ ଛୁପେଯ୍ୟ, ତେନ ମନୁସ୍ସପୁରିସେନ ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ କାଯେ ଫୁଟ୍ଠା ସାଦିଯେଯ୍ୟ ୱା, ସା ପାରାଜିକା ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୧୯୭୧-୨।‘‘ଗହିତଂ ଉବ୍ଭଜାଣୁନା’’ତି ଇମିନା କପ୍ପରତୋ ଉଦ୍ଧଂ ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତମେୱାତି ଦୀପେତି। ଅତ୍ତନୋ ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ କାଯେନାତି ଯୋଜନା, ଅତ୍ତନୋ ‘‘ଅଧକ୍ଖକ’’ନ୍ତିଆଦିୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ କାଯେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ଅୱସ୍ସୁତାଯ ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ କାଯପଟିବଦ୍ଧଂ ଫୁସନ୍ତିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ହୋତି। ଅତ୍ତନୋ ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନକାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ତଥା ଅୱସ୍ସୁତାଯ ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ କାଯଂ ଫୁସନ୍ତିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ହୋତି।

୧୯୭୩। ଅତ୍ତନୋ ଅୱସେସେନ କାଯେନ ଅୱସ୍ସୁତାଯ ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ କାଯଂ ଫୁସନ୍ତିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ହୋତି। ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋ ପଯୋଗେ ଚ ପୁରିସସ୍ସ ପଯୋଗେ ଚ ତସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯାଯେୱ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୧୯୭୪। ଯକ୍ଖପେତତିରଚ୍ଛାନପଣ୍ଡକାନଂ କାଯଂ ‘‘ଅଧକ୍ଖକଂ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲ’’ନ୍ତି ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ତଥେୱ ଅତ୍ତନୋ କାଯେନ ଉଭତୋଅୱସ୍ସୱେ ସତି ଫୁସନ୍ତିଯା ଅସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ତଥେୱ ଯକ୍ଖାଦୀନଂ ପଯୋଗେପି ତସ୍ସାଯେୱ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୧୯୭୫।ଏକତୋୱସ୍ସୱେ ଚାପୀତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱସେନ ଏକତୋଅୱସ୍ସୱେ ଚାପି। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମୁଦୀରିତନ୍ତି ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତଭୂତେନ ଅତ୍ତନୋ କାଯେନ ମନୁସ୍ସପୁରିସସ୍ସ କାଯଂ ଫୁସନ୍ତିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୬୨) ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୱସେସେ ଚ ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଯଥାୱୁତ୍ତପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତତୋ ଅୱସେସେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯକ୍ଖେତ୍ତେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଏକତୋଅୱସ୍ସୱେ ସତି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧାମସନାଦୀସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉଭତୋଅୱସ୍ସୱେ ୱା ଏକତୋଅୱସ୍ସୱେ ୱା ଦୁକ୍କଟମେୱ ହୋତି।

୧୯୭୬।‘‘ଉବ୍ଭକ୍ଖକମଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲ’’ନ୍ତି ଯଂ ଅପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତଂ ଇଧ ଦସ୍ସିତଂ, ଏତ୍ଥ ଏକତୋଅୱସ୍ସୱେ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି। କପ୍ପରସ୍ସ ଚ ହେଟ୍ଠାପି ଏତ୍ଥେୱ ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲେ ସଙ୍ଗହଂ ଗତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୯୭୭-୯। ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଚେ କାଯସଂସଗ୍ଗଂ କେଲାଯତି ସେୱତୀତି ଯୋଜନା। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ନାସୋ ସିଯାତି ସୀଲୱିନାସୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଗେହପେମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଗେହସିତପେମ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ସିତ-ସଦ୍ଦଲୋପୋ, ଅତ୍ଥୋ ପନସ୍ସ

ଭିକ୍ଖୁୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତନଯୋୱ।

୧୯୮୦।ଅୱିସେସେନାତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯା’’ତି ୱା ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା’’ତି ୱା ୱିସେସଂ ଅକତ୍ୱା।

୧୯୮୧।ଯସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା। ଯନ୍ତାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯଂ ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ୱା। ମନୋସୁଦ୍ଧନ୍ତି କାଯସଂସଗ୍ଗାଦିରାଗରହିତଂ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ତନ୍ତ ଭିକ୍ଖୁନିଯଂ ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ୱା ୱିସଯେ ନଦୋସତା ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୯୮୨।ଭିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ସୀଲଭେଦଂ କତ୍ୱା। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅପକତତ୍ତା ଆହ ‘‘ନେୱ ହୋତି ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ’’ତି।

୧୯୮୩।ଅଥାତି ୱାକ୍ୟାରମ୍ଭେ। ନ ହୋତାପତ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୀହି କାଯସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଘାଦିସେସମାହ।

୧୯୮୪। ‘‘ଖେତ୍ତେ’’ତି ୱୁତ୍ତମାନଂ ‘‘ଫୁଟ୍ଠା’’ତି ଇମିନା ଯୋଜେତ୍ୱା ‘‘ପାରାଜିକ’’ନ୍ତିଆଦୀହି, ‘‘ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଖେତ୍ତେ’’ତିଆଦୀହି ଚ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ‘‘ପାରାଜିକ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତମାନତ୍ତା ଫୁଟ୍ଠାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ’’ତି ସେସୋ।

୧୯୮୫।ତଥାତି ନିଚ୍ଚଲାପି ସାଦିଯତି। ଖେତ୍ତେତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦୀନଂ ଖେତ୍ତେ। କାଯେନ ନିଚ୍ଚଲାଯପି ଚିତ୍ତେନ ସାଦିଯନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତି କସ୍ମା ୱୁତ୍ତାତି ଆହ ‘‘ୱୁତ୍ତତ୍ତା…ପେ… ସବ୍ବୁନା’’ତି , ଭିକ୍ଖୁପାତିମୋକ୍ଖେ ୱିଯ ‘‘କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ସମାପଜ୍ଜେଯ୍ୟା’’ତି ଅୱତ୍ୱା ଇଧ ‘‘କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ସାଦିଯେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୯୮୬।ତସ୍ସା ଆପତ୍ତିଯା। କ୍ରିଯସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି କିରିଯାଯ ସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଏୱଂ ସତୀତି ସାଦିଯନମତ୍ତେନେୱ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଭାୱେ ସତି। ଇଦନ୍ତି ‘‘କିରିଯସମୁଟ୍ଠାନ’’ମିତିୱିଧାନଂ। ତବ୍ବହୁଲେନେୱ ନଯେନାତି କିରିଯସମୁଟ୍ଠାନବାହୁଲ୍ଲେନ ନଯେନ ଖଦିରୱନାଦିୱୋହାରୋ ୱିଯାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୧୯୮୭।ତସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ଆମସନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି, ‘‘ଅଯଂ ପୁରିସୋ’’ତି ୱା ‘‘ଇତ୍ଥୀ’’ତି ୱା ଅଜାନିତ୍ୱା ଆମସନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି, ପୁରିସସ୍ସ ଆମସନେ ସତି ଫସ୍ସଂ ଅସାଦିଯନ୍ତିଯା ୱା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୯୮୮।ଖିତ୍ତଚିତ୍ତାଯାତି ଯକ୍ଖୁମ୍ମତ୍ତାଯ। ଉମ୍ମତ୍ତିକାଯ ୱାତି ପିତ୍ତକୋପେନ ଉମ୍ମାଦପ୍ପତ୍ତାଯ। ଇଦଞ୍ଚ ‘‘ଅସୁଚୀ’’ତି ୱା ‘‘ଚନ୍ଦନ’’ନ୍ତି ୱା ୱିସେସତଂ ଅଜାନନମେୱ ପମାଣଂ।

ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୯୮୯-୯୦।‘‘ପାରାଜିକତ୍ତଂ ଜାନନ୍ତୀ’’ତି ଇମିନା ଅୱସେସାପତ୍ତିଂ ଜାନିତ୍ୱା ଛାଦେନ୍ତିଯା ପାରାଜିକାଭାୱଂ ଦୀପେତି। ସଲିଙ୍ଗେ ତୁ ଠିତାଯାତି ପବ୍ବଜ୍ଜାଲିଙ୍ଗେଯେୱ ଠିତାଯ। ଇତି ଧୁରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତସ୍ମିନ୍ତି ଯୋଜନା। ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ନିଦସ୍ସନେ। ଇତରାଯ ପୁବ୍ବେଯେୱ ଆପନ୍ନତ୍ତା ତମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ସା ଚା’’ତି ଆହ।

୧୯୯୧। ୱୁତ୍ତାୱସିଟ୍ଠଂ ସଙ୍ଗଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସଙ୍ଗହେତୁମାହ ‘‘ସେସ’’ନ୍ତିଆଦି। ତଦ୍ଧାତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲପଟିଚ୍ଛାଦନେ।

ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୯୯୨-୫।ସଙ୍ଘେନାତି ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ। ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋତି ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନାଦୀସୁ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ। ‘‘ଉକ୍ଖେପନେ ଠିତୋ’’ତି ଇମିନା ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମକତସ୍ସ ଅନୋସାରିତଭାୱଂ ଦୀପେତି। ଯା ଦିଟ୍ଠି ଏତସ୍ସାତି ଯଂଦିଟ୍ଠିକୋ, ସୋ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ । ‘‘ତସ୍ସା ଦିଟ୍ଠିଯା ଗହଣେନା’’ତି ଇମିନା ଅନୁୱତ୍ତପ୍ପକାରୋ ଦସ୍ସିତୋ। ତଂ ଉକ୍ଖିତ୍ତକଂ ଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଞ୍ଞାହି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ୱିସୁମ୍ପିଚ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେପି ‘‘ଏସୋ ଖୋ ଅଯ୍ୟେ ଭିକ୍ଖୁ ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତୋ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୬୬୯) ନଯେନ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁଚ୍ଚମାନାତି ଯୋଜନା। ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ଅଚଜନ୍ତୀ ଗହେତ୍ୱା ଯଦି ତଥେୱ ତିଟ୍ଠତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ‘‘ଯାୱତତିଯଂ ସମନୁଭାସିତବ୍ବା’’ତି ସେସୋ। ତସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ଓସାନେତି ତତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ଯ୍ୟକାରପ୍ପତ୍ତୱସେନ ଅସ୍ସ ସମନୁଭାସନକମ୍ମସ୍ସ ପରିଯୋସାନେ। ଅସାକିଯଧୀତରାତି ଅସାକିଯଧୀତା, ପଚ୍ଚତ୍ତେ କରଣୱଚନଂ। ‘‘ପୁନ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଧେଯା’’ତି ଇମିନା ପୁନ ତେନେୱ ଚ ଅତ୍ତଭାୱେନ ଭିକ୍ଖୁନିଭାୱେ ପଟିସନ୍ଧାତୁଂ ଅନରହତା ୱୁତ୍ତା।

୧୯୯୬।ତିକଦୁକ୍କଟଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ, ଵେମତିକା, ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀତି ଏତାସଂ ଵସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଵୁତ୍ତଂ। ସମନୁଭାସନେ ଵୁତ୍ତା ସମୁଟ୍ଠାନାଦୟୋ ସବ୍ବେ ଇଧ ଵତ୍ତବ୍ବାତି ଯୋଜନା।

ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁଵତ୍ତିକକଥାଵଣ୍ଣନା।

୧୯୯୭। ''ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଂ ଵା ସାଦିୟେୟ୍ୟାତି ହତ୍ଥୋ ନାମ କପ୍ପରଂ ଉପାଦାୟ ଯାଵ ଅଗ୍ଗନଖା। ଏତସ୍ସ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ପଟିସେଵନତ୍ଥାୟ ଉବ୍ଭକ୍ଖକଂ ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଗହଣଂ ସାଦିୟତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୬୭୬) ଵୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ''ଅପାରାଜିକଖେତ୍ତସ୍ସା''ତିଆଦି। ''ତ''ନ୍ତି ଵକ୍ଖମାନତ୍ତା ''ଯ''ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ଅପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତସ୍ସ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଅଙ୍ଗସ୍ସ ଯଂ ଗହଣଂ, ତଂ ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣନ୍ତି ପଵୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା। ହତ୍ଥେ ଗହଣଂ ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଂ।

୧୯୯୮।ଯସ୍ସ କସ୍ସଚୀତି ଵୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଚୀଵରସ୍ସ ଯଂ ଗହଣନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୯୯୯। ଅସଦ୍ଧମ୍ମ-ସଦ୍ଦେନ ମେଥୁନସ୍ସାପି ଵୁଚ୍ଚମାନତ୍ତା ତତୋ ଵିସେସେତୁମାହ ''କାୟସଂସଗ୍ଗ...ପେ... କାରଣା''ତି। ଭିକ୍ଖୁନୀ କାୟସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ କାରଣା ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସସ୍ମିଂ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ଵାତି ଯୋଜନା।

୨୦୦୦।ତତୋତି ତସ୍ସ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ କାରଣା। ତତ୍ଥାତି ହତ୍ଥପାସେ। ପୁରିସେନାତି ଏତ୍ଥ ''କତ''ନ୍ତି ସେସୋ, ''ସଙ୍କେତ''ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ଆଗମନଂ ଅସ୍ସା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟାତି ଵୁତ୍ତେପି ନ ଗମନିଚ୍ଛାମତ୍ତେନ, ଅଥ ଖୋ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ, ପୁରିସେନ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ହତ୍ଥପାସଂ ଓକ୍କନ୍ତକାଲେୟେଵ ଵତ୍ଥୁପୂରଣଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଯଥାହ ''ସଙ୍କେତଂ ଵା ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାତି ଏତସ୍ସ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ପଟିସେଵନତ୍ଥାୟ ପୁରିସେନ 'ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଆଗଚ୍ଛା'ତି ଵୁତ୍ତା ଗଚ୍ଛତି, ପଦେ ପଦେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ ଓକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୬୭୬) ଚ ''ପୁରିସସ୍ସ ଅବ୍ଭାଗମନଂ ସାଦିୟତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ହତ୍ଥପାସଂ ଓକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୬୭୬) ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଆଗଚ୍ଛାତି ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୦୧।ତଦତ୍ଥାୟାତି ତସ୍ସେଵ କାୟସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଖାତଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ସେଵନତ୍ଥାୟ। ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଟ୍ଠାନଞ୍ଚାତି ଵତ୍ଥାଦିନା ଯେନ କେନଚି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଓକାସଂ। ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତା ତଦତ୍ଥାୟ କାୟଂ ଉପସଂହରେୟ୍ୟ ଵାତି ଯୋଜନା।

୨୦୦୨। ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣାଦୀନଂ ଵୁତ୍ତପ୍ପକାରାନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଵତ୍ଥୂନଂ ପୂରଣେନ ''ଅଟ୍ଠଵତ୍ଥୁକା''ତି ସଙ୍ଖାତା ଅୟଂ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଵିନଟ୍ଠା ହୋତି ସୀଲଵିନାସେନ, ତତୋୟେଵ ଅସ୍ସମଣୀ ହୋତି ଅଭିକ୍ଖୁନୀ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୦୦୩।ଅନୁଲୋମେନଵାତି ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣାଦିପଟିପାଟିୟା ଵା। ପଟିଲୋମେନ ଵାତି ତବ୍ବିପରିୟତୋ ପଟିଲୋମେନ ଵା। ଏକନ୍ତରିକାୟ ଵାତି ଏକମେକଂ ଅନ୍ତରିତ୍ଵା ପୁନ ତସ୍ସାପି କରଣଵସେନ ଏକନ୍ତରିକାୟ ଵା। ଅନୁଲୋମେନ ଵା ପଟିଲୋମେନ ଵା ତଥେକନ୍ତରିକାୟ ଵା ଅଟ୍ଠମଂ ଵତ୍ଥୁଂ ପରିପୂରେନ୍ତୀ ଚୁତାତି ଯୋଜନା।

୨୦୦୪। ଏତଦେଵ ଅତ୍ଥଂ ବ୍ୟତିରେକମୁଖେନ ସମତ୍ଥେତୁମାହ ''ଅଥାଦିତୋ''ତିଆଦି। ସତକ୍ଖତ୍ତୁମ୍ପୀତି ବହୁକ୍ଖତ୍ତୁମ୍ପି। ସତ-ସଦ୍ଦୋ ହେତ୍ଥ ବହୁ-ସଦ୍ଦପରିୟାୟୋ। ପାରାଜିକା ନେଵ ସିୟାତି ଯୋଜନା, ଇମିନା ତଂତଂଵତ୍ଥୁମୂଲକଂ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୦୦୫। ଯା ପନ ଆପତ୍ତିୟୋ ଆପନ୍ନା, ଦେସେତ୍ଵା ତାହି ମୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା। ଧୁରନିକ୍ଖେପନଂ କତ୍ଵାତି ''ନ ପୁନେଵଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା। ଦେସିତା ଗଣନୂପିକାତି ଦେସିତା ଦେସିତଗଣନମେଵ ଉପେତି, ପାରାଜିକସ୍ସ ଅଙ୍ଗଂ ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା ଯା ଏକଂ ଆପନ୍ନା, ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ କତ୍ଵା ଦେସେତ୍ଵା ପୁନ କିଲେସଵସେନ ଆପଜ୍ଜତି, ପୁନ ଦେସେତି, ଏଵଂ ଅଟ୍ଠ ଵତ୍ଥୂନି ପୂରେନ୍ତୀପି ପାରାଜିକା ନ ହୋତି।

୨୦୦୬।ସୌସ୍ସାହାୟ ଦେସିତାତି ପୁନ ଆପଜ୍ଜନେ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଦେସିତାପି ଆପତ୍ତି ଦେସନାଗଣନଂ ନ ଉପେତି। କିଂ ହୋତୀତି ଆହ ''ଦେସିତାପି ଅଦେସିତା''ତି, ତସ୍ମା ପାରାଜିକାପତ୍ତିୟା ଅଙ୍ଗମେଵ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୨୦୦୮।ଅୟଂ ଅତ୍ଥୋତି ''ଅସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ କାୟସଂସଗ୍ଗୋ''ତି ଅୟଂ ଅତ୍ଥୋ। ଉଦ୍ଦିସିତୋତି ପକାସିତୋ।

୨୦୦୯। ଅଯମଣ୍ଡୋ କେନ ୱଚନେନ ଉଦ୍ଦିସିତୋତି ଆହ ‘‘ୱିଞ୍ଞୂ…ପେ… ସାଧକଂ ୱଚନଂ ଇଦ’’ନ୍ତି। ଇଦଂ ୱଚନନ୍ତି ‘‘ୱିଞ୍ଞୂ ପଟିବଲୋ କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ସମାପଜ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୬୭୬) ଇଦଂ ୱଚନଂ। ସାଧକଂ ପମାଣଂ।

ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୦୧୦। ଅୱସ୍ସୁତା, ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକା, ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକା, ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକାତି ଇମା ଚତସ୍ସୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତିଯୋ ମହେସିନା ଅସାଧାରଣା ଭିକ୍ଖୁନୀନମେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସଙ୍ଘାଦିସେସକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୦୧୧। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ ଆଗତଂ ପାରାଜିକୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱତ୍ୱା ଇଦାନି ତଦନନ୍ତରୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ’’ତିଆଦି। ଉସ୍ସଯୱାଦାତି କୋଧୁସ୍ସଯମାନୁସ୍ସଯୱସେନ ୱିୱଦମାନା। ତତୋଯେୱ ଅଡ୍ଡଂ କରୋତି ସୀଲେନାତି ଅଡ୍ଡକାରୀ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ଅଡ୍ଡୋ’’ତି ୱୋହାରିକୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ଯଂ ପବ୍ବଜିତା ‘‘ଅଧିକରଣ’’ନ୍ତିପି ୱଦନ୍ତି। ସଦ୍ଦତ୍ଥ ୱଣ୍ଣେ ମୁଖମସ୍ସା ଅତ୍ଥୀତି ମୁଖରୀ, ବହୁଭାଣୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯେନ କେନଚି ନରେନ ସଦ୍ଧିନ୍ତି ‘‘ଗହପତିନା ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତେନ ୱା’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୬୭୯) ଦସ୍ସିତେନ ଯେନ କେନଚି ମନୁସ୍ସେନ ସଦ୍ଧିଂ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ। କିରାତି ପଦପୂରଣେ, ଅନୁସ୍ସୱନେ ୱା।

୨୦୧୨।ସକ୍ଖିଂୱାତି ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଜାନନକଂ ୱା। ଅଡ୍ଡଂ କାତୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ପଦେ ପଦେ ତଥା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୦୧୩।ୱୋହାରିକେତି ୱିନିଚ୍ଛଯାମଚ୍ଚେ।

୨୦୧୪।ଅନନ୍ତରନ୍ତି ତସ୍ସ ୱଚନାନନ୍ତରଂ।

୨୦୧୫।ଇତରୋତି ଅଡ୍ଡକାରକୋ। ପୁବ୍ବସଦିସୋୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋତି ପଠମାରୋଚନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯାରୋଚନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୦୧୬। ‘‘ତୱ, ମମାପି ଚ କଥଂ ତୁୱମେୱ ଆରୋଚେହୀ’’ତି ଇତରେନ ୱୁତ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନୀତି ଯୋଜନା। ଯଥାକାମନ୍ତି ତସ୍ସା ଚ ଅତ୍ତନୋ ଚ ୱଚନେ ଯଂ ପଠମଂ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛତି, ତଂ ଇଚ୍ଛାନୁରୂପଂ ଆରୋଚେତୁ।

୨୦୧୮-୯। ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଯଥା ତଥା ଆରୋଚିତକଥଂ ସୁତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ଯଥା ତଥାତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ କେନଚି ପକାରେନ। ତେହୀତି ୱୋହାରିକେହି। ଅଟ୍ଟେ ପନ ଚ ନିଟ୍ଠିତେତି ଅଡ୍ଡକାରକେସୁ ଏକସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ପରାଜିତେ। ଯଥାହ ‘‘ପରାଜିତେ ଅଡ୍ଡକାରକେ ଅଡ୍ଡପରିଯୋସାନଂ ନାମ ହୋତୀ’’ତି। ଅଡ୍ଡସ୍ସ ପରିଯୋସାନେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ସେସୋ। ତସ୍ସ ଅଡ୍ଡସ୍ସ ପରିଯୋସାନେତି ଯୋଜନା।

୨୦୨୦-୨୩। ଅନାପତ୍ତିୱିସଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦୂତଂ ୱାପୀ’’ତିଆଦି। ପଚ୍ଚତ୍ଥିକମନୁସ୍ସେହି ଦୂତଂ ୱାପି ପହିଣିତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଯା ପନ ଆକଡ୍ଢୀଯତୀତି ଯୋଜନା। ଅଞ୍ଞେହୀତି ଗାମଦାରକାଦୀହି ଅଞ୍ଞେହି। କିଞ୍ଚି ପରଂ ଅନୋଦିସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ଇମିସ୍ସା ଓଦିସ୍ସ ୱୁତ୍ତେ ତେହି ଗହିତଦଣ୍ଡେ ତସ୍ସା ଚ ଗୀୱାତି ସୂଚିତଂ ହୋତି। ଯା ରକ୍ଖଂ ଯାଚତି , ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ରକ୍ଖାଯାଚନେ ତସ୍ସା ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ଅଞ୍ଞତୋ ସୁତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ଉମ୍ମତ୍ତିକାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଆଦିକମ୍ମିକା ଗହିତା।

ସମୁଟ୍ଠାନଂ କଥିନେନ ତୁଲ୍ୟନ୍ତି ଯୋଜନା। ସେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସକିରିଯଂ ଇଦ’’ନ୍ତି। ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ। କିରିଯାଯ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସକିରିଯଂ ଅଡ୍ଡକରଣେନ ଆପଜ୍ଜନତୋ। ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଚ ସମୁଟ୍ଠାନାଦିୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଉପଲକ୍ଖିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଅଡ୍ଡକାରିକାକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୦୨୪-୫।ଜାନନ୍ତୀତି ‘‘ସାମଂ ୱା ଜାନାତି, ଅଞ୍ଞେ ୱା ତସ୍ସା ଆରୋଚେନ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ୬୮୪) ୱୁତ୍ତନଯେନ ଜାନନ୍ତୀ। ଚୋରିନ୍ତି ଯାଯ ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନକତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପରସନ୍ତକଂ ଅୱହରିତଂ, ଅଯଂ ଚୋରୀ ନାମ। ୱଜ୍ଝଂ ୱିଦିତନ୍ତି ‘‘ତେନ କମ୍ମେନ ୱଧାରହା ଅଯ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ୱିଦିତଂ। ସଙ୍ଘନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ। ଅନପଲୋକେତ୍ୱାତି ଅନାପୁଚ୍ଛା। ରାଜାନଂ ୱାତି ରଞ୍ଞା ଅନୁସାସିତବ୍ବଟ୍ଠାନେ ତଂ ରାଜାନଂ ୱା। ଯଥାହ ‘‘ରାଜା ନାମ ଯତ୍ଥ ରାଜା ଅନୁସାସତି, ରାଜା ଅପଲୋକେତବ୍ବୋ’’ତି। ଗଣମେୱ ୱାତି ‘‘ତୁମ୍ହେୱ ତତ୍ଥ ଅନୁସାସଥା’’ତି ରାଜୂହି ଦିନ୍ନଂ ଗାମନିଗମମଲ୍ଲଗଣାଦିକଂ ଗଣଂ ୱା। ମଲ୍ଲଗଣଂ ନାମ ପାନୀଯଟ୍ଠପନପୋକ୍ଖରଣିଖଣନାଦିପୁଞ୍ଞକମ୍ମନିଯୁତ୍ତୋ ଜନସମୂହୋ। ଏତେନେୱ ଏୱମେୱ ଦିନ୍ନଗାମୱରା ପୂଗା ଚ ସେନିଯୋ ଚ ସଙ୍ଗହିତା। ୱୁଟ୍ଠାପେଯ୍ୟାତି ଉପସମ୍ପାଦେଯ୍ୟ। କପ୍ପନ୍ତି ଚ ୱକ୍ଖମାନଲକ୍ଖଣଂ କପ୍ପଂ। ସା ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉପଜ୍ଝାଯା ହୁତ୍ୱା ଯା ଚୋରିଂ ଉପସମ୍ପାଦେତି, ସା ଭିକ୍ଖୁନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୨୦୨୬।ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଞ୍ଚମାସଞ୍ଚ ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନକଞ୍ଚ ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନନ୍ତି ଏକଦେସସରୂପେକସେସନଯେନ ପଞ୍ଚମାସସ୍ସାପି ଗହଣଂ।

ଅତିରେକଗ୍ଗନଂ ୱାପୀତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନୟୋ।

୨୦୨୭। ପଜ୍ଜିତଂ ପୁଜ୍ଜଂ ଯାଯ ସା ପଜ୍ଜିତପୁଜ୍ଜା। ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଚୋରକମ୍ମଂ କତ୍ୱାପି ତିତ୍ଥାଯତନାଦୀସୁ ଯା ପଠମଂ ପଜ୍ଜିତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୨୮-୩୦। ଇଦାନି ପୁଜ୍ଜପଯୋଗଦୁକ୍କଟାଦିଆପତ୍ତିୱିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ୱୁଟ୍ଠାପେତି ଚ ଯା ଚୋରି''ନ୍ତିଆଦି। ଇଧ ''ଉପଜ୍ଝାଯା ହୁତ୍ୱା''ତି ସେସୋ। ଇଦଂ କମ୍ମଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ସୀମଂ ସମ୍ମନ୍ନତି ଚାତି ଅଭିନୱଂ ସୀମଂ ସମ୍ମନ୍ନତି, ବନ୍ଧତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅସ୍ସାତି ଭୱେଯ୍ଯ। ''ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ଇମିନା ଚ ''ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଦ୍ୱଯ''ନ୍ତି ଇମିନା ଚ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

କମ୍ମନ୍ତେତି ଉପସମ୍ପଦକମ୍ମସ୍ସ ପରିଯୋସାନେ, ତତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ଯ୍ଯକାରପ୍ପତ୍ତାଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୦୩୧।ଅଜାନନ୍ତୀତି ଚୋରିଂ ଅଜାନନ୍ତୀ। (ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ।)

୨୦୩୨।ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନଂ ନାମାତି ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ। ୱାଚଚିତ୍ତତୋତି ଖଣ୍ଡସୀମଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା କରୋନ୍ତିଯା ୱାଚାଚିତ୍ତେହି। କାଯୱାଚାଦିତୋ ଚେୱାତି ଗନ୍ତ୍ୱା କରୋନ୍ତିଯା କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। ଯଥାହ ''କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ପକ୍କନ୍ତାସୁ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ଖଣ୍ଡସୀମଂ ୱା ନଦିଂ ୱା ଯଥାନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନେଯେୱ ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସିତକପରିସାଯ ସଦ୍ଧିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଖଣ୍ଡସୀମଂ ୱା ନଦିଂ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୮୩)। କ୍ରିଯାକ୍ରିଯନ୍ତି ଅନାପୁଚ୍ଛାୱୁଟ୍ଠାପନୱସେନ କିରିଯାକିରିଯଂ।

ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୦୩୩-୪।ଗାମନ୍ତରନ୍ତି ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ। ଯା ଏକା ସଚେ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନଦୀପାରନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନୟୋ। ନଦିଯା ପାରଂ ନଦୀପାରଂ। ''ଏକା ୱା''ତି ଉପରିପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଓହୀଯେଯ୍ଯାତି ୱିନା ଭୱେଯ୍ଯ। ଇଧ ''ଅରଞ୍ଞେ''ତି ସେସୋ। ଅରଞ୍ଞଲକ୍ଖଣଂ ''ଇନ୍ଦଖୀଲ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ୱୁତ୍ତଂ। ''ଏକା ୱା ରତ୍ତିଂ ୱିପ୍ପୱସେଯ୍ଯ, ଏକା ୱା ଗଣମ୍ହା ଓହୀଯେଯ୍ଯା''ତି ସିକ୍ଖାପଦକ୍କମୋ, ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ''ରତ୍ତିଂ ୱିପ୍ପୱସେଯ୍ଯା''ତି ଅନ୍ତେ ୱୁତ୍ତଂ । ତେନେୱ ୱିଭାଗୱିନିଚ୍ଛଯେ ଦେସନାରୁଳ୍ହକ୍କମେନେୱ ''ପୁରେରୁଣୋଦଯାଯେୱା''ତିଆଦିଂ ୱକ୍ଖତି। ସା ପଠମାପତ୍ତିକଂ ଗରୁକଂ ଧମ୍ମଂ ଆପନ୍ନା ସିଯାତି ଯୋଜନା। ପଠମଂ ଆପତ୍ତି ଏତସ୍ସାତି ପଠମାପତ୍ତିକୋ, ୱୀତିକ୍କମକ୍ଖଣେଯେୱ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଗରୁକଂ ଧମ୍ମ''ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସକଗାମା ନିକ୍ଖମନ୍ତିଯାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅତ୍ତନୋ ୱସନଗାମତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତିଯା।

୨୦୩୫।ତତୋ ସକଗାମତୋ।

୨୦୩୬-୭। ଏକେନ ପଦୱାରେନ ଇତରସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ, ଉପଚାରୋକ୍କମେ ୱା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଓକ୍କନ୍ତେତି ଏତ୍ଥ ''ପରିକ୍ଖେପେ ଉପଚାରେ''ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି।

୨୦୩୮-୯।ନିକ୍ଖମିତ୍ୱାତି ଅତ୍ତନୋ ପୱିଟ୍ଠଗାମତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା। ଅଯମେୱ ନଯୋତି ''ଏକେନ ପଦୱାରେନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଦୁତିଯେନ ଗରୁକାପତ୍ତୀ''ତି ଅଯଂ ନଯୋ।

ୱତିଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ୱା ଖଣ୍ଡପାକାରେନ ୱାତି ଯୋଜନା। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ପାକାରେନା''ତି ଏତ୍ଥାପି ୱା-ସଦ୍ଦସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯତଂ ଦସ୍ସେତି। ''ଭିକ୍ଖୁୱିହାରସ୍ସ ଭୂମି ତାସମକପ୍ପିଯା''ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ୱିହାରସ୍ସ ଭୂମିନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିୱିହାରଭୂମି ଗହିତା। ''କପ୍ପିଯନ୍ତି ପୱିଟ୍ଠତ୍ତା''ତି ଇମିନା ୱକ୍ଖମାନସ୍ସ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତି। କୋଚି ଦୋସୋତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ଯୋ କୋଚି ଦୋସୋ।

୨୦୪୦।ତାସନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ। ''ଅକପ୍ପିଯା''ତି ଇମିନା ତତ୍ଥାପି ପୱିଟ୍ଠାଯ ଗାମନ୍ତରପଚ୍ଚଯା ଆପତ୍ତିସମ୍ଭୱମାହ।

୨୦୪୧। ''ପଠମଂ ପାଦଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିଯା''ତି (ପାଚି। ୬୯୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ହତ୍ଥି…ପେ… ଅନାପତ୍ତି ସିଯାପତ୍ତି, ପଦସା ଗମନେ ପନା''ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୨୦୪୨।''ଯଂ କିଞ୍ଚି…ପେ… ଆପତ୍ତି ପୱିସନ୍ତିଯା''ତି ୱୁତ୍ତସ୍ସେୱତ୍ଥସ୍ସ ଉପସଂହାରତ୍ତା ନ ପୁନରୁତ୍ତିଦୋସୋ।

୨୦୪୩-୪।ଲକ୍ଖଣେନୁପପନ୍ନାଯାତି ''ନଦୀ ନାମ ତିମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଉତ୍ତରନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅନ୍ତରୱାସକୋ ତେମିଯତୀ''ତି (ପାଚି। ୬୯୨) ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତାଯ ନଦିଯା। ଯା ପାରଂ ତୀରଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋଜନା।

ପଠମଂ ପାଦଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱାନ ତୀରେ ଠପେନ୍ତିଯାତି ''ଇଦାନି ପଦୱାରେନ ଅତିକ୍କମତୀ''ତି ୱୁତ୍ତକାଲେ ପଠମଂ ପାଦଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପରତୀରେ ଠପେନ୍ତିଯା। ''ଦୁତିଯପାଦୁଦ୍ଧାରେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୯୨) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ''ଅତିକ୍କମେ''ତି ଇମିନା ଉଦ୍ଧାରୋ ଗହିତୋ।

୨୦୪୫।ଅନ୍ତରନଦିଯନ୍ତି ନଦିୱେମଜ୍ଝେ। ଭଣ୍ଡିତ୍ୱାତି କଲହଂ କତ୍ୱା। ଓରିମଂ ତୀରନ୍ତି ଆଗତଦିସାଯ ତୀରଂ। ତଥା ପଠମେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ , ଦୁତିଯେ ଗରୁ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ସକଲେନ ୱଚନେନ ''ଇତରିସ୍ସା ପନ ଅଯଂ ପକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନେ ଠିତା ହୋତି, ତସ୍ମା ପରତୀରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯାପି ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାପି ଉଲ୍ଲିଙ୍ଗିତା।

୨୦୪୬।ରଜ୍ଜୁଯାତି ୱଲ୍ଲିଆଦିକାଯ ଯାଯ କାଯଚି ରଜ୍ଜୁଯା।

୨୦୪୭।ପିୱିତୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ପାନୀଯ''ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଭଣ୍ଡଧୋୱନାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଅଥାତି ୱାକ୍ୟାରମ୍ଭେ ନିପାତୋ। ''ନହାନାଦିକିଚ୍ଚଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ଓରିମମେୱ ତୀରଂ ଆଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ଆଲଯସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା ଆହ ''ୱଜତୀ''ତି।

୨୦୪୮। ପଦସାନଦିଂ ଓତରିତ୍ୱାନାତି ଯୋଜନା। ସେତୁଂ ଆରୋହିତ୍ୱା ତଥା ପଦସା ଉତ୍ତରନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୦୪୯।ଗନ୍ତ୍ୱାନାତି ଏତ୍ଥ ''ନଦି''ନ୍ତି ସେସୋ। ଉତ୍ତରଣକାଲେ ପଦସା ଯାତୀତି ଯୋଜନା।

୨୦୫୦।ୱେଗେନାତି ଏକେନେୱ ୱେଗେନ, ଅନ୍ତରା ଅନିୱତ୍ତିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୫୧।''ନିସୀଦିତ୍ୱା''ତି ଇଦଂ ''ଖନ୍ଧେ ୱା''ତିଆଦୀହିପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଖନ୍ଧାଦଯୋ ଚେତ୍ଥ ସଭାଗାନମେୱ ଗହେତବ୍ବା। ହତ୍ଥସଙ୍ଘାତନେ ୱାତି ଉଭୋହି ବଦ୍ଧହତ୍ଥୱଲଯେ ୱା।

୨୦୫୨-୩।ପାସନ୍ତି ହତ୍ଥପାସଂ। ''ଆଭୋଗଂ ୱିନା''ତି ଇମିନା ''ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ଆଭୋଗେ କତେ ଅଜାନନ୍ତିଯା ଅରୁଣେ ଉଟ୍ଠିତେପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ''ସଚେ ସଜ୍ଝାଯଂ ୱା ସୱନଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା କିଞ୍ଚି କମ୍ମଂ କୁରୁମାନା 'ପୁରେଅରୁଣେଯେୱ ଦୁତିଯିକାଯ ସନ୍ତିକଂ ଗମିସ୍ସାମୀ'ତି ଆଭୋଗଂ କରୋତି, ଅଜାନନ୍ତିଯା ଏୱ ଚସ୍ସା ଅରୁଣୋ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ଅନାପତ୍ତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୯୨)। ନାନାଗବ୍ଭେ ୱୁତ୍ତମେୱ ନତ୍ଥୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏକଗବ୍ଭେପି ୱା''ତି। ଏକଗବ୍ଭେପି ୱା ଦୁତିଯିକାଯ ହତ୍ଥପାସଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠପେନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଆପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୦୫୪।ଦୁତିଯାପାସନ୍ତି ଦୁତିଯିକାଯ ହତ୍ଥପାସଂ। ''ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ସଚେ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠେତି, ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

୨୦୫୫-୬। ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପଞ୍ଚଧନୁସତିକସ୍ସ (ପାରା। ୬୫୪) ପଚ୍ଛିମସ୍ସ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତତୋ ନିୱତ୍ତେତୁମାହ ''ଇନ୍ଦଖୀଲମତିକ୍କମ୍ମା''ତିଆଦି। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ଦୀପିତନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯ ''ଅରଞ୍ଞେତି ଏତ୍ଥ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବହି ଇନ୍ଦଖୀଲା ସବ୍ବମେତଂ ଅରଞ୍ଞ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୯୨) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣମେୱ ଅରଞ୍ଞଂ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁତିଯିକାଯ ଦସ୍ସନୂପଚାରଂ ୱିଜହନ୍ତିଯା ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ''ଜହିତେ''ତି ଇଦଂ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ''ଉପଚାରେ''ତି ୱିଭତ୍ତିୱିପରିଣାମୋ କାତବ୍ବୋ।

୨୦୫୭।ସାଣିପାକାରପାକାରତରୁଅନ୍ତରିତେ ଠାନେ ଅସତି ଦସ୍ସନୂପଚାରେ ସତିପି ସୱନୂପଚାରେ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୦୫୮-୬୦।ଏତ୍ଥ କଥନ୍ତି ଯତ୍ଥ ଦୂରେପି ଦସ୍ସନଂ ହୋତି, ଏୱରୂପେ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଆପତ୍ତିନିଯମୋ କଥଂ କାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନେକେସୁ ଠାନେସୁ ''ସୱନୂପଚାରାତିକ୍କମେ''ତି ୱୁଚ୍ଚମାନତ୍ତା ତତ୍ଥ ଲକ୍ଖଣଂ ଠପେତୁମାହ ''ମଗ୍ଗ...ପେ... ଏୱରୂପକେ''ତି। ଏତ୍ଥ ''ଠାନେ''ତି ସେସୋ। କୂଜନ୍ତିଯାତି ଯଥାୱଣ୍ଣୱୱତ୍ଥାନଂ ନ ହୋତି, ଏୱଂ ଅବ୍ୟତ୍ତସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତିଯା।

ଏୱରୂପକେ ଠାନେ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାରୋଚନେ ୱିଯ ଚ ମଗ୍ଗମୂଳ୍ହସ୍ସ ସଦ୍ଦେନ ୱିଯ ଚ ''ଅଯ୍ୟେ''ତି କୂଜନ୍ତିଯା ତସ୍ସା ସଦ୍ଦସ୍ସ ସୱନାତିକ୍କମେ ଭିକ୍ଖୁନିଯା

ଗରୁକା ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ''ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗରୁକା ହୋତୀ''ତି ଇଦଂ ''ଦୁତିଯିକଂ ନ ପାପୁଣିସ୍ସାମୀ''ତି ନିରୁସ୍ସାହଵସେନ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଵେଦିତବ୍ବଂ। ତେନେଵ ଵକ୍ଖତି ''ଓହୀଯିତ୍ଵା ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ''ତିଆଦି। ଏକାତି ''ଗଣମ୍ହା ଓହୀଯେଯ୍ୟା''ତି ଇମସ୍ମିଂ।

୨୦୬୧। ଅଥ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଓହୀଯିତ୍ଵାତି ଯୋଜନା। ''ଇଦାନି ଅହଂ ପାପୁଣିସ୍ସାମି'' ଇତି ଏଵଂ ସୌସ୍ସାହା ଅନୁବନ୍ଧତି, ଵଜତି, ଦୁତିଯୋପଚାରାତିକ୍କମେପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୦୬୨। ''ଗଚ୍ଛତୁ ଅଯଂ'' ଇତି ଉସ୍ସାହସ୍ସଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ଵା ଓହୀନା ଚେ, ତସ୍ସା ଆପତ୍ତୀତି ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନା।

୨୦୬୩।ଇତରାପୀତି ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥାପି। ଓହୀଯତୁ ଅଯନ୍ତି ଚାତି ନିରୁସ୍ସାହପ୍ପକାରୋ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ। ଵୁତ୍ତତ୍ଥମେଵ ସମତ୍ଥଯିତୁମାହ ''ସୌସ୍ସାହା ନ ହୋତି ଚେ''ତି।

୨୦୬୪-୫। ପୁରିମା ଏକକଂ ମଗ୍ଗଂ ଯାତୀତି ଯୋଜନା। ଏକମେଵ ଏକକଂ। ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଏକିସ୍ସା ଇତରା ପକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତି, ତସ୍ମା। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଗଣମ୍ହାଓହୀଯନେ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ଏଵକାରତ୍ଥୋ। ଅନାପତ୍ତି ଏଵ ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

୨୦୬୬-୭।ଗାମନ୍ତରଗତାଯାତି ଗାମସୀମଗତାଯ। ''ନଦିଯା''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆପତ୍ତିଯୋଚତସ୍ସୋପୀତି ରତ୍ତିଵିପ୍ପଵାସ ଗାମନ୍ତରଗମନ ନଦିପାରଗମନ ଗଣମ୍ହାଓହୀଯନ ସଙ୍ଖାତା ଚତସ୍ସୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଯୋ। ଗଣମ୍ହାଓହୀଯନମୂଲକାପତ୍ତିଯା ଗାମତୋ ବହି ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତେପି ଗାମନ୍ତରୋକ୍କମନମୂଲକାପତ୍ତିଯା ଅନ୍ତୋଗାମେ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତେପି ଏକକ୍ଖଣେତି ଗାମୂପଚାରଂ ସନ୍ଧାଯାହ।

୨୦୬୮-୯। ଯା ସଦ୍ଧିଂ ଯାତା ଦୁତିଯିକା, ସା ଚ ପକ୍କନ୍ତା ଵା ସଚେ ହୋତି, ଵିବ୍ଭନ୍ତା ଵା ହୋତି, ପେତାନଂ ଲୋକଂ ଯାତା ଵା ହୋତି, କାଲକତା ଵା ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ, ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତା ଵା ହୋତି, ତିତ୍ଥାଯତନସଙ୍କନ୍ତା ଵା ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ, ନଟ୍ଠା ଵା ହୋତି, ପାରାଜିକାପନ୍ନା ଵା ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଏଵରୂପେ କାଲେ ଗାମନ୍ତରୋକ୍କମନାଦୀନି...ପେ... ଅନାପତ୍ତୀତି ଞାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଉମ୍ମତ୍ତିକାଯପି ଏଵଂ ଚତ୍ତାରିପି କରୋନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୦୭୦।''ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେ''ତି ଇଦଂ ଗାମାଭାଵେନ ଵୁତ୍ତଂ, ନ ଵିଞ୍ଝାଟଵିସଦିସତାଯ।

୨୦୭୧। ଗାମଭାଵତୋ ନଦିପାରଗମନଗଣମ୍ହାଓହୀଯନାପତ୍ତି ନ ସମ୍ଭଵତି, ତସ୍ସାପି ସକଗାମତ୍ତା ଗାମନ୍ତରଗମନମୂଲିକାପତ୍ତି ଚ ଦିଵସଭାଗତ୍ତା ରତ୍ତିଵିପ୍ପଵାସମୂଲିକାପତ୍ତି ଚ ନ ସମ୍ଭଵତୀତି ଆହ ''ସକଗାମେ...ପେ... ନ ଵିଜ୍ଜରେ''ତି। ଯଥାକାମନ୍ତି ଯଥିଚ୍ଛିତଂ, ଦୁତିଯିକାଯ ଅସନ୍ତିଯାପୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୭୨। ସମୁଟ୍ଠାନାଦଯୋ ପଠମନ୍ତିମଵତ୍ଥୁନା ତୁଲ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

ଗାମନ୍ତରଗମନକଥାଵଣ୍ଣନା।

୨୦୭୩।ସୀମାସମ୍ମୁତିଯା ଚେଵାତି ''ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଧମ୍ମେନ ଵିନଯେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ କାରକସଙ୍ଘଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ତସ୍ସେଵ କାରକସଙ୍ଘସ୍ସ ଛନ୍ଦଂ ଅଜାନିତ୍ଵା ଓସାରେସ୍ସାମୀ''ତି ନଵସୀମାସମ୍ମନ୍ନନେ ଚ। ଦ୍ଵୀହି କମ୍ମଵାଚାହି ଦୁଵେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯା ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୦୭୪।କମ୍ମସ୍ସପରିଯୋସାନେତି ଓସାରଣକମ୍ମସ୍ସ ଅଵସାନେ। ତିକସଙ୍ଘାଦିସେସନ୍ତି ''ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ଓସାରେତି, ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଵେମତିକା, ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ଓସାରେତି, ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୬୯୭) ତିକସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଵୁତ୍ତଂ। କମ୍ମନ୍ତି ଚ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମଂ। ଅଧମ୍ମେ ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ''ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ଓସାରେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଵେମତିକା, ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ଓସାରେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଵୁତ୍ତଂ।

୨୦୭୫।ଗଣସ୍ସାତି ତସ୍ସେଵ କାରକଗଣସ୍ସ। ଵତ୍ତେ ଵା ପନ ଵତ୍ତନ୍ତିନ୍ତି ତେଚତ୍ତାଲୀସପ୍ପଭେଦେ ନେତ୍ଥାରଵତ୍ତେ ଵତ୍ତମାନଂ। ତେଚତ୍ତାଲୀସପ୍ପଭେଦଂ ପନ ଵତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳଵ। ୩୭୬) ଆଵି ଭଵିସ୍ସତି। ନେତ୍ଥାରଵତ୍ତେତି କମ୍ମତୋ ନିତ୍ଥରଣସ୍ସ ହେତୁଭୂତେ ଵତ୍ତେ।

୨୦୭୭। ଓସାରଣଂ କ୍ରିୟଂ। ଅନାପୁଚ୍ଛନଂ ଅକ୍ରିୟଂ।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୦୭୮-୯।ଅୱସ୍ସୁତାତି ମେଥୁନରାଗେନ ତିନ୍ତା। ଏୱମୁପରିପି। ‘‘ମନୁସ୍ସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସା’’ତି ଇମିନା ଯକ୍ଖାଦୀନଂ ପଟିକ୍ଖେପୋ। ‘‘ଉଦକେ…ପେ… ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଆମିସନ୍ତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଦନ୍ତପୋନା ଅଜ୍ଝୋହରଣୀୟସ୍ସ ଗହଣଂ। ପୟୋଗତୋତି ପୟୋଗଗଣନାୟ।

୨୦୮୦।ଏକତୋୱସ୍ସୁତେତି ପୁମିତ୍ଥିୟା ସାମଞ୍ଞେନ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗନିଦ୍ଦେସୋ। କଥମେତଂ ୱିଞ୍ଞାୟତୀତି? ‘‘ଏକତୋଅୱସ୍ସୁତେତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଅୱସ୍ସୁତଭାୱୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ପନେତଂ ନ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ପାଳିୟା ସମେତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୦୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାୟତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଏତଂ ନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଅୱସ୍ସୁତଭାୱୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ’’ତି ଏତଂ ନିୟମନଂ ନ ୱୁତ୍ତଂ। ତନ୍ତି ତଂ ନିୟମେତ୍ୱା ଅୱଚନଂ। ପାଳିୟା ସମେତୀତି ‘‘ଏକତୋଅୱସ୍ସୁତେ’’ତି (ପାଚି। ୭୦୧-୭୦୨) ଅୱିସେସେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତପାଳିୟା, ‘‘ଅନୱସ୍ସୁତୋତି ଜାନନ୍ତୀ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି (ପାଚି। ୭୦୩) ଇମାୟ ଚ ପାଳିୟା ସମେତି। ଯଦି ହି ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅୱସ୍ସୁତଭାୱୋ ନପ୍ପମାଣଂ, କିଂ ‘‘ଅନୱସ୍ସୁତୋତି ଜାନନ୍ତୀ’’ତି ଇମିନା ୱଚନେନ। ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଉଭୋ ଅନୱସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି, ଅନୱସ୍ସୁତା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି ଏତ୍ତକମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିୟା। ଅଜ୍ଝୋହାରପୟୋଗେସୁ ବହୂସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଚୟୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟାନଂ ସମୂହୋ ସିୟା, ପୟୋଗଗଣନାୟ ବହୂନି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟାନି ହୋନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୨୦୮୧। ସମ୍ଭୱେ, ବ୍ୟଭିଚାରେ ଚ ୱିସେସନଂ ସାତ୍ଥକଂ ଭୱତୀତି ‘‘ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହାନ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ୱିସେସନଂ ଯକ୍ଖପେତତିରଚ୍ଛାନପଦେହି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଉଭତୋଅୱସ୍ସୁତେ ସତି ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହାନଂ ଯକ୍ଖପେତତିରଚ୍ଛାନାନଂ ହତ୍ଥତୋ ଚ ପଣ୍ଡକାନଂ ହତ୍ଥତୋ ଚ ତଥାତି ଯୋଜନା। ତଥା-ସଦ୍ଦେନେତ୍ଥ ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ଆମିସଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଜ୍ଝୋହାରପୟୋଗେସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଚୟୋ ସିୟା’’ତି ଯଥାୱୁତ୍ତମତିଦିସତି।

୨୦୮୨।ଏତ୍ଥାତି ଇମେସୁ ଯକ୍ଖାଦୀସୁ। ଏକତୋଅୱସ୍ସୁତେ ସତି ଆମିସଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟଂ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବେସୁ ମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସେସୁ ଏକତୋ, ଉଭତୋ ୱା ଅନୱସ୍ସୁତେସୁ। ଉଦକେ ଦନ୍ତକଟ୍ଠକେତି ଉଦକସ୍ସ, ଦନ୍ତକଟ୍ଠସ୍ସ ଚ ଗହଣେ। ପରିଭୋଗେ ଚାତି ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଚେୱ ପରିଭୋଗେ ଚ।

୨୦୮୩-୪।ଉଭୟାୱସ୍ସୁତାଭାୱେତି ଭିକ୍ଖୁନିୟା, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଚ ଉଭିନ୍ନଂ ଅୱସ୍ସୁତତ୍ତେ ଅସତି ଯଦି ଆମିସଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି , ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ଅୟଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ। ନ ଚ ଅୱସ୍ସୁତୋତି ନେୱ ଅୱସ୍ସୁତୋତି ଞତ୍ୱା। ଯା ପନ ଆମିସଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ତସ୍ସା ଚ ଉମ୍ମତ୍ତିକାଦୀନଞ୍ଚ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଯା ଗଣ୍ହାତି, ତସ୍ସା ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତିୟାୱ ଅନାପତ୍ତିଭାୱୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୦୮୫।ଉୟ୍ୟୋଜନେତି ‘‘କିଂ ତେ ଅୟ୍ୟେ ଏସୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ କରିସ୍ସତି ଅୱସ୍ସୁତୋ ୱା ଅନୱସ୍ସୁତୋ ୱା, ଯତୋ ତ୍ୱଂ ଅନୱସ୍ସୁତା, ଇଙ୍ଘ ଅୟ୍ୟେ ଯଂ ତେ ଏସୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ଦେତି ଖାଦନୀୟଂ ୱା ଭୋଜନୀୟଂ ୱା, ତଂ ତ୍ୱଂ ସହତ୍ଥା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଖାଦ ୱା ଭୁଞ୍ଜ ୱା’’ତି (ପାଚି। ୭୦୫) ୱୁତ୍ତନୟେନ ନିୟୋଜନେ। ଏକିସ୍ସାତି ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ। ଇତରିସ୍ସାତି ଉୟ୍ୟୋଜିତାୟ। ପଟିଗ୍ଗହେତି ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଆମିସପଟିଗ୍ଗହଣେ। ଦୁକ୍କଟାନି ଚାତି ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ ଦୁକ୍କଟାନି। ଭୋଗେସୂତି ଉୟ୍ୟୋଜିତାୟ ତଥା ପଟିଗ୍ଗହିତସ୍ସ ଆମିସସ୍ସ ପରିଭୋଗେସୁ। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଗଣୋ ସିୟାତି ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସମୂହୋ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୮୬-୭।ଭୋଜନସ୍ସାୱସାନସ୍ମିନ୍ତି ଉୟ୍ୟୋଜିତାୟ ଭୋଜନପରିୟନ୍ତେ। ସଙ୍ଘାଦିସେସତାତି ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି ହୋତି।

ଯକ୍ଖାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପେତପଣ୍ଡକତିରଚ୍ଛାନଗତା ଗହିତା। ତଥେୱ ପୁରିସସ୍ସ ଚାତି ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ମନୁସ୍ସପୁରିସସ୍ସ। ‘‘ଗହଣେ ଉୟ୍ୟୋଜନେ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଗହଣେତି ଉୟ୍ୟୋଜିତାୟ ଗହଣେ। ଉୟ୍ୟୋଜନେତି ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ ଅତ୍ତନୋ ଉୟ୍ୟୋଜନେ। ତେସନ୍ତି ଉଦକଦନ୍ତପୋନାନଂ। ପରିଭୋଗେତି ଉୟ୍ୟୋଜିତାୟ ପରିଭୁଞ୍ଜନେ। ଦୁକ୍କଟଂ ପରିକିତ୍ତିତନ୍ତି ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୨୦୮୮।ସେସସ୍ସାତି ଉଦକଦନ୍ତପୋନତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବାମିସସ୍ସ। ‘‘ଗହଣୁୟ୍ୟୋଜନେ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତନୟମେୱ।

୨୦୮୯-୯୦।ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ‘‘ଅନୱସ୍ସୁତୋ’’ତି ଞତ୍ୱା ଉୟ୍ୟୋଜେତି, ‘‘କୁପିତା ୱା ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୀ’’ତି ଉୟ୍ୟୋଜେତି, ‘‘କୁଲାନୁଦ୍ଦୟତା ୱାପି ନ

ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୀ’’ତି ଉଦ୍ଧୋଜେତି, ତସ୍ସା ଚ ଉମ୍ମତ୍ତିକାଦୀନଞ୍ଚ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ ‘‘ଅନାପତ୍ତି ‘ଅନଓସ୍ସୁତୋ’ତି ଜାନନ୍ତୀ ଉଦ୍ଧୋଜେତି, ‘କୁପିତା ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୀ’ତି ଉଦ୍ଧୋଜେତି, ‘କୁଲାନୁଦ୍ଦଯତାଯ ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୀ’ତି ଉଦ୍ଧୋଜେତୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ୭୦୮)।

ଛଟ୍ଠଂ।

୨୦୯୧।ସତ୍ତମନ୍ତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ଯ ବୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାମୀ’’ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତଂ (ପାଚି। ୭୧୦) ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅଟ୍ଠମନ୍ତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଅଧିକରଣେ ପଚ୍ଚାକତା’’ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତଂ (ପାଚି। ୭୧୬) ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

ସତ୍ତମଟ୍ଠମାନି।

୨୦୯୨।ନୱମେତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ପନେୱ ସଂସଟ୍ଠା ୱିହରନ୍ତୀ’’ତିଆଦିସିକ୍ଖାପଦେ (ପାଚି। ୭୨୨) ଚ। ଦସମେତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ଯ ସଂସଟ୍ଠାୱ ଅଯ୍ଯେ ତୁମ୍ହେ ୱିହରଥ, ମା ତୁମ୍ହେ ନାନା ୱିହରିତ୍ଥା’’ତିଆଦିସିକ୍ଖାପଦେ (ପାଚି। ୭୨୮) ଚ।

ନୱମଦସମାନି।

୨୦୯୩। ତେନ ମହାୱିଭଙ୍ଗାଗତେନ ଦୁଟ୍ଠଦୋସଦ୍ୱଯେନ ଚ ତତ୍ଥେୱ ଆଗତେନ ତେନ ସଞ୍ଚରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେନ ଚାତି ଇମେହି ତୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଇଧାଗତାନି ଛ ସିକ୍ଖାପଦାନୀତି ଏୱଂ ନୱ ପଠମାପତ୍ତିକା । ଇତୋ ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗତୋ ଚତ୍ତାରି ଯାୱତତିଯକାନି ତତୋ ମହାୱିଭଙ୍ଗତୋ ଚତ୍ତାରି ଯାୱତତିଯକାନୀତି ଏୱଂ ଅଟ୍ଠ ଯାୱତତିଯକାନି, ପୁରିମାନି ନୱ ଚାତି ସତ୍ତରସ ସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦାନି ମଯା ଚେତ୍ଥ ଦସ୍ସିତାନୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ସଙ୍ଘାଦିସେସକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୦୯୪-୫। ଏୱଂ ସତ୍ତରସସଙ୍ଘାଦିସେସେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତଦନନ୍ତରାନି ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅଧିଟ୍ଠାନୁପଗଂ ପତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦି। ‘‘ଅଧିଟ୍ଠାନୁପଗଂ ପତ୍ତ’’ନ୍ତି ଇମିନା ପଦେନ କେନଚି କାରଣେନ ଅନଧିଟ୍ଠାନୁପଗେ ପତ୍ତେ ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଦୀପେତି। ‘‘ତସ୍ସା’’ତି ତ-ସଦ୍ଦାପେକ୍ଖାୟ ଭିକ୍ଖୁନୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୟା’’ତି ଲବ୍ଭତି। ପତ୍ତସନ୍ନିଧିକାରଣାତି ଅନଧିଟ୍ଠାୟ, ଅୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ଏକରତ୍ତମ୍ପି ପତ୍ତସ୍ସ ନିକ୍ଖିତ୍ତକାରଣା।

୨୦୯୬।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ସେସୋ ସବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ କଥାମଗ୍ଗୋତି ୟୋଜନା, ଅୱସେସସବ୍ବୱିନିଚ୍ଛୟକଥାମଗ୍ଗୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେତି ମହାୱିଭଙ୍ଗପଠମପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେ।

୨୦୯୭। ୱିସେସୋୱ ୱିସେସତା।

ପଠମଂ।

୨୦୯୮।ଅକାଲେତି ‘‘ଅନତ୍ଥତକଥିନେ ୱିହାରେ ଏକାଦସ ମାସା, ଅତ୍ଥତକଥିନେ ୱିହାରେ ସତ୍ତ ମାସା’’ତି (ପାଚି। ୭୪୦ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅକାଲେ। ୱିକପ୍ପନ୍ତରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦିନ୍ନଂ କାଲେପି କେନଚୀ’’ତିଆଦି। ୱୁତ୍ତୱିପରିୟାୟେନ କାଲନିୟମୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। କେନଚି ଅକାଲେ ୟଂ ଚୀୱରଂ ଦିନ୍ନଂ, କାଲେପି ୟଂ ଚୀୱରଂ ଆଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ, ତଂ ଅକାଲଚୀୱରଂ ନାମାତି ୟୋଜନା। ଆଦିସ୍ସ ଦାନପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସମ୍ପତ୍ତା ଭାଜେନ୍ତୂ’’ତି। ନିୟାମିତନ୍ତି ‘‘ସମ୍ପତ୍ତା ଭାଜେନ୍ତୂ’’ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ଦିନ୍ନଞ୍ଚ ‘‘ଇଦଂ ଗଣସ୍ସ, ଇଦଂ ତୁୟ୍ହଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ୱା ଦାତୁକାମତାୟ ପାଦମୂଲେ ଠପେତ୍ୱା ୱା ଦିନ୍ନଞ୍ଚ ଆଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଥାହ ‘‘ସମ୍ପତ୍ତା ଭାଜେନ୍ତୂ’ତି ୱତ୍ୱା ୱା ‘ଇଦଂ ଗଣସ୍ସ, ଇଦଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଦମ୍ମୀ’ତି ୱତ୍ୱା ୱା ଦାତୁକମ୍ୟତାୟ ପାଦମୂଲେ ଠପେତ୍ୱା ୱା ଦିନ୍ନମ୍ପି ଆଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ନାମ ହୋତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୪୦)।

୨୦୯୯।ଅକାଲଚୀୱରନ୍ତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଅକାଲଚୀୱରଂ।

୨୧୦୦।ଅତ୍ତନା ପଟିଲଦ୍ଧନ୍ତି ତତୋ ୟଂ ଚୀୱରଂ ଅତ୍ତନା ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପଟିଲଦ୍ଧଂ। ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧକାଲେ କତ୍ତବ୍ବୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଲଭିତ୍ୱା… ପେ… ନିୟୋଜୟେ’’ତି। ୟଥାଦାନେ ନିୟୋଜୟେତି ୟଥା ଦାୟକେନ ଦିନ୍ନଂ, ତଥା ଉପନେତବ୍ବଂ, ଅକାଲଚୀୱରପକ୍ଖେୟେୱ ଠପେତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୧୦୧।ତସ୍ସାତି ‘‘ୟଥାଦାନେ ନିୟୋଜୟେ’’ତି ୱଚନସ୍ସ। ୱିନୟକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧମ୍ପି ତଂ ପୁନ ସେୱିତୁଂ ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅୟମଧିପ୍ପାୟୋତି ୟୋଜନା।

୨୧୦୨। କାଲଚୀୱରେ ଅକାଲୱତ୍ଥସଞ୍ଞାୟ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା। ଉଭୟତ୍ଥପୀତି ଅକାଲଚୀୱରେପି କାଲଚୀୱରେପି। ୱେମତିକାୟ ତଥା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା।

୨୧୦୩।ଉଭୟତ୍ଥପିଚୀୱରେ କାଲଚୀୱରେ ଚ ଅକାଲଚୀୱରେ ଚାତି ଉଭୟଚୀୱରେପି କାଲଚୀୱରସଞ୍ଞାୟ ଭାଜାପେନ୍ତିୟା ନଦୋସୋତି ୟୋଜନା। ସଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନତ୍ତୟଂ ସନ୍ଧାୟାହ ‘‘ତିସମୁଟ୍ଠାନତା’’ତି।

ଦୁତିୟଂ।

୨୧୦୪।ସଚେ ସୟଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦତି ଅଞ୍ଞାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ସଦ୍ଧିଂ ଚୀୱରଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ‘‘ତୁୟ୍ହଂ ଚୀୱରଂ ତ୍ୱମେୱ ଗଣ୍ହ, ମୟ୍ହଂ ଚୀୱରଂ ଦେହୀ’’ତି ଏୱଂ ୟଦି ସୟଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦତି। ଏତ୍ଥ ‘‘ସକସଞ୍ଞାୟା’’ତି ସେସୋ। ସକସଞ୍ଞାୟ ଗହିତତ୍ତା ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ, ଇତରଥା ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ କାରେତବ୍ବୋ।

୨୧୦୫।ଇତରେସୂତି ଅବନ୍ଧନଞ୍ଚ ଆଣତ୍ତିବହୁତ୍ତଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେନାହ ‘‘ୱତ୍ଥୂନଂ ପୟୋଗସ୍ସ ୱସା ସିୟା’’ତି।

୨୧୦୬। ‘‘ତିକପାଚିତ୍ତିୟ’’ତି ଇଦମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା’’ତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀୟଂ, ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାତି ଏତାସଂ ୱସେନ ତିକପାଚିତ୍ତି ୱୁତ୍ତାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ପରିକ୍ଖାରେତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାନୁପସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ପରିକ୍ଖାରେ। ଇତରସ୍ସାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାୟ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାୟ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାୱେମତିକାଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାନଂ ୱସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ।

୨୧୦୭। ତାୟ ୱା ଦୀୟମାନଂ ତାୟ ଅଞ୍ଞାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଦୁଟ୍ଠାୟ ୱା ତୁଟ୍ଠାୟ ୱା ଦୀୟମାନଂ ଗଣ୍ହନ୍ତିୟା, ତସ୍ସା ୱିସ୍ସାସମେୱ ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ତିସମୁଟ୍ଠାନତା ମତା’’ତି ଇଦଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ।

ତତିୟଂ।

୨୧୦୮। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ‘‘କିଂ ତେ, ଅୟ୍ୟେ, ଅଫାସୁ, କିଂ ଆହରୀୟତୂ’’ତି ୱୁତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ତଂ ଆହଟଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ଗଣ୍ହିତୁକାମା ସଚେ ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ତସ୍ସା ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଦୁକ୍କଟଂ, ଲାଭା ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ସାଧିପ୍ପାୟଯୋଜନା। ୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଦୁକ୍କଟଂ।

୨୧୦୯-୧୧। ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଅଞ୍ଞେ ଅଞ୍ଞସଞ୍ଞା, ଅଞ୍ଞେ ୱେମତିକା, ଅଞ୍ଞେ ଅନଞ୍ଞସଞ୍ଞା ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୭୫୧) ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନଞ୍ଞେ ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନଞ୍ଞେ ଅଞ୍ଞସଞ୍ଞାୟ, ୱେମତିକାୟ ଚ ୱସେନ ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟଂ। ‘‘ଅନଞ୍ଞେନଞ୍ଞସଞ୍ଞାୟା’’ତିଆଦିନା ଅନାପତ୍ତିୱିସୟୋ ଦସ୍ସିତୋ। ‘‘ଅନଞ୍ଞେ ଅନଞ୍ଞସଞ୍ଞାୟା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅନଞ୍ଞେ ଅନଞ୍ଞସଞ୍ଞାୟ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ପଠମୱିଞ୍ଞାପିତେ ଅପ୍ପହୋନ୍ତେ ୱା ତଞ୍ଞେୱ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ଅଞ୍ଞେନପି ଅତ୍ଥେ ସତି ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ସଚେ ପଠମଂ ସପ୍ପି ୱିଞ୍ଞତ୍ତଂ, ‘‘ଆମକମଂସଂ ପଚିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଚ ୱେଜ୍ଜେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତେଲେନ ଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ତତୋ ‘‘ତେଲେନାପି ମେ ଅତ୍ଥୋ’’ତି ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାପେତୀତି। ଆନିସଂସଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତତୋ ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତିୟାପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଞାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ସଚେ କହାପଣସ୍ସ ସପ୍ପି ଆଭତଂ ହୋତି, ଇମିନା ମୂଲେନ ଦିଗୁଣଂ ତେଲଂ ଲବ୍ଭତି, ତେଲେନାପି ଚ ଇଦଂ କିଚ୍ଚଂ ନିପ୍ଫଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ତେଲମାହରାତି ଏୱଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତୀତି।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୧୧୨-୩। ପୁବ୍ବଂ ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା, ଅତ୍ତନୋ କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡେନ ‘‘ଇଦଂ ନାମ ଆହରା’’ତି ପୁବ୍ବଂ ଅଞ୍ଞଂ ପରିୱତ୍ତାପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱୁତ୍ତେ’’ତି ସେସୋ। ଧନେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଧଞ୍ଞଂ, ଅତ୍ତନୋ ଧନେନ ନିପ୍ଫାଦିତତ୍ତା ତେଲାଦି ଇଧ ‘‘ଧଞ୍ଞ’’ନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ, ନ ୱୀହାଦି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ମୟ୍ହଂ ଅଞ୍ଞଂ ଧଞ୍ଞଂ ଆନେତ୍ୱା ଦେତି ଇତି ସଞ୍ଞାୟ ପଚ୍ଛା ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା, ନ ମେ ଇମିନା ଅତ୍ଥୋ, ଅଞ୍ଞଂ ଆହରାତି ୱୁତ୍ତେ ଇଦଞ୍ଚ ଦତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ଆହରିତ୍ୱା ଦେତୀତି ସଞ୍ଞାୟ ‘‘ନ ମେ ଇଦଂ ରୁଚ୍ଚତି, ଅଞ୍ଞଂ ଆହରା’’ତି ପଚ୍ଛା ଅଞ୍ଞଂ ପରିୱତ୍ତାପେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚେତାପନପୟୋଗେନାତି ଆଣତ୍ତାୟ ଚେତାପନୱସେନ। ମୂଲଟ୍ଠାୟାତି ଆଣାପିକାୟ। ତେନ ଚ ଅଞ୍ଞେନ ୱା ମୂଲେନ ଆଭତଂ ହୋତୁ, ତସ୍ସ ଲାଭେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୧୧୪। ସେସନ୍ତି ତିକପାଚିତ୍ତିୟାଦିକଂ ୱିନିଚ୍ଛୟୱିସେସଂ।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୧୧୫-୬। ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥାୟ ଦିନ୍ନେନାତି ଉପାସକେହି ‘‘ଏୱରୂପଂ ଗହେତ୍ୱା ଭାଜେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାୟ ଦିନ୍ନେନ। ‘‘ସଙ୍ଘିକେନ ପରିକ୍ଖାରେନା’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରିକ୍ଖାରେନାତି କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡେନ। ସଙ୍ଘିକେନାତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଚ୍ଚତ୍ତେନ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ। ତସ୍ସାତି ଯାୟ ଚେତାପିତଂ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ଏତ୍ଥ ନିସ୍ସଟ୍ଠପଟିଲଦ୍ଧଂ ଯଥାଦାନେ ଉପନେତବ୍ବନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ଯଥାଦାନେ ଉପନେତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୭୬୧)। ଇଦଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥାଧିପ୍ପାୟମେୱ। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ‘‘ଅନଞ୍ଞଦତ୍ଥିକେ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥିକସଞ୍ଞା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅନଞ୍ଞଦତ୍ଥିକେ ୱେମତିକା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ‘‘ଅନଞ୍ଞଦତ୍ଥିକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି। ଇମିନା ଚ ‘‘ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥିକେ ତିକପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ୱୁତ୍ତମେୱ। ‘‘ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥିକେ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥିକସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଅନଞ୍ଞଦତ୍ଥିକସଞ୍ଞା ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୭୬୧) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୨୧୧୭।ସେସକନ୍ତି ଯଦତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନଂ, ତଂ ଚେତାପେତ୍ୱା ଆହରିତ୍ୱା ଅତିରିତ୍ତଂ ମୂଲଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଦତ୍ଥାଯ ଉପନେନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସାମିକେ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାତି ''ତୁମ୍ହେହି ଚୀୱରତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନଂ, ଅମ୍ହାକଞ୍ଚ ଚୀୱରଂ ସଂୱିଜ୍ଜତି, ତେଲାଦୀହି ପନ ଅତ୍ଥୋ''ତି ଏୱଂ ସାମିକେ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ତନ୍ତି ତଂ ଚେତାପନ୍ନଂ। ଆପଦାସୂତି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ୱିହାରଂ ପହାଯ ଗମନାରହମୁପଦ୍ଦୱୋ ଗହିତୋ। ଯଥାହ ''ଆପଦାସୂତି ତଥାରୂପେସୁ ଉପଦ୍ଦୱେସୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ୱିହାରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପକ୍କମନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ଚେତାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୬୨)।

୨୧୧୮।ସଯଂ ଯାଚିତକଂ ୱିନାତି ''ସଂଯାଚିତକ''ନ୍ତି ପଦଂ ୱିନା, ଏତ୍ତକମେୱ ୱିସଦିସନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଛଟ୍ଠସତ୍ତମାନି।

୨୧୧୯। ଅଧିକୱଚନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ମହାଜନିକସଞ୍ଞାଚିକେନା''ତି। ପଦତାଧିକାତି ପଦମେୱ ପଦତା। ମହାଜନିକେନାତି ଗଣସ୍ସ ପରିଚ୍ଚତ୍ତେନ। ସଞ୍ଞାଚିକେନାତି ସଯଂ ଯାଚିତକେନ।

୨୧୨୦।ଅନନ୍ତରସମା ମତାତି ଇଧ ''ପୁଗ୍ଗଲିକେନା''ତି ପଦଂ ୱିନା ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ସଦ୍ଧିଂ ସବ୍ବେ ୱିନିଚ୍ଛଯା ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦସଦିସା ମତାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥିକେନ ପରିକ୍ଖାରେନ ଅଞ୍ଞୁଦ୍ଦିସିକେନ ପୁଗ୍ଗଲିକେନା''ତି ହି ସିକ୍ଖାପଦଂ। ପୁଗ୍ଗଲିକେନାତି ଏକଭିକ୍ଖୁନିଯା ପରିଚ୍ଚତ୍ତେନ। ''କିଞ୍ଚିପୀ''ତି ଲିଖନ୍ତି। ''କୋଚିପୀ''ତି ପାଠୋ ସୁନ୍ଦରୋ ''ୱିସେସୋ''ତି ଇମିନା ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣତ୍ତା।

ଅଟ୍ଠମନୱମଦସମାନି।

ପଠମୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୨୧୨୧-୨। ଚତ୍ତାରି କଂସାନି ସମାହଟାନି, ଚତୁନ୍ନଂ କଂସାନଂ ସମାହାରୋ ୱା ଚତୁକ୍କଂସଂ, ଚତୁକ୍କଂସତୋ ଅତିରେକଂ ଅତିରେକଚତୁକ୍କଂସଂ, ତେନ ଅତିରେକଚତୁକ୍କଂସଗ୍ଘନକଂ ପାୱୁରଣମାହ, ଉପଚାରେନ ''ଅତିରେକଚତୁକ୍କଂସ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। କଂସପରିମାଣଂ ପନେତ୍ଥ ସଯମେୱ ୱକ୍ଖତି ''କହାପଣଚତୁକ୍କଂ ତୁ, କଂସୋ ନାମ ପୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। ତସ୍ମା ଅତିରେକସୋଳସକହାପଣଗ୍ଘନକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଗରୁପାୱୁରଣନ୍ତି ସୀତକାଲେ ପାରୁପିତବ୍ବପାୱୁରଣଂ। ଚେତାପେଯ୍ୟାତି ୱିଞ୍ଞାପେଯ୍ୟ। ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ସମାହଟାନି, ଚତୁନ୍ନଂ ୱା ସଚ୍ଚାନଂ ସମାହାରୋ ଚତୁସଚ୍ଚଂ, ତଂ ପକାସେତି ସୀଲେନାତି ଚତୁସଚ୍ଚପ୍ପକାସୀ, ତେନ, ଚତୁନ୍ନଂ ଅରିଯସଚ୍ଚାନଂ ନିଦ୍ଦିସକେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ। ପଯୋଗେତି ''ଦେହୀ''ତି ଏୱଂ ୱିଞ୍ଞାପନପଯୋଗେ। ଲାଭେତି ପଟିଲାଭେ।

ଚତୁନ୍ନଂ ସମୂହୋ ଚତୁକ୍କଂ, କହାପଣାନଂ ଚତୁକ୍କଂ କହାପଣଚତୁକ୍କଂ। କହାପଣୋ ଚେତ୍ଥ ତଂତଂକାଲେ, ତଂତଂପଦେସେ ଚ ୱୋହାରୂପଗୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଇମା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାୱସାନାପତ୍ତିଯୋ ''ଞାତକାନଞ୍ଚ ସନ୍ତକେ''ତି ଅନାପତ୍ତିୱିସଯେ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ''ଯଦା ଯେନ ଅତ୍ଥୋ, ତଦା ତଂ ୱଦେଯ୍ୟାଥା''ତି ଏୱଂ ନିଚ୍ଚପୱାରଣଂ ଅକତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ କାଲେ କିସ୍ମିଞ୍ଚି ଗୁଣେ ପସୀଦିତ୍ୱା ''ୱଦେଯ୍ୟାଥ ଯେନ ଅତ୍ଥୋ''ତି ଏୱଂ ପୱାରିତଟ୍ଠାନେ ସମ୍ଭୱନ୍ତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୨୧୨୩-୫। ଊନକଚତୁକ୍କଂସେ ଅତିରେକସଞ୍ଞା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଊନକଚତୁକ୍କଂସେ ୱେମତିକା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ''ଊନକେ ତୁ ଚତୁକ୍କଂସେ, ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି। ଇମିନା ''ଅତିରେକଚତୁକ୍କଂସେ ଅତିରେକସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଊନକସଞ୍ଞା ଚେତାପେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି ତିକପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

ଗରୁକନ୍ତି ଗରୁପାୱୁରଣଂ। ତଦୂନଂ ୱାତି ଚତୁକ୍କଂସତୋ ଊନକଂ ୱା। ଞାତକାନଞ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ପୱାରିତାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଯଥାହ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ''ଞାତକାନଂ, ପୱାରିତାନ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୭୮୭)। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଅତିରେକଚତୁକ୍କଂସମ୍ପୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ''ତଦୂନଂ ୱା''ତି ଇମିନା ଚତୁକ୍କଂସୂନସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ''ଅପ୍ପମେୱ ୱା''ତି ଇମିନା ଅତିରେକଚତୁକ୍କଂସେପି ମହଗ୍ଘତରଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଏକାଦସମଂ।

୨୧୨୬-୭। ''ଲହୁପାୱୁରଣଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚେତାପେନ୍ତିଯା ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସପରମଂ ଚେତାପେତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୭୮୯) ୱଚନତୋ

ଲହୁପାୱୁରଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଚେତାପେନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା’’ତି ଚ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସଗ୍ଘନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଚେତାପେତଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ଚ ସେସୋ। ଲହୁପାୱୁରଣନ୍ତି ଉଣ୍ହକାଲେ ପାୱୁରଣଂ। ତିଣ୍ଣଂ ପୂରଣୋ ତେଯ୍ୟୋ, ଅଡ୍ଢୋ ତେଯ୍ୟୋ ଅସ୍ସାତି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟୋ, ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟୋ ଚ ସୋ କଂସୋ ଚାତି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସୋ, ତଂ ଅଗ୍ଘତୀତି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସଗ୍ଘନଂ, ଦସକହାପଣଗ୍ଘନକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତୋତି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସଗ୍ଘନକତୋ। ଯଂ ପନ ପାୱୁରଣଂ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସଗ୍ଘନକଂ, ତଂ ଲହୁପାୱୁରଣଂ । ତତୋ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସଗ୍ଘନକତୋ ଲହୁପାୱୁରଣତୋ। ଉତ୍ତରିନ୍ତି ଅତିରେକଂ। ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସଗ୍ଘନକଂ ଯଂ ପାୱୁରଣଂ ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚେତାପେତି , ତସ୍ସ ପାୱୁରଣସ୍ସ ପଟିଲାଭେ ତସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯା ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

‘‘ଅନନ୍ତରସମଂ ସେସ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ସମତ୍ଥେତୁମାହ ‘‘ନତ୍ଥି କାଚି ୱିସେସତା’’ତି। ୱିସେସୋଯେୱ ୱିସେସତା।

ଦ୍ୱାଦସମଂ।

୨୧୨୮। ଇଦାନି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସେ ଆଗତେସୁ ସମତିଂସନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେସୁ କେସଞ୍ଚି ଅଉନୋ ଅୱଚନେ କାରଣଞ୍ଚ ଅୱୁତ୍ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱୁତ୍ତାନଂ ଗହଣଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସାଧାରଣାନୀ’’ତିଆଦି। ହି ଯସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂହି ସାଧାରଣାନି ଯାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ସେସାନି ଇଧ ୱୁତ୍ତେହି ଅଞ୍ଞାନି, ତାନି ଅଟ୍ଠାରସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଚେୱ ଇଧ ୱୁତ୍ତସରୂପାନି ଦ୍ୱାଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଚେତି ଇଚ୍ଚେୱଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦାନି ସମତିଂସେୱ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପାଚିତ୍ତିଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୧୨୯-୩୦। ଏୱଂ ତିଂସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ସୁଦ୍ଧପାଚିତ୍ତିଯାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଲସୁଣ''ନ୍ତିଆଦି। ଲସୁଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ''ଲସୁଣଂ''ଇତି ଭଣ୍ଡିକଂ ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୯୩-୭୯୫)। ଚତୁପଞ୍ଚମିଞ୍ଜାଦିପ୍ପଭେଦଂ ଭଣ୍ଡିକଂ ଲସୁଣଂ ନାମ, ନ ତତୋ ଊନଂ। ତେନାହ ''ନ ଏକଦ୍ୱିତିମିଞ୍ଜକ''ନ୍ତି। ପକ୍କଲସୁଣତୋ, ସୀହଳଅଦୀପସମ୍ଭୱତୋ ଚ ୱିସେସମାହ ''ଆମକଂ ମାଗଧଂଯେୱା''ତି। ମଗଧେସୁ ଜାତଂ ମାଗଧଂ, ''ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥାହ ''ମଗଧରଟ୍ଠେ ଜାତଲସୁଣମେୱ ହି ଇଧ ଲସୁଣନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୯୫)। ତଂ ''ଖାଦିସ୍ସାମୀ''ତି ଗଣ୍ହତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଅଜ୍ଝୋହାରୱସେନାତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଜ୍ଝୋହାରୱସେନେୱ, ପାଚିତ୍ତିଂ ପରିଦୀପଯେ''ତି।

୨୧୩୧। ତଦେୱ ୱତ୍ଥୁତି ''ଦ୍ୱେ ତଯୋ''ତିଆଦିନା। ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଏକତୋ। ସଙ୍ଖାଦିତ୍ୱାତି ଗଲବିଲଂ ଅପ୍ପୱେସେତ୍ୱା ଦନ୍ତେହି ସଂଚୁଣ୍ଣିଯନ୍ତୀ ଖାଦିତ୍ୱା। ଅଜ୍ଝୋହରତି ପରଗଲଂ କରୋତି।

୨୧୩୨।ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଭଣ୍ଡିକଲସୁଣେ। ''ମିଞ୍ଜାନଂ ଗଣନାଯା''ତି ଇମିନା ଅଜ୍ଝୋହାରପଯୋଗଗଣନାଯେୱ ଦୀପିତା। ଯଥାହ ''ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକେକଂ ମିଞ୍ଜଂ ଖାଦନ୍ତିଯା ପନ ପଯୋଗଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୯୫)।

୨୧୩୩। ସଭାୱତୋ ୱଟ୍ଟନ୍ତେୱାତି ଯୋଜନା।

୨୧୩୫। ଯଥାୱୁତ୍ତପଲଣ୍ଡୁକାଦୀନଂ ନାନତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏକା ମିଞ୍ଜା''ତିଆଦି। ଇଧ ମିଞ୍ଜାନଂ ୱସେନେୱ ନାନତ୍ତଂ ଦସ୍ସିତଂ। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ୱଣ୍ଣୱସେନାପି। ଯଥାହ ''ପଲଣ୍ଡୁକୋ ପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣୋ ହୋତି। ଭଞ୍ଜନକୋ ଲୋହିତୱଣ୍ଣୋ। ହରିତକୋ ହରିତପଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୯୭)।

୨୧୩୬। ''ସାଳଅୱେ ଉତ୍ତରିଭଙ୍ଗକେ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ''ବଦରସାଳଅୱାଦୀସୂ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୭୯୭) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଏତ୍ଥ ବଦର-ସଦ୍ଦୋ ସେସୋ। ବଦରସାଳଅୱଂ ନାମ ବଦରଫଲାନି ସୁକ୍ଖାପେତ୍ୱା ଚୁଣ୍ଣେତ୍ୱା କାତବ୍ବା ଖାଦନୀଯୱିକତି। ଉମ୍ମତ୍ତିକାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଆଦିକମ୍ମିକା ଗହିତା। ଯଥାହ ''ଉମ୍ମତ୍ତିକାଯ ଆଦିକମ୍ମିକାଯା''ତି (ପାଚି। ୭୯୭)।

ପଠମଂ।

୨୧୩୭।ସମ୍ବାଧେତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋକାସେ। ତସ୍ସ ୱିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଉପକଚ୍ଛେସୁ ମୁତ୍ତସ୍ସ କରଣେପି ୱା''ତି।

୨୧୩୮। ଅସ୍ସା ତଥା ପାଚିତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ନ ଲୋମଗଣନାଯା''ତି ଇମିନା ''ପଯୋଗଗଣନାଯା''ତି ଇଦମେୱ ସମତ୍ଥଯତି।

୨୧୩୯।ଆବାଧେତି କଣ୍ଡୁଆଦିକେ ରୋଗେ। ଯଥାହ – ''ଆବାଧପଚ୍ଚଯାତି କଣ୍ଡୁକଚ୍ଛୁଆଦିଆବାଧପଚ୍ଚଯା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୦୧)। ମଗ୍ଗସଂୱିଧାନସମା ମତାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଂୱିଧାଯ ଏକଦ୍ଧାନସିକ୍ଖାପଦେନ ସଦିସା ମତା ଞାତାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁତିଯଂ।

୨୧୪୦। ପଦୁମସ୍ସ ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକସ୍ସ ୱା ଅନ୍ତମସୋ କେସରେନାପି କାମରାଗେନ ମୁତ୍ତକରଣସ୍ସ ତଲଘାତନେ ମୁତ୍ତକରଣମ୍ହି ପହାରଦାନେ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। କେସରେନାପୀତି ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ମହାପଦୁମପଣ୍ଣେହି ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀତି ଦୀପେତି। ଯଥାହ – ''ଅନ୍ତମସୋ ଉପ୍ପଲପତ୍ତେନାପୀତି ଏତ୍ଥ ପତ୍ତଂ ତାୱ ମହନ୍ତଂ, କେସରେନାପି ପହାରଂ ଦେନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତିଯେୱା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୦୩)।

୨୧୪୧।ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ମୁତ୍ତକରଣତଲେ।

ତତିଯଂ।

୨୧୪୨। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ କାମରାଗପରେତା କାମରାଗେନ ପୀଳିତା ଅତ୍ତନୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ମୁତ୍ତପଥେ ଉପ୍ପଲପତ୍ତମ୍ପି ପକ୍ଖିପେତି, ନ ୱଚ୍ଚତି ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ପି-ସଦ୍ଦେନ ''କେସରମତ୍ତମ୍ପି ପନ ପକ୍ଖିପେନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତିଯେୱା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୧୨) ଅଟ୍ଠକଥା ଉଲ୍ଲିଙ୍ଗିତା।

୨୧୪୩-୪। ଯଦ୍ଦେୱଂ ''ଜତୁମଟ୍ଠକେ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆହ ''ଇଦଂ...ପେ... ଜତୁମଟ୍ଠକ''ନ୍ତି। ଇଦଂ ଜତୁମଟ୍ଠକଂ ୱତ୍ଥୁୱସେନେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ''ଅଥ ଖୋ ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଜତୁମଟ୍ଠକଂ ଆଦିଯିତ୍ୱା ଧୋୱିତୁଂ ୱିସ୍ସରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଛଡ୍ଡେସି। ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ମକ୍ଖିକାହି ସମ୍ପରିକିଣ୍ଣଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ଏୱମାହଂସୁ 'କସ୍ସିଦଂ କମ୍ମ'ନ୍ତି। ସା ଏୱମାହ 'ମୟ୍ହିଦଂ କମ୍ମ'ନ୍ତି। ଯା ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛା, ତା ଉଜ୍ଝାଯନ୍ତି ଖିୟ୍ୟନ୍ତି ୱିପାଚେନ୍ତି 'କଥଞ୍ହି ନାମ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଜତୁମଟ୍ଠକଂ ଆଦିଯିସ୍ସତୀ''ତି (ପାଚି। ୮୦୬) ଆଗତୱତ୍ଥୁୱସେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ତଂ ୱିନା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱଚ୍ଚକସ୍ସ ସମ୍ଭୱତୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଜତୁମଟ୍ଠକଂ ନାମ ଜତୁନା କତୋ ମଟ୍ଠଦଣ୍ଡକୋ।

ଦଣ୍ଡନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଯଂ କିଞ୍ଚୀ''ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ''ଅନ୍ତମସୋ ଉପ୍ପଲପତ୍ତମ୍ପି ମୁତ୍ତକରଣଂ ପକ୍ଖିପେତୀ''ତି (ପାଚି। ୮୦୮)। ଏତମ୍ପି ଚ ଅତିମହନ୍ତଂ, କେସରମତ୍ତମ୍ପି ପନ ପକ୍ଖିପେନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତି ଏୱ। ଏଳାଲୁକନ୍ତି କକ୍କାରିଫଲଂ ୱା। ତସ୍ମିନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ମୁତ୍ତକରଣେ।

୨୧୪୫।ଆବାଧପଚ୍ଚଯାତି ମୁତ୍ତକରଣପ୍ପଦେସେ ଜାତୱଣାଦିମ୍ହି ୱଣଟ୍ଠାନନିରୁପନାଦିପଚ୍ଚଯା।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୧୪୬।ଅଗ୍ଗପବ୍ବଦ୍ୱଯାଧିକନ୍ତି ଅଗ୍ଗପବ୍ବଦ୍ୱଯତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅଧିକଂ। ଯଥାହ ''ଅନ୍ତମସୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କାମେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୮୧୨)। ଦକସୁଦ୍ଧିଂ କରୋନ୍ତିଯାତି ମୁତ୍ତକରଣଟ୍ଠାନେ ଧୋୱନଂ କରୋନ୍ତିଯା। ଯଥାହ ''ଉଦକସୁଦ୍ଧିକଂ ନାମ ମୁତ୍ତକରଣସ୍ସ ଧୋୱନା ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ପାଚି। ୮୧୨)।

୨୧୪୭।''ତୀଣୀ''ତି ଇମିନା ଏକଙ୍ଗୁଲିଯା ପବ୍ବଦ୍ୱଯସ୍ସ ପକ୍ଖିପେତ୍ୱା ଧୋୱନେ ଦୋସାଭାୱଂ ଦୀପେତି। ଦୀଘତୋତି ଅଙ୍ଗୁଲିଯା ଦୀଘତୋ। ତୀଣି ପବ୍ବାନି ଗମ୍ଭୀରତୋ ମୁତ୍ତକରଣେ ପକ୍ଖିପେତ୍ୱା ଉଦକସୁଦ୍ଧିଂ ଆଦିଯନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଭୱେତି ଯୋଜନା।

୨୧୪୮। ତିସ୍ସୋ, ଚତସ୍ସୋ ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ଏକତୋ କତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ପକ୍ଖିପନେ ଏକପବ୍ବେପି ପତ୍ତିଟ୍ଟେ ''ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପବ୍ବପରମ''ନ୍ତି ନିଯମିତପ୍ପମାଣାତିକ୍କମତୋ ଆହ ''ଏକପବ୍ବମ୍ପି ଯା ପନା''ତି। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚତୁନ୍ନଂ ୱାପି ଅଙ୍ଗୁଲୀନଂ ତିସ୍ସନ୍ନଂ ୱାପି ଅଙ୍ଗୁଲୀନଂ ଏକପବ୍ବମ୍ପି ୱିତ୍ଥାରତୋ ପକ୍ଖିପେତି, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୧୪୯।ଇତୀତି ଏୱଂ। ସବ୍ବପ୍ପକାରେନାତି ଗମ୍ଭୀରପକ୍ଖିପନାଦିନା ସବ୍ବେନ ପକାରେନ। ଅଭିବ୍ୟତ୍ତତରଂ କତ୍ୱାତି ସୁପାକଟତରଂ କତ୍ୱା। ଅଯମତ୍ଥୋତି ''ଏକିସ୍ସଙ୍ଗୁଲିଯା ତୀଣୀ''ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତୋ ଅଯମତ୍ଥୋ।

୨୧୫୦। ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପବ୍ବେ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। ଉଦକସୁଦ୍ଧିପଚ୍ଚଯେ ପନ ସତିପି ଫସ୍ସସାଦିଯନେ ଯଥାୱୁତ୍ତପରିଚ୍ଛେଦେ ଅନାପତ୍ତି। ଅଧିକମ୍ପୀତି ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପବ୍ବତୋ ଅଧିକମ୍ପି। ଉଦକସୁଦ୍ଧିଂ କରୋନ୍ତିଯା ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

୨୧୫୧। ତଥା ଉଦକସୁଦ୍ଧିଂ କରୋନ୍ତୀନଂ ଉମ୍ମତ୍ତିକାଦୀନଂ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୧୫୨।ଭୁଞ୍ଜତୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସାତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୁଞ୍ଜତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ଯଥାହ ''ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସାତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୮୧୭)। ପାନୀଯଂ ୱା ୱିଧୂପନଂୱାତି ୱକ୍ଖମାନଂ ପାନୀଯଂ, ବୀଜନୀଯଞ୍ଚ। ଉପତିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ''ହତ୍ଥପାସେ ତିଟ୍ଠତୀ''ତି (ପାଚି। ୮୧୭) ୱଚନତୋ ଏତ୍ଥ ଉପ-ସଦ୍ଦୋ ହତ୍ଥପାସସଙ୍ଖାତଂ ସମୀପଂ ୱଦତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୨୧୫୩। ୱତ୍ଥକୋଣାଦି ଯା କାଚି ''ବୀଜନୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା, ଇମିନା ''ବୀଜନିକିଞ୍ଚ ସମ୍ପାଦେସ୍ସାମୀ''ତି ଅଧିଟ୍ଠାଯ ଗହିତଚୀୱରକୋଣପ୍ପକାରଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ''ବୀଜନୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧୫୪। ‘‘ଅଥ ଖୋ ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାନୀୟେନ ଚ ୱିଧୂପନେନ ଚ ଉପତିଟ୍ଠିତ୍ୱା ଅଚ୍ଚାୱଦତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଅପସାଦେତି ‘ମା, ଭଗିନି, ଏୱରୂପଂ ଅକାସି, ନେତଂ କପ୍ପତୀ’ତି। ‘ପୁବ୍ବେ ମଂ ତ୍ୱଂ ଏୱଞ୍ଚ ଏୱଞ୍ଚ କରୋସି, ଇଦାନି ଏତ୍ତକଂ ନ ସହସୀ’ତି ପାନୀୟଥାଲକଂ ମତ୍ଥକେ ଆସୁମ୍ଭିତ୍ୱା ୱିଧୂପନେନ ପହାରଂ ଅଦାସୀ’’ତି (ପାଚି। ୮୧୫) ଇମସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଭିକ୍ଖୂହି ଆରୋଚିତେ ‘‘କଥଞ୍ହି ନାମ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପହାରଂ ଦସ୍ସତୀ’’ତିଆଦୀନି (ପାଚି। ୮୧୫) ୱତ୍ୱା ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାନୀୟେନ ୱା ୱିଧୂପନେନ ୱା ଉପତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୮୧୬) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପହାରପଚ୍ଚୟା ନୁ ଖୋତି ଆସଙ୍କଂ ନିୱତ୍ତେତୁମାହ ‘‘ହତ୍ଥପାସେ ଇଧ ଠାନପଚ୍ଚୟାପତ୍ତି ଦୀପିତା’’ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଆସୁମ୍ଭିତ୍ୱାତି ପାତେତ୍ୱା। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପହାରୋ ଦାତବ୍ବୋ। ଯା ଦଦେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୪୨୦) ଭିକ୍ଖୁନିକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଆହ ‘‘ପହାରପଚ୍ଚୟା ୱୁତ୍ତଂ, ଖନ୍ଧକେ ଦୁକ୍କଟଂ ୱିସୁ’’ନ୍ତି। ଇମିନା ୱୁତ୍ତସ୍ସେୱତ୍ଥସ୍ସ କାରଣଂ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

୨୧୫୫।ହତ୍ଥପାସଂ ଜହିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜତୋ’’ତି ଚ ଖାଦନଂ ଖାଦତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ହତ୍ଥପାସେ’’ତି ଚ ୱତ୍ତଙ୍କ । ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜତୋ ହତ୍ଥପାସଂ ଜହିତ୍ୱା ଉପତିଟ୍ଠନ୍ତିୟା ୱା ଖାଦନଂ ଖାଦତୋ ହତ୍ଥପାସେ ଉପତିଟ୍ଠନ୍ତିୟା ୱା ହୋତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୧୫୬।ଦେତୀତି ପାନୀୟଂ ୱା ସୂପାଦିଂ ୱା ‘‘ଇମଂ ପିୱଥ, ଇମିନା ଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଦେତି। ତାଲୱଣ୍ଟଂ ‘‘ଇମିନା ବୀଜନ୍ତା ଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଦେତି। ଦାପେତୀତି ଅଞ୍ଞେନ ଉଭୟମ୍ପି ଦାପେତି। ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଏଳକଲୋମେନ ସମଂ ମତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଛଟ୍ଠଂ।

୨୧୫୭।ୱିଞ୍ଞତ୍ୱାତି ସୟଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ୱା, ଅଞ୍ଞାୟ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା। ‘‘ୱିଞ୍ଞତ୍ୱା ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ୱା’’ତି (ପାଚି। ୮୨୧) ହି ସିକ୍ଖାପଦଂ। ଆମକଂ ଧଞ୍ଞନ୍ତି ଅପକ୍କଂ ଅଭଟ୍ଠଂ ସାଲିଆଦିକଂ ସତ୍ତୱିଧଂ ଧଞ୍ଞଂ। ଯଥାହ – ‘‘ଆମକଧଞ୍ଞଂ ନାମ ସାଲି ୱୀହି ଯୱୋ ଗୋଧୁମୋ କଙ୍ଗୁ ୱରକୋ କୁଦ୍ରୂସକୋ’’ତି (ପାଚି। ୮୨୨)। କୋଟ୍ଟେତ୍ୱାତି ମୁସଲେହି କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା। ଯଦି ପରିଭୁଞ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୨୧୫୮-୬୦। ‘‘ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଇଦଂ ପୟୋଗଦୁକ୍କଟଂ ନାମ, ତସ୍ମା ନ କେୱଲଂ ପଟିଗ୍ଗହଣେୟେୱ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୨୨) ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନ କେୱଲଂ ତୁ ଧଞ୍ଞାନ’’ନ୍ତିଆଦି। ପନାତି ଅପି-ସଦ୍ଦତ୍ଥେ, ସୁକ୍ଖାପନେପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଜ୍ଜନତ୍ଥାୟାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱଦ୍ଦଲିଦିୱସେ’’ତି ସେସୋ। ‘‘କପଲ୍ଲସଜ୍ଜନେ ଉଦ୍ଧନସଜ୍ଜନେ’’ତି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଦବ୍ବିସଜ୍ଜନେତି କଟଚ୍ଛୁସମ୍ପାଦନେ। ତତ୍ଥ କପଲ୍ଲକେ ଧଞ୍ଞପକ୍ଖିପନେତି ଯୋଜନା। ‘‘ଘଟ୍ଟନକୋଟ୍ଟନେ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ନ-କାରଲୋପଂ କତ୍ୱା ‘‘ଘଟ୍ଟକୋଟ୍ଟନେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୨୧୬୧-୩। ପମାଣ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଆୱତ୍ତଲିଙ୍ଗସଙ୍ଖ୍ୟତ୍ତା ଆହ ‘‘ଭୋଜନଞ୍ଚେୱ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିପମାଣ’’ନ୍ତି । ଆୱତ୍ତଲିଙ୍ଗସଙ୍ଖ୍ୟତ୍ତଂ ନାମ ନିୟତଲିଙ୍ଗେକତ୍ତବହୁତ୍ତଂ। ତଥା ହେତ୍ଥ ପମାଣ-ସଦ୍ଦୋ ନିୟତନପୁଂସକଲିଙ୍ଗେ ନିୟତେକତ୍ତଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଭୋଜନଞ୍ଚେୱ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ଚାତି ଇଦଂ ଦ୍ୱୟଂ ହି ୟସ୍ମା ପମାଣଂ, ତସ୍ମା ସୟଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ୱା ୱା ଅଞ୍ଞତୋ ଭଜ୍ଜନାଦୀନି କାରାପେତ୍ୱା ୱା ଅଞ୍ଞାୟ ପନ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ସୟଂ ଭଜ୍ଜନାଦୀନି କତ୍ୱା ୱା ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଜ୍ଝୋହରତି, ତସ୍ସା ଅଜ୍ଝୋହାରପୟୋଗେସୁ ପାଚିତ୍ତିୟୋ ସିୟୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୨୩) ୱୁତ୍ତଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମାତରଂ ୱା’’ତିଆଦି। ମାତରଂ ୱାପି ଯାଚିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଅତ୍ଥନ୍ତରୱିକପ୍ପନେ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ଭାୱନେ। ମାତରଂ ୱା ପିତରଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଞାତକଂ ୱା ପୱାରିତଂ ୱା ଆମକଧଞ୍ଞଂ ଯାଚିତ୍ୱା ୱା ଅଞ୍ଞାୟ କାରାପେତ୍ୱା ୱା ଯା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୧୬୪। ଅୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟା ଲଦ୍ଧଂ ସୟଂ ୱା ଭଜ୍ଜନାଦୀନି କତ୍ୱା ୱା ଅଞ୍ଞାୟ କାରାପେତ୍ୱା ୱା ଯା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୧୬୫। ଅଞ୍ଞାୟ ପନ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟା ଲଦ୍ଧଂ ତାୟ କାରାପେତ୍ୱାପି ସୟଂ କତ୍ୱା ୱା ଅଜ୍ଝୋହରନ୍ତିୟା ତଥା ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଇଦଞ୍ଚ ମହାପଚ୍ଚରିୟାଗତନୟଂ ଗହେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ପନ ‘‘ଅଞ୍ଞାୟ ୱିଞ୍ଞତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୨୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟାପି ଅଞ୍ଞାୟ ଲଦ୍ଧଂ ଆମକଂ ଧଞ୍ଞଂ ତାୟ କାରାପେତ୍ୱା ୱା ସୟଂ କତ୍ୱା ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟମେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୨୧୬୬-୭।ସେଦକମ୍ମାଦିଅତ୍ଥାୟାତି ୱାତରୋଗାଦିନା ଆତୁରାନଂ ସେଦନାଦିପଟିକାରତ୍ଥାୟ। ଇଧ ‘‘ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତଟ୍ଠାନେପୀ’’ତି ସେସୋ।

ଭିକ୍ଖୁନୀ ଏସେଓ ନୟୋ। ଠପେତ୍ୱା ସତ୍ତ ଧଞ୍ଞାନି ଞାତକପୱାରିତଟ୍ଠାନେ ସେସୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟାପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଞାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ସେସୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟାତି ମୁଗ୍ଗମାସଅଲାବୁକୁମ୍ଭଣ୍ଡକାଦୀନଂ ୱୁତ୍ତଧଞ୍ଞାୱସେସାନଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟା।

ସାଲିଆଦୀନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଅନାମାସତ୍ତା ଚ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଞାତକାନମ୍ପୀ''ତିଆଦି।

୨୧୬୮।ଲଦ୍ଧନ୍ତି ଲଦ୍ଧୂମାନଂ। ନୱକମ୍ମେସୂତି ନୱକମ୍ମତ୍ଥାୟ, ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ। ଏତ୍ଥ ''ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁ''ନ୍ତି ସେସୋ। ''ଅୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟା ଲଦ୍ଧୂମାନଂ ପନ ନୱକମ୍ମତ୍ଥାୟ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୨୩) ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ସତ୍ତମଂ।

୨୧୬୯।ସଙ୍କାରନ୍ତି କଚୱରଂ। ୱିଘାସଙ୍କ ୱାତି ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠକମଚ୍ଛକଣ୍ଟକମଂସଟ୍ଠିଚଲକମୁଖଧୋୱନାଦିକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି। ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟ ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ସୟ''ନ୍ତି ସେସୋ ''ଛଡ୍ଡାପେଯ୍ୟ ପରେହୀ''ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା। କୁଟ୍ଟସ୍ସ ତିରୋ ତିରୋକୁଟ୍ଟଂ, ତସ୍ମିଂ, କୁଟ୍ଟସ୍ସ ପରଭାଗେତି ଅତ୍ଥୋ। ''ପାକାରେପି ଅୟଂ ନୟୋ''ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା କୁଟ୍ଟନ୍ତି ୱା ବ୍ୟତିରିତ୍ତା ଭିତ୍ତି ଗହେତବ୍ବା।

୨୧୭୧।ଏକାତି ଏତ୍ଥ ଆପତ୍ତୀତି ସେସୋ। ''ତସ୍ସା''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୧୭୨।ଛଡ୍ଡନେତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ଦନ୍ତକଟ୍ଠସ୍ସ ଛଡ୍ଡନେପି ଭିକ୍ଖୁନିୟା ପାଚିତ୍ତି ପରିଦୀପିତାତି ଯୋଜନା।

୨୧୭୩-୪।ସବ୍ବତ୍ଥାତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେସୁ ସବ୍ବେସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ। ଅନାପତ୍ତିୱିସୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅୱଲଞ୍ଜେପୀ''ତିଆଦି। ଅୱଲଞ୍ଜେ ଠାନେ ଅନୋଲୋକେତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେନ୍ତିୟାପି ୱା ୱଲଞ୍ଜେ ଠାନେ ଓଲୋକେତ୍ୱାପି ୱା ପନ ଛଡ୍ଡେନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଛଡ୍ଡନଂ କ୍ରିୟଂ। ଅନୋଲୋକନଂ ଅକ୍ରିୟଂ।

ଅଟ୍ଠମଂ।

୨୧୭୫-୬। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଖେତ୍ତେ ୱା ନାଳିକେରାଦିଆରାମେ ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ରୋପିମେ ହରିତଟ୍ଠାନେ ତାନି ୱିଘାସୁଚ୍ଚାରସଙ୍କାରମୁତ୍ତସଙ୍ଖାତାନି ଚତ୍ତାରି ୱତ୍ଥୂନି ସଚେ ସୟଂ ଛଡ୍ଡେତି ୱା, ତଥା ପରେ ଛଡ୍ଡାପେତି ୱା, ତସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଆପତ୍ତିୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱୁତ୍ତନୟୋ ''ଏକେକ''ମିଚ୍ଚାଦିନା ଯଥାୱୁତ୍ତପକାରୋତି ଯୋଜନା।

୨୧୭୭-୮।ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ହରିତେ ଖେତ୍ତେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜମାନା ୱା ତଥା ହରିତେ ତତ୍ଥ ଖେତ୍ତେ ଉଚ୍ଛୁଆଦୀନି ଖାଦନ୍ତି ଖାଦମାନା ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ୱା ଯଦି ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠଂ ଉଦକଂ ୱା ଚଲକାଦିଂ ୱା ଛଡ୍ଡେତି, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଚଲକଂ ନାମ ୱମିକରଂ।

୨୧୭୯।ତାଦିସେ ହରିତେ ଠାନେ ଅନ୍ତମସୋ ମତ୍ଥକଚ୍ଛିନ୍ନଂ ନାଳିକେରମ୍ପି ଜଲଂ ପିୱିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେନ୍ତିୟା ଆପତ୍ତି ସିୟାତି ଯୋଜନା।

୨୧୮୦।ସବ୍ବେସନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ।

୨୧୮୧। ଲାୟିତମ୍ପି ଖେତ୍ତଂ ପୁନ ରୋହଣତ୍ଥାୟ ମନୁସ୍ସା ରକ୍ଖନ୍ତି ଚେ, ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଖେତ୍ତେ ୱିଘାସୁଚ୍ଚାରାଦୀନି ଛଡ୍ଡେନ୍ତିୟା ଅସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱ ହି ପାଚିତ୍ତିୟମେୱାତି ଯୋଜନା। ''ଅସ୍ସା ଯଥାୱତ୍ଥୁକ''ନ୍ତି ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତି।

୨୧୮୨।ଛଡ୍ଡିତେ ଖେତ୍ତେତି ମନୁସ୍ସେହି ଉଦ୍ଧଟସସ୍ସେ ଖେତ୍ତେ। ଯଥାହ – ''ମନୁସ୍ସେସୁ ସସ୍ସଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗତେସୁ ଛଡ୍ଡିତଖେତ୍ତଂ ନାମ ହୋତି, ତତ୍ଥ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୩୦)। ଏୱଂ ଅକତେପି ଖେତ୍ତେ ସାମିକେ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ ''ସାମିକେ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତୀ''ତି (ପାଚି। ୮୩୨)। ଇଧ ଖେତ୍ତପାଲକା, ଆରାମାଦିଗୋପକା ଚ ସାମିକା ଏୱ। ସଙ୍ଘସ୍ସ ଖେତ୍ତେ, ଆରାମେ ଚ ସଚେ ''ତତ୍ଥ କଚୱରଂ ନ ଛଡ୍ଡେତବ୍ବ''ନ୍ତି କତିକା ନତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଛଡ୍ଡେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି ସଙ୍ଘପରିୟାପନ୍ନତ୍ତା, ନ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ। ତାସଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ନ ୱଟ୍ଟତି, ନ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ, ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ସାରୁପ୍ପୱସେନ କାତବ୍ବନ୍ତି। ସବ୍ବନ୍ତି ଉଚ୍ଚାରାଦି ଚତୁବ୍ବିଧଂ।

ନଓମଂ।

୨୧୮୩। ଏତ୍ଥ ‘‘ନଚ୍ଚଂ ନାମ ଯଂ କିଞ୍ଚି ନଚ୍ଚଂ। ଗୀତଂ ନାମ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଗୀତଂ। ୱାଦିତଂ ନାମ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱାଦିତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୮୩୫) ୱଚନତୋ ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚୀ’’ତି ସେସୋ। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଯଂ କିଞ୍ଚି ନଚ୍ଚଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଗୀତଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱାଦିତଂ ୱା ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଯଂ କିଞ୍ଚି ନଚ୍ଚନ୍ତି ନଟାଦଯୋ ୱା ନଚ୍ଚନ୍ତୁ ସୋଣ୍ଡା ୱା, ଅନ୍ତମସୋ ମୋରସୁକମକ୍କଟାଦଯୋପି, ସବ୍ବମ୍ପେତଂ ନଚ୍ଚମେୱ। ଯଂ କିଞ୍ଚି ଗୀତନ୍ତି ନଟାଦୀନଂ ୱା ଗୀତଂ ହୋତୁ ଅରିଯାନଂ ପରିନିବ୍ବାନକାଲେ ରତନତ୍ତଯଗୁଣୂପସଂହିତଂ ସାଧୁକୀଳିତଗୀତଂ ୱା ଅସଞ୍ଞତଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଭାଣକଗୀତଂ ୱା, ସବ୍ବମ୍ପେତଂ ଗୀତମେୱ। ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱାଦିତନ୍ତି ଘନାଦିୱାଦନୀଯଭଣ୍ଡୱାଦିତଂ ୱା ହୋତୁ କୁଟଭେରିୱାଦିତଂ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ଉଦରଭେରିୱାଦିତମ୍ପି , ସବ୍ବମ୍ପେତଂ ୱାଦିତମେୱ। ‘‘ଦସ୍ସନସୱନତ୍ଥାଯା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ୱିରୂପେକସେସନଯେନ ‘‘ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ଯଥାସକଂ ୱିସଯସ୍ସ ଆଲୋଚନସଭାୱତାଯ ୱା ‘‘ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ’’ ଇଚ୍ଚେୱ ୱୁତ୍ତଂ।

୨୧୮୪। ପୁବ୍ବପଯୋଗଦୁକ୍କଟେନ ସହ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ନଚ୍ଚସ୍ସା’’ତିଆଦି। ଗୀତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱାଦିତସ୍ସା’’ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି।

୨୧୮୫।ଏକପଯୋଗେନାତି ଏକଦିସାୱଲୋକନପଯୋଗେନ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ମିମ୍ପି…ପେ… ସିଯୁ’’ନ୍ତି। ପସ୍ସତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ତେସନ୍ତି ଯେସଂ ନଚ୍ଚଂ ପସ୍ସତି। ପି-ସଦ୍ଦେନ ୱାଦିତମ୍ପି ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ଯଥାହ ‘‘ତେସଂଯେୱ ଗୀତୱାଦିତଂ ସୁଣାତି, ଏକମେୱ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୩୬)।

୨୧୮୬।ଅଞ୍ଞତୋତି ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଦିସାଭାଗେ।

୨୧୮୭। ‘‘ୱିସୁଂ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ସିଯୁ’’ନ୍ତି ଇଦମେୱ ପକାସେତୁମାହ ‘‘ପଯୋଗଗଣନାଯେତ୍ଥ, ଆପତ୍ତିଗଣନା ସିଯା’’ତି। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ନାନାଦିସାଭାଗେ। ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତାନଂ ଦସ୍ସନସୱନେ ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନଚ୍ଚିତୁ’’ନ୍ତିଆଦି।

୨୧୮୮। ‘‘ନଚ୍ଚ ଇତୀ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ‘‘ନଚ୍ଚାହୀ’’ତିପି ପାଠୋ। ଉପଟ୍ଠାନନ୍ତି ଭେରିସଦ୍ଦପୂଜଂ। ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁନ୍ତି ‘‘ସାଧୂ’’ତି ଅଧିୱାସେତୁଂ। ଇମସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣୱସେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନଚ୍ଚଗୀତେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୨୧୮୯-୯୦।ସବ୍ବତ୍ଥାତି ନଚ୍ଚନାଦୀସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଉପଟ୍ଠାନଂ କରୋମାତି ତୁମ୍ହାକଂ ଚେତିଯସ୍ସ ନଚ୍ଚାଦୀହି ଉପହାରଂ କରୋମାତି। ଉପଟ୍ଠାନଂ ପସତ୍ଥନ୍ତି ଉପଟ୍ଠାନକରଣଂ ନାମ ସୁନ୍ଦରନ୍ତି।

ଯା ଆରାମେଯେୱ ଚ ଠତ୍ୱା ପସ୍ସତି ୱା ସୁଣାତି ୱାତି ଯୋଜନା, ଇଧ ‘‘ଅନ୍ତରାରାମେ ୱା’’ତିଆଦି ସେସୋ। ‘‘ଆରାମେ ଠତ୍ୱା ଅନ୍ତରାରାମେ ୱା ବହିଆରାମେ ୱା ନଚ୍ଚାଦୀନି ପସ୍ସତି ୱା ସୁଣାତି ୱା, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୩୭) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଠତ୍ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ସବ୍ବେସୁପି ଇରିଯାପଥେସୁ ଲବ୍ଭତି। ଆରାମେ ଠତ୍ୱାତି ନ କେୱଲଂ ଠତ୍ୱାୱ, ତତୋ ଗନ୍ତ୍ୱାପି ସବ୍ବିରିଯାପଥେହିପି ଲଭତି। ‘‘ଆରାମେ ଠିତା’’ତି (ପାଚି। ୮୩୭) ପନ ଆରାମପରିଯାପନ୍ନଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଇତରଥା ନିସିନ୍ନାପି ନ ଲଭେଯ୍ଯାତି ଗଣ୍ଠିପଦାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ଭିକ୍ଖୂନମ୍ପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୨୧୯୧। ଯା ଅତ୍ତନୋ ଠିତୋକାସଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପଯୋଜିତଂ ପସ୍ସତି ୱା ସୁଣାତି ୱାତି ଯୋଜନା। ଠିତୋକାସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗତିନିୱତ୍ତିସାମଞ୍ଞେନ ସଯିତନିସିନ୍ନମ୍ପି ଗଯ୍ହତି। ତଥାରୂପା ହି କାରଣା ଗନ୍ତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତିଯା ୱାପୀତି ଯୋଜନା। କାରଣଂ ନାମ ସଲାକଭତ୍ତାଦିକାରଣଂ। ଯଥାହ ‘‘ସତି କରଣୀଯେତି ସଲାକଭତ୍ତାଦୀନଂ ୱା ଅତ୍ଥାଯ ଅଞ୍ଞେନ ୱା କେନଚି କରଣୀଯେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗତଟ୍ଠାନେ ପସ୍ସତି ୱା ସୁଣାତି ୱା, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୩୭)।

୨୧୯୨। ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ପଟିପଥେ ନଚ୍ଚଂ ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ପସ୍ସତୀତି ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତିଯାପି ଚ ତଥା ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଜ୍ଝାହାରଯୋଜନା। ପଟିପଥେତି ଗମନମଗ୍ଗାଭିମୁଖେ। ଆପଦାସୁପୀତି ତାଦିସେନ ଉପଦ୍ଦୱେନ ଉପଦ୍ଦୁତା ସମଜ୍ଜଟ୍ଠାନଂ ପୱିସତି, ଏୱଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତିଯା ୱା ସୁଣନ୍ତିଯା ୱା ଅନାପତ୍ତି।

୨୧୯୩।ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଏଳକଲୋମସିକ୍ଖାପଦେନ ସମଂ ମତଂ ‘‘ସମାନ’’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାତଂ।

ଦସମଂ।

ଲସୁଣୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

୨୧୯୪-୫।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ରତ୍ତନ୍ଧକାରସ୍ମିଂ ଅପ୍ପଦୀପେ ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକିକା ସଚେ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା। ରତ୍ତନ୍ଧକାରସ୍ମିନ୍ତି ରତ୍ତିୟଂ। ରତ୍ତିପରିୟାୟୋ ହି ରତ୍ତନ୍ଧକାର-ସଦ୍ଦୋ। ଯଥାହ ପଦଭାଜନେ ''ରତ୍ତନ୍ଧକାରେତି ଓଗ୍ଗତେ ସୂରିୟେ''ତି (ପାଚି। ୮୪୦)। ଅପ୍ପଦୀପେତି ପଜ୍ଜୋତଚନ୍ଦସୂରିୟଅଗ୍ଗୀସୁ ଏକେନାପି ଅନୋଭାସିତେ, ଇମିନା ରତ୍ତିକ୍ଖେତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତି। ''ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟା''ତି ଇମିନା ଗମନନିସିନ୍ନସୟନସଙ୍ଖାତଂ ଇରିୟାପଥତ୍ତିକଞ୍ଚ ଉପଲକ୍ଖିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱଜିରବୁଦ୍ଧିନା ''ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ଏତ୍ଥ ଠାନାପଦେସେନ ଚତୁବ୍ବିଧୋପି ଇରିୟାପଥୋ ସଙ୍ଗହିତୋ, ତସ୍ମା ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଚଙ୍କମନାଦୀନି କରୋନ୍ତିଯାପି ପାଚିତ୍ତିୟଞ୍ଚ ଉପଲବ୍ଭତୀ''ତି (ୱଜିର। ଟୀ। ପାଚିତ୍ତିୟ ୮୩୯ ଥୋକଂ ୱିସଦିସଂ)। ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିନ୍ତି ସନ୍ତିଟ୍ଠିତୁଂ, ସଲ୍ଲପିତୁଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞୁନା ମନୁସ୍ସପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ।

ରହସ୍ସାଦୱସେନ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତିଯା ୱା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୧୯୬-୭। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ସଚେ ମନୁସ୍ସପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱା ସଲ୍ଲପତି ୱା, ଯକ୍ଖପେତତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ହତ୍ଥପାସଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱା ସଲ୍ଲପତି ୱା, ତସ୍ସା ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ୱିଞ୍ଞୁଗ୍ଗହଣେନ ଅୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସୋ ଅନାପତ୍ତିଂ ନ କରୋତୀତି ଦୀପେତି।

୨୧୯୮।ଅଞ୍ଞୱିହିତାଯାତି ରହୋଅସ୍ସାଦତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଚିନ୍ତେନ୍ତିଯା। ଯଥାହ ''ରହୋଅସ୍ସାଦତୋ ଅଞ୍ଞୱିହିତାୱ ହୁତ୍ୱା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୪୧)। ଚତୁତ୍ଥେନ, ଛଟ୍ଠେନ ଚ ସମୁଟ୍ଠାନେନ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଥେୟ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ। ସନ୍ତିଟ୍ଠନସଲ୍ଲପନୱସେନ କ୍ରିୟଂ। ସଞ୍ଞାୟ ୱିମୋକ୍ଖୋ ଏତସ୍ମିନ୍ତି ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖକଂ।

ପଠମଂ।

୨୧୯୯।ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଓକାସେତି କୁଟ୍ଟାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଓକାସେ। ଇଦଂ ୱଚନଂ।

ଦୁତିୟଂ।

୨୨୦୦। ତତିୟେ ''ଅଜ୍ଝୋକାସେ''ତି ଚ ଚତୁତ୍ଥେ ''ରଥିକାୟ, ବ୍ୟୂହେ, ସିଙ୍ଘାଟକେ''ତି ପଦାନି ଚ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସନ୍ଧାୟାହ ''ଅପୁବ୍ବଂ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚିପୀ''ତି। ଏତ୍ଥ ''ୱତ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି ସେସୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ରଥିକାଯାତି ରଚ୍ଛାୟ। ବ୍ୟୂହେତି ଅନିବ୍ବିଦ୍ଧରଚ୍ଛାୟ। ସିଙ୍ଘାଟକେତି ଚଚ୍ଚରେ ଓକାସେ, ତିକୋଣଂ ୱା ଚତୁକୋଣଂ ୱା ମଗ୍ଗସମୋଧାନଟ୍ଠାନେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତତିୟଚତୁତ୍ଥାନି।

୨୨୦୧-୨। ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପୁରେଭତ୍ତଂ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ସାମିକେ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପକ୍କମେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିୟ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୮୫୫) ୱଚନତୋ ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପୁରେଭତ୍ତଂ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଛଦନନ୍ତୋ ଆସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ସାମିକେ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଅନୋୱସ୍ସକପ୍ପଦେସଂ ଅତିକ୍କମେତି, ଯା ଚ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ୱା ନିସୀଦିତ୍ୱା ସଚେ ଉପଚାରଂ ଅତିକ୍କମେତି, ତସ୍ସା ପଠମେ ପଦେ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି, ଦୁତିୟେ ପଦେ ପାଚିତ୍ତି ପରିୟାପୁତାତି ଯୋଜନା। ''ଆସନେ''ତି ଇମିନା ପଲ୍ଲଙ୍କମାଭୁଜିତ୍ୱା ନିସୀଦନାରହମାସନଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଯଥାହ – ''ଆସନଂ ନାମ ପଲ୍ଲଙ୍କସ୍ସ ଓକାସୋ ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ପାଚି। ୮୫୬)। ଅନୋୱସ୍ସପ୍ପଦେସନ୍ତି ନିବ୍ବକୋସବ୍ଭନ୍ତରଂ। ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଆପତ୍ତିଖେତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଉପଚାରମ୍ପି ୱା ସଚେ''ତି। ଉପଚାରନ୍ତି ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ପଦେସଂ। ଯଥାହ ଗଣ୍ଠିପଦେ ''ଉପଚାରୋ ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥୋ''ତି।

୨୨୦୩।''ତଥା''ତି ଇମିନା ''ଦୁକ୍କଟଂ ସମୁଦୀରିତ''ନ୍ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି। ଆପୁଟ୍ଠେ ଅନାପୁଟ୍ଠସଞ୍ଞାୟ ଆପୁଟ୍ଠେ ୱିଚିକିଚ୍ଛତୋ ପକ୍କମନ୍ତିଯା ତଥା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଭିକ୍ଖୁନିଯା''ତି ସମ୍ବନ୍ଧିନିୟା ସମାନତ୍ତା ''ୱିଚିକିଚ୍ଛନ୍ତିଯା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସୱସେନ ''ୱିଚିକିଚ୍ଛତୋ''ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି

ଦସ୍ଟଙ୍କଂ।

୨୨୦୪।ଗିଲାନାଯାତି ଯା ତାଦିସେନ ଗେଲଞ୍ଞେନ ଆପୁଚ୍ଛିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଆପଦାସୂତି ଘରେ ଅଗ୍ଗି ଉଟ୍ଠିତୋ ହୋତି ଚୋରା ୱା, ଏୱରୂପେ ଉପଦ୍ଦୱେ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପକ୍କମନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୨୦୫-୬।''ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ୱଜନ୍ତିଯା''ତି ଚ ନିସୀଦନନିପଜ୍ଜନାୱସାନଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ପାଚିତ୍ତିଯଂ ପନ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ସାମିକେ ''ଇଧ ନିସୀଦାମ ୱା ସଯାମ ୱା''ତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନନିପନ୍ନପଚ୍ଚଯା ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ସାମିକେ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଆସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ଏକା ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଏସ ନଯୋ ''ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା''ତିଆଦୀସୁପି।

ଯଥା ପନ ତତ୍ଥ ଅସଂହାରିମେ ଅନାପତ୍ତି, ଏୱମିଧ ଧୁୱପଞ୍ଞତ୍ତେ ୱା ଅନାପତ୍ତୀତି।

ଛଟ୍ଠଂ।

୨୨୦୭।ତିସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ସଚିତ୍ତକେହି ତୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠାନତୋ।

ଅଟ୍ଠମଂ।

୨୨୦୮। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅତ୍ତାନମ୍ପି ୱା ପରମ୍ପି ୱା ନିରଯବ୍ରହ୍ମଚରିଯେହି ଅଭିସପେଯ୍ଯ, ତସ୍ସା ୱାଚତୋ ୱାଚତୋ ସିଯା ପାଚିତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଅଭିସପେଯ୍ଯାତି ସପଥଂ କରେଯ୍ଯ, ''ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତାମି, ଅୱୀଚିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତାମୀ''ତି ଅତ୍ତାନଂ ୱା ''ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତତୁ, ଅୱୀଚିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତତୂ''ତି ପରଂ ୱା ''ଗିହିନୀ ହୋମି, ଓଦାତୱତ୍ଥା ହୋମୀ''ତି ଅତ୍ତାନଂ ୱା ''ଗିହିନୀ ହୋତୁ, ଓଦାତୱତ୍ଥା ହୋତୂ''ତି ପରଂ ୱା ଅଭିସପେଯ୍ଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୨୧୦। ଅକ୍କୋସତି ଅତ୍ତାନଂ ୱା ପରଂ ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତିକପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାୱେମତିକାଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାୱସେନ। ସେସାଯାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା ଅକ୍କୋସତି, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏୱଂ ତିକଦୁକ୍କଟଂ।

୨୨୧୧। ଅତ୍ଥଧମ୍ମାନୁସାସନିଂ ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା ୱଦନ୍ତୀନଂ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅତ୍ଥପୁରେକ୍ଖାରାଯାତି ଅଟ୍ଠକଥଂ କଥେନ୍ତିଯା। ଧମ୍ମପୁରେକ୍ଖାରାଯାତି ପାଳିଂ ୱାଚେନ୍ତିଯା। ଅନୁସାସନିପୁରେକ୍ଖାରାଯାତି 'ଇଦାନିପି ତ୍ୱଂ ଏଦିସା, ସାଧୁ ୱିରମସ୍ସୁ, ନୋ ଚେ ୱିରମସି, ଅଦ୍ଧା ପୁନ ଏୱରୂପାନି କମ୍ମାନି କତ୍ୱା ନିରଯେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସସି, ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସସୀ'ତି ଏୱଂ ଅନୁସାସନିଯଂ ଠତ୍ୱା ୱଦନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୭୮)।

ନୱମଂ।

୨୨୧୨।ୱଧିତ୍ୱାତି ସତ୍ଥାଦୀହି ପହରିତ୍ୱା। ୱଧିତ୍ୱା ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ପାଠଇଯଂ ''ୱଧିତ୍ୱା ୱଧିତ୍ୱା''ତି (ପାଚି। ୮୮୦) ୱୁତ୍ତଂ ଆମେଡିତଂ ସୂଚେତି।

୨୨୧୩।ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। କାଯୱାଚାଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ, ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତିପି ଏତସ୍ସେୱ ନାମଂ।

ଦସମଂ।

ଅନ୍ଧକାରୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

୨୨୧୪। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ନଗ୍ଗା ଅନିୱତ୍ଥା ଅପାରୁତା ହୁତ୍ୱା ନହାଯତି, ଅସ୍ସା ସବ୍ବପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ। ତସ୍ସ ନହାନସ୍ସ ୱୋସାନେ ପରିଯୋସାନେ ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଜିନୱୁତ୍ତଂ ଜିନେନ ଭଗୱତା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଦୋସଂ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିଂ ସମୁପେତି ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ଭିକ୍ଖୁନି ଦୋସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସୋ କତୋ।

୨୨୧୫।ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରାତି ଅଚ୍ଛିନ୍ନୋଦକସାଟିକଚୀୱରା। ନଟ୍ଠଚୀୱରାତି ଚୋରାଦୀହି ନଟ୍ଠୋଦକସାଟିକଚୀୱରା। ଆପଦାସୁ ୱାତି ''ମହଗ୍ଘଂ ଇମଂ ଦିସ୍ୱା ଚୋରାପି ହରେୟ୍ୟୁ''ନ୍ତି ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ୱା ନଗ୍ଗାଯ ନହାଯନ୍ତିଯା ନ ଦୋସୋ।

ପଠମଂ।

୨୨୧୬।ଦୁତିଯେତି ''ଉଦକସାଟିକଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁନିଯା କାରଯମାନାଯା''ତିଆଦିସିକ୍ଖାପଦେ (ପାଚି। ୮୮୮)।

ଦୁତିଯଂ।

୨୨୧୭-୮।ଦୁସ୍ସିବିତଂ ଚୀୱରନ୍ତି ଅସକ୍କଚ୍ଚସିବିତଂ ଚୀୱରଂ। ୱିସିବେତ୍ୱାତି ଦୁସ୍ସିବିତଂ ପୁନ ସିବନତ୍ଥାଯ ସଯଂ ୱା ୱିଗତସିବନଂ କତ୍ୱା। ''ୱିସିବାପେତ୍ୱା''ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ''ୱିସିବେତ୍ୱା ୱା ୱିସିବାପେତ୍ୱା ୱା''ତି (ପାଚି। ୮୯୩)। ଅନନ୍ତରାଯାତି ଦସସୁ ଅନ୍ତରାଯେସୁ ଅଞ୍ଞତରନ୍ତରାଯରହିତା। ତଂ ୱିସିବିତଂ, ୱିସିବାପିତଂ ୱା ଚୀୱରଂ। ''ଅନନ୍ତରାଯା ତଂ ପଚ୍ଛା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସୋ କତୋ। ନ ସିବେୟ୍ୟାତି ଏତ୍ଥାପି ''ନ ସିବାପେୟ୍ୟା''ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ''ନେୱ ସିବେୟ୍ୟ, ନ ସିବାପନାଯ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ କରେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୮୯୩)।

ଚତୁପଞ୍ଚାହନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଉତ୍ତରିଛପ୍ପଞ୍ଚୱାଚାହି (ପାଚି। ୬୨-୬୪), ଉତ୍ତରିଦିରତ୍ତତିରତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ପାଚି। ୫୧-୫୨) ୱିଯ ଅପ୍ପସଙ୍ଖ୍ୟାଯ ବହୁସଙ୍ଖ୍ୟାଯଂ ଅନ୍ତୋଗଧତ୍ତେପି ଉଭଯୱଚନଂ ଲୋକୱୋହାରୱସେନ ୱଚନସିଲିଟ୍ଠତାଯାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଧୁରେତି ସିବନୁସ୍ସାହେ। ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠମତ୍ତେ।

୨୨୧୯।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାତି ତୀସୁ ୱାରେସୁ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସେସାଯାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱାରତ୍ତଯେ ଦୁକ୍କଟତ୍ତଯଂ।

୨୨୨୦।ଉଭିନ୍ନନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାନୁପସମ୍ପନ୍ନାନଂ। ଅଞ୍ଞସ୍ମିନ୍ତି ଚୀୱରତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ। ଅନ୍ତରାଯେପି ୱା ସତୀତି ରାଜଚୋରାଦିଅନ୍ତରାଯାନଂ ଦସନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରେ ସତି।

୨୨୨୧।''ଧୁରନିକ୍ଖେପନଂ ନାମ, ସମୁଟ୍ଠାନମିଦଂ ମତ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ''ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୯୩) ୱୁତ୍ତମେୱ ଗହେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ, ତେରସସୁ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସେସୁ ''ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ୱିସୁଂ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ମାତିକଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ''ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଚୀୱରସିବନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା, ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସେସୁ ଅନ୍ତୋଗଧମେୱ। ତସ୍ମା ''ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ଇଦଂ ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନସ୍ସେୱ ପରିଯାଯୋତି ଗହେତବ୍ବଂ।

ତତିଯଂ।

୨୨୨୨। ପଞ୍ଚ ଅହାନି ପଞ୍ଚାହଂ, ପଞ୍ଚାହମେୱ ପଞ୍ଚାହିକଂ। ''ଅତିକ୍କମେୟ୍ୟା''ତି କିରିଯାଯ ଦ୍ୱିକମ୍ମକତ୍ତା ''ପଞ୍ଚାହିକ''ନ୍ତି ଚ ''ସଙ୍ଘାଟିଚାର''ନ୍ତି ଚ ଉପଯୋଗତ୍ଥେ ଏୱ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ସଙ୍ଘଟିତଟ୍ଠେନ ସଙ୍ଘାଟି, ଇତି ୱକ୍ଖମାନାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚୀୱରାନମେୱାଧିୱଚନଂ, ସଙ୍ଘାଟୀନଂ ଚାରୋ ସଙ୍ଘାଟିଚାରୋ, ପରିଭୋଗୱସେନ ୱା ଓତାପନୱସେନ ୱା ପରିୱତ୍ତନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ''ପଞ୍ଚାହିକଂ ସଙ୍ଘାଟିଚାରଂ ଅତିକ୍କମେୟ୍ୟାତି ପଞ୍ଚମଂ ଦିୱସଂ ପଞ୍ଚ ଚୀୱରାନି ନେୱ ନିୱାସେତି ନ ପାରୁପତି ନ ଓତାପେତି ପଞ୍ଚମଂ ଦିୱସଂ ଅତିକ୍କାମେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୮୯୯) ୱଚନତୋ ପଞ୍ଚଦିୱସବ୍ଭନ୍ତରେ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅକତ୍ୱା ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିଯା ଚୀୱରଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଯାତିକ୍କମେୟ୍ୟା''ତିଆଦି।

୨୨୨୩।ତିଚୀୱରନ୍ତି ଅନ୍ତରୱାସକୌତ୍ତରାସଙ୍ଗସଙ୍ଘାଟିସଙ୍ଖାତଂ ତିଚୀୱରଞ୍ଚ। ସଂକଚ୍ଚୀତି ଥନୱେଠନସଙ୍ଖାତଂ ଚୀୱରଞ୍ଚ। ଦକସାଟୀତି ଉତୁନିକାଲେ ନିୱାସେତବ୍ବୌଦକସାଟିଚୀୱରଞ୍ଚ। ଇତି ଇମେ ପଞ୍ଚ। ପଞ୍ଚ ତୂତି ପଞ୍ଚ ଚୀୱରାନି ନାମ।

୨୨୨୪-୫।ତିକପାଚିତ୍ତୀତି ପଞ୍ଚାହାତିକ୍କନ୍ତସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଅନତିକ୍କନ୍ତସଞ୍ଞାତି ୱିକପ୍ପତ୍ତଯେ ପାଚିତ୍ତିଯତ୍ତଯଂ ହୋତି। ପଞ୍ଚାହାନତିକ୍କନ୍ତେ ଅତିକ୍କନ୍ତସଞ୍ଞାୱେମତିକାନଂ ୱସେନ ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟଂ।

''ପଞ୍ଚମେ ଦିୱସେ''ତିଆଦି ଅନାପତ୍ତିୱାରସନ୍ଦସ୍ସନଂ। ନିସେୱତୀତି ନିୱାସେତି ୱା ପାରୁପତି ୱା। ଓତାପେତୀତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ, ଓତାପେତି ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆପଦାସୁପୀତି ମହଗ୍ଘଂ ଚୀୱରଂ, ନ ସକ୍କା ହୋତି ଚୋରଭଯାଦୀସୁ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ଏୱରୂପେ ଉପଦ୍ଦୱେ ଅନାପତ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୨୨୬। ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ସଙ୍କମେତବ୍ବଚୀୱରଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଗହେତ୍ୱା ଯା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା, ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ସନ୍ତକଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ତସ୍ସା ଅୱତ୍ୱା ଆଦାଯ ପୁନ ତସ୍ସା ଦାତବ୍ବଂ, ଅଦତ୍ୱା ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ପଟିସେୱତି, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। "ସଙ୍କମେତବ୍ବଚୀୱରଂ ସଙ୍କମନୀଯ"ନ୍ତି ପରିଯାଯସଦ୍ଦା ଏତେ। ଯଥାହ "ଚୀୱରସଙ୍କମନୀଯନ୍ତି ସଙ୍କମେତବ୍ବଚୀୱରଂ, ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ସନ୍ତକଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଗହିତଂ ପୁନ ପଟିଦାତବ୍ବଚୀୱରନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ"ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୦୩)।

୨୨୨୭।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି "ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା…ପେ… ୱେମତିକା …ପେ… ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା ଚୀୱରସଙ୍କମନୀଯଂ ଧାରେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା"ତି (ପାଚି। ୯୦୫) ଏୱଂ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ପାଳିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସେସାଯାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ। "ତିକଦୁକ୍କଟ"ନ୍ତି ଇଦଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଆପଦାସୂତି ସଚେ ଅପାରୁତଂ ୱା ଅନିୱତ୍ଥଂ ୱା ଚୋରା ହରନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ୱା।

୨୨୨୮। ଏତଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ କଥିନେନ ତୁଲ୍ଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ଗହଣଂ, ପରିଭୋଗୋ ଚ କ୍ରିଯଂ। ଅନାପୁଚ୍ଛନଂ ଅକ୍ରିଯଂ।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୨୨୯।ଲଭିତବ୍ବଂ ତୁ ଚୀୱରନ୍ତି ଲଭିତବ୍ବଂ ୱିକପ୍ପନୁପଗଂ ଚୀୱରଂ। ନିୱାରେତୀତି ଯଥା ତେ ଦାତୁକାମା ନ ଦେନ୍ତି, ଏୱଂ ଅନ୍ତରାଯଂ ପରକ୍କମତି। ପାଚିତ୍ତିଂ ପରିଦୀପଯେତି ସଚେ ତସ୍ସା ୱଚନେନ ତେ ନ ଦେନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱଦେଯ୍ଯାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୨୩୦। ଏତ୍ଥ ପଠମଂ "ସଙ୍ଘସ୍ସା"ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଗଣସ୍ସାତି ଦ୍ୱେ ତଯୋୱ ଗହେତବ୍ବା। ଲାଭେତି ଏତ୍ଥ "ନିୱାରିତେ"ତି ସେସୋ। ସଚେ ଅଞ୍ଞଂ ପରିକ୍ଖାରଂ ନିୱାରେତି, ତତ୍ଥେୱ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅଞ୍ଞନ୍ତି ୱିକପ୍ପନୁପଗଚୀୱରତୋ ଅଞ୍ଞଂ। ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଥାଲକାଦୀନଂ ୱା ସପ୍ପିତେଲାଦୀନଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ।

୨୨୩୧।ଆନିସଂସଂ ନିଦସ୍ସେତ୍ୱାତି "କିତ୍ତକଂ ଅଗ୍ଘନକଂ ଦାତୁକାମତ୍ଥାତି ପୁଚ୍ଛତି, 'ଏତ୍ତକଂ ନାମା'ତି ୱଦନ୍ତି, 'ଆଗମେଥ ତାୱ, ଇଦାନି ୱତ୍ଥୁ ମହଗ୍ଘଂ, କତିପାହେନ କପ୍ପାସେ ଆଗତେ ସମଗ୍ଘଂ ଭୱିସ୍ସତୀ"ତି ଏୱଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା। ନ ଦୋସତାତି ନ ଦୋସୋ, ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଛଟ୍ଠଂ।

୨୨୩୨-୩।ଧମ୍ମିକଂ ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା କରିଯମାନଂ ଚୀୱରାନଂ ୱିଭଙ୍ଗଂ ଭାଜନଂ ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ପଟିସେଧେଯ୍ଯ ପଟିବାହେଯ୍ଯ, ତସ୍ସା ଏୱଂ ପଟିସେଧେନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଅଧମ୍ମେ ଧମ୍ମସଞ୍ଞାଯ ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଉଭୋ ୱେମତିକାଯ ୱାତି ଉଭୋସୁ ୱେମତିକାଯ। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ସୁ-ସଦ୍ଦଲୋପୋ। ଧମ୍ମିକେ ଅଧମ୍ମିକେ ଚୀୱରୱିଭଙ୍ଗେ ୱେମତିକାଯ ପଟିବାହନ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ "ଧମ୍ମିକେ ୱେମତିକା ପଟିବାହତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅଧମ୍ମିକେ ୱେମତିକା ପଟିବାହତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା"ତି। ଆନିସଂସଂ ନିଦସ୍ସେତ୍ୱାତି "ଏକିସ୍ସା ଏକଂ ସାଟକଂ ନପ୍ପହୋତି, ଆଗମେଥ ତାୱ, କତିପାହେନେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ତତୋ ଭାଜେସ୍ସାମୀ"ତି (ପାଚି। ୯୧୪) ଏୱଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା।

ସତ୍ତମଂ।

୨୨୩୫-୬। ନିୱାସନୁପଗଂ ୱା ତଥା ପାରୁପନୁପଗଂ ୱା କପ୍ପବିନ୍ଦୁକତଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଚୀୱରଂ ପଞ୍ଚ ସହଧମ୍ମିକେ ଚ ମାତାପିତରୋପି ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଗହଟ୍ଠସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ୱା ଯଦି ଦଦେଯ୍ଯ, ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯଂ ପରିଯାପୁତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ "ପିତରୋ"ତି ମାତା ଚ ପିତା ଚ ମାତାପିତରୋତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ୱିରୂପେକସେସୱସେନ ନିଦ୍ଦେସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୨୨୩୭।ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ତା ପନ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ଚୀୱରାନଂ ଗଣନାଯ ୱସେନ ଗଣେତବ୍ବାତି ଯୋଜନା।

୨୨୩୮। ତାୱ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୋ କାଲୋ ଏତସ୍ସାତି ତାୱକାଲିକଂ, ଚୀୱରଂ। "ଅଞ୍ଞସ୍ସା"ତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତସ୍ସ ଦୂରତ୍ତା ପୁନପି "ଅଞ୍ଞେସ"ନ୍ତି ଆହ,

ସୋଯେଓଣ୍ଡୋ।

ଅଟ୍ଠମଂ।

୨୨୩୯। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ‘‘ସଚେ ମଯଂ ସକ୍କୋମ, ଦସ୍ସାମ କରିସ୍ସାମାତି ଏୱଂ ୱାଚା ଭିନ୍ନା ହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତାଯ ଦୁବ୍ବଲାଯ ଚୀୱରପଚ୍ଚାସାଯ ଚୀୱରସ୍ସ ୱିଭଙ୍ଗଂ ନିସେଧେତ୍ୱା ଚୀୱରେ କାଲଂ ଅତିକ୍କମେଯ୍ୟ, ଅସ୍ସା ଦୋସତା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଚୀୱରେ କାଲନ୍ତି ‘‘ଚୀୱରକାଲସମଯୋ ନାମ ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ୱସ୍ସାନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମୋ ମାସୋ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ପଞ୍ଚମାସା’’ତି (ପାଚି। ୯୨୨) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ ଚୀୱରକାଲଂ। ଅତିକ୍କମେଯ୍ୟାତି ‘‘ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ୱସ୍ସାନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମଂ ଦିୱସଂ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ କଥିନୁଦ୍ଧାରଦିୱସଂ ଅତିକ୍କାମେତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୱିଧିଂ ଅତିକ୍କାମେଯ୍ୟ।

୨୨୪୦। ‘‘ଅଦୁବ୍ବଲଚୀୱରେ ଦୁବ୍ବଲଚୀୱରସଞ୍ଞା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି ୱଚନତୋ ସୁଦୁବ୍ବଲନ୍ତି ଚେତସାତି ଏତ୍ଥ ସୁ-ସଦ୍ଦୋ ପଦପୂରଣେ। ଉଭୋସୁତି ଦୁବ୍ବଲେ, ଅଦୁବ୍ବଲେ ଚ। କଙ୍ଖିତାଯ ୱାତି ୱେମତିକାଯ ୱା।

୨୨୪୧।ଆନିସଂସଂ ନିଦସ୍ସେତ୍ୱାତି ‘‘କିଞ୍ଚାପି ‘ନ ମଯଂ ଅଯ୍ୟେ ସକ୍କୋମା’ତି ୱଦନ୍ତି, ଇଦାନି ପନ ତେସଂ କପ୍ପାସୋ ଆଗମିସ୍ସତି, ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ପୁରିସୋ ଆଗମିସ୍ସତି , ଅଦ୍ଧା ଦସ୍ସତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୨୧) ଏୱଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା।

ନୱମଂ।

୨୨୪୨।ଧମ୍ମିକଂ କଥିନୁଦ୍ଧାରନ୍ତି ‘‘ଧମ୍ମିକୋ ନାମ କଥିନୁଦ୍ଧାରୋ ସମଗ୍ଗୋ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଉଦ୍ଧରତୀ’’ତି (ପାଚି। ୯୨୯) ୱୁତ୍ତଂ କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ।

୨୨୪୩।ଯସ୍ସାତି ଯସ୍ସ କଥିନସ୍ସ। ଅତ୍ଥାରମୂଲକୋ ଆନିସଂସୋ ନାମ ‘‘ଯୋ ଚ ତତ୍ଥ ଚୀୱରୁପ୍ପାଦୋ, ସୋ ନେସଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି (ମହାୱ। ୩୦୬) ଅନୁଞ୍ଞାତୋ ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଚୀୱରୱତ୍ଥାନିସଂସୋ। ଉଦ୍ଧାରମୂଲକୋ ନାମ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରଂ କାରାପେନ୍ତେହି ଉପାସକେହି ଦିଯ୍ୟମାନଚୀୱରୱତ୍ଥାନିସଂସୋ।

୨୨୪୫।ସମାନିସଂସୋପୀତି ଅତ୍ଥାରଆନିସଂସେନ ସମାନିସଂସୋପି ଉବ୍ଭାରୋ। ସଦ୍ଧାପାଲନକଆରଣାତି ପସାଦାନୁରକ୍ଖନତ୍ଥାଯ ଦାତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ଆନିସଂସଂ ନିଦସ୍ସେତ୍ୱାତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଜିଣ୍ଣଚୀୱରୋ, କଥିନାନିସଂସମୂଲକୋ ମହାଲାଭୋ’’ତି ଏୱରୂପଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା।

୨୨୪୬। ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ସଦ୍ଧିଂ ସେସଂ ପନ ୱିନିଚ୍ଛଯଜାତଂ ଅସେସେନ ସଙ୍ଘକାରେନ ସତ୍ତମେନ ସିକ୍ଖାପଦେନ ସମଂ ମତଂ ‘‘ସଦିସ’’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାତଂ। କିଞ୍ଚିପି ଅପ୍ପକମ୍ପି ଅପୁବ୍ବଂ ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯତୋ ଅଞ୍ଞଂ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

ଦସମଂ।

ନଗ୍ଗୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

୨୨୪୭। ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଦ୍ୱେ ଏକମଞ୍ଚେ ତୁୱଟ୍ଟେଯ୍ୟୁଂ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୩୩) ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଏକାଯା’’ତିଆଦି। ଏକାଯାତି ଏକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା। ଅପରାତି ଅଞ୍ଞା ଉପସମ୍ପନ୍ନା। ନିପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଏକମଞ୍ଚେ’’ତି ସେସୋ। ଦ୍ୱେତି ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ।

୨୨୪୮-୯।‘‘ଏକାଯ ଚା’’ତିଆଦି ଅନାପତ୍ତିୱାରନିଦ୍ଦେସୋ। ଉଭୋ ୱାପି ସମଂ ନିସୀଦନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏଠଅକେନାତି ଏଠଅକଲୋମସିକ୍ଖାପଦେନ।

ପଠମଂ।

୨୨୫୦-୧ ।ପାୱାରକଟସାରାଦିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭୁମ୍ମେକୱଚନଂ। ''ସଂହାରିମେସୂ''ତି ଇମିନା ସମାନାଧିକରଣତ୍ତା ବହୁୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ ୱଚନୱିପଲ୍ଲାସେନେତ୍ଥ ଏକୱଚନନିଦ୍ଦେସୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ପାୱାରୋ ଚ କଟସାରୋ ଚ ତେ ଆଦି ୟସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଂ। ଏକକନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରିତବ୍ବନିଦସ୍ସନଂ। ଏକମେୱ ଏକକଂ। ସଂହାରିମେସୁ ପାୱାରାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ''ପାୱାରୋତି କୋଜୱାଦୟୋ''ତି ୱଦନ୍ତି। କଟସାରୋତି କଟୋୟେୱ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ସୟନାରହଂ ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେନେୱାତି ୟଂ ଅତ୍ଥତଂ, ତେନେୱ। ପାରୁପିତ୍ୱା ସଚେ ୟା ପନ ଦ୍ୱେ ସହେୱ ନିପଜ୍ଜନ୍ତି, ତାସଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ୟୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ଅତ୍ଥରଣପାୱୁରଣକିଚ୍ଚେ ଏକସ୍ସେୱ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ଏକସ୍ସ ଅନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ଥରଣଞ୍ଚ ଏକସ୍ସ ଅନ୍ତସ୍ସ ପାରୁପନଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାୟତି। ୟଥାହ ''ସଂହାରିମାନଂ ପାୱାରତ୍ଥରଣକଟସାରକାଦୀନଂ ଏକଂ ଅନ୍ତଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଏକଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ତୁୱଟ୍ଟେନ୍ତୀନମେତଂ ଅଧିୱଚନ''ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୩୭)।

ଏକସ୍ମିଂ ଏକତ୍ଥରଣେ ୱା ଏକପାୱୁରଣେ ୱା ନିପଜ୍ଜନେ ସତି ତାସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ''ନାନତ୍ଥରଣପାୱୁରଣେ ଏକତ୍ଥରଣପାୱୁରଣସଞ୍ଞା…ପେ… ୱେମତିକା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୯୩୯) ୱୁତ୍ତଂ ଦୁକ୍କଟଦ୍ୱୟଂ।

୨୨୫୨ ।ୱୱତ୍ଥାନଂ ନିଦସ୍ସେତ୍ୱାତି ମଜ୍ଝେ କାସାୱଂ ୱା କତ୍ତରୟଟ୍ଠିଂ ୱା ଅନ୍ତମସୋ କାୟବନ୍ଧନମ୍ପି ଠପେତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦିୱିଧାନଂ। ଆଦିନାତି ଇମସ୍ମିଂୟେୱ ୱଗ୍ଗେ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେନ। ତୁଲ୍ୟନ୍ତି ସମାନଂ।

ଦୁତିୟଂ।

୨୨୫୩ ।ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିୟା। ଅଫାସୁକାରଣାତି ଅଫାସୁକରଣହେତୁ। ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ତସ୍ସା ପୁରତୋ ଚ ଚଙ୍କମନାଦୟୋ ୟଦି କରେୟ୍ୟ, ଏୱଂ କରୋନ୍ତିୟା ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତି ହୋତୀତି ୟୋଜନା। ଚଙ୍କମନାଦୟୋତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ''ତିଟ୍ଠତି ୱା ନିସୀଦତି ୱା ସେୟ୍ୟଂ ୱା କପ୍ପେତି ଉଦ୍ଦିସତି ୱା ଉଦ୍ଦିସାପେତି ୱା ସଜ୍ଝାୟଂ ୱା କରୋତୀ''ତି (ପାଚି। ୯୪୩) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତାନଂ ସଙ୍ଗହୋ।

୨୨୫୪ ।ନିୱତ୍ତନାନଂ ଗଣନାୟାତି ଚଙ୍କମନ୍ତିୟା ଚଙ୍କମସ୍ସ ଉଭୟକୋଟିଂ ପତ୍ୱା ନିୱତ୍ତନ୍ତିୟା ନିୱତ୍ତନଗଣନାୟ। ପୟୋଗତୋୟେୱାତି ପୟୋଗଗଣନାୟେୱ, ଇରିୟାପଥପରିୱତ୍ତନଗଣନାୟେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଦୋସାତି ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତିୟୋ।

୨୨୫୫ ।ପଦାନଂ ଗଣନାୱସାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ୟଥାହ ''ପଦାଦିଗଣନାୟା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୪୩)। ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାତି ୱିକପ୍ପତ୍ତୟସ୍ସ ୱସେନ ପାଚିତ୍ତିୟତ୍ତୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସେସାୟାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାୟ।

୨୨୫୬ ।ନଚ ଅଫାସୁକାମାୟାତି ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିୟା ପୁରତୋ ଚଙ୍କମନାଦୀନି କରୋନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତୀତି ୟୋଜନା।

୨୨୫୭ ।କ୍ରିୟାକ୍ରିୟନ୍ତି ଚଙ୍କମନାଦିକରଣଂ କିରିୟଂ। ଆପୁଚ୍ଛାୟ ଅକରଣଂ ଅକିରିୟଂ। ପାପମାନସନ୍ତି ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ।

ତତିୟଂ।

୨୨୫୮-୯ ।ଅନନ୍ତରାୟାତି ୱିଜ୍ଜମାନେସୁ ରାଜନ୍ତରାୟାଦୀସୁ ଦସସୁ ଅନ୍ତରାୟେସୁ ଅଞ୍ଞତରରହିତା ଭିକ୍ଖୁନୀ। ଦୁକ୍ଖିତନ୍ତି ଗିଲାନଂ। ୟଥାହ ''ଦୁକ୍ଖିତା ନାମ ଗିଲାନା ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ପାଚି। ୯୪୮)। ସହଜୀୱିନିନ୍ତି ସଦ୍ଧିୱିହାରିନିଂ। ୟଥାହ ''ସହଜୀୱିନୀ ନାମ ସଦ୍ଧିୱିହାରିନୀ ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। ଅଞ୍ଞାୟ ୱା ନୁପଟ୍ଠାପେୟ୍ୟାତି ଅଞ୍ଞାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା, ସିକ୍ଖମାନାୟ, ସାମଣେରିୟା ୱା ଗିହିନିୟା ୱା ଉପଟ୍ଠାନଂ ନ କାରାପେୟ୍ୟ। ନୁପଟ୍ଠେୟ୍ୟ ସୟମ୍ପି ୱାତି ୟା ଉପଟ୍ଠାନଂ ନ କରେୟ୍ୟ। ଧୁରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେ ୱାତି ''ନେୱ ଉପଟ୍ଠେସ୍ସାମି, ନ ଉପଟ୍ଠାପନାୟ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଧୁରେ ଉସ୍ସାହେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେୟେୱ। ତସ୍ସାତି ଉପଜ୍ଝାୟାୟ।

ଅନ୍ତେୱାସିନିୟା ୱାପୀତି ପବ୍ବଜ୍ଜାଉପସମ୍ପଦାଧମ୍ମନିସ୍ସୟୱସେନ ଚତୁବ୍ବିଧାସୁ ଅନ୍ତେୱାସିନୀସୁ ଅଞ୍ଞତରାୟ। ଇତରାୟାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାୟ।

୨୨୬୦ ।ଗିଲାନାୟାତି ସୟଂ ଗିଲାନାୟ। ''ଗୱେସିତ୍ୱା ଅଲଭନ୍ତିୟା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ଅଞ୍ଞଂ ଉପଟ୍ଠାୟିକଂ ପରିୟେସିତ୍ୱା ଅଲଭମାନାୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଆପଦାସୁ ଉମ୍ମତ୍ତିକାଦୀନ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ୱଣ୍ଣଲୋପୋପି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଆପଦାସୂତି ତଥାରୂପେ ଉପଦ୍ଦୱେ ସତି। ଧୁରନିକ୍ଖେପନୋଦୟନ୍ତି ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ। ୟଦେତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୨୬୧-୨। ପୁଗ୍ଗଲିକସ୍ସ ଅତ୍ତାଯତ୍ତପରାଯତ୍ତଓସେନ ଅନିଯମିତତ୍ତା ‘‘ସକ’’ନ୍ତି ଇମିନା ନିଯମେତି। ସକଂ ପୁଗ୍ଗଲିକନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକଂ। ଦତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯା’’ତି ସେସୋ। ସକଓାଟନ୍ତି ପରିଓତ୍ତକଦ୍ୱାରକଓାଟସହିତଂ। ଉପସ୍ସଯନ୍ତି ଗେହଂ। ଦ୍ୱାରାଦୀସୂତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗବ୍ଭପମୁଖାନଂ ସଙ୍ଗହୋ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଂ। ବହୂନିପୀତି ନିଦ୍ଧାରେତବ୍ବନିଦସ୍ସନଂ। ବହୂନିପି ଦ୍ୱାରାନି ଓା ବହୂ ଗବ୍ଭେ ଓା ବହୂନି ପମୁଖାନି ଓା। ତନ୍ତି ଯସ୍ସା ଉପସ୍ସଯୋ ଦିନ୍ନୋ, ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ। ନିକ୍ଖଢ଼ନ୍ତିଯାତି ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିଯା। ତସ୍ସାତି ଯା ନିକ୍ଖଢ଼ତି, ତସ୍ସା।

୨୨୬୩।ଏତ୍ଥାତି ନିକ୍ଖଢ଼ନେ। ଏସେଓ ନଯୋତି ‘‘ପଯୋଗଗଣନାଯ ଆପତ୍ତୀ’’ତି ଦସ୍ସିତନଯୋ। ଏତ୍ଥ ପଯୋଗୋ ନାମ ଆଣାପନଂ, ଇମିନା ‘‘ଏକାଯାଣତ୍ତିଯା ଅନେକେସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ଅତିକ୍କାମିତେସୁପି ଏକାଓ ଆପତ୍ତି ହୋତୀ’’ତି ଏଓମାଦିକଂ ଅଟ୍ଠକଥାଗତଓିନିଚ୍ଛଯଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୪୩, ୯୫୨ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୨୬୪। ତେସୁ ଓିନିଚ୍ଛଯେସୁ ଏକଂ ଓିନିଚ୍ଛଯଓିସେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଏତ୍ତକାଓ ଇମଂ ଦ୍ୱାରା’’ତିଆଦି। ଦ୍ୱାରଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ ଦ୍ୱାରଗଣନାପତ୍ତିଯୋ।

୨୨୬୫।ଅକଓାଟମ୍ହାତି ଅକଓାଟବନ୍ଧତୋ ଉପସ୍ସଯା ନିକ୍ଖଢ଼ନ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ସେସାଯାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ। ତିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାଯ, ଓେମତିକାଯ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞାଯ ଚ ଓସେନ ତିକଦୁକ୍କଟଂ। ଉଭିନ୍ନନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନାନୁପସମ୍ପନ୍ନାନଂ। ପରିକ୍ଖାରେସୂତି ପତ୍ତଚୀଓରାଦୀସୁ ପରିକ୍ଖାରେସୁ । ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବେସୁ ପଯୋଗେସୁ, ନିକ୍ଖଢ଼ିଯମାନେସୁ, ନିକ୍ଖଢ଼ାପିଯମାନେସୁ ଚାତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୨୬୬।ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ସମୁଟ୍ଠାନାଦିଓିନିଚ୍ଛଯେନ ସହ ସେସଂ ଓିନିଚ୍ଛଯଜାତଂ ଅସେସେନ ସବ୍ବପ୍ପକାରେନ ସଙ୍ଘିକା ଓିହାରସ୍ମା ନିକ୍ଖଢ଼ନସିକ୍ଖାପଦେନ ସମଂ ମତଂ ‘‘ସଦିସ’’ନ୍ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୨୬୭।ଛଟ୍ଠେତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ସଂସଟ୍ଠା ଓିହରେଯ୍ଯ ଗହପତିନା ଓା ଗହପତିପୁତ୍ତେନ ଓା’’ତିଆଦିମାତିକାଯ (ପାଚି। ୯୫୬) ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦେ। ଇଧ ଓତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଇମସ୍ମିଂ ଓିନଯଓିନିଚ୍ଛଯେ କଥେତବ୍ବଂ। ଅରିଟ୍ଠସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦେନାତି ଅରିଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦେନ। ଓିନିଚ୍ଛଯୋତି ସମୁଟ୍ଠାନାଦିକୋ।

ଛଟ୍ଠଂ।

୨୨୬୮।ସାସଙ୍କସମ୍ମତେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସପ୍ପଟିଭଯେ’’ତି ସେସୋ। ଉଭଯମ୍ପି ହେଟ୍ଠା ଓୁତ୍ତତ୍ଥମେଓ। ଅନ୍ତୋରଟ୍ଠେତି ଯସ୍ସ ଓିଜିତେ ଓିହରତି, ତସ୍ସେଓ ରଟ୍ଠେ। ସାସଙ୍କସମ୍ମତେ ସପ୍ପଟିଭଯେ ଅନ୍ତୋରଟ୍ଠେ ସତ୍ଥେନ ଓିନା ଚାରିକଂ ଚରନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଆପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୨୬୯। ଏଓଂ ଚରନ୍ତିଯା ସଗାମକଟ୍ଠାନେ ଗାମନ୍ତରପ୍ପଓେସେ ଚ ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେ ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ଚ ଓିନଯଞ୍ଞୁନା ଭିକ୍ଖୁନା ପାଚିତ୍ତିଯନଯୋ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିଓିଧାନକ୍କମୋ ଞେଯ୍ୟୋ ଞାତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା।

୨୨୭୦। ସହ ସତ୍ଥେନ ଚରନ୍ତିଯା ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ଖେମଟ୍ଠାନେ ଚରନ୍ତିଯା, ଆପଦାସୁ ଓା ଚରନ୍ତିଯା ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

ସତ୍ତମଂ।

୨୨୭୧।ଅଟ୍ଠମେନଓମେ ଓାପୀତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ତିରୋରଟ୍ଠେ’’ତିଆଦିକେ (ପାଚି। ୯୬୬) ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦେ ଚ ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅନ୍ତୋଓସ୍ସଂ ଚାରିକଂ ଚରେଯ୍ଯ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୭୦) ଓୁତ୍ତନଓମସିକ୍ଖାପଦେ ଚ। ଅନୁତ୍ତାନଂ ନ ଓିଜ୍ଜତି, ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେଓ, ତସ୍ମା ଏତ୍ଥ ମଯା ନ ଓିଚାରୀଯତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଅଟ୍ଠମନଓମାନି।

୨୨୭୨। ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠା ଚାରିକଂ ନ ପକ୍କମେୟ୍ୟ ଅନ୍ତମସୋ ଛପ୍ପଞ୍ଚଯୋଜନାନିପି, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୭୪) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପାଚିତ୍ତୀ’’ତିଆଦି। ଅହଂ ନ ଗମିସ୍ସାମି ନ ପକ୍କମିସ୍ସାମୀତି ଧୁରନିକ୍ଖେପେ କତେ ପାଚିତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ତଥାତି ପାଚିତ୍ତି।

୨୨୭୩। ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠାଯ ପୱାରେତ୍ୱା ଅନ୍ତମସୋ ପଞ୍ଚ ଯୋଜନାନି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦସ୍ସ ସମ୍ଭାୱନତ୍ଥତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଛସୁ’’ତିଆଦି। ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ଛସୁ ଯୋଜନେସୁ ଯଦତ୍ଥି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ କିନ୍ନୁ ନାମ ସିଯା, ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପୱାରେତ୍ୱା ଛ ଯୋଜନାନି ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତିଭାୱୋ ଅୱୁତ୍ତସିଦ୍ଧୋୱାତି ଦୀପେତି।

୨୨୭୪।ତୀଣି ଯୋଜନାନି। ତେନେୱାତି ଯେନ ଗତା, ତେନେୱ ମଗ୍ଗେନ। ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନାତି ଗତମଗ୍ଗତୋ ଅଞ୍ଞେନ ପଥେନ।

୨୨୭୫।ଦସୱିଧେ ଅନ୍ତରାଯସ୍ମିଂ ସତୀତି ୱକ୍ଖମାନେସୁ ଅନ୍ତରାଯେସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ସତି। ତସ୍ସା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଆପଦାସୂତି ଅଚ୍ଛାଦିକାରଣେନ କେନଚି ପଲିବୁଦ୍ଧାଦିଭାୱସଙ୍ଖାତାସୁ ଆପଦାସୁ। ଗିଲାନାଯାତି ସଯଂ ଗିଲାନାଯ। ଦୁତିଯାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅଲାଭେ ୱା ଅପକ୍କମନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି।

୨୨୭୬। ରାଜା ଚ ଚୋରା ଚ ଅମନୁସ୍ସା ଚ ଅଗ୍ଗି ଚ ତୋଯଞ୍ଚ ୱାଳଆ ଚ ସରୀସପା ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ମନୁସ୍ସୋତି ଏତ୍ଥ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ପୁବ୍ବପଦଲୋପୋ ‘‘ଲାବୂନି ସୀଦନ୍ତୀ’’ତିଆଦୀସୁ (ଜା। ୧।୧।୭୭) ୱିଯ। ଜୀୱିତଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଚ ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତି ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦେ ସମାସୋ, ତସ୍ସ ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯସ୍ସ। ଅନ୍ତରାଯା ଏୱ ଅନ୍ତରାଯିକା। ଏତେସଂ ଦସନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଅପକ୍କମନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ଯଥାହ ‘‘ଅନ୍ତରାଯେତି ଦସୱିଧେ ଅନ୍ତରାଯେ। ‘ପରଂ ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ’ତି ନିକ୍ଖନ୍ତା, ନଦିପୂରୋ ପନ ଆଗତୋ, ଚୋରା ୱା ମଗ୍ଗେ ହୋନ୍ତି, ମେଘୋ ୱା ଉଟ୍ଠାତି, ନିୱତ୍ତିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୭୬)।

୨୨୭୭। ଅପକ୍କମନଂ ଅକ୍ରିଯଂ। ଅନାଦରିଯେନ ଆପଜ୍ଜନତୋ ଆହ ‘‘ଦୁକ୍ଖୱେଦନ’’ନ୍ତି।

ଦସମଂ।

ତୁୱଟ୍ଟୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

୨୨୭୮-୮୦।ରାଜାଗାରନ୍ତି ରଞ୍ଞୋ କୀଳଅନଘରଂ। ଚିତ୍ତାଗାରନ୍ତି କୀଳଅନଚିତ୍ତସାଲଂ। ଆରାମନ୍ତି କୀଳଅନୋପୱନଂ। କୀଳଉୟ୍ୟାନନ୍ତି କୀଳଅନତ୍ଥାଯ କତଂ ଉୟ୍ୟାନଂ। କୀଳଆୱାପିନ୍ତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ପାଳଇଯଂ (ପାଚି। ୯୭୯) ପୋକ୍ଖରଣୀ ୱୁତ୍ତା, ସା ପନ ସବ୍ବଜଲାସଯାନଂ କୀଳଆଯ କତାନଂ ଉପଲକ୍ଖଣୱସେନ ୱୁତ୍ତାତି ଆହ ‘‘କୀଳଆୱାପି’’ନ୍ତି, କୀଳଅନତ୍ଥାଯ କତୱାପିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ନାନାକାର’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଯଥାୱୁତ୍ତପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସବ୍ବସଙ୍ଗାହିକୱସେନ ‘‘ତାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ନାନାକାରଂ ରାଜାଗାରଂ ଚିତ୍ତାଗାରଂ ଆରାମଂ କୀଳଉୟ୍ୟାନଂ ୱା କୀଳଆୱାପିଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀନଂ ତାନି ସବ୍ବାନି ଏକତୋ ଦଟ୍ଠୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀନଂ ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପଦେ ପଦେ ଦୁକ୍କଟଂ ମୁନିନା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଯୋଜନା।

ପଞ୍ଚପୀତି ରାଜାଗାରାଦୀନି ପଞ୍ଚପି। ଏକାଯେୱ ପାଚିତ୍ତି ଆପତ୍ତି ପରିଦୀପିତାତି ଯୋଜନା। ତଂ ତଂ ଦିସାଭାଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତି ଚେ, ପାଟେକ୍କାପତ୍ତିଯୋ ପଯୋଗଗଣନାଯ ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୨୮୧। ଗମନବାହୁଲ୍ଲେନ ଆପତ୍ତିବାହୁଲ୍ଲଂ ପକାସେତ୍ୱା ଗୀୱାପରିୱତ୍ତନସଙ୍ଖାତେନ ପଯୋଗବାହୁଲ୍ଲେନାପି ଆପତ୍ତିବାହୁଲ୍ଲଂ ପକାସେତୁମାହ ‘‘ପଯୋଗବହୁତାଯାପି, ପାଚିତ୍ତିବହୁତା ସିଯା’’ତି। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତତ୍ଥ ସବ୍ବତ୍ଥ।

୨୨୮୨। ‘‘ଅୱସେସୋପି ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅନାପତ୍ତି ଚ କଥାମଗ୍ଗୋ ଚ ଅନାପତ୍ତିକଥାମଗ୍ଗୋ, ତେସଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଅନାପତ୍ତିକଥାମଗ୍ଗୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ‘‘ଅନାପତ୍ତି ଆରାମେ ଠିତା ପସ୍ସତୀ’’ତିଆଦିକୋ (ପାଚି। ୯୮୧) ଅନାପତ୍ତିୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଗତୋ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୮୧) ଅୱସେସୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଆରାମେ ଠିତା’’ତି ଏତେନ ଅଜ୍ଝାରାମେ ରାଜାଗାରାଦୀନି କରୋନ୍ତି, ତାନି ପସ୍ସନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଯମନାପତ୍ତିୱାରୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଏତେନେୱ ଅନ୍ତୋଆରାମେ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ନଚ୍ଚାଦୀନି ୱିଯ ରାଜାଗାରାଦୀନିପି ପସ୍ସିତୁଂ ଲଭତୀତିପି ସିଦ୍ଧଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ପିଣ୍ଡପାତାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ମଗ୍ଗେ ହୋନ୍ତି, ତାନି ପସ୍ସତି, ଅନାପତ୍ତି। ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ କେନଚି କରଣୀଯେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ପସ୍ସତି, ଅନାପତ୍ତି। କେନଚି ଉପଦ୍ଦୁତା ପୱିସିତ୍ୱା ପସ୍ସତି, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ଏତେ ଅନାପତ୍ତିୱାରା ସଙ୍ଗହିତା। ନଚ୍ଚଦସ୍ସନ…ପେ… ସହାତି

ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ୱିନିଚ୍ଛୟେନ ସହ ନଚ୍ଚଦସ୍ସନସିକ୍ଖାପଦସଦିସୋୱ।

ପଠମଂ।

୨୨୮୩। ମାନତୋ ପମାଣତୋ ଅତୀତା ଅପେତା ମାନାତୀତା, ଆସନ୍ଦୀ, ତଂ। ୱାଳଏହି ଉପେତୋ ୱାଳଉପେତୋ, ପଲ୍ଲଙ୍କୋ, ତଂ। ‘‘ଆସନ୍ଦୀ ନାମ ଅତିକ୍କନ୍ତପ୍ପମାଣା ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି ୱଚନତୋ ହେଟ୍ଠା ଅଟ୍ଟନିୟା ୱଡ୍ଢକିହତ୍ଥତୋ ଉଚ୍ଚତରପାଦୋ ଆୟାମଚତୁରସ୍ସୋ ମଞ୍ଚପୀଠୱିସେସୋ ଆସନ୍ଦୀ ନାମ ସମଚତୁରସ୍ସାନଂ ଅତିକ୍କନ୍ତପ୍ପମାଣାନମ୍ପି ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା। ‘‘ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ନାମ ଆହରିମେହି ୱାଳେହି କତୋ’’ତି (ପାଚି। ୯୮୪) ୱଚନତୋ ପମାଣଯୁତ୍ତୋପି ଏୱରୂପୋ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଆହରିତ୍ୱା ଯଥାନୁରୂପଟ୍ଠାନେ ଠପେତବ୍ବୱାଳରୂପାନି ଆହରିମୱାଳା ନାମ, ସଂହରିମୱାଳରୂପଯୁତ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ମାନାତୀତଂ ଆସନ୍ଦିଂ ୱା ୱାଳଉପେତଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ୱା ସେୱନ୍ତୀନଂ ଅଭିନିସୀଦନ୍ତୀନଂ, ଅଭିନିପଜ୍ଜନ୍ତୀନଞ୍ଚ ଯାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସବ୍ବା ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତିଂ ଆହ।

୨୨୮୪। ତାସଂ ନିସୀଦନସ୍ସାପି ନିପଜ୍ଜନସ୍ସାପି ପୟୋଗବାହୁଲ୍ଲୱସେନ ପାଚିତ୍ତିୟାନଂ ଗଣନା ହୋତି ଇତି ଏୱଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଏୱଂ ଅୟଂ ଗଣନା ଅଚ୍ଚନ୍ତଯସେନ ଅନନ୍ତପରିୱାରେନ ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ଇଚ୍ଚେୱନ୍ତି ନିପାତସମୁଦାୟୋ, ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ନିଦସ୍ସନେ, ଏୱଂ-ସଦ୍ଦୋ ଇଦମତ୍ଥେ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୨୨୮୫।ପାଦେ ଆସନ୍ଦିୟା ଛେତ୍ୱାତି ଆସନ୍ଦିୟା ପାଦେ ପମାଣତୋ ଅଧିକଟ୍ଠାନଚ୍ଛିନ୍ଦନେନ ଛେତ୍ୱା। ପଲ୍ଲଙ୍କସ୍ସ ପାଦେ ୱାଳକେ ପଲ୍ଲଙ୍କୱାଳକେ, ତେ ହିତ୍ୱା ଅପନେତ୍ୱା, ଅନାପତ୍ତୀତି ସେୱନ୍ତୀନଂ ଅନାପତ୍ତି।

ଦୁତିୟଂ।

୨୨୮୬-୭।ଛନ୍ନନ୍ତି ଖୋମାଦୀନଂ ଛନ୍ନଂ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ସାମିୱଚନଂ। ଅଞ୍ଞତରଂ ସୁତ୍ତନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରିତବ୍ବନିଦସ୍ସନଂ। ହତ୍ଥାତି ହତ୍ଥେନ, କରଣତ୍ଥେ ଚେତଂ ନିସ୍ସକ୍କୱଚନଂ। ଅଞ୍ଛିତନ୍ତି ହତ୍ଥାୟାମେନ ଆକଡ୍ଢିତଂ । ତକ୍କମ୍ହୀତି ତସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଛିତେ ସୁତ୍ତପ୍ପଦେସେ। ତକ୍କମ୍ହୀତି କନ୍ତନସୂଚିମ୍ହି। ୱେଠିତେତି ପଲିୱେଠିତେ।

ସୁତ୍ତକନ୍ତନତୋ ସବ୍ବପୁବ୍ବପୟୋଗେସୂତି ସୁତ୍ତକନ୍ତନତୋ ପୁବ୍ବେସୁ କପ୍ପାସୱିଚିନନାଦିସବ୍ବପୟୋଗେସୁ। ହତ୍ଥୱାରତୋତି ହତ୍ଥୱାରଗଣନାୟ। ଯଥାହ ‘‘କପ୍ପାସୱିଚିନନଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବପୁବ୍ବପୟୋଗେସୁ ହତ୍ଥୱାରଗଣନାୟ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୮୮)।

୨୨୮୮।କନ୍ତିତଂ ସୁତ୍ତନ୍ତି ପଠମମେୱ କନ୍ତିତଂ ଦସିକସୁତ୍ତାଦିଂ। ପୁନ କନ୍ତନ୍ତିୟାତି କୋଟିୟା କୋଟିଂ ସଙ୍ଘାଟେତ୍ୱା ପୁନ କନ୍ତନ୍ତିୟା।

ତତିୟଂ।

୨୨୮୯। ତଣ୍ଡୁଲାନଂ କୋଟ୍ଟନଂ ତୁ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଗିହୀନଂ ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତିୟା ସବ୍ବପୁବ୍ବପୟୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୨୯୦।ଯାଗୁଆଦିସୁ ନିପ୍ଫାଦେତବ୍ବେସୁ ତଦାଧାରାନି ଭାଜନାନି ଗଣେତ୍ୱାୱ ପାଚିତ୍ତିଂ ପରିଦୀପୟେ, ଖଜ୍ଜକାଦୀସୁ ରୂପାନଂ ଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତିଂ ପରିଦୀପୟେତି ଯୋଜନା। ଯାଗୁଆଦିସୂତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଭତ୍ତସୂପାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଖଜ୍ଜକାଦୀସୂତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମଚ୍ଛମଂସାଦିଉତ୍ତରିଭଙ୍ଗାନଂ ସଙ୍ଗହୋ।

୨୨୯୧। ‘‘ସଚେପି ମାତାପିତରୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଯଂକିଞ୍ଚି ବୀଜନିଂ ୱା ସମ୍ମଜ୍ଜନିଦଣ୍ଡଂ ୱା କାରାପେତ୍ୱା ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଟ୍ଠାନେ ଠପେତ୍ୱାୱ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଚେ’’ତିଆଦି। ସଚେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ମାତାପିତରୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’’ତି ସେସୋ। ଅତ୍ତନୋ ଏୱମାଗତାନଂ ମାତାପିତୂନମ୍ପି କିଞ୍ଚି କମ୍ମଂ ଅକାରେତ୍ୱା କିଞ୍ଚି କମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ଭାୱନେ, ତେନ ଅଞ୍ଞେସଂ କଥାୟେୱ ନତ୍ଥୀତି ଦୀପେତି।

୨୨୯୨-୩। ସଙ୍ଘସ୍ସ ଯାଗୁପାନେ ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ସଙ୍ଘଭତ୍ତେପୀ’’ତିଆଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ଅତ୍ତନୋ ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରସ୍ସ ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥାହ ‘‘ଯାଗୁପାନେତି ମନୁସ୍ସେହି ସଙ୍ଘସ୍ସତ୍ଥାୟ କରିୟମାନେ ଯାଗୁପାନେ ୱା ସଙ୍ଘଭତ୍ତେ ୱା ତେସଂ ସହାୟିକଭାୱେନ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଚନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ଚେତିୟପୂଜାୟ ସହାୟିକା ହୁତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଲାଦୀନି ପୂଜେତି, ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୯୩)।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୨୯୪। ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ‘ଏହାୟ୍ୟେ ଇମଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେହୀ’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନା ‘ସାଧୂ’ତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ୱା ସା ପଚ୍ଛା ଅନନ୍ତରାୟିକିନୀ ନେୱ ୱୂପସମେୟ୍ୟ ନ ୱୂପସମାୟ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ କରେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିୟ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୯୫) ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପାଚିତ୍ତି ଧୁରନିକ୍ଖେପେ’’ତିଆଦି। ଧୁରନିକ୍ଖେପେତି ନ ଦାନି ତଂ ୱୂପସମେସ୍ସାମି, ଅଞ୍ଞାହି ୱା ନ ୱୂପସମାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ଧୁରସ୍ସ ଉସ୍ସାହସ୍ସ ନିକ୍ଖେପେ ପାଚିତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଚୀୱରସିବ୍ବନେ ଯଥା ପଞ୍ଚାହପରିହାରୋ ଲବ୍ଭତି, ଇଧ ପନ ତଥା ଏକାହମ୍ପି ପରିହାରୋ ନ ଲବ୍ଭତୀତି ଯୋଜନା।

୨୨୯୫।ସେସନ୍ତି ‘‘ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ୱିନିଚ୍ଛିନନ୍ତୀ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାୱ ୱିନିଚ୍ଛିନାତୀ’’ତିଆଦିକଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଜାତଂ। ତତ୍ଥ ଚୀୱରସିବ୍ବନେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୨୯୬-୭।ଯାପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଗିହୀନଂ ୱା ସହଧମ୍ମିକେ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେସଂ ପରିବ୍ବାଜକପରିବ୍ବାଜିକାନଂ ୱା ଦନ୍ତପୋନୋଦକଂ ୱିନା ଅଜ୍ଝୋହରଣୀୟଂ ଖାଦନୀୟଂ, ଭୋଜନୀୟଂ ୱା କାୟେନ ୱା କାୟପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟେନ ୱା ଦଦାତି, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୨୯୮-୯।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ମୁନିନା ଦନ୍ତକଟ୍ଠୋଦକେ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ କାୟାଦୀହି ସୟଂ ନ ଦେତି ଅଞ୍ଞେନ ଦାପେତି, ତସ୍ସା ଚ କାୟାଦୀହି ଅଦତ୍ୱା ଭୂମିୟଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦେନ୍ତିୟାପି ଯା ବାହିରଲେପଂ ୱା ଦେତି, ତସ୍ସାପି ଉମ୍ମତ୍ତିକାୟ ଚ ନ ଦୋସୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ଛଟ୍ଠଂ।

୨୩୦୦-୧।ଆୱସଥଚୀୱରନ୍ତି ‘‘ଉତୁନିୟୋ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୂ’’ତି ଦିନ୍ନଂ ଚୀୱରଂ। ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଯଂ ‘‘ଆୱସଥଚୀୱର’’ନ୍ତି ନିୟମିତଂ ଚୀୱରଂ, ତଂ ଚତୁତ୍ଥେ ଦିୱସେ ଧୋୱିତ୍ୱା ଅନ୍ତମସୋ ଉତୁନିୟା ସାମଣେରାୟ ୱା ଅଦତ୍ୱା ସଚେ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା। ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ‘‘ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତେ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତସଞ୍ଞା…ପେ… ୱେମତିକା…ପେ… ନିସ୍ସଜ୍ଜିତସଞ୍ଞା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୦୬) ୱୁତ୍ତଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୦୨-୩।ତସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତେ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତସଞ୍ଞାୟ ୱା ୱେମତିକାୟ ୱା ତସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଅଞ୍ଞାସଂ ଉତୁନୀନଂ ଅଭାୱେ ଅଦତ୍ୱାପି ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ପୁନ ପରିୟଯେତି ପୁନ ଉତୁନିୱାରେ ଯଥାକାଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରାଦୀନଞ୍ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ପରିୟଯେତି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସତ୍ତଂ । ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରାଦୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନଟ୍ଠଚୀୱରାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଆପଦାସୁପୀତି ମହଗ୍ଘଚୀୱରଂ ସରୀରତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ସୁପ୍ପତିସାମିତମ୍ପି ଚୋରା ହରନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ସତ୍ତମଂ।

୨୩୦୪।ସକୱାଟକଂୱିହାରନ୍ତି କୱାଟବଦ୍ଧୱିହାରଂ, ଦ୍ୱାରକୱାଟଯୁତ୍ତଂ ସୁଗୁତ୍ତସେନାସନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ରକ୍ଖନତ୍ଥାୟ ଅଦତ୍ୱାତି ‘‘ଇମଂ ଜଗ୍ଗେୟ୍ୟାସୀ’’ତି ଏୱଂ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା।

୨୩୦୫-୬। ‘‘ହୋତି ପାଚିତ୍ତିୟଂ ତସ୍ସା, ଚାରିକଂ ପକ୍କମନ୍ତିୟା’’ତି ୱୁତ୍ତମେୱ ପକାସେତୁମାହ ‘‘ଅନ୍ତୋ ଗାମତୋ’’ତିଆଦି। ଅନ୍ତୋ ଗାମତୋତି ଅନ୍ତୋ ୱସନକଗାମତୋ। ତଥା ଇତରସ୍ସାତି ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପଂ ଉପଚାରଂ। ତନ୍ତିଆଦିପଦଦ୍ୱୟେ ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପେ ପଠମେନ ପଦେନ ସମତିକ୍କନ୍ତେ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ଇତରସ୍ସ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଉପଚାରେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଦୁତିୟେନ ପଦେନ ପରିକ୍ଖେପେ, ଉପଚାରେ ସମତିକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ ପାଚିତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୦୭।ଅକୱାଟବନ୍ଧନସ୍ମିଂ କୱାଟବନ୍ଧରହିତେ ୱିହାରେ ତଥା ଅନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତଂ। ଜଗ୍ଗିକଂ ଅଲଭନ୍ତିଯାତି ଏତ୍ଥ ''ପରିଯେସିତ୍ୱା''ତି ସେସୋ। ଜଗ୍ଗିକନ୍ତି ୱିହାରପଟିଜଗ୍ଗିକଂ।

୨୩୦୮।ଆପଦାସୂତି ରଟ୍ଟେ ଭିଜ୍ଜନ୍ତେ ଆୱାସେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ। ଗିଲାନାଯାତି ୱଚୀଭେଦଂ କାତୁଂ ଅସମତ୍ଥାଯାତି।

ଅଟ୍ଠମଂ।

୨୩୦୯-୧୦। ହତ୍ଥୀ ଚ ଅସ୍ସୋ ଚ ରଥୋ ଚ ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥା, ତେ ଆଦି ଯେସଂ ତେ ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥାଦଯୋ, ତେହି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଧନୁ ଥରୂତି ପଦଦ୍ୱଯଂ ଗହିତଂ। ସଂଯୁତ୍ତନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତେହି ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦିପଦେହି ସଂଯୋଜିତଂ, ''ହତ୍ଥୀନଂ ସିପ୍ପଂ ହତ୍ଥିସିପ୍ପ''ନ୍ତିଆଦିନା କତସମାସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, ''ହତ୍ଥିସିପ୍ପଂ ଅସ୍ସସିପ୍ପଂ ରଥସିପ୍ପଂ ଧନୁସିପ୍ପଂ ଥରୁସିପ୍ପ''ନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସିପ୍ପନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ହତ୍ଥିସିକ୍ଖାଦିସିପ୍ପଂ ସନ୍ଦୀପକୋ ଗନ୍ଥୋ ୱଚ୍ଚୱାଚକାନଂ ଅଭେଦୋପଚାରେନ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋତି ଗହେତବ୍ବଂ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ''ପଦାଦୀନଂ ୱସେନିଧା''ତି। ପରୂପଘାତକଂ ମନ୍ତାଗଦଯୋଗପ୍ପଭେଦକଂ କିଞ୍ଚୀତି ପରେସଂ ଅନ୍ତରାଯକରଂ ଖୀଲନୱସୀକରଣସୋସାପନାଦିଭେଦଂ ଆଥବ୍ବଣମନ୍ତଞ୍ଚ ୱିସଯୋଗାଦିପ୍ପଭେଦକଞ୍ଚ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସିପ୍ପନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଖୀଲନମନ୍ତୋ ନାମ ଦାରୁସାରଖୀଲଂ ମନ୍ତେତ୍ୱା ପଥୱିଯଂ ପୱେସେତ୍ୱା ମାରଣମନ୍ତୋ। ୱସୀକରଣମନ୍ତୋ ନାମ ପରଂ ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ୱତ୍ତାପନକମନ୍ତୋ। ସୋସାପନକମନ୍ତୋ ନାମ ପରସରୀରଂ ରସାଦିଧାତୁକ୍ଖଯେନ ସୁକ୍ଖଭାୱଂ ପାପନକମନ୍ତୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱିଦେସ୍ସନାଦିମନ୍ତାନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ୱିଦେସ୍ସନଂ ନାମ ମିତ୍ତାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ୱେରିଭାୱାପାଦନଂ। ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ହତ୍ଥି…ପେ… କିଞ୍ଚି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ସନ୍ତିକେ ପଦାଦୀନଂ ୱସେନ ପରିଯାପୁଣେଯ୍ୟ ଅଧୀଯେଯ୍ୟ ଚେ, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୧୧।ଲେଖେତି ଲିଖିତସିପ୍ପେ। ଧାରଣାଯ ଚାତି ଧାରଣସତ୍ଥେ, ଯସ୍ମିଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତା ବହୂନିପି ଗନ୍ଥାନି ଧାରେନ୍ତି। ଗୁତ୍ତିଯାତି ଅତ୍ତନୋ ୱା ପରେସଂ ୱା ଗୁତ୍ତତ୍ଥାଯ। ପରିତ୍ତେସୁ ଚ ସଙ୍କେସୂତି ଯକ୍ଖପରିତ୍ତଚୋରୱାଳଆଦିସଙ୍କେସୁ ପରିତ୍ତେସୁ ଚ।

ନୱମଂ।

୨୩୧୨।ଦସମେତି ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ତିରଚ୍ଛାନୱିଜ୍ଜଂ ୱାଚେଯ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୦୧୮) ସମୁଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ଦସମସିକ୍ଖାପଦେ। ଇଦଂ ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଦସମଂ।

ଚିତ୍ତାଗାରୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

୨୩୧୩।ସଭିକ୍ଖୁକଂ ଆରାମନ୍ତି ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ରୁକ୍ଖମୂଲେପି ୱସନ୍ତି, ତଂ ପଦେସଂ। ଜାନିତ୍ୱାତି ''ସଭିକ୍ଖୁକ''ନ୍ତି ଜାନିତ୍ୱା। ଯଂ କିଞ୍ଚୀତି ଭିକ୍ଖୁଂ ୱା ସାମଣେରଂ ୱା ଆରାମିକଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି।

୨୩୧୪-୫। ''ସଭିକ୍ଖୁକୋ ନାମ ଆରାମୋ ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ରୁକ୍ଖମୂଲେପି ୱସନ୍ତୀ''ତି (ପାଚି। ୧୦୨୫) ୱଚନତୋ ଆହ ''ସଚେ ଅନ୍ତମସୋ''ତିଆଦି। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅନ୍ତମସୋ ରୁକ୍ଖମୂଲସ୍ସପି ଅନାପୁଚ୍ଛା ସଚେ ପରିକ୍ଖେପଂ ଅତିକ୍କାମେତି, ତସ୍ସା ପଠମେ ପାଦେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତେ ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ଉପଚାରୋକ୍କମେ ୱାପି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯେ ପାଦେ ଅତିକ୍କାମିତେ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୩୧୬।ଅଭିକ୍ଖୁକେ ଆରାମେ ସଭିକ୍ଖୂତି ସଞ୍ଞାଯ ଉଭୋସୁପି ସଭିକ୍ଖୁକାଭିକ୍ଖୁକେସୁ ଆରାମେସୁ ଜାତକଙ୍ଖାଯ ସଞ୍ଜାତୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ, ୱେମତିକାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସା ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୧୭। ସୀସାନୁଲୋକିକା ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ସା ଚ ଅନାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ଏୱମୁପରିପି। ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଯତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି, ତାସଂ ସନ୍ତିକଂ ''ଗଚ୍ଛାମୀ''ତି ଗଚ୍ଛତି। ଯଥାହ ''ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ପଠମତରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସଜ୍ଝାଯଂ ୱା ଚେତିଯୱନ୍ଦନାଦୀନି ୱା କରୋନ୍ତି, ତତ୍ଥ ତାସଂ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛାମୀତି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୨୭)।

୨୩୧୮।‘‘ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା’’ତି ୱଚନେନେୱ ଅଭିକ୍ଖୁକଂ ଆରାମଂ କିଞ୍ଚି ଅନାପୁଚ୍ଛା ପୱିସନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ଆରାମମଜ୍ଝେନ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି, ତେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯାପି। ଆପଦାସୂତି ଯେନ କେନଚି ଉପଦ୍ଦୁତା ହୋତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ପୱିସନ୍ତିଯା।

ପଠମଂ।

୨୩୨୦।ଅକ୍କୋସେଯ୍ଯାତି ଦସନ୍ନଂ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ସମ୍ମୁଖା, ପରମ୍ମୁଖା ୱା ଅକ୍କୋସେଯ୍ଯ ୱା। ପରିଭାସେଯ୍ଯ ୱାତି ଭଯ’ମସ୍ସ ଉପଦଂସେଯ୍ଯ ୱା। ତିକପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା…ପେ… ୱେମତିକା…ପେ… ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଞ୍ଞା ଅକ୍କୋସତି ୱା ପରିଭାସତି ୱା, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୩୧) ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସେସେତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ। ତିକଦୁକ୍କଟଂ ତସ୍ସା ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୨୧।‘‘ପୁରକ୍ଖତ୍ୱା’’ତିଆଦୀସୁ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ‘‘ଅଭିସପେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୮୭୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ।

ଦୁତିଯଂ।

୨୩୨୨-୩।ସଙ୍ଘନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ। ପରିଭାସେଯ୍ଯାତି ‘‘ବାଲା ଏତା, ଅବ୍ୟତ୍ତା ଏତା, ନେତା ଜାନନ୍ତି କମ୍ମଂ ୱା କମ୍ମଦୋସଂ ୱା କମ୍ମୱିପତ୍ତିଂ ୱା କମ୍ମସମ୍ପତ୍ତିଂ ୱା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୩୫) ଆଗତନଯେନ ପରିଭାସେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତରାଯାତି ଏତ୍ଥ ଉପଯୋଗତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ୱା ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ୱା ତଥେୱ ଇତରଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ପରିଭାସନ୍ତିଯା ତସ୍ସା ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ତତିଯଂ।

୨୩୨୪-୬। ଯା ନିମନ୍ତନପୱାରଣା ଉଭୋପି ଗଣଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦେ (ପାଚି। ୨୧୭-୨୧୯), ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦେ (ପାଚି। ୨୩୮-୨୩୯) ଚ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣା, ତାହି ଉଭୋହି ନିମନ୍ତନପୱାରଣାହି ଯା ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ସଚେ ନିମନ୍ତିତାପି ୱା ପୱାରିତାପି ୱା ଭୱେଯ୍ଯ, ସା ପୁରେଭତ୍ତଂ ଯାଗୁଞ୍ଚ ଯାମକାଲିକାଦିକାଲିକତ୍ତଯଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଆମିସଂ ଯାୱକାଲିକଂ ଅଜ୍ଝୋହରଣତ୍ଥାଯ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଚେ, ତସ୍ସା ଗହଣେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା, ଅଜ୍ଝୋହାରୱସେନ ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ପାଚିତ୍ତି ପରିଦୀପିତାତି ଯୋଜନା।

ଏତ୍ଥ ଚ ନିମନ୍ତିତା ନାମ ‘‘ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଭୋଜନେନ ନିମନ୍ତିତା’’ତି ଗଣଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣା। ପୱାରଣା ଚ ‘‘ପୱାରିତୋ ନାମ ଅସନଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ଭୋଜନଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋ ଅଭିହରତି, ପଟିକ୍ଖେପୋ ପଞ୍ଞାଯତୀ’’ତି ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୨୩୨୭।କାଲିକାନି ଚ ତୀଣେୱାତି ଯାମକାଲିକାଦୀନି ତୀଣି କାଲିକାନି ଏୱ।

୨୩୨୮-୯। ନିମନ୍ତିତପୱାରିତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସାଧାରଣାପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅନାପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନିମନ୍ତିତା’’ତିଆଦି। ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ନିମନ୍ତିତା ଅପ୍ପୱାରିତା ସଚେ ଯାଗୁଂ ପିୱତି, ୱଟ୍ଟତି ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସାମିକସ୍ସାତି ଯେନ ନିମନ୍ତିତା, ତସ୍ସ ନିମନ୍ତନସାମିକସ୍ସେୱ। ଅଞ୍ଞଭୋଜନନ୍ତି ଯେନ ନିମନ୍ତିତା, ତତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭୋଜନଂ। ସଚେ ସା ଭୁଞ୍ଜତି, ତଥା ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

କାଲିକାନି ଚ ତୀଣେୱାତି ଯାମକାଲିକାଦୀନି ତୀଣି କାଲିକାନେୱ। ପଚ୍ଚଯେ ସତୀତି ପିପାସାଦିପଚ୍ଚଯେ ସତି।

୨୩୩୦। ଇମସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଇଦଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଅଦ୍ଧାନେନ ତୁଲ୍ଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ପୱାରିତାଯ, ଅପ୍ପୱାରିତାଯ ୱା ନିମନ୍ତିତାଯ ୱସେନ କିରିଯାକିରିଯତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନିମନ୍ତିତା’’ତିଆଦି। ନିମନ୍ତିତା ପନ ସାମିକଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଭୁଞ୍ଜତି ଚେ, ତସ୍ସା ୱସେନ ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ କିରିଯାକିରିଯଂ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଭୁଞ୍ଜନଂ କ୍ରିଯଂ। ସାମିକସ୍ସ ଅନାପୁଚ୍ଛନଂ ଅକ୍ରିଯଂ।

୨୩୩୧।‘‘କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତ୍ୱା’’ତିଆଦିଂ ପୱାରିତମେୱ ସନ୍ଧାଯାହ। ଯା ଯଦି ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସା ଚ ପାଚିତ୍ତି ସିଯା କିରିଯତୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ସିଯାତି ଅୱସ୍ସଂ। ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନ କପ୍ପିଯଂ କାରେତ୍ୱା ୱା ଅକାରାପେତ୍ୱା ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ତସ୍ସା ପରିଭୋଗେନେୱ ଇମିନା

ସିକ୍ଖାପଦେନ ଅୱସ୍ସଂ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୩୩୨। ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ କୁଲମଚ୍ଛରିନୀ ଅସ୍ସ, ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୦୪୩) ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଭିକ୍ଖୁନୀନ''ନ୍ତିଆଦି। କୁଲସନ୍ତିକେ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅୱଣ୍ଣଂ ୱଦନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, କୁଲସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ''ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଦୁସ୍ସୀଲା ପାପଧମ୍ମା''ତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। କୁଲସ୍ସାୱଣ୍ଣନଂ ୱାପୀତି ''ତଂ କୁଲଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧଂ ଅପ୍ପସନ୍ନ''ନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ କୁଲସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଅଗୁଣଂ ୱଦନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୩୩୩।ସନ୍ତଂଭାସନ୍ତିଯା ଦୋସନ୍ତି ଅମଚ୍ଛରାଯିତ୍ୱା କୁଲସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱା ସନ୍ତଂ ଦୋସଂ ଆଦୀନୱଂ କଥେନ୍ତିଯା।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୩୩୪-୫।ଓୱାଦଦାଯକୋତି ଅଟ୍ଠହି ଗରୁଧମ୍ମେହି ଓୱାଦଂ ଦେନ୍ତୋ। ୱସ୍ସଂ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତିଯାତି ୱସ୍ସଂ ୱସନ୍ତିଯା।

୨୩୩୬।ଭିକ୍ଖୂତି ଓୱାଦଦାଯକା ଭିକ୍ଖୂ।

ଛଟ୍ଠଂ।

୨୩୩୮। ଯା ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱସ୍ସଂ ୱୁତ୍ଥା ପୁରିମଂ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ତେମାସଂ ୱୁତ୍ଥା ତତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଚ ''ନାହଂ ପୱାରେସ୍ସାମୀ''ତି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପତି ଚେତି ଯୋଜନା।

ସତ୍ତମଂ।

୨୩୪୧।ଓୱାଦାଦୀନମତ୍ଥାଯାତି ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମସ୍ସୱନାଦୀନମତ୍ଥାଯ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଉପୋସଥପୁଚ୍ଛନପୱାରଣାନଂ ଗହଣଂ।

୨୩୪୨। ଓୱାଦାଦୀନମତ୍ଥାଯ ଅଗମନେନ ଅକ୍ରିଯଂ। କାଯିକନ୍ତି କାଯକମ୍ମଂ।

ଅଟ୍ଠମଂ।

୨୩୪୩। ''ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତୋ ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମା ପଚ୍ଚାସୀସିତବ୍ବା ଉପୋସଥପୁଚ୍ଛନଞ୍ଚ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ, ତଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୦୫୯) ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ନ ଯାଚିସ୍ସାମୀ''ତିଆଦି। ତଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ନୱମଂ।

୨୩୪୬-୭।ପସାଖୋ ନାମ ନାଭିଯା ହେଟ୍ଠା, ଜାଣୁମଣ୍ଡଲାନଂ ଉପରି ପଦେସୋ। ତଥା ହି ଯସ୍ମା ରୁକ୍ଖସ୍ସ ସାଖା ୱିଯ ଉଭୋ ଊରୂ ପଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗତା, ତସ୍ମା ସୋ ପସାଖୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମିଂ ପସାଖେ। ସଞ୍ଜାତନ୍ତି ଉଟ୍ଠିତଂ। ଗଣ୍ଡନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଗଣ୍ଡଂ। ରୁଧିତନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱଣଂ। ସଙ୍ଘଂ ୱାତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ୱା। ଗଣଂ ୱାତି ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ୱା। ଏକେନାତି ଏତ୍ଥ ''ପୁରିସେନା''ତି ସେସୋ, ସହତ୍ଥେ ଇଦଂ କରଣୱଚନଂ। ଯଥାହ ''ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକେନେକା''ତି। ପୁରିସୋତି ଚ ମନୁସ୍ସପୁରିସୋୱ ଗହେତବ୍ବୋ।

ଧୋୱାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ଅତ୍ଥେ ୱତ୍ତମାନେନ ଇତି-ସଦ୍ଦେନ ''ଆଲିମ୍ପାପେଯ୍ୟ ୱା ବନ୍ଧାପେଯ୍ୟ ୱା ମୋଚାପେଯ୍ୟ ୱା''ତି (ପାଚି। ୧୦୬୩) ସିକ୍ଖାପଦାଗତାନଂ ଇତରେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହନତୋ ''ଆଲିମ୍ପ ବନ୍ଧ ମୋଚେହୀ''ତି ଆଣତ୍ତିୱଚନଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ''ଦୁକ୍କଟାନିଛ ପାଚିତ୍ତିଯୋ ଛ ଚା''ତି।

ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପସାଖେ ଜାତଂ ଗଣ୍ଡଂ ୱା ରୁଧିତଂ ୱା ସଙ୍ଘଂ ୱା ଗଣଂ ୱା ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଏକେନ ପୁରିସେନ ଏକିକା ''ଭିନ୍ଦ ଫାଲେହି ଧୋୱ ଆଲିମ୍ପ

ବନ୍ଧ ମୋଚେହୀ’’ତି ସଙ୍ଖାନି କାତଙ୍ଖାନି ଆଣାପେତି, ତସ୍ସା ଛ ଦୁକ୍କଟାନି, କତେସୁ ଭିନ୍ଦନାଦୀସୁ ଛସୁ କିଚ୍ଚେସୁ ତସ୍ସା ଛ ପାଚିତ୍ତିୟୋ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୪୮-୯।ଏତ୍ଥାତି ଗଣ୍ଡେ ୱା ୱଣେ ୱା। ‘‘ଯଂ କାତଙ୍ଗଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ସଙ୍ଗଂ ୱଂ କରୋହି’’ଇତି ସଚେ ଏୱଂ ଯା ଆଣାପେତୀତି ଯୋଜନା। ତସ୍ସା ଏକାଯ ଆଣାପନୱାଚାଯ ଛ ଦୁକ୍କଟାନି ଚ ପାଚିତ୍ତିୟଛକ୍କଞ୍ଚେତି ଦ୍ୱାଦସାପତ୍ତିୟୋ ସିୟୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୩୫୧।ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱାତି ସଙ୍ଘଂ ୱା ଗଣଂ ୱା ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ଦୁତିଯନ୍ତି ଦୁତିୟିକଂ। ୱିଞ୍ଞୁଂ ଦୁତିଯଂ ଗହେତ୍ୱାପି ୱାତି ଯୋଜନା।

ଦସମଂ।

ଆରାମୱଗ୍ଗୋ ଛଟ୍ଠୋ।

୨୩୫୩। ‘‘ଗଣପରିଯେସନାଦିସ୍ମି’’ନ୍ତି ୱଉକେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖନତ୍ଥଂ ନିଗ୍ଗହିତାଗମୋ। ଗବ୍ଭିନିନ୍ତି ଆପନ୍ନସତ୍ତଂ, କୁଚ୍ଛିପୱିଟ୍ଠସତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯାତି ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତିଯା। କମ୍ମୱାଚାହୀତି ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି।

୨୩୫୪-୫।କମ୍ମୱାଚାଯ ଓସାନେତି ତତିଯକମ୍ମୱାଚାଯ ପରିଯୋସାନେ, ଯ୍ୟକାରପ୍ପତ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ। ଗବ୍ଭିନିସଞ୍ଞାଯ ନ ଚ ଗବ୍ଭିନିଯାତି ଅଗବ୍ଭିନିଯା ଗବ୍ଭିନିସଞ୍ଞାଯ ଚ। ଉଭୋ ସଞ୍ଜାତକଙ୍ଖାଯାତି ଉଭୋସୁ ସମୁପ୍ପନ୍ନସଂସଯାଯ, ଗବ୍ଭିନିଯା, ଅଗବ୍ଭିନିଯା ଚ ୱେମତିକାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନେତ୍ଥ ସୁ-ସଦ୍ଦଲୋପୋ। ତଥା ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା ଉପଜ୍ଝାଯାଯ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଆଚରିନିଯା ତସ୍ସାତି ଉପଜ୍ଝାଯା ଗବ୍ଭିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତି, ତସ୍ସା କମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେନ୍ତିଯା ଆଚରିନିଯା ଚ। ଗଣସ୍ସାତି ଉପଜ୍ଝାଯାଚରିନୀହି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନିଗଣସ୍ସ ଚ। ତଥା ଦୁକ୍କଟଂ ଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୩୫୬। ‘‘ଦ୍ୱୀସୁ ଅଗବ୍ଭିନିସଞ୍ଞାଯା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଦ୍ୱୀସୂତି ଗବ୍ଭିନିଯା, ଅଗବ୍ଭିନିଯା ଚ।

ପଠମଂ।

୨୩୫୭।ଦୁତିଯେତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପାଯନ୍ତିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୦୭୩) ସିକ୍ଖାପଦେ। ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ପାଯନ୍ତୀ ନାମ ମାତା ୱା ହୋତି ଧାତି ୱାତି ଅଯଂ ୱିସେସୋ।

ଦୁତିଯଂ।

୨୩୫୮। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ସଚେ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନୀତି ପୱାରଣୱସେନ ଦ୍ୱେ ସଂୱଚ୍ଛରାନି। ଛସୁ ଧମ୍ମେସୂତି ପାଣାତିପାତାୱେରମଣିଆଦୀସୁ ୱିକାଲଭୋଜନାୱେରମଣିପରିଯୋସାନେସୁ ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ଅସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖନ୍ତି ‘‘ପାଣାତିପାତାୱେରମଣିଂ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଅୱୀତିକ୍କମ୍ମ ସମାଦାନଂ ସମାଦିଯାମୀ’’ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୧୦୭୯) ନଯେନ ଅନାଦିନ୍ନସିକ୍ଖାପଦଂ ୱା ଏୱଂ ସମାଦିଯିତ୍ୱାପି କୁପିତସିକ୍ଖଂ ୱା। ସିକ୍ଖମାନଂ ତେସୁ ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସିକ୍ଖନତୋ ୱା ତେ ୱା ସିକ୍ଖାସଙ୍ଖାତେ ଧମ୍ମେ ମାନନତୋ ଏୱଂ ଲଦ୍ଧନାମଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ। ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟାତି ଉପସମ୍ପାଦେୟ୍ୟ। ଆପତ୍ତି ସିଯାତି ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ କମ୍ମୱାଚାପରିଯୋସାନେ ପାଚିତ୍ତି ଆପତ୍ତି ସିଯା, ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୩୫୯। ‘‘ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞା ୱୁଟ୍ଠାପେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ୱେମତିକା ୱୁଟ୍ଠାପେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞା ୱୁଟ୍ଠାପେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା’’ତି ଏୱଂ ଧମ୍ମକମ୍ମେ ସତ୍ଥୁନା ତିକପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ୱେମତିକା ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞା ୱୁଟ୍ଠାପେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୮୨) ଏୱଂ ଅଧମ୍ମେ ପନ କମ୍ମସ୍ମିଂ ସତ୍ଥୁନା ତିକଦୁକ୍କଟଂ ଦୀପିତଂ।

୨୩୬୦।ଅଖଣ୍ଡତୋ ଖଣ୍ଡଂ ଅକତ୍ୱା।

୨୩୬୧। ସଚେ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖା ପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ସଟ୍ଠିଓସ୍ସାପି ହୋତି, ତସ୍ସା ଇମା ଛ ସିକ୍ଖାଯୋ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଅୱୀତିକ୍କମନୀଯା ପଦାତବ୍ବା, ଇମା ଅଦତ୍ୱା ନ କାରଯେ ନେୱ ୱୁଟ୍ଠାପେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

ତତିଯଂ।

୨୩୬୨।ଚତୁତ୍ଥେ ନହି ୱଉଦ୍ଧନ୍ତି ୱକ୍ଖମାନୱିସେସତୋ ଅଞ୍ଞଂ ୱଉଦ୍ଧଂ ନତ୍ଥୀତି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ‘‘ଇଧା’’ତିଆଦିନା ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଲବ୍ଭମାନୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତି। ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତଂ ତଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅନାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୬୩। ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖାଯ ସିକ୍ଖମାନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନ ଉପସମ୍ପଦତୋ ପଠମଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ଯା ୱୁଟ୍ଠାନସମ୍ମୁତି ଦାତବ୍ବା ହୋତି, ସା ୱୁଟ୍ଠାନସମ୍ମୁତି ସଚେ ପଠମଂ ଅଦିନ୍ନା ହୋତି। ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଉପସମ୍ପଦମାଠଅକେପି ପଦାତବ୍ବାଯେୱାତି ଯୋଜନା।

୨୩୬୪।ତତିଯଞ୍ଚାତି ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଚତୁତ୍ଥଞ୍ଚାତି ଇଦଂ ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପଠମେନ ସମଂ ଞେଯ୍ୟନ୍ତି ପଠମେନ ସିକ୍ଖାପଦେନ ସମୁଟ୍ଠାନାଦିନା ୱିନିଚ୍ଛଯେନ ସମାନନ୍ତି ଞାତବ୍ବଂ। ଚତୁତ୍ଥଂ ପନ ସିକ୍ଖାପଦଂ ୱୁଟ୍ଠାପନସମ୍ମୁତିଂ ଅଦାପେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାପନୱସେନ କ୍ରିଯାକ୍ରିଯଂ ହୋତି।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୩୬୫।ଗିହିଗତନ୍ତି ପୁରିସନ୍ତରଗତଂ, ପୁରିସସମାଗମପ୍ପତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା ପରିପୁଣ୍ଣା ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ। କିଞ୍ଚାପି ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯାତି ଉପଜ୍ଝାଯା ହୁତ୍ୱା ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତିଯା।

୨୩୬୬।ସେସନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅସେସେନ ସବ୍ବସୋ।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୩୬୮।ଦୁକ୍ଖିତଂ ସହଜୀୱିନିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସିକ୍ଖାପଦ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ତୁୱଟ୍ଟକୱଗ୍ଗସ୍ମିଂ ‘‘ଦୁକ୍ଖିତଂ ସହଜୀୱିନି’’ନ୍ତି ଇମେହି ପଦେହି ଯୁତ୍ତଂ ଯଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତେନ ସିକ୍ଖାପଦେନ ଅଟ୍ଠମଂ ସମଂ ଞେଯ୍ୟଂ, ନ ୱିସେସତା ୱିସେସୋ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। ଅଟ୍ଠମନ୍ତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ସହଜୀୱିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ନେୱ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ ନ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହାପେଯ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୧୦୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ। ତତ୍ଥ ସହଜୀୱିନିନ୍ତି ସଦ୍ଧିୱିହାରିନିଂ। ନେୱ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାତି ସଯଂ ଉଦ୍ଦେସାଦୀହି ନାନୁଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ। ନ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହାପେଯ୍ୟାତି ‘‘ଇମିସ୍ସା ଅଯ୍ୟେ ଉଦ୍ଦେସାଦୀନି ଦେହୀ’’ତି ଏୱଂ ନ ଅଞ୍ଞାଯ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହାପେଯ୍ୟ। ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଧୁରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

ଅଟ୍ଠମଂ।

୨୩୬୯।ଯା କାଚି ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱୁଟ୍ଠାପିତପୱତ୍ତିନିଂ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ନାନୁବନ୍ଧେଯ୍ୟ ଚେ, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତି ପରିଯାପୁତା କଥିତାତି ଯୋଜନା। ୱୁଟ୍ଠାପେତୀତି ୱୁଟ୍ଠାପିତା, ପୱତ୍ତେତି ସୁସିକ୍ଖାପେତୀତି ପୱତ୍ତିନୀ, ୱୁଟ୍ଠାପିତା ଚ ସା ପୱତ୍ତିନୀ ଚାତି ୱୁଟ୍ଠାପିତପୱତ୍ତିନୀ, ଉପଜ୍ଝାଯାଯେତଂ ଅଧିୱଚନଂ, ତଂ, ଉପଜ୍ଝାଯଂ। ନାନୁବନ୍ଧେଯ୍ୟାତି ଚୁଣ୍ଣେନ, ମତ୍ତିକାଯ, ଦନ୍ତକଟ୍ଠେନ, ମୁଖୋଦକେନାତି ଏୱଂ ତେନ ତେନ କରଣୀଯେନ ଉପଟ୍ଠହେଯ୍ୟ।

୨୩୭୦। ‘‘ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଅହଂ ନାନୁବନ୍ଧିସ୍ସାମୀ’’ତି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପତି ଚେ, ଏୱଂ ଧୁରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତସ୍ମିଂ ପନ ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୩୭୧। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଉପଜ୍ଝାଯଂ ବାଲଂ ୱା ଅଲଜ୍ଜିଂ ୱା ନାନୁବନ୍ଧତି, ତସ୍ସା, ଗିଲାନାଯ ୱା ଆପଦାସୁ ୱା ଉମ୍ମତ୍ତିକାଯ ୱା ନାନୁବନ୍ଧନ୍ତିଯା ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

୨୩୭୨। ଅନୁପଟ୍ଠାନେନ ହୋତୀତି ଆହ ‘‘ଅକ୍ରିଯଂ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି।

ନୱମଂ।

୨୩୭୩-୫। ଯା କାଚି ଭିକ୍ଖୁନୀ ସହଜୀୱିନିଂ ସଦ୍ଧିୱିହାରିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଉପସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତମସୋ ଛପ୍ପଞ୍ଚଯୋଜନାନିପି ନ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ ନ ଚଞ୍ଞଂ ଆଣାପେଯ୍ୟ ''ଇମଂ, ଅଯ୍ୟେ, ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛା''ତି ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ନ ନିଯୋଜେଯ୍ୟ ଚେ, ଧୁରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତସ୍ମିଂ ''ନ ଦାନି ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମି, ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ନ ନିଯୋଜେସ୍ସାମୀ''ତି ଉସ୍ସାହେ ୱିସ୍ସଟ୍ଠମତ୍ତେ ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

ଅନ୍ତରାଯସ୍ମିଂ ସତି ୱା ଦୁତିଯଂ ଅଲଭନ୍ତିଯା ୱା ଆପଦାସୁ ୱା ଗିଲାନାଯ ୱା ଉମ୍ମତ୍ତିକାଯ ୱା ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

ଦସମଂ।

ଗବ୍ଭିନିୱଗ୍ଗୋ ସତ୍ତମୋ।

୨୩୭୬।ଗିହିଗତେହି ଟୀହେୱାତି ଅନନ୍ତରେ ଗବ୍ଭିନିୱଗ୍ଗେ ଗିହିଗତପଦଯୁତ୍ତେହି ପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠସତ୍ତମେହି ଟୀହେୱ ସିକ୍ଖାପଦେହି। ସଦିସାନୀତି ଇଧ ୱୀସତିୱସ୍ସୱଚନଞ୍ଚ କୁମାରିଭୂତୱଚନଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସୱଚନଞ୍ଚ ଗିହିଗତୱଚନଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସେହି ୱିନିଚ୍ଛଯେହି ଯଥାକ୍କମଂ ସଦିସାନେୱାତି।

୨୩୭୭।ମହୂପପଦାତି ମହା ଉପପଦୋ ଯାସଂ ସିକ୍ଖମାନାନଂ ତା ମହୂପପଦା। ଉପପଦଂ ନାମ ପଦାନମେୱ ଯୁଜ୍ଜତି, ନ ଅତ୍ଥାନନ୍ତି ''ଯାସ''ନ୍ତି ଅଞ୍ଞପଦେନ ସିକ୍ଖମାନାଦିପଦାନଂ ଗହଣଂ, ସଦ୍ଦତ୍ଥାନମଭେଦୋପଚାରସ୍ସ ପନ ଇଚ୍ଛିତତ୍ତା ସିକ୍ଖମାନପଦଗହିତାନମେତ୍ଥ ଗହଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ମହାସିକ୍ଖମାନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଆଦିତୋତି ଏତ୍ଥ ''ୱୁତ୍ତା''ତି ସେସୋ, ଗବ୍ଭିନିୱଗ୍ଗେ ତିସ୍ସନ୍ନଂ ଗିହିଗତାନଂ ପୁରିମେସୁ ତତିଯଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଆଗତା ଦ୍ୱେ ସିକ୍ଖମାନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଗିହିଗତାଯ ''ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା''ତି ଚ କୁମାରିଭୂତାଯ ''ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସା''ତି ଚ ୱସ୍ସୱସେନ ନାନାକରଣସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତାହି ଦ୍ୱୀହି ମହାସିକ୍ଖମାନାଯ ୱସ୍ସୱସେନେୱ ନାନାକରଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଗତା ୱୀସତିୱସ୍ସାତି, ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବା ୱିଭାୱିନା''ତି, ଅତିକ୍କନ୍ତୱୀସତିୱସ୍ସା ମହାସିକ୍ଖମାନା ନାମ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୩୭୮।ତା ଦ୍ୱେ ମହାସିକ୍ଖମାନା ସଚେ ଗିହିଗତା ୱା ହୋନ୍ତୁ, ନ ଚ ପୁରିସଗତା ୱା ହୋନ୍ତୁ , ସମ୍ମୁତିଆଦିସୁ କମ୍ମୱାଚାଯ ''ସିକ୍ଖମାନା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ସମ୍ମୁତି ନାମ ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ଦାତବ୍ବାଯ ସିକ୍ଖାଯ ସମ୍ମୁତି ଚେୱ ୱୁଟ୍ଠାନସମ୍ମୁତି ଚ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଉପସମ୍ପଦାକମ୍ମଂ ଗହିତଂ।

୨୩୭୯। ଇମାସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସମ୍ମୁତିଦାନାଦୀସୁ ଞତ୍ତିଯା ଚ କମ୍ମୱାଚାଯ ଚ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅୱତ୍ତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ନ ତା''ତିଆଦି। ତା ଏତା ଉଭୋପି ମହାସିକ୍ଖମାନା ''କୁମାରିଭୂତା''ତି ୱା ତଥା ''ଗିହିଗତା''ତି ୱା କମ୍ମୱାଚାଯ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଯସ୍ମା, ତସ୍ମା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ''ନ ୱତ୍ତବ୍ବା''ତି ଇମିନା ତଥା ଚେ କମ୍ମୱାଚା ୱୁଚ୍ଚେଯ୍ୟ, ତଂ କମ୍ମଂ କୁପ୍ପତୀତି ଦୀପେତି। ଇଧ ପନ-ସଦ୍ଦୋ ଯସ୍ମା-ପଦତ୍ଥୋତି ତଦତ୍ଥୱସେନ ଯୋଜନା ଦସ୍ସିତା।

୨୩୮୦।ସମ୍ମୁତିନ୍ତି ସିକ୍ଖମାନସମ୍ମୁତିଂ। ଦସୱସ୍ସାଯାତି ଏତ୍ଥ ''ଗିହିଗତାଯା''ତି ସେସୋ। ଯଥାହ – ''ଗିହିଗତାଯ ଦସୱସ୍ସକାଲେ ସିକ୍ଖାସମ୍ମୁତିଂ ଦତ୍ୱା ଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସକାଲେ ଉପସମ୍ପଦା ଦାତବ୍ବା''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୧୯)। ସେସାସୁପୀତି ଏକାଦସୱସ୍ସକାଲେ ଦତ୍ୱା ତେରସୱସ୍ସକାଲେ ଦାତବ୍ବା, ଦ୍ୱାଦସ, ତେରସ, ଚୁଦ୍ଦସ, ପନ୍ନରସ, ସୋଳସ, ସତ୍ତରସ, ଅଟ୍ଠାରସୱସ୍ସକାଲେ ସିକ୍ଖାସମ୍ମୁତିଂ ଦତ୍ୱା ୱୀସତିୱସ୍ସକାଲେ ଦାତବ୍ବାତି ଏୱଂ ଅଟ୍ଠାରସୱସ୍ସପରିଯନ୍ତାସୁ ସେସାସୁପି ସିକ୍ଖମାନାସୁ। ଅଯଂ ନଯୋତି ''ସମ୍ମୁତିଯା ଦିନ୍ନସଂୱଚ୍ଛରତୋ ଆଗାମିନି ଦୁତିଯେ ସଂୱଚ୍ଛରେ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବା''ତି ଅଯଂ ନଯୋ। ତେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ ''ଏକାଦସୱସ୍ସକାଲେ ଦତ୍ୱା ତେରସୱସ୍ସକାଲେ ଦାତବ୍ବା''ତିଆଦି।

୨୩୮୧। ''କୁମାରିଭୂତା''ତିପି ''ଗିହିଗତା''ତିପି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୨୩୮୨।ଯା ପନ ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସା ସାମଣେରୀ ''କୁମାରିଭୂତା''ତି ୱୁତ୍ତା, ସା କମ୍ମୱାଚାଯ ''କୁମାରିଭୂତା''ଇଚ୍ଚେୱ ୱତ୍ତବ୍ବା, ଅଞ୍ଞଥା ପନ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ଗିହିଗତା''ତି ୱା ''ପୁରିସନ୍ତରଗତା''ତି ୱା ନ ୱତ୍ତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ ''କୁମାରିଭୂତା ପନ 'ଗିହିଗତା'ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବା, 'କୁମାରିଭୂତା'ଇଚ୍ଚେୱ ୱତ୍ତବ୍ବା''ତି।

୨୩୮୩।ଏତା ତୁ ପନ ତିସ୍ସୋପୀତି ମହାସିକ୍ଖମାନା ଗିହିଗତା, କୁମାରିଭୂତାତି ୱୁତ୍ତା ପନ ଏତା ତିସ୍ସୋପି। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଗିହିଗତା କୁମାରିଭୂତା ଦ୍ୱେ ସକସକନାମେନାପି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଦୀପେତି। ''କୁମାରିଭୂତସିକ୍ଖମାନାଯା''ତି ପାଠଇଯଂ ଅୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି କୋଚି ମଞ୍ଞେଯ୍ୟାତି ଆହ ''ନ

ସଂସଯୋ’’ତି। ତଥା ୱୁତ୍ତଙ୍କତାହେତୁଦସ୍ସନତ୍ଥମାହ ‘‘ସିକ୍ଖାସମ୍ମୁତିଦାନତୋ’’ତି।

ପଠମଦୁତିଯତତିଯାନି।

୨୩୮୪-୫। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଊନଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସାୱ ଉପସମ୍ପଦାୱସେନ ଅପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା ଏୱ ସଯଂ ଉପଜ୍ଝାଯା ହୁତ୍ୱା ପରଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ସଚେ ୱୁଟ୍ଠାପେତି, ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଗଣପରିଯେସନାଦିଦୁତିଯାନୁସ୍ସାୱନପରିଯୋସାନେସୁ ଆପନ୍ନାନଂ ଦୁକ୍କଟାନଂ ଅନନ୍ତରଂ କମ୍ମୱାଚାନଂ ଓସାନେ ତତିଯାନୁସ୍ସାୱନାଯ ୟ୍ୟତାରପ୍ପତ୍ତାଯ ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତି ପରିଦୀପିତାତି ଯୋଜନା।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୩୮୬।ପଞ୍ଚମେତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତା ୱୁଟ୍ଠାପେଯ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୧୪୨) ସିକ୍ଖାପଦେ। କାଯଚିତ୍ତୱାଚାଚିତ୍ତକାଯୱାଚାଚିତ୍ତୱସେନ ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ। କ୍ରିଯାକ୍ରିଯନ୍ତି ୱୁଟ୍ଠାପନଂ କିରିଯଂ, ସଙ୍ଘସମ୍ମୁତିଯା ଅଗ୍ଗହଣଂ ଅକିରିଯଂ।

ପଞ୍ଚମଂ।

୨୩୮୭।ସଙ୍ଘେନାତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନ। ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱାତି ଅଲଜ୍ଜିଭାୱାଦିଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା। ଅଲଂ ତାୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତେ ଅଯ୍ୟେ’’ତି ସେସୋ। ୱାରିତାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସାଧୂତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ୱା’’ତି ସେସୋ। ‘‘ଅଲଂ ତାୱ ତେ, ଅଯ୍ୟେ, ଉପସମ୍ପାଦିତେନା’’ତି ୱାରିତା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ୱା ଏତ୍ଥ ଏତସ୍ମିଂ ପୱାରଣେ ପଚ୍ଛା ଖୀଯତି ‘‘ଅହମେୱ ନୂନ ବାଲା, ଅହମେୱ ନୂନ ଅଲଜ୍ଜିନୀ’’ତିଆଦିନା ଅୱଣ୍ଣଂ ପକାସେତି, ଦୋସତା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୮୮।ଛନ୍ଦଦୋସାଦୀହିକରୋନ୍ତିଯାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପକତିଯା’’ତି ସେସୋ। ପକତିଯା ଛନ୍ଦଦୋସାଦୀହି ଅଗତିଗମନେହି ନିୱାରଣଂ କରୋନ୍ତିଯା ସଚେ ଉଜ୍ଝାଯତି, ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

ଛଟ୍ଠଂ।

୨୩୮୯-୯୦।ଲଦ୍ଧେଚୀୱରେତି ସିକ୍ଖମାନାଯ ‘‘ସଚେ ମେ ତ୍ୱଂ, ଅଯ୍ୟେ, ଚୀୱରଂ ଦସ୍ସସି, ଏୱାହଂ ତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଯାଚିତେ ତସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ ଲଦ୍ଧେ। ପଚ୍ଛାତି ଚୀୱରଲାଭତୋ ପଚ୍ଛା। ଅସନ୍ତେ ଅନ୍ତରାଯିକେତି ଦସନ୍ନଂ ଅନ୍ତରାଯାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରାଯେ ଅୱିଜ୍ଜମାନେ। ୱୁଟ୍ଠାପେସ୍ସାମିନାହନ୍ତି ଅହଂ ତଂ ନ ସମୁଟ୍ଠାପେସ୍ସାମୀତି ଧୁରନିକ୍ଖେପନେ ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୩୯୧।ଇଦନ୍ତି ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ। ଅୱୁଟ୍ଠାପନେନ ଅକ୍ରିଯଂ।

ସତ୍ତମଂ।

୨୩୯୨।ଅଟ୍ଠମନ୍ତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ସିକ୍ଖମାନଂ ‘ସଚେ ମଂ ତ୍ୱଂ, ଅଯ୍ୟେ, ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଅନୁବନ୍ଧିସ୍ସସି, ଏୱାହଂ ତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେସ୍ସାମୀ’’ତିଆଦି (ପାଚି। ୧୧୫୫) ସିକ୍ଖାପଦଂ। ନୱମେତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପୁରିସସଂସଟ୍ଠଂ କୁମାରକସଂସଟ୍ଠଂ ଚଣ୍ଡିଂ ସୋକାୱାସଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେଯ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୧୫୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେ। ‘‘ୱତ୍ତବ୍ବଂ ନତ୍ଥୀ’’ତି ଇଦଂ ସଦ୍ଦତ୍ଥୱିସେସମନ୍ତରେନ ୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ତେନେୱାହ ‘‘ଉତ୍ତାନମେୱିଦ’’ନ୍ତି।

ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ପନ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ପୁରିସସଂସଟ୍ଠନ୍ତି ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସେନ ପୁରିସେନ ଅନନୁଲୋମିକେନ କାଯୱଚୀକମ୍ମେନ ସଂସଟ୍ଠଂ। କୁମାରକସଂସଟ୍ଠନ୍ତି ଊନୱୀସତିୱସ୍ସେନ କୁମାରେନ ତଥେୱ ସଂସଟ୍ଠଂ। ଚଣ୍ଡିନ୍ତି କୋଧନଂ। ସୋକାୱାସନ୍ତି ସଙ୍କେତଂ କତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛମାନା ପୁରିସାନଂ ଅନ୍ତୋ ସୋକଂ ପୱେସେତୀତି ସୋକାୱାସା, ତଂ ସୋକାୱାସଂ। ଅଥ ୱା ଘରଂ ୱିଯ ଘରସାମିକା, ଅଯମ୍ପି ପୁରିସସମାଗମଂ ଅଲଭମାନା ସୋକଂ ଆୱିସତି, ଇତି ଯଂ ଆୱିସତି, ସ୍ୱାସ୍ସା ଆୱାସୋ ହୋତୀତି ସୋକାୱାସା। ତେନେୱସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ‘‘ସୋକାୱାସା ନାମ ପରେସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ସୋକଂ ଆୱିସତୀ’’ତି (ପାଚି। ୧୧୬୦) ଦ୍ୱେଧା ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋ। ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଏୱରୂପଂ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ କମ୍ମୱାଚାପରିଯୋସାନେ ଉପଜ୍ଝାଯାଯ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୨୩୯୩। ‘‘ନହି ଅଜାନନ୍ତିୟା’’ତି ପଚ୍ଛେଦୋ, ସିକ୍ଖମାନାଯ ପୁରିସସଂସଟ୍ଠାଦିଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଟ୍ଠମନୱମାନି।

୨୩୯୪। ୱିଜାତମାତରାୱା ଜନକପିତରା ୱା ସାମିନା ପରିଗ୍ଗାହକସାମିନା ୱା ନାନୁଞ୍ଞାତଂ ଉପସମ୍ପଦତ୍ଥାଯ ଅନନୁଞ୍ଞାତଂ ତଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱିୟା ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୩୯୫।ନ ଭିକ୍ଖୁନାତି ଭିକ୍ଖୁନା ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ନ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ, ସକିମେୱ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାକାଲେ ଚ ଉପସମ୍ପଦାକାଲେ ଚ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପନ ସକିଂ ଆପୁଚ୍ଛିତେପି ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୬୨)।

୨୩୯୬-୭।ଅହିତନ୍ତି ଅହିଭାୱଂ। ଚତୂହି ସମୁଟ୍ଠାତି, ଚତ୍ତାରି ୱା ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଏତସ୍ସାତି ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ। କତମେହି ଚତୂହି ସମୁଟ୍ଠାତୀତି ଆହ ‘‘ୱାଚତୋ…ପେ… କାଯୱାଚାଦିତୋପି ଚା’’ତି। କଥଂ ୱାଚାଦୀହି ଚତୂହି ସମୁଟ୍ଠାତି? ଅବ୍ଭାନକମ୍ମାଦୀସୁ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ଖଣ୍ଡସୀମାଯଂ ନିସିନ୍ନା ‘‘ପକ୍କୋସଥ ସିକ୍ଖମାନଂ, ଇଧେୱ ନଂ ଉପସମ୍ପାଦେସ୍ସାମା’’ତି ଉପସମ୍ପାଦେତି, ଏୱଂ ୱାଚତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି। ‘‘ଉପସ୍ସଯତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉପସମ୍ପାଦେସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଖଣ୍ଡସୀମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟା କାଯୱାଚତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି। ଦ୍ୱୀସୁପି ଠାନେସୁ ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ଜାନିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମଂ କରୋନ୍ତିୟା ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। ଉପସମ୍ପାଦନଂ କ୍ରିୟଂ, ଅନାପୁଚ୍ଛନଂ ଅକ୍ରିୟଂ।

ଦସମଂ।

୨୩୯୮।ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ପାରିୱାସିକେନ ଛନ୍ଦଦାନେନ ସିକ୍ଖମାନଂ ସଚେ ୱୁଟ୍ଠାପେତି, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ପାରିୱାସିକେନ ଛନ୍ଦଦାନେନାତି ଚତୁବ୍ବିଧଂ ପାରିୱାସିଯଂ ପରିସପାରିୱାସିଯଂ, ରତ୍ତିପାରିୱାସିଯଂ, ଛନ୍ଦପାରିୱାସିଯଂ, ଅଜ୍ଝାସଯପାରିୱାସିଯନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ପରିସପାରିୱାସିଯଂ ନାମ ଭିକ୍ଖୂ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି, ଅଥ ମେଘୋ ୱା ଉଟ୍ଠହତି, ଉସ୍ସାରଣା ୱା କରୀଯତି, ମନୁସ୍ସା ୱା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରନ୍ତା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଅନୋକାସୋ ଅଯଂ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ଛନ୍ଦଂ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱାୱ ଉଟ୍ଠହନ୍ତି। ଇଦଂ ପରିସପାରିୱାସିଯଂ। କିଞ୍ଚାପି ପରିସପାରିୱାସିଯଂ, ଛନ୍ଦସ୍ସ ପନ ଅୱିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ପୁନ ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଉପୋସଥାଦୀନି କରିସ୍ସାମା’’ତି ରତ୍ତିଂ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ‘‘ଯାୱ ସବ୍ବେ ସନ୍ନିପତନ୍ତି, ତାୱ ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସାମା’’ତି ଏକଂ ଅଜ୍ଝେସନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେନ୍ତେଯେୱ ଅରୁଣୋ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି। ସଚେ ‘‘ଚାତୁଦ୍ଦସିକଂ ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ନିସିନ୍ନା, ‘‘ପନ୍ନରସୋ’’ତି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ୍ନରସିକଂ କାତୁଂ ନିସିନ୍ନା, ପାଟିପଦେ ଅନୁପୋସଥେ ଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅଞ୍ଞଂ ପନ ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଇଦଂ ପନ ରତ୍ତିପାରିୱାସିଯଂ ନାମ।

ପୁନ ଭିକ୍ଖୂ ‘‘କିଞ୍ଚିଦେୱ ଅବ୍ଭାନାଦିସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ତତ୍ରେକୋ ନକ୍ଖତ୍ତପାଠକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ୱଦତି ‘‘ଅଜ୍ଜ ନକ୍ଖତ୍ତଂ ଦାରୁଣଂ, ମା ଇଦଂ କମ୍ମଂ କରୋଥା’’ତି, ତେ ତସ୍ସ ୱଚନେନ ଛନ୍ଦଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଅଥଞ୍ଞୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା –

‘‘ନକ୍ଖତ୍ତଂ ପଟିମାନେନ୍ତଂ, ଅତ୍ଥୋ ବାଲଂ ଉପଚ୍ଚଗା’’ତି। (ଜା। ୧।୧।୪୯) –

ୱତ୍ୱା ‘‘କିଂ ନକ୍ଖତ୍ତେନ, କରୋଥା’’ତି ୱଦତି। ଇଦଂ ଛନ୍ଦପାରିୱାସିଯଞ୍ଚେୱ ଅଜ୍ଝାସଯପାରିୱାସିଯଞ୍ଚ। ଏତସ୍ମିଂ ପାରିୱାସିଯେ ପୁନ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଅନାହରିତ୍ୱା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଇଦଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ପାରିୱାସିକେନ ଛନ୍ଦଦାନେନା’’ତି।

ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଏୱଂ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିୟା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ କମ୍ମୱାଚାପରିଯୋସାନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୩୯୯। ଛନ୍ଦଂ ଅୱିହାଯ ୱା ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱାୱ ଅୱୁଟ୍ଠିତାଯ ପରିସାଯ ତୁ ଯଥାନିସିନ୍ନାଯ ପରିସାଯ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଏୱକାରତ୍ଥୋ।

ଏକାଦସମଂ।

୨୪୦୦।ଦ୍ୱାଦସେତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅନୁୱସ୍ସଂ ୱୁଟ୍ଠାପେଯ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୧୭୧) ସିକ୍ଖାପଦେ। ତେରସେତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଏକଂ ୱସ୍ସଂ ଦ୍ୱେ ୱୁଟ୍ଠାପେଯ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୧୭୫) ସିକ୍ଖାପଦେ।

ଦ୍ୱାଦସମତେରସମାନି।

କୁମାରିଭୂତୱଗ୍ଗୋ ଅଟ୍ଠମୋ।

୨୪୦୧।ଅଗିଲାନାତି ଛତ୍ତୁପାହନେନ ୱୂପସମେତବ୍ବରୋଗରହିତା। ଯଥାହ ‘‘ଅଗିଲାନା ନାମ ଯସ୍ସା ୱିନା ଛତ୍ତୁପାହନା ଫାସୁ ହୋତୀ’’ତି। ଛତ୍ତଞ୍ଚ ଉପାହନା ଚ ଛତ୍ତୁପାହନଂ। ତତ୍ଥ ଛତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ, ଉପାହନା ୱକ୍ଖମାନଲକ୍ଖଣା। ଧାରେଯ୍ୟାତି ଉଭଯଂ ଏକତୋ ଧାରେଯ୍ୟ। ୱିସୁଂ ଧାରେନ୍ତିଯା ହି ଦୁକ୍କଟଂ ୱକ୍ଖତି।

୨୪୦୨।ଦିୱସନ୍ତି ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ସଚେ ଧାରେତୀତି ଯୋଜନା।

୨୪୦୩।କଦ୍ଦମାଦୀନୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମହାୱାଲୁକାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

୨୪୦୪। ସଚେ ଗଚ୍ଛତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦିସ୍ୱା ଗଚ୍ଛାଦିକନ୍ତି ଛତ୍ତେ ଲଗ୍ଗନଯୋଗ୍ଗଂ ନୀଚତରଂ ଗଚ୍ଛାଦିକଂ ଦିସ୍ୱା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗୁମ୍ବାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଉପାହନମତ୍ତସ୍ସେୱ ଧାରଣେ ଦୁକ୍କଟଂ।

୨୪୦୫।ଅପନାମେତ୍ୱାତି ସୀସତୋ ଅପନାମେତ୍ୱା। ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱାତି ପାଦତୋ ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା। ହୋତି ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ପୁନ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତି।

୨୪୦୬।ପଯୋଗଗଣନାଯେୱାତି ଛତ୍ତୁପାହନସ୍ସ ଅପନେତ୍ୱା ଅପନେତ୍ୱା ଏକତୋ ଧାରଣପଯୋଗଗଣନାଯ। ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଅଗିଲାନା ଅଗିଲାନସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଗିଲାନସଞ୍ଞା ଛତ୍ତୁପାହନଂ ଧାରେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୮୧) ଏୱଂ ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଗିଲାନା ଅଗିଲାନସଞ୍ଞା, ଗିଲାନା ୱେମତିକା, ଛତ୍ତୁପାହନଂ ଧାରେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୮୨) ଏୱଂ ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟଂ ତଥେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୪୦୭। ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ୱା ନିୱସନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଆରାମେ ୱା ଉପଚାରେ ୱା ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଆରାମସ୍ସ ଉପଚାରେ ୱା। ଆପଦାସୂତି ରଟ୍ଠଭେଦାଦିଆପଦାସୁ।

ପଠମଂ।

୨୪୦୮।ଭିକ୍ଖୁନିଯାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଗିଲାନାଯା’’ତି ସେସୋ, ପାଦେନ ଗନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥାଯ ଅଗିଲାନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ ‘‘ଅଗିଲାନା ନାମ ସକ୍କୋତି ପଦସା ଗନ୍ତୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୧୮୭)। ଯାନଂ ନାମ ରଥାଦି, ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତସରୂପମେୱ।

୨୪୦୯।ଆପଦାସୂତି ରଟ୍ଠଭେଦାଦିଆପଦାସୁ। ଛତ୍ତୁପାହନସିକ୍ଖାପଦେ ଆରାମେ, ଆରାମୂପଚାରେ ଚ ଅନାପତ୍ତି ୱୁତ୍ତା, ଇଧ ତଥା ଅୱୁତ୍ତତ୍ତା ସବ୍ବତ୍ଥାପି ଆପତ୍ତିଯେୱ ୱେଦିତବ୍ବା।

ଦୁତିଯଂ।

୨୪୧୦।‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚିପି କଟୂପିଯ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ସଙ୍ଘାଣି’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ। ଯଥାହ – ‘‘ସଙ୍ଘାଣି ନାମ ଯା କାଚି କଟୂପଗା’’ତି। ସଙ୍ଘାଣି ନାମ ମେଖଲାଦିକଟିପିଠଅନ୍ଧନଂ। କଟୂପିଯନ୍ତି କଟିପ୍ପଦେସୋପଗଂ।

୨୪୧୨।କଟିସୁତ୍ତଂ ନାମ କଟିଯଂ ପିଠଅନ୍ଧନରଜ୍ଜୁସୁତ୍ତକଂ।

୨୪୧୩।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଚିତ୍ତଂ ଅକୁସଲଂ, ଇଦଂ ପନ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, ଇତି ଇଦଂ ଉଭଯମେୱ ୱିସେସତା ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦତୋ

ଇମସ୍ସ ନାନାକରଣଂ।

ତତିଯଂ।

୨୪୧୪। ସୀସୂପଗାଦିସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସଚେ ଯା ଧାରେତି, ତସ୍ସା ତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ସୀସଂ ଉପଗଚ୍ଛତୀତି ସୀସୂପଗଂ, ସୀସେ ପିଳନ୍ଧନାରହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗୀୱୂପଗାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ଯଥାହ – ''ଇତ୍ଥାଲଙ୍କାରୋ ନାମ ସୀସୂପଗୋ ଗୀୱୂପଗୋ ହତ୍ଥୂପଗୋ ପାଦୂପଗୋ କଟୂପଗୋ''ତି।

୨୪୧୫। ନ ଚ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା। ''ସଦିସନ୍ତି ପରିଦୀପିତ''ନ୍ତି ୱତ୍ତଙ୍କେ ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୪୧୬।ଯେନକେନଚି ଗନ୍ଧେନାତି ଚନ୍ଦନତଗରାଦିନା ଯେନ କେନଚି ଗନ୍ଧକକ୍କେନ। ସୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣକେନ ଚାତି ୱଣ୍ଣେନ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସୱଣ୍ଣକଂ, ହଲିଦ୍ଦିକକ୍କାଦି, ନହି ଏତସ୍ସ ଉବ୍ବଟ୍ଟନପଚ୍ଚଯା ଦିସ୍ସମାନୋ ୱଣ୍ଣୱିସେସୋତି ଅୱଣ୍ଣକଂ, ସାସପକକ୍କାଦି, ସୱଣ୍ଣକଞ୍ଚ ଅୱଣ୍ଣକଞ୍ଚ ସୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣକଂ, ତେନ ସୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣକେନ ଚ। ଉବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ୱା ନ୍ହାଯନ୍ତିଯା ନ୍ହାନୋସାନେ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

୨୪୧୭।ସଙ୍ଖପଯୋଗେତି ସଙ୍ଖସ୍ମିଂ ପୁଙ୍ଖପଯୋଗୋ। ଆବାଧପଚ୍ଚଯାତି ଦଦ୍ଦୁକୁଟ୍ଠାଦିରୋଗପଚ୍ଚଯା।

୨୪୧୮।ଛଟ୍ଠନ୍ତି ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱାସିତକେନ ପିଞ୍ଞାକେନ ନହାଯେଯ୍ଯ, ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୨୦୩) ସିକ୍ଖାପଦଂ।

ପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠାନି।

୨୪୧୯। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଞ୍ଞାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଚେ ଉବ୍ବଟ୍ଟାପେଯ୍ଯ ୱା ସମ୍ବାହାପେଯ୍ଯ ୱା, ତସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ତଥା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୪୨୦।ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ଉବ୍ବଟ୍ଟନେ, ସମ୍ବାହନେ ଚ ହତ୍ଥଂ ଅମୋଚେତ୍ୱା ଉବ୍ବଟ୍ଟନେ ଏକା ଆପତ୍ତି ସିଯା, ହତ୍ଥଂ ମୋଚେତ୍ୱା ମୋଚେତ୍ୱା ଉବ୍ବଟ୍ଟନେ ପଯୋଗଗଣନାଯ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୪୨୧।ଆପଦାସୂତି ଚୋରଭଯାଦୀହି ସରୀରକମ୍ପନାଦୀସୁ। ଗିଲାନାଯାତି ଅନ୍ତମସୋ ମଗ୍ଗଗମନପରିସ୍ସମେନାପି ଆବାଧିକାଯ।

୨୪୨୨। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦେ ''ସିକ୍ଖମାନାଯା''ତି ଚ ନୱମସିକ୍ଖାପଦେ ''ସାମଣେରିଯା''ତି ଚ ଦସମସିକ୍ଖାପଦେ ''ଗିହିନିଯା''ତି ଚ ୱିସେସଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱସେସୱିନିଚ୍ଛଯୋ ସତ୍ତମେନେୱ ସମାନୋତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଟ୍ଠମାଦୀନି ତୀଣିପୀ''ତି।

ସତ୍ତମଟ୍ଠମନୱମଦସମାନି।

୨୪୨୩।ଅନ୍ତୋଉପଚାରସ୍ମିନ୍ତି ଦ୍ୱାଦସରତନବ୍ଭନ୍ତରେ। ''ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପୁରତୋ''ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ତସ୍ମା ପୁରତୋ ୱା ହୋତୁ ପଚ୍ଛତୋ ୱା ପସ୍ସତୋ ୱା, ସମନ୍ତତୋ ଦ୍ୱାଦସରତନବ୍ଭନ୍ତରେତି ନିଦସ୍ସନପଦମେତଂ। ଛମାଯପୀତି ଅନନ୍ତରହିତାଯ ଭୂମିଯାପି। ଯା ନିସୀଦେଯ୍ଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନ ୱଟ୍ଟତି ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୨୪।ତିକପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତେ ଅନାପୁଚ୍ଛିତସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଆପୁଚ୍ଛିତସଞ୍ଞାତି ତୀସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ ପାଚିତ୍ତିଯତ୍ତଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଆପୁଚ୍ଛିତେ ଅନାପୁଚ୍ଛିତସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପୁରତୋ ନିସୀଦେଯ୍ଯାତି ୱିକପ୍ପଦ୍ୱଯେ ଦୁକ୍କଟଦ୍ୱଯଂ ହୋତି। ଆପଦାସୂତି ରଟ୍ଠଭେଦାଦିଆପଦାସୁ। ଆପୁଚ୍ଛିତୁଞ୍ଚ ଠାତୁଞ୍ଚ ଅସକ୍କୋନ୍ତିଯା ଗିଲାନାଯ।

୨୪୨୫। ନିପଜ୍ଜନଂ କ୍ରିଯଂ। ଅନାପୁଚ୍ଛନଂ ଅକ୍ରିଯଂ।

ଏକାଦସମଂ।

୨୪୨୬। ଓକାସୋ କତୋ ଯେନ ସୋ ଓକାସକତୋ, ନ ଓକାସକତୋ ଅନୋକାସକତୋ, ତଂ, ଅକତୋକାସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, ''ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଠାନେ ପୁଚ୍ଛାମୀ''ତି ଅଭନା ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୱିନଯାଦୀନଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ଓକାସଂ କାରାପନକାଲେ ଅଧିୱାସନୱସେନ ଅକତୋକାସନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଦୋସତାତି ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି। ଏକସ୍ମିଂ ପିଟକେ ଓକାସଂ କାରାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ପିଟକେ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତିଯାପି ପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ୱିନଯେ ଚା''ତିଆଦି।

ପୁଚ୍ଛନ୍ତିଯାପି ଚାତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦେନ ''ଅଭିଧମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତିଯାପୀ''ତି ଇଦଞ୍ଚ ଅନୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ''ସୁତ୍ତନ୍ତେ ଓକାସଂ କାରାପେତ୍ୱା ୱିନଯଂ ୱା ଅଭିଧମ୍ମଂ ୱା ପୁଚ୍ଛତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ଅଭିଧମ୍ମେ ଓକାସଂ କାରାପେତ୍ୱା ସୁତ୍ତନ୍ତଂ ୱା ୱିନଯଂ ୱା ପୁଚ୍ଛତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା''ତି ଇଦଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତଂ।

୨୪୨୭।ଅନୋଦିସ୍ସାତି ''ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ପୁଚ୍ଛାମୀ''ତି ଏୱଂ ଅନିଯମେତ୍ୱା କେୱଲଂ ''ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥି, ପୁଚ୍ଛାମି ଅଯ୍ଯା''ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା।

ଦ୍ୱାଦସମଂ।

୨୪୨୮-୯।ସଂକଚ୍ଚିକନ୍ତି ଥନୱେଠନଚୀୱରଂ, ତଂ ପନ ପାରୁପନ୍ତିଯା ଅଧକ୍ଖକଂ ଉବ୍ଭନାଭିମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତିଯା ପାରୁପିତବ୍ବଂ। ତେନାହ ମାତିକଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅସଂକଚ୍ଚିକାତି ଅଧକ୍ଖକୌବ୍ଭନାଭିମଣ୍ଡଲସଙ୍ଖାତସ୍ସ ସରୀରସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛାଦନତ୍ଥଂ ଅନୁଞ୍ଞାତସଂକଚ୍ଚିକଚୀୱରରହିତା''ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଅସଂକଚ୍ଚିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା)। ''ସଂକଚ୍ଚିକାଯ ପମାଣଂ ତିରିଯଂ ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥନ୍ତି ପୋରାଣଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ୱଜିର। ଟୀ। ପାଚିତ୍ତିଯ ୧୨୨୪-୧୨୨୬) ୱଜିରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରୋ। ପରିକ୍ଖେପୋକ୍କମେତି ପରିକ୍ଖେପସ୍ସ ଅନ୍ତୋପୱେସନେ। ଉପଚାରୋକ୍କମେପୀତି ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଦୁତିଯଲେଡ୍ଡୁପାତବ୍ଭନ୍ତରପୱେସନେପି। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ। ଏସେୱ ନଯୋତି ''ପଠମେ ପାଦେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯେ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତୋଯେୱ ନଯୋ ମତୋ ୱିଞ୍ଞାତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୩୦।ଆପଦାସୁପୀତି ମହଗ୍ଘଂ ହୋତି ସଂକଚ୍ଚିକଂ, ପାରୁପିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ଚ ଉପଦ୍ଦୱୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଅନାପତ୍ତି।

୨୪୩୧।ସେସନ୍ତି ଇଧ ସରୂପତୋ ଅଦସ୍ସିତଞ୍ଚ। ୱୁତ୍ତନଯେନେୱାତି ମାତିକାପଦଭାଜନାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ। ସୁନିପୁଣସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଜାତଂ, ଅତ୍ଥଜାତଞ୍ଚ ୱିଭାୱେତି ୱିୱିଧେନାକାରେନ ପକାସେତୀତି ୱିଭାୱୀ, ତେନ ୱିଭାୱିନା।

ତେରସମଂ।

ଛତ୍ତୁପାହନୱଗ୍ଗୋ ନୱମୋ।

ଏୱଂ ନୱହି ୱଗ୍ଗେହି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣାନି ଛନ୍ନୱୁତି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇତୋ ପରେସୁ ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗାଦୀସୁ ସତ୍ତସୁ ୱଗ୍ଗେସୁ ଭିକ୍ଖୂହି ସାଧାରଣସିକ୍ଖାପଦାନି ଭିକ୍ଖୁପାତିମୋକ୍ଖୱିନିଚ୍ଛଯକଥାଯ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବାନୀତି ତାନି ଇଧ ନ ଦସ୍ସିତାନି।

ସବ୍ବାନେୱ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଖୁଦ୍ଦକେସୁ ଛନ୍ନୱୁତି, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦ୍ୱେନୱୁତୀତି ଅଟ୍ଠାସୀତିସତଂ ସିକ୍ଖାପଦାନି। ତତୋ ପରଂ ସକଲଂ ଭିକ୍ଖୁନିୱଗ୍ଗଂ, ପରମ୍ପରଭୋଜନଂ, ଅନତିରିତ୍ତଭୋଜନଂ, ଅନତିରିତ୍ତେନ ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରଣଂ, ପଣୀତଭୋଜନୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ଅଚେଲକସିକ୍ଖାପଦଂ, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲପଅଛାଦନଂ, ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୌପସମ୍ପାଦନଂ, ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଅଦ୍ଧାନଗମନଂ, ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନଂ , ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନଂ, ନିସୀଦନଂ, ୱସ୍ସିକସାଟିକନ୍ତି ଇମାନି ବାୱୀସତି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଅପନେତ୍ୱା ସେସାନି ସତଞ୍ଚ ଛସଟ୍ଠି ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଭିକ୍ଖୁନିପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସମଗ୍ଗେନ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି।

ତତ୍ରାଯଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ଅସାଧାରଣସିକ୍ଖାପଦେସୁ ସମୁଟ୍ଠାନୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଗିରଗ୍ଗସମଜ୍ଜା, ଚିତ୍ତାଗାରସିକ୍ଖାପଦଂ, ସଙ୍ଘାଣି, ଇତ୍ଥାଲଙ୍କାରୋ, ଗନ୍ଧୱଣ୍ଣକୋ, ୱାସିତକପିଞ୍ଞାକୋ, ଭିକ୍ଖୁନିଆଦୀହି ଉମ୍ମଦ୍ଦନପରିମଦ୍ଦନାନୀତି ଇମାନି ଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଅଚିତ୍ତକାନି, ଲୋକୱଜ୍ଜାନି, ଅକୁସଲଚିତ୍ତାନି। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ – ୱିନାପି ଚିତ୍ତେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ଅଚିତ୍ତକାନି, ଚିତ୍ତେ ପନ ସତି ଅକୁସଲେନେୱ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା

ଲୋକୱଜ୍ଜାନି ଚେୱ ଅକୁସଲଚିତ୍ତାନି ଚ। ଅୱସେସାନି ଅଚିତ୍ତକାନି ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜାନେୱ। ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନଂ, ଗାମନ୍ତରଂ, ଆରାମସିକ୍ଖାପଦଂ, ଗବ୍ଭିନିୱଗ୍ଗେ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସତ୍ତ, କୁମାରିଭୂତୱଗ୍ଗେ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପଞ୍ଚ, ପୁରିସସଂସଟ୍ଠଂ, ପାରିୱାସିଯଛନ୍ଦଦାନଂ, ଅନୁୱସ୍ସୱୁଟ୍ଠାପନଂ, ଏକନ୍ତରିକୱୁଟ୍ଠାପନନ୍ତି ଇମାନି ଏକୂନୱୀସତି ସିକ୍ଖାପଦାନି ସଚିତ୍ତକାନି, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜାନି। ଅୱସେସାନି ସଚିତ୍ତକାନି ଲୋକୱଜ୍ଜାନେୱାତି।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ପାଚିତ୍ତିଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପାଟିଦେସନୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୪୩୨। ଏୱଂ ପାଚିତ୍ତିଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ପାଟିଦେସନୀଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅଗିଲାନା’’ତିଆଦି। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଗିଲାନା ସଯଂ ଅଭନା ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଲଦ୍ଧଂ ସପ୍ପିଂ ସଚେ ‘‘ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀ’’ତି ଗଣ୍ହତି, ତସ୍ସା ଏୱଂ ଗହଣେ ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଦୀପିତନ୍ତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଯସ୍ସା ୱିନା ସପ୍ପିନା ଫାସୁ ହୋତି, ସା ଅଗିଲାନା ନାମ। ସପ୍ପିନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପାଳିଆଗତଂ ଗୋସପ୍ପିଆଦିକମେୱ।

୨୪୩୩।ତିପାଟିଦେସନୀଯନ୍ତି ଅଗିଲାନା ଅଗିଲାନସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା, ଗିଲାନସଞ୍ଞାତି ତୀସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ ତୀଣି ପାଟିଦେସନୀଯାନି। ଗିଲାନା ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଗିଲାନାଯ ଦ୍ୱିକଦୁକ୍କଟଂ। ଗିଲାନା ଅଗିଲାନସଞ୍ଞା, ୱେମତିକା ୱାତି ଦ୍ୱୀସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ ଦ୍ୱେ ଦୁକ୍କଟାନି।

୨୪୩୪-୫। ଗିଲାନା ହୁତ୍ୱା ସପ୍ପିଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ୱୂପସନ୍ତଗେଲଞ୍ଞା ହୁତ୍ୱା ସେୱନ୍ତିଯା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯାପି ଚ ଗିଲାନାଯ ଅୱସେସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ୱା ଞାତକାଦିତୋ ଞାତକପୱାରିତଟ୍ଠାନତୋ ୱିଞ୍ଞତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ୱା ଅତ୍ତନୋ ଧନେନ ଗହିତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ୱା ଉମ୍ମତ୍ତିକାଯ ୱା ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ପଠମଂ।

୨୪୩୬।ସେସେସୁ ଦୁତିଯାଦୀସୂତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଗିଲାନା ତେଲଂ…ପେ… ମଧୁଂ…ପେ… ଫାଣିତଂ…ପେ… ମଚ୍ଛଂ…ପେ… ମଂସଂ…ପେ… ଖୀରଂ…ପେ… ଦଧିଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ, ପଟିଦେସେତବ୍ବଂ ତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗାରଯ୍ହଂ ଅଯ୍ୟେ ଧମ୍ମଂ ଆପଜ୍ଜିଂ ଅସପ୍ପାଯଂ ପାଟିଦେସନୀଯଂ, ତଂ ପଟିଦେସେମୀ’’ତି (ପାଚି। ୧୨୩୬) ଏୱଂ ଦୁତିଯାଦୀସୁ ସତ୍ତସୁ ପାଟିଦେସନୀଯେସୁ। ନତ୍ଥି କାଚି ୱିସେସତାତି ତେଲାଦିପଦାନି ୱିନା ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ୱିସେସୋ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୩୭। ପାଳିଯଂ ଅନାଗତେସୁ ସବ୍ବେସୁ ସପ୍ପିଆଦୀସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯାପି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ପାଟିଦେସନୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ସିକ୍ଖାକରଣୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୪୩୮। ପାଟିଦେସନୀଯାନନ୍ତରଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି ପଞ୍ଚସତ୍ତତି ସେଖିଯାନି ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯାନେୱାତି ତଦେୱ ଅତିଦିସନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ସେଖିଯା ପନ ଯେ ଧମ୍ମା’’ତିଆଦି। ଯେ ପନ ପଞ୍ଚସତ୍ତତି ସେଖିଯା ଧମ୍ମା ପାଟିଦେସନୀଯାନନ୍ତରଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା, ତେସଂ ଅତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯୋ ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତୋୱାତି ଯୋଜନା, ଅତ୍ଥିକେହି ତତୋୱ ଗହେତବ୍ବୋ, ନ ପୁନ ଇଧ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ସିକ୍ଖାକରଣୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୪୩୯-୪୦।ସୱିଭଙ୍ଗାନଂ ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗସହିତାନଂ ଉଭତୋପାତିମୋକ୍ଖାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ପାତିମୋକ୍ଖାନଂ ଅଟ୍ଠକଥାସାରୋ ସବ୍ବଟ୍ଠକଥାନଂ ସାରଭୂତୋ ଯୋ ସୋ ଅତ୍ଥୋ ୱିସେସତୋ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ ୱୁତ୍ତୋ। ତଂ ସବ୍ବଂ ସାରଭୂତଂ ଅତ୍ଥଂ ସମାଦାଯ ଯୋ ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ହିତତ୍ଥାଯ ମଯା କତୋ ୱିରଚିତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୪୪୧।ନୋ ଅମ୍ହାକଂ ପଟିଭାଣଜଂ ପଟିଭାଣତୋ ଜାତଂ ଇମଂ ତୁ ଇମଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପନ ଯେ ଜନ୍ତୁନୋ ସତ୍ତା ସୁଣନ୍ତି , ତେ ଜନ୍ତୁନୋ ଜନସ୍ସ ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ହିତେ ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାପକାସକତ୍ତା ଉପକାରକେ ସୁମତସ୍ସ ସୋଭଣନ୍ତି ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ମତସ୍ସ, ସୋଭଣେହି ୱା ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ମତସ୍ସ ପଟିୱିଦ୍ଧସ୍ସ ଅମତମହାନିବ୍ବାନସ୍ସ ଅଯନେ ଅଞ୍ଜସଭୂତେ ଜନସ୍ସ ତାଯନେ କାଯିକୱାଚସିକୱୀତିକ୍କମପଟିପକ୍ଖତ୍ତା ଅପାଯଭଯନିୱାରଣଟ୍ଠେନ ତାଣଭୂତେ ୱିନଯେ ୱିନଯପିଟକେ ପକତଞ୍ଞୁନୋ ଯଥାସଭାୱଂ ଜାନନ୍ତା ତଞ୍ଞୁନୋ ଭୱନ୍ତି ତଂ ତଂ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ସେୱିତବ୍ବାସେୱିତବ୍ବଂ ଜାନନ୍ତା ଭୱନ୍ତେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୪୨। ବହୱୋ ସାରଭୂତା ନଯା ଏତ୍ଥାତି ବହୁସାରନଯୋ, ତସ୍ମିଂ ବହୁସାରନଯେ। ପରମେ ଉତ୍ତମେ ୱିନଯେ ୱିନଯପିଟକେ ୱିସାରଦତଂ ୱେସାରଜ୍ଜଂ ଅସଂହୀରଞ୍ଞାଣଂ ଅଭିପତ୍ଥଯତା ୱିସେସତୋ ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ବୁଦ୍ଧିମତା ଞାଣାତିସଯମନ୍ତେନ ଯତିନା ସବ୍ବକାଲଂ ତିୱିଧସିକ୍ଖାପରିପୂରଣେ ଅସିଥିଲପୱତ୍ତସମ୍ମାୱାଯାମେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଇମସ୍ମିଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ପରମା ଉତ୍ତରିତରା ମହତୀ ଆଦରତା କରଣୀଯତମା ୱିସେସେନ କାତବ୍ବାଯେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୪୩। ଇଚ୍ଚେୱଂ ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧିସାଧନେ ୱିନଯପିଟକେ ୱେସାରଜ୍ଜହେତୁତାଯ ଇମସ୍ସ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସ ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧିଆଦିସତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧିପରମ୍ପରାଯ ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବସ୍ସ ଅମତମହାନିବ୍ବାନସ୍ସ ପତ୍ତିଯାପି ମୂଲଭୂତତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅୱଗଚ୍ଛତୀ’’ତିଆଦି।

ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥଯୁତ୍ତଂ ମହତା ପଯୋଜନତ୍ଥେନ, ଅଭିଧେଯ୍ଯତ୍ଥେନ ଚ ସମନ୍ନାଗତଂ ଇମଂ ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଅୱଗଚ୍ଛତି ଅୱେଚ୍ଚ ଯାଥାୱତୋ ଜାନାତି, ସୋ ଅପରମ୍ପରଂ ମରଣାଭାୱା ଅମରଂ ଜରାଯାଭାୱା ଅଜରଂ ରାଗାଦିକିଲେସରଜପଟିପକ୍ଖତ୍ତା ଅରଜଂ ଅନେକପ୍ପକାରରୋଗାନଂ ଅପ୍ପୱତ୍ତିହେତୁତ୍ତା ଅରୁଜଂ ସନ୍ତିପଦଂ ସବ୍ବକିଲେସଦରଥପରିଳାହାନଂ ୱୂପସମହେତୁତ୍ତା ସନ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ନିବ୍ବାନପଦଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧିଆଦିସତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧିପରମ୍ପରାଯ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଟିୱିଜ୍ଝତୀତି ଯୋଜନା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଖନ୍ଧକକଥା

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ମହାୱଗ୍ଗୋ

ମହାଖନ୍ଧକକଥା

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପବ୍ବଜ୍ଜାକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୪୪୪। ଇଚ୍ଚେୱଂ ନାତିସଙ୍ଖେପୱିତ୍ଥାରୱସେନ ୱିଭଙ୍ଗଦ୍ୱୟେ, ତଦଟ୍ଠକଥାୟ ଚ ଆଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଖନ୍ଧକାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାରଭନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦୀ’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିଯୁତ୍ତେନାତି ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସଙ୍ଖାତେହି ପଞ୍ଚହି ଖନ୍ଧେହି ଗୁଣରାସୀହି ଯୁତ୍ତେନ ସମନ୍ନାଗତେନ। ସୁଭକ୍ଖନ୍ଧେନାତି ସୁୱଣ୍ଣାଲିଙ୍ଗସଦିସୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧତାୟ ସୁଭୋ ସୁନ୍ଦରୋ ଖନ୍ଧୋ ଏତସ୍ସାତି ସୁଭକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଭଗୱା, ତେନ। ଇମିନା ବାତ୍ତିଂସଲକ୍ଖଣାନମେକଦେସଭୂତସ୍ସ ସମୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧତାଲକ୍ଖଣସ୍ସ ପରିଦୀପକେନ ୱଚନେନ ଲକ୍ଖଣାହାରନୟେନ ବାତ୍ତିଂସଲକ୍ଖଣାଦିକା ସବ୍ବାପି ରୂପକାୟସିରୀ ସନ୍ଦସ୍ସିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

ଖନ୍ଧକେତି ଖନ୍ଧାନଂ ସମୂହୋ ଖନ୍ଧକୋ, ଖନ୍ଧାନଂ ୱା କାୟନତୋ ଦୀପନତୋ ଖନ୍ଧକୋ। ‘‘ଖନ୍ଧା’’ତି ଚେତ୍ଥ ପବ୍ବଜ୍ଜୂପସମ୍ପଦାଦିୱିନୟକମ୍ମସଙ୍ଖାତା, ଚାରିତ୍ତୱାରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦସଙ୍ଖାତା ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତିୟୋ ଅଧିପ୍ପେତା। ପବ୍ବଜ୍ଜାଦୀନି ହି ଭଗୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ‘‘ପଞ୍ଞତ୍ତିୟୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ପଞ୍ଞତ୍ତିୟଞ୍ଚ ଖନ୍ଧ-ସଦ୍ଦୋ ଦିସ୍ସତି ‘‘ଦାରୁକ୍ଖନ୍ଧୋ (ସଂ॰ ନି॰ ୪।୨୪୧) ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ (ପଟି॰ ମ॰ ୧।୧୧୬) ଉଦକକ୍ଖନ୍ଧୋ’’ତିଆଦୀସୁ (ଅ॰ ନି॰ ୬।୩୭) ୱିୟ। ଅପିଚ ଭାଗରାସତ୍ଥତା ଚେତ୍ଥ ଯୁଜ୍ଜତିୟେୱ ତାସଂ ପଞ୍ଞତ୍ତୀନଂ ଭାଗସୋ, ରାସିତୋ ଚ ୱିଭତ୍ତତ୍ତା। ତସ୍ମିଂ ଖନ୍ଧକେ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ୱୁତ୍ତାପେକ୍ଖାୟ ପଞ୍ଚସତିକସତ୍ତସତିକକ୍ଖନ୍ଧକେ ଦ୍ୱେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକାଦିକେ ଭିକ୍ଖୁନିଖନ୍ଧକପରିୟୋସାନେ ୱୀସତିୱିଧେ ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସ ଇଧ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା। ତଦେୱ ସନ୍ଧାୟାହ ‘‘ଖନ୍ଧକେପି ପୱକ୍ଖାମି, ସମାସେନ ୱିନିଚ୍ଛୟ’’ନ୍ତି।

୨୪୪୫।‘‘ମାତରା ପିତରା’’ତି ଇମିନା ଜନକାୟେୱ ଅଧିପ୍ପେତା। ‘‘ଭଣ୍ଡୁକମ୍ମଂ, ସମଣକରଣଂ, ପବ୍ବାଜନନ୍ତି ଚ ପରିୟାୟ-ସଦ୍ଦା’’ତି ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଘଂ ଅପଲୋକେତୁଂ ଭଣ୍ଡୁକମ୍ମାୟା’’ତି (ମହାୱ॰ ୯୮) ଇମିସ୍ସା ପାଳିୟା ଅଟ୍ଠକଥାୟ (ମହାୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୯୮) ୱୁତ୍ତଂ। ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସଙ୍ଘ’’ନ୍ତି ସେସୋ।

୨୪୪୬।ୱାୱଟୋତି ପସୁତୋ, ଯୁତ୍ତପୟୁତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ଆନୟ ଇତି ଚା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ତିଧା ପବ୍ବାଜନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ କେସଚ୍ଛେଦନଂ, କାସାୟଅଚ୍ଛାଦନଂ, ସରଣଦାନନ୍ତି, ଇମାନି ତୀଣି କରୋନ୍ତୋ ‘‘ପବ୍ବାଜେତୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେସୁ ଏକଂ, ଦ୍ୱେ ୱାପି କରୋନ୍ତୋ ତଥା ୱୋହରୀୟତିୟେୱ। ତସ୍ମା ‘‘ପବ୍ବାଜେତ୍ୱାନୟା’’ତି ଇମିନା କେସେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କାସାୟାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଆନେହୀତି ଅୟମତ୍ଥୋ ଦୀପିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୨୪୪୭।ଅୱୁତ୍ତୋତି ଉପଜ୍ଝାୟେନ ଅନୁୟ୍ୟୋଜିତୋ। ସୋ ଦହରୋ ସଚେ ତଂ ସୟମେୱ କେସଚ୍ଛେଦନକାସାୟଚ୍ଛାଦନେହି ପବ୍ବାଜେତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୨୪୪୮।ତତ୍ଥାତି ଅତ୍ତନୋ ସମୀପେ। ଖଣ୍ଡସୀମଂ ନେତ୍ୱାତି ଭଣ୍ଡୁକମ୍ମାରୋଚନପରିହାରତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତେନ ସଭିକ୍ଖୁକେ ୱିହାରେ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁଂ ‘‘ଏତସ୍ସ କେସେ ଛିନ୍ଦା’’ତି ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପବ୍ବାଜେତ୍ୱାତି କେସଚ୍ଛେଦନଂ ସନ୍ଧାୟ ୱଦତି।

୨୪୫୦।‘‘ପୁରିସଂଭିକ୍ଖୁତୋ ଅଞ୍ଞୋ, ପବ୍ବାଜେତି ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଇଦଂ ସରଣଦାନଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ତେନେୱାହ ‘‘ସାମଣେରୋ’’ତିଆଦି।

୨୪୫୧।ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଥେରଥେରୀନଂ ‘‘ଇମେହି ଚୀୱରେହି ଇମଂ ଅଚ୍ଛାଦେହୀ’’ତି ଆଣତ୍ତିୟା ସାମଣେରୋପି ୱା ହୋତୁ, ତଥା ସାମଣେରୀ ୱା ହୋତୁ, ତେ ଉଭୋ ସାମଣେରସାମଣେରୀ କାସାୟାନି ଦାତୁଂ ଲଭନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୪୫୨-୪।ପବ୍ବାଜେନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ତଚପଞ୍ଚକକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଦତ୍ୱା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଏୱଞ୍ହି କତ୍ୱା କେସାପନୟନସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ ‘‘ଆୱୁସୋ, ସୁଟ୍ଠୁ ଉପଧାରେହି, ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେହୀତି ୱତ୍ୱା ତଚପଞ୍ଚକକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ଆଚିକ୍ଖନ୍ତେନ ଚ ୱଣ୍ଣସଣ୍ଠାନଗନ୍ଧାସୟୋକାସୱସେନ ଅସୁଚିଜେଗୁଚ୍ଛପଟିକ୍କୂଲଭାୱଂ, ନିଜ୍ଜୀୱନିସ୍ସତ୍ତଭାୱଂ ୱା ପାକଟଂ କରୋନ୍ତେନ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦି। କିମତ୍ଥମେୱଂ କରୀୟତୀତି ଚେ? ସଚେ ଉପନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ଖୁରଗ୍ଗେୟେୱ ଅରହତ୍ତପାପୁଣନତ୍ଥଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚେତଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ –

‘‘ୟେ ହି କେଚି ଖୁରଗ୍ଗେ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତା, ସବ୍ବେ ତେ ଏୱରୂପଂ ସୱନଂ ଲଭିତ୍ୱା କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତେନ ଆଚରିୟେନ ଦିନ୍ନନୟଂ ନିସ୍ସାୟ, ନୋ ଅନିସ୍ସାୟ, ତସ୍ମାସ୍ସ ଆଦିତୋୱ ଏୱରୂପୀ କଥା କଥେତବ୍ବା’’ତି (ମହାୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୩୪)।

ଏତେନେୱ ବ୍ୟତିରେକତୋ ଇତୋ ଅଞ୍ଞା ଅନିୟ୍ୟାନିକକଥା ନ କଥେତବ୍ବାତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ଗୋମୟାଦିନାତି ଗୋମୟଚୁଣ୍ଣାଦିନା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ

ମତ୍ତିକାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ପୀଠଅକା ୱାତି ଥୁଲ୍ଲପୀଠଅକା ୱା। କଚ୍ଛୁ ୱାତି ସୁଖୁମକଚ୍ଛୁ ୱା। ନିଯଂପୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତଂ। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନା’’ତି ଇମସ୍ସ ପଦସ୍ସ ଦୂରତ୍ତା ‘‘ଯତିନା’’ତି ଆହ।

୨୪୫୫-୬। କସ୍ମା ପନ ଏୱଂ ନହାପେତବ୍ବୋତି ଆହ ‘‘ଏତ୍ତକେନାପୀ’’ତିଆଦି। ସୋତି ପବ୍ବଜ୍ଜାପେକ୍ଖୋ। ଉପଜ୍ଝାଯକାଦିସୂତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଆଚରିଯସମାନୁପଜ୍ଝାଯକାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ପାପୁଣନ୍ତି ହୀତି ଏତ୍ଥ ହି-ସଦ୍ଦୋ ଯସ୍ମା-ପଦତ୍ଥେ ୱତ୍ତତି। ଯସ୍ମା ଏତ୍ତକେନାପି ଉପଜ୍ଝାଯାଦୀସୁ ସଗାରୱୋ ହୋତି, ଯସ୍ମା ଚ ଏୱରୂପଂ ଉପକାରଂ ଲଭିତ୍ୱା କୁଲପୁତ୍ତା ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅନଭିରତିଂ ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା ସିକ୍ଖାଯୋ ପରିପୂରେତ୍ୱା ନିବ୍ବାନଂ ପାପୁଣିସ୍ସନ୍ତି, ତସ୍ମା ଏୱରୂପୋ ଉପକାରୋ କାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୫୮।ଏକତୋତି ସବ୍ବାନି ଚୀୱରାନି ଏକତୋ କତ୍ୱା।

୨୪୫୯।ଅଥାତି ଅଧିକାରନ୍ତରାରମ୍ଭେ ନିପାତୋ। ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଅଦତ୍ୱାପି ଉପଜ୍ଝାଯୋ ୱା ଆଚରିଯୋ ୱାପି ସଯମେୱ ତଂ ପବ୍ବଜ୍ଜାପେକ୍ଖଂ ଅଚ୍ଛାଦେତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୨୪୬୦। ଅଦିନ୍ନଚୀୱରସ୍ସ ଅଗ୍ଗହେତବ୍ବତ୍ତା ଆହ ‘‘ଅପନେତ୍ୱା ତତୋ ସଙ୍କଂ, ପୁନ ଦାତବ୍ବମେୱ ତ’’ନ୍ତି। ତତୋତି ତସ୍ସ ସରୀରତୋ। ତନ୍ତି ଚୀୱରଂ।

୨୪୬୧-୨। ଏତଦେୱ ଆହ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନା’’ତିଆଦିନା। ଅଦିନ୍ନଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ପବ୍ବଜ୍ଜା ନ ରୁହତୀତି ୱଦନ୍ତି। ତସ୍ସେୱ ସନ୍ତକଂ ୱାପି ଚୀୱରଂ ଅଦିନ୍ନଂ ନ ୱଟ୍ଟତି ଅତ୍ତସନ୍ତକେ ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାନଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକେ ଚୀୱରେ କା କଥା ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୂତି ଯେ ତତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିତା। କାରାପେତ୍ୱାନ ଉକ୍କୁଟିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସଦ୍ଦଧାତ୍ୱତ୍ଥାନୁଗତୋ କରୋତି-ସଦ୍ଦୋ ଗହିତୋତି ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦାପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ, ‘‘ଉକ୍କୁଟିକ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪) ଅଟ୍ଠକଥାପାଠୋ ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ଇଧ କ-କାରଲୋପେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ।

୨୪୬୪।ଏକପଦଂୱାପୀତି ବୁଦ୍ଧମିଚ୍ଚାଦିକଂ ଏକମ୍ପି ୱା ପଦଂ। ଏକକ୍ଖରମ୍ପି ୱାତି ବୁକାରାଦିଅକ୍ଖରେସୁ ଏକମ୍ପି ୱା ଅକ୍ଖରଂ। ପଟିପାଟିନ୍ତି ‘‘ବୁଦ୍ଧ’’ମିଚ୍ଚାଦିକଂ ପଦପନ୍ତିଂ।

୨୪୬୫। ଅକତ୍ତବ୍ବପ୍ପକାରନ୍ତରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଯଦି ୱା’’ତିଆଦି। ତଥା ସେସେସୂତି ଯଦି ୱା ‘‘ଧମ୍ମଂ ସରଣ’’ନ୍ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଦେତି, ‘‘ସଙ୍ଘଂ ସରଣ’’ନ୍ତି ଯଦି ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଦେତି, ଏୱମ୍ପି ତୀଣି ସରଣାନି ଅଦିନ୍ନାନେୱ ହୋନ୍ତି।

୨୪୬୬। ଅନୁନାସିକନ୍ତାନି କତ୍ୱା ଦାତବ୍ବାନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନୁନାସିକନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଦାନକାଲେ ଅନ୍ତରାୱିଚ୍ଛେଦଂ ଅକତ୍ୱା ଦାତବ୍ବାନୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଏକାବଦ୍ଧାନି ୱା ପନା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଦପଟିପାଟିତୋ ମ-କାରନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଦାନସମଯେ ୱିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା। ମନ୍ତାନୀତି ‘‘ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଇଚ୍ଚାଦିନା ମ-କାରନ୍ତାନି। ‘‘ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ନିଗ୍ଗହିତନ୍ତମେୱ କତ୍ୱା ନ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ‘‘ଅଥା’’ତି ଆହ।

୨୪୬୭।ସୁଦ୍ଧି ନାମ ଆଚରିଯସ୍ସ ଞତ୍ତିଯା, କମ୍ମୱାଚାଯ ଚ ଉଚ୍ଚାରଣୱିସୁଦ୍ଧି। ପବ୍ବଜ୍ଜାତି ସାମଣେରସାମଣେରିପବ୍ବଜ୍ଜା। ଉଭତୋସୁଦ୍ଧିଯା ୱିନାତି ଉଭତୋସୁଦ୍ଧିଂ ୱିନା ଆଚରିଯନ୍ତେୱାସୀନଂ ଉଭିନ୍ନଂ ତୀସୁ ସରଣଉଯଦାନଗ୍ଗହଣେସୁ ଉଚ୍ଚାରଣସୁଦ୍ଧିଂ ୱିନା, ଏକସ୍ସାପି ଅକ୍ଖରସ୍ସ ୱିପତ୍ତିସବ୍ଭାୱେ ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୬୮-୯।‘‘ପବ୍ବଜ୍ଜାଗୁଣମିଚ୍ଛତା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଆଚରିଯେନ, ଅନ୍ତେୱାସିକେନା’’ତି ପଦଦ୍ୱଯସ୍ସ ୱିସେସନଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ଅନ୍ତେୱାସିକସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜାଗୁଣଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ଆଚରିଯେନ, ଅତ୍ତନୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାଗୁଣଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ଅନ୍ତେୱାସିକେନ ଚ ବୁ-ଦ୍ଧ-କାରାଦଯୋ ୱଣ୍ଣା ବୁ-କାର ଧ-କାରାଦଯୋ ୱଣ୍ଣା ଅକ୍ଖରା ଠାନକରଣସମ୍ପଦଂ କଣ୍ଠତାଲୁମୁଦ୍ଧଦନ୍ତଓଟ୍ଠନାସିକାଭେଦଂ ଠାନସମ୍ପଦଞ୍ଚ ଅକ୍ଖରୁପ୍ପତ୍ତିସାଧକତମଜିୱ୍ହାମଜ୍ଝାଦିକରଣସମ୍ପଦଞ୍ଚ ଅହାପେନ୍ତେନ ଅପରିହାପେନ୍ତେନ ୱତ୍ତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। କସ୍ମା ଇଦମେୱ ଦଠହଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆହ ‘‘ଏକୱଣ୍ଣୱିନାସେନା’’ତିଆଦି। ହି-ସଦ୍ଦୋ ଯସ୍ମା-ପଦତ୍ଥେ, ଯସ୍ମା ଏକସ୍ସାପି ୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱିନାସେନ ଅନୁଚ୍ଚାରଣେନ ୱା ଦୁରୁଚ୍ଚାରଣେନ ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜା ନ ରୁହତି, ତସ୍ମା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୪୭୦।ଯଦି ସିଦ୍ଧାତି ସାସଙ୍କୱଚନେନ ଉଭତୋଉଚ୍ଚାରଣସୁଦ୍ଧିଯା ଦୁକ୍କରତ୍ତଂ ଦୀପେତ୍ୱା ‘‘ଅପ୍ପମତ୍ତେହି ଭୱିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଉଭିନ୍ନଂ ଆଚରିଯନ୍ତେୱାସିକାନଂ ଅନୁସିଟ୍ଠି ଦିନ୍ନା ହୋତି। ସରଣଗମନତୋୱାତି ଅୱଧାରଣେନ ସାମଣେରପବ୍ବଜ୍ଜା ଉପସମ୍ପଦା ୱିଯ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ନ ହୋତି, ଇଦାନିପି ସରଣଗମନେନେୱ ସିଜ୍ଝତୀତି ଦୀପେତି। ହି-ସଦ୍ଦୋ ପସିଦ୍ଧିଯଂ। ଯଥାହ –

‘‘ଯସ୍ମା ସରଣଗମନେନ ଉପସମ୍ପଦା ପରତୋ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା, ତସ୍ମା ସା ଏତରହି ସରଣଗମନମତ୍ତେନେୱ ନ ରୁହତି। ସାମଣେରସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ପନ ଯସ୍ମା

ପରତୋପି ‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେହି ତୀହି ସରଣଗମନେହି ସାମଣେରପବ୍ବଜ୍ଜ’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୦୫) ଅନୁଞ୍ଞାତା ଏୱ, ତସ୍ମା ସା ଏତରହିପି ସରଣଗମନମତ୍ତେନେୱ ରୁହତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୪)।

ସରଣଗମନତୋ ଏୱ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଯଦିପି କିଞ୍ଚାପି ସିଦ୍ଧା ନିପ୍ଫନ୍ନା, ତଥାପି ଅସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ ‘‘ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ ମଯା ପୂରେତବ୍ବଂ ସୀଲ’’ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ପରିପୂରଣତ୍ଥାଯ ଭିକ୍ଖୁନା ଦସ ସୀଲାନି ଦାତବ୍ବାନୀତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାମଣେରାନଂ ଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି, ତେସୁ ଚ ସାମଣେରେହି ସିକ୍ଖିତୁଂ। ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ’’ତିଆଦି (ମହାୱ। ୧୦୬)।

ପବ୍ବଜ୍ଜାକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୪୭୧।ଉପଜ୍ଝାଯନ୍ତି ୱଜ୍ଜାୱଜ୍ଜେ ଉପନିଜ୍ଝାଯତୀତି ଉପଜ୍ଝାଯୋ, ତଂ, ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତେହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପରିପୁଣ୍ଣଦସୱସ୍ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ନିୱାସେତ୍ୱା ଚ ପାରୁପିତ୍ୱା ଚ ସିରସି ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅଭିମୁଖେ ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ‘‘ଉପଜ୍ଝାଯୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ହୋହୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ଆଯାଚନାଯ କତାଯ ‘‘ସାହୁ, ଲହୁ, ଓପାଯିକଂ, ପଟିରୂପଂ, ପାସାଦିକେନ ସମ୍ପାଦେହୀ’’ତି ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ପଦେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ଉଭଯେନ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତେ ପିତୁଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା ଅତ୍ରଜମିୱ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ୱଜ୍ଜାୱଜ୍ଜଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ଦୋସେନ ନିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେ ସିକ୍ଖାପେନ୍ତୋ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ନାମ।

ୱିଜ୍ଜାସିପ୍ପଂ, ଆଚାରସମାଚାରଂ ୱା ସିକ୍ଖିତୁକାମେହି ଆଦରେନ ଚରିତବ୍ବୋ ଉପଟ୍ଠାତବ୍ବୋତି ଆଚରିଯୋ, ତଂ, ଉପଜ୍ଝାଯେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣସମନ୍ନାଗତୋଯେୱ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ନିସୀଦିତ୍ୱା ‘‘ଆଚରିଯୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ହୋହି, ଆଯସ୍ମତୋ ନିସ୍ସାଯ ୱଚ୍ଛାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ଆଯାଚନାଯ କତାଯ ‘‘ସାହୂ’’ତିଆଦୀସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତେ ପିତୁଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା ପୁତ୍ତଟ୍ଠାନିଯଂ ଅନ୍ତେୱାସିଂ ସିକ୍ଖାପେନ୍ତୋ ଆଚରିଯୋ ନାମ।

ଏତ୍ଥ ଚ ସାହୂତି ସାଧୁ। ଲହୂତି ଅଗରୁ, ମମ ତୁଯ୍ହଂ ଉପଜ୍ଝାଯଭାୱେ ଭାରିଯଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଓପାଯିକନ୍ତି ଉପାଯପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ, ତଂ ଉପଜ୍ଝାଯଗ୍ଗହଣଂ ଇମିନା ଉପାଯେନ ତ୍ୱଂ ମେ ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭାରୋ ଜାତୋସୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପଟିରୂପନ୍ତି ଅନୁରୂପଂ ତେ ଉପଜ୍ଝାଯଗ୍ଗହଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାସାଦିକେନାତି ପସାଦାୱହେନ କାଯୱଚୀପଯୋଗେନ। ସମ୍ପାଦେହୀତି ତିୱିଧଂ ସିକ୍ଖଂ ନିପ୍ଫାଦେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାଯେନ ୱାତି ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଦିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ କାଯେନ ୱା। ନାମୱିସେସଂ ୱିନା ପୂରେତବ୍ବୱତ୍ତାନଂ ସମତାଯ ଉଭୋପି ଏକତୋ ୱୁତ୍ତା।

ଏତାନି ୱତ୍ତାନି ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ, ଆଚରିଯସ୍ସ ଅନ୍ତେୱାସିକେନାପି ଏୱମେୱ କାତବ୍ବାନେୱାତି। ୱସତାତି ୱସନ୍ତେନ। ପିଯସୀଲେନାତି ପିଯଂ ସୀଲମେତସ୍ସାତି ପିଯସୀଲୋ, ତେନ, ସୀଲଂ ପରିପୂରିତୁକାମେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୪୭୨-୩।ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେତବ୍ବନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘କାଲସ୍ସେୱ ୱୁଟ୍ଠାଯ ଉପାହନା ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା’’ତି (ମହାୱ। ୬୬) ୱୁତ୍ତା ପୁବ୍ବକିରିଯା ୱତ୍ତବ୍ବା। ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେତବ୍ବନ୍ତି ଦନ୍ତକଟ୍ଠଖାଦନଟ୍ଠାନଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସୀଦନତ୍ଥାଯ ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେତବ୍ବଂ। ଇମିନା ଚ ଯାଗୁପାନଟ୍ଠାନାଦୀସୁପି ଆସନାନି ପଞ୍ଞପେତବ୍ବାନେୱାତି ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ମହନ୍ତଂ, ମଜ୍ଝିମଂ, ଖୁଦ୍ଦକନ୍ତି ତୀଣି ଦନ୍ତକଟ୍ଠାନି ଉପନେତ୍ୱା ତତୋ ଯଂ ତୀଣି ଦିୱସାନି ଗଣ୍ହାତି, ଚତୁତ୍ଥଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତାଦିସମେୱ ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅନିଯମଂ କତ୍ୱା ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ଗଣ୍ହାତି, ଅଥ ଯାଦିସଂ ଲଭତି, ତାଦିସଂ ଦାତବ୍ବଂ।

ମୁଖୋଦକଂ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ମୁଖଧୋୱନୋଦକଂ ମୁଖୋଦକନ୍ତି ମଜ୍ଝେପଦଲୋପୀସମାସୋ, ତଂ ଦେନ୍ତେନ ସୀତଞ୍ଚ ଉଣ୍ହଞ୍ଚ ଉଦକଂ ଉପନେତ୍ୱା ତତୋ ଯଂ ତୀଣି ଦିୱସାନି ୱଳଞ୍ଜେତି, ଚତୁତ୍ଥଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତାଦିସମେୱ ମୁଖଧୋୱନୋଦକଂ ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅନିଯମଂ କତ୍ୱା ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ଗଣ୍ହାତି, ଅଥ ଯାଦିସଂ ଲଭତି, ତାଦିସଂ ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେ ଦୁୱିଧମ୍ପି ୱଳଞ୍ଜେତି, ଦୁୱିଧମ୍ପି ଉପନେତବ୍ବଂ। ‘‘ମୁଖୋଦକଂ ମୁଖଧୋୱନଟ୍ଠାନେ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସଟ୍ଠାନାନି ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବାନି। ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତେନ ଚ ୱଚ୍ଚକୁଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଥେରେ ୱଚ୍ଚକୁଟିଂ ଗତେ ପରିୱେଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ପରିୱେଣଂ ଅସୁଞ୍ଞଂ ହୋତୀ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୬୪ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

ତତୋ ଉତ୍ତରିଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତସ୍ସ କାଲେନା’’ତିଆଦି। ତସ୍ସାତି ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ୱା ଆଚରିଯସ୍ସ ୱା। କାଲେନାତି ଯାଗୁପାନକାଲେ। ଇଧାପି ‘‘ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଥେରେ ୱଚ୍ଚକୁଟିତୋ ଅନିକ୍ଖନ୍ତେଯେୱ ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେତବ୍ବଂ। ସରୀରକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ‘ସଚେ ଯାଗୁ ହୋତୀ’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତଂ ୱତ୍ତଂ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୬୪)।

ଯାଗୁ ତସ୍ସୂପନେତବ୍ବାତି ଏଵ୍ଚ ‘‘ଭାଜନଂ ଧୋୱିତ୍ୱା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ – ‘‘ଭାଜନଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଯାଗୁ ଉପନାମେତବ୍ବା’’ତି (ମହାୱ। ୬୬)। ସଙ୍ଘତୋ ୱାତି ସଲାକାଦିୱସେନ ସଙ୍ଘତୋ ଲଦ୍ଧମାନା ୱା। କୁଲତୋପି ୱାତି ଉପାସକାଦିକୁଲତୋ ୱା।

‘‘ପତ୍ତେ ୱତ୍ତଞ୍ଚ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ଯାଗୁଂ ପୀତସ୍ସ ଉଦକଂ ଦତ୍ୱା ଭାଜନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପ୍ପଟିଘଂସନ୍ତେନ ଧୋୱିତ୍ୱା ପଟିସାମେତବ୍ବଂ, ଉପଜ୍ଝାଯମ୍ହି ୱୁଟ୍ଠିତେ ଆସନଂ ଉଦ୍ଧରିତବ୍ବଂ । ସଚେ ସୋ ଦେସୋ ଉକ୍ଲାପୋ ହୋତି, ସୋ ଦେସୋ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ୬୬) ଆଗତୱତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ଦିୱା ଭୁତ୍ତପତ୍ତେପି କାତବ୍ବଂ ଏତେନେୱ ଦସ୍ସିତଂ ହୋତି।

ୱତ୍ତଂ ‘‘ଗାମପ୍ପୱେସନେ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଗାମଂ ପୱିସିତୁକାମୋ ହୋତି, ନିୱାସନଂ ଦାତବ୍ବଂ, ପଟିନିୱାସନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତଂ (ମହାୱ। ୬୬) ୱତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ‘‘କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ସବ୍ବପଦେହି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୨୪୭୪।ଚୀୱରେ ଯାନି ୱତ୍ତାନୀତି ଗାମଂ ପୱିସିତୁକାମସ୍ସ ଚୀୱରଦାନେ, ପଟିନିୱତ୍ତସ୍ସ ଚୀୱରଗ୍ଗହଣସଙ୍ଘରଣପଟିସାମନେସୁ ମହେସିନା ଯାନି ୱତ୍ତାନି ୱୁତ୍ତାନି, ତାନି ଚ କାତବ୍ବାନି। ସେନାସନେ ତଥାତି ‘‘ଯସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ୱିହରତୀ’’ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୬୬) ୱୁତ୍ତନଯେନ ‘‘ସେନାସନେ କତ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଦସ୍ସିତଂ ସେନାସନୱତ୍ତଞ୍ଚ।

ପାଦପୀଠକଥଲିକାଦୀସୁ ତଥାତି ଯୋଜନା। ଉପଜ୍ଝାଯେ ଗାମତୋ ପଟିନିୱତ୍ତେ ଚ ଜନ୍ତାଘରେ ଚ ‘‘ପାଦୋଦକଂ ପାଦପୀଠଂ ପାଦକଥଲିକଂ ଉପନିକ୍ଖିପିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୬୬) ଏୱମାଗତଂ ୱତ୍ତଞ୍ଚ କାତବ୍ବଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଉପଜ୍ଝାଯୋ ପାନୀଯେନ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ’’ତିଆଦିୱତ୍ତଂ (ମହାୱ। ୬୬) ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୪୭୫। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱତ୍ତେସୁ ପାଟିଯେକ୍କଂ ଦସ୍ସିଯମାନେସୁ ପପଞ୍ଚୋତି ଖନ୍ଧକଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ସୁଖଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ ଗଣନଂ ଦସ୍ସେତୁକାମୋ ଆହ ‘‘ଏୱମାଦୀନୀ’’ତିଆଦି। ରୋଗତୋ ୱୁଟ୍ଠାନାଗମନନ୍ତାନୀତି ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାନଂ ରୋଗତୋ ୱୁଟ୍ଠାନାଗମନପରିଯୋସାନାନି। ସତ୍ତତିଂସସତଂ ସିଯୁନ୍ତି ସତ୍ତତିଂସାଧିକସତୱତ୍ତାନୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତାନି ପନ ୱତ୍ତାନି ଖନ୍ଧକପାଠଇଯା (ମହାୱ। ୬୬) ଆଗତକ୍କମେନ ଏୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଗଣନାଯ ସମାନେତବ୍ବାନି – ଦନ୍ତକଟ୍ଠଦାନଂ, ମୁଖୋଦକଦାନଂ, ଆସନପଞ୍ଞାପନଂ, ସଚେ ଯାଗୁ ହୋତି, ଭାଜନଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଯାଗୁଯା ଉପନାମନଂ, ଯାଗୁଂ ପୀତସ୍ସ ଉଦକଂ ଦତ୍ୱା ଭାଜନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପ୍ପଟିଘଂସନ୍ତେନ ଧୋୱିତ୍ୱା ପଟିସାମନଂ, ଉପଜ୍ଝାଯମ୍ହି ୱୁଟ୍ଠିତେ ଆସନସ୍ସ ଉଦ୍ଧରଣଂ, ସଚେ ସୋ ଦେସୋ ଉକ୍ଲାପୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ସମ୍ମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଗାମଂ ପୱିସିତୁକାମୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ନିୱାସନଦାନଂ, ପଟିନିୱାସନପଟିଗ୍ଗହଣଂ, କାଯବନ୍ଧନଦାନଂ, ସଗୁଣଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଟିଦାନଂ, ଧୋୱିତ୍ୱା ସୋଦକପତ୍ତସ୍ସ ଦାନଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ପଚ୍ଛାସମଣଂ ଆକଙ୍ଖତି, ତିମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତେନ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେତ୍ୱା କାଯବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ସଗୁଣଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଟିଯୋ ପାରୁପିତ୍ୱା ଗଣ୍ଠିକଂ ପରିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଧୋୱିତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପଚ୍ଛାସମଣେନ ଗମନଂ, ନାତିଦୂରନଚ୍ଚାସନ୍ନେ ଗମନଂ, ପତ୍ତପରିଯାପନ୍ନସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ନ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଭଣମାନସ୍ସ ଅନ୍ତରନ୍ତରା କଥାଓପାତନଂ, ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଆପତ୍ତିସାମନ୍ତା ଭଣମାନସ୍ସ ଚ ନିୱାରଣଂ, ନିୱତ୍ତନ୍ତେନ ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆସନପଞ୍ଞାପନଂ, ପାଦୋଦକପାଦପୀଠପାଦକଥଲିକାନଂ ଉପନିକ୍ଖିପନଂ, ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ପଟିନିୱାସନଦାନଂ, ନିୱାସନପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ସଚେ ଚୀୱରଂ ସିନ୍ନଂ ହୋତି, ମୁହୁତ୍ତଂ ଉଣ୍ହେ ଓତାପନଂ, ନେୱ ଉଣ୍ହେ ଚୀୱରସ୍ସ ନିଦହନଂ, ମଜ୍ଝେ ଯଥା ଭଙ୍ଗୋ ନ ହୋତି, ଏୱଂ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲଂ କଣ୍ଣଂ ଉସ୍ସାରେତ୍ୱା ଚୀୱରସ୍ସ ସଙ୍ଘରଣଂ, ଓଭୋଗେ କାଯବନ୍ଧନସ୍ସ କରଣଂ, ସଚେ ପିଣ୍ଡପାତୋ ହୋତି, ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଚ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ ହୋତି, ଉଦକଂ ଦତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତସ୍ସ ଉପନାମନଂ, ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପାନୀଯେନ ପୁଚ୍ଛନଂ, ଭୁତ୍ତାୱିସ୍ସ ଉଦକଂ ଦତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପ୍ପଟିଘଂସନ୍ତେନ ଧୋୱିତ୍ୱା ୱୋଦକଂ କତ୍ୱା ମୁହୁତ୍ତଂ ଉଣ୍ହେ ଓତାପନଂ, ନ ଚ ଉଣ୍ହେ ପତ୍ତସ୍ସ ନିଦହନଂ, ପତ୍ତଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ –

ପତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତେନ ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ହେଟ୍ଠାମଞ୍ଚଂ ୱା ହେଟ୍ଠାପୀଠଂ ୱା ପରାମସିତ୍ୱା ପତ୍ତସ୍ସ ନିକ୍ଖିପନଂ, ନ ଚ ଅନନ୍ତରହିତାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତସ୍ସ ନିକ୍ଖିପନଂ, ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତେନ ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ଚୀୱରଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ଚୀୱରୱଂସଂ ୱା ଚୀୱରରଜ୍ଜୁଂ ୱା ପମଜ୍ଜିତ୍ୱା ପାରତୋ ଅନ୍ତଂ ଓରତୋ ଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଚୀୱରସ୍ସ ନିକ୍ଖିପନଂ, ଉପଜ୍ଝାଯମ୍ହି ୱୁଟ୍ଠିତେ ଆସନସ୍ସ ଉଦ୍ଧରଣଂ, ପାଦୋଦକପାଦପୀଠପାଦକଥଲିକାନଂ ପଟିସାମନଂ, ସଚେ ସୋ ଦେସୋ ଉକ୍ଲାପୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ସମ୍ମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ନ୍ହାଯିତୁକାମୋ ହୋତି, ନ୍ହାନସ୍ସ ପଟିଯାଦନଂ, ସଚେ ସୀତେନ ଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ସୀତସ୍ସ ସଚେ ଉଣ୍ହେନ ଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ଉଣ୍ହସ୍ସ ପଟିଯାଦନଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଜନ୍ତାଘରଂ ପୱିସିତୁକାମୋ ହୋତି, ଚୁଣ୍ଣସ୍ସ ସନ୍ନଯନଂ, ମତ୍ତିକାତେମନଂ, ଜନ୍ତାଘରପୀଠଂ ଆଦାଯ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପିଟ୍ଠିତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଜନ୍ତାଘରପୀଠଂ ଦତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ଚୁଣ୍ଣଦାନଂ, ମତ୍ତିକାଦାନଂ, ସଚେ ଉସ୍ସହତି, ଜନ୍ତାଘରଂ ପୱିସିତବ୍ବଂ –

ଜନ୍ତାଘରଂ ପୱିସନ୍ତେନ ମତ୍ତିକାଯ ମୁଖଂ ମକ୍ଖେତ୍ୱା ପୁରତୋ ଚ ପଚ୍ଛତୋ ଚ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଜନ୍ତାଘରପ୍ପୱେସୋ, ନ ଥେରାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ନିସୀଦନଂ, ନ ନୱାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆସନେନ ପଟିବାହନଂ, ଜନ୍ତାଘରେ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପରିକମ୍ମସ୍ସ କରଣଂ, ଜନ୍ତାଘରା ନିକ୍ଖମନ୍ତେନ ଜନ୍ତାଘରପୀଠଂ ଆଦାଯ ପୁରତୋ ଚ ପଚ୍ଛତୋ ଚ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଜନ୍ତାଘରା ନିକ୍ଖମନଂ, ଉଦକେପି ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପରିକମ୍ମକରଣଂ, ନ୍ହାତେନ ପଠମତରଂ ଉତ୍ତରିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଗତ୍ତଂ ୱୋଦକଂ କତ୍ୱା ନିୱାସେତ୍ୱା ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଗତ୍ତତୋ ଉଦକସ୍ସ ପମଜ୍ଜନଂ, ନିୱାସନଦାନଂ, ସଙ୍ଘାଟିଦାନଂ, ଜନ୍ତାଘରପୀଠଂ ଆଦାଯ ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆସନସ୍ସ ପଞ୍ଞାପନଂ, ପାଦୋଦକପାଦପୀଠପାଦକଥଲିକାନଂ ଉପନିକ୍ଖିପନଂ, ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପାନୀଯେନ ପୁଚ୍ଛନଂ, ସଚେ ଉଦ୍ଦିସାପେତୁକାମୋ ହୋତି, ଉଦ୍ଦିସାପନଂ, ସଚେ ପରିପୁଚ୍ଛିତୁକାମୋ ହୋତି, ପରିପୁଚ୍ଛନଂ, ଯସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ୱିହରତି, ସଚେ ସୋ ୱିହାରୋ ଉକ୍ଲାପୋ ହୋତି, ସଚେ ଉସ୍ସହତି, ତସ୍ସ ସୋଧନଂ, ୱିହାରଂ ସୋଧେନ୍ତେନ ପଠମଂ ପତ୍ତଚୀୱରସ୍ସ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ନିସୀଦନପଚ୍ଚତ୍ଥରଣସ୍ସ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ଭିସିବିବ୍ବୋହନସ୍ସ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ମଞ୍ଚସ୍ସ ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପ୍ପଟିଘଂସନ୍ତେନ ଅସଙ୍ଘଟ୍ଟେନ୍ତେନ କୱାଟପୀଠଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ପୀଠସ୍ସ ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପ୍ପଟିଘଂସନ୍ତେନ ଅସଙ୍ଘଟ୍ଟେନ୍ତେନ କୱାଟପୀଠଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ମଞ୍ଚପଟିପାଦକାନଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ଖେଳମଲ୍ଲକସ୍ସ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ଅପସ୍ସେନଫଲକସ୍ସ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ, ଭୂମତ୍ଥରଣସ୍ସ ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତସ୍ସ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନଂ , ସଚେ ୱିହାରେ ସନ୍ତାନକଂ ହୋତି, ଉଲ୍ଲୋକା ପଠମଂ ଓହାରଣଂ, ଆଲୋକସନ୍ଧିକଣ୍ଣଭାଗାନଂ ପମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ ଗେରୁକପରିକମ୍ମକତା ଭିତ୍ତି କଣ୍ଣକିତା ହୋତି, ଚୋଳଅକଂ ତେମେତ୍ୱା ପୀଳେତ୍ୱା ପମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ କାଳୱଣ୍ଣକତା ଭୂମି କଣ୍ଣକିତା ହୋତି, ଚୋଳଅକଂ ତେମେତ୍ୱା ପୀଳେତ୍ୱା ପମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ ଅକତା ହୋତି ଭୂମି, ଉଦକେନ ପରିପ୍ପୋସିତ୍ୱା ପମଜ୍ଜନଂ ''ମା ୱିହାରୋ ରଜେନ ଉହଞ୍ଞୀ''ତି, ସଙ୍କାରଂ ୱିଚିନିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଛଡ୍ଡନଂ, ଭୂମତ୍ଥରଣସ୍ସ ଓତାପେତ୍ୱା ସୋଧେତ୍ୱା ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପନଂ, ମଞ୍ଚପଟିପାଦକାନଂ ଓତାପେତ୍ୱା ପମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାଟ୍ଠାନେ ଠପନଂ, ମଞ୍ଚସ୍ସ ଓତାପେତ୍ୱା ସୋଧେତ୍ୱା ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପ୍ପଟିଘଂସନ୍ତେନ ଅସଙ୍ଘଟ୍ଟେନ୍ତେନ କୱାଟପୀଠଂ ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପନଂ, ପୀଠସ୍ସ ଓତାପେତ୍ୱା ସୋଧେତ୍ୱା ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପ୍ପଟିଘଂସନ୍ତେନ ଅସଙ୍ଘଟ୍ଟେନ୍ତେନ କୱାଟପୀଠଂ ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପନଂ, ଭିସିବିବ୍ବୋହନସ୍ସ ଓତାପେତ୍ୱା ସୋଧେତ୍ୱା ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପନଂ, ନିସୀଦନପଚ୍ଚତ୍ଥରଣସ୍ସ ଓତାପେତ୍ୱା ସୋଧେତ୍ୱା ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପନଂ, ଖେଳମଲ୍ଲକସ୍ସ ଓତାପେତ୍ୱା ପମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାଟ୍ଠାନେ ଠପନଂ, ଅପସ୍ସେନଫଲକସ୍ସ ଓତାପେତ୍ୱା ପମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାଟ୍ଠାନେ ଠପନଂ, ପତ୍ତଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ –

ପତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତେନ ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ହେଟ୍ଠାମଞ୍ଚଂ ୱା ହେଟ୍ଠାପୀଠଂ ୱା ପରାମସିତ୍ୱା ପତ୍ତସ୍ସ ନିକ୍ଖିପନଂ, ନ ଚ ଅନନ୍ତରହିତାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତସ୍ସ ନିକ୍ଖିପନଂ, ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତେନ ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ଚୀୱରଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ଚୀୱରୱଂସଂ ୱା ଚୀୱରରଜ୍ଜୁଂ ୱା ପମଜ୍ଜିତ୍ୱା ପାରତୋ ଅନ୍ତଂ ଓରତୋ ଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଚୀୱରସ୍ସ ନିକ୍ଖିପନଂ, ସଚେ ପୁରତ୍ଥିମାଯ ସରଜା ୱାତା ୱାଯନ୍ତି, ପୁରତ୍ଥିମାନଂ ୱାତପାନାନଂ ଥକନଂ, ତଥା ପଚ୍ଛିମାନଂ, ତଥା ଉତ୍ତରାନଂ, ତଥା ଦକ୍ଖିଣାନଂ ୱାତପାନାନଂ ଥକନଂ, ସଚେ ସୀତକାଲୋ ହୋତି, ଦିୱା ୱାତପାନାନଂ ୱିୱରଣଂ, ରତ୍ତିଂ ଥକନଂ, ସଚେ ଉଣ୍ହକାଲୋ ହୋତି, ଦିୱା ୱାତପାନାନଂ ଥକନଂ, ରତ୍ତିଂ ୱିୱରଣଂ, ସଚେ ପରିୱେଣଂ ଉକ୍ଲାପଂ ହୋତି, ପରିୱେଣସ୍ସ ସମ୍ମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ କୋଟ୍ଠକୋ ଉକ୍ଲାପୋ ହୋତି, କୋଟ୍ଠକସ୍ସ ସମ୍ମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ ଉପଟ୍ଠାନସାଲା ଉକ୍ଲାପା ହୋତି, ତସ୍ସା ସମ୍ମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ ଅଗ୍ଗିସାଲା ଉକ୍ଲାପା ହୋତି, ତସ୍ସା ସମ୍ମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ ୱଚ୍ଚକୁଟି ଉକ୍ଲାପା ହୋତି, ତସ୍ସା ସମ୍ମଜ୍ଜନଂ, ସଚେ ପାନୀଯଂ ନ ହୋତି, ପାନୀଯସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାପନଂ, ସଚେ ପରିଭୋଜନୀଯଂ ନ ହୋତି, ପରିଭୋଜନୀଯସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାପନଂ, ସଚେ ଆଚମନକୁମ୍ଭିଯା ଉଦକଂ ନ ହୋତି, ଆଚମନକୁମ୍ଭିଯା ଉଦକସ୍ସ ଆସିଞ୍ଚନଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଅନଭିରତି ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ୱୂପକାସନଂ ୱୂପକାସାପନଂ ୱା, ଧମ୍ମକଥାଯ ୱା ତସ୍ସ କରଣଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ୱିନୋଦନଂ ୱିନୋଦାପନଂ ୱା, ଧମ୍ମକଥାଯ ୱା ତସ୍ସ କରଣଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ୱିୱେଚନଂ ୱିୱେଚାପନଂ ୱା, ଧମ୍ମକଥାଯ ୱା ତସ୍ସ କରଣଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଗରୁଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ହୋତି ପରିୱାସାରହୋ, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ''କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ସଙ୍ଘୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପରିୱାସଂ ଦଦେଯ୍ୟା''ତି, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନାରହୋ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ''କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ସଙ୍ଘୋ ଉପଜ୍ଝାଯଂ ମୂଲାଯ ପଟିକସ୍ସେଯ୍ୟା''ତି, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ମାନତ୍ତାରହୋ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ''କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ସଙ୍ଘୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ମାନତ୍ତଂ ଦଦେଯ୍ୟା''ତି, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଅବ୍ଭାନାରହୋ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ''କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ସଙ୍ଘୋ ଉପଜ୍ଝାଯଂ ଅବ୍ଭେଯ୍ୟା''ତି, ସଚେ ସଙ୍ଘୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ କମ୍ମଂ କତ୍ତୁକାମୋ ହୋତି ତଜ୍ଜନୀଯଂ ୱା ନିଯସ୍ସଂ ୱା ପବ୍ବାଜନୀଯଂ ୱା ପଟିସାରଣୀଯଂ ୱା ଉକ୍ଖେପନୀଯଂ ୱା, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ''କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ସଙ୍ଘୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ କମ୍ମଂ ନ କରେଯ୍ୟ, ଲହୁକାଯ ୱା ପରିଣାମେଯ୍ୟା''ତି, କତଂ ୱା ପନସ୍ସ ହୋତି ସଙ୍ଘେନ କମ୍ମଂ ତଜ୍ଜନୀଯଂ ୱା ନିଯସ୍ସଂ ୱା ପବ୍ବାଜନୀଯଂ ୱା ପଟିସାରଣୀଯଂ ୱା ଉକ୍ଖେପନୀଯଂ ୱା, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ''କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ସମ୍ମା ୱତ୍ତେଯ୍ୟ, ଲୋମଂ ପାତେଯ୍ୟ, ନେତ୍ଥାରଂ ୱତ୍ତେଯ୍ୟ, ସଙ୍ଘୋ ତଂ କମ୍ମଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେଯ୍ୟା''ତି, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଧୋୱିତବ୍ବଂ ହୋତି , ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଧୋୱନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ୱା ''କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଧୋୱିଯେଥା''ତି, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଚୀୱରଂ କାତବ୍ବଂ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ କରଣଂ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ୱା ''କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଚୀୱରଂ କରିଯେଥା''ତି, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ରଜନଂ ପଚିତବ୍ବଂ ହୋତି,

ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ପଚନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ୱା ‘‘କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ରଜନଂ ପଚିଯେଥା’’ତି, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଚୀୱରଂ ରଜେତବ୍ବଂ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ରଜନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କକରଣଂ ୱା ‘‘କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଚୀୱରଂ ରଜିଯେଥା’’ତି, ଚୀୱରଂ ରଜନ୍ତେନ ସାଧୁକଂ ସମ୍ପରିୱତ୍ତକଂ ସମ୍ପରିୱତ୍ତକଂ ରଜନଂ, ନ ଚ ଅଚ୍ଛିନ୍ନେ ଥେୱେ ପକ୍କମନଂ, ଉପଜ୍ଝାଯଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପତ୍ତଦାନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପତ୍ତପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଚୀୱରଦାନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରଦାନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ କେସଚ୍ଛେଦନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚେନ କେସାନଂ ଛେଦାପନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପରିକମ୍ମକରଣଂ, ନ ଏକଚ୍ଚେନ ପରିକମ୍ମସ୍ସ କାରାପନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଣଂ, ନ ଏକଚ୍ଚେନ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚସ୍ସ କାରାପନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପଚ୍ଛାସମଣେନ ଗମନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପଚ୍ଛାସମଣସ୍ସ ଆଦାନଂ, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପିଣ୍ଡପାତସ୍ସ ନୀହରଣଂ, ନ ଏକଚ୍ଚେନ ପିଣ୍ଡପାତନୀହରାପନଂ, ନ ଉପଜ୍ଝାଯଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଗାମପ୍ପୱେସନଂ, ନ ସୁସାନଗମନଂ, ନ ଦିସାପକ୍କମନଂ, ସଚେ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଗିଲାନୋ ହୋତି, ଯାୱଜୀୱଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ, ୱୁଟ୍ଠାନମସ୍ସ ଆଗମନନ୍ତି ତେସୁ କାନିଚି ୱତ୍ତାନି ସୱିଭତ୍ତିକାନି, କାନିଚି ଅୱିଭତ୍ତିକାନି, ତେସୁ ଅୱିଭତ୍ତିକାନଂ ୱିଭାଗେ ୱୁଚ୍ଚମାନେ ଯଥାୱୁତ୍ତଗଣନାଯ ଅତିରେକତରାନି ହୋନ୍ତି, ତଂ ପନ ୱିଭାଗଂ ଅନାମସିତ୍ୱା ପିଣ୍ଡୱସେନ ଗହେତ୍ୱା ଯଥା ଅଯଂ ଗଣନା ଦସ୍ସିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୨୪୭୬।ଅକରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱତ୍ତ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଅନାଦରୱସେନେୱ ୱତ୍ତଂ ଅକରୋନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତେନ ୱତ୍ତଭେଦେନ ୱତ୍ତାକରଣେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ସତ୍ତତିଂସାଧିକସତପ୍ପଭେଦଟ୍ଠାନେ ତତ୍ତକଂଯେୱ ଦୁକ୍କଟଂ ପକାସିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଉପଜ୍ଝାଯାଚରିଯୱତ୍ତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୪୭୭। ଏୱଂ ଉପଜ୍ଝାଯାଚରିଯୱତ୍ତାନି ସଙ୍ଖେପେନ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଉପଜ୍ଝାଯାଚରିଯେହି ସଦ୍ଧିୱିହାରିକନ୍ତେୱାସୀନଂ କାତବ୍ବୱତ୍ତାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ୱତ୍ତାନୀ’’ତିଆଦି। ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ୱତ୍ତାନୀତି ଉପଜ୍ଝାଯେନ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକସ୍ସ ଯୁତ୍ତପତ୍ତକାଲେ କତ୍ତବ୍ବତ୍ତା ଉପଜ୍ଝାଯାଯତ୍ତୱତ୍ତାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେତି ଯଥା ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ କାତବ୍ବାନି, ତଥା ଉପଜ୍ଝାଯେନ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେ କାତବ୍ବାନି।

ଉପଜ୍ଝାଯାଚରିଯୱତ୍ତେସୁ ଗାମପ୍ପୱେସେ ପଚ୍ଛାସମଣେନ ହୁତ୍ୱା ନାତିଦୂରନଚ୍ଚାସନ୍ନଗମନଂ, ନ ଅନ୍ତରନ୍ତରା କଥାଓପାତନଂ, ଆପତ୍ତିସାମନ୍ତା ଭଣମାନସ୍ସ ନିୱାରଣଂ, ପତ୍ତପରିଯାପନ୍ନପଟିଗ୍ଗହଣନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ୱତ୍ତାନି, ନ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପତ୍ତଦାନାଦିଅନାପୁଚ୍ଛାଦିସାପକ୍କମନାୱସାନାନି ୱୀସତି ପଟିକ୍ଖେପା ଚେତି ଏତାନି ଚତୁୱୀସତି ୱତ୍ତାନି ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସାନି ତେରସାଧିକସତୱତ୍ତାନି ସନ୍ଧାଯାହ ‘‘ସତଂ ତେରସ ହୋନ୍ତେୱା’’ତି, ତେରସାଧିକସତୱତ୍ତାନି ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଚରିଯେନ ଅନ୍ତେୱାସିକେପି ଚ କାତବ୍ବୱତ୍ତାନି ତଥା ତତ୍ତକାନେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ସଦ୍ଧିୱିହାରିକନ୍ତେୱାସିକୱତ୍ତକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୪୭୮। ଉପଜ୍ଝାଯାଚରିଯେହି ସଦ୍ଧିୱିହାରିକନ୍ତେୱାସିକାନଂ ନିସ୍ସଯପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପକ୍କନ୍ତେ ୱାପୀ’’ତିଆଦି। ପକ୍କନ୍ତେ ୱାପି ୱିବ୍ଭନ୍ତେ ୱାପି ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତେ ୱାପି ମତେ ୱାପି ଆଣତ୍ତିଯା ୱାପି ଏୱଂ ପଞ୍ଚଧା ଉପଜ୍ଝାଯା ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଗହିତୋ ନିସ୍ସଯୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତୀତି ଯୋଜନା। ପକ୍କନ୍ତେତି ତଦହୁ ଅପଚ୍ଚାଗନ୍ତୁକାମତାଯ ଦିସଂ ଗତେ। ୱିବ୍ଭନ୍ତେତି ଗିହିଭାୱଂ ପତ୍ତେ। ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତକେତି ତିତ୍ଥିଯାଯତନଂ ଗତେ। ମତେତି କାଲକତେ। ଆଣତ୍ତିଯାତି ନିସ୍ସଯପଣାମନେନ।

୨୪୭୯-୮୦। ଆଚରିଯମ୍ହାପି ଅନ୍ତେୱାସିକେନ ଗହିତନିସ୍ସଯସ୍ସ ଭେଦନଂ ଛଧା ଛପ୍ପକାରେନ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। କଥନ୍ତି ଆହ ‘‘ପକ୍କନ୍ତେ ଚା’’ତିଆଦି। ତଂ ଉପଜ୍ଝାଯତୋ ନିସ୍ସଯଭେଦେ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ୱିସେସଂ ପନ ସଯମେୱ ୱକ୍ଖତି ‘‘ଆଣତ୍ତିଯ’’ନ୍ତିଆଦିନା। ଆଣତ୍ତିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱିସେସତ୍ଥଜୋତକୋ ପନ-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଧୁରନିକ୍ଖେପନେପି ଚାତି ଆଚରିଯସ୍ସ ନିସ୍ସଯପଣାମନେ ପନ ଉଭିନ୍ନଂ ଆଚରିଯନ୍ତେୱାସିକାନଂଯେୱ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞନିରାଲଯଭାୱେ ସତି ନିସ୍ସଯଭେଦୋ ହୋତି, ନ ଏକସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ତମେୱତ୍ଥଂ ବ୍ୟତିରେକତୋ ଦଳ୍ହୀକରୋତି ‘‘ଏକେକସ୍ସା’’ତିଆଦିନା। ଏକେକସ୍ସ ୱା ଉଭିନ୍ନଂ ୱା ଆଲଯେ ସତି ନ ଭିଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ –

‘‘ଆଣତ୍ତିଯଂ ପନ ସଚେପି ଆଚରିଯୋ ମୁଞ୍ଚିତୁକାମୋୱ ହୁତ୍ୱା ନିସ୍ସଯପଣାମନାଯ ପଣାମେତି, ଅନ୍ତେୱାସିକୋ ଚ ‘କିଞ୍ଚାପି ମଂ ଆଚରିଯୋ ପଣାମେତି, ଅଥ ଖୋ ହଦଯେନ ମୁଦୁକୋ’ତି ସାଲଯୋୱ ହୋତି, ନିସ୍ସଯୋ ନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତିଯେୱ। ସଚେପି ଆଚରିଯୋ ସାଲଯୋ, ଅନ୍ତେୱାସିକୋ ନିରାଲଯୋ ‘ନ ଦାନି ଇମଂ ନିସ୍ସାଯ ୱସିସ୍ସାମୀ’ତି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପତି, ଏୱମ୍ପି ନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି। ଉଭିନ୍ନଂ ସାଲଯଭାୱେ ପନ ନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତିଯେୱ। ଉଭିନ୍ନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପେନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୮୩)।

ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ ଆଚରିଯାଣତ୍ତିଯା ନିସ୍ସଯଭେଦେଯେୱ ଦସ୍ସିତୋ, ନ ଉପଜ୍ଝାଯାଣତ୍ତିଯା। ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଂ ପନ ‘‘ସଚେପି ଆଚରିଯୋ ମୁଞ୍ଚିତୁକାମୋୱ ହୁତ୍ୱା ନିସ୍ସଯପଣାମନାଯ ପଣାମେତୀତିଆଦି ସବ୍ବଂ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଆଣତ୍ତିଯମ୍ପି ୱେଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୨୪୮୧। ଏୱଂ ପଞ୍ଚ ସାଧାରଣଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅସାଧାରଣଙ୍ଗଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଉପଜ୍ଝାଯସମୋଧାନ-ଗତସ୍ସାପି ଚ ଭିଜ୍ଜତୀ’’ତି। ତତ୍ଥ ସମୋଧାନଗମନଂ ସରୂପତୋ, ପଭେଦତୋ ଚ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦସ୍ସନଂ ସୱନଞ୍ଚାତି, ସମୋଧାନଂ ଦ୍ୱିଧା ମତ’’ନ୍ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୮୩) ଗହେତବ୍ବୋ। ଗନ୍ଥୱିତ୍ଥାରଭୀରୂନଂ ଅନୁଗ୍ଗହାଯ ପନ ଇଧ ନ ୱିତ୍ଥାରିତୋ।

୨୪୮୨-୩। ସଭାଗେ ଦାଯକେ ଅସନ୍ତେ ଅଦ୍ଧିକସ୍ସ ଚ ଗିଲାନସ୍ସ ଚ ‘‘ଗିଲାନେନ ମଂ ଉପଟ୍ଠହା’’ତି ଯାଚିତସ୍ସ ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକସ୍ସ ଚ ନିସ୍ସଯଂ ୱିନା ୱସିତୁଂ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା । ‘‘ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଇମିନା ସଭାଗେ ନିସ୍ସଯଦାଯକେ ସନ୍ତେ ଏକଦିୱସମ୍ପି ପରିହାରୋ ନ ଲବ୍ଭତୀତି ଦୀପେତି। ଅତ୍ତନୋ ୱନେ ଫାସୁୱିହାରତଂ ଜାନତାପି ଅତ୍ତନୋ ସମତ୍ଥୱିପସ୍ସନାପଟିଲାଭସ୍ସ ୱନେ ଫାସୁୱିହାରଂ ଜାନନ୍ତେନପି। ‘‘ସଭାଗେ ଦାଯକେ ଅସନ୍ତେ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସବ୍ବମେତଂ ୱିଧାନଂ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ କାଲେ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ଗହେତବ୍ବୋ।

ନିସ୍ସଯପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୪୮୪। କୁଟ୍ଠମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି କୁଟ୍ଠୀ, ତଂ। ‘‘ଗଣ୍ଡି’’ନ୍ତିଆଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ରତ୍ତସେତାଦିଭେଦେନ ଯେନ କେନଚି କୁଟ୍ଠେନ ୱେୱଣ୍ଣିଯଂ ପତ୍ତସରୀରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ –

‘‘ରତ୍ତକୁଟ୍ଠଂ ୱା ହୋତୁ କାଳକୁଟ୍ଠଂ ୱା, ଯଂ କିଞ୍ଚି କିଟିଭଦଦ୍ଦୁକଚ୍ଛୁଆଦିପ୍ପଭେଦମ୍ପି ସବ୍ବଂ କୁଟ୍ଠମେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଞ୍ଚେ ନଖପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣମ୍ପି ୱଡ୍ଢନକପକ୍ଖେ ଠିତଂ ହୋତି, ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ। ସଚେ ପନ ନିୱାସନପାରୁପନେହି ପକତିପଟିଚ୍ଛନ୍ନଟ୍ଠାନେ ନଖପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣଂ ଅୱଡ୍ଢନକପକ୍ଖେ ଠିତଂ ହୋତି, ୱଟ୍ଟତି। ମୁଖେ, ପନ ହତ୍ଥପାଦପିଟ୍ଠେସୁ ୱା ସଚେପି ଅୱଡ୍ଢନକପକ୍ଖେ ଠିତଂ ନଖପିଟ୍ଠିତୋ ଖୁଦ୍ଦକପମାଣମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତିଯେୱାତି କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ତିକିଚ୍ଛାପେତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେନ୍ତେନାପି ପକତିୱଣ୍ଣେ ଜାତେଯେୱ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୮୮)।

ନଖପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘କନିଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲିନଖପିଟ୍ଠି ଅଧିପ୍ପେତା’’ତି ଟୀସୁପି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ।

ଗଣ୍ଡିନ୍ତି ମେଦଗଣ୍ଡାଦିଗଣ୍ଡଭେଦୱନ୍ତଂ। ଯଥାହ ‘‘ମେଦଗଣ୍ଡୋ ୱା ହୋତୁ ଅଞ୍ଞୋ ୱା, ଯୋ କୋଚି କୋଲଟ୍ଠିମତ୍ତକୋପି ଚେ ୱଡ୍ଢନକପକ୍ଖେ ଠିତୋ ଗଣ୍ଡୋ ହୋତି, ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ’’ତିଆଦି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୮୮)। କୋଲଟ୍ଠୀତି ବଦରଟ୍ଠି। କିଲାସିନ୍ତି କିଲାସୱନ୍ତଂ। ଯଥାହ – ‘‘କିଲାସୋତି ନଭିଜ୍ଜନକଂ ନପଗ୍ଘରଣକଂ ପଦୁମପୁଣ୍ଡରୀକପତ୍ତୱଣ୍ଣଂ କୁଟ୍ଠଂ, ଯେନ ଗୁନ୍ନଂ ୱିଯ ସବଲଂ ସରୀରଂ ହୋତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୮୮)। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ସବ୍ବେହି ଉପଯୋଗୱନ୍ତେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ସୋସିନ୍ତି ଖଯରୋଗୱନ୍ତଂ। ଯଥାହ – ‘‘ସୋସୋତି ସୋସବ୍ୟାଧି। ତସ୍ମିଂ ସତି ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୮୮)। ଅପମାରିକନ୍ତି ଅପମାରୱନ୍ତଂ। ଯଥାହ – ‘‘ଅପମାରୋତି ପିତ୍ତୁମ୍ମାରୋ ୱା ଯକ୍ଖୁମ୍ମାରୋ ୱା। ତତ୍ଥ ପୁବ୍ବୱେରିକେନ ଅମନୁସ୍ସେନ ଗହିତୋ ଦୁତ୍ତିକିଚ୍ଛୋ ହୋତି, ଅପ୍ପମତ୍ତକେପି ପନ ଅପମାରେ ସତି ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ’’ତି।

ରାଜଭଟନ୍ତି ରଞ୍ଞୋ ଭତ୍ତୱେତନଭଟଂ ୱା ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ତଂ ୱା ଅପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ରାଜପୁରିସଂ। ଯଥାହ – ‘‘ଅମଚ୍ଚୋ ୱା ହୋତୁ ମହାମତ୍ତୋ ୱା ସେୱକୋ ୱା କିଞ୍ଚି ଠାନନ୍ତରଂ ପତ୍ତୋ ୱା ଅପ୍ପତ୍ତୋ ୱା, ଯୋ କୋଚି ରଞ୍ଞୋ ଭତ୍ତୱେତନଭଟୋ। ସବ୍ବୋ ‘ରାଜଭଟୋ’ତି ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି। ଚୋରନ୍ତି ମନୁସ୍ସେହି ଅପ୍ପମାଦନଂ ଗାମଘାତପନ୍ଥଘାତାଦିକମ୍ମେନ ପାକଟଂ ଚୋରଞ୍ଚ। ଲିଖିତକନ୍ତି ଯଂ କଞ୍ଚି ଚୋରିକଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଗରୁଂ ରାଜାପରାଧଂ କତ୍ୱା ପଲାତଂ, ରାଜା ଚ ନଂ ପଣ୍ଣେ ୱା ପୋତ୍ଥକେ ୱା ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଯତ୍ଥ ଦିସ୍ସତି, ତତ୍ଥ ଗହେତ୍ୱା ମାରେତବ୍ବୋ’’ତି ୱା ‘‘ହତ୍ଥପାଦାଦୀନିସ୍ସ ଛିନ୍ଦିତବ୍ବାନୀ’’ତି ୱା ‘‘ଏତ୍ତକଂ ନାମ ଦଣ୍ଡଂ ହରାପେତବ୍ବୋ’’ତି ୱା ଲିଖାପେତି, ଏୱରୂପଂ ଲିଖିତକଂ।

‘‘କାରଭେଦକ’’ନ୍ତି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସୋ କତୋ। କାରଭେଦକନ୍ତି ଦାତବ୍ବକରସ୍ସ ୱା କତଚୋରକମ୍ମସ୍ସ ୱା କାରଣା କାରାଘରେ ପକ୍ଖିତ୍ତୋ ୱା ନିଗଳଅବନ୍ଧନାଦୀହି ବଦ୍ଧୋ ୱା, ତତୋ ସୋ ମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା ପଲାଯତି, ଏୱରୂପଂ କାରାଭେଦକଞ୍ଚ। ଯଥାହ – ‘‘କାରା ୱୁଚ୍ଚତି ବନ୍ଧନାଗାରଂ, ଇଧ ପନ ଅନ୍ଦୁବନ୍ଧନଂ ୱା ହୋତୁ ସଙ୍ଖଲିକବନ୍ଧନଂ ୱା ରଜ୍ଜୁବନ୍ଧନଂ ୱା ଗାମବନ୍ଧନଂ ୱା ନିଗମବନ୍ଧନଂ ୱା ନଗରବନ୍ଧନଂ ୱା ପୁରିସଗୁତ୍ତି ୱା ଜନପଦବନ୍ଧନଂ ୱା ଦୀପବନ୍ଧନଂ ୱା, ଯୋ ଏତେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ବନ୍ଧନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ୱିୱରିତ୍ୱା ୱା ପସ୍ସମାନାନଂ ୱା ଅପସ୍ସମାନାନଂ ୱା ପଲାଯତି, ସୋ ‘କାରାଭେଦକୋ’ତି ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୯୨)।

୨୪୮୫।କସାହତନ୍ତି ଇଣଂ ଗହେତ୍ୱା ଦାତୁଂ ଅସମତ୍ଥତ୍ତା ‘‘ଅଯମେୱ ତେ ଦଣ୍ଡୋ ହୋତୂ’’ତି କସାଦିନା ଦିନ୍ନପ୍ପହାରଂ ଅୱୂପସନ୍ତୱଣଂ। ଯଥାହ –

‘‘ଯୋ ୱଚନପେସନାଦୀନି ଅକରୋନ୍ତୋ ହଞ୍ଞତି, ନ ସୋ କତଦଣ୍ଡକମ୍ମୋ। ଯୋ ପନ କେଣିଯା ୱା ଅଞ୍ଞଥା ୱା କିଞ୍ଚି ଗହେତ୍ୱା ଖାଦିତ୍ୱା ପୁନ ଦାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ‘ଅଯମେୱ ତେ ଦଣ୍ଡୋ ହୋତୂ’ତି କସାହି ହଞ୍ଞତି, ଅଯଂ କସାହତୋ କତଦଣ୍ଡକମ୍ମୋ। ଯୋ ଚ କସାହି ୱା ହତୋ ହୋତୁ ଅଦ୍ଧଦଣ୍ଡକାଦୀନଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରେନ, ଯାୱ ଅଲ୍ଲୱଣୋ ହୋତି, ତାୱ ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୯୪)।

ଲକ୍ଖଣାହତନ୍ତି ଏକଂସଂ କତ୍ୱା ପାରୁତେନ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେନ ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦନୀଯଟ୍ଠାନେ ତତ୍ତେନ ଲୋହେନ ଆହତଂ ଅସଚ୍ଛୱିଭୂତଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତଂ। ଯଥାହ –

‘‘ଯସ୍ସ ପନ ନଲାଟେ ୱା ଉରାଦୀସୁ ୱା ତତ୍ତେନ ଲୋହେନ ଲକ୍ଖଣଂ ଆହତଂ ହୋତି, ସୋ ସଚେ ଭୁଜିସ୍ସୋ, ଯାୱ ଅଲ୍ଲୱଣୋ ହୋତି, ତାୱ ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ। ସଚେପିସ୍ସ ୱଣା ରୁଳ୍ହା ହୋନ୍ତି ଛୱିଯା ସମପରିଚ୍ଛେଦା, ଲକ୍ଖଣଂ ପନ ପଞ୍ଞାଯତି, ତିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱତ୍ଥସ୍ସ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେ କତେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋକାସେ ଚେ ହୋତି, ପବ୍ବାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋକାସେ ଚେ, ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୯୫)।

ଇଣାଯିକଞ୍ଚାତି ମାତାପିତୁପିତାମହାଦୀହି ୱା ଅତ୍ତନା ୱା ଗହିତଇଣଂ। ଯଥାହ –

‘‘ଇଣାଯିକୋ ନାମ ଯସ୍ସ ପିତିପିତାମହେହି ୱା ଇଣଂ ଗହିତଂ ହୋତି, ସଯଂ ୱା ଇଣଂ ଗହିତଂ ହୋତି, ଯଂ ୱା ଆଠପେତ୍ୱା ମାତାପିତୂହି କିଞ୍ଚି ଗହିତଂ ହୋତି, ସୋ ତଂ ଇଣଂ ପରେସଂ ଧାରେତୀତି ଇଣାଯିକୋ। ଯଂ ପନ ଅଞ୍ଞେ ଞାତକା ଆଠପେତ୍ୱା କିଞ୍ଚି ଗଣ୍ହନ୍ତି, ସୋ ନ ଇଣାଯିକୋ। ନ ହି ତେ ତଂ ଆଠପେତୁଂ ଇସ୍ସରା। ତସ୍ମା ତଂ ପବ୍ବାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୯୬)।

ଦାସନ୍ତି ଅନ୍ତୋଜାତୋ, ଧନକ୍କୀତୋ, କରମରାନୀତୋ, ସଯଂ ୱା ଦାସବ୍ୟଂ ଉପଗତୋତି ଚତୁନ୍ନଂ ଦାସାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ। ଦାସୱିନିଚ୍ଛଯୋ ପନେତ୍ଥ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୯୭) ୱିତ୍ଥାରତୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ପବ୍ବାଜେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ‘‘କୁଟ୍ଠି’’ନ୍ତିଆଦୀହି ଉପଯୋଗୱନ୍ତପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୨୪୮୬।ହତ୍ଥଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ହତ୍ଥତଲେ ୱା ମଣିବନ୍ଧେ ୱା କପ୍ପରେ ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଛିନ୍ନହତ୍ଥଂ। ଅଟ୍ଠଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ଯଥା ନଖଂ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ଏୱଂ ଚତୂସୁ ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠକେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ସବ୍ବେ ୱା ଯସ୍ସ ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ। ପାଦଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ଯସ୍ସ ଅଗ୍ଗପାଦେସୁ ୱା ଗୋପ୍ଫକେସୁ ୱା ଜଙ୍ଘାଯ ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଏକୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ପାଦା ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ହତ୍ଥପାଦଛିନ୍ନସ୍ସାପି ପାଠଇଯଂ (ମହାୱ। ୧୧୯) ଆଗତତ୍ତା ସୋପି ଇଧ ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁତା ପଞ୍ଞାଯତୀତି ନ ୱୁତ୍ତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

କଣ୍ଣନାସଙ୍ଗୁଲିଛିନ୍ନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘କଣ୍ଣଛିନ୍ନଂ ନାସଛିନ୍ନଂ କଣ୍ଣନାସଛିନ୍ନଂ ଅଙ୍ଗୁଲିଛିନ୍ନ’’ନ୍ତି ଯୋଜନା। କଣ୍ଣଛିନ୍ନନ୍ତି ଯସ୍ସ କଣ୍ଣମୂଲେ ୱା କଣ୍ଣସକ୍ଖଲିକାଯ ୱା ଏକୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା କଣ୍ଣା ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଯସ୍ସ ପନ କଣ୍ଣାୱଟ୍ଟେ ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ସକ୍କା ଚ ହୋନ୍ତି ସଙ୍ଘାଟେତୁଂ, ସୋ କଣ୍ଣଂ ସଙ୍ଘାଟେତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ। ନାସଛିନ୍ନନ୍ତି ଯସ୍ସ ଅଜପଦକେ ୱା ଅଗ୍ଗେ ୱା ଏକପୁଟେ ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ନାସା ଛିନ୍ନା ହୋତି। ଯସ୍ସ ପନ ନାସିକା ସକ୍କା ହୋତି ସନ୍ଧେତୁଂ, ସୋ ତଂ ଫାସୁକଂ କତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ। କଣ୍ଣନାସଛିନ୍ନନ୍ତି ତଦୁଭଯଛିନ୍ନଂ। ଅଙ୍ଗୁଲିଛିନ୍ନନ୍ତି ଯସ୍ସ ନଖସେସଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ଏକା ୱା ବହୂ ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଯସ୍ସ ପନ ସୁତ୍ତତନ୍ତୁମତ୍ତମ୍ପି ନଖସେସଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ତଂ ପବ୍ବାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। କଣ୍ଡରଚ୍ଛିନ୍ନମେୱ ଚାତି ଯସ୍ସ କଣ୍ଡରନାମକା ମହାନ୍ହାରୂ ପୁରତୋ ୱା ପଚ୍ଛତୋ ୱା ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଯେସୁ ଏକସ୍ସାପି ଛିନ୍ନତ୍ତା ଅଗ୍ଗପାଦେନ ୱା ଚଙ୍କମତି, ମୂଲେନ ୱା ଚଙ୍କମତି, ନ ୱା ପାଦଂ ପତିଟ୍ଠାପେତୁଂ ସକ୍କୋତି।

୨୪୮୭।କାଣନ୍ତି ପସନ୍ନନ୍ଧୋ ୱା ହୋତୁ ପୁପ୍ଫାଦୀହି ୱା ଉପହତପସାଦୋ, ଯୋ ଦ୍ୱୀହି ୱା ଏକେନ ୱା ଅକ୍ଖିନା ନ ପସ୍ସତି, ତଂ କାଣଂ। କୁଣିନ୍ତି ହତ୍ଥକୁଣୀ ୱା ପାଦକୁଣୀ ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିକୁଣୀ ୱା, ଯସ୍ସ ଏତେସୁ ହତ୍ଥାଦୀସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱଙ୍କଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ସୋ କୁଣୀ। ଖୁଜ୍ଜଞ୍ଚାତି ଯୋ ଉରସ୍ସ ୱା ପିଟ୍ଠିଯା ୱା ପସ୍ସସ୍ସ ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତତ୍ତା ଖୁଜ୍ଜସରୀରୋ, ତଂ ଖୁଜ୍ଜଂ। ଯସ୍ସ ପନ କିଞ୍ଚି କିଞ୍ଚି ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗଂ ଈସକଂ ୱଙ୍କଂ, ତଂ ପବ୍ବାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମହାପୁରିସୋ ଏୱ ହି ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗତ୍ତୋ, ଅୱସେସୋ ସତ୍ତୋ ଅଖୁଜ୍ଜୋ ନାମ ନତ୍ଥି।

ୱାମନନ୍ତି ଯୋ ଜଙ୍ଘୱାମନୋ ୱା କଟିୱାମନୋ ୱା ଉଭଯୱାମନୋ ୱା, ତଂ। ତତ୍ଥ ଜଙ୍ଘୱାମନସ୍ସ କଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ହେଟ୍ଠିମକାଯୋ ରସ୍ସୋ ହୋତି, ଉପରିମକାଯୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ। କଟିୱାମନସ୍ସ କଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉପରିମକାଯୋ ରସ୍ସୋ ହୋତି, ହେଟ୍ଠିମକାଯୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ହୋତି। ଉଭଯୱାମନସ୍ସ ଉଭୋପି କାଯା ରସ୍ସା ହୋନ୍ତି। ଯେସଂ କାଯରସ୍ସତ୍ତା ଭୂତାନଂ ୱିଯ ପରିୱଟୁମୋ ମହାକୁଚ୍ଛିଘଟସଦିସୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ ହୋତି। ତଂ ତିୱିଧମ୍ପି ପବ୍ବାଜେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

ଫଣହତ୍ଥକନ୍ତି ଯସ୍ସ ୱଗ୍ଗୁଲିପକ୍ଖକା ୱିଯ ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ସମ୍ବଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି, ତଂ। ଏତଂ ପବ୍ବାଜେତୁକାମେନ ଅଙ୍ଗୁଲନ୍ତରିକାଯୋ ଫାଲେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଅନ୍ତରଚମ୍ମଂ

ଅପନେତ୍ୱା ଫାସୁକଂ କତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ। ଯସ୍ସାପି ଛ ଅଙ୍ଗୁଲିୟୋ ହୋନ୍ତି, ତଂ ପବ୍ବାଜେତୁକାମେନ ଅଧିକଂ ଅଙ୍ଗୁଲିଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଫାସୁକଂ କତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ।

ଖଞ୍ଜନ୍ତି ଯୋ ନତଜାଣୁକୋ ୱା ଭିନ୍ନଜଙ୍ଘୋ ୱା ମଜ୍ଝେ ସଂକୁଟିତପାଦତ୍ତା କୁଣ୍ଡପାଦକୋ ୱା ପିଟ୍ଠିପାଦମଜ୍ଝେନ ଚଙ୍କମନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ସଂକୁଟିତପାଦତ୍ତା କୁଣ୍ଡପାଦକୋ ୱା ପିଟ୍ଠିପାଦଗ୍ଗେନ ଚଙ୍କମନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗପାଦେନେୱ ଚଙ୍କମନଖଞ୍ଜୋ ୱା ପଣ୍ହିକାଯ ଚଙ୍କମନଖଞ୍ଜୋ ୱା ପାଦସ୍ସ ବାହିରନ୍ତେନ ଚଙ୍କମନଖଞ୍ଜୋ ୱା ପାଦସ୍ସ ଅବ୍ଭନ୍ତରନ୍ତେନ ଚଙ୍କମନଖଞ୍ଜୋ ୱା ଗୋପ୍ଫକାନଂ ଉପରି ଭଗ୍ଗତ୍ତା ସକଲେନ ପିଟ୍ଠିପାଦେନ ଚଙ୍କମନଖଞ୍ଜୋ ୱା, ତଂ ପବ୍ବାଜେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଏତ୍ଥ ନତଜାଣୁକୋତି ଅନ୍ତୋପୱିଟ୍ଠଆନତପାଦୋ। ପକ୍ଖହତନ୍ତି ଯସ୍ସ ଏକୋ ହତ୍ଥୋ ୱା ପାଦୋ ୱା ଅଡ୍ଢସରୀରଂ ୱା ସୁଖଂ ନ ୱହତି।

ସୀପଦିନ୍ତି ଭାରପାଦଂ। ଯସ୍ସ ପାଦୋ ଥୂଲୋ ହୋତି ସଞ୍ଜାତପୀଠଅକୋ ଖରୋ, ସୋ ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ। ଯସ୍ସ ପନ ନ ତାୱ ଖରଭାୱଂ ଗଣ୍ହାତି, ସକ୍କା ହୋତି ଉପନାହଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଉଦକଆୱାଟେ ପୱେସେତ୍ୱା ଉଦକୱାଲିକାଯ ପୂରେତ୍ୱା ଯଥା ସିରା ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ଜଙ୍ଘା ଚ ତେଲନାଳିକା ୱିଯ ହୋନ୍ତି, ଏୱଂ ମିଲାପେତୁଂ ସକ୍କା, ତସ୍ସ ପାଦଂ ଈଦିସଂ କତ୍ୱା ତଂ ପବ୍ବାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପୁନ ୱଡ୍ଢତି, ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତେନାପି ତଥା କତ୍ୱାୱ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ। ପାପରୋଗିନନ୍ତି ଯୋ ଅରିସଭଗନ୍ଦରପିତ୍ତସେମ୍ହକାସସୋସାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ରୋଗେନ ନିଚ୍ଚାତୁରୋ ଅତେକିଚ୍ଛରୋଗୋ ଜେଗୁଚ୍ଛୋ ଅମନାପୋ, ତଂ।

୨୪୮୮।ଜରାଯ ଦୁବ୍ବଲନ୍ତି ଯୋ ଜିଣ୍ଣଭାୱେନ ଦୁବ୍ବଲୋ ଅତ୍ତନୋ ଚୀୱରରଜନାଦିକମ୍ମମ୍ପି କାତୁଂ ଅସମତ୍ଥୋ, ତଂ। ଯୋ ପନ ମହଲ୍ଲକୋପି ବଲୱା ହୋତି ଅତ୍ତାନଂ ପଟିଜଗ୍ଗିତୁଂ ସକ୍କୋତି, ସୋ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ। ଅନ୍ଧନ୍ତି ଜଚ୍ଚନ୍ଧଂ। ପଧିରଞ୍ଚେୱାତି ଯୋ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ନ ସୁଣାତି, ତଂ। ଯୋ ପନ ମହାସଦ୍ଦଂ ସୁଣାତି, ତଂ ପବ୍ବାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମମ୍ମନନ୍ତି ଯସ୍ସ ୱଚୀଭେଦୋ ୱତ୍ତତି, ସରଣଗମନଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ଭାସିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ତାଦିସଂ ମମ୍ମନମ୍ପି ପବ୍ବାଜେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯୋ ପନ ସରଣଗମନମତ୍ତଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ଭାସିତୁଂ ସକ୍କୋତି, ତଂ ପବ୍ବାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଥ ୱା ମମ୍ମନନ୍ତି ଖଲିତୱଚନଂ, ଯୋ ଏକମେୱ ଅକ୍ଖରଂ ଚତୁପଞ୍ଚକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱଦତି, ତସ୍ସେତମଧିୱଚନଂ। ପୀଠସପ୍ପିନ୍ତି ଛିନ୍ନିରିଯାପଥଂ। ମୂଗନ୍ତି ଯସ୍ସ ୱଚୀଭେଦୋ ନପ୍ପୱତ୍ତତି।

୨୪୮୯। ଅତ୍ତନୋ ୱିରୂପଭାୱେନ ପରିସଂ ଦୂସେନ୍ତେନ ପରିସଦୂସକେ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୯) ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅତିଦୀଘୋ’’ତିଆଦି। ଅତିଦୀଘୋତି ଅଞ୍ଞେସଂ ସୀସପ୍ପମାଣନାଭିପ୍ପଦେସୋ। ଅତିରସ୍ସୋତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରୋ ଉଭଯୱାମନୋ ୱିଯ ଅତିରସ୍ସୋ। ଅତିକାଳଓ ୱାତି ଝାପିତଖେତ୍ତେ ଖାଣୁକୋ ୱିଯ ଅତିକାଳଅୱଣ୍ଣୋ। ମଟ୍ଠତମ୍ବଲୋହନିଦସ୍ସନୋ ଅଚ୍ଚୋଦାତୋପି ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଦଧିତକ୍କାଦୀହି ମଜ୍ଜିତମଟ୍ଠତମ୍ବଲୋହୱଣ୍ଣୋ ଅତୀୱ ଓଦାତସରୀରୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୯୦।ଅତିଥୂଲୋୱାତି ଭାରିଯମଂସୋ ମହୋଦରୋ ମହାଭୂତସଦିସୋ। ଅତିକିସୋତି ମନ୍ଦମଂସଲୋହିତୋ ଅଟ୍ଠିସିରାଚମ୍ମସରୀରୋ ୱିଯ। ଅତିମହାସୀସୋ ୱାତି ଯୋଜନା। ଅତିମହାସୀସୋ ୱାତି ପଚ୍ଛିଂ ସୀସେ କତ୍ୱା ଠିତୋ ୱିଯ। ‘‘ଅତିଖୁଦ୍ଦକସୀସେନ ଅସହିତେନା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅସହିତେନାତି ସରୀରସ୍ସ ଅନନୁରୂପେନ। ‘‘ଅତିଖୁଦ୍ଦକସୀସେନା’’ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଅସହିତେନ ଅତିଖୁଦ୍ଦକସୀସେନ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ – ‘‘ଅତିଖୁଦ୍ଦକସୀସୋ ୱା ସରୀରସ୍ସ ଅନନୁରୂପେନ ଅତିଖୁଦ୍ଦକେନ ସୀସେନ ସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି।

୨୪୯୧।କୁଟକୁଟକସୀସୋତି ତାଲଫଲପିଣ୍ଡିସଦିସେନ ସୀସେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ସିଖରସୀସକୋତି ଉଦ୍ଧଂ ଅନୁପୁବ୍ବତନୁକେନ ସୀସେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ମତ୍ଥକତୋ ସଂକୁଟିକୋ ମୂଲତୋ ୱିତ୍ଥତୋ ହୁତ୍ୱା ଠିତପବ୍ବତସିଖରସଦିସସୀସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱେଳୁନାଳିସମାନେନାତି ମହାୱେଳୁପବ୍ବସଦିସେନ। ସୀସେନାତି ଦୀଘସୀସେନ। ଯଥାହ – ‘‘ନାଳିସୀସୋ ୱା ମହାୱେଳୁପବ୍ବସଦିସେନ ସୀସେନ ସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୯)।

୨୪୯୨।କପ୍ପସୀସୋପୀତି ମଜ୍ଝେ ଦିସ୍ସମାନଆୱାଟେନ ହତ୍ଥିକୁମ୍ଭସଦିସେନ ଦ୍ୱିଧାଭୂତସୀସେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ପବ୍ଭାରସୀସୋ ୱାତି ଚତୂସୁ ପସ୍ସେସୁ ଯେନ କେନଚି ପସ୍ସେନ ଓଣତେନ ସୀସେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ୱଣସୀସକୋତି ୱଣେହି ସମନ୍ନାଗତସୀସୋ। କଣ୍ଣିକକେସୋ ୱାତି ପାଣକେହି ଖାଯିତକେଦାରେ ସସ୍ସସଦିସେହି ତହିଂ ତହିଂ ଉଟ୍ଠିତେହି କେସେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ଥୂଲକେସୋପି ୱାତି ତାଲହୀରସଦିସେହି କେସେହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୪୯୩।ପୂତିସୀସୋତି ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧସୀସୋ। ନିଲ୍ଲୋମସୀସୋ ୱାତି ଲୋମରହିତସୀସୋ। ଜାତିପଣ୍ଡରକେସକୋତି ଜାତିଫଲିତେହି ପଣ୍ଡରକେସୋ ୱା। ଜାତିଯା ତମ୍ବକେସୋ ୱାତି ଆଦିତ୍ତେହି ୱିଯ ତମ୍ବୱଣ୍ଣେହି କେସେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ଆୱଟ୍ଟସୀସକୋତି ଗୁନ୍ନଂ ସରୀରେ ଆୱଟ୍ଟସଦିସେହି ଉଦ୍ଧଗ୍ଗେହି କେସାୱଟ୍ଟେହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୪୯୪।ସୀସଲୋମେକବଦ୍ଧେହି ଭମୁକେହି ଯୁତୋପୀତି ସୀସଲୋମେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକାବଦ୍ଧଲୋମେହି ଭମୁକେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ସମ୍ବଦ୍ଧଭମୁକୋ ୱାତି ଏକାବଦ୍ଧୋଭଯଭମୁକୋ, ମଜ୍ଝେ ସଞ୍ଜାତଲୋମେହି ଭମୁକେହି ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନିଲ୍ଲୋମଭମୁକୋପି ୱାତି ଭମୁଲୋମରହିତୋ।

ନିଲ୍ଲୋମଭମୁକୋପି ୱାତି ପି-ସଦ୍ଦେନ ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ମକ୍କଟଭମୁକୋ ସଙ୍ଗହିତୋ।

୨୪୯୫।ମହନ୍ତଖୁଦ୍ଦନେତ୍ତୋୱାତି ଏତ୍ଥ ନେତ୍ତ-ସଦ୍ଦୋ ମହନ୍ତଖୁଦ୍ଦ-ସଦ୍ଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ, ମହନ୍ତନେତ୍ତୋ ୱା ଖୁଦ୍ଦକନେତ୍ତୋ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ମହନ୍ତନେତ୍ତୋ ୱାତି ଅତିମହନ୍ତେହି ନେତ୍ତେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ଖୁଦ୍ଦକନେତ୍ତୋ ୱାତି ମହିଂସଚମ୍ମେ ୱାସିକୋଣେନ ପହରିତ୍ୱା କତଛିଦ୍ଦସଦିସେହି ଅତିଖୁଦ୍ଦକକ୍ଖୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ୱିସମଲୋଚନୋତି ଏକେନ ମହନ୍ତେନ, ଏକେନ ଖୁଦ୍ଦକେନ ଅକ୍ଖିନା ସମନ୍ନାଗତୋ। କେକରୋ ୱାପୀତି ତିରିଯଂ ପସ୍ସନ୍ତୋ। ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ନିକ୍ଖନ୍ତକ୍ଖିଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି, ଯସ୍ସ କକ୍କଟକସ୍ସେୱ ଅକ୍ଖିତାରକା ନିକ୍ଖନ୍ତା ହୋନ୍ତି। ଗମ୍ଭୀରନେତ୍ତୋତି ଯସ୍ସ ଗମ୍ଭୀରେ ଉଦପାନେ ଉଦକତାରକା ୱିଯ ଅକ୍ଖିତାରକା ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଉଦକତାରକା ନାମ ଉଦକପୁଲୁୱଥଂ। ଅକ୍ଖିତାରକାତି ଅକ୍ଖିଗେଣ୍ଡକା। ୱିସମଚକ୍କଲୋତି ଏକେନ ଉଦ୍ଧଂ, ଏକେନ ଅଧୋତି ଏୱଂ ୱିସମଜାତେହି ଅକ୍ଖିଚକ୍କେହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୪୯୬।ଜତୁକଣ୍ଣୋୱାତି ଅତିଖୁଦ୍ଦିକାହି କଣ୍ଣସକ୍ଖଲୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ମୂସିକକଣ୍ଣୋ ୱାତି ମୂସିକାନଂ କଣ୍ଣସଦିସେହି କଣ୍ଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ହତ୍ଥିକଣ୍ଣୋପି ୱାତି ଅନନୁରୂପାହି ମହନ୍ତାହି ହତ୍ଥିକଣ୍ଣସଦିସାହି କଣ୍ଣସକ୍ଖଲୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ଛିଦ୍ଦମତ୍ତକକଣ୍ଣୋ ୱାତି ଯସ୍ସ ୱିନା କଣ୍ଣସକ୍ଖଲୀହି କଣ୍ଣଛିଦ୍ଦମେୱ ହୋତି। ଅୱିଦ୍ଧକଣ୍ଣକୋତି କଣ୍ଣବନ୍ଧତ୍ଥାଯ ଅୱିଦ୍ଧେନ କଣ୍ଣେନ ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୪୯୭।ଟଙ୍କିତକଣ୍ଣୋ ୱାତି ଗୋଭତ୍ତନାଳିକାଯ ଅଗ୍ଗସଦିସେହି କଣ୍ଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଗୋହନୁକୋଟିସଣ୍ଠାନେହି କଣ୍ଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପୂତିକଣ୍ଣୋପି ୱାତି ସଦା ପଗ୍ଘରିତପୁବ୍ବେନ କଣ୍ଣେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ପୂତିକଣ୍ଣୋପୀତି ଅପି-ସଦ୍ଦେନ କଣ୍ଣଭଗନ୍ଦରିକୋ ଗହିତୋ। କଣ୍ଣଭଗନ୍ଦରିକୋତି ନିଚ୍ଚପୂତିନା କଣ୍ଣେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଅୱିଦ୍ଧକଣ୍ଣୋ ପରିସଦୂସକୋ ୱୁତ୍ତୋ, କଥଂ ଯୋନକଜାତୀନଂ ପଚ୍ଚଜ୍ଜାତି ଆହ ‘‘ଯୋନକାଦିସ୍ୱଭେଦୋପି, ନାଯଂ ପରିସଦୂସକୋ’’ତି, କଣ୍ଣାୱେଧନଂ ଯୋନକାନଂ ସଭାୱୋ, ଅଯଂ ଯୋନକାଦିସ୍ୱଭେଦୋ ପରିସଦୂସକୋ ନ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୪୯୮।ଅତିପିଙ୍ଗଲନେତ୍ତୋତି ଅତିସଯେନ ପିଙ୍ଗଲେହି ନେତ୍ତେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ମଧୁପିଙ୍ଗଲଂ ପନ ପଲ୍ଲାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ନିପ୍ପଖୁମକ୍ଖି ୱାତି ଅକ୍ଖିଦଲରୋମେହି ୱିରହିତଅକ୍ଖିକୋ। ପଖୁମ-ସଦ୍ଦୋ ହି ଲୋକେ ଅକ୍ଖିଦଲରୋମେସୁ ନିରୁଳ୍ହୋ। ଅସ୍ସୁପଗ୍ଘରନେତ୍ତୋ ୱାତି ପଗ୍ଘରଣସ୍ସୂହି ନେତ୍ତେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ପକ୍କପୁପ୍ଫିତଲୋଚନୋତି ପକ୍କଲୋଚନୋ ପୁପ୍ଫିତଲୋଚନୋତି ଯୋଜନା। ପରିପକ୍କନେତ୍ତୋ ସଞ୍ଜାତପୁପ୍ଫନେତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୯୯।ମହାନାସୋତି ସରୀରସ୍ସ ଅନନୁରୂପାଯ ମହତିଯା ନାସାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଅତିଖୁଦ୍ଦକନାସିକୋତି ତଥା ଅତିଖୁଦ୍ଦିକାଯ ନାସାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଚିପିଟନାସୋ ୱାତି ଚିପିଟାଯ ଅନ୍ତୋ ପୱିଟ୍ଠାଯ ୱିଯ ଅଲ୍ଲିନାସାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଚିପିଟନାସୋ ୱାତି ଅୱୁତ୍ତୱିକପ୍ପତ୍ଥେନ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ଦୀଘନାସିକୋ ସଙ୍ଗଯ୍ହତି। ସୋ ଚ ସୁକତୁଣ୍ଡସଦିସାଯ ଜିୱ୍ହାଯ ଲେହିତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟାଯ ନାସିକାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। କୁଟିଲନାସିକୋତି ମୁଖମଜ୍ଝେ ଅପ୍ପତିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଏକପସ୍ସେ ଠିତନାସିକୋ।

୨୫୦୦।ନିଚ୍ଚୱିସ୍ସୱନାସୋ ୱାତି ନିଚ୍ଚପଗ୍ଘରିତସିଙ୍ଘାଣିକନାସୋ ୱା। ମହାମୁଖୋତି ଯସ୍ସ ପଟଙ୍ଗମଣ୍ଡୁକସ୍ସେୱ ମୁଖନିମିତ୍ତଂଯେୱ ମହନ୍ତଂ ହୋତି, ମୁଖଂ ପନ ଲାବୁସଦିସଂ ଅତିଖୁଦ୍ଦକଂ। ପଟଙ୍ଗମଣ୍ଡୁକୋ ନାମ ମହାମୁଖମଣ୍ଡୁକୋ। ୱଙ୍କଭିନ୍ନମୁଖୋ ୱାପୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱଙ୍କମୁଖୋ ୱା ଭିନ୍ନମୁଖୋ ୱାପୀ’’ତି ଯୋଜନା। ୱଙ୍କମୁଖୋତି ଭମୁକସ୍ସ, ନଲାଟସ୍ସ ୱା ଏକପସ୍ସେ ନିନ୍ନତାଯ ୱଙ୍କମୁଖୋ। ଭିନ୍ନମୁଖୋ ୱାତି ମକ୍କଟସ୍ସେୱ ଭିନ୍ନମୁଖୋ। ମହାଓଟ୍ଠୋପି ୱାତି ଉକ୍ଖଲିମୁଖୱଟ୍ଟିସଦିସେହି ଓଟ୍ଠେହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୫୦୧।ତନୁକଓଟ୍ଠୋ ୱାତି ଭେରିଚମ୍ମସଦିସେହି ଦନ୍ତେ ପିଦହିତୁଂ ଅସମତ୍ଥେହି ଓଟ୍ଠେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ଭେରିଚମ୍ମସଦିସେହୀତି ଭେରିମୁଖଚମ୍ମସଦିସେହି। ତନୁକଓଟ୍ଠୋ ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ମହାଧରୋଟ୍ଠୋ ୱା ତନୁକୌତ୍ତରୋଟ୍ଠୋ ୱା ତନୁକଅଧରୋଟ୍ଠୋ ୱାତି ତଯୋ ୱିକପ୍ପା ସଙ୍ଗହିତା। ୱିପୁଲୁତ୍ତରଓଟ୍ଠକୋତି ମହାଉତ୍ତରୋଟ୍ଠୋ। ଓଟ୍ଠଛିନ୍ନୋତି ଯସ୍ସ ଏକୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ଓଟ୍ଠା ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଉପ୍ପକ୍କମୁଖୋତି ପକ୍କମୁଖୋ। ଏଳମୁଖୋପି ୱାତି ନିଚ୍ଚପଗ୍ଘରଣମୁଖୋ।

୨୫୦୨-୩।ସଙ୍ଖତୁଣ୍ଡୋପୀତି ବହି ସେତେହି ଅନ୍ତୋ ଅତିରତ୍ତେହି ଓଟ୍ଠେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧମୁଖୋତି ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧକୁଣପମୁଖୋ। ମହାଦନ୍ତୋପୀତି ଅଟ୍ଠକଦନ୍ତସଦିସେହି ସମନ୍ନାଗତୋ । ଅଚ୍ଚନ୍ତନ୍ତି ଅତିସଯେନ। ‘‘ହେଟ୍ଠା ଉପରିତୋ ୱାପି, ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତଦନ୍ତକୋ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଅସୁରଦନ୍ତକୋ’’ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ। ଅସୁରୋତି ଦାନୱୋ। ‘‘ସିପ୍ପିଦନ୍ତୋ ୱା ଓଟ୍ଠଦନ୍ତୋ ୱା’’ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ଲିଖିତୋ। ଯସ୍ସ ପନ ସକ୍କା ହୋନ୍ତି ଓଟ୍ଠେହି ପିଦହିତୁଂ, କଥେନ୍ତସ୍ସେୱ ପଞ୍ଞାଯତି, ନୋ ଅକଥେନ୍ତସ୍ସ, ତଂ ପଲ୍ଲାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଦନ୍ତୋତି ଦନ୍ତରହିତୋ। ପୂତିଦନ୍ତୋତି ପୂତିଭୂତେହି ଦନ୍ତେହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୫୦୪। ‘‘ଅତିଖୁଦ୍ଦକଦନ୍ତକୋ’’ତି ଇମସ୍ସ ‘‘ଯସ୍ସା’’ତିଆଦି ଅପୱାଦୋ। ଯସ୍ସ ଦନ୍ତନ୍ତରେ କାଳଅକଦନ୍ତସନ୍ନିଭୋ କଲନ୍ଦକଦନ୍ତସଦିସୋ ଦନ୍ତୋ ସୁଖୁମୋୱ ଠିତୋ ଚେ, ତଂ ତୁ ପଲ୍ଲାଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ପଲ୍ଲାଜେତୁମ୍ପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ତୁ-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ।

୨୫୦୫। ଯୋ ପୋସୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମହାହନୁକୋତି ଗୋହନୁସଦିସେନ ହନୁନା ସମନ୍ନାଗତୋ। ‘‘ରସ୍ସେନ ହନୁନା ଯୁତୋ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଚିପିଟହନୁକୋ ୱା’’ତି ଇମସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ। ଯଥାହ – ‘‘ଚିପିଟହନୁକୋ ୱା ଅନ୍ତୋପୱିଟ୍ଠେନ ୱିଯ ଅତିରସ୍ସେନ ହନୁକେନ ସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୯)। ଚିପିଟହନୁକୋ ୱାପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଭିନ୍ନହନୁକୋ ୱା ୱଙ୍କହନୁକୋ ୱା’’ତି ୱିକପ୍ପଦ୍ୱଯଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୫୦୬।ନିମ୍ମସ୍ସୁଦାଠିକୋ ୱାପୀତି ଭିକ୍ଖୁନିସଦିସମୁଖୋ। ଅତିଦୀଘଗଲୋପି ୱାତି ବକଗଲସଦିସେନ ଗଲେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଅତିରସ୍ସଗଲୋପି ୱାତି ଅନ୍ତୋପୱିଟ୍ଠେନ ୱିଯ ଗଲେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଭିନ୍ନଗଲୋ ୱା ଗଣ୍ଡଗଲୋପି ୱାତି ଯୋଜନା, ଭିନ୍ନଗଲଟ୍ଠିକୋ ୱା ଗଣ୍ଡେନ ସମନ୍ନାଗତଗଲୋପି ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୦୭।ଭଟ୍ଠଂସକୂଟୋୱାତି ମାତୁଗାମସ୍ସ ୱିଯ ଭଟ୍ଠେନ ଅଂସକୂଟେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଭିନ୍ନପିଟ୍ଠି ୱା ଭିନ୍ନୋରୋପି ୱାତି ଯୋଜନା, ସୁଦୀଘହତ୍ଥୋ ୱା ସୁରସ୍ସହତ୍ଥୋ ୱାତି ଯୋଜନା, ଅତିଦୀଘହତ୍ଥୋ ୱା ଅତିରସ୍ସହତ୍ଥୋ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ଅହତ୍ଥଏକହତ୍ଥାନଂ ଗହଣଂ। କଚ୍ଛୁସମାଯୁତୋ ୱା କଣ୍ଡୁସମାଯୁତୋ ୱାତି ଯୋଜନା। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଦଦ୍ଦୁଗତ୍ତୋ ୱା ଗୋଧାଗତ୍ତୋ ୱା’’ତି ଇମେ ଦ୍ୱେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତତ୍ଥ ଗୋଧାଗତ୍ତୋ ୱାତି ଯସ୍ସ ଗୋଧାଯ ୱିଯ ଗତ୍ତତୋ ଚୁଣ୍ଣାନି ପତନ୍ତି।

୨୫୦୮।ମହାନିସଦମଂସୋତି ଇମସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ ‘‘ଉଦ୍ଧନଗ୍ଗୁପମାଯୁତୋ’’ତି। ଯଥାହ – ‘‘ମହାଆନିସଦୋ ୱା ଉଦ୍ଧନକୂଟସଦିସେହି ଆନିସଦମଂସେହି ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗତେହି ସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୯)। ମହାନିସଦମଂସୋ ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ଭଟ୍ଟକଟିକୋ ସଙ୍ଗହିତୋ। ୱାତଣ୍ଡିକୋତି ଅଣ୍ଡକୋସେସୁ ୱୁଦ୍ଧିରୋଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ମହାଊରୂତି ସରୀରସ୍ସ ଅନନୁରୂପେହି ମହନ୍ତେହି ସତ୍ଥୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ସଙ୍ଘଟ୍ଟନକଜାଣୁକୋତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଙ୍ଘଟ୍ଟେହି ଜାଣୂହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୫୦୯।ଭିନ୍ନଜାଣୂତି ଯସ୍ସ ଏକୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ଜାଣୂ ଭିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ମହାଜାଣୂତି ମହନ୍ତେନ ଜାଣୁନା ସମନ୍ନାଗତୋ। ଦୀଘଜଙ୍ଘୋତି ଯଟ୍ଠିସଦିସଜଙ୍ଘୋ। ୱିକଟୋ ୱାତି ତିରିଯଂ ଗମନପାଦେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଯସ୍ସ ଚଙ୍କମତୋ ଜାଣୁକା ବହି ନିଗ୍ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ପଣ୍ହୋ ୱାତି ପଚ୍ଛତୋ ପରିୱତ୍ତପାଦେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଯସ୍ସ ଚଙ୍କମତୋ ଜାଣୁକା ଅନ୍ତୋ ପୱିସନ୍ତି। ‘‘ପନ୍ତୋ’’ତି ଚ ‘‘ସଣ୍ହୋ’’ତି ଚ ଏତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନାନି। ଉବ୍ବଦ୍ଧପିଣ୍ଡିକୋତି ହେଟ୍ଠା ଓରୁଳ୍ହାହି ୱା ଉପରି ଆରୁଳ୍ହାହି ୱା ମହତୀହି ଜଙ୍ଘପିଣ୍ଡିକାହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୫୧୦।ଯଟ୍ଠିଜଙ୍ଘୋତି ଯଟ୍ଠିସଦିସାଯ ଜଙ୍ଘାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ମହାଜଙ୍ଘୋତି ସରୀରସ୍ସ ଅନନୁରୂପାଯ ମହତିଯା ଜଙ୍ଘାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ମହାପାଦୋପି ୱାତି ସରୀରସ୍ସ ଅନନୁରୂପେହି ମହନ୍ତେହି ପାଦେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଥୂଲଜଙ୍ଘପିଣ୍ଡିକୋ ସଙ୍ଗହିତୋ, ଭତ୍ତପୁଟସଦିସାଯ ଥୂଲାଯ ଜଙ୍ଘପିଣ୍ଡିଯା ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପିଟ୍ଠିକପାଦୋ ୱାତି ପାଦୱେମଜ୍ଝତୋ ଉଟ୍ଠିତଜଙ୍ଘୋ। ମହାପଣ୍ହିପି ୱାତି ଅନନୁରୂପେହି ଅତିମହନ୍ତେହି ପଣ୍ହୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୨୫୧୧।ୱଙ୍କପାଦୋତି ଅନ୍ତୋ ୱା ବହି ୱା ପରିୱତ୍ତପାଦୱସେନ ଦୁୱିଧୋ ୱଙ୍କପାଦୋ। ଗଣ୍ଠିକଙ୍ଗୁଲିକୋତି ସିଙ୍ଗିୱେରଫଣସଦିସାହି ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ‘‘ଅନ୍ଧନଖୋ ୱାପୀ’’ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ ‘‘କାଳଅପୂତିନଖୋପି ଚା’’ତି। ଯଥାହ – ‘‘ଅନ୍ଧନଖୋ ୱା କାଳଅୱଣ୍ଣେହି ପୂତିନଖେହି ସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୯)।

୨୫୧୨।ଇଚ୍ଚେୱନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତୱଚନୀଯନିଦସ୍ସନତ୍ଥୋଯଂ ନିପାତସମୁଦାଯୋ। ଅଙ୍ଗୱେକଲ୍ଲତାଯ ବହୁୱିଧତ୍ତା ଅନୱସେସଂ ୱେକଲ୍ଲପ୍ପକାରଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତୁମାହ ‘‘ଇଚ୍ଚେୱମାଦିକ’’ନ୍ତି।

ପରିସଦୂସକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୫୧୪।ପତ୍ତଚୀୱରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସାମଣେରସ୍ସା’’ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି। ଅନ୍ତୋ ନିକ୍ଖିପତୋତି ଓୱରକାଦୀନଂ ଅନ୍ତୋ ନିକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ। ସଙ୍ଘପଯୋଗେସୂତି ପତ୍ତଚୀୱରସ୍ସ ଆମସନାଦିସଙ୍ଘପଯୋଗେସୁ।

୨୫୧୫-୬।ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ କତ୍ୱାତି ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ ଯୋଜେତ୍ୱା। ଦଣ୍ଡେନ୍ତି ୱିନେନ୍ତି ଏତେନାତି ଦଣ୍ଡୋ, ସୋଯେୱ କତ୍ତବ୍ବତ୍ତା କମ୍ମନ୍ତି ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ, ଆୱରଣାଦି। ଅନାଚାରସ୍ସ ଦୁବ୍ବଚସାମଣେରସ୍ସ କେୱଲଂ ହିତକାମେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଯାଗୁଂ ୱା ଭତ୍ତଂ ୱା ୱା-ସଦ୍ଦେନ ପତ୍ତଂ ୱା ଚୀୱରଂ ୱା ଦସ୍ସେତ୍ୱା ‘‘ଦଣ୍ଡକମ୍ମେ ଆହଟେ ତ୍ୱଂ ଇଦଂ ଲଚ୍ଛସି’’ ଇତି ଭାସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। କିରାତି ପଦପୂରଣତ୍ଥେ ନିପାତୋ।

୨୫୧୭। ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରେହି ଠପିତଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅପରାଧାନୁରୂପେନା’’ତିଆଦି। ତଂ ଅପରାଧାନୁରୂପଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ ନାମ

ୱାଳିକାସଲିଲାଦୀନଂ ଆହରାପନମେୱାତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଦାରୁଆଦୀନଂ ଆହରାପନଂ ଗଣ୍ହାତି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ''ଓରମିସ୍ସତୀ''ତି ଅନୁକମ୍ପାଯ, ନ ''ନସ୍ସିସ୍ସତି ୱିବ୍ଭମିସ୍ସତୀ''ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତେନ ପାପଜ୍ଝାସଯେନ।

୨୫୧୮-୯। ଅକତ୍ତବ୍ବଂ ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ସୀସେ ୱା''ତିଆଦି। ସୀସେ ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ସାମଣେରସ୍ସା''ତି ଅଧିକାରତୋ ଲବ୍ଭତି। ପାସାଣାଦୀନୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଇଟ୍ଠକାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ସାମଣେରଂ ଉଣ୍ହେ ପାସାଣେ ନିପଜ୍ଜାପେତୁଂ ୱା ଉଣ୍ହାଯ ଭୂମିଯା ନିପଜ୍ଜାପେତୁଂ ୱା ଉଦକଂ ପୱେସେତୁଂ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

ଭଗୱତା ଅନୁଞ୍ଞାତଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଇଧା''ତିଆଦି। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ଦଣ୍ଡକମ୍ମାଧିକାରେ। ଆୱରଣମତ୍ତନ୍ତି ''ମା ଇଧ ପାୱିସୀ''ତି ନିୱାରଣମତ୍ତଂ। ପକାସିତନ୍ତି ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯତ୍ଥ ୱା ୱସତି, ଯତ୍ଥ ୱା ପଟିକ୍କମତି, ତତ୍ଥ ଆୱରଣଂ କାତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୦୭) ଭାସିତଂ।

''ଯତ୍ଥ ୱା ୱସତି, ଯତ୍ଥ ୱା ପଟିକ୍କମତୀତି ଯତ୍ଥ ୱସତି ୱା ପୱିସତି ୱା, ଉଭଯେନାପି ଅତ୍ତନୋ ପରିୱେଣଞ୍ଚ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପତ୍ତସେନାସନଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୭) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଯାୱ ଯୋଜିତଂ ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି, ତାୱ ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକପରିୱେଣଂ ୱା ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପତ୍ତସେନାସନଂ ୱା ପୱିସିତୁଂ ଅଦତ୍ୱା ନିୱାରଣଂ ଆୱରଣଂ ନାମ। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅତ୍ତନୋ''ତି ୱଚନଂ ଯେ ଆୱରଣଂ କରୋନ୍ତି, ତେ ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯେ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଯତି। କେଚି ପନେତ୍ଥ ''ଅତ୍ତନୋ''ତି ଇଦଂ ଯସ୍ସ ଆୱରଣଂ କରୋନ୍ତି, ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱଦନ୍ତି। କେଚି ଉଭଯଥାପି ଅତ୍ଥଂ ଗହେତ୍ୱା ଉଭଯତ୍ଥାପି ଆୱରଣଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ୱୀମଂସିତ୍ୱା ଯମେତ୍ଥ ଯୁତ୍ତତରଂ, ତଂ ଗହେତବ୍ବଂ।

ନିୱାରଣକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୫୨୦। ପକ୍ଖୋ ଚ ଓପକ୍କମିକୋ ଚ ଆସିତ୍ତୋ ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଅନୁପୋସଥେ ଉପୋସଥଂ କରୋତୀ''ତିଆଦୀସୁ ଯଥା ଉପୋସଥଦିନେ କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମଂ ''ଉପୋସଥୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତଥା ମାସସ୍ସ ପକ୍ଖେ ପଣ୍ଡକଭାୱମାପଜ୍ଜନ୍ତୋ ''ପକ୍ଖୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଅଥ ୱା ପକ୍ଖପଣ୍ଡକୋ ପକ୍ଖୋ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ଯଥା ''ଭୀମସେନୋ ଭୀମୋ''ତି। ଇଦଞ୍ଚ ପାପାନୁଭାୱେନ କଣ୍ହପକ୍ଖେଯେୱ ପଣ୍ଡକଭାୱମାପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅଧିୱଚନଂ। ଯଥାହ ''ଅକୁସଲୱିପାକାନୁଭାୱେନ କାଳପକ୍ଖେ କାଳପକ୍ଖେ ପଣ୍ଡକୋ ହୋତି, ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖେ ପନସ୍ସ ପରିଳାହୋ ୱୂପସମ୍ମତି, ଅଯଂ ପକ୍ଖପଣ୍ଡକୋ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୯)।

ଯସ୍ସ ଉପକ୍କମେନ ବୀଜାନି ଅପନୀତାନି, ଅଯଂ ଓପକ୍କମିକପଣ୍ଡକୋ। ଯସ୍ସ ପରେସଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ମୁଖେନ ଗହେତ୍ୱା ଅସୁଚିନା ଆସିତ୍ତସ୍ସ ପରିଳାହୋ ୱୂପସମ୍ମତି, ଅଯଂ ଆସିତ୍ତପଣ୍ଡକୋ। ଉସୂଯକୋତି ଯସ୍ସ ପରେସଂ ଅଜ୍ଝାଚାରଂ ପସ୍ସତୋ ଉସୂଯାଯ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ପରିଳାହୋ ୱୂପସମ୍ମତି, ଅଯଂ ଉସୂଯପଣ୍ଡକୋ। ଯୋ ପଟିସନ୍ଧିଯଂଯେୱ ଅଭାୱକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅଯଂ ନପୁଂସକପଣ୍ଡକୋ।

୨୫୨୧।ତେସୂତି ତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ପଣ୍ଡକେସୁ। ''ପକ୍ଖପଣ୍ଡକସ୍ସ ଯସ୍ମିଂପକ୍ଖେ ପଣ୍ଡକୋ ହୋତି, ତସ୍ମିଂଯେୱସ୍ସ ପକ୍ଖେ ପବ୍ବଜ୍ଜା ୱାରିତା''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୯) କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ତିଣ୍ଣଂ ନିୱାରିତା''ତି ଇଦଂ ତସ୍ସ ପଣ୍ଡକସ୍ସ ପଣ୍ଡକପକ୍ଖଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୨୫୨୨।''ନାସେତବ୍ବୋ''ତି ଇଦଂ ଲିଙ୍ଗନାସନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ''ସୋପି ଲିଙ୍ଗନାସନେନେୱ ନାସେତବ୍ବୋ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୯)। ଏସ ନଯୋ ଉପରିପି ଇଦିସେସୁ ଠାନେସୁ।

ପଣ୍ଡକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୫୨୩। ଥେନେତୀତି ଥେନୋ, ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ପବ୍ବଜିତୱେସସ୍ସ ଥେନୋ ଲିଙ୍ଗଥେନୋ। ସଂୱାସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁୱସ୍ସଗଣନାଦିକସ୍ସ ଥେନୋ ସଂୱାସଥେନୋ। ତଦୁଭଯସ୍ସ ଚାତି ତସ୍ସ ଲିଙ୍ଗସ୍ସ, ସଂୱାସସ୍ସ ଚ ଉଭଯସ୍ସ ଥେନୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏସ ତିୱିଧୋପି ଥେଯ୍ୟସଂୱାସକୋ ନାମ ପୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

୨୫୨୪-୬।ତତ୍ଥ ତେସୁ ତୀସୁ ଥେଯ୍ୟସଂୱାସକେସୁ ଯୋ ସଯମେୱ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁୱସ୍ସାନି ନ ଗଣ୍ହାତି, ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ୱନ୍ଦନମ୍ପି ନେୱ ଗଣ୍ହାତି, ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଆସନେନ ନେୱ ପଟିବାହତି ଉପୋସଥପୱାରଣାଦୀସୁ ନେୱ ସନ୍ଦିସ୍ସତୀତି ସଙ୍ଗଣ୍ହନତୋ ତଦୁଭଯମ୍ପି ନ କରୋତି, ଅଯଂ ଲିଙ୍ଗମତ୍ତସ୍ସ ପବ୍ବଜିତୱେସମତ୍ତସ୍ସ ଥେନତୋ ଚୋରିକାଯ ଗହଣତୋ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେନୋ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

ଯୋ ଚ ପବ୍ବଜିତୋ ହୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁୱସ୍ସାନି ଗଣ୍ହାତି, ସୋ ଯଥାୱୁଡ୍ଢୱନ୍ଦନାଦିକଂ ସଂୱାସଂ ସାଦିଯନ୍ତୋୱ ସଂୱାସତ୍ଥେନକୋ ମତୋତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ – ''ଭିକ୍ଖୁୱସ୍ସଗଣନାଦିକୋ ହି ସବ୍ବୋପି କିରିଯଭେଦୋ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ 'ସଂୱାସୋ'ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୦)।

ୱୁତ୍ତନୟେନେୱାତି ଉଭିନ୍ନଂ ପଚ୍ଚେକଂ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣମେୱ ଏତସ୍ସ ଲକ୍ଖଣନ୍ତି କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ଅୟଂ ତିୱିଧୋପି ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାସେତବ୍ବୋ, ପୁନ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ୟାଚନ୍ତୋପି ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ। ବ୍ଯତିରେକମୁଖେନ ଥେୟ୍ୟସଂୱାସଲକ୍ଖଣଂ ନିୟମେତୁଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୦) ୱୁତ୍ତଗାଥାଦ୍ୱୟଂ ଉଦାହରନ୍ତୋ ଆହ ''ୟଥାହ ଚା''ତି। ୟଥା ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟୋ ରାଜଦୁବ୍ଭିକ୍ଖାଦିଗାଥାଦ୍ୱୟମାହ, ତଥାୟମତ୍ଥୋ ବ୍ଯତିରେକତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୨୫୨୭-୮।ରାଜଦୁବ୍ଭିକ୍ଖକନ୍ତାର-ରୋଗୱେରିଭୟେହି ୱାତି ଏତ୍ଥ ଭୟ-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚେକଂ ୟୋଜେତବ୍ବୋ ''ରାଜଭୟେନ ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଭୟେନା''ତିଆଦିନା। ଚୀୱରାହରଣତ୍ଥଂ ୱାତି ଅତ୍ତନା ପରିଚ୍ଚତ୍ତଚୀୱରଂ ପୁନ ୱିହାରଂ ଆହରଣତ୍ଥାୟ। ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ। ସଂୱାସଂ ନାଧିୱାସେତି, ୟାୱ ସୋ ସୁଦ୍ଧମାନସୋତି ରାଜଭୟାଦୀହି ଗହିତଲିଙ୍ଗତାୟ ସୋ ସୁଦ୍ଧମାନସୋ ୟାୱ ସଂୱାସଂ ନାଧିୱାସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ୟୋ ହି ରାଜଭୟାଦୀହି ୱିନା କେୱଲଂ ଭିକ୍ଖୂ ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱସିତୁକାମତାୟ ଲିଙ୍ଗଂ ଗଣ୍ହାତି, ସୋ ଅସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତତାୟ ଲିଙ୍ଗଗ୍ଗହଣେନେୱ ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକୋ ନାମ ହୋତି। ଅୟଂ ପନ ତାଦିସେନ ଅସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୂ ୱଞ୍ଚେତୁକାମତାୟ ଅଭାୱତୋ ୟାୱ ସଂୱାସଂ ନାଧିୱାସେତି, ତାୱ ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକୋ ନାମ ନ ହୋତି। ତେନେୱ ''ରାଜଭୟାଦୀହି ଗହିତଲିଙ୍ଗାନଂ 'ଗିହୀ ମଂ ସମଣୋତି ଜାନନ୍ତୂ'ତି ୱଞ୍ଚନାଚିତ୍ତେ ସତିପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱଞ୍ଚେତୁକାମତାୟ ଅଭାୱା ଦୋସୋ ନ ଜାତୋ''ତି ତୀସୁପି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ।

କେଚି ପନ ''ୱୂପସନ୍ତଭୟତା ଇଧ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତତା''ତି ୱଦନ୍ତି, ଏୱଞ୍ଚ ସତି ସୋ ୱୂପସନ୍ତଭୟୋ ୟାୱ ସଂୱାସଂ ନାଧିୱାସେତି, ତାୱ ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକୋ ନାମ ନ ହୋତୀତି ଅୟମତ୍ଥୋ ୱିଞ୍ଞାୟତି। ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ଅତ୍ଥେ ୱିଞ୍ଞାୟମାନେ ଅୱୂପସନ୍ତଭୟସ୍ସ ସଂୱାସସାଦିୟନେପି ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକତା ନ ହୋତୀତି ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ନ ଚ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ଅୱୂପସନ୍ତଭୟସ୍ସ ସଂୱାସସାଦିୟନେ ଅଥେୟ୍ୟସଂୱାସକତା ଦସ୍ସିତା। ''ସବ୍ବପାସଣ୍ଡିୟଭତ୍ତାନି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ''ତି ଚ ଇମିନା ଅୱୂପସନ୍ତଭୟେନାପି ସଂୱାସଂ ଅସାଦିୟନ୍ତେନେୱ ୱସିତବ୍ବନ୍ତି ଦୀପେତି। ତେନେୱ ତୀସୁପି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ ''ୟସ୍ମା ୱିହାରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସଙ୍ଘିକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ସଂୱାସଂ ପରିହରିତୁଂ ଦୁକ୍କରଂ, ତସ୍ମା 'ସବ୍ବପାସଣ୍ଡିୟଭତ୍ତାନି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ'ତି ଇଦଂ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ତସ୍ମା ରାଜଭୟାଦୀହି ଗହିତଲିଙ୍ଗତା ଚେତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତତାତି ଗହେତବ୍ବଂ।

ତାୱ ଏସ ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକୋ ନାମ ନ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ୟୋଜନା। ଅୟମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ''ତତ୍ରାୟଂ ୱିତ୍ଥାରନୟୋ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୦) ଆଗତନୟେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୫୨୯-୩୦। ୟୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ ''ଅହଂ ତିତ୍ଥିୟୋ ଭୱିସ୍ସ''ନ୍ତି ସଲିଙ୍ଗେନେୱ ଅତ୍ତନୋ ଭିକ୍ଖୁୱେସେନେୱ ତିତ୍ଥିୟାନଂ ଉପସ୍ସୟଂ ୟାତି ଚେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତିତ୍ଥିୟେସୁ ପକ୍କନ୍ତକୋ ପୱିଟ୍ଠୋ ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତକୋ। ତେସଂ ଲିଙ୍ଗେ ନିସ୍ସିତେତି ତେସଂ ତିତ୍ଥିୟାନଂ ୱେସେ ଗହିତେ।

୨୫୩୧। ''ଅହଂ ତିତ୍ଥିୟୋ ଭୱିସ୍ସ''ନ୍ତି କୁସଚୀରାଦିକଂ ୟୋ ସୟମେୱ ନିୱାସେତି, ସୋପି ପକ୍କନ୍ତକୋ ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତକୋ ସିୟାତି ୟୋଜନା।

୨୫୩୨-୪। ନଗ୍ଗୋ ତେସଂ ଆଜୀୱକାଦୀନଂ ଉପସ୍ସୟଂ ଗନ୍ତ୍ୱାତି ୟୋଜନା। କେସେ ଲୁଞ୍ଚାପେତୀତି ଅତ୍ତନୋ କେସେ ଲୁଞ୍ଚାପେତି। ତେସଂ ୱତାନି ଆଦିୟତି ୱାତି ୟୋଜନା। ୱତାନି ଆଦିୟତୀତି ଉକ୍କୁଟିକପ୍ପଧାନାଦୀନି ୱା ୱତାନି ଆଦିୟତି। ତେସଂ ତିତ୍ଥିୟାନଂ ମୋରପିଞ୍ଛାଦିକଂ ଲିଙ୍ଗଂ ସଞ୍ଞାଣଂ ସଚେ ଗଣ୍ହାତି ୱା ତେସଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଲଦ୍ଧିମେୱ ୱା ସାରତୋ ୱା ଏତି ଉପଗଚ୍ଛତି ୱାତି ୟୋଜନା। ''ଅୟଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ସେଟ୍ଠାତି ସେଟ୍ଠଭାୱଂ ୱା ଉପଗଚ୍ଛତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୦ ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତକକଥା) ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏସ ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତକୋ ହୋତି ଏୱ, ନ ପନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତଭାୱତୋ। ନଗ୍ଗସ୍ସ ଗଚ୍ଛତୋତି ''ଆଜୀୱକୋ ଭୱିସ୍ସ''ନ୍ତି କାସାୟାଦୀନି ଅନାଦାୟ ନଗ୍ଗସ୍ସ ଆଜୀୱକାନଂ ଉପସଂଗଚ୍ଛତୋ।

୨୫୩୫।ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକୋଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୱସେନ ୱୁତ୍ତୋ, ନୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୱସେନ। ଇମିନା ''ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ କୂଟୱସ୍ସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋପି ଅସ୍ସମଣୋ ନ ହୋତି। ଲିଙ୍ଗେ ସଉସ୍ସାହୋ ପାରାଜିକଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁୱସ୍ସାଦୀନି ଗଣେନ୍ତୋପି ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକୋ ନ ହୋତୀ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାଗତୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦୀପେତି। ତଥା ୱୁତ୍ତୋତି ୟୋଜନା। ''ଉପସମ୍ପନ୍ନଭିକ୍ଖୁନା''ତି ଇମିନା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ନିୱତ୍ତେତି। ତେନ ଚ ''ସାମଣେରୋ ସଲିଙ୍ଗେନ ତିତ୍ଥାୟତନଂ ଗତୋପି ପୁନ ପବ୍ବଜ୍ଜଞ୍ଚ ଉପସମ୍ପଦଞ୍ଚ ଲଭତୀ''ତି କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଗତୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତି।

ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତକସ୍ସ କିଂ କାତବ୍ବନ୍ତି? ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋ, ପବ୍ବାଜିତୋପି ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଉପସମ୍ପାଦିତୋ ଚ କାସାୟାନି ଅପନେତ୍ୱା ସେତକାନି ଦତ୍ୱା

ଗିହିଭାୱଂ ଉପନେତବ୍ବୋ। ଅଯମତ୍ଥୋ ଚ ‘‘ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାସେତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ୧୧୦) ପାଠଇତୋ ଚ ‘‘ସୋ ନ କେୱଲଂ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଅଥ ଖୋ ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋପୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୦ ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକକଥା) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୫୩୬।ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ପବ୍ବଜ୍ଜୂପସମ୍ପଦାଧିକାରେ। ମନୁସ୍ସଜାତିକତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ତିରଚ୍ଛାନଗତେଯେୱ ଅନ୍ତୋଗଧତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଯକ୍ଖୋ ସକ୍କୋପି ୱା’’ତି। ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ୱୁତ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ‘‘ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାସେତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ୧୧୧) ୱଚନତୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାପି ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ନିୱାରିତାଯେୱାତି କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ପବ୍ବାଜେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ତେନ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ଚ ଭଗୱତୋ ଅଧିପ୍ପାଯଞ୍ଞୂହି ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯେହି ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବୋତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୧) ୱୁତ୍ତଂ।

ତିରଚ୍ଛାନକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୫୩୭।ପଞ୍ଚାନନ୍ତରିକେ ପୋସେତି ମାତୁଘାତକୋ, ପିତୁଘାତକୋ, ଅରହନ୍ତଘାତକୋ, ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ, ସଙ୍ଘଭେଦକୋତି ଆନନ୍ତରିଯକମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେ ପଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲେ।

ତତ୍ଥ ମାତୁଘାତକୋ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୨) ନାମ ଯେନ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଭୂତା ଜନିକା ମାତା ସଯମ୍ପି ମନୁସ୍ସଜାତିକେନେୱ ସତା ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପିତା, ଅଯଂ ଆନନ୍ତରିଯେନ ମାତୁଘାତକକମ୍ମେନ ମାତୁଘାତକୋ, ଏତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା। ଯେନ ପନ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଭୂତାପି ଅଜନିକା ପୋସାୱନିକମାତା ୱା ଚୂଳମାତା ୱା ମହାମାତା ୱା ଜନିକାପି ୱା ନମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଭୂତା ମାତାଘାତିତା, ତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ନ ୱାରିତା, ନ ଚ ଆନନ୍ତରିଯୋ ହୋତି। ଯେନ ସଯଂ ତିରଚ୍ଛାନଭୂତେନ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଭୂତା ମାତା ଘାତିତା, ସୋପି ଆନନ୍ତରିଯୋ ନ ହୋତି, ତିରଚ୍ଛାନଗତତ୍ତା ପନସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାୱ। ପିତୁଘାତକେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସଚେପି ହି ୱେସିଯା ପୁତ୍ତୋ ହୋତି, ‘‘ଅଯଂ ମେ ପିତା’’ତି ନ ଜାନାତି, ଯସ୍ସ ସମ୍ଭୱେନ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ସୋ ଚେ ଅନେନ ଘାତିତୋ, ‘‘ପିତୁଘାତକୋ’’ତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ଆନନ୍ତରିଯଞ୍ଚ ଫୁସତି।

ଅରହନ୍ତଘାତକୋପି ମନୁସ୍ସଅରହନ୍ତୱସେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ମନୁସ୍ସଜାତିଯଞ୍ହି ଅନ୍ତମସୋ ଅପବ୍ବଜିତମ୍ପି ଖୀଣାସୱଂ ଦାରକଂ ୱା ଦାରିକଂ ୱା ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେନ୍ତୋ ଅରହନ୍ତଘାତକୋୱ ହୋତି, ଆନନ୍ତରିଯଞ୍ଚ ଫୁସତି, ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚସ୍ସ ୱାରିତା। ଅମନୁସ୍ସଜାତିକଂ ପନ ଅରହନ୍ତଂ, ମନୁସ୍ସଜାତିକଂ ୱା ଅୱସେସଂ ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲଂ ଘାତେତ୍ୱା ଆନନ୍ତରିଯୋ ନ ହୋତି, ପବ୍ବଜ୍ଜାପିସ୍ସ ନ ୱାରିତା, କମ୍ମଂ ପନ ବଲୱଂ ହୋତି। ତିରଚ୍ଛାନୋ ମନୁସ୍ସଅରହନ୍ତମ୍ପି ଘାତେତ୍ୱା ଆନନ୍ତରିଯୋ ନ ହୋତି, କମ୍ମଂ ପନ ଭାରିଯଂ।

ଯୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ୱିଯ ଦୁଟ୍ଠଚିତ୍ତେନ ୱଧକଚିତ୍ତେନ ତଥାଗତସ୍ସ ଜୀୱମାନକସରୀରେ ଖୁଦ୍ଦକମକ୍ଖିକାଯ ପିୱନକମତ୍ତମ୍ପି ଲୋହିତଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଅଯଂ ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ ନାମ, ଏତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ୱାରିତା। ଯୋ ପନ ରୋଗୱୂପସମନତ୍ଥଂ ଜୀୱକୋ ୱିଯ ସତ୍ଥେନ ଫାଲେତ୍ୱା ପୂତିମଂସଞ୍ଚ ଲୋହିତଞ୍ଚ ନୀହରିତ୍ୱା ଫାସୁଂ କରୋତି, ବହୁଂ ସୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତି।

ଯୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ୱିଯ ସାସନଂ ଉଦ୍ଧମ୍ମଂ ଉବ୍ବିନଯଂ କତ୍ୱା ଚତୁନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ ଅଞ୍ଞତରୱସେନ ସଙ୍ଘଂ ଭିନ୍ଦତି, ଅଯଂ ସଙ୍ଘଭେଦକୋ ନାମ, ଏତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ୱାରିତା। ‘‘ମାତୁଘାତକୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାସେତବ୍ବୋ’’ତିଆଦିକାଯ (ମହାୱ। ୧୧୨) ପାଠଇଯା ଉପସମ୍ପଦାପଟିକ୍ଖେପୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାପଟିକ୍ଖେପସ୍ସ ଉପଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଆହ ‘‘ପବ୍ବାଜେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି।

ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନଞ୍ଚେୱ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକଞ୍ଚ ତଥା ପବ୍ବାଜେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତି କ-କାରଲୋପେନ ନିଦ୍ଦେସୋ। ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତୁପ୍ପାଦନକମ୍ମତୋ ଚ ପୁରିସନିମିତ୍ତୁପ୍ପାଦନକମ୍ମତୋ ଚ ଉଭତୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ। ସୋ ଦୁୱିଧୋ ହୋତି ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ, ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋତି।

ତତ୍ଥ ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୬) ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ପାକଟଂ ହୋତି, ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ। ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପାକଟଂ ହୋତି, ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ। ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ଇତ୍ଥୀସୁ ପୁରିସତ୍ତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ହୋତି, ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପାକଟଂ ହୋତି। ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ପୁରିସାନଂ ଇତ୍ଥିଭାୱଂ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ହୋତି, ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ପାକଟଂ ହୋତି। ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ସଯଞ୍ଚ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାତି, ପରଞ୍ଚ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାପେତି। ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ସଯଂ ନ ଗଣ୍ହାତି, ପରଂ ଗଣ୍ହାପେତୀତି

ଇଦମେତେସଂ ନାନାକରଣଂ। ଇମସ୍ସ ପନ ଦୁୱିଧସ୍ସାପି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସେୱ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଅତ୍ଥି, ନ ଉପସମ୍ପଦାତି ଇଦମିଧ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଯୋ ପକତତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୫) ତିଣ୍ଣଂ ମଗ୍ଗାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଦୂସେତି, ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ନାମ, ଏତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ୱାରିତା। ଯୋ ପନ କାଯସଂସଗ୍ଗେନ ସୀଲୱିନାସଂ ପାପେତି, ତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ନ ୱାରିତା। ବଲକ୍କାରେନ ପନ ଓଦାତୱତ୍ଥୱସନଂ କତ୍ୱା ଅନିଚ୍ଛମାନଂଯେୱ ଦୂସେନ୍ତୋପି ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋଯେୱ। ବଲକ୍କାରେନ ପନ ଓଦାତୱତ୍ଥୱସନଂ କତ୍ୱା ଇଚ୍ଛମାନଂ ଦୂସେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ନ ହୋତି। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ଗିହିଭାୱେ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତମତ୍ତେଯେୱ ସା ଅଭିକ୍ଖୁନୀ ହୋତି। ସକିଂ ସୀଲୱିପନ୍ନଂ ପନ ପଚ୍ଛା ଦୂସେନ୍ତୋ ନେୱ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ହୋତି, ପବ୍ବଜ୍ଜମ୍ପି ଉପସମ୍ପଦମ୍ପି ଲଭତି।

୨୫୩୮। ପାଠଇଅଟ୍ଠକଥାୱିମୁତ୍ତଂ ଆଚରିଯପରମ୍ପରାଭତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏକତୋ''ତିଆଦି। ''ଏକତୋ''ତି ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସାପି ଗହଣଂ ଭୱେଯ୍ୟାତି ତଂ ପରିୱଜ୍ଜେତୁଂ ''ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ତୁ ସନ୍ତିକେ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତେନ ତଂଦୂସକସ୍ସ ଭଜ୍ଜତଂ ଦୀପେତି। ସୋ ନେୱ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ସିଯା, ''ଉପସମ୍ପଦଂ ଲଭତେୱ ଚ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ସା ଚ ନେୱ ପରାଜିତା''ତି ଇଦଂ ଦୁତିଯଗାଥାଯ ଇଧାନେତ୍ୱା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। କେୱଲଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନା ନାମ ନ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ''ସା ଚ ନେୱ ପରାଜିତା''ତି ଇମିନା ତସ୍ସା ଚ ପୁନ ପବ୍ବଜ୍ଜୂପସମ୍ପଦାଯ ଭଜ୍ଜତଂ ଦୀପେତି। ଅଯମତ୍ଥୋ ଅଟ୍ଠକଥାଗଣ୍ଠିପଦେପି ୱୁତ୍ତୋଯେୱ ''ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱସେନ ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଦୂସେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ନ ହୋତି, ପବ୍ବଜ୍ଜାଦୀନି ଲଭତି, ସା ଚ ପାରାଜିକା ନ ହୋତୀତି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ''ତି।

୨୫୩୯। ''ସିକ୍ଖମାନାସାମଣେରୀସୁ ଚ ୱିପ୍ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତୋ ନେୱ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ହୋତି, ପବ୍ବଜ୍ଜମ୍ପି ଉପସମ୍ପଦମ୍ପି ଲଭତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୫) ଅଟ୍ଠକଥାଗତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ସଚେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଦୂସକୋ''ତି। ''ଉପସମ୍ପଦଂ ଲଭତେୱ ଚ ପବ୍ବଜ୍ଜ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଯଥାଠାନେପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସା ଚ ନେୱ ପରାଜିତାତି ଇଦଂ ପନ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଅନାଗତତ୍ତା ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଉପସମ୍ପନ୍ନୱିକପ୍ପାଭାୱା ଚ ନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଅସତି ହି ଉପସମ୍ପନ୍ନୱିକପ୍ପେ ପରାଜିତୱିକପ୍ପାସଙ୍ଗହୋ ପଟିସେଧୋ ନିରତ୍ଥକୋତି ସା ପବ୍ବଜ୍ଜୂପସମ୍ପଦାନଂ ଭଜ୍ଜାଯେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଇମେ ପନ ପଣ୍ଡକାଦଯୋ ଏକାଦସ ପୁଗ୍ଗଲା ''ପଣ୍ଡକୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାସେତବ୍ବୋ''ତିଆଦିୱଚନତୋ (ମହାୱ। ୧୦୯) ଅଭବ୍ବାଯେୱ, ନେସଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ନ ରୁହତି, ତସ୍ମା ନ ପବ୍ବାଜେତବ୍ବା। ଜାନିତ୍ୱା ପବ୍ବାଜେନ୍ତୋ, ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତୋ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଜାନିତ୍ୱାପି ପବ୍ବାଜିତା, ଉପସମ୍ପାଦିତା ଚ ଜାନିତ୍ୱା ଲିଙ୍ଗନାସନାଯ ନାସେତବ୍ବା।

ଏକାଦସଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୫୪୦।ନୂପସମ୍ପାଦନୀଯୋୱାତି ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋୱ। ଅନୁପଜ୍ଝାଯକୋତି ଅସନ୍ନିହିତୌପଜ୍ଝାଯୋ ୱା ଅଗ୍ଗହିତୌପଜ୍ଝାଯଗ୍ଗହଣୋ ୱା। କରୋତୋତି ଅନୁପଜ୍ଝାଯକଂ ଉପସମ୍ପାଦଯତୋ। ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଆଚରିଯସ୍ସ ଚ ଗଣସ୍ସ ଚ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି ହୋତି। ନ କୁପ୍ପତି ସଚେ କତନ୍ତି ସଚେ ଅନୁପଜ୍ଝାଯକସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାକମ୍ମଂ କତଂ ଭୱେଯ୍ୟ, ତଂ ନ କୁପ୍ପତି ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଅକୁପ୍ପେନ ଠାନାରହେନ କତତ୍ତା।

୨୫୪୧।ଏକେତି ଅଭଯଗିରିୱାସିନୋ। ''ନ ଗହେତବ୍ବମେୱା''ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଦଠହଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ୱଚନଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଉପଜ୍ଝାଯେ ଅସନ୍ନିହିତେପି ଉପଜ୍ଝାଯଗ୍ଗହଣେ ଅକତେପି କମ୍ମୱାଚାଯଂ ପନ ଉପଜ୍ଝାଯକିତ୍ତନଂ କତଂଯେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞଥା ''ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପରାମସତୀ''ତି ୱୁତ୍ତାଯ କମ୍ମୱିପତ୍ତିଯା ସମ୍ଭୱତୋ କମ୍ମଂ କୁପ୍ପେଯ୍ୟ। ତେନେୱ ''ଉପଜ୍ଝାଯଂ ଅକିତ୍ତେତ୍ୱା''ତି ଅୱତ୍ୱା ''ଉପଜ୍ଝଂ ଅଗ୍ଗାହାପେତ୍ୱା''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୭) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ଚ ଅପରିପୁଣ୍ଣପତ୍ତଚୀୱରସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାକାଲେ କମ୍ମୱାଚାଯଂ ''ପରିପୁଣ୍ଣସ୍ସ ପତ୍ତଚୀୱର''ନ୍ତି ଅସନ୍ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା କମ୍ମୱାଚାଯ କତାଯପି ଉପସମ୍ପଦା ରୁହତି, ଏୱଂ ''ଅଯଂ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ''ତି ଅସନ୍ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା କେୱଲଂ ସନ୍ତପଦନୀହାରେନ କମ୍ମୱାଚାଯ କତାଯ ଉପସମ୍ପଦା ରୁହତିଯେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତେନେୱାହ ''ନ କୁପ୍ପତି ସଚେ କତ''ନ୍ତି। ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୁପଜ୍ଝାଯକୋ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଯୋ ଉପସମ୍ପାଦେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୧୧୭) ଏତ୍ତକମେୱ ୱତ୍ୱା ''ସୋ ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ''ତି ଅୱୁତ୍ତତ୍ତା, କମ୍ମୱିପତ୍ତିଲକ୍ଖଣସ୍ସ ଚ ଅସମ୍ଭୱତୋ ''ନ ଗହେତବ୍ବମେୱ ତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ସେସେସୁ ସବ୍ବତ୍ଥପୀତି
ସଙ୍ଘଗଣପଣ୍ଡକଥେଯ୍ୟସଂୱାସକତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକତିରଚ୍ଛାନଗତମାତୁପିତୁଅରହନ୍ତଘାତକଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକସଙ୍ଘଭେଦକଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସଙ୍ଖାତେହି ଉପଜ୍ଝାଯେହି ଉପସମ୍ପାଦିତେସୁ ସବ୍ବେସୁ ତେରସସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଭଗୱତା ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଘେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଯୋ ଉପସମ୍ପାଦେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତିଆଦି। ନ କେୱଲଂ ଏତେସୁଯେୱ ତେରସସୁ, ଅଥ
''ଅପତ୍ତକଅଚୀୱରକଅଚୀୱରପତ୍ତକଯାଚିତକପତ୍ତଯାଚିତକଚୀୱରଯାଚିତକପତ୍ତଚୀୱରକା''ତି ଏତେସୁ ଛସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ ଅଯଂ ନଯୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋତି।

ସେସ-ଗ୍ଗହଣେନ ଏତେସମ୍ପି ସଙ୍ଗହୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପତ୍ତକୋ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଯୋ ଉପସମ୍ପାଦେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତିଆଦି (ମହାୱ। ୧୧୮)। ଅଯଂ ନଯୋତି ‘‘ନ କୁପ୍ପତି ସଚେ କତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତନଯୋ।

୨୫୪୨।ପଞ୍ଚୱୀସତୀତି ଚତୁୱୀସତି ପାରାଜିକା, ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ ଚାତି ପଞ୍ଚୱୀସତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜାନଂ ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ। ଯୋ ଉପସମ୍ପାଦେୟ୍ୟ, ଯଥାଧମ୍ମୋ କାରେତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ୯୯)। ଓସାରୋତି ଉପସମ୍ପଦାସଙ୍ଖାତୋ ଓସାରୋ। ତେନେୱ ଚମ୍ପେୟ୍ୟକ୍ଖନ୍ଧକେ ‘‘ତଞ୍ଚେ ସଙ୍ଘୋ ଓସାରେତି, ଏକଚ୍ଚୋ ସୋସାରିତୋ’’ତିଆଦିପାଠସ୍ସ (ମହାୱ। ୩୯୬) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଓସାରେତୀତି ଉପସମ୍ପଦାକମ୍ମୱସେନ ପୱେସେତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୯୬) ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ନାସନାରହୋ’’ତି ଇମିନା ‘‘ପଣ୍ଡକୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ’’ତିଆଦିୱଚନତୋ (ମହାୱ। ୧୦୯) ଉପସମ୍ପାଦିତସ୍ସାପି ସେତକାନି ଦତ୍ୱା ଗିହିଭାୱଂ ପାପେତବ୍ବତଂ ଦୀପେତି।

୨୫୪୩।ହତ୍ଥଚ୍ଛିନ୍ନାଦିବାତ୍ତିଂସାତି ଚମ୍ପେୟ୍ୟକ୍ଖନ୍ଧକେ –

‘‘ହତ୍ଥଚ୍ଛିନ୍ନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପତ୍ତୋ ଓସାରଣଂ, ତଞ୍ଚେ ସଙ୍ଘୋ ଓସାରେତି, ସୋସାରିତୋ। ପାଦଚ୍ଛିନ୍ନୋ…ପେ… ହତ୍ଥପାଦଚ୍ଛିନ୍ନୋ… କଣ୍ଣଚ୍ଛିନ୍ନୋ… ନାସଚ୍ଛିନ୍ନୋ… କଣ୍ଣନାସଚ୍ଛିନ୍ନୋ… ଅଙ୍ଗୁଲିଚ୍ଛିନ୍ନୋ… ଅଳଚ୍ଛିନ୍ନୋ… କଣ୍ଡରଚ୍ଛିନ୍ନୋ… ଫଣହତ୍ଥକୋ… ଖୁଜ୍ଜୋ… ୱାମନୋ… ଗଲଗଣ୍ଡୀ… ଲକ୍ଖଣାହତୋ… କସାହତୋ… ଲିଖିତକୋ… ସୀପଦିକୋ… ପାପରୋଗୀ… ପରିସଦୂସକୋ… କାଣୋ… କୁଣୀ… ଖଞ୍ଜୋ… ପକ୍ଖହତୋ… ଛିନ୍ନିରିଯାପଥୋ… ଜରାଦୁବ୍ବଲୋ… ଅନ୍ଧୋ… ମୂଗୋ… ପଧିରୋ… ଅନ୍ଧମୂଗୋ… ଅନ୍ଧପଧିରୋ… ମୂଗପଧିରୋ… ଅନ୍ଧମୂଗପଧିରୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପତ୍ତୋ ଓସାରଣଂ, ତଞ୍ଚେ ସଙ୍ଘୋ ଓସାରେତି, ସୋସାରିତୋ’’ତି (ମହାୱ। ୩୯୬) ବାତ୍ତିଂସ।

କୁଟ୍ଠିଆଦି ଚ ତେରସାତି ମହାଖନ୍ଧକେ ଆଗତା –

‘‘କୁଟ୍ଠିଂ ଗଣ୍ଡିଂ କିଲାସିଞ୍ଚ, ସୋସିଞ୍ଚ ଅପମାରିକଂ;

ତଥା ରାଜଭଟଂ ଚୋରଂ, ଲିଖିତଂ କାରଭେଦକଂ।

‘‘କସାହତଂ ନରଞ୍ଚେୱ, ପୁରିସଂ ଲକ୍ଖଣାହତଂ;

ଇଣାଯିକଞ୍ଚ ଦାସଞ୍ଚ, ପବ୍ବାଜେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି। –

ଯଥାୱୁତ୍ତା ତେରସ।

ଏୱମେତେ ପଞ୍ଚଚତ୍ତାଲୀସ ୱୁତ୍ତା। ତେସୁ କସାହତଲକ୍ଖଣାହତଲିଖିତକାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଉଭଯତ୍ଥ ଆଗତତ୍ତା ଅଗ୍ଗହିତଗ୍ଗହଣେନ ଦ୍ୱାଚତ୍ତାଲୀସେୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

‘‘ହତ୍ଥଚ୍ଛିନ୍ନାଦିବାତ୍ତିଂସ , କୁଟ୍ଠିଆଦି ଚ ତେରସା’’ତି ଯେ ପୁଗ୍ଗଲା ୱୁତ୍ତା, ତେସଂ। ଓସାରୋ ଅପ୍ପତ୍ତୋତି ଉପସମ୍ପଦାଅନନୁରୂପାତି ଅତ୍ଥୋ। କତୋ ଚେତି ଅକତ୍ତବ୍ବଭାୱମସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଯଦି ଉପସମ୍ପଦାସଙ୍ଖାତୋ ଓସାରୋ କତୋ ଭୱେୟ୍ୟ। ରୂହତୀତି ସିଜ୍ଝତି, ତେ ପୁଗ୍ଗଲା ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯେୱାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଆଚରିଯାଦଯୋ ପନ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ଯଥାହ ଚମ୍ପେୟ୍ୟକ୍ଖନ୍ଧକଟ୍ଠକଥାଯଂ – ‘‘ହତ୍ଥଚ୍ଛିନ୍ନାଦଯୋ ପନ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ସୁଓସାରିତା, ଉପସମ୍ପାଦିତା ଉପସମ୍ପନ୍ନାୱ ହୋନ୍ତି, ନ ତେ ଲବ୍ଭା କିଞ୍ଚି ୱତ୍ତୁଂ। ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯା, ପନ କାରକସଙ୍ଘୋ ଚ ସାତିସାରା, ନ କୋଚି ଆପତ୍ତିତୋ ମୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୯୬)।

୨୫୪୪-୫। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଏକାନୁସ୍ସାୱନେ କାତୁଂ, ତଞ୍ଚ ଖୋ ଏକେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନା’’ତି (ମହାୱ। ୧୨୩) ୱଚନତୋ ସଚେ ତଯୋ ଆଚରିଯା ଏକସୀମାଯଂ ନିସିନ୍ନା ଏକସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖାନଂ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂଯେୱ କମ୍ମୱାଚଂ ଏକକ୍ଖଣେ ୱତ୍ୱା ତଯୋ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଏକୂପଜ୍ଝାଯକୋ ହୋତୀ’’ତିଆଦି।

‘‘ତଯୋ’’ତି ଇଦଂ ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିୟଂ ‘‘ସମ୍ବହୁଲାନଂ ଥେରାନ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୨୩) ଆଗତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ଏକତୋତି ଏକକ୍ଖଣେ। ଅନୁସାୱନନ୍ତି କମ୍ମୱାଚଂ। ଓସାରେତ୍ୱାତି ୱତ୍ୱା। କମ୍ମନ୍ତି ଉପସମ୍ପଦାକମ୍ମଂ। ନ ଚ କୁପ୍ପତୀତି ନ ୱିପଜ୍ଜତି। କପ୍ପତୀତି ଅୱିପଜ୍ଜନତୋ ଏୱଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୫୪୬-୭। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଏକାନୁସ୍ସାୱନେ କାତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୨୩) ୱଚନତୋ ସଚେ ଏକୋ ଆଚରିଯୋ ‘‘ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତୋ ଚ

ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଚ ସଙ୍ଘରକ୍ଖିତୋ ଚ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖାନଂ ପଚ୍ଚେକଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା କମ୍ମୱାଚଂ ୱତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ତଯୋପି ଉପସମ୍ପାଦେତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଏକୂପଜ୍ଝାଯକୋ ହୋତୀ’’ତିଆଦି।

ଉପସମ୍ପଦଂ ଅପେକ୍ଖନ୍ତୀତି ‘‘ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖା’’ତି ଉପସମ୍ପଜ୍ଜନକା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତେସଂ ନାମନ୍ତି ତେସଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତାନଞ୍ଚେୱ ଉପଜ୍ଝାଯାନଞ୍ଚ ନାମଂ। ଅନୁପୁବ୍ବେନ ସାୱେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା, ‘‘ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତୋ’’ତିଆଦିନା ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ କମ୍ମୱାଚାଯଂ ସକଟ୍ଠାନେ ୱତ୍ୱା ସାୱେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତେନାତି ଏକେନ ଆଚରିଯେନ। ଏକତୋତି ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଜନେ ଏକତୋ କତ୍ୱା। ଅନୁସାୱେତ୍ୱାତି କମ୍ମୱାଚଂ ୱତ୍ୱା। କତଂ ଉପସମ୍ପଦାକମ୍ମଂ।

୨୫୪୮।ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞାନୁସାୱେତ୍ୱାତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ନାମଂ ଅନୁସାୱେତ୍ୱା, ଗହେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା କମ୍ମୱାଚଂ ୱତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୫୪୯। ତଂ ୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସୁମନୋ’’ତିଆଦି। ସୁମନୋତି ଆଚରିଯୋ। ତିସ୍ସଥେରସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ। ସିସ୍ସକଂ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ। ଅନୁସାୱେତୀତି କମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେତି। ତିସ୍ସୋତି ପଠମଂ ଉପଜ୍ଝାଯଭୂତସ୍ସ ଗହଣଂ। ସୁମନଥେରସ୍ସାତି ପଠମଂ ଆଚରିଯତ୍ଥେରମାହ। ଇମେ ଦ୍ୱେ ଏକସୀମାଯଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଏକକ୍ଖଣେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକାନଂ କମ୍ମୱାଚଂ ୱଦନ୍ତା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପଜ୍ଝାଯାପି ହୋନ୍ତି, ଅନ୍ତେୱାସିକେ ପଟିଚ୍ଚ ଆଚରିଯାପି ହୋନ୍ତି, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଗଣପୂରକା ଚ ହୋନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ –

‘‘ସଚେ ପନ ନାନାଚରିଯା ନାନାଉପଜ୍ଝାଯା ହୋନ୍ତି, ତିସ୍ସତ୍ଥେରୋ ସୁମନତ୍ଥେରସ୍ସ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ, ସୁମନତ୍ଥେରୋ ତିସ୍ସତ୍ଥେରସ୍ସ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତି , ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଞ୍ଚ ଗଣପୂରକା ହୋନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୩)।

୨୫୫୦।ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ଉପସମ୍ପଦାଧିକାରେ। ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାତି ‘‘ନ ଦ୍ୱେୱ ନାନୁପଜ୍ଝାଯେନା’’ତି (ମହାୱ। ୧୨୩) ପଟିସିଦ୍ଧା। ଲୋକିଯେହି ଆଦିଚ୍ଚପୁତ୍ତୋ ମନୂତି ଯୋ ପଠମକପ୍ପିକୋ ମନୁସ୍ସାନଂ ଆଦିରାଜା ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ସ ୱଂସେ ଜାତତ୍ତା ଆଦିଚ୍ଚୋ ବନ୍ଧୁ ଏତସ୍ସାତି ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁ, ଭଗୱା, ତେନ।

ମହାଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଉପୋସଥକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୫୫୧-୨। ଯା ଏକାଦସହି ସୀମାୱିପତ୍ତୀହି ୱଜ୍ଜିତା ତିସମ୍ପତ୍ତିସଂଯୁତା ନିମିତ୍ତେନ ନିମିତ୍ତଂ ଘଟେତ୍ୱା ସମ୍ମତା, ସା ଅଯଂ ବଦ୍ଧସୀମା ନାମ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଅତିଖୁଦ୍ଦକା, ଅତିମହତୀ, ଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା, ଛାଯାନିମିତ୍ତା, ଅନିମିତ୍ତା, ବହିସୀମେ ଠିତସମ୍ମତା, ନଦିଯା ସମ୍ମତା, ସମୁଦ୍ଦେ ସମ୍ମତା, ଜାତସ୍ସରେ ସମ୍ମତା, ସୀମାଯ ସୀମଂ ସମ୍ଭିନ୍ଦନ୍ତେନ ସମ୍ମତା, ସୀମାଯ ସୀମଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରନ୍ତେନ ସମ୍ମତାତି ''ଇମେହି ଏକାଦସହି ଆକାରେହି ସୀମତୋ କମ୍ମାନି ୱିପଜ୍ଜନ୍ତୀ''ତି (ପରି। ୪୮୬) ୱଚନତୋ ଇମା ଏକାଦସ ୱିପତ୍ତିସୀମାଯୋ ନାମ, ୱିପନ୍ନସୀମାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତତ୍ଥ ଅତିଖୁଦ୍ଦକା ନାମ ଯତ୍ଥ ଏକୱୀସତି ଭିକ୍ଖୂ ନିସୀଦିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଅତିମହତୀ ନାମ ଯା ଅନ୍ତମସୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତେନାପି ତିଯୋଜନଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ସମ୍ମତା। ଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା ନାମ ଅଘଟିତନିମିତ୍ତା ୱୁଚ୍ଚତି। ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ନିମିତ୍ତଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନେୱ ଦକ୍ଖିଣାଯ, ପଚ୍ଛିମାଯ, ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ କିତ୍ତେତ୍ୱା ପୁନ ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ପୁବ୍ବକିତ୍ତିତଂ ପଟିକିତ୍ତେତ୍ୱା ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଏୱଂ ଅଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା ହୋତି। ସଚେ ପନ ଅନୁକ୍କମେନ ଆହରିତ୍ୱା ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ନିମିତ୍ତଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଠପେତି, ଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା ନାମ ହୋତି। ଅପରାପି ଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତା ନାମ ଯା ଅନିମିତ୍ତୁପଗଂ ତଚସାରରୁକ୍ଖଂ ୱା ଖାଣୁକଂ ୱା ପଂସୁପୁଞ୍ଜୱାଲିକାପୁଞ୍ଜାନଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଅନ୍ତରା ଏକଂ ନିମିତ୍ତଂ କତ୍ୱା ସମ୍ମତା। ଛାଯାନିମିତ୍ତା ନାମ ପବ୍ବତଚ୍ଛାଯାଦୀନଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଛାଯଂ ନିମିତ୍ତଂ କତ୍ୱା ସମ୍ମତା। ଅନିମିତ୍ତା ନାମ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ନିମିତ୍ତାନି ଅକିତ୍ତେତ୍ୱା ସମ୍ମତା। ବହିସୀମେ ଠିତସମ୍ମତା ନାମ ନିମିତ୍ତାନି କିତ୍ତେତ୍ୱା ନିମିତ୍ତାନଂ ବହି ଠିତେନ ସମ୍ମତା।

ନଦିଯା ସମୁଦ୍ଦେ ଜାତସ୍ସରେ ସମ୍ମତା ନାମ ଏତେସୁ ନଦିଆଦୀସୁ ସମ୍ମତା। ସା ହି ଏୱଂ ସମ୍ମତାପି ''ସବ୍ବା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଦୀ ଅସୀମା, ସବ୍ବୋ ସମୁଦ୍ଦୋ ଅସୀମୋ, ସବ୍ବୋ ଜାତସ୍ସରୋ ଅସୀମୋ''ତି (ମହାୱ। ୧୪୮) ୱଚନତୋ ଅସମ୍ମତାୱ ହୋତି। ସୀମାଯ ସୀମଂ ସମ୍ଭିନ୍ଦନ୍ତେନ ସମ୍ମତା ନାମ ଅତ୍ତନୋ ସୀମାଯ ପରେସଂ ସୀମଂ ସମ୍ଭିନ୍ଦନ୍ତେନ ସମ୍ମତା। ସଚେ ହି ପୋରାଣକସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ଅମ୍ବୋ ଚେୱ ଜମ୍ବୁ ଚାତି ଦ୍ୱେ ରୁକ୍ଖା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଂସଟ୍ଠୱିଟପା ହୋନ୍ତି, ତେସୁ ଅମ୍ବସ୍ସ ପଚ୍ଛିମଦିସାଭାଗେ ଜମ୍ବୁ, ୱିହାରସୀମା ଚ ଜମ୍ବୁଂ ଅନ୍ତୋ କତ୍ୱା ଅମ୍ବଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ବଦ୍ଧା ହୋତି, ଅଥ ପଚ୍ଛା ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ୱିହାରେ କତେ ସୀମଂ ବନ୍ଧନ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ ତଂ ଅମ୍ବଂ ଅନ୍ତୋ କତ୍ୱା ଜମ୍ବୁଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ବନ୍ଧନ୍ତି, ସୀମାଯ ସୀମଂ ସମ୍ଭିନ୍ନା ହୋତି। ସୀମାଯ ସୀମଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରନ୍ତେନ ସମ୍ମତା ନାମ ଅତ୍ତନୋ ସୀମାଯ ପରେସଂ ସୀମଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରନ୍ତେନ ସମ୍ମତା। ସଚେ ହି ପରେସଂ ବଦ୍ଧସୀମଂ ସକଲଂ ୱା ତସ୍ସା ପଦେସଂ ୱା ଅନ୍ତୋ କତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସୀମଂ ସମ୍ମନ୍ନତି, ସୀମାଯ ସୀମା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତା ନାମ ହୋତୀତି। ଇତି ଇମାହି ଏକାଦସହି ୱିପତ୍ତିସୀମାହି ୱଜ୍ଜିତାତି ଅତ୍ଥୋ।

ତିସମ୍ପତ୍ତିସଂଯୁତାତି ନିମିତ୍ତସମ୍ପତ୍ତି, ପରିସାସମ୍ପତ୍ତି, କମ୍ମୱାଚାସମ୍ପତ୍ତୀତି ଇମାହି ତୀହି ସମ୍ପତ୍ତୀହି ସମନ୍ନାଗତା। ତତ୍ଥ ନିମିତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଯୁତ୍ତା ନାମ ''ପବ୍ବତନିମିତ୍ତଂ, ପାସାଣନିମିତ୍ତଂ, ୱନନିମିତ୍ତଂ, ରୁକ୍ଖନିମିତ୍ତଂ, ମଗ୍ଗନିମିତ୍ତଂ, ୱମ୍ମିକନିମିତ୍ତଂ, ନଦିନିମିତ୍ତଂ, ଉଦକନିମିତ୍ତ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୩୮) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ନିମିତ୍ତେସୁ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଦିସାଭାଗେ ଯଥାଲଦ୍ଧାନି ନିମିତ୍ତୁପଗାନି ନିମିତ୍ତାନି ''ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ କିଂ ନିମିତ୍ତଂ? ପବ୍ବତୋ, ଭନ୍ତେ, ଏସୋ ପବ୍ବତୋ ନିମିତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ସମ୍ମା କିତ୍ତେତ୍ୱା ସମ୍ମତା।

ପରିସାସମ୍ପତ୍ତିଯୁତ୍ତା ନାମ ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ପରିଚ୍ଛେଦେନ ଚତୂହି ଭିକ୍ଖୂହି ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଯାୱତିକା ତସ୍ମିଂ ଗାମଖେତ୍ତେ ବଦ୍ଧସୀମଂ ୱା ନଦିସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରେ ୱା ଅନୋକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତା ଭିକ୍ଖୂ, ତେ ସବ୍ବେ ହତ୍ଥପାସେ ୱା କତ୍ୱା, ଛନ୍ଦଂ ୱା ଆହରିତ୍ୱା ସମ୍ମତା।

କମ୍ମୱାଚାସମ୍ପତ୍ତିଯୁତ୍ତା ନାମ ''ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଯାୱତା ସମନ୍ତା ନିମିତ୍ତା କିତ୍ତିତା''ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୧୩୯) ନଯେନ ୱୁତ୍ତାଯ ପରିସୁଦ୍ଧାଯ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମୱାଚାଯ ସମ୍ମତା। ଏୱଂ ଏକାଦସ ୱିପତ୍ତିସୀମାଯୋ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ତିୱିଧସମ୍ପତ୍ତିଯୁତ୍ତା ନିମିତ୍ତେନ ନିମିତ୍ତଂ ଘଟେତ୍ୱା ସମ୍ମତା ସୀମା ବଦ୍ଧସୀମାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୨୫୫୩-୪। ଖଣ୍ଡସମାନସଂୱାସଅୱିପ୍ପୱାସା ଆଦଯୋ ଆଦିଭୂତା, ଆଦିମ୍ହି ୱା ଯାସଂ ସୀମାନଂ ତା ଖଣ୍ଡସମାନସଂୱାସାୱିପ୍ପୱାସାଦୀ, ତାସଂ, ତାହି ୱା ପଭେଦୋ ଖଣ୍ଡସମାନସଂୱାସାଦିଭେଦୋ, ତତୋ ଖଣ୍ଡସମାନସଂୱାସାଦିଭେଦତୋ, ଖଣ୍ଡସୀମା, ସମାନସଂୱାସସୀମା, ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମାତି ଇମାସଂ ସୀମାନଂ ଏତାହି ୱା କରଣଭୂତାହି, ହେତୁଭୂତାହି ୱା ଜାତେନ ୱିଭାଗେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସମାନସଂୱାସାୱିପ୍ପୱାସାନମନ୍ତରେ ଖଣ୍ଡା ପରିଚ୍ଛିନ୍ନା ତାହି ଅସଙ୍କରା ସୀମା ଖଣ୍ଡସୀମା ନାମ। ସମାନସଂୱାସେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଏକତୋ ଉପୋସଥାଦିକୋ ସଂୱାସୋ ଏତ୍ଥ କରୀଯତୀତି

ସମାନସଂୱାସା ନାମ। ଅୱିପ୍ପୱାସାୟ ଲକ୍ଖଣଂ ''ବନ୍ଧିତ୍ୱା''ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତଂ। ଇତି ବଦ୍ଧା ତିଧା ୱୁତ୍ତାତି ଏୱଂ ବଦ୍ଧସୀମା ତିପ୍ପଭେଦା ୱୁତ୍ତା।

ଉଦକୁକ୍ଖେପାତି ହେଟ୍ଠିମ୍ହି ନିସ୍ସକ୍କୱଚନଂ। ସତ୍ତନ୍ନଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରାନଂ ସମାହାରା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା, ତତୋପି ଚ। ଅବଦ୍ଧାପି ତିୱିଧାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥାତି ତାସୁ ତୀସୁ ଅବଦ୍ଧସୀମାସୁ। ଗାମପରିଚ୍ଛେଦୋତି ସବ୍ବଦିସାସୁ ସୀମଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ''ଇମସ୍ସ ପଦେସସ୍ସ ଏତ୍ତକୋ କରୋ''ତି ଏୱଂ କରେନ ନିୟମିତୋ ଗାମପ୍ପଦେସୋ। ୟଥାହ – ''ୟତ୍ତକେ ପଦେସେ ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଭୋଜକା ବଲିଂ ହରନ୍ତି , ସୋ ପଦେସୋ ଅପ୍ପୋ ୱା ହୋତୁ ମହନ୍ତୋ ୱା, 'ଗାମସୀମା'ତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ୟମ୍ପି ଏକସ୍ମିଂୟେୱ ଗାମକ୍ଖେତ୍ତେ ଏକଂ ପଦେସଂ 'ଅୟଂ ୱିସୁଂ ଗାମୋ ହୋତୂ'ତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ରାଜା କସ୍ସଚି ଦେତି, ସୋପି ୱିସୁଂଗାମସୀମା ହୋତିୟେୱା''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୪୭)।

''ଗାମପରିଚ୍ଛେଦୋ''ତି ଇମିନା ଚ ନଗରପରିଚ୍ଛେଦୋ ଚ ସଙ୍ଗହିତୋ। ୟଥାହ – ''ଗାମଗ୍ଗହଣେନ ଚେତ୍ଥ ନଗରମ୍ପି ଗହିତମେୱ ହୋତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୪୭)। ନିଗମସୀମାୟ ୱିସୁଂୟେୱ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତସ୍ସା ଇଧ ସଙ୍ଗହୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ପାଳିୟଂ ''ୟଂ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ଉପନିସ୍ସାୟ ୱିହରତି। ୟା ତସ୍ସ ୱା ଗାମସ୍ସ ଗାମସୀମା, ନିଗମସ୍ସ ୱା ନିଗମସୀମା, ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସମାନସଂୱାସା ଏକୁପୋସଥା''ତି (ମହାୱ। ୧୪୭)। ଇମିସ୍ସା ୱିସୁଂୟେୱ ଲକ୍ଖଣସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଗାମସୀମାଲକ୍ଖଣେନେୱ ଉପଲକ୍ଖିତା।

୨୫୫୫।''ଜାତସ୍ସରେ''ତିଆଦୀସୁ ଜାତସ୍ସରାଦୀନଂ ଲକ୍ଖଣଂ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ୟୋ ପନ କେନଚି ଖଣିତ୍ୱା ଅକତୋ ସୟଂଜାତୋ ସୋବ୍ଭୋ ସମନ୍ତତୋ ଆଗତେନ ଉଦକେନ ପୂରିତୋ ତିଟ୍ଠତି, ୟତ୍ଥ ନଦିୟଂ ୱକ୍ଖମାନପ୍ପକାରେ ୱସ୍ସକାଲେ ଉଦକଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି, ଅୟଂ ଜାତସ୍ସରୋ ନାମ। ୟୋପି ନଦିଂ ୱା ସମୁଦ୍ଦଂ ୱା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତୌଦକେନ ଖଣିତୋ ସୋବ୍ଭୋ ଏତଂ ଲକ୍ଖଣଂ ପାପୁଣାତି, ଅୟମ୍ପି ଜାତସ୍ସରୋୟେୱ। ସମୁଦ୍ଦୋ ପାକଟୋୟେୱ।

ୟସ୍ସା ଧମ୍ମିକାନଂ ରାଜୂନଂ କାଲେ ଅନ୍ୱଡ୍ଢମାସଂ ଅନୁଦସାହଂ ଅନୁପଞ୍ଚାହଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ୱଲାହକେସୁ ୱିଗତମତ୍ତେସୁ ସୋତଂ ପଚ୍ଛିଜ୍ଜତି, ଅୟଂ ନଦିସଙ୍ଖ୍ୟଂ ନ ଗଚ୍ଛତି। ୟସ୍ସା ପନ ଈଦିସେ ସୁୱୁଟ୍ଠିକାଲେ ୱସ୍ସାନସ୍ସ ଚତୁମାସେ ସୋତଂ ନ ପଚ୍ଛିଜ୍ଜତି, ୟତ୍ଥ ତିତ୍ଥେନ ୱା ଅତିତ୍ଥେନ ୱା ସିକ୍ଖାକରଣୀୟେ ଆଗତଲକ୍ଖଣେନ ତିମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅନ୍ତରୱାସକଂ ଅନୁକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉତ୍ତରନ୍ତିୟା ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଏକଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲମତ୍ତମ୍ପି ଅନ୍ତରୱାସକୋ ତେମିୟତି, ଅୟଂ ସମୁଦ୍ଦଂ ୱା ପୱିସତୁ ତଳାକଂ ୱା, ପଭୱତୋ ପଟ୍ଠାୟ ନଦୀ ନାମ।

ସମନ୍ତତୋତି ସମନ୍ତା। ମଜ୍ଝିମସ୍ସାତି ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ। ଉଦକୁକ୍ଖେପୋତି ୱକ୍ଖମାନେନ ନୟେନ ଥାମପ୍ପମାଣେନ ଖିତ୍ତସ୍ସ ଉଦକସ୍ସ ୱା ୱାଲୁକାୟ ୱା ପତିତଟ୍ଠାନେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ ଅନ୍ତୋପଦେସୋ। ୟଥା ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତା ଦାରୁଗୁଳଂ ଖିପନ୍ତି, ଏୱଂ ଉଦକଂ ୱା ୱାଲୁକଂ ୱା ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନ ସବ୍ବଥାମେନ ଖିପିତବ୍ବଂ, ତତ୍ଥ ୟତ୍ଥ ଏୱଂ ଖିତ୍ତଂ ଉଦକଂ ୱା ୱାଲୁକା ୱା ପତତି, ଅୟଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ନାମାତି। ଉଦକୁକ୍ଖେପସଞ୍ଞିତୋତି ''ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ''ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖିତୋ।

୨୫୫୬।ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେତି ୱିଞ୍ଝାଟୱିସଦିସେ ଗାମରହିତେ ମହାଅରଞ୍ଞେ। ସମନ୍ତତୋ ସତ୍ତେୱବ୍ଭନ୍ତରାତି ଅତ୍ତନୋ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସତ୍ତେୱ ଅବ୍ଭନ୍ତରା ୟସ୍ସା ସୀମାୟ ପରିଚ୍ଛେଦୋ, ଅୟଂ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରନାମିକା ସୀମା ନାମ।

୨୫୫୭।ଗୁଳଉକ୍ଖେପନୟେନାତି ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତକାନଂ ଦାରୁଗୁଳଉକ୍ଖିପନାକାରେନ। ଉଦକୁକ୍ଖେପକାତି ଉଦକୁକ୍ଖେପସଦିସୱସେନ।

୨୫୫୮। ଇମାସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସୀମାନଂ ୱଡ୍ଢନକ୍କମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅବ୍ଭନ୍ତରୂଦକୁକ୍ଖେପା, ଠିତୋକାସା ପରଂ ସିୟୁ''ନ୍ତି। ଠିତୋକାସା ପରନ୍ତି ପରିସାୟ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ପରଂ, ପରିସପରିୟନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା ଚ ମିନିତବ୍ବା, ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ଚ କାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୫୯-୬୦।ଅନ୍ତୋପରିଚ୍ଛେଦେତି ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ୱା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରେହି ୱା ପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋକାସସ୍ସ ଅନ୍ତୋ। ହତ୍ଥପାସଂ ୱିହାୟ ଠିତୋ ୱା ପରଂ ତତ୍ତକଂ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅନତିକ୍କମ୍ମ ଠିତୋ ୱାତି ୟୋଜନା, ସୀମନ୍ତରିକତ୍ଥାୟ ଠପେତବ୍ବଂ ଏକଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ୱା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରଂ ଏୱ ୱା ଅନତିକ୍କମ୍ମ ଠିତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

କମ୍ମଂ ୱିକୋପେତୀତି ଅନ୍ତୋ ଠିତୋ କମ୍ମସ୍ସ ୱଗ୍ଗଭାୱକରଣତୋ, ବହି ତତ୍ତକଂ ପଦେସଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଗଣପୂରଣଭାୱଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସୀମାୟ ସଙ୍କରଭାୱକରଣେନ କମ୍ମଂ ୱିକୋପେତି। ଇତି ୟସ୍ମା ଅଟ୍ଠକଥାନୟୋ, ତସ୍ମା ସୋ ଅନ୍ତୋସୀମାୟ ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଠିତୋ ହତ୍ଥପାସେ ୱା କାତବ୍ବୋ, ସୀମନ୍ତରିକତ୍ଥାୟ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋକାସତୋ ବହି ୱା କାତବ୍ବୋ। ତତ୍ତକଂ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତୋ ୟଥାଠିତୋୱ ସଚେ ଅଞ୍ଞସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ଗଣପୂରକୋ ନ ହୋତି, କମ୍ମଂ ନ କୋପେତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୨୫୬୧-୨।ସଣ୍ଠାନନ୍ତି ତିକୋଟିସଣ୍ଠାନଂ। ନିମିତ୍ତନ୍ତି ପବ୍ବତାଦିନିମିତ୍ତଂ। ଦିସକିତ୍ତନନ୍ତି ‘‘ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ କିଂ ନିମିତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଦିସାକିତ୍ତନଂ। ପମାଣନ୍ତି ତିଯୋଜନପରମଂ ପମାଣଂ । ସୋଧେତ୍ୱାତି ଯସ୍ମିଂ ଗାମକ୍ଖେତ୍ତେ ସୀମଂ ବନ୍ଧତି, ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତେ ଉପସମ୍ପନ୍ନଭିକ୍ଖୂ ବଦ୍ଧସୀମୱିହାରେ ୱସନ୍ତେ ସୀମାଯ ବହି ଗନ୍ତୁଂ ଅଦତ୍ୱା, ଅବଦ୍ଧସୀମୱିହାରେ ୱସନ୍ତେ ହତ୍ଥପାସଂ ଉପନେତବ୍ବେ ହତ୍ଥପାସଂ ନେତ୍ୱା ଅୱସେସେ ବହିସୀମାଯ କତ୍ୱା ସବ୍ବମଗ୍ଗେସୁ ଆରକ୍ଖଂ ୱିଦହିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସୀମନ୍ତି ଖଣ୍ଡସୀମଂ।

କୀଦିସନ୍ତି ଆହ ‘‘ତିକୋଣ’’ନ୍ତିଆଦି। ପଣୱୂପମନ୍ତି ପଣୱସଣ୍ଠାନଂ ମଜ୍ଝେ ସଂଖିତ୍ତଂ ଉଭଯକୋଟିଯା ୱିତ୍ଥତଂ। ‘‘ୱିତାନାକାରଂ ଧନୁକାକାର’’ନ୍ତି ଆକାର-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଧନୁକାକାରନ୍ତି ଆରୋପିତଧନୁସଣ୍ଠାନଂ, ‘‘ମୁଦିଙ୍ଗୂପମଂ ସକଟୂପମ’’ନ୍ତି ଉପମା-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ମୁଦିଙ୍ଗୂପମନ୍ତି ମଜ୍ଝେ ୱିତ୍ଥତଂ ଉଭଯକୋଟିଯା ତନୁକଂ ତୁରିଯୱିସେସଂ ମୁଦିଙ୍ଗନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, ତାଦିସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀମଂ ବନ୍ଧେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୨୫୬୩। ପବ୍ବତାଦିନିମିତ୍ତୁପଗନିମିତ୍ତାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପବ୍ବତ’’ନ୍ତିଆଦି। ଇତି ଅଟ୍ଠ ନିମିତ୍ତାନି ଦୀପଯେତି ଯୋଜନା। ତତ୍ରେୱଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ନିମିତ୍ତୁପଗତା ୱେଦିତବ୍ବା – ସୁଦ୍ଧପଂସୁସୁଦ୍ଧପାସାଣୌଭଯମିସ୍ସକୱସେନ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନୱଣ୍ଣନା; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୮) ତିୱିଧୋପି ହି ପବ୍ବତୋ ହତ୍ଥିପ୍ପମାଣତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉଦ୍ଧଂ ନିମିତ୍ତୁପଗୋ, ତତୋ ଓମକତରୋ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅନ୍ତୋସାରେହି ୱା ଅନ୍ତୋସାରମିସ୍ସକେହି ୱା ରୁକ୍ଖେହି ଚତୁପଞ୍ଚରୁକ୍ଖମତ୍ତମ୍ପି ୱନଂ ନିମିତ୍ତୁପଗଂ, ତତୋ ଊନତରଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପାସାଣନିମିତ୍ତେ ଅଯଗୁଳମ୍ପି ପାସାଣସଙ୍ଖ୍ୟମେୱ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମା ଯୋ କୋଚି ପାସାଣୋ ଉକ୍କଂସେନ ହତ୍ଥିପ୍ପମାଣତୋ ଓମକତରଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସପଲଗୁଳପିଣ୍ଡପରିମାଣୋ ନିମିତ୍ତୁପଗୋ, ନ ତତୋ ଖୁଦ୍ଦକତରୋ। ପିଟ୍ଠିପାସାଣୋ ପନ ଅତିମହନ୍ତୋପି ୱଟ୍ଟତି। ରୁକ୍ଖୋ ଜୀୱନ୍ତୋଯେୱ ଅନ୍ତୋସାରୋ ଭୂମିଯଂ ପତିଟ୍ଠିତୋ ଅନ୍ତମସୋ ଉବ୍ବେଧତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲୋ ପରିଣାହତୋ ସୂଚିଦଣ୍ଡପ୍ପମାଣୋପି ନିମିତ୍ତୁପଗୋ, ନ ତତୋ ଓରଂ ୱଟ୍ଟତି। ମଗ୍ଗୋ ଜଙ୍ଘମଗ୍ଗୋ ୱା ହୋତୁ ସକଟମଗ୍ଗୋ ୱା, ଯୋ ୱିନିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ତୀଣି ଗାମକ୍ଖେତ୍ତାନି ଗଚ୍ଛତି, ତାଦିସୋ ଜଙ୍ଘସକଟସତ୍ଥେହି ୱଳଞ୍ଜିଯମାନୋଯେୱ ନିମିତ୍ତୁପଗୋ, ଅୱଳଞ୍ଜୋ ନ ୱଟ୍ଟତି। ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ତଂଦିୱସଂ ଜାତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲୁବ୍ବେଧୋ ଗୋୱିସାଣମତ୍ତୋପି ୱମ୍ମିକୋ ନିମିତ୍ତୁପଗୋ, ତତୋ ଓରଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଉଦକଂ ଯଂ ଅସନ୍ଦମାନଂ ଆୱାଟପୋକ୍ଖରଣିତଳାକଜାତସ୍ସରଲୋଣିସମୁଦ୍ଦାଦୀସୁ ଠିତଂ, ତଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଅନ୍ତମସୋ ତଙ୍ଖଣଂଯେୱ ପଥୱିଯଂ ଖତେ ଆୱାଟେ ଘଟେହି ଆହରିତ୍ୱା ପୂରିତମ୍ପି ଯାୱ କମ୍ମୱାଚାପରିଯୋସାନା ସଣ୍ଠହନକଂ ନିମିତ୍ତୁପଗଂ, ଇତରଂ ସନ୍ଦମାନକଂ, ୱୁତ୍ତପରିଚ୍ଛେଦକାଲଂ ଅତିଟ୍ଠନ୍ତଂ, ଭାଜନଗତଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯା ଅବଦ୍ଧସୀମାଲକ୍ଖଣେ ନଦୀ ୱୁତ୍ତା, ସା ନିମିତ୍ତୁପଗା, ଅଞ୍ଞା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି।

୨୫୬୪।ତେସୂତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ତୀଣୀତି ନିଦ୍ଧାରିତବ୍ବଦସ୍ସନଂ, ଇମିନା ଏକଂ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ନିମିତ୍ତାନି ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଦସ୍ସେତି। ଯଥାହ – ‘‘ସା ଏୱଂ ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱା ବଜ୍ଝମାନା ଏକେନ, ଦ୍ୱୀହି ୱା ନିମିତ୍ତେହି ଅବଦ୍ଧା ହୋତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୮)। ସତେନାପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ଭାୱନାଯଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ତେନ ୱୀସତିଯା, ତିଂସାଯ ୱା ନିମିତ୍ତେହି ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀତି ଦୀପେତି।

୨୫୬୫। ତିଯୋଜନଂ ପରଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ଏତିସ୍ସାତି ତିଯୋଜନପରା। ‘‘ୱୀସତୀ’’ତିଆଦୀନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେ ଚ ୱତ୍ତନତୋ ଇଧ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ ୱତ୍ତମାନଂ ୱୀସତି-ସଦ୍ଦଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକୱୀସତି ଭିକ୍ଖୂନନ୍ତି ଭିନ୍ନାଧିକରଣନିଦ୍ଦେସୋ କତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ‘‘ଏକୱୀସତି’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ, ୱୀସତିୱଗ୍ଗକରଣୀଯପରମତ୍ତା ସଙ୍ଘକମ୍ମସ୍ସ କମ୍ମାରହେନ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏକୱୀସତିଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଇଦଞ୍ଚ ନିସିନ୍ନାନଂ ୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ହେଟ୍ଠିମନ୍ତତୋ ହି ଯତ୍ଥ ଏକୱୀସତି ଭିକ୍ଖୂ ନିସୀଦିତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି, ତତ୍ତକେ ପଦେସେ ସୀମଂ ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି।

୨୫୬୬। ଯା ଉକ୍କଟ୍ଠାଯପି ଯା ଚ ହେଟ୍ଠିମାଯପି କେସଗ୍ଗମତ୍ତତୋପି ଅଧିକା ୱା ଊନା ୱା, ଏତା ଦ୍ୱେପି ସୀମାଯୋ ‘‘ଅସୀମା’’ତି ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନା ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୨୫୬୭।ସମନ୍ତତୋ ସବ୍ବମେୱ ନିମିତ୍ତଂ କିତ୍ତେତ୍ୱାତି ପୁବ୍ବଦିସାନୁଦିସାଦୀସୁ ପରିତୋ ସବ୍ବଦିସାସୁ ଯଥାଲଦ୍ଧଂ ନିମିତ୍ତୋପଗଂ ସବ୍ବନିମିତ୍ତଂ ‘‘ୱିନଯଧରେନ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ‘ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ କିଂ ନିମିତ୍ତ’ନ୍ତି? ‘ପବ୍ବତୋ, ଭନ୍ତେ’ତି। ପୁନ ୱିନଯଧରେନ ‘ଏସୋ ପବ୍ବତୋ ନିମିତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୮) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ନିମିତ୍ତେନ ନିମିତ୍ତଂ ଘଟେତ୍ୱା କିତ୍ତେତ୍ୱା। ଞତ୍ତି ଦୁତିଯା ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଯାୱତା ସମନ୍ତା ନିମିତ୍ତା କିତ୍ତିତା’’ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୧୩୯) ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତେନ ଞତ୍ତିଦୁତିଯେନ କମ୍ମେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅରହତି ପହୋତି ୱିନଯଧରୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୫୬୮।ବନ୍ଧିତ୍ୱାତି ଯଥାୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣନଯେନ ସମାନସଂୱାସସୀମଂ ପଠମଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା। ଅନନ୍ତରନ୍ତି କିଞ୍ଚନ୍ତରେନ ବ୍ଯୱହିତଂ ଅକତ୍ୱା, କାଲକ୍ଖେପଂ ଅକତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ସୀମଂ ସମୂହନିତୁକାମାନଂ ପଚ୍ଛତ୍ତିକାନଂ ଓକାସଂ ଅଦତ୍ୱାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପଚ୍ଛାତି ସମାନସଂୱାସସମ୍ମୁତିତୋ ପଚ୍ଛା। ଚୀୱରାୱିପ୍ପୱାସକଂ ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱାନ ଯା ବଦ୍ଧା, ସା ''ଅୱିପ୍ପୱାସା''ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ଥ ଚୀୱରାୱିପ୍ପୱାସକଂ ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱାନ ଯା ବଦ୍ଧାତି ''ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଯା ସା ସଙ୍ଘେନ ସୀମା ସମ୍ମତା ସମାନସଂୱାସା ଏକୁପୋସଥା... ପେ... ଠପେତ୍ୱା ଗାମଞ୍ଚ ଗାମୂପଚାରଞ୍ଚ, ଖମତି ସଙ୍ଘସ୍ସ, ତସ୍ମା ତୁଣ୍ହୀ, ଏୱମେତଂ ଧାରଯାମୀ''ତି (ମହାୱ। ୧୪୪) ୱୁତ୍ତନଯେନ ଚୀୱରେନ ଅୱିପ୍ପୱାସଂ ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱା ଯା ବଦ୍ଧା। ସା ଅୱିପ୍ପୱାସାତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱାସନିମିତ୍ତାପତ୍ତିଯା ଅଭାୱତୋ ତଥା ୱୁଚ୍ଚତି, ''ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମା''ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୫୬୯। ''ଯା କାଚି ନଦିଲକ୍ଖଣପ୍ପତ୍ତା ନଦୀ ନିମିତ୍ତାନି କିତ୍ତେତ୍ୱା 'ଏତଂ ବଦ୍ଧସୀମଂ କରୋମା'ତି କତାପି ଅସୀମାୱ ହୋତୀ''ତିଆଦିକଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୪୭) ଅଟ୍ଠକଥାନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ନଦୀ...ପେ... ନ ୱୋତ୍ଥରତୀ''ତି, ନ ପତ୍ଥରତି ସୀମାଭାୱେନ ବ୍ଯାପିନୀ ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନେୱାତି ଯେନ ନ ୱୋତ୍ଥରତି, ତେନେୱ କାରଣେନ। ଅବ୍ରୱୀତି ''ସବ୍ବା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଦୀ ଅସୀମା, ସବ୍ବୋ ସମୁଦ୍ଦୋ ଅସୀମୋ, ସବ୍ବୋ ଜାତସ୍ସରୋ ଅସୀମୋ''ତି (ମହାୱ। ୧୪୭) ଅୱୋଚ।

ସୀମାକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୫୭୦। ଅଟ୍ଠମିଯାପି ଉପୋସଥୱୋହାରତ୍ତା ଦିନୱସେନ ଉପୋସଥାନଂ ଅତିରେକତ୍ତେପି ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତେଯେୱ ଉପୋସଥେ ଗହେତ୍ୱା ଆହ ''ନୱେୱା''ତି।

୨୫୭୧-୩। ତେ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଚାତୁଦ୍ଦସୋ...ପେ... କମ୍ମେନୁପୋସଥା''ତି। ଚତୁଦ୍ଦସନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ଚାତୁଦ୍ଦସୋ। ପନ୍ନରସନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ପନ୍ନରସୋ। ଯଦା ପନ କୋସମ୍ବକ୍ଖନ୍ଧକେ (ମହାୱ। ୪୫୧ ଆଦଯୋ) ଆଗତନଯେନ ଭିନ୍ନେ ସଙ୍ଘେ ଓସାରିତେ ତସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ସଙ୍ଘୋ ତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ୱୂପସମାଯ ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗିଂ କରୋତି, ତଦା ''ତାୱଦେୱ ଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୪୭୫) ୱଚନତୋ ଠପେତ୍ୱା ଚାତୁଦ୍ଦସପନ୍ନରସେ ଅଞ୍ଞୋପି ଯୋ କୋଚି ଦିୱସୋ ସାମଗ୍ଗୀ ଉପୋସଥୋତି। ଏତ୍ଥ ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ଚାତୁଦ୍ଦସୋ, ପନ୍ନରସୋ, ସାମଗ୍ଗୀ ଚ ଉପୋସଥୋତି ଏତେ ତଯୋପି ଉପୋସଥା ଦିୱସେନେୱ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଦିୱସେନେୱ ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

ସଙ୍ଘେଉପୋସଥୋତି ସଙ୍ଘେନ କାତବ୍ବୌପୋସଥୋ। ଗଣେପୁଗ୍ଗଲୁପୋସଥୋତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସାଧ୍ଯସାଧନଲକ୍ଖଣସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧସ୍ସ ଲବ୍ଭମାନତ୍ତା ''ସଙ୍ଘେ''ତିଆଦୀସୁ ସାମିୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ ଭୁମ୍ମନିଦ୍ଦେସୋ। ଉପୋସଥୋ ସାଧ୍ଯୋ କମ୍ମଭାୱତୋ, ସଙ୍ଘଗଣପୁଗ୍ଗଲା ସାଧନଂ କାରକଭାୱତୋ।

ସୁତ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଦେସୋ ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋ, ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋତି ଅଭିଧାନଂ ନାମଂ ଯସ୍ସ ସୋ ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସାଭିଧାନୋ। କମ୍ମେନାତି କିଚ୍ଚୱସେନ।

୨୫୭୪। ''ଅଧିଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ୱାଚଲିଙ୍ଗମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ''ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠ''ନ୍ତି ନପୁଂସକନିଦ୍ଦେସୋ। ୱାଚଲିଙ୍ଗା ହି ତବ୍ବାଦଯୋତି ପାତିମୋକ୍ଖୋ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ, ପାରିସୁଦ୍ଧି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାତି ପୁମିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗେନ ଯୋଜେତବ୍ବା।

୨୫୭୫।ୱୁତ୍ତାତି ''ପଞ୍ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସା, ନିଦାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ପଠମୋ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସୋ''ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୧୫୦) ଦେସିତା, ସଯଞ୍ଚ ତେସଞ୍ଚ ଉଦ୍ଦେସେ ସଙ୍ଖେପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ନିଦାନ''ନ୍ତିଆଦି। ସାୱେତବ୍ବନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ସୁତେନା''ତି ସେସୋ। ସେସକନ୍ତି ଅନୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ –

''ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ...ପେ... ଆୱିକତା ହିସ୍ସ ଫାସୁ ହୋତୀତି ଇମଂ ନିଦାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା 'ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ନିଦାନଂ, ତତ୍ଥାଯସ୍ମନ୍ତେ ପୁଚ୍ଛାମି କଚ୍ଚିତ୍ଥ ପରିସୁଦ୍ଧା, ଦୁତିଯମ୍ପି ପୁଚ୍ଛାମି...ପେ... ଏୱମେତଂ ଧାରଯାମୀ'ତି ୱତ୍ୱା 'ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ନିଦାନଂ। ସୁତା ଖୋ ପନାଯସ୍ମନ୍ତେହି ଚତ୍ତାରୋ ପାରାଜିକା ଧମ୍ମା...ପେ... ଅୱିୱଦମାନେହି ସିକ୍ଖିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୫୦) –

ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅୱସେସଂ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ।

୨୫୭୬। ସେସେସୁପୀତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠାପେକ୍ଖାଯ ସେସେସୁ ପାରାଜିକୁଦ୍ଦେସାଦୀସୁପି। ‘‘ଅଯମେୱ ନଯୋ ଞ୍ଚେଯ୍ୟୋ’’ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତେପି ‘‘ୱିତ୍ଥାରେନେୱ ପଞ୍ଚମୋ’’ତି ୱଚନତୋ ୱିତ୍ଥାରୁଦ୍ଦେସେ ‘‘ସାୱେତବ୍ବଂ ତୁ ସେସକ’’ନ୍ତି ଅଯଂ ନଯୋ ନ ଲବ୍ଭତି। ‘‘ସାୱେତବ୍ବଂ ତୁ ସେସକ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ ପାରାଜିକୁଦ୍ଦେସାଦୀସୁ ଯସ୍ମିଂ ୱିପ୍ପକତେ ଅନ୍ତରାଯୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅୱସେସଂ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ। ନିଦାନୁଦ୍ଦେସେ ପନ ଅନୁଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଭିକ୍ଖୁନିପାତିମୋକ୍ଖେ ଅନିଯତୁଦ୍ଦେସସ୍ସ ପରିହୀନତ୍ତା ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ଚତ୍ତାରୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଉଦ୍ଦେସା ନୱିମେ ପନାତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଚତ୍ତାରୋତି ଉଭତୋପାତିମୋକ୍ଖେ ଇମେ ନୱ ଉଦ୍ଦେସା ୱୁତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୭୭। ଉପୋସଥେତି ସଙ୍ଘୁପୋସଥେ। ଅନ୍ତରାଯନ୍ତି ରାଜନ୍ତରାଯାଦିକଂ ଦସୱିଧଂ ଅନ୍ତରାଯଂ। ଯଥାହ – ‘‘ରାଜନ୍ତରାଯୋ ଚୋରନ୍ତରାଯୋ ଅଗ୍ଯନ୍ତରାଯୋ ଉଦକନ୍ତରାଯୋ ମନୁସ୍ସନ୍ତରାଯୋ ଅମନୁସ୍ସନ୍ତରାଯୋ ୱାଳଅନ୍ତରାଯୋ ସରୀସପନ୍ତରାଯୋ ଜୀୱିତନ୍ତରାଯୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯୋ’’ତି (ମହାୱ। ୧୫୦)।

ତତ୍ଥ ସଚେ ଭିକ୍ଖୂସୁ ‘‘ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୫୦) ନିସିନ୍ନେସୁ ରାଜା ଆଗଚ୍ଛତି, ଅଯଂ ରାଜନ୍ତରାଯୋ। ଚୋରା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି , ଅଯଂ ଚୋରନ୍ତରାଯୋ। ଦୱଦାହୋ ଆଗଚ୍ଛତି ୱା, ଆୱାସେ ୱା ଅଗ୍ଗି ଉଟ୍ଠହତି, ଅଯଂ ଅଗ୍ଯନ୍ତରାଯୋ। ମେଘୋ ୱା ଉଟ୍ଠେତି, ଓଘୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ଅଯଂ ଉଦକନ୍ତରାଯୋ। ବହୂ ମନୁସ୍ସା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ମନୁସ୍ସନ୍ତରାଯୋ। ଭିକ୍ଖୁଂ ଯକ୍ଖୋ ଗଣ୍ହାତି, ଅଯଂ ଅମନୁସ୍ସନ୍ତରାଯୋ। ବ୍ଯଗ୍ଘାଦଯୋ ଚଣ୍ଡମିଗା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ୱାଳଅନ୍ତରାଯୋ। ଭିକ୍ଖୁଂ ସପ୍ପାଦଯୋ ଡଂସନ୍ତି, ଅଯଂ ସରୀସପନ୍ତରାଯୋ। ଭିକ୍ଖୁ ଗିଲାନୋ ୱା ହୋତି, କାଲଂ ୱା କରୋତି, ୱେରିନୋ ୱା ତଂ ମାରେତୁଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଅଯଂ ଜୀୱିତନ୍ତରାଯୋ। ମନୁସ୍ସା ଏକଂ ୱା ବହୂ ୱା ଭିକ୍ଖୂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଚାୱେତୁକାମା ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଅଯଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯୋ।

‘‘ତେୱା’’ତି ଇମିନା ଅନ୍ତରାଯେୱ ଅନ୍ତରାଯସଞ୍ଞିନା ୱିତ୍ଥାରୁଦ୍ଦେସେ ଅକତେପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି। ଅନୁଦ୍ଦେସୋତି ୱିତ୍ଥାରେନ ଅନୁଦ୍ଦେସୋ। ନିୱାରିତୋତି ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସତି ଅନ୍ତରାଯେ ସଂଖିତ୍ତେନ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୧୫୦) ପଟିସିଦ୍ଧୋ। ଇମିନା ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତି ଅନ୍ତରାଯେ ସଂଖିତ୍ତେନ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୫୦) ଇଦମ୍ପି ୱିଭାୱିତଂ ହୋତି।

୨୫୭୮। ତସ୍ସାତି ପାତିମୋକ୍ଖସ୍ସ। ଇସ୍ସରଣସ୍ସ ହେତୁମାହ ‘‘‘ଥେରାଧେଯ୍ଯ’ନ୍ତି ପାଠତୋ’’ତି। ଥେରାଧେଯ୍ଯନ୍ତି ଥେରାଧୀନଂ, ଥେରାଯତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଠତୋତି ପାଳିୱଚନତୋ। ‘‘ଯୋ ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁ ବ୍ଯତ୍ତୋ ପଟିବଲୋ, ତସ୍ସାଧେଯ୍ଯଂ ପାତିମୋକ୍ଖ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୫୫) ୱଚନତୋ ଆହ ‘‘ଅୱତ୍ତେନା’’ତିଆଦି। ଅୱତ୍ତେନାତି ଅନ୍ତମସୋ ଦ୍ୱେପି ଉଦ୍ଦେସେ ଉଦ୍ଦିସିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତେନ। ଥେରେନ ଯୋ ଅଜ୍ଝିଟ୍ଠୋ, ଏୱମଜ୍ଝିଟ୍ଠସ୍ସ ଯସ୍ସ ପନ ଥେରସ୍ସ, ନୱସ୍ସ, ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ୱା ସୋ ପାତିମୋକ୍ଖୋ ୱତ୍ତତି ପଗୁଣୋ ହୋତି, ସୋ ଇସ୍ସରୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଅଜ୍ଝିଟ୍ଠୋତି ‘‘ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସା’’ତି ଆଣତ୍ତୋ, ଇମିନା ଅନାଣତ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଦିସିତୁଂ ସାମତ୍ଥିଯା ସତିପି ଅନିସ୍ସରଭାୱୋ ଦୀପିତୋ ହୋତି। ଯଥାହ – ‘‘ସଚେ ଥେରସ୍ସ ପଞ୍ଚ ୱା ଚତ୍ତାରୋ ୱା ତଯୋ ୱା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସା ନାଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଦ୍ୱେ ପନ ଅଖଣ୍ଡା ସୁୱିସଦା ୱାଚୁଗ୍ଗତା ହୋନ୍ତି, ଥେରାଯତ୍ତୋୱ ପାତିମୋକ୍ଖୋ। ସଚେ ପନ ଏତ୍ତକମ୍ପି ୱିସଦଂ କାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ବ୍ଯତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆଯତ୍ତୋ ହୋତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୫୫)।

୨୫୭୯। ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେତି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ। ସମା ୱାତି ଆୱାସିକେହି ଗଣନେନ ସମା ୱା। ଅପ୍ପା ୱାତି ଊନା ୱା। ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି ସଚେ ପନାତି ସଚେ ପନ ଆଗନ୍ତୁକା ଭିକ୍ଖୂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସେସକନ୍ତି ଅନୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ।

୨୫୮୦। ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠମତ୍ତେତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠକ୍ଖଣେଯେୱ କଥାରମ୍ଭତୋ ପୁବ୍ବମେୱ। ‘‘ୱା’’ତି ଇଦଂ ଏତ୍ଥାପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ଇମିନା ଅୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଅୱୁଟ୍ଠିତାଯ ୱା’’ତି ଇମଂ ୱିକପ୍ପଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ଅୱୁଟ୍ଠିତାଯ ପରିସାଯାତି ଚ ଭିକ୍ଖୁପରିସାଯ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସୁଖକଥାଯ ନିସିନ୍ନାଯଯେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିସାଯାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଏକଚ୍ଚାଯା’’ତି ଚ ‘‘ସବ୍ବାଯା’’ତି ଚ ସେସୋ। ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏକଚ୍ଚାଯ ପରିସାଯ ୱୁଟ୍ଠିତାଯ ୱା ସବ୍ବାଯ ପରିସାଯ ୱୁଟ୍ଠିତାଯ ୱାତି ଯୋଜନା। ତେସନ୍ତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରାନଂ ଆୱାସିକାନଂ। ମୂଲେତି ସନ୍ତିକେ। ପାରିସୁଦ୍ଧି କାତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି ବହୁତରା, ତେହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂହି ପୁନ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଚେ ବହୂ’’ତି। ଏତ୍ଥ ‘‘ପୁନ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ସବ୍ବୱିକପ୍ପେସୁ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ପୁନ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସେସୱିନିଚ୍ଛଯୋ –

‘‘ପନ୍ନରସୋୱାସିକାନଂ, ଇତରାନଂ ସଚେତରୋ;

ସମାନେତରେନୁୱତ୍ତନ୍ତୁ, ପୁରିମାନଂ ସଚେଧିକା;

ପୁରିମା ଅନୁଓଉନ୍ତୁ, ତେସଂ ସେସେପ୍ପୟଂ ନୟୋ।

''ପାଟିପଦୋଓାସିକାନଂ ,

ଇତରାନଂ ଉପୋସଥୋ;

ସମଥୋକାନଂ ସାମଗ୍ଗିଂ,

ମୂଲଟ୍ଠା ଦେନ୍ତୁ କାମତୋ।

ବହି ଗନ୍ତ୍ୱାନ କାତବ୍ବୋ,

ନୋ ଚେ ଦେନ୍ତି ଉପୋସଥୋ;

ଦେନ୍ତ୍ୱାନିଚ୍ଛାୟ ସାମଗ୍ଗୀ,

ବହୂସୁ ବହି ୱା ୱଜେ।

''ପାଟିପଦେଗନ୍ତୁକାନଂ, ଏଓମେଓ ଅୟଂ ନୟୋ;

ସାଓେନ୍ତ୍ୱ ସୁତ୍ତଂ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ, ଅସ୍ସାଓେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

୨୫୮୧।ଓିନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସାତି ଆଣତ୍ତସ୍ସ, ଇମିନା ଇତରେସଂ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି। ଇଧ ''ଅଗିଲାନସ୍ସା''ତି ସେସୋ। ଥେରେନ ଆଣାପେନ୍ତେନ ''କିଞ୍ଚି କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ୱା ସଦାକାଲମେଓ ଏକୋ ୱା ଭାରନିତ୍ଥରଣକୋ ୱା ସରଭାଣକଧମ୍ମକଥିକାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରୋ ୱା ନ ଉପୋସଥାଗାରସମ୍ମଜ୍ଜନତ୍ଥଂ ଆଣାପେତବ୍ବୋ, ଅଓସେସା ପନ ୱାରେନ ଆଣାପେତବ୍ବା''ତି (ମହାଓ। ଅଟ୍ଠ। ୧୫୯) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ଓୁତ୍ତଓିଧିନା ଆଣାପେତବ୍ବୋ। ସଚେ ଆଣତ୍ତୋ ସମ୍ମଜ୍ଜନିଂ ତାଓକାଲିକମ୍ପି ନ ଲଭତି, ସାଖାଭଙ୍ଗଂ କପ୍ପିୟଂ କାରେତ୍ୱା ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ତମ୍ପି ଅଲଭନ୍ତସ୍ସ ଲଦ୍ଧକପ୍ପିୟଂ ହୋତି।

ଆସନପଞ୍ଞାପନାଣତ୍ତିୟମ୍ପି ଓୁତ୍ତନୟେନେଓ ଆଣାପେତବ୍ବୋ। ଆଣାପେନ୍ତେନ ଚ ସଚେ ଉପୋସଥାଗାରେ ଆସନାନି ନତ୍ଥି, ସଙ୍ଘିକାଓାସତୋପି ଆହରିତ୍ୱା ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ପୁନ ଆହରିତବ୍ବାନି। ଆସନେସୁ ଅସତି କଟସାରକେପି ତଟ୍ଟିକାୟୋପି ପଞ୍ଞପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତଟ୍ଟିକାସୁପି ଅସତି ସାଖାଭଙ୍ଗାନି କପ୍ପିୟଂ କାରେତ୍ୱା ପଞ୍ଞପେତବ୍ବାନି, କପ୍ପିୟକାରକଂ ଅଲଭନ୍ତସ୍ସ ଲଦ୍ଧକପ୍ପିୟଂ ହୋତି।

ପଦୀପକରଣେପି ଓୁତ୍ତନୟେନେଓ ଆଣାପେତବ୍ବୋ। ଆଣାପେନ୍ତେନ ଚ ''ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଓକାସେ ତେଲଂ ୱା ୱଟ୍ଟି ୱା କପଲ୍ଲିକା ୱା ଅତ୍ଥି, ତଂ ଗହେତ୍ୱା କରୋହୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ସଚେ ତେଲାଦୀନି ନତ୍ଥି , ଭିକ୍ଖାଚାରେନପି ପରିୟେସିତବ୍ବାନି। ପରିୟେସିତ୍ୱା ଅଲଭନ୍ତସ୍ସ ଲଦ୍ଧକପ୍ପିୟଂ ହୋତି। ଅପିଚ କପାଲେ ଅଗ୍ଗିପି ଜାଲେତବ୍ବୋ।

୨୫୮୨।ଦୀପନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଜାଲେତ୍ୱା''ତି ସେସୋ। ଅଥ ୱା ''କତ୍ୱା''ତି ଇମିନା ଚ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଗଣଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱାତି ''ସୁଣନ୍ତୁ ମେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତା, ଅଜ୍ଜୁପୋସଥୋ ପନ୍ନରସୋ, ଯଦାୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ମୟଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରେୟ୍ୟାମା''ତି ଏଓଂ ଗଣଞ୍ଞତ୍ତିଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା। କତ୍ତବ୍ବୋ ତୀହୁପୋସଥୋତି ତୀହି ଭିକ୍ଖୂହି ଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ। ତୀସୁ ଥେରେନ ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଏଓଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁମେଓ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ''ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ, ଆଓୁସୋ, 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ'ତି ମଂ ଧାରେଥା''ତି (ମହାଓ। ୧୬୮)। ଦୁତିୟେନ, ତତିୟେନ ଚ ଯଥାକ୍କମଂ ''ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ'ତି ମଂ ଧାରେଥା''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁମେଓ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୨୫୮୩। ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚାଦୀନି କତ୍ୱା ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଥେରେନ ନୱୋ ଏଓଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁମେଓ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ''ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ, ଆଓୁସୋ , 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ'ତି ମଂ ଧାରେହୀ''ତି (ମହାଓ। ୧୬୮), ନୱେନ ଥେରୋପି ''ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ'ତି ମଂ ଧାରେଥା''ତି (ମହାଓ। ୧୬୮) ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ଇମସ୍ମିଂ ପନ ୱାରେ ଞତ୍ତିୟା ଅଟ୍ଠପନଞ୍ଚ ''ଧାରେହୀ''ତି ଏକଓଚନନିଦ୍ଦେସୋ ଚାତି ଏତ୍ତକୋଓ ଓିସେସୋତି ତଂ ଅନାଦିୟିତ୍ୱା ପୁଗ୍ଗଲେନ

କାତଙ୍ଗ ଉପୋସଥୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ସମାପେତ୍ୱା, ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ପନେକକୋ''ତି। ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ''ଅଜ୍ଜ ମେ ଉପୋସଥୋ, ପନ୍ନରସୋ'ତି ୱା 'ଚାତୁଦ୍ଦସୋ'ତି ୱା ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ। ଅସ୍ସାତି ଅୱସାନେ ୱୁତ୍ତପୁଗ୍ଗଲଂ ସନ୍ଧାୟ ଏକୱଚନନିଦ୍ଦେସୋ। ଯଥାୱୁତ୍ତୋ ସଙ୍ଘୋପି ତୟୋପି ଦ୍ୱେପି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଉପୋସଥଂ ଅନ୍ତରାୟଂ ୱିନା ସଚେ ନ କରୋନ୍ତି, ଏୱମେୱ ଆପତ୍ତିମାପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୨୫୮୪-୫। ଇଦାନି ''ଚତ୍ତାରିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପୋସଥକମ୍ମାନି, ଅଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗଂ ଉପୋସଥକମ୍ମ''ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୧୪୯) ନୟେନ ୱୁତ୍ତଂ କମ୍ମଚତୁକ୍କଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଧମ୍ମେନ ଚ ୱଗ୍ଗେନା''ତିଆଦି। ଅଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗେନ କମ୍ମଂ, ଅଧମ୍ମତୋ ସମଗ୍ଗେନ କମ୍ମଂ, ଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗେନ କମ୍ମଂ, ଧମ୍ମତୋ ସମଗ୍ଗେନ କମ୍ମନ୍ତି ଏତାନି ଚତ୍ତାରି ଉପୋସଥସ୍ସ କମ୍ମାନୀତି ଜିନୋ ଅବ୍ରୱୀତି ଯୋଜନା। ଚତୂସ୍ୱପି ପନେତେସୂତି ଏତେସୁ ଚତୂସୁ କମ୍ମେସୁ ପନ। ଚତୁତ୍ଥନ୍ତି ''ସମଗ୍ଗେନ ଚ ଧମ୍ମତୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଉପୋସଥକମ୍ମଂ ''ଧମ୍ମକମ୍ମ''ନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ।

୨୫୮୬-୭। ତାନି କମ୍ମାନି ୱିଭାୱେତୁମାହ ''ଅଧମ୍ମେନିଧା''ତିଆଦି। ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଏତ୍ଥ ଏତେସୁ ଚତୂସୁ ଉପୋସଥେସୁ। ଅଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗୋ ଉପୋସଥୋ କତମୋତି କଥେତୁକାମତାପୁଚ୍ଛା। ଯତ୍ଥ ଯସ୍ମିଂ ଏକସୀମାୟଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚତ୍ତାରୋ ୱସନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ର ଏକସ୍ସ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଆନୟିତ୍ୱା ତେ ତୟୋ ଜନା ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି ଚେ, ଏୱଂ କତୋ ଉପୋସଥୋ ଅଧମ୍ମୋ ୱଗ୍ଗୁପୋସଥୋ ନାମାତି ଯୋଜନା, ଏକସୀମଟ୍ଠେହି ଚତୂହି ସଙ୍ଘୁପୋସଥେ କାତବ୍ବେ ଗଣୁପୋସଥସ୍ସ କତତ୍ତା ଅଧମ୍ମୋ ଚ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝଂ ୱିନା ଗଣମଜ୍ଝଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିୟା ଅଗମନତୋ ତସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ ଅନୁପଗମନେନ ୱଗ୍ଗୋ ଚ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୮୮।ଅଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗୋତି ଏତ୍ଥ ''ଉପୋସଥୋ କତମୋ''ତି ଅନୁୱତ୍ତେତବ୍ବଂ। ''ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏକତୋ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ''ହୋତି ଅଧମ୍ମିକୋ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଚତୂହି ସମଗ୍ଗେହି ସଙ୍ଘୁପୋସଥେ କାତବ୍ବେ ଗଣୁପୋସଥକରଣଂ ଅଧମ୍ମୋ, ହତ୍ଥପାସୁପଗମନତୋ ସମଗ୍ଗୋ ହୋତି।

୨୫୮୯-୯୦। ଯୋ ଉପୋସଥୋ ଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗୋ ହୋତି, ସୋ କତମୋତି ଯୋଜନା। ଯତ୍ଥ ଯସ୍ମିଂ ଏକସୀମାୟଂ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱସନ୍ତି, ତତ୍ର ଏକସ୍ସ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଆନୟିତ୍ୱା ତେ ତୟୋ ଜନା ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ ଚେ, ଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗୋ ଉପୋସଥୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଏକସୀମଟ୍ଠେହି ଚତୂହି ସଙ୍ଘୁପୋସଥସ୍ସ କତତ୍ତା ଧମ୍ମୋ, ଏକସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ ଅନୁପଗମନେନ ୱଗ୍ଗୋ ଚ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୯୧। ଯୋ ଧମ୍ମତୋ ସମଗ୍ଗୋ, ସୋ କତମୋତି ଯୋଜନା। ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏକତୋ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି ଚେ, ଅୟଂ ଧମ୍ମତୋ ସମଗ୍ଗୋ ଉପୋସଥୋତି ମତୋ ଅଧିପ୍ପେତୋତି ଯୋଜନା। ଚତୂହି ସଙ୍ଘୁପୋସଥସ୍ସ କତତ୍ତା ଧମ୍ମୋ, ଏକସ୍ସାପି ହତ୍ଥପାସଂ ଅୱିଜହନେନ ସମଗ୍ଗୋତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୨୫୯୨।ୱଗ୍ଗେ ସଙ୍ଘେ ୱଗ୍ଗୋତି ସଞ୍ଞିନୋ, ସମଗ୍ଗେ ଚ ସଙ୍ଘେ ୱଗ୍ଗୋତି ସଞ୍ଞିନୋ ଉଭୟତ୍ଥ ୱିମତିସ୍ସ ୱା ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୫୯୩।ଭେଦାଧିପ୍ପାୟତୋତି ''ନସ୍ସନ୍ତେତେ, ୱିନସ୍ସନ୍ତେତେ, କୋ ତେହି ଅତ୍ଥୋ''ତି ଏୱଂ ଭେଦପୁରେକ୍ଖାରତାୟ ''ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତସ୍ସା''ତି ଆନେତ୍ୱା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ହୋତି ଅକୁସଲବଲୱତାୟ ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ହୋତୀତି। ଯଥାହ – ''ଭେଦପୁରେକ୍ଖାରପନ୍ନରସକେ ଅକୁସଲବଲୱତାୟ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୭୬)। ୱଗ୍ଗେ ୱା ସମଗ୍ଗେ ୱା ସଙ୍ଘେ ସମଗ୍ଗୋ ଇତି ସଞ୍ଞିନୋ ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଅୱସେସୋ ପନେତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବୱିନିଚ୍ଛୟୋ ପୱାରଣୱିନିଚ୍ଛୟାୱସାନେ ''ପାରିସୁଦ୍ଧିପ୍ପଦାନେନା''ତିଆଦୀହି (ୱି। ୱି। ୨୬୪୨) ଏକତୋ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛନ୍ତେନ ନ ୱୁତ୍ତୋ।

୨୫୯୪-୫।''ଉକ୍ଖିତ୍ତେନା''ତିଆଦିକାନି କରଣୱଚନନ୍ତାନି ପଦାନି ''ସହା''ତି ଇମିନା ସଦ୍ଧିଂ ''ଉପୋସଥୋ ନ କାତବ୍ବୋ''ତି ପଦେନ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବାନି। ଉକ୍ଖିତ୍ତେନାତି ଆପତ୍ତିୟା ଅଦସ୍ସନେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ, ଆପତ୍ତିୟା ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ, ପାପିକାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋତି ତିୱିଧେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତେନ। ଏତେସୁ ହି ତିୱିଧେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକେ ସତି ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତୋ ସଙ୍ଘୋ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଆପଜ୍ଜତି।

''ଗହଟ୍ଠେନା''ତି ଇମିନା ତିତ୍ଥିୟୋପି ସଙ୍ଗହିତୋ। ସେସେହି ସହଧମ୍ମିହୀତି ଭିକ୍ଖୁନୀ, ସିକ୍ଖମାନା, ସାମଣେରୋ, ସାମଣେରୀତି ଚତୂହି ସହଧମ୍ମିକେହି। ଚୁତନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖେହୀତି ଏତ୍ଥ ଚୁତୋ ଚ ନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋ ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଚୁତୋ ନାମ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନକୋ। ନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋ ନାମ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାତକୋ।

ଏକାଦସହୀତି ପଣ୍ଡକୋ, ଥେଯ୍ୟସଂୱାସକୋ, ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକୋ, ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ, ମାତୁଘାତକୋ, ପିତୁଘାତକୋ, ଅରହନ୍ତଘାତକୋ, ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ, ସଙ୍ଘଭେଦକୋ , ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋତି ଇମେହି ଏକାଦସହି ଅଭବ୍ବେହି।

ସଭାଗାପତ୍ତିକେନ ୱା ସହ ଉପୋସଥୋ ନ କାତବ୍ବୋ, ପାରିୱୁତ୍ଥେନ ଛନ୍ଦେନ ଉପୋସଥୋ ନ କାତବ୍ବୋ, କରୋତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଏୱଂ ଉକ୍କିଉୱଜ୍ଜିତେସୁ ସବ୍ବୱିକପ୍ପେସୁ ଦୁକ୍କଟମେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ‘‘ଯଂ ଦ୍ୱେପି ଜନା ୱିକାଲଭୋଜନାଦିନା ସଭାଗୱତ୍ଥୁନା ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ଏୱରୂପା ୱତ୍ଥୁସଭାଗା ‘ସଭାଗା’ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୯) ୱଚନତୋ ‘‘ସଭାଗାପତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ଥୁସଭାଗାପତ୍ତିଯେୱ ଗହେତବ୍ବା।

ଉପୋସଥଦିୱସେ ସବ୍ବୋୱ ସଙ୍ଘୋ ସଚେ ସଭାଗାପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି,

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଆୱାସେ ତଦହୁପୋସଥେ ସବ୍ବୋ ସଙ୍ଘୋ ସଭାଗଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି, ତେହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂହି ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ସାମନ୍ତା ଆୱାସା ସଜ୍ଜୁକଂ ପାହେତବ୍ବୋ ‘ଗଚ୍ଛାୱୁସୋ, ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିକରିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛ, ମଯଂ ତେ ସନ୍ତିକେ ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିକରିସ୍ସାମା’ତି। ଏୱଞ୍ଚେତଂ ଲଭେଥ, ଇଚ୍ଚେତଂ କୁସଲଂ। ନୋ ଚେ ଲଭେଥ, ବ୍ୟତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିବଲେନ ସଙ୍ଘୋ ଞାପେତବ୍ବୋ – ‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ସବ୍ବୋ ସଙ୍ଘୋ ସଭାଗଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ, ଯଦା ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସୁଦ୍ଧଂ ଅନାପତ୍ତିକଂ ପସ୍ସିସ୍ସତି, ତଦା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିକରିସ୍ସତୀ’’ତି (ମହାୱ। ୧୭୧) ଚ,

ୱେମତିକୋ ଚେ ହୋତି,

‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ସବ୍ବୋ ସଙ୍ଘୋ ସଭାଗାଯ ଆପତ୍ତିଯା ୱେମତିକୋ, ଯଦା ନିବ୍ବେମତିକୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତଦା ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିକରିସ୍ସତୀ’’ତି (ମହାୱ। ୧୭୧) ଚ,

ୱୁତ୍ତନଯେନ ଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ସଜ୍ଜୁକନ୍ତି ତଦହେୱାଗମନତ୍ଥାଯ। ଗଣୁପୋସଥାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠକଥାଗଣ୍ଠିପଦେ ‘‘ଯଥା ସଙ୍ଘୋ ସଭାଗଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ‘ଯଦା ସୁଦ୍ଧଂ ପସ୍ସିସ୍ସତି, ତଦା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିକରିସ୍ସତୀ’ତି ୱତ୍ୱା ଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ଲଭତି, ଏୱଂ ଦ୍ୱୀହିପି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏକେନାପି ‘ପରିସୁଦ୍ଧଂ ଲଭିତ୍ୱା ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି କିରା’’ତି। କିରାତି ଚେତ୍ଥ ଅନୁସ୍ସୱତ୍ଥେ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ନ ପନାରୁଚିଯଂ।

ପାରିୱୁତ୍ଥେନ ଛନ୍ଦେନାତି ଛନ୍ଦଂ ଆହରିତ୍ୱା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ନିସିନ୍ନେନପି ‘‘ଅସୁଭଲକ୍ଖଣତାଦିନା କେନଚି କାରଣେନ ନ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠେ ଛନ୍ଦେ ସଚେ ପୁନ କରିସ୍ସତି, ପୁନ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଆହରିତ୍ୱା କାତବ୍ବଂ। ଯଥାହ – ‘‘ଏତସ୍ମିଂ ପାରିୱାସିଯେ ପୁନ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଅନାନେତ୍ୱା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୬୭)।

୨୫୯୬।ଅଦେସେତ୍ୱାପନାପତ୍ତିନ୍ତି ଆପନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅଦେସେତ୍ୱା। ନାୱିକତ୍ୱାନ ୱେମତିନ୍ତି ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବହୁଲାସୁ ଆପତ୍ତୀସୁ ୱେମତିକୋ, ଯଦା ନିବ୍ବେମତିକୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ତଦା ତା ଆପତ୍ତିଯୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱିମତିଂ ଅନାରୋଚେତ୍ୱା। ‘‘ଯଦା ନିବ୍ବେମତିକୋତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ପନେସ ନିବ୍ବେମତିକୋ ନ ହୋତି, ୱତ୍ଥୁଂ କିତ୍ତେତ୍ୱାୱ ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୯) ଅନ୍ଧକଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ରାଯଂ ଦେସନାୱିଧି – ସଚେ ମେଘଚ୍ଛନ୍ନେ ସୂରିଯେ ‘‘କାଲୋ ନୁ ଖୋ, ୱିକାଲୋ’’ତି ୱେମତିକୋ ଭୁଞ୍ଜତି, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ୱେମତିକୋ ଭୁଞ୍ଜିଂ, ସଚେ କାଲୋ ଅତ୍ଥି, ସମ୍ବହୁଲା ଦୁକ୍କଟା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପନ୍ନୋମ୍ହି। ନୋ ଚେ ଅତ୍ଥି, ସମ୍ବହୁଲା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିଯୋ ଆପନ୍ନୋମ୍ହୀ’’ତି ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଯା ତସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ସମ୍ବହୁଲା ଦୁକ୍କଟା ୱା ପାଚିତ୍ତିଯା ୱା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପନ୍ନୋ, ତା ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଏସେୱ ନଯୋ ସବ୍ବାପତ୍ତୀସୂତି।

ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ପନେୱଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁତ୍ତୋ – ‘‘ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମାଯ ଆପତ୍ତିଯା ୱେମତିକୋ, ଯଦା ନିବ୍ବେମତିକୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ତଦା ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’ତି ୱତ୍ୱା ଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ସୋତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୭୦) ୱଚନତୋ ଯାୱ ନିବ୍ବେମତିକୋ ନ ହୋତି, ତାୱ ସଭାଗାପତ୍ତିଂ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ନ ଲଭତି। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ଚ କମ୍ମାନଂ ପରିସୁଦ୍ଧୋ ନାମ ହୋତି। ‘‘ପୁନ ନିବ୍ବେମତିକୋ ହୁତ୍ୱା ଦେସେତବ୍ବମେୱା’’ତି

(କଙ୍ଖା। ଅଭି। ଟୀ। ନିଦାନୱଣ୍ଣନା) ନେୱ ପାଠଇଯଂ, ନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଅତ୍ଥି, ଦେସିତେ ପନ ନ ଦୋସୋ। ''ଇତୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି (ମହାୱ। ୧୭୦) ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋତି।

୨୫୯୭।ଉପୋସଥେତି ଦିନକାରକକତ୍ତାକାରୱସେନ ପନ୍ନରସୀ, ସଙ୍ଘୁପୋସଥୋ, ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋତି ଇମେହି ତୀହି ଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତେ ଉପୋସଥେ। ସଭିକ୍ଖୁମ୍ହା ଚ ଆୱାସାତି ''ଯସ୍ମିଂ ଉପୋସଥେ କିଚ୍ଚ''ନ୍ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖମାନପ୍ପକାରା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା। ଇଧ ''ଅନାୱାସା''ତି ସେସୋ। ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ୱା ନାନାସଂୱାସକେହି ସଭିକ୍ଖୁକୋ ୱା''ତି ଚ ନ ଗନ୍ତବ୍ବୋତି ଏତ୍ଥ ''ଅଞ୍ଞତ୍ର ସଙ୍ଘେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା''ତି ଚ ସେସୋ। ''ଅନାୱାସୋ''ତି ଉଦୋସିତାଦଯୋ ୱୁତ୍ତା। ଭିକ୍ଖୁନା ଉପୋସଥେ ସଭିକ୍ଖୁମ୍ହା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ୱା ନାନାସଂୱାସକେହି ସଭିକ୍ଖୁକୋ ୱା ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ର ସଙ୍ଘେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା କୁଦାଚନଂ କଦାଚିପି ନ ଗନ୍ତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା।

୨୫୯୮। ଯସ୍ମିଂ ଆୱାସେ ପନ ଉପୋସଥେ କିଚ୍ଚଂ ସଚେ ୱତ୍ତତି, ସୋ ଆୱାସୋ ''ସଭିକ୍ଖୁକୋ ନାମା''ତି ପକାସିତୋତି ଯୋଜନା, ଇମିନା ସଚେ ଯତ୍ଥ ଉପୋସଥୋ ନ ୱତ୍ତତି, ସୋ ସନ୍ତେସୁପି ଭିକ୍ଖୂସୁ ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ନାମାତି ଦୀପେତି।

୨୫୯୯। ଉପୋସଥସ୍ସ ପଯୋଜନଂ, ତପ୍ପସଙ୍ଗେନ ପୱାରଣାଯ ଚ ନିଦ୍ଦାରେତୁକାମତାଯାହ ''ଉପୋସଥୋ କିମତ୍ଥାଯା''ତିଆଦି।

୨୬୦୦।ପଟିକ୍କୋସେଯ୍ୟାତି ନିୱାରେଯ୍ୟ। ଅଦେନ୍ତସ୍ସପି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''କୋପେତୁଂ ଧମ୍ମିକଂ କମ୍ମ''ନ୍ତି ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ।

୨୬୦୧।ସୋ ଚାତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନୱଣ୍ଣନା) ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିପ୍ପଭେଦେନ ପଞ୍ଚୱିଧୋ ସୋ ସଙ୍ଘୋ ଚ। ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମାନଂ ୱସେନ ପରିଦୀପିତୋ, ନ ଛବ୍ବଗ୍ଗାଦୀନଂ କାତୁଂ ଅଯୁତ୍ତତାଦସ୍ସନୱସେନ।

୨୬୦୨। ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିଭେଦନିବନ୍ଧନଂ କମ୍ମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପୱାରଣ''ନ୍ତିଆଦି। ପୱାରଣଞ୍ଚ ତଥା ଅବ୍ଭାନଞ୍ଚ ଉପସମ୍ପଦଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଚତୁୱଗ୍ଗେନ ଅକତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୦୩। ମଜ୍ଝଦେସେ ଉପସମ୍ପଦା ମଜ୍ଝଦେସୂପସମ୍ପଦା, ତଂ। ଅବ୍ଭାନଂ, ମଜ୍ଝଦେସୂପସମ୍ପଦଞ୍ଚ ୱିନା ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗେନ ସବ୍ବଂ କମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୦୪। କିଞ୍ଚିପି କମ୍ମଂ ନ ନ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା, ସବ୍ବମ୍ପି କମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱେ ପଟିସେଧା ପକତତ୍ଥଂ ଗମଯନ୍ତୀତି। ୱୀସତିୱଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ସବ୍ବେସମ୍ପି କମ୍ମାନଂ କତ୍ତବ୍ବଭାୱେ କିମତ୍ଥଂ ଅତିରେକୱୀସତିୱଗ୍ଗସ୍ସ ଗହଣନ୍ତି ଆହ ''ଊନେ ଦୋସୋତି ଞାପେତୁଂ, ନାଧିକେ ଅତିରେକତା''ତି। ଯଥାୱୁତ୍ତେ ଚତୁବ୍ବିଧେ ସଙ୍ଘେ ଗଣନତୋ ଊନେ ଦୋସୋ ହୋତି, ଅଧିକେ ଦୋସୋ ନ ହୋତୀତି ଞାପେତୁଂ ଅତିରେକତା ଦସ୍ସିତା, ଅତିରେକୱୀସତିୱଗ୍ଗସଙ୍ଘୋ ଦସ୍ସିତୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୬୦୫। ଚତୁୱଗ୍ଗେନ କତ୍ତବ୍ବେ ପକତତ୍ତାୱ ଚତ୍ତାରୋ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତାତି ଦୀପିତାତି ଯୋଜନା। ସେସା ପକତତ୍ତା ଛନ୍ଦାରହାତି ସେସୋ। ପକତତ୍ତାତି ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତା ଚେୱ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଂ ଅନଜ୍ଝାପନ୍ନା ଚ ଗହେତବ୍ବା। ସେସେସୁ ଚାତି ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗାଦୀସୁପି।

୨୬୦୬।ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିକତ୍ତବ୍ବକମ୍ମଂ ଅସଂୱାସପୁଗ୍ଗଲଂ ଗଣପୂରଂ କତ୍ୱା କରୋନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି। ନ କେୱଲଂ ଦୁକ୍କଟମେୱ, କତଞ୍ଚ କମ୍ମଂ କୁପ୍ପତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୦୭।ପରିୱାସାଦୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ତତ୍ରଟ୍ଠନ୍ତି ପରିୱାସାଦୀସୁ ଠିତଂ। ''ତଥା''ତି ଇମିନା ''କତଂ କୁପ୍ପତି ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଅନୁୱତ୍ତେତି। ସେସଂ ତୁତି ପରିୱାସାଦିକମ୍ମତୋ ଅଞ୍ଞଂ ପନ ଉପୋସଥାଦିକମ୍ମଂ । ୱଟ୍ଟତୀତି ତେ ପାରିୱାସିକାଦଯୋ ଗଣପୂରକେ କତ୍ୱା କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଉପୋସଥକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଓସ୍ସୂପନାଯିକକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୬୦୮। ଓସ୍ସୂପନାଯିକା ୱୁତ୍ତାତି ସେସୋ। ପଚ୍ଛିମା ଚାତି ଏତ୍ଥ ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ନିଦସ୍ସନେ। ଓସ୍ସୂପନାଯିକାତି ଓସ୍ସୂପଗମନା। ଆଲଯୋ, ୱଚୀଭେଦୋ ୱା କାତବ୍ବୋ ଉପଗଚ୍ଛତାତି ଇମିନା ଓସ୍ସୂପଗମନପ୍ପକାରୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଉପଗଚ୍ଛତା ଆଲଯୋ କତ୍ତବ୍ବୋ, ୱଚୀଭେଦୋ ୱା କତ୍ତବ୍ବୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଚ ସେନାସନେ ଅସତି ''ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦମତ୍ତଂ ୱା କାତବ୍ବଂ, ସେନାସନେ ସତି ''ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଇମଂ ତେମାସଂ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ''ତି ଚ ''ଇଧ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ''ତି ଚ ୱଚୀଭେଦୋ ୱା କାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୦୯। ଜାନଂ ଓସ୍ସୂପଗମନଂ ଅନୁପଗଚ୍ଛତୋ ୱାପୀତି ଯୋଜନା। ତେମାସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ପୁରିମଂ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ୱା''ତି ସେସୋ। ଚରନ୍ତସ୍ସାପୀତି ଏତ୍ଥ ''ଚାରିକ''ନ୍ତି ସେସୋ। ପୁରିମଂ ୱା ତେମାସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ତେମାସଂ ଅୱସିତ୍ୱାୱ ଚାରିକଂ ଚରନ୍ତସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ତେମାସନ୍ତି ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ଯଥାହ – ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରିମଂ ୱା ତେମାସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ତେମାସଂ ଅୱସିତ୍ୱା ଚାରିକା ପକ୍କମିତବ୍ବା, ଯୋ ପକ୍କମେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୧୮୫)।

୨୬୧୦।ରୁକ୍ଖସ୍ସସୁସିରେତି ଏତ୍ଥ ''ସୁଦ୍ଧେ''ତି ସେସୋ। ଯଥାହ – ''ରୁକ୍ଖସୁସିରେତି ଏତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧେ ରୁକ୍ଖସୁସିରେଯେୱ ନ ୱଟ୍ଟତି, ମହନ୍ତସ୍ସ ପନ ରୁକ୍ଖସୁସିରସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପଦରଚ୍ଛଦନଂ କୁଟିକଂ କତ୍ୱା ପୱିସନଦ୍ୱାରଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି। ''ରୁକ୍ଖସ୍ସ ସୁସିରେ''ତି ଇମିନା ରୁକ୍ଖେକଦେସୋ ୱିଟପୋପି ସଙ୍ଗହିତୋ, ସୋପି ସୁଦ୍ଧୋୱ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ – ''ରୁକ୍ଖୱିଟଭିଯାତି ଏତ୍ଥାପି ସୁଦ୍ଧେ ୱିଟପମତ୍ତେ ନ ୱଟ୍ଟତି, ମହାୱିଟପେ ପନ ଅଟ୍ଟକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପଦରଚ୍ଛଦନଂ କୁଟିକଂ କତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୩)।

''ଛତ୍ତେତି ଏତ୍ଥାପି ଚତୂସୁ ଥମ୍ଭେସୁ ଛତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ଆୱରଣଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଛତ୍ତକୁଟିକା ନାମେସା ହୋତି। ଚାଟିଯାତି ଏତ୍ଥାପି ମହନ୍ତେନ କପଲ୍ଲେନ ଛତ୍ତେ ୱୁତ୍ତନଯେନ କୁଟିଂ କତ୍ୱାୱ ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଏୱମକତାସୁ ସୁଦ୍ଧଛତ୍ତଚାଟୀସୁ ନିୱାରଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଛୱକୁଟୀତି ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚାଦଯୋ ୱୁତ୍ତା। ଯଥାହ – ''ଛୱକୁଟିକା ନାମ ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚାଦିଭେଦା କୁଟି, ତତ୍ଥ ଉପଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୩)।

ସୁସାନେ ପନ ଅଞ୍ଞଂ କୁଟିକଂ କତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ''ଛୱସରୀରଂ ଝାପେତ୍ୱା ଛାରିକାଯ, ଅଟ୍ଠିକାନଞ୍ଚ ଅତ୍ଥାଯ କୁଟିକା କରୀଯତୀ''ତି ଅନ୍ଧକଟ୍ଠକଥାଯଂ ଛୱକୁଟି ୱୁତ୍ତା। ''ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚୋତି କସିକୁଟିକାପାସାଣଘରନ୍ତି ଲିଖିତ''ନ୍ତି (ୱଜିର। ଟୀ। ମହାୱଗ୍ଗ ୨୦୩) ୱଜିରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରୋ। ଚତୁନ୍ନଂ ପାସାଣାନଂ ଉପରି ପାସାଣଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା କତୋ ଗେହୋପି ''ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଦୀଘେ ମଞ୍ଚପାଦେ ମଜ୍ଝେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅଟନିଯୋ ପୱେସେତ୍ୱା ମଞ୍ଚଂ କରୋନ୍ତୀତି ତସ୍ସ ଇଦଂ ଉପରି, ଇଦଂ ହେଟ୍ଠାତି ନତ୍ଥି, ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଅତ୍ଥତୋପି ତାଦିସୋୱ ହୋତି, ତଂ ସୁସାନେ, ଦେୱଟ୍ଠାନେ ଚ ଠପେନ୍ତି, ଅଯମ୍ପି ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚୋ ନାମ।

୨୬୧୧। ''ସତି ପଚ୍ଚଯୱେକଲ୍ଲେ, ସରୀରାଫାସୁତାଯ ୱା''ତି ଅୱସେସନ୍ତରାଯାନଂ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ''ଅନ୍ତରାଯୋ''ତି ଇମିନା ରାଜନ୍ତରାଯାଦି ଦସୱିଧୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

୨୬୧୨-୪। ''ଅନୁଜାନାମି , ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତନ୍ନଂ ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ଅପ୍ପହିତେପି ଗନ୍ତୁଂ, ପଗେୱ ପହିତେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସିକ୍ଖମାନାଯ ସାମଣେରସ୍ସ ସାମଣେରିଯା ମାତୁଯା ଚ ପିତୁସ୍ସ ଚା''ତି (ମହାୱ। ୧୯୮) ୱୁତ୍ତନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ମାତାପିତୂନ''ନ୍ତିଆଦି।

ମାତାପିତୂନଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱା ନେସଂ ଅତ୍ଥେ ସତି ୱା ନେସଂ ଅନ୍ତରେ ଗିଲାନଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ୱା ତଦୁପଟ୍ଠାକାନଂ ଭତ୍ତାଦିଂ ପରିଯେସନତ୍ଥଂ ୱା ନେସଂ ଭତ୍ତାଦିଂ ପରିଯେସନତ୍ଥଂ ୱା ତଥା ନେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଅନଭିରତଂ ଉକ୍କଣ୍ଠିତଂ ଅହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱୂପକାସେସ୍ସଂ ୱା ୱୂପକାସାପେସ୍ସାମି ୱା ଧମ୍ମକଥମସ୍ସ କରିସ୍ସାମୀତି ୱା ତସ୍ସ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ୱିୱେଚେସ୍ସାମି ୱା ୱିୱେଚାପେସ୍ସାମି ୱା ଧମ୍ମକଥମସ୍ସ କରିସ୍ସାମୀତି ୱା ତଥା ଉପ୍ପନ୍ନଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ୱିନୋଦେସ୍ସାମୀତି ୱା ୱିନୋଦାପେସ୍ସାମୀତି ୱା ଧମ୍ମକଥମସ୍ସ କରିସ୍ସାମୀତି ୱା ଏୱଂ ୱିନଯଞ୍ଞୁନା ଭିକ୍ଖୁନା ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନ ଅପେସିତେପି ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ପଗେୱ ପହିତେତି ଯୋଜନା।

ଭତ୍ତାଦୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଭେସଜ୍ଜପରିଯେସନାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଯଥାହ – ''ଗିଲାନଭତ୍ତଂ ୱା ପରିଯେସିସ୍ସାମି, ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକଭତ୍ତଂ ୱା

ପରିଯେସିସ୍ସାମି, ଗିଲାନଭେସଜ୍ଜଂ ୱା ପରିଯେସିସ୍ସାମି, ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି ୱା ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମି ୱା’’ତି। ୱୂପକାସେସ୍ସନ୍ତି ଯତ୍ଥ ଅନଭିରତି ଉପ୍ପନ୍ନା, ତତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗହେତ୍ୱା ଗମିସ୍ସାମୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱିନୋଦେସ୍ସାମହନ୍ତି ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗରୁଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ହୋତି ପରିୱାସାରହୋ, ସୋ ଚେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଦୂତଂ ପହିଣେୟ୍ୟ ‘ଅହଞ୍ହି ଗରୁଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ପରିୱାସାରହୋ, ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଭିକ୍ଖୂ, ଇଚ୍ଛାମି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆଗତ’ନ୍ତି। ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ଅପ୍ପହିତେପି, ପଗେୱ ପହିତେ ‘ପରିୱାସଦାନଂ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ କରିସ୍ସାମି ୱା ଅନୁସ୍ସାୱେସ୍ସାମି ୱା ଗଣପୂରକୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତିଆଦିନଯଂ (ମହାୱ। ୧୯୩) ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଏୱଂ ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଅନ୍ତୋଉପଚାରସୀମାଯ ଠିତେନେୱ ‘‘ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ଆଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ଆଭୋଗଂ ଅକତ୍ୱା ଉପଚାରସୀମଂ ଅତିକ୍କମତି, ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ହୋତୀତି ୱଦନ୍ତି।

୨୬୧୫। ‘‘ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ପାଠଇମୁତ୍ତକରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୱିନିଚ୍ଛଯୋ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱସ୍ସଂ ଉପଗତେନେତ୍ଥା’’ତିଆଦି। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚାଧିକାରେ। ଅଯଂ ପାଠଇମୁତ୍ତକୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୧୬।‘‘ଅସୁକଂ ନାମ ଦିୱସ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନିମନ୍ତନାକାରଂ ୱଦ୍ଧତି। ପୁବ୍ବନ୍ତି ପଠମଂ। ୱଟ୍ଟତୀତି ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ – ‘‘ସଚେ ଏକସ୍ମିଂ ମହାୱାସେ ପଠମଂଯେୱ କତିକା କତା ହୋତି ‘ଅସୁକଦିୱସଂ ନାମ ସନ୍ନିପତିତବ୍ବ’ନ୍ତି, ନିମନ୍ତିତୋଯେୱ ନାମ ହୋତି, ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୯୯)। ‘‘ଉପାସକେହି ‘ଇମସ୍ମିଂ ନାମ ଦିୱସେ ଦାନାଦୀନି କରୋମ, ସବ୍ବେ ଏୱ ସନ୍ନିପତନ୍ତୂ’ତି କତିକାଯପି କତାଯ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ନିମନ୍ତିତୋଯେୱ ନାମ ହୋତୀ’’ତି କେଚି।

୨୬୧୭।ଭଣ୍ଡକନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଚୀୱରଭଣ୍ଡଂ। ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନ ଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପହିଣନ୍ତୀତି ଚୀୱରଧୋୱନାଦିକମ୍ମେନ ପହିଣନ୍ତି। ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାନଂ ଆଣତ୍ତିଯେନ କେନଚି ଅନୱଜ୍ଜକିଚ୍ଚେନ ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଇମିନାୱ ଦୀପିତଂ ହୋତି।

୨୬୧୮।ଉଦ୍ଦେସାଦୀନମତ୍ଥାଯାତି ପାଠଇୱାଚନାନି ସନ୍ଧାଯ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପରିପୁଚ୍ଛାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଗରୂନନ୍ତି ଅଗିଲାନାନମ୍ପି ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାନଂ। ଗନ୍ତୁଂ ଲଭତୀତି ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ଗନ୍ତୁଂ ଲଭତି। ପୁଗ୍ଗଲୋତି ପକରଣତୋ ଭିକ୍ଖୁଂଯେୱ ଗଣ୍ହାତି।

୨୬୧୯।ଆଚରିଯୋତି ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ, ଉପଜ୍ଝାଯେନ ନିୱାରିତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ‘‘ସଚେ ପନ ନଂ ଆଚରିଯୋ ‘ଅଜ୍ଜ ମା ଗଚ୍ଛା’ତି ୱଦତି, ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୯୯) ଅଟ୍ଠକଥାନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦେ ଅନାପତ୍ତି, ହୋତୀତି ପରିଦୀପିତା’’ତି। ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦେତି ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦନିମିତ୍ତଂ। ‘‘ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦେ’’ତି ସବ୍ବତ୍ଥ ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦୋତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ୱଦନ୍ତି, ଏୱଂ ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ଗତଂ ନଂ ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେଯେୱ ପୁନ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ସଚେ ଆଚରିଯୋ ୱା ଉପଜ୍ଝାଯୋ ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ମା ଗଚ୍ଛା’’ତି ୱଦତି, ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେପି ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ, ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦୋ ପନ ହୋତିଯେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ ସତ୍ତାହସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ୱୀତିନାମିତତ୍ତା।

୨୬୨୦।ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଞାତିସ୍ସାତି ମାତାପିତୂହି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଞାତିଜନସ୍ସ। ‘‘ଗଚ୍ଛତୋ ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯା’’ତି ଇମିନା ସେସଞାତିକେହି ‘‘ମଯଂ ଗିଲାନା ଭଦନ୍ତାନଂ ଆଗମନଂ ଇଚ୍ଛାମା’’ତି ଚ ‘‘ଉପଟ୍ଠାକକୁଲେହି ଦାନଂ ଦସ୍ସାମ, ଧମ୍ମଂ ସୋସ୍ସାମ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦସ୍ସନଂ ଇଚ୍ଛାମା’’ତି ଚ ଏୱଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ନିଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଦୂତେ ୱା ପେସିତେ ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ଗଚ୍ଛତୋ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ନ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଯଥାହ ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଞାତକୋ ଗିଲାନୋ ହୋତି…ପେ… ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ପହିତେ, ନ ତ୍ୱେୱ ଅପ୍ପହିତେ’’ତି (ମହାୱ। ୧୯୯) ଚ ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାସକେନ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ୱିହାରୋ କାରାପିତୋ ହୋତି…ପେ… ଇଚ୍ଛାମି ଦାନଞ୍ଚ ଦାତୁଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସୋତୁଂ ଭିକ୍ଖୂ ଚ ପସ୍ସିତୁନ୍ତି। ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ପହିତେ, ନ ତ୍ୱେୱ ଅପ୍ପହିତେ’’ତି (ମହାୱ। ୧୮୮) ଚ।

୨୬୨୧। ‘‘ଅହଂ ଗାମକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଜ୍ଜେୱ ଆଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଗଚ୍ଛଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସଚେ ପାପୁଣିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତେୱ, ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଜ୍ଜେୱ ଆଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଗନ୍ତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ସଚେ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନଂ ହୋତି, ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦୋପି ନ ହୋତି, ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ନତ୍ଥୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୬୨୨।ୱଜେତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୩) ଗୋପାଲକାନଂ ନିୱାସନଟ୍ଠାନେ। ସତ୍ଥେତି ଜଙ୍ଘସତ୍ଥସକଟସତ୍ଥାନଂ ସନ୍ନିୱିଟ୍ଠୋକାସେ। ତୀସୁ ଠାନେସୁ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦେ ଅନାପତ୍ତୀତି ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସେୱ ନତ୍ଥି ଆପତ୍ତି, ତେହି ୱିଯୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗମନେ ପନ ଆପତ୍ତିଯେୱ, ପୱାରେତୁଞ୍ଚ ନ ଲଭତି।

ୱଜାଦୀସୁ ୱସ୍ସଂ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିୱସେ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଉପାସକା ୱତ୍ତବ୍ବା ''କୁଟିକା ଲଦ୍ଧୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି। ସଚେ କରିତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ତତ୍ଥ ପୱିସିତ୍ୱା ''ଇଧ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ନୋ ଚେ ଦେନ୍ତି, ସାଲାସଙ୍ଖେପେନ ଠିତସକଟସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ତମ୍ପି ଅଲଭନ୍ତେନ ଆଲଯୋ କାତବ୍ବୋ। ସତ୍ଥେ ପନ କୁଟିକାଦୀନଂ ଅଭାୱେ ''ଇଧ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ''ତି ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଆଲଯକରଣମତ୍ତମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ଆଲଯୋ ନାମ ''ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦମତ୍ତଂ।

ସଚେ ମଗ୍ଗପ୍ପଟିପନ୍ନେୟେୱ ସତ୍ଥେ ପୱାରଣଦିୱସୋ ହୋତି, ତତ୍ଥେୱ ପୱାରେତବ୍ବଂ। ଅଥ ସତ୍ଥୋ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେୟେୱ ଭିକ୍ଖୁନା ପତ୍ଥିତଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଅତିକ୍କମତି। ପତ୍ଥିତଟ୍ଠାନେ ୱସିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ପୱାରେତବ୍ବଂ। ଅଥାପି ସତ୍ଥୋ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେୟେୱ ଅନ୍ତରା ଏକସ୍ମିଂ ଗାମେ ତିଟ୍ଠତି ୱା ୱିପ୍ପକିରତି ୱା, ତସ୍ମିଂୟେୱ ଗାମେ ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ୱସିତ୍ୱା ପୱାରେତବ୍ବଂ, ଅପ୍ପୱାରେତ୍ୱା ତତୋ ପରଂ ଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

ନାୱାଯ ୱସ୍ସଂ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତେନାପି କୁଟିଯଂୟେୱ ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅଲଭନ୍ତେ ଆଲଯୋ କାତବ୍ବୋ । ସଚେ ଅନ୍ତୋତେମାସଂ ନାୱା ସମୁଦ୍ଦେୟେୱ ହୋତି, ତତ୍ଥେୱ ପୱାରେତବ୍ବଂ। ଅଥ ନାୱା କୂଲଂ ଲଭତି, ସଯଞ୍ଚ ପରତୋ ଗନ୍ତୁକାମୋ ହୋତି, ଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ନାୱାଯ ଲଦ୍ଧଗାମେୟେୱ ୱସିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ପୱାରେତବ୍ବଂ। ସଚେପି ନାୱା ଅନୁତୀରମେୱ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗଚ୍ଛତି, ଭିକ୍ଖୁ ଚ ପଠମଂ ଲଦ୍ଧଗାମେୟେୱ ୱସିତୁକାମୋ, ନାୱା ଗଚ୍ଛତୁ, ଭିକ୍ଖୁନା ତତ୍ଥେୱ ୱସିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ପୱାରେତବ୍ବଂ।

ଇତି ୱଜେ, ସତ୍ଥେ, ନାୱାଯନ୍ତି ତୀସୁ ଠାନେସୁ ନତ୍ଥି ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦେ ଆପତ୍ତି, ପୱାରେତୁଞ୍ଚ ଲଭତି।

୨୬୨୩।ସତି ପଚ୍ଚଯୱେକଲ୍ଲେତି ପିଣ୍ଡପାତାଦୀନଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ଊନତ୍ତେ ସତି। ସରୀରାଫାସୁତାଯ ୱାତି ସରୀରସ୍ସ ଅଫାସୁତାଯ ଆବାଧେ ୱା ସତି। ୱସ୍ସଂ ଛେତ୍ୱାପି ପକ୍କମେତି ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱାପି ଯଥାଫାସୁକଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ୱସ୍ସଂ ଅଛେତ୍ୱା ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦକାରଣେ ସତି ସତ୍ତାହକରଣୀୟେନ ଗନ୍ତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି।

୨୬୨୪।ଯେନ କେନନ୍ତରାୟେନାତି ରାଜନ୍ତରାଯାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଅନ୍ତରାୟେନ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱସ୍ସଂ ନୋପଗତୋ, ତେନାପି ଛିନ୍ନୱସ୍ସେନ ୱାପି ଦୁତିଯା ୱସ୍ସୂପନାଯିକା ଉପଗନ୍ତବ୍ବାତି ଯୋଜନା।

୨୬୨୫-୬।ସତ୍ତାହନ୍ତି ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ''ୱୀତିନାମେତୀ''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉପଗନ୍ତ୍ୱାପି ୱା ବହିଦ୍ଧା ଏୱ ସତ୍ତାହଂ ୱୀତିନାମେତି ଚେ। ଯୋ ଗଚ୍ଛତି, ଯୋ ଚ ୱୀତିନାମେତି, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ପୁରିମାପି ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଅନୁପଗତତ୍ତା, ଛିନ୍ନୱସ୍ସତ୍ତା ଚ ପୁରିମାପି ୱସ୍ସୂପନାଯିକା ନ ୱିଜ୍ଜତି ନ ଲଭତି। ଇମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ଉପଚାରାତିକ୍କମେ, ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ଚ ଆପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା।

ପଟିସ୍ସୱେ ଚ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ, ହୋତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ''ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସଥା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ସାଧୂ''ତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱିସଂୱାଦେ ଅସଚ୍ଚାପନେ ଆପତ୍ତି ହୋତି। କତମାତି ଆହ ''ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି। ନ କେୱଲଂ ଏତସ୍ସେୱ ୱିସଂୱାଦେ ଆପତ୍ତି ହୋତି, ଅଥ ଖୋ ଇତରେସମ୍ପି ପଟିସ୍ସୱାନଂ ୱିସଂୱାଦେ ଆପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଯଥାହ – ''ପଟିସ୍ସୱେ ଚ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ନ କେୱଲଂ 'ଇମଂ ତେମାସଂ ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସଥା'ତି ଏତସ୍ସେୱ ପଟିସ୍ସୱସ୍ସ ୱିସଂୱାଦେ ଆପତ୍ତି, 'ଇମଂ ତେମାସଂ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥ, ଉଭୋପି ମଯଂ ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସାମ, ଏକତୋୱ ଉଦ୍ଦିସାପେସ୍ସାମା'ତି ଏୱମାଦିନାପି ତସ୍ସ ତସ୍ସ ପଟିସ୍ସୱସ୍ସ ୱିସଂୱାଦେ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୭)। ତଞ୍ଚ ଖୋ ପଟିସ୍ସୱକାଲେ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଛା ୱିସଂୱାଦନପଚ୍ଚଯା ହୋତି। ପଠମଂ ଅସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ ପନ ପଟିସ୍ସୱେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ୱିସଂୱାଦେନ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଯୁଜ୍ଜତି।

୨୬୨୭। ''ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପନ ଅରୁଣଂ ଅନୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ତଦହେୱ ସତ୍ତାହକରଣୀୟେନ ପକ୍କମନ୍ତସ୍ସାପି ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ନିୱତ୍ତନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୭) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ, ''କୋ ୱାଦୋ ୱସିତ୍ୱା ବହି ଗଚ୍ଛତୋ''ତି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଚ ''ନୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପନାରୁଣ''ନ୍ତି ପାଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ। କତ୍ଥଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ''ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପନାରୁଣ''ନ୍ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ସୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ।

୨୬୨୮।ୱସିତ୍ୱାତି ଦ୍ୱୀହତୀହଂ ୱସିତ୍ୱା। ଯଥା ୱସ୍ସଂ ୱସିତ୍ୱା ଅରୁଣଂ ଅନୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱାୱ ସତ୍ତାହକରଣୀୟେନ ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତି, ତଥା ଗତଟ୍ଠାନତୋ ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନପି ଅରୁଣଂ ଅନୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱାୱ ସତ୍ତାହକରଣୀୟେନ ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତି। ''ସତ୍ତାହୱାରେନ ଅରୁଣୋ ଉଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୧) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନଂ ସତ୍ତମାରୁଣେନ ପଟିବଦ୍ଧଦିୱସଂ ସତ୍ତମେନ ଅରୁଣେନେୱ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତମଅରୁଣବ୍ଭନ୍ତରେ ଅନାଗନ୍ତ୍ୱା ଅଟ୍ଠମଂ ଅରୁଣଂ ବହି ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତସ୍ସ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଦସ୍ସନପରଂ, ନ ସତ୍ତମଅରୁଣସ୍ସେୱ ତତ୍ଥ ଉଟ୍ଠାପେତବ୍ବଭାୱଦସ୍ସନପରନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ ସିକ୍ଖାଭାଜନଅଟ୍ଠକଥାଯ, ସୀହଳଅଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ଚ ତଥା ୱିନିଚ୍ଛିତତ୍ତା।

୨୬୨୯। ‘‘ନୋପେତି ଅସତିଯା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ନୋପେତୀତି ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଇମଂ ତେମାସଂ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ’’ତି ୱଚୀଭେଦେନ ନ ଉପଗଚ୍ଛତି।

୨୬୩୦। ୱୁତ୍ତମେୱତ୍ଥଂ ସମତ୍ଥେତୁମାହ ‘‘ନ ଦୋସୋ କୋଚି ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି।

୨୬୩୧। ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଇମଂ ତେମାସଂ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱଚନେ ନିଚ୍ଛାରିତେ ଏୱ ୱସ୍ସଂ ଉପଗତୋ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ‘‘ନିଚ୍ଛାରିତେୱ ତିକ୍ଖତ୍ତୁ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଉକ୍କଂସୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ସକିଂ, ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା ନିଚ୍ଛାରିତେପି ୱସ୍ସୂପଗତୋ ନାମ ହୋତୀତି। ଯଥାହ – ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଇମଂ ତେମାସଂ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀତି ସକିଂ ୱା ଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତ୍ୱାୱ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୪)।

୨୬୩୨। ନୱମିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଆଗଚ୍ଛତୁ ୱା ମା ୱା, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୭) ଅଟ୍ଠକଥାନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଆଦିଂ ତୁ ନୱମିଂ କତ୍ୱା’’ତିଆଦି। ନୱମିଂ ପଭୁତି ଆଦିଂ କତ୍ୱା, ନୱମିତୋ ପଟ୍ଠାଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନେୱ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ମା ପୱାରଣଦିୱସେପି ତଦହେୱ ଆଗନ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟଟ୍ଠାନଂ ପୱାରଣତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଲଦ୍ଧୁମାନେନ ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ପୱାରେତ୍ୱା ପନ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି ପୱାରଣାଯ ତଂଦିୱସସନ୍ନିସ୍ସିତତ୍ତା’’ତି (ୱଜିର। ଟୀ। ମହାୱଗ୍ଗ ୨୦୭) ହି ୱଜିରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରୋ। ସୋ ପଚ୍ଛା ଆଗଚ୍ଛତୁ ୱା ମା ୱା, ଦୋସୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

ୱସ୍ସୂପନାଯିକକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପୱାରଣକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୬୩୩।''ପୱାରଣା''ତି ଇଦଂ ''ଚାତୁଦ୍ଦସୀ''ତିଆଦୀହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଦିନେ କାତବ୍ବା ପୱାରଣା ଅଭେଦୋପଚାରେନ ତଥା ୱୁତ୍ତା। ସାମଗ୍ଗୀ ଉପୋସଥକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନାଯ ୱୁତ୍ତସରୂପାୱ। ସାମଗ୍ଗିପୱାରଣଂ କରୋନ୍ତେହି ଚ ପଠମଂ ପୱାରଣଂ ଠପେତ୍ୱା ପାଟିପଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ କତ୍ତିକଚାତୁମାସିପୁଣ୍ଣମା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ କାତବ୍ବା, ତତୋ ପଚ୍ଛା ୱା ପୁରେ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି। ତେୱାଚୀ ଦ୍ୱେୱାଚୀତି ''ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ…ପେ… ତେୱାଚିକଂ ପୱାରେୟ୍ୟ, ଦ୍ୱେୱାଚିକଂ ପୱାରେୟ୍ୟ, ଏକୱାଚିକଂ ପୱାରେୟ୍ୟା''ତି ତଂ ତଂ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା କାତବ୍ବା ପୱାରଣା ୱୁଚ୍ଚତି।

୨୬୩୪।ତୀଣି କମ୍ମାନି ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା, ଅନ୍ତେନେୱ ପୱାରଯେତି ''ଚତ୍ତାରିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୱାରଣକମ୍ମାନି, ଅଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗଂ ପୱାରଣକମ୍ମଂ…ପେ… ଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗଂ ପୱାରଣକମ୍ମ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୧୨) ୱତ୍ୱା ''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ , ଯଦିଦଂ ଅଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗଂ ପୱାରଣକମ୍ମଂ, ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱରୂପଂ ପୱାରଣକମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ…ପେ… ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଦିଦଂ ଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗଂ ପୱାରଣକମ୍ମଂ, ଏୱରୂପଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୱାରଣକମ୍ମଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତିଆଦିୱଚନତୋ (ମହାୱ। ୨୧୨) ତୀଣି ଅକତ୍ତବ୍ବାନି ପୱାରଣକମ୍ମାନି ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା କାତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତେନ ଚତୁତ୍ଥେନ ପୱାରଣକମ୍ମେନ ପୱାରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ୱିଭାଗେକଦେସଂ ''ପଞ୍ଚ ଯସ୍ମିଂ ପନାୱାସେ''ତିଆଦିନା ୱକ୍ଖତି।

୨୬୩୫।ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ସମାପେତ୍ୱାତି –

''ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ପଦୀପୋ ଚ, ଉଦକଂ ଆସନେନ ଚ;

ପୱାରଣାଯ ଏତାନି, 'ପୁବ୍ବକରଣ'ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

''ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଉତୁକ୍ଖାନଂ, ଭିକ୍ଖୁଗଣନା ଚ ଓୱାଦୋ;

ପୱାରଣାଯ ଏତାନି, 'ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚ'ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। –

ୱୁତ୍ତଂ ନୱୱିଧଂ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା।

ପତ୍ତକଲ୍ଲେ ସମାନିତେତି –

''ପୱାରଣା ଯାୱତିକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା,

ସଭାଗାପତ୍ତିଯୋ ଚ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି;

ୱଜ୍ଜନୀଯା ଚ ପୁଗ୍ଗଲା ତସ୍ମିଂ ନ ହୋନ୍ତି,

'ପତ୍ତକଲ୍ଲ'ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। –

ୱୁତ୍ତେ ଚତୁବ୍ବିଧେ ପତ୍ତକଲ୍ଲେ ସମୋଧାନିତେ ପରିସମାପିତେ।

ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱାତି ''ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣା, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ପୱାରେୟ୍ୟା''ତି (ମହାୱ। ୨୧୦) ଏୱଂ ସବ୍ବସଙ୍ଗାହିକୱସେନ ଚ ''ତେୱାଚିକଂ ପୱାରେୟ୍ୟା''ତି ଚ ଦାନାଦିକରଣେନ ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ରତ୍ତିଯା ଖେପିତାଯ ଚ ରାଜାଦିଅନ୍ତରାଯେ ସତି ଚ ତଦନୁରୂପତୋ ''ଦ୍ୱେୱାଚିକଂ, ଏକୱାଚିକଂ, ସମାନୱସ୍ସିକଂ ପୱାରେୟ୍ୟା''ତି ଚ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା , ତାସଂ ୱିସେସୋ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଦସ୍ସିତୋଯେୱ। ଯଥାହ –

''ଏୱଞ୍ହି ୱୁତ୍ତେ ତେୱାଚିକଞ୍ଚ ଦ୍ୱେୱାଚିକଞ୍ଚ ଏକୱାଚିକଞ୍ଚ ପୱାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସମାନୱସ୍ସିକଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। 'ତେୱାଚିକଂ ପୱାରେୟ୍ୟା'ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ

ତେଖାଚିକମେଖ ୱଟ୍ଟତି, ଅଞ୍ଞଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ‘ଦ୍ୱେଖାଚିକଂ ପଖାରେଯ୍ୟା’ତି ୱୁତ୍ତେ ଦ୍ୱେଖାଚିକଞ୍ଚ ତେଖାଚିକଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତି, ଏକଖାଚିକଞ୍ଚ ସମାନଖସ୍ସିକଞ୍ଚ ନ ୱଟ୍ଟତି। ‘ଏକଖାଚିକଂ ପଖାରେଯ୍ୟା’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଏକଖାଚିକଦ୍ୱେଖାଚିକତେଖାଚିକାନି ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ସମାନଖସ୍ସିକମେଖ ନ ୱଟ୍ଟତି। ‘ସମାନଖସ୍ସିକ’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ସବ୍ବଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୧୦)।

କାତବ୍ବାତି ଥେରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀୟୋ ‘‘ସଙ୍ଘଂ, ଆୱୁସୋ, ପଖାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଆୱୁସୋ, ସଙ୍ଘଂ ପଖାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା…ପେ… ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି (ମହାୱ। ୨୧୦) ୱୁତ୍ତନୟେନ କାତବ୍ବା। ନୱକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା…ପେ… ତତିୟମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘଂ ପଖାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା…ପେ… ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀତି (ମହାୱ। ୨୧୦) ୱୁତ୍ତନୟେନ କାତବ୍ବା।

୨୬୩୬। ଥେରେସୁ ପଖାରେନ୍ତେସୁ ଯୋ ପନ ନଖୋ, ସୋ ସୟଂ ଯାୱ ପଖାରେତି, ତାୱ ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୨୬୩୭। ଚତ୍ତାରୋ ୱା ତୟୋପି ୱା ଏକାଖାସେ ଏକସୀମାୟଂ ୱସନ୍ତି ଚେ, ଞତ୍ତିଂ ୱତ୍ୱା ‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ମେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ, ଅଜ୍ଜ ପଖାରଣା, ଯଦାୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ମୟଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଖାରେୟ୍ୟାମା’’ତି (ମହାୱ। ୨୧୬) ଗଣଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପଖାରେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

ପଖାରେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଥେରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତେ ତୟୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଏୱମସ୍ସୁ ୱଚନୀୟା ‘‘ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆୟସ୍ମନ୍ତେ ପଖାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାୟ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିୟମ୍ପି…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆୟସ୍ମନ୍ତେ ପଖାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାୟ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି (ମହାୱ। ୨୧୬) ପଖାରେତବ୍ବଂ। ନଖେନପି ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତେ ପଖାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାୟ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ , ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିୟମ୍ପି…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତେ ପଖାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାୟ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି ପଖାରେତବ୍ବଂ।

୨୬୩୮।ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଖାରେୟ୍ୟୁଂ, ୱିନା ଞତ୍ତିଂ ଦୁୱେ ଜନା। ତେସୁ ଥେରେନ ‘‘ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପଖାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାୟ ୱା, ୱଦତୁ ମଂ ଆୟସ୍ମା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିୟମ୍ପି…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପଖାରେମି…ପେ… ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି (ମହାୱ। ୨୧୭) ପଖାରେତବ୍ବଂ। ନଖେନପି ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପଖାରେମି…ପେ… ୱଦତୁ ମଂ ଆୟସ୍ମା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିୟମ୍ପି…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପଖାରେମି…ପେ… ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି ପଖାରେତବ୍ବଂ।

ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ସମାପେତ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ମେ ପଖାରଣା ଚାତୁଦ୍ଦସୀ’’ତି ୱା ‘‘ପନ୍ନରସୀ’’ତି ୱା ୱତ୍ୱା ‘‘ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତି ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ । ଯଥାହ ‘‘ଅଜ୍ଜ ମେ ପଖାରଣାତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଚାତୁଦ୍ଦସିକା ହୋତି, ‘ଅଜ୍ଜ ମେ ପଖାରଣା ଚାତୁଦ୍ଦସୀ’ତି, ସଚେ ପନ୍ନରସିକା, ‘ଅଜ୍ଜ ମେ ପଖାରଣା ପନ୍ନରସୀ’ତି ଏୱଂ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୧୮), ଇମିନା ସବ୍ବସଙ୍ଗାହାଦିଞତ୍ତୀସୁ ଚ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଦିୱସେ ସୋ ସୋ ୱୋହାରୋ କାତବ୍ବୋତି ଦୀପିତମେୱ।

ସେସା ସଙ୍ଘପଖାରଣାତି ପଞ୍ଚହି, ଅତିରେକେହି ୱା ଭିକ୍ଖୂହି କତ୍ତବ୍ବା ପଖାରଣା ସଙ୍ଘପଖାରଣା।

୨୬୩୯।ପଖାରିତେତି ପଠମପଖାରଣାୟ ପଖାରିତେ। ଅନାଗତୋତି କେନଚି ଅନ୍ତରାୟେନ ପୁରିମିକାୟ ଚ ପଚ୍ଛିମିକାୟ ଚ ୱସ୍ସୂପନାୟିକାୟ ୱସ୍ସଂ ଅନୁପଗତୋ। ଅୱୁତ୍ଥୋତି ପଚ୍ଛିମିକାୟ ଉପଗତୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାୱଣ୍ଣନାୟ ‘‘ଅୱୁତ୍ଥୋତି ପଚ୍ଛିମିକାୟ ଉପଗତୋ ଅପରିନିଟ୍ଠିତତ୍ତା ‘ଅୱୁତ୍ଥୋ’ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ‘‘ତେସଂ ସନ୍ତିକେ’’ତି ସେସୋ।

୨୬୪୦-୧। ଯସ୍ମିଂ ପନାଖାସେ ପଞ୍ଚ ୱା ଚତ୍ତାରୋ ୱା ତୟୋ ୱା ସମଣା ୱସନ୍ତି, ତେ ତତ୍ଥ ଏକେକସ୍ସ ପଖାରଣଂ ହରିତ୍ୱାନ ସଚେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଖାରେନ୍ତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

ସେସନ୍ତି ‘‘ଅଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗ’’ନ୍ତିଆଦିକଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ପଖାରଣାଧିକାରେ। ବୁଧୋତି ୱିନୟଧରୋ। ଉପୋସଥେ ୱୁତ୍ତନୟେନାତି ଉପୋସଥୱିନିଚ୍ଛୟେ ୱୁତ୍ତକ୍କମେନ। ନୟେତି ଜାନେୟ୍ୟ।

୨୬୪୨।ସମ୍ପାଦେତଉନୋ ସୁଚିନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଉପୋସଥଂ ସମ୍ପାଦେତି। ସଙ୍ଗଂ ସାଧେତୀତି ଉପୋସଥାଦିସଙ୍ଗଂ କମ୍ମଂ ନିପ୍ଫାଦେତି। ନତ୍ତନୋତି ଅତ୍ତନୋ ଉପୋସଥଂ ନ ନିପ୍ଫାଦେତି।

୨୬୪୩।ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଅତ୍ତନୋ ସୁଚିଂ ନ ସାଧେତି, ତସ୍ମା। ଉଭିନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଚ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ। କିଚ୍ଚସିଦ୍ଧତ୍ଥମେୱାଧାତି ଉପୋସଥାଦିକମ୍ମନିପ୍ଫଜ୍ଜନତ୍ଥଂ ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ଉପୋସଥକମ୍ମାଦିପକରଣେ। ପାରିସୁଦ୍ଧିପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦେନ ପୱାରଣା ସଙ୍ଗହିତା। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି ‘‘ଛନ୍ଦଂ ୱା ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ୱା, ଗହେତ୍ୱା ୱା ପୱାରଣ’’ନ୍ତି।

ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିପୱାରଣଂ ଦେନ୍ତେନ ସଚେ ସାପତ୍ତିକୋ ହୋତି, ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଛନ୍ଦାଦିହାରକୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ‘‘ଛନ୍ଦଂ ଦମ୍ମି, ଛନ୍ଦଂ ମେ ହର, ଛନ୍ଦଂ ମେ ଆରୋଚେହୀ’’ତି (ମହାୱ। ୧୬୫), ‘‘ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦମ୍ମି, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ମେ ହର, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ମେ ଆରୋଚେହୀ’’ତି (ମହାୱ। ୧୬୪), ‘‘ପୱାରଣଂ ଦମ୍ମି, ପୱାରଣଂ ମେ ହର, ପୱାରଣଂ ମେ ଆରୋଚେହି, ମମତ୍ଥାଯ ପୱାରେହୀ’’ତି (ମହାୱ। ୨୧୩)।

୨୬୪୪। ‘‘ଛନ୍ଦୋ ଏକେନା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏକେନ ବହୂନମ୍ପି ଛନ୍ଦୋ ହାତବ୍ବୋ, ତଥା ପାରିସୁଦ୍ଧି ହାତବ୍ବା। ପି-ସଦ୍ଦେନ ପୱାରଣା ହାତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। ପରମ୍ପରାହଟୋ ଛନ୍ଦୋତି ବହୂନଂ ୱା ଏକସ୍ସ ୱା ଛନ୍ଦାଦିହାରକସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଅନ୍ତରା ଅଞ୍ଞେନ ଗହିତା ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିପୱାରଣା। ୱିସୁଦ୍ଧିଯା ନ ଗଚ୍ଛତି ଅନୱଜ୍ଜଭାୱାଯ ନ ପାପୁଣାତି ବିଳାଲସଙ୍ଖଲିକଛନ୍ଦାଦୀନଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝଂ ଅଗମନେନ ୱଗ୍ଗଭାୱକରଣତୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଯଥା ବିଳାଲସଙ୍ଖଲିକାଯ ପଠମୱଲଯଂ ଦୁତିଯୱଲଯଂ ପାପୁଣାତି, ନ ତତିଯଂ, ଏୱମିମେପି ଛନ୍ଦାଦଯୋ ଦାଯକେନ ଯସ୍ସ ଦିନ୍ନା, ତତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ବିଳାଲସଙ୍ଖଲିକାସଦିସତ୍ତା ‘‘ବିଳାଲସଙ୍ଖଲିକା’’ତି ୱୁତ୍ତା। ବିଳାଲସଙ୍ଖଲିକାଗ୍ଗହଣଞ୍ଚେତ୍ଥ ଯାସଂ କାସଞ୍ଚି ସଙ୍ଖଲିକାନଂ ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୨୬୪୫-୬। ଛନ୍ଦଂ ୱା ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ୱା ପୱାରଣଂ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଛନ୍ଦାଦିହାରକୋ ସଙ୍ଘମପ୍ପତ୍ୱା ସଚେ ସାମଣେରାଦିଭାୱଂ ପଟିଜାନେଯ୍ଯ ୱା ୱିବ୍ଭମେଯ୍ଯ ୱା ମରେଯ୍ଯ ୱା, ତଂ ସବ୍ବଂ ଛନ୍ଦାଦିଭାୱଂ ନାହଟଂ ହୋତି, ସଙ୍ଘଂ ପତ୍ୱା ଏୱଂ ସିଯା ସାମଣେରାଦିଭାୱଂ ପଟିଜାନନ୍ତୋ, ୱିବ୍ଭନ୍ତୋ, କାଲକତୋ ୱା ଭୱେଯ୍ଯ, ତଂ ସବ୍ବଂ ହଟଂ ଆନୀତଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ଥ ସାମଣେରାଦିଭାୱଂ ୱା ପଟିଜାନେଯ୍ଯାତି ‘‘ଅହଂ ସାମଣେରୋ’’ତିଆଦିନା ଭୂତଂ ସାମଣେରାଦିଭାୱଂ କଥେଯ୍ଯ, ପଚ୍ଛା ସାମଣେରଭୂମିଯଂ ପତିଟ୍ଠହେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ ଗହିତୋ।

୨୬୪୭।ସଙ୍ଘଂ ପତ୍ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ତଂତଂକମ୍ମପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିସଙ୍ଘସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ ପତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପମତ୍ତୋତି ପମାଦଂ ସତିସମ୍ମୋସଂ ପତ୍ତୋ। ସୁତ୍ତୋତି ନିଦ୍ଦୂପଗତୋ। ଖିତ୍ତଚିତ୍ତକୋତି ଯକ୍ଖାଦୀହି ୱିକ୍ଖେପମାପାଦିତଚିତ୍ତୋ। ନାରୋଚେତୀତି ଅତ୍ତନୋ ଛନ୍ଦାଦୀନଂ ଆହଟଭାୱଂ ଏକସ୍ସାପି ଭିକ୍ଖୁନୋ ନ କଥେତି। ସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ସଞ୍ଚେତେତ୍ୱା ଜାନନ୍ତୋଯେୱ ଅନାଦରିଯୋ ନାରୋଚେତି, ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି।

୨୬୪୮।ଯେ ତେତି ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ୱା ନୱା ୱା ମଜ୍ଝିମା ୱା। ୱିପସ୍ସନାତି ସହଚରିଯେନ ସମଥୋପି ଗଯ୍ହତି। ସମଥୱିପସ୍ସନା ଚ ଇଧ ତରୁଣାଯେୱ ଅଧିପ୍ପେତା, ତସ୍ମା ୱିପସ୍ସନାଯୁତ୍ତାତି ଏତ୍ଥ ତରୁଣାହି ସମଥୱିପସ୍ସନାହି ସମନ୍ନାଗତାତି ଅତ୍ଥୋ। ରତ୍ତିନ୍ଦିୱନ୍ତି ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ଅତନ୍ଦିତାତି ଅନଲସା।

‘‘ରତ୍ତିନ୍ଦିୱ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ରତ୍ତି-ସଦ୍ଦେନ ରତ୍ତିଯାଯେୱ ଗହଣଂ, ଉଦାହୁ ଏକଦେସସ୍ସାତି ଆହ ‘‘ପୁବ୍ବରତ୍ତାପରରତ୍ତ’’ନ୍ତି। ପୁବ୍ବା ଚ ସା ରତ୍ତି ଚାତି ପୁବ୍ବରତ୍ତି, ପଠମଯାମୋ, ଅପରା ଚ ସା ରତ୍ତି ଚାତି ଅପରରତ୍ତି, ପଚ୍ଛିମଯାମୋ, ପୁବ୍ବରତ୍ତି ଚ ଅପରରତ୍ତି ଚାତି ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦେ ସମାସନ୍ତେ ଅ-କାରପଚ୍ଚଯଂ କତ୍ୱା ‘‘ପୁବ୍ବରତ୍ତାପରରତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇଧାପି ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ମଜ୍ଝିମଯାମେ କାଯଦରଥୱୂପସମନତ୍ଥାଯ ସୁପନଂ ଅନୁଞ୍ଞାତନ୍ତି ତଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ପୁରିମପଚ୍ଛିମଯାମେସୁ ନିରନ୍ତରଭାୱନାନୁଯୋଗୋ କାତବ୍ବୋତି ଦସ୍ସନତ୍ଥମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିପସ୍ସନା ପରାଯନା ସମଥୱିପସ୍ସନାୱ ପରଂ ଅଯନଂ ପତିଟ୍ଠା ଏତେସନ୍ତି ୱିପସ୍ସନାପରାଯନା, ସମଥୱିପସ୍ସନାଯ ଯୁତ୍ତପଯୁତ୍ତା ହୋନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୬୪୯। ଲଦ୍ଧୋ ଫାସୁୱିହାରୋ ଯେହି ତେ ଲଦ୍ଧଫାସୁୱିହାରା, ତେସଂ। ଫାସୁୱିହାରୋତି ଚ ସୁଖୱିହାରସ୍ସ ମୂଲକାରଣତ୍ତା ତରୁଣା ସମଥୱିପସ୍ସନା

ଅଧିପ୍ପେତା, ପଟିଲଦ୍ଧତରୁଣସମଥୱିପସ୍ସନାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସିଯା ନ ପରିହାନିତି ପରିହାନି ନାମ ଏୱଂ କତେ ନ ଭୱେଯ୍ଯ।

କତ୍ତିକମାସକେତି ଚୀୱରମାସସଙ୍ଖାତେ କତ୍ତିକମାସେ ପୱାରଣାଯ ସଙ୍ଗହୋ ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ‘‘ସଙ୍ଗାହୋ’’ତି ଦୀଘୋ କତୋ, ପୱାରଣାସଙ୍ଗହୋ ୱୁତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ –

‘‘ପୱାରଣାସଙ୍ଗହୋ ଚ ନାମାଯଂ ୱିସ୍ସଟ୍ଠକମ୍ମଟ୍ଠାନାନଂ ଥାମଗତସମଥୱିପସ୍ସନାନଂ ସୋତାପନ୍ନାଦୀନଞ୍ଚ ନ ଦାତବ୍ବୋ। ତରୁଣସମଥୱିପସ୍ସନାଲାଭିନୋ ପନ ସବ୍ବେ ୱା ହୋନ୍ତୁ, ଉପଡ୍ଢା ୱା, ଏକପୁଗ୍ଗଲୋ ୱା, ଏକସ୍ସପି ୱସେନ ଦାତବ୍ବୋଯେୱ। ଦିନ୍ନେ ପୱାରଣାସଙ୍ଗହେ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ପରିହାରୋୱ ହୋତି, ଆଗନ୍ତୁକା ତେସଂ ସେନାସନଂ ଗହେତୁଂ ନ ଲଭନ୍ତି। ତେହିପି ଛିନ୍ନୱସ୍ସେହି ନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ପୱାରେତ୍ୱା ପନ ଅନ୍ତରାପି ଚାରିକଂ ପକ୍କମିତୁଂ ଲଭନ୍ତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୧)।

ପୱାରଣାସଙ୍ଗହସ୍ସ ଦାନପ୍ପକାରୋ ପନ ପାଳିଇତୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

ପୱାରଣକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଚମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୬୫୦। ଏଠଅକା ଚ ଅଜା ଚ ମିଗା ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ପସୂନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଏକତ୍ତନପୁଂସକତ୍ତସ୍ସ ୱିଭାସିତତ୍ତା ବହୁୱଚନନିଦ୍ଦେସୋ। ଏଠଅକାନଞ୍ଚ ଅଜାନଞ୍ଚ ମିଗାନଂ ରୋହିତେଣିକୁରୁଙ୍ଗାନଞ୍ଚ। ପସଦା ଚ ମିଗମାତା ଚ ପସଦମିଗମାତା, ''ପସଦମିଗମାତୁୟା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ''ପସଦ''ନ୍ତି ନିଗ୍ଗହିତାଗମୋ। ପସଦମିଗମାତୁୟା ଚ ଚମ୍ମଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱଟ୍ଟତୀତି ୟୋଜନା। ''ମିଗାନ''ନ୍ତି ଇମିନା ଗହିତାନମେୱେତ୍ଥ ୱିଭାଗଦସ୍ସନଂ ''ରୋହିତେଣୀ''ତିଆଦି। ରୋହିତାଦୟୋ ମିଗୱିଭାଗୱିସେସା।

୨୬୫୧।ଏତେସଂ ୟଥାୱୁତ୍ତସତ୍ତାନଂ ଚମ୍ମଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଚମ୍ମଂ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିୟା ୱତ୍ଥୁଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞନ୍ତି ଚ –

''ମକ୍କଟୋ କାଠଅସୀହୋ ଚ, ସରଭୋ କଦଲୀମିଗୋ;

ୟେ ଚ ୱାଠଅମିଗା ହୋନ୍ତି, ତେସଂ ଚମ୍ମଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି। (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୯) –

ଅଟ୍ଠକଥାୟ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚମ୍ମମାହ। ମକ୍କଟୋ ନାମ ସାଖମିଗୋ। କାଠଅସୀହୋ ନାମ ମହାମୁଖୱାନରଜାତିକୋ। ୱାଠଅମିଗା ନାମ ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦୟୋ। ୟଥାହ – ''ତତ୍ଥ ୱାଠଅମିଗାତି ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘଅଚ୍ଛତରଚ୍ଛା, ନ କେୱଲଞ୍ଚ ଏତେୟେୱ, ୟେସଂ ପନ ଚମ୍ମଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱୁତ୍ତଂ, ତେ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସା ଅନ୍ତମସୋ ଗୋମହିଂସସ୍ସମିଳ୍ହଆରାଦୟୋପି ସବ୍ବେ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ 'ୱାଠଅମିଗା'ତ୍ୱେୱ ୱେଦିତବ୍ବା''ତି।

ଥୱିକା ଚ ଉପାହନା ଚ ଥୱିକୋପାହନଂ। ଅମାନୁସଂ ମନୁସ୍ସଚମ୍ମରହିତଂ ସବ୍ବଂ ଚମ୍ମଂ ଥୱିକୋପାହନେ ୱଟ୍ଟତୀତି ୟୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଥୱିକାତି ଉପାହନାଦିକୋସକସ୍ସ ଗହଣଂ। ୟଥାହ ''ମନୁସ୍ସଚମ୍ମଂ ଠପେତ୍ୱା ୟେନ କେନଚି ଚମ୍ମେନ ଉପାହନା ୱଟ୍ଟତି। ଉପାହନାକୋସକସତ୍ଥକକୋସକକୁଞ୍ଚିକାକୋସକେସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୯)।

୨୬୫୨। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୫୯) ୱଚନତୋ ''ୱଟ୍ଟନ୍ତି ମଜ୍ଝିମେ ଦେସେ, ନ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ମଜ୍ଝିମେ ଦେସେତି ''ପୁରତ୍ଥିମାୟ ଦିସାୟ ଗଜଙ୍ଗଲଂ ନାମ ନିଗମୋ''ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୨୫୯) ୱୁତ୍ତସୀମାପରିଚ୍ଛେଦେ ମଜ୍ଝିମଦେସେ। ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନାତି ଚତୁପଟଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ବହୁପଟଲା ଉପାହନା। ୟଥାହ – ''ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନାତି ଚତୁପଟଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୫)। ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ୟୋଜନା। ଅନ୍ତୋଆରାମେତି ଏତ୍ଥ ପକରଣତୋ ''ସବ୍ବେସ''ନ୍ତି ଲବ୍ଭତି, ଗିଲାନାନମିତରେସଞ୍ଚ ସବ୍ବେସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବତ୍ଥାପି ଚାତି ଅନ୍ତୋଆରାମେ, ବହି ଚାତି ସବ୍ବତ୍ଥାପି। ରୋଗିନୋତି ଗିଲାନସ୍ସ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ୟୋଜନା।

୨୬୫୩। ପୁଟବଦ୍ଧା ଖଲ୍ଲକବଦ୍ଧାଚାତି ପଚ୍ଚେକଂ ୟୋଜେତବ୍ବଂ। ୱିସେସୋ ପନେତାସଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟମେୱ ୱୁତ୍ତୋ ''ପୁଟବଦ୍ଧାତି ୟୋନକୌପାହନା ୱୁଚ୍ଚତି, ୟା ୟାୱଜଙ୍ଘତୋ ସବ୍ବପାଦଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି। ଖଲ୍ଲକବଦ୍ଧାତି ପଣ୍ହିପିଧାନତ୍ଥଂ ତଲେ ଖଲ୍ଲକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା କତା''ତି। ପାଲିଗୁଣ୍ଠିମା ଚ ''ପଲିଗୁଣ୍ଠିତ୍ୱା କତା, ୟା ଉପରି ପାଦମତ୍ତମେୱ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ନ ଜଙ୍ଘ''ନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ଦସ୍ସିତାୱ। ତୂଲପୁଣ୍ଣାତି ତୂଲପିଚୁନା ପୂରେତ୍ୱା କତା।

ସବ୍ବାୱ ନୀଲା ସବ୍ବନୀଲା, ସା ଆଦି ୟାସଂ ତା ସବ୍ବନୀଲାଦୟୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମହାନାମରତ୍ତପରିୟନ୍ତାନଂ ଗହଣଂ। ଏତାସଂ ସରୂପଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟମେୱ ୱୁତ୍ତଂ ''ନୀଲିକା ଉମାପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣା ହୋତି, ପୀତିକା କଣିକାରପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣା, ଲୋହିତିକା ଜୟସୁମନପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣା, ମଞ୍ଜିଟ୍ଠିକା ମଞ୍ଜିଟ୍ଠୱଣ୍ଣା ଏୱ, କଣ୍ହା ଅଦ୍ଦାରିଟ୍ଠକୱଣ୍ଣା, ମହାରଙ୍ଗରତ୍ତା ସତପଦିପିଟ୍ଠିୱଣ୍ଣା, ମହାନାମରତ୍ତା ସମ୍ଭିନ୍ନୱଣ୍ଣା ହୋତି ପଣ୍ଡୁପଲାସୱଣ୍ଣା। କୁରୁନ୍ଦିୟଂ ପନ 'ପଦୁମପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣା'ତି ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୬)। ସବ୍ବନୀଲାଦୟୋପି ଚାତି ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ନୀଲାଦିୱଦ୍ଧିକାନଂ ଗହଣଂ।

୨୬୫୪।ଚିତ୍ରାତି ୱିଚିତ୍ରା। ମେଣ୍ଡୱିସାଣୂପମୱଦ୍ଧିକାତି ମେଣ୍ଡାନଂ ୱିସାଣସଦିସୱଦ୍ଧିକା, କଣ୍ଣିକଟ୍ଠାନେ ମେଣ୍ଡସିଙ୍ଗସଣ୍ଠାନେ ୱଦ୍ଧେ ୟୋଜେତ୍ୱା କତାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ମେଣ୍ଡୱିସାଣୂପମୱଦ୍ଧିକା''ତି ଇଦଂ ଅଜୱିସାଣୂପମୱଦ୍ଧିକାନଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ମୋରସ୍ସ ପିଞ୍ଛେନ ପରିସିବ୍ବିତାତି ତଲେସୁ ୱା ୱଦ୍ଧେସୁ ୱା ମୋରପିଞ୍ଛେହି ସୁତ୍ତକସଦିସେହି ପରିସିବ୍ବିତା। ଉପାହନା ନ ଚ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ୟୋଜନା।

୨୬୫୫।ମଜ୍ଜାରାତି ବିଳାରା। କାଠଅକା ରୁକ୍ଖକଣ୍ଟକା। ଉଲୂକା ପକ୍ଖିବିଳାଲା। ସୀହାତି କେସରସୀହାଦୟୋ ସୀହା। ଉଦ୍ଦାତି ଚତୁପ୍ପଦଜାତିକା।

ଦୀପୀ ସଦ୍ଦଲା। ଅଜିନସ୍ସାତି ଏୱଂନାମିକସ୍ସ। ପରିକ୍ଖଟାତି ଉପାହନପରିଯନ୍ତେ ଚୀୱରେ ଅନୁୱାତଂ ୱିଯ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଚମ୍ମଂ ଯୋଜେତ୍ୱା କତା।

୨୬୫୬। ସଚେ ଇଦିସା ଉପାହନା ଲଭନ୍ତି, ତାସଂ ୱଠଅଞ୍ଜନପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପୁଟାଦିଂ ଅପନେତ୍ୱା''ତିଆଦି। ପୁଟାଦିଂ ସଚେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ଅପନେତ୍ୱା ୱା ଉପାହନା ଧାରେତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। ଏୱମକତ୍ୱା ଲଦ୍ଧନୀହାରେନେୱ ଧାରେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଯଥାହ – ''ଏତାସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଲଭିତ୍ୱା ସଚେ ତାନି ଖଲ୍ଲକାଦୀନି ଅପନେତ୍ୱା ସକ୍କା ହୋନ୍ତି ୱଠଅଞ୍ଜିତୁଂ, ୱଠଅଞ୍ଜେତବ୍ବା, ତେସୁ ପନ ସତି ୱଠଅଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୬)।

ୱଣ୍ଣଭେଦଂତଥା କତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଏକଦେସେନା''ତି ସେସୋ। ''ସଚେ ସୋ ୱା''ତି ଆହରିତ୍ୱା ସଚେ ସୋ ୱା ଏକଦେସେନ ୱା ୱଣ୍ଣଭେଦଂ କତ୍ୱା ସଚେ ନୀଲାଦଯୋ ଉପାହନା ଧାରେତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। ତଥା ଅକତ୍ୱା ଧାରେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଯଥାହ ''ଏତାସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଲଭିତ୍ୱା ରଜନଂ ଚୋଠଅକେନ ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ୱଣ୍ଣଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଧାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅପ୍ପମତ୍ତକେପି ଭିନ୍ନେ ୱଟ୍ଟତିଯେୱା''ତି। ନୀଲୱଦ୍ଧିକାଦଯୋପି ୱଣ୍ଣଭେଦଂ କତ୍ୱା ଧାରେତବ୍ବା।

୨୬୫୭।ତତ୍ଥ ଠାନେ ପସ୍ସାୱପାଦୁକା, ୱଚ୍ଚପାଦୁକା, ଆଚମନପାଦୁକାତି ତିସ୍ସୋ ପାଦୁକାଯୋ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବାପି ପାଦୁକା ତାଲପତ୍ତିକାଦିଭେଦା ସବ୍ବାପି ସଙ୍କମନୀଯା ପାଦୁକା ଧାରେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୫୮। ଅତିକ୍କନ୍ତପମାଣଂ ଉଚ୍ଚାସଯନସଞ୍ଞିତଂ ଆସନ୍ଦିଞ୍ଚେୱ ପଲ୍ଲଙ୍କଞ୍ଚ ସେୱମାନସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଆସନ୍ଦୀ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣାୱ। ପଲ୍ଲଙ୍କୋତି ପାଦେସୁ ଆହରିମାନି ୱାଠଅରୂପାନି ଠପେତ୍ୱା କତୋ, ଏକସ୍ମିଂଯେୱ ଦାରୁମ୍ହି କଟ୍ଟକମ୍ମୱସେନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କତାନି ଅସଂହାରିମାନି ତତ୍ରଟ୍ଠାନେୱ ୱାଠଅରୂପାନି ଯସ୍ସ ପାଦେସୁ ସନ୍ତି, ଏୱରୂପୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ କପ୍ପତୀତି ''ଆହରିମେନା''ତି ଇମିନାୱ ଦୀପିତଂ। ''ଅକପ୍ପିଯରୂପକତୋ ଅକପ୍ପିଯମଞ୍ଚୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ''ତି ହି ସାରସମାସେ ୱୁତ୍ତଂ।

୨୬୫୯।ଗୋନକନ୍ତି ଦୀଘଲୋମକମହାକୋଜୱଂ। ଚତୁରଙ୍ଗୁଲାଧିକାନି କିର ତସ୍ସ ଲୋମାନି, କାଠଅୱଣ୍ଣଞ୍ଚ ହୋତି। ''ଚତୁରଙ୍ଗୁଲତୋ ଊନକପ୍ପମାଣଲୋମୋ କୋଜୱୋ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱଦନ୍ତି। କୁତ୍ତକନ୍ତି ସୋଠଅସନ୍ନଂ ନାଟକିତ୍ଥୀନଂ ଠତ୍ୱା ନଚ୍ଚନଯୋଗ୍ଗଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣଂ। ଚିତ୍ତନ୍ତି ଭିତ୍ତିଚ୍ଛିଦ୍ଦାଦିକୱିଚିତ୍ରଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣଂ। ପଟିକନ୍ତି ଉଣ୍ଣାମଯଂ ସେତତ୍ଥରଣଂ। ପଟଲିକନ୍ତି ଘନପୁପ୍ଫକଂ ଉଣ୍ଣାମଯଂ ଲୋହିତତ୍ଥରଣଂ, ଯୋ ''ଆମଲକପଟ୍ଟୋ''ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଏକନ୍ତଲୋମିନ୍ତି ଉଭତୋ ଉଗ୍ଗତଲୋମଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣଂ। ୱିକତିନ୍ତି ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦିରୂପୱିଚିତ୍ରଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣଂ। ''ଏକନ୍ତଲୋମୀତି ଏକତୋଦସଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣ''ନ୍ତି ଦୀଘନିକା। ତୂଲିକନ୍ତି ରୁକ୍ଖତୂଲଲତାତୂଲପୋଟକିତୂଲସଙ୍ଖାତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ତୂଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରପୁଣ୍ଣଂ ପକତିତୂଲିକଂ। ଉଦ୍ଦଲୋମିକନ୍ତି ଏକତୋ ଉଗ୍ଗତଲୋମଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣଂ। ''ଉଦ୍ଦଲୋମୀତି ଉଭତୋଦସଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣଂ। ଏକନ୍ତଲୋମୀତି ଏକତୋଦସଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣ''ନ୍ତି (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୫) ଦୀଘନିକାଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସାରସମାସେ ପନ ''ଉଦ୍ଦଲୋମୀତି ଏକତୋ ଉଗ୍ଗତପୁପ୍ଫଂ। ଏକନ୍ତଲୋମୀତି ଉଭତୋ ଉଗ୍ଗତପୁପ୍ଫ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୨୬୬୦।କଟ୍ଟିସ୍ସନ୍ତି ରତନପରିସିବ୍ବିତଂ କୋସେଯ୍ୟକଟ୍ଟିସ୍ସମଯଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ। ''କୋସେଯ୍ୟକଟ୍ଟିସ୍ସମଯନ୍ତି କୋସେଯ୍ୟକସଟମଯ''ନ୍ତି (ଦୀ। ନି। ଟୀ। ୧।୧୫) ଆଚରିଯଧମ୍ମପାଲତ୍ଥେରେନ ୱୁତ୍ତଂ, କନ୍ତିତକୋସେଯ୍ୟପୁଟମଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କୋସେଯ୍ୟନ୍ତି ରତନପରିସିବ୍ବିତଂ କୋସିଯସୁତ୍ତମଯଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ। ରତନପରିସିବ୍ବନରହିତଂ ସୁଦ୍ଧକୋସେଯ୍ୟଂ ପନ ୱଟ୍ଟତି।

ଦୀଘନିକାଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନେତ୍ଥ ''ଠପେତ୍ୱା ତୂଲିକଂ ସବ୍ବାନେୱ ଗୋନକାଦୀନି ରତନପରିସିବ୍ବିତାନି ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀ''ତି (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୫) ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ''ଠପେତ୍ୱା ତୂଲିକ''ନ୍ତି ଏତେନ ରତନପରିସିବ୍ବନରହିତାପି ତୂଲିକା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ''ରତନପରିସିବ୍ବିତାନି ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀ''ତି ଇମିନା ପନ ଯାନି ରତନପରିସିବ୍ବିତାନି, ତାନି ଭୂମତ୍ଥରଣୱସେନ ଯଥାନୁରୂପଂ ମଞ୍ଚାଦୀସୁ ଚ ଉପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ୱିନଯପରିଯାଯଂ ପତ୍ୱା ଗରୁକେ ଠାତବ୍ବତ୍ତା ଇଧ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସୁତ୍ତନ୍ତିକଦେସନାଯଂ ପନ ଗହଟ୍ଠାନମ୍ପି ୱସେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନେସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହନତ୍ଥଂ ''ଠପେତ୍ୱା ତୂଲିକଂ…ପେ… ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୫) ଅପରେ।

ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥତ୍ଥରନ୍ତି ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠେ ଅତ୍ଥରିତଂ ଅତ୍ଥରଣଂ ହତ୍ଥତ୍ଥରଣଂ ନାମ। ଅସ୍ସରଥତ୍ଥରେପି ଏସେୱ ନଯୋ। କଦଲିମିଗପୱର-ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣକମ୍ପି ଚାତି କଦଲିମିଗଚମ୍ମଂ ନାମ ଅତ୍ଥି, ତେନ କତଂ ପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ କିର ସେତୱତ୍ଥସ୍ସ ଉପରି କଦଲିମିଗଚମ୍ମଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ସିବ୍ବେତ୍ୱା କରୋନ୍ତି। ପି-ସଦ୍ଦେନ ଅଜିନପ୍ପୱେଣୀ ଗହିତା। ଅଜିନପ୍ପୱେଣୀ ନାମ ଅଜିନଚମ୍ମେହି ମଞ୍ଚପମାଣେନ ସିବ୍ବେତ୍ୱା କତା ପୱେଣୀ। ତାନି କିର ଚମ୍ମାନି ସୁଖୁମତରାନି, ତସ୍ମା ଦୁପଟ୍ଟତିପଟ୍ଟାନି କତ୍ୱା ସିବ୍ବନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଅଜିନପ୍ପୱେଣୀ''ତି।

୨୬୬୧।ରତ୍ତୱିତାନସ୍ସ ହେଟ୍ଠାତି କୁସୁମ୍ଭାଦିରତ୍ତସ୍ସ ଲୋହିତୱିତାନସ୍ସ ହେଟ୍ଠା କପ୍ପିଯପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେହି ଅତ୍ଥତଂ ସଯନାସନଞ୍ଚ। କସାୱରତ୍ତୱିତାନସ୍ସ ପନ ହେଟ୍ଠା କପ୍ପିଯପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେନ ଅତ୍ଥତଂ ୱଟ୍ଟତି। ତେନେୱ ୱୁତ୍ତଂତି ''ହେଟ୍ଠା ଅକପ୍ପିଯେ''ତିଆଦି।

ଦ୍ୱିଧାରତ୍ତୂପଧାନକନ୍ତି ସୀସପସ୍ସେ, ପାଦପସ୍ସେ ଚାତି ଉଭତୋପସ୍ସେ ପଞ୍ଞତ୍ତରତ୍ତବିମ୍ବୋହନୱନ୍ତଞ୍ଚ ସଯନାସନଂ। ଇଦଂ ସଙ୍ଗଂ ଅକପ୍ପିଯଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି। ''ଯଂ ପନ ଏକମେୱ ଉପଧାନଂ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ ରତ୍ତଂ ୱା ହୋତି ପଦୁମୱଣ୍ଣଂ ୱା ୱିଚିତ୍ରଂ ୱା, ସଚେ ପମାଣଯୁତ୍ତଂ, ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୪) ଅଟ୍ଠକଥାୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଏତେନେୱ ବ୍ଯତିରେକତୋ ୱୁତ୍ତୋ ହୋତି। ''ଯେଭୁଯ୍ଯେନରତ୍ତାନିପି ଦ୍ୱେ ବିମ୍ବୋହନାନି ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀ''ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ତେନେୱ ଯେଭୁଯ୍ଯେନ ରତ୍ତୱିତାନମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱିଞ୍ଞାଯତି।

ଏତ୍ଥ ଚ କିଞ୍ଚାପି ଦୀଘନିକାଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅଲୋହିତକାନି ଦ୍ୱେପି ୱଟ୍ଟନ୍ତିଯେୱ, ତତୋ ଉତ୍ତରି ଲଭିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେସଂ ଦାତବ୍ବାନି, ଦାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ମଞ୍ଚେ ତିରିଯଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଉପରି ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ଦତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତୁମ୍ପି ଲଭତୀ''ତି (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୫) ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକସଂୱଣ୍ଣନାଯଂ ପନ ''ଅଗିଲାନସ୍ସ ସୀସୂପଧାନଞ୍ଚ ପାଦୂପଧାନଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱଯମେୱ ୱଟ୍ଟତି, ଗିଲାନସ୍ସ ବିମ୍ବୋହନାନି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଉପରି ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ଦତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୭) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଗିଲାନୋଯେୱ ମଞ୍ଚେ ତିରିଯଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ଲଭତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୨୬୬୨। ଉଦ୍ଧଂ ସେତୱିତାନମ୍ପି ହେଟ୍ଠା ଅକପ୍ପିଯେ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେ ସତି ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ତସ୍ମିନ୍ତି ଅକପ୍ପିଯପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେ।

୨୬୬୩।''ଠପେତ୍ୱା''ତି ଇମିନା ଆସନ୍ଦାଦିତ୍ତଯସ୍ସ ୱଟ୍ଟନାକାରୋ ନତ୍ଥୀତି ଦୀପେତି। ସେସଂ ସବ୍ବନ୍ତି ଗୋନକାଦି ଦ୍ୱିଧାରତ୍ତୂପଧାନକପରିଯନ୍ତଂ ସଙ୍ଗଂ। ଗିହିସନ୍ତକନ୍ତି ଗିହୀନଂ ସନ୍ତକଂ ତେହିଯେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଇମିନା ପଞ୍ଚସୁ ସହଧମ୍ମିକେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ୱା ତେସଂ ଆଣତ୍ତିଯା ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ଲଭତେତି ନିସୀଦିତୁଂ ଲଭତି।

୨୬୬୪। ତଂ କତ୍ଥ ଲଭତୀତି ପଦେସନିଯମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଧମ୍ମାସନେ''ତିଆଦି। ଧମ୍ମାସନେତି ଏତ୍ଥ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଯଦି ଧମ୍ମାସନେ ସଙ୍ଘିକମ୍ପି ଗୋନକାଦିଂ ଭିକ୍ଖୂହି ଅନାଣତ୍ତା ଆରାମିକାଦଯୋ ସଯମେୱ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତି ଚେୱ ନୀହରନ୍ତି ଚ, ଏତଂ ଗିହିୱିକତନୀହାରଂ ନାମ। ଇମିନା ଗିହିୱିକତନୀହାରେନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୦; ୱି। ସଙ୍ଗ। ଅଟ୍ଠ। ପକିଣ୍ଣକୱିନିଚ୍ଛଯକଥା ୫୬ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ୱୁତ୍ତଂ। ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ୱାତି ୱିହାରେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ପରିୱେସନଟ୍ଠାନେ ୱା ଭୋଜନସାଲାଯଂ ୱା। ଅପିସଦ୍ଦେନ ଗିହୀନଂ ଗେହେପି ତେହି ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଗୋନକାଦିମ୍ହି ନିସୀଦିତୁଂ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି। ଧମ୍ମାସନାଦିପଦେସନିଯମନେନ ତତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗିହିପଞ୍ଞତ୍ତେପି ତତ୍ଥ ନିସୀଦିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ୱିଞ୍ଞାଯତି।

ଭୂମତ୍ଥରଣକେତି ଏତ୍ଥ ''କତେ''ତି ସେସୋ। ତତ୍ଥାତି ସଙ୍ଘିକେ ୱା ଗିହିସନ୍ତକେ ୱା ଗୋନକାଦିମ୍ହି ସହଧମ୍ମିକେହି ଅନାଣତ୍ତେହି ଗିହୀହି ଏୱ ଭୂମତ୍ଥରଣେ କତେ। ସଯିତୁନ୍ତି ଉପରି ଅତ୍ତନୋ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ଦତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ନିସୀଦିତୁମ୍ପି ୱାତି ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ''ଭୂମତ୍ଥରଣକେ''ତି ଇମିନା ଗିହୀହି ଏୱ ମଞ୍ଚାଦୀସୁ ସଯନତ୍ଥଂ ଅତ୍ଥତେ ଉପରି ଅତ୍ତନୋ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ଦତ୍ୱା ସଯିତୁଂ ୱା ନିସୀଦିତୁଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି।

ଚମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୬୬୫। ଗହପତିସ୍ସ ଭୂମି, ସମ୍ମୁତିଭୂମି, ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକାଭୂମି, ଗୋନିସାଦିଭୂମୀତି କପ୍ପିଯଭୂମିଯୋ ଚତସ୍ସୋ ହୋନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତା ଭଗୱତାତି ଯୋଜନା।

୨୬୬୬। କଥଂ କପ୍ପିଯଂ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତସ୍ସୋ କପ୍ପିଯଭୂମିଯୋ ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକଂ ଗୋନିସାଦିକଂ ଗହପତିଂ ସମ୍ମୁତି’’ନ୍ତି (ମହାୱ. ୨୯୫) ଏୱଂ ଚତସ୍ସୋ ଭୂମିଯୋ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ତାସଂ ସାମଞ୍ଞଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତିଆଦି। ସଙ୍ଘସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ୱାସତ୍ଥାଯ କତଂ ଗେହଂ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତକଂ ୱାସତ୍ଥାଯ କତଂ ଗେହଂ ୱାତି ଯୋଜନା। କପ୍ପିଯଂ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି କପ୍ପିଯଟ୍ଠାନଂ କତ୍ତବ୍ବଂ। ସହସେଯ୍ୟପ୍ପହୋନକନ୍ତି ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନପରିଚ୍ଛନ୍ନାଦିଲକ୍ଖଣେନ ସହସେଯ୍ୟାରହଂ।

୨୬୬୭। ଇଦାନି ଚତସ୍ସୋପି ଭୂମିଯୋ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଠପେତ୍ୱା’’ତିଆଦି। ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେହି କପ୍ପିଯଭୂମିଯା ଅତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନଂ ୱା ତେସଂ ସନ୍ତକଂ ୱା ଯଂ ଗେହଂ, ଇଦଂ ଏୱ ଗହପତିଭୂମି ନାମାତି ଯୋଜନା।

୨୬୬୮ ।ଯା ପନ କୁଟି ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତା ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ, ସା ସମ୍ମୁତିକା ନାମ। ତସ୍ସା ସମ୍ମନ୍ନନକାଲେ କମ୍ମୱାଚଂ ଅୱତ୍ୱା ଅପଲୋକନଂ ୱା କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତେୱାତି ଯୋଜନା।

୨୬୬୯-୭୦। ପଠମିଟ୍ଠକାଯ ୱା ପଠମପାସାଣସ୍ସ ୱା ପଠମତ୍ଥମ୍ଭସ୍ସ ୱା ଆଦି-ଗ୍ଗହଣେନ ପଠମଭିତ୍ତିପାଦସ୍ସ ୱା ଠପନେ ପରେସୁ ମନୁସ୍ସେସୁ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଠପେନ୍ତେସୁ ସମନ୍ତତୋ ପରିୱାରେତ୍ୱା ‘‘କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମ, କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମା’’ତି ଅଭିକ୍ଖଣଂ ୱଦନ୍ତେହି ଆମସିତ୍ୱା ୱା ସଯମେୱ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱା ଇଟ୍ଠକା ଠପେଯ୍ୟ ପାସାଣୋ ୱା ଥମ୍ଭୋ ୱା ଭିତ୍ତିପାଦୋ ୱା ଠପେଯ୍ୟ ଠପେତବ୍ବୋ, ଅଯଂ ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକା କୁଟୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୭୧ ।ଇଟ୍ଠକାଦିପତିଟ୍ଠାନନ୍ତି ପଠମିଟ୍ଠକାଦୀନଂ ଭୂମିଯଂ ପତିଟ୍ଠାନଂ। ୱଦତନ୍ତି ‘‘କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମ, କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମା’’ତି ୱଦନ୍ତାନଂ। ସମକାଲଂ ତୁ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏକକାଲଂ ୱଟ୍ଟତି, ଇମିନା ‘‘ସଚେ ହି ଅନିଟ୍ଠିତେ ୱଚନେ ଥମ୍ଭୋ ପତିଟ୍ଠାତି, ଅପ୍ପତିଟ୍ଠିତେ ୱା ତସ୍ମିଂ ୱଚନଂ ନିଟ୍ଠାତି, ଅକତା ହୋତି କପ୍ପିଯକୁଟୀ’’ତି (ମହାୱ. ଅଟ୍ଠ. ୨୯୫) ଅଟ୍ଠକଥାୱିନିଚ୍ଛଯୋ ସୂଚିତୋ।

୨୬୭୨। ଆରାମୋ ସକଲୋ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ୱା ଯେଭୁଯ୍ୟତୋ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ୱାତି ଦୁୱିଧୋପି ୱିଞ୍ଞୂହି ୱିନଯଧରେହି ‘‘ଗୋନିସାଦୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପୱେସନିୱାରଣାଭାୱେନ ପୱିଟ୍ଠାନଂ ଗୁନ୍ନଂ ନିସଜ୍ଜାଯୋଗତୋ ତଥା ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୭୩। ପଯୋଜନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଏତ୍ଥ ପକ୍କଞ୍ଚା’’ତିଆଦି। ଆମିସନ୍ତି ପୁରିମକାଲିକଦ୍ୱଯଂ। ‘‘ଆମିସ’’ନ୍ତି ଇମିନା ନିରାମିସଂ ଇତରକାଲିକଦ୍ୱଯଂ ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯଂ ୱୁତ୍ଥମ୍ପି ପକ୍କମ୍ପି କପ୍ପତୀତି ଦୀପେତି।

୨୬୭୪-୫। ଇମା କପ୍ପିଯକୁଟିଯୋ କଦା ଜହିତୱତ୍ଥୁକା ହୋନ୍ତୀତି ଆହ ‘‘ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକା ଯା ସା’’ତିଆଦି। ଯା ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକା ଯେସୁ ଥମ୍ଭାଦୀସୁ ଅଧିଟ୍ଠିତା, ସା ତେସୁ ଥମ୍ଭାଦୀସୁ ଅପନୀତେସୁ ତଦଞ୍ଞେସୁପି ଥମ୍ଭାଦୀସୁ ତିଟ୍ଠତୀତି ଯୋଜନା।

ସବ୍ବେସୁ ଥମ୍ଭାଦୀସୁ ଅପନୀତେସୁ ସା ଜହିତୱତ୍ଥୁକା ସିଯାତି ଯୋଜନା। ଗୋନିସାଦିକୁଟି ପରିକ୍ଖିତ୍ତା ୱତିଆଦୀହି ଜହିତୱତ୍ଥୁକା ସିଯା। ପରିକ୍ଖିତ୍ତାତି ଚ ‘‘ଆରାମୋ ପନ ଉପଡ୍ଢପରିକ୍ଖିତ୍ତୋପି ବହୁତରଂ ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋପି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋଯେୱ ନାମା’’ତି (ମହାୱ. ଅଟ୍ଠ. ୨୯୫) କୁରୁନ୍ଦିମହାପଚ୍ଚରିଯାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ କେୱଲଂ ସବ୍ବପରିକ୍ଖିତ୍ତାୱ, ଉପଡ୍ଢପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି ଯେଭୁଯ୍ୟପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି ଗହେତବ୍ବା।

ସେସାତି ଗହପତିସମ୍ମୁତିକୁଟିଯୋ। ଛଦନନାସତୋ ଜହିତୱତ୍ଥୁକା ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ଛଦନନାସତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଗୋପାନସିମତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା’’ତି ସେସୋ। ସଚେ ଗୋପାନସୀନଂ ଉପରି ଏକମ୍ପି ପକ୍ଖପାସମଣ୍ଡଲଂ ଅତ୍ଥି, ରକ୍ଖତି। ଯତ୍ର ପନିମା ଚତସ୍ସୋପି କପ୍ପିଯଭୂମିଯୋ ନତ୍ଥି, ତତ୍ଥ କିଂ କାତବ୍ବଂ? ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦତ୍ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ।

୨୬୭୬। ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେସଂ ହତ୍ଥତୋ ପଟିଗ୍ଗହୋ ଚ ତେସଂ ସନ୍ନିଧି ଚ ତେସଂ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୭୭। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ସଙ୍ଘିକମ୍ପି ୱା ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ ସହସେଯ୍ୟପ୍ପହୋନକେ ଗେହେ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଞ୍ଚ ଅନ୍ତୋପକ୍କଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସନ୍ତକଂ ସଙ୍ଘିକମ୍ପି ୱା ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ ସହସେଯ୍ୟପ୍ପହୋନକେ ଗେହେ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଞ୍ଚ ଅନ୍ତୋପକ୍କଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏୱଂ ଉଭିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୭୮।ଅକପ୍ପକୁଟିଯାତି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯା, ‘‘ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ ସହସେଯ୍ୟପ୍ପହୋନକେ ଗେହେ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତାଯ ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନୱନୀତତେଲମଧୁଫାଣିତାନଂ ଗହଣଂ।

୨୬୭୯।ତେହେୱ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥେହି ସପ୍ପିଆଦୀହି ସତ୍ତାହକାଲିକେହି ସହ ଭିକ୍ଖୁନା ପକ୍କଂ ତଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ ନିରାମିସଂ ସତ୍ତାହଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତେୱାତି ଯୋଜନା।

୨୬୮୦।ପକ୍କଂ ସାମଂପକ୍କଂ ତଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ ସଚେ ଆମିସସଂସଟ୍ଠଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜତି, କିଞ୍ଚ ଭିଯ୍ୟୋ ସାମଂପକ୍କଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ଯାୱଜୀୱିକସ୍ସ ଆମିସସଂସଟ୍ଠସ୍ସ ଆମିସଗତିକତ୍ତା ‘‘ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୨୬୮୨। ଉଦକଂ ନ ହୋତି କାଲିକଂ ଚତୂସୁ କାଲିକେସୁ ଅସଙ୍ଗହିତତ୍ତା।

୨୬୮୩।ତିକାଲିକା ଯାୱକାଲିକା ଯାମକାଲିକା ସତ୍ତାହକାଲିକାତି ତଯୋ କାଲିକା ପଟିଗ୍ଗହୱସେନେୱ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ କାଲଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଭୁତ୍ତା ଦୋସକରା ହୋନ୍ତି, ତତିଯଂ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯୱତ୍ଥୁତ୍ତା ଅଭୁତ୍ତମ୍ପି ଦୋସକରନ୍ତି ଯୋଜନା।

‘‘ଭୁତ୍ତା ଦୋସକରା’’ତି ଇମିନା ପୁରିମକାଲିକଦ୍ୱଯଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା କାଲାତିକ୍କମନମତ୍ତେନ ଆପତ୍ତିଯା କାରଣଂ ନ ହୋତି, ଭୁତ୍ତମେୱ ହୋତି। ସତ୍ତାହକାଲିକଂ କାଲାତିକ୍କମେନ ଅପରିଭୁତ୍ତମ୍ପି ଆପତ୍ତିଯା କାରଣଂ ହୋତୀତି ଦୀପେତି। ତେସୁ ସତ୍ତାହକାଲିକେଯେୱ ୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅଭୁତ୍ତଂ ତତିଯମ୍ପି ଚା’’ତି। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ତୁ-ସଦ୍ଦତ୍ଥେ। ଯାୱଜୀୱିକଂ ପନ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିଯମାନଂ ଇତରକାଲିକସଂସଗ୍ଗଂ ୱିନା ଦୋସକରଂ ନ ହୋତୀତି ନ ଗହିତଂ।

୨୬୮୪। ଅମ୍ବାଦଯୋ ସଦ୍ଦା ରୁକ୍ଖାନଂ ନାମଭୂତା ତଂତଂଫଲେପି ୱତ୍ତମାନା ଇଧ ଉପଚାରୱସେନ ତଜ୍ଜେ ପାନକେ ୱୁତ୍ତା, ତେନେୱାହ ‘‘ପାନକଂ ମତ’’ନ୍ତି। ଚୋଚଂ ଅଟ୍ଠିକକଦଲିପାନଂ। ମୋଚଂ ଇତରକଦଲିପାନଂ। ମଧୂତି ମୁଦ୍ଦିକଫଲାନଂ ରସଂ। ମୁଦ୍ଦିକାତି ସୀତୋଦକେ ମଦ୍ଦିତାନଂ ମୁଦ୍ଦିକଫଲାନଂ ପାନଂ। ‘‘ସାଲୂକପାନନ୍ତି ରତ୍ତୁପ୍ପଲନୀଲୁପ୍ପଲାଦୀନଂ ସାଲୂକେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା କତପାନ’’ନ୍ତି ପାଠଇଯଂ, ଅଟ୍ଠକଥାଯ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୦) ଚ ସାଲୂକ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଦୀଘୱସେନ ସଂଯୋଗଦସ୍ସନତୋ ‘‘ସାଲୁ ଫାରୁସକଞ୍ଚା’’ତି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସୋ କତୋ।

ସାଲୂକଂ କୁମୁଦୁପ୍ପଲାନଂ ଫଲରସଂ। ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାୱଣ୍ଣନାଯଂ ପନ ‘‘ସାଲୂକପାନଂ ନାମ ରତ୍ତୁପ୍ପଲନୀଲୁପ୍ପଲାଦୀନଂ କିଞ୍ଜକ୍ଖରେଣୂହି କତପାନ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଫାରୁସକ’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଏକୋ ରୁକ୍ଖୋ’’ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସ ଫଲରସୋ ଫାରୁସକଂ ନାମ। ଏତେସଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ରସୋ ଉଦକସମ୍ଭିନ୍ନୋ ୱଟ୍ଟତି, ସୀତୁଦକେ ମଦ୍ଦିତୋ ପସନ୍ନୋ ନିକ୍କସଟୋୱ ୱଟ୍ଟତି, ଉଦକେନ ପନ ଅସମ୍ଭିନ୍ନୋ ରସୋ ଯାୱକାଲିକୋ।

୨୬୮୫।ଫଲନ୍ତି ଅମ୍ବାଦିଫଲଂ। ସୱତ୍ଥୁକପଟିଗ୍ଗହୋତି ପାନୱତ୍ଥୁକାନଂ ଫଲାନଂ ପଟିଗ୍ଗହୋ। ୱସତି ଏତ୍ଥ ପାନନ୍ତି ୱତ୍ଥୁ, ଫଲଂ, ୱତ୍ଥୁନା ସହ ୱଟ୍ଟତୀତି ସୱତ୍ଥୁକଂ, ପାନଂ, ସୱତ୍ଥୁକସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହୋ ସୱତ୍ଥୁକପଟିଗ୍ଗହୋ। ସୱତ୍ଥୁକସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହଂ ନାମ ୱତ୍ଥୁପଟିଗ୍ଗହଣମେୱାତି କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ପାନୱତ୍ଥୁକାନଂ ଫଲାନଂ ପଟିଗ୍ଗହୋ’’ତି।

୨୬୮୬। ‘‘ସୁକୋଟ୍ଟେତ୍ୱା’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନତ୍ତା ‘‘ଅମ୍ବପକ୍କ’’ନ୍ତି ଆମକମେୱ ଅମ୍ବଫଲଂ ୱୁଚ୍ଚତି । ଉଦକେତି ସୀତୋଦକେ। ପରିସ୍ସୱଂ ପରିସ୍ସାୱିତଂ। କତ୍ୱାତି ମଧୁଆଦୀହି ଅଭିସଙ୍ଖରିତ୍ୱା। ଯଥାହ – ‘‘ତଦହୁପଟିଗ୍ଗହିତେହି ମଧୁସକ୍କରକପ୍ପୂରାଦୀହି ଯୋଜେତ୍ୱା କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୦)। ପାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ‘‘ଏୱଂ କତଂ ପୁରେଭତ୍ତମେୱ କପ୍ପତି, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେହି କତଂ ଲଭିତ୍ୱା ପନ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସପରିଭୋଗେନାପି ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ନିରାମିସପରିଭୋଗେନ ଯାୱ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନା ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବପାନେସୂ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୋ।

୨୬୮୭।ସେସପାନକେସୁପୀତି ଜମ୍ବୁପାନକାଦୀସୁପି।

୨୬୮୮। ଉଚ୍ଛୁରସୋ ଅନ୍ତୋଗଧଓ୍ଭା ଇଧ ୱୁତ୍ତୋ, ନ ପନ ଯାମକାଲିକଓ୍ଭା, ସୋ ପନ ସଓ୍ଭାହକାଲିକୋଯେଓ୍ୱ।

୨୬୮୯।ମଧୁକସ୍ସ ରସନ୍ତି ମଧୁକପୁପ୍ଫସ୍ସ ରସଂ। ଏତ୍ଥ ମଧୁକପୁପ୍ଫରସୋ ଅଗ୍ଗିପାକୋ ଓ୍ୱା ହୋତୁ ଆଦିଚ୍ଚପାକୋ ଓ୍ୱା, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ନ ଓ୍ୱଟ୍ଟତି। ପୁରେଭତ୍ତମ୍ପି ଯଂ ପାନଂ ଗହେତ୍ୱା ମଜ୍ଜଂ କରୋନ୍ତି, ସୋ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନ ଓ୍ୱଟ୍ଟତି। ମଧୁକପୁପ୍ଫଂ ପନ ଅଲ୍ଲଂ ଓ୍ୱା ସୁକ୍ଖଂ ଓ୍ୱା ଭଜ୍ଜିତଂ ଓ୍ୱା ତେନ କତଫାଣିତଂ ଓ୍ୱା ଯତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମଜ୍ଜଂ ନ କରୋନ୍ତି, ତଂ ସଙ୍ଗଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ଓ୍ୱଟ୍ଟତି।

ପକ୍କଡାକରସନ୍ତି ପକ୍କସ୍ସ ଯାଓ୍ୱକାଲିକସ୍ସ ରସଂ। ସଙ୍ଗୋ ପଓ୍ଭରସୋ ଯାମକାଲିକୋ ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଯାଓ୍ୱକାଲିକପଓ୍ଭାନଞ୍ଚି ପୁରେଭତ୍ତଂଯେଓ୍ୱ ରସୋ କପ୍ପତୀ''ତି (ମହାଓ୍ୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୦) ଇମମେଓ୍ୱ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ।

୨୬୯୦। ସାନୁଲୋମାନଂ ସଓ୍ଭନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ଫଲଜଂ ରସଂ ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍ଗୋ ଫଲଜୋ ରସୋ ୱିକାଲେ ଯାମସଞ୍ଞିତେ ଅନୁଲୋମତୋ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତୋତି ଯୋଜନା।

୨୬୯୧। ଯାଓ୍ୱକାଲିକପଓ୍ଭାନଂ ସୀତୁଦକେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା କତୋ ରସୋପି ଅପକ୍କୋ, ଆଦିଚ୍ଚପାକୋପି ୱିକାଲେ ପନ ଓ୍ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬୯୨-୩। ସଓ୍ଭଧଞ୍ଞାନୁଲୋମାନି ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତାଲଞ୍ଚନାଠଇକେରଞ୍ଚା''ତିଆଦି। ଅପରଣ୍ଣଂ ମୁଗ୍ଗାଦି। ''ସଓ୍ଭଧଞ୍ଞାନୁଲୋମିକ''ନ୍ତି ଇମିନା ଏତେସଂ ରସୋ ଯାଓ୍ୱକାଲିକୋ ଯାମକାଲସଞ୍ଞାତେ ୱିକାଲେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ଓ୍ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତି।

୨୬୯୫। ଏଓ୍ୱମାଦୀନଂ ଖୁଦ୍ଦକାନଂ ଫଲାନଂ ରସୋ ପନ ଅଟ୍ଠପାନାନୁଲୋମଓ୍ଭା ଅନୁଲୋମିକେ ଯାମକାଲିକାନୁଲୋମିକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ କଥିତୋତି ଯୋଜନା।

୨୬୯୬।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସାନୁଲୋମସ୍ସ ଧଞ୍ଞସ୍ସ ଫଲଜଂ ରସଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଯାମକାଲିକୋ ଅଞ୍ଞୋ ଫଲରସୋ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା, ସଙ୍ଗୋ ଯାମକାଲିକୋଯେଓ୍ୱାତି ଦୀପେତି।

ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକକଥାଓ୍ୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

କଥିନକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୬୯୭।ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସାନଂ ପୁରିମିକାଯ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଯାୱ ମହାପୱାରଣା, ତାୱ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଂ ଅକତ୍ୱା ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏକସ୍ସ ୱା ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଚତୁନ୍ନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅତିରେକାନଂ ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଆନିସଂସାନଂ ୱକ୍ଖମାନାନଂ ଅନାମନ୍ତଚାରାଦୀନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଆନିସଂସାନଂ ପଟିଲାଭକାରଣା ମୁନିପୁଙ୍ଗୱୋ ସବ୍ବେସଂ ଅଗାରିକାଦିମୁନୀନଂ ସକଲଗୁଣଗଣେହି ଉତ୍ତମୋ ଭଗୱା କଥିନତ୍ଥାରଂ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୦୬) ଅବ୍ରୱି, କଥେସୀତି ଯୋଜନା।

ଏତ୍ଥାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ''କଥିନତ୍ଥାରଂ କେ ଲଭନ୍ତି, କେ ନ ଲଭନ୍ତୀତି? ଗଣନୱସେନ ତାୱ ପଚ୍ଛିମକୋଟିଯା ପଞ୍ଚ ଜନା ଲଭନ୍ତି, ଉଦ୍ଧଂ ସତସହସ୍ସମ୍ପି, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ହେଟ୍ଠା ନ ଲଭନ୍ତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୬) ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଅତ୍ଥାରକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିନଦୁସ୍ସଦାନକମ୍ମଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ''ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସୱସେନ ପୁରିମିକାଯ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପଠମପୱାରଣାଯ ପୱାରିତା ଲଭନ୍ତି, ଛିନ୍ନୱସ୍ସା ୱା ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଉପଗତା ୱା ନ ଲଭନ୍ତି। ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସାପି ନ ଲଭନ୍ତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୬) ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଆନିସଂସଲାଭଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ନ କମ୍ମଂ।

ଇଦାନି ତଦୁଭଯଂ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତି –

''ପୁରିମିକାଯ ଉପଗତାନଂ ପନ ସବ୍ବେ ଗଣପୂରକା ହୋନ୍ତି, ଆନିସଂସଂ ନ ଲଭନ୍ତି, ଆନିସଂସୋ ଇତରେସଂଯେୱ ହୋତି। ସଚେ ପୁରିମିକାଯ ଉପଗତା ଚତ୍ତାରୋ ୱା ହୋନ୍ତି, ତଯୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ଏକୋ ୱା, ଇତରେ ଗଣପୂରକେ କତ୍ୱା କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ। ଅଥ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ ଉପଗତା, ଏକୋ ପରିପୁଣ୍ଣୱସ୍ସୋ ସାମଣେରୋ, ସୋ ଚେ ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜତି, ଗଣପୂରକୋ ଚେୱ ହୋତି, ଆନିସଂସଞ୍ଚ ଲଭତି । ତଯୋ ଭିକ୍ଖୂ ଦ୍ୱେ ସାମଣେରା, ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ତଯୋ ସାମଣେରା, ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଚତ୍ତାରୋ ସାମଣେରାତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସଚେ ପୁରିମିକାଯ ଉପଗତା କଥିନତ୍ଥାରକୁସଲା ନ ହୋନ୍ତି, ଅତ୍ଥାରକୁସଲା ଖନ୍ଧକଭାଣକତ୍ଥେରା ପରିଯେସିତ୍ୱା ଆନେତବ୍ବା, କମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେତ୍ୱା କଥିନଂ ଅତ୍ଥରାପେତ୍ୱା ଦାନଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଗମିସ୍ସନ୍ତି, ଆନିସଂସୋ ପନ ଇତରେସଂଯେୱ ହୋତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୬)।

କଥିନଂ କେନ ଦିନ୍ନଂ ୱଟ୍ଟତୀତି? ଯେନ କେନଚି ଦେୱେନ ୱା ମନୁସ୍ସେନ ୱା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱା ସହଧମ୍ମିକାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଦିନ୍ନଂ ୱଟ୍ଟତି। କଥିନଦାଯକସ୍ସ ୱତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି, ସଚେ ସୋ ତଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ପୁଚ୍ଛତି ''ଭନ୍ତେ, କଥଂ କଥିନଂ ଦାତବ୍ବ''ନ୍ତି, ତସ୍ସ ଏୱଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ''ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରପ୍ପହୋନକଂ ସୂରିଯୁଗ୍ଗମନସମଯେ ୱତ୍ଥଂ 'କଥିନଚୀୱରଂ ଦେମା'ତି ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ସ ପରିକମ୍ମତ୍ଥଂ ଏତ୍ତକା ନାମ ସୂଚିଯୋ, ଏତ୍ତକଂ ସୁତ୍ତଂ, ଏତ୍ତକଂ ରଜନଂ, ପରିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତାନଂ ଏତ୍ତକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଯାଗୁଭତ୍ତଞ୍ଚ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି।

କଥିନତ୍ଥାରକେନାପି ଧମ୍ମେନ ସମେନ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରନ୍ତେନ ୱତ୍ତଂ ଜାନିତବ୍ବଂ। ତନ୍ତୱାଯଗେହତୋ ହି ଆଭତସନ୍ତାନେନେୱ ଖଲିମକ୍ଖିତସାଟକୋପି ନ ୱଟ୍ଟତି, ମଲୀନସାଟକୋପି ନ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ମା କଥିନତ୍ଥାରସାଟକଂ ଲଭିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ସୂଚିଆଦୀନି ଚୀୱରକମ୍ମୂପକରଣାନି ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ବହୂହି ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ତଦହେୱ ସିବ୍ବିତ୍ୱା ନିଟ୍ଠିତସୂଚିକମ୍ମଂ ରଜିତ୍ୱା କପ୍ପବିନ୍ଦୁଂ ଦତ୍ୱା କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ। ସଚେ ତସ୍ମିଂ ଅନତ୍ଥତେଯେୱ ଅଞ୍ଞୋ କଥିନସାଟକଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବକଂ ଆହରତି, ଅଞ୍ଞାନି ଚ ବହୂନି କଥିନାନିସଂସୱତ୍ଥାନି ଦେତି, ଯୋ ଆନିସଂସଂ ବହୁଂ ଦେତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତକେନେୱ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ। ଇତରୋ ଯଥା ତଥା ଓୱଦିତ୍ୱା ସଞ୍ଞାପେତବ୍ବୋ।

କଥିନଂ ପନ କେନ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ? ଯସ୍ସ ସଙ୍ଘୋ କଥିନଚୀୱରଂ ଦେତି। ସଙ୍ଘେନ ପନ କସ୍ସ ଦାତବ୍ବଂ? ଯୋ ଜିଣ୍ଣଚୀୱରୋ ହୋତି। ସଚେ ବହୂ ଜିଣ୍ଣଚୀୱରା ହୋନ୍ତି, ୱୁଡ୍ଢସ୍ସ ଦାତବ୍ବଂ। ୱୁଡ୍ଢେସୁପି ଯୋ ମହାପରିୱାରୋ ତଦହେୱ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ଥରିତୁଂ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ସ ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେ ୱୁଡ୍ଢୋ ନ ସକ୍କୋତି, ନୱକତରୋ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ସ ଦାତବ୍ବଂ। ଅପି ଚ ସଙ୍ଘେନ ମହାଥେରସ୍ସ ସଙ୍ଗହଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ମା ''ତୁମ୍ହେ, ଭନ୍ତେ, ଗଣ୍ହଥ, ମଯଂ କତ୍ୱା ଦସ୍ସାମା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ତୀସୁ ଚୀୱରେସୁ ଯଂ ଜିଣ୍ଣଂ ହୋତି, ତଦତ୍ଥାଯ ଦାତବ୍ବଂ। ପକତିଯା ଦୁପଟ୍ଟଚୀୱରସ୍ସ ଦୁପଟ୍ଟତ୍ଥାଯେୱ ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେପିସ୍ସ ଏକପଟ୍ଟଚୀୱରଂ ଘନଂ ହୋତି, କଥିନସାଟକୋ ଚ ପେଲୱୋ, ସାରୁପ୍ପତ୍ଥାଯ ଦୁପଟ୍ଟପ୍ପହୋନକମେୱ ଦାତବ୍ବଂ। ''ଅହଂ ଅଲଭନ୍ତୋ ଏକପଟ୍ଟଂ ପାରୁପାମୀ''ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସାପି ଦୁପଟ୍ଟଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯୋ ପନ ଲୋଭପକତିକୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ନ ଦାତବ୍ବଂ। ତେନାପି କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ''ପଚ୍ଛା ୱିସିବ୍ବିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଚୀୱରାନି କରିସ୍ସାମୀ''ତି ନ ଗହେତବ୍ବଂ।

ଯସ୍ସ ପନ ଦିୟ୍ୟତି, ତସ୍ସ –

‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇଦଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିନଦୁସ୍ସଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଇମଂ କଥିନଦୁସ୍ସଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦଦେୟ୍ୟ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତୁଂ, ଏସା ଞତ୍ତି।

‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇଦଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିନଦୁସ୍ସଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ସଙ୍ଘୋ ଇମଂ କଥିନଦୁସ୍ସଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦେତି କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତୁଂ, ଯସ୍ସାୟସ୍ମତୋ ଖମତି ଇମସ୍ସ କଥିନଦୁସ୍ସସ୍ସ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦାନଂ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତୁଂ, ସୋ ତୁଣ୍ହସ୍ସ, ଯସ୍ସ ନକ୍ଖମତି, ସୋ ଭାସେୟ୍ୟ।

‘‘ଦିନ୍ନଂ ଇଦଂ ସଙ୍ଘେନ କଥିନଦୁସ୍ସଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତୁଂ, ଖମତି ସଙ୍ଘସ୍ସ, ତସ୍ମା ତୁଣ୍ହୀ, ଏୱମେତଂ ଧାରୟାମୀ’’ତି (ମହାୱ। ୩୦୭) –

ଏୱଂ ଞତ୍ତିଦୁତିୟାୟ କମ୍ମୱାଚାୟ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଏୱଂ ଦିନ୍ନଂ।

୨୬୯୮-୯। ନ ଉଲ୍ଲିଖିତମତ୍ତାଦି-ଚତୁୱୀସତିୱଜ୍ଜିତନ୍ତି ପାଠଇୟଂ ଆଗତେହି ‘‘ନ ଉଲ୍ଲିଖିତମତ୍ତେନ ଅତ୍ଥତଂ ହୋତି କଥିନ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୦୮) ଉଲ୍ଲିଖିତମତ୍ତାଦୀହି ଚତୁୱୀସତିୟା ଆକାରେହି ୱଜ୍ଜିତଂ। ଚୀୱରନ୍ତି ‘‘ଅହତେନ ଅତ୍ଥତଂ ହୋତି କଥିନ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୦୯) ପାଠଇୟଂ ଆଗତାନଂ ସୋଳସନ୍ନଂ ଆକାରାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଯୁତ୍ତଂ କତପରିୟୋସିତଂ ଦିନ୍ନଂ କପ୍ପବିନ୍ଦୁଂ ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଚୀୱରଂ। ତେ ପନ ଚତୁୱୀସତି ଆକାରା, ସୋଳସାକାରା ଚ ପାଠଇତୋ (ମହାୱ। ୩୦୮), ଅଟ୍ଠକଥାତୋ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୮) ଚ ଗହେତବ୍ବା। ଗନ୍ଥଗାରୱପରିହାରତ୍ଥମିଧ ନ ୱୁତ୍ତା।

ଭିକ୍ଖୁନା ୱକ୍ଖମାନେ ଅଟ୍ଠଧମ୍ମେ ଜାନନ୍ତେନ ଅତ୍ଥରକେନ ଆଦାୟ ଗହେତ୍ୱା ପୁରାଣକଂ ଅତ୍ତନା ପରିଭୁଞ୍ଜିୟମାନଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଚୀୱରେନ ଏକନାମକଂ ପୁରାଣଚୀୱରଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ନୱଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ ଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପୁରାଣପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟଚୀୱରସ୍ସ ନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱାୱ ତଂ ଅନ୍ତରୱାସକଂ ଚେ, ‘‘ଇମିନା ଅନ୍ତରୱାସକେନ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରାମି’’ଇତି ୱଚସା ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ସଚେ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗୋ ହୋତି, ‘‘ଇମିନା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେନ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରାମି’’, ସଚେ ସଙ୍ଘାଟି ହୋତି, ‘‘ଇମାୟ ସଙ୍ଘାଟିୟା କଥିନଂ ଅତ୍ଥରାମୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୨୭୦୦-୧। ଇଚ୍ଚେୱଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱୁତ୍ତେ କଥିନଂ ଅତ୍ଥତଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ତେନ ପନ ଭିକ୍ଖୁନା ନୱକେନ କଥିନଚୀୱରଂ ଆଦାୟ ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମ୍ମ ‘‘ଅତ୍ଥତଂ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିନଂ, ଧମ୍ମିକୋ କଥିନତ୍ଥାରୋ, ଅନୁମୋଦଥ’’ଇତି ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୭୦୨। ଅନୁମୋଦକେସୁ ଚ ଥେରେହି ‘‘ଅତ୍ଥତଂ, ଆୱୁସୋ, ସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିନଂ, ଧମ୍ମିକୋ କଥିନତ୍ଥାରୋ, ଅନୁମୋଦାମା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ନୱେନ ପନ ‘‘ଅତ୍ଥତଂ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିନଂ, ଧମ୍ମିକୋ କଥିନତ୍ଥାରୋ, ଅନୁମୋଦାମୀ’’ତି ଇତି ପୁନ ଈରୟେ କଥେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ଗାଥାୟ ପନ ଅନୁମୋଦନପାଠସ୍ସ ଅତ୍ଥଦସ୍ସନମୁଖେନ ‘‘ସୁଅତ୍ଥତଂ ତୟା ଭନ୍ତେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ନ ପାଠକ୍କମଦସ୍ସନୱସେନାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଅତ୍ଥାରକେସୁ ଚ ଅନୁମୋଦକେସୁ ଚ ନୱେହି ୱୁଡ୍ଢାନଂ ୱଚନକ୍କମୋ ୱୁତ୍ତୋ, ୱୁଡ୍ଢେହି ନୱାନଂ ୱଚନକ୍କମୋ ପନ ତଦନୁସାରେନ ଯଥାରହଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ଗାଥାସୁ ନ ୱୁତ୍ତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥାରକେନ ଥେରେନ ୱା ନୱେନ ୱା ଗଣପୁଗ୍ଗଲାନଂ ୱଚନକ୍କମୋ ଚ ଗଣପୁଗ୍ଗଲେହି ଅତ୍ଥାରକସ୍ସ ୱଚନକ୍କମୋ ଚ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଯଥାରହଂ ଯୋଜେତୁଂ ସକ୍କାତି ନ ୱୁତ୍ତୋ।

ଏୱଂ ଅତ୍ଥତେ ପନ କଥିନେ ସଚେ କଥିନଚୀୱରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଆଭତଂ ଆନିସଂସଂ ଦାୟକା ‘‘ଯେନ ଅମ୍ହାକଂ କଥିନଂ ଗହିତଂ, ତସ୍ସେୱ ଚ ଦେମା’’ତି ଦେନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଅନିସ୍ସରୋ। ଅଥ ଅୱିଚାରେତ୍ୱାୱ ଦତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଇସ୍ସରୋ। ତସ୍ମା ସଚେ କଥିନତ୍ଥାରକସ୍ସ ସେସଚୀୱରାନିପି ଦୁବ୍ବଲାନି ହୋନ୍ତି, ସଙ୍ଘେନ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ତେସମ୍ପି ଅତ୍ଥାୟ ୱତ୍ଥାନି ଦାତବ୍ବାନି, କମ୍ମୱାଚାୟ ପନ ଏକାୟେୱ ୱଟ୍ଟତି। ଅୱସେସେ କଥିନାନିସଂସେ ବଲୱୱତ୍ଥାନି ୱସ୍ସାୱାସିକଠିତିକାୟ ଦାତବ୍ବାନି, ଠିତିକାୟ ଅଭାୱେ ଥେରାସନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଦାତବ୍ବାନି, ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ନ ଭାଜେତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ଏକସୀମାୟ ବହୂ ୱିହାରା ହୋନ୍ତି, ସବ୍ବେ ଭିକ୍ଖୂ ସନ୍ନିପାତେତ୍ୱା ଏକତ୍ଥ କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବଂ, ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଅତ୍ଥରିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୨୭୦୩।‘‘କଥିନସ୍ସ ଚ କିଂ ମୂଲ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ସୟମେୱ ୱିୱରିସ୍ସତି।

୨୬୦୬। ଅଟ୍ଠଧମ୍ମୁଦ୍ଦେସଗାଥାଯ ପୁଚ୍ଛକିଚ୍ଚଂ ପୁଚ୍ଛ-ୱଚନେନେୱ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ୱୁତ୍ତଂ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି "ପୁଚ୍ଛକିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ"ତି। "ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାର"ଇତି ୱତ୍ତବ୍ବେ "ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧର"ଇତି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସୋ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି "ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୋ"ତି। ଅଧିଟ୍ଠହନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ। ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୋ ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାଧିଟ୍ଠାନା। ଇତରୀତରଯୋଗେନ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସୋ। ଅତ୍ଥାରୋତି ଏତ୍ଥ "କଥିନତ୍ଥାରୋ"ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି।

"ମାତିକା"ତି ଇମିନା "ଅଟ୍ଠ କଥିନୁବ୍ଭାରମାତିକା"ତି ପକରଣତୋ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ଯଥାହ – "ଅଟ୍ଠିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତିକା କଥିନସ୍ସ ଉବ୍ଭାରାଯା"ତି (ମହାୱ। ୩୧୦)। ମାତିକାତି ମାତରୋ ଜନେତ୍ତିଯୋ, କଥିନୁବ୍ଭାରଂ ଏତା ଅଟ୍ଠ ଜନେନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଦ୍ଧାରୋତି କଥିନସ୍ସ ଉଦ୍ଧାରୋ। ଆନିସଂସାତି ଏତ୍ଥ "କଥିନସ୍ସା"ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। କଥିନସ୍ସ ଆନିସଂସାତି ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମାତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ "ଅତ୍ଥତକଥିନାନଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ କପ୍ପିସ୍ସନ୍ତୀ"ତିଆଦି (ମହାୱ। ୩୦୬)। "ଆନିସଂସେନା"ତିପି ପାଠୋ। ଆନିସଂସେନ ସହ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମାତି ଯୋଜନା।

୨୬୦୭। "ନ ଉଲ୍ଲିଖିତମତ୍ତାଦି-ଚତୁୱୀସତିୱଜ୍ଜିତ"ନ୍ତିଆଦିନା କଥିନଂ ଅତ୍ଥରିତୁଂ କତପରିଯୋସିତଂ ଚୀୱରଂ ଚେ ଲଦ୍ଧଂ, ତତ୍ଥ ପଟିପଜ୍ଜନୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସଚେ ଅକତସିବ୍ବନାଦିକମ୍ମଂ ୱତ୍ଥମେୱ ଲଦ୍ଧଂ, ତତ୍ଥ ପଟିପଜ୍ଜନୱିଧିଂ ପୁଚ୍ଛକିଚ୍ଚୱସେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଧୋୱନ"ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଧୋୱନନ୍ତି କଥିନଦୁସ୍ସସ୍ସ ସେତଭାୱକରଣଂ। ୱିଚାରୋତି "ପଞ୍ଚକଂ ୱା ସତ୍ତକଂ ୱା ନୱକଂ ୱା ଏକାଦସକଂ ୱା ହୋତୂ"ତି ୱିଚାରଣଂ। ଛେଦନନ୍ତି ଯଥାୱିଚାରିତସ୍ସ ୱତ୍ଥସ୍ସ ଛେଦନଂ। ବନ୍ଧନନ୍ତି ମୋଘସୁତ୍ତକାରୋପନଂ। ସିବ୍ବନନ୍ତି ସବ୍ବସୂଚିକମ୍ମଂ। ରଜନନ୍ତି ରଜନକମ୍ମଂ। କପ୍ପନ୍ତି କପ୍ପବିନ୍ଦୁଦାନଂ। "ପୁଚ୍ଛକିଚ୍ଚ"ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି ଇଦଂ ସବ୍ବଂ କଥିନତ୍ଥାରସ୍ସ ପଠମମେୱ କତ୍ତବ୍ବତ୍ତା।

୨୬୦୮।ଅନ୍ତରୱାସକୋତି ଏତ୍ଥ ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ସଙ୍ଘାଟି, ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗୋ, ଅଥୋ ଅନ୍ତରୱାସକୋତି ଏସମେୱ ତୁ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୋପି ଅଧିଟ୍ଠାନମ୍ପି ଅତ୍ଥାରୋପି ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା।

୨୬୦୯। ଅଟ୍ଠମାତିକା (ମହାୱ। ୩୧୦-୩୧୧; ପରି। ୪୧୫; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୦-୩୧୧) ଦସ୍ସେତୁମାହ "ପକ୍କମନଞ୍ଚା"ତିଆଦି। ପକ୍କମନଂ ଅନ୍ତୋ ଏତସ୍ସାତି ପକ୍କମନନ୍ତିକାତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ "ପକ୍କମନ"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଅଟ୍ଠିମାତି ଏତ୍ଥ "ମାତିକା"ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ଇମା ଅଟ୍ଠ ମାତିକାତି ଯୋଜନା।

୨୬୧୦। ଉଦ୍ଦେସାନୁକ୍କମେନ ନିଦ୍ଦିସିତୁମାହ "କତଚୀୱରମାଦାଯା"ତିଆଦି। "କତଚୀୱରମାଦାଯା"ତି ଇମିନା ଚୀୱରପଲିବୋଧୁପଚ୍ଛେଦୋ ଦସ୍ସିତୋ। "ଆୱାସେ ନିରପେକ୍ଖକୋ"ତି ଇମିନା ଦୁତିଯୋ ଆୱାସପଲିବୋଧୁପଚ୍ଛେଦୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଏତ୍ଥ ସବ୍ବୱାକ୍ୟେସୁ "ଅତ୍ଥତକଥିନୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଚେ ପକ୍କମତୀ"ତି ସେସୋ। ଅତିକ୍କନ୍ତାଯ ସୀମାଯାତି ୱିହାରସୀମାଯ ଅତିକ୍କନ୍ତାଯ। ହୋତି ପକ୍କମନନ୍ତିକାତି ଏତ୍ଥ "ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ"ତି ସେସୋ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପକ୍କମନନ୍ତିକା ନାମ ମାତିକା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୧୧-୨।ଆନିସଂସଂ ନାମ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସେନ ଲଦ୍ଧଂ ଅକତସୂଚିକମ୍ମୱତ୍ଥଂ। ତେନେୱ ୱକ୍ଖତି "କରୋତୀ"ତିଆଦି। "ୱିହାରେ ଅନପେକ୍ଖକୋ"ତି ଇମିନା ଏତ୍ଥ ପଠମଂ ଆୱାସପଲିବୋଧୁପଚ୍ଛେଦୋ ଦସ୍ସିତୋ। ସୁଖୱିହରଣଂ ପଯୋଜନମସ୍ସାତି ସୁଖୱିହାରିକୋ, ୱିହାରୋତି। ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ୱିହରନ୍ତୋୱ ତଂ ଚୀୱରଂ ଯଦି କରୋତି, ତସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ ନିଟ୍ଠିତେ ନିଟ୍ଠାନନ୍ତା ନିଟ୍ଠାନନ୍ତିକାତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା। "ନିଟ୍ଠିତେଚୀୱରେ"ତି ଇମିନା ଚୀୱରପଲିବୋଧୁପଚ୍ଛେଦୋ ଦସ୍ସିତୋ।

୨୬୧୩।ତମସ୍ସମନ୍ତି ତଂ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସାୱାସଂ। ଧୁରନିକ୍ଖେପେତି ଉଭଯଧୁରନିକ୍ଖେପୱସେନ ଚିତ୍ତପ୍ପୱତ୍ତକ୍ଖଣେ। ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଧୁରନିକ୍ଖେପୋ। ଏତ୍ଥ ପଲିବୋଧଦ୍ୱଯସ୍ସ ଏକକ୍ଖଣେଯେୱ ଉପଚ୍ଛେଦୋ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତୋ "ସନ୍ନିଟ୍ଠାନନ୍ତିକେ ଦ୍ୱେପି ପଲିବୋଧା 'ନେୱିମଂ ଚୀୱରଂ କାରେସ୍ସଂ, ନ ପଚ୍ଚେସ୍ସ'ନ୍ତି ଚିନ୍ତିତମତ୍ତେଯେୱ ଏକତୋ ଛିଜ୍ଜନ୍ତୀ"ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୧)।

୨୬୧୪।କଥିନଚ୍ଛାଦନନ୍ତି କଥିନାନିସଂସଂ ଚୀୱରୱତ୍ଥୁଂ। ନ ପଚ୍ଚେସ୍ସନ୍ତି ନ ପଚ୍ଚାଗମିସ୍ସାମି। କରୋନ୍ତସ୍ସେୱାତି ଏତ୍ଥ "ଚୀୱର"ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। "କଥିନଚ୍ଛାଦନ"ନ୍ତି ଇଦଂ ୱା ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଅନାଦରେ ସାମିୱଚନଂ। ନଟ୍ଠନ୍ତି ଚୋରେହି ହଟତ୍ତା ୱା ଉପଚିକାଦୀହି ଖାଦିତତ୍ତା ୱା ନଟ୍ଠଂ। ଦଡ୍ଢଂ ୱାତି ଅଗ୍ଗିନା ଦଡ୍ଢଂ ୱା। ନାସନନ୍ତିକାତି ଏୱଂ ଚୀୱରସ୍ସ ନାସନନ୍ତେ ଲବ୍ଭମାନା ଅଯଂ ମାତିକା ନାସନନ୍ତିକା ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ "ନ ପଚ୍ଚେସ୍ସ"ନ୍ତି ଇମିନା ପଠମଂ ଆୱାସପଲିବୋଧୁପଚ୍ଛେଦୋ ଦସ୍ସିତୋ। "କରୋନ୍ତସ୍ସେୱା"ତି ଇମିନା ଦୁତିଯଂ ଚୀୱରପଲିବୋଧୁପଚ୍ଛେଦୋ ଦସ୍ସିତୋ।

୨୬୧୫।ଲଦ୍ଧାନିସଂସୋତି ଲଦ୍ଧକଥିନାନିସଂସଚୀୱରୋ। ଆନିସଂସେ ଚୀୱରେ ସାପେକ୍ଖୋ ଅପେକ୍ଖୱା ବହିସୀମଗତୋ ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥସୀମାଯ ବହିସୀମଗତୋ ତଂ ଚୀୱରଂ କରୋତି, ସୋ କତଚୀୱରୋ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରଂ ଅନ୍ତରା ଉବ୍ଭାରଂ ସୁଣାତି ଚେ, ସୱନନ୍ତିକା ନାମ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

‘‘ବହିସୀମଗତୋ’’ତିଆଦିନା ଦୁତିୟପଲିବୋଧିପଚ୍ଛେଦୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଏତ୍ଥ ‘‘କତଚୀୱରୋ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚୀୱରପଲିବୋଧିପଚ୍ଛେଦୋ ପଠମଂ ହୋତି, ଇତରୋ ପନ ‘‘ସହ ସୱନେନ ଆୱାସପଲିବୋଧୋ ଛିଜ୍ଜତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୧) ଅଟ୍ଠକଥାୟ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପଚ୍ଛା ହୋତି।

୨୭୧୬-୭। ଚୀୱରାସାୟ ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠୋ ଆୱାସତୋ ପକ୍କନ୍ତୋ ‘‘ତୁୟ୍ହଂ ଚୀୱରଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି କେନଚି ୱୁତ୍ତୋ ବହିସୀମଗତୋ ପନ ସୱତି, ପୁନ ‘‘ତୱ ଚୀୱରଂ ଦାତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ ଆସାୟ ଛିନ୍ନମତ୍ତାୟ ଚୀୱରେ ପଚ୍ଚାସାୟ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନମତ୍ତାୟ ଆସାୱଚ୍ଛେଦିକା ନାମ ମାତିକାତି ମତା ଞାତାତି ଯୋଜନା। ଆସାୱଚ୍ଛାଦିକେ କଥିନୁବ୍ଭାରେ ଆୱାସପଲିବୋଧୋ ପଠମଂ ଛିଜ୍ଜତି, ଚୀୱରାସାୟ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନାୟ ଚୀୱରପଲିବୋଧୋ ଛିଜ୍ଜତି।

୨୭୧୮-୨୦। ଯୋ ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠୱିହାରମ୍ହା ଅଞ୍ଞଂ ୱିହାରଂ ଗତୋ ହୋତି, ସୋ ଆଗଚ୍ଛଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ ଅତିକ୍କମେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ସୋ କଥିନୁଦ୍ଧାରୋ ସୀମାତିକ୍କନ୍ତିକୋ ମତୋତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ସୀମାତିକ୍କନ୍ତିକେ କଥିନୁବ୍ଭାରେ ଚୀୱରପଲିବୋଧୋ ପଠମଂ ଛିଜ୍ଜତି, ତସ୍ସ ବହିସୀମେ ଆୱାସପଲିବୋଧୋ ଛିଜ୍ଜତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ସୀମାତିକ୍କନ୍ତିକୋ ନାମ ଚୀୱରକାଲସୀମାତିକ୍କନ୍ତିକୋ’’ତି କେନଚି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ବହିସୀମାୟଂ ଚୀୱରକାଲସମୟସ୍ସ ଅତିକ୍କନ୍ତତ୍ତା ସୀମାତିକ୍କନ୍ତିକୋ’’ତି (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ମହାୱ। ୩୧୧) ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଆଗଚ୍ଛଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ, ତଦୁଦ୍ଧାରମତିକ୍କମେ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପନ ସଙ୍ଘେନ କରିୟମାନଂ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱିହାରସୀମଂ ଅସମ୍ପତ୍ତେୟେୱ କଥିନୁବ୍ଭାରସ୍ସ ଜାତତ୍ତା ତଂ ନ ସମ୍ଭୁଣେୟ୍ୟ, ତସ୍ସେୱଂ ସୀମମତିକ୍କନ୍ତସ୍ସେୱ ସତୋ ପୁନ ଆଗଚ୍ଛତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଜାତୋ କଥିନୁବ୍ଭାରୋ ସୀମାତିକ୍କନ୍ତିକୋତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି।

କଥିନାନିସଂସଚୀୱରଂ ଆଦାୟ ସଚେ ଆୱାସେ ସାପେକ୍ଖୋୱ ଗତୋ ହୋତି, ପୁନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ କଥିନସ୍ସ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରମେୱ ସମ୍ଭୁଣାତି ଚେ ଯଦି ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ସୋ କଥିନୁଦ୍ଧାରୋ ହୋତି, ସୋ ‘‘ସହୁବ୍ଭାରୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା। ସହୁବ୍ଭାରେ ଦ୍ୱେ ପଲିବୋଧା ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଛିଜ୍ଜନ୍ତି।

୨୭୨୧। ‘‘ସୀମାତିକ୍କନ୍ତିକେନା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ‘‘ସୀମତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପକ୍କମନଞ୍ଚ ନିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ସନିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ସୀମତୋ ସୀମାତିକ୍କନ୍ତିକେନ ସହ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ କଥିନୁବ୍ଭାରା ପୁଗ୍ଗଲାଧୀନା ପୁଗ୍ଗଲାୟତ୍ତା ସହୁବ୍ଭାରସଙ୍ଖାତୋ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରୋ ସଙ୍ଘାଧୀନୋତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରୋ’’ତି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସତ୍ତଂ।

୨୭୨୨।ନାସନନ୍ତି ନାସନନ୍ତିକୋ। ସୱନନ୍ତି ସୱନନ୍ତିକୋ। ଆସାୱଚ୍ଛେଦିକାପି ଚାତି ତୟୋପି କଥିନୁବ୍ଭାରା। ନ ତୁ ସଙ୍ଘା ନ ଭିକ୍ଖୁତୋତି ସଙ୍ଘତୋପି ନ ହୋନ୍ତି, ପୁଗ୍ଗଲତୋପି ନ ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଚୀୱରସ୍ସ ୱିନାସୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚୀୱରସାମିକସ୍ସ ୱା ପୟୋଗେନ ନ ଜାତୋତି ନାସନକୋ ତାୱ କଥିନୁବ୍ଭାରୋ ଉଭତୋପି ନ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତୋ। ସୱନଞ୍ଚ ଉଭୟେସଂ ପୟୋଗତୋ ନ ଜାତନ୍ତି ତଥା ୱୁତ୍ତଂ। ତଥା ଆସାୱଚ୍ଛେଦିକାପି।

୨୭୨୩। ଆୱାସୋୟେୱ ପଲିବୋଧୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ପଲିବୋଧୋ ଚ ଚୀୱରେତି ଏତ୍ଥ ଚୀୱରେତି ଭେଦୱଚନିଚ୍ଛାୟ ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ, ଚୀୱରନିମିତ୍ତପଲିବୋଧୋତି ଅତ୍ଥୋ, ଚୀୱରସଙ୍ଖାତୋ ପଲିବୋଧୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଚ୍ଚାଦିଗୁଣୟୁତ୍ତଂ ମୁସାୱାଦାଦିଦୋସୱିମୁତ୍ତଂ ଅତ୍ଥଂ ୱଦତି ସୀଲେନାତି ଯୁତ୍ତମୁତ୍ତତ୍ଥୱାଦୀ, ତେନ।

୨୭୨୪।ଅଟ୍ଠନ୍ନଂମାତିକାନନ୍ତି ବହିସୀମଗତାନଂ ୱସେନ ୱୁତ୍ତା ପକ୍କମନନ୍ତିକାଦୟୋ ସତ୍ତ ମାତିକା, ବହିସୀମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରଂ ସମ୍ଭୁଣନ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ୱୁତ୍ତୋ ସହୁବ୍ଭାରୋତି ଇମାସଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ମାତିକାନଂ ୱସେନ ଚ। ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରତୋପି ୱାତି ବହିସୀମଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ୱସିତ୍ୱା କଥିନୁବ୍ଭାରକମ୍ମେନ ଉବ୍ଭାରକଥିନାନଂ ୱସେନ ଲବ୍ଭନତୋ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରତୋ ଚାତି ମହେସିନା କଥିନସ୍ସ ଦୁୱେ ଉବ୍ଭାରାପି ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା। ବହିସୀମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆଗତସ୍ସ ୱସେନ ସହୁବ୍ଭାରୋ, ବହିସୀମଂ ଆଗତାନଂ ୱସେନ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରୋତି ଏକୋୟେୱ ଉବ୍ଭାରୋ ଦ୍ୱିଧା ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ମା ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରଂ ୱିସୁଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠେୱ ମାତିକା ପାଠିୟଂ (ମହାୱ। ୩୧୦) ୱିଭତ୍ତାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୨୭୨୫। ଅନାମନ୍ତଚାରୋ ଉତ୍ତରପଦଲୋପୱସେନ ‘‘ଅନାମନ୍ତା’’ ଇତି ୱୁତ୍ତୋ। ଯାୱ କଥିନଂ ନ ଉଦ୍ଧରୀୟତି, ତାୱ ଅନାମନ୍ତେତ୍ୱା ଚରଣଂ କପ୍ପିସ୍ସତି, ଚାରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେନ ଅନାପତ୍ତି ଭୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅସମାଦାନଚାରୋ ‘‘ଅସମାଦାନ’’ନ୍ତି ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ୱୁତ୍ତୋ। ଅସମାଦାନଚାରୋତି ତିଚୀୱରଂ ଅସମାଦାୟ ଚରଣଂ, ଚୀୱରୱିପ୍ପୱାସୋ କପ୍ପିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ଗଣତୋ’’ତି ଇମିନା ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ଗଣଭୋଜନଂ ଦସ୍ସିତଂ। ଗଣଭୋଜନମ୍ପି କପ୍ପିସ୍ସତି, ତଂ ସରୂପତୋ ପାଚିତ୍ତିଯକଣ୍ଡେ ଵୁତ୍ତଂ।

‘‘ଯାଵଦତ୍ଥିକ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଯାଵଦତ୍ଥଚୀଵରଂ ଵୁତ୍ତଂ। ଯାଵଦତ୍ଥଚୀଵରନ୍ତି ଯାଵତକେନ ଚୀଵରେନ ଅତ୍ଥୋ, ତାଵତକଂ ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଵିକପ୍ପିତଂ କପ୍ପିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ତତ୍ଥ ଯୋ ଚୀଵରୁପ୍ପାଦୋ’’ତି ଇମିନା ‘‘ଯୋ ଚ ତତ୍ଥ ଚୀଵରୁପ୍ପାଦୋ’’ତି (ମହାଵ। ୩୦୬) ଵୁତ୍ତୋ ଆନିସଂସୋ ଦସ୍ସିତୋ। ଯୋ ଚ ତତ୍ଥ ଚୀଵରୁପ୍ପାଦୋତି ତତ୍ଥ କଥିନତ୍ଥତସୀମାଯଂ ମତକଚୀଵରଂ ଵା ହୋତୁ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ଵା ସଙ୍ଘିକେନ ତତ୍ରୁପ୍ପାଦେନ ଆଭତଂ ଵା, ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ଯଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଚୀଵରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ତେସଂ ଭଵିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମେ ପଞ୍ଚ କଥିନାନିସଂସା ଚ ଵୁତ୍ତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

କଥିନକ୍ଖନ୍ଧକକଥାଵଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୭୨୬-୭। ଚୀୱରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଏତାସୂତି ‘‘ଉପ୍ପାଦା’’ତି ଜନିକାୱ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଚୀୱରୱତ୍ଥପରିଲାଭକ୍ଖେତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ – ‘‘ଯଥାୱୁତ୍ତାନଂ ଚୀୱରାନଂ ପଟିଲାଭାଯ ଖେତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅଟ୍ଠମା ଭିକ୍ଖୱେ ମାତିକାତିଆଦିମାହା’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୯)। ଚୀୱରମାତିକାତି ଚୀୱରୁପ୍ପାଦହେତୁଭୂତମାତରୋ। ତେନାହ କଥିନକ୍ଖନ୍ଧକୱଣ୍ଣନାଯଂ ‘‘ମାତିକାତି ମାତରୋ, ଜନେତ୍ତିଯୋତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୦)। ମାତିକାତି ଚେତ୍ଥ ଚୀୱରଦାନମଧିପ୍ପେତଂ। ଯଥାହ ‘‘ସୀମାଯ ଦାନଂ ଏକା ମାତିକା, କତିକାଯ ଦାନଂ ଦୁତିଯା’’ତିଆଦି। ସୀମାଯ ଦେତି, କତିକାଯ ଦେତି, ଭିକ୍ଖାପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଦେତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେତି, ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ଦେତି, ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେତି, ଆଦିସ୍ସ ଦେତି, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଦେତି। ‘‘ଇମା ପନ ଅଟ୍ଠ ମାତିକା’’ତି ୱୁତ୍ତମେୱ ନିଗମନୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ।

୨୭୨୮।ତତ୍ଥାତି ତାସୁ ଅଟ୍ଠମାତିକାସୁ। ସୀମାଯ ଦେତୀତି ‘‘ସୀମାଯ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଏୱଂ ସୀମଂ ପରାମସିତ୍ୱା ଦେନ୍ତୋ ସୀମାଯ ଦେତି, ଏୱଂ ଦିନ୍ନଂ ଅନ୍ତୋସୀମଗତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଭାଜେତବ୍ବନ୍ତି ୱଣ୍ଣିତନ୍ତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଅନ୍ତୋସୀମଗତେହୀତି ଦାଯକୋ ଯଂ ସୀମଂ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ଏୱମାହ, ତସ୍ସା ସୀମାଯ ଅନ୍ତୋଗତେହି ସବ୍ବେହି। ଭାଜେତବ୍ବନ୍ତି ତଂ ଚୀୱରଂ ଭାଜେତବ୍ବଂ। ୱରୱଣ୍ଣିନାତି ‘‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହ’’ନ୍ତିଆଦିନା ସକଲଲୋକବ୍ୟାପିଗୁଣାତିସଯଯୁତ୍ତେନ ବ୍ରହ୍ମସ୍ସଭାଯ, ଛବ୍ବଣ୍ଣାନଂ ରଂସୀନଞ୍ଚ ୱସେନ ଉତ୍ତମସ୍ସଭାତିସଯଯୁତ୍ତେନ ୱରୱଣ୍ଣିନା ୱଣ୍ଣିତଂ କଥିତଂ। ଅଯମେତ୍ଥ ପଦୱଣ୍ଣନା, ଅଯଂ ପନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ସୀମାଯ ଦେତୀତି ଏତ୍ଥ ତାୱ ଖଣ୍ଡସୀମା ଉପଚାରସୀମା ସମାନସଂୱାସସୀମା ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମା ଲାଭସୀମା ଗାମସୀମା ନିଗମସୀମା ନଗରସୀମା ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଜନପଦସୀମା ରଟ୍ଠସୀମା ରଜ୍ଜସୀମା ଦୀପସୀମା ଚକ୍କୱାଳସୀମା ଇତି ପନ୍ନରସ ସୀମା ୱେଦିତବ୍ବା।

ତତ୍ଥ ଖଣ୍ଡସୀମା ସୀମାକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତା। ଉପଚାରସୀମା ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପେନ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋତି। ଅପିଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧୁୱସନ୍ନିପାତଟ୍ଠାନତୋ ୱା ପରିଯନ୍ତେ ଠିତଭୋଜନସାଲତୋ ୱା ନିବଦ୍ଧୱସନକଆୱାସତୋ ୱା ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଲେଡ୍ଡୁପାତାନଂ ଅନ୍ତୋ ଉପଚାରସୀମା ୱେଦିତବ୍ବା। ସା ପନ ଆୱାସେସୁ ୱଡ୍ଢନ୍ତେସୁ ୱଡ୍ଢତି, ପରିହାଯନ୍ତେସୁ ପରିହାଯତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ‘‘ଭିକ୍ଖୂସୁପି ୱଡ୍ଢନ୍ତେସୁ ୱଡ୍ଢତୀ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୯) ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ସଚେ ୱିହାରେ ସନ୍ନିପତିତଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକାବଦ୍ଧା ହୁତ୍ୱା ଯୋଜନସତମ୍ପି ପୂରେତ୍ୱା ନିସୀଦନ୍ତି, ଯୋଜନସତମ୍ପି ଉପଚାରସୀମାୱ ହୋତି, ସବ୍ବେସଂ ଲାଭୋ ପାପୁଣାତି। ସମାନସଂୱାସଅୱିପ୍ପୱାସସୀମାଦ୍ୱଯମ୍ପି ୱୁତ୍ତମେୱ।

ଲାଭସୀମା ନାମ ନେୱ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଅନୁଞ୍ଞାତା, ନ ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରେହି ଠପିତା, ଅପିଚ ଖୋ ରାଜରାଜମହାମତ୍ତା ୱିହାରଂ କାରେତ୍ୱା ଗାୱୁତଂ ୱା ଅଡ୍ଢଯୋଜନଂ ୱା ଯୋଜନଂ ୱା ସମନ୍ତତୋ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ୱିହାରସ୍ସ ଲାଭସୀମା’’ତି ନାମଲିଖିତକେ ଥମ୍ଭେ ନିଖଣିତ୍ୱା ‘‘ଯଂ ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ସବ୍ବଂ ତଂ ଅମ୍ହାକଂ ୱିହାରସ୍ସ ଦେମା’’ତି ସୀମଂ ଠପେନ୍ତି, ଅଯଂ ଲାଭସୀମା ନାମ। ଗାମନିଗମନଗରଅବ୍ଭନ୍ତରୌଦକୁକ୍ଖେପସୀମାପି ୱୁତ୍ତା ଏୱ।

ଜନପଦସୀମା ନାମ କାସିକୋସଲରଟ୍ଠାଦୀନଂ ଅନ୍ତୋ ବହୂ ଜନପଦା ହୋନ୍ତି, ଏତ୍ଥ ଏକେକୋ ଜନପଦପରିଚ୍ଛେଦୋ ଜନପଦସୀମା। ରଟ୍ଠସୀମା ନାମ କାସିକୋସଲାଦିରଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦୋ। ରଜ୍ଜସୀମା ନାମ ମହାଚୋଳଭୋଗୋ କେରଳଭୋଗୋତି ଏୱଂ ଏକେକସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଆଣାପୱତ୍ତିଟ୍ଠାନଂ। ଦୀପସୀମା ନାମ ସମୁଦ୍ଦନ୍ତେନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନମହାଦୀପା ଚ ଅନ୍ତରଦୀପା ଚ। ଚକ୍କୱାଳସୀମା ନାମ ଚକ୍କୱାଳପବ୍ବତେନେୱ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନା।

ଏୱମେତାସୁ ସୀମାସୁ ଖଣ୍ଡସୀମାଯ କେନଚି କମ୍ମେନ ସନ୍ନିପତିତଂ ସଙ୍ଘଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ଥେୱ ସୀମାଯ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ ଅନ୍ତୋଖଣ୍ଡସୀମଗତା, ତେହି ଭାଜେତବ୍ବଂ। ତେସଂଯେୱ ହି ତଂ ପାପୁଣାତି, ଅଞ୍ଞେସଂ ସୀମନ୍ତରିକାଯ ୱା ଉପଚାରସୀମାଯ ୱା ଠିତାନମ୍ପି ନ ପାପୁଣାତି। ଖଣ୍ଡସୀମାଯ ଠିତେ ପନ ରୁକ୍ଖେ ୱା ପବ୍ବତେ ୱା ଠିତସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ୱା ପଥୱିଯା ୱେମଜ୍ଝଂ ଗତସ୍ସ ପାପୁଣାତିଯେୱ।

‘‘ଇମିସ୍ସା ଉପଚାରସୀମାଯ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦିନ୍ନଂ ପନ ଖଣ୍ଡସୀମାସୀମନ୍ତରିକାସୁ ଠିତାନମ୍ପି ପାପୁଣାତି। ‘‘ସମାନସଂୱାସସୀମାଯ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦିନ୍ନଂ ପନ ଖଣ୍ଡସୀମାସୀମନ୍ତରିକାସୁ ଠିତାନଂ ନ ପାପୁଣାତି। ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମାଲାଭସୀମାସୁ ଦିନ୍ନଂ ତାସୁ ସୀମାସୁ ଅନ୍ତୋଗତାନଂଯେୱ ପାପୁଣାତି। ଗାମସୀମାଦୀସୁ ଦିନ୍ନଂ ତାସଂ ସୀମାନଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ବଦ୍ଧସୀମାଯ ଠିତାନମ୍ପି ପାପୁଣାତି। ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମାଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାସୁ ଦିନ୍ନଂ ତତ୍ଥ ଅନ୍ତୋଗତାନଂଯେୱ ପାପୁଣାତି। ଜନପଦରଟ୍ଠରଜ୍ଜଦୀପଚକ୍କୱାଳସୀମାସୁପି ଗାମସୀମାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତସଦିସୋଯେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ସଚେ ପନ ଜମ୍ବୁଦୀପେ ଠିତୋ ‘‘ତମ୍ବପଣ୍ଣିଦୀପେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱଦତି, ତମ୍ବପଣ୍ଣିଦୀପତୋ ଏକୋପି ଗନ୍ତ୍ୱା ସଦ୍ଧେସଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଲଭତି। ସଚେପି ତତ୍ରେୱ ଏକୋ ସଭାଗଭିକ୍ଖୁ ସଭାଗାନଂ ଭାଗଂ ଗଣ୍ହାତି, ନ ୱାରେତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ତାୱ ଯୋ ସୀମଂ ପରାମସିତ୍ୱା ଦେତି, ତସ୍ସ ଦାନେ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଯୋ ପନ ‘‘ଅସୁକସୀମାୟା’’ତି ୱତ୍ତୁଂ ନ ଜାନାତି, କେୱଲଂ ‘‘ସୀମା’’ତି ୱଚନମତ୍ତମେୱ ଜାନନ୍ତୋ ୱିହାରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ସୀମାୟ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱା ‘‘ସୀମଟ୍ଠକସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱା ଭଣତି, ସୋ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ ‘‘ସୀମା ନାମ ବହୁୱିଧା, କତରଂ ସୀମଂ ସନ୍ଧାୟ ଭଣସୀ’’ତି, ସଚେ ୱଦତି ‘‘ଅହଂ ‘ଅସୁକସୀମା’ତି ନ ଜାନାମି, ସୀମଟ୍ଠକସଙ୍ଘୋ ଭାଜେତ୍ୱା ଗଣ୍ହତୂ’’ତି, କତରସୀମାୟ ଭାଜେତବ୍ବଂ? ମହାସୀୱତ୍ଥେରୋ କିରାହ ‘‘ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମାୟା’’ତି। ତତୋ ନଂ ଆହଂସୁ ‘‘ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମା ନାମ ତିୟୋଜନାପି ହୋତି, ଏୱଂ ସନ୍ତେ ତିୟୋଜନେ ଠିତା ଲାଭଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସନ୍ତି, ତିୟୋଜନେ ଠତ୍ୱା ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଆରାମଂ ପୱିସିତବ୍ବଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଗମିକୋ ତିୟୋଜନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସେନାସନଂ ଆପୁଚ୍ଛିସ୍ସତି, ନିସ୍ସୟପଟିପନ୍ନସ୍ସ ତିୟୋଜନାତିକ୍କମେ ନିସ୍ସୟୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭିସ୍ସତି, ପାରିୱାସିକେନ ତିୟୋଜନଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେତବ୍ବଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଭିକ୍ଖୁନିୟା ତିୟୋଜନେ ଠତ୍ୱା ଆରାମପ୍ପୱେସନଂ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ଭୱିସ୍ସତି, ସବ୍ବମ୍ପେତଂ ଉପଚାରସୀମାପରିଚ୍ଛେଦୱସେନେୱ କତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତସ୍ମା ଉପଚାରସୀମାୟମେୱ ଭାଜେତବ୍ବ’’ନ୍ତି।

୨୭୨୯। ଯେ ୱିହାରା ସଙ୍ଘେନ କତିକାୟ ଏକଲାଭକା ସମାନଲାଭକା ଏତ୍ଥ ଏତେସୁ ୱିହାରେସୁ ଦିନ୍ନଂ ‘‘କତିକାୟ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦିନ୍ନଂ ସବ୍ବେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସହ ଭାଜେତବ୍ବଂ ଚୀୱରଂ କତିକାୟ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

ଅୟମେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ – କତିକା ନାମ ସମାନଲାଭକତିକା, ତତ୍ରେୱଂ କତିକା କାତବ୍ବା – ଏକସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ସନ୍ନିପତିତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଯଂ ୱିହାରଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତୁକାମା ସମାନଲାଭଂ କାତୁଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ଅସ୍ସ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଅସୁକୋ ନାମ ୱିହାରୋ ପୋରାଣକୋ’’ତି ୱା ‘‘ବୁଦ୍ଧାଧିୱୁତ୍ଥୋ’’ତି ୱା ‘‘ଅପ୍ପଲାଭୋ’’ତି ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି କାରଣଂ ୱତ୍ୱା ‘‘ତଂ ୱିହାରଂ ଇମିନା ୱିହାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକଲାଭଂ କାତୁଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ରୁଚ୍ଚତୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସାୱେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ତାୱତା ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ନିସିନ୍ନୋପି ଇଧ ନିସିନ୍ନୋୱ ହୋତି। ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେପି ସଙ୍ଘେନ ଏୱମେୱ କାତବ୍ବଂ। ଏତ୍ତାୱତା ଇଧ ନିସିନ୍ନୋପି ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ନିସିନ୍ନୋୱ ହୋତି। ଏକସ୍ମିଂ ଲାଭେ ଭାଜିୟମାନେ ଇତରସ୍ମିଂ ଠିତସ୍ସ ଭାଗଂ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ଏକେନ ୱିହାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ବହୂପି ଆୱାସା ଏକଲାଭା କାତବ୍ବାତି।

୨୭୩୦। ଚୀୱରଦାୟକେନ ଧୁୱକାରା ପାକୱତ୍ତାଦିନିଚ୍ଚସକ୍କାରା ଯତ୍ଥ ସଙ୍ଘସ୍ସ କ୍ରୀୟନ୍ତି କରୀୟନ୍ତି ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ତେନେୱ ଦାୟକେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ୱିହାରଂ ‘‘ଭିକ୍ଖାପଞ୍ଞତ୍ତିୟା ଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି ମହେସିନା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ରାୟଂ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ – ଯସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଇମସ୍ସ ଚୀୱରଦାୟକସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପାକୱତ୍ତଂ ୱା ୱତ୍ତତି, ଯସ୍ମିଂ ୱା ୱିହାରେ ଭିକ୍ଖୂ ଅତ୍ତନୋ ଭାରଂ କତ୍ୱା ସଦା ଗେହେ ଭୋଜେତି, ଯତ୍ଥ ୱା ତେନ ଆୱାସୋ କାରିତୋ, ସଲାକଭତ୍ତାଦୀନି ୱା ନିବଦ୍ଧାନି, ଯେନ ପନ ସକଲୋପି ୱିହାରୋ ପତିଟ୍ଠାପିତୋ, ତତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି, ଇମେ ଧୁୱକାରା ନାମ। ତସ୍ମା ସଚେ ସୋ ‘‘ଯତ୍ଥ ମୟ୍ହଂ ଧୁୱକାରା କରୀୟନ୍ତି, ଏତ୍ଥ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱା ‘‘ତତ୍ଥ ଦେଥା’’ତି ୱା ଭଣତି, ବହୂସୁ ଚେପି ଠାନେସୁ ଧୁୱକାରା ହୋନ୍ତି, ସବ୍ବତ୍ଥ ଦିନ୍ନମେୱ ହୋତି।

ସଚେ ପନ ଏକସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଭିକ୍ଖୂ ବହୁତରା ହୋନ୍ତି, ତେହି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ଧୁୱକାରେ ଏକତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ବହୂ, ଏକତ୍ଥ ଅପ୍ପକା’’ତି, ସଚେ ‘‘ଭିକ୍ଖୁଗଣନାୟ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଭଣତି, ତଥା ଭାଜେତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏତ୍ଥ ଚ ୱତ୍ଥଭେସଜ୍ଜାଦି ଅପ୍ପକମ୍ପି ସୁଖେନ ଭାଜୀୟତି, ଯଦି ପନ ମଞ୍ଚୋ ୱା ପୀଠକଂ ୱା ଏକମେୱ ହୋତି, ତଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଯସ୍ସ ୱା ୱିହାରସ୍ସ ଏକୱିହାରେପି ୱା ଯସ୍ସ ସେନାସନସ୍ସ ସୋ ୱିଚାରେତି, ତତ୍ଥ ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେ ‘‘ଅସୁକଭିକ୍ଖୁ ଗଣ୍ହତୂ’’ତି ୱଦତି, ୱଟ୍ଟତି।

ଅଥ ‘‘ମୟ୍ହଂ ଧୁୱକାରେ ଦେଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ଅୱିଚାରେତ୍ୱାୱ ଗଚ୍ଛତି, ସଙ୍ଘସ୍ସପି ୱିଚାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ପନ ୱିଚାରେତବ୍ବଂ – ‘‘ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନେ ଦେଥା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ତତ୍ଥ ସେନାସନଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ହୋତି। ଯତ୍ଥ ନପ୍ପହୋତି, ତତ୍ଥ ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେ ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ‘‘ମୟ୍ହଂ ୱସନଟ୍ଠାନେ ସେନାସନପରିଭୋଗଭଣ୍ଡଂ ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱଦତି, ତତ୍ଥ ଦାତବ୍ବନ୍ତି।

୨୭୩୧।ସଙ୍ଘସ୍ସ ପନ ଯଂ ଦିନ୍ନନ୍ତି ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ‘‘ଇମାନି ଚୀୱରାନି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଯଂ ଚୀୱରଂ ଦିନ୍ନଂ। ‘‘ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେନା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧେନ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ସମ୍ମୁଖିଭୂତେନାତି ଚ ଉପଚାରସୀମାୟ ଠିତେନ। ଭାଜେତବ୍ବନ୍ତି ଘଣ୍ଟିଂ ପହରିତ୍ୱା କାଲଂ ଘୋସେତ୍ୱା ଭାଜେତବ୍ବଂ। ଇଦମେତ୍ଥ

ମୁଖମତ୍ତଦସ୍ସନଂ। ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଅଟ୍ଠକଥାୟ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୯) ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଚୀୱରଦାୟକେନ ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ‘‘ଇମାନି ଚୀୱରାନି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦିନ୍ନେସୁ ଭାଜିୟମାନେସୁ ସୀମଟ୍ଠସ୍ସ ଅସମ୍ପତ୍ତସ୍ସପି ଭାଗଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ନ ୱାରେତବ୍ବୋ। ୱିହାରୋ ମହା ହୋତି, ଥେରାସନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୱତ୍ଥେସୁ ଦିୟ୍ୟମାନେସୁ ଅଲସଜାତିକା ମହାଥେରା ପଚ୍ଛା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ‘‘ଭନ୍ତେ, ୱୀସତିୱସ୍ସାନଂ ଦିୟ୍ୟତି, ତୁମ୍ହାକଂ ଠିତିକା ଅତିକ୍କନ୍ତା’’ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବା, ଠିତିକଂ ଠପେତ୍ୱା ତେସଂ ଦତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଠିତିକାୟ ଦାତବ୍ବଂ।

‘‘ଅସୁକୱିହାରେ କିର ବହୁଂ ଚୀୱରଂ ଉପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି ସୁତ୍ୱା ଯୋଜନନ୍ତରିକୱିହାରତୋପି ଭିକ୍ଖୂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ସମ୍ପତ୍ତସମ୍ପତ୍ତାନଂ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଦାତବ୍ବଂ। ଅସମ୍ପତ୍ତାନମ୍ପି ଉପଚାରସୀମଂ ପୱିଟ୍ଠାନଂ ଅନ୍ତେୱାସିକାଦୀସୁ ଗଣ୍ହନ୍ତେସୁ ଦାତବ୍ବମେୱ। ‘‘ବହି ଉପଚାରସୀମାୟ ଠିତାନଂ ଦେଥା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ନ ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ଉପଚାରସୀମଂ ଓକ୍କନ୍ତେହି ଏକାବଦ୍ଧା ହୁତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱିହାରଦ୍ୱାରେ ୱା ଅନ୍ତୋୱିହାରେଯେୱ ୱା ହୋନ୍ତି, ପରିସୱସେନ ୱଡ୍ଢିତା ନାମ ସୀମା ହୋତି, ତସ୍ମା ଦାତବ୍ବଂ। ସଙ୍ଘନୱକସ୍ସ ଦିନ୍ନେପି ପଚ୍ଛା ଆଗତାନଂ ଦାତବ୍ବମେୱ। ଦୁତିୟଭାଗେ ପନ ଥେରାସନଂ ଆରୁଳ୍ହେ ଆଗତାନଂ ପଠମଭାଗୋ ନ ପାପୁଣାତି, ଦୁତିୟଭାଗତୋ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଦାତବ୍ବଂ।

ଏକସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଦସ ଭିକ୍ଖୂ ହୋନ୍ତି, ଦସ ୱତ୍ଥାନି ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମା’’ତି ଦେନ୍ତି, ପାଟେକ୍କଂ ଭାଜେତବ୍ବାନି। ସଚେ ‘‘ସବ୍ବାନେୱ ଅମ୍ହାକଂ ପାପୁଣନ୍ତୀ’’ତି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଦୁପ୍ପାପିତାନି ଚେୱ ଦୁଗ୍ଗହିତାନି ଚ, ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ସଙ୍ଘିକାନେୱ ହୋନ୍ତି। ଏକଂ ପନ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ ଦତ୍ୱା ସେସାନି ‘‘ଇମାନି ଅମ୍ହାକଂ ପାପୁଣନ୍ତୀ’’ତି ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଏକମେୱ ୱତ୍ଥଂ ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମା’’ତି ଆହରନ୍ତି, ଅଭାଜେତ୍ୱାୱ ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଦୁପ୍ପାପିତଞ୍ଚେୱ ଦୁଗ୍ଗହିତଞ୍ଚ, ସତ୍ଥକେନ, ପନ ହଲିଦ୍ଦିଆଦିନା ୱା ଲେଖଂ କତ୍ୱା ଏକଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ‘‘ଇମଂ ଠାନଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ ପାପେତ୍ୱା ସେସଂ ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯଂ ପନ ୱତ୍ଥସ୍ସେୱ ପୁପ୍ଫଂ ୱା ୱଲି ୱା, ତେନ ପରିଚ୍ଛେଦଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ଏକଂ ତନ୍ତଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ଠାନଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ ଦତ୍ୱା ସେସଂ ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ଗଣ୍ହନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି। ଖଣ୍ଡଂ ଖଣ୍ଡଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଭାଜିୟମାନଂ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ।

ଏକଭିକ୍ଖୁକେ ୱିହାରେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚୀୱରେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନେସୁ ସଚେ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ‘‘ସବ୍ବାନି ମୟ୍ହଂ ପାପୁଣନ୍ତୀ’’ତି ଗଣ୍ହାତି, ସୁଗ୍ଗହିତାନି, ଠିତିକା ପନ ନ ତିଟ୍ଠତି। ସଚେ ଏକେକଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ମୟ୍ହଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ଗଣ୍ହାତି, ଠିତିକା ତିଟ୍ଠତି। ତତ୍ଥ ଠିତିକାୟ ଅଟ୍ଠିତାୟ ପୁନ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ସଚେ ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆଗଚ୍ଛତି, ମଜ୍ଝେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦ୍ୱୀହିପି ଗହେତବ୍ବଂ। ଠିତାୟ ଠିତିକାୟ ପୁନ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ସଚେ ନୱକତରୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ଠିତିକା ହେଟ୍ଠା ଓରୋହତି। ସଚେ ୱୁଡ୍ଢତରୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ଠିତିକା ଉଦ୍ଧଂ ଆରୋହତି। ଅଥ ଅଞ୍ଞୋ ନତ୍ଥି, ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ପାପେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ।

‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମା’’ତି ୱା ‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମା’’ତି ୱା ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ସଙ୍ଘଂ ଆମସିତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ପନ ପଂସୁକୂଲିକାନଂ ନ ୱଟ୍ଟତି ‘‘ଗହପତିଚୀୱରଂ ପଟିକ୍ଖିପାମି, ପଂସୁକୂଲିକଙ୍ଗଂ ସମାଦିୟାମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ନ ପନ ଅକପ୍ପିୟତ୍ତା। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଦିନ୍ନମ୍ପି ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଯଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ ଦେତି, ତଂ ଭିକ୍ଖୁଦତ୍ତିୟଂ ନାମ ୱଟ୍ଟତି। ପଂସୁକୂଲଂ ପନ ନ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ଧୁତଙ୍ଗଂ ନ ଭିଜ୍ଜତି। ‘‘ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦେମ, ଥେରାନଂ ଦେମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ପଂସୁକୂଲିକାନମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ଇଦଂ ୱତ୍ଥଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମ, ଇମିନା ଉପାହନତ୍ଥୱିକପତ୍ତତ୍ଥୱିକଆୟୋଗଅଂସବଦ୍ଧକାଦୀନି କରୋଥା’’ତି ଦିନ୍ନମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି।

ପତ୍ତତ୍ଥୱିକାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାୟ ଦିନ୍ନାନି ବହୂନିପି ହୋନ୍ତି, ଚୀୱରତ୍ଥାୟପି ପହୋନ୍ତି, ତତୋ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ପାରୁପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ସଙ୍ଘୋ ଭାଜିତାତିରିତ୍ତାନି ୱତ୍ଥାନି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉପାହନତ୍ଥୱିକାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାୟ ଭାଜେତି, ତତୋ ଗହେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସାମିକେହି ୱିଚାରିତମେୱ ହି ୱଟ୍ଟତି, ନ ଇତରଂ।

‘‘ପଂସୁକୂଲିକସଙ୍ଘସ୍ସ ଧମ୍ମକରଣଅଂସବଦ୍ଧାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାୟ ଦେମା’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପରିକ୍ଖାରୋ ନାମ ପଂସୁକୂଲିକାନମ୍ପି ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ଯଂ ତତ୍ଥ ଅତିରେକଂ ହୋତି, ତଂ ଚୀୱରେପି ଉପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସୁତ୍ତଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେନ୍ତି, ପଂସୁକୂଲିକେହିପି ଗହେତବ୍ବଂ। ଅୟଂ ତାୱ ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ‘‘ଇମାନି ଚୀୱରାନି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦିନ୍ନେସୁ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ସଚେ ପନ ବହି ଉପଚାରସୀମାୟ ଅଦ୍ଧାନପଟିପନ୍ନେ ଭିକ୍ଖୂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ ୱା ସଙ୍ଘନୱକସ୍ସ ୱା ଆରୋଚେତି, ସଚେପି ଯୋଜନଂ ଫରିତ୍ୱା ପରିସା ଠିତା ହୋତି, ଏକାବଦ୍ଧା ଚେ, ସବ୍ବେସଂ ପାପୁଣାତି। ଯେ ପନ ଦ୍ୱାଦସହି ହତ୍ଥେହି ପରିସଂ ଅସମ୍ପତ୍ତା, ତେସଂ ନ

ପାପୁଣାତୀତି।

୨୭୩୨। ଇଦାନି ‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ଦେତୀ’’ତି ମାତିକଂ ୱିୱରନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘମୁଦ୍ଦିସ୍ସା’’ତିଆଦି। ଉଭତୋସଙ୍ଘମୁଦ୍ଦିସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ, ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଞ୍ଚ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା। ଦେତୀତି ‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମୀ’’ତି ଦେତି। ‘‘ବହୁ ୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ବହୂ ୱା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଥୋକା ୱା ହୋନ୍ତୁ ବହୂ ୱା, ପୁଗ୍ଗଲଗ୍ଗେନ ଅକତ୍ୱା ଉଭତୋସଙ୍ଘୱସେନ ସମଭାଗୋୱ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ‘‘ଦ୍ୱେଧାସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମି, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘାନଂ ଦମ୍ମି, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନମେୱ ହୋତି, ଦ୍ୱେ ଭାଗେ ସମେ କତ୍ୱା ଏକୋ ଦାତବ୍ବୋ।

‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସଚେ ଦସ ଦସ ଭିକ୍ଖୂ, ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ହୋନ୍ତି, ଏକୱୀସତି ପଟିୱୀସେ କତ୍ୱା ଏକୋ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଦାତବ୍ବୋ, ଦସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ, ଦସ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ। ଯେନ ପୁଗ୍ଗଲିକୋ ଲଦ୍ଧୋ, ସୋ ସଙ୍ଘତୋପି ଅତ୍ତନୋ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଗହେତୁଂ ଲଭତି। କସ୍ମା? ଉଭତୋସଙ୍ଘଗ୍ଗହଣେନ ଗହିତତ୍ତା।

‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଚେତିଯସ୍ସ ଚ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଇଧ ପନ ଚେତିଯସ୍ସ ସଙ୍ଘତୋ ପାପୁଣନକୋଟ୍ଠାସୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ଏକପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପତ୍ତକୋଟ୍ଠାସସମୋୱ କୋଟ୍ଠାସୋ ହୋତି।

‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚ ଚେତିଯସ୍ସ ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଦ୍ୱାୱୀସତି କୋଟ୍ଠାସେ କତ୍ୱା ଦସ ଭିକ୍ଖୂନଂ, ଦସ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ, ଏକୋ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ, ଏକୋ ଚେତିଯସ୍ସ ଦାତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଙ୍ଘତୋପି ଅତ୍ତନୋ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପୁନ ଗହେତୁଂ ଲଭତି। ଚେତିଯସ୍ସ ଏକୋଯେୱ।

‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ମଜ୍ଝେ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ନ ଦାତବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୂ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଗଣେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ।

‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱିସୁଂ ନ ଲଭତି, ପାପୁଣନଟ୍ଠାନତୋ ଏକମେୱ ଲଭତି। କସ୍ମା? ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଗ୍ଗହଣେନ ଗହିତତ୍ତା।

‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚ ଚେତିଯସ୍ସ ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ଚେତିଯସ୍ସ ଏକପୁଗ୍ଗଲପଟିୱୀସୋ ଲବ୍ଭତି, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱିସୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। ତସ୍ମା ଏକଂ ଚେତିଯସ୍ସ ଦତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ଭିକ୍ଖୂ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଗଣେତ୍ୱା ଭାଜେତବ୍ବଂ।

‘‘ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ନ ମଜ୍ଝେ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ, ପୁଗ୍ଗଲଗଣନାଯ ଏୱ ୱିଭଜିତବ୍ବଂ।

‘‘ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚ ଚେତିଯସ୍ସ ଚା’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି ଚେତିଯସ୍ସ ଏକପୁଗ୍ଗଲପଟିୱୀସୋ ଲବ୍ଭତି, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱିସୁଂ ନତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୂ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଗଣେତ୍ୱା ଏୱ ଭାଜେତବ୍ବଂ। ଯଥା ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ନଯୋ ନୀତୋ, ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱାପି ନେତବ୍ବୋ।

‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱିସୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି, ୱସ୍ସଗ୍ଗେନେୱ ଗହେତବ୍ବଂ।

‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ଚେତିଯସ୍ସ ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଚେତିଯସ୍ସ ୱିସୁଂ ପଟିୱୀସୋ ଲବ୍ଭତି।

‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚ ଚେତିଯସ୍ସ ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ଚେତିଯସ୍ସେୱ ଲବ୍ଭତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ।

‘‘ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ୱିସୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି।

‘‘ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ ଚେତିଯସ୍ସ ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଚେତିଯସ୍ସ ଲବ୍ଭତି।

‘‘ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ ତୁଯ୍ହଞ୍ଚ ଚେତିଯସ୍ସ ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ଚେତିଯସ୍ସେୱ ୱିସୁଂ ଲବ୍ଭତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ। ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱାପି ଏୱମେୱ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ପୁବ୍ବେ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାନଂ ଦେନ୍ତି, ଭଗୱା ମଜ୍ଝେ ନିସୀଦତି, ଦକ୍ଖିଣତୋ ଭିକ୍ଖୂ, ୱାମତୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ନିସୀଦନ୍ତି, ଭଗୱା ଉଭିନ୍ନଂ

ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ, ତଦା ଭଗୱା ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧପଚ୍ଚଯେ ଅତ୍ତନାପି ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଭିକ୍ଖୂନମ୍ପି ଦାପେତି। ଏତରହି ପନ ପଣ୍ଡିତମନୁସ୍ସା ସଧାତୁକଂ ପଟିମଂ ୱା ଚେତିଯଂ ୱା ଠପେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାନଂ ଦେନ୍ତି, ପଟିମାଯ ୱା ଚେତିଯସ୍ସ ୱା ପୁରତୋ ଆଧାରକେ ପତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣୋଦକଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ବୁଦ୍ଧାନଂ ଦେମା’’ତି ତତ୍ଥ ଯଂ ପଠମଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ଦେନ୍ତି, ୱିହାରଂ ୱା ଆହରିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ଚେତିଯସ୍ସ ଦେମା’’ତି ପିଣ୍ଡପାତଞ୍ଚ ମାଲାଗନ୍ଧାଦୀନି ଚ ଦେନ୍ତି, ତତ୍ଥ କଥଂ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି? ମାଲାଗନ୍ଧାଦୀନି ତାୱ ଚେତିଯେ ଆରୋପେତବ୍ବାନି, ୱତ୍ଥେହି ପଟାକା, ତେଲେନ ପଦୀପା କାତବ୍ବା। ପିଣ୍ଡପାତମଧୁଫାଣିତାଦୀନି ପନ ଯୋ ନିବଦ୍ଧଂ ଚେତିଯସ୍ସ ଜଗ୍ଗକୋ ହୋତି ପବ୍ବଜିତୋ ୱା ଗହଟ୍ଠୋ ୱା, ତସ୍ସ ଦାତବ୍ବାନି। ନିବଦ୍ଧଜଗ୍ଗକେ ଅସତି ଆହଟପତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉପକଟ୍ଠେ କାଲେ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାପି ୱତ୍ତଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ।

ମାଲାଗନ୍ଧାଦୀସୁ ଚ ଯଂ କିଞ୍ଚି ‘‘ଇଦଂ ହରିତ୍ୱା ଚେତିଯସ୍ସ ପୂଜଂ କରୋଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ଦୂରମ୍ପି ହରିତ୍ୱା ପୂଜେତବ୍ବଂ। ‘‘ଭିକ୍ଖଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ହରା’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ହରିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ‘‘ଅହଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରାମି, ଆସନସାଲାଯ ଭିକ୍ଖୂ ଅତ୍ଥି, ତେ ହରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁଯ୍ହଂଯେୱ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱଦତି, ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଥ ପନ ‘‘ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ହରନ୍ତସ୍ସ ଗଚ୍ଛତୋ ଅନ୍ତରାୱ କାଲୋ ଉପକଟ୍ଠୋ ହୋତି, ଅତ୍ତନୋ ପାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୭୩୩। ଯଂ ପନ ଚୀୱରଂ ‘‘ଯସ୍ମିଂ ଆୱାସେ ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦେତି, ତସ୍ମିଂଯେୱ ଆୱାସେ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସେନ ସଙ୍ଘେନ ୱା ଗଣେନ ୱା ପୁଗ୍ଗଲେନ ୱା ତଂ ଚୀୱରଂ ଭାଜେତବ୍ବନ୍ତି ୱଣ୍ଣିତଂ ଦେସିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ‘‘ଇମାନି ଚୀୱରାନି ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦେତି, ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ ତସ୍ମିଂ ଆୱାସେ ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥା, ଯତ୍ତକା ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦଂ ଅକତ୍ୱା ପୁରିମୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥା, ତେହି ଭାଜେତବ୍ବଂ, ଅଞ୍ଞେସଂ ନ ପାପୁଣାତି। ଦିସାପକ୍କନ୍ତସ୍ସାପି ସତି ଗାହକେ ଯାୱ କଥିନସ୍ସ ଉବ୍ଭାରା ଦାତବ୍ବଂ। ଅନତ୍ଥତେ ପନ କଥିନେ ଅନ୍ତୋହେମନ୍ତେ ଏୱଞ୍ଚ ୱତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ପଚ୍ଛିମୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥାନମ୍ପି ପାପୁଣାତୀତି ଲକ୍ଖଣଞ୍ଞୂ ୱଦନ୍ତି। ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପନେତଂ ଅୱିଚାରିତଂ।

ସଚେ ପନ ବହି ଉପଚାରସୀମାଯଂ ଠିତୋ ‘‘ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱଦତି, ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ସବ୍ବେସଂ ପାପୁଣାତି। ଅଥ ‘‘ଅସୁକୱିହାରେ ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତି ୱଦତି, ତତ୍ର ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥାନମେୱ ଯାୱ କଥିନସ୍ସୁବ୍ଭାରା ପାପୁଣାତି। ସଚେ ପନ ଗିମ୍ହାନଂ ପଠମଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏୱଂ ୱଦତି, ତତ୍ର ସମ୍ମୁଖୀଭୂତାନଂଯେୱ ସବ୍ବେସଂ ପାପୁଣାତି। କସ୍ମା? ପିଟ୍ଠିସମଯେ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା। ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେଯେୱ ‘‘ୱସ୍ସଂ ୱସନ୍ତାନଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ଛିନ୍ନୱସ୍ସା ନ ଲଭନ୍ତି, ୱସ୍ସଂ ୱସନ୍ତାୱ ଲଭନ୍ତି। ଚୀୱରମାସେ ପନ ‘‘ୱସ୍ସଂ ୱସନ୍ତାନଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପଚ୍ଛିମିକାଯ ୱସ୍ସୂପଗତାନଂଯେୱ ପାପୁଣାତି, ପୁରିମିକାଯ ୱସ୍ସୂପଗତାନଞ୍ଚ ଛିନ୍ନୱସ୍ସାନଞ୍ଚ ନ ପାପୁଣାତି।

ଚୀୱରମାସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ହେମନ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଛିମୋ ଦିୱସୋ, ତାୱ ‘‘ୱସ୍ସାୱାସିକଂ ଦେମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ କଥିନଂ ଅତ୍ଥତଂ ୱା ହୋତୁ ଅନତ୍ଥତଂ ୱା, ଅତୀତୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥାନମେୱ ପାପୁଣାତି। ଗିମ୍ହାନଂ ପଠମଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱୁତ୍ତେ ପନ ମାତିକା ଆରୋପେତବ୍ବା ‘‘ଅତୀତୱସ୍ସାୱାସସ୍ସ ପଞ୍ଚ ମାସା ଅଭିକ୍କନ୍ତା, ଅନାଗତେ ଚାତୁମାସଚ୍ଚଯେନ ଭୱିସ୍ସତି, କତରୱସ୍ସାୱାସସ୍ସ ଦେସୀ’’ତି। ସଚେ ‘‘ଅତୀତୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥାନଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱଦତି, ତଂ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସଂ ୱୁତ୍ଥାନମେୱ ପାପୁଣାତି। ଦିସାପକ୍କନ୍ତାନମ୍ପି ସଭାଗା ଗଣ୍ହିତୁଂ ଲଭନ୍ତି।

ସଚେ ‘‘ଅନାଗତେ ୱସ୍ସାୱାସିକଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱଦତି, ତଂ ଠପେତ୍ୱା ୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିୱସେ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅଥ ‘‘ଅଗୁତ୍ତୋ ୱିହାରୋ, ଚୋରଭଯଂ ଅତ୍ଥି, ନ ସକ୍କା ଠପେତୁଂ, ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ୱା ଆହିଣ୍ଡିତୁ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱଦତି, ଭାଜେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ। ସଚେ ୱଦତି ‘‘ଇତୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ତତିଯେ ୱସ୍ସେ ୱସ୍ସାୱାସିକଂ ନ ଦିନ୍ନଂ, ତଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି, ତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ୱୁତ୍ଥଭିକ୍ଖୂନଂ ପାପୁଣାତି। ସଚେ ତେ ଦିସାପକ୍କନ୍ତା, ଅଞ୍ଞୋ ୱିସ୍ସାସିକୋ ଗଣ୍ହାତି, ଦାତବ୍ବଂ। ଅଥ ଏକୋଯେୱ ଅୱସିଟ୍ଠୋ, ସେସା କାଲକତା, ସବ୍ବଂ ଏକସ୍ସେୱ ପାପୁଣାତି। ସଚେ ଏକୋପି ନତ୍ଥି, ସଙ୍ଘିକଂ ହୋତି, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେହି ଭାଜେତବ୍ବନ୍ତି।

୨୭୩୪।ଯାଗୁଯା ପନ ପୀତାଯ ୱା ଭତ୍ତେ ୱା ଭୁତ୍ତେ ସଚେ ପନ ଆଦିସ୍ସ ‘‘ଯେନ ମେ ଯାଗୁ ପୀତା, ତସ୍ସ ଦମ୍ମି, ଯେନ ମେ ଭତ୍ତଂ ଭୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ଦେତି, ୱିନଯଧରେନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥେୱ ଦାନଂ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏସ ନଯୋ ଖାଦନୀଯଚୀୱରସେନାସନଭେସଜ୍ଜାଦୀସୁ।

ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଭିକ୍ଖୂ ଅଜ୍ଜତନାଯ ୱା ସ୍ୱାତନାଯ ୱା ଯାଗୁଯା ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ତେସଂ ଘରଂ ପୱିଟ୍ଠାନଂ ଯାଗୁଂ ଦେତି, ଯାଗୁଂ ଦତ୍ୱା ପୀତାଯ ଯାଗୁଯା ‘‘ଇମାନି ଚୀୱରାନି ଯେହି ମଯ୍ହଂ ଯାଗୁ ପୀତା, ତେସଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଦେତି, ଯେହି ନିମନ୍ତିତେହି ଯାଗୁ ପୀତା, ତେସଂଯେୱ ପାପୁଣନ୍ତି, ଯେହି ପନ

ଭିକ୍ଖାଚାରୱତ୍ତେନ ଘରଦ୍ୱାରେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ୱା ଘରଂ ପୱିଟ୍ଠେହି ୱା ଯାଗୁ ଲଦ୍ଧା, ଯେସଂ ୱା ଆସନସାଲତୋ ପତ୍ତଂ ଆହରିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେହି ନୀତା, ଯେ ୱା ଥେରେହି ପେସିତା, ତେସଂ ନ ପାପୁଣନ୍ତି।

ସଚେ ପନ ନିମନ୍ତିତଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ଅଞ୍ଞେପି ବହୂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗେହଞ୍ଚ ବହିଗେହଞ୍ଚ ପୂରେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନା, ଦାୟକୋ ଚ ଏୱଂ ୱଦତି ''ନିମନ୍ତିତା ୱା ହୋନ୍ତୁ ଅନିମନ୍ତିତା ୱା, ଯେସଂ ମୟା ଯାଗୁ ଦିନ୍ନା, ସବ୍ବେସଂ ଇମାନି ୱତ୍ଥାନି ହୋନ୍ତୂ''ତି, ସବ୍ବେସଂ ପାପୁଣନ୍ତି। ଯେହି ପନ ଥେରାନଂ ହତ୍ଥତୋ ଯାଗୁ ଲଦ୍ଧା, ତେସଂ ନ ପାପୁଣନ୍ତି। ଅଥ ସୋ ''ଯେହି ମୟ୍ହଂ ଯାଗୁ ପୀତା, ସବ୍ବେସଂ ହୋନ୍ତୂ''ତି ୱଦତି, ସବ୍ବେସଂ ପାପୁଣନ୍ତି। ଭତ୍ତଖାଦନୀୟେସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ।

ଚୀୱରେ ୱାତି ପୁବ୍ବେପି ଯେନ ୱସ୍ସଂ ୱାସେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚୀୱରଂ ଦିନ୍ନପୁବ୍ବଂ ହୋତି, ସୋ ଚେ ଭିକ୍ଖୂ ଭୋଜେତ୍ୱା ୱଦତି ''ଯେସଂ ମୟା ପୁବ୍ବେ ଚୀୱରଂ ଦିନ୍ନଂ, ତେସଂୟେୱ ଇମଂ ଚୀୱରଂ ୱା ସୁତ୍ତଂ ୱା ସପ୍ପିମଧୁଫାଣିତାଦୀନି ୱା ହୋନ୍ତୂ''ତି, ସବ୍ବଂ ତେସଂୟେୱ ପାପୁଣାତି।

ସେନାସନେ ୱାତି ''ଯୋ ମୟା କାରିତେ ୱିହାରେ ୱା ପରିୱେଣେ ୱା ୱସତି, ତସ୍ସିଦଂ ହୋତୂ''ତି ୱୁତ୍ତେ ତସ୍ସେୱ ହୋତି।

ଭେସଜ୍ଜେ ୱାତି ''ମୟଂ କାଲେନ କାଲଂ ଥେରାନଂ ସପ୍ପିଆଦୀନି ଭେସଜ୍ଜାନି ଦେମ, ଯେହି ତାନି ଲଦ୍ଧାନି, ତେସଂୟେୱିଦଂ ହୋତୂ''ତି ୱୁତ୍ତେ ତେସଂୟେୱ ହୋତୀତି।

୨୭୩୫। ଦୀୟତେତି ଦାନନ୍ତି କମ୍ମସାଧନେନ ଚୀୱରଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଯଂ-ସଦ୍ଦେନ ଚୀୱରସ୍ସ ପରାମଟ୍ଠତ୍ତା ତଂ-ସଦ୍ଦେନାପି ତଦେୱ ପରାମସିତବ୍ବନ୍ତି।

ତତ୍ରାୟଂ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ – ''ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଦମ୍ମୀ''ତି ଏୱଂ ପରମ୍ମୁଖା ୱା ''ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହାକଂ ଦମ୍ମୀ''ତି ଏୱଂ ସମ୍ମୁଖା ୱା ପାଦମୂଲେ ଠପେତ୍ୱା ୱା ଦେତି, ତଂ ତସ୍ସେୱ ହୋତି। ସଚେ ପନ ''ଇଦଂ ତୁମ୍ହାକଞ୍ଚ ତୁମ୍ହାକଂ ଅନ୍ତେୱାସିକାନଞ୍ଚ ଦମ୍ମୀ''ତି ଏୱଂ ୱଦତି, ଥେରସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତେୱାସିକାନଞ୍ଚ ପାପୁଣାତି। ଉଦ୍ଦେସଂ ଗହେତୁଂ ଆଗତୋ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ସାପି ପାପୁଣାତି। ''ତୁମ୍ହେହି ସଦ୍ଧିଂ ନିବଦ୍ଧଚାରିକଭିକ୍ଖୂନଂ ଦମ୍ମୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଉଦ୍ଦେସନ୍ତେୱାସିକାନଂ ୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ଉଦ୍ଦେସପରିପୁଚ୍ଛାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରନ୍ତାନଂ ସବ୍ବେସଂ ପାପୁଣାତୀତି।

୨୭୩୭।ୱଦତିଚ୍ଚେୱମେୱ ଚେତି ଇଚ୍ଚେୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତନୟେନ ୱଦତି ଚେ। ତନ୍ତି ତଂ ପରିକ୍ଖାରଂ। ତେସନ୍ତି ମାତୁଆଦୀନଂ। ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୩୮।''ପଞ୍ଚନ୍ନଂ…ପେ… ହୋତୀ''ତି ଇମିନା ପୁରିମଗାଥାଦ୍ୱୟେନ ୱିତ୍ଥାରିତମେୱତ୍ଥଂ ସଂଖିପିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତି। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂ। ଅଚ୍ଚୟେତି କାଲକିରିୟାୟ। ଦାନନ୍ତି ''ମୟି କାଲକତେ ଇମଂ ପରିକ୍ଖାରଂ ତୁୟ୍ହଂ ହୋତୁ, ତୱ ସନ୍ତକଂ କରୋହୀ''ତିଆଦିନା ପରିଚ୍ଚଜନଂ। କିଞ୍ଚିପୀତି ଅନ୍ତମସୋ ଦନ୍ତକଟ୍ଠମ୍ପି। ଗିହୀନଂ ପନ ଦାନଂ ତଥା ଦାୟକାନଂ ଗିହୀନମେୱ ଅଚ୍ଚୟେ ରୂହତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୩୯। ଭିକ୍ଖୁ ୱା ସାମଣେରୋ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଉପସ୍ସୟେ କାଲଂ କରୋତି, ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ସାମଣେରସ୍ସ ୱା ପରିକ୍ଖାରା ଭିକ୍ଖୂନଂୟେୱ ସନ୍ତକା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ସନ୍ତକାତି ଯୋଜନା। ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ସନ୍ତକା କାଲକତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୟାପନ୍ନତ୍ତା।

୨୭୪୦।ସାମଣେରୀ ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ''ସିକ୍ଖମାନା ୱା''ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ୱିହାରସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନିୱାସନଟ୍ଠାନେ। ତସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁନିୟା ୱା ସାମଣେରିୟା ୱା ସିକ୍ଖମାନାୟ ୱା ପରିକ୍ଖାରା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତକା ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ସନ୍ତକାତି ଏତ୍ଥାପି ଭିକ୍ଖୂସୁ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

୨୭୪୧।ଦେହି ନେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ''ଇମଂ ଚୀୱର''ନ୍ତି ପକରଣତୋ ଲବ୍ଭତି। ''ଇମଂ ଚୀୱରଂ ନେତ୍ୱା ଅସୁକସ୍ସ ଦେହୀ''ତି ଯଂ ଚୀୱରଂ ଦିନ୍ନଂ, ତଂ ତସ୍ସ ପୁରିମସ୍ସେୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତି। ''ଇଦଂ ଚୀୱରଂ ଅସୁକସ୍ସ ଦମ୍ମୀ''ତି ଯଂ ଚୀୱରଂ ଦିନ୍ନଂ, ତଂ ଯସ୍ସ ପହିୟ୍ୟତି, ତସ୍ସ ପଚ୍ଛିମସ୍ସେୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୪୨। ଯଥାୱୁତ୍ତୱଚନପ୍ପକାରାନୁରୂପେନ ସାମିକେ ଞତ୍ୱା ସାମିକେସୁ ୱିସ୍ସାସେନ ୱା ତେସୁ ମତେସୁ ମତକଚୀୱରମ୍ପି ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ଆହ ''ଏୱ''ନ୍ତିଆଦି। ''ମତସ୍ସ ୱା ଅମତସ୍ସ ୱା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୱିସ୍ସାସଂ ୱାପି ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାତି ଜୀୱନ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। ଗଣ୍ହେ ମତକଚୀୱରନ୍ତି ମତସ୍ସ ଚୀୱରଂ ମତକପରିକ୍ଖାରନୀହାରେନ ପାପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ।

୨୭୪୩। ରଜତେ ଅନେନାତି ରଜନନ୍ତି ମୂଲାଦିସଙ୍କମାହ। ୱନ୍ତଦୋସେନାତି ସୱାସନସମୁଚ୍ଛିନ୍ନରାଗାଦିଦୋସେନ। ତାଦିନାତି ରୂପାଦୀସୁ ଛଢଆରମ୍ମଣେସୁ ରାଗାଦୀନଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତିଯା ଅଟ୍ଟସୁ ଲୋକଧମ୍ମେସୁ ନିବ୍ବିକାରତାଯ ଏକସଦିସେନ।

୨୭୪୪-୫।"ମୂଲେ"ତିଆଦୀସୁ ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ମୂଲରଜନେ ହଲିଦ୍ଦିଂ ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍କଂ ମୂଲରଜନଂ ୱଟ୍ଟତି। ଖନ୍ଧେସୁ ରଜନେସୁ ମଞ୍ଜେଟ୍ଠଞ୍ଚ ତୁଙ୍ଗହାରକଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍କଂ ଖନ୍ଧରଜନଂ ୱଟ୍ଟତି। ପତ୍ତେସୁ ରଜନେସୁ ଅଲ୍ଲିଯା ପତ୍ତଂ ତଥା ନୀଲିଯା ପତ୍ତଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍କଂ ପତ୍ତରଜନଂ ୱଟ୍ଟତି। ପୁପ୍ଫରଜନେସୁ କୁସୁମ୍ଭଞ୍ଚ କିଂସୁକଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍କଂ ପୁପ୍ଫରଜନଂ ୱଟ୍ଟତି। ତଚରଜନେ ଲୋଦ୍ଦଞ୍ଚ କଣ୍ଡୁଲଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍କଂ ତଚରଜନଂ ୱଟ୍ଟତି। ଫଲରଜନଂ ସଙ୍କମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

ମଞ୍ଜେଟ୍ଠନ୍ତି ଏକୋ ସକଣ୍ଟକରୁକ୍ଖୋ, ୱଲ୍ଲିୱିସେସୋ ଚ, ଯସ୍ସ ରଜନଂ ମଞ୍ଜେଟ୍ଠବୀଜୱଣ୍ଣଂ ହୋତି। ମଞ୍ଜେଟ୍ଠରୁକ୍ଖସ୍ସ ଖନ୍ଧୋ ସେତୱଣ୍ଣୋତି ସୋ ଇଧ ନ ଗହେତବ୍ବୋ ରଜନାଧିକାରତ୍ତା। ତୁଙ୍ଗହାରକୋ ନାମ ଏକୋ ସକଣ୍ଟକରୁକ୍ଖୋ, ଯସ୍ସ ରଜନଂ ହରିତାଲୱଣ୍ଣଂ ହୋତି। ଅଲ୍ଲୀତି ଚୁଲ୍ଲତାପିଞ୍ଛରୁକ୍ଖୋ, ଯସ୍ସ ପଣ୍ଡରଜନଂ ହଲିଦ୍ଦିୱଣ୍ଣଂ ହୋତି। ନୀଲୀତି ଗଚ୍ଛୱିସେସୋ, ଯସ୍ସ ପନ ରଜନଂ ନୀଲୱଣ୍ଣଂ ହୋତି। କିଂସୁକଂ ନାମ ୱଲ୍ଲିକିଂସୁକପୁପ୍ଫଂ, ଯସ୍ସ ରଜନଂ ଲୋହିତୱଣ୍ଣଂ ହୋତି।

୨୭୪୬।କିଲିଟ୍ଠସାଟକନ୍ତି ମଲୀନସାଟକଂ। ଧୋୱିତୁନ୍ତି ଏକୱାରଂ ଧୋୱିତୁଂ। ଅଲ୍ଲିଯା ଧୋତଂ କିର ସମ୍ପଦେୱ ରଜନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୭୪୭।ଚୀୱରାନଂକଥା ସେସାତି ଭେଦକାରଣପ୍ପକାରକଥାଦିକା ଇଧ ଅୱୁତ୍ତକଥା। ପଠମେ କଥିନେ ୱୁତ୍ତାତି ସେସୋ। ୱିଭାୱିନାତି ଖନ୍ଧକଭାଣକେନ।

ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ମହାୱଗ୍ଗୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଚୂଌଅଷଗ୍ଲୋ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପାରିୱାସିକକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୭୪୮। ଏୱଂ ମହାୱଗ୍ଗୱିନିଚ୍ଛଯଂ ସଙ୍ଖେପେନ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଚୂଳୱଗ୍ଗାଗତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତଜ୍ଜନୀଯ’’ନ୍ତିଆଦି। ତଜ୍ଜନୀଯନ୍ତି କଲହକାରକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ତତୋ ୱିରମନତ୍ଥାଯ ନିଗ୍ଗହୱସେନ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥଂ ତଜ୍ଜନୀଯକମ୍ମଞ୍ଚ। ନିଯସ୍ସନ୍ତି ବାଲସ୍ସ ଅବ୍ୟତ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିବହୁଲସ୍ସ ଅନପଦାନସ୍ସ ଅନନୁଲୋମିକେହି ଗିହିସଂସଗ୍ଗେହି ସଂସଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିଗ୍ଗହୱସେନ ନିସ୍ସାଯ ୱସନତ୍ଥାଯ କାତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥଂ ନିଯସ୍ସକମ୍ମଞ୍ଚ।

ପବ୍ବାଜନ୍ତି କୁଲଦୂସକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯତ୍ଥ ତେନ କୁଲଦୂସନଂ କତଂ, ତତ୍ଥ ନ ଲଭିତବ୍ବଆୱାସତ୍ଥାଯ ନିଗ୍ଗହୱସେନ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥଂ ପବ୍ବାଜନୀଯକମ୍ମଞ୍ଚ। ପଟିସାରଣନ୍ତି ସଦ୍ଧସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ଦାଯକସ୍ସ କାରକସ୍ସ ସଙ୍ଘୁପଟ୍ଠାକସ୍ସ ଜାତିଆଦୀହି ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହି ଅକ୍କୋସକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଂଖମାପନତ୍ଥାଯ ନିଗ୍ଗହୱସେନ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥଂ ପଟିସାରଣୀଯକମ୍ମଞ୍ଚ।

ତିୱିଧୁକ୍ଖେପନନ୍ତି ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନେ, ଆପତ୍ତିଯା ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ, ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଚ ତତୋ ଓରମିତୁଂ ନିଗ୍ଗହୱସେନ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥଂ ତିୱିଧଂ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମଞ୍ଚାତି। ଦୀପଯେତି ପାଠଇଯା, ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପକାସେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

ତଜ୍ଜନୀଯାଦିକମ୍ମାନଂ ଓସାରଣନିସ୍ସାରଣୱସେନ ପଚ୍ଚେକଂ ଦୁୱିଧତ୍ତେପି ତଂ ଭେଦଂ ଅନାମସିତ୍ୱା କେୱଲଂ ଜାତିୱସେନ ‘‘ସତ୍ତ କମ୍ମାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯଥା ଦସ୍ସିତୋ ପନେତେସଂ ୱିସେସୋ ଅଞ୍ଞତ୍ରପ୍ପତ୍ତିୱସେନାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ୱିତ୍ଥାରୋ ପନେସଂ କମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୨୭୪୯।ଖନ୍ଧକେ କମ୍ମସଙ୍ଖାତେ ଖନ୍ଧକେ ଆଗତାନି ତେଚତ୍ତାଲୀସ ୱତ୍ତାନି। ତଦନନ୍ତରେତି ତସ୍ସ କମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକସ୍ସ ଅନନ୍ତରେ। ଖନ୍ଧକେତି ପାରିୱାସିକକ୍ଖନ୍ଧକେ। ନୱ ଅଧିକାନି ଯେସଂ ତେ ନୱାଧିକାନି ତିଂସେୱ ୱତ୍ତାନି, ଏକୂନଚତ୍ତାଲୀସ ୱତ୍ତାନୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

କମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକେ ତାୱ –

‘‘ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନେ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମକତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ସମ୍ମା ୱତ୍ତିତବ୍ବଂ। ତତ୍ରାଯଂ ସମ୍ମାୱତ୍ତନା – ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବଂ, ନ ନିସ୍ସଯୋ ଦାତବ୍ବୋ, ନ ସାମଣେରୋ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ, ନ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତି ସାଦିତବ୍ବା, ସମ୍ମତେନାପି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ନ ଓୱଦିତବ୍ବା, ଯାଯ ଆପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଘେନ ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନେ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମଂ କତଂ ହୋତି, ସା ଆପତ୍ତି ନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବା, ଅଞ୍ଞା ୱା ତାଦିସିକା, ତତୋ ୱା ପାପିଟ୍ଠତରା, କମ୍ମଂ ନ ଗରହିତବ୍ବଂ, କମ୍ମିକା ନ ଗରହିତବ୍ବା, ନ ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଭିୱାଦନଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନଂ ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଂ ଆସନାଭିହାରୋ ସେଯ୍ଯାଭିହାରୋ ପାଦୋଦକଂ ପାଦପୀଠଂ ପାଦକଠଲିକଂ ପତ୍ତଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନହାନେ ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମଂ ସାଦିତବ୍ବଂ, ନ ପକତତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱିପତ୍ତିଯା ଅନୁଦ୍ଧଂସେତବ୍ବୋ, ନ ଆଚାରୱିପତ୍ତିଯା ଅନୁଦ୍ଧଂସେତବ୍ବୋ, ନ ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତିଯା ଅନୁଦ୍ଧଂସେତବ୍ବୋ, ନ ଆଜୀୱୱିପତ୍ତିଯା ଅନୁଦ୍ଧଂସେତବ୍ବୋ, ନ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଭେଦେତବ୍ବୋ, ନ ଗିହିଦ୍ଧଜୋ ଧାରେତବ୍ବୋ, ନ ତିତ୍ଥିଯଦ୍ଧଜୋ ଧାରେତବ୍ବୋ, ନ ତିତ୍ଥିଯା ସେୱିତବ୍ବା, ଭିକ୍ଖୂ ସେୱିତବ୍ବା, ଭିକ୍ଖୁସିକ୍ଖାଯ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ, ନ ପକତତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଆୱାସେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଅନାୱାସେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଆୱାସେ ୱା ଅନାୱାସେ ୱା ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ପକତତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ଆସନା ୱୁଟ୍ଠାତବ୍ବଂ, ନ ପକତତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସାଦେତବ୍ବୋ ଅନ୍ତୋ ୱା ବହି ୱା, ନ ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉପୋସଥୋ ଠପେତବ୍ବୋ, ନ ପୱାରଣା ଠପେତବ୍ବା, ନ ସୱଚନୀଯଂ କାତବ୍ବଂ, ନ ଅନୁୱାଦୋ ପଟ୍ଠପେତବ୍ବୋ, ନ ଓକାସୋ କାରେତବ୍ବୋ, ନ ଚୋଦେତବ୍ବୋ, ନ ସାରେତବ୍ବୋ, ନ ଭିକ୍ଖୂହି ସମ୍ପଯୋଜେତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୫୧) –

ଏୱଂ ତେତାନି ତେଚତ୍ତାଲୀସ ୱତ୍ତାନି ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ତେଚତ୍ତାଲୀସ ୱତ୍ତାନି, ଖନ୍ଧକେ କମ୍ମସଞ୍ଞିତେ’’ତି।

ପାରିୱାସିକକ୍ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳୱ। ୭୬-୮୨) –

‘‘ପାରିୱାସିକେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ସମ୍ମା ୱତ୍ତିତବ୍ବଂ। ତତ୍ରାଯଂ ସମ୍ମାୱତ୍ତନା – ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବଂ, ନ ନିସ୍ସଯୋ ଦାତବ୍ବୋ, ନ ସାମଣେରୋ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ, ନ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତି ସାଦିତବ୍ବା, ସମ୍ମତେନପି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ନ ଓୱଦିତବ୍ବା, ଯାଯ ଆପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଘେନ ପରିୱାସୋ ଦିନ୍ନୋ ହୋତି, ସା ଆପତ୍ତି ନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବା, ଅଞ୍ଞା ୱା ତାଦିସିକା, ତତୋ ୱା ପାପିଟ୍ଠତରା, କମ୍ମଂ ନ ଗରହିତବ୍ବଂ, କମ୍ମିକା ନ ଗରହିତବ୍ବା, ନ ପକତତ୍ତସ୍ସ

ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉପୋସଥୋ ଠପେତବ୍ବୋ, ନ ପୱାରଣା ଠପେତବ୍ବା, ନ ସୱଚନୀଯଂ କାତବ୍ବଂ, ନ ଅନୁୱାଦୋ ପଟ୍ଠପେତବ୍ବୋ, ନ ଓକାସୋ କାରେତବ୍ବୋ, ନ ଚୋଦେତବ୍ବୋ, ନ ସାରେତବ୍ବୋ, ନ ଭିକ୍ଖୂହି ସମ୍ପଯୋଜେତବ୍ବଂ।

‘‘ନ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୁରତୋ ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ନ ପୁରତୋ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ଯୋ ହୋତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଆସନପରିଯନ୍ତୋ ସେଯ୍ୟାପରିଯନ୍ତୋ ୱିହାରପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତସ୍ସ ପଦାତବ୍ବୋ, ତେନ ଚ ସୋ ସାଦିତବ୍ବୋ।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୁରେସମଣେନ ୱା ପଚ୍ଛାସମଣେନ ୱା କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବାନି, ନ ଆରଞ୍ଞିକଙ୍ଗଂ ସମାଦାତବ୍ବଂ, ନ ପିଣ୍ଡପାତିକଙ୍ଗଂ ସମାଦାତବ୍ବଂ, ନ ଚ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା ପିଣ୍ଡପାତୋ ନୀହରାପେତବ୍ବୋ ‘ମା ମଂ ଜାନିଂସୂ’ତି।

‘‘ପାରିୱାସିକେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଆଗନ୍ତୁକେନ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ, ଆଗନ୍ତୁକସ୍ସ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ, ଉପୋସଥେ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ, ପୱାରଣାଯ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ, ସଚେ ଗିଲାନୋ ହୋତି, ଦୂତେନପି ଆରୋଚେତବ୍ବଂ।

‘‘ନ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା। ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ନାନାସଂୱାସକା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକତତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଅନାୱାସା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଅନାୱାସୋ ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ଗନ୍ତବ୍ବୋ , ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ୱା ଅନାୱାସା ୱା ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଯତ୍ଥସ୍ସୁ ଭିକ୍ଖୂ ସମାନସଂୱାସକା ଯଂ ଜଞ୍ଞା ‘ସକ୍କୋମି ଅଜ୍ଜେୱ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପକତତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଆୱାସେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଅନାୱାସେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଆୱାସେ ୱା ଅନାୱାସେ ୱା ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ପକତତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ଆସନା ୱୁଟ୍ଠାତବ୍ବଂ, ପକତତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସନେନ ନିମନ୍ତେତବ୍ବୋ, ନ ପକତତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଏକାସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ନୀଚେ ଆସନେ ନିସିନ୍ନେ ଉଚ୍ଚେ ଆସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ଛମାଯଂ ନିସିନ୍ନେ ଆସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ଏକଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମିତବ୍ବଂ, ନ ନୀଚେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତେ ଉଚ୍ଚେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମିତବ୍ବଂ, ନ ଛମାଯଂ ଚଙ୍କମନ୍ତେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମିତବ୍ବଂ।

‘‘ନ, ଭିକ୍ଖବେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପାରିୱାସିକେନ ୱୁଡ୍ଢତରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ…ପେ… ମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନାରହେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ…ପେ… ମାନତ୍ତାରହେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ…ପେ… ମାନତ୍ତଚାରିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ…ପେ… ଅବ୍ଭାନାରହେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଆୱାସେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଅନାୱାସେ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଆୱାସେ ୱା ଅନାୱାସେ ୱା ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ନ ଏକାସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ନୀଚେ ଆସନେ ନିସିନ୍ନେ ଉଚ୍ଚେ ଆସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ଛମାଯଂ ନିସିନ୍ନେ ଆସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ଏକଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମିତବ୍ବଂ, ନ ନୀଚେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତେ ଉଚ୍ଚେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମିତବ୍ବଂ, ନ ଛମାଯଂ ଚଙ୍କମନ୍ତେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମିତବ୍ବଂ।

‘‘ପାରିୱାସିକଚତୁତ୍ଥୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖବେ, ପରିୱାସଂ ଦଦେଯ୍ଯ, ମୂଲାଯ ପଟିକସ୍ସେଯ୍ଯ, ମାନତ୍ତଂ ଦଦେଯ୍ଯ, ତଂୱୀସୋ ଅବ୍ଭେଯ୍ଯ, ଅକମ୍ମଂ ନ ଚ କରଣୀଯ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୭୬-୮୨) –

ଏୱଂ ପାରିୱାସିକାନଂ ଚତୁନୱୁତି ୱତ୍ତାନି।

ସା ଚ ନେସଂ ଚତୁନୱୁତିସଙ୍ଖା ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା – ନୌପସମ୍ପାଦନାଦିନକମ୍ମିକଗରହପରିଯୋସାନାନି ନୱ ୱତ୍ତାନି, ତତୋ ପକତତ୍ତସ୍ସ ଉପୋସଥଟ୍ଠପନାଦିଭିକ୍ଖୂହିସମ୍ପଯୋଜନପରିଯୋସାନାନି ଅଟ୍ଠ, ତତୋ ନପୁରତୋଗମନାଦୀ ପଞ୍ଚ, ନପୁରେଗମନାଦୀ ଚତ୍ତାରି, ଆଗନ୍ତୁକେନ ଆରୋଚନାଦୀ ଚତ୍ତାରୀତି ତିଂସ, ସଭିକ୍ଖୁକାୱାସାଦିତୋ ଅଭିକ୍ଖୁକାୱାସାଦିଗମନପଅସଂଯୁତ୍ତାନି ତୀଣି ନୱକାନି ଚାତି ସତ୍ତପଞ୍ଞାସ, ତତୋ

ନପକତତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନୱାସାଦିପଟିସଂଯୁତ୍ତାନି ଏକାଦସ, ତତୋ ନପାରିୱାସିକୱୁଡ୍ଢତରମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନାରହମାନତ୍ତାରହମାନତ୍ତଚାରିକଅବ୍ଭାନାରହେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନୱାସାଦିପଟିସଂଯୁତ୍ତାନି ପଞ୍ଚେକଂ ଏକାଦସ କତ୍ୱା ପଞ୍ଚପଞ୍ଞାସାଯ ୱତ୍ତେସୁ ପାରିୱାସିକୱୁଡ୍ଢତରମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନାରହମାନତ୍ତାରହାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ସମାନତ୍ତା ତେସୁ ଏକଂ ଏକାଦସକଂ, ମାନତ୍ତଚାରିକଅବ୍ଭାନାରହାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସମାନତ୍ତା ତେସୁ ଏକଂ ଏକାଦସକନ୍ତି ଦ୍ୱେୱ ଏକାଦସକାନି, ଅନ୍ତେ ପାରିୱାସିକଚତୁକ୍କସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିୱାସାଦିଦାନଚତୁକ୍କେ ଗଣପୂରଣତ୍ଥଦୋସତୋ ନିୱତ୍ତିୱସେନ ଚତ୍ତାରି ଚତ୍ତାରୀତି ଚତୁନୱୁତି ୱତ୍ତାନି। ତାନି ଅଗ୍ଗହିତଗ୍ଗହଣେନ ଏକୂନଚତ୍ତାଲୀସୱତ୍ତାନି ନାମ। ଆଦିତୋ ନୱ, ଉପୋସଥଟ୍ଠପନାଦୀନି ଅଟ୍ଠ, ପକତତ୍ତେନ ଏକଚ୍ଛନ୍ନୱାସାଦୀ ଚତ୍ତାରି ଚାତି ଏକୱୀସତି ୱତ୍ତାନି କମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକେ ଗହିତତ୍ତା ଇଧ ଗଣନାଯ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତତୋ ସେସେସୁ ତେସତ୍ତତିଯା ୱତ୍ତେସୁ ପାରିୱାସିକୱୁଡ୍ଢତରାଦୀହି ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ୱାସାଦିପଟିସଂଯୁତ୍ତାନି ଦ୍ୱାୱୀସତି ୱତ୍ତାନି ପକତତ୍ତେହି ସମାନତ୍ତା ତାନି ଚ ''ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଭିକ୍ଖୱେ''ତିଆଦିକଂ ନୱକଂ ତଥା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଦସ୍ସନପରଂ, ନ ଆୱାସତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଦସ୍ସନପରନ୍ତି ତଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅୱସେସେସୁ ଦ୍ୱାଚତ୍ତାଲୀସୱତ୍ତେସୁ ପାରିୱାସିକଚତୌତ୍ଥାଦିକମ୍ମଚତୁକ୍କଂ ଗରୁକାପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠାନାଯ ଗଣପୂରଣତ୍ଥସାମଞ୍ଞେନ ଏକଂ କତ୍ୱା ତଯୋ ଅପନେତ୍ୱା ଗଣିତାନି ଏକୂନଚତ୍ତାଲୀସାନି ହୋନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ''ନୱାଧିକାନି ତିଂସେୱ, ଖନ୍ଧକେ ତଦନନ୍ତରେ''ତି।

୨୭୫୦। ଇମାନି ଏକୂନଚତ୍ତାଲୀସ ୱତ୍ତାନି ପୁରିମେହି ତେଚତ୍ତାଲୀସୱତ୍ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଦ୍ୱାସୀତି ହୋନ୍ତୀତି ଆହ ''ଏୱଂ ସବ୍ବାନି…ପେ… ଗହିତାଗହଣେନ ତୁ''ତି।

ଏୱଂ କମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକପାରିୱାସିକକ୍ଖନ୍ଧକେସୁ ମହେସିନା ୱୁତ୍ତାନି ଖନ୍ଧକୱତ୍ତାନି ଗହିତାଗହଣେନ ଦ୍ୱାସୀତି ଏୱ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏୱମେତ୍ଥ ଦ୍ୱାସୀତିକ୍ଖନ୍ଧକୱତ୍ତାନି ଦସ୍ସିତାନି।

ଆଗମଟ୍ଠକଥାୱଣ୍ଣନାଯଂ ପନ –

''ପାରିୱାସିକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱତ୍ତଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସାମୀତି (ଚୂଳୱ। ୭୫) ଆରଭିତ୍ୱା 'ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବଂ…ପେ… ନ ଛମାଯଂ ଚଙ୍କମନ୍ତେ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମିତବ୍ବ'ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୭୬-୮୧) ୱୁତ୍ତାୱସାନାନି ଛସଟ୍ଠି, ତତୋ ପରଂ 'ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାରିୱାସିକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପାରିୱାସିକେନ ୱୁଡ୍ଢତରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ, ମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନାରହେନ, ମାନତ୍ତାରହେନ, ମାନତ୍ତଚାରିକେନ, ଅବ୍ଭାନାରହେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଆୱାସେ ୱତ୍ଥବ୍ବ'ନ୍ତିଆଦୀନଂ (ଚୂଳୱ। ୮୨) ପକତତ୍ତେ ଚରିତବ୍ବେହି ଅନଞ୍ଞତ୍ତା ୱିସୁଂ ତେ ଅଗଣେତ୍ୱା ପାରିୱାସିକୱୁଡ୍ଢତରାଦୀସୁ ପୁଗ୍ଗଲନ୍ତରେସୁ ଚରିତବ୍ବତ୍ତା ତେସଂ ୱସେନ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଏକେକଂ କତ୍ୱା ଗଣିତାନି ପଞ୍ଚାତି ଏକସତ୍ତତି ୱତ୍ତାନି, ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମକତୱତ୍ତେସୁ ୱତ୍ତପଞ୍ଞାପନୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ 'ନ ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଭିୱାଦନଂ …ପେ… ନହାନେ ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମଂ ସାଦିତବ୍ବ'ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୫୧) ଇଦଂ ଅଭିୱାଦନାଦୀନଂ ଅସାଦିଯନଂ ଏକଂ, 'ନ ପକତତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱିପତ୍ତିଯା ଅନୁଦ୍ଧଂସେତବ୍ବୋ'ତିଆଦୀନି ଚ ଦସାତି ଏୱମେତାନି ଦ୍ୱାସୀତି ହୋନ୍ତି। ଏତେସ୍ୱେୱ କାନିଚି ତଜ୍ଜନୀଯକମ୍ମାଦିୱତ୍ତାନି, କାନିଚି ପାରିୱାସିକାଦିୱତ୍ତାନୀତି ଅଗ୍ଗହିତଗ୍ଗହଣେନ ଦ୍ୱାସୀତି ଏୱା''ତି (ମ। ନି। ଟୀ। ୨।୨୫; ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୨।୩୯; ୱି। ୱି। ଟୀ। ୧।୩୯) –

ୱୁତ୍ତଂ। ଏତାନି ପନ ୱତ୍ତାନି କଦାଚି ତଜ୍ଜନୀଯକମ୍ମକତାଦିକାଲେ, ପାରିୱାସିକାଦିକାଲେ ଚ ଚରିତବ୍ବାନି ଖୁଦ୍ଦକୱତ୍ତାନୀତି ଗହେତବ୍ବାନି ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତାଦୀନଂ ଚୁଦ୍ଦସମହାୱତ୍ତାନଂ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା।

୨୭୫୧। ଇଦାନି ପାରିୱାସିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଂ, ୱତ୍ତଭେଦଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପରିୱାସଞ୍ଚ ୱତ୍ତଞ୍ଚା''ତିଆଦି। ପରିୱାସଞ୍ଚ ୱତ୍ତଞ୍ଚ ସମାଦିନ୍ନସ୍ସାତି ''ପରିୱାସଂ ସମାଦିଯାମୀ''ତି ପରିୱାସଞ୍ଚ ''ୱତ୍ତଂ ସମାଦିଯାମୀ''ତି ୱତ୍ତଞ୍ଚ ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତିକେ ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ସମାଦିନ୍ନସ୍ସ। ଭିକ୍ଖୁନୋତି ପାରିୱାସିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ।

୨୭୫୨।ସହୱାସାଦଯୋ ''ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ''ତିଆଦିନା ସଯମେୱ ୱକ୍ଖତି। ସହୱାସୋ, ୱିନାୱାସୋ, ଅନାରୋଚନମେୱ ଚାତି ଇମେହି ତୀହି ପାରିୱାସିକଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୫୩।ଉଦକପାତେନ ସମନ୍ତା ନିକ୍ଖୋସସ୍ସ ଉଦକପାତଟ୍ଠାନେନ। ଏକଚ୍ଛନ୍ନେତି ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ୱା ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ୱା ଆୱାସେ। ପକତତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସହ ଉକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ନିୱାସୋ ନିୱାରିତୋତି ଯୋଜନା। ''ନିୱାରିତୋ''ତି ଇମିନା ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଦୀପେତି।

୨୭୫୪।ଅନ୍ତୋଯେୱାତି ଏକଚ୍ଛନ୍ନସ୍ସ ଆୱାସପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଅନ୍ତୋଯେୱ। ''ନ ଲବ୍ଭତୀ''ତି ଇମିନା ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତୀତି ଦୀପେତି।

୨୭୫୫।ମହାଅଟ୍ଠକଥାଦିସୂତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଉଭିନ୍ନନ୍ତି ଉକ୍ଖିତ୍ତକପାରିୱାସିକାନଂ। ଇତି ଅୱିସେସେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୭୫୬। ଇମିନା ସହୱାସେନ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱିନାୱାସେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଭିକ୍ଖୁକେ ପନାୱାସେ''ତି। ଆୱାସେତି ୱସନତ୍ଥାଯ କତସେନାସନେ। ଅନାୱାସେତି ୱାସତ୍ଥାଯ ଅକତେ ଚେତିଯଘରେ ୱା ବୋଧିଘରେ ୱା ସମ୍ମଜ୍ଜନିଅଟ୍ଟକେ ୱା ଦାରୁଅଟ୍ଟକେ ୱା ପାନୀଯମାଳେ ୱା ୱଚ୍ଚକୁଟିଯଂ ୱା ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଏୱରୂପେ ଠାନେ। ୱିପ୍ପୱାସଂ ୱସନ୍ତସ୍ସାତି ପକତତ୍ତେନ ୱିନା ୱାସଂ କପ୍ପେନ୍ତସ୍ସ। ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚେୱ ୱତ୍ତଭେଦଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତି।

୨୭୫୭। ଏୱଂ ୱିପ୍ପୱାସେନ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଦୁକ୍କଟାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅନାରୋଚନେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପାରିୱାସିକଭିକ୍ଖୁସ୍ସା''ତିଆଦି। ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱାନାତି ଆକାସେନାପି ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ସମାନସଂୱାସକଂ ଆଗନ୍ତୁକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା। ତଙ୍ଖଣେତି ତସ୍ମିଂ ଦିଟ୍ଠକ୍ଖଣେଯେୱ। ''ଅନାରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଏୱ ଏତସ୍ସା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏୱକାରେନ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚାତି ଉଭଯଂ ଏତସ୍ସ ହୋତୀତି ଦୀପେନ୍ତେନ ଅଦିଟ୍ଠୋ ଚେ, ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋୱ ହୋତୀତି ଞାପେତି। ଯଥାହ – ''ସୋପିସ୍ସ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଂ କରୋତି, ଅଞ୍ଞାତତ୍ତା ପନ ୱତ୍ତଭେଦଦୁକ୍କଟଂ ନତ୍ଥୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୭୫)। ନାନାସଂୱାସକେନ ସହ ୱିନଯକମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ସ ଅନାରୋଚନେପି ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ନ ହୋତି।

୨୭୫୮-୯।ପାରିୱାସିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯତ୍ଥ ସଙ୍ଘନୱକଟ୍ଠାନେ ଠିତୋ, ତତ୍ଥେୱ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଠାନେ ଠତ୍ୱା ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ପକତତ୍ତେହିପି ସଦ୍ଧିଂ ୱୁଡ୍ଢପଟିପାଟିଯା ପଞ୍ଚ କିଚ୍ଚାନି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

ତାନି ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଉପୋସଥପୱାରଣ''ନ୍ତିଆଦି। ଉପୋସଥପୱାରଣଂ ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ କାତୁଂ ଲଭତୀତି ଯୋଜନା। ଦେନ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ''ଘଣ୍ଟିଂ ପହରିତ୍ୱା''ତି ସେସୋ। ସଙ୍ଘଦାଯକାତି କମ୍ମଧାରଯସମାସୋ। ସଙ୍ଘସ୍ସ ଏକତ୍ତେପି ଗରୁସୁ ବହୁୱଚନନିଦ୍ଦେସୋ। ''ଦେତି ଚେ ସଙ୍ଘଦାଯକୋ''ତିପି ପାଠୋ। ତତ୍ଥ ଘଣ୍ଟିଂ ପହରିତ୍ୱା ଭାଜେତ୍ୱା ଦେନ୍ତୋ ସଙ୍ଘୋ ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ଦେତି ଚେ, ପାରିୱାସିକୋ ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଲଭତୀତି ଯୋଜନା।

ଓଣୋଜନନ୍ତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ, ସଙ୍ଘତୋ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ, ତିଣ୍ଣଂ ୱା ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତାଦୀନଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକଭତ୍ତପଚ୍ଚାସାଯ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ''ମଯ୍ହଂ ଅଜ୍ଜ ଭତ୍ତପଚ୍ଚାସା ଅତ୍ଥି, ସ୍ୱେ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ସଙ୍ଘୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ଲଭତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଭତ୍ତନ୍ତି ଆଗତାଗତେହି ୱୁଡ୍ଢପଟିପାଟିଯା ଗହେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ ୱିହାରେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚତୁସ୍ସାଲଭତ୍ତଂ। ତଥା ପାରିୱାସିକୋ ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ଲଭତୀତି ଯୋଜନା। ଇମେ ପଞ୍ଚାତି ୱୁତ୍ତମେୱତ୍ଥଂ ନିଗମଯତି।

ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୭୫) – ଉପୋସଥପୱାରଣେ ତାୱ ପାତିମୋକ୍ଖେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନେ ହତ୍ଥପାସେ ନିସୀଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ''ପାଳିଯା ଅନିସୀଦିତ୍ୱା ପାଳିଂ ୱିହାଯ ହତ୍ଥପାସଂ ଅମୁଞ୍ଚନ୍ତେନ ନିସୀଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥେ କରିଯମାନେ ସଙ୍ଘନୱକଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ନିସିନ୍ନେନ ଅତ୍ତନୋ ପାଳିଯା ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ। ପୱାରଣାଯପି ସଙ୍ଘନୱକଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ନିସିନ୍ନେନ ଅତ୍ତନୋ ପାଳିଯା ପୱାରେତବ୍ବଂ। ସଙ୍ଘେନ ଘଣ୍ଟିଂ ପହରିତ୍ୱା ଭାଜିଯମାନଂ ୱସ୍ସିକସାଟିକମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଓଣୋଜନେ ସଚେ ପାରିୱାସିକସ୍ସ ଦ୍ୱେ ତୀଣି ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତାଦୀନି ପାପୁଣନ୍ତି, ଅଞ୍ଞା ଚସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲିକଭତ୍ତପଚ୍ଚାସା ହୋତି, ତାନି ପଟିପାଟିଯା ଗହେତ୍ୱା ''ଭନ୍ତେ, ହେଟ୍ଠା ଗାହେଥ, ଅଜ୍ଜ ମଯ୍ହଂ ଭତ୍ତପଚ୍ଚାସା ଅତ୍ଥି, ସ୍ୱେୱ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତବ୍ବାନି, ଏୱଂ ତାନି ପୁନଦିୱସେସୁ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଲଭତି। ''ପୁନଦିୱସେ ସବ୍ବପଠମଂ ଏତସ୍ସ ଦାତବ୍ବ''ନ୍ତି କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଦି ପନ ନ ଗଣ୍ହାତି ନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ପୁନଦିୱସେ ନ ଲଭତି। ଇଦଂ ଓଣୋଜନଂ ନାମ ପାରିୱାସିକସ୍ସେୱ ଓଦିସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ। କସ୍ମା? ତସ୍ସ ହି ସଙ୍ଘନୱକଟ୍ଠାନେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଯାଗୁଖଜ୍ଜକାଦୀନି ପାପୁଣନ୍ତି ୱା ନ ୱା, ତସ୍ମା ''ସୋ ଭିକ୍ଖାହାରେନ ମା କିଲମିତ୍ଥା''ତି ଇଦମସ୍ସ ସଙ୍ଗହକରଣତ୍ଥାଯ ଓଦିସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ।

ଭତ୍ତେ ଚତୁସ୍ସାଲଭତ୍ତଂ ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ଲଭତି, ପାଳିଯା ପନ ଗନ୍ତୁଂ ୱା ଠାତୁଂ ୱା ନ ଲଭତି। ତସ୍ମା ପାଳିତୋ ଓସକ୍କିତ୍ୱା ହତ୍ଥପାସେ ଠିତେନ ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ଯଥା ସେନୋ ନିପତିତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ଏୱଂ ଗଣ୍ହିତବ୍ବଂ। ଆରାମିକସମଣୁଦ୍ଦେସେହି ଆହରାପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ସଚେ ସଯମେୱ ଆହରନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି। ରଞ୍ଞୋ ମହାପେଳଭତ୍ତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଚତୁସ୍ସାଲଭତ୍ତେ ପନ ସଚେ ଓଣୋଜନଂ କତ୍ତୁକାମୋ ହୋତି, ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଉକ୍ଖିତ୍ତେ

ପିଣ୍ଡେ ‘‘ଅଜ୍ଜ ମେ ଭତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି, ସ୍ୱେୱ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ପୁନଦିୱସେ ଦ୍ୱେ ପିଣ୍ଡେ ଲଭତୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୭୫) ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତାଦୀନିପି ପାଳିଯତୋ ଓସକ୍କିତ୍ୱାୱ ଗହେତବ୍ବାନି। ଯତ୍ଥ ପନ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ପରିୱିସନ୍ତି , ତତ୍ଥ ସାମଣେରାନଂ ଜେଟ୍ଠକେନ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସଙ୍ଘନୱକେନ ହୁତ୍ୱା ନିସୀଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ପାରିୱାସିକକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୭୬୦। ଇଦାନି ସମଥୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଯେସୁ ଅଧିକରଣେସୁ ସନ୍ତେସୁ ସମଥେହି ଭୱିତବ୍ବଂ, ତାନି ତାୱ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ ''ୱିୱାଦାଧାରତା''ତିଆଦି। ୱିୱାଦାଧାରତାତି ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ। ଆପତ୍ତାଧାରତାତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଆଧାରତାତି ଅଧିକରଣପରିଯାଯୋ। ଆଧାରୀଯତି ଅଭିଭୁଯ୍ଯତି ୱୂପସମ୍ମତି ସମଥେହୀତି ଆଧାରୋ, ୱିୱାଦୋ ଚ ସୋ ଆଧାରୋ ଚାତି ୱିୱାଦାଧାରୋ, ସୋ ଏୱ ୱିୱାଦାଧାରତା। ଏୱମାଧାରାଧିକରଣ-ସଦ୍ଦାନଂ ୱିୱାଦାଦିସଦ୍ଦେହି ସହ କମ୍ମଧାରଯସମାସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଅଧିକରୀଯତି ଅଭିଭୁଯ୍ଯତି ୱୂପସମ୍ମତି ସମଥେହୀତି ଅଧିକରଣନ୍ତି ୱିୱାଦାଦିଚତୁବ୍ବିଧମେୱ ପାଠଇଯଂ ଦସ୍ସିତଂ। ଅଯମତ୍ଥୋ ''ଏତେସଂ ତୁ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି, ସମତ୍ତା ସମଥା ମତା''ତି ୱକ୍ଖମାନେନ ୱିଞ୍ଞାଯତି।

୨୭୬୧।ଏତାନି ଚତ୍ତାରି ଅଧିକରଣାନି ଚ ''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ୱିୱଦନ୍ତି 'ଧମ୍ମୋ'ତି ୱା 'ଅଧମ୍ମୋ'ତି ୱା''ତି (ଚୂଳଅୱ। ୨୧୫) ଅଟ୍ଠାରସ ଭେଦକାରକୱତ୍ଥୂନି ଚ ମହେସିନା ୱୁତ୍ତାନି। ତତ୍ଥ ତେସୁ ଚତୂସୁ ଅଧିକରଣେସୁ ୱିୱାଦୋ ଅଧିକରଣସଙ୍ଖାତୋ ଏତାନି ଅଟ୍ଠାରସ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନି ନିସ୍ସିତୋ ନିସ୍ସାଯ ପୱତ୍ତୋତି ଯୋଜନା।

୨୭୬୨।ୱିପତ୍ତିଯୋ ଚତସ୍ସୋୱାତି ''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନୁୱଦନ୍ତି ସୀଲୱିପତ୍ତିଯା ୱା ଆଚାରୱିପତ୍ତିଯା ୱା ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତିଯା ୱା ଆଜୀୱୱିପତ୍ତିଯା ୱା''ତି (ଚୂଳଅୱ। ୨୧୫) ୱୁତ୍ତା ଚତସ୍ସୋ ୱିପତ୍ତିଯୋ। ଦିଟ୍ଠାଦୀନଂ ଅନୁଗନ୍ତ୍ୱା ସୀଲୱିପତ୍ତିଆଦୀହି ୱଦନଂ ଚୋଦନା ଅନୁୱାଦୋ। ଉପାଗତୋତି ନିସ୍ସିତୋ, ଅନୁୱାଦୋ ଚତସ୍ସୋ ୱିପତ୍ତିଯୋ ନିସ୍ସାଯ ପୱତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ତତ୍ଥା''ତି ପଠମମେୱ ନିଦ୍ଧାରଣସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇଧ ପୁନୱଚନେ ପଯୋଜନଂ ନ ଦିସ୍ସତି, ''ସତ୍ତୱା''ତି ୱଚନସ୍ସାପି ନ କୋଚି ଅତ୍ଥୱିସେସୋ ଦିସ୍ସତି। ତସ୍ମା ''ଆପତ୍ତାଧାରତା ତତ୍ଥ, ସତ୍ତଆପତ୍ତିସତ୍ତୱା''ତି ପାଠୋ ନ ଯୁଜ୍ଜତି, ''ଆପତ୍ତାଧାରତା ନାମ, ସତ୍ତ ଆପତ୍ତିଯୋ ମତା''ତି ପାଠୋ ଯୁତ୍ତତରୋ, ଆପତ୍ତାଧାରତା ନାମ ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ନାମ ସତ୍ତ ଆପତ୍ତିଯୋ ମତା ସତ୍ତ ଆପତ୍ତିଯୋୱ ଅଧିପ୍ପେତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୭୬୩।ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚାନି ନିସ୍ସାଯାତି ଅପଲୋକନକମ୍ମାଦୀନି ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଘକମ୍ମାନି ଉପାଦାଯ କିଚ୍ଚାଧିକରଣାଭିଧାନଂ ସିଯା, କିଚ୍ଚାଧିକରଣଂ ନାମ ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଘକମ୍ମାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେସଂ ତୁ ଚତୁନ୍ନମ୍ପୀତି ଏତେସଂ ପନ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଅଧିକରଣାନଂ। ସମତ୍ତାତି ୱୂପସମହେତୁତ୍ତା। ସମଥା ମତାତି ସମ୍ମୁଖାୱିନଯାଦଯୋ ସତ୍ତ ଅଧିକରଣସମଥାତି ଅଧିପ୍ପେତା। ଅଧିକରଣାନି ସମେନ୍ତି, ସମ୍ମନ୍ତି ୱା ଏତେହୀତି ''ସମଥା''ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତୀତି ''ସମତ୍ତା ସମଥା ମତା''ତି ଇମିନା ସମଥ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଅନ୍ୱତ୍ଥଂ ଦୀପେତି।

୨୭୬୪-୫। ତେ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ସମ୍ମୁଖା''ତିଆଦି। ''ୱିନଯୋ''ତି ଇଦଂ ସମ୍ମୁଖାଦିପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ ''ସମ୍ମୁଖାୱିନଯୋ ସତିୱିନଯୋ ଅମୂଳ୍ହୱିନଯୋ''ତି। ''ପଟିଞ୍ଞାୱିନଯୋ''ତି ଚ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସତ୍ତମୋ ୱିନଯୋତି ସମଥୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ତିଣୱତ୍ଥାରକୋତି ଇମେ ସତ୍ତ ସମଥା ବୁଦ୍ଧେନାଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନା ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୨୭୬୬। ଚତୂସୁ ଅଧିକରଣେସୁ ଯଂ ଅଧିକରଣଂ ଯତ୍ତକେହି ସମଥେହି ସମ୍ମତି, ତେ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ ''ୱିୱାଦୋ''ତିଆଦି।

୨୭୬୭-୯। ''ୱିୱାଦୋ''ତିଆଦିନା ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠମତ୍ଥଂ ନିଦ୍ଦିସନ୍ତୋ ଆହ ''ଛଟ୍ଠେନା''ତିଆଦି। ଏତ୍ଥ ଏତେସୁ ଚତୂସୁ ଅଧିକରଣେସୁ, ସମଥେସୁ ଚ କିଂ କେନ ସମ୍ମତୀତି ଚେ? ୱିୱାଦୋ ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ଛଟ୍ଠେନ ଯେଭୁଯ୍ଯସିକାଯ, ପଠମେନ ସମଥେନ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯେନ ଚାତି ଦ୍ୱୀହି ସମଥେହି ସମ୍ମତି। ଯସ୍ସା କିରିଯାଯ ଧମ୍ମୱାଦିନୋ ବହୁତରା, ଏସା ଯେଭୁଯ୍ଯସିକା। ''ସଙ୍ଘସମ୍ମୁଖତା, ଧମ୍ମସମ୍ମୁଖତା, ୱିନଯସମ୍ମୁଖତା, ପୁଗ୍ଗଲସମ୍ମୁଖତା''ତି (ଚୂଳଅୱ। ୨୨୯, ୨୩୪, ୨୩୬, ୨୩୭, ୨୪୨) ୱୁତ୍ତାନଂ ସଙ୍ଘାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ସନ୍ନିଧାନେନ ୱା ଗଣପୁଗ୍ଗଲେହି ସମିଯମାନଂ ୱିୱାଦାଧିକରଣଂ ସଙ୍ଘସମ୍ମୁଖତଂ ୱିନା ଇତରେହି ତୀହି ୱା ସମ୍ମତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଏତ୍ଥ ଚ କାରକସଙ୍ଘସ୍ସ ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗିୱସେନ ସମ୍ମୁଖୀଭାୱୋ ସଙ୍ଘସମ୍ମୁଖତା, ସମେତବ୍ବସ୍ସ ୱତ୍ଥୁନୋ ଭୂତତା ଧମ୍ମସମ୍ମୁଖତା, ଯଥା ତଂ ସମେତବ୍ବଂ, ତଥେୱସ୍ସ ସମନଂ ୱିନଯସମ୍ମୁଖତା, ଯୋ ଚ ୱିୱଦତି, ଯେନ ଚ ୱିୱଦତି, ତେସଂ ଉଭିନ୍ନଂ ଅତ୍ଥପଚ୍ଚତ୍ଥିକାନଂ ସମ୍ମୁଖୀଭାୱୋ ପୁଗ୍ଗଲସମ୍ମୁଖତା।

''ଅନୁୱାଦୋ ଚତୂହିପୀ''ତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ନିଦ୍ଦିସନ୍ତୋ ଆହ ''ସମ୍ମୁଖା''ତିଆଦି। ଅନୁପୁବ୍ବେନାତି ଅନୁପଟିପାଟିଯା। ସମ୍ମୁଖାୱିନଯାଦୀହି ତୀହିପୀତି ସମ୍ମୁଖାୱିନଯସତିୱିନଯଅମୂଳ୍ହୱିନଯେହି ତୀହିପି। ତଥେୱାତି ଯଥା ତୀହି, ତଥା ପଞ୍ଚମେନ ତସ୍ସପାପିଯସିକାସମଥେନାପି ଅନୁୱାଦୋ ସମ୍ମତି,

ପଗେଓ୍ୱ ଚତୁହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଯୋ ପାପୁସ୍ସନ୍ନତାଯ ପାପିଯୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ, ତସ୍ସ କଓ୍ୱବ୍ବତୋ ''ତସ୍ସପାପିଯସିକା''ତି କମ୍ମଂ ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି। ଆଯସ୍ମତୋ ଦବ୍ବସ୍ସ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଓ୍ୱିଯ ସତିଓ୍ୱେପୁଲ୍ଲପତ୍ତସ୍ସ ଖୀଣାସଓ୍ୱସ୍ସ କତା ଅମୂଲିକା ସୀଲଓ୍ୱିପତ୍ତିଚୋଦନା ସମ୍ମୁଖାଓ୍ୱିନଯେନ, ଛତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାଯ କମ୍ମଓ୍ୱାଚାଯ ଦିନ୍ନେନ ସତିଓ୍ୱିନଯେନ ଚ ସମ୍ମତି। ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କତା ଆପତ୍ତିଚୋଦନା ସମ୍ମୁଖାଓ୍ୱିନଯେନ ଚ ତଥେଓ୍ୱ ଦିନ୍ନେନ ଅମୂଳ୍ହଓ୍ୱିନଯେନ ଚ ସମ୍ମତି। ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନସ୍ସ ଅଓ୍ୱଜାନିତ୍ୱା ପଟିଜାନନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ପାପଭିକ୍ଖୁନୋ ବହୁଲାପତ୍ତିଚୋଦନା ସମ୍ମୁଖାଓ୍ୱିନଯେନ ଚେଓ୍ୱ ତଥେଓ୍ୱ ପକତେନ ତସ୍ସପାପିଯସିକାକମ୍ମେନ ଚ ଓ୍ୱୂପସମ୍ମତୀତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

''ଆପତ୍ତି ପନ ତୀହେଓ୍ୱା''ତି ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ନିଦ୍ଦେସମାହ ''ସମ୍ମୁଖେନା''ତିଆଦି। ସମ୍ମୁଖେନ ସମ୍ମୁଖାଓ୍ୱିନଯେନ, ପଟିଞ୍ଞାଯ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣେନ, ତିଣଓ୍ୱତ୍ଥାରକେନ ଓ୍ୱା ଇମେହି ତୀହି ଏଓ୍ୱ ସମଥେହି ସା ଆପତ୍ତି ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ଉପସମଂ ଯାତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣଂ ନାମ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ''ପସ୍ସସୀ''ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତେ ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେନ୍ତେନ ''ଆମ ପସ୍ସାମୀ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନଂ। ତିଣଓ୍ୱତ୍ଥାରକଂ ପନ ସଯମେଓ୍ୱ ଓ୍ୱକ୍ଖତି।

ତୀହେଓ୍ୱ ସମଥେହୀତି ଏତ୍ଥ ଗରୁକାପତ୍ତି ସମ୍ମୁଖାଓ୍ୱିନଯେନ, ପଟିଞ୍ଞାତକରଣେନ ଚାତି ଦ୍ୱୀହି, ଲହୁକାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ସଙ୍ଘେ ଓ୍ୱା ଗଣେ ଓ୍ୱା ପୁଗ୍ଗଲେ ଓ୍ୱା ଦେସନାଯ ସମ୍ମୁଖାଓ୍ୱିନଯେନ ଚେଓ୍ୱ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣେନ ଚ, କୋସମ୍ବକାନଂ ଓ୍ୱିଗ୍ଗହସଦିସଂ ମହାଓ୍ୱିଗ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତେହି ଆପନ୍ନା ଅନେକଓ୍ୱିଧା ଆପତ୍ତିଯୋ ସଚେ ହୋନ୍ତି, ତାସୁ ଓ୍ୱକ୍ଖମାନସରୂପଂ ଥୁଲ୍ଲଓ୍ୱଜ୍ଜାଦିଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଓ୍ୱସେସା ସବ୍ବା ଆପତ୍ତିଯୋ ସମ୍ମୁଖାଓ୍ୱିନଯେନ, ତିଣଓ୍ୱତ୍ଥାରକେନ ଚ ସମ୍ମନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

କିଚ୍ଚଂ କିଚ୍ଚାଧିକରଣଂ ଏକେନ ସମ୍ମୁଖାଓ୍ୱିନଯେନେଓ୍ୱ ସମ୍ମତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୭୦।ଯେଭୁଯ୍ୟସିକକମ୍ମେତି ଏତ୍ଥ ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ। ସଲାକଂ ଗାହଯେତି ଓ୍ୱିନିଚ୍ଛଯକାରକେ ସଙ୍ଘେ ଧମ୍ମଓ୍ୱାଦୀନଂ ବହୁତ୍ତଂ ଓ୍ୱା ଅପ୍ପତରତ୍ତଂ ଓ୍ୱା ଜାନିତୁଂ ଓ୍ୱକ୍ଖମାନେନ ନଯେନ ସଲାକଂ ଗାହାପେଯ୍ୟ। ବୁଧୋତି ''ନ ଛନ୍ଦାଗତିଂ ଗଚ୍ଛତି…ପେ… ଗହିତାଗହିତଞ୍ଚ ଜାନାତୀ''ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଦସ୍ସେତି। ''ଗୂଳ୍ହେନା''ତିଆଦିନା ସଲାକଗ୍ଗାହପ୍ପକାରୋ ଦସ୍ସିତୋ। କଣ୍ଣଜପ୍ପେନାତି ଏତ୍ଥ କଣ୍ଣେ ଜପ୍ପୋ ଯସ୍ମିଂ ସଲାକଗ୍ଗାହପଯୋଗେତି ଓ୍ୱିଗ୍ଗହୋ। ଏତ୍ଥ ଗୂଳ୍ହସଲାକଗ୍ଗାହୋ ନାମ ଧମ୍ମଓ୍ୱାଦିସଲାକା ଚ ଅଧମ୍ମଓ୍ୱାଦିସଲାକା ଚ ଓ୍ୱିସୁଂ ଓ୍ୱିସୁଂ ଚୀଓ୍ୱରକଣ୍ଣେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସନ୍ତିକଂ ଓ୍ୱିସୁଂ ଓ୍ୱିସୁଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସଲାକା ଓ୍ୱିସୁଂ ଓ୍ୱିସୁଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ''ଇତୋ ତଓ୍ୱ ରୁଚ୍ଚନକଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ରହୋ ଠତ୍ୱା ଗାହାପନଂ। ଓ୍ୱିଓଟକଂ ନାମ ଧମ୍ମଓ୍ୱାଦୀନଂ ବହୁଭାଓ୍ୱଂ ଛତ୍ୱା ସବ୍ବେସୁ ଜାନନ୍ତେସୁ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗାହାପନଂ। କଣ୍ଣଜପ୍ପନଂ ନାମ ଏଓ୍ୱମେଓ୍ୱ କଣ୍ଣମୂଲେ ରହୋ ଠତ୍ୱା ଗାହାପନଂ।

୨୭୭୧।ଅଲଜ୍ଜୁସ୍ସଦେତି ଏତ୍ଥ ''ସଙ୍ଘେ''ତି ସେସୋ। ଲଜ୍ଜିସୁ ବାଲେସୂତି ଏତ୍ଥାପି ''ଉସ୍ସଦେସୂ''ତି ଓ୍ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୨୭୭୨।ସକେନ କମ୍ମୁନାଯେଓ୍ୱାତି ଅତ୍ତନୋ ଯଂ କିଚ୍ଚଂ, ତେନେଓ୍ୱାତି।

୨୭୭୩-୫।''ଆପଜ୍ଜତୀ''ତିଆଦି ''ଅଲଜ୍ଜୀ, ଲଜ୍ଜୀ, ବାଲୋ''ତି ଜାନନସ୍ସ ହେତୁଭୂତକମ୍ମଦସ୍ସନଂ। ଦୁଚ୍ଚିନ୍ତିତୋତି ଅଭିଜ୍ଝାଦିତିଓ୍ୱିଧମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଓ୍ୱସେନ ଦୁଟ୍ଠୁ ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ। ଦୁବ୍ଭାସୀତି ମୁସାଓ୍ୱାଦାଦିଚତୁବ୍ବିଧଓ୍ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଓ୍ୱସେନ ଓ୍ୱଚୀଦ୍ୱାରେ ପଞ୍ଞତ୍ତାନଂ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଓ୍ୱୀତିକ୍କମଓ୍ୱସେନ ଦୁଟ୍ଠୁ ଭାସନସୀଲୋ। ଦୁକ୍କଟକାରିକୋତି ପାଣାତିପାତାଦିତିଓ୍ୱିଧକାଯଦୁଚ୍ଚରିତଓ୍ୱସେନ କାଯଦ୍ୱାରେ ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଓ୍ୱୀତିକ୍କମଓ୍ୱସେନ କୁଚ୍ଛିତକମ୍ମସ୍ସ କରଣସୀଲୋ। ଇତି ଲକ୍ଖଣେନେଓ୍ୱାତି ଯଥାଓ୍ୱୁତ୍ତଂ ଅଲଜ୍ଜୀଲଜ୍ଜୀବାଲଲକ୍ଖଣଂ ନିଗମେତି।

୨୭୭୬। ''ଯେଭୁଯ୍ୟସିକା''ତିଆଦିଗାଥାହି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠମେଓ୍ୱ ଅତ୍ଥଂ ନିଗମେତୁମାହ ''ତିଧା''ତିଆଦି। ତିଧାସଲାକଗାହେନାତି ତିଓ୍ୱିଧସ୍ସ ସଲାକଗାହସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରେନ। ବହୁକା ଧମ୍ମଓ୍ୱାଦିନୋ ଯଦି ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା। କାତବ୍ବନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଓ୍ୱିଓ୍ୱାଦାଧିକରଣଓ୍ୱୂପସମନ''ନ୍ତି ସେସୋ।

୨୭୭୭। ଯୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅଲଜ୍ଜୀ ଚ ହୋତି ସାନୁଓ୍ୱାଦୋ ଚ କମ୍ମତୋ କାଯକମ୍ମତୋ, ଓ୍ୱଚୀକମ୍ମତୋ ଚ ଅସୁଚି ଚ ସମ୍ଭୁଦ୍ଧକିଗୁଚ୍ଛନୀଯୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ଏଓ୍ୱଂଓ୍ୱିଧୋ ପାପପୁଗ୍ଗଲୋ ତସ୍ସ ପାପିଯସିକକମ୍ମସ୍ସ ଯୋଗୋ ହୋତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସାନୁଓ୍ୱାଦୋତି ଏତ୍ଥ ଅନୁଓ୍ୱାଦୋ ନାମ ଚୋଦନା, ସହ ଅନୁଓ୍ୱାଦେନ ଓ୍ୱତ୍ତତୀତି ସାନୁଓ୍ୱାଦୋ, ପାପଗରହିତପୁଗ୍ଗଲେହି କାତବ୍ବଚୋଦନାଯ ଅନୁରୂପୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୭୭୮-୯।ଭଣ୍ଡନେତି କଲହସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗୋ। କଲହେତି କାୟୱଚୀଦ୍ୱାରପ୍ପୱତ୍ତେ ହତ୍ଥପରାମସାଦିକେ କଲହେ ଚ। ୱିୱାଦମ୍ହି ଅନପ୍ପକେତି ବହୁୱିଧେ ୱିୱାଦେ ଜାତେ। ବହୁଅସ୍ସାମଣେ ଚିଣ୍ଣେତି ସମଣାନଂ ଅନନୁଚ୍ଛୱିକେ ନାନପ୍ପକାରେ କାୟିକୱାଚସିକୱୀତିକ୍କମେ ଚ କତେ। ଅନଗ୍ଗେତି ଅନନ୍ତେ। ଭସ୍ସକେତି କୁଚ୍ଛିତେ ଅମନାପୱଚନେ ଚିଣ୍ଣେତି ଯୋଜନା, ଭାସିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ଗୱେସନ୍ତି ଗୱେସିୟମାନଂ, ଆପତ୍ତାଧିକରଣନ୍ତି ସେସୋ। ୱାଢଅନ୍ତି ଚଣ୍ଡଂ। କକ୍ଖଢଅନ୍ତି ଆସଜ୍ଜଂ। କାତବ୍ବନ୍ତି ୱୂପସମେତବ୍ବଂ।

୨୭୮୦-୨। ଯଥା ଚ ୱୂପସମ୍ମତି, ତଥା ତିଣୱତ୍ଥାରକେ ସୁଦ୍ଧୋ ହୋତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଥୁଲ୍ଲୱଜ୍ଜନ୍ତି ପାରାଜିକଞ୍ଚେୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସଞ୍ଚ। ଗିହୀହି ପଟିସଂଯୁତନ୍ତି ଗିହୀନଂ ଜାତିଆଦୀହି ପାଠଇୟା ଆଗତେହି ଦସହି ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହି, ଅଟ୍ଠକଥାଗତେହି ଚ ତଦଞ୍ଞେହି ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହି ଖୁଂସନୱମ୍ଭନପଚ୍ଚୟା ଚ ଧମ୍ମିକପଟିସ୍ସୱସ୍ସ ଅସଚ୍ଚାପନପଚ୍ଚୟା ଚ ଆପନ୍ନାପତ୍ତିଂ। ଏସା ଏୱ ହି ଆପତ୍ତି ଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତା ନାମ ପରିୱାରେ ‘‘ଅତ୍ଥି ଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ନଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତା’’ତି ଦୁକଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ‘‘ଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତାତି ସୁଧମ୍ମତ୍ଥେରସ୍ସ ଆପତ୍ତି, ଯା ଚ ଧମ୍ମିକସ୍ସ ପଟିସ୍ସୱସ୍ସ ଅସଚ୍ଚାପନେ ଆପତ୍ତି। ଅୱସେସା ନଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତା’’ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ୱଚନତୋ।

ସୁଧମ୍ମତ୍ଥେରସ୍ସ ଆପତ୍ତୀତି ଚ ତେନ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଗହପତିନୋ ଜାତିଂ ପଟିଚ୍ଚ ଖୁଂସନୱମ୍ଭନପଚ୍ଚୟା ଆପନ୍ନା ଓମସୱାଦସିକ୍ଖାପଦୱିଭାଗଗତା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି ଗହେତବ୍ବା। ଇଦଞ୍ଚ ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଇତରେହିପି ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହି ଗିହିଂ ଖୁଂସେନ୍ତାନଂ ୱମ୍ଭେନ୍ତାନଂ ଇତରେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସା ଆପତ୍ତି ଗିହିପଟିସଂଯୁତ୍ତାୱାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତଥା ଆପନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିଂ ଦେସାପେନ୍ତେନ ଦସ୍ସନୂପଚାରଂ ଅୱିଜହାପେତ୍ୱା ସୱନୂପଚାରଂ ଜହାପେତ୍ୱା ଏକଂସେ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କାରାପେତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାପେତ୍ୱା ସା ଆପତ୍ତି ଦେସାପେତବ୍ବା।

ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମିକନ୍ତି ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମେ ନିୟୁତ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମିକୋ, ତଂ, ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଯେ ପନ ‘ନ ମେତଂ ଖମତୀ’ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୀ’’ତି (ଚୂଢଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୧୪) ଯେ ପୁଗ୍ଗଲା ଦସ୍ସିତା, ତେସମଞ୍ଞତରସ୍ସେୱ ଗହଣଂ।

ଯୋତି ଭଣ୍ଡନକାରକେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ମହନ୍ତଂ ୱିଗ୍ଗହଂ କତ୍ୱା ସମ୍ବହୁଲା ଆପତ୍ତିୟୋ ଆପନ୍ନୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥକାରକେ ଭିକ୍ଖୁସମୂହେ। ନ ହୋତୀତି ଛନ୍ଦଂ ଦତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁପରିସଂ ଅନାଗତତ୍ତା ନ ସଂୱିଜ୍ଜତି। ତଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା।

ତିଣୱତ୍ଥାରକେ କତେ ସତି ଯାୱ ଉପସମ୍ପଦମାଠଅତୋ ପଭୁତି ଆପନ୍ନାୟ ସେସାୟ ଆପତ୍ତିୟା ନିରାପତ୍ତି ହୁତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି ସଙ୍ଘୋତି ଯୋଜନା।

ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଖୁଦ୍ଦକଓତ୍ଥୁକ୍ଖନ୍ଧକକଥାଓଣ୍ଣନା

୨୭୮୩।କୁଟ୍ଟେତି ଇଟ୍ଠକାସିଲାଦାରୁକୁଟ୍ଟାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ। ଅଟ୍ଟାନେତି ଏତ୍ଥ ଅଟ୍ଟାନଂ ନାମ ରୁକ୍ଖେ ଫଲକଂ ୱିଯ ତଚ୍ଛେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠପଦାକାରେନ ରାଜିଯୋ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ନହାନତିତ୍ଥେ ନିଖଣନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଚୁଣ୍ଣାନି ଆକିରିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସା କାଯଂ ଘଂସନ୍ତି।

୨୭୮୪।ଗନ୍ଧବ୍ବହତ୍ଥେନାତି ନହାନତିତ୍ଥେ ଠପିତେନ ଦାରୁମଯହତ୍ଥେନ। ତେନ କିର ଚୁଣ୍ଣାନି ଗହେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସା ସରୀରଂ ଘଂସନ୍ତି। କୁରୁୱିନ୍ଦକସୁତ୍ତିଯାତି କୁରୁୱିନ୍ଦକପାସାଣଚୁଣ୍ଣାନି ଲାଖାଯ ବନ୍ଧିତ୍ୱା କତଗୁଠଇକକଲାପକୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ତଂ ଉଭୋସୁ ଅନ୍ତେସୁ ଗହେତ୍ୱା ସରୀରଂ ଘଂସନ୍ତି। ମଲ୍ଲକେନାତି ମକରଦନ୍ତକଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ମଲ୍ଲକମୂଲସଣ୍ଠାନେନ କତେନ ମଲ୍ଲକେନ, ଇଦଂ ଗିଲାନସ୍ସାପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଞ୍ଚ କାଯତୋତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସରୀରେନ ଘଂସେଯ୍ଯ।

୨୭୮୫।ଅକତଂ ମଲ୍ଲକଂ ନାମ ମକରଦନ୍ତେ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କତଂ, ଇଦଂ ଅଗିଲାନସ୍ସ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୨୭୮୬।କପାଲିଟ୍ଠକଖଣ୍ଡାନୀତି କପାଲଖଣ୍ଡେଟ୍ଠକଖଣ୍ଡାନି। ସବ୍ବସ୍ସାତି ଗିଲାନାଗିଲାନସ୍ସ ସରୀରେ ଘଂସିତ୍ୱା ଉବ୍ବଟ୍ଟେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ପୁଥୁପାଣିକ’’ନ୍ତି ହତ୍ଥପରିକମ୍ମଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା ସବ୍ବସ୍ସ ହତ୍ଥେନ ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ୱତ୍ଥୱଟ୍ଟୀ’’ତି ଇଦଂ ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତୌକ୍କାସିକସ୍ସ ପରିଯାଯଂ, ତସ୍ମା ନହାଯନ୍ତସ୍ସ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ନହାନସାଟକୱଟ୍ଟିଯାପି ଘଂସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୭୮୭।ଫେଣକଂ ନାମ ସମୁଦ୍ଦଫେଣଂ। କଥଲନ୍ତି କପାଲଖଣ୍ଡଂ। ପାଦଘଂସନେ ୱୁତ୍ତା ଅନୁଞ୍ଞାତା। କତକଂ ନାମ ପଦୁମକଣ୍ଣିକାକାରଂ ପାଦଘଂସନତ୍ଥଂ କଣ୍ଟକେ ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱା କତଂ, ଏତଂ ନେୱ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ, ନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୭୮୮।ଯଂ କିଞ୍ଚିପି ଅଲଙ୍କାରନ୍ତି ହତ୍ଥୂପଗାଦିଅଲଙ୍କାରେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅଲଙ୍କାରଂ।

୨୭୮୯।ଓସଣ୍ଣେଯ୍ଯାତି ଅଲଙ୍କାରତ୍ଥଂ ସଙ୍ଖରୋନ୍ତୋ ନମେଯ୍ଯ। ହତ୍ଥଫଣକେନାତି ହତ୍ଥେନେୱ ଫଣକିଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତା ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ଓସଣ୍ଣେନ୍ତି। ଫଣକେନାତି ଦନ୍ତମଯାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି। କୋଚ୍ଛେନାତି ଉସିରମଯେନ ୱା ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜମଯେନ ୱା କୋଚ୍ଛେନ।

୨୭୯୦।ସିତ୍ଥତେଲୋଦତେଲେହୀତି ସିତ୍ଥତେଲଞ୍ଚ ଉଦକତେଲଞ୍ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ତେହି। ତତ୍ଥ ସିତ୍ଥତେଲଂ ନାମ ମଧୁସିତ୍ଥକନିଯ୍ଯାସାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଚିକ୍କଣଂ। ଚିକ୍କଣଂ ନାମ ନିଯ୍ଯାସଂ। ଉଦକତେଲଂ ନାମ ଉଦକମିସ୍ସକଂ ତେଲଂ। କତ୍ଥଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ‘‘ସିଟ୍ଠା’’ତି ପାଠୋ, ସୋଯେୱତ୍ଥୋ। ଅନୁଲୋମନିପାତନ୍ତି ନଲାଟାଭିମୁଖଂ ଅନୁଲୋମେନ ପାତନତ୍ଥଂ। ଉଦ୍ଧଲୋମେନାତି ଉଦ୍ଧଗ୍ଗଂ ହୁତ୍ୱା ଠିତଲୋମେନ।

୨୭୯୧।ହତ୍ଥଂ ତେଲେନ ତେମେତ୍ୱାତି କରତଲଂ ତେଲେନ ମକ୍ଖେତ୍ୱା। ସିରୋରୁହା କେସା। ଉଣ୍ହାଭିତତ୍ତସ୍ସାତି ଉଣ୍ହାଭିତତ୍ତରଜସିରସ୍ସ। ଅଲ୍ଲହତ୍ଥେନ ସିରୋରୁହେ ପୁଞ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୯୨।ଆଦାସେଉଦପତ୍ତେ ୱାତି ଏତ୍ଥ କଂସପତ୍ତାଦୀନିପି, ଯେସୁ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ସବ୍ବାନି ଆଦାସସଙ୍ଖମେୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, କଞ୍ଜିଯାଦୀନିପି ଚ ଉଦପତ୍ତସଙ୍ଖମେୱ, ତସ୍ମା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୨୭୯୩। ଯେନ ହେତୁନା ମୁଖଂ ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଞ୍ଜତ୍ତି’’ନ୍ତିଆଦି। ଆବାଧପଚ୍ଚଯା ‘‘ମେ ମୁଖେ ୱଣୋ ସଞ୍ଛୱି ନୁ ଖୋ, ଉଦାହୁ ନ ସଞ୍ଛୱୀ’’ତି ମୁଖଂ ଦଟ୍ଠୁଞ୍ଚ ‘‘ଅହଂ ଜିଣ୍ଣୋ ନୁ ଖୋ, ଉଦାହୁ ନୋ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ଆଯୁସଙ୍ଖାରଜାନନତ୍ଥଞ୍ଚ ମୁଖଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୯୪।ନଚ୍ଚଂ ୱାତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ନଚ୍ଚଂ ଅନ୍ତମସୋ ମୋରନଚ୍ଚମ୍ପି। ଗୀତନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ନଟଗୀତଂ ୱା ସାଧୁଗୀତଂ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ଦନ୍ତଗୀତମ୍ପି, ଯଂ ‘‘ଗାଯିସ୍ସାମା’’ତି ପୁବ୍ବଭାଗେ ଓକୂଜନ୍ତା କରୋନ୍ତି, ଏତମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ୱାଦିତନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱାଦିତଂ। ଦଟ୍ଠୁଂ ୱା ପନ ସୋତୁଂ ୱାତି ନଚ୍ଚଂ ଦଟ୍ଠୁଂ ୱା ଗୀତଂ ୱାଦିତଂ ସୋତୁଂ ୱା।

୨୭୯୫। ସଯଂ ନଚ୍ଚନ୍ତସ୍ସ ୱା ନଚ୍ଚାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ଗାଯନ୍ତସ୍ସ ୱା ଗାଯାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ୱାଦେନ୍ତସ୍ସ ୱା ୱାଦାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ଦୁକ୍କଟମେୱ ଅଟ୍ଠକଥାଯ (ଚୂଳଓ୍ୱ।

ଅଟ୍ଠ। ୨୪୮) ୱୁତ୍ତନ୍ତି ତଦେକଦେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଦଟ୍ଠୁମନ୍ତମସୋ’’ତିଆଦି।

୨୭୯୬।ସୁଣାତୀତି ଗୀତଂ ୱା ୱାଦିତଂ ୱା। ପସ୍ସତୀତି ନଚ୍ଚଂ ପସ୍ସତି।

୨୭୯୭।ପସ୍ସିସ୍ସାମୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସୁଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ସେସୋ। ‘‘ନଚ୍ଚଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମି, ଗୀତଂ, ୱାଦିତଂ ୱା ସୁଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱିହାରତୋ ୱିହାରଂ ଗଚ୍ଛତୋ ୱାପି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୯୮।ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱାନ ଗଚ୍ଛତୋତି ‘‘ନଚ୍ଚଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ’’ତି, ‘‘ଗୀତଂ, ୱାଦିତଂ ୱା ସୁଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନତୋ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋୱିହାରେପି ତଂ ତଂ ଦିସଂ ଗଚ୍ଛତୋ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ୱୀଥିଯଂ ଠତ୍ୱା ଗୀୱଂ ପସାରେତ୍ୱା ପସ୍ସତୋପି ଚ ଆପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୭୯୯।ଦୀଘାତି ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲତୋ ଦୀଘା। ନ ଧାରେୟ୍ୟାତି ନ ଧାରେତବ୍ବା। ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଂ ୱା ଦୁମାସଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱେ ଅଙ୍ଗୁଲାନି ପରିମାଣଂ ଏତସ୍ସାତି ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲୋ, କେସୋ। ଦ୍ୱେ ମାସା ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦୋ ଅସ୍ସାତି ଦୁମାସୋ। କେସଂ ଧାରେନ୍ତୋ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଂ ୱା ଧାରେୟ୍ୟ ଦୁମାସଂ ୱା। ତତୋ ଉଦ୍ଧଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ତତୋ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲତୋ ୱା ଦୁମାସତୋ ୱା କେସତୋ ଉଦ୍ଧଂ କେସଂ ଧାରେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

ଅଥ ୱା ଦ୍ୱେ ଅଙ୍ଗୁଲାନି ସମାହଟାନି ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଂ, ଦ୍ୱେ ମାସା ସମାହଟା ଦୁମାସଂ, ଉଭଯତ୍ଥ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। କେସେ ଧାରେନ୍ତୋ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲମତ୍ତଂ ୱା ଧାରେୟ୍ୟ ଦୁମାସମତ୍ତଂ ୱା, ତତୋ କାଲପରିମାଣତୋ ଉଦ୍ଧଂ କେସେ ଧାରେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ କେସେ ଅନ୍ତୋଦ୍ୱେମାସେ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲେ ପାପୁଣନ୍ତି, ଅନ୍ତୋଦ୍ୱେମାସେଯେୱ ଛିନ୍ଦିତବ୍ବା। ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲେ ହି ଅତିକ୍କମେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେପି ନ ଦୀଘା, ଦ୍ୱେମାସତୋ ଏକଦିୱସମ୍ପି ଅତିକ୍କମେତୁଂ ନ ଲଭତିଯେୱ। ଏୱମଯଂ ଉଭଯେନପି ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନେୱ ୱୁତ୍ତୋ, ତତୋ ଓରଂ ପନ ନୱଟ୍ଟନଭାୱୋ ନାମ ନତ୍ଥି।

୨୮୦୦। ଦୀଘେ ନଖେ, ଦୀଘାନି ନାସିକଲୋମାନି ଚ ନ ଧାରଯେତି ଯୋଜନା, ନ ଧାରେୟ୍ୟ, ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୀସତିମଟ୍ଠନ୍ତି ୱୀସତିଯା ନଖାନଂ ମଟ୍ଠଂ ଲିଖିତମଟ୍ଠଭାୱଂ କାତୁଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ସତ୍ଥକେନ ତଚ୍ଛେତ୍ୱା ଚୁଣ୍ଣକେନ ପମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଫଲିକମଣୀନଂ ୱିଯ ଉଜ୍ଜଲକରଣଂ ଲିଖିତମଟ୍ଠଂ ନାମ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଲମତ୍ତଂ ଅପକଡ୍ଢିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୪) ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ମୁଗ୍ଗଫଲତଚାଦୀହି ନଖମଲଂ ଅପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୮୦୧।କପ୍ପାପେୟ୍ୟୱସୁଂ ମସ୍ସୁନ୍ତି ଯୋ କେସଚ୍ଛିନ୍ନୋ ୱସୁଂ ମସ୍ସୁଂ କପ୍ପାପେୟ୍ୟ। ଦାଠିକଂ ଠପେୟ୍ୟାତି କେସେ ଛିନ୍ଦାପେତ୍ୱା ମସ୍ସୁଂ ଅକପ୍ପାପେତ୍ୱା ୱସୁଂ ଠପେୟ୍ୟ। ସମ୍ବାଧେତି ଉପକଚ୍ଛକମୁତ୍ତକରଣସଙ୍ଖାତେ ସମ୍ବାଧଟ୍ଠାନେ। ଲୋମଂ ସଂହରାପେୟ୍ୟୱାତି ସତ୍ଥେନ ୱା ସଣ୍ଡାସେନ ୱା ଅଞ୍ଞେନ ଯେନ କେନଚି ପରେନ ଛିନ୍ଦାପେୟ୍ୟ, ସଯଂ ୱା ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆବାଧପଚ୍ଚଯା ସମ୍ବାଧେ ଲୋମଂ ସଂହରାପେତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୫) ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ଯଥାୱୁତ୍ତସମ୍ବାଧେ ଗଣ୍ଡପିଳକୱଣାଦିକେ ଆବାଧେ ସତି ଲୋମଂ ସଂହରାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୮୦୨। ଅଗିଲାନସ୍ସ ଛିନ୍ଦତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞେନ ୱା ପୁଗ୍ଗଲେନ ତଥା କତ୍ତରିଯା ଛିନ୍ଦାପେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୮୦୩।ସେସଙ୍ଗଛେଦନେତି ଅଙ୍ଗୁଲିଯାଦିଅୱସେସସରୀରାୱଯୱାନଂ ଛେଦନେ। ଅତ୍ତୱଧେତି ଅତ୍ତୁପକ୍କମେନ ୱା ଆଣତ୍ତିଯା ଉପକ୍କମେନ ୱା ଅତ୍ତନୋ ଜୀୱିତନାସେ।

୨୮୦୪।ଅଙ୍ଗନ୍ତି ଅଙ୍ଗଜାତତୋ ଅୱସେସଂ ସରୀରାୱଯୱଂ। ଅହିକୀଟାଦିଦଟ୍ଠସ୍ସ ତପ୍ପଟିକାରୱସେନ ଅଙ୍ଗଂ ଛିନ୍ଦତୋ ନ ଦୋସୋ। ତାଦିସାବାଧପଚ୍ଚଯା ତପ୍ପଟିକାରୱସେନ ଅଙ୍ଗଂ ଛିନ୍ଦତୋ ନ ଦୋସୋ। ଲୋହିତଂ ମୋଚେନ୍ତସ୍ସାପି ନ ଦୋସୋତି ଯୋଜନା।

୨୮୦୫।ଅପରିସ୍ସାୱନୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଚେ ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ମଗ୍ଗେ ଅଦ୍ଧାନେ ତଂ ପରିସ୍ସାୱନଂ ଯାଚମାନସ୍ସ ଯୋ ନ ଦଦାତି, ତସ୍ସ ଅଦଦତୋ ଅଦେନ୍ତସ୍ସାପି ତଥେୱ ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଯୋଜନା। ଯୋ ପନ ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥେ ପରିସ୍ସାୱନେ ୱିଜ୍ଜମାନେପି ଯାଚତି, ତସ୍ସ ନ ଅକାମା ଦାତବ୍ବଂ।

୨୮୦୬।‘‘ନଗ୍ଗୋ’’ତି ପଦଂ ‘‘ନ ଭୁଞ୍ଜେ’’ତିଆଦି କିରିଯାପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ନ ଭୁଞ୍ଜେତି ଭତ୍ତାଦିଂ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ନ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ। ନ ପିୱେତି ଯାଗୁଆଦିଂ ପାତବ୍ବଂ ନ ପିୱେୟ୍ୟ। ନ ଚ ଖାଦେତି ମୂଲଖାଦନୀଯାଦିକଂ ଖାଦନୀଯଂ ନ ଖାଦେୟ୍ୟ। ନ ସାଯଯେତି ଫାଣିତାଦିକଂ ସାଯିତବ୍ବଞ୍ଚ ନ ସାଯେୟ୍ୟ ନ ଲିହେୟ୍ୟ। ନ ଦଦେତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭତ୍ତାଦିଂ କିଞ୍ଚି ନ ଦଦେୟ୍ୟ। ନ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାତି ତଥା ସଯଂ ନଗ୍ଗୋ ହୁତ୍ୱା ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। ଅଞ୍ଞସଂ ମଗ୍ଗଂ।

୨୮୦୭।ପରିକମ୍ମଂ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମାଦିପରିକମ୍ମଂ ନ କାତବ୍ବଂ। କାରଯେତି ସଯଂ ନଗ୍ଗୋ ହୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମାଦିପରିକମ୍ମଂ ନ କାରାପେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୦୮। ପିଟ୍ଠିକମ୍ମାଦିକେ ପରିକମ୍ମେ ଜନ୍ତାଘରାଦିକା ତିସ୍ସୋ ପଟିଚ୍ଛାଦୀ ୱୁତ୍ତା ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିସ୍ସୋ ପଟିଚ୍ଛାଦିଯୋ ଜନ୍ତାଘରପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ଉଦକପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ୱତ୍ଥପଟିଚ୍ଛାଦି''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୬୧) ଅନୁଞ୍ଞାତାତି ଯୋଜନା। ପଟିଚ୍ଛାଦେତି ହିରିକୋପିନନ୍ତି ପଟିଚ୍ଛାଦି, ଜନ୍ତାଘରମେୱ ପଟିଚ୍ଛାଦି ଜନ୍ତାଘରପଟିଚ୍ଛାଦି। ଉଦକମେୱ ପଟିଚ୍ଛାଦି ଉଦକପଟିଚ୍ଛାଦି। ୱତ୍ଥମେୱ ପଟିଚ୍ଛାଦି ୱତ୍ଥପଟିଚ୍ଛାଦି। ''ସବ୍ବତ୍ଥ ପନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଇମିନା ଇତରପଟିଚ୍ଛାଦିଦ୍ୱଯଂ ପରିକମ୍ମେଯେୱ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଭୋଜନାଦିସବ୍ବକିଚ୍ଚେସୁ।

୨୮୦୯।ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପେଳଆଯନ୍ତି ତମ୍ବଲୋହୱଟ୍ଟଲୋହକଂସଲୋହକାଳଲୋହସୁୱଣ୍ଣରଜତାଦୀହି କତାଯ ୱା ଦାରୁମଯାଯ ୱା ଯାଯ କାଯଚି ପେଳାଯ ଆସିତ୍ତକୂପଧାନେ। ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଭାଜନଂ ଠପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ – ''ଆସିତ୍ତକୂପଧାନଂ ନାମ ତମ୍ବଲୋହେନ ୱା ରଜତେନ ୱା କତାଯ ପେଳାଯ ଏତଂ ଅଧିୱଚନଂ, 'ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଆସିତ୍ତକୂପଧାନେ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା ପନ ଦାରୁମଯାପି ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୪)। ''ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ମଳୋରିକ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୬୪) ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ମଳୋରିକାଯ ଠପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ''ମଳୋରିକା''ତି ଚ ଦଣ୍ଡାଧାରକୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ଯଂ ତଯୋ, ଚତ୍ତାରୋ, ବହୂ ୱା ଦଣ୍ଡକେ ଉପରି ଚ ହେଟ୍ଠା ଚ ୱିତ୍ଥତଂ ମଜ୍ଝେ ସଙ୍କୁଚିତଂ କତ୍ୱା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଆଧାରକଂ କରୋନ୍ତି। ଯଟ୍ଠିଆଧାରକପଣ୍ଣାଧାରକପଚ୍ଛିକପିଟ୍ଠଘଟକକୱାଟକାଦିଭାଜନମୁଖୌଦୁକ୍ଖଲାଦୀନିପି ଏତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଯଟ୍ଠିଆଧାରକୋତି ଯଟ୍ଠିଂଯେୱ ଉଜୁକଂ ଠପେତ୍ୱା ବନ୍ଧୀକତଆଧାରକୋ।

ଏକଭାଜନେ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଭୋଜନସ୍ସାପି ସମ୍ଭୱତୋ ''ଭୁଞ୍ଜତୋ ଏକଭାଜନେ''ତି ଏତ୍ତକେଯେୱ ୱୁତ୍ତେ ତସ୍ସାପି ପସଙ୍ଗୋ ସିଯାତି ତନ୍ନିୱତ୍ତନତ୍ଥମାହ ''ଏକତୋ''ତି। ''ଭୁଞ୍ଜତୋ''ତି ଇଦଂ ଉପଲକ୍ଖଣଂ। ଏକତୋ ଏକଭାଜନେ ଯାଗୁଆଦିପାନମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ – ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଥାଲକେ ପାତବ୍ବ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୬୪)। ଅଥ ୱା ଭୁଞ୍ଜତୋତି ଅଜ୍ଝୋହାରସାମଞ୍ଞେନ ପାନମ୍ପି ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଯମେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ସଚେ ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭାଜନତୋ ଫଲଂ ୱା ପୂୱଂ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମିଂ ଅପଗତେ ଇତରସ୍ସ ସେସକଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଇତରସ୍ସାପି ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପୁନ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି।

୨୮୧୦। ଯେ ଦ୍ୱେ ୱା ତଯୋ ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଏକପାୱୁରଣା ୱା ଏକତ୍ଥରଣା ୱା ଏକତ୍ଥରଣପାୱୁରଣା ୱା ନିପଜ୍ଜନ୍ତି, ତେସଞ୍ଚ, ଯେ ଏକମଞ୍ଚେପି ଏକତୋ ନିପଜ୍ଜନ୍ତି, ତେସଞ୍ଚ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୮୧୧।ସଙ୍ଘାଟିପଲ୍ଲତ୍ଥିକମୁପାଗତୋତି ଏତ୍ଥ ସଙ୍ଘାଟୀତି ସଙ୍ଘାଟିନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରମାହ। ସଙ୍ଘାଟିପଲ୍ଲତ୍ଥିକଂ ଉପଗତେନ ଯୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ନିସୀଦେଯ୍ୟାତି ୱିହାରେ ୱା ଅନ୍ତରଘରେ ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ନ ନିସୀଦେଯ୍ୟ। ''ସଙ୍ଘାଟୀତି ନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରୱୋହାରପ୍ପତ୍ତମଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରଂ 'ସଙ୍ଘାଟୀ'ତି ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ, ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାୱଣ୍ଣନାଯମ୍ପି ''ସଙ୍ଘାଟିଯା ନ ପଲ୍ଲତ୍ଥେତି ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରେନ ୱିହାରେ ୱା ଅନ୍ତରଘରେ ୱା ପଲ୍ଲତ୍ଥିକୋ ନ କାତବ୍ବୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ''ଅନ୍ତୋଗାମେ ୱାସତ୍ଥାଯ ଉପଗତେନ ଅଧିଟ୍ଠିତଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ୱିନା ସେସଚୀୱରେହି ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ନିସୀଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ।

କିଞ୍ଚିକୀଳଂ ନ କୀଳେଯ୍ୟାତି ଜୁତକୀଳାଦିକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି କାଯିକୱାଚସିକକୀଳଂ ନ କୀଳେଯ୍ୟ। ନ ଚ ଗାହଯେତି ନ ଚ ଗାହାପେଯ୍ୟ, ନ ହରାପେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୧୨।ଦାଠିକାଯପୀତି ମସ୍ସୁମ୍ହି। ଉଗ୍ଗତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ବୀଭଚ୍ଛ''ନ୍ତି ସେସୋ। ଅଞ୍ଜନ୍ତି ଅପଲିତଂ। ତାଦିସନ୍ତି ବୀଭଚ୍ଛଂ।

୨୮୧୩।''ଅଗିଲାନୋ''ତି ଇମିନା ଗିଲାନସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଦୀପେତି। ''ଧାରେଯ୍ୟା''ତି ଇମିନା ସୁଦ୍ଧକତ୍ତୁନିଦ୍ଦେସେନ ଅଗିଲାନସ୍ସପି ପରଂ ଧାରାପନେ, ପରସ୍ସ ଧାରଣସାଦିଯନେ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି। ଅତ୍ତନୋ ଗୁତ୍ତତ୍ଥଂ, ଚୀୱରାଦୀନଂ ଗୁତ୍ତତ୍ଥଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୭୦) – ଯସ୍ସ କାଯଦାହୋ ୱା ପିତ୍ତକୋପୋ ୱା ହୋତି, ଚକ୍ଖୁ ୱା ଦୁବ୍ବଲଂ, ଅଞ୍ଞୋ ୱା କୋଚି ଆବାଧୋ ୱିନା ଛତ୍ତେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତସ୍ସ ଗାମେ ୱା ଅରଞ୍ଞେ ୱା ଛତ୍ତଂ ୱଟ୍ଟତି। ୱାଳମିଗଚୋରଭଯେସୁ ଅତ୍ତଗୁତ୍ତତ୍ଥଂ, ୱସ୍ସେ ପନ ଚୀୱରଗୁତ୍ତତ୍ଥମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଏକପଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତଂ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥେୱ ୱଟ୍ଟତି। ''ଏକପଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତଂ ନାମ ତାଲପତ୍ତ''ନ୍ତି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତନ୍ତି।

୨୮୧୪। ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡକାରୋ ଅଭେଦୋପଚାରେନ ''ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଏୱମୁପରିପି। ଚୀୱରସ୍ସ ନାମଧେଯ୍ୟଂ ''ୱସନ''ନ୍ତି ଇଦଂ।

‘‘ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ପଦଦ୍ୱଯଞ୍ଚ ‘‘ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡ’’ନ୍ତିଆଦୀହି ସବ୍ବପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ୱେଲ୍ଲିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ସଂ-ସଦ୍ଦଲୋପୋ, ସଂୱେଲ୍ଲିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ଥ ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡଂ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୦) ନାମ ନାଭିମୂଲତୋ ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡସଣ୍ଠାନଂ ଓଲମ୍ବକଂ କତ୍ୱା ନିୱତ୍ଥଂ ଚୋଳିକିତ୍ଥୀନଂ ନିୱାସନଂ ୱିଯ। ଚତୁକ୍କଣ୍ଣଂ ନାମ ଉପରିତୋ ଦ୍ୱେ, ହେଟ୍ଠତୋ ଦ୍ୱେତି ଏୱଂ ଚତ୍ତାରୋ କଣ୍ଣେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ନିୱତ୍ଥଂ। ମଚ୍ଛୱାଳକଂ ନାମ ଏକତୋ ଦସନ୍ତଂ ଏକତୋ ପାସନ୍ତଂ ଓଲମ୍ବେତ୍ୱା ନିୱତ୍ଥଂ। ସଂୱେଲ୍ଲିଯନ୍ତି ମଲ୍ଲକମ୍ମକାରାଦଯୋ ୱିଯ କଚ୍ଛଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ନିୱାସନଂ। ତାଲୱଣ୍ଟକଂ ନାମ ତାଲୱଣ୍ଟାକାରେନ ସାଟକଂ ଓଲମ୍ବେତ୍ୱା ନିୱାସନଂ। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ସତୱଲିକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସତୱଲିକଂ ନାମ ଦୀଘସାଟକଂ ଅନେକକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଓଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ଓୱଟ୍ଟିକଂ କରୋନ୍ତେନ ନିୱତ୍ଥଂ, ୱାମଦକ୍ଖିଣପସ୍ସେସୁ ୱା ନିରନ୍ତରଂ ୱଲିଯୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ନିୱତ୍ଥଂ। ସଚେ ପନ ଜାଣୁତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏକା ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ୱଲିଯୋ ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ନିୱାସେତୁଂ ଗିଲାନସ୍ସପି ମଗ୍ଗପଟିପନ୍ନସ୍ସପି ନ ୱଟ୍ଟତି।

ଯମ୍ପି ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଏକଂ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା କୋଣେ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅନ୍ତରୱାସକସ୍ସ ଉପରି ଲଗ୍ଗେନ୍ତି, ଅନ୍ତୋ ୱା ଏକଂ କାସାୱଂ ତଥା ନିୱାସେତ୍ୱା ବହି ଅପରଂ ନିୱାସେନ୍ତି, ସବ୍ବଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଗିଲାନୋ ପନ ଅନ୍ତୋକାସାୱସ୍ସ ଓୱଟ୍ଟିକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅପରଂ ଉପରି ନିୱାସେତୁଂ ଲଭତି। ଅଗିଲାନେନ ଦ୍ୱେ ନିୱାସେନ୍ତେନ ସଗୁଣଂ କତ୍ୱା ନିୱାସେତବ୍ବାନି। ଇତି ଯଞ୍ଚ ଇଧ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଯଞ୍ଚ ସେଖିଯୱଣ୍ଣନାଯଂ, ତଂ ସବ୍ବଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ନିବ୍ବିକାରଂ ତିମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତେନ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେତବ୍ବଂ। ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିକାରଂ କରୋନ୍ତୋ ଦୁକ୍କଟା ନ ମୁଚ୍ଚତି।

୨୮୧୫। ଗିହିପାରୁପନନ୍ତି ‘‘ସେତପଟପାରୁତଂ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୦) ପରିବ୍ବାଜକପାରୁତଂ ଏକସାଟକପାରୁତଂ ସୋଣ୍ଡପାରୁତଂ ଅନ୍ତେପୁରିକପାରୁତଂ ମହାଜେଟ୍ଠକପାରୁତଂ କୁଟିପୱେସକପାରୁତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣପାରୁତଂ ପାଳିକାରକପାରୁତ’’ନ୍ତି ଏୱମାଦିପରିମଣ୍ଡଲଲକ୍ଖଣତୋ ଅଞ୍ଞଥା ପାରୁତଂ, ସବ୍ବମେତଂ ଗିହିପାରୁତଂ ନାମ। ତସ୍ମା ଯଥା ସେତପଟା ଅଡ୍ଢପାଲକନିଗଣ୍ଠା ପାରୁପନ୍ତି, ଯଥା ଚ ଏକଚ୍ଚେ ପରିବ୍ବାଜକା ଉରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଦ୍ୱୀସୁ ଅଂସକୂଟେସୁ ପାୱୁରଣଂ ଠପେନ୍ତି, ଯଥା ଚ ଏକସାଟକା ମନୁସ୍ସା ନିୱତ୍ଥସାଟକସ୍ସ ଏକେନନ୍ତେନ ପିଟ୍ଠିଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ଉଭୋ କଣ୍ଣେ ଉଭୋସୁ ଅଂସକୂଟେସୁ ଠପେନ୍ତି, ଯଥା ଚ ସୁରାସୋଣ୍ଡାଦଯୋ ସାଟକେନ ଗୀୱଂ ପରିକ୍ଖିପନ୍ତା ଉଭୋ ଅନ୍ତେ ଉଦରେ ୱା ଓଲମ୍ବେନ୍ତି, ପିଟ୍ଠିଯଂ ୱା ଖିପନ୍ତି, ଯଥା ଚ ଅନ୍ତେପୁରିକାଯୋ ଅକ୍ଖିତାରକମତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଓଗୁଣ୍ଠିକଂ ପାରୁପନ୍ତି, ଯଥା ଚ ମହାଜେଟ୍ଠା ଦୀଘସାଟକଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ତସ୍ସେୱ ଏକେନନ୍ତେନ ସକଲସରୀରଂ ପାରୁପନ୍ତି, ଯଥା ଚ କସ୍ସକା ଖେତ୍ତକୁଟିଂ ପୱିସନ୍ତା ସାଟକଂ ପଲିୱେଠେତ୍ୱା ଉପକଚ୍ଛକେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତସ୍ସେୱ ଏକେନନ୍ତେନ ସରୀରଂ ପାରୁପନ୍ତି, ଯଥା ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଉଭିନ୍ନଂ ଉପକଚ୍ଛକାନଂ ଅନ୍ତରେନ ସାଟକଂ ପୱେସେତ୍ୱା ଅଂସକୂଟେସୁ ପକ୍ଖିପନ୍ତି, ଯଥା ଚ ପାଳିକାରକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏକଂସପାରୁପନେନ ପାରୁତଂ ୱାମବାହଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ଅଂସକୂଟଂ ଆରୋପେତି, ଏୱଂ ଅପାରୁପିତ୍ୱା ସବ୍ବେପି ଏତେ, ଅଞ୍ଞେ ଚ ଏୱରୂପେ ପାରୁପନଦୋସେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ନିବ୍ବିକାରଂ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ପାରୁପିତବ୍ବଂ। ତଥା ଅପାରୁପିତ୍ୱା ଆରାମେ ୱା ଅନ୍ତରଘରେ ୱା ଅନାଦରେନ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିକାରଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ପରିମଣ୍ଡଲତୋ ୱିମୁତ୍ତଲକ୍ଖଣନିୱାସନପାରୁପନଦୋସେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ପରିମଣ୍ଡଲଭାୱୋଯେୱ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣୋ ଅଧିପ୍ପେତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୧୬। ଲୋକାଯତଂ ନ ୱାଚେତବ୍ବନ୍ତି ‘‘ସବ୍ବଂ ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠଂ, ସବ୍ବଂ ଅନୁଚ୍ଛିଟ୍ଠଂ, ସେତୋ କାକୋ, କାଳୋ ବକୋ ଇମିନା ଚ ଇମିନା ଚ କାରଣେନା’’ତି ଏୱମାଦିନିରତ୍ଥକକାରଣପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ ତିତ୍ଥିଯସତ୍ଥଂ ଅଞ୍ଞେସଂ ନ ୱାଚେତବ୍ବଂ। ନ ଚ ତଂ ପରିଯାପୁଣେତି ତଂ ଲୋକାଯତଂ ନ ଚ ପରିଯାପୁଣିତବ୍ବଂ ନ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବଂ। ତିରଚ୍ଛାନୱିଜ୍ଜାତି ହତ୍ଥିସିପ୍ପଅସ୍ସସିପ୍ପଧନୁସିପ୍ପାଦିକା ପରୋପଘାତକରା ୱିଜ୍ଜା ଚ। ଭିକ୍ଖୁନା ନ ପରିଯାପୁଣିତବ୍ବା, ନ ୱାଚେତବ୍ବାତି ଯୋଜନା।

୨୮୧୭। ସବ୍ବଚାମରିବୀଜନୀତି ସେତାଦିୱଣ୍ଣେହି ସବ୍ବେହି ଚମରୱାଲେହି କତା ବୀଜନୀ। ନ ଚାଲିମ୍ପେତବ୍ବଂ ଦାଯଂ ୱାତି ଦୱଡାହାଦିଉପଦ୍ଦୱନିୱାରଣାଯ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ପଟଗ୍ଗିଦାନକାରଣଂ ୱିନା ଅରଞ୍ଞଂ ଅଗ୍ଗିନା ନ ଆଲିମ୍ପେତବ୍ବଂ। ଦୱଡାହେ ପନ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଅସତି ପଟଗ୍ଗିଂ ଦାତୁଂ, ଅପ୍ପହରିତକରଣେନ ୱା ପରିଖାଖଣନେନ ୱା ପରିତ୍ତାଣଂ କାତୁଂ, ସେନାସନଂ ପତ୍ତଂ ୱା ଅପ୍ପତ୍ତଂ ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ଅଲ୍ଲସାଖଂ ଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ନିବ୍ବାପେତୁଞ୍ଚ ଲଭତି। ଉଦକେନ ପନ କପ୍ପିଯେନେୱ ଲଭତି, ନେତରେନ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ପନ ସତି ତେନେୱ କପ୍ପିଯୱୋହାରେନ କାରାପେତବ୍ବଂ। ମୁଖଂ ନ ଚ ଲଞ୍ଛେତି ମନୋସିଲାଦିନା ମୁଖଂ ନ ଲିମ୍ପେତବ୍ବଂ, ତିଲକେନ ଅଙ୍ଗଂ ନ କରେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୧୮। ଉଭତୋକାଜନ୍ତି ଉଭତୋକୋଟିଯା ଭାରୱହନକୋଟିକାଜଂ। ଅନ୍ତରକାଜକନ୍ତି ଉଭଯକୋଟିଯା ଠିତୱାହକେହି ୱହିତବ୍ବଂ ମଜ୍ଝେଭାରଯୁତ୍ତକାଜଂ। ସୀସକ୍ଖନ୍ଧକଟିଭାରାଦଯୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣାୱ।

୨୮୧୯। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱଡ୍ଢକିଅଙ୍ଗୁଲେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଧିକଂ ୱା ତେନେୱ ଅଙ୍ଗୁଲେନ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲପଚ୍ଛିମଂ ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଖାଦତି, ଏୱଂ ଖାଦତୋ ତସ୍ସ

ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୮୨୦।କିଚ୍ଚେ ସତିପୀତି ସୁକ୍ଖକଟ୍ଠାଦିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚେ ପନ ସତି। ପୋରିସନ୍ତି ପୁରିସପ୍ପମାଣଂ, ବ୍ୟାମମତ୍ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଆପଦାସୂତି ୱାଳଅମିଗାଦୟୋ ୱା ଦିସ୍ୱା ମଗ୍ଗମୂଳ୍ହୋ ୱା ଦିସା ଓଲୋକେତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଦୱଡାହଂ ୱା ଉଦକୋଘଂ ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱା ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ। ୱଟ୍ଟତେୱାଭିରୂହିତୁନ୍ତି ଅତିଉଚ୍ଚମ୍ପି ରୁକ୍ଖଂ ଆରୋହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି ଏୱ।

୨୮୨୧। ସଚେ ଅକଲ୍ଲକୋ ଗିଲାନୋ ନ ସିୟା, ଲସୁଣଂ ମାଗଧଂ ଆମକଂ ଭଣ୍ଡିକଲସୁଣଂ ନ ଚ ଖାଦେୟ୍ୟ ନେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ଭଣ୍ଡିକଲସୁଣଂ ନାମ ଚତୁମିଞ୍ଜତୋ ପଟ୍ଠାୟ ବହୁମିଞ୍ଜଂ। ପଲଣ୍ଡୁକଭଞ୍ଜନକାଦିଲସୁଣେ ମଗଧେସୁ ଜାତତ୍ତେପି ନ ଦୋସୋ। ଲସୁଣୱିଭାଗୋ ହେଟ୍ଠା ଦସ୍ସିତୋୟେୱ। ଗିଲାନସ୍ସ ପନ ଲସୁଣଂ ଖାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ – ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆବାଧପଚ୍ଚୟା ଲସୁଣଂ ଖାଦିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୮୯)। ଆବାଧପଚ୍ଚୟାତି ଯସ୍ସ ଆବାଧସ୍ସ ଲସୁଣଂ ଭେସଜ୍ଜଂ ହୋତି, ତପ୍ପଚ୍ଚୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ବୁଦ୍ଧୱଚନନ୍ତି ସଙ୍ଗୀତିତ୍ତୟାରୁଳ୍ହୋ ପିଟକତ୍ତୟପାଠୋ। ଅଞ୍ଞଥାତି ସକ୍କଟାଦିଖଲିତୱଚନମୟଂ ୱାଚନାମଗ୍ଗଂ ନ ରୋପେତବ୍ବଂ, ତଥା ନ ଠପେତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୮୨୨।ଖିପିତେତି ଯେନ କେନଚି ଖିପିତେ। ‘‘ଜୀୱା’’ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଭିକ୍ଖୁନା ଖିପିତେ ଗିହିନା ‘‘ଜୀୱଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେନ ପୁନ ‘‘ଚିରଂ ଜୀୱା’’ତି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଚିର’’ନ୍ତି ପଦେ ସତିପି ୱଟ୍ଟତି।

୨୮୨୩।ଆକୋଟେନ୍ତସ୍ସାତି କାୟେନ ୱା କାୟପଟିବଦ୍ଧାଦୀହି ୱା ପହରନ୍ତସ୍ସ। ପୁପ୍ଫସଂକିଣ୍ଣେତି ପୁପ୍ଫସନ୍ଥତେ।

୨୮୨୪। ନ୍ହାପିତା ପୁବ୍ବକା ଏତସ୍ସାତି ନ୍ହାପିତପୁବ୍ବକୋ, ନ୍ହାପିତଜାତିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଖୁରଭଣ୍ଡନ୍ତି ନ୍ହାପିତପରିକ୍ଖାରଂ। ନ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାତି ନ ପରିହରେୟ୍ୟ। ସଚେ ଯୋ ନ୍ହାପିତଜାତିକୋ ହୋତି, ସୋ ଖୁରଭଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା ନ ହରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଗହେତ୍ୱା କେସଚ୍ଛେଦାଦି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉଣ୍ଣୀତି କେସକମ୍ବଲଂ ୱିନା ଉଣ୍ଣମୟା ପାୱୁରଣଜାତି। ‘‘ଗୋନକଂ କୁତ୍ତକଂ ଚିତ୍ତକ’’ମିଚ୍ଚାଦିନା ୱୁତ୍ତଭେଦୱନ୍ତତାୟ ଆହ ‘‘ସବ୍ବା’’ତି। ଉଣ୍ଣମୟଂ ଅନ୍ତୋକରିତ୍ୱା ପାରୁପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଆହ ‘‘ବାହିରଲୋମିକା’’ତି। ଯଥାହ – ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବାହିରଲୋମୀ ଉଣ୍ଣୀଧାରେତବ୍ବା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୨୪୯)। ସିକ୍ଖାପଦଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଉଣ୍ଣଲୋମାନି ବହି କତ୍ୱା ଉଣ୍ଣପାୱାରଂ ପାରୁପନ୍ତି, ତଥା ଧାରେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଲୋମାନି ଅନ୍ତୋ କତ୍ୱା ପାରୁପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୯)।

୨୮୨୫।ଅଙ୍ଗରାଗଂ ନାମ କୁଙ୍କୁମାଦି। କରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଅବ୍ଭଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ। ଅକାୟବନ୍ଧନସ୍ସ ଗାମଂ ପୱିସତୋପି ଦୁକ୍କଟଂ ସମୁଦୀରିତନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ଅସତିୟା ଅବନ୍ଧିତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତେନ ଯତ୍ଥ ସରତି, ତତ୍ଥ ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ‘‘ଆସନସାଲାୟ ବନ୍ଧିସ୍ସାମୀ’’ତି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସରିତ୍ୱା ଯାୱ ନ ବନ୍ଧତି, ନ ତାୱ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତବ୍ବଂ।

୨୮୨୬। ସବ୍ବଂ ଆୟୁଧଂ ୱିନା ସବ୍ବଂ ଲୋହଜଂ ଲୋହମୟଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ପତ୍ତଂ, ସଙ୍କମନୀୟପାଦୁକଂ, ଯଥାୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ, ଆସନ୍ଦିଞ୍ଚ ୱିନା ସବ୍ବଂ ଦାରୁଜଂ ଦାରୁମୟଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣମେୱ କତକଂ, କୁମ୍ଭକାରିକଂ ଧନିୟସ୍ସେୱ ସବ୍ବମତ୍ତିକାମୟଂ କୁଟିଞ୍ଚ ୱିନା ସବ୍ବଂ ମତ୍ତିକାମୟଂ ଭଣ୍ଡଞ୍ଚ କପ୍ପିୟନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଖୁଦ୍ଦକୱତ୍ଥୁକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୮୨୭।ଆସନ୍ଦିକୋତି ଚତୁରସ୍ସପୀଠଂ। ଅତିକ୍କନ୍ତପମାଣୋତି ହେଟ୍ଠା ଅଟନିଯା ୱଡ୍ଢକିହତ୍ଥତୋ ଉଚ୍ଚତରପ୍ପମାଣପାଦକୋ। ଏକପସ୍ସତୋ ଦୀଘୋ ପନ ଉଚ୍ଚପାଦକୋ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ – ‘‘ଉଚ୍ଚକମ୍ପି ଆସନ୍ଦିକନ୍ତି ୱଚନତୋ ଏକତୋଭାଗେନ ଦୀଘପୀଠମେୱ ହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଧିକପାଦକଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଚତୁରସ୍ସଆସନ୍ଦିକୋ ପନ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତୋପି ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ଚୂଳ଼ୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨୯୭)।

ତଥାତି ଇମିନା ‘‘ଅତିକ୍କନ୍ତପମାଣୋ’’ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି। ପଞ୍ଚଙ୍ଗପୀଠନ୍ତି ଚତ୍ତାରୋ ପାଦା, ଅପସ୍ସେନନ୍ତି ଇମେହି ପଞ୍ଚଙ୍ଗେହି ଯୁତ୍ତପୀଠଂ। ସତ୍ତଙ୍ଗନ୍ତି ତୀସୁ ଦିସାସୁ ଅପସ୍ସଯେ ଯୋଜେତ୍ୱା କତଂ। ତଞ୍ଚ ଚତୂହି ପାଦେହି, ତୀହି ଅପସ୍ସେହି ଚ ଯୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ସତ୍ତଙ୍ଗପୀଠ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏସ ନଯୋ ମଞ୍ଚେପି। ଯଥାହ – ‘‘ସତ୍ତଙ୍ଗୋ ନାମ ତୀସୁ ଦିସାସୁ ଅପସ୍ସଯଂ କତ୍ୱା କତମଞ୍ଚୋ, ଅଯମ୍ପି ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତୋ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ଚୂଳ଼ୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨୯୭)।

୨୮୨୮।ତୂଲୋନଦ୍ଧାତି ଉପରି ତୂଲଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ବଦ୍ଧା। ଘରେଯେୱାତି ଗିହୀନଂ ଗେହେଯେୱ ନିସୀଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ନିସୀଦିତୁ’’ନ୍ତି ଇମିନାୱ ସଯନଂ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ସୀସପାଦୂପଧାନନ୍ତି ସୀସୂପଧାନଞ୍ଚେୱ ପାଦୂପଧାନଞ୍ଚ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ପି-ସଦ୍ଦତ୍ଥେ ସୋ ‘‘ଅଗିଲାନସ୍ସା’’ତି ଏତ୍ଥ ଆନେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବୋ, ତେନ ଅଗିଲାନସ୍ସାପି ତାୱ ୱଟ୍ଟତି, ପଗେୱ ଗିଲାନସ୍ସାତି ଦୀପେତି।

୨୮୨୯। ନ କେୱଲଂ ଗିଲାନସ୍ସ ସୀସପାଦୂପଧାନମେୱ ୱଟ୍ଟତି, ଅଥ ଖୋ ଇଦମ୍ପୀତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସନ୍ଥରିତ୍ୱା’’ତିଆଦି। ଉପଧାନାନି ସନ୍ଥରିତ୍ୱାତି ବହୂ ଉପଧାନାନି ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା। ତତ୍ଥ ଚାତି ତସ୍ମିଂ ଉପଧାନସନ୍ଥରେ। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣକଂ ଦତ୍ୱାତି ଉପରି ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣକଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା।

୨୮୩୦।ତିରିଯନ୍ତି ୱିତ୍ଥାରତୋ। ମୁଟ୍ଠିରତନନ୍ତି ପାକତିକମୁଟ୍ଠିକରତନଂ। ତଂ ପନ ୱଡ୍ଢକୀନଂ ୱିଦତ୍ଥିମତ୍ତଂ। ମିତନ୍ତି ପାକଟିତଂ ପମାଣଯୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। କତ୍ଥଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ‘‘ମତ’’ନ୍ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ସୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ। ଦୀଘତୋତି ବିମ୍ବୋହନସ୍ସ ଦୀଘତୋ। ଦିଯଡ୍ଢନ୍ତି ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥଂ ୱା ଦ୍ୱିହତ୍ଥଂ ୱା ହୋତୀତି କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇଦମେୱ ହି ‘‘ସୀସପ୍ପମାଣବିମ୍ବୋହନ’’ନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଯଥାହ –

‘‘ସୀସପ୍ପମାଣଂ ନାମ ଯସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରତୋ ତୀସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ କଣ୍ଣାନଂ ଅନ୍ତରଂ ମିନିଯମାନଂ ୱିଦତ୍ଥି ଚେୱ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲଞ୍ଚ ହୋତି, ମଜ୍ଝଟ୍ଠାନଂ ମୁଟ୍ଠିରତନଂ ହୋତି। ଦୀଘତୋ ପନ ଦିଯଡ୍ଢରତନଂ ୱା ଦ୍ୱିରତନଂ ୱାତି କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଯଂ ସୀସପ୍ପମାଣସ୍ସ ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦୋ, ଇତୋ ଉଦ୍ଧଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ହେଟ୍ଠା ପନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ଚୂଳ଼ୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨୯୭)।

୨୮୩୧।ଚୋଳ଼ଅନ୍ତି ପିଲୋତିକା। ପଣ୍ଣନ୍ତି ରୁକ୍ଖଲତାନଂ ପଣ୍ଣଂ। ଉଣ୍ଣାତି ଏଳ଼ଅକାଦୀନଂ ଲୋମଂ। ତିଣନ୍ତି ଦବ୍ବତିଣାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ତିଣଂ। ୱାକନ୍ତି କଦଲିଅକ୍କମକଚିୱାକାଦିକଂ। ଏତେହି ପଞ୍ଚହି ପୂରିତା ଭିସିଯୋ ତୂଲାନଂ ଗଣନାୱସା ହେତୁଗବ୍ଭାନଂ ଏତେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଗବ୍ଭାନଂ ଗଣନାୱସେନ ପଞ୍ଚ ଭାସିତାତି ଯୋଜନା।

୨୮୩୨। ବିମ୍ବୋହନଗବ୍ଭଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଭିସୀ’’ତିଆଦି। ପଞ୍ଚେୱାତି ଯଥାୱୁତ୍ତଚୋଳ଼ଆଦିପଞ୍ଚେୱ। ତଥା ତୂଲାନି ତୀଣିପୀତି ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୀଣି ତୂଲାନି ରୁକ୍ଖତୂଲଂ ଲତାତୂଲଂ ପୋଟକିତୂଲ’’ନ୍ତି (ଚୂଳ଼ୱ॰ ୨୯୭) ଅନୁଞ୍ଞାତାନି ତୀଣିପି ତୂଲାନି। ଏତ୍ଥ ଚ ରୁକ୍ଖତୂଲଂ ନାମ ସିମ୍ବଲିରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଯେସଂ କେସଞ୍ଚି ରୁକ୍ଖାନଂ ତୂଲଂ। ଲତାତୂଲଂ ନାମ ଖୀରୱଲ୍ଲିଆଦୀନଂ ଯାସଂ କାସଞ୍ଚି ୱଲ୍ଲୀନଂ ତୂଲଂ। ପୋଟକିତୂଲଂ ନାମ ପୋଟକିତିଣାଦୀନଂ ଯେସଂ କେସଞ୍ଚି ତିଣଜାତିକାନଂ ଅନ୍ତମସୋ ଉଚ୍ଛୁନଳ଼ଆଦୀନମ୍ପି ତୂଲଂ। ଲୋମାନି ମିଗପକ୍ଖୀନନ୍ତି ସୀହାଦିଚତୁପ୍ପଦାନଂ, ମୋରାଦିପକ୍ଖୀନଂ ଲୋମାନି। ଇମେତି ଭିସିଗବ୍ଭଦଯୋ ଇମେ ଦସ ବିମ୍ବୋହନସ୍ସ ଗବ୍ଭାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୮୩୩। ଏୱଂ କପ୍ପିଯଂ ଭିସିବିମ୍ବୋହନଗବ୍ଭଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅକପ୍ପିଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମନୁସ୍ସଲୋମ’’ନ୍ତିଆଦି। ଲୋମେସୁ ମନୁସ୍ସଲୋମଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫେସୁ ବକୁଲପିଯଙ୍ଗୁପୁପ୍ଫାଦିକଂ ସବ୍ବଂ ପୁପ୍ଫଞ୍ଚ ପଣ୍ଣେସୁ ଚ ସୁଦ୍ଧଂ କେୱଲଂ ତମାଲପତ୍ତଞ୍ଚ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ସୁଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ଇମିନା ତମାଲପତ୍ତଂ ସେସଗବ୍ଭେହି ମିସ୍ସଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ଦୀପେତି।

୨୮୩୪।ମସୂରକେତି ଚମ୍ମଛୱିଭିସିବିମ୍ବୋହନେ।

୨୮୩୫। ‘‘ସୁଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ଇମିନା ବ୍ଯତିରେକତୋ ଦସ୍ସିତମେୱତ୍ଥଂ ସରୂପତୋ ୱିଭାୱେତୁମାହ ‘‘ମିସ୍ସ’’ନ୍ତିଆଦି।

୨୮୩୬।ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସ ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦସ୍ସାପି। କାରେନ୍ତସ୍ସାତି ଚିତ୍ତକମ୍ମକଟ୍ଟକମ୍ମାଦିୱସେନ କାରାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା କରୋନ୍ତସ୍ସ ୱା।

୨୮୩୭।ଜାତକନ୍ତି ଅପଣ୍ଣକଜାତକାଦିଜାତକଞ୍ଚ। ୱତ୍ଥୁନ୍ତି ୱିମାନୱତ୍ଥୁଆଦିକଂ ପସାଦଜନକଂ ୱା ପେତୱତ୍ଥୁଆଦିକଂ ସଂୱେଗଜନକଂ ୱା ୱତ୍ଥୁଂ। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ଇଧ ଦସ୍ସିତପକରଣଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ପରେହି ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ, ତେନ ପରେହି କାରାପେତୁମେୱ ୱଟ୍ଟତି, ନ ସଯଂ କାତୁନ୍ତି ଦୀପେତି। ସଯଂ କାତୁମ୍ପୀତି ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ପଗେୱ କାରାପେତୁନ୍ତି ଦୀପେତି।

୨୮୩୮।ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଦ୍ୱୀହି ୱସ୍ସେହି ୱା ଏକେନ ୱା ୱସ୍ସେନ ଯସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱୁଡ୍ଢତରୋ ୱା ହୋତି ଦହରତରୋ ୱା, ସୋ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସମାନାସନିକୋ ନାମ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୮୩୯।‘‘ସତ୍ତୱସ୍ସେନ ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋ’’ତି ଇଦଂ ଦ୍ୱୀହି ୱସ୍ସେହି ୱୁଡ୍ଢନୱକାନଂ ସମାନାସନିକତ୍ତେ ଉଦାହରଣଂ। ‘‘ଛୱସ୍ସେନ ପଞ୍ଚୱସ୍ସୋ’’ତି ଇଦଂ ଏକୱସ୍ସେନ ୱୁଡ୍ଢନୱକାନଂ ସମାନାସନିକତ୍ତେ ଉଦାହରଣଂ।

୨୮୪୦। ଯଂ ତିଣ୍ଣଂ ନିସୀଦିତୁଂ ପହୋତି, ତଂ ହେଟ୍ଠା ଦୀଘାସନଂ ନାମାତି ଯୋଜନା। ‘‘ସମାନାସନିକା ମଞ୍ଚେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ମଞ୍ଚଂ ଭିନ୍ଦିଂସୁ, ପୀଠେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୀଠଂ ଭିନ୍ଦିଂସୂ’’ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୦) ଆରୋପିତେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱଗ୍ଗସ୍ସ ମଞ୍ଚଂ ଦୁୱଗ୍ଗସ୍ସ ପୀଠ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୦) ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ‘‘ଦ୍ୱେ’’ତି ସମାନାସନିକେ ଦ୍ୱେ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ।

୨୮୪୧। ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନଂ , ଇତ୍ଥିଂ, ପଣ୍ଡକଂ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବେହିପି ଗହଟ୍ଠେହି, ପବ୍ବଜିତେହି ୱା ପୁରିସେହି ସହ ଦୀଘାସନେ ନିସୀଦିତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତନ୍ତି ଯୋଜନା। ପୋତ୍ଥକେସୁ ପନ କତ୍ଥଚି ‘‘ସବ୍ବେସ’’ନ୍ତି ସାମିୱଚନନ୍ତୋ ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ତତୋ ‘‘ସବ୍ବେହିପୀ’’ତି କରଣୱଚନନ୍ତୋୱ ପାଠୋ ଯୁତ୍ତତରୋ। କରଣୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ ୱା ସାମିୱଚନନିଦ୍ଦେସୋତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯଥାହ ‘‘ଯଂ ତିଣ୍ଣଂ ପହୋତି, ତଂ ସଂହାରିମଂ ୱା ହୋତୁ ଅସଂହାରିମଂ ୱା, ତଥାରୂପେ ଅପି ଫଲକଖଣ୍ଡେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନାପି ସଦ୍ଧିଂ ନିସୀଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୦)।

୨୮୪୨।ପୁରିମିକୋତି ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ସମ୍ମତେନ ‘‘ନ ଛନ୍ଦାଗତିଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ...ପେ... ଗହିତାଗହିତଞ୍ଚ ଜାନେଯ୍ଯା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୩୧୭) ୱୁତ୍ତେହି ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପୁରିମୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିୱସେ ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମଂ ଭିକ୍ଖୂ ଗଣେତୁଂ, ପଠମଂ ଭିକ୍ଖୂ ଗଣେତ୍ୱା ସେଯ୍ଯା ଗଣେତୁଂ, ସେଯ୍ଯା ଗଣେତ୍ୱା ସେଯ୍ଯଗ୍ଗେନ ଗାହେତୁ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ। ୩୧୮) ନଯେନ ଅନୁଞ୍ଞାତନିଯାମେନେୱ ସେନାସନଗ୍ଗାହାପନଂ ପୁରିମିକୋ ନାମ ସେନାସନଗ୍ଗାହୋ। ଏୱମେୱ ପଚ୍ଛିମିକାଯ ୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିୱସେ ସେନାସନଗ୍ଗାହାପନଂ ପଚ୍ଛିମିକୋ ନାମ। ଏୱମେୱ ମହାପୱାରଣାଦିୱସସ୍ସ ଅନନ୍ତରଦିୱସେ ‘‘ଭନ୍ତେ, ଅନ୍ତରାମୁତ୍ତକଂ ସେନାସନଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢପଟିପାଟିଯା ସେନାସନଗ୍ଗାହାପନଂ ଅନ୍ତରାମୁତ୍ତକୋ ନାମ। ପକାସିତୋ ‘‘ଅପରଜ୍ଜୁଗତାଯ ଆସାଳ୍ହିଯାପୁରିମିକୋ ଗାହାପେତବ୍ବୋ, ମାସଗତାଯ ଆସାଳ୍ହିଯା ପଚ୍ଛିମିକୋ ଗାହେତବ୍ବୋ, ଅପରଜ୍ଜୁଗତାଯ ପୱାରଣାଯ ଆଯତିଂ ୱସ୍ସାୱାସତ୍ଥାଯ ଅନ୍ତରାମୁତ୍ତକୋ ଗାହେତବ୍ବୋ’’ତି (ଚୂଳୱ। ୩୧୮) ୱୁତ୍ତୋ।

୨୮୪୩। ୱୁତ୍ତମେୱତ୍ଥଂ ନିଯମେତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପୁବ୍ବାରୁଣା’’ତିଆଦି। ଇଧ ପାଟିପଦା ନାମ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିୱସା ଚେୱ ମହାପୱାରଣାଯ ଅନନ୍ତରଦିୱସୋ ଚ। ଇମେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ପାଟିପଦଦିୱସାନଂ ଅରୁଣୋ ପୁବ୍ବାରୁଣୋ ନାମ। ତେ ଦିୱସେ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଦୁତିଯତିଥିପଟିବଦ୍ଧୋ ଅରୁଣୋ ପୁନାରୁଣୋ ନାମ। ଇଦନ୍ତି ଉଭଯାରୁଣାନନ୍ତରଂ। ସେନାସନଗାହକସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ସକତ୍ଥେ କ-ପଚ୍ଚଯୋ, ସେନାସନଗ୍ଗାହସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାହ – ‘‘ଇଦଞ୍ହି ସେନାସନଗ୍ଗାହସ୍ସ ଖେତ୍ତ’’ନ୍ତି। ୱସ୍ସୂପଗତେ ୱସ୍ସୂପଗମେ କାତବ୍ବେ ସତି, ସାଧେତବ୍ବପଯୋଜନେ ଭୁମ୍ମଂ। ୱସ୍ସୂପଗତେତି ୱା ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ। ପୁରିମିକାଯ, ହି ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଚ ୱସ୍ସୂପଗମନସ୍ସ ତଂ ତଦହୁ ସେନାସନଗ୍ଗାହୋ ନିମିତ୍ତଂ, ଅନ୍ତରାମୁତ୍ତକୋ ପନ ଆଗମିନୋ ୱସ୍ସୂପଗମନସ୍ସାତି ଏୱଂ ତିୱିଧୋପି ସେନାସନଗ୍ଗାହୋ ୱସ୍ସୂପଗମନସ୍ସ ନିମିତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୮୪୪। ପାଟିପଦଦିୱସସ୍ସ ଅରୁଣେ ଉଗ୍ଗତେଯେୱ ସେନାସନେ ପନ ଗାହିତେ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସଚେ ସେନାସନପଞ୍ଞାପକଂ ସେନାସନଂ ଯାଚତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସେନାସନପଞ୍ଞାପକେନ ‘‘ସେନାସନଂ ଗାହିତ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା।

୨୮୪୫। ୱସ୍ସାୱାସସ୍ସ ଇଦଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଂ, ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥାନଂ ଦାତବ୍ବଚୀୱରଂ, ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ‘‘ୱସ୍ସୱାସିକ’’ନ୍ତି ରସ୍ସତ୍ତଂ। ସଙ୍ଘିକଂ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଗହିତଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଂ ଚୀୱରଂ ସଚେ ତତ୍ରଜଂ ତତ୍ରୁପ୍ପାଦଂ ହୋତି, ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ୱିବ୍ଭନ୍ତୋପି ଲଭତେତି ଯୋଜନା। ‘‘ତତ୍ରଜଂ ସଚେ’’ତି ଇମିନା ଚସ୍ସ ଦାଯକାନଂ ୱସ୍ସାୱାସିକପଚ୍ଚଯୱସେନ ଗାହିତଂ ପନ ନ ଲଭତୀତି ଦୀପେତି। ଯଥାହ – ‘‘ପଚ୍ଚଯୱସେନ ଗାହିତଂ ପନ ନ ଲଭତୀତି ୱଦନ୍ତୀ’’ତି

(ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୮)।

୨୮୪୬-୮। ସଚେ ୱୁଡ୍ଢୱସ୍ସୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆୱାସିକହତ୍ଥତୋ କିଞ୍ଚି ତିଚୀୱରାଦିକଂ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡଂ ଅତ୍ତନୋ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଅସୁକସ୍ମିଂ କୁଲେ ମଯ୍ହଂ ଗହିତଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଚୀୱରଂ ଗଣ୍ହ’’ ଇତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ତସ୍ସ ଆୱାସିକସ୍ସ ଦତ୍ୱା ଦିସଂ ଗଚ୍ଛତି ପକ୍କମତି, ସୋ ତତ୍ଥ ଗତଟ୍ଠାନେ ସଚେ ଉପ୍ପବ୍ବଜତି ଗିହୀ ହୋତି, ତସ୍ସ ଦିସଂଗତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ତଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଂ ତେନ ତଥା ଦିନ୍ନମ୍ପି ଆୱାସିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗହେତୁଂ ନ ଲଭତି, ତସ୍ସ ପାପିତଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଚୀୱରଂ ସଙ୍ଘିକଂଯେୱ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ – ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିବ୍ଭମତି, ସଙ୍ଘସ୍ସେୱେତ’’ନ୍ତି।

୨୮୪୯। ତସ୍ମିଂ କୁଲେ ଦାଯକେ ମନୁସ୍ସେ ସମ୍ମୁଖା ଚେ ପଟିଚ୍ଛାପେତି, ତସ୍ସ ଦିସଂଗମିସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଚୀୱରଂ ଆୱାସିକୋ ଲଭତୀତି ଯୋଜନା।

୨୮୫୦। ତତ୍ଥ ଆରାମୋ ନାମ ପୁପ୍ଫାରାମୋ ୱା ଫଲାରାମୋ ୱା। ୱିହାରୋ ନାମ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପାସାଦାଦିସେନାସନଂ। ୱତ୍ଥୂନି ଦୁୱିଧସ୍ସପୀତି ଆରାମୱତ୍ଥୁ, ୱିହାରୱତ୍ଥୂତି ଦୁୱିଧସ୍ସ ୱତ୍ଥୂନି ଚ। ଆରାମୱତ୍ଥୁ ନାମ ତେସଂଯେୱ ଆରାମାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଠପିତୋକାସୋ, ତେସୁ ୱା ଆରାମେସୁ ୱିନଟ୍ଠେସୁ ତେସଂ ପୋରାଣକଭୂମିଭାଗୋ। ୱିହାରୱତ୍ଥୁ ନାମ ତସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନୋକାସୋ। ଭିସି ନାମ ଉଣ୍ଣଭିସିଆଦୀନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରା। ବିମ୍ବୋହନଂ ନାମ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରାନଂ ବିମ୍ବୋହନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ। ମଞ୍ଚଂ ନାମ ମସାରକୋ ବୁନ୍ଦିକାବଦ୍ଧୋ, କୁଳୀରପାଦକୋ, ଆହଚ୍ଚପାଦକୋତି ଇମେସଂ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମଞ୍ଚାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ। ପୀଠଂ ନାମ ମସାରକାଦୀନଂଯେୱ ଚତୁନ୍ନଂ ପୀଠାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ।

୨୮୫୧।ଲୋହକୁମ୍ଭୀ ନାମ କାଳଲୋହେନ ୱା ତମ୍ବଲୋହେନ ୱା ଯେନ କେନଚି ଲୋହେନ କତା କୁମ୍ଭୀ। କଟାହୋ ପାକଟୋୱ। ‘‘ଭାଣକ’’ନ୍ତି ଅଲଞ୍ଜରୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଲଞ୍ଜରୋତି ଚ ବହୁଉଦକଗଣ୍ହନିକା ମହାଚାଟି, ଜଲଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଅଲନ୍ତି ଅଲଞ୍ଜରୋ। ‘‘ୱଚ୍ଚଚାଟି ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ଥୋକଂ ଦୀଘମୁଖୋ ମଜ୍ଝେ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା କତୋ’’ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ୱାରକୋତି ଘଟୋ। କୁ ୱୁଚ୍ଚତି ପଥୱୀ, ତସ୍ସା ଦାଲନତୋ ୱିଦାରଣତୋ ‘‘କୁଦାଲୋ’’ତି ଅଯୋମଯୋପକରଣୱିସେସୋ ୱୁଚ୍ଚତି।

୨୮୫୨।ୱଲ୍ଲିୱେଳୁଆଦୀସୁ ୱେଳୁଭତି ମହାୱେଣୁ। ତିଣନ୍ତି ଗେହଚ୍ଛାଦନଂ ତିଣଂ। ପଣ୍ଣଂ ତାଲପଣ୍ଣାଦିକଂ। ମୁଞ୍ଜନ୍ତି ମୁଞ୍ଜତିଣଂ। ପବ୍ବଜନ୍ତି ପବ୍ବଜତିଣଂ, ମତ୍ତିକା ପକତିମତ୍ତିକା ୱା ଗେରୁକାଦିପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ୱା ମତ୍ତିକା। ଆହ ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯୋ।

୨୮୫୩।ଦ୍ୱେତି ପଠମଦୁତିଯଗରୁଭଣ୍ଡାନି। ଦ୍ୱୀହି ସଙ୍ଗହିତାନି ‘‘ଆରୋମୋ, ଆରାମୱତ୍ଥୁ, ଇଦଂ ପଠମଂ। ୱିହାରୋ, ୱିହାରୱତ୍ଥୁ, ଇଦଂ ଦୁତିଯ’’ନ୍ତି (ଚୂଳଅୱ। ୩୨୧-୩୨୨) ୱୁତ୍ତା। ଚତୁସଙ୍ଗହନ୍ତି ଚତୂହି ଭିସିଆଦୀହି ସଙ୍ଗହୋ ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ନୱକୋଟ୍ଠାସନ୍ତି ଲୋହକୁମ୍ଭିଆଦଯୋ ନୱ କୋଟ୍ଠାସା ଅସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଅଟ୍ଠଧା ୱଲ୍ଲିଆଦୀହି ଅଟ୍ଠହି ପକାରେହି।

୨୮୫୪।ଇତୀତି ନିଦସ୍ସନତ୍ଥେ। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପଞ୍ଚହି ରାସୀହି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଗଣନାନଂ ପିଣ୍ଡୱସେନ ପଞ୍ଚୱୀସତିୱିଧଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ପଞ୍ଚନିମ୍ମଲଲୋଚନୋ ନାଥୋ ପକାସଯୀତି ଯୋଜନା। ପଞ୍ଚ ନିମ୍ମଲାନି ଲୋଚନାନି ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ମଂସଦିବ୍ବଧମ୍ମବୁଦ୍ଧସମନ୍ତଚକ୍ଖୁୱସେନ ପଞ୍ଚୱିଧୱିପ୍ପସନ୍ନଲୋଚନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୫୫।ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋତି ଇସ୍ସରୱତାଯ ପରସ୍ସ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ। ୱିଭାଜେନ୍ତୋତି ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପାପେତ୍ୱା ୱିଭାଜେନ୍ତୋ। ଇଦଞ୍ଚ ସବ୍ବମ୍ପି ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳଅୱ। ୩୨୧) ‘‘ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯଂ। କିଟାଗିରିୱତ୍ଥୁମ୍ହି (ଚୂଳଅୱ। ୩୨୨) ଅୱେଭଙ୍ଗିଯ’’ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ଉଭଯତ୍ଥ ଆଗତୱୋହାରଭେଦଦସ୍ସନମୁଖେନ ତତ୍ଥ ୱିପ୍ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଫୁସେ’’ତି। ପରିୱାରେ ପନ –

ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯଂ ଅୱେଭଙ୍ଗିଯଂ, ପଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତା ମହେସିନା;

ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି;

ପଞ୍ହା ମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତାତି। (ପରି। ୪୭୯) –

ଆଗତଂ। ତସ୍ମା ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜୱସେନ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯଂ, ଅୱେଭଙ୍ଗିଯଞ୍ଚ, ପରିୱତ୍ତନୱସେନ ପନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସ, ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ଏୱମେତ୍ଥ

ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୨୮୫୬।ଭିକ୍ଖୁନା ପୁଗ୍ଗଲେନ ୱା ସଙ୍ଘେନ ୱା ଗଣେନ ୱା ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ତୁ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତଂ ଅୱିସ୍ସଟ୍ଠମେୱ ହୋତି, ୱିଭତ୍ତଞ୍ଚ ଅୱିଭାଜିତମେୱ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୮୫୭।ଏତ୍ଥ ଏତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଗରୁଭଣ୍ଡେସୁ ପୁରିମେସୁ ତୀସୁ ଅଗରୁଭଣ୍ଡକଂ କିଞ୍ଚି ନ ଚ ଅତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। ଚତୁତ୍ଥେ ପନ ଗରୁଭଣ୍ଡେ ଅଟ୍ଠକଥାଯ "ଲୋହକୁମ୍ଭୀ, ଲୋହଭାଣକଂ, ଲୋହକଟାହନ୍ତି ଇମାନି ତୀଣି ମହନ୍ତାନି ୱା ହୋନ୍ତୁ ଖୁଦ୍ଦକାନି ୱା, ଅନ୍ତମସୋ ପସତମତ୍ତୌଦକଗଣ୍ହନକାନିପି ଗରୁଭଣ୍ଡାନିଯେୱା"ତି ୱୁତ୍ତନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଲୋହକୁମ୍ଭୀ"ତିଆଦି।

୨୮୫୮। ଇଦଂ ତିୱିଧନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପାଦଗଣ୍ହନକୋତି ଏତ୍ଥ ପାଦୋ ନାମ ମଗଧନାଳିଯା ପଞ୍ଚନାଳିମତ୍ତଗଣ୍ହନକୋ ଭାଜନୱିସେସୋ। ଭାଜନାନଂ ପମାଣଂ କରୋନ୍ତା ସୀହଳଦୀପେ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ତେନେୱ ପାଦେନ ମିନନ୍ତି। ତସ୍ମା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ "ସୀହଳଦୀପେ ପାଦଗଣ୍ହନକୋ ଭାଜେତବ୍ବୋ"ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ୱୁତ୍ତଂ। ଲୋହୱାରକୋତି କାଳଲୋହତମ୍ବଲୋହୱଟ୍ଟଲୋହକଂସଲୋହାନଂ ଯେନ କେନଚି କତୋ। ଭାଜିଯୋତି ଭାଜେତବ୍ବୋ।

୨୮୫୯।ତତୋ ଉଦ୍ଧନ୍ତି ତତୋ ପାଦଗଣ୍ହନକୱାରକତୋ ଉଦ୍ଧଂ ଅଧିକଂ ଗଣ୍ହନକୋ। ଏୱଂ ପାଳିଆଗତାନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠକଥାଗତାନଂ (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଭିଙ୍ଗାରାଦୀନୀ"ତିଆଦି। ଭିଙ୍ଗାରୋ ନାମ ଉକ୍ଖିତ୍ତହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡାକାରେନ କତଜଲନିଗ୍ଗମକଣ୍ଠିକୋ ଉଚ୍ଚଗୀୱୋ ମହାମୁଖୌଦକଭାଜନୱିସେସୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଟ୍ଠକଥାଗତାନି
"ପଟିଗ୍ଗହୌଳୁଙ୍କଦଡ୍ଡୁକଟଚ୍ଛୁପାତିତଟ୍ଟକସରକସମୁଗ୍ଗଅଙ୍ଗାରକପଲ୍ଲଧୂମକଟଚ୍ଛୁଆଦୀନି ଖୁଦ୍ଦକାନି ୱା ମହନ୍ତାନି ୱା"ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ୱୁତ୍ତାନି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସବ୍ବାନୀତି ଖୁଦ୍ଦକାନି ୱା ମହନ୍ତାନି ୱା।

୨୮୬୦। ତମ୍ବଥାଲକା ଅଯଥାଲକା ଭାଜେତବ୍ବାତି ଯୋଜନା। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ "ଠପେତ୍ୱା ପନ ଭାଜନୱିକତିଂ ଅଞ୍ଞମ୍ପି କପ୍ପିଯଲୋହଭଣ୍ଡେ ଅଞ୍ଜନୀ ଅଞ୍ଜନିସଲାକା କଣ୍ଣମଲହରଣୀ ସୂଚି ପଣ୍ଣସୂଚି ଖୁଦ୍ଦକୋ ପିପ୍ଫଲକୋ ଖୁଦ୍ଦକଂ ଆରକଣ୍ଟକଂ କୁଞ୍ଚିକା ତାଳଂ କତ୍ତରଯଟ୍ଠିୱେଧକୋ ନତ୍ଥୁଦାନଂ ଭିନ୍ଦିୱାଲୋ ଲୋହକୂଟୋ ଲୋହକୁଟ୍ଟି ଲୋହଗୁଳୋ ଲୋହପିଣ୍ଡି ଲୋହଚରଣୀ ଚକ୍କଲିକଂ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୱିପ୍ପକତଂ ଲୋହଭଣ୍ଡଂ ଭାଜିଯ"ନ୍ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ୱଚନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଧୂମନେତ୍ତନ୍ତି ଧୂମନାଳିକା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ
"ଫାଲଦୀପରୁକ୍ଖଦୀପକପଲ୍ଲକଓଲମ୍ବକଦୀପକିତ୍ଥିପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତରୂପକାନି ପନ ଅଞ୍ଞାନି ୱା ଭିତ୍ତିଚ୍ଛଦନକୱାଟାଦୀସୁ ଉପନେତବ୍ବାନି ଅନ୍ତମସୋ ଲୋହଖିଲକଂ ଉପାଦାଯ ସବ୍ବାନି ଲୋହଭଣ୍ଡାନି ଗରୁଭଣ୍ଡାନିଯେୱ ହୋନ୍ତୀ"ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ୱୁତ୍ତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୮୬୧।ଅତ୍ତନା ପଟିଲଦ୍ଧନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ତନା ପଟିଲଦ୍ଧମ୍ପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତନା ପଟିଲଦ୍ଧମ୍ପି ତଂ ଲୋହଭଣ୍ଡଂ କିଞ୍ଚିପି ପୁଗ୍ଗଲିକପରିଭୋଗେନ ନ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୮୬୨। କଂସୱଟ୍ଟଲୋହାନଂ ୱିକାରଭୂତାନି ତମ୍ବମଯଭାଜନାନିପି ପୁଗ୍ଗଲିକପରିଭୋଗେନ ସବ୍ବସୋ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୨୮୬୩।ଏସେୱ ନଯୋତି "ନ ପୁଗ୍ଗଲିକଭୋଗେନା"ତିଆଦିନା ଦସ୍ସିତନଯୋ। ସଙ୍ଘିକେସୁ ୱା ଗିହୀନଂ ସନ୍ତକେସୁ ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତଭଣ୍ଡେସୁ ପରିଭୋଗପଚ୍ଚଯା ଦୋସୋ ନ ଅତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। "କଂସଲୋହାଦିଭାଜନଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନମ୍ପି ପାରିହାରିଯଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଗିହିୱିକତନୀହାରେନେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ"ନ୍ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ପାରିହାରିଯଂ ନ ୱଟ୍ଟତି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ ୱିଯ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି। "ଗିହିୱିକତନୀହାରେନେୱପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ"ନ୍ତି ଇମିନା ସଚେ ଆରାମିକାଦଯୋ ପଟିସାମେତ୍ୱା ପଟିଦେନ୍ତି, ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତି।

୨୮୬୪।ଖୀରପାସାଣନ୍ତି ମୁଦୁକା ପାଣଜାତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଗଣ୍ଠିପଦେ "ଖୀରପାସାଣୋ ନାମ ମୁଦୁକୋ ପାସାଣୋ"ତି। ଗରୁକନ୍ତି ଗରୁଭଣ୍ଡଂ। ତଟ୍ଟକାଦିକନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସରକାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଘଟକୋତି ଖୀରପାସାଣମଯୋଯେୱ ୱାରକୋ। "ପାଦଗଣ୍ହନତୋ ଉଦ୍ଧ"ନ୍ତି ଇମିନା ପାଦଗଣ୍ହନକୋ ଅଗରୁଭଣ୍ଡନ୍ତି ଦୀପେତି।

୨୮୬୫। "ସୁୱଣ୍ଣରଜତହାରକୂଟଜାତିଫଲିକଭାଜନାନି ଗିହିୱିକତାନିପି ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ପଗେୱ ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ୱା ପୁଗ୍ଗଲିକପରିଭୋଗେନ ୱା"ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ସିଙ୍ଗୀ"ତିଆଦି। ସିଙ୍ଗୀତି ସୁୱଣ୍ଣଂ। ସଜ୍ଝୁ ରଜତଂ। ହାରକୂଟଂ ନାମ

ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ଲୋହଜାତଂ। ଫଲିକେନ ଉବ୍ଭୂଣ୍ଣଂ ଜାତଂ, ଫଲିକମଯଂ ଭାଜନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଗିହୀନଂ ସନ୍ତକାନିପୀତି ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଗିହିୱିକତପରିଭୋଗେନାପି ତାୱ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ପଗେୱ ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ୱା ପୁଗ୍ଗଲିକପରିଭୋଗେନ ୱାତି ଦୀପେତି। ସେନାସନପରିଭୋଗେ ପନ ଆମାସମ୍ପି ଅନାମାସମ୍ପି ସବ୍ବଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୮୬୬।ଖୁଦ୍ଦାତି ଯାଯ ୱାସିଯା ଠପେତ୍ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠଚ୍ଛେଦନଂ ୱା ଉଚ୍ଛୁତଚ୍ଛନଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ମହାକମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ସକ୍କା, ଏୱରୂପା ଖୁଦ୍ଦକା ୱାସି ଭାଜନୀଯା। ମହତ୍ତରୀତି ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣାଯ ୱାସିଯା ମହନ୍ତତରା ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ କତୱାସି ଗରୁଭଣ୍ଡଂ। ୱେଜ୍ଜାନଂ ସିରାୱେଧନକମ୍ପି ଚ ଫରସୁ ତଥା ଗରୁଭଣ୍ଡନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୮୬୭।କୁଠାରୀତି ଏତ୍ଥ ଫରସୁସଦିସୋୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଯା ପନ ଆୱୁଧସଙ୍ଖେପେନ କତା, ଅଯଂ ଅନାମାସା। କୁଦାଲୋ ଅନ୍ତମସୋ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲମତ୍ତୋପି। ସିଖରନ୍ତି ଧନୁରଜ୍ଜୁତୋ ନାମେତ୍ୱା ଦାରୁଆଦୀନଂ ୱିଜ୍ଝନକକଣ୍ଟକୋ। ତେନେୱାତି ନିଖାଦନେନେୱ।

୨୮୬୮। ନିଖାଦନସ୍ସ ଭେଦୱନ୍ତତାଯ ତଂ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଚତୁରସ୍ସମୁଖଂ ଦୋଣିମୁଖ’’ନ୍ତି। ଦୋଣିମୁଖନ୍ତି ଦୋଣି ୱିଯ ଉଭଯପସ୍ସେନ ନାମିତମୁଖଂ। ୱଙ୍କନ୍ତି ଅଗ୍ଗତୋ ନାମେତ୍ୱା କତନିଖାଦନଂ। ପି-ସଦ୍ଦେନ ଉଜୁକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତତ୍ଥ ଚାତି ତସ୍ମିଂ ନିଖାଦନେ। ସଦଣ୍ଡଂ ଖୁଦ୍ଦକଞ୍ଚ ନିଖାଦନଂ ସବ୍ବଂ ଗରୁଭଣ୍ଡନ୍ତି ଯୋଜନା। ‘‘ସଦଣ୍ଡଂ ଖୁଦ୍ଦକ’’ନ୍ତି ଇମିନା ୱିସେସନଦ୍ୱଯେନ ଅଦଣ୍ଡଂ ଫଲମତ୍ତଂ ସିପାଟିକାଯ ଠପେତ୍ୱା ପରିହରଣଯୋଗ୍ଗଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନିଦଣ୍ଡୱେଧନକଂ ନିଖାଦନଂ ଅଗରୁଭଣ୍ଡଂ, ତତୋ ମହନ୍ତଂ ନିଖାଦନଂ ଅଦଣ୍ଡମ୍ପି ଗରୁଭଣ୍ଡନ୍ତି ଦୀପେତି। ଯେହି ମନୁସ୍ସେହି ୱିହାରେ ୱାସିଆଦୀନି ଦିନ୍ନାନି ଚ ହୋନ୍ତି, ତେ ଚେ ଘରେ ଦଡ୍ଢେ ୱା ଚୋରେହି ୱା ୱିଲୁତ୍ତେ ‘‘ଦେଥ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଉପକରଣେ ପୁନ ପାକତିକେ କରିସ୍ସାମା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ଦାତବ୍ବା। ସଚେ ଆହରନ୍ତି, ନ ୱାରେତବ୍ବା, ଅନାହରନ୍ତାପି ନ ଚୋଦେତବ୍ବା।

୨୮୬୯। ‘‘କମ୍ମାରତଟ୍ଟକାରଚୁନ୍ଦକାରନଳକାରମଣିକାରପତ୍ତବନ୍ଧକାନଂ ଅଧିକରଣିମୁଟ୍ଠିକସଣ୍ଡାସତୁଲାଦୀନି ସବ୍ବାନି ଲୋହମଯୌପକରଣାନି ସଙ୍ଘେ ଦିନ୍ନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଗରୁଭଣ୍ଡାନି। ତିପୁକୋଟ୍ଟକସୁୱଣ୍ଣକାରଚମ୍ମକାରୌପକରଣେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ – ତିପୁକୋଟ୍ଟକୌପକରଣେସୁପି ତିପୁଚ୍ଛେଦନସତ୍ଥକଂ, ସୁୱଣ୍ଣକାରୌପକରଣେସୁ ସୁୱଣ୍ଣଚ୍ଛେଦନସତ୍ଥକଂ, ଚମ୍ମକାରୌପକରଣେସୁ କତପରିକମ୍ମଚମ୍ମଛିନ୍ଦନକଂ ଖୁଦ୍ଦକସତ୍ଥନ୍ତି ଇମାନି ଭାଜନୀଯଭଣ୍ଡାନୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛଯେକଦେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମୁଟ୍ଠିକ’’ନ୍ତିଆଦି । ତୁଲାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କତ୍ତରିଆଦିଉପକରଣଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୮୭୦। ‘‘ନହାପିତତୁନ୍ନକାରାନଂ ଉପକରଣେସୁପି ଠପେତ୍ୱା ମହାକତ୍ତରିଂ, ମହାସଣ୍ଡାସଂ, ମହାପିପ୍ଫଲକଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ ଭାଜନୀଯଂ। ମହାକତ୍ତରିଆଦୀନି ଗରୁଭଣ୍ଡାନୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଅଟ୍ଠକଥାଗତଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନ୍ହାପିତକସ୍ସା’’ତିଆଦି। ନ୍ହାପିତକସ୍ସ ଉପକରଣେସୁ ସଣ୍ଡାସୋ, ମହତ୍ତରୀ କତ୍ତରୀ ଚ ତୁନ୍ନକାରାନଞ୍ଚ ଉପକରଣେସୁ ମହତ୍ତରୀ କତ୍ତରୀ ଚ ମହାପିପ୍ଫଲକଞ୍ଚ ଗରୁଭଣ୍ଡକନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୮୭୧। ଏତ୍ତାୱତା ଚତୁତ୍ଥଗରୁଭଣ୍ଡେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ପଞ୍ଚମଗରୁଭଣ୍ଡେ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱଲ୍ଲୀ’’ତିଆଦି। ୱେତ୍ତଲତାଦିକା ୱଲ୍ଲି ଦୁଲ୍ଲଭଟ୍ଠାନେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନା ୱା ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭୂମିଯଂ ଜାତା, ରକ୍ଖିତା ଗୋପିତା ୱା ଅଡ୍ଢବାହୁପ୍ପମାଣା ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅଡ୍ଢବାହୂତି କପ୍ପରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଅଂସକୂଟ’’ନ୍ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଅଡ୍ଢବାହୁ ନାମ ୱିଦତ୍ଥିଚତୁରଙ୍ଗୁଲ’’ନ୍ତିପି ୱଦନ୍ତି। ସଚେ ସା ୱଲ୍ଲି ସଙ୍ଘକମ୍ମେ, ଚେତିଯକମ୍ମେ ଚ କତେ ଅତିରେକା ହୋତି, ପୁଗ୍ଗଲିକକମ୍ମେପି ଉପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅରକ୍ଖିତା ପନ ଗରୁଭଣ୍ଡମେୱ ନ ହୋତି।

୨୮୭୨।ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସୁତ୍ତମକଚିୱାକନାଳିକେରହୀରଚମ୍ମମଯା ରଜ୍ଜୁକା ୱା ଯୋତ୍ତାନି ୱା ୱାକେ ଚ ନାଳିକେରହୀରେ ଚ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା କତା ଏକୱଟ୍ଟା ୱା ଦ୍ୱିୱଟ୍ଟା ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ। ସୁତ୍ତଂ ପନ ଅୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ, ମକଚିୱାକନାଳିକେରହୀରା ଚ ଭାଜନୀଯା’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଆଗତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସୁତ୍ତୱାକାଦିନିବ୍ବତ୍ତା’’ତିଆଦି। ୱାକାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମକଚିୱାକନାଳିକେରହୀରଚମ୍ମାନଂ ଗହଣଂ। ନାତିଦୀଘା ରଜ୍ଜୁକା। ଅତିଦୀଘଂ ଯୋତ୍ତକଂ।

୨୮୭୩। ନାଳିକେରସ୍ସ ହୀରେ ୱା ମକଚିୱାକେ ୱା ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା କତା ଏକୱଟ୍ଟାପି ଗରୁଭଣ୍ଡକନ୍ତି ଯୋଜନା। ଯେହି ପନେତାନି ରଜ୍ଜୁକଯୋତ୍ତାଦୀନି ଦିନ୍ନାନି ହୋନ୍ତି, ତେ ଅତ୍ତନୋ କରଣୀଯେନ ହରନ୍ତା ନ ୱାରେତବ୍ବା।

୨୮୭୪। ୱଡ୍ଢକିଅଙ୍ଗୁଲେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଯତୋ ସୂଚିଦଣ୍ଡମତ୍ତୋ ପରିଣାହତୋ ସୀହଳଅଦୀପେ ଲେଖକାନଂ ଲେଖନିସୂଚିଦଣ୍ଡମତ୍ତୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନୋ ୱା ତତ୍ଥଜାତକୋ ୱା ରକ୍ଖିତୋ ଗୋପିତୋ ୱେଳୁ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ‘‘ଯଂ ମଜ୍ଝିମପୁରିସସ୍ସ କନିଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲିଯା ଅଗ୍ଗପ୍ପମାଣଂ, ଇଦଂ

ସୀହଠଅଦୀପେ ଲେଖକାନଂ ଲେଖନିସୂଚିଯା ପମାଣ''ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ସୋ ଚ ସଙ୍ଘକମ୍ମେ ଚ ଚେତିଯକମ୍ମେ ଚ କତେ ଅତିରେକୋ ପୁଗ୍ଗଲିକକମ୍ମେ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୮୭୫। ଦଣ୍ଡୋ ଚ ସଲାକା ଚ ଦଣ୍ଡସଲାକା, ଛତ୍ତସ୍ସ ଦଣ୍ଡସଲାକାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଛତ୍ତଦଣ୍ଡୋ ନାମ ଛତ୍ତପିଣ୍ଡି। ଛତ୍ତସଲାକାତି ଛତ୍ତପଞ୍ଜରସଲାକା। ଦଣ୍ଡୋତି ଉପାହନଦଣ୍ଡକୋ। ''ଦଣ୍ଡୋ''ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତେପି ଅଟ୍ଠକଥାଗତେସୁ ସରୂପେନ ଇଧାୱୁତ୍ତୋ ଉପାହନଦଣ୍ଡୋଯେୱ ସାମଞ୍ଞୱଚନେନ ପାରିସେସତୋ ଗହେତବ୍ବୋତି। ଦଣ୍ଡଗେହମନୁସ୍ସା ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତା ନ ୱାରେତବ୍ବା।

୨୮୭୬।ମୁଞ୍ଜାଦୀସୁ ଗେହଚ୍ଛଦନାରହେସୁ ତିଣେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ମୁଟ୍ଠିମତ୍ତଂ ତିଣଂ ୱା ଗେହଚ୍ଛଦନାରହଂ ତାଲପଣ୍ଣାଦି ଏକମ୍ପି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ୱା ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘିକଭୂମିଯଂ ଜାତଂ ୱା ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ସିଯାତି ଯୋଜେତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ମୁଟ୍ଠିମତ୍ତଂ ନାମ କରଣ୍ଡମତ୍ତଂ। ଇଦଞ୍ଚ କରଣ୍ଡଂ କତ୍ୱା ଛାଦେନ୍ତାନଂ ଛଦନକରଣ୍ଡୱସେନ ଗହେତବ୍ବଂ। ତାଲପଣ୍ଣାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନାଳିକେରପଣ୍ଣାଦିଗେହଚ୍ଛଦନପଣ୍ଣାନଂ ଗହଣଂ। ତମ୍ପି ମୁଞ୍ଜାଦି ସଙ୍ଘକମ୍ମେ ଚ ଚେତିଯକମ୍ମେ ଚ କତେ ଅତିରେକଂ ପୁଗ୍ଗଲିକକମ୍ମେ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଦଣ୍ଡଗେହମନୁସ୍ସା ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନ ୱାରେତବ୍ବାତି।

୨୮୭୭-୮।ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣୋତି ଦୀଘତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲମତ୍ତୋ। କେଚି ''ପୁଥୁଲତୋ''ତି ୱଦନ୍ତି। ରିତ୍ତପୋତ୍ଥକୋତି ଲେଖାହି ସୁଞ୍ଞପୋତ୍ଥକୋ, ନ ଲିଖିତପୋତ୍ଥକୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ''ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣୋ''ତି ଇମିନା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲତୋ ଊନପ୍ପମାଣୋ ଭାଜିଯୋ, ''ରିତ୍ତପୋତ୍ଥକୋ''ତି ଇମିନା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲତୋ ଅତିରେକପ୍ପମାଣୋପି ଲିଖିତପୋତ୍ଥକୋ ଭାଜିଯୋତି ଦସ୍ସେତି।

''ମତ୍ତିକା ପକତିମତ୍ତିକା ୱା ହୋତୁ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ୱା ସୁଧା ୱା ସଜ୍ଜୁରସକଙ୍ଗୁଟ୍ଠସିଲେସାଦୀସୁ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦୁଲ୍ଲଭଟ୍ଠାନେ ଆନେତ୍ୱା ୱା ଦିନ୍ନଂ ତତ୍ଥଜାତକଂ ୱା ରକ୍ଖିତଗୋପିତଂ ତାଲଫଲପକ୍କମତ୍ତଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତୀ''ତି (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୩୨୧) ଅଟ୍ଠକଥାଗତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ମତ୍ତିକା''ତିଆଦି। ପାକତିକା ୱା ସେତଗେରୁକାଦିପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ୱାପି ମତ୍ତିକାତି ଯୋଜନା। ସିଲେସୋ ନାମ କବିଟ୍ଠାଦିସିଲେସୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଜ୍ଜୁରସକଙ୍ଗୁଟ୍ଠାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ତାଲପକ୍କପମାଣନ୍ତି ଏକଟ୍ଠିତାଲଫଲପମାଣାପି। ତମ୍ପି ମତ୍ତିକାଦି ସଙ୍ଘକମ୍ମେ, ଚେତିଯକମ୍ମେ ଚ ନିଟ୍ଠିତେ ଅତିରେକଂ ପୁଗ୍ଗଲିକକମ୍ମେ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୮୭୯-୮୦। ''ୱେଳୁଆଦିକ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ରକ୍ଖିତଂ ଗୋପିତଂ ୱାପି ଗଣ୍ହତା ସମକଂ ୱା ଅତିରେକଂ ୱା ଥାୱରଂ ଅନ୍ତମସୋ ତଂଅଗ୍ଘନକଂ ୱାଲିକମେୱ ୱା ଦତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ''ରକ୍ଖିତଗୋପିତଂ ୱେଳୁଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ସମକଂ ୱା ଅତିରେକଂ ୱା ଥାୱରଂ ଅନ୍ତମସୋ ତଂଅଗ୍ଘନକୱାଲିକାଯପି ଫାତିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବୋ। ଫାତିକମ୍ମଂ ଅକତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ତତ୍ଥେୱ ୱଳଞ୍ଜେତବ୍ବୋ, ଗମନକାଲେ ସଙ୍ଘିକେ ଆୱାସେ ଠପେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଅସତିଯା ଗହେତ୍ୱା ଗତେନ ପନ ପହିଣିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବୋ। ଦେସନ୍ତରଗତେନ ସମ୍ପତ୍ତୱିହାରେ ସଙ୍ଘିକାୱାସେ ଠପେତବ୍ବୋ''ତି (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୩୨୧) ୱେଳୁମ୍ହିଯେୱ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁତ୍ତୋ, ଇଧ ପନ ''ୱଲ୍ଲିୱେଳୁଆଦିକଂ କିଞ୍ଚୀ''ତି ୱଲ୍ଲିଆଦୀନମ୍ପି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଂ ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ ୱଲ୍ଲିଆଦୀସୁପି ଯଥାରହଂ ଲବ୍ଭତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୨୮୮୧।ଅଞ୍ଜନନ୍ତି ସିଲାମଯୋ। ଏୱଂ ହରିତାଲମନୋସିଲାପି।

୨୮୮୨। ଦାରୁଭଣ୍ଡେ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ପରିଣାହତୋ ଯଥାୱୁତ୍ତ ସୂଚିଦଣ୍ଡପ୍ପମାଣକୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲଦୀଘୋ ଯୋ କୋଚି ଦାରୁଭଣ୍ଡକୋ ଦାରୁଦୁଲ୍ଲଭଟ୍ଠାନେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନୋ ୱା ତତ୍ଥଜାତକୋ ୱା ରକ୍ଖିତଗୋପିତୋ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୮୮୩। ଏୱଂ କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଯ ଆଗତୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯ (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୩୨୧) ଆଗତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯ''ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଆସନ୍ଦିକସତ୍ତଙ୍ଗା ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣାୱ। ''ଭଦ୍ଦପୀଠ''ନ୍ତି ୱେତ୍ତମଯଂ ପୀଠଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ପୀଠିକାତି ପିଲୋତିକାବଦ୍ଧପୀଠମେୱ।

୨୮୮୪।ଏଳଅକପାଦପୀଠଂ ନାମ ଦାରୁପଟ୍ଟିକାଯ ଉପରି ପାଦେ ଠପେତ୍ୱା ଭୋଜନଫଲ୍ଲଙ୍କଂ ୱିଯ କତପୀଠଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ''ଆମଲକୱଟ୍ଟକପୀଠ''ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ''ଆମଣ୍ଡକୱଟ୍ଟକ''ନ୍ତି ପରିଯାଯୋ, ତସ୍ମା ଉଭଯେନାପି ଆମଲକାକାରେନ ଯୋଜିତଂ ବହୁପାଦକପୀଠଂ ୱୁଚ୍ଚତି। କେସୁଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ''ତଥାମଣ୍ଡକପୀଠକ''ନ୍ତି ପାଠୋ। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ମଣ୍ଡକ-ସଦ୍ଦପଯୋଗୋ। କୋଚ୍ଛଂ ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗେ ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତସରୂପଂ।

ପଲାଲପୀଠନ୍ତି ନିପଜ୍ଜନତ୍ଥାଯ କତା ପଲାଲଭିସି, ଇମିନା କଦଲିପତ୍ତାଦିମଯପୀଠମ୍ପି ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ଦସ୍ସିତଂ। ଯଥାହ – ''ପଲାଲପୀଠେନ ଚେତ୍ଥ କଦଲିପତ୍ତାଦିପୀଠାନିପି ସଙ୍ଗହିତାନୀ''ତି (ଚୂଳଅଓ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧)। ଧୋଓନେଫଲକନ୍ତି ଚୀଓରଧୋଓନଫଲକଂ, ଧୋଓନାଦିସଦ୍ଧାନଂ ୱିଯେତ୍ଥ ୱିଭତ୍ତିଅଲୋପୋ। ଇମେସୁ ତାଓ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଖୁଦ୍ଦକଂ ୱା ହୋତୁ ମହନ୍ତଂ ୱା, ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତି। ବ୍ଯଗ୍ଘଚମ୍ମଓନଦ୍ଧମ୍ପି ୱାଳଅରୂପପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ରତନପରିସିବ୍ବିତଂ କୋଚ୍ଛଂ ଗରୁଭଣ୍ଡମେଓ।

୨୮୮୫।ଭଣ୍ଡିକାତି ଦଣ୍ଡକଟ୍ଠଚ୍ଛେଦନଭଣ୍ଡିକା। ମୁଗ୍ଗରୋତି ଦଣ୍ଡମୁଗ୍ଗରୋ। ଦଣ୍ଡମୁଗ୍ଗରୋ ନାମ ଯେନ ରଜିତଚୀଓରଂ ପୋଥେନ୍ତି। ୱତ୍ଥଘଟ୍ଟନମୁଗ୍ଗରୋତି ଚୀଓରଘଟ୍ଟନମୁଗ୍ଗରୋ, ଯେନ ଅନୁୱାତାଦିଂ ଘଟ୍ଟେନ୍ତି। ଅମ୍ବଣନ୍ତି ଫଲକେହି ପୋକ୍ଖରଣିସଦିସଂ କତପାନୀଯଭାଜନଂ। ମଞ୍ଜୂସା ନାମ ଦୋଣିପେଠଆ। ନାୱା ପୋତୋ। ରଜନଦୋଣିକା ନାମ ଯତ୍ଥ ଚୀଓରଂ ରଜନ୍ତି, ପକ୍କରଜନଂ ୱା ଆକିରନ୍ତି।

୨୮୮୬।ଉଳଉଙ୍କୋତି ନାଳିକେରଫଲକଟାହାଦିମଯୋ ଉଳଉଙ୍କୋ। ଉଭଯଂ ପିଧାନସମକୋ ସମୁଗ୍ଗୋ। ''ଖୁଦ୍ଦକୋ ପରିୱିଧନୋ କରଣ୍ଡ''ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। କରଣ୍ଡୋ ଚ ପାଦଗଣ୍ହନକତୋ ଅତିରେକପ୍ପମାଣୋ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତୋ। କଟଚ୍ଛୁତି ଦବ୍ବି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପାନୀଯସରାୱପାନୀଯସଙ୍ଖାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

୨୮୮୭।ଗେହସମ୍ଭାରନ୍ତି ଗେହୋପକରଣଂ। ଥମ୍ଭତୁଲାସୋପାନଫଲକାଦି ଦାରୁମଯଂ, ପାସାଣମଯମ୍ପି ଇମିନାଓ ଗହିତଂ। କପ୍ପିଯଚମ୍ମନ୍ତି ''ଏଳଅକାଜମିଗାନ''ନ୍ତିଆଦିନା (ୱି। ୱି। ୨୬୫୦) ହେଟ୍ଠା ଦସ୍ସିତଂ କପ୍ପିଯଚମ୍ମଂ। ତବ୍ବିପରିଯାଯଂ ଅକପ୍ପିଯଂ। ଅଭାଜିଯଂ ଗରୁଭଣ୍ଡତ୍ତା। ଭୂମତ୍ଥରଣଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୮୮୮।ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଏଳଅକଚମ୍ମଂ ପନ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଗତିକମେଓ ହୋତି, ତମ୍ପି ଗରୁଭଣ୍ଡମେୱା''ତି (ଚୂଳଅଓ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ''ଏଳଅଚମ୍ମଂ ଗରୁଂ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ''ସବ୍ବଂ ମଞ୍ଚପ୍ପମାଣଂ ଚମ୍ମଂ ଗରୁଭଣ୍ଡ''ନ୍ତି (ଚୂଳଅଓ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ''ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଗତିକମେୱା''ତି ଇମିନା ମଞ୍ଚପୀଠେପି ଅତ୍ଥରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ''ପାୱାରାଦିପଚ୍ଚତ୍ଥରଣମ୍ପି ଗରୁଭଣ୍ଡ''ନ୍ତି ଏକେ, ''ନୋ''ତି ଅପରେ, ୱୀମଂସିତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ। ମଞ୍ଚପ୍ପମାଣନ୍ତି ଚ ପମାଣଯୁତ୍ତଂ ମଞ୍ଚଂ। ପମାଣଯୁତ୍ତମଞ୍ଚୋ ନାମ ଯସ୍ସ ଦୀଘସୋ ନଓ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ତିରିଯଞ୍ଚ ତଦୁପଡ୍ଢଂ। ଉଦ୍ଧଂ ମୁଖମସ୍ସାତି ଉଦୁକ୍ଖଲଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମୁସଲଂ, ସୁପ୍ପଂ, ନିସଦଂ, ନିସଦପୋତୋ, ପାସାଣଦୋଣି, ପାସାଣକଟାହଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତଂ। ପେସକାରାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଚମ୍ମକାରାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ତୁରିୱେମାଦି ପେସକାରଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଭସ୍ତାଦି ଚମ୍ମକାରଭଣ୍ଡଞ୍ଚ କସିଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଯୁଗନଙ୍ଗଲାଦି ସଙ୍ଘିକଂ ସଙ୍ଘସନ୍ତକଂ ଗରୁଭଣ୍ଡନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୮୮୯।''ତଥେୱା''ତି ଇମିନା ''ସଙ୍ଘିକ''ନ୍ତି ଇଦଂ ପଚ୍ଚାମସତି। ଆଧାରକୋତି ପତ୍ତାଧାରୋ। ତାଲୱଣ୍ଟନ୍ତି ତାଲୱଣ୍ଟେହି କତଂ। ୱେଳଉଦନ୍ତୱିଲୀୱେହି ୱା ମୋରପିଞ୍ଛେହି ୱା ଚମ୍ମୱିକତୀହି ୱା କତମ୍ପି ତଂସଦିସଂ ''ତାଲୱଣ୍ଟ''ନ୍ତେଓ ୱୁଚ୍ଚତି। ୱଟ୍ଟୱିଧୂପନାନଂ ତାଲୱଣ୍ଟେଯେୱ ଅନ୍ତୋଗଧତ୍ତା ''ବୀଜନୀ''ତି ଚତୁରସ୍ସୱିଧୂପନଞ୍ଚ କେତକପାରୋହକୁନ୍ତାଲପଣ୍ଣାଦିମଯଦନ୍ତମଯୱିସାଣମଯଦଣ୍ଡକମକସବୀଜନୀ ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। ପଚ୍ଛି ପାକଟାଯେୱ। ପଚ୍ଛିତୋ ଖୁଦ୍ଦକୋ ତାଲପଣ୍ଣାଦିମଯୋ ଭାଜନୱିସେସୋ ଚଙ୍କୋଟକଂ। ସବ୍ବା ସମ୍ମଜ୍ଜନୀତି ନାଳିକେରହୀରାଦୀହି ବଦ୍ଧା ଯଟ୍ଠିସମ୍ମଜ୍ଜନୀ, ମୁଟ୍ଠିସମ୍ମଜ୍ଜନୀତି ଦୁୱିଧା ପରିୱେଣଙ୍ଗଣାଦିସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ଚ ତଥେଓ ଦୁୱିଧା ଖଜ୍ଜୂରିନାଳିକେରପଣ୍ଣାଦୀହି ବଦ୍ଧା ଗେହସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ଚାତି ସବ୍ବାପି ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତି।

୨୮୯୦।ଚକ୍କଯୁତ୍ତକଯାନନ୍ତି ହତ୍ଥୱଟ୍ଟକସକଟାଦିଯୁତ୍ତଯାନଞ୍ଚ।

୨୮୯୧।ଛତ୍ତନ୍ତି ପଣ୍ଣକିଲଞ୍ଜସେତଚ୍ଛତ୍ତଓସେନ ତିୱିଧଂ ଛତ୍ତଂ। ମୁଟ୍ଠିପଣ୍ଣନ୍ତି ତାଲପଣ୍ଣଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିସାଣଭାଜନଞ୍ଚ ତୁମ୍ବଭାଜନଞ୍ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଏକଦେସସରୂପେକସେସୋ, ଗାଥାବନ୍ଧଓସେନ ନିଗ୍ଗହିତାଗମୋ ଚ। ୱିସାଣମଯଂ, ଭାଜନଂ ତୁମ୍ବମଯଂ ଭାଜନଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧ ''ପାଦଗଣ୍ହନକତୋ ଅତିରିତ୍ତପ୍ପମାଣ''ନ୍ତି ସେସୋ। ଅରଣୀ ଅରଣିସହିତଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଆମଲକତୁମ୍ବଂ ଅନୁଞ୍ଞାତୱାସିଯା ଦଣ୍ଡଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଲହୁ ଅଗରୁଭଣ୍ଡଂ, ଭାଜନୀଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଦଗଣ୍ହନକତୋ ଅତିରିତ୍ତପ୍ପମାଣଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ।

୨୮୯୨।ୱିସାଣନ୍ତି ଗୋୱିସାଣାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିସାଣଂ। ଅତଚ୍ଛିତଂ ଯଥାଗତମେଓ ଭାଜନୀଯଂ। ଅନିଟ୍ଠିତଂ ମଞ୍ଚପାଦାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭାଜନୀଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ – ''ମଞ୍ଚପାଦୋ ମଞ୍ଚଅଟନୀ ପୀଠପାଦୋ ପୀଠଅଟନୀ ୱାସିଫରସୁଆଦୀନଂ ଦଣ୍ଡୋତି ଏତେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିପ୍ପକତତଚ୍ଛନକମ୍ମଂ ଅନିଟ୍ଠିତମେଓ ଭାଜନୀଯଂ, ତଚ୍ଛିତମଟ୍ଠଂ ପନ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତୀ''ତି (ଚୂଳଅଓ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧)।

୨୮୯୩।ନିଟ୍ଠିତୋ ତଚ୍ଛିତୋ ୱାପୀତି ତଚ୍ଛିତନିଟ୍ଠିତୋପି। ୱିଧୋତି କାଯବନ୍ଧନେ ଅନୁଞ୍ଞାତୱିଧୋ। ହିଙ୍ଗୁକରଣ୍ଡକୋତି ହିଙ୍ଗୁମଯୋ ୱା ତଦାଧାରୋ ୱା କରଣ୍ଡକୋ। ଅଞ୍ଜନୀତି ଅଞ୍ଜନନାଳିକା ଚ ଅଞ୍ଜନକରଣ୍ଡକୋ ଚ। ସଲାକାଯୋତି ଅଞ୍ଜନିସଲାକା। ଉଦପୁଞ୍ଛନୀତି ହତ୍ଥିଦନ୍ତୱିସାଣାଦିମଯା ଉଦକପୁଞ୍ଛନୀ। ଇଦଂ ସବ୍ବଂ ଭାଜନୀଯମେୱ।

୨୮୯୪।ପରିଭୋଗାରହନ୍ତି ମନୁସ୍ସାନଂ ଉପଭୋଗପରିଭୋଗଯୋଗ୍ଗଂ। କୁଲାଲଭଣ୍ଡନ୍ତି ଘଟପିଠରାଦିକୁମ୍ଭକାରଭଣ୍ଡମ୍ପି। ପତ୍ତଙ୍ଗାରକଟାହନ୍ତି ପତ୍ତକଟାହଂ, ଅଙ୍ଗାରକଟାହଞ୍ଚ। ଧୂମଦାନଂ ନାଳିକା। କପଲ୍ଲିକାତି ଦୀପକପଲ୍ଲିକା।

୨୮୯୫।ଥୁପିକାତି ପାସାଦାଦିଥୁପିକା। ଦୀପରୁକ୍ଖୋତି ପଦୀପାଧାରୋ। ଚଯନଛଦନିଟ୍ଠକାତି ପାକାରଚେତିଯାଦୀନଂ ଚଯନିଟ୍ଠକା ଚ ଗେହାଦୀନଂ ଛଦନିଟ୍ଠକା ଚ। ସବ୍ବମ୍ପୀତି ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ସବ୍ବମ୍ପି ଅନୱସେସଂ ପରିକ୍ଖାରଂ।

୨୮୯୬।କଞ୍ଚନକୋତି ସରକୋ। ଘଟକୋତି ପାଦଗଣ୍ହନକତୋ ଅନତିରିତ୍ତପମାଣୋ ଘଟକୋ। ‘‘ଯଥା ଚ ମତ୍ତିକାଭଣ୍ଡେ, ଏୱଂ ଲୋହଭଣ୍ଡେପି କୁଣ୍ଡିକା ଭାଜନୀଯକୋଟ୍ଠାସମେୱ ଭଜତୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଅଟ୍ଠକଥାନଯଂ ସଙ୍ଗହେତୁମାହ ‘‘ଲୋହଭଣ୍ଡେପି କୁଣ୍ଡିକାପି ଚ ଭାଜିଯା’’ତି।

୨୮୯୭।ଗରୁ ନାମ ପଚ୍ଛିମଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଦ୍ୱଯଂ। ଥାୱରଂ ନାମ ପୁରିମଦ୍ୱଯଂ। ସଙ୍ଘସ୍ସାତି ସଙ୍ଘେନ। ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱାତି ପୁଗ୍ଗଲିକାଦୀହି ତାଦିସେହି ତେହି ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା। ତତ୍ରାଯଂ ପରିୱତ୍ତନନଯୋ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) – ସଙ୍ଘସ୍ସ ନାଳିକେରାରାମୋ ଦୂରେ ହୋତି, କପ୍ପିଯକାରକା ତଂ ବହୁତରଂ ଖାଦନ୍ତି, ତତୋ ସକଟୱେତନଂ ଦତ୍ୱା ଅପ୍ପମେୱ ଆହରନ୍ତି, ଅଞ୍ଞେସଂ ପନ ତସ୍ସ ଆରାମସ୍ସ ଅୱିଦୂରଗାମୱାସୀନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ୱିହାରସ୍ସ ସମୀପେ ଆରାମୋ ହୋତି, ତେ ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସକେନ ଆରାମେନ ତଂ ଆରାମଂ ଯାଚନ୍ତି, ସଙ୍ଘେନ ‘‘ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତି ଅପଲୋକେତ୍ୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ସଚେପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ରୁକ୍ଖସହସ୍ସଂ ହୋତି, ମନୁସ୍ସାନଂ ପଞ୍ଚସତାନି, ‘‘ନନୁ ତୁମ୍ହାକଂ ଆରାମୋ ଖୁଦ୍ଦକୋ’’ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। କିଞ୍ଚାପି ହି ଅଯଂ ଖୁଦ୍ଦକୋ, ଅଥ ଖୋ ଇତରତୋ ବହୁତରଂ ଆଯଂ ଦେତି। ସଚେପି ସମକମେୱ ଦେତି, ଏୱମ୍ପି ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତକ୍ଖଣେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସକ୍କାତି ଗହେତବ୍ବମେୱ।

ସଚେ ପନ ମନୁସ୍ସାନଂ ବହୁତରା ରୁକ୍ଖା ହୋନ୍ତି, ‘‘ନନୁ ତୁମ୍ହାକଂ ବହୁତରା ରୁକ୍ଖା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ‘‘ଅତିରେକଂ ଅମ୍ହାକଂ ପୁଞ୍ଞଂ ହୋତୁ, ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ଜାନାପେତ୍ୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଭିକ୍ଖୂନଂ ରୁକ୍ଖା ଫଲଧାରିନୋ, ମନୁସ୍ସାନଂ ରୁକ୍ଖା ନ ତାୱ ଫଲଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି। କିଞ୍ଚାପି ନ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ନ ଚିରସ୍ସେୱ ଗଣ୍ହିସ୍ସନ୍ତୀତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବମେୱ। ମନୁସ୍ସାନଂ ରୁକ୍ଖା ଫଲଧାରିନୋ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ନ ତାୱ ଫଲଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି। ‘‘ନନୁ ତୁମ୍ହାକଂ ରୁକ୍ଖା ଫଲଧାରିନୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ‘‘ଗଣ୍ହଥ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ପୁଞ୍ଞଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ୱଦନ୍ତି, ଜାନାପେତ୍ୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ଆରାମେନ ଆରାମୋ ପରିୱତ୍ତେତବ୍ବୋ। ଏତେନେୱ ନଯେନ ଆରାମୱତ୍ଥୁପି ୱିହାରୋପି ୱିହାରୱତ୍ଥୁପି ଆରାମେନ ପରିୱତ୍ତେତବ୍ବଂ। ଆରାମୱତ୍ଥୁନା ଚ ମହନ୍ତେନ ୱା ଖୁଦ୍ଦକେନ ୱା ଆରାମଆରାମୱତ୍ଥୁୱିହାରୱିହାରୱତ୍ଥୂନି।

କଥଂ ୱିହାରେନ ୱିହାରୋ ପରିୱତ୍ତେତବ୍ବୋ? ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନ୍ତୋଗାମେ ଗେହଂ ହୋତି, ମନୁସ୍ସାନଂ ୱିହାରମଜ୍ଝେ ପାସାଦୋ, ଉଭୋପି ଅଗ୍ଘେନ ସମକା, ସଚେ ମନୁସ୍ସା ତେନ ପାସାଦେନ ତଂ ଗେହଂ ଯାଚନ୍ତି, ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚେ ମହଗ୍ଘତରଂ ଗେହଂ ହୋତି, ‘‘ମହଗ୍ଘତରଂ ଅମ୍ହାକଂ ଗେହ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ଚ ‘‘କିଞ୍ଚାପି ମହଗ୍ଘତରଂ, ପବ୍ବଜିତାନଂ ପନ ଅସାରୁପ୍ପଂ, ନ ସକ୍କା ତତ୍ଥ ପବ୍ବଜିତେହି ୱସିତୁଂ, ଇଦଂ ପନ ସାରୁପ୍ପଂ, ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ଏୱମ୍ପି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ମନୁସ୍ସାନଂ ମହଗ୍ଘଂ ହୋତି, ‘‘ନନୁ ତୁମ୍ହାକଂ ଗେହଂ ମହଗ୍ଘ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ହୋତୁ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ପୁଞ୍ଞଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ୱିହାରେନ ୱିହାରୋ ପରିୱତ୍ତେତବ୍ବୋ। ଏତେନେୱ ନଯେନ ୱିହାରୱତ୍ଥୁପି ଆରାମୋପି ଆରାମୱତ୍ଥୁପି ୱିହାରେନ ପରିୱତ୍ତେତବ୍ବଂ। ୱିହାରୱତ୍ଥୁନା ଚ ମହଗ୍ଘେନ ୱା ଅପ୍ପଗ୍ଘେନ ୱା ୱିହାରୱିହାରୱତ୍ଥୁଆରାମଆରାମୱତ୍ଥୂନି। ଏୱଂ ତାୱ ଥାୱରେନ ଥାୱରପରିୱତ୍ତନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଗରୁଭଣ୍ଡେନ ଗରୁଭଣ୍ଡପରିୱତ୍ତନେ ପନ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ମହନ୍ତଂ ୱା ହୋତୁ ଖୁଦ୍ଦକଂ ୱା, ଅନ୍ତମସୋ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲପାଦକଂ ଗାମଦାରକେହି ପଂସ୍ୱାଗାରକେସୁ କୀଳନ୍ତେହି କତମ୍ପି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତି। ସଚେପି ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦଯୋ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ମଞ୍ଚସତଂ ୱା ମଞ୍ଚସହସ୍ସଂ ୱା ଦେନ୍ତି, ସବ୍ବେ କପ୍ପିଯମଞ୍ଚା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବା, ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢପଟିପାଟିଯା ‘‘ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଦାତବ୍ବା, ପୁଗ୍ଗଲିକୱସେନ ନ ଦାତବ୍ବା। ଅତିରେକମଞ୍ଚେ ଭଣ୍ଡାଗାରାଦୀସୁ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି।

ବହିସୀମାଯ ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେମା’’ତି ଦିନ୍ନମଞ୍ଚୋ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନେ ଦାତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଚେ ବହୂ ମଞ୍ଚା ହୋନ୍ତି, ମଞ୍ଚେନ କମ୍ମଂ ନତ୍ଥି, ଯସ୍ସ

ୱସନଟ୍ଠାନେ କପ୍ପଂ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ‘‘ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଦାତବ୍ବୋ। ମହଗ୍ଘେନ ସତଗ୍ଘନକେନ, ସହସ୍ସଗ୍ଘନକେନ ୱା ମଞ୍ଚେନ ଅଞ୍ଞଂ ମଞ୍ଚସତଂ ଲଭତି, ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ। ନ କେୱଲଂ ମଞ୍ଚେନ ମଞ୍ଚୋୟେୱ, ଆରାମଆରାମୱତ୍ଥୁୱିହାରୱିହାରୱତ୍ଥୁପୀଠଭିସିବିମ୍ବୋହନାନିପି ପରିୱତ୍ତେତୁଂ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଏସ ନୟୋ ପୀଠଭିସିବିମ୍ବୋହନେସୁପି ଏତେସୁ ହି କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ତତ୍ଥ ଅକପ୍ପିୟଂ ନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, କପ୍ପିୟଂ ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଅକପ୍ପିୟଂ ୱା ମହଗ୍ଘଂ କପ୍ପିୟଂ ୱା ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତୱତ୍ଥୂନି ଗହେତବ୍ବାନି, ଅଗରୁଭଣ୍ଡୁପଗଂ ପନ ଭିସିବିମ୍ବୋହନଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି।

୨୮୯୮। ଭିକ୍ଖୁ ଅଧୋତେନ ପାଦେନ, ଅଲ୍ଲପାଦେନ ୱା ସେନାସନଂ ନକ୍କମେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୟନ୍ତି ଏତ୍ଥ, ଆସନ୍ତି ଚାତି ସୟନାସନଂ, ପରିକମ୍ମକତଭୂମତ୍ଥରଣାଦି। ଅଲ୍ଲପାଦେନ ୱାତି ୟେନ ଅକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନେ ଉଦକଂ ପଞ୍ଞାୟତି, ଏୱରୂପେନ ତିନ୍ତପାଦେନ। ୟଥାହ – ‘‘ଅଲ୍ଲେହି ପାଦେହୀତି ୟେହି ଅକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନେ ଉଦକଂ ପଞ୍ଞାୟତି, ଏୱରୂପେହି ପାଦେହି ପରିଭଣ୍ଡକତଭୂମି ୱା ସେନାସନଂ ୱା ନ ଅକ୍କମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ଉଦକସିନେହମତ୍ତମେୱ ପଞ୍ଞାୟତି, ନ ଉଦକଂ, ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୪)। ସୌପାହନୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଧୋତପାଦକ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ପାଦେ ପଟିମୁକ୍କାହି ଉପାହନାହି ସୌପାହନୋ ଭିକ୍ଖୁ ଧୋତପାଦକଂ ଧୋତପାଦେହି ଅକ୍କମିତବ୍ବଟ୍ଠାନଂ ତଥେୱ ନ ଅକ୍କମେତି ୟୋଜନା।

୨୮୯୯।ପରିକମ୍ମକତାୟାତି ସୁଧାଦିପରିକମ୍ମକତାୟ। ନିଟ୍ଠୁଭନ୍ତସ୍ସାତି ଖେଳଂ ପାତେନ୍ତସ୍ସ। ପରିକମ୍ମକତଂ ଭିତ୍ତିନ୍ତି ସେତଭିତ୍ତିଂ ୱା ଚିତ୍ତକମ୍ମକତଂ ୱା ଭିତ୍ତିଂ। ନ କେୱଲଞ୍ଚ ଭିତ୍ତିମେୱ, ଦ୍ୱାରମ୍ପି ୱାତପାନମ୍ପି ଅପସ୍ସେନଫଲକମ୍ପି ପାସାଣତ୍ଥମ୍ଭମ୍ପି ରୁକ୍ଖତ୍ଥମ୍ଭମ୍ପି ଚୀୱରେନ ୱା କେନଚି ୱା ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅପସ୍ସୟିତୁଂ ନ ଲଭତିୟେୱ। ‘‘ଦ୍ୱାରୱାତପାନାଦୟୋ ପନ ଅପରିକମ୍ମକତାପି ଅପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ନ ଅପସ୍ସୟିତବ୍ବା’’ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ।

୨୯୦୧। ନିଦ୍ଦାୟତୋ ତସ୍ସ କୋଚି ସରୀରାୱୟୱୋ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେ ସଙ୍କୁଟିତେ ସହସା ୟଦି ମଞ୍ଚଂ ଫୁସତି, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା।

୨୯୦୨।ଲୋମେସୁ ମଞ୍ଚଂ ଫୁସନ୍ତେସୁ। ହତ୍ଥପାଦାନଂ ତଲେନ ଅକ୍କମିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୟୋଜନା। ମଞ୍ଚପୀଠଂ ନୀହରନ୍ତସ୍ସ କାୟେ ପଟିହଞ୍ଞତି, ଅନାପତ୍ତି।

‘‘ଦାୟକେହି ‘କାୟେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୟଥାସୁଖଂ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’ତି ଦିନ୍ନସେନାସନଂ, ମଞ୍ଚପୀଠାଦିଞ୍ଚ ଦାୟକେନ ୱୁତ୍ତନିୟାମେନ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ମାତିକଟ୍ଠକଥାୟ ସୀହଳଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଥା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ‘‘ଇମଂ ମଞ୍ଚପୀଠାଦିଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତି, ନ ଭାଜେତବ୍ବଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରାମଟ୍ଠତ୍ତା। ‘‘ଇମଂ ମଞ୍ଚପୀଠାଦିଂ ଭଦନ୍ତାନଂ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସତିପି ଗରୁଭଣ୍ଡଭାୱେ କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁଂ ଭାଜେତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅକପ୍ପିୟଭଣ୍ଡମେୱ ଭାଜେତ୍ୱା ଗହେତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। ‘‘ଇମଂ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଗହେତୁଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଭାଜେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଭାଜନଂ ପଠମଂ ୱତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରାମଟ୍ଠତ୍ତା। ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଇମଂ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତି ପଠମଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରାମଟ୍ଠତ୍ତାତି ଅୟମ୍ପି ୱିସେସୋ ମାତିକଟ୍ଠକଥା ଗଣ୍ଠିପଦେୟେୱ ୱୁତ୍ତୋ।

୨୯୦୩-୪। ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟେକଦେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସହସ୍ସଗ୍ଘନକୋ’’ତିଆଦି। ସହସ୍ସଗ୍ଘନକୋ ସଚୀୱରୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଅୱସ୍ସିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପତ୍ତୋ, ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଚ ‘‘ଏୱରୂପୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଅୱସ୍ସିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପତ୍ତୋ’’ତି ଲିଖିତ୍ୱା ଠପିତୋପି ଚ ହୋତି, ତତୋ ସଟ୍ଠିୱସ୍ସାନମଚ୍ଚୟେ ତାଦିସୋ ସହସ୍ସଗ୍ଘନକୋ ସଚୀୱରୋ କୋଚି ପିଣ୍ଡପାତୋ ସଚେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ବୁଧୋ ୱିନିଚ୍ଛୟକୁସଲୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅୱସ୍ସିକଟ୍ଠିତିକାୟ ଅଦତ୍ୱା ସଟ୍ଠିୱସ୍ସିକଟ୍ଠିତିକାୟ ଦଦେୟ୍ୟାତି ୟୋଜନା।

୨୯୦୫।ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱାତି ଉପସମ୍ପନ୍ନକାଲେ ଅତ୍ତନୋ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପତ୍ତଂ ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା। ଜାତୋ ଚେ ସାମଣେରକୋତି ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନାଦିୱସେନ ସଚେ ସାମଣେରୋ ଜାତୋ। ତନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନକାଲେ ଗହିତଂ ତଦେୱ ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତଂ। ସାମଣେରସ୍ସ ପାଳିୟାତି ସାମଣେରପଟିପାଟିୟା ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଂ ପଚ୍ଛା ଗହେତୁଂ ଲଭତି।

୨୯୦୬।ୟୋ ସାମଣେରୋ ସମ୍ମୁଣ୍ଡୱୀସତିୱସ୍ସୋ ‘‘ସ୍ୱେ ଉଦ୍ଦେସଂ ଲଭିସ୍ସତୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ଅଜ୍ଜ ସୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ଠିତିକା ଅତୀତା ସିୟାତି ୟୋଜନା, ସ୍ୱେ ପାପେତବ୍ବା ସାମଣେରଟ୍ଠିତିକା ଅଜ୍ଜ ଉପସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଅତିକ୍କନ୍ତା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ତଂ ଭତ୍ତଂ ନ ଲଭତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୯୦୭। ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତାନନ୍ତରଂ ସଲାକଭତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସଚେ ପନା’’ତିଆଦି। ସଚେ ସଲାକା ଲଦ୍ଧା, ତଂଦିନେ ଭତ୍ତଂ ନ ଲଦ୍ଧଂ, ପୁନଦିନେ ତସ୍ସ ଭତ୍ତଂ ଗହେତବ୍ବଂ, ନ ସଂସୟୋ ‘‘ଗହେତବ୍ବଂ ନୁ ଖୋ, ନ ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ସଂସୟୋ ନ କାତବ୍ବୋତି ୟୋଜନା।

୨୯୦୮। ଉତ୍ତରି ଉତ୍ତରଂ ଅତିରେକଂ ଭଙ୍ଗଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଏତସ୍ସାତି ଉତ୍ତରିଭଙ୍ଗଂ, ତସ୍ସ, ଅତିରେକବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକଚରସ୍ସାତି ଏକଚାରିକସ୍ସ। ସଲାକାଯେୱ ସଲାକିକା।

୨୯୦୯। ଉତ୍ତରିଭଙ୍ଗମେୱ ଉତ୍ତରିଭଙ୍ଗକଂ।

୨୯୧୦।ଯେନ ଯେନ ହୀତି ଗାହିତସଲାକେନ ଯେନ ଯେନ ଭିକ୍ଖୁନା। ଯଂ ଯନ୍ତି ଭତ୍ତବ୍ୟଞ୍ଜନେସୁ ଯଂ ଯଂ ଭତ୍ତଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ୱା।

୨୯୧୧।ସଙ୍ଘୁଦ୍ଦେସାଦିକନ୍ତି ସଙ୍ଘଭତ୍ତୌଦ୍ଦେସଭତ୍ତାଦିକଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନିମନ୍ତନଂ, ସଲାକଂ, ପକ୍ଖିକଂ, ଉପୋସଥିକଂ, ପାଟିପଦିକନ୍ତି ପଞ୍ଚ ଭତ୍ତାନି ଗହିତାନି।

ତତ୍ଥ ସବ୍ବସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ ନାମ। ‘‘ସଙ୍ଘତୋ ଏତ୍ତକେ ଭିକ୍ଖୂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଦେଥା’’ତିଆଦିନା ୱତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ଉଦ୍ଦେସଭତ୍ତଂ। ‘‘ସଙ୍ଘତୋ ଏତ୍ତକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତିଆଦିନା ୱତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ନିମନ୍ତନଂ ନାମ। ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ନାମେନ ସଲାକଗାହକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦିନ୍ନଂ ସଲାକଭତ୍ତଂ ନାମ। ଚାତୁଦ୍ଦସିଯଂ ଦିନ୍ନଂ ପକ୍ଖିକଂ। ଉପୋସଥେ ଦିନ୍ନଂ ଉପୋସଥିକଂ। ପାଟିପଦେ ଦିନ୍ନଂ ପାଟିପଦିକଂ। ତଂତଂନାମେନ ଦିନ୍ନମେୱ ତଥା ତଥା ୱୋହରୀଯତି। ଏତେସଂ ପନ ୱିତ୍ଥାରକଥା ‘‘ଅଭିଲକ୍ଖିତେସୂ’’ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୩୨୫ ପକ୍ଖିକଭତ୍ତାଦିକଥା) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବା। ଆଗନ୍ତୁକାଦୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗମିକଭତ୍ତଂ, ଗିଲାନଭତ୍ତଂ, ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକଭତ୍ତନ୍ତି ତୀଣି ଗହିତାନି। ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ଦିନ୍ନଂ ଭତ୍ତଂ ଆଗନ୍ତୁକଭତ୍ତଂ। ଏସେୱ ନଯୋ ସେସେସୁ।

୨୯୧୨।ୱିହାରନ୍ତି ୱିହାରଭତ୍ତଂ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ, ୱିହାରେ ତତ୍ରୁପ୍ପାଦଭତ୍ତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ୱାରଭତ୍ତନ୍ତି ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖସମଯେ ‘‘ୱାରେନ ଭିକ୍ଖୂ ଜଗ୍ଗିସ୍ସାମା’’ତି ଧୁରଗେହତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦିନ୍ନଂ। ନିଚ୍ଚନ୍ତି ନିଚ୍ଚଭତ୍ତଂ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ, ତଞ୍ଚ ତଥା ୱତ୍ୱାୱ ଦିନ୍ନଂ। କୁଟିଭତ୍ତଂ ନାମ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଆୱାସଂ କତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ସେନାସନୱାସିନୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୂ’’ତି ଦିନ୍ନଂ। ପନ୍ନରସୱିଧଂ ସବ୍ବମେୱ ଭତ୍ତଂ ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକେ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ କଥିତଂ। ଏତେସଂ ୱିତ୍ଥାରୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଅତ୍ଥିକେହି ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ଗହେତବ୍ବୋ।

୨୯୧୩। ପଚ୍ଚଯଭାଜନେ ମିଚ୍ଛାପଟିପତ୍ତିଯା ମହାଦୀନୱତ୍ତା ଅପ୍ପମତ୍ତେନେୱ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ପଚ୍ଚଯଭାଜନକଂ ଅନୁସାସନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ପାଳି’’ନ୍ତିଆଦି।

ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

ୱତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୯୧୪-୫। ଆଗନ୍ତୁକୋ ଚ ଆୱାସିକୋ ଚ ପିଣ୍ଡଚାରିକୋ ଚ ସେନାସନଞ୍ଚ ଆରଞ୍ଞକୋ ଚ ଅନୁମୋଦନା ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ତାସୁ ୱତ୍ତାନି, ଇତରୀତରଯୋଗଦ୍ୱନ୍ଦସମାସସ୍ସ ଉତ୍ତରପଦଲିଙ୍ଗତ୍ତା ଇତ୍ଥି ଲିଙ୍ଗନିଦ୍ଦେସୋ। ଭତ୍ତେ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ, ଉତ୍ତରପଦଲୋପୋ। ''ଭତ୍ତେ''ତିଆଦୀହି ପଦେହି ''ୱତ୍ତାନୀ''ତି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ଆଚରିଯୋ ଚ ଉପଜ୍ଝାଯକୋ ଚ ସିସ୍ସୋ ଚ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକୋ ଚ, ତେସଂ ୱତ୍ତାନୀତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ସବ୍ବସୋତି ସବ୍ବାୱଯୱଭେଦେହି। ଚତୁଦ୍ଦସେୱାତି ଅୱଯୱଭେଦେହି ବହୁୱିଧାନିପି ୱତ୍ତାନି ୱିସଯଭେଦେନ ଚୁଦ୍ଦସ ଏୱ ୱୁତ୍ତାନି। ୱିସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନାତି ସୱାସନସକଲସଂକିଲେସପ୍ପହାନତୋ ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସନ୍ତାନେନ । ୱିନାଯକେନାତି ସତ୍ତେ ୱିନେତୀତି ୱିନାଯକୋ, ଅନୁତ୍ତରପୁରିସଦମ୍ମସାରଥିଭାୱେନ ଦମ୍ମଦେୱବ୍ରହ୍ମନାଗାଦିକେ ସତ୍ତେ ନାନାୱିଧେନ ୱିନଯନୁପାଯେନ ଦମେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ୱିଗତୋ ନାଯକୋ ଅସ୍ସାତି ୱିନାଯକୋ, ତେନ।

୨୯୧୬।ଆରାମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ତଂସମୀପେ ତବ୍ବୋହାରୋ। ଯଥାହ ''ଇଦାନି 'ଆରାମଂ ପୱିସିସ୍ସାମୀ'ତି ଇମିନା ଉପଚାରସୀମସମୀପଂ ଦସ୍ସେତି, ତସ୍ମା ଉପଚାରସୀମଂ ପତ୍ୱା ଉପାହନାଓମୁଞ୍ଚନାଦି ସବ୍ବଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୫୭)। ''ପନ ଅପନେତବ୍ବ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ମୁଞ୍ଚିତବ୍ବାତି ଉପାହନା ପାଦତୋ ଅପନେତବ୍ବା।

୨୯୧୭।ଓଗୁଣ୍ଠନନ୍ତି ସସୀସପାରୁପନଂ। ସୀସେ ଚୀୱରମେୱ ୱା ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେନାତି ଆଗନ୍ତୁକେନ। ପାନୀଯୱାରିନାତି ପାତବ୍ବଜଲେନ।

୨୯୧୮।ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାତି ୱସ୍ସଗଣନଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ୱିହାରେ ୱୁଡ୍ଢଭିକ୍ଖୁନୋ ଆଗନ୍ତୁକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ୱନ୍ଦିତବ୍ବାୱ। କାଲେତି କାଲସ୍ସେୱ। ତେନ ଆଗନ୍ତୁକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସେନାସନଂ ''ମଯ୍ହଂ କତରଂ ସେନାସନଂ ପାପୁଣାତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଞ୍ଚାତି ଯୋଜନା।

୨୯୧୯। ''ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବ''ନ୍ତି ଇଦଂ ''ୱଚ୍ଚଟ୍ଠାନ''ନ୍ତିଆଦିକେହି ସବ୍ବେହି ଉପଯୋଗନ୍ତପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପାନୀଯମେୱ ଚାତି ''କିଂ ଇମିସ୍ସା ପୋକ୍ଖରଣିଯା ପାନୀଯମେୱ ପିୱନ୍ତି, ଉଦାହୁ ନହାନାଦିପରିଭୋଗମ୍ପି କରୋନ୍ତୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୫୭) ଅଟ୍ଠକଥାଗତନଯେନ ପାନୀଯଞ୍ଚ। ତଥା ପରିଭୋଜନୀଯଞ୍ଚ। ସଙ୍ଘକତିକନ୍ତି ''କେସୁଚି ଠାନେସୁ ୱାଳମିଗା ୱା ଅମନୁସ୍ସା ୱା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା କଂ କାଲଂ ପୱିସିତବ୍ବଂ, କଂ କାଲଂ ନିକ୍ଖମିତବ୍ବ''ନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାଗତନଯେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ କତିକସଣ୍ଠାନଞ୍ଚ। ଗୋଚରାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚ ''ଗୋଚରୋ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋତି 'ଗୋଚରଗାମୋ ଆସନ୍ନେ, ଉଦାହୁ ଦୂରେ, କାଲସ୍ସେୱ ଚ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତବ୍ବଂ, ଉଦାହୁ ନୋ'ତି ଏୱଂ ଭିକ୍ଖାଚାରୋ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୫୭) ୱୁତ୍ତନଯେନ ଗୋଚରଞ୍ଚ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଗୋଚରଂ ଗହିତଂ। ''ଅଗୋଚରୋ ନାମ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକାନଂ ୱା ଗାମୋ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭିକ୍ଖୋ ୱା ଗାମୋ, ଯତ୍ଥ ଏକସ୍ସ ୱା ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱା ଭିକ୍ଖା ଦିଯ୍ଯତି, ସୋପି ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୫୭) ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅଗୋଚରଞ୍ଚ।

୨୯୨୦। ଏୱଂ ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଆୱାସିକୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ୱୁଡ୍ଢ''ନ୍ତିଆଦି। ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପତ୍ତଞ୍ଚ ଚୀୱରଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ।

୨୯୨୧।ତସ୍ସାତି ଆଗନ୍ତୁକସ୍ସ। ପାଦୋଦକଞ୍ଚାତି ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଧୋତାଧୋତପାଦା ଯତ୍ଥ ଠପୀଯନ୍ତି, ତଂ ପାଦପୀଠଂ, ପାଦକଥଲିକଞ୍ଚ ଉପନିକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ଏତଂ ଗହିତଂ। ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଞ୍ଚ ୱାରିନାତି ''ପାନୀଯେନ ପୁଚ୍ଛନ୍ତେନ ସଚେ ସକିଂ ଆନୀତଂ ପାନୀଯଂ ସବ୍ବଂ ପିୱତି, 'ପୁନ ଆନେମୀ'ତି ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋଯେୱା''ତି ୱୁତ୍ତନଯେନ ପାନୀଯେନ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ଇଧ ଚ-ସଦ୍ଦେନ –

''ଅପିଚ ବୀଜନେନପି ବୀଜିତବ୍ବୋ, ବୀଜନ୍ତେନ ସକିଂ ପାଦପିଟ୍ଠିଯଂ ବୀଜିତ୍ୱା ସକିଂ ମଜ୍ଝେ, ସକିଂ ସୀସେ ବୀଜିତବ୍ବଂ, 'ଅଲଂ ହୋତୂ'ତି ୱୁତ୍ତେନ ତତୋ ମନ୍ଦତରଂ ବୀଜିତବ୍ବଂ। ପୁନ 'ଅଲ'ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେନ ତତୋ ମନ୍ଦତରଂ ବୀଜିତବ୍ବଂ। ତତିଯୱାରଂ ୱୁତ୍ତେନ ବୀଜନୀ ଠପେତବ୍ବା। ପାଦାପିସ୍ସ ଧୋୱିତବ୍ବା, ଧୋୱିତ୍ୱା ସଚେ ଅତ୍ତନୋ ତେଲଂ ଅତ୍ଥି, ତେନ ମକ୍ଖେତବ୍ବା। ନୋ ଚେ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ସ ସନ୍ତକେନ ମକ୍ଖେତବ୍ବା''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୫୯) –

ୱୁତ୍ତୱତ୍ତାନି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୯୨୨-୩।ୱନ୍ଦେଯ୍ୟୋତି ୱୁଡ୍ଢାଗନ୍ତୁକୋ ୱନ୍ଦିତବ୍ବୋ। ପଞ୍ଞପେତବ୍ବନ୍ତି ''କତ୍ଥ ମଯ୍ହଂ ସେନାସନଂ ପାପୁଣାତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛିତେନ ସେନାସନଂ

ପଞ୍ଞପେତଙ୍କ, ''ଏତଂ ସେନାସନଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପାପୁଣାତୀ''ତି ଏୱଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ''ୱତ୍ତବୋ''ତି ଇଦଂ ''ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥମୱୁତ୍ଥ''ନ୍ତିଆଦୀହି ପଦେହି ତଂତଂଲିଙ୍ଗୱଚନାନୁରୂପେନ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥନ୍ତି ପଞ୍ଞତ୍ତସେନାସନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂହି ପଠମଂ ୱୁତ୍ଥଭାୱଂ। ଅୱୁତ୍ଥଂ ୱାତି ଚୀୱରକାଲଂ ତସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୂହି ଅନନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଭାୱଂ ୱା। ଗୋଚରାଗୋଚରଂ ୱୁତ୍ତମେୱ।

ସେକ୍ଖକୁଲାନି ଚାତି ଲଦ୍ଧସେକ୍ଖସମ୍ମୁତିକାନି କୁଲାନି ଚ ୱତ୍ତବ୍ବାନି। ''ପୱେସେ ନିକ୍ଖମେ କାଲୋ''ତି ଇଦଂ ''ସଙ୍ଘକତିକ''ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱ। ପାନୀଯାଦିକନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପରିଭୋଜନୀଯକତ୍ତରଯଟ୍ଠୀନଂ ଆଚିକ୍ଖନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୯୨୪।ଯଥାନିସିନ୍ନେନେୱାତି ଅତ୍ତନା ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନେଯେୱ ନିସିନ୍ନେନ। ଅସ୍ସାତି ନୱକସ୍ସ।

୨୯୨୫। ''ଅତ୍ର ପତ୍ତଂ ଠପେହି, ଇଦମାସନଂ ନିସୀଦାହୀ''ତି ଇଚ୍ଚେୱଂ ଇମିନା ପକାରେନ ସବ୍ବଂ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଦେଯ୍ୟଂ ସେନାସନମ୍ପି ଚାତି ସେନାସନଞ୍ଚ ଦାତବ୍ବଂ। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ''ଅୱୁତ୍ଥଂ ୱା ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଂ ୱା ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବ''ନ୍ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ମହାଆୱାସେପି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକଂ ସମ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଆଗନ୍ତୁକସ୍ସ ୱତ୍ତଂ ଅକାତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି।

୨୯୨୬। ''ମାତିକାଯ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠକ୍କମେନେୱ ୱତ୍ତାନି କାତବ୍ବାନି, ଉଦାହୁ ଯଥାନୁପ୍ପତ୍ତିୱସେନା''ତି କୋଚି ମଞ୍ଞେୟ୍ୟାତି ମାତିକାକ୍କମେନେୱ କାତବ୍ବନ୍ତି ନିଯମୋ ନତ୍ଥି, ଯଥାନୁପ୍ପତ୍ତୱସେନେୱ କାତବ୍ବନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାପେତୁଂ ମାତିକାକ୍କମମନାଦିଯିତ୍ୱା ଗମିକୱତ୍ତଂ ଆରଦ୍ଧଂ। ଅଥ ୱା ୱଭିଚ୍ଛାନୁପୁବ୍ବକତ୍ତା ସଦ୍ଦପଯୋଗସ୍ସ ମାତିକାକ୍କମମନାଦିଯିତ୍ୱା ଯଥିଚ୍ଛଂ ନିଦ୍ଦେସୋ କତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋତି। ଦାରୁମତ୍ତିକଭଣ୍ଡାନୀତି ମଞ୍ଚପୀଠାଦୀନି ଚେୱ ରଜନଭାଜନାନି ଚ। ପଟିସାମେତ୍ୱାତି ଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଠପେତ୍ୱା। ଆୱସଥମ୍ପି ଥକେତ୍ୱାତି ଆୱସଥେ ଦ୍ୱାରକୱାଟାଦୀନି ଚ ଥକେତ୍ୱା।

୨୯୨୭।ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାପୀତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ସାମଣେରସ୍ସ ୱା ଆରାମିକସ୍ସ ୱା ''ଇମଂ ପଟିଜଗ୍ଗାହୀ''ତି ନିୟ୍ୟାଦେତ୍ୱା ୱା। ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବେ ଅସନ୍ତେପୀତି ଏତ୍ଥ ପି-ସଦ୍ଦୋ ପନ-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ଗୋପେତ୍ୱା ୱାପି ସାଧୁକନ୍ତି ''ଚତୁସୁ ପାସାଣେସୁ ମଞ୍ଚଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ମଞ୍ଚେ ମଞ୍ଚଂ ଆରୋପେତ୍ୱା''ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ। ୩୬୦) ୱୁତ୍ତନଯେନ ସମ୍ମା ପଟିସାମେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୯୨୮। ପିଣ୍ଡଚାରିକୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ସହସା''ତିଆଦି। ପିଣ୍ଡଚାରିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ତରଘରଂ ପୱିସନ୍ତୋ ସହସା ନ ପୱିସେ ସୀଘଂ ନ ପୱିସେୟ୍ୟ, ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ସହସା ନ ନିକ୍ଖମେ ସୀଘଂ ନ ନିକ୍ଖମେୟ୍ୟ, ଭିକ୍ଖୁସାରୁପ୍ପେନ ପୱିସେୟ୍ୟ, ନିକ୍ଖମେୟ୍ୟ ଚ। ପିଣ୍ଡଚାରିନା ଭିକ୍ଖୁନା ଗେହଦ୍ୱାରଂ ସମ୍ପତ୍ତେନ ଅତିଦୂରେ ନ ଠାତବ୍ବଂ ନିକ୍କୋସତୋ ଅତିଦୂରଟ୍ଠାନେ ନ ଠାତବ୍ବଂ। ଅଚ୍ଚାସନ୍ନେ ନ ଠାତବ୍ବଂ ନିକ୍କୋସତୋ ଆସନ୍ନତରେ ଠାନେ ନ ଠାତବ୍ବଂ।

୨୯୨୯।ଉଦ୍ଧାରେତ୍ୱାତି ଉପନାମେତ୍ୱା। ଭାଜନନ୍ତି ପତ୍ତଂ। ଦକ୍ଖିଣେନ ପଣାମେତ୍ୱାତି ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ ଉପନାମେତ୍ୱା। ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାତି ଏତ୍ଥ ''ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା''ତି ସେସୋ। ଯଥାହ – ''ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖା ଗହେତବ୍ବା''ତି (ଚୂଳୱ। ୩୬୬)।

୨୯୩୦। ସୂପଂ ଦାତୁକାମା ୱା ଅଦାତୁକାମା ୱା ଇତି ମୁହୁତ୍ତକଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ। ଅନ୍ତରାତି ଭିକ୍ଖାଦାନସମଯେ। ନଭିକ୍ଖାଦାଯିକାତି ଇତ୍ଥୀ ୱା ହୋତୁ ପୁରିସୋ ୱା, ଭିକ୍ଖାଦାନସମଯେ ମୁଖଂ ନ ୱଲୋକେତବ୍ବନ୍ତି।

୨୯୩୧। ପିଣ୍ଡଚାରିକୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଆରଞ୍ଞିକୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପାନୀଯାଦୀ''ତିଆଦି। ପାନୀଯାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପରିଭୋଜନୀଯଅଗ୍ଗିଅରଣିସହିତକତ୍ତରଯଟ୍ଠୀନଂ ଗହଣଂ। ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ପାନୀଯଂ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବନ୍ତି ସଚେ ଭାଜନାନି ନପ୍ପହୋନ୍ତି, ପାନୀଯମେୱ ପରିଭୋଜନୀଯମ୍ପି କତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବଂ। ଭାଜନଂ ଅଲଭନ୍ତେନ ୱେଳୁନାଳିକାପି ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବଂ। ତମ୍ପି ଅଲଭନ୍ତସ୍ସ ଯଥା ସମୀପେ ଖୁଦ୍ଦକଆୱାଟୋ ହୋତି, ଏୱଂ କାତବ୍ବଂ। ଅରଣିସହିତେ ଅସତି ଅଗ୍ଗିଂ ଅକାତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଯଥା ଚ ଆରଞ୍ଞିକସ୍ସ, ଏୱଂ କନ୍ତାରପଟିପନ୍ନସ୍ସାପି ଅରଣିସହିତଂ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ଗଣୱାସିନୋ ପନ ତେନ ୱିନାପି ୱଟ୍ଟତୀତି।

ନକ୍ଖତ୍ତନ୍ତି ଅସ୍ସଯୁଜାଦିସତ୍ତୱୀସତିୱିଧଂ ନକ୍ଖତ୍ତଂ ଜାନିତବ୍ବନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଥଂ ଜାନିତବ୍ବନ୍ତି ଆହ ''ତେନ ଯୋଗୋ ଚା''ତି, ତେନ ନକ୍ଖତ୍ତେନ ଚନ୍ଦସ୍ସ ଯୋଗୋ ଞାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଜାନିତବ୍ବା ଦିସାପି ଚାତି ଅରଞ୍ଞେ ୱିହରନ୍ତେନ ଅଟୁପି ଦିସା ଅସମ୍ମୋହତୋ ଜାନିତବ୍ବା।

୨୯୩୨। ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନୀ''ତିଆଦି। ପଟିପାଟିଯା ଭୱନ୍ତୀତି ଗତାନୁକ୍କମେନ ସେୱିତବ୍ବା ଭୱନ୍ତି। ଯଥାହ – ''ୱଚ୍ଚକୁଟିଯଂ, ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନେ, ନ୍ହାନତିତ୍ଥେତି ତୀସୁପି ଆଗତପଟିପାଟିଯେୱ ପମାଣ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୩)। ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାତି

ଗତପଟିପାଟିଂ ୱିନା ୱୁଡ୍ଢପଟିପାଟିଯା କରୋନ୍ତସ୍ସ।

୨୯୩୩। ୱଚ୍ଚକୁଟିଂ ପୱିସନ୍ତୋ ସହସା ନ ପୱିସେଯ୍ୟ। ଉବ୍ଭଜିତ୍ୱାତି ଚୀୱରଂ ଉକ୍କିପିତ୍ୱା।

୨୯୩୪। ନିତ୍ଥୁନନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ୱଚ୍ଚଂ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ''ୱଚ୍ଚସ୍ସ ଦୁନ୍ନିଗ୍ଗମନେନ ଉପହତୋ ହୁତ୍ୱା ନିତ୍ଥୁନତି ଚେ, ନ ଦୋସୋ''ତି ସିକ୍ଖାଭାଜନୱିନିଚ୍ଛଯେ ୱୁତ୍ତଂ। ଦଣ୍ଡକଟ୍ଠଂ ଖାଦତୋ ୱଚ୍ଚଂ କରୋତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୯୩୬।ଖରେନାତି ଫରୁସେନ ୱା ଫାଲିତକଟ୍ଠେନ ୱା ଗଣ୍ଠିକେନ ୱା କଣ୍ଟକେନ ୱା ସୁସିରେନ ୱା ପୂତିନା ୱା ଦଣ୍ଡେନ ନ ଅୱଲେଖେଯ୍ୟ ନ ପୁଞ୍ଛେଯ୍ୟ। ନ କଟ୍ଠଂ ୱଚ୍ଚକୂପକେ ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟାତି ତଂ କଟ୍ଠଂ ୱଚ୍ଚକୂପେ ନ ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟ। ପସ୍ସାୱଦୋଣିଯା ଖେଳଅଂ ନ ପାତେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୨୯୩୭।ପାଦୁକାସୂତି ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱପାଦୁକାସୁ। ନିକ୍ଖମନେ ନିକ୍ଖମନକାଲେ। ତତ୍ଥେୱାତି ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱପାଦୁକାସ୍ୱେୱ। ପଟିଚ୍ଛାଦେଯ୍ୟାତି ଉକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ ଓତାରେତ୍ୱା ସରୀରଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେଯ୍ୟ।

୨୯୩୮। ଯୋ ୱଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ସଲିଲେ ସତି ସଚେ ନାଚମେଯ୍ୟ ଉଦକକିଚ୍ଚଂ ନ କରେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ଉଦିରୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ମୋହନାସିନାତି ସୱାସନସ୍ସ ମୋହସ୍ସ, ତେନ ସହଜେକଟ୍ଠପହାନେକଟ୍ଠାନଂ ସକଲସଂକିଲେସାନଞ୍ଚ ପହାଯିନା ଆସୱକ୍ଖଯଞାଣେନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନଦତା ମୁନିନା ସବ୍ବଞ୍ଞୁନା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ। ''ସଲିଲେ ସତୀ''ତି ଇମିନା ଅସତି ନିଦ୍ଦୋସତଂ ଦୀପେତି। ଯଥାହ –

''ସତି ଉଦକେତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଉଦକଂ ଅତ୍ଥି, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଟ୍ଠାନଂ ପନ ନତ୍ଥି, ଭାଜନେନ ନୀହରିତ୍ୱା ଆଚମିତବ୍ବଂ। ଭାଜନେ ଅସତି ପତ୍ତେନ ନୀହରିତବ୍ବଂ। ପତ୍ତେପି ଅସତି ଅସନ୍ତଂ ନାମ ହୋତି। 'ଇଦଂ ଅତିୱିୱଟଂ, ପୁରତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଉଦକଂ ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି ଗତସ୍ସ ଉଦକଂ ଅଲଭନ୍ତସ୍ସେୱ ଭିକ୍ଖାଚାରୱେଲା ହୋତି, କଟ୍ଠେନ ୱା କେନଚି ୱା ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଭୁଞ୍ଜିତୁମ୍ପି ଅନୁମୋଦନମ୍ପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୩)।

୨୯୩୯।ସସଦ୍ଦନ୍ତି ଉଦକସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା। ''ପାସାଣାଦିଟ୍ଠାନେ ପହରିତ୍ୱା ଉଦକଂ ସଦ୍ଦାଯତି ଚେ, ନ ଦୋସୋ''ତି ସିକ୍ଖାଭାଜନୱିନିଚ୍ଛଯେ ୱୁତ୍ତଂ। ଚପୁ ଚପୂତି ଚାତି ତାଦିସଂ ଅନୁକରଣଂ କତ୍ୱା ନାଚମେତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ଆଚମିତ୍ୱାତି ଉଦକକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା। ସରାୱେ ଆଚମନଭାଜନେ ଉଦକଂ ନ ସେସେତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା, ଇଦଂ ପନ ସବ୍ବସାଧାରଣଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

''ଆଚମନସରାୱକେତି ସବ୍ବସାଧାରଣଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ର ହି ଅଞ୍ଞେ ଅଞ୍ଞେ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତସ୍ମା ଉଦକଂ ନ ସେସେତବ୍ବଂ। ଯଂ ପନ ସଙ୍ଘିକେପି ୱିହାରେ ଏକଦେସେ ନିବଦ୍ଧଗମନତ୍ଥାଯ କତଂ ଠାନଂ ହୋତି ପୁଗ୍ଗଲିକଟ୍ଠାନଂ ୱା, ତସ୍ମିଂ ୱଟ୍ଟତି। ୱିରେଚନଂ ପିୱିତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ପୱିସନ୍ତସ୍ସାପି ୱଟ୍ଟତିଯେୱା''ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୪)।

୨୯୪୦।ଉହତମ୍ପୀତି ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଅତ୍ତନା ୱା ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଉହତଂ ମଲେନ ଦୂସିତଟ୍ଠାନଂ। ଅଧୋୱିତ୍ୱାତି ଜଲେ ସତି ଅସୋଧେତ୍ୱା ଜଲେ ଅସତି କଟ୍ଠେନ ୱା କେନଚି ୱା ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଯଥାହ – ''ଉଦକଂ ଅତ୍ଥି ଭାଜନଂ ନତ୍ଥି, ଅସନ୍ତଂ ନାମ ହୋତି, ଭାଜନଂ ଅତ୍ଥି ଉଦକଂ ନତ୍ଥି, ଏତମ୍ପି ଅସନ୍ତଂ, ଉଭଯେ ପନ ଅସତି ଅସନ୍ତମେୱ, କଟ୍ଠେନ ୱା କେନଚି ୱା ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି (ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୪)। ଉକ୍ଲାପାପି ସଚେ ହୋନ୍ତୀତି ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନାନି ସଚେ କଚୱରାକିଣ୍ଣାନି ହୋନ୍ତି। ''ଅସେସତୋ ସୋଧେତବ୍ବ''ନ୍ତି ଇମିନା ତତୋ କସ୍ସଚି କଚୱରସ୍ସ ଅପନଯନଂ ସୋଧନଂ ନାମ ନ ହୋତି, ନିସ୍ସେସକଚୱରାପନଯନମେୱ ସୋଧନନ୍ତି ଦୀପେତି।

୨୯୪୧।ପିଠରୋତି ଅୱଲେଖନକଟ୍ଠନିକ୍ଖେପନଭାଜନଂ। କୁମ୍ଭୀ ଚେ ରିତ୍ତାତି ଆଚମନକୁମ୍ଭୀ ସଚେ ତୁଚ୍ଛା।

୨୯୪୨। ଏୱଂ ୱଚ୍ଚକୁଟିୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସେନାସନୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋ''ତିଆଦି। ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋତି ଅନନୁଞ୍ଞାତୋ।

୨୯୪୩। ୱୁଡ୍ଢଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା କଥେନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା। ୱୁଡ୍ଢତରାଗମେତି ଯଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା କଥେତୁମାରଦ୍ଧୋ, ତତୋପି ୱୁଡ୍ଢତରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆଗମେ ସତି।

୨୯୪୪।ଏକୱିହାରସ୍ମିନ୍ତି ଏକସ୍ମିଂ ଗେହେ। ''ଅନାପୁଚ୍ଛା''ତି ଇଦଂ ୱକ୍ଖମାନେହି ଯଥାରହଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୨୯୪୫। ପଠମଂ ଯଞ୍ଚ କଞ୍ଚି ୱୁଡ୍ଢାନଂ ସନ୍ନିଧାନେ କତ୍ତବ୍ବୱତ୍ତଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଇଦାନି ଏକୱିହାରେ ୱସନ୍ତେନାପି ତସ୍ସ କାତବ୍ବତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ପୁନପି “ନ ଚ ଧମ୍ମୋ କଥେତବ୍ବୋ”ତି ଆହ। ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁନାତି ଧମ୍ମଲୋଚନେନ ଧମ୍ମଗରୁକେନ, ଇମିନା ଅତାଦିସସ୍ସ କତୋ ୱାରୋ ନିରତ୍ଥକୋତି ଦୀପେତି।

୨୯୪୬। କାତବ୍ବୋତି ଜାଲେତବ୍ବୋ। ସୋତି ଦୀପୋ। “ଦ୍ୱାରଂ ନାମ ଯସ୍ମା ମହାୱଳଞ୍ଜଂ, ତସ୍ମା ତତ୍ଥ ଆପୁଚ୍ଛନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀ”ତି (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୩୬୯) ୱଚନତୋ ତଂ ଅୱତ୍ୱା ଆପତ୍ତିକ୍ଖେତ୍ତମେୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ “ୱାତପାନକୱାଟାନି, ଥକେୟ୍ୟ ୱିୱରେୟ୍ୟ ନୋ”ତି।

୨୯୪୭। ୱୁଡ୍ଢତୋପରିୱତ୍ତଯେତି ଯେନ ୱୁଡ୍ଢୋ, ତତୋ ପରିୱତ୍ତଯେ, ପିଟ୍ଠିଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢାଭିମୁଖୋ ତେନ ପରିୱତ୍ତଯେତି ଅତ୍ଥୋ। ଚୀୱରକଣ୍ଣେନ ୱା କାଯେନ ୱା ତଂ ୱୁଡ୍ଢଂ ନ ଚ ଘଟ୍ଟଯେ।

୨୯୪୮। ଏୱଂ ସେନାସନୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଜନ୍ତାଘରୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ “ପୁରତୋ”ତିଆଦି। ଥେରାନଂ ପୁରତୋ ନେୱ ନ୍ହାଯେୟ୍ୟ, ଉପରି ପଟିସୋତେ ନ ଚ ନ୍ହାଯେୟ୍ୟ, ଓତରନ୍ତାନଂ ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଉତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରନ୍ତୋ ମଗ୍ଗଂ ଦଦେୟ୍ୟ, ନ ଘଟ୍ଟଯେ କାଯେନ ୱା ଚୀୱରେନ ୱା ନ ଘଟ୍ଟଯେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

“ତିମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତେନ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେତ୍ୱା କାଯବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା”ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ॰ ୩୬୪) ନଯେନ ୱୁତ୍ତାନଂ ଭତ୍ତଗ୍ଗୱତ୍ତାନଂ ସେଖିଯକଥାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଉପଜ୍ଝାଯୱତ୍ତାଦୀନଂ ମହାଖନ୍ଧକକଥାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଅନୁମୋଦନୱତ୍ତାନଂ “ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଚତୂହି ପଞ୍ଚହି ଥେରାନୁଥେରେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଆଗମେତୁ”ନ୍ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ॰ ୩୬୨) ନଯେନ ଭତ୍ତଗ୍ଗୱତ୍ତେଯେୱ ଅନ୍ତୋଗଧଭାୱେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ନିଦ୍ଦେସେ ତାନି ନ ୱୁତ୍ତାନି, ତଥାପି ତେସୁ ଅନୁମୋଦନୱତ୍ତଂ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୩୬୨) – ସଙ୍ଘତ୍ଥେରେ ଅନୁମୋଦନତ୍ଥାଯ ନିସିନ୍ନେ ହେଟ୍ଠା ପଟିପାଟିଯା ଚତୂହି ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ଅନୁଥେରେ ନିସିନ୍ନେ ମହାଥେରେନ ଚ ହେଟ୍ଠା ଚ ତୀହି ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ପଞ୍ଚମେ ନିସିନ୍ନେ ଉପରି ଚତୂହି ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ସଙ୍ଘତ୍ଥେରେନ ହେଟ୍ଠା ଦହରଭିକ୍ଖୁସ୍ମିଂ ଅଜ୍ଝିଟ୍ଠେପି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚତୂହି ନିସୀଦିତବ୍ବମେୱ। ସଚେ ପନ ଅନୁମୋଦକୋ ଭିକ୍ଖୁ “ଗଚ୍ଛଥ, ଭନ୍ତେ, ଆଗମେତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀ”ତି ୱଦତି, ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମହାଥେରେନ “ଗଚ୍ଛାମ, ଆୱୁସୋ”ତି ୱୁତ୍ତେ “ଗଚ୍ଛଥା”ତି ୱଦତି, ଏୱମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। “ବହିଗାମେ ଆଗମେସ୍ସାମା”ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱାପି ବହିଗାମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସିତକେ “ତୁମ୍ହେ ତସ୍ସ ଆଗମନଂ ଆଗମେଥା”ତି ୱତ୍ୱାପି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ସଚେ ପନ ମନୁସ୍ସା ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିତେନ ଏକେନ ଅନୁମୋଦନଂ କାରେନ୍ତି, ନେୱ ତସ୍ସ ଅନୁମୋଦତୋ ଆପତ୍ତି, ନ ଚ ମହାଥେରସ୍ସ ଭାରୋ ହୋତି। ଉପନିସିନ୍ନକଥାଯମେୱ ହି ମନୁସ୍ସେସୁ କଥାପେନ୍ତେସୁ ମହାଥେରୋ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ, ମହାଥେରେନ ଚ ଅନୁମୋଦନାଯ ଅଜ୍ଝିଟ୍ଠୋୱ ଆଗମେତବ୍ବୋତି ଇଦମେତ୍ଥ ଲକ୍ଖଣନ୍ତି।

୨୯୪୯। ୱତ୍ତନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ଆଭିସମାଚାରିକୱତ୍ତଂ। ଯଥାହ – “ଆଭିସମାଚାରିକଂ ଅପରିପୂରେତ୍ୱା ସୀଲଂ ପରିପୂରେସ୍ସତୀତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତୀ”ତି। ନ ୱିନ୍ଦତୀତି ନ ଲଭତି।

୨୯୫୦। ଅନେକଗ୍ଗୋତି ୱିକ୍ଖିତ୍ତତାଯେୱ ଅସମାହିତଚିତ୍ତୋ। ନ ଚ ପସ୍ସତୀତି ଞାଣଚକ୍ଖୁନା ନ ପସ୍ସତି, ଦଟ୍ଠୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁକ୍ଖାତି ଜାତିଦୁକ୍ଖାଦିଦୁକ୍ଖତୋ।

୨୯୫୧। ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଦୁକ୍ଖା ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା। ଓୱାଦଂ କତ୍ୱା କିଂ ୱିସେସଂ ପାପୁଣାତୀତି ଆହ “ଓୱାଦଂ ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠସ୍ସ, କତ୍ୱା ନିବ୍ବାନମେହିତୀ”ତି। ଏହିତି ପାପୁଣିସ୍ସତି।

ୱତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

ଭିକ୍ଖୁନିକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୯୫୨।ୱିୱରିତ୍ୱାନ ଚୀୱରଂ ଅପନେତ୍ୱା।

୨୯୫୩।ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମ୍ପଯୋଜେନ୍ତିଯାତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅନାଚାରଂ କରୋନ୍ତିଯା। ତତୋତି ତେନ ଅନାଚାରସଙ୍ଖାତେନ ଅସଦ୍ଧମ୍ମେନ। ଭାସନ୍ତିଯାତି ୱାଚାଯ ଭାସନ୍ତିଯା।

୨୯୫୪-୬।ଦୀଘନ୍ତି ଏକପରିକ୍ଖେପତୋ ଦୀଘଂ। ୱିଲୀୱେନ ଚ ପଟ୍ଟେନାତି ସଣ୍ହେହିପି ୱିଲୀୱେହି କତପଟ୍ଟେନ। ଚମ୍ମପଟ୍ଟେନାତି ଚମ୍ମମଯପଟ୍ଟେନ। ଦୁସ୍ସପଟ୍ଟେନାତି ସେତୱତ୍ଥେନ। ଦୁସ୍ସୱେଣିଯାତି ଦୁସ୍ସେନ ଗଣ୍ଠିତୱେଣିଯା। ଦୁସ୍ସୱଟ୍ଟିଯାତି ଦୁସ୍ସେନ କତୱଟ୍ଟିଯା । ନ ଫାସୁକା ନମେତବ୍ବାତି ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ତନୁଭାୱତ୍ଥାଯ ଗାମଦାରିକା ୱିଯ ଫାସୁଲିକା ନ ନାମେତବ୍ବା। ଜଘନନ୍ତି ମୁତ୍ତକରଣପ୍ପଦେସଂ। ଅଟ୍ଠିକାଦିନାତି ଗୋଜାଣୁଟ୍ଠିକାଦିନା। ନ ଘଂସାପେତ୍ଵାତି ନ ଘଟ୍ଟାପେତ୍ୱା। ‘‘ଅଟ୍ଠିକାଦିନା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ନ ଘଂସାପେତ୍ୱା’’ତି ଇମିନା ଚ ‘‘କୋଟ୍ଟାପେତୀ’’ତି ଇମିନା କିରିଯାପଦେନ ଚ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ।

୨୯୫୭।‘‘କୋଟ୍ଟାପେତୀ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ହତ୍ଥଂ ୱା’’ତିଆଦୀହି ଉପଯୋଗନ୍ତପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ହତ୍ଥନ୍ତି ଅଗ୍ଗବାହଂ। ହତ୍ଥକୋଚ୍ଛନ୍ତି ପିଟ୍ଠିହତ୍ଥଂ। ପାଦନ୍ତି ଜଙ୍ଘଂ।

୨୯୫୮।ନ ମୁଖଂ ଲିମ୍ପିତବ୍ବନ୍ତି ଛୱିପସାଦକରେନ ତିଲସାସପକକ୍କାଦିନା ଅନେକୱିଧେନ ଲିମ୍ପନେନ ନ ଲିମ୍ପିତବ୍ବଂ। ନ ଚୁଣ୍ଣେତବ୍ବନ୍ତି ମୁଖଚୁଣ୍ଣଲେପନଂ ନ କାତବ୍ବଂ। ମନୋସିଲାଯ ମୁଖଂ ଲଞ୍ଜନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୯୫୯।ଅଙ୍ଗରାଗୋ ନ କାତବ୍ବୋତି ହଲିଦ୍ଦିକୁଙ୍କୁମାଦୀହି ସରୀରଚ୍ଛୱିରାଗୋ ନ କାତବ୍ବୋ। ଅୱଙ୍ଗଂ ନ ଚ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅଞ୍ଜନଂ ବହି ଅକ୍ଖିକୋଟିଯା ଲେଖଂ ଠପେତ୍ୱା ନ ଅଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ନ କାତବ୍ବଂ ୱିସେସକନ୍ତି ଗଣ୍ଡପଦେସେ ୱିଚିତ୍ରସଣ୍ଠାନଂ ୱିସେସକଂ ୱତ୍ତଭଙ୍ଗଂ ନ କାତବ୍ବଂ।

୨୯୬୦।ଓଲୋକନକତୋତି ୱାତପାନତୋ। ରାଗାତି କାମରାଗେନ। ଓଲୋକେତୁନ୍ତି ଅନ୍ତରୱୀଥିଂ ୱିଲୋକେତୁଂ, ସାଲୋକେ ନ ଚ ଠାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା। ସାଲୋକେ ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ଉପଡ୍ଢକାଯଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୀହି ନ ଠାତବ୍ବଂ। ସନଚ୍ଚନ୍ତି ନଟସମଜ୍ଜଂ।

୨୯୬୧।ଗଣିକଂ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା ୱେସିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା। ‘‘ୱିକ୍କିଣନ୍ତିଯା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ସୁର’’ନ୍ତିଆଦୀହି ଉପଯୋଗନ୍ତପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୨୯୬୩।ନଚେୱୁପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ତନୋ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ ନେୱ କାରାପେତବ୍ବୋ। ତିରଚ୍ଛାନଗତୋପି ଦାସୋ ୱା ଦାସୀ ୱା ତିରଚ୍ଛାନଗତୋପି କମ୍ମକରୋ ୱା ନ ଚେୱ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ ନେୱ ଅତ୍ତନୋ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ କାରାପେତବ୍ବୋ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ପଗେୱ ମନୁସ୍ସଭୂତୋତି ଦୀପେତି।

୨୯୬୪।‘‘ସବ୍ବନୀଲାଦି’’ନ୍ତି ଇମିନା –

‘‘ସବ୍ବନୀଲକମଞ୍ଜେଟ୍ଠ-କଣ୍ହଲୋହିତପୀତକେ;

ମହାନାମମହାରଙ୍ଗ-ରତ୍ତେସୂ’’ତି। (ୱି। ୱି। ୫୯୮) –

ୱୁତ୍ତାନି ଅକପ୍ପିଯଚୀୱରାନି ସଙ୍ଗହିତାନି। ‘‘ନମତକଂ ନାମ ଏଳକଲୋମେହି କତଂ ଅୱାଯିମଂ ଚମ୍ମଖଣ୍ଡପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୪) ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ଗଣ୍ଠିପଦେ ଚ ‘‘ସନ୍ଥରଣସଦିସୋ ପିଲୋତିକାହି କତୋ ପରିକ୍ଖାରୱିସେସୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ଚ ନିପଜ୍ଜାଯ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବୋ ପରିକ୍ଖାରୱିସେସୋ ନମତକଂ ନାମ।

୨୯୬୫। ଛନ୍ନମ୍ପି ପୁରିସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ‘‘ଏତ୍ଥା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ରାଗଚିତ୍ତେନ ଓଲୋକେନ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି। ସବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ସବ୍ବଂ।

୨୯୬୬। ଭିକ୍ଖୁଂ ଦୂରତୋୱ ପସ୍ସିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୂରତୋ ଓକ୍କମିତ୍ୱାନ ମଗ୍ଗୋ ଦାତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା।

୨୯୬୭। ଭିକ୍ଖୁଂ ଚରନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ପନ ଯେନ ଭିକ୍ଖାଯ ଚରତି, ତଂ ପତ୍ତଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଉପରି ଛାଦେତ୍ୱା ଠିତଂ ସଙ୍ଘାଟିଚୀୱରଂ ଅପନେତ୍ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜଂ ଉଦ୍ଧଂମୁଖଂ କତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦସ୍ସେତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୯୬୮।ଉତୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉତୁକାଲେ ସଞ୍ଜାତପୁପ୍ଫେ କାଲେ ସଂୱେଲ୍ଲିକଂ କାତୁଂ କଚ୍ଛଂ ବନ୍ଧିତୁଂ ମହେସିନା କଟିସୁତ୍ତକଂ ଅନୁଞ୍ଞାତନ୍ତି ଯୋଜନା, ଇମିନା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ କାଲେ କଟିସୁତ୍ତକଂ ବନ୍ଧିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ଯଥାହ – ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସବ୍ବକାଲଂ କଟିସୁତ୍ତକଂ ଧାରେତବ୍ବଂ, ଯା ଧାରେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉତୁନିଯା କଟିସୁତ୍ତକ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ॰ ୪୨୨)।

୨୯୬୯।ଇତ୍ଥିପୋସଯୁତନ୍ତି ଇତ୍ଥୀହି ୱା ପୁରିସେହି ୱା ଇତ୍ଥିପୁରିସେହି ୱା ଯୁତ୍ତଂ। ଇତ୍ଥିପୋସଯୁତ୍ତଂ ହତ୍ଥୱଟ୍ଟକମେୱ ୱା। ପାଟଙ୍କୀତି ପଟପୋଟ୍ଟଲିକଂ।

୨୯୭୦।ଗରୁଧମ୍ମେତି ସଙ୍ଘାଦିସେସେ। ମାନତ୍ତନ୍ତି ପକ୍ଖମାନତ୍ତଂ। ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱାତି ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱା।

୨୯୭୧। ଯସ୍ସା ଇତ୍ଥିଯା ପବ୍ବଜିତକାଲେ ଗବ୍ଭୋ ୱୁଟ୍ଠାତି ୱିଜାଯତି ଯଦି, ପୁତ୍ତୋ ଚେ, ତସ୍ସାପି ଦାରକମାତୁ ଯାୱ ସୋ ଦାରକୋ ୱିଞ୍ଞୁତଂ ପାପୁଣାତି, ଯାୱ ଖାଦିତୁଂ, ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ନହାଯିତୁଞ୍ଚ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ସକ୍କୋତି, ତାୱ ଦୁତିଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ତଥା ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବାତି ଯୋଜନା।

୨୯୭୨।ସାପନ ମାତା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅତ୍ତନୋ ପୁତ୍ତଂ ପାଯେତୁଂ, ଭୋଜେତୁଂ, ମଣ୍ଡେତୁଂ, ଉରେ କତ୍ୱା ସଯିତୁଞ୍ଚ ଲଭତୀତି ଯୋଜନା।

୨୯୭୩।ଦୁତିଯିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଦାରକେନ ସହସେଯ୍ଯଂ ଠପେତ୍ୱା ଯଥା ଅଞ୍ଞେସୁ ପୁରିସେସୁ ୱତ୍ତିତବ୍ବଂ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ, ତଥା ଏୱ ତସ୍ମିଂ ଦାରକେ ୱତ୍ତିତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୯୭୪।ୱିବ୍ଭମେନେୱାତି ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିଯା ସେତୱତ୍ଥାନଂ ଗହଣେନେୱ। ଯଥାହ – ‘‘ଯସ୍ମା ସା ୱିବ୍ଭନ୍ତା ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିଯା ଖନ୍ତିଯା ଓଦାତାନି ୱତ୍ଥାନି ନିୱତ୍ଥା, ତସ୍ମାଯେୱ ସା ଅଭିକ୍ଖୁନୀ, ନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନେନା’’ତି (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୪୩୪)। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ।

୨୯୭୫।ଗତାଯାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସକାୱାସା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ – ‘‘ଯା ସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ସକାୱାସା ତିତ୍ଥାଯତନଂ ସଙ୍କନ୍ତା, ସା ଆଗତା ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବା’’ତି। ନ କେୱଲଂ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବା, ପବ୍ବଜ୍ଜମ୍ପି ନ ଲଭତି। ଓଦାତାନି ଗହେତ୍ୱା ୱିବ୍ଭନ୍ତା ପନ ପବ୍ବଜ୍ଜାମତ୍ତଂ ଲଭତି।

୨୯୭୬।ୱନ୍ଦନନ୍ତି ପାଦେ ସମ୍ବାହେତ୍ୱା ୱନ୍ଦନଂ। ସାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଦିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ॰ ୪୩୪) ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ୱଟ୍ଟତି। ତତ୍ରେକେ ଆଚରିଯା ‘‘ସଚେ ଏକତୋ ୱା ଉଭତୋ ୱା ଅୱସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ସାରତ୍ତା, ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱା’’ତି ୱଦନ୍ତି। ଏକେ ଆଚରିଯା ‘‘ନତ୍ଥି ଏତ୍ଥ ଆପତ୍ତୀ’’ତି ୱଦନ୍ତୀତି ଏୱଂ ଆଚରିଯୱାଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ଓଦିସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ପମାଣଂ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଦିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ॰ ୪୩୪) ହି ୱଚନେନେୱ କପ୍ପିଯଂ।

୨୯୭୭। ଯାଯ କାଯଚି ୱଚ୍ଚକୁଟିଯା ୱଚ୍ଚୋ ନ କାତବ୍ବୋ, ହେଟ୍ଠା ୱିୱଟେ ଉଦ୍ଧଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ପନ ୱଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ହେଟ୍ଠା ୱିୱଟେ ଉପରି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସଚେ କୂପୋ ଖତୋ ହୋତି, ଉପରି ପନ ପଦରମତ୍ତମେୱ ସବ୍ବଦିସାସୁ ପଞ୍ଞାଯତି, ଏୱରୂପେପି ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୪୩୫) ୱୁତ୍ତଂ।

୨୯୭୮।ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଭିକ୍ଖୁନିଉପସ୍ସଯଅନ୍ତରଘରାଦିସବ୍ବଟ୍ଠାନେସୁ। ଗିଲାନାଯାତି ଯସ୍ସା ୱିନା ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ନ ଫାସୁ ହୋତି। ଅଡ୍ଢପଲ୍ଲଙ୍କନ୍ତି ଏକପାଦଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା କତପଲ୍ଲଙ୍କଂ। ସୋ ଏକଂ ପଣ୍ହିଂ ଉରୁମୂଲାସନ୍ନଂ କତ୍ୱା ଇତରଂ ଦୂରେ କତ୍ୱା ଆଭୁଜିତପଲ୍ଲଙ୍କୋ ନାମ।

୨୯୭୯।ନରତିତ୍ଥେତି ପୁରିସାନଂ ନହାନତିତ୍ଥେ। ଯଥାହ – ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପୁରିସତିତ୍ଥେ ନହାଯିତବ୍ବଂ, ଯା ନହାଯେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହିଲାତିତ୍ଥେ ନହାଯିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ॰ ୪୩୬)।

୨୯୮୦। ଯା ସମଣୀ ଗନ୍ଧଚୁଣ୍ଣେନ ୱା ୱାସିତମତ୍ତିଯା ୱାସିତକାଯ ମତ୍ତିକାଯ ୱା ପଟିସୋତେ ୱା ନ୍ହାଯେଯ୍ଯ, ତସ୍ସା ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ୱାସିତୱିସେସନେନ ଅୱାସିତା ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ଯଥାହ – ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପକତିମତ୍ତିକ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ॰ ୪୩୬)।

୨୯୮୧।ଅଭୁତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ଆମିସଅଗ୍ଗଂ ଗହଣମତ୍ତମ୍ପି ଅକତ୍ୱା, ପତ୍ତଚୀୱରଂ କତିପଯଦିୱସାନିପି ଅପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ଅସପ୍ପାଯଂ, ସବ୍ବମ୍ପି

ଅପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୯୮୨। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଅସନ୍ତେ ସଙ୍କଂ ଭିକ୍ଖୂହି ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ୱା ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ୱା ସନ୍ନିଧିକତଂ ୱା ସଙ୍କଂ ଅଜ୍ଝୋହରଣୀଯଂ ଭିକ୍ଖୂହି ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ''ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଇଦଂ ପକରଣୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଭିକ୍ଖୁନୀହିପି ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନମ୍ପି ତଥାୱିଧଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ – ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ନିଧିଂ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ପଟିଗ୍ଗାହାପେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୪୨୧)।

ଭିକ୍ଖୁନିକ୍ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

ଖନ୍ଧକକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଚତୁବ୍ବିଧକମ୍ମକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୯୮୩। ଅପଲୋକନସଞ୍ଞିତଂ କମ୍ମଂ, ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ, ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ, ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମନ୍ତି ଇମାନି ଚତ୍ତାରି କମ୍ମାନୀତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଚତ୍ତାରୀତି ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦୋ। ଇମାନୀତି ଅନନ୍ତରମେୱ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଆସନ୍ନପଚ୍ଚକ୍ଖୱଚନଂ। କମ୍ମାନୀତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ନକମ୍ମନିଦସ୍ସନଂ। ‘‘ଅପଲୋକନସଞ୍ଞିତ’’ନ୍ତିଆଦି ତେସଂ ସରୂପଦସ୍ସନଂ।

ତତ୍ରାଯଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୧୫; ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୨) – ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ନାମ ସୀମଟ୍ଠକସଙ୍ଘଂ ସୋଧେତ୍ୱା ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦଂ ଆହରିତ୍ୱା ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ତଂ ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସାୱେତ୍ୱା କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା, ଏକାଯ ଚ ଅନୁସ୍ସାୱନାଯାତି ଏୱଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ ଅନୁସ୍ସାୱନାଯ କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା, ତୀହି ଚ ଅନୁସ୍ସାୱନାହୀତି ଏୱଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାହି ତୀହି ଅନୁସ୍ସାୱନାହି କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ଞତ୍ତି ଦୁତିଯା ଯସ୍ସ ଅନୁସ୍ସାୱନସ୍ସ ତଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯଂ, ତେନ କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ। ଞତ୍ତି ଚତୁତ୍ଥା ଯସ୍ସ ଅନୁସ୍ସାୱନତ୍ତଯସ୍ସ ତଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥଂ, ତେନ କାତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମଂ।

୨୯୮୪-୭। ତେସଂ ଠାନୱସେନ ଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅପଲୋକନକମ୍ମ’’ନ୍ତିଆଦି। ନୱନ୍ନଂ ଠାନାନଂ ସମାହାରୋ ନୱଟ୍ଠାନଂ, ‘‘ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଞତ୍ତିକମ୍ମନ୍ତି ଗମନକିରିଯାକତ୍ତୁନିଦସ୍ସନଂ । ନୱଟ୍ଠାନନ୍ତି କମ୍ମନିଦସ୍ସନଂ। ଦୁତିଯନ୍ତି ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ। ସତ୍ତ ଠାନାନି ଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋଜନା।

ଇଦାନି ତଂ ଠାନଭେଦଂ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନିସ୍ସାରଣଞ୍ଚା’’ତିଆଦି। ନିସ୍ସାରଣାଦି କମ୍ମୱିସେସାନଂ ସଞ୍ଞା। ଅପଲୋକନକମ୍ମଞ୍ହି ନିସ୍ସାରଣଂ… ପେ… ପଞ୍ଚମଂ କମ୍ମଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋଜନା।

ଏୱଂ ନାମୱସେନ ଦସ୍ସିତାନି ନିସ୍ସାରଣାଦୀନି ଅତ୍ଥତୋ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନିସ୍ସାରଣଞ୍ଚା’’ତିଆଦି। ସମଣୁଦ୍ଦେସତୋତି କଣ୍ଟକସାମଣେରତୋ ନିସ୍ସାରଣଞ୍ଚ ଓସାରଣଞ୍ଚ ୱଦେତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ କଣ୍ଟକସାମଣେରସ୍ସ ନିସ୍ସାରଣା ତାଦିସାନଂଯେୱ ସମ୍ମାୱତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ପୱେସନା ‘‘ଓସାରଣା’’ତି ୱେଦିତବ୍ବା।

ପବ୍ବଜନ୍ତେନ ହେତୁଭୂତେନ ଭଣ୍ଡୁକଂ ଭଣ୍ଡୁକମ୍ମପୁଚ୍ଛନଂ ୱଦେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ପବ୍ବଜ୍ଜାପେକ୍ଖସ୍ସ କେସଚ୍ଛେଦନପୁଚ୍ଛନଂ ଭଣ୍ଡୁକମ୍ମଂ ନାମ। ଛନ୍ନେନ ହେତୁଭୂତେନ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡକଂ କମ୍ମଂ ୱଦେତି ଯୋଜନା। ତଥାରୂପସ୍ସାତି ଛନ୍ନସଦିସସ୍ସ ମୁଖରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଦୁରୁତ୍ତୱଚନେନ ଘଟ୍ଟେନ୍ତସ୍ସ। କାତବ୍ବୋତି ‘‘ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ମୁଖରୋ ଭିକ୍ଖୂ ଦୁରୁତ୍ତୱଚନେହି ଘଟ୍ଟେନ୍ତୋ ୱିହରତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯଂ ଇଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ତଂ ୱଦେଯ୍ୟ। ଭିକ୍ଖୂହି ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ନେୱ ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ନ ଓୱଦିତବ୍ବୋ, ନ ଅନୁସାସିତବ୍ବୋ। ସଙ୍ଘଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁଚ୍ଛାମି ‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡସ୍ସ ଦାନଂ ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା’ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ପୁଚ୍ଛାମି… ତତିଯମ୍ପି ପୁଚ୍ଛାମି ‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡସ୍ସ ଦାନଂ ରୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୯୫-୪୯୬) ଏୱଂ ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡୋ କାତବ୍ବୋ।

୨୯୮୮-୯।‘‘ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାନା’’ତି ପୁବ୍ବକିରିଯାଯ ‘‘ଗହିତାଯା’’ତି ଅପରକିରିଯା ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବା, ‘‘ରୁଚିଯା’’ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଦେତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରାଦୀନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ସବ୍ବୋ ସଙ୍ଘୋ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱାନ ସବ୍ବସୋ ସବ୍ବେ ସୀମଟ୍ଠେ ଆଗତାଗତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାନ ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ପରିକ୍ଖାରେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ରୁଚ୍ଚତି ତସ୍ସ ଦାନ’’ନ୍ତି ୱିସୁଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗହିତାଯ ଭିକ୍ଖୂନଂ ରୁଚିଯା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଚୀୱରାଦିପରିକ୍ଖାରଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରାଦୀନଂ ଦେତି, ଯଂ ଏୱଂଭୂତଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାନଂ, ତଂ ତସ୍ସ ଅପଲୋକନକମ୍ମସ୍ସ କମ୍ମଲକ୍ଖଣଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଲକ୍ଖୀଯତୀତି ଲକ୍ଖଣଂ, କମ୍ମମେୱ ଲକ୍ଖଣଂ, ନ ନିସ୍ସାରଣାଦୀନୀତି କମ୍ମଲକ୍ଖଣଂ।

୨୯୯୦-୧। ଏୱଂ ଅପଲୋକନକମ୍ମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଉଦ୍ଦେସନିଦ୍ଦେସୱସେନ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଞତ୍ତିକମ୍ମସ୍ସ କମ୍ମଲକ୍ଖଣଂ ତାୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନିସ୍ସାରଣ’’ନ୍ତିଆଦି। ଇତି ‘‘ଞତ୍ତିଯା ନୱ ଠାନାନୀ’’ତି ଅଯମୁଦ୍ଦେସୋ ୱକ୍ଖମାନେନ ‘‘ୱିନିଚ୍ଛଯେ’’ତିଆଦିନିଦ୍ଦେସେନେୱ ୱିଭାୱୀଯତି।

୨୯୯୨।ଵିନିଚ୍ଛଯେତି ଉବ୍ବାହିକଵିନିଚ୍ଛଯେ। ଅସମ୍ପତ୍ତେତି ନିଟ୍ଠଂ ଅଗତେ। ଥେରସ୍ସାତି ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ। ତେନେଵାହ ‘‘ଅଵିନଯଞ୍ଞୁନୋ’’ତି। ତସ୍ସ ‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତା, ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକଥିକୋ, ଇମସ୍ସ ନେଵ ସୁତ୍ତଂ ଆଗଚ୍ଛତି, ନୋ ସୁତ୍ତଵିଭଙ୍ଗୋ, ସୋ ଅତ୍ଥଂ ଅସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ବ୍ୟଞ୍ଜନଚ୍ଛାଯାଯ ଅତ୍ଥଂ ପଟିବାହତି, ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଵୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଅଵସେସା ଇମଂ ଅଧିକରଣଂ ଵୂପସମେଯ୍ୟାମା’’ତି (ଚୂଳଵ। ୨୩୩) ଏଵଂ ଉବ୍ବାହିକଵିନିଚ୍ଛଯେ ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯା ନିସ୍ସରଣା ଵୁତ୍ତା, ସା ଞତ୍ତିକମ୍ମେ ‘‘ନିସ୍ସାରଣା’’ତି ଵୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୨୯୯୩-୪।ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖସ୍ସ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ , ଅନୁସିଟ୍ଠୋ ସୋ ମଯା, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାତି। ଆଗଚ୍ଛାହୀ’’ତି (ମହାଵ। ୧୨୬) ଵଚନପଟିସଂଯୁତ୍ତସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସମ୍ମୁଖାନଯନଂ, ସା ଓସାରଣା ନାମ। ‘‘ଆଗଚ୍ଛ ଓସାରଣା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ଉପୋସଥଵସେନାପି, ପଵାରଣାଵସେନାପି। ଞତ୍ତିଯା ଠପିତତ୍ତାତି ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଜ୍ଜୁପୋସଥୋ ପନ୍ନରସୋ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ୟ’’ (ମହାଵ। ୧୩୪), ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଜ୍ଜ ପଵାରଣା ପନ୍ନରସୀ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ପଵାରେଯ୍ୟା’’ତି (ମହାଵ। ୨୧୦) ଉପୋସଥପଵାରଣାଵସେନ ଞତ୍ତିଯା ଠପିତତ୍ତା ଉପୋସଥୋ, ପଵାରଣା ଵାତି ଇମାନି ଦ୍ୱେ ଞତ୍ତିକମ୍ମାନି।

‘‘ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖଞ୍ହି, ଅନୁସାସେଯ୍ୟହନ୍ତି ଚା’’ତି ଇମିନା ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଅନୁସାସେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି (ମହାଵ। ୧୨୬) ଅଯଂ ଏକା ଞତ୍ତି ଗହିତା।

୨୯୯୫।‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମମହଂ ଭିକ୍ଖୁଂ, ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟଂ ଵିନଯନ୍ତି ଚା’’ତି ଇମିନା ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଵିନଯଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି (ମହାଵ। ୧୫୧) ଅଯଂ ଏକା ଞତ୍ତି ଗହିତା। ଏଵମାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଅନୁସାସେଯ୍ୟା’’ତି, ‘‘ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଅନ୍ତରାଯିକେ ଧମ୍ମେ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି (ମହାଵ। ୧୨୬), ‘‘ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଅନ୍ତରାଯିକେ ଧମ୍ମେ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି, ‘‘ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଵିନଯଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି (ମହାଵ। ୧୫୧), ‘‘ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ଵିନଯଂ ପୁଟ୍ଠୋ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି (ମହାଵ। ୧୫୨), ‘‘ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ଵିନଯଂ ପୁଟ୍ଠୋ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେଯ୍ୟା’’ତି – (ମହାଵ। ୧୫୨) ଇମା ଛ ଞତ୍ତିଯୋ ଗହିତା। ଏଵଂ ପୁରିମା ଦ୍ୱେ, ଇମା ଚ ଛାତି ଏଦିସା ଇମା ଅଟ୍ଠ ଞତ୍ତିଯୋ ‘‘ସମ୍ମୁତୀ’’ତି ଵୁତ୍ତା।

୨୯୯୬।ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀଵରାଦୀନଂ ଦାନନ୍ତି ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଇଦଂ ଚୀଵରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଇମଂ ଚୀଵରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦଦେଯ୍ୟା’’ତି (ପାରା। ୪୬୪) ଏଵଂ ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀଵରପତ୍ତାଦୀନଂ ଦାନଂ ‘‘ଦାନ’’ନ୍ତି ଵୁଚ୍ଚତି। ଆପତ୍ତୀନଂ ପଟିଗ୍ଗାହୋତି ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆପତ୍ତିଂ ସରତି ଵିଵରତି ଉତ୍ତାନିଂ କରୋତି ଦେସେତି, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି (ଚୂଳଵ। ୨୩୯), ‘‘ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଅହଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି (ଚୂଳଵ। ୨୩୯)। ତେନ ଵତ୍ତବ୍ବୋ ‘‘ପସ୍ସସୀ’’ତି। ‘‘ଆମ ପସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଆଯତିଂ ସଂଵରେଯ୍ୟାସୀ’’ତି। ଏଵଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ପଟିଗ୍ଗାହୋ ‘‘ପଟିଗ୍ଗାହୋ’’ତି ଵୁଚ୍ଚତି।

୨୯୯୭।ପଵାରୁକ୍କଡ୍ଢନାତି ପଵାରଣୁକ୍କଡ୍ଢନା। ଗାଥାବନ୍ଧଵସେନ ଣ-କାରଲୋପୋ। ଅଥ ଵା ପଵାରଣଂ ପଵାରୋତି ପଵାରଣ-ସଦ୍ଦପରିଯାଯୋ ପଵାର-ସଦ୍ଦୋ। ‘‘ଇମଂ ଉପୋସଥଂ କତ୍ୱା, କାଳେ ପଵାରଯାମୀ’’ତି ଇମିନା ‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଆଵାସିକା, ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଇଦାନି ଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ୟାମ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସେଯ୍ୟାମ, ଆଗମେ କାଳେ ପଵାରେଯ୍ୟାମା’’ତି (ମହାଵ। ୨୪୦) ଅଯଂ ଞତ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ଦସ୍ସିତା। ଏଵଂ କତପଵାରଣା ‘‘ପଚ୍ଚୁକ୍କଡ୍ଢନା’’ତି ମତା। ଏତ୍ଥ ଚ କାଳେତି ପୁବ୍ବକତ୍ତିକମାସସ୍ସ କାଳପକ୍ଖୁପୋସଥେ। ଇମିନା ଚ ‘‘ଆଗମେ ଜୁଣ୍ହେ ପଵାରେଯ୍ୟାମା’’ତି ଅଯଂ ଞତ୍ତି ଚ ଉପଲକ୍ଖିତା। ଜୁଣ୍ହେତି ଅପରକତ୍ତିକଜୁଣ୍ହପକ୍ଖୁପୋସଥେ।

୨୯୯୮।ତିଣଵତ୍ଥାରକେତି ତିଣଵତ୍ଥାରକସମଥେ। ସବ୍ବପଠମା ଞତ୍ତୀତି ସବ୍ବସଙ୍ଗାହିକା ଞତ୍ତି ଵୁଚ୍ଚତି। ଇତରା ଚାତି ଉଭଯପକ୍ଖେ ପଚ୍ଚେକଂ ଠପିତା ଦ୍ୱେ ଞତ୍ତିଯୋ ଚାତି ଏଵଂ ତିଧା ପଵତ୍ତଂ ଏତଂ ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ କମ୍ମଲକ୍ଖଣଂ ଇତି ଏଵଂ ଵୁତ୍ତନଯେନ ‘‘ଵିନିଚ୍ଛଯେ’’ତିଆଦିନା ଞତ୍ତିଯା ନଵ ଠାନାନି ଵେଦିତବ୍ବାନୀତି ଯୋଜନା।

୨୯୯୯-୩୦୦୦। ଏଵଂ ଞତ୍ତିକମ୍ମେ ନଵ ଠାନାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ସତ୍ତ ଠାନାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମମ୍ପୀ’’ତିଆଦି।

‘‘ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମ’’ନ୍ତିଆଦିକା ଉଦ୍ଦେସଗାଥା ଉତ୍ତାନତ୍ଥାୱ।

ନିଦ୍ଦେସେ ପଞ୍ଜନିକ୍କୁଜ୍ଜନାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପଞ୍ଜୁକ୍କୁଜ୍ଜନଂ ଗହିତଂ। ନିସ୍ସାରୋସାରଣା ମତାତି ‘‘ନିସ୍ସାରଣା, ଓସାରଣା’’ତି ଚ ମତା। ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଲାଭାଯ ପରିସକ୍କନାଦିକେହି ଅଟ୍ଠହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ଭୋଗକରଣତ୍ଥଂ ପଞ୍ଜନିକ୍କୁଜ୍ଜନୱସେନ ନିସ୍ସାରଣା ଚ ତସ୍ସେୱ ସମ୍ମା ୱତ୍ତନ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଜୁକ୍କୁଜ୍ଜନୱସେନ ଓସାରଣା ଚ ୱେଦିତବ୍ବା। ସା ଖୁଦ୍ଦକୱତ୍ଥୁକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱଡ୍ଢଲିଚ୍ଛୱିୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ (ଚୂଳୱ। ୨୬୫) ୱୁତ୍ତା।

୩୦୦୧।ସୀମାଦିସମ୍ମୁତି ସମ୍ମୁତି ନାମ। ସା ପଞ୍ଚଦସଧା ମତାତି ସୀମାସମ୍ମୁତି ତିଚୀୱରେନଅୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତି ସନ୍ଥତସମ୍ମୁତି ଭତ୍ତୁଦ୍ଦେସକ ସେନାସନଗ୍ଗାହାପକ ଭଣ୍ଡାଗାରିକ ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗାହକ ଯାଗୁଭାଜକ ଫଲଭାଜକ ଖଜ୍ଜଭାଜକ ଅପ୍ପମତ୍ତକୱିସ୍ସଜ୍ଜକ ସାଟିଯଗ୍ଗାହାପକ ପତ୍ତଗ୍ଗାହାପକ ଆରାମିକପେସକ ସାମଣେରପେସକସମ୍ମୁତୀତି ଏୱଂ ସା ସମ୍ମୁତି ପଞ୍ଚଦସୱିଧା ମତାତି ଅତ୍ଥୋ। କଥିନସ୍ସ ୱତ୍ଥଂ, ତସ୍ସ। ମତୋଯେୱ ମତକୋ, ମତକସ୍ସ ୱାସୋ ମତକୱାସୋ, ତସ୍ସ ମତକୱାସସୋ, ମତକଚୀୱରସ୍ସ।

୩୦୦୨। ଆନିସଂସଖେତ୍ତଭୂତପଞ୍ଚମାସବ୍ଭନ୍ତରେଯେୱ ଉବ୍ଭାରୋ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରୋ। କୁଟିୱତ୍ଥୁସ୍ସ, ୱିହାରସ୍ସ ୱତ୍ଥୁନୋ ଚ ଦେସନା ଦେସନା ନାମାତି ଯୋଜନା।

୩୦୦୩। ତିଣୱତ୍ଥାରକେ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପକ୍ଖାନଂ ସାଧାରଣୱସେନ ଠପେତବ୍ବଞତ୍ତି ଚ ପଚ୍ଛା ପକ୍ଖଦ୍ୱଯେ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଠପେତବ୍ବା ଦ୍ୱେ ଞତ୍ତିଯୋ ଚାତି ତିସ୍ସୋ ଞତ୍ତିଯୋ କମ୍ମୱାଚାଯ ଅଭାୱେନ ଞତ୍ତିକମ୍ମେ ‘‘କମ୍ମଲକ୍ଖଣ’’ନ୍ତି ଦସ୍ସିତା, ପଚ୍ଛା ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଦ୍ୱୀସୁ ପକ୍ଖେସୁ ୱତ୍ତବ୍ବା ଦ୍ୱେ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମୱାଚା ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ‘‘କମ୍ମଲକ୍ଖଣ’’ନ୍ତି ଦସ୍ସିତାତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତିଣୱତ୍ଥାରକେ କମ୍ମେ’’ତି। ‘‘ମୋହାରୋପନତାଦିସୂ’’ତି ଇମିନା ପାଚିତ୍ତିଯେସୁ ଦସ୍ସିତମୋହାରୋପନକମ୍ମଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞୱାଦକୱିହେସକାରୋପନକମ୍ମାଦିଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ। କମ୍ମଲକ୍ଖଣମେୱ କମ୍ମଲକ୍ଖଣତା।

୩୦୦୪-୫।ଇତି ଏୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ଇମେ ସତ୍ତ ଠାନଭେଦା ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମସ୍ସ। ଏୱଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ସତ୍ତ ଠାନାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେ ଠାନଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତଥା’’ତିଆଦି।

୩୦୦୬।ତଜ୍ଜନାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନିଯସ୍ସାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ତେସଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ। ପସ୍ସଦ୍ଧି ୱୂପସମୋ।

୩୦୦୭।‘‘ଭିକ୍ଖୁନୀନଂଓୱାଦୋ’’ତି ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତି ଫଲୂପଚାରେନ ୱୁତ୍ତା।

୩୦୦୮-୯।ମୂଲପଟିକ୍ଖସ୍ସୋ ମୂଲାଯ ପଟିକସ୍ସନା, ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ କ-କାରସ୍ସ ଦ୍ୱେଭାୱୋ। ଉକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସାନୁୱତ୍ତିକାତି ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକା ଏକା ଯାୱତତିଯକା, ଅଟ୍ଠ ସଙ୍ଘାଦିସେସା, ଅରିଟ୍ଠୋ ଚଣ୍ଡକାଳିଇ ଚ ଦ୍ୱେ, ଇମେ ଏକାଦସ ଯାୱତତିଯକା ଭୱନ୍ତି। ଇମେସଂ ୱସାତି ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକାଦୀନି ପୁଗ୍ଗଲାଧିଟ୍ଠାନେନ ୱୁତ୍ତାନି, ଇମେସଂ ସମନୁଭାସନକମ୍ମାନଂ ୱସେନ। ଦସେକାତି ଏକାଦସ।

୩୦୧୧। ଏୱଂ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି କମ୍ମାନଂ ଠାନଭେଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅନ୍ୱଯତୋ, ବ୍ଯତିରେକତୋ ଚ କାତବ୍ବପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅପଲୋକନକମ୍ମଞ୍ଚା’’ତିଆଦି। ଞତ୍ତିଯାପି ନ କାରଯେ, ଞତ୍ତିଦୁତିଯେନପି ନ କାରଯେତି ଯୋଜନା।

୩୦୧୨। ଅପଲୋକନକମ୍ମେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣେନ ଞତ୍ତିକମ୍ମାଦୀନମ୍ପି କାତବ୍ବପ୍ପକାରୋ ସକ୍କା ୱିଞ୍ଞାତୁନ୍ତି ତଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ଲବ୍ଭମାନୱିସେସଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମାନୀ’’ତିଆଦି। ଅପଲୋକେତ୍ୱା କାତବ୍ବାନି ଲହୁକାନିପି ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମାନି ଅତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। ତାନି ପନ କତମାନୀତି ଆହ ‘‘ସବ୍ବା ସମ୍ମୁତିଯୋ ସିଯୁ’’ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ସୀମାସମ୍ମୁତିଂ ୱିନା ସେସା ତିଚୀୱରେନଅୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତିଆଦଯୋ ସବ୍ବାପି ସମ୍ମୁତିଯୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦୧୩।ସେସାନୀତି ଯଥାୱୁତ୍ତେହି ସେସାନି ସୀମାସମ୍ମୁତିଆଦୀନି ଛ କମ୍ମାନି। ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ନ-କାରଲୋପୋ। ଯଥାହ ‘‘ସୀମାସମ୍ମୁତି, ସୀମାସମୂହନନଂ, କଥିନଦାନଂ, କଥିନୁବ୍ଭାରୋ, କୁଟିୱତ୍ଥୁଦେସନା, ୱିହାରୱତ୍ଥୁଦେସନାତି ଇମାନି ଛ କମ୍ମାନି ଗରୁକାନି ଅପଲୋକେତ୍ୱା କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବାନୀ’’ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୨)। ‘‘ଅପଲୋକେତ୍ୱା କାତୁଂ ପନ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଇଦଂ ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ, ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମୱସେନାପି କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତେୱ। ତେନେୱାହ ‘‘ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନେୱ, ତେନ ତେନେୱ କାରଯେ’’ତି,

ଯୋ ଯୋ ନଯୋ ତଂ ତଂ କମ୍ମଂ କାତୁଂ ଭବ୍ବୋ, ତେନେୱ ତେନେୱ ନଯେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁବ୍ବିଧକମ୍ମକଥାୱଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

କମ୍ମୱିପତ୍ତିକଥାୱଣ୍ଣନା

୩୦୧୪। କମ୍ମାନଂ ୱିପତ୍ତିଯା ଦସ୍ସିତାଯ ସମ୍ପତ୍ତିପି ବ୍ୟତିରେକତୋ ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି କମ୍ମୱିପତ୍ତିଂ ତାୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ୱତ୍ଥୁତୋ’’ତିଆଦି। ୱସତି ଏତ୍ଥ କମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ ଫଲଂ ତଦାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିତାଯାତି ୱତ୍ଥୁ, କମ୍ମସ୍ସ ପଧାନକାରଣଂ, ତତୋ ୱତ୍ଥୁତୋ ଚ। ଅନୁସ୍ସାୱନସୀମତୋତି ଅନୁସ୍ସାୱନତୋ, ସୀମତୋ ଚ। ପଞ୍ଚେୱାତି ଏୱକାରେନ କମ୍ମଦୋସାନଂ ଏତଂପରମତଂ ଦସ୍ସେତି।

୩୦୧୫। ଯଥାନିକ୍ଖିତ୍ତକମ୍ମଦୋସମାତିକାନୁକ୍କମେ କମ୍ମୱିପତ୍ତିଂ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସମ୍ମୁଖା’’ତିଆଦି। ସଙ୍ଘଧମ୍ମୱିନଯପୁଗ୍ଗଲସମ୍ମୁଖାସଙ୍ଖାତଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯଂ ଉପନେତ୍ୱା କାତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ ସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯଂ ନାମ।

ତତ୍ଥ ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପତ୍ତା, ତେ ଆଗତା ହୋନ୍ତି, ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦୋ ଆହଟୋ ହୋତି, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତା ନ ପଟିକ୍କୋସନ୍ତି, ଅଯଂ ସଙ୍ଘସମ୍ମୁଖତା। ଯେନ ଧମ୍ମେନ ଯେନ ୱିନଯେନ ଯେନ ସତ୍ଥୁସାସନେନ ସଙ୍ଘୋ ତଂ କମ୍ମଂ କରୋତି, ଅଯଂ ଧମ୍ମସମ୍ମୁଖତା, ୱିନଯସମ୍ମୁଖତା। ତତ୍ଥ ଧମ୍ମୋତି ଭୂତଂ ୱତ୍ଥୁ। ୱିନଯୋତି ଚୋଦନା ଚେୱ ସାରଣା ଚ। ସତ୍ଥୁସାସନଂ ନାମ ଞତ୍ତିସମ୍ପଦା ଚେୱ ଅନୁସ୍ସାୱନସମ୍ପଦା ଚ। ଯସ୍ସ ସଙ୍ଘୋ ତଂ କମ୍ମଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ସମ୍ମୁଖଭାୱୋ ପୁଗ୍ଗଲସମ୍ମୁଖତା। ଏୱଂ ଚତୁବ୍ବିଧେନ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯେନ ଯଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ ‘‘କରଣୀଯ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଅସମ୍ମୁଖା କରୋତି ଚତୁବ୍ବିଧଲକ୍ଖଣତୋ ଏକମ୍ପି ପରିହାପେତ୍ୱା କରୋତି, ତଂ କମ୍ମଂ ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନଂ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯସଙ୍ଖାତେନ ୱତ୍ଥୁନା ୱେକଲ୍ଲଂ ‘‘ଅଧମ୍ମକମ୍ମ’’ନ୍ତି ପୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

୩୦୧୬-୮। ଏୱଂ ସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯେ ୱତ୍ଥୁତୋ କମ୍ମୱିପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯଂ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅସମ୍ମୁଖା’’ତିଆଦି।

ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ କତଂ ପକାସନୀଯକମ୍ମଞ୍ଚ। ସେକ୍ଖସମ୍ମୁତି ଉମ୍ମତ୍ତକସମ୍ମୁତୀତି ଯୋଜନା। ଅୱନ୍ଦିଯକମ୍ମଂ ପୁଗ୍ଗଲସୀସେନ ‘‘ଅୱନ୍ଦିଯୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଡ୍ଢକାସିଯା ଗଣିକାଯ ଅନୁଞ୍ଞାତା ଦୂତେନ ଉପସମ୍ପଦା ଦୂତୂପସମ୍ପଦା। ଇତି ଇମାନି ଅଟ୍ଠ କମ୍ମାନି ଠପେତ୍ୱାନ ସେସାନି ପନ ସବ୍ବସୋ ସବ୍ବାନି କମ୍ମାନି ‘‘ସମ୍ମୁଖାକରଣୀଯାନୀ’’ତି ସୋଭନଗମନାଦୀହି ସୁଗତୋ ସତ୍ଥା ଅବ୍ରୱି କଥେସୀତି ଯୋଜନା।

୩୦୧୯-୨୦। ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁତୋ କମ୍ମୱିପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଞତ୍ତିତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଞତ୍ତିତୋ’’ତିଆଦି। ୱିପଜ୍ଜନନଯାତି ୱିନଯୱିପଜ୍ଜନକ୍କମା। ୱତ୍ଥୁଂ ନ ପରାମସତୀତି ଯସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାଦିକମ୍ମଂ କରୋତି, ତଂ ନ ପରାମସତି ତସ୍ସ ନାମଂ ନ ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱଦତି। ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ପରାମସତି।

ସଙ୍ଘଂ ନ ପରାମସତୀତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ନାମଂ ନ ପରାମସତି ତସ୍ସ ନାମଂ ନ ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ’’ତି ୱଦତି। ଏୱଂ ସଙ୍ଘଂ ନ ପରାମସତି।

ପୁଗ୍ଗଲଂ’ନ ପରାମସତୀତି ଯୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାଯୋ, ତଂ ନ ପରାମସତି ତସ୍ସ ନାମଂ ନ ଗଣ୍ହାତି। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱଦତି। ଏୱଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପରାମସତି।

ଞତ୍ତିଂ ନ ପରାମସତୀତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ଞତ୍ତିଂ ନ ପରାମସତି, ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ଏୱ ଅନୁସ୍ସାୱନକମ୍ମଂ କରୋତି, ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେପି ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ଏୱ ଅନୁସ୍ସାୱନକମ୍ମଂ କରୋତି। ଏୱଂ ଞତ୍ତିଂ ନ ପରାମସତି।

ପଚ୍ଛା ୱା ଞତ୍ତିଂ ଠପେତୀତି ପଠମଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ଅନୁସ୍ସାୱନକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ‘‘ଏସା ଞତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଖମତି ସଙ୍ଘସ୍ସ, ତସ୍ମା ତୁଣ୍ହୀ, ଏୱମେତଂ ଧାରଯାମୀ’’ତି ୱଦତି। ଏୱଂ ପଚ୍ଛା ଞତ୍ତିଂ ଠପେତି। ପଞ୍ଚହେତେହୀତି ଏତେହି ପଞ୍ଚହି କାରଣେହି।

୩୦୨୧-୨। ଏୱଂ ଞତ୍ତିତୋ କମ୍ମୱିପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅନୁସ୍ସାୱନତୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅନୁସ୍ସାୱନତୋ’’ତିଆଦି। ଅନୁସ୍ସାୱନତୋ କମ୍ମଦୋସା ପଞ୍ଚ ପକାସିତାତି ଯୋଜନା। ‘‘ନ ପରାମସତି ୱତ୍ଥୁଂ ୱା’’ତିଆଦୀସୁ ୱତ୍ଥୁଆଦୀନି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଏୱଂ ପନ ନେସଂ ଅପରାମସନଂ

ହୋତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୫) – ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ’’ତି ପଠମାନୁସ୍ସାୱନେ ୱା ‘‘ଦୁତିଯମ୍ପି ଏତମତ୍ଥଂ ୱଦାମି… ତତିଯମ୍ପି ଏତମତ୍ଥଂ ୱଦାମି, ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ’’ତି ଦୁତିଯତତିଯାନୁସ୍ସାୱନେସୁ ୱା ‘‘ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସା’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ପରାମସତି ନାମ।

‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ସଙ୍ଘଂ ନ ପରାମସତି ନାମ।

‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତସ୍ସା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଧମ୍ମରକ୍ଖିତୋ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’’ତି ୱଦନ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପରାମସତି ନାମ।

ସାୱନଂ ହାପେତୀତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ଅନୁସ୍ସାୱନଂ ନ କରୋତି, ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଞତ୍ତିମେୱ ଠପେତି, ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେ ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଞତ୍ତିମେୱ ଠପେତି। ଏୱଂ ଅନୁସ୍ସାୱନଂ ହାପେତି। ଯୋପି ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେ ଏକଂ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ଏକଂ କମ୍ମୱାଚଂ ଅନୁସ୍ସାୱେନ୍ତୋ ଅକ୍ଖରଂ ୱା ଛଡ୍ଡେତି, ପଦଂ ୱା ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତି, ଅଯମ୍ପି ଅନୁସ୍ସାୱନଂ ହାପେତିଯେୱ। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେ ପନ ଏକଂ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ସକିମେୱ ୱା ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା କମ୍ମୱାଚାଯ ଅନୁସ୍ସାୱନଂ କରୋନ୍ତୋପି ଅକ୍ଖରଂ ୱା ପଦଂ ୱା ଛଡ୍ଡେନ୍ତୋପି ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋନ୍ତୋପି ଅନୁସ୍ସାୱନଂ ହାପେତିଯେୱାତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତୀତି ଏତ୍ଥ ପନ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୫) – ଯୋ ହି ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଅକ୍ଖରେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଅଞ୍ଞଂ ୱଦତି, ଅଯଂ ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତି ନାମ। ତସ୍ମା କମ୍ମୱାଚଂ କରୋନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଯ୍ୱାଯଂ –

‘‘ସିଥିଲଂ ଧନିତଞ୍ଚ ଦୀଘରସ୍ସଂ;

ଗରୁକଂ ଲହୁକଞ୍ଚ ନିଗ୍ଗହିତଂ;

ସମ୍ବନ୍ଧଂ ୱୱତ୍ଥିତଂ ୱିମୁତ୍ତଂ;

ଦସଧା ବ୍ୟଞ୍ଜନବୁଦ୍ଧିଯା ପଭେଦୋ’’ତି। (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୫) –

ୱୁତ୍ତୋ , ଅଯଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଉପଲକ୍ଖେତବ୍ବୋ।

ଏତ୍ଥ ହି ସିଥିଲଂ ନାମ ପଞ୍ଚସୁ ୱଗ୍ଗେସୁ ପଠମତତିଯଂ। ଧନିତଂ ନାମ ତେସ୍ୱେୱ ଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥଂ। ଦୀଘନ୍ତି ଦୀଘେନ କାଲେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଆକାରାଦି । ରସ୍ସନ୍ତି ତତୋ ଉପଡ୍ଢକାଲେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅକାରାଦି। ଗରୁକନ୍ତି ଦୀଘମେୱ, ଯଂ ୱା ‘‘ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତତ୍ଥେରସ୍ସ, ଯସ୍ସ ନକ୍ଖମତୀ’’ତି ଏୱଂ ସଂଯୋଗପରଂ କତ୍ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ଲହୁକନ୍ତି ରସ୍ସମେୱ, ଯଂ ୱା ‘‘ଆଯସ୍ମତୋ ବୁଦ୍ଧରକ୍ଖିତଥେରସ୍ସ, ଯସ୍ସ ନ ଖମତୀ’’ତି ଏୱଂ ଅସଂଯୋଗପରଂ କତ୍ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ନିଗ୍ଗହିତନ୍ତି ଯଂ କରଣାନି ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ କତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସମ୍ବନ୍ଧନ୍ତି ଯଂ ପରପଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧିତ୍ୱା ‘‘ତୁଣ୍ହସ୍ସା’’ତି ୱା ‘‘ତୁଣ୍ହିସ୍ସା’’ତି ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ୱୱତ୍ଥିତନ୍ତି ଯଂ ପରପଦେନ ଅସମ୍ବନ୍ଧଂ କତ୍ୱା ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ତୁଣ୍ହୀ ଅସ୍ସା’’ତି ୱା ‘‘ତୁଣ୍ହ ଅସ୍ସା’’ତି ୱା ୱୁଚ୍ଚତି। ୱିମୁତ୍ତନ୍ତି ଯଂ କରଣାନି ଅନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ ଅକତ୍ୱା ୱୁଚ୍ଚତି।

ତତ୍ଥ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ତ-କାରସ୍ସ ଥ-କାରଂ କତ୍ୱା ‘‘ସୁଣାଥୁ ମେ’’ତି ୱଚନଂ ସିଥିଲସ୍ସ ଧନିତକରଣଂ ନାମ, ତଥା ‘‘ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ଏସା ଞତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ପତ୍ଥକଲ୍ଲଂ, ଏସା ଞତ୍ଥୀ’’ତିଆଦିୱଚନଞ୍ଚ। ‘‘ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଭକାରଘକାରାନଂ ବକାରଗକାରେ କତ୍ୱା ‘‘ବନ୍ତେ ସଂଗୋ’’ତି ୱଚନଂ ଧନିତସ୍ସ ସିଥିଲକରଣଂ ନାମ। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ’’ତି ୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ୱତ୍ତବ୍ବେ ପନ ‘‘ସୁଣଂତୁ ମେ’’ତି ୱା ‘‘ଏସା ଞତ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ଏସଂ ଞତ୍ତୀ’’ତି ୱା ଅୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ କତ୍ୱା ୱଚନଂ ୱିମୁତ୍ତସ୍ସ ନିଗ୍ଗହିତୱଚନଂ ନାମ। ‘‘ପତ୍ତକଲ୍ଲ’’ନ୍ତି ଅୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ କତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ପତ୍ତକଲ୍ଲା’’ତି ୱିୱଟେନ ମୁଖେନ ଅନୁନାସିକଂ ଅକତ୍ୱା ୱଚନଂ ନିଗ୍ଗହିତସ୍ସ ୱିମୁତ୍ତୱଚନଂ ନାମ। ଇତି ସିଥିଲେ କତ୍ତବ୍ବେ ଧନିତଂ, ଧନିତେ କତ୍ତବ୍ବେ ସିଥିଲଂ, ୱିମୁତ୍ତେ କତ୍ତବ୍ବେ ନିଗ୍ଗହିତଂ, ନିଗ୍ଗହିତେ କତ୍ତବ୍ବେ ୱିମୁତ୍ତନ୍ତି ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଅନ୍ତୋକମ୍ମୱାଚାଯ କମ୍ମଂ ଦୂସେନ୍ତି। ଏୱଂ ୱଦନ୍ତୋ ହି ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଅକ୍ଖରେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଅଞ୍ଞଂ ୱଦତି, ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଇତରେସୁ ପନ ଦୀଘରସ୍ସାଦୀସୁ ଛସୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନେସୁ ଦୀଘଟ୍ଠାନେ ଦୀଘମେୱ, ରସ୍ସଟ୍ଠାନେ ଚ ରସ୍ସମେୱାତି ଏୱଂ ଯଥାଠାନେ ତଂ ତଦେୱ ଅକ୍ଖରଂ

ଭାସନ୍ତେନ ଅନୁକ୍କମାଗତଂ ପଓେଣିଂ ଅଓିନାସେନ୍ତେନ କମ୍ମଓାଚା କାତଵ୍ଵା। ସଚେ ପନ ଏଓଂ ଅକତ୍ଵା ଦୀଘେ ଓତ୍ତବ୍ବେ ରସ୍ସଂ, ରସ୍ସେ ଓା ଓତ୍ତବ୍ବେ ଦୀଘଂ ଓଦତି , ତଥା ଗରୁକେ ଓତ୍ତବ୍ବେ ଲହୁକଂ, ଲହୁକେ ଓା ଓତ୍ତବ୍ବେ ଗରୁକଂ ଓଦତି, ସମ୍ବନ୍ଧେ ଓା ପନ ଓତ୍ତବ୍ବେ ଓଓତ୍ଥିତଂ, ଓଓତ୍ଥିତେ ଓା ଓତ୍ତବ୍ବେ ସମ୍ବନ୍ଧଂ ଓଦତି, ଏଓଂ ଓୁତ୍ତେପି କମ୍ମଓାଚା ନ କୁପ୍ପତି। ଇମାନି ହି ଛ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି କମ୍ମଂ ନ କୋପେନ୍ତି।

ଯଂ ପନ ସୁତ୍ତନ୍ତିକତ୍ଥେରା ‘‘ଦ-କାରୋ ତ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ତ-କାରୋ ଦ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ଚ-କାରୋ ଜ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ଜ-କାରୋ ଚ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ଯ-କାରୋ କ-କାରମାପଜ୍ଜତି, କ-କାରୋ ଯ-କାରମାପଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ଦ-କାରାଦୀସୁ ଓତ୍ତବ୍ବେସୁ ତ-କାରାଦିଓଚନଂ ନ ଓିରୁଜ୍ଝତୀ’’ତି ଓଦନ୍ତି, ତଂ କମ୍ମଓାଚଂ ପତ୍ଵା ନ ଓଟ୍ଟତି। ତସ୍ମା ଓିନଯଧରେନ ନେଓ ଦ-କାରୋ ତ-କାରୋ କାତବ୍ବୋ…ପେ… ନ କ-କାରୋ ଯ-କାରୋ। ଯଥାପାଠଇଯା ନିରୁତ୍ତିଂ ସୋଧେତ୍ଵା ଦସଓିଧାଯ ବ୍ୟଞ୍ଜନନିରୁତ୍ତିଯା ଓୁତ୍ତଦୋସେ ପରିହରନ୍ତେନ କମ୍ମଓାଚା କାତଵ୍ଵା। ଇତରଥା ହି ସାଓନଂ ହାପେତି ନାମ।

ଅସମଯେ ସାଓେତୀତି ସାଓନାଯ ଅକାଲେ ଅନଓକାସେ ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ଵା ପଠମଂଯେଓ ଅନୁସ୍ସାଓନକମ୍ମଂ କତ୍ଵା ପଚ୍ଛା ଞତ୍ତିଂ ଠପେତି। ଇତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହାକାରେହି ଅନୁସ୍ସାଓନତୋ କମ୍ମାନି ଓିପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେନାହ – ‘‘ଏଓଂ ପନ ଓିପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅନୁସ୍ସାଓନତୋପି ଚା’’ତି।

୩୦୨୩। ଏଓଂ ଅନୁସ୍ସାଓନତୋ କମ୍ମଓିପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ସୀମତୋ କମ୍ମଓିପତ୍ତି ଉପୋସଥକ୍ଖନ୍ଧକକଥାଯ ଓୁତ୍ତନଯା ଏଓାତି ତମେଓ ଅତିଦିସନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ଏକାଦସହି…ପେ… ମଯା’’ତି। କମ୍ମଦୋସୋଯେଓ କମ୍ମଦୋସତା। ତାଓ ପଠମଂ।

୩୦୨୪-୭। ଏଓଂ ସୀମତୋ କମ୍ମଓିପତ୍ତିଂ ଅତିଦେସତୋ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ଇଦାନି ପରିସଓସେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଚତୁଓଗ୍ଗେନା’’ତିଆଦି। କମ୍ମପତ୍ତାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଚତ୍ତାରୋ ପକତତ୍ତା’’ତି ସେସୋ। ଯଥାହ – ‘‘ଚତୁଓଗ୍ଗକରଣେ କମ୍ମେ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ ପକତତ୍ତା କମ୍ମପତ୍ତା’’ତି (ପରି। ୪୯୭)। ଏତ୍ଥ ଚ ପକତତ୍ତା ନାମ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତା ଅନିସ୍ସାରିତା ପରିସୁଦ୍ଧସୀଲା ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ। କମ୍ମପତ୍ତା କମ୍ମସ୍ସ ଅରହା ଅନୁଚ୍ଛଓିକା ସାମିନୋ। ନ ତେହି ଓିନା ତଂ କମ୍ମଂ କରୀଯତି, ନ ତେସଂ ଛନ୍ଦୋ ଓା ପାରିସୁଦ୍ଧି ଓା ଏତି। ଅନାଗତାତି ପରିସାଯ ହତ୍ଥପାସଂ ଅନାଗତା। ଛନ୍ଦୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଛନ୍ଦାରହାନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଯଥାହ ‘‘ଅଓସେସା ପକତତ୍ତା ଛନ୍ଦାରହା’’ତି। ଇମିନା ଅଯମତ୍ଥୋ ଦୀପିତୋ ହୋତି – ‘‘ଅଓସେସା ପନ ସଚେପି ସହସ୍ସମତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ସଚେ ସମାନସଂଓାସକା, ସବ୍ବେ ଛନ୍ଦାରହାଓ ହୋନ୍ତି, ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦତ୍ଵା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଓା ମା ଓା, କମ୍ମଂ ପନ ତିଟ୍ଠତୀ’’ତି। ସମ୍ମୁଖାତି ସମ୍ମୁଖୀଭୂତା।

ତିଓଙ୍ଗିକୋତି କମ୍ମପତ୍ତାନାଗମନଛନ୍ଦାନାହରଣପଟିକ୍କୋସନସଙ୍ଖାତଅଙ୍ଗତ୍ତଯଯୁତ୍ତୋ। ଦୋସୋ କମ୍ମଓିପତ୍ତିଲକ୍ଖଣୋ। ପରିସାଯ ଓସା ସିଯାତି ପରିସଓସେନ ହୋତି।

ପଟିସେଧେନ୍ତୀତି ପଟିକ୍କୋସନ୍ତି। ଦୁତିଯେ ଚତୁଓଗ୍ଗିକେ କମ୍ମେ ଦୁଓଙ୍ଗିକୋ ଦୋସୋ ପରିସାଯ ଓସା ସିଯାତି ଯୋଜନା।

ଏତ୍ଥ ଏତସ୍ମିଂ ତତିଯେ ଚତୁଓଗ୍ଗିକେ ପଟିକ୍କୋସୋଓ ଅତ୍ଥି, ନ ଇତରେ ପରିସଦୋସାତି ଏକଙ୍ଗିକୋ ଦୋସୋ ପରିସାଯ ଓସା ସିଯାତି ଯୋଜନା। ଦୁଓଙ୍ଗ ଯୁତ୍ତପରିସାଦୋସସ୍ସ ଦୁତିଯଂ ଦେସିତତ୍ତା ଦୁଓଙ୍ଗ ଯୁତ୍ତପରିସାଦୋସୋ ‘‘ଦୁତିଯୋ’’ତି ଓୁତ୍ତୋ। ତଥା ତତିଯଂ ଦେସିତତ୍ତା ଏକଙ୍ଗଯୁତ୍ତୋ ତତିଯୋ ଓେଦିତବ୍ବୋ। ଇମମେଓ ନଯଂ ପଞ୍ଚଓଗ୍ଗାଦିସଙ୍ଘତ୍ତଯସ୍ସ ଅତିଦିସନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ଏଓଂ…ପେ… ତିଓିଧେସୁପୀ’’ତି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଦସଓଗ୍ଗଓୀସତିଓଗ୍ଗସଙ୍ଘାନଂ ଗହଣଂ।

୩୦୨୮। ଏଓଂ ଚତୂସୁ ସଙ୍ଘେସୁ ଚତୁନ୍ନଂ ତିକାନଂ ଓସେନ ପରିସତୋ କମ୍ମଓିପତ୍ତିଯା ଦ୍ଵାଦସଓିଧତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଚତୁତ୍ଥିକା’’ତି। ଅନୁଓାଦେନ ‘‘ଦସ ଦ୍ଵେ ସିଯୁ’’ନ୍ତି ଓିଧୀଯତି। ପରିସାଓସା ଚତୁତ୍ଥିକା ଦୋସା ଦସ ଦ୍ଵେ ଦ୍ଵାଦସ ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥାତି ଏତେସୁ ‘‘ଓତ୍ଥୁତୋ’’ତିଆଦିନା ଓୁତ୍ତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ କମ୍ମଦୋସେସୁ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ‘‘ପରିସାଓସା’’ତି ଇଦଂ ନିଦ୍ଧାରେତବ୍ବଂ। କମ୍ମାନୀତି ଅପଲୋକନାଦୀନି ଚତ୍ତାରି। ଏତ୍ଥ ଚ ଚତୁଓଗ୍ଗାଦିକରଣୀଯେସୁ କମ୍ମେସୁ ପକତତ୍ତେନ କମ୍ମଓାଚଂ ସାଓେତ୍ଵା କତମେଓ କମ୍ମଂ କମ୍ମପତ୍ତେନ କତଂ ହୋତି। କମ୍ମପତ୍ତେ ପକତତ୍ତେ ଠପେତ୍ଵା ଅପକତତ୍ତେନ କେନଚି, କେଓଲେନେଓ କମ୍ମଓାଚଂ ସାଓେତ୍ଵା କତଂ ଅପକତତ୍ତକମ୍ମପତ୍ତଲକ୍ଖଣାଭାଓା, କମ୍ମପତ୍ତେନ ଚ କମ୍ମଓାଚାଯ ଅସ୍ସାଓିତତ୍ତା ଅନୁସ୍ସାଓନଦୋସେନ ଓିପନ୍ନଂ ହୋତୀତି ଓେଦିତବ୍ବଂ। ତେନେଓ ପୋରାଣକଓିନଯଧରତ୍ଥେରା କମ୍ମଓିପତ୍ତିସଙ୍କାପରିହାରତ୍ଥଂ ଦ୍ଵୀହି ତୀହି ଏକତୋ କମ୍ମଓାଚଂ ସାଓଯନ୍ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ଓିତ୍ଥାରୋ ପନ ପରିଓାରାଓସାନେ ପାଠଇଯା (ପରି। ୪୮୨ ଆଦଯୋ) ଓା ଅଟ୍ଠକଥାଯ (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୨ ଆଦଯୋ) ଚ ଗହେତବ୍ବୋ।

କମ୍ମଓିପତ୍ତିକଥାଓଣ୍ଣନା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପକିଣ୍ଣକୱିନିଚ୍ଛଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୩୦୨୯।ଛତ୍ତଂପଣ୍ଣମଯଂ କିଞ୍ଚୀତି ତାଲପଣ୍ଣାଦିପଣ୍ଣଚ୍ଛଦନଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଛତ୍ତଂ। ବହୀତି ଉପରି। ଅନ୍ତୋତି ହେଟ୍ଠା। ସିବ୍ବିତୁନ୍ତି ରୂପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସୂଚିକମ୍ମଂ କାତୁଂ।

୩୦୩୦।ପଣ୍ଣେତି ଛଦନପଣ୍ଣେ। ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦନ୍ତି ଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାକାରଂ। ମକରଦନ୍ତକନ୍ତି ମକରଦନ୍ତାକାରଂ, ଯଂ ‘‘ଗିରିକୂଟ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଛିନ୍ଦିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମୁଖୱଟ୍ଟିଯା ନାମେତ୍ୱା ବଦ୍ଧପଣ୍ଣକୋଟିଯା ୱା ମତ୍ଥକିମଣ୍ଡଲକୋଟିଯା ୱା ଗିରିକୂଟାଦିଂ କରୋନ୍ତି, ଇମିନା ତଂ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ଦଣ୍ଡେତି ଛତ୍ତଦଣ୍ଡେ। ଘଟକନ୍ତି ଘଟାକାରୋ। ୱାଳରୂପଂ ୱାତି ବ୍ଯଗ୍ଘାଦିୱାଳାନଂ ରୂପକଂ ୱା। ଲେଖାତି ଉକ୍କିରିତ୍ୱା ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ଚିତ୍ତକମ୍ମୱସେନ ୱା କତରାଜି।

୩୦୩୧।ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣାନଂ ସୁତ୍ତାନଂ ଅନ୍ତରେ ନୀଲାଦିଏକୱଣ୍ଣେନ ସୁତ୍ତେନ ଥିରତ୍ଥଂ ଛତ୍ତଂ ଅନ୍ତୋ ଚ ବହି ଚ ସିବ୍ବିତୁଂ ୱା ଛତ୍ତଦଣ୍ଡଗ୍ଗାହକସଲାକପଞ୍ଜରଂ ଥିରତ୍ଥଂ ୱିନନ୍ଧିତୁଂ ୱା ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣାନଂ ଏକୱଣ୍ଣେନ ଥିରତ୍ଥ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଅନେକୱଣ୍ଣେହି ସୁତ୍ତେହି ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠତ୍ଥାଯ ସିବ୍ବିତୁଞ୍ଚ ୱିନନ୍ଧିତୁଞ୍ଚ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି।

ପୋତ୍ଥକେସୁ ପନ ‘‘ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣେନା’’ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ତସ୍ସ ଏକୱଣ୍ଣେନ, ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣେନ ୱା ସୁତ୍ତେନ ଥିରତ୍ଥଂ ସିବ୍ବିତୁଂ, ୱିନନ୍ଧିତୁଂ ୱା ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା କାତବ୍ବା ହୋତି, ସୋ ଏତ୍ଥେୱ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତେନ –

‘‘ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣେନ ସୁତ୍ତେନ, ସିବ୍ବିତୁଂ ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି –

ପାଠେନ ଚ ‘‘କେଚି ତାଲପଣ୍ଣଛତ୍ତଂ ଅନ୍ତୋ ୱା ବହି ୱା ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣେନ ସୁତ୍ତେନ ସିବ୍ବନ୍ତା ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠଂ କରୋନ୍ତି, ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଏକୱଣ୍ଣେନ ପନ ନୀଲେନ ୱା ପୀତକେନ ୱା ଯେନ କେନଚି ସୁତ୍ତେନ ଅନ୍ତୋ ୱା ବହି ୱା ସିବ୍ବିତୁଂ ଛତ୍ତଦଣ୍ଡଗ୍ଗାହକଂ ସଲାକପଞ୍ଜରଂ ୱା ୱିନନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତଞ୍ଚ ଖୋ ଥିରକରଣତ୍ଥଂ, ନ ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠତ୍ଥାଯା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫ ପାଳିମୁତ୍ତକୱିନିଚ୍ଛଯ) ଅଟ୍ଠକଥାପାଠେନ ଚ ୱିରୁଜ୍ଝତି, ତସ୍ମା ସୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ।

୩୦୩୨।ଲେଖାୱା ପନ କେୱଲାତି ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା ସଲାକଲେଖା ୱା। ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଉକ୍କିରିତ୍ୱା କତଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା। ଘଂସିତ୍ୱାତି ଚିତ୍ତକମ୍ମାଦିୱସେନ କତଂ ଘଂସିତ୍ୱା।

୩୦୩୩।ଦଣ୍ଡବୁନ୍ଦମ୍ହୀତି ଛତ୍ତଦଣ୍ଡସ୍ସ ପଞ୍ଜରେ ଗାହଣତ୍ଥାଯ ଫାଲିତବୁନ୍ଦମ୍ହି, ମୂଲେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯମେତ୍ଥ ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ୱୁତ୍ତନଯୋ। ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାଗଣ୍ଠିପଦେ ପନ ‘‘ଛତ୍ତପିଣ୍ଡିଯା ମୂଲେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅହିଚ୍ଛତ୍ତକସଣ୍ଠାନନ୍ତି ଫୁଲ୍ଲଅହିଚ୍ଛତ୍ତାକାରଂ। ରଜ୍ଜୁକେହି ଗାହାପେତ୍ୱା ଦଣ୍ଡେ ବନ୍ଧନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ବନ୍ଧଟ୍ଠାନେ ୱଲଯମିୱ ଉକ୍କିରିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱା। ବନ୍ଧନତ୍ଥାଯାତି ୱାତେନ ଯଥା ନ ଚଲତି, ଏୱଂ ରଜ୍ଜୂହି ଦଣ୍ଡେ ପଞ୍ଜରସ୍ସ ବନ୍ଧନତ୍ଥାଯ। ଉକ୍କିରିତ୍ୱା କତା ଲେଖା ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ – ‘‘ୱାତପ୍ପହାରେନ ଅଚଲନତ୍ଥଂ ଛତ୍ତମଣ୍ଡଲିକଂ ରଜ୍ଜୁକେହି ଗାହାପେତ୍ୱା ଦଣ୍ଡେ ବନ୍ଧନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ବନ୍ଧନଟ୍ଠାନେ ୱଲଯମିୱ ଉକ୍କିରିତ୍ୱା ଲେଖଂ ଠପେନ୍ତି, ସା ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ‘‘ସଚେପି ନ ବନ୍ଧନ୍ତି, ବନ୍ଧନାରହଟ୍ଠାନତ୍ତା ୱଲଯଂ ଉକ୍କିରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ।

୩୦୩୪।ସମଂ ସତପଦାଦୀନନ୍ତି ସତପଦାଦୀହି ସଦିସଂ, ତୁଲ୍ଯତ୍ଥେ କରଣୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ ସାମିୱଚନଂ।

୩୦୩୫।ପତ୍ତସ୍ସ ପରିଯନ୍ତେ ୱାତି ଅନୁୱାତସ୍ସ ଉଭଯପରିଯନ୍ତେ ୱା। ପତ୍ତମୁଖେପି ୱାତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଆରାମୱିହାରପତ୍ତାନଂ ସଙ୍ଘଟିତଟ୍ଠାନେ କଣ୍ଣେପି ୱା, ଏକସ୍ସେୱ ୱା ପତ୍ତସ୍ସ ଊନପୂରଣତ୍ଥଂ ସଙ୍ଘଟିତଟ୍ଠାନେପି ୱା। ୱେଣିନ୍ତି କୁଦ୍ରୂସସୀସାକାରେନ ସିବ୍ବନଂ। କେଚି ‘‘ୱରକସୀସାକାରେନା’’ତି ୱଦନ୍ତି। ସଙ୍ଖଲିକନ୍ତି ବିଳାଲଦାମସଦିସଂ ସିବ୍ବନଂ। କେଚି ‘‘ସତପଦିସମ’’ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି।

୩୦୩୬।ପଟ୍ଟନ୍ତି ପଟ୍ଟମ୍ପି। ଅଟ୍ଠକୋଣାଦିକୋ ୱିଧି ପକାରୋ ଏତସ୍ସାତି ଅଟ୍ଠକୋଣାଦିକୱିଧି, ତଂ। ‘‘ଅଟ୍ଠକୋଣାଦିକ’’ନ୍ତି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ନିଗ୍ଗହିତାଗମୋ। ‘‘ଅଟ୍ଠକୋଣାଦିକଂ ୱିଧି’’ନ୍ତି ଏତଂ ‘‘ପଟ୍ଟ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ସମାନାଧିକରଣୱିସେସନଂ, କିରିଯାୱିସେସନଂ ୱା, ‘‘କରୋନ୍ତୀ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଥ ୱା ପଟ୍ଟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ, ପଟ୍ଟେତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ‘‘ଅଟ୍ଠକୋଣାଦିକ’’ନ୍ତି ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ‘‘ୱିଧି’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଇଧ ୱଡ୍ଢମାନଚତୁକୋଣସଣ୍ଠାନତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଅଟ୍ଠକୋଣାଦିକଂ ନାମଂ। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ପଟ୍ଟଦ୍ୱଯେ। ଅଗ୍ଘିଯଗଦାରୂପନ୍ତି

ଅଗ୍ଗିୟସଣ୍ଠାନଞ୍ଚେୱ ଗଦାସଣ୍ଠାନଞ୍ଚ ସିବ୍ବନଂ। ମୁଗ୍ଗରନ୍ତି ଲଗୁଳସଣ୍ଠାନସିବ୍ବନଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଚେତିୟାଦିସଣ୍ଠାନାନଂ ଗହଣଂ।

୩୦୩୭।ତସ୍ମାତି ପଚ୍ଚତ୍ଥେ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ। କକ୍କଟକକ୍ଖୀନୀତି କୁଳୀରଅକ୍ଖିସଦିସାନି ସିବ୍ବନୱିକାରାନି। ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତୀତି କରୋନ୍ତି। ତସ୍ମାତି ତସ୍ମିଂ ଗଣ୍ଠିକପାସକପଟ୍ଟକେ। ସୁତ୍ତାତି କୋଣତୋ କୋଣଂ ସିବ୍ବିତସୁତ୍ତା ଚେୱ ଚତୁରସ୍ସେ ସିବ୍ବିତସୁତ୍ତା ଚ। ପିଳଅକାତି ତେସମେୱ ସୁତ୍ତାନଂ ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା ସିବ୍ବିତକୋଟିୟୋ ଚ। ଦୁୱିଞ୍ଞ୍ଜେୟ୍ୟାୱାତି ରଜନକାଲେ ଦୁୱିଞ୍ଞ୍ଜେୟ୍ୟରୂପା ଅନୋଠଆରିକା ଦୀପିତା ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି। ୟଥାହ – ''କୋଣସୁତ୍ତପିଳଅକା ଚ ଚୀୱରେ ରତ୍ତେ ଦୁୱିଞ୍ଞ୍ଜେୟ୍ୟରୂପା ୱଟ୍ଟନ୍ତୀ''ତି।

୩୦୩୮।ଗଣ୍ଠିପାସକପଟ୍ଟକାତି ଗଣ୍ଠିକପଟ୍ଟକପାସକପଟ୍ଟକାତି ୟୋଜନା। କଣ୍ଣକୋଣେସୁ ସୁତ୍ତାନୀତି ଚୀୱରକଣ୍ଣେସୁ ସୁତ୍ତାନି ଚେୱ ଗଣ୍ଠିକପାସକପଟ୍ଟାନଂ କୋଣେସୁ ସୁତ୍ତାନି ଚ ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟ। ଏତ୍ଥ ଚ ଚୀୱରେ ଆୟାମତୋ, ୱିତ୍ଥାରତୋ ଚ ସିବ୍ବିତ୍ୱା ଅନୁୱାତତୋ ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତସୁତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ ରଜିତ୍ୱା ସୁକ୍ଖାପନକାଲେ ରଜ୍ଜୁୟା ୱା ଚୀୱରୱଂସେ ୱା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଓଲମ୍ବିତୁଂ ଅନୁୱାତେ ବଦ୍ଧସୁତ୍ତାନି ଚ କଣ୍ଣସୁତ୍ତାନି ନାମ। ୟଥାହ – ''ଚୀୱରସ୍ସ କଣ୍ଣସୁତ୍ତକଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ରଜିତକାଲେ ଛିନ୍ଦିତବ୍ବଂ। ୟଂ ପନ 'ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, କଣ୍ଣସୁତ୍ତକ'ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୪୪) ଏୱଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତଂ ଅନୁୱାତେ ପାସକଂ କତ୍ୱା ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ, ରଜନକାଲେ ଲଗ୍ଗନତ୍ଥାୟା''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫ ପାଠଇମୁତ୍ତକୱିନିଚ୍ଛୟ)।

୩୦୩୯।ସୂଚିକମ୍ମୱିକାରଂ ୱାତି ଚୀୱରମଣ୍ଡନତ୍ଥାୟ ନାନାସୁତ୍ତକେହି ସତପଦିସଦିସଂ ସିବ୍ବନ୍ତା ଆଗନ୍ତୁକପଟ୍ଟଂ ଠପେନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ ସୂଚିକମ୍ମୱିକାରଂ ୱା। ଅଞ୍ଞଂ ୱା ପନ କିଞ୍ଚିପୀତି ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୟଂ କିଞ୍ଚି ମାଲାକମ୍ମମିଗପକ୍ଖିପାଦାଦିକଂ ସିବ୍ବନୱିକାରଂ। କାତୁନ୍ତି ସୟଂ କାତୁଂ। କାରାପେତୁନ୍ତି ଅଞ୍ଞେନ ୱା କାରାପେତୁଂ।

୩୦୪୦। ୟୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରଂ ଉତ୍ତମଂ ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠଂ ଅଭିପତ୍ଥୟଂ ପତ୍ଥୟନ୍ତୋ କଞ୍ଜିପିଟ୍ଠଖଲିଅଲ୍ଲିକାଦୀସୁ ଚୀୱରଂ ପକ୍ଖିପତି, ତସ୍ସ ପନ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟା ମୋକ୍ଖୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀତି ୟୋଜନା। କଞ୍ଜୀତି ୱାୟନତନ୍ତମକ୍ଖନକଞ୍ଜିସଦିସା ଥୂଲାକଞ୍ଜି। ପିଟ୍ଠନ୍ତି ତଣ୍ଡୁଲପିଟ୍ଠଂ। ତଣ୍ଡୁଲପିଟ୍ଠେହି ପକ୍କା ଖଲି। ଅଲ୍ଲିକାତି ନିୟ୍ୟାସୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଲାଖାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

୩୦୪୧। ଚୀୱରସ୍ସ କରଣେ କରଣକାଲେ ସମୁଟ୍ଠିତାନଂ ସୂଚିହତ୍ଥମଲାଦୀନଂ ଧୋୱନତ୍ଥଂ, କିଲିଟ୍ଠକାଲେ ଚ ଧୋୱନତ୍ଥଂ କଞ୍ଜିପିଟ୍ଠିଖଲିଅଲ୍ଲିକାଦୀସୁ ପକ୍ଖିପତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ୟୋଜନା।

୩୦୪୨।ତସ୍ମାତି ୟେନ କସାୱେନ ଚୀୱରଂ ରଜତି, ତସ୍ମିଂ ରଜନେ ଚୀୱରସ୍ସ ସୁଗନ୍ଧଭାୱତ୍ଥାୟ ଗନ୍ଧଂ ୱା ଉଜ୍ଜଲଭାୱତ୍ଥାୟ ତେଲଂ ୱା ୱଣ୍ଣତ୍ଥାୟ ଲାଖଂ ୱା। କିଞ୍ଚୀତି ଏୱରୂପଂ ୟଂ କିଞ୍ଚି।

୩୦୪୩।ମଣିନାତି ପାସାଣେନ। ଅଞ୍ଞେନପି ଚ କେନଚୀତି ୟେନ ଉଜ୍ଜଲଂ ହୋତି, ଏୱରୂପେନ ମୁଗ୍ଗରାଦିନା ଅଞ୍ଞେନାପି କେନଚି ୱତ୍ଥୁନା। ଦୋଣିୟାତି ରଜନମ୍ବଣେ। ନ ଘଂସିତବ୍ବଂ ହତ୍ଥେନ ଗାହେତ୍ୱା ନ ଘଟ୍ଟେତବ୍ବଂ।

୩୦୪୪। ରତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ ହତ୍ଥେହି କିଞ୍ଚି ଥୋକଂ ପହରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୟୋଜନା। ''ୟତ୍ଥ ପକ୍କରଜନଂ ପକ୍ଖିପନ୍ତି, ସା ରଜନଦୋଣି, ତତ୍ଥ ଅଂସବଦ୍ଧକକାୟବନ୍ଧନାଦିଂ ଘଟ୍ଟେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ।

୩୦୪୫।ଗଣ୍ଠିକେତି ୱେଳୁଦନ୍ତୱିସାଣାଦିମୟଗଣ୍ଠିକେ। ଲେଖା ୱାତି ୱଟ୍ଟାଦିଭେଦା ଲେଖା ୱା। ପିଳଅକା ୱାତି ସାସପବୀଜସଦିସା ଖୁଦ୍ଦକପୁଳୁଳଆ ୱା। ପାଠଇକଣ୍ଣିକଭେଦକୋତି ମଣିକାୱଠଇରୂପପୁପ୍ଫକଣ୍ଣିକରୂପଭେଦକୋ। କପ୍ପବିନ୍ଦୁୱିକାରୋ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୟୋଜନା।

୩୦୪୬।ଆରଗ୍ଗେନାତି ଆରକଣ୍ଟକଗ୍ଗେନ, ସୂଚିମୁଖେନ ୱା। କାଚିପି ଲେଖାତି ୱଟ୍ଟକଗୋମୁତ୍ତାଦିସଣ୍ଠାନା ୟା କାଚିପି ରାଜି।

୩୦୪୭।ଭମଂ ଆରୋପେତ୍ୱାତି ଭମେ ଅଲ୍ଲିୟାପେତ୍ୱା।

୩୦୪୮।ପତ୍ତମଣ୍ଡଲକେତି ପତ୍ତେ ଛୱିରକ୍ଖନତ୍ଥାୟ ତିପୁସୀସାଦୀହି କତେ ପତ୍ତସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ଆଧାରାଦୀନଂ ଉପରି କାତବ୍ବେ ପତ୍ତମଣ୍ଡଲକେ। ଭିତ୍ତିକମ୍ମନ୍ତି ୱିଭତ୍ତଂ କତ୍ୱା ନାନାକାରରୂପକକମ୍ମଚିତ୍ତଂ। ୟଥାହ ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଚିତ୍ରାନି ପତ୍ତମଣ୍ଡଲାନି ଧାରେତବ୍ବାନି ରୂପକାକିଣ୍ଣାନି ଭିତ୍ତିକମ୍ମକତାନୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ୨୫୩)। ତସ୍ମାତି ତସ୍ମିଂ ପତ୍ତମଣ୍ଡଲେ। ଅସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ। ମକରଦନ୍ତକନ୍ତି ଗିରିକୂଟାକାରଂ।

୩୦୪୯। ମୁଖଓଛିଯଂ ଯା ଲେଖା ପରିସ୍ସାଓନବନ୍ଧନତ୍ଥାଯ ଅନୁଞ୍ଞାତା, ତଂ ଲେଖଂ ଠପେତ୍ୱା ଧମ୍ମକରଣଛତ୍ତେ ୱା କୁଛିଯଂ ୱା କାଚିପି ଲେଖା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୩୦୫୦।ତହିଂ ତହିନ୍ତି ମଣ୍ଡିକାଯ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ। ତନ୍ତି ତଥାକୋଟ୍ଟିତଦିଗୁଣସୁତ୍ତକାଯବନ୍ଧନଂ।

୩୦୫୧। ଅନ୍ତେସୁ ଦଢହତ୍ଥାଯ ଦସାମୁଖେ ଦିଗୁଣଂ କତ୍ୱା କୋଟ୍ଟେନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଚିତ୍ତିକମ୍ମୀତି ମାଲାକମ୍ମଲତାକମ୍ମଚିତ୍ତଯୁତ୍ତମ୍ପି କାଯବନ୍ଧନଂ।

୩୦୫୨।ଅକ୍ଖୀନୀତି କୁଞ୍ଜରକ୍ଖୀନି। ତତ୍ଥାତି କାଯବନ୍ଧନେ ୱଟ୍ଟତୀତି କା କଥା। ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱାନ୍ତି ଉକ୍କିରିତ୍ୱା।

୩୦୫୩।ଘଟନ୍ତି ଘଟସଣ୍ଠାନଂ। ଦେଡ୍ଡୁଭସୀସଂ ୱାତି ଉଦକସପ୍ପସୀସମୁଖସଣ୍ଠାନଂ ୱା। ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିକାରରୂପଂ ଦସାମୁଖେ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୩୦୫୪।ମଚ୍ଛକଣ୍ଟନ୍ତି ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକାକାରଂ। ଖଜ୍ଜୂରିପତ୍ତକାକାରନ୍ତି ଖଜ୍ଜୂରିପତ୍ତସଣ୍ଠାନଂ। ମଚ୍ଛକଣ୍ଟଂ ୱା ମଟ୍ଠଂ ପଟ୍ଟିକଂ ୱା ଖଜ୍ଜୂରିପତ୍ତକାକାରଂ ୱା ଉଜୁକଂ କତ୍ୱା କୋଟ୍ଟିତଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ଉଭଯପସ୍ସେସୁ ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକଯୁତ୍ତଂ ମଚ୍ଛସ୍ସ ପିଟ୍ଠିକଣ୍ଟକଂ ୱିଯ ଯସ୍ସ ପଟ୍ଟିକାଯ ୱାଯନଂ ହୋତି, ଇଦଂ କାଯବନ୍ଧନଂ ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକଂ ନାମ। ଯସ୍ସ ଖଜ୍ଜୂରିପତ୍ତସଣ୍ଠାନମିୱ ୱାଯନଂ ହୋତି, ତଂ ଖଜ୍ଜୂରିପତ୍ତକାକାରଂ ନାମ।

୩୦୫୫। ପକତିୱୀତା ପଟ୍ଟିକା। ସୂକରନ୍ତଂନାମ କୁଞ୍ଚିକାକୋସକସଣ୍ଠାନଂ। ତସ୍ସ ଦୁୱିଧସ୍ସ କାଯବନ୍ଧନସ୍ସ। ତତ୍ଥ ରଜ୍ଜୁକା ସୂକରନ୍ତାନୁଲୋମିକା, ଦୁସ୍ସପଟ୍ଟଂ ପଟ୍ଟିକାନୁଲୋମିକଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମୁଦ୍ଦିକକାଯବନ୍ଧନଂ ଗହିତଂ, ତଞ୍ଚ ସୂକରନ୍ତାନୁଲୋମିକଂ। ଯଥାହ – ‘‘ଏକରଜ୍ଜୁକଂ, ପନ ମୁଦ୍ଦିକକାଯବନ୍ଧନଞ୍ଚ ସୂକରନ୍ତକଂ ଅନୁଲୋମେତୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୭୮)। ତତ୍ଥ ଏକରଜ୍ଜୁକା ନାମ ଏକୱଟ୍ଟା। ବହୁରଜ୍ଜୁକସ୍ସ ଅକପ୍ପିଯଭାୱଂ ୱକ୍ଖତି। ‘‘ମୁଦ୍ଦିକକାଯବନ୍ଧନଂ ନାମ ଚତୁରସ୍ସଂ ଅକତ୍ୱା ସଜ୍ଜିତ’’ନ୍ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ।

୩୦୫୬।ମୁରଜଂ ନାମ ମୁରଜୱଟ୍ଟିସଣ୍ଠାନଂ ୱେଠେତ୍ୱା କତଂ। ୱେଠେତ୍ୱାତି ନାନାସୁତ୍ତେହି ୱେଠେତ୍ୱା। ସିକ୍ଖାଭାଜନୱିନିଚ୍ଛଯେ ପନ ‘‘ବହୁକା ରଜ୍ଜୁଯୋ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଏକାଯ ରଜ୍ଜୁଯା ୱେଠିତଂ ମୁରଜଂ ନାମା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ମଦ୍ଦୱୀଣଂ ନାମ ପାମଙ୍ଗସଣ୍ଠାନଂ। ଦେଡ୍ଡୁଭକଂ ନାମ ଉଦକସପ୍ପସୀସସଦିସଂ। କଲାବୁକଂ ନାମ ବହୁରଜ୍ଜୁକଂ। ରଜ୍ଜୁଯୋତି ଉଭଯକୋଟିଯଂ ଏକତୋ ଅବଦ୍ଧା ବହୂ ରଜ୍ଜୁଯୋ, ତଥା ବଦ୍ଧା କଲାବୁକଂ ନାମ ହୋତୀତି। ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ମୁରଜାଦୀନି ଇମାନି ସବ୍ବାନି କାଯବନ୍ଧନାନି ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ପୁରିମା ଦ୍ୱେତି ମୁରଜଂ, ମଦ୍ଦୱୀଣଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱେ। ‘‘ଦସାସୁ ସିଯୁ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ୱଣ୍ଣଲୋପେନ ‘‘ଦସା ସିଯୁ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥାହ – ‘‘ମୁରଜଂ ମଦ୍ଦୱୀଣ’ନ୍ତି ଇଦଂ ଦସାସୁଯେୱ ଅନୁଞ୍ଞାତ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୭୮)।

୩୦୫୭।ପାମଙ୍ଗସଣ୍ଠାନାତି ପାମଙ୍ଗଦାମଂ ୱିଯ ଚତୁରସ୍ସସଣ୍ଠାନା।

୩୦୫୮।ଏକରଜ୍ଜୁମଯନ୍ତି ନାନାୱଟ୍ଟେ ଏକତୋ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା କତରଜ୍ଜୁମଯଂ କାଯବନ୍ଧନଂ। ୱଟ୍ଟଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ‘‘ରଜ୍ଜୁକା ଦୁସ୍ସପଟ୍ଟାଦୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ଏକୱଟ୍ଟରଜ୍ଜୁକା ଗହିତା, ଇଧ ପନ ନାନାୱଟ୍ଟେ ଏକତୋ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା କତାୱ ଏକରଜ୍ଜୁକା ଗହିତା। ତଞ୍ଚାତି ତମ୍ପି ଏକରଜ୍ଜୁକକାଯବନ୍ଧନଂ। ପାମଙ୍ଗସଣ୍ଠାନଂ ଏକମ୍ପି ନ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି କେୱଲମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି।

୩୦୫୯। ବହୂ ରଜ୍ଜୁକେ ଏକତୋ କତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ୱଟ୍ଟତି ବନ୍ଧିତୁନ୍ତି ମୁରଜଂ, କଲାବୁକଂ ୱା ନ ହୋତି, ରଜ୍ଜୁକକାଯବନ୍ଧନମେୱ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଅଯଂ ପନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ‘‘ବହୂ ରଜ୍ଜୁକେ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଏକେନ ନିରନ୍ତରଂ ୱେଠେତ୍ୱା କତଂ ‘ବହୁରଜ୍ଜୁକ’ନ୍ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫ ପାଠଇମୁତ୍ତକୱିନିଚ୍ଛଯ) ଅଟ୍ଠକଥାଗତୋୱ ଇଧ ୱୁତ୍ତୋ। ସିକ୍ଖାଭାଜନୱିନିଚ୍ଛଯେ ‘‘ବହୁକା ରଜ୍ଜୁଯୋ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଏକାଯ ରଜ୍ଜୁଯା ୱେଠିତଂ ମୁରଜଂ ନାମା’’ତି ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଇମିନା ୱିରୁଜ୍ଝନତୋ ନ ଗହେତବ୍ବଂ।

୩୦୬୦।ଦନ୍ତ-ସଦ୍ଦେନ ହତ୍ଥିଦନ୍ତା ୱୁତ୍ତା। ଜତୂତି ଲାଖା। ସଙ୍ଖମଯନ୍ତି ସଙ୍ଖନାଭିମଯଂ। ୱିଧକା ମତାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱେଠକା’’ତିପି ପାଠୋ ୱିଧପରିଯାଯୋ।

୩୦୬୧।କାଯବନ୍ଧନୱିଧେତି କାଯବନ୍ଧନସ୍ସ ଦସାଯ ଥିରଭାୱତ୍ଥଂ କଟ୍ଠଦନ୍ତାଦୀହି କତେ ୱିଧେ। ୱିକାରୋ ଅଟ୍ଠମଙ୍ଗଲାଦିକୋ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ, ଉଭଯକୋଟିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତୁ-ସଦ୍ଦେନ ଘଟାକାରୋପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି।

୩୦୬୨।ମାଲା…ପେ… ୱିଚିତ୍ତିତାତି ମାଲାକମ୍ମଲତାକମ୍ମେହି ଚ ମିଗପକ୍ଖିରୂପାଦିନାନାରୂପେହି ଚ ୱିଚିତ୍ତିତା। ଜନରଞ୍ଜନୀତି ବାଲଜନପଲୋଭିନୀ।

୩୦୬୪।ଅଟ୍ଠଂସା ୱାପୀତି ଏତ୍ଥ ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ସୋଳସଂସାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠାତି ମାଲାକମ୍ମାଦିୱଣ୍ଣମଟ୍ଠା।

୩୦୬୫। ଅଞ୍ଜନିସଲାକାପି ତଥା ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଅଞ୍ଜନିତ୍ଥୱିକାଯ ଚ, ନାନାୱଣ୍ଣେହି ସୁତ୍ତେହି, ଚିତ୍ତକମ୍ମଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ପାଠୋ ଯୁଜ୍ଜତି। ‘‘ଥୱିକାପି ଚା’’ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ସୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ।

୩୦୬୬। ରତ୍ତାଦିନା ଯେନ କେନଚି ଏକୱଣ୍ଣେନ ସୁତ୍ତେନ ପିଲୋତିକାଦିମଯଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସିପାଟିକଂ ସିବ୍ବେତ୍ୱା ୱଳଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୩୦୬୭।ମଣିକନ୍ତି ଥୂଲପୁବ୍ବୁଳଂ। ପିଳକନ୍ତି ସୁଖୁମପୁବ୍ବୁଳଂ। ପିପ୍ଫଲେତି ୱତ୍ଥଚ୍ଛେଦନସତ୍ଥେ। ଆରକଣ୍ଟକେତି ପତ୍ତାଧାରୱଲଯାନଂ ୱିଜ୍ଝନକଣ୍ଟକେ। ଠପେତୁନ୍ତି ଉଟ୍ଠାପେତୁଂ। ଯଂ କିଞ୍ଚୀତି ସେସଂ ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠମ୍ପି ଚ।

୩୦୬୮।ଦଣ୍ଡକେତି ପିପ୍ଫଲଦଣ୍ଡକେ। ଯଥାହ – ‘‘ପିପ୍ଫଲକେପି ମଣିକଂ ୱା ପିଳକଂ ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଉଟ୍ଠାପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଦଣ୍ଡକେ ପନ ପରିଚ୍ଛେଦଲେଖା ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ପରିଚ୍ଛେଦଲେଖାମତ୍ତନ୍ତି ଆଣିବନ୍ଧନଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନତ୍ଥଂ ଏକାୱ ଲେଖା ୱଟ୍ଟତି। ୱଲିତ୍ୱାତି ଉଭଯକୋଟିଯା ମୁଖଂ କତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ୱଲିଯୋ ଗାହେତ୍ୱା। ନଖଚ୍ଛେଦନଂ ଯସ୍ମା କରୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୩୦୬୯। ଅରଣିସହିତେ କନ୍ତକିଚ୍ଚକରୋ ଦଣ୍ଡୋ ଉତ୍ତରାରଣୀ ନାମ। ୱାପୀତି ପି-ସଦ୍ଦେନ ଅଧରାରଣିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ଉଦୁକ୍ଖଲଦଣ୍ଡସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଅଞ୍ଛନକଯନ୍ତଧନୁ ଧନୁକଂ ନାମ। ମୁସଲମତ୍ଥକପୀଳନଦଣ୍ଡକୋ ପେଲ୍ଲଦଣ୍ଡକୋ ନାମ।

୩୦୭୦।ସଣ୍ଡାସେତି ଅଗ୍ଗିସଣ୍ଡାସଂ ୱଦନ୍ତି। କଟ୍ଠଚ୍ଛେଦନୱାସିଯା ତଥା ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦ୍ୱୀସୁ ପସ୍ସେସୂତି ୱାସିଯା ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ। ଲୋହେନାତି କପ୍ପିଯଲୋହେନ । ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଉଜୁକମେୱ ଚତୁରସ୍ସଂ ୱା ଅଟ୍ଠଂସଂ ୱା ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ସଣ୍ଡାସେତି ଅଗ୍ଗିସଣ୍ଡାସେ’’ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନେତ୍ଥ ସୂଚିସଣ୍ଡାସୋ ଦସ୍ସିତୋ।

୩୦୭୧।ହେଟ୍ଠତୋତି ହେଟ୍ଠା ଅଯୋପଟ୍ଟୱଲଯସ୍ସ। ‘‘ଉପରି ଅହିଚ୍ଛତ୍ତମକୁଲମତ୍ତ’’ନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୩୦୭୨।ୱିସାଣେତି ତେଲାସିଞ୍ଚନକଗୱଯମହିଂସାଦିସିଙ୍ଗେ। ନାଳିଯଂ ୱାପୀତି ୱେଳୁନାଳିକାଦିନାଳିଯଂ। ଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଅଲାବୁଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଆମଣ୍ଡସାରକେତି ଆମଲକଚୁଣ୍ଣମଯତେଲଘଟେ। ତେଲଭାଜନକେତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେଯେୱ ତେଲଭାଜନେ। ସବ୍ବଂ ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ପୁମିତ୍ଥିରୂପରହିତଂ ମାଲାକମ୍ମାଦି ସବ୍ବଂ ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠଂ ୱଟ୍ଟତି।

୩୦୭୩-୫।ପାନୀଯସ୍ସ ଉଳୁଙ୍କେତି ପାନୀଯୋଳୁଙ୍କେ। ଦୋଣିଯଂ ରଜନସ୍ସପୀତି ରଜନଦୋଣିଯମ୍ପି। ଫଲକପୀଠେତି ଫଲକମଯେ ପୀଠେ। ୱଲଯାଧାରକାଦିକେତି ଦନ୍ତୱଲଯାଦିଆଧାରକେ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଦଣ୍ଡାଧାରକୋ ସଙ୍ଗହିତୋ। ପାଦପୁଞ୍ଛନିଯନ୍ତି ଚୋଳାଦିମଯପାଦପୁଞ୍ଛନିଯଂ। ପୀଠେତି ପାଦପୀଠେ। ସହଚରିଯେନ ପାଦକଥଲିକାଯଞ୍ଚ। ଚିତ୍ତଂ ସବ୍ବମେୱ ଚ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯଥାୱୁତ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁପରିକ୍ଖାରେ ମାତୁଗାମରୂପରହିତଂ, ଭିକ୍ଖୁନିପରିକ୍ଖାରେ ପୁରିସରୂପରହିତଂ ଅୱସେସଂ ସବ୍ବଂ ଚିତ୍ତକମ୍ମଂ।

୩୦୭୬। ନାନା ଚ ତେ ମଣଯୋ ଚାତି ନାନାମଣୀ, ଇନ୍ଦନୀଲାଦଯୋ, ନାନାମଣୀହି କତା ନାନାମଣିମଯା, ଥମ୍ଭା ଚ କୱାଟା ଚ ଦ୍ୱାରା ଚ ଭିତ୍ତିଯୋ ଚ ଥମ୍ଭକୱାଟଦ୍ୱାରଭିତ୍ତିଯୋ, ନାନାମଣିମଯା ଥମ୍ଭକୱାଟଦ୍ୱାରଭିତ୍ତିଯୋ ଯସ୍ମିଂ ତଂ ତଥା ୱୁତ୍ତଂ। କା କଥା ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠକେତି ମାଲାକମ୍ମଲତାକମ୍ମଚିତ୍ତକମ୍ମାଦିୱଣ୍ଣମଟ୍ଠକେ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦୭୭। ଥାୱରସ୍ସ ରତନମଯପାସାଦସ୍ସ କପ୍ପିଯଭାୱଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣାଦିମଯସ୍ସାପି ସବ୍ବପାସାଦପରିଭୋଗସ୍ସ କପ୍ପିଯଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସୋୱଣ୍ଣଯ’’ନ୍ତିଆଦି। ସୋୱଣ୍ଣଯନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣମଯଂ। ଦ୍ୱାରକୱାଟାନଂ ଅନନ୍ତରଗାଥାଯ ଦସ୍ସିତତ୍ତା ‘‘ଦ୍ୱାରକୱାଟବନ୍ଧ’’ନ୍ତି ଇମିନା ଦ୍ୱାରକୱାଟବାହାସଙ୍ଖାତଂ ପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟଂ ଗହିତଂ। ଦ୍ୱାରଞ୍ଚ କୱାଟଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରକୱାଟାନି, ଦ୍ୱାରକୱାଟାନଂ ବନ୍ଧଂ ଦ୍ୱାରକୱାଟବନ୍ଧଂ, ଉତ୍ତରପାସକୁମ୍ମାରସଙ୍ଖାତଂ ପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନାନା ଚ ତେ ମଣଯୋ ଚାତି ନାନାମଣୀ, ସୁୱଣ୍ଣଞ୍ଚ ନାନାମଣୀ ଚ ସୁୱଣ୍ଣନାନାମଣୀ, ଭିତ୍ତି ଚ ଭୂମି ଚ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁୱଣ୍ଣନାନାମଣୀହି କତା ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁୱଣ୍ଣନାନାମଣିଭିତ୍ତିଭୂମି। ଇତି ଇମେସୁ ସେନାସନାୱଯୱେସୁ। ନ କିଞ୍ଚି ଏକମ୍ପି ନିସେଧନୀଯନ୍ତି ଏକମ୍ପି ସେନାସନପରିକ୍ଖାରଂ କିଞ୍ଚି ନ ନିସେଧନୀଯଂ, ସେନାସନମ୍ପି ନ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେନାସନଂ ୱଟ୍ଟତି ସବ୍ବମେୱାତି ସବ୍ବମେୱ ସେନାସନପରିଭୋଗଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯଥାହ –

‘‘ସଙ୍ଘଂ ପାସାଦପରିଭୋଗନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣରଜତାଦିୱିଚିତ୍ରାନି କୱାଟାନି ମଞ୍ଚପୀଠାନି ତାଲୱଣ୍ଟାନି ସୁୱଣ୍ଣରଜତମଯାନି ପାନୀଯଘଟପାନୀଯସରାୱାନି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଚିତ୍ତକମ୍ମକତଂ, ସଙ୍ଘଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘ପାସାଦସ୍ସ ଦାସିଦାସଂ ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁଂ ଗୋମହିଂସଂ ଦେମା’ତି ୱଦନ୍ତି, ପାଟେକ୍କଂ ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ପାସାଦେ ପଟିଗ୍ଗହିତେ ପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ହୋତି। ଗୋନକାଦୀନି ସଙ୍ଘିକୱିହାରେ ୱା ପୁଗ୍ଗଲିକୱିହାରେ ୱା ମଞ୍ଚପୀଠକେସୁ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଧମ୍ମାସନେ ପନ ଗିହିୱିକତନୀହାରେନ ଲବ୍ଭନ୍ତି, ତତ୍ରାପି ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ଚୂଳ୍ଅଓ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୦)।

‘‘ସୋୱଣ୍ଣଦ୍ୱାରକୱାଟବନ୍ଧ’’ନ୍ତି ୱା ପାଠୋ, ବହୁବ୍ବୀହିସମାସୋ। ଇମିନା ଚ ଦୁତିଯପଦେନ ଚ ସେନାସନଂ ୱିସେସୀଯତି।

୩୦୭୮।ନ ଦୱଂ କରେତି ‘‘କିଂ ବୁଦ୍ଧୋ ସିଲକବୁଦ୍ଧୋ? କିଂ ଧମ୍ମୋ ଗୋଧମ୍ମୋ ଅଜଧମ୍ମୋ? କିଂ ସଙ୍ଘୋ ଗୋସଙ୍ଘୋ ଅଜସଙ୍ଘୋ ମିଗସଙ୍ଘୋ’’ତି ପରିହାସଂ ନ କରେଯ୍ୟ। ତିତ୍ଥିଯୱତଂ ମୂଗବ୍ବତାଦିକଂ ନେୱ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୩୦୭୯।ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଉଦକାଦିନା ୱାପି ନ ସିଞ୍ଚେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୩୦୮୦।ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଭାଗଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଭାଗଂ ଗଣ୍ହାତି ଚେ, ଦୁକ୍କଟଂ। ତସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ ନଟ୍ଠେ ୱା ଜଜ୍ଜରେ ଜିଣ୍ଣେ ୱା ଗୀୱା ପୁନ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୩୦୮୧।ସୋତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭାଗଂ ଗଣ୍ହନକୋ ଭିକ୍ଖୁ। ତେହୀତି ଚୀୱରସାମିକେହି। ତନ୍ତି ତଥା ଗହିତଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଭାଗଂ। ତେସନ୍ତି ଚୀୱରସାମିକାନଂ।

୩୦୮୨।କରୋତୋତି କାରାପଯତୋ। ଦତ୍ୱା ସିଲଂ ପୱିଜ୍ଝନ୍ତୋତି ପନ୍ତିକୀଠଆଯ କୀଠଅହିକାନଂ ସିପ୍ପଦସ୍ସନୱସେନ ସକ୍ଖରଂ ୱା ନିନ୍ନଟ୍ଠାନଂ ପୱଟ୍ଟନୱସେନ ପାସାଣଂ ୱା ପୱିଜ୍ଝନ୍ତୋ। ନ କେୱଲଞ୍ଚ ପାସାଣଂ, ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦାରୁଖଣ୍ଡଂ ୱା ଇଟ୍ଠକଖଣ୍ଡଂ ୱା ହତ୍ଥେନ ୱା ଯନ୍ତେନ ୱା ପୱିଜ୍ଝିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଚେତିଯାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ପାସାଣାଦଯୋ ହସନ୍ତା ହସନ୍ତା ପୱଟ୍ଟେନ୍ତିପି ଖିପନ୍ତିପି ଉକ୍ଖିପନ୍ତିପି, କମ୍ମସମଯୋତି ୱଟ୍ଟତି।

୩୦୮୩।ଗିହିଗୋପକଦାନସ୍ମିନ୍ତି ଗିହୀନଂ ଉଯ୍ୟାନଗୋପକାଦୀହି ଅତ୍ତନା ଗୋପିତଚୌଯ୍ୟାନାଦିତୋ ଫଲାଦୀନଂ ଦାନେ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଦିଯ୍ୟମାନେପି। ନ ଦୋସୋ କୋଚି ଗଣ୍ହତୋତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ କୋଚି ଦୋସୋ ନତ୍ଥି। ସଙ୍ଘଚେତିଯସନ୍ତକେ ତାଲଫଲାଦିମ୍ହି ଉଯ୍ୟାନଗୋପକାଦୀହି ଦିଯ୍ୟମାନେ ପରିଚ୍ଛେଦନଯୋ ତେସଂ ୱେତନୱସେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନାନଂଯେୱ ଗହଣେ ଅନାପତ୍ତିନଯୋ ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା।

୩୦୮୪।ପୁରିସସଂଯୁତ୍ତନ୍ତି ପରିୱିସକେହି ପୁରିସେହି ୱୁଯ୍ହମାନଂ। ହତ୍ଥୱଟ୍ଟକନ୍ତି ହତ୍ଥେନେୱ ପୱଟ୍ଟେତବ୍ବସକଟଂ।

୩୦୮୫। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ କିଞ୍ଚିପି ଅନାଚାରଂ ନ ସମ୍ପଯୋଜେଯ୍ୟ ନ କାରେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ‘‘କିଞ୍ଚୀ’’ତିପି ପାଠୋ, ଗହଟ୍ଠଂ ୱା ପବ୍ବଜିତଂ ୱା କିଞ୍ଚି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ଅନାଚାରୱସେନ ନ ସମ୍ପଯୋଜେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଓଭାସେନ୍ତସ୍ସାତି କାମାଧିପ୍ପାଯଂ ପକାସେନ୍ତସ୍ସ।

୩୦୮୬।ହୱେତି ଏକଂସତ୍ଥେ ନିପାତୋ।

୩୦୮୭।ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୋଗତ୍ଥଂ ଦିନ୍ନନ୍ତି ‘‘ତୁମ୍ହେୟେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ତିଚୀୱରାଦିଂ।

୩୦୮୮।ଅସପ୍ପାଯନ୍ତି ପିତ୍ତାଦିଦୋସାନଂ କୋପନୱସେନ ଅଫାସୁକାରଣଂ। ଅପନେତୁମ୍ପି ଜହିତୁମ୍ପି, ପଗେୱ ଦାତୁନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଅଗ୍ଗଂ ଗହେତ୍ୱା ଦାତୁଂ ୱାତି ତଥା ଗହଣାରହଂ ଅନ୍ନାଦିଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘କତିପାହଂ ଭୁତ୍ୱା’’ତି ସେସୋ। ପିଣ୍ଡପାତାଦିତୋ ଅଗ୍ଗଂ ଗହେତ୍ୱା ପତ୍ତାଦିଂ କତିପାହଂ ଭୁତ୍ୱା ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦୮୯।ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗୂପସମ୍ପଦାତି ୱିନଯଧରପଞ୍ଚମେନ ସଙ୍ଘେନ କାତବ୍ବୌପସମ୍ପଦା। ନୱାତି ଅଞ୍ଞେହି ଏକୱାରମ୍ପି ଅପରିଭୁତ୍ତା। ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୌପାହନା ଚତୁପଟଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ବହୁପଟଲୌପାହନା। ଚମ୍ମତ୍ଥାରୋତି କପ୍ପିଯଚମ୍ମତ୍ଥରଣଞ୍ଚ। ଧୁୱନ୍ହାନନ୍ତି ପକତିନହାନଂ।

୩୦୯୦।ସମ୍ବାଧସ୍ସାତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗଦ୍ୱଯସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲା ଅନ୍ତୋ ସତ୍ଥୱତ୍ଥିକମ୍ମଂ ୱାରିତନ୍ତି ଯୋଜନା। ସତ୍ଥେନ ଅନ୍ତମସୋ ନଖେନାପି ଛେଦନଫାଲନାଦିୱସେନ ସତ୍ଥକମ୍ମଞ୍ଚ ୱତ୍ଥୀହି ଭେସଜ୍ଜତେଲସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପୱିସନୱସେନ କାତବ୍ବଂ ୱତ୍ଥିକମ୍ମଞ୍ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିୱିଧାନେନ ୱାରିତନ୍ତି

ଅତ୍ଥୋ। ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଂ ଅଙ୍ଗଜାତସ୍ସ ଅଗ୍ଗତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଗହେତବ୍ବଂ।

୩୦୯୧।''ପାକଟ୍ଠ''ନ୍ତି ଇମିନା ନିଦ୍ଦାପେତୁଂ ଚଲନେ ନିଦ୍ଦୋସଭାୱଂ ଦୀପେତି।

୩୦୯୨।ଉପଠଆଲେତୀତି ''ପତ୍ତଚୀୱରାଦିପରିକ୍ଖାରଂ ତେ ଦମ୍ମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ପଲୋଭେତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି। ତସ୍ମାତି ତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ। ଆଦୀନୱନ୍ତି ଅଲଜ୍ଜିତାଦିଭାୱଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତେନ ସହ ସମ୍ଭୋଗାଦିକରଣେ ଅଲଜ୍ଜିଭାୱାପଜ୍ଜନାଦିଆଦୀନୱଂ। ତସ୍ସାତି ତତୋ ୱିଯୋଜେତବ୍ବସ୍ସ ତସ୍ସ।

୩୦୯୩। ଆଦୀନୱଦସ୍ସନପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ମକ୍ଖନ''ନ୍ତିଆଦି। ''ନହାଯିତୁଂ ଗତେନ ଗୂଥମୁତ୍ତେହି ମକ୍ଖନଂ ୱିଯ ଦୁସ୍ସୀଲଂ ନିସ୍ସାଯ ୱିହରତା ତଯା କତ''ନ୍ତି ଏୱଂ ତତ୍ଥ ଆଦୀନୱଂ ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା।

୩୦୯୪-୫।ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଭୋଜନସାଲାଯ ଭୁଞ୍ଜମାନେ। ଯାଗୁପାନେତି ଯାଗୁଂ ପିୱନକାଲେ। ଅନ୍ତୋଗାମେତି ଅନ୍ତରଘରେ। ୱୀଥିଯନ୍ତି ନିଗମନଗରଗାମାଦୀନଂ ରଥିକାଯ। ଅନ୍ଧକାରେତି ଅନ୍ଧକାରେ ୱତ୍ତମାନେ, ଅନ୍ଧକାରଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମିଂ ୱନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ମଞ୍ଚପାଦାଦୀସୁପି ନଲାଟଂ ପଟିହଞ୍ଞେଯ୍ୟ। ଅନାୱଜ୍ଜୋତି କିଚ୍ଚପସୁତତ୍ତା ୱନ୍ଦନଂ ଅସମନ୍ନାହରନ୍ତୋ। ଏକାୱତ୍ତୋତି ଏକତୋ ଆୱତ୍ତୋ ସପତ୍ତପକ୍ଖେ ଠିତୋ ୱେରୀ ୱିସଭାଗପୁଗ୍ଗଲୋ। ଅଯଞ୍ହି ୱନ୍ଦିଯମାନୋ ପାଦେନପି ପହରେଯ୍ୟ। ୱାୱଟୋତି ସିବ୍ବନକମ୍ମାଦିକିଚ୍ଚନ୍ତରପସୁତୋ।

ସୁତ୍ତୋତି ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କନ୍ତୋ। ଖାଦନ୍ତି ପିଟ୍ଠଖଜ୍ଜକାଦୀନି ଖାଦନ୍ତୋ। ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋତି ଓଦନାଦୀନି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ। ୱଚ୍ଚଂ ମୁତ୍ତମ୍ପି ୱା କରନ୍ତି ଉଚ୍ଚାରଂ ୱା ପସ୍ସାୱଂ ୱା କରୋନ୍ତୋ ଇତି ଇମେସଂ ତେରସନ୍ନଂ ୱନ୍ଦନା ଅଯୁତ୍ତଟ୍ଠେନ ୱାରିତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୦୯୬-୭। କମ୍ମଲଦ୍ଧିସୀମାୱସେନ ତୀସୁ ନାନାସଂୱାସକେସୁ କମ୍ମନାନାସଂୱାସକସ୍ସ ଉକ୍ଖିତ୍ତଗ୍ଗହଣେନ ଗହିତତ୍ତା, ସୀମାନାନାସଂୱାସକସ୍ସୁଦ୍ଧତରପକତତ୍ତସ୍ସ ୱନ୍ଦିଯତ୍ତା, ପାରିସେସଞାଯେନ ''ନାନାସଂୱାସକୋ ୱୁଦ୍ଧତରୋ ଅଧମ୍ମୱାଦୀ ଅୱନ୍ଦିଯୋ''ତି (ପରି। ୪୬୭) ୱଚନତୋ ଚ ଲଦ୍ଧିନାନାସଂୱାସକୋ ଇଧ ''ନାନାସଂୱାସକୋ''ତି ଗହିତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଉକ୍ଖିତ୍ତୋତି ତିୱିଧେନାପି ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ। ଗରୁକଟ୍ଠା ଚ ପଞ୍ଚାତି ପାରିୱାସିକମୂଲାଯପଟିକସ୍ସନାରହମାନତ୍ତାରହମାନତ୍ତଚାରିକଅବ୍ଭାନାରହସଙ୍ଖାତା ପଞ୍ଚ ଗରୁକଟ୍ଠା ଚ। ଇମେ ପନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ୱନ୍ଦନାଦୀନି ଲଭନ୍ତି, ପକତତ୍ତେନ ଅୱନ୍ଦିଯତ୍ତାୱ ଅୱନ୍ଦିଯେସୁ ଗହିତା। ଇମେ ବାୱୀସତି ପୁଗ୍ଗଲେତି ନଗ୍ଗାଦଯୋ ଯଥାୱୁତ୍ତେ।

୩୦୯୮।''ଧମ୍ମୱାଦୀ''ତି ଇଦଂ ''ନାନାସଂୱାସୱୁଡ୍ଢକୋ''ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଯଥାହ ''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱନ୍ଦିଯା। ପଚ୍ଛା ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ପୁରେଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ୱନ୍ଦିଯୋ, ନାନାସଂୱାସକୋ ୱୁଦ୍ଧତରୋ ଧମ୍ମୱାଦୀ ୱନ୍ଦିଯୋ, ସଦେୱକେ ଲୋକେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମାରକେ…ପେ… ତଥାଗତୋ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱନ୍ଦିଯୋ''ତି (ଚୂଳୱ। ୩୧୨)।

୩୦୯୯। ''ଏତେଯେୱ ୱନ୍ଦିଯା, ନ ଅଞ୍ଞେ''ତି ନିଯାମସ୍ସ ଅକତତ୍ତା ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ୱନ୍ଦିଯାନଂ ସବ୍ଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତଜ୍ଜନାଦୀ''ତିଆଦି। ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ନିଯସ୍ସପବ୍ବାଜନୀଯପଅସାରଣୀଯକମ୍ମେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଏତ୍ଥାତି ଏତସ୍ମିଂ ୱନ୍ଦନୀଯାଧିକାରେ। କମ୍ମନ୍ତି ଅପଲୋକନାଦି ଚତୁବ୍ବିଧଂ କମ୍ମଂ।

୩୧୦୦। ସଙ୍ଘେନ ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ କରିଯମାନେ ତଂ ୱାରେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତେନ, ଅସକ୍କୋନ୍ତେହି ଚ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଧିଟ୍ଠାନ''ନ୍ତିଆଦି। ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ପନେକସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଯୋଜନା, ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନମନ୍ତରେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ତଂ ''ଅଧମ୍ମ''ନ୍ତି ଜାନିତ୍ୱାପି ତଂ ୱାରେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତସ୍ସ ଏକସ୍ସ ''ନ ମେତଂ ଖମତୀ''ତି ଚିତ୍ତେନ ଅଧିଟ୍ଠାନମୁଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱା ତିଣ୍ଣମେୱ ଚାତି ତମେୱ ୱାରେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱା ତିଣ୍ଣଂ ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ''ନ ମେତଂ ଖମତୀ''ତି ଦିଟ୍ଠାୱିକମ୍ମଂ ସକସକଦିଟ୍ଠିଯା ପକାସନଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତୋ ଉଦ୍ଧଂ ତୀହି ଉଦ୍ଧଂ ଚତୁନ୍ନଂ କମ୍ମସ୍ସ ପଟିକ୍କୋସନଂ ''ଇଦଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ ମା କରୋଥା''ତି ପଟିକ୍ଖିପନଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୦୧। ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହଲକ୍ଖଣଂ ଅଗ୍ଗହିତଗ୍ଗହଣେନ ପଞ୍ଚୱିଧନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ''ତିଆଦି। ଯୋଜନା ପନେତ୍ଥ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା – ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ଚ ହୋତି, ଜୀୱତି ଚ, ଗହିତେ ଚ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ସମ୍ଭତ୍ତୋ ଚ ହୋତି, ଜୀୱତି ଚ, ଗହିତେ ଚ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ଆଲପିତୋ ଚ ହୋତି, ଜୀୱତି ଚ, ଗହିତେ ଚ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତୀତି ଏୱଂ ସନ୍ଦିଟ୍ଠସମ୍ଭତ୍ତଆଲପିତାନଂ ତିଣ୍ଣମେକେକସ୍ସ ତୀଣି ତୀଣି ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହଲକ୍ଖଣାନି କତ୍ୱା ନୱୱିଧଂ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ୱଚନତ୍ଥୋ, ପନେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୱ।

୩୧୦୨। ସୀଲୱିପତ୍ତି, ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତି ଚ ଆଚାରାଜୀୱସମ୍ଭୱା ହ୍ୱେ ୱିପତ୍ତିଯୋ ଚାତି ଯୋଜନା, ଆଚାରୱିପତ୍ତି, ଆଜୀୱୱିପତ୍ତି ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୧୦୩।ତସ୍ମାତି ତେସୁ ଚତୂସୁ ୱିପତ୍ତୀସୁ। ଅପ୍ପଟିକମ୍ମା ପାରାଜିକା ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନୀ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିକା ଦୁୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ସୀଲୱିପତ୍ତୀତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

୩୧୦୪। ଯା ଚ ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକା ଦିଟ୍ଠି, ଯା ଦସୱତ୍ଥୁକା ଦିଟ୍ଠି, ଅଯଂ ଦୁୱିଧା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତୀତି ଦୀପିତାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକଦିଟ୍ଠି ନାମ ଉଚ୍ଛେଦନ୍ତସସ୍ସତନ୍ତଗାହୱସେନ ପୱତ୍ତା ଦିଟ୍ଠି। ''ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନ''ନ୍ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତା ଦସୱତ୍ଥୁକା ଦିଟ୍ଠି।

୩୧୦୫। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦିକା ଦେସନାଗାମିନିକା ଯା ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିଯୋ, ଆଚାରକୁସଲେନ ଭଗୱତା ସା ଆଚାରୱିପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପାଚିତ୍ତିଯପାଟିଦେସନୀଯଦୁକ୍କଟଦୁବ୍ଭାସିତାନଂ ଗହଣଂ। ଯାତି ପଞ୍ଚାପତ୍ତିଯୋ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ବହୁତ୍ତଂ। ସାତି ଆଚାରୱିପତ୍ତି ସାମଞ୍ଞମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ଏକତ୍ତଂ।

୩୧୦୬।କୁହନାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଲପନା ନେମିତ୍ତିକତା ନିପ୍ପେସିକତା ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତା ଗହିତା, କୁହନାଦୀନଂ ୱିତ୍ଥାରୋ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୬) ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଆଜୀୱୋ ପଚ୍ଚଯୋ ହେତୁ ଯସ୍ସା ଆପତ୍ତିଯାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଛବ୍ବିଧାତି ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକସଞ୍ଚରିତ୍ତଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯପାଚିତ୍ତିଯପାଟିଦେସନୀଯଦୁକ୍କଟାପତ୍ତୀନଂ ୱସେନ ଛବ୍ବିଧା। ପକାସିତା –

''ଆଜୀୱହେତୁ ଆଜୀୱକାରଣା ପାପିଚ୍ଛୋ ଇଚ୍ଛାପକତୋ ଅସନ୍ତଂ ଅଭୂତଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ ଉଲ୍ଲପତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ… ପେ… ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ସମାପଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ…ପେ… 'ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହା'ତି ଭଣତି, ପଟିଜାନନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ…ପେ… ଭିକ୍ଖୁ ପଣୀତଭୋଜନାନି ଅଗିଲାନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ…ପେ… ଭିକ୍ଖୁନୀ ପଣୀତଭୋଜନାନି ଅଗିଲାନା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଟିଦେସନୀଯସ୍ସ। ଆଜୀୱହେତୁ ଆଜୀୱକାରଣା ସୂପଂ ୱା ଓଦନଂ ୱା ଅଗିଲାନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପରି। ୨୮୭) –

ଦେସିତା। ଇମିନା ଆଜୀୱୱିପତ୍ତି ଦୀପିତା।

୩୧୦୭।''ଉକ୍ଖିତ୍ତୋ''ତିଆଦି ଯଥାକ୍କମେନ ତେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ନାନାସଂୱାସକାନଂ ସରୂପଦସ୍ସନଂ। ତତ୍ଥ ତଯୋ ଉକ୍ଖିତ୍ତକା ୱୁତ୍ତାଯେୱ।

୩୧୦୮-୯। ''ଯୋ ସଙ୍ଘେନ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମକତାନଂ ଅଧମ୍ମୱାଦୀନଂ ପକ୍ଖେ ନିସିନ୍ନୋ 'ତୁମ୍ହେ କିଂ ଭଣଥା'ତି ତେସଞ୍ଚ ଇତରେସଞ୍ଚ ଲଦ୍ଧିଂ ସୁତ୍ୱା 'ଇମେ ଅଧମ୍ମୱାଦିନୋ, ଇତରେ ଧମ୍ମୱାଦିନୋ'ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଅଯଂ ତେସଂ ମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନୋୱ ତେସଂ ନାନାସଂୱାସକୋ ହୋତି, କମ୍ମଂ କୋପେତି। ଇତରେସମ୍ପି ହତ୍ଥପାସଂ ଅନାଗତତ୍ତା କୋପେତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୪୫୫) ଆଗତ ଅଟ୍ଠକଥାୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଧମ୍ମୱାଦିପକ୍ଖସ୍ମି''ନ୍ତିଆଦି।

ଅଧମ୍ମୱାଦିପକ୍ଖସ୍ମିନ୍ତି ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମେନ ନିସ୍ସାରିତାନଂ ଅଧମ୍ମୱାଦୀନଂ ପକ୍ଖସ୍ମିଂ। ନିସିନ୍ନୋୱାତି ହତ୍ଥପାସଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ଗଣପୂରକୋ ହୁତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋୱ। ୱିଚିନ୍ତଯନ୍ତି ''ଇମେ ନୁ ଖୋ ଧମ୍ମୱାଦିନୋ, ଉଦାହୁ ଏତେ''ତି ୱିୱିଧେନାକାରେନ ଚିନ୍ତଯନ୍ତୋ। ''ଏତେ ପନ ଧମ୍ମୱାଦୀ''ତି ମାନସଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନେ ପନ ମାନସେ। ଅଧମ୍ମୱାଦିପକ୍ଖସ୍ମିଂ ନିସିନ୍ନୋୱ ଏୱଂ ମାନସଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତୋ ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ। ଲଦ୍ଧିଯାତି ଏୱଂ ଉପ୍ପାଦିତମାନସସଙ୍ଖାତାଯ ଲଦ୍ଧିଯା। ତେସଂ ଅଧମ୍ମୱାଦୀନଂ ନାନାସଂୱାସକୋ ନାମ ହୋତୀତି ପକାସିତୋ।

ତତ୍ରଟ୍ଠୋ ପନ ସୋତି ତସ୍ମିଂ ଅଧମ୍ମୱାଦିପକ୍ଖସ୍ମିଂ ନିସିନ୍ନୋୱ ସୋ। ସଦ-ଧାତୁଯା ଗତିନିୱାରଣତ୍ଥତ୍ତା ତତ୍ର ନିସିନ୍ନୋ ''ତତ୍ରଟ୍ଠୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଦ୍ୱିନ୍ନନ୍ତି ଧମ୍ମୱାଦିଅଧମ୍ମୱାଦିପକ୍ଖାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘାନଂ। କମ୍ମନ୍ତି ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିସଙ୍ଘେନ କରଣୀଯକମ୍ମଂ। କୋପେତୀତି ଅଧମ୍ମୱାଦୀନଂ ଅସଂୱାସଭାୱଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତେସଂ ଗଣପୂରଣତ୍ତା, ଇତରେସଂ ଏକସୀମାଯଂ ଠତ୍ୱା ହତ୍ଥପାସଂ ଅନୁପଗତତ୍ତା, ଛନ୍ଦସ୍ସ ଚ ଅଦିନ୍ନତ୍ତା କମ୍ମଂ କୋପେତି। ଯୋ ପନ ଅଧମ୍ମୱାଦୀନଂ ପକ୍ଖେ ନିସିନ୍ନୋ ''ଅଧମ୍ମୱାଦିନୋ ଇମେ, ଇତରେ ଧମ୍ମୱାଦିନୋ''ତି ତେସଂ ମଜ୍ଝେ ପୱିସତି, ଯତ୍ଥ ୱା ତତ୍ଥ ୱା ପକ୍ଖେ ନିସିନ୍ନୋ ''ଇମେ ଧମ୍ମୱାଦିନୋ''ତି ଗଣ୍ହାତି, ଅଯଂ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ସମାନସଂୱାସକଂ କରୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩୧୧୦।ବହିସୀମାଗତୋ ପକତତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଚେ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋ ହୋତି, ସୋ ସୀମାଯ ନାନାସଂୱାସକୋ ମତୋତି ଯୋଜନା। ତଂ ଗଣପୂରଣଂ

କତ୍ୱା କତକମ୍ମଁ କୁପ୍ପତି। ଏୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତନିଯାମେନ ତଯୋ ନାନାସଂୱାସକା ମହେସିନା ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୩୧୧୧।ଚୁତୋତି ପାରାଜିକାପନ୍ନୋ ସାସନତୋ ଚୁତତ୍ତା ''ଚୁତୋ''ତି ଗହିତୋ। ''ଭିକ୍ଖୁନୀ ଏକାଦସ ଅଭବ୍ବା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଇମେତି ଭେଦମନପେକ୍ଖିତ୍ୱା ସାମଞ୍ଞେନ ସତ୍ତରସ ଜନା। ଅସଂୱାସାତି ନ ସଂୱସିତବ୍ବା, ନତ୍ଥି ୱା ଏତେହି ପକତତ୍ତାନଂ ଏକକମ୍ମାଦିକୋ ସଂୱାସୋତି ଅସଂୱାସା ନାମ ସିୟୁଂ।

୩୧୧୨।ଅସଂୱାସସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସାତି ଯଥାୱୁତ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତରସୱିଧସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସ ଅସଂୱାସସ୍ସ। ତଥା କମ୍ମାରହସ୍ସ ଚାତି ''ଯସ୍ସ ସଙ୍ଘୋ କମ୍ମଂ କରୋତି, ସୋ ନେୱ କମ୍ମପତ୍ତୋ, ନାପି ଛନ୍ଦାରହୋ, ଅପିଚ କମ୍ମାରହୋ''ତି (ପରି। ୪୮୮) ଏୱଂ ପରିୱାରେ ୱୁତ୍ତକମ୍ମାରହସ୍ସ ଚ। ଉମ୍ମତ୍ତକାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଖିତ୍ତଚିତ୍ତାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ସଙ୍ଘେ ତଜ୍ଜନୀଯାଦୀନି କରୋନ୍ତେ। ପଟିକ୍କୋସୋତି ପଟିକ୍କୋସନା। ନ ରୂହତୀତି ପଟିକ୍କୋସଟ୍ଠାନେ ନ ତିଟ୍ଠତି, କମ୍ମଂ ନ କୋପେତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୧୧୩।ସସଂୱାସେକ...ପେ... ଭିକ୍ଖୁନୋତି ୱୁତ୍ତନଯେନ କମ୍ମେନ ୱା ଲଦ୍ଧିଯା ୱା ଅସଂୱାସିକଭାୱଂ ଅନୁପଗତତ୍ତା ସମାନସଂୱାସକସ୍ସ ସୀମାଯ ଅସଂୱାସିକଭାୱଂ ଅନୁପଗନ୍ତ୍ୱା ଏକସୀମାଯ ଠିତସ୍ସ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଂ ଅନଜ୍ଝାପନ୍ନତ୍ତା ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ଅନନ୍ତରସ୍ସପି ହତ୍ଥପାସେ ୱଚନେନ ୱଚୀଭେଦକରଣେନ ପଟିକ୍କୋସୋ ପଟିକ୍କୋସୋ ରୁହତି ପଟିକ୍କୋସନଟ୍ଠାନେଯେୱ ତିଟ୍ଠତି, କମ୍ମଂ କୋପେତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୧୧୪।ଛହି ଆକାରେହୀତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୪୩୮; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନୱଣ୍ଣନା) ଲଜ୍ଜିତାଯ, ଅଞ୍ଞାଣତାଯ, କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତାଯ, ସତିସମ୍ମୋସାଯ, ଅକପ୍ପିଯେକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ, କପ୍ପିଯେଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯାତି ଇମେହି ଛହି ଆକାରେହି। ପଞ୍ଚ ସମଣକପ୍ପା ଚ ୱୁତ୍ତା, ପଞ୍ଚ ୱିସୁଦ୍ଧିଯୋ ଚ ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ଅଗ୍ଗିପରିଜିତଂ ସତ୍ଥପରିଜିତଂ ନଖପରିଜିତଂ ଅବୀଜଂ ନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜଞ୍ଞେୱ ପଞ୍ଚମ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୫୦) ଖୁଦ୍ଦକୱତ୍ଥୁକେ ଅନୁଞ୍ଞାତା ପଞ୍ଚ ସମଣକପ୍ପା ନାମ। ପଞ୍ଚ ୱିସୁଦ୍ଧିଯୋତି ପରିୱାରେ ଏକୁତ୍ତରେ ''ପଞ୍ଚ ୱିସୁଦ୍ଧିଯୋ''ତି ଇମସ୍ସ ନିଦ୍ଦେସେ ''ନିଦାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ପଠମା ୱିସୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦିନା (ପରି। ୩୨୫) ନଯେନ ଦସ୍ସିତା ପଞ୍ଚ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସସଙ୍ଖାତା ପଞ୍ଚ ୱିସୁଦ୍ଧିଯୋ ଚ ''ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥୋ ଅଧିଟ୍ଠାନୁପୋସଥୋ ପୱାରଣା ସାମଗ୍ଗିଉପୋସଥୋଯେୱ ପଞ୍ଚମୋ''ତି (ପରି। ୩୨୫) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତା ପଞ୍ଚ ୱିସୁଦ୍ଧିଯୋ ଚାତି ଦ୍ୱେପଞ୍ଚୱିସୁଦ୍ଧିଯୋ ''ଦ୍ୱିପଞ୍ଚୱିଞ୍ଞାଣାନୀ''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ସାମଞ୍ଞୱଚନେନ ସଙ୍ଗହିତା।

୩୧୧୫-୭। ନିସ୍ସେସେନ ଦୀଯତି ପଞ୍ଞପୀଯତି ଏତ୍ଥ ସିକ୍ଖାପଦନ୍ତି ନିଦାନଂ, ତେସଂ ତେସଂ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଠାନଭୂତଂ ୱେସାଲୀଆଦି। ପୁଂ ୱୁଚ୍ଚତି ନିରଯୋ, ତଂ ଗଲତି ମଦ୍ଦତି ନେରଯିକଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱତୀତି ପୁଗ୍ଗଲୋ, ସତ୍ତୋ। ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲା ତଂସଦିସତ୍ତା, ଭୂତପୁବ୍ବଗତିଯା ୱା ''ପୁଗ୍ଗଲା''ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଇଧ ପନେତେ ସିକ୍ଖାପଦୱୀତିକ୍କମସ୍ସ ଆଦିକମ୍ମିକା ଅଧିପ୍ପେତା। ଇଦାନି ପୁଗ୍ଗଲନିଦ୍ଦେସଂ ୱକ୍ଖତି। ୱସତି ଏତ୍ଥ ଭଗୱତୋ ଆଣାସଙ୍ଖାତା ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତି ତଂ ପଟିଚ୍ଚ ପୱତ୍ତତୀତି ୱତ୍ଥୁ, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିହେତୁଭୂତୋ ଅଜ୍ଝାଚାରୋ।

ୱିଧାନଂ ୱିଭଜନଂ ୱିଧି, ପଭେଦୋ। ପଞ୍ଞାପୀଯତି ଭଗୱତୋ ଆଣା ପକାରେନ ଞାପୀଯତି ଏତାଯାତି ପଞ୍ଞତ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ୱିଧି ପଭେଦୋ ''ପଞ୍ଞତ୍ତିୱିଧି''ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ''ୱିଧିଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିଯା''ତି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ଅସମତ୍ଥନିଦ୍ଦେସୋ। ସା ପନ ପଞ୍ଞତ୍ତିୱିଧି ପଞ୍ଞତ୍ତିଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତି ଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତି ସବ୍ବତ୍ଥପଞ୍ଞତ୍ତି ପଦେସପଞ୍ଞତ୍ତି ସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତି ଅସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତି ଏକତୋପଞ୍ଞତ୍ତି ଉଭତୋପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ନୱୱିଧା ହୋତି।

''ୱିପତ୍ତି ଆପତ୍ତି ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ୱିପଜ୍ଜନ୍ତି ଏତାଯ ସୀଲାଦଯୋତି ୱିପତ୍ତି। ସା ପନ ସୀଲଆଚାରଦିଟ୍ଠିଆଜୀୱାନଂ ୱସେନ ଚତୁବ୍ବିଧା। ସା ପନ ଉଦ୍ଦେସୱସେନ ହେଟ୍ଠା ଦସ୍ସିତାୱ। ଆପଜ୍ଜନ୍ତି ଏତାଯ ଅକୁସଲାବ୍ୟାକତଭୂତାଯ ଭଗୱତୋ ଆଣାୱୀତିକ୍କମନ୍ତି ଆପତ୍ତି। ସା ପୁବ୍ବପଯୋଗାଦିୱସେନ ଅନେକପ୍ପଭେଦା ଆପତ୍ତି। ଅନାପତ୍ତି ଅଜାନନାଦିୱସେନ ଆଣାଯ ଅନତିକ୍କମନଂ। ସମୁଟ୍ଠାତି ଏତେହି ଆପତ୍ତୀତି ସମୁଟ୍ଠାନାନି, କାଯାଦିୱସେନ ଛବ୍ବିଧାନି ଆପତ୍ତିକାରଣାନି। ସମୁଟ୍ଠାନାନଂ ନଯୋ ସମୁଟ୍ଠାନନଯୋ, ତଂ।

ୱଜ୍ଜଞ୍ଚ କମ୍ମଞ୍ଚ କିରିଯା ଚ ସଞ୍ଞା ଚ ଚିତ୍ତଞ୍ଚ ଆଣତ୍ତି ଚ ୱଜ୍ଜକମ୍ମକ୍ରିଯାସଞ୍ଞାଚିତ୍ତାଣତ୍ତିଯୋ, ତାସଂ ୱିଧି ତଥା ୱୁଚ୍ଚତି, ତଂ। ୱଜ୍ଜୱିଧିନ୍ତି ''ଯସ୍ସା ସଚିତ୍ତକପକ୍ଖେ ଚିତ୍ତଂ ଅକୁସଲମେୱ ହୋତି, ଅଯଂ ଲୋକୱଜ୍ଜା, ସେସା ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜା''ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପାରାଜିକୱଣ୍ଣନା) ୱୁତ୍ତଂ ୱଜ୍ଜୱିଧିଂ।

କମ୍ମୱିଧିନ୍ତି ‘‘ସବ୍ବା ଚ କାୟକମ୍ମୱଚୀକମ୍ମତଦୁଭୟୱସେନ ତିୱିଧା ହୋନ୍ତୀ’’ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପାରାଜିକୱଣ୍ଣନା) ଦସ୍ସିତଂ କମ୍ମୱିଧିଂ । କ୍ରିୟାୱିଧିନ୍ତି ‘‘ଅତ୍ଥାପତ୍ତି କିରିୟତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅତ୍ଥି ଅକିରିୟତୋ, ଅତ୍ଥି କିରିୟାକିରିୟତୋ, ଅତ୍ଥି ସିୟା କିରିୟତୋ ସିୟା ଅକିରିୟତୋ’’ତିଆଦିନା (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପାରାଜିକୱଣ୍ଣନା) ନୟେନ ଦସ୍ସିତଂ କିରିୟାୱିଧିଂ। ସଞ୍ଞାୱିଧିନ୍ତି ‘‘ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖା’’ତିଆଦିନା (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପାରାଜିକୱଣ୍ଣନା) ନୟେନ ଦସ୍ସିତଂ ସଞ୍ଞାୱିଧିଂ।

ଚିତ୍ତୱିଧିନ୍ତି ‘‘ସବ୍ବାପି ଚିତ୍ତୱସେନ ଦୁୱିଧା ହୋନ୍ତି ସଚିତ୍ତକା, ଅଚିତ୍ତକା ଚା’’ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପାରାଜିକୱଣ୍ଣନା) ୱୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତୱିଧିଂ। ଆଣତ୍ତିୱିଧିନ୍ତି ‘‘ସାଣତ୍ତିକଂ ଅନାଣତ୍ତିକ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ଆଣତ୍ତିୱିଧିଂ। ଅଙ୍ଗୱିଧାନନ୍ତି ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଆପତ୍ତୀନଂ ୱୁତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗୱିଧାନଞ୍ଚ। ୱେଦନାତ୍ତିକଂ, କୁସଲତ୍ତିକଞ୍ଚାତି ଯୋଜନା। ତଂ ପନ ‘‘ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିଚିତ୍ତଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନଂ, ଦ୍ୱିୱେଦନଂ, ତିୱେଦନ’’ନ୍ତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଦସ୍ସିତମେୱ।

ସତ୍ତରସୱିଧଂଏତଂ ଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତନିଦାନାଦିସତ୍ତରସପ୍ପଭେଦଂ ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦାନଂ ସାଧାରଣଲକ୍ଖଣଂ। ଦସ୍ସେତ୍ୱାତି ପକାସେତ୍ୱା। ବୁଧୋ ୱିନୟକୁସଲୋ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଯଥାରହଂ ଯୋଜେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୧୧୮। ଇମେସୁ ସତ୍ତରସସୁ ଲକ୍ଖଣେସୁ ନିଦାନପୁଗ୍ଗଲେ ତାୱ ନିଦ୍ଦିସିତୁମାହ ‘‘ନିଦାନ’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥାତି ତେସୁ ସତ୍ତରସସୁ ସାଧାରଣଲକ୍ଖଣେସୁ, ନିଦ୍ଧାରଣେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଂ। ନିଦାନନ୍ତି ନିଦ୍ଧାରିତଦ୍ଦବଦସ୍ସନଂ। ‘‘ପୁର’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ୱେସାଲୀ’’ତିଆଦିପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସକ୍କଭଗ୍ଗାତି ଏତେହି ଜନପଦୱାଚୀହି ସଦ୍ଦେହି ଠାନନିସ୍ସିତା ନାଗରାୱ ଗହେତବ୍ବା। ତାନି ଚ ‘‘ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ, ଭଗ୍ଗେସୁ ୱିହରତି ସୁସୁମାରଗିରେ’’ତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସିକ୍ଖାପଦନିଦାନେ ନିଦସ୍ସିତାନେୱ।

୩୧୧୯।‘‘ଦସ ୱେସାଲିୟା’’ତିଆଦୀନଂ ଅତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଉତ୍ତରେ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି। ଗିରିବ୍ବଜେତି ରାଜଗହନଗରେ। ତଞ୍ହି ସମନ୍ତା ଠିତେହି ଇସିଗିଲିଆଦୀହି ପଞ୍ଚହି ପବ୍ବତେହି ୱଜସଦିସନ୍ତି ‘‘ଗିରିବ୍ବଜ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୩୧୨୧। ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାତିମୋକ୍ଖସ୍ମିଂ ସୁଦିନ୍ନଧନିୟାଦୟୋ ତେୱୀସତିୱିଧା ଆଦିକମ୍ମିକପୁଗ୍ଗଲା ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୩୧୨୨। ଉଭୟପାତିମୋକ୍ଖେ ଆଗତା ତେ ସବ୍ବେ ଆଦିକମ୍ମିକପୁଗ୍ଗଲା ପରିପିଣ୍ଡିତା ତିଂସ ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ୱତ୍ଥୁଆଦୀନଂ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଉତ୍ତରେ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଇଧ ନ ୱୁତ୍ତୋ। ନନୁ ଚ ନିଦାନପୁଗ୍ଗଲୱିନିଚ୍ଛୟମ୍ପି ତତ୍ଥ ୱକ୍ଖତୀତି ସୋ ଇଧ କସ୍ମା ୱୁତ୍ତୋତି? ନାୟଂ ଦୋସୋ, ଇମସ୍ସ ପକରଣତ୍ତା ଇଧାପି ୱତ୍ତବ୍ବୋତି। ଯଦି ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁଆଦିୱିନିଚ୍ଛୟୋପି ଇଧ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ସିୟା, ସୋ କସ୍ମା ନ ୱୁତ୍ତୋତି? ଏକଯୋଗନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ଇମସ୍ସ ୱଚନେନ ସୋପି ୱୁତ୍ତୋୟେୱ ହୋତୀତି ଏକଦେସଦସ୍ସନୱସେନ ସଂଖିତ୍ତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୩୧୨୩। ଯୋ ଏନଂ ତରୁଂ ଜାନାତି, ସୋ ପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଅସେସତୋ ଜାନାତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ‘‘ଏନଂ ତରୁ’’ନ୍ତି ଇମିନା ନିଦାନାଦିସତ୍ତରସପ୍ପକାରଂ ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦସାଧାରଣଲକ୍ଖଣସମୁଦାୟଂ ରୂପକେନ ଦସ୍ସେତି। କିଂ ୱିସିଟ୍ଠଂ ତରୁନ୍ତି ଆହ ‘‘ତିମୂଲ’’ନ୍ତିଆଦି।

ତତ୍ଥ ତିମୂଲନ୍ତି ନିଦାନପୁଗ୍ଗଲୱତ୍ଥୁସଙ୍ଖାତାନି ତୀଣି ମୂଲାନି ଏତସ୍ସାତି ତିମୂଲଂ। ନୱପତ୍ତନ୍ତି ନୱୱିଧପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତାନି ପତ୍ତାନି ଏତସ୍ସାତି ନୱପତ୍ତଂ। ଦ୍ୱୟଙ୍କୁରନ୍ତି ଲୋକୱଜ୍ଜପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜସଙ୍ଖାତା ଦ୍ୱେ ଅଙ୍କୁରା ଏତସ୍ସାତି ଦ୍ୱୟଙ୍କୁରଂ। ‘‘ଦ୍ୱିଅଙ୍କୁର’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଇ-କାରସ୍ସ ଅୟାଦେସଂ କତ୍ୱା ‘‘ଦ୍ୱୟଙ୍କୁର’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସତ୍ତଫଲନ୍ତି ଆଣତ୍ତିଆପତ୍ତିଅନାପତ୍ତିୱିପତ୍ତିସଞ୍ଞାୱେଦନାକୁସଲତ୍ତିକସଙ୍ଖାତାନି ସତ୍ତ ଫଲାନି ଏତସ୍ସାତି ସତ୍ତଫଲଂ। ଛପୁପ୍ଫନ୍ତି ଛସମୁଟ୍ଠାନସଙ୍ଖାତାନି ପୁପ୍ଫାନି ଏତସ୍ସାତି ଛପୁପ୍ଫଂ। ଦ୍ୱିପ୍ପଭୱନ୍ତି ଚିତ୍ତକମ୍ମସଙ୍ଖାତା ଦ୍ୱେ ପଭୱା ଏତସ୍ସାତି ଦ୍ୱିପ୍ପଭୱଂ। ଦ୍ୱିସାଖନ୍ତି କିରିୟଅଙ୍ଗସଙ୍ଖାତା ଦ୍ୱେ ସାଖା ଏତସ୍ସାତି ଦ୍ୱିସାଖଂ। ଏନଂ ତରୁଂ ଯୋ ଜାନାତୀତି ଯୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱୁତ୍ତସରୂପସାଧାରଣସତ୍ତରସଲକ୍ଖଣରାସିୱିନିଚ୍ଛୟସଙ୍ଖାତତରୁଂ ଜାନାତି। ସୋତି ସୋ ଭିକ୍ଖୁ। ପଞ୍ଞତ୍ତିନ୍ତି ୱିନୟପିଟକଂ। ଅସେସତୋତି ସବ୍ବସୋ।

୩୧୨୪।ଇତି ଏୱଂ ମଧୁରପଦତ୍ଥଂ ଅନାକୁଲଂ ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ଇମଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଯୋ ପଠତି ୱାଚୁଗ୍ଗତଂ କରୋନ୍ତୋ ପରିୟାପୁଣାତି, ଗରୁସନ୍ତିକେ ସାଧୁକଂ ସୁଣାତି, ପରିପୁଚ୍ଛତେ ଚ ଅତ୍ଥଂ ପରିପୁଚ୍ଛତି ଚ, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିନୟ ୱିନିଚ୍ଛୟେ ଉପାଲିସମୋ ଭୱତି ୱିନୟଧରାନଂ ଏତଦଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ନିକ୍ଖିତ୍ତେନ ଉପାଲିମହାଥେରେନ ସଦିସୋ ଭୱତୀତି ଯୋଜନା।

ଇତି ୱିନୟତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିୟା ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟୱଣ୍ଣନାୟ

ପକିଣ୍ଣକଵିନିଚ୍ଛଯକଥାଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

କମ୍ମଟ୍ଠାନଵିଭାଵନାଵିଧାନକଥାଵଣ୍ଣନା

୩୧୨୫। ‘‘ଆଦିମ୍ହି ସୀଲଂ ଦସ୍ସେୟ୍ୟ।

ମଜ୍ଝେ ମଗ୍ଗଂ ଵିଭାଵୟେ;

ପରିୟୋସାନେ ଚ ନିବ୍ବାନଂ;

ଏସା କଥିକସଣ୍ଠିତୀ’’ତି। (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୯୦; ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୨୯୧; ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩।୬୪) –

ଵୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମକଥିକଲକ୍ଖଣଂ ସମନୁସ୍ସରନ୍ତୋୟମାଚରିୟୋ ପାତିମୋକ୍ଖସଂଵରସୀଲପରିଦୀପକଂ ଵିନିଚ୍ଛୟଂ ନାତିସଙ୍ଖେପଵିତ୍ଥାରମୁଖେନ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ତଂମୂଲକାନଂ ଇତରେସଞ୍ଚ ତିଣ୍ଣଂ ସୀଲାନଂ ତଂଦସ୍ସନେନେଵ ଦସ୍ସିତଭାଵଞ୍ଚ ସୀଲଵିସୁଦ୍ଧିମୂଲିକା ଚିତ୍ତଵିସୁଦ୍ଧିଆଦୟୋ ପଞ୍ଚଵିସୁଦ୍ଧିୟୋ ଚ ତଂମୂଲିକଞ୍ଚ ଅରିୟମଗ୍ଗସଙ୍ଖାତଂ ଞାଣଦସ୍ସନଵିସୁଦ୍ଧିଂ ତଦଧିଗମନୀୟଂ ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ୟଥାରଦ୍ଧଂ ଵିନୟକଥଂ ପରିୟୋସାପେତୁକାମୋ ଆହ ‘‘ପାମୋକ୍ଖେ’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ପାମୋକ୍ଖେତି ସମାଧିଆଦୀନଂ ଅନଵଜ୍ଜଧମ୍ମାନଂ ପତିଟ୍ଠାଭାଵେନ ଉତ୍ତମେ। ମୋକ୍ଖପ୍ପଵେସନେତି ଅମତମହାନିବ୍ବାନନଗରସ୍ସ ପଵେସନନିମିତ୍ତେ। ମୁଖେ ଅସହାୟଦ୍ଵାରଭୂତେ। ୟଥାହ –

‘‘ସଗ୍ଗାରୋହଣସୋପାନଂ, ଅଞ୍ଞଂ ସୀଲସମଂ କୁତୋ;

ଦ୍ଵାରଂ ଵା ପନ ନିବ୍ବାନ-ନଗରସ୍ସ ପଵେସନେ’’ତି। (ଵିସୁଦ୍ଧି। ୧।୯; ବୁ। ଵଂ। ଅଟ୍ଠ। ୩।ଦୀପଙ୍କରବୁଦ୍ଧଵଂସଵଣ୍ଣନା);

ସବ୍ବଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟେତି ଜାତିଦୁକ୍ଖାଦିସବ୍ବଦୁକ୍ଖାନଂ ଖୟସ୍ସ ଅରିୟମଗ୍ଗସ୍ସ ଅଧିଗମୂପାୟତ୍ତା ଫଲୂପଚାରେନ ସବ୍ବଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟସଙ୍ଖାତେ। ‘‘ପାମୋକ୍ଖେ’’ତି ଚ ‘‘ମୋକ୍ଖପ୍ପଵେସନେ ମୁଖେ’’ତି ଚ ‘‘ସବ୍ବଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟେ’’ତି ଚ ‘‘ପାତିମୋକ୍ଖସ୍ମି’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଵିସେସନଂ। ଵୁତ୍ତେତି ପାରାଜିକତୋ ପଟ୍ଠାୟ ନାନପ୍ପକାରତୋ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ସତି। ଇତରତ୍ତୟଂ ଵୁତ୍ତମେଵାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇନ୍ଦ୍ରିୟସଂଵରସୀଲଆଜୀଵପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲପଚ୍ଚୟସନ୍ନିସ୍ସିତସୀଲସଙ୍ଖାତଂ ଇତରଂ ସୀଲତ୍ତୟଂ ଵୁତ୍ତମେଵ ହୋତି ‘‘ରାଜା ଆଗତୋ’’ତି ଵୁତ୍ତେ ପରିସାୟ ଆଗମନଂ ଵିୟ, ତସ୍ମା ତଂ ନ ଵକ୍ଖାମାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୩୧୨୬।ଇଦଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ସୀଲନ୍ତି ପାତିମୋକ୍ଖସଂଵରସୀଲାଦିଂ ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଂ। ଛଦ୍ଧାତି ଲକ୍ଖଣାଦିତୋ, ଵୋଦାନତୋ, ହାନଭାଗିୟଟ୍ଠିତିଭାଗିୟଵିସେସଭାଗିୟନିବ୍ବେଧଭାଗିୟାଦିପ୍ପକାରତୋ ଚ ଜାନିତ୍ଵା। ତତ୍ଥାତି ଚତୁବ୍ବିଧସୀଲେ। ପତିଟ୍ଠିତୋତି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦାଦିଅଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଭାଵମାପାଦନେନ ପତିଟ୍ଠିତୋ। ସମାଧିନ୍ତି ଉପଚାରପ୍ପନାଭେଦଲୋକିୟସମାଧିଂ। ଭାଵେତ୍ଵାତି ସମଚତ୍ତାଲୀସାୟ କମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଅନୁୟୋଗଵସେନ ଵଡ୍ଢେତ୍ଵା। ପଞ୍ଞାୟାତି ତିଲକ୍ଖଣାକାରାଦିପରିଚ୍ଛେଦିକାୟ ଲୋକୁତ୍ତରାୟ ପଞ୍ଞାୟ ହେତୁଭୂତାୟ, କରଣଭୂତାୟ ଚ। ପରିମୁଚ୍ଚତୀତି ସବ୍ବକିଲେସବନ୍ଧନଂ ଛେତ୍ଵା ସଂସାରଚାରକା ସମନ୍ତତୋ ମୁଚ୍ଚତି, ଅନୁପାଦିସେସାୟ ନିବ୍ବାନଧାତୁୟା ପରିନିବ୍ବାୟତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୩୧୨୭। ଏଵଂ ସମାସତୋ ଵୁତ୍ତମେଵତ୍ଥଂ ନିଦ୍ଦିସନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ଦସାନୁସ୍ସତିୟୋ’’ତିଆଦି। ଦସ ଅନୁସ୍ସତିୟୋ ଚ ଦସ କସିଣା ଚ ଦସ ଅସୁଭା ଚ ଚତସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ଚ ତଥା ଚତ୍ତାରୋ ଆରୁପ୍ପା ଚ ଵୁତ୍ତା। ଅପରଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଦ୍ଵୟଞ୍ଚ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ତତ୍ଥ ଦସାନୁସ୍ସତିୟୋ ନାମ ‘‘ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି, ଧମ୍ମାନୁସ୍ସତି, ସଙ୍ଘାନୁସ୍ସତି, ସୀଲାନୁସ୍ସତି, ଚାଗାନୁସ୍ସତି, ଦେଵତାନୁସ୍ସତି, କାୟଗତାସତି, ମରଣାନୁସ୍ସତି, ଆନାପାନସତି, ଉପସମାନୁସ୍ସତୀ’’ତି (ଵିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୭) ଏଵଂ ଵୁତ୍ତା ଦସ ଅନୁସ୍ସତିୟୋ।

ଦସ କସିଣା ନାମ ‘‘ପଥଵୀକସିଣଂ, ଆପୋକସିଣଂ, ତେଜୋକସିଣଂ, ଵାୟୋକସିଣଂ, ନୀଲକସିଣଂ, ପୀତକସିଣଂ, ଲୋହିତକସିଣଂ, ଓଦାତକସିଣଂ, ଆଲୋକକସିଣଂ, ପରିଚ୍ଛିନ୍ନାକାସକସିଣ’’ନ୍ତି (ଵିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୭) ଵୁତ୍ତା ଇମେ ଦସ କସିଣା।

ଦସ ଅସୁଭା ନାମ ‘‘ଉଦ୍ଧୁମାତକଂ, ଵିନୀଲକଂ, ଵିପୁବ୍ବକଂ, ଵିଚ୍ଛିଦ୍ଦକଂ, ଵିକ୍ଖାୟିତକଂ, ଵିକ୍ଖିତ୍ତକଂ, ହତଵିକ୍ଖିତ୍ତକଂ, ଲୋହିତକଂ, ପୁଳଵକଂ, ଅଟ୍ଠିକ’’ନ୍ତି

(ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୭) ୱୁତ୍ତା ଇମେ ଦସ ଅସୁଭା।

ଚତସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯୋ ନାମ ‘‘ମେତ୍ତା, କରୁଣା, ମୁଦିତା, ଉପେକ୍ଖା’’ତି (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୭) ୱୁତ୍ତା ଇମେ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯୋ।

ଚତ୍ତାରୋ ଆରୁପ୍ପା ନାମ ‘‘ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନ’’ନ୍ତି (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୭) ୱୁତ୍ତା ଇମେ ଆରୁପ୍ପା। ଅପରଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଦ୍ୱଯଂ ନାମ ‘‘ଆହାରେପଟିକ୍କୂଲସଞ୍ଞା, ଚତୁଧାତୁୱୱତ୍ଥାନ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ଟ୍ଠାନୌଭଯଂ।

୩୧୨୮। ଇଚ୍ଚେୱଂ ଚତ୍ତାଲୀସୱିଧଂ ମନୋଭୁନୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସଙ୍ଖମ୍ପି କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସମୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା। କମ୍ମସ୍ସ ଯୋଗସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଠାନଂ ଆରମ୍ମଣଭାୱେନ ପୱତ୍ତିଟ୍ଠାନନ୍ତି କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ। ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥ ଫଲଂ ତଦାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିତାଯାତି ଠାନଂ, କାରଣଂ, କମ୍ମସ୍ସ ୱିପସ୍ସନାଯ ଠାନଂ କାରଣଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ, କସ୍ସାତି ଆହ ‘‘ମନୋଭୁନୋ’’ତି। ମନୋ ଅଭିଭୱତୀତି ମନୋଭୂ, ତସ୍ସ ମନୋଭୁନୋ, କୁସଲଚିତ୍ତପ୍ପୱତ୍ତିନିୱାରଣେନ ତଥାଲଦ୍ଧନାମସ୍ସ କାମଦେୱସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା କମ୍ମଟ୍ଠାନଗଣନାପରିଚ୍ଛେଦୋ ଦସ୍ସିତୋ।

୩୧୨୯-୩୦। ଇମେସଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନାନଂ ଭାୱନାମଯଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁଂ ମାତିକଂ ତାୱ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ଉପଚାରପ୍ପନାତୋ’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଉପଚାରପ୍ପନାତୋତି ‘‘ଏତ୍ତକାନି କମ୍ମଟ୍ଠାନାନି ଉପଚାରାୱହାନି , ଏତ୍ତକାନି ଅପ୍ପନାୱହାନୀ’’ତି ଏୱଂ ଉପଚାରପ୍ପନାୱସେନ ଚ। ଝାନଭେଦାତି ‘‘ଏତ୍ତକାନି ପଠମଜ୍ଝାନିକାନି, ଏତ୍ତକାନି ତିକଚତୁକ୍କଜ୍ଝାନିକାନି, ଏତ୍ତକାନି ପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନିକାନୀ’’ତିଆଦିନା ଝାନଭେଦା ଚ। ଅତିକ୍କମାତି ଅଙ୍ଗାନଂ, ଆରମ୍ମଣାନଞ୍ଚ ଅତିକ୍କମତୋ। ୱଡ୍ଢନାୱଡ୍ଢନା ଚାପୀତି ଅଙ୍ଗୁଲଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲାଦିୱସେନ ୱଡ୍ଢେତବ୍ବା, ଅୱଡ୍ଢେତବ୍ବା ଚ। ଆରମ୍ମଣଭୂମିତୋତି ନିମିତ୍ତାରମ୍ମଣାଦିଆରମ୍ମଣତୋ ଚେୱ ଲବ୍ଭମାନାଲବ୍ଭମାନଭୂମିତୋ ଚ।

ଗହଣାତି ଦିଟ୍ଠାଦିୱସେନ ଗହେତବ୍ବତୋ। ପଚ୍ଚଯାତି ତଂତଂଠାନାନଂ ପଚ୍ଚଯଭାୱତୋ ଚ। ଭିଯ୍ୟୋତି ପୁନ-ସଦ୍ଦତ୍ଥନୀହାରତ୍ଥୋ। ଚରିଯାନୁକୂଲତୋତି ରାଗଚରିଯାଦୀନଂ ଅନୁକୂଲଭାୱତୋତି ଅଯଂ ୱିସେସୋ ଅଯଂ ଭେଦୋ। ଏତେସୁ ଚତ୍ତାଲୀସାଯ କମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ।

୩୧୩୧। ଏୱଂ ମାତିକଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଯଥାକ୍କମଂ ନିଦ୍ଦିସନ୍ତୋ ପଠମଂ ତାୱ ଉପଚାରାୱହାଦଯୋ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅଟ୍ଠାନୁସ୍ସତିଯୋ’’ତିଆଦି । ତତ୍ଥାତି ତିସ୍ସଂ ମାତିକାଯଂ, ତେସୁ ୱା ଚତ୍ତାଲୀସାଯ କମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ। ଅଟ୍ଠାନୁସ୍ସତିଯୋତି କାଯଗତାସତିଆନାପାନସତିଦ୍ୱଯୱଜ୍ଜିତା ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତିଆଦିକା ଅଟ୍ଠ ଅନୁସ୍ସତିଯୋ ଚ। ସଞ୍ଞା ଆହାରେପଟିକ୍କୂଲସଞ୍ଞା ଚ। ୱୱତ୍ଥାନଞ୍ଚ ଚତୁଧାତୁୱୱତ୍ଥାନଞ୍ଚାତି ଇମେ ଦସ। ଉପଚାରାୱହାତି ବୁଦ୍ଧଗୁଣାଦୀନଂ ପରମତ୍ଥଭାୱତୋ, ଅନେକୱିଧତ୍ତା, ଏକସ୍ସାପି ଗମ୍ଭୀରଭାୱତୋ ଚ ଏତେସୁ ଦସସୁ କମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ ଅପ୍ପନାୱସେନ ସମାଧିସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାତୁମସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଅପ୍ପନାଭାୱନାପତ୍ତୋ ସମାଧି ଉପଚାରଭାୱେଯେୱ ପତିଟ୍ଠାତି, ତସ୍ମା ଏତେ ଉପଚାରାୱହା।

ନନୁ ଚେତ୍ଥ ଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥାରୁପ୍ପସମାଧି, ଲୋକୁତ୍ତରୋ ଚ ସମାଧି ପରମତ୍ଥଧମ୍ମେ ଅପ୍ପନଂ ପାପୁଣାତି, ତସ୍ମା ‘‘ପରମତ୍ଥଭାୱତୋ’’ତି ହେତୁ ଅପ୍ପନମପାପୁଣନେ କାରଣଭାୱେନ ନ ୱୁଚ୍ଚତୀତି? ନ, ତସ୍ସ ଭାୱନାୱିସେସେନ ପରମତ୍ଥଧମ୍ମେ ପୱତ୍ତିସମ୍ଭୱତୋ, ଇମସ୍ସ ଚ ରୂପାୱଚରଚତୁତ୍ଥଭାୱନାୱିସେସସମ୍ଭୱତୋ ଚ। ତଥା ହି ଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥାରୁପ୍ପସମାଧି ଅପ୍ପନାପତ୍ତସ୍ସ ଅରୂପାୱଚରସମାଧିସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନସ୍ସ ଆରମ୍ମଣସମତିକ୍କମମତ୍ତଭାୱନାୱସେନ ସଭାୱାରମ୍ମଣେପି ଅପ୍ପନଂ ପାପୁଣାତି। ୱିସୁଦ୍ଧିଭାୱନାନୁକ୍କମବଲେନ ଲୋକୁତ୍ତରୋ ସମାଧି ଅପ୍ପନଂ ପାପୁଣାତୀତି।

୩୧୩୨।ତତ୍ଥାତି ତେସୁ ଝାନାୱହେସୁ ତିଂସକମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ। ଅସୁଭାତି ଉଦ୍ଧୁମାତକାଦଯୋ ଦସ ଅସୁଭା। କାଯଗତାସତୀତି କାଯଗତାସତି ଚାତି ଇମେ ଏକାଦସ। ପଠମଜ୍ଝାନିକାତି ଇମେସଂ ପଟିକ୍କୂଲାରମ୍ମଣତ୍ତା, ପଟିକ୍କୂଲାରମ୍ମଣେ ଚ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଚଣ୍ଡସୋତାଯ ନଦିଯା ଅରିତ୍ତବଲେନ ନାୱାଟ୍ଠାନଂ ୱିଯ ୱିତକ୍କବଲେନେୱ ପୱତ୍ତିସମ୍ଭୱତୋ ଅୱିତକ୍କାନଂ ଦୁତିଯଜ୍ଝାନାଦୀନଂ ଅସମ୍ଭୱୋତି ସୱିତକ୍କସ୍ସ ପଠମଜ୍ଝାନସ୍ସେୱ ସମ୍ଭୱତୋ ପଠମଜ୍ଝାନିକା। ଆନାପାନଞ୍ଚ କସିଣା ଚାତି ଇମେ ଏକାଦସ ଚତୁକ୍କଜ୍ଝାନିକା ରୂପାୱଚରଚତୁକ୍କଜ୍ଝାନିକା ଚ ଚତୁକ୍କନଯେନ, ପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନିକା ଚ।

୩୧୩୩।ତିସ୍ସୋୱ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାତି ମେତ୍ତା, କରୁଣା, ମୁଦିତାତି ଅପ୍ପମଞ୍ଞା ତିସ୍ସୋୱ। ସାମଞ୍ଞନିଦ୍ଦେସେ ଏତାସମେୱ ଗହଣଂ କଥଂ ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି? ‘‘ଅଥ ପଚ୍ଛିମା’’ତିଆଦିନା ଚତୁତ୍ଥାଯ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନିକଭାୱସ୍ସ ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ପାରିସେସତୋ ତଂ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ତିକଜ୍ଝାନାନୀତି ତିକଜ୍ଝାନିକା। ‘‘ତିକଜ୍ଝାନା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସେନ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ମେତ୍ତାଦୀନଂ ଦୋମନସ୍ସସହଗତବ୍ୟାପାଦୱିହିଂସାନଭିରତୀନଂ ପହାଯକତ୍ତା ଦୋମନସ୍ସପଟିପକ୍ଖେନ ସୋମନସ୍ସେନେୱ ସହଗତତା ୱୁତ୍ତାତି ଚତୁକ୍କନଯେନ ତିକଜ୍ଝାନିକତା ୱୁତ୍ତା, ପଞ୍ଚକନଯେନ ଚତୁକ୍କଜ୍ଝାନିକତା ଚ।

‘‘ଅଥା’’ତି ଇଦଂ ‘‘ପଚ୍ଛିମା’’ତି ପଦସ୍ସ ‘‘ତିସ୍ସୋ’’ତି ଇମିନା ପୁରିମପଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧନିଦସ୍ସନତ୍ଥଂ। ପଚ୍ଛିମା ଅପ୍ପମଞ୍ଞା, ଚତ୍ତାରୋ ଆରୁପ୍ପା ଚ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନିକା ମତା ଚତୁକ୍କନଯେନ, ପଞ୍ଚମଜ୍ଝାନିକା ଚ। ‘‘ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ସୁଖିତା ହୋନ୍ତୁ, ଦୁକ୍ଖା ମୁଚ୍ଚନ୍ତୁ, ଲଦ୍ଧସୁଖସମ୍ପତ୍ତିତୋ ମା ୱିଗଚ୍ଛନ୍ତୂ’’ତି ମେତ୍ତାଦିତିୱିଧୱସପ୍ପୱତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାରତ୍ତଯଂ ପହାଯ କମ୍ମସ୍ସକତାଦସ୍ସନେନ ସତ୍ତେସୁ ମଜ୍ଝତ୍ତାକାରପ୍ପୱତ୍ତଭାୱନାନିବ୍ବତ୍ତାଯ ତତ୍ରମଜ୍ଝତ୍ତୋପେକ୍ଖାଯ ବଲୱତରତ୍ତା ଅପ୍ପନାପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାବ୍ରହ୍ମୱିହାରସ୍ସ ସୁଖସହଗତତାସମ୍ଭୱତୋ ଉପେକ୍ଖାସହଗତତା ୱୁତ୍ତା।

୩୧୩୪। ଅଙ୍ଗାରମ୍ମଣତୋ ଅତିକ୍କମୋ ଦ୍ୱିଧା ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା। ଚତୁକ୍କତିକଜ୍ଝାନେସୂତି ଦସକସିଣା, ଆନାପାନସତୀତି ଏକାଦସସୁ ଚତୁକ୍କଜ୍ଝାନିକେସୁ ଚେୱ ମେତ୍ତାଦିପୁରିମବ୍ରହ୍ମୱିହାରତ୍ତଯସଙ୍ଖାତେସୁ ତିକଜ୍ଝାନିକେସୁ ଚ କମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ। ଅଙ୍ଗାତିକ୍କମତାତି ଏକସ୍ମିଂଯେୱ ଆରମ୍ମଣେ ୱିତକ୍କାଦିଝାନଙ୍ଗ ସମତିକ୍କମେନ ପଠମଜ୍ଝାନାଦୀନଂ ଆରମ୍ମଣେଯେୱ ଦୁତିଯଜ୍ଝାନାଦୀନଂ ଉପ୍ପତ୍ତିତୋ ଅଙ୍ଗାତିକ୍କମୋ ଅଧିପ୍ପେତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଙ୍ଗାତିକ୍କମୋଯେୱ ଅଙ୍ଗାତିକ୍କମତା।

୩୧୩୫।ଅଙ୍ଗାତିକ୍କମତୋତି ତତିଯଜ୍ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତସୋମନସ୍ସାତିକ୍କମନତୋ। ଆରମ୍ମଣମତିକ୍କମ୍ମାତି ପଟିଭାଗନିମିତ୍ତକସିଣୁଗ୍ଘାଟିମାକାସତବ୍ବିସଯପଠମାରୁପ୍ପୱିଞ୍ଞାଣତଦଭାୱସଙ୍ଖାତାନି ଚତ୍ତାରି ଆରମ୍ମଣାନି ଯଥାକ୍କମଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା। କସିଣୁଗ୍ଘାଟିମାକାସତବ୍ବିସଯପଠମାରୁପ୍ପୱିଞ୍ଞାଣତଦଭାୱତବ୍ବିସଯତତିଯାରୁପ୍ପୱିଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତେସୁ ଚତୂସୁ ଆରମ୍ମଣେସୁ ଆରୁପ୍ପା ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନାଦୀନି ଚତ୍ତାରି ଅରୂପାୱଚରଜ୍ଝାନାନି ଜାଯରେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି।

୩୧୩୬।ଏତ୍ଥାତି ଏତେସୁ ଆରମ୍ମଣେସୁ। ୱଡ୍ଢେତବ୍ବାନୀତି ‘‘ଯତ୍ତକଂ ଓକାସଂ କସିଣେନ ଫରତି, ତଦବ୍ଭନ୍ତରେ ଦିବ୍ବାଯ ସୋତଧାତୁଯା ସଦ୍ଦଂ ସୋତୁଂ, ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ପସ୍ସିତୁଂ, ପରସତ୍ତାନଞ୍ଚ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞାତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତପ୍ପଯୋଜନଂ ସନ୍ଧାଯ ଅଙ୍ଗଗଣନାଦିୱସେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଯତ୍ତକଂ ଇଚ୍ଛତି, ତତ୍ତକଂ ୱଡ୍ଢେତବ୍ବାନି। ସେସଂ ଅସୁଭାଦି ସବ୍ବଂ ତଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ପଯୋଜନାଭାୱା ନ ୱଡ୍ଢେତବ୍ବମେୱାତି ଯୋଜନା।

୩୧୩୭।ତତ୍ଥ ତେସୁ କମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ ଦସ କସିଣା ଚ ଦସ ଅସୁଭା ଚ କାଯଗତାସତି, ଆନାପାନସତୀତି ଇମେ ବାୱୀସତି କମ୍ମଟ୍ଠାନାନି ପଟିଭାଗାରମ୍ମଣାନୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ‘‘କସିଣା’’ତିଆଦିନା ତଦାରମ୍ମଣାନି ଝାନାନି ଗହିତାନି।

୩୧୩୮।ଧାତୁୱୱତ୍ଥନନ୍ତି ଚତୁଧାତୁୱୱତ୍ଥାନଂ, ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସତ୍ତଂ। ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ। ନେୱସଞ୍ଞାତି ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ। ଦସ ଦ୍ୱେତି ଦ୍ୱାଦସ। ଭାୱଗୋଚରାତି ସଭାୱଧମ୍ମଗୋଚରା, ପରମତ୍ଥଧମ୍ମାଲମ୍ବଣାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୧୩୯।ଦ୍ୱେ ଚ ଆରୁପ୍ପମାନସାତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଙ୍ଖାତା ଅରୂପାୱଚରଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦା ଦ୍ୱେ ଚ। ଛ ଇମେ ଧମ୍ମା ନୱତ୍ତବ୍ବଗୋଚରା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାତି ଯୋଜନା ଚତୁନ୍ନଂ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାନଂ ସତ୍ତପଞ୍ଞତ୍ତିଯା, ପଠମାରୁପ୍ପସ୍ସ କସିଣୁଗ୍ଘାଟିମାକାସପଞ୍ଞତ୍ତିଯା, ତତିଯାରୁପ୍ପସ୍ସ ପଠମାରୁପ୍ପୱିଞ୍ଞାଣାଭାୱପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଚ ଆରମ୍ମଣତ୍ତା।

୩୧୪୦।ପଟିକ୍କୂଲସଞ୍ଞାତି ଆହାରେପଟିକ୍କୂଲସଞ୍ଞା। କାଯଗତାସତୀତି ଦ୍ୱାଦସେୱ ଭୂମିତୋ ଦେୱେସୁ କାମାୱଚରଦେୱେସୁ କୁଣପାନଂ, ପଟିକ୍କୂଲାରହସ୍ସ ଚ ଅସମ୍ଭୱା ନ ପୱତ୍ତନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୩୧୪୧। ତାନି ଦ୍ୱାଦସ ଚ। ଭିଯ୍ୟୋତି ଅଧିକତ୍ଥେ ନିପାତୋ, ତତୋ ଅଧିକଂ ଆନାପାନସତି ଚାତି ତେରସ ରୂପାରୂପଲୋକେ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସାନଞ୍ଚ ଅଭାୱା ସବ୍ବସୋ ନ ଜାଯରେତି ଯୋଜନା।

୩୧୪୨।ଅରୂପାୱଚରେ ଅରୂପଭୱେ ଚତୁରୋ ଆରୁପ୍ପେ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେ ଛତ୍ତିଂସ ଧମ୍ମା ରୂପସମତିକ୍କମାଭାୱା ନ ଜାଯନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ସବ୍ବେ ସମଚତ୍ତାଲୀସ ଧମ୍ମା ମାନୁସେ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ସବ୍ବେସମେୱ ଲବ୍ଭମାନତ୍ତା ଜାଯନ୍ତି।

୩୧୪୩।ଚତୁତ୍ଥକସିଣଂ ହିତ୍ୱାତି ୱାଯୋକସିଣଂ ଦିଟ୍ଠଫୁଟ୍ଠେନ ଗହେତବ୍ବତ୍ତା ତଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ନୱ କସିଣା ଚ ଦସ ଅସୁଭା ଚାତି ତେ ଏକୂନୱୀସତି ଧମ୍ମା ଦିଟ୍ଠେନେୱ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣେନ ପୁବ୍ବଭାଗେ ପରିକମ୍ମକାଲେ ଗହେତବ୍ବା ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ପୁବ୍ବଭାଗେ ଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେତ୍ୱା ପରିକମ୍ମଂ କତଂ, ତେନ ଉଗ୍ଗହିତନିମିତ୍ତଂ ତେସଂ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୧୪୪।ଫୁଟ୍ଠେନାତି ନାସିକଗ୍ଗେ, ଉତ୍ତରୋଟ୍ଠେ ୱା ଫୁଟ୍ଠୱସେନ। କାଯଗତାସତିଯଂ ତଚପଞ୍ଚକଂ ଦିଟ୍ଠେନ ଗହେତବ୍ବଂ। ମାଲୁତୋତି ୱାଯୋକସିଣଂ

ଦିଟ୍ଠଫୁଟ୍ଠେନ ଗହେତଵ୍ଵଂ ଉଚ୍ଛୁସସ୍ସାଦୀନଂ ପତ୍ତେସୁ ଚଲମାନଓ୍ଣ୍ଣଗ୍ଗହଣମୁଖେନ, କାଯପ୍ପସାଦଘଟ୍ଟନେନ ଚ ଗହେତଵ୍ଵତ୍ତା। ଏତ୍ଥ ଏତେସୁ କମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ। ସେସକନ୍ତି ଵୁତ୍ତାଵସେସଂ। ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତିଆଦିକା ଅଟ୍ଠାନୁସ୍ସତିଯୋ, ଚତ୍ତାରୋ ବ୍ରହ୍ମଵିହାରା, ଚତ୍ତାରୋ ଆରୁପ୍ପା, ଆହାରେପଟିକ୍କୂଲସଞ୍ଞା, ଚତୁଧାତୁଵଵତ୍ଥାନଂ, କାଯଗତାସତିଯଂ ଵଜ୍ଜପଞ୍ଚକାଦୀନି ଚାତି ସଵ୍ଵମେତଂ ପରତୋ ସୁତ୍ଵା ଗହେତଵ୍ଵତ୍ତା ସୁତେନେଵ ଗହେତଵ୍ଵନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ।

୩୧୪୫।ଏତ୍ଥ ଏତେସୁ କମ୍ମଟ୍ଠାନେସୁ ଆକାସକସିଣଂ ଠପେତ୍ଵା ନଵ କସିଣା ପଠମାରୁପ୍ପଚିତ୍ତସ୍ସ ଆରମ୍ମଣଭୂତକସିଣୁଗ୍ଘାଟିମାକାସସ୍ସ ହେତୁଭାଵତୋ ପଚ୍ଚଯା ଜାଯରେ ପଚ୍ଚଯା ଭଵନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୩୧୪୬। ଦସପି କସିଣା ଅଭିଞ୍ଞାନଂ ଦିଵ୍ଵଚକ୍ଖୁଞାଣାଦୀନଂ ପଚ୍ଚଯା ଭଵନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଚତୁନ୍ନସ୍ସାତି ଚତୁନ୍ନସ୍ସ ବ୍ରହ୍ମଵିହାରସ୍ସ।

୩୧୪୭।ହେଟ୍ଠିମହେଟ୍ଠିମାରୁପ୍ପନ୍ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନାଦିକଂ। ପରସ୍ସ ଚ ପରସ୍ସ ଚାତି ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନାଦିଉତ୍ତରଜ୍ଝାନସ୍ସ ପଚ୍ଚଯୋତି ପକାସିତନ୍ତି ଯୋଜନା। ନେଵସଞ୍ଞାତି ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ। ନିରୋଧସ୍ସାତି ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧସ୍ସ, ତାଯ ନିରୋଧସମାପତ୍ତିଯା।

୩୧୪୮।ସଵ୍ଵେତି ସମଚତ୍ତାଲୀସକମ୍ମଟ୍ଠାନଧମ୍ମା। ସୁଖଵିହାରସ୍ସାତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରସ୍ସ। ଭଵନିସ୍ସରଣସ୍ସଚାତି ଵିଭଵୂପନିସ୍ସଯତାଯ ଵିପସ୍ସନାପାଦକତ୍ତେନ ଆସଵକ୍ଖଯଞାଣେନ ଅଧିଗନ୍ତଵ୍ଵସ୍ସ ନିଵ୍ଵାନସ୍ସ ଚ। ଭଵସୁଖାନଞ୍ଚାତି ପରିକମ୍ମୋପଚାରଭାଵନାଵସପ୍ପଵତ୍ତାନି କାମାଵଚରକୁସଲଚିତ୍ତାନି କାମସୁଗତିଭଵସୁଖାନଂ, ରୂପାଵଚରପ୍ପନାଵସପଵତ୍ତାନି ରୂପାଵଚରଚିତ୍ତାନି ରୂପାଵଚରଭଵସୁଖାନଂ, ଇତରାନି ଅରୂପାଵଚରଭୂତାନି ଅରୂପାଵଚରଭଵସୁଖାନଞ୍ଚ ପଚ୍ଚଯାତି ଦୀପିତା।

୩୧୪୯। ଦସ ଅସୁଭା, କାଯଗତାସତୀତି ଇମେ ଏକାଦସ ରାଗଚରିତସ୍ସ ଵିସେସତୋ ଅନୁକୂଲା ଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ''ଵିସେସତୋ''ତି ଇମିନା ରାଗସ୍ସ ଉଜୁଵିପଚ୍ଚନୀକଭାଵେନ ଚ ଅତିସପ୍ପାଯତୋ ଚ ଵୁତ୍ତୋ, ଇତରେ ଚ ଅପଟିକ୍କୂଲାତି ଦୀପେତି। ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଵିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ ''ସଵ୍ଵଞ୍ଚେତଂ ଉଜୁଵିପଚ୍ଚନୀକଵସେନ ଚ ଅତିସପ୍ପାଯଵସେନ ଚ ଵୁତ୍ତଂ, ରାଗାଦୀନଂ ପନ ଅଵିକ୍ଖମ୍ଭିକା, ସଦ୍ଧାଦୀନଂ ଵା ଅନୁପକାରା କୁସଲଭାଵନା ନାମ ନତ୍ଥୀ''ତି (ଵିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୭)।

୩୧୫୦।ସଵଣ୍ଣକସିଣାତି ଚତୂହି ଵଣ୍ଣକେହି କସିଣେହି ସହିତା। ଚତସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯୋତି ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଦୋସଚରିତସ୍ସ ଅନୁକୂଲାତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

୩୧୫୧।ମୋହପ୍ପକତିନୋତି ମୋହଚରିତସ୍ସ। ''ଆନାପାନସତି ଏକାଵା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୩୧୫୨।ମରଣୂପସମେତି ମରଣଞ୍ଚ ଉପସମୋ ଚ ମରଣୂପସମଂ, ତସ୍ମିଂ ମରଣୂପସମେ। ସତୀତି ମରଣାନୁସ୍ସତି, ଉପସମାନୁସ୍ସତି ଚାତି ଏତେ ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା। ପଞ୍ଞାପକତିନୋତି ବୁଦ୍ଧିଚରିତସ୍ସ।

୩୧୫୩।ଆଦିଅନୁସ୍ସତିଚ୍ଛକ୍କନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘସୀଲଚାଗଦେଵତାନୁସ୍ସତିସଙ୍ଖାତଂ ଛକ୍କଂ। ସଦ୍ଧାଚରିତଵଣ୍ଣିତନ୍ତି ସଦ୍ଧାଚରିତସ୍ସ ଅନୁକୂଲନ୍ତି କଥିତଂ। ଆରୁପ୍ପାତି ଚତ୍ତାରୋ ଆରୁପ୍ପା। ସେସା କସିଣାତି ଭୂତକସିଣଆଲୋକାକାସକସିଣାନଂ ଵସେନ ଛ କସିଣାତି ସେସା ଦସ ଧମ୍ମା। ସଵ୍ଵାନୁରୂପକାତି ସଵ୍ଵେସଂ ଛନ୍ନଂ ଚରିଯାନଂ ଅନୁକୂଲାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୫୪-୮। ଏଵଂ ଯଥାନିକ୍ଖିତ୍ତମାତିକାନୁକ୍କମେନ କମ୍ମଟ୍ଠାନପ୍ପଭେଦଂ ଵିଭାଵେତ୍ଵା ଇଦାନି ଭାଵନାନଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏଵ''ନ୍ତିଆଦି। ଏଵଂ ପଭେଦତୋ ଞତ୍ଵା କମ୍ମଟ୍ଠାନାନୀତି ଯଥାଵୁତ୍ତଭେଦନଯମୁଖେନ ଭାଵନାମଯାରମ୍ଭଦସ୍ସନଂ। ପଣ୍ଡିତୋତି ତିହେତୁକପଟିସନ୍ଧିପଞ୍ଞାଯ ପଞ୍ଞଵା ଭଵ୍ଵପୁଗ୍ଗଲୋ। ତେସୂତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ମେଧାଵୀତି ପାରିହାରିଯପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଦଳ୍ହଂ ଗହେତ୍ଵାନାତିଆଦିମଜ୍ଝପରିଯୋସାନେ ସୁଟ୍ଠୁ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ତେନ ଦଳ୍ହଂ ଅଟ୍ଠିଂ କତ୍ଵା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ଵା। କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତକୋତି –

''ପିଯୋ ଗରୁ ଭାଵନୀଯୋ;

ଵତ୍ତା ଚ ଵଚନକ୍ଖମୋ;

ଗମ୍ଭୀରଞ୍ଚ କଥଂ କତ୍ତା;

ନୋ ଚତ୍ତାନେ ନିଯୋଜକୋ’’ତି। (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୩୭; ନେତ୍ତି। ୧୧୩) –

ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣକୋ ସୀଲସୁତପଞ୍ଞାଦିଗୁଣସମନ୍ନାଗତକଲ୍ୟାଣମିତ୍ତକୋ।

ପଠମମେୱ ପଲିବୋଧାନଂ ଉଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ପଠମନ୍ତି ଭାୱନାରମ୍ଭତୋ ପଠମମେୱ। ପଲିବୋଧାନଂ ଉଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱାତି –

‘‘ଆୱାସୋ ଚ କୁଲଂ ଲାଭୋ;

ଗଣୋ କମ୍ମଞ୍ଚ ପଞ୍ଚମଂ;

ଅଦ୍ଧାନଂ ଞାତି ଆବାଧୋ;

ଗନ୍ଥୋ ଇଦ୍ଧୀତି ତେ ଦସା’’ତି। (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୧) –

ୱୁତ୍ତାନଂ ଦସମହାପଲିବୋଧାନଂ, ଦୀଘକେସନଖଲୋମଚ୍ଛେଦନଚୀୱରରଜନପତ୍ତପଚନାଦୀନଂ ଖୁଦ୍ଦକପଅବୋଧାନଞ୍ଚାତି ଉଭଯେସଂ ପଲିବୋଧାନଂ ଉଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ନିଟ୍ଠାପନେନ ୱା ଆଲଯପରିଚ୍ଚାଗେନ ୱା ଉଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା। ଇଦ୍ଧି ପନେତ୍ଥ ୱିପସ୍ସନାଯ ପଲିବୋଧୋ ହୋତି, ନ ସମାଧିଭାୱନାଯ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ ‘‘ଇଦ୍ଧୀତି ପୋଥୁଜ୍ଜନିକା ଇଦ୍ଧି। ସା ହି ଉତ୍ତାନସେଯ୍ୟକଦାରକୋ ୱିଯ, ତରୁଣସସ୍ସଂ ୱିଯ ଚ ଦୁପ୍ପରିହାରା ହୋତି, ଅପ୍ପମତ୍ତକେନେୱ ଭିଜ୍ଜତି। ସା ପନ ୱିପସ୍ସନାଯ ପଲିବୋଧୋ ହୋତି, ନ ସମାଧିସ୍ସ ସମାଧିଂ ପତ୍ୱା ପତ୍ତବ୍ବତ୍ତା’’ତି (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୧)।

ଦୋସୱଜ୍ଜିତେ , ଅନୁରୂପେ ଚ ୱିହାରେ ୱସନ୍ତେନାତି ଯୋଜନା। ଦୋସୱଜ୍ଜିତେତି –

‘‘ମହାୱାସଂ ନୱାୱାସଂ, ଜରାୱାସଞ୍ଚ ପନ୍ଥନିଂ;

ସୋଣ୍ଡିଂ ପଣ୍ଣଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫଞ୍ଚ, ଫଲଂ ପତ୍ଥିତମେୱ ଚ।

‘‘ନଗରଂ ଦାରୁନା ଖେତ୍ତଂ, ୱିସଭାଗେନ ପଟ୍ଟନଂ;

ପଚ୍ଚନ୍ତସୀମାସପ୍ପାଯଂ, ଯତ୍ଥ ମିତ୍ତୋ ନ ଲବ୍ଭତି।

‘‘ଅଟ୍ଠାରସେତାନି ଠାନାନି, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଯ ପଣ୍ଡିତୋ;

ଆରକା ପରିୱଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ମଗ୍ଗଂ ପଟିଭଯଂ ଯଥା’’ତି। (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୫୨) –

ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତେହି ଇମେହି ଅଟ୍ଠାରସହି ଦୋସେହି ଗଜ୍ଜିତେ।

ଅନୁରୂପେ ୱସନ୍ତେନାତି –

‘‘ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସେନାସନଂ ନାତିଦୂରଂ ହୋତି ନଚ୍ଚାସନ୍ନଂ ଗମନାଗମନସମ୍ପନ୍ନଂ, ଦିୱା ଅପ୍ପାକିଣ୍ଣଂ, ରତ୍ତିଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସଂ, ଅପ୍ପଡଂସମକସୱାତାତପସରୀସପସମ୍ଫସ୍ସଂ, ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ସେନାସନେ ୱିହରନ୍ତସ୍ସ ଅପ୍ପକସିରେନେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା, ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ସେନାସନେ ଯେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ୱିହରନ୍ତି ବହୁସ୍ସୁତା ଆଗତାଗମା ଧମ୍ମଧରା ୱିନଯଧରା ମାତିକାଧରା, ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛତି ପରିପଞ୍ହତି ‘ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ, ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ’ତି, ତସ୍ସ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ୱିୱରନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନିଂ କରୋନ୍ତି, ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖଟ୍ଠାନୀଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସେନାସନଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ହୋତୀ’’ତି (ଅ। ନି। ୧୦।୧୧) –

ଏୱଂ ଭଗୱତା ୱଣ୍ଣିତେହି ପଞ୍ଚହି ଗୁଣେହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଅନୁରୂପେ ଭାୱନାକମ୍ମାନୁଗୁଣେ ୱିହାରେ ୱିହରନ୍ତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଠମାଦୀନୀତି

ପଠମଦୁତିଯାଦୀନି ରୂପାୱଚରଜ୍ଝାନାନି। ସବ୍ବସୋ ଭାୱେତ୍ୱାତି ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ "ସବ୍ବଂ ଭାୱନାୱିଧାନଂ ଅପରିହାପେନ୍ତେନ ଭାୱେତବ୍ବୋ"ତି (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୧) ନିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ମାତିକାପଦସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରକ୍କମେନ ଭାୱେତ୍ୱା, ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧିଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ସପ୍ପାଯଞ୍ଞୂତି କମ୍ମଜତିହେତୁକପଟିସନ୍ଧିପଞ୍ଞାଯ ଚେୱ କମ୍ମଟ୍ଠାନମନସିକାରସପ୍ପାଯାନି ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅସପ୍ପାଯଂ ପରିୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ସପ୍ପାଯସେୱନୋପକାରାଯ ପାରିହାରିଯପଞ୍ଞାଯ ଚ ସମନ୍ନାଗତୋ ଯୋଗାୱଚରୋ। ତତୋତି ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୱଜ୍ଜିତରୂପାରୂପଜ୍ଝାନଂ ୱିପସ୍ସନାପାଦକଭାୱେନ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ୱିପସ୍ସନାପାଦକଜ୍ଝାନାନମଞ୍ଞତରତୋ ଝାନା ୱୁଟ୍ଠାଯ। ତେନାହ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ "ଠପେତ୍ୱା ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଅୱସେସରୂପାରୂପାୱଚରଜ୍ଝାନାନଂ ଅଞ୍ଞତରତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯା"ତି (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୨।୬୬୩)।

ନାମରୂପୱୱତ୍ଥାନଂ କତ୍ୱାତି ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧିନିଦ୍ଦେସେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧାଦିମୁଖେସୁ ଯଥିଚ୍ଛିତେନ ମୁଖେନ ପୱିସିତ୍ୱା ନାମରୂପଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା "ଇଦଂ ନାମଂ, ଇଦଂ ରୂପଂ, ଇମମ୍ହା ନାମରୂପତୋ ବ୍ଯତିରିତ୍ତଂ ଅତ୍ତାଦି କିଞ୍ଚି ୱତ୍ଥୁ ନତ୍ଥୀ"ତି ନିଟ୍ଠଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଇମିନା ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧି ଦସ୍ସିତା।

କଙ୍ଖଂ ୱିତୀରିଯାତି ଯଥାଦିଟ୍ଠନାମରୂପଧମ୍ମାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧିନିଦ୍ଦେସେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୨।୬୭୮ ଆଦଯୋ) ୱୁତ୍ତନଯେନ ପଞ୍ଚଧା ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା "ନ ତାୱିଦଂ ନାମରୂପଂ ଅହେତୁକଂ, ନ ଅତ୍ତାଦିହେତୁକ"ନ୍ତି ଯାଥାୱତୋ ନାମରୂପସ୍ସ ପଞ୍ଚଧା ଦସ୍ସନେନ ଅଦ୍ଧତ୍ତଯଗତଂ "ଅହୋସିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନ"ନ୍ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତଂ (ମ। ନି। ୧।୧୮; ସଂ। ନି। ୨।୨୦; ମହାନି। ୧୭୪) ସୋଳସୱିଧଂ କଙ୍ଖଂ, "ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତୀ"ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତଂ (ଧ। ସ। ୧୦୦୮) ଅଟ୍ଠୱିଧଞ୍ଚ କଙ୍ଖଂ ୱୀରିଯେନ ତରିତ୍ୱା ପଜହିତ୍ୱା, ଇମିନା କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧି ଦସ୍ସିତା ହୋତି।

ଏୱଂ କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧିନିପ୍ଫାଦନେନ ଞାତପରିଞ୍ଞାଯ ଠିତୋ ଯୋଗାୱଚରୋ ସବ୍ବଂ ନାମରୂପଂ ଲକ୍ଖଣତ୍ତଯଂ ଆରୋପେତ୍ୱା କଙ୍ଖାୱୂପସମଞାଣେନ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧିନିଦ୍ଦେସେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୨।୬୯୨ ଆଦଯୋ) ୱୁତ୍ତନଯେନ ସଙ୍ଖାରେ ସମ୍ମସନ୍ତୋ ଓଭାସୋ, ଞାଣଂ, ପୀତି, ପସ୍ସଦ୍ଧି, ସୁଖଂ, ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ପଗ୍ଗହୋ, ଉପଟ୍ଠାନଂ, ଉପେକ୍ଖା, ନିକନ୍ତୀତି ଦସସୁ ଉପକ୍କିଲେସେସୁ ପାତୁଭୂତେସୁ ତଥା ପାତୁଭୂତେ ଓଭାସାଦଯୋ ଦସ ଉପକ୍କିଲେସେ "ଅମଗ୍ଗୋ"ତି ମଗ୍ଗୱୀଥିପଟିପନ୍ନଂ ୱିପସ୍ସନାଞାଣମେୱ "ମଗ୍ଗୋ"ତି ପଣ୍ଡିତୋ ପଞ୍ଞତ୍ୱା ଯୋଗାୱଚରୋ ଜାନାତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଇମିନା ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ସଙ୍ଖେପତୋ ଦସ୍ସିତା ହୋତି।

୩୧୫୯। ଏତ୍ତାୱତା ତେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱୱତ୍ଥାନେତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ତାୱତାତି "ନାମରୂପୱୱତ୍ଥାନଂ କତ୍ୱା"ତିଆଦିନା ସଙ୍ଖେପତୋ ଦସ୍ସିତନଯେନ। ତେସଂ ତିଣ୍ଣନ୍ତି ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧି, କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧି, ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧୀତି ତୀହି ୱିସୁଦ୍ଧୀହି ସକସକୱିପସ୍ସନାନଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯମଗ୍ଗାମଗ୍ଗାନଂ ତିଣ୍ଣଂ। ୱୱତ୍ଥାନେ କତେ ନିଯମେ କତେ। ତିଣ୍ଣଂ ସଚ୍ଚାନନ୍ତି ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯମଗ୍ଗସଙ୍ଖାତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ସଚ୍ଚାନଂ। ୱୱତ୍ଥାନଂ କତଂ ସିଯାତି ଞାତତୀରଣପରିଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତେନ ଲୋକିଯେନେୱ ଞାଣେନ ଅନୁବୋଧୱସେନ ନିଚ୍ଛଯୋ କତୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଂ? ନାମରୂପୱୱତ୍ଥାନସଙ୍ଖାତେନ ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧିଞାଣେନ ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚୱୱତ୍ଥାନଂ କତଂ ହୋତି, ପଚ୍ଚଯପରିଗ୍ଗହସଙ୍ଖାତେନ କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧିଞାଣେନ ସମୁଦଯସଚ୍ଚୱୱତ୍ଥାନଂ, ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗୱୱତ୍ଥାନସଙ୍ଖାତେନ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନେନ ମଗ୍ଗସଚ୍ଚୱୱତ୍ଥାନଂ।

୩୧୬୦-୧। ଏୱଂ ଞାତତୀରଣପରିଞ୍ଞାଦ୍ୱଯଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପହାନପରିଞ୍ଞାଯ ସରୀରଭୂତାନି ନୱ ଞାଣାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଉଦଯବ୍ବଯା"ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଉଦଯବ୍ବଯାତି ଉପ୍ପାଦଭଙ୍ଗାନୁପସ୍ସନାୱସପ୍ପୱତ୍ତା ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ "ଉଦଯବ୍ବଯା"ତି ୱୁତ୍ତା। ତତ୍ଥ ଉଦଯଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ୱଯେ ୱା ପୱତ୍ତା ଭଙ୍ଗାନୁପସ୍ସନା "ଭଙ୍ଗା"ତି ୱୁତ୍ତା। ଭଯଞ୍ଚ ଆଦୀନୱୋ ଚ ନିବ୍ବିଦା ଚ ଭଯାଦୀନୱନିବ୍ବିଦା, ସଙ୍ଖାରାନଂ ଭଯତୋ ଅନୁପସ୍ସନୱସେନ ପୱତ୍ତା ଭଯାନୁପସ୍ସନା ଚ ଦିଟ୍ଠଭଯାନଂ ଆଦୀନୱତୋ ପେକ୍ଖନୱସେନ ପୱତ୍ତା ଆଦୀନୱାନୁପସ୍ସନା ଚ ଦିଟ୍ଠାଦୀନୱେସୁ ନିବ୍ବେଦୱସେନ ପୱତ୍ତା ନିବ୍ବିଦାନୁପସ୍ସନା ଚ ତଥା ୱୁତ୍ତା। ନିବ୍ବିନ୍ଦିତ୍ୱା ସଙ୍ଖାରେହି ମୁଚ୍ଚିତୁକାମତାୱସେନେୱ ପୱତ୍ତଂ ଞାଣଂ ମୁଚ୍ଚିତୁକାମତାଞାଣଂ। ମୁଚ୍ଚନସ୍ସ ଉପାଯସମ୍ପଟିପାଦନତ୍ଥଂ ପୁନ ସଙ୍ଖାରପରିଗ୍ଗହୱସପ୍ପୱତ୍ତଂ ଞାଣଂ ପଟିସଙ୍ଖାନୁପସ୍ସନା।

ସଙ୍ଖାରଧମ୍ମେ ଭଯନନ୍ଦିୱିୱଜ୍ଜନୱସେନ ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖିତ୍ୱା ପୱତ୍ତଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖାଞାଣଂ, ସଚ୍ଚାନୁଲୋମୋ ତଦଧିଗମାଯ ଏକନ୍ତପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି "ସଚ୍ଚାନୁଲୋମିକ"ନ୍ତି ଚ କଲାପସମ୍ମସନଞାଣାଦୀନଂ ପୁରିମାନଂ ନୱନ୍ନଂ କିଚ୍ଚନିପ୍ଫତ୍ତିଯା, ଉପରି ଚ ସତ୍ତତିଂସାଯ ବୋଧିପକ୍ଖିଯଧମ୍ମାନଞ୍ଚ ଅନୁଲୋମନତୋ "ଅନୁଲୋମଞାଣ"ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତଂ ନୱମଂ ଞାଣଞ୍ଚାତି ଯା ନୱାନୁପୁବ୍ବୱିପସ୍ସନାସଙ୍ଖାତା ପହାନପରିଞ୍ଞା ଦସ୍ସିତା, ଅଯଂ "ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନ"ନ୍ତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

୩୧୬୨।ତତୋ ଅନୁଲୋମଞାଣତୋ ପରଂ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଆୱଜ୍ଜନଟ୍ଠାନିଯଂ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବାନମାଲମ୍ବିତ୍ୱା ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପୁଥୁଜ୍ଜନଗୋତ୍ତସ୍ସ ଅଭିଭୱନତୋ,

ଅରିଯଗୋତ୍ତସ୍ସ ଭାୱନତୋ ୱଡ୍ଢନତୋ ଚ ‘‘ଗୋତ୍ରଭୂ’’ତି ସଙ୍ଖଂ ଗତସ୍ସ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସମନନ୍ତରମେୱ ଚ। ସନ୍ତିମୋରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱାତି ସବ୍ବକିଲେସଦରଥାନଞ୍ଚ ସଙ୍ଖାରଦୁକ୍ଖଗ୍ଗିନୋ ଚ ୱୂପସମନିମିତ୍ତତ୍ତା ‘‘ସନ୍ତି’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖାତଂ ନିରୋଧମାଲମ୍ବିତ୍ୱା। ଞାଣଦସ୍ସନନ୍ତି ଚତୁନ୍ନଂ ଅରିଯସଚ୍ଚାନଂ ପରିଞ୍ଞାଭିସମଯାଦିୱସେନ ଜାନନଟ୍ଠେନ ଞାଣଂ, ଚକ୍ଖୁନା ୱିଯ ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ ଦସ୍ସନଟ୍ଠେନ ଦସ୍ସନନ୍ତି ସଙ୍ଖଂ ଗତଂ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଞାଣସଙ୍ଖାତଂ ସତ୍ତମୱିସୁଦ୍ଧିଞାଣଂ ଜାଯତେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୬୩।ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣପରିଯନ୍ତନ୍ତି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଜୱନପରିଯୋସାନଂ। ତସ୍ସାତି ଞାଣଦସ୍ସନସଙ୍ଖାତସ୍ସ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗସ୍ସ। ଫଲନ୍ତି ଫଲଚିତ୍ତଂ ଅନୁ ପଚ୍ଛା ମଗ୍ଗାନନ୍ତରଂ ହୁତ୍ୱା ଜାଯତେ।

ଏତ୍ଥ ‘‘ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣପରିଯନ୍ତ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ଫଲ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ, କିରିଯାୱିସେସନଂ ୱା, ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଜୱନଂ ମରିଯାଦଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ମଗ୍ଗାନନ୍ତରଂ ଫଲେ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧେ ତଦନନ୍ତରମେୱ ଭୱଙ୍ଗଂ ହୋତି, ଭୱଙ୍ଗଂ ଆୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ ମଗ୍ଗମାଲମ୍ବିତ୍ୱା ମନୋଦ୍ୱାରାୱଜ୍ଜନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତତୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଜୱନାନି। ଏୱଂ ଫଲଚିତ୍ତଂ ଭୱଙ୍ଗପରିଯନ୍ତମେୱ ହୋତି, ନ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣପରିଯନ୍ତଂ। ତଥାପି ଅଞ୍ଞେନ ଜୱନେନ ଅନନ୍ତରିକଂ ହୁତ୍ୱା ଫଲଜୱନାନମନନ୍ତରଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଜୱନମେୱ ପୱତ୍ତତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଫଲପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଜୱନାନନ୍ତରେ ଉପ୍ପନ୍ନାନି ଭୱଙ୍ଗାୱଜ୍ଜନାନି ଅବ୍ୟୋହାରିକାନି କତ୍ୱା ‘‘ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣପରିଯନ୍ତଂ, ଫଲଂ ତସ୍ସାନୁଜାଯତେ’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ।

ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଞ୍ଚ ମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନପହୀନକିଲେସଅୱସିଟ୍ଠକିଲେସାନଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣୱସେନ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ହୋତି। ତେସୁ ଏକେକଂ ଏକେକେନ ଜୱନୱାରେନ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୀତି ପଞ୍ଚ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଜୱନୱାରାନି ହୋନ୍ତି। ତାନି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଗ୍ଗହଣେନ ସାମଞ୍ଞତୋ ଦସ୍ସିତାନୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବାନି।

୩୧୬୪।ତେନେୱ ଚ ଉପାଯେନାତି ଉଦଯବ୍ବଯାନୁପସ୍ସନାଦିୱିପସ୍ସନାନଂ ପଠମଂ ମଗ୍ଗୋ ଅଧିଗତୋ, ତେନେୱ ଉପାଯେନ। ସୋ ଭିକ୍ଖୂତି ସୋ ଯୋଗାୱଚରୋ ଭିକ୍ଖୁ। ପୁନପ୍ପୁନଂ ଭାୱେନ୍ତୋତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା। ଯଥା ପଠମମଗ୍ଗଫଲାନି ପତ୍ତୋ, ତଥା। ସେସମଗ୍ଗଫଲାନି ଚାତି ଦୁତିଯାଦିମଗ୍ଗଫଲାନି ଚ ପାପୁଣାତି।

୩୧୬୫।ଇଚ୍ଚେୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ଉପ୍ପାଦୱଯନ୍ତାତୀତକତ୍ତା ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ ଅମତଂ ଧମ୍ମଂ ଅୱେଚ୍ଚ ପଟିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅସେସଂ ଅକୁସଲଂ ୱିଦ୍ଧଂସଯିତ୍ୱା ସମୁଚ୍ଛେଦପ୍ପହାନେନ ପଜହିତ୍ୱା ତଯୋ ଭୱେ କାମଭୱାଦୀସୁ ତୀସୁ ଭୱେସୁ ନିକନ୍ତିଯା ସୋସନୱସେନ ତଯୋ ଭୱେ ୱିସେସେନ ସୋସଯିତ୍ୱା ସୋ ଅଗ୍ଗଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଠମଂ କିଲେସପରିନିବ୍ବାନେ ସୋସିତୱିପାକକ୍ଖନ୍ଧକଟତ୍ତାରୂପସଙ୍ଖାତୌପାଦିସେସରହିତତ୍ତା ନିରୁପାଦିସେସଂ ନିବ୍ବାନଧାତୁଂ ଉପେତି ଅଧିଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋଜନା।

ଇଚ୍ଚେୱଂ ସଙ୍ଖେପତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଭାୱନାନଯୋ ଆଚରିଯେନ ଦସ୍ସିତୋତି ଗନ୍ଥଭୀରୁଜନାନୁଗ୍ଗହୱସେନ ୱିତ୍ଥାରୱଣ୍ଣନଂ ଅନାମସିତ୍ୱା ଅନୁପଦୱଣ୍ଣନାମତ୍ତମେୱେତ୍ଥ କତଂ। ୱିତ୍ଥାରୱଣ୍ଣନା ପନସ୍ସ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗତୋ, ତଟ୍ଟୀକାତୋ ଚ ଗହେତବ୍ବା।

୩୧୬୬-୭।ୱିଞ୍ଞାସକ୍କମତୋ ୱାପୀତି ଅକ୍ଖରପଦୱାକ୍ୟସଙ୍ଖାତଗନ୍ଥରଚନକ୍କମତୋ ୱା। ପୁବ୍ବାପରୱସେନ ୱାତି ୱତ୍ତବ୍ବାନମତ୍ଥୱିସେସାନଂ ପଟିପାଟିୱସେନ ୱା। ଅକ୍ଖରବନ୍ଧେ ୱାତି ସଦ୍ଦସତ୍ଥଅଲଙ୍କାରସତ୍ଥଛନ୍ଦୋୱିଚିତିସତ୍ଥାନୁପାତେନ କାତବ୍ବାଯ ଅକ୍ଖରପଦରଚନାଯ, ଗାଥାବନ୍ଧେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯୁତ୍ତଂ ୱିଯ ଯଦି ଦିସ୍ସତୀତି ଯୋଜନା।

ତନ୍ତି ତଂ ‘‘ଅଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ଦିସ୍ସମାନଟ୍ଠାନଂ। ତଥା ନ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଦିସ୍ସମାନାକାରେନେୱ ଅଯୁତ୍ତନ୍ତି ନ ଗହେତବ୍ବଂ। କଥଂ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଆହ ‘‘ଗହେତବ୍ବମଦୋସତୋ’’ତି। ତସ୍ସ କାରଣମାହ ‘‘ମଯା ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା, କତତ୍ତା ପନ ସବ୍ବସୋ’’ତି। ଯୋ ଯୋ ପନେତ୍ଥ ଦୋସୋ ଦିସ୍ସତି ଖ୍ୱିତଦୋସୋ ୱା ହୋତୁ ୱିପଲ୍ଲାସଗ୍ଗହଣଦୋସୋ ୱା, ନାପରଂ ଦୋସୋତି ଦୀପେତି। ତେନେତଂ ପକରଣଂ ସବ୍ବେସଂ ତିପିଟକପରିଯତ୍ତିପ୍ପଭେଦାଯତନବହୁସ୍ସୁତାନଂ ସିକ୍ଖାକାମାନଂ ଥେରାନଂ ଅତ୍ତନୋ ପମାଣଭୂତତଂ ସୂଚେତି। ଅତ୍ତନୋ ପମାଣସୂଚନେନ ଅତ୍ତନା ୱିରଚିତସ୍ସ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯସ୍ସାପି ପମାଣତଂ ୱିଭାୱେନ୍ତୋ ତସ୍ସ ସୱନୁଗ୍ଗହଧାରଣାଦୀସୁ ସୋତୁଜନଂ ନିଯୋଜେତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଇତି ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନିଯା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନାଯ

କମ୍ମଟ୍ଠାନଭାୱନାୱିଧାନକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୧୬୮-୬୮। ଏୱଂ ‘‘ୱିନଯୋ ସଂୱରତ୍ଥାଯ, ସଂୱରୋ ଅୱିପ୍ପଟିସାରତ୍ଥାଯ, ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ ପାମୋଜ୍ଜତ୍ଥାଯ, ପାମୋଜ୍ଜଂ ପୀତତ୍ଥାଯ, ପୀତି ପସ୍ସଦ୍ଧତ୍ଥାଯ, ପସ୍ସଦ୍ଧି ସୁଖତ୍ଥାଯ, ସୁଖଂ ସମାଧତ୍ଥାଯ, ସମାଧି ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ, ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ ନିବ୍ବିଦତ୍ଥାଯ, ନିବ୍ବିଦା ୱିରାଗତ୍ଥାଯ, ୱିରାଗୋ ୱିମୁତ୍ତତ୍ଥାଯ, ୱିମୁତ୍ତି ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ, ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥାଯା’’ତି (ପରି। ୩୬୫) ଦସ୍ସିତାନିସଂସପରମ୍ପରାନିବ୍ବାରଣମୁଖେନ ଅନୁପାଦିସେସନିବ୍ବାନଧାତୁପରିଯନ୍ତଂ ସାନିସଂସଂ ୱିନଯକଥଂ କଥେତ୍ୱା ତସ୍ସା ପମାଣତଞ୍ଚ ୱିଭାୱେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସୁତବୁଦ୍ଧତ୍ତା ‘‘ସନିଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେମୀ’’ତି (ଅ। ନି। ୩।୧୨୬; କଥା। ୮୦୬) ୱଚନତୋ ଭଗୱତୋ ଚରିତମନୁୱତ୍ତନ୍ତୋ ତସ୍ସ ଦେସକାଲାଦିୱସେନ ନିଦାନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସେଟ୍ଠସ୍ସା’’ତିଆଦି।

ତତ୍ଥ ସେଟ୍ଠସ୍ସାତି ଧନଧଞ୍ଞୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରାଦିଉପଭୋଗପରିଭୋଗସମ୍ପତ୍ତିଯା ଚେୱ ଗାମରାଜଧାନିଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁନନ୍ଦିତଠଆକାରାମାଦିସମ୍ପତ୍ତିଯା ଚ ପସତ୍ଥତରସ୍ସ। ନାଭିଭୂତେତି ମଜ୍ଝୱତ୍ତିତାଯ ନାଭିସଦିସେ। ନିରାକୁଲେତି ମଜ୍ଝୱତ୍ତିତାଯେୱ ପରିମଣ୍ଡଲାଦିସଣ୍ଠୱତୋ ୱିଲୋପାଦିଆକୁଲରହିତେ। ସବ୍ବସ୍ସ ପନ ଲୋକସ୍ସ ରାମଣୀଯକେ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତେ ୱିଯ ରମଣୀଯତରେ ଭୂତମଙ୍ଗଲେ ଗାମେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ପୁନପି କିଂୱିସିଟ୍ଠେତି ଆହ ‘‘କଦଲୀ’’ତିଆଦି। କଦଲୀ ଚ ସାଲଞ୍ଚ ତାଲଞ୍ଚ ଉଚ୍ଛୁ ଚ ନାଳିକେରା ଚ କଦଲୀ…ପେ… ନାଳିକେରା, ତେସଂ ୱନାନି କଦଲୀ…ପେ… ନାଳିକେରୱନାନି, ତେହି ଆକୁଲେ ଆକିଣ୍ଣେତି ଅତ୍ଥୋ। କମଲାନି ଚ ଉପ୍ପଲାନି ଚ କମଲୁପ୍ପଲାନି, ତେହି ସଞ୍ଛନ୍ନା କମଲୁପ୍ପଲସଞ୍ଛନ୍ନା, ସଲିଲସ୍ସ ଆସଯା ସଲିଲାସଯା, କମଲୁପ୍ପଲସଞ୍ଛନ୍ନା ଚ ତେ ସଲିଲାସଯା ଚାତି କମଲ…ପେ… ସଲିଲାସଯା, ତେହି ସୋଭିତୋ କମଲୁପ୍ପଲସଞ୍ଛନ୍ନସଲିଲାସଯସୋଭିତୋ, ତସ୍ମିଂ।

କାୱେରିଯା ଜଲଂ କାୱେରିଜଲଂ, କାୱେରିଜଲସ୍ସ ସମ୍ପାତୋ ପୱତ୍ତନଂ କାୱେରିଜଲସମ୍ପାତୋ, ତେନ ପରି ସମନ୍ତତୋ ଭୂତଂ ପୱତ୍ତିତଂ ମହୀତଲଂ ଏତସ୍ସାତି କାୱେରିଜଲସମ୍ପାତପରିଭୂତମହୀତଲୋ, ତସ୍ମିଂ। ଇଦ୍ଧେତି ନାନାସମ୍ପତ୍ତିଯା ସମିଦ୍ଧେ। ସବ୍ବଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନେତି ସବ୍ବସୁଖୋପକରଣସମ୍ପନ୍ନେ। ମଙ୍ଗଲେତି ଜନାନଂ ଇଦ୍ଧିୱୁଦ୍ଧିକାରଣଭୂତେ। ଭୂତମଙ୍ଗଲେତି ଏୱଂନାମକେ ଗାମେ।

ପୱରୋ ତିରତାରୀଣତଲାଦିଗଣେହି କୁଲାଚଲଚକ୍କଭୋଗିନା ଭୋଗୱଲଯସୀଦନ୍ତରସାଗରାଦି ଆକାରୋ ଏତାସନ୍ତି ପୱରାକାରା, ପାକାରା ଚ ପରିଖା ଚ ପାକାରପରିଖା, ପୱରାକାରା ଚ ତା ପାକାରପରିଖା ଚାତି ପୱରାକାରପାକାରପରିଖା, ତାହି ପରିୱାରିତୋ ପୱରାକାରପାକାରପରିଖାପରିୱାରିତୋ, ତସ୍ମିଂ। ଦସ୍ସନୀଯେତି ଦସ୍ସନାରହେ। ମନୋ ରମତି ଏତ୍ଥାତି ମନୋରମୋ, ତସ୍ମିଂ।

ତୀରସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ତୀରନ୍ତୋ, ତୀରମେୱ ୱା ଅନ୍ତୋ ତୀରନ୍ତୋ, ପୋକ୍ଖରଣିସୋବ୍ଭୋଦକୱାହକପରିଖାଦୀନଂ କୂଲପ୍ପଦେସୋ, ତୀରନ୍ତେ ରୁହିଂସୁ ଜାଯିଂସୂତି ତୀରନ୍ତରୁହା, ତୀରନ୍ତରୁହା ଚ ତେ ବହୁତ୍ତା ଅତୀରା ଅପରିଚ୍ଛେଦା ଚାତି ତୀରନ୍ତରୁହୱାତୀରା। ୱ-କାରୋ ସନ୍ଧିଜୋ, ତରୂନଂ ରାଜାନୋ ତରୁରାଜାନୋ, ତୀରନ୍ତରୁହୱାତୀରା ଚ ତେ ତରୁରାଜାନୋ ଚାତି ତୀରନ୍ତରୁହୱାତୀରତରୁରାଜାନୋ, ତେହି ୱିରାଜିତୋ ତୀରନ୍ତ…ପେ… ୱିରାଜିତୋ, ତସ୍ମିଂ, ପୁପ୍ଫୂପଗଫଲୂପଗଛାଯୂପଗେହି ମହାରୁକ୍ଖେହି ପଟିମଣ୍ଡିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ତୀରନ୍ତରୁହୱାନତରୁରାଜିୱିରାଜିତେ’’ତି ୱା ପାଠୋ, ତୀରନ୍ତରୁହାନଂ ୱାନତରୂନଂ ୱେତରୂପରୁକ୍ଖାନଂ ରାଜୀହି ପନ୍ତୀହି ପଟିମଣ୍ଡିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ଦିଜାନଂ ଗଣା ଦିଜଗଣା, ନାନା ଚ ତେ ଦିଜଗଣା ଚାତି ନାନାଦିଜଗଣା, ତେ ତତୋ ତତୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ରମନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ନାନାଦିଜଗଣାରାମୋ, ତସ୍ମିଂ, ସୁକକୋକିଲମଯୂରାଦିସକୁଣାନଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ରମନଟ୍ଠାନଭୂତେତି ଅତ୍ଥୋ। ନାନାରାମମନୋରମେତି ନାନା ଅନେକେ ଆରାମା ପୁପ୍ଫଫଲାରାମା ନାନାରାମା, ତେହି ମନୋରମୋତି ନାନାରାମମନୋରମୋ, ତସ୍ମିଂ।

ଚାରୂ ଚ ତେ ପଙ୍କଜା ଚାତି ଚାରୁପଙ୍କଜା, କମଲୁପ୍ପଲକୁମୁଦାଦଯୋ, ଚାରୁପଙ୍କଜେହି ସଂକିଣ୍ଣା ସଞ୍ଛନ୍ନା ଚାରୁପଙ୍କଜସଂକିଣ୍ଣା, ଚାରୁପଙ୍କଜସଂକିଣ୍ଣା ଚ ତେ ତଳାକା ଚେତି ଚାରୁପଙ୍କଜସଂକିଣ୍ଣତଳାକା, ତେହି ସମଲଙ୍କତୋ ୱିଭୂସିତୋ ଚାରୁ…ପେ… ସମଲଙ୍କତୋ, ତସ୍ମିଂ। ସୁନ୍ଦରୋ ମଧୁରୋ ରସୋ ଅସ୍ସାତି ସୁରସଂ, ସୁରସଞ୍ଚ ତଂ ଉଦକଞ୍ଚାତି ସୁରସୋଦକଂ, ସୁରସୋଦକେନ ସମ୍ପୁଣ୍ଣା ସୁରସୋଦକସମ୍ପୁଣ୍ଣା, ୱରା ଚ ତେ କୂପା ଚାତି ୱରକୂପା, ସୁରସୋଦକସମ୍ପୁଣ୍ଣା ଚ ତେ ୱରକୂପା ଚେତି ସୁରସୋଦକସମ୍ପୁଣ୍ଣୱରକୂପା, ତେହି ଉପସୋଭିତୋ ସୁରସୋ…ପେ… କୂପସୋଭିତୋ, ତସ୍ମିଂ।

ୱିସେସେନ ଚିତ୍ରାତି ୱିଚିତ୍ରା, ୱିଚିତ୍ରା ଚ ତେ ୱିପୁଲା ଚାତି ୱିଚିତ୍ରୱିପୁଲା, ୱିଚିତ୍ରୱିପୁଲା ଚ ତେ ମଣ୍ଡପା ଚାତି…ପେ… ମଣ୍ଡପା, ଅତିସଯେନ ଉଗ୍ଗତା ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗତା, ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗତା ଚ ତେ ୱରମଣ୍ଡପା ଚାତି ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗୱରମଣ୍ଡପା, ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ୱଣ୍ଣଲୋପୋ, ୱିଚିତ୍ରୱିପୁଲା ଚ ତେ ଅଚ୍ଚୁଗ୍ଗୱରମଣ୍ଡପା ଚାତି

ୱିଚିତ୍ରୱିପୁଲଅକ୍କୁଗ୍ଗୱରମଣ୍ଡପା, ତେହି ମଣ୍ଡିତୋ ୱିଭୂସିତୋ ୱିଚିତ୍ର…ପେ… ମଣ୍ଡିତୋ, ତସ୍ମିଂ। ମଣ୍ଡଂ ସୂରିଯରସ୍ମିଂ ପାତି ରକ୍ଖତୀତି ମଣ୍ଡପୋ। ତତୋ ତତୋ ଆଗମ୍ମ ୱସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଆୱାସୋ, ପାସାଦହମ୍ମିଯମାଠଆଦଯୋ। ଅନେକେହୀତି ବହୂହି। ଅଚ୍ଚନ୍ତନ୍ତି ଅତିସଯେନ।

ଧରଣୀତଲଂ ଭେତ୍ୱା ଉଗ୍ଗତେନ ୱିଯ, ଖରଂ ଫରୁସଂ କେଲାସସିଖରଂ ଜିତ୍ୱା ଅୱହସନ୍ତେନ ୱିଯ ଥୂପେନ ଚ ଉପସୋଭିତେ ୱିହାରେତି ଯୋଜନା।

ଅମ୍ବୁଂ ଦଦାତୀତି ଅମ୍ବୁଦୋ, ସରଦେ ଅମ୍ବୁଦୋ ସରଦମ୍ବୁଦୋ, ଥୁଲ୍ଲନତମହନ୍ତଭାୱସାମଞ୍ଞେନ ସରଦମ୍ବୁଦେନ ସଙ୍କାସୋ ସରଦମ୍ବୁଦସଙ୍କାସୋ, ତସ୍ମିଂ। ସମ୍ମା ଉସ୍ସିତୋ ଉଗ୍ଗତୋତି ସମୁସ୍ସିତୋ, ତସ୍ମିଂ। ଓଲୋକେନ୍ତାନଂ, ୱସନ୍ତାନଞ୍ଚ ପସାଦଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ତୋସଂ ଜନେତୀତି ପସାଦଜନନଂ, ତସ୍ମିଂ। ଏତ୍ତାୱତା ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯକଥାଯ ପୱତ୍ତିତଦେସଂ ଦସ୍ସେତି, ''ୱସତା ମଯା''ତି କତ୍ତାରଂ।

ଦେୱଦତ୍ତଚିଞ୍ଚମାଣୱିକାଦୀହି କତାପରାଧସ୍ସ, ସୀତୁଣ୍ହାଦିପରିସ୍ସଯସ୍ସ ଚ ସହନତୋ, ସସନ୍ତାନଗତକିଲେସାଦୀନଂ ହନନତୋ ଚ ସୀହୋ ୱିଯାତି ସୀହୋ, ବୁଦ୍ଧୋ ଚ ସୋ ସୀହୋ ଚାତି ବୁଦ୍ଧସୀହୋ। ସେଟ୍ଠପରିଯାଯୋ ୱା ସୀହ-ସଦ୍ଦୋ, ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତସ୍ସାତି ଦେସିତସ୍ସ। ୱିନଯସ୍ସ ୱିନଯପିଟକସ୍ସ। ୱିନିଚ୍ଛଯୋତି ପାଠାଗତୋ ଚେୱ ଅଟ୍ଠକଥାଗତୋ ଚ ଆଚରିଯପରମ୍ପରାଭତୋ ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ବୁଦ୍ଧସୀହନ୍ତି ଏୱଂନାମକଂ ମହାଥେରଂ। ସମୁଦ୍ଦିସ୍ସାତି ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା, ତେନ କତଆଯାଚନଂ ପଟିଚ୍ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇମିନା ବାହିରନିମିତ୍ତଂ ଦସ୍ସିତଂ।

ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ମମ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ ବୁଦ୍ଧସୀହଂ ସମୁଦ୍ଦିସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂନଂ ହିତତ୍ଥାଯ ସମାସତୋ ୱରପାସାଦେ ୱସତା ମଯା କତୋତି ଯୋଜନା।

କିମତ୍ଥାଯାତି ଆହ ''ୱିନଯସ୍ସାୱବୋଧତ୍ଥଂ, ସୁଖେନେୱାଚିରେନ ଚା''ତି, ଅନୁପାଦିସେସେନ ନିବ୍ବାନପରିଯନ୍ତାନିସଂସସ୍ସ ୱିନଯପିଟକସ୍ସ ପକରଣସ୍ସ ଗନ୍ଥୱସେନ ସମାସେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିନିଚ୍ଛିତତ୍ତା ସୁଖେନ ଚେୱ ଅଚିରେନ ଚ ଅୱବୋଧନତ୍ଥନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଭିକ୍ଖୂନନ୍ତି ପଧାନନିଦସ୍ସନଂ, ଏକସେସନିଦ୍ଦେସୋ ୱା ହେଟ୍ଠା –

''ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ହିତତ୍ଥାଯ ସମାହିତୋ। ପୱକ୍ଖାମୀ''ତି (ୱି॰ ୱି॰ ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା ୨) –

ଆରଦ୍ଧତ୍ତା। ଇମିନା ପଯୋଜନଂ ଦସ୍ସିତଂ।

୩୧୭୯. ଏୱଂ ଦେସକତ୍ତୁନିମିତ୍ତପଯୋଜନାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା କାଲନିଯମଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଚ୍ଚୁତା''ତିଆଦି। ୱିକ୍କମନଂ ୱିକ୍କନ୍ତୋ, ୱିକ୍କମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଚ୍ଚୁତଂ କେନଚି ଅନଭିଭୂତଂ, ତଞ୍ଚ ତଂ ୱିକ୍କନ୍ତଞ୍ଚାତି ଅଚ୍ଚୁତୱିକ୍କନ୍ତଂ, ଅଚ୍ଚୁତସ୍ସ ନାରାଯନସ୍ସ ୱିଯ ଅଚ୍ଚୁତୱିକ୍କନ୍ତଂ ଏତସ୍ସାତି ଅଚ୍ଚୁତଚ୍ଚୁତୱିକ୍କନ୍ତୋ। କୋ ସୋ? ରାଜା, ତସ୍ମିଂ। କଲମ୍ଭକୁଲଂ ନନ୍ଦଯତୀତି କଲମ୍ଭକୁଲନନ୍ଦନୋ, ତସ୍ମିଂ। ଇମିନା ତସ୍ସ କୁଲୱଂସୋ ନିଦସ୍ସିତୋ। କଲମ୍ଭକୁଲୱଂସଜାତେ ଅଚ୍ଚୁତଚ୍ଚୁତୱିକ୍କନ୍ତନାମେ ଚୋଳଅରାଜିନି ମହିଂ ଚୋଳଅରଟ୍ଠଂ ସମନୁସାସନ୍ତେ ସମ୍ମା ଅନୁସାସନ୍ତେ ସତି ତସ୍ମିଂ ଚୋଳଅରାଜିନି ରଜ୍ଜଂ କାରେନ୍ତେ ସତି ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ମଯା ଆରଦ୍ଧୋ ଚେୱ ସମାପିତୋ ଚାତି। ଇମିନା କାଲଂ ନିଦସ୍ସେତି।

୩୧୮୦. ଇଦାନି ଇମଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯପ୍ପକରଣଂ କରୋନ୍ତେନ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞସମ୍ପଦଂ ସକଲଲୋକହିତତ୍ଥାଯ ପରିଣାମେନ୍ତୋ ଆହ ''ଯଥା''ତିଆଦି। ଅଯଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଅନ୍ତରାଯଂ ୱିନା ଯଥା ସିଦ୍ଧିଂ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ପତ୍ତୋ, ତଥା ସତ୍ତାନଂ ଧମ୍ମସଂଯୁତା କୁସଲନିସ୍ସିତା ସଙ୍କପ୍ପା ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦା, ଅଧିପ୍ପେତତ୍ଥା ୱା ସବ୍ବେ ଅନ୍ତରାଯଂ ୱିନା ସିଜ୍ଝନ୍ତୁ ନିପ୍ଫଜ୍ଜନ୍ତୂତି ଯୋଜନା।

୩୧୮୧. ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞପ୍ଫଲଭାୱେନ ସକଲଲୋକହିତେକହେତୁନୋ ଭଗୱତୋ ସାସନସ୍ସ ଚିରଟ୍ଠିତିମାସୀସନ୍ତୋ ଆହ ''ଯାୱ ତିଟ୍ଠତୀ''ତିଆଦି। ''ମନ୍ଦାରୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି ସୀତସିନିଦ୍ଧଏକପଦ୍ଦତରାଜା। କଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଉଦକଂ, ତେନ ଦାରିତୋ ନିଗ୍ଗମପ୍ପଦେସୋ ''କନ୍ଦରୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସୀତସିନିଦ୍ଧୱିପୁଲପୁଲିନତଲେହି, ସନ୍ଦମାନସାତସୀତଲପସନ୍ନସଲିଲେହି, କୀଳଅମାନନାନପ୍ପକାରମଚ୍ଛଗୁମ୍ବେହି, ଉଭଯତୀରପୁପ୍ଫଫଲପଲ୍ଲୱାଲଙ୍କତତରୁଲତାୱନେହି, କୂଜମାନସୁକସାଳିକକୋକିଲମଯୂରହଂସାଦିସକୁଣ୍ତାଭିରୁତେହି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପରିଭମନ୍ତଭମରାମୱଜାହି ଚ ଚାରୁ ମନୁଞ୍ଞା କନ୍ଦରା ଏତସ୍ସାତି ଚାରୁକନ୍ଦରୋ। କଲି ୱୁଚ୍ଚତି ଅପରାଧୋ, ତଂ ସାସତି ହିଂସତି ଅପନେତୀତି କଲିସାସନଂ। ''କଲୁସାସନ''ନ୍ତି ୱା ପାଠୋ। କଲୁସଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପାପଂ, ତଂ ଅସତି ୱିକ୍ଖିପତି ଦୂରମୁସ୍ସାରଯତୀତି କଲୁସାସନଂ, ପରିଯତ୍ତିପଟିପତ୍ତିପଟିୱେଧସଙ୍ଖାତଂ ତିୱିଧସାସନଂ।

୩୧୮୨. ଏୱଂ ଓକସ୍ସ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକପରମତ୍ଥହିତସାଧକସ୍ସ ସାସନସ୍ସ ଚିରଟ୍ଠିତିଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା ତେନେୱ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମାନୁଭାୱେନ ଲୋକସ୍ସ

ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକତ୍ଥହେତୁମାସୀସନ୍ତୋ ଆହ ‘‘କାଲେ’’ତିଆଦି। କାଲେତି ସସ୍ସସମିଦ୍ଧୀନଂ ଅନୁରୂପେ କାଲେ। ସମ୍ମା ପୱସ୍ସନ୍ତୁତି ଅୱୁଟ୍ଠିଅତିୱୁଟ୍ଠିଦୋସରହିତା ଯଥା ସସ୍ସାଦୀନି ସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ତଥା ୱସ୍ସଂ ୱୁଟ୍ଠିଧାରଂ ପୱସ୍ସନ୍ତୁତି ଅତ୍ଥୋ। ୱସ୍ସୱଲାହକାତି ୱସ୍ସୱଲାହକାଧିଟ୍ଠିତା ପଜ୍ଜୁନ୍ନଦେୱପୁତ୍ତା। ମହୀପାଲାତି ରାଜାନୋ। ଧମ୍ମତୋତି ଦସରାଜଧମ୍ମତୋ। ସକଲଂ ମହିନ୍ତି ପଥୱିନିସ୍ସିତସବ୍ବଜନକାଯଂ।

୩୧୮୩। ଏୱଂ ସବ୍ବଲୋକସ୍ସ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତିସାଧନତ୍ଥାଯ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞପରିଣାମଂ କତ୍ୱା ଇଦାନି ୱିଦିତଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତିନିପ୍ଫାଦନୱସେନେୱ ପୁଞ୍ଞପରିଣାମଂ କରୋନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ଇମ’’ନ୍ତିଆଦି। ଇମିନା ଅତ୍ତନୋ ୱିରଚିତଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ ୱିନିଚ୍ଛଯମାହ। ସାରଭୂତନ୍ତି ସୀଲସାରାଦିତିୱିଧସିକ୍ଖାସାରସ୍ସ ପକାସନତୋ ହତ୍ଥସାରମିୱ ଭୂତଂ। ହିତନ୍ତି ତଦତ୍ଥେ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ଅନୁପାଦିସେସନିବ୍ବାନାୱସାନସ୍ସ ହିତସ୍ସ ଆୱହନତୋ, ସଂସାରଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ୱୂପସମନତୋ ଅମତୋସଧଂ ୱିଯ ହିତଂ। ଅତ୍ଥଯୁତ୍ତନ୍ତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକପରମତ୍ଥାନଂ ୱିନଯନାଦୀହି ଯୁତ୍ତତ୍ତା ଅତ୍ଥଯୁତ୍ତଂ। କରୋନ୍ତେନାତି ରଚଯନ୍ତେନ ମଯା। ଯଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପତ୍ତନ୍ତି କାରକଂ ପୁନାତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ, ପୁଜ୍ଜଭୱଫଲନିପ୍ଫାଦନତୋ ୱା ‘‘ପୁଞ୍ଞ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖଂ ଗତଂ ଯଂ କୁସଲକମ୍ମଂ ଅପରିମେଯ୍ୟଭୱପରିଯନ୍ତଂ ପସୁତଂ ଅଧିଗତଂ। ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ହେତୁଭୂତେନ। ଅଯଂ ଲୋକୋତି ଅଯଂ ସକଲୋପି ସତ୍ତଲୋକୋ। ମୁନିନ୍ଦପ୍ପୟାତନ୍ତି ମୁନିନ୍ଦେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ସମ୍ପତ୍ତଂ। ୱୀତସୋକନ୍ତି ୱିଗତସୋକଂ। ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସାଦୀହି ୱିଗତତ୍ତା, ତେସଂ ନିକ୍ଖମନନିମିତ୍ତତ୍ତା ଚ ଅପଗତସୋକାଦିସଂସାରଦୁକ୍ଖଂ। ସିୱଂ ପୁରଂ ନିବ୍ବାନପୁରଂ ପାପୁଣାତୁ ସଚ୍ଛିକରୋତୁ, କିଲେସପରିନିବ୍ବାନେନ, ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ଚ ପରିନିବ୍ବାତୂତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଇତି ତମ୍ବପଣ୍ଣିୟେନାତିଆଦି ପକରଣକାରକସ୍ସ ପଭୱସୁଦ୍ଧିବାହୁସଚ୍ଚାଦିଗୁଣମୁଖେନ ପକରଣେ ଗାରୱଂ ଜନେତୁକାମେନ ଏତସ୍ସ ସିସ୍ସେନ ଠପିତଂ ୱାକ୍ୟଂ।

ତତ୍ଥ ତମ୍ବପଣ୍ଣିୟେନାତି ତମ୍ବପଣ୍ଣିମ୍ହି ଜାତୋ, ତତ୍ଥ ୱିଦିତୋ, ତତୋ ଆଗତୋତି ୱା ତମ୍ବପଣ୍ଣିୟୋ, ତେନ। ବ୍ୟାକରଣମୱେଚ୍ଚ ଅଧୀତୱାତି ୱେୟ୍ୟାକରଣୋ, ପରମୋ ଚ ଉତ୍ତମୋ ଚ ସୋ ୱେୟ୍ୟାକରଣୋ ଚାତି ପରମୱେୟ୍ୟାକରଣୋ, ତେନ। ତୀଣି ପିଟକାନି ସମାହଟାନି, ତିଣ୍ଣଂ ପିଟକାନଂ ସମାହାରୋ ୱା ତିପିଟକଂ, ନୀଯନ୍ତି ବୁଜ୍ଝୀଯନ୍ତି ସେୟ୍ୟତ୍ଥିକେହୀତି ନଯା, ନଯନ୍ତି ୱା ଏତେହି ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତିଂ ୱିସେସେନାତି ନଯା, ପାଠଇନଯଅତ୍ଥନଯଏକତ୍ତନଯାଦଯୋୱ, ତିପିଟକେ ଆଗତା ନଯା ତିପିଟକନଯା, ୱିଧାନଂ ପସାସନଂ, ପୱତ୍ତନଂ ୱା ୱିଧି, ତିପିଟକନଯାନଂ ୱିଧି ତିପିଟକନଯୱିଧି, ତିପିଟକନଯୱିଧିମ୍ହି କୁସଲୋ ତିପିଟକନଯୱିଧିକୁସଲୋ, ତେନ।

ପରମା ଚ ତେ କୱିଜନା ଚାତି ପରମକୱିଜନା, ପରମକୱିଜନାନଂ ହଦଯାନି ପରମକୱିଜନହଦଯାନି, ପଦୁମାନଂ ୱନାନି ପଦୁମୱନାନି, ପରମକୱିଜନହଦଯାନି ଚ ତାନି ପଦୁମୱନାନି ଚାତି ପରମକୱିଜନହଦଯପଦୁମୱନାନି, ତେସଂ ୱିକସନଂ ବୋଧଂ ସୂରିଯୋ ୱିଯ କରୋତୀତି ପରମକୱିଜନହଦଯପଦୁମୱନୱିକସନକରୋ, ତେନ। କୱୀ ଚ ତେ ୱରା ଚାତି କୱିୱରା, କୱୀନଂ ୱରାତି ୱା କୱିୱରା, କୱିୱରାନଂ ୱସଭୋ ଉତ୍ତମୋ କୱିୱରୱସଭୋ, ତେନ, କୱିରାଜରାଜେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

ପରମା ଚ ସା ରତି ଚାତି ପରମରତି, ପରମରତିଂ କରୋନ୍ତୀତି ପରମରତିକରାନି, ୱରାନି ଚ ତାନି ମଧୁରାନି ଚାତି ୱରମଧୁରାନି, ୱରମଧୁରାନି ଚ ତାନି ୱଚନାନି ଚାତି ୱରମଧୁରୱଚନାନି, ପରମରତିକରାନି ଚ ତାନି ୱରମଧୁରୱଚନାନି ଚାତି ପରମରତିକରୱରମଧୁରୱଚନାନି, ଉଗ୍ଗିରଣଂ କଥନଂ ଉଗ୍ଗାରୋ, ପରମରତିକରୱରମଧୁରୱଚନାନଂ ଉଗ୍ଗାରୋ ଏତସ୍ସାତି ପରମ…ପେ… ୱଚନୁଗ୍ଗାରୋ, ତେନ। ଉରଗପୁରଂ ପରମପୱେଣିଗାମୋ ଅସ୍ସ ନିୱାସୋତି ଉରଗପୁରୋ, ତେନ। ବୁଦ୍ଧଦତ୍ତେନାତି ଏୱଂନାମକେନ ଥେରେନ, ଆଚରିଯବୁଦ୍ଧଦତ୍ତତ୍ଥେରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛୟୋ ରଚିତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ନିଟ୍ଠିତା ଚାଯଂ ୱିନଯତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନୀ ନାମ

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯୱଣ୍ଣନା।

ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯ-ଟୀକା ସମତ୍ତା।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଉତ୍ତରୱିନିଚ୍ଛୟ-ଟୀକା

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା

(କ)

ଦେୱାତିଦେୱଂ ସୁଗତଂ, ଦେୱବ୍ରହ୍ମିନ୍ଦୱନ୍ଦିତଂ;

ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟୁପଚ୍ଛେଦଂ, ନତ୍ୱା ୱଚ୍ଛାତିତଂ ଗଣଂ।

(ଖ)

ୱନ୍ଦନାମୟପୁଞ୍ଞେନ, କମ୍ମେନ ରତନତ୍ତୟେ;

ଛେତ୍ୱା ଉପଦ୍ଦୱେ ସବ୍ବେ, ଆରଭିସ୍ସଂ ସମାହିତୋ।

(ଗ)

ଥେରେନ ବୁଦ୍ଧଦତ୍ତେନ, ରଚିତସ୍ସ ସମାସତୋ;

ସଂୱଣ୍ଣନମସଂକିଣ୍ଣଂ, ଉତ୍ତରସ୍ସ ଯଥାବଲଂ।

୧। ଅଥାୟମାଚରିୟୋ ଅତ୍ତନୋ ୱିରଚିତେ ୱିନୟେ ତସ୍ସୁପନିସ୍ସୟେ ୱିନୟପିଟକେ ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନାନପ୍ପକାରକୋସଲ୍ଲଜନନତ୍ଥଂ ପରିୱାରଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ଆଗତୱିନିଚ୍ଛୟଂ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ଉତ୍ତରପକରଣଂ ୱଣ୍ଣୟିତୁକାମୋ ପଠମଂ ତାୱ ଅନ୍ତରାୟନିୱାରଣେନ ଯଥାଧିପ୍ପେତସାଧନତ୍ଥଂ ରତନତ୍ତୟଂ ୱନ୍ଦନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମ’’ନ୍ତିଆଦି।

ପକରଣାରମ୍ଭେ ରତନତ୍ତୟୱନ୍ଦନାପୟୋଜନଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥାଚରିୟେହି ବହୁଧା ପପଞ୍ଚିତଂ, ଅମ୍ହେହି ଚ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟୱଣ୍ଣନାୟଂ ସମାସତୋ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ନ ତଂ ଇଧ ୱଣ୍ଣୟିସ୍ସାମ। ପକରଣାଭିଧେୟ୍ୟ କରଣପ୍ପକାରପୟୋଜନାନିପି ତତ୍ଥ ଦସ୍ସିତନୟାନୁସାରେନ ଇଧାପି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ସମ୍ବନ୍ଧାଦିଦସ୍ସନମୁଖେନ ଅନୁତ୍ତାନପଦୱଣ୍ଣନମେୱେତ୍ଥ କରିସ୍ସାମି।

ଜିନଂ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଗଣଞ୍ଚ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉତ୍ତରଂ ଦାନି କରିସ୍ସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିଂୱିସିଟ୍ଠଂ ଜିନଂ, ଧମ୍ମଂ, ଗଣଞ୍ଚ ୱନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଆହ ‘‘ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମ’’ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମନ୍ତି ପଞ୍ଚସୁ କାମଗୁଣେସୁ ସତ୍ତା ଆସତ୍ତା ୱିସତ୍ତା ଲଗ୍ଗିତାତି ସତ୍ତା, ପରମତ୍ଥତୋ ସତ୍ତପଞ୍ଞତ୍ତିୟା ଉପାଦାନଭୂତା ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ୱୋହାରତୋ ଖନ୍ଧସନ୍ତତିଂ ଉପାଦାୟ ପଞ୍ଞତ୍ତା ସମ୍ମୁତି ‘‘ସତ୍ତା’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତେ ପନ କାମାୱଚରାଦିଭୂମିୱସେନ, ନିରୟାଦିପଦେସୱସେନ, ଅହେତୁକାଦିପଟିସନ୍ଧିୱସେନାତି ଏୱମାଦୀହି ଅନନ୍ତପଭେଦା। ତେସୁ ଖୀଣାସୱାନଂ ଯଥାୱୁତ୍ତନିବ୍ବଚନତ୍ଥେନ ସତ୍ତୱୋହାରୋ ନ ଲବ୍ଭତି। ତଥାପି ତେ ଭୂତପୁବ୍ବଗତିୟା ୱା ତଂସଦିସତ୍ତା ୱା ‘‘ସତ୍ତା’’ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସବ୍ବେ ଚ ତେ ସତ୍ତା ଚା ତି ସବ୍ବସତ୍ତା। ଉଦ୍ଧଟତମତ୍ତା, ଉଗ୍ଗତତମତ୍ତା, ସେଟ୍ଠତ୍ତା ଚ ଉତ୍ତମୋ, ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତରେହି ରୂପାରୂପଗୁଣେହି ଉତ୍ତମୋ, ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ୱା ଉତ୍ତମୋ ପୱରୋ ସେଟ୍ଠୋତି ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମୋ। ‘‘ଜିନ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ।

ପୁନପି କିଂୱିସିଟ୍ଠନ୍ତି ଆହ ‘‘ଧୀର’’ନ୍ତି। ଧୀ ୱୁଚ୍ଚତି ପଞ୍ଞା, ତାୟ ଇରତି ୱତ୍ତତୀତି ଧୀରୋ, ତଂ। ତାଦିଭାୱେନ ଇନ୍ଦଖୀଲସିନେରୁଆଦୟୋ ୱିୟ ଅଟ୍ଠଲୋକଧମ୍ମସଙ୍ଖାତେନ ଭୁସୱାତେନ ଅକମ୍ପିୟଟ୍ଠେନ, ଚତୁୱେସାରଜ୍ଜୱସେନ ସଦେୱକେ ଲୋକେ କେନଚି ଅକମ୍ପନୀୟଟ୍ଠେନ ଚ ଧୀରଂ, ଧିତିସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦମ୍ପି ତସ୍ସେୱ ୱିସେସନଂ।

ୱନ୍ଦିତ୍ୱାତି କାୟୱଚୀମନୋଦ୍ୱାରେହି ଅଭିୱାଦେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ, ଯଥାଭୂତଗୁଣସଂକିତ୍ତନେନ ଥୋମେତ୍ୱା। ସିରସାତି ଭତ୍ତିଭାୱନତୁତ୍ତମଙ୍ଗେନ

କରଣଭୂତେନ। ଇମିନା ୱିସେସତୋ କାୟପଣାମୋ ଦସ୍ସିତୋ, ଗୁଣସଂକିତ୍ତନେନ ୱଚୀପଣାମୋ, ଉଭୟପଣାମେହି ନାନନ୍ତରିୟକତାୟ ମନୋପଣାମୋପି ଦସ୍ସିତୋ ଚ ହୋତି।

ଜିନନ୍ତି ଦେୱପୁତ୍ତକିଲେସାଭିସଙ୍ଖାରମଚ୍ଚୁଖନ୍ଧମାରସଙ୍ଖାତେ ପଞ୍ଚୱିଧେ ମାରେ ବଲୱିଧମନସମୌଚ୍ଛେଦପହାନସହାୟୱେକଲ୍ଲନିଦାନୋପଚ୍ଛେଦୱିସୟାତିକ୍କମୱସେନ ପଞ୍ଚହି ଆକାରେହି ଜିତୱାତି ଜିନୋ, ତଂ।

‘‘ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ନିବ୍ବଚନାଦିୱସେନ ଅତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛୟୋ ହେଟ୍ଠା ଦସ୍ସିତୋୱ। ଅଧମ୍ମୱିଦ୍ଧଂସନ୍ତି ଧମ୍ମସଙ୍ଖାତସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖତ୍ତା ଅଧମ୍ମୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଅକୁସଲଧମ୍ମୋ, ତଂ ଅକୁସଲସଙ୍ଖାତଂ ଅଧମ୍ମଂ ୱିଦ୍ଧଂସେତି ୱିନାସେତି ପଜହତି ତଦଙ୍ଗୱିକ୍ଖମ୍ଭନସମୁଚ୍ଛେଦପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିନିସ୍ସରଣପ୍ପହାନେନାତି ଅଧମ୍ମୱିଦ୍ଧଂସୋ, ସପରିୟତ୍ତିକୋ ନୱଲୋକୁତ୍ତରୋ ଧମ୍ମୋ। ପରିୟତ୍ତି ହି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପହାନାନଂ ମୂଲକାରଣତ୍ତା ଫଲୂପଚାରେନ ତଥା ୱୁଚ୍ଚତି, ତଂ ଅଧମ୍ମୱିଦ୍ଧଂସଂ। ‘‘ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ।

ଗଣନ୍ତି ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସମୂହଂ, ସଙ୍ଘନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଙ୍ଗଣନାସନନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସୟଂ ଅଙ୍ଗନ୍ତି ମକ୍ଖେନ୍ତୀତି ଅଙ୍ଗଣା, କିଲେସା ରାଗଦୋସମୋହା, ତେ ଅଙ୍ଗଣେ ନାସେତି ୟଥାୟୋଗଂ ତଦଙ୍ଗୱିକ୍ଖମ୍ଭନସମୁଚ୍ଛେଦପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିନିସ୍ସରଣପ୍ପହାନେହି ପଜହତୀତି ଅଙ୍ଗଣନାସନୋ, ତଂ। ‘‘ଗଣ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ।

୨। ମୟା ୱିନୟସ୍ସ ୟୋ ସାରୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ରଚିତୋ, ତସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛୟସ୍ସାତି ୟୋଜନା। ନତ୍ଥି ତସ୍ସ ଉତ୍ତରୋତି ଅନୁତ୍ତରୋ, ସବ୍ବେସୁ ୱିନିଚ୍ଛୟେସୁ, ସବ୍ବେସଂ ୱା ୱିନିଚ୍ଛୟାନଂ ଅନୁତ୍ତରୋ ଉତ୍ତମୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋତି ସବ୍ବାନୁତ୍ତରୋ, ତଂ। ଉତ୍ତରଂ ପକରଣଂ ଇଦାନି କରିସ୍ସାମୀତି ୟୋଜନା।

୩।ଭଣତୋତି ଭଣନ୍ତସ୍ସ ପଗୁଣଂ ୱାଚୁଗ୍ଗତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ପଠତୋତି ପଠନ୍ତସ୍ସ ୱାଚୁଗ୍ଗତଂ ସଜ୍ଝାୟନ୍ତସ୍ସ। ପୟୁଞ୍ଜତୋତି ତତ୍ଥ ପକାରେନ ୟୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ, ତଂ ଅଞ୍ଞେସଂ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସ ୱା। ସୁଣତୋତି ପରେହି ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ସୁଣନ୍ତସ୍ସ। ଚିନ୍ତୟତୋତି ୟଥାସୁତଂ ଅତ୍ଥତୋ, ସଦ୍ଦତୋ ଚ ଚିନ୍ତେନ୍ତସ୍ସ। ‘‘ଅବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବୁଦ୍ଧିୱଡ୍ଢନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ। ଅବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବାଲସ୍ସ ୱିନୟେ ଅପ୍ପକତଞ୍ଞୁନୋ ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିଜନସ୍ସ। ବୁଦ୍ଧିୱଡ୍ଢନଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟେ ପଞ୍ଞାୱୁଦ୍ଧିନିପ୍ଫାଦକଂ। ଅଥ ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛୟେ କତପରିଚୟତ୍ତା ପଞ୍ଞୱତୋ ଜନସ୍ସ ବୁଦ୍ଧିୱଡ୍ଢନଂ ବୁଦ୍ଧିୟା ପଞ୍ଞାୟ ତିକ୍ଖୱିସଦଭାୱାପାଦନେନ ଭିୟ୍ୟୋଭାୱସାଧକଂ। ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ଉତ୍ତରଂ ନାମ ପକରଣଂ ୱଦତୋ କଥେନ୍ତସ୍ସ ମେ ମମ ସନ୍ତିକା ନିରତା ୱିନିଚ୍ଛୟେ, ତୀସୁ ସିକ୍ଖାସୁ ୱା ୱିସେସେନ ରତା ନିବୋଧଥ ଜାନାଥ ସୁତମୟଞ୍ଞାଣଂ ଅଭିନିପ୍ଫାଦେଥାତି ସୋତୁଜନଂ ସୱନେ ନିୟୋଜେତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ମହାୱିଭଙ୍ଗସଙ୍ଗହକଥାୱଣ୍ଣନା

୪। ଏୱଂ ସୋତୁଜନଂ ସୱନେ ନିୟୋଜେତ୍ୱା ୟଥାପଟିଞ୍ଞାତଂ ଉତ୍ତରୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ମେଥୁନ’’ନ୍ତିଆଦି। ‘‘କତି ଆପତ୍ତିୟୋ’’ତି ଅୟଂ ଦିଟ୍ଠସଂସନ୍ଦନା, ଅଦିଟ୍ଠଜୋତନା, ୱିମତିଚ୍ଛେଦନା, ଅନୁମତି, କଥେତୁକମ୍ୟତାପୁଚ୍ଛାତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପୁଚ୍ଛାନଂ କଥେତୁକମ୍ୟତାପୁଚ୍ଛା। ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ ଫୁସେତି ତସ୍ସା ସଙ୍ଖେପତୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଂ।

୫। ଏୱଂ ଗଣନାୱସେନ ଦସ୍ସିତାନଂ ‘‘ଭୱେ’’ତିଆଦି ସରୂପତୋ ଦସ୍ସନଂ। ଖେତ୍ତେତି ତିଣ୍ଣଂ ମଗ୍ଗାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଅଲ୍ଲୋକାସେ ତିଲବୀଜମତ୍ତେପି ପଦେସେ। ମେଥୁନଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୟୋଜନା। ‘‘ୟେଭୁୟ୍ୟକ୍ଖାୟିତେ’’ତି ଇଦଂ ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ, ଉପଡ୍ଢକ୍ଖାୟିତେପି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ୱଟ୍ଟକତେ ମୁଖେ ଅଫୁସନ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପୱେସେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୟୋଜନା।

୬।‘‘ଅଦିନ୍ନଂଆଦିୟନ୍ତୋ’’ତିଆଦୟୋପି ୱୁତ୍ତନୟାୟେୱ।

୭।ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନେ ୱାପୀତି ପୋରାଣକସ୍ସ ନୀଲକହାପଣସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗସଙ୍ଖାତେ ପଞ୍ଚମାସେ, ତଦଗ୍ଘନକେ ୱା। ଅଧିକେ ୱାତି ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକେ ୱା ତଦଗ୍ଘନକେ ୱା। ଅଦିନ୍ନେ ପଞ୍ଚୱୀସତିୟା ଅୱହାରାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଅୱହଟେ ପରାଜୟୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମାସେ ୱା ଊନମାସେ ୱା ତଦଗ୍ଘନକେ ୱା ଦୁକ୍କଟଂ। ତତୋ ମଜ୍ଝେତି ପଞ୍ଚମାସକତୋ ମଜ୍ଝେ। ପଞ୍ଚ ମାସା ସମାହଟା, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ମାସାନଂ ସମାହାରୋତି ୱା ପଞ୍ଚମାସଂ, ପଞ୍ଚମାସଂ ଅଗ୍ଘତୀତି ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନଂ, ପଞ୍ଚମାସଞ୍ଚ ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନଞ୍ଚ ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନଂ, ଏକଦେସସରୂପେକସେସୋୟଂ, ତସ୍ମିଂ। ମାସେ ୱାତି ଏତ୍ଥାପି ମାସୋ ଚ ମାସଗ୍ଘନକଞ୍ଚ ମାସମାସଗ୍ଘନକୋତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ମାସେ’’ତି ଏକଦେସସରୂପେକସେସୋ, ଉତ୍ତରପଦଲୋପୋ ଚ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

‘‘ପଞ୍ଚମାସଗ୍ଘନେ’’ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତେପି ପୋରାଣକସ୍ସ ନୀଲକହାପଣସ୍ସେୱ ଚତୁତ୍ଥଭାଗୱସେନ ପଞ୍ଚମାସନିୟମୋ କାତବ୍ବୋ। ତଥା ହି ଭଗୱତା ଦୁତିୟପାରାଜିକଂ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୂସୁ ପବ୍ବଜିତଂ ପୁରାଣୱୋହାରିକମହାମତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ‘‘କିତ୍ତକେନ ଖୋ ରାଜା ମାଗଧୋ ସେନିୟୋ ବିମ୍ବିସାରୋ ଚୋରଂ ଗହେତ୍ୱା ହନତି ୱା ବନ୍ଧତି ୱା ପବ୍ବାଜେତି ୱା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତେନ ‘‘ପାଦେନ ୱା ପାଦାରହେନ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ତେନେୱ ପମାଣେନ ଅଦିନ୍ନଂ ଆଦିୟନ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ଅଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ –

‘‘ପଞ୍ଚମାସକୋ ପାଦୋତି ପାଠଇଂ ଉଲ୍ଲିଙ୍ଗିତ୍ୱା ‘ତଦା ରାଜଗହେ ୱୀସତିମାସକୋ କହାପଣୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ପଞ୍ଚମାସକୋ ପାଦୋ’। ଏତେନ ଲକ୍ଖଣେନ ସବ୍ବଜନପଦେସୁ କହାପଣସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥୋ ଭାଗୋ ‘ପାଦୋ’ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ପୋରାଣକସ୍ସ ନୀଲକହାପଣସ୍ସ ୱସେନ, ନ ଇତରେସଂ ରୁଦ୍ରଦାମକାଦୀନଂ। ତେନ ହି ପାଦେନ ଅତୀତା ବୁଦ୍ଧାପି ପାରାଜିକଂ ପଞ୍ଞପେସୁଂ, ଅନାଗତାପି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି। ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଞ୍ହି ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁମ୍ହି ୱା ପାରାଜିକେ ୱା ନାନତ୍ତଂ ନତ୍ଥି, ଇମାନେୱ ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକୱତ୍ଥୂନି, ଇମାନେୱ ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି, ଇତୋ ଊନଂ ୱା ଅତିରେକଂ ୱା ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ଭଗୱାପି ଧନିୟଂ ୱିଗରହିତ୍ୱା ପାଦେନେୱ ଦୁତିୟପାରାଜିକଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତୋ ‘ୟୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେୟ୍ୟସଙ୍ଖାତ’ନ୍ତିଆଦିମାହା’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୮) ୱୁତ୍ତଂ।

ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଞ୍ଚ –

‘‘ଚତୁତ୍ଥୋ ଭାଗୋ ପାଦୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଇମିନାୱ ସବ୍ବଜନପଦେସୁ କହାପଣସ୍ସେୱ ୱୀସତିମୋ ଭାଗୋମାସକୋତି ଇଦଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତମେୱ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ପୋରାଣସତ୍ଥାନୁରୂପଂ ଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନା ଉପ୍ପାଦିତା ନୀଲକହାପଣାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ରୁଦ୍ରଦାମେନ ଉପ୍ପାଦିତୋ ରୁଦ୍ରଦାମକୋ। ସୋ କିର ନୀଲକହାପଣସ୍ସ ତିଭାଗଂ ଅଗ୍ଘତୀ’ତି ୱତ୍ୱା ‘ୟସ୍ମିଂ ପଦେସେ ନୀଲକହାପଣା ନ ସନ୍ତି, ତତ୍ଥାପି ନୀଲକହାପଣୱସେନେୱ ପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ। କଥଂ? ନୀଲକହାପଣାନଂ ୱଳଞ୍ଜନଟ୍ଠାନେ ଚ ଅୱଳଞ୍ଜନଟ୍ଠାନେ ଚ ସମାନଅଗ୍ଘୱସେନ ପୱତ୍ତମାନଂ ଭଣ୍ଡଂ ନୀଲକହାପଣେନ ସମାନଗ୍ଘଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗଗ୍ଘନକଂ ନୀଲକହାପଣସ୍ସ ପାଦଗ୍ଘନକନ୍ତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛୟୋ କାତବ୍ବୋ’’ତି (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୨।୮୮) ଅୟମେତ୍ଥୋୱ ୱୁତ୍ତୋ।

ଏତ୍ଥ କହାପଣଂ ନାମ କରୋନ୍ତା ସୁୱଣ୍ଣେନପି କରୋନ୍ତି ରଜତେନପି ତମ୍ବେନପି ସୁୱଣ୍ଣରଜତତମ୍ବମିସ୍ସକେନପି । ତେସୁ କତରଂ କହାପଣଂ ନୀଲକହାପଣନ୍ତି? କେଚି ତାୱ ‘‘ସୁୱଣ୍ଣକହାପଣ’’ନ୍ତି। କେଚି ‘‘ମିସ୍ସକକହାପଣ’’ନ୍ତି। ତତ୍ଥ ‘‘ସୁୱଣ୍ଣକହାପଣ’’ନ୍ତି ୱଦନ୍ତାନଂ ଅୟମଧିପ୍ପାୟୋ –

ପାରାଜିକଵତ୍ଥୁନା ପାଦେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଏକଲକ୍ଖଣେନ ଭଵିତବ୍ବଂ, କାଲଦେସପରିଭୋଗାଦିଵସେନ ଅଗ୍ଘନାନତ୍ତଂ ପାଦସ୍ସେଵ ଭଵିତବ୍ବଂ। ଭଗଵତା ହି ଧମ୍ମିକରାଜୂହି ହନନବନ୍ଧନପବ୍ବାଜନାନୁରୂପେନେଵ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ପାରାଜିକଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ନ ଇତରଥା। ତସ୍ମା ଏସା ସବ୍ବଦା ସବ୍ବତ୍ଥ ଅବ୍ଯଭିଚାରୀତି ସୁଵଣ୍ଣମଯସ୍ସ କହାପଣସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥେନ ପାଦେନ ଭଵିତବ୍ବନ୍ତି।

‘‘ମିସ୍ସକକହାପଣ’’ନ୍ତି ଵଦନ୍ତାନଂ ପନ ଅଯମଧିପ୍ପାଯୋ –

ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

‘‘ତଦା ରାଜଗହେ ଵୀସତିମାସକୋ କହାପଣୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ପଞ୍ଚମାସକୋ ପାଦୋ। ଏତେନ ଲକ୍ଖଣେନ ସବ୍ବଜନପଦେସୁ କହାପଣସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥୋ ଭାଗୋ ‘ପାଦୋ’ତି ଵେଦିତବ୍ବୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ପୋରାଣକସ୍ସ ନୀଲକହାପଣସ୍ସ ଵସେନ, ନ ଇତରେସଂ ରୁଦ୍ରଦାମକାଦୀନ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧। ୮୮) –

ଵୁତ୍ତତ୍ତା, ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଞ୍ଚ –

‘‘ପୋରାଣସତ୍ଥାନୁରୂପଂ ଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନା ଉପ୍ପାଦିତା ନୀଲକହାପଣାତି ଵେଦିତବ୍ବା’’ତି (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୨।୮୮) –

ଵୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ‘‘ଵିନଯଵିନିଚ୍ଛଯଂ ପତ୍ଵା ଗରୁକେ ଠାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଵଚନତୋ ଚ ମିସ୍ସକକହାପଣୋଯେଵ ନୀଲକହାପଣୋ। ତତ୍ଥେଵ ହି ପୋରାଣସତ୍ଥଵିହିତଂ ଲକ୍ଖଣଂ ଦିସ୍ସତି। କଥଂ? ପଞ୍ଚ ମାସା ସୁଵଣ୍ଣସ୍ସ, ତଥା ରଜତସ୍ସ, ଦସ ମାସା ତମ୍ବସ୍ସାତି ଏତେ ଵୀସତି ମାସେ ମିସ୍ସେତ୍ଵା ବନ୍ଧନତ୍ଥାଯ ଵୀହିମତ୍ତଂ ଲୋହଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଅକ୍ଖରାନି ଚ ହତ୍ଥିଆଦୀନମଞ୍ଞତରଞ୍ଚ ରୂପଂ ଦସ୍ସେତ୍ଵା କତୋ ନିଦ୍ଦୋସତ୍ତା ନୀଲକହାପଣୋ ନାମ ହୋତୀତି।

ସିକ୍ଖାଭାଜନଵିନିଚ୍ଛଯେ ଚ କେସୁଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ‘‘ପାଦୋ ନାମ ପଞ୍ଚ ମାସା ସୁଵଣ୍ଣସ୍ସା’’ତି ପୁରିମପକ୍ଖଵାଦୀନଂ ମତେନ ପାଠୋ ଲିଖିତୋ। କେସୁଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ଦୁତିଯପକ୍ଖଵାଦୀନଂ ମତେନ ‘‘ପଞ୍ଚ ମାସା ହିରଞ୍ଞସ୍ସା’’ତି ପାଠୋ ଲିଖିତୋ। ସୀହଳଅଭାସାଯ ପୋରାଣକେହି ଲିଖିତାଯ ସାମଣେରସିକ୍ଖାଯ ପନ –

‘‘ପୋରାଣକସ୍ସ ନୀଲକହାପଣସ୍ସାତି ଵୁତ୍ତଅଟ୍ଠକଥାଵଚନସ୍ସ, ପୋରାଣକେ ରତନସୁତ୍ତାଭିଧାନକସୁତ୍ତେ ଵୁତ୍ତକହାପଣଲକ୍ଖଣସ୍ସ ଚ ଅନୁରୂପତୋ ‘ସୁଵଣ୍ଣରଜତତମ୍ବାନି ମିସ୍ସେତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାପେତ୍ଵା କତକହାପଣଂ କହାପଣଂ ନାମା’ତି ଚ ‘ସାମଣେରାନମୁପସମ୍ପନ୍ନାନଞ୍ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକଵତ୍ଥୁମ୍ହି କୋ ଵିସେସୋ’ତି ପୁଚ୍ଛଂ କତ୍ଵା ‘ସାମଣେରାନଂ ଦସିକସୁତ୍ତେନାପି ପାରାଜିକୋ ହୋତି, ଉପସମ୍ପନ୍ନାନଂ ପନ ସୁଵଣ୍ଣସ୍ସ ଵୀସତିଵୀହିମତ୍ତେନା’’ତି –

ଚ ଵିସେସୋ ଦସ୍ସିତୋ।

ତଂ ପନ ସୁଵଣ୍ଣମାସକଵସେନ ଅଡ୍ଢତିଯମାସକଂ ହୋତି, ପଞ୍ଚମାସକେନ ଚ ଭଗଵତା ପାରାଜିକଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ତସ୍ସ ଯଥାଵୁତ୍ତଲକ୍ଖଣସ୍ସ କହାପଣସ୍ସ ସବ୍ବଦେସେସୁ ଅଲବ୍ଭମାନତ୍ତା ସବ୍ବଦେସସାଧାରଣେନ ତସ୍ସ ମିସ୍ସକକହାପଣସ୍ସ ପଞ୍ଚମାସପାଦଗ୍ଘନକେନ ସୁଵଣ୍ଣେନେଵ ପାରାଜିକଵତ୍ଥୁମ୍ହି ନିଯମିତେ ସବ୍ବଦେସଵାସୀନଂ ଉପକାରାଯ ହୋତୀତି ଏଵଂ ସୁଵଣ୍ଣେନେଵ ପାରାଜିକଵତ୍ଥୁପରିଚ୍ଛେଦୋ କତୋ। ଅଯମେଵ ନିଯମୋ ସୀହଳଆଚରିଯଵାଦେହି ସାରୋତି ଗହିତୋ। ତସ୍ମା ସିକ୍ଖାଗରୁକେହି ସବ୍ବତ୍ଥ ପେସଲେହି ଵିନଯଧରେହି ଅଯମେଵ ଵିନିଚ୍ଛଯୋ ସାରତୋ ପଚ୍ଚେତବ୍ବୋ। ହୋନ୍ତି ଚେତ୍ଥ –

‘‘ହେମରଜତତମ୍ବେହି, ସତ୍ଥେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଲକ୍ଖଣଂ;

ଅଦ୍ଧାପେତ୍ଵା କତୋ ଵୀସ-ମାସୋ ନୀଲକହାପଣୋ।

ହେମପାଦଂ ସଜ୍ଝୁପାଦଂ, ତମ୍ବପାଦଦ୍ଵଯଞ୍ହି ସୋ;

ମିସ୍ସେତ୍ଵା ରୂପମପ୍ପେତ୍ଵା, କାତୁଂ ସତ୍ଥେସୁ ଦସ୍ସିତୋ।

‘ଏଲା’ତି ୱୁଚ୍ଚତେ ଦୋସୋ, ନିଦ୍ଦୋସତ୍ତା ତଥୀରିତୋ;

ତସ୍ସ ପାଦୋ ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ, ୱୀସୱୀହଗ୍ଘନୋ ମତୋ।

ଯସ୍ମିଂ ପନ ପଦେସେ ସୋ, ନ ୱତ୍ତତି କହାପଣୋ;

ୱୀସସୋୱଣ୍ଣୱୀହଗ୍ଘଂ, ତପ୍ପାଦଗ୍ଘନ୍ତି ୱେଦିଯଂ।

ୱୀସସୋୱଣ୍ଣୱୀହଗ୍ଘଂ, ଥେନେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୱୋ ତତୋ;

ଚୱନ୍ତି ସାମଞ୍ଞଗୁଣା, ଇଚ୍ଚାହୁ ୱିନଯଞ୍ଞୁନୋ’’ତି।

୯।ଓପାତନ୍ତି ଆୱାଟଂ। ଦୁକ୍ଖେ ଜାତେତି ଯୋଜନା।

୧୦।ଉତ୍ତରିଂ ଧମ୍ମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ମଜ୍ଝପଦଲୋପଂ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମଞ୍ଚ କତ୍ୱା ‘‘ଉତ୍ତରିଂ ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସାନଂ ଝାଯୀନଞ୍ଚେୱ ଅରିଯାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ। ଅତ୍ତୁପନାଯିକନ୍ତି ଅତ୍ତନି ତଂ ଉପନେତି ‘‘ମଯି ଅତ୍ଥୀ’’ତି ସମୁଦାଚରନ୍ତୋ, ଅତ୍ତାନଂ ୱା ତତ୍ଥ ଉପନେତି ‘‘ଅହଂ ଏତ୍ଥ ସନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ସମୁଦାଚରନ୍ତୋତି ଅତ୍ତୁପନାଯିକୋ, ତଂ ଅତ୍ତୁପନାଯିକଂ, ଏୱଂ କତ୍ୱା ୱଦନ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୧।ପରିଯାଯେତି ‘‘ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହା’’ତିଆଦିନା (ପରି। ୨୮୭) ପରିଯାଯଭଣନେ। ଞାତେତି ଯଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଭଣତି, ତସ୍ମିଂ ୱିଞ୍ଞୁମ୍ହି ମନୁସ୍ସଜାତିକେ ଅଚିରେନ ଞାତେ। ନୋ ଚେତି ନୋ ଚେ ଜାନାତି।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୩। ଚେତେତି, ଉପକ୍କମତି, ମୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ଅଙ୍ଗତ୍ତଯେ ପୁଣ୍ଣେ ଗରୁକଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱଙ୍ଗେ ଚେତେତି, ଉପକ୍କମତି ଯଦି ନ ମୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ଅଙ୍ଗଦ୍ୱଯେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେତି ପଯୋଜେତ୍ୱା ଉପକ୍କମିତୁଂ ଅଙ୍ଗଜାତାମସନଂ, ପରସ୍ସ ଆଣାପନନ୍ତି ଏୱରୂପେ ସାହତ୍ଥିକାଣତ୍ତିକପଯୋଗେ।

୧୪। ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଉପରୂପରି ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛନଂ ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ତଂ ଅୱତ୍ୱୁକାମୋ ଆହ ‘‘ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯା’’ତିଆଦି। ମଯମ୍ପି ଯଦେତ୍ଥ ପୁବ୍ବେ ଅୱୁତ୍ତମନୁତ୍ତାନତ୍ଥଞ୍ଚ, ତଦେୱ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ।

୧୫।କାଯେନାତି ଅତ୍ତନୋ କାଯେନ। କାଯନ୍ତି ଇତ୍ଥିଯା କାଯଂ। ଏସ ନଯୋ ‘‘କାଯବଦ୍ଧ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି।

୧୬। ଅତ୍ତନୋ କାଯେନ ପଟିବଦ୍ଧେନ ଇତ୍ଥିଯା କାଯପଟିବଦ୍ଧେ ଫୁଟ୍ଠେ ତୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୭।ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନନ୍ତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗାନଂ।

୧୮।ୱଣ୍ଣାଦିଭଞ୍ଞେତି ୱଣ୍ଣାଦିନା ଭଣନେ। କାଯପଟିବଦ୍ଧେ ୱଣ୍ଣାଦିନା ଭଞ୍ଞେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୯।ଅତ୍ତକାମଚରିଯାଯାତି ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯାଯ।

୨୦। ପଣ୍ଡକସ୍ସ ସନ୍ତିକେପି ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯାଯ ୱଣ୍ଣଂ ୱଦତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଯୋଜନା। ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସାପି ସନ୍ତିକେତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୨୧। ଇତ୍ଥିପୁରିସାନମନ୍ତରେ ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ସଞ୍ଚରଣଭାୱଂ ସମାପନ୍ନେ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନୱୀମଂସାପଚ୍ଚାହରଣକତ୍ତିକେ ସମ୍ପନ୍ନେ ତସ୍ସ ବୁଧୋ ଗରୁକଂ ନିଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜନା।

୨୨।ଦ୍ୱଙ୍ଗସମାଯୋଗେତି ତୀସ୍ୱେତେସୁ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଙ୍ଗାନଂ ଯଥାକଥଞ୍ଚି ସମାଯୋଗୋ। ଅଙ୍ଗେ ସତି ପନେକସ୍ମିନ୍ତି ତିଣ୍ଣମେକସ୍ମିଂ ପନ ଅଙ୍ଗେ ସତି।

୨୪।ପଯୋଗେତି ''ଅଦେସିତଓତ୍ଥୁକଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ କୁଟିଂ, ଅଦେସିତଓତ୍ଥୁକଂ ମହଲ୍ଲକଓିହାରଞ୍ଚ କାରେସ୍ସାମୀ''ତି ଉପକରଣତ୍ଥଂ ଅରଞ୍ଞଗମନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସଙ୍ଗପଯୋଗୋ। ଏକପିଣ୍ଡେ ଅନାଗତେତି ସଙ୍ଗପରିଯନ୍ତିମଂ ପିଣ୍ଡଂ ସନ୍ଧାଯ ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ।

୨୫। ଇଧ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅମୂଲକେନ ପାରାଜିକେନ ଧମ୍ମେନ ଅନୁଦ୍ଧଂସେତୀତି ଯୋଜନା।

୨୬।ଓକାସଂନ ଚ କାରେତ୍ୱାତି ''କରୋତୁ ମେ, ଆଯସ୍ମା, ଓକାସଂ, ଅହଂ ତେ ଓ୍ୱତ୍ତୁକାମୋ''ତି ଏଓ୍ୱଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଓକାସଂ ଅକାରାପେତ୍ୱା।

୨୮।ଅଞ୍ଞଭାଗିଯେତି ଅଞ୍ଞଭାଗିଯପଦେନ ଉପଲକ୍ଖିତସିକ୍ଖାପଦେ। ଏଓ୍ୱଂ ଅଞ୍ଞତ୍ରପି ଇଦିସେସୁ ଠାନେସୁ ଅତ୍ଥୋ ଓ୍ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୨୯। ''ସମନୁଭାସନାଯ ଏଓ୍ୱା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ନ ପଟିନିସ୍ସଜନ୍ତି ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜନ୍ତୋ।

୩୦। ଞତ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ ଆପନ୍ନୋ ସିଯା, ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମଓାଚାହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଂ ଆପନ୍ନୋ ସିଯା, କମ୍ମଓାଚାଯ ଓସାନେ ଗରୁକଂ ଆପନ୍ନୋ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ''ଥୁଲ୍ଲଚ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିଉପଲକ୍ଖଣଓଚନଂ।

୩୧। ଚତୂସୁ ଯାଓତତିଯକେସୁ ପଠମେ ଆପତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇତରେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ତେନପି ଏକପରିଚ୍ଛେଦତ୍ତା ତତ୍ଥ ଓ୍ୱୁତ୍ତନଯମେଓ୍ୱ ତେସୁ ଅତିଦିସନ୍ତୋ ଆହ ''ଭେଦାନୁଓତ୍ତକେ''ତିଆଦି।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ସଙ୍ଘାଦିସେସକଥାଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୨।ଅତିରେକଚୀଓରନ୍ତି ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ, ଅଓିକପ୍ପିତଂ ଓିକପ୍ପନୁପଗପମାଣଂ ଚୀଓରଂ ଲଦ୍ଧା ଦସାହଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତୋ ଏକମେଓ୍ୱ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଆପଜ୍ଜତି। ତିଚୀଓରେନ ଏକରତ୍ତିମ୍ପି ଓିନା ଓସନ୍ତୋ ଏକମେଓ୍ୱ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଇଦଞ୍ଚ ଜାତିଓସେନ ଏକତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ ଓତ୍ଥୁଗଣନାଯ ଆପତ୍ତୀନଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବତ୍ତା।

୩୩।ଗହେତ୍ୱାକାଲଚୀଓରନ୍ତି ଅକାଲଚୀଓରଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ମାସନ୍ତି ସତିଯା ପଚ୍ଚାସାଯ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ମାସଂ। ଅତିକ୍କମନ୍ତୋତି ସତିଯାପି ପଚ୍ଚାସାଯ ଓୀତିକ୍କମନ୍ତୋ ଅନ୍ତୋମାସେ ଅନଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା, ଅଓିକପ୍ପେତ୍ୱା ଓା ତିଂସଦିଓସାନି ଅତିକ୍କମନ୍ତୋ, ଚୀଓରୁପ୍ପାଦଦିଓସଂ ଅରୁଣଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଏକତିଂସମଂ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଉଦୀରିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୩୪।ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା। ଯଂକିଞ୍ଚି ପୁରାଣଚୀଓରନ୍ତି ଏକଓାରମ୍ପି ପରିଭୁତ୍ତଂ ସଙ୍ଘାଟିଆଦୀନମଞ୍ଞତରଂ ଚୀଓରଂ।

୩୫।ପଯୋଗସ୍ମିନ୍ତି ''ଧୋଓା''ତିଆଦିକେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆଣତ୍ତିକପଯୋଗେ, ଏଓ୍ୱଂ ଆଣତ୍ତାଯ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଉଦ୍ଧନାଦିକେ ସଙ୍ଗସ୍ମିଂ ପଯୋଗେ ଚ। ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାଓ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯା ପାଚିତ୍ତି ଚ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୩୬।ପଟିଗଣ୍ହତୋତି ଏତ୍ଥ ''ଅଞ୍ଞତ୍ର ପାରିଓତ୍ତକା''ତି ଯୋଜନା।

୩୮।ପଯୋଗସ୍ମିନ୍ତି ଓିଞ୍ଞାପନପଯୋଗେ। ଓିଞ୍ଞାପିତେତି ଓିଞ୍ଞାପିତଚୀଓରେ ପଟିଲଦ୍ଧେ।

୩୯।ଭିକ୍ଖୂତି ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀଓରୋ ଓା ନଟ୍ଠଚୀଓରୋ ଓା ଭିକ୍ଖୁ। ତଦୁତ୍ତରିନ୍ତି ସନ୍ତରୁତ୍ତରପରମତୋ ଉତ୍ତରିଂ।

୪୧।ପଯୋଗେତି ଓିକପ୍ପନାପଜ୍ଜନପଯୋଗେ।

୪୨।ଦୁଓେତି ଦୁକ୍କଟପାଚିତ୍ତିଯଓସେନ ଦୁଓେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଫୁସେତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୪୪।ପଯୋଗେତି ଅନୁଞ୍ଞାତପଯୋଗତୋ ଅତିରେକାଭିନିପ୍ଫାଦନପଯୋଗୋ। ଲାଭେତି ଚୀୱରସ୍ସ ପଟିଲାଭେ।

କଥିନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ପଠମା।

୪୫। କୋସିଯୱଗ୍ଗସ୍ସ ଆଦୀସୁ ପଞ୍ଚସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେତି କରଣକାରାପନପଯୋଗେ। ଲାଭେତି କତ୍ୱା ୱା କାରେତ୍ୱା ୱା ପରିନିଟ୍ଠାପନେ।

୪୬। ''ଗହେତ୍ୱା ଏଳକଲୋମାନୀ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅତିକ୍କମନ୍ତି ଅତିକ୍କମନ୍ତୋ।

୪୭।ଅଞ୍ଞାଯାତି ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା। ''ଧୋୱାପେତି ଏଳଅଲୋମକ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏଳଅଲୋମକନ୍ତି ଏଳକଲୋମାନି। ନିରୁତ୍ତିନଯେନ କ-କାରସ୍ସ ୱିପରିଯାଯୋ। ପଯୋଗେତି ଧୋୱାପନପଯୋଗେ।

୪୮।ପଯୋଗେତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନପଯୋଗେ।

୪୯।ନାନାକାରନ୍ତି ନାନପ୍ପକାରଂ। ସମାପଜ୍ଜନ୍ତି ସମାପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ। ସମାପନ୍ନେତି ସଂୱୋହାରେ ସମାପନ୍ନେ ସତି। ପଯୋଗେତି ସମାପଜ୍ଜନପଯୋଗେ।

୫୦।ପଯୋଗେତି କଯୱିକ୍କଯାପଜ୍ଜନପଯୋଗେ। ତସ୍ମିଂ କତେତି ତସ୍ମିଂ ଭଣ୍ଡେ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଭାୱଂ ନୀତେ।

କୋସିଯୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଦୁତିଯା।

୫୧।ଅତିରେକକନ୍ତି ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ, ଅୱିକପ୍ପିତଂ ୱା ପତ୍ତଂ। ଦସାହଂ ଅତିକ୍କମେନ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏକାୱ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୫୨-୩। ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସ ପଞ୍ଚ ବନ୍ଧନାନୀତି ଅପଞ୍ଚବନ୍ଧନୋ, ତସ୍ମିଂ, ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନେ ପତ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ। ପଯୋଗେତି ୱିଞ୍ଞାପନପଯୋଗେ। ତସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ ଲାଭେ ପଟିଲାଭେ।

୫୪।ଭେସଜ୍ଜନ୍ତି ସପ୍ପିଆଦିକଂ।

୫୫।ପଯୋଗେତି ପରିଯେସନପଯୋଗେ।

୫୬।ପଯୋଗେତି ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନଅଚ୍ଛିନ୍ଦାପନପଯୋଗେ। ହଟେତି ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗହିତେ।

୫୭।ଦ୍ୱେ ପନାପତ୍ତିଯୋ ଫୁସେତି ୱାଯାପନପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ୱିକପ୍ପନୁପଗପଚ୍ଛିମଚୀୱରପମାଣେନ ୱୀତେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନ୍ତି ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮-୯। ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଅପ୍ପୱାରିତୋ ଅଞ୍ଞାତକସ୍ସେୱ ତନ୍ତୱାଯେ ସମେଚ୍ଚ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଚୀୱରେ ୱିକପ୍ପଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ହୋତି। ସୋତି ସୋ ଭିକ୍ଖୁ। ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ସଂସଯୋତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେତି ୱିକପ୍ପାପଜ୍ଜନପଯୋଗେ।

୬୦। ଅଚ୍ଚେକସଞ୍ଞିତଂ ଚୀୱରଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। କାଲନ୍ତି ଚୀୱରକାଲଂ।

୬୧।ତିଣ୍ଣମଞ୍ଞତରଂ ୱତ୍ଥନ୍ତି ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀୱରଂ। ଘରେତି ଅନ୍ତରଘରେ। ନିଦହିତ୍ୱାତି ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ତେନ ଚୀୱରେନ ୱିନା ଛାରତ୍ତତୋ ଅଧିକଂ ଦିୱସଂ ଯସ୍ସ ଆରଞ୍ଞକସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ଗୋଚରଗାମେ ତଂ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତମ୍ହା ୱିହାରା ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱସନ୍ତୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ଫୁସେତି ଯୋଜନା।

୬୨। ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ଜାନଂ ଜାନନ୍ତୋ।

୬୩।ପଯୋଗେତି ପରିଣାମନପଯୋଗେ। ସଵତ୍ଥାତି ପାରାଜିକାଦୀସୁ ସଵସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ଅପ୍ପନାଵାରପରିହାନୀତି ପରିଵାରେ ପଠମଂ ୱୁତ୍ତକଵତ୍ଥପଞ୍ଞତ୍ତିଵାରସ୍ସ ପରିହାପନଂ, ଇଧ ଅଵଚନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, ତସ୍ସ ୱାରସ୍ସ ପରିଵାରେ ସଵପଠମତ୍ତା ପଠମଂ ୱତ୍ତଵଭାୱେପି ତତ୍ଥ ୱତ୍ତଙ୍ଗ ପଚ୍ଛା ଗଣ୍ଠିତୁକାମେନ ମଯା ତଂ ଠପେତ୍ୱା ପଠମଂ ଆପତ୍ତିଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ତଦନନ୍ତରୋ କତାପତ୍ତିଵାରୋ ପଠମଂ ୱୁତ୍ତୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ପତ୍ତୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ତତିଯା।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ତିଂସନିସ୍ସଗ୍ଗିଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୬୪।ମନୁସ୍ସୁତ୍ତରିଧମ୍ମେତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମେ। ଅଭୂତସ୍ମିଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମେ ସମୁଲ୍ଲପିତେ ପରାଜଯୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତି।

୬୫।ଅମୂଲନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା ଅମୂଲକେନ ପାରାଜିକେନ ଧମ୍ମେନ ଭିକ୍ଖୁଂ ଚୋଦନାଯ ଗରୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ପରିଯାଯୱଚନେତି ''ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତୀ''ତିଆଦିନା (ପରି। ୨୮୭) ପରିଯାଯେନ କଥନେ। ଞାତେତି ଯସ୍ସ କଥେତି, ତସ୍ମିଂ ୱଚନାନନ୍ତରମେୱ ଞାତେ।

୬୬।ନୋଚେ ପନ ୱିଜାନାତୀତି ଅଥ ତଂ ପରିଯାଯେନ ୱୁତ୍ତଂ ୱଚନାନନ୍ତରମେୱ ସଚେ ନ ଜାନାତି। ସମୁଦାହଟନ୍ତି କଥିତଂ।

୬୭। ଓମସତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ୱୁତ୍ତା। ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଓମସତୋ ପାଚିତ୍ତି ସିଯା। ଇତରଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଓମସତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୬୮। ପେସୁଞ୍ଞହରଣେପି ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତି।

୬୯।ପଯୋଗେତି ପଦସୋ ଧମ୍ମଂ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସ ୱଚନକିରିଯାରମ୍ଭତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ପଦାଦୀନଂ ପରିସମାପନଂ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଅକ୍ଖରୁଚ୍ଚାରଣପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ। ପଦାନଂ ପରିସମତ୍ତିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୭୦। ''ତିରତ୍ତା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସହସେଯ୍ଯାଯା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସହସେଯ୍ଯା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସହସେଯ୍ଯା, ତାଯ। ତିରତ୍ତା ଉତ୍ତରିଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସହସେଯ୍ଯାଯାତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେତି ସଯନତ୍ଥାଯ ସେଯ୍ଯାପଞ୍ଞାପନକାଯାୱଜ୍ଜନାଦିପୁବ୍ବପଯୋଗେ। ପନ୍ନେତି କାଯପସାରଣଲକ୍ଖଣେନ ସଯନେନ ନିପନ୍ନେ।

୭୧। ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଏକରତ୍ତିଯଂ ମାତୁଗାମେନ ସହସେଯ୍ଯଂ କପ୍ପେତି। ଦୁକ୍କଟାଦଯୋତି ''ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ନିପନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯ''ନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତଦ୍ୱେଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୭୨।ପଯୋଗେତି ଯଥାୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣପଯୋଗେ।

୭୩।ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେତି ସମୀପତ୍ଥେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଂ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଭୂତଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ ଯୋ ସଚେ ଆରୋଚେତୀତି ଯୋଜନା। ଦୁକ୍କଟାଦଯୋତି ଯସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ସୋ ନପ୍ପଟିୱିଜାନାତି, ଦୁକ୍କଟଂ, ପଟିୱିଜାନାତି, ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଏୱଂ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ତସ୍ସ ହୋନ୍ତି।

୭୪।ଅଞ୍ଞତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସ୍ସ ଆପତ୍ତିଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱଦଂ ୱଦନ୍ତୋତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେତି ଆରମ୍ଭତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପୁବ୍ବପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ ଆଗଚ୍ଛତି ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଆରୋଚିତେ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୭୫।ପଯୋଗେତି ''ଅକପ୍ପିଯପଥୱିଂ ଖଣିସ୍ସାମୀ''ତି କୁଦାଲ ପରିଯେସନାଦିସବ୍ବପଯୋଗେତି।

ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ପଠମା।

୭୬।ପାତେନ୍ତୋତି ୱିକୋପେନ୍ତୋ। ତସ୍ସାତି ଭୂତଗାମସ୍ସ। ପାତେତି ୱିକୋପନେ।

୭୭। ଅଞ୍ଞୱାଦକୱିହେସକାନଂ ଏକଯୋଗନିଦ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱିହେସକେ ଚ ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ତତ୍ଥ ୱିସୁଂ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ ନ ୱୁତ୍ତୋ।

୭୮।ପରନ୍ତି ଅଞ୍ଞଂ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତସେନାସନପଞ୍ଞାପକାଦିକଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ। ଉଜ୍ଝାପେନ୍ତୋତି ତସ୍ସ ଅଯସଂ ଉପ୍ପାଦେତୁକାମତାଯ ଭିକ୍ଖୂହି ଅୱଜାନାପେତୁଂ ''ଛନ୍ଦାଯ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଇଦଂ ନାମ କରୋତୀ''ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ଅୱଞ୍ଞାଯ ଓଲୋକାପେନ୍ତୋ, ଲାମକତୋ ୱା ଚିନ୍ତାପେନ୍ତୋ। ପଯୋଗେତି ଉଜ୍ଝାପନତ୍ଥାଯ ତସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଭଣନାଦିକେ ପୁବ୍ବପଯୋଗେ।

୮୩। ସଙ୍ଘିକେ ୱିହାରେ ପୁବ୍ବୁପଗତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଜାନଂ ଜାନନ୍ତୋ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସେୱଂ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପଯତୋତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେଦୁକ୍କଟାଦଯୋତି ଏତ୍ଥ ଅଲୁତ୍ତସମାସୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସେଯ୍ୟାକପ୍ପନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୮୪।ପଯୋଗେତି ''ନିକ୍ଖମଥ ଇମ''ନ୍ତିଆଦିକେ ଆଣତ୍ତିକେ ୱା ''ଯାହି ଯାହୀ''ତିଆଦିକେ ୱାଚସିକେ ୱା ହତ୍ଥେନ ତସ୍ସ ଅଙ୍ଗପରାମସନାଦିୱସେନ କତେ କାଯିକେ ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢନପଯୋଗେ। ସେସନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୮୫। ''ୱେହାସକୁଟିଯା ଉପରୀ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଆହଚ୍ଚପାଦକେତି ଏତ୍ଥ ''ମଞ୍ଚେ ୱା ପୀଠେ ୱା''ତି ସେସୋ। ସୀଦନ୍ତି ନିସୀଦନ୍ତୋ। ଦୁକ୍କଟାଦଯୋତି ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ନିପଜ୍ଜାଯ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଇମା ଆପତ୍ତିଯୋ ଫୁସେତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୬। ଅସ୍ସ ପଜ୍ଜସ୍ସ ପଠମପାଦଂ ଦସକ୍ଖରପାଦକଂ ଛନ୍ଦୋୱିଚିତିଯଂ ୱୁତ୍ତଗାଥା, ''ଗାଥାଛନ୍ଦୋ ଅତୀତଦ୍ୱଯ''ନ୍ତି ଇମିନା ଛନ୍ଦୋୱିଚିତିଲକ୍ଖଣେନ ଗାଥାଛନ୍ଦତ୍ତା ଅଧିଟ୍ଠିତ୍ୱା ଦ୍ୱତ୍ତିପରିଯାଯେତି ଏତ୍ଥ ଅକ୍ଖରଦ୍ୱଯଂ ଅଧିକଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ପଯୋଗେତି ଅଧିଟ୍ଠାନପଯୋଗେ। ଅଧିଟ୍ଠିତେତି ଦ୍ୱତ୍ତିପରିଯାଯାନଂ ଉପରି ଅଧିଟ୍ଠାନେ କତେ।

୮୭।ପଯୋଗେତି ସିଞ୍ଚନସିଞ୍ଚାପନପଯୋଗେ। ସିତ୍ତେତି ସିଞ୍ଚନକିରିଯପରିଯୋସାନେ।

ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଦୁତିଯା।

୮୮। ଦୁକ୍କଟଂ ଫୁସେତି ଯୋଜନା। ଓୱଦିତେ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୮୯। ୱିଭାଗୋଯେୱ ୱିଭାଗତା।

୯୦।ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅଞ୍ଞତ୍ର ପାରିୱତ୍ତକା ଚୀୱରଂ ଦେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଫୁସେତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେତି ଦାନପଯୋଗେ।

୯୩। ''ନାୱଂ ଏକ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ପଯୋଗେତି ଅଭିରୁହଣପଯୋଗେ। ଦୁକ୍କଟାଦଯୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଭିରୁଳ୍ହେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୯୪। ''ଦୁୱିଧଂ ଆପତ୍ତି''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୯୬। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ରହୋ ନିସଜ୍ଜଂ କପ୍ପେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଯୋଗେଦୁକ୍କଟାଦଯୋ ଦ୍ୱେପି ଆପତ୍ତିଯୋ ଫୁସେତି ଯୋଜନା।

ଓୱାଦୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ତତିଯା।

୯୭।ତଦୁତ୍ତରିନ୍ତି ତତୋ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଏକଦିୱସତୋ ଉତ୍ତରିଂ ଦୁତିଯଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ। ଅନନ୍ତରସ୍ସ ୱଗ୍ଗସ୍ସାତି ଓୱାଦୱଗ୍ଗସ୍ସ। ନୱମେନାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପରିପାଚିତପିଣ୍ଡପାତସିକ୍ଖାପଦେନ।

୯୯।ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତେତି ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତପୂରେ। ତଦୁତ୍ତରିନ୍ତି ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତପୂରତୋ ଉତ୍ତରିଂ। ପଯୋଗେତି ପଟିଗ୍ଗହଣପଯୋଗେ।

୧୦୧।ଅଭିହଟ୍ଠୁନ୍ତି ଅଭିହରିତ୍ୱା।

୧୦୨।ତସ୍ସାତି ଅଭିହରନ୍ତସ୍ସ। ପିଟକେତି ୱିନଯପିଟକେ।

୧୦୩।ଦସମେପୀତି ଏତ୍ଥ ''ଦସମେ ଅପୀ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ଭୋଜନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଚତୁତ୍ଥା।

୧୦୪।ଅଚେଲକାଦିନୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ''ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜିକାଯ ୱା''ତି (ପାଚି। ୨୭୦) ୱୁତ୍ତେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଭୋଜନାଦିକନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଖାଦନୀଯଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ପଯୋଗେତି ସହତ୍ଥା ଦାନପଯୋଗେ।

୧୦୫।ଦାପେତ୍ୱା ୱା ଅଦାପେତ୍ୱା ୱା କିଞ୍ଚି ଆମିସଂ। ପଯୋଗେତି ଉଯ୍ୟୋଜନପଯୋଗେ। ତସ୍ମିନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ଉଯ୍ୟୋଜିତେ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୧୦୯।ଉମ୍ମାରାତିକ୍କମେତି ଇନ୍ଦଖୀଲାତିକ୍କମେ।

୧୧୦।ତଦୁତ୍ତରିନ୍ତି ତତୋ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନରତ୍ତିପରିଯନ୍ତତୋ ୱା ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭେସଜ୍ଜପରିଯନ୍ତତୋ ୱା ଉତ୍ତରିଂ।

୧୧୧। ଉଯ୍ୟୁତ୍ତଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଫୁସେତି ଯୋଜନା।

ଅଚେଲକୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ପଞ୍ଚମା।

୧୧୪।ମେରେଯ୍ୟନ୍ତି ମେରଯଂ। ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ଅ-କାରସ୍ସ ଏ-କାରୋ, ଯ-କାରସ୍ସ ଚ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ମେରଯ-ସଦ୍ଦପରିଯାଯୋ ୱା ମେରେଯ୍ୟ-ସଦ୍ଦୋ। ମୁନୀତି ଭିକ୍ଖୁ।

୧୧୫। ''ଭିକ୍ଖୁ ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦେନା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ପଯୋଗେତି ହାସାପନପଯୋଗେ। ତସ୍ସାତି ହାସାପେନ୍ତସ୍ସ।

୧୧୬। ଗୋପ୍ଫକା ହେଟ୍ଠା ଉଦକେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଗୋପ୍ଫକତୋ ଉପରି ଉପରିଗୋପ୍ଫକଂ, ଉଦକଂ, ତସ୍ମିଂ, ଗୋପ୍ଫକତୋ ଅଧିକପ୍ପମାଣେ ଉଦକେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୭।ଅନାଦରିଯନ୍ତି ପୁଗ୍ଗଲାନାଦରିଯଂ, ଧମ୍ମାନାଦରିଯଂ ୱା। ପଯୋଗେତି ଅନାଦରିଯୱସେନ ପୱତ୍ତେ କାଯପଯୋଗେ ୱା ୱଚୀପଯୋଗେ ୱା। କତେ ଅନାଦରିଯେ।

୧୧୮।ପଯୋଗେତି ଭିଂସାପନପଯୋଗେ।

୧୧୯।ଜୋତିନ୍ତି ଅଗ୍ଗିଂ। ସମାଦହିତ୍ୱାନାତି ଜାଲେତ୍ୱା। ''ୱିସିବ୍ବେନ୍ତୋ''ତି ଇମିନା ଫଲୂପଚାରେନ କାରଣଂ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିସିବ୍ବନକିରିଯା ହି ସମାଦହନକିରିଯାଯ ଫଲନ୍ତି ୱିସିବ୍ବନକିରିଯାୱୋହାରେନ ସମାଦହନକିରିଯାୱ। ତସ୍ମା ୱିସିବ୍ବେନ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ସମାଦହନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପଯୋଗେତି ସମାଦହନସମାଦହାପନପଯୋଗେ। ୱିସୀୱିତେତି ୱୁତ୍ତନଯେନ ସମାଦହିତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୦।ପଯୋଗେତି ଚୁଣ୍ଣମତ୍ତିକାଭିସଙ୍ଖରଣାଦିସବ୍ବପଯୋଗେ। ଇତରନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୧୨୧।ତିଣ୍ଣଂ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣାନନ୍ତି କଂସନୀଲପତ୍ତନୀଲକଦ୍ଦମସଙ୍ଖାତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣାନଂ। ଏକଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଅନାଦିଯ ଅଦତ୍ୱା। ଚୀୱରନ୍ତି ନୱଚୀୱରଂ।

୧୨୨। ନହି ଏତସ୍ସ ଉଦ୍ଧାରନ୍ତି ଅନୁଦ୍ଧାରୋ, ତଂ ଅନୁଦ୍ଧାରନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସତ୍ତଂ, ଅକତପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୩।ଅପନିଧେନ୍ତୋତି ଅପନେତ୍ୱା ନିଧେନ୍ତୋ ନିକ୍ଖିପେନ୍ତୋ। ପତ୍ତାଦିକନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଚୀୱରନିସୀଦନସୂଚିଘରକାଯବନ୍ଧନାନଂ ଗହଣଂ।

ପୟୋଗେତି ଅପନିଧାନପୟୋଗୋ। ତସ୍ମିଂ ପତ୍ତାଦିକେ ପଞ୍ଚୱିଧେ ପରିକ୍ଖାରେ। ଅପନିହିତେ ସେସା ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତି ସିୟାତି ୟୋଜନା।

ସୁରାପାନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଛଟ୍ଠା।

୧୨୪।ତପୋଧନୋତି ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲସଙ୍ଖାତଂ ତପୋଧନମସ୍ସାତି ତପୋଧନୋ, ଭିକ୍ଖୁ।

୧୨୫।ତସ୍ମିଂ ଓପାତେ।

୧୨୬।ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହୋ ମନୁସ୍ସସରୀରୋ। ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ନାଗୋ ୱା ସୁପଣ୍ଣୋ ୱା। ତସ୍ସ ଓପାତଖଣକସ୍ସ।

୧୨୭।ପଟୁବୁଦ୍ଧିନାତି ସବ୍ବେସୁ ଞେୟ୍ୟଧମ୍ମେସୁ ନିପୁଣଞାଣେନ ଭଗୱତା।

୧୨୮।ପୟୋଗେତି ପରିଭୋଗତ୍ଥାୟ ଗହଣାଦିକେ ପୟୋଗେ। ତସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ।

୧୨୯।ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୋତି ଉଚ୍ଚାଲେନ୍ତୋ ୟଥାଠାନେ ଠାତୁଂ ଅଦେନ୍ତୋ। ପୟୋଗେତି ଉକ୍କୋଟନପୟୋଗେ। ଉକ୍କୋଟିତେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ୟୋଜନା।

୧୩୦।ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱଜ୍ଜକନ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସାଦିକେ। ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି ଇତି ଦୀପିତନ୍ତି ୟୋଜନା।

୧୩୧।ପୟୋଗେତି ଗଣପରିୟେସନାଦିପୟୋଗେ। ଦୁକ୍କଟଂ ପତ୍ତୋ ସିୟା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ ଭୱେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସାତି ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତି ଉପସମ୍ପାଦିତେ ସିୟା। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ଉପସଗ୍ଗଲୋପୋ।

୧୩୨-୩। ଜାନଂ ଥେୟ୍ୟସତ୍ଥେନ ସହ ସଂୱିଧାୟ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜତୋ ଚ ତଥେୱ ମାତୁଗାମେନ ସହ ସଂୱିଧାୟ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜତୋ ଚାତି ୟୋଜନା। ପୟୋଗେତି ସଂୱିଧାୟ ଗନ୍ତୁଂ ପଟିପୁଚ୍ଛାଦିକରଣପୟୋଗେ। ପଟିପନ୍ନେତି ମଗ୍ଗପଟିପନ୍ନେ। ଅନନ୍ତରନ୍ତି ଅଦ୍ଧୟୋଜନଗାମନ୍ତରାତିକ୍କମନାନନ୍ତରଂ।

୧୩୪। ଛତ୍ତିୟା ଓସାନେ ଦୁକ୍କଟଂ ଫୁସେତି ୟୋଜନା।

୧୩୫।ଅକତାନୁଧମ୍ମେନାତି ଅନୁଧମ୍ମୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଆପତ୍ତିୟା ଅଦସ୍ସନେ ୱା ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ ୱା ପାପିକାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ୱା ଧମ୍ମେନ ୱିନୟେନ ସତ୍ଥୁସାସନେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତକସ୍ସ ଅନୁଲୋମୱତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା କତ୍ୱା ଓସାରଣା, ସୋ ଓସାରଣସଙ୍ଖାତୋ ଅନୁଧମ୍ମୋ ୟସ୍ସ ନ କତୋ, ଅୟଂ ଅକତାନୁଧମ୍ମୋ ନାମ, ତାଦିସେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋତି ଆମିସସମ୍ଭୋଗଂ କରୋନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ। ପୟୋଗେତି ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଆମିସପଟିଗ୍ଗହଣାଦିପୟୋଗେ। ଭୁତ୍ତେତି ସମ୍ଭୁତ୍ତେ, ଉଭୟସମ୍ଭୋଗେ, ତଦଞ୍ଞତରେ ୱା କତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୬।ଉପଲାପେନ୍ତୋତି ପତ୍ତଚୀୱରୋଦ୍ଦେସପରିପୁଚ୍ଛନାଦିୱସେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ। ପୟୋଗେତି ଉପଲାପନପୟୋଗେ।

ସପ୍ପାଣକୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସତ୍ତମା।

୧୩୭।ସହଧମ୍ମିକନ୍ତି କରଣତ୍ଥେ ଉପୟୋଗୱଚନଂ, ପଞ୍ଚହି ସହଧମ୍ମିକେହି ସିକ୍ଖିତବ୍ବତ୍ତା, ତେସଂ ୱା ସନ୍ତକତ୍ତା ''ସହଧମ୍ମିକ''ନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମେନ ବୁଦ୍ଧପଞ୍ଞତ୍ତେନ ସିକ୍ଖାପଦେନ ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଣତୋତି ''ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା''ତି ଇମିନା ସମାନାଧିକରଣଂ।

୧୩୮।ୱିୱଣ୍ଣେନ୍ତୋତି ''କିଂ ପନିମେହି ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକେହି ସିକ୍ଖାପଦେହି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠେହୀ''ତିଆଦିନା ଗରହନ୍ତୋ। ପୟୋଗେତି ''କିଂ ଇମେହୀ''ତିଆଦିନା ଗରହଣୱସେନ ପୱତ୍ତେ ୱଚୀପୟୋଗେ। ୱିୱଣ୍ଣିତେ ଗରହିତେ।

୧୩୯।ମୋହେନ୍ତୋତି ''ଇଦାନେୱ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଜାନାମୀ''ତିଆଦିନା ଅତ୍ତନୋ ଅଜାନନଭାୱେନ ଆପନ୍ନଭାୱଂ ଦୀପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ମୋହେନ୍ତୋ, ୱଞ୍ଚେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ମୋହେତି ମୋହାରୋପନକମ୍ମେ। ଅରୋପିତେ କତେ।

୧୪୦। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ କୁପିତୋ ପହାରଂ ଦେନ୍ତୋ ଫୁସେତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେତି ଦଣ୍ଡାଦାନାଦିପଯୋଗେ।

୧୪୧।ପଯୋଗେତି ଉଗ୍ଗିରଣପଯୋଗେ। ଉଗ୍ଗିରିତେତି ଉଚ୍ଚାରିତେ।

୧୪୨।ଅମୂଲେନେୱାତି ଦିଟ୍ଠାଦିମୂଲୱିରହିତେନେୱ। ଯୋଗେତି ଓକାସକାରାପନାଦିପଯୋଗେ। ଉଦ୍ଧଂସିତେତି ଚୋଦିତେ।

୧୪୩।କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଜନଯନ୍ତୋତି ‘‘ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞେ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ’’ତିଆଦିନା କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପଦହନ୍ତୋ। ଯୋଗେତି କୁକ୍କୁଚ୍ଚୁପ୍ପାଦନପଯୋଗେ। ଉପ୍ପାଦିତେତି କୁକ୍କୁଚ୍ଚେ ଉପ୍ପାଦିତେ।

୧୪୪। ‘‘ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ଉପସ୍ସୁତି’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସୁତିଯା ସମୀପଂ ଉପସ୍ସୁତି, ସୱନୂପଚାରେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୫।ଧମ୍ମିକାନଂ ତୁ କମ୍ମାନନ୍ତି ଧମ୍ମେନ ୱିନଯେନ ସତ୍ଥୁସାସନେନ କତାନଂ ଅପଲୋକନାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ। ତତୋ ପୁନାତି ଛନ୍ଦଦାନତୋ ପଚ୍ଛା। ଖୀଯନଧମ୍ମନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଅଧିପ୍ପେତଭାୱୱିଭାୱନମନ୍ତନଂ। ଦ୍ୱେ ଫୁସେ ଦୁକ୍କଟାଦଯୋତି ଖୀଯନଧମ୍ମାପଜ୍ଜନପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଖୀଯନଧମ୍ମେ ଆପନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଏୱଂ ଦୁକ୍କଟାଦଯୋ ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୬।ସଙ୍ଘେ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ। ୱିନିଚ୍ଛଯେତି ୱତ୍ଥୁତୋ ଓତିଣ୍ଣୱିନିଚ୍ଛଯେ। ନିଟ୍ଠଂ ଅଗତେତି ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଅୱିନିଚ୍ଛିତେ, ଝତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା କମ୍ମୱାଚାଯ ୱା ଅପରିଯୋସିତାଯ।

୧୪୮।ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନାତି ସମାନସଂୱାସକେନ ସମାନସୀମାଯଂ ଠିତେନ ସଙ୍ଘେନ।

ସହଧମ୍ମିକୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଅଟ୍ଠମା।

୧୫୦।ଅୱିଦିତୋହୁତ୍ୱାତି ରଞ୍ଞୋ ଅୱିଦିତାଗମନୋ ହୁତ୍ୱା।

୧୫୨।ରତନନ୍ତି ମୁତ୍ତାଦିଦସୱିଧଂ ରତନଂ। ପଯୋଗେତି ରତନଗ୍ଗହଣପଯୋଗେ।

୧୫୩।ୱିକାଲେତି ମଜ୍ଝନ୍ତିକାତିକ୍କମତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅରୁଣେ।

୧୫୫।ଅଟ୍ଠିଦନ୍ତୱିସାଣଭିନିଦ୍ଧଉନ୍ତି ଅଟ୍ଠିଦନ୍ତୱିସାଣମଯଂ। ପଯୋଗେତି କାରାପନପଯୋଗେ।

୧୫୬। ତସ୍ମିଂ ମଞ୍ଚାଦିମ୍ହି କାରାପିତେ ସେସା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା।

ରତନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନୱମା।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ପାଚିତ୍ତିଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୫୯। ଚତୂସୁ ପାଟିଦେସନୀଯେସୁପି ଅୱିସେସେନ ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନା ବୁଦ୍ଧେନ ଦ୍ୱିଧା ଆପତ୍ତି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାତି ଯୋଜନା।

୧୬୦।ସଦ୍ଧତ୍ଥାତି ସଦ୍ଧେସୁ ଚତୂସୁ।

ପାଟିଦେସନୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୧। ସେଖିଯକଥା ଉତ୍ତାନତ୍ଥାଯେୱ।

ସେଖିଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୧୬୨। ପରିୱାରେ ପଠମଂ ଦସ୍ସିତସୋଳସୱାରସ୍ସଭେଦେ ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ‘‘ପଠମଂ ପାରାଜିକଂ କଞ୍ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିସ୍ସଭେଦୋ (ପରି। ୧) କଞ୍ଚପଞ୍ଞତ୍ତିୱାରୋ , ‘‘ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତୋ କତି ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜତୀ’’ତିଆଦିସ୍ସଭେଦୋ (ପରି। ୧୫୭) କତାପତ୍ତିୱାରୋ, ‘‘ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯୋ ଚତୁନ୍ନଂ ୱିପତ୍ତୀନଂ କତି ୱିପତ୍ତିଯୋ ଭଜନ୍ତୀ’’ତିଆଦିସ୍ସଭେଦୋ (ପରି। ୧୮୨) ୱିପତ୍ତିୱାରୋ, ‘‘ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯୋ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ କତିହି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେହି ସଙ୍ଗହିତା’’ତିଆଦିସ୍ସଭେଦୋ (ପରି। ୧୮୨) ସଙ୍ଗହୱାରୋ, ‘‘ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯୋ ଛନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନାନଂ କତିହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତୀ’’ତିଆଦିସ୍ସଭେଦୋ (ପରି। ୧୮୪) ସମୁଟ୍ଠାନୱାରୋ, ‘‘ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯୋ ଚତୁନ୍ନଂ ଅଧିକରଣାନଂ କତମଂ ଅଧିକରଣ’’ନ୍ତିଆଦିସ୍ସଭେଦୋ (ପରି। ୧୮୫) ଅଧିକରଣୱାରୋ, ‘‘ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯୋ ସତ୍ତନ୍ନଂ ସମଥାନଂ କତିହି ସମଥେହି ସମ୍ମନ୍ତୀ’’ତିଆଦିସ୍ସଭେଦୋ (ପରି। ୧୮୬) ସମଥୱାରୋ, ତଦନନ୍ତରୋ ଇମେହି ସତ୍ତହି ୱାରେହି ମିସ୍ସୋ ଅଟ୍ଠମୋ ସମୁଚ୍ଚଯୱାରୋତି ଇମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ୱାରେସୁ ଆଦିଭୂତେ କଞ୍ଚପଞ୍ଞତ୍ତିନାମଧେଯ୍ୟେ ଅପ୍ପନାୱାରେ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବାନଂ ନିଦାନାଦିସତ୍ତରସଲକ୍ଖଣାନଂ ଉଭଯୱିଭଙ୍ଗସାଧାରଣତୋ ଉପରି ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ତଂ ୱାରଂ ଠପେତ୍ୱା ତଦନନ୍ତରଂ ଅସାଧାରଣଂ କତାପତ୍ତିୱାରଂ ସେଖିଯାୱସାନଂ ପାଠକ୍କମାନୁରୂପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଦନନ୍ତରା ୱିପତ୍ତିୱାରାଦଯୋ ଛ ୱାରା ଉଭଯୱିଭଙ୍ଗସାଧାରଣତୋ ୱକ୍ଖମାନାତି କତ୍ୱା ତେପି ଠପେତ୍ୱା ଇମେ ପଚ୍ଚଯସଦ୍ଦେନ ଅଯୋଜେତ୍ୱା ଦସ୍ସିତା ଅଟ୍ଠେୱ ୱାରା, ପୁନ ‘‘ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନପଚ୍ଚଯା ପାରାଜିକଂ କଞ୍ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ପରି। ୧୮୮) ପଚ୍ଚଯ-ସଦ୍ଦଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଦସ୍ସିତା ଅପରେ ଅଟ୍ଠ ୱାରା ଯୋଜିତାତି ତତ୍ଥାପି ଦୁତିଯଂ କତାପତ୍ତିପଚ୍ଚଯୱାରଂ ଇମିନା କତାପତ୍ତିୱାରେନ ଏକପରିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପଞ୍ଞତ୍ତା’’ତିଆଦି। ପଟିସେୱନପଚ୍ଚଯାତି ପଟିସେୱନହେତୁନା।

୧୬୩।ଅଲ୍ଲୋକାସପ୍ପୱେସନେତି ଜୀୱମାନସରୀରେ ତିଣ୍ଣଂ ମଗ୍ଗାନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ମଗ୍ଗେ ଅଲ୍ଲୋକାସପ୍ପୱେସନେ। ମତେ ଅକ୍ଖାଯିତେ ୱା ପି-ସଦ୍ଦେନ ଯେଭୁଯ୍ୟଅକ୍ଖାଯିତେ ପୱେସନେ ପୱେସନନିମିତ୍ତଂ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପାରାଜିକଂ ଫୁସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୬୪। ତଥା ଯେଭୁଯ୍ୟକ୍ଖାଯିତେ, ଉପଡ୍ଢକ୍ଖାଯିତେ ଚ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଫୁସେତି ଯୋଜନା। ୱଚ୍ଚକତେ ମୁଖେ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଜତୁମଟ୍ଠକେତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଜତୁମଟ୍ଠକେ ଦିନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତି ୱୁତ୍ତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୬୬।ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସାତି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ତିନ୍ତସ୍ସ। ପୋସସ୍ସାତି ଗହଣକିରିଯାସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମିୱଚନଂ। ଭିକ୍ଖୁନିଯାତି ଅତ୍ତସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମିୱଚନଂ। ‘‘ଅତ୍ତନୋ’’ତି ସେସୋ। ଅୱସ୍ସୁତେନ ପୋସେନ ଅତ୍ତନୋ ଅଧକ୍ଖକାଦିଗହଣଂ ସାଦିଯନ୍ତିଯା ତଥା ଅୱସ୍ସୁତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୬୭।କାଯେନାତି ଅତ୍ତନୋ କାଯେନ। କାଯନ୍ତି ମାତୁଗାମସ୍ସ କାଯଂ। ଫୁସତୋତି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଫୁସତୋ। କାଯେନ କାଯବଦ୍ଧନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୧୬୮।କାଯେନ ପଟିବଦ୍ଧେନାତି ଅତ୍ତନୋ କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ। ପଟିବଦ୍ଧନ୍ତି ଇତ୍ଥିଯା କାଯପଟିବଦ୍ଧଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ।

‘‘ମହାୱିଭଙ୍ଗସଙ୍ଗହୋ ନିଟ୍ଠିତୋ’’ତି କସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ, ନନୁ ସୋଳସୱାରସଙ୍ଗହେ ମହାୱିଭଙ୍ଗେ କତାପତ୍ତିୱାରୋଯେୱେତ୍ଥ ୱୁତ୍ତୋ, ନ ଇତରେ ୱାରାତି? ସଚ୍ଚଂ, ଅୱଯୱେ ପନ ସମୁଦାଯୋପଚାରେନ ୱୁତ୍ତଂ। ସାଧାରଣାସାଧାରଣାନଂ ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ଗତାନଂ ସବ୍ବାପତ୍ତିପଭେଦାନଂ ଦସ୍ସନୋପଚାରଭୂତୋ କତାପତ୍ତିୱାରୋ ଦସ୍ସିତୋତି ତଂଦସ୍ସନେନ ଅପ୍ପଧାନା ଇତରେପି ୱାରା ଉପଚାରତୋ ଦସ୍ସିତା ହୋନ୍ତୀତି ଚ ତଥା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ମହାୱିଭଙ୍ଗସଙ୍ଗହୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗୋ

୧୭୦।ୱିନଯସ୍ସ ୱିନିଚ୍ଛଯେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟୱତ୍ଥାଯାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପାଟୱସ୍ସାପି ତଦଧୀନତ୍ତା ପଧାନଦସ୍ସନୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ଦସ୍ସନଲିଙ୍ଗନ୍ତରସାଧାରଣତ୍ତେ ଇଚ୍ଛିତେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେନ, ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗେନ ୱା ନିଦ୍ଦେସୋ ସଦ୍ଦସତ୍ଥାନୁଯୋଗତୋତି ''ଭିକ୍ଖୂନ''ନ୍ତି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେନ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୭୧।ନନ୍ଦନ୍ତୀ ସାଦିଯନ୍ତୀ।

୧୭୨। ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ ଫୁସେତି ଯୋଜନା। ଜାଣୁସ୍ସ ଉଦ୍ଧଂ, ଅକ୍ଖକସ୍ସ ଅଧୋ ଗହଣଂ ସାଦିଯନ୍ତିଯା ତସ୍ସା ପାରାଜିକନ୍ତି ଯୋଜନା।

୧୭୩। କାଯପଟିବଦ୍ଧେ ୱା ଗହଣଂ ସାଦିଯନ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ।

୧୭୪।ୱଜ୍ଜନ୍ତି ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକାପତ୍ତିଂ।

୧୭୬।ତଂଲଦ୍ଧିନ୍ତି ଉକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଯଂ ଲଦ୍ଧିଂ ଅତ୍ତନୋ ରୋଚେସି, ତଂ ଲଦ୍ଧିଂ ନ ନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୧୭୮। ''ଇଧ ଆଗଚ୍ଛା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ''ୱୁତ୍ତା ଆଗଚ୍ଛତୀ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୧୭୯।ହତ୍ଥପାସପ୍ପୱେସନେତି ହତ୍ଥପାସୂପଗମନେ। ''ହତ୍ଥଗତପ୍ପୱେସନେ''ତି ୱା ପାଠୋ, ସୋଯେୱ ଅତ୍ଥୋ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ

ପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୮୦।ଏକସ୍ସାତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅଟ୍ଟକାରସ୍ସ ୱା। ଆରୋଚନେତି ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ୱୋହାରିକାନଂ ନିୱେଦନେ।

୧୮୧।ଦୁତିଯାରୋଚନେତି ଦୁତିଯସ୍ସ, ଦୁତିଯଂ ଏୱଂ ଆରୋଚନେ।

୧୮୨।ଦ୍ୱୀହୀତି ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି। କମ୍ମୱାଚୋସାନେତି କମ୍ମୱାଚାଓସାନେ।

୧୮୩।ପରିକ୍ଖେପେ ଅତିକ୍କନ୍ତେତି ଅତ୍ତନୋ ଗାମତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ଇତରଂ ଗାମଂ ପୱିସନ୍ତିଯା ପଠମେନ ପାଦେନ ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ, ପଠମପାଦେ ପରିକ୍ଖେପଂ ଅତିକ୍କମେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗାମସଙ୍ଖେପଂ ଗତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୮୪।ଦୁତିଯେନାତି ଗାମପରିକ୍ଖେପତୋ ବହି ଠିତେନ ଦୁତିଯପାଦେନ। ଅତିକ୍କନ୍ତେତି ତସ୍ମିଂ ଗାମପରିକ୍ଖେପେ ଅତିକ୍କନ୍ତେ, ତସ୍ମିଂ ପାଦେ ଅନ୍ତୋଗାମଂ ପୱେସିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ

ସଙ୍ଘାଦିସେସକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୯୩। ଇହ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପତ୍ତସନ୍ନିଚଯଂ କରୋନ୍ତୀ ହୋତି, ସା ଏକଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂଯେୱ ଫୁସେତି ଯୋଜନା।

୧୯୪।ଅକାଲଚୀୱରଂ କାଲଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ଭାଜାପେନ୍ତିଯାତି ଯୋଜନା। ପଯୋଗେତି ଭାଜନପଯୋଗେ।

୧୯୫।ଛିନ୍ନେତି ଅଚ୍ଛିନ୍ନେ।

୧୯୬।ତତୋ ପରନ୍ତି ତତୋ ପଠମତୋ ଅଞ୍ଞଂ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୯୯। ଲସୁଣଂ ଖାଦତି ଚେ, ଦ୍ୱେ ଆପତ୍ତିଯୋ ଫୁଟାତି ଯୋଜନା।

୨୦୦।ପଯୋଗେତି ସଂହାରାପନପଯୋଗେ। ସଂହଟେତି ଅତ୍ତନା ସଂହଟେ, ପରେନ ସଂହରାପିତେ ଚ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତି ହୋତି।

୨୦୧।କତେତି ତଲଘାତେ କତେ।

୨୦୨।ଜତୁନା ମଟ୍ଠକନ୍ତି ଜତୁନା କତଂ ମଟ୍ଠଦଣ୍ଡକଂ। ''ଦୁକ୍କଟଂ ଆଦିନ୍ନେ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୨୦୪। ଭୁଞ୍ଜମାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେତି ଯୋଜନା। ହିତ୍ୱା ହତ୍ଥପାସଂ।

୨୦୫।ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ମାତରମ୍ପି ଯାଚିତ୍ୱା। ଅଜ୍ଝୋହାରେ ପାଚିତ୍ତିଂ ଦୀପଯେତି ଯୋଜନା।

୨୦୬।ଉଚ୍ଚାରାଦିନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱିଘାସସଙ୍କାରମୁତ୍ତାନଂ ଗହଣଂ।

ଲସୁଣୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ପଠମା।

୨୦୯।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ରତ୍ତନ୍ଧକାରୱଗ୍ଗେ। ପଠମେ, ଦୁତିଯେ, ତତିଯେ, ଚତୁତ୍ଥେପି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଲସୁଣୱଗ୍ଗସ୍ସ ଛଟ୍ଠେନ ସିକ୍ଖାପଦେନ ତୁଲ୍ୟୋ ସଦିସୋତି ଯୋଜନା।

୨୧୦।ଆସନେତି ପଲ୍ଲଙ୍କେ ତସ୍ସୋକାସଭୂତେ। ସାମିକେ ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ତସ୍ମିଂ କୁଲେ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିଞ୍ଞୁମନୁସ୍ସଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା।

୨୧୧।ଅନୋୱସ୍ସନ୍ତି ଭିତ୍ତିଯା ବହି ନିବ୍ବକୋସବ୍ଭନ୍ତରଂ। ଦୁତିଯାତିକ୍କମେତି ଦୁତିଯେନ ପାଦେନ ନିବ୍ବକୋସସ୍ସ ଉଦକପାତଟ୍ଠାନାତିକ୍କମେ।

୨୧୨।ନିସୀଦିତେତି ନିସିନ୍ନେ।

୨୧୩।ପଯୋଗେତି ଉଜ୍ଝାପନପଯୋଗେ।

୨୧୪। ନିରଯାଦିନା ଅତ୍ତାନଂ ୱା ପରଂ ୱା ଅଭିସପନ୍ତୀ ସପଥଂ କରୋନ୍ତୀ ଦ୍ୱେ ଫୁସେତି ଯୋଜନା। ଅଭିସପ୍ପିତେତି ଅଭିସପିତେ।

୨୧୫।ୱଧିତ୍ୱାତି ହତ୍ଥାଦୀହି ପହରିତ୍ୱା। ''କରୋତି ଏକ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ରତ୍ତନ୍ଧକାରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଦୁତିଯା।

୨୧୬।ନଗ୍ଗାତି ଅନିୱତ୍ଥା ୱା ଅପାରୁତା ୱା। ପଯୋଗେତି ଚୁଣ୍ଣମତ୍ତିକାଅଭିସଙ୍ଖରଣାଦିପଯୋଗେ।

୨୧୭।ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତନ୍ତି ''ଦୀଘସୋଚତସ୍ସୋ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିଯା, ତିରିଯଂ ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ''ତି (ପାଚି। ୮୮୮) ୱୁତ୍ତପମାଣମତିକ୍କନ୍ତଂ। ପଯୋଗେତି କାରାପନପଯୋଗେ।

୨୧୮।ୱିସିବ୍ବେତ୍ୱାତି ଦୁସ୍ସିବ୍ବିତଂ ପୁନ ସିବ୍ବନତ୍ଥାଯ ୱିସିବ୍ବେତ୍ୱା।

୨୧୯। ପଞ୍ଚ ଅହାନି ପଞ୍ଚାହଂ, ପଞ୍ଚାହମେୱ ପଞ୍ଚାହିକଂ। ସଙ୍ଘାଟୀନଂ ଚାରୋ ସଙ୍ଘାଟିଚାରୋ, ପରିଭୋଗୱସେନ ୱା ଓତାପନୱସେନ ୱା

ସଙ୍ଘଟିତଟ୍ଠେନ ‘‘ସଙ୍ଘାଟୀ’’ତି ଲଦ୍ଧନାମାନଂ ‘‘ତିଚୀୱରଂ, ଉଦକସାଟିକା, ସଂକଚ୍ଚିକା’’ତି ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚୀୱରାନଂ ପରିୱତ୍ତନଂ। ଅତିକ୍କମେତି ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅତିକ୍କମେୟ୍ୟ। ଅସ୍ସା ପନ ଏକାୱ ପାଚିତ୍ତି ପରିଦୀପିତାତି ଯୋଜନା।

୨୨୦।ସଙ୍କମନୀଯନ୍ତି ସଙ୍କମେତବ୍ବଂ। ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ସନ୍ତକଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଗହିତଂ ପୁନ ଦାତବ୍ବଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ।

୨୨୧।ଗଣଚୀୱରଲାଭସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନ ଲଭିତବ୍ବଚୀୱରସ୍ସ। ଅନ୍ତରାଯଂ କରୋତୀତି ଯଥା ତେ ଦାତୁକାମା ନ ଦେନ୍ତି, ଏୱଂ ପରକ୍କମତି।

୨୨୨।ଧମ୍ମିକନ୍ତି ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା କରିଯମାନଂ। ପଟିବାହନ୍ତୀତି ପଟିସେଧେନ୍ତୀ। ପଟିବାହିତେ ପଟିସେଧିତେ।

୨୨୩।ଅଗାରିକାଦିନୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜିକାଯ ୱା’’ତି (ପାରା। ୯୧୭) ୱୁତ୍ତେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସମଣଚୀୱରନ୍ତି କପ୍ପକତଂ ନିୱାସନପାରୁପନୁପଗଂ। ପଯୋଗେତି ଦାନପଯୋଗେ।

୨୨୪।ଚୀୱରେ ଦୁବ୍ବଲାସାଯାତି ଦୁବ୍ବଲଚୀୱରପଚ୍ଚାସାଯ ‘‘ସଚେ ସକ୍କୋମ, ଦସ୍ସାମା’’ତି ଏୱରୂପମତ୍ତଂ ସୁତ୍ୱା ଉପ୍ପାଦିତାଯ ଆସାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। କାଲନ୍ତି ଚୀୱରକାଲସମଯଂ। ସମତିକ୍କମେତି ଭିକ୍ଖୁନୀହି କାଲଚୀୱରେ ଭାଜିଯମାନେ ‘‘ଆଗମେଥ, ଅଯ୍ୟେ, ଅତ୍ଥି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚୀୱରପଚ୍ଚାସା’’ତି ୱତ୍ୱା ତଂ ଚୀୱରୱିଭଙ୍ଗଂ ସମତିକ୍କମେୟ୍ୟ।

୨୨୫।ଧମ୍ମିକଂ କଥିନୁଦ୍ଧାରନ୍ତି ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ କରିଯମାନଂ କଥିନସ୍ସ ଅନ୍ତରୁବ୍ଭାରଂ। ପଟିବାହନ୍ତିଯାତି ନିୱାରେନ୍ତିଯା।

ନ୍ହାନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ତତିଯା।

୨୨୬।ଦୁୱଙ୍ଗେଯ୍ୟୁନ୍ତି ନିପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ। ଇତରଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୨୨୭।ପଯୋଗେତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅଫାସୁକକରଣପଯୋଗେ କରିଯମାନେ।

୨୨୮।ଦୁକ୍ଖିତନ୍ତି ଗିଲାନଂ। ନୁପଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା ୱାପୀତି ତସ୍ସା ଉପଟ୍ଠାନଂ ପରେହି ଅକାରାପେନ୍ତିଯା, ସଯଂ ୱା ଅକରୋନ୍ତିଯା।

୨୨୯।ଉପସ୍ସଯଂ ଦତ୍ୱାତି କୱାଟବନ୍ଧଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକୱିହାରଂ ଦତ୍ୱା। କଡ୍ଢିତେତି ନିକ୍କଡ୍ଢିତେ।

୨୩୦।ସଂସଟ୍ଠାତି ଗହପତିନା ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତେନ ୱା ସଂସଟ୍ଠୱିହାରୀ ଭିକ୍ଖୁନୀ ସଙ୍ଘେନ ସଂସଟ୍ଠୱିହାରତୋ ନିୱତ୍ତିଯମାନା। ଞତ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ ଫୁସେତି ସମନୁଭାସନକମ୍ମଞତ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ।

୨୩୧।ଅନ୍ତୋରଟ୍ଠେତି ଯସ୍ସ ୱିଜିତେ ୱିହରତି, ତସ୍ସ ରଟ୍ଠେ। ପଟିପନ୍ନାଯାତି ଚାରିକଂ କପ୍ପେନ୍ତିଯା। ସେସକନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

ତୁୱଟ୍ଟୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଚତୁତ୍ଥା।

୨୩୩।ରାଜାଗାରାଦିକନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଚିତ୍ତାଗାରାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

୨୩୫।ପଯୋଗେତି କପ୍ପାସୱିଚାରଣଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବପଯୋଗେ। ଉଜ୍ଜୱୁଜ୍ଜୱନେତି ଯତ୍ତକଂ ହତ୍ଥେନ ଅଞ୍ଛିତଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ତକ୍କମ୍ହି ୱେଠିତେ।

୨୩୭।ପଯୋଗେତି ଅଗାରିକସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜିକାଯ ୱା ସହତ୍ଥା ଖାଦନୀଯାଦୀନଂ ଦାନପଯୋଗେ।

୨୩୮। ‘‘ସମଂ ଆପତ୍ତିପଭେଦତୋ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୨୩୯।ତିରଚ୍ଛାନଗତଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ବାହିରକଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ ପରୂପଘାତକରଂ ହତ୍ଥିସିକ୍ଖାଦିସିପ୍ପଂ । ପଠନ୍ତିଯାତି ସିକ୍ଖନ୍ତିଯା। ପଯୋଗେତି ଦୁରୁପସଙ୍କମନାଦିପଯୋଗେ। ପଦେ ପଦେତି ପଦାଦିୱସେନ ପରିଯାପୁଣନ୍ତିଯା ପଦେ ପଦେ ଅକ୍ଖରପଦାନଂ ୱସେନ।

୨୪୦। ନୱମେ ‘‘ପରିଯାପୁଣାତୀ’’ତି ପଦଂ, ଦସମେ ‘‘ୱାଚେତୀ’’ତି ପଦନ୍ତି ଏୱଂ ପଦମତ୍ତମେୱ ଉଭିନ୍ନଂ ୱିସେସକଂ ଭେଦକଂ।

ଚିତ୍ତାଗାରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ପଞ୍ଚମା।

୨୪୧।ତମାରାମନ୍ତି ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ରୁକ୍ଖମୂଲେପି ୱସନ୍ତି, ତଂ ସଭିକ୍ଖୁକଂ ପଦେସଂ।

୨୪୩।ଅକ୍କୋସତୀତି ଦସନ୍ନଂ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ସମ୍ମୁଖା ୱା ପରମ୍ମୁଖା ୱା ଅକ୍କୋସତି। ପରିଭାସତୀତି ଭୟଦସ୍ସନେନ ତଜ୍ଜେତି। ‘‘ପାଚିତ୍ତି ଅକ୍କୋସିତେ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୨୪୪।ଚଣ୍ଡିକଭାୱେନାତି କୋଧେନ। ଗଣନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ। ପରିଭାସତୀତି ‘‘ବାଲା ଏତା’’ତିଆଦୀହି ୱଚନେହି ଅକ୍କୋସତି। ପୟୋଗେତି ପରିଭାସନପୟୋଗେ। ପରିଭଟ୍ଠେତି ଅକ୍କୋସିତେ। ଇତରଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ।

୨୪୫।ନିମନ୍ତିତାତି ଗଣଭୋଜନେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ନିମନ୍ତିତା। ପୱାରିତାତି ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ୱାରିତା। ଖାଦନଂ ଭୋଜନମ୍ପି ୱାତି ଯାଗୁପୂୱଖଜ୍ଜକଂ, ଯାୱକାଲିକଂ ମୂଲଖାଦନୀୟାଦିଖାଦନୀୟଂ, ଓଦନାଦିଭୋଜନମ୍ପି ୱା ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୀ ହୋତି, ସା ପନ ଦ୍ୱେଯେୱ ଆପତ୍ତିୟୋ ଫୁସେତି ଯୋଜନା।

୨୪୭।ମଚ୍ଛରାୟନ୍ତୀତି ମଚ୍ଛରଂ କରୋନ୍ତୀ, ଅତ୍ତନୋ ପଚ୍ଚୟଦାୟକକୁଲସ୍ସ ଅଞ୍ଞେହି ସାଧାରଣଭାୱଂ ଅସହନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ । ପୟୋଗେତି ତଦନୁରୂପେ କାୟୱଚୀପୟୋଗେ। ମଚ୍ଛରିତେତି ମଚ୍ଛରୱସେନ କତପୟୋଗେ ନିପ୍ଫନ୍ନେ।

୨୪୮।ଅଭିକ୍ଖୁକେ ପନାୱାସେତି ଯତୋ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟତୋ ଅଦ୍ଧୟୋଜନବ୍ଭନ୍ତରେ ଓୱାଦଦାୟକା ଭିକ୍ଖୂ ନ ୱସନ୍ତି, ମଗ୍ଗୋ ୱା ଅଖେମୋ ହୋତି, ନ ସକ୍କା ଅନନ୍ତରାୟେନ ଗନ୍ତୁଂ, ଏୱରୂପେ ଆୱାସେ। ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚେସୂତି ‘‘ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସାମୀ’’ତି ସେନାସନପଞ୍ଞାପନପାନୀୟୋପଟ୍ଠାପନାଦିପୁବ୍ବକିଚ୍ଚେ ପନ କରିୟମାନେ ଦୁକ୍କଟଂ ଭୱେତି ଯୋଜନା।

୨୪୯।ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥାତି ପୁରିମଂ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ତେମାସଂ ୱୁତ୍ଥା। ଉଭତୋସଙ୍ଘେତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଚ। ତୀହିପି ଠାନେହୀତି ‘‘ଦିଟ୍ଠେନ ୱା’’ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତେହି ତୀହି କାରଣେହି।

୨୫୦।ଓୱାଦଟ୍ଠାୟାତି ଗରୁଧମ୍ମୋୱାଦନତ୍ଥାୟ। ସଂୱାସଟ୍ଠାୟାତି ଉପୋସଥପୁଚ୍ଛନତ୍ଥାୟ ଚେୱ ପୱାରଣତ୍ଥାୟ ଚ। ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ଭିକ୍ଖୁଂ ନ ଉପଗଚ୍ଛତି।

୨୫୧।ଓୱାଦମ୍ପି ନ ଯାଚନ୍ତୀତି ଉପୋସଥାଦିୱସେନ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ନ ଯାଚନ୍ତୀ ନ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୀ। ଉପୋସଥନ୍ତି ଉପୋସଥଦିୱସତୋ ପୁରିମଦିୱସେ ତେରସିୟଂ ୱା ଚାତୁଦ୍ଦସିୟଂ ୱା ଉପୋସଥଂ ନ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୀ।

୨୫୨।ଅପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ସଙ୍ଘଂ ୱାତି ସଙ୍ଘଂ ୱା ଗଣଂ ୱା ଅନପଲୋକେତ୍ୱାୱ। ‘‘ଭେଦାପେତୀ’’ତି ଇଦଂ ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ ‘‘ଫାଲାପେୟ୍ୟ ୱା ଧୋୱାପେୟ୍ୟ ୱା ଆଲିମ୍ପାପେୟ୍ୟ ୱା ବନ୍ଧାପେୟ୍ୟ ୱା ମୋଚାପେୟ୍ୟ ୱା’’ତି ଇମେସମ୍ପି କିରିୟାୱିକପ୍ପାନଂ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବତ୍ତା। ପସାଖଜନ୍ତି ନାଭିୟା ହେଟ୍ଠା, ଜାଣୁମଣ୍ଡଲାନଂ ଉପରି ପଦେସେ ଜାତଂ ଗଣ୍ଡଂ ୱା ରୁଧିତଂ ୱା। ପୟୋଗେତି ଭେଦାପନାଦିପୟୋଗେ।

ଆରାମୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଛଟ୍ଠା।

୨୫୩।ଗବ୍ଭିନିନ୍ତି ଆପନ୍ନସତ୍ତଂ ସିକ୍ଖମାନଂ। ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତୀତି ଉପଜ୍ଝାୟା ହୁତ୍ୱା ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତୀ। ପୟୋଗେତି ଗଣପରିଯେସନାଦିପୟୋଗେ। ୱୁଟ୍ଠାପିତେତି ଉପସମ୍ପାଦିତେ, କମ୍ମୱାଚାପରିୟୋସାନେତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୫।ସହଜୀୱିନିନ୍ତି ସଦ୍ଧିୱିହାରିନିଂ। ନାନୁଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ଉଦ୍ଦେସଦାନାଦୀହି ନ ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୀ।

ଗବ୍ଭିନିୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସତ୍ତମା।

୨୫୮। ‘‘ଅଲଂ ୱୁଟ୍ଠାପିତେନା’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନା ଭିକ୍ଖୁନୀହି ନିୱାରିୟମାନା। ଖୀୟତୀତି ଅଞ୍ଞାସଂ ଛନ୍ଦାନଂ ଲଜ୍ଜୀନଂ ୱୁଟ୍ଠାନସମ୍ମୁତିଂ ଦୀୟମାନଂ ଦିସ୍ୱା

‘‘ଅହମେୱ ନୂନ ବାଲା’’ତିଆଦିନା ଭଣମାନା ଖୀଯତି। ପଯୋଗେତି ଖୀଯମାନପଯୋଗେ। ଖୀଯିତେତି ଖୀଯନପଯୋଗେ ନିଟ୍ଠିତେ।

କୁମାରିଭୂତୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ଅଟ୍ଠମା।

୨୬୦।ଛତ୍ତୁପାହନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ଛତ୍ତଞ୍ଚ ଉପାହନାଯୋ ଚ। ପଯୋଗେତି ଧାରଣପଯୋଗେ।

୨୬୧।ଯାନେନାତି ୱୟ୍ହାଦିନା। ଯାଯନ୍ତୀତି ସଚେ ଯାନେନ ଗତା ହୋତି।

୨୬୨।ସଙ୍ଘାଣିନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି କଟୂପଗଂ। ଧାରେନ୍ତିଯାତି କଟିଯଂ ପଟିମୁଞ୍ଚନ୍ତିଯା।

୨୬୩।ଗନ୍ଧୱଣ୍ଣେନାତି ଯେନ କେନଚି ୱଣ୍ଣେନ ଚ ଯେନ କେନଚି ଗନ୍ଧେନ ଚ। ଗନ୍ଧୋ ନାମ ଚନ୍ଦନାଲେପାଦି। ୱଣ୍ଣୋ ନାମ କୁଙ୍କୁମହଲିଦ୍ଦାଦି। ପଯୋଗେତି ଗନ୍ଧାଦିପଯୋଗେ ରଚନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପୁବ୍ବପଯୋଗେ।

୨୬୬।ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ‘‘ନିସୀଦାମି, ଅୟ୍ୟା’’ତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ନିସୀଦିତେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଉପଚାରେ ଅନ୍ତମସୋ ଛମାଯ ନିସିନ୍ନେ।

୨୬୭।ଅନୋକାସକତନ୍ତି ‘‘ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଠାନେ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ଅକତଓକାସଂ।

୨୬୮।ପୱିସନ୍ତିଯାତି ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଆରାମୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମେନେୱ ସିକ୍ଖାପଦେନ ସଦିସଂ କତ୍ୱା ୱଦେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

ଛତ୍ତୁପାହନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନୱମା।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗେ

ପାଚିତ୍ତିଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୬୯-୭୦। ଅଟ୍ଠସୁ ପାଟିଦେସନୀଯସିକ୍ଖାପଦେସୁପି ଦ୍ୱିଧା ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ତତୋତି ଗହଣହେତୁ। ସବ୍ବେସୂତି ପାଟିଦେସନୀଯସିକ୍ଖାପଦେସୁ।

ପାଟିଦେସନୀଯକଥାୱଣ୍ଣନା।

୨୭୧-୨। ଇମଂ ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ନିରୁତ୍ତରଂ କେନଚି ୱା ୱତ୍ତବ୍ବେନ ଉତ୍ତରେନ ରହିତଂ ନିଦ୍ଦୋସଂ ଉତ୍ତରଂ ଏୱଂନାମକଂ ଧୀରୋ ପଞ୍ଞୱା ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥୱସେନ ୱିଦିତ୍ୱା ଦୁରୁତ୍ତରଂ କିଚ୍ଛେନ ଉତ୍ତରିତବ୍ବଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିମହାସମୁଦ୍ଦଂ ୱିନଯମହାସାଗରଂ ସୁଖେନେୱ ଯସ୍ମା ଉତ୍ତରତି, ତସ୍ମା କଙ୍ଖଚ୍ଛେଦେ ୱିନଯୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଛିନ୍ଦନେ ସବ୍ବେ ସତ୍ଥସଦିସେ ଅସ୍ମିଂ ସବ୍ବେ ଇମସ୍ମିଂ ଉତ୍ତରପକରଣେ ଉସ୍ମାଯୁତ୍ତୋ କମ୍ମଜତେଜୋଧାତୁଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ଜୀୱମାନୋ ଭିକ୍ଖୁ ନିଚ୍ଚଂ ନିରନ୍ତରଂ ସତ୍ତୋ ଅଭିରତୋ ନିଚ୍ଚଂ ଯୋଗଂ ସତତାଭିଯୋଗଂ କାତୁଂ ଯୁତ୍ତୋ ଅନୁରୂପୋତି ଯୋଜନା।

ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋତି ଏତ୍ଥାପି ଉପ୍ପତ୍ତି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ଭିକ୍ଖୁନିୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଚତୁତ୍ଥପତ୍ତିକଥାଵଣ୍ଣନା

୨୭୩। ଇଦାନି ଉଭଯସାଧାରଣଂ କତ୍ୱା ୱିପତ୍ତିୱାରାଦୀନଂ ୱିସିଟ୍ଠୱାରାନଂ ସଙ୍ଗହଂ କାତୁମାହ ‘‘କତି ଆପତ୍ତିଯୋ’’ତିଆଦି।

୨୭୪। ଭିକ୍ଖୁନୀ ସଚେ ଛାଦେତି, ଚୁତା ହୋତି। ସଚେ ୱେମତିକା ଛାଦେତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୭୫।ସଙ୍ଘାଦିସେସନ୍ତି ପରସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ।

୨୭୬। ‘‘କତି ଆଚାରୱିପତ୍ତିପଚ୍ଚଯା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୨୭୭।ଆଚାରୱିପତ୍ତିନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ୱା ପରସ୍ସ ୱା ଆଚାରୱିପତ୍ତିଂ।

୨୭୯।ପାପିକଂ ଦିଟ୍ଠିନ୍ତି ଅହେତୁକଅକିରିଯନତ୍ଥିକଦିଟ୍ଠିଆଦିଂ ଲାମିକଂ ଦିଟ୍ଠିଂ।

୨୮୧।ମନୁସ୍ସୁତ୍ତରିଧମ୍ମନ୍ତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ।

୨୮୨। ଆଜୀୱହେତୁ ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ସମାପନ୍ନୋତି ଯୋଜନା। ପରିଯାଯୱଚନେତି ‘‘ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହା’’ତିଆଦିକେ ଲେସୱଚନେ। ଞାତେତି ଯଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ୱଦତି, ତସ୍ମିଂ ମନୁସ୍ସଜାତିକେ ୱଚନସମନନ୍ତରମେୱ ଞାତେ।

୨୮୩।ୱତ୍ୱାତି ଅଗିଲାନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା। ଭିକ୍ଖୁନୀ ପନ ସଚେ ଏୱଂ ହୋତି, ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଗିଲାନା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ପଣୀତଭୋଜନଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ ଚ ଭୁତ୍ତାୱିନୀ ସଚେ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତସ୍ସା ପାଟିଦେସନୀଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୨୮୪।‘‘ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାନା’’ତି ଇମିନା ପରସ୍ସ ଞାତକପୱାରିତେ ତସ୍ସେୱତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ତେନ ଦିନ୍ନଂ ୱା ତସ୍ସ ୱିସ୍ସାସେନ ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ତେସଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଞ୍ଞାତକଅପ୍ପୱାରିତେ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତତାଯ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ଚତୁତ୍ଥପତ୍ତିକଥାଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଅଧିକରଣପଚ୍ଚଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୨୮୫।ୱିୱାଦାଧିକରଣମ୍ହାତି "ଅଧମ୍ମଂ 'ଧମ୍ମୋ'ତି ଦୀପେତୀ"ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତା ଅଟ୍ଠାରସଭେଦକରୱତ୍ଥୁନିସ୍ସିତା ୱିୱାଦାଧିକରଣମ୍ହା।

୨୮୬। ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଓମସତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୨୮୭।ଅନୁୱାଦାଧିକରଣପଚ୍ଚଯାତି ଚୋଦନାପରନାମଧେଯ୍ୟଂ ଅନୁୱାଦାଧିକରଣମେୱ ପଚ୍ଚଯୋ, ତସ୍ମା, ଅନୁୱାଦନାଧିକରଣହେତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୯।"ତଥା"ତି ଇମିନା ଅମୂଲକତ୍ତଂ ଅତିଦିସତି।

୨୯୦।ଆପତ୍ତିପଚ୍ଚଯାତି ଆପତ୍ତାଧିକରଣପଚ୍ଚଯା।

୨୯୩।କିଚ୍ଚାଧିକରଣପଚ୍ଚଯାତି ଅପଲୋକନାଦିଚତୁବ୍ବିଧକମ୍ମସଙ୍ଖାତକିଚ୍ଚାଧିକରଣହେତୁ।

୨୯୪।ଅଚ୍ଚଜନ୍ତୀୱାତି ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧିଂ ଅପରିଚ୍ଚଜନ୍ତୀ ଏୱ।

୨୯୭।ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ପରିଚ୍ଚଜନତ୍ଥାଯ କତାଯ ଯାୱତତିଯକଂ ସମନୁଭାସନାଯ ତଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଅଚ୍ଚଜନ୍ତିଯା ତସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚ ଅଚ୍ଚଜତୋ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ଅଧିକରଣପଚ୍ଚଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଖନ୍ଧକପୁଚ୍ଛାକଥାୱଣ୍ଣନା

୩୦୦।ସେସେସୂତି ଅଭଵ୍ୟପୁଗ୍ଗଲପରିଦୀପକେସୁ ସଵ୍ୟପଦେସୁ।

୩୦୨। ''ନସ୍ସନ୍ତୁ ଏତେ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ପୁରକ୍ଖକାତି ଏତ୍ଥ ସାମିଅତ୍ଥେ ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନଂ, ଭେଦପୁରେକ୍ଖକସ୍ସ, ଭେଦପୁରେକ୍ଖକାୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦୩।ସେସେସୂତି ଅୱସେସେସୁ ଅସଂୱାସକାଦିଦୀପକେସୁ ପଟିକ୍ଖେପପଦେସୁ।

୩୦୪।ଏକାୱଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି ୱୁତ୍ତାତି ୱସ୍ସଂ ଅନୁପଗମନାଦିପଚ୍ଚୟା ଜାତିତୋ ଏକାୱ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି ୱୁତ୍ତା।

୩୦୫।ଉପୋସଥସମାମତାତି ଉପୋସଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତସଦିସା ଜାତା ଆପତ୍ତିୟୋ ମତା ଅଧିପ୍ପେତା।

୩୦୬।ଚମ୍ମେତି ଚମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧକେ। ୱଚ୍ଛତରିଂ ଗହେତ୍ୱା ମାରେନ୍ତାନଂ ଛବ୍ବଗ୍ଗିୟାନଂ ପାଚିତ୍ତି ୱୁତ୍ତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱଚ୍ଛତରିନ୍ତି ବଲସମ୍ପନ୍ନଂ ତରୁଣଗାୱିଂ। ସା ହି ୱଚ୍ଛକଭାୱଂ ତରିତ୍ୱା ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତତ୍ତା ''ୱଚ୍ଛତରୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୩୦୭।ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଛୁପନ୍ତସ୍ସାତି ଗାୱୀନଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତେନ ବହି ଛୁପନ୍ତସ୍ସ। ସେସେସୂତି ଗାୱୀନଂ ୱିସାଣାଦୀସୁ ଗହଣେ, ପିଟ୍ଠିଅଭିରୁହଣେ ଚ। ୟଥାହ ''ଛବ୍ବଗ୍ଗିୟା ଭିକ୍ଖୂ ଅଚିରୱତିୟା ନଦିୟା ଗାୱୀନଂ ତରନ୍ତୀନଂ ୱିସାଣେସୁପି ଗଣ୍ହନ୍ତୀ''ତିଆଦି (ମହାୱ। ୨୫୨)।

୩୦୯।ତତ୍ଥ ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକେ। ସାମନ୍ତା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲେତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗାନଂ ସାମନ୍ତା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲମତ୍ତେ ପଦେସେ। ସତ୍ଥକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟମୁଦୀରିତନ୍ତି ୟୋଜନା। ୟଥାହ – ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ବାଧସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲେ ସତ୍ଥକମ୍ମଂ ୱା ୱତ୍ଥିକମ୍ମଂ ୱା କାରେତବ୍ବଂ, ୟୋ କାରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୨୭୯)। ଏତ୍ଥ ଚ ''ସାମନ୍ତା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲେ''ତି ଇଦଂ ସତ୍ଥକମ୍ମଂୟେୱ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ୱତ୍ଥିକମ୍ମଂ ପନ ସମ୍ବାଧେୟେୱ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ।

''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ନିମନ୍ତିତେନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭୋଜ୍ଜୟାଗୁ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବା, ୟୋ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ୟଥାଧମ୍ମୋ କାରେତବ୍ବୋ''ତି (ମହାୱ। ୨୮୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ''ଭୋଜ୍ଜୟାଗୂସୁ ପାଚିତ୍ତୀ''ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଭୋଜ୍ଜୟାଗୁ ନାମ ବହଲୟାଗୁ। ''ପିଣ୍ଡଂ ୱତ୍ୱେତ୍ୱା ପାତବ୍ବୟାଗୂ''ତି ଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତଂ। ପାଚିତ୍ତୀତି ପରମ୍ପରଭୋଜନପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦେହି ପାଚିତ୍ତି। ସେସେସୂତି ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଅନ୍ତୋପକ୍କସୟଂପକ୍କପରିଭୋଗାଦୀସୁ। ୟଥାହ ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଂ ଅନ୍ତୋପକ୍କଂ ସାମଂପକ୍କଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, ୟୋ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତିଆଦି (ମହାୱ। ୨୭୪)।

୩୧୦।ଚୀୱରସଂୟୁତ୍ତେତି ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧକେ।

୩୧୩।ଚମ୍ପେୟ୍ୟକେଚ କୋସମ୍ବେତି ଚମ୍ପେୟ୍ୟକ୍ଖନ୍ଧକେ ଚେୱ କୋସମ୍ବକକ୍ଖନ୍ଧକେ ଚ। ''କମ୍ମସ୍ମି''ନ୍ତିଆଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ।

୩୧୭।ରୋମଣ୍ଠେତି ଭୁତ୍ତସ୍ସ ଲହୁଂ ପାକତ୍ଥାୟ କୁଚ୍ଛିଗତଂ ମୁଖଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ସଣ୍ହକରଣୱସେନ ଅନୁଚାଲନେ।

୩୧୮।ସେନାସନସ୍ମିନ୍ତି ସେନାସନକ୍ଖନ୍ଧକେ। ଗରୁନୋତି ଗରୁଭଣ୍ଡସ୍ସ।

୩୨୦।ସଙ୍ଘଭେଦେତି ସଙ୍ଘଭେଦକକ୍ଖନ୍ଧକେ।

୩୨୧।ଭେଦାନୁୱତ୍ତକାନନ୍ତି ସଙ୍ଘଭେଦାନୁୱତ୍ତକାନଂ। ଗଣଭୋଗେତି ଗଣଭୋଜନେ।

୩୨୨।ସାତି ଏତ୍ଥ ସଵ୍ୱତ୍ତେସୁ ଅନାଦରିୟେନ ହୋତୀତି ସେସୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିୟା

ଖନ୍ଧକପୁଚ୍ଛାକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସମୁଟ୍ଠାନସୀସକଥାୱଣ୍ଣନା

୩୨୫-୬। ମହେସିନା ଦ୍ୱୀସୁ ୱିଭଙ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ଯାନି ପାରାଜିକାଦୀନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଉପୋସଥେ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି, ତେସଂ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଟୱତ୍ଥାଯ ଇତୋ ପରଂ ପୱକ୍ଖାମି, ତଂ ସମାହିତା ସୁଣାଥାତି ଯୋଜନା।

୩୨୭। କାଯୋ ଚ ୱାଚା ଚ କାଯୱାଚା ଚାତି ଅଚିତ୍ତକାନି ଯାନି ତୀଣି ସମୁଟ୍ଠାନାନି, ତାନେୱ ଚିତ୍ତେନ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜିତାନି ସଚିତ୍ତକାନି ତୀଣି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ହୋନ୍ତୀତି ଏୱମେୱ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ପୁରିମାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱସେନ ଏକଙ୍ଗିକଂ, ତତିଯଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମାନଂ ୱସେନ ଦୁଙ୍ଗିକଂ, ଛଟ୍ଠସ୍ସ ୱସେନ ତିୱଙ୍ଗିକଞ୍ଚାତି ଏୱଂ ଛଧା ସମୁଟ୍ଠାନୱିଧିଂ ୱଦନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। କାଯୋ, ୱାଚାତି ଏକଙ୍ଗିକଂ ଦ୍ୱଯଂ, କାଯୱାଚା , କାଯଚିତ୍ତଂ, ୱାଚାଚିତ୍ତନ୍ତି ଦୁୱଙ୍ଗିକତ୍ତଯଂ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତନ୍ତି ଅଙ୍ଗଭେଦେନ ତିୱିଧମ୍ପି ଅୱଯୱଭେଦେନ ସମୁଟ୍ଠାନଭେଦୱିଧିଂ ଛପ୍ପକାରଂ ୱଦନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୨୮।ତେସୁ ଛସୁ ସମୁଟ୍ଠାନେସୁ ଏକେନ ୱା ସମୁଟ୍ଠାନେନ ଦ୍ୱୀହି ୱା ତୀହି ୱା ଚତୂହି ୱା ଛହି ୱା ସମୁଟ୍ଠାନେହି ନାନା ଆପତ୍ତିଯୋ ଜାଯରେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୨୯।ତତ୍ଥ ତାସୁ ନାନାପତ୍ତୀସୁ। ପଞ୍ଚ ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଏତିସ୍ସାତି ପଞ୍ଚସମୁଟ୍ଠାନା, ଏୱରୂପା କାଚି ଆପତ୍ତି ନ ୱିଜ୍ଜତି। ଏକମେକଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଯାସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ପଚ୍ଛିମେହେୱ ତୀହିପୀତି ସଚିତ୍ତକେହେୱ ତୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି, ଯା ଆପତ୍ତି ଏକସମୁଟ୍ଠାନା ହୋତି, ସା ସଚିତ୍ତକାନଂ ତିଣ୍ଣମଞ୍ଞତରେନ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୩୦-୧।ତତିଯଚ୍ଛଟ୍ଠତୋପି ଚାତି କାଯୱାଚତୋ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ। ଚତୁତ୍ଥଚ୍ଛଟ୍ଠତୋ ଚେୱାତି କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ। ପଞ୍ଚମଚ୍ଛଟ୍ଠତୋପି ଚାତି ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ। ‘‘କାଯତୋ କାଯଚିତ୍ତତୋ’’ତି ପଠମଂ ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠାନଂ, ‘‘ୱାଚତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ’’ତି ଦୁତିଯଂ, ‘‘କାଯୱାଚତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ’’ତି ତତିଯଂ, ‘‘କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ’’ତି ଚତୁତ୍ଥଂ, ‘‘ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ’’ତି ପଞ୍ଚମଂ ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଏୱଂ ପଞ୍ଚଧା ଏୱ ଠିତେହି ଦ୍ୱୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ଏସା ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠାନାପତ୍ତି ଜାଯତେ ସମୁଟ୍ଠାତି। ନ ଅଞ୍ଞତୋତି କାଯତୋ ୱାଚତୋତି ଏକଂ, ୱାଚତୋ କାଯୱାଚତୋତି ଏକନ୍ତି ଏୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତକ୍କମୱିପରିଯାଯେନ ଯୋଜିତେହି ଅଞ୍ଞେହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ନ ସମୁଟ୍ଠାତି।

୩୩୨।ପଠମେହି ଚ ତୀହୀତି ‘‘କାଯତୋ, ୱାଚତୋ, କାଯୱାଚତୋ’’ତି ପଠମଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେହି ତୀହି ଅଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନେହି। ପଚ୍ଛିମେହି ଚାତି ‘‘କାଯଚିତ୍ତତୋ, ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ’’ତି ଏୱଂ ପଚ୍ଛା ୱୁତ୍ତେହି ସଚିତ୍ତକେହି ତୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି। ନ ଅଞ୍ଞତୋତି ‘‘କାଯତୋ, ୱାଚତୋ, କାଯଚିତ୍ତତୋ, ୱାଚତୋ, କାଯୱାଚତୋ, କାଯଚିତ୍ତତୋ’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୱିପଲ୍ଲାସତୋ ଅଞ୍ଞେହି ତୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ନ ସମୁଟ୍ଠାତି।

୩୩୩-୪।ପଠମା ତତିଯା ଚେୱ, ଚତୁତ୍ଥଚ୍ଛଟ୍ଠତୋପି ଚାତି କାଯତୋ, କାଯୱାଚତୋ, କାଯଚିତ୍ତତୋ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋତି ଏତେହି ଚତୂହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ଚେୱ। ଦୁତିଯା…ପେ… ଛଟ୍ଠତୋପି ଚାତି ୱାଚତୋ, କାଯୱାଚତୋ, ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋତି ଇମେହି ଚତୂହି ଚାତି ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନେନାପତ୍ତି।

ସା ଏୱଂ ଦ୍ୱିଧା ଠିତେହି ଚତୂହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ଜାଯତେ। ନ ପନଞ୍ଞତୋତି ‘‘କାଯତୋ, ୱାଚତୋ, କାଯୱାଚତୋ, କାଯଚିତ୍ତତୋ’’ତି ଏୱମାଦିନା ୱିପଲ୍ଲାସନଯେନ ଯୋଜିତେହି ଚତୂହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ନ ସମୁଟ୍ଠାତି। ଛ ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଯସ୍ସା ସା ଛସମୁଟ୍ଠାନା। ସଚିତ୍ତକେହି ତୀହି, ଅଚିତ୍ତକେହି ତୀହୀତି ଛହି ଏୱ ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠାତୀତି। ପକାରନ୍ତରାଭାୱା ଇଧ ‘‘ନ ଅଞ୍ଞତୋ’’ତି ନ ୱୁତ୍ତଂ।

ଆହ ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯୋ ମାତିକଟ୍ଠକଥାଯଂ।

୩୩୫। ସମୁଟ୍ଠାତି ଏତସ୍ମାତି ସମୁଟ୍ଠାନଂ, କାଯାଦି ଛବ୍ବିଧଂ, ଏକଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ କାରଣଂ ଯସ୍ସା ସା ଏକସମୁଟ୍ଠାନା। ପକାରନ୍ତରାଭାୱା ତିଧା। କଥଂ? ସଚିତ୍ତକାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ସମୁଟ୍ଠାନାନଂ ୱସେନ ତିୱିଧା। ଦ୍ୱୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠିତା ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠିତା, ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠାନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପଞ୍ଚଧାତି ୱୁତ୍ତନଯେନ ପଞ୍ଚପ୍ପକାରା। ତୀଣି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଯସ୍ସା ସା ତିସମୁଟ୍ଠାନା, ଚତ୍ତାରି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଯସ୍ସା ସା ଚତୁରୁଟ୍ଠାନା, ତିସମୁଟ୍ଠାନା ଚ ଚତୁରୁଟ୍ଠାନା ଚ ତିଚତୁରୁଟ୍ଠାନାତି ଏକଦେସସରୂପେକସେସୋ, ତିସମୁଟ୍ଠାନା ଦ୍ୱିଧା ୱିଭତ୍ତା, ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନା ଚ ଦ୍ୱିଧା ଏୱ ୱିଭତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଛହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠିତା ଛସମୁଟ୍ଠିତା,

ଛସମୁଟ୍ଠାନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକଧାତି ପକାରନ୍ତରାଭାୱା ଏକଧାଓ ଠିତାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୩୬।ସବ୍ବା ଆପତ୍ତିଯୋ ସମୁଟ୍ଠାନୱିସେସତୋ ଏୱଂ ତେରସଧା ଠିତାନଂ ସମୁଟ୍ଠାନଭେଦାନଂ ନାନତ୍ତତୋ ତେହି ସମୁଟ୍ଠିତାନଂ ପଠମଂ ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ସୀସଭୂତାନଂ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ୱସେନ ତେରସେୱ ନାମାନି ଲଭନ୍ତି, ତାନି ଇତୋ ପରଂ ୱକ୍ଖାମୀତି ଯୋଜନା।

୩୩୭।ପଠମନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଞ୍ଚାତି ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଦୁତିଯନ୍ତି ଅଦିନ୍ନାଦାନସମୁଟ୍ଠାନଂ। ସଞ୍ଚରିତ୍ତକନ୍ତି ସଞ୍ଚରିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ। ସମନୁଭାସନନ୍ତି ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନଂ। ‘‘କଥିନଂ ଏଳକଲୋମକ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଞ୍ଚ।

୩୩୮।ପଦସୋଧମ୍ମନ୍ତି ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଅଦ୍ଧାନଂ ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥନ୍ତି ଅଦ୍ଧାନସମୁଟ୍ଠାନଂ ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଦେସନାତି ଧମ୍ମଦେସନାସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଭୂତାରୋଚନକନ୍ତି ଭୂତାରୋଚନସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନନ୍ତି ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନସମୁଟ୍ଠାନଂ।

୩୩୯।ଅନନୁଞ୍ଞାତକଞ୍ଚାତି ଅନନୁଞ୍ଞାତକସମୁଟ୍ଠାନଞ୍ଚାତି ଏତାନି ତେରସ ତେହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠିତାନଂ ତେସଂ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ ପଠମଂ ପଠମଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ପଠମପାରାଜିକାଦିସିକ୍ଖାପଦସମୁଟ୍ଠାନାନଂ ଇତରେସଂ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଭାୱତୋ ‘‘ସୀସାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତାନି। ଯଥାହ ପରିୱାରଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପଠମପାରାଜିକଂ ନାମ ଏକଂ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସଂ, ସେସାନି ତେନ ସଦିସାନୀ’’ତିଆଦି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୮)। ତେରସେତେ ସମୁଟ୍ଠାନନଯାତି ଏତେ ସୀସୱସେନ ଦସ୍ସିତା ତେରସ ସମୁଟ୍ଠାନନଯା। ୱିଞ୍ଞୂହି ଉପାଲିତ୍ଥେରାଦୀହି।

୩୪୦।ତତ୍ଥ ତେରସସୁ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସେସୁ। ଯାତି ଯା ପନ ଆପତ୍ତି। ଆଦିପାରାଜିକୁଟ୍ଠାନାତି ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନା।

୩୪୧। ଅଦିନ୍ନାଦାନ-ସଦ୍ଦୋ ପୁବ୍ବକୋ ପଠମୋ ଏତିସ୍ସା ତଂସମୁଟ୍ଠାନାପତ୍ତିଯାତି ଅଦିନ୍ନାଦାନପୁବ୍ବକା, ଅଦିନ୍ନାଦାନସମୁଟ୍ଠାନାତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠାତି ଯୋଜନା।

୩୪୨।ଜାତୂତି ଏକଂସେନ।

୩୪୩। ଅଯଂ ସମୁଟ୍ଠାନୱସେନ ‘‘ସମନୁଭାସନାସମୁଟ୍ଠାନା’’ତି ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୩୪୪। କଥିନ-ସଦ୍ଦୋ ଉପପଦୋ ଯସ୍ସା ତଂସମୁଟ୍ଠାନାଯ ଆପତ୍ତିଯା ସା କଥିନୁପପଦା, କଥିନସମୁଟ୍ଠାନାତି ମତା ଞାତା, ଅଯଂ ସମୁଟ୍ଠାନୱସେନ ‘‘କଥିନସମୁଟ୍ଠାନା’’ତି ଞାତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪୫। ଏଳକଲୋମ-ସଦ୍ଦୋ ଆଦି ଯସ୍ସା ତଂସମୁଟ୍ଠାନାପତ୍ତିଯା ସା ଏଳକଲୋମାଦିସମୁଟ୍ଠାନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪୯।ଏତ୍ଥ ସମୁଟ୍ଠାନେସୁ।

୩୫୦। ଭୂତାରୋଚନ-ସଦ୍ଦୋ ପୁବ୍ବଭାଗୋ ଏତିସ୍ସା ତଂସମୁଟ୍ଠାନାଯ ଆପତ୍ତିଯାତି ଭୂତାରୋଚନପୁବ୍ବକା, ଭୂତାରୋଚନସମୁଟ୍ଠାନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫୧। ସମୁଟ୍ଠାନଂ ସମୁଟ୍ଠିତଂ, ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନଂ ସମୁଟ୍ଠିତଂ ଯସ୍ସା ସା ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନସମୁଟ୍ଠିତା, ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନସମୁଟ୍ଠାନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫୩।ତତ୍ଥାତି ତେରସସମୁଟ୍ଠାନସୀସେସୁ, ‘‘ସମୁଟ୍ଠାନଂ ସଚିତ୍ତକ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ପଠମ’’ନ୍ତିଆଦୀହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପଠମଂ ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଦୁତିଯଂ ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅଦିନ୍ନାଦାନସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଚତୁତ୍ଥଂ ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନଂ। ନୱମଂ ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଦସମଂ ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଧମ୍ମଦେସନାସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଦ୍ୱାଦସମଂ ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନସମୁଟ୍ଠାନଂ।

୩୫୪।ସମୁଟ୍ଠାନେତି ସମୁଟ୍ଠାନସୀସେ। ସଦିସାତି ତେନ ତେନ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସେନ ସମୁଟ୍ଠାନା ଆପତ୍ତିଯୋ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ସମୁଟ୍ଠାନୱିନିଚ୍ଛଯେ। ଦିସ୍ସରେତି ଦିସ୍ସନ୍ତେ, ଦିସ୍ସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଇଧ ଦିସ୍ସରେତି ଇଧ ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗେ ଏତେସୁ ତେରସସମୁଟ୍ଠାନେସୁ ଏକେକସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଞାନିପି ସଦିସାନି ସମୁଟ୍ଠାନାନି ଦିସ୍ସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦାନି ତାନି ସରୂପତୋ ନିଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ସୁକ୍କଞ୍ଚା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ସୁକ୍କନ୍ତି ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସିକ୍ଖାପଦଂ। ଏସ ନଯୋ ‘‘କାଯସଂସଗ୍ଗୋ’’ତିଆଦୀସୁପି। ଯଦେତ୍ଥ ଦୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ, ତଂ ୱକ୍ଖାମ।

୩୫୫।ପୁଦ୍ଧୁପପରିପାକୋ ଚାତି ‘‘ଜାନଂ ପୁବ୍ବୁପଗତଂ ଭିକ୍ଖୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୨୦) ସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିପରିପାଚିତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୯୨, ୧୯୪)

ପିଣ୍ଡପାତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ରହୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯାସହାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ରହୋ ନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଭୋଜନେ, ରହୋ ଦ୍ୱେ ଚାତି ସଭୋଜନେ କୁଲେ ଅନୁପଖଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଦ୍ୱେ ରହୋନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଅଙ୍ଗୁଲୀ ଉଦକେ ହସନ୍ତି ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦଞ୍ଚ ଉଦକହସଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୫୬।ପହାରେ ଉଗ୍ଗିରେ ଚେୱାତି ପହାରଦାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ତଲସତ୍ତିଉଗ୍ଗିରଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତେପଞ୍ଞାସା ଚ ସେଖିଯାତି ପଞ୍ଚସତ୍ତତିସେଖିଯାସୁ ୱକ୍ଖମାନାନି ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକାଦୀନି ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନାନି ଦସ, ଛତ୍ତପାଣିଆଦୀନି ଧମ୍ମଦେସନାସମୁଟ୍ଠାନାନି ଏକାଦସ, ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ , ସୂପୋଦନୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି ବାୱୀସତି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଠପେତ୍ୱା ପରିମଣ୍ଡଲନିୱାସନାଦୀନି ଇତରାନି ତେପଞ୍ଞାସ ସେଖିଯସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଅଧକ୍ଖକୁବ୍ଭଜାଣୁଞ୍ଚାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଧକ୍ଖକୌବ୍ଭଜାଣୁସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଗାମନ୍ତରମୱସ୍ସୁତାତି ଗାମନ୍ତରଗମନଂ, ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଖାଦନୀଯଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୫୭-୮।ତଲମଟ୍ଠୁଦସୁଦ୍ଧି ଚାତି ତଲଘାତଂ, ଜତୁମଟ୍ଠଂ, ଉଦକସୁଦ୍ଧିକାଦିଯନଞ୍ଚ। ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥାତି ''ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥା...ପେ... ଛପ୍ପଞ୍ଚଯୋଜନାନୀ''ତି (ପାଚି। ୯୭୪) ସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଓୱାଦାଯ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଓୱାଦାଯ ଅଗମନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନାନୁବନ୍ଧେ ପୱତ୍ତିନିନ୍ତି ''ୱୁଟ୍ଠାପିତଂ ପୱତ୍ତିନିଂ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ନାନୁବନ୍ଧେଯ୍ଯା''ତି (ପାଚି। ୧୧୧୨) ସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଇମେ ପଞ୍ଚସତ୍ତତି ଧମ୍ମା କାଯଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠିତା ମେଥୁନେନ ସମା ଏକସମୁଟ୍ଠାନା ମତାତି ଯୋଜନା।

ଏତ୍ଥ ଚ ପାଠଇଯଂ ''ଛସତ୍ତତୀ''ତି ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦୋ ସମୁଟ୍ଠାନସିକ୍ଖାପଦେନ ସହ ଦସ୍ସିତୋ। ଇଧ ପନ ତଂ ୱିନା ତଂସଦିସାନମେୱ ଗଣନା ଦସ୍ସିତା। ତେନେୱ ପଠମଂ ସମୁଟ୍ଠାନସୀସଂ ପାଠଇଯଂ ଗଣନାଯପି ଦସ୍ସିତଂ, ଇଧେୱ ନ ଦସ୍ସିତଂ। ଉପରି କତ୍ଥଚି ସମୁଟ୍ଠାନସୀସସ୍ସ ଦସ୍ସନଂ ପନେତ୍ଥ ୱକ୍ଖମାନାନଂ ତଂସଦିସଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ, ଗଣନାଯ ୱକ୍ଖମାନାଯ ଅନ୍ତୋଗଧଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ। ତେନେୱ ତତ୍ଥପି ତଂ ୱିନା ଗଣନଂ ୱକ୍ଖତି।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୩୫୯।ୱିଗ୍ଗହନ୍ତି ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହସିକ୍ଖାପଦଂ। ଉତ୍ତରି ଚେୱାତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାସିକ୍ଖାପଦଂ। ଅତ୍ତକାମତାତି ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦୁଟ୍ଠଦୋସା ଦୁୱେ ଚେୱାତି ଦ୍ୱେ ଦୁଟ୍ଠଦୋସସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଦୁତିଯାନିଯତୋପି ଚାତି ଦୁତିଯଅନିଯତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୦।ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନଞ୍ଚାତି ସାମଂ ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନଞ୍ଚ। ପରିଣାମୋତି ସଙ୍ଘିକଲାଭସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମନଞ୍ଚ। ମୁସାଓମସପେସୁଣାତି ମୁସାୱାଦୋ ଚ ଓମସୱାଦୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁପେସୁଞ୍ଞଞ୍ଚ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାରୋଚନଞ୍ଚେୱାତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାପତ୍ତିଆରୋଚନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପଥୱୀଖଣନମ୍ପି ଚାତି ପଥୱୀଖଣନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୧।ଭୂତଗାମଞ୍ଚୱାଦୋ ଚାତି ଭୂତଗାମସିକ୍ଖାପଦଂ, ଅଞ୍ଞୱାଦକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଉଜ୍ଝାପନକମେୱ ଚାତି ଉଜ୍ଝାପନକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନିକ୍କଡ୍ଢୋ ସିଞ୍ଚନଞ୍ଚେୱାତି ୱିହାରତୋ ନିକ୍କଡ୍ଢନଞ୍ଚ ଉଦକେ ତିଣାଦିସିଞ୍ଚନଞ୍ଚ। ଆମିସହେତୁ ଚାତି ଆମିସହେତୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱାଦସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୨।ଭୁତ୍ତାୱିନ୍ତି ଭୁତ୍ତାୱିଂ ଅନତିରିତ୍ତେନ ଖାଦନୀଯାଦିନା ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଏହନାଦରିନ୍ତି ''ଏହାୱୁସୋ, ଗାମଂ ୱା''ତି (ପାଚି। ୨୭୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଅନାଦରିଯସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଭିଂସାପନମେୱ ଚାତି ଭିକ୍ଖୁଭିଂସନକଞ୍ଚ। ଅପନିଧେଯ୍ଯାତି ପତ୍ତାଦିଅପନିଧାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣନ୍ତି ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣଂ ଜୀୱିତାୱୋରୋପନଞ୍ଚ। ସପ୍ପାଣକମ୍ପି ଚାତି ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକୌଦକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୩।ଉକ୍କୋଟନଞ୍ଚାତି ପୁନକମ୍ମାଯ ଉକ୍କୋଟନଞ୍ଚ। ଊନୋତି ଊନୱୀସତିୱସ୍ସସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଂୱାସୋତି ଉକ୍ଖିତ୍ତକେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱାସସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନାସନେ ଚାତି ନାସିତକସାମଣେରସମ୍ଭୋଗସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସହଧମ୍ମିକନ୍ତି ସହଧମ୍ମିକଂ ୱୁଚ୍ଚମାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱିଲେଖା ଚାତି ''ୱିଲେଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ''ତି (ପାଚି। ୪୩୯) ଆଗତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ମୋହନାତି ମୋହନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅମୂଲକେନ ଚାତି ଅମୂଲକେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ଅନୁଦ୍ଧଂସନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୪।କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଖୀଯନଂ ଦତ୍ୱାତି କୁକ୍କୁଚ୍ଚୌପ୍ପାଦନଞ୍ଚ ଧମ୍ମିକାନଂ କମ୍ମାନଂ ଛନ୍ଦଂ ଦତ୍ୱା ଖୀଯନଞ୍ଚ ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା ଖୀଯନଞ୍ଚ। ପରିଣାମେଯ୍ଯ ପୁଗ୍ଗଲେତି ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। କିଂ ତେ, ଅକାଲଂ, ଅଚ୍ଛିନ୍ଦେତି ''କିଂ ତେ, ଅଯ୍ୟେ, ଏସୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ କରିସ୍ସତୀ''ତି (ପାଚି। ୭୦୫) ଆଗତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଅକାଲଚୀୱରଂ ''କାଲଚୀୱର''ନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଭାଜନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ଚୀୱରଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦୁଗ୍ଗହନିରଯେନ ଚାତି ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଦୁପଧାରିତେନ ପରଂ ଉଜ୍ଝାପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ନିରଯେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଅଭିସପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୫।ଗଣସ୍ସ ଚାତି “ଗଣସ୍ସ ଚୀୱରଲାଭଂ ଅନ୍ତରାଯଂ କରେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୯୦୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱିଭଙ୍ଗଞ୍ଚାତି “ଧମ୍ମିକଂ ଚୀୱରୱିଭଙ୍ଗଂ ପଟିବାହେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୯୧୨) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦୁବ୍ବଲାସା ତଥେୱ ଚାତି “ଦୁବ୍ବଲଚୀୱରପଚ୍ଚାସାଯ ଚୀୱରକାଲସମଯଂ ଅତିକ୍କାମେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୯୨୧) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଧମ୍ମିକଂ କଥିନୁଦ୍ଧାରନ୍ତି “ଧମ୍ମିକଂ କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ ପଟିବାହେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୯୨୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଞ୍ଚିଚ୍ଚାଫାସୁମେୱ ଚାତି “ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଅଫାସୁଂ କରେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୯୪୨) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୬।ସଯଂ ଉପସ୍ସଯଂ ଦତ୍ୱାତି “ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଉପସ୍ସଯଂ ଦତ୍ୱା କୁପିତା ଅନତ୍ତମନା ନିକ୍କଡ୍ଢେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୯୫୧) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅକ୍କୋସେୟ୍ଯ ଚାତି “ଭିକ୍ଖୁଂ ଅକ୍କୋସେୟ୍ଯ ୱା ପରିଭାସେୟ୍ଯ ୱା”ତି (ପାଚି। ୧୦୨୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଚଣ୍ଡିକାତି “ଚଣ୍ଡୀକତା ଗଣଂ ପରିଭାସେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୦୩୪) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। କୁଲମଚ୍ଛରିନୀ ଅସ୍ସାତି “କୁଲମଚ୍ଛରିନୀ ଅସ୍ସା”ତି (ପାଚି। ୧୦୪୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଗବ୍ଭିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ଯ ଚାତି “ଗବ୍ଭିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୦୬୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୭।ପାଯନ୍ତିନ୍ତି “ପାଯନ୍ତିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୦୭୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ଚ ୱସ୍ସାନୀତି “ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୦୮୦) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଙ୍ଘେନାସମ୍ମତନ୍ତି “ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୦୮୬) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତିସ୍ସୋ ଗିହିଗତା ୱୁତ୍ତାତି “ଊନଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସଂ ଗିହିଗତଂ (ପାଚି। ୧୦୯୧), ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସଂ ଗିହିଗତଂ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ (ପାଚି। ୧୦୯୭), ଦ୍ୱେୱସ୍ସାନି ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖଂ ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତ”ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୧୦୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ତିସ୍ସୋଯେୱ କୁମାରିକାତି “ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ କୁମାରିଭୂତ”ନ୍ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୧୧୨୦) ନଯେନ ୱୁତ୍ତା ତିସ୍ସୋ ଚ।

୩୬୮।ଊନଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା ଦ୍ୱେତି “ଊନଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ଯ (ପାଚି। ୧୧୩୭), ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସା ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତା ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୧୪୨) ୱୁତ୍ତାନି ଦ୍ୱେ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଅଲଂ ତାୱ ତେତି “ଅଲଂ ତାୱ ତେ, ଅୟ୍ୟେ, ୱୁଟ୍ଠାପିତେନା”ତି (ପାଚି। ୧୧୪୭) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସୋକାୱସ୍ସାତି “ଚଣ୍ଡିଂ ସୋକାୱାସଂ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୧୫୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପାରିୱାସିକଛନ୍ଦଦାନତୋତି “ପାରିୱାସିକଛନ୍ଦଦାନେନ ସିକ୍ଖମାନଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୧୬୭) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୬୯।ଅନୁୱସ୍ସଂ ଦୁୱେ ଚାତି “ଅନୁୱସ୍ସଂ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ଯ (ପାଚି। ୧୧୭୧), ଏକଂ ୱସ୍ସଂ ଦ୍ୱେ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟା”ତି (ପାଚି। ୧୧୭୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନି ଚାତି ଏକୂନସତ୍ତତି ସିକ୍ଖାପଦାନି। ଅଦିନ୍ନାଦାନତୁଲ୍ୟତ୍ତାତି ଅଦିନ୍ନାଦାନେନ ସମାନସମୁଟ୍ଠାନତ୍ତା। ତିସମୁଟ୍ଠାନିକା କତାତି ସଚିତ୍ତକେହି ତୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତା।

ଦୁତିଯପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୩୭୦।ସଞ୍ଚରିକୁଟିମହଲ୍ଲକନ୍ତି ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ, ସଞ୍ଞାଚିକାଯ କୁଟିକରଣଂ, ମହଲ୍ଲକୱିହାରକରଣଞ୍ଚ। ଧୋୱାପନଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗହୋତି ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପୁରାଣଚୀୱରଧୋୱାପନଞ୍ଚ ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ। ଚୀୱରସ୍ସ ଚ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିନ୍ତି ଅଞ୍ଞାତକଂ ଗହପତିଂ ୱା ଗହପତାନିଂ ୱା ଚୀୱରୱିଞ୍ଞାପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଗହଣଞ୍ଚ ତଦୁତ୍ତରିନ୍ତି ତଦୁତ୍ତରିସାଦିଯନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୭୧।ଉପକ୍ଖଟଦ୍ୱଯଞ୍ଚେୱାତି “ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନଂ ଉପକ୍ଖଟଂ ହୋତୀ”ତି (ପାରା। ୫୨୮) ଆଗତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଞ୍ଚ। ତଥା ଦୂତେନ ଚୀୱରନ୍ତି ଦୂତେନଚୀୱରଚେତାପନ୍ନପହିତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। କୋସିଯନ୍ତି କୋସିଯମିସ୍ସକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସୁଦ୍ଧକାଳଏଳକାନନ୍ତି “ସୁଦ୍ଧକାଳକାନ”ନ୍ତିଆଦିସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ (ପାରା। ୫୪୮)। ଦ୍ୱେ ଭାଗାଦାନମେୱ ଚାତି “ଦ୍ୱେ ଭାଗା ଆଦାତବ୍ବା”ତି (ପାରା। ୫୫୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୭୨।ଛବ୍ବସ୍ସାନୀତି ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଧାରଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପୁରାଣସ୍ସାତି “ପୁରାଣସନ୍ଥତସ୍ସା”ତି (ପାରା। ୫୬୭) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଲୋମଧୋୱାପନମ୍ପି ଚାତି ଏଳକଲୋମଧୋୱାପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ରୂପିଯସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗାହୋତି ରୂପିଯପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଉଭୋ ନାନପ୍ପକାରକାତି ରୂପିଯସଂୱୋହାରକଯୱିକ୍କଯସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ।

୩୭୩।ଊନବନ୍ଧନପତ୍ତୋ ଚାତି ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱସ୍ସସାଟିକସୁତ୍ତକନ୍ତି ୱସ୍ସିକସାଟିକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ସୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଚୀୱରକାରାପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱିକପ୍ପାପଜ୍ଜନନ୍ତି ତନ୍ତୱାଯେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଚୀୱରେ ୱିକପ୍ପାପଜ୍ଜନଞ୍ଚ। ଯାୱ ଦ୍ୱାରଦାନଞ୍ଚ ସିବ୍ବନନ୍ତି “ଯାୱ ଦ୍ୱାରକୋସା ଅଗ୍ଗଳଟ୍ଠପନାଯା”ତି (ପାଚି। ୧୩୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ “ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଂ ଦଦେୟ୍ଯ (ପାଚି। ୧୭୧), ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବେୟ୍ୟା”ତି

(ପାଚି। ୧୭୬) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ।

୩୭୪।ପୂୱେହୀତି ପୂୱେହି ୱା ମଚ୍ଛେହି ୱା ଅଭିହଟ୍ଟୁଂ ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପଚ୍ଚୟୋତି ଚତୁମାସପଚ୍ଚୟପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଜୋତୀତି ଜୋତିୟା ସମାଦହନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ରତନନ୍ତି ରତନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସୂଚି…ପେ… ସୁଗତସ୍ସ ଚାତି ସୂଚିଘରସିକ୍ଖାପଦାଦୀନି ସତ୍ତ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ।

୩୭୫।ଅଞ୍ଞତ୍ରଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖା ଚାତି ''ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା''ତି (ପାଚି। ୭୪୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପନମ୍ପି ଚାତି ''ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୭୪୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଙ୍ଘିକେନ ଦୁୱେ ୱୁତ୍ତାତି ''ସଙ୍ଘିକେନ ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେୟ୍ୟ (ପାଚି। ୭୫୯), ସଙ୍ଘିକେନ ସଞ୍ଞାଚିକେନ ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୭୬୪) ୱୁତ୍ତାନି ଦ୍ୱେ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଦ୍ୱେ ମହାଜନିକେନାତି ''ମହାଜନିକେନ ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେୟ୍ୟ (ପାଚି। ୭୬୯), ମହାଜନିକେନ ସଞ୍ଞାଚିକେନ ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୭୭୪) ୱୁତ୍ତାନି ଦ୍ୱେ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ।

୩୭୬।ତଥାପୁଗ୍ଗଲିକେନେକନ୍ତି ''ପୁଗ୍ଗଲିକେନ ସଞ୍ଞାଚିକେନ ଅଞ୍ଞଂ ଚେତାପେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୭୭୯) ୱୁତ୍ତମେକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଗରୁପାୱୁରଣନ୍ତି ଗରୁପାୱୁରଣଚେତାପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଲହୁନ୍ତି ଲହୁପାୱୁରଣଚେତାପନସିକ୍ଖାପଦଂ। ''ୱିଘାସା ଉଦସାଟି ଚା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଦ୍ୱେ ୱିଘାସାତି ''ଉଚ୍ଚାରଂ ୱା ପସ୍ସାୱଂ ୱା ସଙ୍କାରଂ ୱା ୱିଘାସଂ ୱା ତିରୋକୁଟ୍ଟେ ୱା ତିରୋପାକାରେ ୱା ଛଡ୍ଡେୟ୍ୟ ୱା ଛଡ୍ଡାପେୟ୍ୟ ୱା (ପାଚି। ୮୨୫), ହରିତେ ଛଡ୍ଡେୟ୍ୟ ୱା ଛଡ୍ଡାପେୟ୍ୟ ୱା''ତି (ପାଚି। ୮୨୯) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନି ଦ୍ୱେ ୱିଘାସସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଉଦସାଟି ଚାତି ଉଦକସାଟିକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଥା ସମଣଚୀୱରନ୍ତି ତଥା ''ସମଣଚୀୱରଂ ଦଦେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୯୧୭) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି।

୩୭୭। ଇତି ଏତେ ଏକୂନପଣ୍ଣାସ ଧମ୍ମା ଦୁକ୍କନ୍ତଦସ୍ସିନା ଭଗୱତା ଛସମୁଟ୍ଠାନିକା ତେୟେୱ ସଞ୍ଚରିତ୍ତସମା ସଞ୍ଚରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେନ ସମା କତା ଅନୁମତା ପଞ୍ଞତ୍ତାତି ୟୋଜନା।

ସଞ୍ଚରିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୩୭୮।ସଙ୍ଘଭେଦୋତି ସଙ୍ଘଭେଦସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଭେଦାନୁୱତ୍ତଦୁବ୍ବଚଦୂସକାତି ଭେଦାନୁୱତ୍ତକଦୁବ୍ବଚକୁଲଦୂସକସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଚ୍ଛାଦନନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲପଟିଚ୍ଛାଦନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦିଟ୍ଠୀତି ଦିଟ୍ଠିଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ । ଛନ୍ଦୋଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକା ଦୁୱେତି ଛନ୍ଦଂଅଦତ୍ୱାଗମନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକାୟ ଅନ୍ତରଘରେ ଗମନନିସୀଦନସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ।

୩୭୯।ଅପ୍ପସଦ୍ଦା ଦୁୱେ ୱୁତ୍ତାତି ''ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ଅନ୍ତରଘରେ ଗମିସ୍ସାମି, ନିସୀଦିସ୍ସାମୀ''ତି (ପାଚି। ୫୮୮, ୫୮୯) ୱୁତ୍ତାନି ଦ୍ୱେ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ନ ବ୍ୟାହରେତି ''ନ ସକବଳେନ ମୁଖେନ ବ୍ୟାହରିସ୍ସାମୀ''ତି (ପାଚି। ୬୧୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଛମା, ନୀଚାସନେ, ଠାନନ୍ତି ''ଛମାୟଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା (ପାଚି। ୬୪୫), ନୀଚେ ଆସନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା (ପାଚି। ୬୪୭), ଠିତୋ ନିସିନ୍ନସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୬୪୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପଚ୍ଛତୋ ଉପ୍ପଥେନ ଚାତି ''ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ (ପାଚି। ୬୪୯), ଉପ୍ପଥେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପଥେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୬୫୦) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ।

୩୮୦।ୱଜ୍ଜଚ୍ଛାଦାତି ୱଜ୍ଜତୋ ପଟିଚ୍ଛାଦନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅନୁୱତ୍ତା ଚାତି ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଗହଣନ୍ତି ''ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଂ ୱା ସାଦିୟେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୬୭୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଓସାରେୟ୍ୟ ଚାତି ''ଅନପଲୋକେତ୍ୱା କାରକସଙ୍ଘଂ ଅନଞ୍ଞାୟ ଗଣସ୍ସ ଛନ୍ଦଂ ଓସାରେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୬୯୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପଚ୍ଚକ୍ଖାମୀତି ସିକ୍ଖା ଚାତି ''ବୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚାଚିକ୍ଖାମୀ''ତି (ପାଚି। ୭୧୦) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଥା କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଚାତି ''କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଅଧିକରଣେ ପଚ୍ଚାକତା''ତି (ପାଚି। ୭୧୬) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୮୧।ସଂସଟ୍ଠା ଦ୍ୱେ ଚାତି ''ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ପନେୱ ସଂସଟ୍ଠା ୱିହରନ୍ତୀ''ତି (ପାଚି। ୭୨୨) ଚ ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ ସଂସଟ୍ଠାୱ, ଅୟ୍ୟେ, ତୁମ୍ହେ ୱିହରଥା''ତିଆଦିୱଚନଂ (ପାଚି। ୭୨୮) ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ। ୱଧିତ୍ୱା ଚାତି ''ଅତ୍ତାନଂ ୱଧିତ୍ୱା ୱଧିତ୍ୱା ରୋଦେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୮୮୦) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱିସିବ୍ବେତ୍ୱା ଚାତି ''ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଚୀୱରଂ ୱିସିବ୍ବେତ୍ୱା ୱା ୱିସିବ୍ବାପେତ୍ୱା ୱା''ତି (ପାଚି। ୮୯୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦୁକ୍ଖିତନ୍ତି ''ଦୁକ୍ଖିତଂ ସହଜୀୱିନି''ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୪୭) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପୁନଦେୱ ଚ ସଂସଟ୍ଠାତି ''ସଂସଟ୍ଠା ୱିହରେୟ୍ୟ ଗହପତିନା ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତେନ ୱା''ତି (ପାଚି। ୯୫୬) ଏୱଂ ପୁନ ୱୁତ୍ତସଂସଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନେୱ ୱୂପସମେୟ୍ୟ ଚାତି '''ଏହାୟ୍ୟେ, ଇମଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେହୀ'ତି (ପାଚି। ୯୯୫) ୱୁଚ୍ଚମାନା 'ସାଧୂ'ତି ପଟିସ୍ସୁଣିତ୍ୱା ସା ପଚ୍ଛା ଅନନ୍ତରାୟିକିନୀ ନେୱ ୱୂପସମେୟ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୮୨।ଜାନଂସଭିକ୍ଖୁକାରାମନ୍ତି ''ଜାନଂ ସଭିକ୍ଖୁକଂ ଆରାମଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପୱିସେୟ୍ୟା''ତି (ପାଚି। ୧୦୨୪) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଥେୱ ନ ପୱାରୟେତି

‘‘ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ତୀହି ଠାନେହି ନ ପଣ୍ଣାରେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୫୧) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଥା ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସଞ୍ଚାତି ‘‘ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତୋ ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମା ପଚ୍ଚାସୀସିତବ୍ବା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୫୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସହଜୀୱିନିଯୋ ଦୁୱେତି ‘‘ସହଜୀୱିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ନେୱ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ (ପାଚି। ୧୧୦୮), ସହଜୀୱିନିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ନେୱ ୱୂପକାସେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୧୬) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଞ୍ଚ।

୩୮୩-୪।ସଚେ ମେ ଚୀୱରଂ ଅୟ୍ୟେତି ‘‘ସଚେ ମେ ତ୍ୱଂ, ଅୟ୍ୟେ, ଚୀୱରଂ ଦସ୍ସସି, ଏୱାହଂ ତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେସ୍ସାମୀ’’ତି (ପାଚି। ୧୧୫୧) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅନୁବନ୍ଧିସ୍ସସୀତି ‘‘ସଚେ ମଂ ତ୍ୱଂ, ଅୟ୍ୟେ, ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଅନୁବନ୍ଧିସ୍ସସି, ଏୱାହଂ ତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେସ୍ସାମୀ’’ତି (ପାଚି। ୧୧୫୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅସମେନ ସମୁଦ୍ଧେନ ପକାସିତା ଇମେ ସତ୍ତତିଂସ ଧମ୍ମା ସବ୍ବେ କାଯୱାଚାଦିତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଏକସମୁଟ୍ଠାନା କତା ସମନୁଭାସନା ସିଯୁଂ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ସମନୁଭାସନସିକ୍ଖାପଦେନ ସଦିସା ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୩୮୫।କଥିନାନି ଚ ତୀଣୀତି ‘‘ନିଟ୍ଠିତଚୀୱରସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁନା ଉବ୍ଭତସ୍ମିଂ କଥିନେ’’ତି (ପାରା। ୪୬୨) ୱୁତ୍ତାନି ଆଦିତୋ ତୀଣି ସିକ୍ଖାପଦାନି। ପତ୍ତୋତି ‘‘ଦସାହପରମଂ ଅତିରେକପତ୍ତୋ’’ତି (ପାରା। ୬୦୧) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଭେସଜ୍ଜମେୱ ଚାତି ‘‘ପଟିସାଯନୀଯାନି ଭେସଜ୍ଜାନୀ’’ତି (ପାରା। ୬୨୨) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅଚ୍ଚେକମ୍ପି ଚାତି ଅଚ୍ଚେକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସାସଙ୍କନ୍ତି ତଦନନ୍ତରମେୱ ସାସଙ୍କସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପକ୍କମନ୍ତଦ୍ୱଯମ୍ପି ଚାତି ‘‘ତଂ ପକ୍କମନ୍ତୋ ନେୱ ଉଦ୍ଧରେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୯, ୧୧୫) ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗେ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଞ୍ଚ।

୩୮୬।ତଥା ଉପସ୍ସଯଂ ଗନ୍ତ୍ୱାତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୧୫୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପରମ୍ପରଂ ଭୋଜନନ୍ତି ‘‘ପରମ୍ପରଭୋଜନେ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୨୨୧) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅନତିରିତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଅନତିରିତ୍ତଂ ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା’’ତି (ପାଚି। ୨୩୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଭତ୍ତୋତି ‘‘ନିମନ୍ତିତୋ ସଭତ୍ତୋ ସମାନୋ’’ତି (ପାଚି। ୨୯୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ତଥେୱ ଚାତି ‘‘ଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ୩୭୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୮୭।ରଞ୍ଞୋତି ‘‘ରଞ୍ଞୋ ଖତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୯୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱିକାଲେତି ‘‘ୱିକାଲେ ଗାମଂ ପୱିସେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୫୦୯-୫୧୨) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱୋସାସାତି ‘‘ୱୋସାସମାନରୂପା ଠିତା’’ତି (ପାଚି। ୫୫୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ‘‘ଆରଞ୍ଞକେ ଉସ୍ସଯୱାଦିକା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଆରଞ୍ଞକେତି ‘‘ତଥାରୂପେସୁ ଆରଞ୍ଞକେସୁ ସେନାସନେସୁ ପୁବ୍ବେ ଅପ୍ପଟିସଂୱିଦିତ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୫୭୦) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଉସ୍ସଯୱାଦିକାତି ‘‘ଉସ୍ସଯୱାଦିକା ୱିହରେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୬୭୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପତ୍ତସନ୍ନିଚଯଞ୍ଚେୱାତି ‘‘ପତ୍ତସନ୍ନିଚଯଂ କରେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୭୩୪) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପୁରେ, ପଚ୍ଛା, ୱିକାଲକେତି ‘‘ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପୁରେଭତ୍ତଂ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ୮୫୫) ଚ ‘‘ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ୮୬୦) ଚ ‘‘ୱିକାଲେ କୁଲାନି ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା’’ତି (ପାଚି। ୮୬୫) ଚ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତଯଞ୍ଚ।

୩୮୮-୯।ପଞ୍ଚାହିକନ୍ତି ‘‘ପଞ୍ଚାହିକଂ ସଙ୍ଘାଟିଚାରଂ ଅତିକ୍କମେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୮୯୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଙ୍କମନିନ୍ତି ‘‘ଚୀୱରସଙ୍କମନୀଯଂ ଧାରେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୯୦୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଥା ଆୱସଥଦ୍ୱଯନ୍ତି ‘‘ଆୱସଥଚୀୱରଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ (ପାଚି। ୧୦୦୪), ଆୱସଥଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ଚାରିକଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୦୯) ଏୱଂ ଆୱସଥେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଞ୍ଚ। ପସାଖେତି ‘‘ପସାଖେ ଜାତଂ ଗଣ୍ଡଂ ୱା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୬୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଆସନେ ଚାତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପୁରତୋ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଆସନେ ନିସୀଦେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୧୨୧୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି ଇମେ ପନ ଏକୂନତିଂସ ଧମ୍ମା କାଯୱାଚତୋ, କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ସବ୍ବେ ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠାନିକା, ତତୋଯେୱ କଥିନସମ୍ଭୱା କଥିନସମୁଟ୍ଠାନା ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୩୯୦।ଦ୍ୱେ ସେୟ୍ୟାତି ଦ୍ୱେ ସହସେୟ୍ୟସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଆହଚ୍ଚପାଦୋ ଚାତି ଆହଚ୍ଚପାଦକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପିଣ୍ଡଞ୍ଚାତି ଆୱସଥପିଣ୍ଡଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଗଣଭୋଜନନ୍ତି ଗଣଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ । ୱିକାଲେତି ୱିକାଲଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସନ୍ନିଧିଞ୍ଚେୱାତି ସନ୍ନିଧିକାରକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦନ୍ତପୋନନ୍ତି ଦନ୍ତପୋନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅଚେଲକନ୍ତି ଅଚେଲକସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୯୧।ଉୟ୍ୟୁତ୍ତଞ୍ଚାତି ‘‘ଉୟ୍ୟୁତ୍ତଂ ସେନଂ ଦସ୍ସନାଯ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୩୧୧) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ‘‘ୱସେ ଉୟ୍ୟୋଧି’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୱସେତି ‘‘ସେନାଯ ୱସେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି। ୩୧୮) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଉୟ୍ୟୋଧିନ୍ତି ‘‘ଉୟ୍ୟୋଧିକଂ ୱା…ପେ… ଅନୀକଦସ୍ସନଂ ୱା ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’’ତି (ପାଚି।

୩୨୩) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ । ସୁରାତି ସୁରାପାନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଓରେନ ନ୍ହାଯନନ୍ତି ଓରେନଦ୍ଧମାସନହାଯନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଦୁଦ୍ଦଣ୍ତକରଣଞ୍ଚେଓାତି ‘‘ତିଣ୍ଣଂ ଦୁଦ୍ଦଣ୍ତକରଣାନ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୩୬୮) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପାଟିଦେସନୀଯଦ୍ୱଯନ୍ତି ଖୁଉାଓସେସଂ ପାଟିଦେସନୀଯଦ୍ୱଯଞ୍ଚ।

୩୯୨।ଲସୁଣନ୍ତି ଲସୁଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଉପତିଟ୍ଠେଯ୍ଯାତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାନୀଯେନ ୱା ୱିଧୂପନେନ ୱା ଉପତିଟ୍ଠେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୮୧୬) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନଚ୍ଚଦସ୍ସନମେଓ ଚାତି ‘‘ନଚ୍ଚଂ ୱା ଗୀତଂ ୱା ୱାଦିତଂ ୱା ଦସ୍ସନାଯ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୮୩୪) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନଗ୍ଗନ୍ତି ‘‘ନଗ୍ଗା ନହାଯେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୮୮୪) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅତ୍ଥରଣନ୍ତି ‘‘ଏକତ୍ଥରଣପାୱୁରଣା ତୁୱଟ୍ଟେଯ୍ଯୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୩୭) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ମଞ୍ଚେତି ‘‘ଏକମଞ୍ଚେ ତୁୱଟ୍ଟେଯ୍ଯୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୯୩୩) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅନ୍ତୋରଟ୍ଠେତି ‘‘ଅନ୍ତୋରଟ୍ଠେ ସାସଙ୍କସମ୍ମତେ’’ତି (ପାଚି। ୯୬୨) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଥା ବହୀତି ‘‘ତିରୋରଟ୍ଠେ ସାସଙ୍କସମ୍ମତେ’’ତି (ପାଚି। ୯୬୬) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୯୩।ଅନ୍ତୋୱସ୍ସନ୍ତି ‘‘ଅନ୍ତୋୱସ୍ସଂ ଚାରିକଂ ଚରେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୯୭୦) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅଗାରଞ୍ଚାତି ‘‘ରାଜାଗାରଂ ୱା ଚିତ୍ତାଗାରଂ ୱା…ପେ… ପୋକ୍ଖରଣିଂ ୱା ଦସ୍ସନାଯ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୯୭୮) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଆସନ୍ଦିନ୍ତି ‘‘ଆସନ୍ଦିଂ ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୯୮୩) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସୁତ୍ତକନ୍ତନନ୍ତି ‘‘ସୁତ୍ତଂ କନ୍ତେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୯୮୭) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ୱେଯ୍ଯାୱଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଗିହିୱେଯ୍ଯାୱଚ୍ଚଂ କରେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୯୯୧) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସହତ୍ଥା ଚାତି ‘‘ଅଗାରିକସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ୱା ପରିବ୍ବାଜିକାଯ ୱା ସହତ୍ଥା ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା ଦଦେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୦୦) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ । ଆୱାସେ ଚ ଅଭିକ୍ଖୁକେତି ‘‘ଅଭିକ୍ଖୁକେ ଆୱାସେ ୱସ୍ସଂ ୱସେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୪୭) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ।

୩୯୪।ଛତ୍ତନ୍ତି ‘‘ଛତ୍ତୁପାହନଂ ଧାରେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୭୮) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଯାନଞ୍ଚାତି ‘‘ଯାନେନ ଯାଯେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୮୬) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଙ୍ଘାଣିନ୍ତି ‘‘ସଙ୍ଘାଣିଂ ଧାରେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୯୧) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅଲଙ୍କାରନ୍ତି ‘‘ଇତ୍ଥାଲଙ୍କାରଂ ଧାରେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୧୯୫) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଗନ୍ଧୱାସିତନ୍ତି ‘‘ଗନ୍ଧୱଣ୍ଣକେନ ନହାଯେଯ୍ଯ (ପାଚି। ୧୧୯୯), ୱାସିତକେନ ପିଞ୍ଞାକେନ ନହାଯେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୨୦୩) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯଞ୍ଚ। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୀ…ପେ… ଗିହିନିଯା’’ତି ଏତେନ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଉମ୍ମଦାପେଯ୍ଯା’’ତିଆଦୀନି (ପାଚି। ୧୨୦୭) ଚତ୍ତାରି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଖୁଉାନି।

୩୯୫।ତଥାସଂକଚ୍ଚିକାତି ‘‘ଅସଂକଚ୍ଚିକା ଗାମଂ ପୱିସେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୨୨୫) ଏୱଂ ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଇମେ ପନ ତେଚତ୍ତାଲୀସ ଧମ୍ମା ସବ୍ବେ କାଯଚିତ୍ତଓସେନ ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠାନିକା। ଏଳକଲୋମେନ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ସମା ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୩୯୬-୭।ଅଞ୍ଞତ୍ରାତି ‘‘ମାତୁଗାମସ୍ସ ଉତ୍ତରିଛପ୍ପଞ୍ଚୱାଚାହି ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ଯ ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱିଞ୍ଞୁନା ପୁରିସୱିଗ୍ଗହେନା’’ତି (ପାଚି। ୬୩) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅସମ୍ମତୋ ଚେୱାତି ‘‘ଅସମ୍ମତୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୪୬) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଥା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେନ ଚାତି ‘‘ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୫୪) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତିରଚ୍ଛାନୱିଜ୍ଜା ଦ୍ୱେ ଖୁଉାତି ‘‘ତିରଚ୍ଛାନୱିଜ୍ଜଂ ପରିଯାପୁଣେଯ୍ଯ, ୱାଚେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୧୪, ୧୦୧୮) ଏୱଂ ଖୁଉାନି ଦ୍ୱେ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ଅନୋକାସକତମ୍ପି ଚାତି ‘‘ଅନୋକାସକତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୨୨୦) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି ଇମେ ପନ ସବ୍ବେ ଛ ଧମ୍ମା ୱାଚତୋ, ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚାତି ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠାନିକା ହୋନ୍ତି। ପଦସୋଧମ୍ମତୁଲ୍ଯତା ଅଯମେତେସଂ ପଦସୋଧମ୍ମେନ ସଦିସଭାୱୋତି ଯୋଜନା।

ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୩୯୮-୯।ଏକନ୍ତି ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୮୦) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନାୱନ୍ତି ‘‘ଏକନାୱଂ ଅଭିରୁହେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୧୮୮) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପଣୀତଞ୍ଚାତି ‘‘ପଣୀତଭୋଜନାନି ଅଗିଲାନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୨୫୯) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଂୱିଧାନଞ୍ଚାତି ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଗମନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସଂହରେତି ‘‘ସମ୍ବାଧେ ଲୋମଂ ସଂହରାପେଯ୍ଯା’’ତି (ପାଚି। ୭୯୯) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଧଞ୍ଞନ୍ତି ‘‘ଆମକଧଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ୱା ୱା’’ତି (ପାଚି। ୮୨୧) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ନିମନ୍ତିତା ଚେୱାତି ‘‘ନିମନ୍ତିତା ୱା ପୱାରିତା ୱା ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା ଖାଦେଯ୍ଯ ୱା ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ ୱା’’ତି (ପାଚି। ୧୦୩୮) ଖୁଉସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ପାଟିଦେସନିଯଟ୍ଠକନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଖୁଉା ଅଟ୍ଠ ପାଟିଦେସନୀଯା ଚେତି ବୁଦ୍ଧସେଟ୍ଠେନ ପଞ୍ଞତ୍ତା ଏତା ଚୁଦ୍ଦସ ସିକ୍ଖା ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନା କାଯତୋ, କାଯୱାଚତୋ, କାଯଚିତ୍ତତୋ, ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚାତି ଚତୂହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତି। ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଅଦ୍ଧାନେନ ଅଦ୍ଧାନସିକ୍ଖାପଦେନ ସମା ହୋନ୍ତୀତି

ମତାତି ଯୋଜନା।

ଅଦ୍ଧାନସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୪୦୦-୧।ସୁତିନ୍ତି ଉପସ୍ସୁତିତିଟ୍ଠନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ସୂପାଦିୱିଞ୍ଞତ୍ତିନ୍ତି ସୂପୋଦନୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅନ୍ଧକାରେତି ‘‘ରତ୍ତନ୍ଧକାରେ ଅପ୍ପଦୀପେ’’ତି (ପାଚି। ୮୩୯) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ତଥେୱ ଚ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେତି ‘‘ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଓକାସେ’’ତି (ପାଚି। ୮୪୩) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଓକାସେତି ‘‘ଅଜ୍ଝୋକାସେ ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧି’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୮୪୭) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ବ୍ୟୂହେ ଚାତି ତଦନନ୍ତରମେୱ ‘‘ରଥିକାୟ ୱା ବ୍ୟୂହେ ୱା ସିଙ୍ଘାଟକେ ୱା ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧି’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୮୫୧) ଆଗତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି ଇମେ ସବ୍ବେପି ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନା ଦେସିତା ଛ ଧମ୍ମା ଚତୁତ୍ଥଚ୍ଛଟ୍ଠେତୋ କାୟଚିତ୍ତତୋ, କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତା ଥେୟ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନା ଥେୟ୍ୟସତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେନ ସମାନସମୁଟ୍ଠାନା ସିୟୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଥେୟ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୪୦୨।ଛତ୍ତ, ଦଣ୍ଡକରସ୍ସାପୀତି ‘‘ନ ଛତ୍ତପାଣିସ୍ସ ଦଣ୍ଡପାଣିସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୬୩୫) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ। ସତ୍ଥାୱୁଧକରସ୍ସାପୀତି ‘‘ନ ସତ୍ଥପାଣିସ୍ସ (ପାଚି। ୬୩୬), ନ ଆୱୁଧପାଣିସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୬୩୭) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ। ପାଦୁକୂପାହନା, ଯାନନ୍ତି ‘‘ନ ପାଦୁକାରୁଳ୍ହସ୍ସ (ପାଚି। ୬୩୮), ନ ଉପାହନାରୁଳ୍ହସ୍ସ (ପାଚି। ୬୩୯), ନ ଯାନଗତସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୬୪୦) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦତ୍ତୟଞ୍ଚ। ସେୟ୍ୟା, ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାୟ ଚାତି ‘‘ନ ସୟନଗତସ୍ସ (ପାଚି। ୬୪୧), ନ ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାୟ ନିସିନ୍ନସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୬୪୨) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚ।

୪୦୩।ୱେଠିତୋଗୁଣ୍ଠିତୋ ଚାତି ‘‘ନ ୱେଠିତସୀସସ୍ସ (ପାଚି। ୬୪୩), ନ ଓଗୁଣ୍ଠିତସୀସସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୬୪୪) ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଞ୍ଚାତି ନିଦସ୍ସିତା ସବ୍ବେ ଏକାଦସ ଧମ୍ମା ୱାଚାଚିତ୍ତସଙ୍ଖାତେନ ଏକେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନ ସମୁଟ୍ଠିତା ଧମ୍ମଦେସନସମୁଟ୍ଠାନାତି ସଞ୍ଞିତା ସଲ୍ଲକ୍ଖିତାତି ଯୋଜନା।

ଧମ୍ମଦେସନସମୁଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନା।

୪୦୪। ଏୱଂ ତାୱ ସମ୍ଭିନ୍ନସମୁଟ୍ଠାନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ନିୟତସମୁଟ୍ଠାନଂ ତିୱିଧଂ, ତଂ ଏକସ୍ସେୱ ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ହୋତୀତି ୱିସୁଂଯେୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଭୂତାରୋଚନକଞ୍ଚେୱା’’ତିଆଦି। ଭୂତାରୋଚନକଞ୍ଚେୱାତି ତୀହି ଅଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠିତଂ ଭୂତାରୋଚନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନମ୍ପି ଚାତି ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ, କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚାତି ଦ୍ୱୀହି ସମୁଟ୍ଠିତଂ ଚୋରିୱୁଟ୍ଠାପନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ। ଅନନୁଞ୍ଞାତମେୱ ଅନନୁଞ୍ଞାତମତ୍ତଂ। ଅନନୁଞ୍ଞାତମତ୍ତନ୍ତି ୱାଚତୋ, କାୟୱାଚତୋ, ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ, କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚାତି ଚତୂହି ସମୁଟ୍ଠିତଂ ଅନନୁଞ୍ଞାତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି। ଇଦଂ ତୟନ୍ତି ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦତ୍ତୟଂ। ଅସମ୍ଭିନ୍ନନ୍ତି କେନଚି ଅଞ୍ଞେନ ସିକ୍ଖାପଦେନ ଅସମ୍ମିସ୍ସସମୁଟ୍ଠାନଂ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିୟା

ସମୁଟ୍ଠାନସୀସକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନକଥାୱଣ୍ଣନା

୪୦୫।ଆଦିନାତି ପଠମେନ କାଯସଙ୍ଖାତେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନ।

୪୦୬-୭।ଦୁକ୍କଟାଦଯୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସଙ୍ଘାଦିସେସା ଗହିତା। ଯଥାହ – ‘‘ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ । ଏକଂ ପିଣ୍ଡଂ ଅନାଗତେ ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସ। ତସ୍ମିଂ ପିଣ୍ଡେ ଆଗତେ ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସା’’ତି (ପରି। ୨୭୭)। ୱିକାଲେ ପନ ପାଚିତ୍ତୀତି ୱିକାଲଭୋଜନପାଚିତ୍ତି। ଅଞ୍ଞାତିହତ୍ଥତୋତି ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅନ୍ତରଘରଂ ପୱିଟ୍ଠାଯ ହତ୍ଥତୋ। ଗହେତ୍ୱାତି ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା ସହତ୍ଥା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ‘‘ପଞ୍ଚ ଇମା ଆପତ୍ତିଯୋ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୪୦୮।ଦୁତିଯେନାତି ୱାଚାସଙ୍ଖାତେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନ।

୪୦୯-୧୦।ସମାଦିସତି କଥେତି ଚେ। ସଙ୍ଗଥା ୱିପନ୍ନନ୍ତି ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକତାଦିନା ସଙ୍ଗପ୍ପକାରେନ ୱିପନ୍ନପ୍ପଦେସଂ। କୁଟିନ୍ତି ସଞ୍ଞାଚିକାଯ କୁଟିଂ। ଯଥାହ ପରିୱାରେ ‘‘ତସ୍ସ କୁଟିଂ କରୋନ୍ତି ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ ସାରମ୍ଭଂ ଅପରିକ୍କମନ’’ନ୍ତି (ପରି। ୨୭୮)। ପଦସୋଧମ୍ମଂ ମୂଲଂ ସମୁଟ୍ଠାନଂ ଯସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ତଥା ୱୁତ୍ତଂ, ତେନ ପଦସୋଧମ୍ମମୂଲେନ, ସହତ୍ଥେ ଚେତଂ କରଣୱଚନଂ।

୪୧୧।ତତିଯେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନାତି କାଯୱାଚାସଙ୍ଖାତେନ ସମୁଟ୍ଠାନେନ।

୪୧୨।ସଂୱିଦହିତ୍ୱାନାତି ସଦ୍ଧିଂ ୱିଦହିତ୍ୱା, ‘‘କୁଟିଂ କରୋମା’’ତି ଅଞ୍ଞେହି ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧୩।ୱତ୍ୱାତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା। ଭିକ୍ଖୁନିନ୍ତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭୁଞ୍ଜନଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା ‘‘ଇଧ ସୂପଂ ଦେଥ, ଇଧ ଓଦନଂ ଦେଥା’’ତି ୱୋସାସମାନଂ ଉପାସକାନଂ ୱତ୍ୱା ଦାପେନ୍ତିଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ। ନ ନିୱାରେତ୍ୱାତି ‘‘ଅପସକ୍କ ତାୱ, ଭଗିନି, ଯାୱ ଭିକ୍ଖୂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି ଅନପସାଦେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତୋତି ଯୋଜନା।

୪୧୪। ଚତୁତ୍ଥେନ କାଯଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନେନ କତି ଆପତ୍ତିଯୋ ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

୪୧୭।ପଞ୍ଚମେନାତି ୱାଚାଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନେନ। ୱଦନ୍ତି ୱଦନ୍ତୋ ସମୁଦାଚରନ୍ତୋ।

୪୧୮।କୁଟିନ୍ତି ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ, ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ ସାରମ୍ଭଂ ଅପରିକ୍କମନଂ ସେନାସନମ୍ପି ଗହଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୪୧୯।ୱାଚେତି ପଦସୋ ଧମ୍ମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଯଥାହ – ‘‘ଭିକ୍ଖୁ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞୀ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ପଦସୋ ଧମ୍ମଂ ୱାଚେତୀ’’ତି (ପରି। ୨୮୧)। ଦୱକମ୍ଯତା ୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ଜାତିଆଦୀହି ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହି କୀଳାଧିପ୍ପାଯେନ ୱଦନ୍ତସ୍ସ। ଦୱକମ୍ଯତାତି ଚ ‘‘ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ’’ତିଆଦୀସୁ (ମ। ନି। ୧।୨୨, ୨୪, ୪୨୨; ଅ। ନି। ୬।୫୮; ୮।୯; ମହାନି। ୧୯୯, ୨୦୬; ଧ। ସ। ୧୩୫୫; ୱିଭ। ୫୧୮) ୱିଯ ଯ-କାରଲୋପେନ ନିଦ୍ଦେସୋ।

୪୨୦। ଛଟ୍ଠେନ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନେନ। ସଂୱିଦହିତ୍ୱାନାତି ସଂୱିଧାଯ, ‘‘ତ୍ୱଞ୍ଚ ଅହଞ୍ଚ ଏକତୋ ଅୱହରିସ୍ସାମା’’ତି ସମ୍ମନ୍ତନଂ କତ୍ୱା। ଭଣ୍ଡଂ ହରତୀତି ‘‘ଭାରିଯଂ ତ୍ୱଂ ଏକଂ ପସ୍ସଂ ଗଣ୍ହ, ଅହଂ ଇମ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ସହ ଠାନା ଚାୱେତି ଚେ।

୪୨୩।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ। ୱିମତୂପରମଂ ପରମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘କପ୍ପିଯଂ ନୁ ଖୋ, ଅକପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ଆପତ୍ତି ନୁ ଖୋ, ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ୱା ‘‘ଧମ୍ମୋ ନୁ ଖୋ, ଅଧମ୍ମୋ’’ତି ୱା ଏୱମାଦିନା ନଯେନ ୱିୱିଧେନାକାରେନ ପୱତ୍ତା ୱିମତି ୱିଚିକିଚ୍ଛା ୱିମତି। ୱିମତିଂ ଉପରମେତି ୱିନାସେତୀତି ୱିମତୂପରମଂ। ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ। ଉତ୍ତରନ୍ତି ୱିଭଙ୍ଗଖନ୍ଧକାଗତାନଂ ନିଦାନାଦିୱିନିଚ୍ଛଯାନଂ ପଞ୍ହୋତ୍ତରଭାୱେନ ଠିତତ୍ତା ଉତ୍ତରଂ। ଇମଂ ଉତ୍ତରଂ ନାମ ପକରଣଂ ଯୋ ଉତ୍ତରତି ପଞ୍ଞାଯ ଓଗାହେତ୍ୱା ପରିଯୋସାପେତି। ଇଧ ‘‘ଉତ୍ତରଂ ଉତ୍ତର’’ନ୍ତି ପଦଦ୍ୱଯେ ଏକଂ ଗୁଣନିଦସ୍ସନଂ, ଏକଂ ସଦ୍ଦନିଦସ୍ସନନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ସୁନଯେନ ଯୁତୋ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱିନଯଂ ପିଟକଂ ଉତ୍ତରତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିଂ ୱିସିଟ୍ଠନ୍ତି ଆହ ‘‘ସୁନଯ’’ନ୍ତିଆଦି । ସୁଟ୍ଠୁ ଚାରିତ୍ତୱାରିତ୍ତଦଳ୍ହୀକରଣସିଥିଲକରଣଭେଦା ପଞ୍ଞତ୍ତିଅନୌପଞ୍ଞତ୍ତାଦିନଯା ଏତ୍ଥାତି ସୁନଯୋ, ତଂ। ସୁଟ୍ଠୁ ନୀଯତି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଏତେନାତି

ସୁନଯୋ, ଉତ୍ତରୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ତେନ। ୱିନିଚ୍ଛଯାୱବୋଧେନ ସଂଯୁତ୍ତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଦୁକ୍ଖେନ ଉତ୍ତରୀଯତୀତି ଦୁତ୍ତରଂ। ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲଦୀପକତ୍ତେନ ସମାଧିପଞ୍ଞାନିବ୍ବାନସଙ୍ଖାତୌତ୍ତରପ୍ପତ୍ତିଯା ପତିଟ୍ଠାଭାୱତୋ ଉତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରତି ଓଗାହେତ୍ୱା ପରିଯୋସାନଂ ପାପୁଣାତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇଧ ଯୋ ୱିମତୂପରମଂ ପରମଂ ଉତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରଂ ନାମ ପକରଣଂ ଉତ୍ତରତି, ସୁନଯେନ ଯୁତୋ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୁନଯଂ ଦୁତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରଂ ୱିନଯଂ ଉତ୍ତରତୀତି ଯୋଜନା। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ସଦ୍ଦନ୍ତରସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥେନ ଇମମତ୍ଥଂ ଦୀପେତି। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ, ଇଧ ଯୋ ସୁନଯଂ ଦୁତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରଂ ୱିନଯଂ ଉତ୍ତରତି, ସୁନଯେନ ଯୁତୋ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱିମତୂପରମଂ ପରମଂ ଉତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରଂ ନାମ ପକରଣଂ ଉତ୍ତରତୀତି। ଇମିନା ଯୋ ଉତ୍ତରଂ ଜାନାତି, ସୋ ୱିନଯଂ ଜାନାତି। ଯୋ ୱିନଯଂ ଜାନାତି, ସୋ ଉତ୍ତରଂ ଜାନାତୀତି ଉତ୍ତରପକରଣସ୍ସ ୱିନଯପିଟକଜାନନେ ଅଚ୍ଚନ୍ତୂପକାରିତା ୱିଭାୱିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାନକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଏକୁତ୍ତରନଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୪୨୪।ଇତୋ ପରନ୍ତି ଇତୋ ସମୁଟ୍ଠାନୱିନିଚ୍ଛଯକଥାଯ ପରଂ। ପରନ୍ତି ଉତ୍ତମଂ। ଏକୁତ୍ତରଂ ନଯନ୍ତି ଏକେକଅଙ୍ଗାତିରେକତାଯ ଏକୁତ୍ତରସଙ୍ଖାତଂ ଏକକଦୁକାଦିନଯଂ।

୪୨୫-୭।କେ ଆପତ୍ତିକରା ଧମ୍ମା…ପେ… କା ଚାଦେସନଗାମିନୀତି ଏକେକପଞ୍ହୱସେନ ଉଦ୍ଧାନନ୍ତୋଯେୱ।

୪୨୮।ସମୁଟ୍ଠାନାନୀତି ଆଦିକୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନସଙ୍ଖାତୋ ଉତ୍ତରୱାଦୋ। ତତ୍ଥ ସମୁଟ୍ଠାନାନି…ପେ… ଦୀପିତାତି ଯସ୍ମା ଏତେସଂ ୱସେନ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଆପତ୍ତିଂ କରୋତି ଆପଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ''ଆପତ୍ତିକରା''ତି ୱୁତ୍ତା।

୪୨୯।ତତ୍ଥାତି ତାସୁ ଆପତ୍ତୀସୁ। ଲହୁକାତି ଲହୁକେନ ୱିନଯକମ୍ମେନ ୱିସୁଜ୍ଝନତୋ ଲହୁକା। ଗରୁକେନ ୱିନଯକମ୍ମେନ ୱିସୁଜ୍ଝନତୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି, କେନଚି ଆକାରେନ ଅନାପତ୍ତିଭାୱଂ ଉପନେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତି ଚ ଗରୁକାପତ୍ତି ନାମ, ତା ପନ ଲହୁକାସୁ ୱୁତ୍ତାସୁ ତବ୍ବିପରିଯାଯତୋ ଞାତୁଂ ସକ୍କାତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ ୱିସୁଂ ନ ୱୁତ୍ତା।

୪୩୧। ଦୁଟ୍ଠୁଂ କୁଚ୍ଛିତଭାୱଂ ପରମଜେଗୁଚ୍ଛଂ ନିନ୍ଦନୀଯଭାୱଂ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ, ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସଂ। ତେନାହ ''ଦୁୱିଧାପତ୍ତି ଆଦିତୋ''ତି।

୪୩୨।ପଞ୍ଚାନନ୍ତରିଯସଂଯୁତ୍ତାତି ମାତୁଘାତକପିତୁଘାତକଅରହନ୍ତଘାତକେହି ଆପନ୍ନା ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହପାରାଜିକାପତ୍ତି ଚ ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକସଙ୍ଘଭେଦକାନଂ ଅଭବ୍ବତାହେତୁକା କାଯୱଚୀଦ୍ୱାରପ୍ପୱତ୍ତା ଅକୁସଲଚେତନାସଙ୍ଖାତା ପାରାଜିକା ଚ ଅନନ୍ତରମେୱ ଅପାଯୁପ୍ପତ୍ତିହେତୁତାଯ ଇମେ ପଞ୍ଚ ଅନନ୍ତରସଂଯୁତ୍ତା ନାମ। ତା ପନ ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତେସୁ ଅନ୍ତୋଗଧତ୍ତା ''ନିଯତା''ତି ୱୁତ୍ତା।

ପରିୱାରେ (ପରି। ୩୨୧) ପନ ଅଞ୍ଞେପି ଅନ୍ତରାଯିକାଦୀ ବହୂ ଏକକା ଦସ୍ସିତା, ତେ ପନ ଗନ୍ଥଭୀରୁକଜନାନୁଗ୍ଗହେନ ଆଚରିଯେନ ଇଧ ନ ଦସ୍ସିତା। ଅତ୍ଥିକେହି ପରିୱାରେଯେୱ (ପରି। ୩୨୧) ଗହେତବ୍ବା। ଏତ୍ଥ ଚ ସତ୍ତପି ଆପତ୍ତିଯୋ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ୱୀତିକ୍କନ୍ତା ସଗ୍ଗନ୍ତରାଯଞ୍ଚେୱ ମୋକ୍ଖନ୍ତରାଯଞ୍ଚ କରୋନ୍ତୀତି ଅନ୍ତରାଯିକା। ଅଜାନନ୍ତେନ ୱୀତିକ୍କନ୍ତା ପନ ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜାପତ୍ତି ନେୱ ସଗ୍ଗନ୍ତରାଯଂ, ନ ମୋକ୍ଖନ୍ତରାଯଂ କରୋତୀତି ଅନନ୍ତରାଯିକା। ଅନ୍ତରାଯିକଂ ଆପନ୍ନସ୍ସପି ଦେସନାଗାମିନିଂ ଦେସେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ସୁଦ୍ଧିପତ୍ତସ୍ସ, ସାମଣେରଭୂମିଯଂ ଠିତସ୍ସ ଚ ଅୱାରିତୋ ସଗ୍ଗମଗ୍ଗମୋକ୍ଖମଗ୍ଗୋତି।

ଏକକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୪୩୫।ଅଦ୍ଧୱିହୀନୋ ନାମ ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ। ଅଙ୍ଗୱିହୀନୋ ନାମ ହତ୍ଥଚ୍ଛିନ୍ନାଦିଭେଦୋ। ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନୋ ନାମ ପଣ୍ଡକୋ, ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ଚ। ଅୱସେସା ଥେଯ୍ୟସଂୱାସକାଦଯୋ ଅଟ୍ଠ ଅଭବ୍ବଟ୍ଠାନପ୍ପତ୍ତା ଦୁକ୍କଟକାରିନୋ ନାମ, ଇମସ୍ମିଂଯେୱ ଅତ୍ତଭାୱେ ଦୁକ୍କଟେନ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମେନ ଅଭବ୍ବଟ୍ଠାନପ୍ପତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପରିପୁଣ୍ଣୋତି ଅପରିପୁଣ୍ଣପତ୍ତଚୀୱରୋ। ନୋ ଯାଚତୀତି ଉପସମ୍ପଦଂ ନ ଯାଚତି। ପଟିସିଦ୍ଧାତି ''ଦ୍ୱେ ପୁଗ୍ଗଲା ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବା''ତିଆଦିନା (ପରି। ୩୨୨) ୱାରିତା।

୪୩୬।ହୱେତି ଏକଂସତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ଲଦ୍ଧସମାପତ୍ତିସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୀପିତା ଆପତ୍ତି ଅତ୍ଥି ହୱେ ଅତ୍ଥେୱ। ନୋ ଲଦ୍ଧସମାପତ୍ତିସ୍ସାତି ଅଲଦ୍ଧସମାପତ୍ତିସ୍ସ ଦୀପିତା ଆପତ୍ତି ଅତ୍ଥେୱାତି ଯୋଜନା।

୪୩୭।ଭୂତସ୍ସାତି ଅତ୍ତନି ସନ୍ତସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ। ଅଭୂତାରୋଚନାପତ୍ତୀତି ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକାପତ୍ତି। ଅସମାପତ୍ତିଲାଭିନୋ ନିଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜନା।

୪୩୮।''ଅତ୍ଥିସଦ୍ଧମ୍ମସଂଯୁତ୍ତା''ତିଆଦୀସୁ ଅତ୍ଥି-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚତ୍ତେକୱଚନନ୍ତେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

୪୩୯।ପଦସୋଧମ୍ମମୂଲାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ''ଉତ୍ତରିଛପ୍ପଞ୍ଚୱାଚାଧମ୍ମଦେସନା''ତି ଆପତ୍ତୀନଂ ଗହଣଂ।

୪୪୦।ଭୋଗେତି ପରିଭୋଗେ। ‘‘ସପରିକ୍ଖାରସଂଯୁତା’’ତି ଇଦଞ୍ଚ ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ। ‘‘ପତ୍ତଚୀୱରାନଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜନେ, କିଲିଟ୍ଠଚୀୱରାନଂ ଅଧୋୱନେ, ମଲଗ୍ଗହିତପତ୍ତସ୍ସ ଅପଚନେ’’ତି ଏୱମାଦିକା ଅଯୁତ୍ତପରିଭୋଗା ଆପତ୍ତିଯୋପି ସକପରିକ୍ଖାରସଂଯୁତ୍ତାଯେୱ।

୪୪୧।ମଞ୍ଚପୀଠାଦିନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଭିସିଆଦୀନଂ ଗହଣଂ। ଅଜ୍ଝୋକାସନ୍ତରେପି ଚାତି ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରାପନେ ସତି। ଅନାପୁଚ୍ଛାୱ ଗମନେତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱା ଗମନେ। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱା ଅନୁଦ୍ଧରାପେତ୍ୱା ୱା ଗମନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ପରସନ୍ତକସଂଯୁତାତି ପରପରିକ୍ଖାରପଟିବଦ୍ଧା।

୪୪୩। ‘‘ସିଖରଣୀସୀ’’ତି ଯଂ ୱଚନଂ ସଙ୍ଘଂ, ତଂ ଭଣତୋ ଗରୁକଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୪୪୫।ଗରୁକାପତ୍ତୀତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମପାରାଜିକାପତ୍ତି। ଭୂତସ୍ସାରୋଚନେତି ଭୂତସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଆରୋଚନେ। ସଙ୍ଘଂ ୱଦତୋତି ସଙ୍ଘଂ ୱଚନଂ ୱଦନ୍ତସ୍ସ। ଲହୁକାତି ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି।

୪୪୭।ୱିକୋପେତୁନ୍ତି ୱଗ୍ଗକରଣେନ ୱିକୋପେତୁଂ। ହତ୍ଥପାସଂ ଜହନ୍ତି ଅନ୍ତୋସୀମାଯ ଏୱ ହତ୍ଥପାସଂ ଜହନ୍ତୋ, ହତ୍ଥପାସଂ ଜହିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଫୁସେତି ଭୂମିଗତୋ ଫୁସେଯ୍ୟ।

୪୪୮। ୱେହାସକୁଟିଯା ଉପରି ଆହଚ୍ଚପାଦକଂ ମଞ୍ଚଂ ୱା ପୀଠଂ ୱା ଅଭିନିସୀଦନ୍ତୋ ୱେହାସଗତୋ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ସଚେ ତଂ ଭୂମିଯଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ନିସଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ନ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ନ ଭୂମିତୋ’’ତି।

୪୪୯।ପୱିସନ୍ତୋତି ଆରାମଂ ପୱିସନ୍ତୋ। ନିକ୍ଖମନ୍ତି ତତୋ ଏୱ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ। ତନ୍ତି ଆରାମଂ।

୪୫୦।ୱୁତ୍ତମପୁରେତ୍ୱାନାତି ସୀସତୋ ଛତ୍ତାପନଯନଂ, ପାଦତୋ ଉପାହନାମୁଞ୍ଚନୱୁତ୍ତଂ ଅକତ୍ୱା। ନିକ୍ଖମନ୍ତି ବହି ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ଛତ୍ତୁପାହନଂ ଧାରେନ୍ତୋପି ନ ଆପଜ୍ଜତି।

୪୫୧।‘‘ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ନିକ୍ଖମ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥପଦଂ। ପୱିସଂ ନ ଚାତି ଯଂ ଆରାମଂ ସନ୍ଧାଯ ଗତୋ, ତଂ ପୱିସନ୍ତୋ ନ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ।

୪୫୩। ଯା କାଚି ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅତିଗମ୍ଭୀରଂ ଉଦକସୁଦ୍ଧିକଂ ଆଦିଯନ୍ତୀ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୪୫୭।ୱୁତ୍ତଂ ପନତ୍ତନୋତି ଯଂ ଅତ୍ତନୋ ନେତ୍ଥାରୱତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ସୋ ତଂ ଅସମାଦିଯନ୍ତୋୱ ଆପଜ୍ଜତି ନାମାତି ଯୋଜନା।

୪୬୦।ଇତରସ୍ସ ଆଚରିଯସ୍ସ, ତଥା ସଦ୍ଧିୱିହାରିକସ୍ସ ଚ।

୪୬୨।ଦଦମାନୋତି ପାରିୱତ୍ତକଂ ୱିନା ଦଦମାନୋ।

୪୬୩।ମୁଦୂତି ମୁଦୁପିଟ୍ଠିକୋ। ‘‘ଲମ୍ବୀଆଦିନୋ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ହତ୍ଥେନ ଉପକ୍କମିତ୍ୱା ଅସୁଚିଂ ମୋଚେନ୍ତସ୍ସ, ଊରୁନା ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପେଲ୍ଲନ୍ତସ୍ସ, ଅତ୍ତାନଂ ୱଧିତ୍ୱା ୱଧିତ୍ୱା ରୋଦନ୍ତିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଆପତ୍ତୀ’’ତି ଏୱମାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ଅତ୍ତାତି ଏତ୍ଥ ନିସ୍ସିତାତି ଉତ୍ତରପଦଲୋପୋ, ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ ଚ ନିରୁତ୍ତିଲକ୍ଖଣେନ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସେସାତି ମେଥୁନଧମ୍ମକାଯସଂସଗ୍ଗପହାରଦାନାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତାପତ୍ତି। ପରନିସ୍ସିତାତି ପରଂ ନିସ୍ସାଯ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୬୫। ‘‘ନ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଓୱାଦୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ’’ତି ୱଚନତୋ ଓୱାଦଂ ନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ୱଜ୍ଜଂ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ।

୪୭୦।ଅରୁଣୁଗ୍ଗେତି ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନେ। ନଅରୁଣୁଗ୍ଗମେତି ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ କାଲେ।

୪୭୧। ଏକରତ୍ତାତିକ୍କମେ ଛାରତ୍ତାତିକ୍କମେ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ଦସାହାତିକ୍କମେତି ଯୋଜନା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମାସାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ। ୱୁତ୍ତମାପତ୍ତିନ୍ତି ସବ୍ବତ୍ଥ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିଂ। ‘‘ଆପଜ୍ଜତି ଅରୁଣୁଗ୍ଗମେ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୪୭୩। ପରସନ୍ତକଂ ରୁକ୍ଖଲତାଦିଂ ଥେୟ୍ୟାଯ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ, ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିମତ୍ତଂ ହୋତୀତି ଆହ ''ଭୂତଗାମଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ପାଚିତ୍ତିଞ୍ଚ ଫୁସେ''ତି।

୪୭୫।ଛାଦେନ୍ତୋ ପନାତି ଏତ୍ଥ ''କା ଆପତ୍ତୀ''ତି ସେସୋ। ତତ୍ର ଆହ ''ଆପତ୍ତିଂ ଛାଦେନ୍ତୋ ନରୋ ଆପଜ୍ଜତୀ''ତି।

ଅଚ୍ଛିନ୍ନୋତି ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋ। ନଚ୍ଛାଦେନ୍ତୋତି ତିଣେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ସାଖାଭଙ୍ଗାଦିନା ଯେନ କେନଚି ଅଉନୋ ହିରିକୋପିନଂ ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତୋ। ଯଥାହ – ''ତିଣେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଆଗନ୍ତବ୍ବଂ, ନ ତ୍ୱେୱ ନଗ୍ଗେନ ଆଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଯୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୫୧୭)।

୪୭୬।କୁସଚୀରାଦିନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱାକଚୀରଫଲକଚୀରାଦୀନଂ ତିତ୍ଥିୟଧଜାନଂ ଗହଣଂ। ଧାରେନ୍ତୋ କୋଚି ଆପଜ୍ଜତୀତି ସେସୋ। ତତ୍ରାହ – ''କୁସଚୀରାଦୀନି ଧାରେନ୍ତୋ ଧାରେନ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତୀ''ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୨)।

୪୭୭। ଯଂ ନିସ୍ସଟ୍ଠପତ୍ତଂ ''ଅୟଂ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ପତ୍ତୋ ଯାୱଭେଦନାଯ ଧାରେତବ୍ବୋ''ତି ଦିନ୍ନଂ, ତଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଅଧାରେନ୍ତୋ ଚଦୋସୱା ହୋତି ଆପଜ୍ଜତି ଆପତ୍ତିଂ। ସଚିତ୍ତକାଚିତ୍ତକଦୁକସ୍ସ ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଦୁକଂ ଯଥାକ୍କମଂ ପରିଯାଯୋତି ଆହ ''ସଚିତ୍ତକଦୁକ''ନ୍ତିଆଦି।

ଦୁକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୪୭୮। ଯା ଆପତ୍ତି ନାଥେ ତିଟ୍ଠନ୍ତେ ହୋତି, ନୋ ପରିନିବ୍ବୁତେ, ସା ଆପତ୍ତି ଅତ୍ଥି। ଯା ଆପତ୍ତି ନାଥେ ପରିନିବ୍ବୁତେ ହୋତି, ନ ତୁ ତିଟ୍ଠନ୍ତେ, ସାପି ଅତ୍ଥି। ଯା ଆପତ୍ତି ନାଥେ ତିଟ୍ଠନ୍ତେପି ହୋତି ପରିନିବ୍ବୁତେପି, ସା ଆପତ୍ତି ଅତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

୪୭୯। ସା କତମାତି ଆହ ''ରୁହିରୁପ୍ପାଦନାପତ୍ତୀ''ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଥେରମାୱୁସୱାଦେନ, ୱଦତୋ ପରିନିବ୍ବୁତେତି ''ଯଥା ଖୋ ପନାନନ୍ଦ, ଏତରହି ଭିକ୍ଖୂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆୱୁସୋୱାଦେନ ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ନ ଖୋ ମମଚ୍ଚଯେନ ଏୱଂ ସମୁଦାଚରିତବ୍ବଂ…ପେ… ନୱକତରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଥେରତରୋ ଭିକ୍ଖୁ 'ଭନ୍ତେ'ତି ୱା 'ଆଯସ୍ମା'ତି ୱା ସମୁଦାଚରିତବ୍ବୋ''ତି (ଦୀ। ନି। ୨।୨୧୬) ୱଚନତୋ ଥେରଂ ଆୱୁସୋୱାଦେନ ସମୁଦାଚରଣପଚ୍ଚଯା ଆପତ୍ତିଂ ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତି ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୮୧। କଥଂ କାଲେଯେୱ ଆପତ୍ତି ସିଯା, ନ ୱିକାଲେ। କଥଂ ୱିକାଲେଯେୱ ଆପତ୍ତି ସିଯା, କାଲେ ନ ସିଯା। କଥଂ କାଲେ ଚେୱ ୱିକାଲେ ଚାତି ଉଭଯତ୍ଥ ସିଯାତି ପଞ୍ହୋ।

୪୮୨। ଯଥାକ୍କମଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଆହ ''ଭୁଞ୍ଜତୋ''ତିଆଦି।

୪୮୩। ଅୱସେସଂ ପନ ସବ୍ବଂ ଆପତ୍ତିଂ କାଲୱିକାଲେସୁ ସବ୍ବଦା ଆପଜ୍ଜତି, ତତ୍ଥ ଚ ସଂସଯୋ ନତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

୪୮୪। ''ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ରତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଦିୱା, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଦିୱା ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ରତ୍ତିଂ, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ରତ୍ତିଞ୍ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି ଦିୱା ଚା''ତି (ପରି। ୩୨୩) ୱୁତ୍ତଂ ତିକଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ରତ୍ତିମେୱା''ତିଆଦି।

୪୮୬। ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଦସୱସ୍ସୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଊନଦସୱସ୍ସୋ, ସା କଥଂ ସିଯା। ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଊନଦସୱସ୍ସୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଦସୱସ୍ସୋ, ସା କଥଂ ହୋତି। ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଦସୱସ୍ସୋପି ଆପଜ୍ଜତି ଊନଦସୱସ୍ସୋପୀତି ଉଭଯତ୍ଥପି ଆପତ୍ତି କଥଂ ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୪୮୭। ତତ୍ଥ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନମାହ ''ଉପଟ୍ଠାପେତୀ''ତିଆଦି। ''ବାଲୋ''ତି ଏତସ୍ସ ହି ଅତ୍ଥପଦଂ ''ଅବ୍ୟତ୍ତୋ''ତି।

୪୮୮। ଊନଦସୱସ୍ସୋ ଏୱଂ ''ଅହଂ ପଣ୍ଡିତୋ''ତି ପରିସଂ ଗଣ୍ହତି, ତଥା ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ''ଦସୱସ୍ସୋ ଊନୋ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଦସୱସ୍ସୋ, ଊନଦସୱସ୍ସୋ ଚାତି ଉଭୋପେତେ ପରିସୁପଟ୍ଠାପନାପତ୍ତିତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ ''ଆପଜ୍ଜନ୍ତେ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ନ-କାରଲୋପୋ।

୪୮୯। କଥଂ କାଠଏ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନ କୁଣ୍ଡେ, କଥଂ କୁଣ୍ଡେ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନ କାଠଅସ୍ମିଂ, କଥଂ କାଠଏ ଚ କୁଣ୍ଡେ ଚାତି ଉଭଯତ୍ଥପି ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୪୯୦। ଓ୍ୱସ୍ସଜ୍ଜନମାହ "ଓ୍ୱସ୍ସ"ନ୍ତିଆଦି। "ଆପଜ୍ଜତେ ଅପ୍ପଓ୍ୱାରେନ୍ତୋ"ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। କୁଣ୍ଡେତି ପୁରିମପକ୍ଖେ। କାଠଅକେତି ଅପରପକ୍ଖେ।

୪୯୧।ଅଓ୍ୱିପତ୍ତିନାତି ଚତୁବ୍ବିଧଓ୍ୱିପତ୍ତିରହିତତ୍ତା ଅଓ୍ୱିପତ୍ତିନା ଭଗଓ୍ୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ଅଓ୍ୱସେସନ୍ତି ଓ୍ୱସ୍ସଂ ଅନୁପଗମନାପତ୍ତିଯା ଚ ପଓ୍ୱାରଣାପତ୍ତିଯା ଚ ଅଓ୍ୱସେସଂ ସବ୍ବଂ ଆପତ୍ତିଂ।

୪୯୨। ଓ୍ୱସ୍ସୂପଗମନଂ କାଠଏ କପ୍ପତି, କୁଣ୍ଡେ ନୋ କପ୍ପତି, ପଓ୍ୱାରଣା କୁଣ୍ଡେ କପ୍ପତି, କାଠଏ ନୋ କପ୍ପତି, ସେସଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚଂ କାଠଏ ଚ କୁଣ୍ଡେ ଚାତି ଉଭଯତ୍ଥପି କପ୍ପତୀତି ଯୋଜନା।

୪୯୩। ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ହେମନ୍ତେ ହୋତି, ଇତରୌତୁଦ୍ୱଯେ ଗିମ୍ହାନଓ୍ୱସ୍ସାନସଙ୍ଖାତେ ନ ହୋତି, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଗିମ୍ହେଯେଓ୍ୱ ହୋତି, ନ ସେସେସୁ ଓ୍ୱସ୍ସାନହେମନ୍ତସଙ୍ଖାତେସୁ, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଓ୍ୱସ୍ସେ ହୋତି, ନୋ ଇତରଦ୍ୱଯେ ହେମନ୍ତଗିମ୍ହସଙ୍ଖାତେତି ଯୋଜନା।

୪୯୪-୬। ସା ତିଓ୍ୱିଧାପି ଆପତ୍ତି କତମାତି ଆହ "ଦିନେ ପାଟିପଦକ୍ଖାତେ"ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ଦିନେ...ପେ... ପୁଣ୍ଣମାସିଯାତି ଅପରକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାସିଯା କାଠଅପକ୍ଖପାଟିପଦଦିଓ୍ୱସେ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଓ୍ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ଠପିତଂ ପନ ତଂ ଓ୍ୱସ୍ସସାଟିକଚୀଓ୍ୱରଂ ସଚେ ହେମନ୍ତେ ନିଓ୍ୱାସେତି, ହେମନ୍ତେ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

ପଚ୍ଛିମେତି ଏତ୍ଥ ସାମିଓ୍ୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ ଭୁମ୍ମଂ। ପଚ୍ଛିମସ୍ସ କତ୍ତିକସ୍ସ ଯସ୍ମିଂ ପୁଣ୍ଣମେ ଦିଓ୍ୱସେ ଓ୍ୱସ୍ସିକସାଟିକଚୀଓ୍ୱରଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତବ୍ବଂ, ତସ୍ମିଂ ଦିଓ୍ୱସେ ତଂ ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱାଓ୍ୱ ପାଟିପଦେ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରଣପଚ୍ଚଯା ଆପତ୍ତି ହେମନ୍ତେଯେଓ୍ୱ ଆପଜ୍ଜତି, ଇତରେ ଗିମ୍ହାନଓ୍ୱସ୍ସାନୌତୁଦ୍ୱଯେ ନ ଆପଜ୍ଜତୀତି କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୩) ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଯୋଜନା। "ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଓ୍ୱେ, ଓ୍ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ଓ୍ୱସ୍ସାନଂ ଚତୁମାସଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ, ତତୋ ପରଂ ଓ୍ୱିକପ୍ପେତୁ"ନ୍ତି (ମହାଓ୍ୱ। ୩୫୮) ଓ୍ୱୁତ୍ତପାଠଇଯା କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଓ୍ୱଚନସ୍ସ ଅଓ୍ୱିରୁଜ୍ଝନତୋ "ତମ୍ପି ସୁଓ୍ୱୁତ୍ତ"ନ୍ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୩) ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ଓ୍ୱୁତ୍ତତ୍ତା "ହେମନ୍ତେ ଆପଜ୍ଜତୀ"ତି ଓ୍ୱଚନସ୍ସ ଉଭଯମ୍ପି ଅତ୍ଥୋ ହୋତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୪୯୭। ଗିମ୍ହାନମାସାନଂ ସମ୍ବନ୍ଧିନି ଗିମ୍ହିକେ ଉତୁମ୍ହି। ମାସତୋ ଅତିରେକୋ ଅତିରେକମାସୋତି କତ୍ୱା ଅତିରେକମାସୋ କାଲୋ ସେସୋତି ଓ୍ୱତ୍ତବ୍ବେ କାଲେ। ପରିଯେସନ୍ତୋତି ଅଞ୍ଞାତିକଅପ୍ପଓ୍ୱାରିତଟ୍ଠାନତୋ ସତୁପ୍ପାଦକରଣେନ ଓ୍ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ପରିଯେସନ୍ତୋ ଚ ଅତିରେକମାସୋ ସେସୋତି କତ୍ୱା ନିଓ୍ୱାସେନ୍ତୋ ଚ ଗିମ୍ହେ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। "ନ ତୁ ଏଓ୍ୱ ଇତରୌତୁଦ୍ୱଯେ"ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଗିମ୍ହେ ପରିଯେସନ୍ତୋ ପୁରିମମାସତ୍ତଯେ ଆପଜ୍ଜତୀତି କତ୍ୱା ନିଓ୍ୱାସେନ୍ତୋ ଅଦ୍ଧମାସାଧିକେ ଗିମ୍ହମାସତ୍ତଯେ ଆପଜ୍ଜତି। ନିସ୍ସନ୍ଦେହେ "ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମମାସତୋ ପୁରିମେସୁ ସତ୍ତସୁ ମାସେସୂ"ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ, ତଦଯୁତ୍ତଂ "ଗିମ୍ହାନେଯେଓ୍ୱ ଆପଜ୍ଜତୀ"ତି ଗିମ୍ହାପତ୍ତିଯା ଦସ୍ସିତତ୍ତା, "ଇତରୌତୁଦ୍ୱଯେ"ତି ପଟିସିଦ୍ଧତ୍ତା ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ଗାଥାଯ ପରିଯେସନାପତ୍ତିଯାଯେଓ୍ୱ ଦସ୍ସନଂ ନିଦସ୍ସନମତ୍ତନ୍ତି କତ୍ୱା ନିଓ୍ୱାସନାପତ୍ତିଯା ଚ ଗିମ୍ହେଯେଓ୍ୱ ସମ୍ଭଓ୍ୱୋତି ସାପି ଦସ୍ସିତା।

୪୯୮।ଇଧ ପନ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଓ୍ୱସ୍ସିକସାଟିକଚୀଓ୍ୱରେ ଓ୍ୱିଜ୍ଜମାନେ ନଗ୍ଗୋ କାଯଂ ଓଓ୍ୱସ୍ସାପେତି, ସୋ ହଓ୍ୱେ ଏକଂସେନ ଓ୍ୱସ୍ସେ ଓ୍ୱସ୍ସାନୌତୁମ୍ହି ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୪୯୯। "ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ସଙ୍ଘୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ଗଣୋ ନ ପୁଗ୍ଗଲୋ, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଗଣୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ସଙ୍ଘୋ ନ ପୁଗ୍ଗଲୋ, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ପୁଗ୍ଗଲୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ସଙ୍ଘୋ ନ ଗଣୋ"ତି (ପରି। ୩୨୩) ଓ୍ୱୁତ୍ତତ୍ତିକଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଆପଜ୍ଜତି ହି ସଙ୍ଘୋଓ୍ୱା"ତିଆଦି।

୫୦୦। କଥମାପଜ୍ଜତୀତି ଆହ "ଅଧିଟ୍ଠାନ"ନ୍ତିଆଦି। ଅଧିଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠାନୁପୋସଥଂ କରୋନ୍ତୋ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ ଓ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇଧ ଅତ୍ତନୋ ଯଥାପତ୍ତମୁପୋସଥଂ ଅକତ୍ୱା ଅପତ୍ତୌପୋସଥକରଣଂ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାପତ୍ତିଦସ୍ସନସ୍ସ ଅଧିପ୍ପେତତ୍ତା, ଅତ୍ତକରଣଦୋସସ୍ସ ଓ୍ୱିସୁଂ ଓ୍ୱିସୁଂ ଓ୍ୱତ୍ତମାନତ୍ତା ଚ ନ ଗଣୋ ନ ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋତି ଏତ୍ଥ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ କରୋନ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ କରୋନ୍ତୋ ଗଣୋ ଚ ନାପଜ୍ଜତୀତି ଯଥାଲାଭଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ଯଥାକ୍କମଂ ଯୋଜନଂ କରୋମୀତି ଓ୍ୱିପରିଯାଯଓ୍ୱିକପ୍ପୋ ନ କାତବ୍ବୋ। ଏଓ୍ୱମୁପରିପି ଓ୍ୱିପରିଯାଯଓ୍ୱିପକ୍ଖଂ କତ୍ୱା ଯଥାଲାଭଯୋଜନାଓ୍ୱ କାତବ୍ବା।

୫୦୧।“ଉପୋସଥ”ନ୍ତି ଇଦଂ “ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସମଧିଟ୍ଠାନ”ନ୍ତି ପଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୫୦୨।ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ କରୋନ୍ତୋ ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦେନ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହାତି। ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ୱା ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ କରୋନ୍ତୋ ସଙ୍ଘୋ ଚ ନାପଜ୍ଜତି, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ କରୋନ୍ତୋ ଗଣୋ ଚ ନ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୫୦୩। କଥଂ ପନ ଗିଲାନୋୱ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ଅଗିଲାନୋ, କଥଂ ଅଗିଲାନୋୱ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଗିଲାନୋ, କଥଂ ଗିଲାନୋ ଚ ଅଗିଲାନୋ ଚ ଉଭୋପି ଆପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୫୦୪। ଯୋ ପନ ଅକଲ୍ଲକୋ ଗିଲାନୋ ଅଞ୍ଜନେନ ପନ ଭେସଜ୍ଜେନ ଅତ୍ଥେ ସତି ତଦଞ୍ଜଂ ତତୋ ଅଞ୍ଜଂ ଭେସଜ୍ଜଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ସୋ ଆପଜ୍ଜତି ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତିନ୍ତି ଯୋଜନା।

୫୦୫। ଭେସଜ୍ଜେନ ଅତ୍ଥେ ଅୱିଜ୍ଜମାନେପି ସଚେ ଭେସଜ୍ଜଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ଅଗିଲାନୋୱ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିପଚ୍ଚୟା ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସେସଂ ପନ ଆପତ୍ତିଂ ଗିଲାନଅଗିଲାନା ଉଭୋପି ଆପଜ୍ଜନ୍ତି।

୫୦୬। ଅନ୍ତ୍ବାପତ୍ତି ଅନ୍ତୋୱ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ବହିଦ୍ଧା, ତଥା ଅନ୍ତ୍ବାପତ୍ତି ବହି ଏୱ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ଅନ୍ତୋ, ଅନ୍ତ୍ବାପତ୍ତି ଅନ୍ତୋ, ବହିଦ୍ଧାତି ଉଭୟତ୍ଥପି ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୫୦୭। କେୱଲଂ ଅନ୍ତୋୟେୱ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୫୦୮।ମଞ୍ଚାଦିନ୍ତି ସଙ୍ଘିକମଞ୍ଚାଦିଂ।

୫୦୯। “ଅନ୍ତୋସୀମାୟ ଏୱ ଆପତ୍ତି”ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। କଥଂ ଅନ୍ତୋସୀମାୟ ଏୱ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନେୱ ବହିସୀମାୟ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, କଥଂ ବହିସୀମାୟ ଏୱ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନୋ ଅନ୍ତୋସୀମାୟ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, କଥଂ ଅନ୍ତୋସୀମାୟ ଚ ବହିସୀମାୟ ଚାତି ଉଭୟତ୍ଥପି ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

୫୧୦।ସଚ୍ଛତ୍ତୁପାହନୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଛତ୍ତୁପାହନସହିତୋ ଆଗନ୍ତୁକୋ ଭିକ୍ଖୁ। ପୱିସନ୍ତୋ ତପୋଧନୋତି ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତଂ ଅଦସ୍ୱେତ୍ୱା ସଙ୍ଘାରାମଂ ପୱିସନ୍ତୋ।

୫୧୧। “ଉପଚାରସ୍ସ ଅତିକ୍କମେ”ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୫୧୨।ସେସଂ ସବ୍ବଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅନ୍ତୋସୀମାୟ ଚ ବହିସୀମାୟ ଚ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ କିଞ୍ଚାପି ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦାପତ୍ତିଂ ବହିସୀମାଗତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଭିକ୍ଖୁନୀଆରାମପୱେସନାପତ୍ତିଂ ଅନ୍ତୋସୀମାୟ ଆପଜ୍ଜତି, ତଦୁଭୟଂ ପନ ଆଗନ୍ତୁକଗମିକୱତ୍ତଭେଦାପତ୍ତୀହି ଏକପରିଚ୍ଛେଦନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ଏତେନେୱ ୱିଞ୍ଞାୟତୀତି ୱିସୁଂ ନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଇଦିସେସୁ ଠାନେସୁ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତିକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୫୧୫।ୱଚୀଦ୍ୱାରିକମାପତ୍ତିନ୍ତି ମୁସାୱାଦପେସୁଞ୍ଞହରଣାଦିୱସେନ ୱଚୀଦ୍ୱାରେ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାପତ୍ତିଂ। ପରୱାଚାୟ ସୁଜ୍ଝତୀତି ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଏକୱାଚିକାୟ ତିଣୱତ୍ଥାରକକମ୍ମୱାଚାୟ ସୁଜ୍ଝତି।

୫୧୬। ୱଜ୍ଜମେୱ ୱଜ୍ଜତା, ତଂ, ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୧୮-୯।ତଂଦେସେତ୍ୱା ୱିସୁଜ୍ଝନ୍ତୋତି ତଂ ଦେସେତ୍ୱା ୱିସୁଦ୍ଧୋ ହୋନ୍ତୋ। ଯାୱତତିୟକଂ ପନାତି ଯାୱତତିୟେନ ସମନୁଭାସନକମ୍ମେନ ଆପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଂ ପନ। ପରିୱାସାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମାନତ୍ତମୂଲାୟପଟିକସ୍ସନଅବ୍ଭାନାନି ଗହିତାନି।

୫୨୨।କାୟଦ୍ୱାରିକମାପତ୍ତିନ୍ତି କାୟଦ୍ୱାରେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ପହାରଦାନାଦିଆପତ୍ତିଂ।

୫୨୩।କାଯେନେୱ ୱିସୁଜ୍ଝତୀତି ତିଣୱତ୍ଥାରକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କାଯସାମଗ୍ଗିଂ ଦେନ୍ତୋ ୱିସୁଜ୍ଝତି।

୫୨୬। ଯୋ ସୁତ୍ତୋ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ସୋ କଥଂ ପଟିବୁଦ୍ଧୋ ୱିସୁଜ୍ଝତି। ଯୋ ପଟିବୁଦ୍ଧୋୱ ଆପନ୍ନୋ, ସୋ କଥଂ ସୁତ୍ତୋ ସୁଜ୍ଝତୀତି ଯୋଜନା।

୫୨୮।ସଗାରସେଯ୍ୟକାଦିନ୍ତି ମାତୁଗାମେନ ସହସେଯ୍ୟାଦିଆପତ୍ତିଂ।

୫୨୯।ଜଗ୍ଗନ୍ତୋତି ଜାଗରନ୍ତୋ ନିଦ୍ଦଂ ୱିନୋଦେନ୍ତୋ।

୫୩୧।ପଟିବୁଦ୍ଧୋତି ଅନିଦ୍ଦାଯନ୍ତୋ।

୫୩୨।ଅଚିତ୍ତୋତି ‘‘ସିକ୍ଖାପଦଂ ୱୀତିକ୍କମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିତ୍ତା ଭାୱେନ ଅଚିତ୍ତୋ।

୫୩୫।ସଚିତ୍ତକାପତ୍ତିନ୍ତି ୱିକାଲଭୋଜନାଦିଆପତ୍ତିଂ। ତିଣୱତ୍ଥାରେ ସଯନ୍ତୋ ନିଦ୍ଦାଯନ୍ତୋ ତିଣୱତ୍ଥାରକକମ୍ମେ କରିଯମାନେ ‘‘ଇମିନାହଂ କମ୍ମେନ ଆପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠାମୀ’’ତି ଚିତ୍ତରହିତୋ ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ଅଚିତ୍ତକୋ ୱିସୁଜ୍ଝତି।

୫୩୬।ପଚ୍ଛିମଂ ତୁ ପଦଦ୍ୱଯନ୍ତି –

‘‘ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅଚିତ୍ତୋୱ, ଅଚିତ୍ତୋୱ ୱିସୁଜ୍ଝତି;

ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ସଚିତ୍ତୋୱ, ସଚିତ୍ତୋୱ ୱିସୁଜ୍ଝତୀ’’ତି। –

ପଦଦ୍ୱଯଂ । ଅମିସ୍ସେତ୍ୱାତି ଅଚିତ୍ତସଚିତ୍ତପଦେହି ଏୱମେୱ ମିସ୍ସଂ ଅକତ୍ୱା। ଏତ୍ଥାତି ପୁରିମପଦଦ୍ୱଯେ। ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନାତି ୱୁତ୍ତନଯାନୁସାରେନ।

୫୩୯।କମ୍ମତୋତି ସମନୁଭାସନକମ୍ମତୋ।

୫୪୦।ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅକମ୍ମତୋତି ସମନୁଭାସନକମ୍ମଂ ୱିନାୱ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା।

୫୪୧। ସମନୁଭାସନେ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଂ ସମନୁଭାସନମାହ କାରଣୂପଚାରେନ।

୫୪୨।ଅୱସେସେନ୍ତି ମୁସାୱାଦପାଚିତ୍ତିଯାଦିକଂ।

୫୪୩।ୱିସୁଜ୍ଝତି ଅସମ୍ମୁଖାତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅସମ୍ମୁଖା ୱିସୁଜ୍ଝତି। ଇଦଞ୍ଚ ସମ୍ମୁଖାୱିନଯେନ ଚେୱ ପଟିଞ୍ଞାତକରଣେନ ଚ ସମେନ୍ତଂ ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ପୁଗ୍ଗଲସମ୍ମୁଖତାଯ ସବ୍ଭାୱେପି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅସମ୍ମୁଖତାଯ ଆପଜ୍ଜତି ୱା ୱିସୁଜ୍ଝତି ୱାତି ‘‘ଅସମ୍ମୁଖା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୫୫୧। ‘‘ଅଚିତ୍ତକଚତୁକ୍କଂ ଅଜାନନ୍ତଚତୁକ୍କ’’ନ୍ତି କୁସଲତ୍ତିକପଅସ୍ସପଞ୍ଚକାଦିୱୋହାରୋ ୱିଯ ଆଦିପଦୱସେନ ୱୁତ୍ତୋ।

୫୫୨-୩। ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଆଗନ୍ତୁକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ଚେତରୋ ଆୱାସିକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଆୱାସିକୋୱ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ଚେତରୋ ଆଗନ୍ତୁକୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଆଗନ୍ତୁକୋ ଚ ଆୱାସିକୋ ଚ ତେ ଉଭୋପି ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉଭୋ ସେସଂ ନ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି ଅତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା।

୫୫୫।ଇତରୋତି ଆୱାସିକୋ। ଆୱାସୱତ୍ତନ୍ତି ଆୱାସିକେନ ଆଗନ୍ତୁକସ୍ସ କାତବ୍ବୱତ୍ତଂ। ଆୱାସୀତି ଆୱାସିକୋ।

୫୫୬।ନ ଚେୱାଗନ୍ତୁକୋତି ତଂ ଆୱାସିକୱତ୍ତଂ ଅକରୋନ୍ତୋ ଆଗନ୍ତୁକୋ ନ ଚେୱ ଆପଜ୍ଜତି । ସେସଂ କାଯୱଚୀଦ୍ୱାରିକଂ ଆପତ୍ତିଂ। ଉଭୋପି ଆଗନ୍ତୁକଆୱାସିକା। ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅସାଧାରଣଂ ଆପତ୍ତିଂ ନ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି।

୫୫୭।ୱତ୍ଥୁନାନତ୍ତତାତି ୱୀତିକ୍କମନାନତ୍ତତା। ଆପତ୍ତିନାନତ୍ତତାତି ପାରାଜିକାଦୀନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞନାନତ୍ତତା।

୫୬୩।“ପାରାଜିକାନଂ…ପେ… ନାନଭାୱୋ”ତି ଇଦଂ ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାନଂ ଅନିୟତାଦୀହି ୱତ୍ଥୁନାନତାୟ ଚେୱ ଆପତ୍ତିନାନତାୟ ଚ ଲବ୍ଭମାନତ୍ତା।

୫୬୫।ଅୟମେୱ ୱିନିଚ୍ଛୟୋତି ନ କେୱଲଂ ପାରାଜିକାପତ୍ତୀସୁୟେୱ ସାଧାରଣାପତ୍ତିୟୋ ଏକତୋ ଚ ୱିସୁଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ୟଥାୱୁତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟୋ, ଅଥ ଖୋ ଅୱସେସସାଧାରଣାପତ୍ତିୟୋପି ୱୁତ୍ତନୟେନ ଆପଜ୍ଜତି, ଅୟମେୱ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୟୋଜେତବ୍ବୋ।

୫୭୭।ଆଦିୟନ୍ତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ। ପୟୋଜେନ୍ତୋତି ଗଣ୍ହାପେନ୍ତୋ।

୫୭୯।ଊନକଂପାଦଂ…ପେ… ଲହୁଂ ଫୁସେତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ସନ୍ଧାୟାହ।

୫୮୦।ଏତେନେୱ ଉପାୟେନ, ସେସକମ୍ପି ପଦତ୍ତୟନ୍ତି ୟୋ ଅୟଂ ପଠମୱିନିଚ୍ଛୟେ ୱୁତ୍ତନୟୋ, ଏତେନେୱ ନୟେନ ଊନପାଦଂ ଆଦିୟନ୍ତୋ ଲହୁକାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପାଦଂ ୱା ଅତିରେକପାଦଂ ୱା ଗହଣତ୍ଥଂ ଆଣାପେନ୍ତୋ ଗରୁଂ ପାରାଜିକାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ପାଦଂ ୱା ଅତିରେକପାଦଂ ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଚ ଗହଣତ୍ଥାୟ ଆଣାପେନ୍ତୋ ଚ ଗରୁକେ ପାରାଜିକାପତ୍ତିୟଂୟେୱ ତିଟ୍ଠତି, ଊନପାଦଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଚ ଗହଣତ୍ଥାୟ ଆଣାପେନ୍ତୋ ଚ ଲହୁକେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟେ, ଦୁକ୍କଟେ ୱା ତିଟ୍ଠତୀତି ଏୱଂ ସେସକମ୍ପି ଇମଂ ପଦତ୍ତୟଂ। ଅତ୍ଥସମ୍ଭୱତୋୟେୱାତି ୟଥାୱୁତ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ସମ୍ଭୱୱସେନେୱ।

୫୮୧-୨। କଥଂ କାଲେୟେୱ ଆପତ୍ତି ସିୟା, ନୋ ୱିକାଲେ, ୱିକାଲେୟେୱ ଆପତ୍ତି ସିୟା, ନ ଚ କାଲେ, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି କାଲେ ଚ ପକାସିତା ୱିକାଲେ ଚ, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ନେୱ କାଲେ ଚ ପକାସିତା ନେୱ ୱିକାଲେ ଚାତି ୟୋଜନା।

୫୮୬-୭। କାଲେ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କିଂ କାଲେ କପ୍ପତି ୱିକାଲେ ତୁ ନୋ କପ୍ପତି, ୱିକାଲେ ଗହିତଂ କିଂ ୱିକାଲେ କପ୍ପତି, ନୋ କାଲେ କପ୍ପତି, କାଲେ ଚ ୱିକାଲେ ଚ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କିଂ ନାମ କାଲେ ଚ ୱିକାଲେ ଚ କପ୍ପତି, କାଲେ ଚ ୱିକାଲେ ଚ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କିଂ ନାମ କାଲେ ଚ ୱିକାଲେ ଚ ନ କପ୍ପତି, ୱଦ ଭଦ୍ରମୁଖାତି ୟୋଜନା।

୫୮୯। ୱିକାଲେୟେୱ କପ୍ପତି, ଅପରଞ୍ଚୁ କାଲେପି ନ କପ୍ପତୀତି ୟୋଜନା।

୫୯୨।କୁଲଦୂସନକମ୍ମାଦିନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଭୂତାରୋଚନରୂପିୟସଂୱୋହାରୱିଞ୍ଞତ୍ତିକୁହନାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ।

୫୯୩-୪। କତମା ଆପତ୍ତି ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଦେସେସୁ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ମଜ୍ଝିମେ, କତମା ଆପତ୍ତି ମଜ୍ଝିମେ ପନ ଦେସସ୍ମିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ଚ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ, କତମା ଆପତ୍ତି ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଚେୱ ଦେସେସୁ ଆପଜ୍ଜତି ମଜ୍ଝିମେ ଚ, କତମା ଆପତ୍ତି ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଚେୱ ଦେସେସୁ ନ ଆପଜ୍ଜତି ନ ମଜ୍ଝିମେ ଚାତି ୟୋଜନା।

୫୯୬। “ସୋ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୁପାହନ”ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯୯। ଏୱଂ “ଆପଜ୍ଜତି, ନାପଜ୍ଜତୀ”ତି ପଦୱସେନ ପଚ୍ଚନ୍ତିମଚତୁକ୍କଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା “ନେୱ କପ୍ପତି, ନ କପ୍ପତୀ”ତି ପଦୱସେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ “ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୂ”ତିଆଦି।

୬୦୧।ୱୁତ୍ତନ୍ତି “ଗଣେନ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗେନା”ତିଆଦିଗାଥାୟ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତଂ।

୬୦୩।ଏୱଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି “ନ କପ୍ପତୀ”ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପଞ୍ଚଲୋଣାଦିକନ୍ତି “ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲୋଣାନୀ”ତିଆଦି।

୬୦୮। ଅନୁଞ୍ଞାତଟ୍ଠାନସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ନୋ ଆପଜ୍ଜତି, ତଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତୋ ବହିୟେୱ ଚ ଆପଜ୍ଜତୀତି ୟୋଜନା।

୬୧୨।ସେକ୍ଖପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ସେଖିୟପଞ୍ଞତ୍ତି।

୬୧୩।ଅଗଣାତି ଅଦୁତିୟା। ଏତ୍ଥ ହି ଏକାପି ଗଣୋ ନାମ।

୬୧୪।ଉଭଯତ୍ଥପି ଅସାଧାରଣମାପତ୍ତିନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ନିଯତାପଞ୍ଞତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୬୧୬। ଗିଲାନୋ ଚ ନାପଜ୍ଜତି, ଅଗିଲାନୋ ଚ ନାପଜ୍ଜତୀତି ଏୱଂ ଉଭୋପି ନାପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ତିକାଦୀସୁ ଦସ୍ସିତାନଂ ପଦାନଂ ଚତୁକ୍କାଦିଦସ୍ସନୱସେନ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଗହଣଂ।

୬୧୮। ‘‘ଆପଜ୍ଜତି ଅଗିଲାନୋୱା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

ଚତୁକ୍କକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୨୦। ‘‘ଗରୁଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ଗରୁ’’ନ୍ତି ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ।

୬୨୧। ପଞ୍ଚ କଥିନାନିସଂସା ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତାଯେୱ।

୬୨୬।ଅଗ୍ଗିସନ୍ଥନଖକ୍କନ୍ତି ଅଗ୍ଗିସନ୍ଥନଖେହି ଅକ୍କନ୍ତଂ ଫୁଟ୍ଠଂ, ପହଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅବୀଜନ୍ତି ନୋବୀଜଂ। ଉବ୍ବଟ୍ଟବୀଜକନ୍ତି ନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜକଂ।

୬୨୮।ପୱାରଣାପୀତି ପଟିକ୍ଖେପପୱାରଣାପି। ଓଦନାଦୀହୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସତ୍ତୁକୁମ୍ମାସମଚ୍ଛମଂସାନଂ ଗହଣଂ। କାଯାଦିଗହଣେନାତି କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ଗହଣେନ। ‘‘ଦାତୁକାମାଭିହାରୋ ଚ, ହତ୍ଥପାସେରଣକ୍ଖମ’’ନ୍ତି ଇମେହି ଚତୂହି ଅଙ୍ଗେହି ସଦ୍ଧିଂ ତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମେକଂ ଗହେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହଣା ପଞ୍ଚେୱ ହୋନ୍ତି।

୬୨୯-୩୦।ୱିନଯଞ୍ଞୁକସ୍ମିନ୍ତି ୱିନଯଧରେ ପୁଗ୍ଗଲେ। ସକଞ୍ଚ ସୀଲନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲଞ୍ଚ। ସୁରକ୍ଖିତଂ ହୋତୀତି ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିକପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯାନଂ ୱିଜାନନ୍ତତାଯ ଅସେୱିତବ୍ବଂ ପହାଯ ସେୱିତବ୍ବଂଯେୱ ସେୱନୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ରକ୍ଖିତଂ ହୋତି। କୁକ୍କୁଚ୍ଚମଞ୍ଞସ୍ସ ନିରାକରୋତୀତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯୱିସଯେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ନିୱାରେତି। ୱିସାରଦୋ ଭାସତି ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେତି କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯାନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯକଥାଯ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ନିରାସଙ୍କୋ ନିବ୍ଭୁଯୋ ୱୋହରତି। ୱେରିଭିକ୍ଖୂତି ଅଊପଚ୍ଚତ୍ଥିକେ ପୁଗ୍ଗଲେ। ଧମ୍ମସ୍ସ ଚେୱ ଠିତିଯା ପଓ୍ୱତ୍ତୋତି ‘‘ୱିନଯୋ ନାମ ସାସନସ୍ସ ଆଯୁ, ୱିନଯେ ଠିତେ ସାସନଂ ଠିତଂ ହୋତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।ପଠମମହାସଙ୍ଗୀତିକଥା; ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧। ପଠମମହାସଙ୍ଗୀତିକଥା; ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ୫।ମଙ୍ଗଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା; ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୨୫୧) ୱଚନତୋ ସଦ୍ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଯା ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି। ତସ୍ମା କାରଣା। ତତ୍ଥ ୱିନଯଞ୍ଞୁଭାୱେ। ଧୀରୋ ପଞ୍ଞୱା ଭିକ୍ଖୁ।

ପଞ୍ଚକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୩୧-୨।ଛଅଭିଞ୍ଞେନାତି ଛ ଅଭିଞ୍ଞା ଏତସ୍ସାତି ଛଅଭିଞ୍ଞୋ, ତେନ। ଅତିକ୍କନ୍ତପମାଣଂ ମଞ୍ଚପୀଠଂ, ଅତିକ୍କନ୍ତପମାଣଂ ନିସୀଦନଞ୍ଚ ତଥା ଅତିକ୍କନ୍ତପମାଣଂ କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିୱସ୍ସସାଟିକଚୀୱରଞ୍ଚ ସୁଗତସ୍ସ ଚୀୱରେ ପମାଣିକଚୀୱରନ୍ତି ଛ।

୬୩୩-୪। ଅଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞାଣକୁକ୍କୁଚ୍ଚା, ତେହି, ଅଞ୍ଞାଣତାଯ ଚେୱ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତାଯ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱିପରୀତାଯ ସଞ୍ଞାଯ କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞାଯ, ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞାଯ।

ତତ୍ଥ କଥଂ ଅଲଜ୍ଜିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ଅକପ୍ପିଯଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋଯେୱ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମଂ କରୋତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନୱଣ୍ଣନା)। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ –

‘‘ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି;

ଆପତ୍ତିଂ ପରିଗୂହତି;

ଅଗତିଗମନଞ୍ଚ ଗଚ୍ଛତି;

ଏଦିସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଲଜ୍ଜୀ ପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ପରି। ୩୫୯);

କଥଂ ଅଞ୍ଞାଣତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ଅଞ୍ଞାଣପୁଗ୍ଗଲୋ ମନ୍ଦୋ ମୋମୂହୋ କତ୍ତବ୍ବାକତ୍ତବ୍ବଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ଅକତ୍ତବ୍ବଂ କରୋତି, କତ୍ତବ୍ବଂ ୱିରାଧେତି। ଏୱଂ ଅଞ୍ଞାଣତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

କଥଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ନିସ୍ସାଯ କୁକ୍କୁଚ୍ଚେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ୱିନଯଧରଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା କପ୍ପିଯଂ ଚେ, କତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ଅକପ୍ପିଯଂ ଚେ, ନ କତ୍ତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ପନ ''ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମତିଯେୱ। ଏୱଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

କଥଂ କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ସୂକରମଂସଂ ''ଅଚ୍ଛମଂସ''ନ୍ତି ଖାଦତି, କାଲେ ୱିକାଲସଞ୍ଞାଯ ଭୁଞ୍ଜତି। ଏୱଂ କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

କଥଂ ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ଅଚ୍ଛମଂସଂ ''ସୂକରମଂସ''ନ୍ତି ଖାଦତି, ୱିକାଲେ କାଲସଞ୍ଞାଯ ଭୁଞ୍ଜତି। ଏୱଂ ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

କଥଂ ସତିସମ୍ମୋସାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ସହସେଯ୍ଯଚୀୱରୱିପ୍ପୱାସାଦୀନି ସତିସମ୍ମୋସାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

୬୩୫-୮। ''ଭିକ୍ଖୁନା ଉପଟ୍ଠପେତବ୍ବୋ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁନାତି ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲସଙ୍ଖାତୋ ପଟିପତ୍ତିଧମ୍ମୋୱ ଚକ୍ଖୁ ଏତସ୍ସାତି ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁ, ତେନ ଛହି ଅଙ୍ଗେହି ଯୁତ୍ତେନ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁନା ପନ ଭିକ୍ଖୁନା ଉପସମ୍ପାଦନା କାତବ୍ବା, ନିସ୍ସଯୋ ଚେୱ ଦାତବ୍ବୋ, ସାମଣେରୋ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ଆପତ୍ତିଂ ଜାନାତି, ଅନାପତ୍ତିଂ ଜାନାତି, ଗରୁଂ ଆପତ୍ତିଂ ଜାନାତି, ଲହୁଂ ଆପତ୍ତିଂ ଜାନାତୀତି ଯୋଜନା। ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉଭଯାନି ପାତିମୋକ୍ଖାନି ୱିତ୍ଥାରା ସ୍ୱାଗତାନି ଭୱନ୍ତି, ଅତ୍ଥତୋ ସୁୱିଭତ୍ତାନି ଭୱନ୍ତି, ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ଯଞ୍ଜନସୋ ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ଭୱନ୍ତି, ଦସୱସ୍ସୋ ୱା ହୋତି, ଅତିରେକଦସୱସ୍ସୋ ୱାତି ଯୋଜନା।

ଛକ୍କକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୩୯।ସତ୍ତସାମୀଚିଯୋ ୱୁତ୍ତାତି ''ସୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅନବ୍ଭିତୋ, ତେ ଚ ଭିକ୍ଖୂ ଗାରଯ୍ହା, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି, ଯୁଞ୍ଜନ୍ତାଯସ୍ମନ୍ତୋ ସକଂ, ମା ୱୋ ସକଂ ୱିନସ୍ସାତି ଅଯଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି, ଅଯଂ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ପତ୍ତୋ ଯାୱ ଭେଦନାଯ ଧାରେତବ୍ବୋତି, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି, ତତୋ ନୀହରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଭଜିତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି, ଅଞ୍ଞାତକଂ ପରିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ପରିପଞ୍ହିତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚି, ଯସ୍ସ ଭୱିସ୍ସତି, ସୋ ହରିସ୍ସତୀତି, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚୀ''ତି ଛ ସାମୀଚିଯୋ ଭିକ୍ଖୁପାତିମୋକ୍ଖେ ୱୁତ୍ତା, ''ସା ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅନବ୍ଭିତା, ତା ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଗାରଯ୍ହା, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ସାମୀଚୀ''ତି ଭିକ୍ଖୁନିପାତିମୋକ୍ଖେ ୱୁତ୍ତାଯ ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ତ ସାମୀଚିଯୋ ୱୁତ୍ତା। ସତ୍ତେୱ ସମଥାପି ଚାତି ସମ୍ମୁଖାୱିନଯାଦିସମଥାପି ସତ୍ତେୱ ୱୁତ୍ତା। ପଞ୍ଞତ୍ତାପତ୍ତିଯୋ ସତ୍ତାତି ପାରାଜିକାଦଯୋ ପଞ୍ଞତ୍ତାପତ୍ତିଯୋ ସତ୍ତ ୱୁତ୍ତା। ସତ୍ତବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଦସ୍ସିନାତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାଦଯୋ ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ଯାଥାୱତୋ ପସ୍ସନ୍ତେନ ଭଗୱତା।

ସତ୍ତକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୪୦-୧। ଇଧ କୁଲଦୂସକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆଜୀୱସ୍ସେୱ କାରଣା ପୁପ୍ଫେନ, ଫଲେନ, ଚୁଣ୍ଣେନ, ମତ୍ତିକାଯ, ଦନ୍ତକଟ୍ଠେହି, ୱେଳୁଯା, ୱେଜ୍ଜିକାଯ, ଜଙ୍ଘପେସନିକେନାତି ଇମେହି ଅଟ୍ଠହି ଆକାରେହି କୁଲାନି ଦୂସେତୀତି ଯୋଜନା। ''ପୁପ୍ଫେନା''ତିଆଦିନା ପୁପ୍ଫାଦିନା ଦାନମେୱ ଉପଲକ୍ଖଣତୋ ଦସ୍ସେତି। ପୁପ୍ଫେନାତି ପୁପ୍ଫଦାନେନାତି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ପୁପ୍ଫଦାନାଦଯୋ କୁଲଦୂସନେ ୱୁତ୍ତା।

୬୪୨-୫। ''ଅଟ୍ଠଧାନତିରିତ୍ତାପି, ଅତିରିତ୍ତାପି ଅଟ୍ଠଧା''ତିଦ୍ୱୀସୁ ଅଟ୍ଠକେସୁ ଅଟ୍ଠ ଅନତିରିତ୍ତେ ତାୱ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅକପ୍ପିଯକତଞ୍ଚେୱା''ତିଆଦି । ଗିଲାନାନତିରିତ୍ତକନ୍ତି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଇମେ ଅଟ୍ଠେୱ ଅନତିରିତ୍ତକା ଞେଯ୍ଯାତି ଯୋଜନା। ଅକପ୍ପିଯକତାଦଯୋ ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦକଥାୱଣ୍ଣନାଯ ୱୁତ୍ତା।

୬୪୬।ଞାତଞତ୍ତିସୁତି ଞାତଦୁକ୍କଟଂ, ଞତ୍ତିଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ। ପଟିସାୱନେତି ପଟିସ୍ସୱୋ। ଅଟ୍ଠଦୁକ୍କଟାନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଦୁତିଯପାରାଜିକକଥାୱଣ୍ଣନାଯ ୱୁତ୍ତୋ।

୬୪୮-୯।ଏହିଭିକ୍ଖୂପସମ୍ପଦାତି ଯସକୁଲପୁତ୍ତାଦୀନଂ ''ଏହି ଭିକ୍ଖୂ''ତି ୱଚନେନ ଭଗୱତା ଦିନ୍ନୌପସମ୍ପଦା। ସରଣଗମନେନ ଚାତି ପଠମବୋଧିଯଂ ତୀହି ସରଣଗମନେହି ଅନୁଞ୍ଞାତୌପସମ୍ପଦା। ପଞ୍ହାବ୍ଯାକରଣୋୱାଦାତି ସୋପାକସ୍ସ ପଞ୍ହାବ୍ଯାକରଣୋପସମ୍ପଦା, ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରସ୍ସ

ଦିନ୍ନଓୱାଦପଟିଗ୍ଗହଣୋପସମ୍ପଦା ଚ। ଗରୁଧମ୍ମପଟିଗ୍ଗହୋତି ମହାପଜାପତିୟା ଗୋତମିୟା ଅନୁଞ୍ଞାତଗରୁଧମ୍ମପଟିଗ୍ଗହଣୋପସମ୍ପଦା।

ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନାତି ଇଦାନି ଭିକ୍ଖୁଉପସମ୍ପଦା। ଅଟ୍ଠୱାଚିକାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନାତି ଅଟ୍ଠହି କମ୍ମୱାଚାହି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପସମ୍ପଦା ଅଟ୍ଠୱାଚିକା ନାମ। ଦୂତେନ ଭିକ୍ଖୁନୀନନ୍ତି ଅଡ୍ଢକାସିୟା ଗଣିକାୟ ଅନୁଞ୍ଞାତା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଦୂତେନ ଉପସମ୍ପଦା।

୬୫୦।ସୁଦ୍ଧଦିଟ୍ଠିନାତି ସୁଟ୍ଠୁ ସୱାସନକିଲେସାନଂ ପହାନେନ ପରିସୁଦ୍ଧା ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁସଙ୍ଖାତା ଦିଟ୍ଠି ଏତସ୍ସାତି ସୁଦ୍ଧଦିଟ୍ଠି, ତେନ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁନା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ।

୬୫୧।ପାପିଚ୍ଛା ନାମ ଅସନ୍ତଗୁଣସମ୍ଭାୱନିଚ୍ଛା।

୬୫୨-୩।ନଚ ମଜ୍ଜପୋ ସିୟାତି ମଜ୍ଜପୋ ନ ସିୟା ମଜ୍ଜଂ ପିୱନ୍ତୋ ନ ଭୱେୟ୍ୟ, ମଜ୍ଜଂ ନ ପିୱେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅବ୍ରହ୍ମଚରିୟାତି (ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩।୭୧) ଅସେଟ୍ଠଚରିୟତୋ ମେଥୁନା ୱିରମେୟ୍ୟ। ରତ୍ତିଂ ନ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ୱିକାଲଭୋଜନନ୍ତି ଉପୋସଥଂ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ରତ୍ତିଭୋଜନଞ୍ଚ ଦିୱାୱିକାଲଭୋଜନଞ୍ଚ ନ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ। ନ ଚ ଗନ୍ଧମାଚରେତି ଗନ୍ଧଞ୍ଚ ନ ୱିଲିମ୍ପେୟ୍ୟ। ମଞ୍ଚେ ଛମାୟଂ ୱ ସୟେଥ ସନ୍ଥତେତି କପ୍ପିୟମଞ୍ଚେ ୱା ସୁଧାଦିପରିକମ୍ମକତାୟ ଭୂମିୟା ୱା ତିଣପଣ୍ଣପଲାଲାଦୀନି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା କତେ ସନ୍ଥତେ ୱା ସୟେଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମାହୁପୋସଥନ୍ତି ଏତଂ ପାଣାତିପାତାଦୀନି ଅସମାଚରନ୍ତେନ ଉପୱୁତ୍ଥଂ ଉପୋସଥଂ ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ''ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକ''ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ଦୁକ୍ଖନ୍ତଗୁନାତି ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ଅମତମହାନିବ୍ବାନଂ ଗତେନ ପତ୍ତେନ ବୁଦ୍ଧେନ ପକାସିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୬୫୪। ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗାନି ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକଥାୱଣ୍ଣନାୟ ଦସ୍ସିତାନେୱ।

ଅଟ୍ଠକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୫୫।ଭୋଜନାନି ପଣୀତାନି ନୱ ୱୁତ୍ତାନୀତି ପଣୀତାନି ହି ଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତାନି। ଦସସୁ ଅକପ୍ପିୟମଂସେସୁ ମନୁସ୍ସମଂସୱଜ୍ଜିତାନି ନୱ ମଂସାନି ଖାଦନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠନ୍ତି ଯୋଜନା।

୬୫୬।ପାତିମୋକ୍ଖ…ପେ… ପରିଦୀପିତାତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଞ୍ଚୁଦ୍ଦେସା, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅନିୟତୁଦ୍ଦେସେହି ୱିନା ଚତ୍ତାରୋତି ଉଦ୍ଦେସା ନୱ ଦୀପିତା। ଉପୋସଥା ନୱେୱାତି ଦିୱସୱସେନ ତୟୋ, କାରକୱସେନ ତୟୋ, କରଣୱସେନ ତୟୋତି ନୱ ଉପୋସଥା। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ। ସଙ୍ଘୋ ନୱହି ଭିଜ୍ଜତୀତି ନୱହି ପୁଗ୍ଗଲେହି ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ –

''ଏକତୋ , ଉପାଲି, ଚତ୍ତାରୋ ହୋନ୍ତି, ଏକତୋ ଚତ୍ତାରୋ, ନୱମୋ ଅନୁସ୍ସାୱେତି, ସଲାକଂ ଗାହେତି 'ଅୟଂ ଧମ୍ମୋ, ଅୟଂ ୱିନୟୋ, ଇଦଂ ସତ୍ଥୁସାସନଂ, ଇମଂ ଗଣ୍ହଥ, ଇମଂ ରୋଚେଥା'ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ, ଉପାଲି, ସଙ୍ଘରାଜି ଚେୱ ହୋତି ସଙ୍ଘଭେଦୋ ଚ। ନୱନ୍ନଂ ୱା, ଉପାଲି, ଅତିରେକନୱନ୍ନଂ ୱା ସଙ୍ଘରାଜି ଚେୱ ହୋତି ସଙ୍ଘଭେଦୋ ଚା''ତି (ଚୂଳୱ। ୩୫୧)।

ନୱକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୫୭। ଦସ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂନି ୱୁତ୍ତାତି। ଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ପାକଟାନେୱ। ମନୁସ୍ସମଂସାଦୀନି ଦସ ଅକପ୍ପିୟମଂସାନି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତାନେୱ। ସୁକ୍କାନି ୱେ ଦସାତି ନୀଲାଦୀନି ଦସ ସୁକ୍କାନି।

୬୫୯। ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ ଦସ ଆଦୀନୱା ଏୱଂ ପାଠଇପାଠେନ ୱେଦିତବ୍ବା –

''ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଦୀନୱା ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ। କତମେ ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ମହେସିୟା ସଦ୍ଧିଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୁ ପୱିସତି, ମହେସୀ ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ସିତଂ ପାତୁକରୋତି, ଭିକ୍ଖୁ ୱା ମହେସିଂ ଦିସ୍ୱା ସିତଂ ପାତୁକରୋତି, ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ହୋତି 'ଅଦ୍ଧା ଇମେସଂ କତଂ ୱା କରିସ୍ସନ୍ତି ୱା'ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ବହୁକିଚ୍ଚୋ ବହୁକରଣୀୟୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ଇତ୍ଥିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନ ସରତି, ସା ତେନ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାତି, ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ହୋତି ‘ନ ଖୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୱିସତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ପବ୍ବଜିତେନ, ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିୟୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ଅଞ୍ଞତରଂ ରତନଂ ନସ୍ସତି, ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ହୋତି ‘ନ ଖୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୱିସତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ପବ୍ବଜିତେନ, ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିୟୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ଅବ୍ଭନ୍ତରା ଗୁୟ୍ହମନ୍ତା ବହିଦ୍ଧା ସମ୍ଭେଦଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ହୋତି ‘ନ ଖୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୱିସତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ପବ୍ବଜିତେନ, ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ପିତା ୱା ପୁତ୍ତଂ ପତ୍ଥେତି, ପୁତ୍ତୋ ୱା ପିତରଂ ପତ୍ଥେତି, ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି ‘ନ ଖୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୱିସତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ପବ୍ବଜିତେନ, ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ନୀଚଟ୍ଠାନିୟଂ ଉଚ୍ଚେ ଠାନେ ଠପେତି, ଯେସଂ ତଂ ଅମନାପଂ, ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି ‘ରାଜା ଖୋ ପବ୍ବଜିତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ, ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଟ୍ଠୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ଉଚ୍ଚଟ୍ଠାନିୟଂ ନୀଚେ ଠାନେ ଠପେତି, ଯେସଂ ତଂ ଅମନାପଂ, ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି ‘ରାଜା ଖୋ ପବ୍ବଜିତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ, ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ଅକାଲେ ସେନଂ ଉୟ୍ୟୋଜେତି, ଯେସଂ ତଂ ଅମନାପଂ, ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି ‘ରାଜା ଖୋ ପବ୍ବଜିତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ, ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା କାଲେ ସେନଂ ଉୟ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗତୋ ନିୱତ୍ତାପେତି, ଯେସଂ ତଂ ଅମନାପଂ, ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି ‘ରାଜା ଖୋ ପବ୍ବଜିତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ, ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରଂ ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସସମ୍ମଦ୍ଦଂ ରଥସମ୍ମଦ୍ଦଂ ରଜନୀୟାନି ରୂପସଦ୍ଦଗନ୍ଧରସଫୋଟ୍ଠବ୍ବାନି, ଯାନି ନ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ ସାରୁପ୍ପାନି, ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଆଦୀନୱା ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ’’ତି (ଅ। ନି। ୧୦।୪୫; ପାଚି। ୪୯୭)।

ତତ୍ଥ ଚ ପିତା ୱା ପୁତ୍ତଂ ପତ୍ଥେତୀତି ପୁତ୍ତଂ ମାରେତୁମିଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏସେୱ ନୟୋ ପୁତ୍ତୋ ପିତରଂ ପତ୍ଥେତୀତି। ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦନ୍ତି ହତ୍ଥୀନଂ ସମ୍ମଦ୍ଦୋ ସଂସଟ୍ଠୋ ଏତ୍ଥାତି ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦଂ। ଏୱଂ ‘‘ଅସ୍ସସମ୍ମଦ୍ଦ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁପି।

ଦସାକାରେହୀତି –

‘‘ଆପତ୍ତିନୁକ୍ଖିତ୍ତମନନ୍ତରାୟ-

ପହୁତ୍ତତାୟୋ ତଥସଞ୍ଞିତା ଚ;

ଛାଦେତୁକାମୋ ଅଥ ଛାଦନାତି;

ଛନ୍ନା ଦସଙ୍ଗେହରୁଣୁଗ୍ଗମମ୍ହୀତି। –

ଗହିତେହି ଦସହି ଅଙ୍ଗେହି।

୬୬୦।ଦସ କମ୍ମପଥା ପୁଞ୍ଞାତି ପାଣାତିପାତାୱେରମଣିଆଦୟୋ ଦସ କୁସଲକମ୍ମପଥା। ଅପୁଞ୍ଞାପି ତଥା ଦସାତି ପାଣାତିପାତାଦୟୋ ଦସ

ଅକୁସଲକମ୍ମପଥାୱ। ଦସ ଦାନୱତ୍ଥୂନି ୱକ୍କତି। ଦସେୱ ରତନାନି ଚାତି –

‘‘ମୁତ୍ତା ମଣୀ ୱେଳୁରିୟା ଚ ସଙ୍ଖା;

ସିଲା ପୱାଳଂ ରଜତଞ୍ଚ ହେମଂ;

ଲୋହୀତକଞ୍ଚାପି ମସାରଗଲ୍ଲା;

ଦସ୍ସେତି ଧୀରୋ ରତନାନି ଜଞ୍ଞା’’ତି। –

ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି ଦସ ରତନାନି।

୬୬୨। ମୁନିନ୍ଦେନ ଅୱନ୍ଦିୟା ଦସ ପୁଗ୍ଗଲା ଦୀପିତାତି ଯୋଜନା। କଥଂ? ‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱନ୍ଦିୟା। ପୁରେ ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ପଚ୍ଛା ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ନାନାସଂୱାସକୋ ୱୁଡ୍ଢତରୋ ଅଧମ୍ମୱାଦୀ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ମାତୁଗାମୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ପଣ୍ଡକୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ପାରିୱାସିକୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ମୂଲାୟପଟିକସ୍ସନାରହୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ମାନତ୍ତାରହୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ମାନତ୍ତଚାରିକୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ, ଅବ୍ଭାନାରହୋ ଅୱନ୍ଦିୟୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଅୱନ୍ଦିୟା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୩୧୨)।

୬୬୩-୪।ସୋସାନିକନ୍ତି ସୁସାନେ ଛଡ୍ଡିତଂ। ପାପଣିକନ୍ତି ଆପଣଦ୍ୱାରେ ଛଡ୍ଡିତଂ। ଉନ୍ଦୂରକ୍ଖାୟିତନ୍ତି ଉନ୍ଦୂରେହି ଖାୟିତଂ ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ପିଲୋତିକଂ। ଗୋଖାୟିତାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ଥୂପଚୀୱରିକନ୍ତି ବଲିକମ୍ମତ୍ଥାୟ ୱମ୍ମିକେ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପରିଚ୍ଚତ୍ତୱତ୍ଥଂ। ଆଭିସେକିୟନ୍ତି ରାଜୂନଂ ଅଭିସେକମଣ୍ଡପେ ପରିଚ୍ଚତ୍ତୱତ୍ଥଂ। ଗତପଚ୍ଚାଗତଞ୍ଚାତି ସୁସାନଗତମନୁସ୍ସେହି ପଚ୍ଚାଗନ୍ତ୍ୱା ନହାୟିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡିତଂ ପିଲୋତିକଂ।

୬୬୫।ସକ୍କନୀଲାଦୟୋ ୱୁତ୍ତା, ଦସ ଚୀୱରଧାରଣାତି ‘‘ସକ୍କନୀଲକାନି ଚୀୱରାନି ଧାରେନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତୱସେନ ଦସା’’ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୩୩୦) କୁରୁନ୍ଦିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ଦସକେ ସଂକଚ୍ଛିକାୟ ୱା ଉଦକସାଟିକାୟ ୱା ସଦ୍ଧିଂ ତିଚୀୱରାନି ନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠିତାନି ନୱ ଚୀୱରାନି ‘‘ଦସଚୀୱରଧାରଣା’’ତି ୱୁତ୍ତାନି। ୟଥାହ – ‘‘ନୱସୁ କପ୍ପିୟଚୀୱରେସୁ ଉଦକସାଟିକଂ ୱା ସଂକଚ୍ଛିକଂ ୱା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦସାତି ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୩୩୦)।

ଦସକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୬୬। ପଣ୍ଡକାଦୟୋ ଏକାଦସ ଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲା ପନ ଉପସମ୍ପାଦିତାପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନା ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୬୬୭। ‘‘ଅକପ୍ପିୟା’’ତି ୱୁତ୍ତା ପତ୍ତା ଏକାଦସ ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଦାରୁଜେନ ପତ୍ତେନାତି ଦାରୁମୟେନ ପତ୍ତେନ। ରତନୁବ୍ଭୱାତି ରତନମୟା ଦସ ପତ୍ତା ଏକାଦସ ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଦାରୁଜେନ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ତମ୍ବଲୋହମୟପତ୍ତସ୍ସ ସଙ୍ଗହୋ। ୟଥାହ ‘‘ଏକାଦସ ପତ୍ତାତି ତମ୍ବଲୋହମୟେନ ୱା ଦାରୁମୟେନ ୱା ସଦ୍ଧିଂ ଦସରତନମୟା’’ତି। ଇଧ ରତନଂ ନାମ ମୁତ୍ତାଦିଦସରତନଂ।

୬୬୮। ଅକପ୍ପିୟା ପାଦୁକା ଏକାଦସ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ୟଥାହ ‘‘ଏକାଦସ ପାଦୁକାତି ଦସ ରତନମୟା, ଏକା କଟ୍ଠପାଦୁକା। ତିଣପାଦୁକମୁଞ୍ଜପାଦୁକପବ୍ବଜପାଦୁକାଦୟୋ ପନ କଟ୍ଠପାଦୁକସଙ୍ଗହମେୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’’ତି।

୬୬୯-୭୦। ଅତିଖୁଦ୍ଦକା ଅତିମହନ୍ତାତି ଯୋଜନା। ଖଣ୍ଡନିମିତ୍ତକା ଛାୟାନିମିତ୍ତକାତି ଯୋଜନା। ବହିଟ୍ଠେନ ସମ୍ମତାତି ସୀମାୟ ବହି ଠିତେନ ସମ୍ମତା। ନଦିୟଂ, ଜାତସ୍ସରେ, ସମୁଦ୍ଦେ ୱା ତଥା ସମ୍ମତାତି ଯୋଜନା। ସୀମାୟ ସମ୍ଭିନ୍ନା ସୀମାୟ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟା ସୀମାତି ଯୋଜନା। ଇମା ଏକାଦସ ଅସୀମାୟୋ ସିୟୁନ୍ତି ଯୋଜନା।

୬୭୧। ଏକାଦସେୱ ପଥୱୀ କପ୍ପିୟା, ଏକାଦସେୱ ପଥୱୀ ଅକପ୍ପିୟାତି ଯୋଜନା।

ତତ୍ଥ ଏକାଦସ କପ୍ପିୟପଥୱୀ ନାମ ସୁଦ୍ଧପାସାଣା, ସୁଦ୍ଧସକ୍ଖରା, ସୁଦ୍ଧକଥଲା, ସୁଦ୍ଧମରୁମ୍ବା, ସୁଦ୍ଧୱାଲୁକା, ୟେଭୁୟ୍ୟେନପାସାଣା, ୟେଭୁୟ୍ୟେନସକ୍ଖରା,

ଯେଭୁୟ୍ୟେନକଥଲା, ଯେଭୁୟ୍ୟେନମରୁମ୍ବା, ଯେଭୁୟ୍ୟେନୱାଲୁକାତି ଇମା ଦସ ଦଡ୍ଢାଯ ପଥୱିଯା ୱା ଚତୁମାସୋୱଟ୍ଠକପଂସୁପୁଞ୍ଜେନ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେନ ୱା ସଦ୍ଧିଂ ଏକାଦସ। ''ଅପ୍ପପଂସୁକା, ଅପ୍ପମତ୍ତିକା''ତି (ପାଚି। ୮୬) ଅପରାପି ପଥୱିଯୋ ୱୁତ୍ତା, ତା ଯେଭୁୟ୍ୟେନପାସାଣାଦୀସୁ ପଞ୍ଚସୁଯେୱ ସଙ୍ଗହିତା।

ଏକାଦସ ଅକପ୍ପିଯପଥୱୀ ନାମ ''ସୁଦ୍ଧପଂସୁ ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକା ଅପ୍ପପାସାଣା ଅପ୍ପସକ୍ଖରା ଅପ୍ପକଥଲା ଅପ୍ପମରୁମ୍ବା ଅପ୍ପୱାଲୁକା ଯେଭୁୟ୍ୟେନପଂସୁକା ଯେଭୁୟ୍ୟେନମତ୍ତିକା, ଅଦଡ୍ଢାପି ୱୁଚ୍ଚତି ଜାତା ପଥୱୀ। ଯୋପି ପଂସୁପୁଞ୍ଜୋ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ ୱା ଅତିରେକଚାତୁମାସଂ ଓୱଟ୍ଠୋ, ଅଯମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି ଜାତପଥୱୀ''ତି (ପାଚି। ୮୬) ୱୁତ୍ତା ଏକାଦସ।

ଗଣ୍ଠିକାକପ୍ପିଯା ୱୁତ୍ତା, ଏକାଦସ ଚ ୱୀଧକାତି ଏତ୍ଥ କପ୍ପିଯା ଗଣ୍ଠିକା ୱିଧକା ଚ ଏକାଦସ ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା। ତେ ପନ –

''ୱେଠଉଦନ୍ତୱିସାଣଟ୍ଠି-କଟ୍ଠଲାଖାଫଲାମଯା;

ସଙ୍ଖନାଭିମଯା ସୁତ୍ତ-ନଳଅଲୋହମଯାପି ଚ;

ୱିଧା କପ୍ପନ୍ତି କପ୍ପିଯା, ଗଣ୍ଠିଯୋ ଚାପି ତମ୍ମଯା''ତି। –

ଇମାଯ ଗାଥାଯ ସଙ୍ଗହିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୬୭୪-୫।ଉକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସାନୁୱତ୍ତିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଉଭିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱସୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସେସୁ ଅଟ୍ଠ ଯାୱତତିଯକାତି ଇମେ ଏକାଦସ ଯାୱତତିଯକାତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

୬୭୬। ନିସ୍ସଯସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯୋ ଦସେକାୱ ଏକାଦସେୱ ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା। ଛଧାଚରିଯତୋ ୱୁତ୍ତାତି –

''ପକ୍କନ୍ତେ ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତେ, ୱିବ୍ଭନ୍ତେ ଚାପି ନିସ୍ସଯୋ;

ମରଣାଣତ୍ତୁପଜ୍ଝାଯ-ସମୋଧାନେହି ସମ୍ମତୀ''ତି। –

ଆଚରିଯତୋ ଛଧା ନିସ୍ସଯପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯୋ ୱୁତ୍ତା। ଉପଜ୍ଝାଯା ତୁ ପଞ୍ଚଧାତି ତାସୁ ଉପଜ୍ଝାଯସମୋଧାନଂ ୱିନା ଅୱସେସାହି ପଞ୍ଚଧା ଉପଜ୍ଝାଯପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯୋ ୱୁତ୍ତାତି ଇମେ ଏକାଦସ।

ଏକାଦସକକଥାୱଣ୍ଣନା।

୬୭୭।ତେରସେୱ ଧୁତଙ୍ଗାନୀତି ପଂସୁକୂଲିକଙ୍ଗାଦୀନି ଧୁତଙ୍ଗାନି ତେରସେୱ ହୋନ୍ତି।

ପରମାନି ଚ ଚୁଦ୍ଦସାତି ''ଦସାହପରମଂ ଅତିରେକଚୀୱରଂ ଧାରେତବ୍ବଂ, ମାସପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତଂ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ, ସନ୍ତରୁତ୍ତରପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତତୋ ଚୀୱରଂ ସାଦିତବ୍ବଂ, ଛକ୍ଖତ୍ତୁପରମଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତେନ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଠାତବ୍ବଂ, ନୱଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁନା ସନ୍ଥତଂ କାରାପେତ୍ୱା ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଧାରେତବ୍ବଂ ଛବ୍ବସ୍ସପରମତା ଧାରେତବ୍ବଂ, ତିଯୋଜନପରମଂ ସହତ୍ଥା ହରିତବ୍ବାନି, ଦସାହପରମଂ ଅତିରେକପତ୍ତୋ ଧାରେତବ୍ବୋ, ସତ୍ତାହପରମଂ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବାନି, ଛାରତ୍ତପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତେନ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱସିତବ୍ବଂ, ଚତୁକ୍କଂସପରମଂ, ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟକଂସପରମଂ, ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପବ୍ବପରମଂ ଆଦାତବ୍ବଂ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପରମଂ ମଞ୍ଚପଟିପାଦକଂ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପରମଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠ''ନ୍ତି ଇତି ଇମାନି ଚୁଦ୍ଦସ ପରମାନି।

ସୋଳଅସେୱ ତୁ ''ଜାନ''ନ୍ତି ପଞ୍ଞତ୍ତାନୀତି ''ଜାନ''ନ୍ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ସୋଳଅସ। ତେ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା – ଜାନଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେଯ୍ୟ, ଜାନଂ ପୁବ୍ବୁପଗତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେଯ୍ୟ, ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକଂ ତିଣଂ ୱା ମତ୍ତିକଂ ୱା ସିଞ୍ଚେଯ୍ୟ ୱା ସିଞ୍ଚାପେଯ୍ୟ ୱା, ଜାନଂ ଭିକ୍ଖୁନିପରିପାଚିତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଜାନଂ ଆସାଦନାପେକ୍ଖୋ, ଭୁତ୍ତସ୍ମିଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଜାନଂ ଯଥାଧମ୍ମଂ ନିହତାଧିକରଣଂ ପୁନ କମ୍ମାଯ ଉକ୍କୋଟେଯ୍ୟ, ଜାନଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେଯ୍ୟ, ଜାନଂ ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ

ଉପସମ୍ପାଦେସ୍ସ, ଜାନଂ ଥେୟ୍ୟସଙ୍ଖେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାଯ ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଜାନଂ ତଥାୱାଦିନା ଭିକ୍ଖୁନା ଅକତାନୁଧମ୍ମେନ, ଜାନଂ ତଥାନାସିତଂ ସମଣୁଦ୍ଦେସଂ, ଜାନଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମେୟ୍ୟ, ଜାନଂ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ନେୱଉନା ପଟିଚୋଦେସ୍ସ, ଜାନଂ ଚୋରିଂ ୱଜ୍ଝଂ ୱିଦିତଂ ଅନପଲୋକେତ୍ୱା, ଜାନଂ ସଭିକ୍ଖୁକଂ ଆରାମଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପୱିସେୟ୍ୟାତି।

୬୭୮ ।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁତ୍ତରଂ ସୌତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରପକରଣେନ ସହିତଂ ସକଲମ୍ପି ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଜାନାତି, ମହତ୍ତରେ ଅତିୱିପୁଲେ ଅନୁତ୍ତରେ ଉତ୍ତରୱିରହିତେ ଉତ୍ତମେ ୱିନଯନଯେ ୱିନଯାଗତେ ଆପତ୍ତିଅନାପତ୍ତିଗରୁକଲହୁକକପ୍ପିଯଅକପ୍ପିଯାଦିୱିନିଚ୍ଛଯକମ୍ମେ। ଅଥ ୱା ୱିନଯନଯେ ୱିନଯପିଟକେ ପୱତ୍ତମାନୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ନିରୁତ୍ତରୋ ଭୱତି ପଚ୍ଛିକେହି ୱତ୍ତଙ୍ଗ ଉତ୍ତରଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତୋ, ସେଟ୍ଠୋ ୱା ଭୱତି, ତସ୍ସ ଚେୱ ପରେସଞ୍ଚ ସଂସଯୋ ନ କାତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା। ଜାନତୀତି ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ରସ୍ସୋ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ଏକୁତ୍ତରନଯକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ସେଦମୋଚନକଥାୱଣ୍ଣନା

୬୭୯ ।ସୁଣନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଟୁଭାୱକରା ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟେ ପଞ୍ଞାକୋସଲ୍ଲସାଧିକା ତତୋୟେୱ ୱରା ଉତ୍ତମା। ସେଦମୋଚନଗାଥାୟୋତି ଅତ୍ଥପଚ୍ଛନ୍ନିକାନଂ, ସାସନପଚ୍ଛନ୍ନିକାନଞ୍ଚ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୁମସକ୍କୁଣେୟ୍ୟଭାୱେନ ଚିନ୍ତୟନ୍ତସ୍ସ ଖିନ୍ନସରୀରା ସେଦେ ମୋଚେନ୍ତୀତି ସେଦମୋଚନା। ଅତ୍ଥାନୁଗତପଞ୍ହା ଉପାଲିତ୍ଥେରେନ ଠପିତା ପଞ୍ହଗାଥାୟୋ, ତପ୍ପଟିବଦ୍ଧା ୱିସ୍ସଜ୍ଜନଗାଥାୟୋ ଚ ଇତୋ ପରଂ ୱକ୍ଖାମୀତି ୟୋଜନା।

୬୮୧ ।କବନ୍ଧଂ ନାମ ଅସୀସଂ ଉରସି ଜାତଅକ୍ଖିମୁଖସରୀରଂ। ୟଥାହ – ‘‘ଅସୀସକଂ କବନ୍ଧଂ, ୟସ୍ସ ଉରେ ଅକ୍ଖୀନି ଚେୱ ମୁଖଞ୍ଚ ହୋତୀ’’ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୭୯)। ମୁଖେନ କରଣଭୂତେନ। କତ୍ୱାତି ସେୱିତ୍ୱା।

୬୮୨ ।ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଥଂ ପାରାଜିକୋ ସିୟା ପାରାଜିକଧମ୍ମୋ କଥଂ ସିୟା।

୬୮୪ ।କିଞ୍ଚୀତି ପାଦଂ ୱା ପାଦାରହଂ ୱା ପରସନ୍ତକଂ। ପରଞ୍ଚ ନ ସମାଦପେତି ‘‘ଅମୁକସ୍ସ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରାହୀ’’ତି ପରଂ ନ ଆଣାପେୟ୍ୟ।

୬୮୫। ପରସ୍ସ କିଞ୍ଚି ନାଦିୟନ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆଣତ୍ତିଞ୍ଚାତି ଚ-ସଦ୍ଦେନ ସଂୱିଧାନଂ, ସଙ୍କେତଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୬୮୬ ।ଗରୁକଂ ଭଣ୍ଡନ୍ତି ପାଦଗ୍ଘନକଭାୱେନ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ। ‘‘ପରିକ୍ଖାର’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ପରସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ପରସନ୍ତକଂ ୟଂ କିଞ୍ଚି ପରିକ୍ଖାରଂ।

୬୯୨ ।ମନୁସ୍ସୁତ୍ତରିକେ ଧମ୍ମେତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମୱିସୟେ। କତିକଂ କତ୍ୱାନାତି ‘‘ଏୱଂ ନିସିନ୍ନେ ଏୱଂ ଠିତେ ଏୱଂ ଗମନେ ଅତ୍ଥଂ ଆୱିକରୋତୀ’’ତିଆଦିଂ କତ୍ୱା। ସମ୍ଭାୱନାଧିପ୍ପାୟୋତି ‘‘ଅରହା’’ତି ଗହେତ୍ୱା ମହାସମ୍ଭାୱନଂ କରୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ ହୁତ୍ୱା। ଅତିକ୍କମତି ଚେତି ତଥା କତଂ କତିକଂ ଅତିକ୍କମତି ଚେ, ତଥାରୂପଂ ନିସଜ୍ଜଂ ୱା ଠାନଂ ୱା ଗମନଂ ୱା କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଚୁତୋତି ତଥାରୂପଂ ନିସଜ୍ଜାଦିଂ ଦିସ୍ୱା କେନଚି ମନୁସ୍ସଜାତିକେନ ‘‘ଅରହା’’ତି ତଙ୍ଖଣେ ଞାତେ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପାରାଜିକଂ ଆପଜ୍ଜତି।

୬୯୩। ଏକୱତ୍ଥୁକା କଥଂ ଭୱେୟ୍ୟୁନ୍ତି ୟୋଜନା।

୬୯୪ ।ଇତ୍ଥିୟାତି ଏକିସ୍ସା ଇତ୍ଥିୟା। ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତୋତି ଏକକ୍ଖଣେ ଅଞ୍ଞେନ ପୁରିସେନ ୱୁତ୍ତସାସନଂ ୱତ୍ୱା, ଇମିନା ଚ ‘‘ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ୱୀମଂସତୀ’’ତି ଅଙ୍ଗଦ୍ୱୟସ୍ସ ପୁରିମସିଦ୍ଧତଂ ଦୀପେତି ଇମସ୍ସ ପଚ୍ଚାହରଣକତଞ୍ଚ। କାୟସଂସଗ୍ଗଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱତ୍ୱା ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିୟାୟ ୱଣ୍ଣଂ ଭଣନ୍ତୋ।

୬୯୫ ।ୟଥାୱୁତ୍ତଂ ୱତ୍ତଂ ଅଚରିତ୍ୱାତି ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତଂ ପରିୱାସାଦିୱତ୍ତଂ ଅଚରିତ୍ୱା।

୬୯୬। ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣସିକ୍ଖାପଦତ୍ତା ଆହ ‘‘ନତ୍ଥି ସଙ୍ଘାଦିସେସତା’’ତି।

୬୯୭ ।ୟେନ କୁଦ୍ଧୋ ପସଂସିତୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନିନ୍ଦିତୋ ଚା’’ତି ସେସୋ।

୬୯୮। ତିତ୍ଥିୟାନଂ ୱଣ୍ଣମ୍ହି ଭଞ୍ଞମାନେ ୟୋ କୁଜ୍ଝତି, ସୋ ଆରାଧକୋତି ୟୋଜନା, ପରିତୋସିତୋ ପସଂସିତୋତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ତିତ୍ଥିୟପୁବ୍ବୋ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଲଭିତ୍ୱା ତିତ୍ଥିୟାନଂ ୱଣ୍ଣସ୍ମିଂ ଭଞ୍ଞମାନେ ସୁତ୍ୱା ସଚେ କୁପ୍ପତି ଅନତ୍ତମନଂ କରୋତି, ଆରାଧକୋ ସଙ୍ଘାରାଧକୋ ସଙ୍ଘଂ ପରିତୋସେନ୍ତୋ ହୋତି, ସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣସ୍ମିଂ ଭଞ୍ଞମାନେ ୟଦି କୁଜ୍ଝତି, ନିନ୍ଦିତୋତି ୟୋଜନା। ଏତ୍ଥ ସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସାତି ଉପଲକ୍ଖଣଂ।

୭୦୧ ।ଗହେତ୍ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା।

୭୫୧ ।‘‘ନ ରତ୍ତଚିତ୍ତୋ’’ତିଆଦିନା ପୁରିମାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ପାରାଜିକାନଂ ୱୀତିକ୍କମଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦମତ୍ତସ୍ସାପି ଅଭାୱଂ ଦୀପେତି। ମରଣାୟାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ମନୁସ୍ସଜାତିକସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ପାରାଜିକପକରଣତୋୱ ଲବ୍ଭତି। ତସ୍ସାତି କିଞ୍ଚି ଦେନ୍ତସ୍ସ। ତନ୍ତି ତଥା ଦୀୟମାନଂ।

୭୫୨ ।‘‘ପରାଜୟୋ’’ତି ଇଦଂ ଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲେସୁ ସଙ୍ଘଭେଦକସ୍ସ ଅନ୍ତୋଗଧତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ସଲାକଗ୍ଗାହେନାପି ସଙ୍ଘଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତୋ ସଙ୍ଘଭେଦକୋୱ

ହୋତି।

୭୫୩। ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ଯଂ ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଏକଂ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାନାତି ଯୋଜନା।

୭୫୪। ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତନିଗ୍ରୋଧସଦିସେ ରୁକ୍ଖମୂଲକେ ତିଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠାପେନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋଜନା।

୭୫୫। କାଯିକା ନାନାୱତ୍ଥୁକାଯୋ ସମ୍ବହୁଲା ଆପତ୍ତିଯୋ ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଏକକ୍ଖଣେ କଥଂ ଫୁସେତି ଯୋଜନା।

୭୫୭। ୱାଚସିକା ନ କାଯିକା ନାନାୱତ୍ଥୁକାଯୋ ସମ୍ବହୁଲା ଆପତ୍ତିଯୋ ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଏକକ୍ଖଣେ କଥଂ ଫୁସେତି ଯୋଜନା।

୭୫୮ ।ୱିନଯଜନସହେତି ୱିନଯପିଟକେ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ।

୭୫୯ ।''ଇତ୍ଥିଯା''ତିଆଦୀସୁ ସହତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସେନ ୱା ପଣ୍ଡକେନ ୱା ନିମିତ୍ତକେ ମେଥୁନଂ ନ ସେୱନ୍ତୋ ନ ପଟିସେୱନ୍ତୋ ମେଥୁନପଚ୍ଚଯା ଚୁତୋତି ଯୋଜନା।

୭୬୦। କାଯସଂସଗ୍ଗୋଯେୱ କାଯସଂସଗ୍ଗତା, ତଂ ଆପନ୍ନା। ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକଂ ଛେଜ୍ଜନ୍ତି ଏୱଂନାମକଂ ପାରାଜିକଂ।

୭୬୨ ।ସମଯେ ପିଟ୍ଠିସଞ୍ଞିତେତି ଗିମ୍ହାନଂ ପଚ୍ଛିମମାସସ୍ସ ପଠମଦିୱସତୋ ଯାୱ ହେମନ୍ତସ୍ସ ପଠମଦିୱସୋ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ସତ୍ତମାସମତ୍ତେ ପିଟ୍ଠିସଞ୍ଞିତେ ସମଯେ। ''ମାତୁଯାପି ଚା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ''ମାତରମ୍ପି ଚା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସୋଯେୱ ୱା ପାଠୋ।

୭୬୪।''ଅୱସ୍ସୁତହତ୍ଥତୋ ହି ପିଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା''ତି ଇମିନା ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ ୱତ୍ଥୁମାହ, ଲସୁଣନ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ ୱତ୍ଥୁଂ, ମନୁସ୍ସମଂସନ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯୱତ୍ଥୁଂ, ଅକପ୍ପମଞ୍ଞନ୍ତି ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଂ। ଅକପ୍ପମଞ୍ଞନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ମଂସ''ନ୍ତି ସେସୋ। ''ସବ୍ବେ ଏକତୋ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏକତୋତି ଏତ୍ଥ ''ମଦ୍ଦିତ୍ୱା''ତି ସେସୋ, ଅକପ୍ପିଯମଂସେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଖାଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବମେତଂ ''ଗହେତ୍ୱା, ମଦ୍ଦିତ୍ୱା, ଖାଦତୀ''ତି କିରିଯାନଂ କମ୍ମୱଚନଂ। ମନୁସ୍ସମଂସଞ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ ହୋତି। ତସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା। ସଙ୍ଘାଦିସେସପାଚିତ୍ତିଯଦୁକ୍କଟପାଟିଦେସନୀଯଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାନି ଏକକ୍ଖଣେ ହୋନ୍ତି।

୭୬୫। ''ପୁଗ୍ଗଲୋ ଏକୋ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଦ୍ୱେପି ଚ ପୁଣ୍ଣୱସ୍ସାତି ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସା ଚ ଦ୍ୱେ ସାମଣେରା। ଏକାୱ ତେସଂ ପନ କମ୍ମୱାଚାତି ତେସଂ ଉଭିନ୍ନଂ ସାମଣେରାନଂ ଏକେନ ଆଚରିଯେନ ଏକାୱ ଉପସମ୍ପଦକମ୍ମୱାଚା କତା। ଏକସ୍ସାତି ଏକସ୍ସାପି ସାମଣେରସ୍ସ। କମ୍ମନ୍ତି ଉପସମ୍ପଦକମ୍ମଂ। ନ ରୂହତେତି ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, କିମେତ୍ଥ କାରଣଂ, ୱଦ ଭଦ୍ଦମୁଖାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୭୬୬ ।ମହିଦ୍ଧିକେସୂତି ଦ୍ୱୀସୁ ସାମଣେରେସୁ। ସଚେ ପନ ଏକୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଆକାସଗୋ ଆକାସଟ୍ଠୋ ହୋତି , ଆକାସଗତସ୍ସେୱ କତଂ ତଂ ଉପସମ୍ପଦକମ୍ମଂ ନେୱ ରୂହତି ନେୱ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ଭୂମିଗତସ୍ସ ରୂହତୀତି ଯୋଜନା।

୭୬୭। ଇଦ୍ଧିଯା ଆକାସେ ଠିତେନ ସଙ୍ଘେନ ଭୂମିଗତସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦକମ୍ମଂ ନ କାତବ୍ବଂ। ଯଦି କରୋତି, କୁପ୍ପତୀତି ଯୋଜନା। ଇଦଞ୍ଚ ସବ୍ବକମ୍ମାନଂ ସାଧାରଣଲକ୍ଖଣଂ। ଯଥାହ – ''ସଙ୍ଘେନାପି ଆକାସେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭୂମିଗତସ୍ସ କମ୍ମଂ ନ କାତବ୍ବଂ। ସଚେ କରୋତି, କୁପ୍ପତୀ''ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୧)।

୭୬୮। ୱତ୍ଥଂ କପ୍ପକତଞ୍ଚ ନ ହୋତି, ରତ୍ତଞ୍ଚ ନ ହୋତି, କେସକମ୍ବଲାଦି ଅକପ୍ପିଯଞ୍ଚ ହୋତି, ନିୱତ୍ଥସ୍ସ ପନାପତ୍ତି ତଂ ପନ ନିୱତ୍ଥସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତି ହୋତି। ଅନାପତ୍ତି କଥଂ ସିଯା, ୱଦ ଭଦ୍ଦମୁଖାତି ଯୋଜନା।

୭୬୯ ।ଏତ୍ଥ ଏତସ୍ମିଂ ଅକପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁଧାରଣେ ତନ୍ନିମିତ୍ତଂ। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନାପତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା। ''କିଞ୍ଚିପୀ''ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତମେୱତ୍ଥଂ ସମତ୍ଥେତି। ଅସ୍ସ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅକପ୍ପିଯଂ ନାମ କିଞ୍ଚିପି ଚୀୱରଂ ନ ୱିଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୭୭୦ ।କୁତୋପି ଚ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଭୋଜନସ୍ସ କିଞ୍ଚି ନ ଗଣ୍ହାତି, ଭୋଜନତୋ କିଞ୍ଚିପି ସଯମ୍ପି କସ୍ସଚି ପୁରିସସ୍ସ ନ ଦେତି, ତଥାପି ଗରୁକଂ ୱଜ୍ଜଂ

ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଂ ଉପେତି ଆପଜ୍ଜତି, ତଂ କଥମାପଜ୍ଜତି, ତ୍ୱଂ ଯଦି ୱିନଯେ କୁସଲୋ ଅସି, ମେ ମୟ୍ହଂ ୱଦ ଏତଂ କାରଣଂ କଥେହୀତି ଯୋଜନା। ହୱେତି ନିପାତମତ୍ତଂ।

୭୭୧।ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଞ୍ଞାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ''ଇଙ୍ଘ, ଅୟ୍ୟେ, ଯଂ ତେ ଏସୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ଦେତି ଖାଦନୀଯଂ ୱା''ତିଆଦିନା (ପାଚି। ୭୦୫) ସଙ୍ଘାଦିସେସମାତିକାଯ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଉଯ୍ୟୋଜିତା ଅୱସ୍ସୁତମ୍ହା ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭୋଜନଂ ଆଦାଯ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସଚେ ଭୁଞ୍ଜତି, ସା ତଥା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୀ ଯାଯ ଉଯ୍ୟୋଜିତା ଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସା ଉଯ୍ୟୋଜିକାଯ ଧୀରା ୱିନଯଧରା ପଣ୍ଡିତା ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ କଥଯନ୍ତି ତସ୍ସା ଉଯ୍ୟୋଜିତାଯ ଭୋଜନପରିଯୋସାନେ ଉଯ୍ୟୋଜିକାଯ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ୱଦନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଯଥାହ – ''ତସ୍ସା ହି ଭୋଜନପରିଯୋସାନେ ଉଯ୍ୟୋଜିକାଯ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀ''ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୧)।

୭୭୨। ତଂ କଥଂ ଯଦି ବୁଜ୍ଝସି ଜାନାସି, ସାଧୁକଂ ବ୍ରୂହି କଥେହୀତି ଯୋଜନା।

୭୭୩।ନିସେଦ୍ଧିତେତି ତାଯ ଉଯ୍ୟୋଜିତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ତସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ପଟିଗ୍ଗହିତେ ତସ୍ମିଂ ଦନ୍ତପୋନେ ପରିଭୁତ୍ତେ ଉଯ୍ୟୋଜିକା ଲହୁୱଜ୍ଜଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୭୫।''ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ''ତି ଇମିନା ଆପତ୍ତିୱଜ୍ଜମାହ। ଯଥାହ – ''ତେନ ହି ସଦ୍ଧିଂ ୱିନଯକମ୍ମଂ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ସୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଛାଦେନ୍ତୋ ୱଜ୍ଜଂ ନ ଫୁସତୀ''ତି।

୭୭୬।ସପ୍ପାଣପ୍ପାଣଜନ୍ତି ସପ୍ପାଣକେ ଚ ଅପ୍ପାଣକେ ଚ ଜାତଂ। ନେୱ ଜଙ୍ଗମନ୍ତି ପାଦେହି ଭୂମିଯଂ ନେୱ ଚରନ୍ତଂ। ନ ୱିହଙ୍ଗମନ୍ତି ଆକାସେ ପକ୍ଖଂ ପସାରେତ୍ୱା ନ ଚରନ୍ତଂ। ଦ୍ୱିଜନ୍ତି ଦ୍ୱୀହି ପଚ୍ଚଯେହି, ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା ଜାତତ୍ତା ଦ୍ୱିଜଂ। କନ୍ତନ୍ତି ମନୋହରଂ। ଅକନ୍ତନ୍ତି ଅମନୋହରଂ।

୭୭୭। ସପ୍ପାଣଜୋ ସଦ୍ଦୋ ଚିତ୍ତଜୋ ୱୁତ୍ତୋ, ଅପ୍ପାଣଜୋ ଉତୁଜୋ ସଦ୍ଦୋ ୱୁତ୍ତୋ, ସୋ ପନ ଦ୍ୱୀହେୱ ପଚ୍ଚଯେହି ଜାତତ୍ତା ''ଦ୍ୱିଜୋ''ତି ମତୋତି ଯୋଜନା।

୭୭୮।''ୱିନଯେ''ତିଆଦିଗାଥା ୱୁତ୍ତତ୍ଥାଯେୱ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ସେଦମୋଚନକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସାଧାରଣାସାଧାରଣକଥାୱଣ୍ଣନା

୭୭୯-୮୦।ସଵ୍ଵସିକ୍ଖାପଦାନନ୍ତି ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗାଗତାନଂ ସଵ୍ଵସିକ୍ଖାପଦାନଂ। ଭିକ୍ଖୂହି ଭିକ୍ଖୁନୀହୀତି ଉଭଯଣ୍ହ ସହଣ୍ଡେ କରଣୱଚନଂ। ଭିକ୍ଖୂହି ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚାତି ଉଭଯଣ୍ହ ଅସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତଉଞ୍ଚ, ତଥା ଭିକ୍ଖୂହି ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚାତି ଉଭଯଣ୍ହ ସାଧାରଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଅହଂ ୱକ୍ଖାମୀତି ଯୋଜନା। ସମାହିତାତି ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତା। ତଂ ମଯା ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ନିଦାନାଦିନଯଂ। ସୁଣାଥାତି ସୋତୁଜନଂ ସଵ୍ଵଚ୍ଚସୱନେ ନିଯୋଜେତି।

୭୮୧।‘‘ନିଦାନ’’ନ୍ତିଆଦିଗାଥା ୱୁତ୍ତତ୍ଥାୱ।

୭୮୨-୩।‘‘କତି ୱେସାଲିଯା’’ତିଆଦି ପୁଚ୍ଛାଗାଥା ଉତ୍ତାନତ୍ଥାଯେୱ।

୭୮୬। ‘‘ଦସ ୱେସାଲିଯା’’ତିଆଦିୱିସ୍ସଜ୍ଜନଗାଥାନଂ ‘‘ମେଥୁନ’’ନ୍ତିଆଦଯୋ ନିଦ୍ଦେସୱସେନ ୱୁତ୍ତା। ୱିଗ୍ଗହୋତି ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହଂ ପାରାଜିକଂ। ଚତୁତ୍ଥନ୍ତିମଓତ୍ଥୁକନ୍ତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମପାରାଜିକଂ। ଅତିରେକଚୀୱରନ୍ତି ପଠମକଥିନଂ। ସୁଦ୍ଧକାଳଅକେଳଅକଲୋମକନ୍ତି ଏଳଅକଲୋମୱଗ୍ଗେ ଦୁତିଯଂ।

୭୮୭।ଭୂତନ୍ତି ପଠମେ ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗେ ଅଟ୍ଠମଂ। ପରମ୍ପରଞ୍ଚେୱାତି ପରମ୍ପରଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ। ମୁଖଦ୍ୱାରନ୍ତି ଚତୁତ୍ଥେ ଭୋଜନୱଗ୍ଗେ ଦସମଂ। ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ଚ ଅକ୍କୋସୋତି ଭିକ୍ଖୁନିପାତିମୋକ୍ଖେ ଛଟ୍ଠେ ଆରାମୱଗ୍ଗେ ଦୁତିଯଂ।

୭୮୮।ଦ୍ୱେଅନୁଦ୍ଧଂସନାନୀତି ଅଟ୍ଠମନୱମସଙ୍ଘାଦିସେସା। ଚୀୱରସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହୋତି ଚୀୱରୱଗ୍ଗେ ପଞ୍ଚମଂ।

୭୮୯।ରୂପିଯନ୍ତି ଏଳଅକଲୋମୱଗ୍ଗେ ଅଟ୍ଠମଂ। ସୁତ୍ତୱିଞ୍ଞତ୍ତୀତି ପତ୍ତୱଗ୍ଗେ ଛଟ୍ଠଂ। ଉଜ୍ଝାପନନ୍ତି ଦୁତିଯେ ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗେ ତତିଯଂ। ପରିପାଚିତପିଣ୍ଡୋତି ତତିଯେ ଓୱାଦୱଗ୍ଗେ ନୱମଂ। ତଥେୱ ଗଣଭୋଜନନ୍ତି ଚତୁତ୍ଥେ ଭୋଜନୱଗ୍ଗେ ଦୁତିଯଂ।

୭୯୦।ୱିକାଲେ ଭୋଜନଞ୍ଚେୱାତି ତତ୍ଥେୱ ସତ୍ତମଂ। ଚାରିତ୍ତନ୍ତି ଅଚେଲକୱଗ୍ଗେ ପଞ୍ଚମେ ଛଟ୍ଠଂ। ନ୍ହାନନ୍ତି ସୁରାପାନୱଗ୍ଗେ ଛଟ୍ଠେ ସତ୍ତମଂ। ଊନୱୀସତିୱସ୍ସନ୍ତି ସତ୍ତମେ ସପ୍ପାଣକୱଗ୍ଗେ ପଞ୍ଚମଂ। ଦତ୍ୱା ସଙ୍ଘେନ ଚୀୱରନ୍ତି ଅଟ୍ଠମେ ସହଧମ୍ମିକୱଗ୍ଗେ ନୱମଂ।

୭୯୧।ୱୋସାସନ୍ତୀତି ଦୁତିଯଂ ଭିକ୍ଖୁପାଟିଦେସନୀଯଂ। ନଚ୍ଚଂ ୱା ଗୀତଂ ୱାତି ପଠମେ ଲସୁଣୱଗ୍ଗେ ଦସମଂ। ଚାରିକଦ୍ୱଯନ୍ତି ଚତୁତ୍ଥେ ତୁୱଟ୍ଟୱଗ୍ଗେ ସତ୍ତମଟ୍ଠମାନି। ଛନ୍ଦଦାନେନାତି ଅଟ୍ଠମେ କୁମାରିଭୂତୱଗ୍ଗେ ଏକାଦସମଂ। ‘‘ଛନ୍ଦଦାନେତୀ’’ତି ୱା ପାଠୋ। ‘‘ଛନ୍ଦଦାନଂ ଇତି ଇମେ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୭୯୨।କୁଟୀତି ଛଟ୍ଠୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। କୋସିଯନ୍ତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେସୁ ଦୁତିଯେ ଏଳଅକଲୋମୱଗ୍ଗେ ପଠମଂ। ସେଯ୍ୟନ୍ତି ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗେ ପଞ୍ଚମଂ। ପଥୱୀତି ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗେ ଦସମଂ। ଭୂତଗାମକନ୍ତି ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗେ ଦୁତିଯେ ପଠମଂ। ସପ୍ପାଣକଞ୍ଚ ସିଞ୍ଚନ୍ତୀତି ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗେ ଦସମଂ।

୮୦୦।ଛଊନାନି ତୀଣେୱ ସତାନୀତି ଛହି ଊନାନି ତୀଣେୱ ସତାନି, ଚତୁନୱୁତାଧିକାନି ଦ୍ୱିସତାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସମଚେତସାତି –

‘‘ୱଧକେ ଦେୱଦତ୍ତମ୍ହି, ଚୋରେ ଅଙ୍ଗୁଲିମାଲକେ;

ଧନପାଲେ ରାହୁଲେ ଚ, ସଵ୍ଵତ୍ଥ ସମମାନସୋ’’ତି। (ମି। ପ। ୬।୬।୫; ଧ। ପ। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୬ ଦେୱଦତ୍ତୱତ୍ଥୁ; ଇତିୱୁ। ଅଟ୍ଠ। ୧୦୦) –

ୱଚନତୋ ସଵ୍ଵେସୁ ହିତାହିତେସୁ, ଲାଭାଲାଭାଦୀସୁ ଚ ଅଟ୍ଠସୁ ଲୋକଧମ୍ମେସୁ ନିଵ୍ଵିକାରତାଯ ଚ ସମାନଚିତ୍ତେନ ତଥାଗତେନ।

ୱୁତ୍ତାୱସେସାତି ୱେସାଲିଯାଦୀସୁ ଛସୁ ନଗରେସୁ ୱୁତ୍ତେହି ଅୱସିଟ୍ଠାନି। ଇମେ ସଵ୍ଵେ ଇମାନି ସଵ୍ଵାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ସାୱତ୍ଥିଯଂ କତାନି ଭୱନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୦୧।ପାରାଜିକାନି ଚତ୍ତାରୀତି ୱେସାଲିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ମେଥୁନମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ, ରାଜଗହେ ଅଦିନ୍ନାଦାନନ୍ତି ଚତ୍ତାରି। ସତ୍ତ

ସଙ୍ଘାଦିସେସକାତି ରାଜଗହେ ୱୁତ୍ତା ଦ୍ୱେ ଅନୁଦ୍ଧଂସନା, ଦ୍ୱେ ଚ ଭେଦା, ଆଳଅୱିଯଂ କୁଟିକାରୋ, କୋସମ୍ବିଯଂ ମହଲ୍ଲକୱିହାରୋ, ଦୋୱଚସ୍ସନ୍ତି ସତ୍ତ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି ଅଟ୍ଠେୱାତି ୱେସାଲିଯଂ ଅତିରେକଚୀୱରଂ, କାଳଅକଏଳଅକଲୋମଂ, ରାଜଗହେ ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ରୂପିଯପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ସୁତ୍ତୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ଆଳଅୱିଯଂ କୋସିଯମିସ୍ସକଂ, କପିଲୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଏଳଅକଲୋମଧୋୱନଂ, ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନନ୍ତି ଅଟ୍ଠ।

ଦ୍ୱତ୍ତିଂସେୱ ଚ ଖୁଦ୍ଦକାତି ୱେସାଲିଯଂ ଭୂତାରୋଚନଂ, ପରମ୍ପରଭୋଜନଂ, ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣଂ, ଅଚେଲକଂ, ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅକ୍କୋସେଯ୍ଯା''ତି ପଞ୍ଚ, ରାଜଗହେ ଉଜ୍ଝାପନକଂ, ଭିକ୍ଖୁନିପରିପାଚିତପିଣ୍ଡୋ, ଗଣଭୋଜନଂ, ୱିକାଲଭୋଜନଂ, ''ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ନିମନ୍ତିତୋ''ତିଆଦି ଚ, ''ଓରେନଡ୍ଢମାସଂ ନହାଯେଯ୍ଯା''ତି, ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ, ''ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା''ତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଟ୍ଠ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପନ ''ନଚ୍ଚଂ ୱା ଗୀତଂ ୱା''ତିଆଦି ଚ, ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସ''ନ୍ତିଆଦି ଚ, ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠା''ତିଆଦି ଚାତି ଦ୍ୱଯଂ, ''ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ପାରିୱାସିକଛନ୍ଦଦାନେନା''ତିଆଦି ଚାତି ଚତ୍ତାରି, ଆଳଅୱିଯଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ଉତ୍ତରି ଦିରତ୍ତତିରତ୍ତଂ, ''ପଥୱିଂ ଖଣେଯ୍ଯ ୱା''ତିଆଦି, ଭୂତଗାମପାତବ୍ଯତାଯ, ''ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ ଉଦକ''ନ୍ତି ଚତ୍ତାରି, କୋସମ୍ବିଯଂ ଅଞ୍ଞୱାଦକେ ୱିହେସକେ, ଯାୱଦ୍ୱାରକୋସା ଅଗ୍ଗଳଅଟ୍ଠପନାଯ, ସୁରାମେରଯପାନେ, ଅନାଦରିଯେ, ''ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁହି ସହଧମ୍ମିକ''ନ୍ତିଆଦି ଚାତି ପଞ୍ଚ, କପିଲୱତ୍ଥୁମ୍ହି ''ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯଂ ଗନ୍ତ୍ୱା''ତିଆଦି, ''ଅଗିଲାନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଚାତୁମାସ''ନ୍ତିଆଦି, ''ଅଟ୍ଠିମଯଂ ୱା ଦନ୍ତମଯଂ ୱା''ତିଆଦି ତୀଣି ଭିକ୍ଖୂନଂ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପନ ''ଉଦକସୁଦ୍ଧିକଂ ପନା''ତିଆଦି, ''ଓୱାଦାଯ ୱା''ତିଆଦୀତି ଦ୍ୱେ, ଭଗ୍ଗେସୁ ''ଅଗିଲାନୋ ୱିସିବ୍ବନାପେକ୍ଖୋ''ତିଆଦି ଏକନ୍ତି ଏତାନି ବାତ୍ତିଂସେୱ ପାଚିତ୍ତିଯାନି।

୮୦୨।ଦ୍ୱେଗାରଯ୍ହାତି ''ଭିକ୍ଖୁ ପନେୱ କୁଲେସୂ''ତିଆଦି, ''ଯାନି ଖୋ ପନ ତାନି ଆରଞ୍ଞକାନୀ''ତିଆଦି ଚାତି ଦ୍ୱେ ପାଟିଦେସନୀଯା। ତଯୋ ସେଖାତି କୋସମ୍ବିଯଂ ନ ସୁରୁସୁରୁକାରକଂ, ଭଗ୍ଗେସୁ ନ ସାମିସେନ ହତ୍ଥେନ ପାନୀଯଥାଲକଂ, ନ ସସିତ୍ଥକଂ ପତ୍ତଧୋୱନନ୍ତି ତୀଣି ସେଖିଯାନି। ଛପ୍ପଞ୍ଞାସେୱ ସିକ୍ଖାପଦାନି ପିଣ୍ଡିତାନି ୱେସାଲିଯାଦୀସୁ ଛସୁ ନଗରେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୮୦୩। ସତ୍ତସୁ ନଗରେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ଏତାନି ସବ୍ବାନେୱ ସିକ୍ଖାପଦାନି ପନ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନି ସତାନେୱ ଭୱନ୍ତି। ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେହି ଚତୁନୱୁତାଧିକଦ୍ୱିସତସିକ୍ଖାପଦେହି ସଦ୍ଧିଂ ଛସୁ ନଗରେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ଛପଞ୍ଞାସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ପଞ୍ଞାସାଧିକାନି ତୀଣି ସତାନି ଭୱନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଡ୍ଢେନ ଚତୁତ୍ଥଂ ଯେସଂ ତାନି ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନି।

୮୦୪-୧୦। ଏୱଂ ନିଦାନୱସେନ ନଗରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ନିଦାନମଜ୍ଝିମସେସେତ୍ୱା ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗାଗତାନଂ ସବ୍ବେସଂ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ କେୱଲଂ ପିଣ୍ଡୱସେନ ଗଣନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ସିକ୍ଖାପଦାନି ଭିକ୍ଖୂନ''ନ୍ତିଆଦି।

୮୧୧। ଏୱଂ ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦାନଂ ନିଦାନଞ୍ଚ ଗଣନଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅସାଧାରଣାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଛଚତ୍ତାଲୀସା''ତିଆଦି। ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣଭାୱଂ ମହେସିନା ଗମିତାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଛଚତ୍ତାଲୀସେୱ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଇମିନା ଉଦ୍ଦେସମାହ।

୮୧୪। ''ଛ ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସା''ତିଆଦୀହି ଦ୍ୱୀହି ଗାଥାହି ନିଦ୍ଦେସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ''ୱିସ୍ସଟ୍ଠୀ''ତିଆଦିନା ପଟିନିଦ୍ଦେସମାହ।

୮୧୫। ''ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେ ଆଦିୱଗ୍ଗସ୍ମି''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଧୋୱନନ୍ତି ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଧୋୱନଂ। ପଟିଗ୍ଗହୋତି ତସ୍ସାୟେୱ ହତ୍ଥତୋ ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣଂ।

୮୧୬।ଆରଞ୍ଞକନ୍ତି ଏକୂନତିଂସତିମଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮୧୭। ଭିକ୍ଖୂନଂ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତାନି ସବ୍ବାନି ପାଚିତ୍ତିଯାନି ଗଣନାୱସା ଅଟ୍ଠାସୀତିସତଂ ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଅଟ୍ଠାସୀତିସତନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିପାତିମୋକ୍ଖାଗତଂ ଛସଟ୍ଠିସତପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱକ୍ଖମାନେହି ଭିକ୍ଖୁନିଯତେହି ବାୱୀସତିପାଚିତ୍ତିଯେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅଟ୍ଠାସୀତିସତଂ ହୋତି। ତତୋତି ଅଟ୍ଠାସୀତାଧିକସତପାଚିତ୍ତିଯତୋ ନିଦ୍ଧାରିତାନି ଏତାନି ଦ୍ୱାୱୀସତି ଖୁଦ୍ଦକାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାତିମୋକ୍ଖେ ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୮୧୮।ଭିକ୍ଖୁନିୱଗ୍ଗୋତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଓୱାଦୱଗ୍ଗୋ। ପରମ୍ପରଭୋଜନେ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପରମ୍ପରଭୋଜନଂ, ପରମ୍ପରଭୋଜନେନ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସପରମ୍ପରଭୋଜନୋ।

୮୨୨।''ଏକତୋ ପନ ପଞ୍ଞତ୍ତା''ତିଆଦି ନିଗମନଂ। ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣତଂ ଗତା ଏକତୋୱ ପଞ୍ଞତ୍ତା ଇମେ ଇମାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ପିଣ୍ଡିତାନି

ଛଚତ୍ତାଲୀସ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୮୨୩। ମହେସିନା ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣଭାୱଂ ଗମିତାନି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସିକ୍ଖାପଦାନି ପରିପିଣ୍ଡିତାନି ସତଂ, ତିଂସ ଚ ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୮୨୪। ଏୱଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ନିଦ୍ଦେସମାହ ''ପାରାଜିକାନୀ''ତିଆଦିନା। ପାରାଜିକାନି ଚତ୍ତାରୀତି ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲିକୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକୌକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକସଙ୍ଖାତାନି ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି।

୮୨୬। ଦ୍ୱୀହି ଗାଥାହି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ପଟିନିଦ୍ଦେସୋ ''ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ତୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସେହୀ''ତିଆଦି। ଚତୁନ୍ନଂ ପାରାଜିକାନଂ ଉଦ୍ଦେସୱସେନେୱ ପାକଟତ୍ତା ପଟିନିଦ୍ଦେସେ ଅଗ୍ଗହଣଂ। ଆଦିତୋ ଛାତି ଉସ୍ସୟୱାଦିକାଦୟୋ ଛ ସଙ୍ଘାଦିସେସା। ''ଆଦିତୋ''ତି ଇଦଂ ''ଯାୱତତିୟକା''ତି ଇମିନାପି ଯୋଜେତବ୍ବଂ, ଅଟ୍ଠସୁ ଯାୱତତିୟକେସୁ ପୁରିମାନି ଚତ୍ତାରି ସିକ୍ଖାପଦାନୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୮୨୭।ସଉଜ୍ଝଞ୍ଜଦନ୍ତିକାଦୀନୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଜଞଦନ୍ତିକସିକ୍ଖାପଦତୋ ପଚ୍ଛିମାନି ଚତ୍ତାରି, ପୁରିମାନି ''ଅଞ୍ଜଞଂ ୱିଜ୍ଞତ୍ତାପେୟ୍ୟ, ଅଞ୍ଜଞଂ ଚେତାପେୟ୍ୟା''ତି ଦ୍ୱେ ଚ ଗହିତାନି। ପତ୍ତୋ ଚେୱାତି ପଠମଂ ପତ୍ତସନ୍ନିଚୟସିକ୍ଖାପଦମାହ। ଦୁତିୟୱଗ୍ଗେ ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟଂ ''ଗରୁଂ ଲହୁ''ନ୍ତି ଇମିନା ଗହିତଂ।

୮୨୮।ଇଧ ଭିକ୍ଖୁନିପାତିମୋକ୍ଖେ ଏତାନି ପନ ଦ୍ୱାଦସେୱ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟାନି ସହାରା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱସେନ ଏକତୋ ପଞ୍ଞତ୍ତାନୀତି ଯୋଜନା।

୮୨୯-୩୦।''ସବ୍ବେୱ ଗଣନାୱସା''ତିଆଦି ନିଗମନଂ। ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣତଂ ଗତା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଏକତୋ ପଞ୍ଞତ୍ତା ସତଂ, ତିଂସ ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୮୩୧-୩। ''ଅସାଧାରଣା ଉଭିନ୍ନ''ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଉଭିନ୍ନଂ ଅସାଧାରଣସିକ୍ଖାପଦାନି ସତଞ୍ଚ ସତ୍ତତି ଚ ଛ ଚ ଭୱନ୍ତି। ଏୱମୁଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ନିଦ୍ଦେସୋ ''ପାରାଜିକାନି ଚତ୍ତାରୀ''ତିଆଦି। ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି। ଦସଛଚାତି ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଦସ, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦିକା ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଛ ଚାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସା ସୋଳସ।

ଅନିୟତା ଦୁୱେ ଚେୱାତି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନିୟତା ଦ୍ୱେ ଚ। ନିସ୍ସଗ୍ଗା ଚତୁୱୀସତୀତି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦ୍ୱାଦସ, ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଦ୍ୱାଦସାତି ଏୱଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟା ଚତୁୱୀସତି ଚ। ସତଂ ଅଟ୍ଠାରସ ଖୁଦ୍ଦକାତି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ବାୱୀସତି, ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଛନ୍ନୱୁତୀତି ଅଟ୍ଠାରସାଧିକସତଂ ଖୁଦ୍ଦକାନି ଚ। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ଅସାଧାରଣସଙ୍ଗହେ।

ଦ୍ୱାଦସେୱ ଚ ଗାରୟ୍ହାତି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚତ୍ତାରି, ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣାନି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଟ୍ଠାତି ଏତେ ପାଟିଦେସନୀୟା ଚାତି ଇମେ ଛସତ୍ତତିଅଧିକାନି ସତସିକ୍ଖାପଦାନି ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଅସାଧାରଣାନୀତି ଯୋଜନା।

୮୩୪। ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ସାଧାରଣାନି ସବ୍ବୁନା ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ସତଞ୍ଚ ସତ୍ତତି ଚ ଚତ୍ତାରି ଚ ଭୱନ୍ତୀତି ପକାସିତାତି ଯୋଜନା।

୮୩୫-୬।ପାରାଜିକାନି ଚତ୍ତାରୀତି ମେଥୁନଅଦିନ୍ନାଦାନମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମପାରାଜିକାନି ଚତ୍ତାରି ଚ। ସତ୍ତ ସଙ୍ଘାଦିସେସକାତି ସଞ୍ଚରିତ୍ତଅମୂଲକଅଞ୍ଞଭାଗିୟା, ଚତ୍ତାରୋ ଯାୱତତିୟକା ଚାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସା ସତ୍ତ ଚ। ଅଟ୍ଠାରସ ଚ ନିସ୍ସଗ୍ଗାତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟେସୁ ପଠମେ ଚୀୱରୱଗ୍ଗେ ଧୋୱନପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱୟୱଜ୍ଜିତାନି ଅଟ୍ଠ, ଏଳକଲୋମୱଗ୍ଗେ ଅଟ୍ଠମନୱମଦସମାନୀତି ତୟୋ, ପତ୍ତୱଗ୍ଗେ ପଠମପତ୍ତୱସ୍ସିକସାଟିକଆରଞ୍ଞକସିକ୍ଖାପଦତ୍ତୟସ୍ସ ୱଜ୍ଜିତାନି ସତ୍ତ ଚାତି ଇମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟସିକ୍ଖାପଦାନି ଚ। ସମସତ୍ତତି ଖୁଦ୍ଦକାତି –

''ସବ୍ବୋ ଭିକ୍ଖୁନିୱଗ୍ଗୋପି…ପେ… ଦ୍ୱାୱୀସତି ଭୱନ୍ତି ହୀ''ତି। (ଉ। ୱି। ୮୧୮-୮୨୧) –

ୱୁତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣାତି ଇମେହି ବାୱୀସତିପାଚିତ୍ତିୟେହି ୱଜ୍ଜିତାନି ଅୱସେସାନି ସତ୍ତତି ପାଚିତ୍ତିୟାନି ଚ ଉଭୟସାଧାରଣୱସେନ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି। ପଞ୍ଚସତ୍ତତି ସେଖିୟାପି ଚାତି ଉଭିନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସମସିକ୍ଖତା ସାଧାରଣସିକ୍ଖାପଦାନି ସବ୍ବସୋ ସତଂ, ସତ୍ତତି, ଚତ୍ତାରି ଚ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ସାଧାରଣାସାଧାରଣକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଲକ୍ଖଣକଥାୱଣ୍ଣନା

୮୩୭।ଇତୋତି ସାଧାରଣାସାଧାରଣକଥାଯ ପରଂ। ସବ୍ବଗତନ୍ତି ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦସାଧାରଣଂ। ୱଦତୋ ମେତି ୱଦତୋ ମମ ୱଚନଂ। ନିବୋଧଥାତି ନିସାମେଥ, ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ସୁଣାଥାତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୩୮-୯। ‘‘ୱିପତ୍ତି ଆପତ୍ତି ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ‘‘ଆଣତ୍ତି ଅଙ୍ଗ’’ନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୱଜ୍ଜକମ୍ମପଭେଦକନ୍ତି ୱଜ୍ଜପଭେଦକଂ କମ୍ମପଭେଦକଂ। ତିକଦ୍ୱଯନ୍ତି କୁସଲତ୍ତିକୱେଦନାତ୍ତିକଦ୍ୱଯଂ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଇଦଂ ପନ ସତ୍ତରସୱିଧସବ୍ବସାଧାରଣଲକ୍ଖଣଂ। ସବ୍ବତ୍ଥ ସବ୍ବେସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ।

୮୪୦।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସତ୍ତରସୱିଧେ ଯଂ ଲକ୍ଖଣଂ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯଂ, ଯଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନଂ, ତଂ ସବ୍ବଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥଜୋତନଂ ଅତ୍ଥପ୍ପକାସନଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଯୋଜନା।

୮୪୧। ନିଦାନଂ ନାମ ରାଜଗହାଦିସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଟ୍ଠାନଭୂତାନି ସତ୍ତ ନଗରାନି, ତଂ ପୁବ୍ବେ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଅୱସିଟ୍ଠାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତିଆଦି। ପୁଗ୍ଗଲୋ ନାମ କତମୋ? ଯଂ ଯଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ, ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ଆରବ୍ଭ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚ ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଆଦିକମ୍ମିକୋ ପୁଗ୍ଗଲୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

୮୪୨।ଧନିଯାଦଯୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ, ୱଗ୍ଗୁମୁଦାତୀରିଯା ଭିକ୍ଖୂ, ସେଯ୍ଯସକୋ, ଉଦାଯୀ, ଆଳୱକା ଭିକ୍ଖୂ, ଛନ୍ନୋ, ମେତ୍ତିଯଭୂମଜକା, ଦେୱଦତ୍ତୋ, ଅସ୍ସଜିପୁନବ୍ବସୁକା ଭିକ୍ଖୂ, ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ, ଉପନନ୍ଦୋ ସକ୍ଯପୁତ୍ତୋ, ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ, ହତ୍ଥକୋ ସକ୍ଯପୁତ୍ତୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ, ସତ୍ତରସୱଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ, ଚୂଳପନ୍ଥକୋ, ବେଲଟ୍ଠସୀସୋ, ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ, ସାଗତତ୍ଥେରୋ, ଅରିଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ, ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋତି ଇମେ ଏକୱୀସତି ସଙ୍ଗହିତା।

୮୪୩।ଥୁଲ୍ଲନନ୍ଦାଦଯୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସୁନ୍ଦରୀନନ୍ଦା, ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ, ଅଞ୍ଞତରା ଭିକ୍ଖୁନୀ, ଚଣ୍ଡକାଳୀ, ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ, ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋତି ଛଯିମେ ସଙ୍ଗହିତା। ସବ୍ବେତି ଉଭଯପାତିମୋକ୍ଖେ ଆଦିକମ୍ମିକା ସବ୍ବେ ପୁଗ୍ଗଲା।

୮୪୪।ୱତ୍ଥୂତି ୱତ୍ଥୁ ନାମ ସୁଦିନ୍ନାଦିନୋ ତସ୍ସ ତସ୍ସେୱ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ମେଥୁନାଦିକସ୍ସ ଚ ୱତ୍ଥୁନୋ ସବ୍ବପ୍ପକାରେନ ଅଜ୍ଝାଚାରୋ ୱୀତିକ୍କମୋ ପୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

୮୪୫-୬। କେୱଲା ମୂଲଭୂତା ପଞ୍ଞତ୍ତି। ଅନୁ ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ଚ ସବ୍ବତ୍ଥ ଚ ପଦେସୋ ଚ ଅନ୍ୱନୁପ୍ପନ୍ନସବ୍ବତ୍ଥପଦେସା, ତେଯେୱ ପଦାନି ଅନ୍ୱନୁପ୍ପନ୍ନସବ୍ବତ୍ଥପଦେସପଦାନି, ତାନି ପୁବ୍ବକାନି ଯାସଂ ପଞ୍ଞତ୍ତୀନଂ ତା ଅନ୍ୱନୁପ୍ପନ୍ନସବ୍ବତ୍ଥପଦେସପଦପୁବ୍ବିକା। ତଥେୱ ସା ପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତି ଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତି ସବ୍ବତ୍ଥପଞ୍ଞତ୍ତି ପଦେସପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି। ଏକତୋ ଉଭତୋ ପୁବ୍ବା କଥେୱ ସା ପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଏକତୋପଦଂ ଉଭତୋପଦଞ୍ଚ ପୁବ୍ବମସ୍ସାତି ଏକତୋଉଭତୋପୁବ୍ବା, ଏକତୋପଞ୍ଞତ୍ତି ଉଭତୋପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୮୪୭।ତତ୍ଥ ନୱଧାସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତୀସୁ। ପଞ୍ଞତ୍ତି ନାମ କତମାତି ଆହ ‘‘ଯୋ ମେଥୁନ’’ନ୍ତିଆଦି। ‘‘ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱେଯ୍ଯା’’ତି ଚ ‘‘ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଦିନ୍ନଂ ଆଦିଯେଯ୍ଯା’’ତି ଚ ଏୱମାଦିକା ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ମୂଲଭୂତା ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତୀତି ଯୋଜନା।

୮୪୮।ଇଚ୍ଚେୱମାଦିକାତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ସିକ୍ଖଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ଦୁବ୍ବଲ୍ଯଂ ଅନାୱିକତ୍ୱା’’ତି ଚ ‘‘ଗାମା ୱା ଅରଞ୍ଞା ୱା’’ତି ଚ ଏୱମାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ।

୮୪୯। ୱଜ୍ଜକେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେଯେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତା ଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତି, ସା ଅନୁପ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞତ୍ତି।

୮୫୦-୧। ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନସିକ୍ଖାପଦେନ ସହ ଚମ୍ମତ୍ଥରଣସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ଧୁୱନ୍ହାନଂ ଧୁୱନହାନସିକ୍ଖାପଦଂ, ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗେନ ଉପସମ୍ପାଦନସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି ଏସା ଚତୁବ୍ବିଧା ପଞ୍ଞତ୍ତି ପଦେସପଞ୍ଞତ୍ତି ନାମାତି ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା। ମଜ୍ଝିମଦେସସ୍ମିଂଯେୱ ହୋତୀତି ମଜ୍ଝିମଦେସସ୍ମିଂଯେୱ ଆପତ୍ତିକରା ହୋତି। ନ ଅଞ୍ଞତୋତି ନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ଦେସନ୍ତରେ ଠାନେ।

୮୫୨ ।ଇତୋତି ଚତୁବ୍ବିଧପଦେସପଞ୍ଞତ୍ତିତୋ। ଏତ୍ଥାତି ଇମସ୍ମିଂ ପଞ୍ଞତ୍ତିଭେଦେ। ସାଧାରଣଦୁକାଦିକନ୍ତି ସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତି ଅସାଧାରଣପଞ୍ଞତ୍ତି, ଏକତୋପଞ୍ଞତ୍ତି ଉଭତୋପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ଦୁକଦ୍ୱଯଂ। ଅତ୍ଥତୋ ଏକମେୱାତି ଅତ୍ଥତୋ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସମାନମେୱ। ୱିପତ୍ତାପତ୍ତାନାପତ୍ତିୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱିତ୍ଥାରିତୋତି ଇଧ ନ ଦସ୍ସିତୋ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ – ୱିପତ୍ତୀତି ସୀଲଆଚାରଦିଟ୍ଠିଆଜୀୱୱିପତ୍ତୀନଂ ଅଞ୍ଞତରା। ଆପତ୍ତୀତି ପୁବ୍ବପଯୋଗାଦିୱସେନ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ। ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଜାନନାଦିୱସେନ ଅନାପତ୍ତି।

୮୫୩। ଆପତ୍ତି ପନ ସାଣତ୍ତିକାପି ହୋତି, ଅନାଣତ୍ତିକାପି ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ଆଣତ୍ତୀତି ଚ ନାମେସା ଆଣାପନା’’ତି ଇମିନା ଆଣତ୍ତି-ସଦ୍ଦସ୍ସ ସଭାୱସାଧାରଣତ୍ତାତି ଇଧାହ।

୮୫୪। ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦେସୁପି ସବ୍ବାସଂ ଆପତ୍ତୀନଂ ସବ୍ବୋ ପନ ଅଙ୍ଗଭେଦୋପି ୱିଭାୱିନା ଞାତବ୍ବୋତି ଯୋଜନା।

୮୫୬। ‘‘ସା ଚ ଅକ୍ରିଯସମୁଟ୍ଠାନା’’ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। କାଯେନ, ୱାଚାଯ ୱା ଦସାହବ୍ଭନ୍ତରେ ଅତିରେକଚୀୱରସ୍ସ ଅନଧିଟ୍ଠାନେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯଂ ହୋତୀତି ‘‘ପଠମେ କଥିନେ ୱିଯା’’ତି ଉଦାହରଣଂ କତଂ।

୮୫୭ ।କ୍ରିଯାକ୍ରିଯତୋ ହୋତୀତି କିରିଯତୋ ଚ ଅକିରିଯତୋ ଚ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଉଦାହରଣମାହ ‘‘ଚୀୱରଗ୍ଗହଣେୱିଯା’’ତି। ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହତ୍ଥତୋ ଚୀୱରଗ୍ଗହଣଂ କ୍ରିଯା, ପାରିୱତ୍ତକସ୍ସ ଅଦାନଂ ଅକ୍ରିଯାତି ଏୱଂ କିରିଯାଯ ଚେୱ ଅକିରିଯାଯ ଚ ଇମଂ ଆପଜ୍ଜତି।

୮୫୮ ।ସିଯା ପନ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅକରୋନ୍ତସ୍ସାତି ଯା ପନ ଆପତ୍ତି ସିଯା କରୋନ୍ତସ୍ସ, ସିଯା ଅକରୋନ୍ତସ୍ସ ହୋତି, ଅଯଂ ସିଯା କିରିଯତୋ, ସିଯା ଅକିରିଯତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି। ସିଯାତି ଚ କଦାଚି-ସଦ୍ଦତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ଅତ୍ରୋଦାହରଣମାହ ‘‘ରୂପିଯୋଗ୍ଗହଣେ ୱିଯା’’ତି। ରୂପିଯସ୍ସ ଉଗ୍ଗହଣେ, ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପନେ ସିଯା କଦାଚି କିରିଯତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ସାଦିଯନେ କାଯୱାଚାହି କାତବ୍ବସ୍ସ ଅକରଣେନ କଦାଚି ଅକରୋନ୍ତସ୍ସ ହୋତୀତି।

୮୫୯ । ଯା କରୋତୋ ଅକୁବ୍ବତୋ, କଦାଚି କରୋନ୍ତସ୍ସ ଚ ହୋତି, ସା ଆପତ୍ତି ସିଯା କିରିଯାକିରିଯତୋ, ସିଯା କିରିଯତୋପି ଚ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘କୁଟିକାରାପତ୍ତି ୱିଯା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସା ହି ୱତ୍ଥୁଂ ଦେସାପେତ୍ୱା ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ କରୋତୋ କିରିଯତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅଦେସାପେତ୍ୱା ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ, ପମାଣଯୁତ୍ତଂ ୱା କରୋତୋ କିରିଯାକିରିଯତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି।

୮୬୧ ।ଯତୋ ଆପତ୍ତିତୋ। ଅଯଂ ଆପତ୍ତି। ସଞ୍ଞାଯ କରଣଭୂତାଯ ୱିମୋକ୍ଖୋ ଏତାଯାତି ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖା। ଏତ୍ଥ ଚ ୱୀତିକ୍କମସଞ୍ଞା ଅୱିଜ୍ଜମାନାପି ଆପତ୍ତିଯା ୱିମୁଚ୍ଚନସ୍ସ ସାଧକତମଟ୍ଠେନ ଗହିତା। ଯଥା ୱୁଟ୍ଠିଯା ଅଭାୱେନ ଜାତଂ ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଂ ‘‘ୱୁଟ୍ଠିକତ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂସମ୍ପଦମିଦଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଯଂ ସଚିତ୍ତକାପତ୍ତି।

୮୬୨-୪ ।ଇତରା ପନ ଅଚିତ୍ତକାପତ୍ତି। ୱୀତିକ୍କମସଞ୍ଞାଯ ଅଭାୱେନ ନତ୍ଥି ୱିମୋକ୍ଖୋ ଏତାଯାତି ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖା। ସୁଚିତ୍ତେନ ସୱାସନକିଲେସପ୍ପହାନେନ, ସକଲଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରକୁସଲସମ୍ପଯୋଗେନ ଚ ସୁନ୍ଦରଚିତ୍ତେନ ଭଗୱତା ପକାସିତା ସବ୍ବାୱ ଆପତ୍ତି ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱସେନ ଦୁୱିଧା ସିଯୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ସଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନୱସେନ ପନାତି ସଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନୱସେନେୱ। ସଚିତ୍ତକମିସ୍ସକୱିୱଜ୍ଜନତ୍ଥାଯ ପନ-ସଦ୍ଦୋ ଏୱକାରତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋ।

ଯା ସଚିତ୍ତକେହି ୱା ଅଚିତ୍ତକମିସ୍ସକସମୁଟ୍ଠାନୱସେନ ୱା ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅଯଂ ଅଚିତ୍ତକା।

୮୬୫ ।ସୁୱିଜ୍ଜେନାତି ସୋଭମାନାହି ତୀହି ୱିଜ୍ଜାହି ୱା ଅଟ୍ଠହି ୱା ୱିଜ୍ଜାହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ସୁୱିଜ୍ଜେନ। ଅନୱଜ୍ଜେନାତି ସୱାସନକିଲେସାୱଜ୍ଜରହିତତ୍ତା ଅନୱଜ୍ଜେନ ଭଗୱତା । ଲୋକପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜତୋ ଲୋକପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜୱସେନ ସବ୍ବାୱ ଆପତ୍ତିଯୋ ୱଜ୍ଜୱସେନ ଦୁୱିଧା ଦୁକା ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୮୬୬ ।ଯସ୍ସା ସଚିତ୍ତକେ ପକ୍ଖେ, ଚିତ୍ତଂ ଅକୁସଲଂ ସିଯାତି ଯସ୍ସା ସଚିତ୍ତକାଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନାଯ ଅଚିତ୍ତକାଯ ସୁରାପାନାଦିଆପତ୍ତିଯା ସଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନପକ୍ଖେ ଚିତ୍ତଂ ଅକୁସଲମେୱ ହୋତି, ଅଯଂ ଲୋକୱଜ୍ଜା ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସା ପନ ସଚିତ୍ତକସମୁଟ୍ଠାନାଯ ପଠମପାରାଜିକାଦିଆପତ୍ତିଯା ଚିତ୍ତଂ ଅକୁସଲମେୱ ହୋତି, ତସ୍ସା ଲୋକୱଜ୍ଜତାଯ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି। ଅଚିତ୍ତକାପି ୱା ଆପତ୍ତି ସଚିତ୍ତକପକ୍ଖେ କୁସଲଚିତ୍ତେ ସତି ଲୋକୱଜ୍ଜତାଯ ସିଦ୍ଧାଯ ଅଚିତ୍ତକପକ୍ଖେପି ଲୋକୱଜ୍ଜୋ ହୋତି, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ଅକୁସଲଚିତ୍ତେନେୱ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବାଯ ଆପତ୍ତିଯା ଲୋକୱଜ୍ଜତାତି ସା ୱିସୁଂ ନ ୱୁତ୍ତା।

ଯସ୍ମା ପନ ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜାଯ ୱତ୍ଥୁୱୀତିକ୍କମୱଜ୍ଜା ସିଯା କୁସଲଂ, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତଂ, ତସ୍ମା ତସ୍ସା ସଚିତ୍ତକପକ୍ଖେ ଚିତ୍ତଂ କୁସଲମେୱାତି ଅଯଂ ନିଯମୋ ନତ୍ଥୀତି ଆହ ''ସେସା ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜକା''ତି। ''ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜକା''ତି ଇମିନା ଚ ଲକ୍ଖଣେନ ୱତ୍ଥୁୱିଜାନନଚିତ୍ତେନ ସଚିତ୍ତକପକ୍ଖେ ଚିତ୍ତଂ ସିଯା କୁସଲଂ, ସିଯା ଅକୁସଲଂ, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତଂ, ତସ୍ମା ତସ୍ସା ସଚିତ୍ତକପକ୍ଖେ ଚିତ୍ତଂ ଅକୁସଲମେୱାତି ଅଯଂ ନିଯମୋ ନତ୍ଥୀତି ଆହ।

୮୬୭। କାଯଦ୍ୱାରେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବା କାଯକମ୍ମଂ। ଉଭଯତ୍ଥ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବା ତଦୁଭଯଂ କାଯକମ୍ମଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ। ମନୋଦ୍ୱାରେ ଆପତ୍ତି ନାମ ନତ୍ଥୀତି ମନୋକମ୍ମଂ ନ ୱୁତ୍ତଂ। ''ମନୋଦ୍ୱାରେ ଆପତ୍ତି ନାମ ନତ୍ଥୀତି ଚ ଇଦଂ ଯେଭୁଯ୍ୟୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତସାଦିଯନାଦୀସୁ ମନୋଦ୍ୱାରେପି ଆପତ୍ତିସମ୍ଭୱତୋ''ତି ଆଚରିଯା।

୮୬୮-୯।କୁସଲାଦିତିକଦ୍ୱଯନ୍ତି କୁସଲତ୍ତିକଞ୍ଚେୱ ୱେଦନାତ୍ତିକଞ୍ଚ। ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ କୁସଲାକୁସଲଚିତ୍ତୋ, ତଥା ଅବ୍ୟାକତଚିତ୍ତୋ ୱା ହୁତ୍ୱା ଆପଜ୍ଜତୀତି ଯୋଜନା।

ଦୁକ୍ଖାଦିସଂଯୁତୋତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଉପେକ୍ଖାୱେଦନାସମଙ୍ଗିନୋ ସଙ୍ଗହୋ। ଏୱଂ ସନ୍ତେପି ସଵ୍ବସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଅକୁସଲଚିତ୍ତୱସେନ ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ, କୁସଲାବ୍ୟାକତୱସେନ ଦ୍ୱେ ଚିତ୍ତାନି, ସଵ୍ବେସଂ ୱସେନ ତୀଣି ଚିତ୍ତାନି। ଦୁକ୍ଖୱେଦନାୱସେନ ଏକା ୱେଦନା, ସୁଖୋପେକ୍ଖାୱସେନ ଦ୍ୱେ, ସଵ୍ବାସଂ ୱସେନ ତିସ୍ସୋ ୱେଦନାତି ଅଯମେୱ ଭେଦୋ ଲବ୍ଭତି, ନ ଅଞ୍ଞୋ ଭେଦୋ।

କୁସଲତ୍ତିକଂ ସଚେପି ଗହିତଂ, ନ ପନ ସଵ୍ବେସମେୱ ଚିତ୍ତାନଂ ୱସେନ ଲବ୍ଭତି, ଅଥ ଖୋ ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାପକାନଂ ବାତ୍ତିଂସଚିତ୍ତାନମେୱ ୱସେନ ଲବ୍ଭତି। ବାତ୍ତିଂସେୱ ହି ଚିତ୍ତାନି ଆପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାପକାନି। ଦ୍ୱାଦସ ଅକୁସଲାନି, ଅଟ୍ଠ କାମାୱଚରକୁସଲାନି, ଦସ କାମାୱଚରକିରିଯଚିତ୍ତାନି, କୁସଲତୋ, କିରିଯତୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଅଭିଞ୍ଞାଚିତ୍ତାନି ଚାତି ଏୱଂ ବାତ୍ତିଂସଚିତ୍ତେହି ସମୁଟ୍ଠିତାପି ଆପତ୍ତି ଅକୁସଲା ୱା ହୋତି ଅବ୍ୟାକତା ୱା, ନତ୍ଥି ଆପତ୍ତି କୁସଲଂ। ଯଥାହ ସମଥକ୍ଖନ୍ଧକେ ''ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ସିଯା ଅକୁସଲଂ ସିଯା ଅବ୍ୟାକତଂ, ନତ୍ଥି ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ କୁସଲ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୨୨; ପରି। ୩୦୩)। ଅଯଂ ପନ ପାଠୋ ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂଯେୱ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତୋ, ନ ଲୋକୱଜ୍ଜଂ। ଯସ୍ମିଞ୍ହି ପଥୱିଖଣନଭୂତଗାମପାତବ୍ୟତାଦିକେ ଆପତ୍ତାଧିକରଣେ କୁସଲଚିତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଞ୍ଚ ସତି ନ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁଂ ''ନତ୍ଥି ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ କୁସଲ''ନ୍ତି। ତସ୍ମା ନଯିଦଂ ଅଙ୍ଗପହୋନକଚିତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଂ ତାୱ ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, ତଂ ଏକନ୍ତତୋ ଅକୁସଲମେୱ। ତତ୍ଥ ''ସିଯା ଅକୁସଲ''ନ୍ତି ୱିକପ୍ପୋ ନତ୍ଥି। ଯଂ ପନ ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, ତଂ ଯସ୍ମା ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ''ଇମଂ ଆପତ୍ତିଂ ୱୀତିକ୍କମାମୀ''ତି ୱୀତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସେୱ ଅକୁସଲଂ ହୋତି, ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପନ କିଞ୍ଚି ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ସହସେଯ୍ୟାଦିୱସେନ ଆପଜ୍ଜନତୋ ଅବ୍ୟାକତଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ତତ୍ଥ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚାସଞ୍ଚିଚ୍ଚୱସେନ ଇମଂ ୱିକପ୍ପଭାୱଂ ସନ୍ଧାଯ ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ''ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ ସିଯା ଅକୁସଲଂ ସିଯା ଅବ୍ୟାକତଂ, ନତ୍ଥି ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ କୁସଲ''ନ୍ତି। ସଚେ ପନ ''ଯଂ କୁସଲଚିତ୍ତୋ ଆପଜ୍ଜତି, ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଆପତ୍ତାଧିକରଣଂ କୁସଲ''ନ୍ତି ୱଦେଯ୍ୟ, ଅଚିତ୍ତକାନଂ ଏଳକଲୋମପଦସୋଧମ୍ମାଦିସମୁଟ୍ଠାନାନମ୍ପି କୁସଲଚିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ନ ଚ ତତ୍ଥ ୱିଜ୍ଜମାନମ୍ପି କୁସଲଚିତ୍ତଂ ଆପତ୍ତିଯା ଅଙ୍ଗଂ, କାଯୱଚୀୱିଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ପନ ଚଲିତପୱତ୍ତାନଂ କାଯୱାଚାନଂ ଅଞ୍ଞତରମେୱ ଅଙ୍ଗଂ, ତଞ୍ଚ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧପରିଯାପନ୍ନତ୍ତା ଅବ୍ୟାକତନ୍ତି।

୮୭୦।ଇଦଂ ତୁ ଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଇଦଂ ନିଦାନାଦିସାଧାରଣୱିନିଚ୍ଛଯଲକ୍ଖଣଂ।

୮୭୧।''ତରୁ''ନ୍ତିଆଦିଗାଥା ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତତ୍ଥାୱ। ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ – ତତ୍ଥ ''ଦ୍ୱଯଙ୍କୁର''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଇଧ ''ଚତୁସ୍ସିଖ''ନ୍ତି। ତତ୍ଥ ''ଦ୍ୱଯଙ୍କୁର''ନ୍ତି ଲୋକୱଜ୍ଜପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜାନଂ ଗହଣଂ , ଇଧ ଚତୁସ୍ସିଖନ୍ତି ଚତୁନ୍ନଂ ୱିପତ୍ତୀନଂ। ଚତ୍ତାରୋ ସୀଖା ଅଙ୍କୁରା ଏତସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ତତ୍ଥ ୱିପତ୍ତି ''ସତ୍ତଫଲ''ନ୍ତି ସତ୍ତଫଲେସୁ ଅନ୍ତୋଗଧା, ଇଧ ୱିପତ୍ତିଟ୍ଠାନେ ୱଜ୍ଜଂ ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତଫଲାନି।

୮୭୨।ଅନୁତ୍ତରତଂ ଗତଂ ଅତ୍ତନା ଉତ୍ତରସ୍ସ ଉତ୍ତମସ୍ସ କସ୍ସଚି ଅୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା ଇମଂ ଉତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରଂ ନାମ ପକରଣଂ ଯୋ ଥେରନୱମଜ୍ଝିମେସୁ ଅଞ୍ଞତରୋ ପରିଯାପୁଣାତି ପାଠସ୍ସ ପଗୁଣୱାଚୁଗ୍ଗତକରଣେନ ଅଧୀଯତି, ପରିପୁଚ୍ଛତି ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ମନସା ପେକ୍ଖିତ୍ୱା ପଞ୍ଞାଯ ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧିତ୍ୱା ଧାରେତି, ସୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଏୱମେୱ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯୁତ୍ତୋ, ସୋ ଚ କାଯୱାଚୱିନଯେ କାଯୱାଚାୱୀତିକ୍କମାନଂ ୱିନଯନେ ସଂୱରଣେ ୱିନଯେ ୱିନଯପିଟକେ ଅନୁତ୍ତରତଂ ଉପଯାତି ଅତ୍ତନୋ ଉତ୍ତରିତରସ୍ସ ଅୱିଜ୍ଜମାନତଂ ଉପଗଚ୍ଛତି। ଏତ୍ଥ କାରଣମାହ ''ଉତ୍ତରତୋ''ତି, ପଗୁଣୱାଚୁଗ୍ଗତକରଣେନ ଅଧୀତେନ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନଂ ସୁତ୍ୱା ଧାରଣେନ ସୁଟ୍ଠୁ ଧାରିତେନ ଇମିନା ଉତ୍ତରପକରଣେନ ହେତୁଭୂତେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିଯା

ଲକ୍ଖଣକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ସଙ୍ଗସଙ୍କଲନନଯକଥାୱଣ୍ଣନା

୮୭୩। ପରିୱାରେ ମୁଖାଗତା କନ୍ତପଞ୍ଚତ୍ତିୱାରାଦଯୋ ଅଟ୍ଠ ୱାରା, ତେଯେୱ ପଚ୍ଚଯ-ସଙ୍ଗେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତା ଅଟ୍ଠପଚ୍ଚଯୱାରାତି ୱିଭଙ୍ଗଦ୍ୱଯେ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଦସ୍ସିତା ସୋଳସ ପରିୱାରା ଅସ୍ସାତି ସୋଳସପରିୱାରୋ, ତସ୍ସ ସୋଳସପରିୱାରସ୍ସ। ସଙ୍ଗଂ ସଙ୍କଲନଂ ନଯନ୍ତି ସଙ୍ଗେସଂ ୱୁତ୍ତାନଂ ସଙ୍କଲନନଯାନଂ ସଙ୍ଗହେତଙ୍ଗତୋ ସଙ୍ଗଂ ସଙ୍କଲଭେଦନଂ ନଯଂ।

୮୭୫।କାଯିକା ଛବ୍ବିଧାତି ପଠମପାରାଜିକାପତ୍ତି, କୁଟିକରଣେ ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି, ଏକଂ ପିଣ୍ଡଂ ଅନାଗତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଆଗତେ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି, ୱିକାଲଭୋଜନେ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି, ପଠମପାଟିଦେସନୀଯାପତ୍ତୀତି ଛବ୍ବିଧା।

ତଥା ୱାଚସିକାପି ଚାତି ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକା, କୁଟିଯା କାରାପନେ ପୁବ୍ବଗତିଯୋ, ପଦସୋଧମ୍ମପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଦୱକମ୍ପତାଯ ହୀନେନ ଖୁଂସନଂ, ତସ୍ସ ଦୁବ୍ଭାସିତନ୍ତି ତଥା ଛବ୍ବିଧା।

ଛାଦେନ୍ତସ୍ସଚ ତିସ୍ସୋତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକାଯ ପାରାଜିକଂ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସଚ୍ଛାଦନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅତ୍ତନୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଚ୍ଛାଦନେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ତିସ୍ସୋ ଚ।

ପଞ୍ଚସଂସଗ୍ଗପଚ୍ଚଯାତି କାଯସଂସଗ୍ଗେ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକଂ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, କାଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି କାଯସଂସଗ୍ଗପଚ୍ଚଯା ପଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିଯୋ।

୮୭୭। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକାଯ ପାରାଜିକଂ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସପଟିଚ୍ଛାଦକସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଚ୍ଛାଦନେ ଦୁୱେ।

୮୭୯।''ଗାମନ୍ତରେ ଚତସ୍ସୋୱା''ତିଆଦି ପଟିନିଦ୍ଦେସତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞାଯତି।

୮୮୧।ୱଜନ୍ତିଯାତି ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା।

୮୮୫। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ରତ୍ତନ୍ଧକାରେ ଅପ୍ପଦୀପେ ହତ୍ଥପାସେ ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯଦି ସଲ୍ଲପେଯ୍ୟ, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତି। ଦୂରେ ଠିତା ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଠିତା ୱଦେଯ୍ୟ ଚେ, ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଯୋଜନା।

୮୮୬।ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଛନ୍ନେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଦିୱା ପୁରିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତା ୱଦେଯ୍ୟ ସଲ୍ଲପେଯ୍ୟ, ତସ୍ସା ପାଚିତ୍ତି। ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ୱଦେଯ୍ୟ ଚେ, ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଯୋଜନା।

୮୯୧।ସନିସ୍ସଗ୍ଗା ଚ ପାଚିତ୍ତୀତି ନିସ୍ସଜ୍ଜନୱିନଯକମ୍ମସହିତାଯେୱ ପାଚିତ୍ତି।

୮୯୩।ଇଧ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ।

୮୯୬।ଦୁୱିନ୍ନନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ।

୮୯୮।ସମାନସଂୱାସକଭୂମି ନାମ ପକତତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସମାନଲଦ୍ଧିକସ୍ସ ଏକସୀମାଯଂ ଠିତଭାୱୋ। ନାନାପଦଂ ପୁଚ୍ଛଂ ଏତିସ୍ସାତି ନାନାପଦପୁଚ୍ଛିକା, ନାନାସଂୱାସକଭୂମୀତି ଅତ୍ଥୋ । ଉକ୍ଖିତ୍ତନାନାଲଦ୍ଧିକନାନାସୀମଗତା ନାନାସଂୱାସକଭୂମି। ଇମା ଦ୍ୱେଯେୱ ସଂୱାସକଭୂମିଯୋ ହି ମହେସିନା କାରୁଣିକେନ ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା।

୮୯୯।ଦୁୱିନ୍ନନ୍ତି ପାରିୱାସିକମାନତ୍ତଚାରୀନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ। ଦ୍ୱଯାତୀତେନାତି କାମସୁଖଲ୍ଲିକାନୁଯୋଗଅତ୍ତକିଲମଥାନୁଯୋଗସଙ୍ଖାତଂ ଅନ୍ତଦ୍ୱଯଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ମଜ୍ଝିମାଯ ପଟିପଦାଯ ଠିତେନ। ଅଥ ୱା ସସ୍ସତୁଚ୍ଛେଦଦ୍ୱଯଂ ଅତିକ୍କନ୍ତେନ।

୯୦୦। ''ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପଙ୍କପରମଂ ଆଦାତଙ୍କ''ନ୍ତି ଚ ତଥେୱ ''ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଂ ୱା ଦ୍ୱମାସଂ ୱା''ତି ଚ ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲା ଦ୍ୱେୱେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲାତି ଯୋଜନା।

୯୦୫। ଆଣତ୍ତିଯା ମନୁସ୍ସମାରଣଂ, ଆଣତ୍ତିଯା ଅଦିନ୍ନାଦାନମ୍ପୀତି ଯୋଜନା।

୯୦୭।ତିସ୍ସୋ ଓଭାସନାଯିମାତି ଇମା ତିସ୍ସୋ ମେଥୁନାଧିପ୍ପାଯପ୍ପକାସନା।

୯୦୮। ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ଏୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସତା।

୯୧୦।ୱନପ୍ପତି ନାମ ପୁପ୍ଫଂ ୱିନା ଫଲନ୍ତୀ ନିଗ୍ରୋଧୋଦୁମ୍ବରଅସ୍ସତ୍ଥପିଲକ୍ଖକାଦିରୁକ୍ଖଜାତି, ଇଧ ପନ ୱନଜେଟ୍ଠୋ ରକ୍ଖିତଗୋପିତଚେତିଯରୁକ୍ଖୋ ୱନପ୍ପତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଥୁଲ୍ଲତାତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ।

୯୧୨।ୱିସ୍ସଟ୍ଠୀତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜି ସମ୍ଭୱଧାତୁ। ଛଡ୍ଡନେତି ଉପକ୍କମିତ୍ୱା ମୋଚନେ। ''ହରିତେ ଉଚ୍ଚାରଂ ପସ୍ସାୱଂ ଛଡ୍ଡନେ''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୯୧୩। କିଂ ପମାଣମେତାସନ୍ତି କିତ୍ତକା।

୯୧୫।ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂତି ସାମିୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗେ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ, ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ୱା ୱଣ୍ଣଲୋପୋ।

୯୧୮। ଦୁତିଯାଯ ହତ୍ଥପାସକଂ।

୯୨୨। ''ଯାୱତତିଯକେ ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିଯୋ''ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୭୬ ଅତ୍ଥତୋ ସମାନଂ) ପଦସ୍ସ ନିଦ୍ଦେସେ ''ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ସିଯା ସଙ୍ଘ-ଭେଦକସ୍ସାନୁୱତ୍ତିନୋ''ତି ପଠନ୍ତି। ''ତିଣ୍ଣଂ ସଙ୍ଘଭେଦାନୁୱତ୍ତକାନଂ କୋକାଲିକାଦୀନଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଥା ପାଠୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ।

୯୨୩।ଯାୱତତିଯକେତି ତିଣ୍ଣଂ ପୂରଣୀ ତତିଯା, କମ୍ମୱାଚା, ଯାୱତତିଯାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ ପରିଯୋସାନେ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବା ଆପତ୍ତି ଯାୱତତିଯକା ନାମ।

୯୨୬।''ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ…ପେ… କିଞ୍ଚୀ''ତି ଇଦଂ ଗରୁକାପତ୍ତିଯା ୱତ୍ଥୁଦସ୍ସନଂ। ''ସବ୍ବଂ ମଂସଂ ଅକପ୍ପିଯ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟାନଂ ୱତ୍ଥୁଦସ୍ସନଂ।

୯୨୭।''ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାନ…ପେ… ଭୋଜନମ୍ପି ଚା''ତି ଇଦଂ ପାଟିଦେସନୀଯୱତ୍ଥୁଦସ୍ସନଂ। ''ଲସୁଣମ୍ପି ଚା''ତି ଇଦଂ ପାଚିତ୍ତିଯୱତ୍ଥୁଦସ୍ସନଂ। ''ଏକତୋ ଅଜ୍ଝୋହରନ୍ତିଯା''ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ।

୯୩୦। ରତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଇତ୍ଥିଯା ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଯୋଜନା।

୯୩୧। ସମ୍ଭାୱନାୱ ସମ୍ଭାୱନକା। ତେଚତ୍ତାଲୀସ ୱତ୍ତନା ଦ୍ୱାସୀତିକ୍ଖନ୍ଧକୱତ୍ତାନଂ ପରିପୂରଣଟ୍ଠାନେ ଦସ୍ସିତା।

୯୩୨। ଅଦସ୍ସନଅପଟିକମ୍ମେ ଆପନ୍ନାପତ୍ତିଯା ଦ୍ୱେୱେ ପୁଗ୍ଗଲା, ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଆପନ୍ନାପତ୍ତିଯା ଏକୋତି ଇମେ ତଯୋ ଉକ୍ଖିତ୍ତପୁଗ୍ଗଲା।

୯୩୪।ଦୂସକୋତି ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ। କଣ୍ଟକୋତି କଣ୍ଟକସାମଣେରୋ।

୯୩୭।ଦଦେଯ୍ଯଚ୍ଛେୱମାଦିକାତି ଞତ୍ତିକାଲେ ''ସଙ୍ଘୋ ଦଦେଯ୍ଯା''ତିଆଦିଭେଦା ଞତ୍ତିକପ୍ପନା, ଞତ୍ତିକିରିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦେତି ସଙ୍ଘୋ କରୋତୀତିଆଦୀତି କମ୍ମୱାଚାକାଲେ ''ସଙ୍ଘୋ ଦେତୀ''ତି ୱା ''କରୋତୀ''ତି ୱା ଆଦିଭେଦା ୱଚନକମ୍ମସ୍ସ ଅନିଟ୍ଠିତତ୍ତା ୱିପ୍ପକତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ନାମ ସିଯା।

୯୩୮।ଦିନ୍ନଂ କତଂ ପନିଚ୍ଚାଦୀତି କମ୍ମୱାଚାଯ ନିଟ୍ଠିତାଯ ''ଦିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନା''ତି ୱା ''କତଂ ସଙ୍ଘେନା''ତି ୱାତିଆଦିୱଚନଂ ଅତୀତକରଣଂ ନାମ ସିଯା।

୯୩୯।ସଙ୍ଘେତି ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ।

‘‘କାରଣେହି ପନ ଦ୍ୱୀହି, ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜତି ନଞ୍ଞଥା’’ତି କସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ, ନନୁ ‘‘ପଞ୍ଚହୁପାଲି, ଆକାରେହି ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜତି। କତମେହି ପଞ୍ଚହି? କମ୍ମେନ, ଉଦ୍ଦେସେନ, ୱୋହରନ୍ତୋ, ଅନୁସ୍ସାୱନେନ, ସଲାକଗ୍ଗାହେନା’’ତି (ପରି। ୪୫୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୫୮) ‘‘ପଞ୍ଚହି କାରଣେହୀ’’ତି ୱଚନତୋ ଚ ଇଧ ଇମେହି ଦ୍ୱୀହେୱ କାରଣେହି ସଙ୍ଘଭେଦକଥନଂ ଅଯୁତ୍ତନ୍ତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ନାଯୁତ୍ତଂ ପୁବ୍ବପଯୋଗକାରକୱସେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ତଥା ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

‘‘କମ୍ମେନାତି ଅପଲୋକନାଦୀସୁ ଚତୂସୁ କମ୍ମେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ କମ୍ମେନ। ଉଦ୍ଦେସେନାତି ପଞ୍ଚସୁ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଉଦ୍ଦେସେନ। ୱୋହରନ୍ତୋତି କଥଯନ୍ତୋ, ତାହି ତାହି ଉପପତ୍ତୀହି ‘ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋ’ତିଆଦୀନି ଅଟ୍ଠାରସ ଭେଦକରୱତ୍ଥୂନି ଦୀପେନ୍ତୋ। ଅନୁସ୍ସାୱନେନାତି ‘ନନୁ ତୁମ୍ହେ ଜାନାଥ ମଯ୍ହଂ ଉଚ୍ଚାକୁଲା ପବ୍ବଜିତଭାୱଂ, ବହୁସ୍ସୁତଭାୱଞ୍ଚ, ମାଦିସୋ ନାମ ଉଦ୍ଧମ୍ମଂ ଉବ୍ବିନଯଂ ସତ୍ଥୁସାସନଂ କରେଯ୍ୟାତି ଚିତ୍ତେ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଯୁତ୍ତଂ, କିଂ ମଯ୍ହଂ ଅୱୀଚି ନୀଲୁପ୍ପଲୱନମିୱ ସୀତଲୋ, କିମହଂ ଅପାଯତୋ ନ ଭାଯାମୀ’ତିଆଦିନା ନଯେନ କଣ୍ଣମୂଲେ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ଅନୁସ୍ସାୱନେନ। ସଲାକଗ୍ଗାହେନାତି ଏୱଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତ୍ୱା ତେସଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପତ୍ଥମ୍ଭେତ୍ୱା ଅନିୱତ୍ତିଧମ୍ମେ କତ୍ୱା ‘ଗଣ୍ହଥ ଇମଂ ସଲାକ’ନ୍ତି ସଲାକଗ୍ଗାହେନ।

‘‘ଏତ୍ଥ ଚ କମ୍ମମେୱ, ଉଦ୍ଦେସୋ ୱା ପମାଣଂ, ୱୋହାରାନୁସ୍ସାୱନସଲାକଗ୍ଗାହା ପନ ପୁବ୍ବଭାଗା। ଅଟ୍ଠାରସୱତ୍ଥୁଦୀପନୱସେନ ହି ୱୋହରନ୍ତେ ତତ୍ଥ ରୁଚିଜନନତ୍ଥଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତ୍ୱା ସଲାକାଯ ଗହିତାଯପି ଅଭିନ୍ନୋୱ ହୋତି ସଙ୍ଘୋ। ଯଦା ପନ ଏୱଂ ଚତ୍ତାରୋ ୱା ଅତିରେକେ ୱା ସଲାକଂ ଗାହେତ୍ୱା ଆୱେଣିକଂ କମ୍ମଂ ୱା ଉଦ୍ଦେସଂ ୱା କରୋତି, ତଦା ସଙ୍ଘୋ ଭିନ୍ନୋ ନାମ ହୋତୀ’’ତି (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୫୮) –

ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସଲାକଗ୍ଗାହକମ୍ମାନି ଦ୍ୱେ ପଧାନକାରଣାନୀତି ଇଧ ତାନେୱ ଦସ୍ସିତାନି।

ନନୁ ଚ ସଲାକଗ୍ଗାହୋପି ସଙ୍ଘଭେଦସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗୋ ୱୁତ୍ତୋ, ଉଦ୍ଦେସକମ୍ମାନେୱ ପଧାନଭାୱେନ ୱୁତ୍ତାନି, ତସ୍ମା କଥମସ୍ସ ସଲାକଗ୍ଗାହସ୍ସ ପଧାନକାରଣଭାୱୋତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ଉଦ୍ଦେସକମ୍ମାନିପି ସଲାକଗ୍ଗାହେ ସିଦ୍ଧେ ଅୱସ୍ସମ୍ଭାୱନତୋ ଅତ୍ଥସାଧନପଯୋଗେନ ୱିନା ଅସିଦ୍ଧାନେୱ ହୋନ୍ତୀତି ସୋ ପଧାନଭାୱେନ ଇଧ ଗହିତୋ, ଉଦ୍ଦେସୋ ପନ ପଞ୍ଞତ୍ତକମ୍ମପୁବ୍ବଙ୍ଗମତ୍ତା କମ୍ମେନେୱ ସଙ୍ଗହିତୋତି ଇଧ ୱିସୁଂ ନ ୱୁତ୍ତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୯୪୧।ପଯୁତ୍ତାଯୁତ୍ତୱାଚାଯାତି ପଚ୍ଚଯୁପ୍ପାଦନତ୍ଥାଯ ପଯୁତ୍ତା ଚ ସା ସଲ୍ଲପ୍ପୁତ୍ତିଯଭାୱସ୍ସ ଅଯୁତ୍ତା ଅନନୁରୂପା ଚାତି ପଯୁତ୍ତାଯୁତ୍ତା, ସାଯେୱ ୱାଚାତି ପଯୁତ୍ତାଯୁତ୍ତୱାଚା, ତାଯ।

୯୪୪। ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସା ଚ ପାଟିଦେସନୀଯଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୯୪୫।ଅନାମଯୋତି ଅଗିଲାନୋ।

୯୪୬।‘‘ଦସସତାନୀ’’ତିଆଦିଗାଥାଯ ରତ୍ତୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସତ’’ନ୍ତି ସେସୋ। ଛାଦନକିରିଯାଯ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ଦସସତାନି ଆପତ୍ତିଯୋ ରତ୍ତୀନଂ ସତଂ ଛାଦେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ଏୱଂ କତ୍ତବ୍ବଯୋଜନାଯଂ –

‘‘ଦସ ସତଂ ରତ୍ତିସତଂ, ଆପତ୍ତିଯୋ ଛାଦଯିତ୍ୱାନ;

ଦସ ରତ୍ତିଯୋ ୱସିତ୍ୱାନ, ମୁଚ୍ଚେଯ୍ୟ ପାରିୱାସିକୋ’’ତି। (ପରି। ୪୭୭) –

ଅଯଂ ପରିୱାରଗାଥାପମାଣଂ। ଏକଦିୱସଂ ସତଂସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଦସଦିୱସେ ଛାଦନୱସେନ ସତଂଦିୱସେ ସହସ୍ସସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଯୋ ଛାଦଯିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ଯୋ ଦସଦିୱସେ ସତଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଦସଦିୱସେ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ତେନ ରତ୍ତିସତଂ ଆପତ୍ତିସହସ୍ସଂ ପଟିଚ୍ଛାଦିତଂ ହୋତୀତି। ଦସ ରତ୍ତିଯୋ ୱସିତ୍ୱାନାତି ‘‘ସବ୍ବାୱ ତା ଆପତ୍ତିଯୋ ଦସାହପଟିଚ୍ଛନ୍ନା’’ତି ପରିୱାସଂ ଯାଚିତ୍ୱା ଦସ ରତ୍ତିଯୋ ୱସିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ମୁଚ୍ଚେଯ୍ୟ ପାରିୱାସିକୋତି ପରିୱାସଂ ୱସନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନା ୱସିତବ୍ବପରିୱାସତୋ ମୁଚ୍ଚେଯ୍ୟ, ମୁତ୍ତୋ ଭୱେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୪୭।ପାରାଜିକାନି ଅଟ୍ଠେୱାତି ଅଗ୍ଗହିତଗ୍ଗହଣେନ। ତେୱୀସ ଗରୁକାତି ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଦସ, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣା ଭିକ୍ଖୂନଂ ଛ, ଉଭିନ୍ନଂ ସାଧାରଣା ସତ୍ତାତି ଏୱଂ ତେୱୀସ ସଙ୍ଘାଦିସେସା।

୯୪୮।ୱୁତ୍ତାନୀତି ଯଥାୱୁତ୍ତାନି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି। ଦ୍ୱେଚତ୍ତାଲୀସ ହୋନ୍ତୀତି ଭିକ୍ଖୁୱିଭଙ୍ଗାଗତା ତିଂସ, ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଆଦିତୋ ଦ୍ୱାଦସ ଚାତି ଦ୍ୱାଚତ୍ତାଲୀସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି ହୋନ୍ତି। ଅଟ୍ଠାସୀତିସତଂ ପାଚିତ୍ତିଯା ପୁବ୍ବେ ଦସ୍ସିତାୱ।

୯୪୯।ସୁସିକ୍ଖେନାତି ସୁଟ୍ଠୁ ସିକ୍ଖିତଅଧିସୀଲାଦିତିୱିଧସିକ୍ଖେନ ଭଗୱତା।

୯୫୦।ସୁପଞ୍ଞେନାତି ସୋଭଣା ଦସବଲଚତୁୱେସାରଜ୍ଜଛଅସାଧାରଣାଦଯୋ ପଞ୍ଞା ଯସ୍ସ ସୋ ସୁପଞ୍ଞୋ, ତେନ। ଯସସ୍ସିନାତି ଅଟ୍ଠଅରିଯପୁଗ୍ଗଲସମୂହସଙ୍ଖାତପରିୱାରଯସା ଚ ସବ୍ବଲୋକବ୍ଯାପକଗୁଣଘୋସସଙ୍ଖାତକିତ୍ତିଯସା ଚ ତେନ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଯସସ୍ସିନା। ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନି ସତାନି ଭୱନ୍ତୀତି ଯଥାଦସ୍ସିତଗଣନାଯ ପିଣ୍ଡୱସେନ ପଞ୍ଞାସାଧିକାନି ତୀଣି ସତାନି ଭୱନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁପଞ୍ଞେନ ଯସସ୍ସିନା ଗୋତମେନ ପଞ୍ଞତ୍ତାନି ସବ୍ବାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନି ସତାନି ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା।

୯୫୧।ଏତେସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଯୋ ସାରଭୂତୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ସୋ ସକଲୋ ମଯା ସମାସେନ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବାକାରେନ ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା।

୯୫୨।ଇଦଂ ଉତ୍ତରଂ ନାମ ପକରଣଂ।

୯୫୩।ତସ୍ମାତି ମଯା ୱିଚାରେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତତ୍ତାୱ। ଅତ୍ଥେତି ୱଚନତ୍ଥଭାୱତ୍ଥାଦିଭେଦେ ଅତ୍ଥେ ୱା। ଅକ୍ଖରବନ୍ଧେୱାତି ଅକ୍ଖରସଙ୍ଖାତପଦବନ୍ଧେ ୱା। ୱିଞ୍ଞୁନାସସ୍ସ କମେପି ୱାତି ଉଦ୍ଦେସୱସେନ ଗନ୍ଥନିକ୍ଖେପସ୍ସ କମେପି। କଙ୍ଖା ନ କାତବ୍ବାତି "ଯଥାଅଧିପ୍ପେତସ୍ସ ଇଦଂ ୱାଚକଂ ନୁ ଖୋ, ଅୱାଚକ"ନ୍ତି ୱା "ଇଦମଯୁତ୍ତଂ ନୁ ଖୋ, ଯୁତ୍ତ"ନ୍ତି ୱା "ଇଦମଧିକଂ ନୁ ଖୋ, ଊନ"ନ୍ତି ୱା "ଇଦମଘଟିତକ୍କମଂ ନୁ ଖୋ, ଘଟିତକ୍କମ"ନ୍ତି ୱା "ଇଦଂ ୱିରୁଦ୍ଧସମଯଂ ନୁ ଖୋ, ଅୱିରୁଦ୍ଧସମଯ"ନ୍ତି ୱା "ଇଦଂ ଦୁରୁତ୍ତଂ ନୁ ଖୋ, ସୁୱୁତ୍ତ"ନ୍ତି ୱା "ଇଦଂ ସତ୍ଥକଂ ନୁ ଖୋ, ନିରତ୍ଥକ"ନ୍ତି ୱା କଙ୍ଖା ୱିମତି ଯେନ କେନଚି ନ କାତବ୍ବା। ବହୁମାନତାତି "ୱିନଯୋ ସଂୱରତ୍ଥାଯା"ତିଆଦିନା (ପରି। ୩୬୬) ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠପଯୋଜନପରମ୍ପରାଯ ମୂଲକାରଣତ୍ତା ମହତୀ ସମ୍ମାନା କାତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୫୪।ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୌତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରପକରଣେନ ସହିତଂ ୱିନଯସ୍ସୱିନିଚ୍ଛଯଂ ନାମ ପକରଣଂ ଜାନାତି ଧମ୍ମତୋ ଚେୱ ଅତ୍ଥତୋ ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯତୋ ଚ ସବ୍ବଥା ଅୱବୁଜ୍ଝତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନା ସିକ୍ଖିତବ୍ବାଯ ସିକ୍ଖାଯ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାତତ୍ତା ସିକ୍ଖାପକେନ ଆଚରିଯେନ ୱିନାପି ସିକ୍ଖିତୁଂ ସମତ୍ଥୋତି। ନିସ୍ସଯଂ ୱିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱାତି ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯେ ନିସ୍ସାଯ ୱାସଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା। ଯଥାକାମଙ୍ଗତୋ ସିଯାତି ଯାଦିସା ଯାଦିସା ଅତ୍ତନା ଗାମିତା, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗମନାରହୋ ଭୱେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୫୫। ନିସ୍ସଯଂ ଦାତୁକାମେନ। ସହ ୱିଭଙ୍ଗେନ ସୱିଭଙ୍ଗଂ। ସହ ମାତିକାଯ ସମାତିକଂ। ଇଦଂ ସୌତ୍ତରଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯପକରଣଂ ସୁଟ୍ଠୁ ୱାଚୁଗ୍ଗତଂ କତ୍ୱା ଗନ୍ଥତୋ ସୁଟ୍ଠୁ ପଗୁଣଂ ୱାଚୁଗ୍ଗତଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ଥତୋ, ୱିନିଚ୍ଛଯତୋ ଚ ସମ୍ମା ଜାନିତ୍ୱା ଏୱଂ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

୯୫୬-୭।ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଇମଂ ସୌତ୍ତରଂ ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯପକରଣଂ ୱାଚାଯ ପଠତି, ମନସା ଚିନ୍ତେତି, ଅଞ୍ଞେହି ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ସୁଣାତି, ଅତ୍ଥଂ ପରିପୁଚ୍ଛତି, ପରଂ ୱାଚେତି, ନିଚ୍ଚଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତି ଯଥାପରିପୁଚ୍ଛିତମତ୍ଥଂ ହେତୁଉଦାହରଣପୱତ୍ତିୱସେନ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ସମନ୍ତତୋ ଇକ୍ଖତି ପଞ୍ଞାଯ ନିଯମେତି ୱୱତ୍ଥପେତି, ତସ୍ସ ପନ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱିନଯନିସ୍ସିତା ସବ୍ବେୱ ଅତ୍ଥା ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିକପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯାଦିପଭେଦା ସବ୍ବେ ଅତ୍ଥା ହତ୍ଥେ ଆମଲକଂ ୱିଯ କରତଲେ ଅମଲମଣିରତନଂ ୱିଯ ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି ପାକଟା ଭୱନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସ ମଲନ୍ତି ଅମଲଂ, ଅମଲମେୱ ଆମଲକନ୍ତି ମଣିରତନଂ ୱୁଚ୍ଚତି।

୯୫୮। ନତ୍ଥି ଏତେସଂ ବୁଦ୍ଧୀତି ଅବୁଦ୍ଧୀ, ଅବୁଦ୍ଧୀ ଚ ତେ ଜନା ଚାତି ଅବୁଦ୍ଧିଜନା, ଅବୁଦ୍ଧିଜନାନଂ ସାରଂ ଅୱସାରଂ ଓସୀଦନଂ ଦଦାତି ଆଦଦାତି କରୋତୀତି ଅବୁଦ୍ଧିଜନସାରଦଂ, ବୁଦ୍ଧିୱିରହିତାନଂ ଅଗାଧଂ ଗମ୍ଭୀରଂ। ତେହି ଅଲଦ୍ଧପତିଟ୍ଠଂ ଅମତସାଗରଂ ସଦ୍ଦତ୍ଥରସାମତସ୍ସ, ନିବ୍ବାନାମତସ୍ସ ୱା ପଟିଲାଭକାରଣତ୍ତା ସାଗରସଦିସଂ ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ଇମଂ ଉତ୍ତରଂ ସାଗରଂ ଆସନ୍ନପଚ୍ଚକ୍ଖଂ ଉତ୍ତରପକରଣସଙ୍ଖାତଂ ସମୁଦ୍ଦସାଗରଂ ସାରଦୋ ହୁତ୍ୱା ଉତ୍ତରଂ ଉତ୍ତରନ୍ତୋ ପରିଯୋସାପେନ୍ତୋ ନରୋ ଭିକ୍ଖୁ ହି ଯସ୍ମା ୱିନଯପାରଗୋ ୱିନଯପିଟକସ୍ସ ପରିଯନ୍ତଂ ଗତୋ ହୁତ୍ୱା ପାରଗୋ ପାରଂ ସଂସାରସ୍ସ ପାରସଙ୍ଖାତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସିଯା ଭୱେଯ୍ଯାତି ଯୋଜନା।

୯୫୯।ଅତୋତି ତସ୍ମାଦେୱ କାରଣା ଅୱପୂରତୋରତୋ ପାପପୂରତୋ ନିରାସଙ୍କତାଯ ଓରତୋ ନିୱତ୍ତୋ ପାପଭୀରୁକୋ ନରୋ ତମଂ ୱିଧୂଯ ପାପଭୀରୁକତାଯ ଏୱ ଚିତ୍ତପରିଯୁଟ୍ଠାନୱସେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକଂ ମୋହନ୍ଧକାରଂ ତଦଙ୍ଗପହାନୱସେନ ୱିଧମେତ୍ୱା। ସବ୍ବଙ୍ଗଣକମ୍ପଦଂ ସବ୍ବେସଂ

ରାଗାଦୀନଂ ଅଙ୍ଗଣାନଂ କମ୍ପଂ ତଦଙ୍ଗାଦିପହାନଂ ଦଦାତି ଆୱହତୀତି ‘‘ସଙ୍ଗଙ୍ଗଣକମ୍ପଦ’’ନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ସୁଖସ୍ସ ପଦଂ ଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ ସୁଖସ୍ସ କାରଣଂ ଗୁଣସଂହିତଂ ସୀଲାଦୀହି ଅତ୍ଥଭୂତେହି ଗୁଣେହି ସଂହିତଂ ଯୁତ୍ତଂ ଗୁଣପ୍ପକାସକଂ ହିତଂ ଅମତୋସଧଂ ୱିୟ ସବ୍ବଦୋସସବ୍ବବ୍ୟାଧିରହିତତାୟ ଅଜରାଅମତାଦିଗୁଣାୱହତ୍ତା ହିତଂ ଇମଂ ଉତ୍ତରଂ ନାମ ପକରଣଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଆଦରୋ ହୁତ୍ୱା ନିଚ୍ଚଂ ସତତଂ ସିକ୍ଖେ ‘‘ଏୱଂ ପରିଚୟନ୍ତଂ କରୋମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଏକନ୍ତେନ ଯଥାୱୁତ୍ତଉପଯୋଜନସାଧନଯୋଗ୍ଗଂ କତ୍ୱା ଅଜ୍ଝେନାଦିୱସେନ ସିକ୍ଖେଯ୍ୟ ଏୱ, ନ ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖକୋ ଭୱେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୯୬୦।ପଟୁଭାୱକରେ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲପୂରଣେ, ସାସନପଜ୍ଜୋତିକାଭିଭାୱନେ ଚ ପଟୁଭାୱଂ ଛେକତ୍ତଂ ୱେସାରଜ୍ଜଂ କରୋତି ଅତ୍ତାନଂ ଧାରେନ୍ତାନଂ ଲଜ୍ଜିପୁଗ୍ଗଲାନନ୍ତି ପଟୁଭାୱକରେ ପରମେ ତତୋଯେୱ ଉତ୍ତମେ ପିଟକେ ୱିନୟପିଟକେ ପଟୁତଂ ପାଟୱଂ ପଞ୍ଞାକୋସଲ୍ଲଂ ଅଭିପତ୍ଥୟନ୍ତେନ ପଟୁନା ଯତିନା ନିମ୍ମଲପ୍ପୱତ୍ତିକେନ ପଟୁନା ୱିଧିନା ଛେକେନ ସାରେନ ୱିଧାନେନ ଇଦଂ ସୌତ୍ତରଂ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟପକରଣଂ ସତତଂ ନିରନ୍ତରଂ ପରିୟାପୁଣିତବ୍ବଂ ଉଗ୍ଗହଣଧାରଣପରିପୁଚ୍ଛାଚିନ୍ତନାଦିୱସେନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଇତି ଉତ୍ତରେ ଲୀନତ୍ଥପକାସନିୟା

ସବ୍ବସଙ୍କଲନନୟକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିଗମନକଥାୱଣ୍ଣନା

୯୬୧-୩। ମହେସିନୋ ତିୱିଧସ୍ସାପି ସାସନସ୍ସ ସୁଚିରଟ୍ଠିତିକାମେନ ଅତିଚିରକାଲପ୍ପୱତ୍ତିଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ଧୀମତା ପସତ୍ଥତରଞ୍ଞାଣେନ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଲାଭସକ୍କାରନିରପେକ୍ଖତାୟ ପରିସୁଦ୍ଧଜ୍ଝାସୟେନ ବୁଦ୍ଧଦତ୍ତେନ ବୁଦ୍ଧଦତ୍ତାଭିଧାନେନ ଆଚରିୟୱରେନ ରଚିତୋ।

ପଜ୍ଜୱସେନ ଗଚ୍ଛତୋ, ଅତ୍ଥତୋ ଚେୱ ପରମୁତ୍ତରୋ ଉତ୍ତରୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଅନ୍ତରାୟଂ ଅନ୍ତରେନ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଂ, ବାହିରଂ ୱା ଅନ୍ତରାୟଂ ୱିନା ଯଥା ସିଦ୍ଧିଂ ଉପାଗତୋ ପରିନିଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତୋ, ତଥା ସତ୍ତାନଂ ଧମ୍ମସଂଯୁତା କୁସଲୂପସଂହିତା ସଙ୍କପ୍ପା ମନୋରଥା ସିଜ୍ଝନ୍ତୁ ଅନ୍ତରାୟଂ ୱିନା ନିପ୍ଫଜ୍ଜନ୍ତୁ, ଏତେନ ଉତ୍ତରୱିନିଚ୍ଛୟରଚନାମୟେନ ମହତା ପୁଞ୍ଞୋଦୟେନ ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ଜନଂ ରଞ୍ଜେତୀତି ‘‘ରାଜା’’ତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ ମହୀପାଲୋ ମହିଂ ପଥୱିସନ୍ନିସ୍ସିତଂ ଜନକାୟଂ ସମ୍ମା ଞାୟେନ ଦସ ରାଜଧମ୍ମେ ଅକୋପେନ୍ତୋ ପାଲେତୁ। ଦେୱୋ ପଜ୍ଜୁନ୍ନୋ କାଲେ ଥାୱରଜଙ୍ଗମାନଂ ଉପଯୋଗାରହକାଲେ ସମ୍ମା ପୱସ୍ସତୁ ଅୱୁଟ୍ଠିଅତିୱୁଟ୍ଠିଂ ଅକତ୍ୱା ସମ୍ମା ପୱଚ୍ଛତୁ।

୯୬୪।ସେଲିନ୍ଦୋ ସିନେରୁପବ୍ବତରାଜା ଯାୱ ତିଟ୍ଠତି ଯାୱ ଲୋକେ ପୱତ୍ତତି, ଚନ୍ଦୋ ସକଲଜନପଦନୟନସାୟନୋ ଯାୱ ୱିରୋଚତି ଯାୱ ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱଂ ଜୋତେତି, ତାୱ ଯସସ୍ସିନୋ ଗୋତମସ୍ସ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ପରିୟତ୍ତିପଟିପତ୍ତିପଟିୱେଧୱସେନ ତିୱିଧୋ ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ତିଟ୍ଠତୁ ପୱତ୍ତତୁ।

୯୬୫। ସୀହାଦୀନଂ, ଦାହାଦୀନଞ୍ଚ ବାହିରଜ୍ଝତ୍ତିକାନଂ ପରିସ୍ସୟାନଂ ଖମନଂ ସହନଂ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ପୱତ୍ତନଂ ଖନ୍ତି। ସୋରଚ୍ଚନ୍ତି ସୋଭନେ ରତୋତି ସୁରତୋ, ସୁରତସ୍ସ ଭାୱୋ ସୋରଚ୍ଚଂ। ସୁନ୍ଦରଂ ଅଖଣ୍ଡତାଦିଗୁଣସମନ୍ନାଗତଂ ସୀଲଂ ଅସ୍ସାତି ସୁସୀଲୋ। ସୁସୀଲସ୍ସ ଭାୱୋ।

ନିଗମନକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଉତ୍ତରୱିନିଚ୍ଛୟଟୀକା ନିଟ୍ଠିତା।

ଇତି ୱିନୟତ୍ଥସାରସନ୍ଦୀପନୀ ନାମ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟୱଣ୍ଣନା,

ଲୀନତ୍ଥପକାସନୀ ନାମ ଉତ୍ତରୱିନିଚ୍ଛୟୱଣ୍ଣନା ଚ

ସମତ୍ତା।

ପଚ୍ଛା ଠପିତଗାଥାୟୋ

ଥେରେନ ଥିରଚିତ୍ତେନ, ସାସନୁଜ୍ଜୋତନତ୍ଥିନା;

ପୁଞ୍ଞଞ୍ଞୱା ଞାଣୱା ସୀଲୀ, ସୁହଜ୍ଜୋ ମୁଦୁକୋ ତଥା।

ଯୋ ସୀହଳଆରିମଦ୍ଦେସୁ, ଚନ୍ଦିମା ସୂରିୟୋ ୱିୟ;

ପାକଟୋ ସୀୱଲିତ୍ଥେରୋ, ମହାତେଜୋ ମହାୟସୋ।

ତେନ ନୀତା ସୀହଳଆ ଯା, ଇଧ ପତ୍ତା ସୁଧୀମତା;

ଏସା ସଂୱଣ୍ଣନା ସୀହ-ଳଅକ୍ଖରେନ ସୁଲିକ୍ଖିତା।

ରେୱତୋ ଇତି ନାମେନ, ଥେରେନ ଥିରଚେତସା;

ଅରିମଦ୍ଦିକେ ରଞ୍ଞନ୍ତେନ, ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱାନ ସାଧୁକଂ।

ଲିଖାପିତା ହିତତ୍ଥାୟ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅରିମଦ୍ଦିକେ;

ଏସା ସଂୱଣ୍ଣନା ସୁଟ୍ଠୁ, ସନ୍ନିଟ୍ଠାନମୁପାଗତା;

ତଥେୱ ସଙ୍ଘସତ୍ତାନଂ, ସଙ୍କପ୍ପୋ ଚ ସମିଜ୍ଝତୂତି।